Digitized by Google

BIBLIOTECA NAZ.
Vittorio Emanuele III
L
H
21
NAPOLI

L
H
21

Digitized by Google

Digitized by

ANAMNESIS,

SIVE

COMMEMORATIONIS

SANCTORVM HISPANORVM,

AD ORDINEM, ET METHODVM

MARTYROLOGII ROMANI,

QVO VTITVR ECCLESIA CATHOLICA;

AVCTORE

D. IOANNE TAMAYO SALAZAR,

I. V. C. Preſbytero Ilipenſi Beturi-Turdulo; Illuſtriſſimi Domini, ac Domini DIDACI DE ARCE REYNOSO Epiſcopi, & Generali Inquiſitoris Hiſpaniæ Secretario.

TOMVS TERTIVS.



LVGDVNI,

Sumptib. PHIL. BORDE, LAVR. ARNAVD, & CL. RIGAVD.

M. DC. LV.

CVM SVPERIORVM PERMISSV.

ILLVSTRISSIMO,

AC REVERENDISSIMO DOMINO,

AC DOMINO SVO,

D. DIDACO DE ARCE REYNOSO,

OLIM EPISCOPO PLACENTINO,
nunc PHILIPPO IV. *Regi Catholico à Conſilijs, & in omnibus Regnis eius, & Dominijs Supremo* FIDEI *Cenſori*

D. IOANNES TAMAYO SALAZAR,
S. D. C.

CVM iamiam, amore imperante tuo, obtemperante meo, in hoc Volumine TERTIO (ILLVSTRISSIME DOMINE) ſublimem MEDIVM arriperem, & in iiſdem lineis, pro SANCTORVM Noſtratum gloriâ, conlato iterum pede pugnarem, neceſſariò ad tuam cenſionem MEDIVS hic Noſter ANNI typus accurrit, vt per tuam amœniſſimam eruditionis ſpongiam mei Operis inſalubritas medicata, & tui fauoris animaduerſione protecta, hæc Noſtra in *Medio Tybure Sardinia* ſiſtat. Nihil enim glorioſius in hiſce, & ſimilibus Eccleſiaſticarum rerum ſtudiis, quàm quæ bono incepta ſunt nomine, eodem proſequantur munimine, & omine terminentur. Maximè ſi felici inchoata exordio ad *Medium* agonis abſque ceſpitatione veniatur. Quid ergo aliud eſt, incipere, quam ad *medium* accedere? Quid hoc, niſi finire? Audi Auſonium:

Incipe, dimidium facti eſt cœpiſſe: ſuperſit
Dimidium, rurſum hoc incipe, & efficies.

Ergo en *dimidij* Operis ectypum ſub tua protectione conflatum, in medio agonis ſtadio opem iterum expetens; manum, vt è manu tua auxilium recipiat, è medio gurgite petens. Ecquid, & EGO poſitus

in *medio*, de Operis ope dubitabo? Abſit. Adſit Ennodius: *Sicut vbertas tritici in* dimidio *viriditatis ipſius tranſit in lolium, ſi ceſſat agricolæ curatio; ſic ſpes ſcribentium, ſi in* medio *laboris Magnatum cultura deficit:* Nec tua meum deſpiciet, quæ continuis ſuffragiis ad illum perficiendum, noſtram vrges quotidie deſidiam.

Quare age iam fidei noſtræ firmiſſime poſtis:
Méque meas Præſul dirige docte manus.
Tu mihi penè pium Numen; te ſydus adoro;
Auſum qui cœptis das vbicumque meis.
Perfice iam cœptum ſub tantis nutibus ergo
Paſtor amœne tuis hoc tibi ſemper Opus.

Tertium igitur eſt Martyrologii Noſtri Volumen, in quo Sanctorum Hispanorum, Menſium Maii, & Iunii Acta, exactâ diſquiſitione, nectuntur. Illud, vt antecedentia ſub tuo Nomine excuſa, gratanti animaduerſione complectere; dùm ſequentia, quæ ad Anni complementum deſideras, tuo etiam Numini conſecrata, perficio. Deum Nos interim (Illustrissime Domine) vt quamdiutiſſimè tuam Illuſtriſſimam Dominationem ſaluam, atque incolumem præſtet, vtque tua omnia conſilia fortunet, & ad gratum ſibi, glorioſum tibi, vtilem tuis, finem dirigat, ſupplices, quanta poſſumus pietate, oramus, obſecramus, obteſtamur. Ilipæ Beturi-Turdulæ XIII. Kal. Martij, Anno Domini M. DC. LIII.

Illuſtriſſime, ac Reuerendiſſime Domine,

Illuſtriſſimæ Dominationis Tuæ,
Addictiſſimus Seruus,

L. D. Ioannes Tamayo Salazar.

AD

LECTORI PRÆFATIO.

TERTII Voluminis ſtrues HISPANI MARTYROLOGII, in quâ Menſium MAII, & IVNII Noſtræ Regionis Diuorum certamina referuntur, & elogia concinnantur, provt in Duobus ſuperioribus, in publicum (LECTOR amice) prodiit; ô vtinam vt tuæ præſtet vtilitati, vtque omnium ſit eruditioni proficua! Multa quæ in ipſius textamine dicta, & ſcripta percipies, aut nondum audita, aut non ſic digeſta cognoſces. Sed cùm ea ſint, vel ex MSS. vetuſtiſſimorum auctoritate decerpta; vel editorum iam reuolutione voluminum prolixiùs delibata, quid mirum, ſi tibi admirationi, veritati nobis feliciùs præbeant anſam, & viam. Hinc nihil quod non probetur ex ipſis inuenies; ſi quid proponimus, ex eorum doctrinâ referimus, nouâ eruditione proferimus, quâ, vt inquit *Auguſtinus*, antiqua firmantur, & ipſa recentioribus *Lib. 10. de Ciuit. c. 4.* roborantur. Tomos ſequentes ad vſque ANNI finem, quos ſub ferulæ animaduerſione paramus, breui, Deo annuente, perleges. Interim, vt Apoſtolicis ordinationibus pareamus, ſcito: Quod *Illuſtrium Virorum, quos in hoc* TOMO, *& præcedentibus recenſuimus, aut* PROTESTATIO. *ſequentibus recencebimus, geſta, virtutes, dona, & miracula, eam fidem habere duntaxat volumus, quæ ex Hiſtoria peti debet, aut traditione; non autem eam, quæ in approbatione Eccleſiæ requiſita eſt ad publicum cultum; præter eos, quibus aliàs ex Sedis Apoſtolicæ ſpeciali indulto, aut longiſſimi temporis ſcientiâ, ac tolerantiâ eiuſdem, vel Ordinariorum id contigerit. Et ſiquando appellationem* SANCTI, *aut* BEATI, *aut* MARTYRIS, *aut eiuſmodi ſubiunxerim, nequaquam ſtrictâ, aut propriâ acceptione, & fundata in approbatione Canonica, & Eccleſiaſtica, quæ deſeruit ad communem cultum, & inuocationem ſumenda eſt; ſed iuxta vulgarem notionem, quâ Seruis Dei, & pijs Viris, ratione inſtituti, vel arctioris vitæ, aut ſtudij rerum cœleſtium, etiam in carne viuentibus, ſolet accommodari; ac proinde hinc omne periculum, & argumentum tranſgreſſionis ſubmoueatur.*

Me, meaque omnia correctioni Sanctæ Matris Eccleſiæ Catholicæ Romanæ ex corde ſubiicio. Hoc, mi LECTOR, te ſcire cupiebam; nunc ad vlteriora perge: Vale, & Fruere.

D.D. IOANNI TAMAYO, SALAZAR HIEROPOLYHISTORI,

SVVS

FR. LVISIVS TINEO PRÆMONSTRATENSIS,

S. P. D.

VALDE mihi in deſiderio olim, ad te ſcribere (VIR DOCTISSIME) at nunc vel maximè impellor. Olim ex iis, quæ demiſſa per aures: nunc ex iis, quæ oculis ſubiecta fidelibus. Imò & nunc ex iis, quæ bibulis auribus dulciter imbibita; dum è tuo amico iam totiens animus ſeriò erudito ſuſpenſus. Prob tutam Herculis auiditatem! Id, quod æternum, in diéſque gratulabundiùs mihi decantabitur noſtro D.D. Ilephonſo Nuñez, iam apud Pampilonenſes vtique digniſſimo Togato: verius nunquam ſi tandem tandem; verius nihil ſi obtinet iuſtitia, in Viro ſanè ſapientiſſimo, noſtri ſeculi ornamentò, & inuidendo elogio haud ſecus, & literis, & integritate conſpicuò. Tu tamen haud vnquam tacende IOANNES, noſtræque laus Hiſpaniæ, quæ te non Quarta, vt aiunt, Luna, ſed Mercurio dextro, rebus Eccleſiaſticis illuſtrandis, concinnandis, incidendis feliciſſimè natum, adepta eſt: quam meritò talem Virum prædicatorem habeat, vel cæcior Liberide, quis non videat? Digniſſimum ſanè tuo Nomine præconium; niſi verò, & pro dignitate, iam de tuiſmet laudatiſſimis elucubrationibus adaptatur. En nunc meus ad te libentiſſimè coactus, & Epiſtolicus impulſus; vt & modicum ætati gratuler, officióque reſpondeam, ter maximum, ter typis excudendum te expectans, & morarum impatiens, ter vocibus inclamans. Profectò cum in tuo edito vno, & altero Volumine, nihil ſit, quo Te non exprimas, qualem in hoc TERTIO parabis apud poſteros gratiam, ipſum Atticè teſtabitur. Sic licèt lippientibus oculis minus pulchra, fœcunditate tamen formoſa, ſibi gratulabatur illa fœmina Saluatoris inclyta progenitrix: *Concepitque tertiò* (ait ſacer textus) *& genuit alium filium, dixitque: nunc quoque copulabitur mihi maritus meus, eo quòd pepererim ei* Tres *filios, & idcirco appellauit nomen eius Leui.* Vbi tempeſtiuè Lyppomanus: *Leui igitur* Tertium *filium, additionem, vel appoſitionem nominat Lia, ſperans acceſſione* Tertij *filij gratiam ſibi mariti impetrandam.* Quid inquam non de Lia, verùm de fœcundiſſima Rachele (fas ſit ita loqui) mente ſcilicet tua, in quam apertis Muſarum ianuis, tot, ac tanti miræ eruditionis fluuij confluxere, philoſophari liceat? Vbi ſuos Epiphanios, Origenes, Euſebios, Gennadios, Fortunatos, Lyppomanos, Perionios, Georgióſque Hiſpaniam noſtram illuſtrantes in Te vno, & ſapientiſſimo Hiſtore ſecula repoſcant. Teſtatur Zuingberus ex Homeri ſententia, hiſtoriam à veteribus non ob id ſolùm excogitatam fuiſſe, quòd res geſtæ monumentis conſecratæ ab obliuionis iniuria vindicarentur; ſed multo magis, vt exemplis hiſce Mortales inſtructi, virtutes imitari, vitia declinare ediſcerent. At qualium, Deus bone! exemplorum diuitiæ, quámque ſingularis pretij in tuis ſcriptis proponuntur: quæ ſi quis deportaret philoſophaturus, vt cum meo cultiſſimo Sidonio loquar, aut ad paludicolas Sicambros, aut ad caucaſigenas Alanos, aut ad equimulgas Gelonos, beſtialium, rigidarúmque nationum corda cornea, fibræque graciles proculdubio mollirentur, egelidarentur, neque illorum ferociam, ſtoliditatémque, quæ ſecundum belluas ineptit, bruteſcit, accenditur; rideremus, contemneremus, pertimeſceremus. Neque ibi ſolummodò ſiſtit, quin ilicet à deliciis in delicias nos rapias,

Geneſ. c. 29. v. 34. vbi Lyppoman.

pias, quatenus & apicibus, & omnibus numeris abſoluta vndique tua hiſtoria conſpiciatur. Si tamen prima Hiſtorici virtus, veritas adſtruitur, & perfecta rei narratio: viderint qui tua ſcripta ſedulò perlegerint, quo iure cognomentum φιλαλήθης tibi optimo, & ſcientiſſimo veritatis indagatori debeatur? Ecquid inde? Proculdubio ibi ſardonicata eloquentia, gemmata locutio, purpurata dictio recolenda; ibi mouet Rhetorica, concludit Dialectica, canit Poëſis, ſtylo ſanè & hiſtore, atque obeliſco digno, & omnibus antiquæ eruditionis pigmentis ſaporato. Nec poſſum non congratulari tuo ſemper Illuſtriſſimo Patrono, qui ſicut & literarum, & Pontificum gemma; haud aliter inclytus, & munificus ſtudiorum, ſtudioſorúmque Mecœnas, Romanos iam Clementes, & Iulios referens, id muneris eo exactè, apprimèque, ſicuti olim deſignatis illis Protonotariis, tibi iniungendum curauit, fouit, & promouere dignatus eſt, vt ſic haberet Noſtra HISPANIÆ Eccleſia tàm eximia, & præclara monumenta, quibus iam veluti de tuæ fulgentiſſimæ eruditionis radiis prælucerer; quin & de tuo piiſſimo, & canoro calamo inuictiſſimi noſtræ Catholicæ militiæ Hiſpani Quinquertiones inuictiſſimè coronarentur. Memini antiquitùs validiſſimos Græcorum Pentathlos coronâ pennatâ, inter alia certaminum præmia, mirificè inſigniri. Rem egregiè inculcat Paſchalius: *Credo quòd honor, qui hinc eſt, ſicuti quibuſdam aliis euehit homines in ſublime.* Sic etiam galeæ pennatæ, ſeu pinnatæ, ab ſtrenuis militibus geſtari ſolitæ, vt idem Paſchalius ſcribit. Ex quo meditanti mihi hoc tuum cœleſte genium, ad res Eccleſiaſticas ſcribendas opportunè natum, extemplò ſe res obtulit, diuinâ id quippè prouidentiâ diſpoſitum, ſtatutúmque, vt ſic diuinus ille Brabeutes, & de tuo calamo coronam triumphatoribus ſuis floridè exornet, & honorificè concinnet, efficiátque, vt qui ſuo vixerunt Numini, ſic & de tuo Nomine ſupercoronati viuant, dùm tuo ingenio adhæreſcentes, ab obliuione vindicati, toto terrarum Orbe conclamentur. Quod vt ſartum tectúmque ex animi mei ſententiâ poſteris relinquam aliquale, pro mea mediocritate, præconium, placuit nuper in te vtriuſque eruditionis Cinnum Græcis verſibus ita ludere. Si quod habes non vis, ergo quid accipies?

Lib. 3. de Coron. c. 18. — *Lib. 10. c. 16.*

Πῶς γὰρ σ' ὑμνήσω πάντως σὺ ὕμνον ἐόντα
Τῶν μουσῶν σίλβῃ καὶ κλέος ἑσπερίας;
Τῶν στέφανον Χριστὲ κυδιμῶν ἱερστάζεις ἀεθλῶν,
Καὶ σῶν τῇ δόξῃ λαμπαδίῃ δίκαιους ἅμα.
Εἰσὶ ἱεροὶ Τέκτονες μὴ τὸν Κρόνον ἀλλὰ βοῶντε,
Λαμπρῶν ΤΑΜΑΙΟΝ ἀστὴρ ἐν ἱστορίᾳ.

Macte ergo IOANNES doctiſſime, & iam fidelibus annue votis, nec te diutius exſpectandum patiaris. Quinimò nec in hoc TERTIO duntaxat VOLVMINE, verumetiam, & in reliquis, quæ à te pro vadimonio expectamus, hunc plenè tranſcurſum iam ſacratæ eruditionis Zodiacum, quantocyùs communi ſtudioſorum prouentui proferre libeat. Noui & moram ſæpè eſſe meliorem, ſed vt matureſcant fructus: ſecùs autem vt opimi tui dulciter màturi famelicis retardentur. Hoc enim non tam ſapidioris condimenti ſtudio, quàm deteſtabili auaritiæ vertitur; cuius abs te longum diuortium, & tui mores, & illud candidi pectoris ſcrinium, vel ipſis ſilentio, & modeſtia clamant. VALE, Madriti ex Præmonſtrato Noſtro XII. Kalend. Septembr. Anno ſalutis M. DC. LII.

Tuus ſemper

FR. LVISIVS TINEO.

APPROBATIO DOCTORVM.

PERLVSTRAVIMVS *Anamneſim ſeu Commemorationem Sanctorum Hiſpaniæ*, editam in lucem ab Eruditiſſimo Viro D. D. Ioanne de Tamayo Salazar I. V. C. Ilipenſi Presbytero, in qua Nos infrà ſcripti in Sacra Facultate Pariſienſi Doctores Theologi omnia curioſiſſimè ſelecta, Eccleſiæ vtilia & orthodoxæ doctrinæ conformia iudicauimus, hac die 28. Ianuarij 1651.

F. FRANCISCVS LORNET,
Ordinis Prædicatorum.

F. PAVLVS LOMBARD, Carmelitarum
Lugdunenſium Prior.

PERMISSIO.

VISA Doctorum Approbatione, Ego infrà ſcriptus Regio nomine non impedio, quin hic Liber à PHILIPPO BORDE, LAVRENTIO ARNAVD, & CLAVDIO RIGAVD, Bibliopolis Lugdunenſibus excuſus in publicam lucem prodeat, cum defenſione, tali caſu requiſita, & ſolita. Actum Lugduni 30. Ianuarij 1651.

LORIN.

CONSENSVS.

ITA & me non diſſentiente fiat. Lugduni die 30. Ianuarij 1651.

SEVE.

INDEX
ALPHABETICVS NOMINVM Sanctorum in hoc MAII Menſe contentorum.

A

ACathius Martyr. pag 122
Ægidius Confeſſor. 199
Æmilius Martyr. 293
Alexander Martyr. 63
Aluarus Cordubenſis. 75
Anaſtaſius Epiſcopus. 258
Andeolus Martyr. 14
Antonina Martyr. 63
Ambroſius Martyr. 53
Athanaſius Monachus. 51
Atto Abbas. 278
Auguſtinus Martyr. 91
Auguſtus Martyr. ibid.

B

BAſileus Epiſcopus Martyr. 324
Baudelius Martyr. 257
Bæbius Venuſtus Martyr. 292
Benignus Martyr. 34
Berteragmus Eremita. 251

C

CAſtus Martyr. 293
Celeſtinus Martyr. 50
Celerina Vidua. 220
Celſus Epiſcopus. 388
Columba Martyr. 271
Columba Virg. & Martyr. 369
Columbana Martyr. 276
Conſecratio S. Eccleſ. Compoſtellanæ. 95

D

DEdicatio S. E. Cordubenſis. 246
Dedicatio S Eccleſ. Salmanticenſis. 160
Dedicatio S. E. Segobricenſis. 110
Dedicatio S. E. Valentinæ. 106
Dedicatio S. E. Valliſoletanæ. 266
Dominicus Calciatenſis. 148
Dominici Patriarchæ Inuentio. 336

E

EPitatius Epiſcopus Martyr. 296
Eoualdus Martyr. 93
Eudaldus Martyr. 138
Exuperantius Abbas. 361
Exuperantius Epiſcopus Vxam. 383
Exuperantius Epiſcopus Lucenſ. 386
Eutychius Martyr. 91
Eudaldi M. Tranſlatio. 170

F

FElix Archidiaconus Martyr. 48
Felix Epiſcopus Martyr. 237
Felix Monachus. 371
Flauius Epiſcopus Martyr. 91

G

GEleſuintha Regina. 331
Gennadius Epiſcopus. 349
Germanus Martyr. 393
Gregorius Oſtienſis Epiſcopus. 124
Gregorij Oſtienſis Tranſlatio. 133

H

HEctor Ferrandus Epiſcopus. 393

I

IAcobus Apoſtolus. 10
Ioanna à Cruce. 68
Ioannes Abbas Biclar. 82
Inuentio S. Crucis. 55
Inuentio S. Gregorij. 133
Inuentio Imaginis de Rupe-Gallica. 242
Inuentio S. Dominici. 336

Inuentio S. Ildephonſi. 354
Iuſtus Epiſcopus Vrgelenſis. 365
Iuſtus Auſonenſis. 367
Iſidorus Agricola. 189
Iſidorus Martyr. 198

L

Lucianus Regulus Martyr. 276
Licinianus Epiſcopus. 70
Lucianus Presbyter. 344

M

Macrobius Martyr. 91
Marcellinus Martyr. ibid.
Martialis Epiſcopus Martyr. 276
Martiana Martyr. 331
Meletius Dux Martyr. ibid.
Memmius Mantius Epiſcopus Mart. 181
Mercurialis Epiſcopus. 318
Michaëlis Archangeli feſtum. 116

N

Natalis Epiſcopus. 157

O

Orentius Pater S. Laurentij. 15
Oliua Virgo. 54

P

Palladia Martyr. 331
Paſchalis Baylon. 224
Paſchaſius Arnugus. 66
Pancratius Anachoreta. 151
Paſycrates Confeſſor. 341
Patientia Mater S. Laurentij. 15
Petronilla Virgo. 391
Philippus Apoſtolus. 10
Plurimi Martyres Pampilonæ. 363
Præſcellius Martyr. 343

Q

Quiteria Virg. & Martyr. 271

R

Raphaëlis Archangeli feſtum. 87
Romanus Martyr. 276

S

Sacerdos Epiſcopus. 78
Secundus Epiſcopus Martyr. 40
Secundinus Martyr. 262
Sigiſmundus Rex. 35
Simplicius Martyr. 53
Simplicius Martyr. 276
Sixtus Martyr. 93
Syluanus Martyr. 393
Stephanus Abbas. 390
Suſanna Martyr. 331
Syneſius Martyr. 263

T

Teleſphorus Martyr. 393
Theodolus Martyr. 54
Theopompus Martyr. 263
Torpes Martyr. 213
Torquatus & Socij Epiſcop. Martyr. 173
Tranſlatio S. Vincentij & Sororum. 143
Tranſlatio SS. Nerei, Achilei, & Pancratij. 153
Tranſlatio S. Soteris Virg. & Mart. 148
Tranſlatio S. Eudaldi. 170
Tranſlatio S. Antonini Palentini. 239
Tranſlatio Brachij S. Theclæ. 253
Tranſlatio S. Victoris Cercenſis. 259
Tranſlatio S. Adelhardi Geneſij. 264
Tranſlatio S. Dominici. 336
Tranſlatio S. Ildephonſi. 354
Tranſlatio S. Gregorij Oſtienſis. 133

V

Valens Epiſcopus & Martyr. 261
Valentinianus Martyr. 276
Victoria Auranienſis. 243
Victoricus Martyr. 393
Victurus Martyr. ibid.
Vincentius Martyr. 336
Vottus Monachus. 371
VVitcſindus Martyr. 188

INDEX.

INDEX

Chorographicus Sanctorum huius Menſis Maii.

ABVLA.

SAnctus Secundus Epiſcopus, & Martyr. pag.40

ALCAZAR.

S.Theodolus Martyr Romanus. 54

ADVRA.

S.Quiteria Virg. & Martyr. 271

SS.Leucianus, & Socij MM. 276

AMBRATIA.

S.Epitatius Epiſcopus, & Mart. 296

S.Baſileus Epiſcopus, & Mart. 324

ARLANZA.

Tranſlatio ſacrorum Pignorum SS. Vincentij, & ſororum. 143

ASSOTA.

SS.Caſtus, & Æmilius MM. 293

ASTVRICA.

S.Gennadius Epiſcopus. 349

AVSONA.

S.Iuſtus Confeſſor. 367

BETICA.

S.Cœleſtinus Martyr. 50

S.Lucianus Preſbyter. 344

BRACCARA.

S.Baſileus Epiſcopus, & Mart. 324

CALAGVRRIS.

S.Gregorius Oſtienſis Epiſcopus. 124

Eius Tranſlatio Corporis. 133

CARAVACCA.

Apparitio S.Crucis. 55

CARTHAGO-NOVA.

S.Licinianus Epiſcopus. 70

Tranſlatio S.Adelhardi Geneſij. 264

S.Hector Ferrandus Epiſcopus. 393

CERESVM.

Tranſlatio S.Victoris Mart. 259

CLVNIA.

S.Meletius Dux, & Socij MM. 331

COMPOSTELLA.

Conſecratio eius S.Apoſtolicæ Baſilicæ. 95

CONCHA.

S.Acathius Centurio Mart. 122

CORDVBA.

B.Aluarus S.Eulogij ſynchronos. 75

S.Raphaëlis Archangeli feſtum. 87

S.VViteſindus Martyr. 188

Dedicatio S.E. Cordubenſis. 246

S.Secundinus Martyr. 262

DERTOSA.

B.Paſchalis Baylon Minorita. 224

EBORA.

S.Memmius Mantius Epiſcopus Mart. 181

EGABRVM.

S.VViteſindus Martyr. 188

GERVNDA.

S.Ioannes Abbas Biclarenſis, Epiſcopus. 82

S.Eoualdus, & Sixtus MM. 93

SS.Germanus & Socij MM. 393

HISPALIS.

S.Felix Archidiaconus Toletan.Mart. 48

HISPANIA.

SS.Philippus, & Iacobus Apoſtoli. 10

S.Olina Virgo. 54

S.Mercurialis Epiſcopus. 328

Inuentio S.Crucis. 55

S.Michaëlis Archangeli feſtum. 116

SS.Torquatus,& ſocij Epiſcopi,& MM. 173

S.Berteragmus Eremita. 251

S.Geleſuintha Regina. 331

S.Petronilla Virgo. 391

S.Anaſtaſius Epiſcopus. 238

HYPPO.

S.Præſcellius Martyr. 343

ILIBERIS.

S.Flauius Epiſcopus, & ſocij MM. 91

LOCRONIVM.

S.Gregorius Oſtienſis Epiſcopus. 124

Tranſlatio Corporis eiuſdem. 133

LVCVS.

S.Exuperantius Epiſcopus. 386

MADRIDIVM.

Tranſlatio S.Soteris Virg. & Mart. 148

S.Iſidorus Agricola Patronus. 189

Tranſlatio S.Vincentij Mart. 143

MEVANIA.

S.Benignus Martyr. 34

MARTORELLVM.

S.Iſidorus Martyr. 198

MASIA.

MASIA.
S.Paſycrates Martyr. 341
MONASTERIA.
Pinnatenſe: SS.Vottus, & Felix. 371
Vergedenſe: S.Stephanus Abbas. 390
NIVARIA.
S.Andeolus Martyr. 14
NERTOBRIGA.
SS. Theopompus, & Syneſius Martyres. 263
S.Exuperantius Abbas. 361
NVMANTIA.
Tranſlatio pignorum SS.Nerei, Achilei, & Pancratij MM. 153
OSCA.
SS.Orentius, & Patientia. 15
OLCADES.
SS.Alexander, & Antonina MM. 63
ORETVM.
SS.Bæbius Venuſtus, & Socij MM. 292
OVETVM.
S.Baudelius Martyr. 257
PALENTIA.
Tranſlatio S.Antonini Mart. 239
PAMPILONA.
S.Valens Epiſcopus, & Mart. 261
Plurimi SS. Martyres. 363
PORTVSCALLE.
S.Baſileus Epiſcopus, & Mart. 324
PORTVSVIRIDIS.
S.Pancratius Anachoreta. 151
PORTVSSYNES.
S.Torpes Martyr. 213
S.Celerina Vidua. 220
PAXAVGVSTA.
S.Atto Abbas, & Epiſcopus. 278
RVPES-GALLICA.
Inuentio Imaginis B.Mariæ. 242
SALMANTICA.
Dedicatio S. E. Salmantinæ. 160
SCALABIS.
B. Ægidius Confeſſor. 199
SEGOBRIGA.
Dedicatio S.E. Segobricenſis. 110
SEGVNTIA.
S.Sacerdos Epiſcopus. 78
SPALIS.
S.Felix Epiſcopus Martyr. 237
TARRACO.
Tranſlatio Brachij S.Theclæ V.M. 253
TOLETVM.
S.Felix Archidiaconus Toletanus. 48
B.Ioanna à Cruce Abbatiſſa. 68
S.Michaëlis feſtum. 116
S.Natalis Epiſcopus. 157
Victoria Auranienſis. 243
S.Celſus Epiſcopus. 388
S.Hector Ferrandus Epiſcopus. 393
TRITIVM.
S.Columba Virg. & Martyr. 369
VALENTIA.
Dedicatio S. E. Valentinæ. 106
VALLISOLETVM.
Dedicatio S.E.Valliſoletanæ. 266
VALLIS-VENERIS.
B.Athanaſius Monachus. 51
VALLIS RIPOLL.
SS.Simplicius, & Ambroſius MM. 53
S.Eudaldus Presbyter. 138
Tranſlatio eiuſdem. 170
VILLA-REGIA.
B.Paſchalis Baylon, Minorita. 224
VLMETVM.
S.Paſchaſius Arnugus Eremita. 66
VRGELLVM.
S. Iuſtus Epiſcopus. 365
VXAMA.
S. Exuperantius Epiſcopus. 383
ZAMORA.
Tranſlatio S.Ildephonſi. 354

INDEX.

INDEX

Nominum Sanctorum per Dies, quæ in hoc Menſe Maii continentur.

I. SAncti Philippus & Iacobus Hiſpaniæ Tutelares. pag.10
S.Andeolus apud Niuariam. 14
SS.Orentius,& Patientia apud Oſcã. 15
S.Benignus Martyr apud Meuaniam. 34
S.Sigiſmundus Rex in Tesbiade. 35
II. S. Secundus Epiſcopus Abulenſis, & Martyr. 40
S.Felix Archidiaconus Toletanus, & Martyr Hiſpali. 48
S. Cœleſtinus, Bœticæ Conſularis, & Martyr. 50
S. Athanaſius Monachus in Valle-Vinaria Confeſſor. 51
SS. Simplicius, & Ambroſius MM. in Valle-Ripollenſi. 53
S.Oliua Virgo, & Martyr in Hiſpania. 54
S. Theodoli Tranſlatio Româ Alcazum. ibid.
III. Inuentio S. Crucis, & eius Apparitio apud Carauaccam. 55
SS.Alexander, & Antonina MM. apud Olcades. 63
B. Paſchaſius Arnugus Eremita apud Vlmetum. 66
B. Ioanna à Cruce Sanctimonialis Virgo in agro Toletano. 68
IV. S. Licinianus Carthaginis Spartariæ Epiſcopus. 70
Venerabilis Aluarus Cordubenſis, S. Eulogij ſynchronos. 75
V. S. Sacerdos Epiſcopus Seguntinus, & Confeſſor. 78
VI. S. Ioannes Abbas Biclarenſis, & Epiſcopus Gerundenſis. 82
VII. S.Raphaëlis Feſtum Cordubæ. 87
SS.Flauius Epiſcopus Illiberitanus cum Sociis MM. 91
SS.Eoualdus, & Sixtus in agro Gerundenſi. 93
Conſecratio S.E. Compoſtellanæ. 95
Dedicatio S.E.Valentinæ. 106
Dedicatio S.E.Segobricenſis. 110
VIII. S.Michaëlis Archangeli feſtum Toleti, & in Hiſpania. 116
S. Acathij Martyris feſtum Conchæ ob Capitis exiſtentiam. 122
IX. S. Gregorius Oſtienſis apud Locronium. 124
X. Inuentio ſacrorum Pignorum S.Gregorij Oſtienſis. 133
XI. S. Eudaldus Presbyter, & Martyr in Oppido Ripollenſi. 138
Tranſlatio SS. Vincentij, Sabinæ, & Chriſtetæ ſororum Abulâ, ad Cœnobium Arlanzenſe. 143
XII. S. Dominicus Calciatenſis Presbyter, & Confeſſor, apud Calagurram. 148
S. Pancratius Eremita apud Portum-Viridem. 151
Tranſlatio ſacrorum pignorum SS. Nerei, Achilei, & Pancratij. 153
Tranſlatio S. Soteris V. & Martyris, Româ Madridium. 148
XIII. S Natalis Epiſcopus Toletanus. 157
Dedicatio S.E. Salmanticenſis. ibid.
XIV. Tranſlatio S. Eudaldi in Oppidum Ripollenſe. 170
XV. SS.Torquatus, & alij ſex Epiſcopi, Diſcipuli S.Iacobi. 173
S.Memmius Mantius Epiſcopus Eborenſis. 181
S.VViteſindus Egabrienſis Martyr apud Cordubam. 188
S.Iſidorus Agricola Madridenſis Cõfeſſor, & Patronus. 189
S.Iſidorus Martyr apud Martorellum in Cathalonia. 198
XVI. B.Ægidius ex Ordine Prædicatorum Confeſſor, apud Scalabim. 199
XVII. S.Torpes Martyr Piſanus apud Portum-Sinenſem Portugalliæ. 213
S.Celerina Vidua. 220
B.Paſchalis Baylon Minorita apud Villam-Regiam Dertoſanæ Diœceſis. 224

XVIII.

XVIII. S.Felix Epiſcopus Accitanus, Martyr apud Spalim in Pyrenæis. 237
Tranſlatio S.Antonini Palėtini. 239
Innentio Imaginis B. Mariæ de Rupe Gallica. 241
Feſtum victoriæ Auranienſis in S.E. Toletana. 243
Dedicatio S.E.Cordubenſis. 246
XIX. S.Berteragmus Eremita Auguſtinianus apud Firmum Piceni. 251
Tranſlatio Brachij S.Theclæ, Tarraconam. 253
XX. S. Baudelius Martyr Nemauſenſis apud Onetum. 257
S. Anaſtaſius Epiſcopus Brixienſis Hiſpaniæ Prædicator. 258
Tranſlatio Pignorum S. Victoris Presbyteri Cereſenſis. 259
XXI. S.Valens Epiſcopus Pampilonenſis cum Sociis. 261
S. Secundinus Martyr Cordubenſis. 262
SS.Theopompus Epiſcopus, & Sineſius Magus, Nertobrigæ. 263
Tranſlatio Reliquiarum S.Adelhardi Geneſij, Carthaginem. 264
Dedicatio S.E.Valliſoletanæ. 266
XXII. S.Quiteria Virgo & Martyr Adurenſis. 271
SS. Leucianus, & Socij Martyres Adurenſes. 276
S. Atto Abbas Vallis-Vmbroſæ, ex Pacenſi vrbe. 277
S. P. Bæbius Venuſtus Martyr ex Oreto. 292
SS.Caſtus, & Æmilius Rectus Martyres Aſſotani. 293
XXIII. S. Epitatius Epiſcopus, & Martyr Ambratianus. 296
S. Baſileus Epiſcopus & Martyr Portucalenſis, & Braccarenſis. 324
S.Mercurialis Epiſcopus Liuienſis in Italia, Prædicator Hiſpaniæ. 328
XXIV. S. Meletius Dux cum ſociis Martyribus Clunienſibus. 331
B.Geleſuintha Galliç Regina. ibid.
S. Vincentius Martyr Romanus, apud Madridinm. 336
Inuentio, & Tranſlatio ſacrorum Pignorum S.Dominici. ibid.
XXV. S. Paſycrates Confeſſor Maſienſis in Hiſpania. 341
S.Præſcellius Martyr Hipponenſis in Hiſpania. 343
S. Lucianus Presbyter Ieroſolymitanus ex Bœtica Hiſpaniæ. 344
S. Gennadius Epiſcopus Aſturicenſis, & Confeſſor. 349
XXVI. Inuentio, & Tranſlatio S. Ildephonſi Epiſcopi apud Zamoram. 354
XXVII. S.Exuperantius Abbas Benedictinus apud Nertobrigam. 361
SS.Plurimi Martyres apud Pampilonam Nauarræ. 363
XXVIII. S. Iuſtus Epiſcopus Vrgelitanus Confeſſor Hiſpanus. 365
S.Iuſtus Auſenſis in Hiſpania Confeſſor. 367
S.Columba Virgo, & Martyr Tritienſis in Hiſpania. 369
XXIX. SS.Vottus, & Felix Monachi ex Cœnobio Pinnatenſi. 371
XXX. S. Exuperantius Epiſcopus Vxamenſis. 383
S. Exuperantius Epiſcopus Lucenſis. 386
S.Celſus Epiſcopus Toletanus. 388
S. Stephanus Abbas Vergedenſis. 390
XXXI. S. Petronillæ feſtum in Hiſpania. 391
SS. Germanus, & ſocij MM. Gerundæ. 393
S. Hector Ferrandus Epiſcopus Toletanus. ibid.

SCRIBEN

SCRIBENTIVM IMAGINES in Librorum limine præfigi, & honeſtas, & neceſſitas perſuadet, vt ſicut Codicibus fruitur per quos erudiatur, ita effigies eorum, à quibus docetur, ad viuum delineatas, ſeculum conſequatur.

Philoſtrat. in Vit. Apollin.



Corporis eſt iſthac præclari forma TAMAYI:
Effigiem Mentis docta camena dabit.
Illam ſi quæris, placidam in compagine frontis
Inuenies normam, quòd venereris eam.
Iſtam ſi inquiris Sex volue Volumina Diuûm,
In quibus Ingenij grandis acumen ineſt.
I. T. S. A. D. D.

MAIVS.

TEMPORVM floridum monimentum, Annorum purpureum ſpectaculum, & Menſium coronarium delicium; Graniarum partus, Veneris merum cingulum, Amoris illicium, & cupidinum ferè ineuirabilis apotheca. Cuius *Maij encomium.*

MAII ſuauia dona Menſis, hæc ſunt:
Lætis graminibus, virente fronde,
Vrbis pellere tædium ſuperbæ:
Nunc cultis iuuat ambulare in hortis,
Flores carpere, ſerta ſuſtinere.

Perpulchrè: Nam hoc Menſe ſuauiter Zephirus tacito ſtrepitu cuncta maritat, maritata fœcundat, & fœcunda floreſcere curat, ac parturire. Nam cùm hæc pars anni Regina ſit temporum, pompas MAIO ducit Regi dierum, & pulcherrimo, eodémque iucundiſſimo ſtipat veluti ſatellitio. Nunc Cœlum renidet purius; nunc Sol altior, auro ſimilior; nunc orbis Lunæ pulchrior ſplendet, atque illibati Stellarum chori clarius eniteſcunt. Nunc littoribus conciliantur fluctus, Soli nubes, aëri ventus, terra plantis, plantæ oculis. Nunc fontes manant liquidiùs, & hybernis compaginibus expediti, largiùs amnes fluunt, prata collucent floribus, gemmis arbores turgent, detonſi nitent herbarum rori, & per virentes agros agni laſciuiunt. Iam Naues, vt plurimum piis refertæ vectoribus, cum celeuſmate ſoluunt è litore, & alas velorum explicant: mox leni curſu fluentibus aſſultant Delphini, & ſuauiſſimè quidem anhelantes tranquillo mari fidi comites nautas deducũt. Lætus autem agricola ſerenum intuetur cælum, & aratrum reficit, frugum largitorem Deum appellans, tùm ſtrenuè boues aratores cogit ſub iuga, & dulces imprimit ſulcos, totus iam ſpe delibutus. At Opiliones cum bubulcis concinnant fiſtulas, & paſtorale carmen accinunt, nunc per gramen abiecti, nunc vmbroſis rupibus inſidentes, MAII ſuauitate mulcentur. Ex altera parte Olitores plantas excolunt, aucupes calamos inſtruunt, deſignant ramos ad aucupium, & plumas auium ad inſidias eleganti artificio contexunt. Piſcatores profundum ſcrutantur, purgant retia, petriſque marinis inſident. Interim apis laborioſa explicatis pinnulis diſcedit ex aluearibus, ſapientiæ datura ſpecimen, & iam prata peruolat, iam flores pabulatur, & caſtra cerea concinniùs extruit, contextis veluti diſparibus, ac ſexangulis fiſtulis, rectos quoque vicos, & alternos angiportus mirabiliter implicans, vt operi firmitatem, & elegantiam conciliet. Deinde mel in apothecis recondit; arat quippè, & laborat ſuo hoſpiti gratum animalculum, eíque feriato periucundum liberaliter fructum affert. Quis non videt hanc arationem delicatiſſimis floribus aſperſam? Nam & omnia fermè Veris adiuncta colligit accuratè, egregiè miſcet, & ſummâ temperat ſuauitate. Et denique *Deſcriptio.*

MAIVS *amor Veneris:* MAIO *Venus aurea ſertis*
Gaudet, & innumero flore ſerenat humum.

MAII Menſis etymon variè ab Scriptoribus aſſignatur. Quidam à MAIORIBVS Romanis Ciuibus, ob diſcrimen IVNIORVM, quibus ſequentis Menſis nomen *Etymon.*

tributum fuit, deducunt, vt refert Ouid. *libro* 5. *Faſtorum.*

Hinc ſua MAIORES *tribuiſſe vocabula* MAIO
Tangor, & ætati conſuluiſſe ſuæ.

I. *Opinio.* Cauſam huius rei ex Macrobio *lib.* 1. *Saturnal. c.* 12. auſculta: MAIVM *Romulus tertium poſuit; de cuius nomine inter Auctores lata diſſentio eſt. Nam* Fuluius Nobilior *in* Faſtis, *quos in æde Herculis Muſarum poſuit*: Romulum, *dicit*, poſtquam populum, in MAIORES, Iunioréſque diuiſit, vt altera pars conſilio, altera armis Rempublicam tueretur, in honorem vtriuſque partis, hunc MAIVM; ſequentem IVNIVM Menſem vocaſſe. Sed hæc ſententia *Feſto* non arridet, quia MAIVS Menſis ante Romuli conſtitutionem iam hoc nomine vocabatur in complurimis Latinorum ciuitatibus; ideò cùm fuerit vetuſtius Romulo nomen, perperam etymon à Ciuibus MAIORIBVS deductum credit. Huic *Feſti* adſtipulatur ſententiæ altera eiuſdem, quâ fatetur, hunc Menſem MAIVM olim linguâ Oſcâ MAESIVM dictum. Cui ſi credimus (proſequitur Roſinus *lib.* 4. *Antiquitat. Roman. c.* 9.) Maij Menſis appellatio, vel ante Romam conditam extitit; id quod argumentum foret, à Romulo nullam ei propter MAIORES obtigiſſe denominationem. Tertiò etiam diluitur hæc prima opinio, ex ea à Ioanne Goropio Becano *in Chronys* relatâ, quâ contendit huius Menſis appellationem deductam à veteri Cimbria voce MAI, ſiue MEI fuiſſe, quia huius vocabuli ſignificatio plantarum viporem denotat, eo quòd in MAIO Menſe omnia florida, & amæna ſint.

Reÿcitur I.

Opinio hæc reÿcitur II.

Reÿcitur III.

II. *Opinio.* SECVNDA Opinio aſſerit, Menſem MAIVM etymon accepiſſe à MAIESTATE Magiſtratuum Dea, quæ, vt ex Ouidio *d. lib.* 5. *Faſtor.* liquet, Mundum temperat omnem; ſic Roſinus *d. libro* 4. *c.* 9. D. Carolus de Neapol. *ad Faſt. Ouid. lib.* 5. *n.* 1. qui ſingularem auctorem huius Opinionis Naſonem vocitat. Hanc ſententiam amplectitur Ioannes Baptiſt. Maſculus *in Encom. SS. n.* 1. *fol.* 189.

III. *Opinio* TERTIA Opinio, quam ex *Cincio* producit Macrobius *d. lib.* 1. *Saturnal. c.* 12. contendit eſſe dictum præſentem Menſem à MAIA Vulcani vxore, eo quod flamen Vulcanalis, *hiſce Kalendis* huic Deæ rem diuinam facit. Aſt Ouidius *d. lib.* 5. nomen accepiſſe à MAIA Mercurij Matre, cum aſſerit, & conglutinat fabulam Oceani; fatetur:

At tu materno donaſti nomine Menſem
Inuentor curuæ, furibus apte fidis.

Quam & refert ipſe Macrobius *vbi ſupra*, concludens: *Contendunt alÿ* MAIAM *Mercury matrem* Menſi *nomen dediſſe; hinc maximè probantes, quòd hoc* Menſe *Mercatores omnes* Maiæ *pariter, Mercurióque ſacrificant.*

Nomina May apud diuerſas Nationes. SED nunc quibus MAIVS nominibus à Nationibus appelletur, differamus: Romani MAIVM; Hebræi, & Syri IIAR; Chaldæi, & Ægyptij PAYNI; Abiſſini PASCHNES; Athenienſes ΣΚΙΡΡΟΦΟΡΙΩΝ; Macedones ΑΡΤΕΜΙΣΙΟΣ; Cypri AINIKOΣ, Perſæ CHARDAD; Arabi, & Sarraceni GIVMADI Alexandrini PACHOI; Syracuſani CARNIO; A Carolo Magno BVNNEMONAT; In Faſtis Veteribus MEYE; Alemañi MEY; Belgici DE MAY; Cimbrici BEYMAANET; Itali MAGGIO; Hiſpani MAYO; Galli LE MOIS DE MAY; & Angli THE MONETH OF MAY, dixêre. Apud quas ſemper & vbique ex XXXI. diebus conſtitit. Sed ad Faſtos Gentilicos veniamus.

Lares Præſtiti qui? KAL. MAII. Hoc die Romani, ob aram LARIBVS *Præſtitibus* à Curibus Sabinis conſecratam, feſtum recolebant. Erant enim LARES tanquam GENII, qui hominum tutelas præſe ferebant, ideóque PRÆSTITI dicti, quia præerant, vt Martiano Capella placet: *Specialis ſingulis mortalibus* Genius *admonetur, quem & PRÆSTITEM, quòd præſit gerundis omnibus, vocauerunt.* Quod & obſeruauit Ouidius:

PRÆSTITIBVS *Maiæ* Laribus *videre* Kalendæ
Aram conſtitui, paruáque ſigna Deûm.
Ara erat illa quidem Curibus: ſed longa vetuſtas

Deſtruit,

Deſtruit, & ſaxo longa ſenecta nocet.
Cauſſa tamen poſiti fuerat cognominis illis,
Quòd præſtant oculis omnia tuta ſuis.
Stant quoque pro nobis, & præſunt mœnibus Vrbis:
Et ſunt præſentes, auxiliúmque ferunt.

Cur his Laribus canis præficitur?

Plutarch. *in Quæſt. Romun. apud Buxhorn. fol.* 37. quærit, *Cur* LARIBVS, *quos* PRÆSTITES *propriè vocant, Canis præficitur, & ipſi caninis pellibus amiciuntur?* Cui quæſito reſpondet: Quia cum iſti PRÆSTITES ſint, qui præſunt, & canum natura ſit domos cuſtodire, ideò ſymbolicè illis Canis præficitur, & caninis amictibus induuntur. Quod & notauit Vetus Scholiaſtes *ad illud Perſij Sat.* 5.

Bulláque ſuccinctis Laribus donata pependit.

Quia (inquit) *Gabino habitu, Cynomia, id eſt,* pelle canina *Dij Penates formabantur.* cui adhærere videtur M. Zuerius Buxhorn. *in Animaduerſ. ad Quæſt. Plutarch. folio* 113. Sic & Cornutus *fol.* 56. *n.* 31. & Theodor. Marcillius *fol.* 111. ad eundem Perſij locum.

Maia an bona Dea?

SECVNDÒ, hoc die MAIÆ Deæ ſacrificia fiebant, & illa ſub titulo BONÆ Deæ facta recenſet *Ouidius*, licet Macrobius *d. lib.* 1. *c.* 12. *Saturnal. ex Cornelio Labeone* MAIÆ ſub nomine BONÆ Deæ inſtituta contendat. *Ouidium* auſculta.

—*Interea Diua canenda* BONA *eſt.*

An Terra?

Audi Macrobium: *Auctor eſt* Cornelius Labeo *huic* MAIÆ *ædem* Kalendis Maiis *dedicatam ſub nomine* BONÆ Deæ. Qui poſtmodùm pluribus probat, eandem eſſe TERRAM. Locum huius Ædis deſcribit *Naſo* his carminibus.

Eſt moles natiua loco: res nomina fecit:
Appellant Saxum: pars bona montis ea eſt.
Hic Remus inſtiterat fruſtrà, quo tempore fratri
Prima Palatinæ regna dediſtis aues.
Templa patres illic oculos exoſa viriles
Leniter accliui conſtituêre iugo.
Dedicat hæc veteris Clauſorum *nominis hæres,*
Virgineo nullum corpore paſſa virum.
Liuia reſtituit, ne non imitata maritum
Eſſet, & ex omni parte ſecuta virum.

In Maia ſacris viri non ingrediebantur.

Damia hæc ſacra dicta.

Hanc Deam Græci Γυναικείαν dixere, Latini verò *Polynominis* Deam. In cuius ſacris, vt innuit *Poeta*, nequaquam viris ingredi licebat, & eadem ſacra in æde Pontificis Maximi peragebantur à Matronis. Illaque, vt *Feſtus* contendit DAMIA fuiſſe nuncupata, eo quòd fiebant in operto, à contrarietate, quòd minimè eſſet δαμόσιον, id eſt *publicum*. Licet *Ioſephus Scaliger* falſum reputet *Feſti* etymon.

Cur in his ſacris Matronæ myrthum non inferunt?

QVÆRIT Plutarchus *in Quæſt. Roman.* 22. *fol.* 15. *apud Buxhorn.* agens de hac Dea: Cur Matronæ in eius templa myrthum non inferunt: quanquam omnibus germinantibus, & florentibus ſtudioſè ad ornatum vtantur? Et reſpondet, quòd cùm quidam Faulius Aruſpex vxorem vinum potaſſe deprehenderet, illam myrtheis virgis caſtigauit; hinc ortam conſuetudinem, ne mulieres myrthum in hiſce ſacrificiis inferrent; ſed permiſſum illis Deæ vinum ſub lactis appellatione libare. Quod & notauit Arnobius *lib.* 5. *aduerſus Gent.* ex opinione Sexti Clodij *lib.* 6. *de Dijs Græcor.* his verbis *Faunam igitur Fatuam,* BONA *quæ dicitur Dea tranſeamus: quàm myrtheis cæſam virgis, quòd marito neſciente ſerium meri biberit plenam,* S. Clodius *indicat.* VI. de Diis Græcorum. *ſignúmque monſtrari, quòd cùm ei diuinum rem mulieres faciunt, vini amphora conſtituitur obtecta: nec myrtheas fas ſit inferre verbenas.* Quo loco Stevvechius *fol.* 373. Ioann. Meurſ. *in Arboret. ſacr. lib.* 2. *c.* 1. *fol.* 100. Alias rationes quære *ex Plutarcho*.

Scyrea feſta apud Græcos quæ?

Tertiò, etiam hoc die, vt conſtat ex veteri *Romano Kalendario* apud Eliam Reuſnerum *in Diario Eccleſ.* Athenis Scyrevm, ſiue Vmbraculorum feſtum peragebatur. Quod hoc fuerit? aperit Lil. Gyrald. *Syntagm.* 17. vbi probat hanc celebritatem Athenienſium peculiarem fuiſſe, in qua Vmbracula, & Scenæ fiebant, ita vt fere ſimilis eſſet *Hebræorum Scenopegia*. Iulianus Aurelius *de Cognominib. Deor. lib.* 2. aſſerit, quòd hæc celebritas fiebat in honorem *Mineruæ*, quæ etiam Scyradis dicta fuit, à Scyro Vate Dodonæo, qui delubrum ei condidit.

Compitalia ſacra quæ?

II. Die Maii, hoc eſt VI. Non. eiuſdem Compitalia ſacra erant, quibus, *Laribus* ſacrificabatur: de his *Feſtus*, & Macrobius *lib. 1. Saturnal. c.* 7. Varro verò, Laribvs fuiſſe Compitalia Sacra tributa, docet, vbi viæ *competunt*, ideò *Compita*, & tùm ibi ſacrificabatur, quotanniſque is dies concipiebatur. Ab hac ergo voce originem traxere hæc Sacra, & Compitalitii lares, necnon Ludi compitalitii. Omnia hæc cognomina, vnâ eſt complexus periodo Sueton. Tranquill. *de Cæſar. in Vit. Octau. Auguſt. cap.* 31. apud Stuchium *de Sacrif. Gent. fol.* 79. his verbis: Compitales lares (*quibus* Compitalia *dicata ſunt, & quorum in honorem fiebant* Ludi compitalitii) *ornare bis in anno inſtituit, vernis floribus, & æſtiuis.* Qui *Suetonij* mentem eliciens proſequitur: *Per* vernos flores *intelligit* (Suetonius) *heliochryſon, hyacinthum, roſam, & violam albam, quæ prima florum eſt Ver nunciantium, quam* Columella *Græcâ dictione* λευκόιον *vocat, quaſi dicas albam Violam. Per æſtiuos verò flores, eos qui vernis ſuccedunt, cuiuſmodi ſunt, lychnis, Iouis flos, amaracus, iris, & quoddam genus lilij.* De quo & videndus Torrent. *fol.* 87.

Lares Compitales qui?

Eorum Antiquitas.

Antiqvitas horum Sacrorum longæua fuit, primùm cruenta, pòſt moderata, & demùm feſtiua, ſi Macrobio *lib.* 1. *c.* 7. credimus. Iſte ex ſententia *Albini Cecinnæ* refert, quòd hæc inducta ſunt Sacra ex reſponſo Apollinis, quo præceptum eſt, vt pro capitibus *Maniæ* Deæ Larium matri ſupplicaretur: ideò ex reſtitutione Tarquinij Superbi obſeruatum eſt, vt pro familiarum ſoſpitate pueri Deæ mactarentur. *At Iunius Brutus* Conſul, pulſo Tarquinio, hoc Sacrificij genus aliter conſtituit celebrandum, vt Apollinis reſponſo fieret ſatis, ſcilicet, quòd capitibus allij ſupplicaretur: eſto quòd Apollo non de capitibus hominum, ſed abſolutè de capitibus loqueretur; quod reſponſum etiam de capitibus allij intelligere liceret: ſicque remouebatur illud infauſtæ ſacrificationis ſcelus. Hic mos inualuit, vt effigies *Maniæ* ſuſpenſæ conſpicerentur pro ſingulorum foribus, quatenus periculum, ſi quod immineret familiis, expiarent. Denique ad feſtiuam conſuetudinem hæc Sacra redacta, ex *Tullij* placito, ſacrificia miniſtrantibus ſeruis parata ſunt, vt inquit Dionyſ. Halycarnaſ. *lib.* 4. vbi poſt conſignationem *Tullij* proſequitur: *Duràtque mos ille priſcus in ſacris placandi* Genios *per* ſeruorum *miniſteria, qui temporaria libertate fruuntur per eos dies, vt hac humanitate manſuetiores redditi, Dominos chariores habeant, & leniùs ferant ſuæ fortunæ inclementiam.* Hic fortè lucem accipiet *Inſcriptionis fragmentum*, quod adhuc *in Municipio Ilipenſi*, hodie Calamea *de la Serena*, Patriâ meâ, viſitur; vbi has tantùm literas temporum inuidioſa colluuies poſteris reſeruauit.

Quare inducta?

Bruti interpretatio.

Cur feſtiuitas ſeruorū?

Inſcriptionis Romanæ intellectus.

:::::::::::: TRATVS
:::::::::::: SERVVS.
:::::::::::: COMP. LV
:::::::::::: PE VICT.
:::::::::::: NN. LXXI.
:::::::::::: T. T. L.

Quam Inſcriptionem (ſi ariolari licet) ſic ſupplendam curauimus, vt ſententiæ *Dionyſij Halycarnaſſæi* congruat diuinatio.

CALLISTRATVS.
T. SEMPR. SERVVS.
QVI. IN. COMP. LV
DIS. SÆPE VICT.
EVASIT. ANN. LXXI.
H. S. E. S. T. T. L.

Hoc

Hoc eſt: *Calliſtratus T. Sempronÿ* Seruus, *qui in* COMPITALIBVS LVDIS *ſæpe Victor euaſit*, *Annorum* LXXI. *hic ſitus eſt: ſit tibi terra leuis.* Nec te deterreat quòd hoc memorabile monumentum *Seruo* erigeretur; nam ſimilibus ſeruis, communis hic honor erat, vt videre licet apud Iacobum Guther. *de Iure Man. lib.* 2. *c.* 36. *fol.* 374. Sed ad COMPITALIA redeamus: in hiſce ſacris, LARIBVS attributis, porcis ſaginatis compita luſtrabant, vt inquit Propert. *libro* 4. *elegia* 1. hoc carmine.

Seruis honor ſepulchri cum Inſcriptionibus dabatur.

Parua ſaginati luſtrabant Compita *porci.*

Cur Porcus in Compitalibus offerebatur Laribus?

Quo loco plura apud Ioann. Paſſerat. *in Not. fol.* 553. vnum hic omittere non auſim, cùm de *Laribus* verba facio, quia CHRISTI Domini reſpicit cultum; ſcilicet quod *Alexander Seuerus* Mameæ filius inter *Diuos Tutelares*, quos in ſuo *Lurario* colebat, effigiem D. N. IESV CHRISTI repoſuit, *cui quotidie* (inquit Ælius Lampridius in Alexandr. Seuer. fol. 351.) *rem diuinam faciebat.*

Chriſtus inter Lares cultus.

V I. *Non. May* id eſt dies II. celebris Romæ repetebatur *M. Cl. Marcelli* Conſulis de Comenſibus, & Inſubribus triumphus, quem honorificentiſſimo recepit plauſu, vt inquit Goltzius *Ann.* 557. & Elias Reuſner. *in Diar. Hiſtoric. h. d. fol.* 68. Baptiſt. Maſcul. *in Encom. SS. fol.* 190.

Triumphus Marcelli.

V. *Non. Maÿ*, hoc eſt, Dies III. Nihil in Kalendariis antiquis Romanorum adnotatum inuenitur, niſi quòd *Athenis Mineruæ* ſacra erant; quæ tauris, & agnis celebrari ſolebant, vt ex Alexandro refert Lilius Gyrald. *Syntagm.* 17.

Athenis ſacra Mineruæ.

IV. *Non. Maÿ*, id eſt, Dies IV. Ludi Maximi per ſex dies celebrabantur, vt notatur *in Kalendarÿs*. & repetunt *Reuſner.* & *Muſculus*, qui etiam ex Liuio *A. Manly Torquati* Conſulis triumphum refert.

Triumphus Torquati.

III. *Non. Maÿ*, hoc eſt, Dies V. in Kalendariis Romanis conſignatur alter Maximorum Ludorum dies. Qui iſti Ludi fuerint? me latet; niſi fortè illi ſint, de quibus Tit. Liuius *Decad.* 3. *lib.* 2. agit à *M. Accilio* Conſule in Vrbem inducti. Videſis Alexandrum ab Alex. *lib.* 6. *Dier. Genial. c.* 19. vbi Tiraquel. *fol.* 698.

Ludi Maximi.

PRIDIE Non. May, id eſt, Dies VI. qui fuit *C. Martÿ Rutili* Dictatoris illuſtris triumpho de Tuſcis reportato, ad Annum Vrbis CCC. XCVII. vt referunt *Maſculus*, & *Reuſnerus*.

Triumphus Rutili.

NONIS Maÿ, & Dies VII. ſingularis ob duplicem triumphum, quorum alterum *Q. Fabius Vabulanus* III. Conſul A. V. CC. XCIV. de Æquis. Alterum *C. Sulpitius Baticus* Dictator de Gallis reportarunt. & ex *Maſculo*, & *Reuſnero* liquet.

Triumphus Duplex.

VIII. Idus Maÿ, & Dies VIII. apud Romanos ater. Apud Græcos *Neptuno* Sacrum, vt indicant vetuſta *Kalendaria*. Quod veriſimile; nam vt inquit Plutarch. *in Theſ.* & Lil. Gyrald. *Syntagm.* 5. Græci Octauum cuiuſque Menſis Diem *Neptuno* ſacrarunt.

Neptuno ſacra apud Græcos.

VII. Idus Maÿ, & Dies IX. quo LEMVRIA Sacra tribus noctibus diſcontinuis peragebantur, de quibus Ouidius *d. lib.* 5. formam, cauſam, & ritus ad amuſſim: Originem ad Romulum refert, eo quod occiſo Remo fratre,

Lemuria ſacra, quæ?

Umbra cruenta Remi *viſa eſt aſſiſtere lecto.*

Quæ poſt longam orationem, ſimile mortis genus fratri precatur Romulo: qui vt illa terriculamenta piaret, hæc Sacra inſtituit, quæ REMVRIA nominauit, & conuerſâ litera R. in L. poſt *Lemuria* dicta fuêre.

Etymon.

Romulus *obſequitur, lucémque* REMVRIA *dixit*
Illam, quâ poſitis iuſta feruntur auis.
Aſpera mutata eſt in Lenem tempore longo
Littera, quæ toto nomine prima fuit.

Formam quam in hiſce ſacris obſeruabant Romani, hanc fuiſſe contendunt nonnulli, videlicet, quòd fabam noctu iacere ſolerent, & ſe ex domo *Lemures* eijcere clamantes: quam tamen fabam, nigram eſſe oportebat, ipsámque totis manibus, & pede nudo per ora verſare, & poſt terga reijcere, ærîſque tinnitum facere, vtque *Lemures* fabis redempti domo abirent, nouies orare, & tribus alternis noctibus repetere, donec ſolutis religione animis, *Manes* ex, iatos ducerent. Vnum in hiſce

Forma.

ſacris obſeruatum nouimus, ſcilicet, quòd eorum tempore nullius *Templi* ianuæ aperirentur; & quod nefas eſſet matrimonia contrahere. Ouidium auſculta:

Cur non aperiebantur Templa?

Fana tamen veteres illis clauſere diebus:
Ut nunc ferali tempore operta vides.
Nec vidua tadis eadem, nec Virginis apta
Tempora: qua nupſit non diuturna fuit.
Hac quoque de cauſâ, ſi te prouerbia tangunt,
Menſe *malas* Maio *nubere vulgus ait.*

Cur nubere nefas?

Plutarchi lapſus.

Cauſas, quare hoc Menſe nubere religio erat, refert Plutarch. *in Quaſt.* 85. *apud Buxhorn. fol.* 58. qui *in Annotat. fol.* 140. Plutarchum deceptum contendit, in ea ratione, qua nititur probare, ideò denegatas nuptias, quia *Maius* in medio loco inter *Aprilem* eſt, & *Iunium*, quorum ille *Veneri*, hic *Iunoni* ſacer eſt: quia inquit Buxhornius: *Fallitur Plutarchus dum* Iunium *Iunoni adſcribit*, cum *Mercurio ſit adſcribendum. Vicinitas nominum* Iunij, *&* Iunonis *decepiſſe* Plutarchum *videtur.*

Triumphus Tiber. Caſ.

VI. Idus May, & Dies X. celebris Romæ ob nobilem triumphum, quem *Tiberius Caſar* de Illiricis, Pannonibus, Dalmatis, atque Germanis egit ſplendide; ſic Suet. *c.* 9. Onuphr. Panuin. *in Triumphal.* Maſculus *ſupr. fol* 192. & Reuſner. *fol.* 72.

Iuuentus Romana cur hoc die armabatur?

V. Idus May, & Dies XI. quo *in Kalendario Veteri* notatur: LEMVRIA *altera: tum Iuuenes Roma armati.* Qualis hæc armata fuerit iuuenilis manus, & aduerſus quos, ſcire ſi cupis, auſculta: Hac ſecundâ nocte, Romana iuuentus, vt *Lemures* iſtos, ſiue laruas de domibus expelleret, armabatur, & per domorum angulos curſitans, tanquam cum ipſis dimicarura, omnem conarum horrido ſtrepitu aduerſus monſtra ponebat. Videſis Maſculum *fol.* 193. vbi ſuccincta hæc enarratione complectitur.

Ludi Circẽſes Marti Vltori.

IV. Idus Maij, id eſt, dies XII. qui Romæ celeberrimus fuit, maximè ob Ludos, & Sacra *Marti Vltori* peracta, de quibus Ouidius,

Solemnes Ludos Circi *celebrate Quirites:*
Non viſa eſt fortem Scena decere Deum.

De *Marte Vltore*, & eius Sacris, plura apud *Gyraldum*, & *Stukium*, & alios huius rei Scriptores, qui laxato calamo diuerſa dixere.

Triumphus L. Cornelij.

Item hoc die Romæ celebris triumphus *L. Cornelij Maluginenſis* de Volcis, & Antiatibus Anno ab V. C. ex *Liuio* CC. XCIII. vt referunt *Maſculus*, & *Reuſner. folio* 72.

Lemurium finis.

III. Idus Maij, & Dies XIII. quo plenè LEMVRIA abſoluebant, ita vt crederent Ethnici, quòd hiſce Sacris peractis *Lemures*, & cætera inferorum cateruа è domibus abigerentur, nec in poſterum reuerſuræ.

Caracalla inauguratio

PRIDIE Idus Maij, & Dies XIV. auſpicatiſſimus Romanis, eo quod *Antoninus Caracalla*, à Seuero patre Imperator eſt dictus. Hinc Romæ iſte dies auſpicatiſſimus conſignatus, quem & celebrari voluit, vt notarunt *Panuin. Maſculus*, & *Reuſnerus.*

Mercurij nundina.

IDIBVS Maij, & Dies XV. Mercurio ſacer, ob eius natalitium, in quo quia ædes ipſi Deo dicata erat, vt inqnit *T. Liuius* Ann. CC. LIX. Mercatores ad portam *Capenam* nundinas celebrabant, qui è Mercurij fonte aſpergentes ſe Lauro ter in eo immerſa, aut vberioris quæſtus gratiâ, aut propter expiationem periuriorum, & fraudium in negotiationibus commiſſarum.

Templa tibi poſuere patres ſpectantia Circum
Idibus: *ex illo eſt hac tibi feſta dies.*
Te quicumque ſuas profitentur vendere merces,
Thure dato, tribuas vt ſibi lucra, rogant.

Templi dedicatio.

Circa *Templum* prope *Circum* dicatum *Mercurio* Tit. Liu. *libro* 2. hac ſerie: *Eodem Anno Signia Colonia, quam Rex Tarquinius deduxerat, ſuppleto numero Colonorum iterum deducta eſt, Roma Tribus vna & viginti facta,* ÆDES Mercurij *dedicata eſt Idibus Maijs.*

Mayſ. Qui etiam per id tempus *Mercatorum Collegium* inſtitutum eſt; cuius Pontifices, ſeu Principes, *Magiſtri Mercuriales* dicti ſunt, vt ex antiquo lapide obſeruat D. Carol. de Neapol. *in lib.5, Faſt. Ouid. n.* 233. *fol.* 247. Sed ad *Mercatorum* ſuperſtitioſam expiationem ad fontem *Mercurij* redeamus: audi *Naſonem*. *Forma expiationis Mercatorũ in hiſce nũdinis.*

Eſt aqua Mercurij *porta vicina* Capenæ;
Si iuuat expertis credere, Numen habet.
Huc venit incinctus tunicâ Mercator, *& vrnâ*
Purus ſuffuſâ, quam ferat, haurit aquam.
Vda fit hinc laurus: lauro ſparguntur ab vda
Omnia, quæ dominos ſint habitura nouos.
Spargit & ipſe ſuos lauro rorante capillos:
Et peragit ſolitâ fallere voce preces.
Ablue præteriti periuria temporis, inquit;
Ablue præteritâ, perfida verba, die.
Siue ego te feci teſtem, falſóve citaui,
Non audituri nomina vana Iouis;
Siue Deum prudens alium, diuámve fefelli,
Abſtulerint celeres improba verba Noti.
Et pereant veniente die periuria nobis:
Nec curent Superi, ſi qua locutus ero.
Da modo lucra mihi; da facto gaudia lucro;
Et fac vt emptori verba dediſſe iuuet.

Hoc etiam die *Argeorum* ſcirpea ſimulacra, & oſcilla de Ponte ſublicio in Tyberim præcipitabantur. Qui iſti *Argei* fuerint? diximus ſupra *tom. 2. in Menſis Martij prolegomeno ad XVI. Kal. April. fol....* Sed hoc die iſtorum ſimulacra de ponte deijciebantur, vt Varro *de L. L. lib. 6.* inquit: Argei *fiunt è ſcirpeis virgultis, ſimulacra ſunt hominum Triginta, ea quotannis è ponte ſublicio à Sacerdotibus publicè iaci ſolent in Tyberim.* Ouid. *Argeorum ſimulacra.*

Tunc quoque priſcorum Virgo ſimulacra *virorum*
Mittere roboreo ſcirpea *ponte ſolet.*

Vbi cauſam huius præcipitationis ad longum refert, provt & Plutarch. *Quæſt. Rom.* 32. *fol.* 24. Vbi Buxhorn. *fol.* 108. *Cur præcipitabantur?*

XV. KAL. IVNII, qui eſt dies XVIII. memorabilis apud Romanos *T. Manlij Torquati*, qui *Imperioſus* eſt dictus de Latinis, Campanis, Sidiemis; & Auruncis triumphus ad V. C. annum CCCC. XIII. de quo *Liuius*, à quo Maſculus *folio* 195. & Reuſn. *fol.* 76. *Triumphus Mãlij Torquati.*

XII. KAL. IVNII, qui eſt Dies XXI. Romanis celebris ob AGONALIA Romæ celebrata, plurimis litatis victimis. Quorum Sacra ter in anno fiebant. I. Nonis Ianuarij. II. hoc die. III. Pridie Idus Decembris, & tunc SEPTIMONIA dicebantur. AGONIA etenim ſi Varroni *lib. 5. de L. L.* credimus, ab AGO-NE? dicta fuere, eo quòd interrogatur à Principe ciuitatis, & princeps gregis immolatur. Ouid. *lib. 1. Faſt.* Quinque cauſas refert: *Agonalia ſacra quæ? Cur Agonalia dicta?*

Numinis eſſe poteſt, ſuccinctus cauſa Miniſter,
Hoſtia cœlitibus quo feriente cadit.
Qui calido ſtrictos tincturus ſanguine cultros
Semper, agat ne? *rogat, nec niſi iuſſus agit.*

A 4 *Pars*

Pars quia non veniant pecudes, ſed agantur ab actu
Nomen Agonalem *credit habere diem.*
Pars putat hoc feſtum priſcis Agonalia *dictum,*
Vna niſi vt proprio litera dempta loco.
Aut quia præuiſos in qua timet hoſtia cultros
A pecoris lux eſt ipſa notata metu.
Fas etiam fieri ſolitis ætate priorum
Nomina de ludis Græca tuliſſe diem.

Hanc vltimam rationem probat *Poëta*, & *Feſtus* hac ſerie: AGONIA *ſacrificia, quæ fiebant in monte: hinc mons Quirinalis* AGONVS, *& Collina porta* AGONENSIS. *Item* AGONIVM, *locus in quo ludi initio facti ſunt, ob hoc dictum, quia fuerit ſine angulo.* Optimè nam Græcis angulus *γωνία*, vnde angulo carens *ἀγώνιος*. De his vide Stuk. *de Sacrif. Gentil. fol.* 8. *&* 76. Lil. Gyrald. *Syntagm.* 17. Roſin. *de Antiquit. Roman. lib.*4. *c.* 5. *fol.* 348.

Vulcani feriæ. *XI. KAL. IVNII*, & Dies XXII. ſi *Maſculo* credimus, *Vulcani* feriæ fuere, quibus Vulcanalis flamen *Maiæ* Deæ ſacra faciebat, ſed à quo iſthæc deſumpſit, non aperit. Tu videſis hoc die Kalendaria Vetuſta apud *Roſſin. d. lib.*4. *fol.* 343.

Tubiluſtria ſecunda. *X. KAL. IVNII*, & Dies XXIII. Maij. TVBILVSTRIA quæ bis in Anno celebrabant Romani ſacra, Altera *X. Kal. April.* Altera *hoc die.* Illa *Mineruæ*; iſta *Vulcano.* De primis diximus ſupra *Tom.* 2. *Die XXIII. Martij in Prolegom. fol....* De iſtis *Ouid.*

Proxima Vulcani *lux eſt, quam* LVSTRIA *dicunt:*
Luſtrantur puræ, quas facit ille, tubæ.

Quidquid de hiſce ſacris ediſcere cupis, adi ad locum *Tom.* 2. citatum, vbi ad longum.

Regifugium alterum. *IX. KAL. IVNII*, & Dies XXIV Maij, quo alterum REGIFVGIVM, diuerſum ab illo quod *Menſe Martio* repetebatur, cultum à Romanis fuit, vt indicat *Ouid.*

Quatuor inde notis locus eſt, quibus ordine lectis,
Vel mos Sacrorum, vel FVGA REGIS *ineſt.*

De quibus etiam Sacris multa congeſſimus *d. Tom.* 1. *in Prologom. Menſ. Februar. fol.*9. vbi cauſam huius nominis conſignauimus. De his etiam Auſonius *Eclog. de Fer. Roman.*

Nec Regisfugium *pulſis ex vrbe Tyrannis,*
Lætum Romanis fas reticere diem.

Fortuna publica ſacra. *VIII. KAL. IVNII*, & Dies XXV. Maij, ſacratus FORTVNÆ, quam alij PVBLICAM; alij PRIMIGENIAM dixere. De nomine primo Ouidius *libro* 4. *Faſtorum.*

Qui dicet: Quondam ſacrata eſt colle Quirini
Hâc FORTVNA *die* PVBLICA, *verus erit.*

Et *libro* 5. *Faſtor.* agens de huius diei ſolemnitate, illud etiam retulit epitheton.

Nec te prætereo populi FORTVNA *potentis*
PVBLICA, *cui templum luce ſequente datum.*

De ſecundo paſſim in lapidibus Inſcriptiones Romanæ ſequenti lemmate.

FORTVNÆ PRIMIGENIÆ.

Quis induxerit illa? Cuius ædem vouit ſe Conſule *P. Sempronius* Anno V.C. (vt *lib.* 29. Tit. Liu. docet) D.XLIX. licet eadem poſt decennium fuiſſet dedicata, vt ex ipſo Liuio *libro* 34. patet. Alij verò conſtitutam à *Seruio Tullio* contendunt, cuius Fortunæ auſpiciis ex ſeruæ filio ad vrbis Romæ regni apicem deuenerit, vt indicat Plutarch. *Quæſt. Rom.*

Rom. 103. vbi Buxhorn. *in Annot. fol.* 148. & in ſuis *Quæſt. Rom. q.* 4. *folio* 24. vbi cauſam huius appellationis refert. *Druſi triũphus.*

VII. KAL. IVNII, & Dies XXVI. Maij, quo celebris Romæ fuit *Germanici Druſi* filij de Cheruſcis, & Angriuariis triumphus, vt ex *Tacito* probant Maſculus vbi *ſupr. fol.* 197. & Reuſner. *fol.*78. qui triumphus euenit Anno Chriſti XVIII.

VI. KAL. IVNII, & Dies XXVII. ſolemnis ob Sacra quæ Romæ HONORI & OPI, atque VIRTVTI fiebant, vt in *Veteribus Kalendarijs* adnotatur. Erat enim inter Gentiles HONORI, & VIRTVTI cultus celebris attributus, vt ex *Lactantio*, & *Auguſtino* probat Lyl. Gyrald. *Syntagm.* I. Quibus non ſolùm Sacra diſpoſita, ſed & Templa dicata ex Cicerone *lib.* 2. *de Natur. Deor.* & Tit. Liu. *lib.* 27. didicimus; iſtum auſculta: *Marcellum alia atque alia obiecta animo religiones tenebant; in quibus, quòd cùm bello Gallico ad Claſtidium ædem* HONORI, *&* VIRTVTI *vouiſſet, dedicatio eius à Pontificibus impediebatur, quòd negabant vnam cellam amplius quàm vni Deo ritè dedicari. Ita addita* Virtutis *ædes approperato opere.* Deſcriptiones vtriuſque Diui lege apud *Lucillum*, & *Claudianum*, cuius partem carminum appoſuimus in *Noſtra Epiſtola dedicatoria* in fine. Hactenus Gentilium errores, & deliria. Nunc calamum conuertamus ad eos, *Honori, & Virtuti Sacra.* *Quis illa dicarit?*

——————Quos vexit ad æthera virtus
Atque animoſa fides; placidáque in ſede locauit
Securos Satanæ, meliori ſorte beatos,
Adſimiléſque Deo.

Obrizius lib. 7. Hymno 33.

Maximè ex Hiſpanis, quorum aliquot memoriæ ſub ſilentio deliteſcebant.

KALEND. MAII.

DIES I.

A. HISPANIÆ *ſolemnis feſtiuitas* S. IACOBI *Epiſcopi I. Ieroſolymitani, fratris Domini, & eius Apoſtoli, qui Hiſpanorum ex* B. MARIÆ *Virginis iuſſu, & S. Petri Apoſtolorum Principis commiſſione, Protector factus, res Eccleſiarum Hiſpaniæ affectuoſiſſimè procurabat. Cuius glorioſum Caput apud* COMPOSTELLAM *honorificè ſeruatur.*

B. ITEM *ibidem* S. PHILIPPI *Apoſtoli Domini, qui Hiſpanos Ieroſolymam accedentes, & Chriſti Domini faciem videre cupientes, ad Andream aſportauit Apoſtolum, & eorum procurator factus, illos de futurâ Regni Dei ſuo tempore prædicatione, factâ promiſſione, dimiſit. Eius ſacrum Cranium apud Oppidũ Montis-Maioris in Portugallia, debitâ veneratione recolitur.*

C. Apud NIVARIAM *in Carpetania Hiſpaniæ* S. ANDEOLI *Diſcipuli B. Polycarpi; qui poſtquam per Galliarum regiones Euangelicæ veritatis ſpecimina ſeminaret, Hiſpanias ingreſſus pluribus Vrbibus peragratis, tandem ibidem pro fide martyrium impleuit.*

D. OSCÆ

D. O S C Æ *in Celtiberia Hiſpaniæ, Natalis SS.* O R E N T I I, *&* P A T I E N T I Æ *coniugum; qui ſuſceptis ex eorum coniugio illuſtriſsimis filijs Laurentio S. R. E. Archidiacono & Martyre, ac Orentio Auſcenſis in Gallia Eccleſiæ Pontifice, & Confeſſore, poſt virtutum inſignia ſuſcepta munera, ſarcinâ illuſtrium facinorum onuſti ad Dominum properârunt intrepidi.*

E. M E V A N I Æ *prope Carthaginem Spartariam in Hiſpania Citeriori*, S. B E N I G N I *fratris S. Vincentij ipſius Vrbis Epiſcopi, qui cum fratre pro Fide captus, & varijs cruciatibus expoſitus, tandem Martyr ad coronam peruenit ſtrenuus.*

F. Apud T E S B I A D E M *Oppidum in tractu Barcinonenſi Hiſpaniæ, Depoſitio ſacrorum pignorum S.* S I G I S M V N D I *Burgundionum Principis, quæ ex Vrbe Seduno, Galliæ, vbi martyrium compleuit, Teſbiadem allata, ibidem cultu debito honorantur.*

N O T Æ.

A. SANCTVS IACOBVS *Epiſcopus Ieroſolymitanus.*] Plura de tanto Apſtolo conſarcinant Scriptores elogia, quæ quia Eccleſiæ Vniuerſali communia, illa exprimere non eſt opus. Quantùm enim *Hiſpania* Noſtra Sanctiſſimo debeat Apoſtolo, antiqua, & recentiora indicant monumenta. Audi *Iulianum* Noſtrum in *Aduerſar.*

Curat res Eccleſia Hiſpana. *n.* 12*c. fol.* 30. hæc exprimentem: I A C O B V S *frater Domini, Primus Epiſcopus Ieroſolymitanus, ex commiſsione S. Petri Principis Apoſtolorum, & Chriſti ſucceſſore in Eccleſia regimine, curabat res Eccleſiarum, præſertim* H I S P A N A R V M, *cui (vt creditur) id iniunxiſſe* B. Virginem, *ob amorem, quo proſequebatur Eccleſiam* Hiſpanorum, *in Occidente Primogenitam.* Et non ſolùm dùm viueret Sanctiſſimus Antiſtes *Hiſpanos* ſuos, quos ex officio iniuncto, ſummo proſequebatur amore, ſed etiam poſt mor-

Caput S. Iacobi Minoris apud Compoſtellam. tem, illos ſuis ſacris pignoribus ditare permiſit, ex eo quòd eius venerabile CAPVT apud *Compoſtellam* deferri, & in Sacrario illius Apoſtolicæ Eccleſiæ adſeruari ſit paſſus, vt referunt Licent. Molina *in Deſcript. Gallæc. verſ.* 4. *fol.* 4. D. Maur. Caſtell. *Hiſtor. Compoſtellan. lib.* 3. *c.* 2. *fol.* 229. vbi ex peruetuſtâ Hiſtoriâ *Compoſtellana MSS.* probat, quo pacto, tempore *Alphonſi* Caſtellæ Regis, cognomento *Imperatoris*, è Ieroſolymis S. IACOBI Minoris fuerit *Caput* allatum, & quomodo primò apud Eccleſiam *S. Zoili*, vulgo de *Carrion* fuerit conditum, donec Reginæ *Vrraca* Imperatoris matris munificentiâ, in *Apoſtolicam Baſilicam* tranſlatum requieſcat.

AST licet aliqui, inſpectâ antiquæ Hiſtoriæ Compoſtellanæ relatione ſuſpica-

Contrarijs reſpondetur rentur, huiuſmodi *Caput* nequaquam eſſe S. I A C O B I Minoris, ſed Maioris, & Noſtratium Apoſtoli; eo potiſſimùm argumento, quòd *Hiſtoria* illa M S. hoc nullatenus diſtinguit; attamen ipſe *D. Maurus*, pluribus collectis auctoritatibus probat, totum S. I A C O B I Maioris corpus, cum ipſius capite integrè à Diſcipulis fuiſſe Ieroſolymâ Gallæciam tranſuectum; hincque non potuiſſe abs Ieroſolymâ Caput S. I A C O B I Maioris *Carrionem* adſportari, tempore Imperatoris *Alphonſi*. Cui probationi denique *D. Maurus* addit manifeſtam identitatis rationem. Nam cùm *D. Ioannes à S. Æmilliano* Tudenſis Epiſcopus fortè deuotionis intuitu, circa

Miraculo probatur. Annum Domini M. D. L. Apoſtolicam Baſilicam viſitaret, & illi Miniſter ad hoc deputatus in Eccleſiæ Sacrario, ſacras Reliquias Epiſcopo demonſtraret; cùm

virgulâ

virgula *Caput S. IACOBI Minoris* oſtenderet, Antiſtes de eius veritate tenaciter dubitauit; dicens; quod illud ſi fuiſſet S. IACOBI *Minoris Caput*, neceſſariò ſignum ictus fuſtis fullonis in cerebro deberet habere. Tunc Miniſter cruſtam ex altare deſcendens, ab eáque caput extrahens, Epiſcopo dubitanti cerebrum totum contuſum, & quaſſatum ictu fuſtis indigitauit. Quâ euidentiâ Præſul compunctus, effusâ lachrymarum imbre, ſupplex à Domino, & à S. Apoſtolo veniam deprecabatur.

NEC obſtat amici eruditiſſimi *Andreæ Sauſſay* ſententia *in Martyrolog. Gallic. tom. 1. die 1. Maij, fol.* 248. dicentis: *Apud* Toloſam *adſeruari Corpus S. IACOBI Minoris.* Quia benè ſtat ſine capite corpus, ſicut & caput ſtabit ſine corpore; & non ex eo dicetur non extare corpus, nam procul dubio extabit, licet ſine capite. Eius ACTA prolixiora apud plurimos ſcripta cognoſces, illa ex vetuſto Breuiario Compoſtellano dabimus, quia noſtro præcipua inſtituto erunt. *Sauſſayo reſpondetur.*

ACTA S. IACOBI APOSTOLI,
Epiſcopi Ieroſolymorum I. ex Antiquo Breuiario Compoſtellano.

IACOBVS *Apoſtolus cognomento* Iuſtus, *Frater Domini vocatus, Mariæ Cleophe filius; ſanctus fuit ab ineunte ætate, victu, & cultu frugaliſſimus. Qui ſtatim poſt Chriſti Aſcenſionem, ab Apoſtolis Ieroſolymorum Epiſcopus conſtitutus, eam Eccleſiam annis triginta ſummâ cum laude rexit. Rogatus autem à Iudæis, vt in die Paſcha, cùm plurima turba conuenire ſolebat, ex loco ſublimi ad populum concionaretur, & à cultu* IESV, *quem per errorem multi ſequerentur, oratione, & auctoritate ſua populares auerteret: pinnaculum Templi aſcendit, vbi magnâ Iudæorum, Gentiliúmque adſtante multitudine, à Scribis, & Phariſæis, quid ipſi de Chriſto videretur, altâ voce rogatus, reſpondit*: Quid me interrogatis de Filio hominis? Ecce ipſe ſedet in Cœlo à dextris ſũmæ virtutis Dei. Et ipſe venturus eſt in nubibus Cœli. *Quo ſermone audito Scribæ, & Phariſæi conclamabant*: Proh! Iuſtus errauit. *Aſcenderúntque, & præcipitauerunt eum, & lapidibus obruere cœperunt. Ille verò conuerſus, & ſupra genua procumbens, quæ illi ob aſſiduum precandi vſum, in Camelorum ſpeciem occalluerant, pro ipſis orabat; donec vecte fullonis capite contuſo, ſpiritum emiſit* Kal. Maij. *Quo loco prope Tẽplum eſt ſepultus. Poſtmodùm eius ſacrum* Caput *regnante in Caſtella* Aldephonſo *Imperatore eſt in* Hiſpaniam *tranſlatum, & in hac Apoſtolica Baſilica conditum, vbi in eius Sacrario honorificè ſeruatur, & debitâ veneratione percolitur.*

Parentes. *Epiſcopus eligitur.* *Quid de Chriſto ſenſerit?* *Coronatur.* *Caput in Hiſpaniam tranſlatum.*

In alio vetuſtiori *Breuiario*, vitellinis tabulis exarato, ipſius *S. E. Compoſtellanæ*, duo adſunt Hymni, quibus in Officio huius Sanctiſſimi Apoſtoli olim illa Apoſtolica vtebatur Eccleſia, quos, quia vterque vetuſtam illam antiquitatis canitiem præſefert, in gratiam Eruditorum, ſubijcio.

HYMNVS AD VESPERAS.

ADeſt dies lætitiæ,
Multis cantanda laudibus;
In quo palma victoriæ
Refulget Iuſtus IACOBVS.
Cuius feſtum ſolemniter
Chorus noſter tripudio
Exultando concorditer,
Solemnizet cum gaudio.

His

Hic eſt candor perpetuæ
Caſtitatis, & lilium;
Hic eſt contemptor fatuæ
Gloriæque piaculum.
Mundi huius, & ſimilis,
multum erat in omnibus
Chriſto Ieſu, & humilis
Plenus erat virtutibus.
Hic eſt primus Epiſcopus
Apoſtolorum omnium,
Iuſtus, pius, pacificus,
Virtutis tenens brauium.

HYMNVS AD MATVTIN.

Hymnum nouæ lætitiæ
Perſoluat votum puritas:
Tollat vultum triſtitiæ
Pulchra mentis iucunditas.

Huius in feſti gaudio
Chriſti ſacrati Apoſtoli,
Quem, effugato odio,
Amabant omnes Populi.
Hic eſt Alphei IACOBVS,
Iuſtus, & frater Domini
Sicque dictus ab omnibus:
Prælatus omni homini.
Sanctitatis ob meritum,
Caſtitatis, & lilio,
Mundi calcat compoſitum,
Pontificali ſolio.
Panem guſtare denegat,
Chriſti plorans ſupplicium,
Sed primus videns iubilat
Reſurgentis ſolatium.

Ieiunium Iacobi Minoris quod?

DVO in huius Hymni vltimis carminibus exploranda veniunt: PRIMVM *quid ſit quod dicitur*, S. IACOBVM *noluiſſe guſtare panem, ob Chriſti mortem?* Cui dubio hæc reſpondet S. Hieronymus *lib. de Script. Eccleſ. c.* 2. ex Euangelio Hebræorum, aut Nazareorum, vt inquit Aubert. Myreus *in Bibliothec. Eccleſ. tom.* 1. *c.* 2. *fol.* 4. ab ipſo *Hieronymo* in Latinum verſo, dicens: *Quod cùm Dominus dediſſet Syndonem ſeruo Sacerdotis, iuit ad* Iacobum, *& apparuit ei. Iurauerat enim* IACOBVS *ſe non comeſturum panem, ab illa hora, quâ biberat calicem Domini, donec videret eum reſurgentem à mortuis.* Hæc Hieronymus; quod & repetit P. Ribadeneyra *in Flore Sanct. tom.* 1. *die I. May, fol.* 193. Hinc fortè ſumpſit exordium antiquus mos, quô veteres Chriſtiani vtebantur, ieiunium conficiendi à die Paraſceuês ad diem Reſurrectionis, de quo ad amuſſim Baron. *Annal. Eccleſ. tom.* 1. *Ann.* 34. *n.* 167. *folio mihi in Roman.* 194. Quod ieiunium adhuc apud Noſtros dicitur *El traſpaſo*.

An ab eo ieiunium, quod el Traſpaſo *dicitur?*

An primò apparuit Chriſtus Iacobo?

SECVNDVM exquirendum eſt: Quid ſit dicere: IACOBVM *primum vidiſſe Dominum à mortuis reſurgentem?* Cui Quæſtioni reſpondet Ribadeneyra *vbi ſupra*, dicens: *Nec deſunt qui velint, (ad primam apparitionem Domini factam* IACOBO) *reſpexiſſe* S. Paulum, *cum ſcribens Corinthiis* Epiſt. 1. c. 15. *ait*: Dominum poſt reſurrectionem ſuam apparuiſſe Vndecim, & S. IACOBO, *adeóque ſignificat, Dominum ei bis apparuiſſe, ſemel ſoli, iterum cum reliquis Apoſtolis exiſtenti.* Quibus auctoritatibus elucidantur ſupraſcripta carmina.

Quid ſit dicere Iacobũ fuiſſe Epiſcopũ primũ Apoſtolorũ?

SED etiam quæres, Quid ſit dicere in vltimo carmine Hymni primi: *Hic eſt Primus Epiſcopus Apoſtolorum omnium?* Cui dubio reſpondebit S. Ioann. Chryſoſt. *Homil.* 97. *in Ioann.* vbi cùm B. Petri ordinationem in perſonam B. IACOBI de ſede Hieroſolymitana narraſſet, proſequitur: *Nam quanquam Chriſtus ei* (IACOBO) *cum cæteris Apoſtolis Epiſcopi poteſtatem impertierit, non tamen certam vlli regendam commiſerat Eccleſiam, aut Diœceſim, quod à* S. Petro *fuit tanquam œcumenico totius Eccleſiæ Paſtore factitatum. Ait porrò* (inquit Ribadeneyra, vbi proximè) *S. Anacletus Papa* Diſtinct. 66. c. porrò. S. IACOBVM, *S. Petro, S. Iacobo, & Ioanne germano eiuſdem fratre Boanergis præſentibus, Epiſcopum fuiſſe conſecratum, indéque ſolemnem*

Quis primus in Eccleſia

lemnem poſteris hunc morem traditum, vt ad Epiſcopum quemcunque conſecrandum, tres omnino conueniunt Epiſcopi. Hinc elicies vtriuſque IACOBI excellentiam, & quòd Minor fuerit primus Eccleſiæ Epiſcopus ritè conſecratus; & quod Maior fuerit primus Eccleſiæ, cum Ioanne fratre Aſſiſtens in Epiſcopi conſecratione. Quæ omnia in *Hiſpania* noſtræ illuſtratione redundant.

conſecratus ritè, & qui primi Aſſiſtentes in cõſecratione.

S. PHILIPPVS Apoſtolus.] Duplici de cauſa, prout in S. IACOBO Minori, Eccleſia *Hiſpania* celebria feſta peragit, & propter tutelam, quam Noſtri *Hiſpani* ſunt apud Ieroſolymam experti fauente PHILIPPO; & propter ipſius ſacrum Cranium apud Noſtrates fideliter adſeruatum. Vtriuſque propoſitionis ἀπόδειξιν Eruditioribus debeo: illam ſic Noſtrorum Scriptorum face præeunte perſoluam. B.

Duplici de cauſa Hiſpania veneratur Philippum.

Quatenus ad PRIMVM adſit Flau. Dext. in Chron. Ann. 35. his verbis: *Hiſpani præcipuè Iudæi mittunt Legatos ad Apoſtolos, vt quamprimùm aliquis eorum veniret ad eos, qui de rebus receuſitis de Chriſto, eos veriùs, & vberiùs doceret. Tunc Apoſtoli præclaram diſpoſitionem gentis* Hiſpaniæ *ad Chriſti fidem cognouerunt: Cognitámque habuerant, ex illis* Gentilibus, *qui venerunt, orationis causâ, ex* Hiſpania: PHILIPPVM*que rogauerant, vt eorum aduentum nuntiaret Chriſto.* Quod & fecit Apoſtolus, *Andrea* interpoſitione Conſilij, vt refert Ioann. *c.* 12. Circa hoc videndi P. Viuard. in *Not. ad Dextr. d. Ann.* 35. *num.* 3. *fol.* 49. Roder. Caro *ibidem folio* 10. *litera Z.*

I. Propter ſuorum Ciuium tutelã.

Quoad SECVNDVM, debitum ſoluat P. Vaſconcellos *in Deſcript. Portugall. folio* 555. *n.* 18. aſſertio, dicentis; *Oppidum*, Mons-maior *appellatum, Diui* PHILIPPI *Apoſtoli* CRANIVM *habet, quod D. Fernandus Martinius Maſcareñas, cùm à Sebaſtiano Luſitaniæ Rege ad Synodum Tridentinam legaretur, habitâ Pontificis ſummi bonâ licentiâ, ſecum importauit, & in Templo Diui Franciſci collocauit.* Eius ACTA ex antiquo *Breuiario Hiſpalenſi* deſumpta ſic ſe habent.

II. Propter ipſius Cranij in Luſitaniâ aſſeruatum.

ACTA S. PHILIPPI APOSTOLI, Hiſpaniæ Protectoris ex Vetuſto Breuiario Hiſpalenſi.

PHILIPPVS Bethſaidæ *natus, vnus ex Duodecim Apoſtolis fuit, qui primùm à* CHRISTO *Domino vocati ſunt; à quo, & cùm accepiſſet* Nathanaël *veniſſe Meſſiam in lege promiſſum, ad Dominum deductus eſt. Quem, quàm* CHRISTVS *familiariter adhiberet, illud facilè declarat, quòd Gentiles (inter quos* Hiſpani) *Saluatorem videre cupientes, ad* PHILIPPVM *acceſſerunt, qui eos, re conſultâ, cum* Andreâ, *feliciter dimiſit. Et Dominus cùm in ſolitudine hominum multitudinem paſcere vellet, ſic* PHILIPPVM *affatus eſt:* Vnde ememus panes, vt manducent hi? *Is accepto Spiritu ſancto, cùm ei* Scythia *ad prædicandum Euangelium obtigiſſet, omnem ferè illam gentem ad Chriſtianam fidem conuertit. Poſtremò cùm* Hierapolim Phrygiæ *veniſſet, pro Chriſti nomine, cruci affixus, lapidibúſque obrutus eſt,* Kal. Maij. *Eius Corpus ibidem à Chriſtianis ſepultum, poſtea Romam delatum, in Eccleſia Duodecim Apoſtolorum, vnà cum Corpore* B. Iacobi *Apoſtoli conditum eſt. Cuius ſacrum* CRANIVM in Luſitaniam *detulit, & in Cœnobio Fratrum Minorum S. Franciſci Oppidi* Montis-Maioris *D. Fernandus Martinius Maſcareñas ad Synodum Tridentinum Regis Luſitaniæ Sebaſtiani Exlegatus collocauit, vbi honorificè adſeruatur, & colitur.*

Origo.

Vocatus à Domino.

Hiſpanis fauet.

Ioann. c. 6.

Hieropolim prædicat.

Coronatur.

Cranium in Luſitania.

En ACTA, addita, de exiſtentiâ CRANII apud *Portugallenſes*, vt probauimus, periodo; cui nunc adhærere curabimus Hymnum de eodem Apoſtolo apud nonnullas *Eccleſias Hiſpaniæ* occini ſolitum, ſi proſodiæ regulas non ſpectes. En illum *ad Veſperas*:

HYMNVS AD VESPERAS.

Hymnis hæc aula reſonet,
Sonétque Eccleſia iubilo,
Philippi *ſancti gloriam,*
Pronáque laudes concinat.
Hic de Bethſaïda *homopolus,*
Chriſti eſt factus Diſcipulus,
Cuius doctrinam protinus
Viuâ fide complectitur.
Hicque Nathanaëlem
Vltrò traxit ad Dominum;
A quo audire promeruit:
Hic Iſraëlita eſt maximus.

Hic inter Apoſtolicos
A Chriſto quondam obtigit
Interrogari, quominus
Saturaret famelicos.
Hic Gentiles, qui prouidi
Chriſtum videre properant,
Adduxit ad Andream,
Vt illis monſtret Dominum.
Hic in ſermone placido
Quem Chriſtus habuit; ſedulus
Dixit: Oſtende Patrem
Et, Chriſte, nobis ſufficit.

Hæc pro anniuerſariâ cultus veneratione apud *Hiſpanos* in tanti Apoſtoli feſtiuitatis die, dicta ſufficiant, vt in poſterum cauſa huius Anamneſis agnoſcatur; deprecantes humili corde Deum, vt interuentu B. Philippi, Regem Noſtrum Philippvm tueatur ad bonum Catholicæ Fidei negotium.

C. S. Andeolvs Martyr.] Conſtans hucuſque Scriptorum ſententia fuit, hunc Beatiſſimum Martyrem, apud *Gallos* in territorio *Viuarienſi*, martyrio fuiſſe coronatum, cum *Benigno*, *Andochio* Presbyteris, *&* *Tyrſo* Diacono, licet circa nomen loci, quo agonem compleuerit, diuerſitas reperiatur. Petr. de Natalib. *in Catal. SS. lib.* 4. *c.* 111. & Maurolycus aſſerunt occubuiſſe in *Territorio Niuarienſi*. Bedæ, Vſuardi, Norkeri, & aliorum cum Martyrol. Romano, Baronij, & Galeſinij placitum ſtat pro *Viuarienſi*; hoc in *Gallia*, illud in *Hiſpania*. Si Equilino, & Maurolico credimus, Martyr ex noſtris erit, excluſis *Gallis*. Si Bedæ, & cæteris ſequacibus adhæremus, *Gallus* Martyr erit, nobis exploſis. Quid in re tam dubia, maxime ſi Flauii Dextri in *Chron. Ann.* 208. periodum attendimus dicentis: S. Andeolvs, *peragratis* Galliis, *&* *vniuersâ* Carpetaniâ *in* Hiſpaniis *prædicat ad vrbem* Nivariam *Carpetanorum finibus coniunctam*, *&* *ſub Seuero patitur*: verum exprimere poterimus? P. Biuar. *in Not. ad Dextr. d. Ann.* 208. *n.* 4. *fol.* 267. & Róder. Car. *fol.* 82. *lit. D.* contendunt apud *Hiſpaniam* paſſum, Dextri, Equilini, & Maurolyci auctoritate ſubnixi. Sed ſi verum amamus, nullo (vt intuebitur) modo ex relatis Scriptoribus, S. Andeolvm apud Nivariam Hiſpaniæ fuiſſe coronatum, efficaciter elicietur: Nam verba *Dextri* non ad paſſionem in *Niuaria*, ſed ad prædicationem reſpiciunt: aſſerit enim *S. Subdiaconum* luſtratis *Galliys*, in *Hiſpanias* deueniſſe, *Carpetanos* perluſtraſſe, apud *Niuariam* prædicaſſe, & ſub *Seuero* occubuiſſe, at quo loco, non aperit. Nec Equilini, & Maurolyci textus hoc aſſerunt: quia cùm poſt ſitum Territorij *Niuarienſis* addant *in Gallia*, quis non mendum in Typographo potiùs, quàm in Scriptore irrepſiſſe fatebitur? maximè cùm tàm facilis ob oculos pateat de N. ad V. & è conuerſo tranſitus: Ergo. meâ ſententiâ, martyrium ad *Viuarienſe* Territorium, in *Gallia*, referendum eſt, & propter tot Scriptorum auctoritatem, *Gallorum* traditionem, quibus in nihilo detrahit *Dexter*; & propter ipſiſſimam rei euidentiam circa eius cultum, de quo Andr. Sauſſay. *in Martyrol. Gallic. tom.* 1. *fol.* 248. fidem facit. His ſic diſcuſſis ad Acta venio, quæ ex *Dextro*, & *Notkero* aſſuemus.

An in Gallia, an in Hiſpania Martyr?

Pro Gallia ſententia eſt.

ACTA

ACTA S. ANDEOLI, SVBDIACONI, & Martyris, Carpetaniæ Prædicatoris, ex Varijs.

ANDEOLVS *Diſcipulus fuit* S. Polycarpi *Smyrnenſis Epiſcopi, & B. Ioannis Apoſtoli pediſſequi, à quo cum* BB. Benigno, *&* Andochio *Presbyteris, &* Tyrſo *Diacono, adhuc Subdiaconus ad prædicandum verbum Dei in* Galliam *dimiſſus eſt. Quâ miſſione feruenti zelo peracta, & peragratis* Galliæ *vrbibus, relictis ſocijs in* Hiſpaniam *deuenit, &* Carpetanos *perluſtrans, fidei rudimenta incolas edocens, non abſque talenti fœnore, in* Carpetanorum *fines deuenit,* Vettones *inuiſit, & ad* Niuariam *vrbem inter* Salmanticenſes, *&* Complutenſes, *accedens, Euangelicæ veritatis grana diſſeminans, fidei in Deum, & charitatis in omnes feruidâ libertate conſpicuus, plurimos Eccleſiæ manipulos colligebat. His equidem ſic in* Hiſpania *peractis, iterum in* Galliam, *vt ſocios quæreret, proficiſcitur. Ibidem ad opus ſe miniſterij accingens, in* Viuarienſi *Territorio ſub Viennenſi Metropoli conſtituto, Chriſtum prædicare propoſuit, & hoc infatigabili affectione peragens, ad* Seueri *Cæſaris Subdiaconi munus prædicationis peruenit auditum, qui illum coram ſe ſiſti comprehenſum imperitans, cognita Viri religione ſubridens, illum ſpinoſis fuſtibus crudeliſſimè flagellatum in carcerem trudi præcepit. Altero die ad tribunal productus* Martyr, *cum aut verbo, aut verbere, nec à fide deſiſtere cogeretur,* Seuerus *iuſſit vt enſis fieret de duriſſimo ligno in ſimilitudinem gladij, quo in modum crucis caput Martyris finderetur. Hoc cùm factum fuiſſet, eliſo in terram cerebro, ad æternam vitam, glorioſâ morte, tranſlatus eſt,* Kal. Maij, *Anno Domini* CC. VIII.

Diſcipulus S. Polycarpi. — *In Hiſpaniã venit.* — *Ad Gallos reuertitur.* — *Comprehenditur.* — *Coronatur.*

Eminentiſſimus Cardinalis Cæſar Baronius *Annal. Eccleſ. tom. 2. Ann.* 205. *n.* 27. huius Noſtri S. Prædicatoris agonem, Anno CC. V. conſignat, ſed ſine ratione. Nos *Dextri* opinionem ſequentes tres addidimus annos, cum haud à veritatis veriſimilitudine deuiemus.

Quo Anno paſſio ex Baronio?

NIVARIA. Ciuitas fuit olim *Hiſpaniæ* inter *Salmanticam* & *Compluticam*, vt ex *Antonij Nebriſſenſis* auctoritate refert Carol. Stephan. *in Dictionar. Geograph. verb. Niuaria. fol.* 1391. & eos ſequitur Biuar. *d. Ann.* 208. *n.* 4. *fol.* 268. Cui hodie oppido hæc ciuitas reſpondeat, me latet, fortè bellorum iniuriâ ſolo æquata, haud vlla poſteris veſtigia tranſmiſit. Eius etiam meminit Antonin. Imperat. *in Itinerar.* ab Emerita Cæſarauguſtam, apud Zuritam *fol.* 98. Sic:

Vrbis Typographia.

Septimancam. M.P. XXIV.
NIVARIAM. M.P. XXII.
Caucam. M.P. XXII.

Quam perperam Abrahamus Ortelius in *Theſauro Geograph.* verb. *Niuaria*, dixit *Nipharium*; abſque Scriptorum, & exemplarium auctoritate. Fortè hodiè NIEVA, Comitatus huius tituli caput; cuius primus Comes *D. Didacus Lopius de Stuniga*, Enrrici IV. munificentiâ ſublimatus agnoſcitur ab ann. M.CCCC. LXIX. vt notat Haro in *Nobiliar. tom.* 1. *lib.* 5. *c.* 22. *fol.* 564. D. Prudent. de Sandou. *in Genealog. Domus de Stuniga fol.* 325. & alij.

Cui hodie reſpondeat.

SS. ORENTIVS, & PATIENTIA Coniuges.] Illos fuiſſe parentes SS. LAVRENTII Archileuitæ, & illuſtriſſimi Martyris Romani, & ORENTII Archiepiſcopi *Auxitani* in *Gallia*, & præclariſſimi Confeſſoris, pateſcit ex his quæ diximus ſupra *Tom.* 2. *die XV. Martij fol.....* vbi contra amicum *Andream Sauſſayum*, contrarium tenentem, pluribus probauimus, eorum filiationem, prout & fecit etiam amicus eruditus *Doctor Ioannes Franciſcus Andreas* Aragonum Chronographus in ſpeciali Libello pro defenſione *S. Laurentij Anno Domini* M. DC. XXXVIII. & in alio pro *Defenſione S. Orentij Anno* M.DC.XLVIII. editis. Sed quia tunc temporis nondum peruenerant ad manus meas ACTA Sanctorum Coniugum, antiquo conſcripta Caſtellano, abs *Didaco Velaſquio* laureato Poëta, Rythmo, circa Annum M.D. typis edita, Anno M. D. XXIX. Illa licet prolixiora, quia antiquum vetuſtatis inſigne præſeferunt mnemoſynon, tranſcribere non grauabor.

D.

An parentes SS. Laurentij, & Orentij Epiſcopi?

LA VIDA DEL GLORIOSO PATRIARCA y Confeſor S. ORENCIO, *Padre de los Bienauenturados Santos,* S Llorente *Martyr*, *y* S. Orencio *Arcobiſpo de* Aux en Francia.

Compueſta por el Laureado Poëta DIEGO VELAZQVEZ Caſtellano, à peticion del Reuerendo Señor *Gilbert de Pozantigo* Vicario de la Igleſia de S. Llorent. de la inſigne Ciudad de Zaragoza. Impreſa por Maeſtro Pedro Ardouyn.

AÑO DE M. D. XXI.

COMIENZA LA OBRA.

SI todos mis miembros en lenguas tornaſen,
Que Caſtála fuente beuieſen contino,
Yo creo que verſo ninguno bien dino
De ORENCIO *ſagrado rimando cantaſen.*
Si todos mis neruios, y hueſos hablaſen,
O gracias de ORENCIO *con pluma eſcriuieſen,*
Muy claro conozco que alfin no vinieſen
De ſus excelencias, ni al medio llegaſen.

Si todos mis dedos oy fueſen memorias,
Y mis pies, y manos ingenios volvieſen,
Por mas que acordaſen, por mas que entendieſen
Texer no ſabrian ſus altas Hiſtorias.
Si todo el ſaber vinieſe en Anorias, *
Y en ellas mataſe la ſed yo Poëta
Primero que vieſe ſeñal de la meta
Doblada tendria, corriendo ſus glorias.

* Anoria, *eadem ac aquaductus, cuius etymō videſis apud Couarruu. Theſaur. Idiomat. Caſtellan. verb.* Anoria *fol.* 72. *col.* 2.

Mi claro intelecto, que antes ſolia
Volar alaſcumbres del Laureo Parnaſo,
De alas, y plumas ſe halla muy raſo,
Que ORENCIO *le quita la ſu fantaſia.*

La mi enamorada, la mi Poëſia,
Tal mar nauegando, confuſa ſe anega;
*Heroyca Muſa ſus tetas * me niega,*
Deſdenes me mueſtra la dulce Sophia.

* Tetas. *Mamma ſunt quibus nutritur infans. dictas Hiſpanicè ſuſpicatur Couarruu. verb.* Teta, *à litera Θ. Græca, quā Θῆτα vocāt, propter eius ſimilitudinem.*

Anſi como quando queriendo ſubir
El paruo animal, que lleua las migas,
Las alas le engañan, y ſon enemigas,
Y en picos de Aues la vemos morir:
Anſi yo queriendo las Muſas ſeguir
Volando a los ayres, mouidos de ORENCIO,

Sus

Sus dones me comen, y muero en ſilencio;
Y mudo me torno, penſando eſcriuir.
Y pues que las Muſas, y Dioſes de oro,
No vaſtan, ni pueden preſtarme fauor,
A quel le pido que es proprio Señor,
Alqual de rodillas lo pido, y imploro.
O Rey de los Reyos, que creo, y adoro
Suplico tu gracia me des por entero;
Pues puedes en ſabio voluer al groſero,
Abriendo las venas del ſacro teſoro.
Por muy enemigo tu Juno, tu Palas
Podeis y a tenerme aſi como à Eneas.
Contadme con Paris que os dijo ſer feas,
Cupido à valerme no mueuas tus alas:
A ti yo te ruego mi Dios que me valas,
Que riges los cielos, el mar, y las tierras;
Los montes, los valles, los llanos, las ſierras;
Los hombres, las caſas, o buenas, o malas.
El prouido Nauta, que quiere paſar
Por aquas ſaladas, à tierras allende,
Sus ancoras alza, ſus velas eſtiende
Los proſperos vientos ſintiendo ſoplar:
Anſi yo cuytado poniendome en Mar
En popa tocando los ayres del Cielo,
Eſcotas alargo, trinquetes reuelo,
Y en mano la pluma comienzo à tirar.
El Arctico Polo que ſuele darguia
Alos nauegantes en noches muy puras,
Muy claro ſe mueſtra ſin nubes obſcuras,
Preſtando à la noche luz pura del dia:
Agora à la vanda, agora à tal via,
Por vela meſana, Eò lo refreſca
Propinco me hallo de tierras de HVESCA,
Mirando la Carta de Coſmographia.
En cuyos eſtrechos por cierto reſpeto,
Subi en los caſtillos pintados de proa,
Y en puerto ſeguro ſurti mi Canoa,
Siguiendo las mañas de Nauta diſcreto;
Y bajas entenas, à remos me meto
Por vnos floridos, y verdes juncares,
Cercados de huertos, y mil oliuares

De vna Inſulica llamada Lloreto.

Mi barco dejando atado à la Orilla
En medio la Iſla corriendo ſaltè,
Y por la ribera ninguno topè;
Lo qual tuue yo por gran marauilla.
Con eſte cuydado ſenti vna Auezilla
La qual me decia por dulces tenores,
Hermano Poëta no pienſes, nillores,
Que cierto tu duelo me haze mancilla.
Yo dije eſpantado: Quien eres tu Aue
Que ſientes en ti las laſtimas mias?
No ſoy yo ninguna de aquellas harpias
Que dauan enojo al viejo y à graue:
Mas ſoy Philomena en voz muy ſuaue
(Me dijo) forzada del crudo Thereo,
Y en eſte Caſtillo ſi tienes deſeo,
Veras lo que buſcas ſi tienes la llaue.
Mi pluma (le dije) es llaue muy buena
A todas las puertas, y à todos candados,
Y à todos miſterios, que eſten muy çerrados,
Porende mil gracias te doy Philomena.
Y luego por ſolo ſalir de mi pena,
Entre por la Torre del Aue enſeñado,
Y en catedra vi muy rica ſentado
Un ſanto Arcobiſpo con cara ſerena.
En viendo ſu luz, y lumbre tan clara
Su gran reſplandor, y lucidos rayos,
Tomaronme muchos, y fuertes des mayos,
Yo jála dellos jamas recordára:
El ſanto Perlado mojome la cara
Con agua del Cielo, y aſi recordè,
Y luego ſus manos, y pies le besè,
Y ſus dignas veſtes, y ſacra tiara.
El dixo: Quien eres que ſientes triſtura?
Con tremula voz le dije yo aina:
Soy Diego Velazquez *nacido en* Medina,
Que vengo perdido buſcando ventura:
Querria dictar alguna eſcritura
De Orencio, *nacido por eſta ribera;*
Informame tu (ſi ſabes quien era)
Pontifice Santo, celeſte figura.

El

El qual conoçiendo mi ſana intencion
Andar en peligro por deuios voſcaxes,
Conuienete (dixo) las ſendas ataxes,
Que el largo camino darate afliccion.
Si tu te ſiguieres por eſta razon,
Adonde deſeas iràs ſin litijo,
Y quiero que ſepas que YO SOY SV HIIO
De ORENCIO *dechado de todo Aragon.*
Yo tengo ſu nombre de aqueſte candillo,
Y en AVX *Ciudad, à fuerça, y inſtancia*
Yo fuy Arzobiſpo en tierra de Francia
Con ſanta concordia ſin otro omezillo. *
Mi Padre mandaua aqueſte Caſtillo,
De termino, y huertas el era Señor,
Mi Madre PACIENCIA *muy digna de honor*
Le era obediente, ſin contra decillo.
Del modo que ſuele el hombre muy triſte
Holgar con la nueua deguien deſeaua,
Y toma alegria con quien le portaua
La carta, que a todas ſus penas reſiſte:
Anſi mi eſperanza de glorias ſe viſte,
Oyendo las nueuas del Preſul eleto,
Y dejo mis anſias en medio LLORETO,
Adonde memoria de ORENCIO *conſiſte.*
Mas el proſiquiendo me dixo: Poëta
Que tienes tus Padres en dulze Caſtilla,
La Hiſtoria que buſcas yo quiero deçilla,
Y hazer que tu pluma camine muy reta.
Sabràs que en el climaque à ROMA *ſujeta*
Eſconde con gloria ſu cuerpo, y Coſtillas
LLORENTE *mi* Hermano, *aſado en parrillas,*
Por dar en oprobrio Gentilica ſeta.
Y quien le lleuò (le dixe) Perlado
De Nueſtras Eſpañas al Martir de Chriſto?
Lleuole ſu Dios, y el Papa San SISTO,
Al tiempo que vino de Roma fugado:
El qual ſu Conçilio muy bien çelebrado
En vna Ciudad regada de Tajo,
Lleuòle à la buelta con poco trabajo,
Por verle en las cumbres del bien encumbrado.
Llegados à Italia muy libres del mal,

* Omecillo. *Vox antiqua Caſtellanorum, quæ eadem eſt, ac iurgium, ſiue* rixa.

El Sabio Manzebo, y el Padre muy cano,
Alli le conſagra por Arzediano,
El qual adminiſtre la Sede Papal.
Aunque era ſin dias, por ſu Cardenal
Al Martir decòra con rubeo Capelo,
Deſpues por la Fè mi Hermano Gemelo *
Laureola tiene de gloria immortal.

* Gemelo. *Quia fratres Adelphi fuere Laurẽtius, & Orẽtius.*

Al tiempo que SISTO *por* HVESCA *paſò,*
Quiriendo mi Padre ſalir de contienda,
Vendio las ſus Torres, tanbien la hazienda,
Siguiendo el conſejo que el Santo le dio.
Su caſa tan ſola (adonde viuio)
Dexò por paſar la miſera vida,
Los bienes reſtantes con Fè muy crecida
Por pobres los guiſo partir, y partiò.

Empero la caſa por ſer inſpirado
El Papa, y temendo profeticamente
So Titulo, y Nombre del Martir LLORENTE,
En Templo la torna por el conſagrado;
LLORENTE *yà muerto, boluioſe de lado*
Al Rayo primero naçido del Sol,
Por donde le llaman Cortes Eſpañol,
En todas las tierras que Dios a criado.

Dexando à LLORENTE, *boluamos al Padre,*
Elqual conſolando perſonas aflitas,
Labraua los Templos, Igleſias, y Ermitas,
Y en ello cabia no menos mi Madre:
La qual y a difunta, porque no deſquadre
La tela que eſtamos aora tramando,
Vn Angel del Cielo le dixo cantando:
Eſcucha no temas ORENCIO *compadre.*

Que aquel formador de mi Gerarquia
Te manda que luego te partas de aqui,
Y vengas con migo, y ſigas à mi
Que yo te darè la luz, y la guia:
No pierdas por eſo placer ni alegria,
Ni pienſes ORENCIO *que Dios te deſtierra,*
Que quiere moſtrarte otra proſpera tierra,
Si al Hijo no oluidas de tu compañia.

Ya el Alua queria dejar los amores,
Y el lecho dorado dò duerme Titon,

Quando

Quando en ſus ombros el Santo Varon,
A mi me lleuaua con pies corredores,
Por voſques, por yeruas, por roſas, por flores
Llegamos en tierras de mucha abundanzia,
Paſando las lindes de Eſpaña, *y de* Franzia
Adonde repaſtan Iberos *Paſtores.*
El Angel guiando con eſplendida mano,
Haziendo ya ſombra por Febo el relox,
En tierras venimos del Conde de Fox,
Por vnas honduras del Val-Lauedano*:*
Adonde ſobimos por voz de vn villano
Que el Diablo les daua muy torpes moleſtias,
Quitando los frutos, matando las beſtias,
Haziendo mil daños al pueblo Chriſtiano.
Al mar Occeàno el Sol decendia
Moſtrando alos golfos ſu luzido geſto;
Quando el buen Padre encima vn recueſto
Debajo las piedras canſado dormia.
Eſtando en el ſueño muy claro veyâ
Demonios disformes ſegun ſu manera,
Bajar, y ſubir por vna eſcalera,
Que eſtando en el Limbo las tierras aſia.
Reuiſta, y mirada la eſcala por el,
Vn Angel de aquellos del Cielo lanzados,
Andaua con el abrazos trauados,
Y ORENCIO *venia à lucha cruel:*
El mal enemigo canſado y a del,
Pidio le dexaſe con modo cortès,
A ORENCIO *le plaze, ſi diçe quien es;*
Y aquellos malinos que andauan con el.
Forzado el demonio del Padre bendito,
En fuerza, y virtud ſegundo Iſraël,
Aquel expugnado del fuerte Miguel
Deſcubre muy fiero ſu nombre maldito.
Diciendole: O Sieruo del Rey infinito!
Demonios ſon eſtos que viſte en viſion,
Yo triſte vencido, me llamo Legion
Por ſer amo dellos, con ellos precito.
Por mal de las gentes à eſtos embio;
Y mando que ſiempre deſtruyan la tierra;
Y ſi embren diſcordias, litijos, y guerra,

Yden

Yden à las Almas perpetuo deſuio.
Aqueſtos eſtiran del varco, y nauio,
Por dar fin à aquellos que van nauegando,
Rebueluen, y andan contino tentando
Cumpliendo el precepto que ſienten ſer mio.
ORENCIO *mi Padre de Dios ſeruidor*
Sabiendo quien eran aquellos malinos,
Armado de Cruz, haçiendo mil ſinos
Conjuratos todos con mucho furor:
Que dexen las tierras por fuerza, y temor,
Les manda en virtud del nombre IESV,
Loſquales traſponen, tanbien Belzebu,
Que bien le peſaua por ſer luchador.
Los Angeles malos y a deſpareZidos
Aſi como rayos que parten con truenos;
Al Santo rodean los Angeles buenos
De eſtolas muy aluas ſus pechos çeñidos:
Loſquales con cantos, y tiples ſubidos
Entonan el canto que dulce cantaron
Quando en Betlen a Dios viſitaron
En forma de Niño los nueue cumplidos.
Leuantaſe luego con tal compañia
ORENCIO, *y las voZes acordes eſcucha;*
Recuerda del Sueño, oluida la lucha,
Tocandole al Alma la dulce armonia.
En pies ya afirmado con harta alegria
Me dixo del modo que quiero contar:
De veras es Santo aqueſte lugar
Regado de graZias que yo no ſabia.
Quitando la piedra, la qual conozia
Su nivea cabeZa por propria almohada,
Y en titulo firme erecta, y alZada
En caſa de Dios eſtar pretendia:
Deſpues las rodillas en tierra ponia,
Rogando al Señor tal orden le dieſe,
Que limpio de males tal vida viuieſe
Siruiendole ſiempre de noche, y de dia.
De lagrimas ſuyas bañandoſe el ſuelo
Oyò de la altura ſonar vn clamor
El qual le decia: Del proprio ſudor
ORENCIO *ſuſtenta tu vida ſin duelo.*

Y luego

Y luego el buen Viejo con feruido Zelo
No huelga que paſe mas tiempo ni corra,
Y aſi ſe và al Conde, Señor de Bigorra
Con mucha eſperanza de auer del conſuelo.
Al qual y a llegado el buen Confeſor,
Pidiole moſtrando muy juſtas ſeñales
Con harta verguenza, vn par de animales
Con quien el pudieſe hazer ſu labor.
El Conde mouioſe con ſaña, y furor
Diciendo: Noviſtes el Viejo truhan,
El ſeſo perdido ſembrar quiere pan
Penſando que fueſe algun Labrador.
Por ello no menos el Santo importuna
Al Conde con ruegos, y preces no flacas,
El qual finalmente le manda dos vacas
Indomitas ambas, rabioſa la vna;
Y por ſu malicia hazer oportuna
Los vitulos dellas en caſa apartò,
Las quales ORENCIO *ſin arte domò,*
Yen yugo, y coyunda ſus cuernos aduna.
El Conde mirando las obras del Santo
Mudoſele el alma, mudò el corazon,
Y en lagrimas buelto pidiole perdon,
Moſtrando en ſu bulto tener gran eſpanto.
Deſpues el buen Padre con harto quebranto,
Sus vacas vnidas, comienza à ſembrar:
El fruto que coxe fue fruto ſin par,
O ſiete por vno, ſegun yo diſcanto.
Oyendo que ORENCIO *ſu fama eſtendia*
Por todos los pueblos de Galia la fuerte,
Llegoſe vna viuda propinqua à la muerte
Deuota en las obras, à ſu compañia.
El buen Confeſor en ver que ſeruia
Con tanta humildad la dueña en el huerto,
Llamauala Madre por modo diſpierto,
Y aun ella tal nombre muy bien mereçia.
Satan el artero muy inuido del,
Peſandole mucho de ſus buenas obras,
Vrdiò mil engaños, mouio mil zozobras,
Y forma de ſieruo tomo para el.
El ſanto pregunta al ficto doncel,

Si

Si ſabe las artes de buen Labrador,
El dize que es ſabio, y experto en labor,
Y aſi ſe conciertan por pacto, y niuel.
El Sieruo engañoſo tomando el oficio,
En todo procura ſer muy deſleal,
So buena color vſando de mal,
Y en males poniendo ſu falſo exercicio.
Zizaña eſparcia con gran maleficio,
Adonde mi Padre ſembraua lo bueno;
Trayá las aues al pan, y ſenteno,
Y al buytre no harto de carñes de Ticio.
El Sol a lumbrando los dientes del Can,
De ſed fatigado mi Padre ſe ſiente,
Y deja las vacas, y vaſe a la fuente
Que dà los temperos al Val-Lauedan.
En eſte comedio el mozo Satan
Mouio de las ſeluas vezinas vn Lobo,
El qual muy hambriento por preda, y por robo
Se come vna vaca con fiero ademan.
Dejada la ſed en clara fontana,
Boluioſe mi Padre, que nada barrunta,
Y halla ſu vaca comida, y defunta,
Excepto los cuernos en todo malſana.
El Lobo voraz cumplida ſu gana
Tirar alos montes incultos le plugo,
Mas mi Genitor de bajo del yugo
Le pone y ſujeta con fuerza liuiana.
El Lobo heredero del vaco lugar,
Con ſantas palabras ſus iras aplaca,
Y ceſan aullidos, y ayuda a la vaca,
Y luego con ella comienza à labrar.
O gran marauilla! que en ſu trabajar
El Lobo moſtraua ſer vaca de ley;
Y el Santo tenia vn Lobo, y vn Buey,
Y en arte, y oficio de Bueyes vn par.
Aquel que de ſierpe tomò la figura
Por darnos la muerte ſin el Parayſo,
Eſtaua en ſi miſmo diſcorde, y diuiſo
Sintiendo à ſus mañas faltalle ventura:
Y luego el maluado fingio callentura,
Y quedáſe en caſa ſin ver la labranza,

Y deja

Y deja la forma con vana eſperanza,
Y entra en el ama de ORENCIO *muy pura.*
La Dueña muy caſta del diablo ocupada
Perdio ſus coſtumbres, perdio ſu ſoſiego,
Queriendoſe echar en agua, y en fuego,
De proprios ſentidos la triſte priuada.
ORENCIO *a la tarde boluio de la arada,*
Viendo a la Madre con tanta paſion
Doliole en el alma, y en el corazon
De lagrimas triſtes ſu barba regada.
Con tal ſentimiento llamò ſu criado,
Penſando eſtuuieſe doliente en la caſa,
El qual le reſponde con cara muy raza,
Que quieres, que buſcas ORENCIO *engañado?*
El Santo Varon en algo turbado,
Quien es le pregunta con buen teſtimonio.
El dice de dentro: Yo ſoy el Demonio
Que en forma de ſieruo contigo è morado.
Yo ſoy aquel mozo de ti tan querido,
Que nunca jamas la fè te guardè,
Yo traje el mal Lobo, la Vaca matè,
Sembre la neguilla por trigo eſcoxido;
Yo ſoy el que mañas è ſiempre inquirido
Por do te enojaſe, o dieſe reuès
En caſa, en el huerto, en campos, en mìes;
Y al fin en tu Ama deti conuenzido.
ORENCIO *le dixo con voz de Señor,*
En nombre de Dios que es Trino, y es Vno,
Te mando la dejes, y mas en alguno
No entres, ni mores mal ſieruo traydor.
El diablo reſponde con mucho furor,
Siete años me debes, que yo te ſerui
Si quieres ORENCIO *lanzarme de aqui*
Me pagues te pido mi proprio ſudor.
Que quieres por paga ſi no la merezes,
Mi Padre replica, bramando la vieja.
El Cuerpo (reſponde) de alguna Corneja
Por paga recibo, ſi tu me la ofrezes.
El Santo ignorando ſus calidas preces,
Penſando ſer Aue conzedelo todo;
Del Ama ſe ſale Satan de tal modo,

Que dentro las aguas temblaron los peZes.
El ſpiritu malo tirò muy contento
Por ayres, por vientos ſin mas repugnançia,
Y vaſe a la hija del gran Rey de Françia,
Cornelia llamada de ſu naçimiento:
Tomando el aſtuto en ella el aſiento,
ComienZa à vejarla con dura braueZa:
Cornelia *perdia la ſu gentileZa,*
Sus roſeas colores del fuerte tormento.
El inclito Rey no poco confuſo,
De ver a ſu hija demonio tener,
Los Santos inuoca, perdido el plaZer,
Los Clerigos juſtos, ſegun es el vſo.
El diablo abjurado raZones propuſo
Por do declaraua que nadie podia
Quitar de Cornelia *la ſu fantaſia,*
Excepto vn ORENCIO, *que en ella le puſo.*
Entonces el Rey que tiene la flor
De lilio candente por armas, y eſcudo,
Por tierras embia los hombres que pudo,
En buſca de ORENCIO *de Dios ſeruidor.*
De todos el vno Correo-Mayor
Al Conde nombrado llegò preguntando
Las nueuas de ORENCIO, *que eſta corruſcando*
Con muchos milagros, y fama de honor.
El Conde en Bigorra la cauſa ſabida
Del gran infortunio del Galico Rey,
Acuerdaſe luego del Amo del Buey,
Y al NunZio FranZès le cuenta ſu vida.
El qual con las ſeñas ſiguio ſu corrida
Al Valle delqual la hiſtoria ſe ſaca,
Y vio que labrauan el Lobo, y la Vaca,
Del Amo buſcado, ſeñal conoZida.
Anſi como quando algun ignorante
Cauando deſcubre antiguo teſoro,
Y pienſa que es barro aquello que es oro,
Por verlo cubierto de orin maculante:
Anſi el Menſajero que dije yo ante
Hallado el buen Viejo eſtaua dudoſo,
De ſer quien penſaua ORENCIO *precioſo*
Con pobres veſtidos ſu yunta delante.

Alfin

Alſin por las ſeñas de tãnta credencia
El Nuncio de Francia rogando le dixo:
ORENCIO *querido de Dios crucifixo*
Atiende mis hablas, y preſta pacienzia.
El Rey de Paris que tiene excelenzia
En todos los Reyes humanos de acà
Te ruega con migo te partas allà,
Que tiene gran gana de vertu preſencia.
Y porque no puedas dezirme de no,
Sabràs que ſu hija Cornelia *llamada,*
Eſtà del demonio cruel maltratada,
Con tanta congoxa qual nunca ſe vio:
El diablo abjurado al fin reſpondio,
Que no dejaria la Virgen Real
Si tu no venias. Y aun dio por ſeñal
Que tu le embiaſte; ſegun digo yo.
ORENCIO *ſagrado con tal embaxada*
Turboſe, y la vara ſin fuerzas hincò,
Y à caſa ſe fue, mas quando tornò
Hallò y a florida ſu ſeca aguijada. *
Y viendo que eſtaua de Dios ordenada
Su preſta partida al Principe Galo
Diſpuſoſe luego ſin mas interualo,
Y al Ama abrazando dejò ſu morada,
Aſido à ſu mano corriendo yo iba
Con los Menſaxeros del Rey que nombramos,
Y en todas las tierras por donde paſamos
Libraua mi Padre la gente cautiua.
El alma y a muerta tornauaſe viua,
Salud rezibian las gentes mal ſanas,
De grado preſtauan ſu ſon las campanas,
Moſtrando plazeres con vos muy altiua.
El Rey que en la Francia *ſe mueſtra Señor*
Oyendo que ORENCIO *muy çerca venia*
Con muchos Perlados, y Caualleria
Le ſale al encuentro templando el dolor:
Con muſicas dulzes le preſtan honor
Dos mil Citariſtas en ſones acordes,
Cantores cantauan con vozes concordes,
Sembrandole ramos el pueblo menor.
Trajeronle luego delante la Infanta,

* Aquijada: *Eſt ſtimulus, quo agricola boues vrget.*

Que echaua eſpumajos por ſu chica boca;
Entonçes ORENCIO *las manos le toca*
Signando con Cruz ſu geſto, y garganta:
El Rey, que le mira de lejos, ſe eſpanta;
Paſion recibia Cornelia *muy pura,*
Con ſantas palabras ORENCIO *la adjura,*
Satan que lo ſiente ſus furias leuanta.
Mouiendo mil baſcas el diablo ſe enciende,
Gritando no quiera hazerle tal daño;
ORENCIO *reſponde: O ſieruo de engaño!*
No tengas tardanza mas ſal luego dende.
Con eſtas razones ORENCIO *le ofende,*
De modo, y de ſuerte que el toma la puerta;
Quedoſe Cornelia *ſin voz medio muerta,*
Y el diablo las peñas por medio las hiende.
Librada Cornelia *del Reyno Princeſa,*
El Rey con ſollozos ofrece mil dones
Al Santo bendito por los galardones,
Contenta de todo la gente Franceſa.
Al Padre Eſpañol muy mucho le peſa
Que dadiuas ricas le quepan en parte,
Mas por los pobres aſi las reparte,
Que queda ſu alma con ellos ileſa.
El Angel de Dios la noche ſiguiente
Le manda que buelua de Francia *a ſus tierras;*
El qual muy ſecreto por aſperas ſierras
Rodea por Aux *Ciudad preèminente:*
La qual viudada de ſu Reſidente,
Indigno yo tanto de ſer medio Obiſpo,
En ſuerte me cupo de ſer ſu Arcobiſpo,
Electo por todos canonicamente.
Con infula ſacra yo ya decorado,
Quedò la perſona del Padre muy horra,
Mas luego el que tiene ſu Sede en Bigorra
Le dio compañia por ſer bien criado:
Al Valle primero ORENCIO *llegado*
La gente del Valle con gritos exclama,
Diciendole: Padre ya es muerta tu ama,
La qual te eſperaua con harto cuydado.
Las lagrimas ſuyas muy poco tardaron
De no ſalir luego de puro dolor,

Decia

Decia con vozes el mi Genitor,
Moſtradme el lugar à do la enterraron.
Las carnes y a muertas al alma tornaron,
Que Dios por ſus obras le dio tal poder,
Que la ama y a muerta le guiſa el comer,
Y à todos aquellos que en el confiaron.
En eſte comedio ſupimos la muerte
Del Martir aſado por Decio Tirano,
A el de ſu Hijo, ami de mi Hermano
Nos peſa, ſintiendo nouela tan fuerte:
Elqual con triunfo gozando la ſuerte
De Martir famoſo ſegun rl mereze,
Al Padre canſado de noche apareze
Haziendo que luego del ſueño diſpierte.
ORENCIO *contempla tan alta viſion*
Oyendo las vozes que el Martir le daua,
Por do le decia que Dios le mandaua,
Que luego tornaſe à ver ſu Region.
Lo qual el cumpliendo ſegun relaçion,
Eſtando la tierra ſin agua, mal freſca.
Conuienen ſedientas las gentes de HUESCA,
Pidiendole pluuia por ſer el Patron.
Rogado mi Padre del pueblo ſediento
Rodillas hincadas con gran afliçion,
Demanda la pluuia con ſanta Oraçion,
Y en darla abundante fue Dios muy contento.
Deſpues que las plantas tomaron cimiento,
Regardas con agua ſalubre, y diuina
Dolencia muy graue ſus miembros inclina,
Llegando la hora de ſu paſamiento.
Echado en la cama con fiebre mortal
De gloria ſentia muy gran regocijo,
Llamando Llorente, Llorente *mi Hijo,*
No quieras tardarte, ni penſes en al.
Llorente *venido con turba Real,*
Deſpide ſu alma diciendo el In manus,
Mas luego con cantos la toma aquel Agnus
Qui tollit peccata *del Mundo, y del mal.*
Los Angeles ſantos de blanco veſtidos
Con aſónos tiples ſus vozes requiebran,
Exequias honrradas alli le celebran,

Los cimbalos preſtan ſin fuerҫa ſonidos;
De gentes terrenas bien fueron oydos
Los altos miniſtros que van con el alma,
Llorente *le guia con ſplendida palma*
Allà donde reynan los mas eſcogidos,
Al ferétro ſuyo los ciegos llegauan,
Y luego veyàn mejor que primero:
Venia el tullido, y el falto de cuero,
Y al priſtino modo ſalud recobrauan.
Demonios huyân, leproſos curauan;
El Galico morbo ſus fuerҫas perdia;
Y mil marauillas mayores haҫia,
Que eſpanto pornian ſi aqui ſe contauan.
En Hvesca *Ciudad con Santa* Paciencia
Mi Madre, y mi bien, el yaҫe ſepulto,
A dò los Chriſtianos con debito culto
Veneran ſus cuerpos con gran reuerencia.
Viuieron concordes en recta conçiençia,
En gracia firmados ſiruiendo à ſu Dios,
El qual por ſer tales los quiſo alos dos
Poner en dos tronos de tanta excelencia.
Las tales raҫones el Preſul decia
Con hartos ſuſpiros ſentado en el trono,
Las quales por ſuyas aqui las abono,
Que cierto mi lengua perdiera la via.
Eſtando en aqueſto yo vi que cubria
Al Santo vna nube celeſte pintada,
Laqual con vn ayre volo ſin parada,
Y junto con ella mi bien, y alegria.
Anſi como quando algun deſdichado
Se ſueña, durmiendo, tener mucha gloria;
Y quando recuerda la ſola memoria
Le da doble pena por ver ſe priuado.
Anſi me quidè yo triſte burlado
Con rabias dobladas por ver me tan ſolo,
Penſando en Orencio *que entraua en el Polo*
Que exçede los otros, Impireo llamado.
Deſpues que ſin viſta del Santo me vi
Dexando à Lloreto *adonde el naҫiera,*
Por freſcos Xarales topè la ribera
Adonde mi Varco primero ſurti:

Moramas encojo, las velas tendi
Al buen tramontano que las alboroza,
Y dentro de vn hora tornè a Zaragoza,
Mi buena Madraſta de donde ſali.
No quiero paſar debajo ſilencio
Que en eſta Ciudad que aora nombrè
Eſtar claro conſta por acto de Fè,
Vna precioſa Reliquia de ORENCIO:
Reſide en el Templo de ſanto Laurencio
Vetuſta Parroquia, do ſon Parroquianos
Hidalgos, y Nobles, y mil Ciudadanos,
Que aqui declarara ſi fuera Terencio.
El Aqua de fuentes, o fluuio mayor
En eſta Reliquia corriendo ſi toca,
Qualquier que la pone de dentro ſu boca
De fiebres guareze perdiendo el calor.
Perſonas heridas de vario langor
Beuiendo tal aqua reciben ſalud,
Que Dios puſo en ella tan alta virtud,
Que puede alos triſtes librar de dolor.
Y pues que en los Cielos triunfa con don
ORENCIO *de quien aora contamos,*
Que honrra le demos, y gracias agamos
Al Rey de los Reyes, es mucha razon.
Pues el fue tal arbol que à nueſtra Nacion
Decora con ramos tan llenos de flores,
Roguemos nos haga de aquel ſeruidores,
Que preſta alos ſuyos eterna manſion.

Hactenus vetuſtus *Velaſquius* laureatus Poëta Caſtellanus, in cuius ecphraſi non eſt cur mireris, ſi *Regum Franciæ*, & *Comitum Bigerrenſium*, & *Focenſium* Decij Imperatoris tempore meminerit, cùm tunc nec fuiſſent, nec niſi poſt multa ſæcula fuêre; quia communem Poëta contraxit antiquorum ſcribentium errorem, circa nomina *Regum*, & aliorum Dynaſtarum titulos; non quia iſti ſucceſſus æuo fuiſſent, ſed quia Scriptorum ſeculo erant, & ita paſſim etiam in Scriptoribus Eccleſiaſticis inuenitur. Ad rem ergo accedentes, optimè ex hoc vetuſto carmine liquet, Noſtros Sanctiſſimos Coniuges *SS. Laurenty*, & *Orentÿ* extitiſſe Parentes, eóſque *Fratres* fuiſſe *gemellos*, quod & ſupra *d. Tom. 2. die XV. Martÿ*, probauimus, vt amico *Andrea Sauſſayo* faceremus ſatis, de hac fraternitate dubitanti.

Error antiquorum in nominatione Regum, communis.

SED nunc alia anceps QVÆSTIO eſt, inter Noſtros, & Exteros controuerſa: *An iſti Sanctiſſimi* Coniuges, *Parentes Laurentÿ, & Orentÿ*, Confeſſores, *an* Martyres *fuerint?* Circa cuius Quæſiti reſolutionem, quò me vertam neſcio. Scribentium vtriuſque ſententiæ placita ſubiiciam, vt poſtmodùm diſcuſſis conferentium rationibus, meam proferam opinationem. Illos fuiſſe MARTYRES, tàm antiqua, quàm recentiora Martyrologia Romana, ſiue à *Roſvveydo*, ſeu à *Baronio* edita ſuadent, dicentia: OSCÆ *in Hiſpania* SS. Martyrum ORENTII, & PATIENTIÆ.

An Confeſſores iſti SS. Coniuges, an Martyres.

1. Opinio. Probatur fuiſſe Martyres.

Quibus adſtipulantur Flau. Dext. *in Chron. Ann.* 246. ſequentia referens verba: Oscæ *in Veſcetania SS. Chriſti* Martyres Orentivs, *&* Patientia, *Parentes S. Martyris, & Archileuitæ* Laurentij, *Romæ paſſi, &* S. Orentij *Confeſſoris, & Epiſcopi Auſcitani.* Vbi Rodericus Caro *fol.* 85. *lit. I.* & P. Biuar. *Ann.* 246. *num.* 1. *fol.* 278. P. Martin. Del-Rio *in Prælud. ad Opera S. Orentij Illiberitani Tom.* 5. *Biblioth. Patr.* Poëta ille *Hiſpanus* apud Aynſa *in Libello de Tranſlat. Reliquiar. S. Orent. fol.* 69. vbi Paranimphum inducit ad Orentivm loquentem:

Tu mortem occumbens Acri certamine *partam,*
Adſpicies Victor profvso sangvine *palmam.*

11. Opinio. Quòd fuerint Confeſſores. Pro contraria Opinione ſtat vniuerſalis *Hiſpaniæ* traditio, maximè *Oſcenſium*, & *Aragonenſium* Eccleſiarum, & Scriptorum; in quorum auctographis nihil de paſſione depromitur; ideóque illos Confessores appellitant vetuſta, & recentiora *Breuiaria*; quibus adhærent *Ambroſ. Moral. Ioann. Mariet. Didacus de Aynſa, Lanuza, & Ioannes Franciſc. Andreſ.* apud quos omnia ad amuſſim elicies, quibus & ego adhæreo. Hic tantùm adnotare libet, *Doctorem Ioannem Franciſcum Andreſium* aſſeruiſſe in *Defenſion. S. Orent. fol.* 7. (niſi ſit error in prælo) *Baronium* dixiſſe: *Romæ paſſos.* Sed in hoc proculdubio *Cardinali* noſter amicus temerè crimen imponit. Verba *Andreſij* hæc ſunt: *En el Martyrologio Romano, que ſacò à luz el Cardenal Ceſar Baronio en las Kalendas de Mayo ſe lee, que* S. Orencio, *y* S. Paciencia *Alcanzaron la corona del martirio en Roma.* Flauio Lucio Dextro *ſeñala que ſucedio el año* cc. xlvi. Quæ verba, ſi Latina facias, ſonant: *In Martyrologio Romano à Cardinali Cæſare Baronio edito, Kalendis Maij legitur*, SS. Orentivm, *&* Patientiam *martyrij coronam Romæ percepiſſe.* Flauius Lucius Dexter *annum paſſionis CC. XLVI. conſignat.* A quo hæc ſuxerit penitus ignoro, fides ſtet apud illum. Acta Noſtrorum Coniugum hæc ex *Breuiario* antiquo *Oſcenſi* de Anno 1547. à *D. Petro Auguſtino*, eius Sedis Epiſcopo, conflata ſuſcipe, & aliis.

ACTA SS. ORENTII, ET PATIENTIÆ Coniugum, ex Breuiario Oſcenſi, & alijs Scriptoribus.

Orentivs *Ciuis* Oſcenſis *in* Hiſpania *Citeriori* Celtiberiæ, *qui cùm* *Origo.* *eſſet nobilis, & temporalibus abundaret diuitijs, vxorem duxit nomine* Patientiam, *ex ipſa in primo ſuæ iuuentutis flore, vno ortu duos genuit filios;* *Coniugium.* *quorum vnum* Lavrentivm, *& alium* Orentivm *nominauit, & eos ab infantia Deum timere docuit. Proceſſu temporis, cùm ad diſcretionis annos perueniſſent pueri, in dicta Ciuitate eos tradidit literis imbuendos. Qui quaſi bonæ* *Filij duo vno partu editi.* *indolis iuuenes, non tantùm ætate, & ſcientiâ, quantùm bonis moribus excreſcentes, infrà tempus breuiſſimum, ad ſacros Ordines ſunt promoti. Poſtmodum* Laurentio *Romam per* Sixtum *Pontificem maximũ tranſlato, &* Patientia *è viuis ſublata, eiúſque ſacro corpore in* Lauretanâ *domo coniugum prope* Oſ- *Laurentius Romã perrexit.* cam, *tumulato; quadam nocte veniens Angelus Domini dixit ad ORENTIVM:* Tolle filium tuum *Orentium*, & vade in terram, quam monſtrauero tibi. *Manè itaque facto, receſſit cum filio ſuo in* Vallem-Lebitaniam *diœceſis* Tar- *Orentius Pater cum Orentio filio Galliam pertingit.* benſis, *in qua tunc Legio dæmonum deuaſtans homines, iumenta, & fructus terræ, habitabat; quæ præcepto ſamuli Dei ab illo loco fugata eſt, quo miraculo vniuerſi accolæ territorij venerabiles Viros, patrem, & filium, tanquam Dei ſeruos venerari cœperunt. Sed ipſi ne vicinis faſtidio eſſent, protinus ex labore* *Agriculturam exercet.* *manuum ſuarum comedere decernentes,* Orentivs *Pater par boum inquirens, nullum, niſi indomitum adinuenit; ſed Chriſti nomine innocato, & ſuper illud Crucis ſigno facto, protinus boues ſub iugo ceruices manſueti, & affabiles ſubmiſère; quibus ſuo tempore maximam fructuum meſſem collegit. Domi venerabilem anum, quam Matrem vocabat, & famulum nomine* Expertum *habebat, qui Sancti ſenis inuidiâ ſtimulatus, loco boni ſeminis, zizaniam in agri cultura ſeminabat, & alia deteriora faciebat; ſed Dei prouidentiâ,* Orentivs *potiores tritici cumulos concernabat. Quod ſeruus nequam contuens, lupum*

Miraculum de lupo cum boue arante.

pum è ſyluis trahens, quo tempore S. Senex iuxta limpidiſſimi fontis fluenta puros latices eius, quietâ ſuſpenſione, bibebat, bouem tradidit comedendum; cuius fames vorax nil niſi oſſa, & cornua relinquens, iterum ad horridæ ſyluæ ſpeluncam tardâ feſtinatione currebat; ſed viſâ per O R E N T I V M *ſtrage, & auctore perſpecto, illum Chriſti nomine ad locum occiſionis reuocauit, quem cum alio boue ſub iugo coadunans, vice deuorati, bos, & lupus tanquam vnius ſpeciei, pari modeſtiâ ferebant aratrum. Cùm ergo ſeruus* Expertus *ſuæ intentionis ambitum vacuum proſpiceret, altera die in agrum deuenire renuit, ſeſe ægritudine laborantem affirmans, cuius miſertus Vir Dei in lectulo compoſitum dereliquit, & ad agri feſtinauit culturam.*

Miraculum de liberatione anus à diabolo.

Vix O R E N T I V S *è domo digreditur, quando famulus corpus anus venerabilis obſidet, quam ſic tormentis inſuperabilibus fatigauit, vt illam ſe in ignem, & in puteum conycere compelleret; ſed in domum reuerſo* O R E N T I O *cognita diabolici ſerui fraude, illum Chriſti virtute, è corpore venerabilis matris expellere procurauit; ſed diabolus anum relinquere promiſit, ſi ab eo licentiam acciperet, in corpus alicuius* Corneliæ *ingrediendi; quod S. Senex conceſſit, & tunc* Expertus *anum reliquit. Poſt hæc cùm* Franciæ *Princeps vnicam filiam nomine* Corneliam *haberet, euenit vt Diabolus, in eius corpus ingreſſus, adoleſcentulam torquebat ferociter, cui pluribus exhibitis remedijs, nulla penitus proficiebant, quia diabolum reſpondiſſe illud tantùm fertur; illum* O R E N T I I *permiſſione in corpus* Corneliæ *ingreſſum, à quo recedere difficile, ſine ipſius facultate.*

Miraculum de ſanitate Corneliæ.

Tunc Princeps auditâ fama B. Viri miſit Nuncios ad eum, qui inſpiratione diuina motus ipſe, & Orentius *filius iter arripuerunt. Vrbem ingreſſi, quâ erat* Cornelia, *& ad eam producti Viri Dei, protinus eorum conſpectibus diabolus grauiora cruciamina virgini rependebat, ſed* O R E N T I I *oratione compulſus: corpus ob fraudem obſeſſum deſeruit cum magno fragore, ita vt* Corneliam *quaſi mortuam relinqueret; ſed B. Senex eius manum apprehendens, virginem ſuo colori, & ſplendori reſtitutam erexit, & parentibus tradidit pulchriorem. Cúmque ſic curata fuiſſet filia Principis, ille promiſit eis plurima dona ſi ſecum vellent habitare. Illi verò quaſi ſtercora recuſantes, præcepto Dei in terram* Tarbæ *reuertuntur.*

Orentius filius eligitur Epiſcopus Auſcenſis.

Contigit autem, cùm appropinquarent vrbi Auſcitanæ, *quòd nuper ſuo Antiſtite fuiſſet orbata. Qui cùm Epiſcopi illius Prouinciæ cum Clericis in electione diſcordes extitiſſent, facto triduano ieiunio à Domino reuelatum eſt, vt qui eis in introitu Ciuitatis primò occurreret, ipſum Epiſcopum conſtituerent. Quod facientes, inuenerunt* Orentium *iuuenem primùm, & iniecta manu eum elegerunt, & ad Eccleſiam cum Canticis produxerunt, ſicque in Epiſcopatu plenus bonis operibus vixit.*

Vitam reſtituit Pater vetulæ.

Quo viſo per Patrem, Vale dicens filio, ad Tarbenſem *domum accedens, agnouit venerabilem anum, prolixis ſingultibus* O R E N T I I *reditum expectantem, illa die fatis conceſſiſſe. Tunc B. Senex Matrem adhuc in feretro iacentem alloquutus Chriſti diſpenſatione reſtituit ad vitam.*

In Patriam reuertitur.

Demum poſt aliquod temporis interuallum Angelus apparuit O R E N T I O, *quem, vt ad propriam repedaret patriam, admonuit, illius præſentiam magnis precibus deſiderantem. Annuit Senex, & in* Celtiberiam *properans, agros pluuia orbatos, & aduſtos inueniens, illis à Domino ſalutarem rorem precibus impetrauit; & ad* Laureti *domum concedens, tandem dierum, & virtutum plenus obdormiuit in Domino* Kalend. Maij, *circa annum* C C. L X V.

Moritur.

Sepelitur.

Eius corpus religiosè noſcitur tumulatum iuxta ſanctiſſimæ Coniugis pignora in Oratorio Lauretano, *vbi huc vſque ſeruatum honorifice conſtans illius Regionis traditio eſt.*

Hæc A C T A ex antiquis, & vetuſtioribus Officiis, Breuiariis, & iconibus, licèt prolixiùs, deſumpſit Ainſa Yriate *Hiſtor. Oſcenſ. lib.* 2. *c.* 1. *fol.* 115. Qui ex Petro Occo Gallo 2. *p. Annal. c.* 26. *&* 27. addit, tria miracula Noſtri Senis ORENTII, ſcilicet *dæmoniacum quendam hominem alapâ; quendam ictu fuſtis quem geſtare ſolebat, ab diaboli obſeſſione liberaſſe; & quandam viduam in oppido Sebot, annuariam viduitatis ſolitudinem, intra domus cancellos, obſeruantem, à diabolo, cadaueri mariti aſſuto, illuſum, mirabiliter exemiſſe.* Quæ ſi ad longum videre deuotio cupit, adeat Ainſam & Occum.

Alia miracula.

S E D

Pro pluuia Patronus apud Celtiberos.

Sed & Tutelaris pro pluuia conſequenda ſterilitatis tempore apud *Celtiberos* conſignatur, vt liquet ex *Collecta*, quam antiqua *Breuiaria* referunt *Oſcenſia*, & *Montis-Aragonum*, huiuſmodi:

ORATIO B. ORENTII, CONFESS.

Miſericors, & miſerator Domine Deus, qui Beatum Orentium *Confeſſorem tuum, ciuem, & procerem* Oſcenſem *ſpeciali dono* Patronum *pluuiæ in terris conſtituiſti; Nos famulos tuos clementer exaudi, & eius precibus, & interceſſionibus, ſupra areſcentem terram, imbrem fac deſcendere congruentem, & ariditatem noſtri cordis ſuperna gratia digneris rore perfundere.* Per Dominum Noſtrum, &c.

Et contra locuſtarum imbrem.

Imò contra *locuſtarum* epidemiam *Patronus* fauorabilis numeratur, vt inquit idem Ainſa *d. lib. 2. c. 1. fol.* 120. Ioannes Franciſcus Andreſ. in *Vindic. S. Laurent. c. 6. fol.* 116. vbi Epiſtolam vrbis Cæſarauguſtanæ, ad Ciuitatem Oſcenſem refert, de Anno M. CCCC. XLVI. ſcriptam, quâ promittit Cæſarauguſta lampadis lyehnum argenteum coram SS. Corporibus Orentii, & Patientiæ perpetuò lucentis appendere.

Error Sauſſay.

Fallitur quoqne *Andreas Sauſſayus* aſſerens *virgam Orentij filij floruiſſe*, tempore quo eligitur Epiſcopus *Auſcenſis*; nam ex Noſtrorum monimentis liquet hoc eueniſſe, tempore quo *Nuntij* Principis *Galliæ pro redimenda* Cornelia *filia S. Senem anxij quaritabant*, & tunç non virga filij, ſed patris.

Annus tranſitus.

Qvoad Annum tranſitus S. Orentii, licèt adhuc calculus ſub ſilentio lateat, meâ ſententiâ ad Annum CC. LXV. eueniſſe credendum eſt. Nam ſi *Laurentij* filij martyrium euenit Anno Domini CC. LXI. vt eruditè probat Baron. *in Not. ad Martyrol. Rom. die* 10. *Auguſt. lit. A.* & *in Annal. Eccleſ. tom.* 2. *Ann.* 261. & tunc temporis erat Orentivs Pater in *Valle-Lebitania*, vt indicant Acta, ab *Triarte* congeſta, & poſtmodum acceſſit ad redemptionem *Corneliæ*, hine in *Auſcenſem* vrbem, pòſt in eandem *Vallem*, & demum in *Patriam Lauretum* conceſſit, vbi aliquandiù vixit; vt quid non Quatuor annos in hiſce dabimus tranſmigrationibus? Hine crederem inuerſum fuiſſe ab amanuenſi numerum in *Dextro*, & loco CC. LXV. repoſuêre CC. XLV. antepoſitâ literâ X. ad literam L. cùm illam poſtponere ratio poſtulet.

Reſtituitur Fl. Dexter.

Osca. Ciuitas peruetuſta in *Celtiberia* Hiſpaniæ Citerioris, de qua Ptolem. *in Geograph. lib. 2. Tab. 2. Europ. c. 6.* Plin. *Hiſt. Natural. lib. 3. c. 3.* Strabo *in Geograph. lib.* 3. licet *Ileoſcam* vocitet; quam lectionem correxit Caſaubon. *in Not. folio* 74. Ludouic. Non. *in ſua Hiſpan. c.* 83. hodie dicitur Hvesca, in Regno *Aragoniæ* Ciuitas Epiſcopalis. Eius fundator creditur Oscvs *Betulonenſis* Dux, qui tempore Regis Romi XXII. Hiſpaniæ vixit ad Annum ante Chriſtum natum M. CCC. XXXIX. ſecundum ſupputationem *Stephani Garibay*, vel M. CCC. L. ſecundum *Euſebij* computum. Huius fuit auctor ſententiæ Franc. Tarraph. *de Rebus Hiſpan.* quem refert Franciſc. Didac. de Ainſa *Hiſt. Oſcenſ. lib.* 1. *c.* 1. & Ludouic. Non. *d. c.* 83. De ea alibi prolixius ſcribemus, vbi ſecundam de Fundatore opinionem aſſuemus, & ſuis locis numiſmata, & encomia delineabimus.

Topographia Vrbis. *Conditor.*

E. S. Benignvs Diaconus, & Martyr.] Fuit iſte ſanctiſſimus Agoniſta frater germanus *B. Vincentij Epiſcopi Meuanienſis in Hiſpania*, & eius *Diaconi*, vt probabimus infra *hoc Tom. 3. die VI. Iunij*, quo loco, ne repetam, huius veritatis indiſſolubilia proponimus aduerſus Italicarum rerum Scriptores fundamenta, quibus in poſterùm, ſi abſit pertinacia, à controuerſia recedent etiam rigidiores, & emunctæ naris Neoterici ſpectatores. De eo hoc die agit Philipp. Ferrar. *in Generali Catalog. SS fol.* 74. & *in Catalog. SS. Ital. fol.* 235. & *in Topograph. ſacr. verb.* Meuania,

Quis fuerit hic Martyr? *Quis de eo ſcribat?*

fol.

fol. 78. qui fraternitatem inter eum, & *S. Vincentium* interceſſiſſe fatetur: ex qua confeſſione liquet, S. BENIGNVM, eo quod fuerit frater *Vincentij*, fuiſſe origine *Hiſpanum*; quia ſi *Vincentius* frater extitit *Hiſpanus*, vt infra loco citato patebit, ergo & à fortiori eius frater BENIGNVS. Vtriuſque ACTA communia ſunt, & ideo illa infra *d. die VI.* coniungemus. Pro illis hoc antiquum Octaſtichon in Codice *Auli Hali* mei deſcriptum faciat ſatis.

PRO S. BENIGNO MEVITANO, Diacono & Martyre Hiſpano, Epigramma, Kalend. Maij.

MEVIA *me genuit* Pœna, *eſt in nomine virtus*,
Nam mihi pro Chriſto, vltrò BENIGNVS *erat.*
Fratris Vincentis *ſemper ſub tegmine vixi*;
Cuius & ſuxi dogmata ſacra puer.
Póſtque Miniſter eram, cùm Præſul clymata pulchra
Italiæ inuiſit, quâ, fide multa tulit.
Reuerſus patriam, Chriſto cruciamina dico
Martyr & ipſe mea. Tunc & in aſtra volo.

Ex quo Octaſticho noſcitur B. BENIGNVM fuiſſe *Hiſpanum*, non *Italum*, quia *in primo* carmine MEVIA POENA, quid aliud eſt? niſi quòd vrbs illa à *Pœnis*, ſiue *Carthaginenſibus* fuerat conſtructa, vt *Carthago Spartaria*, in cuius territorio ſita eſt. Item in *Septimo* carmine aſſerit: *Reuerſus patriam*, ſi patria fuiſſet *Italia*, ad quam patriam reuertitur? ergo non erat *Italia*, cum ex ea in patriam ſe reuerſum ſignificet. *Probatur origo Hiſpana.*

S. SIGISMVNDVS Rex, & Martyr.] Huius ſanctiſſimi *Regis* pignora aliquot *Seduno* Galliæ, *Tesbiadem* Cathaloniæ Montem ab antiquo tempore fuiſſe tranſlata fatetur Luitprand. *in Aduerſ.* apud Rameſ. *n.* 61. & apud Tamay. *n.* 56. his verbis: *Corpus Sancti* SIGISMVNDI *Regis Burgundionum, & Martyris ab vrbe Seduno ad tractum Barcinonenſem creditur delatum, & in monte* Tesbiade *depoſitum.* Aſt quod apud *Luitprandum* tunc temporis per verbum *creditur*, opinabatur, nunc apud P.F. Vincentium Domenec in *Hiſtor. SS. Cathalon. lib.* 1. *fol.* 37. & Ieronymum Puiad. *Hiſtor. Cathalon. lib.* 6. *c.* 32. *fol.* 283. ſine controuerſia dignoſces. Imò non tantùm *lypſana* poſt agonem in *Hiſpaniam* aduecta, ſed ipſe *S. Princeps* dum viueret, iſtius *Regionis* terminos habitauit, ſi fides eſt danda *Lectionibus*, & *Officio* antiqui *Breuiarij Viccenſis*, quas infra dabimus. De eo poſt fere omnia Martyrologia S. Gregor. Turonenſ. *Hiſt. Francor. lib.* 3. *c.* 5. & alij plurimi. Eius Acta ex *Breuiario Viccenſi*, Domenec, Puiades, & aliis ex Noſtris, & Exteris auſculta. F. *Pignora in Cathalonia allata.* *Ipſe Rex illam Regionem viuens illuſtrauit.*

ACTA S. SIGISMVNDI BVRGVNDIONVM Regis, & Martyris ex Breuiario Viccenſi, & alijs.

Lectio I. SIGISMVNDVS *patre* Gunebaldo *Burgundionum Rege ortus, à Sancto* Auito *Viennenſi Epiſcopo educatus, ab infantia in Dei timore inſtructus, & amore, ſupra ætatem ad omne virtutum ſpecimen aſsiduâ doctrina frequentiâ conſcendit. Iam meliori ætate maturus, ita in Dei obſequio flagrabat, vt quo loco Deum vehementiùs perquireret, & illi profundiùs inſeruiret, relictis parentibus, opibus, & regno inueſtigare proponeret.* *Origo.* *Educatio.*

Lectio II. HOC *autem animi deſiderio, Deo inſpirante, vt caduci Regni pondus, pro æterni commutaret fruitione, patriam reliquit, Narbonam deuenit, &* *Patriam reliquit.*

emptâ

emptâ Cruce, Cathaloniam Hiſpaniæ Prouinciam perluſtrare conſtituens, ad Cinnam oppidum in Pyrenæis acceſſit, vbi ab aliquorum hominum relatu accepit, quantùs Montſynienſe Montes, ad oppidum OZODA, Monachorum cœtibus incolebantur; quo audito, ad Viccenſem vrbem protinus lætus deſcendit, vt ſeruos Dei, quorum deſiderio flagrabat, inquireret.

In Hiſpaniam venit.

Lectio III.

IBIDEM à Clerico, à quo primùm peccatorum abſolutionem promeruit, de itinere ad Montium cacumina edoctus, vbi Eremitas habitare cognouerat, multiplici conſolatione leuatus, montium ſyluas incepit horridas peragrare; & magno iam tempore tranſacto, Eremitam vnum inuenit, à quo denuò imbutus ſolamine, & vitæ viam agnouit, & locum vbi tugurium erigeret, deprehendit. Diſcedente verò Eremita, SIGISMVNDVS ædiculam extruxit exiguam, quâ à temporum rigoribus coopertus, vitam ſolitariam perageret.

Eremitaſit.

Lectio IV.

ILLINC Deo viuens, per biennium, herbis tantùm contentus tranſegit, vbi proprijs manibus aliam conſtruxit Crucem, quæ, vna cum alterâ Narbonæ emptâ, adhuc in eius Eccleſia conſeruatur. Poſthæc Rex Gundebaldus pater, acceptâ coniugis facultate, vt filium perquireret, viam arripuit, & ita Numine diſponente prouenit, quòd pater Rex, filij Principis omnia proſequeretur veſtigia, & in ipſiſſimis locis, à S. Principe luſtratis, ſiſteret, quibus ab incolis de filij itinere recognouit.

A Patre quæritur.

Lectio V.

IGITVR eius veſtigia inſequens Viccum peruenit, & ab ipſo Clerico qui S. Principem direxerat, propoſitum SIGISMVNDI percepit, ita vt inter illius Montis cacumina ſeceſſum eligeret; quem ſi videre cuperet, conſignatâ die, quâ omnes Eremitæ in Oratorium S. Martialis de more conueniunt, ad Eccleſiam illam neceſſariò conſcendere opus erat, aliàs fruſtra laboraret. Hoc vt accepit Rex, tempore deſignato, Montium ſupercilia tranſcendens, ad Baſilicam deuenit, ſed neminem inuenit eremitarum, vno excepto in oratione poſito, nam cæteri, abſoluto conuentu ad propria diſceſſerant.

Inuenitur.

Lectio VI.

AD orantem aſcetam Gundebaldus acceſſit, & filium inuenit, nec ipſum libuit agnoſcere, quia temporum ſtragis, & vitæ rigoribus fœdatus, vix ſui cognitionis exhibebat ſpecimen. Ab eo pater anxius de filio inquirere cœpit, ſed filius patris auguſtiam reprimere non valens, lachrymarum imbre perfuſus, ab eo miſericordiam humilis expetebat. Gundebaldus filium amplexatus in propria reducere regna curabat, ſed SIGISMVNDI terrena cupiditatis contemptus omnia reſpuebat, donec præcepto paternalis obedientiæ captus, patris veſtigia eſt inſecutus.

Cum eo in Regnum repedat.

Ex Gregor. Turonenſ.

IGITVR mortuo Gundebaldo Regnum eius SIGISMVNDVS eius filius obtinuit, Monaſteriúmque Agaunenſe ſolerti curâ, cum domibus, Baſilicíſque ædificauit. Qui perditâ priore coniuge, filiâ Theodorici Regis Italiæ, de qua filium habebat nomine Sigiricum, aliam duxit vxorem; quæ valide contra filium eius, ſicut nouercarum mos eſt, malignari, ac ſcandalizare cœpit. Vnde factum eſt, vt vnâ ſolemnitatum die, cùm puer ſuper eam veſtimenta Matris agnoſceret, commotus felle diceret ad eam: Non enim eras digna, vt hæc indumenta, tua terga contegerent, quæ Dominæ tuæ, & Matris meæ fuiſſe noſcuntur. At illa furore ſuccenſa, inſtigat verbis doloris virum ſuum, dicens: Hic iniquus regnum tuum poſſidere deſiderat, téque interfecto id vſque Italiam dilatare diſponit, ſcilicet, vt regnum, quod auus eius Theodoricus Italiæ tenuit, & iſte poſſideat. Scit enim, quòd te viuente, hæc non poteſt adimplere, & niſi tu cadas, ille non ſurget. His, & huiuſmodi ille incitatus verbis, vxoris iniqua conſilio vtens, iniquus extitit parricida, nam ſopitum vino, dormire poſt meridiem filium iubet, cui dormienti lorum ſub collo poſitum, ac ſub mento ligatum, trahentibus ad ſe duobus pueris ſuffocatus eſt. Quo facto pater ſero iam pœnitens, ſuper cadauer exanime ruens, flere cœpit amariſſimè. Ad quem ſenex quidam ſic dixiſſe fertur: Te (inquit) plange amodò, qui per conſilium nequam factus es parricida ſæuiſſimus; nam hunc, qui innocens iugulatus eſt, neceſſarium non eſt plangi. Nihilominus ille ad Sanctos Agaunenſes abiens, per multos dies

Filium proprium ſuffocat.

Pœnitentiã agit.

in fletu, & ieiunÿs durans, veniam precabatur, & à Deo Sanctorum interuentu aſsiduo flagitans, vt iuſtus Iudex in hoc potiùs ſeculo, quàm in futuro puniret examine.

QVAM *petitionem clemens, & miſericors Dominus benignè admittens,* Clodomirum *Francorum Regem excitauit, vt bello eum laceſſeret. Itaque* SIGISMVNDVS *audito* Francorum *aduentu, inſtructâ manu, obuiam eis ire decreuit; ſed factum eſt, vt commiſſo iam prælio,* Burgundiones *fuga præſidio, ſalutem quærere cogerentur.* SIGISMVNDVS *verò, cùm tutelam in ſaltu* Agaunienſi *citato expeteret curſu, à* Clodomiro *captus, atque intra terminum* Aurelianenſis *vrbis productus, cum vxore, & liberis carceri eſt mancipatus. Tunc* Auitus, *qui in* Nutiacenſi *Cœnobio Abbatis fungebatur officio, rogauit* Clodomirum, *ne tam excellentis nobilitatis, inſignisque bonitatis Virum neci traderet.* Si enim (*inquiens*) eorum te ſanguine non cruentaueris, præclaram de hoſtibus victoriam obtinebis. Sin, ſpreto hoc meo conſilio, eos occideris, tu ſimiliter inimicorum tuorum confoſſus gladio, cum vxore, & liberis, turpiter occumbes. *Sed ille auſcultare deſpiciens conſilium eius, ait:* Stultum enim conſilium eſſe puto, vt inimicis domi relictis, contra reliquos eam; eiſque à tergo, hoc à fronte ſurgente, inter duos hoſtium cuneos ruam: ſatius enim, & faciliùs victoria parabitur. ſi vnus ab alio ſeparetur: quo interfecto, facilè, & alius morti poterit deſtinari. *Statimque* SIGISMVNDVM, *vnà cum coniuge, & filys, in Villa, cui* Columba *nomen eſt, capite caſum, in puteum proyci iuſſit; de quo poſtmodùm ſubleuatus, atque ad Baſilicam Sanctorum* Agaunienſium *deuectus, digno cum honore ſepultus eſt. Nec ea res impunè cecidit* Clodomiro, *vtpotè, qui* Gondemari, Sigiſmundi *fratris gladio interfectus, eundem vitæ exitum, iuxta* Auiti Nutiacenſis *Abbatis vaticinium conſequutus eſt. Porrò* SIGISMVNDVS *qui aſsiduo lachrymarum imbre parricidy crimen in vita delere conatus fuerat, Sanctorum conſortio poſt mortem dignus eſt habitus; quod crebra eius miracula præclarè teſtantur. Febricitantes quoque, qui ſalutare fideliter pro ſe ſacrificium offerri conſueuerint, continuò ab infirmitatis ſuæ liberantur incommodo.* S. SIGISMVNDI *mors creditur eueniſſe* Kalend. Maij, *Anno Domini* D.XXVI. *Eiúſque Reliquiarum Tranſlatio ad Annum* D. CCCC. L. *vel circiter.*

A Clodomiro vincitur.

Occiditur.

In albo Sāctorum reponitur.

En ACTA integra *S. Regis*, quæ hactenus diminuta circumferuntur, aut ignorantiâ apud Noſtros ſeceſſus, aut incredulitate apud ſuos ſucceſſus. Illa *Cathalonia* traditio, vrbis *Viccenſis* officia, & Noſtratium Scriptorum aſſertio patulè produnt. Sed vt Exteris certiori faciamus notitiâ ſatis, ecphraſim de *Inuentione ſacrarum Crucis imaginum* ab ipſo ſanctiſſimo Rege in ſpelunca Montis-ſigni relictarum: & abs *Domenec* exſcriptam, ob oculos ſubijciemus.

Ecphraſis deinuētione Crucis vtriuſque.

JNVENTIO SACRARVM IMAGINVM S. Crucis à S. Sigiſmundo relictarum in ſpelunca Montis-ſigni in Cathalonia, ex Domenec.

CVM *S. Princeps* SIGISMVNDVS *ex tugurio Montis ſigni, quo vitam eremiticam agebat, cum patre* Gundebaldo *in* Burgundiam *ire conſtituit, in Oratorio, vbi pænitentiam egerat, propè oppidum* Villadrau, *illas duas* Cruces, *aliam, quam* Narbonæ *emerat; alteram, quam proprys manibus fabricárat, reliquit. Sed temporum reuolutione locus ille obliuioni traditus, vix eius veſtigia vetuſtas reliquerat. Aſt Dei prouidentiâ, ne tanti* Principis *apud Noſtros ſeceſſus oblitteraretur memoria, euênit, dum Paſtor quidam, qui boues cuiuſdam agricolæ, cui nomen* Gad, *per illius Montis cacumina depaſcebat, taurum in ſpelæo, quo olim* S. Princeps *occludebatur, quotidie à cæteris ſeparatum intrare, & totos illorum Montium, & Vallium circulos mugitibus adimplere, cognouit. Tanta nouitatis ſucceſſum demirans Boarius, cùm taurum de*

Reliquit duas Cruces in Oratorio.

Taurusque-tidiè illas adorat.

ſpelunca continuis eijcere ictibus contendiſſet, nec tale quid conſequi valeret, ad Rectorem oppidi de Villadrau *accedens, illi totius rei euentum confuſus nouitate recenſuit. Rector ad locum pergens, & proprijs oculis taurum genu flexum depoſitâ ferocitate conſpectans, vrbem* Viccenſem *adiuit, & Epiſcopo totius prodigij negotium, à ſe viſum, breui periodo propalauit. Qui Capituli, & Cleri interueniente conſilio, ſolemnem proceſſionem indixit, qua ad locum conſignatum accedens, taurum adhuc flexis genibus perſiſtentem inuenit. Tunc oratione ad Deum factâ, locum, in quo taurus genua flectebat, effodere iubens, protinus præfata* S. Sigismundi Cruces, *intra rudera pulueris apparuêre, quibus per Epiſcopum extractis, & in altum eleuatis, extemplò taurus diſceſſit, & ad gregem conceſſit. Tum Epiſcopus adoratis* Crucibus, *illas in Eccleſia de* Villadrau, *ſolemni pompâ, & populorum intereſſentium deuotis lachrymis, collocauit. Quas cùm die ſequenti in loco depoſitionis non inueniſſet, alterâ die Parochus iterum in ſpeluncam aſcendit, & illis ibi repertis, in domum agricola, cui nomen* Puig, *repoſitis, ad propria receſſit. Sed Dei miniſterio ſancta* Cruces *ad antiquum Oratorium reuerſa, etiamſi ad oppidum* Çoldeſtano *allata iterum fuiſſent, haud quaquam alibi permanſerunt; donec hiſce miraculis cognitis, & probatis, Epiſcopus* S. Sigismundo *in eodem loco Eccleſiam extruere conſtituit. Quam vt perfecit, ſanctas* Cruces, *cum inſignioribus lipſanis* S. Principis, & Martyris, *quæ ex* Gallia *acceperat, in Ara Maiori honorificè collocauit, quarum interuentu plurima Deus hominibus beneficia impartitur.*

Epiſcopus Viccēſis miraculo inſtructus illas inuenit.

In Eccleſia collocat, ſed non perſiſtunt.

Templum erigit, in quo eas reponit.

Hactenus *Domenec*, & *Puiades*, qui tempus huius inuentionis non referunt. Si ergo iam *Luitprandi* æuo tranſlata è *Gallia* pignora erant ſacra, à fortiori ad Annum DCCCC. L. vel circiter, hæc eueniſſe fateri compellimur. Quidquid ſit, fides ſtat apud *Viccenſes* de ſeceſſu S. Principis, de Inuentione vtriuſque ſanctiſſimæ Crucis, & Reliquiarum tranſlatione inſignium, non omnium, nam Caput S. Martyris in Vrbem *Pragenſem* Bohemiæ Metropolim, Carolum IV. Imperatorem tranſtuliſſe, & honorificè collocaſſe, omnium Scriptorum conſtans opinio eſt.

Caput Martyris Regis apud Pragam.

Mons-signi, quem Tesbiadem vocat Luitprandus, & Serratvm Antonius Vincent. Domenec, & Ieronymus Puiades in locis ſupracitatis, in finibus *Laletanorum* eſt: olim profanis Deorum cultibus dicatus. *Altitudo eius ardua* (vt inquit Ieronym. Paul. *de Montib. Hiſpan. verb.* Serreſus) *& quam eminentes claui, cauléſque exaſperant: Nemoroſis internis ornis, fraxis, & huiuſcemodi arboribus inſignitus eſt, ſalientibúſque fontibus irriguus, medicinalium quoque herbarum feracior.* De quo ſic Iacob. Falco *lib. 1. Oper. Heroic. Epigram.* 26.

Topographia Montis-ſigni.

Eſt locus inſignis famâ, quem nomine Montem
Serratum *appellant: medio eſt immanis hiatus,*
Qui ſi littoreas intra ſe clauderet vndas,
Ingens portus erat, tantúmque admitteret Euros.
Ipſe ſinus pulchrum latè curuatur in arcum.
Nec ſtructura rudis, ſaxa omnia ſecta videntur,
Mirantúrque oculi formam.

SEXTO

SEXTO NONAS MAII.
DIES II.

A. ABVLÆ *vtriuſque in Hiſpania, memoria* S. SECVNDI *Epiſcopi, & Martyris, qui cùm primùm* IACOBO, *cuius fuerat Oſtiarius, pòſt Paulo Apoſtolis adhæſiſſet, & illius totam ferè Hiſpaniam in Fidei propagatione pediſſequus inuiſiſſet, & iſtius Græciæ, Jeroſolymæ, & Romæ circulos, poſt Magiſtri obitum, comes inſeparabilis peragraſſet, tandem à B. Petro Apoſtolorum Principe cum alijs Sex Iacobi Diſcipulis Epiſcopus ordinatus, in Hiſpaniam reuerſus, ſic Euangelicæ doctrinæ grana ſeminauit vbique, vt fugatis hæreticorum cætibus, illuſis Iudæorum fraudibus, & conſopitis Gentilium erroribus, Chriſti nomen per eum in totius Hiſpanici Orbis ambitu radicitus eluceret, quibus gloriæ victorijs exornatus, & alacer, ad palmam per agonem properauit ſtrenuus.*

B. HISPALI *in Bætica, &* TOLETI *in Carpetania Hiſpaniæ,* S. FELICIS, *iſtius Urbis Archidiaconi; illius, Martyris; qui poſtquam canones Concilij Illiberitani, aſſiduâ aſſiſtentia feliciter digeſſiſſet, & ad propriam reuerteretur Eccleſiam, grauium poſtmodum negotiorum causâ Hiſpalim aduentans, à Daciano Præſide tentus, ibidem pro Fidei conſtantiâ collum mucroni ſuppoſuit.*

C. ROMÆ *natalis* S. COELESTINI *origine Hiſpani, Bæticæ Conſularis, qui cùm Chriſto nomen dediſſet, & muneris apicem magno probitatis fœnore ſublimaſſet, Iuliano Apoſtatâ imperante, Romam è Bætica dimiſſo miniſterio deueniens, pro Fide captus, & capitali ſententiâ damnatus, tandem in ergaſtulo cum ſocijs fœtore correptus, pugil animam exhalauit inuictus.*

D. In Monaſterio VALLIS-VINARIÆ *Hiſpaniæ, depoſitio* S. ATHANASII *Monachi, qui virtutum ſarcinâ onuſtus, & à Numine miraculorum gloriâ cohoneſtatus, vitam ſingulari parſimoniâ, pluralique humilitate ſic tranſegiſſe dignoſcitur; quòd apud illius Cœnobij Patrum immemorabilem traditionem, pro Magno illo Alexandrino Præ-*

ſule, & acclamatus huc vſque perperam exiſtat, & habitus.

E. *Prope Viccum, in* VALLE-RIPOLLENSI *Comitatus* OZONÆ *in Cathalonia Hiſpania, Depoſitio* SS. SIMPLICII, *&* AMBROSII, *Martyrum, quorum ſacra lipſana, in techis occluſa illuſtribus, honorificè ſeruantur, & annuaria feſtiuitate coluntur.*

F. *Apud Hiſpanos Commemoratio* S. OLIVÆ *Virginis, & Martyris, cuius feſtum hoc die celebrare conſueuit Ordo Fratrum Beatæ* MARIÆ *de Mercede, Redemptionis Captiuorum.*

G. ROMÆ *paſſio* S. THEODOLI *Martyris, cuius ſacra pignora Vrbano VIII. Pont. Max. concedente, apud Alcazarenſe Cœnobium fratrum Excalceatorum SSS. Trinitatis tranſlata, & honeſtâ capsâ recluſa, honorificè ſeruantur, & populi venerationi pateſcunt.*

NOTÆ.

A. *Quâ Vrbe Abulâ Vettonum, an Baſtetanorum Epiſcopum egerit?* SANCTVS SECVNDVS Epiſcopus, & Martyr.] Grandis exurgit inter *Baſtitanos*, & *Abula-Carpetanos* controuerſiæ Diſquiſitio, circa verum ſitum vrbis *Abulæ*, quâ Epiſcopum, & Martyrem egit S. SECVNDVS. Nam cùm hucuſque, nullo contradicente, pro *Abula-Carpetanâ*, vbi nunc Sedes Epiſcopalis, & dicitur ABILA DEL REY, Scriptorum fides exiſteret; attamen aliorum vetuſtiſſimorum Neoterici ſubnixi ſententiis, in *Baſtitanorum* partes ingreſſi, prorſus omnia Acta præter aliquantulam prædicationem, & poſt multa ſecula tranſlationem, haud quaquam in *Abula-Carpetana* facta, ſed in *Baſtitana Abula* perfecta fatentur. Horum anteſignanus

1. *Opinio.* *P. Franciſcus Bilches* è Soc. Ieſu Presbyter *Hiſt. SS. Giennenſ.* 1. *p. c.* 11. & 3. *p. c.* 5. 17. *&* 18. (quam proprii Auctoris manuſcriptam abs *D.D. Antonio Calderon* nunquam ſatis laudando accepi) ex *Dextro*, *Luitprando*, & *Iuliano* Noſtris, contendit S. SECVNDVM Epiſcopum fuiſſe in *Abula Baſtitanorum*: Quod vt probet ſequentia

Argum. 1. producit argumenta. 1. Quia ex communi Scriptorum ſententiâ liquet, SEPTEM Sanctos Epiſcopos, inter quos, SECVNDVS; miſſos Româ in *Hiſpaniam* infulis Epiſcopalibus indutos, à SS. Apoſtolis fuiſſe, vt fidem Catholicam excitatam fouerent, & nondum promulgatam ſpargerent. Item conſtans opinio eſt, ipſos *Hiſpanias* repedantes, ad *Accim* vrbem conceſſiſſe, vbi miraculo pontis demirato, vrbium *litoralium* ſedes elegiſſe, in quibus Euangelicæ doctrinæ grana ſeminare, fidelium cœtus erigere, & functionum Epiſcopalium munera obire ſatagerent. Harum ſuppoſitionum veritas eluceſcit, primò ex *S. Iſidori* hymno ab omnibus Scribentibus cumulato, illis carminibus:

Vrbis Romuleæ iam toga candida
Septem *Pontificum deſtina promicat:*
Miſſos Heſperiæ, *quos ab Apoſtolis*
Adſignat fidei priſca relatio.

Et paulò inferiùs:

Poſt hac Pontificum *chara ſodalitas*

Partitur

Partitur properans ſeptem *in* Vrbibus:
Ut diuiſa locis dogmata funderent,
Et ſparſis populos ignibus vrerent.

Secundò ex *Flauij Dextri* ecphraſi in *Chron. Ann.* 43. *&* 44. dicentis: *Sepulto corpore ſacratiſſimi Magiſtri, Torquatus, Theſiphons, Cæcilius, Iſcius*, SECVNDVS *Indaletius, Euphraſius, Romam petunt, & à B. Petro conſecrati* Pontifices, *ad* meridianas Hiſpaniæ *partes, ſcilicet ad* Bæticam litoralem *prædicaturi reuertuntur.* Quod ſi ad *litorales Bæticæ* partes prædicatum iuère Septem Diſcipuli, & SECVNDO obtigit *Abula Meridionalis*, in *Bæticæ litore*, quo pacto *Abulam-Carpetanam*, ſeu *Vettonicam* ſedem illi Mediterraneam, à *Bæticâ* tantopere ſeparatam, conſignabis?

II. Quia licèt deficeret hæc probationis inſuperabilis ratio, adeſt alia Scriptorum auctoritate fulta, quâ contendunt exprimere vetuſtiores *Chronographi*, ſedem Epiſcopalem SECVNDO fuiſſe ABVLAM in *Baſtetanis*, quæ ad partes *Meridianas*, & *litorales Bæticæ* proculdubio ſubiacet. Huius opinionis Auctores ſunt *Luitprandus*, & *Iulianus*, quorum verba in publicum proferemus, vt huius argumenti ſymbola pateſcant. Ergo ille in *Aduerſar. n.* 96. apud Ramir. *& n.* 80. apud Tamay. hæc verba ſubiungit: *Sanctus* SECVNDVS. *I. Epiſcopus* ABVLÆ *in* Baſtetanis. Pòſt *n.* 99. apud Ramir. & *n.* 83. apud Tamay. proſequitur: *Sancti* Septem pontifices *prædicant primò per partes* Meridionales *Hiſpaniæ, vt Acci, Baſta, & Malaca, Illiberia, Vrci, Vergilia*, ABVLÆ, *Illiturgi. Maior horum pars in* Baſtetanis *eſt, ſcilicet: Vrci, Acci, Illiberi, Vergilia, Illiturgi*, ABVLÆ: *in Baſtulis verò Carteia prope Calpem vrbem Bæticæ. Sic ſacer hymnus à S. Pontifice Toletano*: Argum. II.

Cultus per hos, (inquit) *Heſperiæ finibus*
Indita illuxit fidei gratia præpotens.

Per fines Heſperiæ, *intelligit partes magis* Meridionales *Hiſpaniæ*. Qui poſtmodùm in hac ipſa ABVLA, S. Epiſcopum occubuiſſe fatetur. *Iulianus* verò adſit, qui in *Aduerſar. n.* 374. *fol.* 82. hanc opinionem exaltans, proſequitur. ABVLA *in* Baſtetanis, *ſedes fuit vbi* S. SECVNDVS, *B. Iacobi Zebedæi filij Diſcipulus, prædicat.* Et *n.* 519. *fol.* 121. hanc Prædicatoris ſignificationem extendens, ait: S. SECVNDVS, *S. Iacobi Diſcipulus, Epiſcopus* Abulæ *in* Baſtetanis, *prædicat per Baſtetaniam.* Quibus auctoritatibus liquet S. Epiſcopum non in *Abula-Carpetana*, ſeu *Vettonum*, ſed in *Abula-Baſtetana* Præſulem egiſſe. Cui etiam ſententiæ videtur adhærere P. Biuar. *in Not. ad Maxim. in Addit. Com.* 1. *n.* 5. *fol.* 19.

III. Quia ex opinione Luitprandi *in Aduerſ. n.* 100. apud Ramir. *& n.* 85. apud Tamay. Vettonum ABILA nunquam fuit ſedes Epiſcopalis, niſi poſt Maurorum aduentum. Hæc ſunt *Luitprandi* verba: ABILA *dicta eſt* Luſitanorum *Ciuitas* ABVLA, *vel* ABYLA Baſtetanorum: *& hic fuit Epiſcopus Priſcillianus, in cuius deteſtationem poſt aduentum* Gothorum *deſijt eſſe Sedes, & ad alteram tranſlata eſt, ſcilicet* OBELAM, *vel* ABELAM *in* Vettonibus *in fine* Carpetaniæ, *poſt aduentum Maurorum, & recuperationem* ABILÆ, *ex deceptione nominis facta eſt Sedes Epiſcopalis.* En ex *Diacono Ticinenſi* ſententia, quâ liquet haud quaquam S. SECVNDVM fuiſſe, imò nec exiſtere potuiſſe Epiſcopum ABVLÆ-Vettonum, cùm hæc Vrbs ad Sedem non aſcenderit Epiſcopalem, niſi per errorem, & hoc, tempore Maurorum, poſt ipſius recuperationem. Argum. III.

HIS, & aliis argumentis, quorum ſeriem tranſcribere prolixum erit, ſuam ſententiam diffundere conatur *P. Franciſcus Bilches*, quam & ante eum ruminauit P. Biuar. *in Not. ad Maxim. in Addit. Branlion. Com.* 1. *n.* 5. *fol.* 19. & Nos proculdubio ſequeremur, niſi in contrarium ſtaret *Abulenſis Vettonum* Eccleſiæ traditio, & Scriptorum omnium Hiſpaniæ ſuffragium. Ideóque non obſtabunt argumenta in contrarium, quia licèt à propriâ eruditiſſimi Patris, pro patria, fuerint excogitata affectione, & abs *Luitprandi*, & *Iuliani* delibata ſententiâ; attamen, cùm illa argutiæ inuentio, & iſta Auctorum in *Aduerſarijs* confusè ſcriptitata compareant, facillimè vtriuſque præponderationis ſymbolis reſpondere conabimur. II. Opinio.

Reſponſio ad 1. Argumentum.

HINC primæ aſſertionis argumentatio non obſtat, nam eſto, quod *Dexter*, & *Iſidorus* ex interpretatione Luitprandi *d. Aduerſ. 99.* proferant, Sanctos Septem Diſcipulos in Hiſpaniam deueniſſe, vt Vrbes *Meridionales Hiſpaniæ*, & *litorales Bæticæ* perluſtraſſe, non ex hoc conuincitur, illos alibi Euangelij ſemina non ieciſſe, quia per hoc proculdubio remaneret poteſtas, Septem Epiſcopis conceſſa à SS. Apoſtolis, intercluſa, ideò non eſt veroſimile Apoſtolum Petrum illos ad reſtrictas *Litorales Bæticæ* vrbes prædicatum dimiſiſſe, nec tale quid ex hymno patet Muzarabi, quin potiùs contrarium, cùm dicat:

Per hos Heſperiæ *finibus indita*
Illuxit fidei gratia præcox.

Nam ſi per eos *Hiſpaniæ* termini agnouère gratiam fidei, ergo non in *Litoralibus* tantùm *Bæticæ* plagis ſteterunt. Benè verum eſt, & ego concederem, ipſos primò prædicauiſſe in illis Regionibus *Litoralibus Bæticæ*, non quia ipſi ad eas, ſpeciali Apoſtolorum decreto, fuiſſent directi, ſed quia ſoluentes ad mare illud Mediterraneũ, & ad *Accim* vrbem accedentes, miraculo pontis diſrupti allecti, ex tunc per illius oras Euangelij grana diffundere, & Chriſti nomẽ prædicare, arrepta occaſione miraculi, cœpère. Et patet in S. SECVNDO Noſtro, quem etiam Prædicatoris munere *Carpetaniam*, ABVLAM vſque noſtram *Vettonum* perluſtraſſe fatentur ipſiſſimi *Luitprandus*, & *Iulianus*: Ille *n. 99. Aduerſar.* his verbis: *Inde* S. SECVNDVS *idem* (loquitur de Diſcipulo Iacobi) *diſcurrens per* Hiſpanias *in* Luſitania *prædicat, vrbe* ABILA, *vbi paſſi ſunt S. Vincentius, & Sorores.* Iſte in *Aduerſ. n.* 404. En (ſecundùm ipſos Scriptores) prædicatio SECVNDI extra *litorales Bæticæ* vrbes, ergo hoc argumentationis primæ ſpecimen nihil ponit in eſſe, vt ab antiqua traditione circa Epiſcopatum Noſtri Martyris apud ABVLAM *Vettonum* faciliter recedamus.

Reſponſio ad 11. Argumentum.

NEC me mouent ſecundæ argumentationis auctoritates ex *Luitprando*, & *Iuliano* Noſtris adductæ, quorum & ſi apud me, & apud eruditos ſummæ exiſtimationis habeantur, attamen illorum verba cum *epicheia* ſumenda ſunt, ita vt diſtinctionis pondere penſata, quid in opere perfecto, quid in imperfecto dixerit vnuſquiſque, prudentialiter attendatur. Nullus eorum in *Chronicis*, quæ opera ſunt perfectiſſima, verbum aliquod circa Epiſcopatum S. SECVNDI in *Baſtetania* recenſuit, quinimò *Iulianus*, qui frequentiùs in *Aduerſarijs*, opere imperfecto, vtitur hac opinione, de Epiſcopatu Noſtri ſanctiſſimi Præſulis extra ABVLAM-*Carpetanam*, in *Chron. n.* 186. *fol.* 47. agens de Sede Priſcilliani, ſubdubitat, quâ ex tribus ABVLIS *Bæticæ, Luſitaniæ*, aut *Vaccæorum* pedem fixerit, & addit: *Multi credunt in* Bætica, *vbi* S. SECVNDVS *primus illius Vrbis Epiſcopus* dicitur *prædicaſſe.* DICITVR, ait *Iulianus*, non ex propriâ ſententiâ, ſed ex aliorum relatione; & optimè, quia cùm probatam non haberet illorum opinationem, contra communis aſſenſus placitum, licet in *Aduerſariorum* embolio varias congereret ad memoriam notulas, haudquaquam voluit illorum dicteriis vti. Et vt perpendas, quanto circa ſitum ABVLÆ varietatis inuolucro in *Aduerſarijs* pererret, illum auſculta *n.* 374. *fol.* 82. ſic: ABVLA *in* Baſtetanis *non procul Salaria, nec Biguerra, quæ & hoc tempore Salobral, nunc Beneſeruata.* Et *n.* 375. proſequitur: *Sunt qui putent ad* Bonillum *eſſe* ABVLAM. Et *n* 376. aſſerit: *Nec deſunt qui putent* ABVLAM *eſſe* Chinchillam. Et *n.* 338. *fol.* 75. ſcriptum reliquerat: ABVLA *in* Baſtetanis, *quæ nunc* Bilches *nominatur.* Ex his deprehendes horum *Aduerſariorum* varietates, quas *Iulianus* ruminans, omnes prorſus conſultò in Chronico reſpuit, quia in illis ſubſiſtentiam non inuenit.

FERE ſimiles in *Luitprando* perſcrutaberis errores, ſi eius *Aduerſaria* circa hoc euoluis; nam ABVLÆ ſitum etiam deſcribere ſatagens *Baſtetanorum*, *n.* 96. illam, vbi nunc *Villa-Gurda* iacet, ſitam refert. Et *n.* 1co. ABVLAS *Luſitanorum*, & *Baſtetanorum* confundit. Et *n.* 290. non procul à *Turbula* collocat. Sed & vtriuſque Scriptoris *Aduerſaria* aduerſantia contuere. Luitprandus *d. n.* 96. agens de martyrio Noſtri Præſulis ſubdit: *Inde Sanctus idem diſcurrens per* Hiſpanias *in* Luſitania *prædicat, vrbe* ABILA, *vbi paſſi ſunt S. Vincentius, & Sorores, ibique martyrium patitur, & eius* Corpus *mirâ Muzarabum cuſtodiâ ſeruatur in ruinis Vrbis.* Eadem duplicat

plicat *n.* 99. & 101. *Iulianus* de eadem re *n.* 374. iſta confarcinat: ABVLA *in* Baſtetanis *non procul* Biguerra, *Sedes fuit vbi* S. SECVNDVS *B. Iacobi, Zebedæi filij, Diſcipulus* Kal. Februar. *paſſus eſt, Anno* 11. *Neronis. Tranſlatum eius* Corpus *ad alteram* ABVLAM *recentiorem.* Vides in vtroque aduerſantia? Cognouiſti *Aduerſariorum* vtriuſque deliria? Specta pauliſper, & adhuc in *Iuliano* pugnantes textus deride: Is *n.* 404. de eadem paſſione agens, hæc verba ſubnectit: S. SECVNDVS *prædicat in vtraque* ABVLA *Vacceorum* (ſic in MSS. correctioribus *P. Higuera, D. D. Laurentij Ramirez Noſtri*, & aliorum) *&* *Baſtetanorum*; MORITVR *in altera.* Qualis altera? *Vettonum.* Nam ipſemet *Iulianus* TRES huius nominis ABVLAS enumerat in *Aduerſar. n.* 513. *fol.* 120. hac ſerie: ABILAM *in* Baſtetanis *ponit Ptolomæus*, & ABILAM *in* Vettonibus, *&* ABILAM *in fine* Vacceorum. Prout & dixerat *in Chron. n.* 186. dubitans in qua ex ABVLIS Priſcillianus Epiſcopum egerit, & proſequitur: *Dubium an in* Luſitania (eadem ac Vettonia) *an in* Vaccæis, *an in* Bætica, *hac* ABVLA *fuerit.* Ecce locum contrarium *Iuliani* circa paſſionem SECVNDI. In primo, ſcilicet *n.* 374. refert occiſum in *Baſtetania*; hîc, id eſt *n.* 404. in *Vettonia*, ſiue *Luſitania.* Nec hîc meta. Circa *Tranſlationem* adhuc diuerſitas in ipſo. Iam legiſti ex *n.* 374. tranſlatum Corpus ex *Baſtetania*, in alteram ABVLAM recentiorem, hoc eſt *Vettonum*: auſculta nunc *d. n.* 513. *Aduerſ. fol.* 120. Archipresbyterum dubitantem: *In hac poſtrema* ABVLA, *quæ Interamnium dicta eſt, paſſi ſunt SS. Fratres Vincentius, & Sorores, quo* Tranſlatum *eſſe* CREDITVR *Corpus* S. SECVNDI *Epiſcopi, & Martyris.* Cùm primò affirmatiuè hanc *Tranſlationem* recenſuiſſet.

HISCE ergo contradictionibus, & diſſimilitudinibus *Luitprandi*, & *Iuliani* in *Aduerſarijs*, quoad hoc, implicatas auctoritates, quis prudens, & amator veritatis inſequetur Scriptor, exploſâ *Abulenſis Sedis* traditione, tot ſeculis cumulatâ, & excluſâ omnium ferè Noſtrorum Scribentium ſententiâ, tot vetuſtiſſimis ſymbolis comprobatâ? Abſit ab homine doctiſſimo errantium *Aduerſariorum* ſequela, & obſequela. Rationi pareat affectio, & licet natiuitatis ſtimulus patriam illuſtrare deſideret, iſthæc fortunæ ſubiaceat euentibus; non ergo ſubſiſtat erroribus, maximè contra antiquam rei euidentiam, & communem exiſtentiæ veritatem.

MINVS in Tertia argumentationis inſtantia hæreo, quia futilis, & deſperata dilabitur. Hæc probare conatur ex auctoritate *Luitprandi* ABVLAM in finibus *Carpetanorum*, quæ eadem ac *Vettonum*, ſiue *Luſitanorum*, nunquam fuiſſe Sedem Epiſcopalem, niſi poſt Maurorum aduentum ex deceptione nominis. Cedo. Ergo Priſcillianus, & alij Antiſtites, qui Toletanis Synodis Gothorum tempore interfuêre, à Sede *Abulenſi Baſtetania* deuenêre? Patet. Quia ſi nulla fuit alia Sedes *Abulenſis*, niſi *Baſtetana*, ergo illius à fortiori debuerunt eſſe Præſules. Quid in hoc dubio *Luitprandus*? Ipſe de ſe teſtimonium perhibeat, in *d. n.* 100. in argumento allegatum: ABVLA *Baſtetanorum*; *& hîc fuit Epiſcopus Priſcillianus, in cuius deteſtationem poſt aduentum Gothorum deſijt eſſe Sedes, & ad alteram tranſlata eſt, ſcilicet* Obelam, *vel* Abelam *in* Vettonibus, *in fine* Carpetaniæ. En ex hoc textu in contrarium allato probatur, tempore Gothorum, *Baſtetanorum* ABVLAM ſolo æquatam, ob deteſtationem Priſcilliani, & ad aliam *Vettonum* tranſlatam Sedem, prout & dixerat Iulianus *Aduerſ. n.* 375. *fol.* 83. agens de ABVLA Baſtetanâ, hac clauſula: *Huius* ABVLÆ *fuit Epiſcopus Priſcillianus Hæreſiarcha, & errore à Gothis tranſlata eſt Sedes ad alteram* ABILAM. Ergo perperam à *Luitprando* aſſeritur fuiſſe tranſlatam Sedem poſt aduentum Maurorum, & niſi hoc tempore non accepiſſe infulas Epiſcopales ABVLAM Vettonum. Quod ſi ſic euenit, iam *Luitprandi* ecphraſis in hac parte eneruatur, & dubia remanet; cui non erit cur impoſterum inhæreamus.

Reſponſio ad III. *Argumentum.*

HINC etiam conuincitur *Diaconi Ticinenſis* relatio, quia ſi hæc veritate niteretur, proculdubio tempore *Gothorum* nulla eſſet ABVLÆ Sedes Epiſcopalis; nam ſi in ingreſſu eorum ob Priſcilliani deteſtationem *Baſtetana* ſolo æquata eſt, nec erecta vſque ad excidium *Hiſpaniæ*, & tunc quando reparata eſt *Vettonica*, quam Sedem per errorem nominis erexêre, liquidò patet, nullam extitiſſe Sedem *Abulenſem*, nec *Baſtetanam*, quia ſolo æquatam; nec *Vettonicam*, quia nondum erat

tempore *Gothorum.* Hoc eſt falſum, vt patet ex *Concilÿs Hiſpania*, quibus ab Anno DC. X. ad Annum DC. XCIII. Epiſcopi *Abulenſes* interfuere; ergo & illud.

ITEM quia ſi verum eſt quod inquit P. Biuar. *in Not. ad M. Maxim. in Addit. n. 5. fol.* 20. quod ABVLA *Vettonum* fuit Sedes ab exordio naſcentis Eccleſiæ, *Emeritenſi* Metropoli ſuffraganea, vt ex diuiſione ſub *Conſtantino* facta, & ab *Vvambane* Rege reſtituta liquet, per hæc verba: ABVLA *teneat de Petra, vſque ad Villam; de Viaſto vſque Terrere*; & hæc loca ex interpretatione Iuliani *in Aduerſ. n. 225. fol.* 50. ſint intra terminos ABVLÆ *Vettonum*, & non Baſtetanorum, ergo aſſerere compellimur ex relatâ diuiſione *Conſtantini*, & *Vvambanu*, ABVLAM Sede Epiſcopali decoratam, non *Baſtetanam* fuiſſe, ſed *Vettonicam*: cùm contra rationis morem eſſet, quod Eccleſiæ Sedes in *Batica* exiſteret, & diœceſis termini in *Vettonia*, tot milliaribus paſſuum, & aliis diœceſibus interpoſitis, ſeparati. Et conuincitur, quia in vtraque diuiſione ſemper ABVLA ſubſit *Emeritenſi* Metropoli, & in eius relatione Sedium, ABVLA iuxta *Cauriam* deſcribitur, longè à *Baſtetanorum* finibus diſſitam: ergo perperam *Luitprandi Aduerſariorum* atteſtatione allectus doctiſſimus Vir Sedem hanc S. SECVNDI ex verâ *Vettonum* ABVLA, ad ſuam, *Baſtetanorum*que tranſmutare, conatur eruere.

Alia aduerſantium inſtantia.

NEC me mouet inſtantia *P. Bilches*, & *P. Binarÿ d. fol.* 19. & aliorum, quâ contendunt, & perperam, ABVLENSEM Sedem fuiſſe apud *Baſtetanos*, hoc argumento. Priſcillianus erat Epiſcopus *Abulenſis*, iſte corrupit *Inſtantium*, & *Saluianum* Epiſcopos prope *Cordubam* agentes, nam *è vicino*, illorum perfidiam agnouit *Hyginius Cordubenſis* Epiſcopus, vt fatetur Seuerus Sulpitius *lib. 2. Hiſtor. Sacr.* ergo ABVLA, quâ Epiſcopum agebat Priſcillianus, iuxta diœceſes Sedium *Inſtantÿ*, & *Saluiani* erat, quos omnes *Hyginius* Cordubenſis detexit, ſi ergo erat, igitur in *Batica.* Hæc ſumma argumenti eſt. Sed proculdubio falluntur, nam tempore quo Priſcillianus Inſtantium, & Saluianum hæreſi maculauit, nondum ad Præſulatus apicem aduenerat, vt ex ipſo *Seuero* pateſcit, cùm aſſerat, poſt damnationem hæreticorum in Cæſarauguſtana Synodo factam: *Interim* Inſtantius, *&* Saluianus, *damnati iudicio Sacerdotum* Priſcillianum *etiam* laïcum, *ſed principem malorum omnium, vnà ſecum Cæſarauguſtanâ Synodo notatum, ad confirmandas vires ſuas*, Epiſcopum *in* Abilenſi *oppido conſtituunt.* Si ergo ex ipſo *Seuero* à damnatis Epiſcopis poſt propalationem *Hyginÿ*, & Synodi damnationem, conſtitutus fuit Priſcillianus Epiſcopus *Abilenſis*; igitur fallit ratio argumentationis, cùm ſuper aſſignatione Sedis nondum adeptæ, conſiſtat.

Reſpondetur I. (beside the line beginning "*Batica.*")

Reſpondetur II.

MINVS probatur inſtantia, ex *vicinitate*, quâ *Hyginius* cognouit Inſtantij, Saluiani, & Priſcilliani nequitiam, quia eo quod illorum cauſam ad *Idatium Emeritenſem* Epiſcopum dimiſit, dubio procul cognouit, illos ſub *Emeritenſis* Metropolitæ ferula plectendos, cùm ſuæ eſſe iuriſdictionis comperiret. Contra ius enim eſſet alienæ iuriſdictionis reos, ad tribunal extraneum dimittere, proprio iudice deſpecto: Imò & contra Canonum decreta, *Emeritenſem* Metropolitam alienos ſuffraganeos punire, vt & fecit *Idatius*, licèt præpoſterè, non ſine iuriſdictione. *Seuerum* iterum audiamus: *Iámque paulatim perfidia iſtius tabes pleraque* Hiſpaniæ *peruaſerat, inter quos* Inſtantius, *&* Saluianus *Priſcillianum non ſolùm conſenſione, ſed ſub quadam etiam coniuratione, ſuſceperant. Quo* Hyginius *Epiſcopus* Cordubenſis, *ex vicino agens, comperto, ad* Idatium Emeritæ *Ciuitatis Sacerdotem refert. Is verò ſine modo, & vltra quam oportuit*, Inſtantium, *ſociόſque eius laceſſens, facem quandam naſcenti incendio ſubdidit; vt exaſperauerit malos potiùs quàm compreſſerit.* Ecce hæreticos ad ſuum metropolitam *Emeritenſem* remiſſos, & ab eo punitos, ergo potiùs ex hoc iuriſdictionis exercitio, Epiſcopi *Luſitania*, ſeu *Vettonia* cenſendi erunt, quàm ex ſola cognitione ex *Hyginÿ Cordubenſis* vicinitate *Batici*; nam cum iam per *Hiſpania* pleraque loca peruaſerat tabes, quid prohibet, vt *Cordubam* vſque non pertingeret, & à criminis reis coniurationem, & auctores ediſceret?

Priſcillianus fuit Pſeudo Epiſcopus Abulenſis.

NEC ABVLÆ noſtræ officit, Priſcilliani perfida hæreſis, tum quia nubecula Solis lucem maculare non valet, tùm quia infulas Sedis canonicè non recepit, vt innuit *Sulpitius*; ideò nequaquam *Abulenſis* erit nominandus Antiſtes. Quibus diſcuſſis, & *Abulâ* Noſtra ab his contrariis opinationibus vindicatâ, & in ſuam

Sedem

Sedem reſtitutâ, venio ad ACTA quæ ex variis Scriptoribus colligemus.

ACTA S. SECVNDI ABVLENSIS Epiſcopi & Martyris ex Lectionibus, Dextro, & alijs Scriptor.

SECVNDVS, *quem alij* Hiſpanum *origine, alij* Græcum *conſtituunt, fuit primò* S. IACOBI *Hiſpaniarum Apoſtoli Diſcipulus, cuius veſtigia* Oſtiarij *ordine cumulatus inſequens, vnus ex Duodecim Occidentis circulos inuiſit, eius vrbes peragrauit, & demùm iterum cum Apoſtolo Ieroſolymam repedauit, quâ neci Magiſtri interfuit, & cum ſocijs eius ſanctiſſimum Corpus noctu Dei diſpenſatione ſurripiens, in Ioppem Angeli miniſterio perducens, in naui collocans, ſine remige in* Hiſpaniam *ad* Iriæ-Flauiæ *portum cum felici ſureinâ ſoluens, aduentauit. Extractis quippe è cymba ſacris pignoribus, locum ſepulturæ quærens, & abs* Luparia *territorij Dominâ ſæpiùs illuſus, ſed Dei prouidentiâ, periculis deuictis, tandem & iratæ fœminæ duritiem molliens, & locum tumulo ſplendidum adinuenit, quo, adſtantibus Diſcipulis Apoſtoli omnibus, ſacra lipſana condita ſunt. His ſic peractis, & Apoſtolico cadauere tumulato, Diſcipuli, qui Sedem in* Hiſpaniis *habebant, ad ſuas paſcendas oues digreſſi,* SECVNDVS, *& alij* Sex Diſcipuli, *nondum inſulâ Epiſcopali inſigniti, Romam petunt, qui Petro Apoſtolorum Principi quidquid in* Hiſpania *euenerat, retulerunt. Ab eo etenim ordinati Pontifices, & iterum ad* Hiſpaniæ *prouincias dimiſſi, proſperam nauigationem, fauente Deo, perhabentes,* Accim Bæticæ *vrbem appulêre. Cùmque ipſorum aliqui feſſi ex itinere, propè vrbis mœnia quieſcerent, alij vrbem ad emendum cibum ingreſſi ſunt: Sed eos multitudo infidelium, qui feſtum Deorum ſuorum diem peragebant, extra vrbem eiecit, factóque impetu, ad fluuium vſque perſecuta eſt: in flumine erat pons miræ magnitudinis, & firmitatis, qui infidelium cateruis occupatus, Dei nutu, præceps cum Ethnicis inſidiantibus corruens, illis ruinam, alijs remedium feliciter maturauit. Nam miraculo perterriti cæteri, imitati* Lupariam *alterius* Gallæcianæ *filiam, Senatricem, & magnæ auctoritatis fœminam, quæ diuino inſtinctu, Sanctos Dei benignè exceperat, & ædiculam extruxerat, idola reſpuentes, in Chriſtum credidêre felices. Tunc diuiſis* Hiſpaniæ *plagis,* SECVNDO, *poſt prædicationem in illis partibus litoralibus, obtigit* ABVLA Vettonum, *quâ multos vitæ exemplo, & prædicatione per Euangelium Deo genuit.*

Origo.

Diſcipulus S. Iacobi.

Corpus Apoſtoli in Hiſpaniam defert.

Romam cõtendit.

Epiſcopus ordinatus Hiſpaniam repedat.

Miraculũ pontis Acci.

Illi contigit Abula, vbi prædicat, & alibi.

CVM *igitur S. Pontifex per aliquot annos* Abulenſem *rexiſſet Eccleſiam, Dei inſpiratione commotus,* Orientem, *commiſſis Vicario fideliſſimo ouibus, transfretare conſtituit, vt* Paulo *Gentium Prædicatori in miſſionibus Apoſtolicis deſeruiret. Tandem cum* Theſſalonicam *Macedoniæ vrbem, quam B. Apoſtolus perluſtrabat, accederet, ab eo benignè exceptus, fuit inter ſuos commilitones in Euangelio protinus deſignatus. Pòſt Apoſtoli veſtigia ſequens, Athenas, Corinthum, Epheſum, Cæſaream, Antiochiam, Galatiam, & Phœniciam perluſtrauit, & licet de* SECVNDO *nominatim nihil apud* Lucam, *veriſimile eſt, noſtrum Antiſtitem, eoſdem ferè labores ſuſtuliſſe, ac Apoſtolum, tanquam ipſius comitem indiuiduum. Hinc credi ſine ſcrupulo poterit,* SECVNDVM *magnam in conuerſione Dionyſij Areopagitæ, & aliorum apud Athenas, partem habuiſſe. Hinc Iudæorum inuidiam, Paganorum moleſtiam, & aliorum peruerſorum hominum perſecutiones pertuliſſe credendum eſt. Sed cùm tunc temporis ad* Pauli *Apoſtoli perueniſſet auditum, ſerpentem in* Hiſpaniæ *circulis aduerſus Chriſti membra Neronis Imperatoris ſæuitiam, quâ radicitùs vrbes accolis orbatæ fidelibus, vltimam depopulationem expectabant: Apoſtolus illam ſuâ præſentiâ confouere decernens, via aditum incipere deſtinauit, cùm Ieroſolymis carcere præpeditus, ne hactenus differretur ſubuentio,* SECVNDVM, *vt ſuo nomine* Hiſpaniæ *Eccleſias inuiſeret, datis literis, prout Presbyteris Epheſiis, feſtinâ celeritate direxit. Ergo Vale dicto, Magiſtro, S. Pontifex in* Hiſpanias *veniens, propriam Eccleſiam viſitans, oues roborans, plurimos ad fidem conuertens,*

In Oriẽtem proficiſcitur, & Paulo adhæret.

Multa patitur in Oriente.

Pauli commiſſione in Hiſpanias reuertitur.

uertens, cognitâ perſecutionis procellâ apud Baticos, quos, martyrio Teſiphontis, Euphraſij, & Caecily, in periculo reſipiſcentia conſtitutos agnouit, illuc accedere, fideles verbo, & opere ſolidare diſponens, totius Baticæ plagam aſſiduis laboribus exantlauit. Quatuor annos fere in huius miſsionis itinere exegit, quibus B.

Catholicam fidem tuetur.

Praſul ſeſe ad totius perſecutionis anguſtias exhibens, fides cauſam ſolidauit intrepidus, martyres ad palmas roborauit inuictus, debiles ad coronam excitauit indulgens, & cruciatuum timore deficientes eloquens reuocabat ad brauium.

Pauli aduentum agnoſcit.

POST *hac, tranſactis aliquot annis,* Paulus *è carcere liber, in* Hiſpanias, *vt promiſsionem diù decantatam expleret, valido fidelium proficiſcitur comitatu, cuius aduentum* SECVNDVS, *eius vices gerens, agnoſcens, protinus mirâ ſpiritus alacritate ad Magiſtri occurſum perrexit; cui de toto Chriſtianæ Religionis negotio rationem reddidit, & minutatim perſecutionũ anguſtias; Gentilium ſauitias; Iudaeorum rabies; & fidelium conſtantias fideliter enarrauit.*

Illi de Hiſpana Eccleſia rationem reddit.

His Apoſtolus monitis edoctus, ducem pro itinere SECVNDVM *eligens, totius* Hiſpaniæ *Eccleſias perluſtrauit, inuiſit, & fouit; & itinere expleto, in Orientem reuerſus, S. Praſulem in* Hiſpania, *vt proprijs ouibus ſalutaria dogmata, & populo Chriſtiano aſsidua in fide porrigeret auxilia, perhumaniter dereliquit. Tunc* SECVNDVS *iterum* Hiſpaniæ *Eccleſias viſitare decernens,*

Iuliũ Coëpiſcopũ nominat.

Iulium *eius* Coëpiſcopum *in propria Sede relinquens, vt pro eo muneri ſatiſfaceret, iter aggreſſus, totius regionis vrbes inuiſit, doctrinis firmauit, & verbo, & opere roborauit. Tot S. Praſulis trophaa ſerpentis antiqui profundiùs excitarunt inuidiam, qui vt B. Virum à cœpto itinere reuocaret, intra ſua diœceſis limina, improborum hominum inſolentiam, ſic funditùs excitauit, vt plene lapſum* Iulium *Coëpiſcopum, eorum machinatione, teneret. De his* SECVNDVS *certior factus diabolicis technis, illicò, dimiſſo viſitationis itinere, propriam repedauit Eccleſiam, quam ſuâ praſentiâ recreauit, &* Iulium *Coepiſcopum*

Illum in fide vacillantem roborat.

nequiſsimorum hominum corruptelis vacillantem, in fidei robore firmauit, & totius diœceſis accolas ad Euangelicæ veritatis, expulſis erroribus, confeſsionem attraxit. Quo opere perfecto, cùm virus illius deceptionis, non ſolùm oues ſuas,

Carpetanos itidẽ ab errore reuocat.

ſed Toletanæ diœceſis accolas, vnà cum eius Epiſcopo Iuliano *infeliciter maculaſſe cognoſceret,* Carpetaniam *ingrediens, & illius regionis populos edocens, omnes, & eius Praſulem ad antiquæ religionis Catholicæ profeſsionem reduxit. Quos ergo in hoc pertulerit labores non liquet: credibile eſt, duriores ſuſtinuiſſe,*

Vltimus Diſcipulorum Iacobi Martyr.

prout in relatis itinerum ambagibus; nam ille ex primus fuit IACOBI *Noſtri Diſcipulis, & vltimus in paſsione. Ille Eccleſiæ exordia tot reuolutionibus, & calamitatibus expoſita colluſtrauit. Ille Neronis, Domitiani, & Trajani perſecutionum ſtrages inuiſit. Ille Othonis, Galba, & Vitelly imperia tot tumultibus obuoluta conſpexit. Ille Iudaeorum nequitiam, hareticorum inſidias, & Gentilium ferociam, per ferè ſaculum, quo cum illis viriliter eſt congreſſus, eluſit. Ille in peregrinationum anfractibus, in prædicationum periculis, in fidelium ſubuentionibus, & in fratrum admonitionibus proculdubio pondus diei, & aſtus ſuſtulit; nam Sexaginta & Quatuor annos in Chriſti obſequio conſumpſit, Octo in Ordinum minorum exercitio, Quinquaginta ſex in Sacerdotio, & munere Epiſcopali. Huius temporis maior pars intra ſua diœceſis limites cum grege proprio exacta eſt. Demum cùm iam centeſimum ætatis annum attingeret, coronam à Domino percipere promeruit; & ideò dum in eius Eccleſia* Abulenſi, *quietâ ſene-*

Pro fide capitur.

ctute, diſſolui cuperet, & eſſe cum Chriſto, Trajanica perſecutionis procellâ tentus, & carceri mancipatus, per varios cruciatus in gloriam repromiſsionis centenâ coronâ redimitus intrauit die 11. Maij, *Anno Domini* C. *Imperante* Tra-

Coronatur.

jano, *& Sedem Petri moderante* Clemente. *Eius ſacrum* Corpus *à fidelibus tumulatum, diù delituit, donec Anno Domini* M. D. XIX. *repertum eſt, impe-*

Inuẽtio eius pignorum.

rante Carolo V. *Hiſpaniarum Rege Catholico, & non ſine Dei prouidentiâ factum, quia ſi tempore* Trajani *Imperatoris Hiſpani* SECVNDVS *patiebatur in Vrbe; ſaculo* Caroli *Imperatoris Hiſpani Pontifex Vrbis exaltaretur in Orbe.*

Hactenus ACTA, quorum probationem ſubijcere in votis eſt. Sed vt methodo & regulâ procedamus, operæ pretium erit, illas ſuis numeris coagulemus. PRIMVS

qui

qui in qualitate Diſcipulatus S. Iacobi conſiſtit, licèt trita probatio ſit, *Dextri*, & aliorum verba ſubſcribere non grauabor. Ait ille in *Chron. Ann.* 37. agens de Hiſpaniarum Apoſtolo: *Multos etiam Diſcipulos, præcipuos autem numero Duodecim, more Apoſtolico in* Hiſpaniam *ſecum portat; ſcilicet Epiſcopos Baſilium, Pium, Athanaſium. Maximum, Chryſogonum Presbyteros. Theodorum, Cæcilium, Theſiphontem, Iſcium, Calocerum Lectores. Torquatum Exorciſtam. Et* Secundum, *Indaletium, Euphraſium Oſtiarios.* Quem ſecutus *Aulus Halus* meus, de Aduent. S.Iacob. *verſ.* 43. *fol.* 10. ait:

Diſcipulatus Iacobi, & Oſtiarij ordo probatur.

Moreque Apoſtolico Duodeno cingitur almo
Concomitum choro; quos planè myſtice ſacrat
Eccleſiæ Officijs, &c.
Euphraſio, Indaletio nunc, ſimul atque Secundo
Eccleſiæ commendat amans tunc tempore claues.

De quo videndi quotquot de S. Iacobo Noſtro ſcripsêre, apud quos ad manum Auctores.

Secundus, qui ad relationem reditus Ieroſolymam, vſque ad ſepulturam Apoſtoli, conducit: Videndi Dexter *in Chron. Ann.* 42. vbi P. Biu. *n.* 1. *fol.* 87. & alij ab eo relati.

Eius aduentus in Hiſpaniam cum Corpore Magiſtri.

Tertiùs, qui in profectione Romam ad *Petrum*, vt de fidei negotiis, & ſepultura Apoſtoli rationem redderet, vſque ad miraculum pontis *Acceitani*, & ſociorum diſperſionem ad fidem prædicandam; Audi *S. Iſidorum* Noſtrum in hymno *Muzarabi.*

Eius ab Apoſtolis in Epiſcopum conſecratio.

Vrbis Romuleæ iam toga candida
Septem *Pontificum deſtina præmicat:*
Miſſos Heſperiæ, *quos ab Apoſtolis*
Adſignat fidei priſca relatio.
Hi ſunt perſpicui luminis indices,
Torquatus, Theſiphons, atquoque Iſcius,
Hinc Indaletius, ſiue Cæcilius,
Iuncti Euphraſio, Secundóque *ſunt.*

Pòſt ſequitur Pontis ruina, cuius carmina *infra die XV. huius Menſis* dabimus. Interim videſis Moralium, Truxillo, Marietam, Marianam, Villegam, & alios à Biuar. *ad Dextr. Ann.* 43. *n.* 1. *fol.* 92. & *Ann.* 44. *n.* 1. *fol.* 44. relatos.

Quartus, qui ad tranſitum ab *Hiſpaniâ in Græciam*, vbi adhæret *Paulo Apoſtolo*, ſpectat: Iulianum in *Aduerſar. n.* 519. *fol.* 121. auſculta: *Inde* (S. Secundus) *petit* Græciam, *ſequitur, poſt* S. Iacobum, *S. Paulum, ad* Hiſpaniam *euntem.* P. Biuar. *ad Dextr. Ann.* 52. *n.* 1. *fol.* 106. dubius de prædicatione Secundi, cauſam quærit, cur eius non meminerit *Flau. Dexter*, & ait: *Quòd his annis* S. Secundus *erat abſens ab* Hiſpania, *vtpotè* S. Paulo *comes factus ſuarum peregrinationum; nam* Actor. c. 20. *inter alios Diſcipulos, qui* Paulum *comitantur per totam* Græciam, *& vſque* Ieroſolymas, & Romam, *recenſetur* Secundus. Ecce *Biuarij* coniectatio per *Iuliani* relationem probata, quam primò dixerat Ariz Hiſt. *Abul.* 1. *p. c.* 1. §. 8. *fol.* 18.

Ipſius ex Hiſpania in Græciam profectio.

Quintus, qui in reditu ex *Oriente in Hiſpanias* iuſſu *Pauli* conſiſtit: Luitprandum in *Aduerſar. n.* 98. apud Ramir. *& n.* 82. apud Tamay. audi: *Relicto Ieroſolymis alligato Paulo*, eius iuſſu, S. Secundus *Epiſcopus Abulenſis ad Hiſpanias rediens vtramque inuiſit Abulam.*

Cætera communia ſunt, nam quatenus ad *Annum martyrij*, illum conſignat Dexter *Ann.* 100. imperante Trajano, de *Die*, Martyrolog. Roman. ſic: Abulæ *in Hiſpania* S. Secundi *Epiſcopi, de quo infra* Idibus Maij *cum alijs, agitur.* De *Vrbe* quâ martyrio coronatur, Luitprandus *Aduerſar. n.* 96. iſta præloquitur: *Inde*

Quo die, & Anno martyrium expleuit.

Sanctus

Sanctus idem diſcurrens per Hiſpanias, *in* Luſitania *prædicat in vrbe* ABVLA, *vbi paßi ſunt* S. Vincentius *& Sorores: IB Ique martyrium patitur, & eius Corpus mira* *Qua in Vrbe?* *Muzarabum cuſtodia ſeruatur in ruinis vrbis.* Nunc nota epitaphium eius ſarcophago appoſitum.

Præſulis hic tumulus ſacri tenet oſſa SECVNDI,
Vrbi qui proſper nomine, réque fuit.
Miſſus ad Heſperios *natorum munere Chriſti,*
Noſtræ Vrbis primus paſcere cœpit oues.
Semina nec petrus timuit mandare SECVNDVS,
Vocéque perdomuit ferrea corda patrum.
Præmia retribuit tanto Deus apta labori,
Plebs quoque feſtinat reddere grata vicem.
Nam quia de ſaxis virtutis germina prompſit,
De hoc morbis ſaxo nunc medicina fluit.
Marmore prætereà tegitur, qui marmora vicit,
Æternúmque ABVLA *Paſtor habebit opus.*

Circa *Iulij* Coëpiſcopi S. SECVNDI & *Iuliani* Epiſcopi Carpetaniæ vacillationem, videnda ſuperius dicta *Tom.* 1. *die VII. Ianuar.* *fol.* 95. & P. Franc. Bilch. *Hiſtor. SS. Giennenſ. d.* 1. *p. c.* 11.

ABVLA. Ciuitas antiqua Epiſcopalis, de qua ſupra *Tom.* 1. *die XX. Febr. fol.* 196. *& 197.* egimus, vbi primum eius conditorem *Herculem* diximus ex Noſtratium Scriptorum auctoritate. Aſt & aliorum opinatione nunc dicimus, primum eius fundatorem non *Herculem*, ſed *Hiſpanum* antiquiſſimum Hiſpaniæ Regem, *Herculis* nepotem, qui Hiſpaniæ nomen indixit, fuiſſe, eo tempore, quo & *Segobiam* condidit, vt ex *Generali Hiſtoria* Alphonſi Sapientis ſuſpicatur Cianca *Hiſtoria S. Secund. lib.* 1. *c.* 28. *fol.* 65. Huius opinionis aſſertioni dare fidem, nulla veritatis vmbra ſuadet.

II. Opinio de conditore ABVLÆ

B. S. FELIX *Diaconus, & Martyr.*] Præclara apud *Hiſpanos*, imò potiùs ſingulariter apud *Hiſpalenſes*, & *Toletanos* huius ſanctiſſimi Archidiaconi, & Martyris memoria perſeuerat. *Illorum*, ob agonis ſymbolum, quod in eorum ciuitate compleuit. *Iſtorum*, ob natiuitatis originem, & ordinem, quæ in eorum ciuitate tulit, & exercuit. Apud Maiores tantùm nominis tinnitum inuenimus, ita vt dixerit Marieta *in Hiſt. SS. Hiſpan. lib.* 2. *c.* 99. nullibi de eius actionibus quidquam inuenire potuiſſe. Omnia ergo quæ tunc defecerant ſuppleuit Flau. Dext. *in Chron. Ann.* 300. & S. M. Maxim. *in Chron. Ann.* 612. Eorum elogia referre compellimur; audi Præfectum: FELIX *Diaconus* Toletanus, *qui collegit, digeßitque canones Concilij Illiberitani cum S. Hoſio Cordubenſi, mire floret.* Auſculta Pontificem Cæſaraugustanum clariùs loquentem: *floret memoria* S. FELICIS *Hiſpali*, Toletani *Diaconi, qui cùm à S. Melanthio, cuius Archidiaconus erat,* Hiſpalim *mitteretur ad S. Sabinum Hiſpalenſem Epiſcopum*, 11. Maij, *Hiſpali patitur.* Vtrobique Biuar. *ad Dextr. Ann.* 300. *Com.* 1. *n.* 12. *fol.* 325. Ad Max. *An n* 12. *n.* 20. *fol.* 728. Idem Flau. Dext. *in Chron. Ann.* 300. martyrium hiſce verbis conſignat: *Toleti, & Hiſpali* S. FELICIS, *Diaconi* Toletani, Hiſpali *ſub Daciano Præſide totius Hiſpaniæ crudeliſſimo.* Cuius etiam clauſulam illuſtrant idem P. Biuar. *Com.* 3. *n.* 11. *fol.* 336. Roder. Caro. *fol.* 107. *lit. Z.* De eo Martyrolog. Roman. *h. d.* hac ſerie: *Hiſpali* S. FELICIS *Diaconi, & Martyris; Cui* conueniunt *Caſtellanum* P. Vazq. *Luſitanum* P. Lupi, & *Hiſpanum MS.* P. Higuera. Philip. Ferrar. *in Topograph. SS. verb. Hiſpalis, fol.* 61. Garibay. *Compend. Hiſtorial. lib.* 7. *c.* 43. Padilla *Hiſt. Eccleſ. Hiſpan. Cent.* 4. *c.* 22. Marieta *d. lib.* 2. *c.* 99. P. Antonius Quintana-Dueñ. *Hiſtor. SS. Hiſpalenſ. fol.* 96. & Hiſtor. *SS. Toletan. Secul.* 4. §. 1. *fol.* 211. Ex quibus hanc ACTORVM ecphraſim ſubijcimus.

Memoria celebris: ſed Acta confuſa.

Deus iſta patefecit.

Martyrologia.

Scriptores.

ACTA

ACTA S. FELICIS ARCHIDIACONI Toletani, Martyris Hiſpalenſis, ex Dextro, Iſidoro, Maximo, & alijs.

S. Felix *natione* Hiſpanus, *vrbe* Toleto *oriundus, in ea primas literas* *Origo.*
adeptus, ita profeciſſe dignoſcitur, vt omnium animos, inſigni virtutum indole,
demulceret. Sedem Toletanæ Eccleſiæ tunc, meritis inſtantibus, occupabat San-
ctiſſimus Pontifex Melanthius, *qui Athenis* Toletum *aduentans, vnà cum*
Hoſio Cordubenſi, *& alijs ad illius faſtigij apicem aſcenderat. Qui vt cog-*
nouit Felicis *ingenium, pietatem, & mores ſanctiſſimos, nullâ interue-*
niente humanitatis meditatione, illum in ſui Archidiaconi *titulum adſciuit,* *Fit Archidiaconus Toletanus.*
& ordinem, quo poſſet Paſtoralis munus officij maiori propenſione dirigere. Cùm
verò per hoc tempus Illiberitanæ *Synodi diuulgaretur indictio, quam* Melan-
thij *auctoritas congregabat, vt ad illam talem conducere Virum, quo ſua Ec-*
cleſia, & totius Hiſpaniæ *opinio noſceretur,* Felicem *ſocium elegit. Illo*
comite peruenit Illiberim, *qui cum alijs Præſulibus, & Presbyteris decreta Sy-*
nodi conſtituêre; quorum oracula, vt in formam ſcripturæ redigerentur, & om-
nibus fidelibus nota eſſent, ea Patres Diaconi diſpoſitioni vnanimiter dirigenda
commisêre. Qui ſic canones Concilij eruditione compoſuit, vt Conciliares mira- *Canones Synodi Illiberitanæ diſponit.*
bilem de Felice *conciperent opinionem. Finitâ Synodo, Epiſcopus, eiúſque mi-*
niſter Toletum *reuertentes, quilibet in ſuo munere florebat. Poſt hæc interue-*
niente fidei negotio, Melanthius, *Sabinum Epiſcopum* Hiſpalenſem *per* Fe-
licem *interpellare propoſuit, quatenus quid circa illud conſtitui comperiſſet,*
protinùs propriâ deliberatione reſcriberet. Hiſpalim Felix *cum literis* Me- *Hiſpalim ad Sabinũ mittitur.*
lanthij *ad* Sabinum *proficiſcitur, apud quem diuerſatus, de cauſa ſibi com-*
miſſa agere cœpit; cùm Dacianus *immaniſſimus* Hiſpaniæ *Præſes, & Impera-*
torum Diocletiani, & Maximiani crudeliſſimus miniſter, totius vrbis circulos,
vt Chriſti aſcetas perquireret, colluſtrabat. Quod vt accepit Felix, *fidei*
zelo vniuerſos fideles in Religione roborabat aſſiduè, ita vt ad coronam ſedulâ
exhortatione prouocaret vbique, quouſque Diaconi ſolertia ad Daciani perueniret *Comprehenditur.*
auditum, & Felicis *ſanctiſſimi continuata monitio, ideò à ſatellitibus com-*
prehenſus, & carceri mancipatus eſt. Illum Dacianus, & vt ſacras ederet ſcrip-
turas, & vt fidem dimitteret Chriſtianam blanditijs, & rigoribus conuincere
ſatagebat. At illusâ Præſidis nequitiâ, Felix *per verbera ſtrenuus Ago-* *Coronatur.*
niſta ad æterni Verbi conſpectum coronandus aſcendit, die II. Maij *circa an-*
num Domini CCC. V.

Omnes qui de hoc *S. Archidiacono* ſcribunt, de *Breuiario Muzarabi* meminerunt, vbi illius Sancti feſtum exſtare fatentur; at quia, quatenus ad hiſtoriam attinet, nihil de *Martyris* agone deprehendêre, eius *Breuiarij* ecphraſim omisêre. Ego in tanti *Martyris* gloriam, ſequentia inſerere propoſui.

IN FESTO S. FELICIS MARTYRIS Hiſpalenſis & Diaconi, ex Breuiario Gothico S. Iſidori Hiſpalenſis Epiſcopi.

CAPITVLA.

Felix Martyr *tuus Domine, & nomine probatus, & munere conſecratus, dum eum ex nomine vocas, & munere conſecras, vt eum, & nuncupares præſcitum, & glorificares electum. Confeſſionis ergo huius nos participes effice, & beatitudinis compotes redde, vt te annuente infelices eruat de ergaſtulis inferorum; cùm ipſe felix permanet in æternum.*

BENEDICTIO.

Christvs *Dominus, qui Beatiſſimum hunc* Martyrem, *& merito* Felicem *fecit eſſe, & nomine, ab omni vos infelicitatis labe expurget. Amen.*

VT *qui per illum feliciter temporales infelicium infelicitates deuicit, felicitati vos æternæ iubeat numerari. Amen.*

VT *qui per hunc* Martyrem *indultæ felicitatis priuilegio gaudet, in æterna vos felicitate ſine fine lætabundos oblectet. Amen.*

ORATIO.

FELIX *eſt, Domine, quem ita tuo munere facis eſſe felicem, vt tranſgreſſionis neſciat voluptates, vt cum poſſit tranſgredi, tranſgreſſum ſe eſſe non nouerit; nec male facere, cum vtique poſſit à rectis ſemitis deuiare: qui ergo non ſuo, ſed tuo munere felicitatis huius promeruit donum, noſtræ infelicitatis ſuis precibus detergat opprobrium, quo tanti* Martyris *ducatu in ſeculo gubernati, & voluntatem peccandi neſciamus habere, & tranſgreſſionis culpas ignoremus perficere. Per Dominum, &c.*

ORATIO.

DEVS *Auctor felicitatis æternæ, qui in tantum feciſti* Felicem Martyrem *tuum eſſe felicem, vt nec poſt aurum abiret, nec in theſauros, & pecunias ſperaret, cum ſine auaritiæ contagio, margaritas fulgens prædicando ſeminaret in populo: da nobis, vt totius auaritiæ retinacula perhorrentes, iuſtitiæ verbum ore portemus, quo legem, & miſericordiam in lingua habentes, infelicitatem ſeculi,* Felicis *tui merito ſuperemus, & felicitatem vitæ æternæ feliciori eius ſuffragio capiamus. Per Dominum, &c.*

Officialis, ſeu Vicarius Tolet.

Alias illinc *Orationes*, & *Benedictiones* reperies, ſed in hunc ferè ſenſum omnes. P. Quintana-Dueñas *d. fol.* 211. in *Hiſtor. SS. Toletan.* tempus terit in probatione, quòd *S. Martyr*, eo quòd fuit *Archidiaconus Toletanus*, videtur fuiſſe vrbis *Prouiſor*, ſeu Officialis ad cognitionem cauſarum, quod & probo, nam hæc eſt communis ſententia Scriptorũ. De eo hoc inuiſitur Epitaphium in meo *Codice MS. Carminum.*

Toleti *genitus* FELIX *vrbiſque Magiſter,*
Leuita, & primus, hìc fide colla dedit.
Hiſpalis *ô felix*, FELICE! *ô térque beata,*
Martyris inuicti, quæ ſacra membra capis!

Quatenus ad Topographiam celeberrimarum Vrbium *Toleti*, & *Hiſpalis* ſæpiùs diximus.

C.

Vbi fuit martyrio coronatus.

S. COELESTINVS Martyr.] Romæ fuiſſe martyrio cum aliis ſociis coronatum indicant non ſolùm *Beda, Vſuardus, Ado*, & alij recentiores; ſed & *Martyrologium Romanum* hiſce verbis: *Romæ Sanctorum Martyrum Saturnini, Neopoli, Germani, &* Cœleſtini, *qui multa paſſi, in carcerem demum coniecti, ibi in Domino quieuerunt*; à quo *Martyrol. Caſtellan.* P. Dionyſ. Vazq. *Luſitanum* S. I. & alia: prouè etiam Philipp. Ferrar. *in Catal. SS. Ital. fol.* 238. Fuiſſe *Hiſpanum*, & *Conſulem Bæticæ* demonſtrat Flau. Dexter. *in Chron. Ann.* 356. vbi de Olympio Epiſcopo Toletano agens, eiúſque virtutes, & ſcripta enumerans, proſequitur: *Libróſque edidit,*

An Hiſpanus?

quos inſcripſit ad COELESTINVM *Conſulem Bæticæ, qui poſtea Martyr fuit.* Cuius locum, ne ſub ſilentio martyrij dies remaneret, P. Biuar. *Ad Ann.* 356. *n.* 2. *fol.* 385. ſic explicat: *De* Cœleſtino *Conſulari Bæticæ Prouinciæ mentio fit in Codice Theodoſiano, ex quo Morales in Hiſt. Hiſpan. ad Ann.* 356. *lib.* 10. *Fuit verò martyrio coronatus Anno* 362. *Romæ ſub Iuliano Apoſtata die* 2. *May, quâ feſtum eius, cum alijs ſocijs in Romano Martyrologio commendatur.* Et licèt hic *P. Biuar.* nullum pro ſe teſtimonium adducat, irrefragabile en tibi ex *Iuliano* Archipresbytero Toletano in *Aduerſ. n.* 5.

Scriptores de origine.

vnum ſubijcio: *In Hiſpaniis* (inquit) *memoria celebris eſt* S. COELESTINI *Martyris, qui paſſus eſt Romæ in perſecutione Iuliani Apoſtatæ: Vir Conſularis ex Conſulari Bætica* Hiſpanus, *cum alijs, tempore quo Ioannes, & Paulus comprehenſi ſunt. Obijt in carcere, die ſecunda May Martyr.* De eo agit Ambr. Moral. *lib.* 10. *c.* 38. qui refert ad illum ſcripſiſſe *Conſtantium* Imperatorem epiſtolam, quam in *Codice Theodoſiano* ad

Ad eum ſcripſit Cõſtãtius Imp. Epiſtolam.

ad manum reperies. Eius acta nemo coniunxit, ideò Nos breuiter, provt antiqua ſuppeditabunt monimenta, eorum ecphraſim deſcribemus.

ACTA S. COELESTINI MARtyris Hiſpani, ex Flauio Dextro, & Iuliano Archipreſbytero.

COELESTINVS *ex Batica* Hiſpanus, *temporibus* Conſtantij *Imperatoris poſt innumeros pro addiſcendis literis exantlatos labores Clariſſimatus* Conſularis *Batica Prouincia apices, virtutibus praeuntibus, Augaſta liberalitate promeruit. Muneris ergo excellentiam tanto probitatis fœnore exercuit, vt nulliter illi fuerit acceptum, quod legibus probaretur iniquum; nam ea diligebat, qua aquitatis iura commendare cognouerat. Eius nomen actionibus comprobabat, & vt omnia aquali moderatione penſaret, pecunias non quarere inſtituit, & ideò copioſa ſibi venire munera cognoſcebat. Continuis exercitationum ſiquidem ſtudys didicerat, hanc conditionem humanis actibus Numina poſuiſſe, vt ille magis poßit diteſcere, qui lucra turpia neſcit optare. Hiſce, & aliis virtutum cumulis vniuerſos* Bæticæ *ditionis accolas ad ſui dilectionem attraxit; ex quo euenit, vt* B. Olympius *Toletana vrbis eximius Præſul nonnullos ſuorum operum libros* Cœleſtino *Conſuli dedicaret. Ipſique* Conſtantius *Imperator epiſtolam ſuper regimine Prouincia grata commendatione reſcriberet. Quo demum Imperatore è viuis ſublato, in eius locum* Iulianus, *iam antea Caſar à Conſtantio electus, à militibus deſignatur Auguſtus, qui in apoſtaſiam dilapſus, Chriſticolas exoſus, & omnibus terribilis, Chriſtiana religionis lampadem extinguere contendebat. Ab hoc edictum emanauit iniquum, vt qui ſacrificare idolis nollent, in palatium non intrarent, & tam collegio, quam foro excluderentur, nullàque deinceps dignitate, qualibetve communione potirentur. Plurimi ab eius commercio Chriſtiani ſeparati ſunt. Aliqui dignitatibus exuti, Chriſtum inter propria conſcientia receſſum humiliter quaritantes perfidi Imperatoris fauoris auram reſpuebant. Iſtis ſe* Cœleſtinus *adiunxit, & relicto munere Conſulari Romam deuenit, vbi cùm ipſe, & Saturninus, Neopolus, & Germanus, omnes Clariſſimatùs titulis ſublimati, & quod potiùs eſt Chriſtianitatis nomine inſigniti, idola adorare neglexerint, in carcerem coniecti ſunt, & ad vltimum ſupplicium damnati; cùm autem ipſi, & alij ducerentur ad mortem, ſequente populo, & mirante virtutem eorum condemnationem tam conſtanti animo pro pietate ſuſceptam, ad locum, quo rei puniri ſolent, deuenêre. Cùm ergo omnes genua flexiſſent in terra, & gladium ſpiculator euaginaſſet, venit repente nuntius eorum clamore prohibens necem. At in carcerem reducti,* Cœleſtinus *cum tribus ſocijs inedia conſtrictus, & fœtore laceratus occumbens, ad martyrij gloriam in ipſo ergaſtulo ſtrenua confeßione conſcendit,* VI. Nonas Maij *Anno Domini* CCCLXII.

Origo. — Conſularis Bætica. — Eius in munere mores. — Illi Olympius Toletanus Antiſtes libros dedicat. — l. 4. tit. 42. lib 9. Cod. Theodoſiani. — Iuliani Apoſtata edictum. — Martyr ſe à munere exuit. — Comprehenditur. — Coronatur.

De S. *Cœleſtini* origine Hiſpana iam in præludio diximus. Circa edicti *à Iuliano* Apoſtata exhibiti formam, videndus Eutropius *lib. 11. Rer. Roman.* in Iuliano. Qui etiam de nuntio prohibente necem Sanctorum Martyrum agit. Nunc ad *Conſulatus* officium deueniamus. Alij ergo dicebantur *Conſules*, de quibus Nos hîc nihil. Alij Conſulares, qui ad *Præſidum* ſimilitudinem certas quaſdam Regiones adminiſtrabant, *l. 1. C. vt omn. iudic.* Adrianus Imp. primus quatuor illos per omnem Italiam *Conſulares* conſtituit, de quibus Spartianus *in Hadrian.* Bætica ergo & Luſitania itidem per *Conſulares* moderabantur, vt inquit Alex. ab Alexandr. *libro 2. Genial. c. 27.* Horum auctoritas refertur à Caſſiod. *lib. 6. Var. c. 20.* videndus Iacob. Guther, de offic. Dom. Auguſt. *lib. 1. c. 6.*

Conſulares qui?

D.

S. ATHANASIVS Monachus.] Apud antiquum cœnobium, quod vulgo dicitur *Vallis-Venarum*, in termino *Calagurritana* diœceſis, hodie *Valuanera*, vbi B. MARIÆ Virginis admiranda conſpicitur effigies, inconcuſſa traditio eſt, quod ibidem Magnus ille ATHANASIVS Alexandrinæ Eccleſiæ Epiſcopus, dùm furorem Arianorum effugeret, diuerſatus, illius vallis ſpeluncas habitaret, ideóque in eius

An S. Athanaſius Alexãdria Epiſcopus in Hiſpania ſeceſſerit?

cœnobio ſingularis vt Patroni deuotio conſeruatur. Audi pie Lector P. F. Gregorium Brauo de Sotomayor in *Hiſt. Vallis-Venar.* 1. *p. c.* 8. *fol.* 40. ſic loquentem:

1. Opinio ex traditione Aſcetarũ Vallis Venariæ. *Inter multa mirabilia, quibus Deus Sanctuarium hoc honorare dignatus eſt, non inferiorem obtinet partem, quod in illud adducere dignaretur, tanquam Patrem, & Patronum, glorioſum* Athanasivm, *cognomento* Magnvm, *Alexandrinæ Sedis Epiſcopum, & vnum ex Eccleſiæ Doctoribus inſignem, qui illam ſcriptis illuſtriorem reddidit, & qui maiora propter Dei gloriam ſuſtinuit pericula. Eſt igitur antiqua traditio, de qua hactenus in hac non eſt dubitatum domo, quod cùm mortuo Conſtante Imperatore (qui cauſam* S. Athanaſij *contra hæreticos Arianos defenſauit, cuius intuitu, & interueniente decreto Concilij Ieroſolymitani, & Iulij I. Pont. Max. Athanaſium in ſuam Eccleſiam reſtitutum fuiſſe dignoſcitur.) hæretici nouis commentis Doctorem conſtantiſſimum perſequerentur, in hunc locum, vbi poſtea cœnobium fuit extructum deuenit. Quod colligitur ex certis, & penè euidentiſſimis teſtimonijs.*

Probatur I. Primum, *quia ab immemorabili tempore* Athanaſium, *tanquam Patrem, & Patronum accepiſſe, & confiteri apud antiquos cœnobitas in vſu fuiſſe, núncque comprobare Noſtros, nemo ſit qui dubitet. Cui traditioni accedit auctoritas peruetuſti* Kalendarij *Sanctorum abhinc CCC. annis ſcripti, quo hæc ſite ſequentia leguntur:* VI. Nonas Maij. Natalis S. P. N. Athanaſij, Alexandrinæ vrbis Epiſcopi, & Confeſſoris. In huius perſecutione vniuerſus penè coniurauit orbis. *Ex quibus verbis colligitur antiquos huius cœnobij Patres, & omnes anteceſſores hoc pro certo habuiſſe; ideóque tanquam Patrem, & Patronum, & huius domus* Religioſum *coluiſſe, & de eo omnibus tertijs ferijs non impeditis officium recitaſſe.*

Probatur II. Secundum, *quod ferè in omnibus priuilegijs, gratijs, & indulgentijs, quibus hanc domum ſunt locupletati Summi Pontifices, aſſeritur, illa eos concedere in honorem Beatæ* MARIÆ, *&* Athanaſij *Doct. Magni, qui in illa habitauit domo. Et Innoc. III. Pont. Max. qui Eccleſiam ad annum M.C.XCVII. gubernauit, &* Athanaſij *vitam ſcripſit, conceſſit huic domui magnas indulgentias, contemplatione S. Doctoris, referens habitaculum in ea.*

Probatur III. Tertium, *quia ex opinione D. Ieronymi conſtat* S. Athanaſium *fuiſſe primum Religioſum in Italiam deuenientem ex Oriente propter Arianorum perſecutionem, quem Pontifex Romanus recepit, honorauit, & remunerauit. A quo plures reliquias Sanctorum accepit, quas in hanc domum tranſtulit, inter quas inuſitur Rota, in qua depicta eſt Ciuitas Oſtia, cum columba deaurata, aqua, & ſanguine pretioſo ex Chriſti pectore profuſo, inſignita, extracto ex vrceolis S. Ioannis Lateranenſis. Item pars Menſæ, in qua D. N. Ieſus Chr. cœnauit, & ſacroſanctum eius corporis Sacramentũ inſtituit. Item Lac & Capilli B. V.* MARIÆ. *Item Capilli B. Mariæ Magdalenæ. Item pars Columnæ vbi Chriſtus fuit flagellatus. Item pars Sepulchri. Item pars Arundinis, & Spongiæ, & aliæ plurima conſeruantur reliquiæ, quas idem S. Doctor adduxiſſe conſtans fama eſt, & ex antiquis Cœnobij Scripturis manifeſtè colligitur.*

Probatur IV. Quartum, *quòd, hac traditione inſtante; à quodam Summo Pontifice antiqui Patres huius cœnobij adepti ſunt caſulam* S. Athanaſij, *& Caput cum Lingua, quæ honorificè adſeruantur, inter alias reliquias in Maiori Ara.*

Probatur V. Quintum, *quia cùm hoc cœnobium ſit ex vetuſtiſſimis Hiſpaniæ, ſemper in eius Eccleſia extitit Altare* S. Athanaſio *Magno dedicatum, & mirabilibus indulgentijs ditatum, ex quo in eius feſti die, & in ipſius Ara canitur Miſſa conuentualis.*

Probatur VI. Sextum, *& quod plus conuincit, quoniam omnia hæc cum eius legenda conueniunt; nam omnes qui eum ſcripſére, referunt,* S. Athanaſium *in Pyraneis montibus delituiſſe: & cùm hæc montium Vallis-Venaræ cacumina pars ſint Diſtertij montis, & hic ramus Pyraneorum, & demum huius eremitorij extructio ad annum CCC. LXII. quo S. Doctor florebat, euenerat, quid mirum ſi in eo delitеſceret eremita.*

Probatur VII. Septimum, & vltimum, *ex celebri miraculo coquinæ ſanctæ, quod adhuc dignoſcitur, cuius talis eſt origo: In iſto cœnobio eſt antiquiſſima coquina, & in eius medio magnam ſumariam, quo edulia pro hoſpitibus condiebantur. Hic (fama eſt)* S. Athanaſium *deſeruiſſe comperitur; ſed creſcente copia peregrinorum creſcebat lignorum in ignem immiſſio, & tanta erat cineris abundantia, quod omnibus faſtidium generaret: expetijt* Athanaſius *à Deo, vt de remedio prouideret. Qui Patris precibus, taliter labori eius ſubuenit, vt diſponeret, quod licet magna lignorum ſtrues igni in illa coquina applicaretur, tantum*

remaneret ex cinere, quantum ſatis eſſet, vt ignis cooperiretur. Cuius miraculi frequentia experimento quotidiano, & abſque ceſſatione cognoſcitur.

Hactenus *P. Brauo*; quod & notauit mordicus Ambroſ. de Moral, *in Itinerar. Sacr. M S. apud me*, & P.F. Anton. de Yep. *in Chron. Bened.* 3.*p.* At P.F. Ioan. Mariet. *Hiſt. SS. Hiſpan. lib* 18.*c.*14.& in *Catal. SS. Regi Catholico Philippo II.* oblato, hæc vt veriora ſcripſit: *Cænobium B. Virginis de* Valvaneda, *Ordinis S. Benedicti, in Calagurritana diœceſi, ſupra vrbem Najara colit ſanctum Monachum, nomine* Athanaſium; *ibidem adhuc inuiſitur miraculum in ſumario monaſterij, vbi multiplicatis lignis, & igni expoſitis, nunquam cinis augetur. Dicitur,* S. Monachum *fuiſſe cænobij coquum, & propter eximium laborem, quo premebatur in colligendo cinere, à Deo adeptus eſt* Athanaſius, *vt illum haud multiplicaret. Ab aliquibus creditur, illum fuiſſe Magnum* Athanaſium *Epiſcopum, & Eccleſiæ Græcæ Doctorem, qui in perſecutionibus, quas tunc pertulit pro Eccleſia, exul factus, in Hiſpaniam deuenit, & vitam eremiticam ibidem egit. Sed hoc certum eſt, quod ille* S. Athanaſius *fuit* Monachus Benedictinus, *& in illo cænobio vixit, & demum miraculis clarus obdormiuit in Domino.* Aliter ſenſit P. Biuar. *in Not. ad Max. Comment.: fin. n.* 26. *folio* 730. de quo nos infra *die XX Maij.* Quidquid fuerit, ego pro hac opinione ſto, quia & veriſimilior, & minus contradictionibus implicata. Vnuſquiſque quippe in ſuo ſenſu abundet, nec detraho, nec affirmo.

II. Opinio verior, ex Marieta.

III. Opinio Biuarij remiſſiuè.

SS. SIMPLICIVS, & AMBROSIVS Martyres.] Qui fuerint, quóue tempore vixerint, aut ſub quorum perſecutione ſint martyrio coronati, me latet. Eorum meminit Philippus Ferrarius *in Gener. Catal. SS. hac die fol.* 177. his verbis: *In Hiſpania in territorio Vicenſi SS. Martyrum* Simplicij, *&* Ambroſij. Et in notula, neſcio à quo accepit, *paſſos fuiſſe ſub Mauris, anno* 887. Nam *P. F. Anton. Vincent. Domenec* cuius hiſtoriam allegat, haud tale quid dixit. Ab eo *in SS. Cathalon. folio* 40. *col.* 3. hæc pro actis leguntur. E.

Error Ferrarij.

ANNO *Domini* DCCC. LXXXVII. *dominante in Cathalonia* Vvifredo *Barcinonenſium Comite, cognomento* Piloſo, *D. Vvifredus, & D. Guinidilla eius vxor Comites Biſoldunenſes, cùm ædificaſſent Monaſterium* S. Ioannis de Abbatiſis *in Comitatu* Ozanenſi *in Valle* Ripollenſi, *fecerunt, quod D. Gothmarus Epiſcopus* Ozonenſis, *hodie* Vicenſis *conſecraret Eccleſiam dicti cænobij. Cui, pòſt,* Emonem *eius filiam, vt ibidem Deo ſeruiret in habitu religionis, obtulerunt, & aliqua Caſtella, Eccleſias, Domos, agros, nemora, & multas opes, præcipuè in oppido* Ripollenſi, *&* Scanarenſi, *in quibus etiam domos, hortos, & agros dedêre. Nec minus in* Congoſto *Comitatu Bergenſi, & Empuritano, ex quo Monaſterium inter ditiſſima illius Prouinciæ numerabatur. Quibus oblatis diuitijs nec contenti Comites, etiam in ſeruitium ſanctimonialium dederunt ſeruos, & ſeruas, necnon & Epiſcopus* Gothmarus *conceſſit S. Ioanni decimas aliquorum populorum ſui diſtrictus. Poſtmodum quia Moniales deſeruerunt prædictum Cænobium, in earum locum ſucceſſêre Canonici Regulares S. Auguſtini. In hoc igitur Monaſterium tranſlatæ ſunt reliquiæ SS. Martyrum* SIMPLICII, *&* AMBROSII, *quorum feſtiuitas colitur* VI. Nonas Maij, *ſub officio Duplici, in quo hæc recitatur Collecta.*

Monaſterij S. Ioãnis de Abbatiſis antiquitas.

Canonici Regulares in locũ Monialiũ ſucceſſere.

Tranſlatio ſacrorum pignorum.

DEVS, qui nos annua Sanctorum Martyrum tuorum SIMPLICII, & AMBROSII ſolemnitate lætificas; concede propitius, vt quorum gaudemus meritis, accendamur exemplis. Per Dominum noſtrum, &c.

Pro illius Eccleſiæ Patronis illos conſignat Cænobium; de quibus agitur in ſuo Martyrologio. Eorum ſacra Exuuiæ reconduntur in duabus capſulis ſeparatis, in quarum vna adeſt hæc Inſcriptio.

Inſcriptiones.

HOC EST SCRINIVM S. SIMPLICII M.

IN QVO EIVS CORPVS EST CONDITVM.

In alteræ Capſula etiam inuiſitur ſequens Inſcriptio :

HOC EST SCRINIVM S. AMBROSII MART.

IN QVO EIVS CORPVS EST CONDITVM.

Hucuſque Domenec, qui circa illorum tempora, & acta ſcribere non audet quidquam; nec Nos: nam eius relatione contenti ad vlteriora pergemus.

F. S. OLIVA Virgo, & Martyr.] Philippus Ferrarius in *Generali Catal. SS. hac die fol.* 177. hæc ſubijcit verba: *In Hiſpania* S. OLIVÆ *Virginis, & Martyris.* At in Notula addit: *Ex Kalendario, & Breuiario Ordinis S. Mariæ de Mercede.* Quod verum eſt, nam in *Kalendario* antiqui Breuiarij notátur hoc die S. OLIVA Virgo, & Martyr. At quæ fuerit, vel quo loco eius ſacra pignora requieſcant, nec *Breuiarium* illud conſignat, nec à quibus poſſim elicere, acta reperio. Hoc loco iſta ſcribere curaui, vt eius memoria perſeueret, & fortè Deus aliquo tempore ſuæ ſanctiſſimæ Sponſæ certamen manifeſtare dignabitur.

Eius dicta perire.

G. S. THEODOLVS Martyr.] Filius fuit *SS. Exuperij*, & *Zoës* illuſtriſſimorum coniugum, & frater *S. Cyriaci Martyris*, qui vnà pro fidei confeſſione martyrij coronas perceperunt inſignes, vt fatentur Græci in *Menolog.* h. d. his verbis: *Eodem die SS. Martyrum* Exuperij, Zoës *coniugis*; Cyriaci, *&* Theodoli *filiorum, ſub Adriano Imperatore.* Conueniunt Martyrolog. Romanum, & *Caſtellanum* P. Vazq. necnon *Luſitanum* P. Lupi, & Itálum *Conſtantij Felic.* in Græcia paſſos credidit *Galeſinius*, ſed perperam, cùm Româ in Hiſpaniam tranſlata pignora ſacra S. THEODOLI fuiſſe conſtet ex traditionis auctographo. Quod ne repetamus, quære Diploma *tom. 1. die XIV. Februar. fol.* 131. & loco *Valentini*, repone *Theodoli* Martyris.

Galeſinij error.

QVINTO NONAS MAII.

DIES III.

A. IEROSOLYMIS *inuentio viuificæ* CRVCIS *Domini, inſtante* S. HELENÆ *Imperatoris Conſtantini Magni Matris deuotionis affectu. Cuius celebris feſtiuitas apud Hiſpanos ſolemni recolitur applauſu, & propter vniuerſalem Eccleſiæ ritum, & propter admirabilem apparitionem* SS. CRVCIS *ad arcem* Carauaccenſem Hiſpaniæ, *cuius effigies Angelicis manibus è cœlis aſportata, innumerabilium miraculorum frequentiâ, totius Orbis* Hiſpani *debitâ veneratione honoratur.*

B. OLCADIBVS *in Carpetania Hiſpaniæ*, SS. ALEXANDRI, *&* ANTONINÆ *Martyrum, qui ex Conſtantinopolitana vrbe oriundi, in Hiſpanias aduentantes, pro fide comprehenſi, varijs cruciatibus torti, ad palæſtram attracti, demùm intrepidi pugiles coronam receperunt æternam.*

C. VLMETI *in Hiſpania* B. PASCHASII *cognomento* ARNVGO, *qui cùm Toleto oriundus, Hiſpaniæ celebres*

bres deuotionis ſacras peragraſſet domos, Ieroſolymam contendit, vbi viſitatis noſtræ Redemptionis locis, noſtras repedauit, & SS. CRVCI *oratorium extruens, poſtquam eius ſalutifero Signo multa fuiſſet operatus miracula, ſanctiſſimè in Domino quieuit.*

D. *In Monaſterio* S. Mariæ à Cruce *iuxta* Madridium *in agro* Toletano Hiſpaniæ *Natalis Glorioſæ Virginis* IOANNÆ *cognomento* DE LA CRVZ, *quæ miraculis clara, inter Dominicæ Paſſionis lectionem, & contemplationem, ab Angelo vocata, ad Sponſum euolauit inſignis.*

NOTÆ.

A. INVENTIO SS. CRVCIS. Necnon APPARITIO *eius effigiei in Arce* Carauaccenſi.] Duplex hoc die in *Hiſpania* feſtiuitas, altera vniuerſalis, ex Eccleſiæ præcepto; altera ſingularis, ex miraculoſa SS. CRVCIS effigiei apud *Carauacenſes* apparitione. De vnaquaque verba contexere decreuimus. De PRIMA, provt vniuerſali; de SECVNDA, provt ſpeciali; & licèt vtraque promiſcuè *Hiſpanis* meis fuit à multis ſeculis admirabilis, cùm primi in Orbe Hiſpani CRVCIS Signum venerarentur; tamen nunc diuidunt feſtiuitatem, & vt Eccleſiæ ritum Catholici proſequantur, & vt cœleſtis fauoris ſpecimen gratulabundi ſectentur. DIXI primos in Orbe HISPANOS meos Signum CRVCIS adorauiſſe; & optimè dixi. Quod vt pateat, breui aliqua perſtringam, quibus huius propoſitionis apicem manifeſtem. Ergo apud *Hiſpanos*, ante D. N. IESV-CHRISTI victoriam in CRVCE perfectam, iamiam fuerat in ſumma, & ſingulari honoris acclamatione. Quis CANTABRI vexillum, ab antiquis Patribus memoratum, & apud *Hiſpanos Cantabros* inuentum, Signóque CRVCIS notatum, fuiſſe superuenientis viuificæ CRVCIS venerationis ignorat ænigma? Nemo mehercle Eccleſiaſticæ eruditionis indagator. Sed ſi quis fortè ſit huius aſſertionis peregrinus viator, ſciat, HISPANIAM primam fuiſſe Prouinciam, quam debellare cœpit in Orbe toto Romana cupiditas, & quam nouiſſimam eius ſubiugauit ambitio, teſte Paterculo *lib.* 2. *c.* 38. ſequenti periodo: *Nam* in Hiſpanias *primi omniam duxere exercitus Gn. & Pub. Scipiones, initio ſecundi belli Punici, ab hinc annos* C C. L. *inde variè poſſeſſa, & ſæpe amiſſa partibus; vniuerſa, ductu Auguſti, facta ſtipendiaria eſt.* Quo ergo pacto ſub Auguſto facta eſt ſub tributo? Flori Noſtri *lib.* 4. *c.* 12. clauſulam auſculta: *Sub Occaſu pacata ferè omnis* Hiſpania, *niſi quam Pyrenæi deſinentis ſcopulis inhærentem, citerior alluebat Oceanus. Hîc duæ crudeliſſimæ gentes,* CANTABRI *&* Aſtures, *immunes imperij agitabant. In hos igitur, quia vehementiùs agere nuntiabantur, non mandata* (ab Auguſto) *expeditio, ſed ſumpta eſt. Ipſe venit* Segiſamum: *caſtra poſuit: inde partito exercitu, totam in diem amplexus* Cantabriam, *efferam gentem, ritu ferarum, quaſi indagine debellabat. Ipſe præſens, hos deduxit montibus: hos obſidibus adſtrinxit: hos ſub corona, iure belli, venundedit. Hic finis* Auguſto *bellicorum certaminum fuit; idem rebellandi finis Hiſpaniæ.* Quis ex hac pacata Prouinciâ Cæſari triumphus? Nullus. Quia licèt digna res Lauro, digna curru Senatui viſa fuiſſet, attamen cùm iam *Auguſtus* tantus eſſet, triumphum contempſit, & tantum CANTABRORVM vexilla, in tantæ victoriæ monimentum, Romanas inter Legiones conſeruare conſtituit. Quod & factum, & deinceps hæc ſigna, ſeu inſignia Legionis CANTABRA, & Signiferi, ſeu Vexillarij, CANTABRARII vo-

Crucis Signum Hiſpani primi ſunt venerati.

Cantabri in militaribus ſignis Crucem geſtabant.

Cantabrorũ vexilla inter Romana ſigna ab Auguſto admixta.

cati fuère. De iſtis expreſſa eſt conſtitutio Imperialis *in l. 2. tit. 14. libro 6. Cod. Thdoſian.* De illis, ex *Tertulliano*, & *Minatio Felice*, Cardinalis Cæſar Barunius *Annal. Eccleſ. tom. 3. Ann. 312. n. 33.* hæc verba profatur: *Quamobrem* CANTABRA à Cantabris *in* Hiſpania *populis, quos tandem magnis laboribus, multóque fuſo Romano ſanguine*, Auguſtus *debellauit, eſſe dicta putamus.* Mutuari namque ſolitos eſſe Romanos, imitarique ſigna hoſtium, quos ſubiugaſſent: de DRACONIBVS ſignis manifeſtum exemplum eſt, qui non antea eſſe cœperunt in vexillis Romanorum inſignia, quàm Trajanus Dacos viciſſet, qui ſignis huiuſmodi vtebantur in bello. En CANTABRVM vexillum militare apud *Hiſpanos*. En illud inter Romana vſurpatum, & commixtum vexilla: ſed quid cum CRVCE commune illud habuiſſe, dubiâ animaduerſione perpendes? Attende myſterium; ſymbolum auſculta modeſtè.

Hinc illa vexilla, Cãtabra dicta.

GENTILIVM talis fuit aduerſus horridum CRVCIS ſignaculum auerſatio, vt paſſim apud illorum Scriptores, *infelicis*, & *infamis* epithetis compellaretur, vt videſis apud Lipſ. *de Cruce lib. 1. c. 1.* Iſthæc igitur auerſionis apprehenſio, ſic illorum viſcera obſtinata tenebat, quòd licèt eueniente Apoſtolorum in Orbẽ ſonitu, prorſus eorum reſpuit veritatem, quia in CRVCIS ſignaculo adorationem Apoſtolica reponebat oratio. His ſeſe *B. Iuſtinus* Martyr oppoſuit ignorationibus, & ideò ad *Antoninum Pium* Imperatorem Apologiam ſcribens, vt horrurem ſemel aſſumptum ex Gentilium extraheret præcordiis, probat ipſos Romanos CRVCIS adorare ſignacula, in ipſis eleuata vexillis: *Quin* (inquit) *& ſigna veſtra figura huius* (CRVCIS) *vim præſeferunt, & declarant: Vexillorum ſigna dico, altoráinque inſignium, & trophaeorum, quæ per progreſſus à vobis in publicum quouis locorum fiunt, Imperij, & Poteſtatis indicia in his oſtendentibus, licèt non intelligentes factatis.* En in Romanorum vexillis CRVX. En eorum licèt ignorantium adoratio. Sed quæ hæc vexilla, quibus CRVX eminebat? CANTABRA fuiſſe nullus dubitabit.

Crucis apud Gentiles horror.

Illum eneruare curat B. Iuſtinus M.

Quia LABARI vexillum tempore *Antonini* non erat in vſu apud Romanos, nec tempore Tertulliani, & Minutij Felicis, apud quos quotieſcunque de vexillis CRVCE ſignatis mentio eſt, CANTABRORVM titulus aſſignatur. Tertullianum auſculta *in Apologet. c. 16.* loquentem: *Sypara illa vexillorum, &* CANTABRORVM, *ſtolæ* CRVCVM *ſunt, laudo diligentiam, noluiſtis nudas, & incultas* CRVCES *conſecrare.* Et in *Lib. ad Nationes*, ex editione *Rigaltij, Ann.* 1647. repetentem: *Sed & illi imaginum ſuggeſtus, & totius auri cultus, monilia* CRVCVM *ſunt. Sic etiam in* CANTABRIS, *atque vexillis, quæ nec minore ſanctitate militia cuſtodit. Sypara illa veſtis* CRVCVM *ſunt, erubeſcitis, opinor, incultas, & nudas* CRVCES *colere.* Audi nunc Minutium Felicem *in Octau. fol.* 86. ex recenſione *Vuouveri Ann.* 1603. dicentem: *Nam & ſigna ipſa, &* CANTABRA, *& vexilla caſtrorum, quid aliud, quàm inaurata* CRVCES *ſunt, & ornata? Trophæa veſtra victricia non tantam ſimplicis* CRVCIS *faciem, verum, & affixi hominis imitantur.* Ergo Iuſtinum etiam Martyrem de CANTABRIS vexillis, non de LABARIS locutum. Quod ſi ſic: expreſsè noſtra probatur intentio, ſcilicet: Quòd apud *Hiſpanos* Noſtros *Cantabros*, ante Chriſti aduentum, CRVCIS ſignaculum adoratum in CANTABRIS vexillis: Quorum inſignia poſtmodum ab Auguſto inter Romana vexilla, myſterij ignoratione, adunata, ipſos Romanos CRVCIS adorationem docuere, ſic vt dixerit Tertullian. *in Apologet. d. c. 16.* agens de hiſce CANTABRIS: *Religio tota Caſtrenſis hæc ſigna veneratur; hæc ſigna iurat, & hæc ſigna omnibus Dijs præponit.* Ergo optimo iure contendimus, primos in Orbe *Hiſpanos* (etiam quando CRVCIS ſignaculum erat Gentibus horribile, infelix, & infame) CRVCIS ſignum in vexillis veneratos fuiſſe, illúdque præ omnibus Diis, licèt myſterij ignoratione, coluiſſe. Ergo & irrefragabili ratione probamus Romanos à *Cantabris* Noſtris CRVCIS cultum veraciter eluxiſſe.

Vſus Labari non erat tẽpore Antonini Pij.

Milites ſigna Caſtrenſia colebant.

AST quia nonnulli ex Scriptoribus CANTABRI originem, aut non intelligentes, aut reſpuentes, in locis *Tertulliani*, & *Minutij* ſupra recenſitis, loco vocis CANTABRI, vocem LABARI perperam repoſuere, vt & fecit dubius Adrian. Turneb. *Aduerſar. lib. 15. c. 16.* à quo abſque diſtinctione, ſequentes; hîc diuerſitatem inter vtriuſque vexilli formam, & vſum in caſtris Romanorum deſcribere aggredimur.

Diuerſitas inter Cantabrum, & Labarum.

gredimur. Nam hac diſtinctione præmiſsâ illorum Scriptorum incuria propalabitur. Quòd ergo nomen LABARI non fuiſſet antiquum, ex eo probat Iſaacus Grangæus *in Not. ad Prudent. aduerſ. Symmach. n.* 488. *fol.* 124. quod *Modeſtus*, & *Vegetius*, qui de nominibus rei militaris ſcripſerunt, illius non meminerint; quapropter eius origo ad tempora *Conſtantini* referenda eſt: CANTABRA verò à tempore *Auguſti* inter Romanas Legiones inuecta fuêre: ergo hæc antiquiora vexilla, & illa recentiora cenſenda ſunt. II. Quia vt idem *Grangæus* ibidem refert: LABARVM, *&* CANTABRVM *quidam exiſtimant idem eſſe, ſed differunt: Nam in exercitu multa* CANTABRA, *ad vnicum* LABARVM. In forma etiam, III. differentia fuit; audi Baronium *d. tom.* 3. *Ann.* 312. *n.* 34. de vtroque vexillo loquentem. *Quòd velum illud tranſuerſa haſtula in* CANTABRIS *alligatum erat, vt rugas aliquas ſui contractione admitteret.* Huius en forma ex nummis: I. II. III.



Quod verò LABARO *inhærebat velum* (proſequitur Purpuratus) *ſic erat expanſum, atque extenſum, vt nullum prorſus ſinum contraheret, & omni ex parte planum, depictas in ſe imagines demonſtraret.* Et proſequitur Grangæus *d. n.* 488. vexillum hoc delineans: *Et huic* LABARO *Nomen* Chriſti *ſuperpoſitum fuiſſe, ex hac figura cognoſces:*



Hinc duo colliges: Aliud, quòd perperam *Turnebus*, & eius ſequaces de CANTABRI voce, myſterio, & vſu dubitantes, *Tertulliani* lectionem veriſſimam immutarunt. Aliud, quòd inter hæc CANTABRI, & LABARI vexilla, in antiquitate, in vſu, & in forma differentia explicita extiterit, licèt in vtroque explicitè CRVX ſedulò coleretur Sed iam ad feſtum Eccleſiæ accedo. *Turnebi, & aliorum lapſus.*

INVENTIO SS. CRVCIS Ieroſolymis ab *Helena* Conſtantini Magni Matre peracta eſt, vt tam antiqui, quam recentiores *Chronographi, Martyrologi, & Scriptores Eccleſiaſtici* profitentur, necnon ſpeciali commemoratione omnia vetuſta *Breuiaria Hiſpaniæ*. Huius rei hiſtoria communis eſt, illam ex Ieronymo Ramiro Noſtro Guardienſi *Hiſtor. Paſſion. Martyr. Innocentis lib.* 4. *fol.* 33. dabimus: *Feſtum Inuentionis S. Crucis.*

ACTA INVENTIONIS SS. CRVCIS Domini ex Ieronymo Ramiro Guardienſi Hiſpano.

QVAM *grauis arbor erat, rigidíſque aſperrima nodis*
Quæ tenuit Chriſti tam duro ſtipite membra?

Florigerâ

Florigerâ non fronde virens, ſed ſpreta tot annos,
Atque æſtus, cœlique imbres perpeſſa cadentes
Aruerat diuulſa ſolo: poſtquam illa cruore
Tincta Dei maduit corpus complexa ſacratum,
Floruit, & Stygias radices egit in oras,
Aſtráque & occluſum reſerauit vertice cœlum,
Complectens ramis, & inundans frondibus orbem.
Salue, téque genu ſupplex, & thure Sabæo
Infidus veneretur Arabs, & ad oſcula pronos
Submittat vultus, meritóſque indicat honores.
CRVX *ô ſancta Dei, ſyluæ decus: en pauet ingens*
Cerberus, & vanum premit ad tua nomina murmur,
Et trepidi toto latitant Acheronte Ceraſtæ.
Illa olim æthereo Paradiſi conſita in horto
Arbor opaca, ferax, quæ dulci tempora guſtu
Inconſumpta dabat vitámque, annóſque perennes,
Signabat virtute CRVCEM, *quæ contulit Orbi*
Morte triumphatâ, mortis contemnere vires,
Iure igitur CRVX *alma pio tibi fumat odore*
Ignis, & excelſo te magni in vertice Reges
Sublimem geſtare ſolent, auróque nitentem.
Dat pulchras tibi terra roſas, tibi concinit æther
Eximias laudes, vates tibi carmina fundunt.
SPIRABAT *tumidas animo* Maxentius *iras,*
Danubiíque amplas compleuerat agmine ripas,
Affectans terras, ac æthera more Gigantum:
Mille acies ductabat ouans, currúſque ſuperbos,
Et vix armatas capiebant rura phalanges.
Vicini circum populi, totúſque tremebat
Orbis, & immani curuabat ſceptra tyranno.
Conſtantinus opes tanti dùm penſitat hoſtis,
Séque videns equitum turmis ad bella minorem,
Nec tàm præſtantes ſub ſignis ferre cohortes,
Mœſtus erat, curáque animum perculſus edaci
Non poterat dulci committere lumina ſomno,
Cernere, nec vultu cœli conuexa ſereno.
Voluebat tacitus ſecum quibus artibus hoſtem
Luderet, aut ſæuæ poſſet ſe opponere pugnæ.
Deplorata quidem cernebat cuncta, nec vllum
Suppetere auxilium, quo regna cadentia firmet,
Ni Deus ipſe polo tribuat miſeratus ab alto.

Euictus

Euictus tandem curis, preſſúſque ſopore
Non plumis lecto extructo regalia membra
Committit, nec fulcra premit ſubſtrata tapetis:
Sed ſolio innitens ſomnum vix tradit ocellis.
Alta regebat equos iam Luna, atque vltimus ignis
In cineres reſolutus erat, galliq́ue priores
Ediderant cantus, thalamóque Aurora cubabat:
Cùm ſubitò igniferis deſcendens Nuntius aſtris
Alloquitur Regem: Vanum depone timorem,
Suſpice & in cœlum placido Dux inclyte vultu.
Ille graues oculos cœlo defigit in alto;
Inuictáque Crvcis *cernit mirabile Signum,*
Cui circum titulus nitido fulgebat in auro:
Victor in hoc Signo referes ex hoſte triumphos.
Confeſtim Princeps detergit pollice ſomnum,
Séque leuat, magniſque replet clamoribus aulam,
Arma petens, clypeúmque ſibi fulgore micantem,
Poſcit equum, iamiámque cupit dare frena volanti
Per medias acies, hoſtémque inuadere ferro.
Aſt vbi Phæbeâ luſtrata eſt lampade tellus,
Fugerúntque atræ diſcuſſa vmbracula noctis,
Decreuit campo ſe Conſtantinus *aperto*
Fundere, & ad pugnam ſenſim prodire cruentâm.
Præuia ſigna gerit ſacro circumlita Signo,
Quod clauſis oculis vidit ſub nocte ſilenti.
Buccina rauca ſonat, Martémque accendit ad arma.
Hinc turmas ferus ille ſuas Maxentius *vrget*
Ad belli feralis opus, ſtimulátque fremendo:
Illinc oppoſitæ procedunt ordine gentes
Portantes Fidei vexilla ſalubria noſtræ.
Fit cædes vtrinque, quatit cœlum vndique clamor:
Iam trepidat, pedibúſque labat Maxentius *ægris;*
Corripiente metu, Crvcis *impenetrabile robur*
Tunc primùm ſenſit, cùm vinci poſſe negabat,
Ergo cùm dæmon Ligni ſimulacra verendi
Aſpiceret iam thure coli, votiſque piorum,
Eius vt effigiem penitus deleret in Orbe,
Iudæis dedit hanc mentem, vt ſub viſcera terræ
Ima, Crvcem *Chriſti infoderent, ſimul atque latronum.*
Gemma nitens, mundíque ſalus immerſa latebat
Ignota tellure diu, & quò fallere poſſent

Lumina

Lumina quærentum, Veneris de marmore facta
Impoſuêre ſuper ſimulachrum ignobile gentes.
Non *tulit Omnipotens Genitor qui proſpicit alto*
Cuncta polo, abſtruſis terræ latitare ſub vmbris
Pondera ſancta Crvcis *Scapulis admota beatis.*
Admonet in ſomnis Helenam, *cui tempus vtrumque*
Cingebat diadema potens, vt præpete curſu
Quæſitura Crvcem *Solymas properaret ad arces.*
Illa volat montes tranſmittens, flumina, valles,
Deuênitque locum, quo Crvx *deſpecta iacebat.*
Foſſores agitare iubet Regina lacertos,
Ac tàm præſtantem manibus iuuat ipſa laborem.
Nunc verſat nitidos, turba ſpectante, ligones,
Egerit & terram, cophiníſque capacibus effert.
Nunc quoque ceſſantes opera ad præclara laceſſit
Promptâ manu, validóſque cupit ſuperare colonos.
Tres animoſa Crvces *inuênit Fœmina tandem,*
Altius effoſsâ terrâ, nec ſcire valebat
De tribus appenſi quæ Crvx *fuit inclyta Chriſti:*
Quandoquidem titulus trunco diuulſus ab ipſo
Non poterat planè rem definire latentem.
Macharius *Præſul diuino Numine plenus,*
Qui Solymas *paſcebat oues, verbóque ſalubri*
Reddebat pingues, dubijs fert lumina rebus.
Nam ſpectare placet, quænam de pluribus arbor
Vna foret Chriſti quondam perfuſa cruore.
Fœmina iampridem morbo cruciata iacebat,
Et deſperatâ plorabat mœſta ſalute.
Nil huic profuerat medicis Epidaürus herbis,
Vitáque iam tenui pendebat languida filo.
Egregius Paſtor fuerant quæ ligna latronum
Admouet ægrotæ; ſed fracto in corpore nullam
Sentit opem, pedibúſque grauis velut antè vacillat.
Aſt poſtquam Domini tetigit Crvx *alta iacentem,*
Redditus eſt membris vigor, & vis priſtina cordi:
Pallor ab ore fugit, macies iam pulſa recedit.
Tunc Helena, *vt lignum vidit cœleſte repertum,*
Inflectit genua, & palmas ad ſydera tendit,
Grata ſalutifero defigens oſcula trunco.
Inque loco, theſaurus vbi latitauerat ingens,
Erexit Regina potens memorabile templum,

Atque

Erexit Regina potens memorabile Templum,
Atque Aras centum niueas, & lumina centum
Victuris ſemper poſuit lucentia flammis.
Ex illo Cæſar, Chriſti iam ſacra profeſſus,
Edicto vetuit ne CRVX *ſit pœna nocentum.*

Huius etenim relationis compaginem Poëta Catholicus ex Sozomen. *Hiſt. Eccl. lib.* 2. *c.* 1. S. Paulin. *Epiſt.* 11. *ad Seuer.* Paulo Diacon. *lib.* 11. Nicephor. *libro* 8. *c.* 29. Seuero Sulpitio, *Hiſt. Sacr. lib.* 2. & Noſtro P. F. Alphonſo Ciacon. *de Cruce, c.* 32. *fol.* 107. qui ad longum eruditè hanc INVENTIONEM recenſet, contexuit. De ea in *Breuiario*, & *Miſſali Muzarabi*, & in cæteris *Hiſpaniæ.*

QVÆRI ſolet: *Quo Anno* CRVX *Domini fuerit inuenta?* Cui quæſitui audi Ciaconium Noſtrum Biacenſem *d. c.* 32. dicentem: *Sordibus igitur ſolo egeſtis, præclariſſima illa* CRVX, *cum alijs duabus* latronum, *& titulo* CRVCIS *Hebraïcè, Græcè, & Latinè à Pilato Præſide ſcripto*, III. *die* Maij, *Anno Chriſti labente* CCC.XXIX. *à tempore* CRVCIS *ſepultæ* CC.XCVI. *comparuit, maximo cum gaudio* Helenæ Auguſtæ, *& fidelium, qui tunc magno numero conuenerant.* Eadem Petrus Ordonius de Zeuallos Noſter Gienenſis *Hiſt. Cruc. Triumph.* 6. *fol.* 31. *Quo anno Crux inuēta fuit?*

APPARITIO SS. CRVCIS *in Arce Carauaccenſi Hiſpaniæ.*] Hæc ſecunda Noſtratum feſtiuitas hoc die eſt, quæ apud *Carauaccam* tanto ſpiritualis iubilationis affectu percolitur, vt penè circumſtantium accolarum oppida ciuibus denudata conſpectentur. De huius APPARITIONIS ſolemnitate ſcripſere Ciaconius *d. Cruc. c.* 35. Zeuallos *Triumph.* 34. *fol.* 216. P. Ioann. Ludouic. de la Cerda *de Angel. Cuſtod.* *Feſtum Apparitionis S. Crucis in arce Carauaccenſi.*

ACTA APPARITIONIS SS. CRVCIS Domini apud Arcem Carauaccenſem Hiſpaniæ, ex Ciaconio.

SVCCVRRIT *opportunè hoc loco, maximè admiranda, & celeberrima, decantatiſſimáque per vniuerſā Hiſpaniam* CARAVACCENSIS CRVX, *ante* CCCC. *annos* CARAVACCÆ *nobilis vrbis Prouinciæ Carthaginenſis, quæ hodie populariùs Regnum* MVRCIÆ *appellatur, magnâ religione aſſeruata; non vllo humano, ſed Angelico duntaxat artificio confecta: Lignea illa quidem, ſed cuius peculiaris arboris materia, ignotum: niſi ex querneâ, vel aliâ paradiſiacâ conſtet. Eius formam, imagine hîc ſubiectâ, exactè expreſſimus.* *Carauacca ſitus.*



Eſt autem CARAVACCA *ciuitas mediterranea, aſpero, & montuoſo iugo incumbens, quæ militibus* S. IACOBI Enſigeri *ſubeſt, arcem habens munitiſſimam, præſidio, & armis ſatis inſtructam, & ſubtus multas ſpecus, & latibula continens ſaxo ipſo excauata. Quæ olim, cum Agarenorum imperio pareret, ergaſtula erant tuta, continendis captiuis Chriſtianis, quos in prædam continuè abducebant. Hanc Agarenus Rex aliquando ingreſſus, arcem inuiſit, & captiuos iuſſit Chriſtianos proferri, qui intra ergaſtula tenebantur. Quos vt macie confectos, & pallido eos eſſe vultu conſpexit, ſortem hominum, & conditionem ſeruilem miſeratus, ne deinceps ergaſtulis reſtringerentur, edixit: ac ſingulos benignè de patria, parentibus, & arte, quam noſſent, percontatus, eos dimittēdos conſtituit, vt in Republica cōmodum liberiùs atque hilariùs ſuo*

quiſque muneri vacaret. Oblatus eſt inter alios Presbyter. Hunc Rex quam artem profiteretur, ſciſcitatus; Sacerdotem ſe eſſe Chriſtianorum reſpondit, & omnes artes, & Regum quamcumque potentiam ſuum miniſterium ſuperare. Rex ſe intueri velle iſtiuſmodi myſterium, ac miniſterium, & vt illud in ſuo conſpectu celebraret, mandauit. Sacerdos contrà reſpondit, deſtitui ſe veſtibus ſacris, & cæteris neceſſarijs ad ſacram rem peragendam, quæ apud Chriſtianos in promptu eſſe ſolerent. Rex continuò iubet, vt è proximo Chriſtianorum oppido omnia peterentur, quæ ad ſacroſanctum Myſterium celebrandum opportuna eſſe videbantur. ARA *intra arcem erigitur. Lapis ſacratus illi ſuperponitur, veſtibus ſacris Presbyter amicitur: calix aderat, panis & vinum conſecranda; &* QVINTO *tunc* NON. MAII *illuxerat, quo ſolemnis* S. CRVCIS INVENTIONIS *feſtiuitas agebatur. Orſurus Miſſam, Sacerdos conſtitit. Cauſam cunctationis Rex ſciſcitatus:* CRVCEM *deeſſe dixit, quæ conſueſſet huiuſmodi miniſterio, & ritibus illo die præſertim, adhiberi. Vix hæc fuerat effatus; cùm, fornice, qui Altari imminebat, dehiſcente, magnus ſplendor effulſit: & per illum hiatum Duo Angeli de cœlo illapſi* CRVCEM *Ligneam bipalmarem deferentes, ſuper Altare paratum depoſuerunt. Stupet Rex Agarenus cum ſuis Aulicis, tanto miraculo conſpecto, & Chriſtianis, qui aderant, lachrymæ obortæ, & ſingultus imo pectore eruperunt, & gemitus: pectus tundunt, clamorem attollunt, & gratias de tanto beneficio vix poterant Deo præ gaudio admirabundi, intonare. Rex cum ſuis Aulicis Chriſtianam fidem complexus, Chriſtianos libertate donauit, & ſacello intra arcem conſtructo, & dicato, Angelicam illam* CRVCEM *intra pretioſam arcam aſſeruandam reponunt, tribus hodie ſeris, & totidem clauibus obſignatam: quarum vnam arcis Præfectus; ſecundam Templi Maximi Primarius Sacerdos; Tertiam Senatus Carauaccenſis habent. Singulis quibuſque annis, die* III. Maij, *quo* CRVCIS Inuentio *colitur, & illa* CRVX *ab Angelis fuit deportata, inſigni pompâ, publicis ſupplicationibus ex arce ad fontem copioſiſſimum, lacum ſuis fluentis efficientem, ferreis clatris obſeptum, deducitur; & ter intra illas vndas ſubmergitur, eiúſque ſacro contactu illæ ſanctificantur, ita vt multis morbis, & ægritudinibus deguſtantium ſubueniant, & multis alijs rebus euadant ſalutares. Ad hoc ſpectaculum innumeræ gentes, & populi ex omni vndique* Hiſpania *confluunt* S. CRVCIS *Lignum illud adoraturi. Tantum theſaurum Ordo Sacerdotum primoris Eccleſiæ illius vrbis voluerunt ſibi vendicare, in Templum ſuum inferentes: ſed eum locum* CRVX *dedignata, in proprium arcis Sacellum concedebat: ideo non niſi iureiurando interpoſito, Clero, Senatuique Carauaccenſi concreditur: qui peractis de more ſupplicationibus, continuò ſe reſtituturos arcis Præfecto pollicentur. Mirandum profectò eſt,* CCCC. *& eo amplius annos viguiſſe illud* Lignum, *citra cariem & teredinem; aut vllum vitium, illæſum perduraſſe. Infeſtatur maximè* CARAVACCA *tempeſtatibus frequentibus, tonitruis, & fulminibus, grandine, & lapidibus, quibus pluit, atque his cœli iniurijs arcendis, & auertendis, datum illi ſingulare illud præſidium* CRVCIS. *Quæ mox vt è ſua theca extrahitur, & hiatum illum contingit, per quem fuit primùm ab Angelis tranſmiſſa, continuò omnia conquieſcunt, & tempeſtas ſedata, tranquillitas, & ſerenitas ſubſecuta.*

Hactenus *Ciaconius.* Qui cùm de Regis nomine, vel quo ſeculo hæc euenêre nihil recenſeat, neceſſarium duximus (vt omnia clarè pateſcant) antiquorum Scriptorum, & aliorum recentiorum hiſtorias percurrere, è quibus ſequentia dubia radicitus abſoluamus.

Quo tempore, & ſub quo Rege Agarenorũ hæc facta apparitio eſt?

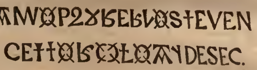
PRIMVM dubium; Quo tempore, quóue Rege Agarenorum hæc S. CRVCIS Apparitio perfecta eſt? Cui facit ſatis Ioannes de Robles Corualan *de Hiſt. Carauaccenſ. lib.* 1. *c.* 7. qui ex Ægidio Zamorenſi in *Aduerſar. Hiſtorial. ad Chronic. Iuliani Archipresbyteri,* hoc eueniſſe contendit ad Annum Domini M. CC. XXXI. Quod & probat ex epigraphe literis Arabicis exaratâ circumſcriptis ad oram circuli feneſtræ, quæ lucem Capellæ S. CRVCIS præbet, hac formâ.

Cuius



Cuius epigraphes ſenſum, Latinum fecit *Michaël de Luna* Medicinæ Licentiatus, Regius Linguarum Interpres, & in Arabica inſignis, hac ſerie: *Anno D.* XCIV. *Arabum: Tempore Mahomet:* Abuzeyt *Rex potentiſſimus, & XXX. homines in hoc habitaculo conuerſi fuerunt ad ſaluamenti veram legem, & hoc Dei gratiâ*, CRVCE Duplicata *mediante, quam* Angeli *Dei attulerunt, & alij multi eos comitantes, & adiuuantes ad celebrationem, ad quorum memoriam hæ literæ fuerunt celatæ.* Hinc liquet quâlis Rex Agarenus fuerit, cui iſta euenêre, qui fidem Catholicam eſt profeſſus, non ſolùm ipſe, ſed & vxor eius Regina *Hayla*, & duo filij, vt liquet ex alia deſcriptione Arabica, quæ adhuc in pariete prædictæ Capellæ, iuxta feneſtram ſuperius delineatam, viſitur hoc ordine:

Verba Arabica Latina facta nomẽ Regis oſtẽdunt.



Quæ verba, vt illa explicauit *Michaël de Luna*, ſic conſtrue: *Ego Regina* Hayla (*nunc* Helena) *Regis* Abuzeyt *coniux vnà cum duobus filijs meis, Dei gratiâ ad fidem conuerſa fui, in cuius rei memoriam, hic inſculpta conſpector.* Alibi etiam aliæ Arabicæ inſcriptiones conſpiciuntur, quarum epigraphes breuitatis cauſa relinquimus. Ad rem deuenio; Iſte equidem Rex *Abuzeyt* Valentiæ, Murciæ, & Carauaccæ illo tempore ſceptra tenebat, quorum Regnorum accolæ ſuſpicati de deſertione ſectæ Mahometanæ in Rege, protinus illum de regno rebelles denudarunt, & in Valentia *Zaben* proclamarunt Regem, & in Murcia *Abenhuc* Principem conſtituêre. Ex quo *Abuzeyt* Iacobum Aragoniæ Regem apud *Bilbilim* interpellauit, vt ipſi à Regno tyrannicè expulſo, ob fidem Catholicam amplexatam, opem ferret. Sic Miedes *Hiſtor. Arag. lib. 5. c. 8.* à quo Robles *Hiſt. Carauaccenſ. lib. 1. c. 15.* Cætera quæ ad huius ſanctiſſimæ CRVCIS Hiſtoriam attinent Lector eruditus adeat *Ioannem de Robles*, qui eruditè breue Opuſculum compilauit, in quo omnia ſuperiùs propoſita dubia prudenti animaduerſione excitat, & antiquorum Scriptorum monimentis, & auctographorum vetuſtorum auctoritatibus, illa, plenis manibus, diluit; & denique inſigniora huius SS. CRVCIS miracula refert.

Alia nominis Reginæ vxoris.

Quis de hiſtoria huius Crucis ſcripſeris?

SS. ALEXANDER, & ANTONINA Martyres.] Vterque ex *Conſtantinopolitana* vrbe oriundus ex antiquis Eccleſiæ Tabulis dignoſcitur; at non eos ibidem paſſos abſque controuerſia comperies. *Menologium* Græcorum, à quo & Math. Rader. *in Viridar. SS. 1. p. fol.* 267. nullo certè modo eorum apud *Conſtantinopolim* ſcribunt agonem, ſed ſolummodo cultum, vt ex ipſis vtriuſque verbis apparet. Audi Menolog. *Eorum* Natalis *celebratur* Conſtantinopoli, *vbi ſanctæ, & pretioſæ illorum reliquiæ reconditæ ſunt, ex quibus multorum morborum curationes ſcaturiunt.* Clariùs Mar. B.

Eorũ cultus apud Conſtantinopolim, non paſſio.

Mart. Hiſp. Maij. F 2 Rader.

Rader. *Illorum* celebritas *agitur* Conſtantinopoli *in Cænobio Maximini, vbi Sancti illorum cineres repoſiti ſeruantur: vnde agri multi ſalutem velut è fontibus hauriunt.* En ex Græcis, non paſſionem apud *Conſtantinopolim* celebratam, ſed cultum, ob ſanctorum Martyrum cineres ibidem aſſeruatos. Sícque intelligẽdum venit verbum *Natalis* in *Menologio*, quod *Raderus* accuratè vertit in dictionem *Celebritas*, vt errorem effugeret, & ne errandi aliis anſam præberet. Ex quibus, & illud elicies, quia in *Menologio*, & *Radero*, non hac die, *Conſtantinopolitana* refertur feſtiuitas, ſed vterque diuerſis diebus. Menologium Die VIII Raderus Die x. Iunij: ergo non de die Paſſionis Sanctorum, ſed de *Tranſlatione* pignorum egêre. Hoc etiam tetigit P. Biuar. *in Chron. Dextr. Ann.* 100. *Comment.* 2. *n.* 4. *fol.* 203. licèt non ſic digeſtum, & tantum præſumptione fundatum. Ideóque in Martyrologiis Latinis, vbi *Conſtantinopolis* nomen innuitur, non de martyrio intelligas, ſed de cultu Scriptores fuiſſe locutos. Equidem his cognitis ad verum agonis ſitum deueniamus. *Paſſionis locus probatur.* *Dextrum* auſculta: *Olcadibus in Carpetania Hiſpania Tarraconenſis, non procul à Valentia tranſlati ſunt (vt quidam volunt) & ibidem paßi* Alexander *Miles*, & Antonina *Virgo III. Idus Aprilis, qui Conſtantinopoli huc venerant, & coluntur Conſtantinopoli, vt Ciues, licèt alibi paßi ſint illuſtre martyrium, quorum acta paßim habentur.* Idem *Ann.* 285. tanquam de antiquis Martyribus, ſic: *Olcadibus Hiſpania* Alexander, & Antonina *Virgo, paßi celebrantur.* Poſt relatos, eius Acta ſcribunt *Surius, Cornelius, Graßis, San Millan, Sanctorus, Vega, Ribadeneyra, Villegas*, & alij Florum-Sanctorum Compilatores. Ea ex antiquis monumentis exſcribemus ſic:

ACTA SS. ALEXANDRI, & Antoninæ Martyrum Conſtantinopolitanorum Olcadibus in Hiſpania paſſorum; ex Metaphraſtes, & Dextri ecphraſi.

Origo. SS. Alexander, & Antonina *ex vrbe* Bizantio *Thracia orti, ille Miles, hæc Virgo nomen Chriſto dederunt, & illi intrepidè adhæſerunt Catholici. Sed oborta in illis partibus perſecutionis contra Chriſti aſſeclas procella, in* *In Hiſpaniã pergunt.* Hiſpaniam *aduentantes, & mediterranea loca perquirentes, ad* Carpetaniæ Olcades *peruenerunt, vbi Deo ſeruientes, & fidem obſeruantes, vitæ curſum, virtutum floſculos colligentes, peragebant. At cùm cœpiſſet temporibus illis ingens perſecutio; inter alios oblata eſt* Feſto *Præſidi* Hiſpaniæ, *homini* *Antonina comprehenditur.* *omnis miſericordia experti, ſanctißima Virgo* Antonina, *quæ in perferendis pro pietate certaminibus, admirandam fortitudinis, & conſtantia ſignificationem dedit. Nam* Feſtus, *vt eam in ſuam ſententiam impelleret, & donis, & muneribus amplißimis, & minis horribilibus expugnare perfidè conabatur. At Virgo eius non modo munera reiecit, minâſque contempſit, ſed etiam con-* *Cæditur.* *ſtanter Deos eius; dæmones eſſe dixit. Quo verbo commotus Præſes, primò maxillas eius alapis cædi, deinde in carcerem, à quatuor militibus abduci, iuſſit. Illa autem læto animo, & hilari vultu, in carcerem abijt, ac ſtatim poſitis humi genibus, nocte, & die precibus Deum ſibi in auxilium popoſcit. Cùm verò tres dies in eo pietatis ſtudio conſtanter egiſſet, repente horribili de cælo* *In carcere recluditur.* *tonitru, clauſtra ipſius carceris perfracta ſunt, & ingens lumen obſcuros carceris angulos illuſtrauit, Virginémque vox de cælo cibum, potúmque ſumere* *Ab Angelo confortatur.* *hortata eſt, vt inuicto animo, cum Tyranno altera die congredi poſſet. Fecit illa, vt cælitus monita erat, ac placidè ſe ſomno tradidit.*

Inſequenti luce Præſes pro Tribunali ſedens, eam adduci iuſſit, Illa autem protinus adducta, ſublatis cum intima pietate in cælum oculis, iterum Chriſtum inuocauit: cúmque Feſtum *in tribunali ſuo ſuperbientem cerneret, leni-* *Virgo ad Præſidem.* *ter ſubriſit:* Tùm Feſtus: Ecquæ (*inquit*) tibi ridendi cauſa eſt? *Cui Virgo:* Dicam equidem: Præuideo iſtud tuum ſolium euertendum, ideóque inanem tuam gloriam riſi. *Senſit Præſes Virginis contumeliam, iuſſitque illam flagellis verberari. Quæ iterum oculis ad cælum ſublatis:* Gratias tibi

(*inquit*)

(*inquit*) ago Domine Deus meus, quòd me miſeram, & peccatricem famulam tuam, Sanctorum tuorum honore dignatus ſis.

Hu auditu, Praſes magis turbatus, cùm ſe contumelys peti exiſtimaret, iuſſit eam ad lupanar abduci, vt omnium expoſita libidini vexaretur. Sed Deus, qui ſuorum cura paterna prouidentia gerit, per Angelum ſuum, Alexandrum *Commilitonem, & Conſociam, annos natum tres & viginti, excitauit, vt Virgini in tantis periculis conſtitutæ, maturè opem ferret. Is in eam cellam, in qua Virgo erat, ingreſſus, ſe ad eius pedes abiecit, & quomodo per Angelum admonitus eò veniſſet, expoſuit. Dum hæc fierent, repente lux magna vtrumque circumfulſit, & vox cælitùs dimiſſa;* Antoninæ (*quæ inſidias ſuſpicabatur*) *metum omnem ademit, ex quo cognito* Alexandro *Concine, ipſa ipſius induta chlamyde, vultu in terram demiſſo, illinc egreſſa eſt, & tanquam damula quædam è laqueis liberata, corporis pollutionem euaſit.*

In lupanar abducitur.

Ab Alexandro Concine liberatur.

Præſes miſſis quatuor militibus, eam è lupanari adduci iuſſit, vt quibuſcunque poſſet ignominiys afficeret. At milites cùm locum ingreſſi Alexandrum *inuenirent, vehementer perculſi, manu apprehenſum ad Præſidem duxerunt. Quo viſo, Præſes maiore oppreſſus admiratione:* Video (*inquit*) quid ſit. Tu nefariam illam, à te vitiatam, chlamyde tua contectam dimiſiſti, quam te vxorem ducturum promiſiſti; ſed meas nequaquam manus effugies. *Sic conuerſus ad milites, iuſſit eum ſuſpendi, & flagellis acriter verberari. Cúmque tormentis fatigaretur, neque tamen vocem vllam, vrgente nequicquam Præſide, ederet; ecce* Antonina *diuinitus mota, forti, virilique animo ad Præſidem redyt, qua viſa* Feſtus *mente confuſa, ac perturbata, militibus, vt eam quæſtionibus ſubycerent, imperauit. Ardebat enim ſcire Præſes, nùm ab* Alexandro *vitium paſſa eſſet. Cúmque multis eam cruciatibus vrgeret, vt quid cum* Alexandro *egiſſet, proderet; tandem ait,* Scelerate, & crudeliſſime Præſes, nos neque tuæ crudelitatis, neque libidinis participes ſumus, nam Deus ipſe cui ſeruimus, me ſua miſericordia incorruptam ſeruauit.

Comprehenditur Alexander.

Torquetur.

Antonina ſuccurrit.

Feſtus *hoc reſponſum admiratus, cùm nullo modo eos, vt Dÿs ſacrificarent, impellere poſſet, amborum manus abſcindi iuſſit. Illi verò, prolata ſententia, mox manus extendentes, amputandas obtulerunt: Eo affecti ſupplicio, cùm generoſi Chriſti milites eandem animi fortitudinem, conſtantiámque reſeruarent,* Feſtus *in furorem conuerſus, ingentem in quadam fouea pyram excitari iuſſit, inque eorum arida pice vehementer flagrantem, Martyres conyci; ne vlla ipſorum memoria, oſſibus eorum in cinerem redactis, deinceps ſtaret. Cúmque hæc omnia ex animi ſui ſententia perfeciſſet, Martyres ſuccenſi ad coronam peruenerunt æternam* v. Non. Maij *Anno IC. Domini,* Imperante Domitiano. *Sanctorum cineres poſtea in Conſtantinopolim tranſlati fuere de quo feſtum concelebrauit die X. Iuny.*

Virim manus amputantur.

Flagellatur.

Coronatur.

Hactenus Acta; quæ pleniora retulimus, vt Sanctorum Martyrum originem agnoſcas, & ipſorum locum agonis non ignores. Ex *Conſtantinopolitana* vrbe oriundos diximus, vt *Menology*, & *Radery* ex Græcis inconſtantiam ſuppleremus. Illud ex *Caſtello Cardemo*; Iſte ex *Dardamo vico* natos contendit; & quia vtriuſque aut caſtelli, aut vici vicinia *Conſtantinopolitana* ditionis fuit, ideò ab vrbe ortos fatemur.

Quo loco oriundi?

Quantum *Dextri* opinioni deferat *Feſti* Præſidis *Hiſpaniæ* commemoratio, ipſo illo tempore, quo agonem Martyres impleuêre, ex Inſcriptione *Pontis Alcantaræ*, vbi Decreto Senatus Domitiani nomen deletum eſt, auſculta:

Feſti Præſidis memoria in Hiſpania.

IMP. CÆS. VESPASIANO AVG. PONT. MAX.
TRIB. POT. X. IMP. XX. PP. COSS. IX.
:::
:::
. CALPETANO RANTIO QVIRINALI
VALERIO FESTO LEG. AVG. PR. PR.

De qua inſcriptione, & tempore erectionis videndi Ambroſ. Moral. *lib. 9. c. 25.*

P. Biuar. *ad Dextr. in Chron. Ann.* 100. *n.* 4. *fol.* 203. *Comment.* 2. Aliam ſimilem Inſcriptionem apud *Galleciam*, refert Gruter. *fol.* 350.

Quo Anno paſſi? Quatenus ad paſſionis annum, *Martyrologium Romanum*, neſcio à quo deſumpſit, imperante *Maximiano*, illos martyrio coronatos ſcribit, quando nec acta ipſiſſima à *Metaphraſte* concinnata, à *Lippomano* exſcripta, & à *Surio* relata tale quid dixerint, imò nec *Menologium*, nec *Raderus*, nec *Alexander de Peregrinis*, nec *Felicius Conſtantius* in ſuis Martyrologiis. Ergo ſignum eſt, olim ignoratum fuiſſe agonis tempus; quod procul dubio ad annum XCVIII. aut IC. accidiſſe ex *Dextro* fatendum eſt, vt inquit P. Biuar. *vbi ſupra.*

Quo loco? De Paſſione apud *Olcades Carpetaniæ* iam ex *Dextro*, eiúſque Commentatoribus probauimus; nunc ex *Auli Hali* codice M S. meo peruetuſtum Epigramma ſubiicimus, in quo poëſeos rationem non ſpectes.

PRO SS. MARTYRIBVS CONSTANTINOP. Alexandro, & Antonina apud Olcades Hiſpaniæ paſſis.

Patria communes dimiſit Martyres Olca,
Vnus Alexander, *Altera &* Antonia.
Olcadibus *dedit almos* Carpetania *Diuos*;
Bizanti quamuis quilibet ortus erat.
Demum martyrio lubens coronatur vterque,
Ille redempta hara, Illa reducto viro.

Topographia. Olca, ſeu Olcades, Antiquiſſima *Hiſpaniæ* vrbs in *Carpetaniæ* agro, condita (vt creditur) ab Hebræis, quos Nabuchodonoſor in exilium miſit, & ad *Hiſpanias* aduexit Nabu-zardam eius Dux. Poſtmodùm verò illius vrbis ſitum occupauere *Hiſpani* vetuſtiſſimi, quos Olcades dixère, à quibus nomen inditum vrbi, *Conditor.* vt fatentur Roder. Mendez in *Populat Hiſp. fol.* 40. & P. Quintana-Dueñ. *Hiſtor. SS. Toletan. fol.* 414. Eius meminit Polybius *lib.* 3. *Hiſt.* vbi refert quod mortuo Amilcare Carthaginenſium Duce, eius loco Annibal ſuffectus eſt, qui *accepto imperio nihil cunctandum ratus, exercitum in* Olcadvm *fines, veluti ad ſubuertendum eos, duxit.* Ferè eadem T. Liu. *lib.* 21. vbi de hiſce Populis frequens mentio eſt. De qua videndus Ludouic. Non. *in Hiſpan. c.* 47. qui ex auctoritate *P. Marianæ* illam hodie Ocaña vocat.

C. B. Paschasivs Arnvgvs Eremita.] Iſtius ſanctiſſimi Confeſſoris memoria adhuc inter Eccleſiaſticas tabulas licèt ſcripta non fuerit, ex quo in Martyrologiis eius non inuenitur nomen, nihilominus apud Noſtros in pretio fuit, & eſt, propter *Scriptores de B. Paſchaſio.* miram ipſius ſanctitudinem, & frequentem miraculorum operationem. De ipſo Iulian. Petri *in ſuis Carminibus fol.* 156. hoc conſarcinat elogium: *Contemporaneus meus* Paschasivs *Ciuis Toletanus, Vlmeti domum habens, vita, ſignîſque mirabilis claruit in vita, & in morte. Peregrinatus eſt in terram ſanctam Ieruſalem; inde rediens ædificauit domum in laudem* S. Crucis, *quam ipſe dilexit, paupérque fuit; in cuius ego laudem verſus feci, qui incipiunt:*

Sub Cruce, ſub Chriſto, dùm corpore vixit in iſto.

Quia ſigno Crucis multa fecit mirabilia. Obijt ibi die noto S. Crucis Maij, Era. M. C. L. XXIII. Vir ſanctus fuit. Hucnſque Iulianus D. D. Prudent. de Sandoual Epiſcopus Pampilonenſis. Regius Chronographus *in Vit. Imperatoris Alphonſi VII. folio* 200. agens de aduentu ad Hiſpanias Almohadium Sarracenorum, refert plurimos ſanctiſſimos Viros Muzarabes à ſuis vrbibus diſceſſiſſe propter huiuſmodi Agarenorum ſæuitiam, inter quos enumerat *Clementem* Archiepiſcopum Hiſpalenſem, qui relictâ Sede, apud *Elnoram* Carpetaniæ, hodie *Talauera*, diem clauſit

ſanctus

ſanctus Vir, & lingua Arabica inſignis, indéque ſic proſequitur: *Alter ex exulibus fuit* Arnvgvs *Sanctus Eremita, qui ad* Vlmetum *acceßit, & iuxta vrbis mœnia in montis cacumine ad Septentrionem extruxit Eccleſiam ſub titulo* S.Crucis,*qua nunc Monialibus Commendatarijs S. Ioannis Maltenſis, vrbis Zamora, paret. Vitam, & ſanctitatis famam indigitans antiqua litera in marmore inciſa, qua ſancti Viri acta recenſent, huiuſmodi.*

Sub Cruce, ſub Chriſto, dum corpòre vixit in iſto.

Marmor eſt ſimile alabaſtro, litera in circulo integro inuiſuntur, in cuius medio gryphi imago reſpicitur: in altera obali ſuperficie, Solis; in altera Luna deficientis, in medio Stella characteres conſpiciuntur. Hæc Sandoualius. Acta à nemine ſcripta, ſic extendere opus erit.

ACTA B. PASCHASII ARNVGI Preſbyteri Toletani, & Eremitæ Vlmetenſis, ex Varijs.

Paschasivs Arnvgvs *genere fuit* Hiſpanus, *& origine* Toletanus, *ex antiquis illius vrbis nobilibus Gothis, quos Sarracenorum* Hiſpanias *inuadentium, inter ipſos vitam agere, & fidem Chriſti conſeruare, titulo* Muzarabum, *aut inuaſionis pactio, aut neceßitatis conuentio permiſit. Illinc cum cæteris Catholicis* Paschasivs *populi, & regni captiuitatem lachrymabiliter deplorabat, & à Deo antiquam regionis, & religionis libertatem depoſcebat. Hanc demum accepit vrbs Regia, opera, & ſtrenuitate* Aldephonſi VI. *Catholici Caſtellæ, & Legionis Regis, qui vrbem recepit die Dominico,* XXV. Maij. *S. Vrbano Pontifici, & Martyri dicato, Era* M. C. XXIII. *Anno verò Chriſti* M. LXXXV. *Quanto hoc acciderit Chriſti aſcetarum gaudio, & tripudijs, ipſa Hiſtoriarum ſeries manifeſtat. Igitur optata hæc cùm eueniſſent, S. Vir* Paschasivs, *iam factus Presbyter, aut voti vinculo, aut pietatis affectu, ſancta vrbis Ieroſolymitanæ loca, vbi noſtra fuit redemptionis palæſtra, viſitare diſpoſuit. Hoc ergo animi deſiderio* Toletum *relinquens, periculoſum, inter tot quæ illo tempore pullulabant in Oriente bella, eſt iter aggreſſus. Qui luſtratis illis ſacratis locis in* Hiſpaniam *repedauit, & apud* Hiſpalim *vela ſoluens, ibidem, pro tunc, ſedem fixit, vbi charitatis officia miniſtrans, & Chriſtianorum neceßitatibus occurrens, coram Deo, & hominibus acceptus mirabiliter euaſit. In hiſce virtutum diſtentus ſtudijs, mirificè florebat, quando effera Almohadinum Agarenorum ſecta in Mauritania angulis pullulare, & Arabum animos depaſcere cœpit, tanta illorum populorum ſtrage, vt ſubuerſis antiquorum rituum perfidi Pſeudopropheta vinculis, & Almorauidum viribus, ad vſque Regni ſceptrum conſcendere fuerit auſa. Igitur Marrochiorum imperium Abdelmon filius figuli, occiſo Albohali illorum Principe, gubernandum per tyrannidem, cùm ſuſciperet,* Hiſpanias *aggredi, eiuſque vrbes euertere, Chriſtianum nomen extinguere, & omnia Catholicam religionem redolentia delere, Almohadio, eius hæreſis auctore, curante, & ſuadente, immenſo milite, decreuit. Hàc appulſus, Bætica omnes ferè vrbes abſque controuerſia recepit, in quibus Chriſtianos Muzarabes, quos aliorum Regum munificentia permiſerat, aut gladius abſumpſit, aut error Sarracenorum vitiauit, aut fuga ſaluos à diſcrimine ſeruauit. Inter hos* B. Clemens *Hiſpalenſis Archiepiſcopus diſceßione furorem fefellit, qui* Eluoram *Carpetaniæ adiens, ibidem inſigni ſanctitatis odore vitam exuit. Itidem ex profugis* Paschasivs *numeratur Noſter, qui relicta* Hiſpali, *non in patriam, vt meliori, Deo deſeruiret, fuge, ſed* Vlmetum *Vacceorum vrbem properauit. Ibidem relictis mundi illecebris, Oratorium extruxit, vbi ſimulachrum* Crucis Viuificæ, *cui erat intenſa deuotione addictus, erexit. Ibidem in paupertate concupita, licèt dimite, ſigno* Crucis, *miraculorum gaza, Presbyter Eremita vitæ perfecit laudabilis excurſum, quouſque ad meliora domicilia, cùm ſe ad ea ornatu aptaret*

Origo.

Presbyter fit.

Ieroſolymã pergit.

Hiſpalim reuertitur,

Aduerſus Muzarabes perſecutio.

Clemens Hiſpalenſis Epiſcopus vrbem deſerit.

Paſchaſius Vlmetum deuenit.

Eccleſiam S.Cruci dicat.

tares virtutum, viaticúmque myſticum corrogaret, fronte compoſita, non vt eiectus, ſed vt emiſſus, migrauit v. Non. Maij *Anno Domini* M. C. XXXV. *Ad cuius ſancti Concinis, & contemporanei ſarcophagum, hoc* Iulianus Petri *Archipresbyter Toletanus diſpoſuit, & poſuit carmen ſepulchrale*:

Moritur.

Sub Cruce, ſub Chriſto, dùm corpore vixit in iſto,
Cœlica facta dedit. quem lapis iſte tegit:
Ordine tam pulchro ſancto dominante ſepulchro,
Pauperiem voluit ſemper, & hanc docuit.
Cœlitus adiutus, pacis anxius, indéque tutus
Hoc ſibi fecit onus, quod tenet iſta domus,
Hanc ſublimauit viuens, moriénſque beauit;
Auctam diuitijs, moribus atque pijs.
Preſbyter inſignis, fulgens vt ſtella, vel ignis:
Hic fuit abſque dolo, regnat & ipſe polo.
Mille trahunt centum, ſeptuageſima, ARNVGO.

Eius Epitaphium. — *Mortis Annus.*

Et addit meus M S. Codex:

Cum tribus Eram ſi numeres Hiſpaniæ.

Sandoualij lapſus. Hinc eſt notandum PASCHASIVM Noſtrum non *Monachum*, vt innuit *Sandoualius*, ſed Presbyterum fuiſſe ſecularem; & licèt eremiticam vitam duxerit S. iſte Vir, non ex hoc *Monachus* cenſendus eſt. Nec minus monaſterium exſtruxiſſe, ex verbis epigrammatis elicitur, ideóque ecphraſi *Iuliani*, qui PASCHASII ſynchronos fuit, adhæreo; in qua nulla de *monachatu*, nec de erectione cœnobij mentio colligitur.

Topographia. VLMETVM vrbs Vaccęorum antiqua, vt ex Florian. de Ocampo *lib. 3. Hiſt. Hiſpan. c.* 40. liquet. Hodie OLMEDO, villa in Epiſcopatu *Abulenſi*; De qua agunt plures, quos refert Roderic. Mendez in *Populat. Hiſpan. fol.* 36. Medina *de Magnitud. Hiſpan. lib.* 2. *c.* 115.

D. Venerabilis IOANNA cognomento *de la Cruz* Virgo.] Licet nondùm ſit inter Sanctos relata, eius memoriam recolunt Arturius à Monaſterio in *Martyrol. Franciſcan. h. d. fol.* 173. huiuſmodi elogio: *In Territorio* Toletano *iuxta* CVBAM *Pagum*

Scriptores. B. IOANNÆ à Cruce, *Virginis Tertiariæ, quæ ob miras eius virtutes Abbatiſſa electa, oratione, patientia, paupertate, ac vita auſteritate maximè floruit: quam Dominus ſpiritu prophetico; dono linguarum, & gratiâ miraculorum, in vita & poſt obitum, copioſiſſimè exornauit.* Auguſtin. Vvichmans in *Diar. Eccleſ. fol.* 20. huiuſmodi: *In Monaſterio* S. Mariæ de la Cruz, *in* Hiſpania, *Natalis glorioſæ Virginis* IOANNÆ de la Cruz, *quæ poſtquam miraculoſas indulgentias, etiam contra peſtem, è cælo impetraſſet, ab Angelo vocata, inter paſſionis Dominicæ lectionem, ad Sponſum euolauit.* Idem in *Apothec. ſpiritual. Pharmacor. c.* 54. *fol.* 259. plura de ea diſſerit *Gonzag. Hiſt. Ordin. Minor.* 1. *p. in BB. Fœmin.* 2. *&* 3. *Ordin.* Barez *in Chron. Minor. lib.* 2. *cap.* 23. *vſque ad* 36. Galter. *in Coſmograph. ſacul.* 16. *fol.* 546. Algezir. *in Arbor. Epilog. Poyraus Triplicat. Coron. Virg. tractat.* 3. *c.* 4. §. 4. *n.* 7. Mariet. *Hiſter. SS. Hiſpan. lib.* 19. *c.* 20. *&* 21. Marian. *libro* 5. *cap.* 11. Elzear. *in ſacr. Mont. Oliuet. libro* 3. *cap.* 4. Valerianus *de SS. Fœmin. Ordin Minor. lib.* 4. *à c.* 20. *vſque ad* 27. & alij ab Arturio relati *fol.* 174. §. 6. Eius Acta ſcripſêre nonnulli ex Noſtris patrio idiomate; ſed Latino ſermone *P. Cornelius Thielmans.* Aſt quia nondum à Sede Apoſtolica eſt Beatis adiecta, eius vitæ epilogum ex *Arturio* per tranſennam dabimus, ſic:

Acta per ſynopſin. *Naſcitur Anno* M. CCCC. LXXXI. *in Diœceſi* Toletana, *ex parentibus honeſtis, ac Chriſtianis. A iuuētute eximia pulchritudine decorata eſt: ſed virtute venuſtior erat; nam puerilia fugiens ætatis, Chriſto Sponſo iam placere ſatagebat. Annos ſeptem nata, matre orbata eſt: túncque ipſa cœpit pœnitentiæ operibus operam dare: abſtinentiæ erat non vulgaris: ſemel tantum in die comedebat: in pane, & aqua ieiunia obſeruabat: imò duobus,*

aut

*aut tribus diebus etiam à cibo omnino abſtinebat. Cilicium deferebat ad carnem: diſci-
plinis vſque ad ſanguinis effuſionem, corpuſculum edomabat, ſummè cupiens monaſticam
vitam profiteri. Cùm igitur Decimumquintum annum attigiſſet, ad Monaſterium Ter-
tiariarum* S. Mariæ de Cruce *D. Paſſ. à Pago* Cuba, *Toletanæ diœceſis ſitum (illi enim
Sacra Deipara ſuaſerat, vt ſe illuc Deo in poſterum famulatura conferret) profecta eſt;
ſororéſque cum lachrymis rogare cœpit, vt ſe in earum conſortium admittere vellent. Quæ
tandem ab illis recepta, totius ſanctitatis forma omnibus facta eſt; adeóque in omnium
virtutum genere profecit, vt facillimè ſuæ vocationis auctricem prodiderit. Mira fuit
eius paupertas, vitæque auſteritas, ac pœnitentia: orationi maximè addicta erat, ſed
Crucis, ac Paſſionis Chriſti myſterijs ſupra modum delectabatur; ita vt ſæpe in ecſtaſim
raperetur: quo tempore ſecreta diuina pandebat, & abſcondita cordium reſerabat: lin-
guíſque diuerſis loquebatur, hinc miraculis ingentibus à Domino illuſtrabatur. Ea propter
ad regendam Abbatiam eligitur; quo munere accepto, ſororibus ex tempore ſuaſit, vt to-
tius rei domeſticæ cogitatum in Domino iactantes, ſéque omnino illi credentes, egrediendi
libertate, quâ gaudebant, ex ſolemni voto renuntiarent, quatenus diuinorum contempla-
tioni myſteriorum plenius vacare poſſent. Cuius denique operâ factum eſt, vt ab eo tem-
pore, Quartum quoque Votum huius loci Religioſæ emiſerint, inuiolabilis ſcilicet clauſuræ.
Tunc nomen huius ſanctiſſimæ Virginis per vniuerſam* Hiſpaniam *celeberrimum euaſit.
quam ob rem ex diuerſis partibus, Nobiliſſimi quoque Viri ad eam confluebant, ſéque, at-
que eorum grauiſſima negotia, ab ea Omnipotenti Deo commendari maximè exoptabant.
Multa etiam patientiſſimè tulit aduerſa: multas æquo animo ſuſtinuit calumnias: ſæpè
etiam à dæmonibus vexata, & pugnis laceſſita, in patientia victoriam reportabat. Quid
de magnis, acerbiſque illius infirmitatibus? Ea omnia pro Chriſto libentiſſimè tolerabat.
Tandem omnibus Sacramentis debitè ſuſceptis feliciter obdormiuit in Domino* v. Non. *Moritur.*
Maij, *Anno* M. D. XXXIV. *ætatis ſuæ* LIII. *Dominica die, hora* VI. *pomeridiana. Cuius
ſacrum Corpus, diebus Quinque manſit inſepultum, ob concurſum populorum, illud deuotè
viſitantium, quibus expletis, tumulatum eſt in Clauſtro Monialium. Verùm creſcente
piâ fidelium deuotione, exinde tranſlatum eſt in chorum Eccleſiæ Abbatialis, propè ſum-* *Tumulatur.*
*mum Altare, à cornu Euangelij, & in honorificentiori ſepulchro collocatum, vbi maxima
veneratione colitur; ob præclara, quæ Deus illic operatur, miracula.*

De *Granis Roſarijs* per interceſſionem huius S. Virginis, Angelo Cuſtode me- *Grana Roſarij à Domino benedicuntur in cælo.*
diante, à Deo ipſo benedictis, multíſque gratiis decoratis, plura apud Noſtros,
aliqua apud Vvichmans *d. c.* 54. vbi indulgentias à Domino conceſſas, à Roma-
nis PP. Gregorio XIII. & Paulo V. fuiſſe confirmatas refert.

QVARTO NON. MAII.

DIES IV.

A. S. Licinianus *Carthaginis Spartariæ, in Hiſpania Epiſcopus, & Securæ natus, fuit doctrinis & in Scripturis doctiſſimus, qui cum* Conſtantinopoli *exularet, veneno occubuit; ſed iuſtus quacumque morte præoccupatus fuerit, anima eius in refrigerio erit.*

B. Cordubæ V. Alvarus, *vt quidam credunt* S. Eulogij *Martyris, & Epiſcopi Toletani electi, frater, eiúſque amicitiâ, & fide coniunctiſſimus, fuit nobiliſſimo Gotho-*

rum genere procreatus; ſed doctrinâ, pietate, & alijs virtutum cumulis nobilior, ſanctiſſimè moritur.

NOTÆ.

A. *Scriptores Eccleſiaſtici.*

SANCTVS LICINIANVS Epiſcopus.] Acerrimus fuit fidei Catholicæ defenſor, & Arianæ hæreſis perſecutor; de quo S. Iſidor. de Scriptor. Eccleſ. iſtud adnectit elogium: LICINIANVS *Carthaginis Spartaria Epiſcopus, in ſacris Scripturis doctus, cuius quidem nonnullas Epiſtolas legimus: De Sacramento Baptiſmatis vnam, & ad Eutropium Abbatem, poſtea Valentia Epiſcopum, plurimas. Reliqua induſtria, & laboris eius ad noſtram notitiam minimè peruenerunt. Claruit temporibus Mauritij Auguſti. Occubuit* Conſtantinopoli *veneno, vt ferunt, extinctus ab amulis. Sed, vt ſcriptum eſt, Iuſtus quacumque morte praoccupatus fuerit, anima eius in refrigerio erit.* S. Marc. Maxim. *in Chron. Ann.* 585. agens de Porcellorum Hiſpana familia, proſequitur: S. LICINIANVS *Carthaginis Spartaria Epiſcopus, & S. Pontius Porcanus Abbas Lirinenſis, ex hac gente fuerunt; maximi in Hiſpania, Gallidque Fidei defenſores.* Et *Ann.* 588. mortem ipſius indigitans, ait: *Conſtantinopoli moritur, non ſine vehementi ſuſpicione veneni,* LICINIANVS *Carthaginis Spartaria Metropolitanus.* Iulian. Petr. *in Aduerſ. n.* 463. *fol.* 130. licèt in excuſis nomen vitiatum, ſic: S. LICINIANVS *EPISCOPVS Carthaginenſis ſecura (vt quidam volunt) natus, praceſſit in Sede Dominicum, & Fulgentium bis Epiſcopum Carthaginis.* Et n. 464. proſequitur: S. LICINIANVS *Archiepiſcopus Carthaginis Spartaria tempore Mauritij veneno perimitur, ab aduerſarijs hareticis; hoc eſt anno D. LXXXV. Quarta die Maij. Vt Sanctus habetur à BB. Iſidoro, & Ildephonſo.* Sic legendum ex antiquis MSS. de eo ſcripſerunt præter relatos, P. Ioannes Marquez *de origin. Eremit. S. Auguſtin. pag.* 205. Gordon. *in Chronol. Ann.* 584. *fol.* 197. Trithem. *de Scriptor. Eccleſ. fol.* 244. Moral. *Hiſt. Hiſp. lib.* 11. *c.* 70. Padill. *Hiſt. Eccl. Hiſp. tom.* 2. *Cent.* 6. *c.* 50. Vaſſ. *in Chron. Ann.* 591. P. Martin. de Roa *Hiſt. Malacit. c.* 12. *fol.* 38. P. F. Alphonſ. de Varg. *Hiſt. B. M. Hortana. c.* 1. *fol.* 13. Caſcales *Hiſt. Carthag. Diſcurſ. fin. fol.* 426. Roder. Caro *in Not. ad Maxim. in Chron. Ann.* 585. *fol.* 203. *lit. E.* R. P. F. Thom. de Herrer. *in Alphabet. Auguſtinian. lit. L. fol.* 2. M. Ægid. Gonſ. Dauil. *Hiſt. Carthagin. fol.* 305. Biuar. *in Not. ad Max. fol.* 632. & 665. Ex quibus huiuſmodi acta compagino.

Hiſtoriographi.

ACTA S. LICINIANI EPISCOPI Carthaginis Spartaria Hiſpania ex M. Maximo, & alijs.

Origo.

Natiuitas, & educatio. Fit Epiſcopus.

Redarguit Vincentium.

LICINIANVS *ex Nobiliſſima Romanorum familia, qua* Porcellorum *in* Hiſpania Tarraconenſi, *vrbe* Bigaſtro, *dicitur, originem traxit. Hic* Securæ *natus, & in* Seruitano *cænobio, à* S. Donato *extructo, nutritus, liberalibus ſtudijs edoctus, & virtutibus ornatus, ad Sedem* Carthaginis Spartariæ *Metropoliticam, Cleri, & Populi ſuffragijs, diuináque diſpoſitione deuenit. In huiuſce oneris, & honoris culmine plurimis ab hareticis eſt perſecutionibus impetitus, ſed à Deo cuius cauſam gerebat liberatus, duplicatis viribus illorum errores ſic arguebat, vt nullus ipſius veritatis fulmini reſiſtere poſſet. Per idem tempus* Vincentius *Cæſarauguſtana Eccleſia Epiſcopus,* Leouigildi *Regis blanditijs, doniſque à fide Orthodoxa deſciuerat, & impietatem Ariana perfidia, non abſque totius orbis Hiſpanici ſcandalo, induerat, ex quo* LICINIANVS *Noſter, &* Seuerus *Malacitana Eccleſia Epiſcopus, iunctim libellum aduerſus apoſtatam Epiſcopum ſcripsère. Cuius apologia ſtylus cùm ad Regis perueniret auditum, aduersùs ſanctiſſimos Praſules indignationis arma conuertens,*

conuertens, Licinianvm *è medio tollere*, *& ex* Hiſpaniæ *aliò exulare curauit. Tunc apud* Ebuſum *Inſulam ſub Carthaginenſi Epiſcopatu comprehenſam*, *quidam* Vincentius *Vir illiteratus*, *& parùm cautus*, *tanquam ſubditus conſuluit* Licinianvm *circa quaſdam Epiſtolas*, *quæ credebantur de cœlo cecidiſſe Romæ*, *in memoriam S. Petri. Cuius conſultationi hæc reſpondiſſe legitur.* *Relegatur.*

Inter variastribulationum anguſtias Nos non piguit, cogente charitate Chriſti, hæc qualiacunque ſint ad Sanctitatem veſtram, verba dirigere, inſinuantes accepiſſe Nos literas veſtras, & de veſtræ ſoſpitatis bono gauiſos: ſed in eo non minime conſtricti ſumus, quòd literas cuiuſdam, quas ad Nos direxiſti, ſicut tuæ indicant literæ, ſuſceperis, & de Tribunali eas populo feceris annunciari. Ego verò mox à te tranſmiſſas accepi, in præſentia ipſius perlatoris; exordium ipſarum literarum legens, & non patienter ferens, nec dignum ducens, nænias ipſas perlegere, ſtatim ſcidi; & in terram proieci, admirans, quòd iis credulus fueris, & poſt Prophetarum vaticinia, Chriſti Euangelia, Apoſtolorúmque Epiſtolas, neſcio cuius hominis literas, ſub nomine Chriſti factas, eius eſſe crediderís, vbi nec ſermo elegans, nec doctrina ſana poterat reperiri. In principio ipſius Epiſtolæ legimus: Vt dies Dominicus tollatur. Quis enim Chriſtianus, non propter ipſum diem; ſed propter Reſurrectionem D. N. Ieſu Chriſti, eò quòd à mortuis in ipſo reſurrexit, reuerendiſſimum non habeat? Sed, quantum ſentio, nouus ipſe prædicator hoc dicit, vt Nos iudaizare compellat, vt nullus ſibi in eodem die neceſſaria victus præparet, aut viam ambulet. Sed hoc quàmpeſſimum ſit S. T. perpendat. Vtinam Populus Chriſtianus, ſi die ipſo ad Eccleſiam non frequentat, quid operis faceret, & non ſaltaret? meliúſque erat viro hortum facere, aut iter agere; mulieri colum tenere, & non (vt dicitur) ballare, ſaltare, & membra Deo benedicta ſaltando malè traijcere, & torquere, & ad excitandam libidinem nugantibus cantionibus reboare. Abſit ergo à S. T. credere, vt Epiſtolæ nunc nobis mittantur à Chriſto: ſufficiat ergo, quòd locutus eſt in Prophetis, & per ſe ipſum, & per ſuos Apoſtolos: nam & iis non litteras mittebat de cœlo, ſed Spiritu ſancto eorum corda replebat. Exceptis enim decem præceptis, quæ in Tabulis lapideis viſibiliter Moyſi data ſunt, ad nullum Prophetarum, vel Apoſtolorum Epiſtolæ miſſæ ſunt de cœlo. Non igitur credas, quæ nunquam facta leguntur: quod ſi & facta eſſent poſt prædicationem Euangelij, iam neceſſaria non ſunt: & ſi fortè ipſum nimis nouum te delectauit, quia ipſa Epiſtola, ſicut Lator ſcripſit, de cœlo deſcendit ſuper Altare Chriſti, in memoriam S. Petri Apoſtoli, Diabolicum noueris eſſe figmentum: & omnem Scripturam diuinam, Epiſtolam, aut Epiſtolas eſſe cœleſtes, & ad nos de cœlo eſſe tranſmiſſas. Emendet ergo, quod temerè credidit S. V. & in præſentia Populi, ſi penes te eſt ipſa Epiſtola, reconde; & hoc te pœniteat, quod de tribunali eam feceris recitari. B. Apoſtoli ſequens doctrinam, quid inter cætera ad Galatas ſcripſit: Si quis euangelizauerit vobis, præter id quod accepiſtis, anathema ſit. Et illud Euangelij: Omnis lex, & Prophetæ vſque ad Ioannem prophetauerunt. Deinceps ſi qua noua, vel inuſitata diuulgata fuerint, omnino abiicienda, & deteſtanda S. T. nouerit. Ora pro me Domine ſancte, & in Chriſto chariſſime frater.

Scribit ad Vincentium Epiſcopū. *Gal. c. 1.* *Matth. 11.*

Itidem *eidem* Vincentio Ebuſitano *dubitanti cuius ne fuerit Epiſtola Canonica*, *quæ* Iacobi *nomine circumfertur*, *an Maioris*, *an Minoris*? *reſcripſit*, *contendens fuiſſe* S. Iacobi Zebedæi, *vt opinio apud Hiſpanos vulgatiſſima fatebatur*, *cuius Epiſtolæ ſtylus talis eſt.* *Iterum eidem Epiſcopo reſcribit.*

DOMINO

DOMINO SANCTO, AC CHARISSIMO Fratri Coëpiſcopo, Licinianus *Carthaginis Spartariæ Metropolitanus, ſalutem in Chriſto.*

LECTIS litteris S. T. miratus ſum, cur dubitaueris in re, quæ per Hiſpanias vulgatiſſima eſt, cuiuſnam ſit Epiſtola Iacobi Canonica, an Iacobi fratris Domini, an IACOBI Maioris filij Zebedæi. Omnes in Hiſpania pro comperto tenemus, ſcriptam à S. Apoſtolo, mox vbi ex Hiſpania reuerſus eſt Ieroſolymam: & ſic eſt prima, & antiquiſſima Scriptrura Noui Teſtamenti, quam ſcripſit Chriſtianis ex Iudaiſmo conuerſis, qui in Hiſpania tunc erant. Nam ex Scripturis antiquiſſimis conſtat, Hebræos partim ex ipſa Ieroſolyma, partim ex Babylone veniſſe in Hiſpanias ex duodecim Tribubus, quæ erant per Hiſpanias diſperſæ; nec poteſt dari alia ſolemnis diſperſio, prærer Babylonicam iſtam. Et decuit, vt quibus S. Apoſtolus in Hiſpania prædicauerat, his Epiſtolam mitteret. Nam Iacobus Minor ſemper verſatus eſt Ieroſolymis, nec aliquò prædicationis gratiâ profectus eſt, vbi poſſet duodecim rribubns prædicare. Nam ideò ab Apoſtolis S. Iacobus Minor creatus eſt Epiſcopus Ieroſolymitanus, vt illi populo rebelli præeſſet, nec queri poſſet meritò, deſertum fuiſſe ab omnibus Apoſtolis. Nec te mouear alirer ſenſiſſe Euſebium Cæſarienſem, quia cùm ille Græcus eſſet, & valde remorus ab Hiſpanis, eorum res non potuit exactè ſcire, nec euenrus noſſe. Hæc eſt rraditio Hiſpaniæ, ſic in Miſſa S. IACOBI legimus; ſic docet tora Hiſpania, & Gallia Narbonenſis: & credo Maiores noſtros, cùm in hanc prouinciam deſcenderent, ab indigenis eam eriam conſeruaſſe. Hæc doce, & propone populo ruo, quod ab omni ſpecie erroris expers eſt. Ora pro me Sanctè, & Venerabilis Frater.

Alia eius ſcripta.

SCRIPSIT *etiam* S. LICINIANVS *plurimas alias Epiſtolas, vt inquit* S. Iſidorus, *& præcipuè vnam de ſacramento Baptiſmatis, & ad* Eutropium *Abbatem Seruitanum, pòſt, Epiſcopum Valentinum, plurimas; &* S. Gregorio Magno *aliam, quæ inter libros Moralium inuenitur. Hiſce quippe Paſtoris vigilantiſſimi ſtudijs inuolutus, continuò contra hæreticorum errores arma fidei Catholicæ capulo tenebat, ex quo cùm iam* Leouigildo, *& ſequacibus Aulicis Arianis infeſtiſſimus haberetur, ex Hiſpania* Conſtantinopolim *perfidus Rex ſanctiſſimum Præſulem exilio dedit, vbi ab hæreticis, ne tanti Pontificis lumine, eorum delirıa detegerentur, ſuffocatus occubuit* IV. Nonas Maij *Ann.* D. LXXXV.

In exilium mittiturCõſtantinopolim, vbi ab hæreticis occiditur.

Non fuit Epiſcopus Malacitanus, cõtra P. Roa.

Hactenus Acta: Hic Epiſcopatum *Malacitanum* non appoſuimus, quem adeptum fuiſſe S. LICINIANVM, poſt *Carthaginenſem* ſcribunt *Vaſſeus*, & *Roa*; quia nulla ratione hæc opinio fulcitur. Cauſalem, & inductiuam ſi apud *Roa* perpendis, facilè ab eius perſuaſione diſcedes: Audi Reuerendiſſimum Patrem: *Tertius Epiſcopus de quo notitiam habemus, eſt* LICINIANVS, *Seueri ſucceſſor, quem, ex eo S. Iſidorus in Viris Illuſtribus vocitat* S. LICINIANI *Collegam, nempe quia ambo, vnam, eandémque Sedem habuerunt.* Quis tale quid dixit? *Collega* enim, ſiue *Collega* in rigore grammaticali, ſi ipſius Iſidori *lib.* 12. *origin.* ſignificationem perpendimus, *à colligatione ſocietatis*, & *complexu amicitiæ*, verbum dictum fuiſſe fatebimur. At vt notat Paſſerat. *in Lexicon*, verb. *Collega*: dicuntur *duo, vel plures in dignitate, & honore ſocij*, ergo non ſucceſſores. Sic Prætores olim in P.R. *Collegæ* dicebantur Conſulum apud Meſalam *de Minor. Magiſtr.* de quo A. Gellius *lib.* 13. *c.* 14. Quia cùm munus Conſulare obirent, eodémque vtrique auſpicio creabantur; hincque *Collegæ* Conſulum haberi, & dici cœperunt, vt inquit Petr. Fab. *de orig. Iur.* Si enim *Collega* nomine, æqualis, & in officio, aut dignitate ſocius accipitur, quo

Collega *verbũ quid ſignificet?*

enim

enim pacto ſucceſſor deceſſoris Præſulis ſocietatem inibit, ſi iſte è vita diſceſſit, & ille adhuc in viuis agat? Abſit ab homine erudito tale commentum. Quod verius credo; LICINIANVM, & *Seuerum* amicitia coniunctos, & officiis, hoc eſt Præſulatibus pares contra *Vincentium* Cæſarauguſtanum Apoſtatam ſcripſiſſe, eadem *S. Iſidori* verba manifeſtant.

Auctores de Epiſtolis Liciniani.

Circa Epiſtolam *Vincentio Ebuſitano* reſcriptam, hæc in Scholiis conſarcinat Iulianus: *Hic* LICINIANVS *Carthaginis Metropolitanus fuit in Hiſpania; Vir apprimè doctus*, & ſanctus, *cui ſubiecta erant Inſulæ Ebuſus, Maiorica, Minorica, & Sardinia, & alij Epiſcopatus, Valentia, Setabis, Dianium, & Bigaſtrum, id eſt Murcia. Reprehendit hunc Vincentium, virum illiteratum, ac parùm cautum, tanquam ſubditum, & ipſe confugit ad eundem, tanquam Metropolitanum.*

Epiſtola II. ratio.

Quatenus ad opinionem circa ſecundam Epiſtolam, de Auctore Epiſtolæ Canonicæ, vulgo *Iacobo Minori* attributæ, hæc Iulianus in Scholio: *Certum eſt ex officio Gothico* S. IACOBI, *Zebedæi filij, vt prædicaſſe Hiſpanis, ſic illis* Canonicam Epiſtolam *ſcripſiſſe; quod & teſtatum ſuis libris docet* S. Iſidorus Doctor *celeberrimus Hiſpaniarum, & quotidie prædicamus. Quin, & Noſter Archiepiſcopus* Audentius, *quoties citat huius teſtimonium* Epiſtolæ, *vocat eam* IACOBI *filij Zebedæi. Similiter, &* S. Olympius, *Toletanus etiam Pontifex, illo antiquior, ſic in quodam hymno Gothico, qui recitatur à nobis.*

S. Iacobus Zebedæus ſcripſit Epiſtolam Canonicam.

IACOBE *fulgentiſſime,*
Noſtræ gentis Apoſtole,
Quos tu verbo promoueras,
Rurſus mones Epiſtola.
Tu primus Euangelicus,
Scriptor, & ſacratiſſimus,
Tuos Hiſpanos recreans
Cultu, ſermone, & litteris.

Plura in huiuſce ſententiæ comprobationem adduxere P. Biuar. *in Chron. Dextr. Ann.* 37. *Comment.* 1. *n.* 6. D. Thom. Tamayo de Varg. *in Defenſion. Dextr. Nouit.* 8. P. Didacus Deza *in Prolegom.* 1. *in hanc Epiſtol.* & P. Nicol. Serrar. *in Prolegom. Biblicis, proleg.* 3. D. Laurent. Ram. de Prad. *in Nota ad Epiſtol.* Liciniani *poſt Aduerſ. Luitprandi fol.* 531. P. Gaſp. Sanch. *de Aduent. S. Iacobi. c.* 7. *& ſeq.* Apud quos innumera deprehendes teſtimonia.

Alia Epiſtola Liciniani circa corporalitatem Angelorum.

S. M. Maxim. *in Chron. Ann.* 579. aſſerit, Quòd exorto errore, quòd nulli eſſent omninò ſpiritus, *Euphemius* S. E. T. Præſul ſcripſit ad LICINIANVM Epiſcopum *Carthaginis Spartariæ*, & ad *Seuerum* Malacitanum Epiſcopum, Viros doctiſſimos; ipsique *Seuerus*, & LICINIANVS reſponderunt *Euphemio*. At qualis iſta fuerit Epiſtola nondum ſe didiciſſe fatetur Biuar. *in Not. ad Maximum d. Ann.* 579. *n.* 5. §. 60. *fol.* 580. licet ex Loayſæ *Not. ad Iſidorian. Catalog. de Vir. Illuſtrib.* hauſerit, *Garſiam* habuiſſe hanc *Epiſtolam* LICINIANI & *Seueri* MS. eámque ad *Epiphanium Diaconum* ſcriptam fuiſſe; ſed an hæc naufragium fecerit morte *Loayſæ*, ignorat. Nos illam inter Codices MSS. quos ex ipſius *Loayſæ* bibliotheca *Placentiæ* emptos *Madridium* attulimus, inuenimus; cuius ſeries provt ſcripta eſt cum aliquot Notulis ipſius *Garſiæ* doctiſſimis, ſic ſe habet.

EPISTOLA LICINIANI CARTHAGINIS Spartariæ Epiſcopi, & Seueri *Malacitani eius Collegæ, ad Epiphanium Diaconum, de Incorporabilitate Angelorum.*

DOMINO ſanctiſſ. Fratri *Epiphanio* Diacono LICINIANVS, & *Seuerus* Epiſcopi, ſalutem in Chriſto. Cùm variè de Incorporabilitate Angelorum, fu-

turis, & noſtro ſeculo diſceptetur, & ſententiarum aduerſantium anguſtiis vix locus detur veritati, S. V. precibus inclinati, vt noſtri ſenſus ſuper hac controuerſiâ vobis patefacere dignaremur arcana, ideò Chriſti charitate compuncti, illa vobis propalare cenſuimus, vt exploſis alienæ oppoſitionis inuolucris ad veram credulitatis regulam accedatis. Sed vt hæc omnia contrariorum, radicitus cultellemus, & ad incitam deueniamus victores, illorum ſententias propatulè referre compellimur, quibus eliminatis, noſtrum & aliorum ſymbolum ſubijciemus.

Cultellare, Idẽ ac radicitus reſecare, vel quaſi cultello decidere. *Ex Frontino.* *Incita*, Idẽ ac fines, ſeu termini, quos amplius promouere non licebat. *Ex Varr. de LL.6.*

Angelos eſſe corporeos, vel ſaltem tenui corpore præditos, ſcilicet aëreo, ſiue igneo, non infimæ auctoritatis Patres dixêre; moti ex illo Pſalmiſtæ: *Qui facit* Angelos *ſuos* ſpiritus, *& miniſtros ſuos* ignem *vrentem*. Et ex illo Apoſtolico verbo: *Et miniſtros ſuos* flammam *ignis*. Ita vt per *Spiritum Aërem* intelligant, quaſi Angelos *Aereum*, ſiue *igneum* corpus ſubtile geſtare putarent. De hoc Maſſilienſis Presbyter dicere non erubuit: *Licet pronunciemus nonnullas eſſe ſpirituales naturas, vt ſunt* Angeli, *tamen* incorporeæ *nullatenus æſtimandæ ſunt: habent enim ſecundum ſe* corpus, *quo ſubſiſtunt in natura, quia ſecundum Apoſtolum ſunt Corpora cœleſtia, & corpora terreſtria.* Sed cum hæc ex *Tertulliano*, & *Origene*, aliiſque prompſerit, apud quos paſſim *corporeos Angelos* eſſe pateſcit, non eſt cur eorum opinamentis adhæreamus, ſed veris limpidiſſimorum fontium laticibus frui felici hauſtu properemus. Nam cùm Angelorum *purioris* naturæ contemplamur originem, hoc eſt *incorporea*, illam non exiſtimemus (ex Areopagita) multis pedibus, multiſque eſſe faciebus, quia Spiritus formis carent. *Sancta* (inquit) *cœleſtium Spirituum diſtinctiones, cùm ſe ad imitandum Deum ſpiritualiter, intelligibiliterque componant, atque diuinam ſimilitudinem, vltra* humanum morem, *intuentes, ad eam intellectualem ſpeciem ſuam effingere cupiunt, meritò vberiore illius participatione beatæ ſunt.* Hinc *Caſſiani* dictum nec S.V. deterreat, eo quòd *Paulus* cœleſtia, & terreſtria corpora diſtinguat, quaſi voluerit Apoſtolus corpora in ſpiritibus Angelicis conſtituere, eáque cœleſtia vocare: quia Apoſtolica verba, nihil aliud ſonant, quàm dicere cœlos incorruptibiles, & corpora corruptibilia; ita vt terreſtria ſint hominum corpora; cœleſtia, quæ in gloria poſtmodùm reſurgent; vt inferiùs innuit: *Seminatur corpus animale, reſurget autem ſpirituale.* Hoc eſt, qualitate, non ſubſtantiâ. Nec expoſitiones ex *Pſalmiſta* S.V. commoueant; nam licèt ſpiritus, & ignis Angelus appelletur, non ſic intelligendum eſt, vt illum eſſe corporeum, hoc eſt, aëreum, ſeu igneum credamus; illud, quia intellectuali naturâ eſt præditus; hoc, quia purgandis animis noſtris adhibetur: primaria enim eſſentia illa iiſdem nominibus in Scriptura ſacra nuncupatur. Audiat nunc S.V. eundem Apoſtolum ſuperbi Angeli typum deſcribentem: *Non eſt nobis colluctatio aduerſus carnem, & ſanguinem, ſed aduerſus* ſpiritualia *nequitiæ* in cœleſtibus. Quid *ſpiritualia*, niſi incorporea? Quid *in cœleſtibus* niſi in aëre? Hac etiam phraſi Apoſtolica etiam veritas alibi vtitur dicens: *Et vos cum eſſetis mortui delictis, & peccatis veſtris, in quibus aliquandò fuiſtis ſecundum ſeculum mundi huius, ſecundum* principem poteſtatis aëris *huius*, Spiritus, *qui nunc operatur in filios diffidentiæ.* Quid ergo per *Spiritum, poteſtatem aeris huius*, in Apoſtolica hac relatione intelligere poterit S.V. niſi Angelum illum Satanæ, qui de cœlo deiectus operatur in filios diffidentiæ? Hæc, Sanctiſſime Frater, vobis edicere decreuimus, vt veſtræ charitatis compleremus affectum. Nunc pro nobis orate.

Pſal. 103.
Ad Hebr. 1.
Caſſian. collat. 7. c. 13.

De cœleſt. Hierarch. c. 2. & c. 4.

Ad Epheſ. 2.

Hactenus Epiſtola in MS. Loayſæ, cuius nunc eſt Codex apud me, vt diximus, eiſdemmet marginalibus notis auctorata & propriâ ipſius manu exarata, vt ex aliis eius MSS. opuſculis elicere potuimus. Cætera quæ de S. Liciniano deſiderantur circa probationem Actorum, iam in *Prolegomeno* probata vidiſti.

Circa

Circa nomen S. Præſulis notandum eſt, quantâ Romanorum tempore viguiſſe memoriâ Licinianorum nomen; nam Ambroſ.Moral. *in Antiquitat. Hiſpan. verb.* Beturia. *fol.* 98. apud Mirobrigenſes fuiſſe LICINIVM quendam LICINIANVM Municipem, cui commiſſa fuit per DVVMVIROS Mirobrigenſeis erectio baſis, & ſtatuæ Ælij Veri Cæſaris, Adriani Imperatoris filij.

Licinianorum familia in Hiſpania frequens.

VENERABILIS ALVARVS Cordubenſis.] Ne tanti Ciuis, & de Sanctorum Martyrum veneratione optimè meriti memoria deperiret, in hiſce Sanctorum Tabulis eius nomen conſcribere decreuimus. Illum titulo SANCTI vocitat Luitprandus *in Chron. n.* 290. apud D. D.*Laurent. Ram.* qui eius opera quæ extant MSS. ex Archiuo S.E. Cordubenſis extracta, in lucem emittere promittit. Sed audi Ticinenſem Diaconum: SANCTVS ALVARVS, *ſocius* S. Eulogij, *mirificè flores Corduba.* Iulian. Archipresbyter Toletan. *in Chron. n.*433. illius ſine titulo *Sanctitatis* meminit: ALVARVS *ex Regio ſemine Gothorum, amicus & collega ſtudiorum* S. Eulogij, *literis, & ſanctitatis opinione floret Corduba.* Cæterùm quæ de ipſo ACTA retexere valemus, ſequentia ſunt. B.

Sancti titulo vocitatus.

ACTA VENERABILIS ALVARI Cordubenſis, ſocij S. Eulogij Martyris, & Chronographi.

Origo. *Educatio.*

ALVARVS *ex Regio ſemine Gothorum oriundus* Cordubæ *naſcitur ex patribus Muzarabibus, eo ſeculo, quo ciuitas illa* Patricia *ſub Sarracenorum iugo infeliciter premebatur. Abs eius educationis exordio fidei rudimenta complexus, ſic tenaci comprehenſione retinuit, vt illa ab eo diuellere, nec verba, nec verbera valerent; ideo adhuc iuuenis fidei tuendæ causâ* Cordubâ Boioariam *exulat, vbi ſub* Ludouici *ipſius Regionis Principis tutela protectus, aliquantulùm delituit. Magiſtrum in eruditionis, & doctrina ſacra documentis habuit* Spera-in Deum *Abbatem, Virum illo ſeculo celebrem; in cuius contubernio primò* B. Eulogium *agnouit, in cuius amicitia ſic perſeuerare conſtituit, vt perpetuâ illi connexione hæreret. De huius igitur ſancta vtriuſque familiaritate* ALVARVS *ipſe prologuitur profusè in vita Eulogij dicens:* Eram namque iam dicti Illuſtriſſimi Viri (*Spera-in Deum*) auditor, & dum frequentius eius limina tererem, incultúmque ingenium acuerem, tandem reſpectione diuinâ, huius tanti Viri (*Eulogy*) ſocietate coniungor. Et catenatim inſolubili nexu non innector tantùm, ſed vnior: factique ſumus auditores Viri, inquiſitores veri, & amatores noſtri. In tantum, vt illa ætas indocta ſibi non conceſſa præſumeret. Agebamus vtrique ſcripturam delectabilem, luſum, & ſcalmum in lacu neſcientes regere, Euxini Maris credebamur fragori. Nam pueriles contentiones quibus diuidebamur, non odioſè, ſed delectabiliter epiſtolatim in inuicem egimus, & rithmicis verſibus nos laudibus mulcebamus, & hoc erat exercitium nobis melle ſuauius, fauis iucundius, & in ante Nos quotidie extendentes multa inadibilia tentare in Scripturis puerilitas, & immatura docibilitas egit. Ita vt volumina conderemus, quæ poſtea ætas multa abolenda (ne in poſteros remanerent) decreuit.

Cum S. Eulogio amicitia.

POSTMODVM *cùm iam* ALVARVS *ad maturiorem pertingeret ætatem, ob fidei defenſionem, vt creditur, è patria cum* Iſidoro *fratre exire compulſus, in vlteriores Galliæ Togatæ partes deuenit, vbi à* Ludouico *Boioariæ Rege exceptus, vt diximus, apud eum per aliquod temporis ſpatium delituit relegatus. Cuius causâ* B. Eulogius *innumera ſubire compulſus eſt itinera, & pericula. Sed ab illis vterque liber, & in patriam reuocatus, excitatâ per Sarracenos,* Cordubam *poſſidentes, perſecutione, ad Sanctorum, carceribus propter fidem mancipatorum ſubuentionem, animos, & ſtudia in-*

Cordubâ exulat in Galliam.

In Patriam reuertitur.

trepidè applicuit. Hinc fit, vt detentis in ergaſtulo Flora, *&* Maria *Virginibus, Eulogius* Documentum Martyriale *tradidit legendum eiſdem, cum primum* ALVARO *illud emitteret, vt cenſuram præberet eidem, hac Epiſtola praeunte.*

CHARISSIMO FRATRI MEO ALVARO, *EVLOGIVS.*

SEMPER, mi Frater, recordatione peccatorum meorum compunctus, luctum non omitto quotidianum: quoniam ex frequenti vſu, non deeſt à me peccandi affectus. Super his quoque vehementi carceris mœrore confectis, non minus ex improuiſo tædium mihi occurrit ex eo die, quo me Serenitas veſtra præmonuit, ne à glorificatione Militum Chriſti deſiſterem, ne primam de eis ſententiam meam irritam facerem. Quia propterea, quod illi viriliter inimico iuſtitiæ reſtiterunt, crudelitas nos tyranni carceralibus mancipauit ærumnis, noſtris deputando hortamentis, quod in eos diuinitus inſpiratum eſt. Quaſi futura foret hæc nobis occaſio facilis vituperandi (quod abſit) quos olim laudaueram, laudandóſque verbo, & ſtylo extuleram. Qua de re coactus ſum huius Opuſculi laborem aggredi, quod fortè & noſtræ credulitatis de victoria eorum, futuris generationibus redderet teſtimonium, & iſtis virginibus propter veritatis profeſſionem, nobiſcum deuinctis, ſpei certandi præberet adminiculum. Quod & Ego pro arbitrio meo *Documentum Martyry* credidi appellandum. Tuum eſt autem, Frater chariſſime, huic Volumini auctoritatem donare, quia priuſquam earundem Virginum adiret obtutus, tuo iudicio elimari eum volui: ne forte errore neſcientiæ in aliquibus repugnaret Catholico dogmati. Aue in Domino Ieſu Chriſto Frater chariſſime.

Eulogio reſcribit.

Quâ acceptâ ALVARVS *Epiſtolâ, & Documenti Martyrialis opuſculo diſcuſſo, ſequenti cenſione illud extollit, licet iudicium de illo facere tùm modeſtia causâ, tum operis præſtantiâ detrectet.*

ALVARVS AD EVLOGIVM.

LVMINOSVM veſtri Operis DOCVMENTVM ex illis Orientalibus, de quibus legitur, pomis valde bonis eleganter collectum, atque ex vitalibus ſuccis, & ex quadrifido fonte virtutum, operoſâ arte confectum, iuxta congenitum literarum ſtudium, mihi perlegi, & non diſcutiendo, ſed admirando, textum totius Opuſculi laudabilis percurri. Et quod ex theſauro ſapientiæ Dei à docto Scriba, nouâ & veteri conditione prolatum eſt, altè, profundéque totum volui rimari, nihilque dignum, quod tanto rependerem operi, in tenuiſſimo pectore pauperis tui inueni. Verè ad inſtar illius Ioſeph reconditum triticum tempore neceſſitatis diſpenſas, & fame laborantibus veræ alimoniæ victum impertiris, atque adipe ſpiritali arida corda pingueſcis. Quidquid enim de ſanctis Scripturæ fontibus à quoquam potuit vnquam hauriri, à te aſſumptum, diſcuſſum eſt, atque digeſtum. Et planè nobis omnibus aliquid mutire volentibus, ſilentium deinceps manet impoſitum. Eloquenter namque, atque ſplendidè Oratorum more, imò ſcholaſticâ eruditione Opus totum digeſtum, & humanâ pariter, ac diuinâ inſtructione perfectum, non diſcuſſione indiget, ſed potius laudari inquirit. Nec egeſtate laborantibus ſcientiæ ſeipſum diſcutiendum committit, ſed in corda inſularum præconiis digna, & virtutum laude cothurnata alto ſe extollendum boatu infundit. Quod verò meo, quod ſæpè probaſti, ſcien-

tia

tia egeno iudicio tantum fulgorem committis, licèt humilitati vobis congenitæ hoc notum ſit aſſignari: tamen cauendum eſt, ne fulgor materiæ, & Auctoris ſplendor fuſco inficiatur horrore. Præſertim quia tenebræ diſcutiuntur à luce, & horrida ſemper caligo ſplendore fugatur nubium, quas denſas graſſedine aureum iubar ſerenat. Nec compertum eſt, vt vice contrariâ diſcutiant tenebræ lucem, aut denſus aër ſuo ſubdat iudicio Solem. Ego verò, mi Domine, Opuſculum Dei Eccleſiâ dignum, & Chriſto opifici, & coronatori Martyrum, in primordio ſui votiuâ cordis oblatione ſacratum, non humano audeo ſubdere iudicio, quod certum noui inſpiratione diuinâ ex arcano pectoris veſtri prolatum. Et ideo ſicut per vos Spiritus ſanctus locutus eſt, ita & nomen, quod ipſe Auctor bonorum conſenſione, imò electione veſtrâ impoſuit ei, vt perenniter hæreat, & perpetuâ memoriâ vigeat, noſtra quam conſulis puſillitas videt. Raptim, curſimque ipſum Opuſculum legi, ſed ad reſcribendum illud retinere dubitaui, ne forte culpabilis veſtro fuiſſem amori. Peto autem vt in alio quaternione apertiori manu illis ſororibus ad me pro reſcribendo denuo reuertatur.

DENIQVE *Sanctarum Virginum prædictarum* Eulogius *aliâ Epiſtola martyrium* ALVARO *ſcripſit; & poſtmodùm* Memoriale Martyrum *ad ipſum emittit, à quo cenſuram, & limam eius expoſcit: cui* ALVARVS *reſpondit: Opus magnopere laudans. Sed in carcerem detruſo* Eulogio, *illi ſemper adſtitit, vſque ad vltimum Martyris halitum; cuius vitam veraciter ſcripſit, & mortem. Tandem poſt vitam cælibem glorioſiſſimè actam è viuis diſceſſit* IV. Non. Maij, *circa Annum* DCCC.LXXI. *Ad cuius ſepulchrum deuotio hocce adnectit Hexaſtichon:* *Moritur.*

ALVARE *Muzarabum decus, & quem Corduba iactat* *Epitaphiũ.*
Emeritum, ſacrâ cingere fronde caput.
Te pietas, te cana fides, ſtudiúmque ſciendi
Eulogio & ſociat fœdus amicitiæ.
Hoc dixiſſe ſat eſt; nam cætera ſuſtulit ætas;
Quem canet admirans inuida poſteritas.

P. Ieronymus Roman de la Higuera *in Not. ad Luitprand. in Chron. n.*290. *fol.*426. aſſerit ALVARVM Noſtrum vitam exuiſſe *hoc die*, póſtque *Eulogij* martyrium *Anno XII.* plus minúſve: illúmque dignum reputat, quod Sanctorum Catalogo adſcriberetur. Et Ego credo olim adſcriptum fuiſſe; nam eius nomen plurimi in Hiſpania vſurpant, & vocantur ALVARI.

CIRCA Venerabilis Viri exilium; videndi ipſe S. Eulogius *in Epiſtol. ad VVilieſind. Epiſcop. Pampslonen. in princip.* Luitprand. *in Chron. num.* 286. apud Rameſ. *fol.* 425. & apud D. Thom. Tamayo. *folio* 189. Iulian. Petr. *in Chron. num.* 430. hac ſerie: ALVARVS, *&* Iſidorus *fratres* S. Eulogij *Presbyteri, & Doctoris Cordubenſis, electi pòſt Toletani Pontificis, & Martyris inuictiſſimi*, Boioariam *apud Regem* Ludouicum *exulauit.* Vnum notabis: Quòd licèt *fratres* vocentùr B. Eulogij ALVARVS, & Iſidorus, non carnis nexu, ſed contubernij vinculo fuêre. *Cur frater S. Eulogij vocatur.*

TERTIO NON. MAII.

DIES V.

A. SEGVNTIÆ *in Celtiberia Hiſpaniæ Citerioris* S. SACERDOTIS *ipſius vrbis Epiſcopi: Qui cum apud Lugdunum Galliæ Præſulis munere fungeretur, à Childeberto ſeniore Galliarum Rege ad Athanagildum Gothorum Principem in Hiſpaniam Oratoris titulo mitteretur, Noſtras per tempora demoratus, & Seguntinæ Sedis Pontifex electus, ibidem maximum de ſe poſteris reliquit ſpecimen. Poſt Lugdunum reuerſus, Aurelianenſi interfuit Concilio; demúmque apud Pariſios ſiſtens, virtutibus clarus animam Deo reddidit coronandam. Eius ſacrum* CAPVT *Seguntiam delatum, in Eccleſiæ Matricis ſacrario cultu debito honorificè veneratur.*

NOTÆ.

A. *Fuit Epiſcopus Seguntinus.*

SANCTVS SACERDOS Epiſcopus.] A multis retrò ſeculis Eccleſia *Seguntina* huius ſanctiſſimi Præſulis repetit memoriam, & ob infulam in Sede illa indutam, & ob ipſius Antiſtitis ſacrum in eius ſacrario CAPVT aſſeruatum. Et licèt illius Eccleſiæ Tabulæ Eccleſiaſticæ recentiores, eius Præſulatus reiiciant anamneſin; hoc eueniſſe credimus, quia prorſus illarum exſtructores de hac SACERDOTIS infula hiſtoriam authenticam ignorarunt. Illam ſi ex *Iuliano* ſuxiſſent, nequaquam tanti Antiſtitis baculum amandaſſent. Archipresbyteri *in Chron. Ann.* 557. *n.* 299. hæc ſunt verba formalia: *Venit S. Pontifex* SACERDOS *Lugdunenſis ad Regem Athanagildum, miſſus à Regibus Gallis, & factus eſt* SEGVNTINVS *ab eodem Rege. Vir ſanctus obyt* III. die Septembris *Anno Domini* D. LXX. (repone D. LXI.) *Cuius* CAPVT *aſſeruatur in eadem Sede: Corpus verò Lugduni.* Poſtmodum verò *Ann.* 770. *n.* 400. proſequitur: *Floret memoria* S. SACERDOTIS, *Epiſcopi* SEGVNTINI. Nec *Iulianus* ſolus in hoc itinere peregrinus; nam in Codicis mei, inter *Auli Hali* poëmata, auctographo MS. hoc inſpicitur Hexaſtichon.

Probatur I. ex antiquis Scriptoribus.

IN TVMVLO S. SACERDOTIS,
Confeſſoris, Epiſcopi Lugdunenſis, & Seguntini,
EPITAPHIVM.

GALLIA Lugduni *tibi iam venerande* SACERDOS
Munus Apoſtolicum obtulit vltrò fide.
Poſt tibi SEGVNTI *Baculúmque* HISPANIA *lubens,*
Vt regeres populos, Rege iubente, dedit.

Illa

Illa tibi en tumulus ſacrati CORPORIS *extat:*
Extat & hæc ſacri CAPITIS *vrna valens.*

Titulo etiam Epiſcopi SEGVNTINI eius memoriam repetit Eccleſia Catholica in Romano Martyrologio h. d. hac ſerie: *Eadem die* S. SACERDOTIS *Epiſcopi* SEGVNTINI. Cui conueniunt Martyrologia Luſitanum *P. Lupi*, Caſtellanum *P. Vazquez*, & Hiſpanum *P. Higuera*; & ferè omnes *Flor. SS. Scriptores Hiſpania.* Hinc non poſſum non mirari, vt quid amicus eruditus D. Didacus Sanctius Portocarrero Eques Iacobæus *in Nouo Catalog. Epiſcop. Seguntin. n.* 1. *fol.* 8. de hoc S. Confeſſoris Epiſcopatu *Seguntino* mordicùs dubitauerit? Nónne omnia hæc monumenta, cùm illum texuit Catalogum, inuiſit? Proculdubio. Quid ergo obtutu hæret defixus in vno? Quia in *antiquo* Eccleſiæ Seguntinæ *Breuiario*, nihil de hac infula perſcrutaretur, imò nec inueniret SACERDOTIS. Apagè mi *Didace*; multa ſunt in antiquis Eccleſiarum Breuiariis prorſus turbata, & ſine ratione hiſtorica, incluſa, & alia ob rerum geſtarum ignorationem omiſſa, quæ temporum reuolutione, aut emendantur, aut ſupplentur, quovſque ad veritatis apicem accedat Scribentium anxietas. Hinc elicies quòd ea, quæ tempus extructori Lectionum Noſtri Præſulis occuluit, iam nobis hoc ſæculo propalauit, in ipſius S. Confeſſoris honorem, in ſuæ inclytæ Sedis ſpecimen, & noſtræ imbecillitatis inſtructionem. Deus enim, vt temporum motor, & ſucceſſuum arbiter, ſuo ſemper nutu occulta reſerat, propalanda benigniter manifeſtat. Reſeruauit ad hoc ſeculum, quod in præcedenti extitit implicatum, vt ſuperiorum temporum memorabilis ſuſcitaretur traditio, & veritatis roboraretur memoria. Ideo non eſt cur in poſterum dubitet eruditio, nec quòd tergiuerſetur deuotio; SACERDOTEM fuiſſe Epiſcopum SEGVNTINVM proclamant vetuſtiſſimi ſuperiùs relati Scriptores, imò ex recentioribus P. F. Ioann. Mariet. *Hiſt. SS. Hiſpan. lib.* 5. *c.* 87. M. Ægid. Gonzal. Dauila Reg. Chronograph. *in Theatr. Eccleſ. Caſtell. tom.* 1. *c.* 8. *fol.* 144. D. D. Franc. Fernand. Dux Ixarenſ. *in Catal. MSS. SS. Hiſpan. Tabul. II. Confeſſ. n.* 55. Eius memoriam recolunt ex Gallis S. Gregor. Turonenſ. *in vit. Patr. c.* 8. Theophil. Raynaud. *in Indicul. SS. Lugdunenſ. lit. S. n.* 1. *fol.* 356. Andreas Sauſſay. *in Martyrolog. Gallic. die XII. Septembr. tom.* 1. *fol.* 614. Robert. *in Gall. Chriſtian. tit. de Epiſcop. Lugdunenſ.* Ex Noſtris præter relatos Chryſoſt. Enrriquez *in Menolog. Ciſtercienſ. h. d. lit. B. fol.* 10. D. F. Angel. Manrrique Epiſcop. Pacenſ. *in vit. S. Martini c.* 17. P. Biuar. *in Not. ad Maxim. Ann.* 562. *n.* 13. §. 87. *fol.* 491. Aubert. Myræus *in orig. Monaſt. lib.* 5. & in Catal. *SS. Ciſtercienſ.* D. Didac. Portocarrer. *in d. Catalog. Epiſcopor. Seguntinor. n.* 1. *fol.* 8. Balthaſ. Potreño *Hiſt. S. Liberata V. & Martyr. c.* 6. *fol.* 57. licèt perperam Sanctum Noſtrum cum Lemouicenſi confundat. ACTA eius ſanctiſſimi Præſulis ſic attexere curauimus:

Probatur II. ex Martyrologijs Romano, & alijs.

Probatur III. ex Chronographis recentioribus.

ACTA S. SACERDOTIS, CONFESSORIS, Epiſcopi Lugdunenſis, & Seguntini; ex varijs Scriptoribus.

SACERDOS *ex* Gallia *oriundus*, S. Nicetij *patruus, ab exordio natiuitatis plurimos in Catholicæ religionis multiplicatione, literis, virtutibus, & exemplis habuit profectus. Hinc mortuo* Leontio *Lugdunenſis Eccleſia Antiſtite, cùm pietatis, & doctrina floreret apicibus, Cleri ſuffragijs, populi votis, & Regis nutu, in deceſſoris locum Pontifex, non ſine ipſius repugnantiâ, renuntiatus, onus paſtorale ſuſcepit.* Lugdunenſem *igitur Eccleſiam tantá puritate, integritate, modeſtiâ, pietate, patientiâ per multos rexit annos, tantâ quoque pauperum curâ, tanta mandatorum diuinorum obſeruatione, vt etiam magnificos & præſtantes Domini Sacerdotes, vnus omni virtutum gratiâ anteiret* SACERDOS. *Regna igitur illo ſeculo Gallia* Childebertus, *Hiſpania* Athanagildus *feliciter poſſidebant; & licèt apud Rhemenſes* Sigebertus, *& apud Sueſſonenſes* Chilpericus *partem imperij* Gallici *tenerent, illam tamen* Childeberti *retinebant aſſenſu. Conuenit ergo, vt* Sigebertus, *&* Chilpe-

Origo.

Fit Epiſcopus Lugdunenſis in Gallia.

In Hiſpaniam Legatus Regis venit.

Epiſcopus Seguntinus in Hiſpania eligitur.

Galliam repedat.

Sacras ædes amplificat.

Aurelianẽſi VI. Concilio interfuit.

Moritur.

Caput Segontiã defertur.

rieus *filias* Athanagildi *Brunichildem, & Geleſuintham vxores ducerent, cuius matrimonij fœdera, vt feliciùs exequerentur, à tribus hiſce Francorum Regibus* SACERDOS *Lugdunenſis dimiſſus Orator eſt. Qui vt primùm* Toletum *peruenit, &* Athanagildo *Regi ſui reddidit rationem muneris, à Rege honorificè ſuſceptus, & circa matrimonij negotium, & circa alia ad illud feliciter nectendum,* Toleti *diuerſari coactus, ibidem non modicas temporis moras traxit. Fuit quippè* SACERDOS, *ob eius prudentiam, & ſanctitudinem Regi charus, ita vt Eccleſiæ* Seguntinæ *tunc Paſtoris ſolatio deſtituta, Regiâ liberalitate, præficeretur Antiſtes: Cuius Sedis tantùm electione ſic munus accepit, vt pro tempore poſſet illius diœceſis ſubditos Catholicos in fidei veritate ſuſtinere, & alios ad religionis confeſſionem attrahere; ideò vniuerſos aſſiduis ad pietatem monitis, & mirabilibus virtutum exemplis demulcere curauit. Aſt cùm vtriuſque matrimonij fœdera executa conſpiceret, vnà cum* Petro Benigno, *pòſt* Toletano *Præſule* Galliam *repedauit, vt Regibus pacta ab* Athanagildo *admiſſa ad literam pateſaceret. Quo ſiquidem expleto,* Lugdunum *aduentauit exultus, & Regum curas, & curias diffugiens, iterum manum ad aratrum extendens, propriæ diœceſis campos excolens, inſignia in Eccleſiæ horrea frumenti grana perduxit. Eccleſiaſticam diſciplinam penè collapſam, ſtrenuâ vindicatione reſtituit. Sacrorum murorum dirutas reparauit moles. Ædes etiam ſacras, inſignis gloriæ Dei cupidus amplificator, nempè* S. Pauli *Baſilicam, &* S. Eulaliæ *Eccleſiam, quæ poſtea* S. Georgij *dicta eſt, magnificis fabricis conſtruxit. Demùm cùm poſtmodùm* Aurelianenſi VI. *interfuiſſet Concilio, quo dogmata Eutychetis, & Neſtorij hæreticorum ſuere damnata, imminere ſibi vitæ metam præſentiens,* Lutetiam *perrexit, deprecaturus* Childebertum *Regem, vt* Nicetium *ſacerdotem, chariſmatibus diuinis plenum, quem ſucceſſorem, potiùs ob meritum, quàm ſanguinis nexum, optabat, Regio cum beneplacito acciperet. A quo Principe dum interim extremum in morbum incidiſſet, benignè viſitatus, etiam voti compos redditus, in magna ſpiritus pace, Vir benè actorum conſcius, iuſtitiæque meritis inſignis, animam Superis ſociandam emiſit,* die III. Septembris, *Anno* D. LXI. *Cuius corpus honorifico ſepultum tumulo, poſtmodum* CAPVT *in memoriam ſui Prælatus* Segontiam *delatum, vtrobique magnâ cum veneratione ſeruantur; apud Gallos etenim diei cultus Pridie Idus Septembris, apud Hiſpanos Tertio Non.* Maij *hoc diſcrimine conſignatur.*

Cur Scriptores Gallicos latet de Epiſcopatu Seguntino S. Viri?

Iſthæc ACTA genuina, in quorum contextura, & quæ in *Noſtris*, & quæ in *Gallicis* defuit Scriptoribus, ad vnguem coagulauimus. Vnaquæque etenim Natio de ſuorum actionibus fidelis teſtis exiſtit, & ideò quælibet geſtas ſuorum res faciliùs enarrat. Hinc euenit, vt pro conſtruendis actibus alicuius Viri ſanctitate, aut vbilibet inſignis, qui in variis prouinciis vitam tranſegit, ſemper quæ in illis geſſerit acta ſunt exquirenda, vt integram actionum molem Scriptor prudens adnectat: ideò non eſt cur nos deterreat Scriptorum *Gallicorum* altum ſilentium, circa S. SACERDOTIS in *Hiſpaniam* aduentum, & Præſulatus *Seguntini* electionem, quia cùm ſint res in noſtra prouincia geſtæ, quid mirum ſi *Gallicos* Scriptores latuerint? Igitur de aduentu in Hiſpanias S. Præſulis teſtes ſunt *Iulianus*, & cæteri à me ſuprà citati; quorum ecphraſi, tanquam à prouincialibus Scriptoribus emanatæ, omnino ſtare compellimur; quidquid aliter apud Gallicos Scriptores, aut ignoratione ſucceſſus, aut ſilentio antiquorum comperiatur; cùm in hac re Noſtris adhærendum erit.

Quo anno hæc Legatio euenit?

CIRCA tempus, quo hæc Legatio, & S. Præſulis obitus potuit accidere, diſquiſitio eſt. In hoc facilis erit exquiſitio, ſi Regum annales euoluimus. Nulli dubium eſt, *Childebertum* Seniorem, apud Pariſios regnantem ab Anno D. XIII. ad D. LXII. imperij ſceptrum tenuiſſe, vt ex Aymoino, & Papirio Maſſono probat Baron. *Annal. Eccleſ. tom. 7. Ann. 562. n. 1.* Item omnibus liquet *Athanagildum* Hiſpaniæ Regem, ab Anno D. LIV. ad D. LXVII. Gothorum regna moderaſſe, vt ex Iſidoro, Tudenſi, & aliis probat idem Baron. *d. tom. 7. Ann. 567.* Quòd verò Sigebertus, & Chilpericus coniuges filiarum Athanagildi, viuente Childeberto,

ipſóque

ipſóque Athanagildo, matrimonium duxiſſent, luce clarior ſententia eſt, tàm ex Noſtris, quàm & Gallicis Chronicis; ergo neceſſariò hæc coniugia ab Anno n. LIV. quo Athanagildus Regni ſceptrum accepit, ad Aonum D. LXII. quo Childebertus vitam finiuit, iſthæc legationis profectio ſignanda eſt; cum intra hoſce octo annos tantum, omnes iſtos Reges in viuis extitiſſe pateſcat. Hinc crediderim SACERNOTEM circa annum D. LVI. munus Legationis obiiſſe; maximè ſi illo tempore vſum attendamus, quo Epiſcopi ſæpius ad ſimilia à Regibus eligebantur peragenda negotia, vt paſſim exempla perleges apud Turonenſ. *Hiſt. Franc. lib. 6. c. 3.* Flodoard. *Hiſtor. Rhemenſ. lib. 2. c. 2.* & alios. Non me latet Aymoinum *lib. 3. c. 4. de Geſt. Franc.* ſcriptum reliquiſſe, Sigebertum, *Gogonem Legatum* in *Hiſpaniam* ad *Athanagildum* miſiſſe petitum *Brunichildem:* nam hæc legatio, non pro iocundo coniugio, ſed pro deferenda Regina, peracta eſt, vt indicant eiuſdem *Manochi* in fine capituli verba dicentis: *Strenuus in gerendo principatu* Gogo, *eò vſque eſt habitus, donec* Brunichildem *de* Hiſpania *accerſere eſt iuſſus.* Vbi *accerſere* hîc, idem eſt, quod *attrahere, deferre, & reuocare*, Hiſpaniâ in Galliam.

Aymoino reſpondetur.

NVNC ad tempus obitus S. SACERDOTIS calamum conuertamus. In huius exquiſitionis, & computationis animaduerſione, inter Noſtros, & Gallos ingens differentia eſt; nam *Iulianus* S. Viri mortem (provt in editis inſpicitur) ad Aooum D. LXX. *Theophilus Raynaudus* ad Annum n. LVIII. reiecêre: quorum ſententiæ omoinò corruunt; eáſque vnico argumento chronologico deſtruemus. *Iuliani* quidem ſupputatio (ſi editæ impreſſioni ſtamus) prorſus omni temporum rationi contradicit; nam ſi *Childebertus* eius ægritudini, quâ è viuis ſublatus eſt S. Præſul, apud *Pariſios* interfuit, à fortiori ante Annum D. LXII. quo Rex è vita diſceſſit, euênit, ergo ad Annum D. LXI. B. Vir ægrotabat *Pariſiis*, & mortem obiuit. Si hæc ita; ergo mendum in Codicis editi *Iuliani* numero dubio procul irrepſit: quod vt reſtituas loco n. LXX. repone D. LXI. ita vt numerus, ſiue litera X, coouertatur in I, in quarum mutatione facilis tranſitus inuenitur. *Raynaudi* ſupputatio item corruit, quia Anno D. LVIII. quo S. SACERDOTEM expiraſſe contendit, *Childebertum* haudquaquam apud *Pariſios* demorari, Galliarum referunt antiqua monimenta.

Annus obitus.

NEC his obſtat Scriptorum Ciſtercienſium perſuaſio, quâ contendere nituntur, quòd CAPVT in Sacrario *Seguntinæ* Eccleſiæ, nomine S. SACERDOTIS, ipſius Præſulis aſſeruatum, non *Lugdunenſis* Epiſcopi eſſe, ſed *B. Martini Abbatis Hortani*, pòſt, Epiſcopi *Seguntini*, quod Angelus, ſeu iuuenis formâ pulcher, Epiſcopo, & Canonicis tradidit, dicens: CAPVT *eſſe cuiuſdam Magni* Sacerdotis, *illius Ciuitatis Epiſcopi.* Quo dicto, & relicto CAPITE euanuit, vt referunt Chryſoſtom. Enrriq. *in Menolog. Ciſtercienſ. h. d. lit. B.* Manrriq. *vbi ſuprà c. 17.* Myræus *d. lib. 5. orig. Monaſt.* Biuar. *ad Max. d. Ann. 562. n. 13. §. 87. fol. 491.* Quia quantâ hæc opinio nouitate laboret, ipſe annorum calculus perſuadet, imò ipſa ſucceſſus relatio manifeſtat. Ad calculum venio. *Martinus* Seguntinus Epiſcopus (cuius eſſe caput in ſacrario Seguntino reconditum aſſerunt Ciſtercienſes) diem clauſit extremum Anno Domini M. CC X. vt ex *Myræo*, & *Manrriquio* probat Enrriquez *in Menolog. lit. B. fol. 150.* in fin. Iulianus Archipresbyter Toletanus, qui Chronicon ſcripſit, Annum M. C. LX. non exceſſit, & iam ſuo tempore *Caput* hocce S. SACERNOTIS erat in Sacrario *Seguntino*; ergo inſpecto annorum calculo, haudquaquam illud Cranium *S. Martini, Abbatis Hortani*, & Epiſcopi *Seguntini* potuit venerari ſeculo *Iuliani.* Venio ad ſucceſſus relationem. Si Angelus fuit, qui Caput *S. Martini* Epiſcopo, & Canonicis tradidit, quare cauſam miraculi non reuelauit eiſdem? Quare cuius erat Caput ſubticuit? Si omnia hæc ad maiorem ſui famuli venerationem. Deus fortaſſe permiſit; vt quid nomen Angelo patefacere denegauit? Abſint hæc ergo nouata ab Eccleſiaſticis Tabulis, maximè cùm nec annorum ſupputationi conueniant, nec vllus eſt auctographi pervetuſtus codex intra, vel extra Eccleſiæ Seguntinæ monimenta, tale quid enumerans, vel recenſens; quioimò contrarium, vt ex antiquo Breuiario *Lect. 3.* liquet, hac ſerie: *Sepultus eſt* (S. SACERDOS) *in Eccleſia Lemouicenſi* (corrige Lugdunenſi) *ſed tractu temporis poſtea in* Hiſpaniam *in hanc Eccleſiam* SEGVNTINAM

Scriptorum Ciſtercienſium lapſus.

Conuincitur I. ex annorum calculo.

Conuincitur II. ex relatione ſucceſſus.

(*vbi*

(*ubi hoc die veneratur*) CAPVT *eius tranſlatum eſt.* Si hæc fatetur *Eccleſia Seguntina*, quo fundamine Ciſtercienſium Scriptores ſupra relatam Angeli apparitionem defendere conantur, contra ipſius Eccleſiæ venerabile traditionis placitum?

Topographia. SEGVNTIA, aliàs SEGONTIA. Vrbs perantiqua, & nobilis, Epiſcopali Sede condecorata, quam hodie SIGVENZA dicimus. Eius meminêre Ptolem. *in Geograph.lib.2.Tab.2.Europ.c.6.* licet SEGOBRIGAM nominet. Plin. *lib.3.c.1.* SEGVNTIAM. Antonin. *in Itinerar.* apud Zuritam *fol.98.* & *in Not.fol.589.* SEGONTIAM appellitent. Huius vrbis conditor, ſi Floriano *lib.2. Hiſtor. Hiſpan. c.2.* credimus, *Conditor.* fuit gens Græca ex Suecicis partibus in Hiſpaniam aduentans, quam Noſtri ALMOZVDES, ſiue ALMONIDES dixere, qui portum Brigantinum fraude occupantes, & Phari ſpeculum infringentes, totius prouinciæ terminos detinentes, Vrbem hanc pro tutamine condiderunt. Hæc Florianus: alibi huius opinionis compaginem diſſoluemus.

PRIDIE NON. MAII.

DIES VI.

A. GERVNDÆ *in Hiſpania Tarraconenſi* S. IOANNIS *cognomento* Gothi, *Monachi Benedictini, Abbatis Vſclarenſis, & Gerundenſis Epiſcopi, qui pro fidei Catholicæ defenſione à Leouigildo Gothorum Rege Ariano apud Barcinonem exulans, Vallem-Claram incoluit, ibidémque celebre Cœnobium erexit, in quo multorum aſcetarum pater, & magiſter effectus, regulam ipſis profuturam ſcripſit. Demum pace Catholicis reſtitutâ, ad Gerundenſis Epiſcopatus infulas peruenit Antiſtes, qui, poſtquam aliquibus Hiſpanis interfuiſſet Concilijs, doctrinâ clarus, pietate inſignis, & ſanctitate conſpicuus, ad Dominum Confeſſor properauit illuſtris.*

NOTÆ.

A. *Scriptores.* SANCTVS IOANNES GOTHVS, Epiſcopus.] Celebris fuit ſuo ſeculo Vir, cuius eruditionem, & ſtudia *S. Iſidorus* Noſter compendioſo deſcripſit elogio; cuius & *S. M. Maximus* Cæſarauguſtanus Antiſtes inſignia facinora ſuis chronicis numeris inſeruit. Eius, inter illuſtrium Benedictinorum Patrum memorias, anamneſim in Tabulis Eccleſiaſticis contexere Martyrologia Monaſtica, VVionis hac ſerie: GERVNDÆ *in* Hiſpania, *depoſitio* S. IOANNIS GOTHI, *eius ciuitatis Epiſcopi, admirabilis ſanctitatis, & ſummæ doctrinæ Viri, qui pro zelo Catholicæ fidei, multas ab Arianis iniurias paſſus eſt.* Eadem Hugo Menardus *in Martyrol. Monaſt. h. d.* Philipp.

Philip.Ferrar. *in General.Catalog.SS.fol.*184. Et poſtea *in Topograph. ſacr. SS.* verb. *Gerunda.fol.*57.*col.*2. De eo S.Iſidor.*de Vir.Illuſtrib.c.*31.S.Marcus Maxim.*in Chron. Ann.*566. vbi Roder.Caro *fol.*191.*lit.T.* & Biuar. *fol.*495.*n.*1. Et *Ann.*579. vbi Roder.Car. *fol.*199.*lit.F.* & Biuar. *fol.*582.*num.*6.§.63. Et *Ann.*593. vbi Roder. Caro *fol.*210.*lit.L.* & Biuar. *fol.*688. §.4. Trithem. *de Vir.Illuſtr.S.Bened. lib.*4.*c.*10. Ambroſ.Moral.*Hiſt.Hiſp.lib.*12.*c.*18. Vaſſ. *in Chron.Ann.*630.P.Marian. *Hiſt.Hiſp.lib.*5.*c.*13.*&* 15. Andr.Scoth. *in Bibliothec.Hiſp.fol.*479. Hartman.Sched. *in Chron. Ann.* 599. Michaël Carbonell.*Hiſtor.Cathalon.in Reccaredo fol.*15. Tarraph.*de Regib.Hiſp. fol.*105. Platin.*in vit.Bonifacij PP.fol.*342. Sabellic. *Hiſtor.Ænead.*2.*lib.*6. Stephan. Garibay.*in Compend.Hiſtor. lib.*8.*c.*14. Baron.*tom.*7.*Ann.*584. Anton.Vincent. Domen.*Hiſt.SS.Cathalon.lib.*2.*fol.*4.Ieronym.Pujad.*Hiſt.Cathalon.lib.*6.*c.*62.P.F.Franc. Diago *Hiſtor.Barcinon.lib.*1.*c.*15.*&* *lib.*2.*c.*21. Ioann.Mariet. *Hiſtor.SS.Hiſpan. lib.*5.*c.*37. P. F. Anton.de Yepes *Chron.Benedict.tom.*1.*cent.*2.*Ann.*599.*c.*2. Padill. *Hiſtor. Eccleſ.Hiſpan tom.*2.*cent.*6. *c.*70. P.Anton. Vaſconcell. *deſcript.Luſitan. fol.*521.*n.*5. D.Roderic. de Acuña *Hiſtor.Vlyßippon.* 1.*p.c.*21.*fol.*46. qui, vt aſſolet, apparentiâ pietatis adtractus, in fœdiſſimum prolapſus errorem, de Noſtro IOANNE locutum Luitprandum *in Chron.Ann.*621.*n.*33.vbi D.Thom.Tamayo *in Not.fol.*40.contendat, quaſi *Ioannes* ille *Magnus*, diſcipulus *S.Galli* de quo ibidem *Luitprandus*, vnus, & idem eſſet, ac *Ioannes Gerundenſis*, cuius hodie memoriam colimus: quia nullibi de hoc *Scalabitano* ſcriptum inuenies fuiſſe diſcipulum *S.Galli*, nec potuiſſe, quia IOANNES Noſter antiquior Gallo fuit, non ſolum literaturâ, & monachatu, ſed etiam Abbatiatu & morte, vt ex vtriuſque Actis liquidò deprehenditur. Nam Noſter Anno D. LXVI. iam erat *Monachus Agalienſis*, quo anno Conſtantinopolim transfretauit, vt inquit S. M. Maxim. *eod. Ann.* his verbis: IOANNES *Scalabitanus ex Luſitania, Monachus Agalienſis*, Toleto *ſtudiorum causâ proficiſcitur Conſtantinopolim.* Et Anno D. XCIII. Sedis *Gerundenſis* infulas acceperat Antiſtes, vt ex ipſo Maximo *in Chron.d.Ann.*593. comprehenditur, dicente: IOANNES *ex Abbate Biclarenſi* (idem eſt, ac Val-Clarenſi) *Monachus Benedictinus, ſuccedit* Alapio *Pontifici in Sede S. E. Gerundenſis.* Et Anno DC. XXXI. obiit, vt infrà dicemus. Aſt *S.Gallus* florere cœpit Anno DC. XXII. vt fatetur Sigebert.Gemblacenſ.*in Chron.Ann.*622. his verbis: GALLVS *diſcipulus Columbani in Alemania claret.* Et Anno DC. XXX. Monaſterium primum conſtruere deſtinauit, vt inquit Hermann. Contract. *in Chron. Ann.*630. Quo iam IOANNES Noſter, per XXXVII. Annos Gerundenſis Epiſcopatus Baculum rexiſſet. Tandem Gallus Anno DC. XL. obiit, cùm IOANNES Noſter ante IX. annos præiret. Ex quibus rationibus elicies, *Acuñam* perperam S.Noſtrum ex *Luitprando* diſcipulum fuiſſe *S.Galli* ſomniaſſe.

Acuña error detegitur, & conuincitur.

SIMILITER non eſt audiendus D.Martin. Carrill. *in Annal.Eccleſ. Ann.* 566. *fol.*134 & eius Συνοψιαστὴς F.Fernandus Camarg.*in Epitom.Hiſtor.Ann.*585.*fol.*130. *col.*2. verſ.*Tanbien.* qui IOANNEM Noſtrum, & cognominatum LICINIANVM, & fuiſſe *Monachum Auguſtinianum*, & infulas S.E.*Carthaginis Spartaria* induiſſe, & *martyrio* coronatum affirmant Quorum errores, ipſi ſe produnt. Nam quis tam caudex, & ab Eccleſiaſticâ Hiſtoriâ *Hiſpaniæ* alienus erit, qui ignoret, *Abbatem Montaragonenſem*, & *Camargum* confudiſſe LICINIANVM Martyrem, Epiſcopum *Carthaginenſem*, apud *Conſtantinopolim* veneno necatum, cuius memoria *die IV. huius Menſis*, de quo nos ibidem ad amuſſim agimus, cum IOANNE Noſtro, qui nec cognomento *Licinianus*, nec *Monachus Ordinis S. Auguſtini*, nec Epiſcopus *Carthaginenſis*, nec denique *Martyr*, ſed *Confeſſor*, apud *Iſidorum* coæuum, inuenitur?

Carrillo, & Camargo lapſus.

MINVS veniunt probandi F.Ieronym. Roman. *in Hiſt.Eccleſ Hiſpan. lib.*3.*c.*10. à quo F.Bernard.Brit. *in Monarch.Luſitan.lib.*6.*c.*17. & D.Roder.de Acuña *in Hiſtor. Vlyßippon.*1.*p.c.*21.*n.*1. contendentes S. IOANNEM Noſtrum fuiſſe *S.Fructuoſi* Dumienſis Monaſterij Abbatis, & Epiſcopi diſcipulum, ex eo moti, quòd in Lectionibus *S.Fructuoſi* Breuiariorum Eccleſiarum *Braccarenſis*, & *Eborenſis* die XVI. Aprilis, inter alios S.Viri diſcipulos repetatur: *Quorum ex numero memorare non pigeat* IOANNEM *Monachum, poſtea* Gerundenſem *Epiſcopum, Virum ſuo tempore Maximis comparandum.* Quia, vt inquit Ambroſ. Moral. *d. lib.*12. *c.*35. prorſus hæc vera eſſe

Roman, & aliorum deceptio excutitur.

non

non poſſe, nam temporum vtriuſque Epiſcopi diuerſitas, manifeſtè *Breuiariorum* ecphraſim contradicunt: cùm ferè ante centum annos à *Fructuoſi* obitu, iam *Abbas Val-Clarenſis* Monachum egerat, *Conſtantinopolim* aduentauerat, *Toletum* repedauerat,& *Leouigildi* furorem,exul, fuerat expertus. Et patet, nam *Fructuoſus* tempore *Recſuinthi* Regis Gothorum florere incœpit, ab Anno DC. LIII. vt patet ex Luitprand. *in Chron. Ann.* 653. *n.* 80. & tunc iam ante XXII. annos IOANNES Noſter à vinculis erat corporis abſolutus.

Scolani opinatio corruit.

NEC *Gaſparis Scolani*, aliàs Viri doctiſſimi, *Hiſtor. Valent.* 1. *p. lib.* 2. *c.* 11. *n.* 6. ſuſtineri poterit opinatio, quâ probare nititur IOANNEM Noſtrum fuiſſe Magiſtrum *S. Hermenegildi* Principis, Leouigildi Regis Gothorum, Primogeniti,& ſucceſſoris; quia cùm hæc ſententia nullis Scriptoribus,ſiue vetuſtioribus,ſiue recentioribus probetur,nec ille vllum ad probationem,auctographum exhibeat,non eſt cur eum de impoſtura liberemus. EIVS Acta ex *SS. Iſidoro*, & *Maximo*, aliiſque Noſtris Chronographis,vt credimus,delibata;ſic in Codice MSS. *Garſiæ de Loayſa*, ſcripta comperimus, quæ eruditis offerimus.

ACTA S. IOANNIS SCALABITANI,
Abbatis Vallis-Claræ, & Epiſcopi Gerundenſis, ex MS. Codice.

Origo, & patria.

IOANNES *natione, & cognomento* GOTHVS, *Prouinciæ Luſitaniæ* Scalabitanus, *ex nobiliſſimis parentibus Palatinis ortus,à primo adoleſcentiæ flore,in Vrbem Regiam, addiſcendi deſiderio, & merendi cupiditate pellectus, patriâ, parentibus, & fratribus relictis, ſolo proprio eruditionis adipiſcendæ amore imbutus,diues Agoniſta perrexit.*

Toletum pergit, vbi educatur.

Regiam equidem ingreſſus,& Regum pompam, procerum fauſtum,& Curtalium demiratus illecebras,intra ſui cordis viſcera recluſus, omnium illius ſeculi ſtatuum deplorabat errores: & cùm per aliquod temporis ſpatium in ſtudio Latinitatis vitam tranſegiſſet, vt ſeculi mores diffugeret,& Arianorum corruptelas vitaret, Agalienſe *Monaſterium ingreſſus,diù deſideratam,& ſummis precibus expetitam cucullam induit.*

Monachus Agalienſis.

Cuius ingenij vt Abbas agnouit acumen,vt IOANNES *perfectiori methodo concupita perdiſceret,* Conſtantinopolim, *tunc ſcientiarum,maximè Græcarum, magiſtram, Monachum adhuc adoleſcentem dimiſit, vbi Latinâ, & Græcâ eruditione nutritus, ſeptimo pòſt anno,eſt in* Hiſpaniam, *magnâ ſcientiæ opinione reuerſus.*

Conſtantinopolim ſtudiorũ cauſâ perrexit.

Gothorum populos tunc temporis Leouigildus *regebat, cuius ſuffragijs, per totius* Hiſpaniæ *circulos, Ariana ſeruebat inſania, quam vt effugeret* IOANNES, *terrarum, & temporum intercapedinem interponere cupiens, Patriam repedauit, vbi conuerſis ad fidem Catholicam fratribus, & iactis orthodoxæ doctrinæ fundamentis, cùm ardens lucerna ſub modio elucere non valeret,* Toletum *reuertitur, vbi tantæ eruditionis oppreſſum lumen cæpit protinus renidere, ita vt Arianorum caterua, inopinatâ oppoſitione, confuſa, paulatim deficere viſa fuerit.*

In Patriam reuertitur.

IOANNIS *doctrinæ ſpecimen,& conſtantiæ robur ad Regis perfidi, Arianis auctoribus, peruenit auditum, qui in Catholicum Monachum repentino furore commotus, illum coram ſuis placatus, vt illum lucraretur,obtutibus comperendinare coegit;quem cùm nec blanditijs,nec minis ſeducere, nec ad nefariam ſectam deducere valuiſſet,* Barcinonem, *Toleto relegatum,exulare præcepit, vbi per decennium plurimas inſidias, & perſecutiones ab hæreticis S. Vir perpeſſus, exilij incommoda, æquo animo, & conſtanti ſpiritu ſtrenuus agoniſta ſuſtinuit.*

A Leouigildo Rege relegatur.

Contra quorum deliria, vt ſecuriùs arma moueret, inſigne fidelium aſcetarum ad Vallem-Claram *propugnaculum extruxit, quod exinde* Biclarenſe *Monaſterium vocatum eſt,vbi congregatâ Monachorum ſocietate, Regulam ſcripſit, ipſi Monaſterio profuturam, ſed & cunctis Deum timentibus ſatis neceſſariam.*

Conſtruit Cœnobium Val Clarenſe.

ABBAS *igitur intra cœnobij cancellos vitam angelicam tranſigebat, cùm ecce* Leouigildus *Rex ad vltimum vitæ terminum per ægritudinis periculoſa,*

&

& lethalis contractionem, deueniens, vt in infirmitatis minantis tempore, quotquot in vita, Arianâ proteruitate, deliria contraxerat, ablueret, aut pænitentiâ ductus, aut furoris oblitus, omnes Præſules, quos Arianorum delatione proſcripſerat, ſuis ſedibus, Reccaredo *filio, & heredi, reſtituendos fore decreuit. Qui, mortuo Rege, ad propria reuerſi,* Reccaredum *Principem fidei Catholica regulis imbuentes, Optimum, Maximum, & Catholicum Regem, in Concilio Toletano III feliciter præſentarunt, vbi Noſter* IOANNES *tanquam Abbas interfuit. Cuius Rex doctrinam, fidem, conſtantiam, & virtutes agnoſcens,* Gerundenſis *Eccleſia illum protinus deſtinauit Antiſtitem, qui mox in Dominico agro, virtutibus, eloquijs, exemplis, & ſcriptis, vbique, & continuò laborans, ferè totam illorum montium regionem ab inſania hæreticâ liberauit. Concilijs pòſt Cæſarauguſtano II. duplici Barcinonenſi, Gundemari decreto, & Egarenſi Synodo, Pontifex iam interfuit, & ſubſcripſit. Scripſit poſt regulam Monachorum plura volumina, inter quæ, illud, quod addidit in Libro Chronicorum ab Anno I. Iuſtini Iunioris principatus, vſque ad Annum VIII. Mauritij Principis Romanorum, & IV. Reccaredi Regis Annum, hiſtorico, compoſitóque ſermone; valde vtilem Hiſtoriam continet, quæ præ manibus habetur, cùm cætera deſiderentur. Tandem eruditione clarus, ſanctitate inſignis, & mirabilium gloriâ conſpicuus, in pace quieuit,* Pridie Nonas Maij, *Anno Domini* DC.XXXI. *vltimo* Suinthilani *Regis, in cuius tumulo hoc aut cultus, aut deuotio incidi curauit Epigramma,* in quo poëſeos regulis ignoſcas.

A Reccaredo Rege reuocatur, & reſtituitur.

Epiſcopus Gerundenſis eligitur.

Interfuit aliquot Concilijs.

Multa ſcripſit.

Moritur.

Epitaphiũ.

PIgnora ſacra tegit ſub marmore, Sancte IOANNES,
Hic tua, terra; leuis ſed tibi terra fuit.
Tu Patria, tu Legis amor, tu decor Iberi,
Viuere ſic ſatagis, quod fide corda dabis.
Scalabis *ex* Luſis *genuit te Gothicis Orbi;*
Munia Toletum *pòſt tibi magna dedit.*
Limpida ſupremâ pollens ſua dogmata Græca
Conſtantinopolis præbuit arte tibi.
Ad propriámque domum repedas, pòſt, plenus amore
Gentis Gothorum, quos fidei redigis.
At Leouigildus cùm te ad conamina ſecta
Damnata haud poſſet ducere, nec trahere:
Ad Barcinonem *relegauit, & infidus anxit*
Te; qui perplura perpetere inde mala.
Hic Biclarenſe *mox conſtruis omnibus almum,*
Inclyte, Cœnobium fratribus, & populis.
Redditur at cultus Gothis: tu culmina Sedis
Sancta Gerundenſis *ſuſcipis, vngis oues.*
Denique doctrinâ clarus, pietate verendus,
Mortem ſi guſtas, mors fuit ipſa lucrum.

Hactenus MS. *Loayſa* Codex, in cuius ecphraſi cùm fere omnia communia ſint, & à Noſtris ſæpiùs repetita, non eſt quid in eis ex inſtituto elucidare poſſimus; niſi illud, quod in ACTIS dicitur, ſcilicet: S. IOANNEM pòſt aduentum in Hiſpanias ex Conſtantinopoli, *Scalabim* patriam conceſſiſſe; ibidémque fratres cum familia, & aliis ex Arianâ ſecta, ad Catholicam veritatem traduxiſſe. Quæ ſententia etiam apud Ieronym. Pujades *Hiſt. Cathalon. d. lib. 6. c 62.* inuenitur.

ITEM circa annum obitus S. Præſulis exquirendum eſt; nam in *Actis MSS.* à *Loayſa,*

Quo Anno obierit?

Mart. Hiſp. Maij. H

Loayſa, mortis annus DC. XXXI. conſignatur; & optimè meo iudicio, quia omnium communis opinio ſit, Noſtrum Antiſtitem ad tempora *Suinthilani* perueniſſe, vt inquit Aubert. Myræus *in Not. ad Iſidor. de Vir. Illuſtr. c.* 31. *fol.* 99. & iſte regnare cœpit anno DC. XXI. & regnauit Decem annos, optimè in Actis dicitur, *Vltimo Suinthilani Regis*. Et probatur ex S. Ildephonſ. *de Vir. Illuſtrib. c.* 10. vbi *Nonnitum Gerundenſem* immediatum ſucceſſorem IOANNI *Viclarenſi* conſtituit, & hoc temporibus *Suinthilani*, qui viuere deſiit dicto Anno DC. XXXI. vt notauit Lucas Tudenſ. *in Chron. lib.* 3. *in princip.*

Quo loco Monaſterium fuerit Viclarenſe?

MONASTERIVM BICLARENSE. Circa ſitum huius famigerati Cœnobij anceps inter Scriptores diſſenſio eſt. Apud omnes conuenit illud fuiſſe constructum in agro *Barcinonenſi*, ſed quo loco nullus ex Scriptoribus diuinat. P. Diagus *in Hiſtor. Comit. Barcinon. lib.* 2. *c.* 21. *fol.* 80. ſuſpicatur fuiſſe illud, quod in campo *Iſaunenſi*, hodie *Guiſona*, S. Vincentio dicatum eſt. Sed hæc coniectario non arridet Ieronymo Pujades *d. c.* 62. *fol.* 306. quia fundamentum coniectarionis, quod deſumitur ob exiſtentiam, ad illum locum, cuiuſdam riuuli, qui hodie FONS-CLARA dicitur, fallit; eo quòd diuerſa nomenclatura eſt FONS-CLARA, à VALLE-CLARA. Hinc ipſe *Pujades* deſiderio addiſcendi ſitum, quo olim hoc inſigne Cœnobium fuit, omnem lapidem mouens, vt veritatem erueret, tandem à quodam Abbate *Lauxenſi* Ordinis Ciſtercienſis edoctus, ſitum agnouit, ad oppidum, quod adhuc VALL-CLARA dicitur, & ad radices Montis *de Pradas*, viſitur, VIII. M. P. ab oppido *Mont-Blanch*, iuxta Regale Monaſterium *Populenſe*, hodie *Poblet*, Ordinis Ciſtercienſis, cuius Abbati ſubeſt. Et addit, quod ſupra Oppidum *Vall-Clarenſe* in vertice Monticuli adeſt Caſtrum, cuius Baſilica (vt dicitur ab Oppidanis) fuit pars illius *Biclarenſis* Cœnobij inſignis. Cui & ego adhæreo ſententiæ, ob Scriptoris auctoritatem.

NONIS MAII.

DIES VII.

A. CORDVBÆ *in Bætica, & alibi in Hiſpania, feſtum* S. RAPHAELIS *Archangeli magno ciuium plauſu, anniuerſario cultu ſolemniter celebratur, ob liberatos Regionis populos à fœda epidemia peſte ferociter deſæuientis.*

B. NICOMEDIÆ *in Aſia minori* SS. FLAVII *cognomento Antiocheni, Viri Conſularis, & Epiſcopi Illiberitani in Bætica Hiſpaniæ*, AVGVSTI, AVGVSTINI, MARCELLINI, MACROBII, *&* EVTYCHII *eius fratrum; qui cùm grauium negotiorum causâ cum fratribus ex Hiſpaniâ in Aſiam transfretaret, apud Nicomediam fidei confeſſione delatus, & in carcerem coniectus, per cruciatuum agones, Diocletiano iubente, vnà cum fratrum corona, martyrij coronam intrepidus agoniſta percepit.*

C. Apud GERVNDAM *in Eccleſia Oppidi* CELRANENSIS *in Cathalonia Hiſpaniæ, depoſitio* SS. EOVALDI, *&* SIXTI

Martyrum,

Martyrum, qui ſub Daciano Præſide Hiſpaniarum, imperante Diocletiano ad martyrij palmam validi pugiles ob fidei defenſionem feliciter cucurrêre.

D. COMPOSTELLÆ *in Gallæcia Hiſpaniæ, feſtiuitas* CONSECRATIONIS *Baſilicæ* S. IACOBI *Apoſtoli & Vnici Hiſpaniarum Patroni, ex Ioannis VIII. Pontificis Maximi decreto, inſtante Adefonſo Rege Catholico, quæ celebri repetitur iubilo, & ſacra pompa ſolemniter iteratur.*

E. VALENTIÆ *in Edetanis Hiſpaniæ, feſtum* DEDICATIONIS *ipſius Eccleſiæ Cathedralis, quod honorifico colitur apparatu, & de voto concelebratur cultu.*

F. *Apud* SEGOBRIGAM *Celtiberiæ in Hiſpania, ſolemnitas* CONSECRATIONIS *ipſius Vrbis Cathedralis Baſilicæ, quæ anniuerſariâ repetitione iteratur, & celebri pompâ recolitur.*

NOTÆ.

FESTVM S. RAPHAELIS Archangeli.] Cùm hucvſque multum ſubſidij, & fauoris ab Angelicâ natura ſuſcipiat humana, ita vt notam ingratitudinis incurrere videri poſſit, niſi quam vicem poteſt rependere ſtudeat, maximè illis Spiritibus, qui nobis ſingularia ſubſidia præbent; ideò in Eccleſia Dei SS. Archangelorum *Michaëlis*, & *Gabrielis* introductus eſt cultus; necnon & S. RAPHAELIS, qui, prout *Medicina Dei*, ſæpe ſæpiùs ægrotantibus medelam impartiri conſueuit. Et licèt in Eccleſia Vniuerſali adhuc officium de tanto Archangelo non recitetur; attamen apud plurimas Orbis Eccleſias illud cum Miſſa iamiam ab antiquis temporibus agnoſcimus introductum. Imò in *Miſſali Romano* apud me *Venetijs* impreſſo, impenſis Bernardini Stagnini Anno M. D. XI. & in alio *Miſſali Romano* apud Nicol. Serar. *in Comment. ad Tob. cap. 3. quæſt. 2.* Pariſiis excuſo Anno M. D. XX. & in *Miſſali S. E. Placentinæ* in Hiſpania Anno M. D. XLVII. edito, & in Miſſali alio *Romano*, quo vtebatur *S. E. Zamorenſis* Venetiis apud Iuntas Anno Domini M. D. LVIII. quæ in mea ſunt Bibliotheca, adeſt Miſſa S. RAPHAELIS hoc ordine.

A. *Cultus SS. Angelis Michaëli, & Gabrieli exhibitus.*

Item S. Raphaeli antiquitus.

MISSA S. RAPHAELIS ARCHANGELI,
ex Miſſali Romano antiquo, & alijs Hiſpaniæ.

INTROITVS.

E*Go ſum Azarias, Ananiæ magni filius. Ego ſum* RAPHAEL *Archangelus, vnus ex ſeptem, qui adſtamus ante conſpectum Domini. Pax vobis, nolite timere. Dominus exaudiuit preces veſtras, & miſit me ad vos, vt curem vos, Alleluia.* Pſalm. *Benedicite Dominum omnes electi eius, agite diem lætitiæ, & confitemini illi.* Verſ. *Gloria Patri.*

ORATIO.

DEVS, *qui* B. RAPHAELEM *Archangelum, Tobiæ famulo tuo properanti, præuium direxiſti, & inter huius viæ, ac vitæ varietates, atque diſcrimina donaſti cuſtodem; da quæſumus, vt eiuſdem protegamur auxilio, quatenus, & vitæ præſentis vitemus pericula, & ad gaudia valeamus peruenire cæleſtia.* Per D. N.

Epiſtola ſumitur ex *Libro Tobiæ cap.* 12. à verſ. *Dixit Angelus* Raphaël *ad Tobiam: Etenim ſacramentum,* vſque ad Verſicul. *Vos autem benedicite Dominum, & narrate omnia mirabilia eius.*

Graduale.

Angelus RAPHAEL *apprehendit, & ligauit dæmonem.* Verſ. *Magnus Dominus noſter, & magna virtus eius, Allel.* Verſ. *Miſſus eſt* RAPHAEL *Angelus à Deo ad Tobiam, & ſalutauit eum; & dixit ei, gaudium ſit tibi ſemper, Alleluia.* Verſ. *Angelus Domini deſcendit de cælo, & accedens reuoluit lapidem, & ſedebat ſuper eum.*

Euangelium ſumatur ex *Ioann. c.* 5. quod require Feria ſexta poſt Dominicam I. Quadrageſimæ.

Offertorium.

In honore S. RAPHAELIS *pſallat militans Eccleſia, qui virtute Dei Patris, ligauit dæmonia, & Tobiæ viſum reddidit, quo priuatus fuerat, Alleluia.*

Secreta.

MITTE *Deus Archangelum tuum* RAPHAELEM *cum medicamine opificem, qui ſanitatem mentis reportet, & corporis; miſericordiaque cæleſtis donum infundat, & quæ in nobis ſunt aduerſa deponat, vt qui noſtrâ iniquitate tabeſcimus, de ſuâ, quam non meremur, pietate lætari concedas.* Per D. N.

Communio.

IVBILVS *ſummæ laudis reſonet in ore omnium ad laudem Beati* RAPHAELIS *Archangeli, vt ipſe, cuius memoria agitur in terris, ad Deum pro nobis intercedat in cælis, Alleluia.*

Poſt Commun. Oratio.

DIRIGERE *dignare Domine Deus in adiutorium noſtrum* RAPHAELEM *Archangelum, & quem tuæ maieſtati ſemper aſſiſtere credimus, tibi noſtras exiguas preces benedicendas aſſignet.* Per D. N.

Non ſolùm olim *Miſſæ*, ſed etiam *Officia* de Noſtro S. Archangelo recitabantur, vt videre eſt in *Breuiario* antiquo Ordinis B. MARIÆ de Mercede Redemptionis captiuo

captiuorum, vbi *die XVIII. Septembris* eius Officium inuenitur *fol. mihi* 374. *col.* 4. in excuſo Ann. 1560. Et licèt Petrus Dias de Ribas *in libell. de S. Raphael. Pecul. Cordubenſ. Cuſtod. c. 2. fol.* 6. cauſam huius Officij apud Fratres huius Ordinis referat ex *Rubrica* huius Officij, & illam in *Breuiario* meo non inuenerim, tamen ſub eius fide, illam latinitate donatam ſubiiciemus, hac ſerie: *Mos erat in aliquibus Cœnobijs huius Ordinis, vt* S. RAPHAELIS *Archangeli celebraretur feſtiuitas, eo quòd Anno* M. CCC. XLVII. *cùm per totum orbem ſaua peſtis diffunderetur, & pracipuè per Regni* Valentini *angulos, quidam Religioſus nomine* F. Stephanus Petri à Penna *ſacramenta agrotantibus miniſtrabat, qui febre correptus, deficientibus iam Presbyteris, qui ſacramenta epidemicis miniſtrarent, repentè iuuenis facie decorus apparuit, Ordinis inſulis ſalutus, qui ſe à Superioribus miſſum, vt agrotantibus opem ferret, dictitauit. Ab eo* F. Stephanus *Pœnitentia, & Euchariſtia Sacramenta recipiens, è viuis ſublatus eſt, Anno* M. CCC. XLVII. *Poſt illius igitur obitum, Frater ille qui mortuo Sacramenta porrexerat, omnes alios febricitantes viſitauit, qui protinus fuere ſanitati reſtituti. Poſt triduum etenim iuuenis monachus diſparuit, ita vt in poſterum à nemine videretur. Quo euentu, inter omnes conuenit, iuuenem illum fuiſſe Dei* Angelum, *qui meritis Venerabilis* F. Stephani *fuit è cœlo dilapſus: & quia die* XVIII. Septembris *hoc euenerat, quo in aliquibus* S. RAPHAELIS *feſtiuitas Ordinis Monaſterijs peragebatur ſolemniter; poſt varios conſultationum anfractus, re benè perſpectâ, inter omnes perſuaſionis ſcintilla remanſit, iuuenem illum, ordinis habitu decoratum,* S. RAPHAELEM *Archangelum fuiſſe. Ideoque in Capitulo Generali apud* Barcinonem *celebrato, vt in totius Ordinis domibus die* XVIII. Septembris *anniuerſarium hoc feſtum celebraretur, decretum eſt.* Hactenus *Ribas*. Tanti igitur Archangeli feſtiuitas apud varias Eccleſias, diuerſis colitur diebus, ideo Petr. Equilin. *in Catalog. SS. lib. 4. c.* 141. illam ad diem VIII. Maij refert. Joann. Molan. *in Addition. ad Vſuard. die XX. Nouembris*, quo etiam die Philipp. Ferrar. *in Catal. Gen. SS. fol* 452. Apud *Venetos* die X. Maij, apud *Veronenſes* die XXX. Decembris, apud *Caſenates* die III. Maij. Nunc apud *Cordubenſes* hoc die feſtiuitas colitur, & Apoſtolicâ authoritate in poſterum celebrari ſancitur. Quid in cauſa? Audi Ribas *vbi ſupr. c.* 4.

Cauſa Officij Eccleſiaſtici S. Raphaeli exhibiti.

Ob peſtem ſedandam.

Feſtiuitatis dies varius apud varias Nationes.

Qualis apud Cordubenſes, & quare?

RELATIO FESTIVITATIS S. RAPHAELIS Archangeli apud Cordubenſes ex L. Petro Diaz de Ribas.

TEMPORE *quo Alphonſus ſapiens, & eius filius Sanctius Hiſpania Reges ſceptrum feliciter obtinuere*, F. Simon de Souſa, *origine* Luſitanus, *in Cœnobio Aſtenſi habitum Ordinis B.* MARIÆ *de Mercede Redemptionis Captiuorum aſſumpſit: & licèt in Ordine, nulla, extra Cordubenſis Monaſterij officium Commendatarij, miniſteria exercuiſſet, tamen meritis abundans, Sanctij IV. & Alphonſi XI. Regum Caſtella factus Eccleſiaſtes, poſtmodum* Pacenſis, & Tudenſis *Eccleſiarum, vltimo diſponente, Baculum eſt adeptus. Igitur cum in Conuentu* Cordubenſi, *qui ex prouinciâ Caſtella antiquior inſpicitur, nam S. Rex Ferdinandus, extemplò quòd Cordubam è Maurorum faucibus eripuit, Cœnobij fundamenta iecit, illúdque* S. Petrus Nolaſcus *perfecit, Commendatorem ageret, & S. E. Cordubenſis Venerabilis Paſchalis Sedem teneret, euênit, quòd morbus peſtilens vrbis ciues ſaua, & breui contagione depaſceret, ita vt Ciuitas famoſa ferè ſine populo iam conſpectaretur deſerta. Epidemica infirmitatis progreſſu, & furioſi aſſiduitate contagij, breui Clericorum, & miniſtrorum copia defecit, partim agritudinis ſerpentis ferociâ, partim quia proprijs relictis laribus, in locis immunibus ſalutem quarebant. Tunc temporis Corduba Quinque tantùm inſpectabantur Conuentus, in quibus Fratrum tenuis numerus erat, aut contagij continuatione, aut causâ recentioris fundationis eorum. Graueſcente igitur periculo, in Epiſcopali Palatio,* Paſchali *Antiſtite diſponente, celebris Prælatorum Cœnobitarum congregatio coadunata eſt, vt remedia, quibus faueretur agrotis, omnium delibera-*

tione, requirerentur, inter quos conuenit, vt vnuſquiſque cum ſuis proximorum ſaluti ad anima vſque deliquium, intenderet. Huius enim reſolutionis apicem primus F. Simon, *intrepidâ charitate pertingens, cæteros ad huiuſmodi deliberationem attraxit, ita vt protinùs omnium Fratrum feruor in medendis ægrotis, & in ſepeliendis cadaueribus mortuorum, intrepidus noſceretur. Talis equidem fuit in* Simone *cum ſuis Fratribus aſſiſtentia, vt tandem ille, & cæteri ſodales contagij rigore contacti ferè in mortis faucibus periacerent, ſed Dei miſericordiâ à periculo liberati ſunt. Hoc quippè conualeſcentiæ tempore,* F. Simon *cùm in choro Monaſterij aliquando humilis orationi vacaret, & Deo, propter ſui, & ſuorum ſalutem, gratias contrito corde referret, ab eo petens, vt populi afflicti miſereretur, & ſua indignationis iram ab eo placatus auerteret; & vt iſta ſecuriùs adipiſceretur à Numine, Beatiſſimam Virginem* MARIAM *afflictorum matrem, & Archangelum* RAPHAELEM, *Medicinam Dei, Aduocatos interpellabat; cùm in profundo contemplationis ſubmerſus,* Archangelum *vidit, cuius aſpectu fulgentiſſimo, in ecſtaſim raptus hæc ab eo verba concepta percepit:* Vade, & dic Epiſcopo *Paſchali*, quòd eius cura, & vigilantia maximè Deo placet, ita vt omnem eius deſiderij expectationem expleuerit, ideò ipſius, & aliorum orationibus, necnon Matris Virginis interuentu, huius eſt populi miſertus: Quòd imaginem meam in Eccleſiæ Cathedralis pinnaculo ponat, & fideles exhortetur, quatenus mei deuotionem aſſumant, & quotannis feſtum meo nomini conſecratum concelebrent; quæ ſi perficere ſatagunt, prorſus contagij procella ſedabitur. *Quo dicto, Paranymphus euanuit; &* Simon, *vt Angeli præcepta compleret, omnia, vt euenerant, Epiſcopo renuntiauit. Qui ſine cunctatione obediens, iconem* S. RAPHAELIS *Archangeli ſupra Eccleſiæ turris verticem collocans, tali formâ, vt videretur aërem ſaluti contrarium minitare; pòſt, oues ad S. Archangeli deuotionem ſuadens, & diem, quo eius feſtiuitas coleretur, aſſignans, breui ſalutem ciuibus impetrauit.*

Hactenus *Petrus Diaz de Ribas*, qui vt rem probet F. Marc. Salmeron. *in ſuis Recordation. ſecul. 1. Recordat. 15. §. 4. n. 8.* Iacob. Ioann. Viues *in Viridar. Mercenar. tit. de Epiſcop.* Georg. Cardoſ. *in Martyrolog. Luſitan. die XXV. Martij*, cuius nec adhuc codicem vidimus, refert.

S. Raphael Cordubenſis vrbis Tutelaris.

NON ſolùm in hac relatione includitur Vrbis *Cordubenſis* deuotio ad S. RAPHAELEM Archangelum, quia idem Petrus Diaz de Ribas *vbi ſupr. d. c. 2. §. fin.* aſſerit: *Ciuitas* Cordubenſis *in præſenti optat, quòd feſtum Archangeli celebretur die VII. Maij, quia eâ ipsâ die Venerabilis Seruus Dei* ANDREAS DE LAS ROELAS *vltimam, & famoſiorem apparitionem conſpexit, in qua,* S. RAPHAELEM *Archangelum agnouit, ab eóque ſeſe eſſe* Cordubenſis *Vrbis* Tutelarem, *audiuit.* Fuit hic Venerabilis ANDREAS Presbyter, *Corduba* natus ex nobilibus parentibus Anno M. D. XXV. & Anno M. D. LXXXVII. obiit, qui Anno M. D. LXXVIII. aliquas reuelationes ſcripſit, quas primò probauit Concilium Toletanum Prouinciale, & Ordinarius Cordubenſis, pòſt, eaſdem extollit P. Martin. de Roa *de Angel. Cuſtod. lib. 3. c. 8.* & in *Flor. SS. Cordubenſ. die XXI. Nouembr. fol.* 166. & alij à *Ribas* citati.

Ægrotantibus eſt Medicina.

EXTRA ſupra citata auxilia, quæ ægrotantibus Archangelus, vt *Medicina Dei*, efficaciter impartitur, ex quo de eo in hymno dicitur apud Anton. Ducam *fol. 22.*

Hinc inualidi ſanantur,
Et vigore confortantur,
A RAPHAELE *Medico.*

Viatoribus ſubſidia prabet.

Exemplum pro peregrino S. Iacobũ adeunte.

Etiam iter agentibus ſubſidia inuocatus adducit; maximè peregrinantibus ad S. IACOBVM in Compoſtella, vt refert Petrus Equilin. *in Catalog. SS. lib. 4. c. 141.* vbi in huius rei probationem ſequens exemplum annectit: *Dum enim quidam Aurelianenſis ad* S. IACOBVM *peregrinaretur, Angelo* RAPHAELI, *quem in deuotione habebat, & quem ducem, & cuſtodem viatorum illius itineris audierat, ſe ſpecialiter commendauit. Cum autem in via erraſſet, & appropinquans ſylua, prædones ſuperuenientes conſpiceret,*

conſpiceret, feſtinare cæpit iter, vt eos euaderet. Et cùm aliquantalum proceſsiſſet, quidam, quaſi comitem viæ ſe ſibi coniunxit, & cauſam tantæ feſtinationis quæſiuit. Cui cùm cauſam expoſuiſſet, & hoſtes ſe inſequentes oſtendiſſet, ille eum hortari cæpit, ne timeret, quia ipſum ſine læſione ad rectam viam reduceret; & cùm hoc loquerentur, deuenerunt ad fluuium. Cúmque ille, nec pontem, nec nauem ad tranſeundum conſpiceret, nec viam transvadandi ſciret, adhuc magis timuit, & ſe à comite deceptum putauit. Et ecce cùm prædonibus irruentibus, ille omni auxilio deſtitutus, ſe Angelo RAPHAELI *commendaſſet, ſubitò ex alia parte fluminis cum ſocio ſe tranſlatum vidit, & hoſtes circa flumen mirantes dimiſit; ſubitóque & comes ille diſparuit; ſicque viam ſuam proſecutus eſt. Cùm autem iterum rediens, ad locum illum appropinquans, in eoſdem hoſtes irruere dubitaret, graui ſopore ſubitò depreſſus, ſub arbore dormitauit. Cui in ſomnis comes ille, qui eum trans flumen eaexerat, apparuit, ſéque eſſe* RAPHAELEM *Archangelum, cui ſe commendauerat, aſſeruit, qui eum in via cuſtodierat, & vſque ad domum ſaluum ducere intendebat. Euigilans ille ſe ad vnam dietam, propè ciuitatem ſuam reperit, & ſaluus rediens, Beato Archangelo gratias egit.* Hinc elicies quanta cura RAPHAELI Archangelo *inſit ſubueniendi* peregrioantibus *Compoſtellam*. Sed & ægrotis, quos ſecum deferebat *B. Ioannes Dei* ad Xenodochium, in omnibus rebus miniſtrabat tantus cœleſtis Paranymphus, vt teſtes ſunt *Ioannes Euſebius Nierembergius*, amicus, toto obſequio nominandus, & Ioann. Ludouic. de la Cerda *de Angel. Cuſtod. c.* 30. *n.* 9. Antoo. Gouea *Hiſt. S. Ioan. Dei, c.* 20. *fol.* 37. & Nos ſuprà *Tom.* 2 *die VIII. Martij*. Ideo optimè apud omnes *Eccleſias Hiſpaniæ* hæc hodie feſtiuitas ſuſcitatur.

B. Ioanni de Deo, familiaris amicus.

S. FLAVIVS Antiochenus Epiſcopus, & Socij Martyres.] Omoium memoriam apud *Nicomediam* memioere Beda, Vſuard. Ado, Conſtant. Felicius, Alexand. de Peregrin. & cæteri recentiores, à quibus *Martyrolog. Roman.* h.d. his verbis: *Nicomediæ SS. Martyrum*, FLAVII, AVGVSTI, *&* AVGVSTINI *fratrum.* Quæ verba ſuis idiomatibus repetunt P. Diooyſ. Vazq. *in Martyrolog. Caſtellan.* P. Lupus *in Luſitano*, & P. Higuer. *in Hiſpano MS.* qui pleniori cognitiooe illos *Hiſpanos*, ex Luitprando *Aduerſar. num.* 17. hac ſerie: *Nicomediæ paſſus eſt in perſecutione Diocletiani* S. FLAVIVS *Antiochenus, Vir Conſularis, & Epiſcopus* Illiberitanus, *qui Concilio interfuit Illiberitano, habito Anno* CCXCIX. *vel circiter: Qui negotiorum grauium causâ, Nicomediam delatus cum fratribus* AVGVSTO, *&* AVGVSTINO, *die* VII. Maij *martyrium paſſus eſt*; conſignat. Nullus ergo ex relatis Martyrologiorum Scriptoribus de S. FLAVII meminit Præſulatu, ſed ſolo nomioe Martyris contenti, ad agonem deueoiunt. Hioc de impoſtura *Luitprandum* incuſant nonnulli Morologi, qui propriâ ſenſus ruminatione contenti, vnius tantùm codicis apprehenſione ſubnixi, cætera ab illo aliena deſpectant. Quorum, vt occurramus ioeptiis, Rabanus Maurus *in ſuo Martyrolog. h.d.* titulum ſubminiſtret, ſic: *In Nicomedia natalis* FLAVII EPISCOPI. Veritatis neruos ſtringat, & Martyrum addat numerum B. Notker. *h. d. fol.* 825. hac clauſulâ: *Apud Nicomediam paſſio SS. Martyrum* FLAVII, *&* AVGVSTINI, *& Trium fratrum* MARCELLINI, MACROBII, *&* EVTYCHII. Vnde colliges non ſolùm AVGVSTVM & AVGVSTINVM fuiſſe fratres S. FLAVII Epiſcopi, ſed etiam MARCELLINVM, MACROBIVM, & EVTYCHIVM. Quod ooo agnouit M. Rus-Puerta *Hiſtor. Giennenſ. tom.* 1. *ſecul.* 4. *c.* 3. *n.* 4. Nec R.P.F. Petrus à S. Cæcilio *in Memor. SS. Illiberit. MS.* cuius diſſertationem pro ACTIS ſubiicere propoſuimus.

B. Martyrologia.

An Epiſcopus?

DISSERTATIO

Pro SS. FLAVIO *Epiſcopo Illiberitano*, AVGVSTO, *&* AVGVSTINO *fratribus, Martyribus apud Nicomediam. Ex Memoriali SS. MS. R.P.F. Petri à S. Cæcilio.*

QVALIS *fuerit* S. FLAVII ANTIOCHENI *patria, adhuc ſub ſilentio eſt. Nonnulli ex cognominis ſonitu, illum fuiſſe* Aotiochiâ *oriundum ſuſpicantur. Sed meo videri, S. Antiſtitem potius* Hiſpanum *fuiſſe, coniector,*

Fuit Hiſpanus origine.

 quia

quia cognomen potius à proſapia, quàm à patria deduxiſſe credendum eſt.

Nobilis genere.

Genus verò abſque dubio ingenuum, & nobile, & iuuentutis ſtudia (ſi honoribus, illo ſeculo, eſt danda fides) non inutilia, imò homini patricio aptiora fuère. Hinc ad Romanum Conſulatum deuenit, quem vnà cum Furio Orfito, Anno Domini C C. L X X I. imperantibus Claudio, pòſt Quintilio, & demùm Domitio Valerio Aureliano cumulatiſſimè adminiſtrauit.

Conſulatum geſſit.

Vtrum illo tempore nomen Chriſto dederat, haud ſcitur, nec eius actiones ad Annum vſque Dominicum C C. X C. *quo, vacante Sede* Illiberitanâ, *per vita, vt credo, diſceſſum* Iſidori *Epiſcopi, ad illius apicem, ob virtutum merita, aut Romani Pontificis auctoritate, aut Cleri* Illiberitani *ſuffragiys, adſcitus eſt.*

Epiſcopus Illiberitanus.

Anno igitur C C C. *quo Concilium* Illiberitanum *coactum fuit, iam* FLAVIVS *illius erat vrbis Epiſcopus, nam inter vndeviginti Præſules, qui ex diuerſis Hiſpaniæ Sedibus, in eadem fuere congregati, Quarto-decimo loco Noſtri Antiſtitis adeſt ſubſcriptio; ex quo colligitur, quanta fuerat illius antiquitas conſecrationis, ſiquidem Quinque præcedebat Antiſtites.*

Interfuit illius vrbis Concilio.

Huius indictionis Conciliy cauſas, vt communes omitto. Locum Conciliy apud Illiberim Bæticam, *ideo electum coniectamur, aut quia idoneum, ob libertatem Municipalem; aut quia neceſſarium, ob diffuſam fidelium plebem; quâ adſtante (vt inquiunt verba Synodi) congregatio perfecta fuit: quod nec eueniret, ſi maior pars vrbis Gentilitatis ſatore erigeretur oppleta. Publicatis quippè Conciliy Canonibus, illicò* S. FLAVIVS *ad extirpandam idololatriam, manum conuertit; cuius conſilio, & operâ, ferè omnia* Illiberitanæ *vrbis Idolorum ſimulachra corruère, & in cinerem redacta, horroris vmbras, quæ ſub pretioſis materiâ iconibus latuère, concinibus demonſtrarunt.*

Illius decreta obſeruare conatur.

Pro quo Canonis decretum interpellabat huiuſmodi: Admonere placuit fideles, vt quantum poſſunt, prohibeant, ne ſerui idola in ſuis domibus habeant. Si verò vim metuunt ſeruorum, vel ſeipſos puros conſeruent: ſi non fecerint, alieni ab Eccleſia habeantur. Ex quo liquidò apparet, illo ano, in eadem vrbe ſolos ſeruos, tanquam aduentitios, profugos, & infames idolis thura litaſſe. Ij fortè fuere, qui (à Dominis compulſi) tunc nonnulla ſimulachra Idolorum terræ viſceribus commendarunt, quæ hodie variys in partibus inuenta cognoſcimus, quorum Quatuor imagines, adhuc in Regio Granatenſi *Palatio, quòd* Alhambra *dicitur, viſuntur. Igitur* S. FLAVIVS *poſtquam vrbem à ſuperſtitione Idolorum redemiſſet, & à face Gentilici erroris expurgaſſet, vt cognouit, quanto perſecutio Diocletiani, & Maximiani per totos Orbis ambitus extenderetur furore, tunc ſacras Scripturas colligere, & oues in fide inſtruere efficaciùs incæpit.*

Sacras Scripturas colligit.

Adueniente igitur Illiberim *iudicum perſequentium cateruâ, B. Pontifex cum aliys fuit carceri mancipatus, & variè tortus, ob codicum ſacrorum exhibitionem, prout & ſanctiſſimæ ſorores Agappes, Chionæ, & Irenes, quæ ex eadem cauſa comprehenſæ ſæuitiam ſatellitum deguſtarunt.*

Comprehenditur ob eorum exhibitionem.

At FLAVIVS *è carcere ſolutus*, Nicomediam *peragrauit, grauium negotiorum causâ: quæ illa fuerit, ignoratur. Neceſſariam, & impulſiuam fuiſſe credere compellimur, nam propriam Eccleſiam relinquere, & oues, ano tantis perſecutionibus obuoluto, deſerere, niſi interuenientibus, & interpellantibus fidei maximis neceſſitudinibus, in homine ſanctiſſimo, vix ſuſpicari poſſet. Præſumptio aliquorum eſt, illum exulaſſe; alterum, vt alicui Synodo interfuiſſet: quicquid ſit, S. Præſul* Nicomediæ *ad cælos martyrio coronatus aſcendit, die* Nonis Maij *cum fratribus* AVGVSTO, & AVGVSTINO, *Diocletiani Imperatoris decreto; quo agonis genere, ignotum.*

Abſolutus Nicomediã cum fratribus pergit.

Coronatur.

Iſtos non fratres germanos naturâ, ſed Ordine, tanquam Presbyteros Eccleſiæ Illiberitanæ *fuiſſe coniector, ex receptâ Vniuerſalis Eccleſiæ conſuetudine, & decreto Luciy Papæ, (qui vt refert Damaſus) ordinauit, quòd duo Presbyteri, & Tres Diaconi in omni loco comitarentur Epiſcopum, propter teſtimonium Eccleſiarum.*

Tres item Martyres adiungimus ex Notkero.

Hactenus *P. F. Petrus à S. Cæcilio* in ſua DISSERTATIONE, cui pro S. E *Illiberitanæ* gloriâ, TRES itidem ſanctiſſimos Martyres, S. FLAVII, aut naturâ fratres, aut Ordine germanos, ſeu ipſius Baſilicæ Miniſtros addere ex *Notkeri* placito,

compelli

compelſimur; illos Marcellinvm, Macrobivm, & Evtychivm nominauit antiquitas; fortè hi fuêre *Diaconi*, vt Lucij decretum compleretur. Hinc coniectatio *P. à S. Cacilio* ſtabilitur, ita vt Avgvstvs, & Avgvstinvs Presbyteri, Marcellinvs, Macrobivs, & Evtychivs Diaconi, Flavivm Epiſcopum *Nicomediam* vſque ex eodem decreto comitati, ibidem quoque martyrij comites fuerunt: omnéſque Fratres appellati ſunt.

Circa Noſtri S. Antiſtitis *Conſulatum*, videndi Baron. *Annal. Eccleſ. tom. 2. Ann.* 271. Cuſpinian. *de Conſul. Ann.* 273. Bermudez de Pedraz. *Hiſtor. Granat.* 2. *p. c.* 10. *fol.* 56. Et quia *Cuſpinianus* ibidem meminit alterius Flavii Antiocheni, Vrbis Præfecti; in ſuſpicionem rapior, ne fortè iſte Præfectus fuerit, de quo Luitprand. *d. Aduerſ. n.* 17. & à quo *P. à S. Cacilio* diſſertationem texuit, & *Bermudez* Acta concinnauit. Ad huius ſuſpicionis incentiuum duo me mouent: I. Quia in *Illiberitani* Concilij ſubſcriptionibus, tantùm nomen Flavii, quod in *Antiochiano*, ſeu *Antiocheno* apud Trebellium Pollionem, Cuſpinianum, Panuinium, & Baronium deſideratur. Quòd ſi Conſul iſte *Antiochenus*, illo appellaretur nomine, vt quid illum *Trebellius*, & cæteri eo exuerent? II. Qoia, & in nominibus appellatiuis diſſentiunt. In Præfecto autem, & Nomen, & Cognomen enm noſtri Epiſcopi Nomine, & Cognomine conueniunt; ergo potius pro iſto coniectandum eſt. Nec obſtabit *Luitprandi* auctoritas dicentis Flavivm Antiochenum fuiſſe Virvm Consvlarem, quod in Præfecto non inuenitur; quia facilis eſt reſponſio: Nam potuit inter *Conſules* numerari *Suffectos*, qnorum Nomina in Conſularibus non ſcribebantur Tabulis. Si ergo Conſul fuit, licet Suffectus, vt quid non Vir Conſularis à *Luitprando* vocabitur?

De Anno Conſulatus Flauij.

An Præfectus?

I. Ratio.

II. Ratio.

Luitprando fit ſatis.

Illiberis. Vrbs in *Hiſpania Bætica*, de qua ſupra non pauca diximus, nunc vt eius antiquitatem agnoſcas, en ex Bermudez *Hiſt. Granat.* 1. *p. c.* 7. *fol.* 11. inſcriptionem adhuc extantem:

ILLIB. VESP. IN. HON.
HIEROS. BELLI. DE
LIT. GEN. HVMAN.

Inſcriptio pro Illiberi.

Hinc amicus eruditus deducit argumentum contra eos qui ſcripsêre *Illiberim* ab Hebræis conditam; *quia* (inquit) *non eſt veriſimile vrbem gratulaturam Imperatori de victoria ſuorum.* Sed exilis iſthæc eſt ratio, vt alibi dicemus.

SS. Eovaldvs, & Sixtvs Martyres.] Ipſos fuiſſe *Hiſpanos*, eorum Acta, quæ C.
inferiùs dabimus, apertiſſimè manifeſtant. Eorum nomina adhoc in Eccleſiaſticis Tabulis deſcribere deuotio diſtulit, quia ignorata, donec Philipp. Ferrar. *in Catal. Gener. SS. h. d. fol.* 186. illa primus inſeruit, his verbis: *Apud* Gerundam *in Hiſpania SS. Martyrum* Eovaldi, & Sixti *ſub Daciano.* Eorum Acta ex MS. Codice Antiquo exſcripſit P. F. Anton. Vincent. Domenec *Hiſtor. SS. Cathalon. lib.* 1. *fol.* 43. Qoorum tranſumptum ex originali accepi, & eſt huiuſmodi:

Scriptores.

ACTA SS. EOVALDI, ET SIXTI, Martyrum, apud Gerundam Hiſpaniæ, ex MS. Codice peruetuſto.

Incipit *in Nomine Domini, & Seruatoris Noſtri Ieſu-Chriſti Legenda* Inventionis *Corporum* SS. Eovaldi, *&* Sixti *Martyrum* Hiſpanorum, *qui paſſi ſunt ſub Daciano Præſide, vt ab antiquis temporibus ſcripta eſt, quam in honorem Dei, & gloriam Sanctorum, in hunc Codicem tranſtulimus, ex antiquo Gothico, ne memoria exideret, & in futuris ſeculis, quod de veneratione illorum, & miraculis accepimus, agnoſcatur.*

Tempore, *quo* Dacianus *crudeliter fideles in* Hiſpania *perſequebatur, & diris cruciatibus illorum vitas perdebat, multa Sanctorum Corpora Martyrum, in locis abditis à Chriſtianis ſepulta ſunt, vt vix de eorum exuuijs aliquid ſciretur, niſi Deus illas ad ſui gloriam, & fidei exaltationem, paulatim mirabiliter propalaſſet. Quod etiam euênit in* Inventione *Cor-*

porum

Martyres Hiſpani.

porum SS. EOVALDI, & SIXTI Martyrum Hiſpanorum, quæ hoc ordine detegere dignatus eſt.

Agricola cognouit in ſomno locum ſepulturæ Martyrum.

ERAT igitur in Oppido CELRAN quidam honoratus Agricola, iuſtus, & timens Deum, qui inter alia virtutum inſignia, quotidie Miſſam deuotè audiebat. Euenit ſiquidem, quòd quadam nocte in ſomnis illi Angelus apparuit, & ei nominatim dixit: Serue Dei, accede ad vineam, quam in Valletorta, iuxta Eccleſiam B. Virginis, & Martyris Teclæ habes, & ibidem duo Corpora inuenies Sanctorum, qui martyrium paſſi ſunt pro Ieſu-Chriſti fide, quæ propter Daciani tyrannidem illic fideles condiderunt. His vocibus ſeruus Dei ſtupefactus, & à ſomno excitatus, primo diluculo è lecto ſurgens, vt viſionem nocturnam examinaret, ad Eccleſiam properatò deuenit, ſicut illi mos erat, & B.V. MARIÆ Miſſam celebrari poſtulauit, vt Deus precibus ſuæ Sanctiſſimæ Matris, de inſomnij antecedentis veritate illum illuminaret.

Agricola ad locum accedit.

NOCTE ſuperueniente, ad vineam acceſſit Agricola, vbi orationi intendens, cùm in illa per aliquantùm temporis perſeueraſſet, in vno ex vineæ angulis, ſuper cumulum veprium, & ruborum tantum luminis fulgorem vidit coruſcantis, vt conuicinos agros, & populos lux repleret cæleſtis. Quâ viſione lætatus, gratias Deo egit, eo quòd tale meruit proſpicere lumen. Alterâ die, mane facto, vt profuſiùs reuelationem exploraret, iterum ad Eccleſiam deuenit, & auditâ de Spiritu-ſancto Miſsâ, itidem de nocte in vineam repedauit, vbi ſecundò lumen intuitus, gratijs Deo actis, in domum ſe recepit. Demum tertiò, antelucano tempore Eccleſiam ingreditur, & peracto per Presbyterum de Sanctiſſimâ Trinitate ſacrificio, ad vineam nocte repedans, eadem lumina oculatus inuenit, & redditis iterum Deo laudibus, in domum properauit, & ligone, cum alijs ferramentis ad opus neceſſarijs, accepto, ad vineam deuenit, & combuſtis vepribus, & rubis, aggerem lapidum occupantibus, fodere (oratione præueniente) incæpit, & non poſt multùm temporis, incidit in capſam ligneam, tali artificio, & opere clauſam, vt nulla ſciſſura noſceretur.

Capſa lignea cognoſcitur, & detegitur.

QVA extractâ, & cum lacrymis, & veneratione in plano vineæ poſitâ, iterum foueam aperire ſtudebat, quod & zelo deuotionis accenſus fecit, donec aliam ſimilem capſam detexit. Quo theſauro inuento, Clerico Sacriſtæ Oppidi de Celran, omnia prout euenerant pateſecit. Qui ad Epiſcopum Gerundenſem accedens, eadem, vt ab Agricola acceperat, pro Sanctorum eidem manifeſtauit honore. Epiſcopus relata prudenter penſans, ad omnium inquiſitionem deuenit: quâ factâ, ad locum INVENTIONIS Capſarum cum ſua Eccleſia Capitulo, Clero, & Populo feſtinatus acceſſit, & acceptis reuerenter capſis, illas cum hymnorum canticis, & iubilationibus ad Gerundam remeare conſtituit.

In Eccleſiã defertur.

Miraculũ.

AT cùm ad riuulum (qui Parochias Oppidorum de CELRAN & Campdota diſterminat) Corpora Sanctorum tetigiſſent, ſic ſunt immobilia facta, vt nequaquam eminus pergere viſa ſint. Hoc viſo miraculo Epiſcopus, quia Dei voluntatem agnouit, Reliquias in Eccleſia Celranenſi depoſuit. Quo facto præcepit, vt omnes tàm Eccleſiaſtici, quàm ſeculares à Deo expeterent, vt illis ſuorum nomina manifeſtaret Sanctorum. Oratione ergo perfectâ, vnaquaque Capſa per ſe aperta eſt, ita vt Populus videret Corpora SS. Martyrum, in quarum vna, S. EOVALDVS Martyr. In alia, S. SIXTVS Martyr legebatur. Quibus perlectis, protinus per ſe, vt priùs capſæ ſunt clauſæ. Epiſcopus extrui duas præcepit aras, & in vnaquaque Corpus vniuſcuiuſque Martyris, deuotione mirabili collocauit.

Aperitur.

Nomina Sanctorum leguntur.

SS. Inuentio per populos conuicinos diuulgatur.

HORVM Inuentio Sanctorum Corporum ſtatim per circumvicinos populos diuulgata fuit; & ex tunc quotannis, tàm ingens incolarum concurſus, ad locum iſtum, quo capſæ cum Reliquijs Sanctorum Martyrum depoſitæ ſunt, fieri ſolet, vt vix tantam capiat Eccleſiæ ambitus Celranenſis peregrinorum cateruam. Innumera ſunt quæ quotidie Deus Sanctorum Martyrum ſuorum interuentu dignatur operari miracula, præcipuè S. EOVALDI meritis, cuius

impetratio

impetratio valde pro ſurditatis ægritudinibus, & aurium doloribus valet, vt præbent Tabulæ iuxta ſarcophagum pendentes veridica teſtimonia. Quorum præcipuè fuère ſequentia.

QVIDAM *Agricola, & eius vxor in die feſto* S. EOVALDI *ad aream terere triticum properarunt, & licèt totam conſumpſiſſent diem terendo, nulla penitus grana extrahere potuerunt, quin potius ſurdi facti, nihil audiebant. Sed voto facto ad S. Martyrem, & donis ad eius ſepulchrum miſſis, protinus receperunt auditum.* *Miraculũ.*

ANNO *ſequenti iſte Agricola cum bobus arare eodem incæpit feſto, & illicò vnus ex bobus in terram, tanquam exanimis, proſilyt. Quo viſo, Agricola de obſeruatione feſtiuitatis* S. EOVALDI *votum emiſit, & bouem ſanum recepit.* *Aliud.*

FRESCA *mulier ſexagenaria ex vrbe* Gerunda, *auditum amiſerat, & inſtante alia deuota Matrona,* S. EOVALDO *promiſit, ſe ſuam feſtiuitatem celebraturam, & ad eius ſepulchrum cum donis ituram. Quod vt fecit, & iuxta Martyris aram pernoctaret, media nocte, ſonitu clauium Eccleſiæ excitata, auditum accepit.* *Aliud.*

QVIDAM *Pater-familias ex oppido de* Villatenin *filiam bimam, ſurdam habebat, quam* S. EOVALDO *obtulit, & voto facto, in eius Eccleſia pernoctare, & munera offerre promiſit. Quod adimplenit, & illa nocte puerula galli cantum audiuit, & patri manifeſtauit, ex quo liberata diſceſſit.* *Aliud.*

AGRICOLÆ *Oppidi* S. Columbæ *de* Fernes, *cùm tempeſtatem grandinum, meſſium ruinam minitantem inſpicerent; vouerunt* S. EOVALDO, *quòd ſi à periculo liberati, meſſium grana, eius interuentu, ſeruarentur, ſe ad ſuæ Eccleſiæ ædificationem quotannis donarium oblaturos. Quo dicto tempeſtas euanuit, & Agricolæ ſua munera Deo, & Martyri Sanctiſſimo reddiderunt.* *Aliud.*

Hactenus Acta. Cathalani linguâ maternâ S. EOVALDVM vocitant SAN-HOV. Feſtum S. SIXTI ab aliquibus hac die, & S. EOVALDI die XVII. Iulij colitur, vt inquit *Domenec.* Cætera, quæ ad eius comprobationem ſpectant, apud ipſum videbis.

FESTVM CONSECRATIONIS S. Eccleſiæ Compoſtellanæ.] Hîc non de *prima* à Sanctiſſimis B. IACOBI Apoſtoli Hiſpaniarum Diſcipulis conſecratione facta agimus; ſed de *Secunda* tempore *Adefonſi*, cognomento *Magni*, perfecta, ex Ioannis VIII. Pontificis Maximi licentiâ, vt inquiunt Sampirus Aſturicenſ. Epiſcop. *in Chron. fol.* 59. Ambroſ. Moral. *lib.* 15. *c.* 10. D. D. Prudent. Sandoual Epiſcopus Pampilon. *Hiſt. Adephonſi Magni fol.* 245. D. Maur. Caſtella *Hiſtor. S. Iacob. lib.* 4. *c.* 19. *fol.* 460. licet in die *Conſecrationis* à relatis deniet. Acta ergo huiuſce CONSECRATIONIS ſic à Sampito Aſturicenſi mutuabimus. E.

ACTA CONSECRATIONIS S. & Apoſtolicæ Eccleſiæ Compoſtellanæ à Sampiro Aſturicenſi Epiſcopo, & Priuilegijs Adefonſi Magni Regis Galleciæ conſcripta.

ADEFONSVS *cognomento* MAGNVS *deuictis Agarenis, & cum ipſis per triennium firmatâ pace, lætatus eſt nimis, & velociter Presbyteros ſuos* Seuerum, & Sindcredum, *Romam, ad Papam* Ioannem, *cum literis ſuis miſit, & reuerſi à Domino Papa, vna cum* Raynaldo *Gerulo ſuo, & cum ſubſcriptis Epiſtolis, licentiam obtinuerunt* CONSECRANDI *Eccleſiam* B. IACOBI *Apoſtoli, & Concilium celebrandi cum Hiſpanis Epiſcopis, cuius talis eſt tenor.*

IOANNES Epiſcopus, ſeruus ſeruorum Dei. Dilecto filio *Adefonſo, Glorioſo Regi Galliciarum*, literas deuotionis veſtræ ſuſcipientes, quia deuotum vos eſſe cognouimus erga noſtram ſanctam Eccleſiam, gratias vobis

vobis multiplices referimus, Dominum exorantes, vt vigor Regni veſtri abundet; & de inimicis veſtris victoriam vobis concedat. Nam Nos, fili chariſſime, ſicut petiiſtis, ſedulas preces Domino fundimus, vt Regnum veſtrum gubernet, vos ſaluos faciat, cuſtodiat, & protegat, & ſuper omnes inimicos erigat. ECCLESIAM autem B. IACOBI Apoſtoli ab *Hiſpanis Epiſcopis* conſecrari facite; & cum eis CONCILIVM celebrate; & Nos quidem, *Glorioſe Rex*, ſicuti Vos, à Paganis iam conſtringimur, & die, ac nocte, cum illis bella committimus. Sed Omnipotens Deus donat nobis de illis triumphum. Huius rei gratiâ rogamus dilectionem veſtram, & animum deprecamur, vt quia (vt diximus) valdè à Paganis opprimimur, aliquantos vtiles, & optimos *Maurſitos* cum armis, quos Hiſpani *Caballos Alſarazes* vocant, ad Nos dirigere non omittatis; qualiter Nos recipientes, Dominum collaudemus, Vobis gratias referamus, & per eorum portatorem de Benedictionibus S. Petri Vos remuneremus. Benè Vale dilectiſſime Fili, & clariſſime Rex.

VISIS *itaque Rex Epiſtolis, magno gaudio gauiſus eſt. Tunc conſtituit diem* Conſecrationis *iam dictæ* Eccleſiæ, *ſiue &* Concilij *celebrandi apud* Ouetum, *cum omnibus Epiſcopis, qui in illius erant Regno. Ij ſunt:* Ioannes *Oecenſis*, Vincentius *Legionenſis*, Gomerus *Aſturicenſis*, Hermenegildus *Ouetenſis*, Dulcidius *Salmanticenſis*, Iacobus *Caurienſis*, Nauſtus *Conimbricenſis*, Argimirus *Lamecenſis*, Theodomirus *Veſenſis*, Gumadus *Portugallenſis*, Argemirus *Braccarenſis*, Didacus *Tudenſis*, Egila *Aurienſis*, Siſnandus *Irienſis*, Recharedus *Lucenſis*, Theodeſindus *Brittonenſis*, *&* Elecca *Cæſaraguſtenſis Epiſcopus ibi interfuit. Igitur auxiliante Domino, venit Rex ad ſtatutum diem, cum vxore ſua, & filijs, & cum prædictis Epiſcopis, & cum vniuerſis Poteſtatibus, ſiue, & cum ſubſcriptis Comitibus ſuis prænominatis*, Aluarus *Egunenſis Comes*, Veremundus *Legionenſis Comes*, Sarracinus *Aſturica, & Berizo Comes*, Veremundus *Torrenſis Comes*, Betutus *in Deza Comes*, Hermenegildus *Tude, & Portugalla Comes*, Arias *filius eius in Minio Comes*, Pelagius *Brigantia Comes*, Ordarius *Caſtella, & Auſea Comes*, Sylus *Prutij Comes*, Erus *in Lugo Comes, & cum iſtis omnibus, Omnis Plebs Catholica, vbi facta eſt turba immodica ad videndum, ſiue ad audiendum verbum Domini, in prima die, quod erat* NONAS MAII, *Anno Incarnationis Domini* ÆRA DCCC.LXXIX. *Secunda feria, deducebat annum ad Luna curſum* IV. *Luna* XI. *conſecratum eſt iam dictum Templum à prædictis Pontificibus, hoc ordine ſubſcripto.*

INPRIMIS *conſecrauerunt* Altare *in honorem Seruatoris Noſtri* IESV-CHRISTI, *& ad dextram prædicti* Altaris *conſecrauerunt* Altare *in honorem Apoſtolorum* Petri, & Pauli, *& ad læuam dicti* Altaris *conſecrauerunt Altare in honorem* S. Ioannis Apoſtoli, & Euangeliſtæ. *In Altari quoque, quod eſt ſupra Corpus* B. IACOBI, *quod conſecratum fuerat* à ſeptem Diſcipulis *eius, quorum nomina ſunt hæc:* Calocerus, Baſilius, Pius, Chryſogonus, Theodorus, Athanaſius, Maximus, *nemo ex dictis Epiſcopis auſus fuit aliquid in eo agere, niſi tantum orationem, Miſſámque cantare. Peracta dies* Conſecrationis *prædicti Pontifices iuſſu Regis ſecus flumen* Vlliam, *montémque, qui ab antiquis vocatur* Ilianarius *conſecrauerunt Eccleſiam, in honorem* S. Sebaſtiani Martyris, *& ab illa die vſque hodie, vocatum eſt nomen eius* Mons-Sacratus. *His peractis abierunt omnes.*

Hactenus *Sampirus*. De huiuſmodi *Conſecratione* adeſt Priuilegium eiuſdem Regis *Adefonſi Magni*, quod literis Gothicis exaratum adhuc in S. Ouetenſi adſeruatur Eccleſia, cuius forma talis eſt.

IN NOMINE *Domini Noſtri Ieſu-Chriſti, ædificatum eſt Templum S. Saluatoris, &* S. IACOBI *Apoſtoli in loco Arcis Marmoricæ, territorio* Gallæciæ, *per inſtitutionem Glorioſiſſimi Principis* Adefonſi III. *cum coniuge* Scemena, *ſub Pontifice loci eiuſdem* Siſnando *Epiſcopo:*

Supplex egregij, eximijque Principis Ordonij *proles*, EGO Adephonſus

Princeps

Princeps cum prædicto Antiſtite ſtatuimus ædificare domum Domini,& reſtaurare Templum ad tumulum Sepulchri Apoſtoli, quod antiquitus conſtruxerat diuæ memoriæ Dominus Adefonſus Magnus, ex petra, & luto,opere paruo.Nos quidem inſpiratione diuina adlati, cum ſubditis, ac familia noſtra, adduximus in Sanctum locum ex Hiſpania inter agmina Maurorum, quæ eiecimus de ciuitate Eabeca * petras marmoreas, quas Aui noſtri ratibus per Pontum tranſuexerunt,& ex eis pulchras domos ædificauerũt, quæ ab inimicis deſtructæ manebant. Vnde quoque oſtium principale Occidentalis partis ex ipſis marmoribus eſt appoſitum: ſupercilia verò liminaris ſedis inuenimus,ſicut antiqua ſeßio fuerat,miro opere ſculpta.Oſtium de ſiniſtro iuxta oraculum Baptiſtæ, & Martyris Ioannis,quod ſimili modo fundauimus,& de puris lapidibus conſtruximus columnas ſex,cum vaſibus totidem poſuimus,vbi abbobuta tribunalis eſt conſtructa, & alias columnas ſculptas, ſupra quas porticus imminet, de Oppido Portucalenſi ratibus deportatas, adduximus quadras, & calcem vnde ſunt ædificatæ columnæ XVIII.cum alijs columnellis marmoreis,ſimili modo,nauigio.Igitur anno ſecundo,Menſe decimo, poſtquam Deo auxiliante, & merito Apoſtoli ædificatũ eſt,& completũ,venimus in Sanctum locum,cum prole noſtra, & de Sede vnaquaque Epiſcopi, & de Regno noſtro omnes Magnates,cũ plebe Catholica, vbi facta eſt turba non modica.Ideóque Nonas Maij Anno Incarnationis Domini DCCC.LXXIX. Secunda feria,deducebat annum ad Lunæ curſum IV. Luna XI. Conſecratum eſt Templum hoc à Pontificibus XVII. id eſt: Ioannes Occenſis,Vincentius Legionenſis,Gomelus * Aſturicenſis,Hermenegildus Ouetenſis, Dulcidius Salmanticenſis, Nauſtus Conimbricenſis, Argimirus Lamecenſis, Theodomirus Veſenſis, Gumaëdus, Portucalenſis, Iacobus Caurienſis, Argimirus Braccarenſis, Didacus Tudenſis, Egila Aurienſis,Siſnandus Irienſis,Reccaredus Lucenſis,Theodeſindus Britonienſis, Eleca Cæſarauguſtanenſis, in quo Reliquiæ Sanctæ conditæ fuerunt à Pontificibus in Altaria Sancta,vinguide,& calce conſepta, quæ vrnas aureas habent, ſepulchra balſamum, & incenſum redolent fragrantia. In Altare S.Saluatoris ſunt Terſenæ Reliquiæ,ſubtractâ vnâ. De Sepulchro Domini. De veſtimento Domini, quando Crucifixus eſt.Item de Tunica Saluatoris. De Terra vbi Dominus ſtetit.De Ligno S.Crucis De Pane Domini.De Lacte S.Mariæ.De Reliquijs S.Iacobi Apoſtoli. S.Thomæ Apoſtoli. S.Martini Epiſcopi. S.Vincentij Leuitæ,S.Chriſtophori,& S Banduli.SS.Iuliani,& Baſiliſſæ,S.Leocadiæ Conf. De cinere, & ſanguine S. Eulaliæ Emeritenſis, & S. Marinæ. * Auca. * Gennadius.

In Altare quoque dextro, in quo eſt vocabulum S. Petri, ſunt Reliquiæ, id eſt, SS. Petri & Pauli Apoſtolorum. De Sepulchro Domini. S. Andreæ Apoſtoli. S. Fructuoſis Epiſcopi. SS. Luciæ, & Ruffinæ, & S. Lucretiæ Martyris.

In Altare II. S. Ioannis Apoſtoli, & Euangeliſtæ, quod eſt ad Lauam eiuſdem S. Ioannis. De Sepulchro Domini. De reliquijs S. Bartholomæi Apoſtoli. S. Laurentij Archidiaconi. S. Banduli, & S. Leocadiæ Confeſſ.

In tumulo Altaris S.Ioannis, quod eſt ſub tectu, & conſtructu :::: latere ſiniſtro ad Aquilonem repoſitæ ſunt ſeptenæ dignæ Reliquiæ S. Ioannis Baptiſtæ. De Sepulchro Domini. De cruore Domini. S. Mariæ Virginis. ::::::::: Domini. SS.Iuliani, & Baſiliſſæ. S.Lucretiæ Martyris,& S.Eulaliæ Emeritenſis. Hæc omnia quoque digniſſimè manent tumulata in ligneis tabulis imputribilibus quadris,cera marmori mixta ſaxea implet foramina parua, duredine coacta ſignant ſigilla diuiſa. Deſuper quoque reſtant marmorea gypſa cum regula quadra. Super corpore quoque Beneuoli Apoſtoli patet altare ſacrum in quo patet antiqua es ::::::: Martyrum techa,quam à SS.Patribus ſcimus conditam eſſe: Nemo ex nobis auſus fuit tollere ſaxa. Poſt Dominum te Patrone oro, cum coniuge, & prole, vt digneris me habere famulum, & cum agnis vellere induar, nec ::è::::::: ſancte ſubtractus cum hædis nocens inueniar. Tu quoque meus Siſnandus Sedis Apoſtolicæ Pontifex preces iubeas fundere Chriſto, vt poſt corpus depoſitum concedat mihi veniam, &

requiem æternam, Amen. Completum hoc eſt, Era congruit eſſe Nouies Centena, Sexies ſena, addito tempore vno erectum in Regno Anno DCCCC. IV. *tempore multo omiſimus ſabricare* Templum, *nunc ordinem credimus impletum voluens Triceſimum Tertium.*

Hanc Priuilegij ſeriem refert D. Maur. Caſtell. *Hiſt. Compoſtell. lib. 4. c. 19. fol.* 460. Qui poſtmodum *fol. 466. col. 2.* aliud Priuilegium eiuſdem *Adefonſi* Regis, ipſo eodem die *Conſecrationis* expeditum ſubiicit, quo plurima donaria Eccleſiæ Apoſtolicæ deuotus Princeps concedit; cuius hic tenor:

PRIVILEGIVM DONATIONIS ADEFONSI Regis, Eccleſiæ Apoſtolicæ S. IACOBI *factum.*

CÆLICOLO *glorioſo Domino, ac Patrono noſtro* S. IACOBO Apoſtolo, *cuius venerabile Sepulchrum eſt ſub arcis marmoricis in Prouincia* Gallæciæ. NOS *Adefonſus Rex, & Exemena Regina, vnà cum Patre noſtro* Siſnando *Epiſcopo, cuius inſtinctu ſtuduimus Aulam tumuli tui inſtanrare, & ampliare: Et in Chriſti amore, & in tuo perpetuali honore, offerimus itaque, & volnntariè donamus Sancto Altario veſtro Eccleſias, id eſt, S. Chriſtophorum in ripa Minij, cum villa Nugaria, & einſdem ſaltum Magnimiri vocatum: Eccleſiam S. Eulaliæ in Montenigro, quam obtinuit Theodomirus Epiſcopus cum vniuerſis præſtationibus ſuis. Item Eccleſiam S. Mariæ in Arenoſo iuxta fluuium Thena cum cunctis præſtationibus ſuis. Item offerimus pro luminaribus accendendis, pro ſacris odoribus adolendis, ac ſacrificijs immolandis, pro victu Clericorum, vel ſuſtentatione pauperum, Villas, id eſt, Villam Petri piſtoris, quæ eſt in Montenigro cum omnibus terminis, & adiacentijs ſuis, & fuit ipſe Petrus Irienſis ſeruus, & habitauit in Villa Dominica. Villam Nubolis in ripa Vlliæ cum omnibus terminis ſuis, & Eccleſiam S. Clementis, & aliam villam Vitalliam cum terminis ſuis: villam Vallaga, quæ eſt iuxta Sedem Irienſem cum terminis, & adiacentijs ſuis, villam quæ eſt iuxta fluuium Aleſte, territorio Braccarenſi, vbi Eccleſia S. Victoris eſt fundata cum vicis ſuis: item Efigies Murgoros, planitiem, & per terminos de Lamacares quam nuper Pelagius filius Petri per noſtram ordinationem lite prehendit, & Nos illam ex eo per commntationem accepimus, & dedimus ei alias villas Cellaria, & Pandion, & modò eam vobis ſimul cum ipſo loco S. Victoris concedimus per habendam. Villam quam dicunt de Molendinis, quæ eſt inter S. Victoris domum, & Braccaram iuxta fluuium Aleſtæ cum omnibus terminis ſuis. Omnes has Villas cum omnibus mancipijs noſtris habitantibus in eis, intus, & foris: Necnon, & familiam S. Eulaliæ Irienſis Sedis, Monaſterium S. Fructuoſi Epiſcopi, in locum Monteſelios iuxta Bragam, & Dumium cum terminis, & adiacentijs ſuis. Villam Carcaciam integram cum Eccleſia S. Petri ibi fundatam: Inſulam Aones cum Eccleſia S. Martini: Inſulam Arauca cum Eccleſia S. Emilliani ibi fundata: Item Inſulam Saltare cum Eccleſia ibi ſita; & Eccleſiam S. Vincentij in Inſula Ocobre cum dextris ſuis. Adiecimus etiam Villas, quæ ſunt in Varma, quas diuiſimus cum filijs Suarij, vnde Nos prehendimus medietatem, & illi medietatem; illam noſtram portionem integram veſtro Sancto loco offerimus. Concedimus etiam in Vallecacere, villas, id eſt, paratam cum Eccleſijs, & vineis; Limitoſum cum Eccleſia, & vineis; Villarem decimam cum ſuis terminis, quidqnid in ſupradictis villis filij Saraceni, & Sendina habuerunt, & noſtro iuri legaliter ſunt ſubdita, propter eorum inſolentiam erga Nos, & erga Eccleſiam Dei. Omnes has villas cum cunctis præſtationibus, vel ædificijs ſuis: Eccleſiam S. Mariæ, imò S. Romani in ſuburbio Legionenſi, in Villa Geroncana cum ſua Senrra, & ſuo exitu ab integro. Item in territorio Aſturicenſi in commiſſo de Tinegio in locum Baures, villas duas vocatas Caſtellum, & villam Liermigildi, & Eccleſiam S. Ioannis in Caſtello, ſiue, & Villam collinas, & Cerritum, cum Eccleſijs S. Mariæ, & S. Iacobi cum omnibus terminis ſuis, & Eccleſiam*

S. Mariæ

S. Maria in territorio Ouetenſi in locum Tenciana cum omnibus terminis, & adiacentÿs ſuis. Item offerimus veſtra gloria Eccleſias, & Villas, ſeu homines, & quidquid nobis per ſcripturam conceſſit Reterius Abbas in Praſares, ipſam villam iam dictam per terminos antiquot, & cunctis praſtationibus ſuis, & Eccleſiam S. Petri in ea fundatam, ſiue etiam, & alias Eccleſias per alia loca, vbi eas inuenire potueritis, & in commiſſo de Sonaria Eccleſiam S. Iuliani, qua eſt fundata in Villa Oneja, ſiue & Villam Gernio, quam nobis donauit Gaddinus. In territorio Conimbricenſi villas, id eſt, Villam in ripa de fluuio Viaſtor cum Eccleſia S. Martini, & Villa Crecemiri, ſiue & iuxta fluuium Cartoma, Villam cum Eccleſia S. Laurentÿ, & tertiam portionem de villa Trauacolo inter Agatta, & Vanga. Omnes has villas cum terminis, & adiacentÿs ſuis. Adÿcimus etiam Eccleſias, quas Ittila Abba per textum Scriptura Aula veſtra conceſſit. Ha quidem ſupraſcripta villa, & Eccleſia in remiſſionem peccatorum noſtrorum, B. Iacobo *Apoſtolo ſint dedicata: Nihil inde quilibet Sacerdos ad ius aliarum Eccleſiarum auſus ſit commutare, vel ad aliquam perſonam transferre. Hoc diuino teſtimonio per atates ſucciduas futuros pramonemus Epiſcopos ne votum hoc noſtrum, tepidâ conſeruatione diſſoluant, vel diſſoluentibus annuant. Obteſtamur eos, quibus pòſt, noſtris excuſsis temporibus, à Deo regnum dabitur, per Chriſti Regis imperium, & per Apoſtolicum honorem, vt de cunctis noſtris oblatiunculis, quas Domino, & Apoſtolo ſuo dare ſtuduimus, nihil emutilare, nihil vſurpare praſumant, dum certiſſimè conſtat pro noſtra, & pro Chriſtianorum gente, & pro ſubditâ plebe, nobis à Domino conceſſis, talibus eum placare voluiſſe muneribus.*

Svscipe *hac quaſumus Domine qua offerimus in Templo tui honoris, videlicet, Apoſtoli tui* Iacobi, *& tradimus in manus Pontificis tui* Siſnandi *Epiſcopi, qui pariter nobiſcum votum peregit, & inſtanter ac ſtrenuus compleuit. Igitur renouamus, & confirmamus quidquid deuotiſſimè Aui, & parentes noſtri huic Aula veſtra obtulerunt, videlicet Proauus noſter diua memoria* Adefonſus *Princeps, & Auus noſter* Ranimirus *bona memoria Princeps, & Genitor noſter* Ordonius *Princeps, qui omnes multa beneficia, & dona, caſtâ mente, Sancto Altario veſtro obtulerunt. Facta Donationis charta, Anno* XXXIV. *Regni Religioſi Principis* Adefonſi, *praſentibus Epiſcopis & Comitibus in medio Eccleſia dicta.* Die Conſecrationis *Templi* Nonas Maij *Era* DCCCC. XXXVII.

Adefonſus Rex, *Seruus Chriſti, Confirmo.*

Garſia, *Conf.* Ordonius, *Conf.* Gundiſaluus, *Conf.* Froyla, *Confirmo.*
Ranimirus, *Conf.* Hermenegildus, *Conf.*

† Theodomirus *Egitanenſis Epiſcopus, Confirmo.*
† Gomarus *Viſeenſis Epiſcopus, Confirmo.*

Pelgius *Comes, Conf.* Froyla *Comes, Conf* Lucidius *Comes, Conf.* Erus Ferdinandi *Conf.* Aſcarius *Conf.* Petrus *Confirmo.*

† Nauſtus *Conimbricenſis Epiſcopus, Confirmo.*
† Siſnandus *Irienſis Epiſcopus, Confirmo.*
† Eleca *Caſaraugustanus Epiſcopus, Confirmo.*
† Argimirus *Lamecenſis Epiſcopus, Conf.*
† Reccaredus *Lucenſis Epiſcopus, Conf.*
† Iacob *Caurienſis Epiſcopus, Conf.*

Munio Muñiz *Comes, Conf* Oſorius *Comes, Conf.* Erus *Comet, Conf.* Gundiſaluus *Comet, Conf.* Spanoſindus *Conf.* Hermaldus *Conf.* Froyla *Conf.*

Hucuſque Priuilegium. Nunc ad *Epiſcopos S. E. Compoſtellana* calamum conuertamus, vt inſtituto parentes, integram anamneſin ſcribamus. Circa huius igitur Catalogi numerum duo ſunt tempora diſtinguenda. Primvm ante erectionem S. E. Compoſtellanæ in Cathedralem. Secvndvm poſtquam Sedes Irienſis in Compoſtellanam tranſlata eſt. In primo vix Epiſcoporum ſeriem integram adinuenies, ideo M. Ægidium Gonzal. *ſequentes Tom. 3. Theatr. Eccleſ. cap. 2. fol.* 30. Prælatorum Irienſium Catalogum deſcribemus.

CATALOGVS EPISCOPORVM S. E. *Irienſis ante erectionem Compoſtellanæ in Sedem Metropoliticam.*

I. Agato huius nominis I. Epiſcopus Irienſis I. vt ex eius liquet Epitaphio. Anno cccc. l. 450.

II. Andreas huius nominis I. Epiſcopus Irienſis II. interfuit Conciliis I. & II. Braccarenſibus ad Ann. Dom. d. lxxii. 572.

III. Dominicvs huius nominis I. Epiſcopus Irienſis III. interfuit Concilio III. Toletano. Anno Dom. d. lxxxix. qui perperam Didacvs vocitatur apud M. Ægidium. 589.

IV. Samvel huius nominis I. Epiſcopus Irienſis IV. interfuit Concilio IV. Toletano ad Annum Domini dc. xxxiii. 633.

V. Gotvmarvs huius nominis I. Epiſcopus Irienſis V. interfuit Conciliis VI. & VII. Toletanis ad Ann. dc. xlvi. 646.

VI. Idvlfvs Felix huius nominis I. Epiſcopus Irienſis VI. interfuit Conciliis Braccarenſi III. Toletanis xii. xiii. & xv. ad Annum dc. lxxxviii. 688.

VII. Selva huius nominis I. Epiſcopus Irienſis VII. infulam huius Eccleſiæ induebat ad Annum dc. xci. 691.

VIII. Leonesindvs huius nominis I. Epiſcopus Irienſis VIII. Roderico Gothorum Regi à confeſſionibus fuit, & tandem martyrij coronâ clarus ad Ann. dcc. xiv. 714.

IX. Torqvatvs felix huius nominis I. Epiſcopus Irienſis IX. pòſt Portucalenſis, deinde Braccarenſis, & demùm Martyr die xxiv. Februarij, Anno dcc. xxiv. De quo plura Tom. i. eodem die. fol. 246. 724.

X. Emvla huius nominis I. Epiſcopus Irienſis X. qui Epiſcopos Sarracenorum gladios fugientes fouens, in ſua recepit Eccleſia, quibus offerens Decanatus, vt ex eis vitam commodè ſuſtinerent, pietate clarus obdormiuit in Domino, ad Ann. dcc. l. vel circiter. 750.

Post illum referuntur ſequentes Epiſcopi Irienſes tumultuariè vſque ad Annum dccc. xxix. } 829.

XI. Romanvs huius nominis I. Epiſcopus Irienſis XI.

XII. Avgvstinvs huius nominis I. Epiſcopus Irienſis XII.

XIII. Honoratvs huius nominis I. Epiſcopus Irienſis XIII.

XIV. Vinellvs huius nominis I. Epiſcopus Irienſis XIV.

XV. Cresconivs huius nominis I. Epiſcopus Irienſis XV.

XVI. Vavla huius nominis I. Epiſcopus Irienſis XVI.

XVII. Qvendvlfvs huius nominis I. Epiſcopus Irienſis XVII.

XVIII. Sisnandvs huius nominis I. Epiſcopus Irienſis XVIII.

XIX. Idvlfvs huius nominis II. Epiſcopus Irienſis XIX.

XX. Theodomirvs huius nominis I. Epiſcopus Irienſis XX. cuius tempore Corpvs beatiſſimum S. Iacobi Apoſtoli Hiſpaniarum Patroni Vnici mirabiliter reuelatum fuit: Quod extractum, & honorificè compoſitum ad vſque hæc tempora Compostellæ veneratione ſingulari colitur.

Hinc Leo III. Pontifex Maximus *Alphonſi* cognomento *Caſti* precibus inclinatus Sedem Irienſem ob S. Corporis Apoſtoli honorem in Compostellanam tranſtulit; ita vt in poſterum ſucceſſores Epiſcopi Compostellani vocitarentur: quorum ſeries iſta eſt.

CATALOGVS EPISCOPORVM COMPOSTELLANORVM, poſtquam Sedes Irienſis in Compoſtellam tranſlata eſt.

I. Theodomirvs huius nominis I. Epiſcopus Compoſtellanus I. & Vltimus Irienſis, pòſt, inuento ſacro Corpore Apoſtoli Iacobi, Compoſtellanus Epiſcopus inauguratur ad Annum Domini dccc. xl. 840.

II. Ataulfus huius nominis I. Epiſcopus Compoſtellanus II. Magiſter Regis Adefonſi cognomento Magni, qui à Veremundo II. Rege accuſatus iniuſtè, & Ouetum delatus, tauri ferociam ſuperauit, ex quo abſolutus tandem miraculis clarus vitam exuit. Ita M. Ægid. Gonzal. d. tom. 1. Eccleſiar. Caſtell. c. 3. fol. 32. ſed saluâ pace tanti Viri hæc opinio corruit: Nam quo pacto potuit eſſe Ataulfus Magiſter Adefonſi Magni, qui iam ætate grandæuus regnare cœpit Anno dccc. lxvi. & regnauit per ferè xlv. annos, & Veremundus II. regnare cœpit Anno dcccc. lxxxv. Tu Lector cogita, quia mihi inuerisimile videtur.

Poſt Ataulfum recenſentur ſequentes Epiſcopi Compoſtellani.

III. Sisenandvs huius nominis I. Epiſcopus Compoſtellanus III.
IV. Gvndesindvs huius nominis I. Epiſcopus Compoſtellanus IV.
V. Hermenegildvs huius nominis I. Epiſcopus Compoſtellanus V.
VI. Sisenandvs huius nominis II. Epiſcopus Compoſtellanus VI.
VII. S. Rodesindvs huius nominis I. Epiſcopus Compoſtellanus VII.
VIII. Pelagivs huius nominis I. Epiſcopus Compoſtellanus VIII.

IX. S. Petrvs huius nominis I. Epiſcopus Compoſtellanus IX. Vir literis & pietate inſignis, qui Antiphonam Salve Regina conſcripſit; de quo plura Nos infra Tom. V. die x. Septembr. ad Ann. dcccc. lx. 960.

X. Ioannes huius nominis I. Epiſcopus Cõpoſtellanus X. miſerè obiit.
XI. Instrvarivs huius nominis I. Epiſcopus Compoſtellanus XI. à Sede expulſus ob eius prauos mores interiit.

XII. Cresconivs huius nominis I. Epiſc. Compoſtellanus XII. ex Ordine Benedictino Abbas Cœlla-Nouanus, Eccleſias, & Vrbes Compoſtellanam, & Irienſem reparauit: eius memoria ad Ann. m. lxviii. 1068.

XIII. Gvdestevs huius nominis I. Epiſcopus Compoſtellanus XIII. qui propter conſtantiam, & fortitudinem, quâ Comitis Froilani auunculi inſolentiam ſuperauit, ab eo occidi iuſſus Iriæ occubuit.

XIV. Diaacvs Pelagij huius nominis I. Epiſcopus Compoſtellanus XIV. qui ob eius morum inſolentiam depoſitus, Sedem eſt dimittere compulſus. Aſt quia non rectè facta eſt dimiſſio, à Sede Apoſtolicâ non fuit approbata.

Poſt *Didacum Pelagij* aſſignat M. Ægidius Gonzalez in ſuo *Theatr. tom. 1. c. 8. fol.* 40. Petrvm ſucceſſorem *Didaci:* ſed perperam; nam huius electio non fuit Canonica, ideò nec à Sede Apoſtolica probata.

XV. Dalmacivs huius nominis I. Epiſcopus Compoſtellanus XV. origine Gallus, Monachus Cluniacenſis, ex illis, quos in Hiſpaniam dimiſit B. Hugo. Interfuit Concilio Claro-Montanò, cui commiſſa fuit tranſlatio Cathedralis Eccleſiæ Irienſis ad Compoſtellanam, vt factum eſt, eius memoria ad Annum m. xcvi. 1096.

XVI. Didacvs huius nominis II. cognomento *Gelmirez*, Epiſcopus Compoſtellanus XVI ex Canonico ipſius Apoſtolicæ Eccleſiæ, qui decreto Sedis Apoſtolicæ obtinuit, vt Compoſtellana Eccleſia in Metropoliticam erigeretur, vt & perfecit die xxviii. Februarij Anno Domini m. c. xx. Hinc incipiunt Archiepiscopi Compoſtellani, quorum ſeriem ſeparatim deſcribemus.

CATALOGVS ARCHIEPISCOPORVM Compoſtellanorum ab Anno M.C.XX. quo hæc Sedes in Metropoliticam erecta eſt.

I. D. Didacvs huius nominis I. cognomento *Gelmirez*, Archiepiſcopus Compoſtellanus I. qui à Rege Alfonſo VII. Sacellani Maioris in Caſtella obtinuit titulum, necnon Notarij Maioris in Legione. Congregauit duplex Concilium in ſua Eccleſia, & alia plurima fecit inſignia, obiit Anno M. C. LII. 1152.

II. D. Pelagivs huius nominis I. Archiepiſcopus Compoſtellanus II. Obiit Anno M. C. LVI. 1156.

III. D. Martinvs huius nominis I. Archiepiſcopus Compoſtellanus III. quo anno obierit, ignoratur.

IV. D. Didacvs huius nominis II. cognomento *Muñiz*, Archiepiſcopus Compoſtellanus IV. de cuius morte nihil ſcitur.

V. D. Berengarivs huius nominis I. Archiepiſcopus Compoſtellanus V. Archidiaconus Salmanticenſis, Alfonſi VII. Cancellarius, & Epiſcopus Salmantinus; de cuius die tranſitus nihil.

VI. D. Petrvs huius nominis I. cognomento *Helias*, Archiepiſcopus Compoſtellanus VI. Obiit ad Annum M. C. LXX. 1170

VII. D. Bernardvs huius nominis I. Archiepiſcopus Compoſtellanus VII. vitam exuit Ann. M. C. LXXVI. 1176

VIII. D. Pelagivs huius nominis II. cognomento *Raymundo*, Archiepiſcopus Compoſtellanus VIII. Obiit Anno M. C. XCIV. 1194.

IX. D. Martinvs huius nominis II. cognomento *Martinez*, Archiepiſcopus Compoſtellanus IX.

M. Ægidius Gonzalez mihi ſemper venerandus in *Theatr. tom.* 1. *c.* 10. *fol.* 51. aſſerit hunc Prælatum obiiſſe Anno M. C. LVI. cùm primò dixiſſet in ipſo *Theatr. c.* 10. *fol.* 40. obiiſſe *Pelagium* I. Anno M. C. LVI. Quod rationi non congruit; nam poſt *Pelagium* fuêre Septem Epiſcopi, & iſte *Martinus* VIII. & non eſt credibile, quòd in nouem Menſibus ſucceſſiſſent octo Archiepiſcopi.

X. D. Pelagivs huius nominis III. Archiepiſcopus Compoſtellanus X. ex Familia de *Godoy*, cognomento *Oſende*.

XI. D. Fernandvs huius nominis I. cognomento *Cortès*. Archiepiſcopus Compoſtellanus.

XII. D. Petrvs huius nominis II. cognomento *Suarez de Deza*, Archiepiſcopus Compoſtellanus XII. primò Epiſcopus Salmantinus, eius memoria ad Annum M. CC. XI. 1211.

XIII. D. Petrvs huius nominis III. cognomento *Muñiz*, Archiepiſcopus Compoſtellanus XIII. primò Decanus, pòſt Epiſcopus Legionenſis, Vir literis, & eruditione inſignis, quem Gonzaga in orig. Relig. Seraphicæ fol. 738. & ſeq. vocitat Necromanticum. Obiit Ann. M. CC. XXIV. 1224.

XIV. D. Bernardvs huius nominis II. Archiepiſc. Compoſtellanus XIV. qui poſt inſignia facinora in Cœnobium Sarenſe iuxta Cõpoſtellam ſecedens, ibidem obdormiuit in Domino Anno M. CC. XL. 1240.

XV. D. Ioannes huius nominis I. cognomento *Arias Suarez*, Archiepiſcopus Compoſtellanus XV. Obiit Anno M. CC. LVIII. 1258.

XVI. D. Egas huius nominis I. Archiepiſcopus Compoſtellanus XVI. primò Epiſcopus Conimbricenſis, obiit in Monte Peſſulano Anno Domini M. CC. LXII. 1262.

XVII. D. Ioannes huius nominis II. cognomento *Fernandez de Temez*, Archiepiſcopus Compoſtellanus XVII. Obiit Anno M. CC. LXXV. 1275.

XVIII.

XVIII. D. Gvndisalvvs huius nominis I. cognomento *Fernandez de Villamarin*, Archiepiſcopus Compoſtellauus XVIII. Obiit Anno Domini M.CC.LXXXV. 1285.

XIX. D. F. Rodericvs huius nominis I. cognomento *Gonzalez de Leon*, Archiepiſcopus Compoſtellanus XIX. ex Ordine Prædicatorum. Obiit Anno M.CCC.IV. 1304.

XX. D. Rodericvs huius nominis II. cognomento *del Padron*, Archiepiſcopus Compoſtellanus XX. Obiit Anno M.CCC.XVI. 1316.

XXI. D. F. Berengarivs huius nominis II. Archiepiſcopus Compoſtellanus XXI. origine Gallus, ex Ordine Prædicatorio Generalis. Obiit Anno M.CCC.XXV. 1325.

XXII. D. Ioannes huius nominis III. cognomento *Fernandez de Limia*, Archiepiſc. Compoſtellanus XXII. Obiit Anno M.CCC.XXXVIII. 1338.

XXIII. D. Martinvs huius nominis III. cognomento *Fernandez de Gres*, Archiepiſcopus Compoſtellanus XXIII. Obiit Anno M.CCC.L. 1350.

XXIV. D. Petrvs huius nominis IV. Archiepiſc. Compoſtellanus XXIV. ex Epiſcopo Palentino; eius memoria ad Annum M.CCC.LI. 1351.

XXV. D. Gomezivs huius nominis I. cognomento *Manrrique*, Archiepiſcopus Compoſtellanus XXV. primò Epiſcopus Palentinus: ex hac Sede ad Toletanam euectus Anno M.CCC.LX. tandem obiit Anno M.CCC.LXXV. 1360.

XXVI. D. Sverivs huius nominis I. cognomento *Gomez de Toledo*, Archiepiſcopus Compoſtellanus XXVI. quem Rex Petrus interfici iuſſit ad portas S. E. Compoſtellanæ Anno M.CCC.LXVI. 1366.

XXVII. D. Alfonsvs huius nominis I. cognomento *Moſcoſo*, Archiepiſcopus Compoſtellanus XXVII. Obiit Anno M.CCC.LXXVIII. 1378.

XXVIII. D. Rodericvs huius nominis III. cognomento *Moſcoſo*, Archiepiſcopus Compoſtellanus XXVIII. Obiit Anno M.CCC.LXXXIV. 1384.

XXIX. D. Ioannes huius nominis IV. cognomento *Garcia Manrrique*, Archiepiſcopus Compoſtellanus XXIX. primò Epiſcopus Aurienſis, pòſt Seguntinus, & Burgenſis. Aſt relictâ Sede Compoſtellanâ in Luſitaniam deuênit, & à Ioanne Portugalliæ Rege receptus, Conimbricenſis Epiſcopus eligitur Anno M.CCCC. pòſt Archiepiſcopus Braccarenſis; & obiit Anno M.CCCC.XVI. 1400.

XXX. D. Lvpvs huius nominis I. cognomento *Mendoza*, Archiepiſcopus Compoſtellanus XXX. primò Epiſcopus Mindonienſis: obiit Anno Domini M.CCCC.XLV. 1445.

XXXI. D. Alvarvs huius nominis I. cognomento *Iſorna*, Archiepiſcopus Compoſtellanus XXXI. primò Epiſcopus Mindonienſis, pòſt Legionenſis, & demum Conquenſis; interfuit Concilio Baſileenſi. Obiit Anno M.CCCC.XLVIII. 1448.

XXXII. D. Rodericvs huius nominis IV. cognomento *Luna*, Archiepiſcopus Compoſtellanus XXXII. Obiit à Sede expulſus Anno Domini M.CCCC.LX. 1460.

XXXIII. D. Alfonsvs huius nominis II. cognomento *Fonſeca*, Archiepiſcopus Compoſtellanus XXXIII. primò Epiſcopus Abulenſis, pòſt Archiepiſc. Hiſpalenſis: qui Sedem Compoſtellanam admiſit, co pacto, vt eius nepos D. Alfonſus Fonſeca ad Compoſtellanam electus, Hiſpalenſem gubernaret, dum auunculus Comitis Traſtamarenſis per Gallæciam irruentis flagitioſum ſedabat ſpiritum: vt fecit ad Annum Domini M.CCCC.LXIV. quô ad Sedem Hiſpalenſem reuerſus, obiit Anno M.CCCC.LXXII. 1464.

XXXIV. D. Alfonsvs huius nominis III. cognomento *Fonſeca*, Archiepiſcopus Compoſtellanus XXXIV. Nepos Prædeceſſoris, pòſt Patriarcha Alexandrinus, dimiſit Compoſtellanam Sedem Anno Domini M.D.VI. 1506.

XXXV. D. Alfonsvs huius nominis I V. cognomento *Fonſeca*, Archiepiſcopus Compoſtellanus XXXV. Prædeceſſoris filius, literatorum protector infatigabilis, quorum commodis inſtituit Compoſtellæ inſigne Collegium, aliud ex Quatuor Maioribus Salmanticæ in cuius Capellæ arcu ſequentes leguntur literæ:

AD DEI OMNIPOTENTIS GLORIAM.
AD VIRGINIS MATRIS HONOREM.
AD BEATI IACOBI ZEBEDÆI LAVDEM.
AD DIVINI NVMINIS PVRISSIMVM CVLTVM.
AD REIPVBLICÆ PERPETVAM VTILITATEM.
AD PROPRIÆ CIVITATIS MAGNIFICENTIAM, ET SPLENDOREM.
AD PAVPERVM NOBILIVM INGENIA SVBLEVANDA.
AD CLERI AVGMENTVM.
AD SVI ANIMI PIAM MEMORIAM, ET CORPORIS PERPETVVM DOMICILIVM.
ILLVSTRISSIM. DOMINVS
ALFONSVS DE FONSECA, ET AZEVEDO,
COMPOSTELLANVS PRIMVM, DEINDE TOLETANVS DIGNISSIMVS ARCHIEPISCOPVS,
HOC TAM FELIX, QVAM SACRVM COLLEGIVM, ET INSIGNEM CAPELLAM FIERI CVRAVIT. QVÆ VIVENS IPSE INCHOAVIT, ET MORIENS PERFICI MANDAVIT.
OBIIT COMPLVTI NON. FEBR. AN. D. M. D. XXXIV.
ÆTATIS SVÆ LVIII.
CVIVS HIC CVSTODIVNTVR OSSA; ANIMA VERO IN COELIS REQVIESCIT IN ÆTERNVM.

Tranſlatus fuit ad Sedem Toletanam Anno M. D. XXIV. 1524.

XXXVI. D. Ioannes huius nominis V. cognomento *Tauera* Archiepiſcopus Compoſtellanus XXXVI. primùm Epiſcopus Ciuitatenſis, deinde Legionenſis, & Oxomenſis, Caſtellæ Præſes, S. R. E. Cardinalis, & Anno M. D. XXXIV. ex hac Sede ad Toletanam 1534. tranſlatus, Inquiſitoris Generalis munere functus, Regníque moderamine, demum Valliſoleti Kal. Auguſti, Anno M. D. XLV. vitam exuit.

XXXVII. D. Petrvs huius nominis V. cognomento *Sarmiento*, Archiepiſcopus Compoſtellanus XXXVII. primùm Epiſcopus Tudenſis, deinde electus Pacenſis, pòſt Palentinus, & S. R. E. Cardinalis, obiit Anno M. D. XLI. 1541.

XXXVIII. D. Gaspar huius nominis I. cognomento *De Aualos*, Archiepiſcopus Compoſtellanus XXXVIII. primùm Epiſcopus Accitanus, & Granatenſis Archiepiſcopus, & S. R. E. Cardinalis. Obiit Anno M. D. XLV. 1545.

XXXIX. D. Petrvs huius nominis VI. cognomento *Manuel*, Archiepiſcopus Compoſtellanus XXXIX. primùm Epiſcopus Legionenſis, deinde Zamorenſis. Sunt qui dicant illum fuiſſe S. R. E. Cardinalem, ſed nulla certa ratione fulciuntur. Obiit Anno M. D. LI. 1551.

XL. D. F. Ioannes huius nominis VI. cognomento *Toledo*, Archiepiſcopus Compoſtellanus XL. ex Prædicatorum Ordine, primùm Epiſcopus Cordubenſis, deinde Burgenſis, & S. R. E. Cardinalis, obiit Romæ Anno M. D. LVII. 1557.

XLI.

XLI. D. Gaspar huius nominis II. cognomento *Zuñiga*, & *Auellaneda*, Archiepiſcopus Compoſtellanus XLI. primùm Epiſcopus Segobienſis, pòſt ex Compoſtellana ad Hiſpalenſem Sedem promotus Anno Domini M. D. LXIX. in qua S. R. E. purpuratum Galerum accepit, & obiit Anno M. D. LXXI. 1569.

XLII. D. Christophorvs huius nominis I. cognomento *Valtodano*, Archiepiſcopus Compoſtellanus XLII. primùm Epiſcopus Palentinus, obiit Anno M. D. LXXII. 1572.

XLIII. D. Franciscvs huius nominis I. cognomento *Blanco*, Archiepiſcopus Compoſtellanus XLIII. primùm Epiſcopus Aurienſis, pòſt Malacitanus. Obiit Anno M. D. LXXXI. 1581.

XLIV. D. Ioannes huius nominis VII. cognomento *Lermo*, Archiepiſcopus Compoſtellanus XLIV. primùm Epiſcopus Mindonienſis, qui obiit Anno M. D. LXXXII. 1582.

XLV. D. Alfonsvs huius nominis V. cognomento *Velazquez*, Archiepiſcopus Compoſtellanus XLV. primùm Epiſcopus Oxomenſis, & S. Tereſiæ à Ieſu Confeſſarius. Sedem Compoſtellanam dimiſit plurium ægritudinum mole confractus Anno M. D. LXXXVI. & demùm obiit Anno M. D. LXXXVII. 1586.

XLVI. D. Ioannes huius nominis VIII. cognomento *de San Clemente*, Archiepiſcopus Compoſtellanus XLVI. qui priùs fuerat Aurienſis Epiſcopus. Obiit Anno M. DC. II. 1602.

XLVII. D. Maximilianvs huius nominis I. cognomento *Auſtria* Archiepiſcopus Compoſtellanus XLVII. priùs Abbas Alcala-Regalenſis, deinde Epiſcopus Gaditanus, pòſt Segobienſis; obiit Compoſtellæ Anno M. DC. XIV. 1614.

XLVIII. D. Ioannes huius nominis IX. cognomento *Beltran de Gueuara*, Archiepiſcopus Compoſtellanus XLVIII. priùs Epiſcopus Pactenſis in Sicilia, deinde Archiepiſcopus Salernitanus in Regno Neapolitano, hinc Pacenſis Epiſcopus in Hiſpania; obiit Anno M. DC. XXII. 1622.

XLIX. D. Lvdovicvs huius nominis I. cognomento *Fernandez de Cordoua*, Archiepiſcopus Compoſtellanus XLIX. priùs Epiſcopus Salmantinus, deinde Malacitanus, pòſt Cordubenſis, demum ad Sedem Hiſpalenſem tranſlatus Anno M. DC. XXIV. obiit anno ſequenti. 1624.

L. D. F. Avgvstinvs huius nominis I. cognomento *Antolinez*, Archiepiſcopus Compoſtellanus L. ex Eremitis Auguſtinianis primò Epiſcopus Ciuitatenſis; obiit Anno M. DC. XXVI. 1626.

LI. D. F. Ioseph huius nominis I. cognomento *Gonzalez*, Archiepiſcopus Compoſtellanus LI. ex Ordine Prædicatorum, priùs Epiſcopus Palentinus, deinde Pampilonenſis, qui ex Compoſtellana ad Burgenſem Sedem tranſlatus Anno M. DC. XXXI. tandem eodem ipſo anno moritur. 1631.

LII. D. Avgvstinvs huius nominis II. cognomento *Spinola*, Archiepiſcopus Compoſtellanus LII. S. R. E. Cardinalis, priùs Epiſcopus Dertoſanus, deinde Archiepiſcopus Granatenſis, ex Compoſtellana ad Hiſpalenſem Anno M. DC. XLIII. euectus, obiit Anno Domini M. DC. XLIX. 1643.

LIII. D. Ferdinandvs huius nominis II. cognomento *Andrade* & *Sotomayor*, Archiepiſcopus Compoſtellanus LIII. primò Epiſcopus Palentinus, deinde Archiepiſcopus Burgenſis, Nauarræi Regni Prorex, pòſt Epiſcopus Seguntinus; adhuc in Sede Compoſtellana viuit. 1653.

Hactenus Catalogus Epiſcoporum, & Præſulum Compoſtellanæ Eccleſiæ, inter quos *M. Ægidius Gonzalez* nec recenſet *D. Chriſtophorum de Lobera*, qui fuit electus Archiepiſco

Archiepiſcopus Compoſtellanus,vt ipſe reſtatur *in Catalog.Epiſc.Cordubenſ.Tom.4. Theatr.Eccleſiar.Caſtellæ*,quem adhuc MS. prælo tradere parat. Apud quem multa ſcitu digna de Eccleſia Apoſtolica Compoſtellana reperies.

DEDICATIO S. ECCLESIÆ VALENTINÆ in Edetanis.] Antiquiſſimam fuiſſe Sedem Epiſcopalem nullus dubitat, à S. IACOBO Noſtro erectam, & EVGENIO eius diſcipulo ditatam Paſtore proclamant Scriptores, & Nos ad amuſſim diximus ſuprà Tom.2. die IV. Mart.fol.66. Et licèt temporum anguſtiâ hæc Sedes innumeras paſſa ſit ſtrages; attamen, Dei prouidentiâ, ex obliuionis faucibus ſequentes memoria reſeruauit Antiſtites,quorum nomina referre decreuimus, non annorum ſucceſſione continuatâ, ſed prout nobis Scriptorum ſedulitas indicauit.

CATALOGVS EPISCOPORVM VALENTINORVM in Edetanis Hiſpaniæ ad vſque erectionem Sedis in Metropoliticam.

I. S. EVGENIVS huius nominis I. Epiſcopus Valentinus I. Diſcipulus S. IACOBI Apoſtoli, apud Cherroneſum iuxta Valentiam eius Sedem, Martyr, Anno Domini LX. 60.

II. LVPVS huius nominis I. Epiſcopus Valentinus II. qui interfuit conſecrationi Templi SS. Vincentij, & Læti Martyrum Libiſſoſſanorum, vt refert Iulian. *in Chron. num.* 152. *fol.* 40. Eius memoria Ann. CCC.XL. 340.

III. PASTOR huius nominis I. Epiſcopus Valentinus III. Scriptor Nobilis, qui exul Aureliæ moritur Anno CCCC.LXV. 465.

IV. S. IVSTINIANVS huius nominis I. Epiſcopus Valentinus IV. de quo celebre elogium apud *D. Iſidorum*: eius memoria ad Annum Domini D.XL. 540.

V. CELSINVS huius nominis I. Epiſcopus Valentinus V. interfuit Concilio Valentino, cui præfuit Anno Domini D.XLVI. 546.

VI. S. EVTROPIVS huius nominis I. Epiſcopus Valentinus VI. Abbas Seruitanus, de quo idem S. Iſidorus *de Vir. Illuſtr. c.*45. floruit circa Annum Domini D.LXXX. 580.

VII. CELSINVS huius nominis II. Epiſcopus Valentinus VII. interfuit Concilio III. Toletano ad Annum Dom. D.LXXXIX. 589.

VIII. VVIGILISCVS huius nominis I. Epiſcopus Valentinus VIII. qui cùm Arianam inſequeretur perfidiam, ad Fidem Catholicam conuerſus, eidem III. Concilio Toletano interfuit. 589.

IX. MARINVS huius nominis I. Epiſcopus Valentinus IX. interfuit Concilio Gundemari ad Aonum DC.X. 610.

X. MVSITATIVS huius nominis I. Epiſcopus Valentinus X. interfuit IV. V. & VI. Conciliis Toletanis ad Annum DC.XXXVIII. 638.

XI. ANNIANVS huius nominis I. Epiſcopus Valentinus XI. interfuit VII. Concilio Tolerano, ad Ann. DC.XLVI. 646.

XII. FELIX huius nominis I. Epiſcopus Valentinus XII. interfuit Conciliis VIII. & IX. Toletanis ad Annum DC.LV. 655.

XIII. SVINTERIVS huius nominis I. Epiſcopus Valentinus XIII. interfuit XI. Concilio Toletano ad Ann. DC.LXXV. 675.

XIV. HOSPITALIS huius nominis I. Epiſcopus Valentinus XIV. interfuit Concilio XII. Toletano per Aſturium Diacoum Ann. DC.LXXXI. 681.

XV. SARMATA huius nominis I. Epiſcopus Valentinus XV. interfuit Conciliis XIII. XIV. & XV. Toletanis ad Ann. DC.LXXXVIII. 688.

XVI. VVITISCLVS huius nominis I. Epiſcopus Valentinus XVI. interfuit XVI. Concilio Tolerano ad Annum DC.XCIII. 693.

XVII. PANTALEON huius nominis I. Epiſcopus Valentinus XVII. interfuit

fuit VII.Synodo Generali,vt fatentur Luitprand.*in Chron.n.*252. & Inlian. *n.*405.*fol.* 98. Eius memoria ad Annum Domini DCC. LXXXVI. poſt excidium Hiſpaniæ. 786.

XVIII. MARCELLVS huius nominis I. Epiſcopus Valentinus XVIII.interfuit Synodo Toletanæ,quam Helipandus Toletanus Præſul congregauit ad deteſtandam hæreſim Felicianam Ann. DCC.XCVI. 796.

XIX. MAMILLA huius nominis I. Epiſcopus Valentinus XIX. interfuit Concilio Toletano,quo S.Eulogius, Epiſcopus Toletanus electus eſt,cum aliis comprouincialibus Epiſcopis Anno DCCC.LVIII. 858.

POST hæc Vrbs Valentina ſub iugo Sarracenorum oppreſſa nequaquam Epiſcopum eligere valuit,ideò abſque Sede, & Præſule orbata iacuit, vſque ad Ann. M.CC.XXXIX.

XX. FERRANDVS huius nominis I.cognomento *S.Martin*,Epiſcopus Valentinus XX. ex Præpoſito S.E.Tarraconenſis,obiit Anno M.CC. XLI. 1241.

XXI. ARNALDVS huius nominis I. cognomento *Peralta*, Epiſcopus Valentinus XXI.Tranſlatus ad Sedem Cæſarauguſtanam.Ann. M. CC.XLVIII. 1248.

XXII. ANDREAS huius nominis I. cognomento *Albalar*, Epiſcopus Valentinus XXII. ex Prædicatorum Ordine, obiit Anno M.CC. LXXVI. 1276.

XXIII. IASPERTVS huius nominis I.cognomento *Botinaneh*,Epiſcopus Valentinus XXIII. ex Sacriſta S. E. Gerundenſis à Ioanne XXI. Pont.Max. creatus Viterbi, obiit Anno M.CC.LXXXVIII. 1288.

XXIV. F. RAYMVNDVS huius nominis I. cognomento *Puente*, Epiſcopus Valentinus XXIV. ex Prædicatorum Ordine, natus ex oppido Fraga, obiit Anno M.CCC.XII. 1312.

XXV. RAYMVNDVS huius nominis II. cognomento *Gaſto*, Epiſcopus Valentinus XXV. obiit Anno M.CCC.XLVIII. 1348.

XXVI. HVGO huius nominis I. cognomento *Fenolles*, Epiſcopus Valentinus XXVI.primùm Viccenſis Eccleſiæ Epiſcopus,cuius tranſlationem Clemens VI. confirmauit, obiit Anno M.CCC.LVI. 1356.

XXVII. VITALIS huius nominis I. cognomento *Blanes*, Epiſcopus Valentinus XXVII.primum S. E. Gerundenſis Abbas, obiit Anno Domini Valentiæ M.CCC.LXIX. 1369.

XXVIII. IACOBVS huius nominis I. cognomento *Aragon*, Epiſcopus Valentinus XXVIII. primò S. E. Dertoſanæ Epiſcopus, deinde S. R. E. Cardinalis, obiit Anno M.CCC.XCVI. 1396.

XXIX. HVGO huius nominis II. cognomento *Lupia*,aliàs *Bayès*, Epiſcopus Valentinus XXIX. priùs Epiſcopus Dertoſanus, obiit Valentiæ Anno M.CCCC.XXVII. 1427.

XXX. ALFONSVS huius nominis I. cognomento *Borgia*, Epiſcopus Valentinus XXX.à Martino V.Pont.Max.electus,deinde abs Eugenio IV.Cardinalis creatus,tandem ad Summum Pontificatus apicem euectus, nuncupatus *Calixtus* III. Anno Dom. M.CCCC.LV. 1455.

Innocentius VIII.*Pont.Max. Anno* M.CCCC.XCII.*Sedem* Valentinam *in* Metropolitanam *erexit,cuius Metropoli ſubiecit Sedes Epiſcopales* Maioricenſem, Orolianam, *&* Albarracinenſem. *Hinc incepti ſunt vocari Præſules* Valentini, *Archiepiſcopi, quorum ſeriem ſubÿcere ſeparatim decreuimus.*

CATALOGVS ARCHIEPISCOPORVM, S.E. Valentinæ ab eius erectione Anno M.CCCC.XCII.

I. RODERICVS huius nominis I. cognomento *Borgia*, Archiepiſcopus Valentinus à Calixto III. auunculo electus,& purpureo Galero donatus, &

& tandem Vniuerſalis Eccleſiæ Pontifex Maximus effectus, *Alexander* V I. vocatus eſt, Anno M. CCCC. XCII. 1492.

II. Cæsar huius nominis I. cognomento *Borgia*, Archiepiſcopus Valentinus II. ex Epiſcopo Pampilonenſi S. R. E. Cardinalis, Archiepiſcopatui ceſſit, Anno M. CCCC. XCVIII. 1498.

III. Ioannes huius nominis I. cognomento *Borgia*, Archiepiſcopus Valentinus III. S. R. E. Cardinalis ab Alexandro V I. Auunculo electus, obiit Anno M. D. 1500.

IV. Petrus huius nominis I. cognomento *Borgia*, Archiepiſcopus Valentinus I V. ab Alexandro V I. Auunculo S. R. E. Cardinalis creatus, obiit Anno M. D. XI. 1511.

V. Alfonsus huius nominis I. cognomento *Aragon*, Archiepiſcopus Valentinus V. Ferdinandi Aragonum Regis, cognomento Catholici, filius, à Iulio II. Pont. Max. cùm iam Cæſarauguſtanæ Eccleſiæ Archiepiſcopus eſſet, adminiſtratione perpetuâ Valentinæ donatus, obiit Anno M. D. XX. 1520.

VI. Herardus huius nominis I. cognomento *de la Marca*, Archiepiſcopus Valentinus V I. primò Epiſcop. Leodicenſis in Germania, è qua oriundus, à Leone PP. X. Valentini Archiepiſcopatus V. Kal. April. Anno M. D. XX. perpetuus Adminiſtrator declaratus, & S. R. E. Cardinalis effectus, obiit Leodiæ. Anno M. D. XXXVIII. 1538.

VII. Gregorius huius nominis I. cognomento *Auſtria*, Archiepiſcopus Valentinus V I I. is Maximiliani Imperatoris filius erat, qui ad Leodienſem Sedem tranſlatus Anno M. D. XLIV. tandem bellorum furoribus implicatus obiit Anno M. D. LIV. 1544.

VIII. B. F. Thomas huius nominis I. cognomento *Villanueua*, Archiepiſc. Valentinus VIII. qui ex Ordine Eremitarum S. Auguſtini ad hanc Sedem electus, ob eius inſignes virtutes, obiit Anno M. D. LV. & *Beatus* declaratus fuit à Paulo V. Pont. Max. Anno M. DC. XVIII. 1555.

IX. Asissius huius nominis I. cognomento *Moya de Contreras*, Archiepiſcopus Valentinus I X. primò Epiſcop. Vicenſis, obiit in Monaſterio Montis-Serrati Anno M. D. LVI. veniens ex S. C. Tridentino. 1556.

X. Franciscus huius nominis I. cognomento *Nauarra*, Archiepiſcopus Valentinus X. primò Epiſcopus Pacenſis in Extremadura, obiit Anno M. D. LXIII. 1563.

XI. Martinus huius nominis I. cognomento *Ayala*, Archiepiſcopus Valentinus X I. prius Epiſcopus Accitanus in Bætica, poſtea Segobienſis, obiit Anno M. D. LXVI. 1566.

XII. Ferdinandus huius nominis I. cognomento *Loazes*, Archiepiſcopus Valentinus X I I. primùm Epiſcopus Ilerdenſis, deinde Dertoſanus, pòſt Tarraconenſis Archiepiſcopus, & Patriarcha Antiochenus à Pio V. factus, obiit Anno M. D. LXVIII. 1568.

XIII. Ioannes huius nominis II. cognomento *Ribera*, Archiepiſcopus Valentinus X I I I. priùs Epiſcopus Pacenſis, & Patriarcha Antiochenus, obiit Anno M. DC. XI. 1611.

XIV. Isidorus huius nominis I. cognomento *Aliaga*, Archiepiſcopus Valentinus X I V. ex Dominicana familia, primò Epiſcopus Albarracinenſis, deinde Dertoſanus, obiit Anno M. DC. XLVIII. 1648.

XV. Petrus huius nominis II. cognomento *Vrbina*, Archiepiſcopus Valentinus X V. ex Ordine Minorum, cuius fuerat Generalis Commiſſarius, primò Epiſcopus Caurienſis, & ad Placentinam Sedem à Rege Catholico præſentatus adhuc viuit. 1653.

Hactenus Valentinorum Præſulum ſeries. Nunc ad Reliquias Sanctorum, quæ in eius diuite Sacrario repoſitæ religioſa veneratione coluntur, calamum conuertamus, quarum Catalogum hic apponere decreuimus, ne tanto Eccleſia iſthæc Valentina fraudetur honore.

CATALO

CATALOGVS RELIQVIARVM SANCTORVM quæ in Sacrario S. E. Valentinæ ſeruantur : ex Gaſpar. Scolano, & D. Alfonſo Caſtillo Solorz.

PRIMVM in Sacrario locum obtinet S. CALIX in quo IESVS-CHRISTVS D.N. in nocte Cœnæ vinum in proprium ſanguinem conuertens, ſanctiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum inſtituit. Huius ſacri *Calicis* cupa ex vno Chalcedonico lapide Leonini coloris eſt. Quem *S.Calicem* primùm Roma poſſedit, poſt Hiſpania, dono S.Laurentij, vt creditur. Illum ex Monaſterio S. Ioannis Pannatenſis extraxit D.Martinus Aragonum Rex, & in hac Eccleſia Valentina depoſuit, de quo adeſt authenticum auctographum in Barcinonenſi Archiuo, vt refert Scolan.Hiſt.Valent. 1.*p.lib.5.cap.2.fol.*897.

ITEM magnum *Coronæ Spineæ* fruſtum, in quo SEX integræ SPINÆ pretioſo Domini ſanguine cruentatæ. Extra quas etiam in Reliquiariis aliæ DVÆ cuſtodiuntur.

ITEM LIGNI CRVCIS Domini fruſtum. Et fragmentum ſiue pittacium *Tunicæ* quam Milites iuxta Crucem à Domino extraxere. Item SPONGIÆ pars. Item Quinque fruſta *Columnæ*, in qua fuit Dominus flagellatus. Necnon Quinque lapides ex Sepulchro Domini. Item Puluis ex horto Gethſemani. Lapis ex Monte Caluario. Terra in qua Ioſeph, & Nicodemus Corpus Dominicum appoſuêre, vt illud vngerent. Et pars pulueris terræ, ſuper quâ Milites extenderunt veſtem Domini, vt mitterent ſortes ſuper eam. Vnus ex Triginta Denariis, quibus fuit Dominus venditus. Item Subucula inconſutilis Domini per B.V. MARIAM facta. Item pars veſtimenti Dominici, quo Chriſtus indutus erat, quando mulier tetigit fimbriam eius, & ſanata eſt. Item partes pulueris de locis vbi natus, & circumciſus eſt, de terra vbi genuflexus docuit orare Diſcipulos; de Cœnaculo, de Præſepio, de loco vbi ieiunauit in deſerto; de Monte Oliuarum, vbi orabat, & in cœlos aſcendit, & vna ex oleis illarum arborum. Item pars Myrrhæ quam Reges Magi obtulerunt. Pars pulueris loci, vbi B.Virgo, & Apoſtoli S. Spiritum Paracletum receperunt. Item ex puriſſimo Lacte ipſius B. Virginis. Ex pannis, quibus inuolutus fuit infans Ieſus. Ex Veſte Virginea. Ex Capillis, & velamine eiuſdem. De puluere locorum vbi nata, educata, & ſepulta fuit; necnon ex ſyndone, quâ fuit inuoluta.

ITEM integrum BRACHIVM dextrum S. LVCÆ Euangeliſtæ, cum eius carne, manu, digitis, & vngulis, & in illis annuli, quibus vtebatur Beatus Euangeliſta.

ITEM Digitus S.Ioannis Baptiſtæ, & pars veſtimentorum eius. Oſſa SS.Petri, & Pauli Apoſtolorum. Pars Pellis cum Carne S.Bartholomæi Apoſtoli, tam recens, & cruenta, ac ſi hodie excoriaretur.

ITEM Capita SS.Matthiæ, Barnabæ, & Andreæ Apoſtolorum : Necnon Duo integra Corpora ex SS. Innocentibus ab Herode decollatis, in quorum vtriuſque Corporis gutture, ſic plagæ cruentæ viſuntur, ac ſi de recenti recepiſſent.

ITEM integrum Brachium dextrum S. Stephani Proto-Martyris, & pars cruris eiuſdem, cum vno ex lapidibus, quo martyrio coronatus fuit. Necnon pars veſtis S.Ioannis Euangeliſtæ.

ITEM Brachium S.Georgij Martyris. Necnon Digitus S. Dionyſij Areopagitæ. Caput S.Calixti Papæ. Fruſtum Capitis S.Sebaſtiani Martyris, cum vna ex eius ſagittis.

ITEM Oſſa SS. Sixti, & Marcellini PP. Valentini, Timothei, Blaſij, Coſmæ, Damiani, Abden, Senen, Nicolai Epiſcopi, & Dominici.

Item Brachium S. Catharinæ Virginis, & Martyris; & ex Capitibus SS. Vrſulæ, Cæciliæ, Angelicæ, Dulcis, Margaritæ, Priſcæ, Anaſtaſiæ, Agathæ, Barbaræ, & Rufinæ.

Item ex Virga Moyſis pars minima; linteum quo inuolutum fuit Corpus S. Martini, cum eius ſepulchri parte; & alia ſepulchri S. Agnetis, cum veſte S. Catharinæ V. & M. & eius ſepulchri puluere. Spongia, quâ S. Praxedes ſanguinem Martyrum colligebat. Pars lapidis, ſuper quem Præcurſor Domini fuit decollatus. Altera, quo S. Georgius mortem pertulit. Pars ſepulchri S. Lazari fratris Magdalenæ, & Marthæ; necnon duplex fruſtum ſepulchri B. Ieronymi, & Ioannis Baptiſtæ.

Item integer Baculus S. Pauli Primi Eremitæ; Pars lapidis, quo B. Maria Magdalena pœnitens in deſerto caput reponebat. Pars ſepulchri B. Marthæ. Lapis integer domus, quâ Apoſtoli congregati Symbolum Fidei condiderunt.

Item coſta S. Vincentij Ferrerij adducta Anno Domini M.DC. quæ plurima fecit miracula, die quo Valentiam ingreſſa eſt. Ossa plurima Sanctorum præcipuè S. Andreæ Apoſtoli, S. Vincentij Martyris.

Item Molaris Dens S. Chriſtophori ingentis magnitudinis, quem olim antiqui Reges Aragoniæ huic S. E. Valentinæ obtulerunt.

Item Corpus integrum S. Ludouici Epiſcopi Toloſani in Gallia, filij Regis Siciliæ, & ex progenie Regum Aragoniæ; quod Alfonſus Neapolis Rex, huic S. E. Valentinæ donauit.

Item Caput B. Thomæ à Villanoua Auguſtiniani, Archiepiſcopi Valentini, cuius vitæ ſanctitudo Beati nomen à Sede Apoſtolica promeruit.

Item hæc S E. Valentina poſſidet sex techas argenteas, in quibus innumerabiles Sanctorum Reliquiæ includuntur, quorum nomina Deus ſcit, ideo confuſâ veneratione ſeruantur.

Hactenus Reliquiarum Catalogus, & exceptis his, alia plura veneratione digna monumenta cuſtodiuntur ibidem, quæ qui velit agnoſcere adeat Valentinarum Rerum Scriptores, in quibus ad longum referuntur; nam Nos illa breuitatis causâ omiſimus.

E. Dedicatio S. E. Segobricensis.] Antiquam fuiſſe hanc Sedem conſpicimus ex vetuſtiſſimis Hiſpaniæ Conciliis, quibus interfuêre Epiſcopi Segobricenſes. Toto cælo, vt aiunt, aberrârunt D. Ferdinandus Cæſarauguſtanus Epiſcopus, & D. Andreas Balaguer Albarracinenſis Præſul in ſuis Catalog. Epiſcop. Albarracinenſ. aſſerentes, quod Arcabicenſes, & Segobricenſes Epiſcopi iidem fuêre; hincque in eorum Catalogis illos confundunt, prout & fecit D. Martinus Carrillo in Catalog. Epiſc. Aragon. fol. 354. Ideo Nos ab eorum opinatione diſcedentes, tantum Segobricenſes Pontifices in Noſtro hoc Catalogo referemus, vt confuſione remotâ, qui Præſules ad hanc Sedem pertineant, innoteſcat.

CATALOGVS EPISCOPORVM SEGOBRICENSIVM in Celtiberia Hiſpaniæ; ex Varijs Catalogis.

I. Procvlvs huius nominis I. Epiſcopus Segobricenſis I. interfuit Concilio III. Toletano, ad Annum Domini D.LXXXIX. 589.

II. Poscarivs huius nominis I. Epiſcopus Segobricenſis II. interfuit Toleti Congregationi, ſeu Synodo Gundemari Anno DC.X. 610.

III. Antonivs huius nominis I. Epiſcopus Segobricenſis III. Conciliis Toletanis I. V. & VI. interfuit, ad Annum DC.XXXVIII. 638.

IV. Floridivs huius nominis I. Epiſcopus Segobricenſis IV. interfuit VIII. Concilio Toletano, Anno DC.LIII. 653.

V. Evsicivs huius nominis I. Epiſcopus Segobricenſis V. interfuit Conciliis IX. & X. Toletanis ad Ann. DC.LVI. 656.

VI. Memo

VI. Memorivs huius nominis I. Epiſcopus Segobricenſis VI. interfuit Concilio XI. Toletano, Anno DC.LXXV. 675.

VII. Sempronivs huius nominis I. Epiſcopus Segobricenſis VII. interfuit XII. Toletano Concilio, Anno DC.LXXXI. 681.

VIII. Olippa huius nominis I. Epiſcopus Segobricenſis VIII. interfuit Conciliis XIII. & XIV. Toletanis, ad Ann. DC.LXXXIV. 684.

IX. Anterivs huius nominis I. Epiſcopus Segobricenſis IX. interfuit XV. & XVI. Toletanis Conciliis ad Ann. DC.XCIII. 693.

Huius Præſulis tempore euenit Hiſpaniæ *excidium, quo ferè omnes iſtius Regionis Sedes corruerunt, ita vt Sarracenorum infauſta colluuies penè omnes vrbes, maximè Epiſcopales, tanquam eminentiores, ad vltimum perduceret abſque miſeratione deliquium; quo factum, vt abſque Paſtore per tempus remanerent. Hinc euenit, quod Sedes* Segobricenſis *eandem paſſa ruinam abſque Præſule iacuit ad Annum* M.C.LXXII. *quo* Lupus *Valentiæ Rex* Albarracinenſem *vrbem* Petro Ludouico Azagrenſi *obtulit, in qua, auctoritate* Iacinthi S. R. E. *Cardinalis, & per Hiſpanias Legati, Sedes Epiſcopalis* Segobricenſis *erecta fuit, ita vt apud* Albarrazinum *Eccleſia, & Epiſcopus exiſteret; eo quod* Segobrica *adhuc ſub Arabum iugo conſiſteret. Sicque deinceps ſequentes Præſules Epiſcopi* Segobricenſes *dicerentur, licèt apud* Albarrizinum *morarentur.*

X. D. Martinvs huius nominis I. Epiſcopus Segobricenſis X. interfuit teſtamento, quod fecit D. Fernandus Roderici Azagrenſis, Dominus & Dynaſta II. Albarrizini, eius memoria ad Annum Domini M.C.XCIV. 1194.

XI. D. Ioannes huius nominis I. Epiſcopus Segobricenſis XI. de quo adeſt memoria in decreto erectionis Capellaniæ in Eccleſia S. Mariæ Albarracinenſis ad Annum M.CC.XII. 1212.

XII. D. Raymvndvs huius nominis I. Epiſcopus Segobricenſis XII. cognomento *Hiſpan*; qui primò fuerat Decanus S. E. Toletanæ, interfuit Concilio Lateranenſi ſub Innocentio III. cuius auſpiciis, & ſumptibus Iacobus Aragonum Rex ad propria reſtitutus eſt, vt inquiunt Zurita *lib. 1. c. 66.* Archiep. Roder. *lib. 6. c. 5.* Ann. M.CC.XIV. 1214.

XIII. D. Dominicvs huius nominis I. Epiſcopus Segobricenſis XIII. interfuit expeditioni Burrianenſi cum Iacobo Rege, eius memoria ad Annum M.CC.XXIII. 1223.

XIV. D. Gvillelmvs huius nominis I. Epiſcopus Segobricenſis XIV. qui poſt excidium Hiſpaniæ ſuſcepit regendam Eccleſiam Segobricenſem, quam, & vrbem è faucibus Sarracenorum eripuit Chriſtianorum acies. Huius tempore iſthæc Sedes vnita fuit Eccleſiæ Albarracinenſi. Huic Præſuli obtulit Azoto, ſiue Zeit-Aben Zeit Rex Valentiæ vrbem Segobricenſem cum territorio, terminis, & decimis ipſius vrbis, vt patet ex Priuilegio quod patrio ſermone, ex Arabico extractum refert Petr. Ant. Beuter Hiſt. Valent. lib. 2. c. 14. eius memoria ad Ann. M.CC.XXXVI. 1236.

XV. D. F. Scemenivs huius nominis I. Epiſcopus Segobricenſis XV. interfuit Congregationi Præſulum, & Procerum Aragonenſium, quam Iacobus Rex congregauit pro auxilio ferendo Eccleſiæ, tempore Gregorij IX. Pontificis Maximi, vt notat Zurit. lib. 3. c. 32. Et etiam expeditioni Vrbis Valentiæ. Eius memoria ad Annum M.CC.XXXVIII. 1238.

XVI. D. Ægidivs huius nominis I. Epiſcopus Segobricenſis XVI. qui primò fuit Archidiaconus Albarrazinenſis de quo adeſt memoria in eius Eccleſia ad Annum M.CC.XLII. 1242.

XVII. D. F. Petrvs huius nominis I. cognomento *Gines*, Epiſcopus Segobricenſis XVII. ex Ordine Ciſtercienſi. Huic Præſuli Innocentius

tius PP. I V. Eccleſiæ Segobricenſis augmentum,& gubernationem commendat: & Alexander I V. vnionem ipſius Eccleſiæ, & Albarrazinenſis committit; eius memoria ad Annum M. CC. LXXII. .1272.

In Diptycho Segobricenſium *Præſulum cuius copiam ab ipſa S. E. recepi MS. ponitur Anno* M. CC. LIX. *alter Epiſcopus nomine* D. F. MARTINVS *cognomento* Aluarez *abſque alia facinorum notitia. Sed proculdubio ineſt error, cùm* F. Petrus Gineſius *tunc temporis eſſet huius Eccleſiæ Præſul, vt conſtat ſupra.*

XVIII. D. PETRVS huius nominis II. cognomento *Ximenez de Segura*, ſiue *de Ayuar.* Illum Iacobus Rex miſit Legatum ad Regem Granatæ,& quoad ſeculum fuit ſtrenuus & nobilis, vixit ad Ann. M. CC. LXXXVII. 1277.

XIX. D. MICHAEL huius nominis I. cognomento *Sanchez*, Epiſcopus Segobricenſis XIX. qui cùm electus fuiſſet canonicè à Capitulo, eo quod *F. Petrus Zacoſta* ex Ordine Minorum, Guardianus Conuentus S. Franciſci Valentiæ, fuit vnico tantum ſuffragio nominatus,& à Rege *Petro* Aragoniæ gratus, à Sede *Michael* fuit expulſus,& *Zacoſta* admiſſus, ſed abſque iure, ideo inter Epiſcopos *Segobricenſes*, haudquaquam numeratus. Obiit breui tempore *Michaël*, ideo ſucceſſorem legitimum habuit in Sede Segobricenſi, abſque commemoratione Zacoſtæ, *D. Aparicium.* 1278.

XX. D. APARITIVS huius nominis I. Epiſcopus Segobricenſis XX. ſucceſſit canonicè *Michaeli* prædeceſſori, tandem aut deuicto, aut mortuo Zacoſta Antiepiſcopo, ſuam eſt ingreſſus Eccleſiam Anno Domini M. CC. LXXXVIII. tandem obiit Anno M. CC. XCIX. 1299.

XXI. D. ANTONIVS huius nominis II. cognomento *Muñoz*, Epiſcopus Segobricenſis XXI. cuius tempore inter Metrupolitas Toletanum, & Tarraconenſem fuit lis exorta, cuius ne eſſet ſuffraganea Sedes Segobricenſis cum Albarrazinenſi vnita, quam controuerſiam Ioannes PP. XXII. diremit, erigendo Cæſarauguſtanam Eccleſiam in Metropoliticam, & applicando Segobricenſem Cæſarauguſtano Præſuli Anno Domini M. CCC. XVIII. quo obiit Epiſcopus. 1318.

XXII. D. F. SANCTIVS huius nominis I. cognomento *Dull*, Epiſcopus Segobricenſis XXII. ex Carmelitarum Ordine alumnus,& S. R. E. Pœnitentiarius, obiit Anno M. CCC. LVI. 1356.

XXIII. D. HELIAS huius nominis I. natione Gallus Petragoricus, Epiſcopus Segobricenſis XXIII. quem Innocentius PP. VI. elegit Aueniones, eo quod Capitulorum Eccleſiarum Cathedralium electiones ademerat.

XXIV. D. IOANNES huius nominis II. cognomento *de Barceloua*, Epiſcopus Segobricenſis XXIV. fuit electus ab Vrbano V. Pont. Max. Præfuit Synodo Segobricenſi, obiit Anno M. CCC. LXIX. Diptycha MS. apud me aſſerunt tranſlatum fuiſſe ad Sedem Oſcenſem. 1369.

XXV. D. ENECO huius nominis I. coghomeoto *Valterra*, Epiſcopus Segobricenſis XXV. ex Epiſcopo Gerundenſi, poſt ad Tarraconenſem Sedem electus, cuius moderamen accepit Anno M. CCC. LXXXVII. demum obiit Anno M. CCCC. VII. 1387.

XXVI D. DIDACVS huius nominis I. cognomento *Heredia*, Epiſcopus Segobricenſis XXVI. à Clemente VII. Pont. Max. electus, tandem ad Eccleſiam Viccenſem tranſlatus Anno M. CCCC. 1400.

XXVII. D. FRANCISCVS huius nominis I. cognomento *Raguer*, Epiſcopus Segobricenſis XXVII. à Benedicto XIII. electus, homo pietate,& religione inſignis, eius memuria ad Annum M. CCCC. IX. 1409.

XXVIII. D. F. IOANNES hnius nomiois III. cognomento *Tauile*, Epiſcopus Segobricenſis XXVIII. ex Ordine B. V. M. de Mercede ad Epiſcopatum

copatum Oſcenſem aſſumptus primò. Præfuit Synodo Segobricenſi, tandem obiit Anno M. CCCC. XXVII. 1427.

XXIX. D. FRANCISCVS huius nominis II. cognomento *Aguilon*, Epiſcopus Segobricenſis XXIX. à Martino V. electus ex Canonico Maioricenſi. Congregauit Synodum Segobricenſem, cui præfuit, demum eius memoria ad Annum M. CCCC. XXXIV. 1434.

XXX. D. GILBERTVS huius nominis I. cognomento *Pardo de la Caſta*, Epiſcopus Segobricenſis XXX. electus ab Eugenio IV. obiit Anno M. CCCC. LIV. 1454.

XXXI. D. LVDOVICVS IOANNES huius nominis I. cognomento *Mila*, Epiſcopus Segobricenſis XXXI. Callixti III. Pont. Max. ex ſorore Nepos, à quo S. R. E. Cardinalis creatus, poſt Anno M. CCCC. LIX. ad Ilerdenſem Eccleſiam à Pio II. euectus. 1459.

XXXII. D. F. PETRVS huius nominis III. cognomento *Baldon*, Epiſcopus Segobricenſis XXXII. ex Ordine Ciſtercienſium ad hanc Sedem à Pio II. PP. electus, obiit Anno M. CCCC. LXXIII. 1473.

XXXIII. D. BARTHOLOMÆVS huius nominis I. cognomento *Marty*, Epiſcopus Segobricenſis XXXIII. à Sixto IV. Pont. Max. electus, deinde ab Alexandro VI. Pont. Max. S.R.E. Cardinalis creatus, huic muneri renuntiauit Anno M. CCCC. XCVIII. 1498.

XXXIV. D. IOANNES huius nominis IV. cognomento *Marrades*, Epiſcopus Segobricenſis XXXIV. electus ab Alexandro VI. obiit poſt adeptam poſſeſſionem Anno M. CCCC. XCIX. 1499.

XXXV. D. F. GILIBERTVS huius nominis II. cognomento *Marty*, Epiſcopus Segobricenſis XXXV. ex Ordine Ieronymiano ab Alexandro VI. ad hanc Sedem euectus, obiit Anno M. D. XXX. 1530.

XXXVI. D. GASPAR IOFRE huius nominis I. cognomento *Borgia*, Epiſcopus Segobricenſis XXXVI. electus à Clemente VII. Congregauit Synodum, & obiit Anno M. D. LVI. 1556.

XXXVII. D. F. IOANNES huius nominis V. cognomento *Muñatones*, Epiſcopus Segobricenſis XXXVII. ex Ordine Eremitarum S. Auguſtini, à Paulo IV. Pont. Max. electus; interfuit Concil. Trid. & Prouinciali Cæſarauguſtano, obiit Anno M. D. LXXI. 1571.

XXXVIII. D. FRANCISCVS huius nominis III. cognomento *Soto-Salazar*, Epiſcopus Segobricenſis XXXVIII. ex Commiſſario Generali S. Cruciatæ à Pio V. Pont. Max. electus, poſt ad Sedem Salmantinam tranſlatus Anno M. D. LXXVI. 1576.

Tempore quo hæc Sedes Segobricenſis, *&* Albarrazinenſis, *vacabat, Romæ apud Gregorium XIII. Pont. Max. actum fuit, vt* Segobricenſis, *ab* Albarrazinenſi *diſmembraretur, ſeparaturque, vt factum eſt die* XXI. Iulij, *Anno* M. D. LXXVII. *Ita vt in poſterum vnaquæque Eccleſia ſuum agnoſceret ſeparatum Epiſcopum. Ideo in* Segobricenſi *tantum numerantur ſequentes.*

XXXIX. D. FRANCISCVS huius nominis IV. cognomento *Sancho*, Epiſcopus Segobricenſis XXXIX. ex Canonico Salmantino ad Concilium Tridentinum cum D. Petro Gonzalez de Mendoza eius Epiſcopo perrexit, pòſt ad hanc Sedem vocatus à Gregor. XIII. ætate grandæuus Segobrigæ obiit Anno M. D. LXXVII. 1577.

XL. D. ÆGIDIVS huius nominis II. cognomento *Ruiz de Liori*, Epiſcopus Segobricenſis XL. ex Canonico Dertoſano, & Archidiacono Cenienſi à Gregorio XIII. electus, obiit Anno M. D. LXXXII. 1582.

XLI. D. MARTINVS huius nominis II. cognomento *Saluatierra*, Epiſcopus Segobricenſis XLI. ex Inquiſitore Tribunalis Valentini, primò Epiſcopus Albarrazinenſis, poſt ad hanc Sedem, demum ad Ciuitatenſem Eccleſiam tranſlatus Anno M. D. XCI. 1591.

XLII. D. IOANNES huius nominis VI. cognomento *Perez*, Epiſcopus Segobri-

gobricenſis X L I I. ex Canonico Toletano ab Innocentio I X. electus ſingularis hiſtoriographus,& in ſacris Literis eminentiſſimus, obiit Valentiæ Anno M. D. XCVII. 1597.

X L I I I. D. Felicianvs huius nominis I. cognomento *Figueroa*, Epiſcopus Segobricenſis X L I I I. ex Gratianopolitano, à Clemente V I I I. electus, obiit Anno M. DC. IX. 1609.

X L I V. D. Petrvs huius nominis IV. cognomento *Gines de Caſa-Noua*, Epiſcopus Segobricenſis XLIV. eius memoria ad Annum M. DC. X. 1610.

X L V. D. Ioannes huius nominis V I I. cognomento *Pellizer*, Epiſcopus Segobricenſis X L V. eius memoria ad Ann. Dom. M. DC. XXXVI. 1636.

X L V I. D. F. Didacvs huius nominis I I. cognomento *Serrano*, Epiſcopus Segobricenſis X L V I. ex Ordine S. Mariæ de Mercede, ad Accitanam nunc eſt promotus infulam, viuit.

Hic finis Præſulum Segobricenſium; Nunc Albarracinensivm Catalogum proſequamur, ne ipſorum ſeriem ab hoc loco præpoſterè ſeparemus.

Sequitur Catalogus Albarrazinenſium Epiſcoporũ.

XXXIX. D. Ioannes huius nominis VI. Epiſcopus Albarrazinenſis XXXIX. cognomento *Trullo.* quem ex Priore S. Chriſtinæ Philippus huius nominis I I. Rex Catholicus elegit, vt hanc Sedem regeret, poſt diſmembrationem à Segobricenſi, ſed ante poſſeſſionem vitam exuit Anno M. D. LXXVII. 1577.

X L. D. Martinvs huius nominis I I. cognomento *Saluatierra*, Epiſcopus Albarrazinenſis X L. de quo ſupra ad Segobricenſem Sedem tranſlatus Anno M. D. LXXXII. pòſt ad Ciuitatenſem. 1582.

X L I. D. Gaspar Ioannes huius nominis I I. cognomento *Figuera*, Epiſcopus Albarrazinenſis X L I. ex Iaccenſi Eccleſia tranſlatus, poſt ad Ilerdenſem euocatus Anno M. D. LXXXV. obiit Anno ſequenti. 1585.

X L I I. D. Bernardinvs huius nominis I. cognomento *Gomez Miedes*, Epiſcopus Albarrazinenſis X L I I. ex Archidiacono Seguntino in Eccleſia Valentina. Multa ſcripſit eruditione plena, obiit Anno M. D. LXXXIX. 1589.

X L I I I. D. Alfonsvs huius nominis I. cognomento *Gregorio* Epiſcopus Albarrazinenſis X L I I I. ex Vicario Generali Cæſarauguſtano; poſt ad ipſam Metropoliticam tranſlatus eſt, Anno M. D. XCIII. obiit Anno M. DC. II. 1593.

X L I V. D. Martinvs huius nominis I I I. cognomento *Terrer*, Epiſcopus Albarrazinenſis XLIV. ex Canonico Cæſarauguſtano, & Regni Aragoniæ Cancellario; pòſt ad Teruelenſem Sedem tranſlatus Anno M. D. XCVI. pòſt ad Turiaſonenſem. 1596.

X L V. D. Petrvs huius nominis I V. cognomento *Iayme*, Epiſcopus Albarrazinenſis X L V. ex Epiſcopo Viccenſi, obiit Anno M. DC. I. 1601.

X L V I. D. F. Andreas huius nominis I. cognomento *Valaguer*, Epiſcopus Albarrazinenſis X L V I. ex Ordine Prædicatorum, obiit Anno M. DC. IV. 1604.

X L V I I. D. Vincentivs huius nominis I. cognomento *Rocca*, Epiſcopus Albarrazinenſis X L V I I. ex Canonico Valentino, & Archidiacono Setauitano, obiit Anno M. DC. VIII. 1608.

XLVIII. D. F. Isidorvs huius nominis I. cognomento *de Aliaga*, Epiſcopus Albarrazinenſis X L V I I I. ex Prædicatorum Ordine; pòſt ad Sedem Dertoſanam tranſlatus Anno M. DC. XI. & demum ad Valentinam, obiit Anno M. DC. XLVIII. 1611.

X L I X. D. Lvcas huius nominis I. cognomento *Duran*, Epiſcopus Albarrazinenſis X L I X. ex Ordine S. Iacobi de Spata, Epiſcopus Chiapenſis in Noua Hiſpania, pòſt ad hanc Sedem tranſlatus, obiit Anno M. DC. XVI. 1616.

D. Ga.

L. D. Gabriel huius nominis I. cognomento *de Sora*, Epiſcopus Albarrazinenſis L. obiit Anno M. DC. XXII. 1622.

LI. D. F. Ieronymvs huius nominis I. cognomento *Baptiſta de la Nuza*, Epiſcopus Albarrazinenſis LI. diffuſum Heſperiæ lumen, ex Dominicano Ordine alumnus, ad Dominicum Eccleſiæ agrum, ægrè diſcinditur, vt Eccleſiam Barbaſtrenſem moderator ſedulus regendo clarificet, & colluſtrando gubernet; poſt duplicem in Prouincia præfectionem, poſt multiplicem in Celtiberia, & Iberia mirabilem perfectionem, Vir ſanè Eccleſiaſticâ eruditione profundus, imò eruditus, Venerabiliſque profuſione ſermonis Eccleſiaſtes: Fide inexhauſtus, Spe indeficiens, & Charitate ſuccenſus; quibus, & aliis virtutibus infixus, ſic admirabili compoſitione Ordinem erexit, Oues infatigabili diſpoſitione direxit, Clerum auctorauit, populum pacauit, vt æternum in vniuſcuiuſque erexerit corde mnemoſynon, & iam perennia in omnium linguis tanti Præſulis mirabilium monimenta reſpirent. Clarus ergo virtutibus fortè & miraculis, ad illam, quam ardenti anhelabat ſpiritu, vitam ſine fine, præuiſo iſtius miſerabilis fine, emiſſo placatâ ſpiritu dormitione, peruenit, XVIII. Kal. Ianuar. Anno Domini M. DC. XXIV. Eius vitam ſcripſit *M. F. Ieronymus Fuſer* eius Confeſſarius ex ipſo Ordine Prædicatorum, patrio, ſed erudito ſermone, quam typis dari curauit *D. Michaël Baptiſta de La Nuza* eiuſdem Epiſcopi Nepos, Ordinis Iacobæi, nunc Aragoniæ Proto-Notarius. 1624.

Cæterorum Prælatorum Catalogum Albarrazinenſium adhuc adipiſci non valui, ideò hic eorum nomina ſub ſilentio erunt, placeat Deo, vt in Libro Vitæ adſcripta perenniter perſeuerent.

OCTAVO IDVS MAII.

DIES VIII.

A. Toleti *& alibi in Hiſpania celebris fuit feſtiuitas Apparitionis* S. Michaelis *Archangeli hoc die, in quo inſtantibus* SS. Leandri, Muſſonæ, *& aliorum Præſulum aſſiduis exhortationibus, Sereniſſimus Rex* Reccaredus, *cognomento* Catholicus, *& vniuerſi Gothi, eius dominio, tàm in* Hiſpania, *quàm in* Gallia *ſubditi Fidem Catholicam amplexantes, perfidiam Arianam radicitus abiurarunt.*

B. Abvlæ, *& alibi, præcipuè* Conchæ *in* Hiſpania, *Depoſitio Reliquiarum* S. Acathii *Centurionis, & Martyris; qui ſub Diocletiano, & Maximiano Byzantij martyrio coronatus eſt. Cuius ſacra pignora primùm ad Scyllacium littus delata, pòſt* Abulam, *&* Concham *aduecta, ibidem adſeruantur, & coluntur.*

NOTÆ.

A. *Cultus huius feſti, quo anno incepit?* FESTVM Apparitionis S. MICHAELIS Archangeli.] Illud per vniuerſalem Eccleſiam fuiſſe cultum ab Anno CCCC. XCIII. quo, *Gelaſio I. Pont. Max.* Sedem Apoſtolicam gubernante, Sanctiſſimus Archangelus *in Monte Gargano Apuliæ* miraculis intercedentibus apparuit. *Hiſpaniæ* Eccleſia Orthodoxam ſecuta, etiam adhuc tempore *Gothorum* illum venerabilem morem obſeruabat, vt ex *Breuiario Gothico* liquet, in quo *Hymni*, Orationes, & deprecationes inueniuntur, inter quas Hymni duo, alius ad *Veſperas*, alius ad *Matutinum*, quos fideliter damus. *Quo in Hiſpania?*

PRO S. MICHAELE ARCHANGELO
HYMNVS.

O *Cælorum alme Princeps*
Michaël *potiſſime,*
Summi Regis Chriſti ſummus
Portitórque rutilus.
Agius nuncupatus Michaël,
Quis vt Dominus?
Tu polorum aulæ baſis,
Tu Thronorum ciuis es:
Dominationum arce tu
Virtutúmque præminens;
Principatum, Poteſtatum
Lux coruſcans cælitus.
Cherubim deinde ſacro
Tu cluis igne choro.
Seraphim deinde pollens
Conto nixus Auguſto.
Arcem vehens Legionum
Primus ritè ſenior.
Tu quaterno ſeniorum
Ordine, curſu viges.
Tu bis duo Senatorum
Globo quarto flamen es.
Conditoris throno ſitus
Ritè miſſus adſtans.
Tu ter terno ſacro vultus
Angelorum ordine,
Mille centies vrbano
Legionum compage:
Iuge carmen Trinitatis
Concrepans Ter Agie.
Tu perennis Dei ſummi
Vultum, pedéſque tegis:
Inuicem tribúſque illis
Innuens aſpectibus.
Vriëlo, Gabrielo,
Raphaëlo ſocius.
Hincque ſtantes flauos flammis
Bis ternis volantibus,
Scilicet tegentes ſumma
Ante mundi exordia:
Immane peracto fine,
Quæque ſunt neceſſaria.
Tu creatus, Creatoris
Obſequens officio;
Humilem prælatus axem
Non linquis faſtigio:
Ille dum refuga plectitur
Inſolens in tartaro.
Inde tibi ſumma virtus
Pollet vigor inclyte.
Tenebroſis dominare
Turbis dæmoniacis,
Iudicato cenſor ſuis
Zabulum cum angelis.

Tu plebis Iudeæ ſalus
Cælo miſſus lator es.
Almo vati iubar ferens
Danieli oraculo:
Fortem, inquit, te bellare
Pro fideli populo.
Inde Nos quæſumus alme,
Miles victor inclyte:
Exhibe cunctis renatis
Nunc demùm baptiſmate;
Quæ præſtabas olim pie
Veteri ænigmati.
Tu remoue tela lapſa,
Sontes iras dæmonum:
Pelle vlcus, arce morbum,
Aufer omne ſcandalum:
Pax, ſalus, fidéſque feruens
Omnem tegat animum.
Ecce cuncti conglobati
Reuoluto temporis
Anno, Alleluia aulæ tuæ
Dedicatum ſoluimus,
Sit ratum vt Regi Chriſto
Tu faue, dum viuimus.
Præbe nobis mente cæcis,
Eſſe mundo corpore,
Ne cadamus cœno molli
Saucij libidine:
Quo ſurgamus ad ſalutem
Tu clementer ſubleua.
Tempora face tranquilla,
Auge pacis fœdera;
Enſis vrbis noſtræ fines
Hoſtilis non diſſecet.
Labes vllum; plagæ vllum,
Te duce, non trucident.
Diſcat ſexus, omnis ætas
Caſſa mundi linquere:
Verum Chriſti callem cliues
Diſcamus concurrere:
Quo queamus cæli portām
Poſt tranſitum petere.
Vltimo die, cùm ille
Reſurgendo fulſerit,
Non reorum ſorte vincti
Mancipemur tartaro;
Sed vrbano lucis luco
Deputemur liberi.
Duplex tunc honor, dum Sanctis
Digna merces redditur;
Non indigna mala nobis
Obligent, quæ geſſimus;
Sed mutandi transferamur
Ex fide ſyderibus.
Quo tibi peccantes alme
Michaël *fortiſſime,*
Ieruſalem glorioſè
Sint enixi carmine;
Vt immenſo perfruamur
Ritè lucis lumine.
Laudem ſoli Trino ſantes
Numini multimodam,
Spiritus, Patris, & Agni
Mox adepti dexteram,
Gaudeamus, exultemus
Affatim per ſecula. Amen.

AD MATVTINVM
HYMNVS.

PRompta cuncta Catholica
Plebs alumna gloriæ,
Vota ſimul exhibete,
Et crimina pandite,
Vt cunctorum Auctor clemens
Cunctis præſtita præſtet.
Michaël *etenim ille*
Sublimatus nomine

Aula

Aulæ cæli, conſpicuus
Amore ſummi Dei,
Princeps Angelorum factus,
Vocabulóque celſus.
Cuius nomen ex virtute,
Et opus ex munere.
Ab Omnipotentis manu
Obtinuit ſeruandum,
Vt in Deo glorietur
Cum ſocijs conſortibus.
Summus Domini eſt iſte
Magnus factus Nuntius,
Qui tetrum illum horribilem,
Refugúmque Angelum,
Debellando præcipitem
Demerſit in erebo.
Iſte ſemper eſt protector,
Et defenſor omnium:
Vt cunctorum poſtulata
Regi Deo offerat;
Et ab illo deſtinatam
Plebi præſtet gratiam.
Magna ſiquidem eſt illa
Diei feſtiuitas,
Huius almi Archangeli
Michaëlis *Nuntij*;
Quam Hiſpani *celebrarunt,*
Suſcepêreque deuoti:
Vt ex eo impetratu
Mereamur omnium
Obtinere apud Deum
Veniam peccaminum:
Et beatæ vitæ regno
Perfrui poſt tranſitum.
Laus tibi per omne tempus
Trinitas indifferens
Vnà Patri, Filióque
Inclyto Paracleto,
Cuius laus, & poteſtas
Per æterna ſæcula. Amen.

Iam ex hoc vltimo hymno colliges feſtiuitatem hanc S. Archangeli MICHAELIS tempore Gothorum in *Hiſpania* ſuſceptam fuiſſe, dicente carmine:

Celebritas in Hiſpania.

Huius almi Archangeli
Michaëlis *Nuntij*,
Quam (feſtiuitatem) *Hiſpani celebrarunt,*
Suſcepêreque deuoti.

Michaël Toletanorũ tutelaris.

Hincque agnoſces à plurimis ſeculis iam apud Noſtros cultum S. Archangelo exhibitum, & eius nomen ſummis laudibus, & ſolemni pompa, cordiúmque deuotione commendatum; hácque fortaſſis de cauſa apud *Toletanos* magno honore habitum, intérque eorum *Tutelares*, & *Patronos* deſcriptum, vt indicat S. M. Maxim. *in Chron. Ann.* 590. agens de *Synodo Toleti* contracta, pro abiuratione Arianæ perfidiæ, his verbis: *Octauo Idus May, ipſo die* Apparitionis S. MICHAELIS *Archangeli*, Toletanorúmque vetuſti Tutelaris, *magna Synodus* LXXII. *Epiſcoporum, Hiſpaniæ, & Galliæ Narbonenſis* Toleti *contrahitur, in Templo Maximo, in Secretario dicto Ieruſalem.* Et poſt nomina Metropolitanorum, Regum, Abbatum, Diaconorum, Palatinorum, & Comitum proſequitur: *Habita eſt Synodus ſecundâ feriâ, qui dies annis ſequentibus, Gothis* celeberrimus fuit. *Et poſt Euangelium, hæreſim Arianam, quam priuatim Gothi abiurauerant, ex conſenſu Regis, Reginæ, Cleri, Plebiúmque nonnulli ſimul abiurant.* En etiam ex hac clauſula, qualiter *Gothis erat celeberrimus iſte dies.* En cuius occaſione *Toletanorum vetuſtus* appelletur *Tutelaris* Archangelus MICHAEL. Quapropter etiam in *Breuiario Iſidoriano*, ſeu *Muzarabi* legitur hæc in Miſſa Oratio: *Communi voto, & affectu connexi ſuperuum fratres chariſſimi impleremus aſpectum, cuius magnitudinis eminentiam humana non queit promere lingua, quia & ipſa cordis receptacula penſantur ad agnoſcenda ſupernæ Maieſtatis iudicia. Hoc ſolùm noſtro conceditur deſiderio, vt ad ſolemne officium ardenti concurramus ex voto: & ſubnixo genu cordis,*

Oratio ex Breuiario Muzarabi.

petamus

petamus auxilium noſtræ ſalutis, quia auſum nobis præbent ſuffragia ſummi Nuntij Saluatoris. MICHAELIS *enim* Archangeli, *hodierni diei ſolemne dedicamus, & excipimus feſtum, quem deuotus populus per miniſterium* Alumnum *obtinet immenſi Regis, perfruendo aſpectu. Huius nos ſuffragatione quæſumus Deus ſumme facito tibi placere, cuius famulatum tuo efficis indefeſſo obſequio permanere. Vt quem elegiſti* Principem *militiæ Angelorum, digneris prælargiri* PATRONVM *ad noſtrorum tuendas animas populorum.* His probata remanet aſſertio *S. M. Maximi*, qui *Toletanorum Tutelarem*, S. Archangelum nominauit. De eo plura congeſſit Michaël Naueus *in Chron. Apparition. & Geſtor. S. Michaëlis*, Duaci edito Anno 1632. & D. D. Ioannes Baptiſta Valenzuela in Libello propriâ manu exarato apud me, cui titulus, *Diſcurſus Angelicalis, & Apoſtolicus*, quem prælo paratum habebat; ſed morte præuentus, *Salmanticæ*, cuius erat *Præſul*, ineditum reliquit, qui *in num.* 30. hæc verba recenſet, referens plurimas S. Archangeli apparitiones. *Alia ſimilis facta eſt in Epiſcopatu Ciuitatis* Conchenſis, *ſupra oppidum, ſeu vicum, qui dicitur* Palomera, *& diſtat à Ciuitate per Milliaria Quinque, vbi crypta vulgariter dicta* S. MIGVEL de Hortalen; *ad quam cryptam non facilè adſcenditur, ob aliquas rupes decliues. Ibidémque eſt* Altare *cum imagine ſatis antiqua* S. MICHAELIS, *ſculptili opere; cuius inuentionis, aut collocationis, non adeſt hominum memoria, quam Nos partim deuotionis, & curioſitatis causâ, aliquando in tenera conſtituti ætate inuiſimus*, die VIII. Maij, *quo proceſſionaliter, ad ſimilitudinem Litaniarum, vicatim concurrunt, non ſolum incolæ dicti Oppidi, ſed & Oppidi* Mohorte, *& aliorum conuicinorum, & viciſſim Miſſa celebrantur à Parochis, & Sacerdotibus in dicto Altari; & prandio refecti in valle amaniſſima, quæ eſt iuxta cryptam, aliiſque locis opportunis, omnes, qui conuenerant, reuertuntur, Ciues ad ciuitatem, & Oppidani ad eorum Oppida.* Hactenus Epiſcopus. *Apparitiones in Hiſpania.*

SED & *VVambano* Gothorum Regi *Hiſpano* ſubſidium attuliſſe S. MICHAELEM cum aliis Angelorum agminibus, cùm Catholicus Princeps aduerſus *Paulum*, & alios Tyrannos, qui *Galliam Narbonenſem*, & alia Regni *Hiſpanici* loca occupauerant, bello ſuſcepto, deuicit, profligauit, & exauctorauit, vt poſt Baron. *Annal. Eccleſ. tom.* 8. *Ann.* 674. fatetur Michaël Naueus *in Chron. lib.* 4. *c.* 25. *fol.* 293. *Auxilia defert VVambano.*

NECNON & Regi *Ramiro* Hiſpaniæ infatigabilis Tutelaris fuit Beatiſſimus Archangelus: ideóque QVATVORilli TEMPLA Auguſtiſſima erexit; I. in vrbe Legione. II. iuxta flumen Ceam. III. in Durij ripa. IV. in valle Ornæ, vt ex Bozio refert idem Mich. Naueus *lib.* 4. *c.* 19. *fol.* 278. Hinc & in Eccleſiarum Miſſalibus antiquis Hiſpaniæ conſueuit legi iſthæc PROSA. *Et Ramiro, qui Quatuor Archangelo erigit Templa.*

DE S. MICHAELE.

L*aus erumpat ex affectu,*
Pſallat chorus in conſpectu
Supernorum ciuium.
Laus iucunda, laus decora,
Quando laudi concanora
Puritas eſt cordium.
Michaëlem *cuncti laudent,*
Nec ab huius ſe defraudent
Dies lætitia.
Felix dies, quâ Sanctorum
Recenſetur Angelorum
Solemnis victoria.

Draco vetus exturbatur,
Et Draconis effugatur
Inimica legio.
Exturbatus eſt turbator,
Et proiectus accuſator
A cæli faſtigio.
Sub tutela Michaëlis
Pax in terra, pax in cælis,
Laus, & iubilatio:
Cùm ſit potens hic virtute,
Pro communi ſtans ſalute
Triumphat in prælio.

Suggeſtor

Suggeſtor ſceleris
Pulſus à ſuperis,
Per huius aëris
Oberrat ſpatia:
Dolis inuigilat,
Virus inſibilat;
Sed hunc adnihilat
Præſens cuſtodia.
Tres diſtinctæ Hierarchiæ
Iugi vacant Theoriæ,
Iugíque pſalterio:
Nec obſiſtit Theoria,
Siue iugis armonia,
Iugi miniſterio.
O quàm mira charitatis
Eſt ſuperna ciuitatis
Ter trina diſtinctio;
Quæ nos armat, & tuetur,
Vt ex nobis reſtauretur
Eius diminutio.
Sicut ſunt hominum
Diuerſæ gratiæ:
Sic erunt ordinum
Diſtinctæ gloriæ
Iuſtis in præmio.
Solis eſt alia
Quàm Lunæ dignitas:
Stellarum varia
Relucet claritas,
Sic reſurrectio.
Vetus homo nouitati,
Se terrenus puritati
Conformet cæleſtium.
Coæqualis his futurus,
Licèt nondum plenè purus
Spe præſumat præmium.
Vt ab ipſis adiuuemur,
Hos deuotè veneremur
Inſtantes obſequio.
Deo nos conciliat,
Angelis deuotio
Sinceráque ſociat.
De ſecretis reticentes
Interim cæleſtibus:
Erigamus puras mentes
In cœlum cum manibus;
Vt ſuprema nos dignetur
Cohæredes Curiæ:
Et diuina collaudetur
Ab vtriſque gratia.
Capiti ſit gloria,
Membriſque concordia, Amen.

Hanc etiam PROSAM refert, & elucidat Iodocus Clithouæus in ſuo *Elucidar. Eccleſ. lib. 4. fol.* 147. Hiſtoriam huius diei metricè ſcripſit Baptiſta Mantuanus *in Faſt. Eccleſ. h. d. fol. mihi* 148. ſequenti ferie, vbi poſt Hiſtoriam, ſpirituum cœleſtium naturam exprimit.

DE APPARITIONE S. MICHAELIS ARCHANGELI.

MICHAEL *Octauo Maias apparuit Idus,*
Quando Sipontinis in bella volentibus ire
Affuit; atque diem pugnæ monſtrauit & horam.
Campanos etenim rabies armarat, & ipſam
Parthenopen; contra populum Diomedis & vrbem.
Tunc reſidens alto Gargani in vertice montis
Suſtulit è pelago nubes, Boreámque vocauit
Montibus à Scythicis, ſeptémque Trionis ab axe,

Adÿciénſque

Adiiciénſque procellæ ignes, & fulgura: & imbre.
In glaciem verſo, mugire tonitrua fecit.
Mox fulmen cœlo, atque freto roboante triſulcum
Soluit, & infeſtos vindex perflauit in hoſtes.
Sic igitur ventis illos, & grandine, & vnda
Præcipiti, velut attonitos, ac lumine captos
Reddidit; & fractis animis dare terga coëgit.
Poſteritas Operis tanti non immemor, iſta
Luce Sipontinos celebrat noua feſta per agros.
Iſta dies alio caſu eſt memorabilis, illo
Scilicet excelſa cùm ſtans Archangelus arce
Peſte laborantem Romam luſtrauit, & Auſtrum
Expulit, immiſſo campis Aquilone, nocentem.
Si tamen hæc vna duo ſunt miracula luce
Edita; neſcitum eſt forſan quia proxima ne tot
Feſta forent; populus traxit Romanus in vnam.
SPIRITVVM *nobis hîc eſt natura parumper*
Enarranda; ſuo dùm Ver iam munere functum
Incipit æſtati teneras concedere fruges.
Principio rerum, quando Deus omnia traxit
Ex nihilo, ſparsítque nouas per corpora formas,
Spirituum quoque progeniem, quò tempus in omne
Viueret incolumis, ſine mole, & pondere finxit,
Diuisítque Nouem genus hoc in regna, dedítque
Iura ſuper terras, ſuper æquora, & aëra, & ignes,
Aſtráque, & æthereos Orbes, & tradidit artem,
Quâ regerent opus hoc tantum; cui nomina Mundus.
Sed pars vna ſuum nimis admirata decorem
Atque poteſtatem, renuit ſeruire Tonanti:
Tam demens Pars illa fuit. Pars altera manſit
Fida ſub imperio Patris, cœlóque rebelles
Expulit, & magno in tenebras molimine truſit.
Hi ſunt qui patriâ pulſi ſtuduêre per orbem
Inter mortales decus vſurpare Deorum.
Nunc quoque priuati priſco ſplendore latenter
Inſidias tendunt animis; qui attollere ſeſe
Altiùs attentant, & Olympica limina quærunt.
Saturnus defluxit ab his, Saturniáque omnis
Progenies. Etenim Lemures præclara ſubibant
Nomina magnorum Heroûm, quos fama canebat,
Quíque ſui memores populos fecêre merendo,

Vt genus allicerent ad ſe mortale colendos.
A priſcis hac regna, Chori dicuntur, & vrbes
Diuiſi in varias, per tranſmundana volabant
Culmina, terreſtres vt nos peruadimus oras.
Qui ſtabiles illâ ſunt tempeſtate reperti,
Perpetuo leges obſeruauêre Paternas.
De quorum numero Michaël *(qui præfuit olim*
Gentibus Hebræis, dum res Iudæa manebat)
Eſt, & nomen habet clarum; quia ſemper agendis
Incubuit rebus, pro Maieſtate Tonantis
Magnificè: Sed præſertim cùm mutua in arma
Cælicolas egit flagrans diſcordia Ciues.
Chriſtus cum poſtquam populos contraxit in vnum
Præpoſuit Regno, cui nunc Eccleſia nomen.
Præfecitque animis, vt cùm mortalia membra
Deſtituêre priùs, meritorum examine viſo,
Ad lances perducat eas in idonea tecta.
Creditur, & Mundi ſuprema in fine ſenectæ
Fortiter acturus pro libertate Piorum,
Tartaream aduerſus aciem, regémque profuudi.
Qui ſupra ſæuire modum conabitur illo
Tempore, & in noſtros grandi exercebitur ira.
Has ob res thoraca gerit, ferróque nitenti
Terribilis dextrâ gladium, læuâque bilancem
Suſtinet, ac Lemurem pedibus conculcat ahenis.
Ergo diem celebrate alacres ſolemniter iſtam,
Æra ſonent, vireant poſtes, Altaria fument,
Votáque Cuſtodi gentis perſoluite Noſtra.

Circa cauſam picturæ S. MICHAELIS quam hoc carmine refert *Mantuanus*, videſis Ioannem Molanum de *Imaginib. ſacr. lib.3. cap.39. fol.*150. Hinc etiam obiter notabis, quid contra *Hoſpinianum*, & cæteros Caluiniſta labe infectos hæreticos fulminauit P. Iacobus Gretſerus *de Feſtis Chriſtianor. lib.2. cap.4. fol.*276. obiicientes, cultum, & dies Feſtos Angelis dicatos pugnare cum Apoſtolo *ad Coloſſ. c.*2. Quorum meras fabulas increpat, & cum Baron. *Annal. Eccleſ. tom.*1. *Ann.*60. aduerſus illos inſurgens, locum explicat Apoſtoli, & Synodi Leodicenæ *c.*35. interpretatur catholicè, ita vt amplius hæreſis quidquam gannire non habeat. *Caluiniſtarum errori reſpondetur.*

B. S. ACATHIVS Centurio Martyr.] Huius inclyti Martyris memoriam recolit Vniuerſalis Eccleſia hoc die, ſequenti elogio: *Conſtantinopoli* S. ACATHII, *Centurionis, qui in perſecutione Diocleſiani, & Maximiani à Firmo Tribuno delatus, quòd Chriſtianus eſſet, & à Bibiano Iudice Perinthi ſæuiſſimè tortus*, Byzantij *demum à* Flaccino *Proconſule capitis damnatus eſt: cuius Corpus ad* Scyllacium *litus diuinitus poſtea delatum, ibi honorificè aſſeruatur.* Eius ſcripſit acta *Metaphraſtes*, quæ Latina fecit Lipoman. *tom.*7. Sur. *tom.*3. vt refert Baron. *in Not. ad Martyrolog. Rom. h.d. lit. C.* & in *Annal. Eccleſ. tom.*3. *Ann.*311. *n.*19. & *tom.*5. *Ann.*396. *n.*7. & *Ann.*407. *n.*31. illa breuiora dedit *Zachar. Lippeloo*, à quo Cornel. Graff. in *Vit. Sanctor. tom.*2 *fol.*529. Ex quibus per ſynopſin ſequentia ſubiicimus. *Martyrologia. Acta qui ſcripſerint.*

ACTA

ACTA S. ACATHII CENTVRIONIS, Martyris Conſtantinopolitani, ex Varijs Scriptoribus.

ACATHIVS genere Cappadox, conditione Miles, propoſito verò & voluntate Chriſti Athleta, egregiâ fortitudine, & genus ſuum, & ordinis dignitatem exornauit. Cùm enim ſub Firmo quodam Militaris ordinis Tribuno, Centurionis officio fungeretur, & Tribunus omnium Militum animos, partim aſſentationibus, partim minis ad idolorum cultum, ac ſuperſtitionem nefariam alliceret, ACATHIVS Chriſti amore acriter inflammatus, in medium proſiliens, conſtanter ac viriliter ſe Chriſtianum eſſe confeſſus eſt; paratum etiam pro ipſius nomine quoſlibet cruciatus ſubire. Firmus eam hominis alacritatem, & conſtantiam admiratus, primò quidem ingentibus promiſſis; mox terribilibus minis eximiam Viri fortitudinem debilitare conatus eſt. Sed cùm ille immobilis in confeſſione Chriſti perſeueraret, Tribunus edicto regio coactus, Virum ſanctum vinculis adſtrictum ad Bibianum miſit, qui totius exercitus imperium cum poteſtate ſummâ adminiſtrabat. Coram Bibiano ſiſtens, nomen, originem, patriam, officium, & religionem enarrans, ad verborum, & verberum certamina ventum eſt, in quibus Præfectum ſæpius deuincens, ex ipſis flagellis, & pœnis robuſtior euaſit. Denuo iterantur cruciatus, & maxillis eius laminarum contuſione confractis, in carcerem ducitur, vbi extremâ laſſitudine confectus Deum orans, meruit, voce è nube delapſâ, cælitus conſolari, ita vt multos ex cuſtodibus duceret ad Chriſtum, quos, & ACATHIVM Angelorum turba recreauit, & Martyrem à vinculis ſoluit, & cibum, potumque obtulit. Quem alterâ die præſes contuitus, eiuſque vultum hilarem aſpiciens, furore, rabiéque exardeſcens, aſperis verbis in carceris cuſtodem inuehens, illum innocentem puniuit; & Martyrem, dentium contuſione damnauit; pòſt virgis quernis flagellari iuſſit. Sed cùm illius perſeuerantiam inflectere non valeret, eum ad Flaccinum Thraciæ Proconſulem miſit. Qui vxorem Chriſtianis ſacris initiatam habebat, ab eáque ne grauia Chriſti Confeſſoribus ſupplicia inferret, rogatus erat, ACATHIVM in liberam cuſtodiam dedit, & Quinque pòſt diebus, recitatis actis eius, capite plecti iuſſit. Cúmque extra Bizantium ad locum certaminis à carnificibus perductus eſſet, gladio percuſſus ad cælos euolauit VIII. Idus Maij, *Anno* CCC.XI. *Corpus eius fuit à Viris Religioſis in locum, qui Stautius appellatur, inductum, & funus omni honore tanto Martyre digno curatum. Deinde vero ad* Scyllacium *litus diuinitus delatum, honore debito adſeruatum fuit, donec* CAPVT *ad S. E.* Conchenſem *tranſuectum, & ad* Abulenſem Hiſpaniæ *Aliquot pignora fuère tranſlata, vbi debita honorificentia ſignificatione coluntur.*

Origo. *Officium.* *Chriſtianus.* *Comprehenditur.* *Vinctus ad Bibianum mittitur.* *Torquetur.* *Ab Angelis recreatur.* *Iterum affligitur.* *Coronatur.* *Sepelitur.* *Caput apud Concham Hiſpaniæ.*

Hactenus per compendium ACTA, circa Reliquias in Eccleſia *Abulenſi* in Oratorio Illuſtriſſimi, ac Reuerendiſſimi *D.D. Sancty Dauila, & Toledo* Epiſcopi Placentini nihil dubium, vt ex auctographo authoritate ordinariâ tranſumpto apud me liquet.

QVATENVS ad CAPVT in Eccleſia Conchenſi, authores ſunt Ioannes Paulus Martyr Rizus in *Hiſtor. Conchenſ. 2. p. cap. 1. fol.* 109. vbi referens Reliquias illius Cathedralis Eccleſiæ, proſequitur: *Habet etiam* CAPVT *integrum* S. ACATHII, *in medio corpore argenteo incluſum, auro, & coloribus delineato.* M. Ægidius Gonzalez *in Theatr. Eccleſ. tom. 1. fol.* 442.

In vrbe Concha cuſtoditur Caput.

SEPTIMO IDVS MAII.

DIES IX.

Apud LOCRONIVM *diœceſis Calagurritanæ in* Hiſpania Tarraconenſi , *celebris eſt memoria* S. GREGORII *Oſtienſis Epiſcopi, & S.R.E. Bibliothecarij, qui Legatus à* Benedicto *IX. ſummo Pontifice in* Hiſpaniam *miſſus, Noſtram Prouinciam doctrinâ, & ſanctiſſimæ vitæ exemplis, longè, latéque illuſtrauit, pòſt, eius interceſſione in omni Calagurritana diœceſi, fructus à locuſtis liberati ſunt. Demum prophetico ſpiritu pollens, & maximis coruſcans miraculis, ſenio confectus, ad æternam gloriæ beatitudinem Confeſſor inſignis tranſlatus eſt. Cuius ſacrum Corpus in ſuo Cœnobio de* Piñaua *quieſcit.*

NOTÆ.

A. *Quanta debeat HiſpaniaGregorio Hoſtienſi.*

SANCTVS GREGORIVS Epiſcopus.] Plurimum ſanctiſſimo huic Candidato Præſuli debuit *Hiſpania*; quia, cum apud *Iberum* amnem locuſtarum multitudo ingens (vt inquit Marin. Sicul. *lib.5. de Reb. Hiſpan.*) per multos annos fructus omnes deuaſtaret, eáſque nec precibus, votis, aut ſacrificiis, illius regionis incolæ abigere potuiſſent, interuentu huius *Eminentiſſimi Confeſſoris*, peſtem illam ab omni illo prorſus territorio abactam, & expulſam fuiſſe conſtans opinio eſt. De cuius S. Viri Aduentu ad noſtras regiones, ſcripſere Iul. Petr. *in Chron. Ann.* 1038. *numero* 534. *fol.* 119. & *Ann.* 179. *num.* 550. *fol.* 222. Marin. Siculus, P.F. Thom. Truxill. *tom.2 Theſ. Concion. pag.* 1107. P. F. Ioann. Marieta *Hiſt. SS. Hiſp lib.5. cap.* 68. P.F. Alphonſ. Vener. *in Enchir. Tempor.* P.F. Andreas de Salazar *in Hiſt. S. Gregorij Piñauenſ.* per totam. Conſtantin. Caëtan. *in eadem Hiſt.* Ego in *Vit. S. Epitatij cap.* 3. Ferdinand. Vghellus *in Italia Sacra, tit.* de Epiſcop. Oſtienſ. *numero* 26. *col.* 73. & alij quamplurimi. Eius acta ſcripſit idem *Caetanus*, ſic:

Scriptores.

ACTA S. GREGORII CARDINALIS Epiſcopi Oſtienſis, & S. R. E. Bibliothecarij, atque ad Hiſpanos è latere Legati, à D. Conſtantino Caietano Abbate Caſinienſi, S. Baronti, conſcripta.

Ordo Benedictinus natus ad ſuſtinendam Dei Eccleſiam.

SACRA *Magni* Benedicti *religio, cùm omni tempore Chriſtianæ Reipublicæ praſtò eſſe conſueuit, tùm eo potiſſimum ſeculo, quod Milleſimum annum Orbis redempti ſubſecutum eſt. Ea namque tempeſtate, hæreticorum, ac Schiſmaticorum opera, vehementer afflicta, & penè iacentis Romanæ Eccleſiæ auctoritas, Benedictinorum præcipuè Patrum virtute, compluriumque ex eo-*

rum

rum ordine Romanorum Pontificum doctrina, ac pietate erigebat ſeſe, & fulciebatur: quaſi Dei Opt. Max. prouidentiâ efficeretur, vt è clauſtrorum penetralibus defenſores euocarentur, qui vnicè dilecta Chriſti Sponſa tutelam fortiter capeſſerent. Ex horum numero fuit Vir ſanctiſſimus GREGORIVS, *de quo noſter futurus eſt ſermo, ſub ea etiam tempora, in Italia, Reipublica bono, natus; praſtantiſſima etiam inſuper Cardinalatus, & Epiſcopatus dignitate conſpicuus; qui & in* Hiſpaniam *Sedis Apoſtolica* Legatus, *ſanctitate, & miraculorum gloriâ coruſcus, cæleſtia regna conſecutus eſt. Tanti Praſulis res geſtas, è perditis temporum illorum monimentis, ſi non plena manu, at carptim tamen in lucem edere contentus ero: neceſſitatique parens, qua ab* Hiſpaniæ *Scriptoribus, & ijs, qua penes me ſunt, antiquis quibuſdam monimentis, ad rem hanc excerpta repoſueram, ad augendam Sacri Senatus Romani dignitatem (vtcumque illa ſint) emittenda exiſtimaui.*

Naſcitur Gregorius in Italia.
Cardinalis, & Epiſcopus.

GREGORIVS *itaquè egregiam oris dignitatem, inſigniúmque virtutum indolem ſortitus, Benedictino Ordini ſe addixit, cuius ornamentum, iubárque praclariſſimum breui euaſit. Cùm enim perfectiſſimum religionis ſpecimen ſumma prudentia, conſiliique Vir, & haberetur, & eſſet: paucis pòſt annis, ob ſpectatam animi magnitudinem, fidémque, in plurimis maximi momenti negotiis, decedente* Martino, *magni per ea tempora nominis, Tranſtyberini Monaſterij SS. Coſma, & Damiani, ad* Micam auream, *Abbate, ſummo Monachorum conſenſu, ei ſubrogatur, Anno Chriſtiano circiter* DCCCC.XCVIII. *Gregorio V. Pont. Max. Ea dignitate auctus, quippe qui vnus eſſet ex viginti Abbatibus, ſpeciali prarogatiua Pontifici Romano ſacris ſolemniter operanti, miniſtrantibus, iam in ore omnium verſari, ipſiſque Summis Pontificibus charus eſſe* GREGORIVS *cœpit; quam ob rem* Ioannes XVIII. *anno* M.IV. *ſui Pontificatus I.* Oſtienſi *Epiſcopo viam vniuerſa carnis ingrediente,* GREGORIVM *Benedictinorum Abbatem è clauſtro vltro accerſitum illi Eccleſia prafecit, & in ſacrum Purpuratorum collegium cooptauit. Demandatur quoque eidem Apoſtolica Bibliotheca, munus non niſi doctrina omnino refertiſſimis tribus ſolitum, quod* GREGORIVS *cùm ſub* Ioanne, *tùm Quatuor alijs proximè ſecutis Romanis Pontificibus, ſumma cum laude ſolerter exercuit: enimverò vti eiuſmodi perſonam egregiè ſuſtinuit, ſic inuitiſſimè ſibi imponi paſſus eſt, quippe cui potiores eſſent inſtituta iã vita rationes, & tranquillitas mentis, quàm viuere in hominum celebritate, & publicis curarum fluctibus agitari. Verùm pro Chriſtiana re iuuanda, qualeſcumque labores ſubeundos eſſe ſibi dictitans, impoſitum onus tandem ſuſcepit. Neque tamen illico ſe conſecrari permiſit; vigiliis enim, orationibuſque impenſius vacans ad Epiſcopalem dignitatem ineundam, animum antea praparauit; ita demum conſecratus, paſtoralibus curis, ac peruigili Eccleſia gubernationi totum ſe deuouit.*

Monachus Benedictinus.

Abbas eligitur.

Epiſcopus Oſtienſis, & Cardinalis.

Bibliothecarius Apoſtolicus.

INTEREA *cum in* Hiſpania *Citeriori apud* Iberum *amnem locuſtarum vis maxima per plures annos fruges omnes deuaſtaſſet, nec illius regionis incola precibus, votis, ſacrificiis, ne dum humano remedio, peſtem illam abigere valerent: tandem plurimorum hortatu, vel potius diuino monitu* Benedictum IX. *Pontificem conſuluère, ſi quod ille haberet, quo tanta cladi poſſet occurri, & ingraueſcens in dies malum propulſari. Hac non ſine lachrymis audiens* Benedictus, *triduanum populo ieiunium indixit, Deum orans, vt quando ipſius diſpoſitioni cuncta ſubiacent, afflicta tandiù* Hiſpaniæ *calamitatem reſpiceret, ſimúlque dignaretur rationem ſedanda tam immanis procella quoquo pacto commonſtrare. Triduo elapſo Angelus Domini Pontifici, atque vni etiam ex Cardinalibus ſeſe offert, nuntiatque* GREGORIVM, *Oſtienſem Epiſcopum, in* Hiſpaniam *mitti oportere. Quocirca Pontifex* GREGORIO *ad ſe ſtatim accerſito, rem totam aperit; gratulatúrque, quòd ad tantam rem perficiendam diuinitus eligi meruiſſet. Et eò amplius pradicit, pleraque eum aduerſa manere, proptereáque illuſtriori corona donatum iri. Eiuſmodi elogio dimiſſus* GREGORIVS, *ſua illius nobilis obedientia (qua ſola fidei*

Locuſtarum lues in Hiſpania Citeriori, nullis remedijs cedit.
Pro conſequendis ſpiritualibus conſulitur Benedictus PP.
Qui Gregorium in Hiſpaniam exlegat.

poßidet meritum) præſidio fultus, re familiari vanum expoſita, collectáque vi ingenti pecuniarum, & in pauperes erogata; nonnullis Clericis, ac Monachis ſecum aſſumptis in Hiſpaniam *contendit. Quò cùm perueniſſent, oppidum in primis Calagurritanum, vbi locuſtarum denſißima nubes campós obſederat, ingreſſus, clarißimo vitæ exemplo, ac doctrinæ verbo ad pœnitentiam incolas permouet, & ſtatim vrgente neceßitate leuari eos à Deo obtinet. Beatißimi namquè Viri præſentiam peſtis locuſtarum illa ſuſtinere non valens, tanquam fumus vento mirabiliter euanuit.*

In Hiſpaniam Citeriorem aduentat.

Calagurritanos inuiſit, & ab eorũ terminis locuſtas abigit.

Poſtmodum Lucronienſes, quos ad pœnitentiam inuitat.

INDE Lucronium *veniens, quod tunc temporis oppidulum erat, & à Ciuibus magnâ animi pietate, ac religione exceptus, cum hortatione inter Miſſarum ſolemnia ad illos habitâ, bonorum terrenorum, atque cæleſtium largitorem Deum, pœnitentium lachrymis, ad miſericordiam flecti, pluribus oſtendiſſet; ſic omnium animos contriuit, vt de mutandis in poſterum moribus, déque expiandis, omni ratione, delictis continuò conſilium caperent.*

S. Dominicus Calciatenſis Eremita ſub eius magiſterio vixit.

PER *idem tempus* Dominicus *Eremita, Villoriæ in Cantabria natus, cui poſtea* Calciatenſis *cognomen fuit, in monte* Bureba *ſolitariam vitam ducebat; quandoquidem, neque in* Valuaneræ, *neque in S.* Æmiliani *cœnobium admiſſus fuerat, licèt id ſummopere expetiiſſet. Hunc quidèm ſuæ anachoreſis anno quinto, diuinitus admonitum ferunt, vt* GREGORIVM *Epiſcopum, qui* Lucronij *tunc degebat, conueniret, eóque Magiſtro in ſectandis Chriſti veſtigijs vteretur. Erectum verò, longè vehementius excitatum diuina viſione; conſpexiſſe in organo muſico, quod ad laudes Deo peragendas adhibebat, perſcripta ea omnia, quæ mentis oculis dormiens viderat, tametſi antehac literas ignoraſſet; idcircò alacrius cæleſti viſioni parens, è veſtigio* Lucronium *perrexit, vt ibi Magiſtrum vitæ à Deo ſibi deſignatum adiret.* GREGORIVS *benignißimè deuouentem ſeſe Dominicum in Diſcipulorum numero ſuſcepit. Eo in oppido vnà ſimul diebus aliquot mansêre, liberalißimè ab Oppidanis tractati; quòd* GREGORIVS *veluti eorum omnium ſpei anchora extitiſſet.*

Pons in Oppida Calciatenſi erigitur.

LVCRONIO *igitur diſcedens, ad quoddam flumen peruenit, quod Oppidum nunc* S. Dominici *(ab eodem* Dominico GREGORII *diſcipulo, ſanctimonia poſtea celebri, ſic appellatum) alluit: cùmque à finitimis vado tranſiri non poſſe intelligeret, ideoquè iter ſibi longiori circuitu ſuſcipiendum animaduerteret; de fabricando ponte cogitare cœpit: communicato itaque cum incolis conſilio, opus aggreditur; ac vt prouinciales ad ſumptus, laboréſque animaret, ipſe vltro cum diſcipulis, propriis humeris lapides, ac reliqua operi neceſſaria, magna alacritate geſtabat. Porrò huius pontis reliquiæ, noſtro etiam tempore viſuntur, inter pontem videlicet, qui in præſens integer eſt, &* S. Sebaſtiani *eremum in via regia poſitam, quæ ad* S. IACOBVM *Compoſtellanum iter eſt. Ponte extructo totam illam regionem ſeruus Dei perluſtrauit, vbique Euangelium diſſeminans, ac prædicationem, magno cum audientium fructu, animarúmque lucro, miraculis confirmans. Similibus quoque exercitiis occupati eius Diſcipuli, ad locum, quem* Burcbam *indigenæ vocitant peruenerunt. Ibi accidit quod magnopere* GREGORII *ſanctimoniam comprobauit. Etenim appetente cœnæ tempore, de via & laboribus iam feßi, cùm cibo, quo reficerentur, omnino carerent, ab loci incolis victum quæritare coacti ſunt. At nemine quidquam porrigente, fortè hortum cuiuſdam militis ingreßi fructuum nonnihil ad ſedandam famem collegerunt. Hoc ſimul atque miles reſciuit, famulum miſit, qui ablatis fructibus, ſeruos Dei expelleret. Paruit impiæ iußioni ſceleſtus puer, diuina tamen vltio in militem confeſtim irruit. Nam eo vſque is toto corpore inflari cæpit, vt omnes de illius ſalute prorſus deſperarent. Proinde diuinitus ſe morbo lethali correptum, ob iniuriam ſeruis Dei irrogatam, intelligens, accerſiri eos iubet, veniámque demiſsè petens, reſtitui fructus illis mandat, continuóque priſtinam valetudinem recuperatam ſenſit. Tanto accepto beneficio, miles ſe, dum viueret* Gregorius,

Totam Regionẽ perluſtrat.

Miraculũ.

illi

illi ſamulaturum vouit, ac poſt obitum corpus, vbicumque terrarum foret, oblationibus, doniſque viſitaturum. Quod certè votum fideliter ſeruauit, ac decedens, ab hæredibus ſeruandum mandauit. Eo prodigio animaduerſo, loci incolæ, ſeruis Dei obſequia promptiùs præſtitêre, eleémoſynas largiùs erogauêre, eiſdemque magno animi ardore adhærere cœperunt.

NON ita multo pòſt ad locum ſunt delati, qui Faial, vel Faiola Hiſpanicè appellatur, atque is eſſe vulgò creditur, in quo nunc Ciuitas S. Dominici Calciatenſis ſita eſt, vel certè, qui non ad modum diſtat. Porrò cùm Dominicus GREGORII diſcipulus ſacram illic ædem conſtruere decreuiſſet, anguſtóque ſpatio illam delineaſſet; ipſum GREGORIVS ſpiritu Prophetico afflatus, ſic allocutus eſt: Amice chariſſime, ſi me audieris, multo ampliorem aream Eccleſiæ ædificandæ deſignabis; in ea etenim corpus tuum ſepelietur, & ob tua præclara merita, Deus futuris temporibus admiranda prodigia patrabit, vnde loco magna veneratio, populique frequentia accedet. S. Viri præſagium euentus comprobauit. Quis etenim vnquam vidit virorum, qui Deo chari ſunt, vaticinia falli, aut irrita fieri? Voluit quippè Deus Opt. Max. S. GREGORIVM prophetiæ quoque lumine illuſtrem reddere.

Prædicit Dominico locum ſepulturæ.

IAM verò quinquennium GREGORIVS per Hiſpaniam prædicationi, & animarum lucro, mortalibúſque à diaboli ſeruitute, ad Chriſti obſequium traducendis impenderat, Lucronium reuerſus, in febrem incidit aſſiduam, ſatiſque moleſtam, quæ quotidianis acceſſionibus ingraueſcens, B. Viri diſcipulos luctuoſo dolore deplorare imminentem Magiſtri iacturam cogebat. Ille verò ſupremum vitæ tempus ſibi aduenisſe diuinitùs intelligens, itineri, quod in patriam tendebat, religioſiſſimè ſe accingens, blando illos ſermone conſolabatur vt quieſcerent, & ſe mortem in lucro ponere identidem dictitans: Deinde fixis in cœlum oculis, inter diſcipulorum lachrymas ad æterna gaudia euolauit, VII. Idus Maij, Anno ab Orbe redempto M. XLIV. Benedicto IX. Apoſtolicam Sedem obtinente. Quo die in ſacros faſtos relato, anniuerſaria GREGORII huius commemoratio ab Eccleſia celebratur. Lucronij adhuc viſitur domus, in qua mortalitatem exuit, in cuius memoriam expiationes publicæ, & ſolemni ritu ſupplicationes fiunt.

Lucroniũ reuerſus infirmatur.

Moritur.

ILLVD quoque memoratu digniſſimum eſt, quòd Vir Dei, vt oſtenderet ſe, quemadmodum à diuinæ voluntatis præſcripto nunquam viuens receſſerat, ita neque obeuntem recedere; ſepulturam ſuo corpori minime curauit, Ne ſcilicet, vel eo ipſo tempore quo omnis merendi opportunitas adempta eſt, præmium paupertatis ſpiritus amitteret, quare diſcipulis præcepit, vt corpus ſuum equo impoſitum, quò ferretur, abire ſinerent: ac vbi tertia vice concidiſſet, ibi illum humarent; vel (quod longè pluribus affirmantibus veritati magis eſt proximum) quo loco equus conſtitiſſet. Diſcipuli verò S. Corpus in feretro collocantes, equo impoſuerunt, qui Lucronio egrediens, nemine ducente, per Viam Regiam S. IACOBI ad eam regionem, quam ciues vulgo vocant LAS CVEBAS ad locum de MVES dictum rectà perrexit, ibíque humi procubuit, vbi nunc viſitur Eremus, quæ S. MARIÆ nomen accepit. At S. Viri diſcipuli, qui omnes, vno dempto S. Dominico (is quippè Magiſtri ſuaſu ad Hoſpitale, quod in Caſtello Faiola ædificauerat, reuerſus erat) illius corpus comitabantur, equum ſurgere compulerunt: ille verò cùm iterum, ac tertiò procubuiſſet, iuxta S. GREGORII præſagium, locum ſepulturæ deſignauit, prope Eccleſiam, vbi illius ſacræ Reliquiæ conquieſcunt, quæ S. Saluatoris de Piñaua dicebatur. Id Templum, eo tempore, tuebatur ſolitarius quidam magnæ apud homines virtutis, ac ſanctitatis opinionis. Hic vnà cùm Sancti familiaribus, & Pagi incolis ſacrum Corpus, multis Martyrum reliquijs adiiciens, honorificè condidit. Eò loci, multo temporis ſpatio remanſit: latéque miraculorum fama, quæ ibi diuinum Numen fieri permiſit, propagata eſt. Siquidem quiſquis morbo grauiter correptus illuc acceſſiſſet, continuò curabatur. Omitto cæcos, claudos, mutos, paralyticos, ſurdos, & dæmone obſeſſos, qui omnes Sancti meritis quoti-

Sepulturæ locum non quærit.

Corpus equo impoſitum ſepulchrum quærit.

Erigitur Templum.

Miracula plura Deus ibidē ægrotantibus impartitur.

die liberabãtur. Quoniam verò frequentiſſima patrabantur miracula, inde factum eſt, vt nemo illa ſingillatim perſcribere aggreſſus ſit. Quibus enim id oneris incumbebat, viſum eſt vix fieri poſſe, vt ob eorum celebritatem ex totius Hiſpaniæ *memoria vnquam intercideren*t.

Hactenus Acta à *Conſtantio Caietano* conſcripta; nam quæ in ipſius ecphraſi ſequuntur, potius ad tranſlationis anamneſim, quàm ad Actorum commemorationem pertinent. Hic rantùm ſubiiciam aliquor Notationes, quas ad calcem, idem *R.P.Caietanus* ſubſcripſir, circa relationis huiuſmodi comprobationem, vt plenius iſthæc ſynopſis inrelligatur. Quæ omnia *hic* breuiter exſcribam.

Quo tēpore Hiſpanias adiit.

Circa *tempus Legationis ad Hiſpanos.* Hoc fuiſſe *Benedicti* IX. Pont. Max. Anno M. XXXIX. Et S. Viri migratio, Anno M. XLIV. ſuit. Quod probatur (licèt inter *Hiſpanot* ſcriptores vix ſecura ad veritatis adſit ſcopum via) ineuitabili argumenro, quia *S. Dominicus* Calciatenſis Gregorii diſcipulus (vr ex eius Actis conſtar) ſimul ac magiſter animam emiſir, ad Pontem, ſuo poſtea nomine celebrem, conſtruendum, animum applicuit, eóque opere poſt Quinquennium abſoluto, annos LX. ſuperuixit, vitáque ſunctus eſt ſalutis anno M. C. IX. Anni ergo LXV. ab Gregorii obitu, ad *Dominici* vitæ finem intercesſère; quos quidem annos LXV. ab Anno M. C. IX. ſi dempſeris, iam inuenies eo ipſo, quem poſuimus, anno M. XLIV. Gregorium obiiſſe. Hinc propoſitionis rario pendet; nam ſi omnes *Hiſpaniæ Eccleſiæ*, & eius vitæ ſcriptores concedunt, à S. Viri aduentu in *Hiſpaniam* ad eius mortem *Quinque* annos interfluxiſſe, & eius mortem in annum M. XLIV. incidiſſe, neceſſe eſt miſſum fuiſſe in *Hiſpaniam* anno M. XXXIX. Si ergo hoc anno, à fortiori à *Benedicto* IX. Pont. Max. miſſum fateri compellimur. Nam iſte Pontifex ab Anno M. XXXII. ad M. XLV. in Petri Cathedra ſedit.

Error Caietani.

Alia quæ hoc loco repetit *Caietanus*, nullam inducunt probationem maiorem. Nam in eo quod aſſerit nullum fuiſſe *Gregorium* Epiſcopum *Oſtienſem*, ante Noſtrum Legatum; ſine dubio ſallitur, vr rectè probar Vghellius *in Italia ſacra, vbi ſuprà, col.* 73. Qui inter hoſce *Gregorios* Epiſcopos *Oſtienſes* ſubiicit diſcrepãrias.

S. Gregorius tutelaris pro extirpanda lue locuſtarum.

Antiqua fuir inter Hiſpanos *Calagurritanos*, *Nauarreos*, & *Aragonenſes* conſuetudo celebrandi diem feſtum Noſtro huic ſanctiſſimo Præſuli dicatum, idquècirco nonnullæ in pluribus Eccleſiis peruetuſtæ inueniũtur Orationes, deprecationes, & hymni, quibus à locuſtarum ruinâ liberari poſcebanr, & debitas pro illius ſubuentione deuotâ grates Humilitate ſoluebanr. Inter alia in *Collectaneo* ſiue *Legendario M.S. Antiquiſſimo* Vrbis *de Torrijo in Celtiberia* hocce Carminis Dimetri Iambici cacometri monumentum perlegitur, quo & deuotionis Incolarum agnoſces ſpiritum, & deprecationis Ciuium deprehendes exceſſum. En tibi do.

HYMNVS PRO S. GREGORIO OSTIENSI.

Gregorivs *mirabilis*
Adſit nobis exulibus,
Per omnia laudabilis,
Nos ſubleuet ſyderibus.
Patris iuſſis obtemperans,
Veniſti in Hiſpaniam,
Proſpera mundi refutans,
Ob peſtem locuſtariam.
Tua prece ſanctiſſima,
Cuncta fugaſti incommoda,
Per quam illa nequiſſima,
Fugit peſtis per omnia.

De tuis ſacris oſſibus,
Præſul magne ſanctiſſime,
Salus datur languentibus,
Eos curans promptiſſimè.
Qui dum eras in ſeculo,
Corde ſeruiebas Domino,
Sancto iunctus Dominico.
Regis nitens in ſolio.
Vnde Pater ſanctiſſime,
Nos de morte perpetua
Salua, prece aſſidua,
Per ſeculorum ſecula.

In eodem *Legendario* inuiſitur Officium de Communi Vnius Confeſſoris Pontificis, in quo præter Lectiones adeſt Oratio, & in Miſſa, ſequentes Collectæ.

ORATIO.

DEVS, qui B. GREGORIO *Confeſſori tuo, atque Pontifici, contra locuſtarum peſtem, ſpecialem gratiam contuliſti: Concede propitius, vt qui tua beneficia deuotè poſcimus, eius meritis, & precibus, à corroſione, & conſumptione, ipſarum, & quarumcumque aliarum peſtium in fructibus noſtris, & pecoribus, atque à peſte, & epidemia, & omni alia infirmitate in corporibus noſtris miſericorditer liberemur.*

In aliis duabus *Collectis* eadem continetur deprecatio, ideóque illarum ecphraſim prætermiſi, vt Quatuor Hymnos *à R. P. F. M. Andreâ de Salazar*, qui Codicem Actorum Noſtri Præſulis luculenter ſcripſit, ediditque *Pampilonæ Anno* 1624. conſcriptos ſubiicerem.

IN LAVDEM S. GREGORII DE PIÑAVA Epiſcopi Oſtienſis, Cardinalis, & Bibliothecarij S.R.E.

HYMNVS PRIMVS.

INter illuſtrem Procerum cateruam,
Quæ Poli claram trepidauit arcem,
Solis ipſius rutilas ad inſtar
Sancte Gregori.
Tu puer, necnon iuuenis, dediſti
Indolis magnum ſpecimen ſupernæ,
Et iubar vitæ Monachus beatæ,
Sancte Gregori.
Splendidum propter meritum fuiſti
Archimandrita titulo vocatus,
Te çooptando chorus vniuerſus
Sancte Gregori.
Factus Antiſtes ſimul Oſtienſis,
In rogum vertit pia charitatis
Flamma te, & multùm radiare fecit
Sancte Gregori.
Vertice in ſacri poſitus ſublimi
Cardinalatus, Deus ordinauit,
Quòd refulgeres velut æther ardens
Sancte Gregori.
Latus Hiſpanas *veniens ad oras,*
Arborum fructus, ſegetúmque, dira
Perditos plaga releuaſti ab illa,
Sancte Gregori.

Pneuma

Pneuma Te linguis varijs, & almo
Igne donauit, paritérque donis
Omnibus, ſplendor fores ipſe vt orbi
Sancte Gregori.
Propter hoc Chriſtus voluit ſacratum
Quòd tuum Corpus propalaret ingens
Cœlicum lumen, quia nos latebat
Sancte Gregori.
Angelus vitâ, Patriarcha zelo,
Martyr excellens animo, Propheta
Mente, tu cuncti ſimul es Beati,
Sancte Gregori.
Italæ gentis decus eſſe conſtat,
Sol at Hiſpani *populi, decórque,*
Fructuum Cuſtos, patriæ medela
Sancte Gregori.
Splendidos laudum radios tuarum
Noſter obtutus queat vt videre,
Luminis cœli fer opem rogamus
Sancte Gregori.
Laus ſit immenſæ Triadi Beatæ,
Qui dedit culmen Tibi gratiarum:
Atque donorum cumulus quòd eſſes,
Sancte Gregori.

HYMNVS SECVNDVS.

HAud quaquam dubium ſanguine patria,
Hic Sanctus fuerit clarus, & inclytus;
Quòd verò nemini dixerit omnium,
Sit laus prima Gregorij.
Iam conſors Habitus, cui benedictio
Dat nomen, modico tempore cæteris
Præſtans eligitur Dux Pater, attamen
Hoc nolente Gregorio.
Summi Pontificis maxima dignitas
Tantum cum reliquis non numerabitur,
Quas ſummis meritis, maximus extulit
Vir, rexítque Gregorius.
Virtutis, meriti, quidquid in omnibus
Sanctis (martyrium dummodo dempſeris)
Totum comperies in celeberrimo
Excelsóque Gregorio.

Aſſynas

Aſſynas humilis, nomine praditus:
Eiuſdem Domini, Cantaber igneus,
Paulanus vigilans, Brunus & abſtinens
Ipſe eſt atque Gregorius.
Bernardi pietas, & ſapientia,
Gualberti radius, flammaquè ſpiritus,
Et quidquid recolit Sancta Camaldula
Eſt hoc omne Gregorio.
Martini probitas, magnáque Sanctitas,
Ferunt, Chryſologi clara ſcientia,
Virtus Ambroſij, lingua Ieronymi
Sunt & plura Gregorij.
Andreæ bonitas, & tolerantia,
Et Petri fidei Zelus inæſtuans,
Pauli Chriſtiferi ſummaque charitas,
Ornant iſta Gregorium.
Huic ſi tanta dedit munera gratiæ
Chriſtus, quanta Polo præmia gloriæ
Illi præſtiterit, dicere quis poteſt,
Si non ipſe Gregorius?
Corpus delituit tempore plurimo,
Sed cœli rutilo lumine panditur;
Vt mundus coleret ſemper honoribus
Dignis oſſa Gregorij.
Deuotè venerans cœlica pignora,
His tactâ vel aquâ ſe, & ſua lauerit,
Vt cuſtos ab eis damna, pericula
Tollet cuncta Gregorius.
Laus, virtus pariter, magnáque gloria
Sit ſummo Domino, qui bona contulit
Tot magni meriti, tot quoque munera,
Et tot dona Gregorio.

HYMNVS TERTIVS.

P*Angat Orbis vniuerſus clara nunc magnalia*
Quæ patrauit Oſtienſis *Pontifex* GREGORIVS;
Laude digna quæ canuntur omnibus fidelibus.
Vallis autem Barrueza *debet hoc præ cæteris*
Diligenter intonare cum ſonoro cantico;
Corpus eius cùm ſit ipſa, quæ ſacratum poſſidet.
Magnus eſt theſaurus illi Corpus hoc ditiſſimum,

Diues omnis ſanitatis, & bonorum copiæ,
Nam petenti prorſus omne præſtat ille commodum.
Eſt Patronus, Aduocatus, ante Chriſtum Iudicem,
Ne luamus digna factis: & tuetur prouidè
Nos pupillos, & clientes; dona pacis impetrans.
Rectus ipſe Prædicator veritatis extitit,
Nam remouit à reatu voce, vita, plurimos;
Languidos quoſcumque ſanans Sanctus hic ſalutifer.
Ipſe conſolatur omnes, quos labores opprimunt,
Seu dolores; & iuuamen præſtat indigentibus;
Nullus à ſe non iuuatus vult recedat hic pius,
Extat hic loquela mutis, lingua nam reſoluitur,
Morbus, aut naturà, ſiue culpa, quam ligauerat:
Auris ipſis clauſa cauſis, eſt aperta protinus.
Cæcus, atque luce captus gaudet hic de lumine;
Cumque plantis roboratis ſaltat antè claudicans;
Læſus in quacumque parte ſanitati redditur.
Ipſe dæmon, hoſtis atrox non valens reſiſtere,
Viribus ſic præpotentis, qualis eſt GREGORIVS,
Tetra præceps effugatus tendit hic in tartara.
Eſt vigil defenſor atque ſanctus iſte fructuum
Omnium, quos terra nobis dat, facitque confluant
Copiosè, competenter, victibus cum cæteris.
Oſſa tantum lympha tangens huius Almi ſufficit
Ad patrandum dicta; quare quæritur ſic eminus
Quod ſit haud quæ non requirat vlla pars Hiſpaniæ.
Sacroſanctæ Trinitati laus, poteſtas, gloria,
Quæ Patrono tanta Noſtro, ſcilicet GREGORIO
Contulit: Nos iam Beatum det videre, quæſumus.

HYMNVS QVARTVS.

Gaude Pater ſanctiſsime,
Gaude GREGORI *Pontifex,*
Quòd nomen aptum muneri
Sortitus es feliciter.
Gaude, quòd vt Gregorius
Vigil fuiſti diligens,
Circa Deus quæ præcepit
In ſomnis erga ſubditos.
Gaude, quòd omnes prædicant
Te perbeatum, pluribus
Donis refertum, gratiis,
Nec non & excellentiis,
Gaude, quòd vt digniſsimum
Ad dignitates maximas
Te Chriſtus exaltauerit,
Et laude dignum fecerit.
Gaude, quòd vt præfulgido
Tibi Deus conceſſerit,
Per te nimis niteſcerent
Omnes gradus Eccleſiæ.

Gaude,

Gaude, chori quòd cœlitum
Propter decorem proprium
Te geſtierint plurimùm:
Sed te ſupremus poſſidet.
Gaude, quòd in laboribus
Hic ſi fuiſti grandibus,
Magnis modò per ſecula
Lætaris illic præmijs.
Gaude, quòd in cœleſtibus
Sis ante Chriſtum ſic potens,
Vt nil petatur congruum,
Per te, quod ille deneget.
Gaude, quod ad te confluant,
Deuotionis gratia,
Hiſpaniæ *de partibus,*
Et te Patronum quæritant.
Gaude, tuo quòd Corpori
Cæleſtis aulæ lumina
Deſeruiunt, vt lampades;
Et illud Orbi propalant.
Gaude, quòd ad templum tuum
Deus patrat miracula,
Vt eſſe te mirabilem,
In te ſimul ſe publicet.
Gaude, quòd ipſi gloria
Te propter eſt in ſæcula
Sit atque: nobis conferat
Et nos in illa viuere.

LOCRONIVM vrbs vetuſta *Hiſpaniæ* in *Ruconibus*, quam alij IVLIORICAM, *Topographia.* vt *Cluſius*, & *Tarrapha* dixêre. Alij vt *Morales* apud Ortellium VARIAM eſſe contendunt. Et licet primæ ſententiæ adhæreat P. Biuar. *in Not. ad Dextr. Ann.* 300. *Comment.* 2. *num.* 3. tamen crederem *Locronium*, neque *Iuliobricam* fuiſſe, neque *Variam*, ob rationes à *Moralio*, & *Garibayo* productas. Illud notiſſimum eſt, hanc vrbem fuiſſe & eſſe fideliſſimam Regibus Hiſpaniæ Catholicis, ita vt meruerit titulum, *admodùm* NOBILIS & FIDELIS, quem illi conceſſit *Ioannes II Caſtellæ Rex*, *Priuilegia.* die XVIII. Iunij. Anno M.CCCC.XLIV. Poſt, ob partam aduerſus *Gallos* victoriam Anno M.D.XXI. *Carolus Hiſpaniarum I. Rex*, & Romanorum Imperator V. à quibuſdam tributis eidem vrbi immunitatem, & alia honoris & amoris indicia tribuit: de quibus videndus Ægid. Gonzal. *Theatr. Eccleſ. Tom.* 2. *fol.* 330.

SEXTO IDVS MAII.

DIES X.

Apud S. Saluatorem de Piñaua *Inuentio, & Tranſlatio ſacrarum Exuuiarum* S. Gregorij *Epiſcopi* Oſtienſis, *S. R. E. Cardinalis, Bibliothecarij, &* Hiſpaniæ *Legati, ad cuius ſarcophagum, eius intercedentibus meritis, innumera Deus miracula patrat.*

NOTÆ.

INVENTIO ſacrarum Exuuiarum S. GREGORII Oſtienſis.] Die præcedenti Acta iſtius ſanctiſſimi Præſulis, *Hiſpaniæ*que Legati à *R. P. Caietano* mutuauimus. Nunc quoque ab ipſo *Inuentionis*, & *Tranſlationis* ecphraſim expetemus. Quæ licet eodem die, quo è viuis ſanctus Vir diſceſſit, confecta ſit, ne confuſionem gigneret in hunc locum reiicimus, vt & Patres illius transferunt cœnobij. A. *Inuentio corporis S. Gregorij.*

*ACTA INVENTIONIS SACRATI Corporis S.*GREGORII *Epiſcopi Oſtienſis; ex R. P. Caietano.*

Sepulturæ locus obſcuratus.

Procedente dein tempore, quo S.GREGORII Oſtienſis *ſacratum eſt tumulatum Corpus, factum eſt, vt illud, tanquam gemma quæ in auari manus deuenerit, ſub arctiſſima cuſtodia reconditum, & in obſcuro repoſitum, adeò delituſceret; vt nec locus ſepulturæ poſt aliquot ſecula demonſtrari poſſet. Verùm Deus, qui Sanctum de monte Pharan, in lucem clariſſimam educere decreuerat, cupiditatem eius inquirendi duobus Epiſcopis iniecit, quorum* Pampilonæ *alter* Petrus *nomine, alter* Bayonæ Sanctius *nuncupatus, tunc temporis præerant. Hi cùm religionis gratia* S. IACOBVM *Compoſtellanum adiiſſent, ac in reditu in* S.Dominici *templo itidem perlitaſſent,* S.Dominicum S. GREGORII Oſtienſis *diſcipulum cognouerunt, qui apud* Lucronium *ſpiritum Deo reddiderat. Igitur anxiè illuc perrexêre, vbi obiiſſe extremum diem* GREGORIVM *tenuis fama vulgauerat. Proinde de loco certiores facti ad villam quandam de* LOSARCOS *profecti ſunt. Ab incolis deinde ad Eccleſiam perducti, quæ antea* S. Saluatoris de Piñaua *dicebatur (id nomen ſemper montis fuit) Clerum totius finitimæ regionis ad quoddam veluti Concilium conuocantes, cum eo, de eruendo* S.GREGORII *corpore maturiùs deliberauerunt: indictóque triduano ieiunio, à Deo poſtulauerunt, vt certum ſerui ſui ſepulturæ locum, pro illius nominis cultu oſtendere dignaretur. Tertia die Epiſcopi precibus intenti, ſub auroram, radium lucidiſſimum deſcendentem à Cœli faſtigio, ad viri Dei tumulum, ingenti cum lætitia, & admiratione conſpexerunt. Eo præuio illuc accedentes, atque humum effodientes, è qua ſuauiſſimus odor exhalabat, ſacrum* CORPVS *inter innumerabilium Martyrum oſſa, reconditum inuenerunt. Tam inæſtimabili theſauro reperto, omnes, qui aderant, gratias vberrimas Deo egêre; Pſalmos, & hymnos miræ iucunditatis decantantes, dùm corpus efferretur; quod quidèm in arcam ligneam ſatis affabrè, vt temporibus illis conueniebat, elaboratam intulerunt, in eáque, noſtra etiam ætate, præſtantiſſimus habetur honos, Deo Corporis ſancti* Inuentionem *frequentiſſimis ſignis decorante.*

Habac. 3.

A quibus inuentus?

Congregatur clerus & populus pro exquirendo S. Corpore.

Inuenitur.

Ægidius Rector Cabregenſis ſcripſit miracula.

INTER *cætera miracula (quando hominum, qui tunc temporis vixerunt, incuria, plurimorum memoria intercidit) perpauca à quodam Rectore Eccleſiæ* Cabregenſis, *cui* Ægidius *nomen fuit, commemorantur. Hic enim, quæ ſuo tempore ſigna diuinitus, ob Sancti merita, facta ſunt, obſeruare, & ſcribere orſus, diligenter examinata, ab obliuione vindicauit. Nos ea quàm ſimpliciter, breuiterque deſcripta hic referemus. Sunt quæ ſequuntur.*

Mutus, & ſurdus curatur.

ANNO *Domini* M. CC. XCVIII. *Armiger Equitis cuiuſdam Nauarri, qui* Fortunius de Almozauia *vocabatur, ſurdus, & mutus in Sanctum* GREGORIVM *valde religioſus, in eius Eccleſia vigilias egit, precibúſque impenſiore ſtudio ſe dedit, vt auditum, & loquelam recuperare poſſet: Octaua die, Cùm Clerici terræ Burrueca, & Valdega, aliorúmque locorum eòdem cateruatim veniſſent pluuiæ impetrandæ cauſa: ille Sancti meritis, & interceſſione voti compos factus eſt.*

Aquâ reliquiis ſanctificatâ pluries locuſtarũ lues extincta.

ANNO *Domini* M.CCC.II.*die* III.Iunij *ad Eccleſiam in qua* S.GREGORII *Corpus conditum eſt, Vir quiſpiam de* Olite *conſcendit, Vici nomine, Quinque ſolidos offerens: Affirmabátque præteritis temporibus, loci incolas, graui peſtilentia, ac locuſtarum plaga afflictos, dictam ſummam, ad ſumptum lucernarum Sancto voiuſſe, vineiſque, & agris aquâ B. Viri reliquiis ſanctificatâ luſtratis, calamitatem omninò ceſſaſſe. Simile huic recenſebat cuſtos cœnobij* S. Franciſci de Eſtella, *coram eodem* Ægidio, *& Vicario* de Piedramillera *Petro Ioanne nuncupato, ac* Michaële Sanctio *Clerico, Vicario* S Gregorij. *Eiuſmodi generis prodigium accidit in* Falces; *Cuius Pagi incolæ illa ipſa de cauſa, quotannis Octo tritici rubeos Eccleſiæ S.Gregorij offerunt.*

ANNO

Sacerdos in cuius auricula granum hordei incidis, à moleſtia liberatur.

Anno *Domini* M. ccc. x. *die* XII. Martij *in Villa de* Arellano, *cùm in aurem cuiuſdam Sacerdotis* Pyrrhi *nomine, granum hordei incidiſſet, nulláque ratione extrahi poſſet; ille nunquam intermiſsis ad Deum precibus, liberari ab ea moleſtia expetebat. Nihilominus opera chirurgi vſus eſt, ſi quo modo laboranti auri remedium afferre poſſet; ſed cùm contra, atque ſperauerat, accidiſſet, inflammatíſque auribus, præ doloris magnitudine, ſomnum capere non poſſet: ſe ipſum* S. Gregorio *piè commendans, ad eius Eccleſiam, non ſine incommodo, ſe contulit, fratre ſibi comite adſcito. Vigilans itaque ante Sancti altare, vouit ſe illi certam tritici menſuram in ſingulos vitæ ſuæ annos oblaturum, ſi morbum depelleret. Voto nuncupato, granum hordei ſtatim ex aure hominis exiit, eiúſque dolor ſedatus eſt.*

Mulier ſurda auditũ recepit.

Anno *Domini* M. cc. xii. *in loco* Vianæ, *vxor Quæſtoris ſancti* Gregorii, *ita obſurduit, vt per ſeptem menſium ſpatium, remedium morbo inuenire nequiret. Viſum idcirco diuinam implorare opem. Quare ambo multas piaculares hoſtias Deo offerri curauerunt, preces etiam varias, vigilias ipſi, cùm in Eccleſia* Vianæ, *tùm alibi peregerunt. Sed cùm nec eo pacto, mulieri audiendi facultas reſtitueretur; Vir, qui vt diximus,* S. Gregorii *Quæſtor erat, vxori ſuaſit, vt ad illius Eccleſiam ſe conferret, illicquè ſupernum remedium, ob Sancti merita, præſtolaretur. Cùmque mulier marito obtemperaſſet, multis lachrymis, ac gemitibus Sanctum rogabat, vt vel auditum ſibi impetraret, vel ex hac vita celerem diſceſſum. At Sanctus priſtinum mulieri aurium ſenſum reſtituit. Quarta etenim nocte, dum illa eſſet in Eccleſia, peruigilium de more habens, circa ſextam horam, galli cantum auditu percepit, & paulo poſt Campanarum ſonitum, quibus ſurgendi ad matutinas horas perſoluendas ſignum dabatur. Et in hunc modum cognouit ſe meritis* S. Gregorii *à ſurditate liberam eſſe; gratias itaque ingentes Deo, ac Sancto ob acceptum beneficium reddidit; & domum magna cum hilaritate reuerſa, annis ſingulis eleemoſynam, pro cereis coram ſacro Corpore accendendis, erogare perſeuerauit.*

Mulier obſeſſa à dæmone ſana reuertitur.

Anno *Domini* M. ccc. xxii. *die* XIII. Martij, *Sabbatho ad hanc Eccleſiam Mulier quædam acceſsit, è loco* de Ameſcoa, *à dæmone correpta, quæ cùm ante altare* S. Gregorii *vigilaſſet, ea hora, qua Eccleſiæ Abbas Miſſæ officium celebrabat, vſque adeò à maligno ſpiritu torta, & conuulſa eſt, vt eam mortuam, qui præſentes aderant, reputarent: Verùm paulo poſt, mulierem dæmon reliquit, ac tantum fragorem ſtridoremquè edidit, vt ruere Templum videretur. Abiens tale indicium præbuit, vt murorum fracturæ etiamnum aduerti facilè poſsint.*

Alius ſurdus curatur.

Anno *Domini* M. ccc. xxiii. *die Sabbathi, quo anniuerſaria* S. Gregorij *Papæ gratulatio celebratur, quidam Villæ* Eſtellæ *incola*, Petrus Garſiæ *nomine, eius loci lanio, diù antè auditu carens, ad Eccleſiam Noſtri* S. Gregorii *feſto cum aliis interceſſurus acceſsit: cùmque integram noctem peruigil exegiſſet, Sanctoque ſupplicaſſet, vt medicam manum morbo ſuo adhibere dignaretur, neque tamen iuuamen vllum ſenſiſſet, ſceleribus ſuis id attribuens, domum versùs, triſtitia obrutus, iter accepit. Verùm* Eſtellæ *Villæ finem ingreſſus, ſonum campanarum audijt, ac planè comperijt, ſe quod petierat, impetraſſe: Quarè Deo, & Sancto, quàmmaximas gratias agens, eleemoſynam quantamcunque potuit ad Eccleſiam miſit.*

Tutelaris in Hiſpania contra locuſtas, & æruginem.

Neque *illud ſilentio præterierim, ab* Hiſpania *vniuerſa, præcipuè contra locuſtas, æruginem, aliáque huius generis animalcula,* S. Gregorium *Patronum coli inuocariquè ſolere; vt cuius in huiuſmodi malo præſtantiſsimum auxilium experti fuère. Inde factum eſt, vt Aquâ ſacrorum oſsium contactu ſine immerſione ſanctificatâ, vineæ, horti, ſegetéſque aſpergi, contra noxias beſtiolas, conſueuerint.*

Confraternitas erigitur.

Tot *itaque, penèque innumera in* Hiſpaniarum, *præcipuè* Nauarrenſium *populos collata beneficia, iſta potiſsimùm animo repetentes, ne feruor vllo vnquam tempore religioſorum hominum contepeſceret; ſed cultus indies magis,*

ac magis augeretur; multis abhinc annis Viri aliquot ex primaria nobilitate in vnum coeuntes, ſodalitatem ſub S. GREGORII *tutela constituerunt, qui certis legibus parent, & medicationibus ſpiritualibus exercentur.*

NEC *plura ſunt, quæ de* S. GREGORIO *Cardinali, Epiſcopo* Oſtienſi *ſuperfuere, vt in vnum redigi poſſent. Hæc enim ſatis pauca ex tanti S. Præſulis geſtis relicta ſunt. Ex quibus tamen haud difficile erit, illius præſtantiſſimas virtutum laudes, vt ex vngue leonem, quod aiunt, cognitas ſuſcipere.*

Quo Anno hæc fuit Inuentio facta. Hactenus *Inuentionis*, & *Tranſlationis* Acta, & *Miraculorum* ecphraſis ab *Ægidio Calabrigenſi* Rectore concinnata. Nunc ad *Annum*, quo hæc facta eſt *Tranſlatio*, deueniamus. *P. F. Andreas Salazar*, qui vitam, & miracula S. GREGORII, vt diximus, ſcripſit, de quo codicem edidit, vafrè, & pigrè huiuſmodi neceſſarium computum prætermiſit, relinquens hoc ſucceſſoribus cogitandum, *c.* 21. *fol.* 253. cui incuriæ vt ſuccurramus, fatendum eſt, hiſtoricâ veritate ſuppoſitâ, quòd Epiſcopi, qui huic *Inuentioni* interfuerunt, vnus *Pampilonenſis Petrus* nomine, alius *Baionenſis Sanctius* fuere. Qui *Baionenſis* hoc vocabulo inſignitus reperitur, fuit *Sāctius Haxius*, vel *Hachius*, qui electus anno M.CC.LVI. *Baionenſem* Eccleſiā rexit ad annum vſque M.CC.LXXV. vt patet ex Arnaldo Oihenarto *in Not. Vtriuſq. Vaſcon. lib.* 3. *c.* 13. *fol.* 546. Cū iſto concurrit in tempore *D. Petrus Ximenius de Gazolaz*, qui anno M.CC.XLI. infulas *Pampilonenſis* Eccleſiæ induit, quas morte exuit ad Annum M.CC.LXVI. vt inquit D. Prudent. Sandou. in *Hiſt. Pampilon. c.* 36. *fol.* 93. Ex quo colligitur *Inuentionem*, & *Tranſlationem* fuiſſe factam ab Anno M.CC.LVI. quo fuit *Sanctius* Baionenſis electus, ad Annum M.CC.LXVI. quo viuere deſiit *Petrus* Pampilonenſis.

Oratio pro exterminādis locuſtis. CIRCA deuotionem totius *Hiſpaniæ* pro impetrandâ à Deo meritis S. GREGORII *Oſtienſis* medelâ contra ruinam & excidium locuſtarum, brucorum, & aliorum animalium meſſibus infeſtorum, legendus P. Andr. Salazar, qui *cap.* 28. *fol.* 349. formulam exorciſmorum, & alias deuotas orationes congeſſit; inter quas hæc ſolemnis à Presbytero ſuperpelliceum induto, & ſtolam, Cruce præeunte, deuotè recitatur.

Antiphona.

Aſperges me Domine hyſſopo & mundabor; lauabis me, & ſuper niuem dealbabor. Gloria Patri, & Filio, &c.

Verſ. *Ora pro nobis S. Gregori.*

Reſp. *Ut digni efficiamur*, &c.

ORATIO.

DEVS *qui* B. GREGORIO *Confeſſori tuo, atque Pontifici contra locuſtarum peſtem, ſpecialem gratiam contuliſti; concede propitius, vt qui tua beneficia deuotè poſcimus, eius meritis, & precibus, à corroſione, & conſumptione ipſarum, & quarumcunque aliarum peſtium in fructibus noſtris, & pecoribus, atque à peſte, & epidemia in corporibus noſtris miſericorditer liberemur.* Per Dominum noſtrum, &c.

Teſtimonium quo aqua ſanctificata conceditur populis. Et vt longè, latèque aqua, quâ fructus aſperguntur, deferatur; accedunt populi ad locum ſepulchri cum vrnis, & aquam per foramen *tibiæ S. Confeſſoris* introductam in vrnis includunt, & ad propria repedantes, illâ aquâ contactu Reliquiæ ſanctificatâ Presbyterorum miniſterio, cum ſupradictis ceremoniis, & oratione vtuntur: & vt conſtet aquam illam eſſe per tibiæ foramen tranſactam, in Baſilica S. GREGORII hoc deportantibus auctographum à Miniſtro ad hoc ſpecialiter conſtituto, conceditur:

IN *Baſilica Domini* S. GREGORII *Epiſcopi* Oſtienſis *die* XI. *Menſis Maÿ, Anno* M.DC.XXXI. *Ego D. Sebaſtianus à S. Romano, ipſius Eccleſiæ Capellanus*

pellanus, aquam per tibia S. Confeſſoris foramen tranſactam Didaco Marin de Murga, ex Oppido Mues conceßi: & vt omnibus pateat huiuſmodi auctographum propriâ manu firmatum, & ſigno ipſius Baſilicæ roboratum contuli. Factum vt ſuprà.



D. Sebaſtianus à S. Romano.

PIÑAVA, Situs, vbi celebris eſt Baſilica S. GREGORII Noſtri, quæ olim S. SALVATORI dicata erat, iacet in Regno *Nauarræ*, in Valle quam BERRVEZA dicunt. Dicitur PIÑAVA per ſyncopem, quaſi PEÑA-ALBA, quia per ambitum Baſilicæ rupes conſpiciuntur albiſſimæ, ita vt ſupercilio, in quo Baſilicæ ſtructura conſpicitur, nomen dederint ab origine. Diſtat ab *Hyraxenſi* celebri ſitus Cœnobio VIII. M. P. à *Caſtro*, quod *Monjardin* dicitur, vbi miraculoſa conſpicitur CRVX argentea, VI. M. P. à Baſilica, quam B. V. MARIÆ *de Codès* prodigiis venerabilem dictitant, VI. M. P. De quo videſis Salaz. *vbi ſuprà c.19.* *Topographia.*

QVINTO IDVS MAII.

DIES XI.

A. In Oppido RIPOLLENSI *Cathaloniæ depoſitio S.* EVDALDI *Presbyteri, & Martyris, qui pro fidei Chriſti conſtantia à* Valamiro *Gothorum in Gallia Duce comprehenſus, plumbatis caſus, & variè tortus, demúmque à ſatellitibus capite clauis infixo, & corde mucrone transuerberato, ad Dominum, cuius gloriam inhiabat, triplici martyrij palæſtra, inclitus Agoniſta peruenit. Cuius corpus ſanctiſſimum in Eccleſia ſuo Nomini dicata, honorificentiſſimâ commemoratione colitur, & eleganti ſarcophago decoratur.*

B. LEGIONE, *& alibi, feſtiuitas* TRANSLATIONIS *ſacrorum pignorum* SS. VINCENTII, SABINÆ, *&* CHRISTETES *fratrum Martyrum, quæ ex vrbe* Abula *ad Cœnobium* Arlanzenſe, *Ferdinando I. Legionis, & Caſtellæ Rege iubente, & auctorante perfecta creditur, & ibidem ſolemni anniuerſario repetitur.*

NOTÆ.

A. *Scriptores.* SANCTVS EVDALDVS Preſbyter, & Martyr.] Iſtius Sanctiſſimi Preſbyteri, & Martyris memoria ab Eccleſiaſticis abeſt tabulis antiquioribus; ſed iam Dei prouidentia in recentioribus reſtituta, ſuum in Annalibus ſacris recipiet locum, prout apud *Ripollenſes Hiſpania* conſeruata eſt. De eo ſic Philipp. Ferrar. *in Catal. General. SS.* hac die: *Aquis in Aquitania* S. EVDALDI *Martyris.* Vbi *in Notula fol.* 192. proſequitur: *Ex Tabulis Eccleſiæ* Riuipollenſis, *quæ eſt in Diœceſi Vicenſi, vbi* CORPVS *illius conditum, venerationem habet.* Stylo diffuſo & pulchro Amicus Noſter Andr. Sauſſay *in ſupplement. Martyrol. Gallic. fol.* 1117. *tom.* 2. hoc elogium adnectit: *Aquis in Aquitania natalis* S. EVDALDI *Martyris, qui natione Italus, natus in Longobardia; cùm gloria Dei incrementa quæreret, in Gallias tranſiens, à Barbaris irruentibus impiè trucidatus, animum in ſua innocentia effudit.* Corpus *eius deinde ſignis diutius illuſtratum, hinc ad cœnobium* Riuipollenſe *inter Gerundam, & Vicum, in ipſa Vicenſi Diœceſi, tranſlatum eſt, vbi condigna veneratione habetur.* Eius Acta ex peruetuſti Legendarij Lectionibus deſumpſit, & Caſtellano idiomate ſcripſit P.F. Anton. Vincent. Domenec *Hiſt. SS. Cathalon. lib.* 1. *fol.* 44. Quæ latinitate donata offerimus.

ACTA S. EVDALDI PRESBYTERI, & Martyris, cuius Corpus adſeruatur in Eccleſia Riuipollenſi Cathaloniæ; ex Antiquis Lectionibus MS. Legendarij Eccleſiæ.

Origo. EVDALDVS *natione* Italus, *in* Longobardia *natus, parentes habuit* Lyrum, & Theodoram, *ex nobiliſſimis Gentis illius originibus, nam Pater, Comitis condecorabatur titulo; qui, & coniux, Ethnicorum & Gentilium ritus, idololatra amplectebantur. Cùm ergo* Theodora *in vtero filium* Eudaldũ *adhuc* *Matris viſio prægnãtis.* *geſtaret: noctu ſibi viſa eſt videre columnam igneam, ex ipſius aluo procedentem, & cœlum vſque pertingentem. Quod inſomnium demirata Gentilis, protinus coniugi viſionem tremebunda propalat, qui Auguribus adhibitis, re diſcuſſâ, & ſorte iactâ deprehendit, vxorem Virum parituram, Gentilibus inimicum, Chriſtianis fauorabilem, & tanquam columnam igneam, omnia, quæ Deorum numinibus parerent, vaſtantem. Cui vt malo obſiſteret Lyrus de illorum conſilio, puerulum in abſcondito loco occludi, vt à Chriſtianis* *Naſcitur.* *ſeparetur, propoſuit. Naſcitur quippe ſuo tempore infans, & illico illi* TOST *nomen imponitur. Poſt quartum verò à natiuitate diem, qui ad feſtum, & congratulationem nati aduenerant pignoris Proceres, voces in cœlo magnificas audientes, pauore ſubito contriſtati domum deſeruerunt. Quo oſtento Comes puerulum ad ruſticam domum in ſylua opaciſſima horrore conſtructam deferri à nutricibus imperauit, vbi ad vſque eius ætatis duodecimum diuerſatus* *In montem ducitur nutriendus.* *annum, Gentilium errores, abſque fidei Catholicæ cognitione, didicit.*

POSTMODVM *verò, cùm iam iuuenilis* TOSTI *ferueſceret ætas, tem-* *Iuuenis venationi deditus.* *pus in perquirendis, inſectandiſque venatu feris, abſque intermiſſione terebat. Euenit ergo, vt quadam die, cùm Damam inſequeretur, & illa veloci* *Damã inſequitur, & S. Eremitã inuenit.* *curſu montis cacumina pertingere feſtinaſſet, in Eremitorium peruenit, in quo* S. Pancratius *vitam Angelicam peragebat, ad cuius pedes prouolutam beſtiolam, auxilium contra iuuenis furorem pauida demonſtratione petentem, inſpexit. Acceſſit* Toſt, *& ſancti Eremitæ venerabilem intuitus conſpectum humili* *Ab eo fidẽ Catholicã agnoſcit, & vocatur* Eudaldus. *reuerentiâ detentus, & damulæ pepercit, & verba Sanctiſſimi audiuit Anachoretæ. Qui iuuenem in fidei Catholicæ rudimentis dimiſit inſtructum: Eo tamen pacto, vt poſt diem Octauum, in illum locum iterum adſcenderet. Paruit Sanctus adoleſcens, & die conſignato, in eremitorium rediens, à* B. Pancratio

cratio, Sacro *baptiſmate tinctus, ex tunc* Evdaldvs *vocitari cœpit. Quo facto ad oram maris vterque deſcendit: & reperta nauicula, quæ vela ventis ſolaere deſtinabat, in illam ambo conſcendunt, & peragratis illius maris circulis, in* Hiſpaniam *deuenerunt; & ad portum, qui hodie in Cathaloaia* Port-Vendres *dicitur, de nauicala deſiliêre. Vix etenim regionis illius ſolum* Evdaldvs *calcauerat, quando pœnitudine obrutus in patriam repedare conſtituit. Hoc vt agnouit S. Magiſter, ad orationem confugiens, adhuc in illa perſiſtebat, cùm lucis radius, poſt magaum fragorem, è cœlo procedens, per quaſi vnius horæ ſpatium, ſupra* S. Pancratij *caput perſeuerauit infixus. Tanto penitùs miraculo obſtupefactus* Evdaldvs, *humi prouolutus, lachrymis obortis, à Deo, & à S. Magiſtro, de concepto humiliter veniam præſtolabatur errore. Illum* B. Pancratius *amplexatur ex corde, & ne in maiorem tentationis raperetur illecebram, in illius regionis ſupercilium ipſum perduxit, vbi exiguâ conſtractâ caſâ, per quatuor temporum luſtra, vterque vitæ deditus ſolitariæ, vnanimi ſpiritu omnes virtutes ardenti ſtudio colebant. Poſtmodũ Deus illis* S. Pancratij *obitum aperuit, ex quo S. Magiſter ante eius diſceſſum* S. Evdaldo *benedictionem infundens, vitæ ritè actæ penſum alacri dormitione perſoluit. Mortuo, & ſepulto nimirùm B. ſene, Domino inſpirante,* S. Evdaldvs *Toloſam adiuit Galliæ, vbi à ſanctis Raymundo, Vincentio, & Ioanne Presbytero, ſic Numine diſponente, ſuſceptus, & in propria domo receptus eſt. Hîc euênit, quòd cùm quidam nobilis, nomine Prophanus, ſanctum inuitaſſet ad prandium Anachoretam, vnà cum alijs Dei ſeruis, eius vxor, quæ in epulis miniſterio diuagabatur, in cuius filium lactentem repoſuit, quem infeſtiſſimus ſubripuit dæmon, & in feruentis aquæ lebetem proiecit, ſuffocauit, & diſcerpſit. Quod vt inuiſit mater, lachrymabunda puerili fruſta extraxit, eáque in panno lineo inuoluens, in arcula malis plena, ſilentioſis ſingultibus ſepeliuit. Prophanus itidem re compertâ, vxoris mœſtitiam, propter conuiuarum præſentiam, prudenti conſolatione ſedauit. Protinus quæ acciderant* S. Evdaldvs *diuinâ reuelatione cognouit, & ad menſam recumbens, à ſeruo pomum ex arculâ extrahere efflagitauit. Cucurrit ad arcam ſeruus, & illâ apertâ, puerulum viuum, pomum in ſingulis manibus habentem inuenit. Tunc omnia in publicum prodidêre, infantis mors detegitur, miraculum propalatur, & omnes epulis intereſſentes gratias Deo humili ſupplicatione perſoluunt,* Toloſâ *poſtmodum* Romam, *vt SS. Petri, & Pauli Apoſtolorum limina viſitaret, cum ſocijs* Caio, Alexandro, Vincentio, *&* Honorio *perrexit, qui peregrinatione obitâ, ſocijs vale dicens,* Toloſam *repedantibus, VVandalorum regionem perluſtrare decreuit.*

In Hiſpaniâ veniunt, & Portum-Viridem adeunt.

Ibidem vitam eremiticam agũt.

S. Pancratius moritur.

Eudaldus Toloſam adijt.

Conuiuatoris filium ſuſcitat.

Romam petit.

Arrepto *ergo itinere, per triduum ſiti, & ſolis ardoribus penè ſuccumbens, à Deo deprecabatur humiliter, vt ab illis liberaretur angoribus, qui fontem ſic limpidiſſimæ aquæ, petram eructare permiſit, vt omnes circumuicinos perenni agros continuatione rigaret. Hoc inſpectabant Prouinciæ accolæ, qui cùm Gentiles eſſent, S. Virum ad Præſidem perduxerunt; à quo de fide interrogatus, & Chriſtianus repertus, pro iſta confeſſione in carcerem detruſus eſt. Mediâ nocte* Evdaldvs *à D. N. Ieſu Chriſto viſitari meruit, qui ſic carceris manſiones clarificauit, vt conterriti cuſtodes, domum relinquentes, omnia tremebundi quæ euenerant manifeſtârunt Tribuno; qui vt iſta percepit ad pedes* Evdaldi *prouolutus accedens, periculum, quo per triduum eius vxor in partus editione laborabat, aperuit.* Evdaldvs *in domum iuit Tribuni, & ſigno Crucis ſupra ægram fœminam facto ſtatim enixa, & à doloribus, & à morte liberata eſt. In tanti igitur beneficij recognitionem protinus Tribunus, & vxor, cæterique de familia Chriſto nomen dedêre. Quæ omnia ad Præſidis peruenerunt auditum, qui ſequenti die, illos neci tradere conſtituit. At Dei prouidentiâ ſucceſſit, quòd illâ nocte dæmon Præſidis filium ſuffocaſſet in lectulo, qui ad conſpectum* Evdaldi *perductus, illum ad vitam reſtituit, cùm primùm vox intonuiſſet de cœlo dicens:* Evdalde omnia quæ petieris accipies. *Quo viſo Ethnici confuſo murmure clamabant:* Magnus eſt

Fontem è petrâ extrahit.

Carceratur.

Tribuni carcerantis vxorem in partu periclitantem liberat.

Præſidis filium à dæmone ſuffocatum ſuſcitat.

Deus EVDALDI. *Poſtea Præſes cum omni ſamilia in Chriſtum credens, deuotiſſimas erexit Eccleſias, quas* B. MARIÆ *Virgini, & SS. Petro, & Paulo Apoſtolis dedicauit. Noua ſobolis regatu S. Vir apud illos per menſem quieuit, quo exacto, in vrbem* Acruzenſem, *ex Dei placito, peruenit. Illius vix dæmon, qui corpus cuiuſdam obſidebat virginis, aduentum agnouerat, quando confuſis vlulatibus perſtrepebat, dicens, ſe ab illo corpore illicò diſceſſurum, quia Dei ſeruus erat in vrbe. Illum ſedula incolarum commiſeratio conquiſiuit, & inuentum ad obſeſſam perducunt, quam* S. EVDALDVS *à dæmonis non ſolum liberauit anguſtiis, ſed & dæmonem conſtrinxit, vt publicè ſateretur, quòd nullus præter Chriſtum, Deus inueniretur, & eſſet; quin potiùs Apollinis, & aliorum Deorum ſimulacra, dæmonibus plena eſſe, inuitis ſuſurris proteſtatus eſt. Quo audito, incolæ, exciſis idolis, per baptiſmi primam tabulam ad Eccleſiæ portum è naufragio humili confeſſione pertingunt.*

Aliò perrexit, vbi dæmoniacã liberauit.

HOC *opere perfecto* S. EVDALDVS *in aliam vrbem* Faſte *nomine inſignitam, tranſcendit, prout illi Deus prædixerat. Ad quam, vt acceſſit, inuenit, quòd quædam animalia venenata, quotannis vrbem ingredientia, omnes pueros atroci ferocitate iugulabant, & tunc temporis eadem fecerant, tanta horribilitate, vt per plateas, & vrbis vias, innumera infantium occiſorum cadauera ſpectarentur. Omnia vt agnouit S. Vir, Proceribus populi dixit:* Si vultis Chriſti fidem amplecti, in æternum hæc plaga ceſſabit, & filij veſtri demortui ad vitam protinus reducentur. *Illi vnanimi deliberatione reſpondentes, dixerunt:* Si hæc facis, & Nos, quæ petis, agemus. *Tunc* EVDALDVS *congregato omni populo, fidem Euangelij prædicauit mirificè, & ſermone confecto, profundâ voce exclamauit:* O vos pueri, qui ſub vmbra mortis quieſcitis, ſurgite, & Dei Chriſti mirabilia concinite. *Tunc quotquot ſerorum dentibus mortui iacebant, ſteterunt, & vno contentu Deum magnificare cœperunt, cuius gloriam, & inferni pœnas ſatebantur enixè. Demum S. Vir illa animalia in deſertum amandauit, quo facto, ciuitas ex tunc libera ab illo damno in poſterum miraculosè permanſit. Erat ergo tunc temporis Hunnorum Rex VVilhielmus, cui illa ciuitas parebat, qui inſtructus de* S. EVDALDI *mirabilibus, illum cum alijs primoribus vrbis iam fide imbutis, coram ſe accerſiri iuſſit, quos vt in eius ſtitit conſpectu, & quanto animo fidem Chriſti confitebantur intrepidi, omnes in carceris ergaſtulo includi præcepit. Adueniente noctis ſilentio* S. EVDALDVS *à Domino cognouit, quanta in ipſum Tyrannus ille erat executurus ſupplicia, ideo ad conſtantiæ perſeuerantiam magna fuit confortatione inuitatus. Alterâ die iterum coram Rege adductus S. Presbyter, cùm à fide dimoueri non poſſet, flagellis cæſus, & ferreis vngulis dilaniatus, in carcerem reductus eſt, poſtquam in eius præſentia Tres Epiſcopi, per occipitium linguis extractis, & cæteri Chriſtiani capitibus abſciſſis, barbarâ immanitate plecterentur. Ergaſtuli vix horridum ſpelæum S. Martyris corpus diſſectum recepit, cùm mediâ nocte Chriſtus illi Angelicis comitatus choris apparuit, cuius ſolamine lætus, priſtinam ſanitatem recepit. Demum itaque ad Regis præſentiam iterum eſt delatus, qui cùm Agouiſtam Catholicum, valetudinis tàm citò reſtitutum, in Fide firmiorem, & in periculis lætabundum inſpiceret, illum bigis diſtractum, in ignem conijci imperitauit. Arripuêre igitur Martyrem Satellites, vt ad equorum alligarent caudas, ſed repentè equi mortui ceciderunt. At Rex proteruiâ excæcatus illum in rogum præcipitari viuum iuſſit, ſed creſcente diuinitus igne, Regem, & omnes eius miniſtros vorax flamma conſumpſit, &* S. EVDALDVS *liber euaſit; quo miraculo omnes Ciues ad fidem conuerſi ſunt. Rege quippe, vt diximus, mortuo, in eius locum Hunni Attilam Regis occiſi germanum ſufficiunt, qui eum ſceptro fratris, in Martyrem odium acquiſiuit. Itaque* S. EVDALDVM *plumbatis cæſum, & potione ænei liquefacti (à qua ſigno crucis indemnis euaſerat) propinatum, decollari, & in ſpeluncam perduci mandauit. Quod vt fecêre miniſtri, à nullis potuit fidelibus ſacrum corpus, etiamſi exquiſitè quæſitum, detegi; donec S.* Ioannes *Presbyter ſtella luminе illuſtratus, illuc deuenit, & S. Martyrem*

Vrbem aliã ingreditur, vbi animalia quotannis pueros iugulantia, necauit.

A Rege vocatus carceratur.

Cruciatur.

Miraculũ.

Aliud.

Vbi mortuus ſepelitur, ſed poſtmodum inuentus eſt viuens.

ex

ex latebroſo illo extraxit cubiculo, vbi Dei prouidentiâ ſeruatum, & viuum poſt triginta dies mirabiliter inuenit. Protinus ex Dei præcepto Toloſam reuertentes, per aliquot dierum terminum orationi vacantes, vitam vnanimiter tranſegerunt.

DEMVM VValamirus Gothorum Dux, & Attila Hunnorum Rex ob famam & famem auri, & argenti Hiſpaniæ, illuc deſcendere decreuerunt; ideò copijs militum coadunatis, iter aggreſſi ſunt. Hoc medio tempore, Dominus apparuit EVDALDO, & illum de vicinâ morte, per Gothorum manus, fecit certiorem, confortauitque. Quo facto, S. EVDALDVS Caput S. Saturnini in Hiſpaniam ad Vrgelenſe territorium aduexit, vbi Eccleſiam conſtruxit, in qua ſacrum pignus honore debito collocauit. Pòſt in Galliam reuerſus ad vrbem Aquenſem VValamirum Ducem, ſeu Gothorum Regem inuenit, à quo tentus, & in carcerem coniectus, vt Arianorum hæreſim ſuſciperet, varijs eſt perſuaſionibus impetitus. At cùm illorum S. Presbyter irrideret commenta, in dolio clauis contexto, quorum cuſpides intra dolij cauum tranſeuntes punctorum innumerabilem compaginem conficiebant, incluſus eſt. Illic per Triduum in Oratione ſæuiſſimi martyrij cruciatus ſuſtinuit; ſed Dei fauore nutritus, & roboratus, vt ad maiora meriti capeſſenda libamina properaret, ſeruatus eſt. Poſthac, ſatellites è dolio ſanctum extorquentes Presbyterum, cùm adhuc viuum, præter opinionem, aſpicerent; alij illius venerabile Caput clauis configunt, alij Cerebrum mucronibus tranſuerberant, & alter furoris bile deſperatus inſanâ, gladiolo Cor amoris ſauctum transfodit, cuius vulnere, ſpiritus ille, qui tot agonum ſuſtinuerat palæſtras, triplici coronâ martyrij redimitus, ad manſionem euolauit æternam, V. Idus Maij Anno Domini CCCC.LII. cùm ſolùm ad XLVI. annos perueniſſet ætatis, imperante Marciano. Eius ſacrum CORPVS pro tunc moderatè ſepultum creditur, eo quòd Vrbs Aquenſis in poteſtatem deuenerat Arianorum: Aſt poſtmodùm Anno D.LXXXI. ad Eccleſiam S. Vincentij honorificè tranſlatum, à fidelibus ſuis magnâ in poſterum veneratione ſeruatum. Sed demum currente Anno DCCCC.LXXVIII. ſacra B. Presbyteri, & Martyris pignora, D. Borrello Barcinonis Comite, in Ripollenſe Cœnobium Cathaloniæ, per Indiſclum illius Monaſterij Abbatem aducta, & honorificè collocata, innumera Deus S. EVDALDI interceſſione miracula patrat. Nam è ſuis lipſanis ſuauis paſſim odor eſurgit, qui lingua ſanat contagia, dæmonia eijcit, febres expellit, ſubitaneâ morte correptos ad vitam reuocat, cæcis viſum, paralyticis greſſum, & ſurdis auditum mirabiliter impartitur; & denique ſuum ſanctiſſimum Nomen peierantibus vindictam ad oculum comminatur.

Hiſpaniam iterū adyt.

In Gallias repedat, vbi carceratur.

Cruciatur.

Moritur.

Pignora in Hiſpaniam transferuntur.

Frequenter miracula patrat.

En ACTA, provt illa refert Anton. Vincent. Domenec, licèt aliquibus eliminatis; quæ ad Tranſlationem pignorum ſacrorum ſpectant, & ſuis locis ſubiiciemus infra; videlicet die XIV. huius Menſis, & Tom. IV. die IX. Auguſti. Nunc quia aliqua in ecphraſi contenta elucidationem, & ſymbola deſiderant, vt liquidò de eorum veritate pateſcat, breuiter illa explanare conabimur.

PRIMVM, quod ſe offert inueſtigandum, procedit ex relatione ACTORVM, quâ dicitur, S. EVDALDVM conceſſiſſe in vrbem FASTE nomine, cui Rex Hunnorum VVillelmus præerat, frater Attilæ poſtmodùm ſucceſſoris in Regno. Quæ omnia mera commenta ſapiunt, nam quâ Orbis parte FASTE ciuitas ſit, nondum diuino; nec quis iſte frater Attilæ Regis VVillielmus: quia ſi credimus Iornandi lib. 1. Rer. Geticar. Attila patre genitus Mundzucco tres habuit germanos fratres Octar, Roas, & Bleta. Priores duos ante Attilam (proſequitur) Regnum Hunnorum tenuiſſe narratur, quamuis non omnino cunctorum. Eorum ipſe poſt obitum cum Bleta germano Hunnorum ſucceſſit in Regnum. En Attilæ fratres; quorum nullus VVillelmus vocitatus præſignatur; & quod plus eſt, quòd nullibi aliquid de morte iſtius fratris deceſſoris Attilæ, provt in Actis refertur, inuenitur. Sed licèt iſta ſic concepta ita ſe habeant, attamen, vt relationi aliquid deferamus, crederem hunc VVillelmum, de quo in Actis, fuiſſe Bletam, quia morte violentâ occubuiſſe conſtat ex eodem Iornand. d. lib. 1. his verbis agens de Attila: Bletâ enim fratre fraudibus perempto, qui

Qui fratres Attilæ fuere?

magnam

magnam partem regebat Hunnorum, vniuerſum ſibi populum ſubiugauit. En *Bleta* violenta mors; & quam *Iornandes* fraudibus executam proponit, fortè Dei vindictâ, igne rogi, quo Martyrem comburere ſatagebat, combuſtus occubuit, eandem fuiſſe credere nullus prohibet. Nec in nomine eſt cur ſcrupulis torquearis, quia illud apud varios Scriptores variè coagulatur, nam alij *Blebam*, alij *Bellam*, alij *Budam*, alij *Bledam*, vt apud Baron. *tom.6.Annal.Eccleſ. Ann.*444.*fol.*25. Hermann. Contract. *in Chron.* *Ann.* 440. *n.* 21. Bledlam vocitant: ideo inter tot variantes lectiones, quid mirum ſi Scriptor vetuſtiſſimus Actorum, etiam in lectione nominis variaſſet.

Quis VValamir Dux Hunnorũ? SECVNDVM quòd in Actis illuſtrandum venit, verſatur circa Ducem illum VValamirum qui S.Presbyterum cruciauit, de quo hæc Iornand. *d.lib.*1.*Rer.Get.* agens de irruptione *Attilæ* contra Gallias: *Nam perpendens* Attila *ſugacitatem ſuam, eum, &* VValamirum *Oſtrogothurum Regem ſuper cæteros Regulos diligebat. Erat namque* VValamirus *ſecreti tenax, blandus alloquio, doli ignarus.* Iſte, vt inquit Paulus Diacon. *lib.*15. *Rer. Roman.* cum *Attila* aduerſus Viſigothos, & Romanos in Gallias tranſcendit: ex quibus liquet, quòd illo tempore S. Presbyter *Aquis* martyrio ab *VValamiro* coronaretur: ita vt Actorum ecphraſis omnibus ſuis conſtans partibus conſpiciatur.

Quis Annus agonis? TERTIVM verſatur circa *Annum*, & cùm iſte CCCC. LII. conſignetur in Actis, nunc conuenit inueſtigare, an ita fuerit, vt hiſtoricæ adhæreamus veritati. Cui dubio crederem mendum irrepſiſſe in Actis, & Anno CCCC. LI. hoc martyrium eueniſſe credendum eſt. Hoc patet, quia ferè omnes, qui de *Attila*, & *VValamiro* in Gallias irruptione pertractant, hanc eueniſſe ad Annum Domini CCCC. LI. quo victus in Campis Catalaunicis ab Ætio, fugâ vitam ſeruauit; ita vt in poſtrerum in Galliam non ingrederetur; ergo ad hunc Annum, non ad ſequentem martyrij tempus conſignandum erit: maximè cùm, vt notat Baron. *Annal. Eccleſ. tom.* 6. *Ann.*451.*fol.*136. hoc eodem anno *Attila* & *VValamirus* Aquitaniæ vrbes depopularentur, inter quas AQVÆ, vbi martyrium compleuiſſe dicitur; prout & *Regium* S.Proſperi Aquitanici patria; de cuius clade, illo eodem anno, ab ipſis Tyrannis factâ, ſic his verſibus agit, apud eundem Baron. *d. Ann.* 451.*fol.*136. in editione Romanâ.

Cúmque animum patriæ ſubijt fumantis imago,
Et ſtetit ante oculos quicquid vbique perit:
Frangimur, immodicis & fletibus ora rigamus:
Dúmque pios agimus, vertimur in querulos.

Hinc emendabis in Actis agonis Annum, & loco CCCC. LII. repones CCCC. LI. vt Hiſtoricæ veritati adhærens, prorſus errata deſpicias.

Ripolli Topographia. RIPOLL. Oppidum in *Cathalonia Hiſpaniæ* diœceſis *Vicenſis*, quod olim dictum ferunt aut RECCOPOLIS, aut RIVIPOLLENS. Horum nominum etymon, his ex cauſis eliciunt Scriptores. Qui enim RECCOPOLIM vocitant, aſſerunt *Leouigildum* Gothorum in *Hiſpania* Regem, ſiue *Reccaredum* filium vrbem condidiſſe, cui nomen Principis appoſuêre, hâncque fuiſſe in *Cathalonia* extructam vbi nunc RIPOLL Oppidum voce à RECOPOLI decurtatâ, quaſi *Recaredi*

Etymon. *vrbs.* Huius etymologiæ argutiam ſequuntur Petrus Anton. Beut. *Hiſtor. Hiſpan.* 1.*p. c.*17. Stephan.Garibay.*Compend.Hiſtor. lib.*8. *c.*21. & Franc. Com. *c.*9. relati à Ieronym. Pujad. *Hiſt.Cathal.lib.*6. *c.*59. *fol.*303. licet Medin. *de Vrbib.Hiſpan.*1.*p.c.*74. Villadam. *c.*93. Moral. *lib.*11.*c.*68. & Marian. *lib.*5.*cap.*11. Situm *Reccopolis* non in *Cathalonia*, ſed in confluenti fluminum *Tagi*, & *Auæ*, vbi nunc oppidum ALMONAZID conſtituunt.

QVI verò RIVIPOLLEM appellitant, contendunt dictam, ob fluuiorum abundantiam, & confluentiam, quia in ſitu Oppidi huius *Ther*, & *Braſer* flumina conueniunt, & in vnum coagulantur. *Ieronymus Pujades* primæ opinioni innixus cætera reſpuit, quem videas.

Aquenſis vrbis Topographia. AQVIS. Vrbs olim AQVÆ TARBELLICÆ cognominata, Ciuitas Epiſcopalis in

in *Aquitania Vaſconum* inter *Auſcios*,& *Boionam*. De ea Itinerar. Antonin. apud Simlerum *fol.* 198. & apud Zuritam *fol.* 103. hoc ordine *de Hiſpania in Aquitaniam*, *ab Aſturica Burdigalam*.

Summo Pyrenæo.	M. P. XVIII.
Imo Pyrenæo.	M. P. V.
Caraſa.	M. P. XII.
† *Aquis Tarbellicis*.	M. P. XIX.
Moſconnum.	M. P. XVI.

Abrahamus Ortel. *in Theſaur. Geograph.* verb. TARBELLA, hanc vrbem hodie AQS vulgo vocitari contendit ex Ioſepho Scaligero auct. dam. *in Lection. Auſonian. lib.* 1. *c.* 6. vbi pulchrè de huius vrbis agit topotheſia: A quo hanc accipe Inſcriptionis Romanæ epigraphen.

NVMINI. AVGVSTI.
SACRVM.
SECVNDVS. SEMBEDONIS.
FIL. · NOMINE.
VICANORVM. AQVENSIVM.
ET. SVO. POSVIT.

Aubert. Myr. *in Not. Epiſcopatuum Orbis lib.* 4. *fol.* 197. & *lib.* 5. *fol.* 243. hanc vrbem AQVAS-AVGVSTAS vocat, cuius Sedem ſub Archiepiſcopo *Auſcenſi* conſtituit.

TRANSLATIO SS. VINCENTII, & Sororum Martyrum.] Anceps, licet pia contentio eſt inter aliquot *Hiſpaniæ* Eccleſias, circa verum locum, quo ſacra horum Sanctorum Martyrum lipſana requieſcant. PRIMA, & princeps eſt ABVLA, in cuius campo ſanctiſſimi pugiles, & pro Chriſti fide ceruices viriliter tradidêre, & corpora ibidem ſepulta ciuibus opem continuis obtulere temporibus, & adhuc feliciter impartiuntur. SECVNDA eſt vrbs LEGIO, quæ à tempore *Ferdinandi I.* cognomento *Magni*, Caſtellæ, & Legionis Regis, Sanctorum exuuias ex vrbe *Abula* aduectas, ob illius deſolationem, habere contendit. TERTIA eſt ARLANZA, cuius Cœnobij Monachi aſſerunt, quòd hæc beatiſſima Martyrum pignora poſſident, priuilegio ipſius Regis *Ferdinandi*, licet primò *Legionem* tranſlata fuiſſent. Vniuſcuiuſque Vrbis fundamenta ſubiiciemus, quibus cognitis iuſtitiam partium *Lector* eruditus agnoſcet, vt iudicium proferat monitus.

B. Opiniones circa ſepulturæ locum. I. Abulenſium. II. Legionenſium. III. Arlanzenſium.

ABVLA quæ in hoc ſtadio primum locum tenet, pro ſe offert antiquiſſimam poſſeſſionem, quâ contendit, ſe, poſt illorum agonem, tumulaſſe Corpora Sanctorum huiuſmodi, in Eccleſia ſuo nomini dicata, expenſis illius *Hebræi*, qui ob miraculum ſerpentis factus Chriſtianus, Baſilicam illam mirificè cõſtruxit, vt Sanctorum Acta referunt. Gothorúmque tempore ibidem extitiſſe, vt per ambitum S. Braul. Cæſaraug. *in Addit. ad Maxim. n.* 5. refert. ITEM eadem vrbs pro ſe oſtendit priuilegia *Ferdinandi III.* cognomento, *Sancti*, de Anno M.CC.LII. *Alphonſi Sapientis* Anno M.CC.LXXX. & *Ferdinandi IV.* Anno M.CCC.II. per quæ nonnulla concedunt eidem Eccleſiæ ob reuerentiam Sanctorum Martyrum VINCENTII, & Sororum, *quorum* CORPORA (inquiunt) *ſepulta in eadem Eccleſia iacent*. Quæ omnia referunt P. F. Ludouic. Ariz *Hiſt. Abulenſ.* 1. *p.* §. 9. *fol.* 32. M. Ægid. Gonzal. Reg. Chronograph. *tom.* 2. *Theatr. Eccleſ. Hiſp. fol.* 228. Anton. Cianca *Hiſt. S. Secund. lib.* 1. *c.* 21. *fol.* 41. ITEM pro ſe allegat celebre illud miraculum ab ipſo *P. Ariz* recenſitum *d.* §. 9. *fol.* 32. vbi aſſerit, quòd *D. Martinus de Vilches* Epiſcopus *Abulenſis*, vt harum opinionum de exiſtentia ſacrorum Corporum in Eccleſia ſupradicta ſedaret inuolucra, decreuit, poſt ieiunium, & proceſſionem, ſarcophagum S. VINCENTII, quo eius ſacra lipſana requieſcere fama erat, aperire; & ſic Sacro cõfecto, ſacerdotalibus infulis indutus, præſentibus clero, & populo, lapidem remouere incæpit, & conſpecto in ſepulchro foramine, per illud manum, vt corpus attrectaret, immittens, illam ſanguine cruentatam recenti mirabiliter extraxit, qui ſanguis, vt in poſterum huius veritatis teſtimonium futuris ſeculis perhiberet, manu cruentatâ tabellam inunxit, quâ digiti ad viuum impreſſi rei geſtæ ſymbolum manifeſtant. Quam tabellam digitis ſanguineis tinctam vidit *Illuſtriſſ. Dominus, ac Dominus meus, D. Didacus de Arze Reynoſo Anno M.DC.XXXVIII. tunc Epiſcopus Abulenſis*; & *Ego*, qui eius *Prouiſor & Vicarius Generalis* eram, cum ipſo vidi.

Pro Abula teſtimonia. I. II. III.

DENIQVE

IV. Deniqve exiſtentiam ſacrorum pignorum probat hæc vrbs, ex antiquo, & memorato more veterum *Hiſpanorum*, quo, vt agnoſceretur an aliquis fidem fregiſſet, in vſu fuit, vt duceretur ad ſepulchrum S. Vincentii ille homo, de cuius fide dubitabatur, qui tacto manibus ſarcophago iuramentum emittebat, de fidelitate obſeruatâ; ſi verò mendacium iuramento firmabat, ex tunc manus, & brachium paulatim areſcebat. Quod iuramentum tanquam ſcandalis plenum prohibuerunt Reges Catholici *in l.67.Tauri.* Hactenus Abula.

Pro Legione monumenta.

I. Legio quæ ſecunda vrbs eſt in hac contentione piâ, tantum pro corpore S. Vincentii decertat, mota ex Pelagij Ouetenſis *Chron. in Ferdinand.Reg.fol.*75. aſſerentis. *Iſte fecit ſecundam* Tranſlationem *SS. Martyrum.* Vincentii, Sabinæ, & Christetæ *ab Abula.* Vincentii *in* Legionem; Sabinæ *in Palentiam,* Christetæ *in Arlanza in S. Petrum.* Quem ſunt ſequuti Roder. Toletan. *Hiſt. Hiſpan. lib.6. cap.*13. & Alphonſ. Sap. *in Chron. General. Hiſpan. 2.p. cap.*53. & hoc ſimiliter probat ex Inſcriptionibus duabus, quæ adhuc viſuntur in Cænobio S. Iſidori Legionenſi; quarum prima, quæ extat in oſtio clauſtri, quo patet ingreſſus ad Sepulchra Regum, ſic ſe habet.

II. *Hanc, quam cernis, Aulam* S. Ioannis Baptiſtæ, *olim luteam, nuper Excellentiſſimus* Fredenandvs *Rex, &* Sanctia *Regina ædificarunt lapideam, Tunc ab vrbe* Hiſpali *adduxerunt ibi corpus* S. Isidori *Epiſcopi in dedicationem Templi huius die* XII. *Kalend. Ianuarij, Era M.C.I. Deinde in Era M.C.III. Sexto Idus Maij adduxerunt ibi de vrbe* Abila *Corpus* Sancti Vincentii *fratris Sabinæ, Chriſteteſquè,* &c.

III. Secunda Inſcriptio legitur in ipſiſſimo tumulo *Ferdinandi* Regis, qui intra Capellæ Regum planum conſpicitur, vbi literis Gothicis pulcherrimis huius *Tranſlationis* memoria recenſetur.

H. eſt tumulatus Fernandvs Magnus, *Rex totius* Hiſpaniæ, *filius* Sanctij *Regis* Pyrenæorum, *&* Tholoſæ. *Iſte tranſtulit Corpora Sanctorum in Legione* B. Iſidori *Archiepiſcopi ab Hiſpali;* Vincentii *Martyris ab* Abila, *& fecit hanc Eccleſiam lapideam, quæ olim fuerat lutea,* &c.

Hæc ſunt monumenta, quæ pro ſuæ opinionis fundamine *Legionenſis* profert, & allegat Eccleſia & vrbs; quapropter hoc die Translationis feſtiuitas apud ipſos colitur, vt videre eſt in eius antiquo *Breuiario*, referuntque Ludouic. Ariz *d, Hiſt. Abulenſ.* §.9.° *fol.*36. P.F. Anton. de Yepes *in Chron. Benedict. tom.6. Cent.6. Ann.*1063.*c.*5.*fol.*209.*col.*4.

Pro Arlanza fundamina.

I. Arlanza verò in ſuo *S. Petri Cænobio* habere omnium *Trium Fratrum Martyrum* ſacra pignora contendit, & pro eius ſententiâ ſequentia exhibet fundamenta. Primvm ex vetuſtiſſima relatione, in pittacio pergamineo ſcripta intra thecam aſſeruatam in Capella *SS. Martyrum*, quæ in Eccleſia dicti Cœnobij erat, cùm horum Sanctorum lipſana in aliam arculam elegantiorem Anno M.D.LXXI. tranſlata ſunt, vbi hæc verba recenſentur:

In hoc tumulo iacent SS. Martyrum Vincentii, Sabinæ, *&* Christetæ *fratrum* Corpora, *qui à Daciano imperatore, in ciuitate* Abvlensi *martyrio Coronati ſunt, & magnis ſupplicijs afflicti, Anno Domini* ccc.vii. *Poſteà verò cùm Mahometorum Tyranni Sanctorum Templa, & Reliquias prophanarent,* Ferdinandvs *Rex huius nominis* I. *in hoc* Arlancense *Monaſterium, Ordinis S. Benedicti tranſtulit, admonitis primò ab Angelo* SS. Dominico Silenſi, *&* Garſia Arlanzenſi *Abbatibus, vt Sanctorum* Corpora, *quæ* Abvlæ *inhoneſtè tenebantur, ad hoc* Arlanzenſe *Monaſterium, vbi condigno honore ab incolis colerentur, transferenda curarent. Vnde idem Rex* Ferdinandvs *pòſt, adiunctâ ſibi magnâ Epiſcoporum, & Abbatum, cæterorumquè Chriſtianorum copiâ, ab* Abvla *ad hoc inſigne* Arlancense *Monaſterium detulit, vbi veriſsimè omnia* SS. Sabinæ, *&* Christetæ *Virginis* Ossa *requieſcunt.* Vincentii *verò* Capvt *cum aliqua Oſſium parte, in* Legionem *ciuitatem ad* S. Iſidori *Epiſcopi Eccleſiam adornandam ſecum aſportauit, maiori Reliquiarum parte eiuſdem Martyris in hoc* Arlanzensi *Monaſterio relictâ, vt ſimul cum ſororibus*

ribus, ab incolis huius prouinciæ, debito honore colerentur.

Et ita inuenta ſunt lipſana Anno M. D. LXXI. vt refertur in auctographo à duobus Notarijs confecto, quod ad literam exſcripſit Anton. de Yepes *d. tom. 6. Scriptur. 29. fol. 474. col. 2.*

SECVNDVM deducit *ex Hiſtoria MS. S. Dominici Silenſis cap.* 8. quam Nos infrà dabimus *Tom. 6. Die XX. Decembr.* vbi à Coætaneo Scriptore hæc verba referuntur: *Tempore* FREDELANDI *Regis* Hiſpaniarum *glorioſi, & ſtrenuiſſimi, præfuit Monaſterio S. Petri de* ARLANZA, Garſias *Abbas, Vir omnino vita venerabilis, & felici perſeuerantia memorabilis, cui per viſum diuinitus eſt reuelatum, vt de ciuitate* Hiſpaniæ, *quæ vocatur* ABELA, *transferret Sanctorum Martyrum* VINCENTII, *& Sororum ſuarum* SABINÆ, *&* CHRISTETÆ *Corpora illic negligentiâ poſita. Quod etiam factum eſt præeunte Domini gratiâ, & adminiſtrante ſupradicti Abbatis labore, & induſtriâ. Huic ſacra glorioſorum Martyrum* TRANSLATIONI *adfuerunt totius prouinciæ venerabiles, ac Deo digni Epiſcopi cum Abbatibus, & cum clericis omnis Eccleſiaſtici Ordinis, cum conuentu Principum, & nobilium, ac virorum plebeiorum, & vtriuſque ſexus populorum.* Huius actionis ecphraſim, *carmine* vulgari *Caſtellano*, vt illa ferebant tempora, traduxit Gundizaluus Berceo *in Vita S. Dominici*, cuius fecimus ſupra mentionem. Rythmus ipſe quantam antiquitatem præſeferat, ex ipſo cognoſces, vt noſtrorum illius ſeculi *Poetarum* ſincerum ſpiritum demireris: II.

POr amor que creades que vos digo verdad,
Quiero vos dar à eſto autoridad,
Como fo el Profeta, fablò certenidad,
Por onde fo afirmada la ſu gran ſantidad.
San VICENTE *auia nombre vn Martir anciano,*
SABINA, *y* CHRISTETA *de ambas fo hermano,*
Todos por Dios murieron de violenta mano,
Todos yazien en Auila, *non vos miento vn grano.*
El Rey Don Fernando *ſiempre amò bondad,*
E metie en comprirlo toda ſu volundad,
Aſignò de traerlos à mejor ſantidad,
Eme tellos en tumbas de mejor honeſtidad.
Aſinò vn buen conſejo eſa fardida lanza,
Traerlos à San Pedro, *que dicen de* Arlanza,
Con eſe buen viento abrien mejor confianza,
Serien mejor ſeruidos ſien ninguna dubdanza.
Auia ay vn Abad ſanto, ſieruo del Criador,
Don Garcia *por nombre de bondad amador,*
Era del Monaſterio cabdillo, y ſeñor,
La grey demonſtraua qual era el Paſtor.
En viſion le vino de fer vn myſterio
De aquellos Cuerpos ſantos, que an tan gran imperio,
E que los deſenterraſe del viuo cementerio,
E que los adujeſe para el ſu Monaſterio.
Fablò con el Rey, al qual de Dios bon poſſo,
At qual dicen Fernando, *Principe muy precioſo,*
Tobolo por buen ſeſo, è por fecho famoſo;

No ſo para complirlo el Abad pereZoſo.
Conuidò los Obiſpos, è los Prouinciales,
Abades, è Priores, è Monjes clauſtrales,
Diaconos, è Preſtes, è otras perſonas tales,
E del Señorio todos los Mayorales.
Foron y Caualleros, y grandes InfanZones,
De los pueblos menudos, mujeres, è varones;
De diuerſas maneras eran las proceſiones;
Vnos cantauan laudes, otros deZien canciones.
Aduxeron el Cuerpo de Señor S. VICENTE,
E los de ſus hermanas honrrando toda gente:
Todos cantando laudes à Dios Omnipotente,
E ſobre pecadores, ſiempre coſmente.
Condeſaron los Cuerpos otro dia de Mañana
VINCENCIO, *è* SABINA, *è* CRISTETA *ſu hermana*
Metieronlos en tumba firme de gana
Facia gran alegria eſa gente Caſtellana.
En eſta Tranſlation *deſtos tres hermanos*
Fueron muchos enfermos de dolores ſanos,
Los vnos de los pies, los otros de las manos,
A Dios dando laudes Chriſtianas, y Chriſtianos.

Eadem ſoluto ſermone reperiuntur in quodam antiquo *Codice MS.* vt refert D. Prudent. de Sandoual. *in Hiſtor. S. Petr. de Arlanz. fol.* 351. vbi hæc verba vetuſto Caſtellano idiomate: *Era Abad deſte Monaſterio* de San Pedro de ARLANZA, *que aſimiſmo ficiera el Conde Fernan Gonzales, el muy Reuerendo Abad* Don Garcia, *Varon de encomparable herbor, è de gran alteza de perſecion, y exemplo muy lucido de toda bondad: el qual eſtando con ſus Religioſos en ſu refectorio el Viernes en dolencias, comiendo pan, è bebiendo agua, faciendo la ſeñal de la Cruz ſobre el vaſo, ſe torno el agua en vino. Al qual por viſion Angelica le fue reuelado, que transfirieſe los Cuerpos de* S. SABINA, *&* S. CRISTETA, *&* S. VINCENTE *ſu hermano, los quales eſtauan en* AVILA *pueſtos en negligencia, al Monaſterio de* S. Pedro de ARLANZA. *El qual Auiendo conſejo con* S. Domingo, *acordaron entramos, que lo ficieſen ſaber al Rey Don* Fernando. *E aſi conuocaron al Reuerēdo Ximeno Obiſpo de Burgos, è al muy hõrrado Don Sancho Abad de S. Pedro de Cardeña; los quales todos juntos fueron al Rey Don* Fernando, *è le fallaron poblando à* Zamora, *y cõ el à Don Aluito Obiſpo de Leon, è à Don Ordoño Obiſpo de Aſtorga, y al Obiſpo de Palētia, y al Cõde Don Nuño de Lara, y à Don Fernãdo, y à Don Pedro, y à Don Aluar Fañes los quales contarõ al Rey la ſuuenida, y reuelacion: el qual mucho gozoſo ſe partio con todos ellos de* Zamora *para* Auila, *y ſegun la viſion viſta fueron fallados los Santos, è dende tomados, fueron trauſladados al Monaſterio de* S. Pedro de Arlanza Qui etiam D. Prudentius de Sandoual *ſupr. d. Hiſt. Arlanz. fol.* 348. plura priuilegia Regum profert hanc *Tranſlationem* teſtantia: prout & fecit P.F. Anton. de Yepes *d. Cent. 6. cap. 5.* qui *fol.* 211. ſatisfacere conatur argumentis ab *Abulenſibus* meis in contrarium adductis, & tandem pro concordia illud medium adducit, quod in ſimili dixerat Paulus Diaconus *Hiſtor. Longobardor. lib. 6 cap. 1.* referens Gallorum pietatem, quâ ſuffulti *Corpus S. Benedicti* ex Monte *Caſino* ſimulatione auferentes in ſuam patriam aſportarunt; nimirum ARLANZENSES *oſſa venerabilia detuliſſe; carnem verò & cætera membra quamuis fluxa* Abulenſibus *reliquiſſe*: quæ potiora ſunt, & per ea Dominus illa, quæ referuntur, miracula perfecit.

HÆC,

Hæc ſunt quæ de hac TRANSLATIONE elicere valuimus, & quæ pro qualibet vrbe, & Monaſterio monumenta recenſentur. Attamen DVO hîc adnotare placuit ad elucidationem auctographorum ſuprà memoratorum: ALIVD eſt, vt quid licentia Regis deſiderabatur, ad transferenda CORPORA Sanctorum, ita vt opus fuiſſet *SS. Dominicum*, & *Garſiam*, Regem adire? Cui dubio notandum eſt ex Imperatorum reſcripto *in l. Nemo, C. de Religioſ. & ſumpt. funer.* nemini licere humanum corpus ad alium locum transferre ſine Auguſti affatibus. Quod & à Patribus Concilij Moguntini *cap.* 15. comprobatum credimus ex illis verbis: CORPORA *Sanctorum de loco ad locum nullus transferre præſumat, ſine conſilio* Principis, *vel Epiſcoporum, Sanctaquè Synodi licentiá.* Quæ verba tranſtulit Gratianus in *c. corpora, de Conſecrat. Diſtinct.* 1. vbi gloſſ. verb. *Principis*, proſequitur: *Cùm hoc* (ſcilicet SS. Corporum Tranſlatio) *eſſe non poteſt ſine ſcandalo ſi fieret ſine conſilio* Principis, *& ſpecialiter de Eccleſiis, quarum eſt Patronus.* Exempla qui velit adeat Ioannem Ferrandum *in Diſquiſit. Reliq. lib.* 1. *cap.* 7. *fol.* 217. ALIVD eſt circa morem iuriſiurandi ad Reliquias Martyrum, de quo quia plura agemus *infra Tom.* 5. *Die XXVII. Octobr.* hic tantum Scriptorum de hoc agentium nomina per remiſſionem exponemus. Gretſer. *de Cruc. cap.* 83. *lib.* 1. *& lib.* 2. *cap.* 17. *&* 21. *& lib.* 5. *Paralip. fol.* 83. *& ſeq.* S. Auguſt. *Epiſtol.* 137. S. Greg. Pap. *Hom.* 32. *in Euang. & lib.* 11. *Epiſt.* 10. S. Gregor. Turon. *de Glor. Martyr. lib.* 2. *cap.* 38. Plura etiam congerit Amicus Noſter Ioann. Ferr. *d. Diſq. Reliq. lib.* 2. *cap.* 13. *fol.* 475.

Licentia ad transferenda corpora Sanctorum requiritur, & quare.

Iurare ad corpora Sanctorum in vſu fuit.

QVARTO IDVS MAII.

DIES XII.

A. *In Diœceſi* CALAGVRRITANA *Hiſpaniæ apud* Rucones S. DOMINICI *cognomento* CALCIATENSIS, *qui cùm Religionis cucullam induere ſatageret, &* B. Æmilliani *fratribus adhærere percuperet, ab eis exploſus*, S. Gregorij Oſtienſis *diſcipulus factus, eius eſt veſtigia ſecutus, donec ab eo diuiſus, ſyluam arborum denſitate confuſam ſternit, hoſpitium ædificat, viam aperit, quâ peregrini* Compoſtellam *tutò procederent, pontem extruit, & vrbem; & miraculis tandem clarus obdormiuit in Domino.*

B. *Apud* PORTVM-VIRIDEM *Cathaloniæ in Hiſpania*, S. PANCRATII *Eremitæ, qui ex* Italiâ *ortundus, cùm apud* Longobardiam *ſeceſſiſſet*, B. Eudaldum *ad fidem conuerſum, in Chriſti præceptis inſtruxiſſet, è patriâ extraxiſſet, & in* Cathaloniam *nauigaſſet, ibidem per aliquot annos vitæ ſolitariæ incumbens, de morte conſcius, ad vitam illuſtris Confeſſor properauit æternam.*

C. NVMANTIÆ *in* Hiſpania Tarraconenſi *feſtum* Tranſlationis *ſacrarum Reliquiarum* BB. NEREI, ACHILLEI,

*& P*ANCRATII *Martyrum, quas in* Hiſpanias *aduexit* S. Eugenius *I. Toletanus Epiſcopus, & quarum adhuc memoria noſtris ſeculis perſeuerat.*

D. R*OMÆ natalis* S. S*OTERIS Virginis, & Martyris, cuius ſacra lipſana in Cœnobio Sanctimonialium Sanctiſſimi Sacramenti* Madridenſi, *honorificè coluntur, & adſeruantur.*

NOTÆ.

A. *Martyrologia.*

SANCTVS DOMINICVS Calciatenſis Confeſſor.] Eius memoria in *Romano Martyrologio* hoc die inuenitur; cui conueniunt *Caſtellanum* P. Vaſq. *Luſitanum*, P. Lupi, & *Hiſpanum MS.* P. Higuera; necnon Ioann. Molan. *in Addit. ad Vſuard.* Arnald. VVion *in Monaſtic.* & Hugo Menard. *in Benedictin.* Sed quo iure, inter ſuos iſti Martyrologi Sanctos, noſtrum reponant, non inuenio; niſi ex hiſce *VVionis* verbis: *Et ſi non ignorem eundem* (DOMINICVM) *vitam Monaſticam ſolemniter profeſſum non fuiſſe, quod iis in Cœnobiis, in quibus viuere peroptabat, ſusceptus minimè fuerit, placuit tamen hic inſerere, quod ex Hiſtoriis cognouerim, eundem ad finem vſque vitæ habitum* S. Benedicti *geſtaſſe, & quod opere nequiuit, voluntate perfeciſſe* Hinc colliges nequaquam fuiſſe *Monachum* actu, imo nec habitu, cùm hoc ex Noſtris non pateſcat Hiſtoriis. De eo ſcripsère Marianus Siculus *de Reg.*

Scriptores. *Hiſpan lib.* 5. Alphonſ. Vener. *in Enchirid. Temp. fol.* 154. Marieta *Hiſtor. SS Hiſpan. lib.* 1 *cap.* 11. *& lib.* 6. *cap.* 18. P. Marian. *Hiſtor. Hiſpan. lib.* 10. *cap.* 7. P. Truxill. *in Theſaur. Concionat. tom.* 2. *fol.* 1109. Ioann. Maldonad. *Hiſt. SS. fol.* 113. Ioann. Haræus *eadem Hiſtor. fol.* 445. Ex Florib. SS. *Vega, Sanctorus, Æmilianus, & Villegas.* Ex Breuiariis Antiquis Hiſp. *Compoſtellanum, Calagurritanum, Placentinum, Palentinum,* & alia complurima. Eius Acta patrio ſermone deſcripſit *P. F Ludouicus de Vega* typis apud *Burgos edita Ann.* 1606. Illa ex *Legendario Aſturicenſi* ab hinc CCC. LXVII. ann. MS. dabimus.

ACTA S. DOMINICI CALCIATENSIS Confeſſoris Hiſpani Eremitæ; ex Leg. MS. Aſturicenſi.

Lect. I. Origo.

IN *Dei Omnipotentis honorem, &* B. DOMINICI *Confeſſoris, pauca de eius Vitâ & Miraculis plurimis, adiuuante Domino, proſequemur. Beatiſſimus igitur* DOMINICVS *laicæ profeſſionis, & illiteratus exiſtens, è* VILLORIA *in* Cantabriæ *finibus poſitâ originem duxit. Qui ad partes* Ruconiæ *greſſum dirigens, quaſi ad ſuæ diſpoſitionis portum peruenit. Ibiquè per aliquot dies moram faciens, ſtatuit intra ſe, communem vitam, in contemplatiuam mutare.*

Eremita.

Lect. II. Ordinem Benedictinum ingredi curat, ſed reſpuitur.

A*D Abbatem igitur* Valuaneriæ *Ordinis* S. Benedicti *celeriter tendens, humiliter petiit, ſe in eius admitti conſortium, & ſacrarum doctrinis imbui literarum. Cuius voto, cùm præfatus Abbas renueret, Vir Sanctus ad* S. Æmilliani *Cœnobium acceſſit, & Abbatis præſentiam adiuit, vt ſuum propoſitum adimpleret. Abbas enim vitæ ſuæ deputans occultare infamiam, vt alter fecerat, ipſum refutauit. Impar enim morum proprietas mores diſcrepantes ſibi minimè appetit ſociari. Inde Vir Sanctus recedens, ad quendam S. Eremitam, qui circa Monaſterium* S. Æmilliani *degebat, perrexit.*

Lect. III. Cuidã Eremita adhæret, à quo deinde diſcedit.

E*REMITA ſolitariam ducens vitam, paruunculam Orationis domum ſibi compoſuerat. Habito protinus viciſſim de contemptu Mundi ſermone, adiecit*

Eremita:

Eremita: Si locus iſte tibi placet, cedere præſtò ſum, feſtinabo mihi aliũ parare. S. DOMINICVS reſpondit: Nolo ſic tuis commodis ditari, vt tua Diſpoſitione priueris. Sic ſancto vale dicens Eremita, ad Borouanos profectus eſt fines, qui nunc CALCIATA vocantur, & à peregrinorum ſtratâ non minimo diſtat ſitu; quo in loco cellulam in honorem B. MARIÆ fundauit. Per luſtrum ibi, & amplius diutinans, hortum fertilem, cum amænis arboribus, & vineis fæcundiſſimis plantauit.

EODEM quoque tempore, quidam ſanctus Epiſcopus Gregorius nomine, in partes Hiſpaniæ ad prædicandum Dei verbum peruenit. Quo audito, B. DOMINICVS ad ipſum tendens, vt animam eius ſalutaribus doctrinis reficeret, ipſius diſcipulus efficitur, illumquè eſt longo tempore, vſque ad obitum eius, comitatus. Beatus igitur DOMINICVS ſancto priuatus patrono, quid de ſuo diffiniret ſtatu cogitauit. Conſiderato enim loco, vbi Chriſti pauperibus ſuam ſubſtantiam diſtribueret, tandem Villam aggreſſus eſt, quæ ab ipſo ſortita eſt nomen, ſcilicet S. DOMINICI de Calciata, vbi nunc veneranda conſiſtit Eccleſia, in qua eius ſanctiſſimum Corpus honorificè quieſcit ſepultum.

Lect. IV. S Gregorio Oſtienſi ſe ſubijcit.

LOCVS iſte tunc erat nemoribus denſus, & latronibus frequentatus, & tranſeuntibus valdè periculoſus: modo eſt fertilis, & amænus, per quem vndoſa lympharum vorago fluebat, ad cuius euaſionem, pontem ſibi fundare diſpoſuit. Domo tamen ſibi, & familia ſua in primis inſtructâ, & prope ipſam paruam orationis domum in honorem B. Virginis fabricauit. In hac Vir beatiſſimus crebrò intendens orationi, ad ſuſtentandam corporis debilitatem vſque ad cellam baculorum ſuſtentaculum ſupponebat. Ad Pontis quoque ædificationem, quaſi ad opus commune, auxilium Villarum circumiacentium implorauit. Habitatorum verò ipſi huic tam pio operi vnuſquiſque pro ſuis viribus ſuccurrebat.

Lect. V. Pontem in Calciata extruit.

QVODAM feſto, huius operis causâ, ruricolas de corporali ſubſidio in Eccleſia ad Miſſarum exiſtens ſolemnia requiſiuit. Petitione S. Viri populo expoſitâ, Quidam animalia, alij currus, alij verò perſonaliter auxilium promiſerant. Tunc quidam ruſticus peruerſus, & indeuotus, affectans ſancto Patri illudere, cùm haberet in Montanis duos Tauros feroces, quos nunquam tangere potuit, dixit: Ego duos Tauros, quos in montibus habeo in ſubuentionem Pontis illius per diem vnam promitto; ita tamen, vt Pater DOMINICVS ipſos de monte perducat, & ad currum vehendum ſimul coniungat. Almus Deo DOMINICVS, cuius ſpiritus cælo inhærebat, ſubridens, ait; Conditionem voti tui, opitulatione diuinâ complere tentabo. Tauri verò viſo B. DOMINICO, omni ferocitate depoſita, à S. Viro ſunt per cornua capti, atque iugo vehiculi, cum omni ſuauitate, coniuncti; qui lenius, & æquius aliis bobus domitis, onus ſibi impoſitum ad pontem traxère prædictum.

Lect. VI. Duos Tauros feroces manſueſecit.

SEPTEM quoque annis antequam Vir Beatus ab hac vita, ad Dominum migraret, ſibi lapideum excidit ſepulchrum; quod ſingulis annis annona replebat, pauperibus per induſtriam miſericorditer diuidenda. Cùm quædam eius commater ad eum viſitandam, quadam die veniſſet, Vir ſanctus dixit ei: Commater Deo deuota, manſiunculam, quam nuper conſtruxi, nunquam tuis oculis conſpexiſti. Cùmque Sepulchrum ambo cernerent ſimul, commater adiecit: Quare membrorum tuorum requiem, ab Eccleſia tàm remotam tibi paraſti? Cui B. DOMINICVS: In prouidentia diuina eſt me ab Eccleſia in poſterum nullatenus ſequeſtrari, aut enim Eccleſia, noſtra ſequetur veſtigia, aut Nos eius beneficia proſequemur. Mira res! Quod Vir Dei ore prophetico prædixerat, hodie completum conſpicitur; quia ad eius monumentum, Eccleſiam perueniſſe, cunctis manifeſtum apparet.

Lect. VII. Prophetat quæ euentura ſunt in loco eius ſepulchri.

HIS, & aliis quoque plurimis pollens virtutibus, ærumnas huius ſeculi varias ſuſtinendo patienter IV. Idus Maij Anno Domini M.C.IX. multis plenus meritis glorioſis migrauit à ſeculo, ad Dominum, Corpus in terris, cælo ſpiri-

Lect. VIII. Moritur.

Sepelitur.

Ruſticus obcæcatur.

tum deſtinando. Cuius Corpus glorioſum, deuota eius familia, in tumba, quam ipſe ſibi parauerat, honorificè tumulauit. Accidit poſtmodùm, quod Agricola quidam arbores, quas Beatus Dei Confeſſor, in horto, & extra plantauerat, properauit, accepto ſecuri, radicitus extirpare. Qui dum inciſioni propenſiùs inſtaret, & à vicinis tranſeuntibus, ob hoc continuè increparetur, nec deſiſtere vellet, diuino flagello luminibus eſt priuatus. His mirandis, miracula ſtupendiora ſuccedunt.

Lect. IX. Militem à dæmone liberat.

ITEM *quidam Miles valdè locuples de* Gallicanis *partibus oriundus, malè à dæmonio vexabatur, qui gratia recuperandi ſanitatem ad* S. IACOBVM *peregrè veniens, per villam huius Sancti tranſiuit. Cúmque ligatis pedibus, ac manibus, ad eius tumulum duceretur: ſtatim fuit à dæmonio liberatus. Ipſo verò iter incæptum proſequente, hoſtis antiquus omnes eius euectiones, in recompenſationem amiſſi corporis, antequam limina* B. IACOBI *viſitaret, interfici procurauit. Miles enim de peregrinatione rediens, cùm ad pontem S. Viri appropinquaret, ſciens ſe eius precibus liberatum, à deſcenſu pontis, vſque ad ſanctum ſepulchrum eius, flexis, nudíſque pedibus, & genibus, laudans apud Deum ipſius meritum, & potentiam, eſt cum magna eius deuotione, & reuerentia regreſſus. Vigilijs verò ibidem ab eo deuotiſſimè celebratis, ac muneribus largiſſimis ſolemniter oblatis, ad propria eſt cum ingenti gaudio, & exultatione reuerſus.*

Lect. X. Peregrinus ſuſcitatur.

ITEM *accidit, quòd cùm peregrinus quidam prope locum illum diuertens obdormiret, caſu exorbitantes boues, rotà miſerum oppreſſerunt. Quod vt agnouit Vir Dei, defuncti manum tenens, eleuatis oculis in cælum, in hanc deprecationem prorupit:* Domine Deus Omnipotens, qui me in hunc locum tua prouidentia adduxiſti, vt in tuo nomine omnia hæc operarentur inſignia, oſtende potentiam tuam, vt omnia quæ tua ædificantur virtute in hoc loco, tuo noſcantur Nomini ædificata, à quibus generis humani, & veritatis inimicus aufugiat, & concede vt anima huius famuli tui ad ſuam reuertatur manſionem, & omnes credant extare hic tuum brachium cum potentia. *Quo dicto, defunctus ad vita ſpiritum redijt.*

Miraculũ de Gallo, & Gallina, quid?

Hactenus Acta. Alia complura miracula qui legete cupit, adeat *P. Vega* in eius Codice Hiſpanico; Nunc tantum addam illud celeberrimum de *Gallo*, & *Gallina* ad eius tumulum permanentibus. *Ibant* (inquiunt Faſti Mariani fol. 362.) *coniuges pij* Compoſtellam, *& trahebant pietatis ſua comitem filium forma liberali iuuenem. O vt periculosè caſtitas peregrinaris! Ad* S. Dominici Calciatenſis *vrbem perueniunt. Hoſpitis filia oculis capta adoleſcentis, capere etiam ipſum nititur. Euadit hic amoris laqueos, ſed non odij. Subdola enim inter ſarcinulas caſtiſſimi argenteum craterem condit, & abeuntem de furto accuſat. Damnatur, ducitur, & in furcam tollitur, ſed non moritur innocentia. Dùm enim mæſti parentes iter relegunt, dum ægrè & pedes trahunt, & animas, ſenectutis ſcipione filio amiſſo, dùm frui illos vel pendentis aſpectu iuuat, ecce ab infelici arbore filius: Quid viuo lachrymis filio parentas mater? viuo,* B. DOMINICO *ſubcollante: i, Iudici dic, ne damnare pergat, quem mors abſoluit. Vix hæc ille ad matrem, cùm mater hoc ad Iudicem refert menſa accumbentem. Hic; tàm ſcilicet filius tuus viuit, quàm aſſus hic cum gallina ſua gallus, qui lautus, vnctúſque, ſepulchrum ſtomachum expectat. Iam carpere parabat, cum gallus, & gallina in vitam ſe erigunt; innocentiæ victrici alis applaudunt, gallus etiam Pæana canit. Ergo damnat ſe ipſum Iudex, & innocentem miſſum facit. Volucrum verò proles poſthuma etiam hodie plumas ſuas cum laudibus S. DOMINICI Calciatenſis in omnem orbem ſpargit, nunquam omnes, licet tot quotidie vellicent, euellendas.* Sic legenda ſunt verba Faſtorum, nam quæ inibi dicuntur de B. MARIA, & S. IACOBO ſubcollantibus puetum pendentem, abſunt à Noſtris hiſtoriis, vt videre eſt apud *Marianam, Marietam, Venerum,* & *Vegam.*

Aliquorum Scriptorum errores circa originem deteguntur.

Nec ſunt audiendi, qui S. Confeſſotem ex *Italia* oriundum ſomniant; quia vt & ipſi affitmant ex Oppido VILLORIA illum ortum conſtituunt. Nullum antem in *Italia* oppidum tali inuenitut nomine conſignitum; at ſic in *Cantabriæ* Hiſpaniæ: ergo errant qui illinc otiundum commentant. Simili modo alij, inter quos Philipp. Ferrar. *in Topograph. SS. lit. C. fol.* 30. qui apud Oppidum LA CALCADA

Placentina

Placentinæ diœceſis, in Itinere ex *Placentia* Hiſpaniæ, ad *Salmanticam*, primos viſiuæ lucis radios conſpexiſſe *Dominicum*, hallucinantur, fortè allecti ex nominis tauchologia; quia tale quid vix inuenitur ſcriptum. Aliam inſecutus eſt viam P. Marieta, & etiam eum eo Mend. Sylua *in Populat. Hiſpan. fol.* 24. *cap.* 22. qui ad vrbem VICTORIAM reiicit S. Confeſſoris originem, ſed proculdubio, abſque duce, & hiſtorica ratione. Nec me mouet *Martyrologium Calagurritanum MS.* à quo hæc opinio deſumitur, vt ipſe fatetur, aſſerens, in illo ſcriptum inueniſſe *Victoria*; nam inter VICTORIA, & VILLORIA, penè nulla diſcrepantia eſt: & vbi C, & T. literæ conſpiciuntur, duas LL. ſubſtitui debere antiquorum *Breuiariorum* compaginata veritas perſuadet: ſic in antiquiſſimis *Burgenſi*, *Aſturicenſi*, *Compoſtellano*, & alijs ſuprà relatis *Breuiarijs* inuenitur.

De Die, & Anno obitus inueſtigatio.

CIRCA obitus S. Preſbyteri diem, & annum vera in ACTIS ſupputatio eſt; quia ſi *S. Gregorius Oſtienſis*, cuius fuit diſcipulus DOMINICVS, obiit Anno M.XLIV. & poſt eius tranſitum Noſter S. Eremita *Quinque* conſumpſit annos in extructione Pontis, poſt cuius fabricam, *Sexaginta* ſuperuixit annos, proculdubio eius mortis tempus ad Annum M. C. IX. conſignandum erit. Sic etiam F. Ludouic. de Vega *Hiſtor. S. Domin. Calciat.* 1 *p. cap.* 24. *fol.* 87. *col.* 2. Hinc non eſt cur Baronio *in Not. ad Roman. Martyrol. h. d. lit. I.* nec Caniſio *in Notis ad Flor. SS. Ribadeneyr. tom.* 2. *fol.* 175. inhæreamus, dicentibus, S. Virum ad Annum M. LX. occubuiſſe, quia hæc computatio fallit, ex rationibus hîc, & ſupra *die IX. huius Menſis* allatis, & ideò pro hac opinione ſtat communis ſententia.

Topographia.

CALCIATA. Vrbs eſt celebris in *Ruconia* prouincia *Hiſpaniæ*, quam *Rioja* appellitant, ſita in Diœceſi *Calagurritanâ*, Cathedrali Sede condecorata, ita vt Epiſcopus *Calagurritanus*, vnà & *Calciatenſis* vocitetur. Hæc à S. DOMINICO Noſtro ſumpſit exordium, nam illi territorium conceſſit *Burenanum* Adephonſus VI. Caſtellæ Rex, vt Eccleſiam exſtrueret. Pòſt *Alphonſus VII.* cuidam Abbati Sanctio Anno M.C.XXX. indulſit, vt illam Eccleſiam adaugeret, & in tantum creuit, quòd Anno M. C.XXXVII. *Calagurritana* applicaretur Baſilicæ; hinc auſpiciis cuiuſdam Proceris *Naiarenſis* qui *Burgum* addidit, ſic ſuit amplificatum Oppidum, vt Anno M C. LXXX. *Rodericus* Epiſcopus in Cathedralem erigeret Eccleſiam. Videndi de hoc Garibay. *lib.* 1. *c.* 10. *lib.* 11. *c.* 26. *&* 28. & alibi.

Priuilegia.

B. *A quibus Acta?*

S. PANCRATIVS Eremita.] In peruetuſtiſſima *S. Eudaldi* Martyris hiſtoria, quam *Riuipollenſe* conſeruat *Cœnobium*, referuntur Acta S. PANCRATII Eremitæ, & *S. Eudaldi* in fide Magiſtri, quæ ſuprà die antecedenti ſubiecimus. Et licet P. F. Vincentius Domenec *in Hiſtoria SS. Cathaloniæ*, nec vllus alius de iſto Sanctiſſimo Anachoreta verba fecerit, forte propter diei tranſitus ignorationem, ex quo ſub ſilentio illius Angelicam vitam agnoſcimus tumulatam; Nos qui eius ſanctitudinem ex ecphraſi Actorum *S. Eudaldi* canonizatam perpendimus, in huius diei anamneſim tanti Viri ſupponimus, quia de alio *S Pancratio* ab Eccleſia recolitur natalitium, & non abſque duce; nam frequens eſt inter Martyrologos placitum, quando dies tranſitus ignoratur alicuius Diui, feſtum dormitionis appingere, quo alterius eiuſdem nominis celebratur memoria. Hoc & Nos inſequentes exmplum cùm hac die annuetur *S. Pancratij* Martyris commemoratio Romani, itidem *Noſtri* iſto die ſubſcribere acta properauimus.

Quare h. d. feſtum.

ACTA S. PANCRATII ANACHORETÆ, & Confeſſoris, ex Actis MS. S. Eudaldi Martyris.

Origo.

PANCRATIVS *natione* Italus, *origine* Longobardus, *à laſciuientis adoleſcentiæ primordiis, ſibi vitam ſolitariam elegit in eremo. Cuius vt melius conquireret poſſeſſionem, mundi contagia fugiens, in vaſtam ſe ſolitudinem, vt Deo, & ſibi viueret, conſtantis reſignatione relegauit. Ibidem quippe tugurio, & Oratorio conſtructo, per plures annos, in contemplatione, ieiunijs, & Oratione vitam abſque tergiuerſatione tranſegit. At quadam die, dum in oratione perſiſteret, damula fugitiua à canibus inſecuta ad vſque Oratorij centrum, eſt pauida fatigatione progreſſa. Quæ ad S. Viri pedes prouoluta,*

Seceſſit in Eremum.

Dama ad eius pedes prouoluta.

auxilium ſilentioſa timiditate petebat. S. Pancratius *miſeratione commotus, beſtiolam manibus demulcere curabat, cùm formoſus iuuenis, ætate floreſcens, venatione robuſtus, & exercitatione deſeſſus, Eremitorij clauſtra, damulæ ineſcatus præda, intrepida reſolutione tranſcendit. At viſo venerabilis Eremitæ*

Venator viſo Viro Dei ſubſiſtit.

conſpectu, à propoſito reſiliuit, & ad eius pedes proiectus, veniam de tranſgreſſis irreuerenter Oratorij liminibus, humiliter popoſcit. B. Pancratius, *diuino nutu, adoleſcentem amplexatus, illum extra Eremitorij cauum deducens, Ethnicorum errores oſtendens, & mundi pericula referens, ſic animum iuuenis ad Dei amorem allexit, & ad fidei Catholicæ deſiderium induxit, vt*

Illum ad fidem initiat.

pacto, ſe Octauo reuerſurum in locum illum die, efficaci religione promiſerit. Dimiſſo etenim pulcherrimo venatore, S. Eremita, per totum illorum dierum ſpatium, à Deo continua deprecatione petebat, quòd tale illi adoleſcentulo impartiretur auxilium, vt ad opus Euangelici miniſterij poſtmodum inueniretur accommodus. Ergo votis Deus annuit Pancratii; *nam Octauo aduenſente die, ſtudioſus ad tugurium repedauit adoleſcens, qui S. Senis documenta complectens, & fidei Catholicæ veritatem amplectens, ad baptiſmatis fontem*

Baptizat.

æſtuanti alacritate tingendus acceſſit. Sacro igitur iuuenis fonte lotus, nomen aſſumpſit Eudaldi, *cùm antea* Toſt *appellaretur Gentilis. Quem, vt à patria, & idololatria tenero diuerteret* Pancratius *amore, ab illa in longinquam ſecum ducere regionem, cautione artificioſa conſtituit. Ideò ergo cum illo ad*

In Hiſpaniã defert.

maris littus deſcendens, in Nauiculam, quæ in Hiſpaniam *ventis vela dabat, vterque abſque diſcriminis perturbatione ingreſſus eſt. Deuictis etenim maris circulis, tandem ad* Cathaloniæ Portum *tunc nomine* Viridem, *nunc* Port-Vendres, *ambo peruenerunt vnanimes; & relicta Naui,* Pancratius *eremi ſolitudinem vt nouellam fidei regulis imbueret ſobolem, perquirere deſtinauit.*

Retinet.

Eudaldus verò antiquæ vitæ raptus illecebris, iamiam & regionem, & contubernium S. Magiſtri relinquere, in propriámque remeare domum in cordis abſcondito proponebat. Agnouit autem diuino monitu Pancratius *hanc Eudaldi propoſitionis inſtantiam, à qua, vt enixiùs, efficaciúſque reuocaret diſcipulum, ad orationem confugit; in qua ſic in conſpectu Eudaldi perſeuerauit, vt videretur ex humo ſubleuari prolixiùs, donec tanto cælum fragore regionem impleuit, vt diceres vniuerſum hemiſphærium minutis diſiectum particulis corruiſſe. In huiuſce horriſonæ incremento procellæ, radius ſic lucis è cælo fulgens dilapſus apparuit, & in caput* S. Pancratii *per vnius horæ ſpatium infixus eluxit, vt Eudaldus qui omnia hæc correptus inſpectabat timore, non ſolùm à propoſito fugæ pœnitens deſiliret, ſed voto emiſſo, Magiſtri inſequi veſtigia ad vſque vltimum vitæ ſpiritum verecunda deſtinatione promiſerit. In antiquum illico Orizontis ſupercilio ſerenitatis ſtatum reducto, ad* S. Pancratii *genua proiectus Eudaldus, de concepto errore veniam efflagitabat enixè. Cuius vt vidit S. Anachoreta pœnitudinem, illum amplexatus, altiora*

Oratorium extruit.

de ſilentioſæ ſtatus eremitici quiete, æſtuanti verba prædicauit ſpiritu. Poſtmodum, in illius littoris montanis, locum ad vitæ concupitæ ſecuritatem, ſilentioſum, per aliquot dies quæſitauit, & commodum. Demum quadam die illi mons horridus denſitate, ac ſyluestribus frondibus vmbroſus, ex quo placidus, altuſque, ſeſe obtulit; in cuius cacumine ſpecus grandi hiatu patens diſcernebatur, in cuius cauo planities ampla, ad plateæ, ſeu areolæ formam, ad dextrum, læuúmque latus, duo foramina, ad inſtar cellarum, conſpiciebantur; quorum aſpectus licèt accedentium mentes, prima facie, conſternaret; vbi tamen per ſpatium perſiſteret intuitus, vix placida manſionis naturalis ſatiabat elegantia. Hîc ſedem fixit Pancratius. *Hîc extructo in ſpelæi amænis viſceribus Oratorio, per Viginti annos Deo viuens, diſcipulum edocens, orationi vacans, ignotus omnibus, Angelis agnitus, dæmoni horribilis, admirabile vitæ penſum impleuit. Nam Deus obitus diem Sanctiſſimo aperiens ſeni, ſe ad vltimum præparauit agonem; & vale dicto S. Eudaldo,*

Moritur.

& illi benedictionem infundens, alacri fronte, placidaque dormitione, è corporis carcere diſſolutus ad Dominum Sanctiſſimus ille properauit Spiritus.

Eius

Eius Corpus in ipſo ſepeliuit ſpelunca oratorio S. Eudaldus, vltimam vbi reſurrectionem exſpectat.

Hucvſque Acta ex hiſtoria *S. Eudaldi*, quam ex antiquo *MS. Codice* exſcripſit *P.F. Anton. Vincentius Domenec.* Circa tempus obitus S. PANCRATII altum ſilentium, crediderim eueniſſe ad Annum Domini CCCCXLVI. ſi ſancti *Eudaldi* vitæ terminos numeramus. *S. Eudaldus* circa *vigeſimum* annum in domo delituit Syluestri, à Patre *Lyro* relegatus: *Viginti quoque* annos in Eremo *Portus-Viridis* cum S.PANCRATIO conſumpſit. *Sex* anni in peregrinationibus, vſque ad martyrium præteriere. Si ergo *S. Eudaldus* è viuis diſceſſit anno CCCC.LII. demptis VI. annis, à fortio . S. Noſter PANCRATIVS vitam exuit anno CCCCXLVI.

Annus mortis inueſtigatur.

PORTVS-VIRIDIS, ab aliis dictus PORTVS-VENERIS, vt inquit Ieronym. Pujad. *Hiſt. Cathalon. lib. 1. c. 4.* iacet in *Pyrenaorum* exordio non procul à *Capite-Cru is*, hodie dictus PORT-VENDRES in *Hiſpania* Citerioris finibus, ad *Caucoliberim* proximus, de quo & ipſe Pujad. *d. lib. 1. cap. 6.* Florian. de Ocampo. *Hiſtor. Hiſpan. lib. 1. cap. 2.*

Topographia.

TRANSLATIO *Reliquiarum* SSS. NEREI, ACHILEI, & PANCRATII.] Circa hanc ſacrorum pignorum *Tranſlationem* ad *Hiſpanias*, magna ſeſe nobis cum *Eminentiſſimo Purpurato tituli SS. Nerei, & Achilei Cæſare Baronio* offert controuerſia. Ipſe in *Not. ad Martyr. Rom. hoc die, lit. A.* & *lit. C.* aſſerit ipſum Anno M. D.XC. VII. *Quinto Idus Maij* ex Diaconia S. Adriani *SS. Nerei* & *Achilei* reliquias in ſuum priſtinum locum celebri pompa reduxiſſe. At quatenus ad *S. Pancratij* attinet exuuias, refert, aliquas ad *Gallias* fuiſſe tranſlatas, ex Gregor. Turonenſ. *de Glor. Martyr. cap. 83.* Quod enim à *Baronio* refertur, non inducit, quin aliquot lipſana huiuſmodi Sanctorum etiam ad *Hiſpanias* fuerint tranſuecta: Nam Iulian. Petr. *in Chron. num. 292. fol. 64.* hæc verba protulit: *S. M. Marcellus induxit in Hiſpanias memoriam SS. Martyrum* NEREI, & ACHILEI *Romæ paſſorum.* Veriſimile ergo eſt, quòd ex eo quod *S. M. Marcellus Toletanus Antiſtes* eorum induxerit apud *Hiſpanos* feſtiuitatem, etiam ipſorum tranſtulerit reliquias. Quidquid ſit apud *Numantiam* Hiſpaniæ celebris eſt feſtiuitas hoc die in honorem ſacrarum reliquiarum horum trium Sanctorum Martyrum, ibidem aſſeruatarum, vt inquit *Dominus D. Lupus de Morales* à Conſiliis Ordinum, & Caſtellæ, in libello de *Inuentione reliquiarum Sanctorum Sergij & Bacchi, Marcelli,* & *Apuleij cap. 8. fol. 57.* vbi agens *de Vrbe Soria*, & eius terminis, proſequitur: *Et non tantum hac cum reliquiis Sanctorum Sergij, Bacchi, Marcelli,* & *Apuleij, regio ditata conſpicitur, ſed etiam apud oppidum* Garray, *olim* Numantiam, *conduntur, & coluntur lipſana Sanctorum Martyrum,* NEREI, ACHILEI, & PANCRATII, *ad quorum tumulos deuota peregrinatione vniuerſi illius regionis accolæ, oblationibus, & ſolemnibus ſupplicationibus confluunt.* Quorum tam antiqua eſt anamneſis, vt hominum memoriam excedat, vt ipſe refert *D. D. Lupus* in relatione *c. 8. per totum*, in fide cuius, hæc ex *MS. Legendario* literis Gothicis exarato cœnobij *Montis Syon* apud Toletum, Acta exſcripſimus, & publicæ luci mandauimus.

C.

Contentio cū Baronio circa exiſtētiam Sacrorum pignorum.

ACTA SS. NEREI, ET ACHILEI, Martyrum, ex Legendario MS. Gothico Montis-Syon. Quorum reliquiæ ab antiquiſſimis temporibus conduntur in vrbe Numantia Hiſp.

ROMÆ *in cœmeterio* Prætextati, *Natale Sanctorum Martyrum* NEREI, & ACHILEI *fratrum, qui fuerunt Eunuchi* B. Flauiæ Domitillæ, *neptis* Domitiani *Imperatoris. Hæc habuit* NEREVM, & ACHILEVM *Eunuchos cubicularios; quos B. Petrus Apoſtolus lucratus fuerat Chriſto. Iſti dum viderent Dominam ſuam Aureliano deſponſatam, auro, & gemmis ornari, & veſtibus indui pretioſis, cœperunt euidenti ratione oſtendere. quàm graue ſit virginitatem perdere, & iugum maritale ſuſcipere: quàm etiam periculoſum ſit concipere, & parere; & ad extremum, temporalibus opibus cum præſenti vita*

Lect. I.

Roma, natale ſolum.

Qui fuerint.

vita amiſſis, æternam mortem incurrere: & quàm dulce ſit Dei Filium habere ſponſum, & futuram beatitudinis gloriam æternaliter poſſidere.

Lect. II. Domitilla eorum hortatu fit Chriſtiana.

His igitur, & ſimilibus rationibus auditis, Domitilla deſpexit ſponſum, & à S. Clemente tunc vrbis Epiſcopo ſacrum velamen accepit. Hoc autem cùm Aurelianus veraciter accepiſſet, impetrauit à Domitiano Principe, vt niſi ſacrificaret, Inſulæ Pontianæ ſubiret exilium; in quo arbitratus eſt, poſſe ſe à propoſito perſeuerandi ſanctæ virginis animum reuocare. Ipſe verò Aurelianus veniens illuc, cœpit SS. Nerei, *&* Achilei *animum muneribus attentare, putans ſe per ipſos Virginis animum poſſe commouere. Sancti verò execrantes dona eius, & magnam Domitillæ fidem corroborantes in Chriſto; verberibus ab eo grauiſſimis attrectati, atque ad Tarracinam depoſiti, Memmeo Ruffo ſunt traditi Conſulari: A quo cùm equuleo, & flammis compellerentur ad immolandum, & dicerent ſe à B. Petro Apoſtolo baptizatos nulla ratione poſſe idolis immolare, capite caſi ſunt.*

Cruciantur.

Coronantur.

Lect. III. Sepeliuntur.

Corpora *autem Sanctorum rapuit Auſpitius Diſcipulus eorum, nutritor S. Virginis Domitillæ, & in crypta arenaria ſepeliuit, via Ardeatina, à muro vrbis Milliario vno, & ſemis. Nouiſſimè autem cùm Domitilla ab Aureliano de Inſula Pontiana ad Tarracinam depoſita, doctrina, & miraculis nimis polleret; primò Euphroſinam, & Theodoram collactaneas, & conuirginales ſuas, deinde alios ad Dominum conuertit: Inter quæ magnalia etiam prædictus Aurelianus diuina virtute extinctus eſt. Luxorius autem ſupradicti Aureliani frater de mandato Imperatoris iuſſit incendi cubiculum, in quo ſimul cum prædictis Virginibus clauſa morabatur. Ibique curſus glorioſa Martyris conſummatus eſt. Corpora verò earum S. Cæſarius Diaconus in Sarcophago nouo ſepeliuit.*

ACTA S. PANCRATII, MARTYRIS, ex cod MS.

Lect. IV.

Origo.

Temporibvs *illis immanis perſecutio fuit Chriſtianis, vt thurificarent, ſub Diocletiano, & Maximiano ſceleratiſſimis Imperatoribus. Factum eſt autem in Ciuitate* Frigia, *cum eſſet vnicus parentibus* Pancrativs, *commendauit eum Pater eius poſt obitum matris germano ſuo Dionyſio, adiurans eum per Deum Omnipotentem, vt nulla deteſtabili cupiditate inuaſor videretur ſuo eſſe nepoti; ſed in omnibus piiſſimum illi affectum oſtenderet. Qui vt fratrem chariſſimum ita* Pancrativm *cœpit diligere, & factum eſt poſt triennium, vt ad vrbem Romam properarent pariter.*

Romam venit.

Lect. V.

S. Cornelio Papæ adhæret.

At *cùm ibi demorarentur, cœperunt habitare in Inſula Caminiana, in Cœlio Monte cum omni familia ſua, in ſuis prædijs. Et quia nimia perſecutio erat Chriſtianis, quidam Papa Romanus nomine Cornelius latitabat in Vico Dionyſij, &* Pancratii. *Et cùm audiret Dionyſius vniuerſas virtutes, quas Cornelius Papa faciebat, & quomodo vniuerſum populum à cultura Deorum amoueret, vt ad viam rectam perduceret: factum eſt, vt vnà cum ſuo nepote* Pancratio *ad eum peruenirent. Qui cùm introducti ad illum fuiſſent, miſerunt ſe ad pedes eius, & rogare cœperunt, vt talem Dominum mererentur colere, qualem ipſe colebat.*

Lect. VI.

Baptizatur.

Erigens *autem eos Sanctiſſimus Vir, cœpit eoſdem amplecti, & declarans illis omnem diuinitatem cœleſtem, poſt dies viginti baptizauit eos. Et facti Chriſtiani ita feruere cœperunt in timore Dei, vt etiam ſe ipſos vltrò perſecutoribus offerrent. Interea contigit, vt poſt paucos dies abiret ad Dominum Dionyſius, cum præmijs cœleſtibus, charus, & dignus Deo. Cùm ergo nimia eſſet inſania paganorum aduerſus Chriſtianos, cœperunt cum nimio furore clamare dicentes:* Digniſſimi, & Piiſſimi Imperatores, tollite de hac vrbe Magos, & crudeles Chriſtianos, per quos vniuerſus mundus, & omne Regnum veſtrum decipitur.

Paganorum exclamatio.

Lect. VII.

T v n c *indignatus, & ira commotus Diocletianus talem legem dedit:* Vt ſi quis

Comprehẽditur.

ſi quis huius ſectæ inueniretur, ſine audientia puniretur. *In quibus tenetur* Pancratius; *& cùm didiciſſent perſecutores, qui eum tenuerant, quod magnis natalibus ortus eſſet, nuntiauerunt Diocletiano Auguſto; qui iuſſit eum cum omni celeritate adduci ad ſuum palatium. Cùm autem Diocletianus videret faciem* Pancratii, *cœpit obſtupeſcere de tali infantia, qua ſic perſeuerando mori vellet propter Chriſtum, potius quàm idolis deſeruire; & dixit ad eum Diocletianus*; Infantule ego tibi ſuadeo vt morte mala non moriaris, quia ætas tua, vt ſcis, non eſt plus quàm ad terquinos annos.

Lect. VIII.

Qvia ergo de nobili genere natus es, ex patre *Deothonio*, qui mihi ſatis amiciſſimus, & Charus erat, hoc tibi volo extorquere, quod recedas ab iſta inſania Chriſtianorum, & reddas te natalibus tuis, vt à latere meo non ſis alienus, ſed velut filium te habeam. Quòd ſi tibi diſplicuerint pietatis meæ verba, iubeo te interfici, & corpus tuum incendi. *Cui* B. Pancratius *dixit*: Noli fruſtra errare, Domine Imperator, quòd videns me puerum annorum quatuordecim, credis me ſcientiam, aut ſenſum minimè habere. Dominus enim Noſter Ieſus-Chriſtus talem intellectum nobis donare dignatus eſt, vt omnis terror Principum, vel Iudicum veſtrorum, tantum ſit apud Nos, quantum pictura iſta, quam tantum ſpecie videmus, & factis non.

Oratio ad Diocletianum.

Lect. IX.

Deos enim, Deaſquè tuas, quos mihi tu exhortaris vt colam; dæmones deceptores ſunt, qui parentibus ſuis non pepercerunt, & in germanis ſuis ſtupratores fuerunt. Tales dæmones, Imperator, miror, vt non ſit tibi :::::::: colere. Quod ſi hodie ſeruos tuos ſcires tales, ſecundum ius tuum, & leges ſtatutas, iuberes occidere. *Tunc iuſſit eum Diocletianus Imperator duci in viam Aureliam, & ibi capitalem ſubire ſententiam; quia turpe illi erat, vt à tali puero improperaretur, & dehoneſtaretur. Cuius Corpus ab Octauilla ſublatum eſt occultè noctu, & conditum aromatibus, & digniſſimis linteaminibus inuolutum ſepeliuit in ſepulchro nouo,* IV Idus Maias.

Coronatur.

Eorum feſtum in Hiſpaniam inuexit S. Eugenius Toletanus Antiſtes.

Hucuſque Acta Trium SS. Martyrum ex *MS. Codice Gothico Montis-Syon.* At quia in prolegomeno diximus *S. M. Marcellum Eugenium* Toletanum Antiſtitem in *Hiſpanias* induxiſſe feſtum SS. Nerei, & Achilei ex *Iuliano*; nunc ex Actis SS. huiuſmodi à P. Hieronymo Roman de la Higuera in Diptycho Toletano recenſitis *fol.* 584. neceſſitudinem inter illos Martyres, & Sanctum *M. Marcellum*, referemus, duáſque Epiſtolas, alteram Martyrum *S. Marcello*, aliam *S. Marcelli* reſponſiuam SS. Martyribus ſubiiciemus, ex quibus propoſitionem agnoſces.

EPISTOLA CONSVLTIVA NEREI, & Achilei ad S. M. Marcellum Epiſcopum Toletanum.

Nereus, & Achileus conſulunt Eugenium Toletanum Epiſcop.

Nerevs, & Achilevs *ſerui Chriſti Ieſu, fratri, & condiſcipulo* Marcello *æternam ſalutem. In Pontiæ Inſula ergaſtulum relegati propter nomen D N. Ieſu-Chriſti, gaudemus quidem; ſed gaudium noſtrum perturbant Furius, & Priſcus diſcipuli Simonis, qui propter magicas artes in hoc exilium deportati ſunt. Aiunt illi alienum à culpâ fuiſſe Simonem: porrò eum ſine cauſſâ Apoſtolum Petrum execratum eſſe. Cumquè diceremus Nos Inſulæ habitatoribus, ne commendarent eis fidem, memorauimus illuſtrem, & idoneam perſonam tuam quæ poſſet ſcriptis ipſos facere certiores, cuiuſmodi fuerit Simonis Magi vita, & quemadmodum (cum eius fueris diſcipulus) res eius bene cognitas, & exploratas habeas: quas oramus ne perſcribere graueris: vt homines innoxij ab horum fraudibus, & impoſturis liberentur. Gratia Domini Noſtri Ieſu-Chriſti tecum.*

Reſpondet Eugenius Martyribus.

His literis acceptis, protinùs *S. M. Marcellus*, vt SS. exulibus in omnibus ſatisfaceret, ſequentem illis Epiſtolam remiſit, licèt cùm ipſa in Inſulam peruenit iam erant Martyrio coronati. Auſculta *Marcelli* chartulam.

EPISTOLA M. MARCELLI EVGENII Epiſcopi Toletani ad Nereum, & Achileum.

MARCELLVS *ſeruus Ieſu-Chriſti, ſanctis Confeſſoribus* NEREO, *&* ACHILEO. *Lectis literis veſtris, gaudio ſum repletus, quòd intelligerem vos in fide conſtantes eſſe, & pro veritate certare viriliter: & quia ſcribitis, vobis Simonis innocentiam obiectam, retexam partem vitæ illius, vt ex paucis cætera colligantur. Ego equidem cùm in eius me doctrinam tradidiſſem, poſtquam animaduerti hominem eſſe malignum, & infantum trucidatorem, itémque maleficum, & perfractorem, diſceſſi ab illo, & me ad dominum meum ſanctum Petrum adiunxi. Quem cùm Simon Magum diceret, & populum Romanum eius odio inflammaret, de repente eo loco, vbi Petrum Simon inſimulabat, vidua tranſiit cum multâ populi frequentiâ, filium vnicum mortuum offerens triſtiſſima. Vt vidit S. Petrus, ait ad populum Simoni credentem:* Deponatis de feretro defunctum hominem, & qui eum excitauerit veram eius eſſe fidem ſciatis. *Cùm populus ita feciſſet, Simon dixit:* Si ego hunc vitæ reddidero, num vos Petrum interficietis? *Reſpondit omnis turba.* Viuum eum concremabimus. *Mox Simon dæmonum operâ id effecit, vt nonnihil moueretur cadauer. Eo viſo, ſublatis vocibus populus Simonem prædicat, Petro exitium minatur. At Petrus vix impetrato ſilentio ait:* Si viuit, loquatur, ambulet, cibum capiat, reuertatur ad ædes ſuas. Si id non fecerit, non dubitetis fallacem eſſe Simonem. *Tum vnâ voce clamauit populus:* Niſi id effecerit Simon, pœnam, quâ voluit affici Petrum ipſe luat. *Simon verò iram ſimulans, fugere voluit, ſed populus cum multâ exprobratione eum detinuit*, &c.

Sequentes periodos, apud Acta à Surio *tom.3.h.d.fol.*149. in Nouis à *Moſandro* recenſita, inuenies, in quibus reſurrectionem pueri, Simonis diffugium, & alia ad caſum perleges. Ex quibus etiam notandum eſt, quod quando hæc epiſtola ad Inſulam peruenit, iam SS. Martyres agonem expleuerant, vt liquet ex alia epiſtola *Eutychetis, Victorini*, & *Maronis*, quam etiam in ipſis Actis recenſuit eorum Scriptor.

Probatur quod Marcellus Auctor Epiſtolæ, fuit Eugenius Toletanus Epiſcopus.

QVOD *Marcellus* ille, de quo in Actis SS. NEREI, & ACHILEI ſit Noſter *Toletanus* Epiſcopus, patet ex rationibus inuincibilibus adductis à P. Ieronymo Roman. *vbi ſupr. fol.* 585. *num.* 80. & à P. Antonio Quintana-Dueñas *Hiſtor. SS. Toletan. ſecul.2. fol.*154. ſed pro omnibus Flau. Dext. *in Chron. Ann.* 91. his verbis debitum ſoluat: NEREVS, ACHILEVS, *& Flauia Domitilla relegati, crebris* S. M. Marcelli, *pòſt* Toletanorum *Epiſcopi literis recreati, tandem pro fide cæſi, ad martyrium euolant.* Quo loco videſis P. Biuar. *num.3. fol.*183. vbi ad amuſſim. Et Nos *ſupr. Tom.1. die XIV. Februar. fol.*123. vbi probauimus *Vitalem* Archidiaconum Toletanum, *S. M. Marcelli* fratrem, eius præcepto cum Epiſtolâ reſponſiuâ ad SS. Martyres *Eutychetem, Victorinum*, & *Maronem*, vt ipſi in alia eorum Epiſtola efflagitauerant, perrexiſſe.

Phrigia vrbs, cuius erat incola Pancratius, fuit Ciuitas Hiſpaniæ.

VNVM hic adnotare libet circa S. PANCRATII Martyris originem, quòd in hiſce ACTIS MSS. ſupra à Nobis relatis ex auctographo *Montis-Syon* aſſeritur Sanctum Martyrem fuiſſe ex vrbe PHRIGIA oriundum, & ſi hoc ita ſe habet à fortiori illum fuiſſe origine *Hiſpanum* fateri compellimur, nam extra *Hiſpanam* PHRIGIAM nullam fuiſſe in Orbe vrbem hoc vocabulo inſignitam ſupra *Tom.1. die VII. Februar. fol.*70. probauimus. Non me latet, quòd in Codice Surij *tom.3.* à *Moſſandro* recenſito, loco *in Vrbe Phrigia* legatur *in Prouincia Phrygia*. Quæ lectio fauet Prouincialibus Regionis illius, provt & alia Noſtris Ciuibus; quidquid ſit huius ſanctiſſimi Pugilis Reliquias honorificè colit *Garraytana Eccleſia*, vt in Ptolegomeno piâ *D. Lupi de Morales* aſſertione prædiximus; quibus *Hiſpania* diues proculdubio conſpicitur, licet tanto Martyre filio glorioſior redderetur, & ditior.

TERTIO

TERTIO IDVS MAII.

DIES XIII.

A. *S. Natalis filius S. Vitalis, & ex eo frater SS. Iuſti, & Paſtoris, & Nepos S. Natalis Confeſſoris Romani, fuit Epiſcopus Toletanus, & interfuit Concilijs Arelatenſi, Romano, & Nicæno, pòſt causâ fidei exulat, & reuerſus ad nos, Mediolani Epiſcopus eligitur, pulſo Sanctiſſimo Dionyſio in exilium; attamen non vt Præſul, ſed vt Vicarius ſe gerens, omnibus tandem de ſe illuſtre præbens ſpecimen, in Domino quieuit.*

B. *Salmanticæ in Vettonibus Hiſpaniæ Feſtum* DEDICATIONIS *ipſius Eccleſiæ, quod anniuerſario colitur apparatu, & honorifico repetitur applauſu.*

NOTÆ.

SANCTVS NATALIS, *Epiſcopus.*] Natione Hiſpanus fuit, quia Patrem *Vitalem*, Auum itidem *Natalem* Romanum, duos *Iuſtum*, & *Paſtorem*, ex patre fratres habuit, omnéſque ſanctitate conſpicuos. Huius genealogicæ arboris computum, licèt omiſerint aliqui ex Noſtris Chronographis, fideliter memoriæ commendauit Luitprandus *Aduerſ.* 154. his verbis: *S. Epiſcopus* NATALIS *Toletanus, pòſt Mediolanenſis,* VITALIS *Hiſpani filius fuit, Nepos S.* NATALIS *Confeſſoris, Romani.* Et *Aduerſ.* 155. proſequitur: VITALIS *pater huius* (ſcilicet NATALIS Epiſcopi) *in Hiſpania natus eſt, qui veniens in Italiam genuit S.* NATALEM (Epiſcopum) *poſt Thermeda in Carpetania, priore coniuge defuncta, duxit Hiſpanam, ex qua genuit ſanctos fratres* IVSTVM, *&* PASTOREM *Martyres Complutenſes. Itaque erant fratres iſti Martyres, &* NATALIS *Toletani ex patre.* Hæc de origine Hiſpana. De eius ſanctitate Philipp. Ferrar. *in Catal. General. SS. h. d. fol.* 195. in textu: *Mediolani* S. NATALIS *Epiſcopi.* Et in *Catalog. SS. Ital. fol.* 276. licèt in anno, & numero Præſulum adſit error, vt poſtea probabimus. Petr. Galeſin. *in Martyrol. h. die* eius meminit. Ex Noſtris D. Thom. Tamayo de Varg. *in verit. Dextr. Nouit.* 7. *fol.* 110. *n.* 12. D. Ioann. Franciſc. Andreas *in Monument. SS. Iuſti, & Paſtor. cap.* 1. *fol.* 4. licèt perperam S. NATALEM Noſtrum ex ſecundis *S. Vitalis* Hiſpani nuptiis filium conſtituat, contra mentem *Luitprandi.* Illuſtriſſ. Turiaſon. Epiſcopus *in Primat. Toletan. tom.* 1. *c.* 8. *fol.* 98. *&* 99. De Antiquioribus Flau. Dext. *in Chron. Ann.* 300. 310. 324. *&* 352. vbi Biuar. & Caro. Luitprand. *in Aduerſ. n.* 151. 153. 154. 155. 162. *&* 166. Iulian. Petri *in Chron n.* 160. *fol.* 42. A quibus Acta integra ſubiiciemus, quia quæ *D. Thom. Tamayo*, & *D. Didacus de Caſtejon* ediderunt, in pluribus diminuta comperies.

A. Genealogia S. Natalis Toletani Præſulis.

Scriptores.

ACTA S. NATALIS EPISCOPI Toletani Confeſſoris, ex Chronicis Dextri, Luitprandi, & aliorum.

Origo.

NATALIS *ex nobiliſſimo Romanorum genere ortus, patrem habuit* Vitalem, *in Hiſpania à* Natali *Legionario Romano milite progenitum: Qui* Vitalis *in Italiam veniens, & matrimonium contrahens, ex illo* B. NATALEM *Noſtrum procreauit. At priore hac coniuge defunctâ, cum filio adoleſcentulo in* Hiſpaniam *repedauit. Iſthinc liberalibus tum Latinis, tum Græcis,* NATALIS *deditus ſtudiis, taliter profecit, vt* Vrſaonenſis *Presbyter factus,* Illiberritano *interfuerit Concilio, vbi Hoſij Cordubenſis, & aliorum Pontificum veneratus doctrinam, ad vrbem Carpetanæ* Thermedam, *non procul à* Compluto, *vbi* Vitalis *pater ad ſecundas conuolauerat nuptias, de Conſilij regulis inſtructus, mira alacritate pro viſendis patre, & ex eo fratribus* Iuſto, & Paſtore *puerulis deuenit. Ab hinc* Toletum *acceſſit, vbi à* S. Melantio *agnitus, in domum ipſius receptus, demùm ad Archidiaconi Toletani munus, inſtante Epiſcopo, peruenit. Ibidem tantis, támque egregiis virtutum omnium exemplis, cæteris præluxit, vt è viuis ſublato* B. Melantio *Toletano Metropolitâ, ad illius Eccleſiæ Sedem, nemine diſcrepante, conſcenderit. Ille ergo cùm inuitus Pontificatum ſuſcepiſſet, ita dignitatem illam adminiſtrauit, vt de antiqua vitæ ſeueritate nihil remitteret. Pòſt, deuicto Maxentio Tyranno, & ad pontem Miluium in Tyberim demerſo, Conſtantinus Magnus mirabilis Crucis ſigno admonitus glorioſiſſimè triumphauit, & maxima Eccleſiis tranquillitas affulſit; nam templa diruta edictu Imperatorum, curante Helena Matre, & Hoſio Cordubenſi, per totum orbem terrarum, præſertim in* Hiſpaniâ *reſtituuntur. Cuius pacis beneficium, & fructus, vt cognouêre* Hiſpani *Præſules,* B. NATALEM *Romam mittunt, qui de hoc, & de Baptiſmatis ſuſceptione, gratias & congratulationes Magno ageret Imperatori. A quo, & à S. Syluestro Pont. Max. benignè acceptus, de indictione Concilij Generalis apud Nicæam Bithiniæ, edoctus, contra Arij, & aliorum hæreticorum errores, cum Hoſio illuc profectus eſt; vbi fidei ſymbolum, Romanæ Eccleſiæ Primatum cum alijs CCC. XVII. Epiſcopis in Synodo intereſſentibus ſaſſus eſt; Arij, aliorúmque hæreticorum deliria, & commenta damnauit. Soluto Concilio cum eodem Hoſio, muneribus ab ipſo Conſtantino propter profundum doctrinæ, & virtutum acumen donatus, Romam repedauit. Ibidem Romana quoque III. Synodo, in qua CC.LXXV. Epiſcopi, pro confirmatione canonum Nicænorum intra Thermas conuenerant Domitianas interfuit. Quo expleto* Toletum *rediens, & Concilium contrahens, in eo ſtatuta eiuſdem Generalis Synodi amplecti ab* Hiſpaniæ *Eccleſiis, & ſeruari curauit. Ergo in Sede quieſcens, Martyrum faſtos, & tabulas conſcribens, & in martyrologij formam, Sanctorum Natales redigens, illos Conſtantino miſit Imperatori, quos eius deuotioni promiſerat. Ex quo quia primus huiuſmodi Acta Martyrum conſarcinauit, à* Natali *opifice,* NATALES, *iſtas feſtiuitates appellitari creditum eſt. Horum igitur Natalium tabulas, vt accepit Conſtantinus auctoritate S. Syluestri in Eccleſiis legendas conſtituit; itémque eadem auctoritate eidem* NATALI *reſcripſit, vt* Toleti *Concilium contraheret, vbi de veteribus* Hiſpanorum *Epiſcopatuum renouandis terminis, & diœceſibus ageretur, ita vt vnicuique Præſuli propria, & antiqua Sedes applicarentur. Omnia S. Vir miro ordine compleuit, Eccleſiiſque reſtitutis, & omnibus in priſtinum ſtatum redactis, cùm ille ſpiritus in Eccleſiæ ſeruitio haud defatigaretur, intelligens apud Gallos* Arelatenſe *Concilium contrahi, illuc adiuit, in Synodo orationes quamplurimas habuit, & cùm fuerit à Concilij ſecretis, Synodicam ſcripſit epiſtolam. Poſtmodùm ad Sardicenſe in Lydia Concilium pro defenſione S. Athanaſij ab Arianis è Sede expulſi contractum conuenit, & cum cæteris Sanctiſſimum Antiſtitem abſoluit. Inde in Sedem redux propriam, vt quieti conſuleret, ab aliquibus Gentilibus, & hæreticis impetitus, vexatus, & demum* in

Vrſaonẽſis Presbyter fit.

Et Archidiaconus Toletanus.

Et eius Sedis Epiſcopus.

Romam ab Epiſcopis Hiſpanis mittitur.

Niceno Cõcilio interfuit.

Et Romano III.

Toletũ repedat, & Martyrum faſtos conſcribit.

Concilium Toleti contrahit pro reſtaurandis Sedibus Hiſpaniæ.

Interfuit Arelatẽſi, & Sardicenſi Cõcilijs.

in exilium pulſus, Romam peruenit, vbi propter eius innocentiam abſolutus, Toletum *rediens, in vrbem intrauit* Mediolanenſem, *tempore quo Beatiſſimus Dionyſius eius vrbis Epiſcopus itidem fuerat ab Arianis in exilium pulſus.* NATALIS *attamen cùm agnouère Catholici* Mediolanenſes *aduentum, illicò in Expulſi Pontificis locum* NATALEM *ſufficiunt, qui haud ſe vt Epiſcopum gerens, ſed tanquam Vicarius Eccleſiæ decorem, & vrbis meliores mores reſtituens, rebuſque alijs præclarè geſtis, obdormiuit in domino* XIII. die Maij, *Anno Domini* CCC. LIV. *Qui poſtea in numerum Sanctorum relatus eſt.*

Ab Arianis vexatur, & tandem Mediolanenſis Eccleſiæ ſedem gubernauit.
Moritur.

En vera, genuina, & integra Acta S. NATALIS Archiepiſcopi *Toletani*: nam quæ *Turiaſonenſis* Præſul, & alij referunt, diminuta eſſe manifeſtè liquet, quia nihil de Origine S. Viri, nec de eius in relatis Conciliis aſſiſtentiâ verbum proferunt. Quos vt de incuria redarguamus, & alijs de fide ecphraſis faciamus ſatis, omnia ſuo ordine comprobare minutatim aggredimur.

CIRCA *Originem*, Patrem, Auum, & fratres, iam ſuprà in ipſius NOTÆ exordio, aliquorum authoritate, quidquid ad iſta pertinebant, probauimus. QVATENVS ad *Presbyteratum* apud *Vrſaonenſes*, patet ex ſubſcriptionibus Concilij Illiberritani, quas coniunxit P. Biuar. *ad Dextr. Ann.* 300. *Com. t. num.* 5. *fol.* 323, & fatentur *Tamayo*, & *Caſtejon*. De Succeſſione in Epiſcopatu *S. Melantio* Toletano, ſic Flau. Dext. *Ann.* 310. NATALIS *Epiſcopus* Toletanus *ſuccedit Sanctiſſimo Confeſſori* Melanthio. A quo Luitprand. *Aduerſ.* 154. apud Ramireſium; & 136. apud Tamayo. Iulian. Petr. *in Chron. numero* 150. vbi illum facit *Archidiaconum S. Melantij*, vt diximus. Quam ſedem fatentur *Loaiſa*, Claudius Robert. *in Gall. ſacr. in Appendice Patriarchatuum Orbis fol.* 50. *num.* 10. D. Thom. Tamayo, & D. Didacus de Caſtejon, vbi perperam inducit S. Spiridionem, ante *Natalem*, vt probauimus in hoc Noſtro Martyrologio *Tom.* 1. *die* 2. *Ianuarij. fol.* 30. & 31.

Vrſaonenſis Presbyteratus probatur.

QVOD Romam iuerit, & Conciliis *Romano*, & *Nicæno* interfuerit, audi Luitprandum *Aduerſ.* 151. apud Ram. & 133. apud Tam. dicentem: Natalis *Epiſcopus* Toletanus *interfuit Concilio* Romano, *in quo gratiæ ſunt actæ propter Conſtantini Baptiſmum, anno* CCC. XXIV. *Interfuit, & ſubſcripſit* Nicæno: *muneribus donatus à Conſtantino, cum Hoſio rediit Romam; inde Toletum, vbi ſtatuta Concilij Generalis ſeruari fecit.* En vno contextu plura probata. TABVLAS Martyrum quòd conſcripſerit, eáſque ad *Conſtantinum* miſerit, expreſſus eſt locus Dextri *Ann.* 324. *n.* 2. his verbis: NATALIS *miſit Conſtantino natales Martyrum tabulas.* Vbi P. Biuar. *n.* 2. *fol.* 377. coniecturam de vocatis hiſce feſtiuis diebus, NATALES, à nomine primi Inuentoris, inducit. DE Concilio apud Toletum contracto, pro reſtaurandis antiquis Epiſcopatuum terminis; idem Flau. Dext. *d. ann.* 324. *n.* 3. eſt auctor, *ſub* NATALI *Toletano Pontifice, & Præſide, iuſſu Conſtantini*, CONCILIVM *Toleti contrahitur: Epiſcoporum antiquæ Sedes, quæ ſuos fines amiſerant, receperunt.* Quod & notauit Luitprand. *Aduerſ.* 152.

Aſſiſtentia itidē in Cōcilijs Nicæno, & Rom.

DE aſſiſtentia in Conciliis *Arelatenſi*, in Gallia, & *Sardicenſi* in Lydia; Idem Luitprandus *Aduerſar.* 162. his verbis: *Concilio* Arelatenſi I. *præſident Hoſius, & duo Presbyteri miſſi à Sylueſtro. Habuit orationem* NATALIS *Toletanus & ſcripſit Epiſtolam Synodicam, fuit à Secretis Concilij cum alio. De Sardicenſi*, ſic *Aduerſ.* 165. in fine: *Confirmat Concilium* Sardicenſe; *cui Toletanus interfuit* NATALIS, *& Athanaſium, & Paulum abſoluit.*

Et in Arelatenſi, & Sardicenſi.

CIRCA eius exilium, reſtitutionem, & Mediolanenſem Præſulatum, Luitprandus *Aduerſ.* 153 omnia coniunxit, ſic: NATALIS *Toletanus ab exilio rediens, dum* Mediolani *commoratur, pulſo in exilium Sanctiſſimo* Dionyſio, *à Catholicis Mediolanenſibus Epiſcopus eligitur, qui licèt ſe geſſerit vt Vicarium illius, rebus tamen præclarè geſtis floruit, vt in numerum Sanctorum relatus fuiſſe dicatur. Obijt* XIII. *menſis* Maij. *Anno* CCC. LIV. *Vir Sanctus, & doctus.* Eadem repetit *Aduerſ.* 154. Iulian. Petri *in Chron. Ann.* 354. *n.* 160. eadem refert, licèt ibidem pro *Dionyſio*, repoſitus ſit *Eriſtagius*. Hinc Mediolanenſium Acta, Ferrarium, Claudium Robertum, & alios Mediolanenſis Eccleſiæ ſcriptores, qui *S. Natalem*, ad Annum DCC. XLVII. referunt illius Eccleſiæ Epiſcopum, corriges; cùm ex ſupradictis liquidò conſtet S. NATALEM Noſtrum tempore Conſtantini vixiſſe, prout & *Dionyſium*, qui ex

Item exiliū & gubernatio Sedis Mediolanenſis.
Error Catalogi Epiſcoporum Mediolanenſium.

Diptychis Mediolanenſibus, per eadem tempora viuebat, vt ex Seuero Sulpitio *lib.2. Hiſt. Sacr.* deducunt Robertus, & alij. Fortè *Natalis* Modiolanenſis, qui in Catalogo Præſulum refertur ad Annum DCC. XLVII. alius à noſtro diuerſus eſt; & Noſtrum in ſuo non repoſuêre loco, quia verè viuo *Dionyſio*, non potuit, nec ille ſe geſſit vt Epiſcopus Mediolanenſis; ideóque poſt *Dionyſium*, inuenimus *Auxentium*, poſtea *Ambroſium*, & alios. Omnia ſupra relata, poſt hæc ſcripta, coniunxit P. Anton. Quintana-Dueñ. *Hiſt. SS. Tolet. ſecul. 3. fol.* 385. qui ſimpliciter à P. Biuario *in Addit. ad Max. num.* 53. *fol.* 58. deceptus, *S. Martham Aſturicenſem Martyrem, & Ciuem*, ſororem fecit S. VITALIS, Noſtriquè Præſulis Toletani amitam. Cuius rei ſi probationem ſpectes, hæc tantum à *Biuario* verba deprehendes: *Auctorem habeo, cui multum defero*, S. Vitalis *ſororem fuiſſe S. Martham Aſturicenſem.* Sed quis hic Auctor, vt & Nos illi deferamus, ſub ſilentio latuit. O! quantum ſine duce erratum in ſimilibus introducitur! Hoc animaduertendum duxi: quid credendum, doctis relinquo.

Error Biuarij dicentis S. Martham Aſturicenſẽ fuiſſe amitam S. Natalis detegitur.

B. DEDICATIO *Eccleſiæ Salmanticenſis.*] QVANDO primùm fides Catholica, & à quibus, quóuè euentu in *Salmanticenſem* Diœceſim illata fuerit, huc vſque manifeſtari non valet. Illud ſine controuerſia pateſcit, quòd ſtatim à Chriſti Aſcenſione, Apoſtoli ſortitione diuinâ, Mundi clymata peragrantes, in omnem terram exiuit ſonus eorum, & in fines Orbis terræ, verba eorum, præcipuè in *Hiſpaniam*, quæ poſt Iudæam, & Samariam, Primogenita Occidentis Euangelicæ veritatis grana ſuſcepit. Nam IACOBVM Apoſtolum, cui hæc obtigit Prouincia, totius vrbes perluſtrantem, eiuſquè Diſcipulos *Salmanticenſes* proculdubio Fidem docuiſſe quis ambiget? Præcipuè ſi Actis *S. Secundi* Epiſcopi *Abulenſis* adhæremus, quibus probatum reliquimus ſuprà hoc *Tom. 3. die II. huius Menſis*, ſanctiſſimum Præſulem non ſolum apud *Abulenſes* fidei regulam propoſuiſſe, ſed & omnem *Vettoniæ* Regionem, quâ tunc *Salmantica* periacebat, Euangelium edocuiſſe, & prout IACOBI Diſcipulum, & prout Pauli Apoſtoli Vicarium. Item huius eſt ſententiæ *M. Ægidius Gonzal. Dauila*, olim iſtius almæ Eccleſiæ Portionarius, nunc Regius Caſtellæ, & Indiarum Chronographus, in præcipuâ *Hiſt. Salmant. lib. 1. cap.* 10. in Theatr. Eccleſiar. *tom. 3. fol.* 299. Cætera quæ in exordio naſcentis Eccleſiæ euenêre ſub ſilẽtio latent: illud ſcitur, quòd in diuiſione Epiſcopatuum *ab VVambane* Gothorum Rege facta, iam erat *Salmantica*, Sedes Epiſcopalis, cùm ibidem illi proprij termini conſignentur, & Metropoli *Emeritanæ* ſubiiciatur. Quibus ſic cognitis ad Præſulum nomenclaturam deuenio, vt in poſterum Pontifices tantæ Eccleſiæ non ignorentur.

CATALOGVS EPISCOPORVM ALMÆ Eccleſiæ SALMANTICENSIS in Vettonia.

I. LEVTERIVS huius nominis I. Salmanticenſis Epiſcopus, quorum memoria ineſt, I. interfuit Concilio III. Toletano ſub Reccaredo ad Ann. D. LXXXIX. 589.

II. THEOCHRISTVS huius nominis I. Salmanticenſis Epiſcopus II. interfuit decreto Gundemari Ann. DC. X. 610.

III. HICCILA huius nominis I. Salmanticenſis Epiſcopus III. interfuit Concilio IV. (non III. vt perperam apud M. Ægidium Gonzal. *in antiqua Hiſtoria Salmanticenſi, lib. 2. c. 1. fol.* 14. & in *Nouo Theatr. tom. 3. fol.* 226.) Toletano ad Annum Domini DC. XXXIII. 633.

IV. IOVILA huius nominis I. Salmanticenſis Epiſcopus IV. interfuit Concilio Toletano VI. ad Ann. DC. XXXVIII. 638.

V. EGERENVS huius nominis I. Salmanticenſis Epiſcopus V. interfuit Conciliis VII. VIII. & X. Toletanis ad Ann. DC. LVI. 656.

VI. IVSTVS huius nominis I. Salmanticenſis Epiſcopus VI. interfuit Concilio Emeritenſi ad Ann. DC. LXVI. 666.

VII. PROVIDENTIVS huius nominis I. Salmanticenſis Epiſcopus VII. interfuit Concilio Toletano XII. tempore VVambanis, quo Sedes

Epiſcopales Hiſpaniæ veros ſuos limites accepêre; celebratum fuit Concilium ad Ann. DC. LXXXI. 681.

VIII. PONEMVNDVS huius nominis I. Salmanticenſis Epiſcopus VIII. interfuit Conciliis XIII. ad Ann. 683. XV. ad Ann. 688. & XVI. Toletanis ad Ann. DC. XCIII. Iſte Epiſcopus fortè fuit qui apud *Saraadulam* in Eremitorio S. Saluatoris Vettoniæ hodie *Xarandilla*, cum aliis Pontificibus gladio Sarracenorum occubuit, vt referunt Luitprand. *in Chron. num.* 193. & Iulian. *de Eremit. num.* 12. *& in Aduerſ. n.* 339.

Hiſpaniæ excidium euenit hoc tempore, ita vt vix ſit ſucceſſioni locus, nec Epiſcoporum Salmanticenſium *nomenclaturæ aditus.*

IX. QVINNVLFVS huius nominis I. Salmanticenſis Epiſcopus IX. qui tempore Adefonſi cognomento Caſti, donationem à Rege factam Eccleſiæ Ouetenſi confirmat ad Ann. DCCC. XXX. 830.

X. SEBASTIANVS huius nominis I. Epiſcopus Salmanticenſis X. Huius Præſulis Chronicon publicum fecit *D. Prudent. de Sandoual* Epiſcopus Pampilonenſis, ibidem Ann. 1634. in quo per ſynopſim res Regum Ouetenſium geſtas à Pelagio ad Ordonium I. proſequitur. Aſt in alio Codice MS. quem ex Bibliotheca *D. Garſiæ de Loayſa* accepimus hoc titulo hæc inſcribitur Hiſtoria:

ADEPHONSI REGIS III. LEGIONENSIS cognomento Magni *Chronicon, ad* SEBASTIANVM *de Regibus Gothorum à VVamba, & Ouetenſium, vſque ad Ordonium I.*

ADEPHONSVS REX, SEBASTIANO Noſtro, *Salutem.*

NOTVM *ſit tibi de* Hiſtoria Gothorum, *pro qua Nobis per* Dulcidium *Presbyterum notuit, pigritiaque veterum ſcribere noluerit, ſed ſilentio occultauerit: & quia Gothorum Chronica vſque ad tempora glorioſi* VVambani *Regis* Iſidorus *Hiſpalenſis Sedis Epiſcopus pleniſſimè edocuit, & Nos quidem ex eo tempore, ſicut ab antiquis, & prædeceſſoribus Noſtris audiuimus, & vera eſſe cognouimus, tibi breuiter intimabimus.*

Quod ſi huic MS. credimus, *Chronicon* illud perperam ſuo Auctori ADEPHONSO Regi Magno adimitur, & SEBASTIANO tribuitur, niſi fortè Epiſcopus iſte Regis Magni ſtruem in meliorem methodum reduxerit, ita vt Chronicon hocce pro ſuo, & ſibi Epiſcopus vindicaſſet. Eius memoria ad Ann. DCCC. LXVI. 866.

XI. FREDESINDVS huius nominis I. Epiſcopus Salmanticenſis XI. donationem ab Ordonio Rege, & Geloyra Regina factam Cœnobio S. Petri Montium Benedictino confirmat, Ann. DCCC. XCVIII. 898.

XII. DVLCIDIVS huius nominis I. Salmanticenſis Epiſcopus XII. fortè iſte ille Presbyter de quo Alfonſus Magnus meminit in Epiſtola ad Sebaſtianum Salmanticenſem ſuprà proximè relatam. Hic Corpora *SS. Eulogij*, & *Leocritiæ* Martyrum, *Cordubâ Ouetum* tranſtulit. Interfuit Conſecrationi S. E. Compoſtellanæ, & Concilio Ouetenſi. Eius memoria ad Ann. DCCCC. XXXI. 931.

XIII. SALVATVS huius nominis I. Salmanticenſis Epiſcopus XIII. iſte, tempore quo Dulcidius in captiuitate Cordubenſis vrbis cum aliis Epiſcopis iacuit, Sedem hanc rexit Epiſcopalem, & poſtmodùm ad Annum Domini DCCCC. XXXIV. 934.

XIV. THEODEMVNDVS huius nominis I. Salmanticenſis Epiſcopus XIV. donationem Ordonij II. Regis Monaſterio S. Saluatoris de So-

brados factam firmanit ad Ann. DCCCC. LVIII. 958.

XV. SEBASTIANVS huius nominis II. Salmanticenſis Epiſcopus XV. ex Ordine Benedictino, Abbas S. Æmilliani *de Cuculla*, res geſtas Ranimiri II. ſcripſit, eius memoria ad Ann. DCCCC. LXXXV. 985.

XVI. GVNDISALVVS huius nominis I. Epiſcopus Salmanticenſis XVI. de quo eſt memoria in Hiſtoria Compoſtellanâ; vbi refertur, hunc Antiſtitem obedientiam exhibuiſſe Didaco Gelmireſio, & eius ſucceſſoribus ad Ann. M.LXXII. 1072.

XVII. MVNIVS huius nominis I. Salmanticenſis Epiſcopus XVII. interfuit Concilio Ouetenſi ad Ann. M.C.XV. 1115.

XVIII. GERARDVS huius nominis I. Epiſcopus Salmanticenſis XVIII. donationem à Regina Vrraca Monaſterio Arlanzenſi factam confirmat ad Annum Domini, M.C.XVIII. 1118.

XIX. IERONYMVS huius nominis I. cognomento *Viſquius*, Salmanticenſis Epiſcopus XIX. origine *Gallus Petracoricenſis*, primùm Epiſcopus Valentinus, ſanctitate, & miraculorum gratiâ illuſtris, obiit die XXX. Iunij, Anno M.C.XXV. Is obtulit Eccleſiæ Salmantinæ miraculoſam Imaginem D. N. Ieſu-Chriſti Crucifixi, quam *de las Batallas* dicunt. 1125.

HIC *M. Ægid. Gonzal. repetit* GERARDVM, *&* MVNIONEM *Epiſcopos* Salmantinos, *qui ſi fuêre deceſſores* Ieronymi, *quomodo ſucceſſores. Epiſtola* Innocentij III. *non ſuffragatur; quia licèt ab ordine literæ conſignentur ſucceſſores, non ſic intelligendum eſt, vt ſonat, ſed à poſteriori incipiendum eſt ad priorem, ita vt* MVNIO *antiquior, pòſt* GERARDVS, *&* *recentior* IERONYMVS. *Et patet, quia ſi Anno Domini* M.C.XV. MVNIO *vt Epiſcopus* Salmanticenſis *interfuit Concilio Ouetenſi, & Anno Domini* M.C.XVIII. *iam ſucceſſerat* GERARDVS *in Sede, & illo è viuis ſublato* IERONYMVS, *ergo illi præceſſêre, non ſucceſſêre. Niſi alios horum nominum Epiſcopos concedamus; quod hiſtoria nõ patitur, cùm nulla alia adſit anamneſis eorum niſi in Epiſtola* Innocentij III. *quæ nihil de nouo inducit.*

XX. GVNDISALVVS huius nominis II. Salmanticenſis Epiſcopus XX. de quo eſt mentio in Hiſtoria Compoſtellana, cuius Eccleſiæ obedientiam præſtitit, obiit Anno M.C.XXVI. 1126.

XXI. IOANNES huius nominis I. Salmanticenſis Epiſcopus XXI. eius memoria inter aliorum obedientias Præſulum Compoſtellanæ exhibitas Eccleſiæ reperitur, deficit Ann. M.C.XXIX. 1129.

XXII. ALPHONSVS huius nominis I. Salmanticenſis Epiſcopus XXII. interfuit Concilio Rhemenſi ad Ann. M.C.XXX. qui cùm ad Cluniacenſe Cœnobium ex reditu perueniſſet, ibidem obiit, cui Venerabilis Petrus Abbas hoc poſuit Epitaphium. 1130.

VRBS EST HISPANIÆ REGIONIS. QVAM
SALAMANCAM INDIGENÆ DICVNT.
HANC ORDINE PONTIFICALI REXIT
ALPHONSVS,
TVMVLO PRÆSENTE SEPVLTVS.
QVI DE CONCILIO RHEMENSI DVM REMEARET,
HIC FINEM FECIT PARITER VITÆ
VIÆQVE.

XXIII. MARTINVS huius nominis I. Epiſcopus Salmanticenſis XXIII. cui Calixtus P. Max. ſcripſit, vt obedientiam Compoſtellanæ præſtaret Eccleſiæ, prout fecit, ad Ann. M.C.XXXIV. 1134.

XXIV. PETRVS huius nominis I. Salmanticenſis Epiſcopus XXIV. de quo ſcripſit S. Bernard. Epiſt. 212. ad Innocentium II. fuit ambitione terribilis, & aliis delictis conuictus, ita vt deponeretur Ann. M.C.XXXVII. 1137.

XXV.

XXV. Berengarius huius nominis I. Salmanticenſis Epiſcopus XXV. electus à Clero, & Populo Salmãtino, vt ex Epiſtola eorum liquet, ſic:

REVERENDISSIMO D. N. DIDACO Comp. Archiep. Clerici Salmanticenſes, & Populus, ſalutem.

Ne veſtram lateat, quomodo fecimus, prouidentiam, vobis notificare rectum eſſe duximus, Nos D. Berengarium *Archidiaconum, & Imperatoris Cancellarium elegiſſe iuſtè, & canonicè, quem nobis Imperator miſit, cum Toletano Archiepiſcopo, & duobus Epiſcopis Segobienſi, & Zamorenſi. Iſtud autem idcirco fecimus quoniam ille Petrus electione ſuâ minimè confidens, auſus defecerit, tum denique Eccleſiæ regendæ inutilem prorſus eſſe cognouimus. In electione Berengarij omnes fuimus concordes, & Toletano Archiepiſcopo, & imperatori illum petiuimus, quem conceſſum, nobis illum tradiderunt. Sed quia Comitis Petri Lupi timore tunc auſi non ſumus, modò miſerante diuinâ pietate perfecimus. Hunc igitur veſtræ mittimus Paternitati, quatenus ipſum benignè ſuſcipiendo ordinetis, & conſecretis.*

Alias Epiſtolas ſcripsêre Imperator Adephonſus, & ipſe electus, qui ab Archiepiſcopo admiſſus, *Salmanticenſem* rexit Eccleſiam quo vſque ad Compoſtellanam tranſlatus eſt. Eius memoria in Epiſcopatu Salmanticenſi ad Ann. M.C L. 1150.

XXVI. Ordonius huius nominis I. Salmanticenſis Epiſcopus XXVI. Monachus Ciſtercienſis, eius memoria ad Ann. M.C.LVIII. 1158.

XXVII. Navarronus huius nominis I. Epiſcopus Salmanticenſis XXVII. Cuius tempore euenit illud celebre miraculum à S. Nicolao Martyre Bleticenſi, quod refert Ægid. Gonzal. Obiit Epiſcopus die XVI. Ianuarij, Anno M C.LXXVII. 1177.

XXVIII. D. Petrus huius nominis II. cognomento *Suarez*, Salmanticenſis Epiſcopus XXVIII. quem Alexander III. Pont. Max. conſecrauit, & purpureo ornauit galero, ad Compoſtellanam Sedem trãſlatus Ann. M. C.LXXXIII. 1183.

XXIX. D. Vitalis huius nominis I. Salmanticenſis Epiſcopus XXIX. conſecrauit Eccleſiam S. Nicolai, & interfuit Concilio II. Salmantino, in quo fuit annullatum matrimonium inter Alfonſum IX. & Thereſiam Reges Legionis. Obiit die XV. Decembris Ann. M.C.XCIV. 1194.

XXX. D. Gundisalvus huius nominis III. Epiſcopus Salmantinus XXX. huius tempore Regni Comitia habita ſunt apud Salmanticam, quibus de limitibus Epiſcopatuum Ouentenſis, & Aurienſis actum: necnon Stephanus Archipreſbyter Albenſis Eccleſiam B. Mariæ Magdalenæ conſtruxit, quæ hodie Ordini Alcantarenſi paret, eius memoria ad Ann. M.C XCIX. 1199.

XXXI. D. Ordonius huius nominis I. Salmanticenſis Epiſcopus XXXI. Cuius tempore Academia toto Orbe famigerata fuit conſtructa abs Aldephonſo IX. Legionenſiũ Rege, vt indicat hæc Inſcriptio.

ANNO DOMINI. M.CC.
ALFONSVS XII. CASTELLÆ REX. PALLENTIÆ VNIVERSITATEM EREXIT. CVIVS ÆMVLATIONE ALFONSVS IX. LEGIONENSIS REX SALMANTICÆ ITIDEM ACADEMIAM CONSTITVIT. ILLA DEFECIT DEFICIENTIBVS STIPENDIIS. HÆC VERO IN DIES FLORVIT FAVENTE PRÆCIPVE ALFONSO REGE X.

Obiit Epiſcopus die VI. Iulij Ann. Dom. M.CC.I. 1201

XXXII. D. MARTINVS huius nominis II. Salmanticenſis Epiſcopus XXXII. & Cardinalis S.R.E. vt indicat fragmentum lapidis in clauſtro inuentum, ſic:

MARTINVS
CARDINALIS.

Ita illum refert M. Ægid. Gonzal. ſi fuit Epiſcopus Salmanticenſis, à fortiori à die VI. Iulij Anni M.CC.I. quo obiit Ordonius, ad diem X. Aprilis, Anni M CC.II. quo adeſt memoria Gundiſalui ſucceſſoris, Præſulem egit. 1202.

XXXIII. GVNDISALVVS huius nominis IV. Salmanticenſis Epiſcopus XXXIII. conſecrauit Eccleſiam S. Petri, vbi nunc eſt Monaſterium S. Auguſtini ad Ann. M.CC.II. & Eccleſiam S. Mariæ Equitum ad Annum M.CC.XIV. Item Eccleſiam S. Æmilliani ad Ann. M.CC.XXVI. quo eius finiit memoria. 1226.

XXXIV. D. PELAGIVS huius nominis I. & Salmanticẽſis Epiſcopus XXXIV. eius memoria adeſt in donatione facta per Alfonſum IX. Legionenſem ad Ann. M.CC.XXVIII. vt conſtat ex Archiuis Comitum Lemenſium. 1228.

XXXV. D. MARTINVS huius nominis III. & Epiſcopus Salmanticenſis XXXV. fuit vnus ex Octo præſulibus qui conuenerunt Ferdinandum III. Caſtellæ & Legionis Regem cum ſororibus Sanctia, & Dulce, ius ad Regnum ambientibus. Eius memoria ad Ann. M. CC.XXXVII. 1237.

XXXVI. D. FERDINANDVS huius nominis I. & Epiſcopus Salmanticenſis XXXVI. conſecrauit Eccleſiam S. Michaëlis V. Idus Decembris Anno M.CC.XXXVIII. quo eius memoria deſinit. 1238.

XXXVII. D. MORANVS huius nominis I. & Epiſcopus Salmanticenſis XXXVII. eius inuenitur memoria in donatione quadam, cuius auctographum adeſt in Cœnobio Ciſtercienſium de Palacuelos ad Ann. M.CC.XXXVIII. 1238.

XXXVIII. D. F. GVNDISALVVS huius nominis V. & Epiſcopus Salmanticenſis XXXVIII. cuius tempore conſtructum fuit Salmanticæ Monaſterium Sanctimonialium S. Claræ. Quo anno obiit, ignotum; fortè ad M.CC.XLIX. quia ſequenti ſucceſſor inuenitur. 1249.

XXXIX. D. IOANNES huius nominis II. & Epiſcopus Salmanticenſis XXXIX. de eo adeſt memoria in quadam donatione quæ ſeruatur in Cœnobio Benedictinorum Samonenſi ad Ann. M.CC.L. 1250.

XL. D. PETRVS huius nominis III. & Epiſcopus Salmanticenſis XL qui vnà cum Capitulo Eccleſiæ fratribus Prædicatoribus Eccleſiam S. Stephani, vt Monaſterium erigerent, condonauit, ad Ann. M.CC.LV. 1255.

XLI. D. GVNDISALVVS huius nominis VI. & Salmanticenſis Epiſcopus XLI. de quo meminit Vrbanus IV. Pont. Max. eius memoria ad Ann. M.CC.LXI. 1261.

XLII. D. F. PETRVS huius nominis IV. cognomento *Perezius*, Salmanticenſis Epiſcopus XLII. fuit ex Ordine Prædicatorum ſanctitate illuſtris, vt indicat eius elogium carmine Leonino conſcriptum. Obiit die XXX. Menſis Aprilis Ann. M.CC.LXII. 1262.

XLIII. D. DOMINICVS huius nominis I. cognomento *Dominguez* Epiſcopus Salmanticenſis XLIII. ex Gallæcia oriundus, obiit die XXX. Ianuarij, Ann. M CC.LXVII. 1267.

XLIV. D. ALPHONSVS huius nominis II. Epiſcopus Salmanticenſis XLIV. cui commiſit Bonifacius VIII. Pont. Max. quòd conſtringeret Equites Iacobæos Portugalliæ, vt obedientiam præſtarent Generali Magiſtro Ordinis. Eius memoria ad Ann. M.CC.LXVIII. 1268.

XLV.

XLV. D.Aprilis huiusnominis I.& Salmãticenſis Epiſcopus XLV.qui fuit Archidiaconus Bletiſenſis, pòſt Epiſcopus Vrgellenſis, ideò eius memoria in Salmanticenſi Sede ceſſat ad menſem Septembris, quo iam tunc dignoſcitur vacans eo ipſo Anno M.CC LXIX. 1269.

XLVI.D.Didacvs huius nominis I.& Salmanticenſis Epiſcopus XLVI.eius memoria ad Annum M.CC.LXXII. quo Alphonſus Molinæ Dominus,& Ferdinandi cognomento *Sancti* frater, Salmanticæ obiit. 1272.

XLVII. D.F.Petrvs huius nominis V. cognomento *Factòr*, Salmanticenſis Epiſcopus XLVII. Eius tempore congregatum fuit aliud Concilium apud Salmanticam, in quo de cauſa Templariorum actum eſt. Fuit ex Ordine Minorum, vt patet ex licentiâ teſtandi à Nicolao IV.Pont. Max. obtentâ ad Ann. M. CC.LXXXVIII. quo diem clauſit extremum. 1288.

XLVIII.D. Alphonsvs huius nominis III.& Salmanticenſis Epiſcopus XLVIII. qui obiit die XXIX.Ianuarij Ann.M CC.LXXXIX. 1289.

XLIX. D.Rodericvs huius nominis I. Salmanticenſis Epiſcopus XLIX. fuit Nicolao IV. Pont. Max charus, à quo omnia ſuæ diœceſis beneficia vacantia pro vna vice illis fruenda promeruit,vt creditoribus debita ſolueret. Obiit Ann.M.CCC.I. 1301.

L. D.F.Petrvs huius nominis VI. & Salmanticenſis Epiſcopus L. ex Ordine Prædicatorum alumnus.Huius Præſulis auſpiciis reſtituta ſunt Magiſtris Academiæ Salmantinæ ſtipendia,quæ Clemens V. Pont.Max. ſuſtulerat, donec reſtituta iterum cœpit Academia florere.Obiit Epiſcopus die XXX.Ianuarij Ann.M.CCC.XV. 1315.

LI. D.Bernardvs huius nominis I.& Salmanticenſis Epiſcopus LI. qui ex Phyſico Alphonſi XI. Regis,ad hanc ſedem euectus eſt, cuius contemplatione Rex Eccleſiæ celebre priuilegium conceſſit, ad Ann.M.CCC.XXVI. 1326.

LII. D.Alphonsvs huius nominis IV. Salmanticenſis Epiſcopus LII. Bæticæ Maior Notarius, eius memoria ad Ann.M CCC.XXX. 1330.

LIII. D.Lavrentivs huius nominis I. Epiſcopus Salmanticenſis LIII.eius memoria in plurimis priuilegiis ad Ann.M.CCC.XXXV. 1335.

LIV. D.Rodericvs huius nominis II. cognomento *Diaz*, Epiſcopus Salmanticenſis LIV. fuit ex ordine Prædicatorum,obiit die XVIII. Iunij, Anno M.CCC.XXXIX. 1339.

LV. D.Ioannes huius nominis III. cognomento *Luzero*, Salmanticenſis Epiſcopus LV. interfuit expeditioni Algeziræ, quâ perfectâ, vnà cum Epiſcopis Zamorenſi, & Pacenſi Moſquitam illius vrbis purificauit,& B.Mariæ Dei genitricis nomini dedicauit.Pòſt ad Segobienſem Sedem tranſlatus Anno M.CCC.LIX. eodem Anno die XIII.Octob. obiit. 1359.

LVI. D. Alphonsvs huius nominis V. cognomento *Barraza* Epiſcopus Salmanticenſis LVI. Cardinalis S.R.E. titulo S. Euſtachij,& BæticæNotarius Maior,partesHenrrici contra Petrum fratrem tuendas ſuſcepit, eius memoria ad Ann.M.CCC. LXXV. 1375.

LVII. D. Alvarvs huius nominis I. Salmanticenſis Epiſcopus LVII. eius memoria inuenitur in quadam ſcripturâ Confirmationis Priuilegiorum facta per Ioannem I.Caſtellæ Regem in Comitiis Burgenſibus Oppido de Caſtro-Xeriz, Ann.M.CCC. LXXIX. 1379.

LVIII.D.F.Ioannes huius nominis IV.cognomento *Caſtellanos*,Epiſcopus Salmanticenſis LVIII.ex Ordine Prædicatorum,interfuit Concilio Salmantino circa electionem Clementis VII. contra Vrbanum VI. Eius memoria ad Ann.M.CCC.LXXXII. 1382.

Poſt hæc M. Ægidius Gonzal. ſupponit alium Epiſcopum nomine Nicolavm ex Ordine Prædicatorum, ſed ſine die, & Conſule: fides ſtet apud illum.

LIX.

LIX. D. Carolvs huius nominis I. cognomento *de Gueuara* Salmanti-
cenſis Epiſcop.LIX.Huius tempore fuit erectum primum huius
vrbis Collegium à D. Guterio de Toledo Epiſc. Ouetenſi Anno
M.CCC.LXXXVI.Aſt Anno M.CCC.XCII. obiit Epiſcop.Salmantinus. 1392.

LX. D. Diogacvs huius nominis II. cognomento *Anaya, Maldonado*,
Epiſcopus Salmanticenſis LX. pòſt Epiſcopus Conchenſis,& Ar-
chiepiſcopus Hiſpalenſis, & in ſupremo Caſtellæ Conſilio Præ-
ſes, ad Conchenſem tranſlatus fuit Anno Domini M. CCCC.VIII.
die x. Martij. Obiit Ann. M.CCCC.XXXVII. Qui dum viueret 1408.
erexit celebre Collegium S.Bartholomæo dicatum.

LXI. D. F. Gvndisalvvs huius nominis VII. Salmanticenſis Epiſcopus
LXI. ex Ordine Prædicatorum; eius memoria ad Annum Do-
mini M. CCCC. XIV. 1414.

LXII. D.F.Alphonsvs huius nominis VI. cognomento *Cuſanza* Epiſco-
pus Salmanticenſis LXII.ex Ordine Prædicatorum,Regis Enrri-
ci III. Confeſſor, hinc Aurienſis Præſul, deinde vltimò Legio-
nenſis ad Annum Domini M. CCCC. XX. 1420.

LXIII. D.Sanctivs huius nominis I. cognomento *Caſtilla* Salmanticenſis
Epiſcopus LXIII. conſtruxit Salmanticæ Monaſterium S. Eli-
ſabeth, & Xenodochium SS.Coſmæ, & Damiani; quod hodie
Generale dicitur. Obiit Anno M. CCCC. XLVI. & ſepelitur in Ma-
iori Capellâ, hac epigraphe: 1446.

SANCTIVS ILLE DIVVS. AC OMNIVM
PRÆSVLVM DECVS. CONDITVR
HOC TVMVLO.

LXIV. D.Gvndisalvvs huius nominis VIII.cognomento *Viuero*,Epiſcopus
Salmãticenſ.LXIV.fuit Decanus Lucẽſis,& Præcẽtor Toletanus,
Præſes Valliſoletanus.Obiit die XXIX.Ianuarij,Ann.M CCCC.LXXX. 1480.
iacet ſepultus in Antiqua Maiori Capellâ,hoc Epitaphio Latino.

ANTISTES MAGNVS GVNDISALVVS
HIC A VIVERO IMA REQVIESCIT HVMO.

LXV. D.Oliverivs huius nominis I.cognomento *Carrafa*,Epiſcopus Sal-
manticenſis LXV. origine Neapolitanus, S. R.E. Cardinalis, &
Epiſcopus Sabinienſis. D.Ferdinand.Vghell.Tom. I. Ital. Sacr.
in Catalog.Epiſcop.Sabinienſ. n.64. pag. 210. aſſerit Oliuerium
etiam fuiſſe Epiſcopum Albanum,& Oſtienſem; aſt de Salman-
ticenſi infulâ, altum ſilentium. Salmanticenſem Sedem dimiſit
Ann. M. CCCC. XCI. 1491.

LXVI. D.Didacvs huius nominis III.cognomento *Valdès*, Salmanticenſis
Epiſcopus LXVI.Magiſtratum Domus Alexandri VI.Pont.Max.
exercuit,cui idem Papa infulam cõceſſit Zamorenſis Sedis, poſt-
quam Salmanticenſis Eccleſiæ ad Annum M. CCCC. XCII. abſens 1492.
rexiſſet diœceſim.Obiit Romæ die XXVII.Decembr. Ann.M.D.VI.
& in Capella à ſe extructâ in Baſilica S. Iacobi Hiſpanorum
tumulatus, ſupra ſarcophagum hoc perlegitur Epitaphium:

Certa dies nulli eſt, mors certa incerta ſequentum,
Cura locet tumulum, qui ſapit, antè ſibi.

Didacvs ex Valdes, Aſtrum, Patria, Pontificatúque
Zamora. cùm ſe moriturum aſſiduè meditaretur:
Viuens hoc ſuo cadaueri ſtatuit Monumentum.
Vixit Annis propè LX. Obiit XXVII. Decembris,
Anno Domini M. D. VI.

PONTIFICATV MAXIMI ALEXANDRI
VALENTINI ANNO X. CVM MAGISTRATVM
DOMVS EIVS EXERCERET.

LXVII.

LXVII. D.F.Didacvs huius nominis I V. cognomento *Deza*, Salmanticenſis Epiſcopus L X V I I. ex Ordine Prædicatorum, Regum Catholicorum Confeſſarius, primò Epiſcopus Zamorenſis, deinde Salmanticenſis, dein Palentinus, & Inquiſitor Generalis, pòſt Giennenſis & Maior Regum Sacellanus, Cancellariúſque Caſtellæ, demùm Archiepiſcopus Hiſpalenſis,& electus Toletanus. Contraxit apud Hiſpalim Concilium, & ibidem Collegium ſui Ordinis S.Thomæ dicatum conſtruxit. Scripſit ſuper Magiſtr. Sententiar. Additiones ad Paulum Burgenſem. Doctrinale, quo Præſules docet formam dirigendi oues ſuas. Monoteſſaron ad explanationem Euangelij. Obiit Anno Domini M. D. XXIII. Eius memoria in Salmantica M. n. v. 1505.

LXVIII. D. Ioannes huius nominis V. cognomento *Caſtilla*, Salmanticenſis Epiſcopus L X V I I I. Decanus Hiſpalenſis, & Regij Conſilij Senator, ac demùm Præſes, abhinc Epiſcopus Aſturicenſis, pòſt Salmantinus,& huius tempore D.Didacus Ramirez de Villaſcuſa erexit Collegium inſigne Conchenſe, vnum ex Quatuor huius vrbis Maioribus. Obiit Epiſcopus apud Palentiam die X X X. Octobr. Ann. M. D. X. 1510.

L X I X. D. Franciscvs huius nominis I. cognomento *Bobadilla*, Salmanticenſis Epiſcopus L X I X. tranſlatus ex Sede Ciuitatenſi. Eius tempore ſumpſit exordium fabrica Noni,& ſublimis Templi cui Epiſcopus primum lapidem poſuit, & refertur in alio, ſic.

HOC TEMPLVM INCEPTVM EST ANNO A NATIVITATE DOMINI. M. D. XIII. DIE IOVIS. XII. MENS. MAII.

Pòſt Anno M. D. XVII. interfuit Concilio Lateranenſi, & eo ipſo Anno D. Didacus de Muros erexit celebre Collegium maximum,quod Ouetenſe dicitur. Anno M. D. XVIII. Franciſcus Rodericus Canonicus, & Ciuis Salmanticenſis, & Leónis X. Pont. Max. Cubicularius erexit Collegium S. Æmilliani: & eodem ipſo Anno D. Gundiſaluus Gonzalez erexit Collegium Montis Oliueti. Anno M. D. XXI. D.Alphonſus de Fonſeca, Archiepiſcopus Compoſtellanus & Toletanus erexit Collegium ex maioribus Quartum, quod *del Arcobiſpo* vocant. Eodem ipſo Anno D. Ioannis de Burgos Archidiaconus,& Canonicus Salmanticenſis erexit Collegium S. Mariæ. Anno M. D. XXVI. Don Ioannes de Cañizares Archidiaconus Cornaucenſis, & Canonicus Salmanticenſis erexit Collegium S. Crucis, quod *de Cañizares* appellitant. Obiit Epiſcopus die XXIX. Auguſti, Anno M. D. XXIX. 1529.

L X X. D. Lvdovicvs huius nominis I. cognomento *Cabeza de Vaca*, Epiſcopus Salmanticenſis L X X. Caroli V. Imperatoris Magiſter. Huius tempore D. F. Didacus de Toledo, Magnus S. Ioannis Prior,erexit Collegium huius Ordinis Anno M. D. XXXIV. Quo etiam erigitur Collegium Ordinis Iacobæi quod *del Rey* dicunt. Anno M. D. XXXVIII. Noſter Epiſcopus ad Sedem Palentinam tranſlatus,ibidem quieuit,ad Annum M. n. L. quo obiit die XII. Decembris, deſpecto Archiepiſcopatu Compoſtellano. 1537.

L X X I. D.Rodericvs huius nominis III. cognomento *Mendoza*, Epiſcopus Salmanticenſis LXXI. Decanus Toletanus,& Scholaſticus Complutẽſis primò,pòſt Aurienſis Epiſcopus. Eius tẽpore D.Eliſabeth de Ribas erexit Collegium S.Crucis Ann. M. n. XLIV.& Anno ſequẽti D.Martinus Gaſca Scholaſticus,& Canonicus Hiſpalenſis, electus Epiſcopus Gaditanus erexit Collegium S.Mariæ Magdalenæ. Obiit Epiſcopus die IV. Nouembris Anno Dom. M.D.XLV. 1545.

LXXII.

LXXII. D. PETRVS huius nominis VII. cognomento *Caſtro*, Salmanticenſis Epiſcopus LXXII. cuius tempore Anno M. D. L. D. Franciſcus de Solis Phyſicus Pauli III. & Epiſcopus Vanarenſis erexit Collegium Orphanorum;& Anno M. D. LII. erecta fuêre Collegia Ordinum Militarium Calatrauæ,& Alcantaræ. Poſtmodùm Epiſcopus Anno M. D. LVI. ad Sedem Conchenſem translatus obiit Kalend. Augusti Ann. M. D. LXI. 1556.

LXXIII. D. PETRVS huius nominis VIII. cognomento *Acuña, y Auellaneda*, Salmanticenſis Epiſcopus LXXIII in Valliſoletanâ Cancellariâ Auditor, & in Supremo Inquiſitiouis Conſilio Senator, Epiſcop. Aſturicenſis, eodem Anno quo electus fuit, obiit. 1556.

LXXIV. D. FRANCISCVS huius nominis II. cognomento *Manrrique de Lara*, Salmanticenſis Epiſcopus LXXIV. poſtquam Aurienſis Sedis infulam induiſſet. Eius tempore de veteri ad nouum Templum facta Translatio fuit, prout indicat Inſcriptio, quæ adhuc in lapidis viſceribus perlegitur, ſic:

PIO IV. PAPA. PHILIPPO II. REGE. FRANCISCO MANRIQVE DE LARA EPISCOPO. EX VETERE. AD HOC TEMPLVM FACTA TRANSLATIO XXV. MARTII. ANNO. M. D. LX.

Poſt hæc ad Sedem Seguntinam eo Anno promotus diem clauſit extremum die XI. Nouembris. 1560.

LXXV. D. PETRVS huius nominis IX. cognomento *Gonzalez de Mendoza*, Epiſcopus Salmanticenſis LXXV. Qui ex Abbate S. Iulianæ, & Archidiacono Talabricenſi ad hanc fuit Sedem electus. Interfuit Concilio Tridentino, & eius tempore D. Ieronymus de Arze Theſaurarius S. E. Segobienſis erexit Collegium Angelorum, Anno M. D. LXIIII. Scripſit Epiſcopus Hiſtoriam Concilij Tridentini, obiit Anno M. D. LXXIV. 1574.

LXXVI. D. FRANCISCVS huius nominis III. cognomento *Soto-Salazar*, Salmanticenſis Epiſcopus LXXVI. ex Conſiliario ſupremi Senatus S. Inquiſitionis ad Cruciatæ Generalem Commiſſarium electus fuit, à quo munere poſt ad Segobricenſem Sedem tranſlatus. Eius tempore D. Ioannes Delgado Epiſcopus Giennenſis Anno M. D. LXXVI. erexit Collegium S. Michaëlis: & Anno M. D. LXXVII. D. Fernandus Valdeſius Archiepiſcopus Hiſpalenſis erexit Collegium S. Pelagij. Tandem dum fidei causâ apud LLerenam demoraretur die XXIX. Ianuarij, Anno M. D. LXXVIII. ad ſuperos euolauit. 1578.

LXXVII. D. FERDINANDVS huius nominis II. cognomento *Tricio*, Epiſcopus Salmanticenſis LXXVII. ex Canonico Magiſtrali Caurienſi, Epiſcopus Aurienſis, inde Salmantinus obiit eodem anno quo infulatus, ſcilicet die IX. Octobris Ann. M. D. LXXVIII. Cuius ſepulturæ ſarcophago hoc Capitulum Eccleſiæ incidi curauit ſepulchrale Carmen. 1578.

Ad ſuperos, vt vixit, abit ſolamen egenis
Fernandus Tricius, *cætera fama canat.*

LXXVIII. D. IERONYMVS huius nominis II. cognomento *Manrrique* Salmanticenſis Epiſcopus LXXVIII. ex Parocho Eccleſiæ S. Petri Vrbis Toletanæ electus, poſt ad Sedem Cordubenſem tranſlatus Anno M. D. XCIII. quo etiam adbuc electus obiit. 1593.

LXXIX. D. PETRVS huius nominis X. cognomento *Iunco de Poſada*, Epiſcopus Salmanticenſis LXXIX. feliciter obitis Officiis Senatoris Granatenſis, & Inquiſitionis Generalis, ad Cancellariæ Valliſo

Valliſoletanæ Præſidis munus electus fuit. Obiit die III. Maij, Ann. M.DC.II. 1602.

LXXX. D. Lvdovicvs huius nominis II. cognomento *Fernandez de Cordoua*, Salmanticenſis Epiſcopus LXXX. ex Decano S.E. Cordubenſis ad hanc ſedem electus, quam rexit ad Annum Domini M.DC.XIV. quo ad Malacitanam, pòſt ad Hiſpalenſem tranſlatus, quâ obiit die XXVI. Anno M.DC.XXV. 1614.

LXXXI. D.F. Didacvs huius nominis V. cognomento *Ordoñez*, Epiſcopus Salmanticenſis LXXXI. ex ordine Minorum, ex Commiſſario Generali Epiſcopus Iaccenſis, demum ad hanc Sedem tranſlatus Anno M.DC.XV. eodem, die XXII Decembris, obiit. 1615.

LXXXII. D. Franciscvs huius nominis IV. cognomento *Mendoza*, Salmanticenſis Epiſcopus LXXXII. poſtquam egiſſet Canonicum Toletanum, & in ſupremo conſilio S. Inquiſitionis Senatorem, quam Sedem tenuit vſque ad Annum M.DC.XX. è qua ad Pampilonenſem, deinde ad Malacitanam, & demum ad Placentinam tranſlatus, illam, vt Adminiſtratorem gereret Archiepiſcopatus Toletani, relinquens, obiit Anno M.DC.XXXIV. 1620.

LXXXIII. D. Antonivs huius nominis I. cognomento *Corrionero*, Epiſcopus Salmanticenſis LXXXIII. fuit Granatenſis, & Valliſoletanæ Cancellariæ Auditor, Hiſpalenſis Regens, & Epiſcopus Canarienſis. Obiit die III. Aprilis Ann. M.DC.XXXIII. 1633.

LXXXIV. D. Christophorvs huius nominis I. cognomento *Camára*, Epiſcopus Salmanticenſis LXXXIV. poſtquam Canarienſem Sedem rexiſſet; Obiit Anno M.DC.XLI. 1641

LXXXV. D. Ioannes Baptista huius nominis VI. cognomento *Valencuela*, Epiſcopus Salmanticenſis LXXXV. pòſt decurſis Tribunalibus Neapolitanis, Caſtellæ Senator, & Granatenſis Cancellariæ Præſes effectus eſt. Obiit die II. Februarij, Anno M.DC.XLV. ſcripſit Defenſorium pro Papa contra Venetos. Vitam S. Iuliani Conchenſis Epiſcopi. Tractatum ſtatus Pacis ac belli. Conſiliorum Iuris Vol. II. Tractatum de Patronatu S. Iacobi, & S. Michaëlis, quem ſua propriâ manu exaratum eſt in mea Bibliotheca. 1645.

LXXXVI. D. Ioannes huius nominis VII. cognomento *Ortiz de Zarate*. Salmanticenſis Epiſcopus LXXXVI. qui cum ex ſupremo Generalis Inquiſitionis Conſilio, cuius erat alumnus, ad Epiſcopatus apicem eueheretur, ſenio, & laboribus confractus protinus obiit, die XXIII. Aprilis, Anno M.DC.XLVI. 1646.

LXXXVII. D. Franciscvs huius nominis V. cognomento *Alarcon*, Epiſcopus Salmanticenſis LXXXVII. cùm primùm fuiſſet Ciuitatenſis Antiſtes, & demùm ad hanc Sedem tranſlatus, à qua Anno M.DC.XLVIII. ad Pampilonenſem euectus, adhuc, ſuis ouibus gratus, & omnibus gratioſus, vitam religioſè agit. 1648.

LXXXVIII. D. Petrvs huius nominis XI. cognomento *Carrillo de Acuña*, Salmanticenſis Epiſcopus LXXXVIII. ex Auditore Sacræ Rotæ Romanæ, Præſes Valliſoletanus, adhuc in hac Sede viuit.

En Epiſcoporum Salmanticenſium Catalogus, quorum ſi minutatim Acta cognoſcere Lector deſiderat, adeat M. Ægidium Gonzal. Reg. Chronograph. *Tom. 3. Theatr. Eccleſ. à fol. 226. vſq. ad 370.* Qui in *Hiſtor. Salmantin. lib. 2. cap. 7. fol. 95.* aſſerit hanc Almam Eccleſiam inter ſacrarum Reliqviarvm innumerabilem copiam, quam ex *Templariorum* accepit excidio, poſſidere Tres Dominicæ

minicæ Coronæ SPINAS. Partem non minimam LIGNI Crucis. Integrum *Brachium* S. Georgij, & Partem *Dorſi* S. Laurentij Martyrum. Vnum ex *Capitibus* XI. M. Virginum. Nouiſſimè CORPVS integrum *S. Amij M.* quod ſuæ Eccleſiæ obtulit D. Petrus Carrillo de Acuña eius Eccleſiæ Præſul.

PRIDIE IDVS MAII.

DIES XIV.

Apud Cœnobium Riuipollenſe *in Cathalonia Hiſpaniæ, celebris eſt feſtiuitas* TRANSLATIONIS *ſacrorum pignorum* B. EVDALDI *Presbyteri, & Martyris prope vrbem* Aquenſem *in Gallia paſſi; ad cuius ſepulchrum innumera Deus eius precibus miracula patrat: in cuius feſto die, infinitus eſt adiacentium populorum, vt Sancti viſitent Sarcophagi limina, & ab infirmitatibus curentur, repetitus concurſus.*

NOTÆ.

A. *Scriptores.* TRANSLATIO S. EVDALDI.] *Die XI. huius menſis* Acta Sancti huius Martyris ex antiquo obtuli Legendario, quæ etiam *Hiſpano* ſermone conſcripſêre Anton. Vincent. Domenec *Hiſt. SS. Cathalon. lib. 1. fol.* 44. diffusè; & And. Suaſſ. *in ſupplem. Martyrol. Gallicani fol.* 1117. concisè. Nunc ex ipſo Legendario Acta TRANSLATIONIS exſcribemus, miraculáque ibidem patrata recenſebimus; vt in totum tanti Martyris mirabilia percipias.

ACTA TRANSLATIONIS S. EVDALDI Presbyteri, & Martyris ex Antiquo Legendario MS.

Annus Tranſlationis. ANNO *Domini Noſtri* IESV-CHRISTI *Seruatoris currente* D.CCCC. LXXVIII. *Era* M.XVI. *Pridie Idus Maij. Regnante*, Barcinone, Borrello *Barcinonenſium Comite*, Idiſclus *Abbas* Riuipollenſis *Comitis memorati auſpiciis adduxit ex vrbe* Aquenſi *Galliæ* CORPVS S. EVDALDI *Martyris ad iſtud ſuum* Riuipollenſe *Cœnobium, vbi per illius Beati merita, Deus quotidie plurima ægrotis impartitur auxilia. Quæ ne in totum è memoria hominum dilaberentur, breuiter in compendium, obedientiæ vigore perductus, & deuotionis feruore protractus, deducere ſum aggreſſus. Igitur eodem die* XIV. *Maij anni memorati, quo Sanctæ Reliquiæ in Eccleſiam Cœnobij peruenerunt, Beatiſſimus Abbas* Idiſclus *iuſſit OEconomo Monaſterij, vt capſam peragi faceret elegantem, in qua reponerentur Sanctæ reliquiæ, vt honorificentiùs conderentur: Cui cùm reſponderet OEconomus inconſultè, ſe non poſſe tot expendere ſine fructu nummos, illico à Domino correptus, in lethalem incidit ægritudinem. A qua liber*
Miraculũ. *euaſit, voto coram reliquiis emiſſo, ſe capſam elegantiorem facturum, ſi à periculo* S. EVDALDI *interceſſione liberaretur.*

ALIVS

Famulus Cœnobij à dæmone corripitur, & liberatur.

ALIVS *cœnobij famulus temerè dicere cœpit, quòd oſſa, quæ in Ara* B. V. MARIÆ, *nomine* S. EVDALDI, *populo exponebantur, nec alicuius erant Sancti, nec deberent ibidem honorari, nè fortè fuiſſent alicuius hominis malefactoris. Quo dicto, ſtatim dæmones ſunt ingreſſi in corpus famuli, quem ſeueriſſimè vexabant. At verò ad* S. EVDALDI *reliquias illatus, iidem maligni ſpiritus confeſſi ſunt Sancti Martyris beatitudinem, & verum ibidem conſiſtere illius Corpus. Quo, & orationibus fratrum, famulus à dæmonum moleſtia ſanus exurgit. Poſtmodum alios Quatuordecim obſeſſos liberauit* B. EVDALDVS.

Eius feſtiuitas oblíterata miraculo repetitur.

POST *nonnulla temporum curricula, frigeſcente Accolarum feruore, feſtiuitas* S. EVDALDI *ceſſauit in totum, ſic vt nulla iam videretur ſupereſſe memoria, imò nec deuotio cognoſceretur. Tantam ergo Deus Ciuium ingratitudinem punire conſtituens, maximam in regionem illam, ſiccitatem, famem, & mortalitatem immiſit. Quam vt à populo Deus auertere dignaretur, Prior, & Monachi huius Cœnobij Corpus* S. EVDALDI *de loco, vbi erat repoſitum, in publicum proceſſionaliter extrahentes, populis innumeris intereſſentibus oſtenderunt. Qui deuotè à Deo propter Sancti ſui Martyris merita, auxilium expetentes, vouerunt, ſe in poſterum eius diem culturos, feſtum celebraturos deuotè, ſi pluuiam agris, ſalutem ægris, & panem famelicis miſericorditer tribueret. Annuit votis Dei miſeratio; & protinus cœli cataractæ apertæ ſunt, & pluuiam dederunt ſalutarem, innumeri cæci, claudi, & infirmi ſanati ſunt, mortalitas ceſſauit, & fames ſaturata eſt.*

Cæcus viſum recipit.

CVM *quidam homo lumine captus, ad viſitanda limina Corporis* S. EVDALDI, *è regione veniſſet, & ad Sancti tumulum Martyris pro adipiſcendo viſu pernoctaſſet aſſiduè, in propria abſque curatione commeans, adusque populi ſui terminos lachrymabundus acceſſit, qui lachrymas ab oculis abſtergere feſtinans, continuò & viſum recepit, & Deo, &* S. Matryti *gratias, flexo vtroque poplite peregit.*

Paralyticus curatur.

AD S. EVDALDI *tumulum fuit quadam die delatus puerulus grauiſſimo paralyſis morbo laborans, nam manus ad tubitum adhærentes declinabant, diſtortis genibus, & capite valde luxato, pro cuius ſalute, preces ad* Martyrem *quamplurimæ ſunt factæ, donec ſanitatem integrè recepit.*

Punitur periurus.

QVIDAM *homo nomen* S. EVDALDI *iuramento interpoſuit falſo; quem ſic Deus inopinatè puniuit, vt illico exanimis in terram collapſus, occumberet.*

Hic dies Auctori ſolemnis.

Hucuſque huius Primæ TRANSLATIONIS ecphraſis. Alia *Tranſlatio* (S. Martyris iuſſu) confecta eſt *die IX. Auguſti.* Quo die alia ſubiiciemus miracula ex relato *Legendario.* Celebris mihi dies iſta dum vita ſupererit, & albo notanda lapillo erit, qua Illuſtriſſimus ac Reuerendiſſimus Dominus ;ac Dominus meus D. DIDACVS DE ARCE REYNOSO Epiſcopus Placentinus, ac Hiſpaniarum Inquiſitor Generalis, mihi licet indigno, BENEFICIVM Simplex, quod *Præſtamum* vocant, in Eccleſia Parochiali Oppidi *de Garcias*, diœceſis Placentinæ, hoc anno M. DC. LII. contulit. Cùm iam primùm fuerim ab eodem Illuſtriſſimo Domino meo, alio *Præſtimonio* in Eccleſia Oppidi *de Oialuo* eiuſdem Diœceſis donatus.

Topographia.

MONASTERIVM RIPOLLENSE. Illud fuiſſe conditum ab *VVifredo* cognomento *Velloſo*, huius nominis II. Comite Barcinonenſi IV. ad Annum Domini DCCC. LXXXVIII. vel circiter, vt ex Marineo Siculo probat P. F. Franciſcus Diago *Hiſtor. Comit. Barcinonenſ. lib. 2. c. 11. fol.* 68. qui ex authentica ſcriptura probat, iſtud Cœnobium conditum fuiſſe ab ipſo Comite *VVifredo*, vnà cum eius vxore *Guinidilde* ſub vocatione B. MARIÆ Virginis, ob ibidem ſacram Imaginem Dei-Genitricis inuentam in profundo cuiuſdam ſpelæi, Monaſteriúmque traditum Monachis *Benedictinis* fuit, in quo *Rodulfus* Comitum filius primus cucullum induit, cuius fuit in poſterum Abbas, & tandem Epiſcopus Vrgellenſis. Quæ omnia etiam refert P. F. Anton. *in Chron. Benedict. tom. 4. Cent. 5. Ann.* 888. *c. 2. fol.* 216. vbi non ſolum extructionem huius Cœnobij, ſed & Conſecrationem Eccleſiæ, & Catalogum Abbatum ab eius exordio ad Annum M. D. XCVIII. ſubiecit.

IDIBVS MAII.
DIES XV.

A. HISPANIÆ *ex decreto S. R. E. totius Orbis Matris, & Magiſtræ memoria* SS. TORQVATI, TESIPHONTIS, SECVNDI, INDALETII, COECILII, HESICHII, *&* EVPHRASII, *primùm* B. IACOBI *Apoſtoli Zebedæi filij, Diſcipulorum; qui eius indiuidui comites, poſtquam ſacratiſſimum Magiſtri Corpus è Ieroſolymis, vbi martyrium compleuerat, in* Gallæciam, *Deo diſponente, traxère, & honorifico condidère ſepulchro,* Romam *deuenientes, & SS. Petro, & Paulo Apoſtolis omnia quæ in Hiſpanijs euenerant enarrantes, ab ipſis Epiſcopi conſecrati, & ad Noſtros remiſſi, Torquatus* ACCI *Teſiphons* VERGII, *Secundus* ABVLÆ, *Indaletius* VRCI, *Cæcilius* ILLIBERI, *Heſichius* CARTERÆ, *& Euphraſius* ILITVRGII *fidem Catholicam prædicantes, ad martyrij coronam feliciter peruenère. Quorum licèt hac die inſimul commemoratio peragatur Natalium, tamen apud eorum Eccleſias ſeparatim proprijs diebus vniuſcuiuſque feſtiuitas repetitur agonis.*

B. EBORÆ *in Luſitania Hiſpaniæ* S. MEMII MANTII, *ipſius Vrbis Epiſcopi, qui cùm Ciuis fuiſſet Romanus, Chriſto adhærens, eius meruit Diſcipulus vocitari, in Gallias deueniens, & Catalaunicam regionem fidem edocens, Hiſpanias peragrauit, vbi Eborenſis vrbis ciuibus Euangelicæ doctrinæ veritatem diſſeminans, tandem ſub Trajano Imperatore glorioſam Martyr coronam adeptus eſt.*

C. CORDVBÆ *in Bætica Hiſpaniæ* S. VVITESINDI *Martyris, qui Egabrienſis vrbis origine natus, Cordubam petijt, vbi primò timore cruciatuum à fide deuius, Sarracenicæ adhæſit impietati, quam vt opere impleret, prout verbo dictauerat compulſus, Dei miſeratione pœnitens, Chriſti fidem prædicauit intrepidus; ita vt martyrio ſuppoſitus, ſanguine lauit, quod culpa infeliciter maculauerat.*

D. MADRIDII *in Carpetania Hiſpaniæ* S. ISIDORI *Agricolæ, qui licèt mercede colendis agris conduceretur, magnam ſibi*

virtutum,

virtutum, & vberrimam meritorum in eo exercitio ſegetem comparauit, ita vt charitate in pauperes diues, & ſanctitate clarus Confeſſor inclytus migraret ad Dominum, miraculis viuens ac moriens celebris.

E. *Apud* MARTORELLVM *in Cathalonia Hiſpaniæ, Depoſitio ſacrorum pignorum* S. ISIDORI *Martyris, qui agonem in Inſulâ Chio conſummauit. Cuius pars pignorum Venetijs, pars Martorelli honorificè quieſcunt.*

NOTÆ.

SANCTI TORQVATVS & Socij Epiſcopi, & Martyres.] Hos ſanctiſſimos Præſules, quos hoc die ſimul profert venerandos Eccleſia Vniuerſalis, fuiſſe S. IACOBI Hiſpaniarum Apoſtoli Diſcipulos, nemo eſt qui ignoret. Nec in his *Septem* numerus Apoſtoli Diſcipulorum finitur, quia vt ex P. Biuar. *in Not. ad Dextr. Ann.* 37. *Comment.* 2. *fol.* 70. liquet, XXIV. Diſcipulos IACOBVM habuiſſe conſtat. Quibus addo Quinque ſcilicet *Hermogenem*, & *Agathopæum*, de quibus plura diximus ſuprà *Tom.* 2. *die XXV. Aprilis.* PHILETVM de quo XXVIII. Martij. *Ioſephum ab Arimathia*, de quo XVII. Martij, & *Ioſiam*, qui cum ipſo Apoſtolo ad æternitatis palmam properauit. Hinc Quæſtio inſurgit: Quare Eccleſia hac die tantum horum *Septem* meminerit, cæteris poſthabitis? Cui dubio dupliciter reſpondetur, I. quia cùm olim vniuſcuiuſque Pontificis dies ignoraretur agonis, conuenit vt in vnum eorum colligeretur memoria, vt facilius *Hiſpaniæ* Eccleſiæ illorum feſtiuitatem recolerent. II. Quia eo ipſo quòd iſti *Septem* conſecrati ab Apoſtolis Petro, & Paulo Apoſtolis *Hiſpaniæ* Antiſtites fuêre, vt totam Prouinciam ad fidem reducerẽt, & in ea ſanguinẽ ſuum in miniſterio fuderunt, ideò gratificationis gratiâ omnes in vnum coniunxit cultus, vt ſemel coleret, quos eadem fraternitas ſodales, & ipſa paſſio fecit eſſe germanos. Hinc in Martyrologiis antiquis *Romano, Vſuardi, Adonis, Rabani, Notkeri, Alexandri de Peregrinis, Conſtantij Felicis, Maurolyci, Cabilonenſis, Equilini*, & recentioribus Caſtellano *P. Vazq.* Luſitano *P. Lupi*, & Hiſpano *MS. P. Higuera* hoc die eorum recenſetur anamneſis. Suffragantur *Tarrapha, Truxillo, Vega, Sanctorus, Æmilianus, Villegas, Ribadeneyra*, & cæteri Flor. SS. Scriptores. His adhærent ferè omnia Antiqua Breuiaria, Legendaria, & Sanctorales tàm editi, quàm MSS. De eis poſt *Dextrum, Iulianum, Aulum Halum*, Calixtus II, & Leo III. Summi Pontifices, & quotquot de *S. Iacobo* ſcripsêre, quos nouiſſimè congerunt *D. Ioſephus Pellicer de Touar*, Regiâ munificentiâ Hiſpaniæ Archichronographus, literarũ omnium officina, & eruditionis totius, ſi quis alius inter Noſtros, armamentariũ, & *D. D. Antonius Calderon*, S. E. Toletanæ Canonicus, Archicapellanus Regius in Regali Cœnobio Madridenſi Dominicæ Incarnationis. Eorũ ACTA ex MS. Codice Bibliothecæ *Garſiæ de Loayſa*, cuius apud me autographum damus, quæ ipſe Illuſtriſſ. & Doctiſſ. Archiepiſcopus, ex vetuſtiſſimo *Complutenſis* Bibliothecæ Codice, literis Gothicis ſcripto, ſe deprompſiſſe fatetur, hoc titulo.

A. *Diſcipuli S. Iacobi.*

Quare Eccleſia hos Septem coniungit.

I. Ratio.

II.

VITA SS. PONTIFICVM TORQVATI, Teſiphontis, Heſichij, Indaletij, Secundi, Euphraſij, & Cæcilij, qui à SS. Apoſtolis in Occiduæ partis ob gratiam S. Euangelij nuntiandam Regiones miſſi ſunt, qui celebrantur Id. Maij.

VICTORIAS, *& Beatiſſimorum Martyrum turbas, & innumeras SS. Confeſſorum cateruas, quas ſupremis cœtibus credimus Angelico Collegio* *Præfatio.*

 ſociatas,

ſociatas, nulla mens hominum, vel eorum nomina valet narrare, vel numerum eorum, per quorum ſuffragia vniuerſa plebs hoſtis inſidias ſuperat, & caduca mortis in corpora morborum varietate detenta, ac variis languoribus occupata repente ſalus comis inſequitur, & ægra, illuuie depulſâ, ſoſpitatis cumulo reſtaurantur. Vnde nec atrociſſima mortis eos rapina cernitur retinere, quorum ſomnus potius datus quæritur ad quietem: à quibus, & mortuis vita conceditur, & mæſtitiam patientibus lætitia perennis affertur. Sed de his quantum ad me puræ relationis glorioſa ſama perduxit, & præclaris titulis ſanctâ narratione ſcire non diſtulit, dignum puto ſequentibus populis facilius ſcriptum tranſmittere, quàm rem veraci recordatione repertam ſilentio præterire. Ne dùm tanti theſauri copiam celando obtegimus, ingenti negligentiâ reos nos modis omnibus ſentiamus.

Nomina.

IGITVR cùm apud vrbem Romam Beatiſſimi Confeſſores TORQVATVS, TESIPHONS, SECVNDVS, INDALETIVS, EVPHRASIVS, CÆCILIVS, & HESICHIVS à Sanctis Apoſtolis Sacerdotium ſuſcepiſſent, & ad tradendã in Hiſpania Catholicam fidem, ſi adhuc aliquo Gentilium errore detineretur, profecti fuiſſent, diuino gubernaculo comitante ad Ciuitatem Accitanam ſe protinus conuerterunt. Qui cùm procul, quaſi ſtadia XII. fatigatis artubus reſediſſent, vt membra quæ fuerant itineris prolixitate confecta, pauliſper indulgerent, & ſe ſe animantibus id quod longæuum iter attriuerat, quieſcendo reficerent, atque recto calle indefeſſabiliter gradirentur: & licèt membris corporis, quibus geſtabantur, viderentur attriti, erant tamen cœleſti auxilio, & gratiâ ſpirituali firmati, decurrente ſibimet teſtimonio, quod ait: Sancti qui ſperant in Domino mutabunt fortitudinem, & aſſument pennas vt Aquilæ, current, & non deficient. Itaque vt ipſi comperimus Venerandi Antiſtites in illo loco, quo iam diximus, requieſcere expetiiſſent, ad Ciuitatem Accitanam propter eſcarum indigentiam, ſequipedes ſuos mitterent. At igitur die illo cum Ioui, Mercurio, vel Iunoni rituoſa Gentilitatis immanitas feſtum celebraret, & oblita ſuperni ſolij reſidentis Domini, mutis, & mortuis imaginibus vaniſſimo cultu ſolemnia ſcelerata perſolueret, tunc videlicet in prædicta vrbis Venerabilium Senum diſcipuli mœnia ingredientes, vident infeliciſſimam turbam, deceptionis ſummæ laqueis irretitam, & perpetui barathri præcipitatione demerſam, vt per id quod videbatur pollutis manibus perpetrari, crederet ſe poſſe ſaluari. Cumque SS. Senum comitibus, eorum hominũ peſtifera conuentio obuiaſſet, agnito in eis Religionis venerabili cultu, & piæ fides habitu Sacerdotum, feruidè eos vſque ad fluuium, in quo pons erat antiqua mole conſtructus, nefandus hoſtis inſequitur. Ibiquè diuino laborante miraculo, opus, quod nulla ætate poſſe crederet ſolui, eodem momento temporis conteritur, & cum cruento ipſius fluminis alueo ſeditio pagana ſubmergitur, & cantantibus Sanctis: Equũ, & adſcenſorem proiecit in mare; Dei famuli liberantur. Quem videns euentum pars maxima, terrore vehementi comprimitur. Inter hos fuit quædam Senatrix, rebus inclyta, & inflammatione S. Spiritus adornata, genere nobiliſſima, nomine Luparia, quæ vt ipſorum Sanctorum opinionem reperit, ad eos ſuos nuntios alacriter deſtinauit, per quos, illos vt ſuam eidem exhiberent præſentiam rogauit. Quos vbi primùm mulier videre meruit, cùm eius interna pectoris iam Deus ſupernis donis ditauerat, vnde ſanctiſſimi Senes eſſent, vel de quibus regionibus adueniſſent audacter interrogat: & cum illi ſe à SS. Apoſtolis miſſos ad prædicandum Dei Regnum, & Chriſti Euangelium Hiſpaniæ denuntiare, fuiſſe præceptum, perquirenti fœminæ faterentur, dicentibus illis, & docentibus: Quia omnis qui credit in Chriſtum filium Dei, mortem non guſtabit in æternum, ſed vitam poſſidebit Angelorum; continuò ſancta doctrina nouella diſcipula credere adquieuit; & poſtulans donum Sancti baptiſmatis, iubetur, non potiùs petita percipere, quàm pro baptiſterio, vbi Sancti elegerunt, fabricaretur Baſilica. Quæ tali iuſſione perceptâ, tandiù operi ingem curam exhibuit, quo vſque omnem fabricam Baſilicæ ad culmen deduceret, & cœpti Templi faſtigia explicaret. Cúmque iam perfectum

Accim veniunt.

Iſai.c.40.

Accitani feſtum Dijs agebant.

Aduerſus Sanctos inſurgunt.

Pons ruit, & omnes perſecutores ſubmergis.

S. Luparia Dei ſeruos fouet.

Chriſto nõmen dat.

ctum opus exiſteret, & vniuerſa Sanctis, vt iuſſerant, placuiſſent, fontem ex more conſtruunt, in quo ſancta deuotionis fœmina, ſalutaris lauacri vndâ perfunditur. Huius mulieris cùm ſanctum ſequeretur exemplum cunctus populus, qui idolorum vanas ſuperſtitiones colebat, veternoſi criminis templum reliquit, & Sanctorum Senum doctrinam auidis mentibus adſequitur. Ex tunc iam idolorum polluta ſedes relinquitur, & ibidem S.IOANNI BAPTISTÆ *conſecrantur Altaria, Eccleſia Chriſti conſtruitur, & creſcente fide Dei populus augmentatur. Deinde non mente ſe ſegregantes, nec fide, ſed pro diſpenſandâ Dei gratiâ per diuerſas vrbes diuiduntur,* TORQVATVS *Acci,* Teſiphons *Verga,* HESICHIVS *Cartera,* INDALETIVS *Vrci,* SECVNDVS *Abula,* EVPHRASIVS *Illiturgi,* COECILIVS *Illiberi; in quibus vrbibus commorantes cœperũt de nequitia vitæ mortales redimere, ſicque factum eſt, vt dùm famuli Dei dona impartiuntur cœleſtia, magnos S. Eccleſiæ credentium fructus adquirant. Vnde poſt laborum ſuorum finem glorioſos palmæ triumphos in ſuperna patria reportarunt, atquè ideò de augmento bonorum operum iam ſecuri, deficiente temporali vitâ, æternæ regionis poſſeſſione perceptâ, felici obitu de hoc ſeculo migrauerunt.*

Conſtruit Baſilicam B. Ioanni Baptiſtæ.

Sancti per diuerſas vrbes prædicant.

Coronãtur.

NOBIS *quoque Reliquiarum ſuarum veneranda præmia reliquerunt; ad quorum ſacra, ſanctaque ſepulchra, quiſquis æger piâ deuotione deuenit, inuicto Beatiſſimorum Confeſſorum liberatur auxilio. Nam dæmones ex corporibus obſeſſis expellunt; & cæcis lumen, quod amiſerant, ſuâ oratione reſtituunt; atque omnes eorum ſuffragia excolentes, quæcumque illic confidenter expoſcunt, eadem mox cœlitus impetrata percipiunt. Sed & illud pallio ſilentij operire non debemus, ſcilicet tàm præclara miracula, quæ in ipſorum anniuerſarijs, pijs, ac fidelibus Sanctorum meritis Deus vſque in hodiernum diem operatur. Hæc quæ narramus, cuncti ſcimus; & ipſi perſecutores Eccleſiæ, perfidorumque dæmonum cultores verum agnoſcunt. Eſt ibidem ante fores Eccleſiæ, ab ipſis Sãctis radix Oliuæ modica poſita, tantáque in ea à Domino vbertas gratia cõceſſa eſt, vt in veſpera Sanctorũ, cùm ingreditur eorum Natalis, plus floribus vernatur, quã folijs operta videatur. Manè vero ex ipſis floribus fructus ſentiens omnis conuẽtus, qui piâ deuotione aduenerat, vt Sanctorum veneraretur patrocinia, ſiue gẽtilitatis multitudo, ſiue hæreticorum, aut dogmatiſtarum occurrẽtiũ caterua, protinus inquam perfectas, & maturatas oliuas, omni pulchritudine adornatas colligit, prout in ſuis certis temporibus, & ita omnes fideles, ſeu infideles pro ſuis infirmitatibus quotquot colligere valent, deportant. Quis enim dicere poterit copiam horum fructuum. Quos in vnum ſi colligere fas fuiſſet, potuiſſe plurimos complere cophinos omnibus compertum eſt: Præſtante Domino Noſtro Ieſu Chriſto, qui Martyres, & Confeſſores ſuos ſuſcepit in pace, & glorificat in virtute, qui eſt vnà cum Patre in diuina, & coæquali eſſentiâ, in vnitate Spiritus-Sancti in ſecula ſeculorum, Amen.*

Miracula ad eorũ Reliquias.

Oliuæ vbertas in feſtiuitate Sanctorum.

Hucvſque *MS. Complutenſis* ſeries; cuius ecphraſim recenſuit etiam Bernard. de Alderet. *in Antiquitat. Hiſpan. lib. 2. à cap. 12. vſque ad* 15. Eadem ACTA ſcripſit metricè *S. Iſidorus* Noſter in Hymno, ſic:

IN FESTO SS. SEPTEM EPISCOPORVM Hiſpanorum, Hymnus S. Iſidori Hiſpalenſis.

VRbis *Romuleæ iam toga candida*
Septem *Pontificum deſtina promicat*
Miſſos Heſperiæ, quos ab Apoſtolis
Adſignat fidei priſca relatio.
Hi ſunt perſpicui luminis indices
Torquatus, Teſiphons, *atque* Heſichius,
Hic Indaletius, *ſiue* Secundus,

Iuncti Euphraſio, Cœcilioquè *ſunt.*
Hi Euangelicâ lampade præditi
Luſtrant Occiduæ partis arentia;
Quò ſic Catholicæ ignibus ardeant,
Vt cedant facibus furna nocentia.
Accis *continuò fit proxima Viris,*
Bis ſenis ſtadijs, quâ procul incident.
Mittunt aſſeclas eſculenta quærere.
Vt feſſa dapibus membra reficerent.
Illic Diſcipuli idola Gentium
Vanis inſpiciunt ritibus excoli,
Quos dum contemni fletibus implorant,
Terrentur potius auſibus impiis.
Mox inſana fremens turba ſatellitum,
In his cum fidei ſtigmata noſceret,
Ad pontem fluuij vſque per ardua
In curſu celeri hos agit in fugam.
Sed pons prævalido murice fortior,
In partes ſubitò pronus reſoluitur,
Iuſtos ex manibus hoſtium eruens,
Hoſtes flumineo gurgite ſubruens.
Hæc prima fidei eſt via plebium,
Inter quos mulier ſancta Luparia,
Sanctos adgrediens cernit, & obſecrat,
Sanctorum monita pectore collocans.
Tum Chriſti famula attendens obſequio
Sanctorum, ſtatuit condere fabricam,
Quo Baptiſterij vndæ pateſcerent,
Et culpas omnium gratia tergeret.
Illic Sancta Dei fœmina tingitur,
Et vitæ lauacro tincta renaſcitur:
Plebs hic continuò peruolat ad fidem,
Et fit catholico dogmate multiplex.
Poſt hæc pontificum chara ſodalitas,
Partitur properans Septem in Vrbibus,
Vt diuiſa locis dogmata funderent,
Et ſparſis populos ignibus vrerent,
Per hos Heſperiæ *finibus indita*
Inluxit fidei gratia præcox;
Hinc ſignis varijs, atque potentiâ
Virtutum, homines credere prouocat.

Ex

Ex hinc iuſtitia fructibus inclyti,
Vitam multiplici fœnore terminant,
Conſepti tumulis, Vrbibus in ſuis
Sic ſparſo cineri vna corona eſt.
Hinc te turba potens vnica Septies
Orata petimus pectoris abdito,
Ut veſtris precibus, ſydus in ætheris
Portemur ſocij ciuibus Angelicis.
Sit Trino Domino gloria vnico,
Patri cum Genito, atque Paraclito,
Qui ſolus Dominus Trinus, & Unus eſt,
Seclorum validè ſecula continens, Amen.

Hæc ſunt acta prout illa *Iſidorus*, & Veteres ſcripſerunt, ſolùm attendentes ad Aduentum SS. Pontificum Româ in Hiſpaniam, vt fidem Catholicam ſeminarent, non quia primi hoc munus acceperint, ſed (vt inquiunt *Acta Complutenſia*) ad tradendam illam, *ſi adhuc aliquo Gentilium errore detineretur.* Quâ ſuppoſitione præcognitâ, inſurgit QVÆSTIO *Baronij*, quâ nititur probare hos SEPTEM Antiſtites fuiſſe PRIMOS Hiſpaniæ MAGISTROS, ita vt ex hoc *Eminentiſſimus Purpuratus* anſam aſſumpſerit, ad negandum acceſſum in Hiſpanias *S. Iacobi* Noſtri. Sed quia iſthæc diſceptatio, licèt communis, præſentem locum deſiderat, illam prolixiùs abſoluemus.

An iſti Septem Epiſcopi fuerint qui primi fidem in Hiſpaniã traxere?

HVIVS ſententiæ vis (præter alia) duobus nititur fundamentis, quodlibet ex duabus Summorum Pontificum Epiſtolis proueniens. PRIMVM ex Epiſtola *Innocentij I.* ad Decentium Epiſcopum Eugubinum, relata in *cap. Quis neſciat,* 11. *diſt.* vbi Pontifex aſſerit, quòd in omnem Italiam, Gallias, HISPANIAS, Africam, atque Siciliam, Inſulaſque interiacentes, nullus inſtituit Eccleſias, niſi illi, quos venerabilis Apoſtolus Petrus, aut eius ſucceſſores conſtituerunt Sacerdotes. Ergo iſti SEPTEM Epiſcopi à Petro in *Hiſpanias* miſſi, primi fuêre huius regionis Apoſtoli, qui Eccleſias conſtituere, & populos ad Fidem conuertere ſunt aggreſſi. Cuius aſſertionis auctoritate Baron. *Annal. Eccleſ. tom. 9. Ann.* 816. *num.* 51. concludit: *Quibus, & illud luce clarius demonſtratur, ante ipſius* Innocentij *tempora nec quidquam de* S. IACOBI *acceſſu in* Hiſpaniam *eſſe conſcriptum, dicam amplius, neque cognitum; vel ſi cognitum, certè non creditum, neque poſt multa temporum ſecula.*

Opinionis affirmatiuæ Baronij Ratio I.

SECVNDVM depromit ex Epiſtola *Gregorij VII.* ad Regem Hiſpaniæ Adephonſum, quâ Pontifex hæc verba reſcripſit: *Cùm B. Apoſtolus Paulus* Hiſpaniam *ſe adire voluiſſe ſignificet, ac poſtea* SEPTEM *Epiſcopos ab vrbe* Româ *ad inſtruendos* Hiſpaniæ *populos à Petro, & Paulo Apoſtolis directos fuiſſe, qui deſtructâ idololatriâ, Chriſtianitatẽ fundauerunt, religionem plantauerunt, & officium in diuinis cultibus agendis oſtenderunt, & Sanctas Eccleſias ſuo ſanguine dedicauère.* Quibus verbis innixus *Baron. vbi ſupr.* proſequitur: *Quis igitur non intelligit ex his ignoratum hactenus* SEPTEM *illos* (*quod recentiores tradiderunt*) IACOBI *Apoſtoli fuiſſe Diſcipulos? Quos non vnius* IACOBI, *ſed Principum Apoſtolorum Petri, & Pauli fuiſſe, ex antiquitatis promptuarijs* Gregorius *prodit.* En efficaciora *Purpurati* argumenta; quorum vt debilitatem agnoſcas, vniuſcuiuſque fallentias tibi ob oculos apponemus, quibus penſatis facilem *Eminentiſſimi* mutabilitatem notabis.

Ratio II.

SIT igitur primus ſcrupulus circa relationem Epiſtolæ *Innocentij*, vbi aſſeritur nequaquam in omnem Italiam, Gallias, Hiſpanias, &c. vllum inſtituiſſe Eccleſias, niſi eos, qui venerabilis Apoſtolus Petrus, aut eius ſucceſſores conſtituerunt Sacerdotes. Si hoc verum; ergo *Barnabas* Apoſtolus, & eius Diſcipulus, & ſucceſſor *Anathalo*, falsò dicuntur *Mediolanenſem* Eccleſiam conſtruxiſſe, cùm non conſtet illos à Petro, & Paulo Apoſtolis, nec ab eius ſuccèſſoribus miſſos, & conſtet

Aduerſus I. Rationem Scrupulus, & fallẽtia I.

ex

ex Eccleſiæ placito in *Rom. Martyrolog. die XXV. Septembr.* Barnabam Eccleſiam erexiſſe *Mediolanenſem*, quæ in *Italia* eſt, & *Anathalonem* eius diſcipulum, in eius Apoſtoli locum ſucceſſiſſe. Quid ad hæc dicet *Baronius?* Auſculta. *Tom.* 1. *Annal. Ann.* 58. *n.* 51. agens de peregrinatione *Petri* Apoſtoli in partes *Occidentales*, contendit nullum in eas miſſum Apoſtolum (*Epiſtolâ Innocentij* fretus) nec ibidem prædicaſſe, & proſequitur: *Vno excepto* Barnabâ, *qui ad breue tempus* Ligures *docuit.* En ex ipſo *Baronio* prima fallentia ad aſſertionem *Epiſtolæ Innocentij*; ergo prout regula iſtius Pontificis fallit in *Barnaba* apud *Ligures*, potuit & in IACOBO apud *Hiſpanos*: imò quod plus eſt, nam & ipſe *Baronius* ibidem mordicus, vt aſſolet, etiam regulam

Fallētia II.

in IACOBO excipit. Similiter obſtant aſſertioni *Innocentij* prædicatio *Pauli* in *Gallia*, vbi in Vrbe *Narbonâ Paulum Sergium* reliquit Epiſcopum, vt conſtans totius *Galliæ* traditio eſt, imò & ipſa Eccleſiæ Vniuerſalis monimenta in *Roman. Martyrolog. die XXII. Martij* liquidò docent. En ſecunda in *Gallia* fallentia. Quid de *Hiſpania?* audi S. Rotæ Romanæ celebrem deciſionem, apud amicum D. Michaël. de Erze *in Tractat. de Prædicat. S. Iacob. in Hiſpan.* 1. *p. Tract.* 7. *c.* 7. *fol.* 164. *n.* 2. ſic loquentem: *Nec obſtat* Epiſtola Innocentij I. ad Decentium Epiſcopum Eugubinum,

Fallētia III. ex Deciſ. Rot. Rom.

regiſtrata in c. Quis neſciat, 11. diſt. *& innouata per* Gregor. VII. Epiſtolar. lib. 1. *ad Sanctium Hiſpaniarum Regem, in qua pro certo, conſtantique firmatur, nullum ex Apoſtolis præter* B. Petrum, *vel eos, quos eius ſucceſſores conſtituerunt Sacerdotes, Cathedrales Eccleſias in Italia*, Hiſpania, *Gallia, Africa, Sicilia, adiacentibúſque prouincijs fundaſſe. Quem* Textum *ita in ſpecie videtur intelligere, nunquam ſatis laudatæ memoriæ* Cardin. Baron. in Not. ad Martyrolog. Rom. in Feſt. S. Iacob. ſub die XXV. Iul. *vbi poſtquam firmauit* S. IACOBVM *prædicaſſe in* HISPANIA, *ſubdit, non ſic accipiendum id eſſe, vt illic prædicauerit Gentilibus Euangelium, ſed Iudæis tantùm ſuis Gentibus Chriſtum annuntiauerit: nec ſic quidem, vt aliquam fundauerit Eccleſiam, vt plenius aduertit* Magnus Comeſtabilis Caſtellæ in 2. diſcurſ. contra eund. Cardin. Baron. fol. 61. *dicens, aliud eſſe conuertere Infideles, aliud fundare Eccleſias: cùm primum ad Apoſtolos omnes, ſecundum verò ad B. Petrum tanquam Caput Eccleſiæ pertineret.*

Eccleſias conſtituere, & fundare ſine licentia S. Petri & eius Succeſſorum nunquam licuit. Quia licentiam cæteris Apoſtolis tribuit.

NAM *huic obiecto reſponſum fuit per Dominos: Concluſionem prædictam, quòd ſcilicet nullus ex Apoſtolis præter* B. Petrum *Eccleſias in præfatis Regionibus fundauerit, eſſe intelligendam, vt nullus ſine mandato, iuſſu, permiſſione, ac* B. Petri *auctoritate Eccleſias inſtituerit, iuxta ſolutionem* Gloſ. in d. c. Quis neſciat, in verb. Apoſtolos. *Quam veluti magis receptam, atque veriorem referunt, & ſequuntur ibid.* Archidiac. *n.* 2. Turrecrem. *n.* 1. Gemin. *n.* 7. *& plura hoc in argumentum eleganter congerit* Gaſp. Sanct. de Prædicat. S. Iacob. in Hiſpan. Tract. 3. c. 1. per totum, & præcipuè n. 3. *Ac proinde, quia habetur pro certo* B. Petrum *Dei monitu, mandatum, permiſſionem, atque auctoritatem huiuſmodi cæteris Apoſtolis ad Gentium prædicationem euntibus, dediſſe, vt teſtatur* Ioan. Anton. Delphin. de Eccleſ. Poteſtat. tit. de Cardinalibus concluſ. 1, verſ. 3. fol. mihi 19. & concluſ. 9. fol. 88. *Et de* Paulo *teſtatur* Archidiacon. in d. c. Quis neſciat, n. 2. & 3. *Et de* B. Clemente, *qui eandem poteſtatem conceſſit* Philippo Philoteo *in* Hiſpanias *adlegato, vt refert* Methodius *Auctor Græcus & vetuſtiſſimus* in Vita S. Dionyſij *in hæc verba:* Porrò *S. Clemens* ſub id tempus *Philippum* quendam *Hiſpanis* Epiſcopum præfecerat, eandémque poteſtatem, quam ipſe diuinus *Clemens* à Petro acceperat, ipſi dederat, dicens: *Profectus in Occidentales plagas Euangelium Regni cælorum prædicato: ligandi etiam, ſoluendíque poteſtas tibi eſto; vt Chriſti Euangelium per te quoque, longè, latéque diffundatur, quò à Domino inſtar fidelis ſerui audire merearis:* Euge ſerue bone, &c. *Quæ verba tranſcribit* Biuar. ad Dextr. Ann. 91. n. 6. verſ. Tranſlatis, *vbi* Philippi *iſtius memoria conteſtes* Ambroſium de Morales, *ac* Marianam *enumerat. Imò poteſtas iſta fuit aliquando conceſſa cum facultate ſubdelegandi, prout communis eſt traditio* Paulum *Apoſtolum eandem* Tito *delegaſſe in* Epiſtol. ad eund. Tit. *ibi:* Huius rei gratiâ reliqui te Cretæ, vt ea quæ deſunt corrigas, & conſtituas per Ciuitates Preſbyteros.

Et maximè IACOBO Hiſpaniæ Apoſtolo.

HINC *prætereà manifeſtè apparet in nihilo diſpoſitioni text.* in c. Quis neſciat, *aduerſari, quòd* B. IACOBVS, *ſuppoſitâ Petri auctoritate, atque mandato, ante* SEPTEM Epiſcopos, *Hiſpanias adijſſet, & Sedem Cathedralem Cæſarauguſtanam in Eccleſia*

B. MA

B. MARIÆ inſtituerit, & Athanaſium in illius Epiſcopum deſtinauerit: Quemadmodum etiam Ieronymus, de Scriptor. *teſtatur, Beatum* Ioannem *Apoſtolum ordinaſſe in Epiſcopum Smyrnæ* Polycarpum, *vt ex* Tertulliano *refert* Georg. Ederus in Mall. Hæret. lib. 2. c. 5. concluſ. 4. Hoc enim modo. *Et firmat* Martyrolog. Rom. ſub die XXVI. Ianuar. *ſed omnes Aſiæ Eccleſias fundaſſe, vt idem* Martyrologium *firmauit* ſub die XXVII. Decembr. (*in quo tamen* Ieronymo *diſſentit* Baron. Ann. 97. n. 2. fol. 736.) *&* Paulus *Apoſtolus* Dionyſium *in Athenienſem*, Timotheum *verò in* Epheſinum *Epiſcopum creauit, vt de* Dionyſio *teſtatur* Hilduin. in Areopag. apud Sur. die IX. Nouembr. *relatus per* Baron. Ann. 52. n. 12. in fin. fol. 408. Hincmar. Rhemenſ. Epiſcop. *cuius teſtimonium tranſcribit idem* Baron. ad Martyrologium ſub die IX. Octobr. lit. B. *& de* Timotheo *auctor eſt* Euſebius lib. 3. Hiſtor. c. 4. *&* Ignat. in Epiſt. ad Epheſios: *quam pariter recenſet idem* Baron. Ann. 91. n. 186. fol. 511. *&* Ann. 97. n. 2. fol. 736. *Et habetur non ſolùm in* Martyrol. Rom. ſub die XXIV. Ianuar. *ſed etiam in* Breuiario Romano, *in eiuſdem* Timothei *Lectionibus*.

Apoſtolorũ conſuetudo præficiendi Epiſcopos.

HANC*que fuiſſe Apoſtolorum conſuetudinem præficiendi Epiſcopum vnicuique Ciuitati, in qua Verbum Dei prædicauerunt, tradit* Tertullian. de Præſcript. aduerſ. Hæret. c. 20. *quem tranſcribit* Georg. Ederus d. lib. 2. c. 12. concluſ. 13. fol. mihi 385. *& elariùs* c. 5. concluſ. 2. & 4. Irenæus contra Hæret. Valent. c. 63. *prout in hanc rem exempla, & alia congerit* Burſat. conſ. 126. n. 27. *Cui quidem conſuetudini tanto magis veriſimile eſt* B. IACOBVM *adhæſiſſe, ne in vaſtis* Hiſpaniarum *Regionibus, fæcundiſſimæ ſpem meſſis abijceret, quam vtique adimpletam feliciter Deiparæ Virginis promiſſio ſpoponderat, iuxta tenorem præfatæ Hiſtoriæ admirabilis constructionis huius Eccleſiæ* de Pilari. *Ideoque* ne Cardinalis Baronius, *&* Comeſtabilis, *Viri alioquin eruditiſſimi; ille rerum iſtarum obliuione, hic verò non credibili ignoratione, notentur, dicendum eſt, in hunc ſenſum accipienda eſſe illorum verba; quòd, ſcilicet, nullus ex Apoſtolis*, Petro *excepto, fundauit Eccleſias abſque iuſſu, mandato, ac eiuſdem* D. Petri *auctoritate: prout idem* Comeſtabilis *poſt ſuos Diſcurſus, intermedia corrigens, tandem firmauit*, S. IACOBVM *plures Epiſcopos, & Eccleſias Cathedrales in* Hiſpania *conſtituiſſe*.

Falſitia IV. ex ſententia Curiæ Iuſtitiæ Aragoniæ.

HACTENVS Rotæ Romanæ Deciſionis ſeries apud *Ioannem Baptiſtam Coccinum* Decanum, *Kal. Mart. Ann.* 1630. Sed & in ſententia, quam in Curia Iuſtitiæ Aragonum *Anno* 1605. Conſiliarij tulerunt pro Eccleſia *de Pilari*, & quam refert Gabr. Pennot. *Hiſt. Canon. Regul. 2. p. c.* 30. §. 2. *fol.* 335. alius datur intellectus ad prædicta *Innocentij* Epiſtolæ verba, ſcilicet: NEQVE *obſtant verba* Innocentij I. *in* c. Quis neſciat, 11. diſt. *præſertim cùm ſit manifeſtum in omnem Italiam, Gallias*, Hiſpanias, *Africam, atque Siciliam, Inſuláſque interiacentes, nullum inſtituiſſe Eccleſias, niſi eos, quos Venerabilis* Petrus Apoſtolus, *aut eius ſucceſſores conſtituerunt Sacerdotes. Tum quia, quod in hac parte profitemur, legitur, habetúrque in ſæpè dicta Hiſtoria, in Breuiarijs, Libríſque Eccleſiaſticis antiquiſſimis, & ſequimur (vt viſum eſt) quod* Romana *Eccleſia cuſtodit. Tum quia verba quantumuis generalia ſint, accipienda ſunt ſecundùm iuris intellectum: quare ſupradicta non ſic intelligenda ſunt indiſtinctè, ſcilicet, nullum Apoſtolum præter* Petrum *in eas Prouincias perueniſſe, & in eis Eccleſias ædificaſſe: ſequerentur enim grauiſſima abſurda; inter alia, &* Paulum *Apoſtolum varijs in locis falſum dixiſſe, in Italiam, & Romam perueniſſe, vbi à Nerone legimus carceribus mancipatum, flagellis cæſum, & tandem capite truncatum. Et eundem Apoſtolum* Hiſpanias *adijſſe ſanctiſſimi, & glorioſiſſimi Viri teſtantur. Referunt etiam* S. Iſidorus, *& alij plurimi* Philippum *Apoſtolum in* Galliis *quoque prædicaſſe. Quos omnes, & Summos Pontifices in dictis indultis, & Breuiarijs iuſſu eorum editis, & comprobatis, erraſſe, & deceptos eſſe dicere cogeremur, ſi dicta verba eo modo eſſent intelligenda; quod durum admodum eſſet. Non ergo ſic accipienda ſunt, ſolum* Petrum *in* Occidente *prædicaſſe, quia ab eo miſſi prædicarunt, & Eccleſias conſtituerunt, vt idem* Innocentius *profitetur. Beatus autem* IACOBVS *&* Paulus *qui* Hiſpanias *adierunt, à* Petro, *vt à capite Eccleſiæ miſſi fuère, & eius auctoritate Eccleſias inſtituerunt, atque ideo* Innocentius *non repugnat, nec diffitetur* IACOBVM *in* Hiſpanias *perueniſſe; ſed omnes qui huc peruenerunt, iuſſu, vel conſilio* Petri *veniſſe dicit. In ſumma, hoc enim intendit* Innocentius, *omnes qui in eas aduentarunt Prouincias, vnam, eandémque fidem profeſſos, eam ſcilicet quam* Petrus *Eccleſiæ caput profeſſus eſt. Quam genuinam interpretationem, cum omnia ſic verè conſonent,*

nent, & inter ſe ad concordiam redigantur, ne vnus tantum Pontifex tot Pontificibus, Sanctis, Doctoribuſque grauiſſimis, traditionibus, & Breuiariis aduerſetur, ſequi tenemur. Hactenus ſententia, ex cuius, & deciſionis renore liquet, hos *Septem Epiſcopos* haudquaquam fuiſſe primos, qui Eccleſiam *Hiſpanam* conſtruxère, cùm hæc debeatur Iacobo prærogariua.

Baronius negat hos fuiſſe Diſcipulos Iacobi; & fallitur.

Nec *Barony* & aliorum probatur opinio, quâ ſuadere contendit hoſce *Pontifices* minime fuiſſe S. Iacobi Diſcipulos, quia aduerſus eam eſt rotius *Hiſpania* inconcuſſa traditio in Scripturis, Hiſtoriis, & Breuiariis, vt de vnoquoque ex hiſce *Septem Antiſtitibus*, ſuis diebus, prolixâ enarratione probauimus, & quorquor de *Aduentu* S. Iacobi *in Hiſpanias* ſcripsère, defendunt.

An hac feſtiuitas fiat propter eorũ SS. agones?

Secunda nunc ſe offert Quæstio diſputanda; *An ſcilicet hac ab Eccleſia annuata Commemoratio iſtorum* Septem Pontificum *hac die coniunctim, fuerit introducta ob illorum agones?* Cui dubio variè ab Scriptoribus ſatisfit, licèr inter omnes conueniat, nequaquam anniuerſariam hanc anamneſin, originem ſumpſiſſe ex horum Sanctorum, hac die, agonis completi ſignificatione, ſed aliâ de cauſa, quam vnuſquiſque ex Scriptoribus, provt ſibi magis conſona rationi, & officio adæquata videtur, excogitat, in hunc ordinem.

I. Opinio aſſerit introductam ob conuerſionem Hiſpania.

Prima eſt dicentium introductam fuiſſe ob *conuerſionem Hiſpanorum populorum* ad fidem Catholicam, horum SS. Præſulum prædicatione. Sic Moral. *lib. 9. cap.* 13. Padill. *Hiſt. Eccleſ. tom.* 1. *Cent.* 1. *c.* 18. M. Rus-Puert. *Hiſt. Giennenſ. tom.* 1. *ſecul.* 1. *cap.* 7. *num.* 7. P. F. Franc. Biuar. *ad Dextrum in Chron. Ann.* 43. *n.* 1. *fol.* 92. Qui poſtquam hanc firmaſſet ſententiam, concludit: *Non videtur autem, qua alia cauſa fuerit huius feſtiuitatis, niſi ADVENTVS horum Sanctorum in Hiſpaniam, & initium miraculoſa conuerſionis Gentilium ad fidem.*

Nullus ex Septem h. d. occubuit. II. Ratio.

Secunda ab ipſo *Biuario* deducta: Nam huiuſmodi *Septem Sancti Epiſcopi*, non hac die ſimul occubuêre, ſed diuerſis, vt eſt notum; imò quod plus eſt, nullus in hac die viuere deſiit, quia Torquatus *XIV. Iuny*; Cæcilius *I. Februarÿ*; Euphraſius *XIV. Ianuarÿ*; Heſichius *I. Martÿ*; Teſiphons *I. Aprilis*; Indaletius *XXX. Aprilis*; Secundus *II. May*, paſſi ſunt. Hiſce igitur diebus olim apud ipſorum Eccleſias feſtiuitas colebatur, vt & norauir Baronius *in Not. ad h. d.* his verbis: *Horum autem ſingulorum in propriis ipſorum Eccleſiis certis diebus Solemnitas agebatur.* Ergo hæc, non in anniuerſarium tranſitus, eſt inſtituta celebritas, ſed propter illorum Aduentum, & Gentis *Hiſpanica* conuerſionem.

III. Ratio.

Tertia, quia in Kalend. *Martyrologÿ Romani h. d.* non inuenitur verbum Natalis, quod communiter conſignatur, quando de alicuius Sancti obitu, ſeu agone commemoratio peragitur: Ergo nullo certè modo Eccleſia hac die illorum agones commemorat. Hoc etiam norauir Biuarius, ſic: *Satiſque id videtur innuere Mart. Rom. dum eum, quem Vſuardus vocat diem* Natalis *ipſorum Sanctorum, ablato* Natalis *nomine, quod diem mortis ſonat, ſolùm vocat* feſtum *diem.*

IV. Ratio.

Qvarta, nam cùm omnes iſti *Septem Pontifices* martyrij coronam acceperint, vt ſuis locis probamus, & apud Noſtras Eccleſias inconcuſſa traditio fuir, vt aduertit Baronius *in Not. ad hunc diem*; attamen in Officiis ad annum vſque M.D.XCVI. tantùm de *Communi Confeſſorum* illis Eccleſia *Hiſpana* impartiebatur Officiũ. At ſicut B. Petro Apoſtolorum Principi conceditur de *Communi Confeſſoris Pontificis* Officium in ſuis *Antiochena, & Romana* Carhedrarum ſolemnitatibus; ſic Noſtris Pontificibus hac die idem conceditur Officium, cùm nulla inter vtramque Solemnitatem inueniri poterit inſtitutionis ratio, & differentia.

II. Opinio, ob Conſecrationẽ eorum à S. Petro factam.

Hæc ſunt pro iſta opinione rationes. Alij diuerſam inſectantes viam contendunt, hoc feſtum inſtitutum fuiſſe ob memoriam Consecrationis, die, quo Romæ à S. Petro Apoſtolo iſti *Septem Sancti* fuère *Pontifices* ordinati: & ſicut temporibus ſubſequentibus S. Baſilij Magni *die XIV. Iuny* Consecratio anniuerſaria feſtiuitate recolitur; & S. Ambroſij *die VII. Decembris* Ordinatio ſolemni commemoratione repetitur; necnon S. Zenonis Veronenſis *die IX. Decembris* peragitur; Cur non Consecratio, & Ordinatio Noſtrorum Præſulum, quæ prima, vt creditur, Romæ facta fuir, peragenda & colenda erir nunc, vt olim vniuerſa *Hiſpania* Eccleſia faciebat.

III. Opinio, ob miraculum Pontis Accitani.

ALII credunt inſtitutum fuiſſe hoc feſtum, propter miraculum, quo eos Deus liberauit à manibus Gentilium *Accitanorum*, quando diſrupto ponte, omnes in flumen ſubmerſi mirabiliter occubuère. Quod videtur innuere S. Iſidorus *in Præfatione* huius feſtiuitatis in Miſſali Muzarabi; ſic: *Illic Iſraelita, demerſis hoſtibus in profundum, Deo laudis canticum promunt: Hic ſimili lætitia liberati Præſules gratulantur; hymnum tibi cum Sanctis Angelis proclamant, ita dicentes:* Sanctus.

IV. Opinio, ob diuiſionē ad prædicādum.

ALII diuiſionem factam ex *Accitana* vrbe, ad alias, quas vnuſquiſque luſtrauit, pro fide prædicanda, inſtitutionis rationem conſtituunt. Quod notauit R.P.F. Petrus à S. Cœcilio *in Memorial. MS. SS. Illiberitanorum, hac die fol.* 83. Sed quidquid ſit de his finalibus rationibus; Ego pro prima ſentētia iudicium do, ad cuius probationem præter relata ſuperiùs, accedunt verba Miſſæ in *Breuiario Muzarabi* deſcripta, iſtam feſtiuitatem ſignificantia, in 2. *Orat.* ſic: *Diem hunc, dilectiſſimi fratres, in quo memoria Noſtrorum Vatum excolitur, quorum præſentiam noſtris vrbibus auctoritate Apoſtolicâ deſtinatam fuiſſe cognouimus, deuotis mentibus recolamus.* Quid clarius? Ergo intentum Eccleſiæ in conſtituenda huius feſtiuitatis anniuerſariâ memoriâ, ex eo proceſſit, quòd hoc die iſti Sancti Septem Epiſcopi Româ in Hiſpanias aduenientes, & Apoſtolicam auctoritatem trahentes, illas Regiones illuſtrarunt, & Euangelica ſemina populis porrexerunt.

B.

Memoria apud Gallos, & Hiſpanos diuerſimode.

S. MEMMIVS MANTIVS *Epiſcopus, & Martyr.*] Inter *Gallos*, & *Hiſpanos* iſtius Sanctiſſimi Præſulis, & Martyris memoria promiſcua diuerſitate recolitur. Nam apud illos nomine ſimplici MEMMII, cognoſcitur; apud Noſtros, nomine MANTII veneratur. Illi tantum *Epiſcopum*, Noſtri tantùm *Martyrem* credunt. In illorum Eccleſia *die V. Auguſti*, in Noſtrorum *hac die* colitur feſtum illius. Acta per ipſum in *Hiſpania* penitus ignorauit *Gallia*; Geſta per illum in *Gallia*, olim latuerunt *Hiſpaniam*: ſed cùm Deo permittente, iamiam vtriuſque Nationis lucubrationes in publicum prodire cœperint, & *Galli* quæ apud *Noſtros* recondita, & *Nos* quæ apud *Gallos* occulta fuere, publica facimus; faciléque Acta *S. Martyris, & Pontificis* in vnum collecta contextum aſſuemus. De illo relatis diebus agunt *Martyrol. Rom.* & cæteraque recentiora; *Luſitanum*, Caſtellanum *Dionyſ. Vazq.* & Hiſpan. *Patris Higuera*. Item Andr. Sauſſ. *in Martyrol. Gallican. tom.* 1. *fol.* 492. Claud. Robert. *in Gall. Chriſt. tit. Epiſcopi Cathalaunenſes, fol.* 294. *col.* 2. vbi plurimos citat. Ex Noſtris Flau. Dext. *in Chron. Ann.* 90. vbi P. Biuar. *fol.* 181. & Roder. Car. *fol.* 48. *lit. Y.* qui ſic inquit: *S. MANTIVS, Ciuis Romanus, Chriſti Diſcipulus, Primus* Eborenſium *in Hiſpania Pontifex, qui in* Gallia *priùs prædicauerat, floret: & poſt multos labores migrat Martyr anno C. VI.* In eod. *Chron. Ann.* 430. proſequitur: *Eodem anno repertæ ſunt reliquiæ* S. MEMMII MANTII, Eborenſis *in Luſitania Pontificis, & Primi illius vrbis Apoſtoli, qui conuerſo priùs populo* Cathalaunienſi *in* Gallia, *poſtea in* Hiſpaniam *trajiciens*, Eboræ *prædicauit, vbi & martyrium paſſus eſt. Fuit Ciuis Romanus, & Chriſti Diſcipulus, & ab anno XXXVI. Chriſti, ad annum C. VI. in* Gallia, *&* Hiſpania *prædicauit; ac tandem ſub* Trajano, *martyrium (vt dixi) pro Chriſti nomine paſſus eſt.* Iulian. Petr. *in Chron. num.* 99. eadem repetit, licèt pro MANTIO, corruptè legatur MARTINVS. Item *num.* 100. & 124. poſt quos videndus Truxillo *in Theſ. Concion. tom.* 2. *fol.* 1129. Vaſſ. *in Chron. Ann.* 100. Morales *lib.* 9. *c.* 30. Garibayus *lib.* 7. *c.* 14. Padill. *Cent.* 2. *c.* 2. Reſend. *lib.* 4. *Antiquit. Luſit.* & in *Hiſtor. Eborenſ. c.* 9. Vaſconcellos *in Deſcript. Portugall. fol.* 439. *n.* 13. Eduardus Nunnius de Liaon *in eod. tract. c.* 70. *fol.* 109. Georg. Cardoſ. *in Officiis SS. Portugall. ad Primam, hymn.* 1. *fol.* 3. ſic:

Scriptores.

Martyrum primam Lyſiæ cohortem
Adiuuent cœli reſonare Ciues,
Impar eſt tanto quoniam triumpho
Lingua caduca.
M A N T I V S *primò Domini Sodalis*
Edocens natos Eboræ *vetuſtæ.*
Tranſtaganorum madefecit agros
Sanguine fuſo.

Breuiaria.

Idem in *epitome SS. Portugallenſ. c. 1. fol.* 13. Eius hiſtoria legebatur olim in Breuiariis *Burgenſi, Palentino, Monaſtico, S. Dominici*, & adhuc in *Eborenſi*. Illam repetunt ſuis idiomatibus *Alphons. Villegas*, & *P. F. Didacus à Roſario*. Ipſam quatenus ad *Galliam*, ex *Andrea Suaſſnyo*; quatenus ad *Hiſpaniam* attinet, ex Noſtris ſcriptoribus exſcribemus.

ACTA S. MEMMII MANTII CATHALAVNENSIVM in Gallia Apoſtoli, Eborenſium in Hiſpania Pontificis I. & Martyris; ex vtriuſque Nationis Scriptoribus.

Origo.

Memmivs Mantivs *Roma antiquiſſima nobilitate ortus, Ieroſolymam contendens, & Chriſti Domini Veritatem auſcultans, vnus ex eius Diſcipulis factus, in die Palmarum, qua Seruator noſter triumphans Solymorum vrbem eſt ingreſſus, pallium ſtrauit, inquè nocte cœnæ quando ſacroſanctum ſui*

Chriſto adhæret.

Corporis inſtituit Sacramentum, in lotione pedum Apoſtolorum operam ſuam miniſtrauit, ad Caluariæ montem die Paſſionis Morti Redemptoris noſtri interfuit, & denique Reſurrectioni Dominicæ cum cæteris adfuit, & Spiritus Paracleti aduentum intuitus, ceu alij Diſcipulorum fructum admirabilis fauoris accepit.

Diſcipulus Petri.

Poſtmodùm à S.Petro *Chriſti in terris primo Vicario Fidei imbutus documentis, ſacroquè tinctus lauacro, Chariſmatibus diuinis cùm repletus eſſet, ſtudióque ſerueret populos in Idolorum cultu, veræquè religionis ignoratione verſantes, ad ſalutaria ſacra conuertendi, nonnullas Iudeæ regiones peruſtrauit, donec Ieroſolymam reuerſus, ibidem ab ipſo Apoſtolorum Principe ordi-*

Ordinatur Epiſcopus pro Gallia, & Hiſpania.

natus Epiſcopus, ad cæleſtem Chriſti legem in Gallia, & Hiſpania promulgandum in illas partes dimiſſus eſt, cum Donatiano Diacono, atque Domitiano Subdiacono. Suſceptum verò prouinciam cùm adirent, vix ab agro Ieroſolymitano pedem dimouerant, cùm gradum ſiſtere oportuit. Morbus enim grauis prima hoſpitatione Domitianum inuaſit, quo breui extinctus eſt.

Domitianũ ſubdiaconum, & ſocium ſuſcitat.

Quo inſpecto euentu conſternatus Ieroſolymam repetijt Memmivs*, réque Apoſtolo Petro nuntiata, ab eo corroboratus, accepta fimbria veſtimenti eius particula, cuius appoſitione cadauer ſocij reanimaret: ad locum vbi iacebat reuerſus, fuſa ad Chriſtum oratione, fimbriæ ipſius Apoſtoli applicatione, defunctum ad vitam, ſoſpitatémque integram reuocauit. Túncque tramitem exorſum perſequens cum bino comite, tot in via operatus eſt mira opera, vt vbique, & diuinæ gratiæ ſemina, & gloriæ teſtimonia relinqueret inſignia.*

Cathalaunia in Gallia ſiſtit.

Tandem Cathalaunicæ *vrbis mœnia attigit, illic Crucis vexillum ad ciuium ſalutem quantocyus erecturus, ſed diaboli inuidia factum eſt, vt populi duritia, nec veritatis præconem admittere, nec viſa verbum audire ſuſtineret. Excluſus igitur eſt protinus ab incolis,*

Ad agrum Cathalaunicum ſeceſſit.

ſimulacrorum feruidis cultoribus, cum improperio, Vir diuinus: qui iniuria vlciſcendæ minimè cupidus vt contumacis populi conuerſionem, precibus à Domino tandem aliquando impetraret, occaſionemque præſtolaretur, in ipſo agro Cathalaunienſi non ita procul ab vrbe ſolitudine reperta, illic in ſpelunca, diuinis rebus intentus conſtitit, quovſque nobilem puerum delapſum in flumen, aquiſquè præfocatum, Deo volente ad ſe delatum, inuocato Chriſti nomine, vitæ reſtituit.

Suſcitat puerum in flumine ſuffocatum. Tres leproſos mundat.

Hoc admirabili facto concuſſi ciues, ad Virum beatum properè concurrentes, vrbem vt ſibi iam deuotam ſalutiferâ prædicatione erudiret, & in eam redire dignaretur obnixè rogauerunt. In cuius ingreſſu diuinæ virtutis fretus gratiâ, leproſos tres ſibi obuios mundauit, cæcos totidem illuminauit, dæmonemquè ab obſeſſo quodam abegit. Tot coruſcationibus Chriſti gloria facilè omnium Mantivs *illuſtrauit mentes, effecitquè ſanctis cohortationibus, vt*

Vrbem ad fidem conuertit.

eiurato fictilium Numinum cultu, fidem Chriſti, legemquè ſeriò ciues profiterentur. Erat illic inſigne falſorum Deorum delubrum, quod ſacratiſſimus Myſta diabolicis ritibus expurgans, Dei veri obſequiis, cuncto annuente populo, dedicauit,

dedicauit, ſub S. Petri Apoſtolorum Principis patrocinio. Túneque miraculorum ſplendore religionem confirmare pergens, eandem vbi in vrbe egregiè conſtituiſſet, per loca vicina dilatare cœpit; Oppidóque Pertenſi, Deo ſeruatori feliciter ſubiugato, illic Eccleſiam in S. V. MARIÆ *memoriam ædificauit, & ſacrauit. Interea* POMA *Virgo excellentiſſima, quæ inclyti huius Pontificis, germana erat, auditis fauſtis eius prædicationis progreſſibus, Româ ad eum profecta,* Cathalaunum *venit; ibique ſub eius magiſterio, puros Chriſto famulatus, ad extremum vſque ſpiritum reddidit, perductis, ſua imitatione, ad ſacrum virginitatis cultum, plurimis ingenuis puellis. Cæterum his ſic in* Gallia *confectis, de parua meſſe* IACOBI *Hiſpaniarum Apoſtoli in illa prouincia instructus,* Galliam *relinquens,* Hiſpanias *adijt, & de regione in regionem* Eboram Luſitaniæ *venit, vbi Chriſtianum populum ab infidelibus oppreſſum reperit.* B. *igitur* MEMMIVS, *vt Miles Chriſti, armatus lorica fidei, & in eius Cruce confidens, contra infideles accinctus aiebat:* Falſos Deos audire non poſſum; teſtis mendax eſſe noo debeo: pro amore Dei mei, quem Iudæi crucifixeruot, ſupplicia non recuſo; mortem autem quæro, per quam mihi vitæ æternitas conferatur. *Cùm hæc aduerſus eos proferret,* S. MANTIVM *ad ſupplicium rapiunt, detractóque omni corporis indumento, diuaricatur membris extenſis, funiumque vinculis, innumeris plagarum ictibus verberatur; quaſi veſtibus nudari poſſent membra, quæ fidei confeſſio veſtiebat. Igitur cùm inter vincula, & tormenta vultu ſemper hilaris eſſet, adductus ante* Validium *Præfectum, per Iudæos, qui eum accuſabant, dixit ei Validius:* Audi MEMMI; ceſſa ab hac prædicatiooe, & ora Deos ooſtros. *Cui* MANTIVS *dixit:* Tormenta, & ſupplicia tua non timeo. *Tunc Validius Præfectus iuſſit eum fuſtibus cædi, & multis tormentis lacerari. Martyr autem Chriſti orauit dicens:* Gratias tibi ago Domine, qui me feciſti vincere tormenta carnificum; iube me ad te perueoire. *Tunc vox de cælo audita eſt:* Veni Dilecte Noſter ad me. *Cùmque ille diceret:* Pater in manus tuas commendo ſpiritum meum; *ſancta illa anima exiuit à corpore die* XV. Maij, *Anno Domini* C. V I. *Martyris corpus quodam in prædiolo ſepultum fuit, neque aliud poſtea nomen accepit locus ille, ſicuti theſaurum alium non excepit, ex quo nomen ditius lucraretur, hodiéque* S. MANTII *prædium nuncupatur. Felici hoc in agro diù fuit ſacer is theſaurus abſconditus; ibidémque in Martyris laudem, tempore* VVambanis *Regis Gothorum, Iulianus Comes Scanciarum, qui poſt humatam Iuliam vxorem Monachus factus, & in S. Iuliani Cœnobio Abbas, confirmauit in* XI. *Concilio Toletano, Templum magnificum excitauit, & circa illud turrim condidit, in qua longa annorum ſerie, ſeruatum eſt Corpus; donec Abderrameno Maurorum Rege* Eboram *cum exercitu oppugnante, Chriſtiani arrepto Diui corpore ceſſerunt loco. Noſtra verò ætate* Camporum *tellus in oppido* Villaoueua de S. Mancio *in D. Benedicti Monaſterio, ſacro hoc potitur theſauro.* Eborenſe *prope forum, eſt pila quædam parua, incluſa cellulâ, poſitis circum cratibus ferreis, & lampade appenſa, quam mortales religiosè, ac piè venerantur, quòd pilæ adſtrictus fuerit Chriſti Martyr cùm flagellis cæderetur. Theotonius Brigantinus* Eborenſis *Archiepiſcopus,* Philippo *Rege Hiſpaniarum II. & Portugalliæ I. ſuam interponente auctoritatem, Sanctiſſimi Præſulis, & Martyris brachium accepit, & in Templo Maximo* Eborenſi, *ſolemni pompâ, & Ciuitatis communi tripudio collocauit. Ad cuius iubilationis trophæum ſequens repetitur hymnus.*

Eccleſiam ædificat.

Hiſpanias adijt.

Eborã Luſitaniæ luſtrat.

Comprehẽditur, & torquetur.

Coronatur.

Templum ſupra pignora ſacra erectum.

Corpus quo in loco Hiſpaniæ cuſtodiatur.

Brachium in Eccleſia Eborenſi.

AVdiat mundus ſub vtroque Phœbo,
Funeris ſacri meritos honores,
Vrbis ô noſtræ decus, Italæquè
Gloria gentis.
Audiat, cultus tibi dùm nouamus,
Tequè ſolemnes redeunte pompas

Ducimus leti, cineréſque fuluo
Ponimus auro.
Martyr ardenti radians tiara,
Huc ades, parto celeber triumpho:
Quem triumphali rutilans cruore
Purpurat oſtrum.
Oſſa gemmato religãmus auro:
Ore libamus cineres receptos,
Pyramis raras tibi quos reſeruat
Facta per artes.
Hunc diem candens mihi gemma ſignet,
Clarus vt ſemper magis eniteſcat,
Orbe dum plenum peragit remenſo
Circulus annum.
Ciuis Auguſtos cineres adorat,
Oſſa profuſis veneratur vndis:
Tandiù abſentis, lacrymis rependit
Damna Parentis.
Numen offenſas, duce te, remittat
Ciuibus MANTI*: procul hinc faceſſat*
Igneus Martis furor, & cupido
Sordidus auri.

Nomen apud Gallos Mēmius, *apud Hiſpanos* Mantius.

Hucvſque Acta S. Pontificis, & Martyris ex vtriuſque Nationis Scriptoribus in vnum concinnata contextum. At ne miretur *Gallus*, ſeu alius quiſpiam de coniunctione nominum MEMMII *Cathalaunenſis* apud Gallos, & MANTII *Eborenſis* apud Hiſpanos, ænigmatis inuolucrum ſoluunt Dexter in locis ſupra relatis, cui in hoc adhæret Iulianus Petri *in Chron. d. numer. 99.* & P. Biuar. *in Comment. Dextri, d. fol.* 181.

Error Gallorum Scriptorum detegitur.

QVOD autem apud *Gallos* dicitur, S. MEMMIVM Româ in Gallias ad vrbem Cathalaunienſem à S. Petro dimiſſum, nullam in ecphraſi veritatis vmbram inuenies; quia ſi hæc dimiſſio (ex *Dextro*, & *Iuliano*) perfecta fuit, anno Chriſti XXXVI. quâ viâ S. Petrus (qui nondum Romam venerat) Româ illum, & ſocios in *Gallias* dimittere potuit? Ergo, vt notauit *P. Biuar.* hanc dimiſſionem è *Ieroſolymis* factam fuiſſe fatendum eſt. Quod & Nos in Actis ad verum ſenſum redegimus.

Columna S. Viri adhuc Ebora.

De *Eborenſi Columna*, in quâ reconditum fuit S. Martyris corpus, ſeu vt notauit P. Vaſconcellos *fol. 441. n. 5.* flagellatus S. Epiſcopus fuit, communis populorum *Portugallenſium* deuotio eſt. De illa hoc reperi apud Emmanuelem Campos in *Reliquiario Vlyſſipponenſi, fol.* 374. Epigramma.

MANTIVS *Herculei quondam monumentà laboris*
Exuperat, maius Lyſia *pignus habent.*
Scilicet Alcidæ iam deſpicit Ebora *metas*
MANTII *erit laudi ſacra Columna ſatis.*
Plus vltrà tua fama volat, tua gloria MANTI,
Et minus Alcidæ laus erit apta tubæ.
Herculeæ metæ orbis erant, tua ſacra Columna

Meta

Meta vrbis ſcelerum, meta laboris erit.
Ille orbem clauſit, tu cœli clauſtra recludis;
Te minor Alcides, te minor orbis erit.

Quatenus ad S.Pontificis progreſſum Româ, à qua originem traxit, Ieroſolymam; in qua fidei documenta recepit, Chriſto adhæſit, & alia in exordio Actorum recenſita cōpleuit, R.P.Emmanuelis Pimenta è S.I.in *Poëmat.de Chriſt. Triumphant. lib.* 10.*fol.* 366. Odam auſculta: *Româ Ieroſolymā pergit.*

Linquis Europam *, properante Ceruo*
Ocyor, tendis Solymas *ad arces,*
Rex vbi cœli noua iura condit,
Et nouat Orbem.
Mira patrantem, Pater, intueris:
Colle ſublimi, trepidante mundo,
Inter infames medium latrones
Dura ferentem.
Chriſtus Heroas rapit ex Auerno,
Viſit aſſuetas rediuiuus auras,
Tu triumphantem reditum tueris
Ditis ab vmbris.
Alta conſcendit leuis aſtra, cernis;
Dumque ſepteno pia corda flammant
Igne, flammata tibi dant amores
Ora Columbæ.
Quà ruis, totus flagrat igne mundus;
Igne fac dulces caleant alumni,
Vnde cœleſtes Superûm voluptas
Fundit amores.

De Noſtri Sanctiſſimi Præſulis, & Martyris apud *Eboram* apoſtolatu, martyrio, & triumpho circumfertur triplex hymnorum compago; cuius eruditio, ne depereat, ſubſequenter adnectetur. *Ebora Apoſtolus, & Martyr.*

Diue, qui ſacro radias in oſtro
Inter Auguſtas Superûm cohortes:
Læta quo prima fidei Magiſtro
Ebora *gaudet.*
Te per immenſos operum labores,
Huc, pererrato prope, Diue, mundo,
Duxit audentem grauis ardor, aſtris
Mira ſecundis.
Quà Tagus fulua ſpecioſus vrna
Læta flauenti ſata ditat auro,
Te videt dantem documenta ſacro
Heſperus ore.
Luce cœleſti tenebras fugantem;

Aſtra monſtrantem rapienda; puro
Fonte tergentem maculas profundo
Corde latentes.
Vincla ſacrantem violenta tactu:
Carceris cæcas latebras beantem,
Quodque damnatus cuneis recidis
Marmor adactis.
Te videt ſaua nece finientem
Damna mortalis numeroſa vitæ:
Te triumphali ſata conſecrantem
Sparſa cruore.
Urbs tua ô MANTI, *magis iſta felix*
Cæde felici, roſeóque nimbo,
Aureo quàm ſi ſuperapplicaſſet
Copia cornu.

DE MARTYRIO.

INter conſpicuos ſanguine Martyres,
Oſtro purpureo MANTIVS *emines:*
Inter Pontificum præcipuòs choros
Gemmata nitet infula.
Auguſtis adytis quem colit Ebora
Doctorem fidei tam venerabilem
Et quæ per populos vocibus intonat,
Sancit dogmata ſanguine.
Hunc dulci alloquio ſubdolus artifex,
Hunc ficta aggreditur munificentia,
Hunc ferro, varijs hunc cruciatibus
Tentat frangere perfidus.
Inuictam ſuperet quis patientiam?
Fruſtra percutitur vis adamantina;
Ictus dura ſolet quæ ferientium
Damnis, caſa retundere.
Mundi diuitias mens pia deſpicit
Inſtar quæ fugiunt mobilis alitis,
Quæ ſpe nixa ſacri Numinis, auream
Sperat cæli opulentiam.
Biſſenùm imperijs, Maxime, Principum
Europam, Genitor, lætus obambulas,
Qua Sol Occeano mergitur, Eboræ
Tangis mœnia Regia.

Theſau

Theſauros aperis; nuntia Gratiæ
Non audita nouæ gentibus aduehis:
Aras ſacrilegis ritibus impias
Vaſto diruis impetu.
Sacris corda hominum fontibus expias:
Vero ponis ouans limina Numini:
Cernuntur ſubito, te duce, ſplendida
Auro fulgere ſecula.
Armis impietas adfremit; occidis:
Loris carnifices pectora lancinant:
Placatóque litas Numine, nobilis
Factus victima Pontifex.

TRIVMPHVS MARTYRII.

Bella poſt ſæuæ generoſa pugnæ,
Poſt fatigatas feriendo dextras,
Terga poſt altis perarata ſulcis,
More noualis:
Aſtra ſublatis petis alta pennis:
Lactea, MANTI, ſimilis columba,
Tendis ad dulces, generoſe, nidos,
Diue triumphans.
Quod latus ferro patefecit haſta,
Vnde diuini maduêre rores,
Dulce diuinos tibi ſit cubile
Inter amores.
Quos dat amplexus tibi mitis Agnus!
Quam pius collo pie colla nectit!
Quot dat admotis tibi blandiendo
Oſcula labris!
Igne flagranti tibi cor liqueſcit;
Æra ſuccenſis velut in caminis:
Igne mens dulci flagrat, igne pectus,
Igne medullæ.
Quæ triumphales meruêre palmæ
Dona, cæleſtis tibi reddit Agnus:
Inter Auguſtos proceres, ſuperbum
Induis oſtrum.
Plaudit exultans tibi lætus æther:
Ebora *æternos cineres adorat,*
Quos tibi fuluo manus elaborans
Ponit in auro.

Portugalēſium ſentētia fallit.

Hic notandum eſt,quod licet apud ſcriptores *Luſitaniæ* communis ſententia ſit, Sanctum hunc Martyrem, primum fuiſſe ab initio Fidei apud *Eborenſes* Magiſtrum, hoc cum grano ſalis intelligendum eſſe; ſcilicet fuiſſe *Primum Epiſcopum*; nam iam IACOBVS Zebedæus Noſter, illam regionem luſtrauerat, eiúſque Diſcipuli. Quod probatur ex clauſula Lectionum *Breuiarij Palentini* à Biuatio *fol.* 181. exſcripta, vbi poſtquam S. Martyris origo refertur, proſequitur: *Ad Hiſpanias deſtinatus, verbum Dei, ſicut melius potuit prædicauit, & de regione in regionem*, Eboram *venit, in Prouincia Luſitana, vbi Chriſtianum populum ab infidelibus oppreſſum reperit.* Si iam ergo erat iſte populus Chriſtianus, & ab infidelibus opprimebatur, à fortiori iam alius in illo Fidem prædicauerat; ſi alius, ergo perperam MANTIVS dicitur *Eborenſium Primus Magiſter*. Nec faciet ſatis reſponſio *Roderici de Acuña* aſſerentis S. Epiſcopum primò prædicaſſe *Eborenſes*, pòſt *Gallos*; demúmque *Luſitanos* repetentem quos erudierat, inueniſſe illos ab infidelibus oppreſſos: Quia in *Lectionibus Palentinis* nulla de hoc ſecundo aduentu mentio eſt, ideo *Dextro* eſt ſtandum, tanquam viciniori.

Error Iuliani diluitur.

Non erit quoque audiendus Iulianus Petri *in Chron. d.n.* 99. aſſerens ipſum primò prædicaſſe *Hiſpanos*, pòſt *Cathalaunos*, miſſum à S. Clemente cum *Dionyſio Galliarum Apoſtolo*: Quia ſi iam ab anno XXXVI. Chriſti, vt ipſe *Iulianus* fatetur, in *Galliam* perrexerat, quo potuit modo, illo tempore, quo nondum Clemens Pontificatum acceperat, ab eo ad *Gallos* dimitti: in quo potiùs *Dextro*, & traditioni tam *Gallorum*, quàm *Hiſpanorum*, adhæreo.

Celerina monitu S. Præſul ſepelit Corpus S. Torpetis.

Vnum ex Iuliano prædicto *in Chron. n.* 124. obſeruandum cenſeo: Quod dixerit S. MANTIVM Noſtrum à *B. Celerina Synenſi* admonitum, Corpus *S. Torpetis* Martyris Piſani ad *Synenſem* in diœceſi *Eborenſi* portum, Angelo dirigente, proiectum, honorificè ſepeliiſſe. Cuius rei memoriam adhuc obliterauerat ſilentium. Benè verum eſt, quòd *P. Vaſconcellos* confusè de hoc meminit *fol.* 439. *n.* 13. qui in antiqua *S. Torpetis* hiſtoria aſſerit S. Præſulis adeſſe mentionem.

D. Roderici de Acuña lapſus euacuatur.

Poſt hæc ſcripta in manus peruenit meas Codex Epiſcoporum, & Metropolitanorum Vlyſſipponenſium à *D. Roderico de Acuña* primò Portucalenſi, pòſt Braccarenſi Præſule conſcriptus, & poſt eius vitam editus, in quo 1. *p. c.* 9. *fol.* 19. & ſequentibus, nititur probare S. MANTIVM fuiſſe *Primum Vlyßipponenſem Epiſcopum*: ſed cùm abſque duce proceſſerit, eius conanima ſub improbabilitatis diffidentiâ periêre. Ibidem nonnulla de Noſtro S. Martyre inexcogitata recenſet, ſcilicet S. MANTIVM vnum fuiſſe ex profugis, qui Stephani Proto-Martyris paſſione perterritus, Ieroſolymam dimittens, Samariam contendens, in Cyprum accedens, cum aliis CCCC.XCIX. *Carthagine Spartariâ* ſoluens, ante IACOBVM *Luſitanos* prædicauit, & eorum Apoſtolus factus, totius regionis terminos erudiuit, ita vt IACOBVS, nec eius Diſcipuli illam ingrederentur prouinciam; quia cùm iam Chriſto (propter MANTII prædicationem) accolæ nomina dediſſent, fruſtra Apoſtoli, eiúſque Diſcipulorum ibidem deſiderabatur præſentia. QVO animo iſthæc ſuſceperint *Vlyſſipponenſes*, nondum didici; hoc tamen ſcio, temerè ipſos nouam hanc & inopinatam ſententiam laudare, credentes fortè glorioſiorem fore rem fateri proprium habere fidei Magiſtrum, licet dignitate minorem, quàm communem *Hiſpanorum* Apoſtolum IACOBVM, qui, velit, nolit *Roderici* temeritas, *Luſitaniam* omnem luſtrauit, & illuſtrauit, vt ſui ipſi *Hiſtoriographi* profitentur.

Topographia.

EBORA. Ciuitas antiqua Hiſpaniæ in Luſitaniæ terminis ſita, & Archiepiſcopali Sede condecorata; & inter Regni Portugallici ciuitates primum ſibi poſt Vlyſſipponam vendicans locum, in planitie, forma quaſi rotunda, apud colles, & Callipodis amnis ortum: hodie nomen retinet, & EVORA dicitur. De ea alibi.

C.

Reſtituitur Kalēdario.

S. VVITESINDVS MARTYR.] Abeſt eius nomen à *Martyrologio Romano*, & cæteris recentioribus, quia fortè fortuna apud *S. Eulogium* eius agonis dies ſub ſilentio inuoluta periit. Et licèt tunc defecerit anamneſis, poſtmodùm, inſtante *Ioanne del Pino* Preſbytero *Cordubenſi* piiſſimo, & deuotionis erga Sanctos ſuos conſpicuo, *Romæ* in hunc diem reiectus eſt De S. VVITESINDO breuiter acta compaginat B. Eulogius Martyr in *Memor. SS. lib.* 3. *cap.* 14. P. Mariet. *lib.* 2. *SS. Hiſp. cap.* 92. P. Martin.

Martin. de Roa *Hiſt. SS. Cordubenſ. h. d.fol.77.col.2.* Moral. *lib.14. Hiſt.Hiſp.cap.23.* Eius Acta à *S. Eulogio* mutuabimus. *Scriptores.*

ACTA S.VVITESINDI EGABRIENSIS, & Martyris Cordubenſis, ex B.Eulogij Memoriali.

E*a tempeſtate* VVITESINDVS *quidam Vir ætate iam plenus, ex Prouincia* Egabrienſi, *qui neſcio ob quam perſecutionem, dudum fidei Sanctæ deſertor dum ad exercitium nuper abominabilis cultus inuitaretur, recuſauit ſe tanti ſacrilegij piaculo inficere: & quod vel carnis infirmitate, vel circumuentione diaboli ſcelus admiſerat, conſtanti animo eiurauit, ac reprobauit: Illo momento, cùm talia fateretur, ſub celeri indignatione peremptus eſt*, Idibus Maij, *Era* DCCC.XCIII. *Anno Domini* DCCC.LV.

Origo. *Coronatur.*

P.Martin. de Roa *in Libello de SS.Martyr. Cordub.c.3.fol.41.* rationem aſſignans, cur hic S. Martyr non adſit ſcriptus in *Martyrologio Romano* concludit: *In quo vnus tantummodo* VVitesſindus *prætermiſſus, ex his, quorum conſcripſit* Eulogius: *forſitan, quia eius martyrij dies incertus.* Attamen in *Hiſtor. SS.* huiuſmodi, patrio ſermone conſcripta, de aſſignatione à Cardinali *Cæſare Baronio* in hunc diem facta, meminit.

Cur non adſcriptus in Martyrologio Romano.

EGABRVM Oppidum peruetuſtum à Græcis conditum, & eorum idiomate nominatum, quod *Hiſpano* ſermone CABRA ſonat. Olim fuit *Sedes Epiſcopalis*, vt notauit G.Loayſa *in Not. ad Concil Lucenſe num.6. fol.* 157. agens de *Sedibus Bætica.* P. Biuar. *ad Dextr. An.* 300. *Com.1. num.5. fol.* 324. agens de *Victorio* Preſbytero Egabrienſi. De ea alibi dicemus.

Topographia.

S. ISIDORVS *Agricola Madridenſis.*] Illuſtris, & memorabilis olim fuit, & hodie eſt recordatio ſanctitatis huius ſanctiſſimi Agricolæ apud *Carpetania* populos, & *Madridenſes* accolas, quorum fuit, dum vixit, homopolus. Cuius ergo vitæ actæ ſanctitudo, & miraculorum innumerabilium frequentia, talis per ferè octo fuit ſecula celebris, vt tandem per Sedem Apoſtolicam approbata, Canonizationis titulo exaltaretur die XII. Martij, Anno M.DC.XXIII. vt diximus ſupra *Tom. 2. die XII. Martij fol.* 205. ita vt ex tunc in Albo Sanctorum inſcribi meruerit. Eius memoriam repetunt Iulian. Petr. *in Chron. num.*512. his verbis: *Hoc anno moritur* Mageriti (*quod à quibuſdam falsò dicitur* Mantua-Carpetanorum) ISIDORVS Agricola, *Vir pius, & charitate feruens,* XXVIII. *Nouembris, viuens, mortuuſquè miraculis multis celeberrimus, & in tota* Hiſpania *clarus.* Ioannes Diaconus Madridenſis *in Hiſtor. S. Iſidor.* MS. quam infra dabimus. M. Ægidius Gonzal. Regius Chronographus *in Hiſtor. Madridenſ. cap.7.fol.70.* Marin.Sicul. *Hiſtor. Hiſpan. lib.2.* Ambroſ. Moral. *Hiſt. Hiſpan. lib.17. cap.27.* D.Sanct. Dauil. *de Venerat. Reliq. lib.3. cap.8.* Martin. Carrillo *Annal. Eccleſ. Ann.*1170. Pereda *de Patrona Madridens. lib.1.* M.Hoyos *in Exeq. Regin.c.fin.* P.Petr.Sanctius *in Reg.Dei lib.6.cap.6.* P. Mariet. *Hiſtor. Sanct. Hiſpan. lib.6. cap.26.* Ieronym.Quintana *Hiſtor. Madrid. lib.2. cap.5.* Lopius de Vega Carpio inſignis & laureatus apud Hiſpanos Poëta *in integro libello de Vita Iſidori*, quam feliciter carmine ſcripſit; proſa vulgari F.Iacobus Bleda, & P. Quintana-Dueñas *Hiſtor. SS.Toletan. ſecul.12. fol.369.* & F.Reginaldus Poc Perpinianenſ. *poſt vitam S. Galderici Agricolæ* Typis Ludouici Roure *Anno* M.DC.XXVII. Elogia ſcripſere plurima de hoc Diuo Faſti Marian. *die XII. Martij. fol.*135. & P. Ioann. Bap.Maſcul. *in Lyric. lib.10. od.4. fol.* 403. hoc carmine.

D. *Canonizatio.* *Scriptores.*

Beate cultor Heſperi quondam ſoli
Feracis, & glebæ potens.
Qui nunc adauges Quinctius Heroas, nouo
Ritu Quirinali ſacer;
Dùm mentis alta perſecutus otium.
Et dulce complexus Deum
Supplex inhæres, Cœlites iuuant ſuo

Hymnus.

Labore

Labore, agreſtes Cœlites.
Aſtris relictis raſtra iam ſplendentia
Tractantur attritu, & ligo.
Adſunt parati, vt auxilij multum ferant
Tibi alloquenti Numina.
Labos libenter omnis exantlabitur
Virtutis in laudem tuæ:
En vt iuuencis illigant nitentibus
Aratra Diui ruſtici?
En vt reuoluunt auro inexpertum ſolum,
Glebam & fatigant impigri?
Tu mente cœlum dum colis, ſolum colunt,
Pennis volucres aureis,
Noui coloni mollium noualium;
Fidíque tutores agri;
Vlmos maritant illi, & altas populos,
Vetúſque Siluani decus,
Querceta adulto Libero, vel fulciunt
Palis breuem propaginem.
Illi remoto eburneo plectro lyræ
Agri premunt inertiam,
Exerciti iam falce, naui & inſerunt
Feliciora germina.
At tu laborum, quos ager duros habet
Precatus obliuiſceris.
Poſt vota, raſtris vt iuuat ſciſſum ſolum
Videre, ſementem, & ſata?
Mirari aratrum cernuo collo boum
Auctore ſuſpenſum alite,
Magnos Quirites, regium examen poli,
Iuga implicantes cernere,
Decerpere vua purpuram, mala & tibi
Non inſitiua, & mitia,
Ceù ſole acuto, tanta vis Cœleſtium.
Amoris hæc tu premia
Iucunda captas: illaboratas dapes
Amor colonus apparat.
Honore fœderate nunc Cœleſtibus
Amore certas mutuo.

Qui eius Acta ſcripſere. Acta à *Ioanne Diacono* mutuata poſt relatos attexuere *Baſilius Sanctorus*, *Alphonſus de Villegas*, *Petrus de Quintana* Theologus Parochialis Eccleſiæ S. Andreæ Capellanus,& Parochus Oppidi de *Lasanzon*. Illa olim Hiſpana fecit *D. Ioannes Hurtado de*

de Mendoza dominus *del Freſno de Torote*, Madridenſis Decurio, & alij. De illo *F. Ioannes Guterius* ex Ordine Prædicatorio, & Doctor *Gregorius Lopius Madera* Catholico Regi à Conſiliis, Officia Eccleſiaſtica compoſuere. Ergo à *Ioannis Diaconi* commentariis omnes? En illa prout in originali conſcripta, eruditis veraciter miniſtramus.

HISTORIA IOANNIS DIACONI de Vita & Miraculis S. ISIDORI Agricolæ Maioritenſis, ex MS. Codice pervetuſto.

APVD Maioritum, *memoria* B. ISIDORI, *Ieſu-Chriſti Domini Noſtri, glorioſiſſimi Confeſſoris, qui cùm eſſet ſimplex Agricola, Deo deuotus, & hominibus amabilis habebatur, & non negligens, imò diligens ſanctarum Scripturarum imitator exiſtens, non temporalia ſpiritualibus, ſed ſpiritualia temporalibus præponebat. Omni namque die, vt relatu bonorum virorum didicimus, ſummo mane agriculturam poſtponens, Sanctarum Dei Eccleſiarum oraturus quamplura limina viſitabat, vt mirum in modum per magnam diei partem, orationibus inſiſtens, ſuis exercitijs operam dantibus conuiciniis; vltimus ipſe, ſed impiger, opus attrectans debitum, auxiliante Domino, aliorum operam ſuperabat, commemorans illud, quod ait Apoſtolus:* Laborate manibus veſtris, vnde poſſitis egenorum inopiam ſubleuare. *Et alibi:* Semper operis aliquid facito, vt te diabolus inueniat occupatum. *In tantum ergo gratiâ charitatis ſuccenſus, amore flagrabat diuino, vt non ſolum hominibus, quamuis diues non eſſet, tanquam nihil habens, & omnia poſſidens; fame, & frigore laborantibus, ſed & cæli auibus alimenta, prout poterat, exponebat. Vnde accidit quadam die, hyemis tempore, terrâ niuibus coopertâ, cùm ad molendinum iret triticum moliturus, quodam ſe comitante filiolo, & columbarum congeriem inſpiciens, ramis arborum conſidentem, & eaſdem aues intelligens, diu famis periculo cruciatas, motus miſericordiâ, circa illas pedibus, & manibus terram vertens, de tritico, quod ſuæ neceſſitati parauerat, eiſdem auibus appoſuit abundanter. Quod videns eius quidam conſocius, moleſtè ferens,* B. ISIDORVM *irridendo, quaſi ſtultum ob amiſſionem tritici reputauit. Venientes autem ad molendinum nulla in eius ſacco tritici diminutio eſt inuenta; imò quod mirum eſt, in tantum farina concreuit, vt amborum ſarcinulæ, quæ prius erant quaſi dimidia, abundantiùs implerentur.*

Eccleſias viſitat.

1. Cor. 1.

Columbas tritico reficit.

Saccum tritici plenum inuenit.

SECVNDVM *igitur, & præcipuum prodigium inter cætera, quæ per virum Dei* ISIDORVM *dignata eſt operari diuina prouidentia, nullatenus eſt omittendum. Cùm enim diuina iudicio prouidentiæ, iuxta illud quod dictum eſt primo parenti humani generis;* In labore manuum, & ſudore vultus tui pane tuo veſcêris; *in ſemetipſo iuſtè rectificans, non aliter vitam ducere, quàm de labore manuum ſuarum victum adquirere præelegit. Vnde factus obediens in primo parente Dominicæ iuſſioni, cuiuſdam Maioritenſis de plebe militis factus eſt ſub mercede annua humilis inquilinus. Igitur cùm ſub hoc ſtatu in agro villæ proximo poſitus vitam cum labore duceret vxoratus, reddebat Deo, quæ Dei erant, & fraterna proximis quæ debebat. Quidam verò ex ruris conuicinalibus ſuggeſſerunt de eo Militi, cuius hæreditatem ſub mercede notoria laborabat, eum taliter accuſantes:* Venerande Domine, nos taliter verum eſſe veſtri noti, & ſubditi profitemur, quod videmus, & agnoſcimus in veſtram derogationem cedere, ad veſtri profectum nolumus reticere. Sciatis pro certo, quòd colonus ille ISIDORVS, quem in rure veſtro, ad veſtra operanda prædia, ſub mercede annua elegiſtis, debito agriculturæ relicto opere, ſummo ſurgens diluculo, ex peregrinationis propoſito, vadit ad omnes Maioritenſes Eccleſias, ſub orationis titulo viſitandas, vnde quia diei progreſſu redit ſerò ſerotinus ad laborem ferè debitum, laboris dimidium non adimplet. Vnde ob hoc non habeatis

Heros vidit Anglos arantes cum ISIDORO.

beatis nos de cætero maleuolos, aut exoſos, ex quo palam ſuggeſſimus quod erat vtile, ac veſtræ domui profuturum. *His auditis miles conturbatus eſt animo, ac alterâ die pergens commotus irâ, quia verum eſſe cognouit, quod ei ſuggeſtum fuerat, ad B. Virum perueniens, ipſum non leuiter ſubſannauit. B. verò* ISIDORVS *in Chriſti patientia tam edoctus, verba modeſtè reſpondit huiuſmodi:* Chariſſime venerande, cuius ſub patrocinio ſum ſtatutus, pando vobis fideliter, quod à Regum Rege, & Sanctorum grege, & eorum ſeruitio, nec volo, nec valeo, vllatenus ſeparari; at ſi pro laboris mei tarditatis initio timetis in meſſium fructibus vbertatem debitam minorari, iuxta iudicium vicinorum, minorationem adinuentam, de meo placet vobis in integrum reſtaurare. Vnde probitatem veſtram deprecor, vt in eo quod mihi, iuxta domini famulatum ſatisfacio, & veſtræ vtilitati non derogo, nequaquam grauiter perferatis. *His auditis verbis, probus miles modeſtè cum eius recommendatione gratia, tamen aliquantulum dubius de auditis, domum propriam repedauit. Sed quia Vir Dei* ISIDORVS *domum ſuam ſupra firmam petram ædificauerat, cunctis curarum, ſeu minarum incurſibus inconcuſſus, pium conſuetudinem, quam circa Dei Eccleſias orando aſſiduè frequentabat, inſtanter non deſtitit vlterius exercere, toto corde, ac totâ animâ verbum Dei memoriter reminiſcens:* Primùm quærite regnum Dei, & vobis neceſſaria non deerunt. *At verò prædictus Miles (cuius iuſſioni ſuberat) cogitans experiri factum Viri Dei, quadam die ſurgens ſummo mane, ac pergens in via, infra quandam ſpeculam ſe contexit, vt oculorum ſuorum propriâ viſione factum cerneret Viri Dei. Qui cùm Dei famulum tardiùs redire à peregrinatione ſolita reſpexiſſet, & imputaret quaſi negligenter manum apponi ad aratrum, aſpexit, & indoluit. Vnde commotus animo incepit abire, vt cum eo ſuper hoc acriùs diſceptaret. Sed quia ſecundum verbum Propheticum,* quis cognoſcet ſenſum Domini, aut quis conſiliarius eius fuit? *in via pergente prædicto Milite, irato corde contra Dei famulum, diuinâ potentiâ diſponente, vidit ſubitò in eodem agro, ſub agricultura officio, duo iuga boum, præter ſuum proprium, iuxta Virum Dei coarantia, atque colore albentia promptè, & firmiter laborare. Qua viſione commotus, & admirans à via progreſſu ſubſtitit, ſtupens valde, & admirando recogitans quid hoc eſſet. Veruntamen iam præcognoſcens, quòd nullum habebat Vir Dei adiutorium humanum, quia coactus credidit laboranti Viro Dei diuinum adiutorium non deeſſe; gaudens ergo, & admirans, dum approximaret, vt cognoſceret, & vt approximando perquireret, quid hoc eſſet, vertens oculos ad momentum in partem aliam, & reducens in agri ſui cultura, alium non reſpexit niſi ſolum Dei Virum* ISIDORVM *laborantem. Super quo prodigio, corde varia cogitante, tandem ad ſenſus prudentiam rediens, verbo ſalutationis exhibito, interrogauit Miles ſatis modeſtè Virum Dei* ISIDORVM *in hunc modum:* Rogo te chariſſime per Deum, cui fideliter famularis, vt mihi promere non deſiſtas in agri cultura tua, qui tibi extiterunt paulo antè comites adiutores? Ego enim tecum vidi quoſdam alios te iuuantes, & inſimul laborantes, ſed à meo conſpectu ſubitò in ictu oculi ſunt elapſi. *Tunc Vir Dei iuſtus, bene ſibi conſcius, ſimpliciter ſic reſpondit:* Ante conſpectum Dei, cui pro poſſe meo ſeruio, vobis pando fideliter, quòd in hac agri cultura, nec vocaui, nec vidi aliquos adiutores, niſi ſolum Deum, quem inuoco, & imploro, & ſemper habeo adiutorem. *Tunc Miles ille compunctus corde ſuper his quæ viderat, ac cœlitus illuſtratus cognouit diuinam gratiam circa Dei famulum inhabitare, vnde in receſſu nouiſſimo dixit ei:* Quidquid mihi dictum eſt ab adulatoribus, & ſuſurronibus vilipendo: amodò enim quidquid in hoc rure poſſideo ſub poteſtate tua conſtituo, ac etiam quæcumque facienda ſunt, liberè ſub tuo arbitrio derelinquo. *At deinde Vale facto, domum ſuam rediens, quod ſibi contigerat multis concinium propalauit; vnde inter cætera iſtud miraculum, vſque in hodiernum diem multorum arctiùs memoria eſt impreſſum.*

Non deſtitit Eccleſias viſitare, licet ab æmulis notatus.

ITEM

Aſellus B. Viri à morſu lupi liberatur.

I**TEM** *accidit quodam die feſto aſtatis tempore, quòd Vir Dei iuxta morem, poſt horam Nona adiuit Eccleſiam* S. Mariæ Magdalenæ *cum deuotione fundendi preces ad Dominum. Qui cum in Oratione deuotus perſiſteret, ſuperuenerunt pueri, eidem celeriùs nuntiantes rumorem huiuſmodi:* Surgite Pater ISIDORE, & accurratis quàmcitiùs, quia ecce lupus rapidus inſectatur talem veſtram beſtiolam, & fatigat, antequam ei mortis inferat læſionem. *Tum verò Vir Dei reſpondit illis:* Ite in pace filij; fiat voluntas Domini. *Oratione verò finitâ, exiens videre quid ei, caſu nuntiato, acciderat; inuenit lupum feralem mortuum, & iuxta eum ſuum ſine læſione animal liberatum. Quocirca diuinitùs conſolatus ſtatim recurrit ad Eccleſiam* S. Mariæ Magdalenæ *ad gratias Deo referendas, quia ſuâ miſericordiâ ſaluat homines, & iumenta.*

Quomodo vxor eius inuenit vrnam plenã ad dandam pauperi.

I**TEM** *quia pro ſe viri iuſti Tobiæ acceperat documentum admonentis ſuum filium, & dicentis:* Si multum tibi fuerit, abundanter tribue: ſi verò exiguum, libenter impartiri ſtude. *Enimverò miſericordiæ ſemper viſceribus affluens, nunquam iuxta poſſe ab eleemoſyna deſiſtebat: vnde accidit quadam die Sabbati, quòd cùm de coquina ſua ferculo, iuxta ſui modulum, aliquibus indigentibus piam eleemoſynam iam feciſſet, ſuperuenit ſubitò quædam perſona miſerabilis petens ab eo quidquam eleemoſynæ ſibi dari. Sed quia nihil tenebat ad dandum præ manibus, ductus nimiâ pietate dixit vxori ſuppliciter:* Rogo te pro Deo, vxor chariſſima, vt ſi quid pulmentarij ſupereſt, in eleemoſynam impartiaris pauperi. *Ipſa verò conſcia nihil ſuperfuiſſe reſidui, perrexit, vt ei oſtenderet coquinæ vrnam eſſe vacuam: ſed nutu Dei pijſſimo volentis ſatisfacere pij ſerui deſiderio, inuenit eandem vrnam refertam pulmentario. Quod cum ipſa vidiſſet ſubitò iſtud tale mirabile, facta ſtupida ſubticuit ad momentum; ſed exhilarata tàm euidenti miraculo, beneficij diuini conſcia, gratanter, & abundè indigenti cibaria miniſtrauit; quódque viro intimare timuit, ſciens eum inanem gloriam reſpuere. Sed quia ſpiritu Dei feruentes in his quæ Dei ſunt linguam non decet compeſcere; non voluit, quia non decuit, vicinis, & alijs perſonis idoneis, prout Deus oſtentauerat, reticere; & hoc prout à fidelibus narratum eſt teſtibus, dignum duximus ſcribendum.*

Creſcit ferculum pro pauperum ſubſidio.

I**TEM** *diuinâ prouidentiâ diſponente profectò contigit, quod, prout eſt in diuerſis terrarum partibus aſſuetum, Confrater exiſteret in cuiuſdam numero confraternitatis; & cùm die ſtatuta, omnes ſtatuerent commune prandium celebrare; Vir Dei* ISIDORVS *vocatus, vt erat ſolitus, deuotâ oratione, adire Eccleſias, moram fecit diutinam. Vnde finito conuiuio ſuperuenit: tamen quoſdam pauperes, quos inuenit ad ianuam domus celebrati conuiuij, eleemoſynam expectantes, ſecum miſericorditer introduxit; quod videntes ex eius quidam confratribus, verbum huiuſmodi intulerunt.* Vir Dei bone, mirabile eſt de vobis, quòd pauperes iſtos vobiſcum admittitis, cùm non ſuperſit quidquam reſidui, niſi ſolùm vobis portio reſeruata. *Quod Vir Dei verbum ferens cum patientia ſic reſpondit:* Ex parte Dei quod vobis datum fuerit, inter nos pariter partiemur. *Tunc ſeruitores menſæ adeuntes vrnam, vt illi afferrent particulam reſeruatam, eandem refertam pulmento carnium plenariè repererunt. Quod cùm viderent ſubitò factum prodigium mirabiliter, ſtupefacti ad momentum temporis ſiluerunt, & reſeruantes præconium tempori opportuno cum hilaritate & gaudio, tàm Viro Dei, quàm pauperibus introductis, ad ſufficientiam optata fercula miniſtrarunt; & in tantum fercula ſuffecerunt, quòd alijs pauperibus de reſiduo porrexerunt; impleta prophetia, quæ fideliter canit:* Inquirentes Dominum non deficient omni bono. *Finito verò conuiuio, Vir Dei, leuatis ad cælum manibus, nomen Domini benedixit, commemorationem pro benefactoribus non omittens, ac deinde diſcumbentibus vale faciens, ad* B. Mariæ Magdalenæ *vicinam Eccleſiam properauit offerre Deo cum ſumma deuotione copioſas gratias, cuius donum eſcã ſibi præparauerat in ſuis neceſſitatibus, & opportuno tempore miſericorditer ſubuenerat. Omnes*

illi qui domi adſuerant, tàm Confratres, quàm alij ſeruitores patratum miraculum, factum tam ſubitò, euidentiſſimè cognoſcentes, compuncti corde, & collaudantes nomen Domini, Virum Dei, verum eſſe Dei ſamulum crediderunt. Vnde Viri Dei verè firmati miraculo, non ſolùm per rura, ſed etiam per villam, multis viris, multíſque fœminis, quod acciderat, fideliter enarrarunt. Vt multi teſtes, Dei fierent laudatores, qui ſuſcitat de puluere egenum, & de ſtimo eleuat pauperem, vt ſedeat cum Principibus, & ſedem gloriæ teneat. Quod in iſto vero Dei ſamulo non ſolum ſpiritualiter, ſed corporaliter eſſe cognoſcimus adimpletum: cuius Corpuſculum glorioſum in Eccleſia S. Andreæ *Apoſtoli, inter Principes glorioſos Apoſtolos collocatum, hodie requieſcit; pulchram humanæ gloriæ ſedem tenens, & in cœlis ſede remuneratus gloria cum Sanctis omnibus perpetuò gloriatur.*

Quomodo ab hac vita migrauit.

HIC *itaque cùm bonis polleret moribus, legitimè coniugem habens, & filium, domus ſuæ bonus diſpoſitor, vt oportet laudabilem vitam ducens, laudabiliorem exitum, largiente Domino, meruit obtinere. Cùm verò tempus accidit, quo Dominus Ieſus-Chriſtus, iuſtus Iudex, eius labores aſſiduos iam remunerare pijſſimè decreuiſſet, decidit in lectulum, & cùm ſibi iam præſenſiſſet vitæ præſentis diem nouiſſimum imminere, ſumpto viatico, conteſtando bona ſua temporalia licèt modica, admonendo familiam ſuam in Domino vt decebat, percuſſóque pectore, compoſitis manibus, compreſſis oculis, Factori ſuo, Redemptori ſuo, cui ſe totum vouerat, conſignatus, cum talento munere duplicato, humilem in Chriſto ſpiritum exhalauit, ſuorum mercedem laborum in terra viuentium à Chriſto Domino perenniter ſuſcepturus: cui verò pulcherrimè adaptatur illud quod in libro Sapientiæ de iuſti viri perſona, laude egregiâ huiuſmodi prænotatur:* Iuſtum deduxit Dominus per vias rectas, & oſtendit illi regnum Dei, & dedit illi ſcientiam Sanctorum; honeſtauit illum in laboribus, & compleuit labores illius. *Sepultus eſt autem in cæmeterio*

Sepultura Beati Viri.

B. Andreæ Apoſtoli, à cuius Eccleſia, tempore peregrinationis aſſiduæ, ac ſuæ orationis vltimo, ad ſuum laborem progrediens, recedebat. Vbi Corpus eius per multa tempora iacuit, id eſt, per Quadraginta annos, quaſi à nullo hominum viſitatum, & ita latuit per tantum tempus, quod tempore pluuiarum riuulis aqua ſuperfluens, irrumpéuſque terræ faciem, ſepulturæ foueam introiret. Sed Dominus miſerator, qui cuſtos eſt electorum ſuorum die, ac nocte (dicens in Euangelio: Capillus de capite veſtro non peribit) *non eſt paſſus ſerui ſui fidelis capillum, nec membrum aliquod deperire.*

Inuentio ſacrati Corporis.

VNDE *diuinâ miſeratione tunc contigit, quòd cuidam ſuo olim compatri, in prædicta Eccleſia, nocte apparuit, admonens, & indicēs, vt iudicaret parochialibus viris illius Eccleſiæ, Corpus ſuū à prædicta ſepultura, iubēte Domino, eleuari, & in prædicta Eccleſia B. Andreæ Apoſtoli, honorificè collocari. Ille verò ſuus cōpater humilitatis eius tempora reminiſcens, ac bonæ fidei, exiſtens dubius renuit admonitionem, quam viderat, propalare: quâ de cauſa percuſſus fuit infirmitate vſque in diē Tranſlationis eius. Diſponente verò Domino, ſecundò apparuit cuidā Matronæ bonæ fidei noctu per viſionem, cui dictum eſt deberi à populo in prædictā Eccleſiam Corpus ſuum transferri. Quod cùm bonæ fidei prædicta Matrona populo indicaret, quia eius vitam iuſtam, & honeſtam quidam agnouerant, & quidam audierant, omnes vnanimes ſepulturam Viri Dei diligentius effoderūt. Quem cùm inuenirent integrum, & illaſum, ac eius velamina ſana, & integra, ſuauem incenſi odorem halantia, Magnifico Domino, qui facit mirabilia magna ſolus, grates copioſiſſimas cū magno gaudio & laudibus retulerunt; quia dignatus eſt ſuum fidelē humilem reuelare, ac ſui dilecti theſaurū cum ſuis electis Principibus aſſociare. Vnde tàm probi Milites, quàm omnes alij cōgaudentes vnanimiter B. Viri Corpus in Eccleſia prædicti Apoſtoli, iuxta BB. Apoſtolorū Altaria, in nouo Mauſolæo debitâ honorificentiâ collocarunt: per quem, cooperante Domino, multa miracula, quæ per culpā negligentiæ nō ſunt ſcripta, diuerſis tēporibus, ac diuerſis modis, in perſonis pluribus ſunt oſtenſa, ex quibus noſtris tēporibus, iuxta modū debitum, quæ fideliter inuenire potuimus, conſequenter ſcribere niſi ſumus.*

VNDE

VNDE *re verâ non eſt licitum præterire, quod diuinæ dignationi complacuit miraculosè fieri. Nam in eleuatione ſacri Corporis ad S. Andreæ Eccleſiam deferendi, dignatus eſt Dominus tale prodigium declarare: Cuncta cymbala illius Eccleſiæ, abſque manu hominis, & abſque vllius artis adminiculo, per ſe mota, vſque ad depoſitionem Corporis in ſepulchro, pariter ſonuerunt, ac ſi fuiſſent per manus hominum agitata. Propter quod illius temporis tàm præſentes, quàm poſteri diuinum prodigium agnoſcentes, Viro Dei ſanctitatis titulum; abſque Paſtorali auctoritate, fide tenus, manciparunt. Vnde tàm ſiquidem à viris, quàm fœminis eſt generaliter* SANCTVS ISIDORVS *vocitatus, impletâ Scripturâ, quæ laudabiliter in Eccleſia recitatur:* In fide, & lenitate ipſius Sanctum fecit illum, & elegit eum ex omni carne, & magnificauit illum in conſpectu Regum Dominus Deus Noſter.

Cymbala miraculosè pulſantur in inuentione ſacri Corporis.

SED *nec etiam eſt omittendum, quòd quidam pauperes contracti, ac cæci, viâ publicâ mendicantes, audito rumore tanti prodigij fide tenus congaudentes, ad ſepulturæ foueam conuenerunt, de qua fideliter aſſumentes puluerem, & membris proprijs admouentes, diuinâ miſericordiâ, ad ſuum fidelem famulum declarandum, ſanitatis gratiam receperunt.*

Multi curantur attactu pulueris ſepulturæ.

Hactenus *Ioannes Diaconus Madridenſis*, quatenus ad hiſtoriam S. Viri ISIDORI, mortem, ſepulturam, & inuentionem ſacri Corporis: nam quæ ſequuntur in *Codice MS.* miracula ſunt quamplurima, multo pòſt tempore à tranſitu *S. Agricolæ*, Domino diſponente patrata; Quorum nonnulla alibi referemus. Aſt quia in prædicto *MS. volumine* aliqui Hymni, quos olim Eccleſia *Madridenſis* in ſolemnitatibus S. Agricolæ recitabat, referuntur, illos hic inſerere placuit, vt omnibus ſancta, & cordialis deuotio Sacerdotum illius ſeculi veraciter innoteſcat.

Hymni in eius feſtiuitate occini ſoliti.

MAgnæ virtutis titulo
Collaudemus egregium,
Diuinâ laude, ſedulò
Exemplar vigilantium,
Ex meritorum cumulo
Sanctum Virum ISIDORVM.
Sanctus Vir ISIDORVS
Sumpto quietis lectulo,
Summâ repletus gratiâ,
Surgens valdè diluculo,
Perquirit ſanctuaria,
Prolongatus cubiculo
Virginis intrat atria.
Sanctæ Matris palatio
Summâ cordis inſtantiâ
Coram Matre, & Filio
Pia prodit ſuſpiria;
Vicina deſiderio
Subintrat Oratoria.
Ex quibus vale faciens
Villæ, adit Eccleſias,
Erat vt ſic proficiens
Chriſto vſque ad obſequia,
Opus bonum perficiens,
Redit, Deo dans gratias.
Iungit boues ad aratrum
Agri vt agat opera,
Duri laboris barathrum
Cœleſtis leuat dextera,
Adſunt boues per Angelum
Parte ſulcantes alterâ.
Cœleſti aſpiramine
Sanctorum, & Eccleſia,
Miro Dei iuuamine,
Hoc explebat quotidie,
Nullum repertum nomine
Huius eſt donum gratiæ.
Incuſat hunc vicinia,
Quòd tardius inciperet,
Ad arandum per deuia,
Cum ſolus mane pergeret,
Vt motus irâ nimiâ
Tutor ei illuderet.
Peruerſos tutor audiens,
Se ponit in inſidijs,
Mira videndo gradiens
Se abſtinet conuitijs,
Compunctus corde patiens

Diuinis ex iudicijs.
Nam bobus albis viderat
Arantem agro iuuenem,
Quem vicinum crediderat
Iuuantem eſſe hominem:
Sed cum iam præſens aderat
Vidit adeſſe neminem.
Percontatur quis fuerit,
Qui comes agro ſteterat:
Reſpondit quod non nouerit,
Poſt Deum, qui ſe iuuerat.
Inquit ille, quod viderit
Iuuantem, ſed abſceſſerat.
Recompenſatus animo,
Quid fructus iuſto calculo
Sibi ſoluuntur annuo
Prouectæ meſſis cumulo,
Dat cuncta ſub arbitrio
Fideli Dei famulo.
Sit laus Patri ingenito, &c.

HYMNVS II.

QVis ſicut Noſter Dominus,
Pugillo tenens omnia,
Cuius iacent ſub pedibus
Cœlum, tellus, & maria,
Imò & ſuperius, ſola
Cui placent humilia.
Rex magnus, & laudabilis
Dominator in omnibus;
Rex potens ineffabilis
Virtutum in operibus
Saluator admirabilis
Redemptionis millibus.
Plures per orbem ſtatuit
Reges terræ ac principes,
Iuſtitia quos voluit
Omnes eſſe participes,
Exaltare non renuit
Inter quos iuſtos inopes.
Teſtatur idem Lectio
Vera Pauli Apoſtoli:
Quod diuina electio 1.Cor.
Sic mutat ſedem ſeculi, 1c.
Zacharias in ſolio
Scribit egenum populi. Zach.
Iam noſtris patet oculis c.10.
Quid diuina dignatio
Operatur in ſeculis,
Sub ſecreto iudicio
Declaratur in populis
Iuſti huius iudicio.
Te decet honor Domine
Qui das honorem paruulis,
In vultus tui lumine
Quos elegit ex populis;
Qui eſt æternus numine
Iudex iuſtus in ſeculis.

HYMNVS III.

IAm pura flagrant balſama
In aula ſancta Domini,
Dei virtute proxima,
Digna cœleſti agmini,
Tumba iuſti gratiſſima
Odoris plena gemini.
Manat odor ex corpore,
Quod per annos delituit
Plures, terræ ſub aggere,
Nec tamen quid computruit:
Vnde dat fides credere,
Quod ſanctitas non defuit.
Creaturarum Genitor
Seruum ſeruauit proprium:
Totius boni conditor
Intra terreſtre gremium,
Vt eſſet teſtis editor
Saluatoris humilium.

Dum

Dum Sacra gleba cernitur
Satis miratur ratio,
Quod membrum non diuiditur
Vnumquodque ab alio;
Sed totalis connectitur
Nata compaginatio.
Dum æſtu terra premitur
Et abnegatur pluuia,
Sepulchro Sanctus trahitur
Pro temporis anguſtia;
De ſupernis tranſmittitur
Sic pluuiarum gratia.
Inter Sanctos attollere
Dignatus eſt hunc famulum
Deus, cultorem colere
Ob meritorum cumulum,
Virtutum hunc ex munere
Quas frequentat ad tumulum.
Iam Reges, Duces, Iudices,
Iam fidelis Eccleſia,
Genua flectunt ſupplices,
Pro ſummi Regis gloria
Qui iuſtos amat ſimplices,
Miráque praſtat pramia.
Sit laus Patri ingenito,
Decus, virtus, & gloria;
Eiúſque Vnigenito,
Per quem creauit omnia:
Sancto ſimul Paraclyto,
Per quem praſtatur venia.

HYMNVS IV.

ERgo Sancti præſentiâ
Præſens pſallat Eccleſia.

Vota promat herilia
Conſiſtens Cleri concio
Digna ſoluens obſequia
Sancto Viro ISIDORO.
Ergo.
Vir ſanctus ſub diluculo,
Per ſtratas pergens regias
Nullo fultus vehiculo
Omnes adit Eccleſias.
Ergo.
Nullo fractus grauamine
Redit ad laboritium,
Summo fretus ſolamine
Labor eſt ad ſolatium.
Ergo.
Conſtans virtutis gratiâ,
Hoc explebat quotidie;
Recti cordis lætitia
Pellit onus triſtitia.
Ergo.
Comites erant Angeli
Suis ſemper operibus;
Pijs ſolent calicoli,
Opem ferre hominibus.
Ergo.
Seruatum à confratribus
Breue pulmentum vaſculo,
Sibi, & egenis pluribus
Praabundauit ferculo.
Ergo.
Temporalis Agricola
Stetit inuictus ſtadio:
Vnde felix calicola
Nunc eſt cali palatio.
Ergo.
Terras ſeruat præſidijs,
Donis ditatus gratia:
Medelam praſtat languidis
Terrigenis Hiſpania.
Ergo.

HYMNVS V.

FÆlix fidele munus,
Quod Deus dedit vnus,
Diuinum, & iucundum,
Et ſiderum fœcundum,
Quod refulget in mundum,
Datum eſt nobis munus.

Diuinum quod creatur,
Iucundum quod ſacratur,
Secundum quod beatur
Datum.
Diuinum, & beatum,
Sub arida ſeruatum
Corpus, quod illibatum,
Datum.
Diuinum, & regale,
Non reperitur tale
In gentibus formale,
Datum.
Humanâ ſub naturâ
Corporea factura,
Manens integra pura;
Datum.
Nam formâ ſpeciale,
Virtute generale,
Cunctis medicinale,
Datum.
Remedium dolentis,
Solamen piæ mentis,
Medela noſtræ gentis:
Datum.
Socius ſupernorum,
Thymiama odorum,
Noſtrum adornans chorum,
Datum.
Electum vas decorum,
Conſocius Angelorum,
Monimentum piorum,
Datum.
Munus prædeſtinatum,
Apoſtolis aptatum,
Fulgens aſſociatum,
Datum.
Iam regem in decore
Charitatis amore,
Contemplans in honore,
Datum.
Regem ſuſpexit Chriſtum,
Per quem deſpexit iſtum
Orbem, malis commixtum,
Datum.
Munus hoc inſperatum,
Diuinitus collatum,
Bonis mirum, & gratum,
Datum.
Per Summum Dominorum,
Rectorem ſupernorum
Venerandum decorum,
Datum.
Per Summum Regem Regum,
Iudicem iuſtum Legum,
Paſtorem fidum Gregum,
Datum.
Ergo pro Saluatore,
Qui bona dat ex more,
Læto dicamus ore
Datum.
Honor Patri ingenito,
Eiúſque Vnigenito,
Sic Flamini Paraclito
Per quem datum eſt munus.
Cuius donum honoris,
Cuius bonum amoris,
Cunctis laudemus horis,
Per quem datum eſt munus.

HYMNVS

HYMNVS VI.

Lætificati pretio
Sancti pſallamus gaudio,
Omnis chorus coniubilet,
Vociſque tono conſonet.
Lætificati pretio
Sancti pſallamus gaudio.

Sacerdotes Primarij,
Leuitæ, Subdiaconi,
Lætificati.
Doctores cum Scholaribus
Laudes emittant vocibus,
Lætificati.
Primates cum ſenilibus,
Iuuenes cum parentibus
Lætificati.
Matronæ cum Virginibus,
Pueri cum infantibus
Lætificati.
Omnes informet bonitas,
Omnes inflectat pietas,
Lætificati.
Totius Orbis cardines,
Lætentur omnes ordines,
Lætificati.
Quidquid fides Catholica
Virtute nutrit cœlicâ,
Lætificati.
Te Beatum ISIDORVM,
Collaudamus per Dominum,
Lætificati.
Qui te beauit agmine,
Quod comparauit ſanguine,
Lætificati.
Te elegit Agricolam,
Ciuem fecit cœlicolam
Lætificati.

Humiliatum in via,
Sublimauit in patria,
Lætificati.
Sublimatum in patria,
Terris honorat gratia,
Lætificati.
Quem dilexiſti opere,
Te conſeruauit corpore,
Lætificati.
Violare non potuit
Terra, quæ ſanctum tenuit,
Lætificati.
Sub ea nec computruit
Gleba, quæ Chriſto placuit,
Lætificati.
Sed integra comparuit,
Odore miro claruit,
Lætificati.
Virtute Dei Famuli
Plures curantur languidi,
Lætificati.
Non ſolùm qui ſunt proximi,
Sed plures longè poſiti,
Lætificati.
O Sancte Vir ISIDORE
Pro Nobis manus erige,
Te petimus per gratiam
Nobis vt captes veniam
Vt præſens poſt exilium
Tecum ſimus in gaudium.

En Carmina B. ISIDORO cani ſolita per Sacerdotes *Madridenſes* antiquis temporibus, quæ proculdubio illorum ſapiunt ferruginem, imò farraginem piam, licèt incultam.

TOTAM huius Sacrati Agricolæ Hiſtoriæ compaginem, exceptis ſuperiùs recenſitis, obliterauit obliuio, aut incuria vetuſtiſſimorum, qui ſolo teſtimonio *Allaperire omnia.*

B. Viri ſanctitudinis contenti, cætera, quæ eius proſapiam, indolem, & vitæ actæ res geſtas ſpectant, penitùs omiſerunt. Aſt noſtri temporis doctiſſimorum Virorum ſedulitas, ſic in oblitis recuperandis ex antiquiſſimorum ruderum monimentis elaborauit, vt ferè omnia adhuc incognita extraxerit, & in publicum ediderit, non tantum in rebus geſtis, ſed in miraculis, vt patet ex ACTIS Noſtri Agricolæ editis Hiſpano ſermone à *F. Reginaldo Poc*, & *Ieronymo Quintano*, apud quos omnia ad amuſſim ſcripta reperies.

Topographia. MAIORITVM Ciuitas Hiſpaniæ Vlterioris in Regno Toletano ſita, quam hodie MADRID dicimus, Regum Catholicorum Sedes, & Curia Regia dignoſcitur, de cuius antiquitate, & magnitudine plura *M. Ægidius Gonzalez Dauila* Regius Chronographus, & *Ieronymus Quintano.* An MANTVA CARPETANORVM? Negat Iulianus Petr. *in Chron. n.* 512. Plurimi ex recentioribus affirmant. Alibi, quod ſentimus, euulgabimus.

E. S. ISIDORVS Martyr Chienſis.] Iſtius ſanctiſſimi agoniſtæ memoriam repe-
Martyrologia. tunt *Beda, Vſuardus, Ado, Peregrinis, Maurolycus, Felicius*, & cæteri recentiores, qui ex Græcorum *Menologio* aliqua deſumpsêre; à quibus *Romanum Martyrologium*, vbi Cardinal. Baron. *h. d. lit. C.* eius ACTA in Veteri Codice MS. Monaſterij S. Cæciliæ Trans-Tiberim ſe legiſſe fatetur. De eo aliqua Petr. de Natalib. *lib. 5. c. 2.* vbi ſequentem vitæ ecphraſim recenſet:

ACTA S. ISIDORI MARTYRIS CHIENSIS; ex Petro de Natalibus Epiſcopo Equilino.

Origo. ISIDORVS *Martyr* Alexandriæ *ortus tempore* Decij *Imperatoris, apud*
Chium *Inſulam paſſus eſt. Hic cùm eſſet Chriſtianus occultus Numerianum*
Insulam adijt. *Prætorem à Decio ad ipſam Inſulam miſſum, comitatus eſt: & apud quandam*
peccatricem Aphram *nomine, quæ tres puellas publicè omnibus ſe proſtituentes*
detinebat, hoſpitatus eſt. Quas S. Vir nocte illâ cum Amellio *eius comite*
Aphram peccatricem conuertit. *Chriſtiano in fide Chriſti erudire cœpit. Cùm autem puellæ eius pedibus prouo-*
lutæ miſericordiam, & animarum ſuarum ſalutem expeterent; interea lucer-
na extinguitur, & dùm vna ex puellis ad ipſam accendendam egreditur; oran-
Miraculũ. *te ſancto Martyre, cœleſti luce domus ſubitò illuſtratur. Quod puella, cum lu-*
mine mutuato rediens, & videns, obſtupuit, & lux illa cœlicâ, tota nocte perſe-
uerauit. Cùm autem Aphra *mane facto, hæc omnia matri ſuæ retuliſſet, illa*
conuerſa ad ſe, Sanctum accerſiuit, & ab eo veritatem Fidei didicit: verùm
poſtquam puellæ cum Aphra *octo diebus, ieiunijs, & orationibus, admonente*
Diabolum reijcit. *S. Martyre* ISIDORO, *inſtituiſſent, apparuit Diabolus in ſpeciem Æthiopis*
teterrimi, qui de S. Viro querelam faciebat, eo quod ſibi res ſuas ſubtrahebat,
& ne Sanctus ipſum in abyſſum demergeret, exorabat. Cui Martyr Domini id
ſe facturum promiſit, dummodò dæmon draconem occideret, qui in ipſa Inſula,
apud quendam fontem habitans, plurimos peremerat. Sicque diabolus draco-
nem interfecit; ISIDORVS *fontem purgauit;* Aphta *verò cum puellis, &*
matre conuerſa ſunt, & à Presbytero Philloronio *baptizatæ. Hæc audiens*
Cruciatur. *Numerianus,* ISIDORVM *tenuit, & primo in Quatuor lignis extenſum bo-*
uinis neruis crudis grauiter cædi iuſſit, deinde in carcerem miſit. Et cùm
Chriſtum conſtanter confiteretur, inde eductus, pedibus equo alligatur, & per
Miraculũ. *aſpera, & crepidines montanas diſtrahitur, móxque virtute diuinâ in ipſo loco*
per quem tractus eſt, aculei, & ſpinæ in arbores gummi maſtiches defluentes
conuerſa ſunt, & in teſtimonium eius martyrij manant vſque in præſens; nec
valent in loco altero tranſplantari, quinimo continuo deſiccantur, aut nihil
gummi emittunt. Deinde in caminum ignis immiſſus, cùm inde illæſus exijſſet,
Moritur. *iuſſu Numeriani decollatus eſt. Corpus quoque eius in puteum à paganis pro-*
iectum, ab Amelio *eius comite, &* Mirope *ſanctâ Matronâ inde leuatum,*
Puteus miraculoſus. *iuxta eundem puteum ſepultum eſt. Sed & ſupra Corpus, & puteum proceſſu*
temporis Baſilica à fidelibus conſtructa, puteum intra ſui ambitum tenet, de
cuius aqua omnes ægri potantes, ſanantur. Tempore verò Dominici Michæ-

lis

lis *Ducis Venetiarum Corpus huius S. Martyris, inde à Venetis ad eorum vrbem tranſlatum quieſcit in Ducali Baſilica S. Marci. Paſſus eſt* Idibus Maij, *Anno Domini* CC. LIII. *Poſtmodùm horum ſacrorum pignorum* Reliquiæ *partim* Martorellum *diœceſis* Gerundenſis *in* Cathalonia *tranſlata ſunt, vbi honorificè ſeruantur, & debita veneratione coluntur.* *Tranſlatio Corporis ad Venetos.*

Hactenus *Equilinus.* Nunc S. Gregorium Turonenſem *de Glor. Martyr. c.102.* auſculta circa huius S. Martyris mirabilem memoriam: ISIDORVS (inquit) *Martyr in Inſula* Chio *quieſcit (ſic enim nomen eſt Inſulæ) puteum in Baſilica Sancti habens, in quem & fertur iniectus, de cuius aqua energumeni, febricitantéſque, vel reliqui infirmi ſæpius potati ſanantur. Dicitur ibi etiam lumen, quaſi cereus ardens, à fidelibus ſæpè videri. Sed & ego vidi Presbyterum, qui ſe affirmabat hoc lumen de ore putei crebrius contemplatum eſſe. In hac enim Inſula & gummi colligitur maſtiches ab arboribus, quæ vt ferunt, alijs non inueniuntur in Regionibus.* De hac ergo Maſtiches arbore apud *Chium* Inſulam loquuntur Plin. *Hiſt. Natur. lib.* 12. *c.* 17. & Dioſcorid. *lib.* 1. *c.* 71. vbi Laguna *fol.* 55. *Gregorij Turonenſis atteſtatio.*

De *Tranſlatione* ſacrarum exuuiarum ad Oppidum *Martorellum* in Cathalonia Hiſpaniæ teſtatur P. F. Antonius Vincentius Domenec *Hiſtor. SS. Cathalon. lib.* 1. *fol.* 46. *col.* 2. qui de earum aſſeruatione, & cultu fidem facit, licet de Anno quo illinc tranſportarentur nihil agat. *Tranſlatio pignorum S. Martyris.*

MARTORELLVM. Oppidum eſt ſitum in Comitatu Barcinonenſi Cathaloniæ Regi Catholico iamiam poſt bellorum incendia aſſidua parens. Hodie dicitur MARTORELL. diœceſis Gerundenſis, vt idem ipſe Domenec fatetur. *Martorelli ſitus.*

DECIMOSEPTIMO KAL. IVNII. DIES XVI.

A. *Apud* Scalabim *in Portugallia Hiſpania, veneratio celebris B. ÆGIDII ex Ordine Prædicatorum alumni, qui genere nobilis, dignitate illuſtris, & ſacerdotio ſublimis, ſic vitijs, & ſpurcitijs primam contaminauit ætatem, vt à progenie, à dignitate, à ſacerdotio fœda temeritate degeneraret: donec à Domino correptus Ordinis habitum induens, & glorioſis virtutum operibus vitam in meliorem commutauit, & inauditis miraculorum ſpeciminibus patratis, æternam mirabili diſpoſitione promeruit.*

NOTÆ.

BEATVS ÆGIDIVS Confeſſor.] Admirabilis eſt huius Noſtri Sanctiſſimi Confeſſoris actorum compago; ex qua hominem peccatorem quantumuis ſcelerum vorticibus immerſum, Deum Opt. Max. ad ſecurum miſericordiæ portum tracturum, elicimus. Eius ergo dies *Tranſitus* variè à Noſtris Scriptoribus conſignatur. P. Mariet. *Hiſt. SS. Hiſp. lib.* 12. *c.* 29. ad diem XVII. Maij. *Martyrol. Luſit. & Dominican.* cum Eduard. A. *Obitus dies variè conſignatur.*

Eduard. Nunnio *in Deſcript. Portugall. c.*47. ad XIV. eiuſdem adnotant. Antiqua apud me monumenta MS. ad hunc diem: in quo irrepſit mendum apud Scriptores Luſitanos, quoniam dies aſſignatus literis numeralibus Romanis XIV. tranſuerſus eſt, & loco numeri *XVI.* repoſuêre XIV. Quod quotidie accidit. De eo poſt Martyrolog. Luſit. & Dominican. Philipp. Ferrar. *in General. Catalog. SS. die XV. Maij fol.* 200. Qui in Notula *fol.* 201. aſſerit: *Obijt anno* 1265. *& clarus miraculis, Officio Eccleſiaſtico, de Apoſtolica Sedis licentia in Luſitania colitur.* Anton. Senenſ. *in Chron. Ordin. Prædic. fol.* 121. P.F. Fernand. del Caſtillo *lib.* 2. *c.* 72. *& ſeqq.* Alphonſ. Villeg. *tom.* 3. *flor. SS.* P. Martin. Del-Rio *Magicar. Diſquiſ. lib.*6. *c.* 2. *ſect.* 3. *q.* 3. Ludouicus Caçegas *in Hiſtor. Prædicat. Portugall. lib.* 2. *cap.* 36. *& ſeqq.* P. Maluend. *in Chron. Ordin. Prædic. Ann.* 1233. *fol.* 510. *col.* 2. P. Mariet. *Hiſtor. SS. d. lib.* 12. *c.* 25. *& ſeq.* P. Vaſconcell. *in Deſcript. Portugall. fol.* 553. *num.* 11. Eduard. Nunn. *eod. tract. c.*47. Manuel Camp. *de Reliq. Vlyſſippon. fol.* 109. *&* 376. vbi Luſitaniam alloquentem hoc carmine inducit.

Sancte Pater, quem Tartarei timuêre tyranni,
Et cui ſubmiſſas compoſuêre manus.
Lyſiadum notos felix inuiſe penates,
Adueniant læti ſic mihi ſæpe dies.
Te duce Tanariæ fugient in tartara peſtes,
Cum mihi firmabis nota per arma manum.
Tu clypeus, tu murus eris, tu ductor in armis,
Viribus inuideat clara Minerua meis.
Lyſia *contra Erebum turbata Palladis armis*
Non eget, Ægidius *fortior Ægis erit.*

Ex antiquioribus Humbertus Magiſter Ordinis *de Vit. Fratr. lib.*4. *c.* 17. §. 1. *& lib.* 5. *c.* 4. §. 21. Andreas Reſend. *in integro tractatu de vita S. Ægidij*, Leand. Albert. *lib.* 5. Georg. Cardoſ. *in Off. SS. Portugall. in Hymn. ad Nonam, fol.* 7. & in *relat. SS. fol.* 20. *c.* 17. P.F. Didac. de Roſar. *in Chron. Ordin. Prædicat. Portugall. lib.* 1. *c.* 36. *& ſeqq.* Biblioth. Domin. *fol.* 34. *&* 38. Eius Acta ex *Reſendio* & aliis tranſcribemus, ſeu potius ex Stephano Sampayo *in Theſ. Arcan. Luſitan.*

ACTA B. ÆGIDII, CONFESSORIS Scalabitani, ex Ordine Prædicatorio; à Reſendio, & alijs.

Origo. ÆGIDIVS RODERICVS Valladarius *natus eſt anno humanæ ſalutis* M. C. XC. *ad confluentes* Vagi, *&* Zelæ *fluminum vndas, in Oppido* Vaozela, *Viſeenſis diœceſis in Luſitania. Parentes eius iuxta ſeculi dignitatem, & genere nobiliſſimi, & moribus religioſiſſimi fuêre; fortunarum amplitudine, inter primos* Luſitaniæ *proceres, clari. Pater eius* Rodericus Pelaius

Parentes. Valladares, *arcis, & vrbis* Conimbricenſis *Præfectus, dicebatur; fuítque ſummæ apud Regem Portugalliæ auctoritatis: nam Sanctio I. Regi fuit à Conſilijs, & Regiæ Aulæ Præfectus, quem* Maiordomum *appellant. Mater verò* Domna Tharaſia Ægidia, *ex* Ataydorum, *&* Attaugiæ Dynaſtarum *familia: fuítque cognata Domnæ* Ioannæ Diaz, *cuius dominij oppidum* Vaozela *cenſebatur, quæ poſtea Capellam conſtruxit, vbi nunc Corpus* B. Ægidij *requieſcit in Monaſterio* Scalabitano.

Philoſophia, & Medicinæ ſtudijs deditus. Munia. POST *Grammaticam, & Philoſophiam; Medicinam eſt ſectatus, in qua vſque ad nominis famam profecerat. Verùm intra pubertatem Eccleſiarum* Braccarenſis, Conimbricenſis, *ac* Igeditanæ *Canonicus, itémque* S. Irenes Scalabitanæ *Prior, &* Cheruſcienſis *Rector conſignatus eſt. Quæ omnia beneficia, Patris operâ, qui tunc gratia, & fauore apud Regem pollebat, creditur conſecutus.*

conſecutus. Inter hæc miſerabilis iuuenis totum ſe vitijs permiſit, effrænis in voluptates ruebat, cuncta prodigere, omnia pro ſenſu carnis, & libidine agere, nullo Dei reſpectu, nullo timore. Erat illi cordi medicinæ ars, haud quidem vllo bono fine, ſed vt per eam, vaniſſima curioſitate, abſurda quadam, & inconceſſa rerum experimenta captaret. Igitur Pariſios adire decreuit, vbi tunc celeberrima variarum diſciplinarum gymnaſia frequentabantur, vt eruditiorem rerum naturæ experientiam adeptus, famoſior euaderet. Iter ingreſſus, dæmonem obuium humana ſub ſpecie habuit, ſéque illi nequam ſpiritus via comitem adiunxit: & ſermonibus vltrò, citróque habitis, cœpit à noto ſibi, ſed ignotus paulatim varia quærere.

Pariſios ire conſtituit.

V T audiuit profectionis conſilium: Si meum capis (inquit) ô iuuenis; mirabilem artem, adeptu facilem, & vſu præcipuam demonſtrabo, qua tibi ad ſummos honores, dignitates, voluptates, & quæcunque cupies, ampliſſimam viam pares; vt præ iſta, medicinæ arcana planè ſordeſcant; & ſi hanc quoque haurire penitùs optas, mea iſta, quam indicabo, medicinæ ſumma perfectio eſt: Necromantiam dico, quâ plerique ad ſumma rerum faſtigia euasêre. ÆGIDIVS inſano quodam impetu curioſa experiundi arreptus, facilè ſe à dæmone in manifeſtam perniciem abduci paſſus eſt. Ducitur amens iuuenis à diabolo in vaſtum ſpecum prope Toletanam vrbem, ibi occurrêre læti, excepêrequè venientem multi viri, dæmonéſque in humana effigie: eunt omnes in profundam ſpeluncam, vbi horrendæ artes prælegebantur: proponuntur conſtitutæ leges omnibus, qui eo in loco Magicas diſciplinas ediſcere vellent; adoleſcens traditus iam in reprobum ſenſum, totúſque à dæmone poſſeſſus, nefando ritu Chriſti fidem abiurat; nec tantum ſecreti, ſed & legis, & fidei, ſeu homagij nefario ſacramento ſe diabolo addicit: chirographúmque proprio cruore deſcriptum, & ſubſcriptum, promiſſi ſignaculum porrigit.

A dæmone detinetur, & decipitur.

Ad ſpecum Toletanum ducitur.

Chriſti fidē abiurat, proprióque ſanguine, Chirographum ſcriptum dæmoni tradit.

SEPTENNIO illic tetris artibus, & caliginoſa ſcientia imbuitur: pòſt Lutetiam profectus, breui in Medicina magnos progreſſus fecit, & Doctoratus lauream adeptus, ſolutiſſima vitæ licentiam, poſthabita boni, & æqui ratione, exercere cœpit; flagitia flagitijs addens, per omnia vitiorum genera præceps ferebatur; vt incertum eſſet, famâ eruditionis, an nequitiæ infamiâ maior haberetur. Cùm autem placuit ei, qui illum ſegregauerat ex vtero matris ſuæ in ſeruum ſibi, contigit quiddam magnoperè mirabile: Erat adhuc Lutetiæ quadam die ſolus in Bibliotheca ſua, clauſo oſtio, vbi meditabatur quidpiam de arte ſua; & ecce oblata eſt ei terribilis ſpecies armati viri, facti, quantum videbatur, ex lapide marmore, equo ſimiliter marmoreo inſidentis, qui lanceam manu vibrans, ac miſero intentans, irato vultu, minacíque voce inclamauit: Muta, homo, vitæ tuæ ſtatum: Muta, dico, vitæ tuæ ſtatum. Quibus dictis euanuit.

Poſt ſeptennium Pariſios adijt.

Viſione terretur.

ÆGIDIVS ſubito terrore concuſſus, viſa ſecum reputabat, & ex ſcelerum conſcientia terrefactus, de mutando vitæ inſtituto cogitare cœpit: ſed paulatim abeunte terrore, bona illa mens reſipiſcendi elanguit. Paucis interiectis diebus, adſuit iterum armatus ille conſimili apparatu, ſed habitu oris longè terribiliori, & citato in eum cum impetu equo, voce horrenda: Muta (inquit) homo, muta ſtatum tuum, alioquin te interficio. ÆGIDIVS, exemplo Pauli, totus pauore horrens, celeriter reſpondit: Mutabo Domine. Quem vt ferox ille Eques iſta promittentem audiuit, lanceæ mucrone leuiter illius pectus circa cor pupugit, ac protinus abſceſſit. At ille ita punctus, exiſtimabat vulnus in cor intimum deſcendiſſe: Quare flens magnis clamoribus cœpit vocare famulos, quibus introgreſſis, aduertit, vulnus non corporis, ſed cordis eſſe; illíque datam diuinitus monitionem ſalutarem, vt reiecto illo impuriſſimo vitæ genere, ad cor rediret. Accenſo pòſt igne copioſo, libros omnes magicæ ſuperſtitionis combuſſit; clámque Lutetiâ diſceſſit, magnis itineribus contendens in Luſitaniam. Dúmque eſſet in via, ex mæſtitia, inedia, & laſſitudine quartana febre corripitur, propter quam tamen, profectionis con-

Iterum.

Comburit libros Magicæ artis.

Lutetiam deſerit.

tentionem

tentionem nunquam intermiſit, vtpotè corde ſaucins, & ſemetipſum ſugiens.

Palentiam ingreditur.

PALENTIAM interim deueniens, qua illi iter in Luſitaniam erat, vidit Fratres Prædicatores, in ea vrbe nuper exortos, magno labore nouum Monaſterium ædificare; atque ipſoſmet Religioſos in opere laborantes, cæmentarijs, ac artificibus reliquis ſedulo miniſtrare. Mirabatur Viros ſanctitate, & eruditione claros, quoſdam etiam nobiles, viribus, & ætate deficientes, delicatè olim nutritos, abſque vllo ſanguinis, gradus, aut ſcientiæ faſtu, calcem ſubigere, lapides parare, ligna deferre, onera humeris portare, ſumma lætitia, & alacritate. Motus diuino impulſu ÆGIDIVS, optauit ex animo illis ſe Fratribus iungere. Priorem adiit, petiuítque anxiè, vt eius exciperet confeſſionem; cúmque eatenus actæ vitæ labes recenſens, propoſitum aperuiſſet; Religioſus Pater lucrifaciundi eius cupidus, de conſenſu Fratrum, ÆGIDIVM in ſocietatem Prædicatorum recepit, habitúque S. Religionis induit.

Habitum Prædicatorum optat.

Suſcipit.

QVI veniens ad oſtium cœnobij, famulis ex eo facto conſternatis, multúmque plorantibus, vale dixit, omni inter illos diuiſa ſupellectili, literas ad Patrem dedit, quibus, quæ ſibi contigerat, enarrabat. Poſtquam autem Ordinem eſt ingreſſus, in carne ſua priſtinam indulgentiam puniens, totum ſe ieiunijs, & pœnitentiæ operibus dedit, & ad tantam ſui humiliationem, demiſſionémque eſt redactus, vt ad abiectiſſima quæque miniſteria vltroneus ſe offerret. Victu vtebatur parciſſimo, ferreo cingulo quatuor diſtincto internodijs ſub cilicino ſago ſuper nudam carnem ſe cinxit, ita fibulato, vt ne facilè diffibulari poſſet. Iſtis ſic duris vtebatur aſperitatibus, quia quotidie adhuc nouitius de veſtitu, & lecti duritiâ maximè grauabatur, quouſque Confeſſori ſuo huiuſmodi tentationem humiliter reuelauit. Cui Confeſſor reſpondit: Frater chariſſime, recordare quod in ſeculo laſciuè vixiſti, & ideò in redemptionem delicatioris vitæ, & in remiſſionem peccatorum tuorum, modò duritiam iſtam, non ſolum patienter, ſed etiam libenter ſuſcipe, quia Dominus erit tecum. Quæ verba ita ſunt cordi eius affixa, quòd ex tunc ceſſauit prædicta tentatio; & quæ priùs contraria videbantur, facilia facta ſunt conſideranti, quòd propter hoc conſequeretur remiſſionem omnium peccatorum.

Tentatur, ſed à Confeſſario munitur.

Profeſſionẽ emittit.

POSTQVAM verò tria Religionis vota ſolemniter profeſſus eſt, iuſſu Fr. Gomezij Suerij Prioris Prouincialis miſſus eſt à Patribus in patriam ad Conuentum Scalabitanum, qui tunc regulari diſciplinâ, & magna virtutum famâ vigebat, vbi mira ſe afflixit vitæ aſperitate. Grauiter autem ÆGIDIVM angebat fœdus fœdum, & pactum cum dæmone, chirographúmque illud deteſtabile, quod ſuo ſanguine ſcriptum diabolo tradiderat. Quare abundanti lachrymarum fluuio, Chriſtum, vt ſui miſereretur, anxiè deprecabatur. Dei tamen Genitricem peculiari veneratus affectu, in ea permagnam collocauerat fiduciam, fore vt eius meritis, impia ſyngrapha ſibi redderetur, aut certè deleretur. Itaque MARIAM Matrem miſericordiæ ardentibus, & continuis, vt ſibi opem ferret, precibus implorabat; noctes ducebat inſomnes, à lachrymis, & ſuſpirijs vix intermittens, ſolœcus proſtratus ante Altare B. VIRGINIS, in Sacello, in quo pendebat demiſſus à turri per foramen funis, quo cymbalum pulſabatur, orabat. Inter hæc autem, dæmonum grauiſſimas patiebatur ſycophantias, & iniurias, eum ad deſperationis barathrum perducere molientium. Nam ſicut ipſe poſtmodùm, cùm ad tentationum tolerantiam iuniores eum hortarentur, reſcrebat; varios diaboli inſultus perpeſſus eſt, modò illi immane chaos, & horribiles tenebras, modò in æternis ignibus ardentes cum corporibus animas oſtendentis: Aliquando ſe nequam hoſtis in ampliſſima teſtudinis ſpeciem obijciebat; nonnunquam trucis ſagittarij imagine formidoloſis eum ſagittis impetentis, iamiamquè emiſſuro ſimilis; interdum verò, vt graui confuſione angeretur, probroſis vituperationibus, & maledictis illum proſcindebat; vt aſſeueraret poſtea malle ſe millies capitalem ſubire ſententiam, quàm in ſpectrorum talium fœdam imaginem iterum incurrere.

B. Virginis ope ſyngraphã reſcindere optat.

Varijs diaboli formis terretur.

AD

Ad *quorum territamenta, multimodáſque illuſiones, quibus magno cum angore diuexabatur conſternatus, tum præteritorum criminum conſcientiâ formidoloſus* Ægidivs, *querulâ anxietate, magis, ac magis ad Potentiſſimæ Dei-Genitricis confugiebat aſylum: nec enim ſua fefellit ſpes; Nam poſt ſeptem ferè à ſua conuerſione annos, nocturnâ quadam peruigilatione afflictiùs, & importuniùs oranti, adfuerant dæmones clamoribus validis, nihil illum agere, ſubinde obſtrepentes:* Meminiſſet ſe Religionem Chriſtianam pro nihilo habuiſſe, nullum iam quantæuis pœnitentiæ relictum eſſe locum: Meminiſſet, peſſimum ſe cum inferis fœdus iniuiſſe: Meminiſſet pacti ſuo ſanguine confirmati; fruſtrà ſe afflictare, fruſtra precibus fatigare Superos, occluſum ſibi omnino cœlum. *Hæc, & his ſimilia cùm iactarent, quò de conſtantiæ gradu deiectus* [illegible]*ſperationis extremo ſcelere ſe afflictus animas impiaret;* Ægidivs *ad Vi*[illegible]*inis ſtatuam, quæ erat in Ara, pauliſper erectus, inter acerbiſſimos ſingultus, quâ voce potuit;* Piiſſima & potentiſſima (*inquit*) Regina, re verâ cùm mea mecum ſcelera expendo, digna omnia meis factis, quæ obiiciunt iſti, egomet agnoſco. Sed cùm omnipotentiæ, cùm miſericordiæ, cùm placabilitatis Filij tui, cùm pietatis quoque tuæ recordor, non poſſum ſpem magnam non reſumere, non poſſum meliora quàm mereor non ſperare. Oſtende eos Virgo ſanctiſſima, iuxtà Filij tui ſententiam, & mendaces eſſe, & mendacij patres; & famulum tuum maximâ te cordis, ac ſpiritus anxietate adorantem, ad hanc Aram tuo ſigno venerandam, confugientem, tuum cœleſte Numen humiliter implorantem, ſpe bonâ, & bonâ quâ potes ope conſolare. *Quid multis immoramur? Inter ſuperbè intonantium, & comminantium voces, conſternatus præ anguſtia, & terrore ſupplex* Ægidivs, *parum aberat, quin animam efflaret. Ecce autem Chirographum infelicis pacti ante Altare Virginis apparuit, demiſſum ab improperantibus, & vim ſibi factum à* B. Dei-Genitrice *conquerentibus. Inter alia dæmon eùm acerbiſſimis conuitiis* Ægidio *præſtitam ſibi fidem, acceptaquè beneficia exprobraſſet, hæc minaciter tunc adiecisse refertur:* Faciam huius te monachiſmi, & violentiæ, quæ me tibi ſyngrapham hanc reſtituere cogit, pœnitere.

Non *poterit vlla humana eloquentia pro dignitate explicare lætitiam, lacrymas, gratiarum actiones, ſanamquè pro diuina Matris dulcedine inſaniam, quibus* Ægidivs *afficiebatur; cui noua lux cœlitus oblata eſt oculis, vt intelligeret non diſplicere benigniſſimo Patri reuertentis filij ſobriam pœnitentiam. Multùm tamen illi in B. Virginem auctus eſt affectus, qui iam antea non poſſe creſcere videbatur. In tantum vt ſi rebus ſacris* ἐρωτομανίαν *adſcribere licet, non aliubi ea magis, quàm in uno* Ægidio *eſſe deprehenderetur: ita illum totum diuinæ Matris amor ſpeciali curâ cuſtodiebat: Pro ſeptennio enim illo perſeueranti vrgentium tentationum patientiâ exantlato; altero ſeptennio illibatæ Virginis gratiâ remuneratus adeò eſt, quòd perpetuò à Deo lucem quandam in modum accenſæ lampadis, vbique ſibi adeſſe conſpiciebat, quaſi certum, ac præſens aduerſus nefarias poteſtates amuletum: donec tandem poſitâ fœdorum ſpirituum formidine, non modò ad eorum conſpectum non terrebatur, ſed illis ipſe potius terrori erat.*

Tanto *hoc onere, quo, ratione maximâ, angebàtur, & premebatur* Ægidivs, *per Chriſti gratiam, & merita Genitricis eius, adêpto, in dies animo euadens quietior, non quòd propterea pœnitentiæ rigorem intermiſerit, imò eò ſe deinceps macerabat ampliùs, quò etiam iam confidentiùs. Sed tamen animo factus hilarior, diuinæ ſacræ Theologiæ ſtadia eſt adortus, tantâ auiditate, vt dies noctéſquè, quantum ab oratione vacabat, aliud nihil aut ageret, aut meditaretur. Verùm inter hæc, humani generis hoſtis, vt quod* Ægidio *minatus antea fuerat, opere compleret, variis eum exercebat tẽtationibus. Dabat ergo modis omnibus operam, vt odium, atque indignationem aliorum fratrum incurreret. Adſumebat plerumquè Monachi cuiuſdam, qui in eodem degebat Monaſterio, ſimilitudinem, & Ægidio paſſim factus obuium, nihil non quod excogitari inter domeſticos poſſet, moleſtiæ Viro ſanctiſſimo inferebat; conuitia, male-*

Diabolus coram B. Virgine interpellatus.

Circa reſciſſionem ſyngraphæ arguitur.

Syngrapham reſtituit.

Virgini Matri gratias agit.

Quietus remanſit.

Theologiæ ſtudiis addictus.

Dæmonis artificioſa perſecutione affligitur.

dicta, riſum, contemptum, & quauis cruenta verborum ſcommata in eum iaciens: ſed Vir Dei patientiam illibatam ſemper conſeruabat. Caterum cùm in dies augeretur malum, Vir Dei cedendum ratus, & vt illi, quem Fratrem eſſe putabat, peccandi occaſionem adimeret, cum Superiore Conuentus de mutando Monaſterio, causâ etiam expoſitâ, vt ira locum daret, ſeriò egit. Superior qui S. Virum ſummè diligebat, ægrè tulit tantam iniuriam illi irrogari, & accerſito Fratre, qui omnium inſcius, & innocens erat, vehementer expoſtulauit, ita abs ſe crudeliter, & inhumanè ſeruum Dei tractari. Ille ſtupens perſanctè iurabat, nihil tale, neque per cogitationem à ſe intentatum: ſibi maximo honori eſſe ÆGIDIVM, & plurimùm illum revereri, & obſeruare. Vir Dei facilè intellexit fraudem eſſe antiqui inſidiatoris, nec locum mutare conſtituit: dæmon artes ſuas comprehenſas agnoſcens, ab infeſtatione ceſſauit.

Illius fraus detegitur.

VT autem B. ÆGIDIVS expeditiùs Theologiæ ſtudio, quod ardenter arripuerat, vacaret, de Prælatorum licentiâ Lutetiam iterum ſe cõtulit: ibíque toto tẽpore, quo Theologiæ incubuit, ſumptus ei liberalitate Sanctij Regis Portugalliæ abundè ſuppeditati ſunt in Conuẽtu S. Iacobi Pariſiorum; vbi Iordano beatæ memoriæ, qui B. P. Dominico in regimine Ordinis ſucceſſerat, ob conſpicuã vitæ ſanctitatem, factus eſt charus. Familiaritatem autem præcipuè contraxit, intimámque amicitiam cum Venerabili P. Humberto, qui etiam poſtea Ordinem Prædicatorum gubernauit. Quo ſtudiorum ſocio, tantâ ingenij dexteritate vſus eſt, cooperante iam ſpecialiùs in ipſo diuinâ gratiâ, vt paruo temporis curriculo, abs Cancellario Pariſienſi, ad Doctoratus culmen fuerit promotus, & ſacrarum Litterarum, Patrum Ordinis auctoritate, per Hiſpanias Lector ordinatus. Reuerſus poſt hæc in Luſitaniam ÆGIDIVS, agendo, docendo, & prædicando talentum ſibi creditum duplicare etiam ſupra virilem ſtatuit. Inuidebat tantis ſucceſſibus ille animarum ſicarius, tantóque id magis, quanto ampliorem, ſæuiorémque olim in eo exercuerat dominatum; quem tamen amiſiſſe cùm torqueretur, nihil non agebat, nihil inſidiarum prætermittebat. Sed cùm iam aperto marte, nequaquam proficeret aduerſus eum, qui ſpiritu veritatis vndequaque ſe communierat, occultioribus cuniculis experiebatur. Ergo augeſcente in dies ſanctitatis eius famâ, in primis Prouincialibus Comitijs, quæ primâ vice pro futuri Prouincialis electione, in demortui P. Suerij quondam Prouincialis locum, celebrata in ampliſſima Hiſpaniæ Prouinciâ fuêre, S. N. ÆGIDIVS Luſitanus Prior Prouincialis, non tàm ſuffragijs in tabulam indicem collectis, renuntiatus eſt, quàm viuâ omnium voce, conſenſúque proclamatus. In quo Magiſtratu ſeu potius miniſterio, vix dici poteſt quantis ſe laboribus exercuerit, honore nunquam ad ſuperbiam abuſus, ſed in dies ſe infra ſe magis deijciens, etiam adultiore iam ſenio, per varias Hiſpaniæ prouincias, pedibus iter faciens, non niſi admodum rarò vilis aſelli inſeſſione, ex fatigatione nimiâ, ſubleuaretur.

Lutetiam repedat.

Doctor Pariſienſis efficitur.

Prior Prouincialis Hiſpaniæ eligitur.

IN huius miniſterij onere, multa ÆGIDIO, dum viſitare Conuentus fratrum pergeret, mirabilia euenêre; quorum nonnulla hic recenſere cenſuimus. Igitur cùm pergens Conimbrigam, deueniſſet Lerenam *, quod oppidum aquis ferè ſpatijs Scallabi diſtat, & Conimbriga, diuertit apud nobilem, & religioſam Matronam Pichenam nomine: cúmque ad Solis occaſum cubiculum ingreſſus, in ſponda lecti ſedens aliquantulum meditaretur: ecce de repentè tàm vehementer abſorptus eſt, vt à terra eleuatus, nullo ſuſtentante, penderet immobilis. Quod cernens ſocius eius, F. Andreas Petreius Scallabitanus, harum inſolens rerum, adſcitâ matronâ, & familiaribus eius, aliquot fruſtrà impulſionibus, & attractionibus illum nitebatur deponere: Non enim moueri de loco potuit, ſed nec etiam vel leuiter inclinari. Quod vbi innotuit vicinia, tanta ſubitò accurrit multitudo, vt cùm neque cubiculum, neque ianuæ turbam caperent, tectum ipſum effractum, detectúmque ſit à tàm miræ rei videndæ ſtudioſis. Atque eo ſic ad multum iam noctis perdurante, qui ſpectatum aduenerant, partim exorati, partim irrepente iam ſomno admoniti, domum quiſque ſuam ſe receperunt. Poſtea verò quàm ille euigilans, à ſocio reſciuit, quod ſibi contigiſſet, ingenuo magis, quàm neceſſario pudore multùm doluit, ſe à vulgo deprehenſum, & cauens ne vel minima ſubreperet humanæ laudis dulcedo, ſi exortâ die videndi

* Leytiam legit & optimè Marieta. Nam Lerena abs Scallabi, & Conimbria plurimùm diſtat.

Eleuatus à terra aliquando extaticus pependit.

ſui

ſui copiam faceret, ſtatim de Tertia vigilia noċte adhuc concubia diſceſſit.

P E R *idem tempus cùm* Concham Ægidivs, *exigente officio deueniſſet, & poſtridie in ciuitate verbum Dei proponeret prædicare, initio noctis, acceptâ ab hoſpite* Petro Garcia *candelâ, ad ſtudendum, cubiculum eſt ingreſſus, & paululum meditabundus, vt ſolent de proximo concionaturi, inuentionis vtique, aut firmandæ memoriæ causâ, obambulauit. Inde lecto adcliuis, cùm ſe lectioni dediſſet, ex interiori diuinarum rerum meditatione, præſenſit animæ vim, ſenſim ad Diuinitatem contemplandam, ſibi euocari. Propterea ne à quoquam videretur, protenſo brachio, candelam in pauimento ſub lecto poſuit, ſed negligentiùs, cùm ſtragula à fulcro pendentia ardentis lucernæ flamma pertingéret. Animaduerterunt eam rem ſocij eius, & ex reuerentia S. Viri, eò appropinquare auſi non ſunt. Quadruplex ibidem contigit miraculum. Nam & ipſe vſque mane in ſuo raptu permanſit, & tantundem temporis arſit candela, vix alioqui, duarum horarum ſpatio duratura: & cùm tamdiu arſiſſet, nulla omnino facta eſt diminutio: ad hæc, ſtragula, ex tàm longo flammæ contactu, non modò non adusta, ſed ne infumata quidem comperta ſunt. De hiſce mentis exceſſibus plures omittimus, alios infrà daturi.*

Quatuor miracula in vno, Concha patrata.

C V M *ex officio Cœnobium* Barcinonenſe *viſitaſſet, &* Maioricam *alteram ex* Balearibus *Inſulam adire proponeret, nauem conſcendit cum ſocio, & aliquot alijs, qui honoris, & obſeruantiæ causâ ſe illi Comites itineris adiunxerant. Sublatis ergo anchoris, cœperant vela facere, cùm ex vectoribus quiſpiam clarè ſternutauit. Id ſternutamentum Nauicularius, & Mercatores nonnulli, qui vnà vehebantur, ceu inauſpicatum omen accipientes, nauem ad litus flectere decreuerunt. Tum Vir Dei cœpit admonere omnes, mirificâ doctrinâ, vt tenerent curſum, nihil metuendum ex eo quòd ſternuiſſet ille; omina & auguria rem eſſe vanitatis pleniſſimam, adeóque ab his qui Chriſtum profeſſi eſſent, oportere eſſe omninò alienam. Obtemperatum illi eſt, pudore tamen magis, quàm voluntate. Iam ſe penitus in ſalum dederant; & ecce diaboli aſtutiâ, conſurrexêre venti, & mare ab imo commotum eſt, inuſitato more aquarum montibus intumeſcens. Fœdà igitur tempeſtate horſum, illorſum iactati, cùm ſalutem deſperarent, ex Mercatoribus vnus, quem cæteris impudens inſania, promptúmque ad facinus ingenium fecit audaciorem, iracundo, ac inſolenti vultu Virum Dei, eiúſque ſocios probris inceſſere eſt adortus, nullis parcens verbis quantumcumque inhoneſtis, ac contumelioſis; ſe, & cæteros multùm redarguens, qui ſtulti cucullati vnius ſermonibus perſuaſi, in præſens, & ineuitabile mortis periculum deueniſſent, nec credidiſſent ſternutationibus, rei multis antea experimẽtis comprobatæ: ergo ſtultitia dignas ſe pœnas dare; ſtultiores eſſe tamen, nimiúmque ignauos, qui ſuæ mortis ante oculos poſitæ auctores, neque punirẽt, neque ad vnum omnes illos Monachos in mare proijcerent: vixquè ſacrilegas manus à ſcelere temperabat. Hæc* Ægidivs *cùm audiſſet, viderétque horrendam vndique tempeſtatem, expandens manus ad cælum:* Placétne (*ait*) tibi Domine, vt ſæuiſſimâ hac maris procellâ obruamur, & vincat malignus auguriorum oſtentator? Succurre, quæſo, ſeruis tuis Domine I E S V, cuius potentiſſima eſt manus ſiue in terra, ſiue in mari, ad dandam in extremâ deſperatione ſalutem. *Hæc vbi erectis ſurſum oculis, audientibus cunctis, verba protulit, repentè à furore ſuo ſtetit mare, & ſilentibus ventis, vndæ reſederunt. Ad tam mirum rem attoniti, qui in naui erãt, omnes paulatim à metu reſpirãtes accurrerũt ad Virum Dei, atque alij manum ad oſcula vt porrigeret, deprecabantur; alij verò fimbrias tetigiſſe pallij ſatis vtique habebant: præter tamen omnes, Mercator ille prius inſolens pœnitentiâ facti, ac pudore confuſus procubuit ad genua, intérque ſingultus maximos veniam poſtulabat.* Ignoſcam tibi (*inquit* Ægidivs) ſi & ipſe iis qui aduerſum te peccauerũt, ignoueris. *Hoc dixit quia homo ille inexorabiles gerebat inimicitias cũ cognato quodã ſuo, à quo percuſſus in capite grauiter fuerat, ita vt vulnere ſopitus manſerit, & oſſa nõnulla, cranijq́; particula cõfracta, adempta illi in curatione eſſẽt: & licet Epiſcopus Ciuitatis, Primores ciuiũ, conſanguinei, ac Fratres hũc frequẽter placare, & cognatũ ſibi recõciliare laborauerint, nullis tamen*

Ob ſternutamẽti omen Nauclerus ad portum redire ſatagit, ſed à S. Viro detinetur.

Diaboli aſtutiâ oritur tẽpeſtas valida.

S. Virum, & ſocios in mare proijcere tentãt.

Orat, & ſedatur tempeſtas.

Inimicos Mercatores in concordiam redegit.

cuiuſcumque precibus potuit exorari, ſed ſui vlciſcendi tempus, & occaſionem, odio capitali, obſeruabat. At nunc vita, quæ deſperata paulò ante fuerat, reſtitutus, ad hæc tactus religione, & in peccati ſibi ignoſcendi ſpem ſublatus, animi duritiam fregit, veterémque offenſam cognati, in S. Viri gratiam gratis remiſit.

In Maioricam venit.

Amplexus hominem eſt ÆGIDIVS, & tam illum, quàm reliquos omnes, vt Dei erga ſe miſericordiam collaudarent, hortatur: tum deinde leni proſperóque flatu commodam inſperatò nacti tempeſtatem, in Maioricam ſunt delati.

SED cùm ſint innumera miracula, quæ hic inſerere poſſimus, ad illud pergo, quod in fine triennalis miniſterij ipſe cognouit ÆGIDIVS. Ergo S. Virum ſacrorum ſtudiorum causâ Lutetiam denuo regreſſum diximus ſuprà, vbi eminentis ſcientia, ac comperta ſanctitatis merito Doctoris titulum, quem tamen non ambibat, coactus eſt accipere, impoſitóque publicè per Hiſpanias docendi munere, cùm reuerſionem faceret, vnà cum ſocio peruenit ad Pictauorum fines. Cùm autem à ſummo diluculo, ad horam vſque ſextam iter facientes eſurire cœpiſſent, ÆGIDIVS, qui ob abſtinentia conſueta rigorem, imbecilliori erat corpore,

Spes in Deo maxima.

laſſitudine magis, quàm inedia premebatur. Conſulebat igitur vt ad vicinum vicum, quamquam parum frequentem, deflecterent, vbi oſtiatim mendicato cibo paulùm à fatigatione interquieſcerent. Contrà ſocius, quòd & habitior, & corpulentior eſſet, cùm minus eſſet ſeſſus, magis autem eſuriret, è re dicebat eſſe vlteriùs progredi ad pagum frequentiorem, copioſiorémque. Nam in ignobili illo viculo quid ſperandum, quo præſenti neceſſitati vtcumque conſuleretur? Tum ſi natura minùs fieret ſatis, periculum fore vt via non ſufficerent vires. ÆGIDIVS ſpe in Deum maxima fretus, ſocium admonet; poſſe vtique Deum in tam exiguo loco, etiam ſupra quam indigerent, ſuppeditare. Id Deum poſſe ſanè fatebatur

Exemplum.

ſocius; non tamen ita conſueuiſſe. Ne time (ait Ægidius) chariſſime, hic nobis affatim ſuppeditabit Chriſtus Dominus. Dùm inter ſe ita conſultant ſuperuenit nobilis heroina Caſtri S. Maxentij in Pictauienſi territorio Domina magno comitatu aliò pergens. Quæ ex Prædicatoriâ familiâ, in quam religioſè propenſa erat, eos eſſe veſtitu agnoſcens, ſubſtitit, ac dictâ officioſè ſalute, cum ÆGIDIO, quem ætas prouectior, & aſpectus grauitas commendabat, aliquantiſper confabulata, ex verborum pondere Viri ſanctitatem facilè intellexit. Et conuerſa ad filium qui vnà veniebat: Petre fili, (inquit) Dei ſeruos hos, iter faciendo admodùm defeſſos, ob Dei reuerentiam, & amorem mei, procura; & venerabunda diſceſſit. Adoleſcens verò ad mandatum matris ſtatim diſcedens, parato competenti meridiationis loco, deductos ad Caſtrum, conuiuio copioſo refecit: paſtilla namque optima piſcibus bonis farta, quæ ſua matri erant parata, accepit, & vinum, & caſeum, & oua, & panem quoque recentem, & alios piſces obtulit Fratribus abundanter, & non tantum famulos miniſtrare faciens, ſed ipſe etiam alacriter, & ſtabat ad cyathos, & curſitabat ad fercula, inuitans, & obſecrans, vt cum gaudio ſuſciperent oblata, quandoquidem Chriſti eſſent pauperes, reſtarébque eis ſuperanda via difficilis ac laborioſa. Igitur fratres lautè refocillati, cùm gratias egiſſent Deo: Oremus (inquit ad

Orationis vis.

ſocium ÆGIDIVS) Dominum Deum, & clementiſſimam Virginem, vt iuuenem hunc, qui tàm effusè nobis miniſtrauit, benignitate ſuâ cuſtodiant, ſibíque faciant peculiarem. Inde poſitis genibus, ac dicto Hymno: Veni Creator Spiritus: & Antiphonâ: Salue Regina, cum accommodatis, iuxta morem, Orationibus, Vale dixerunt illi. Tranſacto poſt hæc triennio, Vir Dei ÆGIDIVS, cùm prouincialem Cœnobiorum Magiſtratum gereret, ex Hiſpania Lutetiam ad comitia generalia Sacerdotum Prædicatoriæ inſtitutionis, eò loci indicta, profectus eſt. In qua profectione, cùm ad Pictauienſe cœnobium deueniſ-

Exemplum.

ſet, adoleſcens ille, iam monachatum profeſſus, cognito ex fama diſſipatâ, aduentu eius accurrit, & præ gaudio lachrymabundus præſente Cœnobij Præfecto, procidens in genua; Noſti ne (inquit) me, Pater, ac Patrone? Ad quem ÆGIDIVS: Nõ ſatis equidem frater, niſi quòd faciẽ videor internoſcere: ſed vbinam gentiũ te viderim, memoriâ nõ teneo. Ecquid (ait adoleſcens) meminiſtine Dominæ Caſtri S. Maxentij, & Petri filij eius, pro quo flexis genibus oraſti?

oraſti? Eccum me, & precibus tuis effectum credo, vt in ſanctam hanc ſocietatem fuerim cooptatus. *Quibus auditis B. Vir ſummâ alacritate illum ad pacis oſculum admiſit, cohortatúſque eſt ad virtutum ſtudium.*

In Lutetiã ad generalia comitia pergit.

F I N I T I S *in Lutetia comitijs*, B. Æ G I D I V S *in Hiſpaniam reuertitur, ibidem prædicationi vacans, & vitam piè tranſigens, donec iterum huiuſcemodi Magiſtratum Prioris Prouincialis* Hiſpaniæ *recepit, quem non poſt multos annos, vt ſibi eiurare liceret, in comitijs generalibus, ægrè impetrauit, verùm per nimiam ſenectutem gerendo parem ſe non eſſe aſſeueranti permiſſum fuit vt eo ſe abdicaret. Inde tamen ad ſuos, Scallabim ſe recipiens, requiem ſepulchri feſſo corpori, & anima magnis laboribus functa cæleſte præmium, quando Deo placitum eſſet, lætus expectabat. Conuerſationem, & virtutes eius ſingillatim recenſere prolixum, ſed aliquas propter Dei gloriam, & S. Viri honorem in medium adducere curabimus; ab illius charitate maxima incipientes, quâ erga Deum ita afficiebatur, vt ſæpè ex vehementi ſupernorum deſiderio languorem incurreret, nec à lecto per dies aliquot ſurgere valeret, nullam ægritudinis cauſam habens aliã, niſi cupere diſſolui, & eſſe cum Chriſto, cui ſolum iam viuere Chriſtus erat, & mori lucrum. Certe quoties aut ſe orationi daret, aut paulo attentius diuina contemplaretur, frequentiſſimas patiebatur ecſtaſeis. Nonnunquam à terra duobus cubitis eleuabatur, igneum illum ſpiritum, & diuino amore flagrantem animam, corporeâ mole prope iam nihil grauante. Et cum vix poſt multarum horarum ſpatium à ſomno contemplationis euigilaret, dolebat ſibi dulcem illam ſpiritus ebrietatem fuiſſe ſublatam. Siue autem procumbens oraret, ſiue poſitis, & flexis in terra genibus, ſiue erectus, ac ſtans, ſiue expanſis manibus, & denique quouis alio corporis ſtatu, habitúque eſſet, eo, cùm rapiebatur, immobilis permanebat. Nec tunc erat ei vox, neque anhelitus, neque ſenſus vllus exterior. Tantùm vbi ad humanitatis ſenſum ex illa diuina contemplationis dulcedine redire animus cogebatur, crebra ſuſpiria, & gemitus etiam procul audiebantur, quaſi ægrè ferentis animæ ad corporeas functiones reuerti: quo pacto dolet, & conqueritur infans, ſi in ſummo lactis deſiderio à chariſſimæ nutricis vberibus auellatur. Et ſicut ipſe in contemplatione, ſuauitate maximâ fruebatur, ſic alios ad illam hortabatur ipſemet, aſſerebátque contemplationem de ſupernis vbilibet nullo eſſe pacto deſerendam, ſed quocumque in loco, eam Deus menti inderet, Diuinitati parendum; ſeceſſum quidem magis idoneum, ſi commodè haberi poſſit, quærendum; ſi non poſſit, cauendum, nedum commodior locus quæritur, langueſcat ardor animum ſuccendens, & amittatur dulciſſimus ille fructus. Referam exempla duo vt dictu miranda, ita & auditu iucunda.*

Eius virtutes.

In ecſtaſim raptus, an verè ecſtaticus ab incredulo Rectore examinatur ſaniſſimè.

V E N E R A B I L I S P. F. Petrus Oſcenſis, *Rector Prouincialis* Hiſpaniæ *cum viſitandorum Cœnobiorum causâ,* Scallabim *deueniſſet, & Fratribus mirabiles B. Viri raptus narrantibus nequaquam crederet, contigit, quadam ſolemni die, poſt peractum ſalutare ſacrificium, Virum ſanctum in Odæo, hoc eſt Chori loco, quod capacius, quàm prius conſtruebatur, iuxta conſuetudinem ſuam, ſolum remanere: cúmque ſtans erectus oraret, vehementi contemplationis vi abſorptus, & raptus eſt. Quod vbi aliquot ex Monachis comperiſſent, feſtinè adierunt Rectorem, & num vellet, de eo quod non credebat, certior fieri, interrogabant. Ille cùm nihil ſe aliud malle reſpondiſſet, accurrit, & extendens aurem ad os, & ad nares, vtrumque ſenſibus deſtitutum agnouit: cum itaque neque anhelitum, neque reſpirationem vllam percepiſſet, malleo fabri lignarij, ibi inter reliqua fabrilia inſtrumenta relicto, propter diei celebritatem, in tabulato iuxta Virum Dei, ſæpe iteratis ictibus ingentes ſonos, & ſtrepitus fieri præcepit, attamen incaſſum. Tum verò manibus illum contrectans, & huc atque illuc frequenter, & vi magnâ impellens, & denique irrito conatu fatigatus, tandem in pias lachrymas prorumpens,* ſinamus (*inquit*) in ſuo ſibi exceſſu illum feliciter quieſcentem. Suſpendium vtique felix elegit anima eius, & partem optimam, quam ab eo auferri, equidem periniquum eſſe cenſeo. *Quo dicto abijt, adhuc* Æ G I D I O *in illa mentis à corpore iucundiſſimâ abſtractione, perdurante.*

Nomine Ieſu latabatur.

QVOTIES dulciſſimum IESV nomen, nominari ab alijs audiret, aut nominaret ipſe, quod ſolitus erat frequentiſſimè, incredibile dictu eſt, quàm tota eius anima liquefiebat. Ergo cùm ex more viſitaret locum vbi ægroti procurantur, Monachi vocant Infirmariam, aut ſi non diſplicet, Nos Valetudinarium, Νοσοκομεῖον, aut Νοσοτροφεῖον Græcè dicamus, inuiſit omnibus, tàm ex arte medicinæ (conſummatus enim erat Medicus) quàm ex promptuario ſpirituali, alijs ægrotationem, alijs ægritudinem etiam leuaret: accedit ad quendam fratrem Martinum Olyſſipponenſem, quem ab exaſperato morbo vrgeri acriùs animaduertit. Atque inter conſolatoria verba (nam ſingularem ei contulerat gratiam Deus in affectis aut dolore, aut mærore animis, ad tolerantiam, & æquanimitatem excitandis) contigit, vt ægrotus vehementiâ doloris: O IESV, diceret gemebundus. Conuerſus ad illum ÆGIDIVS: Scis ne (inquit) Frater, quàm dulce nomen protuleris, IESV, IESV, IESV? Et hæc dicens ſurrexit, ac

Cuius auditione rapiebatur.

ſtans, baculum, quem manu geſtabat, ſubito ſuppoſuit. Tum IESV nomen iterare non ceſſans, coram omnibus, qui aderant, in tantam mentis abſtractionem eſt raptus, vt nec impulſiones, nec attractiones vllas vel minimùm ſentiret. Erat in eodem Scallabitano Cœnobio quidam frater Vincentius Olyſſipponenſis medicinæ artis peritiſſimus, Regius enim Medicus fuerat, qui adduci nequaquam poterat, vt crederet hæc, quæ de Viro ſanctiſſimo narrabantur. Manente igitur ÆGIDIO adhuc in eo mentis exceſſu, frater Vincentius eſt feſtinanter vocatus. Venit, vidit, & parum ſuis fidens oculis, baculum, cui S. Vir

Aliud experimentum dum eſſet in raptu.

inniti videbatur, velociter illi ſubtraxit, ſperans eum, ſubtracto fulcro, ſubitò ruiturum: ſed cùm in eodem corporis ſtatu permanſiſſe admiraretur, impellere cœpit hinc inde, & apprehenſas nares conuellere nondum à felici ſomno euigilantis. Inde arreptâ acu manus B. Viri crebrò, & vehementer pupugit, non probantibus qui aderant huiuſmodi duritatem: At ille ex contumaci ſæuior effectus accenſam candelam adhibens, digitos adurebat, nihil omninò S. Viro ſentiente. Tùm demùm poſt tam ſæuam experientiam, præfractus ille animus Vincentij adquieuit, & pœnitentiâ facti periculi, durius multùm ſe cœpit redarguere.

SED cùm narrandi voluptate ſupra modum afficiar, vereor, ne iniurius ſim in B. Viri vita diutiùs protrahenda, in qua ille commorari tam diu, ſanè quàm acerbum duxiſſet, niſi Dei nutum, & arbitrium per patientiam exſpectaſſet. Quare cùm ſermonem de his quæ in vita geſſit ſatis iam longum fecerim, commodiùs ad eius de vita exceſſum tranſeamus. Igitur quemadmodum ſub prioris relationis ecphraſin diximus, Scallabi priuatam, quietámque agens extremam ſenectutem, cùm dies deſtinatus ſibi aperiretur, octogenario iam maior in morbum leuem incidit. Quo gratulari ſibi admodum cœpit: quandoquidem ex illo ad perpetuam, maliſque omnibus carentem vitam ſe tranſiturum intelligebat.

Ægrotat.

Præcognitâ verò inſtantis obitus horâ, in ſtratum ſe cilicinum deponi iuſſit, ac Chriſtianæ pietatis ritè ſuſceptis cum reuerentia Sacramentis, mærentes fratres blandiſſimè conſolatus, omnibúſque ad Dei cultum, & veræ pietatis ſtudium commonitis valedicens, manus extendit in cœlum, pronuntians nihil labante voce: In manus tuas, Chriſte Deus, commendo ſpiritum meum. Inde compoſitis in modum Crucis collabentibus iam brachijs, ſine vllo mortis ſenſu, quaſi obdormiſſet, extremum vitæ ſpiritum edidit, Anno à nato N. Seruatore M. CC. LXV. Anniuerſariâ die, quâ ad cœlos adſcendiſſe Chriſtum Religio Chriſtiana commemorat.

Moritur.

Cuius cadauer neque toruitate vel minimâ deforme, neque fœdâ quadam proluuie maculatum, ſed potiùs gratum naribus, neſcio quid ſupra terrenum odorem ſpirans, pollinctores magis conſuetudine, quàm quia indigeret, cùm abluere inſtitiſſent, cingulum ferreum, quo cingebatur, reperêre. Quod etiam nunc argento tectum adſeruatur, in magnóque eſt vſu parturientibus, ſiue vtero ſupra veſtem adplicatum, ſiue collo ſuſpenſum, ſiue manibus cum fiduciâ contactum. Humatus frequentiſſimo Scallabitanorum conuentu. Tranſlatus poſtea eſt ad ædiculam, & marmoreum calatum monumentum, curante ſuâ pecuniâ Ioannâ Nunij Vermundi Cognominy matre, fœminâ illuſtri, & ipſius B. Viri conſobrinâ.

ILLIVS è vitâ exceſſum, antè & pòſt Deus oſtendere mundo voluit, vt ſic ſerui ſui gloriam Orbis totus ante eius tranſitum, & poſt illum agnoſceret. De vno quoque euentu aliquot exempla coagulare oportet. Fuit Olyſſipponæ tempore illo matrona nobilis, & diues Stephana Bocharda, quæ defuncto Viro, quod reliquum ætatis fuit, in viduitate, qualem deſcribit Apoſtolus, perſeuerans, etiam vſque ad ſanctitatis opinionem ereuerat. Hac reſpectu Dei domi ſua in cellula ſeparatim alebat quendam cæcum, Stephanum nomine, non quidem mendicum, ex his qui oſtiatim victum proclamant Stentoriâ voce, & firmis lateribus, vt praeconium facere videantur, ſed modeſtia honeſtum: qui etſi corporeis oculis cæcus erat, mentem certè illuminatam habebat vt quâ ſibi eundum eſſet ad Deum, probè admodùm cerneret. Is igitur Dei ſeruus cùm die quadam in oratione perſiſteret, viſus eſt ſibi apertos habere oculos, & lucidiſſimum ignis globum de terra ad cælum impetu rapidiſſimo aſcendentem. Quem, vbi ad ſummi cæli confinia propinquaret, quidam Angelus mantili candidiſſimo ventilans ab ingreſſu repellebat, iterum atque iterum in terram deprimens. Admiranti, quaſi certamen ſubuolantis ignis, & depellentis Angeli, eiquè prolixtùs oranti, vt quid ſibi ea vellet viſio doceretur, ita reſpondit ille Angelus: Globus hic igneus, quem vides, anima eſt ÆGIDII Luſitani, quæ tota diuini amoris igne ſuccenſa, iugiter Deum contemplatur, & ad Deum properans, terrenam molem deponere feſtinat. Ego autem miſſus ſum, vt faciam anhelantem expectare tantiſper, dum multas animas ille Deo lucretur, ampliori gloriâ ex ea morâ coronandus. Hoc viſum ſummâ cum alacritate cæcus mox patronæ ſuæ Stephanæ retulit, & illa F. Gonſaluio Martino Scallabitano. Superuixit autem ÆGIDIVS poſt hoc, integrum ferè Quinquennium.

Eius animus in cælum conſcendere viſa, in formam globi ignei.

HOC quod modò retulimus exemplo, indicatum eſt feruens B. Viri deſiderium remeandi ad cælum, fuiſſe ſuppreſſum lucrandarum animarum gratiâ. Alterum modò ſubiiciemus, quo inſtantem ei exilij huius terminum, edito oraculo, Deus manifeſtauit. Non procul Alcobatiâ, mons eſt Ceyra vulgò appellatus, & in monte Fanum Diuo Martino ſacrum. Solitariam inibi vitam agebat Vir quidam admodum pius, ac ſpectata innocentia, Martinus nomine. Is cum more ſuo ab humilibus his rebus abductum animum ad cæleſtis vitæ contemplationem aduocaſſet, in cogitationem ÆGIDII ſanctitatis incidit, quam & per ſe ipſe viderat, & plurimis eſſet argumentis expertus: & cùm in ore omnis eſſet populi, in dies augeſcere audiebat. Nihilo tamen ſeciùs, cùm fieri adhuc certior optaret, diuinum ſuper eâ re vel reſponſum, vel indubitatum aliquod indicium expetebat. Igitur poſt orationem leui capto ſomno, Aulam quandam vitream luce inenarrabili coruſcantem intraſſe ſibi videbatur, in cuius medio Beatum ÆGIDIVM in ſella pulcherrimâ ſedentem, inueniebat. Ad cuius pedes eùm lætus procubuiſſet, de interiori conclaui egregiâ formâ adoleſcentem exeuntem conſpexit: Qui venerabundus, totuſque renidens, vbi ad ÆGIDIVM acceſſiſſet, ita illum eſt alloquutus: Veni frater ÆGIDI, veni, quia vocaris. Proſiluit à ſella feſtinanter Vir Dei, & viatorem, qui ſe accerſiuerat, ſummè lætus comitabatur. Cúmque propinquaſſent ad apertum conclauis oſtium, apparuit Aula, priore illâ longè capacior, & admirabiliori varietate adornata. Tum iuuenis: Intra (inquit) ÆGIDI. Quò intromiſſo Anachoreta, qui illuc vſque fuerat penè ſecutus, totis viribus anhelus ſatagebat ingredi poſt ÆGIDIVM. At alter ſimili formâ iuuenis, qui quantum videbatur Admiſſionalis fungebatur officio, repulit illum dicens: Abi tu, & expecta. Non enim modò introibis. Et clauſo interiùs oſtio, foris reliquit non parum anxium de repulſa. Cùm autem doloris indicem tentaret emittere, excitatus à ſomno eſt, intellexitquè Virum Dei propediem ad patriam migraturum & repoſitam ſumma ſanctitati ſummam gloriam adepturum. Atquè ita re ipsâ contigit: nam vix bimeſtri ſpatio poſtea completo, vitâ ſanctus Pater exceſſit. Hæc probus ille Vir, ac innocens Anachoreta ſæpè cum lacrymis gaudio intermixtis, viuâ voce referebat.

Altera viſio de eadem re.

Alia de eadem re viſio.

SED *ad eius tranſitus ſignificationes, quibus Deus* ÆGIDII *gloriam poſt eius exceſſum voluit aperire, veniamus. In Cænobio Conimbricenſi* F. Dominicus Manſillinus, *Vir integer, & perſpectæ multos per annos probitatis, ſub crepuſculum illuceſcentis diei, quo S. Vir curriculum vitæ confecit, cum ab oratione leuiter obdormiſſet, videre ſibi viſus eſt, Templum Cænobij* Scallabitani, *aulæis bombycinis verſicoloribus mirè totum adornatum, ſtratumque tonſilis tapetis varietate ſimili pauimentum. Tum equum pulcherrimum ſine fræno, ſine ephippio per mediam vrbem* Scallabim *incedentem, qui modò huc, modò illuc, alacritate ſummâ, lætiſquè hinnitibus ſeſe obuerſans populum demirantem ſpectandi gratiâ cunctum poſt ſe trahebat, donec egreſſus vrbis portis, ac ad cænobium, quod iuxta exterius pomærium ſitum eſt, ſequente populo, deueniens in Templum, vti dixi, adornatum, ſe conderet. Hoc viſum* Manſillinus *ſecum expendens neque quid portenderet adhuc ſciens, tacuit.*

Altera diuerſa.

AT *religioſus Pater* Michaël Suerius, *eo tempore eiuſdem* Conimbricenſis *Cænobij Præfectus, cùm eademmet nocte circa matutinam ſynaxim quieſceret ſemiſomnis, putabat ſe videre B. Virum* ÆGIDIVM *in prima Odæi ſede, quæ Cænobiarcharum eſt, conſiſtentem, & ad Matutinas laudes dulci admodum ſono præcinentem:* Deus in adiutorium meum intende. *Ipſe autem Præfectus propter S. Viri auctoritatem illi, & loco, & præcinendi officio cedere videbatur, electâ ad ſiniſtram eius ſede alterâ. Secum tamen tacitus ita cogitabat:* Quidnam ego nouæ rei video? P. ÆGIDIVS qui tàm impensè Prælatos conſueuit honorare, me præſente, meam ſedem, & præcinendi munus occupauit? *Cúmque ita miraretur, euigilauit, reputanſque quod viderat, non leuem illi viſum hoc ſuſpicionem mouit, quaſi prædicto re verâ eſſet, non verò inſomnium. Quam rem poſtea ipſâ eadem die Fratribus nonnihil anxius retuliſſet:* Mirum (*inquit*) eſt, niſi P. ÆGIDIVS aut migrauit ad Dominum, aut citò eſt migraturus. *Tunc antedictus* Manſillinus *etiam quod oſtenſum ſibi fuerat, explicauit, ſicque auctam ſuſpicionem die exinde tertiâ confirmauit ſuperueniens nuntius, qui ſub lucem Dominicæ Aſcenſionis B. Virum è vitâ abiiſſe detulit.*

Item altera.

SCALLABI *in parœcia B. V. ac Martyris* Irenes, *habitabat Ioannes* Stephanus, *homo probus, & inculpatis moribus. Hic eodem crepuſculo, quo* B. P. ÆGIDIVS *de vitâ migrauit, non graui ſopore preſſus, videbatur ſibi à Templo Prædicatorum egredi, atque in exteriori ſepulchro, quod Chriſtianâ conſuetudine Cœmeterium appellamus, tres præclarâ formâ Adoleſcentes habere obuiam, qui ſceptra cubitalia manibus geſtantes, Regios apparitores ſchemate imitabantur, quorum inuſitata forma, & aduentus nouitate permotus, videbatur illos ad hunc modum interrogare:* Cuiuſmodi eſtis homines? *Ad quem illi:* Statores ſumus Regis, qui nos huc miſit, vt fratrem hunc ÆGIDIVM mox illi ſiſtamus, paulò poſt illum, alterum accerſituri. *Ad quod reſponſum, cùm ſe circumflecteret homo, conſpiciebat S. Virum* ÆGIDIVM *immensâ luce præfulgentem, obuiam illis procedere, & fratrem alterum ſemiobtecta facie eò etiam prodire conantem. Conuerſus autem homo ad Iuuenes;* Cuius (*inquit*) Regis Statores vos eſſe perhibetis? *Et illi:* Cœleſtis ſcilicet ac ſempiterni. *Ad hæc homo:* Fratrem hunc ÆGIDIVM nos ſanctum hominem, ac Deo charum ſemper exiſtimauimus. Non ſunt in toto terrarum ambitu, tres eo meliores (*inquiunt*) idquè te noſſe volumus. Qui ad huius ſepulchrum, miſericordiam implorarint, potentem eum eſſe experientur apud Regem cœlorum, & petitionis ſuæ ſalutarem conſequentur effectum. *His dictis,* ÆGIDIVM *excipientes; ad planitiem quandam herbidam, floribúſque odoratis vndique virentem ac pictam cùm deueniſſent, homo, qui ſequebatur, cernebat innumeram multitudinem in ſtolis, tùm candidis, tùm purpureis,* ÆGIDIO *aduentum gratulatum venientem, turbam quoque copioſam virorum Inſtituti Prædicatorij veſte indutorum, qui quodammodo cæteris praire in occurſum eius feſtinabant. Quod cùm homo ille admirabundus conſpiceret, accedens ad tres Adoleſcentes:*

Obſecro

Obſecro vos diuini Statores (*aiebat*) quænam turmæ ſunt iſtæ, quæ P. ÆGIDIO, tàm lætæ occurrunt? *Et Nuntij*: Iſti qui præcedunt Angeli ſunt, & cæteri Beati: turma illa præfeſtina, Monachi ſunt Prædicatores, ex quibus ipſe benè multos ad id vitæ Inſtitutum, diſciplinámque deduxit. Omnes autem hi honoris cauſâ conuenêre, vt F. ÆGIDIVM nobiſcum Domino repræſentent. *In hæc verba excitatus homo, dum latus viſum reputaret, audiuit in Cœnobio Prædicatorum, tintinnabulum pulſari diutulè, vt ſolet in obitu Monachorum. Tum ille vocata vxore*: Eia (*inquit*) coniux, ſurgamus, P. ÆGIDIVS modò defunctus eſt. *Cui illa*: Et tu vnde id reſciuiſti? *Et ille viſa narrauit ordine*: Et ecce (*inquit*) tintinnabulum inibi pulſatur. *Surrexerunt confeſtim, & ad Cœnobium venientes S. Viri exanimatum iam corpus in feretro collocatum in chori loco, quod Græcâ voce expeditius* Ὠδεῖον *dicitur, inuenerunt, & Monachos circum, affuſos lacrymis, pſalmos decantantes. Iuſtis autem funebribus de more confectis, homo religioſiſſimo ſeni*, F. Ioanni Pelagio, *qui noxarum ipſius arcanam confeſſionem excipere erat ſolitus, rei huius ſeriem expoſuit, S. etiam Viro* Bernardo, Menendoquè Suerio *S. Irenes ſacerdoti, &* Eluiræ Durandæ, *quæ ſancta fœmina intra ſeptum ſe breuis cellulæ cohibebat, multiſque aliis idem retulit. Cumque poſt paucos dies obiiſſet religioſiſſimus ſenex* F. Ioannes Pelagius, *à nobis modò memoratus, intellectum eſt, eum fuiſſe fratrem illum alterum, quem cœleſtes Nuntij ſe paulò poſt* ÆGIDIVM *euocaturos ſignificarant.*

SVPRA *ſæpius dictum, S. Virum ſocio fuiſſe nonnunquam vſum* F. Andreâ Medico, *viro docto, & graui. Hunc ſicut mortalis vitæ, & actionum habuerat teſtem, ita quoque adeptæ immortalitatis, & gloriæ voluit ſpectatorem efficere. Nam die quadam leuiter ſopito, poſt Matutinam Synaxim, vultu pulcherrimo, & ſplendenti admodum facie, albiſſimiſque veſtibus apparuit, illúmque renidens compellare videbatur. Ad quem Andreas*: Ecquid P. ÆGIDI, nonne mortuus iam es? *Cui ille*: Ne erres: nequaquam enim mortuus ſum, ſed viuo, & nunc relictâ *Scallabi*, vado, vt per oppida, & pagos, circumquaquè verbum Dei prædicem. *Quibus dictis abſceſſit. Intellexit Frater hiſce verbis, non modò gloriæ viri Dei certiorem ſe fieri, verùm admoneri etiam officij, quod fortè lentiùs exequeretur.*

Apparet glorioſus ſocio.

NEC *in his de S. Viri gloria apparitiones includimus, alteram, quæ ſtatim poſt eius obitum* Eluiræ Pelagiæ *viduæ, ſanctæquè conuerſationis mulieri*, Scallabi *ad S. Nicolaum, habitanti contigit, ſubiiciemus. Hæc igitur deuota fœmina in atrio Cœnobij* Scallabitani, *è regione tumuli Viri Dei, cernebat ſcalam latam, atque erectam, & ab atrij prothyro, ad cælorum vſque altitudinem pertingentem, & in gradibus ſcalæ non longè à terra, duos Angelos mirabili pulchritudine præfulgentes: in imo autem ſcalæ pede, videbat* S. P. ÆGIDIVM, *&* S. Dominicum Cubenſem, *magni Patris* Dominici *diſcipulum, & Cœnobij* Scallabitani *conditorem qui ante* ÆGIDIVM *pluſculos iam annos vita ceſſerat, ſtantes multo auro, purpuráque indutos: audiebátque Angelos in hunc modum eos alloquentes*: Venite, Fratres, aſcendite; vocat enim vos Dominus. *Illi ita appellati, alter hinc, illinc alter dextros pedes ad gradum terræ contiguum admouerunt, & adprehensâ ſcalâ feſtinanter ſcanderunt, præeuntibus Angelis, in cœlúmque recepti ſunt. Hoc viſum proba illa Vidua ſæpe cum ſumma Sanctorum Virorum veneratione, iucundaquè recordatione, ſicut per Dei atteſtationem adiurata retulit, præſentibus S. Viro* F. Bernardo, *&* F. Martino Petreio, *& aliis fide dignis teſtibus.*

Altera viſio.

TANTI *ſanè Viri ſanctitatem Deus non ſolum in hiſce apparitionibus oſtenſam voluit, ſed & illam maioribus prodigiis manifeſtam fore ſeculis deſtinauit.* Petrum *quendam puerulum cum alio eius ætatis infantulo ad Thermas Alaphoenſes appropinquantem ſuſcitauit. Nã cum ad crepidinem lacus incautiùs luderent, in aquam calidam cecidêre.* Petrus *omnino ſubmerſus eſt. Alter illico ſemianimis à quibuſdam extractus, & pro mortuo domum ad ſuos delatus,*

Puerum ſuſcitat.

poſtmodum

poſtmodum ad vita operationem reſtitutus, de Petri ſabmerſione fidem faciens, protinùs illum quarere cucurrit vicinorum tarba, qaem mortuum ex lacu extrahens, facie, & totâ corporis cate denigratum, ac liuidam, & fermè ſemicoctam, ad matris vlaas perduxit. Hac B. Ægidio *obtulit, & tunc paer prater omnium ſpem cæpit hiare, & ore aquam reÿcere; & poſt paulalam apertis ocalis clarè loqaeat, matrem ſaam appellauit, & altricem, qui poſtea Monachas factus eſt ex patris voto.*

Alium puerum ſuſcitat.

Nec *hic vaus*, Olyſſippone *in paræcia* B. Iuſtæ, *paer nobilis cùm grauiter ægrotaret, ſerò quodam, morbo inualeſcente, ſpiritam exhalaait. Caius obitam & aula, qua illum vt ſummas delcias ſaas dlligebat, & parentes vltra modam mæſti lamentabantar, & iuxta cadauer peraoctantes, acerbo plancta, diem expectabant, vt munus ſapremam dilecto perſoluereat. Interea tintinnabuli palſa, dato apad Cænobiam Pradicatoram ad Synaxim Matatiaam ſigno, circanſtantiam animos tetigit religio, ſabÿtquè recordatio cum fiducia meritorum* S. P. Ægidii. *A Cænobio igitar ſappliciter accerſiti, qui S. Viri Reliqaias afferrent: has cam frigido cadaueri appoſaiſſent, & oraates cum lacrymis aliqaantalùm expectarent, reſumptâ ſubitò animâ puer redtuinus ſurrexit, cai parentes, & vniuerſa familia, pro expectatis iam ſolis funeralibus, ſoteria in Pradicatorum templo, exortâ die, celebrarunt.*

Item alteri vitam reſtituit.

Tertivs *adſit reſurrectorum, iaaenis apad* Sthermotium *aobile oppidam, validâ iafirmitate correptus, qai càm morbo ingraueſcente defanctus eſſet, longoqaè ſpatio à Parentibus comploratus, & tandem pollinctoribus eſſet traditus, vt ablaeretur, & funebria, exeqaiaqaè pararentur, Matrona aobilis defuncti parentibus vnici morte conſteraatis compatiens, ingreſſa eſt, afferens particalam quandam corporis* S. P. Ægidii, *qaam apud ſe veneratione ſummâ, tanquam pretioſum theſaaram cuſtodiebat. Hac igitar ad cadauer accedens defuncti religioſa, & venerabunda* Ægidivm *implorans, mortuo impoſuit. Mira res! Surrexit contiaaò adoleſcens viaas, ac valeas, & poſt expletam parentum, paulò ante doſolatoram, lætitiam, iter Scallabim accelerauit cum ſuis, & ſepalchro S. Patris affuſus, coram Monachis omnibus, miram hanc anaſtaſim enarraait:* Ego (*inqaiebat*) cùm mortuus eſſem, adſtare mihi venerabilem P. Ægidivm in Prædicatorum habitu adſpexi, qui meam à corpore ſeparatam iam animam imperio ad me reduxit, & ecce viuo, meique Patroni in præſentia omnium veſtrûm magnitudinem effero, cui ſecundum Deum hanc me gratiam debere profiteor.

Podagra morbo laborantes ſanat.

Imo *& aduerſus podagram* Ægidii *baculus, & impetratio, mirabile fuit amaletam. Teſtes ſint* Alphonſus III. *Portugalliæ Rex, &* Petrus Martinius *nobilis Eques, Præfectus Manicipÿ* Aurienſis, *ipſias Regis à conſiliis, & pecaliariter charus. Qui cùm ambo podagrâ laborarent, bacalo vterque S. Viri ſabnixas diaerſis temporibus, integram ad ocalum ſanitatem recepit. Alia miracula, qai legere cupit, adeat* Sampayum, *qai per Qaatuor integros Libros huius S. Viri mirabilia recenſet.*

Hactenus Acta. In quorum relatione nihil quod elucidare neceſſum ſit, circa rerum geſtarum ordinem, ſpectabis. Dvo tantum, inter legendum, notatione digna curioſis explicanda propoſui: *Alterum*, circa augurium *ſternutationis*, dum claſſis è portu ſoluit, de cuius augurio videſis Alex. ab Alex. *lib. 2. Genial. c. 26.* vbi *Andr. Tiraquel.* ſed melius ad propoſitum Cœl. Rodigin. *lib. 24. Antiq. Lection. c. 27.* qui à *Timotheo* Athenienſium Imperatore originem deducit huius præſagij. Alterum, quid *Soteria* in ſecundo miraculo reſurrectionis pueri *Olyſſipponenſis*. Hæc fuiſſe munera, quæ pro conualeſcentia Diis offerebantur, apud humanioris literaturæ Viros creduntur, de quibus apud *Martialem* Noſtrum non iniocundus ineſt apologus *lib. 12. Epigr. 56.* Necnon Statius Papinius *Soteria* pro *Rutilio Gallico* ſcripſit.

Sternutamenta ominoſa, à quo originem ducunt.

Soteria qua?

Scallabis. Vrbs Hiſpaniæ Vlterioris in Luſitania, quæ & Iulium Præſidium dicta hodie Santaren ob corpus Virginis, & Martyris Erenæ ibidem reconditum; Sic omnes Scriptores, de quibus infra mentionem agemus.

Topographia.

Sexto

SEXTODECIMO KAL. IVNII. DIES XVII.

A. Pisis *in Italia*, S. Torpetis *domus Neronis œconomi, qui vnus ex his fuit, de quibus Paulus Apoſtolus ad* Philippenſes *ſcribit, poſt pro Chriſti fide ſub* Satellico *poſt varios cruciatus, & ſupplicia martyrio coronatur. Cuius Corpus in Arnum fluuium cymbâ rimoſâ cum aliquot animalibus iniectum, Angelo gubernante, ad* Portum *applicuit* Sinenſem *Hiſpaniæ in* Luſitania, *vbi à* Celerina *in ſomnis admonitâ, receptum, & honorificè tumulatum, in ſumma fuit habitum veneratione.*

B. Ad Portvm Sinensem *in Luſitania Hiſpaniæ, Natalis* S. Celerinæ, *quæ è Pompeiorum Romanâ familiâ illuſtris, cùm* S. Torpetis *ſacras collocaſſet exuuias, & Chriſto catholicè publica impendiſſet officia, Neronis ſæuiente furore martyr effecta, æternam in cœlis palmam, Deo opitulante, promeruit.*

C. Apud Villam-Regiam *Dertoſanæ diœceſis in Hiſpania,* B. Paschalis *cognomento* Baylon *ex Ordine Minorum Excalceatorum alumni, qui innumeris virtutum manipulis onuſtus, & hucuſque inauditâ miraculorum gloriâ conſpicuus, ad æternam admirabilis Confeſſor, humili reſignatione, peruenit felicitatem.*

NOTÆ.

Sanctvs Torpes Martyr.] Illuſtris de hoc S. Martyre adeſt in penè omnibus *Martyrologiis* memoria, licèt circa diem cultus A. *Martyrologia.*
variè diſtrahantur Scriptores. Hoc die *Martyrologium Romanum* ipſius conſignat Reliquiarum Translationem, cùm eius agonis palæſtram ad *diem XXIX. Aprilis* reiiciat: quo & *Piſani*, apud quos mendum irrepſit in Actis MSS. à Philippo Ferrar. *in Catal. SS. Ital. die* 29. *April. fol.* 226. relatis, quibus aſſeritur, quod Corpus S. Martyris in *Gallia Narbonenſis* oras peruenerit. *Lapſus Ferrarij, & Sauſſay. probatur.* Audi *Ferrarium*: Mombritius *loco citato, & ipſe* 3. Kal. Maij S. Torpetem *martyrio coronatum ſcribit, ſed quadam veriſimilia parum habet, maximè verò circa illius* Sepvltvram, *quam in oris Prouinciæ* Narbonenſis Galliæ, *vbi oppidum* S. Torpetis *extat, S. Martyri datam ſcribit. Acta illius in Codice pergameno Eccleſiæ* Piſanæ *habent.* Quæ verba vt amicus Noſter perlegit *Andreas Sauſſay*, ne tanti Martyris inopinatè venientis reſpueret honorem, protinus ſolâ *Ferrarij* relatione in *Supplem. Gallic. Martyr.* 2. *p. fol.* 1118. Torpetem inter *Gallicanos Diuos*

repoſuit

repoſuit, hoc elogio: *In* Gallia Narbonenſi *ſuſceptio Reliquiarum* S. TORPETIS *Martyris*. Sed ſaluâ pace *Ferrarij*, & *Sauſſay*, aliàs doctiſſimorum Virorum, cùm pro patriâ dimicare glorioſum ſit & religioſum, vt quid non *Noſtratum* traditiones, & alienigenarum ſententias defenſabimus, vt de cætero, ab errore contracto vterque
I. Neotericus reſipiſcat? PRIMA ergo huius veritatis ratio contra *Ferrarium*, & *Sauſſayum*, & efficacior eſt, quòd *Baronius* Cardinalis doctiſſimus, qui Acta Sanctorum ſeuerâ ſpeculatione perpendens, iſta ex *Mombritio* S. TORPETIS abſque ali-
II. qua tergiuerſatione defendit. SECVNDA, quia nullus ex antiquioribus, aut recentioribus Scriptoribus *Galliæ* tale quid ſomniauit; ex quo *Ferrarij*, & *Sauſſay* ſententia futilis, & abſque fundamine iudicabitur.

III. SED vt ad maiorem veritatis probationem veniamus, ob oculos, textus de *Hiſpania* loquentes ab exteris Scriptoribus recenſitos, ponamus. Adſit Petrus Epiſcopus Equilinus qui *lib.5.c.8.Catalog.Sanct.* agens de Noſtri S. Martyris ſepulturâ, proſequitur: *Cuius corpus in Nauicula carioſa, cum cane, & gallo, in mare exponitur, vt vel à beſtijs roderetur, vel in mare mergeretur. Angelo tamen duce, Nauicula ad* HISPANIAM *deuenit, & à Senatrice Chriſtiana,* CELERINA *nomine, quæ Regni dimidium obtinebat, in ſomnis diuinitus admonita* CORPVS *Sancti reperitur, in portu, qui dicitur* SINES, *& iuxta litus honorificè ſepelitur* XVI. Kalend. Iunij. *Vbi poſtmodùm Eccleſia deſuper ſuo nomine fabricatur.* Quid clariùs? Sed audi Guillelm. Eyſengreineum *de Martyrib.Ital.Cent.1.p.5. diſtinct.1.fol.*145. de eâ re ſimiliter loquentem: *In Nauiculam cum cane, & gallo expoſitus, Angelo duce, ad* HISPANIAM *traiecit, à Regina Chriſtianâ* CELERINA *(quæ in ſomnis diuinitus admonita* CORPVS *Sancti reperit) honorificè ſepultus. Ceſſante quoque perſecutione, de facultatibus ſuis Eccleſiam miro opere ſupra Diui Corpus conſtruxit.* Quod & repetit *d.Cent.1.p.7.diſt.4.fol.*218. Sed & Petrum Galeſin. *h.d.* auſculta: Piſis *in Tuſcia* S. TORPETIS, *cuius dies natalis* III. Kal. Maij. *Hoc tamen die* TRANSLATIO, *quæ in* HISPANIAM *admirabiliter eo ipſo anno, quo martyrium obijt, facta eſt, celebratur.* Poſtmodum de CELERINA agens, Corporis S. Martyris inuentionem, & Templi conſtructionem apud *Hiſpaniam* recenſet. Sodalitas Monacenſ. *in Faſt.Marian. h.d. fol.*252 etiam hanc ſententiam elucidèt, ſic: *Porrò* TORPETIS *Corpus fatiſcenti Nauiculæ impoſitum, additúſque gallus, & canis, vt illud vel his; vel cum his, piſcibus foret èſca. Sed Angelo remige, in* HISPANIAM *appulſum, excepit* CELERINA *honeſtiſſima Matrona, non aliter, quàm opes ex diuite Indiâ appulſas, tumulóque Auguſtiſſimo donauit.* En mi *Ferrari* Exterorum Scriptorum clauſulas. Sed quare ab eorum ſententiâ receſſiſti communi? Tu ipſe reſpondes in *Catal. SS.Gener. h.d. fol.*205. agéns de S. CELERINA quam *Hiſpanam* facis, ſed de conſtructione Templi S. Martyri dubitans, proſequeris: *Apud* Hiſpanos *Scriptores nihil de eo legi.* Paucos *Ferrari* Hiſpanos Scriptores legiſti, illos auſculta, vt abs nouata opinione diſcedas. Flau. Dext. *in Chron. Ann.*263. ſcribens de illuſtri *S.Celerina* memoria, vt quæ iſta ſanctiſſima Matrona fuerit dignoſceretur, adiecit: *Qua exceptis in Portu* SINENSI *Sancti* TORPETIS *ſub Nerone Martyris, ſacris Reliquijs, fuit egregia Chriſti Martyr.* Quo loco videndi P. Biuar. *fol.*290. Roder. Car. *fol.*90. Iulian. Petr. *in Chron. Ann.66.num.*14. *fol.*11. agens de *Lucio*, qui fuit *S.Celerinæ* maritus, proſequitur: *Ipſe verò* Lucius *credidit, & vxor eius* CELERINA, *quæ poſt mortem mariti in pace quieſcentis in agro* Eborenſi, *ad Portum* SINES *Corpus* S. TORPETIS *Martyris ex Italia cò delatum ſuſcepit, & ibi elegans Templum in littore illi condidit.* Et *Ann.*375.*num.*182. *fol.*45. omnia ad longum refert, quæ verba infra dabimus. P. Lupus *in Martyrolog. Luſitan. h. d. fol.*11. *col.*2. Conimbricæ *edito Ann.*1591. hæc verba recenſet ſuo idiomate: *Na Villa de* SINES *do Arcebiſpado de* Euora *à* Transladacaõ *antiquiſſima do glorioſo Martir* S. TORPES *pera aquelle lugar da Cidade de* Piſa, *onde foy martirizado na perſeguizaõ do Emperador Nero, de quem era grande priuado. Seu corpo mandou ó Tirano meter em huã barca velha com hũ galo, è hũ caõ, peraque ou foſſe comido de animais, ou de peyxes, indoſe à barca à o fundo: mais gouernada por hũ Anjo nauegou tam proſperamente, que ſaindo pello eſtreyto de* Gibraltar *à ó mar Oceano, veo à portar na praya de* SINES, *onde huã Senhora Chriſtiã, por nome* CELERINA *amoeſtada em ſonhos por Deus, ſepulto ó ſanto Corpo junto à praya com grande honrra à os* XVII. de Mayo

Non legit Ferrarius Scriptores Hiſpanos.

edificando

edificando no meſmo lugar huã Igreja dedicada à ſeu nome, da qual è da ſepultura do Santo, e ſeus ſagrados oſſos ſe acharon algũs ſinais, e indicios no Anno de M. D. X C I. *facendoſe diligencia por ordem de* D. Theotonio de Braganza, *Arcebiſpo de* Euora, *à quem iſto foy emçomendado pollo Sumo Pontifice* Xiſto V. *Eſte dia de ſu Tranſladacaõ ſe celebra principalmente, poſto que ſeu martirio foy à os* X X I X. de Abril. Eadem penè verba repetit Eduard. Nunnius *in Deſcript. Portugall. cap.* 74. *fol.* 115. Quæ Latina fecit P. Anton. Vaſconcell. *in eod. Tractat. fol.* 439. *num.* 14. hac ſerie: TORPES *verò inſignis Chriſti Martyr, Neroni Imperatori fuit valde charus, à quo tandem maximum beneficium eſt adeptus, quando* Piſæ *pro Chriſti fide fuit crudeliſſimè interfectus. Nec in demortui corpus furorem tenuit Imperator, quinimò veteri impoſitum & exeſa Cymba, iuſſit vt nullo adhibito adiutore ſine rectore, maris arbitrio committeretur. Cælitibus tamen naucleris felicem Cymba curſum fecit, & ingreſſa fretum* Gaditanum, *à Mediterraneóque in Oceanum marc delata,* SINENSEM *tenuit portum* Eborenſi *ſubditum diæceſi. Nec in portu defuit hoſpitium naui, cui ſauientis pepercerant maris vnda: Nocte ſiquidem admonita cælo Matrona nobilis* CELERINA, *& Chriſti famula,* CORPVS *ipſo in portu religioſè conditum ſepeliuit, quo poſtea in loco erectum eſt* Templnm *Illuſtriſſimo Martyri conſecratum. De quo, & de illius Reliquijs* (proſequitur Martyrologium Luſitanum, & Eduardus Nunnius) *Anno Domini* M. D. X C I. *aliqua inuenta veſtigia, curante* D. Theotonio *Eborenſi Præſule,* Sixti V. *Pont. Max. commiſſione, fuere.* Plura alia teſtimonia ſi ad amuſſim deſideras, *Ferrari*, euolue *Flor. SS. Portugall.* F. Didaci à Roſario, *Viridarium Portugall.* F. Ludouici ab Angel. *cap.* 12. *fol.* 24. Anton. de Souſſa *in Excellentijs Portugall. c.* 9. *excell.* 10. *fol.* 92. His ſic probatis, ad Acta venio, quæ olim *Arthemius* ſcripſit à quo *Mombritius tom.* 2. *fol.* 357. additis quæ ex Noſtris Scriptoribus eruimus, vt integras res geſtas referamus.

ACTA S. TORPETIS MARTYRIS Piſani, ex Arthemio, à quo Boninus Mombritius; & Equilino.

SVB *Nerone Imperatore, qui per omnem prouinciam imperabat, & in amoris ſui nomine in partes* Tuſciæ *Ciuitatem* Piſanam *reſtaurauerat, & ornatu Prætorij teſſellatum Palatium ornauerat, quique multis diebus imperium protraxerat, recogitans cum ſuis, quibus in locis Templum ædificaret, vbi quotidie adoleret, inueniens locum in ingreſſu portæ Latinæ Ciuitatis* Piſanæ, *in capite fluminis* Auſari, *& ibidem, & in omni pulchritudine ex marmore inciſis, & præclaris tabulis Templum iuſſit adornari, & iuſſit artificibus, vt ex auro mundo, & margaritis Statuam Dianæ facerent, quam per ſingulos dies adorarent. Tunc facta eſt ſtatua Dianæ miræ magnitudinis, vultu, & oculis quaſi viuens. Et ſic eam Nero Imperator cum magna veneratione, & multitudine paganorum in vultu Templi iuſſit configi; & in eadem die cum magna lætitia epulantes Templum dedicauerunt; & ſingulis diebus Sacerdotes eorum non ceſſabant officijs ſeruientes. Et dum initia Templi eſſent, recogitans Imperator cum ſuis, dixit:* Credo quia poſſum & ego cœlum facere, in ſimilitudinem cœli, quod oritur in nos. *Et nullus inuentus eſt, qui præpediret ſermonem eius. Tum fecit cælum æneum in pauimento columnarum marmorearum, numero Nonaginta; quod cælum fecit minutis foraminibus pertundi. Et effuſâ à miniſtris aquâ, quaſi pluuia cadens in terram cœpit Nartius loci ſaluator clamare, dicens:* Cognoſcant omnes, quia verum, & inæſtimabile nomen Dianæ, ad cuius honorem Nero Imperator iſtas virtutes oſtendit. *Et ſic manè iuſſit lampades fieri, in factura Solis, & per cælum trahi, vt lucerent populo, qui erat ſub cælo, & venientes ad occaſum extinguebantur. Et iterum ſerò horâ vndecimâ fecerunt ſimile ſpeculum cum magnis gemmis refulgens clarè, in factura Lunæ. Et ante horam conſtitutam cecidit; & nec ipſa fragmenta in-*

Neronis opus in vrbe Piſana.

Vox ſuperba Neronis.

Ipſius deliria.

uenta ſunt. Sic nocte iuſſit Quadrigam per cœlum trahi quaſi tonitru. Tunc miſit Dominus ventum validum ſuper eos, & Quadrigam in fluuio mergi fecit, & tranſcapitatus eſt Auriga, & nuſquam comparuit. Aliâ die Imperator ſedens pro Tribunali,neſciens quod factum fuerat,dixit ad populum : Cognoſcant omnes, quia magna eſt Diana, Mater Deorum, per quam & ego iſtas virtutes oſtendo.

S. Martyris nobilitas.

TVNC *inter eos exiens Vir magnus nomine* C. Syluius TORPES,*filius C. Syluij, patruelis C. Syluij Othonis qui poſtea fuit Imperator, qui & ipſe* TORPES *erat in domo Neronis OEconomus, de quo officio ſe ſubduxerat, repletus Spiritu-Sancto, dixit :* Quid dicis Imperator? Melior eſt, qui vnum Deum viuum adorat, qui ſecit cœlum, & terram, mare, & omnia quæ in eis ſunt. Nam qui plures Deos colit, vnumquemque oſfendit. Sed audi me Imperator, quia Ego de eorum genere ſum, qui à tuis ſamulis Romæ paſſi ſunt, quos coronatos vidi per manus Angelorum, quíque vitam repromiſſionis acceperunt æternam. *Ad quem Nero :* Et tu ſolus inuentus es, qui hanc ciuitatem euertas? *Cui* S. TORPES *dixit :* Ciuitas non euertitur, nam qui Chriſtum confeſſus fuerit, ſaluabitur. *Tum Nero :* Pro quo ordine conſcientiæ tuæ hoc proteſtaris? *Et* S. TORPES: Conſcientia bona de malo ad vitam reuocat, & Spiritus-Sanctus vbi vult ingreditur. *Nero verò ait :* Quare denegas Deos noſtros? *Reſpondit* S.TORPES: Denego quia video omnia fieri imaginaria. *Tum Nero:* Non cõtrà ſtupes de his,quæ vidiſti? S.TORPES *reſpondit :* In his probaberis operibus tuis. Sol iam non lucebit; Luna nuſquam comparebit, ſonus tonitrui,& qui mouebant in fluuio interierunt. *Nero Imperator dixit :* Vt quid non adoras ſecundum conſuetudinem Deos noſtros? *Tum* S.TORPES *reſpondit:*Ego Dominum Deum viuum adoro, qui in altis eſt, qui in cœlo fecit luminaria magna ſolus. *Ad quem Nero:*Audi TORPES;cogita tecum bene ſeruiendo,ne diuerſis pœnis cum infamia puniaris.*Exiens* S.TORPES *Palatio,& multum intra ſe cogitans, dixit :* Quid ſaciam? Idolis ſeruiendo,baptiſmum non accipiam ſalutis. *Et ſciens quòd ſanctus Presbyter nomine* Antonius,*abſconſus eſſet in monte, exiénſque per portam, qua appellatur* Lucana, *è latere Amphitheatri per noctem ambulauit ad eum;& aſcendens in Montem,clamare cæpit, dicens:*Pater ſancte Antoni Preſbyter,vbi es? Reſponde mihi.*Cui S.Preſbyter* Antonius *dixit de loco orationis ſuæ :* Ecquis es tu fili ſancte? S.TORPES *reſpondit:*Ego ſum ſeruus tuus TORPES. *Ad quem Presbyter :* In nomine timeo te,quia ex officio es. S.TORPES *reſpondit :* Audi me Pater, non timeas,quia oſculabor manus tuas,& orabis pro me.Quia iam Ego heſternâ die Imperatori dixi:*Chriſtum adorare deſidero.* & dubius ſactus ſum,quia non baptizatus; ideóque requiro te,vt Baptiſmum percipiam ſalutis. *S. Antonius dixit :* In nomine Domini mei Ieſu-Chriſti ego te baptizabo: *Et deſcenderunt ad pedem montis, vbi eſt aqua viua ad latus ſtriâ Leonum; & benedixit aquam ſuis manibus, & perfudit eum baptiſmo ſalutis, & ſignaculo Chriſti facto, dixit ad eum:* Vade fili, quia creſcet tibi virtus loquendi, & expugnandi aduerſarios tuos. *Tum oſculatus eſt eum, & plorans dixit ei :* Angelus Domini comitetur te fili. *Ait* S.TORPES: Ora pro me Domine Pater.*Et dùm eadem nocte in Ciuitatem reuerteretur, Angelus Domini dixit ei :* TORPES ſuſtine. *Dùm poſt ſe reſpexiſſet, vidit Angelum album nitidum, & magnum ſplendorem cum eo, & cecidit pronus in faciem ſuam, tanquam mortuus. Tunc Angelus dixit ad eum :* Noli timere TORPES, quia Dominus hac nocte coronabit te per manum ſuam. Neque paucas minas inimicorum tuorum, quia ego tecum ſum: & non eſt in hac ciuitate inuentus homo, qui pro Chriſto alapam ſuſcepiſſet, vel pro iuſtitia cœlum intuitus eſſet. Tu autem fortis eſto in veritate: ſcio, quia mundum dereliquiſti, & tu nobiſcum eris in paradiſo cum multitudine Sanctorum. dicens : Nam corpus tuum

Neronem reprehendit.

Antonium Presbyterũ in monte quærit.

A quo baptizatur.

Angelus ei apparet, & euentura prædicit.

in aliam prouinciam transfretabo. *Tunc Angelus Domini ſublatus eſt ab eo; & erigens ſe* S. TORPES *dixit:* Gratias tibi ago Domine Deus meus, quia miſiſti Angelum tuum, qui conſolatus eſt me, & tribuis mihi fortitudinem, ſicut Propheta dicit: *A dextris eſt mihi Dominus, ne commouear. Propter hoc delectatum eſt cor meũ: exultauit lingua mea inſuper, & caro mea in ſpe requieſcet.* Domine Deus meus eſto adiutor meus, vt habeat fiduciam à te, quia me ſolùm elegiſti in hac ciuitate confidere in te. Da mihi fortitudinem & ſufferre tormenta, vt qui non credunt, credant Nomini tuo, Altiſſime. *Sic ingreſſus manè ciuitatem per portam lapideam venit in forum ciuitatis* Piſanæ, *vbi reſidens Nero Imperator, & pluſquam Quingenti viri, & Conſiliarij eius cum eo, poſtquam vidiſſent eum, ſtridebant dentibus ſuper eum dicentes:* Iſte eſt, qui heſternâ die magnam Dianam, vel alios Deos abnegare præſumpſit. *Reſpondit* TORPES: Vos negatis; quia Deum viuum non adoratis. Nam Dianam qui colitis, ſimul cum ea peribitis. *Tunc nuntiatum eſt Imperatori quod ille dixerat. Elegit autem Imperator vnum ex latere ſuo nomine* Satellicum, *qui & ipſe affinis Neronis inueniebatur. Et Nero Romam ambulare feſtinabat, quia ibidem non pauci erant, qui pro Chriſto patiebantur. Dixit autem Nero Satellico:* Sede pro tribunali, & audi eum diligenter; & ſi non de iſto vaniloquio ſe emendauerit, diuerſis pœnis interficiatur; & aduerſum eum ſententiam feras, ſi perſeuerauerit in duritia cordis ſui, gladio puniatur. *Satellicus dixit:* Quæcunque commiſeris ordinabo. *Tunc Nero Romam ambulauit, Satellicus verò iuſſit* TORPETEM *in carcerem mitti, dicens:* Ego probabo ſi Deus tuus liberabit te de manibus meis. *Iuſſit autem, vt ferè tribus diebus eſcam non acciperet; Tranſactis autem tribus diebus, iuſſit Satellicus adduci Sanctum de carcere, & venire ante conſpectum ſuum, ſedénſque pro Tribunali dixit ei:* TORPES quid enim cogitaſti circa ſalutem tuam? Iam crede mihi, & ſacrifica Diis, ſicut priùs, & antecedet te honor tuus: ſin autem, diuerſis pœnis maceraberis: *Cui* S. TORPES: Quod ſemel vidi, negare non poſſum. *Satellicus dixit:* Quid vidiſti? *Ad quem* S. TORPES: Qui credit, videbit Angelum Chriſti. *Tum Satellicus:* Recede ab hoc vaniloquio. *Et ille:* Omnes qui non credunt in Chriſto, ipſi vana loquuntur. *Tunc Satellicus iuſſit eum alapis cædi, & ad columnã abietinam nudo corpore ligari. Ait autem S. Martyr:* Tu autem Domine non longe facias auxilium tuum à me. *Et dùm cæderent eum, fluebat ſanguis de latere eius, ſicut aqua de fonte.* S. *autem* TORPES *eleuans cum fiduciâ oculos ſuos in cælum, dixit:* Memor ſum Domine eorum, quæ mihi dixiſti per Angelum tuum. Domine Deus vindica ſanguinem meum. *Et dùm compleſſet orationem, columna excelſa, vbi tenebatur, cecidit, & oppreſſit impios Quinquaginta; ſed & ipſe Satellicus ſub ea mortuus eſt. Miniſtri autem tenentes eum miſerunt in rota; & filius Satellici cogitabat qualiter eum perderet. Alterâ autem die, dum ſeditio facta fuiſſet, & magna triſtitia in populo, eiecerunt eum de rota, & duxerunt, vt ad feras mitteretur, veneruntque in Amphitheatrum, & ſtatuerunt eum in medio eius: & ſubito dimiſſus eſt leo dans rugitum ſuper eum. Sanctus autem* TORPES *Signaculum Chriſti fecit contra eum; & eadem horâ leo mortuus eſt; & admirati ſunt omnes. Iterum dimiſſus eſt leopardus, & ipſe flectens caput lingebat eius plantas. Tunc* Euellius *Imperatoris Conſiliarius videns mirabilia Dei, credidit in Chriſtum, fugiénſque Romam, ibidem decollatus eſt, V. Kal. Maias compleuit martyrium ſuum in pace. Tunc* S. TORPES *regreſſus de Amphitheatro introiuit ſub cælum æneum cum miniſtris, & ſic eleuans oculos ſuos in cælum, ait:* Domine Deus virtutum exaudi orationem meam in hoc loco, & mitte Angelum tuum, qui euertat æneum cœlum, & columnas, quæ ferunt illud; vt cognoſcant omnes, quia tu firmaſti cœlum, non homines, qui faciunt ſimilia. *Tunc Angelus Domini venit cum imbribus, & tonitruis, & coruſcationibus, & euerſit cælum æneum, & omnes columnas eius; & non mini-*

Nero cauſam Torpetis committit Satellico.

Carceratur Martyr.

Cruciatur.

Moritur Iudex repentè.

Feris S. Torpes obiicitur.

Cælum æneum templi corruit.

ma multitudo Paganorum eadem die occubuit: & ab eadem die multi dubij fuerunt ad ſacrificandum idolis. Tunc Syluinus filius Satellici iuſſit eum gladio finiri. Miniſtri tenuerunt eum, vt duceretur ad portam Romanam. Ille autem rogat miniſtros dicens: Oro vos fratres, versùs amicum meum Andromeum tranſeamus; & ſic venerunt ante domum eius, qui cum multitudine populi clamans ad ſe, & plorans, oſculatus eſt eum, dicens: Amice, ſequere me, & ſepeli corpus meum, cum finiero agonem: crede in Domino mercedem conſequeris: Tunc audientes miniſtri non permiſerunt eum venire, vt implerentur, quæ dicta ſunt ab Angelo, quia corpus tuum in aliam prouinciam transfretabo. Et ſic exierunt cum eo ad portam Cirmenſem, & introierunt in Nauiculam modicam. Miniſtri autem tenebāt eum, ne in fluuium ſe mergeret. Syluinus autem reſidens in foro ciuitatis cum multitudine paganorum dixit: Melius eſt vt ad mare decolletur, ne reuiuiſcat, quia Deus eorum multas virtutes oſtendit. Illi autem dixerunt: Ita fiat ſicut præcepiſti. Tunc iuſſit, vt nuntiaret eis, qui ducebant eum. Currens vnus ex officio clamabat poſt eos dicens: Hoc vobis præceptum eſt; ingredimini ad mare, & ibidem decolletur. Et venerunt in Graduarnenſem, exieruntquè ad ripam fluminis. Tunc S. TORPES: Domine Deus ſuſcipe ſpiritum meum. Nihilque aliud dixit, niſi tantum oculos leuauit in cælum, & ſic decollatus eſt. Miniſtri autem inuenerunt Nauiculam modicam foris, & quia iam nullam vtilitatem facere poterat, miſerunt in ea Corpus iuſti, & canem, & gallum cum eo, & aqua decurrenti eam dimiſerunt; & tamdiù ibi ſteterunt, dùm eam non viderent. Tunc Miniſtri in ciuitatem regreſſi indicauerunt, qualiter Corpus perdidiſſent. Angelus autem Domini deduxit eum in Portum SINES ad littus, adhuc modicè à mari concutiebatur nauis. Factus eſt canis quaſi vigilans ad corpus, gallus verò indicans. Tunc exiens Angelus Domini per noctem venit ad quandam Matronam Senatricem, nomine Celerinam, quæ ſuper medietatem Hiſpaniæ imperauerat, dixitquè ei: Celerina veni diluculo, & vadens ad littus maris in Portu SINES, ſepeli Corpus iuſti; nomine TORPETIS. Quæcunque enim petieris à Domino, impetrabis. Senatrix verò quaſi vigilans audiuit Angelum loquentem ſibi. Exurgens deinde à ſomno, reſidenſquè in grabato ſuo, & territa cum lachrymis dixit: Gratias tibi ago Domine Deus meus, quia dignatus es mittere Angelum tuum ad commonendam ancillam tuam. Domine Deus meus comple deſiderium meum. Aliâ autem die colligens Senatrix multitudinem ſacerdotum, & innumerabilem populum, ieiunanteſquè, ambulauerunt cum omni veneratione ad mare; & dùm quærerent Corpus, non inueniebant. Tunc Senatrix dùm per littus ambularet, & lacrymans aſpiceret in cælum, dixit: Domine Deus virtutum, oſtende nobis mirabilia tua, vt ancilla tua lætetur in te; & oſtende mihi, quæ audiui ab Angelo tuo. Et dum compleſſet orationem, eadem horâ ille gallus cantauit, & ipſe indicans eum: & ſic ad latus ſcopuli inuenerunt Nauem, Corpus, & gallum & canem cum eo. Videntes Sacerdotes, & populi admirati ſunt omnes, plorantes, & dicentes: Verè iuſtus, & Dei ſeruus eſt iſte, qui ſic meruit, vt cum tali fragmento veteris nauis ad littus perueniret. Tunc leuauerunt Corpus, inuoluentes linteaminibus mundis; & cum magna lætitia deduxerunt eum gaudentes in locum vbi Deo placuit in portu, qui cognominatur SINES. Senatrix verò condiuit cum aromatibus Corpus eius, & cum omni reuerentiâ, & honore depoſuerunt in loculum. Eadem horâ canis, & gallus nuſquam comparuit. Nam & ipſa Celerina, quæ ſuper medium Hiſpaniæ imperauerat, tunc Eccleſiam miræ magnitudinis, fundatam cancellis, & cymbio aureo refulgentē ædificauit. Et in eadem die, quâ fabrica in omnem pulchritudinem perfecta eſt, Officia perſoluentes, baſilicam dedicauerunt, & multi ægroti ſalui facti ſunt, & vſque in hodiernū diem, ibidem mirabilia Dei declarantur. Senatrix verò non minimam pecuniam, vel ſubſtantiam Eccleſiæ reliquit, & vſquè in hodiernum diem congregatur ibi. Poſt Quindecim autem annos audierunt Neronem periiſſe, omnéſque prouinciæ

Decollatur, & in nauicula cum cane & gallo dimittitur.

Ad Portũ Sines in Hiſpania ſoluit.

S. Celerina diuinitus admonita Corpus ſepelire diſponit.

Templum ædificat.

propterea

propterea lætabantur, & conuertebantur credentes in Dominum Ieſum-Christum. Tunc exiens vnus ex officio eius nomine Archemius, *qui & ipſe iam Chriſti baptiſmum ſuſceperat, profectus eſt in* Hiſpaniam *in Portum* SINES. *Exienſquè de Nauicula ingreſſus eſt Eccleſiam, & orauit ad Corpus, & dixit:* Cuius vocabuli ſanctus in hoc loco requieſcit? *Habitantes verò ibi dixerunt.* TORPES Dei ſeruus. *Tunc cognouit, quia ipſe fuerat, qui à Nerone in ciuitate* Piſana *paſſus fuerat, & dixit,* Indulgeat mihi Dominus, quanta ego in eum geſſi, per iuſſa iniquorum Principum paganorum, qui interfui, quando iuſtus iſte paſſus eſt. *Et dixerunt ad eum:* Quomodo vocatur nomen tuum? *Ille dixit*: Archemius. *Et illi dixêre:* Scis verè quomodo paſſus eſt? *Archemius dixit:* Ego in omnibus interfui, & manifeſtè ſcio, qualiter paſſus eſt. *At illi*: Nuntia nobis geſta ipſius. *Et quia ipſe Archemius magnis literis eruditus erat, reſidens dictauit geſta qualiter paſſus fuerat, & exceptor nomine* Audax *reuelauit ea. Celebratur Natalis eius* III. Kal. Majas. *Gloria Chriſto, qui tantam gratiam dedit timentibus ſe, & Sanctum ſuum eripuit de altitudine maris. Et omnes qui eum ipſum inuocant in mari, auxiliante Domino liberantur: Cui eſt honor & gloria in ſecula ſeculorum, Amen.*

Archemius ſocius Martyris, eius pignora viſitat.

Qui Acta recenſuit.

Hactenus ACTA à Mombritio *recenſita*, licet ex Legendariis MSS. *Segobienſi*, & *Aſturicenſi*, & editis *Hiſpalenſi*, & alio *Segobienſi* antiquis, in aliquibus emendata; quorum codices apud me. Quatenus ad Actorum elucidationem, circa ea quæ ad Noſtras attinet, videſis *Notas* infra in Vita *S. Celerinæ lit. B. h. d.* vbi ad longum.

CIRCA Actorum relationem, quâ dicitur *Neronem* in vrbe *Piſana* extruxiſſe Templum celebre Dianæ, ibidemquè æneum cœlum fabricaſſe, & alia quæ ibidem referuntur, feciſſe; illorum nihil ſcriptum apud profanos Hiſtoricos rerum Romanorum inuenimus: fortè quia cùm ad Chriſti gloriam, & S. Martyris virtutem relatio huiuſmodi pertineret, quod Ethnici penitus abhorrebant, quid dubium, ſi ea ſub ſilentij regmine occludere conarentur, vt in cæteris quæ ad Religionem Catholicam ſpectabant, fecêre, etiam eo Neronis æuo; vt eſt Petri Apoſtolorum Principis cum Simone Mago contentio, & his ſimilia, quorum ecphraſis apud Scriptores Ethnicos reticetur. Dequo vide apud Baron. *tom. 1. Annal. in Apparat. n. 95. fol. 32.*

Quare Neronis deliria in Piſis facta reticent Ethnici Scriptores.

SED quidquid ſit facilè credi poteſt *Neronem* ad ſimilium vanitatum experimenta animum applicuiſſe, cùm ſcribat Sueton. *in eius vit. c. 31.* ipſum Neronem, *vt Cœnationes laqueata tabulis eburneis verſatilibus, vt flores, fiſtulata, vt vnguenta deſuper ſpargerentur. Præcipua cœnationum rotunda, quæ perpetuo diebus, ac noctibus, vice mundi, circumageretur,* inueniſſe. Dequibus Noſter Seneca *lib. 2. Quæſt. Natural.* & *Epiſt. 90.* aſſerit: *Hodie vtrum tandem ſapientiorem putas, qui inuenit quemadmodum in immenſam altitudinem crocum latentibus fiſtulis exprimat; qui Euripos ſubito aquarum impetu implet, aut ſiccat; verſatilia cœnationum laquearia, ita coagmentat, vt ſubinde alia facies, atque alia ſuccedat, & toties tecta, quoties fercula mutentur.* Qui ergo hæc inuenit deliramenta, vt quid non, & cœlum æneum ad tonitrua comminiſcenda inueniſſe credemus: eo maximè, quia in eo cœlo, vt inquiunt ACTA, minuta foramina fecit, vt effuſa à miniſtris aqua in terram caderet, ſedenteſque ſub cœlo irroraret: de cuius moris apud Romanos anamneſi mentio eſt apud I. Lipſium *de Amphitheatr. c. 16.* qui aquam illam, ſeu potius vinocrocum, ex Apuleio *lib. 10.* aptè odoratum imbrem vocitat, & proſequitur: *Quia è fiſtulis, per minuta quædam foramina ſtillabat is liquor, in modum imbris;* & paulò inferius de Statuis in Theatro Marcelli poſitis, etiam hunc imbrem ſpargentibus, ait: *Eas autem ſcire oportet concauas fuiſſe, & per immiſſas fiſtulas ferreas, ſiue æneas, minutis foraminibus, velut per poros, & membra expreſſum hunc humorem, non ſine præſenti quidem auxilio, & manu adminiſtrorum.* Qui etiam Lucani locum elucidat. Sed de hoc ſatis.

Sed & horum veſtigia inueniũtur apud Prophanos.

DE Noſtri S. Martyris TORPETIS agone, P. Ioannes Baptiſta Maſculus *in Encom. SS. h. d. Encomio 159. fol. 217.* ſequens adnectit.

S. TORPES. M.

Obſtupuit Roma cum ex Neronis domo
prodire vidit Religionis ducem.
Creuit prodigium,
Cùm nihil viſum eſt, tàm alienum à torpore, quàm TORPES;
promptus hic cucurrit ad pœnas.
Ac ne vlla deſidiæ ſuſpicio foret,
volubili ſe ſiuit affigi rotæ,
quæ ipſum incitato raperet lapſu;
Sed obtorpuit machina, non TORPETIS *virtus;*
Incuſauit hic lictorum moras,
Incuſaſſet & Fortunæ contra ſe ſegnitiem,
niſi eius & numen ſuſtuliſſet, & nomen.
Non ipſe metuere verſatilem debuit rotam,
ſed qui eam iuſſit extrui Nero,
mox de culmine deÿciendus Imperij.
Additum deinde eſt oppoſitum rotæ ſupplicium,
vt eſſet etiam certamen in pœnis;
Alligauit eum ſtabili columnæ lictor,
ſoluit faſces ad flagra.
Tulit ſupplicium TORPES *immotus,*
ſed parricidium Natura non tulit.
Mouit tellus; conuulſa eſt columna de baſi;
firmior fuit ipſe, quàm marmor;
Rota in triumphalis currus obtigit decus,
Columna ceſsit in titulum.

Topographia. PISÆ. Ciuitas Archiepiſcopalis *Hetruriæ*, antiquiſſima Colonia, *Arno* fluuio diuiſa, non longè ab oſtiis illius, ampla, nobilis, olim clariſſima totius *Hetruriæ*; terra, maríque potens, quæ diù cum *Genuenſibus*, & *Florentinis* de primatu decertauit. Nunc mercimonio, & Academiâ nobilis. Hodie dicitur PISA, de cuius antiquitate videndi *Volaterranus, Blondus, & Leander Albertus.*

B. *Scriptores.* S. CELERINA Martyr.] Hoc titulo eius repetit memoriam Flau. Dext. *in Chronico. Ann.* 263. hiſce verbis: S. CELERINA *in Luſitania, abneptis L. Pompeÿ Celerini, quæ exceptis in Portu* SINENSI, *S. Torpetis ſub Nerone Martyris, ſacris Reliquÿs, fuit egregia Chriſti* MARTYR, *floret miraculorum gloriâ.* Sic legendum ex Biuar. *in Not. ad Dextr. Ann.* 263. *n.* 1. *fol.* 290. Quia cùm in textu dicatur vixiſſe *Neronis* tempore, manifeſtum eſt, nequaquam eſſe referendam eius mortem ad Annum CC. LXIII. ſed memoriam, & gloriam cultus, aut miraculorum ipſius. Abſque titulo *Martyris*, eius elogia coagulant Galeſin. *h. d.* hiſce clauſulis: *In* Hiſpania S. CELERINÆ, *quæ illius prouinciæ Regina ſtudio inflammata Chriſtianæ religionis, cùm alia piè egit, tùm Regÿs opibus Templum, mirifico opere exædificatum* B. Torpetis *Martyris nomine Deo dicatum, perpetuum ſuæ pietatis monumentum reliquit.* *Martyrologia.* Philipp. Ferrar. *in General. Catal. SS. h. d. fol.* 204. has adnectit: *In* Hiſpania S. CELERINÆ *Reginæ.* Guillelm. Eyſeugrein. *Cent.* 1. *p.* 7. *diſt.* 3. *fol.* 218. Iulian. Petr. *in Chron. num.* 14. *fol.* 11. *& num.* 182. *fol.* 45. Ludouic. ab Angel. *in Viridar. Portugall. cap.* 4. & alij ſuperius relati, *in Prolegom. Not. S. Torpet.* Aſt Flauij Dextri opinionem veriſimiliorem conijectat

P. Biuarius,

P. Binarius, eo quod nobilis mulier, quæ tam publicè fidem profitebatur Catholicam, vrgente Neronis perſecutione ad ſupplicium raperetur, quandoquidem nulli parcebatur Chriſtiano, & multo minus nobilibus, vtpote qui fidem promouere poterant. Sed hæc ratio, ſaluâ pace tanti Scriptoris, non ſubſiſtit: quia ſi S. CELERINA Neroni ſuperuixit, vt fatentur Acta vetuſtiſſima S. Torpetis ſuperius recenſita, Equilinus in Catal. SS. lib. 5. c. 8. & omnes Scriptores Portucallenſes, ergo ceſſat ratio Binarij. Ideò non eſſe quærendam rationem, ſed Dextri dicto ſtandnm profiteor. S. Senatricis ACTA nullus in vnum coniunxit, Nos eadem ex variis aſſuemus.

ACTA S. CELERINÆ LVSITANÆ Senatricis, & Martyris Hiſpanæ; ex Varijs.

L. CELERINA de nobiliſſima Pompeiorum Romanâ ſtirpe, ex virili ſanguine cum vetuſtiſſimis Hiſpaniæ apud Gallæciam familiis commixto oriunda, abneptis fuit L. Pompeij Celerini, qui à S. Pompeio Citerioris Hiſpaniæ Principe ducebat origine. Hæc cùm diuitiis afflueret, & quod potius eſt, politicis & moralibus virtutibus floreret, ita vt ſui ſeculi fœminas illuſtri paraſanga præcelleret, Vennonio Æbutiano, Cohortis Gallicæ in Gallæcia Tribuno, poſtmodum Coloniæ Tarraconenſis Patrono nupſit, ſub cuius coniugio ethnica diu vixit, donec Septem Diſcipuli B. IACOBI Hiſpaniarum Magiſtri, Apoſtolicum Iriam-Flauiam Ieroſolymis Corpus perduxere, vt Sepulturæ traderent, prout illis Dominus prænuntiauerat. Nam cùm iſti ſanctiſſimi Viri à Claudia Luparia Iriensi Regulâ locum commodum ſepulchro Apoſtolico flagitarent, illa ad Vennonium CELERINÆ maritum, tanquam Prouinciæ Tribunum, vt permiſſionem tumulandi Corpus Magiſtri acciperent, fraude potius eos, quàm Charitate dimiſit. Quorum aliqui ad Tribuni accedentes conſpectum, protinùs vt illos Chriſti fidem amplecti cognouit, carceri mancipauit, & vltimam ruinam ſanctiſſimis ſenibus meditabatur. Aſt Dei voluntate aliud euênit, quia Diſcipuli Angelicis liberati manibus, ad ſocios confugientes, anſam Vennonio præbuêre, vt ab Idolorum adoratione recederet: nam cognitâ per Tribunum fugâ Fidelium, militum cohortem miſit, vt illos comprehenderent, qui intra fontis Tamari angulos, Dei Viros latitaſſe exiſtimantes, in eius ambitum prorumpunt, & protinus omnes militum copiæ fontis ruinâ obrutæ, pœnas fœdi facinoris, miraculo ſubſecuto luêre. Quæ omnia cùm ad Tribuni, eiúſque vxoris CELERINÆ perueniſſent auditum, & ſanctorum Patrum ſpiritum cognouiſſent, tot mirabilia Chriſti tantum nomine operantium, præſtò fidem coniuges Catholicam amplectentes, Diſcipulorum miniſterio baptizati, Chriſto nomina dedêre; in cuius fide ſic conſtanter perſtitêre Catholici, ſic religionem promouêre feliciter, non ſolùm in illis Gallæciæ partibus, in quibus ex officij munere detinebantur inuiti, ſed etiam in agro Eborenſi, vbi opulenta prædia, & portum Sinenſem, cum aliis vicis, & populis poſſidebant, vt innumeros Chriſto pediſſequos parturirent.

POST hæc cùm Vennonius CELERINÆ maritus in Tarraconenſem Coloniam, ad cuius Patronatum fuerat Romanorum Principum munificentiâ vocatus, pergere conſtituiſſet, vt muneris delati miniſterium, illâ quâ erat præditus integritate, perſolueret. Galleciæ coniugem CELERINAM vt prouinciis, quibus dominabatur, iura ſeruaret; relinquere decreuit. Quod vt factum, ſanctiſſima fœmina charitatis operibus dedita, & pietatis religioſæ apicibus plena, vitam virtutum illuſtrium manipulis perpolitam agebat, donec marito è viuis ſublato, agrum repedauit Eborenſem, vbi vidualem honeſta grauitate ſeruans ſtatum in Dei obſequio, Sacerdotum agminibus ſtipata ſanctorum, & innumerabilibus turbis populi circundata fidelis ætatem ſedula traducebat. Per hæc tempora Claudij Neronis Romanorum Tyranni ſæuitia aduerſus Chriſti Diſcipulos, omnes Imperij circulos depaſcebat, & cum ad vrbem Piſanam Torpetem Ciuem Romanum, ipſi chariſſimum, & eius domus

Genealogia.

Nupſit.

Fit Chriſtiana.

Eius virtutes.

OEconomum in fide conſtantem agnoſceret, Satellico munus iniunxit, vt illum aut ad Deorum cultum reuocaret, aut morti, præcedentibus grauiſſimis ſuppliciorum generibus, traderet. Index Principis præcepta, dùm vixit, impleuit; quo mortuo, ſuccedente filio, poſt varia tormenta Torpetem *ad mare in Nauicula cartoſa, & ſine remige, immiſſis cane & gallo, decollari fecit, & corpus in cymba relictum maris fluctibus committi. Angelo enim duce, Nauicula felicem peragens curſum, fretum eſt ingreſſa* Herculeum, *& à Mediterraneo in magnum mare dilapſa, grandia Oceani volumina voluens, ad Portum exportata* SINENSEM, *iuxta ſcopuli rimoſum hiatum noctu haſit immobilis. Tunc Angelus remex eadem nocte apparuit Senatrici ſanctiſſimæ, dixitque ei:* CELERINA, veni diluculo, & vadens ad littus maris in Portum SINES, ſepeli Corpus iuſti nomine Torpetis. Quæcunque enim petieris à Domino impetrabis.

Angelus ei apparet, vt corpus Torpetis ſepeliat.

S. verò Fœmina poſtquam Angeli præceptum audiuit, è ſomno excitata, & ſupra lectum ſedens, imbre lacrymarum ſuffuſa, ad cælum humili corde conſpectans, ait: Gratias tibi ago Domine Deus meus, qui dignatus es mittere Angelum tuum ad commouendam ancillam tuam. Domine Deus meus comple deſiderium meum *Quo dicto, & mane facto, ſollicita ſurgens, & Sacerdotum multitudinem colligens, vnàque innumerabilem populum fidelem, quibus ieiunium erat iniunctum, vt à Domino concupita perciperent, ſingulari pietate, & veneratione mirabili, ad mare perrexit, vbi licèt Corpus iuſti perdiligenter exquiſiuit, illud pro tunc inuenire non meruit. Sed poſt paululum, dùm lachrymans totius littoris ſpecularetur] receſſus, intuens in cælum, dixit:* Domine Deus virtutum oſtende nobis mirabilia tua, quæ audiui ab Angelo tuo. *Quâ oratione perdictâ, continuò gallus cantauit, indicans locum, vbi theſaurus ille abſcondebatur cæleſtis, quo indice, inter ſcopuli latebras cymbula reperta eſt. Tum omnes gratias Deo agentes qui aderant, fune protiniùs Nauiculam alligantes Naucleri, illius extrema Sacerdotibus tradidêre; qui Nauem ad littus religioſa veneratione trahentes, Corpus ſanctiſſimum piis lachrymis veneratum, & eorum ſacratis manibus eleuatum, populis plorantibus & mirantibus oſtenderunt. Poſt hac, ipſi ſanctiſſimi Sacerdotes mundis linteaminibus ſacra pignora inuoluentes, ſupra illorum humeros illa cum magnis tripudiis, & lætitiâ, hymnorum cantu gaudentes deduxerant in vrbem, vbi ab ipſa Sanctiſſima* CELERINA *aromatibus condita, cum omni reuerentia, & veneratione in Sarcophago Marmoreo depoſita, per aliquot annos honorificè quieuêre.*

Corpus S. Martyris condit, & ei Templum eidficat.

Sed cùm poſtmodum Neronis ſedaretur perſecutionis procella, & Eccleſia tanti Tyranni morte ſpiritum excitaret, CELERINA *nobile Templum miræ magnitudinis, cancellis fundatum, & cymbo aureo refulgens, propriis ædificauit expenſis: quo abſoluto, S. Mantius Eborenſis Epiſcopus ab ipſa ſanctiſſima Senatrice vocatus, Baſilicam S. Martyris nomini dedicauit, & ipſius ſacra lipſana illuſtri in tumulo collocauit: ad cuius cancellos innumeri variis languoribus ægrotantes ſalutem, S. Torpetis impetratione, recipere promeruerunt.*

Comprehēditur.

Demùm Sanctiſſima fœmina CELERINA *cùm per reliquum vitæ, ſanctis operibus, & orationi vacaret, vt mercedem à Domino reciperet, pro Chriſto comprehenſa eſt, & in fide perſiſtens, nec cruciatibus ſuccumbens, tandem martyrio coronata, intrepida compleuit agonem;*

Coronatur.

Præſtante Domino Noſtro Ieſu-Chriſto, qui cum Patre, & Spiritu Sancto viuit, & regnat in ſecula, Amen.

En ACTA Sanctiſſimæ Senatricis ampliora, quàm illa quæ deſcripſit Ludouicus ab Angelis *in Viridar. Portugall. d. c. 4. fol. 24.* Sed quia nonnulla in ecphraſi contenta probationem deſiderant, vt noſtro muneri & mori pareamus, illa per partes elucidare conabimur.

Probatur nomen & cognomen.

PRIMVM circa nomen, & prænomen S. Fœminæ verſatur. Illam LVCIAM cognomine CELERINAM vocitat Iulianus Petri *in Chron. Ann. 375. n. 182. fol. 45.* hac ſerie, poſtquam de Tranſlatione Corporis S. Torpetis in Hiſpaniam, Angeli miniſterio, egerat. LVCIA CELERINA *fœmina Chriſtianiſſima diuinitùs in ſomnis admonita, illum diuinum theſaurum excepit.* Sed an error in Codice irrepſerit

Iuliani

Iuliani,ſubdubito;& pro QVINTA FABIA CELERINA,quæ *Vennonij Æbutiani* vxor fuit, LVCIAM repoſuit? Anſam dubitandi præbuit ſequens *Inſcriptio* apud *Tarraconem* reperta, vt apud me inter *MSS. in Codice Anonymo*, licet *Ian. Gruter.* prope Flaminiam ad XIV. ab vrbe Paſſ. M. conſignet *fol.* 484. *n.* 3. & corruptè referat.

T. VENNONIO. T. F. STELL.
ÆBVTIANO. PATRONO.
COL. AVG. TARRAC.
Q. F. CELERINA. VXOR.
MARITO KARISSIMO.

Si ergo iſthæc CELERINA quæ marito ſuo *T.Vennonio Æbutiano* hanc Inſcriptionem erexit, eadem ipſa eſt, ac noſtra; proculdubio in *Codice Iuliani* error in *Prænominibus Vennonij* mariti, & CELERINÆ vxoris ineſt; nam ille *Titus*, non *Lucius*,vt apud Iulian. *in Chron.n.*14.& in *Aduerſar.n.*401.*fol.*91.inuenitur: & vxor Q.F. hoc eſt QVINTA FABIA, non LVCIA, vocanda erit. Hæc eruditis animaduertendum duxi,vt profundiùs cogitarent; nam & Nos *Iuliani* prænomina non mutauimus, fortè quia hæc *Inſcriptio* potuit aliis coniugibus,non Noſtris conuenire.

Probatur Proſapia.

SECVNDVM, quatenus ad proſapiam *Pompeiorum*, & cognationem S. CELERINÆ cum *L. Pompeio Celerino*, & *S. Pompeio* Citerioris Hiſpaniæ Principe; audi Dextrum in *Chron.Ann.*263. de hoc loquentem: S. CELERINA *in* Luſitania,*abneptis* L.Pompeij Celerini. Quo loco P.Biuar.*in Not.n.*1.*fol.*290. proſequitur. *Quod ad nomen* CELERINÆ *ſpectat, fuiſſe olim in* Gallæcia *ſupra* Gronnicos *&* Braccaras,*quoſdam populos,qui* CELERINI *nuncupabantur, Authores ſunt* Plinius lib. 3. *&* Ptolemæus in Tabul. Hiſpan. Tarraconenſ. *qui aſſerit eos ad* Auum fluuium (hodie AVIA *dictum*) *habitaſſe.Dicta propterea videtur* CELERINA *ab* L. Pompeio Celerino,*cuius erat abneptis, ſic dicto,vt credo, à perdomitis* Celerinis. *Fuiſſe verò* POMPEIORVM *ſtirpem in* Hiſpania, *illud conuincit, quod* Plinius *de* Sexto Pompeio *narrat, quòd nımırùm cùm* Hiſpaniæ *Citerioris Princeps exiſtens horreis ſuis ventilandis præſideret,correptus dolore podagræ,merſit ſeſe in triticum ſuper genua, leuatúſque ſiccatis pedibus, mirabili modo,eo poſtea remedio vſus eſt.* Hæc Biuarius, qui *Plinij* locum reticet, tu vide illum *lib.* 2. *Natural. Hiſt. c.*25. in princip.Hinc S. CELERINÆ familias percipies.

Probatur coniugium.

TERTIVM, de Coniugio cum *Vennonio Æbutiano* Tribuno Cohortis Gallicæ in Gallæcia,& Patrono Coloniæ Tarraconenſis,qui Diſcipulos S. IACOBI à Luparia miſſos carcerauit, & miraculo liberationis eorum per Angelum factæ, & occiſionis militum fontis ruinâ, ad fidem cum vxore conuerſus eſt;plura diximus ſupra *Tom. I. Die XXII. Februar. fol.*205.*&* 207.ex Iulian. Petr. *in Chron.n.*14. & in *Aduerſ.n.*410.*fol.*91. vbi hæc verba: *Lupa fæmina Primaria;quæ* S. IACOBVM *audiuerat viuentem miſit Diſcipulos ad* L. Vennonium Æbutianum, *qui tunc Tribunus erat Cohortis Gallicæ,in Gallæcia Prouincia,quæ nunc Francos vocatur, confidentem in eodem oppido, quod nomen accepit à nomine dictæ Cohortis;hic erat Princeps,& poſtmodum fuit Coloniæ Tarraconenſis Patronus:& habebat is prædia in agro Eborenſi.Hic comprehendit Diſcipulos* S. IACOBI *ad ſe miſſos à principe fæmina Luparia.* Tunc ad longum refert miracula de liberatione Diſcipulorum ab Angelo facta, & de ruinâ Militum,qui eos perſequebantur:& proſequitur; *Audito tam inſigni miraculo Tribunus,& vxor eius* CELERINA *crediderunt in Chriſtum Dominum:* CELERINA *verò poſt mortem mariti ſui* L. Vennonij *quieſcentis in pace, in agrum Eborenſem reuertitur.*

Quod recepit corpus S.Torpetis.

QVARTVM, de Receptione Corporis S. Torpetis ad Portum SINENSEM, Templique extructionem videnda ſuperius dicta in *Notis* ad ecphraſim S. Torpetis hoc eodem die. Dext. *in Chron. d. Ann.* 263. Iulian.*in Chron. d.n.*14. his verbis: *Ipſe verò* L. Vennonius *credidit, & vxor eius* CELERINA, *quæ poſt mortem mariti in pace quieſcentis, in agro Eborenſi ad Portum* SINES *Corpus S. Torpetis Martyris ex Italia diuinitus eò delatum ſuſcepit,& ibi elegans* Templum *in littore condidit.*

Quod Martyri extruxit Templũ.

QVINTVM de Dedicatione, & Conſecratione huius Baſilicæ à *S. Mantio* Epiſcopo Eborenſi facta, inſtante S. CELERINA; audi Iulian. Petri *in Chron. n.*124.

*n.*124.*fol.*34.dicentem: *Memoria celebris eſt in Luſitania* S. Mantij I. *Eborenſis Epiſcopi, qui à* CELERINA *admonitus ſepeliuit Corpus* S. Torpetis. Quod & innuit P. Anton. Vaſconcel. *in Deſcript. Portugall. fol.*439.*n.*13.

SINES. Portus *Luſitania* in agro *Eborenſi*, in cuius diœceſi ad *Ourichenſem* terminum attingit, in Regione, quæ *Traſlagana*, hodie *Alentexo* dicitur, iuxta Oppidum nomine *Santiago de Caſſem*. Celebris propter Tranſlationem Corporis *S. Torpetis*, & agonem *S. Celerina* habetur, inter illius Prouinciæ aecolas, de quo P. F. Ludouicus ab Angelis *in Viridar. Portugall. c.* 4. *fol.* 24. qui hodie vocari CINES affirmat.

Topographia.

C. B. PASCHALIS BAYLON, Confeſſor.] Beatiſſimi Minoritæ memoria tantum viſitur in Tabulis ſui Ordinis Eccleſiaſticis, à *P. Arturo à Monaſterio* Rothomagenſi collectis, in *Martyrolog. Franciſcan. h.d. fol.* 188. ſimili elogio: *Apud* Villam-Regiam *oppidum Dertoſana diœceſis, in Regno Valentia, Depoſitio* B. PASCHALIS BAYLON, *Confeſſoris: cuius vita virtutibus, & ſanctitate fuit omnino plena, quam miraculorum maximorum innumera multitudo quotidiè commendat.* De eo Carol. Rapinæus *Hiſt. Gener. Recollect. p.*2.*decad.*8. Hilar. Coſta *Hiſt. Cathol. lib.* 3. *pag.* 601. Barezzius *Chron. Minor.* 4.*p. lib.* 9. Galter. *in Chron. ſecul.* 16. Algezira *in Arbor. Epilog. Ordin. Franciſcan.* Carthagen. *tom.* 4. *Homiliar. de ſacr. arcan. Deipar. lib. fin.* §. 1. Elzear. *in ſacr. Oliuet. mont. lib.* 2.*c.*4. *& lib.* 3.*c.*8. Marianus *Chron ſtrictior. Obſeruant. Reformat. lib.* 5.*c.* 1. *& ſeqq.* Daza *Chron. Minor.* 4.*p. lib.* 4.*c.*20. *& ſeqq.* Grauina in *Voce Turtur.* 2.*p.c.*13. Ioan. à S. Mar. *in Chron. Excalceat. Prouinc. S. Ioſeph. lib.* 3. *c.* 40. *& ſeqq.* Eius ACTA lato calamo ſcripſit F. Ioannes Scemenius Prouinciæ Cuſtos, & teſtis ocularis, à quo per compendium ſequentia damus.

Scriptores.

ACTA B. PASCHALIS BAYLON, Confeſſoris, ex Ordine Minorum, à F. Ioann. Scimenio eiuſdem Ordinis Cuſtode conſcripta.

Origo. PASCHALIS *cognomento* BAYLON, *ex villula qua* TVRRIS-FORMOSA *dicitur, Regali Hortano Cœnobio Ciſtercienſium, in* Seguntina *diœceſi ſito, ſubdita oriundus, ibidem primos viſiua lucis radios conſpexit, Anno Domini* M. D. XL. *tempore quo Sedem Petri Paulus III. Pont. Max. & Hiſpania ſceptrum Carolus V. Romanorum Imperator tenebant, ex parentibus honeſtis, & Catholicis* Martino Baylon, *&* Elizabetha Iubero *coniugibus, illius territorij accolis, qui licet non fuerint ex illuſtri ſanguine procreati, attamen erant Chriſtianis moribus illuſtrati, & fide viuâ cum operibus muniti,* *Parentes.* *qua ſæpe ſapius Dei, & Angelorũ viſcera ſubripit. Eius Aui paterni,* Martinus Baylon, *&* Lucia Santander, *& materni,* Ferdinandus Iubero, *&* Maria Xeriz, *qui omnes ex ſuprà memorata villula fuerunt oriundi. Ergo* Martinus, *&* Elizabetha *parentes, à Domino* PASCHALEM, *in bonum* Hiſpaniæ, *feliciter ſuſceperunt, &* PASCHALIS *nomen ei impoſuêre, aut propter eius natiuitatem in die Paſchatis, aut Dei nutu, quia in Paſchatis ſolemnijs, è terra ad cœlos fuiſſet transferẽdus. Vt vt fuerit, cum primùm natus ad infantiæ peruenit ætatem, qualis eſſet futurus in poſterùm ad digitum demõſtrauit: quia licèt eius parentes, tanquam David, illum ad ouium cuſtodiam aſſignarent, & dicere poterat cum Propheta:* Quoniam pater meus, & mater mea dereliquerunt me, Dominus autem aſſumpſit me; *ille tamen, adhuc inter deſerti & montium latebras pecuarium agens, primas literas, Deo Magiſtro, didicit, ita vt legere, & ſcribere mediocriter ſciret, cuius ſcientia ſuffragio Sanctorum vitas legere, & in* B. MARIÆ *Virginis libello, vbi ſacra diurna preces, & laudes continentur, quotidie recitare valebat; & vt faceret, & Deo quietus ſine teſte vacaret, ab aliis opilonibus ſeparatus, quorum comeſſationes, & commercia reſpuebat, inter denſa nemorum, & vallium latibula ignem accendens, totius ferè noctis ſpatium in hiſce exercitationibus tranſigebat. Hinc à ſociis paſſim eius modeſtia cùm notaretur, illum non hominem, ſed Angelum credebant;*

Cauſa nominis.

Gregarium Paſtorem egit.

bant; nam eius actiones ad viritutum ſemitam tantummodo dirigebat, quibus ſic imbuit animum ab exordio vitæ, vt in feruida adoleſcentiæ ætate prudens ſenex, aut religioſus probatus in ſanctis moribus videretur; quorum ſtudia à nemine niſi à Deo (vt creditur) fuiſſe profecta, vt puerulum inſtitueret, noſcebantur, ideoque ad altum ſpiritus gradum, adhuc in primis ſeceſſus greſſibus peruenit. Augebat opilonum admirationem naturalis contemptus ſui, quo omnia hæc mundi tranſitoria negligebat; nam eſto, quòd nunquam vidiſſet fratres Minores excalceatos, diuinitus admonitus, non ſolùm ſeculi, & propriæ voluntatis irritamenta deſpexit, ſed & calceos de pedibus futurus Minorita depoſuit, ita vt ſemper nudis pedibus per virgulta, & ſyluas pecora duceret, ſpinas, & tribulos calcans, infatigabili deſiderio amplectendi qualeſcunque labores ob amorem Crucifixi, cuius ſequi veſtigia, amoris ſtimulo, requirebat. Nec fruſtrà, nam Deus nunquam vanè quæritur, nec ſine fructu inuenitur.

In hoc officio virtutes.

Igitvr *cùm vitam paſtoris, & monachi,* Paschalis *in montibus poſt agmina pecudum ageret,* Martino Garſiæ, *homini diuiti, ad tempus ſeruire conſtituit, qui pecuarij virtutes explorans, illius amore allectus, hæc illi verba dixit:* Fili Paschalis ſi placet, oues deſere, & ad Villam veni, vbi in domo mea tanquam proprius filius tractaberis. Scis enim me ſine prole eſſe, cui meas relinquam opes; quapropter ſi tu te mihi filium præbeas, & integrè munus tuum, ac fideliter obieris, omnium quorumcunque bonorum meorum à me poſſeſſorum hæres exiſtes. *Tunc* Paschalis *grates referens humiliter hero, dixit, ſe ex animo propoſuiſſe, Deo in paupertate ſeruire, ita vt relictis omnibus mundi diuitiis, & illecebris, Chriſtum nudum in religionis tabulâ quæreret; quod vt efficacius conſequi valeret, à* Martino *licentiam, & benedictionem flagitabat. Cùm igitur tunc temporis Altiſſimus in domo Franciſci pauperis Regiam ſobolem Excalceatorum conflaret, ad eius extructionis compaginem* Paschalem *proculdubio reſeruabat; quapropter nemo miretur, ſi omnia ab hero diuite bona promiſſa deſpexerit pecuarius. Ab origine abhorruit caprarij officiũ, quia cùm hoc ſit animal tumultuoſum, ſæpiùs alienas depaſcit meſſes. Fuit etiam inter ipſos opilonis agreſtes mores, curialis, & officioſus; in cuius ore mendacium nunquam, aut dolus inuentus eſt. Omnia quæ interdiu, noctuque efficiebat, aut loquebatur, in Dei, & Sanctorum laudem, & præcipuè in* B. Mariæ *Virginis cuius amore languebat, agebat obſequium. Si aliquando acerba ex morte pecudum, vt aſſolet, afflictationis moleſtia proueniens, eius ſpiritum deprimere tentabat, prorſus illam reſpuens, gratias Domino referebat, & hero damnum ſoluere ſatagebat, etiam nullâ eius interueniente incuriâ.*

Reſpuit heri diuitias oblatas.

Cognitis *denique pecuariæ exercitationis ambagibus, & periculis, maximè quia paſſim iurgia inter paſtorum Maiores & Dominos agrorum moleſtiſſima exorirentur, conſtituit rem tàm periculoſam deſerere, & habitum religionis aſſumere, & cùm hoc propoſitum ſibi familiari amiciſſimo communicaret, ille vt in Regio* Hortano *Cænobio cucullam indueret, cohortatus eſt: aſt* Paschalis*, qui paupertatem amabat, fratres pauperes pro quibus dictum eſt:* Hæc eſt illa celſitudo altiſſimæ paupertatis, quæ vos chariſſimos fratres meos, hæredes, & Reges Regni cœlorum inſtituit, *inquirere deſtinauit. Hinc vt ad felicem deſiderij portum attingeret, orationibus Deum precabatur aſſiduis, vt ſibi viam demonſtraret ſecurã, eiúſque intellectum illuminaret, vt ad locum, in quo ei deſeruire ſine mundana occupatione valeret, dirigeret. In his enim continuis precationibus perſeuerans, aliquando viſum eſt ſibi videre* Monachum, *&* Monialem, *qui Dei ſeruo religionis ſtatum exponentes & extollentes, multa de eius ſpiritualibus vtilitatibus edixerunt: quo fauore lætatus protinùs exercitium relinquere diſponens, nihil aliud, niſi temporis opportunitatem ſpectabat. Ante igitur quàm diſcederet,* Monachi *alterius ſpecies ſibi obiecta eſt; qui vt creditur, illum* Minorum *Inſigni decorauit, quod deinceps ſub ſago reportabat, & illud præfato Amico*

Religionem quærit.

ſæpè

ſæpè demonſtrauit; in cuius præſentia, illo, ob ſitis anguſtiam, petente, aquam, ictu virgula, ex viuis ſilicibus hauſit.

Patriam reliquit.

CVM igitur PASCHALIS *decimum-ſeptimum annum compleuiſſet, relictis omnibus exiuit de terra, & cognatione ſua, & greſſum dirigens ad eam partem, quam Dominus ei demonſtrare voluiſſet, ad* Montem-Fortem *deuenit, vbi Monaſterium* B. Virgini Lauretanæ *dicatum inuenit, in quo erant illius prouinciæ primæui, & antiquiores Fratres, qui in ſolitudine Deo ſeruientes, &* B.P. Franciſci *perfectionem imitati, vitam Angelicam transigebant. Ad oſtium Conuentus noui agoniſta pulſauit, & oratione in Eccleſia facta, & acceptâ à Fratribus eleemoſynâ, pro tunc nulli Fratrum, qui iuuenis ſpiritus corticem detraxerant, voluit propoſitum aperire: ſed potius primò virtutum manipulis, & bonis facinorum odoribus, habitum promerere decreuit; quod vt faceret efficaciùs, ad pecuarÿ rediens exercitium,* B. Virginis-Matris *quotidie cum gregibus circuibat Eccleſiam, & verus eius amator diu, noctuque ad ipſius conſpectum excubias agebat, cum aliquibus Fratribus ſenſus conferebat ſuos, qui pecuarÿ integritatem, animique innocentiam demirati, ſæpiùs inter fratrum cœtus,* PASCHALIS *pietatem maximè recolebant. Sed poſtmodum euueniente tempore à Superis conſignato, B. Vir. habitum à Patribus lacrymarum imbre perfuſus flagitauit, qui, cognitis eius virtutibus, continuò illum laicali ſacculo induentes, in tyronum albo felix abaſauſtus inſcribitur.*

Minorum Excalceatorum habitum induit.

VIX *ſiquidem ſub Minorum ferulâ propriam* PASCHALIS *voluntatem ſacrauit, & ſeſe à ſeculi curis, & impedimentis conſpexit immunem, cum citiùs ex corde, omnes ſui animi ſenſus ad neceſſarium Ordinis exercitiorum, & officiorum applicuit ſtudium; hinc humilitate gaudens, ſemper vilia, & abiectiora Monaſterÿ exquirebat munia. Illâ enim virtute duce quotidie creſcebat in eo perfectionis ſpecimen, & centeſimi virtutum augebantur manipuli, ita vt inter fratres ſermo continuus exiret, quòd nuſquam alius perfectior in omni virtutum genere inuentus eſſet, quem nec peccatum veniale commiſiſſe crederent auſteriores. In cuius veritatis comprobationem referebatur, Quòd cùm in Oppidi* Almanſæ *Conuentu atrienſem ageret, & quadam fœminæ confeſſionis causâ* Guardianum *quærerent, B.Vir ad illius cellulam properauit, & illi mandatum fœminarum propoſuit. Cui* Guardianus *dixit*: Frater, dicat, me extra domum exiſtere. PASCHALIS *verò, licèt aliàs in minimis obedientiſſimus, institit ſubiiciens*: Pater, dicam, te nunc eſſe occupatione diſtentum. *Guardianus in propoſito perſiſtebat, & B. Vir mendacium dicere recuſabat, donec humilis & quietus ad Conuentus oſtium deuenit.*

In Monaſterio officia.

OTII *erat acerrimus Hoſtis, & ſic ſemper in Officiis Cænobÿ laborioſis exercebatur, ita vt paſſim Olitoris, & Ianitoris oneribus vacaret vbicumque degeret: in quibus muniis ſic charitatem exercuit, vt egenis compateretur aſſiduè; cum lugentibus fleret amarè; & afflictis ſolatium pro viribus præbere ſatageret. Nec in hiſce, & aliis Conuentus exercitiis vnquam contriſtatus taceſſit, quin potius alacer, nudo capite, ſine intermiſſione, in mediis æſtus, & hyemis rigoribus, ligonem è manibus dimittere viſus fuerit; & tunc hymnis, & pſalmis, aliiſque ad* Virginem Matrem, *quas componebat, cantionibus, penſum oneris dulce penitùs redderet, & ſuaue. Nec nouum in his Dei ſeruis, qui in hoc diuini Spiritus elemento viuunt, huius fortitudinis exemplar, quia cùm in laboribus ſolatium inueniant, & ex fatigatione ſpiritum deducant, quid intereſt, quòd radius Solis inurat, ſi cordis ardor flammeſcit? Quòd hyemis tempeſtas conglaciet, ſi viſcerum præcordia flagrant? Teſtes ſunt in incendiis camini Babylonici pueri, & Martyrum in cruciatibus turba; illic ignis ſuperflua comburit, ſed armat viriliter agoniſtas; iſthinc tormenta, humana corpora dilacerant, ſed Tyronum ſpiritus acuunt. Igitur* PASCHALIS *cor cùm diuino æſtuaret amore, nec Solis ardores, nec Boreæ prunas ſentiebat; illa tantùm erat acerba eius animi commotio, non habere in poteſtate tragemata, & pecunias, quibus neceſſitudini occurreret proximorum; ſed quæcunque habebat pia largitione erogabat. Hinc cùm in horto Conuentus, vt illi mos erat, labori incum*

incumberet, paſsim cymbalum oſtij pulſabatur, & ad illud alacer accedent, famelicis, & aliis, qui aliquid ex leguminibus quaeriſabant ad vitam ſuſtentandam, toto capite omnibus annuebat, nec minimum abſque quaeſita re ſinebat abire. Fortè ex hoc, horti legumina minuebantur? Abſit: quin potius Deus Serui ſui charitatem inſpectans, paſsim, non ſine fratrum admiratione, olera peraugebat. Hoc ad oculum euênit in Almanſenſi *Conuentu, vbi, cùm plurimi illius oppidi accolæ, quadam æſtate, epidemicâ ægritudine laborarent, & eorum pueri ad Conuentum accurrerent, vt illis S. Olitor betarum caules, pro infirmorum acetario, porrigeret, ſic breuì areolæ conſumptæ ſunt, vt quadam die, vix aliquid caulium inueniretur, quod flagitantibus erogaret; at collectis omnibus, ita vt vix in areolis radices ſupereſſent, illos inter puerulos diuiſit, qui læti ad propria repedarunt. Manè verò facto, vniuerſa illa puerorum cohors ad oſtium Conuentus pro ipſis quaerendis leguminibus acceſsit, quorum neceſsitatem deplorans* Paschalis, *cum Syndico fratrum, qui die præterito areolas ſine caulibus viderat, in hortum deuenit, & omnes puluinos olerum luxuriantium copia plenos inuenit. Cuius rei mirabilis caſum demiratus Syndicus, omnibus patefecit; & B. Vir ſubridens pueros oleribus onuſtos dimiſit.*

Augentur olera quãdo ea familicis dabat.

Diei *totius circulum, ne otium animam, & virtutes depaſceret, ſic regulariter diſtribuebat. Primo mane, poſt expletam orationem à media nocte, vſque ad auroram, Eccleſiam intrabat, & Bullæ Cruciatæ indulgentiam, Altaribus viſitatis, procurabat; quo facto, fratres vocabat ad Primam, & ad oſtium vniuſcuiuſque cellulæ tres ictus impingens dicebat:* Sit nomen Domini benedictũ: Fratres ſurgite ad Primam, vt Deum, & B. Virginem-Matrem laudetis. *Poſt hæc, primam Miſsam audiebat, & plures alias, niſi officij onera aliter commouerent. Hinc ad hortum, vel ad oſtium, ſiuè ad refectoriũ, prout in aliquo ex huiuſmodi exercitiis erat diſtentus, properabat, vt obedientiæ pareret. Si architriclinum agebat, hoc ordine refectiones fratrum diſtribuere curabat: fruſta panis in corbe reponens, ante imaginem in plano refectorij poſitam, genuflexo, iunctis & eleuatis manibus, humiliter offerebat, & referebat Domino grates, ob eleemoſynam fratribus elargitam; poſt ſurgens, & cantiones in honorem* B. Virginis *occinens ſubmiſſâ voce, & alacer, prudenti diſcretione panis refectiones faciebat, Prælato, Prædicatoribus, & ægrotis meliores ſubminiſtrãs, & viliorem ſibi reſeruans. Pane poſito, poma, numero ſemper myſtico diſtribuebat; ſi pauca, Terno, in memoriam SSS. Trinitatis; ſi plura, Quinto, ob recordationem Chriſti plagarum; ſi copioſiora, Septeno, ob Spiritus-Sancti dona, ita vt omnia, verbo, & opere, quomodo Deo placeret, explere ſatageret, ſe ipſum præparans ad opera diuini amoris, qui hæc ſic operabatur in eo.*

Totius diei per horas occupatio.

Fratres neceſſitate oppreſſos in refectorio reficiebat.

Cvm *aliquandiù in triclinio* Valentiæ *occluſus exiſteret, & coram* Virginis-Matris *icone ſolus magna iubilo tripudiaret, per oſtium officinæ ſecretum quidam frater ſancti Viri læsitiam contuitus, retrò ſeceſsit, ne* Paschalis *choreas impediret incautus. Sed tripudio expleto, frater ille foris exſtans, alta voce prorumpens, dixit:* Sit nomen Domini benedictum: *Et reſpondens Seruus Dei,* Amen, *ingreſſus eſt frater, qui faciem B. Viri rubicundam, & venerabilem conſpiciens, intra ſe gratias egit Altiſsimo, qui mirabilis eſt in Sanctis ſuis. Tunc dixit Vir Dei:* Frater, ſi de aliquo indiget, quæcunque voluerit, accipiat, *& hæc ſimiliter cum aliis indigentibus faciebat vbique. Poſtmodùm diſtributis in refectorio panis, vini, & pomorum refectionibus, ſi aliquid tẽporis ſupereſſet, aut labori manuum aut ſpirituali exercitio, ſiue in legendis Sanctorum vitis, vel in oratione, aut in conſcribendis ſelectioribus deuotionis periodis, quas ex librorum ſpiritualium amæno campo conflabat, illud, horis diſpoſitis, abſumebat. Poſt prandium, echinum pauperum ex culina ſuſcipiens, ad oſtium Conuentus pergens, deferebat, & omnibus famelicis genuflexis, ante omnia, cum illis orationes recitabat, quibus abſolutis, ſurgens lætabundus omnium cõchas, prout vniuſcuiuſque neceſsitas aderat, replebat; aliòſque aliis pia & prudẽti diſcretione præferens, omnes iucundè reficiebat: in cuius charitatis occupatione ſic abſorptus, & inuolutus operabatur, quòd nuſquam alium præter pau-*

peret conſpectaret, etiamſi Prælatus, aut alij ex Senioribus fratrum intereſſent: tanta erat in Viro Dei miniſterij auiditas, & affectus, vt ſolùm in Dei pauperes oculos conijceret. Famelicum centenarium per plures annos ex proprio canone aluit; & quando Prælati illum admonebant, ne hominibus diſperſis, & otioſis, qui cùm poſſent, ad nullum vitæ genus colliniarent, vel iuuenibus, & adoleſcẽtibus factioſis, qui ſine artis alicuius ſcientiâ errabundi, ad quoduis malum parati orbem vagantur, eleemoſynam largiretur, reſpondebat: Ego in paupere Chriſtũ intueor, cuius amore eleemoſynã impartimur. Vnde ergo ſciam, num is, cui eam denego, Chriſtus eſt? Quibus verbis Prælatos conuincebat.

His peractis ad hortum accurrebat, & areolas ſarculabat, & horâ diei primâ, ad Nonam fratres conuocans, in hac, & cæteris horis, vſque ad Matutinas orationi vacabat, exceptis intermedijs, quibus proprio obedientiæ officio incumbens, re, & opere præcepta religionis ſoluebat. Noctu, expleto refectionis, & recreationis tempore, horâ quaſi nonâ, ſigno dato, quo fratres ſeſe reciperent ad requiem, in ſuum ſecedebat tugurium, vbi ſuper nudas tabulas corpus ſuum iaciens, illud nuſquam penitus extendebat, ſed medium, intra angulum retrudens, aliud medium contractum, centonéque ligatum retinens, abſque aliquo laxamento, ſic vſque ad Matutinas horas leuiter dormitabat; quibus pulſatis ſurgens, protinus penſum ſequẽtis diei, prout antecedentis, æquali curſu, & ſimilibus exercitijs, abſque diminutione alacriter incipiebat. Multoties per vicinos vicos, & oppida eleemoſynam, vt moris eſt Fratrum Minorum, obedientiæ ligamine, quæritabat, & cum primùm ad locum accedebat, Eccleſiam ingrediẽs, ſtationem Sanctiſſimo peragebat, quâ abſolutâ, per oppidi diſcurſitans vias, & ad ſingulas domos accedens, alta voce dicebat: Pax huic domui: ſit nomen Domini benedictũ, cuius amore fratres ſuccurrite Fratribus Franciſcanis. His dictis, quæcunque dabantur ei, colligebat; & licèt plurimum acciperet, nuſquam vtebatur aſello, quo eleemoſynas in Conuentum deferret, ſed latus onus ſuper humeros ponens, Deo gratias referẽs, ad pedes Prælati genuflexus ſtipes elargitas humiliter reponebat. Euenit aliquando, quòd cùm pro oleo petendo per vicos Conuentui vicinos mitteretur, tot amphoras collegit, quòd vix aſellus illas reportare quiuiſſet, ſed dimiſſis aliquibus, à pijs vicinis oblatis, amphoras in cratibus accõmodans, & ſupra proprios humeros imponens, aſello ſimilis, oleum in Cœnobium cum iubilo reportauit. Quod cum vidiſſent aliqui viatores, dicebant: Proh Deus! nónne Pater erat aſellus? Quibus B. Pater reſpondebat humiliter. Et qualis maior quàm ego? Et optimè, vt Prophetæ voce loqueretur: Vt iumentum factus ſum apud te, & ego ſemper tecum. Sed vt veri Religioſi exemplar præſeferret, ſæpe in domo, in quam diuerſorij causâ in oppidis ſe recipiebat, aliquod beneficium, pro accepto ab hoſpitibus, rependebat; vt accidit cuidam accolæ Lucenenſi, qui cum S. Viro per vicos illos pluriès iter agebat. Iſte ſiquidem, cùm aſthmate laboraret, ita vt paſſim ſine halitu remaneret; PASCHALIS illius miſertus, ipſum cõfortauit dicens: Eſto frater fide plenus, nam Dominus tibi ſanitatẽ impartiri dignabitur. Quo dicto ſanus euaſit, & amplius dum vixit, aſthmatis ægritudinem non ſenſit. Nec hic meta. Huius vxor, quæ filium infantulum alebat, & parũ lactis in vberibus recipiebat, ſic eius mãmas liquore ditauit S. Vir, vt non tantùm proprium, ſed & alios infantulos vicinia fœmina lactaret.

Super tabulas noctu cubabat.

Olei amphoras ſuper humeros ad Conuentum importat.

Pſalm. 71.

Aſthmaticum ſanat.

Cõiugis denotæ ægritudinẽ leuat, eique lac impetrat copioſum.

Erat tùm temporis in Gallia R. P. F. Chriſtophorus à Capite-Fontium Brittonus Armoricus, totius Ordinis Minorum Generalis Miniſter, cui cùm Prouincialis Valentiæ tabulas grauiſſimi negotij breui mittere ſatageret, & vnus ex fratribus neceſſariò cum faſciculo literarum obſignato mittendus eſſet, maxima inter Diffinitores diſſenſio eſt exorta circa electionem fratris mittendi, maximè cognitis periculis, quæ ex hæreticorum manu Gallias habitantium, Catholicis iter agentibus imminebant. Sed demùm inter eos conuenit, vt B. PASCHALIS, tanquam obedientiæ addictiſſimus hanc legationem expleret. Ille forti animo, ſpiritu valido, & fide plenus, nihil timens, & omnia pericula, Dei, & B. Virginis ſpe cumulatus, ſpernens, vt obedientiæ pareret, iter aggreſſus, pedes incedens, ſine ſacculo, & perâ, in Galliam intrauit, vbi in limine Conuen-

Galliã adire promittit, cum faſciculo literarum.

tum

tum Minorum inuenit, in quo diuerſatus, ſui itineris cauſam Fratribus retulit, inter quos orta eſt quæſtio & diſceptata, vtrùm liceret obedire Superioribus cum tàm manifeſto mortis periculo. Sed cùm in diuerſa ſcinderetur fratrum opinio, alia affirmans, alia negans; obtinuit affirmatiua, ex eo quod in hoc obedientiæ obſequio, plus erat meriti, quàm periculi, eſto quòd periculum immineret; nam Dominus, qui Superiorum mandata diſponit, diſcrimina ſubditis in obedientia executione penitus auerteret; ideò fratres B. Virum ad opus inceptum exhortantes, protinus dimiſerunt. Mane facto interiora Galliæ *penetrare cœpit, vbi ab hæreticis plurima pertulit opprobria, qui paſsim vitam ei eripuiſſent, niſi à Domino liberatus eſſet: Nam cum S. Vir ad quoddam oppidum accederet, ab hæreticis eſt cum fuſtibus, & armis aggreſſus, qui in eum tamdiu lapides iacuerunt, quouſque dimiſſo populo, Seruum Dei ab eius finibus arcerent, in humero ſic lapide vulneratus, vt per plurimos annos dolore ictus valido fatigaretur. Hinc ad aliam vrbem peruenit, ſed ab hæreticis impetitus, & apprehenſus eſt; quorum vnus illi dixit:* Papiſta, fortè in veſtro Sacramento adeſt Deus? *Cui intrepidus reſpondit* Paschalis: Verè, & realiter in Sacramento Euchariſtiæ eſt Deus. *Hæretici verò licèt ſtatim mortem inferre Catholico poſſent fratri, illam diſtulerunt, credentes eum à propoſito deuiare poſſe, & ideò illi aduerſus fidem Sacramenti nonnulla proponere ſunt argumenta conati. Quibus Dei Seruus facillimè faciens ſatis, aduerſus eum arma mouentes, & lapides conycientes, licèt innumeros in Virum beatum contorſiſſent, tamen nullo ictu ſaucius mirabiliter euaſit. Ab hocce igitur periculo Dei miſeratione liberatus, in aliud grauius incidit; nam cùm domum cuiuſdam Principis neceſſitate coactus adiret, pomeridiano tempore, quando Dominus ille familiâ circumdatus ad menſam ſedebat, & epulabatur opiparè, & ab eo humiliter eleemoſynam peteret, Princeps furore ſuperbus B. Virum in cuſtodiam retrudi iuſſit, tanquam* Hiſpaniarum *Regis exploratorem, ſéque illi mortem poſt prandium daturum crudeliter minitauit. Seruus Dei tanquam agnus inter lupos ſiſtens, nec os ſuum aperiens, mortem alacer exſpectabat. Sed Dei euênit prouidentiâ, quòd fœmina quædam Fratris venerabilis patientiam contuita, miſericordiâ mota, Virum Dei per oſtium domus recluſum, ſine alicuius animaduerſione diſſoluit & relaxauit. Tunc in tugurium cuiuſdam paupercula vetulæ Catholicæ diuerſatus, & ab ea charitatiuè ſuſceptus, fotus, & alitus, tandem vale dicto, iter ſuum proſequi feſtinauit. In aliam denique Ciuitatem deuenit, ſed protinus vt agnitus eſt Catholicus, ab hæreticis circumdatus, & opprobrijs extitit oneratus, qui Dei ſeruo vitam adimere propoſuêre, ſed à quodam homine illæſus ex turba extractus, & in quoddam ſuile immiſſus, clauſis ianuis relictus, è veſtigio mortem præſtolabatur; ſed primo mane, homo ille adueniens, & oſtium aperiens, S. Virum ex immundo loco educens, eleemoſynam porrigens, liberum dimiſit. Sed quis poterit ſufficienter enarrare, quot pertulerit in itinere opprobria, ludibria, & tormenta ſibi ab hæreticis per* Galliam *illata? Illud in comperto eſt, quòd Deus eum ſeruauit vbique incolumem, ſiue proficiſcentem, ſiue redeuntem. Igitur legatione facta, Prouinciam repedauit ſuam, meritis plenus, ac Dei amore cumulatus, & diues, ac certâ ſpe imbutus, quòd ille qui dixit:* Qui me confeſſus fuerit coram hominibus, confitebor & ego eum coram Patre meo; *illi gloriæ indeficientis præmia elargiri dignaretur, ob ſui nominis confeſſionem inter hæreticos exercitam, & ob præclarum obedientiæ ſymbolum fideliter executum; in quo licèt, Dei diſpoſitione, martyrij non acceperit palmam, tamen à meriti corona haudquaquam defraudatus exiſtet; ſi quidem quantum in ſe fuit, obedientiâ Martyrum conſtantiam præ ſe tulit, vt in Monacho quærebat Baſilius ille Magnus monaſticæ diſciplinæ in Oriente primus aſſertor.*

Ab hæreticis multa pertulit opprobria.

Lapidatur.

Comprehenditur.

Incolumis in Hiſpaniā redijt.

In Conſt. Monaſt. c. 20.

Verba *etenim* Paschalis *vt facula ardebant, & ideo eius voci, nutui, ac deſiderio omnia obtemperabant; corda quantumuis obdurata emolliebat, & ad pœnitentiam inducebat, in quorum reductione mirabilia maiora noſcuntur, quàm mortuos ad vitam reducere, vt inquit Bernardus. Euênit in Oppido Iumilla Regni Murciensi, quòd cùm quidam accola ab alio homopolo grauem ac-*

Eius verba dulciſſima, & penetrātia.

In Vit. S. Malach.

cepiſſet iniuriam; illius cauſâ, offenſori vitam adimere minitabat; quod cùm agnouit Conuentus Minorum Prælatus, dimiſit Prædicatorem, vt hominem illum ad iniuria remiſſionem ſanctis & ſuauibus verbis adtraheret. Annuit

Inimicitias ſedat.

Concionator, & ſecum ducens PASCHALEM, *hominem ad concordiam cum proximo, ſacra Scriptura auctoritatibus, rationibus, & exemplis Chriſti Domini, & Sanctorum, reducere curauit: ſed cùm eſſet recens vulneris vlcus, non ſolùm non placabatur offenſus, ſed potius amplius in viſceribus bilis ardebat implacabilis. Hinc Prædicator fortiùs rationis vincula ſtringens furioſum hominem emollire ſatagebat, ſed fruſtrà, nam homo laxatis indignationis, & furoris frænis, freneticus aduerſus Religioſum Eccleſiaſtem, verbo, & opere impetere properauit. Tunc Seruus Dei oculos in hominem lymphatum figens, ei grauis modeſtia dixit:* Frater, parce inimico propter amorem Dei. *Vix ea ſatus erat* PASCHALIS, *cùm homo ad eius pedes prouolutus, depoſitâ inſaniâ, inimico pepercit placatus. Hæc videns Prædicator admiratione compunctus, & efficaciam vocis B. Viri conſiderans, gratias egit Altiſſimo, qui mirabilis eſt in Sanctis ſuis, quorum ſæpe ſæpius ſimplicitas, multa, quæ non valet ſapientum adipiſci eruditio polita, conſequitur. Quod & in alijs pluribus exemplis eueniebat non ſolùm circa remiſſionem iniuriarum, ſed etiam in perducendis ad pœnitentiam peccatoribus inueteratis, necnon in confirmandis deſidibus, & afflictis, vt Dei placitum in infirmitatibus, & laboribus amplecterentur, imò plurimos corrigebat vnico vocis fulmine, & aliquando ipſos Prælatos, & ſæpiùs fratres deſides ad chorum accedere renuentes.*

Secreta cordium agnoſcebat.

CVM *multoties ſecreta cordium, conſcientiarúmve abſtruſa cœlitus ſibi cognita eſſent, reis ſæpè detegebat; monita ſalutis illis ſubinferens, vt à peccatis reſilirent ex integro. Hoc vt faciliùs, & feliciùs expleret, ſaluti animarum iugiter inhiabat, pro peccatoribus aſſiduè Deum exorans, & ipſos concionatores exercens ad orationem, & ſpiritus feruorem, vt ſic maiorem Domino meſſem reportarent. Ipſéque paruulos, & alios doctrinam edocebat Chriſtianam, fideique ſymbola, vt exinde multos aucuparetur in ſalutem. De primo duo exempla referemus: Cùm aliquando iter ágeret* PASCHALIS *cum Concionatore ſui Con-*

Exemplum I.

uentus, cui nomen Bartholomæus Paſtor, *domum cuiuſdam deuoti ſyndici deuenêre, qui fratres affabiliter recipiens, prandium diſponi curauit, & alacer cum ſuis hoſpitibus ad menſam acceſſit. In medio poſtmodùm epuli, Dei ſeruus, ſyndicum intuens, eius arcana cordis agnoſcens, vidit hominem illum mortalis peccati maculâ coinquinatum; quem piâ voce admonens, ei dixit:* Frater, protinus exomologeſin exple; quandoquidem Deus tibi in fratre noſtro, & ſocio, occaſionem ſuppeditat. *Temporis intempeſtiui rationem in Venerabili fratre demiratus Concionator non ſine murmure, tamen ſubticuit, & Syndicus* PASCHALI *reſpondit:* Pater, primâ Dominicâ venturâ Conuentum adibo, vbi profuſiùs peccata per confeſſionem expiabo. *Pro tunc annuit Seruus Dei, ſed intra ſe periculum hoſpitis deplorans, charitatis feruore ſuccenſus, iterum, atque iterum hominem illum interpellauit, vt ad confeſſionem accederet, qui Dei auxilio illuſtratus, Concionatori intimos animi ſui ſenſus aperuit; addens ſe credere, fratrem illum per reuelationem, eius grauiſſimum cognouiſſe peccatum; quod & faſſus eſt Confeſſarius, cognitâ in cæteris modeſtiâ* PASCHALIS, *quam vincens pietas, hoſpitem per ſalutarem medicinam, maculas delere, ſuaſit.*

Exemplum II.

IN *Monaſterio quodam, cùm eius aliquando Ianitor eſſet, euênit, quòd quidam accola* PASCHALI *addictiſſimus, à quadam vxorata fœmina, cuius amore deperibat, ad adulterij patrationem, noctu, horâ aſſignatâ vocaretur. Tum ille alacer ad conſummationem peccati compoſitus, terminum expectabat. Maritus verò fœminæ illius, qui zelotypiâ laborabat, cum alijs conſanguineis, & amicis inſequebatur adulterum, & poſitis ſpeculatoribus occaſionem quærebat ad vindictam. Hæc omnia B. Viro in cubiculo exiſtenti præcognita fuêre, & Deum pro amico deprecans, obtinuit, quod ille ad peccatum accurrens, ter audito, ſed non viſo à quo fieret, cymbali ſonitu,*

monitus,

monitus, periculum intuens, à propoſito reſiliuit, & domum reuerſus, quieto animo noctem exegit. Mane facto ad Conuentum accedens; Ianitorem Sanctiſſimum expectantem inuenit, qui dixit ei: Parcat tibi Deus, frater, quot pro te hac nocte moleſtias perpeſſus ſum, ne in periculo deperires. His auditis accola amicus gratias Viro Dei egit, cuius precibus ſe liberum euaſiſſe cognouit, & in poſterum virtuti adhærens, quietus, & honeſtus vitam tranſegit.

Purgatorij animas iuuabat.

ANIMAS purgatorijs pœnis detentas ſingulari pietate iuuabat, & alijs, vt pro eis exorarent, Miſſáſque offerrent, ſuadebat; vt euênit in Oppido de Almanſa, vbi Illuſtrem fœminam ſibi deuotiſſimam monuit, quatenus pro fratre defuncto aliquot ſacrificia offerri curaret, quibus (prout illi reuelatum fuerat) protinus fratris anima ad ſalutem egebat. Quod etiam hæc nobilis mulier cuidam ſua conſanguinea retulit, quæ à B. Viro, quid de parentum ſuorum animabus actum fuiſſet efflagitans, reſpondit: Alium ex parentibus ſuffragiis non indigere, alterum à pœnis liberatum iri, ſi intra Triginta continuos dies totidem Miſſas feciſſet celebrare, in quibus Collecta ab eo tradita recitaretur: quibus abſolutis, nullam aliam præſtare diligentiam iuſſit.

Plura ſpiritu prophetico prædixit.

HINC ſpiritu prophetico exornatus, cuilibet prænuntiabat futura, ſanitatem, ſeu infirmitatem, mortem, vel pericula, niſi à malis protinus abſtinerent. Nam & ipſe de ſe ipſo Propheta, eius tranſitum præſciuit, & aliquando fratribus patefecit.

Exemplum I.

Cùm Anno M. D. XCI. ad celebrandum Capitulum Prouinciale apud Valentiam congregarentur vocales, B. PASCHALIS dixit F. Didaco de Caſtellon, Villæ-Regalis Conuentus Guardiano, qui ad Capitulum iter agebat, qualiter F. Ioannes Scemenius, (qui pòſt fuit Serui Dei Chronographus) Miniſter Prouincialis eligendus eſſet, & ipſe Guardianus, Diffinitor, & Nouitiorum Magiſter, prout euênit.

Exemplum II.

IN ipſo Cœnobio Villæ-Regalis, illius Concionator, æger iacebat, qui cùm ſæpe Dei ſeruum rogaſſet, quòd in ſuis orationibus pro eo preces effunderet, & ei Dominus impartiri dignaretur ſalutem, reſpondebat continuò: Faciam vtique, ſed fruſtra. Huius vltimæ vocis ſonitus vix in aures penetrauit ægroti, quando ſibi perſuadens, quòd B. Vir aliquid circa ſua ſalutis opportunitatem prænoſceret, Guardianum interpellauit, vt ſeruum Dei conueniret, & obedientia nexu conſtringeret, donec vocis ſignificationem in corde retentam explanaret. Annuit Prælatus, & conuocato PASCHALI coram ipſo Concionatore, vt illi circa interrogata faceret ſatis. Tunc B. Vir oculos in ægrotum configens, ore rubicundo, & voce ſummiſſâ, dixit: Frater, Deus quòd moriaris, ſtatuit; & quòd in poſterum amplius concioneris, recuſat; in aliis rebus affatim ſeruire valebis, aliquot Menſes vitæ huius ſpiritu frueberis, Domino gratias age, & hæc ſuſtine patienter. Cuius verba vt prophetica amplectens infirmus, tandem omnia ſibi eueniſſe punctuatim cognouit.

Exemplum III.

IN eadem Villa-Regali erat fœmina mortali infirmitate depreſſa, & hæc Viro venerabili erat addictiſſima, quam cùm ille ſæpius viſitaret, & illa pro ſua ſalute B. Fratrem continuo precaretur, dixit ſubridens: Eia ſoror præpara te, nam tu, & ego longiſſimum citò iter ſumus acturi. Quod euênit, nam fœmina ſequenti die animam exhalauit, & B. PASCHALIS poſt diem Octauum ſpiritum Deo reddidit.

Exemplum IV.

Fratri cuidam, qui in Eccleſia Conuentûs, noctu ſic ſe flagris cædebat, quòd diſciplina ſtrepitu ambitus ædificij repleret, dixit, quòd deinceps abſque fragore ſumeret diſciplinam, quia pœnitentia illa, potius ſub religionis ſpecie, diabolica tentatio erat, quàm meritum. Quod poſtea faſſus eſt frater ille, nam cognouit, quòd tempore, quo B. Vir accedebat ad eum, vt illa diceret, recedebat ab eo fœtor ſulphureus, eo paſſu quo Dei ſeruus properabat. Plures alias reuelationes à Deo accepit, quarum euentus aut ipſe præ modeſtia patefacere recuſauit, aut periêre temporis lapſu.

Scientiam infuſam accepit.

SCIENTIA fuit illi diuinitus infuſa, quâ & Theologiam apprimè callebat, & difficiliores quæſtiones explicabat, dubias verò clarè reſoluebat, de quo teſtes

teſtes ſunt plurimi Magiſtri in ſacra Theologia eruditiſſimi, inter quos P. F. Emmanuel Roderici, *cuius ſingularia ſcripta vndequaque circunferuntur, qui aliquoties, vt S. Viri ſcientiã exploraret, argumentis, & variis propoſitionibus eius ſubtilitatem probabat. Sed teſtis omni exceptione maior fuit duplex codicis membrana, ſuis manibus exarata, ſacræ eruditionis plena, vbi ex Sanctorum ſententiis, tanquam apis artificioſa, apophthegmata delibabat, ad ſui ſpiritus recreationem, cuius hic erat titulus.* In nomine SSS. Trinitatis Patris, & Filij, & Spiritus-Sancti, qui in Trinitate perſonarum vnus eſt Deus, cœli, & terræ, viſibilium, & inuiſibilium creator, cui ſit gloria, & imperium in ſecula ſeculorum, Amen.

Codex ſententiarum ab ipſo conſcriptus.

IESVS ✠ MARIA.

Ego F. Paschalis Baylon ex oppido Turris-Formoſæ Cænobij S. Mariæ Hortani oriundus, hunc codicem ad mei ſpiritus oblectamentum ſcripſi, quem ex multis Sanctorum libris fideliter extraxi. *Poſt ſingulari pietate multa congerit non inuenuſta, ad varia myſteria ſpectantia; ſed agens de eſſentia Dei, iſta compaginat verba.* Devs eſt puriſſimus ſpiritus, in quo nec materia, nec corpus ineſt. Devs perfectiſſima res eſt, in quo omnia perfectiora continentur, ſcilicet omnipotentia, auctoritas, maieſtas, ſcientia, pulchritudo, liberalitas, miſericordia, pietas, & gratia. Apud Deum, non poteſt diſtinctio partium diuerſarum, ob eius ſummam ſimplicitatem, inueniri, ita quòd eius natura, ſua eſſentia eſt; eius eſſentia, ſua omnipotentia; eius potentia, ſuum velle; eius velle, ſua voluntas; eius voluntas, ſua mens; eius mens, ſuus intellectus; eius intellectus, ſuum eſſe; ſuum eſſe, eius ſapientia; eius ſapientia, ſua bonitas; & eius bonitas, propria iuſtitia; & hæc ſua miſericordia, quæ licèt cum iuſtitia contrariantes habeat effectus, ſcilicet remiſſionem, & vltionem, tamen in Deo æqualiter exiſtunt, ita vt eius iuſtitia ſit eius pietas, & eius miſeratio ſit eius rectum iudicium. Tripliciter ad Deum memoriam applicare tenemur, ſcilicet ex potentia, quatenus ad opera creationis; ex ſcientia, quatenus ad opera redemptionis; ex bonitate, quatenus ad opera remunerationis, & glorificationis. Prima memoria referatur ad Patrem; ſecunda ad Filium; Tertia ad Spiritum Sanctum. *Hactenus codex MSS. in quo poſtmodùm proſequitur in probatione vnitatis diuinæ eſſentiæ, & perſonarum pluralitate, tantâ ſubtilitate, & eruditione, quòd ad comprehenſionem vniuſcuiuſque periodi, neceſſariò ſcientiam à Deo,* Paschali *fuiſſe infuſam credendum eſt.*

De vnitate diuinæ eſſentiæ ſcripſit.

Nec *tantùm hæc ſacra eruditio in relatis operibus ſplendebat, ſed etiam in aliis piis operibus, quæ ad ſui diſpoſitionem ante communionem meditabatur, & poſt communionem ſcribebat, naſcebatur; quarum Orationum ſeriem hic adnectere libet, vt aliquando religioſi, & pij fideles, illis ante, & poſt communionem vtantur.*

Oratio ante communionem ab ipſo compoſita.

ORATIONES QVIBVS VTEBATVR ante Communionem B. Paschalis *Baylon.*

O Immense Domine, Deus meus, & Creator cœli, & terræ, Rex omnipotens, qui tuâ validâ manu, ad imaginẽ, & ſimilitudinem tuam creaſti me. Quis ſum ego vt memineris mei? Quis eſt, Pater miſericors, homo, vt ſic magnifices eum? & apponas erga eum cor tuum? Statim vt eum coagulaſti, dominum conſtituiſti eum, & ei copioſam illam Paradiſi menſam dediſti; & eo redempto, poſt, iterum hanc indeficientem menſam apponis, vbi de te ipſo epulum cõficis, & illud hominibus elargiris. O Domine, qualis eſt hæc liberalitas tua, & quanta magnificentia tua, quam mihi tribuis, quòd cùm ſis Deus Omnipotens, & æternus, Creator, & Redemptor meus, iubes, vt te in cor-

dis

dis mei viſceribus recipiam, & in pectoris mei abſcondam arcanis. O bone IESV! ô ſalus mea! pauperculam animam meam tibi offero, & cor meum tepidum trado. Sæpè ſæpiùs tuam immenſam Maieſtatem offendi, & velut alter traditor Abſalon, è regno cordis mei, Pater mi, te excludere non horrui. Fons aquæ viuæ munda me. Medice ſalutis meæ ſana animam meam. Fidei, & Spei tegmine indue me, & fac me dignum Templi tui typum. Fide Centurio te in domo ſua recipere trepidabat. Baptiſta, ſanctus antequam natus, in te Baptiſmatis miniſterium exercere timebat; vt quid non ego peccator recipere te Creatorem meum, & Angelorum iubar, & gloriam non formidabo? O cœleſtis Pater! da mihi virtutem, & fortitudinem ad opus hoc maximum perficiendum. O Fili, ſapientia Patris! da mihi intellectum, & prudentiam. O Sancte Spiritus, amor Patris, & Filij! accende cor meum, & animam meam igne tuæ charitatis purifica, vt hoc ſanctiſſimum Sacramentum viuâ fide recipiam. Amen.

ALIA ORATIO.

REX cœlorum, Domine IESV-CHRISTE, ego indignus peccator ad tuum ſanctum Altare accedere volo, tuæ diuinæ vocis iuſſu vocatus, & tuâ miſericordiâ fretus. Tu ad menſam, quam præparas, vocas me, vbi temetipſum das in epulo integrum. Hinc licèt paruulus, velut alter Benjamin, ad conuiuium, quod maior frater, ſcilicet Ioſeph, cuius typum geris, fratribus fidelibus præparat, accedere audeam. A te ſuppliciter peto, vt ex hac menſa immenſa illos percipiam fructus, quos hoc maximum Sacramentum in aliis tuis amicis aſſolet operari. Ecce infirmus ſum, & tu Medicus ſalutis meæ. Peccator ego, & tu peccatorũ iuſtificator. Pauper ego, & tu diues æternus: ergo Fidei augmentum, Charitatis plenitudinem, Spei fortitudinem, & omnium virtutum ſpecimen, quibus in hoc ſeculo per fidem ſeruiam, & benedicam tibi, & te in futuro per gloriam fruar, mihi retribue. Amen. *Alia oratio.*

ALIA ORATIO.

DOMINE Deus meus IESV-CHRISTE, Fili Dei viui, qui in nocte Cœnæ, ob illam æternam, quâ erga nos ardebas, charitatem, Sanctiſſimum Corporis, & Sanguinis tui Sacramentum, in tuæ acerbæ paſſionis memoriam mirabiliter inſtituiſti, quo tuis Sanctis Apoſtolis, tuam ſacratiſſimam Carnem ad eſcam, & tuum pretioſiſſimum Sanguinem ad potum dediſti; ſuppliciter te oro, & humiliter peto, quatenus cordis mei duritiem emollire, & compunctionis lachrymas, quibus animam meam ab omnibus peccatis meis abluam, concedere digneris. Nam licet hucuſque cogitatione, verbo, & opere, meâ culpâ, meâ maximâ culpâ peccauerim, tamen verè confiteor, & firmiter credo, quòd tu Domine, tuâ infinitâ bonitate, & miſericordiâ, noxias meas ignoſcere potes. Ergo mi Domine, vniuerſis vtique parcito, ſiquidem me omnium pœnitet commiſſarum, & de cætero, firmo corde ab eis abſtinere propono. O Domine miſericors, mihi ſeruo tuo tantam ac talem deuotionis vim elargiri digneris, vt in hoc ſancto die, gratiâ tuâ, prout deſidero, temetipſum in hoc cœleſti pabulo recipiam. Tu enim Domine, tuo ſancto ore dixiſti: *Ego ſum panis viuus, qui de cælo deſcendi, quicumque manducauerit panem hunc viuet in æternum.* O panis ſuauis, palatum cordis mei cura, vt tui amoris ſalutem amplectatur; omnem eius ægritudinem ſana, vt nihil aliud, niſi tuæ ſentiam dulcedinem Charitatis. O panis ſacratus, omne delectamentum in te habens, qui ſemper reficis, & nunquam deficis; te cor meum edat, vt ex voluptuaria ſuauitate tua, & *Alia oratio.*

mellifluo ſapore ſubſtantiæ tuæ, animæ meæ viſcera repleantur. O panis ſanctus! O panis vitæ! O panis puriſſimus, qui de cœlo deſcendis, & vitam omnibus in mundo iacentibus confers, in cor meum veni, ſentiat anima mea iucunditatem præſentiæ beatificæ tuæ. Proiice à me omnes inimicos meos, qui inſidias mihi nectere non ceſſant: Fugiant ergo Domine à facie oris tui, & æternæ potentiæ tuæ, & anima mea à te, aduerſus conuentum malignantium, protecta, rectâ viâ ad regnum tuum proficiſcatur æternum, in quo facie ad faciem, tuam infinitam eſſentiam intuens, læta per ſeculorum ſecula viuat. Amen.

ORATIONES POST COMMVNIONEM.

Alia poſt Communionem.

GRATIAS tibi ago, Pater æterne, qui mihi Vnigenitum Filium tuum dediſti, non ſolùm, vt me liberares à tyrannide Satanæ, ſed etiam vt in pabulo huius ſacratæ hoſtiæ ſolareris me. Gratias tibi ago Redemptor omnium, qui magnâ liberalitate, & munificentiâ tua animam meam tuo ſacrato Corpore, & Sanguine ditaſti. Gratias tibi ago Spiritus-Sancte, charitas perfecta, qui cor meum viſitans, illud ſancto tuo amore ſatiaſti. Omnes Angeli laudent te, Deum meum, vnum, & trinum, Patrem, Filium, & Spiritum-Sanctum; & omnia viſibilia, & inuiſibilia glorificent te. O Domine! vtinam ex vi, & virtute tanti Sacramenti anima mea per charitatem tibi penitus adhæreret! Maieſtatem ergo tuam ſuppliciter exoro, vt aduerſus te in poſterùm non delinquam. Sint, hoc epulo, mihi Mundus, & eius illecebræ in faſtidium; prorſus ſpiritus meus imperitet carni meæ; &, te duce, perfectum de diabolo comparem trophæum. Tua in me creſcat vbique charitas: Fidei, & Spei manipulos perfectiſſimè colligam; vt anima mea de virtute in virtutem percurrat, quouſque videat apertis oculis, quod hic per fidem adorat, & in gloria te perfectâ lætitiâ poſſideat, quem occultum, & inuolutum in hac ſacrata hoſtia feliciter ſumpſi. Amen, Ieſus.

ALIA ORATIO.

Alia oratio.

DOMINE Deus, & Creator omnium, gratias tibi ago, & laudes offero, qui me indignum peccatorem, non meis meritis, ſed gratiâ tuâ, pretioſi Corporis Vnigeniti Filij tui IESV-CHRISTI, Dei, & Domini Noſtri ſatiare dignatus es pignore. Ideò Maieſtatem tuam humiliter exoro, quatenus hæc ſacratiſſima Synaxis, & ſumptio glorioſa, non ſit mihi reatus ad pœnam, & animæ damnatio, ſed ſit aditus ad vitam, & ſcelerum ablutio. Sit mihi armatura fidei veræ, confirmatio ſpei, & bonæ voluntatis ſcutum. Sit criminum abſolutio, fomitis carnalis auerſio, totius vanitatis expulſio, linguæ meæ frænum, & formula cordis mei. Sit charitatis augmentum, humilitatis aculeus, honeſtatis, pacis, reuerentiæ, & perſeuerantiæ in omni bono, virtute, & ſanctitate profectio. Sit mihi aduerſus inſidias inimicorum meorum viſibilium, & inuiſibilium præſidium firmiſſimum; omnium motuum meorum carnalium, & ſpiritualium perfectiſſima animaduerſio, & Domino meo IESV-CHRISTO inſeparabilis adhæſio. Hinc à te peto Domine, vt me miſerum peccatorem ad conuiuium gloriæ cæleſtis, in quo tu Domine Sanctis tuis lumen es verum, perfecta lætitia, ſingularis beatitudo, & æternum gaudium vocare digneris. Amen, Ieſus.

ALIA ORATIO.

Alia oratio.

DOMINE IESV-CHRISTE Creator, Redemptor, Rex, ſpes, & gloria mea, gratias tibi ago ob admirabile beneficium, quod hac die

die, anima mea, & cor meum à te recepit, vt tuæ diuinæ Maieſtatis efficeretur hoſpitium. Dic ergo ei, magnifice Domine, quod dixiſti in domo Zachæi, cùm in ea diuerſabaris: Hodie facta eſt ſalus in domo iſta, & iſte filius eſt Abraham. O Rex gloriæ! ſana animam meam; in tribulationibus fortifica, & mihi gratiam tuam, ô fons gratiarum, tribue, vt ſemper, & in æternum te amet, vbique ſeruiat, & laudet in hac vita; & te in æterna fruatur per gloriam. Amen, Ieſus.

Plures alias ad B. Virginem, & Sanctos recitabat.

1. Corinth. 13.

ALIAS *etiam piiſſimas Orationes ad* Virginem-Matrem, *& Sanctos, poſt Communionem recitabat, quarum ſeriem ſubijcere prolixum. Denique poſtquam B. Vir ſummè charitatem in Deum, & proximos exercuiſſet, ſine qua (vt inquit Apoſtolus) licèt habuerit prophetiam, & nouerit myſteria omnia, & in eo omnis extiterit fides, ita vt montes transferret, nihil eſſet, cùm nihil ſit excellentius charitate. Demùm poſtquam humilitatem, & paupertatem mirabiliter connexuiſſet; pœnitentiam, orationem, & meditationem profundâ continuatione fouiſſet; fidei, & ſpei virtutibus ſublimi pietate vacaſſet; ſpiritualibus exercitiis,* B. Mariæ ſine labe conceptæ *obſequio, & caſtitati, ſilentio, & mortificationibus adhæſiſſet, prauisâ per eum mortis die, & horâ, pleuritidis infirmitate correptus, in lectum incidens, & ſuo tempore Sacramentis vallatus, ſpiritum Deo, Dominicâ Pentecoſtes, placida dormitione dimiſit, die* XVII. Maij, *Anno Domini* M.D.XCII.

Conceptionis Virginis myſterium extollebat.

Moritur.

Populi ad Conuentum accurrunt.

IGITVR *è viuis ſublato* PASCHALI, *eius facies ſpecie decora, & omnes ſui corporis nexus tractabiles, ita vt poſſent adhuc vbique dirigi, remanſêre. Vix Sancti Viri mortem per Oppidi angulos, & vicorum circumſtantium circulos fama vulgauit, cùm repentè ad Conuentum accolarum plorantium innumerabilis cucurrit caterua, vt Serui Dei faciem viderent, & oſcula pedibus infigerent; quod in cauſa fuit, vt corpus in feretro compoſitum per triduum in Eccleſia iaceret, & venientibus homopolis, & cæteris variis infirmitatibus laborantibus, pateret. Nec ſine mirabilibus; nam citra pallorem, quo mors ſolet induere, quos è vita ſubripit, per totum illud dierum ſpatiũ, ex fronte, capite, & gutture tantus ſudor vndique fluebat continuus, vt riuulos aquæ, ex roſis liquatæ, & floribus, crederes. Huius ſudaria, & plurima lintea tam pretioſo liquore repleta ſunt, quæ in poſterum fuere febricitantibus admirabilis medicina. Gloriam Serui ſui Deus ampliùs miraculis pateſacere deſtinauit, & ideo hominem quendam exterum ex Oppido* Caſtellione, *tunc temporis ad Conuentum direxit, qui non ſine difficultate, propter corporis ſui contractionem; & labore, propter hominum circunſtantium turbam, ad feretrum accedens, & manus S. Viri deoſculatus, protinus dimiſſo baculo ſanus exurgens, Eccleſiam replens laudibus, & populum vocibus, Dei miſericordiam, &* PASCHALIS *ſanctitudinem aperientibus, ad propria reuerſus eſt.* HVIVS *quippe ſanitatis rumore, monita* Elizabeth Cano, *fœmina* Villæ-Regalis *accola, quæ multo tempore brachium habebat truncum, & debile, ita vt illo nec vteretur, & ad Conuentum properans, ſanctum corpus tangens, oratione facta, illico omnium admiratione ſanata eſt. Alia etiam quamplurima miracula Deus in honorem Serui ſui facere dignatus fuit in tribus illis diebus Pentecoſtes, quibus in Eccleſia Conuentûs iacuit inhumatum Corpus, quorum catalogum refert eius hiſtoriographus, & alia in poſterum facta.*

Sudor ex fronte per triduũ manauit.

Paralyticus ſanatur.

Item alia fœmina.

VLTIMO *igitur Pentecoſtes die, de eius ſepultura apud fratres actum eſt, & ideo corpus integrum, calce mixtum, & in habitu inuolutum intra cauum Altaris, immaculatæ Conceptioni Virginis* MARIÆ *dicati, cuius myſterij fuit integerrimus aſſertor dum vixit, & defenſor, ſepultum, de cætero innumera fecit miracula. Eius anima, eodem die, & horâ ſui tranſitus viſa eſt à nobili quodam Viro, in curru igneo, tanquam alter* Elias, *in cælum rapi, quod & alteri per oculorum verum intuitum accidit, nec non & alteri glorioſus apparens cum illo conuerſatus eſt familiariter. Poſtmodum eius Corpus inuentum eſt integrum, nec calce conſumptum, nec temporis diuturnitate fœdatum, ſed decorum & tractabile, ita vt ſuper pedes erectum, ſuſtentaretur per ſe abſque*

Sepelitur in Oratorio Immaculatæ Conceptionis.

Anima in curru igneo viſa eſt in cælum ingredi.

Transfertur Corpus integrum.

vllo alienæ manus ſulcimine. Quo factum eſt, vt celebre erigeretur ſacellum, vbi ſacra pignora repoſita quieſcerent, ad quod non ſolum Villa-Regalenſes *ciues, ſed vicini, & remotiores populi, atque ex omni ferè* Hiſpania *fideles tanta deuotione confluunt, tot ibi vigiliæ fiunt, tot ſacrificia in eodem eius ſacello celebrantur, tàm multa, & illuſtria voti reddendi gratiâ offeruntur munera, vt hæc, conſtans & perpetua ſama, & opinio, tantuſquè illorum fidelium, omnium generum, omnium ordinum conſenſus, magni profectò, & illuſtris teſtimony loco habendus ſit, ad* B. PASCHALIS *ſanctimoniam comprobandam. Quibus, & ſimilibus prodigiis, quæ per eum edidit Omnipotens, patefactis, meritò diæceſanus Epiſcopus* Dertoſanus *inquiſitionem de vita, moribus, ac ſanctitate Viri Dei, exequutus eſt, vt populorum votis ſatisfaceret, qui publicè ac certatim illum iam Sanctum acclamarent. Hinc Sedes Apoſtolica ſuper his conſulta, Paulus V. Pont. Max.* BEATVM *declarauit, ac Officium de eo celebrari conceſſit omnibus fratribus, aliiſquè tàm ſecularibus, quàm Regularibus in Regno* Valentiæ *exiſtentibus: ſub Datum Romæ die* XXIX. Octobris *Anno* M. DC. XVIII. *Deinde Anno* M. DC. XX. *die* X. Februarij, *aliud Diploma dedit, quo idem priuilegium Regnis* Caſtellæ, *&* Aragoniæ *extendit. Tandem* Gregorius XV. Pont. Max. *illud idem conceſſit omnibus vtriuſque ſexus Religioſis Minoribus, vbique terrarum exiſtentibus, ſub Datum* Romæ *apud S.Petrum, ſub Annulo Piſcatoris, die* XXII. Martij, *Anno* M. DC. XXI.

Inquiritur de eius vita, & miraculorũ frequentia probatur.

Hinc Beatus à Sede Apoſtolicâ declaratur.

Quid de ictibus, qui audiuntur in capſa, vbi Corpus reconditur?

Hæc ſunt ACTA, quæ latina fecimus per ſynopſim, vbi nihil *de ictibus*, quibus ſæpè Corpus B. PASCHALIS thecam, quâ includitur, ab hinc Triginta annis tundere conſueuit: fortè quia Scriptorum rerum geſtarum B. Viri æuo, huiuſmodi ſonitus non euenêre. Huius continui miraculi ecphraſim, prout ex teſtimonio authentico, apud Nos adſeruato, *Fratrum Ieronymi Parte* Guardiani, & Commiſſarij Conuentus S. Ioannis de Ripa Valentiæ, Ordinis Excalceatorum S. Franciſci, Prouinciæ S. Ioannis Baptiſtæ; *Didaci de Alarcon* Prædicatoris, & *Laurenty Sancty* Nouitiorum Magiſtri, Apoſtolicâ auctoritate Notariorum, coram fratre *Ieronymo Sanctio* Prouinciæ Secretario, ſub Datum, in relato Monaſterio, die XVIII. Februarij, Anno M. DC. XLV. patet, exſcribemus. Inquit enim auctographum, qualiter per ferè Triginta annos, omnibus, & ſingulis diebus, diſſimiles tunſiones, & ictus audiuntur in theca, vbi Corpus B. Viri iacet, aliquando plurimi & validi, maximè in notabilibus huius Monarchiæ Catholicæ euentibus, vt in die victoriæ *Fontis-Rapidi*, & in ſubleuatione *Portugalliæ*, & quando auxilium fuit in vrbem *Tarraconenſem* intromiſſum, & aliàs ſæpe. Aliquando pauci, & intermiſſi, quibus nonnunquam alicuius fratris mors euentura prædicitur. Nec tantùm ſacræ exuuiæ in arca hos ictus efficiunt, ſed etiam eius icones, & imagines, eaſdem tunſiones efficere ſolent, quibus ſæpe intra aliquorum viſcera, ad bona capeſſenda, virtutes amplexandas, & pericula diffugienda feliciter mouent. Quod eſt valde mirabile, & nullibi in Sanctorum actis ſcriptum reperitur.

Topographia.

VILLA-REGALIS, Vrbs in *Hiſpania* Citeriori ſita, & intra fines Regni Valentiæ extructa, licèt in ſpiritualibus Epiſcopo pareat Dertoſano, cuius Sedes in Cathaloniæ Principatu ſubſiſtit: hodie dicitur VILLA-REAL. Illam Viciana in *Chron. 3. p.* vocitat VENECIA LA CHICA, in fertili *Burriano* campo à Valentia XL. M. P. in itinere, quo *Barcinonam* pergit, diſſita. De ea plura F. Ioann. Scemen. *c.* 42. qui eius hortos, & pomœria elegantiſſima deſcribit; ipſiúſque fidelitatem in ſuos Reges extollit, & multa alia ſcitu digna recenſet, adquem circa hoc te miſſum facimus.

QVINTO

QVINTODECIMO KAL. IVNII.
DIES XVIII.

A. SPALI *in Vaſconibus Nauarra non procul à Ronca-Valle Hiſpaniæ Citerioris*, S. FELICIS *Epiſcopi Accitani, qui poſtquam in Concilio Illiberitano præfuiſſet, & illius Synodi canones cum cæteris Præſulibus publicaſſet, ad confirmandos Citerioris Iberiæ populos à Patribus miſſus, Spali comprehenſus, animam in cruciatibus Chriſto viriliter obtulit.*

B. PALENTIÆ *in Pallendonibus Hiſpaniæ*, TRANSLATIONIS *feſtiuitas ſacrorum pignorum* S. ANTONINI *ipſius vrbis Martyris, & ciuis, feliciter repetitur.*

C. *In Diœceſi Ciuitatenſi Hiſpaniæ ſupra arduum montis cacumen, quod adhuc* PEÑA DE FRANCIA *dicitur*, INVENTIO *miraculoſa Imaginis* B.V. MARIÆ, *cuius nutu Venerabilis* SIMON *cognomento* VELA *origine Gallus, & ſanctitate illuſtris, illam poſt magnos labores mirabiliter inuenit.*

D. TOLETI *in Carpetania, anniuerſariâ repetitur lætitiâ feſtiuitas miraculoſæ* VICTORIÆ, *quam apud* AVRANVM *aduerſus Sarracenos Deus Eminentiſſimo, & Sanctiſſimo D.F. Franciſco Ximenio Archiepiſcopo Toletano, & S. R. E. Cardinali dignatus eſt elargiri.*

E. CORDVBÆ *in Bætica Hiſpaniæ, feſtum* DEDICATIONIS, *S. E. Cathedralis poſt vltimam è Sarracenorum manibus extractionem, Fernandi III. Caſtellæ, & Legionis Regis auxilio, in qua & honorifico apparatu redundat affectio, & venerabili plauſu ſupereminet cultus.*

NOTÆ.

SANCTVS FELIX Epiſcopus Accitanus,& Martyr.] Pro iſto *Tres certant Eccleſiæ* Martyre. SPOLETINA, de qua Martyrologium Romanum his verbis: *Spoleti* S. FELICIS *Epiſcopi, qui ſub Maximiano Imperatore Martyrij palmam adeptus eſt.* HISPELLENSIS, de qua Philippus Ferrarius in *Catal. SS. Ital. fol.* 290. vbi contendit, FELICEM, nec *Spoletinum*, nec *Spalitanum* Martyrem fuiſſe, ſed HISPELLENSEM.

A. Trium Eccleſiarũ pia contentio pro hoc S. Martyre.

TERTIA Eccleſia eſt Noſtra hæc SPALITANA in *Pyrenæis*, pro qua ſtat *Cardinalis Baronius*, licet mordicus in *Not. Martyrolog. Roman. h.d. lit. D.* aſſerens SPALITANOS *Hiſpaniæ* Martyrem hunc, vt ſuum vindicaſſe; & addit: *Vidimus de ea re literas Synodales ad* S. D. N. Sixtum PP. V. *vnà cum publica atteſtatione, de eiuſdem Martyris corpore, nuper refoſſo, & honeſtiori loco recondito.* Pro hac etiam Luitprand. *Aduerſ. num. 6.* hæc verba recenſet: *Dùm tranſirem per Pyrenæum in confinibus* Hiſpaniæ, S. FELIX *colitur in Ciuitate* SPALATENSI, *vel* SPALENSI, *qui miſſus ab* Hiſpaniæ *Epiſcopis ad prædicandum Euangelium, ſub Diocletiano martyrium conſummauit* X V. Kalend. Iunij. Sunt qui putant, hanc eandem ciuitatem eſſe *Spartucalenſem*; non rectè ij: Nam in oppido *Anzanego*, ſeu *Onzanego* S. Epiſcopus, & Martyr colitur. Hic FELIX creditur fuiſſe, qui cum aliis X I I I. (repone X I X.) Epiſcopis Confeſſoribus interfuit Concilio Nationali *Iliberritano*, & præfuit Epiſcopus *Accitanus*: miſſus verò ab *Hiſpanis* Epiſcopis propter feruentem eius charitatem, prudentiam, ſcientiam, & leporem, ad confirmandos in fide populos *Hiſpanos*, iuitque ad *Celtiberos Vaſcones*, & *Pyrenæum* accolentes. Item Petrus de Natalib. *in Catalog. SS. lib. 5. c. 13.* M. Rus-Puert. *Hiſtor. Giennenſ. 1. p. ſecul. 4. c. 3. n. 2. fol. 117.* P. Ieronym. de la Higuer. *in Martyrolog. MS. Hiſpan.* die X V I I I. Maij. Sed vt Noſtrum S. Epiſcopum, & Martyrem ab erroribus *Italorum* liquidò vindicemus, Duarum Eccleſiarum coucertantium motiuorum apices expendamus. Pro SPOLETINA ſtat dubia tantum lectio *Romani Martyrologij*, quam his diluit *Ferrarius* verbis: SPOLETINAM *Eccleſiam* S. FELICEM *ſuum Epiſcopum minimè agnoſcere.* Si hæc illum non agnoſcit, ergo pro Noſtra remanet lectio *Martyrologij Romani.* Sed nunc cum ſecunda Eccleſia HESPELLENSI contentio ſit. Hæc S. FELICEM ſuum fuiſſe contendit; ſi cauſam ſciſcitaris, audi pro ea *Ferrarium* dicentem: *Nam* HESPELLI *in Eccleſia Maiori ſub illius imagine in pariete depicta ſubſcriptio ſic habet:* S. FELIX EPISCOPVS DE HESPELLO, *&* SPOLETII *quoque in Eccleſia Cathedrali antiqua illius imago cum eadem inſcriptione viſitur.* Quod & repetit in *Topograh. SS. fol. 62.* Sed quis non videt hominis eruditi futilem perſuaſionem? Picturæ inſcriptiones opponit atteſtationi authenticæ, & literis ſynodalibus inuentionem Corporis S. FELICIS Epiſcopi, & Martyris continentibus ad Sixtum V. Pont. Max. miſſis. Cui ergo credet eruditio, inſcriptioni ad libitum poſitæ, ſine teſte, vel traditione; aut euidenti, & corporali S. Martyris collocationi? Ergo Eccleſia *Heſpellenſis* in ſua deuotione ſine noſtri præiudicio perſiſtat, & nos ad vlteriora pergamus. Acta Noſtri Martyris Epiſcopi periêre, illa ex *Luitprandi* relatione texemus.

Pro Spalitanis Vaſconibus Scriptores.

Interfuit Concilio Illiberitano.

Expenduntur rationes Eccleſiarũ Spoletinæ, & Heſpellenſis, quibus reſpondetur.

ACTA S. FELICIS EPISCOPI ACCITANI in Bætica, & Martyris Spalitani in Vaſconibus; ex Luitprando.

Origo.

FELIX *origine* Hiſpanus, *qui eius interuentione meritorum, & ob luculentam doctrinæ, & virtutum copiam Epiſcopalem* Accitanam *Cathedram fuit adeptus. Cuius tempore cùm Imperatorum Diocletiani, & Maximiani per totius* Hiſpaniæ *circulum perſecutionis extenderetur procella, quâ Chriſti aſſeclæ varijs cruciatuum agonibus, ad martyrium properabant inuicti, & Eccleſiaſticarum legum decreta, canonúmque volumina quærebantur aſſiduè, conuênit, vt fidelibus, aduerſus tantæ tyrannidis faſcinationem, amuletum conficeretur à Patribus, ſic pharmacis ſalutaribus abſolutum, vt penitus Catholicorum conſtantia, Gentilium eluderet maleficia. Hinc illud celebre abs Catholicis Epiſcopis Notionale* Illiberitanum *fuit inductum* Concilium, *quo & Eccleſiaſtica reformaretur diſciplina, & Chriſticolis per canonum efficaciam, & virtutem, ad pericula ſuſtinenda roboraretur ſpiritus. Conuênit autem in vnum Sanctorum Præſulum coadunata voluntas, & electâ* Illiberitanâ *apud Bæticos vrbe, ibidem Epiſcopalis eſt congregata conſeſſio. Omnibus* FELIX Accitanus *præfuit Epiſcopus, cui ideo omnes tantum detulerunt honorem,*

Epiſcopus Accitanus.

Præfuit Cõcilio Illiberitano.

&

& propter ipſius celebre in operationibus teſtimonium, & propter illuſtre in virtutibus nomen, inſignem in populos charitatem, & innumeras in prudentia, & ſcientiarum cognitione lucubrationes. Expletis ergo Concilij canonibus, in publicum redactis, & fidelibus notis, fama per occiduos Bætica circulos diffunditur, quòd Dacianus impius Imperatorum miniſter, Præſidis titulo ex Gallia *in* Hiſpaniam *aduerſus Catholicos dilaberetur intrepidus, eo conamine obteſtans, ſe igni, ferróque omnes Eccleſias, Chriſtianum nomen, legis volumina, & eius aſſertores penitus vaſtaturum. Cui vt occurreretur malo, inter Patres conuênit, vt ad confirmandos totius* Vaſconiæ *ad* Pyrenæi *iuga* Hiſpaniæ Celtiberos *populos in fide*, S. Felix Accitanus *proficiſceretur Antiſtes. Qui protinus ſe accingens ad commiſſum opus, Pyrenæi culmina penetrans, feruenti ſpiritu populos fidem edocens, ad* Spalitanam *acceſſit vrbem Catholicus Eccleſiaſtes. Ibidem Daciani iuſſu comprehenſus, eo quod Chriſti verbum prædicaret inuictus, poſt continuata ſupplicia, gladio cadente, martyrij palmam adeptus eſt*, XV. Kalend. Iunij, *Anno Domini* CCC. I. *Cuius ſacra pignora à Diſcipulis ſepulta, poſtmodum tempore Sixti V. Pont. Max. ex humili eruta, ad honoratiorem locum tranſlata ſunt.*

Mittitur ad confirmandos Vaſcones.

Comprehẽditur & coronatur.

In hiſce Actis illud probandum venit, quòd S. Felix fuerit Epiſcopus *Accitanus*, & præſſer *Concilio Illiberitano*: Et licet hæc propoſitio communis ſit, attamen Dextri *in Chron. Ann.* 300. vbi P. Biuar. *n.* 5. *fol.* 319. illam auctoritate fulciamus: Illiberi *in Bætica* (inquit) *Concilium multorum Epiſcoporum contrahitur; præeſt* Felix *Epiſcopus* Accitanus. Hinc colliges, & notabis, quatenus S. Felicem nequaquam fuiſſe Epiſcopum *Spalitanum*, ſed *Accitanum* in *Bætica*, hodie Gvadix. Aſt quia in vrbe *Spalitana* in *Pyrenæis* conſummauit agonem, ideo *Spalitanus* vocitatur ab omnibus.

An Epiſcopus Spalitanus?

Hinc etiam controuerſiam cum *Ferrario* ſedabis, qui ſuum S. Felicem *Heſpellenſem*, vt ex Inſcriptionibus, & picturis liquet, Epiſcopum *de Heſpellas* tantum ſine martyrio conſignat. Noſter verò non Epiſcopus *Spalitanus*, ſed *Accitanus*, & martyrio coronatus inſpicitur; ideo ab illo diuerſus cenſendus.

Ferrario ſit ſatis.

Spalis. Vrbs vetuſta in *Vaſconibus* ad iuga *Pyrenæi*, è cuius nomine Spalenses, ſiue Ispalenses Populos in Hiſpania Citeriori Plin. *lib.* 3. *c.* 3. enumerat; de quibus etiam apud Dextr. *in Chron. Ann.* 308. mentio ineſt. Abrah. Ortellius *in Geograph.* P. Biuar. *vbi ſuprà, Comment.* 2. *num.* 6. *fol.* 367. & Roder. Car. *fol.* 117. *lit. T.* ſitum penitus ignorant. Ego, ſi coniecturis eſt dandus locus, ex ſitus à *Dextro* deſcripti conſignatione, & nominis ſonitus conſeruatione, crederem hanc vrbem fuiſſe in *Vaſconibus Nauarræ*, vbi hodie inuiſitur Cœnobium *in Rouca-Valle*, S. Saluatori dicatum, circa Oppidum *Burguienſe*, quod Cœnobium adhuc dicitur Hvrda-Spalense. Huius Monaſterij meminit S. Eulogius *in Epiſt. ad VViliſind. Pampilonenſ.* vbi Ambroſ. Moral. *in eius Not. fol.* P. F. Anton. de Yep. *in Chron. Bened tom.* 4. *Cent.* 4. *c.* 2. *fol.* 75. *Ann.* 840. D. Prudentius de Sandoual *Hiſt. Pampilon. fol.* 16. Arnaldus Oihenart. *in Notitia vtriuſque Vaſcon. lib.* 1. *c* 3. *fol.* 102. *&* 103. qui meritо *Ambroſium Moralez* reprehendit, ex eo quod hoc *Hurda-Spalenſe* Cœnobium cum *Hurdaxenſe* confundit, prout & fecit *Yepius*, Moralem inſecutus. Ex quibus, meo iudicio, ſitum Spalis antiquæ in *Pyrenæis* agnoſces.

Topographia.

Translatio S. Antonini *Martyris Pàllentini.*] Sancta Eccleſia *Pallentina* hoc die feſtum repetit Translationis ſacrorum pignorum S. Antonini Martyris; ſed à quo loco, ad quem hæc Translatio facta fuerit, nec illa aperit in Lectionibus, nec Scriptores antiqui, eius res geſtas recenſentes exprimunt. D. Franciſc. Sandoual. *in Diſcurſ. Apologet. pro S. Antonino.* §. 8. *fol.* 67. *&* 68. credit anamneſin huius Translationis non *Hiſpanicam* apud *Pallentiam*, ſed *Gallicam* apud *Apamiam*, eſſe; hoc eſt quando Corpus S. Antonini origine *Galli*, apud *Apamiam* in *Gallia* paſſi, ex Templo antiquo apud flumen *Aregiam* ſito, in Baſilicam *S. Martini* tranſlatum eſt. Quod vt probet, verba *Breuiary Pallentini* in hac feſtiuitate *Lect.* 2. recitari ſolita, huiuſmodi recenſet: *Glorioſi Martyris* Antonini *Patroni Noſtri triumphale martyrium Eccleſia alio tempore potiſſimùm celebrat; at hodie eius ſanctiſſimi Corporis colimus* Tranſlationem.

B.

Nulla mentio in Lectionibus Pallentinis de loco, & tempore huius Tranſlationis.

Sententia Sandoualy Canonici Pallentini.

Depoſitum namque fuerat primum iuxta flumen Aregiæ, *vbi paſſus fuit, ſed creſcente poſtea fidelium deuotione, in Baſilicam* S. Martini *prope flumen adificatam tranſlatum eſt. Cùm autem proceſſu temporis, fluminis eiuſdem impetus Eccleſiam inuaderet, placuit Religioſis Viris in tutiori loco nouam Eccleſiam adificare, in qua* Reliquias S. Martyris, *cum Corporibus SS. Martyrum Ioannis, & Almachij Sociorum, qui cum eodem paſſi ſunt, honorificè collocarunt.* Ex quibus verbis liquet hoc feſtum in *Pallentina* Eccleſia fore repetitum, non propter *Reliquias S. Martyris* ſuſceptas, & ex Gallia *Pallentiam* tranſlatas, quia de hoc altum ſilentium apud ipſam, ſed ob *Tranſlationem* ſacrarum exuuiarum factam de vna Baſilica ad aliam in *Gallia* tempore *Caroli Calui*, Anno DCCC. LXXXVII. vt refert Guillelmus Catell. *Hiſtor. Occitan. c. 15. tit.* du Pamies *fol. 319.*

Nullas Gallia Reliquias obtulit Pallentinis.

Hac Tranſlatio euênit in Gallia.

SED quæres: *Vt quid* S. E. Pallentina *illius Galli Martyris Tranſlationem recolit?* Cui Quæſito breuiter reſpondemus. Fuit in *Vaccais Hiſpania* vrbs, cuius nomen TELA, ſeu PAMIA, cui ſucceſſit PALLENTIA in Sede Epiſcopali, in illa martyrium conſummauit S. ANTONINVS ipſius Vrbis accola, tempore Diocletiani Imperatoris, in cuius Martyris honorem tempore Gothorum extructa fuit celebris Baſilica apud *Pallentiam*, & in eius ſacrario recondita fuêre ſacra illius lipſana. Sed poſtmodùm eueniente *Hiſpania* excidio per Sarracenorum manus, Vrbs, Eccleſia, & Martyris memoria ſub ruinæ ſtrage ſepulta iacuerunt, ad Annum DCC. XIV. Aſt regnante in Caſtella SANCTIO cognomento MAIORI, *cùm fuiſſet magnus venator* (verba ſunt Roderici Palentini de Reb. Hiſp. 3. p. c. 25.) *aprum ſequutus eſt, vſque in Eccleſiam* S. ANTONINI, *qua tunc in quadam ſylua nemoroſa ſita erat. Nec eo tempore aliqua populatio, nec Eccleſia Cathedralis ibi erat. Cùm verò aper ad Altare S. Martyris confugiſſet,* Sanctius *Rex conatus eſt illam venabulo percutere, ſed propter irreuerentiam ſacri Templi, &* Reliquiarum B. Martyris, *diuino flagello percaſſus, illicò obriguit brachium eius, nec potuit beſtiam percutere. Rediens igitur ad ſe, & proſtratus apud Altare, tandem precibus B. Martyris, vires brachij facre ſibi reſtituta; ipſéque Eccleſiam mirificè adificauit, & opulenter ditauit, atque in Cathedralem erigi obtinuit, & ciuitatem* Pallentinam *readificare, & populare incapit.* Quod factum eſt, ſecundum veriorem opinionem, Anno M.XXXII. Cùm ergo temporum lapſu illius ſeculi eruditiores ANTONINI Martyris *Hiſpani*, cui olim in ipſa vrbe *Pallentina* Baſilicam extruxêre Gothi, Actorum ſeriem penitus ignorarent, euênit, vt *Noſtri Martyris* ignoratione ſuppreſſi, Gallum ANTONINVM, Anno DCC.LXXI. martyrio in *Gallia* coronatum, Patronum eligerent, omiſſo proprio, & hoc nullâ aliâ ratione moti, niſi quòd *Noſtrum*, vt antiquiorem ignorarunt, & *Gallum* vt recentiorem, abſque temporum ſunt diſcretione complexi. Nam quo pacto potuit ANTONINI *Galli* Eccleſia Gothorum æuo ſubſiſtere, & in eius Sacrario iſtius Martyris ſacrum Corpus adſeruari, ſi nondum erat natus? Ergo antiquorum Capitularium errore ducti ſequentes, prætermiſſo *Noſtro*, imò *Suo* proprio, & vetuſtiſſimo Patrono, & homopolo Martyre, externum, alienum, & extraneum ſibi vindicare præſumunt; & hoc tantâ contentionis inſtantiâ, quòd cum *D. Franciſcus de Sandoual*, Abbas S. Saluatoris, & S. E. Pallentinæ Canonicus ſuum Capitulum ab errore contracto, antiquorũ Capitularium ignoratione, editâ eruditiſſimâ Apologiâ pro S. ANTONINO *Hiſpano*, vetuſtiſſimo S. E. Pallentinæ Patrono, diuellere conatus eſſet, nequaquã eos perculit tantus veritatis aculeus. Denique cognito per præſentes Capitulares huius meæ lucubrationis ſtatu, illius S. E. Capitulum *Abbati de la Banza*, in eadem Eccleſia Canonico, tunc temporis in hac Curia degenti, cõmiſit, quatenus mihi aliquot chartophylaciorũ volumina MSS. à ſeipſis exarata monſtraret, vt à *D. Franciſci de Sandoual* opinione recederem. Quibus viſis, & pẽſatis, prorſus in eorum ſententiam incidere recuſaui; quia ibidem tot inaudita, & ab hiſtoricâ veritate aliena penitus inueni, quòd pro rationis compulſus inſtantiâ *Defenſorium* ſcribere ſim coactus. Cuius apices, cùm *Abbati de la Banza* Capituli Pallentini Commiſſario dicerem, & cum eo conferrem, res fuit ad Arbitros remiſſa, & electus vnicè *D. D. Antonius Calderon*, S. E. Toletanæ Canonicus, Sereniſſimæ Infantis Hiſpaniæ Magiſter, omnia vtriuſque partis fundamẽta perlegit, diſcuſſit, & euiſcerauit, & pro Noſtro S. ANTONINO ſententiam tulit, quã prorſus reſpuit Capitulum, ita vt in ſuo ſenſu perſiſtens, antiquorum errorem amplectitur.

Ratio huius feſti apud Pallentinos.

Error Capituli Pallentini in veneratione alieni Martyris, poſthabito proprio.

Vt ab errore deſiſteret Iudex Arbiter nominatus.

Qui pro me ſententiam dixit, at illam reſpuit Capitulum.

Sed

Sed quia huius rei ſymbola *Tom.5. Die 11. Septembr. infrà* recenſebimus,ideo conſultò ab hac controuerſia ceſſare compellimur.

Nvnc feſtum Translationis, vt noſtri inſtituti eſt, reaſſumentes, probate conabimur, Reliqvias in Sacrario *S. E. Pallentinæ* ſeruatas, nequaquam potuiſſe è *Gallia* transferri. Probatur primo ex ipſo *Sandonalio:* Eccleſia Pallentina, nec in Officio ſui Patroni Antonini Martyris *Galli*, nec in eius antiquo Breuiario die *11. Septembris*, nec in eius Translatione, hoc die,nec in codicibus, & auctographis vetuſtis MSS. probat,quo tempore Brachivm,& Scapvla præfati Martyris, quæ hodie in Sacrario ſeruantur, in *Pallentinam* Eccleſiam aduecta,ſeu tranſlata fuêre; nec de hac Translatione indicium, memoria, aut ſcriptura poteſt inueniri: ergo hæc Translatio nequaquam de Reliqviis *Sancti Martyris Galli* cenſenda eſt. Antecedens probatur: Nam ſi in Antiquo Officio, nec vlla Lectio huius Translationis identitatem ſignificans ineſt, quin potius in Rubrica dicitur, *quòd de* Tranſlatione *recitetur, vt in die*; ergo nec olim, nec nunc *S. Eccleſia Palleutina* aliquid de iſta *Tranſlatione Reliquiarum* authenticum agnouit; quia ſi agnouiſſet, dubio procul in *Lectionibus* huius feſtiuitatis inſeruiſſet. *Probationes quibus dignoſcitur Reliquias non fuiſſe ex Gallia tranſlatas. I. Ratio.*

Secvndo probatur, nam ſi hæc Translatio fuiſſet introducta in *Officio Pallentino*, ob inuectas Sacras Reliqvias, & tranſlatas ex *Gallia* in *Hiſpaniam*, hoc eſt ex vrbe *Galliæ Apamia*, ad Ciuitatem *Hiſpaniæ Pallentiam*, huius *Tranſlationis* ſeriem in Lectionibus huius feſtiuitatis antiqui, & vetuſti Breuiarij Pallentini conſarcinatores radicitus explicarent, hoc omittunt,& tantùm cauſam *Tranſlationis* Corporis S. Martyris *Galli* ex Baſilica S. Martini ad nouam Eccleſiam compaginant; ergo hæc ſolemnitas Officij ad Tranſlationem Reliqviarvm in *Pallentino* Sacrario ſeruatarum minimè reſpicit; nec iſta fuit intentio Capitularium Breuiarium Antiquum colligentium. Hoc & liquet ex *Lect.* 2. ſuperiùs relata,cuius verba dedimus. *II. Ratio.*

Tertio probatur, quia ſacræ *Reliquiæ* quæ in Sacrario *Pallentino* venerantur, continent *Brachium Dextrum* cum eius *Scapula*, vt probat Sandoual *d.§.8. fol.69.col.* 2.Hanc Reliquiarum partem cum Capite integro S.Antonini *Galli*,Dei miniſterio,Angeli Aquilarum formam ſuſcipientes *Feſto* cuidam *Regulo* perduxerunt,vt inquiunt iſtius Martyris Acta in antiquis *Hiſpaniæ Legendarÿs:* ergo *Reliquiæ* repoſitæ in Sacrario *Pallentino* nequaquam eſſe poterunt illius *S.Martyris Galli.* *III.Ratio.*

Qvarto probatur, nam vt multi ex Scriptoribus *Pallentinis* fatentur, hæc ſacra lipſana iam tempore *Gothorum* in ipſa *Baſilica Pallentina* iacuêre, vt ex *Archidiaconi Pallentini* verbis in Libell.de *Antiquit.Eccleſ.Pallent.*§,12.liquet,cùm ait: *Templum* Pamienſi *Martyri* Antonino *dicatum fuit, cui & olim ſacrum fuerat,vſque ad Hiſpaniæ excidium; quod fuit Anno* DCC.XIV. (*etiam deſtructâ ciuitate, & fidelibus diſperſis*) *in quo ſeruatum fuit Altare huius glorioſi Martyris cum eius* Reliqviis *ſacris, inter infidelium cateruas.* Intentum augeat D.Rodericus de Areualo Epiſcopus Pallentinus *de Reb.Hiſpan. d.3.p.c.25.* hac clauſulâ: *Cum verò aper* (loquitur de miraculo Regis Sanctij) *ad Altare S. Martyris confugiſſet*, Sanctius *Rex conatus eſt venabulo illum percutere, ſed propter irreuerentiam ſacri Templi, &* Reliqviarvm *S. Martyris, diuino flagello percuſſus, illicò obriguit brachium eius.* Canonicus Arze *in Antiquit.S.E.Pallent.* §.1. progrediatur vlteriùs, aſſerens: *Vtraque autem Vrbs, & Eccleſia paulo poſt Annum Domini* DCC. *ſub Sarracenica illa grauiſſima, & omnium atrociſſima clade funditus corruerunt. Baſilica tamen in honorem* S. Antonini *Regÿ Martyris erecta*, Reliqviis *adhuc ſuperſtitibus, vbi & Martyris memoria, honóſque, & conſtructum ibidem Altare, inter medios Chriſtiani nominis hoſtes, diu perſeuerauit.* Alia poſtmodùm ingerit *Sandoualius*, quæ vt prolixiora dimittimus. *IV. Ratio.*

His, & aliis argumentis reſpondere conantur recentiores illius Capituli anteſignani,dicentes,quòd S. Antoninvs Martyr,ſub cuius tutela dicata eſt Eccleſia Pallentina,martyrium compleuit tempore *Theodorici* Gothorum,& Toloſatum Regis,circa Annum CCCC. L. qui tunc apud *Apamiam*,cuius erat ciuis, coronam accepit;quâ temporum extenſione,euaneſcunt argumenta à *Sandoualio* in contrarium *Capituli Pallentini Reſponſio.*

rium adducta, maximè illa quibus probare nititur, S. ANTONINVM *Pallentinæ* Eccleſiæ Patronum in eadem vrbe Baſilicam habuiſſe tempore *Gothorum*, & in eius Sacrario ſacra recondita fuiſſe pignora. Aſt cùm hæc tergiuerſationis inſtantia à Capitularibus non probetur, quid vltra, ſi hæc & ſimilia confingant? Cæterùm quia dato, & non concesſo quòd vera Capituli fuiſſet aſſertio, in peiorem incideret errorem Eccleſia, ideo quòd coleret Sanctum prorſus incognitum, nec in Romano Martyrologio notatum, & quòd magis eſt ſymbolo canonizationis deſtitutum. Patet, quia cùm apud Scriptores *Hiſpanos*, & *Gallos* duo tantum ſint Martyres ANTONINI *Apamiæ*, ſeu *Pamiæ* paſſi, alter tempore Diocletiani ad Annum CCC.VIII. alius tempore *Pipini* ad Annum DCC. LXXI. & neutrum admittat, imò vtrumque reſpuat Eccleſia *Pallentina*; à fortiori ſequitur, *Tertium*, quem proponit, nec adhuc cognitum, nec in Martyrologio conſcriptum, nec titulo canonizationis inueniri donatum. Non obſtat Officij noua reformatio ab ipſis Capitularibus coagulata, & à Pontifice approbata: Quia cùm ſit hiſtorialis narratio, quæ paſſim fallibilis eſt, haudquaquam ex illa reformatione, & approbatione argumentum ſumitur, ad tenendum, ipſam reformationem, etiam Pontificiâ auctoritate vallatam, eſſe fidei articulum, maximè ſi ab hiſtorica veritate diſcedit. Quòd ſi non, vt quid Eccleſiæ *Pallentinæ* Capitulum contra omnium Eccleſiarum *Galliæ*, & *Hiſpaniæ* placitum, & traditionem contendere nititur, S. ANTONINVM ſuæ Baſilicæ Patronum, nequaquam eſſe illum celeberrimum Martyrem ſub *Diocletiano*, nec illum inſignem ſub *Pipino* paſſos, quorum Eccleſiæ *Gallicana*, & *Hiſpana* tutelam piis contentionibus ambiunt? Fortè *Pallentina* melioribus auris enauigabit Eccleſia, in eius Officio promens Martyrem à nemine cognitum? Sed quia de hoc, ſuo loco prolixiùs agemus, ideo ab eius proſecutione abſtinemus.

Cui opponitur defectus identitatis Martyris illius à Capitulo intruſi.

Reſpõdetur reformationi officij à Capitulo factæ.

C. INVENTIO Imaginis Deiparæ PINNÆ FRANCIÆ.] De hac admirabili INVENTIONE integrum Libellum ſcripſit Conuentus Prædicatorum illius rupis, & eius nomine *F. Andreas Tetilla* Prior, Salmanticæ excuſum Anno M. DC. XLVI. Eius memoriam repetunt P. F. Ioann. Mariet. *Hiſt. SS. Hiſpan. lib. 6. c. 39. &* 40. P. Anton. Belinghen *in Kalend. Marian. h. d. fol.* 268. Georg. Coluener. *in Kal. Mart. tom. 1. h. d. fol.* 354. Spinellus *de Templis Deipar. n.* 61. Ex quibus hanc ACTORVM ecphraſim ſubiiciemus.

Scriptores.

ACTA INVENTIONIS SACRÆ IMAGINIS B. MARIÆ Virginis de Rupe-Franciæ in confinio diœceſis Ciuitatenſis, & aliarum in Hiſpania.

Simonis Rolandi patria.

VENERABILIS *quidam homo nomine* SIMON ROLANDVS *ex vrbe* Pariſienſi *in* Gallia *oriundus, patrem habuit* Rolandum, *& matrem* Barbaram, *ex nobili proſapia progenitos, diuites, & Dei timoratos, qui ex eorum coniugio etiam, extra* SIMONEM, *aliam habuerunt filiam,* Oppidam *nomine, quæ pòſt Nobili Viro* Paulo Brabantio *extitit copulata.* SIMON *verò in cœlibatu perſiſtens, ex eo quòd haud induſtrius in rebus eſſet agendis, ita vt mundana hæc prorſus deſpiceret, licèt meliori aurâ cæleſtia meditaretur peritus, nam corde in obſequio Dei verſabatur, & animo ſimplici homo erat ſine querela. Eius cùm parentes cognoſcerent ingenij caliginem, ad literarum rudimenta illum applicuerunt, in quibus addiſcendis per Quinquennium deſudauit* SIMON, *ſed fruſtra, nam vix in toto hoc tempore ad illarum apicem peruenit. Ad Grammaticam, & Logicam poſtmodùm perdiſcendas acceſſit, ſed in vtraque facultate nec proficiens, cùm rudis eſſet, penitus eruditionem deſeruit. Hinc parentibus iam vitâ defunctis, & ad domum ſororis Oppidæ translatus, ibidem nihil niſi in frequentia deuotionum peregit, donec Oppidâ ſorore, & Paulo leuiro è viuis ſublatis, patrimonium in pauperes, & in Eccleſias diſtribuere conſtituit. Quo facto, annum agens Quadrageſimum primum, in Monaſterio Tertij Ordinis Sancti Franciſci, nullo Religionis habitu ſuſcepto,*

Studia.

aliquandiu

aliquandiu vixit, ſed ſemel atque iterum per quietem diuinitus eſt admonitus, vt in Gallica rupe verſus Occidentem, DEIPARÆ *imaginem ſtudioſè perquireret. Quo accenſus monitu, patriâ relictâ, per totam* Galliam, *Imaginem per Quinquennium quæritans, nec inueniens, in* Hiſpaniam *ad* S. IACOBVM *in* Compoſtella *peruenire decreuit, vbi voto ſoluto,* Salmanticam *profectus, ibidem aliquandiu commoratus, Deiparam Virginem impenſiùs orabat, atque obteſtabatur, vt ſibi* Rupem Gallicam, *vbi tandem locorum eſſet, certo aliquo indicio declararet.*

Admonetur vt Imaginem B. Virginis quærat.

HAVD *ita multo pòſt carbonarij cuiuſdam ſigna, & aliorum reſponſa ſecutus, cùm ad eam* Rupem, *ſyluamquè perueniſſet, lætabundus, poſt preces illic enixè effuſas, per ſomnium oblata eſt ei Dei-Genitricis ſpecies, Filium geſtantis in vlnis, ac multo lumine circumſuſa, quæ iuſſit ſuam ex eo loco effoſſam imaginem in ſummo montis apice collocari, ac ibidem Templum erigi præcepit. Itaque Anno noſtræ ſalutis* M.CCCC.XXXIV. *ætatis ſuæ* XLVII. *die* XIX *Maij, Feria IV. quorundam hominum ope adiutus, Imaginem effodit, effoſſámque in tuguriolum quoddam ex lignis raptim, ac ſubito excitatum, intulit, & repoſuit. Verùm tot, támque diuina miracula illic edi continuò cœpta ſunt, vt tribus duntaxat exactis menſibus, in Ædiculam, iuxta Deiparæ præſcriptum, in editiſſimo montis faſtigio extructam Imago ſit collocata: & tandem miraculis quotidie magis increbreſcentibus, ei* Templum *conſtructũ eſt, & à* Ioanne II. *Caſtellæ Rege Ordini Prædicatorum attributum.* SIMON *verò qui* VELA *cognomentum accepit Hiſpanicè, ob vigilias ad* S. Imaginis *aras aſſiduas, anno ætatis ſuæ* LIII. *ad præmia, vt par eſt credere, immortalitatis admiſſus. Cuius corpus in veneratione habitum, in maximo Sacello prope Altare vbi repoſita eſt ſanctiſſima Deiparæ* Imago, *ſepultum eſt.*

Inuenit.

Conſtruitur Monaſterium.

Hæc ſunt ACTA ad huiuſmodi INVENTIONEM ſpectantia, prout illa relati Scriptores recenſent: & addit *Libellus* de hac Inuentione *à P. Tetilla* euulgatus *1. p. c. 6.* Quòd ante decennium quædam puella ex Oppido de *Sequeros* oriunda, hanc ipſam *Inuentionem* fatidica prædixerat.

RVPIS-GALLICA. Mons eſt præruptus in terminis Epiſcopatuum Ciuitatenſis, Salmanticenſis, & Caurienſis, quorum fines lambit, ſed ab vniuſcuiuſque exemptus iuriſdictione, nulli paret. Hic Mons à radice ad ſupercilium continuis ſaxorum verrucis ſeſe in altum extollentibus, & pyramidis in ſpeciem eleuantibus ſcatet, ita vt, ſi callem quæ ad Templum dirigit, amiſeris, vix locum vbi pedem figas inuenies. Hodie dicitur PEÑA DE FRANCIA in *Extremadura* limitibus conſiſtens, in cuius maioris Rupis vertice *Templum Regale*, vbi miraculoſa *Imago Deiparæ*, quæ totius *Hiſpaniæ* miraculorum frequenti admiratione terminos occupat, cuius rei teſtes ſunt innumera claudorum, paralyticorum, & aliorum ægrotantium, qui à B. Virgine-Matre ſanitati reſtituti ſunt, ſalutis ſpolia. Quorum catalogum ſi legere cupis, adi *Tetillam.*

Topographia.

VICTORIÆ AVRANIENSIS Feſtiuitas.] Celebris in *Toletana* Eccleſiæ ſacris *Tabulis* huius repetitio annua feſtiuitatis: Cuius meminêre hoc die Philip. Ferrar. in *Catal. General. SS. fol.* 206. Ludouicus Marmor. *Hiſtor. Afric. tom. 2. lib. 5. c.* 28. Aluarus Gomez. *de Rebus Geſt. Franciſci Ximen. lib.* 4. Auctor Primat. Tolet. *tom. 2. p. 3. c. 31. ſol* 913. Gundiſalu. de Illeſcas *in Hiſtor. Pontifical. tom. 2. l. 6. c. 23. §. 2.* Omnia eruditè deſcripſit in peculiari Libello *Gundiſaluus Ægidius* heroico carmine. ACTA ex *Gomezio* per compendium ſubiiciemus.

D

Scriptores.

HISTORIA AVRANICÆ EXPEDITIONIS; ex Aluaro Gomezio Toletano ſynopticè ſcripta.

POST *illam illuſtrem* Malſaquibiranam *victoriam, quam* Didacus Fernandus à Corduba, *Vir ſpectatæ virtutis, & prudentiæ,* Hiſpaniæ *Regibus dedit Catholicis, inſtante, & expendente* Illuſtriſſimo D. D. F Franciſco Ximenio de Ciſneros, *Archiepiſcopo Toletano, S. R. E. Presbytero Cardinali, & totius Hiſpanicæ ditionis Generali Inquiſitore: illicò iſte ſanctiſſimus*

Marſalquibir capitur.

Occaſio belli, & Auctor.

Purpuratus Dei ſeruitio, & Religionis Catholicæ propagandæ zelo, ad maiora capeſſenda accinctus, ad expeditionem AVRANICAM in Africa, item manum, & animum extendens, innumeris difficultatum, & contrariorum motibus deuictis, milite inſtructo, copiis paratis, ad Carthaginis Spartariæ portum deuênit.

Claſſem inſtruit.

Ibi claſſem inſtruxit, quæ Octoginta actuariis nauibus, Decem maximis triremibus, quas Regias Galeras vocãt, cõſtabat, præter multa nauigia minora, & ſcaphas maioribus ſeruientes. In his autem Decem Millia peditum, equitum verò Quatuor Millia, & lixarum, calonúmque numerus neceſſarius vehebantur. Poſtridie idus Maij ventum ſecundum nacta claſſis eſt; quare ſublatis anchoris,

E Carthaginenſi ſoluit portu.

horâ fermè diei tertiâ è portu Carthaginis ſoluens, poſtridie eius diei, multâ iam nocte, in Africam ſecundis auris appulit Cardinalis. Claſſis cùm ſub meridiem à Mauris ſpeculatoribus viſa eſſet, omnia montium cacumina, ſigno ex arce dato, quæ Facis appellatur, fumare cœpêre, & Cardinalis eſt portum ingreſſus, Marſalquibirano Præfecto recipiente. Obtexerant iam omnia craſſæ tenebræ, cùm fuit Archiepiſcopo nuntiatum, claſſem vniuerſam ad eundem portum ſaluam appuliſſe, & hoſtes eſſe magnopere conterritos, noſtrorum virtutem, & audaciam demirantes; maximè videntes qualiter noſtri locis ignotis, & hoſtilibus, per noctis caliginem ſeſe committerent; tantâque animorum præſtantiâ, non expectatâ luce, neque ſtationibus exploratis, portum tamen tenuiſſent. Mirum ſanè fuit, naues ſibi inuicem viciſſim cladi non fuiſſe, dùm portûs anguſtias, nocte illuni, ſubirent, altera in alteram impingente. Per totam illam noctem Cardinalis ſomnum non cepit, ſed ſolicitus in anchoris manens, ſingulis, quod poſtero die faciendum eſſet, per partes diuiſit. Comiti Petro

Comes Petrus Nauarrus Dux.

Nauarro, cui totius exercitus imperium commiſerat, eius diei victoriam commendauit, qui vt imperatorem optimum decebat, forti ſermone, cunctos ordines ad prælium incendebat. Multi verò ex ducibus, eius alloquio, fiduciâ pleni, lucem non eſſe expectandam exiſtimabant; ſed inprimis Archipræſul, cui omnis mora, non modo longa, & grauis videbatur, ſed ſuis conatibus impedimento, & damno eſſe. Itaque inter omnes conuênit, quòd quoniam plurimùm momenti ad victoriam haberet prærupti cliui occupatio, qui inter Auranum & Portum inſurgere videbatur, de media nocte irruendum eſſe putabant; dum nihil tale hoſtes timebant, & præſidium in cliuo poſitum negligentiùs cuſtodiebatur. Nec eſſe Numidarum multitudinem expectandã, qui vigiliarum ignibus admoniti, ante auroram omnes illos colles eſſent præoccupaturi. Intereà actuariis Nauibus, & Triremibus per oram maritimam, ad vrbem accedendum eſſe, vt eodem tempore, tormentis è nauibus Auranum quateretur, & præſidium è cliuo deturbaretur. Neceſſe enim eſſe, vt dum vni rei ſuccurrere laborabant, alteram deſtituerent; quare alterutram capi oportere. Sed poſtquam pedites omnes è Nauibus ante lucem egredi cœpiſſent: Nauarrus, incertus, quo conſilio, ſcaphis, & cymbis ablatis, quibus equi erant traiicíendi, oram legens ad Auranum contendit. Hic nunquã probauerat, claſſem tàm numeroſo equitatu onerari: eſſe enim ardua, dicebat, & difficilia loca, nihilquè minùs, quam equitatui

Equites è nauibus egrediũtur.

apta. Ergo animi ſui ſententiam ſecutus, de egreſſione equitum, vt parũ neceſſariâ, nunquam curauit, ſed vniuerſis nauigiis arreptis, eorum ad vrbem ſpecie, terrorem hoſtibus iniicere voluit. Id poſtquam Cardinali renuntiatum fuit, exiſtimans Nauarrum, vt imperij æmulum, in ſuam id contumeliam feciſſe, indignabundus ex arce, quò ſe ad curandum corpus receperat, ſubitò exiliit, & equites quamprimùm, quâ ratione fieri potuit, egredi iubet, atque ad auxilium peditibus ferendum vrget. Ne quid tamen à mari, aut à tergo ex vallibus, quæ ad prærupti collis radices profundiſſimæ iacent, detrimenti Noſtris accideret (eſt enim gens Punica inſidioſa, & fraudulenta) oræ maritimæ, & vallium faucibus præſidium appoſuit. Hæc cura, & diligentia plus exercitui ſalutis, & auxilij ad victoriam attulit, quàm cæteri omnes, dùm ſtrenuè pugnabant. Poſtea enim compertum fuit, complures ex Mauris in inſidijs collocatos fuiſſe, qui nihil hoſtile, ea de cauſa tentare ſunt auſi. Quod niſi Præſul prudentiſſimo conſilio cauiſſet, pauci ex hoſtibus repentè noſtros adorti, magnum terrorem inopinantibus

nantibus,& perniciem intuliſſent. Multum alacritatis,& animi,præſentiâ ſuâ exercitui eo die Ximenius *attulit: nam è* Marſalquibirana *arce ſuorum caterua ſtipatus, cum ad portum egrederetur, nouitate, & inſolentiâ ſpectaculi ducum animos, & militum perculit. Neque enim imperatorem ſuum ſplendenti clypeo, aut caſſide ex chimera ignes vomente formidabilem intuebantur, ſed Pontificalibus veſtibus indutum, ſacerdotibus, & religioſis Viris ex vtroque latere ſtipatum,& Cruce argentea pro vexillo praeunte, quam* Algora *Canonicus Seguntienſis ex officio geſtare ſolebat. Igitur horâ fermè diei ſextâ omnis peditatus in quatuor agmina per Tribunos Militares diſpoſitus, totam illam planiciem occupabat, quæ ante arcem* Marſalquibiranam *eſt. Sed quia hac die veneris patrata erant, nec quidquam præter carnes in eſculentis erat, Præſul ſtrenuus, militi facultatem carnes edendi dedit: qui poſtquam cibo refectus eſt, Cardinalis in medio omnium poſitus, illos in hunc modum alloquitur:*

Oratio Præſulis.

Si exiſtimarem,Hiſpani Viri,fortibus animis, vllis verbis,aut neceſſitudinibus fiduciam addi, haud ego vos in præſentia,homo parum ad loquendum inſtructus, & in caſtrenſi vita nunquam verſatus alloquerer; ſed vnus aliquis ex veſtris ducibus prodiiſſet, quem, & eloquentiâ præſtare, & vobis beneuolentiâ, & laborum communione coniunctum eſſe intellexiſſem. At ſatis mihi perſuaſum eſt, vos omnes ad hanc Africanam expeditionem inflammatos eſſe, in qua & Dei Opt. Max. cauſa agitur,& Reipublicæ conſeruatio vertitur; Quid autem Religioni,&Patriæ omnes debeamus,neminem veſtrûm arbitror ignorare,cùm bellum ſacrum geramus, vbi pro aris, & focis pugnatur. *Hæc & alia ob oculos ſtrenuis militibus ponens, aciem procedere iubebat, ſéque militibus comitem dabat. Cuncti præſulis oratione mirum in modum incitati circumſtetere, orantes vt pugnâ diſcederet, ipſiſque prælij periculum committeret: eam enim operam Religioni, & Reipublicæ nauaturos ſe, ardentibus ad pugnam animis indicantes, vt ipſum ſuſcepti negotij nunquam pœniteret. Ceſſit communibus omnium precibus Cardinalis, atque ætatis, & perſonæ ſuæ memor, in Petrum Nauarrũ eam curam reiiciens, in* Marſalquibiranam *arcem ſe recepit: ſacram ædiculam ingreſſus, quæ* D. Michaeli *dedicata eſt, in genua procumbens, paſſis manibus, in cælũ intentus, multis lachrymis Deum precabatur, vt ſuis Chriſtianis præſidio eſſet.* Nauarrus *verò, vt ingentem Maurorum,& Numidarum multitudinem colles occupaſſe vidit, ne Noſtri quos maritimi æſtus, & labor eius diei laſſauerant, impares in congreſſu eſſent, timuit: belli autem principio parum proſperè noſtris ſuccedente, fiduciam, & vires hoſtibus auctum iri non dubitabat. Quare ſecum deliberare cæpit, an in poſterum diem conflictum differret, intereàque hoſtes in timore contineret; an alacritatem militum ſecutus, tandem de ſumma belli eo die decerneret. Animi itaque dubius ad Cardinalem redire decreuit, eius ſententiam antequam quidquam tentaret, rogaturus. Is experientiſſimi Imperatoris dubitatione permultùm commotus, neque quid conſuleret ſatis certus, cum ſe collegiſſet:* In hac (*inquit*) Vir fortiſſime, pugna, Chriſtus ſummi Patris Filius,& ſeductor Maurorum Machometes in certamen deſcendunt; omnem cunctationem non ſolum damnoſam, ſed impiam eſſe arbitror. Quare omni depoſitâ formidine, milites tuos, vt cùm hoſte manum conſerant iubeto: certa enim mihi ſpes eſt, te hodie victoriam magnâ cum laude reportaturum. *Diuinum id potius oraculum, quàm vllius hominis conſilium fuiſſe, quæ ſunt poſtea inſecuta declararunt: niſi enim eo die pugnatum fuiſſet,* Auranum *capi non poterat. Ergo* Nauarrus *ad exercitum reuerſus, qui in Quatuor agmina quadruta erat diuiſus, quorum ſingula bis mille & quingentis militibus conſtabant, ſibi vnum agmen aſciuit, quo per omnes partes diſcurrens, cæteris laborantibus auxilio eſſe poſſet. Tormenta bellica, quæ Cardinalis diligentiâ, ſimul cum equitibus in tanta feſtinatione, è nauibus educi potuerunt, puluere tormentario, reliquiſque apparatibus inſtructa, ſubſequi iuſſit. His ad hunc modum conſtitutis, tubis claſſicum concinentibus, & omnibus* IACOBVM diuum Hiſpaniæ Tute-

Nauarrus dubitat de congreſſu.

Agmina diuidit.

tam; aut à IACOBO Noſtro Hiſpaniarum Apoſtolo, aut ab eius Diſcipulis, licèt de eius fundatione primæua adhuc non conſtet. Quidquid ſit, hoc die eius DEDICATIONIS feſtiuitas quotannis peragitur pompa celeberrima. Ipſius Præſulum Catalogum hic ſubiicere, & moris noſtri neceſſitas perſuadet, & debiti mei penſum dubio procul conſtringit.

CATALOGVS EPISCOPORVM
Sanctæ Eccleſiæ Cordubenſis in Bætica Hiſpaniæ.

I. SEVERVS huius nominis I. Epiſcopus Cordubenſis I. cui ſanctiſſimus Dionyſius Pont. Max. Epiſtolam ſcripſit, facultatem concedens, vt ſeruato ordine Eccleſiaſtico, circa Parœciarum formam quæ ſunt peragenda diſponat, vt ex *c. Nemini*, 15. *q.* 1. liquet. Eius memoria ad Annum Domini CC. LXX. 270.

II. OSSIVS huius nominis I. Epiſcopus Cordubenſis II. interfuit Concilio Illiberitano, vbi eius canones ordinauit. Pòſt Conſtantino Imperatori adhæſit. Eccleſias toto Orbe ædificari curauit, præcipuè in Hiſpania S. Helenæ expenſis, cui chariſſimus fuit. Præeſt Concilio Nicæno, & Symbolum Miſſæ componit. Sanctè moritur. Cuius feſta dies, vti de Confeſſore Pontifice ab Eccleſia Syriæ celebratur., Obiit Anno CCC. LX. ætatis ſuæ C. X. cum à S. Syluestro Pont. Max. feſtum Exaltationis S. CRVCIS celebrandum popoſcerit. 360.

III. AGIDINVS huius nominis I. Epiſcopus Cordubenſis III. qui cùm primùm Priſcillianum hæreticum perſequeretur, pòſt illi adhæſit. Eius memoria ad Annum CCC. LXXX. 380.

IV. GREGORIVS huius nominis I. Epiſcopus Cordubenſis IV. qui in eius Eccleſia Martyrologium Sanctorum primus decantari præcepit: quam conſuetudinem in poſterum Vniuerſalis Eccleſia recepit. Eius memoria ad Annum CCC. XC. 390.

V. S. ISIDORVS huius nominis I. Epiſcopus Cordubenſis V. cognomento *Senior*, in diſcrimen Hiſpalenſis. Scripſit in Libros Regum IV. Volumina, *quæ Paulo* dedicauit *Oroſio*. Item alia ſuper Acta Apoſtolorum, & ſuper Euangelia. Eius memoria ad Annum CCCC. XX. 420.

VI. STEPHANVS huius nominis I. Epiſcopus Cordubenſis VI. interfuit Concilio Romano V. tempore Symmachi Pontificis maximi ad Annum Domini D. IV. 504.

VII. AGAPIVS huius nominis I. Epiſcopus Cordubenſis VII. ex milite effectus; interfuit III. Concilio Toletano; & I. Hiſpalenſi ad Annum Domini D. XC. qui Corpus *S. Zoili* diuinâ reuelatione ieiuniis interpoſitis inuenit. 590.

VIII. ELEVTERIVS huius nominis I. Epiſcopus Cordubenſis VIII. interfuit Concilio, quod Toleti congregatum fuit Anno Domini D. XCVII. 597.

IX. HONORIVS huius nominis I. Epiſcopus Cordubenſis IX. interfuit Concilio II. Hiſpalenſi ad Annum DC. XIX. 619.

X. LEVDIFICVS huius nominis I. Epiſcopus Cordubenſis X. interfuit Concilijs IV. VI. & VII. Toletanis. Eius memoria ad Annum Domini DC. XLVI. 646.

XI. EVFORVS huius nominis I. Epiſcopus Cordubenſis IX. interfuit Concilio VIII. Toletano ad Annum DC. LIII. 653.

XII. HELECA huius nominis I. Epiſcopus Cordubenſis XII. ex Diacono Hiſpalenſi, quem *S. Heladius* Toletanus Antiſtes, vt Primas Hiſpaniæ, miſſum à *S. Iſidoro* Hiſpalenſi, in Concilio depoſuit: obiit circa Annum DC. LIX. vt teſtatur Iulianus Archipresbyter in *Chron. ad Annum* 659. *n.* 322. *fol.* 70. 659.

XIII.

XIII. MVMVLVS huius nominis I. Epiſcopus Cordubenſis XIII. interfuit Conciliis X I I I. & X V. Toletanis ad Annum Domini DC. LXXXVIII. 688.

XIV. ZACHEVS huius nominis I. Epiſcopus Cordubenſis XIV. interfuit X V I. Concilio Toletano. Poſt eueniente Sarracenorum in Hiſpaniam exercitu, à Sede pulſus, cum aliis Sarandulam oppidum Vettoniæ aufugiens, ibidem gladio Arabum occubuit Martyr, Anno Domini DCC. XIV. 714.

Hucuſque memoria Præſulum Cordubenſium, *vſque ad Annum* M.CC.XLVIII. *quo* Ferdinandus *Rex cognomento* SANCTVS, *expulſit Sarracenis, vrbem ſuo dominio viriliter adiecit: licèt non dubitem, ipſo tempore Sarracenorum, etiā Præſules habuiſſe, etſi eorum ignoremus nomina, cùm conſtet ex Actis S. Eulogij, fuiſſe ſuo æuo Reccafredum Epiſcopum, cuius maleuolentiâ S. Martyr carceribus mancipatus fuit. Hinc etiam animaduertendum duximus*, M. Ægidium Gonzalez *in ſuo Catalogo horum Pontificum* Cordubenſium *MS. quem* Tom. 4. Theatri *in lucem edere parat conſignare poſt* Stephanum *VI. Epiſcopum* Cordubenſem, *quendam* HIGINIVM *ipſius Eccleſiæ Præſulem, auctoritate Iuliani Archipresbyteri* in Aduerſar. n. 553. fol. 128. *ſed abſque ratione hiſtorica, quia ſi adhæſit Priſcilliano, qui vixit ad Annum* CCC. LXXX. *quo pacto illum conſignat Anno Domini* D. *Crederem mendum irrepſiſſe in Codice edito* Iuliani, *& loco* AGIDINI *quem III. Epiſcopum ſupra poſuimus*, HIGINIVM *repoſuit editor, confundens hos Præſules. Nunc ad aliorum Epiſcoporum ſeriem veniamus.*

XV. D. GVTERIVS huius nominis I. Epiſcopus Cordubenſis X V. interfuit obſidioni vrbis Hiſpalenſis cum Rege Sancto, quem comitatus eſt, quando vrbem ipſam ingreſſus eſt: nec non in deditione Gienij, in cuius Eccleſia primam celebrauit Miſſam. Eius memoria ad Annum Domini M. CC. XLVIII. 1248.

XVI. D. LVPVS huius nominis I. Epiſcopus Cordubenſis X V I. Eius memoria ad Annum M. CC. LIV. 1254.

XVII. D. PASCHALIS huius nominis I. Epiſcopus Cordubenſis XVII. ex ipſa Eccleſia Canonicus. Xenodochium in ipſa vrbe conſtruxit, in quâ obiit, circa Annum M. CC. LXXX. 1280.

XVIII. D. ÆGIDIVS huius nominis I. Epiſcopus Cordubenſis XVIII. Cuius memoria ad Annum M. CC. XCV. pertingit. 1295.

XIX. D. GVTERIVS huius nominis I I. cognomento *Meſa*, Epiſcopus Cordubenſis X I X. cuius memoria in Priuilegiis Regum ad Annum M. CCC. X X X V. 1335.

XX. D. MARTINVS huius nominis I. Epiſcopus Cordubenſis XX. Eius memoria in Priuilegijs Regum ad Annum M. CCC. LXX. 1370.

XXI. D. ANDREAS huius nominis I. Epiſcopus Cordubenſis XXI. Eius memoria in Priuilegiis Regum ad Annum M. CCC. LXXIX. 1379.

XXII. D. IOANNES huius nominis I. cognomento *Pantoxa*, Epiſcopus Cordubenſis X X I I. cuius memoria ad Annum M. CCC. LXXXIX. 1389.

XXIII. D. ALFONSVS huius nominis I. Epiſcopus Cordubenſis XXIII. cuius memoria ad Annum M. CCC. XCVI. 1396.

XXIV. D. FERDINANDVS huius nominis I. cognomento *Meſa*, Epiſcopus Cordubenſis XXIV. adhuc in viuis erat Anno M. CCCC. XXVIII. 1428.

XXV. D. GVNDISALVVS huius nominis I. cognomento *Vanegas*, Epiſcopus Cordubenſis XXV. cuius memoria ad Annum M. CCCC. XXXII. 1432.

XXVI. D. SANCTIVS huius nominis I. Epiſcopus Cordubenſis XXVI. cuius memoria ad Annum M. CCCC. XLIX. 1449.

XXVII. D. F. GVNDISALVVS huius nominis I I. cognomento *Illeſcas*, Epiſcopus Cordubenſis X X V I I. ex ordine S. Ieronymi, Caſtellæ

ſtellæ Gubernator: Obiit Anno M. CCCC. LXIV. 1464.

XXVIII. D. TELLVS huius nominis I. cognomēto *Buendia*, Epiſcopus Cordubenſis XXVIII. ex Archidiacono, & Canonico Toletano: eius memoria ad Annum M.CCCC.LXXX. 1480.

XXIX. D. F. ALFONSVS huius nominis II. cognomento *Burgos*, Epiſcopus Cordubenſis XXIX. ex ordine Prædicatorum, pòſt Conchenſis, & demum Palentinus; in cuius Sede perſiſtens, Collegium S. Gregorij in vrbe Valliſoletana conſtruxit: Obiit Anno M. CCCC. XCIX. eius tranſlatio ad Eccleſiam Conchenſem Anno M. CCCC. LXXXII. 1482.

XXX. D. FRANCISCVS huius nominis I. cognomento *Sanchez de la Fuente*, Epiſcopus Cordubenſis XXX. ex Toletano Inquiſitore, pòſt Abulenſis Præſul, & S. Cruciatæ Commiſſarius, obiit Anno M. CCCC. XCIX. 1499.

XXXI. D. IOANNES huius nominis II. cognomento *Rodriguez de Fonſeca*, Epiſcopus Cordubenſis XXXI. ex Archidiacono & Canonico Hiſpalenſi Pacenſis Præſul, pòſt Palentinus, deinde Burgenſis ex Cordubenſi ad Annum M.D. V. cum titulo Præſidis Regij Indiarum Conſilij. Ad eum facetè ſcripſit *Epiſtolam* 39. Epiſcopus Mindonienſis: Obiit Anno M.D. XXIV. 1505.

XXXII. D. IOANNES huius nominis III. cognomento *Daza* Epiſcopus Cordubenſis XXXII. qui primò fuerat Ouetenſis, pòſt Carthaginenſis, & Supremi Senatus Præſes, obiit Anno M.D.X. 1510.

XXXIII. D. MARTINVS huius nominis II. cognomento *Angulo*, Epiſcopus Cordubenſis XXXIII. ex Archidiacono Toletano, Valliſoletanus Præſes, deinde Carthaginenſis Præſul: Obiit Cordubæ vbi ſepultus iacet, Anno M.D. XVIII. 1518.

XXXIV. D. F. IOANNES huius nominis IV. cognomento *Toledo*, Epiſcopus Cordubenſis XXXIV. ex ordine Prædicatorum; pòſt Burgenſis, & S. R. E. Cardinalis, demum Archiepiſcopus Compoſtellanus: Obiit Anno M. D. LVII. & è Cordubenſi tranſlatus Anno M. D. XXXVII. 1537.

XXXV. D. ALFONSVS huius nominis III. cognomento *Manrrique*, Epiſcopus Cordnbenſis XXXV. ex Canonico Toletano, Scholaſticus Salmantinus, pòſt Epiſcopus Pacenſis, ac demum Archiepiſcopus Hiſpalenſis, S.R.E. Cardinalis, & Hiſpaniæ Generalis Inquiſitor: Obiit Anno M. D. XXXVIII. 1538.

XXXVI. D. INICVS huius nominis I. cognomento *Manrrique*, Epiſcopus Cordubenſis XXXVI. S.R.E. Cardinalis, qui cùm Romanam ſequeretur Curiam, ibidem obiit Anno M.D.XL. 1540.

XXXVII. D. LEOPOLDVS huius nominis I. cognomento *Auſtria*, Epiſcopus Cordubenſis XXXVII. obiit Anno M.D.LVII. Cordubæ, & in eius Eccleſia ſepultus iacet. 1557.

XXXVIII. D. DIDACVS huius nominis I. cognomento *Alaua Eqaiuel*, Epiſcopus Cordubenſis XXXVIII. primò ex Præſide Granatenſi, & Valliſoletano, Aſturicenſis Præſul, deinde Abulenſis: Obiit die XVII. Martij, Anno M. D. LXII. 1562.

XXXXIX. D. F. BERNARDVS huius nominis I. cognomento *Fernandez de Freſneda*, Epiſcopus Cordubenſis XXXIX. ex ordine Minorum, Philippi II. Regis Catholici Confeſſarius; hinc Epiſcopus Conchenſis, demum Archiepiſcopus Cæſarauguſtanus: Obiit Anno M. D. LXXVII. cùm nondum hanc Sedem vidiſſet. 1577.

XL. D. CHRISTOPHORVS huius nominis I. cognomento *Roxas*, Epiſcopus Cordubenſis XL. primò Epiſcopus Ouetenſis, deinde Pacenſis, demum Archiepiſcopus Hiſpalenſis, ad quam fuit tranſlatus

tranſlatus Anno M.D.LXXVIII. obiit Anno M.D.LXXX. 1578.

XLI. D. F. MARTINVS huius nominis III. cognomento *Cordoua*, Epiſcopus Cordubenſis XLI. ex Ordine Prædicatorum; primò Dertoſanus, pòſt Placentinus: obiit Anno M.D.LXXXI. 1581.

XLII. D. ANTONIVS MAVRICIVS huius nominis I. cognomento *Pazos*, Epiſcopus Cordubenſis XLII. primò Epiſcopus in Sicilia, pòſt in Hiſpania Abulenſis, Caſtellæ Præſes, obiit Anno M.D.LXXXVI. 1586.

XLIII. D. FERDINANDVS huius nominis II. cognomento *Vega* & *Fonſeca*, Epiſcopus Cordubenſis XLIII. ex Canonico Carthaginenſi, S.G. Inquiſitionis Conſiliarius, pòſt Rationum Regalium Præſes, pòſt Indiarum: obiit Anno M.D.XCI. 1591.

XLIV. D. IERONYMVS huius nominis I. cognomento *Manrrique*, Epiſcopus Cordubenſis XLIV. ex Salmantino Præſule, licèt obierit abſque poſſeſſione Anno M.D.XCIII. 1593.

XLV. D. PETRVS huius nominis I. cognomento *Portocarrero*, Epiſcopus Cordubenſis XLV. ex Canonico Hiſpalenſi, Valliſoletanus Senator, Gallæciæ Regens, Caſtellæ Conſiliarius, S. G. Inquiſitionis à conſiliis, S. Cruciatæ Commiſſarius, Epiſcopus Calagurritanus, & Generalis Hiſpaniæ Inquiſitor: obiit die XX. Septembris, Anno M.D.XCIX. 1599.

XLVI. D. FRANCISCVS huius nominis II. cognomento *Reynoſo*, Epiſcopus Cordubenſis XLVI. ex Magiſtro Cameræ Sanctiſſimi Pontificis Pij V. Archidiaconus *Sepulueda* in Eccleſia Segobienſi, pòſt Toleranus, pòſt Abbas *de Vſillos* in Palentina: Vir vndequaque perfectiſſimus, pietate celebris, ſanctitudine conſpicuus, eleemoſynarum diſpenſatione ſingularis, Literatorum amator, propriarum ouium cognitor, Eccleſiarum zelator, omnium Parens, & Munificus largitor; obiit Cordubæ, die XXIII. Auguſti, Anno M.DC.I. 1601.

XLVII. D. PAVLVS huius nominis I. cognomento *Laguna*, Epiſcopus Cordubenſis XLVII. ex Archidiacono *de Cuellar* in Eccleſia Segobienſi, Prior *Portus-Regalis*, Granatenſis Senator, Caſtellæ Conſiliarius, & S.G. Inquiſitionis, Regalium Rationum Conſilij Gubernator, & Regij Indiarum Præſes, obiit Madridij die XXX. Iulij Anno M.DC.VI. 1606.

XLVIII. D. F. DIDACVS huius nominis II. cognomento *Mardones*, Epiſcopus Cordubenſis XLVIII. ex Ordine Prædicatorum Philippo III Regi Catholico à ſacris confeſſionibus: obiit Anno M.DC.XXIV. 1624.

XLIX. D. CHRISTOPHORVS huius nominis II. cognomento *Lobera*, Epiſcopus Cordubenſis XLIX. ex Canonico Placentino Abbas Leramæ, Epiſcopus Pacenſis, deinde Oxomenſis, pòſt Pampilonenſis, hinc Cordubenſis, poſtmodum Placentinus, & demum Archiepiſcopus Compoſtellanus electus: obiit die XXI. Octobris Anno M.DC.XXXII. & eo ipſo Anno tranſlatus ad Placentinam ex Cordubenſi Sede. 1632.

L. D. IERONYMVS huius nominis II. cognomento *Ruiz de Camargo*, Epiſcopus Cordubenſis L. ex Canonico Magiſtrali Abulenſis Eccleſiæ Ciuitatenſis Præſul, pòſt Caurienſis, fuit in Hebraicis, & Græcis literis conſummatiſſimus: obiit die III. Ianuarij, Anno Domini M.DC.XXXIII. 1633.

LI. D. F. DOMINICVS huius nominis I. cognomento *Pimentel*, Epiſcopus Cordubenſis LI. ex Ordine Prædicatorum, primùm Oxomenſis Præſul, deinde Cordubenſis, demùm Archiepiſcopus Hiſpalenſis, quâ Sede dimiſsâ purpurato Galero donatus, S.R.E.

S. R. E. Patribus coaptatur, Cordubenſem Sedem reliquit, Anno M. DC. XLIX. 1649.

LII. D. F. PETRVS huius nominis II. cognomento *Tapia*, Epiſcopus Cordubenſis LII. ex Prædicatorum ordine Segobienſis, pòſt Seguntinus, deinde Cordubenſis, demum Anno M. DC. LII. Hiſpalenſis Archiepiſcopus inauguratus; adhuc viuit. 1652.

LIII. D. IOANNES FRANCISCVS huius nominis V. cognomento *Pacheco*, Epiſcopus Cordubenſis LIII. ex Decano, & Canonico Gienenſis Eccleſiæ, & Philippi IV. Regis Catholici Cortinæ Subminiſtro, ad hanc S.E. Cordubenſis infulam meritò euocatus, per tranſlationem ſui Illuſtriſſimi Deceſſoris, adhuc in viuis eſt.

Hactenus Catalogus Præſulum *Cordubenſium*, in quorum conſignatione *M. Ægidij Gonzalez Dauila* Regij Chronographi ecphraſim ſumus inſecuti; licèt aliquando ab ea diſcedere compellimur, ob interuerſam annorum ſtruem, contra hiſtoricæ veritatis rationem. Cætera, quæ hic de Actis horum Pontificum deſiderantur, apud ipſum pete *Tom. 4. Theatr. Eccleſ. Caſtell.* quem adhuc MS. ſub limæ ferula corrigit.

QVARTODECIMO KAL. IVNII. DIES. XIX.

A. *Apud* FIRMVM *Piceni Italiæ perantiquam vrbem, depoſitio ſacrorum pignorum* B. BERTERAGMI *Monachi Auguſtiniani, natione* Hiſpani, *qui è patria diſcedens, vt liberiùs cœleſtem quæreret, ibidem monaſtico mancipatus famulatu, virtutibus, & miraculis admirabilis, depoſito carnis tegmine, glorioſam in cœlis chlamydem induit æternitatis.*

B. TARRACONÆ *in Hiſpania celebris eſt feſtiuitas Tranſlationis Brachij* S. THECLÆ *V. & M. ipſius vrbis Conciuis, & Patronæ; quod ex Armenia Iacobo II. Aragonum Rege efflagitante protractum eſt, & honorificè in Cathedrali collocatum Eccleſia.*

NOTÆ.

BEATVS BERTERAGMVS Confeſſor Monachus.] Olim in Fratrum Eremitarum Auguſtinianorum apud Firmum *cœnobio*: de huiuſmodi Sanctiſſimo Confeſſore fuere Officium, lectiones, & hymni in Breuiariis. Nunc quotannis eius ſacrum, populis deuotè concurrentibus, Corpus oſtenditur; cuius interuentu innumera Deus ægris impartitur beneficia. Eius Acta ſcripſit *Thomas de Firmo* S. Theologiæ Lector, S. Viri ſynchronos, quæ hactenus periêre. Quidquid dixero, à RR. P. M. F. Thoma de Herrera in *Alphabet. Auguſt. lit. B. fol.* 98. mutuatus ſum, eique ſunt dandæ grates, qui tantum Confeſſorem *Hiſpaniæ* patriæ reſtituit. A. *Scriptores.*

ACTA S. BERTERAGMI MONACHI Auguſtiniani Confeſſoris; ex RR. P. M. F. Thoma Herrera.

Origo. B. BERTRAMVS *natione* Hiſpanus, *genere nobis incognitus, meritis cælo notus, cùm ex* Hiſpania *metallis auri, & argenti diuite, ſed tot Sanctorum inæſtimabilibus margaritis ditiore, in Italiam Presbyter ſecularis veniſſet, & pluribus annis in Hoſpitali* Firmano *deuotiſſimè, & ſanctiſſimè miniſtraſſet, ab Anno* M. CCCC. LII. *vt Deo arctiùs, & fortunatiùs inhæreret,* *Eremita, Auguſtinianus.* *in Conuentu* Auguſtinianorum *eiuſdem vrbis, militiæ* Auguſtinianæ *nomen dedit. Ibi poſt multos annos pœnitentiæ, & perfectiſſima vita, cum magna opinione Sanctitatis de deſerto huius mundi ad Ieruſalem cæleſtem* *Moritur.* *anno* M. CCCC. XC. *clarus miraculis tranſmigrauit. Manet tamen B. Viri celebris memoria; eiúſque meritis Deus plura opem implorantibus confert beneficia. Feria III. in Pentecoſte, eius* Corpus *deuotis populis, quotannis ſo-* *Miracula.* *lemniter oſtenditur: & adhuc extant Hymni Eccleſiaſtici in eius honorem, qui non leuiter indicant* BERTRAMVM *ante reformationem* Breuiarij, *cultu publico diuini Officij à Fratribus honoratum. Quos ad perpetuam S. Viri memoriam ſubijcimus.*

IN VIGILIA B. BERTERAGMI ad Veſperas. Hymnus.

FIrmana *tellus iubila,*
Hiſpaniæ, *quæ munere*
Ditaris, pellens nubila
Iam lucis orto ſydere.
Sydus micans ſacra reddit,
BERTERAGMVS *compendia*
Vitæ, verbo clarus pandit
Beata nobis gaudia.
Hoc gaude turba pauperum
Sub Auguſtini *notula,*
Tota pelluntur ſcelerum
Nox, tenebræ, & nubila.

Nam vt nubila prodigus
Lucis illuſtrat radius;
Sic ſuis dat ſuffragijs
Diuinum lumen cordibus.
Hunc nuntium in latice
Antro profuſum Numinis
Pſallentem alit myſticè
Splendor paterni luminis.
Lumen relucens ordine
Patris Doctoris prouidi,
Extollitur iam agmine
Ad cœnam agni prouidi.

Per te Pater cum Filio
Conſolatórque Spiritus,
A criminum contagio
Nos hic emundet funditus. Amen.

AD NOCTVRNVM, HYMNVS.

P*Angat Regi cæleſtium*
Chorus melos lætitiæ,
Qui BERTERAGMO *præmium*
Æternæ dat militiæ.
Dum iſte Chriſto militat,
Vincendo ſe non vincitur;

Sic contra hoſtes dimicat
Qui bello non concutitur.
Nouus Colonus ponitur
In Auguſtini *vinea,*
Qua culta, dum recolitur
Surgit vbertas dulcior.

Oppreſſis

Oppreſſis à languoribus
Sacra impendit ſtudia,
Cæcis, effuſis precibus
Pius donat ſuffragia.
Alliſos à dæmonijs,
Voto ſalutis, excutit;
Sic facto vota ſtudio
Confert, cùm virtus ſuppetit.
Patri, Nato, Paraclito,
Decus, honor, & gloria,
Sint BERTERAGMI *merito*
Nobis æterna gaudia.

AD LAVDES, HYMNVS.

*A*THleta *Chriſti colitur*
BERTERAGMVS *Eccleſiis,*
Qui multis iam prouehitur
Miraculorum radijs.
Artus reuirent aridi,
Vſus naturæ redditur,
Vouent ſalutis cupidi,
Et morbus omnis pellitur.
Nam morbum, Lupam nomine
A collo roſo abijcit,
Ac phreneſim in flamine
Sacro pro voto deijcit.
Addamus ergo precibus
Preces, qui nunc faſtigio
Polorum gaudet ſedibus
Nos iuuet in exilio.
Patri, Nato, Paraclito,
Decus, honor, & gloria, &c.

Hactenus RR. P. in ſuo *Alphabeto.* Quid addam penitus ignoro, quia licèt Philippum Ferrarium in *Catalogo Generali,* & in *Memoriali Sanctorum Italiæ* conſului, ab aliiſque Italiæ Scriptoribus, ſcilicet *Leandro Alberto, Vghellio, & Caetano,* aliquid, vt mihi de iſto S. Viro ſuppeditarent, expetiui; nec nomen penitus ab illis dignoſcere potui. *Italorum Scriptorum oblinio.*

FIRMVM, ſeu FIRMIVM vrbs olim celebris in *Picenis,* & Romanorum Colonia, totiúſque *Piceni* caput. Strabo, Mela, & Appianus, illam FIRMVM appellitant: Ptolemæus autem, & Procopius *lib. 2. & 3. de Bell. Goth.* ipſam FIRMIVM vocitant; & *Plinius* eorum accolas FIRMIANOS nominat. T. Liuius in enumeratione XVIII. Coloniarum, quæ Populo Romano ſubſidia bello Punico II. dedêre, hanc conſignat vrbem. Eius memoriam repetit Facius *lib. 3. Cant. 2.* his carminibus: *Topographia.*

In dies meum iter continuando,
Vidi Aſculum, FIRMVM, *& Ricinetum,*
Anconem, Fanum, Ariminum, & Vrbinum.

Ciuitas eſt Archiepiſcopalis, quæ FERMO dicitur, alia, quoad ſitum, ab antiqua, vt notauit Leander Albert. in *Deſcript. Ital. Region. 13. verb. Picenum fol. 423.* vbi plura de ea.

TRANSLATIO BRACHII S. THECLÆ.] Huius feſtiuitatis diem alij in antecedentem, alij in præſentem reiiciunt, quia *Eccleſia Tarraconenſis* die Dominico poſt Pentecoſtem V. conſueuit hoc celebrare feſtum. Illius Eccleſiæ, & ciuitatis erga S. THECLAM deuotio ex eo emanare viſa eſt, quia ab vrbe, & Eccleſia, ab antiquiſſimis eſt ſeculis electa in *Patronam*; licèt adhuc illius Præſules, & Ciues maiorem non agnoſcerent inſpectionem, quam retulit Luitprand. *Aduerſ.* 46 Qui in *Aduerſ.* 47. aſſerit: *Anno Tertio* Siſenandi *ſub* Audace *Tarraconenſi Pontifice,* Arca *per mare Mediterraneum, Angelo duce, deuecta eſt* Tarraconem *cum parte Corporis* S. Theclæ V. & M. *Diſcipula S. Pauli, cùm inſcriptione intus reperta, quæ ſignificabat hoc. Anno* DC. XXXIII. *excepta eſt cum ingenti gaudio Præſulis, & Ciuium: & re ſcripta, per Epiſtolam ab Audace Præſule, Regi Siſenando, miram Hiſpaniæ lætitiam attulit.* De hac *Tranſlatione* dies proprius à *Luitprando* non conſignatur, ideo relatione contenti, ad præſentem, hoc die, factam pergamus. De B. *Patrona Tarraconenſis.* *Scriptores.*

ea prolixè ſcripſit P.F.Anton.Vincent.Domenec *Hiſtor. SS.Cathalon. lib.1.fol.47. col.2.* A quo hic per compendium,quæ ad Acta pertinent,tranſcribemus.

ACTA TRANSLATIONIS BRACHII B.Theclæ Virginis, & Martyris ex Armenia Tarraconem.

Iacobus Rex Aragoniæ Legatos mittit pro Reliquijs S.Theclæ.

IACOBVS *huius nominis* II. *Aragonenſium Rex, inſtantibus Illuſtriſſimo Dom. D.* Eximeno de Luna *Archiepiſcopo, Priore, & Capitulo Ciuitatis* Tarraconenſis, *Oratores ad Armeniæ Regem dimiſit, vt aliquot* B.Theclæ *V. & Martyris concederet exuuias, pro exornanda ipſius Ciuitatis Baſilica, ipſi Virgini dicata;ad quas conſequendas, huiuſmodi Armenum Regem epiſtola interpellauit.*

Epiſtola ad Onſinum Regem Armeniæ.

Illuſtri,& Magnifico Principi; amico noſtro chariſſimo *Onſino*, Dei gratia Regi Armeniæ, IACOBVS per eandem gratiam Rex Aragonum,proſperorum incrementa ſucceſſuum cum ſalute. Serenitati veſtræ præſentium ſerie notum fiat, nouiter ex fide dignorum relatione, ad noſtrum peruenisse auditum:Quòd Corpus B. THECLÆ Virginis & Martyris ſeu pars ipſius Corporis habetur in partibus Regni veſtri. Sanè cùm in Ciuitate Tarraconæ infra Regni noſtri limites ſituata Metropolitana Eccleſia,ſub ipſius B.THECLÆ titulo, ſit fundata; cuius fundatio à prædeceſſoribus noſtris inirium habuit ab antiquo; anxia nos deuotionis cura ſolicitat,vt,quia præfata Metropolitana,quæ multum honorabilis eſt, quæque multis in his partibus antiquitate præfertur, adeò quòd ab eius fundatione anni M.CC. & vltra lapſi ſunt, vt certis comperitur ſcripturis, & intitulata eſt ſub prædictæ Virginis nomine;aliquæ de eius Reliquiis in præfata Eccleſia haberentur, ex quibus & noſtra,& ſubditorum noſtrorum,& cunctorum declinantium ad has partes fidelium, erga ipſam Virginem deuotio augeretur, fides reformaretur, eique honor, & reuerentia intenſiùs præberetur. Et ſi hoc vigilanter appetimus deuotè, agimus quod eſt pium, prædeceſſorum noſtrorum inſequentes veſtigia,qui piè,& deuotè anteſatam Metropolitanam Eccleſiam ſub nomine, & honore præſatæ Virginis fundauerunt. Igitur Serenitatem,& charam amicitiam veſtram,præcordiali & intima affectione, prout charius poſſumus, deprecamur, quatenus ob honorem,& reuerentiam Omnipotentis Dei, ac exaltationem, & gloriam prædictæ B. THECLÆ Virginis,attento quòd nedum ad huiuſmodi reliquias in his partibus, verum etiam ad totum ipſius Virginis corpus, erga partes, vbi tumulatum quieſcit, harum partium fidelium incolarum deuotio peraugebitur, nec non ob ſpecialem noſtri gratiam, velitis,& placeat vobis de Reliquiis prædictis B. Virginis aliquam magnam partem tranſmittere, de qua nedum præfatam Metropolitanam, verum etiam alias Cathedrales Eccleſias ei ſuffraganeas ornare, & ædificare ad honorem,& exaltationem Domini Noſtri, & prædictæ B.Virginis ac deuotionem,in meritum noſtri,ac omnium fidelium,valeamus. Et ſi fortè ſub diſtrictu veſtro præfatum Corpus, ſeu eius Reliquiæ habentur, placeat Serenitati veſtræ de his procurare habere totaliter,vt cum effectu nobis,vt præmittitur,tranſmittatis, credentes, ſi libet, circa hæc, his, quæ *Simon Salzeti* ſubditus, & fidelis Noſter, lator præſentium (quem propter hoc ad veſtram deſtinamus præſentiam) duxerit verbaliter referenda. Porrò quia huiuſmodi ſanctuaria non ſic honeſtè poſſunt per laicos,ſicut per Clericos miniſtrari, propterea duos Clericos Preſbyteros, Viros vtiquè honeſtæ vitæ,& côuerſationis laudabilis,prædictæ Tarraconēſis Eccleſiæ Beneficiatos,ad partes veſtras,vnà cum dicto Simone prouidimus deſtinādos;qui prædictas Reliquias,ſub ſigillo

ſigillo veſtro, deuotè recipiant, eáſque honeſtè tractent, & ad Nos deferant ſimul cum Noſtro Nuntio ſupradicto. Ex hoc quippe Deo, & prædictæ Virgini reddetis obſequium; & bonorum, quæ proinde ſubſequentur, operum efficiemini participes; Nóſque id vehementer habebimus placitum, & regratiabimur vobis multùm, in agendíſque vobis placidis reputabimus pro hoc ſpecialiter nos adſtrictos. Datis Barcinonæ II. Non. Septemb. Anno Domini M. CCC. XIX. *Bernardus de Fonte Mandato Regio facto per Prapoſ. Tarracona.*

Oratores benignè ſuſcipit Rex.

*His igitur Oratores Epiſtolis inſtructi, dantes vela ventis, incolumes in Ar*meniæ *portum latabundi ſoluentes, ad* Onſini *Armenia Regis pedes prouoluti, de negotio ſibi commiſſo referentes, Epiſtolam* Iacobi, *Regi humiliter tradiderunt. Qui illos benignè ſuſcipiens, & Regis Aragonum amicitiam faſſus, ipſius deuotionem laudans, de negotio cum Proceribus, & Regni Conſiliariis tractando, promittens, illos in proprium à Rege deſignatum dimiſit hoſpitium. Poſt aliquot dies, conſilio indicto,* Onſinus *Iacobi petitionem, eiúſque in armis fraternitatem, & amicitiam propoſuit, & à Proceribus, & Conſiliariis quid eſſet agendum efflagitauit. In vnum omnes conuenêre, & quòd Regi Aragonum* BRACHIVM B. THECLÆ *eſſet tranſmittendum, vnanimi reſpondére ſuffragio. Hoc expleto, & aſcitis in Regis præſentiam Oratoribus, illos de deliberata in Conſilio* Brachij *B. Virginis, & Martyris conceſſione certiorauit. Qui latabundi, deoſculatis Regis manibus, domum receſsêre. Extracto demum S. Virginis* Brachio, *Onſinus (reſeruato ſibi pollice) illud aureo velamine coopertum, in argenteam recondi iuſſit, inſpectantibus Oratoribus, capſam; qua poſtea clauibus obſerata, intra aliam incluſa cupreſſinam, authenticis teſtimoniis vallata, Oratoribus traditur cuſtodienda. Qui acceptis literis Regiis, protinus Nauem conſcendentes, proſpero vento, Barcinonis portum intrantes,* Iacobo, *qui illic diuerſabatur, de omnibus rationem ſedulò reddidêre.*

Brachium S. Virginis, & Martyris offert Iacobo.

In Hiſpaniam transferunt.

Tanto ergo Iacobus *theſauro latus, poſtquam* Brachium *B. Virginis ſumma eſt deuotione veneratus, argento illud inſeri iuſſit, & in Salon portum tranſmiſit, demum in Goſtantin, vbi quouſque* Tarraconem *accederet, ſeruaretur. Quo expleto, tandem* Iacobus *Rex (conuocatis per epiſtolas Regni Proceribus, vt vnuſquiſque in diem literis deſignatum* Tarraconem *accederet, quò honorificentiùs ſanctiſſimum reciperetur* Brachium *B. Virginis) ipſam eſt ingreſſus antiquiſſimam vrbem. Qua ſolemni apparatu, ad diem conſignatum, loca publica, per qua Sancta Martyris* Reliquia *tranſportanda erat, exornata propoſuit. Igitur* S. Brachium *vrbem ingreditur, inſigni praeunte proceſſione, in qua vtriuſque ſexus accola, Confraternitates, Religioſi Clerici, Canonici, Nobiles, Equites, Comites, Proceres, & ipſe Catholicus Rex* Iacobus, *qui cum* Alphonſo *filio à dextris & ſiniſtris Archiepiſcopi qui in vlnis ſanctiſſimũ portabat* BRACHIVM, *ſub vmbella penſili aurea purpurata, cuius ſudes argenteas ferebant Infans Petrus, Comes de Prades, Armengaudis, Vrgelenſis Comes, & Vice-Comes Cabrera ab vno latere, & ab alio Infans, Raymundus Berengarius, Comes Ampuritanus; Hugo Mataplana Comes Pallenſis, Raymundus Folch Vice-Comes Cardona; & Vice-Comes Rochaberti, ſumma veneratione pergebant. At vbi ad Metropolitanam eſt ventum Baſilicam, ſuper* S. Fructuoſi *Martyris Aram, repoſita* Reliquia *eſt. & Archiepiſcopus aſcitis Cæſarauguſtano, & Ilerdenſi Epiſcopis, ſacroſanctum Miſſa ſacrificium deuotiſſimè, magna muſica modulatione interueniente, peregit.*

Pignora ſuſcipit honorificè Iacobus.

Qui pignora ſacra deferebant.

A quibus Miſſa Sacrificium peractum.

Nec defuêre tanta Tranſlationis *feſtiuitati miracula: Nam Sacerdos* Raymundus Caſtellon *nomine, qui per Sexdecim annos, oculis orbatus incedebat, inuocato* S. THECLÆ *V. & Martyris nomine, & numine, protinus viſum oculorum, ſtupentibus Rege, Infantibus, Præſulibus, Proceribus, & omni plebe, recepit.*

Sacerdos cæcus viſum recepit.

Quædam fœmina, vxor Raymundi Palmer *de* Valls, *qua per biennium epilepſia laborauerat, cùm in Eccleſiam duceretur, vt ante Aram, vbi* Reliquia *condita erat, pernoctaret, emiſſo voto, de offerendo S. Virgini, & Marti-*

Epileptica curatur.

Virgo & Martyr iura ſua Eccleſiæ defendit.

ri ſex librarum Cereo, in ecſtaſim inuoluta, demum excitata, libera, & ſana reperta eſt. Ab incurſibus militaribus defendit S. THECLA *ſua iura Eccleſiæ: quod expertus dicitur* Petrus *huius nominis* IV. Aragonum *Rex*; Qui *diſtrahere* Tarraconenſis *Cathedralis Eccleſiæ poſſeſſiones cupiens, militem aduerſus eas armatum dimiſit, qui penitus omnes deuaſtauit. Quod B. Virgo, & Martyr ſacrilegium vindicauit; nam noctu Regi apparens, illi alapam inflixit, qua infauſtus Rex breui è viuis diſceßit.*

Hactenus TRANSLATIONIS Acta, provt illa ex antiquis monumentis Eccleſiæ *Tarraconenſis* P.F. Anton. Vinc. Domenec eruit, qui addit, illam factam fuiſſe Anno Domini M.CCC. XXIII. & conueniunt Anni cum Regno Iacobi II. qui vt aſſerit Ieronymus Zurita in Annalib. Aragon. tom. 2. lib.6.c.43. hoc eodem Anno erat Iacobus Rex in vrbe Tarraconæ. hac fortè occaſione inter alias; eadem Ieronym. Blanc. in Commentar. rer. Aragon. Ann. 1323. Sed nullus ex his verbum vllum de hac Tranſlatione profatur.

TERTIODECIMO KAL. IVNII. DIES XX.

A. OVETI *in Camera Sancta, vbi ille admirabilis theſaurus Corporum, & reliquiarum Sanctorum aſſeruatur: itidem* S. BAVDELII *Diaconi, & Martyris Nemauſenſis in Gallia, exuuiæ honorificè coluntur; quæ primò* Rodam, *&* Toletum *Hiſpaniæ tranſlatæ, pòſt in Maurorum ingreſſu,* OVETVM *aduectæ cùm aliis fuêre.*

B. BRIXIÆ *in Cenomanis* S. ANASTASII *ipſius vrbis Epiſcopi, qui tanto ardore Catholicæ veritatis contra Arianos exarſit, vt innumerabiles Prouincias luſtraret, ob refutandas illorum impiiſſimas opiniones. Hac de cauſa in Hiſpaniam deuenit, & peragratis Valeria, Cæſarauguſta, Salmantica, & aliis vrbibus, fidem Nicæni Concilij prædicans, plurimos ad illam conuertens, vt meritò Prædicator Hiſpaniæ diceretur, & Doctor, tandem in patriam reuerſus glorioſo fine quieuit.*

C. Apud CERESENSES *Hiſpaniæ populos* TRANSLATIO *ſacrorum pignorum* B. VICTORIS *Martyris, de antiquo & humili, ad illuſtriorem & ſublimem locum, inſtante* D. Ludouico de Velaſco, *Caſtellæ Comeſtabuli auunculo, & permittente* D. Ludouico de Acuña *tunc Epiſcopo* Burgenſi.

NOTÆ.

NOTÆ.

TRANSLATIO S. BAVDELII Diaconi.] Hoc die eius Natalis colitur, vt indicat *Mart. Rom. Beda, Vſuardi, Adonis, Fillucy, Ferrarij*, & aliorum recentiorum, à quibus Andr. Sauſſay in *Martyrol. Gallic tom.* 1. *fol.* 293. Renat. Benedict. & Iacob. Tigeottus in *Vit. SS. Gall.* De Miraculis S. BAVDELII agit S. Greg. Turonenſ. *de Glor. Martyr c.* 78. Petr. de Natal. *in Catal. SS. lib.* 5. *c.* 24. P. F. Anton. Vincent. Domen. *Hiſt. SS. Cathalon lib.* 1. *fol.* 50. *col.* 2. Luitprand. *Aduerſ.* 63. vbi hæc formalia verba: *Reliquiæ* S. BAVDELII *Diaconi, & Martyris* Nemauſenſis, *ſub* Iuliano *paſſi pro fide, delatæ ſunt* Rodam, *Ciuitatem maritimam prope* Indigetes, *&* Toletum, *quæ poſt delata ſunt in Arca Sancta, Ouetum.* Hinc lucem accipiet origo deuotionis, qua hunc S. Martyrem proſequuntur *Cathulonia* accolæ, inter quos nomine S. BOY, eius feſtum colitur, & oppidum, & Eccleſiæ extructæ reperiuntur, vt notauit Domenec *in Summario ad ipſius Vitam.* Quia cùm aliquot S. Martyris lipſana ex *Nemauſenſi* extracta vrbe, in *Hiſpaniam* deferrentur, primò apud *Rodam* prope *Indigetes Populos*, qui ad maritimam *Cathaloniæ* partem è *Sambroca* flumine ad *Caput Crucis* protendebantur, quieuère; vbi miraculis diuites Sanctiſſimi Martyris nomen, & numen *Cathulani* venerati ſunt. Pòſt, inquit Luitprandus, *Toletum*, demùm *Ouetum* in Arca Sancta aduecta fuiſſe: quod verum eſt, vt conſtat ex *autographo authentico*, cuius copiam dedimus *die XIII. Martij*, cùm de *Tranſlatione*, & *Veneratione Reliquiarum Ouetenſium* egimus, *tom. II.* Nec in Noſtris antiquis *Breuiariis* deficit iſtius Martyris anamneſis, prout videre eſt in *Barchinonenſi*, licèt perperam Martyrem Epiſcopum faciat: *Hiſpalenſi*, in quo vxoratus inuenitur: *Abulenſi*, & *Burgenſi*, à quo hæc Acta recenſui.

A. *Martyrologia.* — *Scriptores.* — *Peregrinatio Reliquiarum.*

ACTA S. BAVDELII MARTYRIS, & Diaconi Nemauſenſis; ex antiq. Breu. Burgenſi.

BAVDELIVS *qui apud* Nemauſum Galliarum *vrbem paſſus eſt, cùm quadam die ſuper caput Sancti* Evurſij *Eccleſiam conſecrantis, lucem cælitus effuſam, & manum Domini eum benedicentis, ad martyrium quaſi diuina inſpiratione animatus eſt.* *Lect. I.* *Patitur apud Nemauſum.*

AVDIENS *namque* Gothorum *rabiem in* Galliis *perſtrepere*, Nemauſum *continuò acceſſit, & Gentilium frequentem turbam ſacrificantium, idola gentili ſuo ritu adorantium, intuitus, eos acerbè nimis arguere orſus eſt.* *Lect. II.*

SED *detentus ab eis, diris ſupplicijs afflictus, fuſtibuſque cæſus, & in equuleo ſuſpenſus, cùm in fide immobilis inter omnia tormenta perſiſteret, nouiſſimè bipenni capite percuſſus eſt.* *Lect. III.*

DE *cuius Corpore lac pro ſanguine manauit, & multos ægros, eodem perfuſos ſtatim ſanauit. Hora etiam decollationis voces Angelica pſallentes auditæ ſunt.* *Lect. IV.*

CORPVS *autem à fidelibus in eadem vrbe tumulatum, & Eccleſia deſuper ædificata eſt: de cuius tumulo laurus exorta, longo tempore perdurauit, cuius folijs tacti languidi curabantur, dæmonéſque ex obſeſſis corporibus pellebantur.* *Lect. V.*

EIVS *Reliquiarum pars in* Hiſpaniam *delata, primo* Rodam *prope Indigetes, pòſt* Toletum, *demum in Arca Sancta* Ouetum *peruenère, vbi inter cætera Sanctorum lipſana in* Camera Sancta *honorificè ſeruantur.* *Lect. VI.*

Iam vides ex *Burgenſi* peruetuſto Acta *Breuiario*, cui VI. *Lectionem* addidimus, vt integram ecphraſin conſtitueremus. In hiſce quinque *Lectionibus*. Primò notandum eſt, nomen Epiſcopi cõſecrantis, non *Euurſium*, ſed *Euurtium* fuiſſe, vt indicant *Sauſſayus, Renat. Benedict.* & Cæteri Galli Scriptores. Item notandum eſt, quod *Breuiarium Hiſpalenſe* Ann. 1525. illum *vxoratum* hiſce verbis, nominat: *Sanctus itaque*

An vxoratus? Annus agonis? Topographia.

Bavdelivs *Nemanſenſis vrbis proprius Martyr, cum* coniuge ſua *ad habitationem vrbis Nemanſenſis, ex aliis regionibus aduenit.* Quæ prærogatiua in *Gallicis* Scriptoribus reticetur. Quid tenendum, ipſi videant. Demum Annus agonis apud omnes ſub ſilentio eſt. *P. Domenec* ſuſpicatur fuiſſe ad Annum CCCC. LII. Imperante Martiano; *Baronij Annotator* circa Annum D. XXX. contendit. Ego pro *Luitprando* ſto, qui tempore *Iuliani Apoſtatæ* Martyrem agonizaſſe deſcribit *d. Aduerſ.* 63. cuius ſuprà verba dedimus, ſicque ad Annum CCC. LXII. martyrium reiiciendum eſſe, non leuia ex Baronio *tom. 4. hoc anno n.* 78. *& ſequentibus*, indicia ſuadent. Et probatur ex Claudij Robert. computo, *in Gall. Chriſt. de Epiſcop. Aurelian. fol.* 243. vbi *S. Euurtium* Epiſcopum *Aurelianenſem*, quem Eccleſiam conſecrantem, & ſuper eius caput lucem cœlitus effuſam, vidit S. Bavdelivs, infulas Aurelianenſes induiſſe refert poſt annum CCC. L. & ad annum CCC. LXXXV. pertigiſſe. Ergo fatendum eſt, hoc medio tempore Noſtrum Bavdelivm ad martyrij perueniſſe coronam; & ſi tempore *Iuliani* ad citatum annum CCC. LXII. quo *Iuliani* perſecutio exarſit.

Nemavsvs, ſiue Nemavsvm Volcarum Arecomicorum vrbs, ſub Archiepiſcopatu Narbonenſi, Ciuitas Epiſcopalis apud *Ledum* amnem, inter illum, & *Vardonem*; media inter Arelatum, & Montem-Peſſulanum, hodie Nymes, vrbs clariſſima, vti antiquæ eius magnitudinis monuméta teſtantur, in quibus Amphitheatrum adhuc, aquæductus, arcus, & ſtatuæ marmoreæ viſuntur. Inter quas hæc:

L. IVLIO. Q. F. VOL. NIGRO.
IIII VIR. AB AER. IIIIII VIR.
AVG. CORP. NEMAVSENS.
L. D. D. D.

B. Martyrologia. Scriptores.

S. Anastasivs Epiſcopus, & Confeſſor.] Ex Tabulis *Eccleſiæ Brixienſis* huius Sancti Confeſſoris nomen repoſuit *Cæſar Baronius* in albo Sanctorum Eccleſiaſtico h. d. ſic: *Brixiæ* S. Anastasii *Epiſcopi.* Ab eo Philipp. Ferrar. *in Topograph. ſacr.* & in *Catal. SS. Ital. fol.* 295. Martyrol. Caſtellan. P. Vazq. & Luſitan. ſuis idiomatibus, Petr. Galeſin. & Capreol. *in Annal. & Monum. Eccleſ. Brixienſ.* Noſter S. Marc. Maxim. *in Chron. Ann.* 612. *fol.* 221. vbi hæc verba: *Mirificè florebat memoria* S. Anastasii *Pontificis* Brixiani, *qui contra Arianos prædicauit in Italia, in Africa, & in* Hiſpania, *præcipuè in vrbibus Celtiberiæ.* Et paulo poſt proſequitur, *Valeriæ prædicat* S Anastasivs, *Libanæ, Villa-Excaſſæ, Cæſarauguſtæ, Valentiæ, Salmanticæ, & in aliis vrbibus Hiſpaniæ.* De eo adeſt memoria apud Rambertum Epiſcopum Brixienſem in *Sermon. de Tranſlat. S. Philaſtri Hiſpani.* Eius Acta licèt diminuta ſcripſit Philipp. Ferrarius *in Catal. SS. Italiæ*, ignorans B. Viri aduentum n *Hiſpaniam*, quæ abſoluta dabimus.

ACTA S. ANASTASII CONFESSORIS, Epiſcopi Brixienſis, ex Philippo Ferrario, & S. M. Maximo.

Epiſcopus Brixienſis. Hiſpanias adiit. Prædicat. Brixiam rediit. Moritur.

Anastasivs *Epiſcopus* Brixienſis XXV. *S. Paterio ſubrogatur. Is Eccleſia Brixiana optimè conſtituta, in Africam proficiſtitur, vbi multos ad Chriſtianam, & Catholicam fidem prædicatione, & miraculis reduxiſſe fertur. Peragratâ autem magnâ Africæ Minoris parte, rebúſque in ea diuinè geſtis,* Hiſpaniam *adiuit, Gothos tunc Ariani labe conſperſos ad fidei Catholicæ veritatem reducere verbis, & operationibus deſtinauit. Ad id* Valeriæ, Cæſarauguſtæ, Valentiæ, Salmanticæ, *& alibi miro fidei prædicat zelo, plurimos abiuratis hæreticorum dogmatibus ad Catholicæ veritatis firmitatem miraculosè reduxit, ex quo ſeculis futuris eius doctrina, & ſanctitatis memoria mirificè in* Hiſpania *floruit. Demum ad propriam rediit Eccleſiam, in qua circa* Gregorij Magni *Papæ tempora, ſiue paulo antequam ad Pontificatum aſſumeretur, multis cumulatus meritis, ex hac vita,* S. Dominico *ſibi ſuccedente, migrauit,* XIII. Kalend. Iunij. *Cuius Corpus in Baſilica Cathedrali conditũ eſt.*

Circa

Quo Anno in Hiſpaniam venit.

Circa tempus, quo *Hiſpania* Ciuitates perluſtrauit, ſub ſilentio eſt, cùm id nō aperiat *S. M. Maximus*. Sed ſi tempore Arianorum hic fuit aduentus, & tempore *S. Gregory*, à fortiori ad Vvitize, ſeu Leouigildi Regum Arianis fœtoribus conſpurcatorum regnnm, conſignandus eſt. Nam tunc temporis fere omnes Eccleſiarum Prælati in exilium miſſi, vix erat, qui pabulum ſacri verbi ouibus impartiretur. Ab hinc crederem, quòd hac occaſione arreptâ, S. ANASTASIVS, ex Africa, in *Hiſpaniam* traiiciens, exulum Prælatorum vices, prædicando fidelibus, & hæreticis, aſſumeret. Si ergo hoc ita ſit, eius in *Hiſpanias* aduentus deſignandus eſt ad Annum Domini D. LXXX. Quo etiam Anno, *Adnotator Marginalis* ad *Barony Martyrologium*, eius S. Epiſcopi tranſitum annotauit. Philipp. Ferrar. in *Notula Catalogi SS. Ital. fol.* 195. reprehendit optimè *Galeſinium & Capreolum*, qui circa annum CCCC. vixiſſe S. Confeſſorem tradunt, quia ſi illi ſucceſſit *Dominicus*, & iſte ſub *Gregorio Magno* vixit, quo inquam modo anni CCCC. videre potuit exordium, cum de vno ſeculo ad aliud fere CC. anni interfluxêre.

Biuarij error.

BRIXIANVM hunc ANASTASIVM confundit P. Biuar. *in Not. ad Max. Comment. final. n.* 26. *fol.* 730. cum *Athanaſio* Monacho *Vallis-venerenſi*, de quo egimus *ſupra hoc Menſe die* III. Sed proculdubio fallitur eruditiſſimus Scholiaſtes; nam quis inter *Athanaſium*, & *Anaſtaſium* connexionem inuenit? Quis credet tot ſeculis erraſſe Benedictinos in nomine? Nouare enim abſque probationis fulcro non licet, etiam ſacræ Hiſtoriæ Primoribus; ideo abs talis erroris confutarione abſtineo.

Topographia.

BRIXIA. Ciuitas antiqua in *Cenomanis* ad Alpium Rheticarum radices, de qua Strabo *lib.* 5. *Geograph.* Plin. *lib.* 3. *c.* 18. Conditam ab *Hercule* tenenr nonnulli. Videndus Helias Capreolus *Antiq. Brixienſ. lib.* 1. Leand. Albert. *in Deſcript. Ital. Region.* 10. *verb.* Lombardia Tranſpadana. *fol.* 617.

TRANSLATIO S. VICTORIS Cereſenſis.] Præcipuus iſtius *S. Martyris* dies natalis conſignatur ab Eccleſia *VII. Kalend. Septembris*, quo eius agonem deſcribemus. Nunc ex antiquo *MS Codice* Hiſpanè conſcripto eius tranſlationem Latinè dabimus. C.

ACTA TRANSLATIONIS SACRI Corporis S. VICTORIS *Martyris Cereſenſis; ex MS. Codice antiquo.*

ELAPSIS *multis temporibus, poſtquam* S. VICTOR *pro Chriſti fide ad martyrij coronam acceſſit, & eius ſacram* Corpus *in Eccleſia ſuo nomini dicata, noſcitur tumulatum; Deus eius interuentu plurima voluit perficere miracula, tàm in loco ſepulturæ, quàm in aliis circumiacentibus oppidis; quorum ſeriem retexere longum erit, quia multa ſunt geſta, & quotidie geruntur innumera, in quo tempus terere, cùm de* TRANSLATIONE *ſumus acturi, erit aliud pro alio ſumere. Anno igitur Dominicæ Natiuitatis* M. CCCC. LXVI. *die Dominica* XIII. Kalend. Iunij *facta eſt* TRANSLATIO *Sacri* Corporis *cum ingenti deuotionis affectu, & ſolemni Oppidanorum apparatu. Nam licèt ſacra pignora glorioſi* Martyris *in loco honeſto iacerent; attamen, poſtquam domus, & cœnobium, eleemoſynis piorum virorum, amplitudinem recepêre, deuotus, & multùm Magnificus Dominus* D. Ludouicus de Velaſco *omnem poſuit operam in transferendis* S. Martyris *exuuiis. Quod vt perficeret impetrauit à Reuerendo, & multùm Magnifico Domino* D. Ludouico de Acuña *Epiſcopo* Burgenſi, *licentiam, pro ſacro* Martyris *Corpore transferendo; & quia eius Dominatio actui intereſſe non poterat*, Tranſlationis *opus Reuerendo Domino* D. Eneconi *cœnobij* S. Petri Caradinenſis *Abbati commiſit. Qui aſcitis quamplurimis Eccleſiaſticis perſonis, tàm ſecularibus, quàm regularibus, Sanctiſſimas tranſtulit* Reliquias B. VICTORIS *Martyris, de loco, in quo iacebant, ad Maiorem Capellam præfati Cœnobij, quod in diœceſi* Burgenſi, *in territorio* Villæ, *quam* Velforado *dicunt, à pluribus annis conditum*

Annus Tranſlationis.

Cuius interuentu facta.

Cuius auctoritate.

conditum inuenitur. Ad huiuſmodi ergo Sanctæ Tranſlationis *actum ex omnibus proximis oppidis, ac vicis innumera cum ſupplicationibus, & proceſsionibus Confraternitates, cum crucibus, & inſigniis, plurimam deuotionem demonſtrantes, deuenêre. Inter alias nobiles perſonas* D. Bernardinus de Velaſco *primogenitus Comeſtabuli Caſtellæ Petri Fernandez de Velaſco*, D. Didacus Sarmiento *Comes de Salinas, &* D. Sanctius de Velaſco; *necnon* D. Maria de Mendoza, *vxor D. Ludouici de Velaſco*, D. Anna de Velaſco *eorum filia, &* D. Eleonora Oſorio, *vxor Adephonſi Diaz Bolcier, itidem iſtum cohoneſtarunt actum, quo expleto vnuſquiſque in domum ſuam reuerſus eſt. Et ego à S. Martyre veniam efflagito, propter non dignè eius contextam hiſtoriam, & Tranſlationis modum, prout eius merita, & meum expetebat obſequium. Faxit Deus Opt. Max. quòd talia in hoc mundo opera peragamus, vt tanti* Martyris *precibus ad ſuprema cæli culmina transferri mereamur, Amen.*

Nobiles Viri qui ei interfuere.

Hæc ex illo *Codice Antiquo* circa Tranſlationem S. VICTORIS deſumpſimus, in cuius relatione nihil, quod ad probationem attineat, inuenimus. Circa Epiſcopi *Burgenſis*, cuius æuo hæc ſolemnitas peracta eſt, identitatem, vide M. Ægid. Gonzal. Chronograph. Reg. *tom. 3. Theatr. Eccleſ. fol.* 82.

DVODECIMO KAL. IVNII. DIES XXI.

A. S. VALENS *Ciuis, & Epiſcopus* Pampilonenſis *Hiſpaniæ propter Chriſti fidem, cùm viriliter, fortitérque pugnaret, carceri mancipatus, tandem cum tribus Pueris martyrium conſummauit.*

B. CORDVBÆ *in Hiſpania paſſio* S. SECVNDINI *eius vrbis ciuis, & M. qui à* Diogeniano *Diocletiani Imp. Præſide contra Chriſti cultores, tentus, & variè tentatus, vt Veri Numinis reſpueret cultum, fortiter obſtitit; & tandem poſt glorioſam verborum, & verberum palæſtram ad immarceſsibilem æternæ Vitæ palmam peruenit.*

C. *Apud* NERTOBRIGAM *in Celtiberia Hiſpaniæ*, SS. THEOPOMPI *Epiſcopi, &* SYNESII *paſſio renouatur: Quorum Ille, cùm multoties in ignem iniectus alacer, & illæſus egrederetur; à Iudice* Syneſius *Magus fuit interpellatus, vt Epiſcopum præſtringeret, quouſque ipſius necromantiam addiſceret; qui felix piæ Magiæ ſectator, & fidem agnouit, & cum Sanctiſsimo Epiſcopo cœleſtem Hieruſalem, illuſtri martyrio, adſcendit.*

D. *Prope* Carthaginem Spartariam *ad Montem* Larinum TRANSLATIO *ſacrorum pignorum* B. ADELHARDI *cognomento* GENESII *Abbatis, ex vrbe* Corbeia *Galliæ, vbi*

vbi eius Sanctitas inſigni mirabilium frequentiâ floret.

E. VALLIS-OLETI *in Hiſpania Citeriori annuo repetitur cultu, ac ſolemni apparatu feſtum* DEDICATIONIS *Eccleſiæ Cathedralis.*

NOTÆ.

SANCTVS VALENS Epiſcopus, & Martyr.] Eius nomen reſtituere curauimus in diptychis *S. E. Pampiloneuſis* ſuprà *die VII. Aprilis.* Tanti Præſulis memoriam abſque conſignatione Eccleſiæ repetunt *Beda, Ado, & Martyrologium Romanum* cum recentioribus, quibus conueniunt *Caſtellanum, Luſitanum,* & *Hiſpanum* P. Higuera, & Ioan. Molan. *in Addit. ad Vſuard.* Noſter *Flau. Dext.* & locum infulæ, & ſitum coronæ manifeſtauit in *Chron. Ann.* 300. his verbis: *Pampilona* S. VALENS, *Pampilonenſis Hiſpania Epiſcopus, & Martyr, quocum paſſi ſunt tres Pueri comites coronæ.* Irrepſiſſe mendum in *Dextri* Chronico Cæſarauguſtæ excuſo, & in Codice *Roderici Caro,* cum Biuario *Com. 4. fol.* 356. ſuſpicamur, vbi in nomine variatur. Apud illos VALERIVS; apud Nos, & rectiùs VALENS, ſcripturam *Bedæ, Adonis,* & aliorum ſequentes, qua hoc die ſic innuitur: *Eodem die* S. VALENTIS *Epiſcopi, qui cum* TRIBVS PVERIS *necatus eſt.* Eius Acta periêre. Illa ſic aſſuemus.

A. *Martyrologia ſine nomine Sedis.*

Reſtituitur Pampilona.

ACTA S. VALENTIS PAMPILONENSIS Epiſcopi, & Martyris; ex Flau. Dextro, & aliis.

VALENS *patriâ* Pampilonenſis *in* Hiſpania, *temporibus Diocletiani, & Maximiani Imperatorum,* Pampilonenſis *Eccleſiæ pontificatum obtinebat. Quorum cùm per totius Imperij circulos graſſaretur immanitas, quouſque Chriſticolarum deleretur nomen in Orbe, plurimos ſui erroris vnuſquiſque miniſtros, per ſui diuiſi vrbes, & prouincias Imperij velociter amandauit.* Hiſpania *Daciano Præſidi contigit, qui Diogenianum, Olibrium, Ruffinum, & alios Iudices dimiſit per illius Regiones, vt Imperatorum edicta efficaciter contenderent obſeruari. Vnus ex eis Pampilonam aduênit: & quia primò vrbium Pontifices, tanquam fidei firmamenta, perquirebant; protinus* VALENTEM *ipſius vrbis Epiſcopum ad ſuum iuſſit deuenire conſpectum. Quod vt factum, cùm à fide dimoueri haud valuiſſet, cum* tribus Pueris *martyrio coronatus eſt,* XII. Kal. Iunij *Anno Domini* CCC.

Patria. *Epiſcopatus.* *Comprehẽditur.*

Hæc ſunt quæ poſſunt ad *Acta* referri, cætera Deus ſcit. *P. Biuar.* ex *Molani* verſiculo, in huius S. Martyris elogio, conſcripto, ſic: *Coronatur.*

Augia quem lætis ducit per gaudia votis,

Credit *Molanum* aſſeruiſſe, quòd in *Augenſi* Monaſterio prope *Conſtantiam* ipſius Martyris feſtum celebratur, concluditque: *Et credo, quod Corpora SS. Martyrum* VALENTIS *Epiſcopi, &* Puerorum *à Carolo Magno Imperatore Pampilonâ, Augiam tranſlata fuêre.* De quo dubito; quia debili nititur calculo. *Error Molani.*

PAMPILONA, quæ & POMPEIO-POLIS, id eſt *Pompeij Ciuitas,* corrupta voce POMPELON. Ciuitas Epiſcopalis antiqna Hiſpaniæ Tarraconenſis in Vaſconibus ad Pyrenæi Montis radices ſita, Nauarræi Regni caput, & Metropolis. Hodie PANPLONA. Sunt qui dicant vocatam fuiſſe diuerſis temporibus IRVNIAM, ſiue MARTVAM, vel ATANAGRIAM. Conditam alij credunt à *Tabale* ab Anno Orbis conditi M. DCCC. XL. De ea plura Garibay. *in Compend. Hiſtor. lib. 3. c. 8. lib. 4. c. 8. lib. 6. c. 18. lib. 7. c. 5. lib. 21. c. 4. 6. & 9. lib. 22. c. 1. & 24. lib. 23. c. 9. lib. 26. c. 16. lib. 27. c. 40. & 43.* Moral. *lib. 9. Hiſt. Hiſpan. c. 14.* Alibi alia dicemus. *Topographia.*

S. SECVNDINVS Martyr.] *Cordubam* Hiſpaniæ Bæticæ ſuo ſanguine fœcundauit B.

Quare Eccleſia Cordubenſis eius memoriam, & officiũ omittit?

cundauit Sanctiſſimus iſte Martyr, cujus feſtum olim coluit illius *S. Eccleſia*; nunc fortè aliorum recentiorum implicata Sanctorum officiis, tanti Agoniſtæ reſpuit anamneſim. Haud ſcio, quid pietatis habeat antiquorum commemorationes omittere, nouorúmque officiis lætari, cùm Deus maiora, multiplicatis interceſſoribus, largiatur. Heu quantùm noſtros arripit ſenſus nouitas! Sancti ergo SECVNDINI meminêre *Vſuardus, Galeſin. Conſtant. Felic.* Petr. Equilin. *lib.* 11. *Catalog. c.* 130 *n.* 145. S. Eulog. in *Memor. SS. lib.* 2. à quibus Martyrol. Roman. *h. d.* Caſtellanum *P. Vazq.*

Martyrologia.

Luſitanum, *S. I.* & Hiſpanum, *P. Higuera.* Item Breuiaria Antiqua Hiſpaniæ, *Cordubenſe, Zamorenſe, Conchenſe*, & alia. Ex Noſtris Ambroſ. Moral. *lib.* 10. *c.* 25. Marian. *lib.* 2. *c.* 28. Marieta *de SS. Hiſpan. lib.* 2. *c.* 28. Padilla *Hiſt. Eccleſ. Hiſpan. tom.* 1. *cent.* 4. *c.* 23. Sanctorus, Villegas Trugillo, & alij *flor. Sanctor.* Scriptores. Vaſſ. *in Chron.*

Scriptores.

Ann. 306. Flau. Dext. *in Chron. Ann.* 300. vbi P. Biu. *Com.* 4 *n.* 5. *fol.* 354. Roder. Car. *fol.* 110. P. Mart. de Roa *Hiſt. SS Cordub. fol.* 86. & in Libello Latin. *de Auctoritat. SS. MM. Cordubenſ. c.* 1. §. 3. *fol.* 32. Eius acta ex *Breuiario* peruetuſto *Cordubenſi* deſcribemus.

ACTA S. SECVNDINI MARTYRIS Cordubenſis; ex Breuiar. Antiq. Eccleſia.

Perſecutio in Hiſpania.

QVO *tempore Diocletianus infenſiſſimè Eccleſiam, &* Hiſpaniam *perſequebatur, & vndique Imperatorum edicta percrebreſcebant ſacrilega aduerſus Chriſtianos, quibus immania imminebant tormenta; quorum bona fiſco, & vita mucroni, igni, & beſtiis tradebantur audaciùs: Vbicumque Chriſti prædicabatur nomen, produxit Orbis illuſtres Heroas, qui deſpectis mundi illecebris, liberaliter ſua obtulerunt corpora ſuppliciis, quibus fidei veritatem exaltantes, illam ſuo ſanguine commendarunt. Tunc igitur* Hiſpania *numero, & qualitate* Martyrum *effloruit, inter cuius Regiones* Bætica, *in qua ſingulari prouidentia* Corduba, *illis tunc ſeculis Ciuitas memorabilis, quamplurimos Deo ſacrauit ciues, qui pro Chriſti nomine, oblatis ceruicibus, patriam miro lumine colluſtrarunt.*

Comprehẽditur.

Inter tot verò Sanctorum Martyrum agmina, SECVNDINVS *ferueſcente Imperatorum perſecutionis procella, magnam cum Iudice contentionem adiuit. Nam Iudex per varias verborum ambages, non ſolùm Idolorum vanitatem in* S. Martyris *viſcera immittere, ſed & debitum Chriſto cultum, & honorem diſcindere concupiuit. Quod vt efficeret, communes Orbis, & Vrbis tot ſeculis amplexatos aſſenſus, tantorum Philoſophorum, & Poëtarum placita, & encomia, & tot inſignium Imperatorum leges, decreta, & ſtatuta, diſertis ſermonibus afferebat.*

Argumentis Iudicis reſpondet.

Omnibus hiſce S. Martyr reſpondens argutiis, communem ſeculorum præteritorum errorem demonſtrauit. qui potius in Gentilium cæcitate, Diabolique malitiâ, quàm in veritatis perſiſtebat eſſentiâ: Philoſophorum, & Poëtarum præſtigiis, & fabulis fecit ſatis, ex ipſorummet ſcriptis, & carminibus, in quibus nil niſi inhoneſtum, ſacrilegum, & fœdum inueniri contendit, quæ ſi in quolibet homine penſarentur, pro diuinitate ſupplicium, & pro cultu foret indubiè adhibenda coerctio: Quoad Imperatorum leges eſt dicere auſus, illas iniuſtas, & minimè eſſe ſeruandas; quia oſtium veritati occludebant, & meliora capeſſere interdicebant, abſque alia ratione, quàm immoderata Auctorum, dæmone inſtigante, libido.

Cruciatur.

His ſic auditis Iudex ad verbera, verbis deſcendit exploſis. Omnia contempſit SECVNDINVS. *Iudex ad honores, & opes perrexit. Itidem* Martyris *conſtantia deſpexit; qua Iudicis calliditatem deuincens, ad tormentorum experimenta, illum efficaciter prouocabat. Irâ igitur, & crudelitate correptus Iudex, variis cruciatibus ſanctum Agoniſtam exercitauit; donec inſpecta in confeſſione fidei firmitate, & in Idolorum contemptu perſeuerantia, mortem* Martyri *intulit temporalem, per quam ille glorioſus ad vitam laureatus deuenit æternam, die* XXI. Maij *Anno Domini* CCC. VI.

Coronatur.

Quale nomen Iudicis?

Circa huius hiſtoriæ ecphraſim, quæ notanda primò comperi, nomen eſt Iudicis, qui à Flau. Dextr. *Ann.* 300. *Diogenianus* vocitatur. Iſtæc eius ſunt verba: *Corduba in*

Bætica

Bætica, S. SECVNDINVS *Martyr, & Ciuis Cordubẽſis, qui ſub* DIOGENIANO *Iudice, per certaminum agitationes, ſuperatáque Iudicis ſæuitia, & multis cruciatibus fortiter toleratis, palmam martyrij reportauit.* Quæ circa cruciatus verba, eadem profert Galeſin. ſic: *Corduba* S. SECVNDINI, *qui per varias certaminum vices, ſuperata aduerſarij nequitia, demùm palmam tulit.*

Item circa *Annum* agonis notandum eſt, quod Noſtri Hiſtoriographi; *Vaſſæi* ſententiam ſectantes, eius martyrium ad annum CCC. V I. reiecerunt, cum ex *Dextro* paſſioni propinquiore, Annus certaminis CCC. conſignandus venit. Sed & exiſtentiam huius S. Martyris in Corduba Bæticæ probat P. Mart. de Roa *vbi ſupra c. 4. fol.* 42. hiſce verbis: *Beatorum Martyrum* SECVNDINI, *atque* Sandalij *Hiſtoria penitùs ignorantur. Sed* D. Franciſcus de Reynoſo *Epiſcopus* Cordubenſis *ſpirituali recitantium ſolatio conſulens, vetuſtiſſimis* Floribus Sanctorum Hiſpaniæ, *atque omnibus* Martyrologiis *conquiſitis, iuſſit ſuas cuique* Lectiones *adſcribi, in quibus illa ipſa, quæ reperta erant, inſcriberentur. Ita factum.*

Quo Anno paſſus? *An ex Corduba Hiſpania.*

CORDVBA, Vrbs PATRITIA, de qua ſuperius *Tom. I. die XIII. Ianuarij fol.* 146. & *Tom. II. Menſ. Martio. fol.* 177. *& fol.* 225. & *Menſe April. fol.* 691. *&* 695. plura diximus, & infra ad amuſſim dicemus. *Topographia.*

S. THEOPOMPVS Epiſcopus, & SYNESIVS Martyres.] Locum agonis horum Martyrum adhuc delituit, etſi Equilinus in *Catal. SS. lib.* 5. *c.* 33. *THEOPOMPVM* ſomniet fuiſſe Epiſcopum *Nicomediæ*; quem ſecutus *Maurolycus*: ſed vterque à veritate deuiauit, vt notauit Baron. *in Not. ad hunc diem*, probans tempore perſecutionis *Diocletianicæ*, nullum fuiſſe Eccleſiæ *Nicomedienſis* Epiſcopum illo nomine inſignitum, quin potius eo tempore *Cyrillum*, & *Antimium*, vnum poſt alium infulas induiſſe illius Sedis. Ex quo veniunt corrigendi *Equilinus*, & *Maurolycus*, & loco *Nicomedi areponendum* NERTOBRIGÆ, vt poſtea ex *Flauio Dextro* probabimus. De eis Molan. *ad Vſuard.* Conſtant. Felic. & Galeſin. licèt iſte in nominibus Sanctorum diſcrepet, quos *Genſium* pro *Syneſio*, & *Theopontium*, pro *Theopompo* vocitat. Eorum Acta correctiora à P. Biuar. *in Not. ad Dextrum Ann.* 300. *Com.* 4. *n.* 6. *fol.* 356. *damus.* C

Error Equilini, & Maurolyci. *Scriptores.*

ACTA SS. THEOPOMPI EPISCOPI, & SYNESII Martyrum Nertobrigenſium; ex Equil. & Dextro.

THEOPOMPVS *Epiſcopus* Nertobrigæ *paſſus eſt cum quodam* SYNESIO *ſub Diocletiano Auguſto. Cùm* THEOPOMPVS *Epiſcopus ad phanum eductus, ſimulacra adorare noluiſſet, miſſus eſt in clibanum ignis, in quo die, & nocte illæſus permanſit. Nocte verò inde exiens, luce cæleſti præuia ad palatium Iudicis deuenit, omnibúſque ianuis reſeratis diuinitùs, vſque ad lectum ſuum acceſſit, ſéque viuentem proteſtans, ad clibanum rediyt; in cuius medio, mane pſallens, & omnino inuſtus repertus eſt. Quod dùm Iudex magiæ ipſius adſcriberet, vt experiretur, canem in furnum mitti fecit, qui ſubitò incenſus eſt. Poſt hæc* THEOPOMPVS *diebus viginti duobus in carcere ſine vllo cibo detinetur, ſed à Domino confortatus, vultu hilari inde producitur. Tunc iuſſu Iudicis oculus illi dexter effoditur; ſed ipſo ad carcerem redeunte, ſibi à Domino reſtituitur. Quod dùm ille iterum magicis artibus deputaret, accerſito ad ſe quodam Ægyptio maximo Mago,* Theona *nomine, induxit eum ad Epiſcopum ſuis præſtigiis occidendum; ſed voluit primò artem eius videre: Qui taurum ferociſſimum à ſe ductum, dùm in aure ipſius aliqua verba dixiſſet, ſubitò in duas partes diſcerpſit, quæ in lance penſatæ, æqualis ponderis reperta ſunt. Tunc Magus* THEOPOMPO *obtulit ſpirulas farinales artis magicæ, & venenum in calice dæmoniis plenum. Et cùm ille hæc omnia ſine læſione guſtaſſet, Magus conuertitur, & cum eo carceri traditus, ab eodem baptizatur, nomenque ſibi* SYNESIVS *imponitur. Inde*

Epiſcopus fit. *Comprehenditur.* *Confortatur à Domino.* *Tauro obiicitur.* *Magus cõuertitur ad fidem.*

Cruciatur. *Coronatur.*

Sanctus eductus, & in terram ſupinus extenſus, atque ad ſtipites ligatus, lapis magnus, vix ab octo viris portatus, ventri eius ſuperponitur: ſed eleuatus lapis à ſe ipſo, vltra quindecim cubitos proſiliuit. Dehinc in eminenti ſuſpenſus pedibus, capite deorſum, ſaxóque ingenti ad eius ceruicem alligato, fune quoque, quo tenebatur, præciſo, vt raptim tractus ad terram diſrumperetur, ſine vlla læſione in pedibus ſtetit. Nouiſſimè autem decollatus eſt. SYNESIVS *verò in defoſſo terra poſitus, humóque opertus, equis ſuperinductis, vt calcibus terram premerent, migrauit ad Chriſtum. Quorum corpora* Nertobrigæ *in eodem tumulo ſepulta ſunt*, XII. Kalend. Iunij, *Anno* Domini CCC.

Cuiuſnã fuit Sedis Epiſcopus. Iam diximus pro *Nicomedia* reponendum eſſe in Actis Epiſcopi Equilini *Nertobriga*, quia *Fl. Dextrum* ſic teſtatum reliquiſſe, ipſiſſima eius ſic indicant verba: *Nertobriga in Celtiberia Sanctorum Martyrum* SYNESII, *&* THEOPOMPI. Quo loco obiter notandum eſt aduerſus *Biuarium*, Dextrum non dixiſſe S. THEOPOMPVM fuiſſe Nertobrigenſem Epiſcopum, ſed illius vrbis tantùm Martyrem. *Biuarij lapſus.* *Probatur I.* Nam cùm ipſe *Dexter* Sedem Martyri conſignare decreuiſſet, opinionum varietate implicatus, in hæc verba prorumpit: *Nec deſunt, qui putent hos* (Syneſium, & Theopompum) *duarum Ciuitatum* Hiſpaniæ *Epiſcopos fuiſſe, quamuis non declarent, quænam illæ fuerint.* En in *Dextro* Sedis ignoratio. En apud *Biuarium* error in conſignatione Epiſcopatus *Nertobrigenſis*, à qua Lectorem abſtinendum, cupio.

Probatur II. Nec minus circa illa vltima verba *Biuarij* in illo *num.* 6. vbi ex hiſce clauſulis *Dextri* elicuit, quòd ſi hi SS. Martyres ambo Epiſcopi fuère, *neceſſum eſt* (inquit) *vt non ſimul occiderentur; ſed* SYNESIVS *aliquo tempore ſuperuiueret, & quòd tandem* Nertobrigæ *quoque occiſus fuerit*: illud quoque deſidero. Quia nullam in vtrius inſimul agone, vno die, menſe, & anno, diſcrepantiam conſidero; quia licèt ambo Epiſcopi fuerint ex opinione illorum à *Dextro* relatorum, non ex hoc conuincitur, illos *Nertobrigenſes* Epiſcopos fuiſſe; ſi hoc non probatur, quis prohibet duos iſtos Epiſcopos incognitæ Sedis, vno haud poſſe mucrone feriri? Vt euênit *Martiali*, & *Simplicio* Epiſcopis, & Martyribus, de quibus die ſequenti; *Epitatio* & *Baſileo* Pontificibus, & Martyribus, de quibus die XXIII. huius Menſis, & aliis compluribus, quorum exempla non ſunt in promptu. Ideóque in Actis à ſe correctis, vt amphibologiam fugerem, in initio reponerem: THEOPOMPVS *Epiſcopus paſſus eſt* Nertobrigæ *cum quodam* SYNESIO, *ſub Diocletiano Auguſto.* Qua lectione locus Martyrij, non Sedis deprehendetur, & vt ad *Dextri* ſenſum clauſula magis videretur accommoda.

Annus agonis. Annus agonis ex Dextro CCC. eſt, imperantibus Diocletiano, & Maximiano, ſub Daciano Hiſpaniæ Præſide, & eius Iudicibus.

Topographia. NERTOBRIGA vrbs antiqua Hiſpaniæ in Celtiberia apud Ptolom. *in. Europ. Tabul.* 2. *lib.* 1. de qua mentio eſt apud Appianum *de Bell. Hiſpanenſ. fol. mihi* 935. vbi de Legatis *Nertobrigenſibus* ad Marcellum miſſis pro comparatione pacis, agit. P. Biuarius, & Roderic. Caro *in Not. ad Dextr. d. fol.* 110. *lit. M.* contendunt hodie dici ALMVÑA oppidum titulo Marchionatus condecoratum, licèt vterque nullam pro ſua ſententia auctoritatem adducat. D. Ioann. Briz Martin. *Hiſtor. S. Ioann. Pinnatenſ. lib.* 5. *cap.* 20. *fol.* 766. *col.* 2. in fine, agens de Oppugnationibus Regis Alphonſi I. Aragonum refert, *hac vice etiam Regem expugnaſſe* RICLAM *oppidum, quod olim fuit antiqua illa* NERTOBRICA *Celtiberiæ.*

D. *Scriptores.* TRANSLATIO S. *Adelardi cognomento* Geneſij.] Eius Acta dedimus *die II. Ianuary Tom. I.* huius Operis. Eius TRANSLATIONEM hoc die conſignat Iulian. Petr. Noſter Archipreſbyter Toletanus in *Chron. num.* 420. *fol.* 101. & *Aduerſ.* 253. his verbis: *Tranſlationis* S. GENESII *cognomento* ADELARDI, *feſti, Corbeiâ in Hiſpaniam, meminit Vſuardus in Martyrologio, Die XXI. Maij, & eiuſdem Sancti cum alijs, qui eodem die celebrantur.* Et in Chron. *num.* 461. *fol.* 110. proſequitur: *Per quoſdam Monachos Gallos allatum eſt corpus S. Abbatis* ADELARDI,

vel

vel GENESII *ad litus Carthaginenſe, ex vrbe Corbeia antiqua eius domo, S. Viri Abbatia.* Et antea *num.*420. *fol.*101. dixerat de eo agens: *Tandem reuerſus in ſuum Monaſterium Corbeienſe* (moritur) *& ſepultus ibidem eſt. Inde poſt* centum annos, *ad eremum in litore maris prope* Carthaginem Spartariam, *vbi viuens degerat*, tranſlatus eſt, *vbi mira circumiacentium oppidorum Muzarabum frequentia viſitur.* His ſic prælibatis venio ad huius *Tranſlationis* Acta, quæ licèt à nemine contexta, tàm ex dictis Iuliani, quam ex traditione illius Regionis, in qua corpus deliteſcit, cum aliquibus miraculis, illa compaginanda decreui.

ACTA TRANSLATIONIS S. ADELARDI Geneſij, Corbeiâ, Carthaginem Spartariam; ex Varijs.

E VIVIS *placida dormitione ſublatus Sanctus ille Vir* ADELARDVS *cognomento* GENESIVS *Anno Domini* DCCCXXVI. *vel circiter, in proprio à ſe constructo* Corbeienſi *cœnobio, eius ſacra pignora, per vnum ferè ſeculum, mirabili Monachorum, & Oppidanorum deuotione quieuere. Sed eueniente quorundam Gallorum Cœnobitarum, ex illa domo in aliam diſceſſione (fortè Dei nutu) ſacra ſanctiſſimi Abbatis lipſana ſecum exportare decreuerunt, & illa è ſarcophago extracta, altò nauigantes, ad Portum* Carthaginis Spartariæ, *qui* de Palos *dicitur, in Montem* Larinum, *vbi vaſta eſt eremus, in qua S. Vir, deſpectis mundi illecebris delituerat, deuenêre. Ibidem in cœnobio, Eremitorio* S. GENESII, *proximo, à Monachis illic degentibus, Galli hoſpitio piè recepti ſunt. Inæſtimabilem, quem ſecum è Gallia* Corbeia *deferebant theſaurum, aut pœnitudine, aut Dei prouidentia, detegentes, Monachis hoſpitatoribus partem exuuiarum pro charitate recepta liberaliter offerebant. Quos Abbas Cœnobij de excurſu vita* S. ADELARDI *ſanctiſſimè acto in illis partibus, déque eremitorio ab ipſo proximè constructo, cum alijs actionibus illic perfectis luculentiſſimè certiorauit. Quo viſo Cœnobitæ* Galli *exuuias ſacras in S. Abbatis eremitorio conditas relinquere ſunt compulſi: omnia Dei diſpoſitione facta exiſtimantes, vt locus ille qui in vita fuit palæſtra virtutum, mirabilium in poſterum operationum remaneret theatrum. Sic ſacra pignora in Oratorij Eccleſia cano, per aliquod venerata temporis ſpatium iacuerunt, publica accolarum, & peregrinorum acclamatione.*

Corbeia ſacra pignora quieuere.

A Monachis exportata in Hiſpaniam.

Ea in Mõte Larino relinquunt.

POSTMODVM, *Noſtrorum inquit traditio, cognito per* Corbeienſes *ſepulchri loco, aliquos, vt ſacras repeterent glebas, Monachos dimiſsêre, qui portum pertingentes, à piſcatore de Tumulo edocti, in Oratorij ambitum ingreſſi, & ad ſepultura angulos prouoluti, lacrymis obortis, Sanctum* B. ADELARDI *nomen, multiplicatis ſingultibus, inculcabant. Tunc repentè ſepulchri compagines reſoluta, brachium S. monſtrauit* GENESIVS, *in cuius manu chartula erat, quam Monachis ſtupore correptis obtulit, in qua hæc legebatur clauſula:* Ad propria Deo duce reuertite, fruſtra me quæritis. *Quo inſpecto miraculo mœſti Monachi in patriam repedarunt. Ex tunc ſacrum abſque perturbatione ibidem Corpus quieuit, de quo fidem hoc facit Eptaſtichon.*

Miraculũ.

SAt memor in terris, quàm ſint mortalia cuncta,
Fluxa, caduca nimis, quàm peritura breui.
Regnum, & Imperium moriturum ſponte reliqui,
Rectius, vt poſſem ſic meruiſſe Deum.
Aſpera montis erant noſtri domicilia lecti,
Diſceret vt corpus dura ferendo pati.
Hiſpida membra gelu contexit dura melotes,
Præbuit atque dapes herba reuulſa manu.

Potus erant lacrymæ, contriti flumina cordis,
Quas ego ſæpè bibi, nocte, diéque gemens:
Scilicet, vt poſſem flendo penetralia cœli
Rumpere. Nam lacrymis flectitur ipſe Deus.
Oſſa ſepulta iacent tumulo, ſub monte Larino;
Aſt anima in cœlis conſidet Empyreis.

Ad Noſtri ergo S. Abbatis *tumulum, innumera Deus operatur prodigia, tanti Præſulis interuentu; Quorum aliqua breuiter perſtringemus.*

Tempeſtatem ſedat.

Anno M. D. LIII. *Nauis è portu ſoluens* Carthaginenſi, *à ventis impetita validis, vltimam ruinam expectabat, cùm Nauarchi famulus particulam lapidis de Sepulchro* S. GENESII *extrahens, illámque, eius nomine inuocato, in mare projiciens, protinùs tempeſtas ſedata eſt.*

Captiuos liberat.

ANNO *Domini* M. D. LXI. Franciſcus Xorquera, *& alij Tres ſocij, qui piſcatione victum quærebant, paratis à Mauris inſidijs, in captiuitatem redacti ſunt. Illi inuocato* S. GENESII *nomine, & auxilio, ſeſe in mare projicientes, liberi ad portum, poſtquam per Quatuor ferè leucas abſque periculo, & anxietate natâſſent, reuerſi ſunt.*

Item alios.

FERE *ſimile obtigit miraculum ſexdecim ciuibus Carthaginenſibus, Anno* M. D. LXIII. *nam cùm ipſi è portu ſoluerent, & littus quærerent Numidicum, vt excurſionibus factis in patriam ſpolijs redirent onuſti, euenit, quòd à Maurorum celoce intercepti, libertatem deplorarent deperditam; ſed oratione ad Deum, meritis* S. GENESII *factâ, extemplò validus exurgens ventus, ſic Maurorum arripuit celocem, vt nec amplius fuerit à quoquam viſa, & illi in* Hiſpaniam *peruenêre læti.*

Angina morbo laborantem ſanat.

QVIDAM *Equitis Murcienſis filius, angina morbo laborans breui interuallo deceſſit, cuius pater dolore mortis filij compunctus, Deo, &* S. GENESIO *promiſit (ſi filius huius vitæ luce frueretur) ſe per annum, filium verò per ſexcennium, in Cœnobij miniſterijs continuò ſeruituros. Hoc peracto voto, filij cadauer in lectica poni iubens, ad Eccleſiam, in quâ S. Abbatis pignora quieſcunt, pergens, & illud ſuper Aram imponens, repetitâ per triduum oratione, eleemoſynis, & voto, adoleſcentem filium, viuum recepit. Alia plura qui legere cupit miracula, adeat* P. F. Melchiorem à Huelamo *Minoritam* in *Vit. S.Geneſ. lib.* 1. *à c.* 14. *& ſeq.*

Etiam Corbeia Reliquia.

NON dubito quin & apud *Corbeienſes* extent ſui ſanctiſſimi Abbatis, & Patroni aliquot exuuiæ, cùm pro ipſorum ſententiâ ſtet continuata traditio. Nec minus noſtræ obeſt ecphraſi relatio conſcripta per *Huelamum*, quia cùm tempore codicis eius excuſi, ſolùm inter Regionis *Carthaginenſis* accolas ipſa confuſa traditio diuagaretur, necdùm *Luitprandi*, & *Iuliani* opera lucem viderant, quidni, ſi dicteriis, & fabellis inter veritatis perceptæ ſplendores inueterata niteretur opinio?

E.

Fuit Eccleſia Collegialis.

DEDICATIO S. E. VALLISOLETANÆ.] Fuit olim hæc *Eccleſia Collegialis* ab Anno M. C. XVIII. Gelaſio II. Pont. Max. illam erigente, ſupplicationibus Comitis *Petri Anſurij*, qui ipſius Oppidi primus fuit reparator, & conditor ex ruinis, vt aliqui contendunt, antiquæ vrbis *Pintia* quam in *Vacceis* conſignant Ptolomæus, & Carol. Cluſius. Titulo Collegialis extitit ad Annum M. D. XCVII. quo Cathedralis effecta inſtante *Philippo II. Rege Catholico* per *Clementem VIII. Pont. Max.* Epiſcopali cœpit faſtigio frui. Continet Abbatiam *Metinæ Campenſis*, Archipresbyteratus *Portillenſem*, *Septimacenſem*, *Tordeſillenſem*, & antiquam *Valliſoletanam* Abbatiam: Extra Decanatum, Prioratum, Cantoratum, & Theſaurariam, ſunt Archidiaconus *Valliſoletanus*, *Septimacenſis*, *Tordeſillenſis*, cum viginti duobus Canonicis, & Doctoralis, Magiſtralis, Lectoralis, & Pœnitentiariæ Quatuor. Sunt itidem Sex integri Portionarij, & Duodecim dimidij, cum cæteris aliis miniſtris ad Eccleſiæ ſeruitium, tam in choro, quàm extra, pertinentibus. Dicata B. MARIÆ Virgini, Dei-Genitrici, ab initio eius erectionis conſpicitur.

Hæc

Hæc in exordio Monachis Cluniacenſibus paruit,cuius Abbas ex eodem ordine fuit. Horum ne depereat memoria, hic ſubiicere curauimus, provt illa refert M. Ægid.Gonzal. *Tom.1.Theatr. Eccleſ.Caſtell. fol.*656. qui tanquam Regius Chronographus Catalogum integrum accepit.

CATALOGVS ABBATVM S. ECCLESIÆ Valliſoletanæ ab eius initio, quovſque fuit Cathedralis.

Abbates Valliſoletani qui?

I. D. Asaltvs Abbas Valliſoletanus I.ex Ordinẽ Benedictino Cluniacenſinm, eius memoria ad Ann. M. C. XXXIII. 1133.

II. D. Martinvs Abbas Valliſoletanus II. eius memoria ad Annum Domini M. C. LX. 1160.

III. D.Dominicvs cognomento Dominguez Abbas Valliſoletanus III. Adephonſi VIII. Regis Secretarins, Anno M. CC. VIII. 1208.

IV. D.Ioannes cognomento Dominguez Abbas Valliſoletanus IV. eiuſdem Adefonſi VIII. Cancellarius, eius memoria ad Ann. M. CC. XXXV. 1235.

V. D. Philippvs Infans Caſtellæ Regis Ferdinandi, cognomento Sancti,filius,Abbas Valliſoletanus V. ad Annum M. CC. XLVIII. quo Archiepiſcopus Hiſpalenſis fuit electus. 1248.

VI. D. Ioannes Abbas Valliſoletanus VI. qui & fuit Abbas S.Emeterij, & Epiſcopus Oxomenſis.

VII. D. Gondisalvvs cognomento Garzia Abbas Valliſoletanus,VII.

VIII. D. Martinvs Alphonſus filius Adefonſi Regis, cognomento Sapientis, Abbas Valliſoletanus VIII.

IX. D. Gometivs cognomento Garzia de Toledo Abbas Valliſoletanus IX. Sanctij IV.Caſtellæ Regis Notarius Maior,cui ex aulicis chariſſimus fuit, Orator ad Regem Galliæ. A Regis expulſus gratiâ præ mœſtitia occubuit.

X. D. Ioannes cognomento de Medina Abbas Valliſoletanus X. Epiſcopus poſtea Oxomenſis, deinde Burgenſis, ac demùm Archiepiſcopus Toletanus.

XI. D. Sanctivs Aragoniæ Infans filius Iacobi Regis, Abbas Valliſoletanus XI. poſtmodùm Archiepiſc. Toletanus,ad Ann. M. CC. LXVI. 1266.

XII. D. Pelagivs cognomento Perezius Abbas Valliſoletanus XII. ad Annum Domini M. CC. LXXXII. 1282.

XIII. D.Ægidivs cognomento Gomezius,Abbas Valliſoletanus XIII. ad Annum M. CC. LXXXV. 1285.

XIV. D.Rodericvs cognomento Diaz, Abbas Valliſoletanus XIV. Sanctij IV.Caſtellæ Regis Secretarius ad Ann. M. CC. LXXXVII. 1287.

XV. D.Ferdinandvs cognomento Sanchez,Abbas Valliſoletanus XV. Orator ad Pont. Max ab Alfonſo XI. deſtinatus, ad Ann. M. CCC. XXXI. 1331.

XVI. D.Ferdinandvs cognomento Gomez, Aluarez de Albornoz Abbas Valliſoletanus XVI. qui fuit Commendatarius Montisalbani,& XIII-Vir Ordinis S.Iacobi, Archiepiſcopus Vlyſſiponenſis,& Hiſpalenſis,S.R.E.Cardinalis.*M.Ægid.Gonzal.* illum vocat Petrvm,*in Theatr. tom.2. fol.*57.

XVII. D.Gvndisalvvs cognomento Ibañez, Abbas Valliſoletanus XVII. Epiſcopus Conchenſis. Fortè qui à *M. Ægid. Gonzal.* cognominatur Agvilar,*tom.1. fol.*461.

XVIII. D.Petrvs cognomento Fonſeca,Abbas Valliſoletanus XVIII. Epiſcopns Seguntinus, & S.R.E.Cardinalis. *M.Ægid.* nihil de eo in Eccleſia Seguntinâ.

XIX. D.Alphonsvs cognomento Fonſeca,Abbas Valliſoletanus XIX. Archiepiſcopus Hiſpalenſis. De eo in *Theatr. tom.2. fol.*72.

XX. D. DIDACVS cognomento Fuenſalida, Abbas Valliſoletanus XX. Epiſcopus Zamorenſis. De eo *tom.2.fol.405.Theatr.*

XXI. D. ALPHONSVS cognomento Madrigal, vulgo el TOSTADO, Abbas Valliſoletanus XXI. Epiſc. Abulenſis. De eo *Tom.2.Theatr. fol.262.*

XXII. D. ALPHONSVS cognomento Velaſco, Abbas Valliſoletanus XXII.

XXIII. D. F. IOANNES cognomento Torquemada, Abbas Valliſoletanus XXIII. Epiſcopus Aurienſis, S.R.E. Cardinalis. De eo in *Theatr. tom.3.fol.392.*

XXIV. D. LVDOVICVS cognomento de Acuña, Abbas Valliſoletanus XXIV. Epiſcopus Segobienſis, Burgenſis, & Giennenſis. De eo *tom.3.Theatr.fol.81.*

XXV. D. RVPERTVS cognomento Moya, Abbas Valliſoletanus XXV. Epiſcopus Oxomenſis.

XXVI. D. PETRVS cognomento Gonzalez de Mendoza, Abbas Valliſoletanus XXVI. S.R.E. Cardinalis Archiepiſcopus Toletanus.

XXVII. D. GARSIAS cognomento de Mendoza, Abbas Valliſoletanus XXVII.

XXVIII. D. ALPHONSVS cognomento Enriquez, Abbas Valliſoletanus XXVIII. Epiſcopus Oxomenſis.

XXIX. D. ALPHONSVS cognomento de Mendoza, Abbas Valliſoletanus XXIX. poſteà Abbas Alcalæ Regiæ.

Iſtos ſic conſignat M. Ægidius Gonzalez Regius Chronographus ſine Annorum computatione, ideóque & Nos illos ſubiicimus. Nunc ad huius S. E. Epiſcopos deueniamus.

CATALOGVS EPISCOPORVM
Sanctæ Eccleſiæ Valliſoletanæ.

I. D. BARTHOLOMÆVS huius nominis I. cognomento *de la Plaza*, Epiſcopus Valliſoletanus I. qui ex Collegio Seguntino ad SS. Eccleſiarum Biacenſis, & Granatenſis Magiſtrales euectus, pòſt in Tudenſem Sedem ſublimatus eſt, è qua PRIMVS huius Valliſoletanæ Eccleſiæ abs Clemente VIII. Pont. Max. factus, vt Collegialem, in Cathedralem erigeret, & gubernaret. Obiit die x. Octobris Ann. M. DC. 1600.

II. D. IOANNES BAPTISTA huius nominis I. cognomento *Azeuedo*, Epiſcopus Valliſoletanus II. qui ex Epiſcopo Galiopolitano, & Dertoſano quibus fuerat electus, ad huius Sedis faſtigium venit; pòſt ad Inquiſitoris Generalis cum Indiarum Patriarchatu munus adſcitur; deinde ad Regalis Conſilij Præſidentiam ſublimatur. Obiit Anno Domini M. DC. VIII. D. Ferdinandus de Azeuedo eius frater in eius ſarcophago in Parœcia S. Ioannis Hoznayenſi hoc Epitaphium poſuit: 1608.

✠

FELICITATI. ET MEMORIÆ.
ILLVSTRISSIMVS DOMINVS IOANNES BAPTISTA AZEBEDO. A PHILIPPO. III. CVI VERE CHARVS, VALLISOLETANVS EPISCOPVS. INDIARVM PATRIARCHA. PRO FIDE CATHOLICA GENERALIS INQVISITOR. CASTELLÆ PRÆSES. PRO MERITIS DESIGNATVS. RELIGIONE, ET MORVM PRÆSTANTIA CLARVS. A MORTALITATE AD IMMORTALITATEM SECVRE SECVRVS ABIIT ANN. M. DC. VIII. ÆTATIS SVÆ. LIII.
ILLVSTRISSIMVS DOMINVS FERDINANDVS AZEBEDO ARCHIEPISCOPVS BVRGENSIS. CASTELLÆ PRÆSES. FRATRI PIENTISSIMO. IVSTA SOLVENS. SVIS SVMPTIBVS. LVCTV. ET LACHRYMIS.
C. E.

III.

III. D. Ioannes huius nominis II. cognomento *Vigil de Quiñones*, Epiſcopus Valliſoletanus III. apud Salmanticenſes Cathedram rexit, Supremi Conſilij S. Inquiſitionis Conſiliarius, primò huius Eccleſiæ Antiſtes, pòſt Segobienſis Epiſcopus ad Annum Domini M. DC. XVI. & vix ſequenti expleto è viuis diſceſſit. Cuius corpus tunc in Cathedrali depoſitum, modò ad propriam in Ouetenſi tranſlatum Capellam quieſcit ibidem. 1616.

IV. D. Franciscvs huius nominis I. cognomento *Sobrino*, Epiſcopus Valliſoletanus IV. qui ex eadem vrbe oriundus à Cæcilia Enriquez matre, & magiſtra vnà cum ſex fratribus Latinam, & Græcam eruditionem, Rhetoricam, & Philoſophiam didicit, ita vt Canonicus Magiſtralis huius S. E. & in eius Academia Scripturæ Magiſter renuntiaretur. Obiit Anno M. DC. XVII. 1617.

V. D. Ioannes huius nominis III. cognomento *Fernandez de Valdiueſo*, Epiſcopus Valliſoletanus V. qui ex Collegio Seguntino, ad S.Crucis Valliſoletanum tranſlatus, & S.E. Zamorenſis Canonicus Magiſtralis renuntiatus poſt modum huius S.E. infulas induit. Obiit Anno M. DC. XVIII. 1618.

VI. D. Henricvs huius nominis I. cognomento *Pimentel*, Epiſcopus Valliſoletanus VI. huius S. E. Præſulem egit ad Annum M. DC. XXIII. poſt ad Conchenſem tranſlatus, adhuc in munere militat. 1623.

VII. D. Alphonsvs huius nominis I. cognomento *Lopez Gallo*, Epiſcopus Valliſoletanus VII. primùm Epiſcopus Lucenſis, pòſt huius S. E. in pauperes liberalis. Obiit die XVIII. Septembris, Anno M. DC. XXIV. 1624.

VIII. D. Ioannes huius nominis IV. cognomento *Torres Oſſorio*, Epiſcopus Valliſoletanus VIII. ex Iudice Monarchiæ Siculæ Archiepiſcopus Syracuſanus, pòſt Cathanenſis Antiſtes, deinde Ouetenſis in Hiſpania Præſul, hinc huius S.E. & Præſes ipſius Cancellariæ, necnon Granatenſis Viſitator, Obiit electus Malacitanus Epiſcopus, die XXIV. Septembr. Anno M. DC. XXXII. 1632.

IX. D. F. Gregorivs huius nominis I. cognomento *Pedroſa*, Epiſcopus Valliſoletanus IX. ex B. Ieronymi inſtituto condecoratus, cuius Generalem geſſit, è quo, ad Legionenſis Eccleſiæ Sedem aſcitus, poſt ad Valliſoletanam. Plenus dierum hanc in manus Pontificis renuntiauit, vt in religione quietus obiret: adhuc viuit.

X. D. F. Ioannes huius nominis V. cognomento *Merinero*, Epiſcopus Valliſoletanus X. ex Minorum Ordine alumnus, & totius Generalis qui per renuntiationem anteceſſoris Epiſcopi huius S.E. infulas induit. Celebris doctrina, & religione, ſi ordinem inſpectas Monachum, ſi baculum ſcrutaris Antiſtitem; qui in onere necdum fatigatus laborat adhuc.

En Epiſcoporum *S. E. Valliſoletana* ad hunc vſque Annum M. DC. LII. ſeries. Componitur iſthæc Cathedralis Baſilica ex nonnullis, & celeberrimis Capellis, & Oratoriis. In eius ſacrario eſt *Corpus S. Mauritij Martyris*. In Cœnobio Prædicatorum S.Pauli, *Corpus S.Benigni*. In Anniagenſi Carthuſianorum *Corpora SS.Exuperantij, & Marcelli Martyrum*. In Conuentu Fratrum Excalceatorum SSS.Trinitatis *Corpus S.Antonij Martyris*, diſpenſante Vrbano VIII. Pont. Max. vt ſuo loco dicemus. De quibus omnibus videndus M. Ægidius Gonzal. Regius Chronograph. *d.tom.1.Theatr.Eccleſ.fol.*641. *Reliquiæ in S.E. Valliſoletana.*

VNDECIMO KAL. IVNII. DIES XXII.

A. Advræ *in Carpetania Hiſpaniæ* S. Qviteriæ *Virginis & Martyris, quæ Angelo monente, cum aliis Triginta Virginibus, & Octo Viris Catholicis,* Belcagiâ *Gallaciæ in* Columbanum *Montem Carpetaniæ viam carpens, illuc aduênit, & à* Leuciano *Regulo cum ſociis comprehenſa, & vt à fide diuerteret impetita; non ſolum non reſiluit, ſed & ipſum Regulum, qui à Chriſto defecerat, ad Chriſtum conuertit, & tandem martyrio coronata cœlum conſcendit.*

B. Ibidem *vnà cum S. Quiteria paſſio* SS. Levciani *Reguli*, Columbani, Valentiniani, Romani, *necnon* Martialis, *&* Simplicii, *Epiſcoporum, qui cum aliis etiam ad palmam peruenerunt agonis.*

C. *In Conuentu* Vallis-Vmbrosæ *in Italia* S. Attonis *eiuſdem Cœnobij Generalis VIII. qui ex vrbe Pacenſi in Extremadura oriundus, apud Italos illuſtre ſanctitatis dedit ſpecimen, ita vt poſt plurimos annos eius fuerit Corpus integrum odorum ſuauitatem exhalans repertum.*

D. Romæ *natalis* S. Pvblii Bebii Venvsti *ex vrbe* Oreto *oriundi; & Hiſpaniæ Vicarij à Iuliano Apoſtata deſignati, qui pro fide Chriſti ſuſceptâ comprehenſus, cum* Favstino *&* Timotheo *ad martyrij lauream viriliter properauit.*

E. *In* Africa *etiam* SS. Casti *&* Æmilii Recti *Martyrum, qui illuc ex* Assota *vrbe Hiſpaniæ traiicientes à Proconſule Carthaginis tenti, licèt primùm tormentorum metu vacillarent inertes, poſtmodùm ad agonis gloriam cucurrerunt inuicti.*

NOTÆ.

NOTÆ.

A. Quæ hæc S. Virgo & Martyr.

SANCTA QVITERIA, Virgo, & Martyr.] Vna ex *Nouem Sororibus*, vnico editis partu, de quibus prolixè ſcripſimus *ſupra Tom. 1. die XVIII. Ianuary fol.* 183. Quarum Parentes *C. Attilium*, Regulum *Gallaciæ; & Calſiam* vxorem fuiſſe probauimus, ipſaſque pro Chriſti fide Martyres ſeruato virginitatis flore, diuerſis diebus, variiſquè in locis agonizaſſe mõſtrauimus. QVITERIAM verò provt ſororum anteſignanam hoc die agonem impleuiſſe perhibent *Martyrol. Roman.* his verbis: *In Hiſpania* S. QVITERIÆ *Virginis & Martyris*; & conueniunt Martyrologia Luſitanum *P. Lupi*, Caſtellanum *P. Vazquez*, & Hiſpanum *MS. P. Higuera*. De ea, & ſociis Martyribus hæc Iulian. Petr. *in Aduerſar. n.* 381. *fol.* 84. conciſè deſcripſit: *Regulo Carpetanorum* Leuciano *perfido, fides Chriſtiana cæpit labefactari. At veniente ad eam regionem* S. QVITERIA, Leucianus *reſipiſcens, cum multis aliis Sociis martyrij coronam accepit*. Qui in *Chron. n.* 80. cæteros iungens, proſequitur: *Floruerunt cum* QVITERIA *ſub Adriano Toletanorum Regulo*, Columba *Virgo*, Martialis, & Simplicius *Antiſtites*. De quo antea dixerat *n.* 57. & 79. Plura coniunxere P. Biuar. *ad Dextr. Ann.* 138. *n.* 6. D. Prudent. Sandou. *Hiſtor. Tudenſ. à fol.* 35. *vſque ad* 45. Roder. Car. *ad Dextr. fol.* 70. *lit. X.* D. Roder. de Acuña *Hiſtor. Braccar.* 1. *p. c.* 24. F. Ludouic. ab Angel. *in Viridar. Portugall.* 1. *p. à c.* 6. *fol.* 33. Balthaſ. Porreño *Hiſt. S. Liberatæ c.* 2. *& ſeqq.* Marieta *Hiſtor. SS. Hiſpan. lib.* 4. *c.* 16. Morales *lib.* 10. *Hiſtor. Hiſp. c.* 18. Padilla *Hiſt. Eccleſ. Hiſp. Cent.* 4. *c.* 26. Truxillo *in Theſaur. Concionat. t.* 2 *fol.* 1130. Vaſconcell. in *Deſcript. Portugall fol.* 445. Eduard. Nunn. *in eod. Tractat. c.* 43. Georg Cardoſ. *in Offic. SS. Portugall. c.* 18. Brito in *Monarch. Luſitau. lib.* 5. *c.* 18. Sanctius in *Anacephal. Hiſpan. lib.* 2. *c.* 2. D. Thom. Tamayo *ad Luitprand. fol.* 221. Fere omnes *Florum SS. Scriptores*, Æmillianus, Sanctorus, & Villegas. Item *Breuiaria* antiqua, *Toletanum, Compoſtellanum* Ann. 1569. *Granatenſe* Ann. 1543. *Palentinum* Ann. 1533. *Pampilonenſe, Conchenſe, & Cæſaraugustanum.* Ann. 1544 & 1556. Eius ACTA nouiſſime ſcripſit P. Antonius Quintana-Dueñ. *Hiſt. SS. Toletanor. Secul.* 3. *fol.* 445. Hiſpano ſermone, deducta ex Hiſtoria antiqua, quam de hac Virgine, & Martyre ſcripſit *Ælius Antonius Nebriſenſis* in fine Legendarij Sanctorum, quod *D. Ioanni Fonſeca* Epiſcopo Burgenſi dicauit Anno M.D.XV. vt Clericos ſuæ diœceſis erudiret. Hanc Hiſtoriam ex ſuo originali deſumptam Latinam, provt illam *Nebriſenſis* ſcripſit, damus.

Martyrologia.

Scriptores.

HISTORIA S. QVITERIÆ VIRGINIS, & Martyris Adurenſis in Hiſpania ad agrum Toletanum, cum alijs Virginibus, Epiſcopis, & Socijs Martyribus; per Ælium Antonium Nebriſenſem ſcripta, & typis mandata.

Origo, & Parentes.

S. QVITERIA *licèt ex parentibus à Chriſtianâ religione alienis, tamen nobiliſſimâ ſtirpe orta fuit. Nam* C. Attilius *erat ei pater Regulus ſuper omnes* Hiſpaniæ *Occidentales; & vxor illius nomine* Calſia, *qui genuerunt Nouem filias, quas* Calſia *vno edidit partu. De iſtis verò nulla tantam gratiam inuenit coram Domino ſicut* B. Quiteria, *quæ antequam naſceretur benedictionem accepit, & poſt natiuitatem coronam martyrij, in qua etiam ſorores pares fuère. Cui cùm quadam die, dum pro more ſuo intenta eſſet in cælum, ecce Angelus Domini apparuit, & ait:* Virgo beata, benedicta tu, pro merito namque tuæ ſanctitatis ſponſa vocaberis æterni Regis. Nunc ergo in Montem *Oriam* me ſequere; ibiq Dominum non deſiſtas exorare, vſquedum reuelem tibi, quid te oporteat facere. *Ad hanc verò vocem B. Virgo diuinitus inſlammata, Angelo comitante, protinus Montem illum conſcendit, vbi cæpit orare Dominum quotidie, dicens:* Domine propter nomen tuum, & propter

Apparuit ei Angelus.

propter magnam miſericordiam tuam, fac me viuere in pœnitentia vera, & in charitate non ficta, in patientia, in orationibus, & in miſerationibus tuis multis, & ita perſeuerare, vt ineffabili maieſtati tuæ dignè merear placere. *Peractâ igitur oratione rurſus Angelus alloquitur eam dicens*: Surge, & vade, vbi Dominus præparauit tibi coronam martyrij. *Ipſa autem reſpondit*: Domine da mihi benedictionem tuam, & ambulabo vbicunque volueris. *Et benedixit eam dicens*: Benedicta eris ſi in præceptis Domini ambulaueris, & iſtam pœnitentiam tenueris: Vitâ viues, & non morieris in æternum. *Benedictione acceptâ de monte deſcendit, & Angelicæ admonitionis colloquia ſecum in mente conferens, in vrbem* Belcagiam, *vbi parentes erant, rediit. Cúmque ante conſpectum parentum ingrederetur, dixerunt ad inuicem*: Deſponſeraus feſtiuè filiam noſtram iuueni Germano. *Et cùm vidiſſet* B. QVITERIA *eos talia narrantes, cæleſtis Sponſi dilectione perfuſa*: Non (*inquit*) licet mihi alicui alreri coniugari, quoniam iam Immortali Sponſo virginitate perpetuâ me deſtinaui, & Sponſus meus Chriſtus eſt.

A parentibus deſponſari iubetur.

Cùm autem Regulus audiſſet, B. QVITERIAM *coniugium tantopere aſpernantem, non paternâ ſeueritate, ſed irâ effrani commotus, iuſſit militibus ſuis, vt in arcto carcere, & vinculis ferreis ligata cuſtodiretur.*

Cõtradicit.

Ingreſſa verò B. QVITERIA *in carcerem, dixit*: O benedicte carcer, diù te deſideraui, ac volui in te eſſe conſtricta.

Incarceratur.

Protinùs Angelus Domini adfuit ei, cùmque ad inuicem loquerentur, viſus eſt carcer claritate repleri, apparuitque Virgo pulcherrima, candidâ veſte refulgens, Virginum choris micantiſſimis ſtipata, ac Beatorum ſpirituum cæleſti turbâ vas quoddam odoriferis plenum liquoribus, ac CRVCIS *ſignum afferens; Cui Virgo* QVITERIA *inquit*: Vnde hoc mihi, vt Mater Dei mei veniat ad me.

Apparet ei B. Virgo Maria.

Perunxit verò Dei Genitrix B. QVITERIAM *vaſculi aromatibus, donauitque* CRVCEM, *quâ à perſecutoribus liberaretur, anulúmque pudoris eius manibus inſeruit, conceſſit etiam cuicumque eam inuocanti, ab omni inſania, & furoris morbo liberationem: atque his peractis in cælum Dei Genitrix migrauit. Protinùs* Orianum *Montem aſcendit Angelo comite, liberata à carcere & vinculis, munere cæleſti, ibique orauit, & dixit*: Domine antequam ad coniugium veniam, da mihi quod promiſiſti.

A carcere liberatur ab Angelo.

Tunc cæleſtis Nuntius dixit ei: Noli rimere, antequam ad coniugium venias magnalia Dei videbis, & nunquam in iſta Prouincia adquires quod quæris; ſed ſurge, & egredere de finibus iſtis, & vade in *Burgum*, in Valle *Aufragia* ſitum, vbi erit decapitatio tua. B. QVITERIA *dixit*: Domine da mihi aquas quotidie, & ego in pœnitentia ero, vſque ad obitum meum. *Et dixit Angelus*: Vbicunque bibere volueris, ibi erit fons. *Et dixit illa*: Ille fons nunquam minuatur. *Et ait Angelus*: Ne rimeas, quia ego tecum ero vſque ad obitum tuum; & ille fons erit benedictus, & conſecratus. *Hac in Monte Oriano* B. QVITERIA *colloquente cum Angelo, nuntij patris adueniunt, eámque ad patrem deſcendere præcipiunt. Cùmque ante eum perueniſſet, dixit ei*: Filia accipe in virum *Germanum* nomine. *Et reſpondit*: Pater iam dixi tibi, quòd nolo habere virum terrenum, nec ſponſum, ſed Chriſtum qui in cœlis eſt, ipſum habeo amatorem. *Et cùm audiſſet filiam ſic loquentem, iratus eſt valde, & miſit nuntios ad* Germanum, *notum ei faciens, ſponſam ſibi ab eo promiſſam, iam eſſe magam, & Chriſtum Crucifixum dicentem ſponſum eſſe ſuum, & non alium velle; oránſque per eos, vt ſi nollet cum ipſo matrimonio iungi, ipſe dignaretur caput à corpore euellere. Et cùm hæc fierent, cæpit habere* B. QVITERIA *ſpatium, & elegit puellas Triginta, & Viros Octo, & nocte exiit de* Belcagia *ciuitate, & pergit ad montem, & inuenit ibi Angelum, cui Angelus ait*: Vade in Vallem *Aufragiam*, vbi dominatur Regulus quidam *Leucianus*, & in illa ad Montem *Columbanum* videbis Angelum Dei in ſimilitudinem hominis ſancti, qui te expectat benedicere, & ſanctificare, & contra Orientem videbis Montẽ *Colganum*, & contra Occidentem, Montem *Vnguli*, vbi eſt diabolus

In vallem Aufragiam fugit.

diabolus expectans animã Regis *Leuciani*, quia Chriſtianus fuit, & nunc in Deum non credit. *Et cum perueniſſet ad Vallem Aufragiam, & videret illos montes, & Burgum, & flumen; cum gaudio magno dixit*: Verè iam cognoſco, quoniam propè eſt dies, quam Dominus mihi promiſit. *Et tranſiuit illud flumen nomine* Alifanum, *& venit ad oſtium* Leuciani *Reguli. Qui tunc dixit eis*: Vos puellæ, & pueri vnde eſtis? aut vnde veniſtis? vel quid quæritis? B. QVITERIA *reſpondit poſt multa*: Tecum nolo vllam rationem habere, quia diabolus expectat animam tuam, niſi pœnitentiam egeris, & ad fidem reuerſus fueris.

Leucianum Regulum monet vt ad fidem reuertatur.

Cùmque talia, & ſimilia loqueretur, iratus Regulus iubet eam mitti cum ſequentibus in carcerem, vſquedùm dicerent, vnde venirent, aut quò tenderent. Ingreſſa carcerem ait: O benedicte carcer, diu te deſideraui; volo in aliqua conſtrictione hic habitare.

A Regulo comprehenditur.

Et cùm eſſet ſic in oratione, venit Angelus, & illuminauit carcerem per mediam noctem, quaſi Sol per meridiem; & ſolutus eſt lapis carceris, & vincula ferrea confracta ſunt, & in illo loco nihil aliud remanſit de carcere, nec de vinculis, ac ſi nunquam fuiſſet impoſitus lapis in eo. Videntes hæc Triginta cuſtodes, qui eam cuſtodire venerant, crediderunt dicentes: Tecum volumus pariter credere, & habitare, quia nullum alium volumus habere Dominum, niſi qualem tu habes modo. *In paucis diebus conuerſa eſt multitudo gentium; & omnes leproſos, qui ad eam venerant, mundauit Dominus, cæcos illuminauit, ſurdos audire fecit, & mutos loqui; dæmonia de corporibus eiecit propter caſtitatem, & ieiunium eius.*

Multitudo magna conuertitur.

Et cùm à carcere ſoluta eſſet, Leucianus *obcæcatus eſt voluntate diuinâ, & non videns lucem ait*: Roga Deum tuum ô B. QVITERIA, vt reſtituat lumen oculorum meorum. *Quæ poſtquam iter vitæ oſtendit ei, orauit, & oratione completâ, tetigit eum, & aperti ſunt oculi eius, & vidit, & ait*: Da pauperibus theſaurum quem habes abſconditum, & poſſeſſiones iſtius vitæ, & videbis regnum Dei, & depone coronam capitis tui.

Leucianus obcæcatur, & à B. Quiteria ſanatur.

Quæ omnia fecit ſicut S. QVITERIA *præcepit. Tunc diabolus qui animam Reguli expectabat, cum magna voce ait*: O QVITERIA, quare contra nos tantam malitiam præparaſti? aut quis tibi permiſit docere Regulum in hac Prouincia? Ego autem multùm deſideraui Reguli animam, & ſequentium eum, & ipſos tu nobis tollis. Væ mihi! in ſeruitio hucuſque meo permanſit, & in vno momento eum perdidi. *Quæ vox audita eſt per omnem prouinciam. Tunc B. Virgo cùm eſſet iterum cum Regulo, ait ad* B. Columbanam: Vade & aſcende in montem, & ſi videris populum contrà venientem, renuntia mihi, quia ibi coronam martyrij volo accipere, ſicut promiſit mihi Dominus. *Cui* Leucianus *ait*: Hominem times de mea Prouincia? *Reſpondit*: Timeo patrem, & exercitum ſuum, & puerum, qui me voluit habere ſponſam. *Regulus intuens eam ait*: Verè iſta Virgo nunquam de carne humana fuit concepta; & ſi de Spiritu-Sancto fuit, ad ipſum pergat; & ſi de carne humana, cœleſtia regna poſſideat: *Et tunc dimiſit eam, ne iter ſanctum impediret. Et cùm aſcendiſſet in montem cum* B. Remedio *&* Simplicio, *& aliis ſociis ſuis, venit Angelus Domini, in ſimilitudinem hominis ſenis ſuper vnum lapidem, & poſuit benedictionem, & fons egreſſus eſt benedictus: & venerunt duo Angeli, & benedixerunt illam terram, & fontem, ſicut promiſſum ei fuerat, dicentes.* Domine, iſte fons non creſcat, nec decreſcat.

Montem aſcẽdit orãdi gratiâ.

Et in hunc modum ſeruatur iuxta ſepulchrum ipſius Virginis, vſque in hodiernum diem; & nunc vocatur ab incolis ciuitatis Adurenſis FONS SALVTIS, *ex eo, quòd plurimi aquam ipſius bibentes, ſalutem conſequuntur, & in tali die nullum periculum patiuntur, vt experientia probat, & multorum fama hoc experientiâ comprobantium. Et dixit illa ad* B. MARTIANVM, *& ad* B. Valentinianum: Benedicite monumentum iſtud. *Et dixerunt*: Benedictio, claritas, honor, & virtus, & fortitudo Deo noſtro, & repleat locum iſtum benedictionibus ſuis. *Et dixerunt Angeli*: Amen. *Cùmque appropinquaſſet iam dies paſſionis eius, ſtabat vſque ad vbera in aqua, &*

Fons ſanctus.

cubitis in terram fixis intenta in oratione, venit Angelus, & ait: Hodie poſſidebis coronam, quam tibi Dominus promiſit. *Cui ait :* Deum meum laudabo, quoniam diu eſt quòd deſidero videre. *Tunc venerunt omnes perſecutores eius, cum* Germano *amatore ſuo, & tranſierunt flumen, & cum introiſſent in vallem, vbi* S. QVITERIA *erat, miſit* Germanus *ſpiculatores ſuos, vt quiſquis eam inuenire poſſet, gladio trucidaret. Ipſa autem die inuenit eam* Dumanus, *& dixit ei :* Tu quis es? *At illa :* Ego ſum QVITERIA. *Et dixit :* Oppreſſa à dæmone, infirma rabido morſu, & à morbo caduco, ego interficiam te. *Et extendit gladium, & amputauit caput eius. At illa dixit cum gaudio,* Domine accipe ſpiritum meum, & defende ab his infirmitatibus, omnes in mea defenſione ſpecialiter exiſtentes. *Et audita eſt illicò vox cælitus miſſa dicens :* Ita conceſſum eſt in cœlo à Domino, ſicut petis in agone poſita. *Et cùm in terram cecidiſſet, ecce Angeli acceſſerunt, & dixerunt :* Surge, eamus ad monumentum tuum. *Et accepit* B. QVITERIA *caput ſuum in manibus ſuis, & portauit illud per Septuaginta & duo ſtadia, & venit cum Angelis, & ſequentibus ſe ad monumentum. At* Dumanus *poſtquam decollauit eam, narrabat* Germano *& omnibus, mirabilia, quæ Dominus miniſtrauit ſuper eam, & non crediderunt ei; ſed magis iratus* Germanus *ait ad eos, qui eum ſecuti fuerant:* Quare non occidiſtis omnes qui cum ea venerunt in iſtam Prouinciam? Ite, & occidite eos qui ſecuti ſunt eam. *Intereà ecce* Adrianus *Regulus* Toletanorum, *auditâ factorum famâ* B. QVITERIÆ *& ſuorum, exiens de ſua ciuitate iuit ad montem* Columbanum, *vbi inuenit ſanctos Dei diſperſos cum multitudine, quæ conuerſa fuerat ad fidem, ob prædicationem* S. QVITERIÆ *Virginis, & propter miracula quæ viderant, & occidit omnes illos quos inuenit, & dimiſit canes in eos, vt illorum carnes deuorarent, dicens furibundo ore :* Ego Rex terrenus ſunt, videamus ſi illorum Deus poterit eos liberare de manibus meis. *At* B. Columbana *vt vidit eos appropinquare, ait:* Exercitus multus adeſt, qui nos interficere veniunt. *Et* B. Martianus *Epiſcopus videns illorum timorem, ait :* Nemo vos ſeducat de credulitate Dei propter tormenta, quia ſi corpora perdideritis, animas ſaluas faciet Dominus ſuper nos paucos fideles ſuos, quàm ſuper illos paganos, qui Deum credere nolum. *Tunc* B. Columbana *dixit :* Domine IESV-CHRISTE nunquam me deſerere digneris in hora martyrij. *Et* B. Valentinianus *dixit :* Verè ſi prædicamus Euangelium, multi credituri erunt in Dei miſericordia. *Sed* B. Romanus, *qui venerat de ciuitate* Belcagia *cum* B. QVITERIA *ait :* Melius erit ad martyrium carnem noſtram præparare, quàm his rebus operam dare, qua illi freti crudelitate ſuâ, dignam mortem potius pro CHRISTO nos ſubire facient, quàm prædicationem noſtram audient; & ipſi nihil ſunt contra nos, & nos aduerſarij ſumus contra illos; Facite ergo dilectiſſimi voluntatem Patris, & intus lampades parate veſtras, quia filij Regis eſtis. Omnis ergo gloria veſtra ab intus ſit, & intus habete quod foris luceat. Propterea quæ ſurſum ſunt ſapite, quò B. QVITERIA peruenit, & non quæ ſuper terram, quia veſtra conuerſatio in cœlis eſt, illuc dirigite mentes, illic abſcondite vitam veſtram, donec furor perſequentium pertranſeat. Ibi namque habebitis ſponſum, ibi pontificem, ibi omnia quæcumque quæritis. Illuc dirigite mentem, vt cum CHRISTVS Virginis Filius apparuerit in fine ſæculi, cum ipſo vos appareatis in gloria. *Hæc eo dicente* B. Columbana *fugit ad locum vbi corpus* B. QVITERIÆ *erat humatum; & tunc inuenerunt eam genibus flexis in oratione* Adriani *milites, & dixerunt :* Tu quis es? *Quæ reſpondit :* Chriſti ſerua ſum. *Quod cùm audiſſent, vnus eorum amputauit gladio caput eius. Et tunc dixit Adrianus.* Nunc videant omnes, quia ego ſum Rex qui te poſſum occidere, & decapitare. & quia alius non eſt, qui de manibus meis te poſſit eruere. *Et immolauerunt eam, & omnes quos inuenerunt credentes in Chriſto; & ipſâ eadem die interfecti ſunt* LEVCIANVS *Regulus,*

Aduerſus Virginem exercitus Patris accurrit.

Coronatur.

Virgo ſuis manibus caput portat.

Plures Martyres occidit Regulus.

& Martianus,

& Martianus, & Valentinianus *Epiſcopi*, & Remedius *Eremita*, & Romanus *ſocius* S. QVITERIÆ *qui eum ea de* Belcagia *venerat*, *& etiam occiderunt multitudinem eredentium in Chriſto, & ſic inhumanitatem in omnem terram exercentes, nulli parcentes, hæc, & his ſimilia facientes, ceciderunt mirabiliter in infirmitatibus varijs. Nam alij ardebant quaſi lignum, & ignis. Alij verberabantur à dæmonibus mutis. Alij à dæmonibus loquentibus. Alij à dæmonibus percutientibus in frigore. Alij rabie diabolicâ affligebantur. Iſta quinque paſſiones ſignificant caſtitatem* S. QVITERIÆ, *quæ in quinque ſenſibus corporis ſui caſta fuit, & virgo. Per hos quinque ſenſus corporis, quos, dum vixit, fideliter cuſtodiuit, dedit Dominus perſecutoribus ſuis has quinque paſſiones ſuper eos, & ideo habet Beata* QVITERIA *quinque dona à Domino Noſtro* IESV-CHRISTO *ſuper iſtis prædictis quinque infirmitatibus generaliter vbique terrarum, & ſpecialiter ſuper omnibus in ſua defenſione exiſtentibus. Intelligamus ergo fratres, vt nullus præſumat dicere: virgo ſum in quinque ſenſibus corporis mei, videat ne proferat mendacium; qui ergo virgo permanſerit, vitâ viuet, & non morietur in æternum. Poſt hæc Angelus Domini venit ad quendam Dei amicum, nomine* Honoratum, *& ait:* Honorate, vade ad montem, qui vocatur *Columbanus*, vbi multa Corpora Sanctorum trucidata propter Deum, & fac ibi quod Dominus juſſerit tibi, & ſepelies B. QVITERIAM in Eccleſia *Beati Petri* ad Occidentalem partem in ſarcophago marmoreo, & non longè *B. Martianum* Epiſcopum, qui dignus eſt Deo, & *Valentinianum* Epiſcopum, & *Leucianum* Regulum, qui per doctrinam B. QVITERIÆ dereliquit ſeculum, & ſecutus eſt Dominum. *Venit autem* B. Honoratus *in montem, ſicut Angelus imperauerat, & ſepeliuit* B. QVITERIAM, *omneſque illos, quos dura infidelium manus occiderat. Et non poſt multos dies* Germanus *vidit quòd Dominus oſtendebat multa miracula per* B. QVITERIAM, *& dixit:* Domine in cuius nomine B. QVITERIA confidit, ac credidit, oſtende viam mihi ſalutis, & da mihi pœnitentiam, quia tantam malitiam feci, & permiſi facere contra te, propter hoc pœnitere cupio, quia ego præcepi, vt quiſquis eam prior inueniſſet, gladio trucidaſſet. *Tunc Angelus adfuit, & ait:* Si veram pœnitentiam quæris, veram indulgentiam habebis, & ſi patrem tuum Adrianum Regulum manibus baptizas, erit ſaluus in conſpectu Dei. *Et ipſe fecit ſic, & fleuit inſuper pœnitens à* IV. *Kalendas Maij, vſque ad IV. Idus Ianuarij. In iſtis diebus vinum, & ſiceram non bibit, nec alias epulas comedit niſi tantum panem & aquam, & ſic meruit peruenire ad gloriam promiſſam; ipſo adiuuante, qui ſine fine viuit, & regnat per infinita ſeculorum ſecula, Amen.*

Occiſores varijs pœnis cruciantur.

Angelus apparet Honorato.

Qui B. Quiteriam ſepeliuit.

Hactenus ACTA genuina ex Codice *Nebriſſenſi*, in quorum probationem quatenus ad Natiuitatem S. Virginis vnà cum ſororibus, iam ad amuſſim egimus ſuprà *Tom.* 1. *die XVIII. Ianuar. fol.* 183.

CIRCA *Tranſlationem* ſacrorum pignorum S. QVITERIÆ è Monte *Columbano*, ad Eccleſiam *S. Petri* per *Honoratum* Præſulem, quem perperam *Flo. rum SS.* Scriptores vocitant *Liberatum*, patet ex Actis, quorum clauſulas roborat Iulian. *in Chron. num.* 79. hac ſerie: *In Tractu* Toletano *celebris habetur memoria* S. QVITERIÆ *Virginis, & Martyris, prope* Margelizam *paſſæ, quam* S. HONORATVS *Epiſcopus* Toletanus *ſepeliuit in Æde S. Petri Principis Apoſtolorum.* Quod & confirmat hoc vetuſtum *Epigramma Acroſtichum* in meo Codice MS. Carminum ſæpiùs memorato, in quo licentiis poëſeos benigne ignoſcito:

Quis iſte Honoratus qui ſepeliuit Quiteriam.

S. QVITERIÆ VIRGINI, ET MARTYRI Adurenſi in agro Toletano paſſæ, Sacrum.

S ubiacet inculto Martyr QVITERIA *ſaxo;*
Q ua manibus proprijs ſignatam hic condidit vrnam,
V t ſacrúmque quieſceret aua per omnia Corpus.
I llius at Sanctus Honoratus *pignora Præſul*
T ranſtulit, & linquens umbroſa cacumina, teſtes
E ximios, qui Virginis vnica nomina ferrent
R amorum ſonitu, ad tria iam diſcrimina mundi:
I nquè ſacram Magni conſignat pignora Petri
Æ dem, quâ populis confert magnalia Chriſtus.

Conuerſio Leuciani Reguli.

QVATENVS ad conuerſionem *Leuciani* Reguli, & populi *Adurenſis*, poſt Acta, & Scriptores *Flor. SS.Hiſpan.* adeſt Collecta ſequens in Antiquo Breuiario Toletano: PRÆSTA *quæſumus omnipotens Deus, vt qui* B. QVITERIAM *virginitate, & martyrio decoraſti, & ſicut tua virtute diabolum colligauit, &* Regulum *cum infinita plebe conuertit, ita & à rabie diabolicâ, & à cunctis infirmitatis fraudibus, eius aſsiduis precibus, nos facias liberari. Per Dominum noſtrum.*

Eccleſia S. Petri tẽpore VVambani.

DE Eccleſia S. Petri, quâ *S. Honoratus* repoſuit S. Virginis & Martyris pignora, hoc ſcriptum reliquit Iulian. *in Chron. num.*79. his verbis: *Quam* (S Petri ædem) *S.Marcus Marcellus erexit, Rex autem* VVamba *Gothorum, Virginis* (QVITERIÆ) *inuictæ deuotiſſimus reparauit, ſub Pontifice Toletanorum, ſanctiſſimo Viro, & doctiſſimo* Quirico. Cuius etiam ſententia firmatur ex antiquiſſimo monumento, in eadem Eccleſia inuento, tempore *Iuliani*, vbi hæc carmina:

Erigit has Marcus *ſedes ab origine* Petro.
VVamba *has reparat Rex, poſt, inſtante* Quirico,
Obquè tui ſummum, QVITERIA, *pignus amoris;*
Cuique preces ſemper fundit, quòd Numina places.

De cæteris poſtea agemus, poſtquam *B.Leuciani* Reguli, & ſociorum Acta repetemus, nam diuiſis tantorum Martyrum rebus geſtis, maturius eaſdem *Lectori* diluemus.

B. Martyrum numerus.

SS.LEVCIANVS Regulus, & Socij Martyres.] Ex Actis ſupra recenſitis S.QVITERIÆ martyrio fuiſſe ſimul cum ea coronatos, MARTIANVM, VALENTINIANVM Epiſcopos, SIMPLICIVM, ROMANVM, COLVMBANAM Virginem, & alios innumeros Socios cum LEVCIANO Regulo, liquet, ideo eius memoriam, & aliorum hîc repetere curauimus. De omnibus agunt Iulian. *in Chron. n.*80. & *in Aduerſ.n.*381. Brit. *in Monarch.Luſit.lib.*1.*c.*18. *& lib.*5.*c.*19. Vaſconcellos, Quintana-Dueñas, & cæteri quos ſupra citauimus. En Acta ſeparata.

ACTA S. LEVCIANI ADVRENSIVM, & Carpetanorum Reguli cum ſocijs; ex Actis S. Quiteriæ.

Origo.

FVIT *temporibus Adriani Romanorum Imperatoris in partibus* Hiſpaniæ, *quidam illuſtris Vir nomine* LEVCIANVS, *qui vrbem* Aduram, *& partem* Carpetaniæ *Reguli titulo moderabatur. Iſte acceptâ Catholicâ religione, per aliquod tempus in eius extitit confeſſione, ita vt Chriſti per illam regionem augeretur nomen, & Eccleſia donarijs augerentur fidelium. Sed cùm Regulus auaritia morbo laboraret, à fide receſsit, vt Eccleſias ſpoliaret; quod non ſolùm fecit, ſed & Iulianum Toletani, Iulium Abulenſis, Martialem Tyraſonenſis, & Valentinianum Valerienſis Eccleſiarum Epiſcopos violenter induxit, vt impia facinora eius cõfirmarent, laudaréntque, ex quo fides, & religio*

Seducit Epiſcopos.

in

in illis partibus cœpit labefactari. Sed veniente S. QVITERIA, Angeli admonitione, in vrbem Aduram, Reguli inſolentiam redarguit Virgo, & magno feruoris ſpiritu incenſa LEVCIANVM incœpit interpellare, & vt theſauros Eccleſiis reſtitueret, & vt ad Deum humiliter reuerteretur, ſi animæ ſuæ æternam euadere damnationem amaret.

Redarguitur à S. Quiteria.

TANTAM igitur Regulus execratus audaciam, illam cum ſociis in carcerem recludi fecit, & à cibo, & potu quatriduanâ abſtinentiâ mulctari. Vix in cuſtodia includitur Quiteria, cùm, mirabilibus interuenientibus, Carceris cuſtodes, & Reguli miniſtri, tot miraculorum frequentiâ excitati, Chriſto nomina dedêre, & Virgini adhærentes, Reguli odium propter inſigne facinus concitarunt. Qui, vt audiuit quæ euenerant, QVITERIAM cum ipſius ſociis, & nouiter conuerſis, neci tradere decreuit; ſed protinus viſum perdidit, pariter & auditum. Huius miraculi vix ſunt efficaciam intuiti cæteri Reguli Aulici, & Proceres, cùm LEVCIANVM, prauia de reſtituendis Eccleſiæ donariis, & de Chriſti fide reaſſumendâ, factâ promiſſione, Virgini obtulerunt; quæ eius pœnitentiam conſiderans, illi protinus viſum & auditum reſtituit. Tunc MARTIALIS, & VALENTINIANVS, qui adhuc deuij à muneris obligatione perſtiterant, necdum fuerant Iuliani Toletani, & Iulij Abulenſis reſipiſcentiam imitati, auditâ Reguli conuerſione, & S. Virginis ſanctitate, pœnitentiâ commoti, & lacrymarum imbre perfuſi, ad Virginem accedentes, quæ ſibi euenerant propalarunt, & Regulum ad conſtantiam in fide viriliter retinendam induxere. Quo facto Quiteria, & qui cum ea erant SIMPLICIVS, COLVMBANA, & ſocij in montem ſecedentes, & orationi vacantes, gratiáſque Domino mirâ deuotione ſoluentes, Angelicis viſionibus illuſtrati, agonis præcogniti tempus expectabant. Quod vt agnouerunt Regulus, & Antiſtites, ad montem, vbi Quiteria, & ſocij orationi vacabant, aſcendentes, etiam ibidem ſua peccamina deplorantes, martyrium cum cæteris viriliter expoſcebant. Tunc peruenit Germanus, cui in matrimoniũ promiſſa à Patre C. Attilio fuerat Quiteria, cum magnis militum copiis, aduerſus Virginem, Regulum, Epiſcopos, & cæteros, qui Chriſto nomina dederant, ab ipſo C. Attilio Patre Virginis miſſus, vt omnes cruento gladio trucidaret. Germani aduentum vt didicit Quiteria, ad martyrij conſtantiam omnes efficaciter inuitauit. Cuius feruorem perſcrutans MARTIALIS Epiſcopus dixit: Eſtote firmi fratres, & nolite timere, nam ille coronabitur qui legitimè certauerit. His dictis ad orationem accenſi martyrium abſque trepidatione petebant. Breuì Dumanus Germani Dux cum militum validâ manu in fideles erumpens, totam illam ſanctiſſimam cohortem, nimiâ ferocitate interfecit, XI. Kalend. Iunij ad Annum circiter C. XXXVIII. Neque tanti ſceleris longè abfuit vindex Numen, ita enim repentè, cælo vndique fulgurante, fœdiſſima orta eſt tempeſtas, vt nullus piaculi fuerit particeps, quin pœnas debitas non ſenſerit; nam alij ſubito, alij rabie, alij inſaniâ, alij pauidi, & cæteri frigore mortem crudeliſſimam degustarunt. Diuorum omnium Martyrum Corpora, in eo Martyrij loco ſepulta ſunt, ab Euſtachio æquè nobili ac pio homine, qui ab Angelo admonitus, illis ſepulturam parauit. Poſtmodum SS. MARTIALIS Epiſcopi, & LEVCIANI Reguli ſacra pignora ad vrbem Viccenſem in Cathalonia tranſlata fuiſſe creditur, vbi honorificè coluntur. Sanctæ Quiteriæ verò lipſana poſt ſepulchrum in monte, quo martyrio coronata eſt, in Sancti Petri Eccleſiam aducta, demumque Vaſatum in Vaſconia traducta ſunt.

Comprehendit S. Quiteriam.

Obcæcatur.

Sanatur, & conuertitur cum aliis.

Coronãtur.

Corpora ſepulta.

Transferuntur Viccum.

Hucuſque Acta. Quæ in ipſis notanda veniunt breuiter expendam. Et primo de Martiali, & Sociis Epiſcopis, quos cadere impulit LEVCIANVS, audi Iulian. Aduerſ. 381. fol. 84. ſic loquentem. Regulo Carpetanorum LEVCIANO perfido, fides Chriſtiana cœpit labefactari; & Iulianus Toletanus Epiſcopus, Iulius Abulenſis, Martialis Tyraſonenſis, Valentinus Valerienſis, cadunt. Primi poſtea reſipiſcentes ad Eccleſiæ gremium reuerſi ſunt, ſic proſequitur Iulianus: At Iulianus miſſis à B. Clemente literis cum Iulio reſipuit. De eo ſcripſimus die VII. Ianuarij. Secundi ſcilicet MARTIALIS, & VALENTINIANVS, itidem hoc die martyres effecti, maculam profuſo ſanguine

Quis Martialis Epiſcopus.

luerunt, ſicque omnes demum beatitudinis gloriam perceperunt.

An Simplicius fuerit Epiſcopus?

QVEM Socium B.Quiteriæ SIMPLICIVM referunt Acta ſuperiùs exſcripta, Iulianus Petr.in Chron.n.80.fol.25.Epiſcopum fatetur, ſic: *Floruerunt cum Quiteria ſub Adriano* (LEVCIANO repone) *Regulo*, COLVMBA *Virgo*, *Martialis*, *&* SIMPLICIVS, *Antiſtites.* Iuliani opinionem, illo non viſo, tuetur P.F.Bernard.Brit. *in Monarch.Luſitan.tom.2.lib.5.c.19 fol.92.col.4.* Acuña *tom.1.Hiſt.Braccar. c.27.* VALENTINIANVM, & COLVMBANVM omiſit Iulianus. Illos martyres cum *Quiteria*, & Sociis indicant Acta ſuperiùs relata, ex *Vega, Æmiliano*, & *Anonymo.*

Quo tempore tranſlata corpora SS. Leuciani, & Martialis?

De *Tranſlatione* Corporum SS.LEVCIANI, & MARTIALIS *Adurâ, Vicum Cathaloniæ* dubius ſcripſit Luitprandus *in Chron. Ann. 902.n.323.* his verbis: S. *Luciani Pontificis & Martyris, comitis S. Dionyſij Areopagitæ, oſſa Bellouaco ad vrbem* Vicenſem *tranſlata ſunt. Alij putant* LEVCIANI *Reguli* Carpetanorum *corpus, paſſi cum* Quiteria, *cum corpore* S. MARTIALIS *allatum.* Ego pro Anton. Vincent. Domenec *Hiſt. SS. Cathal. lib.1.fol.99.col.2.* Pujad *Hiſt. Cathalon. lib. 4. c. 55.* ſto, quia iſti ex antiquis *Vicenſis* Eccleſiæ monumentis probant, ſacra corpora ibidem condita SS. LVCIANI, *&* MARTIANI Ciuium *Vicenſium*, & Martyrum eſſe, (quorum Acta compaginant) à Noſtris Toletanis, ſiue *Adurenſibus* Martyribus diuerſa; ex quo, & ex dubiâ *Luitprandi* relatione ſuademur, LEVCIANVM Regulum, & MARTIALEM Tyraſonenſem Epiſcopum cum *Quiteria* paſſos, nullibi è prima ſepultura tranſlatos, ſed ibidem requieſcere non inanes Coniecturæ compellunt, quas *die XXVI. Octobris* Deo duce ſubiiciemus.

Sauſſay aſſertio de tranſlatione S. Quiteriæ Vaſatum, improbabilis.

CIRCA Corpus B. QVITERIÆ Toleto, *Vaſatum Vaſconiæ* tranſlatum; Andr. Sauſſayus in *Martyrol. Gall. tom.1. fol.299.* hæc ſcripſit: *Vaſati in Vaſconia, natalis* S. QVITERIÆ *Virginis, & Martyris, cuius in* Hiſpania *coronatæ ſacra hinc traducta pignora, pro patrocinij iure illic magnam venerationem receperunt.* Quo titulo hoc ſcripſerit penitus ignoro, licèt à me interpellatus per literas, ſit vſus ſilētioſo diffugio. Item hoc die agit de altera QVITERIA Galliæ paſſa, quam perperam *Alphonſus Villegas in flor.SS.* cum Noſtra *Toletana* confundit, & hoc in cauſa fuit, quatenus abſque diſcrimine harum Martyrum, ſolo nominis tinnitu compulſus, vnicam QVITERIAM nominauerit, illámque *Gallam* ſcripſerit. Quo, P. Vaſconcellos in *Deſcript. Portugall. fol. 447. n.12. & 13.* qui contra Villegas inſurgit, iſtius errorem compertum habebit.

Alphonſi Villegas error.

Topographia.

ADVRA, ſiue MARGELIZA. Oppidum in *Carpetania*, ad *Vettonum* oras pertingens. De eo plura P.Quintana-Dueñas *Hiſt.SS.Toletan.Secul.3.§.2.fol.449.* qui plurimos de hoc oppido loquentes recenſet, necnon Templa S.Virginis nomini, & numini dicata, quorum Catalogum ſi videre, & legere deſideras, illum adi: Qui de Templo S. QVITERIÆ iuxta MARGELIZAM conſtructo, & à Virginibus Benedictinis poſſeſſo, & tempore Hiſpanij excidij ſubuerſo, Sanctimonialium orationibus, ne in Sarracenorum deuenirent manus, vbi audiuntur ſubtus terram ſonitus campanarum, teſtatur ex Iulian. *in Aduerſ.n.550.fol.127.*

C. S. ATTO *Epiſcopus* Piſtorienſis *Confeſſor.*] Venerabilis ex ordine *Benedictino* apud *Vallem-Vmbroſam* alumnus, cuius VIII. Generalis fuit, & ſucceſſor S. Bernardi Parmenſis Epiſcopi, & Cardinalis in generalatu, pòſt Epiſcopus Piſtorienſis; de quo Philipp. Ferrar. in *Catal.General.h.d.fol.212.* & in *Catal.SS.Ital.fol.302.* & in *Topograph.SS.fol.101.col.2.Martyrol.Monaſt.* & *Hugon. Menard.* De eo *Chron. Vallu-Vmbr.* Saluianus Razzius *de SS. Hetrur.* Volaterran. *lib. 20.* Yepes *Chron. Benedict. tom.7.fol.253.* VVion *in lign. Vit. 1.p. lib.1. c.34.* Eudox. Lancellot. *in Vit S. Ioann. Gualter. lib.2.c.15.* Theſaur. Velius *in Vit. S. Bernard. de Vbert. c.10.* Sozomen. Protonotar. *in Chron. Ann. 1145.* Eius elogium ſcripſit Chryſoſtom. Talenti, & alij. Eius vitam Com. Bricciola Protonotar. Apoſtolicus, Ludouic. San-LLorente Romæ typis excuſam Anno 1613. Metricè Pancratius Florentin. Monachus. Horum duorum Acta tranſcribemus, quia elegantiora, & correctiora nobis viſa ſunt.

ACTA

ACTA S. ATTONIS ABBATIS, ET Epiſcopi Piſtorienſis Hiſpani; ex Ludou. San-LLor.

I. *Origo.*

B. *igitur* ATTO *fuit natione* Hiſpanus (*vt & ipſemet ſibi teſtis eſt*) PACENSI *vrbe natus, quæ poſtquam fuit* Beja *Arabum cladibus deuaſtata, Epiſcopalem Sedem accepit.* Pacenſis *Latinè, vſitata verò voce* BADAIOZ *appellatur. Vrbs, ſiue antiquitate celebris, ſiue quia natura artificio Ana fluuio irrigatur,* Hiſpanis *optimè nota. Dubium tamen adhuc eſt, quibus fuerit ortus parentibus, & quamuis multæ coniecturæ ſuadeant, eum nobili procreatum fuiſſe proſapia, non refert nunc generis nobilitatem, ad laudem indagare: cùm eius vita ſanctiſſimè acta, quampluribus illuſtrata miraculis, longè illum clariorem reddiderit, quàm clara progenies efficere potuiſſet. Puerulus præterea dùm eſſet diſciplinarum ſtudio traditus, vt in ætate, ſic in humanarum, & ſacrarum literarum ſcientia (qua fuit egregie inſtructus) progreſſus faciebat in dies; ac ne, vt ſolet, inflaret, hanc cum morum grauitate, Chriſtianarumque virtutum ornamentis, perpetuò coniunxit. Siquidem* Pacenſis *Eccleſiæ electus* Canonicus, *Ordinibus Eccleſiaſticis gradatim ſuſceptis, ad apicem ſacerdotalem tandem promotus eſt. Quo in munere obeundo, ita ſe* B. ATTO *aliquando geſſit, omnia ſui officij exercitia laudabiliter adimplens, vt charitatis, humilitatis, caſtitatis, & cæterarum Clericalium virtutum, & ſuæ Eccleſiæ, & Populi ciuibus non pauca quotidie ſpecimina exhibuerit.*

II. *Peregrinatio.*

CÆTERVM *cùm S. Vir perfectionis vitæ inſtitutum adire, ſecum meditaretur, patriam (quæ impedimento eſſe ſolet) relinquens,* Italiam *verſus peregrinari decreuit. Sed* Romam *potiſſimum Religionis gratiâ ſibi inuiſendam propoſuit: Sanctorumque Apoſtolorum liminibus deuotè viſitatis, ſolitudinis deſiderio captus; ecce elongauit effugiens, & manſit in* Valle-Vmbroſa *ad radicem Apennini in Hetruria eremo, ob arborum denſitatem, & amænitatem ſic appellata, & à* Florentia *commendatiſſima vrbe, ex parte, quæ Orientem reſpicit* XVI. *Mill. diſtanti: in qua vitam eremiticam plures Monachos ducere, fama nuntiabat vbilibet. Ibi Chriſto militaturus, habitum S. Ioannis Gualberti, Vallis-Vmbroſanæ Congregationis Fundatoris, ſuſcepit; ac Sancti Benedicti monaſticam formam, normam, regulamquè communem cum aliis circa annum Dom.* M. C. XXV. *expreſſè profitetur. Vnus quidem erat omnibus habitus, vna omnibus regula, diſpar tamen eius obſeruationis exercitatio. Nam* S. ATTO *inter alias eius virtutes, ſæculo adeò ſe abnegauit, reliquit & mundana omnia, vt ne ſuorum quidem parentum, conſanguineorum, affiniumvè nomina, toto ſuæ vitæ curriculo vnquam protuliſſe tradatur.*

III. *Prælatura.*

ET *quidem ſic obedientiam, caſtitatem, ac paupertatem regularem, præ cæteris B. Monachus obſeruauit; horariis precibus Monachorum primus adfuit, eas ſtudioſè pariter, ac deuotè concelebrans, ieiuniis feruidè vacauit, ciliciis & diſciplinis indefeſſè incubuit, vt nemo inter Monachos* ATTONE *fuerit obedientior, nemo caſtior, pauperior nemo, nemo feruentior, nemo abſtinentior, perfectior denique nemo in regularis vitæ actionibus iudicaretur. Quapropter non poſt longum temporis ſpatium deſignatur in Abbatem* Vallis-Vmbroſanæ *Monaſterij, ac VIII. Generalem totius Ordinis, & Bernardo de Vbertis Epiſcopo Parmenſi, & S. R. E. Cardinali, Sanctus Sancto ſuffectus eſt.*

IV. *Humilitas*

SED *quia diuerſis virtutibus, præclariſque facinoribus in Generalatus munere conſtitutus S. Monachus enituit; operæ pretium duxi, ab humilitate, omnium virtutum radice, prius narrationem incipere. Illum, vt diximus,* Vallis-Vmbroſani *Ordinis VIII. Generalem conſtituerunt Monachi; non igitur, tam cui obedirent, quàm quem imitarentur ſibi propoſuerunt; quia ita humilem ſe præbuit in cunctis, vt non alium quàm peccatorem, ſe ad omnia indignum, ſcriptis firmaret, & ore. Vſus eſt præterea ſancta in conuerſando grauitate, in præcipiendo prudentia, & in caſtigando humanitate. Mallebat*

ergo deflectentes à regula, & inſtituto, paternis quibuſdam conſiliis, & admonitionibus, quàm minis, & acerbitate reuocare. Maximè vero patrem ſe in iis recipiendis oſtendit, qui religione deſerta, habitum abieciſſent, quam ob cauſam, aliquas obortas perſecutionum procellas, non minus fortiter, quàm ſapienter ſuperauit. Erat etenim patientiſſimus, animo conſtans, mente deuotus, inceſſu maturus, & ſicuti ſibi difficilis, & ſeuerus, ita aliis facilis, & benignus exhibebatur. Verum filium etiam ſe præbuit illius, qui Parens Congregationis, fundator, ac propagator extiterat: quamplurima enim Monaſteria per Hetruriam à fundamentis extruxit, multa inchoata perfecit, & perfecta alia (vt eſt illud S. Vigilij de Lugana in Veronenſi diœceſi) impetratis priuilegiis ab Innocentio II. Rom. Pont. ſuo Ordini aggregauit. A quo etiam multarum immunitatum Vallis-Vmbroſanæ Congregationi, à diuerſis Pontificibus conceſſarum confirmationem obtinuit, datis Piſis per manum Aymerici S. R. E. Diaconi Cardinalis, & Cancellarij Anno Incarnationis Dominicæ M.C.XXX. Indictione VIII. Pontificatus verò D. Innocentij PP. II. Anno I.

V. Epiſcopatus. DVM hiſce temporibus, his & ſimilibus S. ATTO fulgeret virtutibus, ex hac vita migrauit Ildrobandus Piſtorij Epiſcopus (hæc in Hetruria XX. Mill. Florentiâ diſtat) in cuius ſedem ATTONEM, iam Virum in religione probatam, eius ſanctitate mota Piſtorienſis Eccleſia, Præſulem deſignauit, & deſignatum, de eiuſdem Eccleſiæ obſecratione, Innocentius II. Anno M.C.XXXIII. (quidquid alij dicant) confirmauit. Qui licèt maximè doluiſſet, ne diuinæ tamen obſiſteret voluntati, onus illud non recuſauit. Immò animaduertens, non tàm ad honorem, quàm ad onus à Deo fuiſſe vocatum, ex tunc & Monachi, & Paſtoris curam habere cœpit. Monachi quidem, quia ſemper habitum, ſemper regulam Monachorum tenuit; Congregationibus, & Comitiis generalibus ſui Ordinis vocatus ſemper interfuit, & eiuſdem Conuentus, vnà cum Superioribus viſitauit; quo tempore in Monaſterio S. Sepulchri Aſtini Bergomenſis diœceſis, Manfredi Abbatis precibus annuentem Altaria duo, & alia per diuerſa Tuſciæ loca, ſacraſſe legimus. Paſtoris verò, ſiquidem, ad pauperum, egenorúmque refectionem, ad pupillorum, & viduarum inopiam ſublenandam, Hoſpitale S. IACOBI, quod in Burgo portæ Gaialdaticæ Piſtorienſis Ciuitatis conſtructum manet, propriis bonis locupletare curauit. Verbo præterea Dei gregem reficiebat, aliquando maximo cum fructu id muneris præſtans, ob donum, quod à Patre luminum in declamandis concionibus ad populum, inſignitus fuerat Eccleſiaſtes egregius. Quo denique in munere tùm ſe ſtrenuum, & vigilantem Paſtorem oſtendit, cùm publica peccata, ſimoniam præcipuè, omnem tunc ferè Italiam fœdantem, magna libertate, vſqueadeo acriter increparet, vt eadem de cauſa, ſemel atquè iterum perſecutiones tolerauerit, opprobria pertulerit & iniurias; quas omnes pro Chriſto-Ieſu, quem vnicè diligebat, ita animo conſtanti ſuſtinuis, vt nunquam à pio, ſanctoque propoſito quidquam ſe reuocari paſſus fuerit. Quapropter non ſolum ab Innocentio II. & eius ſucceſſore Cæleſtino II. PP. Max. verum à quamplurimis Coëpiſcopis, præter morem, conſuetudinémque reliquorum, conſuli, & ſumma veneratione haberi cœptus eſt.

VI. Reliquiam Sancti Iacobi impetrat. CHARVS imprimis B. ATTO Piſtorienſibus ſuis tunc, & eo maximè fuit, cùm non minimam Riliquiarum de Capite Beatiſſimi IACOBI Apoſtoli, fratris S. Ioannis Euangeliſtæ, partem, incognitus ab incognito, per literas fuerit adeptus; eamque in Sacello Cathedralis Eccleſiæ, debita eum veneratione collocatam, ipſis colendam dederit. Quarum notabilium Reliquiarum Tranſlationem (quia ignota Hiſpanis hactenus eſt) conſultò libuit, vt ex MM.SS. fide dignis, & Anonymi præcipuè hiſtoria (qui B. ATTONE familiariſſimè vſus eſt) quàm ſuccinctè recenſere.

ERAT hac tempeſtate apud Compoſtellam Leuita quidam Raynerus nomine, Compoſtellanæ Eccleſiæ Cardinalis-Canonicus, ac Scholarum Magiſter; Vir, ſiue humilitate, ſiue doctrina pollens. Cui (licèt ſibi ignoto, diuina tamen, ad multorum Salutem, ita ordinante ſapientia) per Mediumvillanum, &

num, *&* Theobaldum, *Ciues Piſtorienſes ad* S. IACOBVM *religionis cauſâ, proficiſcentes,* B. ATTO *proprias literas direxit rogans, & enixè poſtulans ab eo, vt ſi in conſpectu diuinæ Maieſtatis placeret, de pretioſiſſimo Reliquiarum theſauro* B. IACOBI *Apoſtoli, fratris Ioannis Euangeliſtæ, ac* Hiſpaniarum Patroni (*qui Piſtorij etiam Titularis eſſet*) *aliquid ei dignaretur emittere. Cuius Venerandi Præſulis petitio, cùm* Didaco *tunc temporis* Compoſtellano *Archiepiſcopo, vnà, & eius ſanctitatis fama innotuiſſet, non potuit talis, ac tanti Viri precibus, piiſque petitionibus non adquieſcere. Siquidem quedam die de Anno Dom. M. C. XLV. ſuæ Eccleſiæ Canonicorum ſtipatus agmine, multis etiam ſuffuſus lacrymis, ſumma cum deuotione, ac debita veneratione, ſumens non minimam* Reliquiarum *partem de Capite* S. IACOBI *Apoſtoli, diligentérque in quadam capſa recondens, per prædictos vrbis* Piſtorij *Viros, ſequenti Epiſtola, Venerando* ATTONI *direxit.*

DIDACVS DEI GRATIA COMPOSTELLANÆ Sedis Archiepiſcopus, totiúſque eiuſdem Eccleſiæ Canonicorum Conuentus,

ATTONI

Piſtorienſis Eccleſiæ Reuerendiſſimo Præſuli, omnibúſque eiuſdem Eccleſiæ Canonicis, Vrbis Conſulibus, & vniuerſo Populo, ſalutem, & Benedict. in Chriſto.

SCIATIS pro certo, & in nullo dubitetis, Magiſtrum Raynerum, nobis familiariſſimum Dominum, veſtræquè Eccleſiæ filium verum, dicere de Reliquiis Corporis Beatiſſimi IACOBI Apoſtoli, quas accepit à Nobis cum ſumma difficultate, benigna tamen charitate, vobiſque miſit; ſcilicet, quod audiuerit à prudentiſſimis, & ſenioribus Viris B. IACOBI Eccleſiæ Canonicis, & in rei veritate à Nobis, illud Caput Beatiſſimi IACOBI Apoſtoli, fratris Ioannis Euangeliſtæ, vnde cum ſumma veneratione à Nobis ſumptæ ſunt; & ita apud Nos creditur eſſe, dicitur, ac pro certo tenetur. Proinde obſecramus vos, quatenus honorificè ſupradictas Reliquias prædicti Apoſtoli ſuſcipiatis, & honeſtiſſimè tractetis. Vale.

Tandem cùm Medius villanus, *&* Theobaldus *Piſtorium perueniſſent, theſaurum vno, & altero miraculo à Deo condecoratum in via, S. Epiſcopo præſentauerũt. A quo, & Clero debito honore ſuſceptum, in Sacello, quod ipſe à fundamentis, propriis ſumptibus extruxerat, perfecerat, atque ſacrauerat, Ciuibus ſuis venerandum dedit. Vbi, vt* Eugenius III. *Romanus Epiſcopus tradit, cæci, claudi, contracti, & alij diuerſis languoribus debiles, in eodem loco per* B. IACOBI *preces, & merita, optata ſalutis remedia percepére. Sed ego deſinens de his, proſequar inſtitutum.*

POSTQVAM *verò* B. ATTO *ſacellum, & Altare ad* B. IACOBI *Apoſtoli* Reliquias *collocandas conſecrauit; virtutum Dominus, qui non priuat bonis eos, qui ambulant in innocentia; quique aues cæli inobedientes, non obedienti præceptis ſuis noſtro Protoparenti fecit; ipſe, legis ſuæ obedientiſſimo, ac fideliſſimo* ATTONI (*vt innocentiam ſerui ſui manifeſtaret*) *in hunc modum obedientes reddidit. Quadam ſcilicet occaſione, innocens & S. Pontifex ſuper Cancellum* S. IACOBI *Altare circumiens, palumbem torquatum impoſuit, qui ſeſe Beato ita obedientem præbuit, vt à ſiti, faméque oppreſſus, ab hominibúſque perterritus (ô dictu certè mirabile, ac viſu mirabilius!) per quindecim dierum ſpatium ex Eccleſia non auolauerit. Sed poſtea auolauit? Abſit: Virorum enim, ac mulierum ad inauditum ſpectaculum occurrentium, ſine op-* VII. *Innocentia.*

 preſſione,

preſſione, ſine pennarum ſpoliatione (quas pro Reliquiis, ſeu prodigij monimento vnuſquiſque haberet) mortuus eſt. Tantum verò miraculum columba aërea in eodem ſita ſeruata æternæ memoriæ mandat. Sancti ergo innocentiam, quam Deus diuinitùs ad cælum vſque efferre voluit, Reynerus *Leuita, vitáque præclarus, ne laudes* S. ATTONIS *diminueret, laudare timuit.*

VIII. *Scripta opera.* PRÆTEREA *ingenij ſui pia monumenta relinquens* B. ATTO; *conſcripſit Latinè* Epiſtolarum, *non minus piarum, quàm doctarum, Librum* I. *De* Tranſlatione *Reliquiarum, & Miraculis* S. IACOBI *Apoſtoli, Librum* I. *De* Vita, *& Miraculis* S. Ioannis Gualberti, *Vallis-Vmbroſanæ Congregationis Inſtitutoris, plerumque rogatus à fratribus, Librum* I. *De* Geſtis S. Bernardi de Vbertis, *Epiſcopi Parmenſis, ac S. R. E. Cardinalis, Librum I.* Concionéſque *reliquas ſimul.*

IX. *Obitus.* TANDEM *cùm ſanctiſſimè per XX. annos* B. ATTO *ſuæ præfuiſſet Eccleſiæ, peruulgata per diuerſas orbis regiones eius ſanctitatis fama, ſedente* Eugenio III *Rom. Pont. bonisque omnibus in pauperes diſtributis, pauper ipſe ſpiritu, & in Chriſto diues,* XXVIII. *poſt diſtributionum diem, dierum, ac virtutum plenus, clarusque miraculis obdormiuit in Domino* XXII. Maij, *Anno poſt Chriſtum natum* M. C. LIII. *Cuius pretioſiſſimum* Corpus, *celebriori, quo potuit, funere fuit à Clero, Monachatu, & Populo, omnibus S. Viri memoriam lachrymis proſequentibus, in ſuburbana Piſtorij vrbis Eccleſia* S. MARIÆ (*S. Ioannis Roſandi hodie vocitatur*) *religioſè ſepultum.*

X. *Miracula.* NVNC *ſupereſt vt ad miracula, quæ diuerſis temporibus, interuentione* B. ATTONIS *operari dignatus eſt Deus; quorumque magna eſt auctoritas (vt nulla deſideretur eorum, quæ fidelia eſſe cognouimus) quamciſſimè properemus.*

Mulier quædam Bandina *nomine,* Guidonis Normani *vxor, cùm graui infirmitate oppreſſa, iamiam animam ageret, ſtatim ac ſe* B. ATTONI (*vt potuit*) *commendauit humiliter, interuentu eiuſdem S. Epiſcopi, nullo tranſacto tempore, vitæ pariter, & ſaluti reſtituta eſt.*

Bartholomæus *quidam ex Florentia ciuitate oriundus, cùm Piſis eſſet, vlcuſque incurabile in tibia haberet, & ab eo per XVI. Annorum ſpatium maximè fuiſſet agitatus, votum emiſit peregrinandi ad* B. ATTONIS *ſepulchrum, ſi valetudini reſtitueretur, quod meritis S. Epiſcopi à Deo præſtitum eſt, & votum perſoluit.*

Ricouero (*ita vulgo quidam ciuis Piſtorienſis appellabatur*) *cùm filiam haberet quartum annum agentem, & hæc magnis febribus correpta decubaret, illam Deo, &* B. ATTONI *commendauit; per cuius ſancti merita valetudinem recuperauit.*

Mulier *alia* Viuola *nomine,* Ioannis Nardi *Ciuis Piſtorienſis filia, cum ob membrorum contractionem, ſeu ariditatem, per multum temporis, manuum officio fungi non potuiſſet, certior facta de miraculis, quæ interceſſione* S. ATTONIS *patrabat Deus, ad eiuſdem Beati ſepulchrum ſe contulit, ac ſtatim, vt manibus ſacrum Corpus tetigit, manuum ſuarum vſum recepit.*

Non diſſimili modo, alio tempore accidit Vanno Portino *cuiuſdum Bonvaſalli adoleſcenti filio, qui cùm ita incurabili infirmitate cubaret, vt geſtari quidèm poſſet, incedere ipſe non poſſet; ad* S. ATTONIS *ſepulchrum, humeris ſe aſportari fecit, vbi cùm priùs Deo funderet preces; ſupplexque poſtea ſacrum B. Epiſcopi corpus tangeret, in priſtinam ex tunc fuit reſtitutus ſanitatem.*

Cum Matthæus *quidam à* Bernardo *cognominatus, patria Florentinus, officio ſutor, à pia quadam muliere nouiſſet, multa accidiſſe diuinitus, in inuentione* B. ATTONIS, *& hic ita podagra laboraret, vt incedere non poſſet, votum emiſit, ſe nudis pedibus veniendi Piſtoriam, & inuiſendi B. Viri ſepulchrum, ſi priſtinæ valetudini reſtitueretur, qui interuentu Sancti, ſanitati reſtitutus, votum perſoluit.*

Bonacurtius à Nero *Ciuis etiam Florentinus, cùm Piſis multis detineretur infirmitatibus, ita vt, quò ſe conferebat, peruenire non poſſet, cognoſceus*

quòd

quòd in Inuentione Corporis S. ATTONIS fuerant multa ſubſecuta miracula, ſe humiliter illi, ac deuotè commendauit; cuius Beati interuentu incolumis ab omni infirmitate, quambreuiter redditus eſt. Sicut & multi alij, diuerſis languoribus, podagrâ præcipuè oppreſſi ſanati ſunt.

Poſt multa ſecula agnouit Pax-Auguſta Ciuitas tantum Ciuem, & eius Eccleſia tantum Canonicum, ſed cum tarda non ſint obſequia, quæ retroduxit ignoratio, pretium, vt vnaquæque Eccleſia, & Ciuitas S. ATTONEM & ſuum fuiſſe Ciuem, & Canonicum indagauit, Eremitorium, in quo Altare cum Sanctiſſimi Epiſcopi effigie, nimia venuſtate decora, ſupplicationibus praeuntibus debito condidit apparatu. Ex hinc Ciues, & Comprouinciales apud Deum mirabilem in ſuis neceſſitatibus habent Patronum. At cùm hæc ſcriberem, in manus peruenit meas catalogus XLI. miraculorum à S. ATTONE patratorum, poſt eius apud Pacenſes Imaginis eleuationem. Quæ quia probata, & in MS. Codice relata ſunt, ne tanto fraudetur honore Sanctus Noſter, aliqua hic ſubiicere propoſuimus. XI. Miracula alia apud Pacem-Aug. patrata.

D. Eleonora de Contreras, quondam Ioannis Adame vxor, cùm, morbo intercedente correpta, Extremum Eccleſiæ Sacramentum accepiſſet, voto emiſſo ad S. ATTONEM, de viſitando eius Eremitorio, ſi priſtinæ valetudini reſtitueretur, protinus ſanitati reſtituta, votum perſoluit.

Petrus Garcia de Vera, & Silua, Presbyter, & Eccleſiæ Beatæ MARIÆ del Caſtillo Parochus, cùm à Phyſicis de eius ſalute deſperaretur, ex quo ſe morti proximum agnoſcebat; corde, & ore B. ATTONEM interpellauit, & eleemoſyna oblata ad eius Eremitorium, ſubitò ſanitatem accepit.

Franciſcus Ximenes de Vera, cùm filium vix ſeptem hebdomades agentem, pleuritidis morbo laborantem haberet, & iamiam ſupremum ſpiritum exhalantem, contuſis oculis, & vltimo vitæ deliquio iacentem, ita vt iam cadauer ſub linteo inuoluere ſatagebant; cucurrit paterna pietas ad B. ATTONIS merita, à quo & puerum repente ſanitati reſtitutum, & omnium admirationem promeruit.

Ioannes Sanctius Valverde in audientia Epiſcopali Pacenſi Procurator, S. ATTONIS addictiſſimus Seruus, cuius cura Eremitorium, & omnia quæ ad deuotionem deſiderantur augendam, commiſſa ſunt: Cum oculorum fluxum pateretur, emiſſo voto, Miſſa peracta, è S. Epiſcopi Eccleſia liberatus diſceſſit.

P. F. Didacus Ximenes ex Dominicana familia alumnus, cùm propter eryſipelam, quæ in cruribus laborabat, ferè omni carne conſumpta, vix tibiæ, venæ, aut nerui viderentur, ita vt ad vltimum vitæ terminum perueniſſet; ex quo omnibus Eccleſiæ Sacramentis vallatus, iamiam nihil niſi ſepulchrum ſupereſſet, fidelis quidam amicus nouendiale Sacrum S. ATTONI promiſit, & vltimo perueniente voti die, infirmus ſaluti reſtitutus, laudes Domino, qui eſt mirabilis in Sanctis ſuis, lætabundus perſoluit.

Franciſcus Rodericus Suarez puerulum filium hernioſum cùm haberet, & ad ſanitatem reducere, ope Medicorum, illum ſtatuiſſet; conuocatis Aliptis, vt illud miniſterium ferro, & igne perficerent: ſubito dolore correptus Chirurgos dimiſit, puerulum ad S. ATTONEM perduxit, & voto facto, ſubitò, ligaminibus ſolutis, puerulus ſanitatem accepit.

Alios QVATVOR puerulos huiuſmodi morbo laborantes, ad perfectam ſanitatem diuerſis temporibus S. ATTO perduxit. Cuius ſi miracula omnia referrem, prolixum catalogum texerem: dicta ſufficiant, vt Dei omnipotentia laudetur.

Poſt S. ATTONIS obitum, & ante eius ſacrati Corporis Inuentionem, & Tranſlationem iam debitus S. Epiſcopo exhibebatur cultus, quia in Sanctorum numerum relatum fuiſſe ſuadent Miſſalia, & Breuiaria vetuſtiora Vallis-Vmbroſanæ Congregationis, in quibus titulo Sanctitatis decorabatur, & ſub feſto, & Officio Duplici recitabatur. Poſt inuentionem, Alexander V. Pont. Max. Piſis peſte coactus, cum XVI. S. R. E. Cardinalibus Piſtorium adiuit, vt ſupplex B. ATTONIS veneraretur Corpus, quod vt fecit, XII. Cultus exhibitus P.-ſtorij, & Pace-Aug.

S. Viro,

S. Viro, ſe, & Romanam Eccleſiam commendauit, Menſe Nouembri, *Anno Dom.* M. CCCC. IX. *Eadem feciſſe traditur* Eugenius PP. IV. *cùm Florentiam Ferrariâ, ad cæptum Concilium celebrandum, veniret,* Menſe Ianuario, *Anno Dom.* M. CCCC. XXXI. *Poſtmodum* Clemens VIII. Pont. Max. *pro Piſtorienſi diœceſi, & Vallis-Vmbroſana Congregatione, hanc ſuam perpetuo valituram expedire dignatus eſt Sanctionem.*

CLEMENS. PP. VIII.

AD perpetuam rei memotiam. Pietati, ac deuotioni dilectorum filiorum Ciuium, & Populi Ciuitatis Piſtorienſis, ac vniuerſæ Congregationis Vallis-Vmbroſæ, quantum cum Domino poſſumus, ſatisfacere cupientes, pijs ac deuotis eorum ſupplicationibus, Nobis ſuper hoc humiliter porrectis, inclinati. Ex voto Ven. Frat. Noſtr. S. R. E. Cardinalium ſuper ſacris ritibus, & cetemoniis deputatorum, quibus hoc negotium examinandum commiſimus, auctoritate Apoſtolica, tenore præſentium, Vt in *Ciuitate, & Diœceſi Piſtorienſi*, ac in omnibus *Congregationis Vallis-Vmbroſa*, tam Monachorum, quàm Monialium, Eccleſiis, & Monaſteriis, vbicunquè exiſtentibus, Officium, & Miſſa de B. Attone, qui dictæ Congregationis *Vallis-Vmbroſa* VIII. Generalis, & poſtea Piſtorienſis Epiſcopus fuit, tanquam de Vno Pont. Confeſſ. die XXII. Maij (qua in Domino requieuit) iuxta Regulas &c. liberè, & licitè recitari poſſit &c. licentiam perpetuò concedimus, & indulgemus. Datum Romæ apud S. Petrum ſub Annulo Piſcatoris die XXIV. Ianuarij M. DC. V. Pont. Noſtr. Ann. XIII.

Sed *ne Ciuitas* Pacenſis, *à qua originem traxerat Beatus* Atto *tali defraudaretur fauore,* Paulus PP. V. *aliud ſimile diploma pro diœceſi* Pacenſi *liberaliter conceſſit,* ſic:

PAVLVS. PP. V.

Bulla Pauli V. Pont. Max. pro Officio S. Attoni exhibendo Pace. Auguſtâ.

AD perpetuam rei memoriam. Decet Roman. Pontificem, quem Dominus Omnipotens, in perſona Principis Apoſtolorum, Militanti Eccleſiæ, Sponſæ ſuæ, dignatus eſt præficere, ea benignitate concedere, quæ ad SS. Chriſti Confeſſorum memoriam recolendam, ac diuini cultus, & deuotionis fidelium, quomodolibet noſcuntur pertinere. Exponi ſiquidem Nobis nuper fecerunt Venerab. Frat. Epiſcopus, & Clerus, necnon & Magiſtratus, Ciuéſque, & Incolæ Ciuitatis *Pacenſis*; Quòd ipſe ex ſingulari, quem erga B. Attonem, *qui ex dicta Ciuitate originem traxit*, & qui poſtea Abbas Generalis Congregationis Vallis-Vmbroſæ, & demum Epiſcopus Piſtorienſis fuit; & cuius Corpus in dicta Ciuitate Piſtorienſi adhuc integrum aſſeruari aſſeritur, gerunt, deuotionis affectu, in feſto illius Officium, & Miſſam de Communi Vnius Confeſſ. Pont. (vt infrà) celebrare poſſe, ſummoperè deſiderant, ſi Noſtra ad id ſuffragetur licentia. Nos igitur Epiſcopi, & Cleri, ac Magiſtratus, Ciuiúmque, & Incolarum prædictorum laudabile huiuſmodi deſiderium, plurimùm in Domino commendantes, illóſque ſpiritualibus fauoribus, & gratiis proſequi volentes, & eorum ſingulares perſonas à quibuſuis excommunicationis &c. huiuſmodi ſupplicationibus inclinati de Ven. Frat. Noſtr. S. R. E. Cardinalium ſacris ritibus præpoſitorum, conſilio: *Vt in Ciuitate & Diœceſi Pacenſi* à (pro tempore exiſtente) Epiſcopo, ac toto Clero Eccleſiarum Ciuitatis, & Diœceſis prædictarum, Officium & Miſſa de eodem B. Attone de Communi Vnius Confeſſ. Pontificis, abſque tamen Lectionibus Propriis de vita eiuſdem Beati, iuxta Rubricas Breuiarij & Miſſalis Romani, in die feſto dicti B. Attonis liberè, & licitè recitari poſſint, & valeant,

& valeant, auctoritate Apoſtolica tenore præſentium concedimus, & indulgemus. Nonobſtantibus &c. Datum Romæ apud S. MARIAM Maiorem ſub annulo Piſcatoris die VIII. Aprilis, Ann. M. DC. XIV. Pontificatus Noſtri Anno IX. S. Cobellutius.

NECNON Vrbanus VIII. *Pont. Max. efflagitante* Ioanne Sanctio de Valuerde *in Epiſcopali* Pacenſi *Curiæ Procuratore, conceſſit, vt* Eremitorium *in dicti* Ioannis Sanctij *prædio extrueretur, ibidémque effigies* B. ATTONIS *eleuaretur, Sacrum conficeretur, arbitrio, viſitatione, & interuentu Ordinarij: vt ex* Breui *Romæ expedito apud* S. MARIAM *Maiorem, ſub Annulo Piſcatoris* die XXIII. Nouembris *Anno* M. DC. XXIV. *Pontificatus ſui Anno* II. *liquet.*

Hactenus Acta à *Ludouico de San-LLorente*. Cordubenſi, & à me collecta; in quibus aliqua notanda ſunt, vt aliquorum extirpetur ſcrupulus, quo circa illorum fidem laborarunt.

S. LLorenſe error circa ſitum Pacis-Auguſta.

ET circa aſſertionem *S. LLorente* in *c.* 1. aſſerentis BADAIOZIVM à BEIA Epiſcopalem Sedem accepiſſe, Primò notandum eſt, quòd *San-LLorente* de re non bene inſtructus credidit ab vrbe BEIA olim PAX-IVLIA Arabum cladibus deuaſtata; BADAIOZIVM, quæ olim PAX-AVGVSTA fuit, Epiſcopalem Sedem accepiſſe: Ex quo à vero deuiat. Nam *Pax Auguſta*, hoc eſt BADAIOZ Epiſcopali Sede olim & hodie ſolummodò decorata fuit, non *Pax Iulia*, hodie BEIA. Quod probauit eruditè Roderic. Doſma in *Hiſtor. Badajozenſ. fol.* 20. Corroboratur hæc ſententia, nam *Domitianus* Epiſcopus, qui interfuit Concilio Sardicenſi in Illirico ſubſignatur *Epiſcopus Pacis-Auguſtæ*, non *Iuliæ*: ideóque Sedes non *Pacis-Iuliæ*, ſiue BEIA; ſed *Pacis-Auguſtæ*, hoc eſt BADAIOZ fuit ſita. Quod & probat Flau. Dext. *Ann.* 64. agens de quodam *Martyre Pacenſi*, vt thautologiam fugeret, ſitum vrbis, quo martyrium perceperat indicauit, ſic: *In* Pace-Auguſta *vrbe Hiſpaniæ ad* Anam *fluuium appoſitum vrbi præclara.* Quæ verda non BEIÆ conueniunt, cùm diſtet ab *Ana* fluuio, XXIV. Leucarum Hiſpanicarum ſpatio. Omnino S. Marc. Maxim. *in Chron. Ann.* 529. difficultatem diluit, qui agens de *S. Apringio Pacenti Epiſcopo*, illius Sedem exprimens, inquit: *Apringius Epiſcopus* Pacis-Auguſtæ *in Hiſpania, non procul ab vrbe Emerita Auguſta, quæ* Pax *Ana fluuio appoſita eſt.* Et *Ann.* 55. agens de Opido OSSET vbi in peruigilio Paſchatis fontes Baptiſmales excitabantur, de quo S. Gregor. Turon. *de Glor. Martyr. c.* 24. & nos in *Not. ad Aulum Halum. fol.* 36. aſſerit fuiſſe *Oppidum Luſitaniæ in Diœceſi* PACIS-AVGVSTÆ. Et *Ann.* 604. ſcribens de VRSO Epiſcopo, affirmat fuiſſe *Antiſtitem Pacis-Auguſtæ.* En indubitabilia teſtimonia pro Epiſcopatu *Pace-Auguſtano*, Cuius Epiſcopi *Domitius*, & *Vrſus* fuêre; non *Pace-Iuliani*, hoc eſt *Bejenſes*, ſed *Badajocenſes*. Pro BADAIOZ ſubſcribunt P. Ioannes Marian. *lib.* 3. *c.* 25. Vaſſæus, Tarrapha, Moletius, Roder. Doſma. P. Biuar. Roder. Caro & M. Ægid. Gonzal. Dauila. Ex his *Ludouici de San-LLorente* errorem agnoſces, dum *Bejam* Epiſcopali Sede decoratam ante Maurorum excidium fuiſſe contendit, poſtque Arabum cladem, & *Bejæ* ruinam, in vrbem *Badujocenſem* tranſlatam ſomniauit.

An Canonicus Pacenſis.

SECVNDO ab aliquibus de Canonicatu S. ATTONIS in Eccleſia *Pacenſi* dubitatur. Inquiunt enim, hanc Ciuitatem ſub Sarracenorum iugo iacuiſſe oppreſſam ad annum vſque M. C. LXXX. quo *Ferdinandus II.* Legionis Rex illam à captiuitatis nexu liberauit, XXVII. annis poſt S. ATTONIS obitum. Sicque non eſt cur credatur, illo tempore, quo S. Vir à Patria diſceſſit, adhuc Eccleſiam Cathedralem, Epiſcopum, Canonicos, & Miniſtros inter Mahometicæ ſpurcitiæ aſſeclas perſeueraſſe. Nam facilis eſt obiectionis ſolutio. Primò, quia hæc vrbs in Maurorum excidio, de conſeruandis Epiſcopo, Eccleſia, & Clero, Muzarabibúſque, in deditione pacta eſt; ideóque in ſucceſſiuis temporibus, adeſt Epiſcoporum, Martyrum, & Mixtarabum memoria. Probemus hæc. Ann. DCCC. VI. tempore *Alphonſi* cognomento *Caſti*, Epiſcopus *Pacenſis* erat *Iſidorus*, qui Chronicon ſcripſit Anno DCCCC. XXXII. *Pacenſis* erat Epiſcopus *Iulius*, qui in Priuilegio Ranimiri II. ſubſcripſit. Ab hoc anno ad annum M. C. XXXV. paulo magis, aut minus enumerantur *Septem Epiſcopi Pacenſes*, quos marmorea tabnla

Acroſtichis

Acroſtichis verſibus eructauit, à *Daniele* huius nominis II. *Pacenſi Epiſcopo* conſcriptis. Cuius tabulæ inuentio in area domus quondam *Aluari Perezij Doſma* Canonici *Pacenſis* perfecta eſt, dum à fundamentis illam extrueret, vt refert eius Nepos Roder. Doſma *fol.* 41. En Carmen:

D *eſerit funera* Daniel *horrida,*
A *thletis iungitur rite cæleſtibus.*
N *exus militibus, qui fuit optimus,*
I *mmunis populis, ac venerabilis,*
E *t iacent Præſulis membra Purifici*
L I S *imathi ecce tectáque caſpite,*
E *xceptus ſpiritus arce Dominica.*
P I S *cator obiit Prillula feritus,*
C *oruſco fruitur cælitus gaudio.*
O *btutu Domini Menſe Ianuario*
P *raceps ducitur Æra Milleſimo*
I *n & Triceſimo, bis quateraddito.*

Ab Anno Milleſimo, cuius meminit tabula marmorea ad M. C. XXXV. ſilent monumenta *Pacenſia*. At ipſo Anno M. C. XXXV. antequam à Mauris *Pax-Auguſta* eriperetur XLV. annis, & XVIII. ante obitum S. Attonis, *Adephonſus Caſtella* Rex cognomento Imperator conceſſit Epiſcopo, Clero, & Muzarabibus, in vrbe *Pacenſi* exiſtentibus, nonnulla priuilegia, quæ continentur in confirmationis charta à *Sanctio* Rege die XI. Maij, Æra M. CCC. XX. expedita, de qua mentio eſt apud Doſma *fol.* 41. *col.* 2.

An Muzarabes tempore S. Attonis in Pace-Iulia.

De *Sanctiis*, & *Muzarabibus*, præter relatos in priuilegio proximè relato, teſtis omni exceptione maior adſit S. Eulogius *in Memor. SS. lib.* 2. *c.* 5. qui *S. Siſenandum* Leuitam *Pacenſem*, Anno DCCC. LI. è patria *Cordubam* intuitu diſcendi auectum, ibidem martyrio coronatum XVI. die Iulij. Nec obſtat Notula *Ambroſij Morales* referens hujus S. Martyris originem ad Beiam, quia pro Badaioz ſtat communis aſſenſus.

Nunc pro coronide *Acta* venuſto carmine conſcripta à *R. P. D. Paneratio* Florentino Monacho Vallis-Vmbroſæ, Lectori dare compellor, tam pro honore Comprouincialis mei Sanctiſſimi Attonis, quàm pro ſubleuando carminis dulcedine, meo, & Lectoris ſpiritu.

S. ATTONIS EPISCOPI

Vita metricè à R. P. D. Paneratio Florentino
Vallis-Vmbroſæ Monacho.

H*Vc ades præſens celebrande miris*
Laudibus, dulci, nouitérque cantu
Nomen includi, precibus vocari
Annue noſtris.
Thura iam ſacris, Arabúmque coſtum
In focis guttas adolens Sabæas,
Nomen Attonis *precibus Beati*
Myſta frequentes.
Tu ſuper cæli reſidens coruſcis

Ignibus,

Ignibus, fixè Triadem tuendo,
Vota, quæ noſtris labiis & ore
Fundimus, audi.
Nos tuum cuncti genus, & nepotes
Anxij, præſens petimus leuamen;
Comis extenſas mediis procellis
Accipe dextras.
Propter id noſtrum Deus appuliſſe
Fecit ad littus, reſonis ab vſque
Tunc Anæ *ripis, vbi* Luſitanos
Bætica *finit.*
Hic lares geſtis celebres auitis
Vidit ATTONIS *teneram iuuentam,*
Imbuit claris, Ana, Pax*que dudum*
Iulia *factis.*
At truces Mauros, Arabéſque molles
Sacra fœdantes monumenta paſſim,
Ritibus prauis, veluti Colubros
Lauit vbique.
Sed grauis cunctis nimium videtur
Barbari rerum feritas potiti;
Qua ſolum multi proprium coacti
Vertere tentant.
Inter hos ATTO *patriæ, propinquis*
Nuntium, pergens Latium, *remiſit;*
Martyrum buſtis, Cathedræ daturus
Oſcula Petri.
Hic ſacras ædes ruderum Quiritum.
Magna priſcorum monumenta, cultu
Splendido dites, opibuſque ſanctis
Viſitat omnes.
Hæc agens, toto volitare famam
Protinus ſenſit Latio, probata
Vallis-Vmbroſæ *monachos vigere*
Integritate.
Mox eò greſſus, meliora dona
Æmulans, vertit; cupiens ſacrato
Nomen adſcribi numero Virorum
Séque, ſuúmque.
Annuit iuſtè Deus obſecranti,
Fecit in cœtum recipi petitum;

ATTO iam gaudet cecidiſſe fauſto
Omine votum.
Cœpit arcanis documenta curis
Strenuè ſecum reputare Patrum;
Scita maiorum ſibi ſarta tecta
Vſque capeſſit.
In breui cunctis vigili labore
Ad Deum caſta prece præferendus,
Corporis luxum cohibet flagellis
Eſuriéque.
Iamque virtutum titulis coruſco
Proximis æquè, celebrique longè
Diſſitis, rerum ſtatuêre ſummam
Tradere Patres.
Quando Bernardus *decoratus oſtro*
Et ſacrum tractans onus infulatus
Adminiſtratas ſociis regendas
Liquit habenas.
Inuicem ſciſcunt, moderamen omnes
Cuius intactæ fidei daturi
Sint gregis ſancti; ſubitò recurrit
Integer ATTO.
Inde concordi ſtudio regendos
Offerunt ſeſe (licet ipſe nolit)
Tunc ſacris proni manibus pudicè
Oſcula figunt.
ATTO Ioannis *patris inſtituta*
Præſes effectus, rata mandat eſſe,
Comiter cunctos monet, allicítque
Reddere vota.
Ad tuum cœlis regimen relictis
ATTO *deſcendit pietas, amórque,*
Paxque; diuino ſociata cultu
Te duce creuit.
Térque felices, quater & beati,
Hæc quibus Chriſtus dedit intueri;
Qui tuos mores imitantur, horum
Gloria maior.
Ad Deum cunctos ſtimulas amandum,
Comiter quoſdam monitis ciendo
Molliens dictis grauibus proteruos

Lædere monſtras.
Sedibus tamen ſuperûm relictis
Ima virtutes petiiſſe cunctas
Feceras, quarum cupidus fuiſti
Semper amator.
Fama virtutum penetrat tuarum
Accolas omnes, ſimul & remotos.
Qua tua cuncti fidei libenter
Se, ſua credunt.
Clara Tyrrhenas nitet inter vrbeis
Nomen à cura capiens fideli.;
Spondylo Sancti, tonitruque nati
Clara Iacobi.
Hac ſuas ſupplex capias habenas,
Et gregis curas, apicéſque ſacros,
Qua datur, monſtres iter ad ſalutem
Anxia poſcit.
Reſpuas quamuis onus, ac honores
Pauper, oblatas neque dignitates
Æſtimas pluris, leue quàm putamen
Vel quaſi floccum.
Pertinax cœpti manet ipſa voti,
In tua fidens mage comitate;
Qua ſoles cunctas animi decoras
Vincere dotes.
Præſulem cœpit rogitare Summum,
Qui Dei terris regimen, vicéſque,
Et datas claues gregis adminiſtrat,
Gramine paſcit.
Vt gregis ſacrum moderamen vni
Tendat ATTONI *pietate claro,*
Integro vitæ, ſophiæ perito
Iuſta petenti.
Annuit votis Populi, piáſque
Audiit voces Deus, vniuerſum
Ante qui ſumma regit, & gubernat
Numine complet.
Pontifex tantum regimen benigno
Cenſet ATTONI *fore largiendum;*
Conſecrat ſancta caput vnctione,
Corpus amictu.

Qualis ex denſis nebulis coruſcus
Phœbus exertans faciem comatam,
Ore ſe mundo manifeſtat omni
Splendidiorem:
Non ſecus fulgens decus, atque nomen
Proximis æquè, ſimul ac remotis
Fama virtutum varias pererrat
Orbis in oras.
Confluit fusè genus omne vulgi,
Nobiles, necnon procerum caterua,
Patris auditum documenta Sancti,
Oráque viſum.
Erudit verbis populum diſertis,
Arguit durus facinus virorum,
Criminis blando citò pœnitentes
Excipit ore.
Hac ſibi mentes hominum benignas
Arte deuinxit, pepulit proteruos,
Ne pecus morbo vitiata ſanctum
Fœdet ouile.
Inter hæc ATTO *populum vereri*
Vrbe cum tota reperit IACOBVM,
Cui pio cultu ſacra nuncupare
Vota ſolebat.
Vt queat cultum cumulare ſacrum,
Et pium ritum populi ſecundet,
Spondylum ſanctum minio ex Ibero.
Duxit in Vrbem.
Hic iugis curâ vigili fouebat.
Creditum ſancta fidei popellum,
Nec minus clara veneratur ortos
Nobilitate.
Spiritum caſtis precibus leuabat,
Nec pedem ſacra remouebat æde;
Donec à cunctis agitur Synaxis
Suppliciumquè.
Pauperes blandis, inopéſque verbis
Mulcet, ac eſcis agape referta
Nutrit, & morbis grauibus medetur.
Supplice dextra.
Hiſque virtutum titulis onuſtus,

obſitis

Obſitis longo ſenio lacertis,
Nec tamen feſſus ſolito labore
Deſtitit vnquam.
Vt diem tandem properare nouit
Qua Deum ſiccis oculis tueri
Corporis geſtit ſpolio relicto,
Ludere mundum.
Tunc Deum fixè gemebundus orat,
Soſpites quotquot dederas regendos
Ne tuo quæſo ſpolies amore
Meque, meóſque.
Hunc gregem tanto pretio redemptum,
Morſibus nolis rabidis luporum,
Et nec hoſtili manui patere,
Te, Deus, oro.
Inſuper Fratres tuearis omnes,
Qua ſoles charos pietate Chriſte,
Quos in Vmbroſa *genuêre* Valle
Publica vota.
Proximus cœlis, animus reliquit
Membra lethæo rapienda ſomno,
Inde pernici ſuper aſtra curſu
Scandit Olympum.
Te Dei vultu petimus fruentem,
Vt tui ſias memorum patronus,
Neve nos mitti patiare Chriſto
Crimine velli.
Neve permittas nimiis procellis,
Quas graues noſtra meruêre culpa
Obrui, ſed da miſeris leuamen
Omnibus aptum.

Hic etiam obiter notandum eſt, quanta laborarint ignoratione Topographiæ locorum Hiſpaniæ *San-LLorente*, & Auctor iſtius carminis, ſiquidem BADAIOZIVM, *Pacem-Iuliam* appellauêre, quod reuera eſt *Pax-Auguſta*. Nec BEIAM, patriam S. ATTONIS dixiſſe credendum eſt, quia vterque pro BADAIOZIO loquitur. Iſte illo Carmine.

—— Reſonis ab vſque
Tunc ANÆ *ripis, vbi* Luſitanos
Bætica *finit.*

Quæ verba nunquam *Paci-Iuliæ*, ſiue BEIÆ conuenêre; cùm vt ſupra diximus, *Pax-Auguſta differt* ferè XXIV. leucis diſtet BEIA à flumine ANA, & Bæticæ finibus. Ille in *Vita S. Præſulis in principio, cap.* 1. his verbis: PACENSIS *Latinè, vſitata verò à Beia.*

voce BADAIOZ *appellatur*, Vrbs, *ſiue antiquitate celebris*, *ſiue quia natura artificio* ANA fluuio irrigatur, *Hiſpanis optimè nota.* En quo modo ipſe *San-LLorente* neutiquam de BEIA loquitur; imo vterque Scriptor tàm Hiſpanus, quàm Italus Patriam S. ATTONIS Epiſcopi Piſtotienſis BADAIOZ agnoſcunt: licèt perperam ignoratione (vt diximus) Topographiæ Vrbium Hiſpaniæ, *Pacem-Auguſtam* pro *Pace-Iulia* tenuerint, & illam cum iſta confuderint. Qui anſam Scriptoribus Portugallenſibus præbuêre credendi S. ATTONEM Noſtrum *Pace-Iulienſem*, non *Pace-Auguſtanum* fuiſſe, contra mentem rationis, & in præiudicium veritatis.

D. S. PVBLIVS BEBIVS VENVSTVS, Martyr.] Hunc fuiſſe *Oretanum* ex *Scriptores.* *Hiſpania*, & cum *Fauſto*, & *Timotheo* Martyrem Romæ, hoc die, ſingulariter teſtatur Iulian. Petr. in *Chron. n.* 208. his verbis: *Floret Romæ memoria* S. VENVSTI, *Hiſpaniæ Vicarij, pòſt, vt creditur* Martyris, *qui à Iuliano Apoſtata creatus Vicarius*, Chriſtianus *cognitus*, *occiſus eſt* XXII. Expreſſiùs in *Aduerſar. n.* 150. *fol.* 37. hac periodo: S. VENVSTVS, *qui paſſus eſt Romæ, cùm multis functus eſſet muneribus publicis*, XXII. *die* Maij, *cuius aliàs memini*, *creditur dictus* PVB. BÆBIVS VENVSTVS Oretanus, *fuiſſe, qui pontem in honorem templi* B. MARIÆ *condidit, petente ordine* Oretanorum, *vt pateret aditus ad Templum.* XXC. HS. Hæc de origine S. VENVSTI Iulianus. De Martyrio audi Bedam h. d. *Romæ SS. Martyrum Fauſtini*, *Timothei*, & VENVSTI. Quem ſequuntur *Ado*, *Notkerus*, & alij recentiores, à quibus *Martyr. Romanum*, *Luſitanum*, *Caſtellanum*, & *Hiſpanum MS.* De eo ſcripſit M. Franciſc. Rus-Puerta *Hiſt. Giennenſ. tom.* 1. *Secul.* 12. *c.* 6. *fol.* 271. *col.* 2. Eius Acta periêre, at ex *Iuliani* ſpicis qualemcunque manipulum colligemus.

ACTA S. PVBLII BÆBII VENVSTI Vicar. Hiſpaniæ Martyris; ex Iuliano, & alijs.

Origo. P. BÆBIVS VENVSTVS *Natione* Hiſpanus, *ex antiqua Vrbe* ORETO *oriundus*; *patrem habuit* P. Bæbium Venetum: *A primis incunabulis militia nomen dedit, in qua tales creditur exegiſſe profectus, vt temporibus* Iuliani *Imperatoris Apoſtatæ, Romam delatus*, *eius per Principem cognita virtus* *Romam adiit.* *eſt*, *& in negotiis agendis dexteritas*, *in bello ſtrenuitas*, *& in pace prudentia. Quæ omnia in cauſa fuêre*, *vt* Hiſpaniarum *Vicarium Principis munificentiâ perciperet. In* Hiſpaniam *reuerſus*, *& officij oneribus incumbens*, *cùm Concinium* Oretanorum *Catholica religio templum* B. MARIÆ *Vir-* *Conſtruit pontem in honorem Templi B. Virginis Matris.* *gini ad ripas* Sabalonis *fluuij*, *iuxta vrbem à fundamentis erexiſſet antiquitus*; *quod tempore Diocletiani dirutum*, *poſtmodùm ex Conſtantini decreto exſtiterat reſtitutum*; *ſupplices ad eum preces*, *tanquam Chriſtiano fide imbutum*, *porrigere decreuêre*, *vt in honorem Matris Virginis*, *commodum fidelium*, *& ſuæ religionis memoriam*, *pontem extruere dignaretur. His annuens iuſtis precibus* Venuſtus, *ob egregium in Diuæ Deiparæ deuotionem*, *celeberrimum extruxit pontem*, *in quo*, *vt ne temporum obliuione periret*, *ſuæ pietatis huiuſmodi in viſceribus lapidis monumentum reliquit.*

P. BÆBIVS VENVSTVS. P. BÆBII
VENETI. F. P. BÆSISCERIS NEPOS.
ORETANVS. PETENTE ORDINE
ET POPVLO, IN HONOREM DOMVS
DIVINÆ. PONTEM FECIT EX. HS.
XXC. CIRCENSIBVS EDITIS.
D. D.

Templum in excidio Hiſpano corruit. *Cuius Templi ſtructura Maurorum irruptione collapſa, adhuc Pontis fabrica perſeuerat. Ad* Iuliani aures *tale pietatis peruenit opus*, *& quantâ* VE-

nvsti conſtantiâ Chriſti nomen proſequeretur affectus; ex quo Romam accerſitus, & de religione interrogatus, cùm ſe eſſe Chriſtianum fateretur, in carcerem deductus, cum Fauſtino, *&* Timotheo; *quos iiſdem* Hiſpanos *fuiſſe credendum eſt, aut comites, aut familiares; ibidem carceris incommoda perpeſſi ſunt; donec* Venvsti *& Sociorum per* Iulianum *intellecta in confeſſione fidei conſtantia, & in agonibus perferendis inſtantia, quibus ſeſe humili deſtinatione offerebant, aduerſus illos capitis ſententia prolata eſt. Tunc* Venvstvs, *& Commilitones Deo gratiis actis, ad ſupplicium attracti, & Cæſaris mucrone percuſſi coronam in cœlis Martyres acceperunt æternam,* XI. Kalend. Iunij, *Anno Domini* CCC. LXII.

Comprehēditur.

Coronatur.

An Oretanus?

Qvæ hic probanda veniunt, abſoluamus. Circa originem *Oretanam* iam ex *Iuliano* & inſcriptione ſatis eam probatam reliquimus. Quatenus ad *Vicariam Hiſpaniæ*, à Iuliano Apoſtata adeptam, poſt noſtrum Archipreſbyterum *Iulianum* ſuprà, videndus Ammianus Marcellinus in Iuliano Apoſtata *lib. 23. in princip.* vbi hæc ſcribit: *Apronianum Romæ decreuit eſſe Præfectum, Octauianum Proconſulem Africæ,* Venvsto *Vicariam commiſit* Hiſpaniæ, *Rufinum Arabium Comitem Orientis, in locum auunculi ſui Iuliani, recens defuncti, prouexit.*

Antiquitas Templi Oretani.

De Antiqnitate templi D. Virgini Mariæ ab *Oretanis* extructi ad fluuium *Sabalonem*, eiúſque inſtauratione ex Decreto *Conſtantini Magni*, patet ex iis quæ dixit Iulian. *Aduerſar.* 150. & quæ proſequitur *Aduerſar.* 151. ſic. *Id templum* (Oretanum) *reſtitutum eſt, ex lege Imperatoris Magni Conſtantini Chriſtiani.* Si tempore *Conſtantini Magni* fuit reſtauratum, ergo à præteritis ſeculis extructum. Et Venvsti vicariatu illi pons adiectus, petente *Oretanorum* ordine, vt ex Inſcriptione liquet, quam referunt Ambroſ. Moral. *in Antiquit. Hiſpan. verb.* Oretum. Ian. Gruter. *fol. C. LXIII. num.* 4. Rus-Puert. *Hiſtor. Giennenſ. ſecul.* 12. *cap.* 6. *num.* 11. *fol.* 272. P. Martin. de Roa *Hiſtor. Aſtigitan. cap.* 9. *fol.* 43. Quintana-Dueñas *Hiſt. SS. Toletan. ſecul.* 4. *fol.* 425. vbi de martyrio, & de familia Bæbia.

Baylen oppidum vbi Imago B. Mariæ.

Qvod adhuc Templum titulo S. Mariæ De Oreto perſeueret, legendi Rades de Andrada *in Origin. Ordin. Calatrauenſ. c.* 1. Rus-Puert. *d. c.* 6. *fol.* 271. *n.* 8. Qui contendit *Imaginem Virgineam*, quam iuxta Bailen, titulo Dominæ Noſtræ de *Zuenca* veneramur, fuiſſe ex Templo tranſlatam *Oretano*, in cuius vertice pedis hæ characterum formæ, à nemine hactenus intellectæ, viſibiliter percipiuntur.

ꞁNOIRNTOIAI ꞁ

Quæ in cauſa fuêre, vt *Rus-Puerta* huic adhæſiſſet ſententiæ: & ſymbola ab ipſo enumerantur, licèt meum veritatem non capiat iudicium. Noſtri non eſt inſtituti illa proſequi, doctis ergo relinquo.

Annus agonis.

Agonis tempus ad *Ann.* 362. reiicimus, quia eo *Iulianus* perſecutionem in Aulicos Chriſtianos, Milites, & Præfecturis, ſublimioribuſque Dignitatibus ornatos, excitauit, vt probat Baron. *tom.* 4. *Annal. Eccleſ. Ann.* 362. *n.* 26. *Aſt cùm* Venvstvs Vicariatus *Hiſpanici* dignitate fulgeret, inter huius perſecutionis Martyres, agonem compleuiſſe fatendum eſt.

Topographia.

Oretvm. Ciuitas peruetuſta Hiſpaniæ, de qua plura diximus Tom. 1. die II. Ianuarij fol. 33. & die III. Februar. fol. 41. & die XXIV. Februar. fol. 246.

SS. Æmilivs Rectvs, & Castvs Martyres.] Horum Sanctorum Martyrum memoriam repetunt *Martyrolog. Romanum*, à quo *Caſtellanum* P. Vazq. *Luſitanum* P. Lupi, & *Hiſpanum M S.* Higuera, hoc die, qui omnes illorum agonem deſumpſere ex antiquis *Vſuardi, Bedæ, & Adonis*, cum cæteris recentioribus. Iulian. Petri *in Aduerſar. num.* 82. *fol.* 22. ipſos *Hiſpanos* ex vrbe *Aſſota* in Agro *Laminitano* conſignat; en eius verba, poſtquam de Sancto Indaletio *num.* 81. egiſſet: *Conuertunturque ibi Parentes* L. Æmilii Recti, *qui* E.

Martyrologia.

Quo iure Hiſpani?

etiam fuit Chriſtianus, & reliquit Reipublicæ Aſſotanorum *agri partem, ſuo teſtamento, pro Chriſtianis; & ſub* Antonino Pio, *iam ſenior cum* CASTO *traiiciens in Africam, à Proconſule Carthaginenſi comprehenſi, metu ignium primò defecêre; pòſt à Deo confortati, pro* CHRISTO *combuſti, mirabiliter paſſi ſunt martyrium* XXII. Menſis Maij. *Quorum mentio eſt celebris apud Sanctum Cyprianum.* Huius nominis Virum inuenimus in lapide apud *Carthaginem Spartariam*, cuius meminere Ambroſius Morales *in Antiquit. Hiſpan.* & Ioan. Gruter. *fol. C. L X X I V. num.* 4. Sic:

Inſcriptio.

L. ÆMIL. M. F. M. NEP.
QVIRINA.
R E C T V S.
DOMO: ROMA.
QVI. ET NARN. ET
SICCELLITANVS. ET
ASSOTANVS. ET
LACEDÆMONIVS. ET
BASTETANVS. ET
ARGIVVS. ET SCRIBA
QVÆSTORIVS.
SCRIBA. ÆDILICIVS.
DONATVS. EQVO, PVB.
AB IMP. CÆSARE
TRAIANO HADRIANO
AVGVSTO.
PATRONVS. REIP.
ASSOTANÆ.
TESTAMENTO SVO
REIP. ASSOTANÆ
H. AGR. FIERI IVSSIT.
EPVLO ANNVO ADIECTO.

Si ergo iſte fuit qui martyrium cum CASTO apud *Africam* compleuit, proculdubio intentum habemus, & vtrumque fuiſſe *Hiſpanum* fatebimur; licèt diſſenſio ſit inter *Iulianum*, & *Cæſarem Baronium*; Nam ille tempore *Antonini Pÿ* Imperatoris martyrio coronatos affirmat, & *iſte Annal. Eccleſ. tom.* 2. *Ann.* 253. *num.* 97. Decij Imperatoris æuo agonem ſubiiſſe contendit. Quid de eo ſcribere poſſimus, meritò dubitamus, cùm eorum ACTA perierint, & pauca Sanctus Cyprianus *de Lapſis*, de eis ſcripſerit, his verbis. *Sic ſic* CASTO, *&* ÆMILIO *aliquando Dominus ignouit: ſic in prima congreſſione deuictos, victores in ſecundo prælio reddidit, vt fortiores ignibus fierent, qui ignibus ante ceſſiſſent, & vnde ſuperati eſſent, inde ſuperarent.*

Quo Anno paſſi?

Topographia.

ASSOTA, vrbs antiqua *Hiſpaniæ*, de qua Iulian. in *Aduerſ. num.* 70. 81. 82. 85. *&* 199. Luitprand. in *Chron. num.* 27. vbi plura D.D. Laurent. Ramir. *fol.* 302. & D. Thom. Tamayo *fol.* 38. *&* 39. qui etiam Inſcriptionem ſuperius poſitam appingunt. Circa nomen huius vrbis, & cui hodie reſpondeat variè cruciantur Scriptores Noſtri, eſſe nunc Oppidum VALASOTO probant P. Pancoruus in *Diſquiſit. pro SS. Vrgabonenſib.* D. Martin. de Anaya *in Apolog. pro SS. Hiſpal.* 3. *p.* §. 8. *fol.* 19. Alphonſus de Requena *de Aduent. S. Paul. in Hiſpan.* 1. *p. c.* 8. *fol.* 47. *& c.* 11. *fol.* 95. Qui etiam ex Iulian. *in Aduerſ.* 199. eius Conditores aſſignat, & fuiſſe Sedem Epiſcopalem fatetur.

DECIMO KAL. IVNII. DIES XXIII.

A. AMBRATIÆ *in Vettonibus Hiſpaniæ Vlterioris,* S. EPITATII, *eiuſdem vrbis Ciuis, Epiſcopi, Apoſtoli, Martyris, & Patroni, qui ad fidem à* B. Petro *Ratenſi* IACOBI *Diſcipulo, & Braccarorum Antiſtite I. conuerſus, illum eſt inſecutus; & Tudenſium Pontifex factus, totius ferè illius regionis accolas, verbo, exemplis, & miraculis fecit eſſe Chriſtianos: Poſt in patriam redux, indutis Præſulatûs ipſius infulis, cùm Chriſti nomen per vrbis plateas extollere inciperet, à proprijs Conciuibus tentus, carceri mancipatus, demùm grauiſsimis tormentis ſuperatis ad coronam Martyr inclytus acceſsit æternam.*

B. IBIDEM, S. BASILEI *Epiſcopi Braccarorum II.* B. Petri *Ratenſis ſucceſſoris, qui à* IACOBO *Apoſtolo, cuius erat Diſcipulus, Portuenſium Pontifex I. deſignatus, multis peragratis vrbibus Hiſpaniæ Braccarenſem infulam induit; pòſt* Ambratiam *deuenit, vt S. ſolaretur* Epitatium, *carceri mancipatum, & Chriſti gregem, paſtore deſtitutum ſalutaribus paſceret incrementis; ſed à Gentilibus in ergaſtulum coniectus, poſt grauiſsima cruciatuum ſupplicia, tandem per martyrij anguſtias, ad Auguſtas cœlorum ſedes triumphans inſignis euolat Agoniſta.*

C. *Apud* Forum-Liuij *in Italia* S. MERCVRIALIS *qui in* Hiſpaniam *veniens, vt* Turiſmundum *Gothorum Regem ab inſanabili curaſſet morbo, quod diuinitus fecit; populos ſub Ariana ſecta implicitos prædicauit, & demum captiuos omnes* Liuienſes, *& finitimos, quos* Turiſmundus *in Atilæ diruptione, prædæ nomine abduxerat, reduxit: demum miraculis clarus, Confeſſor in Domino obdormiuit.*

NOTÆ.

NOTÆ.

A. Scripſi Vitam Anno M. DC. XLVII.

SANCTVS EPITATIVS Epiſcopus, & Martyr.] Eius Vitam ſermone Hiſpano, vnico ſum volumine complexus, Madridij typis edito Anno M. DC. XLVII. Eius memoria apud Noſtros celebris, licèt S. Viri Acta penitus obliteraſſet temporum ingluuies. De eo elogium adnectunt fere omnes Martyrologiorum Scriptores, tàm antiqui, quàm recentiores, tàm editi, quàm MSS. Aliquas eius actiones in memoriam reuocarunt Flau. Dext. *Ann.* 268. & *Anno* 277. Athanaſ. *in fragment. apud Biuar. in Prolegom. ad Dextr.* Iulian. *in Chron. n.* 22. & *Ann.* 252. *&* 584. & in *Aduerſ. n.* 25. Illos ſecuri ſunt D. Prudent. de Sandou. *Hiſt. Tudenſ. fol.* 15. Don Roder. de Acuña *Hiſtor. Portuenſ.* 1. *p. c.* 2. & *Hiſtor. Braccar.* 1. *p. cap.* 14. P. Biuar. *in Not. ad Dextr. Ann.* 268. *n.* 4. *& Ann.* 277. *num.* 7. & ibidem Roder. Caro *expreſſe Ann.* 268. Barnab. Moreno de Varg. *Hiſt. Emeritenſ. lib.* 2. *c.* 2. P. Claud. Clemens *in Tabulis Eccleſ. Geograph.* Carrill. *Annal. Eccleſ. Hiſpan. Ann.* 57. D. Thom. Tamayo *in Not. ad Paulum Emeritenſ. fol.* 143. Ex floribus SS. *Truxill. Villeg. & Sanctor.* Moral. *Hiſtor. Hiſp. lib.* 10. *c.* 28. Mariet. *Hiſt. SS. Hiſpan. lib.* 2. *c.* 32. Padill. *Hiſtor. Eccleſ. Hiſpan. tom.* 1. *Cent.* 4. *c.* 31. P. F. Didac. Morill. *Hiſtor. Cæſaraguſt.* 1. *p. c.* 21. *fol.* 182. Georg. Cardoſ. *in Officijs SS. Portugall. c.* 4. Vaſconcell. *in Deſcript. Luſitan. fol.* 438. Roman. Martyrol. *h. d.* iſta habet: *Sanctorum Martyrum* EPITATII *Epiſcopi, & Baſilei in Hiſpania.* MS. Martyrolog. Placent. clarius: *In Hiſpania* SS. EPITATII, *& Baſilei Epiſcoporum, illius Noſtri Tudenſiſque Epiſcopi, Petri Braccarenſis Epiſcopi Diſcipuli.* Breuius in *Kalend. Placentino MS.* h. d. S. EPITATII *Epiſcopi Tudenſis, & Ambratiæ.* Eius Acta ex Lectionibus, quas pro eius Officio in Eccleſia, & Diœceſi *Placentina* recitando, Illuſtriſſ. ac Reuerendiſſ. Dominus, ac Dominus meus *D. Didacus de Arce Reyneſo* ipſius vrbis Epiſcopus, & in Hiſpaniarum Regnis Generalis Inquiſitor, Romam miſit, breuiter exſcribemus.

Martyrologia.

Scriptores.

ACTA S. EPITATII EPISCOPI Ambratiani & Martyris; ex Dextro, Iuliano, & alijs Legendar.

Lect. III. Origo.

EPITATIVS *Græcam ducens originem, apud* Ambratiam *Vettoniæ in Hiſpania Vlteriori, antiquiſſimam Vrbem, Epiſcopali, & Apoſtolica Sede decoratam, quæ hodie* Placentia *dicitur; ex patribus Ethnicis, etſi nobilibus, viſiuæ lucis radios conſpexit. Paternos ab infantia ritus ebibens, ad virilem vſque prætextam Idolorum facibus inſeruiuit; donec meliore ſeculo edoctus, ad æternos Euangelicæ facis fulgores, viuifica claritudinis profuſione, intrepidus, calcatis renuentium morum obſtaculis, toto corde peruenit. Luſtrauerat ergo* S. IACOBVS *Zebedæi filius, &* Hiſpaniarum *Apoſtolus totius regionis ciuitates, vbi plures ad fidem Diſcipulos conuertens, ſingulos ad prædicandum dimiſit, qui vniuerſam prouinciam ſeduli peragrarunt, & erectis Eccleſijs plurimos Chriſti nomini pepererunt.*

Lect. IV.

S. Petrus Ratēſis prædicat Ambratiæ.

Conuertitur Epitatius.

INTER *tot verò Diſciplulorum ſegetem, ad huiuſmodi Euangelici opus vocatam miniſterij, vnus nomine* Petrus, *poſtea* Ratenſis *dictus*, Braccarenſium *Epiſcopus eligitur, qui vrbem ingrediens* Ambratienſem, *fidei myſteria Catholicæ, feruenti per plateas exponebat ſpiritu; ad cuius commotus* EPITATIVS *fulmina veritatis, cæleſtis lumina Spiritus omnia, ſitibundus exhauſit, & ad fontem accurrens, vitali lympha perfuſus candidam fidei, & innocentiæ ſuperinduit ſtolam. Hocce ergo nouus homo lotus vndamine, & velamine cinctus, relictis patriæ illecebris, patrijs curis, & paternis opibus, vt nudus nudum inſectaretur Magiſtrum*, B. Petrum Ratenſem *ad vſque* Braccaram *eſt inſequutus.*

POST

Lect. V. Fit Epiſcopus Tudenſis.

POST grandia hic experimenta virtutum EPITATII, quæ S. Petri Ratenſis continuò deſideria complebāt, ne tanto miniſtro fraudaretur Eccleſia, in Tudenſium illicò Vir Beatus Sedem aſcendit Antiſtes; vbi Chriſti Domini fidem ſic verbo, & exemplo perduxit, vt totius penè regionis accolas baptizaret. Quo expleto, in patriam redux, ipſius Apoſtolus deſignatur, & Pontifex. Hic proprios, vt Chriſto lucriſaceret, ſeruentibus & aſsiduis ſermonibus debellabat vbique. At ab ipſis comprehenſus, & in carcerem coniectus, agonem vitæ vltimum expectabat. Baſileus verò primus Portucalenſis Epiſcopus, pòſt Braccarenſis, audita EPITATII cuſtodia; Ambraciam adiuit, vbi ſimiliter tentus, tandem per varia tormentorum certamina, indeficient martyrij corona iugiter coniunxit vtramque, XXIII. die Maij, Anno LVII. in prima Hiſpana perſecutione Neronis. Eorum corpora à Diſcipulis tumulata, diu delituerunt, donec Anno D. XXXIV. Neuphila Tudenſis Epiſcopus ex ruinis Ambratiæ Sacrum B. EPITATII corpus extraxit, & Tudem tranſtulit, vbi erecta eius nomini Baſilica, ad vſque Hiſpaniæ excidium, à fidelibus & circumſtantibus populis extitit veneratum.

Pòſt Ambratianus Pontifex.

Comprehenditur, & coronatur.

Transfertur Tudem.

Huc vſque Acta ex Lectionibus. Aſt cùm poſtmodùm in Sacra Rituum Congregatione Sanctorum Noſtrorum Vitæ Libellum à me Hiſpano ſermone conſcriptum, vnà cum ſupplicationibus Illuſtriſsimi Domini mei Epiſcopi Placentini Generalis Inquiſitoris Hiſpaniæ, & DD. Decani & capituli S. E. Placentinæ, eorum procuratores Romæ humiliter præſentarent, diſcuſſis omnibus, quæ circa in Libello allegata verſabantur, ad vnguem, placuit Eminentiſſimis illius Congregationis Cardinalibus, & Iudicibus, vt ſequens LECTIO pro Noſtrorum Sanctorum Officio recitando propria concederetur.

S. R. Cōgregatio Officium conceſſit cum propria hac Lectione Duplex.

LECTIO PROPRIA IN FESTO SS. EPITATII, & Baſilei Epiſcoporum, & Martyrum Ambracenſium in Hiſpania, recitanda; ex Decreto Sanctæ Rituum Congregationis.

Lectio propria pro SS. Epitatio, & Baſileo.

EPITATIVS, Græcis ortus parentibus in Ambracia, antiquiſsima Hiſpaniæ Vlterioris Ciuitate, per B. Petrum Ratenſem, IACOBI Zebedæi Diſcipulum, Braccarenſium Epiſcopum, à Gentilium erroribus ad Fidem conuerſus, parentibus, patriâ, opibuſquè relictis, illum continuò ſequi conſtituit, à quo Chriſtianæ veritatis lumen accepit. Adeò verò ſub tanti Præceptoris diſciplinâ profecit, vt dignum Petrus iudicauerit, quem Tudenſi primùm, deinde Ambracianæ Eccleſiæ præficeret Epiſcopum: Vtrobiquè ea, quæ bonum decent Paſtorem, ſedulò perficiens, ab Ambracianæ Vrbis Præfecto coniectus in carcerem, poſt varia tormenta ſimul cum BASILEO Epiſcopo Braccarenſi, ſub Nerone Imperatore martyrium conſummauit. Celebris eſt vtriuſque memoria in Vrbe Placentina, quæ illic conſtructa dicitur, vbi Ambracia olim conſtiterat.

Teſtimoniū S. R. Congregationis.

Quod patet ex Teſtimonio à Ieronymo Boncompagno S. R. C. Secretario, expedito, his verbis: Supraſcriptam Quartam Lectionem ab Eminentiſsimo D. Cardinali Ludouiſio recognitam, & relatam, Eminentiſsimi Patres ſacris ritibus præpoſiti, approbarunt, vt in Eccleſia, & diœceſi Placentina in Hiſpaniis die XXIII. Maij feſto SS. EPITATII, & BASILEI Epiſcoporum, & Martyrum recitari poſsit, & valeat. Die VIII. Octobris, Anno M. DC. L. A. Card. Capponius. Huius rei occaſione, celebris feſtiuitas Placentiæ die XXIII. Maij, Anno M. DC. LI. me diſponente, & Illuſtriſsimo D. ac D. meo Epiſcopo ordinante peracta eſt, quæ anſam multis poëtis ſcribendi præbuit, inter quorum carmina R. P. F. Marcus Cuneus Germanus ex ordine Minorum, ſequentia heroicè pangit.

ADVMBRATIO METRICA

Acta metricè conſcripta.

Vitæ, Conuerſionis, & Martyrij S. EPITATII Apoſtoli, & Antiſtitis Tudenſis, CIVISque, Epiſcopi, & cum S. BASILEO Portucalenſi & Braccarenſi Præſule, Ambraciæ, hodie Plaſencia, Martyre.

Ad Illuſtriſſ. & Reuerendiſſ. D. D. DIDACVM DE ARZE REYNOSO *Vigilantiſsimum S. E. Plac. Antiſtitem, Inquiſitorem Generalem, & Regis Hiſpan. Conſiliar.*

Per F. MARCVM CVNEO Germanum, Ordinis B. P. N. Franciſci de Obſeruantia alumnum.

Facem præferente deſcriptione

D. D. IOANNIS DE TAMAYO SALAZAR V. I. C. & Illuſtriſſimæ Dominationis ſuæ SECRETARII.

Præfatio.

FORTIA *geſta canam geminorum & clara trophæa*
Paſtorum, cœptis ò dux fortiſsime Chriſte
Aſpirare meis digners, retexere laudes
Vt dignas poſsint palmas recolentia verba.

§. I.

Vrbis Ambratia primordia.

Aëra *fama ſecans Graiorum præpete pennâ*
Vix tetigit terram, ſic orſa eſt ore ſonoro;
Diuitijs omnes alias Hiſpania *terras*
Vincit, parturiunt montes, & flumina Ditis
Munera, nec tellus eſt vlla potentior auro;
Auri quando fames præcordia perculit æſtu
Irrequieta, & opes ſperantibus addidit ignes.
Heſperium luſtrare ſolum, volitare per alta
Æquora contendunt, ſecum & portare Penates:
Néve piget duris animum ſupponere rebus.
Sæuior ingenijs pars horrida præparat arma,
Æquoreóque libet pro auro decernere bello;
Verum alij, quos aut metus, aut melioris origo
Naturæ Marti ſubtraxit, mercibus illas
Mutatis cupiunt, ſtudióque adquirere gazas;
Conficiunt naues, deductis littore curuo
Vnanimes gaudent ſpumantes findere fluctus.
Dulcem linquentes patriam, Graióſque Penates,
Mutantes illos ad Iberas *appulit oras*
Tandem ſacra fames, flauíque cupido metalli.

Annus quo Ambratia condita.

Septingenteſimo Græcus fuit aduena primùm

Anno,

Anno, addes Quatuor cum Sexaginta; potentis
Armis bis Quinto, Tres iunge, ab origine Romæ,
Felici partu VIRGO *non læſa priuſquam*
Proferret lucem mundo, culpaquè medelam.
Oppida mox firmis cœperunt condere muris
Conſpicua, huic operi donis Cerealibus aptos
Quærentes agros, Bacchique ad munera pingues
Montes; at quæſtus, lucrique cupidine ducti
Delegêre ſolum mutandis mercibus aptum.
Non habitata inter, ſed pinguia cætera rura
Cepit Græca cohors, ædes pertæſa paternas *Græci Epirota conditores.*
Adducta Epiro *famâ ſuper æthera notâ*
(Epirus Pirrho multos regnata per annos
Eſt Aſiæ regio, fuerat Moloſsia quondam
Dodona, Oricia; at nunc eſt Albania dicta,)
Fertilitate agros aliis herbiſque priores,
Quos antiqua tenet Luſitania; *quæ modò partes*
In geminas ſecta eſt; vni Vettonia *nomen*
Impoſuêre, vetus retinet nunc altera nomen;
Montibus obiectos vaſtis, ſempérque niuoſis,
Solaris radius quà primùm lumine terras
Exortus ſpargit, tenebris, ſtelliſque fugatis,
Gramina terra gerit riuos, ſyluáſque feráſque.
Hic Epirotis ſedes, placidámque quietem
Figere complacuit, collatis viribus altas
Conſtruxêre domos, quibus horrida frigora Brumæ
Vitaréntque æſtum, quando canis ore frementi
Euomit in terras ignes & naribus efflat.
Sic ſtruxêre vrbis primordia pulchra decore,
Arcéque munitam muris cinxêre ſuperbis, *Ambracia dicta, ob memoriam alterius Græcæ, cuius erant oriundi.*
Cui memores patriæ tribuêre, AMBRACIA, *nomen*
Gratum, & defeſsis afflans ſolatia rebus,
Felix vt patriæ fines decus inde referrent,
Perpetuâque ſuos celebrarent ſecula laude.
Res exinde ſuas auxêre ab origine Graja
Heſperiis inhians opibus gens facta recentis
AMBRATIÆ *Ciues fortunâ ritè fauente.*
Dum res Hiſpanûm *variâ (ſic fata volebant)*
Sorte gerebantur, (Nam clara propago Quirini,
Atque ferox bello gens Punica fœdera ſoluens,
Vettones armis vario inuaſêre cruentis

Marte) eadem tunc, qua ſubierunt fata vicini,
Suſtinuêre, ſuo Romana ſuperbia victam
Vſque illam ſceptro regionem, arctiſque ſubegit Romanis paret.
Legibus, atque dedit Grajos qui fœdere certo
Hiſpanóſ*que ſimul premeret, communis vt illis*
Norma foret vitæ; generum namque ordo duorum
Iam confuſus erat commixto iure iugali;
Diſcrimen ſolùm ſeruante ſuperſtite famâ,
Græcorum extruxiſſe manus hæc oppida, & illa,
Primùmque Ambraciam *Grajum coluiſſe ſuperbum.*
Bætica Prætori ſuberat, moderamine legum
Qui ius dicebat cauſis, Ambracia *eidem*
Paruit; atque fuit ſignata Colonia quondam
Scallabis; Emeritam tandem Vettonica turba
In cauſis adiit, populique ibi Curia Iudex
Diſcreuit lites, coluit qui rura propinqua
Ana; dicuntur Vettonia nomine noto.

Tempora fauſta, quibus ſoboles æterna ſuperni Naſcitur Chriſtus.
Regis naturam ſibi noſtram vniuit in alvo
Virginis; & caſta quibus illam viſcera Matres
Progenuêre; quibus nos morte redemit iniqui
Dæmonis à laqueis; quibus Orbi vt tertia Titan
Lumina præbuerat, barathro ſurrexit ab imo,
Et victrix rediit; quibus & ſuper æthera lata
Reppetiit Patris ſedem; & quibus almus ab aſtris
Spiritus effulſit linguarum munere largus,
Aduenêre Orbi, Chriſti placuítque Miniſtris
Legem, & iuſſa Dei populis edicere paſſim.

Hiſpanas *oras felici ſorte* IACOBVS S. Iacobus Hiſpanias inſtrat.
Obtinuit, palmâ primus qui ſanguine fuſo
Claruit. O felix Regnum, quod præſide tanto
Et cultore viges fidei victoréque Mauri!
Incepit verbo percellere Nuntius aures
Diuino Heſperiis; verbum miracula firmant; Petrū Ratenſem ſuſcitat.
Namque Ratiſtenſem Petrum (mirabile dictu)
Exanimem tumulo rediuiuum iuſſit ab imo
Ire foras rursúmque frui cœleſtibus auris;
Hinc ſubito ſeſe in venas tenuiſſimus infert
Halitus, infunditque agilem per membra vigòrem.
Hinc calor atque cauis acta pulmonibus aura
Incipiunt tremulis agitare tepentia fibris.

Pectora

Pectora, & infuſo compleri ſanguine venæ.
Cui, expectat cœcis te Braccara *merſa tenebris,*
Inquit, Doctorem fidei cui dulcia monſtres
Paſcua; iam pietas rogitat; iam debita ſanctæ
Iuſtitiæ cultura vocat; iam noſce Magiſtrum;
Auctorem iam noſce tuum; pro talibus auſis
Expectat te ſyderei iam Regia cœli.

Ordinat Epiſcopum Braccarenſem.

Dixerat hæc Petro Zebedæi clara propago
Granatæ; edoctus Chriſti noua dogmata legis
Paruit inſeruens operi, mora nulla, profectus
Venturæ cœpit tentare pericula palmæ,
Atque ſolum peragrans Vettonum ſpargere verbi
Diuini ſemen: ne ve inclyta Braccara *ſola*
Perculſa eſt ſancti Præconis voce canorâ;
Gens ſed cuncta viam circumſita; namque ſalutis
Turbæ, non lucri quærendi ſedula cura
Traxit eum, finis fuit vnicus iſte, labórque,
Duceret vt mentes cæcas ad gaudia cœli,
Vtque manu largâ committit ſemina terræ
Sparſa auidus cultor, nec læto eſt rure priori
Contentus, ſed emit campos conſtante vicinos
Spe ductus frugum, quos vomere ſcindit acuto;
Haud aliter Petrus *diſpergens fertile ſemen*
Inuictæ fidei, quamplurima rura peragrat.
Nec contentus erat mandato munere fungi
Præſidis Hiſpanûm, *ſed zelo ductus honoris*
Numinis excelſi, fortis patiénſque laborum
Oppida Braccaræ *vt & præmiſit plura docenda*
Quæ colerent Ieſum, *contempto numine nequam.*

Ambratiæ prædicat Petrus Ratenſis.

Conſtitit Ambraciæ *claris virtutibus auctus*
Antiſtes, certus veluti reperire fidelem
Seruum, cui munus myſteria ſacra docendi
Aſſumptæ fidei committeret; ordine ciues
Ex omni, populum illuſtrem, magnúmque Senatum
Conſpiciens iunctos blandis hortatibus infit.
Veſtræ ſi mentem tangit modò cura ſalutis,
Ne noſtras, ne, quæſo, pias contemnite voces;
Tu modò Lethæo recubans demerſa ſopore
Gens miſera, ignoras, quò te fabrefecerit olim
Cura Dei, vel quos Genitor produxit in vſus?
Annè vt ad effictos lapides, truncóſque dolatos

Dextrâ hominis, rueres? Cultum ſoli annè decentem
Conferres; ſolus qui finxit ſydera cœli,
Qui te, & quod claudit formati machina mundi?
His, alia, atque alia accumulat, versátque monendo.
Numinis vnius, tres præmonet eſſe colendas
Perſonas; Patrem, Natum, Flaménque ſacratum;
Baptiſmúmque vias aperire ad regna polorum;
Plurima de Chriſto, de Flamine plurima prodit;
Nunc ſtygium, Phlegethonta, & Auerni ſubiicit ignes,
Nunc fortunatos ſuperûm proponit honores,
Atque ſua ex imis memorat reuocata ſepulchris
Membra, & viuifico rurſum vegetata calore.
Talia narrantis Petri pendebat ab ore
Ciuis EPITATIVS *Graiorum ex ſanguine natus.*
Viuificans placuit ſermo, pondúſque canentis
Iuſſa Dei, & ſacro fulmen iaculantis ab ore;
Auditu fidei ſacræ diſcrimen adeptus
Errorúſque, ſuum qui pectus ceperat olim,
Inſanámque videns vrgentia nubila mentem,
Diuini ſuadelâ animi, rationéque victus
Succubuit, ſubeuntque admiſſa piacula vitæ;
Et pudet innumeros Orci coluiſſe colubros,
Numina quos Ciues habuerunt, atque ſubacti
Sceptro Romano; ſomnum quoque mente profundum
Diuinæ radius capit depellere lucis;
Illorúmque vicem, ſibi quos coniunxerat arctus
Nodus amicitiæ, & generis communis origo,
Euoluens animo, ſortem eſt miſeratus acerbam;
Illis, atque aliis clara noua munera lucis,
Inque ſuos omnes optat deſcendere ſenſus,
Vt comitante fidem rectam virtute, futura
Gaudia dona Dei nunquam peritura referrent.
Aurora vt primùm venturi nuntia Phœbi
Summis orta rudem ſplendorem montibus effert,
Orbis nec penitus latebræ reſerantur opertæ,
Tuncquè imperfecti veniunt hebetéſque colores
Rebus, lux radiis totum patefecerit vſque
Orbem, ita EPITATIO *primùm placuêre fideles*
Petri ſermones, & eis ratione notatis
Aſſenſit, dubius tamen intima pandere cordis,
Ætherea vſque domus lumen deſcendit ab aſtris,

Audit Epitatius Sermonem Petri.

Inuenit lucem, & vitæ ſecuritatem.

Illapſúmque

Illapſúmque imas peruenit ad vſque latebras.
Sed primùm variis luctantur pectora curis,
Aſpera vita recens terret ; ſed blanda voluptas
Præterita inuitat, retrahunt nouitaſque pudorque
Legis contemptu facili pronatus habendæ ;
Diſſuadétque ſimul præuiſa inſania vulgi
Deceptâ hoc turpi leuitati mente daturi,
Dicturíque ſibi : Noua cur veſtigia calcas
Non noti cuiquam, facies cui ſqualida, ſuntquè — *Contradictiones in corde ſentit.*
Nudipedi, pelles tegmen, ſpoliúmque ferarum,
Propoſitam legem nullo fundamine certo
Firmantis, malè ſed nugis ſolidare parantis?
Hos pius obſtantes patitur ſub pectore motus,
Et ſubitos totâ præſenſit mente timores.
Quiſnam, *ait*, ô Superi, tantos quis concitat æſtus
Corde metus? quâ membra nouâ formidine torpent?
At verò diuina Pater deflexit ad illum
Oráque, cæleſteſque oculos, quibus æthere ab alto
Tartareáſque domos, imúmque Acheronta ſubintrat,
Quóque ſolet cœlum aſpectu ſuperóſque beare,
Quóque magis mouet ille oculos penetrantia vibrat
Tela, ſalutiferis configit corda ſagittis ;
Ignem animo penitúſque accendit in oſſibus ignem,
Plurimus vnde illi ſenſus deſcendit ad imos
Ardor, quo ſeſe penitus fundente medullis
Secum ait : O demens, ſanctas ne reſpue voces
Fuſas ore Dei; nec opem maleſane recuſa — *Loquitur ſecum.*
Qui deiecisti terrena ad gaudia mentem,
Quíque immerſiſti terræ caput, & male dulces
Illecebras, fruſtráque inter ſpineta petendas
Delicias poſcis, deſiderio quid inani
Indulgere iuuat? Cunctas huc flectito curas,
Transferque huc animum, libeat mutare caducæ
Sortis opes, vilémque extremæ fæcis amorem
Æternas in diuitias, & munera Diuûm
Semper inexhauſta, & cœleſti nectare plenos
Ambroſiâque cados paſsímque fluentia mella,
Inque perennis aquæ fluuium, qui gurgite viuo
Incitus & purâ fertur cryſtallinus vnda.
En tu deliciis aliis, aliiſquè fruêris
Et lautis epulis, potis eſt quas promere nemo

Voce, latent tantùm tacito ſub pectore operta.
Ne timeas furias, ſtolidi & conuicia vulgi,
Spernéque notorum, cognati & ſanguinis iras,
Nec te pœniteat vitam pro lege recenti
Fundere, namque caret labe: & memor eſto ſuaui
Chriſti ſolantis charos ſermone miniſtros.
Vos, ô Vos nimium felicibus vndique fatis
Progeniti, cùm dira meis pro legibus olim
Intulerint vobis homines: odiíſque nefandis
Accincti veſtrum properent extinguere nomen,
Illa dies vos æterno ſacrabit honore,
Veſtráque perpetuis vulgabunt nomina ſeclis.
Ergo animos tolerare decet, ſpes ſumere cœlo
Ingentes, vbi digna manent vos præmia factis.
HÆC *memorant dixiſſe* Petrum, *ſimul inde profectus*
Pérque vias, vicóſque vagans, Vrbíſque plateas
Saluificæ fidei Doctorem quærit anhelans.
Repperit, ardentis cui pectoris abdita pandit,
Et deſiderio vehementi afflatus ab alto,
Spondeo ritè, inquit, meus hos dùm ſpiritus artus
Commouet, hanc adamare fidem, monſtraréque facto,
Legis ſectando normam; nunquámque verebor
Quaſcunque ærumnas, ipſam toleraréque mortem
Pro Chriſto, fidei meæ quam mens anxia quærit.
Ne me ne ſpernas, quæſo, concede ſalutis
Ingreſſum, mora nec cœptum moleſta retardet;
Pectus firma meum ſolidat ſpes, namque recentem,
Quam tradis legem fateor, certámque fatebor,
Inquè illa mundi conſiſtere credo medelam.
Audiit hæc Petrus *lætóque in pectore voluit.*
Dicta probat, placidíſque aperit pia pectora verbis
Adhæret Petro, à quo tingitur. *Diuus* EPITATIO, *verbis ſolamina plenis:*
Et pulſante hilari præcordia lubrica motu
Procidit, & magnum Numen veneratus adorat.
Mox primis fidei rudimentis imbuit illum,
Et ſacri membris ſparſit baptiſmatis vndam,
Vndam, quæ excluſos ad Regna beata reducit.
Gaudia quis memoret, laudéſque ferentia verba
Inclyti EPITATII*? Sic intonuiſſe videtur:*
Iam non fert grauitas animum terrena deorſum
In ſordes, curaſque humiles, abiectáque vota,

Linquere

Linquere geſtit humum, volucreſque aſſumere pennas
Et ſeſe in morem niueæ librare columbæ.

§. II.

ORAS Ambraciæ *linquens* Braccarius *Heros*
Braccaram *petiit, fido comitante Magiſtrum* *Illum Braccaram vſque ſequitur.*
Diſcipulo; quam dum tetigerunt, ordine recto
Diſponunt quidquid petit agri cultus herilis.
Anxius vtque infans dilecta pectora matris
Diſquirit ſugenda, manu ſibi ne excidat ore
Comprimit: haud aliter ſincero è pectore Petri
Clarus EPITATIVS *virtutum, operumque liquorem*
Sanctorum trahit, & chari veſtigia quærit.
Cognita Doctoris, Vitâ præſtante: ſequenda.
Ille prait, ſecúmque animi rapiebat amorem
Diſcipuli; promptè Petri ſubit iſte vocantis
Imperium, ſequitúrque ducem: velut aurea Phœbi
Flammarum Clytie circunſpicit ora, ſequénſque
Vertitur ad radios, & cum duce lumina mutat.
Braccaræ *Antiſtes prudenti mente recenſens*
Inclytum EPITATII *Zelum, mox voce canorâ*
Egregias cœpit laudes reſonare benigno
Regi, quòd dederit, cui recta integraque vita
Atque ſalus hominum cordi eſt, comitémque fidelem. *À quo Tudenſis Epiſcopus ordinatur.*
Cui, tua flecte, inquit, claram veſtigia Tydem,
Illi te populo Paſtorem dono, ſacróque,
Ereptum Stygij diris quò faucibus Orci
Ad Chriſti tutum conducas, mitis, ouile.
Sic fieri placuit, nam Græca ab origine ducta
Incolit illam vrbem, prioráque rura propago:
Communis vobis patria eſt, communis & vſus
Lingua, multorum ſic eſt ſpes magna ſalutis.
Paruit imperio Tydenſis *Apoſtolus, atque*
Primus ibi Præſul, duplex quem cauſa, ſaluti
Vt benè proſpiceret gregis, vrſit, namque relictæ
Hinc telluris amor patriæ, Paſtoris & illinc
Sollicitum inuitant munus prodeſſe paratum.
Mox commiſſa ſibi rectè noua munia obire
Cœpit, & inſolitum gelidis inflauit alacris
Ignem pectoribus; vibratáque tela retorſit,
Communire quibus ſatagebant numina falſa:
Linguâ illis Græcâ Chriſti pia dogmata legis

Exprimit, & cultum validis rationibus vtens
Idolûm euertit, iungens miracula dictis:
Verbáque conſolidans vitâ ſine crimine tanto
Præſule condignâ; ſermones namque docentis
Ni comitetur opus, fruſtra, incaſſúmque laborat.
Sic facilè euulſit turpis mala ſemina cultus,
Eluit & vitium foti lethale veneni,
Æternam cladem miſeris & triſte minantis
Exitium; multíque Tydes fera dogmata ciues
Hoc duce liquerunt, & turpia fana Deorum,
Rectum iter ingreſſi, feſſos vbi ſemita ducit
Ad patriam, quæ tacta Deum ſine fine tueri
Concedit, ſummóque bono lætarier æquè.
Accipiunt & inexperta noua munera lucis
Oppida plura Tydem *circumſita, ibi inclytus Heros*
Atque Tydes *Miſſæ magnum, & venerabile Sacrum*
Obtulit, vt viſu fruerentur luce carentes
Obſcurâ ſub nocte oculi, perſæpe precatus.
Sacramenta gregi fidus quoque cætera Paſtor
Contulit, in cunctis ſupremo Rege fauente.
Sic alium iunxiſſe gregem ſub monte relictum
Chriſti ouibus meruit, cingi & ſua tempora lauro
Ob meritum fidei profuſo ſanguine tandem.

Poſt Ambracienſis.

Braccaræ *inſomnes Antiſtes ducere noctes*
Conſueuit, Zelo, curâque ſalutis adactus
Cunctorum: imprimis noctuquè diuquè volutat
Ambraciæ *miſeram ſortem, cladémquè perennis*
Exitÿ: natiuus amor, virtuſquè benigna
Genti innata mouent, ſubeunt blandæque loquelæ
Auréque ſermones illos hauſiſſe lubenti;
Et memorans illic ſeruum reperiſſe fidelem
Paſtorem Tydes, *fidei ſuccenſus amore,*
In patriam voluit reducem tranſmittere natum:
Verùm conſpiciens, ſolers atque impigra cura,
Sedulitáſque pÿ quòd Tyde *adduxerit amplos*
Fructus, tunc reuocare illum non cenſuit æquum:
Iniunctum munus de frugi auferre Miniſtro
Haud equidem liceat; Præſul nam talia conans
Vel bene cœpto operi perfectum imponere finem,
Munere veſanus, vel digna patrare recuſat.
At Pater æthereus vacuas ſub pectore curas

Voluere

Voluere non paſſus Petrum, *vel inane petiſſe,*
Ambraciæ *fauſtam tibi maturare ſalutem*
Conſtituit, fideíque ducem tibi reddere natum.
Namque videns Petrus *ſacratæ lumina multis*
Doctrinæ Tydes EPITATI *parta labore*
Illuxiſſe, locúmque Dei lege eſſe receptâ
Inſignem, ſtudio cultoris meſſis abundans
Namque fuit frugum, repleuit & horrea Tydes,
Inſpirante Deo fidei ſacra dogmata ritè
Edoctum Euaſium *Paſtoris ab ore* Tydenſis
Doctorem fidei Tydes dedit eſſe Secundum. *Euaſius II. Epiſcopus Tudenſis.*
Præfecítque gregi manſura in ſæcula iura
Laturum (*Cæli leges, conſultáque Diuûm*
Nouerat, & ſacros ritus EPITATII *alumnus,*
Victrix Caſaræ cui cinxit tempora laurus
Morte fidem Chriſti faſſo. Caſara *propinqua eſt*
Vrbi, quam dicunt Cacéres, *vbi iuraque ſacra*
Antiſtes ſanxit Caurienſis) *reſtituitquè*
Ambratiâ *exortum patriæ dans primus vt eſſet*
Illic Antiſtes, quò ſacra oracula legis
Panderet ignaris, cœptoquè adhibere labori
Chriſticolas iuſſit ſocios, operíque miniſtros.

§. III.

LÆTVS EPITATIVS, *digno & veneratus honore* *Ambratiã repedat Epitatius.*
Numen, reppetiit patriam, patrióſque Penates.
Cùm tetigêre animum communi ſanguine creti,
Et ſibi amicitiæ conſtantis fœdere iuncti,
Sollicitus curas, vireſque Vir inclytus omnes
Impendit, caliganti quò nubila viſu
Pelleret indigenis, cœlum & luſtrare doceret.
Inſtitit Ambraciæ *ſolidâ pietate colendus:*
Irradiare oculos denſâ caligine preſſos
Cuilibet, & nebulas atras depellere ab ore
Ambraciotarum, *patrioſque reuiſere lares,*
Et natale ſolum diuinâ à lege profectum
Conſpiciens, reditúmque ſuum iuſſiſſe Magiſtrum
Prælucere illis morum grauitate proborum
Conſtituit, radióſque piæ diſpergere vitæ.
Nam vitæ ſine labe decus ſermonibus addit
Pondus, & inſignem tribuit ſeruátque nitorem.
Elucet pietas, & amico gratia vultu,

Gratia

Gratia nata Deo, & gremio nutrita Tonantis,
Et ſincera fides, & non violabile iuſtum.
Concipit inde animos, magnúmque ad fortia pectus,
Per populos, pérque immites in prælia gentes
Seſe agit intrepidus, nec magna pericula terrent,
Ne vè quod in denſas ſeſe arment Tartara pugnas,
Non furiæ, non ira mouet truculenta Tyrannûm:
Seque infert populo, pérque omnia compita paſſim
Intonat eloquio mirandus incita verbis
Soluens ora animos emollitura rigentes.
O Amor æternâ qui ducis origine cauſas!
Supremæ bonitatis amor violentior igne,
Ignéque & excuſſa quæ fertur ab æthere flamma,
Quanta tua eſt cæleſtis amor diuina poteſtas!
Quanta tua eſt virtus! Per te patefacta pericla
Spreuit Epitativs, *turpi illi pectora nunquam*
Sunt concuſſa metu, tranſit per tela, per ignes,
Lethi per caſus ruit imperterritus omnes.
Tanta gregis fuerat venerando cura ſalutis,
Quanta eſt Paſtori, à grege ſi fors deuiet vnquam,
Aut agitata lupis, aut fœta in valle relicta
Lanigerum pecus inter, ouis ſpectanda nitore
Velleris, aut niuei ſucco ditiſſima lactis:
Paſtor vbi ad numerum bis térque recenſuit agmen
Abſentem gemit, & reliquas in rupe ſorores
Immemor, aut gelidâ procul in conualle relinquens
Amens illam vnam ſuſpirat, & omnia luſtrat
Circùm oculis, quin clamantem per frigora noctis
Mænalia rupes, vel Thracius audiit Hermus:
Quòd ſi ſe notis prodat gemebunda querelis,
Accurrit, lætúſque humeris ad ouilia portat.
Sæpe tonat præcepta Dei, repetítque labores
Sanctus Epitativs: *Sed Sancto ingrata Magiſtro*
Gens ſtruit inſidias; inſignem dotibus illum,
Culturáque ingenij veſana ignaráque vidit;
Inde animos rabies, & edit mala pectora liuor.
Verberat obliquum ſpectantia lumina virtus,
Et morum probitas, raræ pietatis imago,
Et vera fidei zelus perfectáque vita:
Hinc diris infeſta odiis, maleſidáque turba
Innocui tentant placidam infeſtare quietem:

Prædicat libere Chriſtum per vrbem.

Ingratus populus S. Præſuli ſtruit inſidias.

Religione

Religione graui impietas ſine lege virorum
Illudit. Nunquam ſanè virtutibus iſtis
Falſa & iniqua loquens iaculatrix lingua pepercit:
Promptius illa ferit pulchra virtute decoros
Et pietate viros, primis quos nouit ab annis.
O Patria eximiis perſæpe iniuſta nouerca
Natis! Te rarò tua ſuſcepiſſe Prophetas
Pignora, quis dubitet? Tyde *te læta Magiſtrum*
Ambraciæ *natum veneratur; Præſule dignos*
Offert ſolerti pro cura laudis honores
Plebs Tydes, *vulguſquè rude exhilareſcit, & vltrò*
Aurea felici gratatur ſecula Mundo.
Ambracienſe *genus durum, impatienſquè moneri:*
Infractâ ceruice iugum, obluctantia colla
Vſque repugnatis? Veſtramquè arcere ſalutem
Tenditis? Haud mirum: peregrinum admittere Tyde
Doctorem placuit; ſed non admittere ciuem
Ambraciæ, *teneris ſecum qui luſit ab annis:*
Néve malam mutat melior ſententia mentem;
Vitam at longæuam, multos & Neſtoris annos
Paſtori exoptat Tyde, *quòd munera vitæ*
Diuinæ hauſerunt ſtudio, curâque Magiſtri
Membraquè vixerunt triſti torpentia morte
Flaminis æterni vitali afflata calore.
Pandit in agminibus denſis præcepta Tonantis
Diuus EPITATIVS, *mentes quo plebis inertes*
Attrahit, arrectis capiendæ intenta ſaluti *Attrahit ad fidem humiles.*
Auribus, aſſiſtit ſancto, pleno ore, Tonanti
Supremi conſulta Dei: nàm regna polorum
Sæpius abiecta ſortis gens obtinet; exul
Nec primos aditus inflata ſuperbia tangit.
Expers illa doli iaculantia verba Magiſtri
Excipit, & ſophiam mundi fundamine nixam
Infirmo refugit, pugnax quod iecit iniquè
Affictus: factis & voce potente docentis
Tacta ducis recolunt & verba, & facta ſequenda,
Mirantúrque Virum; furiis ſed concita turba,
Et diris agitata odiis auerſa tuetur
Conſpicuum pietate Virum, iuſſumquè ferentem
Eius qui ætheteæ moderator præſidet arci,
Damnat de verâ ſophiâ pia dicta profecta,

Ingeminátque dolos, & artes mille nocendi
Quarit. EPITATIVS *mentes ad pocula vitæ,*
Cæleſtéſque vocat limphas; licet inuida contra
Se rabies intendat, inani & dente laceſſat
Criminis expertem, fruſtráque furore petendum.
Suſtinuit rabiem, ſæuos tolerauit & auſus
Inuiſæ gentis, Doctori ſponte ſtruentis
Exitium, & reliquæ tulit imprudentia turbæ
Crimina, quam rapuit perſuaſio falſa potentum.
Sæpius interea ſequitur mirantibus Heros
Orſa prius cœptúmque operis finire laborem.
Tormento velut incluſus Vulcanus aheno,
Si nequit effractis victor prorumpere clauſtris
Æſtuat, atque intus latè furit impete magno,
Huc rotat atque illuc vibratam pondere molem,
Impatiens donec furiarum igníſque frementis
Machina deſiliit: victor diuerberat auras
Ille volans, tonitrúque ſolum procul omne tremeſcit.
Sic preſſus zelus vires capit: interea ſe
Format (vt impurum excoquitur fornacibus aurum,
Contuſum ſplendet magis) inuicti ducis ardor
Incluſus ſtrictè fremit, igneſcitquè retentus,
Vſque per ora grauem reſonatia verba fragorem
Erumpũt, magniſquè ſtrepit clamoribus aër:
Vſque ſuo ſub corde latens multùm incitus ardor
Incaluit, rapidoſquè tonans effulminat ignes.
Gens, inquit fidei totus ſuccenſus amore,
Gens hominum quò cæca ruis? Lucemquè peroſa
Incurrentem oculis vltro ſectare tenebras?
Nec metus exitij, nec te rata gaudia Diuûm
Tangit iners? animo quamuis ſtimulante proteruam
Argueret, verbíſque vltrò increparet amaris;
Illa tamen duram tenet impenetrabilis aurem,
Excluditque ſonos, flauâque incanduit irâ.
Contra S. Virum inſurgit populus.
Bullato interea cœtus quem gloria faſtu
Extulit, inſanóque ſui ſtupefecit amore,
Fulgentis radio tenebras offundere lucis
Tendit, & expreſſi vires infringere verbi;
Sollicitos hoſtes incaſſum hæc cura fatigat.
Sæuitia inſequitur, tormenta, necémque minantur;
Sed furias ſpernit, mortémque, minantia verba.

Namque Deo bellum fremebundum inferre furorem
Non ſibi, cognouit; firmat patientia mentem:
Et diræ mitis patitur conuitia linguæ,
Nec reddenda putat pro damnis damna viciſſim.
Liuor edax, atrâque tumens inſania bile
Diſſimulant crimen falsâ ſub imagine cultus
Antiquæ legis, quam Graja propago tenebat:
Prætendunt cauſas alias, aliósque requirunt.
Prætextus, fœdúmque volunt abſcondere crimen.
Mox furias vulgi feræ concitat ira potentum.
Naſcitur hinc rabies, odiiſque accincta nefandis
Inuidia exoritur pronata furore Senatus.
Nititur irradians mentes extinguere lumen,
Lumen condecorans animam veſana propago.
Per populos iterum cœleſtibus incita flammis
Vox Diui reſonat Virtutem, & nomen IESV.
At Stygius coluber, ſeptem reuolutus in Orbes,
Et ſeptemgemino reuomens è gutture flammas,
Peruigil, inſomnis, criſtato vertice fulgens
Sibilat, horrendum & tetro vomit ore venenum;
Ingens ſollicitam verſat dolor, iraquè mentem,
Dùm meminit, Paſtor quas fuderit ore loquelas
Ad populum, metuítque diu ne fluctuet actus
Forſan, & abiecto properet reſipiſcere cultu:
Protinus ad ſeſe fidum iubet ire miniſtrum,
Cui irarum cura eſt in corde accendere flammas,
Quíque agitare ſolet furias, bellúmque ciere. ***Diaboli inuidia aduerſus S. Virum.***
Adſtat fronte minax, roſtríque immanis hiatu.
Et tetris horrens ſquamis, atque vnguibus vncis,
Tunc igitur ſtridens ore intonat, atque ita fatur:
Vade, age, & alato volucer prælabere niſu
Ambratiam, *inſignem noſtris altaribus vrbem,*
Nomen vbi noſtrum celebratur thuris honore,
Et votis; multùm iam pridem eſt nota miniſtris
Illa meis, tibíque inprimis mihi fide ſatelles.
Conſuetas exerce artes, & pectore cæcas
Inſpirato iras, mentíque infunde furorem,
Dedecus vt reprimat noſtrum, regnóque ruinam
Noſtro impendentem; reuocet ſua dicta Magiſter
Ille, & ſuccumbat pœnæ, mortíſque timori.
Vix ea fatus erat, ſubitò cùm deuolat actus

Præcipitante fugâ, & nigris ſecat æthera pennis.
Ille volans longo deſignat limite ſulcum,
Tetráque fumanti veſtigia linquit odore.
Sulphureæ veluti quoties violentia flammæ
Æthereas ſecat alta vias, cœlóque coruſcat,
Quam puer incluſam tunicis, textáque papyro
Strindentem ad ſuperas interritus expulit auras.
Illa magis curſu furit, igneſcitquè volando,
Et ſe cum ſtrepitu denſa inter nubila condit;
Haud aliter tenebras noctis ſcandebat opacæ
Nuntius infernæ volitans triſtiſſimus aulæ.
Ventum erat Ambratiam, *cùm ſeſe in pectora vertit*
Nota diu procerum charûm, magníque Senatus.
Animos Ciuium irâ incendit aduerſus S. Præſulem.
Inſignes virtute Viri, quibus inclyta (dixit)
Pallas multa dedit, potioráque munera mentis,
Conſiliis ſolertem animum, præſaga futuri
Pectora, & euentus dubios prænoſcere ſenſus,
Cor ſine vafritiæ prudens, agilémque vigorem
Mentis, & immenſas facilem componere curas:
Et quibus eſt curæ ſacratas condere leges,
Iura dare, & patrios hominum componere mores,
Et cultus nouiſſe Deûm, ritúſque ſacrorum:
Ne tolerate virum ſciolum, falsámque docentem
Legem, irriſorem veſtri, veſtrûmquè Deorum;
Doctrinâ excultos erroris qui improbus audet
Accuſare viros, vulgo ſua dogmata laudans:
Néve palæſtra decet rixoſis digna ſophiſtis,
Pectora, nam vobis doctam coluiſſe Mineruam
Conſtat; ſed vinclis præſtat terrere, miníſque
Horribilis mortis, laniaréque viſcera flagris.
Dixit; & inſpirans læſuras concitat iras,
Et penitus rapido liqueſiunt corda furore.
Ille velut victor celeres ſe tollit in auras
Stridulus, & motis plaudens ſe proripit alis.
Maiores animo Prætor conceperat iras,
Conciliúmque vocat, cuius nil iuſſa morati
Conueniunt omnes iuſſo parere parati.
Talibus inde modis ora indignantia ſoluit:
Noſtis EPITATIVM, *qui nos, noſtrûmque Deorum*
Irridet cultum, falsámque inducere legem
Audet; ſe populi miſcens medio agmine voce

Intonat, & multâ decepit ſubdolus arte
Sacrorum expertes; texiſſéque nubila mentes, *Ad carceris pœnam damnatur S Vir.*
(Proh ſcelus!) eloquitur, noſtras, me vindice, pœnas
Aut luet, aut Chriſtum reſipiſcens eſſe negabit
Numen, quod terram regit, & moderatur Olimpum.
Confremuêre omnes, ſed Prætor voce, manúque
Murmura compreſſit, rumpénſque ſilentia voce:
Antro, inquit, clauſi (ſic ſtat ſententia) tetro
Carceris, ipſius tenebras quod vincit opaca
Noctis, quod Phœbi eſt, & Phœbes muneris expers,
Ni mentem mutet, lacerari terga iubebo
Flagris, & vinclis duris vincirier artus,
Principis en noſtri, qui ſeruat ſceptra, diuquè
Seruet, facta ſequi placeat præclara Neronis,
Chriſticolas contra temnentes iura Deorum,
Ille modos reperit varios, artéſque nocendi,
Gens noſtris addicta Diis ne errore trahatur.
Aſſensêre omnes, tenuit mora nulla frementes.
Mox Lictor magnâ vulgi comitante cateruâ
Per vicos vrbis, locáque omnia publica Diuum
Traxit, EPITATIVM què in opacum carceris antrum *Comprehẽditur.*
Comprimit anguſtis vinclis, religatquè catenis:
Atque minas addit, potior ſententia mentem
Ni mutet, pœnâ victus, veniámque precetur.
Intrepidus Paſtor nil talia dicta moratur;
Dulcia ſed duris infigit baſia vinclis,
Et laudes reſonare Dei, Chriſtúmque tonare
Perſtat: ſic fidei claro luxêre nitore
Lumina in Athletâ, firmumquè ad fortia pectus.
Sicquè magis rabies patuit turbæquè furentis
Fraudes, lædendiquè probum maleſana cupido.
O felix animi mitis patientia, namque
Sola poteſt domitare feras, rerumquè potiri
Imperio, & victo paſſim dominarier Orbi.
Vincula dura iuuant vinctum, male dulcia mundi
Gaudia contemnit, ludos, riſuſquè ſolutos
Reffugit, æternæ ſecura ſilentia vitæ
Appetit, atque moram palmæ, clarique trophæi
Increpat, atque dolet tempus retinere volantem.
Chriſticolæ turbæ murmur circumſonat atri
Carceris acceſſum, gemitúſque & verba loquentúm:

In carcere fideles roborat, & omnes fidem docet.

Hoc vbi cognouit, placidis pia pectora verbis
Mulcet, ſicquè viris timidis præcordia firmat,
Degeneres firmate animos, vanumquè timorem
Ponite, ne chari, qui ſola in corpora vires,
Imperiúmque tenent, ne formidate Tyrannos.
Quem deceat timuiſſe, feram, qui corpora poſtquam
Perdiderit, potis eſt ipſas mulctare perenni
Morte animas: Cumquè ad ſolium Regumquè ſuperbos
Ventum erit aſpectus, ne vnquam diſquirite mente
Qualibus eloquiis, vel quo ſermone reatum
Diluere, ac veſtram liceat defendere cauſam,
Vltrò aderit, qui vos animis præſentibus eſſe,
Et iubeat vobis aperire potentibus ora.
Quid mirum ſi vos diro gens impia ferro
Perdere, & inſanis agitare furoribus ardet?
Hæc eadem molita prius, cùm cæde nefanda
Sacra Deo manibus violarunt corpora Vatum.
His, aliiſque monet timidos Ambracius Heros.

Variè eius captura probatur.

Sollicitâ Vincti diſquirunt crimina mente
Gens irata Viri crudeli morte pianda;
Necquidquam apparet, quod ſit vel carcere dignum.
At Chriſti nomen venerari, magna videtur
Sacrilegis culpa, hanc mulctandam mòrte nefandâ
Cenſent; ſed fidei Dux imperteritus ardens
Ignibus, intrepidis iterumque, iterumquè ſonabat
Vocibus, extollens præclarum nomen IESV.
Quem non horribilis ſonitus, ſtrepituſquè catenæ
Nec nimium grauium vinclorum pondera terrent;
Cuius nec mentem tenebroſi carceris antrum
Mutat, neve modi torquendi corpora mille
Eripiunt animum; ſuadentes impia voces
Blandiſonæ nunquam potuerunt frangere pectus;
Sed ſonitus mentem ſtimulat, roburquè catenæ
Excitat, & carcer iuuat, & fomenta miniſtrat
Lætitiæ numerus tormentûm, & robora cordi
Adiiciunt maleſuadorum conſulta Virorum.
His conuicta fuit viſis inuiſa propago,
Non tamen innocuo curarunt vincula ſolui,
Erroris potius conſueti ardore retenti
(Nempe haud eſſe decens, errantem voce monenti
Corrigere, aut natum de errore oſtendere crimen

Cenſent)

Cenſent) quàm dura pœna, mortiſquè timore.
Lętus in anguſto, ſed dulci carcere Paſtor
Egit, cùm mundi ſe cinctum mille periclis,

Lętus catenam oſculatur.

Ærumniſquè videt dextra lęuáque tuendum
Numinis auxilio, clarę ne munera palmę
Eripiant, ſeclumquè frui te Chriſte per omne.
Fortior explorat pugnę, belliquè pericla
Athleta; aſt animos accendit, tela miniſtrat
Fida Deus, ſtrictóquè docet concurrere ferro.
Inuigilat clemens, & partes ſedulus omnes
Obſeruat, clauditque aditus, moniſúſque nefandos
Delet, & inducit ſuſpenſę obliuia menti.
Inſidias Heros callet, ſed pectora nullo
Sunt turbata metu, patiénſque per aſpera currit
Compita, pérque ęquor, quoties ſe murmure tollit,
Et quoties fragor horreſcens exaſperat vndas;
Dúmque ferox Boreas reſonat, violentus & Auſter,
Lętitiâ exultat fortíſque & criminis expers.
In vinclis inopem magnos toleraſſe labores
Mitia corda putant, quem naſo appendit adunco

Concinium anguſtias ſpernit.

Notus amicitiâ, dictis lacerare malignis
Quem conſanguineus properauit concitus ęſtu
Irarum, inquè necem patrię furor arma miniſtrat.
Interea cunctis fidei expoſuiſſe colendę
Credibile eſt, vires, manſuráque gaudia cœli
Conferri verę fidei ſine munere nulli.
Corda aliûm fidei radius penetrauerit almę;
Arctius aſt aliûm torpentes frigore mentes
Preſſerit, hinc raptam vota in contraria turbam
Videris; illorum calidos diuoluere riuos
Lumina, durorum miſerentum ſigna laborum
Conſtricti vinclis; rapidis aſt ignibus iſtos,
Fulmineâque ipſum rabidos iacularier irâ,
Inquè repentinos verti clamore tumultus.
Conclamare omnes, pereat, moriatur iniquus.
Non timuit mortem, metuit neque dura laborum
Fata, nec afflicti fregerunt vincula mentem:
Nam manere iſtos olim ſolatia caſus
Dulcia, non latuit Diuum: mortemque proborum
Inſignem eſſe notam, referendaquè pręmia pulchra
Virtutis ſciuit, nomen, laudeſquè requiri

Inde, & pro palmâ ſperari dona repoſta.

§. IV.

Baſileus II. Epiſcopus Braccarenſis nouit capturam S. Epitatij.

Tempora adornabat Baſileo *clara ſecundo*
Infula Paſtori Braccaræ, *vbi concita fama*
Vincula EPITATII *cecinit, duróſque labores;*
Soluitur in lacrymas mitis Braccarius *Heros,*
Dum ærumnáſque Ducis, fideíque pericla volutat,
Chriſticoláſque nouos ſpargendos eſſe luporum
Actos ſæuitiâ; ſocius cupit eſſe laborum
Paſtoris, ſparsóſque agnos ad ouilia Chriſti
Colligere, inuitáque Orci de fauce ſolutos.

Ambraciã adiit.

Infert ſe Ambraciam, *& fœdas carceris ædes*
Ingreditur, ſanctúmque audit clamoribus aures
Æterni Patris, & precibus Cœlum omne cientem.
Conſpicit, alloquitur, tendit ſua brachia collo
Proſtrati vinclis; ſed non contingere collum
Conceſſum eſt: collum circundat ferreus orbis:
Tendere nec potis eſt ſua brachia, pondere preſſa
Vinclorum: feſſum de terra attollere corpus
Nititur, erectum reprimunt fera vincula corpus.
Nulla tamen lacrymis, linguæquè repagula nulla
Obiecêre hoſtes, felices ire per ora
Et poſſunt lacrymæ læto de corde ſubortæ,
Atque valet ſanctas lingua efformare loquelas.

Loquitur Epitatius Baſileo.

Vrget amor, cogítque alias abrumpere curas,
Háſque ciet voces: Frater tu dediſte nobis
Accedis geminus frater, qui corpore iunctus
Mente magis iungendus eris, ſolamina noſtra
Dimidiumque animæ, miſero quam corpore clauſam
Liberiore iuuat volitare per æthera pennâ;
Quas grates referam frater tibi? Nam hoc neque noſtræ
Eſt opis, aut pietas repetit tua. Qui mihi lumen
Infudit cœleſte oculis; qui me mihi totum
Eripuit, penitúſque ſibi coniunxit amore,
Ille poteſt ſolus, ſolus tibi digna rependat
Præmia, quæ maneant, donétque euincere fata,
Quæ non æqua forent, furias, mundíque pericla.
Excipit hinc Heros Braccaræ; O digne Tonantem

Reſpondet Braccarenſis Præſul.

Aſpicere, atque oculos æterno intendere Soli,
O geminis geminas liceat ſi adquirere palmas
Quos coniunxit amor, iungat commune trophæum

Deprecor

Deprecor, atque ſimul, cæli potiamur honore.
Dixit, & amborum firmantia pectora verba
Talia voce refert: Cælo ſpes noſtra repoſta eſt;
Pectora tuta Deo, vos non Acherontia regna
Non Stygij turbent hoſtes, non ianitor antri
Tartarei, non quæ intortis accincta colubris
Exercens pœnas in verbera pendet Erynnis.
Quid referam tantos ſalienti in pectore motus
Ambraciæ *Herois, voces vt promere nullas*
Quiuerit, & tacito lateant in pectore verba?
Pectora cum placidam ceperunt mota quietem,
Excipit: O fauſtos, ô terquè, quaterque beatos,
Queis licet æthereas auditu haurire loquelas
Præſentíſque Dei datur ora, oculóſque tueri.
O! mihi ſi tali licuiſſet ſorte potiri,
Non ego diuitias Arabum, non Creſſia quidquid
Gaza tulit, non qui Lydos Pactolus inundat,
Quíque ſecat mediam te Carpetania lymphis.
Pellucens Tagus auriferis (crede) anxius optem.
Hinc ſe cœperunt armare in prælia fratres
Aſſiduis precibus penetrantes atria cæli:
Cordáque Chriſtiadum percuſſa timore nouorum,
Roborat hortatu multo vaga Paſtor vterque.
Sed flagrans odiis diſtento dæmon hiatu
Horrendum rugiit crudelis more leonis.
Ac veluti Paſtor, tepefacto corpore, quando
Immemor euentus ignem ſub tegmine quercus
Liquit, & emiſſus Boreas fremebundus adactam
Impellit foliis flammam, ligníſque vicinis,
Tum furit, & tenſus loca per diuerſa vagatur,
Augetúrque citus, ferit aurea ſydera cæli.
Fit fragor, & ſtrepitu latè nemus omne tremeſcit.
Haud aliter dæmon, magis, & magis excitat iras
In Sanctos, animíſque aſtus ardentibus inflat.
Gens furioſa colens falsùm ſimulacra Deorum
Corripiunt Diuum Baſileum, *multa loquentem* *Comprehẽditur S. Baſileus.*
De virtute Dei, & de IESV nomine multa:
Charo coniungunt ſocio ad loca fœtida truſum,
Atque eius ſtringunt vinclis æqualibus artus:
Quóſque fides olim conduxerat alma ſeorſum
Ad Chriſtum, ſubito ſociabat & vna catena.

Gloria victores coniunxit & vna triumphi.
Quis furias, iráſque feras, & verbera, fando
Exprimat? Vndabant ſacrato ſanguine terram
Torquẽtur. *Carnifices lacero fuſo de corpore Diuûm*
Verbere nodoſo, nudabant viſcera flagris,
Equuleo appensûm diris cruciatibus artus
Eneruant tractos immenſo pondere ſaxi
Adſtricti pedibus: carnes aquè vngula adunca
Dilacerat; fortis ſed non patientia Diuûm
Concutitur (ſola eſt omnis, quam turba Tyrannûm
Horreſcit) ſuperi vſque pius regnator Olympi,
Robora, qui membris ad fortia facta patranda,
Contulit, in ſublime animas, ductiſque triumphis,
Agmine que eximio Diuûm comitante, leuari,
Signa manu toto victricia ab orbe ferentes
Iuſsit, & athereâ victrices arce reponi.
Coronantur. *Athleta* Iunij Decimo *vicère* Kalendas,
Cùm Quinquageſies annum voluiſſet ab alta
Arce nitens Phœbus, Septem ſuperadde, recurrens,
Æternam prolem poſtquam peperère Parentis
Viſcera ſublimis. Regnum cepère Secundo
Crudelis Claudî poſt ſceptra accepta Neronis.
Hæc *en* Epitatii *vita Illuſtriſsime Præſul,*
En flagra, en mors Martyris, en quâ culmina cœli
Per pœnas conſcendit ouans, quo ciuibus alta
Virtutum à Domino impetrauit munia ſemper.
Enquè Basilei *comitiſque corona Beati:*
Quorum tu prius Acta *Sacer de rudere pura*
Eruis antiqui Succeſſor codicis; hincquè
Cæca vetuſtatis caligo incognita ceſſat.
Tantorum Patrum tu ſolus in vrbe reducis
Nomina, tu ſolus ſanctorum numina pandis
Pontificum; tu primus Præſul in arce locaſti
Effigies Diuûm ſacratâ, & prouidus illos
(Sede iubente æterna) Antiſtes ritibus ornas.
Eximiis, proprio Officio, quo ſacra Senatus
Cleri pura cohors quoquo anno munera ſoluat
Præſulibus ſanctis, quos hinc tua vota ſequuntur.
Nunc rudibus parce Illuſtriſſime Præſul *(vt Auctor*
Contextus noſtri) calamis, quibus onera Vatis
Soluere conatum fuit & iam ſoluere gratum.

Haud aliter mihi fas erat hinc æquare canendo
Pontificum vitæ res priſco tempore geſtas.
Igitur excelſi noſtra hac ne temnite Diui
Carmina, præceptum noſtræ ſit venia vocis.

Probatur origo ex Græcis.

Quorum Sanctorum ecphraſim breuiter comprobabimus. De GRÆCA origine ex ipſomet vrbis AMBRATIÆ nomine colligitur; cuius conditores Græcos fuiſſe, plurimæ, quas in vnum coaceruauit P. Fern. *Hiſt. Placent. lib.* 1. *c.* 2. Sandoual *Hiſt. Tudenſ. fol.* 15. coniectationes ſuadent; & probat P. Biuar. *ad Dextr. Ann.* 268. *Com.* 1. *n.* 4. dicens: *Quod autem inquit AMBRATIAM à GRÆCIS fundatam, conſonum videtur ei, quod in Ptolomæo, Strabone, & Plinio legimus. In Epiro Græciæ prouincia Vrbem olim extitiſſe, nomine* Ambratiam, *nunc* Larta, *& ſinum maris ab ea* Ambraticum *nuncupatum. Conſtat verò* Græcos *in* Hiſpaniam *traieciſſe, inibique vrbes non paucas ædificaſſe, nominibus ſuarum vrbium, nouis inditis, quo patriæ memoriam vtcumque conſeruarent.* Quod etiam faſſus eſt Iulian. *Aduerſ.* 342. vbi agens de reſtauratione Oppidi *Paſſaron*, quod ab *Ambratia* vix V. leucas diſtat, proſequitur: *Hac ætate reparatum eſt in* Luſitania *prope* Boduum, *oppidum* Paſſaron, *à Græcis* Epirotis conditum.

Ambratia vrbs fuit in Vettonia.

QVOD AMBRATIA conderetur in *Luſitania*, ſeu *Vettonia*, innumera ſunt teſtimonia, quæ videte ſi velis, adeas *Vitam S. Epitatij* à me conſcriptam *c.* 2. *n.* 3. *fol.* 61. Iulian. *de Eremitor. n.* 16. Luitprand. *in Chron. n.* 45. *fol.* 310. vbi P. Higuer. & D. D. Laurent. Ram. D. Thomas Tamayo *ibidem fol.* 49. Dextr. *Ann.* 268. *Ann.* 424. & *Ann.* 384. Moren. de Varg. *Hiſt. Emerit. lib.* 2. *c.* 2. Sandoual Acuña, Caro, & alios ſuperiùs relatos conſulas.

S. Petrus Ratenſis Ambratiæ prædicat.

DE ADVENTV *S. Petri Ratenſis Ambratiam*, audi *Caledonium* ex relatu *Hugonis Portuenſis*, in fragment. apud *Biuar. in Prolegom. ad Dextr.* his verbis: *Et ad eius exemplum, non in vna tantum ciuitate commorabatur* (S. PETRVS) *ſed zelo fidei, mediterranea citra, & vltra Tagum, populoſque ſibi commiſſos ambiens, Ægitaniæ, Callenſiæ, Emeritæ, AMBRATIÆ, & in aliis Vettonum, & Luſitanorum vrbibus, verbum Dei diſſeminat.* Quòdque inibi ad fidem traxiſſet EPITATIVM expreſſa ſunt Sandoualij verba: *Poſtquam prope Illiberim* S. Petrus Ratenſis *eſt Braccarorum Apoſtolus ordinatus à S. IACOBO, ſuam prouinciam adire compellitur, & cùm prædicando AMBRATIAM progrederetur, inibi* EPITATIVM *conuertens, ſecum nouum duxit Braccaram Chriſtianum.*

S. Epitatius Epiſcopus I. Tudenſis.

CIRCA primum apud *Tudenſes* S. EPITATII Epiſcopatum, locus eſt inſignis S. Athanaſij Cæſarauguſtani Præſulis *in fragmentis*, vbi agens de *S. Petro Ratenſi*, proſequitur: *Hic Vir Apoſtolicus, epiſtolas Apoſtolico plenas ſpiritu ſcripſit ad Eccleſias, in quibus Epiſcopos conſtituit, vt Irienſem, Amphilochenſem, Eminienſem, Portuenſem, vbi* S. Baſileum *condiſcipulum poſuit* &c. *&* EPITATIVM *in* Tudenſi. Dext. *Ann.* 277. clarius: *Floret memoria* Tude *Primi Epiſcopi* (S. EPITATII) *diſcipuli S. Petri Braccarenſis* Et P. Biuar. *Ann.* 268. itidem: *Ex ruinis AMBRATIÆ vbi* S. EPITATIVS *primus Epiſcopus Tudenſis paſſus eſt.* Iulian. in *Chron. Ann.* 252. *&* 584. ex Sandoual. vbi ſuprà. *Martyrol. MS. Placentin.* S. EPITATII *primi Epiſcopi* Tudenſis. Cum quibus conueniunt ſupra citati, & Nos in *Vit. S. Epitat. c.* 2. *n.* 7. vbi *Iuliani* antinomiæ reſpondimus.

Deinde Ambratianus I.

PERREXIT in patriam S. EPITATIVS titulo & infulis Præſulatus ornatus, inibique Euangelium prædicare incepit. Expreſſa ſunt *S. Athanaſij* verba; *Iſti Viri diuini* (inquit) *planèque Apoſtolici, inſtar Apoſtolorum non in vna ſemper vrbe morabantur, ſed vbi rapiebat eos Spiritus Sanctus, ferebantur, vt* EPITATIVS *qui non ſolum in* Tudenſi *diſtrictu, ſed in vrbe Luſitaniæ* AMBRATIA *prædicauit.* De quo etiam videndi *Sandoual.* & alij.

Fuit Ciuis Ambratiæ.

DE *Ciuilitate* apud *Ambratiam* Dext. *Ann.* 268. ſic: AMBRATIÆ *in Luſitania* S. EPITATII *eiuſdem ciuitatis* CIVIS. Iulian. *Aduerſ.* 22. Martyrol. Placentin. P. Biu. Sandoual, Acuña, & cæteri à me relati *c.* 2. §. 4. *fol.* 81.

Martyr in eadem vrbe.

DE MARTYRIO apud *Ambratiam*. Dextr. *Ann.* 268. integrè ſic: AMBRATIÆ *in Luſitania* S. EPITATII *eiuſdem Ciuis, & Pontificis, & Martyris Chriſti.* Iulian. *Ann.* 584.

Lapſus D. Roderici de Acuña.

Ann. 584. ex Sandoualio, AMBRATIÆ *vbi* S. EPITATIVS *primus Epiſcopus Tudenſis paſſus eſt*: & in *Aduerſ.* 22. AMBRATIÆ (S. Epitatius) *martyrium paſſus eſt*. Conueniunt Sandoual, Acuña, & Georg. Caroloſo. Nec obſtat Acuñæ *in Hiſtor. Braccar.* 1. *p. c.* 14. variario, quia (cùm poſtquam in *Hiſtor. Portugallenſ.* 1. *p. c.* 4. noſtram firmauerit ſenrentiam) locum BRATIA quem BRACELOS iuxta *Braccaram* ſomniat, non erar in *Vettonia*, idcóque à Dextro deuiauit, ſic neque in hoc eſt audiendus.

Error Barnabæ Moreno.

MINVS obſtat Barnabæ Moreno *Hiſt. Emeritenſ. lib.* 2. *c.* 2. placitum, quo Sanctum Marryrem Noſtrum intendir facere Epiſcopum *Emeritenſem*: Quia nullò fulcitur fundamine; Nam de additione ad *Dextrum*, concors ſententia eſt, nulliter in Codicibus Dextri inueniri talia verba: Quin potius prolixè hanc aurhoritatem vindicauimus *c.* 4. *n.* 1. ex MS. Martyrologio P. Hieronymi Roman de la Higuera.

Et P. Claudij Clementis.

NEC P. Claudij Clementis iudicium eſt attendendum, quarenus S. EPITATIVM Epiſcopum ſomniat *Placentiæ* oppidi in *Cantabria*. Nam error chorographiæ ineſt: quia ſi *Dexter* ſitum Præſulatus, & martyrij in *Vettonia*, ſeu *Luſitania* conſtituit, quo pacto ad *Cantabros* reiiciendus eſt. Item quia *Placentia* in *Cantabria* conſtructa fuit poſt CCC. XXIV. annos à paſſione N. S. Martyris. De quo vide dicta per me *c.* 4. *n* 26.

Et Didaci Morillo.

Haud audiendus eſt P. F. Didacus Morillo *Hiſt. Cæſaraugust.* 1. *p. c.* 21. *fol.* 182. qui S. EPITATIVM Noſtrum confundit cum EPICTETO ſuo, credens Eccleſiam hoc die ſuum colere, non Noſtrum. Cui fecimus ſatis, probando S. EPICTETVM ad *Iberura* ſine ſocio paſſum, vt indicar S. Maxim. *in Od. SS. EPP. Cæſaraugust.* S. EPITATIVM apud *Ambratiam* in *Luſitania*, ſeu *Vettonia*, cum *S. Baſileo*.

Annus agonis.

CIRCA Annum agonis, anceps diſcepratio eſt. Nam licer in *Vit. S. Epitat. c.* 2. *n.* 10. aſſerui Noſtrum S. Epiſcopum fuiſſe per martyrium ſublatum *Anno LVII.* attamen inſpectis circunſtantiis crederem non niſi ad *Annum LX.* eueniſſe. Probatio eſt in promptu: quia ſi S. Baſileum ſocium habuit in agone, & iſte *Romam* pro viſirando *S. Paulo* transfretauit, in vinculis poſito, hoc euenire non potuir, niſi ad *Annum LIX.* quo, & non antea, *Paulus Romæ* catenam ſubiit; ergo fatendum eſt, EPITATII, & *Baſilei* marryrium non in *Anno LVII.* ſed LX. perfectum fuiſſe.

NVNC pro coronide aliquot pro S. Noſtri veneratione ſubiiciemus epigrammata, quæ à variis contexra, & deuotionem augeant, & honorem. Ad EPITATII nomen Græcum, quod Latinè *Intenſiuum* ſignificat, hoc auſculta:

Gorgonei capitis quiſquis ſe vertit ad angues,
Marmoreas fertur mox habuiſſe genas.
Haud aliter, quorum vultus perlegerat ora,
Præſul ab ignito dum fluit ore ſonus:
Ignea corripiunt diuinæ incendia flammæ,
Pectore cœleſtes concipiúntque faces.
Nam quocumque ſacros Diuus conuertit ocellos,
Per fora, templa, lares, nil niſi flamma volat.
Nonne vtrique fuit par munus, párque poteſtas?
Gorgonis in lapides mutat, & ille focos:
Finis, & effectus tamen hos diſcriminat ambos,
Militat hæc Orco, militat ille polo.

Nunc piiſſimam accipe piiſſimi Elegiam Vatis, in qua S. EPITATII conuerſionem, & in Chriſti amorem raptum, Patriæ, parentum, opum, & Deorum cultus amiſſionem elegantiſſimo carmine contexuit Auctor.

Ecce

Ecce Placentinas *veniens dum* Petrus *ad oras*
Nomine Ratenſis, *dogmata ſancta docet.*
Dum populi ſpargit ſuperis præcordia flammis,
Incidit in fibras, tunc quoque, flamma tuas.
Altius acceptam, quam dùm conuellere tentas,
Altius illa ſuis viribus aucta ſedet.
Vincimur, exclamas: auidè populantur & ima
Viſcera, cœleſtes tela ſuperna faces.
Quid faciam? luctor? tantíſne vel hoſtibus vltro
Obiiciam pectus? hoc iuuat, illud amo.
Vincat amor pugnæ, rurſum rapiamur in hoſtem,
Hoſti, & cum dedero mutua damna, cadam.
Irruis hoc dicto, dulcique hinc vulnere, Chriſtum
Tranſadigis, parili vulnere vterque ruit.
Si ſic quiſque cadit, ſi ſic victoria vinci eſt,
Cuncta dabit clypeos, armáque, victa manus.
Ignea Ratenſis *lactis dum flumina voluit,*
Oréque mellifluo bella ſuperna ciet,
Saucius ignito cadit hinc EPITATIVS *ictu;*
Mox animus Diuo raptus ab igne flagrat.
Senſit, & ò charum, clamans, mihi vulnus amoris,
Quàm reſides animo, ſarcina grata, meo!
Quiſquis es, & ridens, qui talia fulmina iactas,
Sic precor, aſsiduus ſis meus hoſtis, ait.
Dic age, qui pugnas, vt ſic vincaris ab hoſte,
Victus, an aut victor, num mage victor eras.
Omnibus exuitur gazis EPITATIVS, *omnes*
Deſerit immenſas, pauper vt eſſet, opes.
Quid Phrygiæ veſtes, Tyriis quid purpura ſuccis
Tincta, quid, ignorat, iugera, quidve domus:
Claráque nobilitas, illi vileſcit, & aurum,
Quæque ſuper digitos lucida gemma micat;
Namque ſacerdotem Chriſti, dum nomine Petrum
Ratenſem *ſequitur per iuga, pérque vias.*
Sæpiùs ingeminas: Cur tam ſero Petre *vocaſti?*
Cúrve plagas noſtras tàm ſero lentus obis?
Lactea cúrve tuæ vocis mihi flumina, tàndem
Scire datur, cùm iam tempora barba tegit.
Non ego ſum tantus fateor; cui pectus adurat
Diuus, & in cuius viſcere gliſcat amor:
Sed dum corda flagrant, mediis dum flamma medullis

Paſcitur, has dulces experiórque faces:
Terra mihi ſordet, ridet mihi ſolus IESVS:
Terra vale; dulcis lux mea Chriſte veni.
Pro te pauper eró, patriámque, domúmque relinquo:
Síntque mea in meritis, votáque, ſpéſque, tuis.
Si ſic, Dive, miſer, ſi ſic de diuite fias,
Quis dubitet diues, pauper an eſſe velis?

Meo Sanctiſſimo Agoniſtæ, & *Placentinæ* Vrbis Ciui, Epiſcopo, Apoſtolo, & Tutelari, Cuius, vt diximus, Acta ex antiquitatis, & Eccleſiaſticæ eruditionis ruderibus eruta emunximus, perpoliuimus, & publicæ obtulimus luci: ac meum ne deficeret ſymbolum, hoc aliquando Iambico carmine luſi.

IN S. EPITATIVM EPISCOPVM, & Martyrem Placentinum, Hymnus.

Chriſti canamus Martyrem,
Ambratiæ *tunc Præſulem*
Sanctiſſimúmque Apoſtolum,
Patricium EPITATIVM.
Qui Græcus ex proſapia,
Gentilium mox ritibus
Adhæſit: horum facibus
Conſarcinatus exijt
Totus retectus fomite
Lethalis & libaminis,
Cæleſtis auræ lumina
Haud intuebatur ſacra.
Donec Ratenſis *Pontifex*
Luſtrauit vrbem Græculam,
Qui protinus Chriſti pium
Ex face fecit accolam.
Chriſto renatus Lyſides
Ambratiæ *linquit lares*
Sanctóque Petro *protinus*
Se iungit vltrò candidus.
In Braccaram *diuinitus*
Pergunt, vbi inter barbaros
Tunc huius vrbis Satrapis
Chriſti fidem comprædicant.
Petrus ſuperni ſeminis
Fructus abundè colligit,
Vt quos rependat vberes
Tydem *dat* EPITATIO.
Illuc relatus primitus
Verbi recenſet ſymbola,
Vt ſic arentes ſtipulæ
Flores rependant ſplendidos.
Omni reducta plebium
Caterua ad almum gremium,
Tunc pergit in Ambratiam,
Hanc morte ſic vt liberet.
Vrbem paternam Pontifex
Adintrat effectus: Deo
Plebs omnis vt Chriſto ſacret
Vitam, fidem, cor, ſpiritum.
Tunc per forum, per obuia
Conſtans Crucis victoriam,
Adſtantibus miraculis,
Extollit, effert, eleuat.
Gentilium vix cæcitas
Vidit ex EPITATIO
Arcana legis publica,
Cùm torua in illum confluit.
Exhincque Sanctum Martyrem
Cingunt, reportant, alligant,
Raptatus inque ergaſtulum
Fertur, refertur, ducitur.
Poſt ergo veram Numinis
Confeſſionem, protinus
Deuictis hic tortoribus,
Deuenit ad Vitæ locum,

O: *Martyr*

O Martyr inuictiſsime,
Audi preces, quam cantico
Læti recenti pſallimus
Ciues tui cum iubilo.

Summo Patri ſit luminum
Natóque Patris gloria,
Et cum Beato Spiritu,
Cunctis in æuum ſeculis.

Nec erubeſcam, hic apponere Sapphicum *D. Ioannis Tamayo Salazar* mei ex Sorore Nepotis hymnum, quem in tanti Noſtri Epiſcopi, & Martyris laudem ſcriptitauit, dum adhuc primas adoleſcens eruditionis literas aucupabat, cuius pietatem magis quam naſcentis muſæ modulos ſpectes.

AD S. EPITATIVM EPISCOPVM, ET MARTYREM AMBRACIANVM, Hymnus.

Monte deſerto reſidens IACOBVS
Illipa, Petrum *tumulo* Ratenſem
Duxit, vt vita meliore viuens
Noſcat Ieſum.

Additur ſacris rediuiuus aris
Braccaræ *Præſul pius ordinatur,*
Sacra commiſſis populis benignè
Dogmata pandit.

Protinus ciuis trepidauit illi
Qui Petri *poſtquam ſequitur loquelam*
Patris, ac Nati, paritérque ſancti
Flaminis, inquit:

Ritè maturos aperito noſtros
Pectoris ſenſus, ſcelerúmque labes
Tolle, cæleſtes penetrent vt ignes
Viſceris ima.

Petrus EPITATIVM *& eleuabat*
Illicò ſacri vigilans lauacri
Intret vt fontem, Labarúmque Chriſti
Pectore ducat.

At nouus Chriſti pugil atque preco
Verba iam Chriſti populo recenſet,
Verba iam credit numeroſa turba
Præſulis Almi.

Sanctus hic poſtquam patria fugatus
Vrbe Tudenſi *proprios docebat*
(Gentium turba genita Deóque)
Dogmata Chriſti.

Jam nouas Præſul meditatur oras,
Iam nouum gregem properat docere,
Nullus at ſenſus penetrat Tonantis
Corda timoris.

Gentium tandem memoris Deorum
Oppidi Myſtes furit, & fidelem
Opprimit Sanctum, pepulitque in altum
Carceris antrum.

At Baſilæus *fidei Magiſter*
Martyris conſors, pietate, fidus
Martyrem Martyr comitatur, optans
Perdere fauces.

Jam cruentato reſecat ſatelles
Enſe, pro Chriſti pietate colla:
Ambo cæleſtes meruêre ſedes,
Cordáque noſtra.

Præſules Almi paritérque Diui
Igne cæleſti renouate noſtros
Cordium ſenſus; Sator atque rerum
Præſtet Olympum.

VNVM in Notis ad ecphraſim omiſimus Actorum, quod ad *Tranſlationem* ſacrorum pignorum S. EPITATII *Ambratiâ Tudem* à *Neuphila* Tudenſi Epiſcopo factam ſpectat. Cuius vt rationem reddamus, hic ſubiicere congruum erit. Pro illa teſtes aduoco D. Prudent. de Sandoual *Hiſtor. Tudenſ. fol.* 17. P. Biuat. *ad Dextr. Ann.* 268. *num.* 4. qui ex Iuliano *in Chron. Ann.* 584. hanc clauſulam exprimunt: *Ex ruinis* Ambratiæ, *vbi* SANCTVS EPITATIVS *primus Epiſcopus Tudenſis paſſus eſt,* Neuphila *Epiſcopus Tudenſis* Tudem *reliquias tranſtulit.*

A quo pignora S. Epitatij Tudem tranſlata?

lit. Quæ verba licet in *Iuliano* edito non appareant, cum illa viderit *Sandoualius*, non eſt cur de eius veritate ambigatur; præſertim cùm ille iſta apponat formalia verba latinitate donata: *Poſt hunc annum D. LXXXIV. propter notitiam quam Epiſcopus* Neuphila *de* SANCTO EPITATIO *habet, quem vt Epiſcopum etiam illius Tudenſis Eccleſia bene cognouerat, inter* Ambratiæ *ruinas ſedulò inquirere Sancti Martyris* Reliquias *incipiens, tandem illas inuenit, & Tydem aſportauit.*

Quis Tude Templum S. Martyri conſtruxit? POSTMODVM idem *Sandoual* ex ipſo Iuliano refert, *Anaſtaſium* Epiſcopum Tudenſem ædem S. EPITATIO conſecraſſe. En verba: *Iſte* Anaſtaſius *Epiſcopus,* Tyde *ſacrauit* Eccleſiam, *vbi Sacrum* S. EPITATII *Corpus, & Reliquia, quas attulerat Epiſcopus Neuphila, condita, & adſeruata fuêre.* Quarum theca vbi hodie deliteſcat, ignoratur, quia excidio deueniente Hiſpaniæ, omnia hæc ſacra pignora occluſa, ſub ſilentio ſunt.

Topographia. AMBRATIA Ciuitas Epiſcopalis peruetuſta à Græcis *Epirotis* condita in Orientali fine *Vettonia*, vel *Luſitania*, hodie PLASENZIA; cuius ſitus deſcriptionem ad longum appinximus in *Hiſtor. S. Epitat. cap.* 3. *fol.* 169. vbi *num.* 9. probauimus, Populos AXABRICENSES quos Plin. *lib.* 4. *cap.* 22. agens de *Luſitania*, refert, fuiſſe AMBRACENSES ratione ſitus, licèt irrepſerit mendum in Codicibus editis Plinij, quibus loco AXABRICENSES reponendum erit AMBRACENSES. Quod probant antiquorum marmorum inſcriptiones Romanæ, in via Regia, hæc

PAGVS AMBRACENSIS.

In montis cacumine quo ad Eremitorium B. Virginis MARIÆ vulgo *de Portu*, *Placentina* vrbis Tutelaris, vt continua indicant mirabilia facinora, in columna.

SALTVS AMBRACENSIS.

Fluuius diſcriminans, & medius inter *Capparam* peruetuſtam vrbem, & *Placentiam*, FLVMEN AMBRACENSE vocabatur. Item ipſa vrbis in Caſtro antiquo rudera, licet Maurorum irruptione corrupto, CASTRVM AMBROZ eſt dictum, vt probant Alphonſi VIII. Regis priuilegia, quæ omnia in *d. cap.* 3. congeſta cognoſces.

B. S. BASILEVS Epiſcopus, & Martyr.] Vnus fuit ex XII. diſcipulis quos ſecum duxit B. IACOBVS Noſter in *Hiſpaniam*, ſi credimus *Dextro*, licèt illum BASILIVM nominet, in *Chron. Ann.* 37. *num.* 1. Qui *num.* 2. Petro Braccarenſi ſucceſſiſſe conſcribit. Quod & dixit *Halus* meus *de Aduent. S. Iacob. verſ.* 54. & antea dixerat S. Athanaſius Cæſarauguſtanus Præſul *in fragment.* apud Binar. *d. Ann.*

Scriptores. 37. *Comment.* 2. *num.* 2. Fuiſſe primò Epiſcopum *Portucallenſem* multis probat D. Roderic. de Acuña *Hiſtor. Portucallenſ.* 1. *part. cap.* 4. & ſequentibus, vbi eius acta conſarcinat. De eo ſcripſêre poſt *Dextrum*, *Iulianum*, *Equilinum*, & antiquiores *Morales*, *Marieta*, & cæteri omnes quorum nomina in prolegomeno ad Acta Sancti Epitatij retulimus; quæ hic repetere prolixum. Acta ab ipſo *D. Roderico de Acuña* patrio idiomate concinnata, Latina dabimus.

ACTA S. BASILEI EPISCOPI Portuenſis I. & Braccarenſis II. & Martyris, ex Acuña.

Origo. BASILEVS *natione Iudæus, Ieroſolyma in* Hiſpaniam *deuênit, Diſcipulus* B. IACOBI *Apoſtoli, Zebedai filij, & Ioannis Theologi fratris.* Hiſpanum *ergo Vir Beatus per noſtra regionis vrbes eſt inſectatus Apoſtolum, à quo Eccleſiaſticos accepit Ordines, & illius indiuiduus in* Hiſpania *comes, omnium ab Apoſtolo factorum teſtis oculatus acceſſit. At cum*

Diſcipulus S. Iacobi Hiſpaniarũ Apoſtoli. IACOBVS *Ieroſolymam redire, B. Virginis* MARIÆ *Cæſarauguſta ſuper columnam apparentis monitu compelleretur, poſt aliquod temporis interuallum,*

teruallum, inſtante praecepto, in ſanctam vrbem, relictis BASILEO, *& alÿs diſcipulis, transfretauit impauidus. Tunc S. Noſter* Petro Ratenſi *Braccarorum Epiſcopo, & Condiſcipulo adhaſit, à quo Paſtoralem* Portucallenſis *Eccleſia baculum reportauit. Cuius oneris penſum ſic in conuerſione Gentilium, & in conſolatione Fidelium exercuit, vt meritò ab omnibus* Hiſpaniæ *Præſulibus vnicus Magiſtri reputaretur ſectator. Corpus ſanctiſſimi* IACOBI, *dùm* Portucallenſem *regebat Eccleſiam*, Iriam *vſque peruenit Flauiam, quò iter illico aggrediens, cum caeteris Condiſcipulis, Apoſtolici Corporis miniſterio tumulationis interfuit. Poſtmodum per martyrium ſublato* B. Petro Ratenſi, *cùm de ſucceſſore deligendo diſceptaretur Catholico, illico omnium ſuffragÿs, in Metropoliticam eſt Noſter* BASILEVS *cathedram mirabili acclamatione ſuffectus. Gregem cuius ſic ſacris dogmatibus pauit, conſtantia coercuit, prudentia auctorauit, & morum venuſtate perdocuit; vt intellectis per* Hiſpanorum *Præſules, & Chriſti aſſeclas hiſce facinoribus, pro viſitando eorum nomine* Paulo *Apoſtolo*, Romæ *in carcerem coniecto, vnà cum* Anaſtaſio *Cæſaraugustano, &* Elpidio *Toletano*, BASILEVS *fuerit* Braccarenſis *à limine renuntiatus. Quam legationem cùm mirificè exercuerit*, Paulum *vinctum inuiſit, ipſique munera, & refectiones, quas* Hiſpanorum *nomine deferebat, in eorum ſignum obtulit amoris. Poſt hæc, legatione finitâ, & de negotio commiſſo Præſulibus, & Fidelibus rationem reddens exactam, ad Eccleſiam reuerſus propriam, gregem ſibi commiſſum præſentia ſua mira propenſione expectata recreauit. Sed vix pedem in ſolio fixerat, cùm* Ambratiam *Luſitania, ſiue Vettonia vrbem celebrem adire compellitur, eo quod* B. Epitatium *illius vrbis Antiſtitem, à Gentilibus propter fidem in vinculis poſitum intellexit. Vrbem igitur peruetuſtam ingreditur* BASILEVS, *cuius aduentu, &* Epitatij *ſolabantur anguſtia, & fidelium, ob perſecutionem imminentem, ſedabantur timores. Illum charitas inuiſit in forcipe. Iſtos fides congregauit in corpore. Noui Apoſtoli prædicationis inſtantia ad Gentilium ſubito peruenit auditum, & ne fruſtra eorum acciperetur immanitas, aduerſus* S. Braccarenſem *Epiſcopum, omnes vires, præeuntibus clangoribus, excitarunt. Ducitur in carcerem* BASILEVS, *& in ipſum* Epitatij *conÿcitur ergaſtulum, quia quos eadem fides vno primitus vinculo catenauerat, vna prorſus poſtmodum illos catena deuinciret. Demum toleratis maximis cruciatuum agonibus, deuictis inſultantium grauiſſimis ſatellitum ſupplicÿs, & Gentilium calcatis acerbiſſimis irruentium tormentis, ſimplicem redimiunt duplex corona fidem, quâ Martyres effecti gloriam promeruerunt æternam*, X. Kalend. Iunij *Anno Domini* LX. *Sacrum* B. BASILEI *corpus ibidem à diſcipulis tumulatum, per multa requieuit ſecula; donec* Ambratia *vrbe à Gothis hæreticis ſolo æquata; inter eius ruinas ſacra pignora delituerunt. Tandem cùm nouiter inſtauraretur, ſacrum S. Martyris caput inter rudera inuentum, in S.E. Placentina ſacrario reconditum; honorificè colitur, & adſeruatur.*

Epiſcopus Portucallenſis ſit.

Magiſtri corpus ſepelit.

Petro Braccarenſi ſucceſſit.

Viſitat Paulum Romæ in vinculis coniectum.

Ambratiam adÿt.

Carceratur.

Cruciatur.

Coronatur.

Hæc ſunt Acta. Nunc ad probationes deuenio; & primò circa *Originem*. Hanc fuiſſe Iudæam probat Flau. Dext. *in Chron. Ann.* 37. vbi inter alios quos Ieroſolymâ in Hiſpaniam ſecum aduexit S. Iacobus, primum BASILEVM nominat, ſic legendum, & non BASILIVS, vt indicat ipſe Dext. *Ann.* 110. *num.* 2. & recepta ex Martyrologiis, Breuiariis, & Legendariis, lectio, & ſcriptura. Non ſunt audiendi, qui dicunt Noſtrum Epiſcopum fuiſſe *Hiſpanum*, & apud Noſtros conuerſum à *S. Iacobo*; quia *Dextri* placitum illorum ſomnia ſubuertit. Nec minus ſunt refutandi, qui dixerunt Noſtrum iſtum BASILEVM fuiſſe paralyticum illum, quem ad *Portam* Templi *Speciosam* eleemoſynam petentem, ſanitati *Sanctus Petrus* reſtituit: Quia vt eruditè probat D. Rodericus de Acuña *Hiſtoria Portuenſ.* 1. *part. cap.* 2. iſte fuit alius *Baſilius* poſtmodùm Epiſcopus *Carthaginis Spartaria*, de quo ſcripſimus *die IV. Martÿ, tomo* 2. *folio* 63.

Probatur origo.

An Hiſpanus.

An ille paralyticus quem ſanauit B. Petrus in porta Speciosa.

Epiſcopatus Portuenſis exiſtentia probatur.

QVOD fuerit Epiſcopus *Portuenſis I.* audi S. Athanaſ. *in fragm. apud Biu. fol.* 57. dicentem: *Epiſtolas* (S. Petrus Ratenſis) *Apoſtolicas plenas ſpiritu ſcripſit ad Eccleſias, in quibus Epiſcopos conſtituit, vt* Portuenſem, *vbi* S. BASILEVM *condiſcipulum poſuit.* Quem ſequuntur P. Biuar. *ad Dext. Ann.* 37. *n.* 3. *Com.* 2. *fol.* 70. Roder. Car. Sandoual. D. Roder. de Acuña *Hiſt. Portuenſ.* 1. *p. c.* 2. & *Hiſt. Braccar.* 1. *p. c.* 19. Georg. Cardoſo, Vaſconcell. & alij plurimi.

Et Braccarenſis.

DE TRANSLATIONE ex *Portuenſi* ad *Braccarenſem* Fpiſcopatum, concors opinio eſt vetuſtiſſimorum Scriptorum, en *S. Athanaſij* vbi ſupra, verba: *Vt Portuenſem, vbi* S. BASILEVM *condiſcipulum poſuit, qui illi* (S. Petro Ratenſi) *per martyrium ſublato, ſucceſſit in Sede Braccarenſi.* Flau. Dext. *Ann.* 37. *n.* 2. referens XII. Diſcipulos quos in Hiſpaniam duxerat B. IACOBVS, nominat BASILEVM, & proſequitur; *Ex his* BASILEVS *ſucceſſit* Petro *Braccarenſi.* Poſt, *n.* 3. retexens nomina, & Sedes aliorum Diſcipulorum, aſſerit: *Alios etiam* S. IACOBVS *creauit Epiſcopos, alterum* BASILIVM, *qui primus fuit Carthaginis Spartariæ Præſul.* En amborum diſcrepantia. Abhinc irrepſit mendum intolerabile in Codice *Iuliani* edito. *Aduerſ.* 171. *fol.* 40. & 172. *fol.* 41. In quibus hæc leguntur ſuppoſititia verba: BASILIVS, *id eſt*, BASILEVS *Ciuis Municipij Florentini Illiberitani, Diſcipulus* S. IACOBI, *& ab illo conſecratus, cum eſſet iunior, à parentibus allatus eſt Ieroſolymam claudus pedibus, & petebat eleemoſynam ad portam Sancti Petri: vbi ſanatus à Petro, & Ioanne, & baptizatus, vocatur à IACOBO* Baſilius: *venit cum illo in Hiſpaniam, & factus eſt* Carthaginis Spartariæ *Epiſcopus.*

Gloſſema in Codice edito Iuliani reiicitur.

Nunc intrat gloſſema nulliter à *Iuliano* excogitatum, [*inde veniens Braccaram ſepeliuit Sanctum Petrum Braccarenſem, & ſuccedit illi in Sede.*] Proſequitur textus: *Interfuit cum aliis conſecrationi Altaris Sancti Iacobi.* Aliud ſubintrat gloſſema [*Obiit longæuior centenario Martyr factus.*] Quis non videt inane, & ineptum verborum inuolucrum?

Baſilius Carthaginenſis, alius à Baſileo.

SANCTVS BASILIVS qui fuit *Carthaginis Nouæ* Epiſcopus, nunquam ad aliam eſt Cathedram tranſlatus, & cùm illius eſſet Præſul Anno LX. Chriſti, Martyrio apud *Cherroneſum* cum aliis Pontificibus ad Concilium aſcitis coronatus eſt, ſic Flau. Dext. *Ann.* 60. *num.* 2. his verbis: *Eodem tempore cùm conuenissent in* Cherronenſi *vrbe prope* Valentiam *in Hiſpania, Concilij cauſa, Pontifices, Diſcipuli quoque SANCTI IACOBI Apoſtoli,* BASILIVS *Carthaginis Spartariæ, Diſcipulus eius primus* &c. *ſub eodem Iudice, bonis ſpoliati, necati ſunt.* Si ergo BASILIVS *Carthaginis Spartariæ* Epiſcopus, fuit primus Diſcipulorum SANCTI IACOBI, vt fatetur *Iuliani* Codex relatus in exordio, & iuxta *Dextri* placitum, cui deferendum eſt, vt vetuſtiori, adhuc Epiſcopus *Carthaginenſis* occubuit apud *Cherroneſum*; quo pacto caudex ille amanuenſis illud in *Iuliano* commentum ſubſtituit, & iſtum BASILIVM Epiſcopum *Braccarenſem*, & ſucceſſorem *Sancti Petri Ratenſis* ſomniauit? D. Roder. de Acuña *Hiſt. Braccar.* 1. *p. cap.* 19. *num.* 13. credit ineptum iſtum exſcriptorem vtriuſque BASILII acta confudiſſe, tribuiſſéque vni, geſta per alium, & è conuerſo; ſicque intelligenda veniunt verba, *Aduerſ.* 172. vbi eadem repetuntur immeritò. Nec minus ætas centenaria in calce numeri, gloſſema eſt.

Gloſſema aliud in ætate.

Nam ſi iuuenis *Ieroſolymam* adiit, & protinus à *Petro* ſanatus creditur, & hoc Anno XXXIV. accidit, quo tempore vix XXV. annos habuiſſe claudum, credendum eſt, & anno Chriſti LX. occubuit; vnde hæc centenaria ætas, cùm vix LI. annos expleuerit? Niſi demus, quòd iuxta *Portum Specioſam* iacuit per alios quinquaginta annos, & quod expletis LXXV. *Iacobo* adhæſit, *Hiſpanias* adiit, & infulam induit, quod non eſt credendum. Ex quo ab iſta recedes *Iuliani* impoſtura, & credes BASILEVM *Portuenſem*, Epiſcopum fuiſſe *Braccarenſem* II. vt probat, & amplectitur vtraque Eccleſia, necnon & *Placentina*, quibus accedunt omnes melioris notæ Scriptores, antiqui, & recentiores, vt videre eſt apud *Dextrum*, eiúſque Commentatores, *D. Roder. de Acuña*, & citatos.

Legatio pro viſitando Paulo in vinculis poſito, probatur.

QVATENVS ad *Legationem*, pro viſitando *S. Paulo* in vinculis poſito; memorabilis locus Iuliani eſt *Aduer.* 6. *fol.* 2. dicentis: *In memoriis Sanctæ Iuſtæ reperi, quòd Eccleſiæ Hiſpaniæ elegerunt Athanaſium Cæſarauguſtanum, Elpidium Toletanum,* BASILIVM *Braccarenſem, qui ex aliis, etiam ex Iudaiſmo, & Gentiliſmo,*

Paulum

Paulum *vinctum Romæ viſitarent,ipſique munera,& refectiones deſerentes,conſolarentur. Quod & ipſe* Paulus c.10. *Epiſtolæ ad Hebræos docet, dum dicit:* Et vinculis meis compaſſi eſtis. *Idque fuit ſub menſe Septembris, Anno Domini quinquageſimonono.* Cuius verba complectitur D.Roder. de Acuña *Hiſt.Braccar.* 1.*p.c.*19.*n.*5. Cardoſo,& alij Portugallenſes Scriptores.

Circa aduentum in *Ambratiam* pro ſolamine *Epitatij*,& fidelium corroboratione,teſtes ſunt D.Prudent.de Sandoual *Hiſtor.Tudenſ.fol.*16. Cardoſ.*de SS.Portugall.c.*4.& D.Roder.de Acuña *Hiſt.Braccar.d.cap.*19.*n.*8.his verbis: *E Roma ad ſuam venit* S.Basilevs *Eccleſiam, inde breuiter peruenit* Ambratiam,*quia vinctum* Epitatium *Tudenſem Epiſcopum intellexerat, tùm, vt illum in cuſtodia deſeruiret; tum, vt fideles corroboraret, ne in illius periculi anguſtia deficerent. Apud* Ambratiam S. Basilevs *tentus,in ergaſtulum vna eſt cum* S.Epitatio *deuinctus; donec ambo die XXIII. Maij coronati ſunt.* *Martyrij locus apud Ambratiam.*

De Anno agonis, vt notauimus ſupra in *Notis ad Acta S.Epitatij,num.*12. crediderim, illum fuiſſe LX. non LVII. vt notaui *in Hiſtor. S. Epitat. cap.*2. *num.*10. vbi aſſerui LVII. eueniſſe anno, ſed perperam. Nam cùm S. Basilevs Romam fuerit profectus Anno LIX. vt *Iulianus* docet *d. Aduerſ.* 6. non niſi ad annum LX. ſequentem aſſignandum martyrium eſt. Ad quæ omnia agenda, haud defuit tempus; qui S. Basilevs, & ſocij Romam perrexêre initio Septembris Anni LIX. qui obita legatione in exordio Aprilis, Anni LX. in patriam repedarunt; vbi cognitis vinculis *Epitatij Ambratiam* deueniens, conſignato die XXIII. Maij illius anni, vterque ad martyrij gloriam peruenit. *Annus agonis quis?*

Qvatenvs ad *Capitis* venerationem in *Sacrario S. E. Placentinæ*; videndus catalogus Reliquiarum,quem in *Hiſtor.S.Epitatij* contexui *c.*6.*fol.*400.& 409. De quo aliud nihil eſt,quod affirmare hiſtorica ratione poſſimus. *An caput in Sacrario Placentino.*

Sed ne tanto *Martyri Placentino* deficiat hymni canticum,hocce ſubiicere decreui in amoris, & venerationis pignus.

AD S. BASILEVM I. EPISCOPVM Portuenſem, & II. Braccarenſem Martyrem, Hymnus.

O Tu patrator ſeculi
Basilevm *qui properè*
Palmis, coronis Martyrem
Dignatus es conſcribere.
Audi preces pſallentium,
Vocéſque noſtras protinus
Hic ſupplices, cum laudibus
Attende tanti Martyris.
Ipſius Iacobi *ſpiritum*
Hiſpaniarum Apoſtoli,
Cuius fuerat ſynchronos,
Exſuxit omnem primitus.
Apoſtoli poſt tranſitum
Hæſit Ratenſi *Præſuli,*
Qui Portuenſem *baculum*
Defert amico prouido.
At cùm Ratenſis *nobile*
Certamen hauſit Martyris,
Noſtro remiſit Braccara
Sancto ſacratas infulas.
Illic amœnæ ſemina
Legis precator ſedulus,
Illuſtribus miraculis,
Spargit, recenſet, prædicat.
Románque poſt, vt viſitet
Paulum *catenis conditum*
Dimittitur cum cæteris,
Paulóque *confert munera.*
Demùm redux Hiſpaniam
Inuiſit: ac Eccleſiam
Luſtrauit ergo propriam,
Gregémque verbo vt paſceret.

Audiuit ergo protinus
Ambratiæ tum terminis,
Fœdo reductum carceri
Adeſſeque Epitatium.
Vt Martyrem mox adiuuet,
Ambratiam carpit viam;
Gregémque vt illic ſubleuet,
Vettoniæ petit loca.
Vrbem refertus lumine
Intrauit almus Pontifex;
Qua tunc Magiſtri dulcia
Diſſeminat præconia.

Auditur: At Gentilium
Atrox abhinc immanitas
Anſam reaſſumit, Patrem
Vt trudat in cuſtodiam.
Ambos catena complicat,
Ambos corona duplicat,
Vt qui fide vna myſtice
Iunguntur; intrent cœlica,
Præſtans vterque corpora
Submiſit Antiſtes fero
Propter fidem ſatelliti,
Chriſti & cooptatur choris.

Aliquorum error circa locum agonis. Hinc notandum eſt circa locum martyrij, quod D.Roder.de Acuña in *Hiſtor.Portuenſ.* 1.*p.c.*2.eſt expreſsè faſſus, S.Basilevm apud vrbem *Ambratiam* Vettoniæ, hodie *Plaſencia de Eſtremadura* agonem conſummaſſe. At in *Hiſt.Braccar.* 1.*p.c.*19.vt facilis erat ingenij,& animo tumultuarius, ſententiam mutauit, motus ex *Roderici Caro* dubiis verbis in *Not. ad Dextr. Ann.*265.*lit.F.fol.*92.qui *Ambratiæ* ſitum ignorans, proſequitur. *Niſi ſit* Bratca *non longè à* Braccara, *quæ tantillùm eius nominis adhuc retinet.* Qua Roderici Rodericus coniectatione ſuffultus, à prima ſecura opinione diſcedens,in hanc deuenit, & locum martyrij apud Bratiam hodie Barcelos conſignauit. Cui errori fecimus ſatis in *Vit.S.Epitat. c.*4.*num.*16. vbi probauimus tempore *Dextri*,nec *Braciam*, nec *Braccaram* in *Luſitania*, aut *Vettonia* extitiſſe; quinpotius illo æuo *Braccaram* in Citeriori Tarraconenſi, *Gallæciæ* Metropolim,& Conuentum fuiſſe iuridicum, ſicque nullo penitus ſenſu adimpleri in Bracia potuit *Dextri* ſitus, quem in *Luſitania* poſuit. Noſtræ auger veritatis ſententiam, altera à *Dextro, Luitprando,* & *Iuliano* relata lectio, in qua loco *Luſitania* inuenitur *Vettonia*, ſic: *Ambratia in Vettonia*, vt Dext. *Ann.*424.& alibi. Qua lectione licet demus *Braciam*, & *Braccaram* in *Luſitaniæ* circulis extitiſſe, nullo ſuffragio vnaquæuis potuit in *Vettonibus* adſignari; ex quo vtriuſque *Roderici* lapſus prænotandus eſt. Sed hic per tranſitum ſcire deſidero à quo hoc oppidum Bracia *Rodericus Caro* eruit, vt alteri præberet anſam *Roderico* pro excitandis inter *Caſtella*, & *Portugalliæ* vrbes, ſeditionibus; cùm perſpicuum ſit, tale Oppidi nomen inueniri in tabulis haud poſſit *Hiſpaniæ*.

Topographia. Portvs-Callensis, Vrbs Epiſcopalis *Luſitaniæ* antiquiſſima, licet olim Calle tantum nomine compellata. Erat enim Calle, ſeu Cale oppidum vetuſtiſſimum ad *Durij* oſtium, quod cùm eſſet in colle poſitum, qui flumini imminebat,nec piſcatoribus, à quibus præcipuè incolebatur,& iis,qui in mari verſabantur, facilem haberet ſeruitutem, in ripa cœpit habitati; quam nouam fabricam Portvm-Cale vocauere; poſt què vrbs Portv-Calensis, ſeu Portvensis decurtato nomine, ſic Eduard. Nonn. *Cenſ.* 1. Hoc dediſſe *Portugalliæ* Regno oppidum nomen, licet alij aliter ſentiant, vt ſuis dicemus locis. De vrbe Cale mentio eſt apud Antonini itinerarium, vbi Zurit *fol.* 574. Hodie dicitur ô Porto cuius hiſtoriam texuit, & eius Epiſcoporum Catalogum, & antiquitates *D. Roder.de Acuña*, Archiep. Braccarenſis.

C. S. Merçvrialis Epiſcopus, & Confeſſor.] Hiſpaniæ fuit inſignis *Eccleſiaſtes*, nam illius regiones, vt ab Ariana deduceret peſte, prædicando fidei Catholicæ veritatem, luſtrauit; plurimos, & nobiliores Gothorum proceres ad Sacroſancti Concilij Nicæni canonis confeſſionem reduxit: ex quo apud Noſtros in magna habitus veneratione, tanquam Nouus *Hiſpaniæ* Apoſtolus cenſendus eſt.
Martyrologia. Eius memoria eſt in Martyrol. Roman. *h. die*, licèt antiquæ *Tabulæ Liuienſes* Pridie Kal. Maij occubuiſſe fateantur, in quibus tot ſunt errores, quot literæ; quia

cùm

cùm referant *S. Mercurialem* vixiſſe tempore *S. Gaudentij* Arimineuſis, qui vitam agebat Anno CCC.L. hoc haud credi poteſt, nam eo tempore nec apud *Hiſpanos* erat Rex, nec VViſigothorum lues adhuc eius occupauerat regiones, quod non euenit vſque ad Annum CCCC. XVI. quo Athaulphus illas inuaſit. Sicque veniunt corrigenda Acta à Philippo Ferar. *in Cat. SS. Ital. die XXX. April. fol.* 231. conſcripta, & loco *Gaudentij Ariminenſis*, reponendus eſt *Brixienſis*, qui ad Annum CCCC. LXIX. peruenit. Nec minus attendendus eſt numerus in lamina plumbea cum S. Corpore reperta Anno M. D. LXXVI. vbi diem clauſiſſe *S. Mercurialem* inuenitur Anno C. LVI. quia illo æuo, nec Arij ſecta pullulauerat, nec erat cur in *Hiſpaniam* pro illa euertenda deueniſſet, ſicque defeciſſe tres Centenarios in lamina conſtat, ex hinc eius tranſitum ad Annum CCCC. LVI. reiiciendum eſſe, hæ omnes coniectationes ſuadent. Ergo Acta puriora & correctiora ſubiicimus. *Error Ferrarij.*

ACTA S. MERCVRIALIS EPISCOPI Foro-Liuienſis Confeſſoris; ex Variis.

MERCVRIALIS *ex Armenia, Ieroſolymam primùm, dein Romam religionis ergo veniens, cognita eius virtute, & Sanctitate Epiſcopus* Liuienſis. *quo tempore* S. Rophilus *Epiſcopus Popilienſi Eccleſiæ præerat, creatur; ac Eccleſiam* Liuienſem *(quam à labe Ariana, qua ferè tota Italia erat infecta, immunem ſeruauit) vita ſanctitate, doctrina, & miraculis clarus adminiſtrauit. Inter miracula autem, quæ ab eo patrata ſunt, illud in primis memorandum fuit; quòd cùm draco ingens inter* Forum-Liuij, *&* Forum-Popilij, *halitu venenato animalia inficeret, eaque, & homines deuoraret;* S. MERCVRIALIS, *vbi populo triduanum ieiunium indixiſſet, ac preces Deo publicè, & priuatè ab omnibus fundi curaſſet, vnà cum* S. ROPHILO, *qui eadem præſtiterat, ad locum in quo draco morabatur, inſequente vtroque populo, acceſſit; ac illum quaſi agnum ſtolis alligatum in puteum proximum præcipitarunt. Taurum hæreticum, qui aduerſus Sanctiſſimam Euchariſtiam prædicabat, Arimius vnà cum SSS. Epiſcopis* Rophilo *Popilienſi*, Gaudentio *Brixienſi, &* Geminiano *Mutinenſi confutauit, qui hæreticus paulo pòſt inteſtinorum doloribus correptus, expirauit. Per id tempus* Attila *Hunnorum Rex ferè totam Italiæ, & Galliæ plagam innumerabilibus militum copiis deuaſtauerat; & congreſſu facto cum Theodorico Gothorum in Hiſpania, & Gallia Rege ad campos Cathalonicos victus, & illaudatus diſceſſit, licèt Theodorici mors interuenerit. In ſolium ſucceſſit Patris Turiſmundus qui virtutis impetu in Hunnos, mortem patris voluit vindicare, ſed ab Aëtio patritio fraudulento conſilio tentus, dum ſuſpicionibus carere conatur, agenda plerumque rerum occaſione reliquit. Toloſam primò, pòſt in* Hiſpaniam *reuerſus protinus vt agnouit Attilam aduerſus Alanos bellum mouere, in Alanorum auxilium deuenit, vbi fugato Attila, & capto multo milite in propria repedauit ſtrenuus. In grauem tunc inciderat morbum, & auditis* S. MERCVRIALIS *miraculis, illum ad ſe trahere iuſſit; qui in* Hiſpaniam *profectus, cùm Regem ab inſanabili morbo diuinitus curaſſet, per totius* Hiſpaniæ *regiones ſe conferens, Catholicam veritatem populis in Arianum errorem Gothorum prolapſis, mirabili efficacia prædicauit. Innumeros ad confeſſionem Nicænæ fidei traduxit, quo in Curiam reuerſus, captiuos omnes Liuienſes, & finitimos, quos Gothi ex Attila direptione in* Hiſpaniam *abduxerant, Regis liberalitate recepit, & in Italiam placida alacritate reduxit. Poſtmodum cùm aliquod annos Eccleſiæ ſuæ S. præfuiſſet Pontifex, die* XXX. Aprilis *in pace requieuit, Anno Domini N. Ieſu-Chriſti* CCCC. LVI.

Creatur Epiſcopus Liuienſis.

Draconem interficit.

Hæreticum confutat.

Hiſpaniam adiit.

Moritur.

En Acta genuina; & veritati hiſtoricæ, magis congrua & ſynceriora; nam à *Ferrario* collata ex monumentis Eccleſiæ *Liuienſis*, penitus corruunt; Quia vt ipſe *Ferrarius* notauit, nullo pacto concurrere potuit S. MERCVRIALIS cum *S. Gaudentio Ariminenſi*, qui vt diximus in viuis erat ann. CCC. L. nec cum *Geminiano* *Probatur error Ferrarij.*

aliquo, niſi *Mutinenſi* qui tempore Regis *Attilæ* vixit, vt eius indicant Acta, die XXXI. Ianuarij ex ipſo Ferrar. *in Catal. SS. Ital. fol.* 64. Ergo neceſſariò *Gaudentius* ille ſocius Noſtri Epiſcopi aduerſus *Taurum* hæreticum, *Brixienſis* fuit, qui, vt notauimus, peruenit ad Annum CCCC. LXIX. Abhinc agnoſcetur tempus, quo etiam viuebat *S. Rophilus Popilenſis*, in cuius exploratione *Ferrarius* hallucinat, credens ad Annum CCC. L. in viuis eſſe: ſicque non eſſe audiendum, concurrentia horum trium Epiſcoporum ab Anno CCCC. L. ad CCCC. LX. Italorum, & conuicinorum demonſtrat.

Quo tempore in Hiſpaniam venit S. Mercurialis?

Hoc ſic explanato, intrat aliud dubium circa *Regis Gothi in Hiſpania* Victoriam, qua illi *Liuienſes*, & finitimi Ciues, quos redemit S. MERCVRIALIS in *Hiſpania*, fuere in captiuitatem ducti: Et nulla alia per id tempus conſignari poteſt, niſi quam *Turiſmundus* Gothorum Rex de *Attila* Rege adeptus eſt Anno CCCC. LIV. de qua ſic S. Iſidor. in *Chron. Gothor. Er.* 492. breui compendio: *Thuriſmundus filius Theodorici, qui de Hunnis triumphauit.* Roder. Archiep. Toletan. *de Reb. Hiſp. lib.* 2. *c.* 8. prolixius rem enarrans concludit: *Igitur* Attila *Danubium tranſiens, poſt* bellum *Cathalaunicum contra Alanòs mouit guerram. Quod cum* Thuriſmundus *Rex Gothorum non imparis gloriæ præſenſiſſet, in auxilium Alanorum exercitui* Attilæ *mox aduenit, conſertóque prælio, ſicut in campis Cathalaunicis pauenda Romanis vexilla* Attilæ *effugauit, ipſumque* Attilam *fugientem, oblitas olim trans Danubium repetere compulit manſiones; & ille famoſus* Attila *victoriarum dominus, bello gemino conſternatus, inglorius effugatur.* En trophæum *Turiſmundi* de *Attila* Hunnorum Rege portatum, vt non deficiat ecphraſim Actorum iſthæc comprobationis vis.

DE Aduentu in Hiſpaniam S. MERCVRIALIS, ipſiſſima Acta à *Ferrario* deſcripta inuoco teſtes, hac ſerie; dicentia: *In* Hiſpaniam *profectus, cùm Regem ab inſanabili morbo diuinitùs curaſſet, captiuos omnes Liuienſes, & finitimos, quos Viſigothi captiuos in* Hiſpaniam *abduxerant, reduxit.* De quo nullus ex Noſtris meminit.

Topographia.

FORVM-LIVII. Ciuitas Epiſcopalis *Æmiliæ*, hodie FORLI. Vrbs ſpatioſa inter *Vitim*, & *Bedeſem* fluuiolos, à *Rauenna* Metropoli in Meridiem ad XX. Milliaria recedens. Eius conditores, & antiquitatem his verbis Leand. Albert. *in Deſcription. Ital. fol.* 475. *in Reg. Romanula*, luculenter ſcribit: *Poſt caſum à Liuio ſalinatore, Claudióque Nerone Romanis Coſſ. Aſdrubalem ad Metaurum fluuium, miles quidam emeritus L.* Hermius *vir clarus cum aliis aliquot item ætate confectis commilitonibus, oppidulum ad eum locum, vbi nunc* Caſtellutium, *& M. D. paſſ. ab ipſo nunc* FORO-LIVII, *cœpit ædificare.* LIVIVM *à nomine Conſulis dixit, erectâ in foro ſtatuâ cum hoc elogio.*

Liuius ecce fui Romanus, conditor Vrbis
Huius, & hanc volui terram coluiſſe Quirites
Magnanimos, populiſque dedi cognomen, & arma.

Pagus erat temporibus iiſdem Æmilia *in via, quo loco ipſa nunc eſt ciuitas, vbi ius dicere P. R. Magiſtratus, ſolebant, & mercatus etiam habebantur. Quam ob rem tàm à iure dicundo, quàm à mercatu, locus ille dicebatur* FORVM. *Poſteriori deinde ætate* LIVIANI *Coloni, maiorem huius* FORI *opportunitatem, ſitumque commodiorem rati, cum* FORI *incolis, vt habitare ſibi vnà liceret, conditiones iungunt. Ita pari voluntate, rem etiam* Auguſto *ad* Liuiæ *vxoris, itemque* Cornelij Galli Liuiani *ſuaſionem, approbante, coniunctis vtriuſque loci appellationibus, Vrbem hanc, vno nomine* FORVM-LIVII *dixerunt. Quæ duarum gentium coniunctio circa* CHRISTI *Seruatoris Natiuitatem accidit, cum iam Anni* CC. VIII. *à prima* Liuij *constructione exceſſiſſent.* Hactenus Albertus, cætera qui deſiderat huius vrbis accolarum facinora, ipſum adeat.

NONO KAL. IVNII.

DIES XXIV.

A. CLVNIÆ *in Hiſpania Citeriori* S. MELETIVS *Dux fortiſſimus exercitus cum aliis CCLII. & SVSANNA, MARCIANA, & PALLADIA, trium ex illis, vxoribus, & filiis Martyribus qui pro fidei conſtantia contuſis ceruicibus ad palmam martyrij peruenerunt.*

B. B. GELESVINTHA *filia Athanagildi VViſigothorum Regis in Hiſpania, & vxor Chilperici Galliarum Regis, quam ipſe ſuffocari iuſſit; poſt cuius mortem veneratione exhibita, illius virtuoſam vitam inenarrabilibus Deus illuſtrauit miraculis.*

C. MADRIDII *in Monaſterio Patrum SSS. Trinitatis Excalceatorum depoſitio Sacrorum pignorum* B. VINCENTII *Martyris, qui in Portu Romano coronatus, & Romam in cœmeterium Calixti adſportatus eſt. Demum Vrbano VIII. Pont. Max. concedente, cum aliis Sanctorum corporibus Religioni Trinitariorum, hocce collatum eſt.*

D. BONONIÆ *Tranſlatio ſacrarum exuuiarum* S. DOMINICI *Ordinis Prædicatorum Patriarchæ, quæ facta eſt Anno XIII. poſt illius glorioſum obitum.*

NOTÆ.

SANCTVS MELETIVS *cum ſociis Martyribus.*] Illos abſque loco paſſionis Martyres indigitant, & eorum Acta compaginant Græci *in Menologio*, & Baron. *in Romano Martyrologio* h. die, his verbis: *Eodem die SS. Martyrum* MELETII *Ducis exercitus, ac ſociorum eius CC. LII. qui diuerſo mortis genere martyrium compleuerunt. Itidem SS. Martyrum* Suſannæ, Martianæ, & Palladiæ *prædictorum Militum coniugum, quæ vnà cum paruulis ſuis confractæ ſunt.* Quæ verba ſuis idiomatibus tranſcribunt P. Vazq. *in Martyrol. Caſtell.* PP. Soc. Ieſu, in ſuo *Luſitano*, & Higuera *in ſuo Hiſpan. MS.* Eorum meminit Flau. Dext. *in Chron. Ann.* 300. vbi P. Biuar. *Com.* 4. *n.* 10. Roder. Car. *fol.* 111. *lit.* Q. Acta eorum ex *Menologio* dabimus, additis iis quæ ab illo pretermiſſa Noſter V. C. ſuppleuit. A. *Martyrologia.*

ACTA

ACTA SS. MELETII CLVNIENSIS Præſidij Ducis, & CC. LII. Sociorum, aliquótque eorum Vxorum, & Filiorum; ex Menologio Græc.

Militans in Hiſpania.

Meletivs *temporibus Diocletiani, & Maximiani Imperatorum Roman. apud vrbem* Cluniam Hiſpaniæ *Citerioris antiquam Imperialis exercitus extiterat ſtrenuus Dux, ſecumque* Ioannem, *&* Stephanvm *titulo Comitum ſocios habebat; qui, & alij* CC. LII. *milites cum aliquot eorum vxoribus, & filiis nomen dederant Chriſto. Cùm* S. Meletivs *Chriſti fidem liberè, & conſtanter profiteretur, & Idola execrabilia, quæ in Gentilium templis colebantur, precibus ſuis euerteret, à Maximo Præſide miſſi ſunt milites, qui* Meletivm, *& qui cum illo erant, Chriſtianos detinerent.*

Carceratur.

Ducti verò cùm immolare nullo modo paſſi eſſent, baculis ſilueſtribus cæſi, lateribus laniati, & ferreis malleis cruciati ſunt, poſtremò in lignis clauis confixi, rurſus ferreis malleis eorum frontibus contuſis, S. Meletivs *in pinu ſuſpenſus, atque confixus, migrauit ad Deum.*

Cruciantur.

Stephanvs *verò, &* Ioannes *Comites obtruncati etiam pro Chriſti fide occubuerunt. Milites verò qui cum* S. Meletio *erant, gladio percuſſi.* Svsanna *verò,* Martiana, *&* Palladia *Sanctorum Martyrum coniuges cum ſuis infantibus iuſſu Præſidis à carnificibus confractæ ſunt, qui ſtatim poſt commiſſum ſcelus animas efflaſſe dicuntur. Quin etiam in ætate valde*

Coronãtur.

puerili Cyprianvs *&* Christianvs *interrogati à Præſide, virum Iupiter, an* Christvs *illis videretur eſſe maior? cùm* Chriſtum *maiorem reſpondiſſent, obtruncati ſunt* IX. Kalend. Iunij *Anno* CCC.

An ob agonem iſtorum Martyrum erectũ Cluniæ illud monimentum Diocletiano?

Hæc ſunt Acta. Fortè propter iſtorum Sanctorum Martyrum ſacrati ſanguinis effuſionem à Gentilibus adulationis gratia in *Diocletianum* illud celebre fuiſſe crediderim erectum in terſo lapide monimentum *Cluniæ* hiſce Romanis literis adnotatum.

DIOCLETIAN. IOVIVS. MAXIM.
HERCVL. CÆSS. AVGG.
AMPLIFICATO PER ORIENTEM.
ET OCCIDENTEM. POP. R.
ET NOMINE CHRISTIAN. DELETO
QVI REMPVB. EVERTEBANT.

Cuius inſcriptionis meminit Epiſcop. Turiaſonenſ. in *Primat. Tolet.* 1. *p. c.* 9. §. 20. *fol.* 200.

Situs agonis probatur.

Ad Noſtræ relationis probationem veniamus, quæ ſolùm in aſſignatione ſitus, vbi SS. Martyres agonem compleuêre, verſatur. Ad amuſſim illum depingit Dext. *Ann.* 300. hoc elogio; *Cluniæ in Hiſpania fortiſſimi Chriſti Martyres* Meletivs *Dux exercitus, & alij. Ij diuerſis cruciatuum generibus, Deum glorificauerunt, Sanctaque illorum vxores* Svsanna, Martiana, *&* Palladia, *quæ cum pueris ſuis, confractis ceruicibus, coronam adeptæ ſunt.*

Topographia.

Clvnia. Vrbs antiqua *Hiſpaniæ*, Romanorum tempeſtate *Municipium*, & *Colonia*, in qua Iuridicus Conuentus agebatur. Illam in *Arenacis* ad finem *Celtiberiæ* conſtituit Plin. *lib.* 3. *c.* 3. Hodie Crvña del Conde dicitur, eo quòd *Enricus IV.* Caſtellæ Rex D. *Laurentium Suarez de Mendoça* illius oppidi Dominum *Comitem* fecit. De ea etiam agit Ptolem. *Lib.* 2. *Geograph. Tabul.* 2. *Europ. c.* 6. & Coloniam vocitat; & videtur innuere antiquus nummus apud Læuin. Torrent. *in Not. ad Sueton. in Galba. c.* 9. *fol.* 327. quo & Svlpicia dicitur, ſic:

Forte



Forte cognominata fuit SVLPICIA, quia in ea *Seruius Sulpicius Galba* Imperatoriæ dignitatis futuræ prognoſticon accepit. Fuiſſe primum *Municipium* nummus alter ab Anton. Auguſt. *Dialog.* 8. *in princip.* excuſus ſuadet, huiuſmodi:



Cætera ſuis locis prout opportunitas expetierit, de hac vrbe dicemus.

B. GELESVINTHA Franciæ Regina.] Celebris eſt apud *Vennantium Fortanatum*, & *S. Gregorium Turonenſem* huius inclytæ Reginæ obitus; & poſt eum, inſigninm miraculorum memoria; ita vt Cæſar Baronius in *Annal. Eccleſ. tom.* 7. *Ann.* 567. paſſim illam titulo nominet *Sanctitatis*: prout & antea fecerat Luitprand. *in Aduerſar. n.* 181. apud Rameireſ. *& n.* 155. apud Tamay. vbi diem obitus his verbis aſſignat: *Obiit* SANCTA *Regina* GELESVINTHA *Chilperici Regis vxor, filia verò Regis* Athanagildi, *iuſſa mariti ſtrangulata*, XXIV. *die Maij, Anno* D. LXVI. *cuius mortem, vt refert* Fortunatus, *&* S. Gregorius Turonenſis, *magnus Deus illuſtrauit miraculis*. Huius Sanctiſſimæ Reginæ haud meminit *Andreas Sauſſayus* amicus eruditus, neſcio quâ ductus ratione, maximè quando plurimos inter *Diuorum* agmina *Gallorum* viros, & fœminas, vix tantâ religione præditos inuoluat. Nos vt *Hiſpanam* fœminam GELESVINTHAM, *Athanagildi* Regis in *Hiſpania* filiam, in Noſtro *Hiſpanico Martyrologio* recenſere compellimur, & ob eius ſanctitatis celebrem memoriã à tot tantiſque Sanctiſſimis Viris, & piis Scriptoribus commendatam, & ob miraculorum ad eius ſepulchrum frequentiam, ab ipſis clariſſimis hiſtoriographis recenſitam, & denique ob ſilentium Neotericorum Francigenarum, qui huius Beatiſſimæ Reginæ natalem, & miracula radicitùs omiſerunt. De ea poſt *Fredegarium, Yuonem, Geſta Francoram, Paulum Æmilium, Bocaciam*, & *Paradinum*, videndus Gregor. Turon. *Hiſt. Franc. lib.* 4. *cap* 28. Vennant. Fortunat. *lib.* 6. *Carmin.* Aymoinus *Hiſt. de Geſt. Francor. lib.* 3. *c.* 5. Cæſar Baron. *d. tom.* 7. *Ann.* 567. *num.* 20. P. Ioann. Mariana *Hiſtor. Hiſpan lib.* 5. *c.* 10. Guillelm. Catell. *Hiſtor. Occitan. lib.* 3. *verb.* Athanagildus, fol. 354. P. Biuar. *in Not. ad S. M. Maxim. Ann.* 560. *n.* 1. *fol.* 456. Eius Acta ſic coagulamus.

B. Scriptores.

Quo iure inter Hiſpanos Diuos inſeritur.

ACTA B. GELESVINTHÆ, FRANCIÆ REGINÆ, *origine* HISPANÆ; *ex Vennantio Fortunato, Gregorio Turonenſi, & aliis Scriptoribus.*

GELESVINTHA *origine* Hiſpana, *ex nobiliſſima Gothorum proſapiâ oriunda, patrem* Athanagildum *Regem* Hiſpaniæ, *& matrem* Goſuintham *habuit*, *&* Brunechildem *natu minorem ſororem germanam accepit, & Vtraque apud regiam vrbem* Toletum *nata, duobus* Franciæ *Regibus matrimonio copulata coniugam diademata feliciter illuſtrauit. Nam cùm* Sigebertus *Francorum Rex* Rhemis *regni ſedem haberet, vt pacem cum Gothis conciliaret*, Gogonem *Legatum in* Hiſpaniam *ad* Athanagildum *miſit, petitum filiæ illius* Brunechildis *nomine nuptias, quam à Patre cam multis ſibi traditam opibus, ille ad* Sigebertum *perducit.* Sigebertus *eam, eo quòd Arianæ dedita eſſet hæreſi, à Catholicis baptizari præcipiens, ac in fide*

Origo.

Datur in coniugium Brunechildis ſoror Sigeberto.

fide inſtrui orthodoxâ, cum magno apparatu epularum eam duxit vxorem, ita vt pulchrè cecinerit Fortunatus.

Catholico Cultu decorata eſt optima coniux:
Eccleſia, creuit, te faciente, domus:
Reginam meritis Brunechildem *Chriſtus amore*
Tunc tibi coniunxit, hanc tibi quando dedit.
Altera vota colis melius, quia munere Chriſti
Pectora iuncta prius, plus modo lege placent.
Rex pie, Regina tanto de lumine gaude:
Acquiſita bis eſt, quæ tibi nupta ſemel.
Pulchra, modeſta, decens, ſolers, pia, grata, benigna,
Ingenio, vultu, nobilitate potens.
Sed quamuis tantum meruiſſet ſola decorem:
Attamen antè homini, nunc placet ecce Deo.

Chilpericus *quoque Rex* Francorum, *qui* Sueſſionibus *ſedem Regni tenebat, æmulatus & ipſe fratrem* Sigebertum, *cùm plurimo præter Regium morem, fœminarum vallaretur grege, quæ Regi propter decorem magis, quàm propter nobilitatem generis copulabantur, Legatum direxit, qui* Brunechildis *ſororem natu maiorem, à Patre* Athanagildo *peteret, ac vice ſuâ ſponderet ſe, ſi eius potiundæ facultas daretur, cæteras abdicaturum concubinas promittens. Legati, ex Regis promiſſione,* Athanagildus *credulus verbis, filiam* GELESVINTHAM *magnâ ditatam dote ad* Chilpericum *deſtinat. Quæ Catholico baptiſmate delibuta, Regi toro nuptiali coniuncta eſt. Legatis ſanè* Athanagildi *petentibus, vt tactis Sanctorum pignoribus, fides firmaretur, quòd* GELESVINTHA *in vita ſua ſolio Regni non pelleretur:* Chilpericus *non abnuit, quin potiùs præbitis ſacramentis, pactâque pace, Legatos ad propria ſiuit abire. Sed vt erat animo leuis, iura præuaricatus eſt pactionis. Nam* Fredegundis, *vna ex* Chilperici *Regis concubina, offenſa nouæ nuptæ aſpectibus inuiſis, exigui propè temporis interuallo tantùm adulandi arte præualuit, vt ſe in contubernium Regis pellex fraudulenta reduceret. Inde ad audenda maiora, proteruia muliebri, elata, dominam ſe omnibus, qui in Aula erant Regiâ, præferebat, contumeliiſque afficere* GELESVINTHAM *non ceſſabat. Hæc tamen*

Geleſuintha nupſit Chilperico Francorum Regi.

A Fredegunde æmula exauctoratur.

Regnabat placido componens tramite vitam,
Pauperibus tribuens aduena mater erat.
Quóque magis poſſit Regno ſupereſſe perenni,
Catholicæ fidei conciliata placet.

Ad patriã redire expetit.

Nihilominus vt anguſtiam Regis coniugis diffugeret, & pellicis iram interpoſito terrarum interuallo vitaret, petiit à Rege, vt relictis theſauris, quos ſecum detulerat, liberam redire permitteret ad patriam. Hoc ille per ingenia diſſimulans, verbis eam lenibus demulcebat. Quid ex hoc? Quòd Sanctiſſima Regina

Alta ſuper colles ſpecioſa culmine pulchro
Flatibus infeſtis culmine lapſa ruit.
Sedibus in patria ſua fundamenta relinquens,
Cardine mota ſuo, non ſtetit vna diù.
De proprio migrata ſolo noua merſit arena
Exul, & his terris, heù peregrina iacet.

Quo

Quo euentu? Quia feralibus furijs exagitatus Chilpericus, inſtigante Fredegunde pellice, ſanctiſſimam vxorem GELESVINTHAM in ſtrato quieſcentem pueri aulici miniſterio crudeliſſimè ſtrangulauit, *A Rege marito ſtrangulatur.*

O dolor inſignis! quid differs tempora fletus,
Lugubréſque vices plura loquendo taces?
Improba ſors hominum, quæ incauto condita lapſu
Tot bona tam ſubito, ſorte volante, fugas.
Nam breue tempus habens, conſorti nexa iugali,
Principio vitæ funere rapta fuit.
Præcipiti caſu, volucri præuenta ſub ictu
Deficit, & verſo lumine lumen obit.

O immane facinus! nullique antea cognitum Tyranno, ac Franco homini, maximè Regi, penitus incongruum! Coniugem innocuam, pijſſimam, caſtam, & totis partibus abſolutam, & quam ab hoſtibus raptam vindicari ferro, aut mortem pro ea oppetere, decuerit, hanc ſecuram, in communi toro cubantem ſuffocare non erubuit. Demens, qui illius meretriculæ perſuaſionibus, tantum connubij violaret decus, cuius fraude in proximo erat ipſe perimendus. Inuenitur etenim ſanctiſſimum in lectulo Regio corpus Reginæ, vix humani cadaueris veſtigia præſeferens, ſed potiùs pulchritudine micans, & intuentibus non deformitate horrendum, ſed placidâ ſignificatione gratioſum, ita vt apud omnes nec de eius dubitaretur martyrio, nec de eius apud cælites gloriâ. Hinc Fortunatus, *Suffocata pulchrior apparet.*

Non ea flenda iacet, quæ loca læta tenet.
Dicite ſi quid ei nocuit; quam tempore lapſo
Mortis iter rapuit, vita perennis alit.
Quæ modo cum Stephano cæleſti conſule pergit,
Fulget Apoſtolico Principe clara Petro.
Matre ſimul Domini plaudens radiante Maria,
Rege ſub æterno militat illa Deo.
Conciliata placet, pretioſo funere fulget:
Depoſitâ veteri, nunc ſtola pulchra tenet.
Atque vtinam nobis illos accedere vultus
Cedat amore Deus per mare, per gladios.
Credite Chriſticolæ, tumulo iam ſpargite flores
Non hanc flere decet quam Paradiſus habet.

Igitur poſt hæc Beatiſſimæ Reginæ corpus honorificè tumulatur, cuius Deus ſanctitudinem oſtendere decernens vniuerſis: Lychnus (inquit S. Gregorius) ille, qui fune ſuſpenſus coram ſepulchro eius ardebat, nullo tangente, fune diſrupto, in pauimentum corruit, & fugiente ante eum duritiâ pauimenti, tanquam in aliquod molle elementum deſcendit, atque medius eſt ſuffuſus, nec omnino contritus, quod non ſine magno miraculo videntibus fuit. Fortunatus pulchrè. *Miracula ad tumulum.*

Ducitur, ornatur, deponitur, vndique fletur,
Conditur & tumulo ſic peregrina ſuo.
Naſcitur & ſubito rerum mirabile ſignum;
Dum pendens lychnus lucet in obſequium,
Decidit in lapidem, nec vergit, & integer arſit:
Nec vitrum ſaxis, nec perit ignis aquis.

Vitæ ſigna tenet, vitreo cum vaſe cadente
Non aqua reſtinxit, nec petra fregit humi.

Pœnas luit maritus.

Nec tantum Chilperici *facinus abſque vindicta Numinis inſorduit, quia eius fratres et hoc factum reputantes, & quòd ſuâ iuſſione ſanctiſſima Regina fuerat interfecta, eum à Regno vt indignum hoſtiliter eiecère. Obyt S.Regina GELESVINTHA die* XXIV. Maij, *Anno* D.LXVI.

Lychni, ſeu lampades in ſepulchris, non niſi Martyribus, aut Diuis appenſa.

Hactenus ACTA quæ ex *Tribus Gallicis* Scriptoribus *Vennantio Fortunato*, *Gregorio Turonenſi*, & *Aymoino* Monacho Pratenſi deſumpſimus, apud quos lampadem, vel lychnum vitreum ſuper ſepulchrum GELESVINTHÆ Reginæ accenſum, & appēſum reperimus. Vt quid hæc religio? Nónne Deo tãtum & SS. Martyribus apud Catholicos iſthæc lætitiæ, & venerationis demonſtratio permittebatur? Ergo quo titulo GELESVINTHÆ, niſi ob ſanctitudinem martyralem? Quòd verò hæ lampades, ſiue lucernæ hoc, id eſt ſanctimoniã tumulati, ſignificarent, videndi Baron. *Annal.Eccleſ. tom.1.Ann.58.n.70.& ſeqq.* Heribertus Roſvveyd. *in Not.ad S.Paul.fol.*852. Fortunat. Scaechus *in Myrothec.ſacror.Eleiochriſmat.1.p.c.6.& 7.fol.*41. Ioan. Baptiſta Caſal. *de Sacr.Ritib.c.*42. Licetus *de Recondit.Antiq.Lucern.lib.1.c.9.* Ex qua religioſâ obſeruatione lychni accenſi crederem tunc temporis hanc ſanctiſſimam Reginam apud *Gallos* venerabili cultu fuiſſe proſecutam, & honorifica religione veneratam.

C. *Martyrologia.*

S. VINCENTIVS Martyr.] Fuiſſe in *Portu Romano* coronatum referunt *Beda*, *Ado*, *Vſuardus*, & cæteri recentiores, vt teſtatur Baron. *in Not. ad Martyrolog. Roman. h. d. lit.C.* & in *Annal.Eccleſ.tom.2. Ann.*270.*n.*15. Ex quo patet agonem conſummaſſe ſub *Claudio* Imperatore. Circa *Tranſlationem Româ Madridium*, eiúſque collocationem in Monaſterio *SSS.Trinitatis* iſtius Regiæ Curiæ, videſis diploma ſuperiùs allatum *hoc tomo die 11. May fol.....*

D. *Martyrologia.*

TRANSLATIO S. DOMINICI *Patriarchæ apud Bononiam.*] Ex humili ad decentiorem locum ſacra B.DOMINICI pignora fuiſſe tranſlata fatentur *Martyrolog.Roman.* his verbis: *Bononiæ, Tranſlatio* S.DOMINICI *Confeſſoris, tempore Gregory Papæ IX.* Huius ergo TRANSLATIONIS meminere Vincent. Bellouacenſ. *in Specul.Hiſt.lib.*30.*c.*115. his verbis: *Poſt tranſitum quoque Venerabilis Patris* DOMINICI, *creſcentibus indeſinenter miraculis, cum non poſſet vlterius B.Viri Sanctitas occultari, fidelium dignum duxit deuotio,* CORPVS *eius priùs humili loco repoſitum, ad altiorem debito cum honore transferre, cùm apud* Bononiam *multitudo Fratrum conuenerat ad Capitulum Generale.* Theodoricus

Scriptores.

de Appold. *Hiſt.S.Domin.lib.7.c.2.* hac ſerie: *Cúmque tota Italia per B.Viri merita increbreſcerent tàm illuſtria miracula, æquum planè viſum eſt fidelibus, vt* CORPVS *eius, hactenus humili loco conditum, ad altiorem honorificè, & reuerenter transferretur. Indignum enim erat, vt eius oſſa humus tegeret, mortalium pedibus ſubſtrata, cuius ſanctiſſima anima in cælis ſublimiter coronata regnabat.* Eadem S.Antonin. *3.p.Hiſtor.tit.*23.*c.*4. §.15. Flamin. *lib.2.Vit.S.Domin.* Suſatus *in Chron.Ordin.Ann.*1233. Sebaſtian. de Olmeda *in Chron.Magiſtror.Ordin.in B.Iordan.* Caſtillo *Hiſtor.Ordin.S.Dom.lib.2.c.*7. F. Thom. Maluend. *in Annal.Prædicat. tom.1.Ann.*1233.*c.1.& ſeqq.fol.*493. Abrahamus Bzouius *Annal.Eccleſ.tom* 13.*Ann.*1233.*n.*5. qui B.Iordanis Magiſtri Generalis Ordinis literas patentes circulares, huius TRANSLATIONIS ſeriem continentes, ad omnia cœnobia Ordinis accuratiſſimè expeditas recenſet huiuſmodi:

EPISTOLA CIRCVLARIS B. IORDANIS
continens cauſas TRANSLATIONIS ſacrorum pignorum B. DOMINICI Patriarchæ.

Dilectis in dilecto Dei Filio Fratribus Ordinis Prædicatorum Vniuerſis.

F. Iordanis eiuſdem Ordinis humilis Magiſter, & Seruus, Salutem, & gaudium ſempiternum.

SOLET *diuina bonitas ſuâ inſcrutabili ſapientiâ plerumque bonum differre, non vt auferatur, ſed vt dilatum ſurgat vberius in tempore opportuno.*

Siue

Siue igitur Deo Eccleſiæ ſuæ melius prouidente, ſiue diuerſis diuerſa ſentientibus, quorum quidam viam ſimplicitatis abſque prudentia ſectātes, immortalem memoriam ſerui Altiſſimi Domini, Ordinis, qui Prædicatorum dicitur, Inſtitutoris, S. DOMINICI fatebantur ſufficere notam eſſe apud Deum, nec curandum fore, vtrum ad hominum notitiam peruenerit. Nam quædam caligo, vt ſupra dictum eſt, Fratrum corda obtexerat, vt vix eſſet, qui diuinæ gratiæ cōdigna gratiarum occurreret actione. Expergefacta eſt ſiquidem poſt obitum Viri Dei reuerentia populi, occurrentibus multis, qui diuerſis infirmitatum quarumcumque premebantur moleſtijs, ibique permanentibus diebus, ac noctibus, fatebantur omninò percepiſſe ſe remedia ſanitatum. Vnde curationum ſuarum teſtimonia deferebant, ſuſpendentes ad tumulum B. Viri cereas oculorum, manuum, pedum, cæterorúmque membrorum effigies, prout varia eorum fuerat infirmitas corporum, ſiue rerum multifariè reddita valetudo. Enimverò vitam, quam in cælis poſſederat, in terris miraculis declarabat. Viſum eſt autem pleriſque non debere receptari miracula, ne ſub ſpecie pietatis, notam quæſtus incurrerent. Frangebant itaque illatas imagines, & deijciebant; & dum propriam opinionem inconſideratâ celare cupiunt ſanctitate, communem Eccleſiæ neglexêre profectum, & gloriam ſepelière diuinam. Alij etiam aliter ſentiebant, tamen puſillanimitatis depreſſi ſpiritu, his non obuiabant. Sicque factum eſt, vt B. Patris DOMINICI gloria, abſque omni ſanctitatis veneratione, per annos ferè Duodecim, ſopita maneret. Iacebat namque theſaurus abſconditus, carens vtilitate, & ſubtrahebantur beneficia deſuper à virtutum Largitore. Iuſtitia enim æquitas exigebat, ijs gratiam ſubtrahi, qui gratiam Dei, & gloriam occultare nitebantur. Nec enim granum in fructum prodit, ſi quando prodire tentat ſæpiùs conculcetur. Prodibat ſæpius virtus DOMINICI, ſed ſuffocabat eam incuria filiorum. Patiens, & multum miſericors patienter expectabat; ſed cùm vox non eſſet, neque ſenſus de debito honore S. DOMINICI cogitans, adiecit Deus occaſionem, quâ Fratrum ſegnities excitaretur.

Ad tumulum miracula.

Cauſa Tranſlationis.

CRESCENTE denique Fratrum numero apud Bononiam, neceſſe erat domos, atque Eccleſiam dilatari. Nouis ſuccedentibus, vetera diruuntur, & CORPVS Dei Famuli ſub dio remanſit. Quis rationis capax dignum exiſtimaret, puritatis ſpeculum, caſtitatis vaſculum, virginitatis ſacrarium, S. Spiritus organum, ſic humili tectum loculo permanere, qui totâ vitâ ſuâ (vt eius vltima Duodecim aſtantibus Fratribus confeſſio declarauit) mortalis culpæ maculâ ipſum dulcem hoſpitem animæ, nunquam à ſua anima hoſpitio eiècit? Ad cor igitur quidam è Fratribus reuerſi conferebāt intra ſe, vt ad locum decentiorem transferretur. Sed ne hoc abſque Romani Pontificis licentiâ fieri volebāt. Verè in multis perpenditur, humilitatis virtutē, exaltationem promereri. Poterāt ſiquidem Patrem ſepelire Fratres, & filij: ſed dum in hoc Maioris auctoritatem requirūt, ceſſit in melius, vt non ſolum ſimplex, ſed canonica fieret TRANSLATIO Glorioſi. Neglectum tamen eſt, & hoc diutius, Fratribus interim de decenti ſarcophago ordinantibus, & alijs Summum Pontificem D. Gregorium adeuntibus, vt prædictum negotium eidem intimarent. Ille verò, vt erat vir magni zeli, & fidei, duriſſimè eos corripuit, qui tanto Patri debito honore neglexerant famulari. Subiunxit autem: Noui Virum totius Apoſtolicæ Regulæ ſectatorē, quem & in cœlis nō ambigo Sanctorum ipſorū Apoſtolorū gloriæ copulatum. Rauennati igitur Archiepiſcopo ſcripſit, vt quia multis præpeditus ipſe perſonaliter adeſſe non poterat tantæ Tranſlationi, cū ſuis Suffraganeis intereſſet. Volens ita Omnipotēs Deus conſilio vniuerſalis Eccleſiæ Paſtoris, ſegnitiei nebulas detegere, aperuit & ipſe manum ſuam de alto, & miraculorum fragore intonuit de cælo. Vt manifeſtè daretur intelligi totam illā cæleſtis Ieruſalem curiā immenſâ tūc lætitiâ exultare, & congratulari, gloriā ſui magni conciuis terrigenis declarari. Sancti namque, inuidiæ fomite excluſo, & diuini amoris gremio amplexati, ſuæ benedictionis abundantiā omnibus voluit eſſe cōmunem. Cæcis viſus, claudis greſſus, paralyticis ſanitas, mutis loquela, dæmonibus fuga, febribus conualeſcentia, & diuerſis languoribus medela indicitur, & DOMINICI ſanctitas luculēter omnibus demōſtratur. Salientem vidimus Nicolaum Anglicum diù paralyticum

Elogia S. Dominici.

Pontificis verba pro S. Dominico.

Miracula in Tranſlatione.

in hac ſolemnitate. Morbus fici incurabilis, voto emiſſo, ceßit; apoſtemata fugiunt, & multa alia in ipſius canonizatione, coram Summo Pontifice, & Dominis Cardinalibus, & vniuerſis aditantibus perlecta, & expoſita clarißimè patuerunt. Nec mirum ſi cum Deo regnans hæc facere potest, qui mortali theca veſtitus librum Fidei ab igne illaſum retraxit; Virginem Matrem infirmanti Fratri adeſſe perſenſit; pluuiam ſigno dominico repulit; prece candelam in luto accendit; Nouitiam à ſtupendo veſtium ardore eripuit; Dæmonem cruce expulit; duobus mortem corporis, duobus animæ prænuntiauit; duobus Romæ vitam reſtituit; Chriſtum ſe vocantem in morte vidit; in Canone exiſtenti diſcipulo coronatus apparuit; ſcalis candidis à Virgine MARIA, *& eius Filio in throno gloriæ eleuatus oſtenſus fuit. Teſtantur* D.Gregorij *Papæ de ipſius canonizatione litteræ, plurima miraculorum ipſius inſignia, & virtuoſæ vitæ faſtigia glorioſa.*

Qui Trãſlationi adfuêre.

ADEST *igitur dies celebris, vt* TRANSLATIO *eximij Doctoris celebretur: adeſt & venerabilis Archiepiſcopus, & Epiſcoporum, & Prælatorum multitudo: adeſt innumerabilis diuerſarum terrarum populi deuotio: adſunt &* Bononienſium *caterua armata, ne ſanctißimi* CORPORIS *patrocinia ipſis auferantur. Sunt Fratres anxij, pallent, & orant timidi, illic trepidantes timore, vbi non erat timor, ne ſcilicet* S. DOMINICI *Corpus, quod pluuijs, & aeris iniurijs, tanto tempore, vili reconditum loculo, ſicut aliorum, qui inter mortuos computantur, patuerat; vermium ſcateret voragine, fætorẽ horrido præſentium odoratum grauaret, & ſic tanti Viri deuotio fuſcaretur. Ignorantes ergo quid agerent, hoc ſolùm habent reſidui, vt totos ſe Deo committant. Accedit pia Epiſcoporum deuotio, accedunt & alij inſtrumẽtis fabrilibus, lapis duriori cæmento, ſepulchro compaginatus aufertur; & erat ſubtùs, capſa lignea terra ſuffoſſa, ſicut Venerabilis Papa* Gregorius *Oſtienſis tunc Epiſcopus ſacrum Corpus humauerat, in qua paruulum foramen apparebat.*

Odor mirificus ex ſepulchro.

Ablato ſiquidem lapide, cœpit quidam odor mirificus ex foramine exhalare: cuius fragrantiâ ſtantes attoniti mirabantur quid eſſet. Remoueri iubent capſæ tabulam, & ecce apotheca vnguentorum, paradiſus aromatum, hortus roſarum, campus liliorum, & violarum, ac omnium florum ſuauitatem vincens odor perhibetur. Bononia *quondam, quòd plauſtra ingredientia tetrum odorem reddant, adueniente rotâ, fætore perfunditur; ſed dum glorioſi* DOMINICI *ſepulchrum panditur, odore omnium aromatum ſuauitatem ſuperante, purificata exhilaratur. Stupent qui aderant, & ſtupore perterriti cadunt. Hinc ruunt dulces fletus, miſcentur & gaudia; timor & ſpes in campo animæ conſurgunt, mouéntque bella mirifica, mirifici odoris ſuauitatem ſentientes. Senſimus & nos huius odoris dulcedinẽ, & quæ vidimus, & ſentimus, hæc teſtamur. Nunquam enim, licet diutius iuxta* Corpus *eloquij portitoris* S. DOMINICI *ſtudioſè ſteterimus, poteramus tanto dulcore ſatiari: dulcor ille faſtidium expellebat, deuotionem ingerebat, miracula ſuſcitabat. Si manu, ſi cingulo, ſi aliquâ re tangebatur Corpus, per tempus prolixum odor ille remanebat.*

Corpus in marmoreo ſarcophago conditur.

Delatum eſt CORPVS *ad monumentum marmoreum, cum proprijs aromatibus ibidem reconditum. Spirabat odor mirificus ex* CORPORE *ſancto, oſtendens cunctis, quàm bonus Chriſti odor hic eſſet. Celebrantur Miſſarum ſolemnia ab Archiepiſcopo; & quia dies Tertius Pentecoſtes inſtabat; Accipite iucunditatẽ gloriæ veſtræ gratias agẽtes Deo, qui vos ad cæleſtia regna vocauit, in Introitu Chorus intonat: quã vocem de cælis tonantẽ Fratres in ſua iucunditate ſuſceperũt. Tubæ concrepãt, innumeram cereorum multitudinem Populi erigũt; Proceßiones etiam honeſtè fiunt; Benedictus* IESVS-CHRISTVS *vbique reſultat.*

Dies, & Annus Tranſlationis.

Acta ſunt hæc in Ciuitate Bononienſi IX.Kal.Iunij, *Anno gratiæ* M.CC.XXXIII. *Indictione VI. Romanæ Sedi Gregorio IX. præſidente, & Imperij ſceptra Friderico II. gubernante, ad honorem D.N.Ieſu Chriſti, & B.*DOMINICI *ſerui ſui fideliſſimi.*

HVIVS etiam Epiſtolæ ecphraſin retulêre Flamin. *lib.3.Vit. S.Dominic.* & Thom. Maluend. *Annal.Prædic.Ann.*1233.*c.*9 *&* 10.*fol.*501. Ad cuius ſarcophagum Ioannes Carolus Morellus *in Sacr.Tumul.Epigram.*141. *fol.*71. hocce Epitaphium appendit:

Extremæ Heſperiæ *Veſper, ſed Lucifer Orbis:*
Et poſt occaſum clarior, hîc tegitur.

Geus

Gens Guſmana *ſuo decori poſuêre Sepulchrum,*
Sectatrixque pia turba relicta via.
Hareſis eſt almi verbi virtute fugatâ,
Auditórque tepens vſtus amore Dei.
Hoc erat in ſomnis vtero cum ferre gerentem
Ore facem catulum eſt optima viſa parens.

Inſignia Deus propter S. DOMINICI merita in huius TRANSLATIONIS die fuit operatus miracula, quorum aliquot à diuerſis Scriptoribus referuntur, inter quæ celebre illud quod Thomas Cantipraten. *lib. 2. de Apibus, c. 1. §. 9.* vbi Georg. Coluener. *fol. mihi* 116. ex fidelis Fratris Prædicatoris narratione recenſet, circumferunt his clauſulis: *Praterea Fratre Ordinis Pradicatorum narrante, cognoui; dictum* F. Ioannem *venerabilem eleuationi* Corporis S. DOMINICI *cum cateris fratribus* Bononiæ *interfuiſſe. Poſito autem quodam Epiſcopo Cardinali ex parte capitis in eleuatione* Corporis *ſacri, dictus* F. Ioannes *poſitus eſt ad pedes. Et ſubito facta eſt mirabilis, & inexcogitabilis conuerſio, vt ipſe frater ad caput, Epiſcopus verò ad pedes ſubitò videretur. Repoſitus eſt autem Epiſcopus ad caput, & frater ad pedes, iterúmque ſubitò conuerſio facta eſt, ſtupentibus vniuerſis.* Illúdque etiam refert Maluend. *d. Ann.* 1233. *c.* 11. *fol.* 503. qui nomen *Epiſcopi Cardinalis* aſſignat. *Alia miracula referuntur.*

PRO coronide *P. Emmanuelis Pimenta* Luſitani Epigramma, & aliorum carmina ſubiiciemus, quibus S. Patriarchæ Noſtri elogia continentur. Ille itaque *de Chriſt. Triumph. in Confeſſ. lib. 10. Epigr. fol. 394. Tom. 1. Poëmat. Sacror.* hoc pro S. adnectit DOMINICO:

Solem in corde gerit, ſydúſque in fronte; coruſcat
Vnde per Eoas, Heſperiáſque *plagas.*
Dulce examen apum, dulciſsima pectora monſtrat:
Fulmina fax lingua, quam tenet ore canis.
Voce Acherontaos Plutona remittit ad ignes:
Corpora de feretris dat rediuiua ſuis.
Exuuiys onerat felicibus aſtra: ſequuntur
Quò vocat, ingentem cerea corda ducem.
Huius ad Auguſtos elementa ſequacia nutus,
Et Phlegeton vires dedidicêre ſuas.
Eſt rerum Dominus, domitor Phlegetontis; & inde
Grandius in titulos nominis omen habet.

Nicolaus Oudaert Bruxellenſis in *Ephemer. Eccleſ. in Menſ. Auguſt. Epigramm. 5. fol.* 107. licèt in nomine *Vrbis*, quâ natus fuerat *S. Pater* errauerit, hoc etiam elogium ſubiicit:

Ecce facem ore gerens catulus; rata ſomnia Matris:
Natus enim flammas ſparſit vbique pias.
Per ſe, pérque ſuos, Domini res ſedulus egit,
Fauſtum ergò à Domino quàm bene nomen habet.
Guſmannæ *ſtirpis dedit hunc* Hiſpania *florem,*
Potat Ibere *tuas, qua* Calagurris *aquas.*

Dixi hunc Scriptorem tanquam exterum errauiſſe in nomine vrbis, quâ originem trahebat S. Patriarcha; Nam CALEROGA, & non CALAGVRRIS ipſi fuit patria, vt ſuo loco dicemus; & notauit Mutius Sfortia *lib. 1. Hymnor. Sacr. fol.* 126. ſic:

Nomen à cœli Domino trahens tu
Eius ob nutum CALAROGÆ *oriris.*

Eundem errorem inuenies apud Robertum Obrizium *lib. 5. Hymn. Sacror. Hymn. 29. fol.* 245. P. Ioann. Baptiſt. Maſcul. *in Encom. Calit. Encom.* 248. *fol.* 354. ſequens eruditè deſcripſit:

Tibi ſe calamus dedicat, tibi lingua,
fœcunde parens eorum Heroum,
qui Romæ vel calamum dedicauêre, vel linguam.
Sterilis cœpit haberi Græcia,
ſeptem dicta Sapientium mater,
cùm tot lumina protuliſti Doctorum.
A materno vſque vtero, tuæ repetendæ ſunt laudes;
Inſtar catuli viſus es geſtantis facem;
ſcilicet antequam edereris in lucem,
prætuliſti lucidam tædam;
Exterruiſti latratu Inferos, obmutuit Cerberus.
Cynicæ oppoſitus Sapientiæ
impudentiam pudore frenaſti.
Viluit ex ea diſciplina tecum collatus Antiſthenes,
Diogenes ſuo ſe dolio texit.
Sileri cœpit in Attica Cynoſarges,
vbi ſacrificij fuiſſe miniſter dicitur canis.
Inſtituiſti Gymnaſium omnium nobiliſſimum,
vbi doctrinæ eſſet magiſtra Religio.
Illa, quæ dum ſacro luſtrabaris fonte infans,
viſa eſt collucere in fronte ſtella,
Non niſi Sirius fuit in ore canis, non noxius, ſed ſaluber.
Quàm fuit ſerena frons, quæ ſplenduit aſtris?
At cùm ſuppoſuiſti Lateranenſi delubro labenti humeros,
ſtellifero Atlante viſus es maior.

Cætera, quæ ad ACTA rerum geſtarum à S. DOMINICO ſpectant, continentur infrà *Tom. 4. die IV. Auguſti*, vbi dicemus. Nunc ad Topographiam Bononiæ pergamus.

Topographia. BONONIA. Ciuitas peruetuſta, quam olim FELSINA dixêre, & Colonia Hetruriæ antea Epiſcopalis, nunc *Gregorio XIII. Pont. Max.* Ciue ſuo ordinante, Metropolis effecta. Vrbs ampla, Nobilis, opulenta, populoſiſſima, ex primis *Italiæ* vrbibus, in planitie ſub *Apenninis* collibus, formæ quaſi circularis, quam *Rhenus* amnis, foſsâ deductus intus irrigat. Eius conditorem variè conſignant Scriptores; apud Leandr. Albert. *fol.* 500. *in Antiq. Ital.* hæc inuenitur relatio: *Quidam aſſerunt* BONONIAM *à* Fero *inceptum, qui poſt vniuerſale diluuium in* Italia *ex* Scythia *cum* Aſpoſa *coniuge, &* Felſina *filia, magnóque mortalium comitatu migrauit, & ab ſe ponti* Fero, *ab vxore torrenti* Aſpoſæ, *qui ſubter pontem labitur, à filia autem vico ipſi* Felſinæ, *tunc recenter ædificato indidiſſe nomen.* Hæc Leand. Albertus, Ieronym. Albertutius, & Ioann. Garzon. *in Hiſtor. Bonon.*

OCTAVO

OCTAVO KAL. IVNII.

DIES XXV.

A. MASIÆ *in Hiſpania ad locum Dorotenſem* S. PASYCRATIS, *qui ob miram virtutum copiam, & mirabilem facinorum ſplendorem, à Deo, & hominibus dilectus, æternum beatitudinis indeficientis Confeſſor inclytus accepit intuitum.*

B. HYPPONE *in Carpetania Hiſpaniæ* S. PRÆSCELLII *Martyris, qui cùm ex Hiſpaniâ Romam perrexiſſet, fidémque profiteretur Catholicam, ibidem tentus, & excruciatus, demum ad martyrij coronam peruenit æternam.*

C. IEROSOLYMIS *commemoratio* S. LVCIANI *Preſbyteri, fratris Lucinij Bætici, qui ex Hiſpania oriundus, ſanctam Ciuitatem adiuit, vbi ſacra S. Stephani Protomartyris, & aliorum SS. pignora meruit interuenientibus reuelationibus inuenire; pòſt, vt eius exigebant virtutum inſignium opera, glorioſo fine quieuit.*

D. *Apud* ASTVRICAM *Hiſpaniæ Auguſtam,* S. GENNADII, *eiuſdem vrbis Epiſcopi, qui cùm primùm fuiſſet Abbas in S. Petri Montium Vergitano Cœnobio, poſtmodum ad Præſulatus Aſturicenſis cathedram fuit euectus, vbi religione pollens, miraculis potens, & virtutibus clarus ſibi ipſi propriam ſedem erexit, quâ ad Dominum Confeſſor properauit eximius.*

NOTÆ.

SANCTVS PASYCRATES Confeſſor.] Martyrem huius etiam nominis hoc die paſſum apud *Doroſtorum* in *Myſia* cum aliis ſociis concelebrat *Eccleſia*, vt ferè omnia *Matyrologia* tàm antiqua, quàm recentiora recenſent, ſed an iſte cum Noſtro confundatur; an Noſter, ab illo diuerſus ſit, adhuc ſub ſilentio iacet. Crediderim Noſtrum ab illo diuerſum, quia *Flauius Dexter*, qui Noſtri memoriam recolit *in Chron. Ann.* 168. illum non *Martyrem*, ſed *Confeſſorem* fuiſſe contendit, his verbis: MASIÆ *in* Hiſpania *ad locum* DOROTENSEM, S. PASYCRATES *mirabilis Vir conuerſatione, & omnibus operibus ſuis*. En in *Dextro* nihil de martyrio, nihil de ſociis; ergo diuerſus Noſter ab illo, qui martyrio cum ſociis coronatus apud *Doroſtorum*

A. *An diuerſus ab alio huius nominis h. d.*

Probatur quod ſic.

roſtorum in Myſia à Martyrologis recenſetur. Valde miror P.F. Franciſci Binarij, aliàs hominis doctiſſimi, & in illuſtrandis Flauij Dextri clauſulis eruditiſſimi, incuriam, ad hunc Annum 168. fol. 252. quâ non ſolùm Noſtrum Confeſſorem, contra mentem Dextri, cum illo Martyre Myſiano confundit, ſed etiam VALENTIONEM & ſocios, Hiſpanos Martyres proponit, & quod peius eſt, Iulium Militem die XXVII. Maij, Heſichium XVI. Iunij; Æmilianum XVIII. Iulij; & Daſium Epiſcopum, XX. Nouembris, etiam Hiſpanos Diuos conſignat, nullâ aliâ innixus ratione, quàm quòd in Myſia, vrbem Doroſtorum non inuenerit, quâ deficiente, neceſſariò verba Martyrologiorum in diebus prædictis, de Hiſpano Oppido Dorotenſi in Maſia Hiſpaniæ prouincia intelligenda eſſe. Huius ſanè aſſertioni vltroneus adhærerem, ſi doctiſſimus Pater Doroſtorum in Myſia non fuiſſe probaret. Aſt cùm hoc non probet, aut Scriptorum penuriâ ignarus, aut Ptolemæi tabulis contentus; neceſſariò ab eius recenſione animũ, & calamũ auertere rationis veritas perſuadet. Quòd fuerit in Myſia vrbs nomine Doroſtorum, iſta Ammiani Marcellini l. 27. Hiſt. Rom. verba conuincant: Dein Myſia, vbi Marcianopolis eſt, à ſorore Trajani Principis ita cognominata, & Doroſtorus, & Nicopolis, & Odyſſus. Ecce vrbem, quam ignorauit Binarius, de qua etiam Abraham. Ortel. Geograph. verb. Duroſtolon. Pro omnibus Phil. Ferrar. in Topograph. Sacr. verb. Doroſtorum fol. 43. per hæc verba: DOROSTORVM, quæ & DVROSTORVM Ciuitas olim Epiſcopalis Myſiæ inferioris iuxta Danubium, inter Oeſcum Triballorum caput, & Axium, quo XXXVI. M. P. aberat, Dinogetia quoque finitima; cuius hodie nihil extat. Sunt qui DRISTAM dici velint. Sed Driſta Ptolemæo eſt Tiriſta. Iam Doroſtorum in Myſia vides: ergo perperam Binarius illam nec vnquam extitiſſe contendit, nec illos Martyres apud eam vrbem paſſos coniectat. Non ergo indiget Hiſpania externis Diuis, aut Martyribus, aut Confeſſoribus; ideo illos Martyres omnes, quos ignoratione ſitus, Binarius à propriis originibus ablegauerat, reſtituere inſpectâ veritate curauimus. Sed ad diſcrimen inter Noſtrum Confeſſorem, & Doroſtorenſem Martyrem calamum conuertamus. Differt item Noſter ab illo in temporum diſtantia Noſter Anno C. LXVIII. vitam quietâ dormitione finiuit, vt notat Dext. Ille Anno CC. XXVIII. agonem conſummauit, vt fatetur Baron. Annal. Eccleſ. tom. 2. Ann. 228. n. 2. Noſtri ACTA penitus periêre, vt Dextri ſynopſis indicat, breuiora deuotionis cauſâ deſcribemus huiuſmodi:

Binarij lapſus. *Aliud diſcrimen.*

ACTA S. PASTCRATIS DOROTENSIS ex Maſia Hiſpaniæ Confeſſoris; ex Dextro.

Origo. PASYCRATES, *vt creditur, in* Hiſpania *natus, & ad oppidum cui* DOROTENSE *nomen in* Maſia *regionis* Bæticæ *ad* Termarium *Montem accola, in quo vitam agebat, Chriſto feliciter nomen dedit. Hic ſub diutna legis præceptis ſic vitæ ordinem inſtituit, vt carnis illecebras rationi ſubiiceret, & appetitus inſultus legis ordinatione domaret.* *Quantus vir.* *Erat vir virtutum omnium genere ornatus, in conuerſatione placidus, & in operatione illuſtrium facinorum inſignis, & infatigabilis artifex. Porrò eorum, quos abs horrenda animæ morte, & ab immani vitiorum voragine, ad viæ cæleſtis curſum, & ad virtutis ſemitas, verbo, & exemplo perduxerit, quantus fuerit numerus, ille ſolus ſcit, qui cognoſcit numerum ſtellarum, & proprio eas nomine vocat.* *Virtutes.* *Vixit inter ſui ſeculi ſæuas perſecutionum procellas pietate clarus, fide plenus, & charitate copioſus; ita vt Deo, & hominibus charus extiterit, donec ad præmia euocatus cæleſtia, terrena relinquens, compoſitâ dormitione quieuit.* *Mors.* VIII. Kalend. Iunij, *Anno Domini* C. LXVIII. *Aniceto ſummum Pontificatum obtinente; & M. Aurelio, & L. Vero Romanum Imperium.*

Hæc ſunt quæ potuimus ACTA conſcribere, cùm auctiora temporum ingluuies nobis ad calamum non reliquerit. De accolatu in Hiſpania iam diximus, de ſitu MASIÆ dicemus.

Topographia. MASIA. Vrbs, & Prouincia in Hiſpaniæ circulo. Plinius lib. 35. c. 14. vrbis meminit, hac ſerie: *Pitania in Aſia, & in* Vlterioris Hiſpaniæ *ciuitatibus* MASIA, &

Calento fiunt lateres, qui ſiccati non merguntur in aqua. De Prouincia *Maſiorum* apud *Hiſpanos* Theopompus apud Stephanum, vbi *Dorotenſis* ciuitas inuenitur ex *Dextro.* Hæc in *Turdulis Baturia* iuxta *Termarium* Montem, vbi nunc ALMADEM, viui argenti copiâ nobilem, conſignatur à *Villanouano*, & nunc in *Extremadura* finibus iacet. De *Agro Maſiano* Noſter Feſtus Auien. *in Oris Maritim.*

Sunt MASIANI *regna Selbyſina*
Feracis agri, & diuitis Tarteſſi.

Rodericus Caro in *Not. ad Dextr. fol.* 73. *lit. E.* loco PASYCRATIS ſubſtituit POLICRATES, & ingenuè ſe ignorare fatetur, quid de illo ſcribat. Quid mirum? Corruptam lectionem eſt inſecutus. Nam ille de quo Nicephorus *Hiſt. Eccleſ. lib.* 2. *c.* 44. longè à Noſtro diuerſus eſt.

B. — *Scriptores.*

S. PRÆSCELLIVS Martyr.] Nullus Martyrologiorum Scriptor huius Martyris meminit, dempto P. Higuera *in MS. Hiſpano, die Kal. Nouemb.* vbi hæc: *Eſte meſmo dia* S. PRECELIO *que fue de* Yepes *en el Reyno de Toledo, cuyo cuerpo tiene el Colegio dela Compañia de N. S. dela Paciencia dela villa de* Ocaña *en vna Arca.* Latinè: *Ipſo die* S. PRÆSCELLIVS, Hyppo-Carpetanus: *Cuius corpus in theca aſſeruatum habet Collegium S. I. cognomento D. N. à Patientia, Olcadenſe.* Eius memoriam repetunt Flau. Dext. *in Chron. Ann.* 285. ſic: S. PRÆCELLIVS *Roma paſſus, Ciuis* Hypponenſis *Hiſpanus, mirificè clarus habetur gloria martyrij XXV. Maij.* Luitprand. *Aduerſ.* 130. iſthæc: S. PERCELLIVS *paſſus Roma, Ciuis fuit* Hypponis *in Carpetania: de qua ſupra.* P. Biuar. *ad Dextr. fol.* 302. *num.* 9. Roder. Car. *fol.* 95. Carrill. *Annal. Eccleſ. Ann.* 285. Roder. Mend. Silua *in Hiſpan. populat. fol.* 40. *c.* 68. ſed neſcio à quo accepêre S. Martyrem Noſtrum, Epiſcopum fuiſſe, cùm *Dexter*, & *Luitprandus*, qui nobis illius memoriam recenſuerunt, tale quid non dicant. Noſtri ergo Martyris Acta ſub ſilentio ſunt, ideo aliqua compaginare, vt penuria temporis, & ſcriptorum permittit, compellimur.

ACTA S. PRÆCELLII CIVIS HYPPONENSIS & Martyris Romani, ex Dextro, & Luitpr.

Origo.

PRÆCELLIVS *natione* Hiſpanus *ex antiqua in* Carpetanis *vrbe* Hyppone *oriundus, fidei regulam eſt ſequutus Catholica, dùm* B. Sixtus *Legatus à* S. Cornelio *Pont. Maximo* Toletum *Concilij congregandi cauſa, mira feſtinatione deuênit. Coadunato igitur Concilio, & rebus ad Religionis, & Eccleſiaſtici ſtatus normam pertinentibus, ordinatis, Romam redire compellitur. Qui* Hiſpanorum *agnoſcens pietatem, & fidei conſeruandæ deſiderium aliquos ſecum duxit, vt Romanâ imbutos doctrinâ, tanquam ex ſeminario fidei, poſtmodùm in propria dirigeret eruditos.* Hypponem *verò cùm* Carpetaniæ *vrbem perueniſſet* PRÆCELLIVM *inſigni formâ iuuenem, & fidei rudimẽtis imbutum, vitæ puritate clarum, & operum munificentiâ conſpicuum, contuitus, vt ſecum* Romam *pergeret, procurauit. Annuit B. Iuuenis, & S. eſt ſequutus Legatum, in cuius contubernio ad eius vſque paſſionem cum* B. Laurentio, *& aliis ſanctitate illuſtribus commilitonibus, vitam tranſegit; donec naſcente perſecutionis* Diocletiani *procella, cum aliis tentus, & in carcerem coniectus, propter Chriſti nomen, innumera pertulit ſupplicia. Demum ad mortem damnatus, vltimum agonis ſtadium protriuit, quo ad coronam in cæli ſtatione properauit æternam,* VIII. Kal. Iunij, *Ann. Dom.* CC. LXXXV.

Romam petiit. — *Coronatur.*

En Acta; quorum partem ex *Dextro*, & *Luitprando* ſuxiſti; alteram, quæ ad *B. Sixti* contubernium attinet, ſi deſideras; ecce *Auli Hali* mei *Octaſtichon* ex *MS. Codice Gothico* Carminum diuerſorum; cuius Muſa ſemper pia, licèt ſæpiùs à numeris deuiet.

DE

DE S. PRÆSCELLIO HYPPON. M.

S. Sixto adhaeret.

MVnera quot tibi debuit hinc Præcellius Hyppo?
Nomen, natales, ſtudia, córque, fidem.
Munera quot tibi detulit poſt Præcellius, Hyppo?
Nomen honorificum, Numina, luces, opes.
Sorte tuos quâ ſuſtulit heus rogo Roma *triumphos?*
Illum nam Sixtus *cito reduxit amans.*
Sic patriam linquens Vrbis penetrauit ad aras:
Quibus martyrio aſtra volauit ouans.

S. Sixtus Hiſpanias adiuit. Circa aduentum ad *Hiſpaniam Sixti*, pòſt Pontificis Romani, poſt Dextr. *in Chron. Ann.* 260. videndi Beleth. *de Diuin. offic. c.* 145. S. Vincent. Ferrer. *Serm. de S. Laurentio.* Philipp. & Vorag. *in Legend. c.* 112. Scheld. *in Chron.* Ex Noſtris Garibay *lib.* 7. *c.* 33. Vaſſæus *in Chron. Ann.* 257. Illeſcas in *Pontifical. lib.* 1. *c.* 27. Mariet. *Hiſt. SS. lib.* 2. *c.* 2. Carrill. *Annal. Eccleſ. Ann.* 254. Martin. Polon. *in Chron. lib* 4. Didac. de Ainſa. *Hiſt. Oſcenſ. lib.* 2. *c.* 3. Amicus Noſter Ioann. Franciſc. Andreas *in Defenſion. Patr. S. Laurent. c.* 3. *fol.* 56. P. Biuar. *ad Dextr. d. Ann.* 260. *fol.* 289. Roder. Car. *fol.* 90. *lit. S.* Cætera probatione non indigent.

Topographia. Hyppo, Vrbs olim in *Carpetanis à Toleto* XXXII. M. P. diſſita, de qua T. Liu. *lib.* 39. ſequentia profert verba: *Eodem Anno in* Hiſpania *Pratores C. Calpurnius, & L. Quinctius; cum primo vere ex hybernis copias eductas in* Beturia *iunxiſſent; in* Carpetaniam, *vbi hoſtium caſtra erant, progreſſi ſunt. Haud procul* Hyppone, *&* Toleto *vrbibus, inter pabulatores pugna orta eſt.* In *Plinianis* codicibus editis aliam vrbem huius nominis inuenimus *lib.* 3. *c.* 1. vbi hæc verba: *Vrgentum quod Iulÿ Genitor*, Hyppo, *Caurasiarum, fluuius Menoba.* Cuius lectionis errores publicos fecimus in *Not. ad Aul. Hal. carm.* 225. vbi ſinceriùs legitur:

Hic Caura, Sauros ſuſtentat Orippo *colonos.*

Sicque in *Plinio* legendum eſſe diximus: *Vrgentum, quod Iulÿ Genius*, Orippo, *Caura, Siarum, fluuius Menona.* Ex quo quatuor populos deprehendes. Probationem ſi velis, adi Roder. Car. *in Antiq. Hiſpal. lib.* 3. *c.* 20. *fol.* 115. *col.* 2.

C. S. Lvcianvs Presbyter, & Confeſſor.] Celebris eſt memoria huius Sanctiſſimi Preſbyteri inter Eccleſiaſticæ eruditionis Scriptores; de quo ſic Gennad. *de Scriptoribus Eccleſ. c.* 46. Lvcianvs *Presbyter, Vir Sanctus (cui reuelauit Dominus,* *Scriptores.* *temporibus Honorÿ, & Theodoſÿ Augg. locum ſepulchri, & reliquiarum Corporis* S. Stephani *Martyris primi) ſcripſit ipſam reuelationem, ad omnium Eccleſiarum perſonas, Græco ſermone.* Eadem Honor. Auguſtodun. *lib.* 2. *c.* 46. Baron. *in Not. ad Martyrolog. Rom. die* 3. *Auguſt.* & in *Annal. Eccleſ. tom.* 5. *Ann.* 415. Marian. Schot. *in Chron. Ann.* 416. *tom.* 2. *Scriptor. Germ.* Padill. *Cent.* 5. *c.* 10. Pujad. *Hiſt. Cathalon. lib.* 6. *c.* 14. Bibliothec. Hiſpan. *tom.* 2. *fol.* 210. Vbi inter Scriptores Eccleſiaſticos *Hiſpanos* recenſetur, fortè viſo S. M. Maximo in *Chron. Ann.* 459. vbi eius adſignans mortem ſcribit: *Ætio, & Studio Conſulibus mortuus eſt* S. Lvcianvs *Presbyter, frater* Lucinij *Bætici, ex vrbe Bæte, nunc Vtricula, XXV. die Maÿ.* Ex quibus agnoſces verbis, non incongruè *Bibliothecam Hiſpanicam* illum S. Presbyterum inter *Hiſpanos* repoſuiſſe Eccleſiaſticos Scriptores. Eius Acta ex Noſtris, & exteris ſcribemus.

ACTA S. LVCIANI HISPANI
Presbyteri Ieroſolymitani; ex Var. Script.

Lvcianvs natione Hiſpanus ex Bæte vrbe, quam Vtriculam in *Origo.* Vlterioris Hiſpaniæ Bætica dicunt, originem traxit. Fratrem habuit *Lucinum* cognomento *Bæticum*, quem fide Catholica, eleemoſynarum largitione, nobilitate, diuitiis, literis, & multis clarum virtutibus D. Hieronymus commendat. Iſte cùm primò S. Purpuratum in Bethlemitici

cognouit

cognouit Præſepis iacere ſeceſſu, illum non ſolum literis proſequebatur, ſed propria præſentia viſitare propoſuit, ſed plurimis præpeditus negotiis, tantam efficacis deſiderij adimplere non potuit inſtantiam. Quo euentu LVCIANVM fratrem virtutibus & literis excultum, cum ſex Hiſpanis Notariis, vt opera S. exſcriberent Doctoris, & plurimis pecuniæ theſauris, vt pauperum Ieroſolymitanorum ſubueniret incommodis, libentiſſimo dimiſit animo; quia quem propriâ non poterat viſitare præſentiâ, ſaltem per fratris chariſſimi compleret intuitum. Omnia gratanter accepit doctiſſimus Sanctus, & quidquid per *Licinij* epiſtolam agnouit agendum, tum de exſcriptione operum, tum de largitione opum in Ieroſolymitanos pauperes, fideli diſpenſatione compleuit, vt de omnibus per epiſtolam Bætico certiorem fecit amico. LVCIANVS autem Ieronymi contubernium non deſerens, illi per tempus adhæſit, à quo & virtutum ſcientiam, & doctrinæ candorem hauſit, donec Presbyter factus, & Villæ Caphargamala, in territorio Ieroſolymitano addictus, illuc perrexit, vbi & officij, & beneficij onera complens, & populi ſibi commiſſi ſaluti, miris ſermonis Euangelici vocibus, & vitæ purè actæ exemplis incumbens, ad tantum perfectionis gradum acceſſit, vt admirabilibus illis viſionibus, pro inueniendis ſacris SS. Stephani, & ſociorum lipſanis locupletari meruerit, vt ex ab ipſo confecta Græcè, & ab Auito etiam Hiſpano Presbytero Latina facta commemoratione cognouimus.

Ieroſolymam petijt.

Adhæret Ieronymo.

DIE igitur Paraſceue, hoc eſt feria VI. Tertio Nonas Decembris, Conſulatu Honorij decies, & Theodoſij ſexies Augg. adueniente nocte, & dormiente LVCIANO in cubili ſuo, in loco Sancti Baptiſterij, in quo conſuetudo illi erat dormire, & cuſtodire Eccleſiaſtica, quæ erant in miniſterio; hora tertia noctis, quæ eſt prima cuſtodia vigiliarum, quaſi in ecſtaſi ſemiuigilans, vidit S. Presbyter Virum ſenem, longum, dignum Sacerdotem, canum, barbam prolixam habentem, palliatum alba ſtola, cui inerant gemmulæ aureæ habentes intrinſecus S. Crucis ſignum, & virgam aureàm in manu tenentem. Venit, & ſtetit ad dextram LVCIANI, & aurea virga pulſauit illum, ter vocans illum, nomine ſuo, dicens: LVCIANE, LVCIANE, LVCIANE: & dixit illi Græco ſermone: *Vade in Ciuitatem, quæ dicitur* Ælia *(quæ eſt Ieruſalem) & dic* Ioanni, *qui eſt in ea Epiſcopus: Quandiu clauſi ſumus, & non aperis nobis? & maximè, quia in tẽporibus tui ſacerdotij oportet nos reuelari? Aperi nobis feſtinanter monumentum, vbi in negligentia poſitæ ſunt reliquiæ noſtræ, vt per Nos aperiat Deus, & Chriſtus eius, & Spiritus-Sanctus oſtium clementiæ ſuæ in hoc mundo. Periclitatur enim ſeculum ex multis caſibus, qui fiunt in eo quotidie. Et non tantum ſolicitus ſum pro me, quantum pro his qui ſunt mecum poſiti Sancti, & multi honoris digni.* Cui reſpondit Presbyter dicens: *Quis es tu Domine, & hi qui tecum ſunt?* Et reſpondit illi: *Ego ſum* Gamaliel, *qui Paulum Apoſtolum Chriſti nutriui, & legem docui in Ieruſalem. Et qui mecum in Orientali parte monumenti iacet, ipſe eſt Dominus* Stephanus, *qui lapidatus eſt à Iudæis, & principibus ſacerdotum in Ieruſalem pro Chriſti fide, foris portam, quæ eſt ad Aquilonem, quæ dicitur Ad Cedar: vbi die, ac nocte iacuit proiectus, vt ſepultura non daretur, ſecundum mandatum impiorum principum, vt à feris conſumeretur corpus eius. Ex Domini autem voluntate non tetigit eum vnum ex his, non fera beſtia, non auis, non canis. Ego Gamaliel compatiens Chriſti miniſtro feſtinaui habere mercedem in Domino, & partem cum S. Viro fidei. Miſi per noctem quantos poteram religioſos Chriſtianos, & in Chriſto Ieſu fideliter credentes, habitantes Ieruſalem, in medio Iudæorum, & hortatus ſum eos, & neceſſarias ſubſtantias miniſtraui, & perſuaſi illis ire occultè, vt portarent corpus eius, meo vehiculo, in villam meam, hoc eſt* Caphargamala, *quod interpretatur* Villa Gamalielis, *viginti millia abſentem à ciuitate, & ibi feci illi planctum fieri diebus ſeptuaginta, & poni eum in*

Viſio S. Viri.

meo monumento nouo, in orientali theca, & præcepi meis, vt quæcunque neceſſaria erant, pro eius planctu de meo daretur. Ipſe autem Dominus Nicodemus *in alia theca poſitus eſt, qui venit ad Saluatorem Ieſum noctu, & catechizatus eſt ab eo, audiens*: Niſi quis renatus fuerit ex aqua, & Spiritu Sancto non poteſt intrare in regnum cœlorum; *& abiens baptizatus eſt à Chriſti Diſcipulis. Et cognoſcentes Iudæi amouerunt eum à principatu ſuo, & anathematizauerunt eum, & de ciuitate exulare fecerunt. Hunc ego* Gamaliel, *quaſi perſecutionem pro Chriſto paſſum, ſuſtuli in agrum meum, & alui, & veſtiui, vſque ad finem vitæ eius, & defunctum ſepeliui iuxta Dominum* Stephanum. *Similiter* Abibus *filius meus dilectiſſimus, qui mecum baptiſmum Chriſti accepit ab eius Diſcipulis, & viginti annorum exiſtens ante me mortuus eſt, in tertia theca excellentiori iacet, in qua & ego ipſe poſtea defunctus ſum applicitus. Mea verò vxor* Anua *habens nomen, &* Ledemias *primogenitus meus, quia noluerunt eſſe Chriſti fidei cultores, in alia Villa matris ſuæ ſepulti ſunt, hæc eſt in* Capharſemalia.

Quid S. Vir ad Gamalielem?

INTERROGAVIT autem LVCIANVS dicens: *Vbi vos quæremus?* Qui dixit: *In medio* Proaſtio, *quod poteſt intelligi*, agro ſuburbano *qui eſt proximus Villæ, ager, qui dicitur* Delagabri, *id eſt, Virorum Dei*. Poſtea Presbyter euigilauit, & deprecatus eſt Dominum dicens: *Domine Ieſu-Chriſte, ſi hæc viſio ex te, & non eſt illuſio; fac vt iterum, ac tertiò, appareat mihi, quando vis, & quomodo vis.* Poſthæc cœpit ieiunare, & ſiccas eſcas ſumere, vſque ad aliam paraſceuen. Et iterum Dominus *Gamaliel* eadem ſimilitudine, eodémque *ſchemate* apparuit illi, ſicuti in prima viſione, dicens: *Quare neglexiſti ire, & dicere S. Epiſcopo* Ioanni? Ille reſpondit: *Timui Domine, mox ire à prima viſione, & hæc renuntiare, ne viderer ſeductor eſſe.* Deprecatúſque eſt Gamalielem, vt ſi à Domino miſſus fuiſſet, denuò, ac tertiò appareret illi. Qui reſpondit: *Acquieſce, acquieſce mihi, & quoniam requiſiſti de reliquiis ſingulorum, quomodo, & vbi poſitæ ſunt, appone ſenſum, & vide diligenter, quæ oſtenduntur tibi.* Et ſtatim attulit quatuor calathos, tres aureos, & vnum argenteum: tres eorum pleni erant roſis, duo albas roſas, tertius rubicundas habebat coloris ſanguinei: quartus verò calathus, qui erat argenteus, plenus erat croco benè olente, & poſuit eos ante illum. Et Presbyter dixit ei: *Qui ſunt iſti Domine?* Et reſpondit: *Lipſana noſtra ſunt. Qui rubeas habet roſas, ipſe eſt Dominus* Stephanus, *qui à dextris poſitus eſt ad Orientem, ab introitu monumenti: Secundus calathus, Dominus* Nicodemus *eſt, poſitus contra oſtium: Tertius verò calathus, ipſe eſt meus: Quartus verò calathus ille argenteus,* Abibus *filius eſt meus, qui immaculatus ex vtero matris ſuæ exceſſit è mundo: propterea in ſimilitudinem argenti mundiſſimi apparuit; nunquid non vides crocum, qui in ipſo eſt, ſuauiſſimi eſſe odoris? & ipſe coniunctus eſt meo calatho in excelſo loco vbi ambo poſiti ſumus, quaſi gemini.* Et cum hæc dixiſſet, denuo ex oculis LVCIANI euanuit. Qui cùm expergefactus fuiſſet, gratias egit Deo Omnipotenti, & conſuetis ieiuniis operam dedit, vſque ad tertiam reuelationem. In tertia igitur ſeptimana, eadem die, & hora venit ſupradictus Vir comminans, & fremebundus, & dixit Presbytero: *Quare vſque nunc diſſimulaſti, & noluiſti pergere, & dicere Epiſcopo* Ioanni, *quæ tibi dicta ſunt, & oſtenſa?*

Gamaliel ad S. Virũ.

Quam excuſationem habebis apud Deum, aut quam veniam pro hoc contemptu ſperabis in die iudicij? Nunquid non vides quanta ſiccitas eſt, & tribulatio in toto mundo, & tu negligenter agis? Nunquid non conſideras, quia multi meliores te ſint per eremum Sancti Viri, quos prætereuntes, per te voluimus innoteſcere? Ideo namque te ex alia, in hac villa voluimus eſſe ſacerdotem, vt per te manifeſtaremur. Exurge igitur, & vade, & dic illi, vt aperiat nobis, & faciat locum orationi, vt interceſſione noſtra miſereatur Dominus populo ſuo. Et cùm ad verba eius intremuiſſet LVCIANVS, dixit: *Non negligens fui, Domine mi, ſed præſtolabar tertium aduentum tuum. Nunc*

verò hinc craſtina die pergam, omnia, quæ mandaſti mihi, dicturus. Et cùm indignans aduerſus Presbyterum ſtaret, videbatur illi, quaſi in altero mentis exceſſu, deueniſſe Ieroſolymas, & quaſi in conſpectu adſtaret Epiſcopo Ioanni narrans ei omnem viſionem. A quo videbatur audire: *Si hæc ſic ſe habent, vt dicis, chariſſime, & Dominus tibi reuelauit hæc temporibus noſtris, oportet me colligere de poſſeſſione illa bouem illum maximum aratorem, qui & carro, & aratro aptus eſt, & dimittere tibi poſſeſſionem cum omnibus cæteris.* Ad quem ait Sacerdos: *Vt quid mihi poſſeſſio, Domine mi, ſi non habeo bouem, per quem regatur, & aretur poſſeſſio?* Et dixit illi Epiſcopus: *Ita placuit, chariſſime, quoniam ciuitas noſtra vehiculis miniſtratur, & vnum bouem illum maximum ad carrum minus habemus, quem tu diceris in poſſeſſione tua celare: oportet namque vt in ciuitate celeberrima ſit magis, quàm in paruula poſſeſſione. Nunquid non tibi ſufficiunt, duo reſidui boues minores ad excolendam terram vehiculo tuo?*

Cvm hæc in ecſtaſi, hoc eſt in exceſſu mentis audiſſet Lvcianvs, ſtatim expergefactus benedixit Dominum, & perrexit ad ciuitatem ad *S. Ioannem* Epiſcopum; & cùm illi omnia quæ viderat renuntiaſſet, reticuit de viſione bouis, expectans quid audiret ab eo. Benè S. Lvcianvs intellexerat, quia *B. Stephanus* ipſe eſſet bos maximus, quia carri illi, de quibus dicebat, ſanctæ eſſent Eccleſiæ, & Sion prima Eccleſia, ipſa eſſet carrus maior: & quia S. Epiſcopus habebat ab illo petere B. Stephani reliquias, ideo de viſione bouis Epiſcopo dicere noluit. Cùmque hæc audiuiſſet *Ioannes* Epiſcopus, lachrymatus eſt præ gaudio, & dixit: *Benedictus Dominus Deus, Filius Dei viui. Si hæc, vt dicis, fili chariſſime, & audiſti, & Deus tibi reuelauit, oportet me inde transferre* B. Stephanum *Primum Martyrem & Archidiaconum Chriſti, qui primus aduerſus Iudæos Dominica bella bellauit, & Deum in ſua maieſtate, in terris poſitus, in cœlo vidit ſtantem, & tanquam Angelus in concione hominum apparuit. Vade igitur fili, fode in aceruo, qui eſt in ipſo agro, & ſi inueneris, nuntia mihi.* Cui Sacerdos: *Perambulaui agrum, & vidi aceruum minutorum lapidum in medio, vbi arbitratus ſum eos eſſe:* Et dixit illi Epiſcopus: *Iam dixi tibi: Vade & fode, & ſi inueneris, ſedens cuſtodi locum, & manda mihi per Diaconum, & veniam ad locum.* Et ita illum dimiſit.

Cvm verò S. Lvcianvs venit ad villam, miſit præcones, vt omnes habitatores villæ diluculo conſurgerent, & foderent in aceruo. Eadem verò nocte apparuit ipſe *D. Gamaliel* cuidam Monacho nomine *Nygetio*, innocenti, & ſimplici Viro, eadem ſimilitudine, qua Presbytero apparuit, & dixit ad eum: *Vade, dic* Lvciano *Presbytero*: Vanè laboras in aceruo illo, modo ibi non ſumus; ſed tunc ibi poſiti ſumus, cùm lamentarentur ſecundum conſuetudinem antiquorum: propter quod ibi aceruus in teſtimonium planctus, factus eſt. Sed quære Nos in alia parte, quæ eſt *Boran*, & loco, qui dicitur *Syra*, lingua *Dabatalia*, quod interpretatur in Græco *Ἀνδρῶν ἀγαθῶν*, quod nos poſſumus dicere: *Virorum fortium.* Diluculo verò conſurgens ad hymnos, inuenit monachum prædicantem omnibus fratribus. Hymnis deinde dictis, cœpit Sacerdos dicere: *Eamus ad aceruum illum, & fodiamus in illo.* Tum quidam dixerunt illi: *Audi primùm quid dicat monachus* Nygetius. Et aduocato monacho *Nygetio*, exquiſiuit ab eo, quid eſſet, quod vidiſſet. Ille autem vniuerſa ſigna, quæ S. viderat Presbyter *D. Gamalielis*, dixit illi, & quemadmodum vidiſſet contra Auſtrum agrum ſitum, & monumentum in eo, quaſi neglectum, & ruinoſum, ibi vidiſſe tres lectos aureos ſtratos, & vnum ex eis altiorem cæteris, in quo erant duo iacentes, vnus ſenex, & vnus iuuenis, & in aliis duobus lectis erant ſinguli. Et reſpondit, qui erat in excelſiori lecto, & dixit mihi: Vade, dic Presbytero Lvciano: Quoniam Nos Domini loci fuimus: Si vis magnum, & iuſtum inuenire, ipſe ab Orientali plaga poſitus eſt.

Gamaliel apparet Nygetio.

Quæ S. Vir audiens à monacho, glorificauit Deum, quoniam inuentus eſt alius teſtis in reuelatione. Poſtea omnes euntes ad aceruum, & fodientes, nihil inueoerunt; & conuerſi ad monumentum illud, vbi mooacho ipſa nocte apparuerat, fodientes inuenerunt tres thecas, ſecuodum quod apparuerat S. Presbytero in typo calathorum. Inuenerũt igitur altiſſimis literis ſcriptum lapidem obrutum, habentem CELIEL, quod interpretatur SERVVS DEI; & APAAN, DARDAN, quod interpretatur NICODEMVS, & GAMALIEL, hoc interpretatus eſt Papa Ioannes, ſicut auditum eſt ab ipſo Sancto Epiſcopo. Cui ſtatim renuntiauit LVCIANVS, cum eſſet in *Lidda*, quæ eſt *Dioſpolis* Synodum agens. Qui S. Epiſcopus aſſumpſit ſecum duos alios Epiſcopos, Eleutherium de Sebaſte, & Euthonium de Iericò, & venerunt ad locum. Qui cùm aperuiſſeot *D. Stephavi* thecam, ſtatim terræmotus factus eſt, & tanta ſuauitas, & fragraotia odoris inde egreſſa eſt, quantam nullus hominum ſe meminit vel audiſſe, vel ſenſiſſe: ita vt putarent omnes ſe in amænitate paradiſi eſſe poſitos. Multitudo antem populi aderat ibi; inter quos erant plurimi infirmi variis languoribus. Et ipſa hora, mox de odore ſuauitatis eius ſeptuaginta tres animæ curatæ ſunt: ab aliis fugati dæmones; aliorum fluxus compreſſus eſt ſanguinis; alij ſtrumis, & furunculis liberati; alij à ſtringio ſanati; alij à tertianis, & quartanis; alios febris reliqnit, alios morbus regius; alij à cephalea curati, & hemicrania; nonnulli à viſcerum occulto dolote liberati; & multas alias curationes ſenſerunt homines, quas enumerare longum eſt. Et exoſculantes ſanctas reliquias iterum clauſerunt. Et tunc cum pſalmis, & hymnis portauerunt reliquias B. Stephani in S. E. Syon, vbi & Archidiacoous fuerat ordinatus, derelinquentes S. LVCIANO de membris eius aliquot articulos, immò maximas reliquias, terram cum puluere, vbi omnis caro eius conſumpta eſt; cætera adſportauerunt. Tranſlatæ ſunt autem reliquiæ ipſius Martyris VIII. Kalend. Ianuarij, & tunc in tempore iugis, & iofinita ſiccitas erat; Sed eadem hora pluuia magna deſceodit, & abundaoter inebriata eſt terra; & homines glorificabant ibi Dominum propter S. eius *Stephanum*, & propter cœleſtem eius theſaurum miſericordiæ, & pietatis, quem periclitanti ſeculo aperire dignatus eſt Ieſus-Chriſtus Domious Noſter, qui cum Patre, & Spiritu Sancto viuit, & regnat in ſecula ſeculorum, Amen.

Inueniuntur lipſana.

S. Stephani pignora Ieroſolymam transferuntur.

ERAT tunc Ieroſolymis alius etiam Hiſpanus Presbyter Braccarenſis *Auitus* nomine, S. LVCIANO literis, ſanctitate, & amicitia coniunctiſſimus, cuius precibus Libellum Græco idiomate de huiuſmodi *Inuentionis* euentu paruulum cooſcripſit, qui vt ad omoes Eccleſiæ Epiſcopos mitteretur, ab ipſo *Auito* eſt Latinitate donatus. At quia Hiſpania (de cuius origine erant Presbyter qui ſacra pignora inuenit, & qui ſcripturam, ecphraſim Inuentionis cootinentem, Latinam fecerat) prima Orbis Occideotalis, vt par erat Prouincia tantis ditaretur theſauris, protinus vterque Presbyter curat, vt aliquot lipſaoa Protomartyris in Hiſpaniam dirigerentur. Annuit Deus Sanctorum Sacerdotum deſideriis; & quatenus *Paulus Oroſius* Presbyter Hiſpanus in Hiſpanias pergere inuentus eſt, illi, vt Epiſcopo *Balconio* Braccarenſi aliquas portaret exuuias, cum epiſtola, detulère. Perrexerat igitur in Africam *Oroſius*, vt à S. Auguſtioo de aliquot dubiis in cauſa fidei, edoceretur. Quorum ad aliqua reſpondens, de aliis ad D. Ieronymnm Ieroſolymis remiſit conſulendum; quo tempore iſta Inuentio peracta eſt. Ergo *Oroſius* Sacra pignora, & epiſtolam accipiens in *Hiſpaniam* deuenit, & omnia *Balconio* Epiſcopo commendata tradidit. Demum LVCIANVS virtutibus clarus ad æternæ vitæ præmium per longæuæ ætatis properauit ærumnas XXV. Maij, Anno Domini CCCC. LIX. Ad cuius tumulum *Aulus Halus* Poëta Burdegalenſis, & Ciuis Toletanus hocce curauit

Auitus Braccarenſis Libellum ſcripſit.

Paulus Oroſius primus Reliquias S. Protomartyris in Hiſpanias defert.

Moritur.

curauit inſcribere decaſtichon : Sed Arti incultæ parcito.

Presbyter hoc ſacra conſiſtunt ſub marmore cauo
Pignora, parce precor, En LVCIANE *tua.*
Bætica quaque tuos iamiam formauerat artus,
Perdidit in breui oſcula ſancta tua.
Fratréque compulſus Solymorum *tendis ad vrbem,*
Viſites vt docto Cardinis heroidi.
Hic ſacra diuinitus propalas Martyris oſſa
Primi Leuitæ, qui cito ſigna facit.
En moreris tandem; ſpiritus tranſcendit Olympum:
At caro ſancta iacet, hac LVCIANE *pyra.*

Relationem *Inuentionis S. Stephani*, ex quatuor *MMSS. Codicibus Vaticanis* collegit Eminentiſſ. Cardinalis Cæſar Baronius, & in ſuis *Annalibus Eccleſiaſticis inſeruit tom.5. Anno* 415. *n.*4. ideo non indigemus probatione. Quatenus ad Epitaphium AVLI HALI, ſic inueni in meo *MS. Codice*. Cuius auctoritate firmatur ſententia M. Max. *in Chron. Ann.* 459. *vbi* Roder. Car. *lit S. fol.* 167. & in *Antiquit. Hiſpal.* *Error Biuarij.* *lib.* 3. *c.* 34. *fol.* 138. Toto (vt aiunt) cœlo aberrauit Biuar. *in Not. ad Max. Ann.* 460. *n.*3. *fol.* 183. contendens Noſtrum LVCIANVM nequaquam fuiſſe, cui reuelata S. Stephani pignora fuere. Quod vt probet, futilibus vtitur coniecturis. Sed non viſo *Auli Hali* Epigrammate, quid mirum, ſi doctiſſimus Vir à vero deuiaret.

BÆTE Ciuitas antiqua in *Hiſpania Vlterioris Bætica*, quam nunc VTRERA dicimus. *Topographia.* Hactenus à Noſtris Scriptoribus cognita. Illius antiquitatem recenti, & candido calamo ſuus ſcripſit Ciuis *Rodericus Caro*, in peculiari libello ad Ducem de Alcala *de antiquitatibus Vtriculanis*, & in *Chorograph. Hiſpalenſ. d. lib.* 3. *c.* 33. & ſequent. Vbi ex Strabone *lib.* 3. *Geograph.* ex verſione *Heresbechij* probat exiſtentiam nominis huius vrbis, ſic: *Poſt has* Hiſpalis *claret, ipſa quoque Romanorum Colonia, ac nunc quidem emporium ibi durat, honore autem, & recenti militum Cæſaris eò miſſorum habitatione*, BÆTIS *præcellit, quamuis non ſplendidè condita.* Quod BÆTE, aut BÆTIS ſit VTRICVLA, hodie VTRERA, videndi Flau. Dext. *in Chron. Ann.* 180. *&* 308. *&* S. M. Max. *in Chron. Ann.* 459.

S. GENNADIVS Epiſcopus, & Confeſſor.] Ex ordine *Benedictino* alumnus dignoſcitur, vt eius indicant Acta, & in *Martyrologiis Monaſticis* ex hoc eius recenſetur memoria. **D.** Ita VVion h. d. *In Hiſpania* S. GENNADII *Aſtorgenſis Epiſcopi, & Confeſſoris.* Hugo Menardus eadem verba retulit, licèt in nomine Sedis correctiùs *Aſtorgenſis Epiſcopus* legatur. *Martyrologia.* De eo ſcripsêre ex antiquis Iulian. Noſt. *Aduerſ.* 509. *fol.* 119. Ambroſ. Moral. *Hiſt. Hiſpan. lib.* 15. *c.* 45. Marieta *de SS. Hiſpan. lib.* 5. *c.* 80. P. F. Anton. de Yepes *in Chron. Bened. tom.* 4. *cent.* 4. *Anno Dom.* 898. D. Prudent. Sandoual *in fundat. S. Petri Montium fol.* 25. M. Ægid. Gonzalez Dauila *in Theatr. Aſturicenſ.* *Scriptores.* *lib.* 2. *c.* 1. D. Andreas de Torres *in Vit. S. Gennad.* D. Petr. de Aingo Ezpeleta *in Antiquitatib. Eccleſ. Aſturicenſ. fol.* 40. Eius Acta quæ Hiſpano ſermone circunferuntur licèt diminuta, Latina, & ampliora dabimus.

ACTA S. GENNADII EPISCOPI Aſturicenſis, & Confeſſoris; ex antiquis monumentis, & teſtamento.

GENNADIVS *ex vrbe* Braceara *originem traxit*, Gallæciæ *tunc* Metropoli, *qui vt Deo ardentiùs deſeruiret, adhuc iuuenis, relictis parentibus, patria, & opibus, ad cænobium Benedictinorum, quod* Argei *vocabulo noſcebatur, perrexit, vbi ſub Sanctiſſimo* Arandiſelo *Monaſterij* *Origo* *Abbate,*

Abbate, monaſticam, immò angelicam vitam peregit. Ibidem perfectionis
gradus accumulans, talia detexit virtutum ſpecimina, vt iamiam breuia il-
Monachatus. lius cœnobij clauſtra, tot B. Monachi facinora non caperent. Ex quo vt ad du-
riora ſanctitudinis conſcenderet acumina, acceptâ ab Arandiſelo Abbate be-
nedictione, & aſſũptis aliquot perfectiſſima vita ſocijs, ad Vergedenſis montis
cacumina perrexit vltroneus. Ibidem antiquum Monaſteriũ S. Petro dicatum,
Monaſteriũ Vergedenſe, reſtaurauit. & primò à S. Fructuoſo conſtructum, pòſt à B. Valerio readificatum, inuenit,
quod quia vetuſtate collapſum, peuè erat deditum obliuioni, ex eo quod vepri-
bus, denſiſſimiſque ſyluarum arboribus, pra annorum intercapedine, & adum-
bratum & opertum erat, auxiliante Domino reſtaurauit, ædificia inſtruxit,
vineas, & pomaria plantauit, hortos, & omnia quæ ad vſum illius pertine-
bant, impoſuit. Quo in inceptis perſiſtens, ſe velut in ſpecum cum ſociis retruſit,
vbi diù noctúque orationibus, & vigiliis intentus, fonte lacrymarum ora
ſuffuſus, pietati Omnipotentis Dei ſe ipſum commendabat, vt ipſe in quo
ſperabat, intentionem, & opus ſuum, in finem vſque feliciter dirigeret.

Euoluto autem tempore, cùm iam diſpenſatio diuina per eum plures lucran-
dos decerneret, è viuis ſublato Ranulpho Epiſcopo Aſturicenſi, quem pra-
cipuum agnouit S. GENNADIVS in vita monaſtica praceptorem, ad Aſturicen-
Epiſcopus Aſturicenſis creatur. ſis Eccleſia Sedem obediente humilitate conſcendit. Ad cuius faſtigium cùm
reluctante animo deueniſſet, omnem illius ſolicitudinem, omnémque indu-
ſtriam, exolutis Pontificalis oneris officiis, erga pradictam eremum exercens,
Eccleſiam S. Petri, quam antea reſtaurauerat, miris ædificiis ampliauit, & vt
potuit reduxit in melius. S. Viri, Monachorúmque ibidem deliteſcentium, vir-
tutes, per totius illius regionis circulos conſtans fama detexit, qua allecti pluri-
mi ex diuerſis partibus ad ſanctum confluebant cœnobium, qui poſſeſſiones agro-
rum ſuorum vendentes, pretia ante pedes eius, ſecundum modum primitiua
Eccleſia, abſque colluſione ferebant, vt omnibus, prout cuique opus eſſet, aquâ
diſpenſatione tribueret. Alij autem de facultatibus ſuis eundem locum ditare
certabant, vt de redditibus rerum ſuarum, per futura tempora, ſerui Dei inibi
habitantes, neceſſaria perciperent. Quibus ſuffragiis ſic locum illum tanta ce-
lebritate Dominus exaltauit, vt breui, multi, pompâ ſeculari abdicatâ, ad Deũ
Alia Cœnobia erigit. conuerſi, cucullum nimiâ exultatione perciperent. Hoc in cauſa fuit, vt ad noua
extruenda Oratoria animum eleuaret Antiſtes; ideóque in ipſis montibus Au-
lam S. Andreæ dicatam extruxit, aliúdque Monaſterium S. IACOBO, aliud
S. Thomæ Apoſtolis condidit, quibus monachi diſtributi inter ſilentij quietem
ad contemplationis ſummum apicem pertingebant. Omnia hæc itidem ad Re-
gis Ordonij, & Reginæ Geloiræ coniugum, Gallæciæ tunc regnantium
Executor Teſtamentarius ab Alphonſo eligitur Rege Magno. perueniunt auditum, qui in ſuorum veniam peccatorum, & pro animarum
ſuarum ſalute, totos Vergedenſis tractus terminos, Monaſterio S. Petri
Montium, & B. GENNADIO priuilegiis liberalibus obtulêre. Qui in
tantam Principum venerationem deuenit, vt ab Alphonſo cognomento Ma-
gno proprij teſtamenti executor electus fuerit. Cuius Regis Alphonſi corpus
in ſuam Aſturicenſis Sedis Eccleſiam decenti, & regali ſarcophago tu-
mulauit.

POSTMODVM cùm S. GENNADIO nunquam arriſerint aulica vi-
Epiſcopatũ dimiſit. ta ſtrepitus; & Epiſcopalis infula, etiam Angelicis humeris ponderoſa, quoti-
die illius vires deprimeret, & qua pluma contemplationis eius ſpiritum ſuble-
uabat, Praſulatus onus pro communibus inueſtigandis negotiis ad infima de-
mergebat, decreuit tantum honoris penſum deponere, & ad ſilentij penetralia
confúgere, vbi inter illius ſilices, pellem, quam curiale creauerat contubernium,
veterem denudaret. Sic dimiſſo Epiſcopatu, Monachus Monachorum nume-
Obiit. rum adimpleuit, & ad S. IACOBI Penalbenſe cœnobium diuertens, plenus
dierum, & virtutum, gratia miraculorum inſignis ad Dominum migrauit
VIII. Kalend. Iunij, Anno Domini DCCCC.XVII. Eius ſacrum Corpus in
Eccleſia ipſius Penalbenſis Monaſterij tumulatum, diu miraculis ſuperue-
nientibus quieuit, donec eius Caput in Aſturicenſem Eccleſiam, cui poſtmodum
paruère

paruêre omnia illa cœnobia, deficientibus Monachis, delatum eſt. Itidem alia pars Corporis ad Luarenſe Valliſoletanum *Conuentum Monialium* S. Dominici *traductu eſt.*

Iſta de S. Gennadio inter hiſtoriæ *Hiſpanicæ* aceruos ſeligere potui, quia nullus eius Acta niſi tumultuariè congeſſit. Ad huius probationem ecphraſis, ipſius ſanctiſſimi Epiſcopi *Teſtamentum* ſufficiet, quod quia raro Latinum inuenitur, hic ſubiicere decreuimus.

TESTAMENTVM S. GENNADII Epiſcopi Aſturicenſis.

Sanctissimis glorioſiſſimis Dominis triumphatoribus, poſt Deum mihi fortiſſimis Patronis, cœlorum Claiculario, in arce Apoſtolatus conſtituto, electiſſimo Petro, æquali vocatione Andreæ almifico, inter Iberiæ terminos Iacobo clariſſimo, atque hero Thomæ, aſſeclis Chriſti, & eius Martyribus, à conſtitutione mundi Deo notis Apoſtolis. Cliens ſeruus veſter Gennadivs, pauper meritis, abundans ſceleribus, indignus Epiſcopus, certiſſimè credo, firmiſſimè teneo, & indubitanter ſcio, quòd Vos, ô piiſſimi, & ſtrenui Patroni, ad vnam Domini vocantis vocem, ſtatim omnia quæ mundi ſunt, mundo reliquiſtis, indefeſsè adhærentes veſtigiis Saluatoris, vt neque puncto quidem ſeceſſeritis ab illo, etiam neque ad funus patris * ſeptima diuinæ ſapientiæ haurientes, prædicatores egregij effecti vniuerſum mundum lumine veritatis illuſtraſtis: quod ore docuiſtis, opere compleuiſtis, & per effuſionem ſacratiſſimi cruoris roboraſtis. Quid igitur ego miſerrimus agam? quòd immeritus in hac vocatione adſcitus, neque opere, neque prædicatione ſum idoneus? Illam comminantis Prophetæ, immò Domini vocem expaueſco dicentis: *Quare tu enarras iuſtitias meas, & adſumis teſtamentum meum per os tuum? Tu vero odiſti diſciplinam.* Nam Vas electionis, Præceptor gentium mirificus, qui ſupra cœlorum viſibilia raptus ſidera, verbo Domini paſtus, ac refertus, metuens noſtri detrimentum, de ſe ipſo dicebat: *Ne fortè aliis prædicans ipſe reprobus efficiar*: Conſcientiæ meæ teſtimonio perterritus, & piaculorũ pondere grauatus, patrocinium veſtrum exopto; humillimus, vmbraculum culminis veſtri expecto, obnoxius, defendi, ac tueri interuentu veſtro deprecor, fide intrepidus, nihil hæſitans, nihil dubitans, vt quidquid petieritis à Patre cœleſti, fiet vobis; & ideo dùm Paſtor paſtorum apparuerit, dum in gloria maieſtatis aduenerit, dum in conſpectu eius ignis præceſſerit, dum in throno claritatis, ſimul & formidinis, ad iudicium ſederit, & Vos, & omnes Sancti cum eo ſeſſuri ſupra thronos iudicantes, quæſo, vt ad Optimum Regem pro me interpelletis, vt ſuperemineat miſericordia iudicio, & transferar à ſiniſtrorum, & hædorum gregibus, ſimque dexter agnus beatitudinis vellere indutus; & quiſeſſioni non mereor cathedram, adſtare conſpectibus Diuinitatis, abſque pauore, meritis veſtris valeam.

Teſtamentũ S. Gennady.

* *Optima.*

Pſalm.

Cvmqve adhuc ſub Patre Apoſtolo, & Abbate meo Arandiſelo in Ageo monaſterio degerem, vitam Eremitarum delectatus, cum duodenis Fratribus, & benedictione ſupradicti, ſcilicet ad S. Petrum, ad ſanctam eremum perrexi, qui locus poſitus à B. Fructuoſo, & inſtitutus; poſt quem S. Valerius eum obtinuit. Quantæ autem vitæ ſanctitatis fuerint, & quanta virtutum gratia, & miraculorum emolumenta enituerint, hiſtoriæ & Vitæ eorum ſcriptæ declarant. Nam ſuprafatum loculum in vetuſtatem reductum, penè obliuioni deditum, vepribus ſeu denſiſſimis ſyluis opertum, & magnis arboribus ex immenſitate annorum adumbratum, auxiliante Domino, cum fratribus reſtauraui; ædificia extruxi, vineas, & pomaria plantaui, terras de ſqualido eieci, hortos

hortos,& omnia quæ ad vſum monaſterij pertinēt,impoſui. Sed æmulus virtutum, vitam noſtram inuidens, quaſi pro ædificatióne multorum mentes multorum excitans ad Pontificatum Aſtoricæ, ad ſuburbia adtractus ſum: in qua multis annis inuolens,& magis in Principum perdurans, quàm ſpontanea mente, ſed neque plenè corporis præſentia ibidem commoraui; omnem ſolicitudinem, omnémque induſtriam erga ſupradictam eremum exercens, Eccleſiam S. Petri, quam dudum reſtauraueram, miris ædificaminibus reuoluens ampliaui, & in melius, vt potui, erexi. Deinde autem in montibus illis Aulam nomine S. Andreæ conſtruxi; aliudque Monaſterium ad ordinem monaſticum, inter vallum diſtendens, in memoriam S. IACOBI, iterum conſtruxi, quod vocatur Pennalba; inter vtrumque verò locum, eſt qui dicitur ad ſilentium, in honorem S. Thomæ quartum Oratoriom fabricaui, & in vnoquoque Eccleſiam. Donaria, munuſcula, vel libros vnicuique nunc offero ſegregatim, & in nunc habeant per hoc teſtamentum diſponere opto, & Præſulum, ſeu Principnm præceptione adfirmare decerno, atque ſeculis infinitis diu valitura perſiſtere, & permanere iubeo.

Hactenus Teſtamentum S. GENNADII; nam quæ ſequuntur, diſtributio librorum, & aliorum munerum facta vnicuique Cœnobio, poſt quæ ſubintrant anathema, & maledictiones aduerſus quoſlibet illius teſtamenti ordinem infringentes. Ipſius data eſt ſub Era DCCCC. LIII. & Anno Domini DCCCC. XV.

Origo probatur. CIRCA originem S. GENNADII, omnes antiqui Scriptores contendunt illam traxiſſe ex ipſiosmet *Aſturica* confinibus, ita vt ex ipſo *Vergedenſi* territorio, hodie VIERZO, fuiſſe oriundum. Aliqui recentiores illum *Gallæcum* credunt. Quæ ſententia magis veritati adhæret, quia ſi fuit *Braccarenſis*, vt infra probabimus, & tunc *Braccara Gallaciæ* caput erat, non errant qui eum *Gallæcum* conſtituunt. Quod fuerit *Braccarenſis*, audiendus eſt Iulian. Noſt. *Aduerſ.* 509. *fol.* 119. ſic de eo loquens: S. GENNADIVS *Luſitanus Braccarenſis, Monaſterij Agen prope Braccaram*. *Error in Codice Iuliani.* Et licèt hæc periodus claudicet, & in ea in verbo AGEN error contractus ſit, nam loco AGEN, reponendum ſit AGEI, vt Cœnobij ſitus, in quo primò cucullum induit S. Noſter, agnoſcatur, in cuius chorographia tantùm cruciatur *Morales*; attamen, quoad noſtram probationem, intentum habemus, ex eo quod GENNADIVM Luſitanum Braccarenſem nominat. *Vox Luſitanus quomodo accipienda.* Nec dictio *Luſitanum* importat, vt excludat illum fuiſſe *Gallæcum*? Nam cùm *Iulianus* ſcriberet poſtquam Alphonſus VI. *Braccaram*, & alias vrbes dotis nomine conceſſiſſet *Comiti Henrrico*, titulo *Comitis Luſitaniæ*; non inſpectauit rigorem *Geographicum*, ſed communi vſus eſt locutione.

Quis Ranulphus? DIXIMVS *Ranulfum* Aſturicenſem Epiſcopum fuiſſe S. Viri primum in vita monaſtica Magiſtrum, non quia ſub illius diſciplina militauerit, ſed quia ab eo regulam Monaſticam accepit, vt indicant verba *Priuilegij Regis Ordonij II.* quod refert Sandoual. in *Monaſt. S. Petri Montium*, §. 7. *fol.* 21. vbi hæc leguntur: *Vnde pro huiuſmodi timoris Domini largitate, ac pro veſtra venerationis honore, iuxta decreta Catholica, & Apoſtolica diſciplina, & iuxta ſacrorum Canonum inſtitutionem, adhibito bona deliberationis tractatu, cum cunctis in Christo pro ſancto ordine inſtituimus decretum; qualiter locum ipſum venerabilem* (de Monaſterio agit S. Petri constructo iuxta riuulum quod dicitur *Oza*, ſub monte *Aquiliano*, ſubtus Caſtello antiquiſſimo *Ruſiano*, in Confinio *Vergedenſi*) *Eccleſia veſtra, quamuis Domino dudum ſanctificatum per manus* B. Fructuoſi, *ædificatum primò confeſſione Monachorum, poſtea verò multis temporibus manebat deſertum; modò tamen noſtris iuſſionibus eundem locum, Nos* RANVLFVS *Epiſcopus Aſtoricenſis Sedis ordinauimus pro conſecrationis officio Abbatem nomine* GENNADIVM, dedimúſque ei regulam obſeruationis ſanctæ vitæ, cunctáque illi monaſtica inſtrumenta præcepimus. *Ego Ordonius Rex, & Gyloira Regina offerimus*, &c.

Reſtauratio Cœnobij S. Petri. QVATENVS ad reſtaurationem Monaſterij *S. Petri Montium in Vergitano* tractu primùm à *S. Fructuoſo* conſtructum, pòſt à *S. Valerio* politum, de quo

inſcriptio

inſcriptio, quam dedimus *die XXV. Februarij*, ſatis ſiquet ex teſtamento S. GENNADII, & Priuilegio Regis *Ordonij II.* cuius verba numero præcedenti recenſuimus.

DIEM, Menſem, & Annum obitus, poſt Noſtros Scriptores, & Tabulas Eccleſiæ Aſturicenſis circa diem, comprobamus ex Iuliano Noſtro *Aduerſ.* 504. *fol.* 119. vbi omnia breuiter complectitur: *Celebris eſt memoria* S. GENNADII *Epiſcopi Aſturicenſis, ſub Mauris, die XXV. Maij, Anno DCCCC. XVII.* *Dies & Annus obitus.*

In antiquo *MS. Aſturicenſi Breuiario* adeſt feſtum S. GENNADII, hoc die breuibus Lectionibus, & hoc hymno ad Veſperas, & Matutin. *Hymnus in eius feſtiuitate.*

ATtendas ergo munera
Ad Noſtra Chriſtus properè,
Qua canticis comperſonat
Aſturicana *Eccleſia.*
Noſtrum canamus Præſulem
GENNADIVM, *qui ex montibus*
Ruffianis, *compellitur*
Hunc baculum percipere.

Vitam relinquens tacitam,
Protractus eſt ad aulicam,
In qua nec vltra potuit
Conſiſtere multoties.
Sic infulam dimittere
Conſtituit, ſitum amas
Antiqui Cœnobij,
Inquirit vbi lauream.

ORATIO ISTA:

DEus, qui præſentem diem honorabilem nobis in B. GENNADII *Confeſſoris tui, atque Pontificis ſolemnitate feciſti: da Eccleſiæ tuæ dignè de tanto* Patròno *gaudere, vt apud miſericordiam tuam exemplis eius, & meritis adiuuemur. Per Dom. N.*

QVOD fuiſſet S. GENNADIVS executor Teſtamentarius Regis ADEFONSI cognomento MAGNI, eiúſque Conſiliarius, probant *Yepes, Sandoualius, M. Ægidius Gonzalez, Torres, & Ezpeleta* in locis ſupra relatis. Quique referunt ipſum Catholicum Regem tumulaſſe in ſarcophago alabaſtrino in Eccleſia Cathedrali Aſturicenſi. Quod & fatetur D. Maur. Caſtell. *Hiſtor. Compoſtellan. lib.* 4. *c.* 22. *& ſeqq.* Sampyrus Epiſcopus Aſtorgenſis in *Chron. Æra* 918. *in fin. fol.* 62. dicens: *Zamoram veniens, morbo proprio deceſſit, & Aſtoricæ ſimul cum vxore ſua* D. Xemena *ſepultus eſt.* Eadem refert D. Rodericus Archiep. Toletan. in Hiſtor. Hiſpan. lib. c. Et conſtat ex antiquo marmoreo cenotaphio, vbi hæc leguntur: *Alfonſi Magni Regis eius executor Teſtamentarius.*

SEPVLCHRVM REGIS D. ALFONSI
FERNANDI II. OBIIT ANNO
DNI. DCCC. LXXXII.

Sed vt notauit D. Maurus *d. lib.* 4. *c.* 24. ineſt mendum in Epitaphij huiuſmodi ſtructura, ex quo agnouit illud recentiori calculo innouatum.

HIC etiam ſciendum eſt, quod Adefonſus Rex tradidit B. GENNADIO Quingentos aurei nummos, Aulæ *B. Iacobi* Apoſtoli deferendos, ſed interueniente *Garſia* Regis obſtaculo, illos non potuit deferre in Baſilicam Apoſtolicam, donec illo è viuis ſublato *D. Ordonius* ſucceſſor in Regno, ad cuius manus peruenerat pecunia, loco illius, obtulit S. Apoſtolo villam dictam *Corneliana*, vt patet ex Priuilegio ipſius Ordonij Regis, cuius ſeriem refert D. Maur. *d. lib.* 4. *c.* 24. vbi totam priuilegij contexturam refert. *Cui reliquit Quingentos aureos pro reparatione Baſilicæ S. Iacobi.*

SEPTIMO KAL. IVNII.
DIES XXVI.

A. Zamoræ *in Hiſpania Citeriori* Inventio *ſacrorum pignorum* B. Ildephonsi, *Archiepiſcopi Toletani, quæ à tempore horribilis Hiſpaniæ excidij in Eccleſia S. Petri ipſius vrbis delitescentia, Anno M. CC. LX. inuenta ſunt. Poſtmodùm Anno M. CCCC. XCVI. eodem non ſine magno miraculorum numero tranſlata, adhuc honorificentiſſimo ſarcophago adſeruantur, & coluntur.*

NOTÆ.

A. Scriptores. Inventio ſacrorum pignorum S. Ildephonsi] Huius feſtiuitatis memoriam hoc die recolunt P. F. Ioann. Mariet. *Hiſtor. SS. Hiſpan.lib.5.c.54.* vbi hæc verba Latinitate donata: *In excidio Hiſpaniæ, pietatis zelo compulſi Chriſtiani* Corpus B. Ildephonsi *perduxere* Zamoram, *vt illud in tutiorem reconderent locum. Illic per multos annos delituit, donec Anno Domini* M. CCCC. X C V I. *repertum eſt, multis præcedentibus miraculis.* Agitur Officium de hac *Tranſlatione* in Eccleſia *Zamorenſi*, & in aliis Hiſpaniæ die X X V I. Maij. Hac eadem die Philipp. Ferrar. *in Catal. General. SS. fol.218.* Ægidius de Zamora, Minorita, cuius opuſculum de hac *Tranſlatione* aſſequi non valui. P. Ioann. Marian. *Hiſtor. Hiſpan. lib.10.c.12.* P. Yepes *in Chron. Benedict. tom.2. Ann.657.c.2.* Vazquez *in Vindicijs S. Ildephonſ. lib.2. à c.2. & ſeqq.* Garibay. *Compend Hiſtor. lib.12.c.1.* Salazar de Mendoza *Hiſtor. S. Ildephonſ. c.3.* Breuiar. Zamorenſ. Antiquum *fol.329.* vbi ex Officio *Chriſtophori Paradinenſi* Acta omnia Inventionis recenſet, vt ſequitur.

ACTA INVENTIONIS SACRORVM pignorum S. Ildephonsi *Epiſcopi Toletani; ex Breuiario Antiquo Zamorenſi, & alijs.*

Hiſpani in excidio corpora Sanctorum occludebant.

Cvm *exigentibus hominum peccatis*, Hiſpania *fermè vniuerſa ab Arabibus ſubacta eſſet, & magna pars ferro, atque igne populata,* Aſtures *duntaxat Pyrenæi montis inacceſſibilia quadam loca incolentes, Chriſti nomen, atque religionem ſeruauerunt. Ad hos ergo victi (quibus mens læua non fuit) de ſingulis partibus confluxère. Quorum plerique* Reliquias, *& ſacratiſſima quæque* Corpora Sanctorum *ex ſubactis Eccleſiis in ea loca deportarunt. Inter quæ Chriſtiani cum multis* Reliquiis, *quibus* Toletana *ciuitas locupletiſſima erat, veſtem illam ſacratiſſimam, quâ Dei Mater* B. Ildephonsvm *decorauerat, in vrbem* Ouetum *Aſturiarum caput, detulerunt. Ferebatur & illuc* Corpus *Beatiſſimi* Ildephonsi, *ſed fortè apud* Zamoram *delatores prædicti in Eccleſia* S. Petri, *in loco abditiſſimo illud repoſuerunt.*

Creſcente

Creſcente verò in dies clade, etiam Zamora *Barbaris ceſſit; Quocircà ſublata eſt hominibus illis rurſum reſumendi copia ſequeſtratum pignus. Tranſierunt autem poſt hæc tempora multa, & quoniam frequentari deinceps à fidelibus non potuit, res excidit memoriâ.*

P O S T Q V A M, *Deo miſerante, operâ piorum Regum* Caſtellæ, *Chriſto Regnum paulatim reſtitui cœpit,* Zamora *quoque in Chriſtianorum deditionem rediyt. Paſtor ex* Toletanis *oris in eam vrbem pauper habitu, ſed diues ſanctitate, ingreſſus* Templum B. Petri, *oratione factâ, cœpit ſingula circumluſtrare, & curioſiùs inſpicere. Quem furtum aditui moliri arbitrantes, ab Eccleſia eiecère. At illis Paſtor dixit:* Se non eſſe furem, nec aliquid mali facturum veniſſe, ſed velle habere copiam alicuius Sacerdotis, atque Deum timentis, cui grande ſecretum manifeſtaturus erat. *His auditis, ductus eſt ad quendam* Didacum *Sacerdotem grauiſſimum, coram quo genibus pronolutis, cœpit (quaſi peccata ſua confiteretur) huiuſcemodi viſionem enarrare.* Pater mi vidi (*inquam*) raptus in ſpiritu in patria mea, Pontificem quendam, vultu decorum, inceſſu grauem, & omni corporis ornatu glorioſum, qui ſuâ admodum mellifluâ voce me ſic allocutus eſt: *Ego ſum* I L D E P H O N S V S *quondam* Toletanæ *vrbis Antiſtes, veni, ſequere me.* Quem ſecutus, viſus ſum in hanc vrbem perueniſſe, & in hanc Eccleſiam intrare. Vbi cùm eſſemus: *Hic* (inquit) & deſignauit digito locum, C O R P V S *meum abſque honore iacet. Animaduerte fili, ne in manifeſtanda virtute Dei vlla te ignauia teneat. Dei enim verbum eſt, quod non tam ex me, quàm ipſo iubente, impero.* Quibus dictis, euanuit. Ipſe ad me reuerſus, domo, & familiâ relictis, in hanc vrbem, & Eccleſiam venio; quibus omnia ſigna, quæ in ſpiritu cognoui, video. Habes iam Pater optime cauſam mei aduentus. *Didacus autem ille, vt erat grauis, & timoratus Vir, Eccleſiæ Capitulum cum nonnullis Laicis prudentibus congregauit. Re itaque ibidem agitatâ, omnium ſententia fuit; ad vnius peregrini, atque hominis ignoti dictum, nihil eſſe tentandum. Exiyt nihilominus ſermo in aures hominum, & ſi creditum à multis fuit, nullum tamen periculum factum eſt, & ideò aliquantulum ſub ſilentio iacuit.*

Paſtor Toletanus aperit, quo in loco Corpus S. Ildefonſi abſcondatur.

Non creditur ei.

R E G N A N T E *autem poſtea* Ildefonſo *huius nominis* V I I I. *Rege* Hiſpaniæ, *cùm* Aſſuerus *Eccleſiæ* Zamoranæ *Præſul illam* B. Petri *ædem ampliare vellet, & pro iaciendis columnarum fundamentis terra altius foderetur, fortè in loco, quem Paſtor deſignauerat, ſarcophagum oſtenditur, marmore opertum, quod incautis ictibus foſſores confregerunt. Erant in illo* Reliquiæ *humani corporis, ſuauiſſimum quendam ſpirantes odorem, quo tota terra adiacens videbatur perfuſa. Tum verò quæ à Paſtore relata fuerant, in memoriam venerunt. Erat etiam ſuper marmore epitaphium ſculptum, ſed quia foſſorum inaduertentiâ comminutum eſt, coadunatis quidem partibus, quantum humano ingenio, atque labore fieri potuit, hoc tantùm lectum eſt.*

Quo pacto inuentum.

PATRIS ILDEPHONSI ARCHIPRÆSVLIS TOLETANI.

Roborata eſt denique fides, maxime ex miraculis, quæ ſancto Confeſſore inuocato, facta ſunt. Epiſcopus cum Clero, atque vniuerſa ciuitas gaudentes, & exultantes, Zamora *tanto munere ditata iuxta Altare* B. Petri, *in eadem Eccleſia condiderunt; vbi innumera miracula quotidie fiunt. Quæ omnia* P. Ægidius Zamorenſis *Ordinis Minorum, Vir apprimè eruditus, vſque ad ſua tempora perquam diligentiſſimè deſcripſit. Cùm hoc ſanctiſſimum* C O R P V S *multis annis in loco abditiſſimo repoſitum eſſet, illum duntaxat ſcientibus paucis ſub ſacramento adſtrictis, Anno Domini* M.CCCC.V I. *in hoc In*uentionis *die, ex eo loco eductum, ſupra Altare ipſius maximum ponitur, cunctiſque oſtenſum eſt, vbi miracula multa denuò viſa ſunt. Muti loquebantur; claudi ambulabant; dæmoniaci ſoſpitabantur; vary infirmi curabantur; fre-*

Collocatur.

Transfertur.

quentes

quentes turba vndique ad has ſanctas Reliquias *venerandas confluxerunt. Tandem poſt dies Octo, in Sacello, quod eſt ſupra ipſum Altare, intra capſam magnam argenteam deauratam, incluſum honorificè ponitur, vbi à cunctis cernitur.*

Plaude Zamora *tuo tanto decorata* Patrono:
Felix qua ALFONSI *candida membra tenes.*
Saltat vbi claudus, congaudet lumine cæcus,
Ore ſuo mutus pandere verba poteſt.
Ad te gaudentes concurrunt vndique turbæ,
Sanaque ſuſcipiunt morbida, ſi qua gerunt.

Miracula. *Quod & deprehenditur ex his quæ ſequuntur miraculis. Quidam homo* Lucenſis, *nomine* Petrus Dominicus, *duobus annis cæcitatem paſſus fuerat oculorum; cùm pro recuperanda ſanitate* B. Vincentij *limina viſitaret, apparuit ibidem ſibi Beatiſſimus* ILDEFONSVS *Pontificalibus infulis decoratus, referens ſe fuiſſe paruum, & ſpiſſum, veruntamen ſatis pulchrum, & adiecit, quod ſi curari volebat, iret* Zamoram, *vbi ipſius* Reliquiæ *erant reuelandæ. Cùmque homo ille non acquieuiſſet, ſed vlterius causâ recuperandæ ſanitatis* Bracaram *adiiſſet, obtentu* S. Gerardi, *& inde Beatiſſimi Apoſtoli* IACOBI *limina viſitaſſet, in quolibet iſtorum locorum, modo ſimili eidem apparuit Beatiſſimus* ILDEFONSVS *aſſerens, quòd optatam nunquam reciperet ſanitatem, quouſque* B. Petri *limina viſitaret, vbi apud* Zamoram *debebant ipſius* Reliquiæ *reuelari. Acquieſcens igitur iuſſioni, venit* Zamoram *poſt tres dies* Inuentionis Reliquiarum. *Cùmque ipſius oculos ſiccos, & quaſi glutino compaginatos, aliqui diſiungere laboraſſent, minimè potuerunt. Applicantes verò* Reliquias *ſanctiſſimi* Corporis *oculis dicti cæci, vociferans cecidit quaſi mortuus ſuper terram, ferè Trecentis hominibus adſtantibus, & videntibus ſupra dicta. Cùmque ſic quaſi mortuus, aut dæmoniacus diutiùs iacuiſſet, ad vocem Beatiſſimi* ILDEFONSI *ipſum excitantes (ſicut ipſe aſſeruit) recuperato lumine reſurrexit. Interrogatus, cur quando cecidit clamaſſet? Reſpondit, ſe quaſi cum quodam venabulo per medium capitis (vt ſibi videbatur) percuſſum fuiſſe; ſed ad vocem Beatiſſimi* ILDEFONSI, *vt prædiximus, ſurrexit.*

Aliud. QVÆDAM *Mulier de villa* Alba *erat dæmonio grauiter obſeſſa, cùmque pro recuperanda ſanitate* B. MARIÆ *de* Viſu *limina viſitaſſet, in viſione ſibi homo quidam apparuit, dicens*: Quid hic nunc contrahis tantam moram? Vade *Zamoram*, ad locum vbi iacet *Corpus* Beatiſſimi ILDEFONSI, & ſtatim recipies ſanitatem. *Cùmque ad locum deueniſſet, mox à dæmonio eſt arrepta, ſed acclamantibus hominibus, vt egrederetur, in ſignum egreſſionis obtulit denarium* Legionenſem, *& remanſit mulier tunc curata.*

Aliud. ALIA *Mulier de* Caſtro-toraſe *vxor* Petri Fernandi *ſeptem annis fuerat obſeſſa ab humani generis inimico. Cùmque veniſſet ad Eccleſiam* S. Petri, *vbi requieſcunt* Reliquiæ *Beatiſſimi* ILDEFONSI, *ſtatim à dæmone fuit infeſtata, ſed acclamantibus hominibus contra eum, vlulans receſſit ab ea, aſſerens quòd iam amplius ipſe nullatenus infeſtaret, nec alius loco eius.*

Aliud. QVIDAM *homo natione* Portugalenſis Dominicus Melendez *nomine nuncupatus, adeò erat contractus, quòd calcanei natibus adhærerent, & per ſex annos peregrinando de loco in locum in curru ab hominibus miſericorditer ferebatur. Porrò cum ſemel portaretur ad* S. Mariam de Viſu, *vt ibidem recuperare poſſet contracti corporis ſanitatem, de miraculis* S. ILDEFONSI *fuit mentio ſibi facta. At ille ad recuperandam ſanitatem anhelans* Zamoram *ſe fecit in vehiculo deportari. Qui poſtquam venit, confeſſus fuit cuidam fratri Minori. Confeſſione verò factâ, & de vehiculo ad Eccleſiam deportato,*

tenes

renes eius, & membra ſacras Reliquias B. ILDEFONSI *tetigerunt, ad illarum contactum, contractus effectus incolumis, vehiculum reliquit pro fabrica Eccleſiæ in memoriam tanti facti.*

Hæc ſunt quæ ex *Breuiario Antiquo Zamorenſi* deſumpſimus ACTA, ad huius INVENTIONIS ecphraſim ſpectantia; quibus adiungere decreuimus aliquos *Hymnos* ibidem recenſitos, vbi etiam S. ILDEFONSI Actorum ſeries breuiter exponuntur.

HYMNVS PRIMVS,
ex Reſponſoriis.

Candida præfulgens vna eſt inuenta Zamoræ
Margarita decens, & pretioſa nimis.
ALFONSI *Corpus pretioſum Antiſtitis almi,*
Cui felix Virgo Cœlica dona dedit.
Hic eſt ALFONSVS Toleti *Præſuliarcha,*
Veſtit quem ſacro tegmine virgo parens.
Hæreſim Heluidij ſpurcatam & Iouiniani
Funditus à noſtra depulit Heſperia.
In partu, MARIAM *poſt, ante, fuiſſe pudicam,*
Atque Genitricem *prædicat eſſe Dei.*
Rumpuntur cœli, deſcendit Virgo decora,
Cœlorum princeps, Principis atque parens.
Cœligenæ proceres, dextrâ, læuâque, ſequuntur,
Fulgentes Nymphæ, maxima turba Poli.
Venit, vt ALFONSVM *ſacratâ veſte perornet,*
Quâ obſequium Virgo Virgini vt ipſe daret.

HYMNVS SECVNDVS,
ex Reſponſoriis, & Ægidio.

Eccleſia exultans moduletur cantica laudum
Præſulis ALFONSI *celebrando feſta* Patroni.
ALFONSVM *genuit* Stephanus *Vir nobilis, altum*
Ex ſe dans fontem, quo Hiſpania *cuncta rigatur.*
Lucia *Luciferum radiantem parturit Orbi,*
Sydere quo claro gens Toletana *coruſcat.*
Eugenius *Præſul puerıles imbuit annos;*
Cui iuueni excellens Iſidorus *dogma propinat.*
Cœleſtem cupiens ALFONSVS *ducere vitam,*
Angelus in carnem vixit, ſine carne pudicus.
Ætas creſcebat, ſimul & ſapientia, virtus;
Præmia virtutum meritò augebantur honores.
ALFONSVS *primùm iuuenis fuit Archileuita;*
Enſis in offenſis erat Abbas Agalienſis.
Moribus, & vita, Vir claro dogmate fulgens

Pontificum

Pontificum princeps Toleti *in Sede locatur.*
Agnoſcant cuncti Dominus quod contulit orbi
Mirandum geſtis ALFONSAM *dogmate clarum.*
Hic Domini legem ſeruauit nocte, diéque,
Concilia, & cathedras confundens hæreticorum,
Toleti *Eccleſiâ Princeps aſſumptus in almâ.*
Prædicat hic verbum fidei, mandata ſalutis.
Felix Toletum *meruit quæ tollere alumnum*
Tantum, quo Heſperiæ *illuſtrantur ſydere regna.*
Præclarum Templum, quo fluxit Curia cæli,
Soléque lucidius, mediâque in nocte refulſit.
Felices gnatum talem genuiſſe Parentes,
Quem Domini Virgo ſuper omnes Mater amauit.
Qui ingreſſus Templum culturus feſta MARIÆ,
Occurrit Virgo *turbis ſtipata Polorum:*
Virginis in laudem componens ipſe libellos,
Eius munditiam fœdantes conterit hoſtes:
Quæ tenet in cœlis ſolium Regina ſupernum,
In terras veniens ALFONSVM *veſte decorat.*
Poſt tumulo ſurgens hominum, Leocadia, *vitam*
Nuntiat in terris ALFONSI *viuere vitâ,*
Pòſt moritur, ſacros montes, habitacula ſancta
Poſſidet, vt pius, & prudens, ſine labe pudicus.
Sit benedicta dies, quâ ALFONSVS, *carcere miſſo*
Corporeæ molis, Paradiſi aſcendit amœna.
O iucunda dies, quâ gaudens Curia cæli
ALFONSO *occurrens ſacratâ in ſede locauit.*
Sit quoque grata dies, quâ Paſtor limina Petri
Viſitat, & Didaco *reuelat myſteria patri,*
Aſſurij *& ſit Præſulis admirabile nomen.*
Qui primus Petri *decreuit, lumine cœli,*
Fundamenta domus latis extendere campis;
ALFONSI *vt Corpus coleretur ab omnibus almi:*
Munia quòd tanto ſemper, poſt, debita ſoluat
Pontifici præſtans Hiſpania, *& alma* Zamora.
O ſplendor Mundi, ſydus ſuper aſtra refulgens;
O Sacer Antiſtes ſacræ Genitricis amator;
Tu decus Heſperiæ, *tu malleus hæreticorum,*
Nobilitatis honor, fidei ſanctiſſime cultor.
ALFONSE, *ô clemens pro nobis quæſumus ora*
Chriſtum, quò ad celſas valeamus tendere ſedes.

In eodem Officio *Chriſtophori Paradinenſis* adſunt etiam *Hymni* per Horas, quorum ſeriem, vt nihil ſub ſilentio relinquamus, ſubiicere non grauabimur.

HYMNVS AD VESPERAS.

Ecce quem Chriſti Genitrix amauit;
Ecce quem cœli recolunt beatum,
Cuius in Templo retinet Zamora
Condita membra.
Ecce lux mundi fidei coruſcans,
Gemma Toleti *decorans* Iberos,
Quem Zamorenſes *celebrant* Patronum,
Oſſa tenentes.
Ecce defenſor MARIÆ *pudoris,*
Hæreſum ſectas reprimens nefandas;
Ante, poſt, ſemper, docuit manere
Inuiolatam.
Ecce quem Virgo *trabeâ decorat,*
Quam Dei turba tulit ex Olympo,
Cuius eſt factus celebris Sacerdos,
Feſta ſacrando.
Ecce mirandum Leocada *ſurgens,*
Clamat ex tumba dominam Polorum,
Huius in terris, meritiſque vitâ
Viuere caſtam.
Qui regit coſmi fabricam, polóſque
Gyrat immotus Pater, atque Gnatus,
Spiritus Sanctus, Deus vnus, ante
Secula ſemper.

AD MATVTINVM.

Ecce nunc tempus medianti s vmbra,
Quo Dauid iuſſit Domino fateri;
Nunc ad ALFONSI *memoranda geſta*
Surgite fratres.
Ecce quem Virgo fore naſciturum
Nuntiat matri, radians in Orbem;
Sydus Hiſpanum, *tenebras repellens*
Hæreticorum.
Ecce quem patres genuere clari:
Ecce quem Sancti docuere patres
Præſulum Princeps Iſidorus *almus,*
Eugeniúſque.

Ecce quem virtus puerum decorat,
Candidi vultus, grauitas verenda,
Cœlibem ſemper ſine labe vitam
Hic adamauit.

AD LAVDES.

Ecce iam ſydus rubefecit aſtrum,
Lux, color rebus redeunt, dieſcit,
Perſtat ALFONSI *Chorus in canendo*
Cantica laudum.
Ecce Toleto *Libybus ſuperbis*
Pulſus, elegit tumulum Zamora:
Seculis multis latitans, ibidem
Panditur iſte.
En vident cæci, ſalit atque claudus,
Audiunt ſurdi, reſonántque muti,
Huius ad buſtum fugiénſque dæmon
Corpora linquit.
Ecce iam cuius memoranda geſta
Non queunt lingua reſonare plenè;
Cuius ingentes canere atque laudes
Nemo valebit.
O Pater ſalue venerande Præſul!
O Sacerdotum decus, & corolla!
Qui tuum feſtum venerantur almum
Protege clemens.

Cætera, quæ ad res geſtas S. ILDEPHONSI ſpectant Acta, iam ſupra diximus *Tom* 1. *die XXIII. Ianuar. fol.* 245. nunc ad ZAMORÆ vrbis etymon deueniamus.

Topographia. ZAMORA. Vrbs eſt in veteri *Caſtella* nobiis, quam perperam nonnulli ex mediæ ætatis Scriptoribus dixere *Numantiam*, eo quod ad *Dury* fluminis oram ſitam cognouêre. Illam populauit *Alphōſus III. Legionenſis Rex* vt inquit Roder. Tolctan. *Hiſtor. Hiſpan. lib.*4. *c.*16. vbi vrbem ab eodem Rege nomen ZAMORA acccpiſſe contendit, ex eo quod: *cùm Rex ipſe locum aſcenderet ad videndum, ſatelles quidam, qui inter cæteros Regem cum ſpiculo præcedebat, vaccam nigram dicitur inueniſſe, quam volens ruſticam applauſus vocabulo delinire fertur dixiſſe*: ZE-MORA. *Vaccas enim enim eius coloris Hiſpani armentarij* MORAS *vocant. Vnde Rex* ZE-MORAM *nomen indidit ciuitati.* Hæc Archiepiſcopus, & nos hactenus, cuius opinionem *infra Tom.*5. *die V. Octobr.* poſt vitam *S. Attilani.* Nunc hæc vrbs Ciuitas cſt Epiſcopalis, *Compoſtellano* Archiepiſcopo parens, licet in principio *Toletano* paruiſſet, vt contendit Salazar de Mendoza *d. c.* 15.

SEXTO

SEXTO KAL. IVNII. DIES XXVII.

A. NERTOBRIGÆ *in Bætica Hiſpaniæ* S. EXVPERANTII *Abbatis Benedictini, qui poſtquam diſcipulus B. Benedicti extitit, adſcitis ſecum aliquot ſanctimoniæ probatæ Monachis, illuc ſeceſſit, vbi plenus virtutum, & meritorum, admirabilis ad Dominum migrat Confeſſor.*

B. *Apud* NAVARRAM *Hiſpaniæ Commemoratio* plurimorum Sanctorum Monachorum Martyrum, *qui à Sarracenis propter fidem occiſi, requiem receperunt æternam.*

NOTÆ.

SANCTVS EXVPERANTIVS Confeſſor.] Eius memoriā adhuc in tabulis Eccleſiaſticis Martyrologiorum haud deſcriptus inuenitur, licèt eius anamneſis apud Noſtros Eccleſiaſticos Scriptores communis ſit. Ex antiquis S. M. Max. *in Chron. Ann.* 561. per hæc verba: EXVPERANTIVS *cum aliis Monachis Benedictinis* Concordiæ *in Bætica, quæ etiam* Nertobriga *dicitur, mirabilis habetur* Et *Ann.* 575. hæc: *Per hos dies* Nertobrigæ, *vel* Concordiæ *floret* EXVPERANTIVS *Abbas Benedictinus, Diſcipulúſque S. Patris Benedicti, de quo tale legi elogium*: Nertobrigæ, quæ Concordia dicitur, in Bætica floret EXVPERANTIVS Vir Dei, *& ibidem SANCTVS habetur.* Roder.Car. *in Not. prætermiſſis ad Maxim.* & in *Chorograph. Hiſpal. Conuent. lib.* 3. *c.* 66. Ego in Not. ad *Aul. Halum de Aduent. S. Iacob. verſ.* 250. *fol.* 45. Biuar. in *Not. ad Max. Ann.* 562. *n.* 14. *fol.* 492. & *Ann.* 575. *n.* 1. *fol.* 560. Eius Acta periêre; illa formabimus prout Scriptorum penuria, nobis anguſtia præbuêre veſtigia. A. *Scriptores.*

ACTA S. EXVPERANTII ABBATIS Benedictini Confeſſoris, ex B. M. Maximo.

EXVPERANTIVS *vt creditur Italus, inclitam* B. Benedicti *regulam Diſcipulus eſt inſectatus; à quo inter eius aſſeclas adlectus, primanos monaſticæ diſciplinæ floſculos reportauit. Per id temporis, B. Patriarchæ, eiúſque aſcetarum, virtutum inſignia per totius Occidentis terminos cuiſlans fama perduxerat: ex quo caternatim ex omnibus Europæ regionibus, pro viſendo tanto Sanctitudinis prodigio, homines perfectius vitæ inſtitutum perquirentes, ad eius pedes feruidi confugiebant. Alij quos aut Regalis maieſtas detinebat, aut fœminei ſexus fragilitas præpediebat, literis ſanctiſſimum interpellabant Magiſtrum, vt dimiſſis aliquibus focis, diſtantem prouinciam tantis Eccleſiæ luminibus colluſtraret. Inter illius generis quippe matronas, præcipua fuit* *Origo.*

Sanctiſſima fœmina Sanctina fratres Benedictinos in Hiſpaniam euocat.

Illuſtriſſima Domina Sanctina *Theodorici Oſtrogothorum Regis vxor, Mater* Seueriani *Ducis Carthaginis Spartariæ, & Auia SS. Leandri, Fulgentij, Iſidori, & Florentinæ Virginis, Abauia S. Hermenegildi Regis, & Martyris, & Catholici Reccaredi Gothorum in* Hiſpania *Principis, quæ audita* S.Benedicti, *eiúſque Monaſticæ religionis mirabili compoſitione, & inſtitutione, cognitóque tantorum Procerum pro accipienda regula deſiderio, totis viribus à Beatiſſimo Patre ſine intermiſſione popoſcit, vt aliquos ex illius contubernio Diſcipulos in* Hiſpaniam *emittere dignaretur. Annuit piiſſimus precibus ſanctiſſimæ Matronæ, & ſelectis duodecim Monachis cum Abbate, illos vti fratres illi beneuola reſponſione dimiſit. Qui in* Hiſpaniam *perducti, &* Toletum *acciti, Venerabilis Regina aliquos apud vrbem* Regiam *detinuit, reliquos ad* Karadinenſe *S. Petri Cœnobium, quod ſuis ſumptibus ædificarat mirificè, tranſmiſit. Ex his vnus fuit Beatiſſimus* Exvperantivs *qui poſtmodùm adſcitis aliquibus ſociis in* Bæticam, *ad vrbem* Nertobrigam *deuenit, vbi mirifico extructo Monaſterio, illic mirabilis omnibus, Angelicam monaſticis inſtitutis vitam peregit, donec vt ad vitæ feliciter actæ præmium properaret, carnis ergaſtulo ſolutus, æternam glorioſus Confeſſor coronam adeptus eſt,* VI. Kal. Iunij, *Anno Domini* D.LXXVIII. *Eius corpus honorificè tumulatum eſt, quod vt futuris ſeculis innoteſceret, hanc in ſepulchrali lapide deuotio ſcripſit epigraphen.*

S. Exuperãtius vnus ex illis Monachis.

Obiit.

EXVPERANTIVS FAMVLVS
DEI. VIXIT ANNOS PLVS MINVS
LXXXVIII. REQVIEVIT IN PACE
SVB D. VI. KAL. IVNIAS.
ERA. DC. XVI.

S. Toribius Monachus primus Regulam S. Benedicti ad Hiſpanos detulit.

S. Benedicti regulam in *Hiſpaniam* primus inuexit *S. Toribius Libanienſis*, qui anno D.XXXI. Romæ à S.Patriarcha habitum accepit, vt inquit Max. *in Chron. Ann.* 531. *fol.* 83. *col.* 2. A quo inſtructus *Sanctina* Theodorici Regis coniux, Anno D.XLIV. *Karadinenſe* extruxit cœnobium, in quo Diſcipuli S. Benedicti ab eo tranſmiſſi vitam agerent monaſticam, vt ipſe Maxim. inſinuat in *Chron. Ann.* 550. ſic: *Sanctina Seueriani Ducis Carthaginis Spartariæ* (Mater) *hoc anno moritur. Quæ D.XLIV. ædificarat ad S.Petrum Karadinenſem, celebre cænobium, ad quod Monachos tranſmiſerat* S.P.Benedictus *ex Italia ad Hiſpanias*. Eadem Iulianus Petri in *Chron. Ann.* 545. *n.* 267. vbi de tranſmiſſione Monachorum agens, concludit: *Mittit S. Patriarcha* Benedictus *duodecim Monachos, cum Abbate ſuo, Toletum, quæ tunc ſedes Regia Gothorum erat*. Omnia hæc probauit D. Prudent. de Sandoual. *in Fundat. S. Petr. Caradinenſ. fol.* 36. Quâ veritate cognitâ, & quòd S. Exvperantivs fuit Diſcipulus *S. Benedicti*, vt probauimus ex *Maximo*, neceſſariò fatendum erit, illum ex duodecim miſſis fuiſſe, nam tunc nullus alius erat Patris ſanctiſſimi Diſcipulus in *Hiſpania*. Cui aſſertioni congruè annorum conuenit ſupputatio; nam anno tranſmiſſionis factæ à *B. Benedicto*, hoc eſt D. XL. iam Exvperantivs ad quinquageſimum annum deuenerat, cui additis triginta & octo pertingunt ad octuageſimum octauum, quo vitam exuit. Ex quo, hæc temporum conuenientia noſtræ ſententiæ fauet.

Nertobrigæ quod fuiſſet celebre *Cænobium* tempore *Gothorum* liquet ex alia inſcriptione alterius S.Abbatis, qui dicebatur Honorivs; huiuſmodi:

Topographia.

IN NOMINE DOMINI. HIC TVMVLVS
HONORII ABBATIS.
RESPICIS ANGVSTVM PRÆCISA RVPE
SEPVLCRVM.
HOSPITIVM BEATISSIMI HONORII
ABBATIS.
COELESTIA REGNA TENENTIS. IN
SECVLA SECVLORVM. AMEN.

Quam inſcriptionem refert Roder. Car. *in Geograph. Hiſpalenſ. Conuent. dicto lib.* 3. *c.* 66. *fol.* 195. vbi etiam de hoc Cœnobio agit. De *Nertobriga* dicemus infra.

SS. Plvrimi

SS. Plvrimi Monachi Martyres.] Eorum nec nomina, nec martyrium apud *Hiſpanos* Scriptores inuenies. Hugo Menardus in *Martyrolog. Benedictino* hoc die iſta profatur: *In Regno Nauarra* Plurimorum Monachorum, *qui ſub Guillelmo Sanctio in bello contra Sarracenos gladio occubuerunt.* Qui *lib. 2. Obſeruat. fol.* 585. hæc prosequitur: *In bello quod geſſit* Guillelmus Nauarræ *Rex, cognomento* Sanctius, *aduerſus Sarracenos, Anno* Nongenteſimo Septimo, *Dominica die, Octaua Pentecoſtes, multi* Monachi *& Milites Allophylorum gladio occubuerunt: Qui poſt mortem veſtibus albis, & purpureis ſtolis induti, viſi ſunt Venerabili* VVlferio *Reomagenſi Monacho, ſancto eius precedente Epiſcopo: Quem cùm* VVlferius *interrogaſſet, quinam iſti eſſent, reſpondit ille, eos omnes gladio Sarracenorum cecidiſſe in acie, & in cælum eſſe receptos, vt ſcribit Radulph. Glaber. lib. 2. Hiſt. c. 9.* Hactenus *Hugo Menardus.* Sed cùm hæc hiſtoria Martyrum ab ipſo Auctore repetenda ſit, audi Glabrum Rodulphum *tom. 4. Scriptor. Gall.* in editione *Franciſci du Cheſne fol.* 20.

B. *Martyrologia.* *Scriptores.*

ACTA PLVRIMORVM MARTYRVM Monachorum apud Nauarram Hiſpaniæ occiſorum à Sarracenis, ex Glabro Rodulpho.

Svbseqvente *namque tempore, gens Sarracenorum cum Rege ſuo* Almuzor *nomine, egreſſa eſt ab Africanis partibus, occupans penè vniuerſam* Hiſpaniæ *regionem, vſque in Auſtrales* Galliarum *fines, plurimáſque Chriſtianorum edidère ſtrages. Sed licèt impar exercitu, ſæpius tamen iniit cum eis prælium* VVillermus *Dux* Nauarræ *cognomento* Sanctius. *Tunc etiam ob exercitus raritatem compulſi ſunt regionis illius Monachi ſumere arma bellica. Caſa denique grauiter vtraque partes, tandem conceſſa Chriſtianis victoria poſt grande ſuorum diſpendium; qui ſuperfuère Sarracenorum, ad Africam fecère confugium. Sed & in illis diutinis conflictibus præliorum conſtat Chriſtianorum Religioſos plures occubuiſſe, qui potius ob fraterna charitatis amorem cupiebant decertare, quàm propter aliquam gloriam laudis pompaticæ. Erat quippe eo tempore frater quiſpiam* VVlferius *nomine, dulcis admodum moribus, ex conuerſatione in Monaſterio* Reomagenſe, *quod eſt ſitum in pago* Tarnoderenſe, *cui etiam apparuit, die quadam Dominica, viſio ſatis credulitati commoda. Nam dum per expletionem Matutinalium Laudum, in ſupradicto oraturus quieuiſſet Monaſterio, cæteris Fratribus inde aliquantulum ad pauſam redeuntibus, ſubitò repletus eſt totius eiuſdem Eccleſiæ ambitus Viris, ſcilicet veſtibus albis indutis, ac purpureis ſtolis inſignitis, quorum etiam continentiæ grauitas plurimùm de ipſis inſtituebat eos cernentem. Qui verò eos præcedebat Crucem manu geſtans, Epiſcopum ſe eſſe multarum dicebat plebium, ibique die ipſo ſacra Miſſarum celebrare ſe oportere perhibebat. Referebat etiam tam ipſe, quàm cæteri, ſe illius noctis cum Fratribus eiuſdem Monaſterij Matutinalibus interfuiſſe ſolemniis. Aſſerebant inſuper optima laudis Officium, quod audierant, illi diei congruere. Erat autem Dominica dies octaua Pentecoſtes, in qua propter gaudij expletionem Reſurrectionis Dominicæ eiuſdémque Aſcenſionis, & aduentus Spiritus-Sancti, in pleriſque diuerſarum regionum locis, mos eſt pſallere reſponſoria, verbis valdè honeſtiſſimis compoſita, ac ſuaui ſonoritate referta, & vt mens valet humana, Deificæ Trinitati condigna. Capit interea, qui præerat Epiſcopus, ſuper Altare* S. Mauritij *Martyris Miſſarum ſolemnia celebrare, eiuſdem Trinitatis antiphonam intonans. Interim percunctatus eſt ſupradictus Frater, qui, aut vnde eſſent, pro quáve cauſa illuc deueniſſent. Cui ſatis leniter tale dederunt reſponſum:* Profeſſionem (*inquiunt*) Chriſtianitatis geſtamus, ſed ob tutelam patriæ, Catholicæque plebis defenſionem, gladius nos in bello Sarracenorum ſeparauit ab humanorum corporum habitatione. Idcirco nos omnes pariter diuina vocatio nunc transfert in ſortem Beatorum. Sed ideo per hanc Prouinciam nobis contigit habere

Almanzor aduerſus Pampilonā.

Apparitio SS. Martyrum.

Eorū martyrium referunt.

rranſitum, quoniam plures ex hac regione, infra breue temporis ſpatium noſtro ſunt addendi collegio. *Propterea is qui Miſſarum explebat officium, finitâ oratione Dominicâ, pacem omnibus dans, miſit vnum, qui ipſi Fratri pacis oſculum daret. Quod cùm feciſſet, innuit etiam ei, vt illum ſequeretur. His ita conſpectis, cum vellet eos ſequi, diſparuerunt.*

Quo Anno hæc acciderint ex Menardo? Hactenus ecphraſis *Glabri Rodulphi*, qui licèr Anni euentus computum non conſignet, hæc accidiſſe Anno DCCCC. VII. fatetur *Hugo Menardus*. Sed an hoc verum, ex Scriptoribus Nauarreis expetemus, apud quos altum ſilentium circa huius rei euentum. Bene verum eſt quod per illa ſecula Nauarræ Regnum poſſidebat D. SANCTIVS *Garſia*, vt patet ex *Diario Compoſtellan. Era* 943. vbi hæc verba: *Surrexit in* Pampilis *Rex noſter* SANCTIVS Garſiæ, *& obiit Era* DCCCC. LXVII. Ex quibus verbis clarè liquet, hunc SANCTIVM regnare cœpiſſe Anno Domini DCCCC. V. vſque ad DCCCC. XXIX. & à fortiori ſi hoc prælium quo iſti Sancti Martyres occubuêre, commiſſum fuit Anno DCCCC. VII. vt contendit *Menardus*, fuit huius SANCTII Regis tempore, licèt *Rodulphus* hunc Regem agnominet VVILLERMVM, quod agnomen prorſus à Noſtris ignoratur.

Quo ex noſtra computatione? SED nec in illo *Anno* fuit Sarracenorum Dux nomine ALMANZOR, vt indicant *Acta* ſuperiùs exſcripta, & à *Rodulpho* cõſcripta; ideo crediderim, hocce prælium ad Annum Domini DCCCC. LXX. vel circiter eueniſſe, quia eo anno inuenio Regẽ Nauarræ SANCTIVM, & Ducem, ſeu Regem Sarracenorum nomine ALHABIB ALMANZOR, qui ſic aduerſus Chriſtianos populos arma ſuſcitauit, vt ferè totam *Hiſpaniam* iterum ſub Arabum dominatione reduceret. Iſte fortè ſtrenuus Dux *Pampilonenſem* vrbem, vt *Acta* indicant, potuit per hæc tempora debellare, cuius belli occaſione Noſtri glorioſiſſimi *Martyres* occubuêre. Et veriſimile credimus hoc, maximè conſtito, quòd Anno DCCCC. LXXIX. ipſe Rex SANCTIVS vnà cum Caſtellæ Comite *Garſia Ferdinandi* copias militum aduerſus ALMANZOR mouens, illum deuicit, & profligauit; vt refert D. Prudent. de Sandoual. *Hiſtor. Pampilon. fol.* 25. *&* 26. Ambroſ. Moral. *Hiſtor. Hiſpan. lib.* 16. *c.* 39.

Roboratur. HÆC coniectatio comprobatur auctoritate Roderici Toletani *Hiſtor. Hiſpan. lib.* 5. *c.* 14. vbi agens de hoc Duce ALMANZOR, aſſerit quomodo *capit Legionis, Caſtellæ*, & Nauarræ *prouincias deuaſtare*, & *c.* 22. agens de hoc Rege SANCTIO proſequitur: *Cùm Arabes hyemali tempore inuaderent* Pampilonam, *& Rex* SANCTIVS *vltra Pyrenæum ageret, audito ſuorum periculo, & ſtrage*, &c. Iam vides ALMANZORII apud *Nauarram* deuaſtationem, & SANCTII notitiam de obſidione *Pampilonæ*; ergo de hac locutum fuiſſe *Glabrum Rodulphum* credendum eſt. Nec obſtat *Hugonis Menardi* aſſertio, quâ contendit probare hoc bellum eueniſſe Anno DCCCC. VII. quia fortè eſt error in prælo, & loco DCCCC. LXX. pro ſeptuaginta repoſuiſſe ſeptem. Sed hæc Doctis relinquo.

QVINTO KAL. IVNII.
DIES XXVIII.

A. VRGELLÆ *in Hiſpania Tarraconenſi*, S. IVSTI *eiuſdem vrbis Epiſcopi, qui fratres habuit Epiſcopos, & Sanctos*, Iuſtinianum *Valentinum*, Nebridium *Egarenſem*, *&* Elpidium *Lugdunenſem, floruit literis, & virtutibus*

tutibus inſignis, quibus ſe Deo fidelem ſeruum exhibuit, à quo lauream Confeſſoris accepit.

B. AVSÆ *in Hiſpania Citeriori Cathalonia celebris eſt memoria* S. IVSTI *Confeſſoris, cuius vita ſanctiſſima, gloriâ miraculorum ita refulſit, vt inter Sanctorum mereretur agmina collocari.*

C. Apud LOCRONIVM *Hiſpania, paſſio* S. COLVMBÆ *Virginis, quæ à Mahomad Zacheto Cordubenſis Regis Duce progenita, relictis parentum paganorum dogmatibus, Chriſto nomen dedit, quo à Patre cognito, cùm à fide illam diuertere non valuiſſet, vno vulnere caput Martyri, & Virgini proprijs manibus amputauit.*

NOTÆ.

SANCTVS IVSTVS Epiſcopus, & Confeſſor.] Inſignis ſanctitate, & doctrina Vir, qui Beati meruit *Iſidori* Hiſpalenſis Pontificis encomium huiuſmodi: IVSTVS *Vrgellitana Eccleſia Epiſcopus Hiſpaniarum, & frater prædicti Iuſtiniani, edidit libellum expoſitionis in Cantica Canticorum, totum valde breuiter, atque apertè per allegoriarum ſenſum diſcutiens. Huius quoque frater* Nebridius, *&* Elpidius *quædam ſcripſiſſe feruntur, è quibus, quia incogniti ſumus, magis reticenda fatemur.* Eadem Honor. Auguſtod. *lib.*3.*c.*25. Sixt. Senenſ. *in Biblioth Sacr. lib.*3. Trithem. *de Scriptor. Eccleſ. fol.*240. *&* 241. Cardin. Bellarmin. *ſecul.*6. *Ann.*540. *fol.*166. Poſſeuin. *in Apparat. Sacr. verb.* S. Iuſtus Orgellitanus. Ex Noſtris Petr. Anton. Beut. *lib.*1. *c.*27. Moral. *lib.*11. *c.*49. Marieta *lib.*5. *c.*11. Anton. Vincent. Domenec *de SS. Cathalon. lib.*1. *fol.*51. Scolan. *Hiſt. Valent. tom.*1. *lib.*2. *c.*9. *n.*6. *fol.*252. Padill. *tom.*2. *Cent.*6. *c.*22. *fol.*51. Vaſſeus *in Chron. Ann.*540. P. Marian. *lib.*5. *Hiſt. Hiſpan. c.*17. Garibay *in Compend. lib.*8. *cap.*16. Ieronym. Pujades *Hiſtor. Cathal. lib.*6. *c.*50. Baron. *Annal. Eccleſ. tom.*7. *Ann.*531. *n.*16. Eius Acta carptim ſcribuntur. Nos illa compaginare curabimus, meliori quo poſſumus calculo. **A.** **Scriptores.**

ACTA S. IVSTI EPISCOPI VRGELLENSIS, Confeſſoris; ex S. Iſidoro, & alijs Scriptoribus.

IVSTVS *natione* Hiſpanus, *& vt creditur ex vrbe* Valentia *in Edetanis oriundus, tres alios ſanctitate illuſtres, & doctrina conſpicuos fratres habuit,* Iuſtinianum *Valentiæ,* Nebridium *Egaræ,* Elpidium *Lugduni in Gallia Epiſcopos, ijſdem progenitos parentibus. Qui* IVSTVM *& alios filios in Fidei Catholicæ regulis ſic inſtruxerunt, vt poſtmodum in* Hiſpaniæ, *&* Galliæ *Eccleſia vnuſquiſque Orthodoxæ veritatis lumen effulſerit.* **Origo.** IVSTVS *etenim poſt prima Chriſtianæ Fidei rudimenta, ad ſacrarum literarum ſtudia procinctus, illis operam dedit, cuius apices ſuggerens, quotidie ſuauitate doctrinæ ineſcatus, vt erat ingenij viuacitate compactus, breui tempore ad cognitionem diuinæ ſcientiæ peruênit. Hac non elatus, quin potius humilior omnibus, prudenti conferentiâ in corde Seniorum reſponſa concoquebat, & Iuniorum ore ſedabat argumenta ſuauiſſimo. Sed nec iſta illi erunt impedimenta virtutum, quia ſciens ſapientiæ originem, eſſe Domini timorem, ſic ſtudia cum oratione coniunxit, ſic ſapientiæ exercitia cum bonorum operum practica* **Studia.**

coadunauit, vt minime qualibet operatio alteram impediret. Iam ad Sacerdotale munus deuenerat, quo verbis, & exemplis totius regionis ambitum ædificabat, eiúſque illuſtrium facinorum opinio ferè omnimodam tranſcendebat Hiſpaniam. *Hoc anſam* Vrgellitanis *Clero, & Populo præbuit, vt è viuis ſu-*

Vrgellitanus Epiſcopus eligitur. *blato ipſius vrbis Epiſcopo, Domino cooperante, vno omnium ore, ad illius inſulas induendas,* IVSTVS, *iuſtâ calculatione, vocaretur. Paruit Dei placito Vir beatus, & ſuam intrans Eccleſiam, de Cleri, & Populi reformatione curauit, quos, vt ad Catholicæ fidei vnionis incrementa perduceret, ſalutaria monita prædicabat. Per hoc temporis Montanus Synodum apud Toletum indixit; cui interfuit* S. IVSTVS, *licèt ſerò, & clauſis conciliaribus Canonibus, quibus*

Interfuit Concilio Toletano. *apertis, & à S. Viro inſpectis, & ruminatis, totius Synodi decreta probauit. Qui ad ſuam Eccleſiam reductus, ad amuſſim illius Concilij canones obſeruari curauit. Poſtmodùm in* Ilerdenſi *Synodo vnus ex Patribus fuit, qui ea ibi conſtituta decreta firmauit; nec non & Gerundenſi adſuit. Demum, vt toti Ec-*

Et Ilerdẽſi. *cleſia proficeret, aureum edidit Libellum, vbi myſteria quæ in Canticis Canticorum Spiritus Diuinus ſymbolica alternatione concluſerat, breui, & aperto*

Eius ſcripta. *commentario propalauit. His, & aliis in* Hiſpaniæ *Eccleſia peractis; plurimis ſanctitudinis operibus perſectis, continuis virtutum faſciculis coadunatis, & innumerabilibus doctrinæ ſplendoribus editis, onus Pontificalis honoris exuere cupiens, & eſſe cum Chriſto, in quo eſt vera ſalus, & laborum reſectio, cœpit febricitari, & ſuum præuidens huiuſce caducæ vitæ terminum appropinquari,*

Obiit. *Sacramentis vallatus, ſpiritum placida tradidit Domino dormitione, qua cœlum tranſcendens, beatificæ viſionis intuitum deguſtauit*, V. Kalend. Iunij *Ann.* D. XLVII. *Corpus ſacratum honorifico conditum tumulo per multa tempora quieuit, in cuius ſarcophago hæc inſpectabatur inſcriptio:*

Vrgellæ IVSTVS *iuſto nunc clauditur antro:*
Corpus humo datum; Spiritus aſtra tenet.

Hucuſque Acta, quorum ecphraſis tanquam triuialis, neminem hiſtoriarum *Hi-*

Aſſiſtentia Concilio Toletano II. *ſpaniæ* eruditum latet. De Aſſiſtentia in *II. Concilio Toletano*, videndus ipſius Synodi tenor, vbi in calce ſubſcriptionum hæc verba leguntur: IVSTVS *in Chriſti nomine Eccleſia Catholica* Vrgellitanæ *Epiſcopus, hanc conſtitutionem Conſacerdotum meorum, in* Toletana *vrbe habitam, cùm poſt aliquantum temporis aduenissem, ſaluâ auctoritate priſcorum Canonum, relegi, probaui, & ſubſcripſi.* De aſſiſtenria in *Concilio Ilerdenſi* probat Loayſa in *Not. ad hunc Concilium fol.* 101.

P. F. Franciſcus Biuar. in *Not. ad M. Maxim. in Chron. Ann.* 503. §. 7. *fol.* 263. co-

Error Biuarij. natur probare iſtum S. IVSTVM Vrgellitanum Antiſtitem, fuiſſe etiam AVSENSEM Præſulem, motus ex verbis *Maximi* ibidem inciſis huiuſmodi: IVSTVS *Epiſcopus* Auſenſis *in Hiſpania, literis & ſanctitate claret*. Sed hoc fallit, quia illo anno erat Epiſcopus *Auſenſis Canidius* ad Annum D. XVI. & hoc ipſo Anno ſucceſſit *Canidio Maxentius*, vt teſtatur Maxim. *in Chron. Ann.* 516. & ipſe Biuar. *fol.* 348. fatetur: ergo ſi *Auſenſis* Sedes, & *Vrgellitana*, vna & eadem fuiſſet, vt ſuſpicatur *Biuarius*, quo pacto *Iuſtus* erat Epiſcopus *Auſenſis* & *Vrgellitanus* Anno D. III. cum nondum ad *Vrgellenſem* acceſſerat, necdum *Auſenſis* vacauerat? Sed de hoc in ſequenti NOTA longiorem ſermonem texemus.

Quo Anno obierit. NVNC circa annum obitus ſanctiſſimi Epiſcopi perquirendum erit, in cuius calculo variè ab Scriproribus diſceptatur, licèt apud melioris notæ Chronographos, annus D. XL. dormitionis, & exitus conſignetur. A quorum opinatione recedere compellimur, ſtante Concilij Ilerdenſis, cui interfuit S. IVSTVS, compuro, quo aſſeritur congregatum fuiſſe Erâ D. LXXXIV. hoc eſt Anno Domini D. XLVI. ſi ergo ſic res ſe habet, poſt hunc Annum à fortiori vitam exuit: ergo perperam Anno D. XL. obiiſſe credemus. Hac quippè ratione mori in Actis repoſuimus Annum D. XLVII. pro tranſitu Præſulis.

Topographia. VRGELLA, ſiue ORGELLVM, Ciuitas Epiſcopalis antiqua Hiſpaniæ, quam alij conditam à Brigo vetuſtiſſimo Hiſpaniarum Rege contendunt; alij abs Her-

cule

cule lybico, vt refert Ieronym. Pajad. Hiſt. Cathalon. *lib.* 1. *c.* 14. *fol.* 13. & *c.* 22. *fol.* 20. hodie dicitur VRGEL.

S. IVSTVS Auſenſis, Confeſſor.] Tres huius nominis Diuos, ſed Epiſcopali infulâ indutos in Auſenſis Eccleſiæ Tabulis agnoſco. Quorum primus refertur à Dextro in *Chron. Ann.* 300. his verbis: S. IVSTVS *Epiſcopus* Viccenſis (idem eſt ac Auſenſis) *ſanctitute elurus ad Annum* CCCXX. vbi Biuar. *Comment.* 1. *num.* 8. *fol.* 324. SECVNNVS ab ipſo Dextro in *Chron. Ann.* 380. conſignatur, hacce clauſulâ: IVSTO II. *Epiſcopo* Viccenſi *ſcribit S. Ambroſius*, & ibidem Biuar. *n.* 3. *fol.* 398. TERTIVS repetitur à S. M. Maxim. in *Chron. Ann.* 503. hac periodo: IVSTVS *Epiſcopus* Auſenſis *in* Hiſpania, *literis & ſanctitute claret.* An vnus ex iſtis ſit, cuius hoc die meminêre P. Anton. Vincent. Domenec *Hiſtor. SS. Cuthalon. lib.* 1. *fol.* 52. & Philipp. Ferrar. *in General. Catal. SS. h. d. fol.* 220. hoc elogio: *Vicci in Hiſpania*, S. IVSTI *Confeſſoris?* me latet; quoniam quem hoc die appingunt *Domenec* & *Ferrarius*, abſque Epiſcopali munere, ſolo titulo Confeſſoris, aſſignant. Hinc crederem Noſtrum hunc IVSTVM, cuius hodie in Eccleſia *Viccenſis* Sedis feſtiuitas annuatur, longè diuerſum eſſe à Tribus illis relatis Epiſcopis, quos ex *Dextro*, & *Maximo* prænotauimus. Moueor ex Actis in *Breuiurio* antiquo *Viecenſi*, à quo *Domenec*, recenſitis, vbi nulla de Epiſcopatu mentio ineſt, quin potius iſtum ſanctum nomine IVSTVM, Laicum, & ſecularem hominem exprimant.

B. *Tres huius nominis Epiſcopes Auſenſes inuenio.* I. II. III. *De Noſtro Martyrologia.*

HINC non poſſum non mirari de coniectatione *P. Biuarij*, aliàs doctiſſimi Commentatoris *Dextri* & *Muximi*, qui *in Not. ad iſtum Ann.* 503. *fol.* 262. totis pectoris viribus conatur inducere IVSTVM Epiſcopum *Auſenſem*, de quo ibidem *Maximus*, eundem eſſe ac IVSTVM Epiſcopum *Vrgellitunum*. Quod vt probet, huiuſmodi, etſi fallibili vtitur medio; Quòd tempore IVSTI huius vtraque Sedes Auſenſis, & Vrgellitana, ſub vno eodémque Epiſcopo regebatur; & quòd idem erat dicere, Epiſcopus Auſenſis, ac Epiſcopus Vrgellitanus; & rationem conſtituens, proſequitur: *Nam à tempore* Conſtantini *per annos multos, ipſas Sedes ab eodem Epiſcopo regi ſolitas, quouſque* Leouigildi *Regis auo per Arianum perfidiam, in eadem Eccleſia Epiſcopi multiplicari cœperunt, & Cathedra ſciſſuras pati, ac ſchiſmatu: & tunc primùm reperitur* Auſonenſis *Eccleſia ab* Vrgellitana *diſciſſa.* Quis talem errorem contraxit? Nonne iſthæc ratio fallibilis extat, ſi temporum monumenta apertis euoluimus oculis? Patet. Nam ante Leouigildum, & poſt Conſtantinum iſtæ Sedes ſemper diuiſæ fuêre, quia Anno D. III. erat Epiſcopus *Auſenſis* ille *Iuſtus*, de quo *Maximus*, & Anno D. XVI. *Cunidius*, & poſt eum *Maxentius*, & fere hoc ipſo tempore Iuſtus *Vrgellitanus*, & poſt eum *Simplicius*; ergo non ſubſiſtit Ratio *Binarij*.

Binarij lapſus detegitur. *Auſona & Vrgellum diuerſa ſedes.*

NEC obſtat computatio Diuiſionis Sedium à *Conſtantino* factæ, adducta ab ipſo *Biuurio*, in qua nulla eſt *Vrgellitunæ* Sedis mentio, ita vt ex hoc ſuſpicetur, quòd in *Auſonenſi* comprehendatur: Quia hoc argumentum excluditur, contrariis exemplaribus, quibus liquet tempore *Conſtantini* nonnullas Sedes extitiſſe, quas ipſe Imperator omiſit in diuiſione, vt *Telenſem*, *Ambracienſem*, & alias, quæ fuerunt Sedes, & ante, & poſt *Conſtantinum*; & alias ſuæ diuiſioni inſertas legimus, quæ nondum erant in rerum natura, veluti *Dumienſis*, *Complutenſis*, & aliæ; quas poſtmodùm ſequentibus ſeculis erexêre ſanctiſſimi Pontifices, vt patet ex Actis *S. Murtini* Dumienſis, & *S. Aſturij Serrani* Toletani Præſulis: ex quo non eſt cur ex illa diuiſione probationem eliciat: Maximè extante probatione ſuperius relata, quâ conſtat fuiſſe Sedem, & Præſulem ſeparatum in vtriuſque Eccleſiæ Sedibus.

Diuiſio Sedium Conſtantiniana plures continet errores.

His ſic notatis, ad ACTA venio huius ſanctiſſimi IVSTI, quæ ex prælibato vetuſto *Breuiurio Viccenſi* deſumpſit *Hiſpano* ſermone *P. Anton. Vincent. Domenec*, quorum hæc ſeries.

ACTA

ACTA S. IVSTI VICCENSIS CONFESSORIS Hiſpani; ex peruetuſto Breuiario Viccenſi.

IVSTVS, *vt antiqua traditio eſt, natione* Gotholanus, *ex* AVSONEN-
Origo. SI *fuit vrbe oriundus, quam hodie* VICVM *vocitant, & patrio vocabulo* VI-
CHE *ſeu* VIQVE *Epiſcopali dignitate fulgentem, & illuſtrium Præſulum*
nominibus, ac propriorum Sanctorum agminibus ſplendentem. Ab incunabulis
laicali conuerſatione procedens, communia prout alij ciues negotia ſine offenſio-
Laicus fuit. *ne tractabat. Sed illa, & alia mundi diffugiens, ipſius illecebras ſtrenuâ pie-*
tate calcauit; ita vt protinus ſpiritualium opum theſauros colligens, diuitem
virtutum coacernaret annonam. Hoc enim fretus præſidio, ſic vitam texuit,
vt & ad maxima opinionis accederet acumen, & in Sanctorum Catalogo de-
Mores. *ſcribi meruerit. Plura poſtquam* S. IVSTVS *pro Dei ſeruitio facinora feciſ-*
ſet, & vitæ terminum ritè acta, præeuntibus ſanctiſſimis operationibus, citò
deuenturum agnoſceret, Deo ſic diſponente, ad mortem compoſitus, ſpiritum red-
didit Creatori, die XXVIII. Maij.

Plura Deus pro S. Viro prodigia oſtendit. *Verumenimuerò* IVSTI *ſanctitatem, haud occludere voluit Omnipotens,*
quin illam manifeſtare conſtituens, immenſam miraculorum multitudinem,
S. Viri meritis intercedentibus, operatus eſt: quorum catalogum, & memoriam,
aut temporum intercapedo, aut prædeceſſorum incuria prorſus obliterauit. Sed
nec omnia penitus euanuêre, cùm ex hymno peruetuſto ipſius Breuiarij *hæc*
I. Miraculum. TRIA *legantur. Paries altus, ac fortis aliquando ſupra S. Confeſſoris tumu-*
lum ruit, cuius fabricam ictûs vi dirutam credentes omnino fideles, rudera pro-
tinus deuotis precibus extrahentes, theca abſque vlla læſione fuit, Deo proui-
II. *dente, reperta.* LYCHNVS *coram S. Viri Confeſſoris ardebat Altari, ſed*
eueniente Templi pauimenti ruinâ, lampadem ardentis fauillâ compreſſit: poſt-
modùm verò parietis ruderibus extractis, lychnum accenſum, & integrum in-
uiſit, & inuenit Conciuium, & Clericorum coadunata multitudo; quæ hinc
III. *Deo gratiis actis, cum in Sanctis ſuis eſſe mirabilem eſt confeſſa. Eius ſacra oſſa*
in ſarcophago, ſæpeſæpiùs tumultuariis ictibus ſtrepitantia audiuêre primò
Eccleſiæ pueri, pòſt Clerici, & Presbyteri, qui puerorum relationem audientes,
ad S. Viri thecam acceſſerunt attoniti, & auditis clamoribus in ſarcophago,
Deum magnificantes ſtupidi receſſerunt.

Hactenus *P. Domenec* ex ſuprà relato antiquo *Breuiario*; cuius hymnus ab ipſo relatus nondum ad manus peruenit meas; niſi ſit quidam, qui in margine *Codicis* *Hymnus omnia referens Miracula.* mei, manu exaratus inuenitur, licèt citra proſodiæ regulas compactus, in quo horum TRIVM miraculorum ecphraſis repetitur hac ſerie, & lemmate.

IN FESTO S. IVSTI VICENSIS.
Hymnus.

IVSTVS *refulget nobilis,*
Dei refertus lumine,
Cuius ſacra facinora
Conclamat Alma Eccleſia.
Hic ductus ope ſpiritus,
Illuſtribus miraculis,
Vicenſis *vrbem Populi*
Sanat, replet, conduplicat.
Eccleſiæ murus ruit
Supra Viri ſarcophagum

Sancti; ſed alte Dominus
Membra ſacrata liberat.
Secundo muri paries
Cadit; qui lychnum comprimit;
Sed Sanctis Almi precibus
Illæſus tunc inuenitur.
Quotidie & in tumulo
Oſſa ſacrata clamitant,
Ictibus & duplicibus
Attonitos Nos affligunt.

Deo

Deo Patri ſit gloria,
Eiuſque ſoli Filio,
Cum Spiritu Paraclito,
Et nunc & in perpetum. Amen.

Quo *Anno* Sanctiſſimus Confeſſor diem clauſerit extremum, nec *Acta* aperiunt, nec *Domenec* ex antiquis illius *Viccenſis* Eccleſiæ monumentis potuit exquirere: ideò ſub obliuionis nebulis latet. Illud notatur in ecphraſi abs *Antonio Vincentio*; quod in vrbe *Viccenſi* colitur ipſius S. Viri feſtiuitas *hoc die*, cum Officio Eccleſiaſtico, & Miſſa, in cuius Collecta eius nomen inſeritur: & iſte dies, feſtiuus eſt ciuibus, qui illum colunt, vt Dominicus, aut Paſcbaris.

Annus obitus ignoratur.

VICEVM, ſiue AVSA, & AVSONA. Ciuitas antiqua Epiſcopali ſede condecorata *in Hiſpania Tarraconenſi*, ad Montis Pyrenæi radices ſita, hodie VICQVE in *Cathalonia*, à Barcinone X. Milliariis Hiſpanis, à Gerunda VI. diſtans, Solſonæ propior. Ipſius vetuſtiſſimum nomen AVSA, ſiue AVSONA fuit, quam quidam conditam perhibent ab AVSO Aramæi filio, qui *Hiſpaniam* ingreditur poſt obitum *Brigi Regis Hiſpaniæ*, vt notauit Ieronymus Pujades *Hiſtor. Cathalon. lib.* 1. *c.* 14. *fol.* 13. qui *c.* 22. *fol.* 20. contendit conditorem fuiſſe *Herculem Lybicum*, quando ex Italia in *Hiſpanias* reuerſus, gentem Italam ex *Auſonia* regione collectam traxit, quam per illius ſitus, vbi nunc eſt VICCVM, diſtribuit; à qua vrbs hæc nomine originis, condita eſt. Ptolom. in *Geograph. Tabul.* 2. *Europ. c.* 4. illam AVSA vocitat, à quâ Populi AVSETANI agnomen accepêre, quos inter *Latinos* enumerat Plin. *Hiſt. Natural. lib.* 3. *c.* 3. & Pujades *Hiſt. Cathal. lib.* 4. *c.* 34. *fol.* 179.

Topographia.

Conditor.

S. COLVMBA Virgo, & Martyr Tritienſis.] Plures in Hiſpania huius nominis COLVMBAS inuenio, omnes virginitatis gloriâ perſpicuas, & martyrij laureâ conſtantes; de quarum commemoratione hic Catalogum ſubiicere, haud extra rem erit. I. eſt COLVMBA, V. & M. *Senonenſis*, iuxta *Zamoram*, ad Annum C. XXXII. paſſa, de qua Iulianus Petri Archipresbyt. Toletan. *in Chron. n.* 59. II. eſt COLVMBA, V. & M. *Adurenſis* ſocia S. Quiteriæ ad Annum C.XXXVIII. de qua idem Iulian. in *Chron. n.* 80. III. eſt COLVMBA, V. & M. *Cordubenſis*, ad Annum DCCC. LIII. de qua S. Eulogius *in Memorial. SS. lib.* 3. *c.* 10. IV. COLVMBA eſt hæc noſtra *Tritienſis*, prope *Lucronium* ad Annum DCCCC. XLIX. martyrio coronata, de qua Luitprand. in *Aduerſar. n.* 149. *&* 150. V. COLVMBA eſt *Interamnenſis*, in diœceſi Braccarenſi, iuxta Vimaranum, cum fratre *Leonardo*, de qua Anton. Vaſconzellos in *Deſcript. Portugall. fol.* 451 *n.* 20. § *multis*. Ludouicus ab Angel. in *Viridar. Portugall.* 131. D. Roder. de Aucuña *Hiſt. Braccar.* 1. *p c.* 109. *fol.* 441. *VI.* COLVMBA eſt. *Tauragienſis* in diœceſi *Eborenſi* Portugalliæ de qua, & aliis pluribus Martyribus agit Vaſconzellos *vbi ſupra ſol.* 553. *n.* 14. Ludouic. ab Angel. *vbi ſupr. fol.* 57. VII. COLVMBA eſt, *Conimbricenſis*, quæ cruci affixa martyrium Virgo & Martyr compleuit, die XX. Iulij, de qua Ludouic. ab Angel. *ſupra fol.* 96. Eduard. Nunnius in *Deſcript. Portugall. c.* 50 *fol.* 81. & Nos infra *Tom.* 4. VIII. COLVMBA eſt, *Archenſis* in diœceſi *Lamecenſi* Portugalliæ, quæ cum aliis Sanctimonialibus Virgo, & Martyr, earum Abbatiſſa gladio Sarracenorum occubuit, de qua Ludouic. ab Angel. *ſupr. fol.* 130. Harum proculdubio occaſione Virginum Sanctarum, ita communis eſt in tota ferè Hiſpania Citeriori, & in Luſitania aduocatio, & titulus Eccleſiarum, & Populorum, vt omnes hoc titulo recenſitæ Eccleſiæ prolixum erit referre. Sed nunc ad Noſtram COLVMBAM, quæ ex relatis *Quarta* eſt in ordine, redeamus. De ea hæc verba compaginat Luitprandus *d. n.* 149. ad literam: *Anno* DCCC. XLIX. *Rex quidam Sarracenus, nomine* Mahomat Zaquetus, *Dominus* Tritij, *propè* Lucronium, *habuit filiam; quæ conuerſans cum Chriſtianis, baptizata, vocari voluit* COLVMBA, *Virgo miræ pulchritudinis, & pietatis. Quod cùm pater ſciuiſſet, ægrè tulit; & omnibus quibus potuit modis, illam à Religione Chriſtiana auertere, & ad Mahometaniſmum traducere conatus eſt: quod cùm non potuiſſet, illi caput amputauit. Quod cùm illa manibus ſuſtuliſſet, ad oppidum vſque* S. Colomæ *deduxit, vbi mirâ pietate*

C.

Columbæ plures Virgines & Martyres in Hiſpania.

I. Zamorēſis.

II. Adurenſis.

III. Cordubenſis.

IV. Tritienſis.

V. Interamnenſis.

VI. Tauragienſis.

VII. Conimbricenſis.

VIII. Archenſis.

Tricienſis Columba h. d. colitur.

Acta.

pietate circumvicinorum Oppidorum coli cœpit. Obiit XXVIII. Maij. Poſtmodùm idem Luitprandus *n.* 150. proſequitur: *Pater eius erat* Mahomat Zaquetus, *Dux Regis Corduba, qui filiam* Colvmbam (*vt creditur*) à S. Victore Ceraſenſi *Presbytero edoctam, occidi iuſſit, & Victorem Presbyterum* XXVI. *die* Auguſti, *Anno Domini* DCCCC.L. *cùm ego eram Toleti.* Ex huius *Luitprandi* ecphraſis ſerie, Dvo notanda veniunt.

An S. Victor traxerit ad fidem S. Columbã Tritienſem?

Primvm, quòd *S. Victor* Presbyter *Ceraſenſis*, cuius dies feſtus ad diem XXVI. *Augusti* conſignatur in *Martyrologio Romano*, ex infidelitate ad fidem Catholicam traduxit S. Colvmbam, quod proculdubio verum eſt, eo qnod in *Actis S. Victoris* refertur, quatenus ſanctiſſimus Presbyter innumeros Sarracenos vtriuſque ſexus ad Chr..tum conuertens, propter boc fuerit martyrio coronatus. Et roboratur bæc coniectatio, quia in eius *Legenda* dicitur; quod diuinitus agnoſcens, quòd intra cuiuſdam petræ, quam hodie *de Siete feneſtras* vocitant, foramina ſeptem eſſent incluſæ fœminæ propter Arabum metum, eo quod Chriſto nomina dederant, quas educere ſcalis Mauri contendebant, illarum in auxilium perrexit, & ipſas ab Agarenorum manibus liberauit, in fide inſtruxit, & humaniſſimè recepit; inter quas fortè Colvmba erat.

Opinio aliquorum circa Tranſlationẽ S. Columba Cordubâ Tritiũ fallit.

Secvndvm, quòd hinc ceſſat opinio P. Martini de Roa *Hiſtor. SS. Cordubenſ. fol.* 149. & P. Marieta in *Topograph. Hiſpan. verb.* Najera, *fol* 33. & aliorum dicentium: Quòd ſacra pignora S. Colvmbæ, quæ in Vrbe Nagera reconduntur, eſſe alterius Colvmbæ Virginis, & Martyris *Cordubenſis.* Et patet, nam ſi in Vrbe *Tritio*, quæ eadem ac *Najera* eſt, martyrium conſummauit Colvmba Zaqueti filia, de quo quaſi teſtis ocularis eſt *Luitprandus*; nec conſtat per authentica inſtrumenta, de *Tranſlatione Cordubenſis*: ergo tenendum eſt, Corpus illic repoſitum eſſe propriæ Ciuis, & non alienigenæ Martyris. Ad cuius comprobationem Ego pro opinione *Luitprandi* offero ipſiſſima argumenta quibus vtitur Ambroſius Morales *Hiſtor. Hiſpan. lib.* 14. *c.* 21. agens de S. Colvmba *Cordubenſi*, quibus probare conatur, deuotionem, & pietatem quæ cordibus Hiſpanorum adhæret, in ſolemnitate & aliis honoribus collatis S. Colvmbæ, minime fuiſſe, & eſſe ob memoriam illius Colvmbæ Gallicæ, cuius dies feſtus XXXI. Decembris. Qui iſtam Hiſpanorum deuotionem admirans, nec aliam Colvmbam, niſi *Cordubenſem* agnoſcens, per aliquot paginas Dvo probare nititur; Alivd quod iſta Noſtratum pietas prouenit ex memoria licet confuſa S. Colvmbæ, aſt non Gallicanæ, cùm inueriſimile ſit, quòd tota ferè Hiſpania ad Exteram Diuam accederet, tot tantiſque erectis Oppidis, Templis, & Dignitatibus. Altervm, quòd eſto, quòd hæc pietatis frequentia in Noſtrorum cordibus elucens pro cultu alicuius Colvmbæ procedat, intelligenda eſt pro *Cordubenſi*, quia nulla alia tunc cognita erat apud Hiſpanos Colvmba.

Ambroſij de Morales ignoratio aliarum huius nominis Virginum, & Martyrum.

Hinc *Ambroſij* Noſtri ignorationem elicies, quâ obrutus, credidit nullam aliam fuiſſe in Hiſpania Colvmbam, præter *Cordubenſem* Virginem, & Martyrem, cui tota mitteret pietatis Hiſpania faſces: quia vt in exordio huius *Notationis* probauimus, Octo huius nominis Virgines & Martyres, in Tribus Hiſpaniæ angulis extitiſſe. In Bætica *Cordubenſis.* In Luzitania *Interamnenſis, Tauragienſis, Conimbricenſis, & Archenſis.* In Tarraconenſi, *Adurenſis, Zamorenſis*, & bæc Noſtra *Tritienſis*, ſiue *Najarenſis.* Ergo quid mirum ſi tota Hiſpania colit Colvmbam, non vt ſomniauit Morales, *Cordubenſem* ſuam, tanquam Vnicam, ſed quælibet Prouincia ſuas.

Topographia.

Tritivm, Ciuitas eſt antiqua Hiſpaniæ in *Autrigonibus* apud Plin. *lib.* 3. *c.* 3. hodie dicunt Nagera, quam perperam *Gerundenſis* vocat Tafalla. Verior *P. Ioannis Mariana* opinio; licet *Ambroſius Morales* non Nagera, ſed prope ipſam Oppidnlum ignobile, quod adbuc vetuſtum retinet nomen, & Tricio appellatur. Quidquid ſit, Corpus S. Virginis in vrbe Nagera conditur.

QVARTO KAL. IVNII.
DIES XXIX.

A. *In Regali Cœnobio S. Ioannis Baptiſtæ cognomento Pinnatenſi, in finibus Celtiberiæ, depoſitio SS.* V O T T I *&* F E L I C I S *Monachorum Ordinis Benedictini, qui cùm eſſent fratres germani, ex vrbe Cæſaraugustana oriundi, primùm militaribus ornati baltheis, nomen exaltare cupientes, aduerſus Sarracenos, tunc temporis Celtiberiam vaſtantes, Catholica ſigna inſequi properarunt intrepidi; ſed Dei diſpoſitione aliò ducti, è ſaxoſo Panni montis cacumine, equorum præcipitatione prolapſi in ſpeluncæ hiatum, horridâ opacitate terribilem, conſiſtentes, & locum ſanctitudinis odorem ſpirantem contuentes, ibidem dimiſſis ſagis, cucullas induerunt; vbi miraculorum gloriâ inſignes, & bonorum operum ſarcinâ clari, ad Dominum Confeſſores inclyti placidâ dormitione venêre.*

NOTÆ.

SANCTI VOTTVS & FELIX Monachi, Confeſſores.] Qui fuêre *S. Ioannis Cœnobij Regalis* quod DE LA PEÑA dicitur in confinio *Nauarræ*, & *Celtiberiæ* mirifici conditores, & Patroni. Eorum licèt nomina adhuc in Tabulis Eccleſiaſticis nequaquam ſint recenſita, attamen hoc die ipſorum ab antiquiſſimis temporibus memoria colitur, vt referunt D. Ioann. Briz. Martin. *Hiſt. Pinnac. lib.* 1. *c.* 8. Aynſa Yriart. *Hiſt. Oſcenſ. lib.* 1. *c.* 11 P. F. Anton. de Yepes *in Chron. Benedict. tom.* 3. *Cent.* 3. *Ann.* 718. *c. vnic. fol.* 10. P. Mariet. *Hiſtor. SS. Hiſpan. lib.* 6. *c.* 31. Gundiſalu. Illeſcas *Hiſtor. Pontif.* 1. *p. lib.* 4. *fol.* 174. P. Marian. *lib.* 8. *c.* 1. Murill. *Hiſtor. Cæſaraugustan. Tract.* 2. *c.* 50. *fol.* 431. Stephan. Garibay *in Compend. Hiſtor. lib* 21. *c.* 7. D. Vincentius Blaſco de Lanuza *in Periſtephan. Aragonenſ. lib.* 2. vbi O T T V M, non V O T T V M, ſanctum nominat Confeſſorem, de quo ſic carmine luſit. A. *Scriptores.*

> O T T V S *erat tunc* Saldubæ, *Vir ſanguine clarus,*
> *Gloria Chriſtiadum, populi noſtratis, honorque,*
> *Muzarabos inter; fortis qui turbine nimbi,*
> *Et damno triſtis, turbatam fletibus vrbem*
> *Spectat, & ancipiti mentem formidine verſat.*
> *Eleuat immenſum vultu caput, omnia functa,*
> *Aut moritura videt, noſtros noctéſque diéſque*

Mors manet, imbrifero pallens Machometus hiatu.
Quapropter fortuna grauis dum iactat Iberos
In longum tempus, ſyluas, vaſtóſque receſſus
Conſcendit diuinus homo, ceruúmque fugacem
Offendit, Panni *ſaxoſi in culmine Montis;*
Cuius ſurgebant ramoſo à vertice in auras
Cornua; qui paſcens grandis ſub margine rupis
Audito à longè ſonitu, ceruice leuatâ
Stat pauidus ſenſu, & fugibundus lumina figit
Multifida, ac rectas in frontem ſubrigit aures.
Cum cupidus prædæ Iuuenis calcaria preſſit
OTTVS *equo inſiliens; ſubito & ſectatur anhelus*
Alipedem, quamuis telis curſúque fatigans:
It præceps ſonipes, montes hinnitibus implet
Peruidus, atque celer; ſtrictæ contemptor habenæ
Cornigerum ſequitur, vincítque ardore volucres.
Nec potuit quadrupes nota inter tecta reduci,
Præcipiti curſu, & telis percuſſus ahenis.
Huc, illuc trepidanter hians; per deuia currens
Nubiferi Panni *prærupta cacumina Montis*
Abſque alis volat, vſque ima ad fundamina ſaxi,
Pluſvè, minuſvè vlnas centum: cùm plumbea moles
Cum ſtridore ruit, latè ſonat vndique bombus,
Et comploſa tonant ſaxa. Atque attrita repandis
Saltibus oſſa crepant Cerui, truncúmque cadauer
Contritum, multo tellurem ſanguine tingit.
Peruolitabat equus, multò velocior Auſtro,
Poſt Ceruum, leuibus velut alis, impete cæco,
Peruenit in ſaltum, cùm iam ruiturus ad ima
Implumis, nanti ſimilis, diſtentus in auras;
Orantem Diuos, tendentem ad ſydera palmas
Aſſumpſit tremulus non ſueta in brachia ventus
Naturam contra, & ſuſpendit in aëra lapſum,
Imperio Domini, mortémque minantia ſaxa
Concludunt extrema pedum, plantáſque volucres
Fortis equi tenuêre arctis (mirabile dictu)
Cippis; queis OTTVS *potuit ſubductus in altum*
Piniferi Montis culmen, miracula cœli,
Tot mala, tot caſus, penſare pericula, culpas,
Atque animi morbos deflere, & temnere Mundum,
Tot ſignis, miraclis tot mollita voluntas.

Queis

Queis OTTVS *merſus curis, indagine multâ,*
Circuit Aſtriferos apices, & quærit anhelans,
Quâ poſſit reptans Montis deſcendere collem.
Difficilis deſcenſus erat, facilisque ruinæ,
Syluoſis latè dumis, atque arbore clauſus,
Horridus, vmbroſus, viridis quem ſylua tegebat,
Atque frequens trabibus, nullus quas abſcidit enſis.
SIC *tacitus ſaltus inter reptare ſilentes*
Cœpit, & ambages duro compeſcere ferro.
Fronduit hic denſo criſtata cacumine buxus,
Et ſuccincta comas viridans & nautica pinus.
Ergo per anguſtos (tenſis hinc inde rubetis)
Tranſiuit calles; magnum peruênit ad antrum,
Et ſpecoris magni portas, vbi ſanguine Cerui
Lapſi per ſcopulos vndabat terra fluenti,
Et clari laticis rutilis de fontibus vnda.
Hic vbi ſub ſpecubus cæcis habitabat Eremi
Cultor Atareſius tunc captus ad aſtra Ioannes,
Sanctus homo; Cuius conſpecto corpore, Diuus
Non potuit lacrymas oculis retinere ſubortas;
Sed longum mollis fletum mens traxit in horas,
Dum Corpus ſacrum foſſis tumulauit arenis.
Quo facto cœpit valido clamore, piíſque
Cœlicolûm pulſare preces, & numina votis
Vrgere; & tales effundere in æthera voces:
Omnipotens æterne Deus, Regnator Olympi.
Altitonans Pater, atque hominum, rerumque Creator,
Vera Dei proles, Verbúmque, orbíſque Redemptor,
Qui mundum nutu, & radiantia ſydera torques,
Iam miſerere mei; ſupplex tua munera poſcit
OTTVS *peccator, mentem, ſenſúmque labantem*
Confirma; vt tecum maneat. Quod ſuſtinet Orbis
Diſpereat totum mihi. Sit tua ſancta voluntas
Regula factorum tandem ſuprema meorum.
Cæſaris auguſtæ patriæ conuiuia, luxus,
Nunc fugiam; flebo maculas, deflebo reatus.
Sanctificat mentes locus hic, noua corda, nouóſque
Influit affectus. Sunt hic plantaria cœli,
Simplicis & vitæ iugis cuſtodia ſacræ.
Hoc dixit; ſurgítque extemplò, & culmina Montis
Aërij Panni *linquit; deſcendit ad agros*

Mox Salduba *tuos: fletus, lacrymâſque reuiſit*
Captiuæ gentis, Cleri, Populíque dolores.
Diſtribuit bona, res omnes, ſepta, arua, domóſque
Vendere curauit, magno ſuccurrere damno,
Auxilióque leuare viros, rémque addere nudis,
Et dare pauperibus Chriſti quæcunque tenebat:
Ducere Felicem *fratrem, vſque ad murmura fontis*
Patris Atareſij, *lapidoſáque ad antra* Ioannis.
Huc ergo veniunt, vitæ ſancire quietæ
Leges, mente Deum totâ, conamine toto,
Toto animo amplecti Dominum, ſequi, amare, vereri,
Atque bonos monitus, ieiunia cœlica, mores
Cœlituum, ſublime genus, conſortia Diuûm,
Séque ſuperuacuis quærentes ſoluere curis.
Inde Monaſterium paruum, tenuéſque caſellas
Principio ædificant; velut arcta ergaſtula vinctis,
Vel potius cæcis gurguſtia clauſa cauernis,
Conſona iuſtorum factis, & commoda vitæ.
Incipiúntque ſuos paulo pòſt ſpargere fructus,
Fama volans celebris roboat, reſonátque per antra,
Per latebras migrat, ſaxoſáque tegmina plectit.
Quóſque pauor trepidus, ſæui quos fulminis ictus
Condere compulerat triſtes ſub quercubus atris,
Quos gladius belli rigidus concluſerat antris,
Chriſtigenæ veniunt, concurrunt agmine multo,
Relliquiæ Gothicæ, Noſtratum ſumma ſuperſtes,
Ad placidos fontes, ad dulcia concaua Rupis,
Fons vbi perpulcher, nitidíſque argenteus vndis,
Muſcoſóque ſitu frondes, riuíque ſonantes,
Et ſpecus horrendum, & celſi ſpiracula cœli,
Conſilium vt poſcant. Bellum ne? an turpia pacis
Fœdera firmare, & Mauris pro tempore colla
Subdere, ſit melius? Nam exordia vbique pauoris,
Luctus vbique fremunt, fugiendáque mortis imago.
Sanctus vterque Patrum concordi fœdere primùm
Compoſitas iungunt felici in pace cohortes,
Mox animant verbis, præconia laudis adire
Concupiant, ſumant vindictam, bella ſequantur.
Nec mora, conuicti monitis, ardore triumphi,
Et zelo fidei allecti, & dulcedine laudis,
Inſtituunt leges, Regem, mox arma capeſſunt:

Eijciunt

Eijciunt Mauros victos de Montibus altis,
Viribus inſtructi; totámque deinde Pyrenem
Subijciunt Chriſto: Munitam mœnibus vrbem
Iaccenſem capiunt, Barbaſtrum, florida multa
Oppida conquirunt, longum ſubiecta per æuum,
Per longum tempus. Multis iam diſtulit annis
Noſtratum fortuna grauis, captiuáque Mauris,
Annis ter Centum Centum ſi iunxeris annos,
Per centena quater deducens ſecla. Deinceps
Calcatur Maurûm impietas; & barbara ſenſim
Agmina vincuntur; deletur Punica peſtis
Arcibus eiecta excelſis, depulsáque ſeptis.
Impiger, & Miles Noſter deſcendit in vrbes
Maurorum (Maurus miſerandâ ſorte ſubactas
Quas tenuit) ſoluens ferratos compede duro
Chriſtigenas, diris etiam ſacraria vinclis.

ACTA omnimoda ſcripſit *Macharius* Monachus illius Regalis Cœnobij Sanctorum Virorum VOTTI, & FELICIS coæuus, quæ MSS. adſeruantur in ſchedis illius Monaſterij, quorum copiam licet prolixius poſtularem, vt huic operi adnecterem, miniſterio *D. Ioſephi Pellicerij* Regij Chronographi apud Caſtellanos, & Legionenſes, & *Doctoris Ioannis Franciſci Andreſij* Hiſtoriographi Regni Aragoniæ, penitus illam obtinere non valui. Neſcio quo ſenſu hæc Monachorum nititur auaritia, vt potius hæc Sanctorum monumenta, quæ in Dei honorem, Sanctorum gloriam, & Nationis ſpecimen veniunt exponenda, inter pulueris, & cariei cumulos conſeruare contendant, quàm Scriptoribus propalare, & exhibere, ac ſi Nos illorum dedecus quæreremus: at quia hæc noſtra querimonia communis: ad ACTA Sanctorum Confeſſorum pergo, provt illa ex fragmentis *Macharij* Monachi à *Brizio* relatis, & aliorum elicere potuimus. *Quis Acta ſcripſerit.*

ACTA SS. VOTTI, ET FELICIS, FRATRVM Anachoretarum, Confeſſorum; & Regalis Cœnobij S. Ioannis Pinnatenſis fundatorum; ex Machario & alijs.

CVM *igitur Gothorum tempore totius* Hiſpaniæ *Regnum tàm intra, quàm extra Pyrenæos ad* Rodericum *Regem deueniſſet; ob huius, & ciuium peccata Deus* Hiſpanias *punire decernens, aduerſus eas Sarracenorum agmina concitauit, ita vt breui Gothorum opulentia, Procerum ſuperbia, & militum fortitudo Agarenorum armis ſubmiſſa iaceret, & vrbium mœnia confracta victorum Arabum turmas, expulſis Chriſtianis ciuibus, recipere compulſa gemerent. Huius miſerabilis excidij ruina vrbem* Cæſarauguſtanam *aggreſſa, illius quoque terminos inuaſit, quouſque vrbe, deditione, captâ, innumeri ex Gothis, aut Virgineæ domus ſoſpitate illecti, aut rei familiaris conſeruatione conſtricti inter* Muzarabum *numerum viuere decreuerunt, qui Sarracenis tributa communia, provt & Gothis Regibus pendebant, ſoluentes, vnà cum Arabibus mixti, ciuitate donati, proprias facultates liberè miniſtrabant.* *Hiſpaniæ excidium.* *De horum gremio fuere* VOTTVS *&* FELIX *fratres germani, qui ex eadem vrbe* Cæſarauguſtana *progeniti, ſanguinis nobilitate præclari, opum copiá celebres, & virtutum frequentiâ inclyti, ipſiſſimam cæterorum* Muzarabum *fortunam experti, domum auitam, ſub parentum tutelâ, & ſi magnis* *Origo SS. Fratrum.*

ſingultibus, ob Catholicorum prouincialium infortunia, à perfidis Agarenis illata, iuuenes conſeruabant. Sed Dei nutu, per mirabilem euentum ad ſpeluncam Panni Montis accedentes, relictis parentibus, domo, opibus, & amicis, Deum inter arborum ſolitudinem exquiſierunt; vt Eccleſia ſeruos in Sanctis Fratribus, & Prouincia Reges ex militibus, quorum illi orationibus, & isti armis, Regionem è Maurorum faucibus eriperent, offerrent.

SED *quo caſu ad hunc tàm remotiſſimum deuenerint ſpecum, ſubſequens enarrat eloquium. Occaſio tamen poſtulat, vt priùs de ſitu huius loci parum*

Loci deſcriptio.

loqui debeamus, deinde ad eorum Acta exponenda tranſitum faciamus. Situs ergo loci gratiſſimus eſt, longa tamen denſáque arborum confuſione cingitur, & ad eum difficilis patet acceſſus, fontium aqua bullis ingentibus ex rupium viſceribus ſcaturiunt, iámque pluribus diſperſa riuulis luxuriantia prata irrigant; vndique prærupti montes ſublimia ſuſtollunt cacumina; intus conualles tanta fructuum agreſtium vbertate ac varietate decorauit natura, vt mentes accedentium primo aſpectu inculta loci pulchritudo conſternat. Ad hunc, vti fert antiquorum fama, deuenit ſupradictus Beatiſſimus VOTTVS *tempore*

Venator Vottus.

quodam: qui, vt ſupra diximus, Cæſarauguſtanâ *vrbe ortus, venatui ceruorum, aprorúmque atque cæterarum ferarum deditus erat. Quadam verò die, dum perluſtraret abdita cacumina Montium, concauáque vallium, necnon abdita loca ſyluarum, reperiſſe dicitur ceruum, quem dùm ad interitum canibus, gladiiſque perſequeretur, inter horrenda nemorum præcipitia velociſſimo curſu ſeſe proripit fera, quouſque ad præfatum deueniret locum. Equo namque poſt ceruum euolante, ipsóque venatore in interitum cerui, gladio extento, accurrente, ceruus ad altiora euolauit Montis faſtigia: Igitur ex vtraque parte concluſus ceruus; ex vna ſiquidem perſequebatur hoſtis; ex alia, ad eminentiſſimam deuenerat rupem, anguſtiabatur vndique; tandémque ex alto ſpecu*

Ab equo dilabitur.

ſe dedit præcipitem. Cúmque ſonipes in ipſo Montis confinio, vnde ceruus ceciderat & perierat, demoraretur, ac miles acerrimus morti propinquum ſe cerneret, tantum dixiſſe fertur: Sancte IOANNES ſuccurre mihi. *In hac voce Omnipotens Deus, equi pedes, meritis* S. Ioannis, *ita ſilici adhærere fecit, quòd adhuc apparent illius veſtigia. Qui ſtupefactus ex tam improuiſo miraculo, ad ſemetipſum rediјt, & Liberatori ſuo Chriſto, meritis Sancti ſui* Ioannis, *gratias reddidit. Enimverò de equo deſiliens, & vt auidus ſcrutator tantæ habitationis cupiens locum videre, euaginato gladio, quo accingebatur, præcidendo quæ illic multa habebantur arbuſta, ſemitam introeundi reperiјt, quâ varia ferarum genera, ſolito more ad fontem, qui ſub Monte deriuatur, deſcendere ſolita erant. Proſpectis itaque concauis rupium, ac intimis locorum, tandem Eccleſiolam reperit paruulam in honorem* S. Ioannis Baptiſtæ *antiquitus fundatam, quam vt intrauit, protinus omnia in ea contenta, oculis proſpectauit; & iuxta Altare* B. Ioanni *dicatum, cadauer Venerabilis Eremitæ conſpexit. Ad huius ſpectaculi intuitum, nequaquam iuuenem horror inuaſit, quinimò prorſus ab eius corde omnia horribilia, Deo diſponente, radicitus euanuêre: quia cùm prouidentia Altiſſimi ibi domum ſibi extruere ſatageret, ideò nihil horroris in animo militis permiſit enaſci. Igitur Eremita vitâ functus, quaſi dormiens iacebat, aſpectu venerabili, & pulchro, ita vt iuueni orabundo cæleſte pareret ſolamen. Capiti ceruical erat lapideum, & triangulare, in cuius planicie hoc erat Epitaphium literis Gothicis communibus ſcriptum:*

Eremitam ſanctum defunctum inuenit.

EGO IOANNES. I. IN HOC LOCO EREMITA.
QVI OB AMOREM DEI, SPRETO HOC SECVLO
PRÆSENTI, VT POTVI HANC ECCLESIAM
FABRICAVI IN HONOREM SANCTI IOANNIS
BAPTISTÆ. ET HIC REQVIESCO. AMEN.

HOC *igitur* VOTTVS *ſpectaculo, ſpeculatione ſuſpenſus, hæc quæ intuebatur demirans, inter deſiderij ſpectationem, & gaudij placitum, Deo gratias referebat, ob miram opem, quam* B. Ioannis *impetratione, tot periculis deuictis,*

fuerat

fuerat adeptus. Nam aliquando oculos ſubleuans, & rupis altitudinem conſiderans, in cuius depreſſo cliuo equus affixus erat; & aliquando demittens, & profunditatem inſpectans, quâ Ceruus in partes diſiectus iacebat, compunctus, & ſignabat ſe ſigno ſanctæ Cracis, & iterum Domino grates agebat. Demum poſt longam euentus penſitationem, feruidis exaſtuans deſiderijs, Eremitæ ſepulturam propriis manibus aperiens, illum protinus ſepeliuit, vt in patriam reuerſus, omnia ſua diuendens, & pauperibus tradens, illius habitaculi ſolitudinem, quam iam ſibi charam, & amabilem conſpiciebat, dùm illi vitæ halitus perduraret, deſpectis omnibus, poßideret.

Cæſarauguſtam repedat.

His ſic peractis, VOTTVS equo inſiliens Cæſarauguſtam cogitabundus repedauit, & ad ſuorum oculos, qui ipſius cunctationem deplorauerant, accedens, omnes ſui pectoris arcana celauit, excepto fratre FELICE, cui omnia quæ acciderant patefecit, periculum aperuit, rupis præcipitium depinxit, loci denſitatem expoſuit, Oratorij pauperrimi ſitum deſcripſit, & Sancti Eremitæ, cuius corpus humo dederat, admirabilem compoſitionem, oriſque pulchritudinem adumbrauit; & addidit ſe Dei nutu ad vrbem deueniſſe, vt diuenditis omnibus ſui iuris opibus, eas pauperibus traderet, & in illud ſe reciperet tugurium, quod propriâ fortunâ, aut Numinis diſpoſitione detegerat, donec Domino ſpiritum in vltimo vitæ exitu commendaret, deſtinaſſe. FELIX frater Dei auxilio ſuffultus, fratris veſtigia inſequi promittens, bona ſua etiam vendere decreuit, & pauperibus offerri VOTTO fratri permiſit; vt quos vna, eadémque ſanguinis proſapia germanos effecerat, vna, & aqaalis eos ſors vſque ad vltimum vitæ terminum peræquaret. Volupe ſanè fuit, atque pergratam VOTTO placitam FELICIS, quo Chriſti amplexibus nudus inhærere diſpoſuit; ideò hac occaſione ſuſceptâ fratrem interpellauit, vt viam electam minimè desereret, illi verbis efficacibus exponens, quàm bonum, & quàm iucundum ſit habitare fratres in vnum, quantóque animi beneficio commutaret huius mundi caduci illecebras, cum illis cœleſtibus præmiis æternùm duraturis. Deníque illi ob oculos poſuit propriæ ciuitatis diſpendium, in cuius ambita, non niſi in barbarorum ſocietate blaſphemantium commorari permiſſam; ideò melius eſſe illis vitam in ſolitudinibus agere, quàm in vrbe plena nocentium, & infecta ſceleribus peccantium, auctorante Prophetico ſermone: Elegi abiectus eſſe in domo Domini, magis quàm habitare in tabernaculis peccatorum. His ſic inter eos collatis, protinus ad cogitata, & decreta animum applicuerunt, & relictâ vrbe, iter arripientes, ad montis cacumina præpoſterè peruenêre, vbi VOTTVS fratri omnia loca ſui periculi demonſtrabat. Tum FELIX rupes, & ſolitudinem demirans, in cœlum eleuatis oculis, glorificabant Dominam, & præ nimio gaudio plorantes ad ſpecus limina peruenerunt, vbi S. Spiritus perfuſi flatu, nouum ſpiritum recipientes, vice horroris, quem ſimiles rupium, & ſolitudinum ſitus ſolent infundere, animum ad viam virtutis proſequendam diuinitus concepêre.

Pſalm. 83.

Ambo fratres in ſpeluncam deueniunt.

ERGO in ſpelunca poſiti, & Domini gratiâ pleni, habitu Religionis aſſumpto, prorſus corpora labori ſubdidêre; & qui antea in domo paternâ delicati, omnes cogitationes ſuas in vnam corporum voluptatem abiiciebant, iam calcatis omnibus deliciis, diù, noctúque pſalmis, hymnis, canticis, ieiuniis, atque vigiliis, & orationibus, cum lacrymarum vbertate ad Dominum inſiſtentes, deſiderij ſui ſatagebant implere laborem. Hominum conſuetudinem perrarò accipiebant, & rariùs per vicina loca verſabantur, ne accolarum curioſitas, illorum ſeceſſum, & intentionem detegeret. At cùm Viri ſancti bono compararentur odori, & lumini, & lux nequaquam poteſt abſcondi, nec odor retineri, ita Seruorum Dei virtus diù latêre non potuit, quia vitæ ſplendor, & fragrantia facinorum eorundē totius circuli terminos occupauerat. Nec hoc abſque Dei prouidentiâ, vt Catholica repararetur Religio in illis Regionibus, quas Arabum infanda crudelitas, & abominabilis infidelitas depaſcebat. Nam cognito Venerabilium fratrum ſeceſſu, & vitâ, multi illuſtres Proceres, & ſtrenui milites, qui in vicis, & ſpeluncis abſconditi à Sarracenorum furore perfugerant, ne

fidelium damna ſine medela conſpicerent, ad ſpecum S. Ioannis *confugientes, ab ipſis Venerabilibus Eremitis ſolamina in neceſsitatibus, & conſilia in diſpenendis futuris euentibus percipiebant. Coadunati ergo plurimi ex Gothorum reliquiis, ſuaſionibus SS. Virorum ad reparationem prouincia accincti, Garſiam Scemenium ſibi Ducem elegerunt, qui cum Trecentis ſtrenuis militibus, Suprarbia, & Nauarra regna ditioni ſui imperij ſubigere facili, & felici ceperũt euentu. Profecerant enim ad expugnationem huiuſmodi, non tantum militum arma, quantum Anachoretarum fratrum orationes continua, & conſilia potiora, quibus armigeri ſolidati, quantocius illi orationi vacabant, iſti Agarenorum copias penitus diripiebant; ita vt è pluribus populis Machometanus error expulſus, Catholica Chriſti religio rediuiua extenderetur in ipſis, anſam prabentes ſequentibus, ad vlteriora feliciter redigenda.*

Eremiticã vitam agũt.

Cvm *enim in exordio ſeceſſus eorum, SS. Eremita optimam cum Maria partem elegiſſent, Charitatem Dei, & proximi totâ mente retinebant, ſed ab exteriori actione requieſcere, ſoli deſiderio Creatoris indeſinenter inhærere, vt nihil iam agere libeat, concupiebant, ita vt exploſis curis omnibus ad videndam faciem Dei, animi eorum inardeſcerent. Quorum tanta fuit in hac vita contemplatiua viâ altitudinis exiſtentia, vt iam carnis corruptibilis pondus cum mærore portarent, totiſque deſideriis cæleſtem patriam appeterent, hymnidicis choris Angelorum intereſſe, cæleſtibus ciuibus admiſceri, & de interna in conſpectu Dei incorruptione gaudere, ſatagerent. Sed cùm Dei prouidentia illos per viam actiua vita perducere diſpoſuiſſet, vt Martha quoque miniſteria guſtarent, conſtituit, quòd fidelium turba, per illorum montium cacumina, & vallium inhoſpita teſqua, Arabum timore, deliteſcentes, praſidium in occulto ſpecus hiatu, & conſilium, auxiliumque Venerabilium fratrum interpoſitione cognoſcerent. Quibus vt ſubuenirent ſanctiſsimi fratres, à contemplationis exercitatione continuâ paululùm ſuſpenſi, ad actionis exercitium commigrantes, hoc ita compoſitè perfecerunt Aſceta, vt licet Martha miniſteria peragerent, non ex hoc Maria quietis obliuiſcerentur. Ergo Beatiſsimi fratres, ſic Vtriuſque vita ſymbola connectere didicère, vt nec actiua contemplatiaa impediret feruorem, nec iſta illius actiones, oppoſitione, conſtringeret. His exercitiis duplicibus, per aliquod temporum ſpatium vitam feliciter texuerunt, vt proceribus, & militibus, quotidie ad illos confugientibus auxilia praſtarent.*

Gothos diſperſos mutant ad reſtaurationẽ Regni.

Sed cognitis victoriis Chriſtiana militia aduerſus perfidos Chriſti hoſtes, & quod Garſias Scemenius illius Dux ſtrenuiſſimus, diribitorium apud Ainſam collocaſſet, quò iamiam milites, & cateri prouincia fideles, ex Gothorum proſapiâ geniti ſeſe recipere valerent, extruxiſſet; ad contemplationis primaua requiem reſtituti, ſemoti ab omni aliâ curâ, animos ad interiorem ſenſum traduxère: maximè cognitis antiqui ſerpentis calliditatibus, quibus beatiſsimorum fratrum illuſtria facinora, in eorum cordibus extollere diabolica tentabat aſtutia. Sed cum hac non profuiſſet (nihil enim ex ſeipſis aliquid bonum perfectum exiſtimabant, ſed Deo quacunque optima referebant) alias damonum rabies, intrinſecus & extrinſecus introduxit fallacias, ita etiam vt ad viſibilia phantaſmata proſiliret, ſed Dei ope ſuffulti diabolicas illuſiones ſuperarunt, & in propria quietis identitate remanentes, gratias Deo humiliter pro victoria referebant. Multis denique annis in certamine decurſis, quot ab inuentore omnium malorum bella paſſi ſunt, nulli mortalium abſque eo, qui cuncta è cælo proſpicit, patet. Quas verò identidem pertulerint tentationes, & quibus modis, apertè neſcimus.

Ab Angelis viſitantur.

His *igitur innumerabilibus calliditatibus antiqui ſerpentis patienter deuictis, Deus ſanctorum ſuorum conſtantiam cæleſtibus pignoribus repenſare dignatus eſt, ideóque illos paſſim per Angelorum ſuorum miniſteria viſitabat: quorum vnus quotidie panem illis cælitus deferebat; donec hoc euentu ipſis huiuſmodi denegatus eſt cibus. Nam cùm quidam Sacerdos de more ad SS. fratrum cellulas accederet, & vt illis aliquam refectionem deferret, & vt ſeruorum Dei conuerſatione pabulum ſibi ſpirituale perquireret, euênit, vt huius*

ſeceſſus

ſeceſſus Sacerdotis frequentiam, eius animaduerteret ſoror, quæ à fratre curioſa cauſam, & locum quotidiani itineris exquiſiuit, ſed à Sacerdote repulſa eſt: ſtimulos negatio addidit deſiderio perquirentis. Illa propria natura vim (qua in adipiſcendo concepta verſatur) fraudare recuſans, fratrem per montium anfractus, & vallium latebras pertinaciter inſequuta, ad ſpecus conſpectum peruenit, vbi fratrem cum VOTTO in rupe ſedentem, & conuerſantem inuiſit, & poſt paululum, Angelum Domini, qui per alterum ſpeluncæ locum declinem deſcendens, in medio curſu perſiſtens, hac altâ voce pertonuit: Eo quod ſecularium admittis contubernia familiaria, & comeſſationes, & in deſerto fœmineus ſexus occulitur, ideò Dominus vobis denegat cibum, & me iterum non videbitis; quo dicto, & demiſſo pane, quem ferebat ſupra VOTTVM, cuius ictu illum in corde, & corpore percuſſit, diſparuit. Exinde ergo, ſic cœleſtem ſuperna dignatio cibum eis denegauit, vt nec vlterius, Angelo obſequente, tranſmiſit, quò Viri Dei inde laborioſiùs viuerent, & nec vlterius ad ſe introeuntes taliter reciperent.

PRO tempore ſiquidem VOTTVS ruminans quanto parentes afficerentur mærore, propter eorum ſeceſſum, neſcientes eorum profectionis ſtatum, Cæſarauguſtam FELICEM fratrem quantocius deſtinare conſtituit, vt eius conſpectu parentum ſedaretur mæſtitia, & eius præſentiâ conſanguineis ſalutis æternæ via aperiretur incultis. At vt efficaciùs eorum parentes agnoſcerent vitæ eremiticæ ſtatum, illorum lacrymas hac Epiſtolâ deliniunt: Qui ſuperni Iudicis obediunt mandatis, pro eius amore ſecularibus ſe ablactant pompis: quamuis ab hominibus longè ſint remoti; inter huius ſeculi tamen deſerta, ſuſtentantur alimentorum pabulis. Vos hæc cognoſcentes, chariſſimi, ad aliam, quæ eſt abſque laboribus, vitam, totis viribus tendite, & hanc animalem, ærumnis & laboribus plenam, relinquite; quæ à mærore incipit; & dum eſt, cum laboribus agitur; ac tempore appropinquante, cum periculo & luctu terminatur, nihil abſque peccati grauamine ſecum reportans; diuitiis cum maximo ſudore adquiſitis, filiis, & filiabus remanentibus; ac ipſis peſſimè, eis vtentibus, nihil pro parentum animarum liberatione, ex eis, tribuentibus; Quæ igitur ſurſum ſunt, ſapite; Quæ ſurſum ſunt quærite, non quæ ſuper terram. Nec ſine exemplo VOTTVS hæc fecit, nam S. Martinus poſt eius in eremo ſeceſſum, ad patrios reuerſus lares, Matrem propriis manibus baptizauit; & FELIX parentes ſtabiliuit in fide, & plurimos ex Muzarabibus, ad Dei obſequium, eius, & fratris exemplo, reduxit.

Felix ad patriam repedat viſitatum parentes.

DENIQVE beatiſſimus VOTTVS natu maior ex fratribus, cum in vita perfectione monaſtica, per multos annos curſum exegerit, continuis vigiliis, ieiuniis, fame, nuditate, & illius deſerti incommoditate compreſſus, horam ſuæ migrationis à Domino ediſcere meruit. Hoc bono lætatus nuntio (nam nihil ſibi antiquius, quàm deſiderium diſſolui, & eſſe cum Chriſto) proprio ineſcatus ſpiritu, diem in oratione expectabat, & ſic præparatus ad viam, quietus ægritudinem ſuſtinebat, quouſque termino dormitionis inſtante, percepto viatico totius perfectionis, cum centeſimo fructu, lampade refulgente, thalamum ſponſi & Regis ſui prudens virgo intrare promeruit. Cuius corpus in Oratorio antiquo ſpecûs S. Ioanni Baptiſtæ dicato, à fidelibus tumulatum, ibidem quieuit, donec FELIX poſt breue temporis internallum, etiam vitâ ſanctiſſimè functus, fratris latus in eadem Capella ab ipſis fidelibus accipere meruit. Ad quorum tumulos Deus ægris innumera beneficia impartitur, ita vt excubantes ad eorum ſanctiſſima corpuſcula, diuinam inibi ſemper ſentiant cuſtodiam, & aliquando Deificum lumen de cœlo dilapſum apertis percipiant oculis. Infirmis verò quacunque infirmitate depreſſis, ad ſepulchra eorum venientibus, ſalus omnimoda adhibetur. Præſtantur ibi beneficia quærentibus, meritis Beatiſſimorum Confeſſorum VOTTI & FELICIS. Horum feſtiuitas die XXIX. Maij iunctim celebratur à fratribus, non quia eodem obierint die, ſed quia cùm VOTTI tranſitus eodem eueniſſet, vt referunt; conuenient viſum fuit ſucceſſoribus,

Sanctorum occupatio.

Mors.

Vtriuſque feſtiuitas ſimul colitur h. d.

ſucceſſoribus, vt quos eadem vita acta æqualitas coniunxit in eremo, eadem in Eccleſia feſtiuitas eorum memoriam repetat per ſecula. Amen.

An Monachus Benedictinus vnuſquiſque? Quod Monachi probatur I.

Hactenus ACTA quæ ex fragmentis diuerſorum potuimus elicere. DVO attamen abs Scriptoribus dubitantur. PRIMVM, An prædicti Fratres Beatiſſimi fuerint *Monachi*, & cuius inſtituti? SECVNDVM, An *Sacerdotes*, & cuius gradus? Quoad PRIMVM dubium D. Ioann.Briz. *in d.Hiſtor. Pinnatenſ.lib.1.c.11.fol.*47. aliquot argumentis probat, quòd ij Sanctiſſimi Fratres fuere *Monachi* ex ordine *Benedictino*. I. quia *Macharius Monachus* dum receſſum ex vrbe *Cæſaraugustana* in ſpeluncam deſcribit eorum, affirmatiuè aſſerit, illos *habitu Religionis aſſumpto* ſe-
II. ceſſiſſe: ergo Monachorum cucullâ induti. II. Quia tempore illo, nulla alia Religio in partibus Occidentalibus florebat, præcipuè in *Hiſpania*, niſi *Benedictina*; ergo conſtito per aſſertionem *Machary*, illos *habitum Religionis aſſumpſiſſe*, eui-
III. dens eſt, fuiſſe *Monachos Benedictinos*. III. Quia eo tempore erat apud *Cæſaraugustam* celebre S. Engratiæ Martyris Cœnobium huius *Benedictini* Ordinis, in quo per aliquod tempus ſtetit *S. Eugenius* III. Epiſcopus Toletanus, vt refert S. Ildephonſ.*de Vir.Illuſtrib.c.* 14. & cùm iſti Beati Fratres diuino ſpiritu ducti in ſpeluncam illam ſecedere conſtituiſſent, veriſimile videtur illos ad Cœnobiũ acceſſiſſe, & habitum illius Religionis induiſſe, vt perfectiùs Anachoretarum auctorarent ſtatum, qui ex quatuor inſtitutis Monachorum conſtat; quorum vnum eſt à *S. Benedicto*, vt ex *c.1. Regul.* patet. IV. Nam illud *Regale Cœnobium* ab eius exordio, adviſque præſens, ſemper ex Ordine *Benedictinorum* fratrum conſtat fuiſſe, & eſſe compactum, licet à principio Epiſcopis *Iaccenſibus*, Abbatum defectu, pare-
IV. ret, vſque ad tempora *Sancty Garſiæ* IV. Regis Supraruiæ, quo Epiſcopis Aragoniæ fuit adempta facultas iuriſdictionis in Monachos, & data *Tranſirico* Abbati, Viro ſui ſeculi exemplo, & doctrina celebri: qui ordinem Cœnobitarum ſecundum Regulam S.Benedicti in ſpecu illo *Pinnatenſi* plantauit, ita vt fratres ibidem Deo ſeruientes reduxerit ex Anachoretarum gradu, ad Cœnobitarum ſtatum. Ex quibus rationibus, *Brizius* hanc ſuam opinionem extollit.

Quod Clerici probat Trullus.

SED aduerſus eum inſurgit Ioannes Trullo *de Canonic. Regul. fol.* 65. qui ex Stephan. Garibayo in *Compend. Hiſtor. lib.* 21 *c.*8.*n.*30. contendit ab exordio illud Regale Cœnobium incoluiſſe *Clericos* donec tempore *Sancty Maioris* introducti fuiſſent ex Cluniacenſi Monaſterio *Monachi*, qui adhuc in eodem regulariter perſeuerant: Cuius *Ioannes Trullus* opinionem amplectens, nititur probare ex rationibus, & iuris diſpoſitione, quòd eo ipſo quòd vocantur in priuilegiis, & relatione *Garibayi* habitatores illius ſpecus, CLERICI, intelliguntur *Canonici Regulares*, quia in communi viuentes, hoc titulo, à naſcentis Eccleſiæ principio, & tempore Apoſtolorum vocabantur. Cui argumento reſpondet Brizius *d. lib.* 1. *c.* 30. *fol.* 128. erraſſe *Garibayum*, aſſerentem habitaſſe *Clericos* (quos *Trullus* vocat *Regulares Canonicos*) in hoc Cœnobio ad tempora *Sancty Maioris*, qui Era M. XXXVII. hoc eſt Anno Chriſti DCCCC. XCIX. regnare cœpit: Nam Era DCCC. XCIV. hoc eſt Anno DCCC. LVI. tempore *Garſiæ Scemeny* Pampiloniæ Regis erant Monachi in *Pinnatenſi* Cœnobio, per C. XLIII. annos ante *Sanctium Maiorem*, vt patet ex Priuilegio ipſius *Garſiæ Scemeny*, quo *S.Ioanni Pinnatenſi* concedit Monaſterium S. Martini *Cellenſe*, & aliud S. Stephani *Hortulenſe*, & concludit: *Hæc eſt charta donationis, & oblationis, quam Ego* Garſias Scemenonis *Rex Pampilonenſium, vnà cum Comite* Galindone *de Aragon, facio Deo, &* B. Ioanni Baptiſtæ, *& Abbati Attilo, &* MONACHIS, *ibi Deo ſeruientibus.* Ergo ante tempus regni *Sancty Maioris*, iam erant MONACHI cum Abbate in Cœnobio *Pinnatenſi*, & ij ex *Ordine Benedictino*, cum conſtet ex *S. Eulogy Epiſtola ad VVileſindum* Epiſcopum *Pampilonenſem*, quòd Monaſteriũm *Cellenſe*, quod in hoc priuilegio vnitur Cœnobio *Pinnatenſi*, erat *Benedictinorum*; & perperam conueniens eſſet, quòd Monaſterium vnius Ordinis vniretur Cœnobio alterius, ſi illud *Pinnatenſe* pareret Canonicis Regularibus: & ſimiliter ex hac conſequentia conuincitur aſſertio *Garibayi*.

Reſpõdetur Trullo.

NEC obſtat, inquit *Brizius*, quòd priuilegia vtantur voce *Clericorum*: Quia cùm hæc ſit communis *Monachis, Clericis Regularibus, & Secularibus*, non eſt cur

Trullus,

Trullus, ſic vocem iſtam ad ſolos *Canonicos Regulares* reſtringat, exploſis cæteris
Monachis, & *Secularibus*, maximè conſtito, quòd olim, & per ea ſæcula fuerint
Clerici Regulares in *Ordine Benedictino*, ex quorum numero fuêre fortè *Pinnatenſes*,
qui ſub *Tranſirico* Abbate militarunt. Quòd fuerint olim duo genera *Canonicorum*
Regularium in Occidente, aliud *S. Auguſtini*, & aliud *S. Benedicti*, expreſsè P.F. An- *Canonici*
tonius de Yepes in *Chron. Benedict. tom.* 1. *Cent.* 1. *Ann.* 597. *c.* 2. *fol.* 405. probat, & ad- *Regulares*
uerſus *Trullum* inſurgit, qui ſpretâ huiuſmodi diſtinctione *Canonicorum*, eo ipſo, *etiam Be-*
quòd in Scriptoribus legebat aliquod inſigne facinus *Clericorum Regularium*, aut *nedictini.*
Canonicorum, ſtatim pro *Auguſtinianis* ſententiam proferebat, non ſine præiudicio
Ordinis *Benedictini*, & veritatis: ad hoc nonnulla refert exempla. Si ergo *Trullus*
in voce *Clericorum* vim ſuæ argumentationis conſtituit, & conſtat conuenire vo-
cem huiuſmodi *Auguſtinianis*, & *Benedictinis* Clericis Regularibus, ſiue Canoni-
cis, & pro Benedictinis ſtat poſſeſſio; quo titulo ſpoliat alienos, vt ſuos ditet?
Maximè, quia in reformatione facta tempore *Sanctij Maioris* de hoc *Pinnatenſi*
Cœnobio, adducti fuere Monachi *Cluniacenſes*; & veriſimile eſt, quòd ſi *Clerici*
Pinnatenſes fuiſſent ex *Regularibus Auguſtinianis*, perperam adducerentur *Benedi-*
ctini diuerſæ Regulæ profeſſores. Alias rationes connectit *Brizius* quas lubens
omitto, ne longior in re fiam euidenti.

AD SECVNDVM Quæſitum circa *Sacerdotium* Sanctorum VOTTI, & FE- *An fuerint*
LICIS fratrum; pro Presbyteratu ſtat Briz. *d. lib.* 1. *Hiſt. Pinnat. c.* 12. ſequentibus *Sacerdotes?*
coniecturis. I. Quia à multis retrò ſeculis, & præcipuè tempore Noſtrorum Con- *Quod ſic*
feſſorum, in ordine *Benedictino* omnes Monachi Sacerdotio addicebãtur: Aſt cùm *probatur.*
iidem illam profiterentur regulam, conſequens eſt, eos Sacerdotum titulo fuiſſe I.
decoratos, maximè exiſtente in Eccleſia Cænobij Sanctiſſimæ Euchariſtiæ Sacra-
mẽto, vt infra probabitur. II. Nam cùm ipſi fuiſſent *Garſia Scemeny* Regis ſummis II.
beneficiis cumulati, credibile eſt, Regem illis perſuaſiſſe, vt ad Sacerdotij munus
eueherentur, maximè in illa temporum anguſtia, quâ vix vllus reperiebatur ſa-
cerdos: & hoc, vt ſecuriùs Confeſſores haberet, quibus animi ſui ſenſus, com-
miſſa, male acta, & culpas ſacramentaliter aperiret. III. Quia Beatiſſimi Ana- III.
choretæ Euangelium Dei militibus ad ſpecum confugientibus, & cæteris fide-
libus prædicabant; quod non efficerent ex D. Gregorij Magni *lib.* 1. *Dialog. c.* 4.
doctrinâ, niſi ad Sacerdotium fuiſſent promoti. IV. Nam ipſe eorum Chroniſta IV.
Macharius, cùm de exitu S. VOTTI proloquitur, duo aſſerit: Aliud quòd ante
obitum *ſacro, & ſalutari Viatico ſuſcepto*, vitam finiuit: euidens argumentum re-
ſeruationis Sacroſanctæ Euchariſtiæ in ſpecûs Baſilica; & per conſequens nulli
eius cuſtodia commiſſa, niſi Sacerdoti. Alterum, quod aſſerit *Macharius*, ſcilicet,
quòd Sanctus VOTTVS poſt mortem accepit *Fructum Centeſimum*, intelligendum
eſſe de Sacerdotibus, ſecundum *Theophilum Alexandrinum*, prout illum refert
Bungus de *Numeror. Miſter. in Numero CCC.* vbi aſſerit quod Numerus XXX. de-
ſeruit ſecularibus coniugatis, fructus LX. Religioſis, & Centeſimus Anachoretis
ad perfectiorem ſtatum peruenientibus; in quo comprehenditur ſacerdotium, vt
notauit Caſſiodor. *ſup. Pſalm.* 100. Si ergo VOTTVS fructum *Centeſimum* eſt lu-
cratus, illum propter Sacerdotium promeruit, ex relata doctrina: Niſi etiam
ipſum promeruiſſe ob Virginitatem fateamur, qui etiam Virginibus datur, vt
notauit Ieronym. *lib.* 1. *contr. Iouin.* & *Macharius* fuiſſe virginem VOTTVM de-
ſcribat. V. & vltima, quia in Officiis Eccleſiaſticis voces *Confeſſor*, & *Sacerdos* pa- V.
ri paſſu ambulant, vt in *Hymno* omnium Sanctorum: *Confeſſio Sacerdotum*: at No-
ſtris Eremitis in omnibus Scriptoribus *Confeſſorum* titulus conceditur: igitur cre-
dendum eſt, idem eſſe, ac ſi dixiſſent *Sacerdotes*.

CIRCA cultum exhibitum Sanctiſſimis Anachoretis à pluribus retrò ſeculis, *De cultu*
multa ſuo more compaginat Briz. *d. lib.* 1. *c.* 14. vbi poſtquam eorum canoniza- *olim exhi-*
tionem ex ritu antiquo probaſſet, hunc in eorũ feſtiuitate *Hymnum* occini ſoli- *bito hym-*
tum ex *Breuiario* refert *Pinnatenſi*. *nus.*

AD SS. VOTTVM, ET FELICEM FRATRES Hymnus.

O VOTTE, *&* FELIX *meriti* Patroni,
Vt queat noſtrûm reſonare quiſque
Geſta tantorum, date, Monachorum,
Quæſumus Omnes.
Inſequens Ceruum VOTVS *in ſuprema*
Rupis aduênit iuga deuolando,
Quò cadit Ceruus nimis inde laſſus,
Vndique preſſus.
Inſcius caſus Eques ipſe tanti
Mox equi pinnæ pedes applicantur,
Cum ruens clamat: Mihi tu faueto
Sanctè IOANNES.
Hinc reuiuiſcens, vepribus putatis,
Gratias reddens Domino, tetendit
In ſpecum; Corpus reperit Ioannis,
Quod ſepeliuit.
Parce nunc noſtris, Deus alme, culpis,
Et domum ſemper tuearis iſtam:
Qui globum mundi regis, & gubernas
Trinus & Vnus. Amen.

De quorum etiam cultu multi ex *Aragonenſibus* Scriptoribus teſtantur, & præcipuè illius celebris Regij Cœnobij antiqua Monumenta, & Breuiaria, tam MSS. quàm edita, in quibus Officium proprium, cum hymnis, & lectionibus reperitur.

An Regnũ Suprarbiæ in Cœnobio Pinnatenſi incœperit.

QVATENVS ad probationem Actorum, quibus dicitur *Regnum Suprarbienſe* in ſpecu *Pinnatenſi* initium ſumpſiſſe, audi Ieronymum Blancam *in Commentar. Rer. Aragon. tit. de Suprarbienſis Regni initiis, fol. mihi* 580. vbi poſtquam ſeceſſum VOTTI, & FELICIS enarraſſet, & Anachoretarum illuſtres in omnium virtutum genere progreſſus deſcripſiſſet, proſequitur: *Tot itaque claris ſanctitatis teſtimoniis, clarior ille locus effectus, à noſtris cæpit frequenter viſitari. Eò namque conuenientes, in tuenda fide Catholica, ac ferendis patienter aduerſitatibus, non mediocriter confirmabantur.* Et poſt pauca: *Magnis namque ad ædiculam illam ſacram, ab omnibus actis gratiis, vigiliis, ieiuniiſque, nec non & orationibus, ac precibus multis, vt Omnipotens Deus placaretur, effuſis; demum quadam die, ſacrificio Miſſæ ſanctiſſimo celebrato, vnâ voce, ſuffragiiſque cunctis,* Garſias Eximini, *fortis, & ſtrenuus Vir, qui & ipſe ex Regio Gothorum ſanguine, vel vt aliis placet, Hiſpano genere antiquo ortus erat, tanquam præcipuus militarium copiarum ductor, ac imperator, electus fuit, & conſtitutus Rex.* Qui & hoc fuiſſe factum Anno DCC.XXIV. contendit. De quo etiam agunt *Petrus Antonius Beuter, Stephanus Garibayus, Ieronymus Zurita,* D. *Prudentius Sandoual,* D. *Ioannes Brizius*, & alij. Qui etiam referunt Regem hunc *Garſiam* pro ſtemmate Regni illius *Suprarbienſis*, Arborem, & ſupra eam, Crucem rubram, in hunc modum deſtinaſſe.



Ob

Ob miraculoſam conſecutam victoriam ad vrbem *Aynſam* Dei miſeratione aduerſus Arabes, apparente in aëre cœleſti CRVCIS ſigno ſupra arborem poſito; cuius rei euentum deſcripſit *Blancas* vbi proximè.

TERTIO KAL. IVNII.

DIES XXX.

A. VXAMÆ *in Hiſpania Citeriori* S. EXVPERANTII *ipſius vrbis Epiſcopi, ex viro militari, qui poſtquam Concilio interfuiſſet Tarraconenſi in Italiam profectus Rauennatum præficitur Antiſtes, & in Hiſpaniam reuerſus, Concilio Toletano interfuit, & iterum Rauennas adiens glorioſo fine quieuit.*

B. Apud LVCVM *Augusti in Gallæcia* S. EXVPERANTII *ipſius vrbis Præſulis, qui Lucaniam Italiæ pergens, & prope Nolam Epiſcopalibus indutus infulis miro virtutum ſplendore refulſit; & tandem poſtquam funeri S. Paulini interfuiſſet, confectus ſenio ſpiritum Domino reddidit.*

C. TOLETI *in Carpetania Hiſpaniæ recolitur memoria* S. CELSI, *ipſius vrbis Epiſcopi, qui cùm ex Germania, cuius Prouinciæ oriundus extiterat, Toletum deueniſſet, & Hectori Ferrando ipſius vrbis Præſuli adhæſiſſet, cuius doctrinam, & meliora chariſmata æmulatus, inſignis poſtmodùm literis & pietate Vir effulſiſſet, reuerſus Treuiros, poſtquam Hormiſdæ Pont. Maximi in Hiſpania Vicarium egiſſet, & aduerſus ſchiſmaticos plures Synodos collegiſſet, ibidem Pontificales infulas induens, ſanctitate, & miraculis clarus obdormiuit in Domino.*

D. In Cœnobio S. Petri Montium in tractu Bergitano B. STEPHANI *illius Monaſterij Abbatis, qui moribus eximius, religione conſpicuus, regulâ ſeuerus, pietate inſignis, honeſtate clarus, Confeſſor ad Dominum inclytus, non ſine ſuorum lachrymis, properauit.*

NOTÆ.

SANCTVS EXVPERANTIVS *Epiſcopus Vxamenſis.*] Diuerſus is ab Epiſcopo *Lucenſi*, de quo ſequenti agemus Nota. Iſte in Italia *Rauennatum* Antiſtes, de quo *Martyr. Rom. h. d.* hæc verba profatur: *Rauennæ* S. EXVPERANTII, *Epiſcopi, & Confeſſoris*; & conueniunt *Martyr. Caſtellanum* P. Vazq. & *Luſitanum* P. Lupi. Alter in Regno Neapolitano in *Lucaniæ* finibus Pontifex, A. *Martyrologia.*

tifex,de quo Baron. *in Not ad hunc diem lit. D.* hæc ſcripta reliquit: *Fuit eiuſdem nominis* EXVPERANTIVS, *aliàs* SVPERANTIVS, *Epiſcopus in* Lucania, *ſanctitate inſignis, cuius meminit* Vranius *in tranſitu S. Paulini Epiſcopi Nolani.* Ergo hac diuerſitate cognitâ, ad elucidationem textus Noſtri veniamus. Iam ex *Romano Martyrologio* ſanctitatem, & infulam *Rauennatem* vidiſti, quam & repetunt Ieronymus

Scriptores. Rubæus *Hiſtor. Rauennat. lib.* 2. Philipp. Ferrar. *in Catalog. SS. Ital. fol.* 326. & in *Topograph. SS. verb.* Rauenna *fol.* 105. *col.* 2. Nunc originem *Hiſpanam*, infulam *Vxamenſem*, & cætera ab eo apud Noſtros geſta cognoſces: Flau. Dext. *in Chron. Ann.* 385. de eo hanc periodum annectit: EXVPERANTIVS *ex Viro Militari Epiſcopus* VXAMENSIS, *tranſlatus* RAVENNAM, *Italia ciuitatem, ad quem ſcripſit* S. Ieronymus. Et *Ann.* 388. *n.* 10. proſequitur: *Mirificè floret* EXVPERANTIVS, *Epiſcopus* Hiſpanus, *clarúſque Epiſcopus* Italiæ, *qui interfuit Concilio Tarraconenſi.* Et licet hæc verba poſſent intelligi de alio *Lucenſi*, qui per eadem tempora viuebat; attamen, quia *Dexter* de aſſiſtentia *Tarraconenſi* Synodo egit, *Lucenſis* excluditur, vt infra dicemus. Item *Ann.* 407. *num.* 4. concludit: EXVPERANTIVS, *qui ex* Rauennate *vrbe venit in* Hiſpanias *negotiorum causâ, interfuit Concilio* Toletano, *praeclarè floret.* En coadunatas S. Præſulis res tàm in *Hiſpania*, quàm in *Italia* geſtas, vt Scriptores Itali, qui hucuſque illas ignorarunt, deinceps ſanctiſſimi Pontificis integra facinora demirentur. Eius Acta ex Noſtris, & Exteris aſſuemus, vt integra circumferantur.

ACTA S. EXVPERANTII VXAMENSIS Eccleſiæ Epiſcopi, pòſt Rauennatum; ex Varijs.

Origo. EXVPERANTIVS *origine* Hiſpanus, *profeſſione miles, Fide Catholicus, & conuerſatione amabilis, vitam iuuenilem in ſago, & militiâ tranſegit, quâ expletâ ad toga quietem acceſſit. Ergo dum primum exercitij genus exequeretur, ita in regula vixit Chriſtiana, vt merito de eo dictum:* Quis non diligat eum, qui ſub paludamento, & habitu militari, agat opera Prophetarum, & exteriorem hominem aliud promittentem, vincat interiori homine, qui formatus eſt ad imaginem Creatoris. *Ergo cognitâ per* Quintilianum *eius fratrem militiæ ſollicitudine inquieta, & fratris amore ad requiem honeſtam, Ieroſolymam ad viſitanda ſacra loca proficiſcitur, vbi* Hieronymum *conſulens, & de fratris* EXVPERANTII *verba faciens, vita ſanctimoniam fratris in illo militari ſtatu* Hieronymo *recenſuit: qui admiratione ductus, hanc* EXVPERANTIO *dimiſit Epiſtolam:*

Fratrē miſit ad Hieronymum cum epiſtola, cui ille reſpondet. Inter omnia, quæ mihi ſancti fratris Quintiliani amicitiæ præſtiterūt, hoc vel maximum eſt, quòd te mihi ignotum corpore, mente ſociauit. Quis enim non diligat eū, qui ſub paludamento, & habitu militari agat opera Prophetarum, & exteriorē hominem, aliud promittentem, vincat interiori homine, qui formatus eſt ad imaginē Creatoris? Vnde & prior ad officium prouoco literarum, & precor, vt mihi occaſionem tribuas ſæpiùs reſcribendi, quò de cætero reſcribam audaciùs. Illud autem prudentiæ tuæ breuiter ſignificaſſe ſufficiat, vt memineris Apoſtolicæ ſententiæ: *Vinctus es vxori, ne quaras ſolutionem: ſolutus es, ne quaras vxorem*, id

Cor. 7. eſt, alligationem, quæ ſolutioni cōtraria eſt. Qui igitur ſeruit officio coniugali, vinctus eſt: qui vinctus eſt, ſeruus eſt. Qui autem ſolutus eſt, liber eſt. Cùm ergo Chriſti gaudeas libertate, & aliud agas, aliud repromittas; ac propemodū in domate cōſtitutus ſis; non debes ad tollendā tunicam tecto deſcendere, nec reſpicere poſt tergū, nec aratri ſemel arrepti ſtiuā dimittere, ſed ſi fieri poteſt, imitare Ioſeph, & Ægyptiæ dominæ pallium relinque, vt nudus ſequaris Dominū Saluatorem, qui dicit in Euangelio:

Luc. 14. 9. *Niſi quis dimiſerit omnia, & tulerit crucem ſuam, & ſecutus me fuerit, non poterit meus eſſe diſcipulus.* Proiice ſarcinam ſeculi, ne quæras diuitias, quæ Camelorum prauitatibus comparantur: nudus, & leuis ad cœlum euola,

ne

ne alas virtutum tuarum, auri deprimant põdera. Hoc autem dico, non quòd te auarum didicerim; ſed quòd intelligam, idcirco adhuc militiæ operam dare, vt impleas ſacculum, quem euacuare Dominus præcepit. Si igitur qui habent poſſeſſiones, & diuitias, iubentur omnia vendere, & dare pauperibus, & ſic ſequi Saluatorem: dignatio tua, aut diues eſt, & debet facere quod præceptum eſt; aut adhuc tenuis, & non debet quærere, quæ erogatura eſt. Certè Chriſtus pro animi voluntate omnia in acceptum refert. Nemo Apoſtolis pauperior fuit, & nemo tantum pro Domino dereliquit. Vidua illa in Euangelio paupercula, quæ duo minuta miſit in gazophilacium, cunctis præfertur diuitibus, quia totum, quod habuit, dedit. *Luc. 21.* Et tu igitur eroganda non quæras, ſed quæſita iam tribue, vt fortiſſimum tyrunculum ſuum Chriſtus agnoſcat; vt lætus tibi, de longiſſima regione venienti occurrat pater, vt ſtolam tribuat, vt donet anulum, vt immolet pro te vitulum ſaginatum, vt expeditum cum ſancto fratre Quintiliano ad Nos citò faciat nauigare. *Luc. 23.* Pulſaui amicitiarum fores: ſi aperueris, Nos crebrò habebis hoſpites.

Quâ Epiſtolâ EXVPERANTIVS *alacer, ad exequenda* Hieronymi *conſilia, quæ ad cælibatum ſpectabant, promptus, protinus omnia quæ ad viam poſſent eſſe impedimenta virtutum ablegans, nudus Chriſti ſequi veſtigia conſtituit; & ideò in ſecunda ſeceſſus tranquillitate perſiſtens, tot virtutum coadunauit manipulos, tot facinorum illuſtrium ſarcinas collegit, vt per illius circulos Regionis, inſignis in omnium piorum actionum, & doctrinæ impenſis veraciter haberetur. Tanta igitur religionis, & literaturæ odor cùm per* Vxamenſis *vrbis angulos ſpargeretur, tempore, quo illius Eccleſia Paſtoris eſſet ſolatio deſtituta, inter omnes conuenit, vt* EXVPERANTIVM *in Præſulatus illius faſtigium eueherent; cuius reſolutionis inſtantia ſic cleri, & populi animos alacritate compleuit, vt turmatim ad locum ſeceſſus, vbi ſunctus latebat, percurrerent, & ab eo aſſenſum tenaciter explorarent.* *Epiſcopus Vxamenſis eligitur.* *Tanta Vir Dei perſuaſionis ſpiritum in populo lachrymabundo conſpectans, omnibus lætitiam, Deo duce, & ſibi mœrorem infundere decernens, electionis acceptauit inſtantiam. Annuit plauſibus cætus fidelium, & in Eccleſiam S. Vir omnium acclamatione perductus, infulas induit Epiſcopales. Quæ in exordio ſui inthronizationis egerit, nos latent; veriſimile eſt, curaturum de Domini grege ſermonibus, ſtipendijs, & ſubuentionibus. Illud ſcitur, quòd cum per illa tempora,* Himerius *Epiſcopus* Tarraconenſis *literis* Damaſum *Pontificem Maximum conſuluiſſet, de nonnullis rebus dubijs, circa Eccleſiaſtica regulæ, & diſciplinæ normam, & ſtatum, & dimiſſis Oratoribus, è viuis ſublatus eſſet iam Pontifex* Hiſpanus, *illi* Siricius *in Apoſtolica Sede ſuccedens, ei literas obtulêre Legati, quibus acceptis, & viſis, ad ſingula accuratè nouus Pontifex rogata, ſcitéque reſpondit; præcipiens, vt omnia in reſponſione Apoſtolicâ ſpecificè contenta in omni* Hiſpaniæ *ambitu obſeruarentur, & ad hoc omnibus* Carthaginenſis, Bæticæ, Luſitaniæ, *&* Gallæciæ *Prouinciarum Præſulibus intimarentur eadem. Hoc vt faciliùs* Himerius *exequeretur, Synodum* Tarracone *contraxit, ad quam ex omnibus Epiſcopi conuenêre Prouincijs, inter quos* B. EXVPERANTIVS, *qui cum cæteris Decretalem Epiſtolam eſt amplexus.* *Tarraconẽſi Concilio interfuit.*

CRESCEBAT *igitur eius fama facinorum, quæ cùm non poſſet intra anguſtum Iberiæ ambitum intercludi, terminos tranſcendit* Italiæ, *maxime in Concilio* Aquilegienſi *tempore* Damaſi *coadunato, vbi cum aliquibus* Hiſpaniæ *Epiſcopis, & D.* Ambroſio *Mediolanenſi interfuiſſe creditur, dum* S. Ambroſium *conuenire ſcribitur ſuper erroribus Priſcilliani.* *Et Aquilegienſi.* *Quidquid ergo fuerit,* Vrſo *etenim* Rauennatum *Epiſcopo è viuis ſublato, cùm Cleri & Populi ſedulitas talem exquireret ſucceſſorem, quòd deceſſoris ſuppleret defectum, auditâ, & perſpectâ* EXVPERANTII Vxamenſis *Præſulis virtutum acclamatione, omnium ſuffragijs ſanctus in locum ſancti ſuffectus eſt.* Rauennas *quippe perluſtrans, illius Eccleſiæ magnâ animi conſtantiâ clauum tenuit.* *Rauennatũ Epiſcopus.* *Fuit igitur Vir grauis, ſummáque præditus charitate, ſimplex tamen, & ſincerus,*

rus, tranquillam degens, vitam, Eccleſiaque, & Populo valde vtilis. Hic Argentam oppidum minimè contemnendum ædificauit. Nec minus in ſpiritualibus rebus populo fuit prouidus, cùm animarum ſaluti ſemper inuigilaret. Sed cùm per aliquod tempus ſua Rauennatis Eccleſia officiis incumberet, negotiorum cauſâ in Hiſpanias *reuertitur, vbi quia tum Synodus* Toleti *collecta erat, illi interfuit. Demum* Rauennas *reuerſus, cum viginti annos ſuæ Eccleſiæ præfuiſſet, bonis cumulatus operibus, Cathedrâ* S. Ioanni Angelioptæ *relictâ, euolauit in cæ-*

Obijt. *lum.* III. Kalend. Iunij *Anno* CCCC. XIX. *cuius Corpus in* S. Agnetis *Baſilica fuit tumulatum.*

Hæc ſunt ACTA, quorum partem, quæ ad *Hiſpaniam*, & *Italiam* attinet, ſuperius in prolegomeno probauimus. QVATENVS ad amicitiam per *Epiſtolas* cum *S. Hieronymo*, videſis relatam à Nobis inter eius Opera *Tom. 1. epiſt.* 35.

Aſſiſtentia Concilio Tarraconẽſi probatur. Quòd interfuiſſet Concilio *Tarraconenſi* Anno CCC. LXXXV. quod *Himerius* Tarraconenſis in ſuæ vrbis Eccleſia congregauit, ob intimandam Epiſtolam Decretalem *Siricij* Papæ, locus eſt expreſſus Dextri in *Chron. Ann.* 388. vbi P. Biuar. *n.* 10. *fol.* 417. qui ad amuſſim omnia compaginat.

DE exiſtentia in Synodo *Aquilegienſi*, audi ipſum Biuar. *in Not. ad Dextr. Ann.* 385. *n.* 2. *fol.* 408. de hac re loquentem: EXVPERANTIVS *cum alijs* Hiſpaniæ

Et Aquileienſi. *Epiſcopis* S. Ambroſium *conuenit, ſuper erroribus* Priſcilliani. *Inde cum comitati* Aquileienſem *Synodum celebrarunt; & tunc facilè fuit* EXVPERANTIVM *facere Epiſcopum, cùm* Rauenna *prope* Aquileiam *ſit.* Sed in hoc proculdubio fallitur eruditiſſimus Pater, quia ſi Noſter Præſul poſt *Aquileienſem* Synodum illicò *Rauennatum* Antiſtes fuiſſet factus, nequaquam tanquam Epiſcopus *Vxamenſis* potuiſſet intereſſe Concilio *Tarraconenſi*, cùm temporum intercapedo illud prohibeat. Coactum enim fuit *Aquileienſe* Anno CCC. LXX. *Tarraconenſe* verò Anno CCC. LXXXV. ergo minimè ante Quindecim annos interfuit *Aquileienſi* vt Epiſcopus *Vxamenſis*, & illicò ad *Rauennat.* Sedem tranſlatus, quo pacto poſt Quindecim Annos potuerat *Tarraconenſi* intereſſe, vt Epiſcopus etiam *Vxamenſis*; ergo errorem in com-

Error Biuarij. putatione contraxit *Biuarius*. Crederem, quòd cognita per *Rauennates* doctrinâ, & pietate S. Viri in Synodo *Aquileienſi*, poſtmodum è viuis ſublato *Vrſo*, Noſtrum *Hiſpanum* Præſulem, ſuæ Eccleſiæ Antiſtitem nominarunt; & hoc poſt *Tarraconenſis* Synodi ſolutionem; & patet, nam *S. Vrſus*, cuius dies feſtus *Idibus Aprilis*, obiit Anno CCC. LXXXVI. vt inquit Rubæus *Hiſt. Rauennat. lib.* 2. licet eius vitam XII. ann. extendat Philipp. Ferrar. *in Catal. SS. Ital. die* 13. *April. fol.* 192. At ſi ſucceſſit Noſter Præſul *Vxamenſis*, *Vrſo*, nequaquam potuit Anno CCC. LXX. poſt *Aquileienſe* Concilium, ſed poſt Annum CCC. LXXXV. cùm *Tarraconenſis* Synodus ſoluta erat, & *Vrſus* deceſſor EXVPERANTII viuere deſiit. Hinc *Roderici Cari* ſcrupulus diluetur, & eius cæcitas illuſtrabitur, qui in *Not. ad Dextr. fol.* 141. *lit. H.* lampade iſtam Synodum *Tarraconenſem*, Sole medio, quæritabat. Cætera communia ſunt.

Topographia. VXAMA. Ciuitas Epiſcopalis Hiſpaniæ, quæ hodie OSMA dicitur. De ea ſupra *Tom. 1. die VI. Februar. fol.* 69. & *Tom. 2. die XI. April.* vbi plura ad eius antiquitatem ſpectantia diximus, & alibi dicemus.

B. S. EXVPERANTIVS Epiſcopus Lucenſis.] Alius, vt diximus, ab antecedenti, cuius meminit Baronius *in Not. ad Martyrol. Rom. h. d. lit. D.* his verbis: *Fuit eiuſdem nominis* EXVPERANTIVS, *aliàs* SVPERANTIVS, *Epiſcopus in* Lucania,

Scriptores. *ſanctitate inſignis, cuius meminit* Vranius *in tranſitu S. Paulini Epiſcopi Nolani.* Omnia coniunxit Iulianus Archipresbyt. Toleranus *in Aduerſar. n.* 393. *fol.* 87. hac ſerie: EXVPERANTIVS *Epiſcopus* LVCENSIS, *Vir ſanctus perrexit in* Lucaniam, *& factus eſt ibi Epiſcopus; habuit Sedem propè* Nolam, *& interfuit funeri* S. Paulini, *Nolani Pontificis, Anno* CCCC. XXXI. *& confectus ſenio obijt Anno Domini* CCCC. XXXII. *die* XXX. Menſis Maij, *vt Sanctus Vir colitur. Is interfuit Concilio I.* Toletano, *vt Legatus Epiſcoporum Gallaciæ.* Magiſt. Ægid. Gonzal. Dauila Chronographus Regius *Tom. 3. Theatr. Eccleſ. fol.* 175. Noſtrum Confeſſorem inter Epiſcopos *Lucenſes Gallaciæ* repoſuit. Eius Acta ex relatis coagulabimus, vt inſtituto pareamus.

ACTA

ACTA S. EXVPERANTII CONFESSORIS *Epiſcopi Lucenſis in Gallæcia, pòſt Lucaniæ in Italia; ex Variis Scriptoribus.*

EXVPERANTIVS *creditur ex* Gallecia *oriundus, & diſciplinis Eccleſiaſticis inſtructus, quarum, & aliarum virtutum, meritorumque excellentiam Clerus, & Populus* Lucenſis *perſcrutans, illum ad Eccleſiæ ſuæ Cathedram euexêre, è viuis ſublato* Forcato *ſanctiſſimo deceſſore. In huius igitur Sedis moderamine ſic vitam texuit,, vt oues ſibi commiſſas ad virtutum ſtudia, & religionis incrementa proueheret, non tantùm verbis & doctrinis, ſed exemplis & operationibus. Per hoc tempus congregata fuit Synodus apud* Toletum, *in qua* Symphoſius, & Dictinius *Epiſcopi, & alij huius ordinis ex* Gallæcia *Præſules Priſcilliani ſectatores, hæreſim eius blaſphemiſſimam cum aſſertore eodem, profeſſionis ſuæ ſubſcriptione condemnant. Huic Synodo interfuit ſanctiſſimus* EXVPERANTIVS, *qui cum aliis ſanctiſſimis* XVIII. *Epiſcopis, quædam etiam obſeruanda de Eccleſiæ diſciplina ſtatuuntur. Poſt hæc exactis in Epiſcopatu aliquot annis, negotiorum cauſa in* Italiam *perrexit, & apud* Lucaniam *non procul ab vrbe* Nolâ *Epiſcopus factus, &* S. Paulini *communicatione ſuffultus, meſſem Dominicam auxit, & abſque errore ſeruauit. Ægrotauerat tunc temporis* S. Paulinus *Nolanæ Sedis Epiſcopus, & S. Viro* EXVPERANTIO *charus qui cùm veſtes pauperibus elargiri iuſſiſſet, euênit, quòd negotiatoribus, qui dederant veſtimenta pauperibus, Quadraginta ſolidi deberentur; Huius igitur debiti quantitas minimè in cellula* Paulini *erat, & quod ægrius eſſet, vnde extraheret non habebat* B. Poſthumius *Presbyter, cui hæc commiſſio mandata erat: qui* S. Paulino *debitum aperiens, ille leuiter ſubridens, ait:* Securus eſto, fili, crede mihi, quia non deerit, qui debitum pauperum ſoluat. *Et ecce non longâ interpoſitâ morâ, ingreditur quidam Presbyter de* Lucaniæ *partibus veniens, miſſus à Sancto Epiſcopo* EXVPERANTIO, *qui ei per ipſum nuntium muneris gratiâ Quinquaginta ſolidos miſerat, quibus debitum negotiatoribus ſoluit. Quo è viuis ſublato, eius funeri etiam S. Noſter interfuiſſe dicitur. Demùm poſtquam* EXVPERANTIVS *vtriuſque Eccleſiæ Cathedram rexiſſet Paſtor inſignis, & paſcua ſalutaria fidelibus præbuiſſet innocuus, laboribus confractus, & ſenio confectus, ſpiritum puriſſimum reddidit Creatori*, III. Kalend. Iunij, *Anno* CCCC. XXXII.

Origo.

Epiſcopus Lucenſis eligitur.

Interfuit Concilio Toletano.

Lucanus Præſul factus.

S. Paulino munus offert.

En ACTA, quorum partes ſupra probauimus, quatenus ad vtriuſque Epiſcopatus exiſtentiam ex Iuliano *d. n.* 393. Baronio, & Ægidio: & patet ex Actis S. Paulini ab *Vranio* deſcriptis, & à Surio *tom.* 3. *die* 22. *Iunij fol.* 285. tranſcriptis, & abs *Herberto Ruſvveido* concinnatis poſt opera S. Paulini *fol.* 726.

Obiit.

QVOAD aſſiſtentiam in *Concilio Toletano*, vbi Symphoſius, & Dictinius hæreſim Priſcilliani damnarunt, videnda ipſius Concilij ſeries apud Loayſam *in Concil. Hiſpan. fol.* 38. vbi in exordio dicitur: *Conſtitutio* Concilij *Epiſcoporum* TOLETI *habiti, Arcadij, & Honorij temporibus, Erâ* CCCC. XXXVIII. *ſub die* VII. *Idus Septembris, Stilicone Conſule.* Poſtea incipiunt Acta Concilij hoc proœmio: *Conuenientibus Epiſcopis in Eccleſia,* Toleto, *id eſt Patruinus, Marcellus, Aphrodiſius, Licianus, Iucundus, Seuerus, Leonas, Hilarius, Olympius, Ortizius, Ailurius, Lampidius, Serenus, Florius, Leporius, Statius, Aurelianus, Lampadius,* EXVPERANTIVS *de* Gallæcia, Lucenſis *Conuentus*, &c. & in ſubſcriptionibus idem nomen inuenitur.

Aſſiſtentia in Concilio Toletano.

QVOD ſucceſſerit FORCATO in Sede *Lucenſi*, de quo & Nos infra *Tom.* 4. *Die XIV. Iulij*, liquet ex Dextro *in Chron. Anni* 385. vbi Biuar. *n.* 4. *fol.* 406. his verbis: *In* Luco-Auguſto *in Hiſpania* S. Forcatus *Epiſcopus.* Aſt cùm, EXVPERANTIVM poſt XV. Annos interfuiſſe Concilio Toletano, Anno CCCC. vt probatum remanet, cognoſcatur; euidenter ſequitur illius fuiſſe ſucceſſorem in Sede *Lucenſi*. Poſt EXVPERANTIVM, infulas ipſius induit Eccleſiæ *Deus-dedit* vt patet ex

Quod ſucceſſerit Forcato Lucẽſi.

fortius ad vnionis compaginem redigeretur compoſita. Ob huius igitur diuiſionem Sanctiſſimus Pontifex Vicarios in aliquibus Prouinciis conſtituere decreuit, vt Synodis indictis, odioſo occurrerent ſchiſmati, & ad vnionis placitum, errore depoſito, perducerentur Catholici. Vnus igitur CELSVS Vicarius in Carthaginenſi tractu conſtitutus agnoſcitur, qui illius prouincia curam ſuſcipiens, per Synodalium canonum remedia, vt Eccleſia ſibi commiſſa ad optatum vnionis & ſalutis portum pertingeret ſumma diligentia ac ſedula pietate laborauit. Hac, & aliis feruentis zeli, doctrinæ, & virtutum operationibus cumulatiſſimè exantlatis, in Germaniam redire compulſus, apud Treuiros fuit humaniſſimè ſuſceptus, in quorum contubernio ita vitam traduxit honeſtiſſimam, vt demortuo Aprunculo ipſius vrbis Epiſcopo, ei, meritis efflagitantibus, & omnium ſuffragiis expetentibus, renuens licèt, ſucceſſerit Antiſtes. Illam demùm Eccleſiam inter validos perſecutionum turbines mirificè rexit, & direxit, vitâ, & moribus cum Chriſti diſciplina conſonis, tùm ſtudio, tùm exemplo populi ſui mentes ad patriæ cœleſtis amorem accendit. Denique optimè munito ouili Dominico doctrinis, & diſciplinis, æternam ad requiem profectus eſt, III. Kal. Iunij, Anno Domini D. XXV. Cuius Corpus in Eccleſia S. Eucharij ſepultum, ad vſque Annum DCCCC. LXXVIII. delituit quo Egbertus Traiectenſis Epiſcopus, pòſt Treuirenſis illud VII. Kalendas Martij in eadem inuenit Eccleſia, & honorificè collocatum, mirâ ciuium veneratione colitur.

Vicarius Hiſpaniæ ab Hormiſda eligitur.

Epiſcopus Treuirenſis fit.

Obiit.

HÆC ſunt genuina S. CELSI Acta, quorum comprobationem facilè dignoſces, ſi à Nobis in prolegomenis dicta curioſè perpenderis. Vnum de VICARIATV, tempore ſchiſmatis, ab Hormiſda conceſſo in Carthaginenſi prouincia; dubium ſedare compellimur. En auctoritas Iuliani in Chron. n. 261. in hæc verba: Cùm Orientis Epiſcopi curari recuſarent, Hormiſda Pontifex poſuit VICARIOS, Ioannem Epiſcopum Tarraconenſem, prouinciæ ſuæ Vicarium; Saluſtium Bæticæ, & partis Luſitaniæ, CELSVM Carthaginenſis Prouinciæ. Et poſtmodum, n. 262. proſequitur: CELSVS Toletanus literis, & ſanctitate præſtans Epiſcopus frequentes Synodos habet in ſua Sede literis Hormiſdæ Papæ. Quòd ſi huius ſchiſmatis originem ſcire cupis, adi Baron. Annal. Eccleſ. tom. 7. Ann. 522. Carrill. Annal. Eccleſ. Ann. 525. Illuſtriſſ. Turiaſonenſ. in Primat. Tolet. d §. 9 fol. 123.

An Hormiſda Vicarius?

DE reditu ſanctiſſimi Viri in Germaniam, audi S. Maxim. in Chron. Ann. 525. n. 1. apud Biuar. fol. 354. dicentem: B. Montanus ſuccedit CELSO ſanctiſſimo Viro, qui patriam Treuirenſem repetens, ibique prædicans, vitæ ſanctimoniâ, & miraculorum frequentiâ fulget. Cui ſuffragatur Iulian. in Chron. n. 265. hac clauſulâ: CELSO Viro ſanctiſſimo ad Germaniam profecto, & ibidem ſanctè mortuo, ſuccedit Montanus. Conueniúntque Loayſa, Tamayo, Caſtejon, & Quintana - Dueñas cum cæteris Neotericis.

De Reditu in Germaniam.

CIRCA Treuirenſis Epiſcopatus infulam, teſtes ſunt Chronicon Magn. Belgic. Ann. 970. tom. 1. Scriptor. German. Trithem. in Chron. Hirſaug. Ann. 995. fol. 43. Molan. in Addit. ad Vſuard. Maurolyc. Galeſin. & And. Sauſſay. in Martyrol. Gallican. tom. 1. die 23. Februar. fol. 121. & Philipp. Ferrar. in Catal. General. SS. fol. 88. & in Topograph. Sacr. verb. Treuiris, fol. 128. & Matth. Agrit. lib. de SS. Treuirenſ. De cuius infulis hoc extat in MS. meo vetuſtum Epigramma: in quo ratio metri non rectè ſeruatur.

De Epiſcopatu Treuirenſi.

PRO S. CELSO TOLETANO TREVIRENSI-que Epiſcopo. Carmen Sepulchrale.

EXcelſus CELSVS citò cœli culmina calcat;
Cùm fuerit noſtrâ Præſul in vrbe ſacer.
Pòſt Treuiros adijt, quò Antiſtitis infulis almis
Indutus, CELSVS ſydera celſa petit.

HINC

Catalogus Treuirenſis corrigẽdus. HINC veniunt corrigendi Catalogi Epiſcoporum Treuirenſium, à *Demochare*, & *Claudio Roberto* conſcripti, vbi QVINTVS iſtius Sedis CELSVS Pontifex deſignatur, cùm fuerit XXVII. ſecundum Annorum computum, quia cùm *Apruncul*o XXVI. ſucceſſerit, qui Anno D. XV. Cathedram ſuſcepit, & CELSVS Anno D. XXV. obiit, neceſſariò erroris conuincitur contraria ſententia, maximè quando *Chronicon Magnum Belgicum*, à quo illi, tempus, quo vixerit, ignorat.

D. B. STEPHANVS *Monachus*, *Confeſſor*.] Hic ex *S. P. Benedicti* famulitio in *S. Petri Montium* celebri Cœnobio alumnus dignoſcitur. Eius memoriam repetunt *Scriptores.* D. Prudent. de Sandoual *in fundat. Monaſt.* §. 14. *fol.* 31. *col.* 2. agens de illo Monaſterio. P. Anton. Yep. in *Chronic. Benedict. tom.* 4. *Ann.* 1132. *c.* 2. Qui pro Actis eius Epitaphium conſcribunt, quod adhuc in Tabula marmorea viſitur, hac ſerie.

Epitaphiũ in quo Acta.

Clauditur in Chriſto ſub marmore STEPHANVS *iſto,*
Abbas egregius, moribus eximius.
Vir Domini verus, rectique tenore ſeuerus,
Diſcretus, ſapiens, ſobrius, & patiens.
Grandis honeſtatis, magna quoque Vir pietatis,
Dùm ſibi poſſe fuit, viuere dum licuit.
Quem nobis clarum genuit gens Francigenarum,
Rectorem iuuenum, dogma, decuſque ſenum.
Geruaſÿ feſto ceſſit, fragilique ſenectâ,
Virtus celſa Dei propitietur ei.
Annum Centeſimum duc ſepties addito Denum,
Mille quibus ſocies, quæ fuit Era, ſcies.

III. KAL. IVNII OBIIT STEPHANVS.
ERA. M. C. LXX.
PELAGIVS FERNANDEZ IVSSIT FIERI:
PETRVSQVE NOTAVIT.

Annus Mortis quis? Annus Tranſitus B. STEPHANI deſignatur M. C. XXII. Fuiſſe origine *Gallum* ex *Quarto* conſtat *Diſticho*, & ideo crediderim fuiſſe ex illis Monachis, quos è *Gallia* perduci curauit *Alphonſus* VI. Caſtellæ, & Legionis Rex, vt Cœnobium *S. Facundi*, & alia *Hiſpania* diſperſa in arctiorem ordinationem redigeret.

Eius ſanctitas. DE eius ſanctitate, nihil in contrarium, quinimò, vt *Sandoualius*, & *Yepius* fatentur, in hac opinione habitum, & cultum apud Cœnobitas, & populos circumuicinos fuiſſe, & eſſe per Quinque ferè ſecula, omnium deuotione præambulâ, donariorum, & votorum continuatione conſpicuum. Ex quibus eius ſanctitudo pateſcit.

PRIDIE KAL. IVNII.
DIES XXXI.

A. ROMÆ S. PETRONILLÆ *Virginis*, B. Petri *Apoſtoli filia*, *cuius feſtiuitas ab* Hiſpanicæ *Eccleſia exordio per* S. M. Marcellum Eugenium Toletanum *Antiſtitem in* Hiſpaniis *introducta*, *per multa ſecula conſeruata, adhuc honorifico plauſu colitur.*

GERVNDÆ

B. GERVNDÆ *in Hiſpania Citeriori*, SS. GERMANI, VICTVRI, SYLVANI, TELESPHORI, VICTORINI, *& aliorum multorum Martyrum, qui pro fide Chriſti, per varios agonum cruciatus, ad felicem coronæ triumphum peruenêre.*

C. TOLETI *in Carpetania Hiſpaniæ*, S. HECTORIS FERRANDI, *Diſcipuli* B.Fulgētij *Ruſpenſis Epiſcopi, qui ab iſto Carthaginenſis Eccleſiæ Archidiaconus effectus, deinde Carthaginis Spartariæ Præſul, pòſt metropolis Carthaginenſis prouinciæ, quæ* Toleto *erecta, totius caput regionis deſignabatur, Epiſcopus inauguratus eſt. Interfuit aliquibus Hiſpaniæ Conciliis. Aliquot eruditionis, & doctrinæ ſcripſit volumina. Tandem bonorum operum plenus ad Dominum illuſtris migrat omnium acclamatione Confeſſor.*

NOTÆ.

SANCTA PETRONILLA Virgo.] Illuſtris tantæ Sanctiſſimæ Virginis memoria apud omnes Martyrologiorũ Scriptores inuenitur, quorum catalogum recenſere prolixum. Pro omnibus Romanum his verbis: *Romæ* S. PETRONILLÆ *Virginis*, *filiæ* B. Petri *Apoſtoli*, *quæ* Flacci *nobilis Viri coniugium ſpernens, acceptis triduanis ad deliberandum induciis, interim ieiuniis, & orationibus vacans, tertio die mox vt Chriſti Sacramentum accepit, emiſit ſpiritum.* VValdembertus illius meminit duobus his verſibus: A. *Martyrologia.*

Tum pridie PETRONILLA *Petri de germine ſancto*
Fulgida Virgo micas Chriſti trabeata decore.

Eius feſtum in *Hiſpaniam* inuexit *S. M. Marcellus Eugenius* Archiepiſcopus *Toletanus*, vt fatetur Iulian. Petr. in *Chron. n.* 291. *fol.* 64. dicens: *Feſtum* S. PETRONILLÆ *Diui Petri ex matrimonio filiæ*, S.M. Marcellus *induxit in* Hiſpaniam, *quæ cogebatur nubere Comiti* Valerio Flacco *Patauino*. Eius Acta ipſe *S. M. Marcellus* ſcripſit, in reſponſione epiſtolæ *SS. Nerei*, & *Aquilei*, apud Inſulam *Pontiam* relegatorum. Quæ quia ab ipſo Auctore feſtiuitatis *Hiſpanicæ* ordinata ſunt; quin & ipſe *Hiſpaniarum* Primas, Toletanúſque Antiſtes, & Martyr, reiectis plurimis quæ in antiquis Eccleſiarum omnium *Hiſpaniæ* Breuiariis, in quibus ſolemne hocce feſtum comperiebatur, ad manum erant, iſthinc exſcribere propoſui. *Scriptores.*

ACTA S. PETRONILLÆ VIRGINIS, ex Epiſtola S. M. Marcelli Eugenij Archiepiſcopi Toletani, ad SS. Nereum, & Aquileum MM.

PETRONILLA *filia* Petri *Apoſtoli Domini mei, de qua ſoliciti perquiritis, quis eius vitæ finis fuerit, bene noſtis, quòd voluntate Patris Apoſtoli clinica facta eſt. Memini enim interfuiſſe vos, cùm permulti eius Diſcipuli apud illum ederemus, &* Titus *diceret ad eum:* Quando omnes à te curantur, cur PETRONILLAM pateris ex paralyſi decumbere? *Cui tum* Petrus *Reſpondit*: Sic enim ei expedit. Ne tamen quis putet me his verbis indicare voluiſſe, fieri non poſſe, vt ſanetur, volo vt ſurgat, & miniſtret nobis. *Et mox illa ſurrexit incolumis. Expleto autem miniſterio, iuſſit eam Apoſtolus redire ad lectum ſuum. Poſtquam autem in Dei timore capit eſſe perfecta, non modo ipſa curata eſt, ſed etiam permultis aliis, ſuis precibus, obtinuit ſanitatem. Cùm autem eſſet præſtanti forma corporis,* Flaccus *Comes venit ad eam ſtipatus militibus ſuis, ſibi eam in coniugem aſciturus. Dixit verò illi* PETRONILLA: Itanè *Filia S. Petri.* *Matrimonium recuſat.*

ad puellam inermem cum armato milite venis? Si me vis habere cõiugem, da operam, vt matronæ, & virgines honeſtæ poſt triduum ad me veniant, vt ego cum illis pariter accedam ad ædes tuas. *Trium itaque dierum ſpatio impetrato, ſancta Virgo ieiuniis, & orationibus vacauit, habẽs apud ſe ſanctã Virginem* Feliculam *in Dei timore perfectam. Tertio inde die venit ad eam* S. Nicomedes *Presbyter, Chriſtique myſteria celebrauit. Cúmque Virgo ſacratiſſima Chriſti Sacramentum accepiſſet, reclinans ſe in lectulum, emiſit ſpiritum. Matronæ autem, & Virgines quas* Flaccus *ad eam miſerat, exequias funeris eius celebrarunt.*

Moritur.

Hactenus Acta à *S. Marcello* conſcripta; *Ioannes Carolus Morellus* ad ipſius S. Virginis cenotaphium hoc elegans ſepulchrale carmen appoſuit

Qui Petro ſacrum templum, Petrique *ſepulchrum*
Viſis, habes Natam, *quam venerère ſimul.*
Hic PETRONILLA *iacet thalamis dignata ſupernis.*
Non tamen hic Flaccum *ſpernere viſa virum.*
Quæ Patrem Romam Solymis eſt ſponte ſecuta,
Quæque facit ſponſo, Patréque digna facit.
Quæ quoque pro Chriſto crudelia fortis eodem
Cum Patre paſſa foret, cum Patre digna iacet.

An filia S. Petri Apoſtoli.

Antonius Gallonins Romanus in *Hiſt. SS. Virgin. Romanar. fol.* 98. PETRONILLAM de qua Martyrologium h. d. non Hebræam, nec *S. Petri* ex carne filiam, ſed ſpiritu, illámque Romanam fuiſſe contendit. Quod variis ingenij argutiis probare conatur. Huic adhæſit *Raxzius* itidem Romanus in *Act. SS. Virg. & Martyr. Roman. tom.* 3. *fol.* 98. Fortior, quã nititur, coniectatio, in eo ſtat, quia ſi *Petrus* ex vxore filiam accepit, hoc ante vocationem ad Apoſtolatum euenire potuit; quòd ſi euẽnit, etiã ipſo anno vocationis, tempore paſſionis Apoſtoli, quod fuit anno LXIX. neceſſe fuit vt *Petronilla* ad XXXVI. annum attingeret, & *Domitiani* æuo, quo paſſam fuiſſe Acta deſcribunt, neceſſariò LXVI. annos habuiſſe fatendum erit, cùm anno XCVIII. ſerperet *Domitiani* perſecutionis procella. Quòd ſi ſic contigit, quo pacto illam pingunt Acta venuſtam, & præſtantis formæ, vt *Flaccus* eam tam vehementer amaret? Hæc oppoſitionis inſtantia, quã etiam Baron. *Annal. Eccleſ. tom.* 1. *Ann.* 69. *n.* 33. aſſumit, licèt expreſsè in iſtam non incideret ſententiam. Cui faciunt ſatis nonnulli apud *Gallonium*, quorum qui frigidas reſponſiones inuenit, facilè illas diluit. Nos altiùs *Petronillæ* vindicias repetemus. Et primò ex ipſis *Gallonij* verbis, aduerſus illum arguemus. Inquit enim *Petronillam* non ſanguine *Petri* Apoſtoli filiã, ſed Spiritu (vt in *Marco*, quem vocat filium Petrus, 1. *Petr. c.* 4.) aut Baptiſmate, aut eruditione. Si iſthæc fuêre; *Petrus* Romam deuênit Anno XLIV. (vt inquit Oroſius *lib.* 7. *c.* 6.) ſi illam erudiuit in fide, & baptizauit, iam ad minus XV. annos compleniſſe dicendum eſt; ab Anno XLIV. ad XCVIII. intercedunt LIV. anni, quibus additis XV. Petronillæ ætatis, tempore paſſionis LXIX. annum impleuiſſe, nemo eſt qui neſciat, ergo ex *Gallonij* ſententia, perperam dici poterit *Petronilla* decora, & ſpectabilis formæ. Quo iam vides quantum abhinc eius coniectatio claudicet.

Gallonij opinio negãt.

Reſpõdetur.

ERGO ad veram argumenti ſolutionem accedentes: Supponendum eſt Actorum *S. Petronillæ* Auctorem tantùm reperiri *B. M. Marcellum* in Epiſtola *ad SS. Nereum & Aquileum*, ex qua Eccleſiaſtici Scriptores ecphraſim mortis S. Virginis deſumpsêre. Quo ſuppoſito exquirendũ eſt, an illius Epiſtolæ reſponſio intelligenda ſit de caſu tunc ſuccedente in præſenti; an de actu iam præterito? Quòd *S. M. Marcellus* fuerit in ea locutus de actu præterito, liquet; quia, vt ex ipſa reſponſione apparet, *Nereus*, & *Achileus* Marcellum efflagitantes exquiſierunt, quid de *Petronilla* factum fuerit. Quibus reſpondet: *De* Petronillã *filia Apoſtoli Domini mei ſolicitè perquiritis, quis eius vita finis fuerit*; túncque vitæ & mortis periodum deſcribit, non tanquam tempore præſenti, ſed præterito conſummatam. Ex quo non Imperio *Domitiani*, vt credunt aſſertæ coniectationis Auctores, ſed alio. Quod iſtud fuerit, non adhuc liquet exactiùs. Sed ad antiquorum monumenta recurramus. *Sigebertus Gemblacenſis*, qui ante quingentos annos ſcripſit in *Chron. Ann.* 758. hæc fatetur: *Corpus* S. PE-

TRONILLÆ, *Petri Apoſtoli filia à* Paulo *Papa tranſponitur, in cuius marmoreo ſarcophago ipſius Apoſtoli Petri manu ſculptum legebatur:* A. PETRONILLÆ DILECTISSIMÆ FILIÆ. En ex hac auctoritate *Petronillam* ante *Petrum* demortuam Patrem; quòd ſi euênit, bene potuit pulchra., & decora facie à *Flacco* videri Virgo etiam quadragenaria. Quibus diluitur *Gallonij*, & aliorum argumentatio.

DE FLACCO Comite S. Virginis amaſio agit Baronius *in Not.lit.B.* ſed quis,aut qualis fuerit, non aperit. Sed Nos ex Iuliano Noſtro in *Chron.d. n.*291. fuiſſe conrendimus Nobilem *Patauinum*, Comitem Proconſulis Cypri, & *Martiali* Noſtro *Bilbilitano* familiaritate coniunctum, cuius amorem indecorum increpat *lib.* 7. *epig.* 86. hoc Carmine. *Quis Flaccus Comes?*

Si meus aurita gaudet Lagopode FLACCVS.

In cuius explicatione *Domitius* contendit LAGOPODEM fuiſſe ancillam à clunibus leporis nomen ducentem. At *Georgius* non de Ancilla fore intelligendum nomen illud,probat,quoniã ſequentes omnes comparationes de brutis fieri intendit *Martialis*,quæ velut mõſtra à Dominis amarentur. Ab hinc LAGOPVS ex *Plinio* Auis pedes leporino villo habens reſiduum corporis columbinum. Cui expoſitioni adhæreo,quia abhinc lucem accipiet,ad *S.Petronillæ* hiſtoriam adnectendam, ſymbolica hæc *Martialis* comparatio. Non enim Poëta FLACCVM Auem *Lagopodem* amare,dicere ſomniauit, ſed fœminam Aui in proprietatibus ſimilem. Amabat FLACCVS *Petronillam*; ille Romanæ nobilitatis ingenuus,iſta ex ſtirpe hebræã Romanæ vanitati inuiſa,& horribilis, quæ licèt faciei formâ,& membrorũ compagine venuſta,& ſpectabilis, columbæ candorem præſeferret;attamen quatenus ad pedum villoſum aſpectum,in hebræa origine ſignificatum,monſtri inſtar *Martiali* ſatyrico viſa eſt. Hócque in FLACCO ſuo, ænigmate LAGOPODIS, vituperatione dignum inuenit, haud penſans Ethnicus Poëta non in formæ ſplendore, ſed in animi excellentia ineſſe pulchritudinis & decoris donũ. *P. Raderus* cũ *Scaligero* legit *Glaucipode*. Idẽ Martialis ad FLACCVM ſcribit *lib.* 12. *epig.* 75. in quo nihil eſt,quod notetur. *Lagopode apud Martialem quæ? Noua ad Poëta carmen explicatio.*

SS. GERMANVS & Socij Martyres.] Illos colligit B. Notker. *h.d.in Martyrologio*, hoc elogio: *In Hiſpania Ciuitate Gerunda*, GERMANI, VICTVRI, SYLVANI, TELESPHORI, VICTORINI, *& aliorum multorum*. Eadẽ *Caniſius*, & Philipp. Ferrar in *Catal. Generali SS.fol.*224. & in *Topograph.verb.* Gerũda, *fol.*57. Qui iſtos cõfundit cum aliis *Martyribus Gerundenſibus*, quos dira *Ruffini* Iudicis ſæuitia damnauit, & quorum dies feſtus illis *VI.Id Iunij* ineſt. Noſtri ab illis, in nominibus diuerſi, ſi GERMANVM demas. Qui fuerint, quóve tempore vixerint, ſub quo Imperatore agonizauerint, quæ eorum Acta, adhuc nos latent. Ideo ſinamus Deo, quæ inueſtigare in tanta nebulæ obſcuritate non valemus. B. *Martyrologia.* *Eorũ Acta periêre.*

INFRA, Nos hoc *Tomo, Die VIII. Iunij* egimus de ſanctis *Germano, Paulino, Iuſto, & Scicio*, qui in eadem vrbe GERVNDÂ martyrium compleuerunt, quos diuerſos fuiſſe credendum eſt, eo quod nomina illorum Martyrum de quibus *infra VIII. Iunij* diuerſa à Noſtris ſunt. Item *Dierum* computatio diſſimilis, iſti *hoc die*, illi *VI. Idus Iunij*. Quibus diſcrepantiis cognitis iſtos ab illis diſiungere neceſſariò duximus, prout illos ab iſtis ſepararunt *B.Notkerus*, & *H. Caniſius*. Nec Philippi Ferrarij *d.fol.*224. ſententia ſequenda eſt, contendens Noſtros hoſce Martyres defuiſſe in Commemoratione *Hiſtoriæ SS.Cathaloniæ*, à P. Antonio Vincentio Domenec euulgatæ, & in *Tabulis Eccleſiæ, & Kalendarij Gerundenſibus*; quia proculdubio fallitur; nam cum Noſtri ab illis ſint diuerſi, quo pacto vtroſque coniũgere valeret. Sed de hoc alibi. *An ab aliis infra recitandis diuerſi.*

S. HECTOR FERRANDVS Epiſcopus, & Confeſſor.] Celebris eſt eius memoria apud Scriptores Eccleſiaſticos, tàm antiquos, quàm recentiores, licèt apud eoſdem non æqualis adſit in nomine compoſitio. Nam antiqui illum tantum FERRANDI vocabulo appellitant, vt videre eſt in *Appendice* Incerti Auctoris *Iſidoro*, & *Ildefonſo* tributa *c.* 11. apud Aubert. Myræum *fol.* 105. *in Biblit. Eccleſ.tom.* 1. & *fol.* 206 *c.* 135. Ioann. Trithem. de *Script. Eccleſ.* Creſcon. *in Præfat.ad Liberin.in Concord. Canon.* Bellarmin. de *Scriptor. Eccleſ. Secul.*6. Poſſeuin. in *Apparat. Sacr. lit. F.* Noſtrates verò antiqui, & recentiores Chronographi FERRANDO agnomen HECTORIS præpoſuêre; ita vt ab ipſis HECTOR FERRANDVS vocitetur, vt liquet ex S. Maxim. *in Chronic. Mart. Hiſp. Maij. Ann.*503. C. *Scriptores.*

*Ann.*503. *num.*3. & *Ann.*509. apud Biuar. *fol.*259. & *Ann.*516. *num.* 1. *fol.* 293. Iulian. Petr. *in Chron. Ann.*494. *num.*257. *&* 259. Franc. Piſa *Hiſtor. Tolet. lib.*5. *cap.*36. *num.*3. P. Ioann. Marquez *de origin. Eremitar. S. Auguſtin. cap.*11. §. 4. *&* 5. D. Thom. Tamay. *in Elog. Viror. Illuſtr. Vrb. Tolet. verb.* Hector Ferrandus, *& in libell. de veritat. Dextr. in Diptych. Toletanor. Pontific. nouit.*7. *num.*25. *fol.*121. D. Didacus Caſtejon *de Primat. Tolet. tom.*1. *cap.*8. §. 8. *fol.*120. *& ſequent.* D. Franciſc. Caſcales *Hiſtor. Murcienſ. Diſcurſ.*20. *cap.*3. *fol.*426. R. P. F. Thom. Herrera *in Alphabet. Auguſtinian. lit. H. fol.*339. P. Anton. Quintana-Dueñ. *Hiſtor. SS. Toletan. tit. de Pontificib. Toletan. cap.*28. *fol.*111. Nouiſſimè amicus Noſter *P. Ioannes Ferrandus* è Societ. IESV *in vit. S. Hector. in exord. Notar. ad eius Opera.* quam mecum per Epiſtolas communicauit; cuiſque & Ego plurima pro illa texenda, ex Noſtratum monimentis recondita ſuppeditaui; ideóque illam hîc inſerere promiſit, vt ſuo nomine vulgaretur. Aſt quia *Lugduno* R. Patrem abeſſe cognoui, aliam à me compactam ſubiicere curaui, ſic:

ACTA S. HECTORIS FERRANDI Epiſcopi Toletani Confeſſoris; ex Varijs Scriptoribus.

Origo.

HECTOR cognomento FERRANDVS origine Afer, & Carthaginenſis vrbis oriundus, quem, parentes in Fidei Catholicæ obſeruantiâ conſtantes, adueniente diſcretionis tempore, S. Fulgentio Ruſpenſium Epiſcopo, omnigenis diſciplinis exercitato, maximarum artium alimentis nutriendum tradidêre. Ex tanti igitur Viri Magiſterio, ingentibus potitus theſauris, breui tempore, exactè omnibus diſciplinis imbutus, aut ingenij felicitate, aut ſtudij pertinacia, repertus eſt. Hinc ſuis meritis, & naturæ candore præuiis, ad Carthaginenſis Eccleſiæ Diaconatum euectus, plura de ſe omnibus, tàm verbo, quàm ſcriptis præbuit feliciter teſtimonia. Plures annos in hocce miniſterio tranſegit, ſed non otioſus illius honorificæ dignitatis munera fœdauit, quinimò pluribus ſcriptis illius ſplendorem adaugens, ſæpius ex dignitate, potius ex officio, quàm ex nomine cognitus perhibetur. Magiſtri ſui non ſolùm eruditionem adeptus eſt, ſed etiam inſtituti regulas amplexatus, quibus munitus, licèt tantâ ſcientiæ magnitudine plenus, non modo non fuit inflatus, ſed potiùs animum, tantò ſubmiſſiùs deprimebat, quantò altiùs mente, ac cogitatione in ſublime tendebat. Hinc humilis in ſermone, & conuerſatione, pius in exercitatione, benignus in reprehenſione, amabilis in reſponſione omnibus ſemper eſt viſus, & nemini intolerabilis, aut inuiſus.

Carthaginenſis Diaconus.

Relegatur cum alijs Epiſcopis.

PER hæc tempora Traſimundus Rex, qui Africam penè totam ſub eius imperio ſubiugauerat, fœda perfidi Arij deliria, cuius inſequébatur veſtigia, extollere ſatagens; omnes regionis incolas ad eius ſectæ errorem perducere concupiebat: ſed plurium Epiſcoporum, & aliorum beatorum Virorum, in prouincia degentium ſermonibus, & monitis Catholicis præpeditus, totum ſuæ perfidiæ conamen ad effectum perducere non valebat. Quâ quippè occaſione, furore ſuccenſus in Catholicos deſæuire cœpit, ita vt ferè ſexaginta Epiſcopos exilio damnaret; inter quos & Fulgentium, Magiſtrum FERRANDI, qui illius pediſſequus, eius fortunam, labores, & conſtantiam exercere concupiens, in Sardiniam relegatus perrexit. Hîc innumera pro Chriſti confeſſione Catholicâ ſuſtulit opprobria, donec Traſimundo extincto, per Hildericum Regem ſucceſſorem, diſrupta fuit longiſſimæ captiuitatis horrenda catena, & Orthodoxæ Eccleſiæ per Africam reſtituta libertas. Tunc cum Magiſtro & aliis Carthaginem Africanam reuerſus, & à ſuis benignè exceptus, iterum in Archidiaconatus

Reuertitur.

illius

illius Eccleſiæ miniſterio ſuſceptus, manum ad aratrum appoſuit, vt eius doctrinâ, & pietate Catholicos confirmaret, & hæreticos erudiret, ac reduceret.

FAMA igitur operum, & virtutum FERRANDI non ſolùm Africæ terminos adimplebat, verumetiam Hiſpaniæ totius angulos occupabat, ideóque è viuis ſublato Eugenio Carthaginis Spartariæ Epiſcopo, in eius locum ſuffectus eſt, & Cathedram adſcendens, illicò ſanctitatis, & doctrinæ radios, quibus totius diœceſis ambitus illuſtraretur, extendit. Hinc ſublimiori munere, quo populos ſibi commiſſos, verbo, opere, & exemplo tenebatur erudire, compulſus, ſic vitam texuit, vt (tantæ multitudinis ſalutem, priuatis commodis præponens) aruum Eccleſiæ, tantà vigilantia, animíque ſolertia excoleret, quòd omnibus impietatis ſpinis euulſis, & peſtiferis hæreticorum doctrinis profligatis, ſolùm Orthodoxæ Fidei lumen clariſſimè in tota eius diœceſi refulgeret. In his, & aliis tanti ponderis rebus, tantæ erat humilitatis, quòd nec ſibi fideret, ideò donec vixit Fulgentius Magiſter, ab eo; tanquam à Themyde, oracula, pro ſuæ animæ regimine, pro ouium ſuarum gubernatione, & pro muneris Paſtoralis directione, & munimine recipiebat. Hinc euênit, quòd conſtito, quòd in vrbe Bœticæ Cartheia deliteſcebat ignotus quidam Victor, quondam in Africa Epiſcopus, Sanctitate, & literis admirandus, protinus emiſſis literis, ſecum in Carthaginem traxit, cuius contubernio & neceſſitudine, ad perfectiores animi dotes euectus, Pontificibus ſequentibus Orbis, vt hiſce ſimilibus miniſtris, non verò ignaris, & idiotis, & hypocritis famulis, vterentur, reliquit exemplum.

Epiſcopus Carthaginis Spartariæ fit.

S. Victorem ex Africa expulſum ſecum defert.

POST hæc, cùm per obitum Petri natione Græci, ſanctitate conſpicui, Epiſcopi Toletani, Sedes illa Patriarchalis vacaret, cognita per Clerum, & Populum Toletanum HECTORIS FERRANDI virtutum eminentia, & in regimine propriarum ouium ſolertia, necnon aliis naturæ, & artis dotibus, nullo deficiente ſuffragio, ad Metropoliticam tranſlatus Sedem, illius gubernacula acceptare compulſus eſt. Sed tanta fuit in Victorem Coëpiſcopum cōtubernalem neceſſitudinis recognitio, quòd Carthagine diſcedere noluerit, donec illum in eius locum, intercedentibus meritis, ſublimaret. O felix miniſter, qui dominum, & benefactorem talem, ac tantum habere meruiſti! Ergo Toletum veniens, ſanctitate, & literis emicans, omnibus de ſe præclarum excellentiſſimi Pontificis præbuit teſtimonium: maximè cum in Concilio Tarraconenſi, cui vt Sedis Apoſtolicæ Legatus interfuit, doctrinæ ſuæ riuulos diffudit, & poſt modùm alteri Synodo Toletanæ etiam interfuit; & in hiſce omnibus Paſtoris officiis functus, primúſque agmen agens, reliquos ductaret Epiſcopos. Tandem in Africam iterum remeare conſtituens, Opera Magiſtri ſui ſuppleuit, elimauit, & compleuit; demum Toletum rediens, bonorum operum plenus obdormiuit in Domino die XXXI. Maij Anno Domini D.XXV.

Toletanus Præſul eligitur.

Interfuit Concilio Tarraconenſi,

Et Toletano.

Obijt.

Hæc ſunt, quæ ex profundæ vetuſtatis tenebris delibare potuimus, vt ſatis noſtro inſtituto faciamus: & licèt omnia hæc facinora FERRANDI, in vnici Epigrammatis contextu, quod vulgò circumfertur, & à pluribus refertur, abſque Auctore, comprehendantur; tamen nec ea ſolum comprobatione contenti, alias inſuper ſubiiciemus. Carmina prout inter Opera MS. Auli Hali mei continentur, hæc cum lemmate ſunt.

Probatur Epigrammate.

IN TVMVLO S. HECTORIS FERRANDI Carthaginis Prouinciæ Præſulis.

HECTOR *aue ſacer Antiſtes* FERRANDE *Beate,*
Africa *quem tellus gignit*, Ibera *vocat.*

Annos te multos fruitur Carthago *miniſtro,*
Defenſor fidei viuus, & vltor eras.
Hæreticis noménque tuum, celebréſque Libelli
Exoſi: quo tu malleus hæreticis.
Contigit inde tibi Fulgentius *ipſe Magiſter,*
Lumen, & eximia Religionis onus.
Iámque ætate grauis Toletum *Paſtor adiſti,*
Hanc Sedem ſcriptis, vitâ, & honore iuuas.
Inde tamen Lybiam *repetis per mille pericla*
Doctor & Antiſtes ſydera calce premis.
Tricenâ primâ Maij ſub luce bearis:
Qui fueras exul, ſanctaque turba ſimul.
Hinc tua Montanus *veſtigia ponè ſecutus*
Succedit celeber Paſtor in vrbe tua.
Forſitan ille tuus fuit hac in Sede miniſter,
Moribus, ingenio, par quoque laude tibi.
HECTOR *amans pecudum vigil & ſanctiſſime Paſtor,*
O FERRANDE, *ſacer Præſul, amice Dei.*
Sit curis Carthago *tibi te* Hiſpana *Magiſtro;*
Dummodo Toleti *ſit tibi cura frequens.*
Vtraque te roſei carpentem luminis auras
Vidit, & hac ſuperâ carpere ſedis iter.
Illa dedit vitâ primordia Præſulis Almâ;
Iſta reſurgentem læta videbit humo.
Felix Toletum, *quæ tantum nacta Parentem,*
Illius in gremio continet oſſa ſuo.
Et quem Pontificem quondam venerata recepit
In ſua Patronum commoda, voce vocat.

Ex hiſce carmioibus, ſic ad veram ecphraſim reſtitutis, nam quæ circumferuntur prorſus vitiata cognoſcimus, tota ACTORVM compago ſuperiùs ſcripta probatur: ſed vt ſigillatim ad vniuſcuiuſque actionis comprobationem accedamus, neceſſarium erit, vt per ſectiones ACTA omnia probemus.

Originis probatio. PRIMVM de *Origine* quæſtio eſt. Quòd fuerit ex Carthagine Afer, probant omnes qui de eo ſcripſeruot. Pro omoibus Iulian. *in Chron. n.* 257. hac ſerie: *Petro Toletano ſuccedit in eadem ſede* HECTOR *cognomento* Ferrandus, AFER. Et probatur in *Primo Diſticho* ſuperiùs relato, ibi: AFRICA *quem tellus gignit.* Cui veritati non obſtat cōiectatio M.F. Ioannis Marquez *vbi ſupr. c.* 11. §. 4. *fol.* 183. quâ conteodit effingere S. Virum, non *Afrum* origine, ſed mioiſterio, imò *Hiſpanum* ortu fuiſſe; & ad hoc ſatis fallibili præſumptione mouetur, ſcilicet, quòd cognomen FERRANDVS propriū *Hiſpaniæ* fuit, quo pluries vſi ſunt *Hiſpaniæ* Reges, de quo exempla recenſet. Sed proculdubio à verò deuiauit eruditiſſimus Pater, & Hiſpaoicæ eloquentiæ Magiſter, quia Nomina & Cognomina huiuſmodi, quæ hodie io FERNANDO, & FERNANDEZ conuerſa ſunt, originem accepêre ab ipſo ſanctiſſimo Præſule, cùm antea nec audita à Noſtratibus, nec poſtea vſque ad *Fernandum I.* Caſtellæ Regem cognomento *Magnum.*

Marquez coniectatio diluitur.

De Diaconatu Carthaginenſi teſtes.

II. De

II. De Diaconatv Eccleſiæ *Carthaginenſis Africana*, teſtes ſunt S. Iſidorus Noſter,& omnes in *Nota* ſuperiùs recenſiti,necnon *Secundi Diſtichi* ecphraſis,ibi: *Annos te multos fruitur Carthago Miniſtro.* Hinc notabis,quod hæc vox Diaconvs in Scriptoribus agentibus de B.Ferranno,non ad ordinem tantũ reſpexit, ſed ad dignitatẽ,ita vt idem ſit dicere Diaconvs *Carthaginenſis*,ac dicere Archidiaconvs,non ratione Ordinis,ſed ratione Miniſterij,quod in ſe includere poteſt etiã Presbyteratum;vt quotidie experimur in Cathedralibus Eccleſiis,in quibus *Archidiaconi* pluries Presbyteri conſpiciuntur: & in S.R.E.Cardinalibus, quorum aliqui Diaconi Cardinales nominantur,ratione nominationis ad purpurã,cùm tamẽ ſint Presbyteri, de quibus omnibus videſis *c.Diaconi 6.93.diſt.*& Cãpanill.in *Rubric.Iur.Rubric.7.c.6.n.47.& ſeqq.* Hinc à Biuario in *Not.ad M.Max.in Chron.Ann.*506.*n.*3.§.18.*fol.*267.diffugies,qui Noſtrum *Hectorem Ferrandum* ſcindere,& in duos homines diuidere conatur,contendens Hectorem,qui interfuit *Concilio Tarraconenſi*,diuerſum fuiſſe abs Ferrando *Carthaginenſi Diacono*; & rationem ſubiungens, proſequitur: *Afrum Scriptorem nunquam* Epiſcopum *fuiſſe, imò nec Presbyteratu cohoneſtatum,ſed* Diaconatu *duntaxat* Carthaginis *Eccleſia, & in eodem vſque ad mortem permanſiſſe.* Quod vt probet,catalogum Scriptorum,qui de ipſius *Diaconatu* verba fecêre,conglutinat. Sed ignorauit prorſus doctiſſimus Pater, quod Diaconvs,vt diximus,nomen fuit Dignitatis,non Ordinis,quaſi Archidiaconvs, & ideo illi *Diaconi*,qui *oculi Epiſcoporũ* dicebantur apud D. Clementem Papam *in Epiſtol.1.ad Iacob. Fratr. Dom.*relata *d.c.Diaconi 6.Diſt.*93.& apud S.Euariſtũ Pont.Max.*in Epiſt.1.ad Epiſcop. African.*relata in *c.Diaconi 11.d.Diſt.*93.poſtmodum *Archidiaconi* vocitati ſunt, vt inquit Gloſſ.*in d.c.Diaconi* 6.verb. *Oculi*,in quos etiam tranſiit illud epitheton,quod vocarentur *Oculi Epiſcoporum*,vt liquet ex *c.ad hac 7.de Offic.Archidiac.*Concil.Trid. *Seſſ.24.de Reformat.c.*12.vbi Barboſ. *n.7.* Cuius ſi fortè *Biuarius* diſtinctionem vocis cognouiſſet, proculdubio nequaquam in tàm fœdum errorem contra tot Noſtratum monimenta prolapſus fuiſſet,maximè ſi ad Iuliani Petri *in Chron.n.*257.verba attẽdiſſet,vbi Noſter Hector expreſsè Archidiaconvs Carthaginenſis vocitatur.

Vox Diaconus in Cathedralibus Eccleſiis,non Ordinem ſed Dignitatem ſignificat.

Biuarij mutatio euacuatur.

III. De Exilio in Sardiniam c m Fulgentio Ruſpenſi Magiſtro;elegantiſſimè probat P.M.F.Ioannes Marquez *d.c.*11.§.4.*&* §.5.& elicitur ex *Diſticho* 7.ibi: *Qui fueras exul,ſanctáque turba ſimul.* Cui conueniunt cœteri ex Noſtratũ Scriptoribus.

De exilio memoria.

IV. De *Epiſcopatu Carthaginenſi in Hiſpania.* Pro hac opinione adeſt Iulian.Petr. in *Chron.n.*257.vbi ageus de *Hectore* Noſtro,proſequitur: *Qui fuit in Sede* Carthaginenſi *Archidiaconus Scriptor nobilis, &* Epiſcopus Carthaginis Spartariæ. Et probatur ex *Diſticho* 11.12.*&* 13. vbi loquens carminis Auctor, vt in meo reperitur *MS. Codice Auli Hali*,cum S. Præſule, & ab eo petens vt *Carthaginis* Hiſpanæ & Toleti memoretur, proſequitur.

De Epiſcopatu Carthaginis Spartaria Auctores.

> *Sit curis* Carthago *tibi te* Hiſpana *Magiſtro*;
> *Dummodo* Toleti *ſit tibi cura frequens.*
> *Vtraque te roſei carpentem luminis auras*
> *Vidit; & hac ſupera carpere Sedis iter.*
> *Illa dedit vittâ primordia Præſulis almâ;*
> *Iſta reſurgentem læta videbit humo.*

Ex quibus liquet verſibus,quòd primò fuerit Epiſcopus *Carthaginis Spartaria*. Nec in hoc eſt audiendus *Biuarius*,qui etiam hanc Sedem ademit Hectori Noſtro,iiſdẽ innixus coniectationibus,de quibus ſuprà egimus. Quia eſto quòd *Diaconus* ſolùm nominetur ab Scriptoribus,non ex hoc B.Virum ab Epiſcopatus munere priuant;ſed quia ſemper quaſi per emphaſim notior erat dignitate *Diaconi*,quàm nomine, ideo retentá illa, & adiecta nomini (cùm eius ſcripta vulgarentur tempore Diaconatus) de illo verba fecêre,ne,ſi nomini aliam dignitatem adiicerent, allus à Noſtro videretur intruſus. Simile in *B.Hieronymo* videmus exemplum, qui cùm S.R.E. *Cardinalis* fuiſſet, nunquam ab Scriptoribus antiquis condecoratur hoc titulo, ſolo *Presbyteri* contenti. Nec ex eo quòd antiqui Scriptores tantùm *Hieronymum* appellitent *Presbyterum*, decertandum erit non fuiſſe *Cardinalem.*

Biuario cõtradicenti reſpondetur

V. De

Aſſumpſit ſecum S. Victorē Africanum Epiſcopum.

V. De *Vocatione Victoris* Africani Epiſcopi, *Cartheiâ Carthaginem* Spartariam: Acta ſuperius à Nobis conſcripta *Tom. 2 die XXI. April. fol.* 716. id proclamant, hac ſerie: *Ab* Hectore Ferrando *Carthaginenſis Prouincia apud* Hiſpanos *Epiſcopo, vt creditur, inuitatus*, Cartheiam *deſerens*, Carthaginem Spartariam *adiuit, vbi ab Hectore Præſule benignè acceptus, & honorificè habitus, & tractatus, breui ſua doctrina compendio apices Hiſpanis* Carthaginenſibus *patefecit. In illius S. Pontificis contubernio multos conſumpſit dies.* Vbi Auctores de hac re loquentes retulimus.

De Epiſcopatu Toletano probatio.

Cætera quæ circa *Toletanum Epiſcopatum*, aſſiſtentiam in *Concilio Tarraconenſi*, & alio *Toletano*, cuius Acta periêre, verſantur; nullus dubitat, & omnes, qui eius anamneſin ſcripsêre, fatentur. Pro omnibus de Epiſcopatu Toletano, *Diſtich.* 5. ſic:

Iámque ætate grauis Toletum *Paſtor adiſti,*
Hunc Sedem Scriptis, vitâ, & honore iuuas.

Omnia complectitur poſt S. M. Max. *d. Ann.* 506. Iulian. Petr. *n.* 259. his verbis: *Theodoricus Amálus, Rex Hiſpanus interfuit* Concilio Toletano; *& antea* Concilio Tarraconenſi, *cui interfuit etiam* Hector *Toletanus cognomine* Ferrandvs.

Rediit in Africam.

Deniqve de *reditu in Africam*, & ſupplemento Operum S. Fulgentij Magiſtri ſui, & Toletum reuerſione, eiúſque morte; audi Iulianum Toletan. Archipresbyterum *d. n.* 259. dicentem; Hector *vel* Ferrandvs *rediit in Africam, ſupplet Opera S. Fulgentij Magiſtri ſui*, & in *Diſticho* 6. dicitur:

Inde tamen Lybiam *repetis per mille pericla.*

Mortis dies, & Annus.

De *Morte apud Toletum* teſtes ſunt carmina inferiùs referenda, & fatentur Marquez *d.* §. 4. redeamus D. Didacus Caſtejon de *Primat. Tolet. tom.* 1. *d.* §. 8. *n.* 122. & alij plurimi, ſed ad *Diſtich.* 14. redeamus, vbi hæc verba.

Felix Toletum, *quæ tantum nacta Parentem,*
Illius in gremio continet oſſa ſuo.

Dies obitus S. Præſulis XXXI. Maij fuit, vt ex d. Epigrammate *Diſticho* 7. apparet, prout in meo *MS. Codice Auli Hali* legitur, ſic:

Tricenâ Primâ Maij *ſub luce bearis;*
Doctor, & Antiſtes, ſydera calce premis.

Annvm obitûs diximus eueniſſe D.XXV. vt & notauit Marquez *d.* §. 4. & amplius excedere non potuiſſe, quia ſi Hectori ſucceſſit *Celſus*, & huic *Montanus*, & iſte Anno D.XXVII. interfuit *Secundo Concilio Toletano*, tanquam ipſius Sedis Epiſcopus; igitur iam, vt demus locum *Celſo*, è viuis erat ſublatus Hector, ſic iſtam opinionem tuentur vniuerſi.

Opera quæ ſcripſit.

Qvatenvs ad Opera ab ipſo ſcripta, & quæ typis dedit Romæ Achilles Statius, ſequentia numerantur: *Pareneticus ad Reginonem. Epiſtola ad Anatolium Diaconum vrbis Romæ. Epiſtola ad Seuerum Scholaſticum Conſtantinopolitanum. Epiſtola ad S. Fulgentium Ruſpenſem Epiſcopum, de Quinque Quæſtionibus.* Quæ, & alia R. P. Ioannes Ferrandus typis edere curat cum *Notis*, vt ipſe ſæpius mihi ſignificauit.

De Vrbibvs *Carthagine Spartaria*, & *Toleto* plura ſuperioribus Voluminibus diximus, & in ſequentibus dicemus. Nunc quia iam, Deo fauente, calcem huius Menſis attigimus, cum Henrr. Cocquo in *Hiſpan. Heroic.* dicere compellimur:

Ad Medium Sancti *tangit iam Noſtra Carina*
Gurgitis, ergo auris Acta fouete piis.
Qui deſunt precor vltrò maturate labores,
Vtque ſuperſtitibus integra charta detur.
Præteritis Diuis conſumpſi carmina multa
Eſt quoque venturis par referendus honos.

FINIS.

INDEX
RERVM NOTABILIVM,
quæ in Anamneſi Sanctorum Menſis MAII continentur.

A

Abula.

ABVLA Ciuitas antiqua Epiſcopalis Hiſpaniæ. *pag.*48
Quis fuerit eius conditor? duplex eſt opinio. ibid.
De priori opinione remiſſiuè. ibid.
Poſterior opinio refertur & reiicitur. ibid.
Abula contendit poſſidere corpora S. Vincentij & ſororum. 143
Probationis teſtimonia pro parte ipſius referuntur. ibid.

Academia.

Academia Salmanticenſis à quo cõdita. 163

Acathius.

De S. Acathio Martyre Centurione Martyrologia & Scriptores. 122
Eius origo. 123
Centurionis officio functus eſt. ibid.
Chriſtianiſmum viriliter profitetur. ibid.
Comprehenditur & vinctus ad Bibianum Præſidem mittitur. ibid.
Variis cruciatibus torquetur. ibid.
Ab Angelis recreatur. ibid.
Iterùm affligitur. ibid.
Martyrio coronatur. ibid.
A viris Religioſis ſepelitur. ibid.
Caput ipſius ad Sanctam Eccleſiam Conchenſem transfertur. ibid.

Achileus.

Vide *Nereus.*

Adelardus.

S. Adelardi cognomento Geneſij Acta remiſſiuè. 264
De illius Tranſlatione Scriptores. ibid.
Sacra eius pignora in Cœnobio Corbeienſi à ſe conſtructo ferè per ſæculum quieuerunt. 265
A Monachis exportata in Hiſpaniam. ibid.
Ipſa in Monte Larino relinquunt. ibid.
Corbeienſes poſtmodùm Monachos dimiſerunt, vt aliquas repeterent exuuias. ibid.
Inſigne refertur Miraculum. ibid.
S. Geneſius prædictis Monachis ſignificauit ſe velle quieſcere in Monte Larino. ibid.
Carmen hac de re traditur. ibid.
Lapis de eius ſepulchro in mare proiectus tempeſtatem ſedat. 266
Captiui liberantur. ibid.
Anginæ morbo laborans ſanatur. ibid.
Mortuus ſuſcitatur. ibid.
Eius Reliquiæ quædã apud Corbeiẽſes. ibid.

Adura.

Aduræ Topographia. 278
De hoc Oppido remiſſiuè. ibid.
Subtus terram ſonitus campanarum auditi in Templo S. Quiteriæ. ibid.

Ægidius.

B. Ægidij Confeſſoris Scalabitani obitûs dies variè conſignatur. 199
De eo Scriptores. 200
Carmen. ibid.
Eius origo. ibid.
Proſapia & Nobilitas. ibid.
Philoſophiæ & Medicinæ ſtudiis deditus. ibid.
Præclara aſſequitur Munia. ibid.
Pariſios ire conſtituit. 201
A Dæmone detinetur & decipitur. ibid.
In ſpecum prope Toletum ducitur. ibid.
Chriſti fidem abiurat. ibid.
Proprio ſanguine chirographum ſcriptum dæmoni tradit. ibid.
Poſt ſeptennium Pariſios adiit. ibid.
Viſione ſemel & iterum terretur. ibid.
Comburit libros Magicæ artis. ibid.
Lutetiam deſerit. ibid.
Palentiam ingreditur. 202
Habitum Prædicatorũ petit & ſuſcipit. ibid.
Tentatur, ſed à Confeſſario munitur. ibid.
Profeſſionem emittit. ibid.
Beatæ Virginis ope ſyngrapham reſcindere optat. ibid.
Variis Diaboli præſtigiis terretur. ibid.
Diabolus corã B. Virgine interpellatur. 203
De reſciſſione ſyngraphæ agitur. ibid.

Diabolus ſyngrapham reſtituit. ibid.
Ægidius gratias agit Beatiſſimæ Virgini. ibid.
His peractis quietus remanſit. ibid.
Theologiæ ſtudiis addictus. ibid.
Dæmonis artificioſa perſecutione affligitur. ibid.
Illius fraus detegitur. 204
Lutetiam redit. ibid.
Doctor Pariſienſis efficitur. ibid.
Prior Prouincialis Hiſpaniæ eligitur. ibid.
Eleuatus à terra aliquando ecſtaticus cernitur. ibid.
Quatuor Miracula in vno conſiderantur. 205
Ob ſternutamenti omen Nauclerus ad Portum redire ſatagit, ſed à S. Viro detinetur. ibidem.
Diaboli aſtutiâ oritur Tempeſtas. ibid.
S. Virum & Socios Naucleri in mare proiicere tentant. ibid.
Ægidius orat, & ſedatur tempeſtas. ibid.
Inimicos mercatores in concordiam reducit. ibid.
In Inſulam Maioricam venit. 206
Tota Ægidij ſpes in Deo poſita. ibid.
Huius ſpei exemplum adducitur. ibid.
Eius orationis efficacia. ibid.
Lutetiam ad Generalia Comitia pergit. 207
Scallabim reuertitur. ibid.
Inſignes eius virtutes. ibid.
In ecſtaſim raptus an verè ecſtaticus eſſet, ab incredulo Rectore ſæuiſſimè examinatur. ibid.
Ad Nomen IESV ſummè lætabatur. 208
Audito hoc Nomine, in ecſtaſim rapiebatur. ibid.
Aliud rigidum experimentum dum eſſet in raptu. ibid.
In morbum incidit. ibid.
Inſtantis obitûs horam præcognouit. ibid.
Plenus meritis & Miraculis moritur. ibid.
Eius anima in cœlum conſcendere viſa in formam globi ignei. 209
Altera de hac re viſio. ibid.
Tres aliæ de eadem re viſiones referuntur 210
Apparet glorioſus Socio. 211
Alia quoque viſio adducitur. ibid.
Puerum ſuſcitat. ibid.
Alium puerum Olyſſippone ad vitam reuocat. 212
Aliud ſimile Miraculum apud Sthermoeium. ibid.
Podagræ morbo laborantes ſanat. ibid.

Æmilius.

De S. Æmilio Recto, & Caſto Martyribus Martyrologia. 293
Quo iure Hiſpani. 294
Metu tormentorum primò defecerunt, ſed poſteà à Deo confortati pro fide combuſti ſunt. ibid.
Inſcriptio eiuſdẽ nominis viri refertur. ibid.
Quo anno paſſi. ibid.
S. Cypriani pro SS. Æmilio & Caſto elogium. ibid.

Agonalia.

Agonalia Sacra. Vide *Sacra.*

Alexander & Antonina.

S. Alexander & Antonina Martyres. 63
Eorum cultus apud Conſtantinopolim, non paſſio. ibid.
Paſſionis locus inueſtigatur & probatur. 64
Ipſorum origo ex vrbe Biſantio. ibid.
In Hiſpaniam pergunt. ibid.
Antonina comprehenditur. ibid.
Variis tormentis cruciatur. ibid.
Ab Angelo confortatur. ibid.
Iterum ſiſtitur ad præſidem. ibid.
In lupanar abducitur. 65
Ab Alexandro conciue liberatur. ibid.
Comprehenditur Alexander. ibid.
Torquetur. ibid.
Antonina ſuccurrit, fortique animo ad Præſidem redit. ibid.
Amborum manus amputantur. ibid.
In pyram ardentem coniiciuntur. ibid.
Coronantur. ibid.
Origo probatur. ibid.
Quo anno paſſi? 66
Qua in vrbe? ibid.
Auli Hali Epigramma de eiſdem SS. Martyribus. ibid.

Almanzor.

Almanzoris Sarracenorum Regis bella aduerſus Ducem Nauarræ. 363
In hac perſecutione plures ceciderunt. ibid.
Monachi Religionem & patriam pio certamine defendunt. ibid.
Plures martyrio coronantur. ibid.
Vide *Martyres.*

Aluarus.

Venerabilis Aluari Cordubenſis memoria. 75
Vocatur Sanctus à Luitprando. ibid.
Eius origo, educatio, & Acta. ibid.
Cum S. Eulogio amicitiam contrahit. ibid.
Exulat in Galliam. ibid.
Cordubam reuertitur. ibid.
Ad ipſum ſcribit S. Eulogius. 76
Aluari Reſponſio ad Eulogium. ibid.
Moritur meritis clarus. 77
Epitaphium. ibid.
Cur Frater S. Eulogij vocatur. ibid.

Ambratia.

Ambratia.
Vrbis Ambratiæ primordia. 298
Annus quo condita fuit. ibid.
In illam mittitur S. Petrus Ratenſis ad prædicandum. 296
Ibidem conuertitur S.Epiratius. ibid.
Ambratiæ Præſul creatur S. Epirarius. 297
Ibidem comprehendirur & coronatur. ibid.& ſeqq.
Ambratia vrbs fuit in Vettonia. 319
Eiuſdem Ciuitatis topographia. 324
Quo nomine hodie vocitetur. ibid.
Error Plinij in nomine. ibid.
Inſcriptiones referuntur. ibid.
Ambroſius.
Ambroſius Martyr. Vide *Simplitius.*
Anaſtaſius Epiſcopus.
De S. Anaſtaſio Epiſcopo & Confeſſore Martyrologia. 258
Sacri de eo Scriptores referuntur. ibid.
Fit Epiſcopus Brixienſis. ibid.
Hiſpanias adiit. ibid.
Pluribus in locis prædicat verbum Dei. ibid.
Ad propriam redit Eccleſiam. ibid.
Multis cumulatus meritis moritur. ibid.
Annus quo in Hiſpaniam venit, conſignatur. 159
Biuarij error detegitur. ibid.
Andeolus.
S. Andeolus an in Gallia, an in Hiſpania Martyr. 14
Pro Gallia communior & veriòr ſententia eſt. ibid.
Eius Acta referuntur 15
Fuit Diſcipulus S.Polycarpi. ibid.
In Hiſpaniam venit. ibid.
Ad Gallos reuertitur. ibid.
In Viuarienſi territorio Chriſtum prædicat. ibid.
Pro Religione comprehenditur. ibid.
Poſt varia ſupplicia martyrio coronatur. ibid.
Quo anno paſſus eſt ex Baronio. ibid.
Anoria.
Anoria dictio Hiſpana, quid? 16
Eiuſdem Etymon remiſſiuè. ibid.
Antonina.
Antonina Martyr. Vide *Alexander.*
Antoninus.
S. Antonini Martyris Palentini Tranſlatio. 239. Vide *Tranſlatio.*
Apoſtoli.
Apoſtolorum conſuetudo in præficiendis Epiſcopis refertur. 179
Apoſtoli à D. Petro licentiam conſtruendi Eccleſias acceperunt. 178
Aquiada.
Aquiada Dictio Hiſpana quid ſignificet? 27
Aquis.
Aquenſis Vrbis Topographia. 142
De ea qui ſcripſerint. 143
Eiuſdem topothefia remiſſiuè. ibid.
Inſcriptio. ibid.
Argei.
Argeorum Simulachra. 7
Cur in Tiberim præcipitabantur. ibid.
Arlanza.
Arlanza cum Legione, & Abula circa Trãſlationem & poſſeſſionem Corporum S. Vincentij & Sororum contendit. 144
Rationes & probationes referuntur. ibid.
Carmen Caſtellanũ Anriquum traditur. 145
Aſſota.
Aſſotæ topographia. 294
De nomine huius vrbis, & cui hodie reſpondeat, dubitant Doctores. ibid.
De illius Conditore remiſſiuè. ibid.
Athanaſius.
S. Athanaſius Monachus an idem cum S. Athanaſio Alexandriæ Epiſcopo? 51
De ipſius ſeceſſu in Hiſpaniam. ibid.
Quòd fuerit Magnus Athanaſius, prima opinio ex traditione Monachorũ Vallis-Venariæ pluribus argumẽtis probatur. 52
Secunda opinio præcedenti contraria verior iudicatur. 53
Fuit Cœnobij cocus. ibid.
Tertia opinio Biuarij remiſſiuè. ibid.
Cœnobium Vallis-Venarum variis priuilegiis & indulgentiis donatur. 52
S. Athanaſius magnus ex D. Hieronymo fuit primus Religioſus ex Oriente in Italiam ſecedens. 52
Variæ Sanctorum Reliquiæ ab eo in Cœnobium delatæ. ibid.
Miraculum celebre & perpetuum coquinæ ſanctæ in dicto Cœnobio Vallis-Venariæ. ibid. & 53
Attila.
Attilæ Regis Hunnorũ fratres qui fuêre? 141
Ab Attila & VVillielmo fratre S. Eudaldus pro fide varia patitur tormenta. ibid.
Atto.
De S. Attone Epiſcopo Scriptores. 278
Fuit natione Hiſpanus. 279
Eius ſtudia. ibid.
Fuit Canonicus Eccleſiæ Pacẽſis electus. ib.
Eiuſdem virtutes in hoc gradu. ibid.
In Italiam peregrinatur. ibid.
Romam Religionis gratiâ inuiſit. ibid.
Eremiticam vitam in Valle-Vmbroſa profitetur.

fitetur. ibid.
Inſignes in hoc genere vitæ virtutes. ibid.
Abbas eligitur ac totius Ordinis Generalis. ibid.
Summa eius humilitas & prudentia. ibid.
Omnibus omnia erat. 280
Subditis mitis, ſibi durus. ibid.
Plurima Monaſteria conſtruxit, & alia inchoata perfecit. ibid.
Pluribus à Papa priuilegiis impetratis eadem ditauit. ibid.
Sedis Piſtorienſis deſignatur Epiſcopus. ibid.
Epiſcopi & Abbatis munus & onus ſubit. ibid.
Hoſpitale S.Iacobi propriis bonis locupletauit. ibid.
In omnibus vigilantiſſimum Paſtorem ſe præbuit. ibid.
A ſummis Pontificibus conſulebatur,& colebatur. ibid.
Reliquiam S.Iacobi impetrat. ibid.
Huius Reliquiæ tranſlatio fuſiùs enarratur.
Epiſtola Præſulis Compoſtellani ad S. Attonem. 281
Vide Tranſlatio.
Sacellum extruit in quo Sacras Reliquias collocauit. ibid.
Inſigne Innocentiæ S.Attonis teſtimonium ibid.
Columba B. Attoni obedientiſſima. ibid.
B. Attonis opera ſcripta. 282
Eiuſdem obitus & ſepultura. ibid.
Multa patrauit Miracula. ibid.
Mulier morti proxima ſanitati reſtituitur. ibid.
Florentinus quidam ab vlcere incurabili liberatur. ibid.
Filia ciuis Piſtorienſis febre correpta valetudinem recuperat. ibid.
Mulier manuum aridarum liberum vſum recipit. ibid.
Alius incurabili infirmitate detentus ſanatur. ibid.
Alius à podagra liberatur. ibid.
Alij multi variis languoribus affecti curantur. 283
Miracula alia apud Pacem-Auguſtam referuntur. ibid.
Cultus Sancto exhibitus in ciuitatibus Piſtorio & Pace-Auguſta. ibid.
Poſt inuentionem ſacri Corporis Alexāder V. Pontifex Maximus cum ſexdecim Cardinalibus Piſtoriū adiuit,vt B.Attonis opem aduersùs peſtem imploraret. ibid.
Bulla Clementis VIII.pro Officio S.Attoni exhibendo in Ciuitate & Diœceſi Piſtorienſi. 284
Alia Pauli V. pro ſimili Officio exhibendo in Ciuitate Pacenſi. ibid.
Aliud Breue ab Vrbano VIII. conceſſum circa idem. 285
B. Attonis Canonicatus Pacenſis probatur ibid.
S. Attonis Epiſcopi vita metricè conſcripta & relata. 286.& ſeqq.
S.Attonis tempore an fuerint Muzarabes in Pace-Iulia. ibid.
Auranium.
Auranij antiquæ in Africa Ciuitatis Topographia. 246
Olim *Guaharan*, hodie *Oran* ab Africanis dicta. ibid.
Victoriæ Auranienſis feſtiuitas. 243
De hac Victoria Scriptores. ibid.
Huius Expeditionis Hiſtoria refertur ibid. & ſequent.
Marzalchibir capitur. ibid.
Occaſio belli & Author. ibid.
Claſſis inſtruitur. 244
E Carthaginenſi ſoluit portu. ibid.
Eminentiſſimus Franciſcus Ximenius huius Expeditionis Author,totius exercitus imperium Ill.Petro Nauarro cōmittit. ibid.
Initur conſilium de aggrediendis hoſtibus. ibid.
Equites è nauibus egrediuntur. ibid.
Oratio Præſulis Toletani ad ſuos incitandos. 245
Petrus Nauarrus dubitat de congreſſu. ibid.
Agmina diuidit. ibid.
Miles Chriſtianus in hoſtes ruit. 246
Maurorum deſperatio. ibid.
In fugam ſe conuertunt. ibid.
Magna hoſtium ſtrages editur. ibid.
Signa Chriſtiana in arce figuntur. ibid.
Victoria. ibid.
Auſa.
Auſa ſiue Auſona Ciuitas antiqua Epiſcopalis 369
Eiuſdem topographia. ibid.
Hodie Viccum nuncupatur? ibid.
Quis fuerit illius conditor? ibid.
Baſileus.
De S. Baſileo Epiſcopo & Martyre Scriptores. 324
Eius origo. ibid.
Diſcipulus S.Iacobi Hiſpaniarum Apoſtoli ibid.
Fit Epiſcopus Portucallenſis. 325
Magiſtri Corpus ſepelit. ibid.
Petro Braccarenſi ſucceſſit. ibid.

Viſitat

Viſitat Paulum Romæ in vinculis coniectum. ibid.
Ambratiam adiit. ibid.
Propter fidem carceratur. ibid.
Varia tormenta patitur. ibid.
Martyrio coronatur. ibid.
Originis probatio datur. ibid.
An fuerit Hiſpanus. ibid.
An ille Paralyticus, quem ſanauit B. Petrus in Porta Specioſa. ibid.
Epiſcopatus Portuenſis probatur. 326
Poſtmodùm Braccarenſis. ibid.
Gloſſema in Codice Iuliani reiicitur. ibid.
Hic S.Baſileus alius eſt à Baſilio Carthagi-nenſi. ibid.
Aliud Gloſſema in ætate reprehẽditur. ibid.
Legatio pro viſitando Paulo in vinculis probatur. ibid.
Martyrij locus apud Ambratiam. 327
Annus agonis conſignatur. ibid.
An ſacrum eius caput in Sacrario Placentino? ibid.
Ad S. Baſileum Epiſcopum & Martyrem Hymnus. ibid.
Aliquorum error circa locum agonis. 328

Bæte.

Bæte ciuitatis topographia. 349
Quo nomine hodie appelletur. ibid.
Eius antiquitas remiſſiuè. ibid.

Baudelius.

S.Baudelij Diaçoni Tranſlatio. 257
Sacrarum eius Reliquiarum peregrinatio. ibid.
Huius Tranſlationis Martyrologia & Scriptores. ibid.
S.Baudelij Acta ex antiquo Breuiario Burgenſi referuntur. ibid.
S. Baudelius apud Nemauſum in Galliis Martyrium ſubit. ibid.
Gentiles Idololatras redarguit. ibid.
Diris affligitur ſuppliciis. ibid.
De eius Corpore lac pro ſanguine manauit. ibid.
Voces Angelicæ pſallentes audiuntur. ibid.
Multi ægri curantur. ibid.
Templum à fidelibus conſtruitur. ibid.
Ex eius tumulo laurus exorta, cuius foliis tacti languidi ſanabantur. ibid.
Eius Reliquiæ in varias vrbes tranſlatæ. ibid.
An fuerit vxoratus. 258
Annus Agonis. ibid.

Benedictus.

Ordo S.Benedicti inſigni ſãctitate florẽs. 361
S. Benedictus tanquam ſanctitatis prodigium ab omnibus interpellabatur. ibid.
A Sanctina pia quadam fœmina rogatur vt aliquos ex ſuis Monachis in Hiſpaniam mittat. 362
Piis illius votis annuit S.Benedictus. ibid.
Qui primus S.Benedicti Regulam in Hiſpanias detulit? ibid.

Benignus.

S.Benignus Diaconus & Martyr quis fuerit. 34
Scriptores de eo recenſentur. ibid.
Fuit frater B. Vincentij Meuanienſis Epiſcopi, ibidem remiſſiuè.
Ad S.Benignum Epigramma. 35
Fuit origine Hiſpanus. ibid.
Plura de eo, die 6. Iunij traduntur.

Berteragmus.

De B. Berteragmo Confeſſore, Monacho Auguſtiniano Scriptores. 251
Quot annis ſacrum eius Corpus populis deuotè concurrentibus exhibetur. ibid.
Eius interuentu inſignia Deus operatur miracula. ibid.
Eius Origo. 252
Fit Eremita Auguſtinianus. ibid.
Plenus meritis moritur. ibid.
Clarus miraculis. ibid.
Hymni proprij ad Veſperas & Laudes illius Officij referuntur. ibid.
Italorum Scriptorum obliuio. 253

Bononia.

Bononiæ topographia. 340
Eiuſdem Ciuitatis laus. ibid.
Ipſius Conditor variè aſſignatur. ibid.

Brixia.

Brixiæ Ciuitatis antiquæ in Cenomanis topographia. 259
De hac Ciuitate Scriptores. ibidem.

C.

Calciata.

Calciatæ Topographia. 151
Eiuſdem Priuilegia. ibid.
Pons à S. Dominico Calciatenſi extructus. 126. & 149

Caluiniſtæ.

Caluiniſtarum errori circa feſtum Angelorum reſpondetur remiſſiuè. 122

Canonici Regulares.

Canonicorum Regularium duo genera in Occidente, nempe S.Auguſtini & S. Benedicti. 381

Cantabrum.

Cantabri in militaribus Signis Crucem geſtabant. 55
Cantabrorum vexilla inter Romana Signa ab Auguſto admixta. ibid.
A Cantabris vexilla Cantabra dicta. ibid.
De Cantabris vexillis, nõ de Labaris loquitur

tur Sanctus Iuſtinus Martyr in Apologia S. Crucis ad Pium Antoninum Imperatorem. ibid.
Cantabri vexillum ex nummis depingitur. 57
Circa Cantabri & Labari vexilla, Turnebi & aliorum lapſus. ibid.

Caracalla.

Caracalæ inauguratio. 6

Carauca.

Carauccæ ſitus. 61
Crucis apparitio in arce Carauaccenſi. ibid.
Huius Apparitionis feſtum recolitur. ibid.
Acta huius miraculoſæ apparitionis deſcribuntur. ibid.
Inſcriptiones Arabicæ nomen Regis & Reginæ Agarenorum indicantes in capella Carauaccenſi. ibid.

Celerina.

S. Celerina diuinitùs admonita Corpus Beati Torpetis ſepelit. 218
In eiuſdem honorem Templum ædificat. ibid.
De eadem Scriptores. 220.
Pia eius memoria in Martyrologiis. ibid.
Nobiliſſima ipſius genealogia 221
Matrimonium contrahit. ibid.
Fit Chriſtiana. ibid.
Inſignes eius virtutes. ibid.
Angelus ei apparet vt Corpus S. Torpetis ſepeliat. 222
Diuino mandato obſequitur ibid.
Templum conſtruit. ibid.
Pro fide comprehenditur. ibid.
Poſt varios cruciatus coronatur. ibid.
Eius Acta à quo ſcripta. ibid.
Nomen & cognomen probatur. ibid.
Tarraconenſis Inſcriptio adducitur. 223
Eius proſapia probatur. ibid.
Probatur Coniugium. ibid.
Quòd receperit Corpus S. Torpetis demonſtratur. ibid.
Quòd Martyri Templum erexerit, oſtenditur. ibid.

Celſus.

De S. Celſo Epiſcopo Scriptores. 388
Quintana-Dueñas error. ibid.
S. Celſi origo. ibid.
In Hiſpanias adoleſcens venit. ibid.
S. Hectori Ferrando Præſuli Toletano adhæret. ibid.
S. Hectore vitâ functo Celſus eligitur Epiſcopus. ibid.
Vicarius Hiſpaniæ ab Hormiſda Summo Pontifice creatur ad ſedandum ſchiſma. 389
In Germaniam reuertitur. ibid.
Epiſcopus Treuirenſis proclamatur. ibid.
Plenus meritis obiit. ibid.
In Eccleſia Treuirenſi ſepelitur. ibid.
Vicariatus ipſius tempore ſchiſmatis probatur. ibid.
Item reditus in Germaniam. ibid.
Item Epiſcopatus Treuirenſis. ibid.
Carmen ſepulchrale in honorem S. Celſi. ibid.
Catalogus Epiſcoporum Treuirenſium corrigitur. 390

Chriſtus.

Chriſtus inter Lares cultus. 5

Clunia.

Cluniæ topographia. 331
Quo hodie nomine vocitetur? ibid.
Fuit Romanorum tempeſtate Municipium & Colonia. ibid.
Duplicici Numiſmate probatur. 333
Fuit cognominata Sulpicia, & cur? ibid.

Cæleſtinus.

S. Cœleſtinus Martyr à variis Scriptoribus tum Antiquis tum Recentioribus recolitur. 50
De eodem Martyrologium Romanum. ibid.
Fuiſſe Hiſpanum & Conſulem Bæticæ demonſtrant Dexter, & Biuarius. ibid.
Ad eum ſcripſit Epiſtolam Conſtantius Imperator. ibid.
Eius origo & acta referuntur. 51
Conſulatum in Bætica geſſit. ibid.
Pij in munere mores. ibid.
Ipſi Olympius Toletanus Præſul libros dedicat. ibid.
Ex edicto Iuliani Apoſtatæ dignitate priuatur. ibid.
Cum aliis Sanctis Romam ſecedit. ibid.
In carcerem cum ſociis coniicitur. ibid.
Inedia & fœtore carceris occumbit. ibid.

Collega.

Collega verbum quid ſignificet? 71

Columba.

S. Columba Virgo & Martyr Tritienſis. 369
Plures huius nominis Virgines & Martyres referuntur. ibid.
S. Columbæ Tritienſis Acta traduntur. ibid.
Fuit Regis Sarraceni filia. ibid.
Pater infidelis à Religione Chriſtiana illam auertere conatur. ibid.
Impius pater vitam S. Virgini eripit. ibid.
S. Columba capur amputatum propriis manibus ad oppidum S. Colomæ defert. ibid.
S. Columba Tritienſis an Religionem Chriſtianam à S. Victore didicit? 370

Opinio

Opinio quorundam circa tranſlationem S. Columbæ Cordubâ Tritium reiicitur. ibid.
Ambroſij Moralez ignoratio aliarum huius nominis Virginum & Martyrum. ibid.
S. Columbæ exuuiæ ſacræ in Eccleſia Tritienſi coluntur. ibid.

Columbana.

S. Columbana fuit ſocia S. Leuciani & aliorum Martyrum. 276
Vide *Leucianus.*

Compitalia.

Compitalia Sacra quæ? 4
Compitales Lares. ibid.
Compitalium Sacrorum antiquitas. ibid.
Compitales Ludi. 5
In Compitalibus Sacris cur porcus offerebatur Laribus? ibid.

Conſulatus.

Conſules alij dicebantur, alij Conſulares. 5 1
Conſularis Officium quale fuerit? ibid.
Horum auctoritas remiſſiuè. ibid.

Corduba.

Corduba vrbs Patricia. 263
De ipſa remiſſiuè. ibid.
Dedicatio S. Eccleſiæ Cordubenſis. 246

Crux.

Inuentio ſacrarum Imaginum S. Crucis à S. Sigiſmundo relictarum in ſpelunca Mõtis-Signi in Cathalonia. 37
Repertæ cruces in aliam Eccleſiam iubente Epiſcopo transferuntur, ſed non ibi perſiſtunt. 38
Cognito miraculo, Templum in loco Inuentionis erigitur, in quo repoſitæ ſunt. ibid.
S. Crucis inuentio & apparitio in Arce Carauaccenſi. 55
Crucis ſignum Hiſpani primi ſunt venerati. ibid.
Crucem in ſignis militaribus Cantabri geſtabant. 55
Vide *Cantabri.*
Crucis apud Gentiles horror. 56
Crucis ſignum vexilla Romana præferebant. 56
Vide *Labarum.*
S. Crucis Apologia ex B. Iuſtino Martyre. 56
S. Crucis Chriſti Domini Inuentio celebratur. 57
Arte Poëtica deſcribitur. ibid. & ſeqq.
Quo anno inuenta. 61
S. Crucis Carauaccenſis apparitio deſcribitur & recolitur. 61
Eius effigies delineatur. ibid.
Quo tempore, & ſub quo Agarenorum Rege hæc apparitio facta ſit? 62
Ex Inſcriptionibus & Monimentis Arabicis conſignatur. 63
Hiſtoriæ S. Crucis Carauaccenſis Scriptores. ibid.

Cultellare.

Cultellare quid ſit? 74

D

Damia.

Damia Sacra, Vide *Sacra.*

Dedicatio.

Dedicatio S. Eccleſiæ Valentinæ in Edetanis. 106
Dedicatio S. Eccleſiæ Segobticenſis. 110
Dedicatio S. Eccleſiæ Salmanticenſis. 160
Dedicatio S. Eccleſiæ Cordubenſis. 246
Dedicatio S. Eccleſiæ Vallifoletanæ. 266

Diaconus.

Vox *Diaconus* in Eccleſiis Cathedralibus non ordinem ſed dignitatem ſignificat. 397
Diaconus Carthaginenſis, idem eſt ac dicere, *Archidiaconus.* ibid.
Diaconi ſiue Archidiaconi ſunt oculi Epiſcoporum. ibid.

Diœceſis.

Diœceſis Auſẽſis differt ab Vrgelitana. 367
Diuiſio Diœceſum à Conſtantino facta plures continet errores. ibid.

Dominicus Calciatenſis.

S. Dominici Calciatenſis Confeſſoris memoria in Martyrologiis. 148
De eodem Scriptores. ibid.
Eius Acta eruuntur. ibid.
Ipſius origo. ibid.
Fuit Eremita. ibid.
Ordinem Benedictinum ingredi optat, ſed reſpuitur. ibid.
Cuidam Eremitæ adhæret, à quo deinde diſcedit. ibid.
S. Gregorio Oſtienſi Epiſcopo ſe ſubiicit. 149
Pontem apud Calciatam extruit. ibid.
Tauros feroces manſuetos reddit. ibid.
Quæ euentura ſunt in loco ſepulturæ prophetat. ibid.
Meritis & Miraculis inſignis moritur. ibid.
Honorificæ ſepulturæ traditur. 150
Ruſticus impius obcæcatur. ibid.
Miles à dæmone liberatur. ibid.
Peregrinus ſuſcitatur. ibid.
Inſigne miraculum de gallo & gallina. ibid.
Aliquorum Scriptorum errores circa huius ſancti originem deteguntur. ibid.
Diei & anni obitus inueſtigatio. 151

Dominicus.

Epiſtola Circularis continens cauſas Trãſlationis ſacrorum Pignorum B. Dominici Patriarchæ. 336
Ad tumulum S.Dominici Miracula. 337
Cauſa Tranſlationis. ibid.
Elogia S.Dominici. ibid.
Pontificis verba pro S. Do minico. ibid.
Miracula in Tranſlatione. ibid.
Qui adfuerint Tranſlationi. 338
Odor mirificus ex ſepulchro. ibid.
Corpus in ſarcophago marmoreo conditur. ibid.
Dies & annus Tranſlationis. ibid.
Epitaphium. ibid.
Alia referuntur Miracula. 339
Varia in honorem S. Dominici Epigrammata. ibid.
Encomium. 340

E.

Ebora.

EBoræ Topographia. 184

Eccleſia.

Eccleſias conſtituere & fundare ſine licentia S. Petri & ſucceſſorum nunquam licuit. 178

Eccleſia Compoſtellana.

Eccleſiæ Compoſtellanæ conſecrationis dies recolitur. 95
Acta Conſecrationis Eccleſiæ Compoſtellanæ à Sampiro Aſturicenſi Epiſcopo conſcripta. ibid.
Priuilegia Adephonſi Magni Regis Gallæciæ eidem Eccleſiæ conceſſa. 96
Sacræ Reliquiæ in eadem reconditæ euulgantur. 97
Priuilegium donationis eiuſdem Adephõſi Regis Eccleſiæ Compoſtellanæ. 98
Catalogus Epiſcoporum Eccleſiæ Irienſis. 100
Catalogus Epiſcoporũ Eccleſiæ Compoſtellanæ, Sede Irienſi in Compoſtellanam tranſlata. 101
Catalogus Archiepiſcoporum Compoſtellanorum ab Anno 1120. quo hæc Sedes in Metropoliticam erecta eſt. 101

Eccleſia Cordubenſis.

S.Eccleſiæ Cordubenſis Dedicatio. 246
Eiuſdem antiquitas. ibid.
Huius Dedicationis feſtiuitas annua celeberrima. 147
Catalogus Epiſcoporũ S. Eccleſiæ Cordubenſis in Bætica. Hiſpaniæ. 247.& ſeqq.
Inuitatur ab Auctore ad memoriam & officium S. Secundini Martyris Cordubenſis. 262

Eccleſia Pallentina.

S.Eccleſia Pallentina tranſlationem ſacrorum pignorum S. Antonini Martyris feſto cultu recolit. 239
In Lectionibus Officij, nec loci nec temporis huius Tranſlationis mentio fit. ibid.
Tranſlationem hanc eueniſſe in Gallia probatur. 240
Eccleſia Pallentina Reliquias S. Martyris ex Gallia non recepit. ibid.
Ratio huius Feſti in Eccleſia Pallentina expenditur. ibid.
Error Capituli Pallentini in veneratione alieni Martyris, neglecto proprio, detegitur. ibid.
Sandoualij Canonici Pallentini de hoc ipſo ſententia & apologia. ibid.
Authori Capituli monumenta exhibentur, vt à Sandoualij opinione recederet. ibid.
Viſis monumentis Sandoualij ſententiam confirmat. ibid.
Negotium in arbitrium deducitur. ibid.
Arbiter pro Authore ſententiam dixit. ibid.
Huic ſententiæ arbitramentali Capitulum Pallentinum acquieſcere recuſat. ibid.
Probationes quibus dignoſcitur Reliquias S.Antonini Martyris Galli non fuiſſe ex Gallia Pallentiam tranſlatas, latè referuntur. 241
Capituli Pallentini reſponſio. ibid.
Huic Reſponſioni replicatur. 242
Reformationi Officij à Capitulo Pallentino factæ etiam reſpondetur. ibid.

Eccleſia Salmanticenſis.

Eccleſiæ Salmanticenſis dedicatio. 160
Catalogus Epiſcoporum Eccleſiæ Salmanticenſis in Vettonia. ibid.
An Sebaſtianus X. huius Eccleſiæ Antiſtes ſcripſerit hiſtoraim Gothorum? inquiritur. 161
Hieronymus XIX. Epiſcopus Eccleſiæ Salmantinæ miraculoſam imaginem obtulit. 162
Alphonſus XXII. Epiſcopus interfuit Concilio Rhemenſi. ibid.
In reditu moritur in Cœnobio Cluniacenſi ibid.
Eius Epitaphium. ibid.
Berengarius Epiſcopus XXV. Eccleſiæ Salmanticenſis fuit electus à Clero & populo, vt ex Epiſtola conſtat relata. 163
Ordonius XXXI. Epiſcopus Salmanticenſis Academiam celeberrimam Salmanticæ conſturxit. ibid.

Eccleſia Segobricenſis.

S.Eccleſiæ Segobricenſis dedicatio. 110

Catalogus Epiſcoporum Segobricenſium ibid. & multis ſeqq.
Catalogus Epiſcoporum Albarraſinenſium adiungitur. 114

Eccleſia Valentina.

Eccleſiæ Valentinæ in Edetanis dedicatio. 106
Catalogus Epiſcoporum Valentinorũ.ibid.
Catalogus Archiepiſcoporum eiuſdem Eccleſiæ,ex quo erecta eſt in Metropoliticam. 107
Catalogus Reliquiarum quæ in Sacrario Eccleſiæ Valentinæ ſeruantur. 109

Eccleſia Valliſoletana.

Dedicatio S. Eccleſiæ Valliſoletanæ. 266
Fuit Eccleſia Collegialis. ibid.
In Cathedralem erecta eſt. ibid.
Dignitates eiuſdem Eccleſiæ referuntur. ibid.
Catalogus Abbatum S. Eccleſiæ Valliſoletanæ quouſque fuit Cathedralis. 267
Catalogus Epiſcoporum S. Eccleſiæ Valliſoletanæ. 268. & ſeq.
Ioannis Baptiſtæ Azeuedo ſecundi Epiſcopi Epitapbinm. ibid.
Sacræ Reliquiæ in eadem S. Eccleſia repoſitæ. 269

Egabrum.

Egabri Oppidi topographia. 189
Fuit à Græcis conditum, & denominatum. ibid.
Olim Sedes Epiſcopalis. ibid.

Eoualdus,& Sixtus.

De SS. Eoualdo & Sixto Martyribus Scriptores. 93
Martyres Hiſpani. 94
Agricola cognouit in ſomno locum ſepulturæ Martyrum. ibid.
Ad locum deſignatum accedit. ibid.
Capſa lignea cognoſcitur & detegitur.ibid.
In Eccleſiam defertur. ibid.
Corpora Sanctorum ad certum locum deuenta immobilia facta ſunt. ibid.
In Eccleſia Celranenſi deponuntur. ibid.
Capſæ per ſe aperiuntur. ibid.
Nomina Sanctorum ibidem ſcripta leguntur. ibid.
Sanctorum Corporum inuentio diuulgatur. ibid.
Varia miracula euenerunt. 95
S.Eoualdus vernacula lingua Catalani vocant San-hou. ibid.
De eorum feſto remiſſinè. ibid.

Epiſcopus.

Epiſcopus primus Apoſtolorum quis fuerit? 12
Epiſcopus primus in Eccleſia conſecratus ritè quis fuerit, & qui primi aſſiſtentes in conſecratione. ibid. & 13

Epiſtola.

Epiſtolæ variæ à S.Liciniano Epiſcopo ſcriptæ. 71. & ſeqq.
Epiſtola Canonica S. Iacobi Apoſtoli D. Iacobo Zebedæo adſcribitur. 72. & 73
De Epiſtolis S. Liciniani Epiſcopi Authores. 73
Epiſtola S.Liciniani de incorporalitate Angelorum. ibid. & 74
Epiſtola S.Eulogij ad Aluarum. 76
Epiſtola Aluari ad Eulogium. ibid.

Epitatius.

S.Epitatij Epiſcopi & Martyris vitam hiſpano idiomate Autor ſcripſit anno M. DC. XLVII. 296
De Eodem Martyrologia & Scriptores referuntur. ibid.
Eius origo & proſapia. ibid.
Ex parentibus Ethnicis natus in idololatria fuit educatus. ibid.
Conuertitur ad fidem ad prædicationem S.Petri Ratenſis. ibid.
Fit Epiſcopus Tudenſis. 297
Poſtcà Ambratianus præſul deſignatur. ibid.
Comprehenditur & coronatur. ibid.
Sacrum Corpus Transfertur Tudem. ibid.
Officium in eius honorem conceſſum cum propria Lectione. ibid.
Acta S. Epitatij metricè deſcripta. 298. & ſeqq.
Diaboli inuidia aduersùs S. Virum. 311
Animos conciuium aduersùs S. Præſulem incendit. 312
Ad carceris pœnam damnatur S. Præſul. 313
In carcere fideles roborat, & infideles docet. 314
Variè eius captura probatur. ibid.
Lætus vincula oſculatur. 315
Anguſtias ſibi illatas ſpernit. ibid.
S.Epitatij capturam Baſileus Epiſcopus Braccarenſis nouit. 316
SS.Præſules inter ſe colloquuntur. ibid.
S.Baſileus comprehenditur. 317
Beati Præſules torquentur. 318
Martyrio coronantur. ibid.
Probatur origo S.Epitatij ex Græcia. 319
Eius aduentus in vrbem Ambratiam. ibid.
Aduentus S Petri Ratenſis & Prædicatio in eadem vrbe probatur. ibid.
De Præſulatu Tudenſi S. Epitatij. ibid.
Fuit Ciuis Ambratiæ & eiuſdem Ciuitatis Antiſtes.

Antiſtes. ibid.
In eadem vrbe martyrium ſubiit. ibid.
Variorum Scriptorum errores pelluntur. 320
Annus agonis conſignatur. ibid.
Varia in honorem S.Epitatij carmina. 320 & ſeqq.
Ad eundem Martyrem & Epiſcopum Hymnum Authoris muſa cecinit. 322
Alius ex Authoris nepote. 323
A quo pignora S. Epitatij Tudem tranſlata ſunt. ibid.
Quis Tude Templum S. Epitatio conſtruxit. 324

Error.

Error Antiquorum in nominatione Regum communis. 31

Eudaldus.

De S.Eudaldo Presbytero & Martyre Scriptores. 138
Eiuſdem Acta referuntur. ibid.
Origo ipſius & Proſapia. ibid.
Matris prægnantis viſio narratur. ibid.
Quod nomen ipſi naſcenti imponitur.ibid.
Voces è cœlo audiuntur. ibid.
Proceres Gentiles turbantur. ibid.
Ad domum ruſticam inter opaciſſimas ſyluas educandus defertur. ibid.
Gentilium erroribus imbuitur. ibid.
Iuuenis venationi deditus. ibid.
Damam inſequitur. ibid.
S.Eremitam inuenit. ibid.
Fidem Catholicam à S.Anachoreta ediſcit. ibid.
Sacris Vndis tingitur. ibid.
Eudaldus vocatur. 139
Vnà cum S. Eremita Pancratio in Hiſpaniam venit. ibid.
Portum-viridem appellit. ibid.
Vitam Eremiticam agit. ibid.
Mortuo S. Pancratio Magiſtro, ipſe Toloſam Galliæ pergit. ibid.
Conuiuatoris filium ſuffocatum ſuſcitat. ibid.
Romam petit. ibid.
Fontem è petra extrahit. ibid.
A Gentilibus incarceratur. ibid.
Tribuni vxorem in partu periclitantem liberat. ibid.
Præſidis filium à Dæmone ſuffocatum ſuſcitat. ibid.
Præſes cum omni familia in Chriſtum credit. 140
Eudaldus liberatus aliò pergit. ibid.
Mulierem dæmonio obſeſſam liberat. ibid.
Vrbem aliam inuiſit, vbi animalia venenata quot annis pueros iugulantia mirabiliter necanit. ibid.
Multos pueros occiſos ſuſcitat. ibid.
A Rege vocatus carceratur. ibid.
Variis tormentis cruciatur. ibid.
A Chriſto Domino ipſi apparente recreatur. ibid.
Iterùm ad equorum alligatur caudas, qui repente mortui ceciderunt. ibid.
In rogum coniicitur,& Rege, ipſiúſque Miniſtris impiis igne conſumptis, ipſe liberatur. ibid.
A Fratre Regis ſucceſſore rurſus in palæſtram vocatur. ibid.
Vti mortuus ſepelitur, ſed poſtmodùm inuentus eſt viuens poſt triginta dies. 140. & 141
Ex Dei præcepto Toloſam reuertitur. 141
In Hiſpanias Caput S. Saturnini transfert. ibid.
Denuò in Gallias repedat, vbi carceratur. ibid.
In Dolio clauis contexto includitur. ibid.
Per triduum ſæuiſſimos cruciatus ſuſtinet. ibid.
Tandem triplici martyrij corona redimitur. ibid.
Sacra Pignora in Hiſpaniam transferuntur. ibid.
Innumera Deus eius interceſſione operatur miracula. ibid.
Quo anno martyrium paſſus. 142

Exuperantius Confeſſor.

De S. Exuperantio Confeſſore Scriptores. 361
Eius Origo. ibid.
S.Benedicti Regulam profeſſus eſt. ibid.
Pia quædam fœmina Fratres Benedictinos in Hiſpanias euocat. 362
S. Exuperantius cum aliis à S. Benedicto mittitur. ibid.
Sanctitate clarus moritur. ibid.
Inſcriptio ſepulchralis. ibid.

Exuperantius Epiſcopus Vxamenſis.

De S. Exuperantio Epiſcopo Vxamenſi Martyrologia. 383
Diuerſus eſt ab Exuperantio Epiſcopo Lucenſi. ibid.
De eodem Scriptores referuntur. 384
Eius origo & profeſſio. ibid.
Militiam exercet. ibid.
Fratrem miſit Ieroſolymam ad S. Ieronymum cum Epiſtola. ibid.
Diuus Hieronymus reſpondet Exuperantio. ibid.

S. Exuperantius eligitur Epiſcopus Vxamenſis. 385
Tarraconenſi Concilio interfuit. ibid.
Poſteà Aquilegienſi. ibid.
Rauennatum Epiſcopus omnium ſuffragiis creatur. ibid.
In Hiſpanias redit vbi Synodo Toletanæ interfuit. 386
Demùm Rauennas reuerſus ſanctitate clarus obiit. ibid.
Aſſiſtentia Concilio Tarraconenſi probatur. ibid.
Item & Aquileienſi. ibid.
Error Biuarij. ibid.

Exuperantius Epiſcopus Lucenſis.

De S.Exuperantio Epiſcopo Lucenſi Scriptores. 386
Eius origo & diſciplina. 383
Epiſcopus Lucenſis eligitur, ibid.
Interfuit Concilio Toletano. ibid.
Lucanus Præſul efficitur. ibid.
S. Paulino munus offert, & ad quid? ibid.
S.Paulini funeri interfuiſſe dicitur. ibid.
Poſtquam vtramque Eccleſiam paſtor inſignis rexiſſet plenus meritis moritur. ibid.
Aſſiſtentia in Concilio Toletano probatur. ibid.
Item quòd ſucceſſerit Forcato in Sede Lucenſi. ibid.
Item de munere S.Paulino exhibito. 388

F.

Felix, Diaconus & Martyr.

Sanctus Felix Diaconus & Martyr apud Hiſpalenſes & Toletanos ſingulari celebritate recolitur. 48
Acta ipſius confuſa. ibid.
Sed Deo ita volente elucidantur. ibid.
De ipſo Martyrologia & Scriptores referuntur. ibid.
Eius origo deſcribitur. 49
Fit Archidiaconus Toletanus. ibid.
Canones Synodi Illiberitanæ diſponit. ibid.
Hiſpalim ad Sabinum mittitur. ibid.
Pro Chriſti fide comprehenditur. ibid.
Blanditiis ſuperatis & cruciatibus perpeſſis coronatur. ibid.
Eius Feſtum in Breuiario Muzarabi conſignatur. ibid.
Quædam ex Breuiario Gothico S. Iſidori Hiſpalenſis de eius feſto recoluntur. 49. & 50
An fuerit Officialis ſeu Vicarius Toletanus. 50
De eo datur Epitaphium. ibid.

Felix Epiſcopus, & Martyr.

De S.Felice Epiſcopo Accitano & Martyre pia trium Eccleſiarum contentio. 237
Pro Spalitanis Vaſconibus Scriptores. 238
Interfuit Concilio Illiberitano. ibid.
Expenduntur rationes Eccleſiarum Spoletinæ & Heſpellenſis. ibid.
Eiſdem repondetur. ibid.
Fuit origine Hiſpanus. ibid.
Epiſcopus Accitanus. ibid.
Præfuit Concilio Iliberitano. ibid.
Mittitur à Patribus ad confirmandos Vaſcones in fide. 239
Comprehenditur & coronatur. ibid.
An fuerit Epiſcopus Spalitanus. ibid.
Ferrario fit ſatis. ibid.

Feſtum.

Feſtum Laribus Præſtitibus dicatum. 2
Feſta Scyrea apud Græcos, quæ? 4
Feſtiua ſolemnitas ſeruorum in placandis Laribus. ibid.
Vide *Compitalia.*
Feſtum S. Raphaëlis Archangeli. 87. & ſeqq.
Vide *Raphaël.*
Feſtum SS. Angelorum antiquitus in Hiſpania celebratum. ibid.
Feſtiuus dies S. Raphaëlis Archangeli varius apud varias nationes. 89
Feſtum SS.Eoualdi & Sixti. 95
Feſtum Conſecrationis S. Eccleſiæ Compoſtellanæ. 95
Vide *Eccleſia Compoſtellana.*
Feſtum Dedicationis S.Eccleſiæ Valentinæ in Edetanis. 106
Vide, *Eccleſia Edetana.*
Feſtum Dedicationis Sanctæ Eccleſiæ Segobricenſis. 106
Vide *Eccleſia Segobricenſis.*
Feſtum apparitionis S. Michaëlis Archangeli. 116
Quo tempore in Hiſpania celebratum. ibid.
Vide *Michaël.*
Caluiniſtis feſtum Angelorum impugnantibus catholicè reſpondetur. 122
Feſtum S. Torquati & Sociorum cur celebretur die 15. Maij, quatuor referuntur opiniones. 180. & 181
Vide *Torquatus.*
Feſtum Victoriæ Auranienſis. 243
Huius Victoriæ Scriptores. ibid.
Vide *Auranium.*

Feſtus.

Feſtus Hiſpaniæ Præſes. 65
Eius memoria ex Inſcriptione. ibid.
Illius iuſſu SS. Alexander & Antonina martyrium paſſi ſunt. ibid.

Firmum, ſeu Firmium.
Firmi Vrbis olim celebris in Picenis topographia. 253
Eius memoria apud varios Scriptores. ibid.
Hodie Ciuitas eſt Archiepiſcopalis. ibid.
Flauius.
S. Flauius Antiocbenus Epiſcopus recolitur. 91
De ipſo Martyrologia, & Scriptores. ibid.
Epiſcopatus eiuſdem probatur. ibid.
Fuit origine Hiſpanus. ibid.
Nobilis genere. 92
Conſulatum geſſit. ibid.
Epiſcopus Iliberitanus. ibid.
Interfuit illius vrbis Concilio. ibid.
Eiuſdem decreta obſeruari decreuit. ibid.
Sacras Scripturas inſtante perſecutionis procella diligenter collegit & cuſtodiuit. ibid.
Comprehenditur & iubetur, illas exhibere. ibid.
Abſolutus Nicomediam cum fratribus pergit. ibid.
Martyrio coronatur. ibid.
Tres alij Martyres ipſi adiunguntur. ibid.
Annus Conſulatus remiſſiuè. 93
An fuerit Præfectus. ibid.
Forum - Liuij.
Forum-Liuij Ciuitas Epiſcopalis Æmiliæ. 330
Hodie *Forli* dicitur. ibid.
Eiuſdem Topograpbia. ibid.
Ipſius Conditores & antiquitas. ibid.
Fortuna.
Fortunæ Sacra. Vide *Sacra.*

G

Gallus.
De gallo & gallina miraculum explicatur. 150
Geleſuintha.
De Beata Geleſuintha Franciæ Regina Scriptores. 333
Quo iure inter Hiſpanos Diuos inſeritur. ibid.
Eius origo & proſapia. ibid.
Brunecbildis eius ſoror datur in coniugium Sigeberto. ibid.
De hoc connubio carmen. 334
Geleſuintha nupſit Chilperico Francorum Regi. ibid.
A Fredegunde pellice exauthoratur. ibid.
Geleſuintha ad patriam redire expetit. ibid.
A Rege marito retinetur. ibid.
Inſtigante pellice ſtrangulatur. 335
Suffocata pulchrior apparet. ibid.
Eius gloriam canit Fortunatus. ibid.
Miracula ad tumulum. ibid.
Pœnas luit impius maritus. 336
Geneſius.
Vide *Adelardus.*
Gennadius.
De S. Gennadio Epiſcopo & Confeſſore Martyrologia & Scriptores. 349
Eius origo. ibid.
Ordinem Benedictinum profitetur. 350
Monaſterium Vergedenſe reſtaurat. ibid.
Epiſcopus Aſturicenſis creatur. ibid.
Alia Cœnobia erigit. ibid.
Executor teſtamentarius ad Alphonſo Magno eligitur. ibid.
Epiſcopatum dimittit. ibid.
Ad Monachatum redit. ibid.
Plenus dierum & virtutum, ac miraculorum gloria inſignis moritur. ibid.
Plura poſt mortem miracula. ibid.
Eius caput in Eccleſiam Aſturicenſem tranſlatum. 351
Pars corporis ad Conuentum Monialium S. Dominici etiam tranſlata. ibid.
Teſtamentum S. Gennadij. ibid.
Eius origo probatur. 352
Error in Codiee Iuliani. ibid.
Vox *Luſitanus* quomodo accipienda? ibid.
Quis primus S. Gennadij in vita Monaſtica Magiſter. ibid.
Reſtauratio Cœnobij S. Petri probatur. ibid.
Dies & annus obitûs. 353
Hymnus in eius feſtiuitate. ibid.
Oratio propria. ibid.
Quod fuerit Executor teſtamenti Regis Alphonſi probatur. ibid.
B. Gennadio quingenti nummi relicti pro reparatione Baſilicæ S. Iacobi. ibid.
Germanus & Socij.
De SS. Germano & Sociis Martyribus Martyrologia. 395
Eorum Acta periêre. ibid.
An diuerſi à SS. Germano & Sociis, de quibus in menſe Iunio agitur. ibid.
Gothi.
Gothorum hiſtoria à quo ſcripta? 161
Gregorius Epiſcopus.
De S. Gregorio Epiſcopo Scriptores. 124
S. Gregorio Epiſcopo Oſtienſi plurimum debet Hiſpania. ibid.
Naſcitur in Italia. 125
Fit Monacbus Benedictinus. ibid.
Abbas eligitur. ibid.
Ad Epiſcopatum Oſtienſem, & Cardinalatum promouetur. ibid.
Bibliothecarius Apoſtolicus deſignatur. ib.
In Hiſpaniam Legatus mittitur. ibid.

Locuſtarum luem iamdudum in Hiſpania citeriori graſſantem oratione fugauit. 126
Calagurritanos inuiſit. ibid.
Lucronium proficiſcitur & populos ad pœnitentiam hortatur. ibid.
Ipſi adhæret S. Dominicus Calciatenſis Eremita. ibid.
Pons in oppido Calciatenſi erigitur. ibid.
Totam Regionem perluſtrat. ibid.
Miraculum. ibid.
Prædicit Dominico locum ſepulturæ. 127
Lucronium reuerſus infirmatur. ibid.
Plenus meritis moritur. ibid.
Lucronij adhuc viſitur domus in qua è vita deceſſit. ibid.
Sepulturæ locum diuinæ prouidentiæ reliquit. ibid.
Corpus equo impoſitum ſepulchrum quærit. ibid.
Erigitur Templum in quo ſacræ illius Reliquiæ reponuntur. ibid.
Multa patrantur Miracula. ibid. & 128
Quo tempore Hiſpanias adiit. 128
Error Caietani detegitur. ibid.
S. Gregorius Tutelaris pro extirpanda lue locuſtarum. ibid.
Pro S.Gregorio Hymnus. 128
Oratio propria. 129
Alij quatuor Hymni in eiuſdem Sancti laudem. ibid.& ſeqq.
S.Gregorij Corporis inuentio notatur. 133
Acta huius Inuentionis referuntur. 134
Vide *Inuentio.*
Plurima in hac Inuentione leguntur Miracula. ibid.
Mutus & ſurdus curatur. ibid.
Aquâ Reliquiis ſanctificatâ pluries locuſtarum lues extincta. ibid.
Sacerdos auriculari infirmitate liberatur 135
Mulier ſurda auditum recepit. ibid.
Mulier à Dæmone obſeſſa ſana reuertitur. ibid.
Alius Surdus curatur. ibid.
Tutelaris in Hiſpania contra Locuſtas & æruginem. ibid.
Confraternitas erigitur. ibid.
Pro exterminandis Locuſtis oratio propria 136
Teſtimonij forma refertur quo aqua ſacris Reliquiis ſanctificata populis conceditur ad locuſtas fugandas. ibid.& 137

H.

Hector Ferrandus.

De S.Hectore Ferrando Epiſcopo Scriptores. 393
Mart.Hiſp.Maij.
Eius Acta ex variis monumentis ab Authore compacta. 394
Eius origo & proſapia. ibid.
S.Fulgentio Ruſpentium Epiſcopo educandus traditur. ibid.
Carthaginenſis Diaconus fit. ibid.
Eius virtutes in hoc miniſterio. ibid.
Thraſimundi Arij iuſſu relegatur cum aliis Epiſcopis. ibid.
Thraſimundo extincto Eccleſiæ libertas reſtituta eſt ab Hilderico ſucceſſore. ibid.
Ferrandus cum Magiſtro & aliis Carthaginem Africanam reuertitur. ibid.
Carthaginis Spartariæ Epiſcopus eligitur. 395
S.Victorem ex Africa depulſum ſecum ducit. ibid.
Ferrandus Toletanus Præſul proclamatur. ibid.
Victorem in Sede Carthaginenſi relinquit. ibid.
Ferrandus interfuit Concilio Tarraconenſi & Toletano. ibid.
Bonorum operum plenus obdormit in Domino. ibid.
In tumulo S.Hectoris Ferrandi carmen. ib.
Eius origo probatur. 396
Marquez coniectatio diluitur. ibid.
De Diaconatu Carthaginenſi teſtes. ibid.
Vox *Diaconus* in Cathedralibus Eccleſiis non ordinem ſed dignitatẽ ſignificat. 397
Biuarij nutatio euacuatur. ibid.
De exilio memoria. ibid.
De Epiſcopatu Carthaginenſi Authores. ib.
De eodem in carminibus Auli Hali mentio. ibid.
Biuario contradicenti reſpondetur. ibid.
Quòd aſſumpſerit ſecum S. Victorem Africanum Epiſcopum. 398
De Epiſcopatu Toletano probatio. ibid.
De profectione in Africam & ſupplemento operum S.Fulgentij, & reuerſione ad Sedem Toletanam. ibid.
Mortis dies & annus S.Ferrandi. ibid.
Quæ opera ſcripſit? ibid.

Hiſpania.

Multa accepit Beneficia à S. Gregorio Epiſcopo Oſtienſi. 124.& ſeqq.
Locuſtarum lue infeſtatur. 125
Humanis deficientibus remediis, ſpiritualia exquiruntur. ibid.
A S.Gregorio liberatur. ibid.& ſeqq.
Almanzoris bella in Hiſpaniis. 363
Hiſpaniæ excidium tempore Gothorũ. 375

Honor.

Honori & virtuti Sacra. 9

Hyppo.

Huius vrbis Topographia. 344
De ea mentio apud Liuium. ibid.
Alia vrbs eiuſdem nominis apud Plinium ibid.
Error ibidem detegitur & corrigitur. ibid.

I.

Iacobus.

Iacobus Maior, Hiſpaniæ Apoſtolus ſeptem ſecum Diſcipulos in Hiſpanias duxit. 173
Rationes Baronij de aduentu S. Iacobi in Hiſpanias dubitantis referuntur & examinantur. 177
Variis Argumentis refelluntur. ibid. & 178
Ex Deciſione Rotæ Romanæ eneruatur. ib.
S. Iacobus authoritatem à B. Petro Apoſtolo habuit conſtruendi Eccleſias. ibid.
Contra Baronium fidem facit inconcuſſa traditio, Torquatum & ſocios fuiſſe Diſcipulos S. Iacobi. 180

Iacobus Minor.

S. Iacobus Minor fuit Epiſcopus Ieroſolymitanus. 10. & 11
Curat res Eccleſiæ Hiſpanæ. 10
Caput ipſius apud Compoſtellam. ibid.
Scriptoribus aliud cenſentibus reſpondetur. ibid.
Inſigni Miraculo probatur. ibid.
Reliquum Corpus Toloſæ aſſeruatur. 11
Cognominatur Iuſtus, & Frater Domini vocatur. ibid.
Fuit Mariæ Cleophæ filius. ibid.
Ab ineunte ætate omni virtutum genere præditus. ibid.
Ab Apoſtolis Ieroſolymorum Epiſcopus ordinatur. ibid.
In pinnaculo Templi coram Iudæis & Gentilibus Chriſtum ſolemniter prædicat. ibid.
Martyrium ſubit. ibid.
Caput in Hiſpaniam transfertur. ibid.
Hymnus ad Veſperas eiuſdem Officij refertur. ibid.
Hymnus ad Matutinum. 12
Ieiunium S. Iacobi quale fuerit? ibid.
An ieiunium, quod *El Traſpaſo* dicitur, ab eo ſumpſerit exordium. ibid.
An ipſi primò Chriſtus reſurgens apparuerit. ibid.
Iacobum fuiſſe Epiſcopum primum Apoſtolorum, quid ſignificet? ibid.
Fuit primus Eccleſiæ Epiſcopus ritè conſecratus. ibid. & 13

Ieiunium.

Ieiunium S. Iacobi Minoris, quale fuerit in Paraſceue? 12
An Ieiunium, quod *El Traſpaſo* dicitur, ab eo duxerit originem? ibid.

Ildephonſus.

De Inuentione Sacrorum Pignorum S. Ildephonſi Scriptores. 354
Locus in quo iacebant ſacra B. Ildephonſi Præſulis Toletani pignora Paſtori reuelatur. ibid.
Hunc locum Paſtor inquirit. 355
In hac pia inueſtigatione furti ſuſpectus eiicitur. ibid.
Paſtor ſe excuſat & locum aperit. ibid.
Non creditur ipſi. ibid.
Quando, & qua ratione hæc Inuentio peracta eſt. ibid.
Sacræ Reliquiæ ſuauiſſimum ſpirant odorem. ibid.
Inſcriptio ſepulchralis. ibid.
Sacra Ildephonſi pignora inuenta vbi primò collocantur. ibid.
Ad maximum Altare transferuntur. ibid.
Plurima Miracula viſa ſunt. 356
Nonnulla referuntur. ibid.
Hymni in honorem S. Ildephonſi. 357
Alij Hymni ad Veſperas & Matutinum. 359. & 360
S. Ildephonſi Acta remiſſiuè. 360

Illiberis.

Illberis vrbs in Hiſpania Bætica. 93
Vetus Inſcriptio. ibid.
An ab Hebræis condita. ibid.

Incita.

Incita, idem ac fines, ſeu termini non amouibiles. 74

Inſcriptio.

Inſcriptio Romana de feſtiuitate ſeruorum pag. 4.
Inſcriptionis huius intellectus. ibid.
Inſcriptiones in ſepulchris ſeruorum. 5.
Inſcriptiones in capſulis SS. Simplicij & Ambroſij. 53
Inſcriptiones Arabicæ. 63
Inſcriptio Publij Bæbij Venuſti. 292
Inſcriptio in vertice Templi Oretani à nemine hactenus intellecta. 293
Inſcriptio L. Æmilij. 294
Inſcriptio Nemauſenſis. 258
Inſcriptio Vrbis Aquenſis. 143
Inſcriptiones Ciuitatis Ambracenſis. 324
Inſcriptio Clunienſis pro Diocletiano. 332
Inſcriptio ſepulchralis B. Ildephonſi Præſulis Toletani. 355
Inſcriptio ſepulchralis S. Exuperantij Confeſſoris. 362

Inſcriptio ſepulchralis S. Honorij Abbatis Cœnobij Nertobrigenſis. 362
Inſcriptio ſepulchralis B. Iuſti Epiſcopi Tarraconenſis. 366
Inſcriptio ſepulchralis B. Ioannis Eremitæ Pinnatenſis. 376

Inuentio.

Inuentio S. Crucis vtriuſque à S. Sigiſmundo relictarum in ſpelunca Montis-Signi in Cathalonia. 37
Inuentio ſacrarum exuuiarum S. Secundi. 46
Inuentio & Apparitio S. Crucis in Arce Carauaccenſi. 55
Inuentio S. Crucis à S. Helena Conſtantini Magni facta recolitur. 57
De hac Inuentione omnes Chronographi, Martyrologi, Scriptores Eccleſiaſtici, & Breuiaria. ibid.
Inuentionis S. Crucis acta ſtricto ſermone deſcripta. 57. 58. & ſeqq.
Quo anno Crux Domini inuenta fuerit. 61
Inuentio corporum Sanctorum Eoualdi & Sixti. 94
Inuentio ſacrati Corporis S. Gregorij Epiſcopi Oſtienſis. 133. & 134
Sepulturæ locus obſcuratus. 134
A quibus inuentus? ibid.
Congregatur Clerus & Populus pro exquirendo ſancto Corpore. ibid.
Inuenitur. ibid.
Miracula conſcribuntur. ibid.
Mutus & ſurdus curatur. ibid.
Aqua Reliquiis ſanctificata locuſtarum lues abigitur. ibid.
Vide alia miracula, verbo, *S. Gregorius.*
Quo anno fuerit hæc inuentio facta. 136
Inuentio Corporis S. Iſidori Agricolæ. 194
Cymbala miraculosè pulſantur in eius Inuentione. 195
Multi curantur contactu pulueris ſepulturæ. ibid.
Inuentio Imaginis Deiparæ Pinnæ-Franciæ. 242
De hac admirabili Inuĕtione Scriptores. ib.
Vide *Rupes-Gallica.*
Inuentio ſacrorum Pignorum SS. Stephani Protomartyris, Gamalielis, & aliorum. 345. & ſeqq.
De Inuentione ſacrorum Pignorum S. Ildephonſi Scriptores. 354
Hiſpani in excidio Corpora Sanctorum occludebant. ibid.
Locus Paſtori reuelatur. ibid.
Paſtori indicanti non creditur. 355
Quo pacto hæc Inuentio peracta. ibid.
Plura euenerunt Miracula. ibid. & ſeqq.
Mart. Hiſp. Maij.
Vide *Ildephonſus.*

Ioannes Gothus.

De S. Ioanne Gotho Epiſcopo Scriptores. 82
Acuñæ error detegitur & conuincitur. 83
Carrillo & Camargo lapſus. ibid.
Roman. & aliorum Scriptorum deceptio excutitur. ibid.
Scolani opinatio corruit. 84
S. Ioannis Scalabitani Abbatis Vallis-Claræ & Epiſcopi Gerundenſis Acta. ibid.
Origo & patria. ibid.
Toletum pergit vbi educatur. ibid.
Monaſterium Agalienſe ingreditur. ibid.
Conſtantinopolim ſtudiorum cauſâ perrexit. ibid.
A Leouigildo Rege relegatur. ibid.
Conſtruit Cœnobium Valclarenſe. ibid.
A Reccaredo Rege reuocatur & reſtituitur. 85
Epiſcopus Gerundenſis eligitur. ibid.
Interfuit aliquibus Conciliis. ibid.
Multa ſcripſit. ibid.
Epitaphium. ibid.
Quò anno obierit elucidatur. ibid.

Ioanna de la-Cruz.

De B. Ioanna à Cruce varij Scriptores referuntur. 68
Acta per Synopſim. ibid.
Moritur & tumulatur. 69
Maxima veneratione colitur, licĕt nondum Sanctorũ albũ relata ſit ab Eccleſia. ibid.
Grana Roſarij à Domino benedicuntur in cœlis. 69

Iſidorus Agricola.

S. Iſidori Agricolæ Madridenſis feſtiuitas recolitur. 189
Eiuſdem Canonizatio. ibid.
De eo Scriptores referuntur. ibid.
Hymnus in eius laudem. ibid.
A quo ipſius Acta ſcripta ſint. 190. & ſeq.
Ex vetuſto Codice Manuſcripto eius vitæ hiſtoriam erutam Author propalat. 191
S. Iſidorus fuit ſimplex Agricola Deo ſyncerè ſeruiens. ibid.
Eccleſias ſingulis diebus viſitabat. ibid.
Columbas miſericordiâ motus tritico reficit. ibid.
Saccum tritici plenum inuenit. ibid.
Herus vidit Angelos arantes cum Iſidoro. ibid.
Per inuidiam ſeu æmulationem à vicinis coram hero accuſatur. 192
Negligentiæ arguitur. ibid.
Non deſtitit Eccleſias viſitare. ibid.
Herus viſis Angelis cum Iſidoro laborantibus poteſtati & arbitrio eiuſdem agrum

dimittit. ibid.
Aſellus S. Iſidori à Lupo liberatur. 193
Eius vxor inuenit ollam plenam pauperibus erogandam. ibid.
Creſcit ferculum pro pauperum, ſubſidio. ibid.
Plenus meritis ab hac vita migrauit. 194
Supultura B. Viri. ibid.
Inuentio ſacrati Corporis. ibid.
Vide *Inuentio.*
Varia in hac Inuentione euenerunt Miracula. ibid.
Hymni in eius feſtiuitate cantari ſoliti referuntur. 195. & ſeqq.
Acta B. Viri præter ea quæ adducta ſunt, periêre. 197

Iſidorus Martyr Chienſis.

De S. Iſidoro Chienſi Martyrologia. 198
Eius origo. ibid.
Chriſtianus occultus in inſulam Numerianum Prætorem comitatur. ibid.
Aphram peccatricem ibidem conuertit. ib.
Cubiculum cœleſti luce illuſtratur. ibid.
Diabolum fugat. ibid.
Aphram eiuſque puellas baptizat. ibid.
A Numeriano Prætore cruciatur. ibid.
Inſigne Miraculum. ibid.
Capite truncatur. ibid.
Corpus ipſius in puteum à Paganis proiicitur. ibid.
A pia Matrona extractum iuxta puteum ſepelitur. ibid.
Eccleſia in eius honorem conſtruitur. ibid.
Puteus in Eccleſia incluſus ſalutares ægris aquas propinat. ibid.
Corporis Tranſlatio ad Venetos & ad Oppidum Martorellum in Cathalonia. 199
S. Gregorij Turonenſis atteſtatio. ibid.

Iulianus Apoſtata.

Iulianus Apoſtata à Conſtantio electus, à militibus deſignatur Auguſtùs. 51
In apoſtaſiam dilabitur. ibid.
Religionem Chriſtianam euertere contendit. ibid.
Impium aduersùs Chriſtianos Edictū. ibid.
De quo mentio fit in Codice Theodoſiano. ibid.

Iuramentum.

Iurare ad Corpora Sanctorum in vſu fuit. 147

Iuſtus Tarraconenſis.

De S. Iuſto Epiſcopo & Confeſſore Scriptores. 365
Eius origo & proſapia. ibid.
Studiis operam dat. ibid.
Ad Sacerdotium promouetur. 366
Vrgellitanus Epiſcopus eligitur. ibid.
Interfuit Concilio Toletano. ibid.
Poſtmodùm Ilerdenſi. ibid.
Eius opera ſcriptis mandata. ibid.
Piâ vitâ tranſactâ in Domino moritur. ibid.
Eius Inſcriptio ſepulchralis. ibid.
Quod interfuerit Concilio Toletano probatur. ibid.
Error Biuarij. ibid.
Quo anno obierit. ibid.

Iuſtus Auſenſis.

Tres fuerunt huius nominis Epiſcopi Auſenſes. 367
De iſto Martyrologia. ibid.
Biuarij lapſus detegitur. ibid.
Differt à S. Iuſto Vrgellitano. ibid.
S. Iuſti Auſenſis origo. 368
Laicus fuit. ibid.
Mundi illecebras ſtrenua pietate contempſit. ibid.
Vitam duxit ſanctitate inſignem. ibid.
Clarus meritis & virtutibus moritur. ibid.
Plura Deus pro S. Viro prodigia oſtēdit. ib.
Tria referuntur Miracula ex Hymno peruetuſto ſelecta. ibid.
Hymnus refertur. ibid.
Annus obitûs ignoratur. ibid.

L.

Labarum.

Labarum quid ſit? 56
Labari vſus non erat tempore Pij Antonini. ibid.
Inter Labarum & Cantabrū diſcrimen. ibid.
Labari ſignum ex nummis. 57

Lagopode.

Lagopode apud Martialem quæ? 393
Flaccus increpatur à Martiali quòd Lagopodem amet? ibid.
Noua Authoris explicatio ad carmen Martialis de Lagopode. ibid.

Lampas.

Lampades in ſepulchris non niſi Martyribus aut Diis appenſæ. 336
Lampadis miraculum in tumulo B. Geleſuinthæ. 335

Lares.

Lares Præſtites qui dicantur? 2
Cur his Laribus canis præficitur? 3
Lares Compitales qui? 4
Laribus Compitalibus porcus offerebatur, & cur? 5
Chriſtus inter Lares cultus. ibid.

Legio.

Legio decertat cū Abula & Arlanza de poſſeſſione Corporum S. Vincentij, & Sororum. 144

Eius

Eius monumenta & Inſcriptiones traduntur. ibid.

Leucianus.

De SS. Leuciano & Sociis Martyribus Scriptores. 276
Quinam fuerint ſocij S. Leuciani in Martyrio. ibid.
Origo S. Leuciani. ibid.
Ob auaritiam in apoſtaſiam labitur. ibid.
Seducit Epiſcopos. ibid.
Redarguitur à S. Quiteria. 277
Comprehendit S. Quiteriam & in carcerem coniicit. ibid.
Leucianus obcæcatur. ibid.
A B. Quiteria ſanatur & conuertitur cum aliis. ibid.
Martyrio coronantur. ibid.
Tortores variis pœnis affliguntur. ibid.
Corpora Martyrum in loco martyrij ſepulta. ibid.
Sacra Pignora transferuntur Viccum in Cathalonia. ibid.
Quo tempore hæc Tranſlatio facta. 278

Lemures.

Lemuria Sacra tribus noctibus peragebantur. 5
Lemuria Sacra vnde dicta. ibid.
Lemurium Sacrorum ſuperſtitio deſcribitur. ibid.
Lemurinm finis 6

Licinianus.

S. Licinianus Epiſcopus acerrimus fidei catholicæ defenſor contra hæreſim Arinàm. 70
De eo Scriptores Eccleſiaſtici. ibid.
Hiſtoriographi. ibid.
Ex nobiliſſima Romanorum familia oriundus. ibid.
Natiuitas & educatio. ibid.
Fit Epiſcopus. ibid.
Redarguit Vincentium orthodoxæ fidei deſertorem. ibid.
In exilium damnatur. 71
Scribit ad Vincentium Epiſcopum. ibid.
Alia eiuſdem Epiſtola ad eundem Vincentium miſſa. 71. & 72
Alia eius Scripta. 72
In exilinm mittitur Conſtantinopolim vbi ab Hæreticis occiditur. ibid.
Non fuit Epiſcopus Malacitanus: contra P. Roa. ibid.
De Epiſtolis B. Liciniani Authores. 73
Argumentum ſecundæ Epiſtolæ fuit de Epiſtola Canonica Iacobi Apoſtoli. ibid.
Alia circa incorporalitatẽ Angelorũ. ibid.
Licinianorum familia in Hiſpania frequens. *Mart. Hiſp. Maij.* 75

Locuſta.

Locuſtarum lues fruges omnes deuaſtans in Hiſpania citeriori. 125
Nullis humanis remediis cedit. ibid.
Pro tanta calamitate fuganda conſulitur Pontifex. ibid.
S. Gregorius Oſtienſis Epiſcopus hanc peſtem abigit. 126
Pro Locuſtarum lue expellenda S. Gregorius Tutelaris. 128. & 135
Aquâ eiuſdem Reliquiis ſanctificatâ luſtrati agri ab hac calamitate liberantur. 134
Pro exterminandis locuſtis Oratio. 136
Teſtimonium quo aqua ſanctificata conceditur populis. ibid.

Lucianus.

De S. Luciano Presbytero & Confeſſore Scriptores. 344
Eius origo & proſapia. ibid.
Ieroſolymam petiit. 345
Adhæret S. Hieronymo. ibid.
Viſio S. Viri. ibid.
S. Gamaliel illi appatet, & ipſi tam ſua quã aliorũ Sanctorum pignora reuelat. ibid.
Colloquium S. Viri ad Gamalielem. 346
Iterùm & tertiò Gamaliel apparet S. Luciano. ibid.
S. Lucianus viſionis declarationem & certitudinem per orationes & ieiunia implorat. ibid.
Lucianum increpat Gamaliel & negligentiæ accuſat. ibid.
S. Lucianus mandata exequi pollicetur. ibid.
S. Lucianus pergit ad ciuitatem, & locum ſibi indicatum. 347
Ioanni Epiſcopo viſionem ſuam proponit. ibid.
S. Ioannes Epiſcopus viſionem intelligit & declarat. ibid.
Dum S. Lucianus perquirit ſacra pignora, Gamaliel apparet Nygetio. ibid.
Nygetius Lucianum ad verum locum deducit. ibid.
Sacra Lipſana inueniuntur. 348
S. Stephani pignora Ieroſolymam transferuntur. ibid.
Libellus de hac Inuentione conficitur. ibid.
Quis Reliquias S. Stephani Protomartyris primus in Hiſpànias detulerit? ibid.
S. Lucianus virtutibus clarus moritur. ibid.
De eodem Sancto Luciano Carmen ſepulchrale. 349
Error Biuarij. ibid.

Lucronium.
Lucronium venit S. Gregorius Oſtienſis Epiſcopus. 126
Lucronij populi ad pœnitentiam inuitantur. ibid.
Lucronij topographia. 133
Priuilegia Regia. ibid.
Lucus-Augusti.
Lucus-Auguſti ciuitas Epiſcopalis antiqua in Gallæcia. 388
Hodie *Lugo* dicitur. ibid.
Tres huius nominis in Europa vrbes. ibid.
Ludus.
Ludi Compitales. 4
Ludi Maximi. 5
Ludi Circenſes Marti Vltori dicati. 6
S.Luparia.
S. Luparia viſo miraculo Chriſto nomen dat. 174
Fouet S. Torquatum & Socios Martyres ibid.
Conſtruit Baſilicam S.Ioanni Baptiſtæ. 175

M.

Maius.
MAij encomium. 1
Maij amœnitas deſcribitur. ibid.
Maij menſis etymologia. ibid.
Maius an à Maioribus dictus? 2
An à Romulo denominatus? ibid.
Ante Romulnm iam Maius nuncupabatur. ibid.
Maius olim Linguâ Oſcâ Maĕſius dictus, & an inde nomen ſumpſerit? ibid.
Maius Cimbria voce *Maj*, ſiue *Mej* vocatus,à plantarum virenti amænitate. ibid.
Maij etymon an à MAIESTATE Magiſtratuum Dea? ibid.
Maij denominatio an tandem à MAIA Vulcani vxore? ibid.
An à MAIA Mercurij matre? ibid.
Maius quibus nominibus à variis nationibus appelletur? ibid.
Maij faſta prophana referuntur. ibid. & ſeqq.
Maio menſe Maiæ & Mercurio mercatores ſacrificabant. ibid.
Maio menſe cur nnbere nefas. 6
Maia.
Maia Vulcani vxor. 2
Maia Mercurij mater. ibid.
An menſi Maio nomen dederit? ibid.
Maiæ Mercurij matri, ipſique Mercurio mercatores ſacrificabant menſe Maio. ibid.
Maia an bona Dea? 3
Maiæ ſub nomine bonæ Deæ ædes ſacra ædificata eſt. ibid.
Maia an eadem cum Terra? ibid.
Maia quo nomine apud Græcos & Latinos vocabatur? ibid.
Maiæ Sacris interdicebantur viri. ibid.
Vide *Sacra.*
Maioritum.
Maioritum hodie *Madrid*, Regum Catholicorum Sedes & Curia. 198
Eius Antiquitas & Magnitudo remiſſiuè. ibid.
An Mantua Carpetanorum? ibid.
Martialis.
S.Martialis ſiue Martianus ſocius S.Leuciani. 276
Seductus fuit ab eodem Leuciano. ibid.
A B.Quiteria conuertitur. 277
Fuerat Epiſcopus Turiaſonenſis. ibid.
Martyriũ ſubiit cum Leuciano & aliis. ibid.
Vtriuſque ſacra pignora ad vrbem Viccenſem transferuntur. ibid.
Quo tempore SS. Martialis & Leuciani corpora tranſlata ſunt. 278
Martorellum.
Martorelli Oppidi Topographia. 199
Martyres plurimi apud Nauarram.
De ſancto plurimorum Martyrum apud Nauarram Hiſpaniæ occiſorum à Sarracenis agone Martyrologia & Scriptores. 363
Pij Athletæ aduersùs Sarracenos Religionem & patriam armis tuentur. ibid.
In hoc conflictu plurimi martyrio coronantur. ibid.
Horum Martyrum ſanctitas apparitione confirmatur. ibid.
Ipſi ſuam paſſionem referunt. ibid.
Quo, anno hæc acciderint, ex Menardo. 364
Quo, ex computatione Authoris. ibid.
Authoris ſententia authoritate Roderici roboratur. ibid.
Maſia.
Maſiæ topographia. 342
De eadem vrbe Scriptores. ibid.
In ea fiunt lateres qui ſiccati non merguntur in aqua. ibid.
Viui argenti copia nobilitatur. 343
Feſtus illius mentionem facit. ibid.
S. Meletius.
De S. Meletio cum Sociis Martyribus Martyrologia. 331
S.Meletius & Socij militãt in Hiſpania. 332
Idola precibus ſuis euertit. ibid.
Ipſe cũ Sociis Chriſtianis carceratur. ibid.
Variis cruciantur tormentis. ibid.

Martyrio coronantur. ibid.
An ob agonem iſtorum Martyrum erectum fuerit Cluniæ monumentum? ibid.
Locus agonis probatur. ibid.

Memmius Mantius.

S. Memmij Mantij Epiſcopi & Confeſſoris memoria diuerſimodè apud Gallos, & Hiſpanos habetur. 181
De S.Memmio Scriptores,& Breuiaria.ibid. & 182
Eiuſdem origo. 182
Chriſto adhæret. ibid.
Fit Petri Diſcipulus. ibid.
Epiſcopus ordinatur pro Gallia & Hiſpania. ibid.
Domitianum Subdiaconum & Socium ſuſcitat. ibid.
Cathalauniæ in Gallia ſiſtit. ibid.
Ad agrum Cathalaunicum ſecedit. ibid.
Suſcitat puerũ in flumine ſuffocatum. ibid.
Tres Leproſos mundat. ibid.
Vrbem ad fidem conuertit. ibid.
Eccleſiam ædificat. 183
Hiſpanias adiit,&Eboram Luſitaniæ luſtrat. ibid.
Comprehenditur & torquetur. ibid.
Coronatur. ibid.
Templum ſupra ſacra pignora erigitur.ibid.
In quo Hiſpaniæ loco corpus cuſtodiatur. ibid.
Brachium in Eccleſia Eborenſi. ibid.
Hymni ad eius honorem referuntur. ibid.& ſeqq.
Nomen apud Gallos & Hiſpanos diuerſum. 184
Columna S.Viri adhuc Eboræ. ibid.
Eboræ Apoſtolus.& Martyr. 185
Memmius fidei Magiſter in Luſitania poſt S.Iacobum Zebedæum. 188
Scriptores Luſitaniæ emendantur. ibid.
Error Iuliani diluitur. ibid.
Roderici de Acuña lapſus euacuatur. ibid.
S.Memmius ſepelit corpus S.Torpetis. ibid.

Mercatores.

Mercatores Mercurio ſacrificabant menſe Maio. 2
Forma quâ Mercatores in Templo Mercurij ſe expiabant. 7

Mercurialis.

De S. Mercuriali Epiſcopo Martyrologia. 328
Error Ferrarij. 329
S.Mercurialis peregrinationes. ibid.
Creatur Epiſcopus Liuienſis. ibid.
Draconem populos deuorantem interficit. ibid.
Hæreticum confutat. ibid.
Attilæ Hunnorum Regis bella. ibid.
S.Mercurialis Hiſpaniam adiit. ibid.
Regem ab inſanabili morbo diuinitùs curat. ibid.
Catholicam veritatem contra Arianiſmum prædicat. ibid.
Innumeros populos conuertit. ibid.
Plenus meritis moritur. ibid.
Quo tempore in Hiſpanias venit,inquiritur. 330

Mercurius.

Mercurij mater Maia ex qua Maius menſis nomen ſortitus eſt. 2
Mercurij nundinæ. 6
Mercurio mercatores ſacra faciebant. 2. & 7
Mercurio Templum dedicatum. 6
Forma expiationis mercatorum in nundinis Mercurialibus. 7

Michael.

Feſtum apparitionis S. Michaëlis Archangeli quo anno incœperit in Eccleſia vniuerſali. 116
Quo anno celebrata in Hiſpania. ibid.
Variæ Orationes & Preces in Breuiariis Gothicis. ibid.
Pro ſancto Michaële Archangelo Hymnus ad Veſperas. ibid.
Alius Hymnus ad Matutinum. 117
Celebritas S.Michaëlis apud Hiſpanos probatur. 118
S.Michaël Toletanorum Tutelaris. ibid.
Oratio ex Breuiario Muzarabi. ibid.
Apparitiones S. Archangeli in Hiſpania. 119
Auxilium fert VVambano & Ramiro Principibus Catholicis. ibid.
S. Archangelo quatuor Templa auguſtiſſima erexit Ramirus. ibid.
De S. Michaële Proſa ex antiquis Miſſalibus Hiſpaniæ. 119
De Apparitione S. Michaëlis Archangeli carmen. 120

Minerua.

Mineruæ Sacra. Vide *Sacra*.

Monaſterium.

Monaſterij S. Ioannis de Abbatiſſis antiquitas. 53
Variis donationibus ditatum. ibid.
In ipſo olim Moniales, hodie Canonici Regulares Deo inſeruiunt. ibid.

Mons-Signi.

Montis-Signi topographia. 38
Variis nominibus appellatur. ibid.
Iacobi Falconis carmen. ibid.

N.

Natalis.

SAncti Natalis Toletani Præſulis genealogia. 157
De eodem Scriptores. ibid.
Eius Origo & proſapia. 158
Vrſaonenſis Presbyter fit. ibid.
Deinde Archidiaconus Toletanus. ibid.
Demùm eiuſdem Sedis Epiſcopus. ibid.
Romam ab Epiſcopis Hiſpanis mittitur. ibid.
Nicæno Concilio interfuit. ibid.
Poſtmodùm Romano III. ibid.
Toletum reuertitur, & Martyrum faſtos conſcribit. ibid.
Concilium Toleti contrahit pro reſtaurandis Sedibus Hiſpaniæ. ibid.
Interfuit Arelatenſi & Sardicenſi Conciliis ibid.
Ab Arianis vexatur. 159
Mediolanenſem Eccleſiam adminiſtrat. ibid.
Plenus meritis & virtutibus moritur. ibid.
Vrſaonenſis Presbyteratus probatur. ibid.
Item aſſiſtentia in Conciliis Nicæno & Romano. ibid.
Item in Arelatenſi & Sardicenſi. ibid.
Item eius Exilium, & gubernatio Sedis Mediolanenſis. ibid.
An S. Martha Aſturicenſis fuerit Soror ipſius. 160

Nemauſus.

Nemauſi topographia. 258
Variæ & celebres etiam hodie antiqntates in hac vrbe inuiſuntur. ibid.
Inſcriptio. ibid.

Neptunus.

Neptuni Sacra Vide *Sacra.*

Nereus & Achileus.

Nerei & Achilei natale ſolum. 153
Fuerunt Eunuchi cubicularij B.Flauiæ Domitillæ, neptis Domitiani Imperatoris ibid.
A B.Petro Apoſtolo conuerſi. ibid.
Domitillam à nuptiis diſſuadent. ibid.
Eorum hortatu Domitilla fit Chriſtiana. 154
Cruciantur & Coronantur. ibid.
In cripta arenaria ſepeliuntur. ibid.
Eorum feſtum à S.Eugenio Toletano Antiſtite inductum. 155
Epiſtola conſultina Nerei & Achilei ad Eugenium Epiſcopum Toletanum. ibid.
Reſponſio Epiſcopi Toletani ad Nereum & Achileum. 156
Fides huius Epiſtolæ probatur. ibid.

Nero.

Neronis opus in vrbe Piſana. 215
Vox ſuperba Neronis. ibid.
Cœlum artificioſum fieri iubet. ibid.
Eiuſdem deliria in hoc artificio propalantur. ibid.
Neronis perſecutio contra S. Torpetem. 215. & ſeqq.
Neronis delitia Piſis facta reticent Scriptores Ethnici, & cur? 219
Neronis vanitatis veſtigia inueniuntur apud Prophanos Scriptores. 219

Nertobriga.

Nertobrigæ topographia. 264 & 362
Quod hodie ſit oppidum, variant Scriptores. ibid.
Celebre Cœnobium tempore Gothorum in hac vrbe floruit. ibid.
Honorij Abbatis illius Inſcriptio. ibid.

Niuaria.

Niuariæ Topographia. 15
Quæ fuerit Ciuitas. paſſim ignoratur. ibid.
Ortelius Niphariam putat. ibid.
Author Nieuam potius eſſe opinatur. ibid.

O.

Officium.

DE Officio S. Felicis Martyris Hiſpalenſis quædam propria ex Breuiario Gothico S.Idori referuntur. 49. & ſequenti.
De Officio SS. Simplicij & Ambroſij Martyrum Collecta propria. 53
Officium à Sacra Congregatione conceſſum in honorem S.Epitatij. 297
Lectio propria pro Sanctis Epitatio & Baſileo refertur. ibid.
Teſtimonium Sacræ Rituum Congregationis. ibid.
Officium pro S.Attone à Clemente VIII. & Paulo V. & Vrbano VIII. conceſſum. 284. & 285

Olca.

Olca Siue Olcades antiqniſſima Hiſpaniæ vrbs. 66
An fuerit condita ab Hebræis? ibid.
Vnde nomen fuerit ipſi inditum? ibid.
De Olcadibus frequens mentio apud Liuium. ibid.

Oliua.

Sancta Oliua Virgo & Martyr recolitur in Kalendario & Breuiario Ordinis S.Mariæ de Mercede. 54
Eius Acta periêre. ibid.

Omecillo.

Omecillo Dictio Hiſpana rixam ſignificat. 19

Ordo.

Ordo Benedictinus natus ad ſuſtinendam Dei Eccleſiam. 124

Orentius, & Patientia coniuges.

SS. Orentius & Patientia parentes S. Laurentij Martyris Romani, & S. Orentij Archiepiſcopi Auxitani, remiſſiuè. 15

Eorum acta rythmo Caſtellano conſcripta referuntur. 16. & ſeqq.

An fuerint Martyres vel Confeſſores, in quæſtionem reuocatur. 31

Opinio affirmatiua de martyrio traditur. ibid.

Quod fuerint Confeſſores. 32

Eorum Acta ex Breuiario Oſcenſi, aliiſque Monumentis collecta ab Authore referuntur. ibid.

Orentij origo & coniugium cum B. Patientia. ibid.

Filij duo vno partu ab ipſis editi. ibid.

Laurentius filius Orentij Romam perrexit. ibid.

Orentius Pater cum Orentio filio in Galliam proficiſcitur. ibid.

Vterque agriculturam exercet. ibid.

Boues indomitos Orentius pater Chriſti nomine inuocato cicurat, & ſub iugum ducit. ibid.

Lupus qui alterum bouem deuorarat, cum boue ſuperſtite ad aratrum iungitur. 33

Orentius anum liberat à Diabolo. ibid.

Eundem dæmonem corpus Corneliæ Regis Franciæ filiæ obſidentem fugat. 33

Orentius filius eligitur Epiſcopus Auſcenſis. ibid.

Orentius Pater vetulæ defunctæ vitam reſtituit. ibid.

In patriam reuertitur. ibid.

Agris pluuiam impetrat. ibid.

Moritur & ſepelitur. ibid.

Varia patrauit Miracula, remiſſiuè. ibid.

Pro pluuia patronus apud Celtiberos. 34

Oratio ad B. Orentium Confeſſorem. ibid.

Contra locuſtas piè inuocatur. ibid.

Virga Orentij quo tempore miraculosè floruerit? ibid.

Quo tempore in Domino dormierit. ibid.

Oretum.

Oreti topographia. 293

De hac Ciuitate remiſſiuè. ibid.

Antiquitas Templi Oretani B. Virgini Matri dicati. ibid.

Pons iuxta hoc Templum à S. Publio erectus. 292

Hoc Templum in Excidio Hiſpano corruit. ibid.

Tempore & iuſſu Conſtantini Magni fuit reſtitutum. 293

Imago B. Virginis Mariæ iuxta Baylen tranſlata ex templo Oretano. ibid.

Inſcriptio à nemine intellecta. ibid.

Oſca.

Oſcæ Ciuitatis peruetuſtæ topographia. 34

Quis illius fuerit conditor remiſſiuè. ibid.

P

Pampilona.

Pampilonæ topographia. 261

Varia eiuſdem Ciuitatis nomina. ibid.

A quo fuerit condita. ibid.

Pancratius Eremita.

De S. Pancratio Eremita Scriptores. 151

Cur eius feſtum die 12. Maij celebratur, ibid.

Fuit natione Italus Longobardus. ibid.

Seceſſit in Eremum. ibid.

Dama ad eius pedes prouoluta. ibid.

Coram ipſo venator gentilis ſubſiſtit. 152

Illum ad fidem inuitat. ibid.

Sacro fonte abluit, & nomen Eudaldi ipſi imponit. ibid.

Vide *Eudaldus.*

In Hiſpaniam defert. ibid.

Eudaldum effugere meditantem retinet. ibid.

Oratorium conſtruit. ibid.

Sui obitûs diem præcognouit. ibid.

Moritur in Domino. ibid.

Annus mortis inueſtigatur. ibid.

Pancratius Martyr.

S. Pancratij Martyris origo. 154

Romam venit. ibid.

S. Cornelio Papæ adhæret. ibid.

Baptizatur. ibid.

Paganorum exclamatio aduersùs Chriſtianos. ibid.

In perſecutione Diocletiani comprehenditur. 155

Coram Diocletiano ſiſtitur. ibid.

Eius Oratio ad Imperatorem. ibid.

Martyrio coronatur. ibid.

Phrigia vrbs cuius erat incola Pancratius quæ fuerit? 156

Tranſlatio Sacri Corporis cum Nereo & Achileo in Hiſpanias. 153

B. Paſchalis Baylon.

De B. Paſchali Scriptores referuntur. 224

Eius origo. ibid.

Ex piis parentibus natus. ibid.

Cauſa nominis. ibid.

Gregarium paſtorem egit. ibid.

In hoc Officio virtutes. 225

Oblatas ab Hero diuitias reſpuit. ibid.

Religionem

Religionem quærit. ibid.
Patriam relinquit. 226
Ad priſtinum paſtoris exercitium redit. ibid.
Minorum Excalceatorum habitum petit & induit. ibid.
In Monaſterio officia & virtutes. ibid.
B. Virginis Mariæ obſequio maximè deditus. ibid.
Summa charitate erga pauperes ardebat. ibid.
Augentur olera, dum ea famelicis largitur. 227
Totius diei per horas ſancta occupatio. ibid.
Fratres neceſſitate oppreſſos in refectorio recreat. ibid.
Pia alacritate coram Virginis Matris imagine tripudiat. ibid.
Pauperibus ad oſtium Cœnobij confluentibus piè miniſtrat. ibid.
Cur indifferenter pauperibus omnibus eleemoſynam porrigebat. 228
Super tabulas noctu cubabat. ibid.
Primus in Officio & in Choro. ibid.
Stipes pro Conuentu humiliter colligebat. ibid.
Olei amphoras ſuper humeros ad ſimilitudinem aſelli cui ſeipſum comparabat, defert. ibid.
Aſtmaticum in nomine Domini ſanat. ibid.
Coniugis deuotæ ægritudinem leuat, eique lac impetrat copioſum. ibid.
Galliam adire ſe offert etiam cum magno vitæ diſcrimine, vt Superioris literas deferat. ibid.
Ab Hæreticis multa pertulit opprobria in itinere. 229
Lapidibus impetitur. ibid.
Tanquam Explorator comprehenditur. ibid.
Ab eorum manibus Deo ſic fauente liberatur. ibid.
Incolumis in Hiſpaniam redit. ibid.
Eius ſermones dulciſſimi, & efficaciſſimi. ibid.
Inimicitias ſedat. 230
Secreta cordium agnoſcebat. ibid.
Plura huius rei Exempla adducuntur. ibid.
Purgatorij animas ſingulari pietate iuuabat. 231
Multa ſpiritu prophetico prædixit. ibid.
Huius rei varia referuntur exempla. ibid.
Scientiam infuſam habuit. ibid.
Codex ſententiarũ ab ipſo conſcriptus. 232
De vnitate diuinæ Eſſentiæ ſcripſit. ibid.
Piæ admodum orationes ante Communionem recitandæ ab ipſo compoſitæ referuntur. ibid. & pag. ſeq.
Aliæ poſt Communionem Orationes. 234
Plures alias in honorem B. Virginis & Sanctorum recitabat. 235
Conceptionis Immaculatæ B. Virginis Myſterium extollebat. ibid.
In Domino moritur. ibid.
Ipſo mortuo populi ad cœnobium currunt. ibid.
Facies decora permanſit. ibid.
Per triduum ſudor ex fronte manauit. ibid.
Paralyticus ſanatur. ibid.
Fœmina ſimili infirmitate laborans ſancti Corporis contactu ſanitatem recipit. ibid.
Multa alia Miracula patrata remiſſiuè. ibid.
Sepelitur in Oratorio immaculatæ Conceptionis. ibid.
Anima in curru igneo viſa eſt in cœlum ingredi. ibid.
Poſt multum temporis Corpus ipſius reperitur integrum & decorum. ibid.
Sacellum celebre erigitur. 236
In eo ſacrum Corpus reponitur. ibid.
Inquiritur de eius vita & miraculis. ibid.
Confecto proceſſu ritè & rectè à Sede Apoſtolica Beatus declaratur. ibid.
Officium de ipſo peragi Diplomate Apoſtolico conceditur. ibid.
Ictus audiuntur in capſa in qua Corpus reconditur. ibid.
Quid Myſterij illud habeat conſideratur. ibid.
Icones ipſius interdum idem efficiunt, & ad quid? ibid.

Paſchaſius.

Paſchaſius Eremita. 66
De B. Paſchaſio Scriptores & Elogium. ibid.
Origine fuit Hiſpanus. 67
Ad Presbyteratum promouetur. ibid.
Ieroſolymam pergit. ibid.
Hiſpalim reuertitur. ibid.
Inſtante Muzarabum perſecutione Hiſpalim deſerit, & Vlmetum proficiſcitur. ib.
Eccleſiam in honorem Sanctæ Crucis ædificat. ibid.
Plenus virtutibus & meritis moritur. 68
Eius Epitaphium. ibid.
Annus mortis conſignatur. ibid.
Sandoualij lapſus. ibid.

Paſicrates.

Duo ſunt huius nominis Diui, alius Confeſſor,

feſſor, alius Martyr. 341
Biuarij lapſus. 342
Præter Martyrij authoritatem, aliud inter vtrumque diſcrimen adducitur. ibid.
S.Paſycratis Confeſſoris origo. ibid.
Fuit vir omni virtutum genere ornatus. ibid.
Meritis clarus moritur. ibid.

Pax-Auguſta.

Pacis-Auguſtæ topographia. 285
S. Llorente error circa ſitum Pacis-Auguſtæ notatur. ibid.
Pax-Auguſta differt à Pace-Iulia. ibid.& 291. & 292

Petronilla.

De S. Petronilla Virgine Martyrologia & Scriptores. 391
Vnde eius feſtum in Hiſpania? ibid.
Petronilla filia S. Petri. ibid.
De voluntate patris clinica facta eſt. ibid.
Eam Petrus ſanat ad momentum, vt eius Diſcipulis miniſtret. ibid.
Expleto miniſterio Apoſtolus iubet redire ad lectum. ibid.
Poſtquam in Dei timore perfecta eſt, ſanitatem recuperauit. ibid.
Præſtanti corporis formâ extitit. ibid.
Flaccus Comes eam in coniugem expetit. ibid.
Matrimonium Petronilla prudenter recuſat. ibid.
Inducias triduanas ad deliberandum petit. 392
Tertio die perceptis Chriſti Sacramentis, ſanctum emiſit ſpiritum. ibid.
Exequiæ celebrantur. ibid.
Sepulchrale carmen. ibid.
An fuerit filia S. Petri Apoſtoli, ex carne vel ſpiritu. ibid.
Gallonij opinio refertur. ibid.
Argumentis Gallonij reſpondetur. ibid.
Quis fuerit Flaccus Comes S. Petronillæ Amaſius. 393
De eo fit mentio apud Martialem. ibid.
S.Petronilla à Martiali Ethnico Lagopode vocatur. ibid.

Perſecutio.

Perſecutio aduerſus Muzarabes. 67
Ob hanc perſecutionem Clemens Hiſpalenſis Epiſcopus vrbem deſerit. ibid.
Ob eandem Paſchaſius Presbyter Vlmetum proficiſcitur. ibid.
Vide *Paſchaſius.*
Perſecutio Daciani in Hiſpania. 93

Petrus Ratenſis.

S.Petrus Ratenſis à S.Iacobo mittitur Ambratiam. 296
In eadem Ciuitate prædicat. ibid.
Conuertit S. Epitatium. ibid.
S. Epitatium creauit Epiſcopum Tudenſem. 297
Eius aduentus in vrbem Ambratiam probatur. 319

Philippus.

S.Philippum quibus de cauſis celebret Hiſpana Eccleſia. 13
Ciues Hiſpanos in ſuam tutelam recepit. ibid.
Sacrum ipſius Cranium in Luſitania aſſeruatur. ibid.
Eius origo recolitur. ibid.
A Chriſto Domino in Apoſtolatum vocatur. ibid
Hiſpanis fauet. ibid.
Hieropoli in Phrygia prædicat. ibid.
Martyrium ſubit. ibid.
Hymnus ad Veſperas ex eiuſdem Officio refertur. 14

Phrigia.

Phrigia vrbs Hiſpaniæ, Patria S. Pancratij Martyris. 156
Non eſt cum Phrygia Prouincia confundenda. ibid.

Piñaua.

Piñaua per Syncopen dicitur quaſi Peña-Alba. 137
Topographia. ibid.
Celebris ibi S. Gregorio oſtienſi Epiſcopo Eccleſia conſtructa eſt. ibid.

Piſa.

Piſæ Topographia. 220

Portuſcallenſis.

Portuſcallenſis topographia. 328
Quo nomine olim cenſebatur? ibid.
Illius origo & conditores. ibid.
Nominis etymon. ibid.
An dederit nomen Regno Portugalliæ? ibid.

Portus-Viridis.

Portus-Viridis topographia. 153
A quibuſdam dicitur Portus Veneris. ibid.

Præſcellius.

De S.Præſcellio Martyre Scriptores. 343
Eius origo. ibid.
B. Sixtus Legatus mittitur à S. Cornelio Papa Toletum, & ad quid? ibid.
S.Sixtus Præſcellium ſecum Romam ducit. ibid.
In eius contubernio cum S.Laurentio commoratur. ibid.
Ingruente perſecutionis Diocletiani procella martyrio coronatur. ibid.

De

De S. Præſcellio Auli Hali carmen. 344
Quòd S.Sixtus in Hiſpanias venerit, probatur. ibid.

Publius Bæbius.

De S. Publio Bæbio Martyre Scriptores. 292
Fuit natione Hiſpanus. ibid.
A prima iuuentute militiæ nomen dedit. ibid.
Romam adiit. ibid.
Hiſpaniarum Præſes deſignatur. ibid.
Pontem conſtruit in honorem B. Virginis Matris, & ad faciliorem templi ſui acceſſum. ibid.
Huius pietatis monumentum ſeu Inſcriptio. ibid.
Huius pontis fabrica adhuc perſeuerat ibid.
S.Publij pietas & religio ad Iulianum Apoſtatam defertur. ibid.
Comprehenditur & coronatur. 293
Quòd fuerit Oretanus,probatur. ibid.
Annus agonis conſignatur. ibid.

Q.

Quiteria.

Quæ hæc S. Virgo & Martyr? 271
De eadem Martyrologia & Scriptores. ibid.
Eius origo & parentes. ibid.
Apparuit ei Angelus. ibid.
A parentibus nuptias contrahere iubetur. 272
Contradicit & ſe ſponſam Chriſti profitetur. ibid.
Incarceratur. ibid.
Apparet ei B.Virgo Maria in carcere. ibid.
A vinculis liberatur miniſterio Angeli. ibid.
In vallem Aufragiam fugit. ibid.
Leucianum Apoſtatam Regulum monet vt ad fidem redeat. 273
A Regulo comprehenditur. ibid.
Angelus apparet in carcere cum magno lumine,& Virginem liberar. ibid.
Cuſtodes & alij quamplurimi conuertuntur. ibid.
Multa operatur miracula. ibid.
Leucianus Regulus obcæcatur, & à B.Quiteria ſanatur. ibid.
Diabolus conqueritur de conuerſione Reguli. ibid.
B.Quiteria Montem aſcendit orandi gratiâ. ibid.
Angeli ibidem apparent. ibid.
Fons ſanctus miraculosè ſcaturiuit. ibid.
Eius aquas potantes varia conſequuntur Beneficia. ibid.
Aduersùs B. Quiteriam exercitus Patris accurrit. 274
Comprehenditur & variis contumeliis afficitur. ibid.
Amputato Capite coronatur. ibid.
Virgo ſuis manibus caput portat amputatum. ibid.
Alij plurimi Martyrium paſſi ſunt. ibid.
Occiſores & ſatellites variis pœnis afficiuntur. 275
Angelus apparet Honorato, cui reuelat corpora ſanctorum. ibid.
B.Quiteria ſepelitur. ibid.
Quis fuit Honoratus ille qui B. Quiteriam ſepeliuit? ibid.
S.Quiteriæ Epitaphium Acroſtichum. 276
Conuerſio Leuciani Reguli à B. Quiteria probatur. ibid.
S.Pignora B. Quiteriæ in Eccleſia S.Petri repoſita tempore VVambaois Gothorum Regis. ibid.
Aotiquo carmine probatur. ibid.
Qui fuerint Martyres ſocij Beatæ Quiteriæ. ibid.
Socios ad Martyrium ioflammat. 277
Aſſertio Sauſſaij de tranſlatione S. Quiteriæ Vaſatum improbabilis. 278
Alphonſi Villegas error detegitur. ibid.
De Templo S.Quiteriæ iuxta Margeliſam vbi audiuntur ſubtus terram ſonitus campanarum. 278

R.

Raphaël.

Sancti Raphaëlis Archangeli feſtiuitas in Hiſpania. 87
Miſſa propria in feſto S.Raphaëlis Archangeli ex Miſſali Romano Aotiquo. 87. & 88.
Cauſa Officij Eccleſiaſtici S. Raphaëli exhibiti. 89
Peſtem ſedauit in Hiſpania. ibid.
Eius feſtiuitas apud varias nationes non eodem die colitur. ibid.
Quo die apud Cordubenſes celebretur. ibid.
Relatio feſtiuitatis S.Raphaëlis Archangeli apud Cordubenſes. ibid.
S. Raphaël Cordubenſis vrbis Tutelaris. 90
Ægrotantibus eſt medicina, viatoribus ſubſidia præbet. ibid.
Miraculum inſigne pro peregrino S. Iacobum adeunte. ibid.
B.Ioanni de Deo familiariter ſubuenit. 91

Regifugium.

Regifugium apud Romanos quid? 8

Menſe

Menſe Martio & Maio recolebatur. ibid.
Reliquiæ.
Reliquiæ Eccleſiæ Vallis-Venarum recenſentur. 52
Sanguis cum aqua ex Chriſti pectore profuſus ex Vrceolis S. Ioannis Lateranenſis extractus ibidem inuiſitur. ibid.
Item Pars Menſæ in qua Chriſtus in ſupremæ nocte Cœnæ diuinum Sacramentum inſtituit. ibid.
Item lac & capilli B. Virginis Deiparæ. ibid.
Item pars Columnæ in qua Chriſtus fuit flagellatus. ibid.
Item pars Sepulchri, Arundinis, & Spongiæ. ibid.
Sacræ Reliquiæ in Eccleſia Compoſtellana aſſeruatæ. 97
Catalogus Reliquiarum S. Eccleſiæ Valentinæ. 109
Reliquiæ S. Theclæ miſſis Legatis petuntur & obtinentur à Rege Aragoniæ. 254
Ripollis.
Ripollenſis Oppidi Topographia. 142
Eius Etymon. ibid.
Monaſterium Ripollenſe à quo fuerit conditum. 171
Quo anno? ibid.
Qua de cauſa? ibid.
Quibus traditum? ibid.
Quis primus Religioſus & Abbas? ibid.
Romanus.
S. Romanus fuit ſocius S. Leuciaoi & aliorum Martyrum. 276
Vide *Leucianus.*
Rupes-Gallica
Rupis-Gallicæ topographia. 243.
Hodie dicitur Piña de Franeia. ibid.
In hoc Monte miraculoſa Imago Deiparæ Virginis inuenta eſt. ibid.
Acta huius Inueotioois teferuntur. 242
Simon Rolandus natione Gallus diuinitus admonetur vt miraculoſam hanc Imaginem inquirat. 243
Poſt diligentem perquiſitionem vbi eam inuenerit. ibid.
Conſtruitur Templum & Monaſterium. ibid.
Vide *Simon Rolandus*, & *Inuentio.*
S.
S. Sacerdos.
SAnctus Sacerdos Epiſcopus Seguntinus & Lugdunenſis. 78
Epiſcopatus Seguntinns probatur. ibid.
Eiuſdem Epitaphium. ibid.
Probatur ſecundò Epiſcopatus Seguntinus ex Martyrologiis. 79
Mart. Hiſp. Maij.
Probatur tertiò ex Chronographis. ibid.
Eius origo ex Gallia. ibid.
S. Nicetij Præſulis Lugdunēſis patruus. ib.
Fit Epiſcopus eiuſdem Ciuitatis Lugduneoſis in Gallia. ibid.
In Hiſpaniam Legatus Regis mittitur 80.
Epiſcopus Seguntinus in Hiſpania erigitur. ibid.
In Galliam redit. ibid.
Sacras Ædes amplificat. ibid.
Aurelianenſi Concilio VI. interfuit. ibid.
Inſignis meritis & virtutibus moritur. ibid.
Caput Seguntiam transfertur. ibid.
Scriptores Gallici Seguntinum Epiſcopatum S. Viri ignorarunt, & cur? ibid.
Quo anno legatione functus. ibid.
Aonus obitus probatur. 81
Scriptorum Ciſtercienſium lapſus circa caput S. Epiſcopi in Sacrario Seguntinæ Eccleſiæ ſeruatum. 81
Varia ad hoc argumenta teferuntur. ibid.
Sacra:
Io Sacris Maiæ viri non ingrediebantur. 3
Sacra Maiæ Damia fuerunt nuncupata, & cur? ibid.
In his Sacris cur Matronæ myrthum non ferant, cùm cæteris germinantibus & florentibus ſtudioſè ad ornatum vterentur? ibid.
In Sacris vinum ſub lactis appellatione matronæ libabant.
Sacra Compitalia quæ fuerunt? 4. & quare inducta ibid.
Eorum antiquitas. ibid.
Sacra Neptuno dicata apud Græcos. 5
Sacra Lemuria quæ? ibid.
Eorum Etymologia. ibid.
Forma, quam in his Sacris obſeruabant Romani, explicatur. ibid.
In his Sacris cur Tēpla non aperiebantur? 6
Cur bibere nefas. ibid.
Cur Iuuentus Romana armabatur? ibid.
Sacrorum Lemuriurum finis. ibid.
Sacra Agonalia quæ? 7
Cur Agonalia dicta. ibid.
Sacra Tubiluſtria. 8
Sacra Fortunæ publicæ. ibid.
Quis illa induxerit? ibid.
Sacra Honori & Virtuti. 9
Quis illa dicauerit. ibid.
Sacra Mineruæ apud Athenienſes. 5
Salmantica.
Dedicatio S. Eccleſiæ Salmanticenſis. 160
Scallabis.
Scallabis Topographia. 212.
Hodie dicitur Santaren, & cur? ibid.
Ii *Secundus.*

Secundus.

S. Secũdus Epiſcopus & Martyr Abulæ. 40
An Abulæ Baſtetanorum vel Carpetanorum? controuertitur. ibid.
Pro Abula Baſtitana ſtat prior opinio, & tribus potiſſimum argumentis fulcitur. ibid. & 41.
Pro Abula Vettonum poſterior opinio refertur. ibid.
Contrariæ ſententiæ argumentis reſpondetur. 42. & 43
Noua inſtantia adducitur & diluitur. 44
S. Secundi Abulenſis Epiſcopi & Martyris origo & Acta recenſenrur. 45
Fuit Diſcipulus S. Iacobi. ibid.
Corpus Apoſtoli in Hiſpaniam defert. ibid.
Tumulato Corpore S. Iacobi, Romam contendit. ibid.
Epiſcopus ordinatur. ibid.
Reuertitur in Hiſpaniam. ibid.
Miraculum Pontis Acci narratur. ibid. & 47
Conſignatur illi Abula vbi prædicat, & alibi Euangelium Dei. ibid.
In Orientem proficiſcitur, & S. Paulo adhæret. ibid.
Multa pro Chriſti fide in Oriẽte patitur. ib.
A S. Paulo in vinculis detẽto delegatur ad Eccleſias Hiſpaniæ ſuo nomine inuiſendas. ibid.
Propriam viſitat Diœceſim, in qua plurimos ad Chriſtum conuertit. ibid.
Catholicam fidem tuetur. 46
D. Pauli in Hiſpanias aduentum agnoſcit. ibid.
De Hiſpanæ Eccleſiæ ſtatu rationem reddit S. Paulo. ibid.
Iulium Coëpiſcopum nominat. ibid.
Illum in fide vacillantem roborat. ibid.
Carpetanos ab errore reuocat. ibid.
Vltimus ex Diſcipulis S. Iacobi Martyrium ſubit. ibid.
Pro fide carceri mancipatur. ibid.
Poſt varios cruciatus coronatur. ibid.
Inuentio ſacrorum eius pignorum. ibid.
Diſcipulatus Sancti Iacobi, & Oſtiarij Ordo probatur. 47
De eius reditu Ieroſolymam. ibid. remiſſiuè.
De eiuſdem profectione Romam ad Petrum. ibid.
Eiuſdem ab Apoſtolis in Epiſcopum conſecratio fulcitur. ibid.
Eiuſdem ex Hiſpania in græciam profectio deſcribitur. ibid.
De ipſius reditu in Hiſpanias iuſſu Pauli remiſſiuè. ibid.
Quo die & anno martyrium expleuit. ibid.
Qua in vrbe? 48
De Iulij Coëpiſcopi & Iuliani Carpetani Præſulis vacillatione & reductione, remiſſiuè. ibid.

Secundinus.

De S. Secundino Martyre Cordubenſi Martyrologia & Scriptores. 262
Cur Eccleſia Cordubenſis memoriam S. Secundini & Officium omittat. ibid.
Grauis perſecutio aduersùs Chriſtianos in Hiſpania, tempore Diocletiani. ibid.
S. Secundinus comprehenditur. ibid.
Forti animo Iudici reſpondet. ibid.
Variis torquetur cruciatibus. ibid.
Martyrio coronatur. ibid.
Quo nomine Iudex ille impius vocabatur. ibid.
Quo anno paſſus S. Secundinus. 263
An ex Corduba Hiſpaniæ. ibid.

Segobrica.

Dedicatio S. Eccleſiæ Segobricenſis. 110

Seguntia.

Seguntiæ topographia. 82
Eius conditor. ibid.

Seruus.

Seruorum feſtiuitas ad placandos Lares. 4
Seruis honor ſepulchri cum inſcriptionibus dabatur. 5
Inſcriptionis fragmentum. 4
Eiuſdem intellectus & explicatio. ibid.

Sigiſmundus.

Sacra S. Sigiſmundi Regis Burgundię Martyris pignora in Cathaloniam delata. 35
S. Sigiſmundus prouinciam Cathaloniæ viuens illuſtrauit. ibid.
Eius proſapia Regia enarratur. ibid.
Ab infantia in Dei timore inſtructus & omnium virtutum alumnus. ibid.
Deo inſpirante patriam relinquit. ibid.
In Cathaloniam Hiſpaniæ proficiſcitur, & Monachorum cœtum inquirit. 36
Fit Eremita. ibid.
A Patre anxio quæritur. ibid.
In oratorio S. Martialis inuenitur. ibid.
A patre in regnum reducitur. ibid.
Patre mortuo ſucceſſit in Regno. ibid.
Matrimonium contrahit ex quo filium nomine Sigiricum procreauit. ibid.
Coniuge mortua ad ſecundas conuolat nuptias. ibid.
Nouerca inſtigante Sigiſmundus proprium filium ſuffocari iubet. ibid.
Tanti ſceleris pœnitentiam agit. ibid.
Bellum inter ipſum & Clodomirum Francorum Regem excitatur. 37
A Clodomiro vincitur. ibid.

Vnà cum coniuge & filiis occiditur & in puteum proiicitur. ibid.
In album Sanctorum refertur. ibid.
Duas Cruces in Oratorio Montis-Signi reliquir. 37
Ecphraſis inuentionis illarum refertur. ibid.
Taurus quotidie illas adorat. ibid.
Epiſcopus Viccenſis miraculo inſtructus illas inuenit. 38
Eaſdem in aliam Eccleſiam transfert. ibid.
Ad locum Inuentionis miraculosè referuntur. ibid.
Eccleſia in honorem S. Sigiſmundi conſtruitur. ibid.
In ea Sanctæ Cruces reponuntur. ibid.
Caput S. Regis apud Pragam Bohemiæ Metropolim. ibid.

Signum.

Signum Crucis in militaribus ſignis. 55
Signa Caſtrenſia colebant milites. 56
Signum Crucis auer ſabantur Gentiles. ibid.
Signum Crucis in vexillis Cantabris & Labaris honoratum. ibid.
Vide *Cantabrum*, & *Labarum*.

Simon Rolandus.

Simonis Rolandi Patria. 242
Eiuſdem Studia. ibid
Admonetur vt imaginem B. Virginem quęrat. 243
Inuenit in Rupe-Gallica. ibid.
Templũ & Monaſterium conſtruuntur. ib.
Vide *Inuentio*, & *Rupis Gallica*.

Simplicius.

Simplicius Socius S. Leuciani. 276
An fuerit Epiſcopus. 278
Vide *Leucianus*.

Simplicius & Ambroſius.

SS. Simplicius & Ambroſius Martyres, qui fuerint, quo tempore vixerint, & martyrium ſubierint, non clarè patet. 53
Error Ferrarij. ibid.
Sacræ eorum Reliquiæ in Eccleſiam Monaſterij S. Ioannis de Abbatiſſis tranſlatæ ſunt. ibid.
Eorum feſtiuitas in dicto Cœnobio ſub Officio duplici celebratur. ibid.
Propria Collecta in eorũ Officio refertur ib.
Dictæ Eccleſiæ Patroni conſignantur ibid.
Sacræ eorum exuuiæ in duabus capſulis reconduntur. ibid.
Vtriuſque capſulæ inſcriptiones traduntur. ibid. & 54

Sines.

Sines Topographia. 224

Soteria.

Soteria quid? 212

Mart. Hiſp. Maij.

Spalis.

Spalis vrbis vetuſtæ in Vaſconibus topographia. 239
Quæ hodie dicatur ex Authoris coniecturis. ibid.
Hodie Cænobium S. Saluatori dicatum in ipſo oppido inuiſitur. ibid.

Stephanus Monachus.

De B. Stephano Monacho Scriptores. 390
Epitaphium in quo Acta referuntur. ibid.
Annus mortis probatur. ibid.
Eius ſanctitas. ibid.

Sternutatio.

Sternutationis omen Naucleris ſuperſtitioſis malum. 105
Sternutationis ſuperſtitio à B. Ægidio reprobatur. ibid.
Sternutationis omen à quo originem duxit? 212

Suprarbia.

Suprarbiæ Regnum an ſumpſit initium in ſpecu Piñatenſi. 382
Implorato cœleſti auxilio Garſias Èximini ex Regio Gothorum ſanguine natus conſtituitur Rex. ibid.
Crucis ſigno ſupra arborem miraculosè apparente victoriam aduersùs Arabes conſequitur. 383
In huius Miraculi monumentum Crucem rubram ſupra arborem in ſtemmate delineauit. 382

Syneſius.

Acta S. Syneſij. 263
S. Syneſius fuit magus in Ægypto. ibid.
Vocabatur Theona. ibid.
Accerſitus eſt à Iudice, vt S. Theopompum ſuis præſtigiis occideret. ibid.
Taurum in duas partes diſcerpſit. ibid.
Venenum offert S. Theopompo. ibid.
Conuertitur ad fidem. ibid.
Cruciatur & coronatur. 264
Syneſij nomen in Baptiſmo accepit. 263
Vide *Theopompus*.

T

Terra.

Terra an eadem cum Maia bona Dea. 5

Tetas.

Tetas Dictio Hiſpana, quid? 16
Eiuſdem Etymon. ibid.

Thecla.

Brachij S. Theclæ Tranſlatio. 253
S. Thecla Patrona Tarraconenſis. ibid.
Iacobus Rex Aragoniæ Legatos mittit pro Reliquiis S. Theclæ conſequendis. 254
Regis Aragoniæ Epiſtola ad Oncinum Regem

gem Armeniæ. ibid.
Orarores Regis Aragoniæ benignè ſuſcipiuntur. 255
Brachium S. Theclæ Virginis & Martyris Oneinus offert Iacobo. ibid.
Legati Regis Aragoniæ cum ſacris pignoribus in Hiſpanias redeunt. ibid.
Sacras Reliquias honorificè ſuſcipit Rex Iacobus. ibid.
Magna feſtiuiras indicitur. ibid.
Qui pignora ſacra deferebant. ibid.
A quibus Miſſæ ſacrificium peractum. ibid.
In hac Tranſlatione Sacerdos cœcus viſum recepir. ibid.
Epileprica curatur. ibid.
S. Thecla iura ſuæ Eccleſiæ defendit. 256

Theodolus.

S. Theodoli Martyris proſapia & Martyrium ex Menologio. 54
De ipſo Martyrologia. ibid.
Galeſinij error circa locum martyrij. ibid.
De tranſlatione ſacrorum pignorum remiſſiuè. ibid.

Theopompus & Syneſius.

De SS. Theopompo & Syneſio Martyribus Scriptores. 263
Error Equilini & Maurolyci. ibid.
S. Theopompus fit Epiſcopus Nertobrigæ. ibid.
Pro fide comprehenditur. ibid.
In clibanum ignis conijcitur. ibid.
Illæſus euadit. ibid.
Iudici ianuis Palatij diuinitus reſeratis ſe viuum & illæſum oſtendit. ibid.
Ad clibanum rediit. ibid.
A Domino confortatur. ibid.
Iudex Miraculum magiæ adſcribit. ibid.
In carcere multis diebus abſque vllo cibo detinetur. ibid.
Oculus dexter illi confodirur. ibid.
Oculus à Domino ipſi reſtituitur. ibid.
Iudex inſignem Magum accerſit. ibid
Magus S. Theopompo venenum dæmoniis plenum propinat. ibid.
Theopompus illud ſine læſione guſtauit. ibid.
Magus conuertitur ad fidem. ibid.
Baptizatur, & Syneſius vocatur. ibid.
Vide *Syneſius.*
Variis tormentis cruciarur. 264
Vterque coronatur. ibid.
Epiſcopatus Nertobrigenſis probatur. ibid.
Biuarij lapſus deprehenditur. ibid.
Annus agonis præſcribitur. ibid.

Toribius.

S. Toribius Monachus Regulam S. Benedicti primus in Hiſpanias detulit. 362

Torpes.

De S. Torpete Martyre memoria in Martyrologiis. 213
De eodem Ferrarij & Sauſſaij lapſus notantur. ibid.
Contra vtrumque tria referuntur fundamenta. 214
Ferrarius incuſatur non legiſſe Scriptores Hiſpanos. ibid.
Acta S. Torpetis Martyris Piſani traduntur. 215
S. Torpetis nobilitas. 216
Eiuſdem munus in domo Neronis. ibid.
Neronem reprehendit. 216
Antonium Presbyterum in montem quærit. ibid.
Ab eo baptizatur. ibid.
Angelus ei apparet & euentura prædicit ibid.
Nero cauſam Torpetis committit Satellico. 217
Incarceratur Martyr. ibid.
Variis laceratur tormentis. ibid.
Moritur repente Iudex. ibid.
Feris S. Torpes obiicitur. ibid.
Cœlum ænei Templi corruit. ibid.
Decollatur, & in nauicula cum cane & gallo in mare dimittitur. 218
Ad portum *Sines* in Hiſpania ſoluit. ibid.
Eius Corpus à S. Celerina diuinitùs admonita ſepelitur. ibid.
Templum in eius honorem ædificatur. ibid.
Sacra eius pignora ab Archemio Socio Martyris viſitantur. 219
S. Torpetis Acta à quo ſcripta? ibid.
De eiuſdem agone Encomium. 220.

S. Torquatus & Socij Martyres.

S. Torquatus & Socij fuerunt Diſcipuli S. Iacobi. 173
Rationes cur Eccleſia Septem hos Martyres coniungit, referuntur. ibid.
In Ciuitatem Accitanam veniunt. 174
Accitani feſtum Diis agebant. ibid.
Accitani aduerſus Sanctos inſurgunt. ibid.
Pons ruit & omnes perſecutores ſubmerguntur. ibid.
S. Luparia Dei ſeruos fouet. ibid.
Vide *Luparia.*
Per varias vrbes prædicant. 175
Coronantur. ibid.
Miracula ad eorum Reliquias. ibid.
Oliuæ vbertas in eorum feſtiuitate. ibid.
Hymnus in illorum honorem refertur. ibid.
An hi fuerint primi qui fidem in Hiſpaniam

niam traxere? dubitatur. 177. & ſeqq.
Opinio affirmatiua Baronij refertur. ibid.
Rationes Baronij refelluntur. 177. & 178
An feſtum S. Torquati & Sociorum fiat propter eorum agonem? 180
Prima opinio aſſerit introductum ob conuerſionem Hiſpaniæ. ibid.
Huius opinionis fundamenta traduntur. ibid.
Altera opinio eſt ob conſecrationem eorum à S. Petro factam. ibid.
Tertia Opinio eſt ob miraculum Pontis Accitani. 181
Quarta opinio eſt ob diuiſionem ad prædicandum. ibid.

Tranſlatio.

Tranſlatio Capitis S. Iacobi Minoris Compoſtellam. 10. & 11
Tranſlatio Cranij S. Philippi Apoſtoli in Luſitaniam. 13
Tranſlatio ſacrorum aliquot pignorum S. Sigiſmundi Regis Burgondionum & Martyris in Cathaloniam. 35
Tranſlatio Capitis S. Sigiſmundi in vrbem Pragam à Carolo IV. Imperatore. 38
Tranſlatio ſacrorum pignorum SS. Simplicij & Ambroſij in Eccleſiam Monaſterij S. Ioannis de Abbatiſſis. 53
Tranſlatio ſacrorum pignorum S. Theodoli Româ in Hiſpaniam, remiſſiuè. 54
Tranſlatio ſacrorum cinerum SS. Alexandri & Antoninæ Conſtantinopolim. 65.
Tranſlatio Capitis S. Sacerdotis Lugdunenſis & Seguntini Epiſcopi ex Gallia Seguntium. 80
Tranſlatio Capitis S. Acathij in vrbem Concham Hiſpaniæ. 123
Tranſlatio aliquot eiuſdem Sancti pignorum ad Eccleſiam Abulenſem. ibid.
Tranſlatio Capitis S. Saturnini à S. Eudaldo in Hiſpaniam. 141
Tranſlatio SS. Vincentij & ſororum Martyrum. 143
Variæ circa Sepulturæ locum opiniones. ibid.
Pia de eodem Abulenſium, Legionenſium, & Arlanzenſium contentio. ibid.
Varia cuiuſque vrbis monumenta de hac Tranſlatione traduntur. ibid.
Licentia ad transferenda Sanctorum Corpora requiritur, & quare? 147
Tranſlatio Reliquiarum SS. Nerei, Achilei, & Pancratij. 153
Pia Authoris cum Baronio circa hanc Tranſlationem contentio. ibid.
Tranſlatio ſacrorum Pignorum S. Eudaldi in Riuipollenſe Cœnobium Cathaloniæ. 141. & 170
De hac Tranſlatione Scriptores. 170
Annus Tranſlationis. ibid.
Varia recenſentur Miracula. ibid. & 171
Eius feſtiuitas oblitterata, Miraculo repetitur. ibid.
Cœcus viſum recipit. ibid.
Paralyticus curatur. ibid.
Punitur periurus. ibid.
Hæc Tranſlationis S. Eudaldi dies candido Authori ſignatur lapillo. ibid.
Tranſlatio Brachij S. Memmij in Eccleſiam Eorenſem. 183
Tranſlatio Corporis S. Iſidori Martyris Chienſis ad Venetos. 199
Tranſlatio Sacrorum eiuſdem Sancti pignorum ad Oppidum Martorellum in Cathalonia. ibid.
Tranſlatio. S. Antonini Martyris Pallentini. 239.
Nulla mentio in Lectionibus Pallentinis de loco & tempore huius Tranſlationis. ibid.
Sandoualij Canonici Pallentini ſententia. ibid.
Nullas Gallia Reliquias obtulit Pallentinis. 240
Hæc Tranſlatio euênit in Gallia. ibid.
Cur huius Tranſlationis feſtum apud Pallentinos recolitur? ibid.
Probationes quibus dignoſcitur Reliquias non fuiſſe ex Gallia tranſlatas, latè referuntur. 241
Vide *Eccleſia Pallentina.*
Tranſlatio Brachij S. Theclæ. 233
Huius Tranſlationis feſtum. ibid.
De hac Tranſlatione Scriptores. ibid.
Huius Tranſlationis Acta. 254
Magna in hac Tranſlatione Miracula. 255
Tranſlatio S. Baudelij. 257
De hac Tranſlatione Martyrologia & Scriptores. ibid.
Tranſlatio S. Victoris Cereſenſis Martyris 259
Vide *Victor.*
Tranſlatio S. Adelardi. 264
De hac Tranſlatione Scriptores. ibid.
Huius Tranſlationis Acta referuntur. 265
Vide *Adelardus.*
Tranſlatio ſacrorum Pignorum B. Quiteriæ è monte Columbano ad Eccleſiam S. Petri. 275. & 276
Tranſlatio ſacrorum Pignorum SS. Martialis & Leuciani ad vrbem Viccenſem in Cathalonia. 277

Tranſlatio Reliquiarum de capite S. Iacobi Apoſtoli ad Eccleſiam Piſtorienſem. 280
B. Atto mittit Compoſtellam pro Sacris Reliquiis impetrandis. ibid.
Eius votis annuitur. 281
Epiſtola Compoſtellani Archiepiſcopi & Canonicorum ad B. Attonem refertur. ibid.
In hac Tranſlatione plurima miracula euenerunt. ibid.
Tranſlatio Corporis S. Epitatij in Eccleſiam Tudenſem. 297
A quo hæc Tranſlatio facta. 323
Tranſlatio Corporis S. Vincentij Româ Madridium remiſſiuè. 336
Tranſlatio S. Dominici Patriarchæ. 336
De hac Tranſlatione Martyrologia & Scriptores. 336
Vide *Dominicus*.
Tranſlatio ſacrorum Pignorum S. Stephani Protomartyris Ieroſolymam. 348

Tritium.

Tritij topographia. 370
Quo nomine hodie nuncupetur? ibid.

Triumphus.

Triumphus Marcelli. 5
Triumphus Torquati. ibid.
Triumphus Rutili. ibid.
Triumphus duplex Fabij & Sulpicij. ibid.
Triumphus Tiberij Cæſaris. ibid.
Triumphus L. Cornelij. ibid.
Triumphus Manlij Torquati. 7
Triumphus Druſi. 9

Tubilaſtria.

Tubiluſtria Sacra bis in anno celebrabant Romani. 8
Tubiluſtria alia Vulcano, alia Mineruæ dicata. ibid.

V.

Valens.

De S. Valente Epiſcopo & Martyre memoria in Martyrologiis. 261
Abſque tamen conſignatione Sedis. ibid.
Fuit Epiſcopus Pampilonenſis in Hiſpania. ibid.
Eiuſdem patria. ibid.
Epiſcopatus. ibid.
Temporibus Diocletiani & Maximiani pro fide comprehenditur. ibid.
Cum tribus pueris martyrio coronatur. ibid.
Error Molani detegitur. ibid.

Valentinianus.

S. Valentinianus fuit ſocius S. Leuciani & aliorum Martyrum. 276
Vide *Leucianus*.

Valentia.

Dedicatio S. Eccleſiæ Valentinæ in Edetanis. 106

Vallis-oletum.

Dedicatio S. Eccleſiæ Valliſoletanæ. 266.

Viccam.

Vide *Auſa*.

Viclarenſe Monaſterium.

Viclarenſe Monaſterium à S. Ioanne Scalabitano extructum. 84
Quo in loco ſitum ſit, diſſenſio eſt inter Scriptores. 86

Victor.

S. Victoris Cereſenſis Martyris Tranſlatio 259
Acta huius Tranſlationis referuntur. ibid.
Annus Tranſlationis conſignatur. ibid.
Cuius interuentu facta. ibid.
Cuius authoritate. ibid.
Nobiles Viri qui ei interfuêre, deſignantur. 260

Villa-Regalis.

Villæ-Regalis Topographia. ·6
Quo nomine hodie appellctur. ibid.
De ea plura remiſſiuè. ibid.

Vincentius.

S. Vincenitj & Sororum Martyrum tranſlatio indagatur. 143
Pia inter aliquot Hiſpaniæ Eccleſias contentio de loco in quo Sacra Lipſana requieſcant. ibid.
Vide *Abala, Legio*, & *Arlanza*.

Vincentius Martyr.

De S. Vincentio Martyre Martyrologia. 336
Sub quo Imperatore agonem conſummauit. ibid.
De eius tranſlatione Româ Madridium remiſſiuè. ibid.

Vlmetum.

Vlmetum vrbs Vaccæorum antiqua. 68
Eiuſdem Topographia. ibid.

Vottus, & Felix.

De SS. Votto & Felice Monachis Scriptores. 371
De S. Votto Carmen. ibid. & ſeqq.
Quis eorum Acta ſcripſerit? 375
SS. Votti & Felicis fratrum origo & proſapia. ibid.
In Hiſpaniæ excidio inter Muzarabes vitam ducunt. ibid.
In ſpeluncam Panni montis ſecedunt. 376
Loci deſcriptio. ibid.
Vottus venator. ibid.
Ab equo dilabitur. ibid.
Inter horrenda præcipitia opem S. Ioannis implorat

implorat. ibid.
A periculo liberatur. ibid.
Nemoris intimos receſſus penetrat. ibid.
Oratorium in honorem S. Ioannis Baptiſtæ cônſtructum reperit. ibid.
Iuxta Altare cadauer venerabilis Eremitæ conſpicit. ibid.
Eremita vitâ functus venerabili & iucundo aſpectu iacebat. ibid.
Epitaphium eiuſdem litteris Gothicis lapidi inſculptum. ibid.
S. Vottus huius ſpectaculi admiratione capitur. ibid.
Gratias Deo agit & S. Ioanni Baptiſtæ ob beneficium acceptum. ibid.
S. Eremitam ſepelit. 377
Vitam Eremiticam ducere cupit. ibid.
Cæſar-Auguſtam reuertitur. ibid.
Felici fratri quæ ſibi acciderant, aperit. ibid.
Deſiderium ſuum eidem manifeſtat. ibid.
Felix Fratris veſtigia inſequi promittit. ibid.
Bona patrimonialia vendunt & pretium diſtribuunt pauperibus. ibid.
Ambo in ſolitudinem pergunt. ibid
In ſpeluncam ſe recipiunt. ibid.
Eremiticam vitam agunt. 378
Gothos diſperſos inuitant ad reſtaurationem Regni. ibid.
Ab Angelis viſitantur. ibid.
Angeli miniſterio panem miraculoſum quotidie recipiebant. ibid.
Quo infortunio hoc cibo poſteà priuati ſunt. ibid.
Felix in patriam redit viſitatûm parentes. 379
Votti Epiſtolam ſalutaria monita continentem ipſis exhibet. ibid.
Plures conuertuntur. ibid.
Sanctorum occupatio. ibid.
Mortis horam Vottus præcognouit. ibid.
Percepto Viatico clarus virtutibus moritur. ibid.
In Oratorio antiquo S. Ioannis Baptiſtæ tumulatur. ibid.
Felix non longo pôſt interuallo ad Dominum euolat. ibid.
Iuxta fratrem ſepelitur. ibid.
Vtriuſque feſtiuitas ſimul colitur & cur? ib.
An Monachi Benedictini. 380
Quòd fuerint Monachi, probatur. ibid.
Quòd è contrà Clerici fuerint, probat Trullus. ibid.
Argumentis Trulli reſpondetur. ibid.
Canonicorum Regularium duo genera in Occidente fuerunt, nimirùm S. Auguſtini, & S. Benedicti. 381
Quòd fuerit Sacerdotes, probatur. ibid.
Cultus ab antiquo ipſis exhibitus. ibid.
Ad SS. Vottum & Felicem Hymnus. 382
An Regnum Suprarbienſe in hoc Cœnobio Pinnatenſi inceperit? ibid.
Regni Suprarbienſis ſtemma delineatur & explicatur. ibid.

Vrgella.

Vrgellæ Topographia. 366
A quo fuerit condita. ibid.

VValanir.

VValanir Dux Hunnorum quis? 142

VViteſindus.

S. VViteſindus Martyr ſacro reſtituitur Calendario. 188
De eo Scriptores. 189
Eius origo. ibid.
Propter metum perſecutionis fidem deſerit. ibid.
Pœnitens reſumptis animis pro fide martyrium ſubit. ibid.
Cur non adſcriptus in Martyrologio Romano. ibid

Vxama.

Vxamæ topographia. 386
De eius antiquitate plura remiſſiuè. ibid.
Hodie *Oſma* dicitur. ibid.

X.

S. Xiſtus.

Sanctus Xiſtus. 93
Vide *Eonaldus.*

Zamora.

Z.

Zamoræ Topographia. 370
Eiuſdem Vrbis etymon. ibid.

F I N I S.

MENSIS
IVNII
MARTYROLOGIVM
HISPANVM.

INDEX

Sanctorum, & Feſtorum, quæ in Menſe IVNIO continentur, per Dierum curſum.

I. SAnctus Firmus Martyr Mellarienſis pag.407
B. Iuuencus Presbyter Cæſarobrig. 410
S.Eneco Abbas Onnienſis, ibid.
II. S.Ioannes de Vrreca Eremita. 443
S.Marcellinus Martyr. 429
III. S.Elpidius Epiſcop Toletan. ibid.
S.Iſaac Monachus Martyr. 430
IV. S. Decianus Emeritenſis Martyr. 433
V. S.Sanctius Martyr. 437
VI. S.Vincentius Epiſcop.Martyr. 441
S.Paulina V. & Martyr. 443
S.Norbertus Patriarcha. 445
VII. SS. Petrus VValabonſus, Sabinianus, VViſtremundus, Hebenrius, & Ieremias Martyres. 456
VIII. S.Calliopa V. & Martyr. 460
SS.Germanus, Paulinus, Iuſtus, & Scicius Martyres. 463
S. Eutropius Epiſc.Valentin. 467
Feſtum Conſecrationis S.E. Aſturicenſis. 469
IX. S.Vincentius Martyr Agennenſis. 470
S.Vincentius Epiſcop. Toletanus. 474
X. SS. Reſtitutus Presbyter, & Criſpulus Martyres. 477
XI. B.Ioannes à S.Facundo Auguſtinianus Eremita. 481
XII. S. Olympius Epiſcop. Toletanus. 495
B. Ioannes Guarinus Eremita. 497
XIII. S.Fandila Martyr. 502
S.Antonius Parauinus. 504
S Euidius Martyr. 502
XIV. SS. Anaſtaſius, Felix, & Digna Martyres Cordubenſes. 524
S. Baſilius Magnus Patriarcha. 526
XV. S.Briena V. & Martyr. 530
S.Benildis Martyr. 532
B. Petrus Compater Minorita. 534
XVI. SS. Quiricus & Iulita Martyres Hypponenſes. 536
XVII. S. Abundius Auitus Presbyter. 540
S.Innocentius Martyr. 543
XVIII. SS.Cyriacus, & Paula Martyres Malacitani. 544
SS.Theodulus & Socij Martyres. 546
Depoſitio S.Marinæ V. & Martyris. ibid.
XIX. S.Geruaſius Martyr. 548
Dedicatio S. E. Cathedralis Seguntinæ. 549
XX. S. Florentina Virgo. 555
XXI. S.Demetria V. & Martyr. 573
S.Raymundus Epiſcop. 574
S.Palladius Epiſcop. 580
XXII. SS.Paulinus, Theraſia, & Celſus filius Confeſſores. 583
S.Hermolaus Epiſcop.Tolet. 585

S.Gregorius Epiſcopus Toletan. 589
S.Attonis Tranſlatio. 590
XXIII. S.Iulianus Martyr. 593
S.Ioannes Martyr. 594
XXIV. S.Ioannes Baptiſta. 595
XXV. S.Gallicanus Ouinus Martyr. 601
S.Euroſia Virg. & Martyr. 605
XXVI. SS. Ioannes, & Paulus Martyres. 618
S. Perſeueranda V. & Martyr. 620
S.Vigilius Epiſcop.Martyr. 621
S.Pelagius Martyr. 622
S.Hermoigius Epiſcop. 638
XXVII. SS. Zoilus & XIX. Socij Martyres Cordubenſes. 639
B.Ferdinandus Epiſcopus Calatinus in Italia. 643
XXVIII. S.Q.Serenus Martyr. 645
S.M.Serenus Martyr. ibid.
S.Quinctia Marcella Martyr. ibid.
S.Potamiena Virg. & Martyr. ibid.
S.Papius Martyr. 648
S.Luperculus Martyr. 649
S.Argimirus Martyr. 650
XXIX. Feſtiuitas S.Petri Apoſtoli, Hiſpaniæ Prædicatoris. 652
SS. Baudelius, Iulia, & Socij Martyres Zamorenſes. 660
S.Benedicta Virgo. 662
XXX. Commemoratio S.Pauli Gentium Doctoris, Hiſpaniæ Apoſtoli, & illuminatoris. 664
S.Martianus Epiſcopus Pampilonenſis, & Martyr. 671

SANCTO

SANCTORVM NOMINA,

quorum Acta in Menſe IVNIO exprimuntur, Alphabeticè.

A

Abundius Auitus Preſbyter. pag 540.
Anaſtaſius Preſbyter. 524
Antonius Patauinus. 504
Argimirus Martyr. 650
Attonis Tranſlatio. 590

B

Baudelius Martyr. 660
Baſilius Patriarcha. 526
Benedicta Virgo. 662
Benildis Martyr. 532
Briena Virg. & Martyr. 530

C

Calliopa Virg. & Martyr. 460
Conſecratio S. Eccleſ. Aſturicenſis. 469
Criſpulus Martyr. 477
Cyriacus. 544

D

Decianus Martyr. 433
Dedicatio S E. Seguntinæ. 549
Demetria Virg. & Martyr. 573
Digna Virg. & Martyr. 524

E

Elpidius Epiſcopus Martyr. 419
Eneco Abbas Confeſſor. 410
Euidius Martyr. 502
Euroſia Virg. & Martyr. 605
Eutropius Epiſcopus. 467

F

Fandila Martyr. 502
Felix Martyr. 524
Ferdinandus Epiſcopus. 643
Firmus Martyr. 407
Florentina Virgo. 555

G

Gallicanus Ouinus Martyr. 601
Germanus Martyr. 463
Geruaſius Martyr. 548
Gregorius Epiſcopus. 589

H

Hebentius Martyr. 456
Hermogius Epiſcopus. 638
Hermolaus Epiſcop. Martyr. 585

I

Ieremias Martyr. 456
Innocentius Martyr. 543
Ioannes de Vtteca. 423
Ioannes Sahaguntinus. 481
Ioannes Guarinus. 497
Ioannes Martyr. 594
Ioannes Baptiſta. 595
Ioannes Martyr. 618
Ioſeph Martyr. 546
Iſaac Martyr. 430
Iulia Martyr. 660
Iulianus Martyr. 593
Iulita Martyr. 536
Iuſtus Martyr. 463
Iuuencus Preſbyter. 410

L

Leontius Martyr. 546
Luperculus Martyr. 649

M

Marcellinus Martyr. 429
Marcus Serenus Martyr. 645
Maria Martyr. 546
Marina Virg. & Martyr. ibid.
Martianus Epiſcopus Martyr. 671

N

Norbertus Patriarcha. 445

Olympius

O

OLympius Epiſcopus. 495

P

PAlladius Epiſcopus. 580
Paula Martyr. 546
Paulina Virg. & Martyr. 443
Paulinus Martyr. 463
Paulinus Epiſcopus. 583
Paulus Martyr. 618
Paulus Apoſtolus. 664
Papius Martyr. 648
Pelagius Martyr. 622
Perſeueranda Martyr. 620
Petrus Martyr. 456
Petrus Compater. 534
Petrus Apoſtolus. 652
Potamiena Virg. & Martyr. 645

Q

QVinctia Marcella Martyr. 645
Quinctus Serenus Martyr. ibid.
Quiricus Martyr. 536

R

RAymundus Epiſcopus Barbaſtrenſis Confeſſor. 574
Reſtitutus Martyr. 477

S

SAbinianus Martyr. 456
Sanctius Martyr. 437
Scicius Martyr. 463

T

THeodolus Martyr. 546

V

VIgilius Epiſcopus Martyr. 621
Vincentius Epiſcopus. 441
Vincentius Leuita Martyr. 470
Vincentius Epiſcopus Martyr. 474
VValabonſus Martyr. 456
VViſtremundus Martyr. 456

Z

ZOilus Martyr cum XIX. Sociis Martyribus Cordubenſibus. 639

INDEX

INDEX

Chorographicus Sanctorum huius Menſis IVNII.

ARBVCARA.

SAnctus Papius Martyr. pag. 648

ASTVRICA.

Cenſecratio Cathedralis Eccleſ. 469

BARBASTRVM.

S. Raymundus Epiſcopus. 574

BARCINO.

S. Innocencius Martyr. 543

S. Marina V. Martyr. 546

S. Paulinus Epiſcopus. 583

CÆSARAVGVSTA.

S. Vincentius Agennenſis Leuita. 470

S. Luperculus Martyr. 649

CÆSAROBRICA.

B. Iuuencus Presbyter. 410

CALATIA in Italia.

S. Ferdinandus Epiſcopus. 643

CARAVACCA.

Sancti Criſpulus, & Reſtitutus Martyres. 477

CARRACA.

S. Perſeueranda Martyr. 620

CASTRVM OCTAVIANVM.

SS. Theodolus, & Socij Martyres. 546

CAVRIA.

S. Vigilius Epiſcopus Martyr. 621

CORDVBA.

S. Iſaac Monachus Martyr. 430

S. Sanctius Martyr. 437

SS. Petros, & Socij Martyres. 456

S. Fandila Martyr. 502

SS. Anaſtaſius, & Socij Martyres. 524

S. Benildis Martyr. 532

S. Pelagius Martyr. 622

SS. Zoilus & Socij Martyres. 639

S. Argimirus Martyr. 650

ELOSATIVM in Gallia.

S. Lnperculus Martyr. 649

EMERITA.

S. Decianus Martyr. 433

FLAVIOBRIGA.

S. Iulianus Martyr. 593

GADIR.

S. Benedicta Virgo. 662

GERVNDA.

SS. Germanus & Socij Martyres. 463

S. Palladius Epiſcopus. 580

HISPANIA.

S. Norbertus Patriarcha. 445

S. Baſilius Magnus Patriarcha. 526

S. Abundius Auitus Presbyter. 540

S. Geruaſius Martyr. 548

S. Ioannes Baptiſta. 595

S. Ferdinandus Epiſcopus. 643

S. Petrus Apoſtolus. 651

S. Paulus Apoſtolus. 664

HISPALIS.

S. Florentina Virgo. 555

S. Demetria Virgo & Martyr. 572

HYPPO.

SS. Quiricus, & Iulita Martyres. 536

IACCA.

S. EVROSIA Virgo, & Martyr. 605

ILIPA Beturia.

S. VValabonſus Martyr. 456

ILIPVLA.

S. Reſtitutus Presbyter. 477

LERAMA.

S. Calliopa Virgo & Martyr. 460

MADRIDIVM.

S. Innocentius Martyr. 543

S. Ioannes Martyr. 594

MALACA.

SS. Cyriacus & Paula Martyres. 544

MELLARIA.

S. Firmus Martyr. 407

MEVANIA Hiſpania.

S. Vincentius Epiſcopus. 441

MEVANIA Italia.

S. Vincentius Epiſcopus Martyr 474

MONASTERIA.

Biſoldunenſe : S. Euidius M. 502

Monſarratenſe: S. Ioannes Guarinus. 497

Nonenſe : S. Benedicta Virgo. 662

Onnienſe : S. Eneco Abbas. 410

Rotenſe: S. Raymundus Epiſcop. 574

Silenſe: S. Hermoigius. 638

Treuinienſe: S Paulina V. & M. 443

Vrtieenſe:

Vrticenſe: S.Ioannes Eremita. 413

ONNIA.

S.Eneco Abbas. 410

OVETVM.

S.Petrus Compater Minorita. 534

S.Baudelius Martyr. 660

PATAVIVM Italia.

S. Antonius Vlyſſipponenſis. 504

PAX-AVGVSTA.

Tranſlatio S.Attonis Epiſcopi. 590

PAMPILONA.

S. Martianus Epiſcopus M. 671

PISTORIVM Italia.

S. Attonis Epiſcopi Tranſlatio. 590

PVTEALIS.

SS.Q.Marcella,&Potamiena Martyres. 645

SOCVELLAMOS.

S.Marcellinus Martyr. 429

SALMANTICA.

S.Ioannes à S.Facundo. 481

S.Iuuencus Presbyter. 410

SAMO.

S.Q. Serenus Martyr. 645

S. M. Serenus Martyr. 645

SECVRA.

S.Briena Virgo & Martyr. 530

SEGVNTIA.

Dedicatio S.E.Cathedralis. 549

SENTICA.

SS.Baudelius & Socij Martyres. 660

SAGVNTHVM.

S.Gallicanus Ouinus Martyr. 601

SS. Ioannes,& Paulus martyres. 618

TOLETVM.

S.Elpidius Epiſcopus Mart. 429

S.Vincentius Epiſcopus Mart. 454

S.Olympius Epiſcopus. 495

S.Hermolaus Epiſcopus Mart. 585

S. Gregorius Epiſcopus. 589

TRIDENTVM.

S.Vigilius Epiſcopus Martyr. 621

VALENTIA.

S.Eutropius Epiſcopus. 467

VLYSSIPPO.

S.Antonius Patauinus. 504

S.Olympius Epiſcopus. 495

IVNII.

IVNIVS.

ASTATIS primus, & Anni medius Menſis, meſſium maturitas, & iuuenum lætitia, à quibus & nomen accepiſſe primò fatetur Ouid. *lib. 6. Faſt.* *Nominis etymon I. à Iuuenibus.*

Sic ſtatuit, Menſeſque notâ ſecreuit eâdem,
IVNIVS *eſt* IVVENVM, *qui fuit antè ſenum.*

Aſt Macrob. *lib.* 1. *Saturnal. c.* 12. duplicem inſuper huius nominis rationem aſſignat. I. à Iunone Iouis ſorore, & coniuge: *Eo quod* (inquit) IVNONIVS *apud Latinos antea vocitatus, diuque apud Aricinos, & Prænestinos, hac appellatione in Faſtos relatus ſit: adeò vt* (*ſicut* Niſus *in* Commentar. Faſtor. *dicit*) *apud maiores quoque noſtros, hac appellatio Menſis diu manſerit.* Sed pòſt, detritis quibuſdam literis, ex IVNONIO, IVNIVS dictus ſit. Hinc Ouid. *II. A Iunone.*

Nec tamen hunc nobis tantummodo præſtat honorem
Roma: ſuburbani dant mihi munus idem.
Inſpice quos habeat nemoralis Aricia Faſtos,
Et populus Laurens, Lauiniúmque meum.
Eſt illic Menſis IVNONIVS: *aſpice Tibur,*
Et Præneſtina mœnia ſacra Deæ.
IVNONALE *leges tempus nec Romulus illas*
Condidit, at noſtri Roma nepotis erat.

Hanc & *Feſtus* rationem probat, his verbis: IVNIVM *Menſem dictum putant à* IVNONE, *iidem ipſum dicebant* IVNONIVM, *&* IVNONIALEM. Subſcribunt Carol. Neapol. ad *Faſt. Ouid. lib.* 6. *u.* 18. Roſin. *Antiquit. Roman. lib.* 4. *c.* 10. Lil. Gyrald. *de Menſ. fol.* 137. Baptiſt. Maſcul. *in Encom. SS. fol.* 231.

SECVNDA *Macrobij* appellationis ratio, ex eius hiſce verbis deſumitur: *Nonnulli putauerunt* IVNIVM *menſem, à* IVNIO *Bruto, qui primus Romæ Conſul factus eſt, nominatum: quòd hoc menſe, ſcilicet* Kalendis Iuniis *pulſo Tarquinio, ſacrum Carnæ Deæ, in Cælio Monte voti reuerſecerit.* Quod & Roſinus *d. lib.* 4. *c.* 10. obſeruauit, addens ex ipſo *Naſone*, Quartam nominis rationem, ſcilicet hunc menſem IVNIVM dictum, quaſi VNIVM, ſiue, vt aliis IVNGIVM, à iunctis, ſiue vnitis *Romuli*, & *Taty Sabinorum Regis* fœderibus. Hinc cecinit Ouidius *d. lib.* 6. *III. A Iunio Bruto.* *IV. Ab Vnione.*

Hæc vbi narrauit, Tatium, *fortémque* Quirinum,
Bináque cum populis regna coiſſe ſuis.
Et Lare communi ſoceros, generóſque receptos,
His nomen IVNCTIS IVNIVS, *inquit, hábet.*

Huius Menſis TVTELA apud *Mercurium* erat, vt ex Tabulæ lapideæ Inſcriptione diximus ſupra *Tom.* 1. *in Prolegom. Menſis Ianuar.* ex Buxhorn. *Animaduerſ. ad Quæſt. Rom. Plutarch. fol.* 135. *Iunij Tutela Mercurio conſignatur.*

SED & iſte Menſis diuerſo DIERVM numero ab Antiquis ſubſignatus con- *Quot Dies Iunio dati.*

Mart. Hiſp. Iunij.

ſpicitur. Nam ex Romuli, & Iulij Cæſaris conſtitutione XXX. ex Numæ autem Pompilij decreto XXIX. tantùm Dies accepit, vt omnes manifeſtò ex *Macrobio* & aliis probant, præcipuè *Gyraldus*, & *Roßinus*.

Huius menſis varia à varijs Gentibus denominatio.

VARIA identidem à Gentibus NOMINA accepit, quæ ex inſtituto ſubiicere nec grauabimur. Hebræi illum dixere SIVAN: Syri HAZIRAM: Chaldæi, & Ægyptij EPIPHI: Abiſſini PEVNI: Athenienſes ἙΚΑΤΟΜΒΑΙΩΝ: Macedoni ΔΕΣΙΟΣ: Cypri ΙΥΝΙΟΣ: Perſæ THIR: Arabes, & Saraceni GIVMA, II. Boëtij HYPPODROMION: Alexandrini MESSORIVM: Karolini, BRACHMONAT: Faſti Veteres BRACHOT: Alemanni BRACHMON: Belgici BRACTMAENT: Cymbri BEIDMAANET: Galli IVIN: Itali GIVGNO: Hiſpani IVNIO: Angli IVNE: Portugallenſes IVNHO. Item aliqui referunt ex Tacito, aliquo tempore dictum hunc Menſem GERMANICVM. Quibus cognitis ad Faſtos venio.

Cur hæ Kalendæ Fabariæ, & Fabaciæ dictæ?

I. KAL. IVNII, apud Romanos FABARIÆ dictæ. Sed cur? Audi Macrobium *d. lib. 1. c. 12.* cauſam referentem: *Quia hoc Menſe adulta* FABÆ *diuinis rebus adhibentur.* Stuch. *de Sacrific. Gentil. fol.* 29. aliter aſſerit, dicens haſce Kalendas FABACEAS dictas, quòd *Carneæ* Deæ ſacrum pulte FABACEA, & larido fieri ſolebat; qui à Gyraldo *de Dys Gentium, ſyntagm.* 1. deſumpſit.

Carneæ Deæ ſacra.

HISCE etenim Kalendis ſacra peragebantur CARNEÆ Deæ, quam vitalibus humanis præeſſe putabant: à qua petebatur, vt iecinora, & corda, quæque ſunt intrinſecus viſcera, ſalua conſeruaret. Cuique Templum Iunius Brutus, expulſo Tarquino, in Monte Cœlio conſtruxit.

Prima dies tibi CARNA *datur, Dea* CARDINIS *hæc eſt:*
Numine clauſa aperit, claudit aperta ſuo.
Vnde datas habeat vires, obſcurior æuo
Fama: ſed è noſtro carmine certus eris.

Hecatombæa ſacra Athenis.

INTER Athenienſes etiam hoc die celebritas maxima HECATOMBÆA dicta, & Apollini ſacra, à qua & Menſis HECATOMBÆVS dictus, vt ex Heſiodo probat Lil. Gyraldus *de Menſ. vbi ſuprà*, & de *Dijs Gent. ſyntagm.* 7. Quæ vmbroſo in luco in Apollinis honorem, & ſacrificium Hecatombæum, & epulum magnificum continebat, vt auctor eſt Guillelm. Stuch. *de Sacrif. Gentil. fol.* 11. & de *Antiquit. Conuiuial. lib. 1. c. 33. fol.* 127. Formam huius ſacrificij, è *Iul. Capitolin.* & aliis deſcripſit Gyrald. *ſyntagmat.* 17.

Feriæ Martis.

ROMÆ etiam hoc die fuêre FERIÆ *Marti, Carnæ, Monetæ* conſtitutæ, vt ex Macrobio, & Naſone *d. lib. 6.*

Lux eadem Marti feſta eſt: quem proſpicit extra
Appoſitum dextra porta Capena via.

Tempeſtati ſacra.

Necnon TEMPESTATI ſacra indicta hiſce *Kalendis* refert ex Ouidio D. Karol. de Neapol. *in Comment. n. 64. fol.* 264. Ob Ædem votam à *M. Marcello*, qui bello Punico II. Syracuſas vicit; ab Oceani periculo liberato, cum in Corſicam, & Sardiniam nauigaret. Sed proculdubio toto cœlo aberrauit *Karolus*, quia, vt inquit Ioann. Selden. *de Dijs Syr. in Prolegom. c. 3. fol.* 59. & 60. Ea conſecrata ſunt, Anno ab

A quo?

V. condita CCCC. XCIV. à L. Cornelio Scipione, L. F. C. N. Cos. poſtquam Corſici Maris rabiem euaſerat. Quod vt probet, Inſcriptionem vetuſtiſſimam, ad Portam Capenam Romæ effoſſam, huiuſmodi refert:

HONC. OINO. POIRVME. CONSEN-
TIONT. R. DVONORO. OPTVMO. FVISSE
VIRO. VVCIOM. SCIPIONE. FIVIOS.
BARBATI. CONSOV. CENSOR. AIDIVIS.
HIC. FVET. A. HIC. CEPIT. CORSICA.
AVERIAQVE. VRBE. DEDET. TEMPES-
TATIBVS. AIDE. MERETO.

Sicque intelligendum Naſonis Diſtichon, quo de hac TEMPESTATVM celebritate *lib. 6. Faſtor.* agens, profitetur:

Te quoque, TEMPESTAS; *meritam delubra fatemur*
Cùm penè eſt Corſis obruta claſſis aquis.

Item Iunoni MONETÆ ob ſacram Ædem ſtructam, ſacra fiebant, vt inquit idem Macrobius, & proſequitur Tomitanus Vares: *Monetæ ſacra.*

Arce quoque in ſumma Iunoni Templa MONETÆ
Ex voto memorant facta, Camille, tuo.

De qua voti probatione, adeſt T. Liuij lib. 7. Hiſt. Rom. reſtimonium, dicentis: *Inter ipſam dimicationem*, ÆDEM *Iunoni* MONETÆ *vouit*, de qua videndus D. Karol.de Neapol. *in Comment. n.59.fol.*263.

DEMVM & hic Dies Romæ celebris ob memoriam Duplicis rriumphi, quorum alterum *C. Marcus Rutilius* Cos. de Priuernatibus, Anno CCC.XCVI. vt inquir Goltzius *in Faſt.* Alterum *Q. Cæcilius Metellus* Creticus de Crera Inſula, vt T. Liu. *lib.* 8. Anno DC.XCI. reportarunr. *Triumphi.*

II. Ægyptiacus, hoc eſt, Infauſtus, & Ater Romanis, quo & Hyades oriri ferentur Aſtrologi, à quibus & ipſe Naſo: *Hyadum ortus.*

Poſtera lux Hyadas Taurinæ cornua frontis
Euocat, & multâ terra madeſcit aquâ.

III. Solemnis Romanis, ob triumphum *M. Fabij Ambuſti* Cos. ita dicti, quòd cùm eſſet adoleſcens afflatus fulminis flamma fuerit, de Tiburtibus ad Annum V.C. vr fertur CCC.XCIX. vr probar Maſcul. *fol.* 232. *Triumphus.*

IV. BELLONÆ ſacra, ob eidem Templum conſecratum in Circo Flaminio verſus portám Carmenralem, de quo Liu. & Ouid. *Bellonæ ſacra.*

Mane vbi bis fuerit, Phœbúſque iterauerit ortus;
Factáque erit poſito rore bis vda ſeges;
Hac ſacrata die Tuſco Bellona duello
Dicitur: & Latio proſpera ſemper adeſt.
Appius eſt auctor: Pyrrho qui pace negata
Multum animo vidit, lumine captus erat.
Proſpicit à tergo ſummum breuis area Circum:
Eſt ibi non parua parua columna nota.
Hinc ſolet haſta manu belli prænuntia mitti
In Regem, & gentes, cùm placet arma capi.

Ad cuius illuſtrationem Karol.Neapol. *n.* 68. lapidis Inſcriptionem adducit. Nobis T. Liuij verba *lib.* 10. ſufficient: *Dicitur* (inquit) *Appius in Medio pugnæ diſcrimine, ita vt inter prima ſigna, manibus ad cælum ſublatis, conſpiceretur, ita precatus eſſe*: BELLONA, *ſi Nobis hodie victoriam duis; aſt Templum ego tibi voueo.* Sacerdotes etenim huius Deæ *Bellonarij* dicebantur, qui hoc die Deam placabant, ſeipſos cultris ferientes, & proprio ſanguine Numen placantes, vt teſtatur Roſin. *lib.* 2. *c.* 16. Poſtmodum vaticinantur, Tertullian. *in Apologet.* his verbis: *Longius excurro, hodie iſtic* Bellonæ *ſacratus ſanguis de femore proſciſſo, & palmulis exceptus, & ſuis datus ſignatis.* Sed & Lactant. *Lib.* 1. *Diuin. Inſtit.* proſequitur. *Alia ſacra Virtutis, quam eandem* Bellonam *vocant, in quibus ipſi Sacerdotes, non alieno, ſed ſuo cruore ſacrificant: ſectis namque humeris, & vtraque manu diſtrictos tenentes gladios currunt, & efferuntur, & inſaniunt.* Hæc ipſa Sacra pulchrè deſcribit *Tibullus.* *Templum.* *Bellonarij Sacerdotes.* *Illorum ſanguine placatio fiebat.*

Hæc tibi BELLONÆ *motu eſt agitata, nec acrem*
Flammam, non amens verbera torta timet.
Ipſa bipenne ſuos cædit violenta lacertos,
Sanguinéque effuſo ſpargit inepta Deam.

Poſt fanatici. *Stáſque latus præfixa veru, ſtat ſaucia pectus,*
Et canit euentus, quos Dea magna mouet.

De hiſce *Fanaticis* Apuleius, Iuuenalis, Horatius, & Lucanus, relati à Lilio Girald. *Syntagm.* 10.

Herculis Templum. EODEM etiam Die *Herculei Templi* conſecrationis memoria in eodem Circo Flaminio, à Sylla, vt creditur, erecti; de quo *Ouidius*:

Altera pars Circi Cuſtode ſub Hercule *tuta eſt:*
Quod Deus Euboico carmine munus habet.
Muneris eſt tempus, qui Nonas Lucifer ante eſt,
Si titulos quæris, Sylla *probauit opus.*

Ideo crederem dictum CVSTODEM, ob Vrbis Tutelam ſibi in *Circo* commiſſam.

Fidio Deo ſacra. V. PHIDIO *Sabinorum* Deo vetuſto hoc die ſacra fiebant, à quibus & SABVS, & SANCTVS, & SEMIPATER nuncupatus; hinc Ouid.

Quærebam Nonas Sancto, Phidióne *referrem,*
An tibi Semipater: *tunc mihi* Sanctus *ait:*
Cuicumque ex iſtis dederis, ego munus habebo:
Nomina Terna fero, ſic voluêre Cures.
Hunc igitur veteres donarunt Æde Sabini;
Inque Quirinali conſtituêre iugo.

Dictus Sabus, & Sanctus, & Semipater. Silius Noſter Italicus de *Bell. Pun. lib.* 8. agmina Romanorum ad bellum illuc proficiſcentia deſcribens proſequitur:

Ibant & læti pars SANCTVM *voce canebant*
Authorem Gentis; pars laudes ore ferebant
SABE *tuas, qui de proprio cognomine primus*
Dixiſti Populos magna ditione SABINOS.

Hunc locum eruditè Claud. Dauſqueius *fol.* 353. & ſequentibus, illuſtrat; vbi quæcumque de vetuſta SABI, & FIDII Dei mythologia apud varios obſeruantur, colligit.

Eius ſimulachri deſcriptio. Huius Dei ſimulachrum, ſic vana Gentilium religio effingebat. Marmor erat in feneſtræ modum formatum, in quo TRES Imagines ſculptæ erant. Dextra Virilis, habitu pacifico: Siniſtra verò Muliebris, eodem habitu, coronam in capite ex lauro geſtans, quæ dextram dextræ iungebat, cum priore Imagine. In medio harum Duarum, ingenui Pueruli effigies cernebatur, ſupra cuius caput hæc duo verba legebantur: FIDII SIMVLACHRVM. Supra Imaginis Virilis, HONOR; ſupra Muliebris, VERITAS, capita, inſpiciebantur vocabula: vt & vidit in Romanis monimentis Lil. Gyrald. *Syntagm.* 2.

Templum Veſtæ apertum. VI. Singularis apud Romanos, eo quod Romæ *Templum Veſtæ* apertum dignoſceretur. Sed Græcis feſtiuiſſimus propter *Philippi Regis* Macedonum victoriam, quâ Potidæam cepit, Illyrios prælio domuit, & in Equeſtri certamine Olympico victor eſt declaratus: vt ex Gyraldo, & Plutarcho refert Maſeulus *fol.* 234.

Ludi Piſcatorij. VII. Ludis *Piſcatoriis* conſignatus; quibus, quæſtus eueniens ob ſuperſtitioſum Veſtæ cultum exhibitum, eius ſacrificulis obueniebat. De his Naſonem auſculta:

Tertia poſt Nonas remouere Lycaona Phœbe
Fertur; & à tergo non habet Vrſa metum.
Tunc ego me memini Ludos *in gramine campi*
Aſpicere, & dici, lubrice Tibri, tuos,
Feſta dies illis, qui lina madentia ducunt:
Quique tegunt paruis æra recurua cibis.

De

De hiſce Ludis meminit *Feſtus* his verbis: PISCATORII LVDI *vocantur, qui quotannis Menſe* IVNIO *trans* Tiberim *fieri ſolent, à Pratore Vrbano pro* Piſcatoribus Tiberinis; *quorum quæſtus non in macellum pervenit, ſed ferè in arcam Vulcani: quod id genus piſciculorum viuorum datur ei Deo, pro animis humanis.* Ita & Karol. Neapol. *n.*87. *&* Roſ. *d.c.*10. *Quæſtus Vulcano.*

ITEM hoc eodem die, Sacra in Capitolio MENTI fiebant, ob ſacratum eidem ibidem Templum, poſt infelicem illam Romanorum cladem ad Lacum Thraſymenum. Ouid.

Menti Dea ſacra.

MENS *quoque Numen habet,* MENTI *delubra videmus*
Vota metu belli, perfide Pœne tui.
Pœne rebellabas: & letho Conſulis omnes
Attoniti, Mauras pertimuêre manus.
Spem metus abſtulerat, cùm MENTI *vota Senatus*
Suſcipit; & melior protinus illa venit.
Adſpicit inſtantes mediis ſex lucibus Idus
Illa dies, quâ ſunt vota ſoluta Deæ.

Falluntur qui ex hoc vltimo diſticho MENTIS Sacra in diem ſequentem reiiciunt. Nam ſi *Sexto Idus* iam erant vota ſoluta Deæ, ergo à fortiori die præcedenti ſoluta. Sed ad cauſam huius Dedicationis veniamus. T. Liu. *lib.*21. Q. Fabium Maximum, quo die Magiſtratum iniit, vocato Senatu, de placandis Diis, & de fatalibus libris inſpectandis, MENTIque Æde vouenda diſſeruiſſe, contendit. Et poſtmodùm *lib.* 23. proſequitur: *Interea Duumuiri creati ſunt,* Q. Fabius Maximus, *&* T. Octacilius Craſſus, *Ædibus dedicandis,* MENTI Octacilius, *Fabius Veneri Erycinæ. Vtraque in Capitolio eſt, canali vno diſcreta.* *Templum in Capitolio.*

VIII. Plurimis hoc die Roma ſolemniis nobilitata fuit. Nam & IOVI PISTORI Sacra fieri conſueuit, ob Aram in Capitolio poſitam; quòd monuiſſet Iupiter Romanos obſeſſos, vt in Gallorum caſtra panes iacularentur, quamobrem illi ſpe deiecti, quòd fame ſubigi poſſent, ab obſidione deſtiterunt. Audi Ouid. *Piſtori Ioui Ara in Capitolio, quare?*

Nomine quam pretio celebratior arce Tonantis
Diſcant PISTORIS *quid velit ara* IOVIS.
Cincta premebantur trucibus Capitolia Gallis:
Fecerat obſidio iam diuturna famem.
Iupiter ad ſolium Superis regale vocatis,
Incipe, ait Marti, protinus ille refert.

Poſtmodùm Martis nominè Poëta Romanorum vrbe obſeſſorum, & fame pereuntium anguſtiam; Deorum conſilium, & decretum refert, & concludit:

Poſſe fame vinci ſpes excidit: hoſte repulſo
Candida PISTORI *ponitur Ara* IOVI.

Ioannes Baptiſta Maſculus vbi ſupra *fol.* 234. addit, quòd ad lætitiæ ſignificationem *Molæ frumentariæ* coronabantur floribus, & illo die quieſcebant. A quo hæc extraxit, nondum diuino: Nam apud *Karolum Paſchalium*, qui rem coronariam eruditè deſcripſit, altum ſilentium. Niſi fortè illud deſumpſerit ex eodem Ouid. *d. lib.* 6. *Molæ Frumentariæ coronatæ.*

Et velant ſcabras florida ſerta MOLAS.

ITEM, eo die, VESTÆ *feriæ* deſignabantur. Hoc euênit, quia cum conuinia hoc die paſſim ante focos agitarentur, cibi etiam Virginibus Veſtalibus à Ciuibus emittebantur Deæ Veſtæ libandi, & ASINI floribus coronati, atque, è pane veluti monilia quædam gerentes, circumducebantur per vrbem. Harum cæremoniarum, & rituum cauſas prolixè inquirit, & explicat, cuius carmina omittimus, quæ ſuperflua viſa. *Veſta feria.*

Ante focos olim ſcamnis conſidere longis
Mos erat, & menſa credere adeſſe Deos.
Nunc quoque cùm fiunt antiqua Sacra Vacuna
Ante Vacunales ſtántque ſedéntque focos.
Venit in hos annos aliquid de more vetuſto;
Fert miſſos Veſta pura patella cibos.
Ecce coronatis panis dependet aſellis
Et velant ſcabras florida ſerta molas.

Aſinus coronatus. Poſt hæc *Aſini* coronati cauſam recenſet pluribus carminibus, ſed breuibus clauſulis Lactantius *lib.* 1. *c.* 21. illam ſic refert: *Lampſacem aſellum Priapo quaſi in vltionem mactare conſueuerunt: Cùm enim hic Deus* VESTÆ *dormienti vim inferre conaretur, aſinus intempeſtiuo clamore, eam excitauit. Hinc libido inſidiatoris detecta. Apud Romanos, eundem aſellum Veſtalibus Sacris in honorem pudicitiæ conſeruatæ panibus coronant.* Sed qualis hæc fuerit paniceæ coronæ forma, ſciſcitaberis? D. Carol. de Neapol. in *Comment. ad Ouid. n.* 116. *fol.* 273. plura refert, quem videas.

Panicea corona qualis? remiſſiuè.

POST hæc etiam NVDIPEDALIA ſacra *Veſtæ* à Matronis fiebant, ita vt in Deæ Templum nudis pedibus irent; cauſam prolixius refert *Ouidius*: ſed breuiùs Roſinus: Quod olim eâ parte lacunæ fuiſſent, ita vt ſicco pede Templum Veſtæ adiri non potuerit: Nudis igitur pedibus, Matronas acceſſiſſe; id quod poſtea ſiccatis iam lacunis in memoriam vetuſtatis obſeruarunt.

Nudipedalia ſacra, quæ?

Triumphus Bruti. NECNON hodie, celebris Romæ commemoratio triumphi *D. Iunij Bruti* ob Vlteriorem *Hiſpaniam* ſubactam Anno D.C. XXI. ſecundum Carol. Sigon. *in Faſt. Triũphal. fol.* 209. de quo & Ouid. *d. lib.* 6. *vbi* D. Carolus Neapol. *n.* 164. *fol.* 282.

Tum ſibi Callaico Brutus *cognomen ab hoſte*
Fecit, & Hiſpanam *ſanguine tinxit humum.*

De hoc Triumpho videndi Liuius, Strabo, Florus, Paterculus, Sigonius, Cuſpinianus, & alij.

Tullij Mors. IX. Nefaſtus ob *Seruij Tullij* Regis mortem à *Tarquinio* genero patratam, ita vt Romæ veteri miſerè luctum pepetiſſet. Flor. *lib.* 1. *c.* 7.

Ædes concordiæ & Fortis Fortunæ. X. Famigeratus, ob ſacratas Ædes Romæ CONCORDIÆ, & FORTVNÆ cognomento FORTI. Illi *Liuia* Mater Tiberij. Ouid. *d. lib.* 6. vbi Carol. Neapol. *n.* 208.

Te quoque magnificâ CONCORDIA *dedicat Æde*
Liuia, *quam charo præſtitit illa viro.*

De qua & videndi Dio Caſſ. *Hiſtor. lib.* 56. & Lil. Gyrald. *Syntagm.* 1. *de Diis Gentil.* Iſti P. R. Trans Tyberim de qua Ouid. *d. lib.* 6.

Quàm citò venerunt FORTVNÆ FORTIS *honores!*
Poſt ſeptem luces Iunius actus erit.
Ite, Deam læti FORTEM *celebrate Quirites:*
In Tyberis ripâ munera Regis habet.

M. Varr. *lib.* 5. *de Ling. Lat.* proſequitur: *Dies* FORTIS FORTVNÆ *appellatus à Seruio Tullio Rege, quòd is Fanum* FORTIS FORTVNÆ *ſecundum Tyberim extra vrbem Romam dedicauit Iunio Menſe.*

Matralia ſacra. XI. Solemniſſimus ob ſacra MATRALIA quæ *Matri Matutæ* Matronæ peragebant in eius Templi angulis. Ritus hic erat: Aditu Templi eius ſeruæ prohibebantur, vnam Matronæ duntaxat introducebant, & colaphos genis eius infligebant. Huius rei cauſam quæris? Accipe: Matuta cum ſuſpicata eſſet, maritum amare ancillam, in inſaniam prolapſa, filium perdidit. Hinc ritus ſeruatus, vt & ancillæ prorſus ab eius Sacro arcerentur, Matronæ ſaororum liberos ſuis in vlnis accipiant. Fusè omnia hæc *Ouid.*

Ite bona

Ite bonæ Matres, *veſtrum* MATRALIA *feſtum,*
Flauáque Thebanæ, reddite liba Deæ.
Hac tibi luce ferunt MATVTÆ *ſacra parenti*
Sceptriferas Serui Templa dediſſe manus.
Quæ Dea ſit; quare famulas à limine templi
Arceat; (arcet enim, libaque teſta petit)

Poſtmodùm cauſam ſuperius relatam prolixo carmine refert. Sed cur *Teſta liba* in vltimo petere dicat? Audi M. Varron. *lib.* 4. *de Ling. Lat.* Teſtuatium libum *quod Deæ* MATVTÆ *fiebat, ideo dictum, quòd in* Teſtu calido *coquebatur.* Plura de his ſacris apud Gyraldum, Stuchium, Roſinum, & cæteros.

Teſtum Libum quid?

XII. Romanis celebris dies ob Triumphos *P. Craſſi* Proconſulis de Luſitanis, & apud *Athenienſes* celebrior ob ſacra Saturnalia, ſiue Κρόνια, quæ in honorem temporis, ſiue Saturni fiebant, & ab Stuchio fol. 17. Κρονολατρεῖα, appellatur.

Chronia feſta Athenis.

XIII. Memorabilis ob conſecrationem Templi IOVIS INVICTI. licèt obganniat Carolus de Neapolis ad Ouid. *n.*213. illo diſticho.

Ioui Inuicto Templum.

Nulla nota eſt veniente die quam dicere poſſis:
Idibus INVICTO *ſunt data templa* IOVI.

Nam contra Carolum eſt D. Auguſtin. *de Ciuitat. Dei, lib.* 7. à Gyraldo relatus in *Syntagm.* 2. *de Diis Gent.*

ITEM lætus, ob *Minuſculas Quinquatrus*, de quibus M. Varr. de *Ling. Lat. lib.* 5. ita ſcribit: Quinquatrus Minuſculæ *dicta* Iuniæ *à ſimilitudine Maiorum, quòd Tibicines tùm feriati per vrbem vagantur, & conueniunt ad Ædem* Mineruæ. Eadem *Feſtus.* Cauſam *Ouidius* pluribus conſumptis verſibus, apud quem ad amuſſim.

Quinquatria Minora.

XIV. Romanis ater, *Athenienſibus* alacer, ob BVPHONIA ſacra, ita dicta ab inſigni Boum immolatione; quæ in *Dypoleis*, id eſt, *Iouis Polei* agebantur. Plura de his ſacris apud Ariſtophan. *in Nebul.* & Gyrald. *Syntagm.* 17. & Stuch. *de ſacrif. fol.* 45.

Buphonia ſacra.

XV. Rituoſus Romanis, ob *Delubri Veſtæ* purgationem, quâ quidquid inerat ſordidum foras extrahebatur. Ouidius duplici Diſticho.

Purgationis Delubri Veſtæ ſacra dies.

Hæc eſt illa dies, quâ tu purgamina Veſta
Tibri per Etruſcas in mare mittis aquas.

De his purgaminibus M. Varr. *lib.* 5. *de Ling. Lat.* & Feſtus *verb.* Stercus: & Roſinus.

XVI. *Athenienſibus* celebris, ob ſacra METOECIA in honorem *Theſei* inſtituta, quòd is ſparſos antea per agros homines, in ſocietatem vitæ, atque in vrbis communionem coëgiſſet, *Athenis* conditis, vt ex Thucydide refert Maſculus *fol.* 238.

Metœcia ſacra.

XVII. Fauſtus Romanis, ob inſignem victoriam, quâ *Poſthumius* aduerſus Volſcos, & Æquos potitus eſt. Liu. *lib.* 10. Maſculus ſupra.

Victoria Poſthumij.

XVIII. Solemnis Romanis, ob ſacra quæ *Palladi* in *Auentino* peragebantur, de quibus Ouidius *d. lib.* 6. *vbi Carol n.*251. Inſcriptionem profert.

Palladi Auentina ſacra.

Sol abit è Geminis, & Cancri ſigna rubeſcunt:
Cœpit Auentinâ Pallas *in arce coli.*

XIX. Inſignis Romanis, ob Templum SVMMANO dicatum, poſitum ad Circum Maximum, exterritâ vrbe bello contra Pyrrhum. *Ouid.*

Plutonis Summani Ara.

Reddita quiſquis is eſt SVMMANO *templa feruntur,*
Tunc, cùm Romanis Pyrrhe timendus eras.

Hic Deus, *Pluto* eſt, ſic SVMMANVS dictus, qnia SVMMVS Deorum eſt MANIVM.

XXI. Herculi ſacer, quo fortitudo bellica laudem habuit, ob Naualem Triumphum de Illyricis, quem *Cn. Fuluus Centimalus* duxit, ad Annum D.XXV.

Triumphus.

ex *Goltzio* ſubnectit Maſculus ſupra, *fol.* 139.

Annibalis victoria. XXIII. Infelix & infauſtiſſimus Romanis, ob miſeram cladem exercitus, duce Flaminio ad Thraſymenum lacum ab Annibale penè deleti, de quo Ouid.

Non ego te, quamuis properabis vincere Cæſar,
Si vetat auſpicium, ſigna mouere velim.
Sint tibi Flaminius Thraſymená*que littora teſtes,*
Per volucres aquos multa monere Deos.
Tempora ſi veteris quaris temeraria damni?
Quartus ab extremo menſe bis ille Dies.

Iſtius cladis Hiſtoriam ſi legere deſideras, adi Liuium *lib.* 22. Valer. Max. *lib* 1. *c.6.* Plutarch. *in Vit. Faby*, & alios.

Triumphus. XXIV. Auſpicatiſſimus Romanis, & fauſtus propter victoriam, quam Maſiniſſa de Syphace duxit, ſic Ouid.

Poſtera lux melior, ſuperat Maſiniſſa Syphacem,
Et cecidit telis Haſdrubal *ipſe ſuis.*

De hac Victoria T.Liuius,Polybius,Plutarchus,Carolus Sygonius,& recentiores.

Larium Templum. XXVII. Solemnis Romanis, ob Templum *Laribus* dicatum, & præcipuè Iovi *Statori*, ad quod habitabant Puellæ, quæ Coronas texere conſueuerant. Ouid.

Lucifero ſubeunte, Lares *delubra tulerunt:*
Hic vbi fit doctâ multa corona manu.
Templum idem Statoris *erit, quod Romulus olim*
Ante Palatini condidit ora iugi.

Romuli Templum. XXVIII. Ritualis Romanis, ob dedicationem Templi in Colle Quirinali, *Romulo*, ſtatim ac ipſe ab oculis Romanorum euanuit, ita vt Diuus, & in Deorum numerum conſignaretur, & acclamaretur. *Ouidius*,vbi D.Carol.de Neapol.*n.*275. iſta de hac Templi Romulei dedicatione carmina cecinit:

Tôt reſtant de Menſe dies, quòt nomina Parcis,
Cùm data ſunt trabeæ Templa Quirine *tua.*

Dion Caſſ. *lib.*54. Auguſtum Cæſarem Templum hoc vetuſtiſſimum de nouo ædificatum dedicaſſe, & ſeptuaginta ſex Columnis decoraſſe ſcribit.

XXX. Fauſtus, & ſolemnis ob dedicationem Templi *Herculi*, & *Muſis* factam: vt denique ſcripſit Ouid.vt Neapol.*fol.*303.*n.*276.

Tempus Iuleis cras eſt natale Kalendis,
Pyerides cœptis addite ſumma meis.
Dicite Pierides, quis vos addixerit iſti,
Cui dedit inuictas victa nouerca manus.
Sic ego; ſic Clio, clari monimenta Philippi
Adſpicis, vnde trahit Martia *caſta genus.*

Huius Templi ædificium primo *Fuluius Nobilior* extruxit, pòſt Marcio Philippus inſtaurauit, vt ex *Eumenio*, & *Suetonio* probat D. Carolus de Neapolis *d. fol.* 303. *n.* 278. Quibus Faſtorum Gentilium ſtrues abſoluitur, vt Catholicorum feſta Hiſpanorum intuearis.

IVNIVS

KALEND. IVNII.

DIES I.

A. Apud MELLARIAM *Bæticæ Hiſpaniæ vrbem, Paßio* S. FIRMI *Martyris, qui ſub M. Aurelio Vero Proconſule pro fide tentus, crudeliſſimis impetitus tormentis, lampadum igne peruſtus, neruorum ictibus cæſus, vngulis laniatus, tandem amputato capite ad coronam Agoniſta intrepidus feſtinauit.*

B. CÆSAROBRIGÆ *in Vettonibus Hiſpaniæ, Natalis* B. IVVENCI *Presbyteri, Poëtæ Euangelici, qui candore vitæ eximius, ſpiritu doctrinæ clarus, & cumulo virtutum celebris,* Salmanticæ *ad cælos Confeſſor properauit inſignis.*

C. In Onnienſi *perilluſtri Benedictino* Cœnobio *Hiſpaniæ, Depoſitio* S. ENECONIS *ipſius Monaſterij Abbatis, qui poſt vitæ ſanctiſſimæ decurſum, non ſine innumerabilium patratione miraculorum, æternam Confeſſor inclytus ingredi meruit.*

NOTÆ.

SANCTVS FIRMVS Martyr.] Hucuſque eius nomen, & martyrium apud *Græcos* conſeruatum inuenimus, ſed abſque agonis loco, vt indicant hæc Menologij verba: *Eodem die* S. FIRMI *Martyris, qui ſub Maximiano Imperatore, pro Chriſti fide comprehenſus, ductus eſt ad Præſidem Magnum* (veriùs Marcum) *nomine; cùmque perſuaderi non poſſet, vt Idolis ſacrificaret, nudus neruis cæditur, ſuſpenſus laniatur, totius corporis compage ſoluta; poſtremò capite obtruncatus, certaminis coronam aſſequutus eſt.* Ab ipſo Galeſin. *h. d.* (licet addita voce *in Græcia* quam nullus appoſuit) hoc elogium contexuit: *In* Græcia *item* S. FIRMI *Martyris, qui in Maximiani perſecutione ob fidem captus, nullis, vel acerbißimis plagis, quas ei Magnus* (lege, Marcus) *Præfectus infligi iuſſerat, potuit è gradu pietatis amoueri: quare poſtremò lapidibus percuſſus, non modò tormenti huius vi ſuperatus eſt; ſed victor datis demum pro Chriſto Redemptore ceruicibus, egregia corona donatur.* Quæ mouerint animum *Protonotarij* ad iſtud gloſſema, *in Græcia*, ponendum; patent ex ipſius *Notis fol.* 112. quibus fatetur ideò ſic repoſuiſſe, quia ex *Græcorum* tabulis encomion deſumpſit. Quod clariùs liquet; nam *Martyr. Roman.* in antiquis, & recentioribus editionibus, tale verbum reſpuit ſolo contentum hoc elogio: *Item* S. FIRMI *Martyris, qui in perſecutione Maximiani acerbißimis plagis affectus, lapidibus percuſſus, ac demùm capite cæſus eſt.* Iſti conueniunt *Martyrol. Caſtellanum* P. Vazquez: *Luſitanum* PP. Soc Ieſ. *Hiſpanum MS.* P. Ieronymi Rom. dela Higuer. & alia recentiora. A. *Menologium.* *Martyrologia.* *Galeſinij gloſſema exploditur.*

AST quæ in hiſce Eccleſiaſticis Tabulis defuerat agonis palæſtra, Noſtri *Vbi paſſus.*

Flauij

Flauij Dextri Chronici ope, ex obliuionis monumento reſurgit; ſic *Anno 300 in* *Vbi paſſus.* MELLARIA *vrbe Hiſpaniæ Bæticæ*, S. FIRMVS *Martyr, qui acerbiſſimis plagis affectus, lampadibus exuſtus, ac tandem ſucciſo capite martyrium conſummauit, ſub Præſide Hiſpaniæ* Marco *Aurelio Vero, Vir-Coſſ. Cuius etiam Corpus, decurſu temporis Romam deportatum eſt, & prima die Iunij maximè colitur.* Ad hinc elicies non *in Græcis* paſſum, vt perperam *Galeſinius*: nec à Præſide *Magno*, vt corruptè in *Menologio*: ſed in *Hiſpania* apud vrbem *Mellariam* Bæticæ; & à Præſide *Marco Aurelio Vero Hiſpaniæ Proconſule*, *Biuarij & Cari error.* Irrepſit mendum in edito *P. Biuarij* Dextro; vbi cultus *Prima die* IVLII inuenitur, cùm IVNII *Kalendis* conſignandus eſſet, vt omnia indicant *Menologium*, & *Martyrologia*. Corruptiùs in edito *R. Cari*, vbi Primo die *Ianuarij* conſignatur feſtiuitas. Agunt de eo, ipſe in *Not. fol.* 109. *lit. T.* P. Biuar. *Ann.* 300. *Comment.* 1. *n.* 14. *fol.* 325. Eius Acta fortè cum blattis, & tineis deliteſcunt, donec Deus illa eruere conſtituat: en quæ excogitauit Noſtra ex Scriptoribus ſedulitas, vt promiſſioni pareamus.

ACTA S. FIRMI MARTYRIS Mellarienſis; ex Menologio Græcorum, & Flau. Dextr. Chron.

FIRMVS *natione* Hiſpanus, *Ciuis* Mellarienſis *in Bætica, Chriſto nomen dedit, in cuius regula ſic firmus ſtetit, & valens, vt neutiquam Romanorum* *Origo.* *Principum potentia, aut crudeliſſimorum tormentorum vi, ab illa diuelli potuerit conſtantiſſimus Martyr. Graſſabatur vbique fœda Maximiani perſecutionis procella aduerſus Chriſti aſſectas; Marcus Aurelius Verus, qui &* Valentinianus *dictus eſt*, Hiſpaniæ *Legatus, Principis in hac regione cœpit iniqua adimplere mandata; ideò in Chriſtianos ſæuitum deueniens, Occidentales præſertim Bæticæ plagas horrenda impietatis lue inquinauit, & immaniſſimis fidelium Chriſti ſeruorum funeribus repleuit. Inter alios* FIRMVS *Capitur.* *conſtantia ſpiritum demonſtrauit; nam à ſatellitibus propter fidem captus, & in ergaſtuli ſpelæo incluſus, aut Diis litare, & Chriſtum deſerere; aut cruciatus obire iuſſus, ſic firmâ iſthæc iuſſa prælocutione contriuit, vt Iudex remedio deſtitutus ad verbera, verbis furibundis exploſis, pertinaci ſeueritate veniret. Fuit fortè* FIRMVS *aut genere nobilis, aut militari ſplendore conſpicuus, qui à Præſide accitus, & ante eius tribunal protractus, blanditiis, ſchematibus, & illecebris Sanctum Martyrem primitus demulcere conſtituit, quibus eum à vera Religione auertere ſatagebat: ſicque vt Romanorum Principum experiretur clementiam, vanas Chriſtianorum fabulas conculcaret, Diis patriis, Romanique Imperij Numinibus, totiuſque Orbis, & Vrbis tutelaribus adhæreret. Omnia iſthæc proloquia* FIRMVS *firmior in fide ſe præbens, de-* *Martyris conſtantia.* *ſpiciens, mucrones, vulnera, opprobria, & iniurias expetebat pro Chriſto, in quo vitam, & ſalutem eſſe catholica peroratione probauit. Idola formâ procera, arte inſignia, & materiâ pretioſa, nihil aliud eſſe, quàm ſpectaculum, operam, & metallum, ſub cuius cauo dæmonia, non numina concludi, libera confeſſione digeſſit. Furiat dictis Martyris* Marcus, *& quem à pio propoſito pœnitentem deflectere ſperabat, firmiorē adinuenit in fide. Quapropter ad carceris latebras dimittens, aut Martyris palinodiam poſcit, aut vitam extrahere furioſa tyrannide intendit: Sed priorem præ inſigni* FIRMI *in Chriſti obſe-* *Cruciatur.* *quio firmitate deſperans Tyrannus: ad poſteriorem recurrit ſæuitiam; nam licet Martyrem nudum cæderent ſatellitum neruicea flagella; in Equuleo ſuſpenſum dilaniarent harpagines, exurerent ardentes lampades, & tota corporis compago ſolueretur tormentis; nec à fide ſuſcepta deuiare, nec Idolis ſacrificium offerre cogi potuit firma* FIRMI *fidelitatis conſtantia. Quo victus* Valentinianus *robore, ne aliis reus præberet exemplum,* FIRMVM *capitali ſententia damnatum dimiſit: quam illicò milites exequentes, capite obtrun-* *Coronatur.* *catus ad præmium firmus Agoniſta peruenit æternum*, Kalend Iunij, *Anno*

Domini

Domini CCC. *Cuius ſacra pignora primò* Mellariæ *adſeruata, pòſt decurſu temporis Romam tranſlata, ibidem honorifice condita, per aliquot ſecula venerata quieuerunt, & adhuc quieſcunt, licèt quo loco ſint recondita penitus ignoremus.*

En *Acta*, quæ facilè in concordiam cum antiquis reuocabimus monumentis. Primus ſcrupulus qui ſedandus occurrit, de *M. Aurelij Veri Præſidis Hiſpaniæ* præfectura, inſurgit. Cui facili negocio faciemus ſatis, ſi *Inſcriptionem* apud *Tarraconem* inuentam, & ab Ambroſ. Moral. *lib.9.c.*49. exſcriptam apponimus: quâ licèt iſte *Præſes Valentinianus* etiam vocitetur, parui refert, quia *hoc à frequentibus* (vt inquit R. Caro) *apud Romanos adoptionibus ſæpiſſimè emergere potuit: adoptati enim in nomen & familiam adoptantis, ſacráque tranſibant.* En Epigraphes.

Valentiniani Præfectura probatur.

FORTISSIMO. ET CLEMENTISSIMO.
IMP. CÆS. M. AVR. CARO. INVICTO.
AVG. P.M.T.P. COS. II. P. P. PROCONSV.
MARCVS AVRELIVS. VALENTIN.
V. C. P. P. HISP. CIT. LEG.
PR. PR. D. N. M. Q. EIVS.

Hæc in Templo *S. Teclæ*: alia *Cæſari Carino* in S Michaelis baſilica eiuſdem *Marci Aurelij* Præſidis inuenitur, qui ſtatuas Patri, & filio erexit anno CC. LXXXIII. Cum cognomine *Veri* inuenitur primus ex *VI. Viris Auguſtalibus*, qui Herculi Tibure baſim marmoream dedicarunt, vt ex Grutero videſis in *Actuar. Inſcript. Sacrar. fol. M. XIII. n.* 3.

De Tranſlatione ſacrorum pignorum *Mellariâ* Romam, nullum extra *Dextrum* inueni tale quid dicentem. Fortè tempore *S Damaſi* Noſtri P. M. qui Corpora Martyrum vbique gentium recollegerat, *Romám*que adſportauerat, iſthæc *Tranſlatio* perfecta fuit.

Tranſlatio.

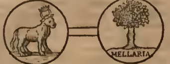
Mellaria. Vrbs fuit peruetuſta *Hiſpaniæ* ad fretum Herculeum quam Ptolemæus *lib.2.Geog.Tab.2. Europ.c.*6. vocitat Μενραλία, aſſignátque in *Conteſtanis* inter ciuitates mediterraneas: cuius conſignatio attraxit aliquorum ſpiritus ad credendum, hodie eſſe *Murcia.* Sed meo videri hæc diuerſa eſt à noſtra, tam diſpoſitione ſituum, quàm literarum contextura. Iſta Mellaria: illa Menralia. *Ptolemæi* in *Conteſtanis*: Noſtra ad fretum *Herculeum.* Illius in mediterraneis prope *Valentiam*: Noſtra in litore prope *Tarteſſum.* De vtraque ſpecta diuerſitatem: Ptolem. ſic: *Poſt hos, verſus mare, habitant Conteſtani, & Ciuitates mediterraneæ* Menralia, *Valentia, Satabis, Illice, Iaſpis.* Quis hac ſituationis epitome de Noſtra *Ptolemæum* loquutum fuiſſe crediderit? Ergo aliò conſignatio quærenda eſt. Idem Ptolem. *c.*4. agens de vrbibus *Baſtulorum, qui dicuntur Pœni*, poſt *Belonem*, quam aliqui perperam dicunt *Tariffa*, conſtituit Menraliam, pòſt *Traductam*, inde *Berbeſulam*, abhinc *Carteiam*, & demum *Calpe* montem, in quo Herculis columna. Iſthæc conſignatio vera dignoſcitur ſi *Plinij*, *Pomponij*, & *Antonini* Geographiam inſpectes, quam huiuſmodi locorum ſitus dimetitur ad vlnas. Hæc hodie ſi *Moralio*, *Binario* & *Caro* credimus, dicitur Beier de la Miel. licèt iſte ad *Dextr. fol.* 100. lit T. *Porcuna* Mellariam appellitauerit: nam in *Chorograph. Conuent. Hiſpal. lib.* 3. *c.* 58. palinodiam recantauit, & ſe deceptum terminationis tinnitu fatetur.

Topographia.

Alia eſt Vrbs Mellaria in Conuentu *Cordubenſi*, quam in *Baturia Turdulorum* iuxta Ilipam meam ad XXIV. M. conſtituunt *Plinius*, & *Antonius*; ille *lib.*3.*c.*1. his verbis: *Altera* Beturia, *quam diximus* Turdulorum, *& Conuentus Cordubenſis habet Oppida non ignobilia, Arſam*, Mellariam, *Mirobricam.* Iſte in *Itinere Codubâ Emeritam*, ſic: Mellaria M.P. LII. apud Simlerum *fol.* 187. apud Zuritam *fol.* 93. & in *Notis fol.* 567. De ea inſcriptiones aliquot collegit Gruterus *fol.* 178.2. *fol.* 321. 10. & *fol.* 466. 9. Quibus Mellarienſes, aut ordo Mellarienſis inuenitur. Apud me nummus in altera parte Bos coronatus, in reuerſo Quercus glandibus abundans, his literis, Mellaria, inſculptis.

Alterius Mellariæ ſitus.

Quercum



Quercum appinxit ob fertilitatem fructus iſtius arboris, de qua in *Bæturia Turdulorum* iſthæc ſcripta reliquit verba Raſis Agarenus : *Eſta tierra non à otros arboles ſi non* Azigeros, *y por eſo le llaman el llano de las bellotas, e ſon tan dulces, e tan ſabroſas, quatas non hà tanto en Eſpaña*, id eſt: *In Bæturia nulla alia præter* QVERCVM *arbor inuenitur, ex quo planicies glandium vocitatur, quæ ſic dulces, & gratæ ſunt, vt in reliquo Hiſpaniæ circulo præſtantiores non inueniantur*. Hodie iſta MELLARIA Turdula, ſeu Bæturiana dicitur FVENTE-OBEIVNA. An in hac, an in *Gaditana* martyrium pertulerit S. FIRMVS? nondum diuino; quia *Dexter* haud aliud ad coniectandum reliquit veſtigium.

B. B. IVVENCVS Presbyter.] P. Ieronymus Roman de la Higuera è Soc. IESV in *MS. Martyrolog. Hiſpan.* hoc die conſignat Natalem Noſtri Sanctiſſimi Presbyteri IVVENCI: ſed quo duce? nondum diuino. Nos ad *Prid. Idus Septembr.* eius anamneſin reiicimus, *Maurolyci, Conſtantij Felicis*, & *Philippi Ferrarij* veſtigia ſequentes. Iſthæc hoc loco notanda duxi, ne à me omiſſum *Presbyterum* incuriâ oculatus Criticus ſuſpicetur.

C. S. ENECO Abbas Onnienſis.] Eius Nomen, & memoriam repetunt VVion, &

Martyrologia. Hugo Menardus in ſuis *Martyrologijs Monaſticis*, licèt ille pro *Onnienſe* Cœnobio, perperam *Onienſe*, & iſte *Ognienſe* repoſuit. Philipp. Ferrar. *in Catal. SS. Generat. fol.* 227. & in *Topograph. ſacr. verb.* Ouetum *fol.* 93. De eo ferè omnia antiqua Hiſpaniæ *Breuiaria*, à quibus Alphonſ. Villeg. *in Flor. SS. tom.* 2. *h. d.* P. Ioann. Marian. *Hiſt. Hiſpan. lib.* 8. *c.* 14. Ioann. Maldonad. *de Sanct. fol.* 121. Franc. Haræus *fol.* 750. P. F. Anton. de Yep. *in Chron. Benedict. tom.* 5. *cent.* 6. *Ann.* 1011. *c.* 2. & *tom.* 6. *cent.* 6. *Ann.* 1070. *c.* 2. *& ſeq.* D. Ioann. Briz Martin. *Hiſtor. S. Ioannis Pinnatenſ. lib.* 2. *cap.* 30.

Scriptores. *fol.* 403. *& lib.* 5. *c.* 22. *fol.* 776. Michaël Martin. de Villar *in expoſit. Epitaph. Cæſarauguſt.* §. 5. *fol.* 37. *&* 38. & in *Patronat. Bilbilitan. pag.* 474. Eius Acta ſcripſit tribus libris *P. Ioannes Baptiſta Dameto* è S. I. Bilbilitanus. P. Ioann. Mariet. *Hiſt. SS. Hiſpan. lib.* 18. *c.* 10. Illa ex peruetuſto *Breuiario Burgenſi*, & aliis hic exſcribere deſtinaui.

ACTA S. ENECONIS ABBATIS Onnienſis, ex Antiquo Burgenſi Breuiario, & alijs Script.

*Castellæ. *Sanctij Comitis mors.*

IGITVR *poſtquam nobiliſſimus* Sanctius *Comes* * *migrauit à ſeculo*, Garſias *filius eius apud* Legionem *proditione interfectus eſt. Rex* Sanctius *minor prædicti Comitis gener, Aragonenſium ſcilicet, & Cantabrienſium Rex eorum ſucceſſit imperio. Qui, Redemptoris Noſtri opitulante clementiâ, magna ex parte, eiectâ & oppugnatâ ſpurciſſimâ Agarenorum gente fines regni decentiſſimè ampliauit. Ab ipſis namque Pyrenæis, vſque ad Oppidum* Nagera, *quidquid infra continetur à poteſtate Paganorum eripiens; iter* S. IACOBI, *quod barbarorum timore per deuia abrupto calle peregrini declinabant, abſque impedimento, recto tramite direxit. Accenſus itaque zelo eiuſdem Redemptoris, cuius ope ſæpius de inimicis victor extiterat, ſtatuit regnum ſuum à ſordibus, & prophanationibus ſupradictæ gentis penitus emundare, & Eccleſias, atque Monaſteria, quæ olim ab eis diruta fuerant, renouare, Chriſtique ſeruorum gregem, &* B. Benedicti *regulam per Monaſteria ordinare. At vero, diuinâ gratiâ concedente, omnibus occurſibus malis remotis, omniúmque hæreticorum quondam religionis puritatem peſtiferè inquinantium verſutijs canonicali diſciplinâ reſectis, incidit in eius mentem ſumma Chriſtianæ Religionis perfectio. Iam ordo Monaſticus lucidiſſimus Eccleſiaſticæ Hierarchiæ ſplendor, omni*

Sanctij Regis ſtrenuitas.

Monaſteria extruere parat.

noſtra

noſtra patria, tunc temporum ferè ignotus erat. Audiens igitur laudabilem famam Cluniacenſis Monaſterij, quod eodem tempore Regularis Ordinis perfectione pollebat, cupiens velut apis prudentiſſima fructus bonos facere, quendam Religioſum Virum,* Patririum nomine, qui ex longo iam tempore, à ſeculo cum ſocijs ſuis remotus ſedebat, ad Venerabilem Odilonem Cluniacenſem Abbatem cum conuenienti ſibi apparatu direxit. Quem Venerabilis pater Odilo Abbas in amorem glorioſi Sanctij Regis Hiſpaniarum honorificè recepit, & eum apud ſe non paruo tempore retinuit. Qui poſtquam doctrinâ diſciplina regularis cum ſuis ſodalibus plenius eſt inſtructus, ad patriam cum magno gaudio eſt reuerſus. Quem ſtatim Sanctius Rex primum Doctorem monaſtica vita in Monaſterio S. Ioannis Baptiſta de Penna conſtituit. Deinde petitione, atque conſenſu Epiſcoporum, & Principum Regni hoc idem agere diſpoſuit in Onnienſi Cœnobio, quod Religioſus Sanctius Comes ſocer eius à fundamento conſtruxerat. Fœminas denique, quæ ibidem ſine reuerentiâ habitabant, expellens, congregatione religioſorum Monachorum per ſupradictum Paternum Abbatem introduxit; quibus Garſiam Abbatem nomine ſecundum Regulam S. Benedicti præpoſuit: Tunc verò Paternum Abbatem, paſtore loci diligenter inſtructo, & congregatione honorificè ordinatâ, ad proprium remiſit monaſterium.

* Paternum. Paternum Cluniacum miſit.

Onnienſe Cœnobium Monachis ditat.

Erat in eo tempore in Aragonenſi prouincia quidam Vir Sanctus Eneco nomine, qui ab ipſis ſuæ ætatis principijs, Omnipotenti Deo deſeruire diſponens, eius gratiâ præeunte, in omnibus bonis exercitijs vitam agebat. Hic autem ſicut ex antiquitatis memoriâ retinetur, à ſeculi tumultu ſegregatus, ſolitudines montium petijt, vbi iuxta deſiderium ſuum, plenius Deo poſſet vacare. Fuit ergo S. Vir (vt conſtans traditio eſt) ex vrbe oriundus Bilbilitana, quæ hodie Calatayud creditur in Celtiberia, ex Muzarabibus parentibus progenitus, quos, & alios Chriſtianos, etſi oppreſſos ſeruitute Sarracenorum retineret iugum, attamen ad fidem Catholicam deſerendam nulla compellebat violentia. Ex hiſce quippe parentibus, in commune bonum, inter rudera ſectariorum velut roſa inter ſpinas, natus eſt Eneco, cuius primæuos infantia, & pueritia progreſſus obliterauit penitùs aut temporum lapſus, aut ſcriptorum incuria. Credibile eſt, illum Deum, quem in exemplar Monaſtica perfectionis elegerat, à primis, vt aiunt, vnguiculis, æqualibus dotibus impleuiſſe, & maximis chariſmatibus expoliuiſſe, vt tempore meſſis pingue fertili copiâ ſemen in Eccleſia abacis ſplendidioribus appareret.

Origo S. Enecon*i*s.

Virtus eius in puerili ætate.

Transacta ſiquidem primæ ætatis aurorâ, cum primùm perfecta diſcretionis capiſſet animo lux oriri, qualem ad virtutis portum ſemitam eligeret cogitabat: & licèt Religionis anchoram continuis, & repetitis amplexibus arripere deſtinaret, aſt naturæ imbecillitas & antiqui ſerpentis virus ferè omnia Adoleſcentis conamina deturbabat, quouſque Numinis aura iterum ſpiritum viuificans, velociùs ad iter deperditum traducebat. His auxilijs ad vitam redux Tyro ſæpe ſæpius intra ſe cogitabundus audiebat: Nonne vides, infirme pugil, quas vbique Diabolus extendit inſidias, quos ſtruit laqueos, vt quotidie hominum animas decipiat? Hîc blaſphemiis innodatos inſpectabis: Illic periuriis deditos inrueberis. Alij te ad turpitudinem proprio exemplo perducent: Alij te auaritiæ nexibus implicabunt. Iſte te ſeducet ad vindictam, ille te præcipitem verbis fallacibus propulſabit. Quo ergo te vertes? Quid niſi malorum in ſeculo pelagum conſpectabis? Quid niſi vndantium peccaminum volumina perſcrutaberis? Quid auiculam à laqueis liberat, niſi eius pennæ? Ergo quaſi columba candida alas tuas extende, in deſertum euola, & cape tegumen in foraminibus petræ. Sic per varios tentationum anfractus cor Enecon*i*s diu videbatur procellis obrui, donec Deo fauente, ſedatas maris vndas reſpexit obtutus, & ſalutis Lucifer cœpit in naufragantis viſceribus exoriri, quo ad ſuperiora claritatis ſpecimina perductus, patriam, parentes & omnia deſerens, Dei protectione vallatus ad Pyrenæi iuga, velut alter Loth è patrijs flammis diffugiens,

Viam religionis ingredi cupit.

Ad Pyrenæos Eremita diffugit.

diffugiens, ſolitariam vt duceret vitam, ſtrenuus Eremita conſcendit.

Celebre tũc Monaſterium Pinnatenſe.

Cucullam induit.

Profeſſionē emittit.

TVNC *temporis per* Hiſpaniæ *circulos, Cœnobium pralbatum Sancti* Ioannis de Penna, *virtutibus, recollectione, & ſanctitatis famâ florebat, de quibus inſtructus* ENECO, *greſſus illuc dirigere propoſuit, vt ſub ſancti* Benedicti *regulâ, quæ totius Orbis ambitum mirifica, ſanctitudinis ſymbolo colluſtrabat, ſúbque tantorum Virorum diſciplina & conſortio, quorum opinio vniuerſos terræ terminos adimplebat, agoniſta militaret ſtrenuus. Hæc ſanè ad actum perducens ſpiramina, ad Monaſterij oſtium acceſſit adoleſcens, qui Monachis intentionem, & ſingula propoſitionis, & itineris accidentia propalans, cucullam humiliter popoſcit. Sancti etenim Viri omnia à iuuene relata ruminantes, ipſiúſque humilem efflagitationem contuentes, & intra ſe reputantes, quòd iſtius Viri receptio in maximum Dei honorem, Ordiniſque glorificationem eſſet futura, vnanimiter in eorum conſortium, opitulante Domino, cooptarunt. Ergo Chriſto nomine dato, exutis ſecularibus indumentis, inſimúlque omnibus mundi ſomitibus, Nouus Miles Monachali præcinctus lorica propoſuit omnia inimici irritamenta calcare. Sic in arenam Tyro deſcendens, Diaboli inſidias ita facillimè propulſabat, vt licèt ille tanquam Leo rugiens ſæpius circuiret Nouitium, cogitans illius pia conamina perturbare, attamen Dei præſidio, & Monachi ſtrenuitate toties victus receſſit, quoties cum pugile arma ſuis auſus diabolica temeritate conſerre. In hiſce, & ſimilibus congreſſibus* ENECO *tyrocinij tempus conſumpſit, quo expleto, ſecundùm regulam* S. P. Benedicti, *adſtantibus, & probantibus illius Regia domus Abbate, & Cœnobitis voluntariè votum emiſit. Quo nexu denuò latius ſi primò ſe præbuit, nomine, & re verum religionis ſectatorem, poſtmodùm ita vita & moribus Regulæ leges ſeruauit, vt voti dulci vinculo adſtrictus, omnia virtutum ſemina in cordis intimo, ad ſui Patris imitationem, religioſâ ſpeculatione plantaret. Abhinc in Choro diuinas laudes perſoluebat quotidie, pœnitentijs carnem domabat, eámque ſpiritui ſubijciebat; & demum lectione ſacra mentem feliciter illuſtrabat. ſemper fuit ſenioribus obediens, æqualibus humilis, inferioribus affabilis, & manſuetus; itaut omnes, & ſinguli in eo ſpecioſum inuenirent perfectionis, & religionis exemplar.*

Anachoretam egit.

Plurimi eius ſequebantur veſtigia.

POST *hæc cùm plurimùm temporis in huius vitæ ſociabilis, & actiua miniſterio ſalubriter exegiſſet; ſolitariam & contemplatiuam profundo viſcerum ardore peroptabat, qua ſuæ peregrinationis curſum cōpleret. Huius perfectionis ſtimulos proprio reſerauit Abbati, qui* ENECONIS *ſpiritum examinans, varijſque religioſis machinationibus eius mentem exercens, cognito diuini Numinis conſilio, & trutinato perfecti hominis conamine, illi facultatem non ſine lachrymis impertiuit. Qua obtenta, vale dicto fratribus, Anachoreta inclytus in Aragoniæ montes ſecedens, oratorium ædificans, & tugurium effodiens, primæuos illos ſolitariæ perfectionis Ægypti, Thebaidos, Nitbriæ, & Syriæ Anteſignanos fuit ad amuſſim, quantum Deus permiſerat, imitatus. Abhinc ſciens abſtinentiam eſſe primum Eremitæ gradum, ſic cupediarum ſarcinam contempſit, vt nequaquam niſi panem cum ſale mixtū, aut campi gramina comediſſe probatum ſit. Cætera equidem ieiuniorum, mortificationum, pœnitudinum, & humiliationum opera communia felici ſemper impleuit ſpiritu; & licèt eremi durities, & laborum rigor prorſus S. Viri conſumere vires viderentur, tamen eius ſpiritus, diuinis ſic fuit inſpirationibus, Oratione interueniente, confotus, vt quidquid aſperitas deſtruere conaretur, Dei pietas ſolidaret. Non ergo potuit lux iſta diu ſub modio ſpelæi obſcurari, quin potius paſſim eius virtutum lumen per vicinos territorij vicos refulgens vniuerſam ferè regionem illuſtrauit. Ex hinc Oppidani in eremum accurrentes, illud ſanctitudinis prodigium demirantes attoniti, ad eius pedes prouoluti, vt eorum miſereretur, graui ſubmiſſione petebant. Illos Anachoreta beatus benignè ſuſcipiens, in fidei regulis inſtructos, & ſalutaribus monitis imbutos dimittebat, qui in propria repedantes contriti, & alacres Viri Dei virtutem laxatis linguæ membranulis euulgabant. Alij intra illius montis cauernas domicilia ſtruentes, ibidem vitam anachoreti-*

cam

ſam eligebant, vbi ab ENECONE *inſtructi, & eius exemplo attracti, perfectiſſimum in poſterum agonem eremiticis congreſſibus expleuêre. Quo, non ſolùm fama operum S. Viri intra parietes circumſcribebatur priuatos, ſed etiam ad opulentiores vrbium domos, Regúmque aulas pertingebat mirabilis, & ſonora.*

CVM *enim apud Montana* Aragoniæ *hæc ab* ENECONE *agerentur, euênit, quòd* Garſias I. Abbas Onnienſis, *B. Odilonis diſcipulus, & Paterni ſocius, qui Regis* Sanctij *iuſſu illud Cœnobium ad formam Cluniacenſis regendum ſuſceperat, vbi Monaſticam regulam, diu collapſam erexerat, è viuis ſublatus eſt. Quod Rex ægrè ferens totis viribus conſtituit præfato Monaſterio talem Virum præficere, qualem illa nouella plantatio, quæ* Garſiæ *directione concreuerat, expoſcebat. Ad id pectore voluens qualem in Abbatem eligeret, Deo inſpirante, in eius regiam mentem* S. ENECONIS *deuenit opinio, quam varijs monitionibus, experimentiſque præcognitam ſatis habebat; ex quo ſibi perſuadens, nullum inueniri poſſe in Regnis ſuis Virum, qui Abbatis defuncti locum impleret, noſtro Monacho ſanctiorem, quantociùs nobilibus Oratoribus electis, illos ad* ENECONEM *exlegauit, quatenus Sanctum Anachoretam ad illud miniſterij opus attraherent; ipsique conſcripſit, vt voluntariè ſub ſua protectione, & directione Monaſterium acciperet* Onnienſe; *præferens proprijs commoditatibus, & conſolationibus, commune bonum, & omnium neceſſitudinem, conſtito quòd Dei munificentia ad hoc illum tot virtutibus imbuerat, vt corda illuminaret aliorum, & viſcera proximorum diuini amoris flammis incenderet. Obſtupuit* ENECO *orationi Nobilium, & Regis literas demiratus, poſtquam illos charitatiuè ſuſcepiſſet, & Principis ſcripta velociter ruminaſſet, humili, & ſilentioſo murmure reſpondit:* Quod in me Rex prudentiæ ſpecimen inuenit, & diſcretionis, vt ad iſtam Abbatiatus ſarcinam perferendam cogere imbecillem deſtinaret homunculum? Quo pacto ſi meam non eſt expertus fragilitatem, contendit me Prælatum eligere, hominem patientia vacuum, vt debilium imperfectiones ſufferam? ſpiritu alienum, vt deuiantium torpores accendam? ſcientiâ nudum, vt errantium ignorantias edoceam? Heu mihi: ſi pro aliorum ſalute corruo: ſi pro alterius bono, de proprio deficio: ſi propter publicam vtilitatem, ab ipſis meis rationibus aberro. Ergo tutius eſt inter ſilentium & ſecuritatem me me ipſum cuſtodire, & tueri, quàm inter aliena pericula periclitari. Melius eſt enim Chriſto parere, quàm Regi; cui iſta dicite, ne quem perfectum concepit Præſulem, imbecillum poſtmodùm agnoſcat peccatorem. *Eremitæ profundam* Oratores *demirantes modeſtiam, accepta à Dei Viro benedictione, abiêre; &* Sanctio *quæcumque inſpexerant, & audierant, admirabili compendio retulêre. Aſt Rex (cuius cor in manu Dei eſt) non ex illa euentus ambagine cedens, quin potius reſiſtentiâ B. Viri animum erigens, alios Religioſos Viros emiſit, qui* B. ENECONIS *obſtacula diluerent, & ad implementum electionis, exemplis propoſitis, cohortarentur. Aſt ille omnia poſtponens, in ſuo ſemper propoſito remanebat.*

Garſias I. Abbas Onnienſis Cœnobij obijt.

Rex Eneconem decernit conſtituere Abbatem.

S. Vir modeſtè Regi reſpondet.

Nec eius exhortationibus dimouetur.

ISTIVS *verò reluctationis conſtantia Regi prouido calcar erat, vt ſicut in Viro Dei tugurij affectio vires contra eius augebat inſtantias; ita Principis prudentia, omnibus neruis, S. Monachi humiles renixus ad ſuum placitum traducere properaret. Quod vt efficaciùs conſequeretur ipſe* Sanctius *perſonaliter in eremitorij* ENECONIS *conſcendens ſpelaum, ab eo benedictionem expoſtulans, ita proſequitur:* Dei voluntas, à quo, Pater, & mea in æternum fuit, & eſt, conſtituere in Cœnobio Onnienſi talem Abbatem, quòd eius prudentiâ, & virtutibus non ſolùm religionis feruor conſeruetur in illo, ſed etiam magis ac magis perfectio Monaſtica adaugea-

Rex ipſe ad illum acceſſit.

tur. Hoc perfici, quo iure poterit, niſi electo tali Viro, qui hiſce dotibus ornatus, & antiquam foueat diſciplinam, & ſuo exemplo in poſterum religionis apices extendat. Regni cœnobia ſum ſcrutatus, & licèt plurimos religione conſpicuos, ſanctitudine claros, obſeruantiâ famoſos, & prudentiâ celebres adinuenerim, Deus, cuius inſcrutabilia ſunt iudicia, meum direxit animum, vt neminem niſi te, in hoc muneris penſum ſublimare curatem; fortè quia nullus Dei voluntatem, meámque intentionem aptior te inter tot millia eſſet impleturus. Hoc ergo cognito, vt quid pertinaci humilitate, Dei, & meo placito teſiſtere conaris? Si quod à Deo accepiſti, non tibi accepiſti; vt quid ſine fructu de accepto rationem dabis? Agricola ſanè ille cœleſtis, qui nec iniuſtus eſt, nec auarus, licèt de ſterili, & inculto campo vſuras non exigat, attamen ſeuerus eſt in expetendo decimas fructuum, quos in cordibus ſeminauit iuſtorum. Nónne legiſti de ſeruo, qui cùm ex talento nihil lucrifeciſſet, propter hoc immiſſus in tenebras exteriores, infructificationis pœnas luit? Nec proſunt prætenſa imbecillitatis conamina, quæ potius ex humili, & timido pectore, quàm ex veritatis tatione proſiliunt. Et eſto quod ſit, vt cogitas; quo ſenſu de Numinis prouidentiâ diffidis? Ille ergo qui impartitur onus, nónne potens eſt dare vires, vt perferas? Qui in manu ſerui fidelis clauum ponit, nónne ſapientiam, conſtantiam, & ſpiritum miniſtrabit, vt illum regat, & moderetut ſtrenuè? Ergo de iſtis dubitare, temiſſionis eſt, timiditatis eſt, & Spititui-ſancto reſiſtere eſt; quod in tanto Viro, nec ſuſpicari, nec credere Regia Noſtra valet auctoritas; cui obedire, Apoſtoli præceptum eſt. *Omnia hac Regis verba, ſeruus Dei auſcultauit corde ſummiſſo, & poſtquam vtrinque fortiter, & clamosè diſceptatum eſt, tandem* B. Eneco *Principis ceſſit voluntati, ſtatuens humili potiùs obedire fide, quàm proteruâ reſiſtere timiditate. Ergo cognitâ per* Sanctium *S. Anachoreta acceptatione latabundus illum ſecum traxit, & in* Onnienſe *introducens Monaſterium, regimen illius tradidit, & commendauit, cui Cœnobio non tantum de celebri Abbate dignatus eſt prouidere, ſed etiam illud copiâ munerum ditauit, inter qua, inſignia peripetaſmata, aurea vaſa, & gutturnia argentea, munificentiam Regiam, & Chriſtianam pietatem ſignificantia.*

Nota Regũ in eligendis Miniſtris conſtantia.

Ceſſit Regi S. Vir.

Non *ergo Dei ſeruus iſtum quaritabat honorem, ipſa eum dignitas perquiſiuit; nam vt ex pralibatis apparet, iſtius fauoris penſum, non ex humano proceſſit conamine, ſed ex Numinis deſcendit afflatu. Abhinc Deus, qui iſtam Eccleſia Militantis fabricam ſuo nutu diſponit, eo ipſo quòd* Eneconem *ad aliorum regimen attrahere decreuit, Patrémque, ac Magiſtrum ſuorum elegit ſeruorum, illicò ipſum tantis charismatibus ornauit, quanta ad opus miniſterij peragendum proſpexerat expedire; ita vt nec Monachi alienum quarerent Paſtorem, nec Abbas extra metam gregis aliud inueſtigaret imperium. Quale ſit diſcrimen inter electionem diuino placito factam, & ambitionis diſpendio conſequutam, in hoc dignoſcitur: Nam illam ſubſequitur auctoritas, prudentia, directio, concordia, & catera qua Deus miniſtrat timentibus ſe: Iſtam comitatur ſuperbia, auaritia, iniuſtitia, carnificina, & alia plurima, qua ipſe electus intra ſe generat, mala, aut ad populi exterminium, aut ad ſui celerem ruinam. Hac etiam differentia magiſtratus, qui ex iudicio, vel qui ex gratia venit:* Ille vt meritis datus, ſpem ſui debet æquare: iſte vt per munera quæſitus, à periculo expectationis alienus eſt. *Omnia hac in Noſtro cognoſcimus* Enecone, *qui tanquam à Deo per merita ſublimatus, tantam, vt Dei miniſtrum, adhibuit curam circa ſui contemptum, & officij gloriam, quòd nihil in eo tàm antiquius fratrum obſeruaret ſpeculatio, quam vnicam illam reſignationem ad Numinis placitum, & profundam diſpoſitionem, quâ ad recipienda diuina, & cæleſtia beneficia humiliter capax efficeretur. Tum verò licèt*

pristinâ

Abbatis ſancti ſuaue regimen.

Diſcrimen inter electionẽ quaſitam, & oblatam.

Symmach. *lib.10. ep. 15.*

Præſulis, & priuati vita diſcrimina.

priſtini illius mores accuratâ eſſent caſtigatione compoſiti, tamen non ignorans aliam eſſe priuati hominis rationem, aliam præſulatum gerentis conditionem; vitam, omneſque mores pro officij dignitate transformandos decreuit, præcipuè illos, quos ad muneris exercitium conuenire putauit. Ergo in eo primum obtinuit locum Charitas, quâ ſic fratres profundo dilexit amore, cuiuſlibet bonum deſiderans, vt vnuſquiſque pars eius viſcerum videretur. Hac enim dilectionis exuberantiâ, ignorantes docebat placidus; afflictos ſolabatur miſericors; debiles ſubleuabat pacificus, infirmos recreabat pius, deuios reducebat prouidus, & omnibus Pater ac Magiſter abſque faſtidio erat & ſuauis. Nec ob hoc quotieſcumque expoſcebat occaſio, à rigoribus abſtinebat: nam cùm perfectionis monaſticæ augmentum in ſubditis exiſtere ſatageret, nec nimia facilitate peccamina remittebat, nec ſummo iure negligentias increpabat. Iſtis ſane temperamentis, ſic ſubditos in ſtatera Religionis pondere æqualiter penſitabat, vt nec ſummo rigore deficerent, nec nimiâ manſuetudine inſoleſcerent; ideóque nec aſperitate formidabilis, nec benignitate videretur contemptibilis; quin potius reuerentiâ dilectus, & amore cultus ad vſque vitæ terminum fuit à ſingulis. Nec minus propter aliorum curam, in ſua perfectionis augmento claudicabat; quia quantò ſolicitus erat in proximorum procurandâ, & dirigendâ ſalute, tantò in colligendis virtutum manipulis ſingulos prouidus antebat, ex quo eius pœnitentia, & mortificatio ita ſublimis, & inimitabilis viſa fuit, vt quamquam ſolitariam deſeruiſſe cognoſcimus vitam, non tamen eius rigorem, quo corpus aſſiduè aſpero mucrone domabat. Abhinc eius ſanctitatis, & prudentiæ, quâ Onnienſe *regebat* Cœnobium *ſic per* Hiſpaniæ *limites fama perſonuit, vt plurimos à Domino permotos, calcatis mundi illecebris, ad portum Religionis attraheret. Inter iſtos vnus fuit quidam Epiſcopus Gotholauenſis, nomine* Tactus, *qui cùm ſine Sede vagaretur, Monachatum induens, tantam vitæ monaſticæ perfectionem eſt aſſequutus, tantâ abſtinentiâ præditus, contemplatione donatus, ſilentio imbutus, vt dum viueret, religionis pondus ſuper eius humeros reportares; póſtque è viuis ſublatus, miraculis clarus, & iuxta Magiſtri ſepulchrum tumulatus, meritò inter Sanctos fuerit abſque dubitatione conſcriptus.*

Charitas.

Perſeuerā. in exercitiis.

Fama ſanctitatis.

S. Tactus Epiſcopus.

In Oratione *tàm frequens erat, vt præter ſolitam in choro, adeò mentali vacabat, vt eius vi ſingularia à Domino beneficia retulerit. Inter* Onnienſis Cœnobij *aſcetas erat quidam* Monachus *aſperrimâ conditione elatus, & inæquali ſuperbiâ imbutus: illum S. Abbas ſuaui verborum lenocinio monebat, & aliorum exemplo rebellem animum manſuefacere procurabat, diſponens, vt cognitâ ſui vilitate, ad altiora haud erigeret ſpiritum. Frater monita reducere ad calculum promittebat, ſed fruſtra, quia aut propter diaboli ſuggeſtionem, aut propter prauam naturam, & nimium proprij amoris faſtum, protinus tanquam canis ad vomitum ad priſtinos redibat errores. Monachus quippe deſiderio correctionis iſta perpendens, & periculum in quo (ex defectu humilitatis, quæ ſemper eſt mater, & radix aliarum, & totius perfectionis) verſabatur, agnoſcens, humiliter lachrymabundus à Sancto depoſcebat Abbate, vt donum humilitatis illi oratione à Domino flagitaret aſſidua. Annuit Dei ſeruus, & Numini petitione propoſitâ, lacrymis ſuſtitit, donec Dei viſceribus commotis, quidquid petere deſtinauerat, impetrauit. Ab hinc* Monachus *ſic ingenij rationem mutauit, vt ex ſuperbo humilis, ex aſpero manſuetus, & ex turbulento fuerit inuentus pacis amator.*

Oratione ſuperbum, humilem effecit.

SED *nec hic totus* Orationis *apex. Inter duos* populos *Monaſterio proximos, circa lucri rationem, dura contentionum altercatio verſabatur, quæ omiſſis iuris apicibus, coniuratione inita aliis in aliorum ruinam irrumpentibus, bello aperto, vtriuſque oppidi exterminium iamiam minabatur. Hæc in aures deuenit* S. ENECONIS *diſcordia, qui zelo Dei accenſus, & proximi excidium auerſatus, vtriuſque populi iurgia exterminare conſtituens, illorum duces eſt humiliter allocutus. Altera pars illicò Arbitrum nominauit Abbatem: Altera verò, latronis famoſi, & ſtrenui militis ductu, ſuperba,*

Populos diſſidentes placat.

nequaquam ad pacis commoda deuenire conſtituit. Quod cùm S. Vir agnouiſſet, ſtatim hominem illum perditum, homicidiis, & latrociniis contaminatum adiens, ſua illi aperuit maleficia, eius in ſemiuandis inter illos accolas conflictationibus inſolentiam deturpauit, quibus vt obſiſteret, & Dei miſericordiam conſequeretur, neceſſariò opus erat, ni æterna mortis experiri vellet ſupplicia, & ad deploranda ſcelera præterita animum erigeret, excitatam à ſe iurgiorum tempeſtatem ſedare niteretur; deincépſque à ſimilibus flagitiis abſtineret: ei toto corde promittens ſe à Domino orationibus ſuorum remiſſionem ſcelerum impetraturum. Hæc audiens homo ille nequam, luminis iam cæleſtis illuſtratus auxilio, ad S. Abbatis pedes prouolutus, pænitens, lachrymis, & ſuſpiriis inſtanter ſuorum veniam peccaminum expetebat. Ex hinc & ad ſocios verba conuertens, à propoſito iniquo illorum contumaciam reuocans, inter vtriuſque Oppidi acies trophæum pacis erigens, odiis ſedatis, in fœdera amicitiæ vtrumque militem mira auctoritate traduxit.

Homini perdito facinora propalat.

HAC inſigni victoriâ lætus ENECO, ſocio pænitente latrone (qui veſtigia S. Abbatis, donec promiſſam culpæ veniam adipiſceretur, haud deſerere conſtituerat) in Cænobium repedauit. Illum in itinere Chriſtianâ animaduerſione edocuit ſuorum facinorum grauitatem; & vt rediuiuus ad veniam accederet, contritionis antidotum propalauit, eius neceſſitatem expreſſit, illius eſſentiam demonſtrauit, formam per confeſſionem placidâ eloquutione detexit. Ergo ad Cœnobium appulſi, cellulam eſt ingreſſus Prælatus, qui orationi vacans, à Domino lachrymarum imbre perfuſus, vt maculas illius miſerabilis peccatoris pretioſo Filij ſui ſanguine diluere ac delere dignaretur expoſcit: cui orationis penſo perſiſtens, aut itineris fatigatione compulſus, aut ſomni potentiâ deuictus, debitum naturæ perſoluit. Vix mortis imago Viri Dei potentias implicauerat, quando ipſe, & latro ante Dei tribunal in ſpiritu arrepti, ſibi viſi ſunt audire vocem dicentem: Etſi nulla ſit paritas de lumine ad tenebras, nec comparatio adſit inter ſeruum fidelem, & infidum mancipium: attamen ENECO iſtius hominis, pro cuius ſalute rogaſti, criminibus veniam concedimus indulgenter. Quo audito alacer Abbas è ſomno excitatus, latronem adiuit, à quo inſomnij relationem faciens, illum ad perſeuerantiam conuerſionis admonuit. Quod vt facilius, & felicius adipiſceretur latro, cucullam petens, antiquo homine exuto cum operationibus ſuis, nouum induit, & fratribus humilitatis, charitatis, obedientiæ, & cæterarum Monaſticæ perfectionis virtutum exemplar inpoſterum extitit.

Illius hominis per orationem maculas lauat.

In Monachum recepit.

NEC Abbatis Orationis efficacia minus apparuit potens in alio, etſi diſſimili ſucceſſu. Iuxta Onnienſe ſanè Cœnobium duo erant Proceres tàm amicitiâ coniuncti, quàm prauis moribus & inſolentioribus operationibus familiares. Iſti dæmonis ſuggeſtione compulſi S. Viri opera deridebant; & ad maiora prolapſi, non ſolùm verbis præclara eius facinora lacerabant, ſed & opere bona Cœnobij, & poſſeſſiones deſtruere ſunt aggreſſi. Iſta quippe Deus aliquando permittit, vt malorum inſultibus exerceantur & boni: Nam ſine labore patientia, ſiue controuerſia humilitas, aut ſine agone quo pacto perfulgeret corona? Omnia hæc arrogantiæ Procerum tentamina S. Abbas perferebat patienter, quouſque inſigni modeſtiâ illorum moleſtiam ſibi, & fratribus impactam, Cænobiíque poſſeſſionibus faceſſitam, verbis ad pietatem mouentibus compeſcere conatur: quorum nec emendatione ſequutâ nec à propoſito animos auertere cognoſcens, ad Orationem confugiens, vindictam aduerſus Procerum proteruiam à Domino eſt humiliter expetitus. Eius precibus auditis, manè Proceres interſe irruentes (nullâ cognitâ cauſâ) transfixi enſibus occubuère. Quo audito S. Vir de diuino iudicio ſtupefactus, & de ſucceſſu dolens, rigidam Numinis vltionem, è ſuis flagitationibus obuenientem, toto vitæ tempore deplorauit.

Proceres infeſtos S. Viro Deus puniuit.

SPES, certa expectatio futuræ beatitudinis eſt, & cùm hæc virtus deſumat ſuũ eſſe perfectum à ſolo Deo ex toto corde; ideo nullus firmiorem conſequitur ſpem, quam ille qui Deo familiariter adhæret, quia quantò profundius cum Numine commercium initur, tantò ſpei firmitas perangetur. Ratio eſt, quia hæc fiducia

Spes in Deum.

ex

ex cognitione perfecta bonitatis generatur, ex quo qui Dei familiaritate perfruitur, eius habere præcognitam bonitatem neceſſum eſt. Iſta igitur virtutis praxis, ſic oſsibus adhærebat Abbatis, vt nihil vnquam extra Dei placitum ſperaret, nihil niſi ſpe diuinâ perficeret. Abhinc quotidie à Domino innumera impetrabat mirabilia. Onnienſe ſanè Oppidũ, & Berouiſca intolerabili fame laborabant. Agricolæ, & aliorum pauperum caterua, famelici abſque auxilio iacebant. Aliqui, prout eſt ſubtilis neceſsitas, adiêre Cœnobium, vbi cognito quòd Monachi per tempus, Dei miſeratione, vitam tranſigebant impranſi, populos ad miraculum conuocantes, partem in prodigio, corde contriti, & profuſis lacrymis expetebant. Omnia quæ erant in Cœnobio edulia pauperibus diſtribuens Eneco, eorum famem pro tempore refecit. Aſt poſtea ſubuentione intellectâ, tanta hominum, & mulierum cum familiis facta eſt conuentio, vt camporum planitiem adiacentium maximas occuparet. Hæc ingens turba cibum à Sancto depoſcebat Abbate, qui tres tantùm panes in Cœnobio adeſſe cognoſcens, illos in cophino adſportari iuſsit, & ſpem in Domino reponens, fidei zelo ſuccenſus, & charitatis ardore flagrans; Nonne (dixit) potens eſt Deus, vt ex petra panem miniſtret? Quo dicto, panes in fruſta ſcindens pauperibus erogauit, quos poſtquam pane ſaturatos dimiſit, tres integri panes inuenti ſunt, quibus per quatuor Menſium ſpatium, omnem illam multitudinem, & quotidie accreſcentem abſque diminutione pauit.

Tribus panibus ingẽtem multitudinẽ alit.

Ab hac firma in Deum ſpe traxit originem contemptus ille, quo omnia aduerſantia deſpiciebat, ideo nec ægritudinum incommoda timebat, nec mortis turpitudinem formidabat, nec caſus cæteros miſerandos euenientes, aut propter virtutis probationem, aut ex hominum malitia procreatos, pertimeſcebat. Ab hinc tanta eius conſtantia fuit, vt cùm à Cœnobio per ſex Milliariũm ſpatium, vt Orationi quieta vacaret, ſecederet; euênit, quod quidam latrones potius terroris incutiendi cauſa, quàm ſpolij lucro, S. Abbatis tugurium inuadere conarentur. Aſt cum ſequenti nocte ad iſtud perficiendum facinus cellulam quæritaſſent, talem Deus in eorum conamine obcæcationem induxit, vt toto noctis tempore per montem vagantes, penitus à S. Viri diuerſorio aberrarent. Tandem multo mane in eum incidentes, vnus eorum ad inſtar tonitrui audaci voce infrenduit: Quid Eneco faceres, ſi inter latronum laqueos eſſes detentus? S. Vir placido ore reſpondit: Cantabit vacuus coram latrone viator. Cui fur: Fortè ſi non diuitias, nonne tibi vitam adimere poſſumus. S. Abbas dixit: Optimè loqueris: ſed cùm vita mihi potius pondus ſit, quàm ſubſidium; illam ſi ademeris, præmium; ſi reliqueris, ſarcinam præſtabis. Tum prædonum turma illud animi, & conſtantia ſpecimen demirans inſigne, veniâ poſtulatâ receſsit, & exploſis latrocinij moribus, propriam vnuſquiſque ſalutem correptus pœnitudine quæritauit.

Aduerſantium omniũ in S. Viro contemptus maximus.

Miraculo probatur.

Communis fuit inter Sanctos Anachoretas, & religionibus addictos Viros, admirabilis vſus coniungendi cum exercitiis ſpiritus interioribus, aliqua exteriora corporis, & pœnalia; ita vt ſæpeſæpiùs ſuauem Mariæ quietem cum Martha curis connecterent, & vigiliis. Iſto enim opere, nec aliis moleſti erant, ſed potius pauperibus auxiliaret, quia ex lucro laboris manualis, & ſibi edulium, & famelicis dapes colligebant. In hoc ergo Eneco antiquorum Patrum veſtigia ſectans, per aliqua temporum interualla, in hiſce exterioribus operibus manus ad aratrum apponere ſatagebat. Non extra lineam erit, aliqua circa hoc mirabilia à S. Præſule patrata proponere. Vineam iuxta Monaſterij circulos conſerere Dei ſeruus propriis manibus decreuit, & aliquibus conuocatis in ſubſidium agricolis, omnes libenter præceptum Enecon is ſubiêre, dempto vno, qui agreſtis & durus, potiùs ad proprium lucrum, quàm ad opera charitatis aſpirans, S. Viri monita deſpexit. Sed quidquid campeſtris iſte tunc tẽporis, & antea in hortulo plantauerat; Deo ſic volente, nec fructum emiſit, nec in poſterum vſui fuit, donec ruſticus ſtupefactus ad S. Abbatis pedes accurrens, veniam de præterita inurbanitate poſtulauit. Cuius miſertus

Exercitiis manualibus inſiſtebat.

Ruſtici auaritia punitur.

Arbores arida reuireſcunt.

ENECO *vocato fratre, illi peluim aquâ luſtrali plenam tradidit, monens vt arborum radices aridas aquâ illâ rigaret. Monachus præceptum adimplens, virtute diuina, eo ipſo quod ſtipitum radices humorem illum benedictum bibebant, frondibus, & floribus arbores viſa ſunt plena, ſuo tempore fructus domino redditura.*

Iuſti, & iniuſti differentia.

NIHIL *eſt ſceleſtis horribilius, nihil contemptibilius iuſtis, quàm opera Sataua. Ratio differentiæ eſt, quia cùm illi iure belli, vt mancipia, diabolo ſubiaceant; & iſti vt victores quotidie de illo ſtrenuas palmas obtineant; ſic eſt quòd illi timent, iſti triumphant. Singularia de hoſte communi Noſter obtinuit Abbas trophæa, quorum ecphraſim numerare longum: aliqua tamen ſubiiciemus. Erat in Vrbe* Burgenſi *mulier, vnicum filium à dæmone obſeſſum habens, quæ cùm primùm intellexit, S. Abbatem* Onnienſem *innumeris clarere miraculis, filium ad pedes traduxit* ENECONIS, *à quo ſalutem energumeno flagitabat.*

Obſeſſum liberat.

Vir Dei lacrymarum matris miſertus, manu puerum accipiens, in eius os inſufflauit, & protinus malignus ſpiritus iuuenem magno cum ſtridore deſeruit. Homo *quidam vxorem ſuam à dæmone vexatam, ad* Onnienſe *Cœnobium perduxit, & infirmitate* S. Abbati *propoſitâ, ſalutem ipſa coniugi B. Viri precibus recuperauit.*

Item fæminam.

Vir *quidam nomine* Timotheus, *ſic à maligno ſpiritu torquebatur, vt paßim cogeretur caput in parietes impingere, ex quo multis periculoſiſque vulneribus affligebatur, ita vt miſer ad vltimum vitæ terminum properaret: nam cùm tabes ex vulneribus emanans fœdos progenuiſſet vermiculos, iſti cutem, oſſa, & cerebrum corrodebant. Tantam miſeriam videntes conſanguinei ægrotum ad Cœnobium* Onnienſe *aduexerunt. Cuius ſpectaculum intuens* ENECO *cor ad Deum eleuans, fide, & ſpe plenus, ſignum* CRVCIS *ſuper energumeni corpus expreßit, cuius tactu dæmon vociferans liberum reliquit* Timotheum: *& quod plus eſt, vulnera vermibus ſcatentia, illicò curata ſunt, nec locum dedêre cicatricibus.*

Item hominem Burgõſem.

Iactantiam calcauit.

LEVIORA *ſanè fuêre huiuſmodi trophæa, contra diabolum parta, quæ* S. Abbatis *virtutem commendarunt; alia, ſecreta, & ab oculis hominum alſena, illuſtriora perhibentur. Horum ergo certamina inter hominem interiorem & vitia mentalia peraguntur: nam ibidem ſuperbia nimio ſui amore ſaucia aduerſus humilitatem decertat: ibidem liuor efferus odio coniunctus cupit expellere charitatem: hic illecebra caſtitatem deturpare conſtituunt: hic antiquus Serpens vitiorum, & ſcelerum pædagogus, aſtuto imaginum colore virtutes ſubuertere nititur; ex quo ſæpè minatur, vt detrudat; aliquando promittit vt fallat; multoties erigit, vt euertat, & denique ſemper laudat, vt animus intumeſcat. Hoc* S. Abbatem *embolio, paßim fraudulẽter petebat à tergo, quia cùm illum deuincere aperto marte non poſſet, ad fabulas aſtutâ fraude confugiens, Virum Dei in laqueo iactantiæ comprehendere deſtinauit. Abhinc miraculum panis pauperibus erogati ob oculos ponens, eius excellentiam verborum lenocinio extollebat. Aſt S. Abbas cognitâ inimici fraude, intra cor humiliter ſubmiſſus, totam miraculi virtutem Deo tribuens, diaboli figmentum ad nihilum reduxit. Hoc victus Serpens congreſſu, alios quantocius exercere decreuit; ſed cùm eius machinamenta deſtruerentur, haſtam abiiciens, digitum eſt exerere compulſus, &* ENECO *triumphans victoriam alacer decantauit.*

Dæmonis irritamenta deuicit ſæpius.

IN *ſanitatis dono ſingularis fuit, nam quos ægritudinum grauitas iam extra potentiam Phyſicæ conſtituebat, à S. Abbate ad ſanitatem redactos, paſſim tum Medicorum, tum plebium cœtus mirabatur. Erat apud* Vallem-Oleti, *quidam* Comes Aſturicenſis *Nomine* D. Gonſalus Muñiz, *qui in lectulo per longum temporis tramitem, paralyticus iacebat. Ad huius ægritudinis curationem, quidquid medicina parauerat, effecit, ſed fruſtra. Mirabilia demum* ENECONIS *auſcultans, protinus ſibi perſuaſum habuit, quòd per illius Sancti merita, proculdubio erat ad ſanitatem reuerſurus. Iſtius perſuaſionis efficaciam cum vxore pertractans, illi vt ad* S. Abbatem *pergeret, perſuaſit, quæ coniugis placitum adimplens, magno ſtipata famulatu ad*

Donum ſanitatis habuit.

Paralyticũ ſanat.

Onnienſe

Onnienſe Cœnobium protinus properauit. Hic viſo Sancto Abbate, ad eius pedes prouoluta, Credo equidem (dixit) Vir Dei, te meam agnoſcere neceſſitatem, quoniam ſuſpicor, ſpiritu diuino cordium te penetrare ſecreta. Cui S. Abbas: Scio virum tuum per ſexennium prolixâ laborare paralyſi, cuius vt periculo occurras, hanc meam ſcapularem ſuſcipe veſtem, cum quâ reuertere, & ſuper illũ extende, ſicque illius Dominus miſerebitur. Hac Comitiſſa reſponſione contenta, oblatis Viro Dei pretioſis muneribus, quæ S. Abbas recuſauit, in patriam redux veſtem ſuper Comitis corpus extendens, illicò ſalutem integram omnium admiratione recepit. Qui poſtmodùm in obſequij gratitudinem, Cœnobium adiens, Viri Dei benedictionem promeruit.

Lugdunenſẽ pauperem infirmum liberat.

NEC hocce ſolùm charitatis officium ad diuites, & Proceres, Dei ſeruus ſpecialiter dirigebat, quinpotiùs illud ad pauperum ſolamen apertis viſceribus porrigere deſtinabat. Ad eius ergo miraculorum famam, Lugduno Galliæ, quidam pauperculus amicum ſuum manibus, & pedibus truncum Onniam aduexit, illúmque coram S. Abbate proſternens, ægri miſeriã, & tanti itineris laborẽ ſignificauit. Vnius miſeriâ, & alterius charitate motus ENECO, oleo lychni in Eccleſia ardentis vngens infirmũ, illi integram ſanitatem reſtituit actutùm.

Serpentem enecat.

SERPENS horridus, & exitiabilis totam Onnienſis territorij plagam miſerabiliter depaſcebat, adeò vt hominem integrum deglutiret, bouémque, aliáque animalia duobus morſibus dilaniata deuoraret: cuius tanta erat ſtrages, quod nec bubulci, nec cæteri pecuarij armenta ſecurè agere valerent. Omnia cùm iſthæc conſpiceret ENECO, charitate proximorum exæſtuans, agricolis, & aliis ruſticis præcepit, quod in excelſo montis cacumine rogum extruerent capacem. Quo facto, omnibus à tergo genuflexis, S. Abbas ſtans preces ad Dominum direxit, vt ſuorum miſereretur populorũ. Statim imperantis voce draconem interpellauit, qui coram accedens, collum erigens, & caudam vibrans, præceptum Viri ſancti quaſi ratione præditus expectabat. Tunc Dei ſeruus imperitauit ſerpenti vt ſeſe in rogum coniiceret flammantem; animal obediens, breui eius atrox compago conſumpta eſt. Abhinc totius regionis circuli à tanto periculo liberi, gratias Domino, & Sancto reddiderunt Abbati.

Sterili prolẽ impetrat.

QVÆDAM mulier, quæ per tria luſtra marito coniuncta viuens, filios nondum ſuſceperat, ex quo vitam cum coniuge in amaritudine tranſigebat: nimis afflicta ad pedes euolauit ENECONIS, qui fœmina ſpeciem diffugiens, vix eius verba auſcultare curabat. Aſt mulier vocibus cauſam ſui doloris intonans, ſolamen à Sancto depoſcebat Abbate. Ille re intellectâ, & fœmina lacrymarum occaſionem proſpectans, firmam de futurâ ſobole ſpem promittens, domum lætam dimiſit, quæ poſt annum elapſum, marito peperit primogenitum.

Prophetiæ dono illuſtratus.

PROPHETIÆ donum à Domino ſingulariter accepit, vt ex duobus, quos traditio refert, caſibus innoteſcet. Ingens inter duorum Oppidorum accolas contentio exorta eſt, quorum aliud Catholicorum erat, alterum Sarracenorum ciuium. Ita quippe vtriuſque bilis exarſerat, vt extructis aciebus, ſignato milite, & aperto Marte, quodlibet vi armorum defendere, quod ratione non poterat, conabatur. Huius rebellionis inſolentia ad S. Abbatis peruenit auditum, qui relictâ cellâ, ad palæſtra locum conſcendens, vtrius agminis primarios reducere ſermonis efficaciâ deſtinauit. Ducem Agarenorum phalanx habebat hominem hiſpidum, & barbara conditione notatum, qui (licèt cæterorum conſenſus eſſet, vt armis abiectis, ad pacem confugerent) ipſe pertinaciter in horrida congreſſus feritate perſtitit. Hunc ENECO, ſemel, & pluries humiliter, & efficaci verborum pondere eſt alloquutus, vt à propoſito deſiſteret, ſed fruſtra: quia immanis ille homo potius ſubiturum ſe mortem, quàm concordiam permiſſurum obteſtatus eſt. Tunc Vir Dei cœleſti Numinis cognitione adflatus, audientibus cunctis reſpondit: Tu tibi ipſi, fili, legem poſuiſti, quia inter tot militum turmas, tu ſolus mortem obibis; neque hic ſupplicij finis; nam tuum corpus non humus, ſed vultures, & feræ deglutient.

Duci Sarraceno mortẽ prædixit.

Euentus

Euentus ENECONIS *verba firmauit, quia prælio inito, nullus alius occiſus inuentus fuit, niſi homo ille incultus; cuius corpus licèt arenâ, & froadibus ſui tegere ſunt aggreßi, tamen demum partim laniatum, & à feris deuoratum, tantum relictis oßibus, inuenêre. Hoc miraculum corda omnium admiratione compleuit, præcipuè Sarracenorum, qui Dei mirabilia credentes, omnes protinus cateruatim Chriſto nomina dedêre.*

Agreſtis bubulci punitio prædicta.

NEC *illud miſſum faciemus oraculum. Plantauerat* Vir Dei *vineam iuxta fluminis ripas, quæ Dei irrigatione creſcebat, quam vt deſtrueret, &* S. Virum *moleſtiis afficeret homo quidã agreſtis, & inurbanus ex oppido* Tamaienſium *oriundus, ſuum omne pecus quotidie in noualia immittebat, nec his contentus, etiam arbores, quas* S. Abbas *ſuis manibus conſeruerat, eradicabat. Illum* ENECO *pacificè monuit ſæpiùs, nec propterea ab incepto opilore cedebat. Hominis contumaciã Dei Seruus demirans, potius ore prophetico, quàm vltrice dixit bubulco:* Ego te ſum charitatiuè cohortatus, & tu ab impio facto non deſiſtis, citò ſuper re iuſtum Dei perueniet iudicium, ita vt riſus, & populi fabula conſpecteris. *Quod & euênit, nam breui ſurdus, & gibber apparens, cachinnum accolis, & exteris excitauit, ita vt erumperet in riſum vniuerſa vicinia.*

Mortem præſciuit.

ERGO *noſtra S. Abbatis* ENECONIS *ad felicem exitus tranſitum perueniens oratio, ſciendum eſt, quòd exiſtens ſeruus Dei in* Solduegenſi *oppido annorum plenus, & meritis diues, vltimam vitæ horam præſciuit, quâ è carnis vinculis ſolutus, ad Sponſi thalamum accedere feſtinabat. Aſt vt fratres ſuos ſolaretur, ad Cœnobium iter arripiens, cùm iuxta illius terminum accta perueniſſet, duo pueruli facie decori, candidis veſtibus induti, facémque quilibet in manibus habentes, viæ occurrunt, & Sanctum Senem comitantes, itineris ſemitam collaſtrabant.*

Angeli facibus iter demonſtrãt.

Quod cùm ſcirent Monachi conuentualiter ad Cœnobij oſtium occurrentes ſuum Præſulem conſpectabant, qui accedens, & illis benedicens, nonnullis iuſſit, vt duobus illis adoleſcentibus, qui viam facibus aperuerant, aliquid ſubſidij, & leuaminis propinarent: his quæſitis, haudquaquam vllus inuentus eſt, credentes fratres S. Virum, aut ægritudinis grauitate oppreſſum, aut, quod veriſimilius eſt, vi profundæ contemplationis grauatus, illud præcepiſſe. ENECO *verò ſupra pauperem lectulum recumbens, cùm iam corporis ſui fabricam oßium ſtridore reſolui, & ſpiritum cæli cacumina conſcendere paratum præſentiret, ſanctißimum Euchariſtiæ Sacramentum expoſtulans, & illud profunda deuotionis humilitate, & lacrymarum imbre ſuſcipiens, exhortatis ad religionem fratribus, & vltimâ benedictione donatis, animo quietus, & intra ſemetipſum contractus, in hæc verba prorupit:* En Domine mi Rex, & animæ meæ Sponſe, hora à me diu deſiderata inſtat, quâ huius vitæ laboribus reſolutis, tuam gloriam ſpiritus deſiderat æternam. En iam diſciſſo corporis regmine, nubiſque denſæ opacitate diſtractâ, lucis perennis radios conſpicere non grauabor. En iam ex Babylonicæ vinculis ſeruitutis liber effectus, in Sion pergere pacificam animus exardeſcit. Te amo, tuum conſpectum deſidero, in te ſperaui, non me ergo confundas in æternum. *Cùm iſta* S. Abbas *ruminaret, Angelicæ voces auditæ ſunt, & totus cellæ ambitus cæleſti lumine fuit repletus: deinde alta vox de fulgore erumpens, dixit:* Anima beata exi de corpore ſerui mei, qui à longinquo veniens, vt mihi obediret, omnia quæ poſſidebat reliquit, & ſequutus eſt me: ergo veni in gaudium Domini tui, vt cum eo in æternum glorieris. *His dictis viſus eſt* ENECONIS *ſpiritus, luce præeunte in cælum conſcendere, & Angeli concinentes:* Benedictus eſt Domine electus tuus, vt intret in tabernacula tua in ſeculum. *Monachi verò, qui iſta inter lætitiam, & mærorem conſpectabant, magna voce clamabant dicentes:* Pater venerande, Abbas excellens, Confeſſor illuſtris, Beatiſſime ENECO reſpice afflictionem noſtram, & nobis tuis filiis adhuc in hac lacrymarum valle exulibus impetra à Domino, vt miſerias diluat, mala auertat, & ad æternam ſalutem omnia concedat benignus auxilia, quibus tecum in cœlis ſine fine lætemur.

Ægrotat.

Obiit

Obiit Sanctiſſimus Abbas Kalendis Iunij. *Corpus Viri Dei Monachi in feretro deponentes, funus apparatu, & pompâ celebri perficere decreuerunt, vt ita morte honeſtarent, quem patrem cognouerunt in vita. Altera die cereis accenſis, & pſalmis de Eccleſia more decantatis, ad Cœnoby clauſtrum Corpus pertulêre ſacratum, & ipſo in eleuato tumulo collocato, vltimum officij debitum perſoluêre. Quo expleto, aditum multitudini tam fidelium, quàm Sarracenorum, & Iudaeorum, qui vndequaque conuenerant, vt Sancti Viri contingerent exuuias, cuius in vita tot inſignia acceperant beneficia, prabuêre. Nec abſque miraculis exequiæ.* Paralyticus *lecticam pertingens ſtatim ſanitatem accepit. Quiſquis ægritudine laborans ſarcophagum, vel ſudarium tetigit, ab infirmitate diſceſſit immunis. Sic innumeri Deum glorificantes, à paſſionibus liberi, gaudentes repedarunt ad propria. Poſt funebre Officium,* Ioannes *illius Cœnobij Monachus, qui* S. Enecони *in prælatura ſucceſſit, in ſui Patris laudem concionem texuit huiuſmodi.* *Moritur.* *Tumulatur.* *Miracula.*

SERMO R.P.F. IOANNIS ABBATIS Monaſterij Onnienſis in funere B. P. N. Eneconis Abbatis.

Vidimus, fratres chariſſimi, vidimus, & inter lacrymas, atque ſingultus vidiſſe gaudemus. Vidimus quomodo tollitur iuſtus, & nemo conſiderat. Neque vlli Chriſtianorum incredibile debet videri, ſi in tranſitu Sanctiſſimi Patris Noſtri Eneconis, vnus angulus ſpeciali terræmotu concuſſus eſt, in cuius obitu penè totus orbis ingemuit. Et ſanè quis locus eſt in orbe terrarum, tàm remotus, aut abditus, quem tranſitus Sanctiſſimi Patris Noſtri Eneconis non commouerit? Aut quis Chriſtianæ Religionis ita alienus effectus eſt, qui auditâ morte eius non planxerit? Fleuit tamen Eccleſia, quòd talem Sacerdotem, atque Abbatem amiſit: ſed exultat paradiſus, quòd talem Sanctum ſuſcepit. Plangunt populi, & lætantur Angeli: gemunt prouinciæ, ſed gaudent loca Sanctorum; atque quotidie euolare cupiebat, cùm diceret: *Quàm amabilia ſunt tabernacula tua Domine Deus virtutum; concupiſcit, & deficit anima mea in atriis tuis.* O Virum Sanctum, & omni ore laudabilem: qui ſic vixit, vt non ſibi tantùm, ſed etiam nobis: quia quotidie erat pro nobis. Fuit ſicut lucerna ardens in domo Dei, non ſub modio poſita, ſed ſuper candelabrum conſtituta. Ita vt etiam multos ſuo præclaro lumine redderet luminoſos. Suauis enim, & mitis fuit, etiam cùm in ſuperbia ſeculi verſaretur. Cùm autem ad Chriſtum conuerſus eſſet, aperuit horrea ſua pauperibus, apothecas ſuas ad ſe venientibus patefecit. Nam parum egerat proximos alere, niſi etiam vndique euocaret, quos paſceret, atque veſtiret. Quantos, inquam, oppreſſos erexit? Quantos captiuos redemit? Quantos intricatos ære alieno creditoribus ſuis redditâ pecuniâ liberauit? Vna ſcilicet negotiatione, & planctus debitorum exterſit, & creditorum gaudia reparauit. Nunquam ſic iratus eſt, vt in ira miſericordiæ immemor fuiſſet. Neque enim poterat Vir ille iraſci, qui contumelias deſpiciebat, & odia vitabat. Nunquam in iudicio ſine miſericordia ſedit, qui nouerat miſericordiâ veſtiendum eſſe omne Chriſtianorum iudicium, dicente venerabili Scriptura propriè: *Miſericordiam, & iudicium cantabo tibi Domine.* Iuſtitiam quoque benignioribus Spiritus-Sanctus elargitur: & quantum æquitati, & iuſtitiæ fauet; tantum ſuis gratiæ, pietatiſque benignus indulget. Et ideò tenebat rigorem in examinatione iuſtitiæ, miſericordiam autem in definitione ſententiæ proferebat. O admirabilem Virum, atque omnium Sanctorum laude cenſendum! Hic etenim omnium Patriarcharum exempla ſequutus fuit. Fidelis vt Abraham

Oratio funebris. Pſ. 100.

Abraham, credulus vt Iſaac, benignus vt Iacob, magnificus vt Melchiſedech, prouidus vt Ioſeph, rapax vt Benjamin; rapuit enim diu itibus, vt pauperibus erogaret: & tamen plus diuitibus, quàm pauperibus profuiſſe cognoſcitur: quia pauperibus in hoc ſeculo profuit, diuitibus in futuro prouidit. Ergo vt dicere cæperam, fuit manſuetus, vt Moyſes, Sacerdos vt Aaron, innocens vt Samuel, miſericors vt Dauid, ſapiens vt Salomon, Apoſtolus vt Petrus, amabilis vt Ioannes, cautus vt Thomas, doctor vt Paulus, videns vt Stephanus, feruens vt Apollo. De ſolicitudine autem, & cura ſui Monaſterij, & Eccleſiarum in fide, & Charitate omnes Apoſtolos, Epiſcopos, & Abbates imitatus eſt. Hæc omnia in ſe habuit, hæc in tempore conuerſationis ſuæ fideliter cuſtodiuit. Et ideò cùm de hoc corpore ad cæleſte habitaculum vocaretur, ſicut ſuperiùs dixi, doluit terra, ſed lætatur cœlum, fleuit caro, ſed ſpiritus gloriatur; denique non ſolùm Chriſtiani, ſed etiam Iudæi, atque Pagani ingenti fletu, ſciſſis etiam veſtimentis, ad S. Enecōnis exequias conuenerunt.

Hactenus Acta, & Concio; quæ licèt trunca, & diminuta conſpicitur, attamen multam, vt viſitur, redolet antiquitatem. Circa Actorvm ecphraſin nonnulla ad eius illuſtrationem notanda veniunt, vt temporum ſeries abſque nodo noſcatur. *Quo Anno obierit?* *Et primò de Anno Obitus*, quem *VVion*, & *Martyrolog. MS. S. Ioannis Pinnatenſis*, M. L V I I. aſſignant, ſic: *Kalend. Iunij*, Onniæ *Cænobio Religioſis ſub* Paterno *Regulari I.* Pinnatenſi *Abbate edoctu, & reformatis, à Rege* Sanctio *tradito, poſt* Garſiam *eius Abbatem, & inter alios præfati* Paterni *diſcipulum, cùm Vir Dei* Enéco *Aragonenſis, & Monaſterij* D. Ioannis Baptiſtæ *Monachus, opinione ſanctitatis clarus, in illa Montium ſolitudine, vitam rigid iſſima aſperitatis, ſub monachali habitu multis annis ageret; cúmque tum literis, tum nuntiis à Rege ſolicitatus recedere nollet; tandem ipſe Rex ad Virum Dei accedens, vix multis precibus obtinuit, vt* Onniam *ſe transferret, ibidémque Præſulem ageret; qui piam, & exemplarem vitam agens, ipſámque multis, & ſtupendis miraculis claram, in cælum euolauit, Anno* M. L V I I. Quo textu multa probantur in Actis, & illum refert F. Anton. Yepius in *Chron. Benedict. tom. 6. Ann.* 1070. *c.* 4. *fol.* 272. *&* 273. qui *c.* 6. *fol.* 275. *col.* 3. contendit obiiſſe Anno M. L X X.

An Canonizatus? Secvndvm, circa eius *Canonizationem*, quam idem Yepius *c.* 7. *fol.* 279. *&* 280. probat ex *Inſcriptione* intra capſam, in qua Corpus erat conditum, reperta, quam & Nos dedimus ſupra *Tom.* 1. *Die XVIII. Ianuar. fol.* 192. & illam cum aliis vetuſtis monumentis refert idem Yepius *vbi ſupra d. c.* 7. *fol.* 279.

An Bilbilitanus? Tertivm, de S. Abbatis origine Bilbilitana, quam hodie Calatayvd dicunt, nullus dubitat: ideò videndi P. Dametus, Villar, & Yepius *d. c.* 7. *fol.* 284. vbi huius Vrbis celebre, & ſolemne Votum de Patronatu S. Eneconi homopolo delato, recenſet, necnon Officium in pluribus *Hiſpaniæ* Eccleſiis recitari ſolitum, & aliorum grandem miraculorum catalogum ſubiungit.

QVARTO NON. IVNII.
DIES II.

A. In Monte Urticenſi Hiſpaniæ S. Ioannes *Eremita, egregiarum virtutum Vir, & multorum miraculorum patrator mirificus, qui pacis amans, relictâ patriâ bellis ardente, Ieroſolymam proficiſcitur; pòſt, domum reuertens*

tens Xenodochium (latronibus reſiſtentibus à quibus pluries vexatus eſt) pro peregrinis ad S. IACOBVM *iter agentibus extruxit : montes & ſyluas diſſecuit, pontes erexit, & alia in plublicæ rei bonum perfecit, quæ adhuc charitatem recenſent Auctoris : tandem crebris, & innumeris prodigiis effulgens, celebris obdormiuit in Domino Confeſſor.*

B. *Apud oppidum* Socuellamos *Hiſpaniæ, ex Ordine* S. Iacobi de Spatha, *Militari, in Monaſterio Fratrum SSS. Trinitatis Excalceatorum, ſacræ reconduntur exuuiæ* B. MARCELLINI *Martyris Romani, quas Vrbanus PP. VIII. Ordini Fratrum huiuſmodi cum aliis conceſſit, à quo Cœnobium illud eaſdem accepit, quas honorificè colit.*

NOTÆ.

SANCTVS IOANNES de VRTICA Eremita.] Celebris eſt in A.
Hiſpanicæ vetuſtatis monimentis, & totius regionis antiquis ta- *Martyrologia.*
bulis, & Breuiariis memoria huius Sanctiſſimi Confeſſoris, cuius
elogia repetunt Scriptores Noſtri paſſim, vt videre eſt apud Florum
Sanctorum Auctores, Cayraſco, Vega, Millan, Sanctorum, Ville-
gas, & Ribadeneyra, qui eius ACTA Hiſpano ſermone texuerunt. Quibus adhæ- *Scriptores.*
rent Stephanus de Garibay *Hiſt. Compend. lib.* 12. *c.* 27. P. Mariet. *Hiſt. SS. Hiſp. lib.* 6.
c. 10. *& ſeqq.* P. Truxill. *in Theſaur. Concionat.* 2. *p. fol.* 1132. Ioann. Maldonad. *de
Sanct. fol.* 122. à quo Haræus *fol.* 1154. P. Caniſ. *tom.* 2. *de Act. SS. fol.* 203. Alphonſ.
Venero *in Epitom. fol.* 244. Marineus Siculus *de Reb Hiſpan. lib.* 5. P. F. Ioſeph. de Si-
guenza *Hiſt. S. Ieronym.* 2. *p. lib.* 3. *c.* 10. & Benedict Gonin. *in Vit. SS. Occid. fol.* 105. &
aliĩ plures. Eius ACTA ex duobus MSS. Legẽdariis, alterum *Aſturicenſe*, alterum *Se-
gobienſe*, nec non ex vetuſtiſſimo Breuiario *Burgenſi* in Antiquariorum gratiam pri-
mò exſcribemus, pòſt aliquot miracula ex *R. P. Petro de Ribadeneyra* aſſuemus. Phi-
lipp. Ferrar. *in Catal. General. SS.* eius memoriam repetit *h. d. f.* 228. Videnda Breuia-
ria antiqua Hiſpaniæ Compoſtellanum, Salmantinum, Calagurritanum, Palenti-
num, Seguntinum, & alia quorum catalogum longum erit recenſere; ad Actorum
ecphraſim pergo.

ACTA B. IOANNIS DE VRTICA EREMITÆ Confeſſoris; ex MSS. vetuſtis Legendariis.

SOLEMNEM *Sanctorum memoriam, ad hoc Sancta retinet Eccleſia, vt illorum pia geſta minùs eruditis piæ vitæ fiant exemplaria. Sicut enim praua prauorum dogmata imitatores ſuos prauâ imbuunt doctrinâ; ita pia Sanctorum geſta fidelibus Sancta Eccleſia veritatis monſtrant veſtigia. Inde eſt, quòd Religio conſueuit Chriſtiana commendare memoriæ, mediante ſcriptura, quæ ad augmentum fidei eſſe cognouerit auxiliaria, iuxta illud Apoſtoli:* Quæcunque ſcripta ſunt, ad noſtram doctrinam ſcripta ſunt. *Ab iſta igitur commendabili conſuetudine, occaſione ſumpta, Vitam* B. IOANNIS *Presbyteri, & Confeſſoris Chriſti propoſuimus compendiosè commendare ſcripturæ, non tàm præſumptioni ſcientiæ noſtræ inhærentes, quàm illi diuino eloquio incũbentes, quo dicitur:* Aperi os tuum &c. *Remota igitur præſumptione, adhibitâque piæ mentis deuotione, illo Prophetico vtentes eloquio:* Audiam quid loquatur

Ad Rom. 15.

Prouerb.

in me Dominus: *rem vltra vires ingenij noſtri arduam incipimus, quòd ſi fortè defecerit intelligentiæ noſtræ ratio, ſufficiat piæ mentis intenta deuotio.*

Origo. * In Bren. Burg. Hortuño, *idem eſt.* [*Deficiunt in Burg. & Aſtur.*

Ordines ſacros ſuſcepit. [*Deficit in Segob. & Burgenſ.*

BEATVS *igitur iſte* IOANNES *Confeſſor Domini, & amicus, natione* Hiſpanus, *in territorio* Burgenſi, *in rure Campeſtri*, Quintana * Fortunij *nomine ex parentibus non infimis ortundus fuit: qui cùm adhuc teneræ eſſet ætatis, inutilia declinans exercitia* [humanæ mortalitatis] *& quaſi Deo ſe offerens, literarum ſtudio adhæſit, vt cum Pſalmiſta poſſit dicere:* Hi in curribus, & hi in equis; nos autem in nomine Dei noſtri magnificabimus: *Inde eſt, quod impleuit Dominus petitiones ſuas. Tranſeunte deinde temporis curriculo, ſancto inſtans propoſito, iam iuuenis, exutus puero, ad ſacros Ordines promotus eſt; quibus adſcriptus, attentiùs ſolito, corde, voce, & opere, diuino obtemperauit obſequio. Factum eſt autem in diebus illis, quòd* [diabolus] *ſeminatâ diſcordiâ, tota fermè in guerram conuerteretur* Hiſpania. *Poſt mortem namque* Ildephonſi *potentiſſimi Regis Hiſpanorum, qui ſine herede virilis ſexus obierat, Rex quidam ſurrexit de Aragonia, qui habens prædicti Regis filiam in vxorem, totam ſibi ſubiugare volebat Hiſpaniam, cùm non eſſet qui ei in bello reſiſtere poſſet. Quod attendens pacis amator* B. IOANNES, *propter afflictionem patriæ nonnullas ni (fallor) profundens lacrymas, indoluit. Cúmque diſperſionem, & exterminium gentis agricolæ, ingruente malitia, conſideraret, ſciens in tumultu bellorum, causâ conſimili, propriam perdere poſſe ſubſtantiam, diffiniens apud ſe eam quamtulamcunque multo rectius in operibus miſericordiæ expendendam: aiebat intra ſe: Væ mihi! Quare affligitur populus Dei? Quare peruerſitas ſuperbiæ offendit metas innocentiæ? Hic figmentum illud verum eſt poeticum:*

Quidquid delirant Reges plectuntur Achiui.

Bona ſua vendidit.

*Et ſic pietatis viſceribus affluens, ſubſtantiæ ſuæ partem pauperibus erogauit, quorum poſſeſſiones hoſtilis aſperitas ſubrueret: partem ſibi retinens, non ad auaritiam, ſed potiùs ad Omnipotentis impetrandam gratiam. Quia cùm videret nullatenus ſe poſſe habitare in terra natiuitatis ſuæ, ſumpto conſilio Contemplationis diuinæ, proficiſci propoſuit Ieruſalem. Sumpta igitur ſupradicta parte ſubſtantiæ, quæ quaſi obnoxia erat temporali perditioni, & eam in itinere ſanctæ peregrinationis expendens, in theſauris ſcientiæ, vbi rubigo, nec tinea demolitur, collocauit; & ſic Vir Dei virtute munitus fidei, pacem quærens, guerram fugiens, locum pacis Ieruſalem viſitauit, vt iuxta Pſalmiſtam, adoraret, vbi ſteterunt pedes Domini. Completo itaque propoſito, adeptóque voto, aliquantulam temporis moram * Ieroſolymam faciens, ad propria repedare deſtinauit. Cùmque reuerteretur, cum inſtantia mare ingreſſus, cum magna peregrinorum turba, ventus peſtilens conturbauit maria, vt eorum penè confringerentur nauigia. Quod Vir Dei attendens, pro ſe, & aliis peregrinantibus miſericordiam Dei expoſcens, oratione vix conſummata, ex improuiſo peſtilentia ſedata eſt. Qua de re propoſuit cum mente deuota, ſi Deus cum proſperitate eum reduceret ad* Hiſpanorum *regna, ad honorem B. Nicolai fabricare Eccleſiam, cuius precibus ſe credidit euaſiſſe maris contumaciam. Quid plura? Mare euaſit, per terram iter arripuit, Chriſto duce, Beatóque Nicolao Confeſſore, & ſumma cum incolumitate ad propria repedauit.*

Ieroſolymã proficiſcitur. *Ieroſolymę *in Aſturicenſ.* Ieroſolymâ *in Burgenſ.*

Oratione tempeſtatem ſedat.

QVO *facto, diuinæ conſtanter maluit vacare contemplationi, quàm terrenæ inhiare commoditati, iuxta illud quod ſcriptũ eſt:* Qui perſeuerauerit vſque in finem, ſaluus erit. *Sed quoniam quandoque ſolicitudines terrenæ, populíque frequens inſtantia mentem retrahunt à contemplatione diuina, adoptauit eremum, in qua Deo remuneratori in ſe ſperantium, vitam ſuam penitus dedicauit. Erat autem in* Oſcenſi *ſylua locus terribilis prope ſtratam* B. IACOBI, Vrtica *nomine, in quo latrones totius ſyluæ ſua habebant diffugia, & ibi nocte tranſgredientibus inſidiantes, cupiditate temporalis pecuniæ, quæ ſemper auidas mentes hominum excæcat, quamplures necabant, alios ſuffocabant, & alios ſpoliabant, vt neque etiam indigenæ ad illum locum accedere auſi eſſent. Hunc locum Vir Dei elegit habitare, hoc affectu, & deſiderio, vt*

Eremum petit.

exclu*ſo*

excluſo peruerſorum latrocinio, ibi diuino vacaret ſeruitio, recolens fortaſsis illud quod legitur de B. Bonifacio, qui à Pantheone, Romano templo, excluſa multitudine dæmonum, illud conſtruxit in memoriam omnium Sanctorum. Sed quia ſine Regali conſilio, & auxilio, tale quid incipi videretur præſumptio, ſumpto à viris induſtriis conſilio, ad Ildefonſum honoratiſsimum Regem Aragoniæ, qui longa exercitatione militia iam ſibi regnum ſubiugauerat Hiſpaniæ, perrexit. Quem Vir Dei iuſtis precibus aggrediens, locum impetrauit ab eo optatum. Inde ſummâ cum lætitiâ repedans, vt Deus ſuæ operationis fundamentum eſſe appareret, ad honorem ipſius, & in B. Nicolai recordationem Oratorium fabricare incepit. Sed quoniam, vt ſuperius eſt dictum, maxima latronum multitudo, ibidem latitabat, quidquid Vir Dei in die faciebat, latronum peruerſitas in nocte diripiebat, quia timebant opus S. Viri ſuæ iniquitati fore nociuum. Vehicula, & ea quæ erant operi neceſſaria fraude arripiebant, & temerariis auſibus confringebant, & S. Viri corpori mortem, operi combuſtionem, ſubſtantiæ diſperſionem minabantur. Quæ omnia Vir Dei contemnebat, ſciens conſummationem boni operis, non eſſe ex homine, ſed ex Deo.

In Vrtica Oratorium extruit.

CVM que conſummata eſſet Eccleſia, ædificauit & iuxta eam aſylum, in quo peregrini haberent refugium, quibus ipſe pro poſſe neceſſaria miniſtrabat. Quod attendentes fideles ad eum confluebant, & ſummâ cum deuotione, de rebus ſuis ei offerebant. Quem etiam quaſi Chriſti vicarium in pœnitentiis ſuis reconciliatorem habebant. Nec tantummodo vulgus, ſed & Principes, ac etiam Imperator Hiſpaniæ, qui prædicto Regi ſucceſsit in regno, inter ſeſe, & Deum, mediatorem ponebant: & diuina fauente gratia erant ei oues, & boues, & pecunia ſufficiens. Sed ne fortè putaretur omnia hæc congregare velle ad auaritiam, in fluuio, qui dicitur Iberus, à quo tota Hiſpania alio nomine vocatur Iberia, pontem firmauit in vico, qui dicitur Lucronium, in quo partem non modicam ſubſtantiæ ſibi à Deo commiſſæ expendiſſe dignoſcitur. Similiter in vrbe Nagera, de nouo pontem fabricauit, qui impetu aquæ, atque multoties corruptus, ſummo cum labore, & expenſis, ab eo multoties eſt reſtitutus. Iuxta vicum B. Dominici pontem ligneum fecit, ſuper torrentem de montibus Cuculla deſcendentem, cuius longitudo Quingentorum Paſſuum ſpatio diſtenditur. Inter locum etiam habitationis ſuæ, & villam Octaporcam nomine, manibus propriis ſtratam poſuit in locis humentibus, & aquoſis, vt Iacobipetæ longo feſsi labore facilem tranſitum haberent. His, & aliis operibus, quibus Vir Dei ſtudebat, eius fama ſonuit in finibus Hiſpaniæ, vnde Sanctarum domorum, & Hoſpitalium Rectores ad eum confluebant, vt eos viam vitæ, & diſciplinæ doceret, & in regimine Sanctarum domorum inſtrueret. Qui ſe cum poſſeſsionibus S. Viri arbitrio, determinationique, & omnes ferè domus, & hoſpitales à Locronio vſque ad ciuitatem Burgenſem eius conſilio, & auxilio regebantur. Erat enim tantæ abſtinentiæ, ex quo eremum habitare cœpit, quod in die ſemel tantùm cibum ſumeret. Singulis etiam annis, tres Quadrageſimas ieiunabat, abſtinens à cibis omnibus, qui motus carnis illicitos excitare poſſunt. In geſtu autem, habitu, & perſona, etiam ignotis verus Eremita apparebat. Deinde cùm Vir Dei deueniſſet ad ſenectutem, & habitaret in Ciuitate Naxarenſi, accidit vt aſinus, quem pro vehiculo habebat, camum de corio factum diſrumperet; quem cùm Vir Dei manibus propriis repararet, ſubula pupillam oculi ſui perforauit. Qui cùm caſſum lumen ſentiret, & auribus Pontificis Roderici ſummæ honeſtatis Viri, qui tunc temporis illius Diœceſis curam gerebat, infor. ·nium inſonuiſſet; ad S. Virum, quem pro Patrono habebat, acceſsit. Cui cùm Vir Sanctus tàm ſenectute, quàm infirmitate grauatus aſſurgere vellet, lumine cœlitus ſibi reddito, eum inſpexit.

Opinione ſanctitatis, celebris.

Pontem ſuper Iberum facit.

Alia eius opera.

Abſtinētia.

Miraculū.

His, & aliis virtutibus Vir Dei illuſtratus ad cœleſtes epulas eſt à Domino inuitatus; ſed a.· ·qu. ·a ad obitum veniret, cum Dominus carnali infirmitate correxit: & cū · obitum ſuum præſentiret, ch vt verius loquar præſciret,

Mortis diē agnouit.

vocato Conſule Lupo, qui dominium Ciuitatis obtinebat, & omni conſilio, eos communiter exorauit, vt eum iam morti proximum, apud Vrtecam, vbi propriam habitationem habuerat, tranſmitterent. Qui honorificè ſummo cum luctu, & mærore, eum à Ciuitate ſua eduxerunt; & facta oratione pro pace Eccleſiæ, & terræ fructibus, & pro viuis, & pro defunctis fidelibus, benedixit Ciuitati, & eius pariter habitatoribus. Deinde à ſuis conſeruis, & alijs pluribus ad locum deportatur optatum; in quo paucis viuens diebus, rebus benignè diſpoſitis, obdormiuit in Domino, Anno Domini, * M. LXIII. Quarto Nonas Iunij. Poſt cuius mortem miraculorum fama crebreſcente, multorum concurſus factus eſt populorum, inter quos quædam puella de Borouia, ſpiritu maligno cruciata, adfuit; quæ poſtquam ad ſepulchrum S. Viri acceſſit, callidus hoſtis ſentiens ſe non poſſe reſiſtere, quaſi ludens, ait ſe peruerſi viri cuiuſdam imaginē gerere, qui nomine Caſtellano Garſias Pelictri dictus fuerat. Sed quia fas non eſt ab hoſte doceri, non ſine diuino nutu hæc dicta fuiſſe poſſumus arbitrari, vt ſcilicet peruerſi caueant, ne poſt mortem ſuam imaginem informent diabolo. Ob hoc ergo tota cum tripudio lætetur Hiſpania, quæ talem Patronum meruit habere in gloria.

Moritur.

** Sic in Tribus Codicibus MSS. Sed corruptè, nā Annus trāſitus fuit, vt probabimus infra, M C. L XIII.*

Miraculū.

Ex R. P. Petro de Ribadeneira.

Mulieribus infœcūdis Aduocatus prolem impetrat.

MIRA huius patrocinij lux ſpirat in eo, præcipuè in coniugibus, qui multis annis ſteriles, & improles conuixère, ſeque ipſi commendauere, prolem impetrent. Nimirum quemadmodum S. IOANNIS parentes, qui multis annis in matrimonio conuixerant infœcundi, poſtea filium, fuſis ad Deum precibus impetrarunt; ita vult Dominus, vt idem S. Eremita ſimilium beneficiorum ſit, & agnoſcatur, & colatur patronus.

Puellam à periculo ſeruat.

MARITA quædam ſterilis Viri Sancti meritis inſperatam filiam impetrarat, quæ cùm nonnihil adoleuiſſet, matre lactucas in ripâ fluminis abluente, non procul molendino, præceps in aquas decidit, quarum vortice, impetúque abrepta, in molendini rotas incurrit: at mater protinus exclamauit: S. IOANNES de Vrtica te ſeruet: quo dicto puellula molendini rotas, illæſa, comi renidens ore, tranſiit, & euaſit.

Infantem vitæ reſtituit.

INFANS biennis item Vrtica oriundus profeſto Dominicæ Aſcenſionis die, in altum præceps puteum delapſus, fuerat ſuffocatus, qui à patre ad Sacellum Viri Sancti delatus, eiuſdem patrocinio fuit ad vitam reuocatus.

Neglectus Feſti cultus punitur.

FESTO quodam eiuſdem S. Viri die, nonnemo ſuum tonderi gregem curauit, & ne quid eiuſmodi ſeruilis operis pro tunc fieri curaret admonitus neglexit, ſed non impunè. Nam cùm poſtridie, templum Monaſterij illius, ducenta ex eo grege, qui pridie tonſus fuerat, ouiculæ ducerentur, omnes collapſæ ſimul extinctæ ſunt.

Feſtus dies celebris.

QVOTANNIS feſti ſolemnitas eius celebratur, maximâ populi frequentiâ, qui de cunctis illis confinibus, aliiſque remotioribus oris ad eam ſolemnitatem concurrit, multáque funebria affert veſtimenta, quæ velut anathemata in templo ſuſpendantur, in eorum ſempiternam memoriam, qui vel à limine mortis ad vitam reuocati, fuerant ijs induti; vel iam moribundis parata fuerant, & poſtea Viri Sancti prece priſtinam valetudinem recuperarunt.

Canonicā Regulares in Cœnobio S. Viri.

IN hoc S. IOANNIS de Vrtica domicilio diu vixere Canonici Regulares, vſque ad Annum Chriſtianum M.CCCC. XXXI. quibus Priores ab ipſiſmet electi præfuere. Sed Burgenſis Epiſcopus Paulus de S. Maria, qui Iudaicam execratus impietatem, Chriſto nomen dederat, Vir longè doctiſſimus poſtea id domicilium S. Ieronymi cænobitis conceſſit certis conditionibus, aſſentientibus tribus, qui ſuperſtites adhuc erāt, Canonicis Regularibus, à quibus denique ius omne reſignatum eſt, Anno Chriſtiano M.CCCC.XXXIV. Sexto Idus Ianuarij. Præfectus cænobio F. Alphonſus de Bonilla, ſicquè ius omne domicilij illius in ordinem S. Ieronymi tranſiuit: quod Eugenius Papa IV. bullis Apoſtolicis confirmauit. Dein Anno Chriſtiano proximè numerato Poſtridie Kalend. Martij cùm transferre vellent Viri Sancti Corpus ex S. Nicolai ſacello, ad templum Monaſterij, in operoſum quod ei extruxerant Mauſolæum, multique Præſules, & Viri Principes, ad eam ſolemnitatem cohoneſtandam conueniſſent,

Pòſt Ieronymiani.

ſub

ſub ipſum proceſſionis inſtituendæ tempus, ſubitò impletum eſt Templum, ſacellúmque Auiculis niue candidioribus, aliàs nunquam viſis, quæ hinc inde latabili concinio circumuolantes, cæleſtem ſuauiſſimi, & gratiſſimi odoris fragrantiam ſpirarunt, populúmque recrearunt. Ipſum verò S. IOANNIS *Corpus immotum reſtitit: itaque Dominus ſignificauit, velle ſe ſacras illas ſui famuli exuuias illic relinqui, ſícque immota reſtiterunt. Ante paucos annos idem ſanctum Corpus, in aliud operoſius Mauſolaum, tamen in eodem ſacello, tranſlatum eſt, repertaque ſunt omnes eius carnes conſumpta, præter ipſum cum oſſibus Cor, quod erat omnino recens, integrum, illibatum, tabiſque purum. Atque in hoc domicilio magna Deo gloria acceſſit, poſtquam S. Ieronymi Cænobitis traditum eſt, non eò tantùm quòd cultus diuinus auctus fuerit, ſed quòd raro ſuæ religionis, atque virtutis exemplo, cunctos illos accolas ad virtutum ſtudia (vt amant) incitarint, & quòd multas erogent eleemoſynas omnis nationis hoſpitibus ad* S. IACOBVM *in* Gallæciam *peregrinantibus. Nam quoties annonæ caritate, peſtilentiáque laboratum eſt, ſemper vnicum miſeris in eâ totâ regione fuêre perfugium. Quod Chriſtianæ, Religioſaque charitatis officium Deus, qui Charitas ipſiſſima eſt, ſæpe miraculo probauit, & reditus eorum, quamuis exiles, ſi tot tantiſque expenſis conferantur, liberaliter auxit, pro magna ſcilicet fiducia in* S. IOANNEM, *qui Cænobium hoc in eum finem fundauit.*

An ab Auguſtinianis Eremitis Cænobium poſſeſſum?

En ACTA, miracula, & progreſſus Cœnobij à S. Eremita extructi, quod fortè primò ab *Auguſtinianis* Eremitis poſſeſſum, pòſt à *Canonicis Regularibus*, demúmque à *Ieronymianis* fuiſſe, adhuc ex Actis *S. Ioannis* ſuadent ſequentia. I. Quod ipſius inſtitutum Eremitæ titulo circumfertur. II. Quòd extruxerit Cœnobium, quod niſi Regularibus Eremitis, vt quid? III. Quòd à fratribus, quos *Conſeruos* vocitant Acta, Nagerâ ad locum Magiſtri moribundi corpus tranſlatum eſt, optatum. IV. Quòd (ſi fides *P. Ribadeneyra* danda eſt) in S. Viri teſtamento, *Martinum Stephanum* Virum prudentem, ſtudioſum, ſibi probè notum, perfectúmque, in ſui locum, fratrum Rectorem, & Cœnobij Primarium elegit. Quæ omnia regularem Eremitarum diſciplinam ſonant; quâ deficiente, *Regularibus Canonicis* eiuſdem Patriarchæ Cœnobium eſt iſtud conceſſum, vt & notauit Gabriel. Pennot. *in Hiſtor. Canon. Regul. lib.2.cap.31.num.2.* qui perperam in *Burgenſi* Ciuitate Monaſterium fuiſſe conſtructum dixerat, cum non in Vrbe, ſed in Diœceſi ad Vicum *Vrtecam*, ab vrbe XII. M. diſtans, vt obſeruauit Philipp. Ferr. *in Catal. h. d. fol.229.*

Alfonſi Aragonum Regis bella.

QVATENVS in Actis recenſentur bella ab *Alfonſo Aragonum* Rege, coniuge Vrracæ Alfonſi VI. filiæ, nihil tam notum inter Hiſpanicarum rerum Scriptores, de quo videndi D. Roder. Archiepiſc. Toletan. *lib.7.Hiſt.Hiſp.c.1.& 2.* Roder. Palentin. 3.*p.c.*30. P. Ioann. Marian. *lib.*10.*c.*8. D. Prudent. de Sandou. *in Vit. Vrrac. Regin. fol.*111. *Era* 1149. Garibay. Silua, & alij, quorum nomina recenſere prolixum. Si ergo S. Vir, vt ex Actis liquet, hoc reuolutionum tempore Iuuenis erat, & timore inſultantium militum patrimonium vendidit, cuius partem in pauperes erogauit, ne in manus peruerſorum deueniret; & hæc bellorum tempeſtas ingruere cœpit Era M. C. XLIX. quæ incidit in Annum Domini M. C. XI. quo pacto in tribus *Codicibus MSS.* tranſitus S. Eremitæ Anno M. LXIII. potuit conſignari? Ergo in MSS. error irrepſit; & amanuenſis literam C. quam centeſimi anni notam eſſe cognoſcimus, omiſit.

An Rex iſte totam ſubiugauit Hiſpaniam?

CIRCA dicterium illud in Actis aſſutum, quod Rex Aragoniæ Alfonſus *longâ exercitatione militiæ iam ſibi Regnum ſubiugauerat Hiſpaniæ*; intelligendum eſt, non vt ſonat, quaſi *Aragonius* totam in ſui poteſtatem haberet Hiſpaniam, quod nec verum eſt, cùm ferè totam *Bæticam* Sarraceni poſſiderent, & maximam *Celtiberiæ* partem; illud dicere, & ſignificare credimus, quod *Rex Aragonius* tanquam maritus *Vrracæ* Caſtellæ, Legionis, & Toleti Reginæ, iſthæc omnia regna ſuo placito gubernaret, poſitis in arcium præſidiis ducibus *Aragoniјs*, & expulſis *Caſtellanis*, ne amore, & affectu propriæ, & naturalis Dominæ, in partes *Vrracæ* coniugis dilaberentur. Ex quo licèt iſthæc regna Regis titulo

modetaretut, quod in cauſa fuit, vt S. IOANNES ab eo licentiam *Oratorium* exquireret conſtruendi, attamen illa tyrannica præſumptione retinuit; donec ardeſcente bellorum ſubſequentium flammâ, hinc inde paſſim vrbes, & dominia iam vni, iam alteri parebant, prout infauſta bellorum fortuna cuiuſuis partibus fauebat. Quorum ſtrages non ſolum viuente *Vrraca*, ſed poſtmodùm *Alfonſo VII.* ipſius filio in Regni apicem ſublimato durauêre, donec *Alfonſus* Aragonius Anno M.C.XXVII. neglectis pacis fœderibus, Anno M.C.XXIV. *Venerabili Petro Cluniacenſi* auctore, & motore firmatis, ad nouas in *Caſtella*, & *Legionis* regna irruptiones, nonnullis *Caſtellanis* Proceribus impulſoribus, animum erexit, atque inſtructis copiis, & ſelecto milite, *Caſtellæ* limites inuaſit, quà *Metina-Celimi*, *& Moronis* oppida conſpiciuntur. Illius copiis ſe oppoſuit *Alfonſus Caſtellæ*, cuius *Aragonius* bene inſtructas, licèt numero ſuis inæquales conſpectans acies, in ſe correctus, omnes ſui exercitus duces, & Præſules congrégãs, ab eis quid agendum ſciſcitatus eſt. Tunc *Petrus* Pampilonenſis Epiſcopus illa qua erat animi conſtantia præditus, hæc liberâ voce protulit verba: *Illæ, quas conſpicis Domine Rex, copiæ, noſtris numero impares, non veniunt temnendæ, ſed timendæ. Deum enim ſine dubio propitium habere neceſſe eſt, quoniam iuſtam tuentur partem; nec aliena deſiderant, quinpotius propria defendunt. Nullum contra nos bellum mouent; nos aduerſus illos irruimus, ſuos limites inuadimus, eorum homines occidimus, domos, & agros abſumimus, & deprædamur. Illi pacem, nos bellum amamus perperã: Si hæc ita, cur non pauci iuſti plurimos rebelles ſuffocabunt? In tuam, ô Rex, memoriam reuoco pacis fœdera à te firmata, præſtitum iuſiurandum, ſponſionem initam de reſtituendis arcibus Caſtri Xerixæ, & aliis, cum vrbe Nagerenſi, quæ omnia à tempore Vrracæ eorum Regina abſque titulo poſſides; promiſſionem ſcriptam, quâ te Regem Alfonſum Caſtellæ in filium ſuſcepturum, & tractaturum vt talem Regia ſtrenuitate firmaſti, & ſigillaſti. Fortè horum aliquid adimplere curaſti? Haudquaquam. Quintmo (quod magis impium eſt) illius adimere patrimonium machinaris, & patris vice promiſſa, moleſtam vitrici vocem aſſumis. Ergo ſi Dei prouidentia continuò iuſtitiam fouet, quis veſtrûm illam præſeferat, his ruminatis, perpende: nam ego pro illis iudicium do; ex quo iam illum victorem, iuſtitia auxiliante, contueor; & te deuictum, tyrannide fouente conlacrymor. Quibus omnibus in compendium redactis, eſto ſumma cenſionis meæ, quòd non ſolum à congreſſu te abſtinere debere profiteor, ſed quòd (ſi Dei miſericordiam in reliquo propitiam deſideras) omnia in promiſſionibus deducta reſtituas, damna in hoc bello illata ſoluas, & etiam Priuigni amicitiam conquiras.* His adhæſit Aragonius ſanctiſſimis præceptis Præſulis, ideóque caſtra mouens in propria quieto animo repedauit, nec vltrà Caſtellanos eſt aggreſſus. De quo videndus Sandou. *fol.* 140.

Qui Rodericus Epiſcopus QVOD in Actis dicitur, in autes RODERICI illius diœceſis Pontificis inſonuiſſe S. Viri cæcitatis euentum, intelligendum de RODERICO *Calagurritano, & Nagerenſi* Epiſcopo, qui *Sanctio* ſucceſſit, & confirmat in donatione facta ab Alfonſo VII. S. E. Burgenſi de Oppido *Villauida*, die VI. Decembris Anno Domini M.C.LV. vt notauit Sandoual *ſupr. in Vit. Imperat. fol.* 208. qui *fol.* 210. *col.* 4. Anno M.C.LVI. aliam confirmationem iſtius Præſulis refert. Anno M.C.LI. conſtruxit Eccleſiam S. Baptiſtæ in Treuiño, vt lapidis inſcriptio iſthæc proclamat: *Ad conſeruationem memoriæ futurorum, Villa iſta, & Eccleſia fuit fundata per Dom. Sanctium Regem Nauarræ, ac per Epiſcopum Calagurritaneuſem Dominum* RODERICVM, *Anno M.C.LI.* Qui etiam conſecrauit Eccleſiam Cœnobij *Vallis-Venariæ*, vt indicat epigraphe tabulæ marmoreæ, in ipſo Cœnobio, hæc: *Dedicata fuit Eccleſia* S. MARIÆ *Vallis-Venariæ*, à D. RODERICO *Calagurritano Epiſcopo ſub Era* M. CC. XXI. *Menſe Septembris, die* XVI. *Kal. Octobris. Exiſtente Dominico Abbate, qui fuit de Caſtelion. Regnante Rege Alfonſo Toleto, & in totâ Caſtellâ.* Annus iſtius Eræ fuit M.C.LXXXIII. Videſis M. Ægid. Gonz. *tom.* 1. *Theatr. Eccleſ. Hiſpan. fol.* 353.

An Alphõſi VII. Confeſſarius Nec prætermittendum eſt, quod dixit R.P. Ribadeneyra. S. IOANNEM fuiſſe Alfonſo VII. Imperatori *à Conſiliis*, & aliquando à ſacris *Confeſſionibus*: at à quo ebiberit fonte, non diuino; fides ſtet apud illum. Abhinc, & à ſuprà recenſitis patet S. Virum ad Superos euolaſſe Anno M.C.LXIII. mendumque irrepſiſſe in MSS. Codicibus, quibus Annus M.LXIII. exploſo centenario, conſignatur; quoniam

quoniam omnes res geſtæ celebres in actis recenſitæ euenêre poſt annum Domini M. C. XI. quo Iuuenilem erat ætatem ingreſſus, quæ ad ætatis annum XXI. originem aſſumens, & è vinis ſublato Anno M. C. LXIII. remanet quod vixerit LXXIII. Annos. Ideo in Actis ipſe ſenectute grauatus refertur.

S. MARCELLINVS Martyr.] Eius memoriam in hunc diem reponimus, quia de alio eiuſdem Nominis agunt hodie antiqua, & recentiora Martyrologia, in quibus de hoc Noſtro altum ſilentium. Iſtius ſacra pignora *Vrbanus VIII. Pont. Max.* Fratribus SSS. Trinitatis Excalceatis liberaliſſimè conceſſit, vt patet ex Actis donationis, cuius copiam dedimus ſuprà *Tom. 2. Die II. Martij fol.* 45. & 46. vbi & applicationem huius ſacri Corporis retulimus Cœnobio de SOCVELLAMOS, de quo & Nos alibi. B. *Sacrorum pignorum Donatio refertur remiſſiuè.*

TERTIO NONAS IVNII.

DIES III.

A. S. ELPIDIVS *B. Iacobi Diſcipulus, ab eo Primus* Toletanus *Epiſcopus creatus, ſacrat Altare Magiſtro ſuo; cum aliis ad* Cherroneſum *Hiſpaniæ Peninſulam patitur die IV. Martij, antiquitus verò hoc dei celebre illius feſtum colebatur.*

B. CORDVBÆ *in Hiſpania Bætica, paſſio* S. ISAAC *Monachi, qui & fidem, perferendo cruciatus, ſuſtinuit; & ad Chriſtum per nobile certamen Martyr aſcendit.*

NOTÆ.

SANCTVS ELPIDIVS Epiſcopus, & Martyr.] Natalem iſtius Sancti Martyris diem conſignauimus ſupra *tom. 2. die IV. Martij*, inter Acta Præſulum Hiſpanorum apud *Cherſoneſum* pro fide paſſorum; veſtigiis *Menologij*, & aliorum inhærendo. Aſt quia iſto die ſolemnis eius peragebatur olim feſtiuitas, vt *Iuliani Petri* relatio perſuadet in *Aduerſ. n. 74. fol.* 21. diceotis: *In* Cherſoneſo *Hiſpaniæ* S. ELPIDII *Primi Archiepiſcopi* Toletani, *Diſcipuli* S. IACOBI, *qui paſſus eſt cum aliis. Celebratur III. Nonas Iunij.* Ideò eius celebritatis memoriam hîc repetere fuit in votis, ne temporis tantam obliteraret qualitatem ingluuies. Hic addam *Hali* mei Carmina de S. ELPIDIO loquentis in *Poëmat. de Aduent. S. Iacob. verſ. 66. fol.* 12. quod notis illuſtratum publicum feci. Ibi *Aulus* poſt ecphraſim duodecim Diſcipulorum ab Apoſtolo Ieroſolymâ in Hiſpaniam portatorum, meminit aliorum, quos apud Noſtras collegit, quibuſque Eccleſias Epiſcoporum titulo commendauit, vt primò *Dexter* edixerat. En carmina: A. *Olim hoc die cultus.*

Carmina Hali de S. Antiſtite.

Igitur incapto meſsis tunc ſemine, Sanctus
Omnis Apoſtolico regionis more IACOBVS
Vrbes illuſtrat fere; quo pòſt munere Chriſti
Eccleſias ſignat, quibus vnice Epiſcopus almas

Ponitur, eligitur, qui legis dogmata pandat.
Præficit ELPIDIVM *Toleti.*

Et licèt, vt ſæpiùs diximus, venuſtate & proſodia careant carmina, illa dubio procul vetuſtate ſummam præſeferunt venerationem, & maximam eructant in ipſis inuenuſtis periodis auctoritatem.

B. *Scriptores.* S. ISAAC Monachus, & Martyr.] Celeberrima ſunt iſtius S. Martyris encomia, tàm à *Beato Eulogio*, quàm ab aliis illius ſeculi Scriptoribus cumulata; nec aſpernanda ſequentium, apud quos ſtrenuitatis robur in Monacho repetitur, & fidei conſtantia in Martyre compulſatur. *Eulogij* elogia, ipſa inferiùs ſubiicienda ACTA monſtrabunt: interim *Indiculi Luminoſi* Auctorem inſpecta: *Zelo Dei* ISAAC *Religioſus, non humana inſtigatione, ſed diuina commotus, nec vſitatum callem noſtris temporibus, ſed obliteratum incedens, antiquum perſecutionis fumum non ſufferens animo, iudicem adyt; & ea quæ alter flagello diro vexatus negabat, quæ inter verbera ſe non dixiſſe iactitor debilis perſonabat; athleta fortis, belliger miles, abundantiori proſecutione firmauit, potiori prælio intentauit, & ingenua mente inchoauit, ingenua morte peregit, conſummauit, impleuit. Vt oſtenderet hominibus fidei ſe zelo commotum, non timore neceſſitatis præuentum; vt conſtanti fiducia Eccleſia præliãs bella apertè proferret, & patulè, quod quibuſdam indiciis ſuper comprehenſum ſatagebant firmare. Vt etiam produceret Dominus athletarum ſuorum mundo victoriam, & militum ſuorum, rudi ſeculo, propalaret conſtantiam, qui bella Domini, & inſtinctu, quo primi intentauerant, præliarentur.* Antiquus Verſificator, fortè *Cyprianus*, aut *Aluarus*, vterque *Cordubenſis* in peruetuſto Epigrammate, vbi Sancti Martyris breuiter Acta recenſentur, cuius copiam in vetuſto Codice MS. R. P. F. Thomæ de Herrera Auguſtiniani, exſcripſi; quod etiam illius æui rubiginem redolet, neglectis proſodiæ regulis.

ISACVS *Chriſti Monachus, quem* Corduba *natum*
Agnoſcit, noſtro tempore Martyr abit.
Primus pro fide docuit hic obſcœna Tyranni
Dogmata deſpicere, patula verba notans.
Iudicis exardet furor, hæretquè oſſibus ira,
Quâ Monachus felix, Martyr ad aſtra volát.

Martyrologia. De eo Martyrolog. Roman. Galeſin. Vſuard. Maurolyc. Felicij, & aliorum. Philipp. Ferrar. in *Topograph. ſacr. verb.* Corduba *fol.* 42. Ex Noſtris Ambroſ. de Moral. *lib.* 14. *c.* 7. Mariet. *lib.* 3. *c.* 10. P. Martinus Roa de *SS. Cordubenſ. fol.* 87. Arnald. VVion, & Hugo Menard. *in Martyrolog. Monaſt.* P. Dionyſ. Vazquez *in Caſtellano*: PP. Societ. Ieſu *in Luſitano*: P. Ieronym. Rom. *in MS. Hiſpano*: Qui omnes ex *S. Eulogij* memoriali Sanctorum Acta exſcripſerunt. A quo cum *Surio*, & Nos eadem ſubiiciemus.

ACTA S. ISAACI MONACHI, & Martyris Cordubenſis; ex S Eulogio M.

Origo. BEATVS ISAAC *ex Ciuibus* Cordubenſium *nobilibus, & locupletioribus parentibus natus eſt; Sed neceſſe eſt exponere, quibus indiciis, vel prodigiis hic* B. ISAAC *extiterit in infantia donatus, vt ex eo diuinitus ad coronam martyrij illum fuiſſe credamus electum: ex quo in Matris vtero po-* *Prodigiũ in eius natiuitate.* *ſitus terribilem valde parentibus ſtuporem intulerit. Tribus namque vicibus vnâ die, paulo antequam naſceretur, viſus eſt loqui: cuius rei nouitate perterrita mulier, penè mortua, vim verborum nequaquam potuit intelligere. Demum iam natus, cum adhuc ſeptennis exiſteret, virgo quædam cernit per viſionem globum luminis de cœlo deſcendere, & inter omnium præſtolantium turbam ſolus hic vlnas extendens, manibus lumen excepit, totámque eius claritatem ori ſuo iniectam ebibit; felicem tunc, & vere beatum omnibus tali condignum munere nuncupantibus. Dùm ergo primæuos adoleſcentiæ annos ingrederetur*

ingrederetur, atque inter opes, bonáque genitorum tenerrimè degeret, adeò, vt peritus, & doctus lingua Arabica Exceptoris Respublicæ officio fungeretur; ex improuiſo ſpiritali flagrans ardore, Monachorum vitam optans, Tabanos *viculum petit, qui in partibus Aquilonis inter prærupta montium, & condenſa ſyluarum, ſeptenis ab vrbe milliaribus diſtans, formoſiſsimis in exercitatione vitæ monaſticæ virorum, atque ancillarum Dei, rumoribus decoratur. Siquidem in eodem Cænobio Virum ſumma timoris Dei reuerentia præditum* Ieremiam *patruelem habebat, qui etiam inclytus opibus, rebuſque abundans, & coniux eius venerabilis* Elizabeth, *ac liberi, totáque penè cognatio, ſumptu proprio fundamenta ipſius Cænobij iacientes, diuinarum legum perenni adhæſuri obſequio, pridem ſeſe eò contulerant. Ibi per triennium* B. ISAAC *ſub regularibus diſciplinis, ſeu ſub reuerendiſsimo Abbate* Martino *prædictæ fœminæ fratre, in ſancto propoſito militans, exemplo diuinitus illuſtratus, prior è* Tabanenſi *cænobio in forum deſcendens, Iudicem adijt, atque his verbis eum adgreditur:* Vellem, Iudex, cultor fidei ſtrenuus fieri, ſi modò tu non differre ordinem, rationemque eius mihi velles exponere. *Cui cùm libenter, quaſi iam tyrunculo fidei ſuæ credituro iuueni, inflatis buccis, turgenti gutture, crepitantia infra caua pulmoni verba inſtitutionis lingua fallax proferret: Sectæ huius auctorem* Mahomat *fore prædixit, qui Angeli* Gabrielis *magiſterio illuſtratus, verbum propheticiſsimi ab Altiſsimo nationibus relaturus accepit, legem inſtituit, paradiſum diſſeruit, regnúmque cælorum plenum epulis, & fluxibus fœminarum edocuit: ſed & alia plura, quæ hic diſponi perlongum eſt, ex ritu pro vano arbitrio proſequente. Protinus ephebus ille venerabilis Monachus, vt erat optimè literis Arabicis imbutus, arabicè reſponſum:* Mentitus (*ait*) eſt vobis: ita maledictionibus tabeſcat diuinis, qui tanto ſcelere implicatus, tantorum agmina perditorum inuaſit, ſecúmque inferorum barathro mancipauit. Ille enim dæmonio plenus, dæmoniaeis fauens præſtigiis, lethale morbidis propinans poculum, æternæ perditionis luet interitum. Quare vos ſcientiâ præditi à talibus non abdicatis periculis? Quare non renuntiantes vlcus peſtiferi dogmatis, perennem fidei Chriſtianæ Euangelicam ſoſpitatem optatis? *Hæc, & his ſimilia ore pudico, ſummis reuerentiæ auſibus, viribúſque, linguâ peracutâ, Beato diſſerente* ISAAC, *ſtupore nimio Iudex turbatus, ac veluti amens effectus, vbertim lacrymaſſe perhibetur; & quadam mentis hebetudine occupatus vix potuiſſe exprobranti Monacho reſpondere fertur: ſicque manu extenſâ faciem eius verberauit, cui confeſtim Monachus dixit:* Conſimilem imagini Dei vultum audes ferire? Vide qualem propter hoc redditurus es rationem. *Idcirco à conſidentibus ſecum Sapientibus deprehenſus, arguitur, quòd grauitatis Cenſoris oblitus leuiter per ſemetipſum ad cædendum Martyrem egerit: & præſertim, quia ſecundum legum ſuarum ſententiam, is qui pro crimine dignus eſt mori, nullius pœnæ conuitiis lacerari debet. Tunc Iudex ad* S. ISAAC *conuerſus ait:* Fortè madidus vino, aut phreneſi captus, ad iſta, quæ profers, non facilè potes aduertere? Nam ipſius Vatis noſtri, quem tu temerè conuitiis impetis, ſententia manet irrefragabilis; animaduerti debere in eos, qui talia de ipſo non verentur profiteri. *Ad quem venerabilis* ISAAC *intrepidâ reſponſione, ait:* Ego quidem, Iudex, nec vino madidus, nec quolibet morbo ſaucius ſum, ſed zelo iuſtitiæ conflagrans, quia Vatem veſtrùm, vóſque mentis & veritatis expertes exiſtere comperi, veritatem vobis expoſui, propter quam ſi mors vel ſæuiſſima occurrerit, libens excipiam, placidus ſubeam, nec ab eius caſibus ceruices meas auertam. Noui enim Dominum dixiſſe: *Beati qui perſecutionem patiuntur propter iuſtitiam, quoniam ipſorum eſt regnum cælorum.* Tunc *Iudex carceri eum tradit, ac protinus Regi cauſa eius innotuit, qui tantæ accuſationis euentu perterritus, illicò ferocioribus animis elatus promit edictum, dicens:* Morti vſquequaque fieri debere obnoxium qui tale in Auctorem fidei ſuæ protulerit conuitium. *Hinc Dei ſeruus ad necem*

Exceptoris officio fungitur.

Monachum egit.

Seſe offert Iudici.

Aduerſus iudicem arguit.

Proſequitur.

Mat. 12.

Comprehēditur.

necem damnatus vertice plectitur : hinc in ſtipite eleuatus, capite deorſum *Coronatur.* *appenditur, atque vltra amnem in ſpectaculum vrbis locatur*, III. Nonas Iunias, *Feria* IV. *Era* DCCC. LXXXIX. *Cuius* Corpus *poſt aliquot dies cum cæteris, qui eum imitando perempti ſunt, igne crematum, & in fauillam conuerſum, deinceps in amnem proiectum eſt. Eius corona poſtmodum Cœnobij fratribus innotuit : Nam quidam Sacerdos ex Cœnobio* Tabanenſi, *ex quo idem Beatus ad agonem proceſſerat, peractis Miſſarum Dominico die ſolemnijs*, VII. *ſcilicet* Idus Iunias, *qui poſt* Quintum *martyrij ſui diem euenerat, in quodam lectulo fratrum recumbens, obdormire paululùm cœpit, & ecce ſubito per ſomnium vidit puerum decoris pulcherrimi, à partibus* *Eius notitia martyrij.* *Orientis venire, ſchedámque miræ pulchritudinis manibus geſtantem ſibi adſiſtere: quam ab eo accipiens, ſcripturam eius legere cæpit; erat enim his exarata ſermonibus:* Sicut pater noſter Abraham Iſaac filium Deo in ſacri- *Gen. 22.* ficium obtulit, ita & nunc S. ISAAC in conſpectu Domini ſacrificium pro fratribus immolauit. *Et poſtmodùm quidam è ciuitate venientes hoc idem de Martyre, & alijs confirmarunt.*

Quo ordine hæc Acta compacta. Iſthæc ACTA, quæ *D. Eulogius* partim in *Præfatione libri* 1. *Memorialis Sanctorum*, & *libr.* 2.*c.*2. & alibi reliquit ſcripta : illáque Nos in ordinem redegimus, mutatis clauſulis, vt ab vtero ad paſſionem eius res geſtas, debita temporum, & actionum ratione collocaremus. Neceſſum enim fuit vt aliqua adderemus verba, vt clauſularum fruſta hinc inde collecta, & à ſuis locis eruta, periodi vinculum nécterent, ita vt penitus *Eulogij* ſenſus fideliter conſeruetur : in quo *P. Martini de Roa* ſumus inſequuti veſtigia.

Ambroſius Morales hæc Acta illuſtrauit. CIRCA illuſtrationem Actorum videndus Ambroſius Morales in *Not. ad Memorial. S. Eulogij* in locis ſupra relatis, quibus nihil addere compellor, & propter tanti Viri doctrinam, & quia nuda ecphraſis, & verax euentus, nullam longiori diſſertationi viam relinquit.

VNVM hic non omittam circa EXCEPTORVM officium, quo fuit S. Monachus vſus, quódque *Morales* ex *Budæo* ad *Scribas* publicos pertinuiſſe affirmat. Fortè tempore *Eulogij* hoc titulo notabantur *Scribæ* publici; aſt ſi vim vocabuli di- *Exceptor quis?* luimus, reſpondet hæç vox Græcæ illi ταχυγράφοι, vel ὀξυγράφεῖς, vt notat Cuiac. ad *l.* 12. *C. de Proxim. ſacr. Scrin.* apud quem non *Scribæ*, ſed *Amanuenſes* vocitantur; ſingularis locus Syneſij *Epiſt.* 67. vbi καὶ τοῖς ταχυγράφοις, Dionyſius Petauius *Amanuenſibus* retulit. Non me latet eadem vertiſſe verba Franc. Portius, in *Actuarijs*. Sed in *l.* 2. *C. Theodoſ. de Numer. Actuar.* EXCEPTORES certo ordine ad *An Amanuenſis.* *Commentarios* accedebant, ita vt non prout *Tabelliones*, ſed prout *Amanuenſes*, qui infimo loco poſiti militabant, cùm eſſent Primates in Scriniis, Priores, Proceres, & Primores, poſt iſtos EXCEPTORES, quos hodie *Scriuientes* vulgariter nuncupamus. De his durat lapis vetus in Grutero *fol.* 372. *n.* 4.

L. AVRELLO. MARTIANO.
AVG. LIB.
EXCEPTORI.

An Librarius. Saluabitur *Ambroſij* placitum, ex eo quod omnes iſti *Scriniorum* officiarij, etiam *Scribæ* dicebantur, ideo *Librarius*, qui etiam tranſcriptor erat, vt ex *l.* 92. *D. de Regul. iur.* Scriba vocitatur in lapide apud Ian. Grut *fol.* 94. *n.* 11.

T. TETTIENVS. FELIX.
AVGVSTALIS.
SCRIBA. LIBRARIVS.

De quibus videndus Iacob. Guther. de *Offic. Dom. Auguſt. lib.* 3. *c.* 7. *fol.* 471. & Robert. Conſtantin.

CORDVBA. Ciuitas Hiſpaniæ Bæticæ, de qua plutibus egimus ſupra diuerſis in locis quæ hic repetere prolixum. Plura congeſſit *Ambroſius Moral.* in ſua de hac vrbe Diſputatione.

PRIDIE

PRIDIE NON. IVNII.
DIES IV.

A. Romæ paſſio S. DECIANI *Ciuis Emeritenſis Hiſpaniæ, qui Philoſophia Stoica egregiè excultus, Catholicam agnouit veritatem, cuius amicitia inter alia Martiali cognita reperitur: demum Imperante Adriano ad lauream Martyrij peruênit.*

NOTÆ.

SANCTVS DECIANVS Philoſophus, & Martyr.] Noſtri Sanctiſſimi A. *Cauſidici* Chriſtiani memoriam repetunt peruetuſta *Martyrologia* à Card. Cæſ. Baronio recenſita, in *Not. ad Martyrolog. Roman. h. d.* *Baronij in Anno lapſu.* *lit. A.* & in *Ann. Eccleſ. tom. 3. Ann.* 308 *n.* 27. quo loco, nullâ ratione ſuffultus, aut auctographi auctoritate vallatus, eius martyrium ad tempora reiecerit *Diocletiani*, Cùm vt poſtea probabimus, ad Annum C. XXI. ipſius agonis palæſtra inciderit. Sancti ergo Noſtri elogium his concinnauit verbis Roman. Martyrolog. *Romæ SS. Martyrum Aretij*, & DACIANI. Aſt in ſcri- *Et in nomine error.* ptura error; nam propria nominis vox, DECIANI eſt, tanquam à *Deciorum* familiis *Romanis* orta, vt notauit Glandorp. *in Onomaſt. de famil. Rom. lit. D. fol.* 298. qui de Noſtro agens Philoſopho, recenſitis aliquibus Viris illuſtribus, ex *Deciorum* familiâ prognatis, proſequitur: *Et* DECIANVS *apud Martialem Stoicus*. Nam quemadmodum ex *Vlpio* effluxere *Vlpiani*, & ex *Sereno*, *Sereniani*, ita ex *Decio*, *Deciani* dimanarunt. Martyrologium Romanum ſunt in ecphraſi Noſtri Martyris *Martyrologia.* inſecuti P. Dionyſ. Vazq. *in Martyr. Caſtell.* PP. Societ. Ieſ. *in Luſitan.* P. Higuera in *MS. Hiſpano.* Epiſcop. Equilin. *in Catal. SS. lib.* 11. *c. fin. n.* 163. Conſtant. Felic. Galeſin. Ferrat. *in Topograph. SS.* verb. *Roma*, & alij recentiores.

SED quo iure Noſtrum nominamus, ſciſcitaberis? Audi Iulianum Archipresbyterum Toletanum in *Chron. n.* 287. *fol.* 63. anniuerſariam adhuc ſuo ſeculo in *Quo iure Hiſpanus?* Hiſpaniis feſtiuitatem S. Martyris recenſentem: *Celebratur adhuc memoria* S. DACIANI *vel* DECIANI, *Viri Philoſophi Stoici*, Emeritenſis, *quem adeò celebrat Martialis, paſſi ſub Adriano, Romæ, cum aliis, IV. die menſis Iunij*. En quo titulo inter Noſtros aſſuimus Diuos. Nec te moueat ecphraſis *Iuliani* dicentis, S. Martyrem *cum aliis* fuiſſe martyrio coronatum, obſtante Martyrologij Romani auctoritate, vbi vnicum tantùm DECIANO commilitonem adſignat: quia Eminentiſſimi Cardinalis calamus, cùm aliquorum antiquorum veſtigia inſequeretur, quibus aliorum ſociorum nomina non erant notata, ideo illos omiſit, & ARETIVM tantummodo Noſtro ſocium Martyri conſignauit. Sed iſtud Baronij ſilentium ſuppleuêre Petrus Galeſin. ſic: *Romæ Beatorum Martyrum ARECII*, DACIANI, *Camarij, & aliorum*: & Conſtantius Felicius ſuo idiomate: *Plauto, Arecio, &* DACIANO *in Roma*. Quibus Iuliani auctoritas, in verbo, *cum aliis*, ſalua & ſecura remanet, abſque impoſturæ notula, vindicata. De S. DECIANO ſcripſit luculento *Scriptores.* ſermone Barnabas Moreno de Vargas meus, in *Hiſtoria Emeritenſi lib.* 2. *c.* 3. *fol.* 70. D. Thom. Tamayo de Varg. *in Apoſpaſmat. Emerit. fol.* 156. Eius Acta fortè inter tineas, & blattas rixantia deliteſcunt: Aſt Nos breuiter illa pro inſtituto propalabimus.

ACTA

Romani Imperij purpurâ, & in politicis potiſſimùm actionibus, ex quo nihil antiquius habuit, quàm exemplo patris de Republica benemereri, quem ſi poſſet gloria antecellere conabatur. Inprimis perſecutionem iam à Traiano *Roma excitatam aduerſus Chriſtianos totis eſt viribus proſequatus, & licèt non nouarum legum promulgatione, nec edictorum ſeueritate hac peregiſſe narretur, attamen permiſſione incitauit, quâ ſic Iudicum animos inflammauit, vt ipſi frenetici Noſtrorum interitum modis omnibus quæritarent. Ab hinc plurimorum fidelium ſtrages, Martyrum cædes, & Chriſti aſcetarum ſupplicia. Inter hæc* DECIANI *Noſtri Præfecto Vrbis fides innotuit, qui ſanctum comprehendi iubens* Cauſidicum, *à verâ ſalutis viâ, blanditijs diuertere, & illecebris ſatagebat. Quibus fruſtra prolatis, & viſcera Philoſophi Chriſtianæ fidei cohærentia cognoſcens, ad verbera furibundus acceſſit, tandémque victoriæ diffiſus,* DECIANVM *cum* Aretio, Plauto, Camario, *& alijs martyrio coronauit*, Pridie Nonas Iunij *Anno Domini* C. XXI.

Adriani perſecutio. *Comprehenditur.* *Coronatur.*

En ACTA quæ compaginare potuimus. Illorum clauſulas per partes elucidabimus. Quod DECIANVS Noſter fuerit *Martiali* charus, ipſa Epigrammatarij carmina perſuadent *lib.1. Epigram.62.* *Emeritenſis ciuis.*

Gaudent iocoſæ Canio ſuo Gades,
Emerita DECIANO *meo.*

In eodem *lib. Epigram.*40. vt in DECIANO amicitiæ neruos extollat, non ſolùm huius virtutis encomion retulit, ſed *à fide* (vt inquit Raderus fol. 112.) *eruditione, candore animi, iuſtitia, honeſtate, innocentia, & conſtantia laudat* illum, ſic:

Si quis erit raros inter numerandus amicos, *Morum integritas.*
Quales priſca fides famáque nouit anus;
Si quis Cecropiæ madidus, Latiæque Mineruæ
Artibus, & vera ſimplicitate bonus;
Si quis erit recti cuſtos, imitator honeſti,
Et nihil arcano qui roget ore Deos;
Si quis erit magnæ ſubnixus robore mentis,
Diſpeream, ſi non hic DECIANVS *erit.*

De Cinædo Noſtri Philoſophi candorem æmulanre, cuius hypocriſim patefecit *Martialis* videndum *Epigramma* 25. *lib.1.* quod omittimus quia obſcœnum.

QVOD fuerit *Philoſophus Stoicus*, ſed abſque vitiis Thraſeæ, & Catonis, qui ſibi mortem conſciuerunt, idem Poëta Bilbilitanus hoc Hexaſticho, Noſtri dogmata perlaudat. *lib.1. Epigram.9.* *Philoſophus Stoicus.*

Quod magni Thraſeæ, *conſummatique* Catonis
Dogmata ſic ſequeris, talis vt eſſe velis,
Pectore nec nudo ſtrictos incurris in enſes,
Quod feciſſe velim te DECIANE *facis.*
Nolo Virum, facili redimit qui ſanguine vitam;
Hunc volo, laudari qui ſine morte poteſt.

Hîc demirantur *Raderus*, & alij, quòd *D. D. Laurentius Ramirez de Prado* hallucinaretur, & *Emeritæ* tantum Philoſophum denegaret, aſſerens in commento ad iſtud Epigramma; DECIANVM *hunc, quem etiam infra* Epigram. 40. *extollit Poetarum, Stoica ſectæ ſtudioſum, non agnoſcere, nec plenam onomaſticis fidem, qua* Emeritenſem *fingunt, dandam.* Aſt cùm illa Commenta vix ephœbus ediderit, vt ipſe apud *Barnabam Moreno* exculpatur, quid mirum ſi nondum maturâ fruge, qualesquales floſculos ederet ætas? Miror tamen quo titulo ex *Martialis* Epigrammate eliceret DECIANVM fuiſſe Poëtam; nam *in* 40. quod citat, *D.D. Laurentij Ramireſij lapſus.*

nihil de poëſi, *in* 62. vbi Scriptores retulit, tumultuariè Poëtas, Hiſtoricos, & Philoſophos inuoluit: à quo ergo iſthæc commenti fabella? Sed ad *Cauſidici* munus pergo. *Cauſidicum* egiſſe Romæ liquet ex eodem lepidiſſimo Poëta *lib.* 2. *Epigram.*5.

Fuit Cauſidicus.

Non valeam, ſi non totis DECIANE *diebus,*
Et tecum totis noctibus eſſe velim.
Sed duo ſunt, quæ nos diſtinguunt, millia paſſum.
Quatuor hæc fiunt, cum rediturus eam.
Sæpe domi non es: cùm ſis quoque, ſæpe negaris:
Vel tantum CAVSIS, *vel tibi ſæpe vacas.*
Te tamen vt videam, duo millia non piget ire:
Vt te non videam, quatuor ire piget.

Abhinc P.Mart.Rader.*fol.*187. Cauſidicum fuiſſe deduxit, quod & fecerat Ram. *num.* 4. Omnia hæc complectitur epigramma inter AVLI HALI mei opuſcula, literis Gothicis conſcriptum, in quo & alia de conuerſione, & martyrio recenſentur, hoc lemmate; vbi, vt & ſæpè alibi, proſodia negligitur.

Et Martyr.

AD B. DECIANVM MARTYREM Emeritenſem.

EMerita *ô felix vrbs ſemper prodiga Diuis;*
Quæ paſſim cœlos Martyribúſque reples.
Pluribus Eulaliæ *ditaris agone trophæis;*
Pluribus & Iuliæ nobilitata manes.
Macra, Fidéſque *tuos,* Sabináque *Martyres almæ*
Agnoſcunt, longe de licèt, vltro lares.
Has ſuperat DECIANVS *heros, quia nobile linquens*
Cauſidici *munus, iura ſacrata capit.*
Et Stoicos *licet, heus tu, prudens ſæpe* Catones
Inſequeris; tandem dogmata vera bibis.
Hæc ab Euariſto *ſuxiſti Præſule; ſed tu*
Primus Euariſto *Martyr in aſtra volas.*
Tunc Hiſpania *felix iam celebrare triumphos*
Cœpit grata tuos, nunc quoque preſſa facit.

Ab Euariſto PP. tinctus. En quæ in Actorum ecphraſi retulimus, ſuis numeris abſoluta. Ex epigrammate elicitur, S. DECIANVM ab *Euariſto* conuerſum, aquâ ſalutis ablutum, & ante *Euariſtum* paſſum, qui Anno Domini C. X X I. ad lauream perueniens agonis, die X X V I. Octobris, à fortiori Martyr Noſter, qui hoc die occubuit, & S. Pontificem in corona præceſſit, eodem anno conſignandus eſt.

Olim eius feſtum celebre. ITEM ex vltimo apparet diſticho, Hiſpaniam à tempore paſſionis concelebraſſe feſtum Sanctiſſimo Agoniſtæ, idémque proſequutum tempore captiuitatis; aſt cùm tot monimenta perierint, itidem, & memorias Sanctorum diſtraxit aut bellorum tumultus, aut Noſtrorum incuria, donec in totius Eccleſiæ bonum, & *Hiſpaniæ* gloriam, hæc qualiacumque eluxerunt antiquitatis, & Eccleſiaſticæ vetuſtatis fragmenta.

Topographia. EMERITA Auguſta patria Martyris, Roma ipſius extitit agonis palæſtra; vtraque de tanto Martyre glorietur, & *Bætica* ſimiliter gloriabitur, quæ DECIANVM

Noſtrum

Noſtrum habere *Præſidem* promeruit, ſi P. Antonio Quintana-Dueñas danda eſt fides, qui in *Hiſtor. SS. Hiſpal. fol.* 68. *in Not. ad Acta S. Florentij Martyr. in fin.* contendit duos fuiſſe in Hiſpania *Decianos* Præſides; alterum ſpecialem in *Bætica* tempore *Trajani*, qui martyrio coronauit *Florentium*, & alios Martyres: alterum vniuerſalem in vniuerſa Hiſpaniarum Regione, tempore Diocletiani, & Maximiani. Primum ſuſpicatur *Antonius* fuiſſe Noſtrum *Emeritenſem*; aſt cùm Auctorem proferat nullum, fides ſtet apud illum. *An Præſes Bætica.*

NONIS IVNII.

DIES V.

A. CORDVBÆ *in* Hiſpania *paſſio* S. SANCTII, *qui ſtrenuus pugil, etſi in Aula educatus Regis Iſſem, attamen S. Eulogij eius Magiſtri lectionibus inſtructus, nec à fide deuiare voluit, nec martyrium pati recuſauit, & Regis Terreni infidelis muneribus & blandimentis contemptis, Regis Regum amore allectus ſacræ Religionis cultum ſtrenuus miles defendit, & certamine feliciter peracto coronam promeruit immortalem.*

NOTÆ.

SANCTVS SANCTIVS Miles, & Martyr.] Inter *Cordubenſes* Agoniſtas ſtrenuus extitit pugil, hoc elogio à S. famigeratus Eulogio *lib.* 2. *c.* 3. *Memor. Sanct. Sanctus verò* SANCTIVS *auditor noſter, laicus Adoleſcens, &* Albenſi *Oppido Galliæ-Comatæ olim captiuatus, nunc autem inter Militares Regis Pueros liber præſcriptus, & regalibus annonis nutritus, in eadem vrbe Regia, ſub eadem profeſſione, Nonas Iunias, Era, quâ ſupra, Feria VI. proſtratus eſt, & affixus.* Egerat S. Doctor *ſuprà cap.* 2. de Beato *Iſaac* Monacho, qui die antecedenti, feria V. Era DCCC.LXXXIX. hoc eſt Anno DCCC.LI. pro fidei confeſſione, Martyrem egerat, ideo compendioſa relatione, ne dicta repetat, cauſam agonis, & Eram breuiauit. *Petr. Galeſin.* & cæteri *Martyrologiorum Scriptores* noſtrum encomiaſtem inſecuti Martyrum penè ipſius verba tranſcribunt. Martyrolog. Roman. *h. d.* hæc: *Corduba in Hiſpania* B. SANCII *Adoleſcentis, qui etſi in Aula Regia educatus, pro Chriſti tamen fide in perſecutione Arabica martyrium ſubire non dubitauit.* A quo P. Vazq. *in Martyrolog. Caſtellano*; PP. Societatis IESV *in Luſitano*; P. Higuer. *in Hiſpano MS.* De eo Baron. *Annal. Eccleſ. tom.* 10. *Ann.* 851. *num.* 4. Ambroſ. de Moral. *in Not. ad S. Eulog. d. cap.* 3. & in *Hiſtor. Hiſpan. lib.* 14. *cap.* 6. P. F. Ioann. Mariet. *Hiſtor. SS. Hiſpan. lib.* 2. *cap.* 69. P. Martin. de Roa *de SS. Cordub. fol.* 90. à quo hæc mutuauimus ACTA, extenſiora quàm ex Eulogio eliciuntur.

A. Elogium. *Martyrologia.* *Scriptores*

ACTA S. SANCTII CORDVBENSIS Martyris; ex D.Eulogio, & P.Mart.de Roa.

Origo. *Regis Tyro.*

SANCTIVS *natione* Gallus, *ex vrbe* Alba *inter Galliæ-Comatæ populos, haud ignobili, oriundus, de nobili proſapia genitus; inter alios iuuenes, quos dira Agarenorum irruptio Galliam inuadentium captiuos adduxerat, vnus* Cordubam *catenatus aduênit, vbi dira ſeruitutis incommoda ſuſtinuit, ſed politum anguſtijs lapidem in eo ad Eccleſiæ ædificium Dei prouidentia conflabat. Breui libertatem adeptus eſt, & vnus ex Tyronibus, qui Regi Cordubæ adſtarent, electus; opus à Rege Iſſen inuentum, vt iuuenes hiſce militaribus exercitamentis imbuti, facile è tyrocinio ad bellorum vſum ſtrenui, neceſſitate cogente, repentinis congreſſibus, arma inſumere properarent. His puerulis, quos* DONCELES, *illo appellitabant æuo, ex publico vrbis ærario, Regijſque annonis, ipſius ſtipendia perſoluebantur decreto; quod & SANCTIO tanquam Regio Tyroni ſimiliter contingebat.*

Regis fauores reſpuebat. *Humana omnia deſpexit.*

ERGO *Sanctus Iuuenis, cuius felix ſors, vt captiuitatem in libertatem; ergaſtulum in palatium; ignobilem ſtatum in ingenuitatis apicem; & panem famelicum in Regale ſtipendium conuerteret, deſtinauit; omnia hæc aſpernabatur, & per illorum contemptum à ſublimioribus magnitudinis muneribus abſtinendi votum ingenuè demonſtrabat: generoſo itaque animo refugiebat ea omnia quæ de ſe ipſo, vanâ cupiditatis allectione, cæcus concipit amor, aut aulicus ambit anhelus, vt ſtatuum acceſſio, Principum gratia, Reipublicæ regimen, honorifici tituli, & his ſimilia, quæ tantò Iuuenis oculis reputabantur viliora, quanto ipſius animo contemptibilia. Ad maiora nimirum, & puriora petitionis ſpiritus eius munia dirigebat intentum; nam ipſius nobiliſſimi deſiderij affectus, cùm omnia hæc penſitaret humana, quidquid non redolebat æternum, nauſeantis more reſpuebat; illúcque prouidus properabat, vbi abſque diminutione præmium, ſine tædio gaudium, vitam abſque mortis angoribus retineret. Toto quippè vitæ tempore ſic eius libertatem compoſuit, vt ſolùm illam eò dirigeret, quò ſub virtutum tutela iter ad altiora per humilitatem, & ſubiectionem capeſſeret.*

Semper inter ſectarios fidelis extitit.

PALATINVS *cùm iam eſſet Tyro, neutiquam in vitia dilapſus eſt aulica. Omnem vanitatis ſtipulam, adulationis illecebram, ambitionis anguſtiam, & cæteras palatinorum inquietudines, tantâ animi reſignatione contriuit, vt illarum ſtrages penitùs amandaret. O res mirabilis! Quis inter flammarum voracium globos ſine læſione progreditur? Quis inter ſerpentis epidemia cõtugium, abſque infectione proſilijt? Quis tàm nouum modeſtiæ arbitrium inuenit, vt inter multorum vitia, æqualium exemplis inducta, & Superiorum plauſu probata, illæſus euaſit? Quis admirabilior in fidei conſtantia, legiſque obſeruantiâ, inter infidelium cætus, inter Sarracenorum conuentus, vbi illi ſæpeſæpiùs Dominis, & Principibus extitêre gratiores, qui impudentiores perfrictâ fronte ſceleribus apparuere? Ergo* SANCTIVS, *vt Angelus inter dæmones, vt Catholicus vixit inter Agarenos, quos ſi ſublimia non docuit (res ex obſtinatione impoſſibilis) ab illis nec minimam morum guttam ebibit.*

Fuit S. Eulogij Diſcipulus.

MAGISTRVM *continuò Sanctum habuit* Eulogium, *ex quo eius puritas deſignatur. Tanto ex Doctore puram doctrinam ſuxit, quæ ſpiritui pabulum præbens, viſcera diuini amoris igne flammantia concoxit. Illo igitur duce, iſto denique ſtimulo S. Iuuenis ita Chriſtianæ perfectionis curſu ſemitam metiebatur ſtrenuus, ſicut poſtmodùm illius manifeſtauit confeſſio ex vitæ integritate fidelis, ex mortis conſtantia glorioſa. Profundè quidquid in aula perceperat, deſpectauit; vt à Deo illam acciperet remunerationem, quam Sancti propter breuem paſſionis curſum exegerunt, æternâ vitæ cœleſtis gloriâ confruentes. Publicè Chriſti fidem eſt faſſus; Regium palàm remiſit ſtipendium; voce liberâ Pſeudo-Prophetam obiurgauit, quem ariolum, veteratorem, & obſcœniſſimum dixit mendaciorum architectum.*

NON

N O N *ſic auſum, quantò contemptum Sarracenorum turba perſenſit. Ægrè quidem tulit hominis deſpectum, cuius munera honeſtiorem gratitudinem expetebant. De beneficiorum debito Martyrem coarguunt vniuerſi, & quem mercedis recordatione ſpectauere beneuolum, inimicum agnouêre propatulum. Raptatur ad Iudices Miles, illi blando ſermone Regis munificentiam Iudices propoſuere, quâ ex ſeruo ad ingenuitatem ſublimatus, ex hoſte ad prætorianam militiam euectus, ex ſpelæo ad palatij ſacra tranſlatus, ex humili, & abiecta conditione ad magnificam, & ſupremam curiæ dignitatem conſpiciebatur erectus; quæ omnia in cordato homine, & nobili, ſpiritum ad obſequij integritatem benefactoris compulſura, ſuadebant.* Quis vel ex animantibus, (*aiebant*) gratitudinem mercedi prohibuit? Si ergo iſtius pretium augetur magnitudine offerentis, quis noſtro Principi æqualis? à cuius manibus iterum coagulatus, ex antiqua ſeruitute, ad nouam, quam nunc poſſides, libertatem elatus es. Nonne adhuc ingratus eris, auctorẽ tuæ felicitatis abnegans, cui pro officiorum repetitione, iniuriarum multiplices cumulos repenſabis. Forte veſtræ vos legis præcepta hanc licentiam liberiorem edocent? Permittit ne illa, quæ paſſim in beſtiis abhorremus immanibus. Abſit hoc à te, qui nobilitate polles: abſit à lege tua, cuius tot myriadum cordatorum acies inſequitur efficaciam.

Comprehẽditur.

Iudicis accuſatio.

I V D I C I S *accuſatio fortiter Adoleſcentis viſcera vulnerauit, non quà ingratitudinis vitio notabatur, ſed quà Chriſti legem minus iuſtam prædicabant Agareni, quaſi ſuſpicantes, quòd inter præcepta Chriſtiana, eſſet aliquod inductiuum ad huiuſmodi ingratitudinem exercendam; ideo* S A N C T I V S *hæc liberâ voce profatur:* Lex Catholica tanta iuſtificationis ſymbola continet, quòd nihil in ea antiquius commendatur, quàm Principibus, etiam infidelibus obſequia in licitis impartiri, tanquam ipſi Chriſto Domino, à quo omnis benè ordinata poteſtas emanat. Audite Apoſtolum: *Seruos Dominis ſuis ſubditos eſſe, in omnibus placentes, non contradicentes, non fraudantes, ſed in omnibus fidem bonam oſtendentes, vt doctrinam Saluatoris Noſtri Dei ornent in omnibus.* En ex Apoſtolo Chriſti lex, quâ irreuerentia, & ingratitudo damnatur. Si de hac aut de illa me probaueritis conuictum, illicò egomet me veſtris rigoribus condemnatum exhibeo. Aſt Regia beneficia cognoſco, pro me in eius obſequium reſpondeat meæ fidelitatis integritas, in qua nec ſerui officium, nec ſubditi fides, vllâ intermiſſione defecit; ſi nunc ab eius abſtineo nutu, & veſtri dogmatis abhorreo mandata, non ingratitudinis vitio, ſed Dei mei reuerentia ad iſta exequenda compellor, quia quæ Chriſti non ſunt, reſpuenda veniunt. Vos veſtros profitemini errores, impoſtorem pro Propheta cognoſcitis: ego vnius Dei veritatem amplector, vnam Fidem, vnum Baptiſma profiteor; quo ergo iure concordia ſtabit? Quæ ergo coniunctio Dei cum Belial? Ergo nec Regis gratia mihi proderit, nec libertas valebit, nec vita proficiet, ſi à fide ſuſcepta ſepararer. Quo ruminato, de me quidquid placebit efficite; nam in oculis meis veſtrum præmium, vel pœna non erit ita efficax, vt poſſit Chriſtus à corde meo vel minimum diſcindi.

Martyris reſponſio.

1. Petr. 2. 18.

Ad Tit. 2. 9.
Ad Coloſſ. 3. 22.
Ad Epheſ. 6. 5.

H I S *dictis Iudices, proſcriptis ſtipendiis, & aliis Regalibus muneribus circumciſis, Chriſti Militem exauctorarunt, credentes ad deditionem cogere inopiâ cibi, quem haud poterant armis indiſcretæ rationis euincere. Omnia ſpreuit hæc Iuuenis excelsâ animi conſtantiâ, quaſi videns, ſe quantociùs Dei miſeratione deuenturum ad præmia. Cordis lætitiam, & oris elegantiam agnouêre tunc Iudices, ideò Tyronis reſipiſcentiam deſperantes, compendioſa celeritate in eum mortis ſententiam edixêre. Quam protinus miniſtri publici exequi feſtinantes,* S A N C T I V M *cœleſti lætitiâ perfuſum, è carcere eduxêre, in forum perduxêre, vbi ceruicibus abſciſſis euolauit ad Dominum* Nonis Iunij, *Anno Domini* DCCC. LI. *Feria* VI. *Eius ſacrum Corpus è regione vrbis,*

Muneribus Regalibus exauctoratur.

Coronatur.

vltra Bætim *in ſtipite affixum repoſuerunt, donec cum aliorum Martyrum cadaueribus, poſtmodum in rogum iniectum, & in cinerem reſolutum, vndas fluminis ſacrauit fauilla.*

Tyrones qui? Hactenus Acta ex R. P. Martino de Roa, quæ nulla indigent probatione; niſi quatenus ad *Tyronum* vſum in Palatio *Regum Maurorum*, à quibus adhuc hodie apud Turcas *Genizari* conſeruantur. De huius tyrocinij antiquitate videſis Scriptores Turcicos, & interim Ambroſ. Moral. in *Not. ad vit. S. Pelagij, fol.* 351. *in* 4. *Tom. Hiſpan. Illuſtrat.* vbi hæc verba: TYRONES *autem Regis* Sarraceni, *nobiles pueros, aut iuuenes fuiſſe.* De quo & Nos alibi.

Gallis reſtituimus Martyrem. VALDE miror quâ ratione *Andreas Sauſſayus* Gallicanæ Eccleſiæ in inueſtigandis Diuis infatigabilis inſectator, tantum Martyrem è ſuo amandauerit Martyrologio, cum ex ipſiſſimo *S. Eulogij* textu, & relatione, Sole clariùs, appareat, illum fuiſſe *Gallum* origine, ex vrbe ALBA inter *Galliæ Comatæ* populos? Sed ſæpeſæpiùs dormitat Homerus.

Topographia. ALBA quæ & AVGVSTA Elicocorum vocitatur à Ptolomeo, vrbs eſt in Gallia Narbonenſi; ſed Plinius illam ALBAM Heluorum appellitat. Brietius in Geograph. 2. p. lib. 6. c. 4. fol. 344. eam poſtea dictam VIVARIVM, hodiéque dici VIVIERS affirmat.

OCTAVO IDVS IVNII.

DIES VI.

A. S. VINCENTIVS *Epiſcopus* MEVANIÆ *in* Hiſpania, *qui cùm in Italiam conſcenderet, fidei causâ à Capitolino Præſide tentus, in Hiſpaniam reductus, à C. Porphirio ſucceſſore Capitolini variis tormentorum generibus cruciatus ad gloriæ trophæum peruenit.*

B. Romæ S. PAVLINÆ *Virginis, & Martyris, quæ cum patre* Artemio, *&* Candida *matre, iuſſu Sereni iudicis martyrium impleuit. Cuius ſacra lipſana in Cœnobio S. Michaëlis de Treuiño in diœceſi Burgenſi honorificè reconduntur.*

C. Magdeburgi S. NORBERTI *Epiſcopi, & Confeſſoris, & candidati Præmonſtratenſium Ordinis Patriarchæ; cuius apud Hiſpanias olim pedem fixit ſic inſtitutio, vt plurima, hæcque celeberrima conſtruxerit deuotio Monaſteria, è quibus Sanctiſſimi prodierint, quorum adhuc memoria inſignis, vtriuſque ſexus Cœnobitæ.*

NOTÆ

NOTÆ.

A. Diſputatio de loco palæſtra.

SANCTVS VINCENTIVS Epiſcopus & Martyr.] Ingens ſeſe offert diſceptatio circa veram agonis palæſtram Noſtri Sanctiſſimi Præſulis. Nuncuſque *Itali* aliquot, apud *Meuaniam* vrbem in *Vmbria* iuxta *Peruſium*, paſſum Martyrem ſomniarunt, ſolo nominis vrbis tinnitu illecti, quo credentes nullam in Orbe vrbem hoc nomine inſignitam fuiſſe, tantum ignari contraxerunt errorem. Huius opinionis fuêre *P. F. Ioannes Brachius* ex ordine Prædicatorum, à quo Philipp. Ferrar. in *Catalog. General. SS. h d. fol.* 234. vbi iſta refert. *Meuania in Vmbria* S. VINCENTII *Epiſcopi, & Martyris ſub Maximiano.* Acta ex Equilino *lib.* 5. *Catalog. c.* 93. exſcripſit in *Catalog. SS. Ital. fol.* 346. Memoriam repetit in *Topograph. ſacr. verb.* Meuania *fol.* 78. Aſt à quo auctographo extraxerint, nec ipſi proferunt, nec qnem imitentur ex aliis *Italis* inuenio. *Italus* erat *Galeſinius*, & non ſolum in *Italia* paſſum Noſtrum Præſulem, diſplicuit; ſed ad *Thraciam* eius tranſtulit agonem. *Conſtantius Felicius* Italus erat, & illo idiomate *Kalendarium* conſcripſit, nec vrbis Italæ *Beuagna* (ſic ſonat illo idiomate) meminit, ſed voce vſus Latina *Meuaniam* nominauit, quod neutiquam feciſſet *Italicè* ſcribens, ſi apud *Meuaniam* Italiæ Martyrem agonizaſſe dignoſceret. *Abbas Maurolycus* Italus erat, & tamen nullam de *Meuania* Italâ demonſtrationẽ appingit. Nec *Primus Cabilonenſis* quid contra Nos conducit, quinpotius *Meuaniam*, & *Leuaniam* Tuſciæ confundit. Ergo quid noui apud antiquiores Martyrologos? Nonne *Brachius*, ſiue *Braceſchus*, & *Ferrarius* iſtam induxerunt nouitatem? Ita. Noſtros nunc audiant Itali. Primas ferat F. Luc. Dexter in *Chron. Ann.* 100. in hæc verba prorumpens: S. VINCENTIVS *Epiſcopus* Meuiæ, *vel* Meuaniæ, *prope Vrcem Hiſpaniæ vrbem in confinio Baticæ, & Tarraconenſis, petit Italium, & à Capitolino Indice reductus in Hiſpaniã, &* Carthagine Spartaria *tortus* Meuiam *reducitur, & à C. Porphirio ſucceſſore Capitolini dilaceratus eſt. Eius Epiſcopatus Meuanienſis* (aliàs Meuienſis) *Aſſotum poſtea eſt tranſlatus, qua Erotus poſtea paulo corruptiori vocabulo cœpit nominari. Nunc Corpus S. Martyris, & Epiſcopi iacet in Oppido* Deltano, *vulgo* Totana, *non procul Eliſraa* (fortè *Larriſſa*) *inter Poſtellam, & Leuiniam* (nunc *Lebrella* dicta eſt) *X L I V. M. P. à Carthagine.* His congruunt verba Iuliani Petri Archipresbyteri Toletani in *Aduerſar. n.* 368 *fol.* 81. ſi periodi errores diluas, quibus vndique ſcatet Codex excuſus. *Corpus* (inquit) S. VINCENTII, *Epiſcopi Memanienſis* (lege, Meuanienſis) *& Martyris, quædam S. Matrona* Lucentenſis, *quæ* Luceria, *&* Suſanna *nunc dicitur, emptum pretio, ſepeliuit inter Memaniam* (repone Meuaniam) *& Portullium, vel Portillam, in quodam prædio ſuo, diſtante* Portullio VIII M P. *& ab Vrbe* (*Carthagine Spartaria quæ per antonomaſiam, vt Roma, dicta eſt Vrbs*) XLIV. M. P. *Inde tranſlatum eſt ad vrbem Dotanam* (Doltanum dixit Dexrer) *caput regionis Deitania. Congregauerat* Peruſij, *quæ eſt vrbs* Hiſpaniæ, *Capitolinus Iudex Tuſciæ, pòſt* Hiſpaniæ, *multos* (fortè fideles) *nunc à Muuris corrupto vocabulo dicta* Parrazes, *prope confluentem Mundæ, & Securæ.* Hos ſequuntur ex Noſtris Roder. Caro *in Not. ad Dextr. fol.* 56 *lit. Z. & fol.* 57 *lit. A.* P. F. Franciſc. Biuar. *Ann.* 100. *Comment.* 3. *n.* 1. *fol.* 206. qui hunc locum *Iuliani* omiſerunt. D. Franciſc. Caſcal. *Hiſt. Carthag. Diſcurſ. fin.* § 6. P. Varg. *Hiſt. Hortenſ.* §. 1.

Nullus ex Italis antiquus de Meuania Italia loquitur.

Plurimi ſic Hiſpani, de Hiſpanâ Meuania.

Alium fuiſſe Meuaniẽſem Italia Diuum probatur.

CREDEREM *Meuanienſes* Italos ex nominum ſimilitudine hallucinatos, & quem ſibi VINCENTIVM Meuanienſem Diuum adſcripsêre, longè à Noſtro & tempore, & dignitate diuerſum fuiſſe ſequentia fundamenta ſuadent. I. quia illum ſuum VINCENTIVM in viuis fuiſſe tempore Diocletiani, qui ad Imperium Tyrannus adſcendit, ex *Baronio*, Anno CC. LXXXIV. Acta à *Ferrario* con-
ſcripta recenſent. Aſt Noſter hic Præſul, & Martyr coronatur tempore *Traiani* I.
ad Annum Domini C. vt indicat *Dexter*; ergo ille à Noſtro C. LXXXIV. an- II.
norum intercapedine diuerſus cenſendus eſt. II. nam iſte de quo hac die agunt
martyrologia, Epiſcopus, & Martyr deſignatur. Sed ille de quo veneratio eſt apud

Italos Meuanienſes, tantum fuit Epiſcopali infula indutus, & colitur *die IX. huius Menſis*, vt eo die dicemus. Quod in errorem protraxit *Italos*, quoniam agnoſcentes *Vincentium* apud Meuaniam occubuiſſe, & VINCENTIVM repeiêre Martyrem in *Catalog. Equilini*, vtrumque VINCENTIVM confundentes, de duplici vnum effecerunt Diuum. Quod vt pateat, Prolegomenon Noſtrum ad *diem IX.* huius Menſis diſquirat Lector. Acta noſtri ex Equilino, Dextro, & aliis pleniora deſcribemus.

ACTA S. VINCENTÌI EPISCOPI, & Martyris Meuanienſis; ex Dextro, & aliis.

Origo. VINCENTIVS *natione* Hiſpanus, *eius inclamantibus virtutum operationibus ad praſulatus* Meuanienſis *vrbis apicem euectus eſt. Poſtquam verò ſuas oues ſalutaribus pauiſſet dogmatibus, cum* Benigno *fratre germano* Italiam *petyt, vbi peragratis aliquot illius regionis vrbibus, tandem apud*
In Italiam pergit. Peruſium *cum fratre, & aliis pediſſequis tentus, à* Capitolino *Præfecto Tuſcia in ergaſtulum coniectus, Chriſti fidem renuntiare præcipitur. Sed cùm in eius confeſſione perſiſteret, ad Templum Martis ductus, vt illi immolaret, eo orante, Idola omnia, exeuntibus dæmonibus, corruêre. Dæmonum autem caterua vlulabant in aëre, donec verberibus cadentes paganos, ex eis ſexcentos miſerabiliter occiderunt. Omnes verò fideles qui ferro vincti à Deo miſeri-*
Comprehēditur. *cordiam depoſcebant, Chriſti virtute ab ipſis dæmonibus ſunt ſoluti. Tanto miraculo* Mauertius *Comes crudeliſſimus, qui & de vicinis locis Epiſcopos congregauerat, vnà cum innumeris aliis Gentilibus, conuerſus eſt.* VINCENTIVS, *& frater* Benignus *cum ipſius comitibus, liberi in patriam repedantes,* Meuaniam *deuenêre, vbi Epiſcopus officij munus in clientes proprios*
Liber dimittitur. *exequens, quotidie ſplendidiores virtutum aggeres cumulabat. Euenit autem vt idem* Capitolinus *Hiſpaniæ Præfectus renuntiaretur, qui* Hiſpanias *adiēs, protinus ad conquirendos Chriſti aſcetas animum applicuit, & odium; qui cùm apud* Carthaginem Spartariam *ſolij faſtigium erigeret, quotquot inuenit per illius regionis Epiſcopos, & Sacerdotes, cæteroſque fideles, vinculis obrutos, in Vrbem adduci iuſſit, quos protinus gladio occidit, excepto vno* VIN-
In Hiſpania capitur. CENTIO, *in quo acriora ſupplicia exequi deſtinauerat. Poſt aliquot dies eductus Epiſcopus, cùm fruſtra, vt Deos adoraret, ſuaderetur, lapidibus contuſus, iubente Præfecto, in Equuleo ſuſpenditur, ac flammis exuſtus, rurſus in carcerem coniicitur, qui, cùm ei fores diuinitus reſeratæ fuiſſent, loco lumine*
Cruciatur. *cæleſti illuſtrato, iuſſu Capitolini in mare demergitur. Aſt ab Angelo, inſpectante populo, erectus, protinus, qui eum demerſerant, & alij plurimi, tantum miraculum cernentes, conuerſi ſunt, qui tumultuariè Epiſcopum eleuantes ad*
Ab Angelo liberatur. *Ciuitatem ſuam* Meuaniam *propriis humeris reportarunt. Sic S. Præſul per tempus in pace viuebat, donec mortuo* Capitolino, *in eius locum ſucceſſerat* Porphirius *Hiſpaniæ Præfectus, qui communem cum cæteris Gentilibus indignationem aduerſus Chriſti membra conceperat. Is, cùm primùm* Hiſpanias *ingreditur,* Carthaginem Spartariam *appellens, tenere* VINCENTIVM
Iterum capitur. *decreuit, quem illicò Satellitum miniſterio cùm carceri mancipaſſet, aut Dijs litare, aut omnia cruciatuum genera ſubire imperauit. Omnia reſpuit idololatriam redolentia, Pontifex; tormenta pro fidei confeſſione, corde patulo, & vlnis eſt amplexatus apertis. Ad iſta deuenit Præſes, ex quo Martyr feris obijcitur, & ab eis minimè læſus, in altiſſimam foueam aquis plenam præcipitatur. Verùm viſcera aperiens terra, aquas abſorbuit, & XVIII. miniſtros fugientes deglutiuit. Quod aduertens miraculum S. Antiſtes, nemine perſequen-*
Moritur. *te in propriam reuerſus cellam, ſequenti die, ſacris myſteriis peractis, coram populo ſpiritum emiſit,* VIII. Idus Iunij, *Anno Domini* C. *Eius ſacrum* Corpus *quædam Matrona nomine* Luceria *à Gentilibus pretio redemptum, qui*
Sepelitur. *illud rapuerant exurendum, in prædio ſuo, quod vocatur* Campus Salutis, *ſepeliuit, inter* Portellã, *&* Leuiniã; XLIV. M. *Paſſuum Carthagine Spartaria.*

En

En ACTA puriora, de quibus nihil eſt quod dubites Itale; & vt plenius, mouea- *Italorum o-*
ris, quo pacto (ſi iſthæc omnia *Peruſij* confecta ſunt *Italia*) in mare demergitur *pinio cõuin-*
VINCENTIVS, ſi hæc vrbs, & *Meuania Italia* à mari vndequaque ſeiunctæ lon- *citur. I. à*
ginquis itineribus conſpiciuntur? Nonne *Peruſium* à Thyrreno LXX. ab Adriati- *non veriſi-*
co LX. & amplius leucas diſtat *Italicas*? Ergo in mare demergi non potuit Mar- *mili.*
tyr, nec miniſtri ad fidem conuerſi, tanta itineris diſtantia potuêre propriis hume-
ris tam citò ad patriam reportare. *Meuania Hiſpania*, hoc faciliùs, quia *Carthagine*,
vbi martyrium euenit, maris vndæ propriis manibus contrectantur. Quod & nota-
uit Biuar. *d.Com.3.n.1.*

ITEM quòd in *Italia* hoc martyrium euenire non valuit, patet; quia vt ex II.
P.F.Ioanne Baptiſta Braceſcho, & *Philippo Ferrario* deducitur, VINCENTIVS Epi- *Ex tẽporũ*
ſcopus *Meuania* in Vmbria, de quo ipſi ACTA componunt, & cum Noſtro con- *diſtantia.*
fundunt, fuit primus illius vrbis Epiſcopus, & hoc, tempore *Herculani* I. Peruſini
Præſulis, *Chriſpoliti* Bittonienſis, & *Ioannis* Spoletani, qui omnes tempore *Diocletia-*
ni infulas induerunt. Aſt VINCENTIVS *Meuanienſis* Hiſpaniæ Anno Domini
Centeſimo coronatur; ergo diuerſus ab illo de quo loquuntur *Braceſchus*, & *Ferra-*
rius. Et confirmatur; nam ipſe *Ferrarius* die IX. Iulij in *Catalog. SS. Italia, fol.* 418.
Acta Sancti Britij Spoletani Præſulis conſarcinans, ex ipſo *P.Braceſcho*, aut *Brachio*
de SS. Spoletan. contendit iſtum Antiſtitem, imperante Diocletianó, VINCEN-
TIVM *Meuanienſis* Sedis Epiſcopum ordinaſſe, prout Peruſiæ *Herculanum*, Bettonij
Chriſpolitum, & alios. Si ergo hæc ita, nihil commune cum Noſtro, qui C.
LXXXIV. annos ad minus præceſſerat, habere dignoſcitur.

Denique, vt huic comprobationi finem imponamus, nulla olim extitit, nec ad- III.
huc extat, vrbs, oppidum, aut vicus, qui *Portulium*, & *Leuania*, iuxta *Meuaniam* in *Ex locorũ*
Vmbria vocitetur, vt Equilini ecphraſis adimpleatur. Iſtæ ergo voces in oppidis *ignoratione*
apud *Carthaginem Spartariam* olim, & adhuc licet corruptis ſignificationibus, *apud Italos.*
exaudiuntur: igitur in *Hiſpania*, non in *Italia*, martyrij palæſtra fuit. De *Portullio*,
quod hodie *Portella* dicitur; de *Leuania*, quod noſtro æuo *Lebrilla* vocitatur con-
ſule *Dextrum*, & *Iulianum* in antiquis: *Biuarium*, & *Carum* in recentioribus; & ſi
illis non adhæres, à quantumuis miſero mulione, ſeu tabellario locorum huiuſ-
modi ſitus ediſce.

MEVIA. MEVANIA. Siue MEVITANIA ſic tripliciter legitur, vrbs anti- *Topogra-*
quiſſima Plinio *lib.3.c.3.* eſt, à qua Regio, dein *Deitania*, & *Conteſtania*, de quibus *phia.*
videndi Rod.Car. *d.fol.56 lit.C.* Biuar. *d.Comm.3 n.1.fol.206.*

S. PAVLINA Virgo, & Martyr.] Circa locum, quo ſacra iſtius glorioſiſſimæ B.
Virginis, & Martyris requieſcant lipſana, ſingularis, licet pia, contentio eſt. Phi- *Quo in loco*
lipp. Ferrar. in *Catalog.Gener.SS.Italia fol.*346. Corpora SS. Artemij Patris, & *Pau-* *pignora?*
lina filiæ à Sergio II. Papa in ædem *S.Martini de Montibus* dictam, tranſlata fuiſ-
ſe, ibidémque quieſcere fatetur. Quod & dixerat Anton. Gallonius in *Act. SS.*
*Virgin.Roman fol.*123. qui illod exſcripſere ex Baronio in *Not.ad Martyrolog.Roman.* *An in*
h.d.lit. D. Omnes iſti mouentur ex tabulæ epigraphe huiuſmodi: *Ne i tempi di N.* *Æde S.*
Signore Sergio Papa il Giouane, ſono ſtati repoſti in queſto ſancto Altare, li Corpi del B. *Martini in*
Silueſtro Pontifice, del B.Martino, col Beatiſimo Fabiano; poco più ſotto; di Artemio, Sil- *Montibus?*
lano, Pollione, Theodoro, con la B. Sotera, e Paulina. Quæ licèt ſic ſe habeant, Eccleſia
Placentina Italiæ contendit non ſolum Corpus S. PAVLINÆ poſſidere, ſed etiam *An Placen-*
exuuias SS. Artemij, & Candidæ coniugum, parentum Noſtræ Martyris, vt teſta- *tia Italia?*
tur idem Ferrar. *d.fol.*346. & patet ex Officio nuper Romæ approbato, & illi Ec-
cleſiæ conceſſo. Sed quidquid ſit, S. PAVLINÆ pignora adſeruantur in *Cœnobio*
S.Michaëlis de Treuiño diœceſis *Burgenſis* in *Hiſpania*, vt teſtatur P. Ioannes Bol- *An in Hi-*
land. in *Act.SS.tom.2.die XXIX. Ianuarij fol.975.n.2.* his verbis: *Aſſeruatur hic* (in *ſpania?*
Cœnobio S.Michaëlis) S. PAVLINÆ *Virginis, & Martyris Corpus, ex Italia cum*
aliis Diuorum lipſanis, allatum ab Antonio de Padilla *è Societate Ieſu, & Religioſiſſimis*
his Patribus (Præmonſtratenſibus) *anno* M.CD.XII. *die 23. Aprilis donatum. De Ea*
agemus VI.Iunij. Ex quibus liquet Tranſlationem huiuſmodi veriorem, propter re-
centem Auctoris ſpeculationem.

S. ergo Virginis memoriam recolunt Beda, Vſuardus, Ado, Notkerus, Rabanus, *Martyrolo-*
Galeſinius *gia.*

Galeſinius Maurolicus, Conſtantius Felicius,& Cæteri recentiores, à quibus Martyrologium Romanum Baronij, Caſtellanum P. Vazquez; Luſitanum PP. Socier. Ieſ. Petr. de Naralibus lib.5.c.92. Eius res geſtæ inter Acta SS. Parentum ſuorum, quæ communia cum relatione agonis SS. Marcellini, & Petri, ſunt;referuntur à Suriq tom.6. Lipoolæo, Graſſio, & à Noſtrisflorum SS. Scriptoribus: illa, exploſis aliorum actionibus; ſynoptica relatione texemus.

ACTA S. PAVLINÆ VIRGINIS & Martyris Romanæ; ex Actis SS. Surij.

PAVLINA Virgo Romana patrem habuit Artemium, & Candidam
Origo. matrem,qui Ethnicorum vanâ religione imbuti, Dijs cultum idololatræ perſoluebant. In hiſce Virgo erroribus edocta,perditionis ſemitam cum cæteris Gentilibus inſectabatur ignara, donec Deus ſuæ ſimplicitatis miſertus,illam ad fideî Catholicæ cognitionem, per arduum diſpoſitionis ſuæ iter adduxit. Nam cùm inſcrutabiles ſint viæ Domini,& occulta iudicia eius,permiſit,vt dæmon in cor-
Conuertitur ad fidem. pus Virginis ingrediens, illius ſpiritum miſerabiliter vexaret, cuius miſeriam parentes quotidie fruſtra plangebant. Aſt cùm Dei prouidentiâ, Romæ Petrus Exorciſta pro fide, Sereno iubente, teneretur; & Artemio, vt illum in obſcuriſſimo carceris ergaſtulo, vinculis ferreis conſtrictum cuſtodiret, commendaretur; euenit, vt Petrus, intellecto cuſtodis planctu, iſthæc ad eum verba direxerit: Audi conſilium meum, Arthemi, & crede in Vnigenitum Filium Dei viui, IESVM-CHRISTVM, qui eſt liberator omnium in eum ſperantium, & credentium. Si enim benè credideris, mox erit ſalua PAVLINA filia tua. Reſpondit Arthemius: Miror valde imprudens conſilium tuum, quòd cùm te iſte Deus tuus liberare non poſſit, in ipſum licèt credas, & quotidie pro eius nomine plagas,& vincula perferas; mihi perſuadere vis, liberaturum illum filiam meam, ſi ego in eum credidero. Dixit ei Petrus: Poteſt me liberare Dominus meus,& de his vinculis, & de pœnis omnibus: ſed non vult impedire coronam meam. Vult autem,vt perficiam curſum meum perferendo hos cruciatus temporarios, vt poſſim adipiſci gloriam ſempiternam. Arthemius ait: Si vis me tuo credere Deo, da operam vt fiat quod dicturus ſum: Ecce ego hodie duplicabo ſuper te catenas, & clauſtra omnia carceris communiam, téque in imâ hac, & obſcurâ cuſtodiâ ſolum includam; etſi ex his omnibus te eripuerit Deus tuus,credam equidèm in illum; ſed tunc demùm, cùm videro PAVLINAM filiam meam incolumem. Tùm B. Petrus ſubridens, ait: Infirmitas fidei tua poterit curari, ſi hoc, quod dicis, feceris? Arthemius dixit: Credam planè in illum,ſi & te his vinculis abſoluerit,& meam filiam curauerit. Petrus ait: Vade in domum tuam, & præpara mihi manſionem,& te neque abſoluente me his vinculis,neque oſtium aperiente,neque per iter deducente, ad te perueniam, in nomine Domini mei IESV-CHRISTI. His, & aliis inter eos prolatis, Arthemius diſceſſit. Veniens autem domum, narrauit ea Candidæ vxori ſuæ, quæ maritum de incredulitate increpans, vt finem euentus ſpectet, variis argumentis ſupra mulìebrem ſexum propoſitis, perſuadet; & in Chriſti virtutem ſpem firmo corde collocans, PAVLINÆ ſalutem, dubio procul, numeratis inſtantibus expectabat. Vix ergo noctis vmbra Orbis circulos obſcurauit, cùm adeſt homo Dei Petrus, Arthemio, & Candidæ ſe offerens, candidis indutus veſtibus, CRVCIS trophæum tenens in manu ſua; cuius aſpectu perterriti coniuges continuò Deum laudantes, Chriſtum verum Deum vnanimi voce fatentur. Hæc vix in domus abditis inſonuit,quando PAVLI-
NA Virgo, IESV-CHRISTI nominis pronunciatione illuſtrata,à dæmo-
Paulina à diabolo liberatur. nis vexatione libera, Deum profitens, ad pedes S. Exorciſtæ procidens, Chriſti virtutem lachrymabili, & ſilentioſâ alacritate firmauit. Miraculum dæmon in aëre confirmauit, inclamitans: Virtus Chriſti,quæ in te eſt Petre,me ligauit,& expulit à Virgine. Cùmque hæc fierent, omnes qui in domo Arthemij erant, crediderunt, & accerſito Marcellino Presbytero baptizati ſunt

cum

cum alijs de vicinia, qui miraculum exaudientes ad CCC. numerum itidem in Chriſtum crediderunt. Poſtmodum Serenus Iudex cognito Arthemij, Candidæ, & PAVLINÆ ſucceſſu, illos frementi in carcere fecit includi, quos cum in fide firmiſſimos inueniſſet, nec vt Dijs ſacrificarent verbis, nec verberibus compellere valuiſſet, eos in Viâ Aureliâ, immenſâ ruderum mole obrui præcepit. Quod cùm Satellites perficere conarentur, perſpectâ accurrentium Chriſtianorum magnâ copiâ Arthemium *gladio percuſſerunt*: Candidam, & PAVLINAM *per præceps in cryptam impellentes, lapidibus oppreſſerunt, in quo certamine animas Deo reddiderunt ſtrenuæ,* VIII. Idus Iunij, *Anno Domini* CCC.II. Paulinæ Corpus, *tandem Româ in* Hiſpaniam *allatum in Cœnobio Præmonſtratenſium* S. Michaëlis de Treuiño *diœceſis* Burgenſis *honorificè colitur.* *Coronatur.* *Corpus in Hiſpaniam transfertur.*

En ACTA, quæ ex illis SS. Marcellini, & Petri Martyrum ab *Eginharto* deſcriptis, excerpſimus, qui Autor (vt *Surio* placet) item alia *Iambico*, licet non admodum exactò, conſcripſit carmine, quod apud eundem perleges Surium. Alia hîc non ſunt quæ probentur, ideo ad vlteriora pergo. *Cœnobij ſitus, & fundatores.*

COENOBIVM S. Michaëlis de Treuiño: Antiquum *Præmonſtratenſis* inſtituti eſt, ab Anno M.C.LXX. conditum à Dynaſtis domus ſeu familiæ de PADILLA, è quibus *Comites S. Gadeæ* in Veteri Caſtella effluxêre. In hoc etenim Monaſterio habitum induiſſe ferunt GVNDISALVVM filium SANCTII Regis Caſtellæ cognomento *Deſiderati*, & in Capitulo Cœnobij conditum, illius Patres contendunt. De eo etiam diximus ſupr. *Tom.* 1. *Die XXIX. Ianuar. fol.* 345. vbi S. RADEGVNDEM Sanctimonialem huius Præmonſtratenſis inſtituti occubuiſſe, ibidémque eius ſanctum adſeruari Corpus, probauimus.

S. NORBERTVS Epiſcopus, Præmonſtratenſium Patriarcha.] Inſigne candidatorum apud *Hiſpanos* ſymbolum, ſi inſtituti apices experiamur. Catholicæ fidei candoris exemplar illuſtre, ſi vitæ monaſticæ regulam, Regulariúmque vitam *Canonicorum* inſpectemus. Omnia hæc à Patre dilapſa NORBERTO, de quo (vt *Maſculi* verbis vtar) habuit Mater oraculum nondum nato: præmonſtrari videlicet vaticinio debuit futurus *Præmonſtratenſium* Parens, vaticinaturus etiam ipſe multa. Inter Aulæ purpuras eſt aliquando verſatus, ſed muricis faſtum auerſatus erubuit. Indutus eſt melote, paſtor futurus populi; multò ſibi hac veſte eſt viſus ornatior, quàm Leonis ſpolio. Mira res! agnina pelle contectus, lupis inprimis terrori fuit; eius audito vel nomine reliquère prædam: ſed illud penè ſuperauit fidem, quòd Lupum ipſum iuſſit vigilando tueri gregem. Nactus eſt enim verè, quod ſimulatè dixit Arpinas Orator, *Præclarum cuſtodem ouium, lupum.* Quid mirum? Quando Petrum ipſum Leonem impiè Romana culta vaſtantem percuſſit anathematis telo. Stygij quoque leonis ex vnguibus non ſemel eripuit prædam. Icto eius humero, vt ab adamante reſiliit ferrum; tam fortis humerus cœlo aptior ſuſtinendo fuit. Demum viſus eſt ab obitu mirè in lilium verti; ne febris æſtu exaruiſſe videretur, effloruit. Eius memoriam recolit *Martyrolog. Roman. h. d.* à quo Recentiores. Eius ACTA ſinceriora apud Sur. *tom.* 6. Ea carmine ſynoptico deſcripſit *P. Marcellus Flores* Canonicus Præmonſtratenſis, quæ dabimus, vt Hiſpanorum monimenta, vt ſæpiùs diximus, in publicum proferamus, licet infinitis mendis purgata quæ amanuenſis incuriâ irrepſerant. C.

PANEGYRIS

PANEGYRIS
SIVE

In laudem S. NORBERTI *Fundatoris Canonicorum Regularium Candidi Ordinis Præmonſtratenſis, Antuerpienſium Apoſtoli, Archiepiſcopi Magdeburgenſis, & totius Germaniæ Primatis*, EPIDICTICVM *Poëma.*

INTRODVCTIO.

Deuter. cap. 23.

AVDIAT *æthereum ſpatioſi limen Olympi,*
Peruigiles patulus terrarum præbeat aures
Orbis, & vt pluuia mea nunc concreſcere certet
Doctrina, ac liquidum labatur roris ad inſtar
Eloquium, veluti cùm præceps it ſuper herbam
Florentem celſis effuſus nubibus imber;
Accipite hæc animis, lætaſque reducite mentes
Agmina NORBERTI, *populus, gentéſque togatæ.*
Non prius auditum iucundo carmine dicam:
O Pater omnipotens, ſolus qui cuncta miniſtras,
Mitte caput mihi, confirmans, & mente ſerenâ
Annue tu cœptis, redimas & tempora lauro.
Almiparens Virgo, noſtris conatibus adſis,
Sis mihi tu facilis, gratóque in amore ſecunda,
Ingenióque meo ſubmittas fulgida vela.

Gen. 2. & 3.

Cùm fingens Adami diuinus pectora Plaſtes,
Cuncta ſubegiſſet manibus vitalia noſtris,
Præualuit ſerpens, monſtrum execrabile, & ira
Telluris genitus, multas extentus in vlnas
Qui ſtygias ripas, lucóſque habitabat Auernos;
Martius anguis erat, nocuus, maculoſus, & atro
Igne micans oculis, linguis vibrantibus atque
Sibila iactabat, virúſque vomebat ab antro;
Atque ibi feruenti concepta incendia paſtu
Gurgite mulcebat rapido, & frendentibus iris,
Nondum etiam toto demerſus corpore in antro,
Aduerſæ caput extollebat margine portæ,
Sicque homines cunctos tanto ſpoliauit honore,
Dum vetitum Genitor lignum guſtauit vterque.
Tunc Verbum Patris ſumma deuenit ab arce,
Aſſumens noſtram carnem, ne perdat alumnos,
Quos redimit moriens diffuſo ſanguine ſacro.

O Pater!

O Pater! ô hominum, diuûmque æterna poteſtas!
Quas populus grates, quænam tibi munera reddit?
Omnibus in terris nullus ſine crimine viuit:
His obſcœnus amor placet, illis vita ſuperba;
Condit opes alius, pretioſóque incubat auro:
Percitus hic ira triſti implacabilis ardet,
Et cæca interior ducit ſua quemque voluptas.
Rari quippe boni, numero vix extitit alter:
Cuius in extremis petulans, & praua libido
Creuerit exiguum validis radicibus hærens.
Aſtitit interea NORBERTVS *circiter vnus*
Qui tantam poſſet propugnans vincere cladem,
Fortiter aggreſſus duro certamine bellum;
Exeat hinc, eius ſpargatur fama per orbem.
Inclytus exultet multis memoratus in oris,
Cum tamen ipſius tentem depangere laudes,
Valde meis penſum portarem viribus impar;
Ni veſtris opibus validus tutarer hopliſtes,
Haud aliter ſermo leuibus perlabitur vndis
Iam meus, & pelago profundo trado phaſellum.

VITA S. NORBERTI PATRIARCHÆ
CAP. I.

EDITVS *eſt atauis* NORBERTVS *Regibus, oris*
Quas rapido Xantus curſu vagus irrigat amnis,
Quem nobiles pariter mundo genuere parentes:
Alter Heribertus fuerat de nomine dictus,
Altera Hedevviges (genitrix digniſſima Nati)
Quæ dum turgenti prolem geſtabat in aluo,
Audijt in ſomnis verbum (mirabile dictu!)
Quod ſic diuinus veniens ex æthere promit
Nuntius, atque illam tali ſermone trahebat:
Gaude clara parens tibi ſit fiducia magna.
Magnus erit Puer hic grauido quem viſcere claudis,
Eccleſiæ lumen, Doctor, magni Ordinis Auctor,
Et Domini Antiſtes toto reſonabit in orbe.
Vix PATER *inſignis guſtauit luminis auram;*
Huius & incertæ vitæ vix limina ſenſit,
Cùm veluti in præceps actus, iamiam ipſe per omne
Fáſque nefáſque ruit, vitijs nam pabula præbens,
Mundanos mores teneris exhauſit ab annis.

Hinc licet inſpicias, quibus hic eſt artibus æquum
Inſtitui pueros, ſiquidem quæ quiſque docetur
Perficit, & multum iuuat hos audire magiſtros,
Qui rectas doceant calles, dicente Poëta:
Fingit equum tenerâ docilem ceruice magiſter
Ire viam, quam monſtrat eques venaticus, ex quo
Tempore ceruinam pellem latrauit in aulâ,
Militat in ſyluis catulus: nunc percipe puro
Pectore verba puer, nunc te melioribus offer;
Quo ſemel eſt imbuta recens, ſeruabit odorem
Teſta diù.
NORBERTVS *noſter Regiâ nutritus in Aulâ,*
Cum faſtu nimio vitam protraxit inertem.
Sed Pater Omnipotens illi tunc obuius inſtat
Protinus, & flexos conatur ducere greſſus,
Delitiis opulentus iter dum pergeret olim,
Quadrupedem celerem ferrata calce fatigans,
Perluſtránſque agros pingues ſpatiatus ad auras;
En ſubito cœlum, variuſque in ſydere motus
Vrget, & incerta denſantur in aera nubes;
Hinc gelidus ſicca Boreas bacchatur ab arce,
Africus inde furit, vires capit Eurus ab ortu
Purpureo, pluuiúſque Notus per nubila currens,
Prælia fronte gerit, certantque in turbine venti.
Ignea rima micat, crepitántque in nubibus ignes,
Et celſi magno miſcentur murmure cœli,
Intonat atque ingens ſtrepitus, tonitruque tremiſcunt
Ardua terrarum, ſonitus crepitare videtur,
Percutiunt terras, feriunt & fulmina montes.
Talia NORBERTVS *timuit, penituſque ſtupentem*
Terrificant animum, pulſantque tonitrua mentem:
Obmutuit pauidus, geliduſque per ima cucurrit
Oſſa tremor, cordique hæſit formidine ſanguis.
Interea è ſurſum ſonitus clangore reſultat,
Atque improuisò vibratus ab æthere fulgor
Cum ſonitu venit, lapſum, mortémque minatur
NORBERTO, *ac ſæuo violauit vulnere corpus:*
Ad terrámque ruit pullo deiectus equino.
His famulus viſis, oblitus munere ſerui,
Talia verba dabat, rumpens hanc pectore vocem:
Quò NORBERTE *petis? vel quò ſic profuga vadis*

Ignotas

Ignotas tentare vias? Hac itur ad aſtra;
Eſt tibi carpentem penitus confringere durum
Pungentem ſtimulum; diras iniuſte palæſtras
Exerces rapidus; ſurſum iam dirige curſum.
Ad ſonitum vocis (veluti qui expellere ſomnum
Nititur, & lucem, tranſacta nocte, requirit:
Aut ſicuti immenſis iactatus naufragus vndis,
Cùm reſoluta nauis ventis oppreſſa dehiſcit
Submerſa & ponto, cæſis ſe abſcondit in antris,
Tollitur in cœlum, turbato gurgite nauta:
Cùmque peroptatis emergens applicat oris
Protinus intendit ſaltu contingere terram,
Congaudénſque animo iam vota in litore ſoluit.)
Contritus ſurgit, tollitquè ad ſydera vultum
NORBERTVS, *retroque pedem cum voce reflectit.*
Et veluti annoſam valido cum robore quercum Virg. 4. Æn.
Alpini Borea, nunc hinc, nunc flatibus illinc
Eruere inter ſe certant; it ſtridor, & alte
Conſternunt terram concuſſo ſtipite frondes:
Ipſa hæret ſcopulis, & quantum vertice ad auras
Æthereas tantum radice in tartara tendit.
Haud ſecus aſsiduis hinc atque hinc nubibus ille
Tunditur, & pauido cognoſcit crimina corde.
Mens commota manet, feruéntque in pectore curæ;
Atque Boanerges Domini magnalia cantans,
Deſpicit ornatum, Regalia tecta relinquit:
Iamque piget vitæ; veniamque expoſcere factis
Prouidus aggreditur, rectam traducere vitam
Inſtat, cùmque breui longe progreſſus abiret:
Laudibus eximiis illis fulgebat in annis
Presbyter, & Sanctus manſit venerabilis. Inde
Diuino impulſus monitu petit ardua montis
Monſtrati, cuius nunc eius nomine gaudet
Ordo, hîc illius conſtruxit limina ſacra,
Illáque nunc ſaxo venerantur ſtructa vetuſto;
Eminet atque domus vaſtis innixa columnis.
Virginitas felix magni Patris inclyta Mater,
Angelicis comitata choris conclamat: Amice
Accipe NORBERTE *alba hæc indumenta, reſeruans*
Tam tibi, quàm ſocijs, hæc veſtis pignus amoris.
Principium hinc duxit pia Norbertina propago:

Candidus hinc cœpit radices fundere catus.
Pontificis ſumit munus, Paſtoris honorem;
Non chlamyde indutus, duris ſed pellibus, atquè
Haud tumido incedens, humili contentus aſello.
Eccleſiæ ſacros theſauros computat idem,
Quos vbi perceptos à longo comperit æuo;
Solus, & vnus adeſt, poſcit, flagitátque requirens
Niſibus extorquens illos.
Adfuit infeſtus contemnens munera ſacra
Vir Tanchelinus, totumque intinxerat Orbem,
Nequitiæ tetrum profundens ore venenum:
Abdita NORBERTVS *fraudis fontana recluſit,*
Hæreticos pulſit, Dominique libamina ſacra
Protulit in medium ſolus, liberámque reliquit
Vrbem, cum fuerant poſiti ceruicibus enſes,
Extinxit flammas, ortaque incendia clauſit.
Quid NORBERTE *tibi mea quid nunc carmina pangent?*
Ad quem te referam Præſul prædictus ab aluo?
Cùm tamen eximiis liceat componere magna,
Te ſimilem Paulo nobis cantare licebit.
Quondam Chriſticolas omnes exoſus ad vnum
Hic fuerat cædis ſpirans, paritérque minarum,
Ibat in extremas terras, vt perderet illos
Saulus, & irarum voluit ſub pectore fluctus,
Vt perdat Domini ſociorúmque agmina Chriſti:
Cùm ſubitò tactus, luſtratus lumine cœli,
Iam Vas electum Chriſti præconia pangit
Vindicis humani generis, nam percipit aure
Vocem, quam retinens, his verbis ipſe monetur:
Quid me perſequeris, quid ferro Saule minaci
Bella paras? hic ſiſte gradum, compeſce furorem,
Vlterius ne tende odiis, mea iuſſa capeſſe.
Indomitum ſtimulum fruſtra pedibúſque manúque
Conteris ignarus, Cui Saulus: Proſequar ipſe
Quod cupis, vt faciam, mihi nunc tua corde voluntas.
Hinc is qui quondam ſeductor gentibus eſſe
Cœperat inſignis populis iam Doctor habetur.
NORBERTVS *paritèr calles calcauerat antè*
Nequitiæ, & ſimili facto reſipiſcere cœpit.
Ille docet gentes, & Regna per omnia Chriſtum
Prædicat; Hic etiam populos ſermone docendo,

Ad

Ad verum conuertit iter, magnalia ſummi
Numinis exponens, errores vincit, & omnes
Virtutis callem tanto Ductore capeſſunt.
Hoſtis & ille prius, demum virtutis alumnus.
Hic fuerat pacis ſacræ contrarius olim;
Denique & illius longo flagrauit amore.
Propter oues Domini acres ſuffert ille labores:
Prædicat hic ipſum ventos perpeſſus & imbres,
Pauperiem, frigus, diros æſtuſque calores.
Vt ſit cum Chriſto Paulus (ſic protulit ipſe)
Vincula longa ſui diſſolui corporis optat: 1. Philip. 23]
NORBERTVS *cupiens patriâ gaudere beatâ,*
Omnia contempſit, mortis nec frigidus horror
Membra quatit, vitam ſemper deferre paratus,
Sponte ſuâ Domino, noſtræ qui eſt cauſa ſalutis.
NORBERTI *eximium cuncti admirentur honorem:*
Qui Paulo ſimilis fidei vexilla tetendit.
O præclare Vir! O pater! O dux inclyte noſter!
Quis te pro meritis nunc commendare valebit?
Attamen adſtetis præſentibus auribus oro,
Familia inſignis, placidóſque reducite vultus;
Fulgentem pietate Virum, virtutis Alumnum,
Cultorem fidei cantet prænuntia fama.

DE LAVDIBVS SANCTISSIMI
Patriarchæ, CAP. II.

Patris inſignis modulemur omnes
Geſta virtutum, ſuperante marte,
Arma ſumamus, peragamus ipſi
Prælia ſoli.
Bina cenſentur decorare iuſtos,
Alterum cordis probitas, & almi
Pectoris lumen, generoſa virtus
Prima relucet.
Alterum cordis ſapientis imber,
Irrigans terras, documenta præbens;
His quidem rebus ſtabilita gaudet
Vita perennis.
Atque NORBERTI *pietatis alget*
Luce diuinæ radiante curſus,
Splendidam palmam, celebreſque tollit
Laudis honores.

Cœlico exultat ſapientis ore
Præpotens. Doctor, validus Magiſter,
Exprimit leges, reſeratque mores
Diuite lingua.
Quid ſi virtutes NORBERTI *pangere vellem,*
Non mihi ſi centum linguas ſuperadderet ipſa
Fama volans, omnes numero reſtringere poſſem.
Qua caruit quæro? Charitas quæ maxima virtus
Eſt, ex qua reliquæ veluti radice feruntur
Adfuit hæc illi; cùm ſeditione ſubortâ
Pro grege commiſſo morti ſe ſubdidit vltrò.
Imperat excelſus diuino iure Magiſter:
Diſcite qui vultis requiem aſpirare beatam
Matth. 11. *Me monſtrante viam, mites, humiléſque ſubeſſe.*
NORBERTVS *tanti Doctoris iuſſa ſequtus,*
Deiectus cunctis ſemper, humiliſque videri
Intendit, properátque animos torquere ſuperbos
Mitibus alloquijs, blandis ſermonibus atque,
Vt miſerans religat mortalia vulnera Paſtor.
Extitit excellens eius demiſſio tantum,
Vt meus exiguus nequeat decurrere ſermo:
O humilis Pater! O Rector mitiſſime cordis!
O ſemper cœlis animi ſubmiſſio digna!
Quæ te præcellit virtus? Quæ poſſit in aſtra
Te ſine pulchra nimis præſtò conſcendere virtus?
Omnibus es Princeps illis, Matérque Magiſtra,
Et pariter cuſtos ipſarum ſola vocata,
Lectorumque Virûm ſignum: tum denique quiſquam
Congregat æternas fruges, & humillima temnit,
Pulueris in ventos pondus portare videtur.
Ille humilis verè qui tunc ſua cuncta negauit;
Pauper & effectus ſpiritu, nunc Regna polorum
Occupat, atque leui populi qui illuſus ab aura
Sæpius oblatos hominum deſpexit honores,
Seruorum minimum contentus munus obire.
Longius an pergam? Illi nam patientia duris
Adfuit in rebus, nulli vt ceſſiſſe labori
Viſus: ad extremum illius prudentia magna,
Arctáque temperies, eſcam ſub veſpere tantum
Et modicam ſumens, ieiunia membra domabant.
Pluraquidem Domini poterit quis pangere mira,

Quæ illius meritis toto tunc orbe patrauit?
Fœmina quæ orbatam ducebat lumine vitam,
Reſpicit, atque oculos ipſo inſufflante recepit. Miracula.
Altera ſub diro ſqualebat corpore morbo
Lethali languore iacens, ſine viribus ægra,
Diriſque ardebant moribundi febribus artus:
Aſt vbi NORBERTVS *venit, miſeranſquè ſupinas*
Extulit in cælum palmas, Diuumque rogauit:
Optatam Domine huic famulæ concede ſalutem
Corporis, atque animi (faxit tua ſacra voluntas)
Si tamen expediat, tibi nam redduntur honores,
Tu qui mortificas, tu qui vitalia donas,
In tumulum ducis ſolus, paritérque reducis,
Suppliciter poſco, nunc audi verba petentis.
Panditur illius precibus tunc ianua cæli,
Fœminaque euaſit turgenti libera morbo.
Sæpius ignoti venturi conſcius æui,
Abdita prædixit diuino Numine Vates,
Luci augens lucem, pellens tenebriſque tenebras;
Vera docens veris, fallentia cuncta repellens,
Iuſtitiam iuſtis tribuens, reprobíſque flagella,
Iuſidias noſcens, cedenti parcere curans
Danſque reis veniam, potius conuitia ſuffert.
Peruolet excelſum nomen, conſcendat ad aſtra.
Pro tumulo mundum NORBERTI *ponimus omnem,*
Virtutes eius præſtantia pangimus arma.
Arma, viroſque, duces, & ſpumoſum vndiquè fretum,
Addimus, & ſæuam conantem rumpere fruſtra
Barbariem, cuius fraudes tunc ille repreſſit;
Anguifer excelſo ſiſtens è culmine clamet:
Exuuias hominum Princeps NORBERTE *tuliſti:*
Nunc clara in lætos currit fortuna triumphos,
Et tibi ſydereum pandit pro munere cælum,
Pro facibus ſtellas, claro pro ſanguine Chriſtum,
Pro curru Empyreon, pro lauro ſuſcipis ipſe
Aureolam pulchram, quam toto corde fatenti
Imperij Dominus, regum Rex, atque Poteſtas,
Sublimis cunctis, cæleſti iure parauit.
Ingenti celebrent eius noua gaudia plauſu,
Cæleſtem qui agitant mortali in corpore vitam:
Et geminent cantum multâ dulcedine læti.

Candidus ipſius ſanctus, deuotus & Ordo,
Cùm Pater inſignis componit lumina ſomno
Longo, atque ad Superos anima exhalata recedit,
Et ſimul inſuetum mirentur limen Olympi,
Angelicos reſonare choros, turbaſque beatas
Illi occurrentes, ſublimique in ſede locantes.
Ad quid verborum laxas eſt fundere habenas?
Si noctéſque dieſque inſomnes ducere tentem,
NORBERTI *haud valeam minimam componere laudem.*
Ingenium ſuperat virtus: ſapientia clamat:
Non infœcundas reddent bona ſemina ariſtas,
Producetque arbos placidos vberrima fructus.
En tibi NORBERTVM, *fœcundamquè aſpice prolem.*
Relligio eſt Patrum multos ſpatiata per agros.
Talia voce refert præfulgens Archiſacerdos,
Paſtor Alexander: capite, & ſimul ore fauete.

Igitur ORDO hic PRÆMONSTRATENSIS ad Hiſpanias deuenit circa Annum Domini M.C.XXXV. Nam ſequenti extructum Cœnobium S. MARIÆ quod de *Retuerta* dicitur, contuemur. Hinc cætera Cœnobia ſequentia.

CATALOGVS COENOBIORVM Ordinis Præmonſtratenſis in Hiſpania ab eius initio.

I. Monaſterium *Retortenſe*, quod & Claro-Fontium dicitur, in diœceſi Palentina à D. Sanctio Aſures Comite Valliſoletano, conditum, Anno M. C. XXXVI. Cuius filia D. Elo ſcripturam fundationis firmauit. 1136.

II. Monaſterium *Vitenſe*, *de la Vid*, in diœceſi Oxomenſi ab Alfonſo VII. Rege Caſtellæ, contemplatione Venerabilis D. Dominic eius fratris conditum, cui multa donauit. Poſtmodum eius ſucceſſores Patronatum ad Duces Pennarandæ, & Comites Mirandæ tranſtulere. Vitenſe dicitur, eo quod Alfonſus Rex, qui Cœnobiũ extruxit, cùm aliquando per ripas Durij fluminis, venationis causâ, ſecederet, in formoſiſſimam incidit vitem vuis plenam, cuius fructus cùm colligere deſtinaſſet, in palmitum frondoſâ opacitate B. MARIÆ Virginis Imaginem, vetuſtate venerandam, & venuſtate decoram inuenit: quam ad proximum eremitorium propriis humeris adſportauit, & ibidem hocce Cœnobium erexit. 1170.

III. Monaſterium *Ibeacenſe*, vulgo *Ibeas*, in diœceſi Burgenſi, Beato Chriſtoforo dicatum, quod per hæc eadem tempora extruxit D. Sanctia de Frias, & Fernandus Perez de Caſtro Regis Oeconomus, è quo Comites de Llemos deſcendere dicunt. 1170.

IV. Monaſterium *Bujedenſe*, vulgo *Buxedo*. B. Dei-Genitrici dicatum in diœceſi Calagurritana, ab ipſa D. Sanctia conditum. 1170.

V. Mon aſterium *Cerratenſe*. S. Pelagio Martyri Cordubenſi dicatum in diœceſi Palentina, cuius Patronatum poſſidere Marchiones de Auila-Fuente hodie fatentur Monachi. 1170.

VI. Monaſterium

VI. Monaſterium *Monzonenſe* S. Cruci dicatum, in palentina diœceſi, ab Alſonſo VII. Rege conditum. 1170.

VII. Monaſterium *Vrdaxenſe* S. Saluatori dicatum, in Pampilonenſi diœceſi in Regno Nauarræ, de quo Arnald. Oihenart. *Hiſtor. Vtriuſq. Vaſcon. lib.2.c.3.fol.*103. 1170.

VIII. Monaſterium *Velpuchenſe*, Dei-Genitrici dicatum in Vrgellenſi diœceſi Cathaloniæ, ab *Hermengaudo Vrgellenſi Comite*: Cuius Patronatum Reges Hiſpaniæ poſſident. In hoc Cœnobio inſignes adſeruari Reliquias contendunt Præmonſtratenſes, præcipuè ſandaliam B. Virginis MARIÆ, & Corpus B. Ioannis Organnanenſis, qui in Cœnobio, & in diœceſi Vrgellenſi colitur, & in Gallia eius recitatur Officium. Sed tale quid nunquam inueniſſe me, noui. 1170.

IX. Monaſterium *Segobienſe*, S. Virgini Mariæ Hortanæ dicatum, à Gundiſaluo huius nominis I. Epiſcopo Segobienſi conſtructum Anno M. C. LXXVII. vt inquit Colmenares Hiſtor. Segobienſ. c.17.§.14.fol.150. qui addit, quòd hocce Cœnobium Anno M. DC. XXXVI. ad Parochiam S. Facundi in ſuperiorem Ciuitatis partem fuiſſe tranſlatum. 1177.

X. Monaſterium *Aquilarenſe* in diœceſi Burgenſi B. Dei-Genitrici dicatum, & ab Alfonſo VII. dicitur fuiſſe conſtructum; in eo loco vbi olim Bernardum Carpenſem Eccleſiam ædificaſſe opinantur, ibidémque in Oratorio D. Petro extructo ſepultum. Hic Domini Noſtri, Ieſu-Chriſti in Cruce pendentis imaginem aſſeruatam eſſe conſpicimus, quam à Nicodemo factam fuiſſe conſtans fama eſt. 1177.

XI. Monaſterium *Villa-Maiorenſe Treuinnij*, S. Michaëli Archangelo dicatum in diœceſi Burgenſi, à Dynaſtis domus, ſiue familiæ *de Padillas*, S. Gadeæ Comitibus extructum per hæc tempora. Ibi Corpora S. Radegundis, & S. Paulinæ Romanæ. 1177.

XII. Monaſterium *Metinenſe-Campeſtre*, S. Saturnino dicatum in diœceſi Valliſoletana, ab *Andrea Vech* extructum, qui etiam ſuis expenſis Motenſe Caſtrum fecit, ad Annum M. CC. 1200.

XIII. Monaſterium *Ciuitatenſe* Dei Genitrici dicatum: Aſt à quo fuerit extructum nondum didici. 1200.

XIV. Monaſterium *Abulenſe*, Sancto Spiritui dicatum, à D. Nunio Mattheo conſtructum, è quo Marchiones delas Nauas, & Velada originem trahere dicitur.

XV. Monaſterium *Taurenſe*, S. Sophiæ dicatum, in diœceſi Zamorenſi, quod prius circa Annum M. CC. in Eremitorio S. Michaëlis *de Gros*, extructum fuit, donec Anno M. CCCC. VIII. illud Regina D. Maria in Taurenſem vrbem tranſtulit, vbi etiam Eccleſia Parochialis S. Thomæ Cantuarienſis Ordini Præmonſtratenſi paret, cuius Parochus ab Abbate eligitur Retortenſis. 1200.

XVI. Monaſterium, ſiue Collegium *Salmanticenſe*, S. Norberto dicatum, conſtructum fuit Anno M.D.L. pro fratrum huius ordinis eruditionis ſtudio. 1550.

XVII. Monaſterium primum *Madridenſe*, S. Norberto dicatum, quod deuictis aliquibus contradictionibus, inſtante Philippo III. Rege Catholico extructum fuit Anno M. DC. XI. 1611.

XVIII. Monaſterium *Valliſoletanum*, S. Norberto dicatum, Anno Domini M. DC. XXX. conditum fuit, cuius expenſis ignoro. 1630.

XIX. Monaſterium ſecundum *Madridenſe*, Sancto Ioachimo dicatum, quod auſpiciis *D. Ioannis de Chaues, & Mendoza* Regis Philippi IV. à Conſiliis, conſtructum, eius domui *dela Calzada, & Sancta Cruz* paret Iure Patronatus. Hic Venerabilis Imago B. MARIÆ Virginis,

Virginis, quam de *Afflictis* vocant, colitur. Cœnobium verò fuit conditum Anno M. C. XXXVI. 1636.

Alia in Præmonſtratenſium ordine apud Hiſpanias condita fuerunt Cœnobia, quæ hodie ad Parochiales Ecclesias ſunt redacta, quas Fratres eiuſdem ordinis adminiſtrant. Alia etiam Monaſteria conſeruantur, ſed ſine die, & Conſule conſtructionis, videlicet;

XX. Monaſterium *Mediamillenſe*, quod ſubeſt Collegio Salmanticenſi; at cui dicatum, vel à quo conſtructum, vel quo anno, aut in qua diœceſi, Auctor relationis occluſit.

XXI. Monaſterium *Arenillenſe*, S. Pelagio Martyri Cordubenſi dicatum, in diœceſi Legionenſi.

XXII. Monaſterium *Albenſe*, S. Leonardo dicatum, in diœceſi Salmanticenſi, hodie Ieronymianis Monachis paret, excluſis Præmonſtratenſibus.

XXIII. Monaſterium *Villorienſe* Sanctimonialium, Dei-Genitrici ſanctiſſimæ dicatum, in diœceſi Aſturicenſi.

Hactenus Cœnobia Præmonſtratenſia, quorum ecphraſim accepi à R.P.M.F. Antonio de la Torre, S. Ioachimi Madridenſis Cœnobij Abbate, S. Inquiſitionis Conſilij Supremi Qualificatore, & olim totius Hiſpaniæ Prouinciæ ſui Ordinis Generali, literis, & eruditione perſpicuo.

SEPTIMO IDVS IVNII.

DIES VII.

A. SS. PETRI Presbyteri, VVALABONSI, *Diaconi*, SABINIANI, VVISTREMVNDI, HEBENTII, & HIEREMIÆ *Martyrum* Cordubæ *Hiſpaniæ Bæticæ glorioſus triumphus, qui ex diuerſis locis Prouinciæ attracti amore ſtudiorum, & Zelo fidei, demum à Sarracenis tenti illuſtre de amoris, & Zeli affectione ſpecimen martyrio reliquerunt.*

NOTÆ.

A. *Martyrologia.* SANCTI VVALABONSVS & Socij Martyres.] Eorum agonem luculentis periodis deſcripſit S. Eulogius Noſter *in Memor. SS. lib. 2. c. 4.* A quo Vſuard. & cæteri recentiores: quibus fauet Martyrol. Rom. h. d. his verbis: *Cordubæ SS. Martyrum* PETRI *Presbyteri* VVALABONSI *Diaconi*, SABINIANI, VVISTREMVNDI, HEBENTII, & HIEREMIÆ *Monachorum.* Cuius verba ſuis idiomatibus traduxere P. Vazq. *in Martyrol. Caſtellan.* PP. Societ. Ieſ. *in Luſitan.* P. Higuera *in MS. Hiſpan.* & Conſtant. Felic. *in Italo.* Philipp. Ferrar. *in Topograph. SS. verb.* Corduba, *fol.* 42. Arnald. VVion & Hug. Menard. *in Martyrol. Monaſt.* Ex Hiſtoriographis, Ambroſ. Moral. *l.* 14. *c.* 8. P. Marieta *lib.* 3. *c.* 12. P. Martin. de Roa *de SS. Cordubenſ. fol.* 92. *col.* 2. & de

de *SS. Aſtigitan. lib.2.c.*8.P. Ioann.Marian.*lib.7.c.*15.P.Bleda *lib.7.Hiſt. Maur.c.*10. P. Yep. *in Chron.Benedict.Cent.4. Ann.*852.P.F.Didac.de Coria *Hiſt.Carmelit. lib.9. c. 29. & lib.* 11.*c.*15.P. Anton. Quintana - Dueñ. *de SS.Hiſpal.ſol.*259. Martin. de Anaya *in Apolog.pro SS.Hiſpalenſ.p.5ª.ſol.* 25. Petr. Equilin. *in Catal. SS.lib.* 11.*c.fin. n.*165. licet vnum ex his Martyribus *Eutychium* nominet.Cæſ. Baron. *Annal.Eccleſ. tom.*10.*Ann.*841.*n.*4. *& ſeq.* Eius ACTA ex D. Eulogio recenſemus. *Scriptores.*

ACTA SANCTORVM PETRI PRESBYTERI, VValabonſi Diaconi, Sabiniani, VViſtremundi, Hebentij, & Hieremiæ Monachorum, Martyrum; ex Diuo Eulogio Archiepiſcopo Toletano Martyre.

VENIAMVS *nunc ad illum Myſterij* ſenarij *ſacratiſſimum Martyrum globum, qui vno die, vnaque horâ ſub ictu ſequentis mucronis ob teſtimonium veritatis occiſi ſunt.*

E quibus PETRVS *Sacerdos in vrbe* Aſtigitana *progenitus*, & S. VVALABONSVS *Diaconus ab* Eleplenſi *Ciuitate exortus, vtrique prioribus* (*hoc eſt* Iſaacio, *&* Sanctio *Martyribus de quibus ſupra*) *coaui Martyribus*, Cordubam *ſtudio meditandi adeuntes, liberalibus diſciplinis traditi ſunt. Sed Deo fautore, ſcientiâ, & doctrinâ Scripturarum pollentes, ſub* Frugello *Abbate, Monaſterio Sanctæ, & Glorioſa Virginis* MARIÆ *præficiuntur*: *Quod in Vico* Cuteclarâ, *non longè ab vrbe in parte Occidentali, praeclaro Ancillarum Dei propoſito eniteſcit. Sanctus quoque* SABINIANVS *ex vico* Froniano, *Montana Cordubenſis, iam plena iuuentutis Monachus, ortus. Et* VVISTREMVNDVS *ex* Aſtigia *adoleſcens ſtrenuus, è cœnobio* S. Zoili Armilatenſi, *quo dudum ſub regula, vel Abbate ſe dederunt: Vnus à tempore longo in caſtris Domini militans:* VVISTREMVNDVS *verò nuper ſe in idem Cœnobium conferens ad martyrium ambo diſcurrunt: Qui locus penè à* Corduba *in parte Septemtrionis Triginta, & amplius Milliaribus diſtans, vaſtiſſimam horret inter deſertam montium ſolitudinem: ad cuius collis radices, quo idem ſitum eſt, flumen* Armilata *diſcurrens, magno piſciculorum ſolatio, inediam reſouet Monachorum. Ex quo etiam Cœnobium* Armilatenſe *appellatur.*

Origo Martyrum.

Monachi.

Beatiſſimus verò HEBENTIVS *virili iam ætate perfectus, è Ciuibus* Cordubenſibus, *Monachorum vitam oblectans*, S. Chriſtophori *Monaſterium incoluit, quod ſitum eſt in ſpectaculum vrbis in parte Auſtrali ſuper crepidinem vlteriorem Bætis: Ibique ſeculo mortuus, Chriſto autem viuens, ſub arctiſſimâ regulâ degens, vt pote ſpontaneo carceri ſe tradens, altis maceriarum ſapibus circumcluſus, ferreiſque laminis intus ad carnem cinctus, per feneſtras ſe aduentantibus exhibebat viſendum. Iſte talis; & tantus cum Beato ſene* Hieremia, *de quo ſupra affati ſumus, quique etiam inter cæteros Dei ſeruos, acrioribus ſtimulatus flagris, occubuit. Hi Sex* VIRI *fortiſſimi, & præclariſſimi ſimul ad expugnandum hoſtem improbum deſcendentes, omnes quaſi ex vno ore clamauerunt dicentes:* Et Nos ſub eadem profeſſione, ô Iudex, manemus, quâ pridem confratres Noſtri Sanctiſſimi *Iſaac*, & *Sanctius* deciderunt; exerce ſententiam, crudelitatem exaggera, & in vltionem tui vatis totis exardeſce furoribus. Quoniam Chriſtum Deum veraciter confitentes, præuium Antichriſti, & auctorem prophani dogmatis vatem veſtrum eſſe profitemur. Voſque lethali ſucco prophetiſmi eius infectos, & virulento prædicamine Zabuli propinatos, æterna poſtmodum luituros tormenta ſcientes dolemus: veſtrámque orbitatem, & ignorantiam ſatis deflemus. *Hæc cum animoſo ſpiritu Sancti Dei profeſſi ſunt, & ſtatim decollari iubentur. Prius tamen Beatum ſenem*

lib.2.c.2.

Seſe Iudici offerunt.

Coronãtur.

HIEREMIAM

Corpora igni tradita.

HIEREMIAM, *neſcio ob quam aſſertionem, flagellis grauiter caſum, & inter ipſa verbera (vt ferunt) emortuum, vix hærentem greſſibus foras traxerunt. Qui Martyres dum ad locum mactationis accederent, inuicem ſeſe quaſi ad epulas inuitarunt. Et primò quidem Reuerendiſſimi Dei miniſtri* PETRVS, *&* VVALABONSVS *ruentes, cæteri deinceps ſub eodem iugulantur momento*, VII. Idus Iunias, *Feria* I. *Era* DCCC. LXXX. IX. *Quorum Corpora ſtipitibus defigentes, poſt aliquot dierum interuallum, vaſtiſſimo conſummarunt incendio, eorúmque cineres perdendos flumini tradiderunt.*

ACTA iſthæc *Ambroſ. Morales* notis illuſtrauit, ſed aliqua notatu digna omiſit, alia minus rectè probauit; ideò, & omiſſa ſupplebimus, & corrigemus errata. Quod vt facilius deprehendatur, ipſum Ambroſij ordinem inſequemur.

Senarius Numerus myſticus.

DE SENARII numeri myſteriis, quem *ſanctiſſimum Martyrum globum*, dixit *Eulogius*, nihil *Moralius*: fortè quia communia ſymbola illi; aliis fortè ignota. Aliqua Nos ſubiiciemus recondita, ne in tam myſtico Numeri ſymbolo, & à S. Martyre commendato, Lector è Noſtris ſcholiis ieiunus diſcedat. SENARIVS enim NVMERVS, aut Sacros ſi euoluas Codices aut ſi Philoſophorum libros mediteris, amplam ad myſterij ſignificationem, ſegetem exhibebit. I. SENARIVS eſt Numerus perfectior omnibus, ex eo quod Deus, ſummus artifex in ipſo ſua perfecerit omnia opera. Nec enim *Senarius* ſacer, & perfectus ſolum perhibetur, quòd hoc dierum numero conditæ ſint vniuerſæ rerum ſpecies, vt opinatus eſt *Guillelm. Hamer.* Comment. in Geneſ. ſecutus S. Gregor. Magn. *lib.* 35. *Moral. c.* 20. ſed etiam ea de cauſa SEX diebus Deus opera ſua perfecit; quia SENARIVS perfectus eſt, ac ſacroſanctus. Itaque etiam ſi iſta non eſſent, ille perfectus eſſet; niſi autem ipſe perfectus eſſet, iſta ſecundum eum perfecta non fierent, quemadmodum ſentire viſus eſt Hugo de S. Victor. de Sacrament. ſic: SENARIVS *quia ex partibus ſuis conſtat, ſignum perfectionis eſt, & idcirco voluit Deus* SEX *diebus complere opera ſua, vt oſtenderet ſe in his quæ fecerat, nec ſuperuacaneum aliquid poſuiſſe, nec imperfectum reliquiſſe.* Confirmat hoc axioma S. Auguſtin. *de Trinit. lib.* 4. & in *Geneſ. ad lit. lib.* 4. his verbis: SENARII *perfectionem nobis à ſacris literis commendatam in eo maximè, quòd Deus* SEX *diebus perfecit opera ſua, & die* SEXTA *fecit hominem ad imaginem, & ſimilitudinem ſuam.* Sicut igitur perfecto nihil deeſt; ita neque ordinationi, aut rebus ordinatis quidquam, aut addi tanquam diminuto, aut detrahi tanquam à ſuperabundante poteſt, non poteſtate quidem terminatâ, ſed ipſâ rerum ſerie ſibi terminos præſcribente: id fuit, ac ſi dixiſſet, per SENARIVM illum eorum quæ creata ſunt, ordo melior, ac diſpoſitio non potuit aſſignari, aut eſſe: quare die SEXTA ſubdit Propheticus ſermo: Vidit Deus vniuerſa quæ fecerat, & erant valdè bona: & factum eſt veſpere, &
Gen 2. mane dies SEXTVS. Cum ergo audis SEX diebus conſtructum fuiſſe Mundum, non intelligas de numero dierum tantùm, ſed de perfectione Vniuerſi, quæ per SENARIVM perfectum numerum deſignatur. Vnde cùm ad hunc abſolutum numerum opus Dei perueniſſet, dixit diuini verbi Scriba: Perfecti ſunt cœli, &
Gen. 2. terra & omnis ornatus eorum. Et ſic (inquit Petr. Bung. *de Numeror. Myſter. fol.* 269.) Orpheus Myſtarum princeps, hymnos iubet ſexta generatione finiri, cum ait:

Ætate in SEXTA *ſtudium finite canendi.*

Quod de rebus creatis non vltra cani poſſit, cùm ibi tota ſit terminata perfectio.
Ezech. 42 Cognita ergo huius Numeri perfectione, ad Myſteria ſacra veniamus. Taberna-
Exod. 24. culum SEX erat cubitorum ex vtraque parte. SEX diebus gloria Domini incli-
Eſai. 6. nauit ſuper monte Synai, cooperiens illum nube; quo ſignificatur huius vitæ
Agg. 1. tempus. SEX alæ Cherubin, tempus ſæculi demonſtrant. SEXTVS menſis fuit,
Iob. c. 5. in quo factum eſt verbum Domini in manu Aggæi Prophetæ. SEX tribulatio-
Exod. 21. nes apud Iob ſunt huius vitæ paſſiones. SEX annis ſeruiebat Domino ſuo ſeruus
Leuit. 25. Hebræus. SEX annis ſeminanda terra. SEX diebus licebat operari. SEX diebus

colligendum

colligendum manna, & SEXTO duplum legendum, & alia plurima à Bungo excogitata. Hactenus de Numero hoc. *Leuit. 23. Exod. 16.*

NVNC ad originum probationem, quas vnicuique Martyri conſignat *Eulogius*, deueniamus. B. PETRVS ex vrbe ASTIGITANA oriundus memoratur. De ea videſis, quæ ſupra diximus *Tom. 1. Die XV. Ianuar. fol.* 164. Hodie in Conuentu Hiſpalenſi Bæticæ dicitur ECIIA. *Aſtigitana vrbs.*

POST *B. Petrum* Martyrem *Aſtigitanum*, ſubſequitur S. VVALABONSVS Diaconus, quem ab ILIPENSI Ciuitate exortum indicat *Eulogius*, Quo loco Ambroſius Morales *in Notis n.* 3. Duas fuiſſe in Hiſpania ILIPAS, totis viribus fatetur; alteram in Bætica, alteram in Luſitania: illam *peñaflor* in Conuentu Hiſpalenſi; hanc in Bæturia Turdulorum ZALAMEA *de la Serena*, olim Cordubenſis Conuentus: & cùm proprio ex capite circa locum originis S. Martyris iudicium dare decerneret, pro PEÑAFLOR ſententiam tulit, nullo prorſus innixus fundamine, vt ex eius *Notulâ* pateſcit. Quam opinionem poſtmodùm inſequentes Bætici Scriptores, ſine delectu, Martyrem Oppido PEÑAFLOR adiudicarunt inconſulti, in præiudicium iuris quæſiti Oppido ZALAMEA, pro qua decertare, tanquam pro patria mea opus erit. HINC ſaluâ pace *Moralij*; EGO B. Martyrem ex ILIPA *Baturia* oriundum fuiſſe, ex ſequentibus contendam. *Qua Origo S. VValabonſi?*

PRIMO, quia eſto quod *Eulogius* haudquaquam vrbi *Prouinciam* conſignauit, eius verba intelligenda ſunt, de ea vrbe, ſeu Oppido, quod *Curiæ*, in qua factum euenit, ſubiectum credimus. ILIPA, quæ PEÑAFLOR Hiſpalenſi Conuentui parebat, & nihil cum *Corduba* commune in iuriſdictione habebat; At verò ILIPA, quæ & ZALAMEA, Conuentus erat *Cordubenſis*, in qua factum narratur: ergo potius pro iſta, quam pro illa iudicandum eſt. Audi de vtraque *Plin. lib. 3. c. 1.* Conuentus hoſce referentem: *Oppida* HISPALENSIS *Conuentus, Celtica, Axatiata, Arucci, Menoba*, ILIPA. Et poſtmodùm proſequitur, paucis interiectis; *Altera* Bæturia, quæ diximus Turdulorum, *& Conuentus* CORDVBENSIS *à Bæti ad Fluuium Anam tendit*. Hic igitur ſita eſt Noſtra ILIPA, vt ipſe fatetur *Moralius*, licèt perperam in Luſitaniæ circulo conſignauerit: ergo conſtito quòd MEA hæc ILIPA ſemper fuit Conuentus Cordubenſis, & altera alterius, id eſt Hiſpalenſis; credibilior ratio eſt, S. Martyrem ad propriam Curiam aduentaſſe, ex vrbe illi ſubiecta, quàm ex exterâ. *Pro Ilipa Baturia probatur I.*

NEC obſtabit, ſi perperam dicatur, tempore Sarracenorum, & quando martyrium euenit, Regem Cordubæ omnia poſſidere, abſque antiquorum Conuentuum delectu: Quia reſpondetur, quòd eſto quòd omnia poſſideret, attamē diſtrictus, & Conuentus antiquæ Geographiæ ſemper fuère ſeparati, & in quolibet Præfecti conſtituebantur, vt & vrbium nobilitas ſeruaretur, & accidentium ſubleuationum temeritati ſuccurreretur: prout & hodie in Regnis Hiſpaniæ Catholico Monarchæ parentibus. Hinc ILIPA Bæturiæ mea ſemper, quouſque Rex Sanctus Cordubam adquiſiuit, Cordubenſi Tyranno paruit, vt liquet ex Scriptoribus Noſtris. *Obiectioni tacitæ reſpondetur.*

SECVNDO, Nam eo quod *Eulogius* omiſit Prouinciam, vnuſquiſque ſuam vrbem, nomine ILIPÆ aut ILIPVLÆ, ſiue ELEPLÆ inſignitam, illuſtrare huius S. Martyris origine conatur. Ideo Martin. de Anaya in *Apolog. Contr. Quintana-Dueñas fol. 25. p. 5.* Illum Diuum ad NIEBLA, quæ olim ELEPLA, perduxit. Bermudez de Pedraza *Hiſt. Granat.* ad GRANADA, quæ olim ILVPVLA, vel circiter, refert. Sed & Nos meliori iure ex ſupradictis ad Noſtram ILIPAM Bæturiæ B. Martyrem protrahemus, & vt in cæteris euenit, vnuſquiſque in ſuo ſenſu abundet. *Probatur II. ex locorū varietate.*

Poſtmodùm *VViſtremundum* ex ASTIGIA oriundum fatetur *Eulogius*. Sed quæ hæc vrbs ſciſcitaberis, nàm de ea *Moralius* ſilet. Hinc notandum eſt, hanc Vrbem diuerſam ab ASTIGI, quam hodie ECIIA dicimus. ASTIGIA titulo *Veteris*, conſignatur à Plinio *lib. 3. c. 1.* Titulo *Clara*, ab Aulo Halo meo verſ. 237. fol. 39. Eam hodie dici, vt ſuſpicatur P. Martin. de Roa *Hiſtor. Aſtigit. c. 3. fol. 15.* VALCARGADO, licèt alij contendant eſſe vicum, hodie ALAMEDA dictum. *Aſtigia vrbs quæ?*

SEXTO IDVS IVNII.

DIES VIII.

A. *Apud* Leramam *in Maſburgijs Hiſpania* S. Calliopæ *Martyris, qua pro fidei confeſſione, poſt vberum abſciſſionem, carnium aduſtionem, & ſuper ardentes teſtulas volutationem, Nerone imperante, truncato capite ad martyrij coronam viriliter properauit.*

B. Gerundæ *in Hiſpania Citeriori*, SS. Germani, Pavlini, Ivsti, *&* Scicii *Martyrum, qui in Diocletiani Imperatoris perſecutione à Ruffino Iudice vocati, vt idoli cuiuſdam ſculperent imaginem (erant enim in arte periti) & polirent; ſed fidei conſtantiâ, non ſolum in illud obſcœnum opus manus apponere nequiuerunt, ſed Iudicem increpantes, ab eius cæcitate reducere contendêre. Ex quo comprehenſi, & varijs obiecti verberibus, & ſupplicijs, ad æterni gaudij requiem feliciter cucurrerunt.*

C. Valentiæ *in Edetanis Hiſpaniæ Citerioris*, S. Evtropii *Abbatis primùm Seruitani, pòſt ipſius vrbis Epiſcopi, qui mirificis clarens virtutibus, & illuſtribus coruſcans miraculis, doctrinâ inſignis, & eruditione præclarus obdormiuit in Domino.*

D. Aſturicæ *feſtiuitas Nouæ Eccleſiæ Cathedralis Conſecrationis, quæ annuali repetitur feſto, & magnifico reiteratur applauſu.*

NOTÆ.

A. *Menologium.* Sancta Calliopa Martyr.] Eius nomen, & agonem deſcripſit Græcorum *Menologium:* aſt quo loco illum conſummauerit, reticet; quod & efficit *Martyrologium Romanum.* Illius hæc ſunt verba: *Eodem die S. Martyris* Calliopæ, *quæ ſub Decio Imperatore, ſpecie Corporis, & Animæ pulchritudine inſignis, à Chriſti amore, & fide ſeparari non potuit: ſed licèt exciſæ fuerint illi mammæ, licèt ſuper acutas teſtas pertracta, & incenſæ carnes ſale aſperſæ, tamen adiuuante Chriſti Angelo, capite truncata, martyrio coronata eſt.* *Martyrologia.* Iſtius hæc: *Eodem die S.* Calliopæ *Martyris, quæ ob Chriſti fidem, mammis abſciſſis, atque aduſtis carnibus, ſuper teſtulas volutata, capite demum truncata, Martyris palmam accepit.* Eadem referunt Martyrologia P. Dion. Vazq. *Caſtellanum*: PP. Soc. Ieſ. *Luſitanum*; & P. Higuera *MS. Hiſpanum.* Sed quod ſupra relatis defuit, Iuliani Noſtri Archipresbyteri Toletani *in Aduerſ. n.* 555. *fol.* 128. ſuppleuit ſedulitas. Hic

agens

agens de Noſtra S.Martyre, huiuſmodi ecphraſim concinnauit: : : : : : : : *Triboraci (quod oppidum nunc* Lerma *eſt in* Masburgiis) *Commemoratio* S. CALLIOPÆ *cognomento* LERAMÆ, *à quo nomen accepit oppidum, fortiſſimæ Chriſti Martyris, quæ in perſecutione* Neronis *mamillarum abſciſſione, carnis exuſtione, & ſuper ardentes teſtas volutatione, demum capitis abſciſſione, fidei cauſa Martyr euaſit. Agunt de ea Græcorum Menologia, & Martyrologia* VIII. *die Iunij, Anno* XIII. *Imperij Neronis.* Vt iſte locus *Iuliani* integer redderetur, ſuſpicabar, in parte vitiata ſubſtituendum: LERAMÆ, vt ſit clauſula: *Lerama Triboraci, quod oppidum* LERMA *eſt in Masburgijs:* qua lectione verbum demonſtratiuum *Lerma* reſpondet *Lerama*, in lacuna ſubſtitutum. Nec in diuerſitate temporis Imperatorum hallucineris, ex eo quòd Græci ſub *Decio*, & Iulianus ſub *Nerone* paſſam S. Martyrem profiteantur: nam ambiguitatis ſolutio communis eſt. *Græci* à loco paſſionis remoti, nec agonis palæſtram agnouêre: quid ergo ſi temporis apud illos numerus intercidit? *Iulianus* verò *Hiſpanus*, & in perquirendis Sanctorum indigenarum agonibus ſedulus, quid mirum ſi Martyris homopolus verum martyrij computum adinuenit? Cui in hoc potius quàm Menologio ſtandum eſt. ACTA quippè S.Martyris â nullo conſcripta cognoui; illa ex exteris, & Noſtris coagulabimus.

Iuliani lacuna ſuppletur.

Menologij incuria depromitur.

ACTA S. CALLIOPÆ MARTYRIS Leramenſis in Masburgis Hiſpaniæ; ex Varijs.

Origo.

CALLIOPE *cognomento* LERAMA *ad Oppidum in* Hiſpaniæ *Masburgis* Setiſacum (*pòſt ob S.Martyris trophæum*, Lerama *dictum*) *primos ambientis aëris flatus eſuxit: Illo ano quo* S.IACOBVS *Apoſtolus*, & Hiſpaniæ *Magiſter Chriſti nomen per totius regionis circulos prædicabat. Illo per Herodem occiſo, eius Diſcipuli* Hiſpanias *luſtrantes innumeram fidei ſegetem peperêre. Horum alicuius (vt creditur) ſuaſionibus, & doctrinis* CALLIOPA *religionis amore incenſa, fidem eſt Catholicam totis viſceribus amplexata. Sub huius ſalutiferi regula inſtituti, quotidie virtutum cumulus augebatur, ita vt animi dotes Virginis per totius prouinciæ terminos elucerent, velut inter ignes Luna minores. Eius corporis pulchritudo ſic fuit pudore commixta, vt qualis fuerit in illa haſitaueris ſplendidior. Certant enim inter ſe ſæpeſæpius, & animi elegantia, & corporis venuſtas. In Virgine vtriuſque candor, alterius comparatione perlucet, & vnus ab alio gratiam inſumens, perfectiſſimum pulchritudinis inuolucrum recepit ab ipſa vicinia.*

Christo adhæret.

Coniugem accipit.

Hac igitur innocentia cordis, & pudicitia venuſtatis ſemper fidei adhærens ad adoleſcentiæ peruenit annos, quibus marito matura connubium cum ſimillimo (opus eſt fateri) Chriſti famulo contraxit, cuius matrimonij oneribus incumbens, placidam coniugij normam adimpleuit humillima. Inter tot tantáque coniugalis amoris vincula, inuida antiqui ſerpentis rabies, vt nodum charitate conſtrictum ſolueret, validum romphæi cuſpidem immiſit. Erat quippe Citerioris Hiſpaniæ Præfectus per hæc tempora Seruius Sulpicius Galba *in Chriſtianos ſeueriſſimus, qui* Neronis *perſecutionem extendens, plurimos in Noſtris Vrbibus coronauit. Inter alios Triboraci* CALLIOPAM *Chriſti aſſeclam agnoſcens, illam in funeſtum carceris ergaſtulum detrudens, vt à propoſita fidei tenacitate deſiſteret, compellere ſatagebat. Perſtitit viriliter in confeſſione Chriſtiana fœmina, cuius conſtantiam in tanta venuſtate, fortitudinem in tanta pueritia, & firmitatem in tanto ſqualore demiratus ſæpe* Sulpicius, *ebrius furore, Martyri mamillas exſcindere ferreis, & aduſtis forcipibus imperauit. Nec iſthæc amore ſaucium Agoniſtæ cor, tormenta mouére, ſicut nec Iudicis inſaniam tantum animi robur vel minimùm ſedauit. Vterque reuertitur ad inſtantiam,* Galba *vt verbere Martyrem vincat,* CALLIOPA *vt viribus ſternat Præſidem. Iſte ad vlteriora procedens, teſtulas acutis cuſpidibus efformatas humo extendi præcipit, ſuper quas Martyrem nudam adtrahens, è toto pulchro corpore ſanguinem eliciens, nihil ex ore quod idololatriam redoleret, eſuxit.*

Comprehenditur.

Cruciatur.

Excanduit Præſidis ira, & ac ſi Corpus ſui cauſam praeberet furoris, in illud bilis acrimoniam conuertens, ab eo vindictam exigere contendebat. O cæcitas imperantis! Ergo glorioſam fœminam ſtipiti affigere ſatellites, & lampadibus incenſis eius crudeliter latera adurere cœperunt, donec corpus ſemiuſtulatum è ſtipite cadens, illud ſale conſperſum in ergaſtulum proiecêre. Hic Martyris Deus eſt vulnera medicatus; nam Angeli miniſterio in primæuam elegantiam

Coronatur. CALLIOPA *redacta eſt; quod intuens* Galba, *protinus capitalem ſententiam ferens, illam militibus commendauit, qui ſanctam fœminam extra vrbem trahentes, abſciſſis ceruicibus, Martyrem effecerunt,* VIII. Idus Iunij, *Anno Domini* LXIX. & XIII. Imperij Neronis.

An Nupta? Iſthæc ACTA facillimè comprobabimus, ſi connubium S. Martyris adfirmetur. Quod ſine dubio ex ipſa *Menologij* clauſula elicitur. Nam ſi tantùm Martyr vocitatur, probabiliter credi poterit, ipſam iam virginitatis honore non gaudere, quia non eſt credendum *Menologium*, & *Romanum Martyrologium*, & quod eſt fortius *Iulianum Noſtrum*, illam tanta priuare excellentia fœminam voluiſſe; ſi illa, vt credimus, eniteret. Quæ coniectatio patronum habet *Aulum Halum* meum in *Codice MS. Carminum*, vbi hoc *Octaſtichon* reperitur.

IN TVMVLO S. CALLIOPÆ
Martyris Leramenſis in Hiſpania.

CALLIOPA *en vocor, orta in Ciuitate* LERAMA,
Quâ Chriſto nomen ſorte fauente dedi.
Poſthæc dum vixi ſimili coniuncta marito,
Coniugium felix, lege iubente ſequor.
Demum pro Chriſto conſtans mandata Neronis
Reſpuit hincque fides, verbera, flagra ferens.
Galba *miniſterij ductor me vincere tentat;*
Impius aſt telis vincitur ipſe ſuis.

Galba Hiſpaniæ Præfectus. Iam vides connubium; & coronam tempore *Neronis* inſpectas; de *Galba* Præfectura illo æuo apud Hiſpanias in Citeriori, vbi LERAMA Ciuitas, plura apud Scriptores, ideóque de re nota Auctores cumulare prolixum. Pro omnibus Sueton. Tranquil. in *Galba c.8. & 9.* vbi poſtquam de Præfectura *Hiſpaniæ Tarraconenſis* eidem delata egiſſet, proſequitur: *Per octo Annos variè, & inæquabiliter prouinciam rexit, primò acer, & vehemens, & in coërcendis quidem delictis vel immodicus.* Videndi *Dion, Plutarchus*, & cæteri Rom. Rer. Scriptores.

Topographia. SETISACVM, ſic legendum, non TRIBORACVM, vt perperam in edito Codice *Iuliani* Noſtri. Hæc vrbs antiqua Hiſpaniæ in Murborgorum prouincia, ex Ptolom. *lib. 2. Geograph. Tab. 2. Europ. c.6.* vbi poſt *Cantabros*, proſequitur: *Sub his* MVRBORGI, *in quibus Ciuitates, Braum, Siſaraca, Deobrigula, Ambiſna,* SETISACVM. Populos iſtos *Masburgios* vocitat Villanouanus, & Ludouic. Non. in ſua *Hiſpan. c.55.* In his, qui inter *Vacceos* conſignantur, LERAMA Oppidum, hodie LERMA ex Florian. de Ocampo *Hiſt. Hiſpan. lib. 3. c. 40.* XXI. Mill. ab *Burgenſi* vrbe diſtans. Fuit titulo Comitatus inſignis de Domo, & familia *Sandoualium*, donec *D. Franciſcus de Sandoual* titulum in *Ducatum* erexit. Aſt nepote ſine liberis decedente, diuiſis titulis *Dux Infantatus*, prout nepos virilis, Comitatum accepit: *Dux Cardonenſis* Ducatum, additum à *D. Franciſco*, poſtmodùm *Cardinale*, qui in dicto Oppido Collegiatam Eccleſiam erexit, omnibus ſuis miniſtris abſolutam.

Vrbium nomina mutantur. NEC eſt nouum, vrbes nomina in titulos Sanctorum, quorum martyrium eſt apud ipſas conſummatum, aut quorum corpora ibidem requieſcunt, commutari. *Scalabis*, propter agonem S. Irenæ, hodie *Santaren* dicitur. *Compoſtella*, hodie *Santiago*; & aliæ innumeræ, quarum Catalogum recenſere longum.

SS. GER

SS. GERMANVS & Socij Martyres.] Eorum meminit Philipp. Ferrar. *in Catalog. Gener. SS. die 31. Maij in Notul. fol. 224. n. 1.* vbi hæc verba adnectit: *In Hiſtor. SS. Cathalonia memorantur* GERMANVS, IVSTVS, PAVLINVS, *&* SCICIVS, *nulla facta* Victuri, *&* Syluani *mentione. Sic in Tabul. & Kal. Eccleſ. Gerundenſis, vbi horum Natalis feria II. poſt feſtum Trinitatis celebratur.* Eadem Anton. Vincent. Domenec *Hiſtor. SS. Catalon. lib. 1. fol. 52. col. 2.* Ieronym. Pujad. *Hiſt. Catalon. lib. 4. c. 79. fol. 213. col. 4.* Et merito, quia diuerſi ſunt iſti Martyres, ab illis, quos illo die conſignauimus ex *Notkero, Caniſio,* & aliis, quia vt ibidem aſſeruimus, iſti, dempto GERMANO, nominum differentiâ diſcernuntur. Illi *Germanus, Victurus,* & *Syluanus.* Iſti *Germanus, Paulinus, Iuſtus,* & *Scicius.* Illi ſine Actis. Iſti cum relatione martyrij, quam ex *Codice MS. Gerundenſi,* damus:

B.

Scriptores.

Martyres iſti ab alijs diuerſi.

ACTA SS. GERMANI, PAVLINI, IVSTI, & SCICII Martyrum Gerundenſium; ex Codice MS.

GERMANVS, PAVLINVS, IVSTVS, & SCICIVS *ex vrbe vbi nunc eſt* Pera *in* Emporiis *oriundi fuère. Nam ibidem erat quidam vir nomine* Heter, *qui ex ſe progenuit filios* Lirum, *&* Syrum, *hos matrimonio coniunxit cum* Flora, *&* Gelida *filiabus alterius incola nomine* Cors. *Ex iſtis coniugijs prodiêre Noſtri quatuor Sancti. Nam* SS. GERMANI, *&* PAVLINI *patres fuêre* Lyrus *&* Flora: SS. IVSTI, *&* SCICII, Syrus *&* Gelida. *Dum ergo* Floræ *tumeſceret venter, euènit, quòd in ſomnijs ſibi viſa eſt videre, quatenus èx eius aluo ignis coruſcans totum terra ambitum illuminans, proſiliret. Quæ omnia* Lyro *retulit, qui inſomnium demiratus conticuit. Ergo tempore deſignato* Flora GERMANVM, *&* PAVLINVM *adelphos fratres enixa, illos reuerenter alere incapit. Erat in vrbe mulier* Facunda *nomine, Chriſti fidei addicta, cui* Flora *prælibatum ſomnium myſterioſis aduntibus enarrauit. Quod cùm* Facunda *percepiſſet, ſancti Spiritus inſpiratione commota, ſomnium his clauſulis patefecit:* Filia mea, ſomnium quod vidiſti, à Domino meo IESV-CHRISTO conflatum eſt. Nam ſcire debes, quod iſti tui filij ſunt Eccleſiam Dei, velut faces coruſcantes, illuminaturi. Quapropter, prout tibi Deus tanti beneficij Auctor, huiuſmodi voluit reuelare ſecretum, tu beneficio haud ingrata perſiſtas. Vt ergo ab iſto vitio immunis euadas, protinus baptiſmatis lauacro munita, Dei placitum gratanter adimple, & tantâ gratiam fide liberalis exolue, vt poſtmodum cum filiis in cœlis gaudiis perfruaris æternis. Flora *ſanè* Facundæ *verba complectens, feruida charitate conſtricta protinus Chriſto nomen dedit occultè, & fidem, donec vixit, intrepidâ firmitate ſeruauit.* Lyrus *emortuâ vxore* GERMANVM, *&* PAVLINVM *filios in domum* Gelidæ *matertera nutriendos immiſit.* Gelida *verò cùm nocte quadam in vtramque aurem dormiret, vocem audiuit dicentem:* Gelida ſoror accede huc. *Illa vocis ſonitu perterrita, huc, & illuc inſpectans,* Floram *ſuam adſpectu decoram, & ore venuſtam inuiſit, ſibi dicentem:* Vis ſoror mea tantam pulchritudinem, quantam in meis oculis demiraris, obtinere? *Gelida dixit:* Quo pacto hoc fieri poteſt? Siquidem ego à natura nigra, & deformis ſum nata. *Cui Flora:* Vade ad *Stephanum* Sacerdotem, qui non procul abeſt, à quo ediſces, quid factura es, vt me pulchrior euadas. *Quibus dictis euanuit.* Gelida *timore correpta, ſomnium excutiens, vt* Stephanum *perquireret Sacerdotem, viam vicini montis ingreſſa eſt. Poſt varios ergo compendiorum anfractus, Domino duce, ad locum, quo* Stephanus *morabatur, peruenit. Qui à Deo edoctus* Gelidam *benignè recipiens, illam in fidei myſterijs inſtruxit, & poſt triduum, ieiunijs, & orationibus vacantem, baptizatam dimiſit. Nec eſt prætermittendum, quod die tertio euenit, nam cùm* Stephanus *Sacram faceret,* Gelida *adhuc catechumena, in manibus Sacerdotis hoſtiam eleuantis, pulcherrimum puerum inuiſit, qui illam manu dextrâ inuitabat.*

Origo.

Parentes.

Somnium Floræ Matris declaratur à Facunda.

Chriſto nomen dedit.

Item Gelida ſoror.

HIS *ſic peractis*, Lyrus *leuir ad ſecundas pertranſiens nuptias*, Florentiam *vxorem accepit, ex qua duos liberos ſuſcepit, quorum ulius pulchritudine decorus; alius exilis, & leprâ conſperſus extitit. Quod vt agnouit cognatio, in enixa domum prorumpens, gratulatura, partus inæqualem demiratur ſortem. Ergo* Gelida, *occaſione ſumpta*, Florenriam *eſt ſic viriliter alloquuta.* Conſobrina ſoror, ſi cognouiſſes myſterium, quod in te Deus operatus eſt, potius lætitiam, quàm moleſtiam inſumeres. Quid enim eſt conferre tibi filium informem, ſqualidum, & leproſum, niſi hoc ænigmate oſtendere, quàm ſit fœda, ſordida, & horrida Gentilium lex, & idolorum vanitas, quam profireris? Si ergo filio ſanitatem deſideras, in Dominum meum Ieſum-Chriſtum, Dei Filium, natum ex MARIA Virgine, crede; & tu, filiique tui protinus baptizentur, vt videas magnalia Dei. *Poſt hac* Florentiæ *omnia quæ ei euenerant cum* Stephano *prolixâ enarratione recenſuit.*

Item Florentia conſobrina.

Quibus auditu, Florentia *Spiritus-ſancti feruore ſuccenſa*, Stephanum *accerſiri rogat, qui accedens, illam in fide per ſemeſtre inſtructam, unà cum filijs aqua ſalutari abluit. Quâ acceptâ, filius leproſus protinus integram ſanitatem obtinuit. Poſtea cùm quadam die, multo mane in domus cubiculo occluſo, præſentibus* Gelidâ, Florentiâ, *& alijs fidelibus*, Stephanus *Miſſæ ſacrificium perageret, euênit, quod tempore eleuationis Hoſtiæ, ad oſtij portas accederent* GERMANVS, *&* PAVLINVS, *& per eius rimulas conſpicerent in manibus Sacerdotis eleuatum Chriſtum Seruatorem Noſtrum; illos manibus, & oculis vocantem; ad cuius viſionis ſpectaculum roborati, validis clamoribus Chriſti virtutem profeſſi ſunt, & in cubiculum ingreſſi, poſt ſacrificium, gratiam Baptiſmatis percepêre.*

Item Germanus, & Paulinus fratres.

Altera die cùm in ipſo Oratorio Florentia *velut altera Magdalena, ad pedes* Stephani *ſedens, contemplationi vacaret, interim quod* Gelida, *prout Martha, miniſtraret; domum ingreſſus eſt* Lyrus, *qui inueniens vxorem in ſecreto domus receſſu iuxta Sacerdotem, zelotypia commotus, enſe euaginato ſanctum Presbyterum eſt aggreſſus. Aſt Deus, qui in tempore ſuis fauet, & fouet, & hac compendia quærebat vt omnes ad Eccleſiæ gremium perduceret*, Lyri *ſuſpicionem puniuit, nam illum, immobilem in operatione, & rabidum in dolore conuertens, ibidem furore correptum dereliquit. His per* Gelidam, *&* Florenriam *notatu, ad Aram Virgini Matri, pro Miſſæ ſacrificio conficiendo, erectam ſupplices acceſſerunt, & ad Deum oratione facta, vt ſibi prouideret*, Lyrum *circundant, cui filium ſanitati reſtitutum, demonſtrant, dicentes:* Si vis ſanus fieri, crede in Chriſtum, & ſanaberis. *Quæ cùm perciperet verba* Lyrus, *valido clamore dixit:* Credo in Ieſum-Chriſtum, & baptizari volo. *Quo dicto protinus ſalutem priſtinam recepit.*

Item Lyrus maritus.

Omnibus ſic peractis, Gelida *ad propriam domum reuerſa eſt, vbi cum coniuge ſuo* Syro *communem vitam agebat. At cùm quadam die ſanctiſſima fœmina in ſeceſſu cubiculi orationi perſiſteret genuflexa, à proprio coniuge viſa eſt, qui eam Chriſtianam eſſe coniectans, arrepto gladiolo, in illam deſæuiens, illius iugulum deſecare conatur. Sed à Dei Angelo pueruli pulchrâ formâ apparente, præpeditus, in terram veluti mortuus corruit, vbi iacuit, donec adſcitis, per* Gelidam, Lyro, Florenria, *& alijs Chriſticolis, quibus ſucceſſum prædixerat, ſalutem coniugi lachrymabiliter poſtulabat.* Lyrus *verò omni ſpe in Deo poſita, in diuerſorium ingreſſus, & quaſi mortuum fratrem inueniens* Syrum, *illum in lectum repoſuit. Qui breui interuallo in proprium ſenſum reuerſus, omnia quæ viderat, & euenerant, circunſtantibus enarrauit, & aquam Baptiſmatis enixè efflagitans, illâ lotus, integram ſanitatem* Stephano *demirante recepit.*

Item Syrus Lyri frater.

Poſtmodum IVSTVS, *&* SCICIVS *eius filij ſimiliter, poſt naufragium originis, ad portum ſalutis, tabulâ Baptiſmatis mediante, feliciter peruenêre. O altitudo diuitiarum ſapientiæ, & ſcientiæ Dei, quàm incomprehenſibilia ſunt iudicia eius! Quis non videt, quibus circulis hoſce Martyres ad ſui nominis agnitionem adtraxit. Sed quid hoc? Videte, quibus ad martyrium perduxit.*

Itẽ Iuſtus, & Scicius fratres.

CVM ergo SS. GERMANVS, PAVLINVS, IVSTVS, *&* SCICIVS *ad virilem perueniſſent ætatem, vt otij onera excuterent, honeſtam artem addiſcere*

diſcere ſunt aggreßi;ideo ſculptura exercitio illecti,totis viribus,vt illam perfectiori calculo comprehenderent,deſudarunt. Sic enim omnes eius eruditionis apices eſuxêre, vt merito inter huius doctißimos ſeculi opifices, primum tenerent locum. Ergo parentibus orbati, toti ſe ad opera manuum ſuarum conuertêre, & bene illis erat; quia cum mundanos aui diffugerent tumultus, in fide conſtantes, à coniugiis abſtinentes, & quæ Dei erant æmulantes, ab illo mirabilia percipere innumera promeruêre. Inter alia celebre fuit: Nam cùm domus ædificaretur in loco vicino, vnus ex operarijs è ſummo fabricæ angulo corruens, ſic confractus inuentus eſt, vt de eius vita deſperaretur; aſt Sanctorum deprecatione Sculptorum, ſanus,& liber euaſit. Ab hinc cùm in aliud Oppidum conueniſſent, cæcum, ſurdum, & mutum incolam inuenientes, eius miſeratione commoti, tactis oculis, lingua,& auribus, ad priſtinam loquelam, viſum,& auditum, Chriſti inuocatione traxêre. Cuius miraculi fama ſic ciuium corda compleuit, vt ſtupefacti Sanctos inſequerentur Artifices: qui leuem laudis auram effugientes, deſerto Oppidulo, in aliud peruenerunt. Hic quippe erat homo à dæmone obſeſſus, quem per Chriſti nominis inuocationem, protinus ab iniurijs mali ſpiritus liberarunt. Sed cùm ibidem quoque à plebium turbis inſequerentur, dimiſſo populo, Gerundam conuenêre, ad cuius portam, cùm hominem fere decrepitum, & claudicantem, eleemoſynam expetentem inueniſſent, illum liberum, vt domum repedaret, Chriſti nomine, dimiſerunt.

Martyres ſculpturæ artem addiſcunt.

Miraculũ.

Aliud.

Illo ſiquidem ſeculo Romani Orbis habenas Diocletianus & Maximianus, crudeliſſimi Chriſtianorum inimici tenebant, qui vt ferocius perſequerentur fideles, Dacianum Hiſpaniarum Præſidem conſtituêre. Hic Valentiam pertingens, Ruffinum in partes Cataloniæ dimiſit, vt penitus prouinciam illam à latronibus (ſic Chriſtianos vocitabat) repurgaret. Qui Ruffinus cùm Gerundam accederet, occiſo Felice, & alijs, ad vlteriora in Chriſtiani nominis exterminium, inſidâ defatigatione proceßit. Quod vt faciliùs exigeret, Deorum aliquot ſimulacra conſtituit effingere, quæ à peritis in arte affabrè elaborari deſiderans, artifices huius generis eruditos conquiſiuit. De SS. Germano & fratribus ad eius fama peruenit auditum, quibus, ſuis obtutibus, accerſitis, dixit Ruffinus: Veſtræ ſculpturæ opinio in omnium volitat ora, ideò vos coram me conueniri volui, quia nonnullas Deorum populi Romani imagines, quas omnis populus iſte adoret, à vobis effigiatas deſidero, ideò illas vt illicò ſcalpro valido elaboretis, expoſco. Germanus reſpondit. Omnes Dij Gentium dæmonia: Solus vnus Deus eſt, qui fecit cœlum, & terram. In admirationem rapior Ruffine, quo ſenſu præcipis, quòd nos Deos tuos confingamus, qui ſi noſtrarum ſunt opera manuum, inferiores nobis erunt, cùm notum ſit, quod qui agit, excellentior ſit re acta; Ergo Ruffine, Deum Creatorem cœli & terræ humiliter adora, qui eius operante clementiâ Filium ſuum vnigenitum in hunc mundum dimiſit, ex Maria Virgine natum, pro nobis paſſum; qui eſt Rex Regum, & Dominus Dominantium. Obſtupuit Iudex,& Sanctos in ergaſtulum conijci, vt fame perirent, iuſſit; Cuſtodi commendans, ne penitus epulæ fruſtum immitteretur. Sed Angelus Domini, in medium eorum ſtans, confortauit illos, & quanto pretio vniuſcuiuſque conſtantia apud Deum eſſet, aſſeruit, quibus dictis euanuit. Poſt octo igitur dierum ſpatium, ſunt Sancti Pugiles coram Ruffino perducti, & veſtibus ſpoliati, plumbeis globulis flagellati, in carcerem redacti. Media quidem nocte iterum Angelus Domini apparuit, qui eorum vulnera contrectans, & ab eis ſanguinem abſtergens, demum illos priſtinæ ſanitati reſtituit. Poſt triduum illos iterum accerſiri iuſſit Iudex, quos fallaci oblectamento ſuſcipiens, hæc Sanctis Martyribus dixiſſe fertur: Vt quid pro Crucifixo mortem oppetitis? Illum deſerite, & ad noſtros confugite Deos. Illum inſequendo, cruenta vos imminet mors. Iſtos adorando, honorabilis & læta vos remanet vita. Ego totis viribus veſtram exaltabo proſapiam, & vt ab omnibus honoremini, imperiali auctoritate curabo. Tunc omnes Sancti

A Ruffino vocati.

Capiuntur.

Cruciātur.

exclamantes vno ore dixerunt : O dæmonum membra : Vos veſtros Deos adorate; Nos credimus in Ieſum-Chriſtum, extra quem, neminem adorabimus. *Eorum conſtantiam notans* Ruffinus, *extra vrbem, iuxta* Tenebricoſæ-Vallis *rudera tribunal collocari præcepit, cui inſidens, aduerſus*

Sententia in Martyres.

Dei Martyres ſententiam tulit huiuſmodi : GERMANO, qui Deum eſſe Patrem, & Filium fatetur, ceruices malleo confringantur, PAVLINO, qui Chriſtum Crucifixum, Verum Deum eſſe contendit, caput ab humeris diſcindatur. IVSTO, qui Chriſtum eſſe caput vniuerſalis Eccleſiæ vociferatur, iugulum amputetur. SCICIO, qui Chriſtum immiſiſſe Spiritum Sanctum in linguis igneis, in Apoſtolos, prædicat, igne comburatur. *Quod vbi cognouêre Martyres, Deo gratijs actis, ad palæſtram ſe accingunt, & tempore, quo ſatellites ſententiam executioni mandabant, repente*

Coronãtur,

Cælũ contremuit, & vocis ſonitus auditus eſt, dicentis: Pretioſa in conſpectu Domini mors Sanctorum eius : *Quo audito* Ruffinus, *præ timore è Cathedra dilapſus, in vrbẽ cum cætera plebis catervâ tremebundâ confugit.* CORPORA *Sanctorum occiſa, quædam deuota, & honeſta fæmina noctu col-*

Conduntur.

ligentes, illa in proprijs tectis marmoreis, cum vniuſcuiuſque nominis expreſſione, in loco vbi poſtmodùm Eccleſia S. Felicis *erecta fuit, ſepeliêre. Dies agonis creditur* VI. Idus Iunij, *Anno Domini* CCC. *Pòſt à* Carolo Magno *ſacra lipſana in honoratiorem ſitum tranſlata quieuêre, donec à* D. D. Arnaldo de Monrodon *Epiſcopo in Eccleſiæ Cathedralis* Gerundenſis *Capellà repoſita, magna Ciuium veneratione coluntur; præſtante Domino N. Ieſu-Chriſto, qui cum Patre, & Sancto Spiritu viuit & regnat. Amen.*

En Acta latinitate donata, in quibus quæ probanda veniunt, communia. Nam *Daciani* Præſidentiam, & *Ruffini* legationem, nullus eſt qui ignoret, præcipue ſi Acta *S. Felicis*, & aliorum Martyrum percurrat. Quod Chriſtiani vocarentur LATRONES, quo titulo, & NOVÆ SVPERSTITIONIS inuentores cognoſcebantur, adhuc antiqua monumenta ſuperſunt, quibus huiuſmodi conuitia continen-

Chriſtiana fides à Gentilibus Superſtitio credita.

tur. Cæſ. Baron. in *Annal. Eccleſ. tom. 1. Ann. 69. n. 46.* ex lapidis *Hiſpanici* epigraphe, has notas in huius probationem edidit:

NERONI. CL. CÆ. AVG.
PONTIF. MAX. OB PRO
VIN. LATRONIB. ET HIS
QVI NOVAM GENERI HVM.
SVPERSTITIONEM INCVLCAR.
PVRGATAM.

Tranſlatio Corporum.

QVATENVS ad *Tranſlationem* ſacrorum pignorum à *Carolo Magno*, & *D. D. Arnaldo de Monrodon* Gerundenſis Eccleſiæ Epiſcopo factam, licet aliqui de Aduentu in Hiſpanias Imperatoris Caroli dubitarint, in probationem ſufficiat authentici inſtrumenti clauſulam à dicto Epiſcopo ordinatam ſubiicere; quâ, & Tranſlationis à ſe factæ memoriam, & *Caroli* aduentus recordationem, *Gerundenſiſque* Vrbis oppugnationem præſcribitur, vt patet ex *Hiſt. SS. Cathalon.* P. F. Anton. Vincentij Domenec *lib. 1. fol. 10. col. 4.* ſic:

> QVODQVE virtutum decore, adeò (CAROLVS MAGNVS) refulgebat, quòd Altiſſimus pro eius claris meritis, & dignis, ſibi gratis dignatus fuit grandia & crebra miracula operari, vt geſtorum ſuorum pollens Hiſtoria manifeſtat. Et quod propterea fuit per S. Sedem Apoſtolicam, dignè Sanctorum Catalogo aggregatus, & de eo per totam Alemaniam feſta dies intitulata IV. Kalend. Februarij in Dei Eccleſia, Anno quolibet celebratur. Attendentes inſuper, & ad memoriam reducentes, quòd inter cæteras Hiſpaniæ Ciuitates, Gerundenſem Ciuitatem armorum potentiâ abſtulit Sarracenis, & Gerundenſem Eccleſiam, ſponſam noſtram, nec non ferè omnia Monachorum cœnobia noſtræ diœceſis fundauit pulcherrimè, ac dotauit etiam & affluenter. Ideo volentes, & pia conſideratione ducti plurimùm affectantes; vt tàm in dicta Eccleſia Gerundenſi, quàm in cæteris Eccleſiis noſtrarum

ſtrarum Ciuiratis,& Diœceſis, de eo celebris, & colenda memoria perpetuo habeatur, de conſilio, & aſſenſu noſtri Venerabilis Capituli ſtatuimus,ac etiam ordinamus,quod de cætero dicta die fiat annuarim feſtum Signi Noui de Almo Confeſſore B. Carolo Magno prædicto in Gerundenſi Eccleſia prælibara: Er quod in Alrari Capellæ Bearorum Martyrum GERMANI, *IVSTVRI, PAVLINI, & SCICII, quam fundauimus, & dotauimus in ipſa etiam Eccleſia, ſimul cum ipſorum Sanctorum inuocarione, eiuſdem Almi Confeſſoris ſit, intituletur, & perpetuo collocetur, &c.

*IVSTI.

Poſt hæc P. Anton. Vincent. Domen. d. lib. 1. fol. 54. plura de hiſce SS. Martyribus miracula recenſet, quorum ecphraſim qui perlegere cupit, ACTA ab eo conſcripta Hiſpano ſermone, percurrat, vbi ad amuſſim.

Miracula remiſſiuè.

PERA. Vrbs vt creditur vetuſtiſſima in Hiſpania Citeriori, intra Gerundenſis Ciuitatis circulum, in Empuritanorum Gotholanorum confinio, vt referunt idem Domenec, & Pujad. d. lib. 4. c. 79. fol. 213. col. 4. Sed quod hodie Oppidum, ignoratur.

Topographia.

S. EVTROPIVS Epiſcopus.] Fuit diſcipulus *S. Donati*, Abbas *Seruitanus*, Coadiutor *S. Leandri* in diſpoſitione canonum Concilij III. Toletani,quo Gothi fidem Catholicam, perfidiâ ſectæ Arij abiuratâ, complexi ſunt; pòſt *Epiſcopus Valentinus*. Arnald. VVion in *Martyrol. Monaſtic. h. d.* de eo iſta verba recenſet: *Valentia in Hiſpania* S. EVTROPII *Epiſcopi, & Confeſſoris: hic ex Abbate Sirbitano* (lege Seruitano) *Epiſcopus Valentiæ factus, doctrinâ, & exemplo populos ſibi commiſſos in fide continuit.* Illum ſequuntur *Hugo Menard.* & Philipp. Ferrar. *in Catal. Gener. fol.* 237. & in *Topograph. SS. fol.* 131. Non eſt audiēdus Franc. Tarrafa de *Reg. Hiſpan. in Siſebuto. Ann.* 595. qui Noſtrum EVTROPIVM Hiſpanum, cum alio *Gallo Arauſicana* Eccleſiæ Epiſcopo, qui vixit tempore *Valentini II.* Imperatoris, de quo *S. Verus* Epiſcopus vitam luculenro ſermone deſcripſit, vt notauit Vſuard. *ad diem VI. Kal. Iunij*, confundit. Nam quis *Verum* Epiſcopum *Hiſpalenſem* per illa tempora inuenit? De eo S. Iſidor. *de Script. Eccleſ. c.* 32. Honor. Auguſtodun. *lib.* 3. *c.* 38. Trithem. *de Vir. Illuſtr. Benedictin. lib.* 2. *c.* 14. S. M. Maxim. *in Chron. Ann.* 590. Iulian. *in Aduerſ. n.* 464. *fol.* 130. Ambroſ. Moral. *Hiſt. Hiſp. lib.* 11. *c.* 70. Ioann. Viclarenſ. *in Chron. Ann* 8. *Mauritij Imperat.* qui agens de Synodo congregata Toleti, ob deteſtationē Ariani erroris, concludit: *Summa tamen Synodalis negotij penes* S. Leandrum *Hiſpalenſis Eccleſiæ Epiſcopum, &* Beatiſſimum Eutropium *Monaſterij Seruitani Abbatem fuit.* Abhinc cauendum eſt à Baronio *Annal. Eccleſ. tom.* 7. *Ann.* 589. *n.* 44. qui pro EVTROPIO, perperam repoſuit, EVPREPIO. Ex Neotericis videndi Eſcolan. *Hiſt. Valent. lib.* 2. *c.* 12. *n.* 5. *pag.* 313. P. Diago *ead. Hiſt. lib.* 5. *c.* 9. *&* 10. *fol.* 202. *& ſeqq.* R. P. F. Thom. de Herrer. *in Alphabet. Auguſt. lit. E. fol.* 207 P. Maluend. *Ann. Prædicat. tom.* 1. *Ann.* 1194. *fol.* 34. *col.* 4. Gabriel Pennot. *l.* 1. *Hiſt. Canon. Regul. c.* 56 *n* 4. Padilla, Vaſſæus, Mariana, & P. Marquez, cæterique Rer. Hiſpanicarum Scriptores. Eius Acta nullus ſcripſit; ea Nos ex Variis contexemus.

C.

Martyrologia.

Tarraphæ error.

Scriptores.

ACTA S. EVTROPII EPISCOPI VALENTINI; Ex D. Iſidoro, Maximo, & alijs Scriptoribus Eccleſiaſticis.

EVTROPIVS *ex nobiliſſima* Gothorum *gente creditur ortus in* Hiſpania, *vbi à primis vnguiculis ad ſtudia literarum illectus, plurimos de ſe iam maturus in ſacra eruditione ſpirauit odores. Perrexerat ex Africa in* Hiſpaniam *Sanctiſſimus* Donatus, *& profeſſione, & opere Monachus, qui violentias barbarorum Gentium imminere conſpiciens, atque ouilis diſſipationem, & gregis Monachorum pericula pertimeſcens, ferè cum Septuaginta Monachis, copioſiſque librorum codicibus, propria deſerens, noſtra littora perluſtrauit; nam prior in* Hiſpaniam *Monaſticæ obſeruantiæ vſum, & regulam, purioribus inuexit laticibus; ex quo in Noſtra Regione Monachos in Cœnobiorum cellulis,*

Origo.

S. Donatus in Hiſpaniam venit.

Seruitanum Monaſteriũ extruit.

Eutropius fit Monachus.

Abbas Seruitanus.

Epiſtolas ad varios ſcripſit.

cellulis, ex eremis, ſpeluncis, & montibus diſperſos abſque Prælatis, & Abbatibus congregauit, Seruitanumque *Monaſterium*, *inter* Carthaginem Spartariam, & Valentiam *conſtruxit, vbi plurimos aſcetas ſanctitate conſpicuos, & literis claros nutriuit. Ad huius ergo instituti famam innumeri tàm Procerum, quàm communium ciuium Viri, propter vitæ actiua, paſſiuaquè fructus, velociter cucurrère; inter quos* Evtropivs *calcatis mundi illecebris, & deſpectis ſeculi honoribus, portum in* Seruitani *Monaſterij cæleſtis emporio efficaciter adinuenit. Ibidem ad* S. Donati *vbera nutritus, eximij Patris virtutes ebibens, quà doctrinâ, quà moribus, viuum Magiſtri beatiſſimi fuit reputatus exemplar. Illo è viuis ſublato, & inter cæleſtes Ciues ſuſcepto,* Evtropivs *in Sanctiſſimi* Donati *Abbatis ſuffectus eſt. Huius muneris onera, renuens licet, ſuſcipiens, antiqui Conditoris* Auguſtini, *& moderni fundatoris* Donati, *ſic eſt imitatus veſtigia, vt neutiquam ab vtriuſque regulis ipſe, aut Monachi in minimo deuiarent. Eccleſiæ* Carthaginis Nouæ *infulâs induebat* B. Licinianus, *poſt apud Conſtantinopolim Martyr, ad quem Noſter S. Abbas* Epiſtolam *direxit, in qua ſciſcitatur, quam ob rem baptizatis infantibus Chriſmatis vnctio tribuatur. Necnon ſcripſit ad* Petrum *Epiſcopum* Ercauicenſem, *aliam de diſtrictione Monachorum, ſermone ſalubri compoſitam, & valde Monachis neceſſariam, quæ adhuc (vt fertur) MS. in Floriacenſi Bibliotheca ſeruatur. Plurimas denique diuerſis conſcripſit, vt ex S. Iſidori apparet elogio.*

Gothorum conuerſio.

Cura Canonũ Concilij penes Leandrum, & Eutropium.

Epiſcopus Valentinus.

Moritur.

Per *hac tempora mortuo* Leouigildo *Gothorum in* Hiſpania *Rege, qui Catholicæ* Hiſpanicæ *Eccleſiæ plurimùm edictis Præſules afflixerat, & exilijs, in eius locum* Reccaredus *glorioſiſſimus, &* Catholicus *pòſt, ſucceſſerat* Princeps, *qui protinùs, vt ad regiminis adſcendit faſtigium, in Gothorum ad Catholicam fidem conuerſionem intendens, omnem operam continua defatigatione conſumpſit, quouſque rem ad perfectionis apicem, glorioſâ confeſſione perduceret. Quod vt feliciùs fieret, Concilium apud* Regiam *indixit vrbem, vbi tam ipſe, Regina, Epiſcopi, & clerus; quàm Proceres, Palatini, Ciues, & cæteræ plebium turba, Arianâ fæce polluti, ipſam publicâ abiuratione damnarunt, & confeſſioni fidei Nicænæ adhærentes, ſymboli eiuſdem articulos ſunt cordis humiliatione profeſſi. Summa ergo huius* Toletanæ *Synodi, negotiique complementum, abiurationum diſpoſitio, fidei profeſſio, & canonum ſtrues penes Sancti* Leandri *Hiſpalenſis Eccleſiæ Epiſcopi auctoritatem, & Noſtri Beatiſſimi* Evtropii *Abbatis* Seruitani *curam ſtetit. Vnde liquet quantis apud Regem, & Hiſpaniarum Antiſtites meritis decoraretur, qui ſocium habuit in re tàm graui, & conſpicua celebre illud Eccleſiæ lumen,* Gregorij Magni *Pontificis amicum, & totius conuerſionis Gothorum, Conciliique Apoſtolicum Legatum. Expleto denique tanti facinoris opere* Evtropivs *ad proprium repedauit Cœnobium, donec è viuis ſublato vltimo ex duobus* Epiſcopis Valentinis, *ad illius Eccleſiæ regimen fuit, eo renuente, tranſlatus, vbi quoad vixit, in grege ſibi commiſſo ſalutaribus paſcendo doctrinis, in fidei regulis inſtruendo, in virtutum cumulis colligendis, vitam conſumpſit, & clarus miraculis obdormiuit in Domino,* VI. Idus Iunij, *Anno Domini* DC. *vel circiter, regnante* Reccardo *Catholico Gothorum Principe.*

Cœnobium Seruitanum cuius inſtituti?

Hæc ſunt; quæ potuimus Acta coagulare, quorum ecphraſim communiter recipiunt Scribentes. Aſt cuius inſtituti fuerit *Donati* regula, quam Evtropivs profeſſus eſt, hic opus, hìc labor. Lis eſt inter *Benedictinos*, & *Auguſtinianos*; vtriuſque Ordinis Scriptores in hanc prouinciam deſudant: Pia quippe contentio eſt. Nos noſtram proferemus ſententiam *Tomo VI. huius Anamneſis, die 1. Nouembris*, quo *S. Donati* Acta recenſebimus, vbi quid in hoc notatu dignum inuenerit ſedulitas, cumulabimus.

Cui ſucceſſit Epiſcopo?

Diximvs *quod mortuo vltimo ex duobus* Epiſcopis Valentinis *ſucceſſit Abbas Noſter?* Et optimè, quia tempore conuerſionis Gothorum duo erant ipſius Vrbis Epiſcopi, alius Arianus, alius Catholicus, qui vnus poſt alium regimini Eccleſiæ præfuit, quibus defunctis, ingreſſus eſt Evtropivs. Rationem aſſignat P. Diago

Hiſt.

Hiſt.Valent. lib.5.c.10.fol.209.col.2. Nam mos erat tunc quando quælibet Eccleſia duos Epiſcopos agnoſcebat, quod ſuperſtes regimini deceſſoris præficeretur. Sícque non eſt deferendum *Eſcolano* dicenti S.Abbatem ſucceſſiſſe *Celſino*, cùm haud conſtet, an iſte, an *VVeligiſcus* vltimò deceſſerit.

SCRIPSIT Epiſtolas ad Varios, præcipuè alteram ad B. LICINIANVM Epiſcopum Carthaginenſem, & alteram ad *Petrum Ercauicenſem*: de hiſce Epiſtolis meminit S.Iſidor.*d.c.32.* his verbis: EVTROPIVS *Eccleſiæ* Valentinæ *Epiſcopus, dum adhuc in Monaſterio* Seruitano *degeret, & Pater eſſet Monachorum, ſcripſit ad Epiſcopum* LICINIANVM, *cuius ſupra fecimus mentionem, valde vtilem* Epiſtolam, *in qua petit ab eodem, pro qua re baptizatis infantibus, Chriſmatis vnctio tribuatur. Scripſit, & ad* PETRVM *Epiſcopum* Ercauicenſem (ſic legendum) *de diſtractione Monachorum, ſermone ſalubri compoſitam.* Quod & notauit Biuar.*ad Max.Ann.590. n.5.fol.679.* *Quas Epiſtolas ſcripſerit?*

CIRCA Aſſiſtentiam in Concilio Toletano III. quo Gothi Arianam ſectam abiurarunt, necnon S.Abbatis ſollicitudinem in conficiendis Concilij canonibus, & ad alia negotia feliciter exequenda, tantique perfectionem operis, cum Leandro, conſequendam; poſt S. M. Maxim. *in Chron. Ann.*590. adſit S. Ioannes Viclarenſ. *in Chron. Ann.*584 his verbis: *Summa tamen* Synodalis *negotij penes* Leandrum *Hiſpalenſis Eccleſiæ Epiſcopum, & Beatiſſimum* EVTROPIVM *Monaſterij* Seruitani *Abbatem, fuit.* Quod & notauit Biuar. vbi Supr. *d.Ann.590.n.2.fol.673* §.9. *Qui Canones Concilij fecerit?*

QVOD ſucceſſerit in Abbatiatu Seruitano EVTROPIVS Sanctiſſimo Donato Monachorum in Hiſpania Magiſtro; ita Iulian. Archipresbyt. Toletan. in Aduerſ. n.464.fol.130. hac clauſulâ: *Succeſſit illi* (DONATO) *in Abbatiatu* Seruitano EVTROPIVS, *qui fuit Epiſcopus Valentinus.* Quod & fatentur Scolanus in *Hiſt. Valent. d. lib.2. c.12.* Diag. in *Annal. Valent. d. lib.5. c.9. & 10.* & cæteri relati. *Abbas Seruitanus ſucceſſit S. Donato.*

QVATENVS ad Annum OBITVS apud omnes altum ſilentium, illum Annum conſignauimus in ACTIS, quia Anno DC. X. iam alius erat Epiſcopus Valentinus, ſcilicet *Marinus*, qui ſubſcripſit Gundemari Decreto. Cætera communia ſunt, illa conſultò prætermittimus. *Annus obitus.*

ASTVRICENSIS Eccleſiæ Conſecratio.] Huius feſtiuitatis ſolemnitatem alibi cum eiuſdem S. E. Aſturicenſis DEDICATIONE iungemus. Hic illud ſcias, hoc feſtum introductum, ob noua Encænia ibidem celebrata: De quibus & Nos alibi. D.

QVINTO IDVS IVNII.

DIES IX.

A. S. VINCENTIVS *B. Valerij Cæſarauguſtani Leuita, natione* Agennenſis *in Gallia, cùm in patriam pergeret prædicationis gratiâ, ibidem tentus martyrio coronatur; cuius corpus Valentiam Hiſpaniæ adlatum, poſtea ad* Caſtrenſe *Galliæ* Cœnobium *tranſlatum, honorificè quieſcit.*

B. Meuaniæ *in Vmbria* S. VINCENTII *Epiſcopi* Toletani, *qui cùm per viginti & tres annos ipſius Vrbis Eccleſiã mirabiliter*

mirabiliter rexiſſet, cui literas Anterus Pontifex Maximus direxerat, relicta Sede, in Italiam tranſit, vbi in Gentilium conuerſione viſcera, & vires accommodans, ad vſque tempora Diocletiani, & Maximiani peruenit; quibus, à B. Brictio Spoletano Præſule Eccleſiæ Meuanienſis Epiſcopus deſignatus, ibidem multa pro grege perpeſſus, tandem Confeſſor in Domino quieuit.

NOTÆ.

A. *Duo fuerũt Vincentij Leuitæ Cæſaraugustani.*

SANCTVS VINCENTIVS Martyr Agenenſis.] Duos fuiſſe huius nominis *Leuitas Cæſaraugustanos*, ipſóſque à *S. Valerio* illius vrbis Epiſcopo nutritos, abs Tyrannis interfectos propter nominis Chriſti confeſſionem, nemo ſanæ mentis ibit inficias. De *Oſcenſi* apud *Valentiam* paſſo, iam diximus *Tom. I. die XXII. Ianuarij.* De *Agenenſi* in *Gallia* occiſo, hoc edicere die compellimur, quia eo tàm antiquorum, quàm recentiorum Martyrologia ipſius conſignant agonem. Audi Romanum h. d. *Agenni in Gallia* S. VINCENTII *Leuitæ, & Martyris.* Eadem *Beda, Vſuardus, Ado, Notkerus, Bellinus, Maurolicus, Galeſinius,* & cæteri Neoterici, & Eqnil. in *Catal. SS. lib. 11. c. fin. n.* 167. Ex Noſtris *Martyrol. Caſtellanum* P. Vazq. *Luzitanum* PP. Soc. Ieſu *Hiſpanum MS.* P. Higuera. Heleca Cæſaraugustan. *in Addit. ad M. Max. fol.* 222. *col.* 2. Abbas Carillo in *Vita S. Valer.* c.... fol.... P. Morillo *Hiſt. Cæſaraug.* 1. *p. c.* 25. *pag.* 218. Eſcolan. *Hiſt. Valent. Decad:* 1. *lib.* 1. *c.* 12. *fol.* 310. Franciſc. Didac. de Aynſa *Hiſt. Oſcenſ. lib.* 2. *c.* 19. *fol.* 206. Vincent. Blaſco in *Hiſtor. Aragon. lib.* 3. *c.* 22. & alij plures. Non me latet, Scriptores *Gallos* nihil penitus circa *Leuitici* Ordinis munus apud *Cæſaraugustam* ſcripſiſſe, quin potius à *B. Caprasio* Epiſcopo *Agennenſi* ordinatum Diaconum contendunt. Aſt quæ illos effugêre Actorum qualitatis ſpecialia, à Noſtris ediſcent. Pro omnibus Heleca: CÆSARAVGVSTA *felix putanda eſt, quæ* DVOS *ſub* Valerio *Pontifice habuit* VINCENTIOS, *vtrumque* Archidiaconi *laude præſtantem: Alterum* OSCENSEM *ex Hiſpania:* AGENNENSEM *alterum ex Gallia. Antiquior* AGENNENSIS, *quem in Galliam miſit prædicationis gratia* S. Valerius. *Et ſucceſſit Iunior* VINCENTIVS, *qui præclarum virtutis, & innocentiæ præbuit ſpecimen. Vterque paſſus in perſecutione Diocletiani. Hic Anno* CC. LXXXVII. *Ille verò* CCC. IV. *Vterque poſtea ſepultus in Vrbe* Valentiâ *Hiſpaniæ. Prior Hiſpanus* (ſic legendum ex Aynſa) *allatus eſt ad Promontorium Sacrum. Hic verò* (hoc eſt Gallus) *in Gallias ad Monaſterium Caſtrenſe, Anno circiter DCCC. L. Hiſpanus* DCC. L. *obſidente Valentiam Abderraghmene. Vtrunique celebrat* Prudentius; *Leuiter* AGENNENSEM, *cùm dicat:*

Martyrologia. *Scriptores.* *Heleca teſtimonium.*

Inde VINCENTI *tua palma nata eſt,*
Clerus hic etiam peperit triumphum.

OSCENSEM *fuſiùs cùm ait:*

Nonne VINCENTI *peregrè necandus.*

Vſque ad multos verſus Poematis. Habuêre iſti Sanctiſſimi Leuitæ multas Templorum ædes in Hiſpania & Gallia. Toleti *fuit ædificatum ab* Gundemaro *Templum in laudem* S. VINCENTII *Hiſpani Leuitæ, &* à Iuliano Epiſcopo Toletano *alterum in honorem* S. VINCENTII AGENNENSIS *in edita parte huius Vrbis Regiæ, cuius deuotiſſimus fuit.* Verba ſequentia *Helecæ* tributa: *Et fecit illi hoc carmen*: abundant, & merum gloſſema eſt. Nam quo pacto *Iulianus* (quiſquis ille ex Iulianis Toletanis Epiſcopis fuerit) Epiſcopus Toletanus poterat futurum recenſere *Audaldi* Tranſlationis

Gloſſema in Helecæ codice diluitur.

lationis euentum, ſi vltimus Iulianorum Epiſcopus Toletanus (etiamſi demus *Vrbanum*, qui excidio Hiſpaniæ, & Toleti interfuit, itidem *Iulianum* vocatum, ex Iulian. Archiptesbyt. Tolet. *in chron. n.* 477.) per ferè vnum ſeculum Tranſlationi præceſſerat? Omnes ergo penè Noſtri Sctiptores ſuperius citati fædè in hunc errotem gloſſematis collapſi, abſque temporum ratione, Poëma illud *Iuliano* Epiſcopo, neſcio cui, tribuentes, exteris anſam dedecoris Scriptis *Helecæ* præbuêre. Ergo vt ſenſus, & ecphraſis epigrammatis, tempori, & euentui conueniat; loco, *Et fecit illi hoc carmen*, reponendum erit, *Ego feci illi hoc carmen*. Quod & verum eſt, nam in mea Carminum farragine MSS. hoc Epigramma titulo notatur, literis exaratum Gothicis.

AD S. VINCENTIVM LEVITAM Cæſarauguſtanum, & Martyrem Agennenſem abs Heleca Cæſaraug. Epigr. conſcriptum.

VINCENTI *pateris conſtans, qui Martyr* Agenni,
Et Leuita *ſacer ſanguine ad aſtra volas.*
Mucro tibi caput eripuit funeſtus: at illo
Laurea ſacra tibi non moritura datur.
Gallia *te genuit, docuítque* Auguſta *Miniſtrum*
Cæſarea, *&* Valeri *ſub pietate viges.*
Gallia *téque iterum recipit ſacra verba docentem,*
Maximianus inops mentis at ipſe necat.
Poſt cineres te Præſul amans quoque Murila *vectat.*
Ipſe Valentinus *ad ſua tecta vigil.*
Tandem te ad patrios reuocat voluentibus annis
Audaldus gaudens iuſſus & ipſe lares.
Ora pro nobis VINCENTI *ſplendide Martyr,*
Cui Iulianus *opem poſtulat ipſe tuam.*
Qui tibi ſub charo conſtruxit pectore Templum,
Et dedit exterius, quo venereris, opus.

Hic licet *Iuliani* mentio ſit, non tanquam Poëmatis auctoris, ſed tanquam Templi conſtructoris, ideóque non in primo, ſed in tertio loquitur tempore, & perſona. Eius acta ex variis Noſtrorum, & Gallorum monimentis veraciter aſſuemus.

ACTA S. VINCENTII LEVITÆ Cæſarauguſtani, & Martyris Agennenſis; ex Varijs Script.

VINCENTIVS *in* Gallia *genitus, ad* Hiſpanias *veniens, & Cæſarauguſtæ vrbis maximæ ſiſtens, ſub* Valerij *ipſius Ciuitatis Epiſcopi clientela nutritus, celebre indolis, & virtutis exhibuit ſpecimen. Cuius* Valerius *proſpiciens prudentiam, grauitatem, & in Eccleſiaſticis rebus eruditionem, inter ſeptem* Leuitas, *quem more Apoſtolico numerum habebat, illum adſcripſit. Quo fungens* VINCENTIVS *munere, tantam de ſe ſpirauit doctrinæ copiam, vt Sanctum impulerit Antiſtitem, quatenus illi ſuprema Eccleſiaſticæ profectionis munia committerentur propediem. Eo tempore ſæua Imperatorum Dio-* *Origo.* *Leuita Cæſarauguſtanus fit.*

cletiani, & Maximiani per Gallias ſerpebat perſecutio aduerſus Chriſti aſeclas, Daciano Præſide Galliarum, & Hiſpaniarum, miniſtrante; cui vt ſe opponeret S. Leuita, fideléſque roboraret ſuos, ad patriam repedare conſtituit; & accepta Valerij Præſidis licentia, & benedictione, in Galliam reuertitur, & apud Agennum Aquitaniæ vrbem ſiſtens, à Capraſio ipſius vrbis Epiſcopo benignè acceptus, illi ordinis munus Sanctiſſimus Pontifex commendauit. Quo ergo onere Leuita perucenſus intrepidè ad ſtudium proceſſit, & peragrando Agennenſem tractum, in eo Apoſtolicis vocibus, Chriſti ouiculas perſecutionis furore perterritas in fide confirmauit, multoſque infideles, diuinâ prædicatione, in caulas Dominici gregis induxit: tandem veniens ad Velaunum agrum Reonemenſis ruris, vbi ſacrilega turba paganorum conueniebat, fœdaque idolomania deluſa diabolicis præſtigijs ſeruiebat; ne eiuſmodi illuſionibus populus diutius deciperetur, inter turbas nefandæ ſuperſtitioni inhiantes, Candidatus proximi triumphi Athleta Chriſti, ſuperno igne accenſus inſilijt, fraudulenta diabolicæ machinationis opera declarauit, eleuatâque ſurſum dexterâ, ſigno CRVCIS phantaſticam machinam, cuius ſpectaculo illudebatur miſer populus, diripuit; adſtantiúmque ſtolidam, ac exitioſam ſuperſtitionem increpans; eoſdem, vt oculos ad veræ pietatis lucem aperirent, purúmque Dei Seruatoris cultum (ex quo Beati fierent) amplecterentur, magno charitatis feruore hortatus eſt. Aderat tunc Dacianus Præſes qui tanta virtute Chriſti nominis attonitus, hominémque ſolo armatum verbo, tam ſtupenda operantem demiratus, dubio agitari cœpit, quid de eo decerneret. Veritus tamen ne inueteratæ religionis tanto irriſa prodigio auctoritas decideret, Lictores ferè è veſtigio miſit, qui præconem Chriſti apprehenderent, ad ſéque pro tribunali ſedentem adducerent. Rapitur ad Iudicis audientiam propudioſæ ſuperſtitionis inſectator, profligatórque dæmoniacæ impoſturæ; verbiſque duris excipitur tanquam ſacrorum auitorum violator, Numinum contemptor, & hoſtis patriæ. Silet ad hæc probra Dei pugil: At eum Præſes impellere nititur, vt Chriſti nomen eiuret, atque ad Pſeudonuminum aras facti pœnitens, quo hæc prophanauerat, thurificet. Exhorruit tam impiam ſuadelam VINCENTIVS vigoréque pietatis plenus, ſcelus tantum deteſtans, Chriſti præconia magnificentiùs attolit, impuros dæmonum ritus exagitat, populi errorem lamentatur. Præſidis inſaniam reprehendit; quem vt veri Vnicique Numinis cultum ſalutarem ſuſcipiat, cuiúſque gloriam in virtute exhibita, vidit, gratiam oblatam non reſpuat, ore, & pectore, diuino ſpiritu plenus cohortatur. At Præſidis ira talibus dictis magis efferbuit. Pium igitur monitorem terroribus aggreditur, eúmque minis flectere nequiret, diris impetit verberibus. Euocatis tortoribus iubet, vt exquiſitis torqueant contumacem reum ſupplicijs. Tripartitis itaque ſudibus in terram defoſſis, hinc inde Chriſtianus miles ſolotenus extenditur, plumbatis tunditur, adhibitis loris flagellatur tantâ feritate vt dilaceratâ vndique tenerâ cute, ſanguis copioſus deflueret. Sub hac preſſura Leuita altiùs adſurgit animo, quóque magis laceratur, eò magis lætatur, tripudiat. Carnifices ipſos, vt ſæuius agant, ſeriò impellit. Iam tertius laniſta lacerando ſulcandoque defecerat, Virúmque Dei nullâ affecerat moleſtiâ, qui nihil aliud quàm Chriſtum, corde, & ore, proferebat. Vnde iratus Tyrannus, carnificibus inſtantiùs hominem ita (vt vtebat) perditum torquere iubet, quatenus aut tormentorum vi compulſus, IESVM, quem vnicè ſpirat, eiuret; vel voce, verberibúſque prorſus deficiens, nomen eius ſi non neget, ſaltem taceat. At fruſtra furit in Leonem impotens vermiculus. VINCENTIVS enim Chriſto inhærens, omnes impetus ceu columna ferrea tenues auræ flatus excipit, & ſuperat. Præcipit igitur Iudex furore abreptus, illum è ſudibus ſolui, & ad delubrum duci, ibi vel vt aris impura thura adoleat, quibus expiet Deorum iniuriam, ſuámque placet iram, vel gladio ictus intereat. Abſoluitur ergo bellator inclytus à patibulo, membris quidem laceris, ſed ſpiritu alacer, & robuſtus, ædem ad prophanum adducitur. At ibi diuino ſpiritu confortatus, non tantum Dijs litare aſpernatur, ſed ex eorum contemptu Chriſti trophæum adornat.

In Galliam reuertitur.

Populos ad fidem conuertit.

Comprehẽditur.

Cruciatur.

Idola euertit.

Cuius

Cuius triumphali ſigno delubrum euertit, ſimulacráque inanium Numinum vnà obruit. Stridet Præſes, fremunt ſacrificuli, plebs ſtupet. At VINCENTIVS *iam victor piâ ſuperbiâ intumeſcit, idolorum improperat aſtantibus vanitatem, Chriſti virtutem attollit, gloriam prædicat, in eum credentibus gratiam, & felicitatem pollicetur; iamque de imminente ſibi morte, quâ perennem ad vitam abit, lætatur, gloriatur. Quem cùm diutiùs non ferret Præſes de ſua inſania triumphantem, latâ Capitali in eum ſententiâ, ad locum ſupplicij trahi per ſuos ſatellites decernit. Ducitur igitur Chriſti victima ad immolationem. Non expauit ad conſpectum theatri, ad fremitum populi, ad lictoris efferatam faciem, ad gladij fulgentis intuitum, imò neque ictum Chriſtiana ouis; ceruices intrepidè extendit, ſubque* CRVCIS *ſignaculo manum percuſſoris ſpectat, iſte ferit, illa cadit, imò ſurgit reportans ex detruncatione Capitis coronam, ex morte vitam, ex agone ſuo extremo gloriam ſempiternam* V. Idus Iunij, *Anno Domini* CC. LXXXVII. *Coronatur.*

ATHLETÆ *diuini* Corpus *Chriſtiani perpauci, qui tunc temporis ibidem erant, metu Gentilium clanculùm collegerunt, altiſque ſcrobibus condiderunt. Poſtmodùm reuelatum: deinde aliquot ſeculis tranſactis,* Murila *Epiſcopus* Valentinus *Anno* DC.XV. *ex Galliâ* Valentiam *Hiſpaniæ tranſtulit, è quâ iterum in* Caſtrenſe *Cœnobium* Audaldo *impulſore, Anno* DCCC. L. *delatum eſt.* *Corporis Tranſlationes.*

Hæc ſunt ACTA, quæ ex Helecâ, & Noſtris, & Sauſſayo & Gallis excerpſimus. Alia quæ apud eos ſubiiciuntur, pertinent ad feſtum TRANSLATIONIS, quod *die* XXVII. *Octobris Tom.* 5. appingemus. De hoc AGENNENSI agit VINCENTIO Venant. Fortunat. *lib.* 1. *Poemat. c.*8. *&* 9. agens de Baſilica huic Martyri conſecrata à *Leontio* Epiſcopo *Burdegalenſi* vltra *Garumnam*:

Tempore vita breuis meritis fit longior almis,
Anguſtoſque dies tendit honore fides.
Poſt finem ſine fine manet mens dedita Chriſto,
Linquens turbam hominum ſtas ſociata Deo.
Hac ope ſuffultus VINCENTIVS *extat in æuum,*
Gloria martyrij cuius opima viret.
Vertice ſucciſo rapuit qui ex morte triumphum,
Et noua de terris aſtra petit ſoboles.
Credidit vnde necem, Sancto dedit hoſtis honorem,
Percuſſórque magis morte perenne iacet.
Vicerat ille atrox, hunc ſi iugulare nequiſſet,
Nam abſtulit vnde caput, contulit inde polum.
Huius amore nouo pia vota Leontius *explens,*
Quo ſacra membra iacet ſtannea tecta dedit.
Et licet eniteat meritis venerabile Templum,
Attamen ornatum præbuit iſte ſuum.
Præmia ſuccedant Operanti longa Salutis,
Huius vt obſequiis culmina ſancta micent.

P. Chriſtophorus Brouerius *in Not. ad hoc Epigramma fol.* 10. contendit Scriptores Gallos confundere hunc *Agennenſem* Leuitam, cum Noſtro *Valentino*, imò quod nec *Gregorius Turonenſis* loquitur de *Hiſpano*, nec templa niſi *Gallo* porrigit, quem etiam errorem obſequutum eſſe *Cardinalem Cæſarem Baronium* affirmat, & proſequitur: *Sed quidquid eius eſt*, B. Vincentium *ab illo* Hiſpano *vtique* *Brouerij ſententia.*

tenemus hic diuerſum. Cuius neque clarius indicium, quàm ex ipſo Fortunato *promi poteſt, genus etiam ipſum martyrj canente:*

Vertice ſucciſo rapuit qui ex morte triumphum.

At Cæſarauguſtanus *ille* Leuita, *non obtruncatione Capitis, ſed diuerſo lethi genere vitam finijt, prunis ſcilicet ardentibus, candentibuſque laminis, ambuſto corpore, & fragmentis lancinantium teſtarum confectus: vt Acta Publica* Breuiarij *Romani*, Prudentij *PeriStephanon Hym.* 5. Martyrologium *Romanum XXII. Ianuarij, & varij teſtantur. Conſtat enim ab hoc longe quidem alium* Agennenſem *Martyrem fuiſſe, Templorúmque honoribus in Aquitania, caeteriſque locis Galliarum prius etiam nobilitatum.* En ex Gallia *Agennenſem* diuerſum ab *Valentino*, & itidem per Gallias templorum ſacris ædibus nobilitatum. Cætera in actis nulla indigent probatione cùm ex *Helecà* teſtimonio omnia pateant, dempto errore, quo Epigramma *Iuliano* Toletano Præſuli tribuebatur (cum re verâ auctor eiuſdem ipſe Pontifex Cæſarauguſtanus *Helecà* fuerit) vt perperam credidêre Noſtri Scriptores, & quod dolendum eſt ipſe R.P. F.Franciſcus Biuar, nunquam ſatis laudatus in *Not. ad M.Max. & eius Additionatores in fine Addition. n.7.* quæ Commentaria adhuc MSS. extant, & iam propediem lucem viſura.

Topographia.

AGENNVM vt in libro Prouinciarum, inter *Garites Galliæ Aquitanicæ* populos à Cæſare conſtituitur: hodie AGEN, licet *Marlianus* ſomniet LESTORE. Abraham. Ortel. *in Theſaur. Geograph. verb.* Garites putat eſſe oppidum, quod apud Auſonium AGINON dicitur, ΑΓΙΝΟΝ eſt apud Ptolem. *lib.* 1. *Geograph. Tab.* 3. *Europ. c.*7. Eadem voce vtitur Antonini Itinerar. *fol.* 105. apud *Zurit.* AGESINATES Plinio *lib.* 4. *c.* 19. Olim & hodie Ciuitas Epiſcopalis Aquitaniæ ad *Garumnam* fluuium inter *Toloſam*, & *Burdegalam* ſita, in *Vaſconia*, & *Guiennæ* confiniis. Videndi Robert. in *Gall. ſacr.* Miræus in *Notitia Epiſcopat.* à S. Paulo in *Geograph. ſacr.* Ferrar. *in Topograph. SS.*

B.

Scriptorum ambiguitas in diſcernendis Actis SS. vnius nominis, qualis?

S. VINCENTIVS Epiſcopus & confeſſor.] Hucuſque varia fuit Scriptorum ambiguitas in diſcernendis Sanctorum vnius Nominis ACTIS. Hæc tanta confuſione inuoluentes, vt vix futuris ad emendationem veſtigia reliquerint. Res geſtas vnius, aut tempore antiquioris, aut cognitione obſcuri, alio etiam recentiori, vel magis noto, aut celebri, abſque temporum, & operationum ratione tribuêre. Ab hinc ergo tot paſſim inuolucra cognoſcimus, tot nodos diſſoluimus, tantáſque contrariantium opiniones ſedamus. Nec hoc nouum: Adhuc tempore *Theodoreti* iſthæc in diſcernendis Sanctorum Reliquiis querela erat: audi illum ad *Græc. lib.* 8. dicentem: *Nullibi ferè reperiri integrum alicuius Sancti* Corpus, *propter fidelium deuotionem: vel certe cauſa interdum eſſe potuit, quia Sancti fuerunt eiuſdem* NOMINIS, *& ſucceſſu temporis* VTRIVSQVE *Reliquiæ, eiuſdem* perſonæ *exiſtimata ſunt, & propter* NOMINIS *ambiguitatem, illi attributa, qui maioris habetur gloria, & ſanctitatis.* Huius praxis exempla paſſim reperies. Pro omnibus Noſtris S. VINCENTII, Epiſcopi *Toletani*, pòſt *Meuanienſis* in Vmbria Actorum implicatio ſufficiet. Fuêre duo VINCENTII inter alios, Hiſpani; Alter *Martyr in Meuia*, ſeu *Meuania Hiſpaniæ* circa *Carthaginem Nouam*, ad Annum *Centeſimum*, vt ſupra *die VI. huius Menſis* probauimus. Alter *Toletanus* Antiſtes, qui relictâ Sede, *Italiam* adiuit, & *Bricty* Spoletani comes effectus, *Menienſis in Vmbria* vrbis Cathedram accepit ad *Annum CC. LXXXIV.* vt nunc probabimus. Horum ergo res geſtas abſque temporum, & qualitatum ratione Scriptores *Itali* confuentes, de vtroque vnum effecerunt, & antiquioris agones, recentiori tribuentes, quem *Confeſſorem* credimus, *Martyrem* compellarunt, & vtriuſque feſtum ad *diem VI. Iunij* retulêre. Huius veritatis ſummam probaturus acceſſi: faxit Deus, vt ab errore Eccleſias vtriuſque prouinciæ reuocem. L.Flauius Dexter in *Chron. Ann.* 222. de eo hæc verba connectit: VINCENTIVS *Epiſcopus* Toletanus *ſuccedit Quinctio Toletano pariter Antiſtiti. praeſt annis XXIII. Obijt* MEVIÆ. En ex *Dextro* VINCENTIVM, Antiſtitem *Toletanū* per XXIII. annos, vſque ad XLV. illius ſeculi annum, quo relicta Sede *Italiam* adiit, ſed quo *Meuia* loco, non explicat. Quod & fecit Iulian. Petr. in *Chron. Ann.* 245. *n.* 71 *fol.* 23. per hæc: VINCENTIVS *Epiſcopus* Toletanus *ad Annos CC.XLV. Ad hunc S Pōtifex Antherus*

Duo Vincentij Meuanienſes.

Ab Italis Scriptoribus confuſi.

Binarij error.

ſub

ſub nomine Metropolitani, in Prouincia Toletana, ſcribit. Fuit vir egregius, & pint. MEVIÆ *vero moritur.* P. F. Franciſcus Bluar. in *Comment. ad Dextr. Ann.* 245. *fol.* 278. neſcio quo duce ſuadetur, Sanctum Epiſcopum & eo Anno, ſcilicet CC.XLV. & *Meuia* in *Hiſpania* vita functum; cùm neutrum dixiſſe conſtet *Dext.* & *Iulian.* Si ergo apud *Meuiam* noſtram mortuus eſſet, vt illis moris eſt, vocem *Hiſpaniæ* conjungerent, vt rauthologiam effugerent; quod nec effeciſſe apparet: ergo longiùs vitam finiuit. Nec iſta exutum illo anno conſtat ex *Dextro*, aut *Iuliano*, quin potius longiorem texuiſſe ex *Aulo Halo* meo conſtat in *libro Carminum MS.* vbi hocce decaſthicon reperitur.

IN FESTO S. VINCENTII PONTIFICIS Toletani, pòſt Meuanienſis in Umbria.

QVincto *ſucceſſit Præſul* VINCENTIVS *almus,*
Qui fidei regulis nobilitauit agros.
Antheri *normas Papæ vulgauit ad vnguem:*
Exponens ouibus dogmata ſacra ſuis.
Italiam *pòſt Diuus amat, quâ dulcia lingua*
Condimenta parat, legis & arma vibrans.
Meuaniæ *tandem Cathedram eſt inſignis adeptus:*
Quâ fruitur viuens, quâ moriturque ſenex.
Iunius *arripuit* Quinto, *ſi appinxeris,* Idus
Pontificem Sanctum, quo quoque feſta litat.

Iam vides concordiam in præſulatu, quatenus ſucceſſit *Quincto*, vel *Quinctio* ex *Dextro*, *Iuliano*, *Loayſa*, *Tamayo de Vargas*, & *Turiaſonenſi Epiſcopo*, omnes in ſuis diptychis *Toletanis*. Antheri Pontificis epiſtolæ directionem. Italicam perluſtrationem, Cathedram & *Meuia* aſſumptionem, & fruitionem vſque ad vltimam ſenectam, qua ibidem emoriens *V. Idus Iunij*, eius feſtiuitatem hoc die vrbs illa peragebat, intueris. Quid ergo vltra deſideras? Acta; en tibi damus, ſelectis, quæ ad iſtum pertinent Præſulem; & reiectis, quæ ad Martyrem ſpectant *Hiſpanum*. *Omnia in Epigrāmate probātur.*

ACTA S. VINCENTII EPISCOPI Toletani, pòſt Meuanienſis in Vmbriâ Confeſſoris.

VINCENTIVS *natione, vt coniectatur* Hiſpanus, *poſt primos iuuentutis annos ad literarum, & ſcientiarum ſtudia animum applicuit; quibus Vir eruditus, omnibúſque abſolutus numeris eſt & reputatus egregius.* Toletum *deueniens tantis dotibus inſtructus, protinus illic doctrina ſpiritum, & fidei pietatem proprijs operibus manifeſtans, inter viros Catholicos in magno pretio habitus, plurimos virtutum, & exempli, Deo annuente, ſpirauit odores.* *Origo.* *Patriarchalem tunc temporis Sedem* Quinctus, *ſeu* Quinctius *Toletanus occupabat Antiſtes, quo è viuis ſublato fidelium acclamatione, & Cleri ſuffragiis* VINCENTIVS *in deceſſoris locum ſuffectus eſt. Ad munus itaque Epiſcopale perductus, honoris munia deſpiciens, oneris penſum amplectens, Catholicum ſibi commiſſum gregem, vt ad puriora virtutum protraheret ſpecimina, totis viribus inſudauit, nullum non mouens lapidem, quatenus inter tot perſecutionum procellas, fidelium ſuorum cætus, deſpectis tyrannidis ſpectaculis, & calcatis furoris cruciatibus in* CHRISTI *confeſſione perſiſteret.* *Fit Toletanus Epiſcopus.* *Ergo S. Pontifex cùm per viginti tres annos Eccleſiam Metropolita* Toletanam *direxiſſet, & à* S. Anthero *Papa miſſas Epiſtolas ſuper Eccleſiaſtici Ordinis gubernatione, & circa mutationem de vna Eccleſia ad aliam reſponſione, executioni mandaret, relicta Sede, Romam contendit, vbi à vinculo abſolutus* *Antherus PP. Epiſtolas mittit.*

In Italiam proficiſcitur. *Meuanienſis Eccleſia in Italia infulas induit.* *Moritur.*

Bričtio Antiocheno *adhærens, penè vniuerſos* Italiæ *populos, fidei prædicationi incumbens, perluſtrans, innumeros Dei Eccleſiæ fructus accreuit. Tandem* Meuanienſem Vmbriæ *Eccleſiam illi* Brictius *commendans, haud ambitionis ſtimulo lancinatus, eſt illam totis viſceribus amplexatus; aberant illo æuo contentionum ſtrages, & competitorum circuitus, quilibet etiam in maiori dignitate conſtitutus parebat euentui, maiora munera deſpiciebat, propter onera maiora. Nec exiſtimationum inuolucra ſerpebant, in quibus potius vanitas, quàm grauitas inuenitur. Ergo Metropolita Toletanus*, Meuanienſem *Eccleſiam regendam ſuſcipiens, protinus ad opus miniſterij manum, & ſpiritum applicans, gregem limpidiſſimum, abſque labe nutritum, & doctrinis ſalutaribus educatum, toto vitæ circulo curauit. Demum S. Vir iam ſenio confectus, à Deo vocatus, ſuæ operationis poſteris egregium relinquens exemplar, humanâ carne depoſitâ, æternam gloriæ chlamydem eſt adeptus*, V. Idus Iunij, *circa Annum* CC. LXXX.

Probatur Antherum PP. Epiſtolam miſiſſe S. Vincentio Toletano.

Hæc *Acta*, quæ omnia iam in *prolegomeno* probauimus. Reſtat nunc de Epiſtolâ à *S. Anthero*, Noſtro Præſuli miſsâ identitatem probare. *S. Antherus* Sedem Romanam eſt adeptus, poſt *Pontianum*, Anno Domini CCXXXVII. vt indicat Baron. *Annal. Eccleſ. tom. 2. Ann. 237. n. 10.* S. VINCENTIVS Noſter infulas induit *Toletanas* ab Anno CC. XXII. vſque ad CC. XLV. ergo à fortiori *Epiſtola* relata, & directa *Toletano* Præſuli ab *Anthero*, Anno CC. XXXVII. Noſtro VINCENTIO directa fuit. Audi Epiſtolæ titulum (prout refertur ab Anton. de Aquino in *Compilat. Epiſtol. Decretal. SS. PP. tom. 1. fol.* 108.) ab Anthero Pont. Max. pòſt Martyre, prælibatum.

CHARISSIMIS FRATRIBVS PER BÆTICAM atque TOLETANAM *Prouincias, conſtitutis*, ANTHERVS EPISCOPVS *in Domino Salutem.*

OPTAREM Fratres chariſſimi ſemper dilectionis, & pacis veſtræ ſinceritatis gaudia audite, ita vt viciſſim diſcurrentibus literis ſoſpitatis indicia iuuatentur, ſi quietos nos ab incurſione ſua vacare hoſtis antiquus ſineret: qui ab initio mendax, inimicus veritatis, æmulus hominis, quem vt deciperet, ſe ante decepit; pudicitiæ aduerſarius, luxuriæ magiſter, crudelitatibus paſcitur, abſtinentiâ punitur; odit ieiunia, miniſtris ſuis prædicantibus, dum dicit eſſe ſuperflua; ſpem non habens de futuris, Apoſtoli ſententiâ repercuſſus, dicentis: Manducemus, & bibamus, cras enim moriemur. O infelix audacia! ô deſperatæ mentis ſtultitia! Ipſe enim hortatur odia, & fugat concordiam. Et quia facile ad deteriorem partem mens humana tranſducitur, volens magis per ſpatioſam viam ambulare, quàm arctæ viæ iter cum labore tranſire. Qua de rè, Fratres dilectiſſimi, ſectamini meliora, & ſemper relinqnite deteriora. Bona agite, mala vitate, vt verè Diſcipuli Domini eſſe inueniamini.

Summa Epiſtolæ.

De mutatione ergo Epiſcoporum, vnde Sanctam Sedem Apoſtolicam conſnlere voluiſtis, ſcitote, eam communi vtilitate, atque neceſſitate fieri licere, ſed non libitu cuiuſquam, aut dominatione. Petrus Sanctus Magiſter Noſter, & Prioceps Apoſtolorum, de Antiochia vtilitatis causâ tranſlatus eſt Romam, vt ibidem potius proficere poſſet. Enſebius quoque de quadam parua Ciuitate, Apoſtolica auctoritate, mutatus eſt Alexandriam. Similiter Felix de Ciuitate, qua ordinatus erat electione Ciuium, propter doctrinam, & bonam vitam, quam habebat, communi Epiſcoporum, & aliorum Sacerdotum, ac populorum conſilio, tranſlatus eſt Epheſum. Non enim tranſit de ciuitate ad ciuitatem, qui non ſuo libitu, aut ambitu hoc facit; ſed vtilitate

quadam,

quadam, aut neceſſitate aliorum, hortatu, & conſilio potiorum, transfertur. &c.

Plura de hac re ſequuntur in Epiſtola, quæ hic inſerere prolixum: nam ſequentia Pontificis verba, ad charitatem, pietatem, concordiam, amorem Dei, & proximorum diriguntur, pluribus ſacræ paginæ teſtimoniis ſuffulta, & conſperſa. Cætera communia nihil ad Nos.

HINC, ſi verum amas, Lector erudite, à Philippo Ferrario in Catal. General. *Ferrarij error.*
SS. Die VI. Iunij fol. 234. & in Catalog. SS. Ital. eod. Die fol. 346. diffuge, quia hunc
VINCENTIVM cum altero Die VI. huius Menſis confundens, Noſtris duos
Diuos adimere conatur. Et perperam, vt, ſi legiſti, ex ſuperioribus ediſcere valebis.

MEVIA, ſeu MEVANIA. Italiæ vrbs olim Epiſcopalis in Vmbria, quæ vt ex *Topographia.*
Geographis liquet, Aſſiſiq; & Fulgino ad VI. M. P. proxima cernitur, à Peruſia
ad XII. P. M. diſtans agnoſcitur. Hodie Epiſcopali Sede caret, & ſub Spoletani Præſulis regimine conſtituitur, nomine BEVAGNA. Eius antiquitatem Ptolom. in Geograph. lib. 3. c. 1. & Plinius lib. 35. c. 14. commendant.

QVARTO IDVS IVNII.

DIES X.

A. Carauaccæ, *quæ &* Eliocroca *dicitur in Hiſpania Bætica, Sanctorum* RESTITVTI *Presbyteri* Illipulitani, *&* CRISPVLI *Martyrum, qui poſtquam in Concilio interfuêre* Illiberitano, *Hiſpaniam luſtrantes, & fidem populis prædicantes, à Gentilibus tenti, per cruciatuum anguſtias, oblatis ceruicibus, ad coronas peruenêre martyrij.*

NOTÆ.

SANCTORVM CRISPVLI, RESTITVTI, & Sociorum Corona.] A.
Hiſpanos Martyres fuiſſe fatentur omnes penè *Martyrologiorum* *Martyrologia.*
Scriptores adVſque *Romanum* hoc die ſine controuerſia, vt videre eſt apud *Bedam, Vſuardum, Adonem Rabanum, Peregrinis, Bellinum, Maurolycum, Galeſinum, VVandelbertum, Conſtantium Felicium,*
Caſtellanum *P. Vazq.* Luſitanum *PP. Soc. Ieſ.* Hiſpanum MS. *P. Higuera.* Pro omni- *Scriptores.*
bus, & meritò, Vniuerſalis Eccleſiæ Romanæ Tabulæ loquantur ſic: *In Hiſpania SS. Martyrum* CRISPVLI, *&* RESTITVTI. Ex Noſtris Padilla *Hiſt. Eccleſiaſt. tom. 1. Cent. 4. c. 32.* P. Mariet. *lib. 2. c. 100.* Roder. Car. *in Not. ad Dextr. Ann. 300. fol. 105. lit. A.* P. Biuar. *in Comment. Ann. 300. Comment. 1. n. 5. & Comm. 2. n. 17.* P. Quintana Dueñ. *Hiſt. SS. Hiſpal. fol. 304.* D. Martin. de Anaya *in Apolog. aduerſ. Quintana-Dueñ. §. 3. n. 7. fol. 19.* Qui nec fuiſſe Sanctos *Hiſpalenſis* diœceſis vnicè probat. D. Prudent. de Sandou. *Hiſt. Tudenſ. fol. 17.* contendit ex *Martyrologio Placentino* paſſos apud *Aquas Celenas* in tractu *Tudenſi*, & die *XII. Aprilis*, videnda quæ de hoc diximus ibidem. Iulian. Petr. in *Aduerſ. n. 4.* illos tempore Martialis, & Iuuenalis

aſſignat, quorum amicitiam extollit: *Aduerſ.84. fol.23.* celebrem per Hiſpanias iſtorum Martyrum memoriam fatetur, & poſt *n.86.* paſſos *Carunacca, vel Eliocroca die X.Iunij* profitetur. *Hiſpani fuere.* Quis in tanta diſſidentium opinionum ambiguitate pedem figet? Quidquid ſit, *Hiſpania* illos proprios Martyres agnoſcit; nec vnaquævis ex relatis vrbs, quæ ſuos arrogat, in ſubſtantia adorationis errabit, *ſatis enim eſt* (inquit Theodoretus *lib.8. ad Græcos*) *vt ſine errore certum ſit illos eſſe Sanctos*: & concludit P. Soarez *tom.3. in 3. p. D. Thom. Diſput.55. Sect.2.* Theodoreti præloquium eleuans: *Quia in rebus humanis non eſt maior certitudo requirenda; & periculum formalis erroris (vt ita dicam) nullum eſt, cùm in ratione formali adorandi non poſſit eſſe error. Tum etiam quia ſi interdum materialiter erretur, nulla erit culpa, cùm, bona fide, & prudenti modo, procedas.* *Veneratio Sanctorum vbique cōmendabilis.* Sanctos ergo, nullus eſt qui dubitet, CRISPVLVM, & RESTITVTVM fuiſſe, & ipſos in *Hiſpania* paſſos, ergo ſubſtantiam adorationis habemus. Quod verò *Ilipula, Carauacca*, aut *Aquis-Celenis* paſſos, varia opinatio ſit, hæc accidentalis, ſiue (vt inquit *Soarez*) materialis circunſtantia eſt, in qua licet erretur, in nullo verſabimur periculo, quando ſubſtantiam Sanctitudinis experimur. *Colantur ergo Sancti Martyres vbique, quorum Deus omnia in omnibus, & diues in omnes eſt, qui inuocant eos,* dixit Cardinalis *Cæſar Baronius* ſimili oppreſſus ambiguitate, circa Sanctorum *Carpophori*, & *Abundij* Martyrum locum palæſtræ, in *Notis ad Martyrolog. Roman. die X. Decembr.* Crederem Noſtros Sanctos Martyres paſſos *Carunacca*, quia ſic ſpecificè adnotat *Iulianus*, & *Ilipula* cultos, quia *Dexter* minimè de paſſione verbum aliquod profert. Quatenus ad illos apud *Aquas-Celenas*, iam diximus ſuo loco dfuerſos à Noſtris fuiſſe, & diei cultu, & temporis ratione, vbi exempla de vniformitate nominum plurium Sanctorum ſubiecimus. His ſic ſedatis ad Acta pergamus.

ACTA SS. CRISPVLI ET RESTITVTI & Sociorum Martyrum Hiſpanorum; ex Dextro.

Origo. CRISPVLVS, & RESTITVTVS *origine* Hiſpani, *iſte ex vrbe Beticæ Ilipula, ille abſque Ciuitatis aſſignatione; iſte, Presbyter Ilipulitanus; ille, vt creditur Diaconus: à primis infantiæ exordijs Chriſto nomina dedêre; in cuius fide nutriti, poſtmodùm illuſtria doctrinæ, ſanctitudinis, & agonis ſpecimina præbuêre.* *Vtriuſque ordo.* CRISPVLVS *ad* Diaconatus *ordinem virtutibus præeuntibus peruenit, nec ad* Presbyteratus *aduênit*: RESTITVTVS *ſummam ſacrorum ordinum dignitatem promeritus, vlteriùs eſt* CRISPVLO *progreſſus. Inter illos amicitiæ neruos conſtrinxit adſiſtentia vtriuſque in illo celebri, & famigerato Concilio* Illiberritano, *cui præfuit* Felix *Epiſcopus Accitanus, & in quo ſubſcripſit* RESTITVTVS *primo loco inter Presbyteros ſeu Vicarios*; *Concilio Iliberitano interſunt.* CRISPVLVS *haudquaquam quia adhuc illius miniſterium, inter* Diaconatus *terminos præcludebatur. Aſt licèt illius defuit ſubſcriptio, non verò vtriuſque commilitonis integritas in rebus ad opus decretorum Concilij pertinentibus; nam ſic cuiuſlibet intonuit doctrina, præluxit ſanctitudo, & emicuit prudentia, vt facilè quantis Deus eorum viſcera donis, & meritis imbueret, noſceretur. Abſoluto Concilio, Sancti Sacerdotes, iam cordium, & operationum ſympathia deuincti, datâ operâ ſunt per Baticum prædicationis munus aggreſſi, quo innumeros Eccleſiæ accreuêre fideles, inter quos* *Hiſpanias luſtrant.* RESTITVTVS *Sanctos* Caſtorium, Claudium, Nicoſtratum, Simphorianum, & Simplicium *Cantabros, & plurimos ex ipſis transfugas illius vnitati traduxêre. Longiùs* RESTITVTVS *iter arripiens*, Cantabros *inuiſit, vbi Sanctos* CASTOREM *& ſocios, quos propter fidei confeſſionem ad lapidicinas damnauerat Gentilium tyrannis, viſitauit, ſolatus eſt, & muniuit. Poſtmodùm per* Palendones *dilapſus, ingreſſus eſt* Baſtitanos, *vbi noſcens* CRISPVLVM Deitaniam *perluſtrare, illuc confugit, & inuento ſocio, inter quos charitatis vota ſoluta ſunt, iterum ad opus incœptum ſe ſtrenuis viribus accingunt. Hoc ſic prælibato, conſultò* Eliocrocam *pergunt, quæ &* Carauacca *dicitur, vbi Chriſtum prædicare incipientes, à Satellitibus tenti, in obſcurum* *Capiuntur.*

carceris

carceris ergaſtulum coniecti ſunt. At Index qui eorum euincere conſtantiam, primò blanditijs decreuerat, Sanctos Dei Pracones coram ſe adduci iuſſit, quos vt inuiſit, eloquentia blandimenta ſæpiùs exercent, illos ad falſum Deorum cultum, Christi fide abiurata, traducere ſatagebat. Fruſtra ſiquidem hac arma mouit. Ad ſuppliciorum verbera, & cruciatuum ſtrages, inuerecundo furore, proceſſit; quibus iterum victus, in illos Capitis ſententiam protulit. Tantâ Dei miſericordiâ lati Martyres ad agonis palæſtram proſiliunt, vbi oblatis ceruicibus, coronas de manu Dei recipere meruerunt: die X. Iunij *Anno Domini* C C C. I. *vel circiter, Imperantibus Diocletiano & Maximiano.*

Coronātur.

Hæc ſunt Acta genuina, & Scriptorum Antiquorum placitis conſona; nam quæ coagulauit *P. Antonius Quintana-Dueñas*, à quo Rodericus Caro *lib. 3. Corograph. Hiſpal.c. 11.fol.99.col.3.* D.Paul.de Spinoſa *Hiſt.Hiſpalenſ.lib.2.c.9.fol.57.* haud primæuo, & ſubſtantiali fulciuntur fundamine. Quod & probauit D. Martinus de Anayā *in Apolog.d.§.3.n.7.fol.19.*dicens (vnicuique quod ſuum eſt tribuamus) veritatis nexibus innixus: SS. Crispvlvs, & Restitvtvs, *vt ex Romano Martyrologio, & Beda liquet, in Hiſpania ſunt paſſi die X. Iunij. Aſt* Dexter *apud* Ilipvlam *Hiſpaniæ. Vt ergo iſthæc agnoſcatur vrbs, notandum eſt, quod in* Bætica *inuenitur* Ilipa, *hodie* Peñaflor *(de qua poſtea ad amuſſim agemus) cuius meminere Plinius, Hirtius, Iulianus Petri, & Strabo, qui commercia per Batis æſtuaria recenſet. Hac igitur dicta eſt* Ilipa-Magna. *Alia ſanè fuit vrbs in* Bæturia Turdulorum *(hodie* Eſtremadura*) cognomento* Ilipa, *vt ex inſcriptione ibidem reperta, quam Ego inuiſi, & ab aliquibus refertur Scriptoribus patet, & nunc dicitur* Zalamea de la Serena. *Hac* Ilipa, *vt ſuſpicatur* Morales, *fuit celebris palæſtra victoriæ à G. Scipione ex Luſitanis adepta, de qua T. Liuius; quam* Ilipam-Minorem *dictam credit Ambroſius, in diſcrimen alterius* Magnæ. *Aliud Oppidum reperitur inter Scriptores cognomine* Ilipla, *aut* Elepla, *quod vt notum eſt, nunc* Niebla *reſpondet. Aliud etiam fuit in Bætica* Ilipvla, *à Plinio* Lavs, *à Ptolemæo* Magna, *vocitatum. Huius (communis ſententia eſt, ex Plinióque deprehenditur) ſitus prope* Granatam *extitit tunc* Iliberrim *dictam, de quo plura inueniuntur teſtimonia. Aliud itidem* Ilipvla, *quod Ptolemæus in* Turdetanis *conſignat, & à Plinio* Ilipvla-Minor *nominatur. Et ſi ſitum iſtius vrbis inſpectamus ex Ptolemæi aſſignatione, illum in tractu* Malacitano *intuebimur, quod & ſenſerat* Caro. *Quo ſuppoſito, dicente* Dextro, *hoſce Sanctos occubuiſſe* Ilipvlæ, *perperam apud* Peñaflor, *vel* Zalamea *paſſos fuiſſe creditur. Hac enim oppida nunquam* Ilipvla *vocata ſunt, ſed* Ilipa Magna, *vel* Minor*: nec in* Niebla, *quæ nec* Ilipvla *fuit, ſed* Ilipla, *aut* Elepla. *Ergo paſſi ſunt apud alteram ex duabus* Ilipvlis Magna, *vel* Minori, *ex* Dextro, *quarum altera apud* Granatam, *altera in ſaltu* Malacitano *conſignatur, quod ſi in aliqua earum Martyrium euênit, ego pro* Granatenſi *iudicium do, ex eo quod ibidem Concilium Iliberritanum contractum eſt, Anno* C C C. *& ſequenti, Sanctorum paſſio deſcribitur.* Iulianus Petri, *aliud affirmat, contendens* S.Crispvlvm *agonizaſſe apud* Carauaceam, *his verbis*: Celebris eſt in *Hiſpania* memoria S. Crispvli, qui paſſus eſt in Oppido *carauaccenſi* die X. Menſis Iunij prope Bæticam. *Qui antea dixerat, quod hoc Oppidum conſtruxerunt* Luſitani à Vacca oppido profecti ſub Auguſti tempora, & non procul *Aſſota*, & *Lacedemones* illud condiderant. *Quæ vrbes (vt ego probatum habeo) extitere infra fontes* Taderi *fluuij, ex Saltu* Alcarazenſi, *&* Securitano, *defluentis. Hoc ergo Oppidum, prout* Iulianus *collocat, idem eſt, quod adhuc hodie retinet nomen* Carauaeca, *inter* Baza, Lezuza, *&* Valaſoto, *vbi olim fuit Ciuitas* Aſſota, *quæ inter Regni, & Epiſcopatus Murcienſis terminos continetur, licet Index Eccleſiaſticus Ordinarius huius oppidi, & Vicariatus ſit ex Ordine* S. IACOBI *de Spatha, qui primam habet inſtantiam. Ex quibus veridicè colligitur, quod ſiue* Dextri *ſententiam ſequaris, ſiue* Iuliani *opinionem amplectaris, perperam apud* Peñaflor *martyrio coronatos hoſce Sanctos pugiles dixiſſe Quintana-Dueñas, deprehendes.* Hactenus cogitauit *Martinus.*

Aliquorum error detegit Martinus de Anaya, circa locū agonis.

Ilipa dua inueniuntur in Hiſpania.

Item dua Ilipula vrbes.

Sed vt rationibus huius Scriptoris noſtra ſymbola, addamus, altiora excogitatu reperemus cacumina, ne in ſola vrbium conſignatione *Apologi* contineatur argutia. Ex ipſiſmet fontibus puriores latices exhauriamus. Quis, quæſo, eum *Dextro* Noſtrorum Sanctorum paſſionem apud Ilipam, ſiue Ilipvlam euenisſe probauit? Vnde iſtam agonis circunſtantiam, & identitatem elicuit *P. Antonius*?

Nos & huius erroris ſymbola proponimus.

Audiat

Audiat ille, & omnes eruditi ſcrutentur verba Flauij: ILIPVLÆ *in Hiſpania* (inquit) S. RESTITVTVS, *vt creditur Presbyter: Magiſter* Caſtoris, *& Sociorum Cantabrorum lapidicinarum. Hic, &* CRISPVLVS *Martyr*, *&* RESTITVTVS, *de quo dudum dixeramus, interfuerunt Concilio Iliberritano in Batica*. Senſus eſt: quòd RESTITVTVS erat Presbyter *Ilipulitanus*, fuitque Magiſter *Caſtoris & Sociorum*, qui ad lapidicinas *Cantabria* fuere damnati: Quod iſte *Caſtor*, & CRISPVLVS, & ipſe RESTITVTVS interfuère Concilio *Iliberritano*. Si hæc ita: vbi paſſio? Quo animi iudicio agonem, apud *Ilipam*, ſeu *Peñaflor* Hiſpalenſis diœceſis, introduxit? Cùm nec *Ilipa*, nec *Ilipula* Sanctos coronatos aſſerat *Dexter*. Iam de huius Patris perſuaſionibus, circa huiuſmodi Sanctorum collocationes ſæpeſæpiùs conqueſti ſumus; qui licèt verè doctus ſit, & de eruditione Antiquitatum benemeritus; attamen, vt Prouinciam, cuius Diuos recenſere ſatagit, extollat, nonnunquam ſpoliat alienos, vt ditet ſuos. Hunc eundem errorem contraxit amicus Noſter D. Franciſcus Bermudez de Pedraza in *Hiſt. Granat. 2. p. c. 15. §. 1. fol. 65. col. 2.* qui voce *Ilipula* apud *Dextrum* illectus, multos eſt, inconſtructa oratione, ſequutus.

Aliud erroris teſtimonium. ITEM etiam, quod ſi *Dextri* veſtigia compellimur inſectari, neutiquam ex eius clauſula RESTITVTVM martyrio occubuiſſe perdiſces, CRISPVLVM tantùm Martyrem vocitat. Ergo verbum ILIPVLÆ in periodo *Dextri* non ad *martyrium* (cùm non conſignet) ſed ad *Presbyteratum*, refertur. Huius difficultatis vim expaueſcens *Bermudez*, ad Eccleſiam diffugit, & ad *Martyrologij Romani* cornices appendens, illos Eccleſiam ſocios in agone coniunctos, eadem die, pro immunitatis fruitione, reponere, ſatis eſſe, conclamat. Sed ſalua tanti Viri pace; non hic de RESTITVTI martyrio dubitamus, ſed de loco. Hic à *Martyrologio Romano* prætermittitur; ergo fruſtra eius auctoritatem extollit. Nec *Flauij Dextri* verba ſuffragantur, haud in eis veſtigium de *martyrio* apud *Ilipulam*. Ergo fuiſſe alibi credendum eſt: Optimè. Vbi ergo? Audi *Iulianum*, ſi ſic duos numeros *Aduerſariorum 83. & 86.* reſecatis ſuperfluis, coniungas: *Celebris eſt in Hiſpania* (inquit *n.* 83.) *memoria* S. CRISPVLI, *qui paſſus eſt in Oppido* Carauaccenſi *die X. Menſis Iunij, prope Baticam. Via* Carauacca, *vel* Eliocroca *Murtiam* (proſequitur *num.* 86.) *ad littus eſt* Argos, *vbi paſſus eſt* S. RESTITVTVS *Decimo Iunij*, *ſocius* CRISPVLI. Hîc iam vides ſpecificè paſſionem aſſignari Sanctorum, non *Ilipa*, aut *Ilipula*; ex quo, Lector candide, ab impoſtorum auſibus, *Martyres* liberatos agnoſces. De quo & vide Robles *Hiſt. Carauac. lib. 1. c. 2.*

Iuliani duo Aduerſaria explicantur.

Quis S. Caſtor? QVATENVS ad *Caſtorium*, & Socios attinet, quos S. Presbyter RESTITVTVS ad fidem conuertit, & ad *Cantabriam* inuiſit, eorum memoriam repetemus *die VI. Idus Nouembris*, quo Eccleſiæ tabulæ illorum agonem recenſent.

Topographia. CARAVACCA. Vrbs olim vetuſta in Hiſpania, in Bæticæ confiniis, de qua diximus ſupra hoc Tom. 3. Die III. Maij. Illam, ſi Iuliano Petr. Aduerſ. 83. fol. 23. credimus, conditam à Luſitanis fuiſſe, dicemus, Qui *à* VACCA (proſequitur) *oppido profecti ſub* Auguſti *tempora, conſiſtentes non procul* ASSOTA, *&* LACEDEMONE *Ciuitatibus, condiderunt* Oppidum *cognomine patrio, vocantes* VACCAM, *& quia meliori cælo, ſolóque:* CHARAM-VACCAM, *quaſi* dilectam, *dixerunt*. Hanc & nuncupatam ELIOCROCAM ipſe Iulianus refert, *Aduerſ. n. 86.*

TERTIO IDVS IVNII.

DIES XI.

A. SALMANTICÆ *in Vettonibus Hiſpaniæ*, B. IOANNIS SAHAGVNTINI, *qui poſtquam ſacris literis imbutus*, Clericum

Clericum ſecularem, & Canonicum Burgenſem egiſſet, deinde Salmantinum Apoſtolum, & Eccleſiaſtem, ac S. Bartholomæi celebris Collegij Capellanum, necnon illius famigeratæ Vniuerſitatis, & Academiæ ſacrarum ſcripturarum Lectorem, Eremiticam S. Auguſtini percingens corrigiam, ſanctitate, & doctrinâ clarus, operatione miraculorum inſignis, ad vitam Confeſſor properauit æternam.

NOTÆ.

A. *Inter Beatos adſcriptus.*

BEATVS IOANNES Sahaguntinenſis, Confeſſor.] Adhuc in Catalogo *Sanctorum* nondum adſcriptus, licet inter agmina *Beatorum* adnumeratus exiſtat, Apoſtolicæ Sedis gratia, concedente Clemente VIII. Pont Max. *die XIX. Iunij, Anno* M. DC. I. vt fatentur P.F.Auguſtin. Antolinez in *Vit.B.Ioannis c.*58. *fol.*528. R.P.F.Thom. Herrer. *in Alphabet. Auguſt Lit.I.fol.*388. & cæteri inferius nominandi. Hinc *Salmanticenſis* Vrbis *Patronus* electus eſt, ob innumera, quæ adhuc in carne viuens, & poſtmodum ad cœlos ſublatus, vrbi, & ciuibus beneficia contulit. De eo ſcripsêre P.F.Ioann. Mariet. *Hiſtor.SS.lib.*18.*c.*17. M.Ægidius Gonzal. *Hiſt.Salmant.l.*3.*c.*17. *fol.*374. & in *Theatr.Eccleſ.Caſtella tom.*3.*fol.*298. Venerabil. F. Alfonſus de Horozco, Laurent. Galindez in *Chronolog.Reg. Catholicor. Ann.*1477. Cornel. Curtius de *Vir. Illuſtrib. Ordin.S.Auguſtin. fol.*39. Philipp Ferrar. in *Catalog. General.SS. h.d fol.*241. P.Thom.Herrer. *vbi ſupra d.fol.*388. & in *Hiſtor. Monaſter.S.Auguſtin.Salmanticenſ. c.*12. *fol.*56. vbi ad literam exſcripſit vitam Noſtri Confeſſoris, quam Venerabilis *F.Ioannes de Seuilla* S.IOANNI coæuus ſcripſerat, & *Magno Duci Gundiſaluo Fernandez de Cordoua* dicauerat. Eius vitam ſcripsêre *Hiſpano* ſermone Venerabilis *F Ioannes Seuilla*; *F.Alfonſus de Horozco*; *F.Bartholomæus Carranza*; *F. Auguſtinus Antolinez* primò Epiſcopus Ciuitatenſis, pòſt Archiepiſcopus Compoſtellanus; *F. Ieronymus Roman*; & carmine *Iulianus de Armendariz*. Idiomate Portucallenſi duobus Tomis *Petrus Mariz* ex voto. Gallico, *Georgius Maigretius*. Latino *Cardinalis Antonianus*, & *Nicaſius Baxio*. Officia pro eius feſtiuitate ſcriptitarunt *M.F.Baſilius Legionenſis*; *F.Ioannes de Salzedo*, & Hymnos *F.Bernardus Iamineto Flander*. Ex omnibus ACTA ſcribere compellimur, vt debito pareamus.

Salmanticenſis Vrbis Patronus.

Scriptores.

ACTA B. IOANNIS SAHAGVNTINI Eremitæ Auguſtiniani; ex Varijs Scriptoribus.

Patria.

IOANNES *cognomento à* S.Facundo, *ſeu vt vulgo* SAHAGVNTINVS, *natus eſt in Oppido* SAHAGVN *in Vacceis, quos hodie* Campos *dicunt, diœceſis Legionenſis. Patrem habuit* Ioannem Gonzalez de Caſtrillo, *ex antiquis Hiſpanis, qui poſt Arabicum excidium ſuperfuêre, ortum, proſapiis ingenuum, ſed virtutibus nobiliorem. Matrem* Sanctiam Martini, *nobilem fœminam in Dei timore nutritam. Per multùm igitur temporis Deus hiſce coniugibus pignora denegauit; & licèt ſecundum Naturæ curſum quotidie ab eorum beneficio deſtituerentur, attamen nunquam ſpe fraudati à Numinis oculis recedebant: à quo cùm inſtanter prolem expeterent, B. V. MARIÆ opem interponere ſunt adgreſſi; quod vt vberius perficerent, Nouemdialia in Eremitorio ipſi Dei-Genitrici prope Oppidum dicato, quod* S MARIA de Ponte *dicitur, peragere conſtituentes, ibidem per Miſſarum ſacrificia, eleemoſynas, & continuas*

Parentes.

Genitus P. Virginis precibus.

& continuas preces, ieiuniáque, à Deo, Virginis Matris interceſſione, prolem, IOANNIS *natiuitate, meruerunt.*

Educatio. VIX *quippè infantiæ dereliquit ætatem, quando ſcholæ rudimenta perdiſcere aggreſſus, ſic literarum initialium elementa percepit, vt breuì in illis edoctus, altiùs progredi præcocis maturæ pueruli ſedulitas depoſcebat. Prorſus aliorum pueriles deuitabat nugas, à quibus continuò ſeparatus, aut lectionem ſolicitus addiſcebat, aut intra alicuius Eccleſiæ ambitum ſecedens, ibidem quieto animo decubabat. Conſodalium rixas mirâ prudentiâ compeſcebat, & quos proteruia effecerat inſolentes, graui vocis obiurgatione domabat: ideóque paulatim eius conſortium turbulenti prorſus reſpuêre. Aliquando dociliores congregans, ipſe in altum aſcendens, Prædicatoris vices aſſumens, maiora quam imbecillis promittebant ætatis tempora, zelo, & efficatiâ dictabat.*

Studia. EDOCTVS *in primis literis, ad ſecundas Grammatices, in ipſo* SS. Facundi, & Primitiui *Martyrum Cœnobio, addiſcendas progreditur, vbi ſic illis imbutus euaſit, quòd pro conſtanti crederetur, Deum in puerulo Magnum Eccleſiæ Catholicæ Miniſtrum erecturum. Nec abs re, quin extra eius modeſtiam, & gratiam, quâ maximè pollebat, quâque ad ſe oculos conſpectantium attrahebat, viuum in illa ætate virtutum erigebatur exemplar. Otium fugiebat; orationi, & ieiunijs inſiſtebat; aliorum ineptias abhorrebat: tempus, quo ab ſtudiis vacabat, in Eccleſiæ ſeruitio, aut receſſu traducebat, vbi in Dei amnus, omnia ipſius opera collocabat. Poſtmodùm Logicam, & Philoſophiam ibidem adeptus, ſacram Theologiæ lectionem audire cœpit, quá propemodum proficiens, eius amore ineſcatus, vltimum ſcientiæ curſum lacrymis à Domino poſtulauit.*

Parochiale oblatam reſpuit. PARENTES *verò qui à Deo filium orationibus acceperant, vt gratitudinis vice, illum ipſi redderent duplicatum, decreuêre, quòd Eccleſiæ miniſterio* IOANNES *dirigeretur: quod vt facilius conſequerentur ſoliciti Parochiale de* Dornillos *beneficium ſanctiſſimo obtulerunt adoleſcenti, qui animarum curam ex officio diffugiens, illud penitus recuſauit; nec Patris inſtantia potuit illum à propoſito ſeparare. Qui inſpectans in iuuene filio tot virtutum munera, & opinionis incrementa, vt illum inter domus ſuæ familiares,* D. Alfonſus de Carthagena, *tunc Epiſcopus* Burgenſis, *qui illo æuo inter ſapientiores, & ſanctiores Præſules* Hiſpaniæ *primum locum tenebat (de quo* Eugenius IV. *Pont. Max. ſciens illum ad Concilium* Baſileenſe *Oratoris, nomine Regis Caſtellæ, officio profecturum, dixiſſe fertur:* Ecquis ſedebit dignè in Cathedra Petri coram tanto Viro?) *reciperet, ſollicitè procurauit.*

Cooptatur familia D. Alfonſi de Cartagena Epiſcopi Burgenſis. *Ergo eximius Præſul examinatâ Adoleſcentis vitâ inter ſuorum cooptauit illum agmina familiarium, cui poſtmodum iuſsit, vt ſecum officij debitum perſolueret ſacri. Agnoſcens ergo tractu temporis inſignis Antiſtes in* IOANNE *vitæ perfectionem, vt ne ab eius conſortio diſcederet, B. Virum, vnà cum Abbate Ceruatenſi cubicularium nominauit, in quo munere maximè Viri Dei humilitatis ſpecimen ſplenduit, quâ præcipuum Principis fauorem in omnium laude, & ſubuentione pauperum impendebat. Quæ omnia noui Commenſalis munia, magis, ac magis Illuſtriſsimi Prælati viſcera conſtringebant, quatenus paſsim publicè inſignem Domeſtici pietatem laudaret Antiſtes, & Deo ſæpenumerò gratias ageret, propter adeptum tanti familiaris in eius domo commercium, ſibi vtile, & cæteris admirabile.*

Presbyter fit. QVOTIDIE *Dei Seruus in ſanctis occupationibus excreſcens, nihil aliud ambiebat, quàm modum diuinæ voluntati accommodum, ideóque ab omnibus deſtitutus, & Deo ſoli inhærens, illius exequi mandata ſatagebat. Hinc Dignitates, & Beneficia ſic reſpuere decreuit, vt in eius animo nihil tàm horribile, quàm eorum ambitus, & admiſsio. Et licet S. Viri ſtimulus ad Sacerdotium inclinaret ſpiritum, ita celeſti lumine, altitudinem miniſterij cognouit, vt nequnquam in illo breuis vmbra concepta eſt, ad tale quid concupiſcendum, ſuæ vilitatis indignitate præcognitâ; donec ſui Epiſcopi, & Domini monitis ſanctiſsimis,*

ctiſſimis, licèt renuens, ad Preſbyteratus *ordinem acceſſit, ſperans Deum ſuæ imbecillitati cœleſtibus ſubuenturum auſpicijs. Nec abs re, quia poſtmodùm in ipſo Miſſæ ſacrificio innumera Dominus S. Presbytero contulit beneficia, quibus vt inceſſanter frueretur, quotidie Sacrum inſigni cum pietate peragebat.*

Canonicus Burgenſis.

Ergo *licèt* Ioannes *vitã ageret ſui, & ſuæ cõmoditatis oblitus, ita vt prorſus beneficiorum, ſeu aliorum Eccleſiaſticorũ prouentuum haud ambiret ſtatum; attamen Deus, qui ſeruorũ ſuorum in ſe fidentiũ nequaquã penitus obliuiſcitur, effecit, vt in Præſulis heri viſcera prolixius inſpiraret, quatenus S. Presbyterũ reduceret, & ad acceptandos honorifica ſuſtentationis cõmodos inclinaret prouentus. Ita factum: nã vacante beneficio* Tenebuiſenſi, *&* Burgẽſi Canonicatu, *ea Sanctiſſimo contulit Cõmenſali: qui gratias Numini, & Antiſtiti agẽs, nihil antiquius habuit in corde, quàm ex eorũ prouẽtibus, pauperibus ſubuenire, quos proprios in huiuſmodi Eccleſiaſticis redditibus agnouerat creditores. Hanc S. Canonici intentionẽ, Deus ſibi gratiſſimã perpendens, illi multiplicem penum accumulare conſtituens, induxit, vt Abbas* S. Facundi, *qui* Ioannis *apud illud Regiũ Cœnobiũ, indolem, & ſtudia penſitabat, illi duas deferret* Capellanias, *&* Rectoriam *conferret opulentam, quas modeſto corde recepit, non ſibi, ſed famelicis, quibus omnia hæc ſubſidia, quaſi adminiſtrator libentiſſimè cumulabat.*

Omnia deſerit.

A d *breue S. Vir hæc omnia tempus poſſidenda recepit, quia cùm quotidiè in Deum amor intra viſcerũ intima prolixiùs excreſceret, & quæ extra eum erãt profundiùs reſpueret, euẽnit, quòd vi dilectionis exæſtuans, quidquid poſſidebat expellere conaretur: ideóque Præſulis munia reijcere, Canonicatus impẽdia deſerere, & cæterorum beneficiorum redditus dimittere concupiuit, vt nudus nudũ ſequeretur Chriſtum. Hinc aulicæ occupationis penſa, quæ cõtinuò à Dei ſeruitio illũ abſtrahebant, eiúſque iurgia cordialiter abhorrebat: Canonicatus põdera, & aliorum Beneficiorum onera, quæ animum pauperis deturbabant, efficaciter deterrebant; ideóque omnium ſoluere vincula ſatagens,* Alfonſo *Burgenſi Epiſcopo hero, eius propoſiti decretum humili conſtãtiâ patefecit. Qui omnibus viribus, ne domo ſua, Homo verè ſanctiſſimus diſcederet, procurauit; offerens maiora, vt Deo, & pauperibus inſeruiret. Sed cùm Dei ſeruus amore languidus, etiam veſtes quotidianas dimittere (ſi fas eſſet) pro Chriſto concupiſceret, gratijs Epiſcopo actis, Canonicatum, Rectoriam, Beneficium, & Capellanias, quorum pondere premebatur, ſuis Dominis prouidenda reſtituit, & ipſe ad limina Eccleſiæ Matris pauper cum pauperibus lætabundus acceſſit.*

Humillioris ſubſellij Clerici, & Prædicatoris vitam agit.

Hæc B. Ioannis *reſolutionis inſtantia apud omnes Burgenſes ciues in prodigium abijt, maximè quando illũ, Parochiali Eccleſiæ* S. Agathæ, *quã corruptâ voce* S. Gadea *vulgo dicunt, adhærere, & Capellania in ſubſidium inſeruire nouerũt. Sed quod illis nouum, S. Viro vetuſtiſſimũ erat, quia cùm pauper ſpiritu fuiſſet, omnia quæ ab hac virtute deuiabat, extra chorum ſua propoſita paupertatis erat. Hinc liber & vacuus oneris aulici, & ponderis opum, & ad diu concupitam indigentiam redactus, vt eius expetebat exinanitio, quotidie lectioni Scripturæ ſacræ, & orationi ſe dedens, Sacrum operabatur, dicens cum Apoſtolo: Quod omnia ſuppetunt, quibus ad quotidianũ cibum, & ad nuditatẽ tegendam qualiacunque ſuperſunt. Hinc conciones ad populum habere incepit, quibus ſic plebem corripiebat, vt breui ſermonum efficaciâ, innumeri deſpectis libidinum illecebris, iurgiorum horroribus, cupiditatum inuolucris, & aliorũ ſcelerum peccaminibus, feliciter in ſalutis portũ naufragi peruenẽre. Et licèt apud Burgenſes inſignis profectionis ſtamina, Euãgelicâ voce, coagularet; aſt à Domino* Salmanticam *adire compulſus eſt, vt illius vrbis ſtrages, quas dira plurium familiarum lues factionibus crudelibus diuiſarum fouebat, efficaci perſuaſione ſedaret. Ergo* Ioannes *ad miſſionis opus accinctus, pedeſter* Salmanticam *abijt, & tanquam pacis Angelus vrbem ingreſſus, protinus vocem Euangelicam aduerſus vtriuſque factionis capita dirigens, ſic eorum ruinam, & præcipitium ſingulis, verbis fulminantibus, demonſtrauit, vt quod Regis auctoritas, & potentia perficere nequiuerat, vnius Sacerdotis exteri, incogniti, & nudi, efficacia verborum feliciter conſummaret. Hinc iam factionum tempe-*

Duella Salmantinorum ſedat.

ſtate ſedata pacifica lucis radius in omnium duellantium cordibus reſplenduit.

Fit Capellanus in Collegio S. Bartholomæi.

Posthæc *tanti fuit pretij Venerabilis Sacerdotis prædicationis auctoritas, quòd omnium, pro conſequendo in ſuis feſtiuitatibus S. Viro, Prædicatore, propemodùm raperet deſideria. Hinc inſtantibus aliquot Burgenſis vrbis ſcholaſticis, qui tunc Salmanticæ aderant, Vir Apoſtolicus, ſermonem in S. Sebaſtiani Parochiali Baſilica, iuxta* Collegium Diui Bartholomæi *ſitâ, prædicare cõpellitur; cui interfuère Rector, & cæteri Collegæ illius Veteris Aſceterij, & tanto fuit concionatus ſpiritu, quòd omniũ circunſtantiũ viſcera demolliret, cogens adhuc perditiſſimos, ad virtutum ſemitam inſectandam, & mundi ſtrepitus diffugiendos. Hinc cœpit ab omnibus venerari, & licèt in exigua domuncula pauper habitaret ſacerdos, ſemper Orationi, & ſacræ lectioni tempus inſumens illic à Proceribus, Doctoribus, & Religioſis Viris ſedulò quærebatur. Quotidie Sacrũ deuotè peragebat; concionabatur aſsiduè in plateis, & angulis; & ſuo tempore Lectionibus Theologiæ, Decretorumque, abſque intermiſsione inhærebat. Tandem* Collegarum S. Bartholomæi *precibus inſtantibus, in illo celeberrimo inſignium Virorum Collegio, titulo* Capellani, *quem ab intus vocant, die XXV. Ianuarij, Anno* M.CCCC.L. *inauguratus agnoſcitur: in cuius gremio per ferè Quatuor Annos, vitam ſanctiſsimam tranſegit; donec tandem vt liberiùs proximos adiuuaret, infulâ relictâ, Ciuitatis ſtipendijs ſuſceptis, eius fuit conſignatus Eccleſiaſtes.*

Exercitia poſtquam à Collegio receſſit.

Tunc *in domo* Petri Sanctij, *ipſius S. E. Canonici, religioſiſsimi Viri ſuſceptus, opus, ad quod fuerat euocatus, perficere toto corde propoſuit; & ideo poſt Miſſam, ſingulis diebus, populo prædicabat, tanto animarum fructu, quòd quotidie plurimos Domino parturiret. Miſſarum ſolemnia, gratis, pro neceſsitatibus petentium, offerebat, vrbis ſtipendio contentus. Noctu, ſupra manipulos ligneos corpus, ſupra ſaxum caput reclinabat, cum antea proprijs manibus lectuli ſtragula diſſolueret, ne famulus, cui* Ioannes Didaci de Santillana *nomen erat, tãta auſteritatis penſum agnoſceret. Feſtos dies interiùs exteriùſque limpidiſſimè obſeruans, animam ſcilicet virtutum infulis, corpus veſtitũ ſagulis pulchrioribus inſtruebat. Hoc tempore in grauiſſimam incidit calculi infirmitatem, adeo humanis remedijs nihil proficientibus, medelam non niſi à Numine ſibi obuenturã credidit, maximè quando cognouit, de veſica aperienda, vt calculus extraheretur, inter Medicos eſſe conuentum. Tunc è profundis viſceribus à Domino vitam poſtulare, lacrymas offerre, opera vſque tunc peracta in ſubſidium exhibere, ac demum votum Religionis emittere feſtinanit. Annuit his omnibus Deus ſupplicantis angoribus, & ideò calculo, doloribus interuenientibus acrioribus, funditus eruto, illi ſalutem eſt impartitus incolumem. Poſtquam, cùm domo per vrbem proſiliret, inueniens pauperem penè nudum, illum domum retulit, & veſte ditiori donatum dimiſit; cuius eleemoſynæ feruorem Deus nocte ſequenti ſauorum apparatu commendauit illuſtrium.*

Infirmatur.

Habitum S. Auguſtini induit.

Hinc *cùm ſemper in animo gereret Deo votum emiſſum, quo ſe Domino per Religionis nexum adhærere promiſerat, illud ſoluere quantocyus deſiderans, inſpectis* Hiſpaniæ *tot illuſtribus inſtitutis, vbi in ſecreto Monaſteriorũ, innumerabilium Deo viuentium Monachorum agmina deliteſcentia, vitam Angelicã retexebant,* Eremiticum D. Auguſtini *delegit, cuius corrigia in* Salmantino *ipſius vrbis Cœnobio ſe præcingi cupiens, Die* XVIII. Iunij, *Anno* M. CCCC. LXIII. *Monaſterium* S. Petro *tunc dicatum adiuit, &* P. F. Ioanni de Salamanca *Priori intentum aperiens, peractis regulæ ad caſum pertinentibus, vt moris eſt, ſolemnitatibus, eo ipſo die habitum Religionis aſſumpſit; quo indutus, poſt Annum probationis, quem ſub ferula* P. F. Ioannis de Arena *Magiſtri tranſegerat, nullam ſibi inter neophytos licet Theoſophiæ gradu, & ætate grandior, prærogatiuam voluit indulgeri, obedientiæ, paupertatis, & caſtitatis vota ſolemniter emiſit.*

Primum miraculum.

In *illo probationis anno, primum miraculum Deus Serui ſui interuentione perfecit: Nam cùm triclinij curam, & condi-promi moleſtiam illi Cœnobiarcha impoſuiſſet, eóque anno vineæ in tota* Hiſpania *parum vini reddidiſ-*

ſent,

ſent, ob cuius ſterilitatis penuriam, tantùm vnum exiguum dolium in Monaſterio pro fratrum ſuſtentatione conſpectaretur: ipſe tamen, non ideò minus liberaliter Fratribus miniſtrauit, vino quotidie ſub eius curâ, ita miraculosè creſcente, vt ad ſequentem vindemiam, Domini benedictione, ſufficeret. Poſt profeſſionem, pro tyronibus inſtruendis Magiſterium ſuſcepit, è cuius ſchola Sanctiſſimi Viri prodière, qui Magiſtri doctrinâ edocti, & ſanctitudine imbuti plurimos in Religione fructus edidêre. Deinde cognita S. Viri pietate, quâ munera Religionis explebat, per Prouinciale Capitulum Diffinitor Prouinciæ ſuffragiis Fratrum renuntiatur, & quod nullibi gentium, in ordine Auguſtiniano vſurpari hactenus auditum, Magiſtratus hic ei totis ſex Comitijs fuerit vltrò irreprehenſibiliter prorogatus. Tandem Monaſterij quoque Salmanticenſis *fuit* IOANNI *ſumma Præfectura omnium calculis demandata: Quo in munere ita ſanctè ſe geſſit, eamque Fratribus diſciplinam præſcripſit, tanto fratrum, ciuium, & exterorum exemplo, vt penè è cælo delapſus Salmanticæ crederetur Apoſtolus.* *Præfectura in Ordine.*

V*T omittam cæteras virtutes, quæ in eo inerant eximiæ, ſingulari erga Deum amore, incredibili erga mortales charitate æſtuabat. Dicta eius, & cogitata omnia de vno Deo erant, quẽ, toto tempore quod à cõcionibus, & confeſſionibus, aliiſque muniis vacuum habere poterat, veluti præſentem, indefeſſâ oratione meditabatur. A precibus Matutinis, reliquũ noctis meditationi concedebat: aduerſarios habuit malos Genios, qui horrido S. Virum vultu, inter orandum, abſterrere, terrifico ſæpe boatu contra vlulare, nonnunquã etiam plagis malè mulctare auditi ſunt. Ille tamen minus nihilo turbabatur, vt ad infernalem ſtrepitum, ne momento quidem temporis à precando deſiſteret. Non ignorabat enim in agone hoc ſuum* IESVM *adeſſe ſpectatorem, quem inter ſacrificandum quotidie conſpicuum habebat; non ſub panis velo, ſed qualem Angelorum oculis mortales inuidemus. Vt non mirum ſit ei aliquando ad Aram ſtanti lacrymas tàm largiter defluxiſſe, vt pauimenta, & veſtes fletu maderent.* *Exercitia.*

N*EQVE fides neganda ſacris Virginibus* Madrigalenſibus, *quæ eum adſtantem in ſublime corpore ſuſtolli animaduerſæ, fideli teſtificatione dixerunt. Ergo abripiebatur quotidie iucundiſſimo Seruatoris ſui ſpectaculo; quem non tantum exterioribus videbat oculis, ſed ſacris quoque vulneribus eius melliſſimis inhærebat oſculis, familiari alloquio fruebatur, audiebat multa diuina myſteria, & ſolatiorum pleno imbre perfundebatur cæleſtium. Hinc illum hauſit amorem, quo erga omnes homines ita ferebatur, vt pro cuiuſuis ſalute ſanguinem, vitámque profundere paratiſſimus, inter duellantes medium ſe non ſemel obiecerit, malueritque corpus ſuum, quàm tot animas periclitari. Indidem ea in dicendo pia libertas fuit, vt in vitia, & vitioſos homines, lenones præſertim, & Veneris nepotulos acerrimè, vel cum vitæ propriæ diſcrimine, inueheretur; Principum virorum aures vellicaret, & non licitos eorum amores Scripturæ gladio palam iret oppugnatum. Hinc Procerum aliquando minas perſenſit, imò iſtas ſicarij in* IOANNEM *emiſſi ad effectum perducere ſatagentes, cùm ad eum obtruncandum brachia ſuſtuliſſent, obriguêre tamdiu, dum facilis in hoſtes ſuos medicus S. Vir precibus ſuis emollijt. Lingulacarum quoque mulierum aliquot Serui Dei innocentiam malo rumore aſperſerat temeritas, quarum licèt ille diù toleraſſet iniurias, cælum attamen vindex infami nece caſtigauit* *Rapius.* *Libertas in concionibus.*

M*IRVM IN MODVM in Seruo Dei patientia illuxit, tùm in laboribus propter Dei amorem, tùm in ſufferendis periculis propter proximi ſalutem, in quibus ineſt vera patientia, virtutis, & ſanctitatis apex, quâ homo ſui, & ſuarum paſſionum verè dominus efficitur. Obedientiam & humilitatem ſic abſque ſeparatione dilexit, vt vix inter vtramque diſcrimen ineſſet. Hinc duo pro eius obedientiæ ſpecimine exempla proponam, quibus huius virtutis altitudo notabitur. Quotidie in Miſſæ ſacrificio carneis oculis abſque velamine Chriſtum carneum intuebatur, cuius ob cauſam viſionis, plurimùm in Miſſa temporis inſumebat; ideo à Prelatis iuſſus, quòd in ſacrificio ampliùs non detineretur, quàm cæteri fratres. Obediuit* IOANNES, *malens à Deifica viſione priuari* *Patientia.* *Obedientia.*

quàm quòd obedientia in minimo læderetur. Aliquando in Oppido Sahagum cùm moras traxiſſet, occupationibus præpeditus licentia tempus effluxit, quo cognito, anxius in cubiculum ſe recepit ſtrictius, quod ex eo proſilire, nec quidquam comedere voluit, donec à Prælato temporis prorogationem accepit.

Humilitas.

SVI profundam agnoſcebat miſeriam, ideo humilitatis ſemitas fuit propediem inſecutus, & licèt tot diuinis frueretur fauoribus, tam humiliter de ſe ipſo ſentiebat, quòd communis lucis reputaretur indignus. Et hoc in aperto eſt: Nam quãdo Salmanticæ puerum è profundo putei ſolùm immiſſâ corrigiâ mirabiliter extraxit, videns populum magnis vocibus clamantem, & eum Sanctum acclamantem, humiliter ab omnium oculis auſugiens, vt auram gloriæ conculcaret vaniſſimæ: ſed cùm nec hac diligentia proficeret, quia vulgus miraculi euidentiâ coadunatus IOANNEM inſequeretur aſſiduè; ille cùm à tumultu inſequentium diffugere nequiret, ſupra eius caput cophinum piſcium ſardicorum imponens, præibat vociferans, quaſi inſanus, ſe ipſum vocitans mente captum: quo vanam illam gloriam deuitauit.

Prophetiæ donum.

QVOAD oneris penſum, quo pro diuini Officij recitatione catenatus extiterat, perſoluendũ, primus in choro aderat, praua ſingulis horis confeſſione expiatus, quas, ſic attentè, & deuotè pſallebat, vt nec minimum diuagaretur ſpiritus. Sed & prophetiæ munere à Domino donatum ſequentia euentuum opera manifeſtant. Cùm aliquando cuiuſdam animæ ſtatum prauum agnoſceret, ex ſuggeſtu, vires aduerſus eam prædicationis direxit, quibus, & in eius domum pluribus additis, illam à periculo, quo tenebatur, feliciter liberauit. Poſt hæc cùm quædam mulier eius manum deoſculari ſatageret, B. Vir manum retraxit, dicens: Abſtine: & abſtine à propoſito, quod geris, quia dæmoniũ habes. Quâ voce mulier conterrita, abijt. Sed poſtmodùm ad monaſteriũ accedẽs, illi IOANNES quidquid fæmina crudelis facinoris circa occiſionem propriæ filiæ, quam prægnantem inuenerat, in ſcrinio pectoris occludebat, patefecit: addens amaſium eius filiam in coniugem ſuſcepturum, ex quo etiam alium filium ſuſcepturam prædixit: quæ omnia proculdubio euenêre. Cùm alibi in ſuggeſtum, prædicatũ aſcenderet, cognouit quatenus intra concionis tempus rixam ſurrecturam, aggreſſorémque periturum. Tunc Vir Dei adſtantibus ſilentium, & pacem commendauit, atteſtans quietis ſeductorem intra Eccleſiæ limina occubiturum, nec amplius ab ea diſceſſurum. Tunc concionem incepit, ad cuius medium vix tetigit, quando tumultus rixantium in angulo Eccleſiæ prorumpẽs, protinus contentionis auctor enſe tranſuerberatus occubuit. Item etiã cuiuſdam mulieris afflictionem agnouit; eo quòd homo quidem illi ſponſalitia verba promiſerat, & alterius coniugio ſuſcepto fæminæ fidem datam, auſu temerario, confregit. Cuius B. Vir mærorem, & lacrymas abſtergere, & lenire proponens, eidem dixit: Vade in pace filia: Tu tuis oculis diuinam aſpicies vindictam. Quod ita euênit: Nam homo à Turcis captus, pòſt redemptus, tandem repentinâ morte ſublatus interijt.

Caſtitas.

TANDEM & Caſtitatis virtus magnopere in B. Viro reſplenduit, ita vt propter eius extollendam in concionibus excellentiam, & damnandam inhoneſtæ libidinis turpitudinem (vt creditur) veneno occubuit. Erat quippe apud Salmãticam homo ex Nobilioribus, qui quandam etiam nobilem fæminam concubinam ſcandaloſâ libertate tenebat, ita vt vtriuſque libido in omnium ora fœdis murmurationibus vulgaretur. Hæc omnia ad B. Viri cùm perueniſſent auditum; ita aduerſus pellices, concionum verba direxit, ſic fulminantia ſermonum fundamina vibrans, quòd amaſius vi verborum IOANNIS compunctus, ad Dominũ conuerſus, mulieris inhoneſta conſuetudinem ablegauit. Cuius rei causâ fæmina procax, aut de amatoris dimiſſione furioſa; aut de Serui Dei prædicatione moleſta, aduerſus eum impiâ ſeueritate vindictæ cruentæ ſpiritus ſubarmauit. Fama eſt, venenum occultè viro ſanctiſſimo propinaſſe, ita diſpoſitum, & confecto, vt nequaquam violentèr, ſed paulatim operaretur, pro vt euênit, quia in poſterum IOANNES lentè areſactus, in lectũ languidus, & informis incideret. Tunc Dei reuelatione cognouit fatum quoque ſuum, & diẽ, quo ad Creatorem ſuũ & Dei Matrem abiret; & ideò Sacramentis Eccleſiæ ſuſceptis, & Fratribus vale dicto,

Ob eius defenſionem veneno inficitur.

le dicto, quos ſecum in illa hora habere iuſſerat, in Ieſu-Chriſti Crucifixi imaginem oculos defixos tenens, ad quem, In manus tuas Domine cõmendo ſpiritum meum, *edicens, puriſſimam animã Redemptori, & Seruatori ſuo, quietâ obtulit dormitione,* Tertio Idus Iunij, *horâ veſpertinâ, quâ ad Virginem-Matrem ſalutandã, æris cãpani ſigno mouentur omnes, Anno* M.CCCC.LXXIX. *Moritur.*

Post *triduum à tranſitu* B. Ioannis *poſtquam eius ſanctum Corpus, biduum in Eccleſia, omnibus intuentibus palam in lectica poſitum, extiteret, ſepulturæ traditum eſt, innumeris ſuperuenientibus miraculis. Hîc per ferè Decem annos delituit non ſine ſignorum frequentia, licèt omnia illa per decennium perecta Fratrum incuriâ deperiêre: donec inſtantibus ipſis prodigiis, coram continuatio oculos Prælatorum aperuit, & Fratrum animos erexit, ad comprobanda quæ Deus Serui ſui interceſſione operabatur facinora. Hinc in ſublimiorem locum ſacra eleuata pignora, hac epigraphe fuêre:*

AVGVSTINIANI SALMANTICENSES
EX STIPE, QVAM POPVLVS CONTVLIT
IOANNI SAHAGVM.
FRATRI SVO. VIRO DVM VIXIT SANCTO.
A MORTE MIRACVLIS CELEBRI. POSVERE.

Quorum ſignorum numerus ſupra B. Viri vitam immaculatam, ferè martyrali morte condecoratam, anſam præbuit, vt pro eius Beatificatione, ad ſolita diligentiarum munia recurreretur. Ita factum, donec Clemens VIII. *Pont. Max.* Ioannem *in Beatorum numerum aggregauit. Ad cuius ſarcophagum hanc appendit teſſeram deuotionis inſtantia Chronographi.* *In Beatorũ numerum adſcribitur.*

Quid adſtas Viator, Tymbion vides
Ioannis A Sahagvn,
ſuo ſeculo Thaumaturgus:
Cuius nomen, ſeu numen ſuis, & exteris
extitit admirandum:
Qui à primis annis, velut alter Ioannes, *relicto*
ſeculo, Auguſtini regulam ſectatur.
A quo tempore, ſuis precibus, reſurgunt mortui;
Cæci viſum, auditum ſurdi recipiunt; & quas
dira Ira inter Salmantinos *conciues*
ſeditiones ſeminauerat.
Prædicationis gladio, monendo, &
minando, placat.
Dum hæc, & maiora tentat, ſacra morte
preuentus ad Patrem luminum tranſuolat,
XI. Iunij, *Barnabæ, & Fortunato. S.*
An. M. CCCC. LXX. IX.
A Salmantinis *ob ingentia accepta beneficia,*
pro Tutelari habitus:
A Clemente VIII. tanti Viri prodigiis
ſuaſus, in numerum adſcribitur
Beatorum.
Hoc te ſcire volui, vt aſſiduè ad eius ſacros cineres,
preces fundas, exaudieris enim, & ſanaberis.

Officium conceditur.

Ergo in BEATORVM *catalogo adnumeratus* IOANNES, *Sedes Apoſtolica Officium recitundum de Communi Confeſſoris, non Pontificis, die ſequenti poſt eius Natalem, Auguſtinianis Salmanticenſibus Fratribus conceſſit, nec non Collegialibus, Capellanis, & famulis Collegij Maioris S. Bartholomæi. Poſtmodùm hæc extenſa facultas, primò ad Prouinciam Caſtellæ, deinde ad vniuerſum Ordinem Auguſtinianum, tandem ad Oppida Cea, & S. Facundi, præſtante Domino Noſtro Ieſu-Chriſto, qui cum Patre, & Spiritu-Sancto viuit & regnat per infinita ſecula, Amen.*

Quo die habitum aſſumpſit?

Hactenus ACTA, in quibus *R. P. Herrera* hæc Duo adnotauit, *I. circa Diem*, quo habitum Religionis aſſumpſit. II. *circa Annum*, quo è vita diſceſſit. Quoad *primum* euidentiſſimè probat, S. IOANNEM eremitica ſe corrigia cinxiſſe, non *die XXVII. Auguſti*, vt indicant, & conſignant omnes Actorum Scriptores, ſed *die XVIII. Iunij*, Anno M.CCCC.LXIII. ſequentibus rationibus: Prima, quia in vetuſtis Profeſſionum libris, ante S. Viri ecphraſim Profeſſionis, hæc notantur verba: *Sabbato die* XVIII. Iunij *Anno* LXIII. *recepit habitum in hoc Conuentu Bachalaureus* F. Ioannes à Sahagum, *Dominus det illi gratiam, & benedictionem, vt in poſterum perſeueret, in ſua anima bonum, & omnium conſolationem.* Quod & notauit P.F. Antonius de Solis, & P.F. Petrus de Caſtro in *Relat. Tranſlat. S. Ioann. Sahaguntin.* Et quod indubitabile eſt, quòd ipſe S. Vir, hanc opinionem teſtatam ſua manu reliquit, in *Summa Bartolina* pergamineis tabulis exarata, *& MS. Piſis Anno* 1338. quæ adhuc in Conuentu *Salmantino* adſeruatur, in cuius *Summæ* marginibus, propriâ S. Viri manu ſcriptæ hæ notæ leguntur: *Emi iſtum Librum in menſe Madij. anno* 1456. *de Fratribus S. Pauli, Monaſterij Burgenſis: Dedi nummos M. Petro Librario: Conſtitit in mille moropetinos, quos ſibi dedi in florenis Regalibus, è denarij vno & .:::::: in domo ſua, intra ſuum tentorium* Pòſt Hiſpano idiomate, latinitate donato, proſequitur, *Die XVIII. Iunij, Anno M.CCCC.LXIII. habitum ſuſcepi in Monaſterio S. Auguſtini Salmanticenſi, quo anno litera erat: Dominicalis B. natali SS. Marci, & Marcelliani Martyrum, ante feſtum S. Ioannis, ſeptem diebus, & hoc fuit Feriâ VI. & prædicauit Epiſcopus Oxomenſis.* Ex quibus patet euidenter error Scribentium, qui ob diem Profeſſionis, diem ſuſceptionis habitus numerarunt.

Quo Anno obijt?

QVATENVS ad *Annum* tranſitûs, à *R. P. Herrera* diſcedo, qui ad M.CCCC.LXXVIII. mortem eueniſſe contendit, quia rationes pro ſe adductæ, non ita irrefragabilem conſtituunt probationem, quòd à communi Scribentium ſententia Nos retrahere valeant; ideò pro communi Antiquorum, & Coæuorum ad Annum M.CCCC.LXXIX. tranſitum reiicientium ſtamus. Salua ſemper veritatis inſtantiâ, & tanti Viri auctoritate.

PRO Coronide *Hymnorum* ſeriem, quam *Salmanticenſium* eruditiores Camœnæ, in deuotionis ad S. Virum ſignum, edidêre, ſubiiciemus. Quorum exordium ferat anteſignanus *R.P.F. Baſilius Ponze de Leon.* Auguſtinianus, Auguſtiniani Cœnobij Salmantini bis Prior, Salmantinæ Cancellarius Scholæ, Sacræ Theologiæ Primarius profeſſor, omnigenæ doctrinæ diues, diuini verbi viuus, & efficax Eccleſiaſtes, noſtri æui felix prodigium, ſic:

HYMNVS AD VESPERAS, ET LAVDES in Officio B. Ioannis Sahagunt.

FACVNDI *meritis plaudite Cœlites,*
Quo veſter numerus creſcit, & inclyta
Vrbi præſidium ſurgit, & Ordini
Noſtro virgineum iubar.
Figmenta abijciens ſeculi inania,
Quo Chriſto celebret ſabbata dulcia,
Virtuti inuigilans, quæ nequit eripi,

Feſtino

Feſtino properat gradu.
Martinus *veluti pauperis indigum*
Corpus cum tegeret; dum tenebræ ruunt
Quæ mira audierit, myſtica viderit,
Poſtremus referet dies.
Hinc verbi facula corda tumentia
Placans, æthereis ignibus arcuit
Ignes, ac animi frigore torpidi
Flammas concipiunt Dei.
Mors quos vorticibus pallida merſerat
Vſuram reuocat lucis ad aureæ,
Dat cæcis oculos, robur & aridis
Indit corporibus nouum.
Hic florens olea, hic lilia candida,
Hic Vates meritò Martyribus pari
Dum aſtu veridicum fœmina reddidit
FACVNDVM *Superûm choro.*
Huius Nos precibus, ſic Deus aſpice,
Vt pacem populo, cordibus inferas
Lumen, Nos mutuo ſecla per omnia
Cantemus tibi gloriam.

IN SECVNDIS VESPERIS
Hymnus.

LÆtare Mater inclyta,
Fœcunda prole cœlitum,
Tanto beata Filio,
Tanto beatior Patre.
Lætare ocelle Hiſpaniæ,
Cui pax neces poſt horridas,
Verbo IOANNIS *igneo,*
Vt Sol redit poſt nubila.
Hic eſt quia ab incunabulis,
Virtuti inhæſit feruidus;
Deum videns, quæ concipit,
Arcana diſcit eloqui.
Fœcunda lux dum vixerat,
Et cùm recedit emicat,
Latex & ignis, vaſculum
Dum frangitur, reſplenduit.
Huic vnda præbet ſemitam,
Sicutque Ionam creditum,
Non humidis vel veſtibus,
Reddit tibi Salmantica.
Huius ſepulchri puluere
Cæci vident, & ambulant
Claudi, virent & aridi,
Vitam reſumunt mortui.
Tu nos benignus aſpice
FACVNDE, pacem finibus
Serua, gregémque creditum
Defende ab omni crimine.
Laus, honor, virtus gloria
Deo Patri, & Filio,
Sancto ſimul Paraclyto
In ſeculorum ſecula, Amen.

P. F. Ioannes de Salcedo Auguſtinianus ſecundas ferat, qui etiam in Officio à ſe conſcripto, pro ſolutione oneris Eccleſiaſtici, hos Hymnos inſeruit.

AD VESPERAS, ET LAVDES
Hymnus.

NOn leui nobis recolende cantu
Diue, quem cœlo pietas locauit,
Cordis effuſos gemitus tuorum
Pronior audi.
Qui prius mundi laqueos fugacis
Noſſe quàm poſſes, ſuperans, manentis
Conſcius vitæ, fueras te ipſo
Grandior infans.
Inter obſtantes medius cateruas,
Mutuis cùm plebs agitata flammis
Arſit in ferrum, ſocias cruenta
Cæde ruentes.
Eximis letho ſubeunte lymphâ
Sponte, quem merſum puteus tenebat:
Teque per Tormi latices volutum
Reddidit vnda.
Reddidit ſacra modulis loquela
Deuios Chriſto pareres; iniquùm
Spiritu vatis ſcelus amoueres
Corda reuelans.
Laus Patri ſummo, Genitæque Proli,
Et tibi compar vtriuſque Sancte
Spiritus, cuius reboat per omnem
Gloria mundum, Amen.

AD SECVNDAS VESPERAS
Hymnus.

IN tuis ſeſe manibus reclinat
Chriſtus, & cœli ſpatium repandit,
Vnde ſe Trinum voluit videri
Numen, & Vnum.
Aſpicis, gaudes, teneris amorum
Vreris flammis; loqueris ſuaues
Numinis voces, homini negatas
Concipis aure.
Concipis quantos animi calores
Serpit occulto Deus igne: pectus
Pandis, vt forti iaculo petitus
Immoriare.

Vnde languentum ſolidantur artus;
Mortui vita vegetantur: vnde
Non priùs iuſſi patuère ſoles
Lumine captis.
Gemma cæleſtis, Pater atque terræ
Sydus in noſtras venias vocatus
Quæſumus voces, recreans benigno
Corda fauore.

Tertium locum teneat *R.P.F. Bernardus Iamineto* Auguſtinianus, natione Flander, qui etiam alios Hymnos contexuit,& *R.P.F. Franciſco Cornejo* dicauit.

HYMNVS PRIMVS.

QVid luto merſis animis popelli
Deuiæ ſortis penetratis æthram?
Viribus nemo trepidis beatas
Contigit ædes.
Nemo decliui petit alta greſſu,
Quid ſupinatæ violatis aſtra
Mentis impulſu? nimium repugnant
Infima ſummis.
Ecce SAHAGVN *generoſus ardor*
Mentis ignauæ reprobans teporem,
Edocet quantis rapiatur altus
Orbis Athletis.
Vix vale primis dederat grabatis
Vltimum, tetri famulis Auerni,
Dura prædixit Stygium manere
Bella Barathrum.
Solius Chriſti meditans amorem,
Inſolens agmen puerile tempſit,
Orbis & nugas generoſus infans
Corde refellit.
Execrans diræ maledicta linguæ,
Chara peruerſæ nimium iuuentæ,
Solus à mundi ſtrepitu Tonanti
Tempus agebat.
Patris Aureli labarum ſecutus
Corpori legem poſuit rebelli,
Perfidam carnem, docuitque ſeſe
Subdere menti.
Praſtet hoc nobis Deitas beata

Patris,

Patris, ac Nati, paritérque ſancti
Pneumatis cuius reboat per omnem
Gloria mundum.

HYMNVS SECVNDVS.

VT nitens inter lapides Beryllus,
Nobili præſtans Hyacinthus auro,
Sol globos inter rutilans ſtupendâ
Luce minores.
Sicuti verno redeunte ſeclo
Ligna ſyluarum præit vna malus,
Et velut plenis radio coruſcans
Luna diebus.
Non ſecus ſancti Patris alma virtus,
Puritas cordis, probitáſque mentis
Inter Hiſpanos micuit ſtupendo
Lumine cœtus.
Perdita gentis ſitiens ſalutem,
Libera carpit malefacta vitæ,
Terret inferno, mouet obſtinata
Corda gehennis.
O tibi quantum meriti Senatus
Cœlitum debet! tibi terra quantas
Gratias! quantum tibi Ibera primùm
Natio laudis!
Sedat inſanos Procerum furores,
Bella Ciuilis reprimit phalangis,
Turpe declarans hominum ſitire
Ora cruorem.
Perpetes ardens vomit Æthna flammas:
Igne ſic vrens pia mens amoris,
Mille ructabat meditans cremanti
Pectore flammas.
Fratribus cunctis humilis, modeſtus
Geſtibus, verbis Paracletus, hoſtis
Faſtibus, carni rigidus, reatu
Purus ab omni.
Corporis nondum ſacra mens ſoluta
Vinculis, multos furijs adactos
Dæmonum ſoluit, variiſque ſanat
Corpora morbis.

HYMNVS

HYMNVS TERTIVS.

Palma centenis cumulata ramis
Pulchrius celſum per inane crines
Exerit , quàm ſi foret illa paucis
Splendida ramis.
Membra SAHAGVN cruciata multis
Sint licet pœnis , licet. abſtinentem
Denotet vitam caro ſæpe duris
Trita flagellis.
Corpus humanos licet inter orbes
Degat , æternos tamen inter axes
Spiritus viuit , meliúſque tanto
Fulget honore.
Quam ſecundis eſt ſatus ille ſtellis,
Cui ſuam Chriſtus perhibet ſalutem ,
Ille iam tutus canit in quieto
Cantica portu.
Hoſtiam ſacris operans in aris ,
Lucidi vidit ſpecie puelli
Carne veſtitum rutilans decori
Corpus IESV.
Hunc canunt cæci , celebrántque claudi.
Huius ad ſacrum tumulum reſurgunt
Morte defuncti , Satanas fatetur
Eſſe potentem.
Nos licèt feruens ſubeat cupido,
Cœlicas tecum ſociare turmas,
Nos tamen Dæmon prohibet beatam
Ducere vitam.
Tu parens noſtram tueâre ſortem,
Robora vires , animóſque firma,
Hoſtis vt ſpretâ rabie , Polorum
Sede fruamur.

Quatenus ad probationem BEATIFICATIONIS à Sede Apoſtolica factæ, nullus eſt qui dubitet: Diploma Clementis VIII. Pont.Max. Hiſpano ſermone referunt P.Antolinez in Vit. *S.Ioann. Sahagunt c.*58. *fol.*547. Et Latino R.P.M.F. Laurentius Empoli , S.R.Inquiſitionis Qualificator in Bullar. Ordin.Eremit.S.Auguſtin.fol.85.

Beatificationis Diploma.

SALMANTICA, quæ & HALMANTICA. Vrbs Epiſcopalis Hiſpaniæ , de qua Topoteſiam ſubiecimus ſupra *Tom.*1.*Die XII.Februar.fol.*111.Hanc conditam fuiſſe à *Teucro* Græcorum Duce , Telemonis filio , qui poſt bellum Troianum , à Patre in Inſulam Salaminam non admiſſus , maris volumina voluens , in Hiſpanias aduentauit,& in Gallæciæ portu ſoluens , agros mediterraneos quæritans, ad Fluuium *Tormes* deuenit, & iuxta illius ripas, vrbem extruxit, quam Patriæ amore

Topographia.

An Teucer conditor Salmantica.

allectus

Chronographi Regij lapſus detegitur.

Varia nomina perperã tributa.

allectus etiam SALAMINAM vocitauit, è qua (quia ex SALAMINIS, & ATTICIS erat constructa) fluxum vocabulum SALAM-ATICA, poſteà SALAMANTICA cognomen accepiſſe refert M. Ægidius Gonzal. Reg. Chronograph. in *Hiſtor. Salmant. lib.* 1. *c.* 2. auctoritate Iuſtini *lib.* 44. *c.* 3. ex recenſione *Antony Thyſi*. Sed ſaluâ pace tanti Magiſtri, haudquaquam *Iuſtinus* huius rei meminit, licet *Teucrum* in Hiſpanias deueniſſe conſcribat, ſic: *Gallaci autem Græcam ſibi originem aſſerunt. Siquidem poſt finem* Trojani *belli*, TEVCRVM *morte Aiacis fratris inuiſum patri* Telamoni, *cùm non reciperetur in regnum*, in Cyprum *conceſſiſſe, atque ibi vrbem nomine antiquæ patriæ* Salaminam *condidiſſe. Inde accepta opinione paternæ mortis, patriam repetiſſe. Sed cùm ab* Euryſace *Aiacis filio, acceſſu prohiberetur*, Hiſpaniæ *litoribus appulſum, locum, vbi nunc eſt* Carthago-Noua, *occupaſſe, inde in* Gallæciam *tranſiſſe, & poſitis ſedibus Genti nomen dediſſe.* Hactenus *Iuſtinus*. Quis non, ſi linguam callet Latinam, hallucinatum fuiſſe Chronographum Regium, in conſignando SALMANTICÆ Conditore, fatebitur? Sed de hoc ſatis. *Polybius*, & *Stephanus*? ἙΛΜΑΝΤΙΚΑΜ. id eſt HELMAMTICAM. *T. Liuius*, & *Plutarchus*, ἙΡΜΑΝΔΙΚΑΜ, ſiue HERMAMDICAM vocant. At hoc condonandum eſt hominibus Græcis, & peregrinis, & quibus *Hiſpania* minus cognita fuerit, cùm vt conſtet ex Latinis Scriptoribus, vrbem Noſtram nequaquam vllo æuo nomen immutaſſe. Alibi alia ſubiungemus, hodie SALAMANCA dicitur, celebre Eruditionis emporium.

PRIDIE IDVS IVNII.

DIES XII.

A. TOLETI *in Hiſpania* S. OLYMPII *Thraciæ Epiſcopi, qui apud Hiſpanias exul accedens, & Toleti ſiſtens, ipſius eſt Sedis inauguratus Antiſtes, cuius eruditionem & Libri ab eo conſcripti, & aſſiſtentia in Concilio Cordubenſi, vbi Athanaſij Magni conſtantiam, & fidem abs hæreticorum oppugnationibus vindicauit, ſine tergiuerſatione teſtantur: demum glorioſis operationibus plenus obdormiuit in Domino.*

B. MONT-SERRATO *apud Barcinonem Hiſpaniæ celebris eſt memoria* B. IOANNIS GVARINI, *Anachoretæ; qui cùm Diabolo inſidiante, in carnis, & homicidij crimina lapſus fuiſſet, pœnitentiâ ductus, ſic cruciatibus vitam texuit, ſic lacrymis labem abluit, vt meritò ad cœleſtem patriam Confeſſor mirabilis raperetur.*

NOTÆ.

NOTÆ.

A. Sancti S. Olympiū prædican. Synodi. Scriptores.

SANCTVS OLYMPIVS Epiſcopus Confeſſor.] Famigeratam omni æuo huius ſanctiſſimi Præſulis memoriam intueor: nam ſi Sanctorum Scriptorum euoluo volumina, *Nazianzenum, Auguſtinum*, & alios aduoco teſtes. Si Conciliorum quibus interfuit ſubſcriptiones efflagito, illum apud *Grangenſem, Sardicenſem, Cordubenſem, Toletanam, Ariminenſem*, & alias Synodos inuenio. Si Scriptores Eccleſiaſticos perſcrutor, video vetuſtiſſimum Flau. Dext. *in Chron. Ann.* 352. talia dicentem: OLYMPIVS *Vir pius, & doctiſſimus, ad quem aliquotiens ſcripſit* Gregorius Nazianzenus. *Hic fuerat prius in Thracia Epiſcopus, relegatus in exilium venit in* Hiſpanias, *& fuit electus à* Toletanis *loco* Natalis, *qui editis Libris mirè contra hereticos ſui temporis pugnat.* Et in eodem *Chron. Ann.* 356. agens de eo, vocat: *Virum celeberrimum, & ſanctiſſimum, qui fidei cauſâ, multos, & incredibiles labores paſſus eſt. Nam* (proſequitur) *tertiò pro defenſione Fidei. Catholica, foris, & in* Hiſpania, *etiam* Toleti *exularat Epiſcopus; Libróſque edidit, quos inſcripſit ad* Cœleſtinum *Conſulem Batica, qui poſtea Martyr fuit.* Gennadium de Scriptor. Eccleſ. c. 23. aſſerentem: *OLYMPIVS natione* Hiſpanus, *Epiſcopus, ſcripſit* Librum Fidei *aduerſus eos, qui naturam, & non arbitrium in culpam vocant, oſtendens non creatione, ſed inobedientia inſertum natura malum.* Eadem Honor. Auguſtodunenſ. *de Scriptor. Eccleſ. lib. 2. cap.* 23. S. Auguſtin. *aduerſ. Iulian. Pelag. lib. 1. cap.* 3. *&* 7. Iulian. *in Chron. num.* 161. 166. & alibi vt infrà dicemus. Baron. & Spondan. *in Annal. Eccleſ. Ann.* 400. *&* 405. Vaſſeus *in Chron. Ann.* 388. Luitprand. *in Aduerſar. num.* 152. Loayſa *in Not. ad Decret. Gundemari. fol.* 268. Padilla *Hiſtor. Eccleſ. Hiſpan. in Catal. Epiſcop. Toletan. tom.* 2. Piſſa *Hiſtor. Tolet. lib. 2. cap.* 3. Erze *de Prædicat. S. Iacob. in Hiſpan. 1. p. tom. 2. cap.* 7. Salazar de Mendoza *in Prolog. ad Vit. Cardinal. Tolet. fol.* 12. D. Thom. Tamayo *in Veritat. Dextri. Nouitat.* 7. *fol.* 122. Don Martin. Carrill. *Annal. Eccleſ. Hiſpan. Ann.* 348. Camargo *in Chronolog. Ann.* 348. *&* 352. Auctor Primat. Toletan. 1. *part. cap.* 8. §. 3. P. Anton. Quintana-Dueñas *Hiſtor. SS. Toletan ſecul.* 4. *fol.* 238. D Roder. de Acuña *Hiſtor. Vlyſſippon. 1. part. cap. 17. fol. 35. col.* 3. Poſſeuinus *in Apparat. ſacr. litt. O fol.* 512. P. Biuar. *in Not. ad Dextr. d. Ann.* 352. *fol.* 380. *& ſeq.* Roder. Car. ibidem *fol.* 123. *lit. O.* S. Gregor. Nazianzen. *Epiſt.* 40. 41. 76. 77. *&* 78. S. Auguſtin. etiam ſupra *lib. 2. cap.* 10. *& lib. 3. cap.* 17. Sozomenus *in Tripartit. lib. 8. cap.* 38. Athanaſ. *in Epiſtol. ad Solitar.* & in *Apolog. de fuga ſua.* Eius dies Natalis apud Martyrologos inuenitur *Pridie Idus Iunij* vt in Roman. & ſuis idiomatibus Caſtellanum *P. Vazq.* Luſitanum *P. Lupi*, Italum *Conſtantij Felicis*, & Hiſpanum *MS. P. Higuera.* Eius ACTA coniunctim à nemine ſcripta reperimus, licèt *Quintana-Dueñas*, & *D. Rodericus de Acuña*, necnon Epiſcopus *Turiaſonenſis* illa per partes, necdum ſecuta oratione, coagulauerint. Nos vt inſtituto pareamus illa in ordinem redigemus.

Martyrologia.

ACTA S. OLYMPII THRACIÆ, Epiſcopi primùm, pòſt Toletani Metropolitæ; ex Var. Scriptor.

Origo. Præfectus Cappadociæ.

OLYMPIVS *natione* Hiſpanus, *patria* Vlyſſipponenſis, *fidem amplexatus Catholicum,* Conſtantinopolim *proficiſcitur, vt eruditiora capeſſeret literarum acumina, quibus, Religionis progreſſibus inſeruiret. Ibidem per aliquantum temporis curſum demoratus, meritis intercedentibus, ad* Cappadociæ *Præfecturam adſcitus eſt, cuius muneris ſcopum, etiam poſt exactum, laudibus extollit Nazianzenus. Illius enim officij penſum cùm denique inculpabili adminiſtratione abſoluiſſet,* Conſtantinopolim *repedans, ad* Sacerdotium *inſtantibus eius doctrinæ, & ſanctitudinis dotibus ſublimatus, poſtmodum Ænos Ciuitatis in Thracia Sedem Epiſcopalem gubernandam accepit,*

Epiſcopus in Thracia.

Interfuit Concilio Grangenſi.

cuius inſulas ſic miro illuſtrauit ordine, vt ad ſecurum fidei azilum totius Prouincia Catholici fideles confugerent roborandi. Hic ſapientia radijs, pietatis fulgoribus, & virtutum mirabilibus, non ſolum ſua Diœceſis, ſed exterarum Regionum terminos inſigniuit. Quibus quippe cùm ad Concilium Grangenſe S. Syluestri Pont. Max. auctoritate coactum accederet, ita fidei cauſam mirificè defenſauit, canones ſtabiliuit, & omnium Coepiſcoporum amorem rapuit, vt poſtmodùm in Conſtantinopolitana Synodo non ſolum eius demirarentur doctrinam, ſed etiam omnia in Grangenſi conſtituta decreta efficaciter firmarentur. Illud enim erat ſeculum Arij, & eius ſequacium erroribus deturpatum; quorum conamina Conſtantius Imperator tanquam illius labe pollutus, non tantum extollere, ſed Catholica veritatis fundamina euellere ſatagebat. Quod vt facilius exequeretur Tyrannus, omnes Orthodoxa fides Epiſcopos, aut promiſſionum illecebris, aut ſuppliciorum ſtragibus euertere deſtinauit. Sed hiſce hæretici Principis conatibus ſacrum fidei bellum indixêre Patres illius ſeculi celebres; inter quos OLYMPIVS, qui Hoſio, & Athanaſio adhærens, & arma Catholica viriliter induens, prædicatione, ſcriptis, linguâ, calamo, auctoritate, & potentiâ, ſectarios Ariana perfidia complices, exauctorauit feliciter. Qui ſic contra S. Epiſcopum furore inflammati crepuere, vt patrocinio Imperatoris confiſi, ab eo edictum, quo Præſules abs proprijs Eccleſiis eijci, ſacris redditibus priua–, ex Prouincijs Orientalibus exulare præceperat, ſunt enormiter conſecuti. Hæc omnia hæretici protinus indiſcriminatim executioni mandarunt, prout eorum bilis furibunda aduerſus Chriſti membra ferocius expetebat. Quas tunc B. OLYMPIVS pertulerit ærumnas, ignominias, carceres, calumnias, & tyrannides, ille ſcit, qui eius conſtantiam in poſterum exaltauit.

Arianos infeſtat.

Exulat ab Oriente.

Concilium Sardicenſe contrahitur.

POSTHÆC ſanctiſſimus vniuerſalis Eccleſia Paſtor Iulius I. Anno Domini CCC. XLVI. vt tenebras errorum lux veritatis expelleret, quâ cognitâ, Arianorum inſidiantium catus ad gregem fidelium accederet, & ſub vno ouili redactus, ſub vno Vniuerſali Paſtore, vnius fidei pabula reciperet ſalutaria, decreuit, quòd ex vtriuſque factionis Præſulibus Concilium apud Sardicam contraheretur, in quo etiam cognitâ exulum Epiſcoporum cauſâ, illis ad proprias Sedes permitteretur recurſus. Coadunato igitur Concilio, cui præfuit Hoſius Epiſcopus Cordubenſis, tunc Eccleſia lumen, & Hiſpaniæ noſtra fulgentiſſimum iubar, inter Epiſcopos de rebus propoſitis agitatur, ſed Ariani, qui fulmina veritatis patienter ferre nequibant, è Concilio diſcedentes, aliud Conciliabulum congregarunt. In Sardicenſi ad vlteriora Antiſtites procedentes Catholici, poſt abſolutionem criminum impoſitorum Præſulibus relegatis, & Arianorum condemnationem, multa Eccleſia Catholica vtilia ſuggeſſêre decreta, quibus omnibus OLYMPIVS poſt Hoſium Præſidem auctoritatem intrepidus conciliauit. Huius rei ſeries in ſectariorum viſceribus furorem non ſolum genuit, ſed auxit, & ideo ad Conſtantij pedes prouoluti, iterum de Catholicis vindictam profundiùs flagitabant: qui aliud edictum proferens, iuſſit, vt non ſolùm è ciuitatibus, & Eccleſiis eijcerentur Antiſtites, ſed & capitali pœnâ, vbicumque inuenti eſſent, plecterentur. Inde factum eſt, vt OLYMPIVS Hoſio ſpecialibus amicitijs iungeretur, & ratione certaminis, & cauſâ originis, quia ambo Hiſpani, & exules ambo. Soluto igitur Conuentu Sardis congregato, & cognito Imperatoris edicto, Hoſium comitatus OLYMPIVS, Hiſpanias adijt, quo cum Cordubæ commoratus, ibidem Concilio Cordubenſi, ab eodem Hoſio congregato in cauſa Athanaſij, interfuit, vbi iterum S. Alexandrina Sedis Epiſcopus abſolutus eſt.

Cui interfuit S. Præſul.

In Hiſpanias reuertitur.

Toletum venit.

CORDVBA Toletum deuênit, vbi exul priuatam vitam tranſegit, ſed haud abſque venerationis plauſibus, quia eius opera ſic Toletanorum corda rapiebant, vt ad eum tamquam ad ſapientia, & ſanctitatis oraculum confluerent. Inter hos dignâ æſtimatione Natalis, ipſius tunc Metropolitica ſedis Epiſcopus, qui vt par erat ſancti exulis vitam, & facinora ſummis laudibus extollebat. Hic OLYMPIVS ſine intermiſſione linguam,

&

& calamum occupabat: Illam fidei prædicatione, Religionis augmento, & morum reformatione: Hunc in Librorum editione contra hæreſes, quos tanquam doctrinâ plenos, & pietate imbutos, paſſim in ſuis refert operibus Auguſtinus. Illos Cæleſtino Bæticæ Conſulari, poſt Romæ Martyri, ſub Apoſtata Iuliano, direxit, qui omnibus S. Virum virtutibus cumulatum merito, quaſi plenâ manu, & concio dilaudauit ore. Creſcebat etenim quotidie hæreticorum inſania, quæ per totius orbis plagas tacito pede prorumpens in Hiſpanias ingreſſa, Natalem *Toletanum Antiſtitem obiurgauit, donec è Sede deiectum, eius acclamauit exilium. Tunc loco* Natalis *inauguratus* OLYMPIVS, *inſulam Metropoliticam perinduit Epiſcopus, in cuius moderamine conſtitutus Concilium* Toletanum *indixit, & ad Ariminenſem acceſſit Synodum, tandem vt vita feliciter acta, obitus reſponderet felicior, annorum plenus, & illuſtrium facinorum, ad Dominum ſanctiſſimus properauit Confeſſor,* Die XII. Iunij *Anno Domini* CCC.LX.

Libros ſcribit. — *Fit Epiſcopus Toletanus.* — *Moritur.*

ACTORVM ſeriem probare compellimur, vt promiſſis ſtemus, & ideo, de PATRIA Auctores teſtes ſubiiciemus. Adſit Iulianus Archipresbyt. Toletan. *in Chron. Ann.* 354. *n.* 161. *fol.* 42. hoc, & alia in relatione contenta proferens: S. OLYMPIVS *Epiſcopus Thraciæ, quo tempore* Natalius *mittitur in exilium in Italiam, & ille mittitur in* Hiſpaniam: *Vacanti Sedi Toletanæ præfuit: fuit Scriptor nobilis, & acerrimus fidei defenſor. Cùm eſſet Epiſcopus Thraciæ interfuit Concilio Grangenſi. Fuit natione* Hiſpanus *ex* OLYSIPONE *Ciuitate Luſitaniæ.* Hoc etiam probat Binar. *d. fol.* 380. P. Quintana-Dueñ. *d. ſecul.* 4 *fol.* 238. D. Roderic. de Acuña *Hiſtor. Vlyſſippon. d. c.* 17. & Turiaſonenſ. Epiſcop. *d.* 1. *p. fol.* 100.

Patriæ probatio.

CIRCA *Conſtantinopolitanum ſeceſſum*, Auctores habeo quotquot de eo ſcripsêre, & ſuperiùs enumerauimus. Et patet, quia cùm Conſtantinopolis ſit in Thraciâ, quid mirum, ſi ex ea ad Cappadociæ Præfecturam, quâ finitâ ad Sedem *Ænoſenſem* Thraciæ Epiſcopus adſcenderet? De *Præfectura* Gregorius Nazianzenus eſt Auctor *Epiſtol.* 40. *&* 41. & recentiores.

De Præfectura, & Epiſcopatu.

QVATENVS ad aſſiſtentiam in Concilijs *Grangenſi, & Sardicenſi*, conſule S. Athanaſ. *in Epiſt. ad Solitar. & in Apolog.* Baron. *Ann.* 400. *&* 405. In *Cordubenſi* cum Hoſio, & aliis, audi Iulian. ſed melius Dextr. *Ann.* 356. dicentem: *Celebris habetur memoria* S. OLYMPII *apud Toletanos, qui Anno* CCC. XLV. *interfuit Concilio* Cordubenſi *in cauſa Athanaſij.* In Concilio *Ariminenſi.* Iulianum in *Chron. Ann* 359. *n.* 166. auſculta: S. OLYMPIVS *Anno* CCC.LIX. *Concilio* Ariminenſi *CCCC. Epiſcoporum; CCC.XX. Catholicorum; LXXX. Arianorum, interfuit.* In *Toletano* à ſe congregato idem Iulian. *Ann.* 354. *n.* 162. aſſerit: OLYMPIVS *collegit* Toleti *Concilium.* De quibus apud relatos.

Quibus Cōcilijs interfuit?

De Die, & Anno Tranſitus, poſt Martyrologia, h. d. Anni obitus ſignaturam idē ipſe Iulian. *d. n.* 161. refert: *Succeſſit Natalis Anno CCC. LII. ad Annum* CCC. LX. *quo* (proſequitur *n.* 167.) OLYMPIO *Sanctiſſimè defuncto ſucceſſit Gregorius.*

Anni obitus probatio.

NON eſt audiendus D. Rodericus de Acuña, qui *Hiſtor. Vlyſſippon. d. c.* 17. *n.* 4. *fol.* 37. vrbis ipſius gloriæ cupidus, contendit probare S. OLYMPIVM fuiſſe Epiſcopum *Vlyſſipponenſem.* Aſt eum claſſicum non adſignet auctorem, eius coniectatio ſub ſilentij imagine deliteſcet. Cætera quia communia, ne repetamus, omiſimus.

An Epiſcopus Vlyſſipponenſis.

B. IOANNES GVARINVS *Anachoreta.*] Licet iſtius Viri Venerabilis memoria adhuc in Tabulis non ſit Eccleſiaſticis ſcripta, tamen eius ſanctitudo apud Scriptores claſſicos glorioſâ enumeratione præſcribitur. De eo P. Ioannes Marieta *Hiſtor. SS. Hiſpan. lib.* 6. *c.* 41. *fol.* 159. Petr. Anton. Beut. *Hiſtor. Hiſpan. lib.* 2. *c.* 13. P. Anton. Vincent. Domenec *Hiſtor. SS. Cathalon. lib.* 2. *fol.* 95. P. Franciſc. Diago *Hiſtor. Comit. Barcinonenſ.* 1. *p. lib.* 2. *c.* 14. *fol.* 71. P. F. Anton. de Yepes *in Chron. Benedict. Tom.* 4. *Cent.* 5. *Ann.* 888. *c.* 3. *fol.* 224. Ex antiquioribus Luitprandus in *Chron. Ann.* 866. *num.* 306. qui hoc elogio eum SANCTVM appellitat: *Floret in Monte-Serrato* S. IOANNES GVARINVS, *Eremita*, vbi D. Thom. Tamay. *in Comment. fol.* 106. Idem Luitprand. *in Aduerſ. num.* 121. apud Ramireſ. *fol.* 481. & apud Tamay. *num.* 104. *fol.* 26.

B. — *Scriptores.*

Eius Acta ſcripsêre *Matthæus Oliuarius*, quæ Latina fecit *Benedictus Gononus*, illáque repoſuit licèt mutila in *Vit.Patr. Occidental.in Append.fol.*467. quæ & Nos, repletis lacunis, quæ dehiſcebant, ſubiiciemus.

ACTA B. IOANNIS GVARINI Anachoretæ; ex Oliuario Monacho.

Origo & Patria.

Duo dæmones aduerſus eum.

IOANNES *cognomento* GVARINVS *origine* Hiſpanus, *ex vrbe* Valentia *in Edetanis oriundus, tempore* Gofredi Pilloſi *Barcinonenſis Comitis, in quadam ſpelunca* Montis-Serrati *ſolitariam vitam, in magna pœnitentia auſteritate ducebat. Ita autem de mundo, diabolo, & carne triumphauerat, & in tanta puritate anteactam vitam ſuam compoſuerat, vt nullâ eam mortali maculâ fœdaſſe crederetur. Quam puritatem, & ſanctitatem hoſtis humani generis ferre non valens, cùm ſuis ſuggeſtionibus non potuiſſet eum à ſancto propoſito deijcere, & ad peccati conſenſum pertrahere; per antiqua eius arma, quibus Adam de Paradiſo eiecit, machinatus eſt eum ſuperare. Duo enim dæmones à Principe ſuo miſſi, egreſſi ſunt ex inferno, vt S. Virum deijcerent. Quorum vnus in habitu, & formâ Eremitæ cœpit habitare in quadam ſpelunca dicti Montis, quæ non multum longè aberat ab illa, in qua Vir Dei* IOANNES *morabatur. Vt autem faciliùs Virum Dei deciperet, quadam die ipſi inopinatè occurrit, & cùm primùm obſtupuiſſet, eúmque ſalutaſſet, cœpit gratias agere Deo, quòd in tam ſanctum Virum incidere meruiſſet. Cœpítque eum rogare ne moleſtè, & ægrè ferret, ſi aliquando eum viſitaturus eſſet, quatenus ſecum de ſpiritualibus rebus colloqui poſſet.* IOANNES *nullam fraudem ſuſpicatus, dictis ſtatim fidem adhibuit, atque Pſeudo-eremitam illum pro Sancto habebat.*

Diabolus eius Sanctitatem prædicat.

Eius humilitas.

Dæmonium eijcit.

TVNC *etiam alter dæmon, qui cum illo miſſus fuerat à Principe dæmoniorum,* Mariam, *ſiue* Richildem *puellam elegantiſſimam Comitis* Barcinonenſis *filiam cœpit grauiter torquere. Cùm vi exorciſmorum egredi cogeretur, reſpondebat ſemper,* ſe nunquam egreſſurum niſi à IOANNE GVARINO Eremita ſanctiſſimo, qui in Monte-Serrato ſolitariam vitam ducebat, eiiceretur. *Hæc autem cum fuiſſent Comiti nuntiata, ſtatim cum filia itineri ſe dedit, vt Virum inquireret. Quem cùm inueniſſet, rogauit vt miſereretur filiæ ſuæ, quæ malè à dæmonio vexabatur.* IOANNES *autem hæc audiens, vltrà quàm credi poteſt, mirabatur, & neſciebat quid ageret. Verumtamen patris, & omnium circumſtantium precibus, & puellæ doloribus motus, cùm diù ſe indignum proclamaſſet, tandem flexis genibus, cœpit rogare pro ſalute, & liberatione puellæ. Vix orationem compleuerat, & diabolus abſcedens, in pace, & tranquillitate, modicùm puellam reliquit: vnde Comes, & omnes qui cum ipſo erant, Deo, & ipſi gratias egerunt. Sed quid inde? Audierat Comes ſæpe dicentem diabolum, ſe quidèm egreſſurum de corpore filiæ, ſed paulo pòſt reuerſurum. Timens autem diaboli reditum, & filiæ renouationem dolorum, rogauit Eremitam, vt ſecum filiam, ſaltem per ſpatium nouem dierum retinere dignaretur. Diſplicuit primò hæc petitio* IOANNI, *& in quantum potuit excuſationem prætulit, dicens hoc omnino profeſſioni eremiticæ eſſe contrarium, oſtendens etiam anguſtiam ſpeluneæ ſuæ, quæ vix duos poſſet capere. Veruntamen auctoritas Comitis, aſſiſtentium preces, lacrymæ puellæ vicerunt: quibus motus* IOANNES *puellam ſecum detinuit ſolam, Comite interim cum ſuis ad vicinam vrbem recedente, qui quotidie ſeruos ſuos mittebat, & afferebant puellæ neceſſaria ad ſuſtentationem vitæ.*

Virgini viã ſalutis demonſtrat.

EREMITA *autem non præuidens malum quod accidere debebat, ſæpius accita adoleſcentula, ſuis exhortationibus, vitam ſalutis demonſtrabat, & ad virtutem hortabatur: cùm interim diabolus, qui omnia iſta fuerat machinatus, libidinem ardoris cœpit in corde, & corpore ipſius vehementer accẽdere. In tanto conflictu conſtitutus, ſæpe orationi inſiſtebat, ſigno Crucis frontem armabat, & cupiebat relinquere puellam, & inde recedere, vt ſic fugeret periculum.*

periculum. Attamen nihil audebat aggredi abſque conſilio Pſeudo-Anachoreta, ad quem acceßit, & ei tentationem ſuam aperuit, inſuperque quod locum ſuum deſerere vellet, declarauit. Tunc diabolus cœpit eum verbis demulcere, eique dißuadere talem receſſum, reprehenderéque animi ſui leuitatem. Et quomodo (addebat) coronaberis, niſi legitimè certaueris? Nam reverà Chriſtiani parùm tentati, parua erit remuneratio, reſpectu illius, qui audacter tentationibus reſtiterit. His, & alijs rationibus maledictus ille in tantùm IOANNEM faſcinauit, quòd eis fidem, quaſi diuinitus prolata eſſent, adhibebat, & ſic aliquantulum conſolatus ad cellam redijt, credens omnino ſe tentationem illam ſuperaturum eſſe. Sed contra accidit. Nam ſtatim atque acceßit ad puellam, grauius bellum ex nimia pulchritudine ipſius cœpit eum adoriri, neſciénſque, quid vltra ageret, nunc ſeruos Comitis, qui puellæ victum quotidianum afferebant, rogabat, vt eam tollerent, & ad patrem reducerent: nunc recedendi viam captabat, ſed Pſeudo-Eremita eum ſemper impediebat, bono animo eße ſuadens. Perſeuerante tentatione, cùm ſæpius viriliter egiſſet, tandem poſthabito timore Dei, conſenſit peccato, vi opprimens virginem.

Tentatur.

Pſeudo Eremitæ conſilium fraudulentum.

Conſentit peccato.

TVNC nimio mærore confectus, conſiderans ſe Dei gratiam, & quidquid vnquam boni fecerat, amiſiſſe, deſperabundus perrexit ad Pſeudo-eremitam conſiliarium ſuum, eique reatum ſuum aperuit, & quid acturus eſſet conſilium obnixè poſtulabat. Tunc diabolus, vt eum in grauius peccatum demergeret, cœpit eum conſolari, atque ad ſperandum in miſericordia Dei, quæ non vult mortem peccatoris, animare. Et ſubiungens, dixit: Cùm ſecretum peccatum minus præiudiciabile, & nociuum ſit, quàm publicum, ne mundus, qui te pro ſancto habet, ſcandalizetur, optimum, & neceſſarium eſſe puto, vt puellam interficias, & hoc modo ſcelus tuum poteris occultare. Miſer IOANNES qui iam peccato conſenſerat, violando virginem, alteri multo maiori ingreſſum dedit, ſtatimque abſque vllâ dilatione, arrepto cultro, innocentis puellæ transfixit iecur, & ſub quodam ſcopulo eius corpus ſepeliuit. Diabolus autem qui prius eum ad veniam ſperandam hortabatur, nunc incipit ei deſperationem ſuadere, proponens ei excellentiam vitæ præteritæ, atque enormitatem peccatorum. Et ſic eum irridendo, & ſubſannando diſparuit. IOANNES hoc videns, tanto pudore ſuffuſus eſt, quòd ſe ipſum ex altis illis rupibus præcipitaßet, ni eum gratia, & miſericordia Dei præueniſſet. Vnde reatum ſuum cognoſcens, amarè cœpit flere, & à Deo veniam poſtulare. Tunc quaſi de graui ſomno euigilans, decreuit Romam pergere, partim vt pœnitentiam ageret, partim etiam vt manus Comitis effugeret. Nonâ autem die tranſactâ, Comes cum ſuis aſcendit in Montem, vt filiam reduceret. Sed cùm neutrum inueniſſet, per totum eos Montem perquiri fecit. Et cùm nec ſic inuenti fuiſſent, Comes cum magno dolore Barcinonem redire coactus eſt.

Virginem occidit

Deflet peccata commiſſa.

INTERIM ergo IOANNES pergebat Romam; quò cùm perueniſſet, & Stephano VI. Pontifici Maximo, anno eius Pontificatus III. ſe præſentaßet, confeßus eſt ei peccata ſua, & ab eo abſolutionem, & pœnitentiam percepit, quæ talis erat, vt ſcilicet, rediret ad ſpeluncam ſuam, ad inſtar beſtiæ manibus, & pedibus gradiendo, nunquam ad cœlos oculos leuaret, & hoc pœnitentiæ genus ſeruaret, quo aduſque trium Menſium infans iuberet ei ſurgere, in ſignum quod ſibi Deus peccatum remiſißet. Humiliter igitur hanc ſuſcipiens pœnitentiam, paulatim gradiendo, more beſtiarum, ad ſpeluncam ſuam reijt, ibique aſperrimam vitam duxit. Nam herbas, & radices ſilueſtres comedebat, aqua pluuialis eius ſitim extinguebat, humíque cubabat. Succeſſu temporis veſtimenta vetuſtate conſumpta, iam nudus incedebat, inclementiæ aeris, ardori ſolis, & frigori expoſitus. Vnde tàm niger, & piloſus euaſit, quòd non homo, ſed beſtia ferociſſima credi poßet.

Romã pergit.

Pœnitentiã ſuſcipit.

ACCIDIT autem circa finem Septimi anni pœnitentiæ ſuæ, hoc ſtupendum, & memorabile. Cùm Comes Barcinonis venaretur ad radices Montis, iuxta fluuium, præmiſiſſétque venatores ſuos in cacumina Montis, vt ſic ceruum, vel vrſum inferiùs deſcendere cogerent: cùm ij fortè veniſſent ad ſpe-

Inuenitur à Venatoribus feræ ſimilis

luncam GVARINI*, canes vehementer latrare cœperunt, non tamen auſi ſunt ingredi, nec Virum Dei lædere. Venatores autem exiſtimantes aprum quendam eos reperiſſe, ſtatim cucurrerunt, & intrantes in ſpeluncam* GVARINVM *repererunt ad inſtar Vrſi, totum pilis coopertum, non loquentem, nec ſe quidem mouentem. Vnde valdè mirabantur ignorantes, quænam eſſet hæc beſtia. Huius autem prædæ ſtatim Comitem certiores facientes, multo plures viros miſit, vt beſtiam viuam poſſent apprehendere, & eam ad ſe adducere.* *Capitur.* *Illi ergo* IOANNEM*, quem feram putabant, ligatum duxerunt ad Comitem, qui tàm inſolitum monſtrum admirans, ſecum duxit* Barcinonem*, reponique iuſſit in ſtabulo equorum, victúſque ei ad inſtar feræ miniſtrabatur.*

CVM *autem Comes prolem maſculinam tunc ſuſcepiſſet, conuocatis omnibus nobilioribus Prouinciæ, fecit eis celeberrimum conuiuium. Vt autem epulantes redderet iucundiores, iuſſit adduci ſylueſtrem illum hominem, qui ad inſtar feræ beſtiæ, quæ ipſi porrigebantur rodebat. Adueniente autem horâ, in qua miſericordiam ſuam Deus* IOANNI *manifeſtare debebat, ipſo permittente, & volente, nutrix ingreditur cubiculum tenens in vlnis infantem* *Infans loquitur.* *trium Menſium, qui attentiùs in eum dirigens oculos, quem omnes feram putabant, altâ, & clarâ voce dixit ei :* Surge frater IOANNES GVARINE, ſurge, & ſta rectus : nam Deus remiſit tibi peccata tua. *Quibus auditis, ſtatim ſurrexit, & deinde flectens genua gratias Deo egit. Mirantibus omnibus tàm inſolitas res,* IOANNES *acceſſit ad Comitem, ipſique coram circumſtantibus, totam hiſtoriam, & rem geſtam, inter ipſum, & filiam ſuam enarrauit : qualiter ſcilicet eam violaſſet, & poſtea occidiſ-* *Vir Dei abſoluitur.* *ſet; & quòd Deus pœnitentiam ſibi à Summo Pontifice iniunctam habuerat acceptam, & gratam, quemadmodum ipſi narrabat. Veniam igitur cum multis lachrymis poſtulauit, & ſeipſum obtulit morti, & ſupplicio, ſi Comiti placeret vindictam ſumere. Ille è contra ſurgens amplexatus eſt eum, iuſſitque eum indui, dicens : poſtquam à cœleſti, & ſuprema Curia dimiſſus fuiſſet abſolutus, inferior nihil amplius poterat.*

POST *aliquot autem dies rogauit eum* Comes*, quatenus ſecum pergere dignaretur ad Montem, vt viderent locum, vbi ſepelierat filiam, quatenus* *Inuentio Imaginis B. Mariæ Montis-Serrati.* *eius oſſa in honeſtiori loco ſepelire, ſimúlque B. Dei-Genitricis imaginem recenter inuentam viſitare poſſent. Cuius precibus annuens* IOANNES*, cum Comite perrexit, & oratione factâ coram Imagine, oſtendit Comiti locum, vbi poſuerat filiam. Sed ô ſtupendum miraculum! Quam putabant à vermibus fuiſſe corroſam, & in cineres redactam, inuenerunt viuam, ſanam,* *Virgo viua reperitur.* *& pulcherrimam, habentem tantum in collo cicatricem purpuream, ad inſtar ſericæ faſciolæ, vbi* IOANNES *infixerat gladium, in teſtimonium miraculi. Dixit autem puella ſe fuiſſe præſeruatam à B. Virgine Matre, cui ſe ipſam ardenter commendauerat, cùm eam occideret* IOANNES*. Quis ergo exprimere poterit gaudium, quod tunc Comes, &* GVARINVS *habuerunt, ob tam euidens, & ſtupendum miraculum? Voluit enim filiam ſecum adducere, ſed illa renuit, dicens, ſe hîc velle vitam ſuam, quam de miſericordia, & bonitate B. Virginis tenebat, in eius obſequio impendere. Tam* *Monaſterium Virginum conſtruitur.* *iuſtis precibus Comes contradicere nolens, vt facilius puella Deo ibidem inſeruire poſſet, Monaſterium Puellarum conſtrui curauit, Puelláſque Monaſterij* S. Petri, *Ciuitatis* Barcinonenſis, *Ordinis* S. Benedicti *tranſtulit, quibus filiam Abbatiſſam præfecit, & conſtituit; quæ poſtquam diù ſanctiſſimè Monaſterium rexiſſet, ſancto fine quieuit, Anno* DCCCC.IX. *Denique etiam* B. IOANNES GVARINVS *reliquum vitæ ſuæ in Dei, & ſanctimonialium illarum obſequio, & in magna auſteritate, & abſtinentia, tranſigens, tandem in pace quieuit, & ad præmia cœleſtia percipienda, veris pœnitentibus repromiſſa, conuolauit,* *Moritur.* *Pridie* Idus Iunij, *Anno* DCCCC.V. *Cuius Corpus in ſpelunca ſepultum extitit, donec* OSSA *honorificè in Sacriſtia prædicti Monaſterij tranſlata, & in lignea capſa recondita, adhuc magnificentiâ debitâ cuſtodiuntur.*

Hæc

Hæc ſunt Acta, verè apud omnes Scriptores admiratione ſtupenda, licet veritate miranda. *P. Yepius* illa mordicùs retulit, & quamuis in eius ecphraſi, multoties ſtupore perculſus, vltra procedere recuſaret, tamen nonnullis proteſtationibus præuentus, tandem ſingula, quæ in Actis recenſentur, prodigia, ad miraculum approbauit. *Omnia contenta in relatione probantur ex coæuo Auctore.*

Qvatenvs ad *Diei*, & *Anni* computationem, nomina filiæ Comitis Barcinonenſis, & Pontificis, in Actis relatorum, audi Luitprandum in *Aduerſar. d. n.* 121. omnia ſingulariter complectentem: *Anno* DCCC.LXX. *florebat in Cathalonia S. Vir Eremita* Ioannes Gvarinvs, Hiſpanus, *ex* Valentia: *qui prope* Montem Serratum *in ſpelunca (in qua Barcinonenſes Chriſtiani Imaginem B. Virginis* Mariæ *in perditione Hiſpaniæ recondiderunt) deceptus à dæmone*, Mariam *filiam Comitis* Gotefridi Villoſi *corruperat, & interfecerat: & pœnitentiâ ductus, iuit ad Summum Pontificem* Stephanum VI. *Anno Pontificatus eius* III. *Dedit illi vt more Beſtiarum ſeptennium reptaret, donec infans illi diceret:* Surge Ioannes, Deus acceptauit pœnitentiam tuam. *Quod & accidit. Obijt Anno* DCCCC. V. *Pridie Idus Iunij; & ſepultus eſt in ſpelunca, vbi fundatum eſt Monaſterium ſacrarum Virginum Benedictinarum, quas* Maria *filia Comitis, ope B. Virginis ad lucem reuocata, rexit, & Anno* DCCCC. IX. *obijt.* Ex quibus verbis à Luitprando recenſitis, qui ferè coæuus S. Eremitæ fuit, omnia ſuperiùs relata probantur, ita vt nullus dubitationi locus remaneat.

Serratvs Mons. Celebris in Hiſpania in finibus Laletanorum in Lacetanis; olim prophanis Deorum cultibus dicatus. Ipſe non ſolùm in Hiſpaniis, ſed vbiuis Prouinciarum Latini, Chriſtianíque nominis famâ pernotiſſimus eſt. Situs & Religio venerabilem efficit: diſtat Barcinone circiter XXX. P. M. tantundem mari remotus. Lambitur à Septemtrione Rubricato amne, vbi Palladium oppidum Oleſia per XII. P. M. in Inſula ſedens, & nulli contiguus. Altitudo eius ardua, & vndique prærupti cliui rupeſque aditum exaſperant: Nemoroſis internis ornis, & fraxinis, & huiuſmodi arboribus inſignitus eſt, ſalientibuſque fontibus irriguus, medicinalium quoque herbarum ferax. Aſpectus eius ampliſſimus, vt Pyrenæis, & Occidente Sole Balearibus terminetur. Et cùm cernentibus ſe inacceſſibilem oſtendat, artificioſum tamen aditum circuitus tribuit: exterius autem præruptis, exciſiſque ſaxis, ita vndique in graduum, & ſerræ ſimilitudinem, & ex ordine compoſitum eſt, vt prudenti opere naturam ipſam, aut mundi huius Opificem, montem ipſum, neſcio quid ſacri Numinis oſtentantem ſuo celeberrimo cultui extruxiſſe credamus. Religionis eius auxêre initia, quod Supremæ Virgini ſacer ſit, ob vetuſtiſſimum ipſius ſimulacrum, in abditiſſima ſpelunca diuinitus inuentum. De quo, ſi pro materia diceretur, grande eſſet profectò opus, & ideo relinquendum. Vltra Montis modum Ara Virgini Matri extructa eſt, & Auguſtiſſimum Templum. Via quoque aſcendentibus non exigua, laborioſo accolarum cultu, Regiiſque ſumptibus coacta eſt. Deſperatum primâ manu opus, mox abſolutum. Cacumina præterea Montis Religioſis habitantur Viris, quos Eremitas appellant, ligneiſque gradibus, & exemptilibus ſcalis, & ad pendentia ſaxa admotis, non ſine vaſtæ ſublimitatis terrore, ac caſus etiam periculo adeuntur. Aſcendentibus, ne decidant, remedium eſt, curioſiùs ſcandere, & ne ima deſpiciant. Templum cerâ, argentoque atque auro conflatis per Orbem donariis, onuſtum eſt. In cuius veterrimi tholi faſtigio, mirandæ Virgineæ opis, miſeris ægris mortalibus præſtitæ teſtes appendent ſtatuæ, & depictæ imagines, catenæ, loricæ, clypei, & roſtra carinis erepta, atque alia liberationis, & victoriæ monumenta. Quodque omnium maximum eſt, reuiuiſcentium hominum funebria veſtimenta, ſuperatæ naturæ mirificentiſſimum ſpectaculum. Ita Montis ſitum Ieronymus Paul. *de Montib. Hiſpan.* delineauit. Aliter & Nos *hoc Tom.* 3. ſupra.

IDIBVS IVNII.
DIES XIII.

A. CORDVBÆ *in Bætica Hiſpaniæ* S. FANDILÆ *Monachi Tabanienſis : qui in reprimenda Sarracenorum inſolentia aduerſus Chriſti fideles, ita horum ſuppetias tulit, vt pro ipſorum defenſione, & Chriſti confeſſione, Martyr abſciſſo capite, vitam inclytus denudaret.*

B. PATAVII *in Italia* S. ANTONII *Confeſſoris, qui origine Vlyſſipponenſis, ordinem Minorum ingreſſus, vitâ, prædicatione, & miraculis orbem penè totum impleuit; demum virginitatis laude clarus, & aduerſus hæreticam prauitatem acerrimus vindex glorioſo fine quieuit.*

C. *Apud Biſoldunenſe Cœnobium in Hiſpania, Depoſitio* S. EVIDII *Martyris, qui pro fide miles egregius in ſtadio decertans, ad præmij trophæum indefeſſe cucurrit.*

NOTÆ.

A. Martyrologia. SANCTVS FANDILA *Monachus Martyr.*] Cruenta per hos dies Arabum apud *Cordubam* Bæticæ regnantium perſecutionis eſt erecta procella, ita vt ferè nullus ſit dies, qui Sanctorum Martyrum ſtrages haud viderit: inter quos FANDILA Noſter, de quo ferè omnia Martyrologia, Romanum *cum Baronio*, Caſtellanum *P. Vazq.* Luſitanum *P. Lupi*, Hiſpanum MS. *P. Higuera*, Italum *Conſtanty Felicis*, Monaſticum *VVionis, & Menardi*, Vſuardi, Adonis, Galeſinij, Maurolici, & Peregrin. memoriam recolunt. De eo ad amuſſim S. Eulog. in *Memorial. SS. lib. 3. c. 7.* Petr. de Natalib. Scriptores. *Hiſtor. SS. lib* 5. *c.* 114. Ambroſ. Moral. *Hiſtor. Hiſpan. lib.* 14. *c.* 19. Ioannes Mariet. *Hiſtor. SS. Hiſpan. lib.* 3. *c.* 8. P. Martin. de Roa *Hiſtor. SS. Cordubenſ. fol.* 94. & Alphonſus Villeg. *in Flor. SS. Hiſpan.* Eius ACTA provt recenſet *Eulogius*, damus.

ACTA S. FANDILÆ PRESBTTERI & Monachi Martyris; ex D. Eulogio.

DVM *ergo in Nos huiuſmodi irriſionibus hoſtes inſultarent, & hoc diludio noſtram penè conſummatam cladibus fatigarent miſeriam: adoleſcens quidam* FANDILA *ephæbus, aſpectu decorus, honeſtate vitæ probabilis ſanctus, & timoratus Presbyter, inter has cædes ſæuáque diſcrimina, oſtium, adituḿque primus exercendi Martyrium ſub huius tyranni imperio patefecit.* Origo. *Hic itaque ex vrbe* Accitana *progenitus*, Cordubam *diſcendi gratia veniens, totam penè pubertatem, ibidem ſub pædagogi traditione peragens, confeſtim,*

feſtim, vt adoleſcentiam attigit monaſticâ oblectatus conuerſatione, illicò Monachis ſe Deo iugiter militaturum admiſcuit. Qui aliquibus locis peragratis, ac demutatis, in quibus ardens deuota mens requieſcere non poterat, vltimò ſe in Tabanenſe *Cœnobium contulit. Ibi aliquandiu ſub regulari diſciplina, vel regimine Abbatis* Martini *demoratus, perfectiùs in timore Domini clarnit. Et quoniam ſummæ humilitatis magnæque obedientiæ erat, idcirco gratia ſanctitatis, quâ cælitus refulgebat, diu implorantibus, ac rogantibus Monachis Cœnobij* S. Saluatoris, *quod haud procul à ciuitate* Cordubæ, *in parte Septemtrionis, ad radicem Mellaris pinnaculi ſitum eſt, ad Officium Sacerdotale prælectus inuitè, & (vt ita dixerim) violenter, inſtantiâ, vel præiudicio Abbatis ſui ſanctum miniſterium ſuſcepit, & nihilominus ieiuniorum, vigiliarum, orationúmque, ſolito propentiùs labores adaugens, ambulabat de virtute in virtutem, viſurus Dominum in Sion, ſcalis meritorum euectus. Cuius venerabilem vitam, cunctiſque neceſſariò imitabilem conuerſationem, cum affatim digno laudum præconio, eorundem fratrum, atque ſororum, quibus præerat, relatione pandatur; eo tamen magnificentius declaratur, quo florentiſſimam iuuentutem, animo robuſtiore tranſgrediens, gladio martyriali non cunctatus fuerit ſubdere. Igitur comitante ipſum perfectione timoris Dei, cùm omnia terrena deſpiciens, mentem cælo ſuſpenderet, cuperétque diſſolui meliùs, & cum Chriſto manere, quàm rebus inhærere caducis, quodam die obfirmato vultu, iudici aſtans, prædicat Euangelium, impudicum exprobrat vatem; catumque noxiæ combinatum culturæ prædonibus (niſi reſipiſcens pietatis fidem apprehendat) in vltricibus luiturum pœnas incendijs proteſtatur. Hinc in carcerem trahitur, & vinculis correctatus, in latronum manſionibus alligatur. Quod factum Iudex regio intimare auditui non differens, accenditur igne furoris immenſi, & quodam hebetatus horrore miratur ſtipidus, quæ eſſet illa victrix audacia, quæ tantæ gloriæ non expauerit regem, tamquè ſublime vanitate, & ſuperbiâ caput, atque (vt ſe putabat) ſuper omnia excellens talibus irreuerentiæ auſibus propulſaret. Quam ob rem eodem momento, ſub voce terribili Epiſcopum comprehendi decernit. Sed ipſe, fugæ preuentus remedio, ſaluatur. Nam ferunt quòd iam tunc eum nulla intercedente dilatione punire decreuerat. Iuſſerat enim omnes Chriſtianos generali ſententia perdere, fæminaſque publico diſtractu perdere, præter eos qui ſpretâ religione ad cultum ſuum diuerterent. Et niſi hoc edictum conſultu Satrapum quaſſaretur, qui pro eo quod nullus ſapiens, nemo vrbanus, nulluſque procerum Chriſtianorum huiuſcemodi rem perpetraſſet, idcirco non debere vniuerſos perimere aſſerebant, quos non præit perſonalis dux ad prælium. Et hinc credo ium funditus Chriſtianiſmum noſtrum partim gladio, partim præuaricatione extingueret. Fortiſſimum verò Athletam gladio interficiens, patibulo vltra amnem ſuſpendi præcepit,* Idibus Iunij *Anno Domini* DCCC. LIII.

Fit Monachus.

Præfectus Monaſterij S. Saluatoris.

Euangeliũ prædicat.

Capitur.

Corona tur

Hactenus *S. Eulogius* Noſter, in cuius ecphraſi, nihil, quod probationis virgam requirat, cognoſcimus. Si verò de Edicto à Rege contra Chriſtianos aliquid ampliùs ediſcere cupis, conſule eundem Eulogium *lib. 2. c. 14. &* 15. vbi illius temporis anguſtias deplorabis. Hic notandum eſt, quod Ciuitas ACCITANA ſuum agnoſcens FANDILAM conciuem illi ſolemne feſtum indixit, operâ *D. Ioannis de Fonſeca* eius ſanctæ Eccleſiæ Epiſcopi, inſtante *Doctore Diduco à S. Cruce, & Saauedra* Cathedralis illius Præcentore. Quâ in feſtiuitate ex voto Ciuitas intereſt, & inter Ciues Confraternitas opulenta erecta eſt; quam etiam probauit *D. Ioannes Conarruuias* ipſius Eccleſiæ Præſul. Nec tantum erga S. Martyrem amorem, Deus inſolutum reliquere voluit, quin *S. Martyris* interceſſione plura Miracula in ægrotantium ſalutem perficere curauit; inter quæ illud celebre cuiuſdam pueruli *Accitani* morbo comitiali laborantis, qui auditis campanarum clangoribus in Veſperis feſtiuitatis eiuſdem, Miſsâ oblatâ, & dictâ, ſanus repertus eſt.

Edictũ Regis Cordubæ aduerſus Chriſtianos.

Accitana vrbis deuotio.

Miraculũ

Simili laborabat morbo *D. Maria de Buiza* Virgo ſanctimonialis ex regula Minorum in Monaſterio S. Iacobi, in eadem vrbe; quæ, voto S. Martyri oblato, tandem ſanitatem integram recepit.

Aliud.

Pet

Aliud. Per plures annos grandinis tempeſtas prope diem S. Martyri dicatum, vinearum pagos deturpabat, ita vt omnia penitus depaſceret. Hinc quidam agricola S. Martyris interceſſionibus confiſus, Crucem cum nomine B. Martyris ſcripto, in eminenti pagi rupe conſtituit, quâ defixâ, in poſterum nulla eſt exorta tempeſtas.

Topographia. ACCI. Ciuitas Epiſcopalis vetuſtiſſima *Hiſpaniæ*; hodie GVADIX. de qua diximus ſupra *Tom.* 1. *die XXII. Februar. fol.* 216. De ea Iulian. *in Chron. n.* 14. Biuar. *ad Dextr. fol.* 91. *n.* 1. *fol.* 107. *n.* 4. & *fol.* 129. *n.* 4. Apud Gruter. *fol.* 271. *n.* 6. hæc ex Moralio, & Mariana refertur Inſcriptio:

Inſcriptio.

IVLIÆ MAMEÆ.
AVG. MATRI.
IMP. CÆS. M. AVRELI.
SEVERI. ALEXANDRI
PII. F. AVG.
M. CASTROR.
COL. IVL. GEM. ACCITANA.
DEV. NVM. MAIESTAT. Q.
EIVS.

An dicta Iulia Gemella. Hinc elicies, quòd etiam ACCIS fuit dicta IVLIA GEMELLA Colonia, & Populi illius diſtrictus GEMELLENSES, quod etiam notauimus *in Commentar. ad Aul. Hal. de Aduent. S. Iacob. verſ.* 308. *fol.* 63. vbi diximus. Alia alibi ſubiiciemus.

B. S. ANTONIVS PADVANVS, Confeſſor.] Origine *Hiſpanus*, putà *Vlyſſipponenſis* in *Luſitaniâ*, ex Ordine *Minorum*, vt inquit Aubert. Miræus *de Scriptor. Eccleſ. tom.* 1. *fol.* 257. Eius memoria Nominis in Albo Sanctorum à *Gregorio IX.* *Martyrologia.* Pont. Max. ſcripta fuit, Anno Domini M.CC.XXXII. De quo *Martyrolog. Romanum* cum Baron. h. d. Caſtellanum *P. Vazq.* Luſitanum *P. Lupi.* Hiſpanum *MS. P. Higuera.* Italum *Conſtant. Felicis.* Franciſcanum *P. Arturij.* & aliud *P. Soſa.* Scriptores innumeros, qui eius egregia opera facta, & miracula retulerunt, congerit P. Aſturius à Monaſter. *in Martyrolog. Franciſcan. h. d. fol.* 247. §. 3. *&* 4. Præter *Scriptores.* ibidem recenſitos, adde P. Ioann. Mariet. *Hiſtor. SS. Hiſpan. lib.* 16. *c.* 1. *& ſeqq.* Matthæum Aleman, qui *Hiſpanicè* eius vitam ſcripſit, P. Anton. Vaſconcell. *in Deſcript. Luſitan. fol.* 522. *n.* 1. Eduard. Nonius *eod. tractat. c.* 41. *fol.* 72. Georg. Cardoſo *in Off. SS. Luſitan. ad Non. Hymn.* hac ſerie:

Nunc iuuat caſtos, humiles, pudicos
Lyſiæ natos celebrare cantu,
Renibus cinctis, manibus lucernas
Qui retulerunt.
Piſcium doctor, Minor ille frater
Emicat primus, gremio vrbs Vlyſſis
Quem tulit, ſignis Patauii *redundans*
Quem tenet antrum.

Idem Cardoſo *in Relation. SS. Luſitan. c.* 15. *fol.* 20. Anton. Belinghen *in Kal. Mariano, h. d. fol.* 313. P. Ioann. Petr. Maffeus *Hiſtor. SS. Tredecim Confeſſor. c.* 10. *fol.* 433. P. Ioan. Bapt. Maſcul. *in Encomijs SS. Encom.* 189. P. Emanuel Pimenta *in Poemat. Sacr. lib.* 11. *fol.* 402. Philipp. Ferrar. *in Catalog. SS. Ital. fol.* 359. Sodalit. Marian. *in eius Faſt. fol.* 294. *Breuiaria.* Demùm olim eius feſtiuitas erat in omnibus ferè *Hiſpaniæ Breuiarijs.* Eius ACTA prolixiora qui legere cupit, adeat Surium *Tom.* 3. vel Sedulium *in Hiſtor. Seraph. fol.* 181. Nos breuiora ſeligentes, ea, quæ à *P. Petro de Ri-*

badeneyra

badeneyra Hiſpano ſermone ſcripta, & à *P. Iacobo Caniſio* Latina facta conſpeximus, ſubiiciemus.

ACTA S. ANTONII PADVANI Confeſſoris Minoritæ, ex R. P. P. de Ribadeneyra.

ANTONIVS *primò dictus* FERNANDVS, *fuit* Vlyſſippone *Luzitaniæ Metropoli natus, ex Patre* Martino de Bullones, *&* Thereſia de Tauora, *& primæ nobilitatis Ciuibus. Hic in principe vrbis Templo, quod cælitum Reginæ dedicatum eſt, baptizatus, in eodem vel à prima pueritia educatus, (quòd ædes paternæ huic Templo cohærerent) prima poſuit rudimenta literarum, tenerrimúmque hinc in Deiparam Virginem hauſit amoris affectum, quo deinceps in omnem vitam flagrauit. Illuſtria vel ab incunabulis ſanctitatis dedit indicia, è quibus facilè quiuis prudens rerum æſtimator metiri poſſet, in qualem, quantúmque Virum eſſet euaſurus. Erat enim nobili, viuidóque ingenio, maturis omnino moribus, tantáque modeſtia præditus, vt, quamuis puer adhuc, virilem iam togam mereri videretur. Et iam* Quintumdecimum *ſuperarat annum floridi adoleſcens æui (quo nunc incauta, cereáque in vitium flecti iuuentus, heu! ſic abutitur ad captandas illices voluptatum pedicas, quibus miſerrimè capiatur, vt non tantum libertate, ſed vitâ animi exuatur) cùm diſpicere cœpit ac deſpicere omnem mundi pompam, agnoſcere, & horrere blanda palpantium illecebrarum vincula, præſentiáque animi pericula. Hæc ergo quò cautiùs euitaret, ad religioſum quodpiam aſceterium, velut ad tranquillum, ſecurúmque portum confugere decreuit. Neque teſtudinea fuêre ſalutaris huiuſce conſilij mora, ſed quod prudenter fuerat meditatus, celeriter etiam executus, quoddam S. Auguſtini Monaſterium, quod vrbe propiùs aberat, & à S. Vincentio nomen obtinebat, ingreſſus eſt.* Patria. Educatio.

HIC *Religioſum habitum indutus, tribus religioſæ vitæ votis ſe totum Deo dedicauit. Totum biennium pietati, religioſæ modeſtiæ, & obedientiæ ſingulariter impendit, atque altiſſima virtutum fundamenta iecit, quibus ampliſſima, quæ moliebatur in eo Deus, opera poſſent inniti. Identidem ad eum parentes, amicíque, vt fieri ſolet, inuiſebant, religioſámque Sancti adoleſcentis quietem rumpebant. Sed enim cùm* FERDINANDO *potior eſſet Deus quàm mundus, & pluris æſtimaret animæ ſalutem, quàm carnem, ac ſanguinem; quò remotior ab omni conſanguinitatis communione fieret, à Cœnobiarcha veniam illinc abeundi, & adeundi* Conimbricenſe *S. Crucis Monaſterium poſtulauit, impetrauitque. Hinc ergo profectus per aliquot annos delituit, totus precibus, diuinarúmque ſtudio literarum addictus, in quibus mirè profecit. Interea ad* Conimbricenſe *fortè Cœnobium Quinque Franciſcanæ familiæ Religioſi à* S. Franciſco *Mauris prædicatum miſſi, diuertère. Sed cùm haud multo poſt fidem ab ſe prædicatam, ſuomet ſanguine in Ciuitate* Marochio *obſignaſſent,* FERNANDVS *eorundem corpora, à Principe iuuentutis* Petro, *Regis Luſitaniæ Alphonſi II. fratre, Conimbricam delata, feſtis omnium plauſibus, incredibilíque pompâ excepta, & ad Eccleſiã S. Crucis eiuſdem* Conimbricenſis *Monaſterij, in quo S. Vir degebat, honorificè condi cum voluptate ſpectauit. Itaque Martyrũ horum conſtantiam, quâ Chriſti fidem prædicarant, & cruciatus quos exantlarant; lætitiámque, quâ in mortem prouolarant; & miracula, quibus eos Deus iam mortuos illuſtrarat, diligenter arbitratus, eorúmque in vita, ac morte imitandorum deſiderio accenſus, ad religioſam* S. Franciſci *familiam tranſire geſtijt, vnicâ martyrij ſpe lactatus. Quam ob rem quibuſdam eius familiæ Religioſis eremum quandam penè* S. Antonium *extra* Conimbricam *habitantibus, & ſubinde ad S. Crucis, ſuúmque Cœnobium inuiſentibus, ac mendicantibus, animi ſui ſenſa detexit. Cum hiſce ſimul ac ei conuenit, à Cœnobiarcha ſuo commeatum petijt, ſed difficulter impetrauit, quòd is religionem, abitu* FERNANDI, Religioſa vita. Conimbricam petit. Martyrij deſiderium.

NANDI, *in quem virtus omnis migraſſe videbatur, cœnobio emigraturam vereretur.*

Minorita fit. IGITVR *impetrato commeatu, præceptáque Cœnobiarchæ ſui benedictione ad S. Franciſci familiam tranſit, eiuſque habitum induit. Offendit ea mutatio omnes S. Crucis Religioſos, ſed vnum maximè, qui diſceſſurum his affatus eſt:* Vade, licet, habitum Fratrum Minorum indue, fortaſſe repentè Sanctus eris. *Cui* FERNANDVS *ſummiſſâ, modeſtâque voce:* Cùm me, mi frater, videris Sanctum, quæſo te collauda Deum. *Vigeſimum agebat annum, cum ad Franciſcanam tranſiit familiam, & quò foret à familiaritate cognatorum magis expeditus, neque reſciretur, vbinam terrarum degeret, ſibi*

Nomē mutat. *nomen* FERNANDI, *in* ANTONII *piè commutauit; quòd etiam Monaſterium, in quo iam nouo incipiebat habitu Deo militare, à S. Antonio nominaretur. Interea quotidie in* ANTONIO *Martyrij deſiderium augebatur, eùm ex pacto, tenuenteque, quod cum religioſis fratribus ſuit iniérat, in Afri-*

In Africā pergit. *cam Mauris illic fidem prædicaturus deſtinatus eſt. Verumenimverò Deus qui multorum ſaluti deſtinarat* ANTONIVM, *in Africam appulſum graui, prolixáque ægritudine afflixit. Quum ob rem, vt vidit ſe viribus officio ſuo neceſſarijs orbatum, redijt in* Hiſpaniam, *valetudinem recuperaturus. Sed ſimul è porta ſoluit, aduersâ ventorum vi nauigium, quo vehebatur S. Vir, in Siciliam abreptum. Hic appulſus, vt didicit* Aſſiſij *à* S. Franciſco *conuentum*

Aſſiſiū appulit. *celebrari; quamuis adhuc eſſet corpore æger, tamen eò proficiſci decreuit, à Seraphico ſui Ordinis Patre benedictionem petiturus. Itaſ, & ſuo voto feliciſſimè potitus eſt.*

FINITO, *ſolutóque conuentu, cunctis in ſua Cœnobia abire parantibus, non fuit quiſquam, qui ſibi comitem vellet* ANTONIVM *adſciſcere, quòd & ægrum viderent, & rudem, nec vlli rei ſatis idoneum putarent. Quamobrem ſanctum quendam virum* Gratianum *Romanæ Prouinciæ Miniſtrum (ita*

Ad Romanā Prouinciam transfertur. *ſuos Prouinciarum Præſides Franciſcana familia appellat) multis vrſit precibus, vt ſe comitem adſciſceret. Ille modeſtiam Viri arbitratus, miratúſque, præceptâ Generalis Miniſtri licentiâ, votis eius annuit, atque in fidem ſuam receptum, ad Monaſterium in eremo ſitum, quod* S. Pauli *vocabatur, allegauit. Hîc ergo profectus, totam ſe precibus, diuinarumquè rerum commentationi dedit, aſperrimiſque ſuum corpus modis habuit, ſolo pane, frigidâque contentus.*

Eius pœnitentia. *Itaque hac aſperitate, ſic vires attriuit, vix vt suis pedibus poſſet. Occupabatur infimis totius Monaſterij officiis, pauimentum verrebat, lebetes in culina fricabat, lauabat, tergebat, omnibus denique ſeruiebat, nec vllo ſignificabat indicio, ſe literis vnquam, vel leuiſſimè tinctum fuiſſe. Porrò cùm ſic aliquot annos exegiſſet, Forum - Iulium miſſus eſt cum nonnullis alijs Religioſis ſacrorum Ordinum poteſtate initiandis. Addiderant ſe ſe comites aliquot Dominicanæ fami-*

Modeſtia. *lia Religioſi, qui cùm ſimul in vnum Monaſterium conueniſſent, à Cœnobiarcha rogati ſunt, vt aliquis eorum diuinis de rebus verba faceret. Sed cùm Dei nutu ſeſe omnes excuſarent, iuſſus eſt* ANTONIVS *à ſuo Præſide (Guardianum vocant) id muneris exequi. Hic S. Vir, vt erat modeſtus, ſupplex deprecari,*

Obedientia. *ſeſéque multis excuſare cœpit, ac dicere; Non eſſe ſibi literarum vſum, ſibi humilibus obſequiis mancipato non tam ſcholaſticas ſubtilitates quàm ſcopas, ac ollas detergendas familiares fuiſſe. Sed nihil apud Guardianum hæc tanta Viri modeſtia, quamuis ingenioſa, promouit: Parendum fuit* ANTONIO, *vt nimirum publica ſapientiæ, virtutiſque fax, ad eum diem ſub modio poſita, in medium proferretur. Igitur duce, & auſpice obedientiâ ſermonem exorſus, tantâ ſententiarum grauitate, veritatéque, tantâ vocum proprietate, tanto verborum ſplendore, tanto ſpiritus feruore perorauit, vt omnes inſignem Viri ſapientiam, præclarámque modeſtiam, quâ tam nobiles, rarâſque Dei dotes abſconderat, admirarentur.*

Propter obedientiam extollitur. HAC *occaſione inpoſterum* ANTONIVS *prohibitus eſt à ſuis Maioribus hæc Dei dona celare, iuſſúſque eadem in publicum proferre, multorúmque ſaluti impendere, & ad populum deinceps verba facere. Iuſſus etiam Religioſis*

fratribus

fratribus ſuis priuatim Theologiam prælegere, quo munere, vt promptius fungeretur, S.Franciſcus in hæc ei verba præſcripſit.

CHARISSIMO MEO FRATRI ANTONIO, Frater Franciſcus, Salutem in Chriſto.

Epiſtola S. Franciſci.

PLACET mihi quòd ſacram Theologiam legas fratribus, dummodò propter huius ſtudium, ſanctæ Orationis,& deuotionis ſpiritum non extinguas, ſicut in Regula continetur. Vale.

Sic ardens lucerna ſuper candelabro poſita, vt luceret omnibus, qui in domo ſunt S. Eccleſiæ; ſic humilis exaltatus ANTONIVS, *qui & Montiſpelij in Gallia, & Bononiæ, Patauiique in Italia Theologiam iuſſus, cum laude ſummâ docuit, & vtramque hancce regionem, ſuis & concionibus impleuit, & ſtupendis, quæ patrabat, miraculis illuſtrauit, & innumeros mortales, non ſuis tantummodo verbis, ſed præclaris virtutum exemplis, fulminis inſtar per vrbes, oppida, vicos, villáſque diſcurrens, ſuos auditores accendit, ac ad Deum conuertit. Adeò ardentes igneo videbatur ore faces vibrare, vt omnium hominum corda inflammaret. Erat in reprehenſionibus acer, in monitionibus comis, videbatur eſſe eius os, & lingua omnium charitum ſedes, adeò mira inde facundia, & omnigena gratia fluebat. Erat prudentiſſima ei methodus diſſerendi, auditorum ingenijs accommoda, quæ ſimul & hominum ſalutem,& maiorem Dei gloriam ſpectaret. Hinc naſcebantur illa auditorum ſuſpiria, ac lacrymæ; illæ tot mendoſorum morum emendationes; illæ tam miræ hominum, quamuis flagitioſiſſimorum, conuerſiones. Inter hos, duo & viginti homines nobiles latrones ipſo concionante conuerſi, ſuas apud eum conſcientias multis lachrymis emacularunt. Multi quoque illius ſuaſu reſipuêre hæretici, in quos ille fuit adeò vehemens, vt non immeritò hæreticorum Malleus ſit appellatus.*

Quanta in concionibus vis.

Malleus hæreticorũ.

DISPVTAVERAT *aliquando S.Vir cum* Bonouillo *hæretico pertinaciſſimo,& SS.Euchariſtiæ veritatem negante, iámque ſolidis hominem rationibus adeò conuicerat, vt, cùm non haberet quod apponeret, ad miracula exhibenda pro ſolemni hæreticorum confuſione appellauit. Nec detrectauit certamen* ANTONIVS, *qui promptus, quod poſcebatur, exhibuit. Nam poſt ſuam Miſſam, piâ Catholicorum frequentiâ ſtipatus, SS. Euchariſtiam reuerenter protulit, mulámque hæretici totum iam triduum pabuli omnis vacuam hiſce affatus eſt:* In virtute,& nomine Creatoris tui, quem in manibus licèt indignus reuera teneo,tibi præcipio,vt confeſtim huc humiliter accedas,debitámque ei præſtes reuerentiam, vt vel hinc perſpicuè intelligat peruerſitas hæreticorum,omnia creata ſuo parere Creatori,quem ad Aram nos Sacerdotes manibus contrectamus. *Hæc S.*ANTONIO *dicente, hæreticus ſuæ mulæ pabulum obiecit, ſed mula quamuis bruta, plus ſenſus exhibuit, quàm vel ipſemet eius herus. Vtroque namque poplite reuerenter ſubmiſſo venerabile Sacramentum cernua adorauit, profeſſa vel his exterioribus geſtibus, ibi ſuum Creatorem, Deúmque contineri. Atque hoc tanto miraculo Catholicorum pietas exhilarata: contrà hæreticorum impietas confutata, confuſaque; & qui magiſter fuerat hæreticæ vanitatis, cœpit eſſe diſcipulus Catholicæ veritatis.*

Sacramentarium hæreticũ miraculo confundit.

ALIAS *Arimini, in fertili tunc hæreticorum nido, cum verba publicè faceret, & nullas ſuis dictis aures accommodari videret, ipſe è ciuitate digreſſus, & ad maris littus vrbi vicinum progreſſus, brutos, mutóſque, magis tamen attentos, è pelago auditores euocauit piſces, his eoſdem verbis affatur:* Vel vos ſaltem verbis meis capita arrigite, quandoquidem mihi ſuas hæretici aures negant. *O rem miram, ſed veram! vix ita loqui deſiit* ANTONIVS, *cùm ecce ibi ingens, ordinatáque piſcium grandium, mediocrium, minimorum vis ad litus, vbi Vir ſanctus conſiſtebat, confluxit, & velut in verba dicentis attenta, capita fluctibus extulit. Tum verò S.Vir eos fratres ſuos appellãs, recẽſuit iiſdẽ beneficia, quæ ſuo Creatori deberẽt; quáſque gratas vices ei reponere tenerẽtur, & quænam ſua*

Alios, aliẽ, piſcium exemplo.

ſua ſeruitutis officia eidem poſſent exhibere. Dixerat, piſceſque ſummiſſo vertice benedictionem quodammodo precati, altum repetiêre. Haſit eo ſpectaculo, miraculóque populus quodammodo attonitus, & haretici à natalibus conuicti belluis, S. Viri veſtigiis aduoluti, ſupplices eundem rogarunt, vt ſibi Catholicæ doctrinæ veritatem prædicaret, polliciti attentas ſe pro ſermonibus eius aures præbituros. Itaque quamplurimi eorum hæreſim execrati, orthodoxam ſunt veritatem amplexi.

Alios, venenatas epulas innoxius comedens.

AD epulas quandoque ab hæreticis inuitatus, non inuitus (vt erat in omnem lucrandæ alienæ ſalutis occaſionem intentus) venit, & accubuit. Sed vt appoſitos ſibi cibos, ab hæreticis eſſe venenatos, Deo reuelante, cognouit, comiter (vt amabat) veneficos hoſce parricidas obiurgauit. Illi, ne nihil excuſationis obtendiſſe viderentur, reſpondêre, id abs ſe non eius lædendi, ſed explorandi cauſâ factum, quò nimirum certo conſtaret ipſum veriſſimum eſſe veritatis Euangelicæ præconem, cui conueniret hæc Chriſti promiſſio: Si mortiferum quid biberint, non eis nocebit. Denique eò rem deduxêre, vt cum S. Viro pacti fuerint, ſe fore Catholicos, ſi venenatos ipſe cibos innoxius manducaſſet. Quid multa? Conuentioni ANTONIVS annuit, ſalutari Crucis ſigno venenatas epulas benedixit, & innoxius manducauit. Stupenda Deus S. Viro ad populum diuinis de rebus dicente, miracula patrabat, in quibus quamvis hæc eminerent, morum prauorum correctio, deuiantium reductio, animorum etiam obſtinatorum conuerſio, afflictarũ vitiis rerum publicarum, ſuis in membris, ac ordinibus omnibus, inſtauratio, & vrbium renouatio; tamen non hæc inuiſa tantummodo, interpaque, ſed alia quoque viſibilia, externáque B. Virum illuſtrabant. Nam quamuis vno tantummodo idiomate vteretur, tamen etiam diuerſarum auditores nationum differentem probiſſimè intelligebant, perinde vt ſi ſingulorum linguis fuiſſet locutus.

Marc. c. vlt.

Spiritualia miracula ab eo patratu.

Donum linguarum.

Auditur etiã à parto remotis.

FVIT etiam cùm aliquando prædicaret, ad duo paſſuum millia remotus à muliere, quam eius maritus à concione prohibebat, tùm ſua domus impluuium conſcendiſſet, ad eum quaſi de ſpecula vel oculis eminus vſurpandum, clarè diſtinctéque auditus. Aliàs cùm ad frequentiſſimam concionem extra vrbem in aprico de diuinis diſſereret, repentè cælum, quamuis paulo ante prorſus innube, cæpit atris nubibus caligare, terribilibúsque mugire tonitruis, & copioſos imbres minari. Quamobrem cæpit pia concio, quæ ſub puro Ioue conſiſtebat, & dicentis ab ore pendebat, nonnihil trepidare, tectúmque quodpiam circumſpectare. Quo cognito, ANTONIVS, pauidos, ſolicitoſque omnem ponere metum iuſſit, prædixitque, neminem iis imbribus vel leuiſſimè tingendum. Vatem fuiſſe conſecuta veritas probauit. Nam quamuis pia concio S. Viri imperiis obſecuta, ſub dio conſtiterit, & vndique in orbem copioſiſſimus imber cælo defluxerit, tamen nullus auditorum vel tenuiſſimâ eſt pluuiæ ſtillâ madefactus. Porro cùm aliquando ad Prouinciale ſui ordinis Capitulum accederet, & de cruciatibus, ac cruce Chriſti diſſereret: ecce tibi Seraphicus Pater Franciſcus (qui aliàs ab eo loco procul tunc fuerat) per aera delatus, aſpectabilem ſe paſſus, ac decuſſatim commiſſis obtulit brachiis, quaſi quidquid ab ANTONIO diceretur approbaret.

Populus pluuiam nõ ſenſit, eo prædicante.

Eius approbat dicta S. P. Franciſcus per aëra delatus.

Populi frequentia ad ſermones.

PROPTER hæc & alia huius generis miracula, incredibilemque, quã pollebat, dicendi vim, adeò frequens ad eum audiendum concio confluebat, vt eam neque Templa, neque Baſilicæ, quamuis ampliſſima complecterentur. Quamobrem intempeſtâ quoque nocte, certatim ſuis ſe ſe ſtratis corripiebant, eúmque audituri velut Apoſtolum, ſubſellia occupabant. Suas propolæ tabernas, ſuas opifices, cerdonéſque officinas occludebant, & ad ANTONIVM diuina diſſerentem concurrebant, adeò frequentes, vt neceſſe fuerit, validos, robuſtoſque Viros non paucos decerni, qui piæ multitudinis ad exoſculandas Sancti Viri manus ruentis impetum ſuſtinerent, eúmque, ne fortè comprimeretur, tuerentur. Cùm ſub vernum forte ieiunium Patauij ad populum diuinis de rebus diceret, adeò ciuitas in luctum, lachrymáſque ſoluta eſt, vt conferta paſſim ciuium turma terga nudantes, in ipſis plateis acriter in ſe flagris animaduerterint, conſoniſque ad Deum vocibus ſucclamarint: Miſericordia, Miſericor

Concionis pij motus.

Miſericordia. *Atque ex eo tempore durauit is mos, qui poſtea longius in alias ciuitates emanauit, hodiéque etiam viget, maximè vltimis ſanctioris hebdomadæ diebus. Mira inerat verbis eius vis, quam ſingulares aliquot adiuuabant circumſtantiæ, quas in eo Deus mirabiliter operabatur. Nam ſæpe quibuſdam ſub ipſum noctu intempeſtæ concubium apparebat, cum dicto:* ocyus exurge, hoc, illudque peccatum confitere, quo Numen irritaſti; *quamuis ipſum crimen illud eſſet prorſus occultum, neque quidquam, niſi reo, Deóque cognitum. In exequiis cuiuſdam nobilis, ſordidique Euclionis, rerumquè ſuarum, dùm viueret tenaciſſimi, concionaturus dixit:* Noſtis à Chriſto dictum: *Vbi eſt theſaurus tuus, ibi eſt & cor tuum*: quam ob rem pergite ad eius ædes, recluſóque ærario cor eius appoſitum reperietis. *Itum, repertúmque cor auariſſimi Euclionis adhuc calidum, theſauris incubans.*

Horribile auaritiæ exemplum.

NEQVE *in publicis tantum concionibus ad populum erat Vir ſanctus admirabilis, ſed & priuatim in excipiendis confeſſionibus. Conuenerat aliquando Virum Sanctum quidam grauium ſibi conſcius peccatorum, paratus ea per homologeſin expiare, ſed, præ nimia animi pœnitudine, formare verba non poterat. Cui S. Vir ſuaſit, vt quandoquidem ſua peccata nequiret eloquio, calamo eadem proferret, & ad ſe in papyro deſcripta deferret. Paruit ille, ſcripſit, &* ANTONIO *exhibuit, ſed exhibita mox deleta vidit. Alius in ſacro ſecretóque pœnitentiæ tribunali faſſus iratum ſe matri calces impegiſſe, mox à S. Viro grauitatem impietatis horrente, audijt* · Mereretur impius ille pes à ſuo corpore abſcindi. *Quid ad hæc reus hicce calcitro? Verba Viri Sancti, quaſi mandata ſeriò interpretatus, mox à ſacro tribunali dimiſſus, domúmque reuerſus, imprudens, arrepto cultro, ſibimet pedem abſcidit.* ANTONIVS *vt imprudentiam hominis didicit, pedem trunco corpori admouit, præmiſſiſque precibus, hominem ſanum, & incolumen dimiſit. Porrò quandoquidem ſe magnas Orcus ab eloquio* ANTONII *paſſum clades ſentiebat, ideo pares eidem vices repoſiturus, aliquando guttur eius adeò validè, violentérque ſtrinxit, vt à periculo mortis vix abfuerit. Sed enim ſimul Deiparam Virginem ſupplex inuocauit, & Hymnũ,* O Glorioſa Domina, *ſono quo poterat pronuntiauit, ſubito omnis Orci vis euanuit. Alibi vmbellam ſuggeſti, de quo ad populum S. Vir verba faciebat, magno ſtygius hoſtis impetu deiecit, ſed neminem læſit, terruitvè. Iam enim Vir ſanctus ſuos præmonuerat auditores, ne, ſiquis fortè fragor audiretur, terrerentur. Rurſus cùm Vir ſanctus è ſuperiori loco diuina publicè doceret, Stygius veterator omnes Protei formas mentiri ſolitus, os, habitúmque tabellarij indutus, nobilem quandam Matronam, quæ docentem, dicentémque S. Virum auſcultabat, acceſſit, filiúmque eius deceſſiſſe nuntiauit. Vidit, agnouitque è ſuggeſtu hoſtem tartareum* ANTONIVS, *móxque illi nobilis Matronæ contentis de ſuggeſtu vocibus acclamauit:* Vt à Stygio ſibi veteratore caueret; tabellarium illum, hominis ſpeciem mentitum, ipſiſſimum eſſe diabolum; duraret in eo, vbi conſiſtebat, loco: Dei verba ſedula attendere pergeret: neque ſe fineret turbari: meros mendacem tabellarium fumos vendere; filium viuere. *Hæc elocutum, pluráque dicere parantem, Diabolus non tulit, ſed ex omnium oculis, inſtar fumi ad ventum prolati, protinus euanuit. Cæterum quamuis* ANTONIVS, *& Orcus ſic inuicem decertarent, ille concionando, hic conciones einſdem turbando; tamen hic idem luculentiores omnino plagas accipiebat ab egregia* ANTONII *ſanctitate, præclariſſimiſque rariſſimarum virtutum, quibus erat præditus, exemplis. Ab his enim tanquam totidem ignibus ille verborum faces, quibus animos auditorum inflammabat, accendebantur.*

Peccata pœnitentis in papyro deſcripta, deleta.

Impietas in matrem punita.

B. Dei-Genitrix Antonio periclitanti ſuccurrit.

Diaboli fragorem ſedat.

Ipſius mendaciũ propalat.

Eius aſtutias in duello diſſipat.

TEMPVS *omne quod ab alijs ei negotijs vacabat, precibus, diuinarumque rerum commentationibus impendebat, in quibus ſuauiter, & omnino familiariter agebat cum ſuo* IESV, *qui inuicem ſeruum ſuum cœleſtibus delicijs mundabat, adeò vt ad eum ſubinde aſpectabili ſpecie veniret. Nam, vt veritas exemplo pateat, cùm aliquando in cubile ſub noctem, quietis ergo, ſeceſſiſſet, Pater familias (ad quem fortè diuerterat)* ANTONIVM *diligenter arbitratus, venuſtiſſimum vidit infantem, primò libro inſidentem, indéque in*

Mira cum IESV familiaritas.

vlnas ANTONII *irrepentem,& ſuauiter arridentem, blandiſque inuicem obtutibus gaudentem. Sed vt diuini fauoris huius adeò ſibi liberaliter imparti-ti, ſuum hoſpitem quoque conſcium fuiſſe, diuinitùs intellexit, multis eundem, ne cui mortalium viſa, ſe viuente, reuelaret, precibus obſecrauit.*

Religioſum tyronem reſipiſcentem confirmat.

Erat ANTONIVS *admodum in omnes comis, ſed praecipuò in ærumnoſos, grauibúſque Diaboli tentationibus afflictos pio affectu benignus. Eoque cùm diuinitus didiciſſet quendam religioſi ſui inſtituti tyronem acribus Stygij hoſtis aſſultibus ad repetendas Ægypti ollas vrgeri, támque ſtatuiſſe cum vxore Loth reſpicere vehementer; eius vices miſeratus, ingemuit, & vberès piè lacrymas, precéſque fudit, ſecundum quas, accito protinus ad ſe tyrone, comiter os aperuit, apertóque inſufflauit, dicendo:* Accipe Spiritum-Sanctum, *è veſtigio omnibus infeſta Stygis aſſultibus exemptus, in benè cœpto religioſæ inſtituto, perſeuerauit.*

Alium a-mictu ſuo à cupidinis ardoribus liberat.

C*VM aliàs profectus in Gallias ad Monaſterium quoddam diuertiſſet, ibidem didicit, quòd Monachus quidam continuis praui cupidinis ardoribus æſtuans, quos neque precibus, neque ieiuniis, neque frequenti Sacramentorum vſu, neque alijs id genus ſacrorum ſtratagematis aſectarum, vel minuere poterat, vel extinguere: cum* ANTONIO *per homologeſin ſua conſcientiæ latebras aperire diſpoſuit. Quo facto S. Vir ſuum, quem gerebat, amictum exutus, eodem Monachum illum indui iuſſit. Paruit ille, omníſque cupidinis praui protinus vis diſparuit, neque in omnem vitam, ſimilis fuit aliquid ardoris expertus.*

Corpore abſens officio iniũcto fungitur.

F*VIT adeò Obedientiæ, ſuarumque regularum ſtudioſus, vt cùm fortè Feriâ Quintâ hebdomadæ ſanctæ in quadam Eccleſia ad concionem diuina diſſerere cœpiſſet, occurrit animo, ſe de quadam lectione canenda in choro ſui Conuentus adſtrictum, cuius obedientia munere perſoluendo conſtrictus, parumper ſtetit, ſubticuítque, eóque tempore, & in choro officium commiſſum abſoluit, è ſuggeſtu non recedente corpore, & in choro præſens, poſtmodum concionem proſecutus eſt. Simile aliud alibi euenit, vt ijs prodigijs Deus S. Viri obedientiæ accuratam diligentiam propalaret.*

Ob feruorẽ regulæ conſeruandum capitur.

H*IC quàm fuerit religioſi Ordinis ſui priſtino in feruore conſeruandi ſtudioſus, ſubiungamus, quámque fortia egerit, paſſúſque ſit, ne regula, ac præſcripta à* S. Franciſco *religioſæ vitæ formula laxaretur. Præſidebat fortè tanquam Generalis totius Ordinis Franciſcani Miniſter* Elias *quidam, vir & ſeculi potentiâ, & mundialium negotiorum peritiâ, quàm germano* S. Franciſci *ſpiritu, inſtructior, qui religioſæ vitæ formulam laxatum ibat, nouas conſuetudines, & contrarios Euãgelicæ paupertati abuſus inducebat, multáque id genus moliebatur, quibus primigeniam traditam à* S. Franciſco *viuendi methodum, & morum puram ſanctitatem ibat demolitum. Itaque cùm religioſi Ordinis huiuſce ſeniores* Eliæ *ſe vehementius opponerent; ille quoſcunque ſibi contrarios expertus eſſet, grauiter afflixit. In his fuit etiam* ANTONIVS, *qui cùm liberiùs homini reſiſteret, & audacter contradiceret, adeò* Eliæ *fieri cœpit exoſus, vt hic S. Virum ergaſtulo mancipare ſtatuerit. Sed Dei ſeruus euaſit, & ad*

Ad Romanum Pontificẽ appellat.

Romanum Pontificem appellauit. Erat in ea tempeſtate Gregorius *huius nominis* IX. *apud quem* Elias *ab* ANTONIO *conuictus, à Summo Pontifice ſuo ſe iuſſus eſt munere è veſtigio abdicare. Sic* Eliâ *à munere expulſo, alius huic officio magis idoneus, qui germano S. Fundatoris ſui ſpiritu ferueret, præſcriptamque religioſæ vitæ formulam, quàm accuratiſſimè ſeruari curaret, ſubrogatur.*

Tyrannum domat.

C*ÆTERVM hanc animi fortitudinem* ANTONIVS, *non in conſeruanda religioſi inſtituti ſui puritate tantummodo exhibuit, ſed eandem in alijs etiam grauibus quibuſcunque negotijs fortè occurrentibus ſemper oſtendit. Erat (vt hanc eius virtutem declaremus exemplo) Inſubrum quidam tyrannus* Ezelinus, *immanitate barbarus, leonis, tigríſque, quàm hominis, ſimillimus. Vt enim cætera eius facinora omnino crudelia omittam, vel vnicâ vice, Vndecim millia Patauinorum, quos vel in obſequiis palatij ſui, vel in præſidio ciuitatis Veronæ numerabat, hac ſola de cauſa, quòd Patauina ciuitas rebellaſſet, iuſſit obtruncari. Hunc tyrannum, publicúmque generis humani hoſtem* ANTO-

NIVS

NIVS conuenit, terribilibuſquè eum verborum tonitruis, ex illo pectore, quod totam diuino amore æſtuabat, depromptis increpauit, omnia flagitia, quæ patrarat audacter exprobrauit, & vt ſæuitiæ modum denique poneret, imperauit, vindicē Numinis iram, & vltricia patulæ ſtygis incendia, niſi pareret, minatus. Expectabant Ezelini ſatellites à tyranno ſignum, quo iuberet, vt facere ſolebat, ſi quando alius quis, minimo eum dicto, factóve læſiſſet, ANTONIVM obtruncari: ſed ille repente leonis feritatem exutus, agniquè manſuetudinem indutus, ſuum ſibi Baltheum ſoluit, colloque iniecit, & ANTONII veſtigijs aduolutus, præteritorum ſcelerum veniam precatus, ſeriam deinde emendationem ſpopondit. Cauſa repentinæ mutationis huius in tyranno fuit, quòd è S. Viri loquentis facie, diuinos promicare radios conſpiciens, adeò expauerit, vt eo timore ſubactus omnem ſubmiſſionem huiuſmodi exhibuerit.

ATQVE hæc adeò heroica magnanimitas, quâ Vir ſanctus eminebat, ab eximio rerum mortalium contemptu, & cæleſtium deſiderio naſcebatur. Quamobrem, nec vllo metu mortis afficiebatur, nec vllo huius vitæ deſiderio tenebatur, neque quidquam appetebat eorum, quæ mundus, vel polliceri ſolet, vel poteſt impertiri. Itaque cùm tyrannus idem pretioſiſſima S. Viro munera ſuorum manibus ſatellitum, officioſus in ſpeciem obtuliſſet, Vir ſanctus eadem ſubirato vultu reſpuit, dicens: Apagite ocyus, ne communi vobiſcum ruinâ domûs inuoluamur. Atque hæc continentia, à morte S. Virum ſeruauit; tyrannus enim ſuis iam ſatellitibus imperarat, vt eum, ſi munera acceptaret, è veſtigio obtruncarent. Adeoquè videtur ANTONIO diuinitus reuelatum, quod ab Ezelino fuerat crudeliter imperatum. Nec id ipſum debet incredibile videri; Nam præter alia chariſmata, quibus eum Deus exornauerat, fuit & prophetiæ donum, quemadmodum (vt alia omittamus) duobus hiſce liquet exemplis.

Ob abſtinētiam munerum liberatur à morte.

Donum prophetiæ.

NOBILIS quædam Matrona ſeſe precibus eius commēdauerat, rogarátque, vt ſibi filium à Deo impetraret. Ille ſtatim pollicitus eſt, vaticinatúſque habituram filium, & quidem inſignem religioſum, Franciſcanæ familiæ deuotum, Martyrē, ſpiritualémque multorū Martyrum patrem, quos ille ſuo præconio vocis ad martyrium pro Chriſto patiendum eſſet accenſurus. Fidem vaticinio fecit euentus.

Aliud vaticinium.

QVOTIES aliàs in quadam Galliæ ciuitate, Viro ſancto in platea occurrebat ſcriba quidam ad infamiam prope flagitioſus, ſubmiſſo poplite ac aperto capite eundem venerabatur. Cùmque id ſæpius fieri ſcriba notaſſet, indignatus ſibi iocum fieri putans, his ANTONIVM affatus eſt verbis; Equidē niſi vindex Numen vererer, hoc te ferro ſtatim iugularem. Cui Vir ſanctus comiter: Ne mireris, huiuſmodi à me tibi reuerentiam deferri. Nam multis ego precibus Deum ſolicitaui, quò mihi liceret in Martyrum numerum venire; ſed cùm me tanto videam indignum honore, ſaltem Martyres honorare geſtio, quia video Martyrium te pro Chriſto ſubiturum. Hinc verò ſcriba ridere, cachinnari etiam, Virúmque ſanctum deridere, cùm diceret ſeſe nihil eiuſmodi affectare. Sed haud multo pòſt, idem ſcriba ſuæ ciuitatis Epiſcopum ad Mauros proficiſcentem, prædicaturum Chriſtianam veritatem, comitatus, in Palæſtinam nauigauit, cúmque aliquando Præſulem ſuam timidiùs ad infideles dicentem audiſſet, adeò exarſit, vt ipſe ſibi dicendi partes vſurparit. Itaque tanto feruore de Chriſti gloria, Chriſtianæque Religionis excellentia, & Pſeudo-Prophetæ Mahumeti infamia diſſeruit, vt à Mauris comprehenſus, dirúmque in modum cruciatus, ac denique ſit occiſus. Cúmque iam duceretur barbaro iugulum ferro præbiturus, vaticinij ab ANTONIO olim editi memor, idem circūſtantibus indicauit, atque ita pro Chriſto fortiter occubuit. Innumera ſunt miracula, quæ B. ANTONIVS viuus, mortuúſque patrauit, quæ qui cuncta memorare vellet, ſingulare volumen impleret. Nobis pauca de multis libare ſufficit. Vnum reſtat hic apponendum, quod & rarum ſit, & omnino ſtupendū, quò quanti Vir iſte Sanctus ſit apud Deum meriti clariùs intelligatur, & quàm ſolido parentem ſuum fuerit amore proſecutus, perſpiciatur. Nam his ex Italia Vlyſſipponem venit prodigioſè opitulatum parenti de honore, vitâque periclitanti.

Parentem in cauſa fiſcali repetundarum damnatum liberat.

FVERAT *igitur* ANTONII *parens, Regius in* Luſitania Quæſtor, *reſque Regis aliquas eius Officialibus mutuas dederat, nullo (vt erat ſimplex, & antiqui moris homo) ab iiſdem petito, vel accepto rerum datarum chirographo, quòd omnes ſuo pede menſas, eis fideret. Verum enim verò cùm dati, acceptique rationes eſſent ineunda, Officiales præfati ſe quidquam accepiſſe negarunt. Itaque cùm Vir bonus humano ſeſe præſidio nudatum videret, ad diuinum refugit, & impetrauit. Nam cùm decretoria iam dies illuxit, ſimul à Regio Senatu repetundarum poſtulatus, in iudicio comparere iuſſus eſt. Ecce* ANTONIVS *præſens ipſe Senatum ſubiit, & Regis Officiales his affatur verbis:* Bonus hic Vir (*ſuum parentem indigitabat*) Regia vobis bona dedit vtenda tali die, horâ, loco, talibus in rebus, in tali moneta, talibus teſtibus præſentibus, curate vt ei damnum præſtetis; ſin, vindex in veſtrum caput Numen armabitis, atrocéſque eidem pœnas dabitis. *Dixit: Regiſque Officiales, quodammodo attoniti obriguère, moxque parenti ſuo ſua omnia exhibuerunt chirographa. Itaque rebus ex animi ſententiâ compoſitis,* ANTONIVS *ab omnium oculis euanuit.*

Etiam ipsū à morte eripit.

ITEM *cùm ipſe S. Viri Parens homicidij operâ famulorum patrati accuſatus, falſiſque teſtibus conuictus fuiſſet, iam mortis erat damnatus, in poſterum diem cum famulis ad ſupplicium ducendus:* ANTONIVS, *qui tunc* Patauij *degebat, quid in* Luſitania *gereretur, & quemadmodum non ipſe tantum, ſed & eius famuli capite periclitarentur, diuinitùs intellexit. Quamobrem pridie, quàm parens eius eſſet ducendus, ſub veſperam obtentâ à Guardiano licentiâ, repente velut alter Abacuc, aut Philippus Diaconus, ab Angelo fuit Patauio Vlyſſipponem tranſlatus. Posterâ die, vt ſimul prima lux erupit, Iudicem conuenit, eundem per viſcera Chriſti obteſtatur, vt homines ſceleris omnis, cuius erant accuſati, damnatique, puros abſolueret. Quod cùm Iudex obſtinate factarum ſe negaſſet,* ANTONIVS *occiſum è ſepulchro erutum, & coram iudice poſitum cadauer, protinus à mortuis excitauit, excitatúmque interrogauit, an à parente ſuo, famuliſve illius eſſet occiſus. Is occiſum ſe ab his negauit. Tunc iudicij Præſides, Cùm S. Virum vrgerent, vt de cædis auctore reditaurum interrogaret, reſpondit, non ſe veniſſe damnatum nocentes, ſed innocentes abſolutum. Hinc præſentem infamiémque parens* ANTONII *mortem cum famulis euaſit. Rediuiuus autem ſuum tumulum, & Vir beatus eadem, qua venerat in* Luſitaniam *celeritate,* Patauium *repedauit. Cæterum omnis* Vlyſſippo, *reliquæque Ciuitates, & Prouinciæ, ad quas fama miraculi euaſit, collaudarunt in Sancto ſuo Deum, qui quamuis ſubinde premi ſinat innocentiam, non tamen eandem opprimi permittit; ſed ei, cùm opportunum fuerit, mirè patrocinatur.*

Stupendum miraculum.

POSTHÆC *cùm quidam Franciſcanæ familiæ tyro, miſſâ ſemel ad aratrum manu, retrò reſpexiſſet, excuſſóque cucullo, & ſublecto Pſalteriorum codice (quem* ANTONIVS *ſuâ manu deſcriptum marginalibúſque notis illuſtratum, in explicanda priuatim religioſis fratribus ſacrâ Scripturâ ſæpiùs vſurpabat) ſeptis Cœnobij erumperet: codicis furtum ſenſit S. Vir, qui ſubmiſſis in preces genibus, enixè Deum rogauit, vt eam ſibi reſtitueret, interea bibliocleptа, & apoſtata codice onuſtus, cùm fluuium tranſnatare pararet, cacodæmonem habuit obuiam, qui ſtricto armatus ferro, ſacrilegum è veſtigio viam, quâ venerat, relegere, ſublatúmque* ANTONIO *codicem reddere iuſſit, mortem quoque minatus, niſi paruiſſet. Vix iſthac aſpecta cacodæmon horribili imperauit, quando ſacrilegus quodammodo attonitus nonnihil hæſerit, mox Cœnobium repetierit, ſuúmque Viro ſancto codicem reſtituerit, ac in omnem deinceps vitam conſtans in religioſi inſtituti propoſito perdurarit. Hinc Chriſtiana pietas in rebus amiſſis Beatiſſimum* ANTONIVM *Patronum inuocandi, ſumpſit exordium.*

Patrocinij pro rebus perditis origo.

DEMVM *cùm Vir ſanctus ſe laboribus exhauſtum, viréſque voluntarijs etiam pœnis iam fractas, & ægrum ſe denique perſenſit, paulatim quieti ſibi*

Præparatio ad mortem.

captarus

capturus, ſéque arctiùs Deo vniturus, & morti, quam ſibi ſciebat imminere, ſeſe præparaturus, aſſumptis duobus comitibus, viris admodùm religioſis, in ſolitudinem, locúmque procul à mundi tumultibus, ac arbitris remotum ſeceſſit. Hic cùm corpuſculi affecti languor quotidie auxiſſet, perceptis ſanctis Eccleſiæ Sacramentis, & alternatim cum ſodalibus, prædictis ſeptem Pſalmis, quibus olim S. Dauid pœnitens fuerat vſus, ipſe ſolus hymnum: O glorioſa Domina: *recitauit, inuocauitque Deiparam Virginem, cuius fauore meruit videre aſpectabili, & amabili formâ præſentem Chriſtum, quocum ſuauiter, ſempérque ſui compos collocutus, placidiſſimè quaſi conſopitus ſanctiſſimam animam in Dei manus edidit.* Moritur. *Corpus, velut in ſoporem ſolutum, viuo perinde colore rubuit, eiúſque artus omnes adeò viſi mobiles, ac flexibiles, vt viuere adhuc, & ſpirare cenſeretur. Deceſſit Anno Chriſti* M. CC. XXXI. Idibus Iunij *Anno ætatis ſuæ* XXXVI. *quorum* XV. *ſuos apud parentes;* XI. *in Ordine Canonicorum Regularium S. Auguſtini;* X. *denique in religioſa* Minorum *familiâ, ſanctiſſimè exegit.*

Ergo *viri Religioſi S. Viri mortem deſiderarant celatam tantiſper, dùm ſacras eiuſdem exuuias, ciuitate non repugnante, in ſuo Templo commodiùs humarent. Sed fruſtra, nam omnes Ciuitatis Patauinæ pueri ſtatim diuinitus inſpirati certatim concurſare, miriſque vocibus hiſce conclamare,* Diem ſuũ Sanctus obiit, *ſæpère.* Pueri eius mortẽ proclamant. *Hiſce acclamationibus Ciuitas excitata, tandem* Antonivm *deceſſiſſe intellexit; cuius Corpus apud ſe transferendum curauit, quod & obtinuit, licèt per aliquot dies, quibus populorum ſeditio extitit, ſequeſtratum.* Corpus Patauiũ transfertur. *Miracula quæ eius patrocinio à Deo poſt eius obitum patrata ſunt, adeò fuêre frequentia, & ſtupenda, vt omnes ægri ſacras eius exuuias venerati, quacumque laborarent infirmitate, ſani protinus abirent, ſi priùs tamen animos Sacramento pœnitentiæ emaculaſſent; ſin, nullis etiam affecti corporis malis abſoluebantur.* Canonizatur. *Quibus igitur prodigiis intellectis* Gregorius IX. *Pont. Max. Altero ab eius obitu Anno* M. CC. XXXII. *Spoleti degens, ipſo feſto Pentecoſtes die,* Antonivm *canonicè in Album Sanctorum retulit; quo die etiam Vlyſſippone mirabilis lætitia repentè excitata eſt.*

Hæc ſunt Acta ferè per ſynopſin ſcripta, quorum probationes, cùm ſint communes, non eſt cur amplius illuſtremus. Hinc tantum aliquot *hymnos*, & *Epigrammata* ſubiiciemus, vt anamneſin compleamus. Primas ferat *R. P. Franciſcus de Mendoza* Vlyſſipponenſis in *Viridar. Sacr. & Prophan. Erudit. lib. 9. Flor. Poët. 7. fol.* 353. vbi Beatiſſimi Conciuis illuſtria facta recenſuit heroicè, ſic:

ANTONII LVSITANI
Herois Sanctiſſimi Illuſtria facta.

Threicius quondam nemoroſa in valle ſacerdos
Fertur, olorinas imitatus carmine voces.
Cum procul annoſæ veniunt è montibus orni,
Circundántque virum: radicibus exilit imis
Caucaſus, & promptas in carmina ſuſcitat aures;
Hircanæque feræ tenebroſa cubilia linquunt,
Et quacunque datur breuior via, dulcibus adſunt
Carminibus, placidóſque bibunt ad plectra ſopores.
Fertur & æquoreas olim vocalis Arion
Tranquillaſſe minas, citharam cùm pulſat eburnam;
Neptuníque greges, Protheique armenta ſub imis
Clauſa vadis, in ſumma nouo trahit æquora cantu;

Ac dorſo incumbens Delphini, lata fatigat
Colla iugo, tumidoſque ferit calcaribus armos,
Et premit, & laxat moderator certus habenas
In quaſcumque volet partes. Heu cæca parentum
Barbaries! Heu vana dolis commenta nefandis!
Non tales humana gerit facundia vires:
Mortalis non artis opus modulamine tigres
Siſtere, & effranes ad carmina ducere Phocas.
Tantùm diuino micat hæc è pectore virtus.
ERGO *age diuinum fer ad æthera Lyſia partum;*
Cuius ad eloquium miteſcant marmora, cautes
Diſſiliant, venti ponant, querceta ſilentes
Contineant frondes, auium ruat agmen ab alto
Æthere; & indomiti linquant caua luſtra leones.
Terrarum tu grande decus, tu ſola ſub Orbe
Orbis Vlyſſippo; *cæleſtibus æmula regnis,*
Tolle caput: tam læta tuos hæc fata penates
Sola manent: tibi diuinus naſcetur alumnus,
Maior Threicio Vates, & Arione maior.
Quâ Tagus egregiam, Regni caput, alluit vrbem,
Virgineæ quâ tecta domus maiora coruſcant,
Eductiſque polo monumentis aſtra laceſſunt:
Extulit os terris ANTONIVS, *extulit vrbi*
Formoſum caput: O qualis noua ſigna decoris
Fronte ſedent! qualis rutilant præſagia vitæ!
Creſce puer, creſce, & virtutum ingentia creſcant
Dona animo, vires ſolidentur corpore, mores
Pectore, creſcentes ſupera virtutibus annos.
MOX *vbi prima pedes ætas firmauit, Olympi*
Quærit opes, auri cumulos contemnit auitos:
Maternâ durare nequit ſub ſede, profana
Sæpe fugit monumenta domus, ad Virginis ædem
Itque, reditque frequens: puerilibus altior annis
Sacra colit, vanis ſe ludis abdicat, Aras
Promptus obit, pingitque roſis altaria, ramis
Limina purpureis laquearia celſa coronis.
O puerum cœlo dignum! quem ſuſpicit Orbis,
Quem Phlegethon, quem tota domus veneratur Olympi.
Eia age præpetibus ſuper æthera tollere pennis,
Arma cupidineo rorantia felle voluptas
Tartareo nutrita ſinu iaculatur, & alto

Corde

Corde premit, venis ſerpit calor, oſſibus ignis
Labitur, & ſtygijs flaueſcunt corda venenis.
Surge puer, téque infando citus eripe letho,
Et Phlegethontęos validis tere calcibus hydros.
ERGO *Virgineis ſe mundo ſuſtulit alis,*
Et quâ victrices tollit Vincentius arces.
Delituit, Diuique arcana in clauſtra receſſit.
Rurſus Vlyſſęas oras, & nota Parentum
Tecta fugit, natale ſolum commutat in agros
Herculeos, intrat veteris penetralia Templi
Sacra, ſalutiferi ſacro cognomine trunci.
Inde aliud molitus iter, cælo auſpice, cælo
Ignotas monſtrante vias, ſecreta relinquit
Iura domus, tacitę vitę ſe legibus aufert;
Te quęrit Franciſce, tuis penetralibus hoſpes
Succedit, comitémque tuis ſe prębet alumnis.
Nuda ſolo ponit veſtigia, vilis amictus
Membra tegit, circum tenerum datur horrida ſetis
Zona lętus; non vlla manum, non vlla labantes
Virga pedes, in tanta via diſcrimina, firmat.
Terrarum fines, quâ Phœbus conditur, & quâ
Surgit; Hyperboreas quâ tellus cedit in Arctos,
Et quâ ſepoſitis Lybię furit ęſtus arenis,
Explorare cupit; pelagíque intrare profundi
Æquora, & extremis mundi ſub finibus exul
Indomitos ad rura greges, ad pabula cœtus
Ducere, & errantes ad ouilia cogere turmas.
Vade, age, & inſignes ANTONI *ordire triumphos,*
Auſpicijs in vota ruit felicibus Æther.
Quâ ſacra diuinę referas pręconia legis,
Tartarei ne vana putes in bella Ceraſtes,
Torpebunt, vires amittent, ſęuáque plantis
Colla dabunt calcanda tuis, tu pectore virus
Exprime, tu fręno linguas moderare triſulcas,
Tu rege calcatis tumidas ceruicibus iras.
Sic impunè Dei leges, & iura per Orbem
Æqua feres, ſic arma ruens inimica Tonantis
Signa triumphato pones victricia luxu.
ERGO *vbi maiores ſcelerum cumulantur acerui,*
Impietas vbi cęca fuerit, bacchatáque ventris
Ingluuies, vbi regnat amor ſceleratus habendi,

Diráque

Diráque luxuries fuſis dominatur habenis,
Et ferus inſultat Mauors; ibi Lyſius Heros
Attollit vocem: Quantus micat ardor ab ore?
Quantus amor? Quantis iaculatur fulmina verbis?
Flagitiûm moles labefiunt, ira ſerenos
Induitur vultus, ſtygijs nutrita caminis
Flamma ruit, ruit ardor opum, veſana quieſcunt
Arma graui commota manu, furor occidit, orbe
Vana ſuperſtitio procul exulat, impia mores
Dediſcit natura ſuos, nouus editur Orbis
Antiquo melior, meliora ſub Auſpice tanto
Secula naſcuntur; ſed quid non poſſet Auerni
Liuor edax? Quibus in pratis non peſtifer erret
Anguis, & intonſas non maceret halitus herbas?
FORTE *aderat gens nata Erebo, formata receſſu*
Caucaſeo, cùm diuinos ANTONIVS *amnes*
Solueret, & dulci præcordia voce piaret.
Quò magis Interpres ſacrorum pectora mulcet
Vocibus, atque animi duris medicamina plagis
Alligat; hoc ſæuit magis, ægreſcítque medendo
Vulnus iners, & mente ferox agreſtius horret,
Atque animos contra ſeptemplice durat aheno.
Quid faciet? Num verba Notis ludibria fundat?
In caſſúmque ferat tot adire per aëra voces.
Fas, & iura vetant: Ergo volat, agmina linquit
Perfida, commotis vbi fluctibus æſtuat æquor,
Clamat, & æquoreos contenta voce fragores
Exuperat, pelagíque ciet vada, ſaxa querelis,
Piſces Neptuni cœtus magni agmina; piſces
Huc omnes iubeo latebris enare profundis
In terram, ſuperúmque in litore carpere lumen.
Nec plura: Inſolito miſcetur murmure Pontus,
Exultant latices, æſtu voluuntur arenæ.
Vndique collecta ſpatioſa per æquora turma
Inſurgunt pinnis, tumidóſque laceſſere fluctus
Remigio certant, ſummáſque adnare ſub vndas
Emicat in ripam, & fluctus capit ante priores
Turba minor, Barbi, Soleæ, Conchylia; maior
Pone ſequens, pelagóque incumbens, ardua prendit
Littora, Salmones, Rhombi, Delphines, Aloſæ;
Inde alios, & mille alios, mirantur euntes

Cærula

Cærula; piſtrices immani corpore gyros
Mille trahunt, vaſtâ ſe voluunt mole, Belonæ;
Immenſóque ruunt membrorum pondere Cete.
Quotquot in æquoreo ſpatiantur monſtra theatro
Exiliunt, totíſque ſuper ceruicibus extant.
Quid fundis Neptune tuos ad iuſſa miniſtros?
Quid vidua cultore domus? Quid inania poſſunt
Regna ſatellitio? Nereus tibi tradit habenas
Diue ſuas; moderare diù felicibus vndas
Auſpicijs, eadémque tuos in iura nepotes
Erige, Lyſiadum ſubigant vada feruida puppes.
ERGO *ſuſpenſos in ſummo gurgite cœtus*
Alloquitur: Piſces veſtri præconia Regis
Accipite, & totos adhibete in carmina ſenſus.
Ille domos, & regna vadis habitanda ſub imis
Extruit, ille cibos, & fercula grata miniſtrat:.
Ille dat æquoreos pinnis ſulcare meatus,
Et quos exigitis ſemper molitur honores;
Vos igitur grates perſoluite, ferte Parenti
Obſequium, & meritis celebrate hæc munera votis.
Dixerat: at piſces, rerum ſpectacula nunquam
Viſa ſatis, motant ceruices, brachia vibrant,
Excutiunt caudas, variíſque natatibus vndas
Impellunt, toto colludunt marmore, Diuo
Applaudunt, certis oſtentant gaudia ſignis;
Eia agite, & veſtras, ANTONIVS *inquit, in oras*
Cedite, iam terris fidei documenta dediſtis
Firma ſatis, nullo pietas abolebitur æuo
Tanta, nec inſignis minuetur gloria facti:
Quod precor vt donis cumulet maioribus Æther.
Illum ſubmiſſâ venerantur fronte parentem,
Iámque imas labuntur aquas, & nota frequentes
Tecta petunt, latebríſque maris clauduntur apertis.
O virtus! ô rarus honos! Tibi cedit Arion
ANTONI: *tibi Threicius dat victa Sacerdos*
Nablia; Thebanæ tibi cedit conditor vrbis;
Cedit Atlantiades, tibi victus cedit Apollo.
Eloquio tu ſaxa trahis Marpeſia, ſyluas
Exuis, indomitos domitas concentibus vrſos,
Cæruleis armenta vadis manſueſcere, nullis
Docta ſonis, tu voce regis, tu limina Ditis

Æternáſque

Æternáſque fores, æternáque robora frangis,
Infernóſque cies latebroſo à carcere Manes.
Sume animos generoſa parens, ne deſice rebus
Aduerſis, grandis, tibi Lyſia, ſeruit alumnus:
Hoc duce, ſydereos poteris penetrare receſſus,
Vndique felices reuocare in corpora mentes:
Hoc duce, Tartareis violare repagula portis,
Ac trahere horrendas buſtis feralibus vmbras.
Ille tuas molitur opes, meditatur honores
Ipſe tuos, tibi multa parat, tibi frænat aquarum
Murmura, & antiquum per tot diſcrimina nomen
Extollet, conſurge animis, obliuia nati
Nulla tui ſubeant, ſub tanto præſide, maior
Tollere, & æthereis caput inſere Lyſia Regnis.

Doctiſſimus ſimul, & piiſſimus *P. Emmanuel Pimenta Luſitanus* B. ANTONII natiuitatem, & aliquot eius inſignia facinora deſcribens, prout vnaquæque ſuis in locis dabimus, ſic *lib.* 11. *Poemat. Sacror. fol.* 402. Domum patriam depinxit:

De patria domo templum facta.

Fit domus Auguſtum tua per cunabula Templum,
Dum ſacer in patria naſceris æde Puer.
Templa paras, vbi dona petant cœleſtia Ciues,
Danda Patris ſummi munere danda tuo.
Néve verecundam patiantur vota repulſam,
Victima pro populis ſit tua vita tuis.
Cognita prodigijs domus hæc, & munere Diuûm,
Fit Templum Auguſtum Numinis ipſa ſui.
Numinis ô quantum cœlo dedit! hanc ſuper æther
Funditur, ínque dies largiùs addit opes.
Et licèt accipiat diffuſum in munera cœlum,
Plus tribuit cœlo tam pretioſa domus.
Templum Auguſtum, ingens, opulentum & numine Diuûm,
Natali, ANTONI, ſit domus iſta tuo.
Perdita vita redit: cæcis ſua lumina: claudis
Greſſus: & amiſſa reſtituuntur opes.
Ergo genu incumbens merito te mundus adoret,
Cui nulla effingi ſanctior Ara poteſt.

Qualis plus ANTONIO charitum Natura, an Gratia, ſequenti Epigrammate diſſerit idem P. Emman. Piment. *fol.* 403.

Quæ Natura & Gratia dederit charismata.

Plus dare non potui, dixit Natura, crearet
Cum te Magne Parens: Gratia dixit idem.
Ipſa exhauſit opes Natura, & Gratia, quando
Hæc animum finxit; pectoris illa decus.

Edita

Edita per ſummum ceſſent miracula Numen:
Vt puto pro cunctis, tu ſatis vnus eris.

Venuſtam Sanctiſſimi Parentis faciem, quâ amorum faces inflammabat caſtiſſimas depingere cupiens ipſe Piment. *fol.* 402. hoc carmine luſit:

Reſpice delicias humanæ gentis: amores *Eius venuſtas, & deliciæ.*
Reſpice, quos geminis ignibus afflat amor.
Sidereæ Charites vernant in fronte: redundant
Deliciæ in vultu, quas ſinus intus habet.
Dulciter Elyſios delibans gratia flores
Affudit labris prodiga, Diue, tuis.
Pérque tuos vultus dulci ferit igne medullas
Dulcis Amor: feriens vis medicamen habet.
Blanditijs noua bella moues, & ahenea frangis
Corda: minus facies, ſi fera bella geras.
Quæritis vnde faces potuit, queis vinceret Orbem,
Dicere delicias, dicere blanditias?
Dum Puero, puer ipſe animo, blanditur IESV,
Blanditias tenero ſurripuit Puero.

Quantus in ANTONIVM, & Puerum IESVM deliciarum, & amorum aſſiduus fuerit acceſſus, ex Hiſtoria ſuperiùs exſcriptâ elicitur. Sed quibus idem Pimenta *fol.* 403. hoc deliciarum conſortium vtriuſque ſcripſerit, affectibus, auſculta:

Humano generi, per te blanditur Olympus, *Acceſſus Ieſu ad Diuum.*
Hic vbi natalis ſunt monumenta tui.
Nectar, & Ambroſiam per te diſtillat in Orbem:
Aſpera, blanditijs, mollia corda facis.
Dum tibi blanditur blandus puer inſit IESVS;
Tantum orbi, quantum ſum tibi blandus eris.
Ne tibi blanditiæ deſint: de corde liquenti
Da mihi blanditias, ſed tibi ſume meas.

Ipſius Diui quantus eſſet amor, quo, martyrio ſe pro Chriſto victimam offerret, paſſim inter Scriptores inuenitur, ſed non paſſim pia hæc eiuſdem P. Pimenta *fol.* 404. conſiderationis anagoge:

Pro pietate mori generosè ANTONIVS *ardet:* *Quantus Martyrij amor.*
Ipſa negat pietas pro pietate mori.
Atque ait: innumeris vita hæc aſperrima pœnis
Inſtar martyrij non leuioris habet.
Occidit infeſto Martyr, velut hoſtia, ferro:
Immolat in lenta te pia cura nece.
Viue diù ANTONI, *moriare vt ſæpius; vno*
Vix tibi ſufficiet funere poſſe mori.

Quòd ſit amiſſarum tutela rerum, poſt exempla alibi ſcripta, adſit eiuſdem P. Pimenta, *fol.* 404. ſymbolum:

Rerũ amiſſarũ tutela.

Immortale decus patriæ: ſpes fida tuorum
ANTONI *ingenium dulce Tonantis habes.*
Mille modis mortale genus ſolaris, & orbem:
Damna leuas vitæ triſtia mille modis.
Se tibi commiſit cœli indulgentia, & inſit:
Per tàm munificas me iuuat ire manus.
Hinc amiſſarum rerum eſt tutela; Parentem
I, poſce; Amiſſum te tibi reſtituet.

Non abſque æquali energia conceptus, alter *Luſitanus* Poëta apud Emmanuel. Campos de *Reliq. Vlyſſipponenſ. fol.* 337. alterius Emmanuelis eſt proſecutus cogitatum:

Aliud.

Peruolitánt tua iam totum miracula mundum,
Amiſſa ANTONI *reddere poſſe tuum eſt.*
Lyſia *te quondam felici ſidere natum*
Vrbs dedit, amiſſum nunc ſine fine gemit.
Cum tot ſigna edas, vnum Te patra poſcit:
Reddis cuncta alijs, Te quoque redde tuis.

ANTONIVM denique moriturum, & in ſuprema vitæ periodo iacentem, ſuiſque ſodalibus, & fratribus colloquentem, mentis apice *P. Pimenta* meditatus, ſuam vltimam teſtamenti tabulam, hoc hexaſticho deſcripſit:

Antonij teſtamentum.

Hæc mandata dabat ſupremo in funere Diuus,
Cùm peteret fatis debita regna ſuis.
Mens petat alta polos; exempla relinquimus orbi;
Sacra fides, ſcriptis erudière meis.
Relliquias Patauì pro munere reddimus vrbi;
Patria, Relliquias dulcis amoris habe.

Porrò cùm olim gloriaretur *Patauium* ſe conditam ab *Antenore Troiano*, qui poſt illius vrbis incendium, in intimum maris *Adriatici* ſinum ſeſe conferens, *Antenorium* vrbem, cui poſtea *Patauium* ſucceſſit, condidit; & nunc S. ANTONII pignoribus iactetur; alius *Poëta* anonymus *Luſitanus* apud Campos *fol.* 373. vtriuſque gloriæ diſcrimen, hoc Epigrammate delineauit:

Maiora Antonio, quam Antenori debet Patauium.

Vrbs Pataui *felix, & Româ antiquior ipsâ,*
Felix quæ geminæ ſtemmata laudis habes.
Eſt tuus Antenor; *tuus eſt* ANTONIVS *auctor:*
Illum Troia *tibi, hunc* Lyſa *terra dedit.*
Condidit Antenor *te, famâ* ANTONIVS *auget,*
Impoſtámque humeris inſtar Atlantis habet.
Relliquias Troiæ *ille tibi ſemuſtáque ſigna;*
Hic fert prodigijs cœlica dona nouis.

Te

Te grauat ille annis; cœleſti viuidus æuo
Hic nouat, Eridanum nec ſinit eſſe ſenem.
O felix illo; verùm hoc felicior. Illinc
Signa vetuſtatis, hinc pietatis habes.

Cur B. ANTONIVS cum fuerit *Luſitanus* ex *Vlyſſipponenſi* vrbe natus, procreatus, & educatus, cognominetur *Patauinus*, ſeu *Paduanus*, & non *Luſitanus*, nec *Vlyſſipponenſis*, in controuerſiam ducunt Scriptores, & propter corporis exiſtentiam apud *Patauium*, illiúſque vrbis tutelam. Sed hoc decaſtichon auſculta.

Lyſius, ANTONI, *cum ſis,* Padua *en tibi nomen* *Cur Patauinus, & Vlyſſipponenſis vocetur.*
Confert; ſed titulo quo Paduanus *eris?*
Illa dedit tibi naſcenti primordia vitæ:
Altera ſed cœlum, te moriente, dedit.
Quæ tibi plus dedit? Illa: fidem, nam nomen & auram
Vitalem vltro dedit, queis ſine nullus eras.
Lyſius *ergo priùs dicendus nomine.* Siſte:
Si Corpus Pataui *eſt hinc* Patauinus *erit.*
Lyſia *contenta exultet, quæ lucis Alumno*
Limina conceſſit, quo quoque Lyſus erit.

Paſſim S. ANTONII effigies cum libro in manibus, & ſupra librum, IESVS venuſtiſſimi Pueri ſpecie ſedens depingitur. Ad cuius Iconis ſynopſim alius ſic cecinit Poëta:

Eſt Deus in nobis, ſunt & commercia cœli, *Imago S. Antonij.*
Linquens aſtra Deus, brachia noſtra petit.
Omnia qui portat verbo portatur in vlnis
Noſtris; portantem porto, feróque Deum.

Alij verò aliter depingere ſolent effigiem S. ANTONII, videlicet, ipſum cum puero IESV ſupra librum ſedente, in manu ſiniſtra, & crucem intra lilij candidi ramum, in quibus ſymbolis Doctrinam, Virginitatem, & Inſtitutum deſignantur hoc diſticho: *Symbola Doctoris, & Virginis.*

DOCTOR, VIRGO, MINOR,
DOCVI, ORNAVI, CRVCIAVI,
PLEBEM, ME, CORPVS,
CODICE, FLORE, CRVCE.

P. Ioannes Baptiſta Maſcul. in *Encom. Sacr. h. d. Encom.* 189. *fol.* 160. calamo, vt aſſolet, venuſto, illa duo, de dape diuinâ obiectâ famelico iumento, & hoc illam venerante, déque homine illo calcem parenti impingenti, miracula depinxit, & elegantiſſimis verborum coloribus delineauit, ſic:

Habet Italia *ſuum, vt Ægyptus* ANTONIVM,
niſi quod ille inter virgulta nemorum tectus,
hic in vrbium theatro verſatus;
Ille ſub vmbra pugnauit, Hic prodijt in Solem.
Fregit hoſtem armatus prodigij claua.
Negantem Numen latêre dape ſub ſacrâ,
iumenti magiſterio mirè peruicit,
in eſcaria lance propoſuit Deum,
vt haberet monumentum non leue librata fides.
Grande ſpectaculum! Rurſus agnitus à iumentis Deus;
renaſci viſus, vt pareret fidem.
Doſſuarium animal cæteris oneribus firmum
ſuccubuit Maieſtatis inſolito ponderi.
Sed ita ille communis parentis imperauit obſequium,
vt quemque iuberet parenti obſequi ſuo:
filio, qui genitori impium impegerat calcem,
ſententiam pronuntiauit minus plenam;
dixit, pedem, quo impulerat patrem;
dignum, quem à cæteris repelleret membris;
nefas eſſe imprimi terræ matri,
veſtigia patri impia.
Perculit ſtatim verbo minaci filium;
factus eſt ille ſui lictor, & carnifex.
Habita eſt crudelis impietas, ſed piè curata prodigio,
nam cruor ipſe ceſſit in gluten:

Denique vt muneri faciamus ſatis, pro cōplemento Bullam, quâ *Gregorius IX.* Pont. Maxim. B. ANTONIVM in ſanctorum Tabulas Eccleſiaſticas inſcribere decreuit, ſubiiciamus, prout illam deſcripſit P. F. Henricus Sedulius *fol.* 201.

GREGORIVS Epiſcopus, ſeruus ſeruorum Dei, Venerabilibus fratribus Archiepiſcopis, & Epiſcopis: dilectis filiis Abbatibus, Prioribus, & aliis Eccleſiarum Prælatis, præſentem paginam inſpecturis, ſalutem, & *Sophon. c. 3, verſ. 8.* Apoſtolicam benedictionem. Cùm dicat Dominus per Prophetam: *Dabo vos cunctis populis in laudem, & gloriã, & honorem*; & per ſe polliceatur, *Matth. c. 13.* quòd *Iuſti ſicut Sol in conſpectu Dei fulgebunt*; pium, & iuſtum eſt, vt quos Deus merito ſanctitatis coronat, & honorat in cœlis, Nos venerationis officio laudemus, & glorificemus in terris; cum ipſe potius laudetur, & glorificetur in illis, *qui eſt laudabilis & glorioſus in ſecula*, & in ſanctis. Vt enim ſuæ virtutis potentiam mirabiliter maniſeſter, & noſtræ ſalutis cauſſam miſericorditer operetur, fideles ſuos, quos ſemper coronat in cœlo, frequenter etiam honorat in ſeculo; ad eorum memorias ſigna faciens, & prodigia, per quæ prauitas confundatur hæretica, & fides Catholica confirmetur; fideles, mentis torpore diſcuſſo, ad boni operis excitentur inſtantiam; hæretici, depulsâ in qua iacent cæcitatis caligine, ab inuio reducantur ad viam; & Iudæi, atque Pagani vero lumine cognito, currant ad Chriſtum, Lucem, Viam, Veritatem, & Vitam. Vnde Nos chariſſimi, etſi non quantas debemus, quantas tamen poſſumus, gratias agimus, gratiarum

rum omnium largitori: quòd diebus noſtris, ad confirmationem Catholicæ fidei, & ad confuſionem hæreticæ prauitatis, euidenter innouat ſigna,& mirabilia potenter immutat; faciens illos coruſcare miraculis, qui fidem Catholicam, tàm corde, quàm ore, necnon & opere roborarunt. De quorum numero ſanctæ memoriæ B. ANTONIVS de Ordine fratrum Minorum; qui olim degens in ſeculo magnis pollebat virtutibus,& meritis; nunc viuens in cœlo, multis coruſcat miraculis, vt eius ſanctitas certis indiciis comprobetur. Cùm enim dudùm venerabilis frater noſter Epiſcopus, & dilecti filij Poteſtas, & Communitas Paduanorum, Nobis per Nuntios ſuos, & literas humiliter ſupplicaſſent, vt cùm Dominus eidem Sancto tantam contulerit gloriam, vt ad dandam ſcientiam primæ ſtolæ immortalitatis ipſius, & experimentum euidens de ſecunda; ſepulchrum eius tot, & tantis daret coruſcare miraculis, quòd eius inter alios Sanctos non inuocari ſuffragia, eſt indignum; de ipſius miraculis teſtes recipi mandaremus: Nos attendentes, quod licèt ad hoc, vt aliquis Sanctus ſit apud Deum in Eccleſia Triumphante, ſola ſufficiat finalis perſeuerantia, iuxta illud: *Eſto fidelis vſque ad mortem, & dabo tibi coronam vitæ*; ad hoc tamen vt Sanctus habeatur apud homines in Eccleſia Militante, duo ſunt neceſſaria, virtus morum, & veritas ſignorum, merita videlicet, & miracula, vt hæc & illa ſibi ad inuicem conteſtentur, cùm nec merita ſine miraculis, nec miracula ſine meritis plenè ſufficiant ad perhibendum inter homines teſtimonium Sanctitatis. Sed cùm merita ſana præcedunt,& clara ſuccedunt miracula, certum præbent indicium ſanctitatis; vt Nos ad ipſius venerationem inducant, quem Deus ex meritis præcedentibus, & ſignis ſubſequentibus, exhibet venerandum: quæ duo ex verbis Euangeliſtæ pleniùs colliguntur: Illi autem profecti prædicauerunt vbique, Domino cooperante, & ſermonem confirmante, ſequentibus ſignis: Eidem Epiſcopo, & dilectis filiis fratri Iordano S. Benedicti, & I. S. Auguſtini Prioribus Ordinis fratrum Prædicatorum Paduanorum receptionem teſtium de miraculis eiuſdem Sancti, duximus committendam. Nuper autem tàm per relationem prædictorum Epiſcopi, & Priorum, quàm per depoſitiones teſtium ſuper hoc receptorum, de ipſius virtutibus & miraculorum inſigniis certiores effecti,& experti aliquando per Nos ipſos ſanctitatem vitæ,& admirabilem cõuerſatiõe ipſius: vt pote qui apud Nos fuit aliquandiu laudabiliter conuerſatus: eiſdem Epiſcopo, Poteſtate, ac Communitate prædictis, per ſolemnes nuntios ſuos,& literas nobis cum inſtantia denuò ſupplicantibus: quòd eundem Fratrem Sanctorum catalogo adſcribere curaremus: vt auctoritate (ſicut conuenit) Apoſtolica dignus honor illi exhiberetur in terris, qui ſicut claris ſignis,& euidentibus argumentis apparet, honoratur in cœlis; ipſum, qui corporaliter diſſolutus cum Chriſto eſſe meruit in cœleſtibus, ne illius honori debito,& gloriæ detrahere quodammodo videremur, ſi glorificatũ à Domino permitteremus vlterius humanâ deuotione priuari: De Fratrum noſtrorũ conſilio,& Prælatorum omnium, tunc apud Sedem Apoſtolicam exiſtentium, catalogo SANCTORVM duximus adſcribendum,&c. Vniuerſitatem veſtram rogamus, monemus & hortamur per Apoſtolica vobis ſcripta mandantes, quatenus deuotionem fidelium ad venerationem ipſius ſalubriter excitantes, feſtiuitatem ipſius INIBVS IVNII annis ſingulis celebretis,& faciatis ſolẽniter celebrari.&c. Datum Spoleti XVI. Kalend. Iunij, Pontificatus Noſtri Anno VI.

Apoc. c. 2.

Marc. 16.

Hactenus Canonizationis diploma, Annus datæ eſt, die XVI. Iunij Anno M.CC. XXXII. Domini Noſtri,& ita communiter recenſetur abs Scriptoribus.

PATAVIVM antiqua vrbs Epiſcopalis Venetiæ ad Meduacum fluuium interlabentem, eámque penè circumfluentem. Ab Antenore condita creditur. Hodie PADOVA Italis, Noſtris Padua. *Topographia.*

DECIMOOCTAVO KAL. IVLII.

DIES XIV.

A. SS. ANASTASIVS *Presbyter*, FELIX *Monachus*, *&* DIGNA *Virgo*, *Martyres* Cordubæ *in* Hiſpania, *qui pro fidei conſtantia in Arabica perſecutione iugulati, ad gloria quietem euolarunt.*

B. In Hiſpania S. BASILII *Magni feſtiuitas, ob inſignia illius Inſtituti condita cœnobia, quibus Prouincia tota redditur illuſtris, & eorum Aſcetis celebris euulgatur.*

NOTÆ.

A. *Martyrologia.* SANCTI ANASTASIVS Preſbyter, & Socij Martyres:] Eorum memoriam recolit *Martyrologium Romanum* h.'d. A quo *Caſtellanum* P. Dionyſij Vazq. *Luſitanum* PP. Soc. Ieſ. & *Hiſpanum MS.* P. Higuera. Conueniunt cætera recentiora *Galeſinij* ſic: CORDVBÆ *in Hiſpania SS. Martyrum* ANASTASII *Presbyteri*, FELICIS *Monachi, &* DIGNÆ *Virginis, quorum egregia pietas, ac fides, tormentis, & ſanguine profuſo, in Arabicæ perſecutionis impetu declarata, literis ad poſteritatem à* B. Eulogio *Martyre prodita eſt.* Eadem VVion, & Hugo Menardus in *Martyrol. Monaſt.* De eis

Scriptores. S. Eulog. in *Memor. SS. lib.* 3. *c.* 8. Ambroſ. Moral. *lib.* 14. *c.* 20. Ioan. Mariet. *Hiſt. Sanct. Hiſpan. lib.* 3. *c.* 1. *&* 2. *& lib.* 4. *c.* 19. P. Mart. de Roa *de SS. Cordubenſ. ſol.* 99. Villegas in *Flor. SS. p.* 1. Philipp. Ferrar. *in Topograph. Sacr. verb.* CORDVBA *ſol.* 42. & *verb.* COMPLVTVM *ſol.* 39. Eorum ACTA ex *D. Eulogio* damus.

ACTA SS. ANASTASII PRESBYTERI, FELICIS *Monachi, &* DIGNÆ *Virginis, Martyrum Cordubenſium; ex Memor. SS. B.* EVLOGII *Martyris.*

Inſtitutum S. Anaſtaſij. ANASTASIVS *Presbyter, qui ab ineunte ætate apud Baſilicam S. Aciſcli Cordubenſis, diſciplinis, & literis eruditus, vſque ad plenam iuuentutem ibidem in Diaconatus officio degens, pòſt monaſticam vitam, quâ dudùm fuerat oblectatus, profitetur; demùm ad ſacerdotium promouetur. Concito greſſu palatium petens adſtat Conſulibus, hoſtémque fidei veridicis aſſertionum ſtimulis feriens, gladio confeſtim abſciſſus ſuſpenditur.* FELIX *Monachus ex Oppido* *Origo, & progreſſus S. Felicis.* Complutenſi *progenitus, natione* Gætulus, *& quadam occaſione in Aſturias deuolutus, vbi & Fidem Catholicam, & religionem Monaſticam didicit, eodem die, hac profeſſione deciſus, affigitur. Cúmque dies illa maximum curſus ſui explens metabulum, iam penè in horam nonam diuergeret: Virgo quadam adoleſcentula merito, & nomine* DIGNA, *ex Collegio Venerabilis* Eliſabeth, *Agatha Digna apparet.* *Deo reuelante, & confortante ad palmam proceſſit. Paulò namque ante martyrium ſuum aſſiſtere ſibi per ſomnium videt, puellam habitu, & ſpecie per-comptam Angelico, roſas, ac lilia manu geſtantem. Quam cum de nomine,*

cauſáque

cauſáque ſui exploraret aduentus: Ego ſum (inquit) Agatha, *olim propter Chriſtum diris attrita ſupplicijs, & nunc veni partem tibi purpurei muneris huius conferre. Accipe libens donarium, & viriliter age in Domino, nam reliquias roſarum, ac liliorum, quas in manibus ſeruo, poſt te ex hoc loco datura ſum migraturis. Talis denique Virgo ſacratiſsima viſu, & munere illuſtrata, cùm è dextera colloquentis roſam ſuſciperet, auris admixta cœleſtibus, ab oculis intuentis eleuabatur. Hac autem Puella cùm pro ſummâ humilitate, atque obedientiâ inter conuirginales vltimam ſe indicaret, eſſétque incomparabili apparatu obſecundatrix, nunquam tamen appellari ſe* DIGNAM *patiebatur, dicebátque cum lacrymis: Nolite me* DIGNAM *vocare, ſed magis* INDIGNAM, *quia cuius meriti ſum, etiam nomine debeo inſigniri. Et cùm à die reuelationis ſua amore compuncta martyrij tacito cogitamine, quibus ad id poſset indicijs aſpirare, ſæpiùs ruminare cæpiſſet, fit affatim lætior horum inſtructa martyrio, quo quaſi his præcedentibus hæc firmiori greſſu ſuccederet ad coronam. Ideoque apertis ſilenter Cœnobij clauſtris, cùm iam Beatos pendere comperiſſet Martyres: concito gradu iudicem petens, cur fratres ſuos præcones iuſtitiæ trucidauerit aſſertione intrepidâ percontatur.* An quia (*inquit*) Dei cultores exiſtimus, Sanctámque fideliter colimus Trinitatem, Patrem, & Filium, & Spiritum-Sanctum, vnum, & verum Deum fatentes; & omne quod ab hac credulitate diſſentit, non ſolum negamus, verum etiam deteſtamur, maledicimus, & confundimus, idcirco confodimur? *Hac, & his ſimilia ſancto, & immaculato ore differente Puellâ, nihil cunctatus Arbiter, lictoribus decollandam committit, qui mox generoſæ Virginis iugulum præbentis caput ferro amputant. Nec mora, conſternatis corruens membris, equuleo deorſum verſa ſuſpenditur, cæteriſque trans flumen adſciſcitor. Hoc namque ordine hi* TRES *vocati* ANASTASIVS *Presbyter*, FELIX *Monachus, &* DIGNA *Virgo beata, eodem die diſpariter ceciderunt* XVIII. Kal. Iulij, *Era* DCCC.XCI.

Virginis humilitas.

Martyrio ſeſe offert.

Coronatur.

Ex *S. Eulogij* paſſionis ecphraſi liquet S. ANASTASIVM fuiſſe oriundum ab ipſamet *Cordubenſi* Ciuitate. Sanctum verò FELICEM è *Gætulia Africa* prouincia, licet *Complutenſem* in Hiſpania Ciuem. Errorem patiuntur, vt Ambroſ. Moral. *in Not. ad S. Eulog. d. lib. 3. c. 8.* & P. Roa in *eius vita* notarunt, qui iſtum Martyrem *Sarracenum* è Gætulia deueniſſe, & apud Aſtures nomen dediſſe Chriſto dictitarunt: quia licèt è Gætulia in Hiſpaniam aduentaret, *potuit profectò ex parentibus Chriſtianis naſci. Erant enim in Africa Chriſtiani, quemadmodum in Hiſpania Muzarabes, licèt vtraque prouincia à Sarracenis occupata dignoſceretur*, provt inquit Morales. Cuiúſne fuerit oriunda S. DIGNA, nondum aperit *D. Eulogius*: credendum eſt fuiſſe ex ipſa procreatam Vrbe *Cordubenſi*, nam ex eo quod patriam aſſignare diſtulit Martyris, *Corduba* natam fatendum erit. E quo verò Cœnobio fuerit S. Virgo progreſſa, demonſtratiuè procedit *Eulogius* cùm *Eliſabetham* nominat, quæ TABANENSIS fundatrix cum *S. Ieremia* coniuge agnoſcitur extitiſſe, vt patet ex *lib. 2. c. 2. Memorialis*, dicentis: *Si quidem in eodem Cœnobio* (Tabanenſi) *Virum ſummâ timoris Dei reuerentiâ præditum* Ieremiam *patruelem habebat, qui etiam inclytus opibus, rebúſque abundans, & coniux eius venerabilis* Elizabeth, *ac liberi, totáque penè cognatio, ſumptu proprio fundamenta ipſius Cœnobij iacientes, diuinarum legum perenni adhæſuri obſequio, pridem ſeſe eò contulerant.* Erat quippe iuxta vicum *Tabànos*, qui in partibus Aquilonis ſitus inter prærupta montium, & condenſa ſyluarum VII. ab vrbe Milliaribus diſſitus illo ſeculo noſcebatur. Hodie nullum eius manet veſtigium, neque eſt vnde coniecturam eius capere poſſimus. S. FELICEM, ſuum agnoſcit accolam *Complutum* Carpetaniæ, & ideo in receptione reliquiarum *SS. Iuſti & Paſtoris* ex *Oſca* conductarum, imago S. Martyris Noſtri in occurſum exiuit homopoli, in cuius baſi iſthæc legebatur epigraphe:

Anaſtaſius origine Cordubenſis.

Aliquorum error de S. Felice.

Digna patria?

Cuius Cœnobij ſanctimonialis?

Complutum de Felice gloriatur.

COMPLTI NATVS. S. BENEDICTI MONACHVS.
FELIX NOMINE. SED FELICIOR QVIA VESTRO
EXEMPLO CORDVBÆ SVM PASSVS. COMMVNEM
PATRIAM GRATVLOR DENVO HOC TANTO RELIQVIA-
RVM VESTRARVM THESAVRO LOCVPLETATAM.

Officium in antiquis Hiſpaniæ Breuiarijs.

Quam refert Ambroſ. Moral. in *Libello de Tranſlat. SS. Iuſti, & Paſtor. fol.* 121. Pro coronide ſciendum eſt, quamplurimas Hiſpaniæ Eccleſias olim de hiſce Sanctis Martyribus Officium texuiſſe, vt patet ex Breuiariis *Palentino*, *Carthaginenſi*, & *Compoſtellano*, de quibus etiam *Marineus Siculus* luculentum ſtruit elogium. Ab hinc idem *Morales* in Not. *ad c.* 8. *lib.* 3. *Memorial. Eulog. n.* 6. elicit, antiqua huiuſmodi Breuiaria *D. Eulogy* libros ſuxiſſe, quatenus hiſtoriam Martyrum tam fideli enarratione ſcripſere. Sed quia pluries de *Corduba* egimus, & de *Compluto*; ad alia pergo.

B.

Eccleſia duplex feſtum de S. Baſilio proponit.

S. Basilivs Magnvs.] Duplicem Eccleſia Catholica feſtiuitatem recolit Tanti Patriarchæ. I. Obitus *Kal. Ianuary*. II. *Conſecrationis*, ſeu in Epiſcopum Ordinationis h. d. de qua *Martyrolog. Roman.* & cætera antiqua, & recentiora, vbi *Cardin. Caſ. Baron.* qui encomiaſtes ad hanc feſtiuitatem enumerat. Fuit ſanctiſſimus Patriarcha Orientalium regionum Pater, & Patronus, ſed & Occidentalium, ſi non corpore, Inſtituto tamen proximus, & Monaſteriorum exſtructor, maximè in *Hiſpaniâ*, in quâ à plurimis ſeculis eiuſdem ſacrata regula illuxit, vt teſtes ſunt nonnulli editi libelli. Eius Acta ſcripsère plurimi. Eadem ex MS. Legendario *Segobienſi* exſeribemus.

ACTA S. BASILII MAGNI Epiſcopi Cæſarienſis, Confeſſoris; ex Legendario MS. Segobienſi.

Lect. I. *Origo, & Educatio.*

Basilivs *venerabilis Epiſcopus* Cæſareæ, *& Eccleſiæ Doctor Orientis præcipuus, cuius vitam ſcripſit Amphilochius Iconi Epiſcopus, fuit origine* Cappadox, *&* Athenis *eruditus. Qui quantæ ſanctitatis extiterit, cuidam Eremitæ nomine Ephrem in viſu monſtratum eſt. Cùm dictus Ephrem in extaſi poſitus eſſet, vidit columnam ignis, cuius caput ad cælum pertingebat, & vocem deſuper audiuit dicentem*: Talis eſt Magnus Basilivs, qualis hæc columna ignis, quam vides.

Sanctitas.

Lect. II. *Eremita de eius ſanctitate diffidens.*

Veniens *igitur in ciuitatem in die Epiphaniæ, vt tantum Virum videre poſſet, cùm eum ſtolâ candidâ indutum vidiſſet, cum clericis venerabiliter procedentem, ait intra ſe*: Vt video in vacuum laboraui. Iſte enim cùm in tali honore ſit poſitus, nequaquam talis poteſt eſſe, quemadmodum vidi. Nos enim qui portauimus pondus diei, & æſtus, nihil tale conſecuti ſumus, & hic cum in tali honore, & conſtipatione ſit poſitus, columna ignis eſt? miror iſta.

Lect. III. *Illa expertus fatetur.*

Basilivs *igitur in ſpiritu hæc videns, fecit eum ad ſe introduci. Qui cùm introductus eſſet, vidit linguam igneam per os eius loquentem, & ait tunc Ephrem*: Verè Magnus Basilivs. Verè columna ignis Basilivs. Verè Spiritus-Sanctus loquitur per os eius. *Dixitque illi Ephrem*: Obſecro Domine, vt mihi impetres, quòd Græcè loquar *Cui* Basilivs: Rem difficilem poſtulaſti. *Pro eo tamen orauit, & continuò Græcè loqui cœpit.*

Lect. IV. *Eius conſtantia.*

Qvidam *alius Eremita videns* Basilivm *aliquando in Pontificali habitu procedentem, eum deſpexit, indicans eum in corde ſuo, quòd in tali pompa plurimùm delectaretur. Et ecce facta eſt vox ad eum dicens*: Tu amplius delectaris in palpando caudam catæ, quàm delectatur Basilivs in apparatu ſuo. *Valens Imperator fautor Arianorum Eccleſiam quandam à Catholicis abſtulit, & Arianis dedit. Ad quem accedens* Basilivs *ait*: Imperator, ſcriptum eſt: *Honor Regis iudicium diligit.* Et iterum: *Iudicium Regis iuſtitia eſt.* Cur ergo cor tuum imperauit, vt Catholici de Eccleſia eiicerentur, & Arianis darctur? *Cui Imperator*: Iterum ad contumelias reuerteris, ô Basili? non decet te. *Et ille*: Decet me pro iuſtitia mori.

Tvnc *Demoſthenes Præfectus epularum Imperatoris fautor Arianorum loquens pro eis, fecit barbariſmum. Cui ait* Basilivs: Tuum eſt, de pulmentis

mentis Regis cogitare, non dogmata diuina decoquere. *Qui mox cõfuſus tacuit. Dixit Imperator Baſilio :* Vade, & iudica inter eos, ſed non ſecundum immoderatum amorem populi. *Abiens ergo dixit coram Catholicis, & Arianis; vt fores Eccleſiæ clauderentur, & vtriuſque partis ſigillo munirentur, & ad quorum orationes aperirentur, ſua eſſet. Quod cùm omnibus placuiſſet : Orantibus Arianis, tribus diebus, & noctibus, venientibus ad fores Eccleſiæ non ſunt apertæ. Tunc* BASILIVS *proceſſione ordinatâ, venit ad Eccleſiam, & factâ oratione, leui ictu cum baculo Paſtorali fores tetigit, dicens :* Attollite portas Principes veſtras, & eleuamini portæ æternales. *Et continuò ſunt apertæ ; & intrantes Deo gratias reddiderunt, & reddita eſt Eccleſia Catholicis.* *Vis orationis eius, & Catholicorum.*

MVLIER *quædam peccata habens multa, & ea in charta conſcribens, in fine quoddam grauius conſcripſit, & ſcriptum ipſum* B. BASILIO *tradidit, rogans, vt pro ea oraret, & orationibus ſuis peccata ipſa deleret. Qui cùm oraſſet, & mulier chartam aperuiſſet, omnia peccata, præter id grauius, deleta inuenit. Quæ ait ad* BASILIVM : Miſerere mei ſerue Dei, & pro hoc mihi indulgentiam impetra, ſicut pro aliis impetraſti. *Qui ait ad illam:* Recede à me mulier, quia homo peccator ſum, indigens indulgentiâ, ſicut & tu. *Cum ergo illa inſtaret, dixit ei :* Vade ad S. Virum Ephrem, & ille tibi quæ poſtulas poterit impetrare. Lect. VI. *Oratione peccata mulieris delet.*

QVÆ *cùm abiſſet ad S. Virum* Ephrem, *& cur à* B. BASILIO *miſſa ſit ad eum, intimaſſet; ille ait :* Recede, quia homo peccator ſum ego, ſed redi filia ad BASILIVM, & ſicut tibi pro cæteris veniam impetrauit, pro iſto quoque impetrare valebit : feſtina citò vt eum viuum inuenias. *Quæ cùm in ciuitatem veniſſet, ecce* BASILIVS *ad tumulum ferebatur. Illa verò poſt eum clamare cæpit, ac dicere :* Videat Deus, & iudicet inter me, & te, quia valens placare Deum pro me, ad alium miſiſti me. *Tunc proiecit chartam ſuper feretrum, & poſt modicum illam recipiens, & aperiens, illud peccatum penitùs deletum inuenit. Sicque illa, & omnes qui aderant, Deo immenſas gratias reddiderunt.* Lect. VII. *Etiam poſt mortem.*

ANTE *autem quòd Vir Dei migraret à corpore, poſitus in infirmitate, quâ & mortuus eſt, quendam Iudæum, nomine Ioſeph, medicinali arte valde peritum, quem Vir Dei plurimùm diligebat, eo quod ſe illum conuerſurum ad fidem præuidebat, ad ſe, quaſi eius opere indigeret, vocauit. Ille verò eius pulſum tangens, & ex tactu mortem in ianuis eſſe cognoſcens, dixit familiæ :* Quæ ad ſepulturam ſunt neceſſaria præparate, quia continuò morietur. *Quod* BASILIVS *audiens, dixit :* Neſcis quid dicis. *Cui Ioſeph :* Crede Domine, quia Sol cum Sole concidet hodie, id eſt : Tu cum Sole hodie occides. *Cui dixit* BASILIVS : Quid dices ſi non moriar hodie ? *Cui Ioſeph:* Non eſt poſſibile Domine. Lect. VIII. *Cõtrouerſia inter eum & Iudæum.*

ET *tunc* BASILIVS : Et ſi in craſtinum, vſque in horam ſextam, ſuperuixero, quid facies ? *Cui Ioſeph :* Si vſque ad illam ſuperuixeris horam, vtique ego moriar. *Et* BASILIVS : Non ſic; ſed moriaris peccato, viuas autem Chriſto. *Et ille :* Scio quid dicis, & ſi vſque ad illam ſuperuixeris horam, faciam quod hortaris. *Tunc* B. BASILIVS *licet ſecundum naturam, illicò moriturus eſſet, à Domino tamen mortis inducias impetrauit, & vſque ad craſtinum in horam nonam vixit. Quod* Ioſeph *videns, & ſtupens, in Chriſtum credidit.* BASILIVS *autem virtute animi imbecillitatem corporis ſuperans, de cubiculo ſuo ſurrexit, & Eccleſiam ingrediens, eum ſuis propriis manibus baptizauit. Poſtea verò ad lectulum ſuum rediit, & ſtatim Deo ſpiritum feliciter emiſit. Floruit autem circa Annos Domini* CCC. LXX. ad cuius tumulum hoc. Lect. IX. *Conuertit Iudæum.* *Moritur.*

Auro de ſolido ſi tumulus foret,
Magno BASILIO *paruus honor foret.*
Quo non vno aperit verius, amplius

Sacra

Sacra arcana Viro tota ſimul ſchola.
Cunctarum cumulus nobilis artium,
Vili, quis putat hoc? marmore conditur.
Virtutis radiis omnibus emicans
Sedem maior habet ſpiritus auream.

Hæc ſunt ACTA breuiora,ſed quia ferè omnia in eis contenta carmine heroico exſcripſit *Baptiſta Mantuanus*,hîc apponere decreuimus,vt Sanctiſſimi Patriarchæ anamneſin illuſtremus.

Hæc eadem ſacrata dies tibi Magne BASILI,
Atque tuum primæ celebrant Natale Kalendæ.
Sed quia cedendum Dominis maioribus, illinc
Te trahis, & transfers in idonea tempora, iuxta
Diuerſos hominum mores, vsûmque locorum.
In tua decurrit Graiûm ſapientia fluxu
Corda redundanti, ſicut decurrere noſtrum
In mare conſueuit, magnis Atlanticus vndis
Occeanus; ſeſéque amplum diffudit in æquor.
Nec fuit ambarum diuina ſcientia legum
In te larga manus, nec Graia copia linguæ
Pauperior: tua Relligio quaſi vinea denſo
Palmite fructificans, longè, latéque per Orbem
Eſt vulgata latens in Cæſarienſibus agris.
Trans Phryges, & Galatas, & trans Bebrycia regna,
Heſperiæ populis procul apparebat, & Indis.
Rumor hic à Lybicis traxit regionibus Ephrem
Inſignem probitate Virum, deſerta reliquit,
In quibus à teneris æuum tranſegerat annis
Ad ſpectanda tuæ venit miracula vitæ
Iam ſenior. Tecúmque loquens exire videbat
Ex labris accenſa tuis atque ignea verba.
Iſte domi motus laudum virtute tuarum
Orauit per ſignum aliquod ſe illuſtre doceri,
Quantus apud Superos eſſes, cui nomen apud Nos
Tantum fama dabat paßim. Viditque columnæ
In ſpeciem, dum nox claris incederet Aſtris,
Ingentem flammam ad cœlum caput vſque ferentem:
Et ſimul audiuit vocem (quæ à ſydere labi
Viſa per aurarum tractus) verba iſta ſonantem:
Talis apud Superos virtus ac tanta BASILI *eſt.*
Hæreticis, ac præcipue his, quos fecerat impos
Cordis, & obſcura mentis torpedine captus

Arrius,

Arrius, impugnator atrox, ac malleus ingens
Semper erat. Iuuenem, qui cæco illuſus amore
Tradiderat ſeſe Plutoni, & ſanguine demens;
Ipſe ſuo ſeruum Stygio ſe ſcripſerat Orco,
Aſſeruit, populo inſolitum ſpectante duellum:
Nam pater hinc prenſo iuuenem rhenone trahebat,
Inde Lemur, longo tandem certamine, victus
Cum ſtridore graui fugit per nubila dæmon.
Sæpe Valens, *qui tunc, extinctis fratribus, omne*
Romanum, ſine conſortis formidine, agebat
Imperium, dum vult hominem proſcribere, fractis
Eluſus calamis, tandem crudele reliquit
Officium, cùm niti odio ſe vidit inani.
Vita Viro, cùm mox eſſet moriturus, in vnam
Eſt producta diem, quâ natum ſemine gentis
Hebraicæ Medicum ſacrâ perfunderet vndâ;
Ipſe ſuis manibus, dictu mirabile! poſtquam
Huic ſatis officio factum, diſceſſit in auras
Spiritus, & clauſo requierunt viſcera ſenſu.

Eius Inſtitutum olim per *Hiſpanias* fuiſſe mirabiliter ampliatum, ſunt qui putent, & hoc, meo videri, exprimere *Mantuanus* intendit in ſupraſcripto carmine. Temporum aſt lapſu, penitus de hoc memoria in tantæ Religionis periculum euanuit. Eius *Cœnobia* prorſus in Regione rara, ſequentia in Regnis vtriuſque *Caſtellæ*, nam de cæteris non fuit ad manum copia, mihi exſcribenda *R P.F.Didacus Niſſeno*, tot apud ſuos honoribus laureatus, vt ſæpius Prouincialis inauguratus, ſæpius Abbas Baſilienſis Cœnobij apud *Madridenſes* exceptus, ſed multo magis apud Noſtros, & Exteros laudibus, ob egregiam doctrinam, & pietatem, inter verbi diuini Prædicatores laureâ Eccleſiaſtæ famigeratus, vt tot eius indicant volumina, quorum (vix eſt in Europa Natio, quæ illa ad ſuum non reduxerit idioma) catalogum exſcribere prolixum; delibauit. *Cœnobia in Caſtella.*

CATALOGVS MONASTERIORVM ORDINIS S. Baſilij Magni, quæ in vtriuſque Caſtellæ Regnis adhuc reperiuntur extructa.

I. Monaſterium *Valliſoletanum*, extructum Anno M. D. LXXXII. ad Ripas fluminis *Piſoricæ*, Deiparæ Virgini *Guadalupenſi* dicatum; ſed quia eius ſitus adhuc Religioſis erat incommodus, diſponente Reginâ *Margaritâ*, cum coniuge *Philippo III.* Rege Catholico, ad Eremitorium *SS. Coſmæ, & Damiani* Martyrum, iuxta ipſas *Piſoricæ* ripas fuit Anno M. D C. tranſlatus. 1582.

II. Monaſterium *Cuellarenſe*, quod primò ad Oppidum *S. Michaëlis del Arroyo* vocatum fuerat, extructum Anno M. D. XCIII. poſt ad Palatium vocatum *Lablanca*, deinde ad ipſum Oppidum *Cuellar* tranſlatum, inſtantibus *Ducibus Alburquerquenſibus*, illius Oppidi Dynaſtis, cum aduocatione Dominæ Noſtræ à Salute. 1593.

III. Monaſterium *Barcenenſe* prope *Carrion* de Comitibus, B. Dei Genitrici *à Remedijs* dicatum, Anno M. D. XCVIII. expenſis *D. Garſiæ Manrrique dela Vega.* 1598.

IV. Monaſterium *Madridenſe* conditum Anno M. DC. VIII. extra ill ius Oppidi muros, pòſt Anno M.DC.XI. intra tranſlatum. Eius patronatu hodie fruitur *D. Didacus Felipez de Guzman* Marchio Leganeſenſis. 1608.

V. Collegium *Salmanticenſe*, ædificatum Anno M. XXI. prope Vniuerſitatis ambitum, & çum ea incorporatum. 1621.

Hæc ſunt Cænobia, quæ ad manus peruenere meas ex *S. Baſilij Magni* Ordine; cætera vt diximus ſub ſilentio latent. Faxit Deus vt in poſterum tanti Patris Inſtitutum, vt par eſt, per Noſtræ Regionis oras feliciter amplietur.

DECIMOSEPTIMO KAL. IVLII.

DIES XV.

A. SECVRÆ *in Confinio Bæticæ Hiſpaniæ, prope fluuium Tader,* S. BRIENÆ *Virginis, & Martyris, quæ relictâ* Februniâ *eius ſocia apud Syriam, in Hiſpanias deuenit, vbi propter fidem comprehenſa, & cruciata, ad lauream martyrij, deuictis cruciatibus, properauit.*

B. CORDVBÆ *in Bætica Hiſpaniæ* S. BENILDIS *Martyris, quæ licèt ætate grandæua, tamen ſpiritu virilis, & valens, fidei Chriſti Zelo ſuccenſa, ob eius amorem cruciata, tandem gladio eſt cædente coronata.*

C. *Apud* OVETVM *depoſitio* S. PETRI *cognomento* Compatris, *qui à Seraphico Patre Franciſco ad* Aſtures *tranſmontanos deſtinatus, vt Minorum Ordinem ampliaret,* Oueti *ſiſtens,, ibidem ſanctitatis titulo conclamatus obdormiuit in Domino.*

NOTÆ.

A. SANCTA BRIENA Virgo, & Martyr.] Huius ſanctiſſimæ fœminæ nomen adhuc in Kalendariis, & Tabulis Eccleſiaſticis deficit; ideò eius memoria hucuſque incognita apud Exteros; licet apud Noſtros extet celebris, & venerabilis, adeò vt communis ſit iuter Noſtratum fœminas eius nominis, licet in BRIANDA commutatum, appoſitio. De ea plurima Metaphraſtes in *Vita S. Febroniæ* apud Lyppoman.
Scriptores. *tom.* 7. Sur. *tom.* 3. & alios. Eius anamneſin in *Hiſpania* recolit Flau. Dext. in *Chron. Ann.* 308. his verbis: SECVRÆ *in confinio Bæticæ, quæ etiam* Tader *dicitur*, S. BRIENA *ſocia* S. Febroniæ, *quæ veniens ad* Hiſpanias, *in* Tarraconenſique *Prouincia paſſa, ibi celebrior habetur*, Suppetias ferat Iulianus Petr. in *Chron. n.* 178. *fol.* 41. aſſerèns: SECVRÆ, *quæ &* Tader *dicitur, appropinquante fluminis perennis terminos interlabentis nomine*, S BRIENA *Virgo ſanctiſſima paſſa eſt.* Hinc Martyrolog. Hiſpan. *MS. P. Higuera h. d.* hac periodo: *En* Caſtel-Segura, *antiguamente llamado* Tader S. BRIANDA, o BRIENA, *que en* Eſpaña *todo es uno, compañera de* S. Febronia, *auiendo llegado de Syria*

Syria Eſpaña *merecio la corona del martyrio.* Quæ Latina facta: Securæ, *olim dicta* Tader S. BRIENA, *ſócia* S.Februniæ, *quæ ex Syria* in Hiſpanias *aduentans, martyrÿ coronam promeruit.* ACTA ex *S.Febronia* vitâ ſeligemus, additis, quæ ad Noſtram *Hiſpaniam* attinent.

ACTA S. BRIENÆ VIRGINIS, & Martyris Securitanæ; ex Var. Scriptor.

Patria.

BRIENA *illuſtriſſima fœmina apud* Sibapolim *vrbem in finibus* Aſſyriorum *ſitam, ſub* Platonia *cuiuſdam Monaſterÿ Sanctimonialium Virginum, ibidem conſtituti, Præſide, ſeu Abbatiſſa, ſuſantilem vitam tranſegit; donec ætate creſcente, ad Diaconiſſæ gradum accedens, ſororibus in diebus Paraſceués aliquid ex canonum libro legebat, illáſque in exercitatione monaſtica erudiebat, donec ſublatâ è viuis* Platoniâ, *ad gubernationem Monaſterÿ, & ad Virginum educationem* BRIENÆ, *annuente Domino, electa eſt. Quæ vt Cœnobÿ gubernacula recepit, omnes ſibi ſubditas in Oratione, ieiuniis, & timore Dei ſic exercuit, vt meritò totius Syriæ primarium diceretur in Religione Aſceterium. Erat tunc temporis* BRIENÆ *neptis nomine* Febronia, *annos viginti nata, pulchritudine venuſta; ſed morum ſanctitate pulcherrima, quam ad Diaconiſſæ gradum adſciuerat, vt munia lectionis, & eruditionis Monaſticæ obiret: in cuius exercitiis adeò præualuit, vt per totam vrbem, & coætaneas, eius doctrina, manſuetudo, & modeſtia plurimùm celebrarentur.*

Inſtitutum. *Abbatiſſa.* *Febronia neptis laudes.*

Perſecutio.

MISERAT *tunc in Orientem Diocletianus Selenum, & Lyſimachum Præſides, vt omnes Chriſtianos prorſus extirparent, qui Chriſti famulos partim in ignem coniecêrunt, partim gladio percuſſerunt, ita vt per totius Regionis circulos, vix erat locus à Seleni ſæuitiâ immunis, & ab eius ſatellitum manu exemptus. Hæc perſecutionis procella Sibapolim peruenit, vt Chriſtianos cruciatibus affligeret; qui, famâ aduentus intellectâ, Clerici, laici, & Monachi, relictis rebus ſuis, fugerunt; & ipſe vrbis Epiſcopus propter imminentem terrorem ſe occultauit. Hæc omnia cùm ad Monaſterium, cui* BRIENA *præerat, peruenêre, Sanctimoniales præ timore relictis cellulis, locum profugÿ quærentes, terga dedêre, & Februniam Diaconiſſam in manus ſatellitum reliquêre, quæ variis excita tormentis, tandem per martyrÿ examen Virgo ſanctiſſima ad Superos euolauit.*

Comprehẽditur Febronia, & coronatur.

Briena in Hiſpanias venit.

PORRO, *vt apud* Hiſpanos *inconcuſſa ſententia eſt,* BRIENA *ſatellitum veritu immanitatem, patriam deſeruit, & ad Occidentales plagas diffugiens in* Hiſpanias *deuenit, & in* Carthaginenſi *portu ſoluens,* Securam *vrbem perrexit, fortè nominis compoſitione ſuffulta, quòd à tot afflictionum imbribus, in vrbe* Secura *ſecura perſiſteret. Sed eius hic ipſi defuit ſecuritas; nam ipsâ in Occiduos aduentante populos perſecutione, etiam ipſa Sanctiſſima Virgo, inter alios, quos furor Gentilium carceri propter fidem mancipauit, capta, cruciata, & tormentis expoſita, Martyr ad Dominum properauit,* XVII. Kalend. Iulij *Anno* CCC.VIII.

Capitur, & coronatur.

En ACTA pro vt ex Noſtratum Hiſtoriis deprehendimus. Non me latet, aliter apud *Lyppomanum*, & *Surium* ſcriptum, nec de regreſſu è Monaſterio BRIENÆ ibidem actum; Quia cùm Nos Noſtris Scriptoribus adhærere teneamur, ideò illa in ſuo ſenſu, Noſtra in Noſtro abundare permiſimus. P. Biuar. ad *Dextr. Ann.* 308. *Comm.* 2. *n.* 3. *fol.* 366. aliam huius contradictionis, inter *Dextrum*, & *Thomaydem* Noſtræ Martyris Diſcipulam, & Vitæ *S.Febroniæ* auctorem, cauſam refert, videlicet, quòd *forſan ad* Thomaydis *notitiam in Syria poſita, quæ in* Hiſpania *contigerant, vbi* S. BRIENA *paſſa eſt, peruenire nequiuerunt.* De qua etiam Rod. Caro *ad Dextr. fol.* 115. *lit.* Q.

Biuarÿ ſententia.

Topographia.

SECVRA. Olim vrbs vetuſta, cuius fuit Ciuis *B.Salomon* Epiſcopus Carthaginis Spartariæ, vt fatetur Iulian.Petr. in *Aduerſar. n.* 468. *fol* 131. Illamque paruiſſe *Accitano* Epiſcopo contendit, *n.* 484. *fol.* 114. Hodie creditur CASTEL-SECVRA,

Ruſticorum oppidum, vt dixit Biuar. *d. n.3. fol.*366. Celebris adhuc ſaltus *Securæ*, in confiniis Tarraconenſis, & Bæticæ Hiſpaniæ Prouinciarum. De eo Plin. *lib.* 3. *cap.*1. *&* 3. & Ptolomeus in *Tabul.* 2. *Europ. cap.*6. Caſcal. *Hiſt. Carthagin. diſcurſ.* 1. *fol.*4.

B. *Martyrologia.* S. BENILDIS Martyr Cordubenſis.] Eius martyrij agonem breuiter recenſet B. Eulogius in *Memorial. SS. lib.*3. *cap.*9. à quo Martyrolog. Roman. h. d. cum Baron. *lit. D.* & in *Annal. Eccleſ. tom.*10. *Ann.*853. *n.*71. & Luſitanum *P. Lupi*, Caſtellanum *P. Vaſquez*, Hiſpanum MS. *P. Higuera*, Poſt ea Ambroſ. Moral. *Hiſtor. Hiſpan. lib.*14. *cap.*20. Marieta *Hiſtor. SS. Hiſpan lib.*4. *cap.*28. P. Martin. de Roa *Hiſtor. SS. Cordubenſ. fol.*102. M. Ægid. Gonzal. *in Theatr. Eccleſ. Caſtellan.* & alij plurimi. *Scriptores.* *S. E. Cordubenſis* nequaquam illius feſtum recolit, nec aliquod de ea Officium recitat, fortè propter aliorum Sanctorum Martyrum his diebus apud *Cordubam* paſſorum concurſum; nam cùm hoc Menſe tot Sancti Martyres ad coronam propter fidei confeſſionem ad Sarracenicum tribunal occurrerent, adeò vt fœdæ Arabum manus ſanguine profuſo Martyrum cruentatæ conſpicerentur, nec locus daretur cruciatibus, quinimo vix gladio vti, fidelium offerentium frequentia permitteret; quid mirum ſi Sancta hæc Eccleſia tot Martyrum agminibus impedita, conſultò penſi onus amandet. *Nihil de ea S. E. Cordubenſis.* Sed quidquid ſit, meo videri, optimè in vnum diem, nec abſque exemplo, plures colligere, & illis coniunctim Sacra perſoluere valebat. Acta ex *D. Eulogio, & Cypriano Cordubenſi* dabimus.

ACTA S. BENILDIS MARTYRIS Cordubenſis; ex D. Eulogio, & Cypriano Cordubenſi Archipresbytero.

Origo.

BENILDIS *apud* Cordubam *in Batica Hiſpania orta, ex Chriſtianis parentibus, quorum proſapia ex antiqua Gothorum origine procedens, familiam Muzarabum inter Sarracenorum cateruas tunc temporis* Cordubam, *& totam ferè Bæticam occupantium adauxit.* *Educatio.* *Hac ergo poſt accepta Baptiſmi & Confirmationis Sacramenta, ad pietatis, & religionis ſtudium animum erigens, plurimos in fide virtutum cumulos coaceruauit.* *Coniugium.* *Eueniente igitur atate, quâ illo ſeculo, more patrio, virgines ad coniugium ineundum apta cenſebantur, & habiles, Parentes* BENILDEM, *nobili, æquali, & Catholico Adoleſcenti tradidêre. Qua coniugis Chriſtiani fidem agnoſcens, tanto illum amore eſt proſecuta, vt ab eius continuò ore, fidei zelo, implicata penderet. Nam cùm Viri fidem inexhauſtam agnoſceret, & eius ſanctos mores experiretur ad vnguem, ita vt potius mariti ſancta facinora eius pietatem augerent, quàm minuerent; hinc tanti coniugis exemplo commonita, & illum fortiter diligere, & Dei perfectius inſequi veſtigia mirabiliter eſt accenſa.* *Mariti mors.* *Per Quindecim annos in hoc vita exercitio tranſegit, donec Deus, qui* BENILDIS *viſcera, & vitam ad maiora virtutum, & facinorum exempla promouere concupierat, coniugem è medio tollere, & ſecum ad ſuperos euchere deſtinauit. Hinc è viuis ſublato ſponſo, ſanctiſſima fœmina Numinis voluntate congaudens, prorſus lacrymas, & mœrorem, Deo auxiliante compreſſit. Sciebat enim, coniugem à Deo mutuo accepiſſe, cuius poſſeſſio non ab eius, ſed à Domini placito eſſet duratura.* *Exercitia in viduitate.* *Igitur obſequiis, prout illa tempora ferebant, expletis,* BENILDIS *vidualem vitam incœpit. Tunc Corduba erant aliquot piiſſima fœmina, qua ſecretò, timore Sarracenorum, Chriſtianos carceribus mancipatos viſitabant, & eis pabula, miſericordia ducta, prout poterant, porrigebant. Nec non quos dira Arabum perſecutio crudeliter Martyres occidebat, eorum corpora noctu ſubtrahentes; vnguentis condita ſepeliebant. Harum ſanctarum cœtum ſancta perauxit Vidua, donec aliquot ex ipſis Sororibus in Christo per martyrium coronatis, illa aliarum noniter conuenientium fœminarum, ipſam illam*

picta

pietatem inſequi concupientium, dux & magiſtra viriliter eſt effecta. Imposterum ergo ea fuit eius exercitationis inſtantia, vt ſamelicos Martyres in ergaſtulis detentos, ſuâ præſentiâ viſitaret, verbis efficacibus cohortaretur, & dapibus refocillaret. Si vero aliqui per cruciatus anguſtias, ad Martyrij coronas auguſtas, Numine conferente, accedebant, protinus noctis ſilentio (Martyres fouet.) *(ſi fas erat) eorum corpora, aut ſacras oſſium exuuias ſubripiebat, & vnguentis conditas, clericis ſepeliendas porrigebat. In hoc igitur exercitio adusque ſenium permanſit, donec Anaſtaſio, Felice, & Digna per martyrium ſublatis, cùm iam eius dies cederet paſſionis, & quæ tantorum fuerat Martyrum auxiliatrix, haud prorſus tali deſtitueretur honore, ad Tribunal neſandum deuenit, & cæterorum veſtigia ſequens, Chriſtum, & eius fidem viriliter deſenſans, & Pſeudoprophetæ vitia & errores abominata, à ſatellitibus comprehenſa, protinus mucroni iugula præbuit* XVII. Kalend. Iunij, *Anno Domini* DCCC.LIII. (Coronatur.)

Hactenus A C T A prout illa ex Elegia *Cypriani* Archipresbyteri *Cordubenſis* exſcripſimus, quam inter diuerſorum carmina, in meo *Codice MS.* recenſita, deprehendimus, ſic:

IN TVMVLO S. BENILDIS MARTYRIS Cordubenſis Epitaphium, ex Cypriano.

Corduba *me genuit naſcens, me* Corduba *viuens*
Edocuit Chriſti dogmata ſacra, fidem.
Vix mundo naſcor, cùm me dixêre BENILDEM
Chriſticolæ patres: quos colit vnus amor.
Poſt, ſtudiis fidei cùm me vacaſſe, iuuentam
Agnoui, fidei nomina ſancta ſequor.
Hæc mihi Quinque *dedit luſtra, & de more Parentes*
Coniugium æquale tunc mihi ſæpe parant.
Paruit vnus amor, quia Chriſtus viſcera complet
Coniugis, & fidei fert monumenta ſuæ.
Hinc Tria ſub noſtro tunc viuere fœdere luſtra
Haud licuit; coniux, heu mihi, morte cadit.
Sic viduata Viro veſtigia ſancta Sororum
Inſequor in Chriſto, quas mihi palma tulit.
Martyris haudquaquam vix corpus ſtipite pendens
Tangere permiſſum, quin mihi velat humus.
Carceris obſcuri quos comprimit vna Beatos
Athletas, ipſam ſæpè, catena, ſequor.
Vtque fameſcentem fulcirent pabula vitam
Illorum, pietas obtulit alma dapes.
Iam ſenio confecta, domúmque capeſſere ferro
Æternam cupiens, huic mea membra dedi.
En patior lubens, Chriſto en mea iugula dico:
Plurima ſi poſſem, plurima ſponte darem.

XVII. KAL. IVL. ERA. DCCC. XCI.

Cypriani Archipresbyteri aenũ. Ex huius ergo *Elegiæ* ecphraſi, quidquid *S. Eulogius*, aut ignorauit, aut tacuit de ſanctiſſima hac Matrona, *Cyprianus* Archipresbyter *Cordubenſis*, qui vixit ad Annum M.LX. vt refert Iulian. Petr. in *Aduerſar. n.* 284. *fol.* 64. ſuppleuit. Cuius Epigrammata ex *MS. Codice S. E. Toletanæ*, & cuius meminit paſſim Ambroſius Morales, extracta, beneficio *D. Martini de Ximena Iurado* amici, nunquam ſatis laudati, apud me ſunt; & licet in illis hæc deſideretur *Elegia*, in alio meo *Codice MS. Actis Hali*, inter aliorum Epigrammata recenſetur cum titulo ſuperiùs ſcripto. Non enim in illo *Codice* *Quid ſcripſerit.* *Toletano* omnia *Cypriani* Carmina inſeruntur, ſed tantum *Octo Epigrammata* diuerſis ſcripta ſucceſſibus, cum tamen alia plurima ſcripſerit, vt ex huius Operis tabulis, ſuis in locis manifeſtè conſtabit: & patet ex relatione *Iuliani* Archipresbyteri Toletani, qui *d. n.* 284. recenſet, hunc *Cordubenſem Cyprianum* ſcripſiſſe hymnum, qui incipit: *Lætare Toletum:* & hic haudquaquam in *Toletano Codice* reperitur. Proyt nec *Carmen ſepulchrale*, quod inſcripſit in Sarcophago *Blaſij Epiſcopi Toletani* *An omnia in Codice Toletano opera.* eius Magiſtri, de quo idem Iulianus in *Chron. n.* 519. *fol.* 115. Cuius ne pereat Symbolum, hic ex ſupradicto noſtro *MS. Codice* carminum ſubiicimus:

BLASIO TOLETANO PONTIFICI,
& Magiſtro ſuo, Cyprianus Corduben.

BLASIVS *Antiſtes ſub cauo conditur iſto,*
Cuius in exequiis tunc præfuit ipſe Sebaſtes
Martyr, quique domo propriâ tumulauit in ipſa
Pontificem; cuius fuit hoc per ſecula nomen:
Cuius & exilium vidit Conimbrica: cuius
Toletum vidit ſua poſt hac Præſulis almi
Mortem; quâ ad ſuperas tranſcendit ſæpe beatas
Sedes. Cui Cyprianus *hæc monumenta parauit.*

Ex hiſce depromitur, quòd in *Codice Toletano* non omnia, ſed nonnulla, & hæc pauciora opera continentur, & plura alibi ſparſim in membranaccis tabulis inueniuntur. Hinc quid mirum, ſi in illo *S. E. Toletanæ codice*, Noſtræ S, BENILDIS carmina deficiant.

C. *Scriptores.* B. PETRVS *cognomento* COMPATER *Confeſſor.*] Eius B. Viri memoriam ex antiquitatis tenebris eruere P. Gonzaga *Orig. Seraph. Relig.* 1. *p. &* VVading. *Annal. Franciſcan. Minor. tom.* 1. *Ann.* 1214. §. 9. quibus adhæret Artur. à Monaſter. *in Martyrolog. Franciſcan. h. d. lit. B. fol.* 150. licet apud Noſtros Scriptores altum adſit ſilentium, exceptis Ciuibus *Ouetenſibus*, apud quos cultus honorificus annuatur, & quotidiana deuotio perſeuerat, quâ ad eius ſacrum Sarcophagum pietas continuis votis accedens, illuſtria à Numine beneficia conſequitur, S. Viri interuentione ſuffulta. Eiùs ACTA nullus, quod ſciuerim, texuit; illa prout poterimus coagulabimus, ne S. Viro hoc ſymbolum honoris deſit.

ACTA B. PETRI CONFESSORIS
cognomento Compatris ex Ordine Minorum;
ex Gonzaga, & VVadingo.

Minorita. PETRVS COMPATER *creditur natione* Italus, *&* Minorum *regulam apud ſuos profeſſus, cuius tantus fuit religionis apex, & virtutum copia, vt Seraphicum Patrem* Franciſcum *induceret, ob extendendum Minorum ordinem, quòd* PETRVM *ad* Tranſmontanos Aſtures, *prælibatâ occa-*

ſione

ſione deſtinaret. Ille S. Patris obedientiâ ſuffultus , Hiſpanias *adiit , & apud* Ouetum Aſturum *primariam vrbem , Sede Epiſcopali condecoratam , ſiſtens , Ordinis primaua ſeminauit grana Minorum , quibus poſtmodùm Prouinciam , fructu centumplici , decorauit. Qualis eius vita compago fuerit, ignoratur : illud ſcitur , quòd ipſius ſit rerum geſtarum ſpecimen omnes Prouincia circulos occupauit , mirabilibus illuſtrauit , & virtutum facinoribus repleuit , vt poſt mortem , Sanctus ab omnibus honorabiliter haberetur. Qui licèt iuxta portam Eccleſia , à parte interiori , diu humi iacuiſſet , tamen ad eminentiorem , atque honorabiliorem locum , inſtantiâ , & ſumptibus Nobilis Viri* D. Alfonſi de Valderabano *Aſturum Gubernatoris , ſupra pracipuam Eccleſia portam die* X X V I. Maij , *Anno Domini* M. C C C C. L X X X V I I. *tranſlatus eſt : vbi religioſâ fidelium veneratione , vt Sanctus , & Deo charus veneratur , & colitur. Cuius ſepulchro impoſitum Epitaphium hocce , à Viris piis impoſitum , adhuc noſtris temporibus perſeuerat.*

Aſtures à Franciſco dimiſſus.

Oueti ſiſtit.

Poſt mortẽ vt ſanctus habetur.

Transferuntur primò Oſſa.

Epitaphiũ.

Frater P E T R V S *ego, cognomine Compater antè*
Carnis hic oſſa tego , me Saluatore vocante,
Annis millenis,centum bis,decem ſex,octo plenis,
Sanctus obiit Frater de genere Minorum,
Compater,imò Pater appellatus miſerorum,
Filius atque Dei, voce fauente ei.

Obiit ſanctiſſimus Compatet *Cognomine , &* Patet *pauperum miniſterio,* die XV. Iunij, *Anno* M. CC. L X V I I I. *Cuius demùm ſacra pignora , eodem die obitus, Anno* M. D. X C I V. P. F. Ludouicus de Quiros , *Guardianus, & Theologia Profeſſor, dùm murus,in quo antea condita erant,minaretur ruinam, in locum decentiorem , praſentibus* D. Ludouico Cartillo de Mendoza, *Aſturia gubernatore,& illius ditionis Nobilibus , & pracipuis Viris , inter quos aliqua partes oſſium diſtributa, non pauca ſunt operata miracula , pompâ celebri, & ſolemnibus tranſtulit officiis.*

Transferũtur ſecundò.

Miracula.

Hactenus,quæ potuimus A C T A deptomete ; reliqua, Deus, qui illum elegit , ſuo tempore propalabit. Ne cum *Arturo* §.2.*fol.*251.erres,notabis diem obitus S.Confeſſotis nequaquam *pridie Kalendis Ianuarij* contigiſſe , vt ibidem ipſe contendit, nam vt ex aliquibus *Ouetenſis* vrbis ciuibus explorauimus, ad hunc diem obitum ipſi teiiciunt.

Error Arturi.

N O N me latet *Ribadeanſes* Ciues in diœceſi *Mindonienſi* Hiſpaniæ contendete integrum B. P E T R I *Compatris* Corpus apud ſe retinere , prout ex Epiſtola *D. Bartholomai Villapil , & Vela* Canonici , & Scholaſtiei Mindonienſis agnouimus; ſed quo iure hoc aſſeuerent , nondum didici , fides ſtet apud illos ; nam apud *Ouetenſes* iuris præſumptio eſt , eo quod, vt Hiſtoriæ prodeunt, ptimus apud *Ouetum* Conuentus Minorum fundamina iecit , vt fatentur ſupra relati , & M. Ægidius Gonzal. Dauila Regius Chronogtaphus *Tom.*3. *Theatr. Eccleſ. fol.*120. qui perperam S. Confeſſorem cognominauit P A R E N T E M , cùm C O M P A T R E M dicete debuiſſet : & amplius aſſetit quòd Anno M. C C. X I V. Monaſtetium extruxit ; & ſi hoc ita , fete pet Quinquaginta & quatuor annos & amplius apud *Ouetum* deguit. Niſi fortè in Codice Regalis Chronogtaphi mendum inſit.

Ribadeanſium perſuaſio.

Monaſterium MinorumOuetenſe, quando conſtructum?

O V E T V M. Vrbs Hiſpaniæ , Sede Epiſcopali condecotata. De ea *Tom.*1. *Die I X. Ianuar. fol.*109. *& Tom.*2. *Die I. Martij fol.*37. verſ. *Poſt.* & *Die X I I I. Martij fol.*216. diximus. In finibus Aſturum , apud Scythicum Promontorium , & Oram Maritimam ſita , à quâ V. P. M. Hiſpanica abeſt. In planitie ad Montis radices. A Lucu - Aſturum vrbe dirutâ cui illa ſucceſſit , pauliſper diſſita ; ab O V A fluuiolo nomine accepto. Vrbs elegans,formâ quaſi rotunda , Vniuerſitate inſignis , Corporibúſque Sanctorum & aliis ſacris lipſanis decorata. Hodie O V I E D O dicitur.

Topographia.

SEXTO-DECIMO KAL. IVLII. DIES XVI.

A. Hyppone *in Carpetania Hiſpania* SS. IVLITÆ *Matris, & QVIRICI filij triennalis, paßio celebris qui poſt diros cruciatus, & varia tormenta perpeſſa propter Chriſti nomen, filius ad gradus tribunalis Præſidis illiſus interijt: Mater verò abſciſſo capite conſtanter martyrio coronata eſt.*

NOTÆ.

A. *Quo loco nati & paſſi?*

SANCTI QVIRICVS & IVLITA, *Martyres* Hypponenſes *in Hiſpania.*] Anceps ſe nobis offert inueſtiganda diſceptatio, circa patriam, & locum martyrij horum illuſtrium Martyrum: nam apud Scriptores Eccleſiaſticos, tot ſunt ſententiæ, quot capita. Eorum varietates igitur ob oculos proponamus. Græci in *Menologio,* ſipos ex *Iconio Iſauria* ciuitate Martyres profitentur. Vſuardus apud *Antiochiam* paſſos contendit. Petrus de Natalib. in *Catalog. SS. lib 6. c.* 101. apud *Tarſum Ciliciæ* agonem expleuiſſe proponit. Vſuardum ſequuntur *Galeſinus,* & *Maurolycus*; Equilinum *Conſtantius Felicius,* & *Martyrolog. Roman.* cum Baron. *h. d. lit. B.* & in *Annal. Eccleſ. tom.* 2. *Ann.* 305. *n.* 15. à quo *Caſtellan.* P. Vazq. & *Luſitanum* P. Lupi. Primus Cabilonenſis in *Topograph. SS. lit. I. verb.* Iconium Hiſpaniæ *fol.* 105. apud *Hiſpaniam,* martyrio fuiſſe coronatos affirmat, quem ſunt ſecuti Damian. à Goës *in ſua Hiſp. tom.* 1. *Hiſp. Illuſtrat. fol.* 1165. Vaſſeus in *Chron. Ann.* 230. Marin. Sicul. *lib.* 5. *Rer. Hiſpan. fol.* 337. & Franciſc. Tarraph. *de Reg. Hiſpan. fol.* 535. Ante omnes Flau. Dexter in *Chron. Ann.* 222. hac clauſulâ: Hyppone *in* Hiſpaniæ *Carpetania, SS. Chriſti Martyres* QVIRICVS, & IVLITA *ſub Imperatore Alexandro lauream conſequuntur.* Hinc colliges quanto errore laborauerint Scribentes, qui pro HYPPONE Hiſpaniæ, ICONIVM Iſauriæ repoſuere, credentes non fuiſſe apud Hiſpanos vrbem ſimili inſignitam vocabulo; adeò vt de *Hyppone Hiſpania*, ad *Iconium Iſauria* facilè prolaberentur. His ſic cognitis, & Noſtrorum Martyrum originem vindicantes, ad ACTA pergamus, quæ ex peruetuſto Legendario Burgenſi dabimus.

Martyrologiorum varietas.

An Hiſpani.

ACTA SS. QVIRICI, ET IVLITÆ Matris, Martyrum Hypponenſium; ex Legend. Burgenſ. & alijs ferè omnibus Hiſpaniæ Breuiarijs.

Præfatio.

SANCTORVM *Martyrum pia certamina debitâ veneratione recolentes, mirabilem in Sanctis Suis Dominum collaudemus qui Beato* QVIRICO *totâ natiuitatis, toto necdum reuoluto triennio, eiúſque ſacræ Genitrici* IVLITÆ, *natalibus ac probis moribus, generoſa, muneris ſuperni gratia roborante, ætatis, & ſexus infirma, pro ipſius nominis amore vincentibus, illis quidem glorioſam*

glorioſam martyrij palmam contulit in cœleſtibus; Nobis autem plurima confert beneficia, eiſdem, vt credimus, patrocinantibus. Quapropter ſicuti quotidianâ admonitione per ſuos Præſules S. Mater Eccleſia nos hortatur agere, dignum iuſtúmque eſt, & nobis in cunctis maximè ſalubre, Dominum Deum Noſtrum, in omni tempore, & in omni loco, laudando glorificare, atque glorificando laudare ſemper, ac benedicere, vt implere valeamus illud Pſalmiſtæ: Benedicam Dominum in omni tempore, ſemper laus eius in ore meo. Hoc enim eſt ſacrificium, quando Deus piè colitur ab vniuerſis gradibus benè viuentium, dùm illi referuntur condigna, quantum poſſibile eſt, actiones gratiarum.

Semper Deus laudandus.

E A igitur factâ perſecutione ſub Alexandro Imperatore, cùm ſæua ſupra modum exardeſceret vndique Chriſtianos inſectandi intentio; Orientalium, Occidentaliumque Prouinciarum fines apprehendit, in quibus partibus Occidentalibus Alexander Præſes præerat, qui ſicut nomine, ſic imperio ſuo erat par ferocitate. Hic inter innumeros, quos varijs cruciatibus, & inexcogitatis affecerat pœnarum mortibus, IVLITAM matronam nobilem, in lege Domini die ac nocte meditantem, famâ boni odoris celebrem, miſſis Officialibus iuſſit præſentari tribunalibus. Erat autem IVLITA ſeruiens Domino in timore caſto, qui filium alebat paruulum, nomine QVIRICVM, cui cum lacte carnis, diſciplinam tradidit diuinæ legis. Inter charos denique amplexus, & materna pietatis oſcula, vt verum parentem agnoſceret, & coleret, dum lacte dulci ex eius aleretur vberibus, ab ipſius ore pro tempore pura fidei imbuebatur dogmatibus. Hi quidem orti dicuntur eſſe ex Lycaonia, ciuitate autem Iconio, genere verò non obſcuri, ſed nobiles, & magnæ exiſtimationis, & honeſtatis, quamuis apud Superos longè clariores. Conſequenter autem terrenis facultatibus, atque adeò multomagis fide in Chriſtum Dominum, & pietatis florebant commodis.

Perſecutio.

Iulita pietas.

Origo.

IVLITA quippè beatiſſima, & honeſtiſſima fœmina, cùm ei maritus matrimonio fuiſſet paruo tempore coniunctus, oſtendit ſe firmâ ac ſtabili fide in Dominum, & in eum dilectione. Totum enim animi amorem abducens à corporibus, & piè ac religiosè traducens ad ſpiritum, in vitâ, in quam non cadebat reprehenſio, pura erat & immaculata, ac moderata Domino ſeruiebat. In vnigenito autem filio QVIRICO ſpem collocans, quem, tùm ad ſacrum, & diuinum Baptiſmum produxiſſet, & eum Patri luminum mirum in modum conciliaſſet, & Chriſto per S. Spiritum obtuliſſet, ſic ipſa in intemerata, & quæ reprehendi non poterat, viduitate, pulcherrimè, vt leges iubent, filium alens, vitam tranſigebat.

Vita integritas.

E R A T equidem in Lycaonia Comes nomine Domitianus, qui Principis mandata aduerſus Chriſtianos exequi concupiſcens, Iconium, & omnem finitimam obſidens regionem, omnes Chriſtianos gladio conſumpſit, grauiſſimiſque afficiebat ſupplicijs. Quod ſacra Dei fœmina intuens, diuini Numinis exhortatione ſuffulta, Iconium relinquens, & omnes ſuas poſſeſſiones, & facultates deſerens, venit Seleuciam, fugiens, omnibus opibus, & carnis fomentis, omnique mundanæ felicitati, & delicijs, propter Chriſtum, peregrinationem, mendicitatémque, & afflictiones lubenter præferens. Sed nec Seleuciæ ſiſtere auſa, propter tunc temporis exortam perſecutionis procellam, quâ, quiſquis Chriſti aſſentiebatur amori, poſt plurima ſuppliciorum genera, edictis occidebatur inſtantibus: Tarteſſum Hiſpaniæ ciuitatem deuênit, hinc Hypponem in Carpetania profecta eſt, ibidem ſiſtens, Domini voluntatem ſpectans, per aliquod tempus delituit. Sed cùm non multùm poteſt theſaurus in agro abſconditus latêre, euênit, quòd Alexander Præſes qui per illius regionis angulos, quærens quos deuoraret, circuibat, Hypponem deuenit, ad quem ſtatim defertur IVLITA, & eius filius QVIRICVS, & ille in alto tribunali ſedens, iubet eos quam primùm ſiſti. Ingreditur autem non ſola, ſed in vlnis infantem, filium vnigenitum deferens, vt tanquam vera Abrahæ filia, illius imitaretur fidem: aut velut Anna, quæ Samuelem ablactatum cum diploide obtulit aræ, iſtius

Peregrinatio.

Comprehenditur.

Gen 22.
1. Reg. 1.

 adhæreret

adhæreret exemplis; ita veneranda Mater vnigenitum filium proprijs manibus tradidit ad holocauſtum; & quod plus eſt, ſe ipſam obtulit ad cædem, magnâ voce clamans ſeſe Chriſtianam eſſe, & ſolum noſſe Deum Chriſtum I E S V M, *& eius Patrem, à Spiritu afflata glorioſè confitebatur. Hinc Deos Gentilium dæmonia aſſerere, Præſidis blanditias, & aſſentationes repellere, ſuppliciorum minas, & omnia tormentorum genera deſiderare, generoſo non dubitauit ſpiritu.*

Conſtantia.

Cæditur.

Q V O D *crudeliſſimus ille iudex, qui cum Deo bellum gerebat, intuens, iubet infantem auferri ab eius vlnis, ipſam autem nudam flagellari nudis neruis boum; in cuius quæſtione, licèt mater prolixiùs laceraretur in corpore, filius potentiùs cruciabatur in corde. Quem (cùm eſſet elegans, & formâ ſpecioſus) venuſtate eius delectatus Tyrannus, vi quidem auulſit ab vlnis maternis, ſuis autem accepit manibus, illum tentans imponere genibus, & ſenſim palmis eius caput demulcens, & in ore oſcula figens, ſuauia formoſiſſimo puero verba dicebat. Quibus* B. Q V I R I C V S *blandimentis non adhærens, prorſus Præſidis deliria reſpuit, nihil aliud, quàm ſe eſſe Chriſtianum profitens, pedibus, & manibus reſiſtens, & renitens luctator admirabilis, & pro viribus repugnans, Tyranni auerſabatur oſcula. Tanquam verò in retibus, & crudiuora feræ manibus interceptus, aut potius vt canora auis laqueo implicatus, alas mouebat B. Puer, & omnibus modis machinans euadere è laqueis venatoris, manibus Præſidis vultum laniabat, pedibus execrando lateri inſultans Athleta breuiſſimus, ſic amorem illum ſtatim ad iram cædem ſpirantem conuertit. Nam cum delicatum eius pedem apprehendiſſet vir ad cædem promptiſſimus, crudeli animo infanticidium ſpirante, eum in ſublime ſuſtuliſſet, ex alto tribunali manu ſua iaciens in ſubiectos gradus lapideos, vnà cum ſacro capite, totum quoque* Q V I R I C I *corpuſculum, auerſis petrarum aculeis crudeliter contriuit inſanus.*

Infans tyrannum auerſatur.

Interficitur.

S I C *Corporis confractâ compage, victrix eius anima, tanquam paſſer à laqueis libera venatoris, manibus autem Angelorum, ſtatim ad magnum perducta Pontificem, tanquam ſacrificium odoriferum eſt Domino oblata. Sic paruus iſte Martyr, cùm magnus euaſiſſet decertatione, terram quidem ſanctificauit per ſanguinem, qui in ipſam eſt effuſus; aerem verò per ſpiritum, qui ad ipſum peruaſit; & cælum quidem impleuit exultatione.* I V L I T A *verò cùm de vnigenito holocauſtum Deo oblatum agnouit, illi gratijs actis cæleſti ſponſo Chriſto, & dilecto filio coniungi viriliter contendebat. Hinc validis verborum inſultibus Tyrannum ſauciabat; quibus magis irritatus, & furore percitus Iudex, in ligno iuſſit ſuſpendi egregiam Victricem, ferreiſque pectinibus corpus diſcerpi, deinde picem ex lebete hauriri bullientem, & effundi in membra lacera decertantis. Eâ autem ſtrenuè, & fortiter reſiſtente omnibus tormentis, Deos falſos auerſante, Chriſtianam ſe confitente, & Sanctam Trinitatem affirmante vnum Deum eſſe, gladio percutiente iuſſu Præſidis, ſpiritum Domino, caput humo viriliter obtulit* X V I. Kal. Iulij *Anno Domini* C C. X X I I. *Quorum Corpora metu perſecutionis* Iſtonium *in tractu* Valerienſi *abſcondita ad* Annum *vſque* CCC. *delituère, quo inuenta fuère à fidelibus & cultu debito venerata. Nunc* S. Q V I R I C I *ſacra lipſana* Burgis *in Eccleſia ſuo nomini dicata quieſcunt: præſtante Domino Noſtro Ieſu-Chriſto, qui cum Patre, & S. Spiritu regnat per ſecula, Amen.*

Iulita iterũ cruciatur.

Coronatur.

Inuentio Reliquiarũ.

Hæc A C T O R V M ſeries, proculdubio potius *Dextri* aſſertioni cohæret, quàm coniectationi *Biuarij*, qui literâ textus *Flauij* renuente, ſomniauit SS. hoſce Martyres, & *Hyppone* oriundos, & paſſos; cùm tantum de paſſione apud illam vrbem ſcripſerit Chronographus clariſſimus, vt ex verbis liquet, ibi: *Hippone in Carpetania SS. Chriſti Martyres* Q V I R I C V S, *&* I V L I T A *ſub Imperatore Alexandro lauream conſequuntur.* Ergo à quo SS. Martyrum apud *Hypponem* originem ſuxit? Hinc ſuper hoc, ab eius opinione diſcedes, prout & à Patris Quintana - Dueñas *Hiſtor. SS. Toletan ſecul. 3. f. 411.* qui *Biuarij* veſtigia tumultuariè & abſque ſucceſſuum diſcretione inſequẽs, in præcedentis errorẽ prolapſus, etiam eiuſdem inſectatur errorem.

Biuarij lapſus.

Nec

Nec *Biuario* verba *Marinæi Siculi* ſuffragantur, quia ecphraſis ab iſto recenſita, provt edita eſt, merum gloſſema ſapit, & loco *Seleuciæ* repoſuit *Siciliæ*. Quis vnquam Noſtros Martyres aduentaſſe in *Siciliam* dixit? ergo aut *Marineus* ex proprio hocce dicterium adiecit capite, aut in prælo erroris maculam excitauit Typographus. Inſuper nam tota *Marinei* periodus deſumpta ex Noſtrarum Eccleſiarum Breuiariis conſpicitur, vbi nihil de profugio in *Siciliam*.

Marinei Siculi error.

Circa ſacrorum Corporum inuentionem apud *Iſtonium* Hiſpaniæ vrbem in tractu *Valerienſi*, audi Dextr. in *Chron. Ann.* 300. *n.* 6. Istonii *in* Hiſpania *reperta ſunt Corpora ſanctiſſimorum* Qvirici *&* Ivlitæ *Martyrum, Hyppone* (ſic legendum ex MSS. correctioribus: non *aliunde*, vt in editis) *illuc quondam adlata*. Vbi erudirè Biuar. *Com.* 1. *n.* 6. *fol.* 324. locum digito aſſignat, quem hodie Histo vocitari, & prope Sahelices, & Villaescvsa oppida non ignobilia, in tractu Conchenſi, vt antiqua Valeria fuit, reperiri contendit.

Sacrorum pignorum inuentio in Hiſpania.

Qvod S. Qvirici pignora adhuc apud *Burgenſem* vrbem condita, in Eccleſia ſuo nomini dicata venerentur, communis eſt ſententia Noſtratum, vt referunt P. Marieta *Hiſtor. SS. Hiſpan. lib.* 2. *fol.* 12. *col.* 2. Biuar. *d. n.* 6. *fol.* 324. M. Ægid. Gonzal. Reg. Chronograph. *in Theatr. Eccleſ. tom.* 3. *fol.* 9. Quintana - Dueñas *vbi ſupra, fol.* 413. Qui inſuper aſſerunt, quatenus ob Martyris honorem, eadem Eccleſia *Abbatiæ* titulo inſignitur, eiúſque *Abbas* dignitaris Sedem in ipſa Eccleſia Metropolitana, titulo de S. Qvirce, corruptâ voce conſeruat.

S. Quirici pignora apud Burgos.

Non me latet Iulianum Noſtrum Archipreſbyterum Toletanum in ſuis *Aduerſar n.* 152. 153. *&* 154. hoſce Martyres diuerſos fuiſſe ab aliis eorundem nominum ex nobili familia *Iliomorum Celtiberorum* progenitis, & *Amphilochy* natis in *Gallacia*, & in *Neroniana* perſecutione paſſis *die XVI. Iulÿ*, ſed qui iſti fuerint, protſus hucvſque ignoro; videnda, quæ dicemus infra, *Tom.* 4. *die XVI. Iulÿ*.

Amphilochÿ in Gallacia alÿ huius nominis Martyres.

Hyppo. Ciuitas peruetuſta Hiſpaniæ in Populis Carpetanis, cuius Topographiam ſubiecimus ſupra hoc Tom. 3. Die XXV. Maij, cum de S. Præſcellio egimus. Hodie dicitur Yepes in Madridenſi agro Oppidum notiſſimum, maximè ob vini generoſi copiam, quâ Catholici Regis Curiam opplet. Parum ab Olcadibus diſſitum, & inter diœceſis Toletanæ, ſeu Regni Toleti Populos, quos olim Carpetanos dixère, poſitum. De eo P. Quintana-Dueñas, & Cæteri ſupra à Nobis relati.

Topographia.

QVINTODECIMO KAL. IVLII.
DIES XVII.

A. In Hispania *floret memoria* S. Abvndii Aviti *Presbyteri Ieroſolymitani, qui origine Hiſpanus inuentioni Reliquiarum S. Proto-Martyris Stephani cum Luciano homopolo interfuit, cuius ecphraſim, de huiuſmodi inuentione, Græco idiomate conſcriptam, Latinitate donatam, omnibus Orbis tranſmiſit Eccleſiis; tandem virtutibus clarus ad Dominum Confeſſor inclytus euolauit.*

B. Barcinone *depoſitio S. Innocentÿ Martyris Romani,*

cuius

cuius ſacra pignora cum alijs Vrbanus VIII. Pont. Max. Religioni Fratrum Excalceatorum SSS. Trinitatis Hiſpaniæ conceſſit.

NOTÆ.

A. *Scriptores.* SANCTVS ABVNDIVS AVITVS Confeſſor.] Celebre nomen Sanctus hic Preſbyter inter Eccleſiaſticos Scriptores, titulo etiam ſanctitatis, obtinuit, prout & antea pietatis, & doctrinæ. Teſtes ſunt Idatius in *Chron. Conſulat. Honor. X. & Theodoſ. Iun. VI. Ann.* 415. qui poſtquam de reuelatione Reliquiarum egerat, proſequitur: *Extant ex his geſtis Epiſtolâ ſupradicti Presbyteri Luciani, &* SANCTI AVITI *Presbyteri Braccarenſis, qui tunc Ieroſolymis degebant.* Gennadius *de Scriptor. Eccleſ. c.* 47. vbi Aubert. Miræus *in Bibliothec. Eccleſ. fol.* 55. Baron. *Annal. Eccleſ. tom.* 5. *Ann.* 415. *n.* 1. P. Biuar. ad *Dextr. in Chron. ann.* 400. *n.* 2. *in fin. f.* 426. D. Roder. de Acuña *Hiſtor. Braccarenſ.* 1. *p. c.* 57. *n.* 14. *fol.* 248. P. Anton. Vaſconcell. *in Deſcript. Luſitan. tit. de Sanct. Prælat. n.* 4. *fol.* 521. P. Ioann. Mariana *Hiſtor. Hiſpan. lib.* 4. *c.* 20. vbi eum *Agnomen.* agnomine ABVNDIVM dictum profitetur. Fuêre per illud ſeculum plures AVITI, de *Auiti plures.* quibus memoria in Eccleſiæ Annalibus, & omnes Hiſpani, ſed Prouinciarum diuerſitate diſtincti. Duo ex *Tarraconenſi* oriundi, alter Origeniſtis, alter Victorini erroribus adhæſit, vt ex Oroſij conſultatione ad Auguſtinum, *tom.* 6. *Oper. S. Auguſtini*, liquet, cuius meminere Baronius *d. t.* 5. *Ann.* 414. *n.* 10. *&* 11. & Iacob. Gaulter. *Tarraconēſes qui?* *in Chronol. ſecul.* 5. *in Collat. Vet. Error. c.* 10. *fol.* 375. Biuar. *d. Ann* 400. *n.* 2. *fol.* 426. Qui licèt à principio Origenis, & Victorini falſas complecterentur ſententias, pòſt S. Auguſtini veritatis apicibus conuicti, errores abiurantes, ſeſe gremio reduxerunt Eccleſiæ, vt idem Biuar. *Comment. ad Chron. Dext. Ann.* 429. *n.* 2. *fol.* 450. motus ex illis verbis: *Et duo Presbyteri vocati* AVITI *florent, Ciues Tarraconenſes.* fatetur, his *An ab erroribus reducti?* verbis: Satis de his (AVITIS *Tarraconenſibus*) dictum ad *Annum* 417. cum de *Paulo Oroſio* incidit ſermo, qui contra eos legationem ad Auguſtinum tulit. Cùm vero nunc à *Dextro* florere dicantur, credimus eos, ad ſanam mentem ſcriptis eiuſdem Auguſtini reductos fuiſſe. Quod & apertius dixerat *d. Ann.* 400. *n.* 2. *fol.* 426. hac ſerie: *Omnes* (AVITOS, & alios) *ſcriptis D. Auguſtini conuictos, ab inceptis deſtitiſſe, ſatis ex eo manifeſtum ſit, quòd poſtmodum ad Annum* 429. *eorumdem cum honore, & laude meminit Dexter.* Quidquid de his ſit, illud abſque dubio probatur, Noſtrum *Noſter Abundius Auitus diuerſus.* ABVNDIVM AVITVM ab illis diuerſum fuiſſe, licet Baron. *d. Ann.* 415. *n.* 1. quiſnam Noſter AVITVS fuerit ân vnus ex illis, dubitet, an diuerſus. Sed quia, inpoſterum nullus cum *Purpurato* ſubdubitet, & hunc ab illis diuerſum agnoſcat, origine, causâ, tempore, & loco, per quatuor hæc diſcrimina curſitabimus. I. *circa* ORIGINEM. Illos *Tarraconenſes* fuiſſe, quis dubitat? ſic fatentur idem *Oroſius,* *Origine.* *Dexter, Gaulterius,* & ipſe *Baronius.* Noſtrum *Braccarenſem* quis ignorat? ita expreſſe *Idatius Clarus, Biuarius, Acuña,* & *Vaſconcellos.* Ideóque Epiſtola de Inuentione Reliquiarum S. Stephani, quam ex *Surio* prodit ipſe *Baronius*, & Nos poſtea dabimus, direxit ad *Balconium* Epiſcopum *Braccarenſem*, tanquam ad ſuum meritò Præſulem, & Antiſtitem; ſic P. Biuar. *d n.* 2. *fol.* 426.

Cauſâ. II. *Quoad cauſam.* Notum eſt Noſtrum AVITVM vnà cum *Paulo Oroſio* legationem ad *Auguſtinum* contra *Priſcillianiſtas*, & *Origeniſtas* expleuiſſe, inter quos erant illi iamiam AVITI *Tarraconenſes*, quod expreſsè fatetur Vaſconcellos *d. n.* 4. *fol.* 521. Si ergo cauſa diſceſſus ex Hiſpaniâ in Africam, inde ex Africâ Ieroſolymam cum *Oroſio*, & ibidem Inuentioni Reliquiarum S. Stephani cum *Luciano* homopolo interfuit, & ſacrarum exuuiarum partem cum Epiſtolis *Oroſio* ad Hiſpanias repedanti tradidit, fuit conſultatio errorum *Priſcilliani*, & *Auitorum Tarraconenſium*, quo pacto potuit vnus ex illis eſſe, aduerſus quos, cauſam legationis aſſumpſit? Abſit.

III. *Quatenus*

Tempore.

III. *Quatenus ad tempus.* Nulli dubium eſt, quin *Baſilius Græcus*,& duo AVITI *Tarraconenſes* ante diſceſſum *Pauli Oroſij*, & AVITI *Braccarenſis*, ex Hiſpaniâ in Africam cum legatione ad Auguſtinum, iam per *Hiſpaniam* hæreſes Origenis docere cæperant,vt docet ipſe Cardinalis Baron.*d.tom.*5.*Ann.*414 *n.*11.*fol.*362. Quod ſi ita; quomodo poterat AVITVS *Braccarenſis* ex illis hæreticis Origeniſtis eſſe, qui nondum in Africam deuenerat; & eſto quòd deueniſſet;Noſter in Africa, Tarraconenſes in Hiſpania venenum erroris infeliciter euomebant.

Loco.

IV. *Si ad locum ſpectes,* facilè diſcrimen intueberis. Iam ſuperius probatum reliquimus,*Paulum Oroſium*, & AVITVM *Braccarenſem* Noſtrum in Africam perrexiſſe,vt de erroribus Origeniſtarum hæreticorum, quorum caput *Baſilius* Græcus,& AVITI Tarraconenſes, cum B.Auguſtino conferret, eo tempore,quo hæretici illi per *Hiſpanias* pererrabant. Conſtat inſuper AVITVM Noſtrum Ieroſolymam cum ipſo *Oroſio* aduentaſſe,Inuentionique Reliquiarum S. Stephani interfuiſſe, adhuc hæreticis *Hiſpanias* infeſtantibus, ibidémque diem ſuum obiiſſe. Ergo perperam eodem tempore potuit AVITVS diuerſis in locis adeſſe; ſi hoc ita: igitur *Braccarenſis*, diuerſus à *Tarraconenſibus* cenſendus erit.

HIS ſic prælibatis, ad ACTA venio, quæ ex Noſtris, & Exteris Scriptoribus in floſculum redigemus, ne tanti Viri res geſtæ ſub ſilentio deliteſcant, & cuius eruditio & ſedulitas in ſacris B. Protomartyris reliquiis perquirendis, tot vniuerſi Orbis ditauit Eccleſias, eiuſdem pia facinora in Eccleſiæ Tabulis non deſiderentur.

ACTA S. ABVNDII AVITI Presbyteri Hieroſolymitani, Hiſpani Braccarenſis, Confeſſoris; ex varijs Scriptoribus.

Origo. *Presbyter, & Archidiaconus.* *Priſcillianiſtarum, & Origeniſtarum hæreſes.* *In Africā cum Oroſio pergit.* *Inde Ieroſolymam.* *Interfuit Inuentioni Reliquiarū S. Stephani.*

ABVNDIVS AVITVS *origine* Hiſpanus, *ex vrbe* Braccara *Gallæcorum Metropoli oriundus, ibidem primos iuuentutis annos Chriſtianâ fide imbutus exegit, vbi Latinas,& Græcas eruditus literas callens,ad Presbyteratus ordinem deuenit, & factus à* Balchonio *tunc temporis Braccarenſis Sedis Pontifice Archidiaconus, egregia de ſe per* Hiſpanias, *virtutum & doctrinæ edidit teſtimonia. Per hæc etenim tempora Priſcillianiſtarum, & Origeniſtarum hæreſes totius Hiſpaniæ angulos replebant: illam Priſcilliani, & ſequacium erroribus ſuffultam plures ex Primoribus ſequentes; iſtam* Baſilij *hominis Græci,& Auitorum Tarraconenſium Presbyterorum auctoritate compactā, nonnulli ex vanis hominibus nouitatem quærentes, amplectentes. Vtriuſque quippè malum, in corda populorū tranſcendere,cum dignoſcerent Hiſpaniarum Præſules,legationem ad S. Auguſtinum cum Paulo Oroſio, Presbytero Tarraconenſi, & AVITO Noſtro Braccarenſi Presbytero,vt de harum hæreſum medelâ conſulerent, emittere decreuêre. Ita factum, &* AVITVS *relicto ibidem Oroſio, Ieroſolymam pro viſitandis ſacris locis aduentauit, & de aliquibus Auguſtino conuento, ille nonnullas abſoluens quæſtiones, pro cæteris abſoluendis Presbyteros alios Legatos Ieroſolymam ad Hieronymum exlegauit. Qui in Palæſtinam pergentes, cum S.Presbytero quæſtiones ab Auguſtino reiectas, conſuluêre,quibus abſolutis, omnia legationis officia feliciter compleuêre. Tunc AVITVS Luciano Hiſpano Presbytero adhærebat, & inuentioni Reliquiarum S. Stephani, & aliorum Sanctorum, cum eodemmet interfuit* Luciano, *qui ecphraſim reuelationis, & inuentionis ſacrorum pignorum Græco idiomate, pro inſtruendis Eccleſiis vniuerſi Orbis ſcribens, illam* AVITVS *Latinitate donauit. Quam cum aliquot lipſanis,& ſeparatim Epiſtolâ à ſe conſcriptâ pòſt,* Paulo Oroſio *in Hiſpanias repedante* Balchonio *Epiſcopo Braccarenſi, dimiſit. Cuius Epiſtolæ epigraphe talis eſt.*

BEATISSIMO

Epiſtola ad Balchonium Braccarenſem Epiſcopum.

BEATISSIMO, DILECTISSIMOQVE ſemper in Domino Papæ Balchonio; atque vniuerſo Clero, & plebi Eccleſiæ Braccarenſis,

AVITVS Presbyter, ſalutem in Domino æternam.

MEMORES mei eſſe vos cupio,& deprecor; ſicut & ego in quantum valeo, memoriam veſtri habere non ceſſo, tribulationibus veſtris meo dolore compatiens, & pro diſſidio patriæ noſtræ in locis ſanctis inceſſabiles lacrymas fundens, vt, aut vobis Dominus reſtituat libertatem, quos admonere voluit; aut illis tribuat maſuetudinem, quos præualere permiſit. Et ego quidem beatiſſimi fratres (teſte Domino Noſtro IESV-CHRISTO loquor) frequenter volui venire ad vos, vt vobiſcum vel mala tolerarem, vel bonis fruerer: ſed impeditum eſt deſiderium meum, per totas iam Hiſpanias hoſte diffuſo. Veritus enim ſum,ne & ſancta loca relinquens,& ad vos fortè non perueniens, vbicumque interceptus, irrationabilis audaciæ pœnas luerem. Sed quoniam miſericors Deus, meo voto, veſtróque merito procurante, dignatus eſt indulgentiæ ſuæ gratiam exhibere, primùm vt dilectiſſimus filius, & compresbyter meus Oroſius, vſque ad has partes ab Africanis Epiſcopis mitteretur, cuius mihi charitas, & conſolatio veſtrûm omnium præſentiam reddidit. Deinde, vt in diebus ipſis, quibus iam ipſe reditum incredibili deſiderio parabat, beatus, & verè ſanctus, corona gloriæ noſtræ in Chriſto Ieſu, Primus-Martyr Stephanus ſe reuelare, & manifeſtare ſignis, & virtutibus euidentiſſimè ſequentibus dignaretur: quem ego tantarum rerum ordinatoris Dei occaſione perceptum, dignius duxi charitati veſtræ præmittere, vt ipſe præſens aduocatus, & patronus, obſequentium ſibi petitionibus dignaretur aſſiſtere, qui cùm pateretur, etiam pro inimicis orare dignatus eſt.

ITAQVE beatiſſimi, & dilectiſſimi fratres,memoriam veſtri inceſſabiliter agens, & tàm congruentem ordinantis Dei diſpoſitionem videns, promptus fui de Presbytero, cui reuelatum fuerat, partem aliquam inuenti corporis promereri; quam feſtinato expetitam, ſecretóque perceptam,ad vos dirigere non diſtuli. Quam ob rem miſi vobis per ſanctum filium, & compresbyterum meum Oroſium reliquias de corpore B.Stephani Primi-Martyris, hoc eſt puluerem carnis, atque neruorum, & quod fidelius, certiúſque credendum eſt, oſſa ſolida, atque manifeſta ſui ſanctitate nouis pigmentis, vel odoribus pinguiora. Vt autem nulla poſſet eſſe dubitatio; ipſam ad vos ſubditam ſcriptis meis ſancti Presbyteri, cui hæc reuelata ſunt, epiſtolam, conſcriptionémque tranſtuli, quam, me pro fide veritatis pleniùs cognoſcendæ, rogante, & expetente dictauit, Græco primùm ipſe ſermone, ſed per me poſtea in Latinum verſa eſt. Quæ & vos ſancti, & beati fratres, quàm veraciter geſta ſunt, tàm fideliter ſuſcepta habeatis, imploro: Certus ſum enim, quia ſicut ipſe B.Martyr dignatus eſt nuntiare, & pro ſalute mundi periclitantis ſe manifeſtare, auxilio,& præſentiâ tanti Patroni,ſi vos tale pignus digno ſtudio diligatis, tuti ex hoc quietúque viuatis. Gratia Domini Noſtri Ieſu-Chriſti, & S.Spiritus vobiſcum, dilectiſſimi in Domino, Amen.

Moritur.

POST HÆC, *traditis* Paulo Oroſio *ſacris pignoribus,& epiſtolis S.* Pres*biter cùm vitam egiſſet admirabilem, & doctrinâ, pietate, & eruditione*

multis

multos ad ſe venientes erudiret, ſenio, & pœnitentijs confectus ad Dominum migrauit inclytus Confeſſor, & Doctor XV. Kalend. Iulij *Anno* CCCC.XL.

Omnia horum *Actorum* probata cognoſces ex ſuperius recenſitis; illud tantum probatione indigere non ambigo, circa obitus & diem, & annum. Totum hoc *Epitaphium* in meo *MS. Carminum* inter *Audi Hali mei* Poëmata deſumes, cuius ingens pietas nunquam ſtrictis proſodiæ regulis coarctari patitur. *Omnia probantur.*

PRO S. ABVNDIO AVITO PRESBYTERO Ieroſolymitano. Epitaphium.

A*Lmus* ABVNDIVS *hic iacet, & cognomine* AVITVS,
Presbyter Hiſpanus Braccarienſis *erat.*
Balchonio *primum Papæ fuit ipſe* Miniſter: *Archidiaconus Balchonij.*
Oroſio *demum pòſt comes ipſe fuit.*
Martyris en Primi exuuias inuiſit, & vnâ
Euentum chartâ, omnibus ille dedit.
Iuli poſt moritúrque decem cum quinto Kalendis:
Corpus humus, capiunt ſpiritus aſtra Viri.
Obiit ſanctiſſimus Presbyter Ieroſolymis X V. Kal. Iulij.
Valentiniano, & Anatolio Coſs. Era CCCC.LXXVIII.

Cuius Eræ numerus incidit in *Annum* CCCC.XL. quo iidem ipſi *Conſules* fuere, vt notauit Baron. *d. tom.* 5. *Ann.* 440. *n.* 1. Cætera communia ſunt.

S. INNOCENTIVS Martyr.] hoc die de eo *Martyrolog. Roman.* cum *Baronio,* B.
Quòd Sanctiſſimus *Vrbanus VIII. Pontif. Max.* eius Corpus cum aliorum Sanctorum Martyrum exuuiis donaſſet *Fratribus Excalceatis SSS. Trinitatis Hiſpaniæ*, triuiale apud Noſtros eſt. Exemplaria diplomata qui videre cupit, adeat *Tom.* 2. *huius Noſtri Martyrologij, Die II. Martij fol.* 45. & 46. vbi ad pedem (vt aiunt) literæ repoſuimus omnia de hac re Diplomata, tàm *Romæ*, quàm *Madridij* pro ſanctorum pignorum traditione ab Epiſcopis expedita, vt ibidem videbis, quæ prolixitatis vitandæ ergo, non refero. *Corpus apud Madridium.*

QVARTODECIMO KAL. IVLII. DIES XVIII.

A. Malaca *Ciuitate Bætica in Hiſpania paſſio* SS. CYRIACI, & PAVLÆ *Virginis*, S. Torquati *diſcipulorum, qui cùm ex origine* B. Caij Oppij Centurionis Malacitani *progrederentur, firmitate fidei ſucceſſores extiterunt, & tandem pro ipſa martyres effecti ſunt.*

B. SS. THEODOLVS, LEONTIVS, IOSEPH, & MARIA *Martyres apud* Caſtrum Octauianum *Hiſpaniæ, multis cruciatibus interempti ad glorioſam agonis lauream peruenerunt.*

C. BARCINONE *in Hiſpania in Cœnobio fratrum* B. MARIÆ *Virginis de Mercede, Redemptionis Captiuorum, Depoſitio ſacrorum pignorum* S. MARINÆ *Virginis Alexandrinæ.*

NOTÆ.

A. *Martyrologia.* SANCTI CYRIACVS, & PAVLA Martyres Malacitani.] Ipſorum nomina in Catalogis Eccleſiaſticis ferè omnibus reperiuntur, teſte Baronio *h.d.in Not.ad Martyrolog.Roman.lit.B.* in cuius textu hæc leguntur: MALACÆ *in Hiſpania SS.Martyrum* CYRIACI *&* PAVLÆ *Virginis, qui lapidibus obruti, inter ſaxa animas cælo reddiderunt.* Cui conueniunt Martyrologia Caſtellanum *P.Vazq.* Luſitanum *P. Lupi,* & Hiſpannm *P.Higuera MS.* De eis *Vſuardus, Maurolycus, Galeſinius, Conſtantius Felitius, Bellinus, & Peregrinis,* in ſuis Martyrologiis. Inſuper Villegas *in Flor. SS.* *Scriptores.* *Hiſpan.* Truxillo *in Theſaur. Concionat. tom. 2. fol.* 1165. Baſilius Sanctor. *de Sanct. Eccleſ. tom.1. fol.*425. Equilin. *in Catal. SS. lib.5.cap.*125. Padilla *Hiſtor.Eccleſ.Hiſp. tom.1.Cent.4.cap.29.fol.*198. Mariera *de SS.Hiſpan. lib.2. cap.*31.*fol.*47. Ambroſius Moral. *Hiſtor.Hiſpan.tom.1. lib.*10.*c.*28.*fol.*185. *col.*2. Garibay *in Comp. Hiſtor. lib.*3. *c.*9. Vaſſeus *in Chron. Ann.*300. Bergomenſ. *de Clar.Mulier. c.*124. *fol.*159. P. Martin. de Roa *Hiſtor.Malacitan. c.*17. Razzius *de SS. Virginib. tom.* 3. *fol.*136. Eorum ACTA periêre, vt ferè omnes fatentur; illa dabimus deſumpta ex Legendario Aſturicenſi MS.

ACTA SS. CYRIACI, ET PAVLÆ Virginis, Martyrum Malacitanorum; ex Leg. Aſturicenſ.

Perſecutio. TEMPORIBVS *Diocletiani impiiſſimi Imperatoris, poſtquam iam imperij gubernacula reiecisſet, diuulgata ſunt multa Chriſtianorum millia per totius Orbis Romani prouincias. Cúmque hoc audiſſet impiiſſimus Imperator, iracundiâ plenus, fecit dimitti plurimos iudices, & Præſides per totum imperium, qui eos tenerent, & in cuſtodiam publicam conycerent, donec ſuperſtitionem abiurarent, & Dijs Romani imperij thura litarent. Ex* *Ruffinus Iudex.* *Africa venit Malacam vrbem maritimam, quidam Ruffinus nomine Iudex, qui antea plurimos ad mortem traxerat, dum per Hiſpaniam vagaretur, Chriſticolas. Hic cùm* Malacæ *ſolnit, Imperatoris edicta fecit publicari,* *Edicta.* *quatenus omnes, qui Chriſti fidem amplecterentur, carceri mancipatos teneret, donec aut Dijs ſacrificia offerrent, aut vitam exuerent. Inter alios igi-* *Origo, & genus.* *tur Chriſtianos, quos ſatellitum inquiſitio comprehenderat, erant* CYRIACVS *Iuuenis venuſtus, &* PAVLA *virgo pulcherrima de Genere* Oppiorum *vetuſtiſſimorum Chriſtianorum, qui primi Chriſti miracula in* Hiſpanias *inuexere, & ex eadem vrbe oriundi. Quos cùm ante ſe, in tribunali ſedentem, perduci iuſſiſſet Iudex, dixit* CYRIACO: Qui vocaris, vel ex qua natione te oſtendis? edicito nobis. *Cui reſpondens S. Iuuenis dixit:* Mihi nomen CYRIACVS, hæc Virgo PAVLA, huius vrbis oriundi, ex parentibus, & geniroribus Chriſtianis, Chriſtiani ſumus. *Iudicis ſententia.* *Quibus Ruffinus:* Nunc ergo audite me, & eligire vobis, è duobns vnum reſponſum: Aut Diis ſacrificare immortalibus, & eſtote amici inuictiſſimi Imperatoris, aut certè ſuſcipire ſententiam nefandorum criminum. *Reſpondit tunc* S. CYRIACVS: Vltimam

ſententiam

ſententiam eligimus; nam primum totis viſceribus abhorremus. *Tunc inſsit eos Praſes diuerſis tormentis cruciari; ſed cùm non poſſet Sanctos Martyres à propoſito confeſſionis fidei auertere, in campum extra vrbem deduci, & lapidibus impeti pracepit, atque ita religioſi Martyres migranses ad Dominum ſempiternam felicitatem ſunt conſecuti* XIV. Kalend. Iulij, *Anno Domini* CCC. V.

Martyrum conſtantia

Coronãtur.

Ex hiſce Actis licet breui prolocutione narratis agnoſcent *Malacitani* Ciues, qualis ſuorum Sanctorum Martyrum fuerit agonis ſtructura, & anni numerus hactenus ab ipſis ignoratus. Illorum memoriam *Malacitanis* Martyrum primus poſt Sarracenorum oppreſſionem reſtituit Innocentius VIII. Pont. Maxim. *in ſuo Breui* (inquit Truxillo) *quod miſit ad Catholicos Reges* Ferdinandum, & Iſabellam, *agendo eis gratias, pro eximio quodam munere ab eis accepto; quando ſibi compararunt vrbem* Malacam: *& faciens mentionem dictorum Sanctorum, dicit:* Quòd fuerunt ſimiles B. Stephano in ſuo martyrio. Eadem referunt Morales, Padilla, & Roa, & cæteri ex Noſtratibus. Qui meritò reprobant picturas *S. Cyriaci*, quæ perperam cum dalmatica, cùm non fuerit *Diaconus*, ſed ſecularis, effigiantur.

Innocentij VIII. placitum de patria Sanctorum.

Perperã cũ dalmatica pingitur Cyriacus.

Sed hîc venit inueſtiganda quæſtio, circa Sanctorum Martyrum paſſionis annum, nam vt ex Actis vides, eos ad Annum CCC. V. martyrio coronatos fuiſſe pateſcit. Aſt *Iulianus* Archipresbyter Toletan. in *Aduerſar. num.* 24. ipſos antiquiores appingit, hac ſerie: *Durabat adhuc per hac tempora memoria Sanctorum fratrum* Cyriaci, *&* Pavlæ *Ciuium* Malacitanorum, *qui doctrinâ* S. Torqvati *Epiſcopi* Malacitani, *S. Iacobi diſcipuli, conuerſi ad fidem, conſanguinei ſancti cuiuſdam Malacitani Centurionis, Anno* LX. *in perſecutione Neronis paſſi ſunt* XVIII. *Iunij*. Quid clarius? Sed & illum in eiſdem *Aduerſar. num.* 156. *fol.* 37. prolixius audi loquentem: *Floret memoria in* Hiſpania *SS. Martyrum, & fratrum, Ciuium* Malacitanorum, *qui* S. Torqvati *diſcipuli fuerunt, & conſanguinei, vt dicitur*, S. Oppij Malacitani, *Centurionis, cuius* Dexter *meminit. Paſſi ſunt Anno* LIIX. *in principio perſecutionis* Neronianæ *grauiſſimos pro fide cruciatus, verbera, equuleúmque. Tandem lapidati ſub Iudice* Aloto, qui S. Torquatum, *& alios occidit*, XVIII. Iunij *obierunt*. Hanc ipſam opinionem *Iuliani* prorſus inſequitur P. Biuar. *in Not. ad Addit. S. Braulion. num.* 28. *fol.* 47. Ideo, & Nos illam amplectentes, credimus Auctorem Actorvm minus benè inſtructum, circa Anni computationem ſe geſſiſſe, cùm re verâ potius *Iuliano* deferendum eſt, qui & antiquior, & in Sanctorum *Hiſpaniæ* inueſtigandis actionibus profundior extitit obſeruator. Nec minus hic audiendus eſt Petrus Cabilonenſis *in Topograph. SS. verb.* Belon. *fol.* 98. *col.* 2. qui apud Belon vrbem *Hiſpaniæ* in freto Herculeo paſſos contendit, quia communis adeſt ſententia, imò ipſa veritas in contrarium.

Quo Anno paſſi?

Iuliani opinio.

Probabilior.

Cabilonenſis error.

Malaca. Celebris in Hiſpaniæ Bætica vrbs Epiſcopalis, & munitiſſimum ad Mediterraneum mare, è regione Africæ, emporium. De ea Plin. *lib.* 3. *cap.* 1. Ptolem. *lib.* 2. *Geograph. Tabul.* 2. *cap.* 4. Strab. *in Geograph. lib.* 3. qui huius vrbis fundatores, & conditores *Phœnices* fuiſſe ſuſpicatur. Huius opinione probatur, *Malachum* Phænicem, huius gentis ducem, vrbi à ſe conditæ nomen dediſſe, in cuius probationem illud Piſiſtrati Epigramma recenſent.

Topographia.

Quis eius conditor.

Sex minus elapſi fuerant, quam Mille bis anni,
Cùm nouus ex nihilo conditus orbis erat.
Reſtabant totidem venturi ad tempora Chriſti,
Si tamen ex illis bis duo luſtra feras.
Cum Malacus Malacam *ſtatuit Phœnicius vrbem,*
Quæ fundatoris nomine dicta fuit.

Sed qualis hæc ſententia ſit, alibi auctoritate P. Martini de Roa *in ſua Malaca. c.* 2. dicemus. Hodie hæc vrbs Malaga dicitur.

B. *Eorum memoria ex Noſtris.* SS. THEODOLVS, LEONTIVS, IOSEPH, & MARIA Martyres.] Hoſce ſanctiſſimos Agoniſtas in Arabica perſecutione ad Annum D C C. L X X X V. paſſos, Luitprandi in *Chron.n.* 249. & Iuſiani Archipresbyteri Toletani *in Chron. n.* 403.verba ſuadent. Ille hac ſerie : *in* Caſtro Octauianò *prope* Barcinonem S. MARIA, IOSEPH, VICTOR, & THEODVLVS *ſancti Dei*. Iſte hac clauſulâ : *In* Caſtro Octauiano *patiuntur pro fide* THEODVLVS, *&* LEONTIVS, *&* IOSEPH *Martyres illuſtriſsimi, & fortes*. Vterque Chronographus eorum paſſionem referunt ſeculo VIII. id eſt ab Anno DCC. ad DCCC. ex quo meo videri elicitur, ipſos Sarracenorum gladiis occubuiſſe. *Acta perierunt.* Qui fuerint, quæ pertulerint flagra, nec Chronographi referunt, nec à quibus ACTORVM Scriptoribus ſuxère relationem inuenire potuimus. Illos hoc die ſubiicimus, quia in *Martyrologio Romano*, & aliis, memoriam *SS. Theoduli, & Leontij Martyrum* apud *Tripolim* in *Phœnicia* comperimus, licet perperam D. D. Laurentius Ramirez in *Notul. ad Iulian. n.* 403. *fol.*97. in *Phrygia* paſſos aſſeuerer, quando Menologium, & Martyrologium Romanum eruditiſſimum Virum ab errore deducunt. Noſter etiam gentilis D. Thomas Tamayo in *Not. ad Luitprandum fol.* 168. in horum Sanctorum Martyrum cognitione ſubſiſtit, idcirco & Nos vlterius progredi, temerarium.

Topographia. CASTRVM OCTAVIANVM. Conditum fuiſſe ab *Octauiano Auguſto* prope *Barcinonem*, tempore, quo ipſe Imperator apud *Tarraconem* degebat, Ambroſ. Moralius *Hiſtor. Hiſpan. lib.* 10. *c.* 2. & Ieronymus Pujades *Hiſtor. Cathalon. lib.* 3. *c.* 92. *fol.* 142. contendunt. Quod & probatur ex Actis vetuſtiſſimis *S. Seueri* Epiſcopi Barcinonenſis, ab ipſo Pujades *lib.* 6. *c.* 31. *fol.* 283. relatis, ibi : *Iſte* Seuerus *Barcinonenſis Epiſcopus, & Martyr ſanctiſsimus fuit, atque martyrio coronatus eſt*, VIII. *Idus Nouembris, Anno Domini* DC. VIII. *Cuius Corpus requieſcit* VIII. *Milliario ab vrbe* Barcinonenſi, *in loco, qui dicitur* CASTRVM OCTAVIANI, *in monaſterio* S. Cucuphatis. Et id ipſum patet ex Actis Inuentionis Corporis S. Cucuphatis, quæ ſupra dedimus *Tom.* 2. *Die XXIX. April. fol.* 813. *lit. C*. Hodie in locum *Caſtri* Monaſterium inuiſitur Benedictinum, quod S. COLGAT del Vallès, Gotholanico nuncupatur idiomate.

Huius feſti cauſa. DEPOSITIO ſacrorum Pignorum S. MARINÆ Virginis, & Martyris.] Hanc feſtiuitatem DEPOSITIONIS Reliquiarum S. MARINÆ Virginis & Martyris Alexandrinæ celebrant Fratres B. MARIÆ de Mercede, eo quod in eorum Barcinonenſi Monaſterio huius S. Virginis lipſana recondita aſſeruari contendunt; provt & notauit Anton. Vincent. Domen. *Hiſtor SS. Cathalon. fol.* 55. *lib.* 1. *col.* 3. Et licèt in Breuiario Antiquo illius candidiſſimæ Religionis hoc feſtum ad Diem XVI. Iulij reiiciatur, attamen illud ipſa Duplici Maioris ritu concelebrat, vbi Hymnus, & Reſponſoria carmine recitantur: aſt nihil in Lectionibus de Tranſlatione ſanctarum Reliquiarum. Illas Venetiis Anno M.C.XIII. à quodam Iacobo tranſlatas refert Petr. de Natal. *in Catalog. SS. lib.* 6. *c.* 108. Quidquid ſit, fides ſtat apud Noſtros, & Traditionis antiquiſſimæ ſymbolum. In Breuiario relato Mercenariorum, hic aut Hymnus, aut Proſa.

PRO S. MARINA, V. ET M.

Hymnus.

Salamandra viuit igne,
Nec in igne comburitur:
Sic tuum Corpus inſigne
Feruore non corrumpitur.
Dum vixiſti tàm benignè
Inter viros perlegitur;
Nihil egiſti malignè,
Nec tua mens inficitur.

Chamaleontis naturâ
Mundi huius ergaſtulo,
Vixiſti iam Deo pura
Flatu diuino patulo.
Spiritus almi cenſura
Te punit in hoc ſeculo;
Vt vita nempe futura
Dei fruaris ſpeculo.

Sicut

Sicut Talpa, ſola terra
Viuens nempe reficitur,
Tua vita ſine guerra
Terrenæ foſſæ traditur.
Lingua ſcindens velut ſerra
Tuam famam perſequitur,
Geſtabas peccati fera,
Tibi crimen apponitur.

Piſciculus Halex viuit
In maris largis fluctibus,
Sic tua mens ſancta ſciuit
Manere viua luctibus.
Pro peccatis quæ neſciuit,
Nec malis vſufructibus,
Pœnas ſufferre quæſiuit
Cordis amaris ductibus.

Gloria Patri Domino,
Eiúſque Unigenito,
Procedentíque Domino
Ex Patre, atque Genito.

In Reſponſoriis etiam, vt diximus, aliorum Hymnorum fragmenta inſeruntur, & carmine interpolantur. Hanc ſanctiſſimam Virginem, & Martyrem à Noſtra MARINA Virgine, & Martyre Gallæca, vna ex Nouem Sororibus, C. Attilij Reguli filiabus, de quibus tumultuariè Nos ſupra *Tom. I. Die XVIII. Ianuar. fol.* 183. lit. A. fuiſſe diuerſam, ex inferius *Tom. 4. Die XVIII. Iulij.* dicendis, patebit. Nunc pro coronide de S. MARINA Alexandrina, auſculta Epigramma:

Fœmina, Vir: verùm nec Vir, nec Fœmina, Virgo
Infantis, Cuius qualia monſtra putes?
Omnia ſola tuli: non omnia: meque tulêre.
Iura metum ſuperant, cœlica facta fidem.

Qui res geſtas à S. MARINA Virgine, & Martyre Alexandrina perlegere cupit, adeat Lyppomanum *Tom.* 7. Surium *Tom.* 3. & alios Florum Sanctorum Scriptores, apud quos ad amuſſim.

TERTIODECIMO KAL. IVLII.
DIES XIX.

A. S. GERVASIVS *Frater* S. Prothaſij *Martyrum* Mediolanenſium, *qui comitatus eſt ad* Hiſpanias *S. Philippum Philotheum, ibidémque munus prædicationis exercent, & tandem* GERVASIVS Mediolanum *reuerſus cum fratre patitur.*

A. Apud SEGVNTIAM *Hiſpaniæ feſtiuitas* DEDICATIONIS *ipſius S. Cathedralis Eccleſiæ, quæ celebri repetitur anniuerſario, & pompâ quotannis celebratur illuſtri.*

NOTÆ.

A. SANCTVS GERVASIVS Martyr Mediolanenſis, & Hiſpaniæ Prædicator.] Illuſtris eſt *SS. Geruaſij*, & *Prothaſij* Memoria apud Eccleſiaſticos Sctiptores, quorum elogia, quia communia ſunt, lubens omitto. *An Hiſpaniæ prædicator?* Quatenus ad prædicationem cum S. *Philippo Philotheo* in *Hiſpania*, audi *S. Braulionis* ſententiam in *Addit. ad M. Max. n.* 29. apud Biuar. *fol.* 47. ſequentem: *Memoria celebris habetur in Gallia, & in* Hiſpania S. Philippi, *quem præmiſit S. Clemens ante Eugenium in* Hiſpanias, *& Gallias. Venit Rothomagum cum Leone Epiſcopo Rhotomagenſi, poſtea verò Vaſconenſi, & cum* GERVASIO, *qui prædicat in Gallia*, Cantabria, *& per* Hiſpaniam. En locus *Probatur I.* *Braulionis Cæſaraugustani* Epiſcopi. Sed quo iure GERVASIVM Comitem *Philothei*, Mediolanenſem Martyrem credo, ſciſcitaberis? Teſtem Biuar. in *Not. ad Dextr. in Chron. Ann.* 91. *n.* 6. *fol.* 186. aduoco, qui ibidem expreſsè fatetur, illum ipſiſſimum comitem fuiſſe GERVASIVM conciuem ſuum, cuius, poſt coronam, cum *Prothaſio* fratre corpora ſepeliuit, corúmque ACTA deſcripſit. Sed hæc *Biuarij* opinio mihi non arrideret, ni habuiſſem pro eâ fulciendâ vetuſtum *Epigramma MS.* inter Opera *Auli Hali* mei, in quo Epitaphium pro *S. Philippo Philotheo* inſcri- *Probatur II.* bitur, his ad propoſitum carminibus; in quibus pro more proſodiæ rigor non ſeruatur.

Me Mediolanum genuit, me inſtruxit Athenæ,
Gallia me patrem nouit, Ibera ſophum.
Hanc Ter luſtraui; primùm cùm agmina plebis
Direxi Rector dulcis Areua tuæ.
Hincquè Leonis, poſt, veſtigia ſacra ſequutus,
GERVASIO *comite, Martyre poſtque meo.*
Denique Clementis mandata hùc ſancta Magiſtri
Obediens, noſter vrbes amœnat amor.

Probatur III. ex Breuiarijs. Iam ex Epitaphij fruſto hoc, vides, qualis iſte *Geruaſius* fuerit, qui comitatus *Philotheum*, Hiſpanias inuiſit, prædicauit, & erudiuit. Qua fortè de cauſa celebre eius Officium in omnibus ferè *Hiſpaniæ* Eccleſiis reperitur, vt ex earum peruetuſtis apparet *Breuiarijs*, nullo prorſus deficiente à *Muzarabi* ad vltimum. Eius ACTA vna cum fratre *Prothaſio* ſcripſit, vt diximus, idem *Philippus Philotheus*, quæ *Metaphraſtes*, pòſt *Lyppomanus*, & tandem *Surius* retulerunt, quibus poſtmodùm adhæsêre Noſtri *Florum SS. Scriptores* tàm antiquiores, quàm recentiores. Ea provt ab ipſo *Philippo Philotheo* fuerunt ſcripta, additis iis, quæ ad Noſtratum prædicationem ſpectant, dabimus.

ACTA S. GERVASII MARTYRIS Mediolanenſis, & Hiſpaniæ Prædicatoris, ex Philippo Philotheo Conciue.

EGO *ſeruus Chriſti* Philippus, *intra domum meam hæc corpora Sancto-* *Parentes.* *rum cum filio meo rapui, & ſepeliui. Quorum mater* Valeria, *pater* Vitalis *dicti ſunt, quos vno ortu geminos genuerunt, & vnum* Prothaſium, *Alterum* GERVASIVM *vocauerunt. Et poſteaquam pater eorum* B. Vitalis *martyrio eſt coronatus, atque Beatiſſima mater* Valeria *migrauit ad Chriſtum*, GER- *In Hiſpanias prædicatū venit Geruaſius.* VASIVS *mihi adhærens, Gallias*, Hiſpaniáſque *inuiſit, vbi prædicationis cum* B. Leone *Rothomagenſi munere obito*, Mediolanum *reuerſus, ipſe & frater domum propriam, in qua nati fuerant, & res parentum, & caſellulas*

venundantes

venundantes, dederunt pretium pauperibus, & familiolæ ſuæ, quam ingenuam fecerunt, & ipſi ſe in vno cœnaculo concluſerunt, per decem annos lectioni, & orationi vacantes, hoc ordine in anno conuerſationis ſuæ vndecimo ad palmam martyrij peruenerunt. Superueniente Aſtatio, *qui proficiſcebatur ad bellum, quod à Marcomanis fuerat excitatum, occurrerunt ei Templorum cultores, cum Sacerdotibus ſuis dicentes: Si vis lætus ad Auguſtos Noſtros reuerti, & victor,* Prothaſium, *&* GERVASIVM *ſacrificare compelle. Vehementer enim Dij Noſtri de eorum contemptu commoti, nobis dare reſponſa contemnunt.*

AVDIENS *hæc Aſtaſius Comes iuſsit eos teneri, & ad ſe duci; quibus dixit:* Hortor vos, vt à Deorum uoſtrorum iniuriis temperantes, ad immolandum eis deuoti ſtudeatis inſiſtere, vt expeditius omnia ſuauiter celebrentur. *Geruaſius dixit:* Victoriam debes à Deo Omnipotenti requirere, non à ſimulacris immundis, & vanis, quæ oculos habent ſine lumine, aures ſine auditu, nares ſine odoratu, os ſine guſtu, & ventrem abſque interioribus habere probantur, & ſine flatu eſſe noſcuntur. *Indignatus Comes Aſtaſius, iuſsit eum tandiu plumbatis tundi, quandiu exhalaret ſpiritum. Quo facto eadem cum Prothaſio exercuit, & ideo vterque ad ſuperos Martyr euolauit inuictus. Et ego* Philippus *abſtuli cum filio meo furtim nocte ſancta iſta corpora, & in domo mea, Deo ſolo teſte, in iſta arca ſaxea ſepeliui, credens me orationibus eorum conſequi miſericordiam Domini Noſtri Ieſu-Chriſti, qui cum Patre, & Spiritu-Sancto viuit, & regnat in ſecula ſeculorum. Amen.*

Comprehēduntur fratres.

Coronātur.

Hæc ſunt quæ ad S. GERVASIVM ex Actis ſpectant, cætera prolixius apud Scriptores Eccleſiaſticos pete. Nunc Epitaphium Morelli auſculta:

Verbera pro Chriſto expirat Geruaſius *inter,*
Contuſus, truncus, Prothaſi, *at ipſe cadis.*
Sunt bona pauperibus, libertas tradita ſeruis,
Nacta hinc impietas perdere quî valeant.
Hoc non indigno inuentos contexit honore
Ambroſius, *dignus non erat ille locus.*

Illorum corpora inuenit S. Ambroſius, quæ in honoratiori loco repoſuit.

DEDICATIO S. E. Seguntinenſis.] Hæc celebris vrbs, quæ Epiſcopali Sede condecorata eſt, vt ex Lucenſi Concilio liquet, vbi ei fuère termini conſignati, ita vt *teneret de Coſte vſque Fuſcum; de Godol vſque Pinam*, & eius diœceſis ſitus magnam Celtiberorum, Areuacorum, Veronum, & Carpetanorum partem continebat, hodie ad Orientem per Aragoniæ regnum, iuxta diœceſes Cæſarauguſtæ, Turiaſonæ, & Segobricæ terminatur; & ad Occidentem Toletano adhæret Archiepiſcopatui; ad Meridiem Tagi litora, circa Conchenſis diœceſis limina, lambit; & denique ad Septentrionem partes Vxamenſis, Turiaſonenſis, & Segobienſis Epiſcopatuum attingit. In huius igitur vrbis terminis prædicaſſe Euangelium IACOBVM Noſtrum, tanquam Primum Hiſpaniarum Apoſtolum, generaliter creditur; ſed vrbem & diœceſim ſpeciali miniſterio *Sergium Paulum*, eo tempore, quo cum *Paulo* Gentium Apoſtolo Noſtras aduenit. Hinc Epiſcoporum ſeriem Scriptores Noſtri deducunt, vt referunt M. Ægidius Gonzal. Regius Chronographus in *Theatr. Eccleſ. tom. 1. fol.* 144. D. Didac. Portocarrero in *Catalog. Epiſcop. Seguntinenſ. n. 1. fol.* 7. Ex quibus, & Nos diptycham exſcribemus.

B.

Seguntini Epiſcopatus termini. referuntur.

Qui huius diœceſis Prædicatores?

CATALOGVS SEGVNTINENSIVM Epiſcoporum in Hiſpania; ex Varijs.

I. S. PAVLVS huius nominis I. Epiſcopus Seguntinenſis I. cognomento Sergius, venit in Hiſpaniam cum S. Paulo Apoſtolo, & ipſius vrbis Epiſcopus factus, poſtmodùm Narbonæ occubuit Anno LXXVI. 76.

II. S. SACERDOS huius nominis I. Epiſcopus Seguntinus II. qui ex Gallia Lugdunenſis Præſul ad Athanagildum Legatus, in Hiſpanias veniens ab ipſo Rege Seguntinus factus, pòſt in Galliam reuerſus vitam S. Confeſſor exuit V.Maij Anno Domini D.LXX. 570.

III. PROTOGENES huius nominis I. Epiſcopus Seguntinus III. interfuit Concilio III. Toletano, & Gundemari Decreto, eius memoria ad Annum DC.X. 610.

IV. IDISELVS huius nominis I. Epiſcopus Seguntinus IV. interfuit Conciliis IV. V. & VI. Toletanis, cuius memoria ad Chriſti Annum DC.XXXVIII. attingit. 638.

V. AVDERICVS huius nominis I. Epiſcopus Seguntinus V. interfuit Toletanis VII. VIII. IX. & X. Conciliis, eius memoria ad Annum Domini DC.LIX. 659.

VI. EGICA huius nominis I. Epiſcopus Seguntinus VI. interfuit Concilio Toletano XI. Huius tempore facta fuit diuiſio Epiſcopatuum Hiſpaniæ, ex Luitprando: eius memoria ad Annum DC.LXXV. 675.

VII. ELA huius nominis I. Epiſcopus Seguntinus VII. interfuit XIII. & XIV. Conciliis Toletanis. Eius memoria ad Domini Annum DC.LXXXIV. 684.

VIII. S. GVNDERICVS huius nominis I. Epiſcopus Seguntinus VIII. ex Archidiacono Toletano. Fuit Felicis Epiſcopi Toletani Diſcipulus, eiuſque ſucceſſor: obiit die XXIX. Decembris Anno Domini DCC.VIII. Vir ſanctitate illuſtris, de quo Tom.6.agemus. 708.

IX. SIMEON, ſiue SINDEREDVS huius nominis I. Epiſcopus Seguntinus IX. Huius tempore inuenta ſunt ſacra piguora S. Liberatæ; & Hiſpaniæ euenit excidium. 714.

X. SISEMVNDVS huius nominis I. Epiſcopus Seguntinus X. de quo celebre elogium apud S.Eulogium, qui eum viſitauit ad Annum Chriſti DCCC.XXXI. 831.

Huius Sedis Pontificum memoria deficit ad Annum Domini M. C. XXII. quo nouiter Diœceſis ſequentes protulit Antiſtites reſtaurata, vt ex Chronicis apparet Eccleſiaſticis.

XI. D. BERNARDVS huius nominis I. Epiſcopus Seguntinus XI. Gallus ex Monacho Cluniacenſi, S. E. Toletanæ Præcentor. Pòſt electus Archiepiſcopus Compoſtellanus, obiit Anno Domini M.C.XLIII. 1143.

XII. D. PETRVS huius nominis I. Epiſcopus Seguntinus XII. qui forum Molinæ confirmat, & alia priuilegia ab Alfonſo VII. Imperatore S. E. Segobienſi, & aliis conceſſa. Eius memoria ad Annum Domini M.C.LV. De quo altum ſilentium apud M. Ægid.Gonzal. Chronographum Regium in Catalogo Epiſcoporum Seguntinorum *Tom.1.fol.*149. 1155.

XIII. D. CEREBRVNVS huius nominis I. Epiſcopus Seguntinus XIII. Gallus Pictauienſis ex Archidiacono Toletano, & Magiſtro Regis Alfonſi VIII. Poſt ad Metropoliticam Toleti ſedem tranſlatus ad Annum M.C.LXVI. 1166.

DVO poſt hæc intromittuntur Antiſtites Seguntini alius nomine GVILLELMVS, alius GONZALVS, ſed perperam, quia verus ſucceſſor fuit GOSCELINVS, cuius nomen inuertentes amanuenſes penitus corruperunt. Ita Portocarrer. *fol.*18.

XIV. D. GOSCELINVS huius nominis I. Epiſcopus Seguntinus XIV. Anno M.C.LXX. confirmat ſcripturam Alfonſi VIII. in fauorem Oppidi Alcarazen. & alia plura priuilegia, & interfuit deditioni Vrbis Conchenſis. Eius memoria ad Annum Domini M.C.LXXVII. 1177.

TRES

Tres ſequentes Præſules Seguntinos prorſus omiſit M. Ægidius Gonzal. Regius Chronographus *in Catalog. fol.* 150. *cap.* 6.

XV. Ardericvs huius nominis I. Epiſcopus Seguntinus XV. confirmat priuilegium exemptionum Clero Segobienſi conceſſum ab Alfonſo VIII. Pòſt, vt creditur, ad Eccleſiam Palentinam tranſlatus ad Annum M. C. LXXXIII. 1183.

XVI. D. Gvndisalvvs huius nominis I. Epiſcopus Seguntinenſis XVI. eum eodem Rege Alfonſo VIII. confirmat priuilegium S. Æmiliani Cucullenſis Cœnobij, ad Annum Domini M. C. LXXXIV. 1184.

XVII. D. Martinvs huius nominis I. cognomento *Piſuerga*, Epiſcopus Seguntinus XVII. qui interfuit dotationi Monaſterij Obilenſis, pòſt ad Sedem Patriarchalem tranſlatus Toletanam, Anno M. C. XCI. obiit Anno M. CC. VIII. 1191.

XVIII. D. Martinvs huius nominis II. cognomento *Finojoſa* Epiſcopus Seguntinus XVIII. ex Abbate Hortano; fuit ſanctitate illuſtris, Epiſcopatum dimiſit, & ad ſilentium Monaſterij reuerſus, obiit die XVI. Septembris Anno M. CC. XIII. dimiſsâ Sede Anno M. C. XCIII. 1193.

XIX. D. Rodericvs huius nominis I. Epiſcopus Seguntinus XIX. interfuit miraculoſæ victoriæ, quam dicunt *de las Nauas*, in cuius tempore S. P. Franciſcus in Hiſpanias venit. Eius memoria ad Annum M. CC. XXI. 1221.

XX. D. Lvpvs huius nominis I. Epiſcopus Seguntinus XX. qui tempore Ferdinandi III. Regis ab Anno M. CC. XXII. ad M. CC. XXXIV. plura confirmat priuilegia. Eius memoria (omiſsâ opinatione Porreñi) ad Annum M. CC. XXXVII. 1237.

XXI. D. Fernandvs huius nominis I. Epiſcopus Seguntinus XXI. quem nonnulli cognominant Perez, fuiſſéque Protonotarium Bæticæ, & Archiepiſcopum Hiſpalenſem, affirmant. Eius memoria apud Seguntiam ad Annum M. CC. XLVI. 1246.

XXII. D. Petrvs huius nominis II. Epiſcopus Seguntinus XXII. confirmat priuilegia Ferdinandi III. & Alfonſi IX. Regum, creditur tranſlatus ad Sedem Conchenſem. Eius memoria ad Annum Chriſti M. CC. LIX. 1259.

XXIII. D. Andreas huius nominis I. Epiſcopus Seguntinus XXIII. hactenus ignotus, & Portocarreri Noſtri beneficio erutus, qui exiſtentiam huius per hæc tempora Antiſtitis, priuilegio Vallis-Paradiſi probat. Eius memoria ad Annum M. CC. LXVII. 1267.

XXIV. D. Lvpvs huius nominis II. cognomento, vt creditur, Haro, Epiſcopus Seguntinus XXIV. quem cum D. Lvpo I. confundunt Scriptores; iſte confirmat priuilegium Alfonſi IX. Regis Triginta tribus Equitibus, quos in arce reliquerat Bæcenſi, Anno M. CC. LXIX. 1269.

Hîc nonnulli ſcribentes ingerunt Petrvm Epiſcopum Seguntinum, & perperam; nam inuerſo ordine, quem Secundum ſupra diximus, ad hoc tempus reiiciunt.

XXV. D. Gvndisalvvs huius nominis II. Epiſcopus Seguntinus XXV. hactenus omiſſus, & diligentiâ D. Didaci Portocarrero reſtitutus, confirmauit aliquot priuilegia Alfonſi X. Regis. Eius memoria ad Annum M. CC. LXXXV. 1285.

XXVI. D. Garsia huius nominis I. Epiſc. Seguntinus XXVI. qui Sanctij IV. Regis aliquot priuilegia confirmat. Huius tempore plurima notatu digna euenêre; quæ qui velit ediſcere, adeat Portocarrerum *in d. Catalog. fol.* 33. Eius memoria ad Annum M. CC. XCVIII. 1298.

XXVII.

XXVII. D. Gvndisalvvs huius nominis III. Epiſcopus Seguntinus XXVII. confirmat priuilegium Ferdinandi IV. Regis conceſſum Monaſterio Buxedenſi. Eius memoria ad Annum Chriſti M. CC. XCIX. 1299.

XXVIII. D. Simon huius nominis II. cognomento *Giron*, Epiſcopus Seguntinus XXVIII. qui Corpus S. Liberatæ ſuæ Eccleſiæ reſtituit; qui & interfuit Concilio Prouinciali Pennafidelenſi. Eius memoria ad Annum M. CCC. XXVI. 1326.

XXIX. D. F. Alfonsvs huius nominis I. Epiſcopus Seguntinus XXIX. per renuntiationem *Simonis* prædeceſſoris, confirmat plura priuilegia ab Anno M. CCC. XXII. quamuis itidem *Simon* prout titularis alia confirmaſſet. Vixit ad Annum M. CCC. XXXV. 1335.

XXX. D. Petrvs huius nominis III. Epiſcopus Seguntinus XXX. cuius licèt in Epitaphio Anno M. CCC. XXIX. obitus conſignetur, credendum eſt, irrepſiſſe mendum, in anni inciſione, cùm conſtet deceſſorem vixiſſe ad Annum M. CCC. XXXV. vt probat Portocarrer. *in d. Catalog. fol.* 40. ideo addendum eſt decenarium. 1339.

XXXI. D. Blascvs huius nominis I. cognomento *Dauila*, Epiſcopus Seguntinus XXXI. de quo nihil aliud, quam inſcriptio inciſa in eius lapide ſepulchrali, licet etiam in anni conſignatione inſit error, cuius numero adde decennarium. 1344.

XXXII. D. Gvndisalvvs huius nominis IV. cognomento *Aguilar*, Epiſcopus Seguntinus XXXII. qui Anno M. CCC. XLIV. confirmat priuilegium Alfonſi XI. Monaſterio S. Æmilliani. Peruenit ad Annum M. CCC. LIII. 1353.

XXXIII. D. Petrvs huius nominis III. cognomento *Gomez Barroſo*, Epiſcopus Seguntinus XXXIII. fuit S. R. E. Cardinalis, carceri mancipatus à Rege Petro, cuius rigorem pertimeſcens, deſertâ ſede, Aragoniam adiit, circa Annum M. CCC. LVI. 1356.

XXXIV. D. Ioannes huius nominis I. cognomento *Garcia Manrrique*. Epiſcopus Seguntinus XXXIV. ex Canonico Toletano, Aurienſis Præſul. Ad Annum M. CCC. LXX. nonnulla priuilegia confirmat; pòſt Synodum congregat. Anno M. CCC. LXXVII. transfertur ad Sedem Toletanam, cuius electionem non approbauit Pontifex, ideo Anno M. CCC. LXXIX. aſſumptus fuit ad Apoſtolicam Compoſtellanam, quam poſtmodùm dimittens, & in Portugalliam aduentans, ibidem Sedes Braccarenſem, & Conimbricenſem adminiſtrauit, obiit Anno M. CCCC. XVI. 1379.

Hic M. Ægidius Gonzalez, & alij ingerunt D. Lvpvm de Mendoza, quem primò enumerat Mindonieſem Præſulem, pòſt Seguntinum, demúmque Compoſtellanum. Aſt in Theatro huius Apoſtolicæ Eccleſiæ *Tom.* 1. *c.* 17. *fol.* 74. nihil de Epiſcopatu Seguntino refert: & optimè; nam vt inquit Portocarrero *in ſuo Catalog. fol.* 46. nec veſtigium aliquod inſtrumentale pateſcit, quo exiſtentia iſtius Præſulis in Sede appareat Seguntina, ideo & illum à ſuo Catalogo amandat, prout & Nos.

XXXV. D. Ioannes huius nominis II. cognomento *Serrano*, Epiſcopus Seguntinus XXXV. Prior Monaſterij Guadalupæi, pòſt Segobienſis Præſul, Vir doctrinâ, & prudentiâ clarus, & identidem virtutibus, obiit Anno M. CCCC. 1400.

XXXVI. D. Ioannes huius nominis III. cognomento *Illeſcas*, Epiſc. Seguntinus XXXVI. ex Aurienſi, & Zamorenſi, ad hanc Sedē tranſlatus. Obiit in eius patriâ *Illeſcas*, die xv. Nouembr. Anno M. CCCC. XV. 1415.

XXXVII. D. F. Alfonsvs huius nominis II. cognomento *Arguello*, Epiſcopus Seguntinus XXXVII. ex Ordine Minorum, & Palentino Præſule, Seguntinus, pòſt Anno M. CCCC. XIX. ad Cæſarauguſtanam Sedem tranſlatus, obiit Anno M. CCCC. XXIX. 1429.

XXXVIII. D. Petrvs huius nominis IV. cognomento *Fonſeca*, Epiſcopus Seguntinus XXXVIII. ex Abbate Valliſoletano, S.R.E. Cardinalis, qui Eccleſiam, & Domum Epiſcopalem Seguntinam ampliauit. Vitam exuit Anno M. CCCC. XXII. 1422.

XXXIX. D. Alfonsvs huius nominis III. cognomento *Carrillo*, Epiſcopus Seguntinus XXXIX. ex Archidiacono Conchenſi, & Vxamenſis Sedis Adminiſtratore, S. R. E. Cardinalis. Fuit Legatus à Latere ad Bononienſes à Martino V. Pont. Max. nominatus; Præfuit Concilio Baſileæ, obiit Anno Domini M. CCCC. XXXIV. ſepelitur Romæ. 1434.

XL. D. Alfonsvs huius nominis IV. cognomento *Carrillo de Acuña*, prædeceſſoris Nepos, Epiſcopus Seguntinus XL. ex Proto-Notario Apoſtolico; pòſt Anno M. CCCC. XLVI. ad Sedem Toletanam promotus, obiit Anno M. CCCC. LXXXII. 1446.

XLI. D. Gvndisalvvs huius nominis V. cognomento *de Sancta Maria*, Epiſcopus Seguntinus XLI. ex Canonico Burgenſi, & Aſturicenſi, Placentinóque Præſule; Fuit ad Sedem Apoſtolicam Orator, interfuit Conſtantiæ, & Baſileæ, obiit Anno M. CCCC. XLVIII. 1448.

XLII. D. Fernandvs huius nominis II. cognomento *Lujan*, Epiſcopus Seguntinus XLII. Synodum diœceſauam congregauit, obiit Anno M. CCCC. LVIII. 1458.

XLIII. D. Ioannes huius nominis IV. cognomento *de Mella*, Epiſcopus Seguntinus XLIII. ex Auditore ſacræ Rotæ, & Archidiacono Madridenſi, & Præſule Zamorenſi, S. R. E. Cardinalis. Obiit Anno M. CCCC. LXVII. 1467.

XLIV. D. Petrvs huius nominis V. Epiſcopus Seguntinus XLIV. cognomento *Gonzalez de Mendoza*, ex Archidiacono Guadalajarenſi, Epiſcopo Calagurritano, S.R.E. Cardinalis, & demnm Archiepiſcopus Toletanus. Obiit Anno M. CCCC. XCIII. 1493.

XLV. D. Bernardinvs huius nominis I. cognomento *Caruajal*, Epiſcopus Seguntinus XLV. ex Epiſcopo Pacenſi, & Carthaginenſi S.R.E. Cardinalis. Obiit Anno M. D. XXIII. 1523.

XLVI. D. Federicvs huius nominis I. cognomento *Portugal*, Epiſcopus Seguntinus XLVI. ex Epiſcopo Calagurritano, & Segobienſi. Anno M D. XXXII. fuit ad Sedem Cæſarauguſtanam promotus, obiit Anno M. D. XXXIX. 1532.

XLVII. D. F. Garsia huius nominis II. cognomento *Loayſa* Epiſcopus Seguntinus XLVII. ex Ordine Prædicatorum Generalis, Cæſaris Confeſſarius, Epiſcopus Vxamenſis, S. Cruciatæ Generalis Commiſſarius, Inquiſitor Generalis, Indiarum Præſes, S. R. E. Cardinalis, Anno M. D. XL. ad Hiſpalenſem Sedem promotus, obiit Anno M. D. XLV. 1540.

XLVIII. D. Fernandvs huius nominis III. cognomento *Valdès*, Epiſcopus Seguntinus XLVIII. ex Sedibus Hellenenſi, Aurienſi, Ouetenſi, Caſtellæ Præſes, pòſt Præſul Legionenſis, Inquiſitor Generalis, Anno M. D. XLVI. ad Sedem Hiſpalenſem tranſlatus; obiit Anno M. D. LXVIII. 1546.

XLIX. D. Fernandvs huius nominis IV. cognomento *Niño de Gueuara*, Epiſcopus Seguntinus XLIX. ex Præſide, & Archiepiſcopo Granatenſi, Indiarum Patriarcha, & Caſtellæ Præſes. Obiit Anno M. D. LII. 1552.

D. Petrvs

L. D. Petrvs huius nominis VII. cognomento *Pacheco*, Epiſcopus Seguntinus L. ex Epiſcopo Mindonienſi, Ciuitatenſi, Pampilonenſi, & Giennenſi S. R. E. Cardinalis, Obiit Romæ Anno M. D. LX. 1560.

LI. D. Franciscvs huius nominis I. cognomento *Manrrique de Lara*, Epiſcopus Seguntinus LI. ex Aurienſi Sede, & Salmanticenſi, obiit eodem Anno. 1560.

LII. D. Petrvs huius nominis VIII. cognomento Gaſca, Epiſcopus Seguntinus LII. ex Peruanæ ditionis Præſide Palentinus Antiſtes, Synodum in ſua Seguntina diœceſi celebrauit, obiit Anno M. D. LXVII. 1567.

LIII. D. Didacvs huius nominis I. cognomento *Eſpinoſa*, Epiſcopus Seguntinus LIII. fuit Caſtellæ Præſes, Generalis Inquiſitor, & S.R.E. Cardinalis; obiit Anno M. D. LXXII. 1572.

LIV. D. Ioannes huius nominis V. cognomento *Manuel*, Epiſcopus Seguntinus LIV. ex Decano Hiſpalenſi Epiſcopus Zamorenſis. Obiit Anno M. D. LXXVI. 1576.

LV. D.F. Lavrentivs huius nominis I. cognomento *Suarez de Figueroa*, Epiſcopus Seguntinus LV. ex Prædicatorum ordine. Obiit Anno M. DC. V. 1605.

LVI. D.F. Matthævs huius nominis I. cognomento *Burgos*, Epiſcopus Seguntinus LVI. ex ordine Minorum Generalis Commiſſarius, Reginæ Margaritæ Confeſſarius, & Epiſcopus Pampilonenſis, Obiit Anno M. DC. XI. 1611.

LVII. D. Antonivs huius nominis I. cognomento *Vanegas de Figueroa*, Epiſcopus Seguntinus LVII. ex Canonico Toletano, S. G. Inquiſitionis Conſiliario Epiſcopus Pampilonenſis, obiit Anno M. DC. XIV. 1614.

LVIII. D. Sanctivs huius nominis I. cognomento *Dauila*, & *Toledo*, Epiſcopus Seguntinus LVIII. ex Sedibus Carthaginenſi, & Giennenſi tranſlatus, & Anno M. DC. XXII. ad Placentinam promotus, tandem obiit Anno Domini M. DC. XXV. 1622.

LIX. D. Franciscvs huius nominis II. cognomento *Mendoza*, Epiſcopus Seguntinus LIX. in ſecularibus dignitatibus illuſtris, quibus inſignia munera obiuit, in Eccleſiaſticas vix ingreſſus, quando obiit Kalend. Martij Anno M. DC. XXIII. 1623.

LX. D. Petrvs huius nominis IX. cognomento *Gonzalez de Mendoza*, Epiſcopus Seguntinus LX. ex ordine Minorum, Commiſſarius Generalis, Electus Epiſcopus Vxamenſis, deinde Archiepiſcopus Granatenſis, demum Cæſarauguſtanus, obiit Anno Domini M. DC. XXXIX. 1639.

LXI. D. Fernandvs huius nominis V. cognomento *Valdès*, Epiſcopus Seguntinus LXI. ex Canonico Legionenſi, & Toletano Inquiſitore Præſul Teruelenſis, & Archiepiſcopus Granatenſis, & Caſtellæ Præſes, obiit Anno M. DC. XXXIX. 1639.

LXII. D. Fernandvs huius nominis VI. cognomento *Andrade Sotomayor*, Epiſcopus Seguntinus LXII. ex Archidiacono Palentino, & Hiſpalenſi, Antiſtes Palentinus, & Archiepiſcopus Burgenſis. Anno M. DC. XLV. ex Seguntina ad Compoſtellanam Sedem tranſlatus, adhuc viuit. 1645.

LXIII. D. Petrvs huius nominis X. cognomento *Tapia*, Epiſcopus Seguntinus LXIII. ex ordine Prædicatorum, factus Segobienſis, poſt Cordubenſis, nunc Hiſpalenſis Metropolita, viuit. 1650.

LXIV. D. Bartholomævs huius nominis I. cognomento *Santos de Riſſoba*, Epiſcopus Seguntinus LXIV. ex Legionenſi, viuit. 1653.

Hactenus

Hactenus Seguntinorum Præſulum ſeries, quam proculdubio genuinam damus; In Cathedrali requieſcit Corpus S. LIBERATÆ Virginis, & Martyris Patronæ, de qua ſuo loco dicemus ad amuſſim.

DVODECIMO KAL. IVLII. DIES XX.

A. Hiſpali *in Hiſpania, Natalis* S. FLORENTINÆ *Sororis* SS. Leandri, Iſidori, *&* Fulgentij, *quæ Sanctimonialium Virginum Mater effecta, plurimos ad Sponſum obtulit ſodalium choros; Eius corpus vnà cum fratre* Fulgentio *apud* Berzocanam *in Diœceſi* Ambracienſi *honorifico anniuerſarij officio colitur Pridie Idus Martij.*

NOTÆ.

A. *Martyrologia.*

SANCTA FLORENTINA Virgo Abbatiſſa.] Inſignem eius memoriam recolunt Martyrologia *Bedæ*, *Vſuardi*, & recentiorum, à quibus *Martyrologium Romanum* cum Baronio *lit. F.* quamuis S. Virginem FLORENTIAM vocitet pro FLORENTINA. Cum Romano, conueniunt Martyrologia Caſtellanum *P. Vazq.* Luſitanum *P. Lupi*, & Hiſpanum MS. *P. Higuera*, in quibus, ſuis idiomatibus, hoc elogium. HISPALI *in Hiſpania* S. FLORENTINÆ *Virginis ſororis* SS. Leandri, Fulgentij, *&* Iſidori *Epiſcoporum.* Eadem Martyrologium Monaſtic. VVionis *tom. 2. lib. 3. fol.* 200. & Hugonis Menardi *fol.* 52. De ea S. Maximus in *Chron. Ann.* 534. vbi Biuar. §. 18. *fol.* 398. *&. Ann.* 579. §. 55. *fol.* 579. Luitprand. in *Aduerſ. n.* 217. 226. *&* 229. apud Tamayo: *n.* 243. 252. *&* 255. apud Ramirez. Iulianus Toletan. *in Chron. n.* 264. *fol.* 60. Marineus Sicul. *de Reb. Hiſpan. lib.* 5. Ambroſ. Moral. *Hiſtor Hiſpan. lib.* 12. *c.* 5. Marieta *Hiſtor. SS. Hiſpan. lib.* 5. *c.* 22. Bleda de *Expulſ. Mauror. lib.* 7. *c.* 2. P. Anton. Yepes in *Chron Benedictin. tom.* 1. *Ann.* 599. *c.* 1. *fol.* 411. Padilla *Hiſtor. Eccleſ. Hiſpan. tom.* 2. *Cent.* 7. *c.* 13. *&* 14. Alfonſus Morgado *Hiſtor. Hiſpalenſ. lib.* 1. *c.* 8. *fol.* 15. D. Paulus de Spinoſa *ead. Hiſt. lib.* 1. *c.* 20. *fol.* 89. Rodericus Caro de *Antiquitat. Hiſpalenſ. lib.* 2. *c.* 11. *fol.* 70. *col.* 2. P. Anton. Quintana - Dueñas *Hiſtor. SS. Hiſpalenſ. fol.* 254. Franciſc. Caſcales *Hiſtor. Murcitan. Diſcurſ. fin. c.* 6. *fol.* 449. F. Alfonſus de Vargas *Hiſtor. Hortan.* §. 3. *fol.* 14. F. Alfonſus Fernand *Hiſtor. Placentin. lib.* 1. *c.* 22. *fol.* 75. Ego in *Vit. S. Epitatij, c.* 1. *n.* 25. *fol.* 137. F. Gabriel. de Talavera *in Obſeruat. ad Hiſtor. Guadalupenſ. tract.* 1. §. 15. P. Martin. de Roa *Hiſtor. Aſtigitan. lib.* 2. *c.* 6. *fol.* 100. F. Prudent. de Sandoual. *in Not. ad Regul. S. Leandri fol.* 17. F. Roderic. de Yepes *in Omnimoda Hiſtoria.* Eius quoque olim Officium recitauêre plures *Hiſpaniæ Eccleſiæ*, vt ex earum *Breuiarys* apparet, & *Legendarys*, licèt diuerſis diebus. Nam *Muzarabe, Compoſtellanum*, & *Palentinum* h. d. Hiſpalenſe, Salmantinum *Idibus Martij.* Die XIV. eiuſdem Zamorenſe, Abulenſe, Conchenſe, Carthaginenſe, & Legionenſe S. Virginis feſtum colebant, necnon & S. E. Placentina, cum aliis pluribus. ACTA ſcripsêre Truxillo *in Theſ. Concionat.* 2. *p fol.* 708. Æmillianus Sanctorus Lucius, Villegas, Maldonado, & alij Florum SS. Scriptores. Illa ex Legendario Hiſpalenſi dabimus, quæ cum Lectionibus *Breuiariorum* communia ſunt.

Scriptores.

Breuiaria.

ACTA S. FLORENTINÆ VIRGINIS Abbatiſſæ, ſororis SS. Leandri, Fulgentij, & Iſidori Epiſcoporum; ex Breuiarijs Hiſpaniæ, & Legend. Hiſpalenſi.

Parentes. *Fratres.* *Conſobrini.*

Florentina, *beatiſſima Virgo incomparabilis moribus, & ſanctitate fuit, temporibus Iuſtiniani Imperatoris Romani, filia Ducis* Seueriani *Carthaginenſis, &* Turturæ *coniugis eius; quæ Tres habuit fratres, ſcilicet* Leandrum *Epiſcopum Hiſpalenſem; &* Fulgentium *Aſtigitanum, & poſt Carthaginenſem Epiſcopum; &* Iſidorum *Epiſcopum etiam Hiſpalenſem, Viros eruditos in omni ſanctitate, & doctrinâ, protectores, & Doctores totius Heſperiæ, & vniuerſæ Eccleſiæ. Habuit etiam ſanctiſſimum Martyrem* Hermenegildum *conſobrinum, &* Reccaredum *glorioſiſſimum Principem, filios ſororis ſuæ nomine* Theodoræ, *quorum mores, & conſtantiam, ipſa verè fuit imitata: cuius odoris fragrantiâ, & imitatione ſanctitatis* Hiſpaniarum *Eccleſiæ fulsêre inſignes.*

Examen apum in ore Iſidori.

Hæc igitur Virgo Deo deuota, cùm S. Iſidorus *in cunabulis nutriretur, proſpexit quoddam examen apum, in ore eius frequentare vices; territa quid hoc eſſet, proſtrata in oratione intellexit, illum fore magnum Doctorem, & verum Pugilem contra hæreticos, quos à finibus Heſperiæ foret propulſurus: & quod oculis contemplationis vidit, poſtea oculis proprijs feliciter eſt intuita.*

Illius educatio apud ſororem.

Et quia B. Iſidorum *tàm admirabilem fore ſciebat, ipſum nutrire, non lacte carnis, ſed lacte ſpiritus, cum omni diligentia ſtudebat, ipſa ſeſe cuſtodiens ab omni inquinamento vitiorum.*

Theodora ſoror coniugiũ abhorret.

Sed cùm Virgo in coniugium à plurimis Palatinis Proceribus expeteretur illuſtris, prorſus ſimile ſtatus impedimentum abhorrens, mundi illecebras, & ſeculi mores deſpiciens, ſuam virginitatem illibatam Chriſto ſponſo totis viſceribus deuouit; cuius ſanctitati quamplurimæ Virgines, & continentes, atque doctrinæ ſe ſubdiderant, & velo Sanctimonialis inſignita fulſit quaſi ſtella matutina in medio nebulæ. Quis enarrare poſſit tantam Virginum multitudinem, pœnitentiæ labores, charitatis ardores, humilitatis apices, & aliarum virtutum margaritas ſubire, gaudentem?

Velum ſanctimonialis aſſumit.

Hanc ſanctiſſimam Florentinam *in horto deliciarum florentem, virtutum in odore ſuauitatis florem campi, nimiâ dilectione ſuum ſequentem Sponſum, & amitam ſuper omnia aromata amplectentem.*

Elogium.

Beatiſſimi Præſules, ac fratres ſui informantes, nec non eiuſdem conſortium conſolationibus crebris animi & corporis, intendebant in omni doctrina, & eruditione quotidie ædificantes.

Libellus Leandri ad Sororem.

Denique ſanctiſſimus Leander, *eiuſdem* Florentinæ *frater, ſcripſit ei vnum de* Inſtitutione Virginum, *& contemptu mundi Libellum, titulorum diſtinctionibus prænotatum, huiuſmodi.*

IN NOMINE D.N. IESV-CHRISTI incipit Liber B. Leandri Hiſpalenſis Eccleſiæ Epiſcopi editus ad Florentinam, *ſororem ſuam de* Institvtione Virginvm.

Reqvirenti mihi, Soror chariſſima Florentina, quibus te diuitiarum cumulis hæredem facerem, quâ te patrimonij ſorte ditarem, multæ rerum fallacium occurrebant imagines, quas cùm ego, vt importunas muſcas, manu mentis abigerem, tacitus aiebam: Aurum, & argentum de terra eſt, & in terram reuertitur: fundus, & patrimoniorum redditus, vilia, & tranſitoria ſunt. *Præterit enim*

1. Cor. 7.
Omne ſub ſole caducum.
Eccl. 2.

ſigura huius mundi, quidquid enim ſub ſole conſpexi, nihil te dignum, Soror, arbitratus ſum. Nihil muneri tuo credidi eſſe gratiſſimum, omnia mutabunda, caduca,& vana fore conſpexi: vnde veram eſſe attendi Salomonis ſententiam dicentis: *Magnificaui opera mea, ædificaui mihi domos, & plantaui vineas, feci hortos, & pomaria,& conſeui ea cunctis generibus arborum, & extruxi mihi piſcinas aquarum, vt irrigarem ſyluam germinantium lignorum: poſſedi ſeruos, & ancillas, multámque familiam habui, armenta quoque, & magnos ouium greges, vltra omnes, qui fuerunt ante me in Ieruſalem. Coaceruaui mihi argentum, & aurum, & ſubſtantias Regum, ac Prouinciarum: feci mihi cantores, & cantatrices, & delicias filiorum hominum, ſcyphos, & vrceos in miniſterio ad vina fundenda; & ſupergreſſus ſum omnes qui fuerunt ante me in Ieruſalem.* Quam omnem mortalium pompam tali termino concluſit, vt diceret: *Cúmque me conuertiſſem ad vniuerſa opera, quæ fecerant manus meæ, & labores in quibus fruſtra ſudaueram, vidi in omnibus vanitatem, & afflictionem animi, & nihil permanere ſub ſole.* Et iterum ipſe dicit: *Deteſtatus ſum omnem induſtriam meum, quá ſub ſole ſtudioſiſſimè laboraui, habiturus heredem poſt me, quem ignoro, vtrum ſapiens, an ſtultus futurus ſit, & dominabitur in laboribus meis, quibus deſudaui, & ſolicitus fui; & eſt quidquam tam vanum? Vnde ceſſaui, renunciauitque cor meum vltra laborare ſub ſole.* Tali quoque informatus oraculo, non eſſe me parentem verum exiſtimarem, Soror, ſi te his ditarem rebus, quæ ſtabilitate nullâ conſiſterent: quæ mundanis ſubtractæ caſibus, te deſtituerent, nudámque relinquerent: ærumnis quoque te cumularem,& timori,metuíque ſubiicerem, ſi ea quæ fur auferre poteſt,ſulcare tinea, ærugo vorare,ignis abſumere,terra obruere, aqua delere, ſol torrere, imber fœdare,glacies ſtringere, tuæ germanitati conferenda eſſe putarem. His certè rebus humauis implicatus animus à Deo auertitur, & ab illa immobili, ac permanentis veritatis forma recedit, nec poteſt ad ſe admittere diuini Verbi dulcedinem, aut Spiritusſancti ſuauitatem pectus, quod tot mundanis agitatur moleſtiis, tot curarum temporalium ſtimulis verberatur. Si ego te his nexibus alligarem,talibus onerarem ponderibus,mole terrenæ cogitationis opprimerem, inimicum me,non parentem deberes exiſtimare; interemptorem, non fratrem eſſe ſentires. Eia,Soror chariſſima,quoniam quidquid axe cœli concluditur,terrena ſuſtinent fundamenta,& telluris ſuper faciem voluitur; nihil dignum,quo ditari poſſis inuenimus; ſupra cælos quærendum eſt; vt vnde munus virginitatis duxiſti, tibi præmium, & patrimonium virginitatis inuenias. Ex compenſatione integritatis meritum agnoſcitur, & de ſua retributione penſatur. Quantò enim vilis putaretur, ſi tranſitoriis, terreniſque ditaretur muneribus, tantò præclara eſt virginitas, excellénſque, calcatis, abdicatíſque mundanis voluptatibus, dùm in terris Angelorum ſeruat integritatem. Domini Angelorum ſortita es portionem. Quæ ergo eſt virginitatis hæreditas? Nónne ea, quam dicit Pſalmiſta: *Dominus pars hæreditatis meæ?* Et iterum? *Portio mea Dominus?* Vnde, Soror, vide quantum profeceris, vide quàm ſummum tentas apicem, vt multorum gratiam beneficiorum, in vno, eodémque inueneris Chriſto: Sponſus eſt, frater eſt, amicus eſt, hæreditas eſt, pretium eſt, Deus & Dominus eſt. Habes in eo ſponſum,quem diligas: ſpecioſus eſt enim formâ præ filiis hominum. Eſt verus frater,quem teneas,adoptione enim es tu eius filia,cuius filius eſt ille naturâ. Eſt amicus,de quo non dubites,ipſe enim dicit: *Vna eſt amica mea.* Habes in eo hæreditatem,quam ambias; pars enim hæreditatis tuæ ipſe eſt. Habes in eo pretium, quod agnoſcas; quia ſanguis eius redemptio tua eſt. Habes in eo Deum, à quo regaris; Dominum, quem metuas, & honores. Totam hanc ſibi in Chriſto prærogatiuam Virginitas vindicat, vt ante quem tremunt Angeli,

Nō theſaurizandum in terra.

Terrena cæleſtia non capiunt.

Supra calū diuitia quærenda.

Virginitatis hæreditas quæ?

Quid virginitati Deus?

cui ſeruiunt Poteſtates; cui Virtutes obtemperant; cui cæleſtia, & terreſtria genua flectunt, hunc ſibi Virgo Sponſum vindicet; ad huius thalamum ornata virtutibus properet; hunc cubili cordis, caſto

Sanguis Chriſti dos virginitatis.

cubili confoueat: & quid amplius ei conferre potuit, cui ſe Chriſtus Sponſum tribuit? & ſanguinem ſuum dotis, ac muneris titulo compenſauit? Solent ergo qui vxores ducunt dotes tribuere, conferre præmia, & ad vicem perdendi pudoris, ſua tradere patrimonia, vt emiſſe potius, quàm duxiſſe videantur vxores. Tuus, Virgo, Sponſus dotem tibi ſanguinem ſuum dedit, eo te redemit, eo te ſuæ copulæ ſociauit, vt pudorem non perdas, & habeas præmia. Quantò enim eſt munificentius dotis præmium; tantò eſt amor immenſior: multum enim diligit quam proprio ſibi ſanguine deſponſauit: & ob

Cur ſibi latus voluit aperiri?

hoc ſuum corpus vulneris ictu, & telo gladij maluit aperiri, vt tuam ſibi integritatem emeret, pudicitiam conſecraret. Econtrario enim curauit hominem, vt ſicut honor eius vita eſt noſtra, eiúſque humilitas noſtræ eſt ſuperbiæ medicina; ſic & vulneribus ipſius, noſtra integritas empta eſt; qui ideò feriri ſe vulnere voluit, ne malleo

1. Cor. 7.

vniuerſæ terræ nos feriri ſineret. *Pretio enim empti eſtis*, (ait Apoſtolus) *nolite fieri ſerui hominum.* Cur Virgo dare vis corpus viro, quod iam eſt redemptum à Chriſto? Alius te redemit, & alij nubere cu-

Virgo terrena quærens Chriſti ſanguine abutitur.

pis? Alterius pretio libertatis militas, & ſpontaneâ te ſeruitute condemnas? Si mundus omnis titulo dotis ſcribitur, quid pretioſius ſanguine Chriſti, quo redemptus eſt mundus? Appende mercedem & pretium, vt videas plus valere qui redemit, quàm id quod redemit. Quantò itaque prauè intelligit Virgo, quæ, contempto emptore, mercem ſequitur; & ſanguine Chriſti poſtpoſito, mundum, qui redemptus eſt, amplexatur. Non ſum idoneus eloqui, Soror amantiſſima, præ

Virginitas donum Dei.

mia Virginitatis. Eſt enim ineffabile donum, abſconſum oculis, celatum auribus, intelligentiæ obſeratum: quod omnes ſperant Sancti, & poſt reſurrectionem cuncta præſtolatur Eccleſia fieri, iam vos eſtis.

1. Cor. 15.

Corruptibile hoc (ait Apoſtolus) *induet incorruptionem.* Sed reuerâ poſt reſurrectionem corporis. Ecce vos incorruptionis gloriam iam ſcitis, vos iam in præſenti ſeculo partem gloriæ poſſidetis. Quanta eſt enim beatitudo quæ nobis reponitur in futurum; quæ nos corona manet in æternum, quæ incorruptionis gratia, ad quam multi peruenire deſiderant, hîc habetis. Gaude ergo talem te eſſe, qualis Dei formata es manibus. Ille ergo integram condidit, vtique quam integritate ditauit, quam ad integritatis præmia præparauit, peruerſi enim naturam corrumpunt homines, quam Deus formauit integram; & hæc offenſa humani generis prima; hæc damnatæ originis cauſa: dum protoplaſti eſſe noluerunt, quod fuerunt conditi; idcirco meruerunt in ſe, & in

Virginitas reparat lapſum primi hominis.

prole damnari; reparate caſtimoniæ in vobis recentaculum, ô Virgines, quod perdiderunt in paradiſo primi homines. Vos enim conditionem reſeruaſtis primigenorum hominum, quæ tales perſeueraſtis, quales illi ſunt inſtituti; ſed cauete exempla eorũ. Heu, proh dolor: Soror chariſſima, fuge primorum hominum exempla, horreſce ſerpẽtis antiquiſſimi ſibila, ne incipiat tibi germinare ſpinas, & tribulos vitiata terra; & quæ pro inſigne virginitatis lilia, roſáſque parturire debet, vrticas, & paleas producat; iſtam, quæ vrit; illã, quæ lacerat. Vos eſtis enim

Eccleſia virginitate decorata.

prima delibatio corporis Eccleſiæ: Vos itaque ex tota Chriſti corporis maſſa, oblationes Deo acceptæ, & in ſupernis altaribus conſecratæ: pro veſtro enim propoſito, & pro fide ſua omnis Eccleſia nomẽ virginitatis adepta eſt: dum in ea melior pars eſt propenſior. Vos eſtis, quæ animi, & corporis veſtri integritatem Chriſto dediſtis: & licèt in omnibus ſuis generaliter mẽbris fide maneat virgo; tamen ſuorũ parte membrorũ prout eſtis vos, nõ incongruè virgo, etiã corpore, genere illius locutionis, quo,

aut

aut totum à parte, aut pars nominetur à toto. Meditare vt columba,
chariſſima virgo, & mente pertracta, quæ in futuro te maneat gloria,
quòd non adquieuiſti carni, & ſanguini, neque corpus illud ſanctiſſi-
mum proſtraſti corruptioni. Age ergo, cogita, præſume, intellige, qui-

Monet ad caſtitatem.

bus te amplexibus cupiat Chriſtus, quæ mundi calcaſti illecebras: quo
te deſiderio chorus ille expectet virgineus, quam ipſius gradibus prope-
rantem cælorum ardua vident, quibus chorus ipſe virginalis peruenit
ad Chriſtum. Gaudet & MARIA Mater Domini, apex, & ſpecimen

B. Virgo virginum mater.

Virginitatis, incorruptionis Mater, quæ vos exemplo ſuo genuit, & ma-
net integra; vos documento peperit, & dolores neſciuit, genuit ſponſum,
& Virgo eſt. Felix ille venter, qui nouit generare, & non corrumpi.
Beata illa fœcunditas, quæ pariendo impleuit mundum, hæreditauit
cælos, nec amiſit velamina virginitatis. Ardeat cor tuum, Soror, igne il-
lo, quem Chriſtus miſit in terram: excitet te flamma ignis huius, & cho-
rus ille virgineus proſequens MARIAM ipſam. Ergo oculo mentis

Illius veſtigia ſequatur.

ſuſpice, ipſos comitare choros, ipſis te animi deſiderio iunge, eò feſtina,
eò propera, ibi *repoſita eſt corona iuſtitiæ, quam reddet tibi Dominus iuſtus
iudex in illa die.* Senti fratris animum tuos deſiderare profectus: ſenti

2. Tim. 4.

fratris concupiſcentiam, velle te eſſe cum Chriſto: qui, etſi in me non
habeo quod in te proficere volo, perdidiſſe me doleam quod te tenere
deſidero, erit mihi quædam portio remiſſionis, ſi tu, quæ pars es mei, cor
oris, in via peccatorum non ſteteris, ſi quod tenes, firmiſſimè teneas.

Modeſtia S. Leandri.

Heu mihi ſi alius accipiat coronam tuam! Tu apud Chriſtum tutamen
meum; tu, chariſſima, meum pignus; tu hoſtia mea ſacratiſſima, quâ ex-
piari à colluuione peccati non dubito, ſi tu accepta es Deo, ſi tu caſto
cubili cum Chriſto cubueris; ſi tu Chriſti amplexibus fragrantiſſimo

Vt pro ſe oret efflagitat.

virginitatis odore inhæſeris, profectò peccatoris memor fratris, obtine-
bis pro reatu germani indulgentiam quam popoſceris. Non te contri-
ſtabit, qui te ſuæ copulauit ſocietati. Siniſtra eius, in qua eſt honor, &
gloria, ſub capite tuo; & dextera eius, in qua eſt longitudo vitæ, ample-
xabitur te. Tu talibus ſponſi amplexibus oblectata, ſi meam veniam po-
ſtulâris, obtinebis. Amor tuus in Chriſto, erit indulgentia mea; & quan-
tulamcunque ſpem remiſſionis habeo, ſi Soror, quam diligo, ad nuptias
Chriſti tranſierit, atque in illo terribili, metuendóque iudicio, reſpi-

Sanctorum preces validæ.

ramentum aderit; vbi de facti actibus, vel de commiſſis diſcuſſio fue-
rit; vbi de meis ſtipendiis, heu mihi! ſum cogendus reddere rationem.
Tu ſolatium meum, tu reſpiramentum meum; & vindicta quæ mihi
debetur pro negligentia mea, fortè caſtitatis tuæ ſedabitur interceſſio-

Maximè Virginum.

ne; defendes me profectu tuo à mei reatu corporis, ſi tu Chriſto adhæ-
ſeris; & ſi tu illi placueris, ego vnde ei diſpliceo, non grauabor, dùm tibi
indulgebit, mihi parcet: nec perire fratrem ſinet, cuius ſibi deſpondit
ſororem: per te fortè mihi donabitur chirographum, quod contraxi;
dum te Chriſtus fouet charitate, me non punit pro crimine. Miſerere
Soror non tantum tui, ſed & mihi, vt vnde tibi reſtat gloria, ſaltem mihi

Et propinquorum.

vel venia concedatur. Multæ in tuo erunt virgines comitatu, & cum
his facilè impetrabis pro me, quod popoſceris: imò ipſa Mater & dux
Virginum MARIA ſuum interpellabit pro tuo merito Filium; qui ne
te contriſtet pro me orantem, me eriget fortè iacentem, & conſcientiæ
reatu mœrentem conſolabitur. Non confundatur ſpes mea per te ad
Deum, meo igitur hortamento, meo miniſterio, Dei quidem dono, ſed
meo obſequio, hanc tenes profeſſionem. Sit mihi integritas tua, cauſa
veniæ, quæ tibi erit cauſa coronæ. Auerte quæſo oculos à mundi falſis
inanibus, cælos aſpice, vbi eſt Sponſus tuus; illuc animum dirige, vbi
Chriſtus eſt in dextera Dei ſedẽs. Omne quod in mũdo eſt, cõcupiſcen-
tia carnis, & concupiſcentia oculorũ eſt: quæ ſurſum ſunt quære; vbi eſt
vita tua, illic ſint deſideria tua: vbi eſt Sponſus tuus, ibi ſit theſaurus tuus.

Florentina Leandri auſpicijs monialis fuit.

Ornatus ad libidinem pronus.

Nolo te moueri voluptate ſeculi; nolo te fulgore carnis decorari, citò mouet libidinem alienam caro ornata, & aſpectus iuuenum in ſe prouocat, quæ ſe componit, vt ornata procedat. Placere velle oculis alienis, affectus eſt meretricis; & ad ſponſi cœleſtis refertur iniuriam, ſi ita incedat, vt oculis libidinoſis placeat. Eſto quæſo iudex inter nubentes, & virgines, ſpem vtriuſque conſidera; quam quæque teneat viam, exiſtima;

Diſcrimen inter virgines, & nubentes.

Virgo ſtudet placere Deo; nuptæ ſeculo: Virgo ſeruat integritatem, in qua nata eſt; nupta corrumpitur, & non permanet integra, vt cœpit eſſe naturâ: primùm diuino operi irrogatur ioiuria, dùm quod ille formauit integrum, libidine corrumpitur, libidioe maculatur. In vos Deus cognoſcit opus ſuum, quas tenet ſeculum, & non corrumpit; quas Deus tales recipit, quales fecit. Omnia itaque reſtauranda ſunt in reſurrectione, quæ nunc pereunt de corpore.

Virginitas amiſſa non reparatur.

Virginitas ſemel perdita, nec hic reparatur, nec in futuro recipitur. Verum eſt, quod præceperit Deus nuptias, ſed idcirco, vt eſſet vnde naſceretur Virginitas; vt multiplicatâ Virginum ſucceſſiooe, lucraretur in prole, quod perdiderant nuptiæ, in radice, fructus nuptiarum, Virginitas eſt; de coniugio certè naſcitur Virgo, quæ ſi non corrumpitur, ad nuptiarum additur præmium. Habent ouptiæ vode lætentur, ſi ſui fructus cœleſti horreo reponantur.

Parentes filiorum meritis honorantur.

Tu quoque communium parentum cumulabis merita; tuis vterque parens honoribus munerabuntur, & te prole Chriſto adhærente, ipſi reſpicient in fructu, quod in ceſpite perdiderunt. Recole, mea Soror, humanas nuptiarum ærumnas, & claude oculos, ne videas vaoitatem.

Pericula nuptiarum.

Prima pericula ouptiarum, hæc ſunt; corruptio, faſtidia corruptionis, pondus vteri grauidati, dolor partus plerumque ad diſcrimen vitæ perueniens; vbi & munus nuptiarum perit, & fructus, dùm ſimul mater cum prole deficit, & omnis illa pompa nuptialis, mortis fruſtratur termino: quam putabant cauſam eſſe lætitiæ, ea fuit occaſio pereundi. Quid aget poſt mortem, quæ totam lætitiam nuptiis deputauit? Quæ viro placere voluit, non Deo, quid aget dum exibit à ſeculo? Quæ ſolicita fuit quomodo placeret muodo, quam poterit habere partem cum Chriſto? Quæ primùm (ſi bene videas) viris ſe diſtrahunt, ſimulque cum pudicitia libertatem perduot, quando captiuam virginitatem, ſuſceptâ dote, addicunt. Quid miſeræ illi remanet, quæ pudorem venditat? Quòd ſi fortè mundi (vt fieri ſolet) caſu perdat donationem, tunc & pudore caruit, & amiſit pretium. Vides quàm nuda, & deſtituta in vtroque remanſit? Pro viro certè, gemino timoris addicta periculo; timet bonum perdere, timet malum habere; quis ergo inter hæc medius eſt locus lætitiæ?

Mulierum fucata figmenta.

Quas formas lenocinij meditatur, vt placeat oculis; quibus peregrinis odoribus inficit veſtem; & vt oblectet ſenſus cutem mentitur alienam, quæ fuco illitam bioo adulterat figmeoto faciem, ne ſit ipſa, quæ nata eſt, & decipiat virum ſpecie alienâ, non propriá. Vide ſi non maleficij genus eſt, excogitare artem, qua pronocet libidinem alienam: & quæ ſic corrumpit faciem, quàm putas habet corruptam mentem? Triplex commiſit adulterium; meotis, quæ talem meditata eſt fraudem; corporis, quæ figmento mutauit ſpeciem; veſtis, quæ non proprio, ſed alieoo flagrat odore.

Virginum commoda.

Horum malorum Virgo neſcia, ſexum habet, & ſexus neceſſitatem ignorat: fœmineæ fragilitatis oblita, vigore virili ſubſiſtit; atque iofirmum ſexum virtute ſolidat, nec addicit ſeruituti corpus, quod lege naturæ viro ſubiacet. Felix virgo, quæ corpus trahit ex Eua, non pœnam. Illa peccatrix meritò audit: *Sub viri poteſtate eris, & in doloribus paries*. Tu virginitate adepta, à tali iugo excuſſiſti ceruicem, nec preſſa iugali neceſſitate curuaberis ad terram, ſed in ſublimi erecta, cœlos ſuſpicis, vt vnde illa, vetitum præſumendo cecidit, eò tu licita contemnendo conſcendes. Eua guſtauit de illicito & virginitatem perdidit. Licebat nubere virgini,

ſed

ſed quæ non nupſit, Angelis adhæſit. In reſurrectione enim non nubent,
nec vxores ducent, ſed erunt ſicut Angeli Dei. Vide, virgo quæ non
nubit, Angelis comparatur. Licet enim gignere filios, ſed quæ hanc
ſpreuerunt neceſſitatem, Christum dicentem audient: *Beatæ ſteriles, &*
Luc. 23.
ventres quæ non genuerunt, & vbera quæ non lactauerunt. E contrario illic
dicitur nuptis: *Væ prægnantibus, & nutrientibus in illa die.* Itaque virgi-
nei ſenſus pro filiis reputantur. Quid ergo quærit, quos pariendo do-
leat? Quæ pios habet ſenſus, quibus meditando congaudeat? *Propter ti-*
morem tuum Domine (inquit) *in vtero accepimus, & parturiuimus ſpiritum*
Iſai. 26.
ſalutis. Ecce felix conceptio, incorrupta progenies. Vtilis partus, vbi
& proles bonæ cogitationis editur, & ignoratur dolor, vbi tot felicia
Virginum conceptus, & partus ſancti.
germina, quot ſanctæ cogitationes. Totiens concipit, quotiens ſanctâ
meditatione diuinum ſpiritum capit. Conceptio enim ſuperna virtutes
parit; & ne putes te eſſe ſterilem, tot filios habebis, quot virtutes protu-
leris. Vnâ S. Spiritus conceptione, multos edes partus. Primus partus
Quot virginitatis fœtus?
virginis, Verecundiæ virtus: Secundus Patientiæ: Tertius Sobrietatis:
Quartus Temperantiæ: Quintus Charitatis: Sextus Humilitatis: Septi-
mus Caſtitatis, vt impleatur quod legitur; Quia ſterilis peperit ſeptem.
Ecce vnâ ſeptiformis ſpiritus conceptione ſeptem partus edidiſti. Non
dicas: *Ecce ego lignum aridum:* quia hæc dicit Dominus eunuchis: *Qui*
Iſai. c. 56.
cuſtodierint requiem meam, & elegerint quæ volui, & tenuerint fœdus meum,
dabo eis quod non peribit. Vides, amantiſſima Soror, quòd principalem in
Virginibus primus locus in cælis.
regno Dei Virgines teneant locum? Et non immeritò, mundi enim con-
tempſerunt habitum, ideo peruenerunt ad cæleſte regnum. Vitæ cæle-
ſtis beatitudinem hîc incipiunt, quæ generare in doloribus filios ne-
ſcierunt, & quæ contagia libidinis, & fœda coniugum figmenta reſ-
puentes, rectè Christi nuptias impetrarunt. Nolo mouearis pompaticis
nuptiarum inceſſibus, clientúmque ſtipato comitatu; hos inueniunt
plerumque inſidiatores pudicitiæ, quos cuſtodes caſtitatis putabant, &
Nuptarum imaginary conceptus.
cùm ſe ambire tot virorum formis viderint, hoc in mentem venit, quod
cum viris in lectulis agunt propriis; & quod expertæ ſunt in ſingulis,
hoc in plurimis meditantur. Non verebor inuidiam, ſi locutus fuero
veritatem; feriant me liuore, quas momorderit conſcientia; dummodo
proficientibus loquar, quod cauere debeant in eis, quæ ſolo nitent ope-
re carnis. Certum eſt, mea Soror, quòd quæ nitorem veſtium compo-
ſuerit, odore peregrino flagrauerit, fuco mactauerit oculos, faciem can-
Et ſuperfluus ornatus.
dore alieno obduxerit, brachia circulis inſtruxerit aureis, digitis anu-
los inſeruerit, & gemmarum ſidereo radiauerit fulgore, aures metallo
adgrauauerit, colla margaritis, & vario gemmarum abſconderit tegmi-
ne, caput pondere oruauerit auri; certum hinc eſt, hanc non eſſe ca-
ſtam, quæ ad hoc ſe ita compoſuit, vt multorum feriat oculos, multo-
rum animos moueat, illicitiſque mentes cogitationibus deturpet. Quæ
& ſi metu viri non gerat ſtuprum in aperto, fornicatur tamen interiùs
Ad ſtuprũ pronitatis ſigna.
animo. Illa verò caſta eſt, quæ ſimplici habitu, moribúſque bonis placet
viro, & de bono caſtimoniæ Deo. Harum habitum exprimit Petrus
Apoſtolus, & cultum veſtium, vel æquitatem morum ſuâ pingit præ-
1. Petr. 3.
ceptione, cùm dicit: *Sit in muliere non exterior ornamenti, aut auri, aut*
veſtis cultus, ſed cultus cordis. Eadem ergo & Paulus Apoſtolus intulit di-
cens: *Similiter, & mulieres in habitu ornato cum verecundia, & ſobrietate,*
1. Tim. 2.
ornantes ſe, non intortis crinibus, aut auro, aut margaritis, vel veſte pretioſa,
ſed quod decet mulieres promittentes pietatem per opera bona. Quas diſſo-
Habitu ſplendido loquuntur ad flagitia.
nare ab his præceptionibus, & diſcrepare compereris, velut gehennæ
duces, & inferni comites fuge; hoc enim ſuadebunt, quo plenæ ſunt;
quæ etſi non verbo ipſo, tamen habitu loquuntur flagitia; & quæ auro
coruſcauerit, & radiauerit gemmis, tanquam ſimulacra declina; ido-
lúmque exiſtimato, non fœminam, quæ à Deo benè conditam formam,

Prou. 31. vario præſumpſit ſtuprare figmento. Vnde & Scriptura dicit: *Fallax imago, & vana eſt pulchritudo; mulier timens Deum, ipſa laudabitur.*

Cap. 1. Vt vitentur laicæ mulieres. PRECOR te, Soror FLORENTINA, vt fœminæ quæ tecum non tenent vnâ profeſſionem, ad tuam non accedant ſocietatem; quod enim amant, hoc ſuggerunt; & eas res tuis inſinuabunt auribus, quæ in earum verſantur deſideriis. Heu mihi, Soror! corrumpunt mores bonos eloquia mala. *Cum Sancto, Sanctus eris:* & quod longè à te ſit, Soror, *& cum peruerſo peruerteris.* *Pſalm. 17.* Quid in vnum agit nupta, & virgo? Illa te non ſequitur, quæ virum diligit, propoſitum tuum fugit, quem & ſi amare ſe finxerit, mentitur vt decipiat. Quid tecum agit, cum qua communi collo Chriſti iugum non ducis? Diſpar habitu, diſpar affectu, organum Satanæ hoc tibi canet, quòd illecebras ſeculi moueat, & ſemitas diaboli impingat. Fuge Syrenarum cantus, mea Soror, ne dum prurientibus auribus oblectamenta delectaris audire terrena, auertaris à recto itinere, & aut à dextris incidas in ſcopulos, aut à ſiniſtris Charybdis deglutiaris iactu. Fuge Syrenarum cantus, & à lingua maleſuadentis ſepi aures tuas: muni cor tuum ſcuto fidei, dum tui propoſiti diſparem videris; & frontem tuam trophæu arma Crucis, contra eam, quæ in profeſſionem tuam ſibilauerit.

Cap. 2. Vt Viri Sancti vitentur quoque à mulieribus. IAM quali fugâ viros fugias, Soror FLORENTINA, tu iudica, ſi tam ſolicitè fœminas ſeculi declinabis. Quiſque vir, ſi Sanctus eſt, nullam tecum quæret familiaritatem, ne videndi iugitate, aut infametur vtriuſque ſanctitas, aut pereat. Decidet enim à charitate Dei, quæ perpetrandi mali operis occaſionem præbuerit. Decidet à charitate proximi, quæ, & ſi malè non agit, opinione tamen, peſſimam famam nutrit. Diſpar enim ſexus in vnum locatus, eo titillatur inſtinctu, quo naſcitur, & naturalis mouetur flamma, ſi incompoſita attigerit. Quis colligabit ignem in ſinu ſuo, & non comburetur? Ignis, & ſtupa ſibi vtraque contraria in vnum redacta flammas nutriunt. Viri ſexus, & fœminæ diuerſus, ſi coniungitur, quo lex naturæ prouocat, commouetur.

Cap. 3. Vt declinare Virgo debeat iuuenes. ET ſi taliter viri declinandi ſunt ſancti, ne vtrorumque bonis moribus offenſio ſubrepat; qualiter fugiendi ſunt iuuenes, tenebroſas vias temporalis vitæ ſequentes? quos ad hoc Diabolus obiicit, & virgineis opponit oculis, vt formas eorum, quas per diem viderit virgo, mediretur in nocte. Quod ſi è contradicat, mentis ratio, taléſque imaginationes ab animo reſpuat, recens tamen viſio, & corporalis inſpectio, exhibet memoriæ formas, quas videndo didicit; vt & ſi paululùm talis imaginatio oblectet mentem, occurret etiam per ſomnium, quod viderit oculis. Sic Diaboli ſagittis pectus virginis vulneratur, & infigitur cordi amor noxius, vt quod in nocte recordata eſt, cum amore velit iterum videre in craſtinum: & ſic intrat Satanæ ſagitta vſque ad intimum cordis, per ianuas oculorum, ſicut dicit Propheta: *Intrauit mors per feneſtras noſtras.* Nec enim ſubrepit Diabolus ad interiora mentis, niſi per ſenſus corporis. Si pulchrum aliquid videas, quod concupiſcentiam moueat; ſi oblectet aures turpis cantus, ſi odoratum nitor attigerit flagrans, ſi guſtum illecebroſus ſapor commouerit, ſi tactus mollem, & nitidam contigerit formam, tunc oblectatione carnis mouetur illecebra. Dei enim opus vterque eſt ſexus; amandi ſunt certè viri, vt opus Dei, ſed abſentes pro operibus bonis, & propter Deum, qui eus fecit, non propter pulchritudinem corporis.

Cap. 4. De Abſtinentia. QVID ad te de cibis, Soror FLORENTINA, loquar, quos pro fragitate corporis, tantum accipias, quantum ratione doceris? Maneat ergo tantùm in animo, vt etſi infirmo corpori aliquid relaxandum eſt à rigore, interim non ſoluatur animus. Si corpus infirmum meretur aliquid indulgentius, nullus eſt enim vſus edendi culpabilis, ſed concupiſcentia, ſed immoderatio; ſi plus quàm opus eſt, ſumpſeris; ſi deſideres, ſine

quo

quo viuere poſſis. Triplex certè eſt gulæ intemperantia: Si quod non licet auidiùs appetis: Si licita quæque, exquiſitis impendiis præparata, accuratiùs quæras: Si tempus edendi licitum non ſuſtineas. Primi generis homines ob hoc paradiſi delicias, & immortalitatis præmia perdiderunt, quia illicita concupierunt. Eſaü verò pro eo quod auidiùs ambiit illicita, primogeniti perdidit primitiua; & qui edendi tempus non ſeruant, animalia ideo ſunt irrationabilia. Probauimus ergo triplicem exceſſum intemperantiæ, dum primi homines guſtauerunt de illicito: dum Eſaü lenticulæ appetitu perdidit primogenita: dum edendi tempus non ſeruant animalia, & ſunt irrationabilia. Non eſt igitur abſtinens auidè vorans, etiam viles cibos: *Sepulchrum patens eſt guttur eorum*, ait Pſalmiſta. Nam & ille mollis, & diſſolutus eſt, qui contemptis præſentibus, pretioſis, ac peregrinis epulis delectatur. Piſcis per illecebram hamo capitur; auis obiectu eſcæ in decipulis cadit; beſtiæ quæ naturali virtute ſunt rigidæ, cupiditate cibi in foueam proruunt; & quas non emollit natura, decipit eſca. Tu verò temperantiam, & parſimoniam, ſeu oraculo, ſeu exemplis diſce Maiorum. Oraculo; quia dicit Dominus: *Non grauentur corda veſtra in crapulâ, & ebrietate*. Exemplis; quia Dauid cupitam aquam noluit bibere, quam periculum alieni eſſe ſanguinis intellexit. Vel quia Dauid contemptis dapibus Regis, leguminibus vixit. Sint tibi acceptæ, quæ ſunt comitibus tuis communia, & aliorum non ſis intemperationis cauſa; & quibus forma eſſe debes hortamento, ac vitæ bonæ documento, ſcandali non efficiaris occaſio.

Triplex gulæ intemperantia.

Pſal 5.10.

Temperãtia ſequenda.

Luc. 21.
1. Reg. 23.
Dan. 14.

Cap. 5. *Vt virgo ſingula non loquatur ſingulis.*

NVLLVS te ſingularem alloquatur; nec tu præter duarum, aut trium teſtimonium alloquaris aliquem ſingularem: memento Sponſi tui, Saluatoris Noſtri, qui certè non verebatur labem peccandi, attamen in Montibus cum Moyſe, & Helia, coram tribus Petro, Iacobo, & Ioanne locutus eſt teſtibus. Sic & cùm ſuſcitaret Archiſynagogi filiam, cos adhibuit teſtes, vt falſi rumoris non daret occaſionem. Mirabantur autem & Diſcipuli, quod ad puteum Iacob cum muliere loqueretur: & re verâ non mirarentur, niſi quod viderent inuſitatum; & niſi illi abiiſſent cibos emere, non loqueretur citra eos ſolus Chriſtus cum muliere.

Ioann. 4.

Cap. 6. *Vt iugiter virgo oret, & legat.*

Lectionis, & orationis effectus.

LECTIO tibi ſit aſſidua, iugiſque oratio: diuidantur tibi tempora, & officia, vt poſtquam legeris, ores; & poſtquam oraueris, legas. Sic alternes perpetuò hæc duo bona, vt ab eiſdem nullo ſis tempore otioſa: quòd ſi aliquid manibus operandum eſt, vel certè ſuſtentaculis ciborum corpus reficiendum, alia tibi legat; vt dum manus vel oculi intenti ſunt operi, paſcat aures gratia ſermonis diuini. Siquidem oramus, & legimus, vt lubricam mentem à ſubreptionibus diaboli vix retrabamus; quanto procliuiùs humanus animus reptatur ad vitia, ſi lectionis, & orationis aſſiduæ recentaculo non frænaretur. Lectio te doceat, quid orando petas: poſtquam verò oraueris, iterum legendo inquire quod poſtules.

Cap. 7. *Vt carnaliter legi non debeat Vetus Teſtamentum.*

VETVS Teſtamentum legens, non temporis illius nuptias, ſed prolis numeroſitatem conſidera; non eſum carnium, & ſacrificia ſanguinolenta; crimina morte carnis expiata; vni viro vxorum permiſſa conſortia. Licuit enim illo tempore, quod iſto non licet; & ſicut per legem conceſſæ ſunt nuptiæ, ſic per Euangelium virginitas prædicatur. Gens enim erat Hebræa ab omni diſcreta conſortio populorum, & ad propbetandũ Chriſtum Eccleſia deputata, ne periret, cunctis permiſſæ ſunt nuptiæ, cauſâ prolis propagandæ: & quia carnalis erat populus, carnium crapula paſcebatur: ſacrificia certè idcirco pecudum lirabantur, quia verum ſacrificium, boc eſt, Chriſti corpus, & ſanguinem figurabant. Venit veritas, vmbra diſceſſit. Venit verum ſacrificium, & ceſſauit

hoſtia

hoſtia pecudum. Venit Virgo Virginis filius, & virginitatis præbuit documentum. Omne enim, quod in Veteri Teſtamento legeris, quamuis opere geſtum fuerit, ſpiritualiter tamen intellige, & de Hiſtoriæ veritate, intelligentiæ ſpiritualis ſenſum ſcalpe. Iam pro peccato non occiditur homo corpore; ſed necem, quam illi carnis dabant per gladium, nos carnalibus vitiis imponimus pœnitentiæ vſu. Cantica Canticorum iuxta auditum aurium ne ſentias, quia carnalem illecebram terreni amoris inſinuant, quæ per ſpecies actionis corpus Chriſti, Eccleſiaſticam charitatem figurant: meritò, & à veteribus iſti libri prohibiti ſunt legi carnalibus, Eptaticum, & Cantica Canticorum, ne, dum eos ſpiritualiter neſciunt, libidinis, ac voluptatum incitamento ſoluantur.

Cap. 8. *De Ieiunij modo.*

IEIVNIA certè valido corpori imponenda ſunt, & quos rebellis caro lege vitiorum impugnat, ieiunio atteñuandi ſunt iugi; ſubiuganda eſt ieiuniis caro rigida, & eatenus refrænanda, vt legi mentis, & imperiis animæ ſubiaceat, vt ancilla, & quam debilitauit iugis infirmitas, ſi eam ieiuniis temperes, tantúmque ſumas, quantum ſaluti ſufficiat, non peccabis: meliorem tamen iudica eam, quæ ſalutis robore, infirmitatis non eget remedio: nec debet ſcandalizari, quæ ſana eſt, ſi remiſſiùs vel indulgentius quæ infirma eſt alitur, ſed magis eò ſe meliorem, ſanctiorémque eſſe conſideret, quòd fragilibus rebus non indiget, quibus eget infirma. Illa autem quæ infirmitatis obtentu meretur aliquid lenius, ſit præ cæteris humilis, doleátque ſe non poſſe, quæ aliæ poſſunt; & abſtinentiam tempore laxatam, non reputet virtuti, ſed infirmitati.

Cap. 9. *De vſu vini.* *Tim. c. 5.* *Tit. c. 2.*

VINO ſecundum Apoſtoli vtere regulam, ait enim Timotheo: *Modico vino vtere propter ſtomachum tuum, & frequentes tuas infirmitates.* Dùm enim dicit *modicum*, medicinaliter bibendum fore monſtratur, non ad ebrietatem; nam alio idem loco ſic dicit Apoſtolus: *Vinum dixiſti; omne vinium dixiſti.* Ebrietas enim mortale eſt crimen, inter homicidia, & adulteria, vel fornicationes: ſic eiicit à regno Dei vini temulentia, quemadmodum facinus adulterij, vel homicidij, vel aliorum criminum flagitia. Confirmat hoc dicens Apoſtolus: *Nolite errare, neque fornicarij, neque idolis ſeruientes, nec adulteri, nec molles, nec maſculorum concubitores, nec fures, nec auari,* nec ebrioſi, *nec maledici, nec rapaces regnum Dei poſſidebunt.* Vide quantum ſit execranda ebrietas, vt etiam à regno Dei ſuos amatores eiiciat. Quam etiam terribiliter Propheta increpet vino deditos, vide; dicit enim: *Væ qui potentes eſtis ad bibendum vinum, & viri fortes ad miſcendam ebrietatem.* Et iterum: *Væ qui conſurgitis mane ad ebrietatem ſectandam, & potandum vſque ad veſperum, vt vino æſtuetis.* Bibit vinum Noë, atque ebrietate ſopitur, & parte corporis verecundiori denudatus eſt, vt noueris, ſic conſternari humanum animum vino, & rationem humanæ mentis obtundi, ne ſe ipſam quidem meminerit, multo minus etiam Deum: & licet illa Noë ebrietas, ac nuditas myſterium Chriſti paſſionis, & mortis contineat, tamen ad literam errorem facti inſinuat. Loth vino crapulatus inceſtum admiſit filiarum, nec ſenſit errorem, de quo inceſtuoſo concubitu, naſcuntur Moabitæ, & Ammonitæ, & Dominus dicit: *Moabitæ, & Ammonitæ non intrabunt in Eccleſiam meam, vſque in decimam generationem.* Senti quantum ſit fugienda vini ſatietas, vt etiam Patriarchis ſcandalo, & culpæ cauſa fuerit, & extiterit. Ergo & virgo quæ virtute corporis viget, benè facit ſi omnino ſe à vino abſtinuerit; inualidam verò & imbecillem, pro medicina decet. Vtere ergo vino, non pro temulentia.

1. Cor. 6. *Iſai. 5.* *Gen. 9.* *Deut. 23.*

Cap. 10. *Quatenus vti virgo lauacro debeat.*

BALNEIS non pro ſtudio, vel nitore vtaris corporis, ſed tantum pro remedio ſalutis. Vtere, inquam, lauacro quando poſcit infirmitas, non quando ſuaſerit voluntas: quod enim neceſſe non eſt, ſi egeris, peccabis: ſcriptum

Scriptum eſt; *Et carnis curam non feceris in deſiderijs.* Cura carnis veniens ex concupiſcentia, habetur in vitio; non ea quæ ſaluti recuperandæ conuenit. Quapropter non te illiciat lauare ſæpius carnis voluntas, ſed infirmitatis imperet neceſſitas; caret enim culpâ, ſi quod neceſſe eſt egeris. *Rom. 13.*

Cap. 11. *Quod peccatũ ſit virgini ridere.*

ESTO in Deum gaudens lætitiâ animi modeſtâ, & moderatâ, iuxta quod ait Apoſtolus: *Gaudete in Domino ſemper, iterum dico, gaudete.* Et iterum dicit: *Fructus autem ſpiritus eſt gaudium.* Talis iucunditas non perturbat mentem fœditate ridendi, ſed ſubleuat deſideriis animam ad ſupernam quietem, vbi poſſit audire: *Intra in gaudium Domini tui.* Quale ſit cor virginis plerumque riſu monſtratur: neque enim impudenter virgo rideret, ſi cor caſtum haberet: ſpeculum quidem cordis, facies eſt hominis: non ridet laſciuè, niſi quæ corde laſciua eſt. *Ex abundantia* enim *cordis* (ait Dominus) *os loquitur.* Ergo ex abundantia vaniſſimi pectoris ridet facies virginis. Quid de hoc loquatur, vide: *Riſum reputaui errorem, & gaudio dixi: Quid fruſtra deciperis.* Et iterum ibidem: *Riſus dolore miſcetur, & extrema gaudij luctus occupat.* Et Dominus ait: *Beati qui lugent, quoniam ipſi conſolabuntur.* Verùm & Apoſtolus inſanè lætantibus dicit: *Riſus veſter vertatur in luctum.* Riſum ergo, Soror, vt errorem fuge, & temporalem lætitiam commuta in luctum, vt beatificeris, ſi te peregrinam in mundo luxeris: quoniam qui ſecundum Deum lugent, beati ſunt, & ipſi conſolabuntur. Peregrinari te in mundo, ſcito, & non hîc habere patriam, ſed in cœlo. Sic tali deſiderio ardebat Chriſti ſeruus, vt diceret: *Cupio diſſolui, & eſſe cum Chriſto.* Quantâ amoris ſe flagrantiâ virgo debet accendi; quàm vberes lacrymas deſiderio ſponſi ſui effundere, donec ad amplexum Chriſti valeat peruenire & vbertim flere non deſinat, vſquequo Chriſtum, quem videre cupit, attingat. Lugebat ille ſe peregrinum in hac vita, qui mœrens dicebat: *Heu me, quod incolatus meus prolongatus eſt à me.* Te enim exultans cœleſtis ſponſus, & chariſſimis excipiet amplexibus, ſi te ſui deſiderio flagrare didicerit, & ſi abſentem fleueris, ille te præſens conſolabitur.

Philip. 4. Galat. 5. Mat. 25. Mat. 12. Eccleſ. 2. Mat. 5. Iacob. 4. Iob.

Cap. 12. *Qualiter habeamur ancillæ virginitatem profeſſa.*

QVAS tibi fecit, aut fecerit ancillas conditio, & ſorores profeſſio, iam non pro nexu ſeruitutis exulceres, ſed pro parilitate profeſſionis honores. Quæ ergo tecum Chriſto virginitatis ſtipendiis militat, pari tecum libertate exultet. Nec tamen vos prouocamus ad humilitatem, vt illas ſuperbia erigamus, quas dum tu accipis vt ſorores, gratiùs illæ tibi ſint famulæ, præbeántque obſequium, non ſeruituti addictæ, ſed liberæ charitate. Quoniam quidem non eſt perſonarum acceptio apud Deum, ſed in diſtribuenda fide; vbi pariter conſulitur dominæ, & ancillæ; vbi non eligitur domina, & reprobatur ancilla. Æqualiter baptizatæ, ſimul Chriſti corpus, & ſanguinem ſumunt; nam & patriarchæ, dum eſſent ſanctiſſimi, quantum ad res terrenas, & temporales diſcernebant inter ſeruos, & filios, illos famulos, hos dominos iudicabant: quod verè ad ſpei futuræ munus attinet, ex eo quod filiis, & vernaculis conſulebant, quos vnâ circuncìſione ſignabant.

Cap. 13. *De diſcretione ſenioris erga perſonas ſingulas.*

QVID quoniam ſub vna profeſſione manentibus omnia erunt communia omnibus, verum eſt, & legitur. Sed ſi omnes æqualiter valeant, attamen intereſt quædam diſcretio ſenioris prouidentis, quid vnaquæque poſcit: ſic enim diuidendum eſt, provt vnicuique opus eſt, quæ potuit honorari in mundo, & diues fuit in ſeculo, blandius fouenda eſt in Monaſterio: & quæ reliquit in ſeculo veſtem pretioſam, cultiorem in monaſterio mereatur. Quæ verò ſub penuria vixit in ſeculo, & tegumento, victúque eguit, gratè ferat ſi in Monaſterio nec algeat, nec eſuriat; nec murmuretur ſi ea trahitur indulgentius, quæ vixit in ſeculo delicatiùs. Nam ſi provt cuique opus eſt, non diuiditur, fit ſuperba

in

in Monaſterio, quæ fuit vilis in mundo: & quæ erat potens in ſeculo, humiliatur in Monaſterio. Sic agit, qui diſcretè non ſapit, vt ſuperbire faciat ex vili cenſu conuerſas, & dolorum ſtimulet honeſto loco natas; & ſi ſufficit vnde omnibus tribuatur æqualiter, nulla eſt vnde murmuret, quoniam diſcretio ſenioris diuidet vnicuique prout opus eſt. Sed dices: Cur conuerſa eſt, niſi vt fiat humilis ex potente? Si ergo iſta ex inclyto ad humilitatem deſcendit, illa ex paupere, quod humiliaretur non habuit, forſitan ſic ſuperbit? Charitas autem omnia temperat, atque ad eundem pacis pertrahit limitem; vt neque illa inflectur, quæ reliquit potentiam, nec illa frangatur quæ fuit pauper, vel ancilla. Laudanda tamen eſt ſenior, ſi diſcretè cum ſingulis ſe geſſerit, & vnicuique, pro vt opus eſt, diuiſerit. Et iſta ſunt dicta de veſte, cibo, potu, vel opere, pro inualidis, aut delicatis; vt quæ duriùs ferre non poteſt, tractetur leniùs. Cæterum ſi circa eas, quæ ferre potuerint, factura eſt ſenior, prout viderit expediri; & quibus conſulit pro vſu delicatæ vitæ, vel corporis fragilitate, non eas præferat honori ſeniorum, ſi poſteriori conuerſæ ſunt tempore. Dùm ergo ad te meus, Soror FLORENTINA, ſermo dirigitur, deriuauimus orationem ſtudiis plurimarum. Nulli tamen iugum imponimus, ſed quod honeſtum eſt, ſuademus.

Cap. 14. *Vt virgo æqualis ſit, & in paupertate, & in abundãtia.*

NVNC ad te loquendo reuertar, Soror FLORENTINA, pro qua me familiaris cura ſolicitat: hortor itaque, æqualem, & vniformem habere ſemper animum, vt neque aduerſitate frangaris, quæ patientiam, & penuriam Iob ſapis; neque eleueris proſperitate, quæ Patriarchas diuites opibus, ſed humiles fuiſſe animo legimus. Beata enim eris, ſi & in aduerſis, & proſperis ſemper Deo gratias egeris, & vitæ iſtius proſperitatem, fimum, vaporémque illico euaneſcentem credideris. Dauid certè regnabat, & cum abundaret theſauris, & manu forti infinitis populis imperaret, humilem ſe cauit, & dixit *Pauper ſum ego, & in laboribus à iuuentute mea.* Et ipſe iterum ad filiam Saül, dicit: *Vilis incedam, & vilis apparebo ante Deum, qui elegit me, potius quàm patrem tuum.* Similiter idem dicit: *Incola ego ſum in terra, & peregrinus ſicut omnes patres mei.* Terrenis ergo nunquam delectata rebus, etiam ſi ſe vitæ commoda ingerant, non eis animo innitaris, nec de mundanis gaudeas lucris; & non contriſtaberis damnis; etenim ſcriptum eſt: *Diuitiæ ſi affluant, nolite cor apponere.* Cum amore enim poſſeſſa, cum dolore vtentis pereunt; & inde tribulari quemque neceſſe eſt, vnde carnaliter gaudet. Tu ad inſtar cæleſtis Sponſi honorari in ſeculo fuge; nec velis ab aliis dici, aut eſſe prælatior, quæ legis: *Si quis inter vos voluerit maior fieri, ſit veſter miniſter.* Quoniam & ipſe Saluator, dum à turbis, vt Rex fieret, quæreretur, ſe ipſum abſcondit. Quomodo enim ab homine regnum acciperet, cui cum Patre regnum perpetuum manet? Sed quia venerat docere humilitatem, hominis declinauit honorem, in forma enim Dei manens, ſemetipſum pro nobis humiliauit, & cui terreſtria ſeruiunt ac cœleſtia, pro mortalibus eſt pauper factus, vt eius inopiâ ditaremur. Tu ergo inſiſte veſtigiis, quibus præceſſit ſponſus, & paſſibus indefeſſis ducem ſequere cœleſtem; ne dum factis ſuis probat te eſſe diſſimilem, in cæleſtibus regnis nolit habere conſortem. Etenim iſta dicimus vt parui pendas, aut ne pro magno cupias lucra terrena; vel ne exiſtimes Magnos, quos in ſeculo proſpicis diuites: quod enim habere poſſunt & mali, hoc libenter debent contemnere boni. Dat enim Deus malis temporales diuitias, quibus negat æternas. Dat eas certè & bonis, ſed quos nouit non ſuperbiſſe ex eis. Boni, propitio Deo, fiunt diuites, propitio Deo fiunt pauperes, in vtroque, Deo gratias agũt, qui voluntatem Dei libenter accipiunt. Malis quando tribuuntur diuitiæ, pœnaliter tribuuntur, vt malè de eis gaudeant; & quando ſubtrahuntur, pœnaliter auferuntur, vt malè de eis doleant. Vtraque iuſto ad gloriam;

Pſalm. 87.
2. Reg. 6.
Pſalm. 117.
Pſalm. 51.
Mat. 20.
Philip. 2.

gloriam: Vtraque impio ad vindictam. Quid ad te, quæ habes regulam, quam ſequaris? Virginitatem itaque & paupertatem MARIÆ proſpicè, quę tàm diues in Domino fuit, vt Matrem Domini eſſe mereretur; & tantò rebus paupercula, vt partus tempore, obſtetricis, nec ancillæ vteretur ſolatio; ipſum quoque diuerſorium tàm anguſtum, vt pręſepe adſumeret pro cunabulis: ſed & Ioſeph, cui fuerat deſponſata, cùm eſſet iuſtus, erat tamen & pauper, ita vt vitam, & veſtitum artificio quæreret: certè faber lignarius fuiſſe legitur. Habes exemplum, formam ſequere, ne te velis diuitiarum periculis committere; quoniam qui volunt diuites fieri, incidunt in tentationem, & laqueum Diaboli, & deſideria multa inutilia, & nociua, quæ mergunt hominem in interitum: Diuitias à ſe auferunt ſponte, quibus in Domino deuotus eſt animus; & plerumque contemptores ſuos magis appetunt diuitiæ, quàm ſequaces. *Quærite ergo regnum Dei, & hæc omnia adycientur vobis.*

Matth.6.

ESVM carnium infirmitatis tuæ obtentu, nec prohibere tibi audeo, nec permittere, cui tamen ſuppetit virtus, à carnalibus ſe abſtineat; nam dura eſt conditio, nutrire hoſtem, contra quem dimices; & carnem propriam ſic alere, vt ſentias contumacem. Quod ſi talibus vtitur virgo, qualibus & ſeculares vtuntur, dat ſenſum, vt ea agas, quæ à ſecularibus aguntur. Quid poterit caro nutrita carnibus, niſi ad libidinem erumpere? miſerámque in animam crudeliter luxuriæ face debacchari. Vnde & quidam Autor ait: *Deliciarum finis corruptio*; & Apoſtolus voluptuoſam viduam ſic notat, vt dicat: *Quæ autem in delicys eſt viuens, mortua eſt.* Quod ſi abſtinentiâ marcidum corpus, vix à lege peccati, quæ habitat in mentibus noſtris, prohibemus; quid faciet, quæ ſic obruit terram carnis ſuæ, vt ei poſſit ſpinas, & tribulos germinare? Fomenta vitiorum, eſus carnium; nec ſolùm carnium, ſed & nimia ſaturitas aliorum ciborum: quoniam non culpatur eſcæ qualitas, ſed quantitas reputatur in vitio. Quidquid enim accipitur nimis, hoc adgrauat animam, & abundantiori cibo extentus ſtomachus obtundit animi ſenſus. Virgo tantum ſana debet eſſe, non rigida; pallida geſtare òra, non rubentia. Quæ ſuſpiria cordis emittit ad Deum, non cructet eruditate ciborum. Quibus ergo vires corporis opus ſunt, habeant carnis vſum, ſcilicet, qui metalla effodiunt, qui in agone terreno decertant, qui conſtruunt celſorum culmina ædificiorum, vel qui in diuerſis opificiis laborum deſudant corporis. His reparandarum virium aptus eſt vſus carnis. Virgo quæ magis defectus ſuſtinet corporis, bona virgo eſt. Ad quos fines carnes non ſumet, niſi vt miſerum corpus vitio mundet? Verùm ſi cogit infirmitas, medicinaliter ſumendæ ſunt carnes: medicinaliter autem eſt, quod non grauat, ſed eleuat; quoniam & ipſam medicinam ita artis ipſius periti impendunt, vt ſenſim adhibita non oneret infirmum, ſed alleuet. Vnde & illa vera eſt ſententia Philoſophorum: *Ne quid nimis.*

Cap.15 *De indulgentia & prohibitione carnium.*

1. Tim. 5.

VT in monaſterio permaneas ſolicitè admoneo, multarum enim ſocietate proficies, & virtutes aliarum videndo, eris virgo virtutum. Etſi interdum pro varietate voluntatum, oriatur quædam in congregatione ſimultas, & nonnunquam murmuribus carnalium triſtentur ſpirituales; non tamen deerunt, quas in actis bonis imiteris: & certè tolerare carnales, probatæ virtutis eſt; imitari verò ſpirituales, ſpei eſt. Maximè erudiunt carnales ſpiritualium patientiam, & dant, quæ ſanctæ ſunt, bonarum documenta virtutum: ac ſic animæ proficienti vtræque ſunt vtiles; & quas patienter tolerat, & quas imitatur ſuauiter. *Libenter* (inquit Apoſtolus) *ſuſtinetis inſipientes, dum ſitis ſapientes.* Et ipſe itidem dicit: *Debetis autem vos, qui firmiores eſtis infirmitates imbecillium ſuſtinere, & non vobis placere. Vnuſquiſque proximo ſuo placeat in bonum, ad ædificationem.* Non enim te carnalium ſcandalizent murmura, ſed

Cap.16. *Vt in Monaſterio, quo cœpit, virgo permaneat.*

1. Cor 11.

conſoletur proficientium vita; & quæ neſcis quantum demoreris in ſeculo, debes eſſe patiens pro cœleſtis gloriæ dono.

Cap. 17. Qualiter vita fugiatur priuata.

Fvge quæſo priuatam vitam, nec velis imitari eas virgines quæ in vrbibus per cellulas demorantur, quas multimoda cura conſtringit, priùs placendi ſeculo, ne fœdo prodeant amictu, & domeſticâ oppreſſæ ſolicitudine, dum pro vitæ ſubſidio ſatagunt, minus quæ ad Deum pertinent, quærunt. Priuatam enim vitam, de vſu Gentilium traxit Eccleſia, quos dum non potuerunt Apoſtoli ad normam ſuæ vitæ traducere, Eccleſiæ venienti ex Gentibus permiſerunt priuatè viuere, propriiſque rebus vti. Cæterùm qui ſub Apoſtolis crediderunt ex Hebræis, eandem normam, quam nunc tenent Monaſteria, ſeruauerunt. Quære quod legitur in Actibus Apoſtolorum, & verum eſſe quod dico probabis. *Multitudinis* (inquit) *credentium erat cor vnum, & anima vna, nec quidquam eorum quæ poßidebant, ſuum aliquid eſſe dicebant: ſed quotquot poſſeſſores agrorum erant, vendebantur, & pretia eorum ponebant ante pedes Apoſtolorum, & diſtribuebatur, prout vnicuique opus erat.* Vide quòd viuentes in monaſterio regulariter, Apoſtolorum teneant vitam, nec dubitent eorum adſequi merita, quorum imitantur exempla.

Vita Monaſtica ab Apoſtolis instituta.

Act. Ap. c. 4.

Cap. 18. Ne peculiare habeat virgo in Monaſterio.

Pecvliare quid in Cœnobiis pro magno habetur crimine, tu pro grandi euita contagione. Adulterium certe eſt, quia conſcientiæ bonæ integritatem, vſurpatæ rei prauitas maculat. Furti crimen eſt, quoniam dum omnia quæ habentur in Monaſterio, probantur eſſe communia, habere vna latenter præſumit, quod à cœteris ignoratur, & alio publicè cum omnibus vtitur, aliud furtiuè abſcondit, fraus eſt manifeſta, quia reponit in commune, quod poſſidet, ſed exiguam paruitatem priuatim occultat fraude. Vnum crimen, ſed plura contagia. Tantum nequitiæ malum, velut gehennæ euita præcipitium, & quaſi iter caue ducens ad infernum. Inde vſque ad malum proditionis, & Domini traditionem Iudas erupit, quod furti crimen attractus cupiditate cōmiſit. Denique dum cum Apoſtolis haberet quidquam, illis eſſet commune; non fuit contentus communionis ſufficientiâ. Sed quid dicit de eo Euangelium? *Fur erat, & loculos habens, ea quæ mittebantur, portabat.* Necnon Ananiæ, & Saphiræ exempla recole, qui offerentes Apoſtolis partem pretij, partem verò celantes, preſenti ſunt iudicio dānati; & pro terrore ſequentium, non eſt dilata facinoris vltio. Quæ autem à communione Monaſterij priuata ſecernitur, neceſſe eſt, vt à cœleſtis vitæ conſortio ſeparetur. Quidquid manus tua attigerit, ſeniori oſtēde, in communi repone, noli quidquam tranſportare ſeorſum, quia nimirum Iudæ proditoris exempla cauenda ſunt, & Saphiræ iudicia.

Ioan. 12.

Act. 5.

Cap. 19. Virgo iurare nō debet.

Nvnqvam iurare, ſed ſemper verū dicere, pari ſtudio obſerua: nam ſicut carnalibus pro terrore fraudis, iurare permiſſum eſt, ſic prohibita ſūt ſpiritualibus, etiā dum ſibi bene conſcij ſunt, ſacramenta. *Sit*, inquit Dominus, *Sermo veſter, eſt, eſt; non, non: quod autē plus eſt, à malo eſt.* Caue itaque iurare in bono, quia de malo eſt; propterea dicitur eſſe à malo, eo quod iurandi neceſſitas, ex infideli fit conſcientia: eius autē hominis iurandi extorquetur neceſſitas, cuius fides manet in dubio. Tu verò quæ ſimplicitatem cordis debes oſtendere labiis, cur te ſpontaneo alliges ſacramento? Tolle, iurandi vſum in bono, & non peierabis in malo. Loquere veritatem è corde, & aberit iurandi neceſſitas; legimus enim: *Non aſſueſcat os tuum iurationi, quoniam multi caſus in illa.*

Matth. 5.

Eccl. 23.

Cap. 20. Ne virgo cū ſola loquatur.

Noli aſſumere vllam loquendi familiaritatem, & declinare alias; ſed quod ſcire vni vtilis eſt, ſciatur ab omnibus: audi Dominum quid dicat: *Quod dico vobis in tenebris, dicite in lumine; & quod in aure auditis, prædicate ſuper tecta.* Hoc eſt, ſi quid vobis in ſecreto mentis fuerit reuelatū, palā dicite; & quod corde conceperitis, omnibus manifeſtate. Si bonū eſt, quod loqueris, cur vna tantùm, & nō omnes potius informētur? Si turpe eſt, nec cogitari, nec loqui debet, quod aliàs erubeſces ſcire. Non iam de

Matth. 10.

bono

bono eſt quod ſingulariter virgo loquitur,& circumquaque cõſpicit,ne abaliis audiatur.*Omnis enim qui malè agit* (ait Dominus) *odit lucem.* Vnde & ille Philoſophorum prudentiſſimus dixit:Omnia rectè facta in lucẽ ſe amant collocari.O virgo,ideo occultè loqueris,quia non eſt vnde publicè glorieris;ſed ſi aures,& oculos humanos fallis,nũquid Dei cognitionem fallere poteris? Pulchrè & alius ait:Quod vis Dominũ neſcire, nec agas,nec cogites.Sit ergo tibi cõſciẽtia innocua,ſermo liber,& culpę affinia nec audire,nec cogitare delectet,multo minus loqui,vel agere. *Ioan. 3.*

IAM ad portum nauem orationis dirigimus, & immenſo dictorum pelago in litore quieſcendi anchoram ponimus;flatu tamen charitatis tuæ,iterum in fluctibus verborum reuertor. Te quæſo,Soror FLORENTINA,per Beatámque Trinitatem vnicæ Diuinitatis atteſtor,vt quæ de terra tua, & de cognatione tua,cum Abrahamo egreſſa es,cum vxore Lothi non reſpicias retrò;ne efficiaris exemplo malo documentũ aliarum ad bonum;& ne in te aliæ videant,quod in ſe caueant.Illa verò aliis facta eſt condimentum ſapientiæ,ſibi autem ſimulacrũ ſtultitiæ,ſibi enim nocuit malè factum, & aliis profuit exemplum contrarium. Ne te vnquam reuerti ad genitale ſolum ſolicitet cogitatio,vbi ſi te Deus habitare voluiſſet,non inde eieciſſet,ſed quod vtile propoſito tuo fore proſpexit benè, ſicut Abraham à Chaldæis, & tanquam Loth te adtraxit à Sodomis.Denique errorem meum ipſe fateor;me communem Matrem ſæpe allocutum,noſſe cupiens, ſi vellet reuerti ad patriam? Illa autẽm quæ ſe nouerat Dei voluntate, cauſâ inde ſalutis exiiſſe,ſub diuinâ obteſtatione dicebat: Nec velle ſe videre,nec vnquã viſuram illam patriã eſſe,& cum magnis dicebat fletibus: Peregrinatio me fecit Deũ agnoſcere, peregrina moriar,& ibi ſepulturã habeam, vbi Dei cognitionem accepi.Teſte IESV,hoc in eius expetiiſſe deſideriis memor ſum;vt etiam ſi diu viueret,patriam illã non reuiſeret. Tu quæſo caue,Soror FLORENTINA,quod mater timuit,& malum quod illa experta fugit,tu prudenter euita. Miſerum me doleo, qui eòdem communem fratrem tranſmiſi FVLGENTIVM, cuius pericula iugi formidine pertimeſco. Tutior tamen erit ſi tu ſecurior & abſens pro illo oraueris. Ea inde arte abſtracta es,vt vel ſi ibidem nata fueris,non memineris.Nulla eſt recordatio,quæ moueat deſideriis animam,& beata es,quę ignoras,quod doleas.Ego tamẽ expertus loquor,ſic perdidiſſe ſtatum,& ſpeciem illam,& patriã,vt nec liber in ea quiſquam ſuperſit; nec terra ipſa ſolita ſit vbertate fœcunda;& non ſine Dei iudicio,terra enim cui ciues erepti ſunt, & conceſſa extraneo,mox vt dignitatem perdidit,caruit & fœcunditate Vide,Soror FLORENTINA, quo te pauens, mœrenſque conueniam, ne te ſerpens præripiat à paradiſo, & in eam ponat terram,quę ſpinas,& tribulos germinat,de qua turſum ſi velis manum extendere, & lignum vitæ ad edẽdum aſſumere;nõ permittaris attingere.Teſtor enim te cum Propheta, & conſcio Ieſu Chriſto admoneo,dicens: *Audi filia,& vide,& inclina aurem tuam, & obliuiſcere populum tuum, & domum patris tui,quia concupiuit Rex ſpeciem tuam,& ipſe eſt Dominus Deus tuus. Nemo mittens manum ſuam in aratro,& reſpexit retrò, aptus eſt Regno Dei. Noli ab eo auolare nido,quòd inuenit Turtur,vbi reponat pullos ſuos.* Simplicitatis filia es, quæ Turture matre nata es. In eadem vna perſona complurium neceſſitudinũ vteris officio. Turturem pro matre reſpice;Turturem pro magiſtra attende,& quæ te Chriſto quotidie affectibus generat,chariorẽ,quã nata es,reputa matrẽ,ab omni procella,ab omni mundano turbine,in eius te ſinu concede. Sit tibi ſuaue, eius lateri adhęrere; ſit tibi dulce eius gremium, iam profecto quod erat infanti gratiſſimum. Poſtremò chariſſimam te Germanam quæſo, vt mei orando memineris, nec iunioris fratris ISIDORI obliuiſcaris, quem quia ſub Dei tuitione, & tribus germanis ſuperſtitibus parentes reliquerunt communes, læti, & de eius nihil

Cap. XXI. Ne velit virgo reuerti ad ſeculum.

Pſalm. 44.

formidantes infantiâ ad Dominum commearunt, quem cùm e go vt verè filium habeam, nec temporale aliquid eius charitati præponam, atque in eius pronus dilectione recumbam; tanto eum carius dilige, tantóque IESVM exora pro illo, quantò noſti eum à parentibus terrenis fuiſſe dilectum. Certus ſum quòd flectat pro nobis aures diuinas tua virginalis oratio, & ſi pactum quod cum Chriſto pepegiſti ſeruaueris, bene agenti tibi debebitur corona, & exhortanti LEANDRO præſtabitur venia, & ſi perſeueraueris vſque in finem ſeculi, ſalua eris, Amen.

S. Iſidorus ei quoque libros dicauit.

Sanctus verò ISIDORVS *etiam ad ipſum ſororem* FLORENTINAM *aduerſus Iudæorum nequitiam Duos dicauit Libellos, quibus eruditu prouentibus, & continuus cohortationibus euaſit. Denique hæc S. Virgo Spiritus-Sancti dogmate imbuta, Magiſtra virginitatis, ac miniſtra caſtitutis, habebat ſub cuſtodia ferè* Quinquaginta *Monaſteria, in quibus multitudo Virginum ſanctarum degebat. Tandem omnibus chara, & ſpectabilis, ſororibus ſanctitate venerabilis, ſenio confecta ad æternas Sponſi nuptias euolauit*, Kal. Septembris. *Era* DC. LXXI. *Anno Chriſti* DC. XXXIII. *in cuius ſarcophago hoc* B. Ildefonſus *ſepulchrale carmen appoſuit, in tantæ Virginis memoriam.*

Moritur.

Carmen ſepulchrale.

FLORENTINA *micans, decus immortale pudoris,*
Intemerata parens Virgineique chori:
Pauperiem præfers opibus, Chriſtúmque marito,
Qui tibi diues opum plurimus eſſe cupit.
Omnia calce premis, quæ fallax mundus adorat,
Sponſa Dei pauper pauperis aſtra petis.
Gaude ſorte tuâ quoduis fruitura per æuum,
Agnúmque Agna tuum læta dehinc ſequere.
Caſtas funde preces pro noſtro, Virgo, reatu,
Quemque tuus Sponſus iuuit, & ipſa iuua.

Corpus Hiſpalim transfertur.

Poſtmodum eiuſdem S. Ildephonſi *teſtimonio ſacra pignora Virginis ex* Aſtigitano *Monaſterio, in quo occubuit ad* Hiſpalenſem *vrbem tranſlata, vnà cum fratrum corporibus honorificè quieuerunt, ad vſque* Hiſpaniæ *excidium, quo, vt Gothi* Hiſpalenſes *Catholici, illa è Sarracenorum cruentis, & ſacrilegis manibus eruerent,* Hiſpali Berzocanam *in diœceſi* Placentina *properantes, ipſa ibidem occludere, donec poſtmodùm reperta, & honorifico in loco repoſita, omnium veneratione quieſcunt.*

Poſt Berzocanam.

EN genuina S. FLORENTINÆ Acta, in quorum elucidatione, etiam ſi plura *Tom. 1. Die XV. Ianuarij fol.* 154. cùm de S. FVLGENTIO. Et eodem *Tom. 1. Die XXVII. February, fol.* 273. cùm de S. LEANDRO. Et *Tom. 2. Die IV. Aprilis fol.* 483. cùm de S. ISIDORO fratribus egimus, diſſeruiſſemus, nonnulla ad illuſtrationem neceſſaria ſubiicere conabimur.

Vbi natu?

DE *Parentibus* ſatis diximus ſupra *d. Tom. 1. Die XV. Ianuar fol.* 160. vbi Arborem, & Epigramma Genealogicum appoſuimus. Nunc de *Natiuitatis loco* S. Virginis agemus. Quæ vt Iuliano Archipresbytero Toletano in *Chron. n.* 264. placet: S. FLORENTINA *naſcitur Carthagine, Anno* D.XLV. *Tingitur Bigaſtri.* Luitprand. in *Aduerſ. n.* 243. & fere omnes qui de ea ſcripsêre hanc eandem ſunt opinionem ſecuti.

De apum examine probatio.

CIRCA *Apum examinis ad os Iſidori fratris in cunis accedentis viſionem.* Teſtes ſunt quotquot de *S. Hiſpalenſi Præſule,* & Hiſpaniarum Doctore diſſeruerunt, quibus conueniunt ferè omnia Hiſpaniæ *Breuiaria,* & *Legendaria.*

Coniugia reſpuit.

QVATENVS ad *matrimonij recuſationem,* cùm B. Virginis coniugium à Palatinis proceribus expeteretur, quibus poſthabitis, Chriſtum eſt aſſecuta, S. Ildephonſi *diſtich.* 2. relege.

Pauperiem

Pauperiem præfers opibus, Chriſtúmque marito,
Qui tibi diues opum plurimus eſſe cupit.

Ferdinandus Perezius de Guzman *in ſuo Valer. Hiſtor. lib. 4. tit. de Abſtinentia, & Continentia, c. 7.* eadem aſſerit, dicens: *Quæ cùm peteretur ad coniugium à Proceribus quibuſdam, ceu filia tanti Ducis, Religionem elegit, vnde Abbatiſſa euaſit.* Quod & nonnulli alij referunt Scriptores, quorum nomina referre prolixum.

Qᴠᴏᴅ *fuerit Sanctimonialis ex Ordine Benedictino,* patet ex ipſo *S. Leandri* fratris *Libello,* de quo iſta Lüitprand. *in Aduerſar. n. 255.* dicens: Lᴇᴀɴᴅᴇʀ *ſcribit ad ſororem* Fʟᴏʀᴇɴᴛɪɴᴀᴍ, *Monialem* Benedictinam, *Librum de Virginitate, vel de Inſtitutione Virginum, & contemptu Mundi, cùm eſſet illa* XIX. *annorum, primo anno ſui Pontificatus.* Hunc Libellum primus *D. Prudentius de Sandoual,* Madridij Anno M. DC. IV. edidit, cuius ſeriem hic inſerere curauimus, quia *Codex rarus,* & ne tantæ doctrinæ apex depereat. *Sanctimonialis Benedictina.*

Iᴛᴇᴍ quòd S. Virginis precibus *S. Iſidorus* ſcripſerit Librum aduerſus Iudæos: per ſe patet, qui inter eius opera editus Madridij Anno 1599. cum Notis Ioann. Grialij *Tom. 2. fol. 256.* conſpicitur: vbi in Proœmio ad ipſam S. Fʟᴏʀᴇɴᴛɪɴᴀᴍ concludit: *Hæc ergo S. Soror, te petente, ob ædificationem tui ſtudij, tibi dicaui, vt quâ conſorte perfruor ſanguinis, cohæredem faciam & mei laboris.* Quod & notauit Biuar. *ad Maxim. Ann. 579. n. 4. §. 56. fol. 578.* *Iſidorus dicat Virgini Librum aduerſus Iudæos.*

Dᴇ *Die obitus,* inter omnes conuenit, illam ad Superos euolaſſe *Kalend. Septembris,* ita ex Sepulchrali inſcriptione, quam ſupra *Tom. 1. Die XXVII. Februar. fol. 285.* dedimus, pateſcit: quam, quia in Notis ad Acta Trium Fratrum ſubiicimus; hic & reponere non grauabimur. *Quo die, & Anno obierit?*

Cʀᴠx *hæc alma gerit Sanctorum Corpora Fratrum,*
Leandri, Iſidorique priorum ex ordine Vatum:
Tertia Fʟᴏʀᴇɴᴛɪɴᴀ *ſoror, Deo deuota perennis;*
O quàm compoſitè concors hæc digna quieſcit!
Iſidorus in medio diſiungit membra duorum.
Hi quales fuerint, Libris inquirito Lector,
Et cognoſces eos bene cuncta fuiſſe locutos.
Dogmatibus Sanctorum, cerne, creuiſſe fideles,
Ac reddi Domino, quos impia iura tenebant.
Vtque Viros credas ſublimes, viuere ſemper,
Adſpiciens ſurſum, pictos contende videre.

OBIIT. PIÆ. MEMORIÆ. FLORENTINA. DEO DEVOTA.
KAL. SEPTEMBRIS. ERA. DC. LXXI.

Hinc colliges, qualis & Annus Tranſitus S. Virginis, exploſis aliorum ſententiis, vt Inſcriptioni pareamus, quam integram refert Iulianus Toletan. Archipresbyt. *in Libell. de Var. Carmin. fol. 154.* nam illam à Conſtantino Caietano *in Vit. S. Iſidor. fol. 10.* exſcriptam, & à Roderico Caro *in Not. ad Max. fol. 212.* eſſe diminutam, omnes fatentur, præcipuè Biuar. *d. Ann. 579. Maximi, §. 59. fol. 580.*

Cɪʀᴄᴀ *locum,* vbi Cœnobium Maximum, è quo cæteris ſibi ſubiectis Monaſteriis leges ponebat, conditum fuiſſet; communis ſententia obtinet, illud extitiſſe prope *Aſtigim* vrbem, ad *Syngilis* fluminis ripam. Ita P. Ioan. Marian. *Hiſt. Hiſpan. lib. 6. c. 1.* P. Quintana-Dueñas, P. Roa, Conſtantin. Caiet. P. Brouuer. & cæteri recentiores. *Quo in loco conditum Cœnobium?*

Dᴇ *Tranſlatione Hiſpali Berzocanam* in diœceſi *Placentina,* andi ipſum P. Marian. *d. lib. 6. c. 1.* Fulgentij, & Fʟᴏʀᴇɴᴛɪɴæ *ſororis Corpora, ad* Berzocanum *pagum, non procul* Guadalupæo *Oppido, vbi ſimul reperta ſunt, conſeruantur.* Breuiarium Monaſticum Hiſpaniæ, ſic: *Eius Corpus* (S. Virginis) *hodie* Berzocanæ, *quod eſt Oppidum* Placentinæ *diœceſis, marmoreo ſepulchro intra ſacellum, crate ferrea occluſum, magna religione aſſeruatur.* Videſis ſuperius dicta *d. Tom. 1. Die XV. Ianuar. fol. 159.* *Corpus apud Berzocanam.*

Martyres Virgines ex Cœnobio.

VNVM hic à pluribus refertur, quod *Cœnobium* illud Maximum *Aſtigitanum*, permanſit ad rempora *Sarracenorum*, quorum gladiis plurimæ Virgines occubuêre, vt referunt Rodericus Yep. *in Vit. S. Florent.* Anton. Yep in *Chron. Ann.* 599. *c.* 1. P. Brouuer. & Roa vbi ſupra, qui addit, hodie *Nueſtra Señora del Valle*, vbi Ieronymianum extat Cœnobium, vocitari; & norauit P. Marian. *d. c.* 1. his verbis, agens de prædicto Cœnobio: *Quo loco D. Ieronymi nomine Monaſterium extat.* Eadem P. Biuar. *d. fol.* 580. *&* P. Brouuer. qui de Turri, Confraternitate, & Xenodochio S. FLORENTINÆ, in Vrbe *Aſtigitana* dicatis fidem facit; & Nos ex Roa, & Noſtris Scriptoribus.

VNDECIMO KAL. IVLII.

DIES XXI.

A. S. DEMETRIA *ſoror* S. Bibianæ, *& filia* SS. Flauiani *&* Dafroſæ, Hiſpali *in Hiſpania orta, Romam cum Parentibus conſcendit, ibidem amiſſo Patre pro fidei obſeruantia; cum matre, & ſorore ſeceſſit: & tandem martyrio coronata eſt.*

B. *Apud* ROTAM *in Hiſpania Citeriori, Depoſitio* S. RAYMVNDI *ipſius vrbis Epiſcopi, &* Barbaſtrenſis, *cuius in particulari vita virtutum fœtus, & in Paſtorali ſede bonorum operum odores, adeò vrbem, & Orbem occuparunt, vt apud omnes honorifico, vitâ, & morte, cultu, Confeſſor famigeratus extiterit.*

C. GERVNDÆ *in Hiſpania Tarraconenſi apud Cœnobium S. Petri Camprodunenſe, Depoſitio ſacrorum pignorum* S. PALLADII, *Eborodunenſis in Gallia Præſulis, quæ ibidem ornatu aſſeruantur magnifico; & pio honore coluntur.*

NOTÆ.

A. *Originis probatio remiſſiuè.*

SANCTA DEMETRIA Virgo Hiſpalenſis, Martyr Romana.] Illam fuiſſe filiam SS. *Flauiani*, & *Dafroſæ* Ciuium *Hiſpalenſium*, & *Romæ* pro fide occiſorum, *Bibianaque* Virginis, & Martyris ſororem, ſatis ad oculum oſtendimus ſupra *Tom.* 1. *Die. IV. Ianuar. fol.* 63. vbi contradictionibus rebellantium Scriptorum ſatis fecimus, & opinionis ſententiam adhuc titubantis, validam aſſeruimus, & exemplis innumeris comprobauimus, ita vt de ea amplius dubitare nefas foret. Ergo ad Noſtræ elucidationem Virginis anamneſis venienres, de ea Martyrolog. Roman. h. d. iſta compaginat: *Romæ* S. DEMETRIÆ *Virginis, quæ ſub Iuliano Apoſtata, martyrio*

Martyrologia.

coronata

coronata eſt. Cui conueniunt Caſtellanum *P.Vazq.* Luſitanum *P.Lupi*; Hiſpanum *MS. P. Higuera*; & Italum *Conſtantij Felicis*; Nec non Martyrologia Latina *Bedæ, Vſuardi, Adonis,* & Recentiorum. Petr.Equilin. in *Catalog. SS.lib.5.c.135.* Philipp. Ferrar. *in Catalog.SS.Ital.fol.*378. Baron.in *Annal. Eccleſ. tom 4.Ann.*368.*n.*173. Ex Noſtris Iulian. Archipresbyt. Toletan. in *Chron.n.* 165. & plures, quos refert P. Anton. Quintana-Dueñas *Hiſt. SS. Hiſpal. fol.* 103. & Nos *d.Tom.*1.*fol.*63. Eius ACTA inter ſororis *Bibianæ* commixta referunt. Separatim illa Anton. Gallonius *Hiſtor.SS.Virgin. Romanar.*237.Syluan. Razzi *Hiſtor. SS. Virgin. Tom.*3.*fol.*140. Philipp.Ferrar. *in Catal.SS.Ital.fol.* 378.texuere. A quibus & Nos. *Scriptores.*

ACTA S. DEMETRIÆ VIRGINIS Hiſpalenſis, & Martyris Romanæ; ex Iuliano Toletano, & alijs Scriptorib.

DEMETRIA *Virgo nobiliſſimum patrem habuit* Flauianum, *& matrem* Dafroſam *ex* Hiſpalenſi *urbe* Bæticæ *in* Hiſpania *oriundos, qui negotiorum cauſâ Romam profecti, ibidem cum* Bibiana, *&* DEMETRIA *filiabus aliquantulum traxere moras, vbi* Flauianus, *eius intercedentibus meritis, ad* Expræfecturæ *munus acceſſit. Creſcebat quotidie S. Virginis, & ſororis pulchritudinis ſpecimen, ſed multo magis virtutum exemplar, quo paſſim obcæcati Gentiles, prorſus tantæ lucis radios conſpicere non valebant. Hinc enata occaſio, quâ Aproniano vrbis Præfecto, quidquid in domo Flauiani gereretur, ediscerent. Qui cognitâ domus religione, ſine ſtrepitu Patrem, & familiam in Deorum venerationem blanditijs primùm, pòſt rigoribus adducere feſtinauit. Sed cùm omnia fruſtrà excogitata conſpiceret, & familiæ experiretur conſtantiam,* DEMETRIAM *cum Matre, & Sorore (primitus deportato* Flauiano) *è propria domo diſtractam, in alia habitatore carente, vt fame, & ſiti perirent, aut Idolis adolerent, tenaci animaduerſione præcepit includi.* *Origo. Romã pergit. Virtutes. Accuſatur. Comprehẽditur.*

HIC *quippè* DEMETRIA *in Matris, & Sororis ſocietate perſiſtens, iterum, & iterum in Domino gaudebat, maximè Angelorum contubernio recreata, qui à Domino miſſi, eius, & Matris, ac Sororis neceſſitatibus occurrebant. Has eductas domo Martyres cùm Apronianus cæleſti refectas rore & diuino pudore rubeſcentes adſpexit,* Dafroſam *matrem exulare iuſſit, & Virgines* Fauſto *cuidam Iudici plectendas tradidit; qui vix in earum conuerſationibus veritatem Euangelicam audiuit, quando nomen offerens Chriſto, poſt paululum venditis opibus, ijſque pauperibus traditis, coronam martyrij fauſtè feliciterque promeruit. Tunc Apronianus denuò* DEMETRIAM *oppugnare conſtituens, & vt ad Deorum obſequium attraheret, & vt facultates, quas diuites habebat, auelleret, cauſam inſtruxit, illam, ad Imperatoris exequenda mandata, vt eius indulgentiam experiretur, commonuit; cruciatus, & verbera, è contrario, promiſit, & facultates diſtrahendas, niſi à propoſito reſipiſcat, minatur.* Vt quid te (*dixit tunc* DEMETRIA) Aproniane fatigas, nec me blanditiæ tuæ delinient, nec tuæ minæ poterunt me à Chriſti Domini mei charitate penitus ſeparare: potius enim ſæpiùs mortem deguſtare conſtituo, quàm tuis, & Imperatoris in hoc obedire mandatis. *Quo dicto, fidei zelo ſuccenſa, mirabile dictu! ſpiritum protinus reddidit Creatori,* XI. Kal. Iulij *Anno* CCC.LXVIII. *Occluditur cum Matre & ſorore. Iudici traduntur. Demetria iterum impugnatur. Defendit fidem. Moritur.*

HÆC ſunt, quæ excerpere ACTA potuimus, ex plenioribus *Bibianæ* Sororis, in quibus nihil eſt, quod elucidationem deſideret; eſto quòd omnia probata reliquimus ſuprà d. Tom.1.Die IV. Ianuar.fol.63.

VNVM te monere volui, ne cum Codice edito Philippi Ferrarij in *Catalogo SS.Ital.fol.*379. erres, vbi paſſam DEMETRIAM Noſtram *XII. Kal. Iulij* appingit, contra omnes Eccleſiæ Tabulas. *Error in codice Ferrarij.*

IN *Hiſpalenſi* Eccleſia Officium huius ſanctiſſimæ Virginis *Duplex* conſignatur,

Hiſpali, Officio Duplici feſtum eius celebratur. virtute priuilegiorum à *Gregorio XIII.* Eccleſiis *Hiſpaniæ* conceſſorum, vt vnaquæuis de Sanctis ſuis *Naturalibus* poſſit *Officium Duplex* in die eorum Natali, non Proprium abſque Sedis Apoſtolicæ beneplacito, ſed de Communi, ſecundum *Breuiarij* regulas, recitare.

B. *Martyrologia.* S. RAYMVNDVS Barbaſtrenſis Epiſcopus Confeſſor.] Licet adhuc eius nomen non ſit in *Martyrologio Romano* deſcriptum, non ex hoc in alijs eius ſanctitatis memoria deficit, teſtibus h.d. Philippo Ferrar. *in General. Catal. SS. fol.* 255. hoc elogio: *Barbaſtri in Hiſpania* S. RAYMVNDI *Epiſcopi.* Prolixius Andr. Sauſſay, in *Martyrolog. Gallican. tom. 2. in Supplem. fol.* 1136. De eo D. Martin. Carrill. in *Catal.* *Scriptores.* *Epiſcopor. Barbaſtrenſ. fol.* 385. Lanuza *Hiſtor. Aragon. tom. 1. lib. 5. c. 2. fol.* 453. P. Mariet. *Hiſtor. SS. Hiſpan. lib. 5. c. 92. fol.* 145. P. Ioannes Bollandus ſemper mihi venerandus amicus in *Act. SS. Menſ. Ianuar. Tom. 2. fol.* 837. *n.* 23. *&* 24. in fin. *& n.* 44. *&* 46. Eius ACTA, & *Hymni* ſummatim in *Breuiar. Oſcenſi.* Ampliora ſumus nacti beneficio R. P. F. *Ieronymi à S. Ioſeph* Carmelitæ Excalceati, & ſui Ordinis Hiſtoriographi, cuius virtutes, doctrinam, & eruditionem ſi edicere velimus, obſtat intentioni modeſtia, licèt adſtet veritati iudicium. *A quo, Acta?* Ea ex *Tabularijs Barbaſtrenſis Eccleſiæ*, in quibus ſcripta ab HELIA Doctore Theologo circa Annum M.C.XXXVIII. iuſſu *Gaufredi* Epiſcopi Barbaſtrenſis in MS. Codice peruetuſto ſeruantur, deſumpta, abs ſe recognita, à quamplurimis mendis caſtigata, & in capita diſtributa ad me remiſit, quæ damus.

ACTA S. RAYMVNDI EPISCOPI Barbaſtrenſis, & Rotenſis Confeſſoris, ab Helia Doctore Theologo ſcripta: ex MS. Codice Barbaſtrenſi.

Reuerendiſſimo atque colendiſſimo Domino meo Gaufrido, Dei nutu Barbaſtrenſi, atque Rotenſi Epiſcopo, per Regem Ramirum electo, & præſentato, & per Innocentium II. PP. confirmato.

PROOEMIVM.

Helias Auctor. QVIA *Excellentia veſtra, mota Dei ſpiritu, cum Propheta diuino, quia Sancti Dei ſunt ſicut ſplendor firmamenti, & ſtellæ in perpetuas æternitates: & quia ſacra, & Catholica Eccleſia, dùm peregrinatur in terris, quaſi quibuſdam radijs Solis, ita Sanctorum illuminatur exemplis, ideo dignatus eſt mihi in Helia nomine, minimo Doctorum Theologo, præcipere, vt Vitam* S. RAYMVNDI *Epiſcopi* Barbaſtrenſis, *&* Rotenſis, *cuius Cathedram Veſtra Excellentia obtinet, ſtylo in poſteros tranſmittere, ſiue deſcribere. Vtinam ſufficiens eſſem; ſed malo veſtro obedire iuſſui, quàm inobedientiæ labe corrumpi: cùm & in hac ſcriptura non ornatus ſermonis, ſed ſimplex oratio ſit neceſſaria, non verborum folia, ſed luculentia. Feci etiam; vt, ipſo* S. RAYMVNDO *intercedente apud Deum, Ego, cum ſequentibus eum, immarceſſibilem poſſimus conſequi gloriam: pro qua habenda, eius vita, exemplum, & regula nobis eſt neceſſaria. De cuius almâ vitâ, & miraculis eximijs, & plurimis, pauca ſummatim, & veraciter perſtringemus, Chriſticolarúmque causâ ædificationis.*

Cap. I. Origo, militia, & ſtudia. BEATVS *itaque* RAYMVNDVS, *quantum ad ſeculare ſtemma, Regali, & Conſulari parentelâ claruit, in* Toloſana *diœceſi, &* Deurbano (*vulgo* Durban) *oppido, ex parentibus illuſtriſſimis editus fuit. Sacras ab infantia literas didicit; inde à Parentibus abſtractus, in militia ſeculari, adhuc puer, aliquantulum militauit. Tandem ad litterarum ſtudium ſpontè redijt,*

atque

atque in B. Antonini Fredalici religioſâ Eccleſia, oblatus à Parentibus, Canonicæ normæ deuotè iugum ſubijt, iuxta illud Euangelicum: Si quis vult poſt me venire abneget ſemetipſum. Vbi diuinâ inſpirante gratiâ, cœpit etiam in annis pubertatis ſimiliter viuere, atque in poſteriore ſe extendens de virtute in virtutem gradiendo, tanquam diuinus Athleta, quotidie proficere, iuxta illud ſapientiſſimi Salomonis: Iuſtorum ſemita, quaſi lux ſplendens procedit, & creſcit, vſque in perfectum. Carnem ſpiritui rebellem ſatagebat inediâ domare, eiúſque motus, & concupiſcentias rationi omnino ſubijcere, ſecundum illud Apoſtoli: Qui Chriſti ſunt, carnem ſuam crucifixerunt cum vitijs, & concupiſcentijs. Cúmque eſſet, præ cæteris commilitonibus, peritia, facundia, & religionis ornatus, & præditus; erat tamen omnium mitiſſimus, & humillimus, memor illius Dominici dicti: Diſcite à me, quia mitis ſum, & humilis corde; & qui voluerit inter vos eſſe primus, erit omnium ſeruus. Vnde cum eius ſanctiſſimæ vitæ bonus odor, ac laudiflua opinio circumquaque clareſceret à B. Saturnini Toloſanæ Eccleſiæ Canonicis, ac cœtu, in Priorem vnanimiter eligitur, inſtanter poſtulatur, atque cum totius Cleri, & Populi vniuerſali fauore, ſolemniter promouetur. Habuit verò inter cætera diuinitus collata charismata, elegantis exhortationis ſpeculam, quæ ipſi inerat, gratiam. Quamplurimos namque à morte reſuſcitauerit, ſuâ viuâ, ac ſpeciali prædicatione. Fit Prior S. Saturnini Toloſæ.

Elapsis intereà pluribus annis, venerandæ memoriæ Pontius, Præſul Barbaſtrenſis exuens hominem, ergaſtulum carnis euaſit. Poſt enim lachrymabilem diſceſſum Canonici Rotenſes, vt Regulares (quorum conſuetudo erat in Barbaſtrenſem Eccleſiam, ſiue Sedem, Pontificem eligere, & ſubſtituere, quod etiam per priuilegium Regis Sanctij, & Petri eius filij, eis conceſſum conſtat) Venerabilem Raymvndvm vnanimiter, & conſonanter, cum Canonicis Barbaſtrenſibus elegerunt. Petro glorioſo Rege, ſimul congaudente, & approbante omni circumquaque regione. Eius quippè vita, & doctrina formam celeberrimam audierant, ideóque tam honeſtum, tam humilem ſibi Paſtorem vniuerſaliter optabant. Interim verò eum ipſe per literas à Rege Petro ei miſſas, ſub alia occaſione, & de Pontificatu penitus ignarus, ad Hiſpaniam de Toloſanis partibus vocaretur, Rege Petro, temporali vitâ priuato, Ildefonſus frater eius Regno potitur. Sed cùm Venerabilis Epiſcopus non accederet, Canonici Barbaſtrenſes Curiam eius adeunt, Venerabilem Raymvndvm repetunt, & eum in Epiſcopum ſibi dari exorant dictum Regem Ildefonſum, & adquirunt. Cùm autem felicis memoriæ Raymvndvs à dicto Rege, Canonicis, atque Optimatibus Regni de Epiſcopatu capiendo perſuaderetur; ipſe autem, vt virtutibus pollens, reniteretur, & reluctaretur, tamen Dei nutu acceptauit; literæque Regia electionis, & approbationis cum aſſenſu electi Paſchali II. mittuntur: Qui Summus Pontifex Paſchalis dictum Raymvndvm in Epiſcopum Barbaſtrenſem confirmat, vt Pontium Barbaſtrenſem, & Rotenſem, per Regem Petrum electum, & præſentatum confirmauerat. Quibus Bullis acceptis, quaſi inuitus, & ſpernens honorem, Barbaſtrum introducitur, atque in Epiſcopali Cathedra, communi omnium voto & acclamatione inthronizatur. Deinde Petro Pampilonenſi Epiſcopo, ſuo in corrigendis exiſtente Magiſtro, cum ſuis Bullis, ſocio accepto Bernardũ Toletanæ Eccleſiæ Primatem, S. R. E. Legatum, ob benedictionem, & confirmationem, ab eo cum Epiſcopis Comprouincialibus, accipiendam adijt, à quo Bernardo iam dicto canonicè conſecratur. Peractáque dicta conſecratione Petrum Epiſcopum Pampilonenſem, ſocium ſuum in ſede ſua Pampilonenſi dimiſit, & ad ſedem ſuam Barbaſtrenſem regreſſus, cœpit in ſolicitudine præeſſe, diœceſim viſitando perluſtrare, oues Dominicas paſcere, in agro ſibi commiſſo vitia diſperdere, deſtruere, & euellere, & ædificare, & plantare. Non enim poſſunt ædificari bona, niſi prius deleantur mala; neque plantari optima, niſi eradicentur peſſima. Prius extirpanda ſunt vitia, deinde ingerenda virtutes. Cùmque nonnulli Epiſcopi, maximè in his diebus, in quibus tempora inſtant periculoſa, ſoleant honoribus intumeſcere, diuitias coacernare, delicijs diffluere; Cap. 2. De Epiſcopatu ſibi delato.

Vir

Vir ſacer, è diuerſo, humillimè ſtuduit miniſtrare, volens magis prodeſſe, quàm praeſſe, res ſuas egentibus erogando, in cœlo theſaurizare: carnem ſuam ſolito acrius cohibere; veſtem cilicinam clanculò induere, hac enim, his Octo annis, aſperâ vſus eſt veſte. Non quæ ſua eſſent quærebat, ſed quæ alterius. Regulam regularem cum ſuis Canonicis Barbaſtrenſibus, & Rotenſibus, tàm in victu, quàm in veſtitu, non habens aliquid proprium, vt quiſque eorum, ſed omnia cum eis communia, obſeruabat, nolens miniſtrari, ſed miniſtrare iuxta doctrinam Ieſu Chriſti.

Cap. 3. Violenter ab Epiſcopatu eycitur.

His bonis operibus vacando perſtitit Venerabilis Epiſcopus in ſede ſua Barbaſtrenſi annis plurimis pacificè, donec inuidia, quæ primum hominem à proprio deiecit ſolio, mouit Stephanum Epiſcopum Oſcenſem, vt perſequeretur, & comprehenderet Virum ſanctum Epiſcopum Barbaſtrenſem, ſedem, ciuitatem, & Epiſcopatum eius, & diuideret ſpolia, vt impleretur anima eius, vt in Cantico Moyſi habetur, dicente: Dixit inimicus &c. & ſic opere compleuit, & manu armatâ, & brachio ſeculari ſecum inducto horribiliter, & ſine miſericordia, dictam Ciuitatem Barbaſtrenſem inuaſit, & de Eccleſia Barbaſtrenſi, manu tenentem cornu altaris, & à Ciuitate, ipſum RAYMVNDVM expulit, atque atrociter expoliauit. Qui ſanctus Dei cùm inde ſpoliatus, pedeſter, diſcalceatus, & nudatis pedibus exiiſſet, condolente, & ſequente communi plebe Chriſtianorum, Iudæorum, & Sarracenorum, vſque ad locum, prope Ciuitatem, qui dicitur Podium ſuſpenſorum, omneſque lachrymantes & miſeram ſortem deflentes Venerabilis Epiſcopus conſolabatur, & prædicabat eis, & poſt prædicationem, vt ſolitus erat, dedit eis benedictionem Epiſcopalem vt filijs ſuis, & ſicut Iſaac dedit filio ſuo Iacob, dicentes:

Gen. 23.

Ecce odor filij mei ſicut odor agri pleni, cui benedixit Dominus. Det vobis Deus de rore cœli, & de pinguedine terræ, abundantiam frumenti, vini, & olei. Seruiant vobis populi, & adorent vos Tribus, & ſitis domini fratrum veſtrorum, & incuruentur ante vos filij matrum veſtrarum. Qui maledixerit vobis, ſit ille maledictus; & qui benedixerit vobis, benedictionibus repleatur. Benedictionéque iſtâ finitâ, reuerſus, & intuitus ciuitatem, Stephanum Epiſcopum Oſcenſem, ſacrilegum, ſpoliatorem, & inuaſorem eius ſanctæ ſedis, ciuitatis, & Epiſcopatus Barbaſtri, cum fautoribus eius, maledixit, & excommunicauit, & maledictos, & excommunicatos reliquit. Deum, & Sanctam Romanam interpellans Sedem, vocibúſque cordis, & oris cum Propheta dicens:

Pſam. 104.

Nolite tangere Chriſtos meos, & in Prophetis meis nolite malignari, quia eritis ſacrilegi, & criminoſi. Et reuerſus in ſe, & aſſumens patientiam, vt mereretur Sedem Epiſcopalem in cælis, & vt nobis exulibus eſſet Paſtor, Patronus, & Aduocatus in terris, recordatus illius:

Gen. 12.

Abraham egredere de terra tua, & de domo patris tui, & vade in terram, quam monſtrauero tibi, & ego benedicam benedicentibus tibi, & maledicam maledicentibus tibi, atque in te benedicentur omnes cognationes terræ: cum dolore ſponſæ Sedis Barbaſtrenſis, & filiorum ſuorum minoris plebis Chriſtianorum, Iudæorum, & Sarracenorum S. Vir receſſit, & aſcendit ad Rotenſem Eccleſiam, ſiue Sedem, quam deſtinauit ſibi Pontificalem; donec Deus Iudex iuſtus, ſibi, ſuiſque Barbaſtrenſem reddat Eccleſiam. Rotenſis Eccleſia præfulget, & tanti Paſtoris munita gaudet cuſtodiâ. Fiet S. Dei, Barbaſtrenſi Eccleſiâ, ſponsâ ſuâ ſpirituali viduatus, ieiunans, vigilans, orationibúſque vacant, & toto mentis affectu, quæ Dei ſunt, amplectitur, cilicia ſibi parat, & eis indutus Sexdecim annorum ſpatio, non niſi ſolo cuſtode conſcio, cooperitur. Sic caro ſpiritus rebellis domatur. O felix B. Viri conſtantia! ô admirabilis S. Præſulis abſtinentia! ô ineffabilis S. Antiſtitis patientia! à quo tam patienter euitata humana gloria fuit.

Cap. 4. Fit Epiſcopus Ripacurtiæ.

SVBSEQVENTE autem tempore factum eſt, vt S. RAYMVNDVS, ſpolio Barbaſtrenſis Eccleſiæ durante, per Stephanum Epiſcopum Oſcenſem facto, & propter reſidentiam in Eccleſia Rotenſi, tunc temporis dictus B. RAYMVNDVS Ripacurtianorum Epiſcopus eſt nominatus, vt in feſto

Tranſlationis

Tranſlationis S. Valerij in Breuiarijs Cæſaraugustaneuſi, & Oſcenſi ſcriptum habetur. Quinimò non deſiuit eſſe vir magnæ religionis, nam veniens quandam ob expeditionem Cotenda, * ad ciuitatem Cæſaraugustanam acceſſit; qui ab Epiſcopo Cæſaraugustano, & cæteris fratribus Canonicis eius tanto dilectionis affectu ſuſceptus eſt, vt in adoleſcentula Eccleſia Cæſaraugustana tantam charitatem, tàm citius exercuiſſe gaudens admiraretur. Ingreſſúſque Capitulum eiuſdem Eccleſiæ Cæſaraugustanæ, Canonicum, & filium, & omnium beneficiorum participem ſe fieri postulauit. Ipſi autem de tanti Viri conſortio congaudentes, & pro tali petitione ſibi gratias referentes, maximo cum amore, in Canonicum, & fratrem admiſerunt. Societate igitur initâ, & vinculo charitatis adſtrictâ, & vſque in hodiernum diem ſeruatâ cum Canonicis Cæſaraugustanenſibus, Canonici Rotenſes vt fratres accipiunt quotidianam diſtributionem panis, & vini; per tres dies eis conferendo. Epiſcopus Cæſaraugustanus, & alij fratres Canonici gemitibus, & lacrymis dilectionem prædicti Raymvndi tunc Ripacurtiani Epiſcopi, & Barbaſtrenſis, licet ſpoliati, vnanimiter implorare cœperunt, vt de Corpore B. Valerij Epiſcopi Cæſaraugustani (quòd Corpus in Eccleſia Rotenſi habebatur, & ibi ſepultum eſſet) partem aliquam eis tribueret, & Sedi propriæ reſtitueret. Quorum Vir Venerabilis petitionem inſtam videns, lacrymis, & orationibus eorum victus, cùm rem honeſtam peterent, preces eorum exaudiuit, & voluntati eorum adquieuit, & Brachium B. Valerij Epiſcopi Cæſaraugustani ſe dare ſpopondit. Quam ob rem mittuntur de fratribus honeſtiſſimi Viri, qui tantas Reliquias reuerenter tractarent, & ad Sedem ſuam priſtinam feliciter reportarent. Quibus acceptis, voti compotes, nec ſuo deſiderio defraudati, cum gaudio remearunt, Patroni ſui Valerij Brachium deferentes. Cum ergo adpropinquarent ad vrbem Cæſaraugustanam, facto præconio, Epiſcopus, & Clerici, Viri, & Mulieres, ſenes, iuuenes, & pueri, quaſi tunc ab exilio redeunti Pontifici Valerio obuiam exierunt, omnes quoque vnanimiter concordantes, & Altiſſimo gratias referentes, Deum in tanto munere benedicere, & glorificare, & in ipſis laudibus exaltare non ceſſabant. Ad eius rei ſpectaculum multi ex Sarracenis egreſſi mirabantur, quod hominem mortuum, tanto proſequerentur honore. Sed Dæmoniacus, qui pluribus Menſibus à dæmone vexatus, aſſiſtens Epiſcopo, & Canonicis cum Brachio dicti S. Valerij ſupra pontem, ad eum, tanquam ad præſidium cucurrit, & liberatus eſt. Quo viſo miraculo, multò magis gauiſi ſunt.

* ſic in originali.

Relatio de Trãſlatione brachij S. Valerij Rotã Cæſaraugustam.

Miraculũ.

Protendente autem tempore Moabitæ, ſiue Agareni ſubintrant in Hiſpaniam, & ad ciuitatem, quæ dicitur Malaca, venerunt: quo relato, & audito, Rex Aragonum Ildefonſus, armipotens, bellicoſus, triumphator magnanimus, propoſuit cum ingenti Christicolarum exercitu eos abijcere, & dictos Agarenos, & alienigenas, atque infideles potenter expugnare decreuit; præfatúmque Raymvndvm Epiſcopum Rotenſem, & Barbaſtrenſem, licet ſpoliatum, Dei præſulem, ſanctitate præditum, ſecum habere voluit comitem, vt ſe, atque exercitum ſuum roboraret diuinitus hortando, atque iuuaret frequenter orando. Ea propter vocatus Antiſtes, Eccleſiâ ſuâ diligentiſſimè diſpoſitâ, profectus eſt cum belligero Ildefonſo, eiúſque expeditione, vſque ad penultimam Prouinciam, quæ Malaca nuncupatur, per multa videlicet prælia, atque periculoſa. Quo in itinere innumeri de exercitu corruêre, partim fame, partim algore, partim itineris difficultate, variiſque morbis accidentibus, ex aëris inſolentia, atque intemperie. Quibus Vir Dei, eo quo poterat ſubueniebat modo, eſurientes alendo, algentes induendo, fatigatos vehendo, ægrotos conſolando, præliantibus ne pro Christo formidarent mori, perſuadendo. Erat namque plenus Charitate, & abundabant in eo viſcera compaſſionis, & miſericordiæ. Vbi verò Malacam peruenêre, concurrerunt perfidi, & audaces Mohabitæ cum innumerabili multitudine præliatorum. Sed Christo per ſuos triumphante, minimè præualuêre. Tunc prælibatus Pontifex Christicolis totaliter

Cap. 5. Comitatur Regẽ Malacã vſque, ægrotat, & moritur.

totaliter perſuadebat, dicens: Potens eſt Dominus ſuperare & in paucis, & in multitudine; ipſe ſuis ait: Nolite timere, ſed potius confidite. Ego vici mundum. *Et iterum*: Nolite timere eos, qui occidunt corpus, animam autem non poſſunt occidere. *Dum exercitus pugnabat, ille ad inſtar Moyſis Deo vacabat, & ſeorſum orabat: talibus enim armis nouerat dimicare, quòd poſſent cœlos aperire.*

Infirmatur. A D *vltimum, Vir Theologus, & Deicola cum cæteris Malacâ, ſed tamen ægrotus, remeauit, & vſque ad vrbem Oſcam ægrotando peruenit, cum literis Regis* Ildefonſi, *miſſis* Stephano *Epiſcopo* Oſcenſi, *vt Sedem* Barbaſtrenſem, *& diœceſim* R A Y M V N D O, *quem manu armata de ipſa ſpoliauerat, reſtitueret efficaciter. Sed cùm iam S. Præſul ægritudine oppreſſus, & deficiens dictam Ciuitatem* Oſcæ *acceßit, & exinde qualiter ſe haberet ſuis in Chriſto filijs* Rotenſibus *Canonicis celeriter denuntiauit. Quo audito, de paternâ ſummopere Mæſti ægritudine, & lacrymantes* Oſcam *illicò properant, vbi eum ægrotare agnouerant. Quibus aßiſtentibus, & lamentantibus, cæpit eos dulciter affari, paternè conſolari, & ab infimis, & tranſitorijs dehortari, ad ſummam, & æternam vitam, quam iam prælibabat, quam nec oculus vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis adſcendit, & quam præparauit Deus diligentibus ſe. Ita eos exhortabatur, & ſimilia per verſus proferebat, hic non deſcripta. Quibus finitis Vir Beatus, atque ſanctißimus, humana vita fine ſibi accelerante, oſculi datâ pace, factâ confeßione, ſumpto Corpore Dominico, ac Noſtri Redemptoris adoratâ Cruce, illicò impoſita benedictione ſuper ſe ipſum, & ſi-*

Moritur. *gnaculo Crucis impreſſo, à ſuis Canonicis, vt mos eſt, conſecrato liquore perungitur, & ad vltimum, in cinere, & cilicio ponitur beatißimum S. Præſulis Corpus, donec ſpiritus eius in Chriſto felix elabitur*, X I. Kalendas Iulij, *& ab Angelis ſuſcipitur, in cœlum defertur, in numero Sanctorum Epiſcoporum, & Confeſſorum collocatur, & ita beatißimus* R A Y M V N D V S *Epiſcopus* Barbaſtrenſis, *ſimul &* Rotenſis *duplici coronâ, qua meruit, coronatur, ac feliciter ſempiterna vita decoratur. Cuius* C O R P V S *ſanctißimum ad* Rotenſem

Sepelitur. *Eccleſiam deportatur, & honorificè ſepelitur Anno Domini* M. C. X X V I. *præſtante Domino Noſtro Ieſu-Chriſto, auctore fidei Noſtræ, qui cum Patre, & Spiritu-Sancto viuit & regnat Deus per omnia ſecula ſeculorum, Amen. Sedit autem in Epiſcopatu* Barbaſtrenſi, *ſimul &* Rotenſi *Annis* X X I. *Menſibus* V I I I. *Diebus* X X.

Helias quo Anno vixerit? Hactenus A C T A ab H E L I A Doctore Theologo coætaneo conſcripta, vt ſuſpicatur Franciſcus Didacus de Aynſa in *Hiſtor. Oſcenſ. lib. 2. c. 41. fol. 312.* qui eum vixiſſe ad Annum M. C. X X X V I I I. fatetur. In quorum ecphraſi aliqua notabimus ad eius elucidationem.

Quare S. Vir a Sede deiectus? P R I M V M circa cauſam, ob quam *Stephanus Oſcenſis* Præſul ſanctiſſimum R A Y M V N D V M, à ſede manu armatâ eiecerit? Huic quæſito faciunt ſatis *D. Michael Ciresto* Epiſcop. Barbaſtr. in Libello ad Philippum I I. Regem Catholicum de *Inſtaurat. Epiſcopal. Sed. Aragon.* & Didac de Aynſa, *ſupr. c. 42. fol. 317.* dicentes: *Stephanum*

I. Ratio. hoc opus exequutum fuiſſe ob reſtituendam Sedi *Oſcenſi* vrbem *Barbaſtrenſem*, quam *Sanctius* Rex eidem donauerat. At S. Oldegarius in *Epiſtol. ad Innocent. II.*

II. Ratio. *Pont. Max.* aliam reddit rationem, aſſerens: *Regem Alfonſum* R A Y M V N D O *nolenti militem aduerſus Chriſtianos Caſtella mittentem inſequi, pluries minitaſſe, & Stephani Oſcenſis occaſione arreptâ fœdam factum perfeciſſe.* Oldegarij verba auſculta. *Certum quidem eſt apud nos, & vt credo, apud Curiam veſtram, quòd per præcepta Regalia* Barbaſtrenſis *Eccleſia*, Rotenſis *Epiſcopatus dignitatem accepit; quam Romani Pontifices per priuilegia ſua iuſtum eſſe indicantes confirmauerunt. Dum enim his actibus fultus Dom.* R A Y M V N D V S *Epiſcopus in pace ipſam haberet Eccleſiam* Barbaſtrenſem, *vbi con-*

Rex peccatum faſſus ſucceſſori Epiſcopo ſedem reſtituit. *ſecratus fuit, Rex Aragoniæ, qui ſemper ipſi inimicabatur (nolebat enim eum ſequi ſuper Chriſtianos) miſſo* Stephano Oſcenſi *Epiſcopo cum manu militari, ipſum Epiſcopum cum manu tenentem cornu altaris ignominioſè fecit expelli ab Eccleſia, & Ciuitate.* Iam vides cauſam ex *B. Oldegario*; nunc ab ipſo Rege Alfonſo ſuum peccatum fatente coram multis Epiſcopis ad hoc congregatis: *Ego pro peccato meo illum Virum*

Religioſum

Religioſum ſine ratione, & iudicio expuli de Sede ſua Barbaſtrenſi, *nunc autem Dei iudiciũ timens* Petro *Epiſcopo Sedem* Barbaſtrenſem *reſtituo.* vt refert Ainſa ſupr. *c.43.f.323.*

SECVNDVM, Quid de *Stephano Oſcenſi* Epiſcopo ſpoliatore actum ſciſcitaberis? Scies, quòd cognito per *Paſchalem II.* Pont. Max. ſpolio, *Alfonſo* ſcripſit Regi, & *Stephano* Epiſcopo, quatenus prædictam Sedem *Barbaſtrenſem* RAYMVNDO protinus reſtituerent, qui haudquaquam Apoſtolicis paruêre mandatis, & ideò *Calixtus II.* Pont. Max. denuò eadem expediuit, vt ex Breuibus ab *Aynſa* relatis *d. c.42. fol.*318. *&* 319 pateſcit. Hinc proſequitur Helias in *Vit. S. Raymund. c.6. in meo MS.* Per mortem dicti S. RAYMVNDI *literæ Regiæ non habuerunt effectum, neque dictus* Stephanus *ſacrilegus, & inuaſor, & excommunicatus operatus eſt ſalutem animæ ſuæ, atque reſtitutionem; ſed ſecum crimina prædicta afferens,* Romam *iter arripuit, vt mortuo S. Viro, confirmationem ſacrilegij, & ſpolij Cathedræ Barbaſtrenſis inueſtituram ſuſciperet. Sed ſuis meritis, & peccatis exigentibus, Deóque minimè permittente, vt ſacrilegus in Cathedra S. Præſulis ſederet, in itinere, antequam Romam acceſſiſſet, miſerabiliter à latronibus interfectus fuit, & ſocij eius redierunt ſine eo.* De hac etiam miſerâ *Stephani Oſcenſis* morte meminit S. Oldegarius in relata *Epiſtol. ad Innocent. II.* quâ, & ſanctum RAYMVNDI obitum, & *Stephani* violentum exitum, *Alfonſi*que Regis pœnitudinem, & confeſſionem deſcribit, ſic: *Pio* RAYMVNDO *Epiſcopo defuncto; &* Oſcenſi Stephano *interfecto; ipſe Rex, vt audiuit, quod multa Deus per eundem* Rotenſem *Epiſcopum* RAYMVNDVM *operaretur miracula, conuocatis Epiſcopis, & Religioſis Viris, confeſſus eſt malum quod egerat, & ait coram omnibus.* Ego pro peccato meo, &c.

Quid de Stephano ſpoliatore actum?

TERTIVM, quatenus ad titulum, quem poſt ſpolium de Epiſcopo *Ripacurtienſi & Rotenſi* accepit, ſciendum eſt, quod in antiquo *Breuiario Cæſarauguſtano* in Feſt. *Tranſlat. S. Valer. Die XX. Octobr.* agitur de hoc titulo, quo & etiam nominatur: *Nam cùm* (inquit) Raymundus Ripacurtianorum *Epiſcopus, &* Rotenſis *veniens ad expeditionem* Cutandæ (*oppidum prope* Darocam) *venit* Cæſarauguſtam. Quod & fatentur Aynſa *d.c.42. fol.* 320. D. Martin. Carrillo *Hiſtor. S. Valer. c.12. fol.* 133. P. Morill. *Hiſtoria Cæſaraug p.1.c.23. fol.* 199.

An Epiſcopus Ripacurtia.

QVARTVM, circa expeditionem *Malacitanam*. Breuiar. Oſcenſe peruetuſtum *h. d. fol.*547. in *Lect.* 2. Octauæ; de hoc iſta breuiter compaginat: *Interea* Alfonſus *Rex cum exercitu Chriſtianorum, Mauris ſubditam intrantibus* Hiſpaniam, *ad Ciuitatem* Malacam *venit, quem Beatus comitatur* RAYMVNDVS, *ibíque fames valida populum Dei opprimit, & diuerſis penurijs Dominicus grex perijt.* Quod & notauit Aynſa *d.c.43. fol.*321. licèt apud *Zuritam* altum ſilentium.

Interfuit expeditioni Malacitanæ.

GÆTERA communia ſunt, ideò illa omiſimus, prove & miracula, quæ infra *Tom.6. Die XVI. Nouembris*, cùm de eius ſacri Corporis *eleuatione* agemus, omnia ex *Helia* ſubiiciemus. Nunc ad Hymnos in *Eccleſia Oſcenſi* cani ſolitos deueniamus.

Hymni in eius feſtiuitate.

AD VESPERAS, HYMNVS.

Paſtor excellens RAYMVNDVS *ille*
Hoc die lætus, Domino iubente
Dignus, & felix meritis, Olympi
Clauſtra petiuit.
Sancte Confeſſor RAYMVNDE *Præſul,*
Præſulum fulgens decus, atque gemma
Pro reis ora Dominum precamur
Cunctipotentem.
Debitas laudes Domino canamus,
Qui dedit ſacras RAYMVNDO *ſedes,*
Quas verè ſcimus famulis paratas
Numine Chriſti.

Hic dies felix, bonus, atque fauſtus,
Quo datur iuſto requies beata,
Angeli gaudent, populúſque cunctus
Magna canentes.
Laus Deo Patri, ſalus, & poteſtas,
Pneumati ſancto, paritérque Nato,
Qui ſedens mandat ſolio tonanti
Cuncta moueri. Amen.

AD LAVDES, HYMNVS.

RAYMVNDVS *Paſtor bonus, Deo dignus Pontifex,*
Cœlorum iam felix pignus tranſit ad palatia
Prece cuius, mundi huius dirumpamus retia.
Glorioſe RAYMVNDE *clara gemma Præſulum,*
Qui pro vita repromiſſa, hoc ſpreuiſti ſeculum,
Unà tecum, ac per te capiamus ferculum.
Trinitati ſit poteſtas, ſalus indiuidua
Patri, Nato, Paraclyto, qui gubernat omnia,
Deus vnus in æternum, mirâ prouidentiâ. Amen.

AD SECVNDAS VESPERAS, Hymnus.

Exultantes decantemus, Deo laudes debitas,
Polorum, qui RAYMVDO *ſedes confert inclytas,*
Deo dignas, quas nos ſcimus ſolis ſanctis debitas.
Felix dies, in qua quies ſibi datur cœlica,
Gratulatur, & lætatur omnis plebs Angelica,
Ergo homo promat Deo, cordis, oris cantica.
Trinitati, &c.

An canonicè inter SS. ctos relatus. Hinc proculdubio colligere eſt, S. RAYMVNDVM canonicè fuiſſe inter Sanctos relatum, nam credibile non eſt Eccleſias *Barbaſtrenſem, Rotenſem, Oſcenſem,* & *Ilerdenſem* feſtum Duplici officio, & in tribus primis eum Octaua peregiſſe, & adhuc primas agere, niſi Canonizationis S. Præſul titulo decoraretur, prout & eruditè probat Didacus de Aynſa *ſupr. c. 44.* Quod & nobis veriſimile videtur, ex eiſdem rationibus, & coniecturis.

Topographia. BARBASTRVM. Ciuitas Epiſcopalis in *Hiſpania* Citeriori, quam aliqui ſed perperam BIGASTRVM putauêre; aliqui & melius BVRTINAM. de qua Ptolem. *in Geograph lib. 2. Tabul. 2. Europ. c. 6.* Eius ſitus inter *Cæſaraugustam*, & *Iaccam.* Oſcæ ad V. Mill. proxima eſt. Hodie BALDASTRO dicitur.

C. S. PALLADIVS Epiſcopus Confeſſor.] *Andreas Sauſſayus* mihi venerandus amicus, in *Gallicano Martyrologio* cuius Sanctorum illius Regni compago *duobus* diſcreta *Tomis* circumfertur; licèt de nonnullis PALLADIIS ſanctis confeſſoribus, videlicet Antiſiodorenſi *die X. Aprilis.* Duobus *Bituricenſibus* Seniori, & Iuniori, *die X. May.* Sanctonenſi, *die VII. Octobris*, meminerit, prorſus Noſtrum iſtum PALLADIVM *Ebredunenſem*, fortaſſis Noſtratum anamneſis ignoratione repellit, Eius memoriam repetit Philipp. Ferrar. in *General. Catalog. SS. h. d. fol. 255.* hoc breui elogio: *Camprodoni in* Hiſpania *apud Gerundam* S. PALLADII, *Epiſcopi Ebredunenſis.*

Inter Gallos ignotus.

Martyrologia, & Scriptores.

Huius

Huius igitur ACTA tàm quæ ad vitam, quàm quæ ad Tranſlationem ſpectant, ex *Breuiarijs Barcinonenſi*, & *Gerundenſi*, necnon ex *Legendario MS. Campredonenſi* extraxit P.F. Antonius Vincentius Domenec *in Hiſtor. SS. Catalon. lib. 1. fol. 57.* Hiſpano ſermone, illa en tibi Latina damus.

ACTA S. PALLADII EPISCOPI Ebredunenſis, Confeſſoris ex Anton. Vincent. Domenec.

PALLADIVS Ebreduni *in* Aluernia *Galliæ natus, ex honeſtis, & Catholicis* *Origo.*
parentibus, à tenera ætate ſui animi præſagia demonſtrauit futura; nam mundi
terrena deſpiciens, & æterna concupiens, vt à Magiſtro illius vrbis Epiſcopo di-
dicerat, ſpiritu, Domini ſemitis adhærebat. Cùm ergo hæreticorum malignitas
Epiſcopum Ebredunenſem è Sede deijceret, ille Ebreduno Viennam, comite PAL- *Viennam exulat.*
LADIO, *exulauit, vbi ab Aueto ipſius vrbis Epiſcopo, & S. Sigiſmundi Burgun-*
diæ Regis in ſpiritualibus magiſtro, benignè ſuſcepti, ibidem per aliquot annos
Deo, & proximis inſeruientes, inſignes virtutum cumulos coacervarunt. Poſt hæc
mortuo Ebredunenſi Epiſcopo, S. Gallicanus in eius locum ſufficitur, quo etiam *Epiſcopus factus.*
breui defuncto, PALLADIVS *cleri, & populi ſuffragijs fuit ad Cathedram Ebre-*
dunenſem euectus. Nec iſthæc electio ab hominibus facta creditur, ſed ab Ange-
lis S. Spiritus illuſtratione perfecta putatur; quia, vt ille ſæpius ſuis enarrabat
diſcipulis, quidquid agebat, operabatur, & docebat, illud omne ab hiſce ſanctiſ-
ſimis ſpiritibus, præcedente reuelatione, capiebat. Ergo ſanctiſſimus hic Vir fuit *Exercitia.*
ita in oratione feruidus, vt quidquid expetebat à Domino feliciter accipiebat.
Pauperum neceſſitates, inexhauſtâ charitate, quærebat, quibus ſubſidia deferrēt, *Dominicæ Paſſionis deuotiſſimus.*
orphanos, & viduas proprijs alebat ſumptibus; ita vt quoque peregrinis fameli-
cis, & iter agentibus, continuis eleemoſynis, ſubueniret. Dominicam paſſionem
adeò præ oculis habuiſſe dignoſcitur, quòd eius ſanctiſſimo Crucis ſignaculo plu-
ries diabolum deuiciſſe, conſtet. Dono fuiſſe prophetiæ illuſtratum, illud conuin-
cit, quòd pluribus antecedentibus diebus, diem ſuæ mortis prædiceret, necnon
S. Sigiſmundi martyrium, & Regni excidium prænoſceret. In Epiſcopatus gu- *Prophetiæ dono illuſtratus.*
bernatione, quem per Quinquennium rexit, adeo malis omnibus occurrebat, vt
vix facta, quando depulſa; & hoc per Angelos monitus, quorum oraculis, omnia
patrata, aut patranda à ſubditis crimina perdiſcebat. Tandem poſt vitam
ſanctiſſimam peractam, ad æternam Deus ſanctiſſimum Præſulem euocare
conſtituens, illum graui affecit morbo, cuius lentitudine oppreſſus, placidâ dor-
mitione quieuit, Anno Domini Noſtri Ieſu-Chriſti D.XVIII. *Cuius Tranſla-* *Moritur.*
tionis feſtiuitas Camprodoni die XXI. Iunij *ſolemni ritu peragitur.*

HVIVS *ſanctiſſimi Præſulis ſacra pignora Monachus quidam Benedicti-* *Tranſlatio.*
nus, qui apud Cœnobium de Portella, *diœceſis* Viccenſis, *habitum induerat, è*
Gallia *extraxit, & apud* Camprodonum *ſic mirabiliter quieuêre. Nam cùm*
Monachus prædictus ad Cœnobium S. Petri Camprodonenſe *Ordinis Bene-*
dictini cum Reliquijs accederet, nequaquam aliò pergere quiuit, quia diuina
permiſſione conuictus, ſacra lipſana illic relinquere coactus eſt. Quæ in argen-
tea capſa cuſtodita, venerabili ſolemnitate coluntur, & quotannis populo in
eius feſtiuitatis die magnificentiſſimè demonſtrantur.

PLVRA *Sancti Præſulis interceſſione Deus eſt operatus miracula tàm in* *Saxum ruinam minans in cliuo ſubſiſtit.*
vita, quàm poſt eius Tranſlationem. Nam dum viueret, cùm S. Vir ad Caſtrum
Alagon, *ab vrbe* Ebredunenſi *vix VI. Mill. diſtans accederet, è ſummo mon-*
tis cacumine ingens ſaxum dilabitur, S. Præſulis ruinam minitans. Quod vt vi-
dit PALLADIVS, *ad illud conuerſus, facto crucis ſignaculo, ſaxum in cliuo*
mirabiliter ſubſiſtens, adhuc viatoribus miraculi teſtimonium præbet.

HOMO *quidam* Ebredunenſis, *qui cùm ægritudinis oppreſſione nihil ede-* *Homo curatur.*
re valuiſſet, ad S. Epiſcopi pedes, vt ab eo medelam acciperet, ſe deferri cura-
uit. Cuius PALLADIVS *laborem agnoſcens, panis fruſtum benedixit, quo pau-*
latim vtens, facilè ſalutem inuenit.

VIRGO *quædam ſcorpij morſu brachium venenatum habebat, adeò vt iam*

Et Virgo ab Scorpij morſu. *nihil ſpiritus remaneret. Eius afflictionem S. Viro aperiêre nonnulli, & ille Deo preces effundens, ab oratione non ceſſauit, donec Virgo liberata proſiliit.*

Infans reſurrexit. POST *Tranſlationem verò alia etiam operatus eſt prodigia. Nam eo tempore, quo* Camprodonum *peruenit, infantis mortui corpus ſuper eius Aram poſuêre, & facta oratione pro puero, protinus vitam mirabiliter recepit.*

A Gallis corpus aufertur. ANNO *Domini* M. CCCC. LXX. *cùm* Galli *milites Oppidum* Camprodoni *ſtrictis armis inuaderent, & Monaſterium S. Petri, vbi ſacra pignora requieſcebant, diriperent, Dux militum, cui nomen* Benaqui, *capſam cum ſacro Corpore expilauit, quam ſupra equum imponens, in* Galliam *perducere deſtinauit. Sed equo per cliuum montis in profundum elapſo, Dei prouidentia, nec capſa confracta, nec equus aliquid læſionis accepit, quo perterriti cuſtodes, illam in vrbem* Perpinianum, *tunc Gallis parentem, perduxêre.* *Ad Perpinianum vrbẽ defertur.* *Hoc per regionem cognito tunc, homo quidam* Roſcinonenſis *paralyticus ſeſe S. Viro commendauit, cui & donarium obtulit, facta promiſsione de cuſtodiendo eius feſtiuitatis die. Vix dictum, quando ſanitati reſtitutus, cum voto ad pedes S. Pontificis lætabundus acceſsit.*

Miraculũ. CVM *ergo ſacra exuuia in prædicta capſa apud eandem vrbem in domo cuiuſdam accolæ nomine* Emdeu *à militibus cuſtodirentur, prælibatus hoſpes ab eis ot ex ſacro corpore, precibus accepit, quod ſuadente quodam Notario Eccleſiæ Regali Præcipuæ vrbis obtulit. Sed vix inſtrumentum donationis perfectum, quando* Emdeu *de ſe ipſo dilapſus eius tibia confracta eſt, & Notarius cæpit infirmari, & intra annum diem clauſit extremum. Tunc milites cuſtodes ſacra pignora in Arce* Perpinianenſi *depoſuere, cuius Dux illa ſuo Locumtenenti cuſtodienda commiſit, qui per multum temporis eadem abſque veneratione cuſtodiuit, donec mortem inuenit incognitam.*

Carcaſſonã Galliæ trãsfertur. POSTMODVM *eadem ſacra lipſana* Carcaſſonam *Galliæ delata, cuius Epiſcopus erat Ducis* Benaqui *frater, qui illa honorificè recepit, & in eadem vrbe per Triennium remansêre, ſpectans ſummum Pontificem licentiam conceſſurum fratri (vt ab eo multis erat precibus expetitum) quòd illa cuilibet poſſet Eccleſiæ donare. Sed hoc denegante Pontifice, quinimo iubente, quòd capſa argentea cum Sancto Corpore, Eccleſiæ Camprodonenſi protinus reſtitueretur: Epiſcopus fratri reſtitutionem interdixit. Hinc Præſul morte præuentus, faſſus ſe emori propter denegatam S. Corporis reſtitutionem, quam illico faciendam fratri ſummoperè commendauit, occubuit.*

Obitus miſerrimus Spoliatoris. DEMVM *cum Duci* Benaqui *propter non reſtitutas ſacras Exuuias plurima in bellis pericula euenissent, à quibus liber euaſerat, voto de reſtituẽdis emiſſo, nec illud ſoluere procuraſſet, tandem prælio inito, cùm Regis caſtra ſequeretur, ictu globi plumbei vulneratus pyſilli, ab equo cecidit moribundus vociferans ſe Dei manu punitum, ob intermiſſionem reſtitutionis ſacrorum pignorum, ideo teſtamento iuſſit, quod illa protinus reſtituerentur, quo dicto, animam reddit.*

Reſtitutio ſacri corporis Camprodono. TVNC *Vice-Comitiſſa* de la Valere *vxor* Benaqui *Ducis, cognitâ coniugis voluntate,* Camprodonum *miſit, vt aliqui ex vrbe Ciues pro recipiendis ſacris pignoribus properarent. Ita factum, & acceptis ſacris exuuijs, illas* Camprodonum *reportant, in cuius tranſlationis itinere licet pluuia ingens agros omnes inuaderet, nuſquam ſupra capſam gutta licèt minima cadere viſa eſt. Imò accedente* Corpore, *& intrante* Cathaloniam, *oppidorum tympana, & cymbala per ſe ipſa pulſabantur vicinorum. Et ita reſtitutum fuit* S. PALLADII *corpus ſuo antiquo Monaſterio S. Petri Camprodunenſi.*

HÆC quæ *Antonius Vincentius Domenec* Compaginat ACTA, ex antiquis Monumentis Cœnobij *Camprodonenſis*, & Breuiariorum SS. Eccleſiarum Vrbium Gerundenſis, & Barcinonenſis. Quatenus ad bellum à Gallis tunc temporis geſtum aduerſus Cathaloniæ Principatum, videſis Ieronym. Zunt. *Annal. Aragon. lib.* 18. *c.* 17. Cætera comprobata ſunt.

Topographia. CAMPRODVNVM. Oppidum Hiſpaniæ Citerioris ad Pyrenæi-Montis iuga, quâ Roſcinonenſis Comitatus vertices viſuntur; diœceſis eſt Gerundenſis in Gotholania, hodie dicitur CAMPRODON. De quo *Domenec.*

DECIMO KAL. IVLII.
DIES XXII.

A. BARCINONE *in Cathalonia memoria* SS. PAVLINI, *&* THERASIÆ *coniugum*, *&* CELSI *filij*. *Qui, cùm Pater* Barcinonam *deueniſſet*, *& ibidem cum* Theraſia *matrimonium contraxiſſet, ex qua* Celſum *filium ſuſcepiſſet, cum eo* Complutum *viſitandi ergo Corpora SS. Martyrum* Iuſti, *&* Paſtoris *adiens, ibidem filio morte præuento, & apud ſacras exuuias ſepulto*, Barcinonem *remearunt, vbi* Paulinus *à* Lampadio *eius vrbis Epiſcopo Preſbyter factus*, Nolanæ *Eccleſiæ infulas induit, & demum in pace quieuit.*

B. *In Monte* ARARATH, *in Armenia*, SS. HERMOLAI *Epiſcopi Toletani, & Decem millium Martyrum crucifixorum, quos S. Pontifex ad fidem conuertens, cum ipſis martyrij palmam promeruit. Cuius Corpus poſtea Audentius Toletanus etiam Præſul honorificè ſepeliuit.*

C. TOLETI *in Carpetania Hiſpaniæ* S. GREGORII *ipſius vrbis Epiſcopi, qui iuſſu Conſtantij Imperatoris, exilio, & ærumnis pro fide exantlatis, ſpiritum Confeſſor inclytus Domino reddidit.*

D. PISTORII *in Hetruria, Inuentio, & Tranſlatio ſacrorum pignorum* B. ATTONIS Pacenſis *in* Hiſpania *Ciuis*, *&* Piſtorienſis *Epiſcopi: quæ poſt C.LXXXIV. annos integra reperta, honorificè fuêre in Eccleſia Cathedrali recondita.*

NOTÆ.

SANCTVS PAVLINVS *Epiſcopus cum vxore, & filio.*] Nulli, vt credimus, dubium eſt, S. PAVLINVM ex Italia in *Hiſpanias* conceſſiſſe, & apud vrbem *Barcinonenſem* commoraſſe, ibidémque cum THERASIA ſanctiſſimâ fœminâ matrimonium duxiſſe, filiúmque ex ea CELSVM nomine ſuſcepiſſe, quem, dùm pro viſitandis lipſanis SS. Martyrum Complutenſium illuc accederet, emortuum, prope Martyrum techas tumulatum reliquiſſe. Sed nec hæſitandum eſt, ipſum ſanctiſſimum Virum *Barcinonem* reuerſum à *Lampadio* illius vrbis Epiſcopo *Presbyterum* factum in Italiam repedaſſe, & *Nolanæ* vrbis infulas induiſſe. Quæ omnia ex eius vitæ relatione noſcuntur. His ſic prælibatis venio ad elogia: De eo *Beda, Vſuardus, Ado, Galeſinius, Maurolycus, Bellinus, Peregrinus*, & cæteri Latinorum, à quibus *Martyrol. Rom.* Baron. *lit. A.* vbi plura, Caſtellanum *P. Vacq.* Luſitanum *P. Lupi*, & Hiſpanum *MS. P. Higuera*, & Italum *Conſtantij Felicis*. Ex Scriptoribus Flau. Dext. *in Chron. Ann.* 396. vbi plura P. Binar. *Comm.* 1. *n.* 1. *fol.* 418. & Roderic. Caro *fol.* 141. *lit. L.* Eius ACTA ſcripſiſſe *Vranium Mart. Hiſp. Iunij.*

A. *In Hiſpanias deuenit.*

Martyrologia.

Scriptores.

eius diſcipulum fatentur omnes, nouiſſimè illa coagulaſſe *Frontonem Ducaum*, & *Herſsbertum Ruſvveydum* liquet in fine Operum S. Præſulis. Nos illa breuiora dabimus ex *MS. Codice Aſturicenſi*; additis aliquibus neceſſariis.

ACTA S. PAVLINI, THERASIÆ, & Celſi filij; ex Varijs Scriptoribus, & MS. Aſturicenſi.

Nomen, Patria, Genus. Locus natiuitatis. Natiuitas. Studia. Conſulatus. Conuerſio. Peregrinatio. Coniugium. Soboles. Celſus Compluti moritur.

PAVLINVS, *qui &* Meropius Pontius Anicius *cognominatus eſt, Patriam habuit Gentium Principem* Romam, *Patricium, & Conſulare genus. Natus eſt in* Aquitania, *in vrbe* Burdigala, *vbi domum habuiſſe ex* Auſonio *conſtat, ſeu* Hebromagi, *vt alijs videtur, quum & patriam ipſe* Paulinus *appellat. Patrimonium ei peramplum, ingentiáque prædia fuiſſe teſtantur omnes. Naſcitur ſeculo ad Annum* CCC. XLVI. *& ætate commodâ egregium Magiſtrum, Decium Magnum Auſonium, Poeticis, ſimul & Oratorijs virtutibus inclytum inter eius æui primos, nactus, adeo profecit, vt in vtraque facultate, ſiue Oratoria, ſiue Poëtica, vel adæquaret docentis gloriam, vel ſuperaret. Tantus in ipſa adhuc iuuenta fuit, vt Conſulatum Ordinarium conſequeretur, cùm antea ad agendas cauſas fori ſtrepitum ſequeretur. Chriſti veſtigia poſtmodùm eſt inſectatus, vel S. Felicis Martyris miraculis inſpectis, vel audita lectione illa Euangelica, quæ adoleſcenti præſcribit, vt omnia ſua venderet, & pauperibus diſtribueret, ſi vellet in cælo theſaurum conſequi. Quidquid fuerit,* PAVLINVS *venditis omnibus quæ habebat, pauperibus erogauit: quibus exoneratus, gaudens, & exultans, Chriſti veſtigijs præclarè inſtitit, & Italia, amicis, & propinquis relictis, in* Hiſpaniam *peregrinaturus aduenit, vbi* Barcinone *ſiſtens,* THERASIAM *nomine, Virginem locupletem, ſapientem, & religioſam vxorem duxit. Ex eo igitur coniugio, poſt longa vota, ſoboles tandem virilis obtigit, cui* CELSI *nomen impoſitum, breui ad æternas cæli manſiones tamen aduolauit infantulus. Nam cùm pro viſitandis* SS. Iuſti, *& Paſtoris Martyrum* Complutenſium *ſacris pignoribus* Complutum *accederent, ibidem* CELSO *vita functo, eius corpus iuxta puerorum Martyrum corpora tumularunt. Qui caſus coniuges ſanctiſſimos admonuit, ſimúlque viam expediuit, vt meliorum rectè factorum progeniem, & minimè caducam meritorum poſteritatem deſiderarent. Hinc inter ipſos continentiæ votum emiſſum, ſic in poſterum vixerunt, vt eſſent ijdem coniuges, qui fuerant, ſed non ita coniuges, vti fuerant; eſſent ipſi, nec ipſi; nempe qui ſicut Chriſtum, ita ſemetipſos iam ſecundum carnem non noſſent.*

Paulinus Presbyter. Monachiſmum in Hiſpaniam defert. Moritur. In Hiſpaniam Corpus transfertur.

REVERSI *igitur* Barcinonem PAVLINVS *à* Lampadio *illius vrbis Epiſcopo ad ſanctum* Presbyteratus *ordinem adſcitus, in Italiam repedauit, vbi Monachiſmum cogitans, per eandem Regionem eius inſtituti ſodales congregauit. Inde in Hiſpanias reuerſus, ibidem vitæ Monaſticæ rudimenta præpoſuit, donec ad Nolanæ Eccleſiæ faſtigium ſublimatus, inſignia ibidem facinora peregit. Ita vt virtutibus plenus ad cæleſtem patriam euolaret Confeſſor.* X. Kalend. Iulij, *Anno* CCCC. XXXI. *Eius Corpus Romam tranſlatum, in Eccleſia S. Bartholomæi in Inſula, vnà cum Corpore eiuſdem Apoſtoli honorificè fuit conditum, donec Anno* M. CCCC. *D. Ioannes Vazquez de Zepeda, Epiſcopus Segobienſis, ab* Henrrico III. *Caſtellæ Rege, Iubilæi ergo, Romam deſtinatus, ſacra inuiſit loca, lipſana* S. PAVLINI, in Hiſpaniam *rediens, aſportauit, & in Monaſterio* Aniagenſi Carthuſianorum *condidit, vbi adhuc honorificè coluntur.*

En ACTA quæ ad Hiſpaniam attinent, cætera vt communia, & prolixiora reliquimus, ne de Sancto necdum omnino Noſtro, Lectoribus faſtidium generemus: maximè cùm ſint eius res geſtæ propter celebritatem tritæ. Nunc ad elucidationem dictorum veniamus.

Aduentus duo in Hiſpaniâ, probantur.

PRIMO circa Aduentum *S. Paulini* ad *Hiſpanias*. Audi Roſvveydum *in Vit. fol.*667. 2. *p.* § 2. dicentem: *Sed hic animaduertendum, bis in* Hiſpania *videri fuiſſe: primùm negotiorum cauſâ, cùm varia loca inter pelagi, ac viæ labores peruagatus filium*

Compluti

Compluti *ſuſcepit, & amiſit, vti ſupra memorauimus. Deinde ad ponenda vitæ Monaſtica rudimenta.* Quod & ſequitur *Biuar.*

SECVNDO de *Coniugio* cum THERASIA in *Hiſpania*, P. Biuar. *d. Ann.* 396. *n.* 1. *fol.* 418. auſculta: *Sanè* Vranius *Presbyter* Burdegalæ *natum* S. PAVLINVM *ſcribit, habuiſſéque vxorem* THERASIAM; *& cùm nullibi præterquam in Hiſpanijs* THERASIÆ *nomen fuerit in vſu, ex eo ſatis oſtenditur fuiſſe Hiſpana.* Et veriſimile eſt, quia cum adhuc iuuenis in *Hiſpanias* venerit, quid mirum ſi apud Noſtres vxorem duxerit? *Theraſia vxor Hiſpana.*

TERTIO, quatenus ad mortem CELSI filij apud *Complutum*, dùm SS. Martyrum *Iuſti*, & *Paſtoris* limina viſitarent, ipſe Paulin. in *Poëmat. Eleg.* 15. *fol.* 516. refert, vbi hæc. *Compluti moritur, & tumulatur Celſus.*

Credimus æternis illum tibi CELSE *viretis*
Lætitiæ, & vitæ ludere participem.
Quem Complutenſi *mandauimus vrbe, propinquis*
Coniunctum tumuli fœdere Martyribus;

QVARTO, quòd *Barcinone* à *Lampadio* Paulinus ſuſceperit *Presbyteratum*, ipſe proculdubio fatetur in *Epiſtol.* 45. *fol.* 400. his verbis: *Nam Ego, etſi à Delphino Burdegalæ baptizatus, à* Lampadio *apud* Barcinonem *in* Hiſpania *per vim inflammatæ ſubitò plebis ſacratus ſim.* Flau. Dext. in *Chron. d. Ann.* 396. hac periodo: *A S. Viro* Lampadio *Epiſcopo* Barcinonenſi, *qui ſucceſſit S. Parenti meo* Patiano, *fit* PAVLINVS *Presbyter.* Subſcribunt Biuarius & alij *fol.* 421. & D. Thom. Tamayo *in Not. ad Luitpraad. Ann.* 748. *fol.* 148. 3. *Paulinus Barcinone fit Presbyter.*

QVINTO, quòd *D. Ioannes Vazquez de Zepeda* Epiſcopus *Segobienſis* tranſtulerit lipſana ſacra PAVLINI Româ *Segobiam*, quæque in *Aniagenſi* Carthuſianorum Cœnobio condita aſſeruentur, teſtis eſt Didacus Colmenares in *Hiſtor. Segobienſ. c.* 27. §. 14. *fol.* 316. vbi iſta Latinitate donata protulit verba: *Cùm ergo iam* Iubilæi *annus* M.CCCC. *accederet, Rex decreuit, quòd eius nomine Noſter Epiſcopus, ſuiſque expenſis* Romam *pergeret, & ſacra loca, ſtationum more, viſitaret; cuius deuotionis inſtantia illis ſeculis frequens. Itaque Auenionem cùm peruenisſet Epiſcopus, &* Benedictum XIII. *papatus prætenſorem ibidem inuenisſet, in eius palatio obſeſſum; eo quòd illum videre non poterat, de aduentu, & itinere monuit. Cui* Benedictus *ſcripſit, & illi vt in itinere poſſet cum ſchiſmaticis alloqui, & in quacumque parte, & vrbe, etiam interdicti mucrone feritâ, Sacrum pro ſuis familiis conficere, nec non qualeſcumque Reliquias Româ in* Hiſpaniam *transferre, licentiam in ſcriptis conceſſit. Tunc Epiſcopus Romam petiuit, quam adhuc in exordio Anni Sancti eſt ingreſſus, & apud Inſulam S Bartholomæi hoſpitio exceptus eſt. Aſt cùm in eius Eccleſia in die Epiphaniæ vigilias ageret, Sacrarium ipſius Apoſtolicæ Baſilicæ aperuit, è quo plurimas extraxit Reliquias, & præcipuè* Corpora S. PAVLINI, *Epiſcopi Nolani, &* SS. Marcellini, *&* Exuperantij *Martyrum, quæ hodie in Cœnobio Aniagenſi venerantur. Sed & Corpus* B. Bartholomæi *extrahere tentauit, ſed non valuit. Ita omnia idem* Epiſcopus *refert, in relatione ſui itineris, quam propria manu exaratam, & authenticam, in eodem Cœnobio cuſtodiunt Carthuſiani Monachi.* Hactenus *Colmenares.* Omnia ſuperius recenſita, etiam teſtatur M. Ægidius Gonzal. Regius Chronographus *Tom.* 1. *Theatr. Eccleſ. fol.* 556. *Corpus trāſlatum ad Hiſpaniā.* *In Cœnobio Aniagenſi Carthuſianorum ſeruatur.*

SS. HERMOLAVS *Epiſcopus* Toletanus, *& Decem Millia Martyrum.*] S. Vniuerſalis, & Catholica Eccleſia, hoc die recolit memoriam horum Sanctorum Martyrum, hoc elogio: *In Monte* ARARATH, *paſſio SS. Martyrum* Decem Millium *Crucifixorum.* Cui conueniunt Græci in *Menologio*, Beda, Galeſinius, Maurolycus, Petr. de Natalib. in *Catal. SS. lib.* 5. *c.* 137. & cæteri recentiores. Sed licèt apud ipſos nomen Noſtri Præſulis Toletani HERMOLAI deficere videatur, fortè ſcribentium incuriâ, aut ignoratione, vtramque ſupplenêre Noſtri Chronographi vetuſtiores, hiſce locis, & elogiis Flau. Dext. in *Chron. Ann.* 134. ſic habet: *Decem Mille Martyres* (patiuntur) *in* Ararath, *Magiſtro, & Socio* HERMOLAO *Archiepiſcopo* Toletano, vbi P. Biuar. *in Not. n.* 3. *fol.* 231. & Roder. Caro, *lit. G. & H. fol.* 69. S. M. Maxim. *in Chron. ad finem* apud Biuar. *fol.* 729. *n.* 27. apud Roder. Car. *fol.* 221. *in fine*, B. *Martyrologia.* *Scriptores Hiſpani.*

 hac

hac ſerie: *Celeberrima eſt in* Hiſpaniis *memoria* Decem Millium *Militum Martyram in* Ararath *paſſorum, Magiſtro, & ſocio* HERMOLAO, Toletano *Archiepiſcopo, qui eos imbuit in fide, & animauit. Erant iſti SS. Milites, maiori ex parte,* Hiſpani, *quorum Dux* Heliodas, *& pracipuè milites cum Duce, Achatius, & Primicerius.* Hos ſequitur Iulian. Archipresbyter Toletan. in *Chron. Ann.* 134.*n.*61. iſta proſequitur: S. HERMOLAVS *milites Chriſtianos, quorum ille bonam partem prædicatione ſuá, vel ad fidem converterat, vel in* Hiſpania *baptizauerat, relicto ſuæ diœceſeos Aulo* Pelagio Agrippa *ſucceſſore, Romam ſequitur, & inde ad* Armeniam, *& in Monte* Ararath *cum illis glorioſiſſimum planè martyrium ſubyt.* Eadem D. Petrus Salazar de Mendoza *in Prolog. ad Vit. Cardinal. fol.* 10. D. Martin. Carrillo *in Annal. Eccleſ. Ann.* 135. D. Didac. Caſtejon *in Primat. Toletan.* 1. *p. c.* 8. *&* 9. P. Quintana-Dueñas *Hiſtor. SS. Toletan. in Prolegom. c.* 29. *fol.* 113. Ex quibus & Nos eius ACTA retexemus.

ACTA. S. HERMOLAI EPISCOPI Toletani in Hiſpania, Martyris in Armenia; ex Var. Scriptor.

Toletanus Epiſcopus. HERMOLAVS *caias originis faerit ignoratur, poſt* S. Honoratum *Conchenſem Hiſpanum,* Toletanum *Antiſtitem, ipſius Patriarchalis Eccleſiæ inſulas induit, vbi Paſtoris ſanctiſſimè munere functus, oues ſibi commiſſas vigilantiſſimè & aaxit, & cuſtodiuit. Poſt aliquantùm ergo temporis in officij gubernatione exaatlati, fidei zelo ſuccenſus, & diuinâ illuſtratione vocatus,* *Romã pergit.* *Toletum deſerere conſtituit, Romámque pergere. Quod vt felicius exequeretur,* Aulum Pelagium Agrippam *ſucceſſorem elegit, cui diœceſis administrationem commendauit. Itaque Romam perueniens, & ſancta loca venerabiliter viſitans,* *Inde in Armeniam.* *in Armeniam properauit, tempore, quo Agareni, & Eufratenſes Romano Imperio rebellarunt. Quorum vt Adrianus Imperator ferociam reprimeret, Nouem Mille Milites, qui in Partibus Alexandriæ ad Tigrim degebant, contra eos direxit, eiſque Acathium, Primicerium, & Heliadem præfecit. Cum ergo Romanorum milites multitudinem aduerſariorum conſpexiſſent, perterriti terga verterunt; & ſciſcitantes ad inuicem, cur tantus eos tremor inuaſiſſet; putantes, quod Dij contra eos indignati forent, eo quòd illis ſacrificare neglexiſſent, attendentes ad ſimulacra, ſacrificia obtulerunt; deinde irruentes in hoſtes adhuc maiori formidine repleti, iterum ſeſe in fugam dedère.*

Milites alloquitur. *TVNC temporis tanquam Angelus Domini ſtetit inter eos* HERMOLAVS *Epiſcopus, quorum non minimam partem fuiſſe Hiſpanos agnoſcens, omnes alloquitur dicens: Deos gentium eſſe dæmonia quis dubitat? Si dæmonia, quomodo vobis auxilia impartiri poterunt? Si ergo in Chriſtum Deum verũ credere vultis, victoriã ex hoſtibus obtinebitis. Illis vnanimiter ſe velle credere reſpõdentibus,* HERMOLAVS *protinus omnes viriliter aaimauit. Sequenti die, prælio commiſſo, omnes Chriſtum in ſui adiutorium expoſcunt; in hoſtes impetum faciunt, & S. Epiſcopum, qui pridie illos roborauerat, coram exercitum ceruunt præcedentem: barbaros viriliter cædunt, in fugam vertunt, & multos fugientes in lacum ſe mergere compellunt. Obtento hoc admirabili triumpho,* HERMOLAVS *deduxit milites ad verticem Montis Ararath, longè ab Alexandria per quingenta ſtadia poſiti, & in medio eorum ſedens, eos de fide Chriſti plenius inſtruebat.* *Ad fidem conuertit.* *Illico autem cæli aperti ſunt, & Septem Angeli viſibiliter ad eos deſcendunt, corámque illis futura prædicunt, & ad martyrij paſſiones conſtantes efficiunt. Quibus ablatis ab eorum oculis, SS. Martyres vnanimiter in Chriſti fide, & amore fundati, triginta diebus in Monte perſtiterunt orantes, paruo cibo corporeo ſuſtentati. Imperator admiratus, cur ad illum, habitâ victoriâ, non redirent, ad eos perquirendos miſit; eóſque Chriſtianos effectos audiens, ſtatim Septem Regibus circumſtantium regionum epiſtolas dirigit, vt ad eos cum ingenti exercitu feſtinarent, quo vniuerſos Chriſti tyrones, in Montis cacumine ſedentes, vſque ad vnum gladio penitus interimerent.*

Regibus

REGIBVS *igitur cum feſtinatione congregatis, priùs ad Sanctos Imperator nuntios dirigere conſtituit, iubens, vt coram eo protinus deuenirent. Qui oratione præmiſſâ, ſe mutuò confortantes, voce delapſâ cælitus roborati, coram Imperatore comparere feſtinarunt intrepidi. Interrogatique ab eo, cur poſt triumphum Nazareno Crucifixo adhæſiſſent, & Auguſtorum leges præterire non timuiſſent.* ACATHIVS *ore omnium reſpondens, omnia quæ illis euenerant, enarrauit, & Chriſtum Dominum voce publicâ prædicauit.*

Martyrum conſtantia.

Omnes quoque Milites, Chriſtum ſolum Deum verum acclamare cœperunt. At cùm Imperator comminaretur, quòd omnes pœnas, quas Crucifixus pertulerat, illos experiri faceret; vnus ex collegio Martyrum, nomine CARCERIVS *Campi ductor, ſe beatos fore reſpondit, ſi necis, & paſſionis Domini mererentur eſſe conſortes. Clamantibus autem populis Gentilium contra eos; & illis è contra Chriſtum viuâ confitentibus voce; populi furore moti in eos lapides miſerunt, eóſque lapidare cœperunt.*

Lapidãtur.

Sed Chriſti virtute lapides in faciem iactantium vertebantur, & plurimi ex Gentilibus mactabantur, Sanctíque Martyres à lapidibus minimè tangebantur. Quod cernens Imperator, & hoc magicis virtutibus adſcribens, eos ſcorpionibus flagellari iuſſit.

Flagellãtur.

As cùm diutiùs læderentur, vnus eorum Iuuenculus, nomine Draconarius, *parumper in verberibus deficiens, ad Acathium ſe conuertens, eius exhortationem poſtulabat. Quem poſtquam Acathius confortaſſet, timens, ne aliquis de collegio in fide forſitan propter flagella titubaret, orauit ad Dominum, vt ipſos ab his tormentis erueret. Statimque nimio facto terræ motu, manus, & brachia cadentium aruerunt. Quo viſo miraculo, Magiſter quidam militum* THEODORVS *nomine cum ſuis militibus Mille conuerſus eſt, qui ſe Chriſtianos confitentes, ad Nouem Mille Martyres ſe contulerunt.*

Conuertuntur alij Millime.

Tunc Imperator iratus iuſſit apportari clauorum multitudinem trigonorũ, & per viginti ſtadia ſpargi, vt ſuper eos Sancti nudis pedibus Martyres ambularent. Quod cùm fieret, Angeli Domini Martyres præcedebant, & clauos leuantes, in vnum coaceruabant. Imperator verò illos Angelos, Deos fuiſſe putabat; propter quod adhuc magis Martyres ad ſacrificia ſuadebat; eo quòd Dij illorum miſerti, eos à tali clauorum periculo liberaſſent. Sed cùm tàm primi Nouem Mille, quàm alij Mille ſuperadditi, ſolum verum Deum Crucifixum clamarent; iuſſit Imperator, quòd omnia Crucifixi tormenta, quem prædicabant, experirentur in eis.

Tormenta Chriſto illata patiũtur.

Sicque corona ſpinea in eorum capitibus impoſuère, & lanceis latera perforantur, & vt olim Chriſtus à Iudæis, ſic Sancti à militibus illuduntur. Tunc de conſilio Saporis, vnius ex ſeptem illis Regibus, SS. Martyres in Crucibus configi iubentur, & comitantibus illos omnibus populis ad Montem Ararath, *ab exercitu deducuntur, & ibidem horâ Tertiâ crucibus affiguntur. Beatus vero* HERMOLAVS, & Acathius *in crucibus pendentes, pendentes ſimiliter ſocios hortabantur, & ſymbolum fidei Catholicæ profitebantur.*

Signa in paſſione Chriſti viſa innouantur.

Vt autem SS. Martyrum paſſio, per omnia Dominicæ paſſioni ſimilis eſſet; miracula, quæ moriente Domino apparuerunt, ibidem innouata conſpiciuntur. Nam, & hora Sexta, vſque ad horam Nonam, Sol obſcuratus eſt, terræ motus ingens factus eſt, ita vt plurima ædificia ruerent, ſaxa etiam conciſa ſunt ſtupentibus vniuerſis. SS. verò Martyres ad Dominum orauerunt, vt cuncti eos in quacumque neceſſitate inuocantes, à Domino exaudirentur. Statimque voce de cælo delapſâ, ad cæleſtia regna vocantur, & eorum petitio exaudita nuntiatur. Poſtmodùm verò factâ horâ Nonâ per totum montem lux maxima circumfulſit. Sancti quoque Martyres, magnis vocibus, ſuos in manus Domini ſpiritus commendantes, animas emiſerunt.

Moriuntur.

Corpora vero illorum ab Angelis de Crucibus depoſita, diuinâ diſpoſitione, in ipſo Monte ſepulta ſunt. Decimo Kalend. Iunij *Anno Domini* C. XXXIV. *Poſt multum temporis Audentius Toletanus Epiſcopus, &* B. HERMOLAI *ſucceſſor, ſciens quòd eius ſacra pignora abſque honore tumulata iacebant, illa fecit honorificè collocari, ad Annum* CCC. XCVI.

Sepeliũtur.

EN genuinam ACTORVM ſtruem, quam ex *Breuiario* antiquo *Compoſtellano MS.*

Hymni ex Breuiario Compoſtellano MS.

MS. & vitellinis foliis compacto, deſumpſimus, vbi & *Hymnos* in horum SS. Martyrum officio perpendimus, quos Eruditorum venuſtati damus:

AD VESPERAS, HYMNVS.

HYmnum noua lætitiæ,
Chorus noſter ſolemniter
Regi noua militia
Solemnizet concorditer.
Hæc eſt illa Militia,
Cuius ductor Acathius,
Doctor & Hermoláus
Gaudet cum Decem millibus.
Sacrificantes idolis,
Et bellatores inclyti,
Prius erant in populis,
Auguſto valde cogniti.

His vocatis ad prælium,
Poſt felicem victoriam,
Chriſtus Redemptor omnium
Suam dedit notitiam.
Quos edocens Hermoláus
In magni Montis culmine,
Plura dicit vt ſedulus
De magno Chriſti nomine.
Trino Deo, & ſimplici,
Laus, honor, virtus, gloria,
Huius gregis mirifici
Prece ducat ad gaudia. Amen.

AD LAVDES, HYMNVS.

ADeſt dies lætitiæ,
Quo Beatus Acathius
Regnum cœleſtis curiæ
Suis intrat ſodalibus.
Vnde Mater Eccleſia
Laudet, depromat Martyrum
Nouâ feſtum lætitiâ
Sanctorum Decem Millium.
Qui poſt Chriſti notitiam
Datam eis ab Hermoláo,
Tormentorum ſæuitia
Exoſis vincit idolis.

Acuti claui pedibus
Tolluntur ab itinere;
Verberantur, lapidibus,
Mittentes Dei munere.
Omnes ſuſpenſi Crucibus,
Petunt Dei magnalia,
Bina dona colentibus
Huius feſti ſolemnia.
Solutis à patibulis,
Sepulturam corporibus
Conſequuntur ab Angelis,
Datis Deo ſpiritibus.

Aliorum Breuiariorum Hiſpaniæ officia.

Ferè in omnibus *Hiſpaniæ Breuiarijs* peruetuſtis adeſt ſolemnis horum SS. Martyrum feſtiuitas, & in aliquibus ſpeciali commemoratione S. HERMOLAI, vt in *Palentino*, illis verbis: *Tunc Imperator iuſſit eos Crucifigi, & omnia tormenta, quæ paſſus eſt Chriſtus D. N. ſunt eis illata, quæ illi forti animo, & fide firmiſſimâ, pro Domino ſuſtinuerunt Inter quos paſſus eſt* HERMOLAVS *Archiepiſcopus, qui eos baptizauerat.* Sed nec tantùm de noſtro S. Præſule meminere *Hiſpani* Scriptores, ſed etiam Nicephor. *lib.* 7. *c.* 14. HERMOLAVM Martyrem, & Epiſcopum cum illis occubuiſſe, refert. Prout illum citat Rodericus Caro in *Notis ad Dextr. d. Ann.* 134 *fol.* 69. *lit. H.* quem videas.

Reliquiæ an Toletū translatæ?

CIRCA *ſepulturam* datam ab *Audentio Toletano* Præſule ſacris pignoribus ſancti prædeceſſoris HERMOLAI, Iulianus Archipresbyter in *Chron. n.* 193. ſententiam dixit; & addit P. Biuar. *in Not. ad Dext. d. Ann.* 134. *n.* 3. *fol.* 232. quod S. Pontificis lipſana *Toletum* fuiſſe aduecta, & in *Eccleſia Toletana* ab ipſo *Audentio* ſucceſſore recondita. Sed & ABVLÆ in Oratorio *Illuſtriſſimi D. Sanctij Dauila* Epiſcopi quondam

quondam Placentini DVO CAPITA duorum horum SS. Militum, & Martyrum, ac aliquid ex eorum veſtibus,aſſeruantur, vt ipſe Illuſtriſſim. Præſul in *Catalog.Reliquiar.in principio* Libri de *Veneration. Reliquiar.*fatetur.

Abulę, Duo Capita horum SS.

ARARATH. Mons eſt excelſus in *Armenia* prope *Alexandriam* ad *Tygrim*, & *Eulum* amnem poſitus, qui ramus eſt *Candani*, olim *Caucaſus*, vel *Candanus* dictus, vt notauit Luitprand.in *Aduerſar.n.*233. Qui etiam *n.*234. aſſerit,ex aliorum opinione,quod mons hic Latinè dicitur *Equinus*, pars *Montium Gordianorum*, in cuius cacumine, teſte *Ioſepho*, arca Noë requieuit; quem, vt partem *Gordianorum* (quæ barbarè etiam dicitur *Ararath*) fluuius Tygris irrigat, & mox in planitiem regionis Gordicenorum, non longè III. M. P. præterit Ciuitatem *Characem*, ab *Alexandro* dictam *Alexandriam*; & à dextrâ eius, multis oſtiis, in ſinum Perſicum, ſpatioſiſſimus ingreditur: ſic Luitprandus. Videſis Baron. in *Not. ad hunc diem, lit. C.*

Topographia.

S. GREGORIVS *Epiſcopus* Toletanus *Confeſſor.*] Diuerſus ab *Illiberitanis* GREGORIIS I. & II. & aliis, de quibus prolixam ſeriem texuimus ſupra *Tom.2. Die XXIV. April. fol.*742. & ſeqq. Nam I. Vitam exuit *VIII. Kal.Maij, Anno* CCC.LXXIX. vt ibidem probatum reliquimus. II. viuere deſiit *XIII. Kal.Ianuarij, Anno* CCCC.XXIII. vt infra *Tom. 6. Die XX. Decembris* comprabimus, & ſupra *d. Tom.2.fol.*743.expreſſimus. De iſto expreſsè Iulianus Archipresbyt. Tolet.In *Chron. n.*167.hac clauſulâ:*Olympio ſanctiſſime defuncto, ſucceſſit* GREGORIVS, *Vir egregij ſpiritus,ad quem ſcripſit* Euſebius *Cōfeſſor,Epiſcopus* Vercellenſis. Et *n.*169.iſtam ſubnectit: GREGORIVS *Toletanus, Toleti ſynodum Epiſcoporum contrahit, in qua damnatur Auxentius Epiſcopus Mediolanenſis Arianus; In Concilio Romæ habito per Damaſum, & alios Epiſcopos prædamnatus.* Et *n.*170. proſequitur: *Hoc Anno* GREGORIVS, *Epiſcopus* Toletanus,*Himmerius Tarraconenſis,& Idatius Braccarenſis venientes Romam, confirmant fidem Catholicæ Eccleſiæ,quam ſtatuit magna Synodus Nicæna; eiúſque fidei formulam afferunt ad Epiſcopos Orientales in Concilio Tianenſi congregatos, eóſque verbis mirificè reficiunt.*Et *n.*173. aſſerit:GREGORIVS *Toletanus literas recipit encÿclicas S. Liberij Papæ Romani.*Et *n.* 174.concludit: *Hoc Anno* (366) *X. Kalend. Iulij, Pontifex* Toletanus GREGORIVS *ſanctè* Toleti *moritur.* En ACTORVM fruſta ex *Iuliano*: Nunc quid *Dexter* de eo ſcripſerit inquiramus.Is in *Chron. Ann.*356.ſucceſſionem in Sede *Toletana* poſt *Olympium* refert. Et *Ann.* 360. eius exilium enumerat. Et *Ann.* 366. ipſius mortem aſſignat. Horum veſtigia etiam inſequuntur D Thom. Tamay. in *Verit. Dextr. in Diptych. Toletan. Antiſtit. n.*14.*fol.*118.Epiſcop. Turiaſonenſ.*de Primat.Tolet.*1.*p.c.*8.§.4.*fol.*102. P.Quintana - Dueñas *Hiſtor. SS.Toletan.in Prolegom.c.*29.*fol.*114. & 117. Non me latet nonnullos ex hiſce relatis Scriptoribus, nominum horum SS. Præſulum confuſione, hallucinatos,& ACTA vnius alteri accommodantes, totius veritatis ſtruem euertere; dùm hunc Noſtrum *Toletanum* GREGORIVM cum *Illiberitano* II. apud Amphitriam ſepulto, confundunt, ſtatuentes Noſtro obitus diem, *XIII. Kal. Ianuarij*, cùm clarè pateat ex *Iuliano d. n.* 174.Noſtrum, extremum clauſiſſe diem *X.Kal.Iulij*. Sed vt ACTA genuina demus, illa ex melioris notæ Auctoribus excerpemus.

C.

Diuerſus ab alijs.

Scriptores.

Noſtrorum confuſio in Actorum ſtrue.

ACTA S. GREGORII EPISCOPI *Toletani Confeſſoris; ex Dextro, Iuliano, & alijs Scriptoribus.*

GREGORIVS *origine (vt creditur)* Hiſpanus,*ex vrbe* Toleto *oriundus, literas ſacras ab* Olympio *eius vrbis Epiſcopo, & deceſſore luculenter didicit, adeò vt illo è viuis ſublato, ad apicem illius Patriarchalis Sedis Pontifex eueheretur inſignem. Cuius vt primùm gubernacula ſumpſit,mores Cleri, & populi ad rectam Catholicæ veritatis rationem reducens, tantam eſt apud omnes in poſterum conſecutus opinionem,vt* Hilarius *Pictauienſis Epiſcopus, &* Euſebius *Vercellenſis Antiſtes, ad eum frequenter literas emiſiſſent. Per hæc tempora* Auxentius *Mediolanenſis Eccleſiæ Epiſcopus, vt ſubiectum*

Origo, ſtudia, & Sedes.

Hilario, & Euſebio Epiſcopis charus.

ſibi

ſibi populum, quem ſciret eſſe Catholicum, deciperet, larvam ipſe ſibi Catholici nominis impoſuit, ita vt cum Arianus eſſet, fallacijs, & doloſis confeſſionibus populum Mediolanenſem, *& ipſum* Valentinianum *Imperatorem circumſcripſit. Huius* B. Hilarius *calliditates, & commenta detexit, adeo vt errorum cognitâ veritate, in Concilio Romano* Auxentius *tanquam hæreticus damnaretur, prout & damnauit* GREGORIVS *contracta Synodo Epiſcoporum apud* Toletum, *Damaſi ſequens veſtigia. Poſt hæc cùm etiam Synodus à Catholicis ageretur Tyana, Ciuitatis Cappadociæ, ad radices Tauri Montis poſita; & fidem Nicæni Concilij, quam totis viſceribus Occidentales amplectebantur Eccleſiæ, Epiſcopis in ea Synodo congregatis Pontifex manifeſtaret* Liberius, *literas ab Epiſcopis Occidentis omnibus expoſtulat, quibus fides Catholica Eccleſiæ in Concilio Nicæno ſtabilita veraciter confiteatur. Hanc igitur confeſſionem* GREGORIVS *quoque* Toletanus *Antiſtes, dum eſſet Romæ cum alijs Epiſcopis* Hiſpaniæ *proprio ſigillo muniuit; quas etiam* Liberius *Papa cùm aliorum Occidentalium literis Præſulum ad* Tyanenſem *Synodum tranſmiſit. Demùm Beatus Dei Seruus cùm pro fidei cauſa apud* Minoricam *exulaſſet, ad Sedem redux muneris aſſumpti onera complens, omnium ſibi commiſſarum commoda quærens, doctrina, & ſanctitate clarus obdormiuit in Domino* X. Kal. Iulij *Anno Domini N. Ieſu-Chriſti* CCC. LXVI.

Synodum contrahit Toleti.

Literas fidei ad Synodũ Tyanẽſem mittit.

Moritur.

Biuarij palinodia.

HÆC de Noſtro hoc GREGORIO *Toletano* Præſule colligere potuimus, prout veriſimiliora; prout & collegêre D. Didac. Caſtejon in *Primat. Tolet. d. c. 8. §. 4. fol.* 102. & P. Quintana-Dueñ. *d. c. 29. fol.* 113. *&* 117. Hanc quoque noſtram opinionem, palinodiâ recantatâ, nouiſſimè eſt amplexatus P. Biuar. *in Not. ad Braulion. in Addit. num. 53. §. 6. fol. 60. & 61.* cuius verba dedimus ſupra *d. Tom. 2. fol.* 742. Nunc ad probanda nonnulla, quæ in Actis referuntur accedamus.

Amicitia cũ SS. Euſebio, & Hilario Epiſcopis.

PRIMVM, circa familiaritatem per Epiſtolas cum *Euſebio* Vercellenſi, & *Hilario* Pictauienſi. De Primo iam vidiſti ex *Iuliano* in huius Notæ præfatione. De Secundo audi Flau. Dextr. *Ann.* 360. illis verbis: GREGORIVS Toletanus *Epiſcopus communicauit* res ſuas cum HILARIO *Epiſcopo Pictauienſi.* Cùm primò dixerat *Ann.* 356. agens, de GREGORIO: *Ad quem frequenter etiam mittit literas* HILARIVS *Epiſcopus Pictauienſis.* Quod & etiam referunt ſuperiùs citati.

Synodus Toletana dãnat Auxentium.

SECVNDVM, quatenus ad congregationem *Synodi Toletanæ* aduerſus *Auxentium* Epiſcopum Mediolanenſem Arianum. Iam ex *Iuliano* legiſti, nunc ex Athanaſio in *Epiſtol. ad Epict. Epiſcop. Corinth.* deprehendes: *Diuerſis* (inquit) *Concilijs per Galliam, &* HISPANIAS, *& Romæ celebratis, omnes qui in eo conuentu fuere, illos lucifugas, qui ſeſe etiamnum occultant, & quæ Arij ſunt ſapiunt,* Auxentium *dico* Mediolanenſem, *Vrſacium Valentem, & Caium Pannonem, communi calculo, vnius ſpiritus incitatu, anathemate percuſſerunt.* Eadem notauit Baron. *Tom. 4. Ann. 369. n.* 34.

Dat literas ad Tyanenſem Synodum de fide.

TERTIVM, circa literas emiſſas ad Synodum Tyanenſem Liberij Papæ decreto. Etiam ex *Iuliano* didiciſti: ſed etiam illud ex Sozomeno *Hiſt. Eccleſ. lib. 6. c.* 12. deprehendes, cuius verba ex Baron. *Tom. 4. Ann. 365. n.* 28. cognoſces, vt *Iuliani* euidentiam & veritatem fatearis. Cætera communia ſunt.

D.

Scriptores.

INVENTIO *Corporis* S. ATTONIS *Epiſcopi* Piſtorienſis.] De eo ſupra egimus ad *Diem XXII. May*, vbi eius ACTA recenſuimus, nunc Eccleſia *Piſtorienſis* eiuſdem ſacrorum pignorum recolit *Inuentionem*; quam & Ludouicus Sanllorente in *Vit. S. Atton. c. 10. & ſeqq.* Philipp. Ferrar. in *Catal. SS. Ital. Die XXII. May, fol.* 302. vbi hæc verba: *Cuius* (ATTONIS) *Corpus cùm per Annos* C. LXXXIV. *latuiſſet, integrum incorruptúmque, & ſuauem mittens odorem, repertum, in Ædem* S. IACOBI *tranſlatum eſt, miraculis aliquot ſubſecutis.* Idem *in General. Catal. SS. Die XXI. Iuny fol.* 255. inſequens Tabulas *Vallis-Vmbroſæ*, Inuentionem ſacrorum pignorum ad *diem præcedentem* indixit, cùm re verâ, *Inuentio* hæc *XXII. Iuny*, id eſt *hoc die* facta fuerit, vt eius indicant ACTA, ab ipſo *Sanllorente* recenſita, huiuſmodi.

ACTA

ACTA INVENTIONIS SACRORVM Pignorum S. ATTONIS Pacenſis Hiſpani, Epiſcopi Piſtorienſis, ex Lud. Sanllorente.

Inuentionis Dies, & Annus.

BEATISSIMI *Epiſcopi* Piſtorienſis ATTONIS *Corpus, quod ignotum aliquantulùm, ob euaneſcentem ſimul cum annis hominum memoriam, diù humatum iacuerat,* Die XXII. Iunij, *ſedente* Benedicto *huius nominis* XII. *Romanæ Sedis Pontifice Maximo, Anno* M.CCC. XXXVII. *ab eius verò obitu S. Viri* C.LXXXIV. *ſic mirabiliter eſt inuentum. Cùm ſuburbana* Piſtorij *vrbis Eccleſia S. Mariæ (S. Ioannis Rotundi hodie vocitata) reædificaretur, terrámque ad fundamenta erigenda altè, altiúſque Operarij ſuffoderent, capſa plumbea non omnino rudi opere facta apparuit, in qua, & plumbeam laminam, his literis inciſam:* ATTO EPISCOPVS PISTORIEN. *& eiuſdem integrum, illæſumque* CORPVS, *Epiſcopali mitrâ, ac planetâ, cæteriſque Sacerdotalibus indutum veſtibus, quæ ſpatio* C.LXXXIV. *annorum, non dederat Deus videre corruptionem; præter ſpem intùs integra reperêre: Si quidem nullâ tabe corrupta, nullâ peſte videres infecta. Quid plura? Vſque in hodiernum diem, ita eius* CORPVS *integrum permanet, & illæſum, vt exuant, lauent, induant, eiſdemque Pontificijs veſtibus ornent, quibus & olim reconditum, & vſque in hanc diem circumuolutum conſpicitur. Immò quod admiratione dignius eſt, omníque naturali philoſophiæ repugnat, totius vtique naturæ vires ſuperat (nullo præuio humano adminiculo) ſuauiſſimus, ac fragrantiſſimus odor, inſtar ſuffituum cæleſtium emanauit, & emanat ab illo. Quo etiam tempore ad eiuſdem ſacri* CORPORIS *tactum miſericors Deus multa, in multos homines, inſanabili morborum tabo languentes, in hunc luxatum membris; in illum paralyſi correptum; in illum podagrâ laborantem; in alium captum lumine, beneficia contulit. Quorum adhuc aliqua Hetruſco ſermone, in Tabella ad eius Sepulchrum appensâ, alia in ſua Eccleſia Libris regiſtrata leguntur.*

Cauſa.

Integritas Corporis.

Odor.

Miracula.

Cæca viſum recipit.

DVM *igitur* B. ATTONIS *Corpus iacet inuentum, Ciues piè colunt, ac venerantur; ſed vt ardentius proſequerentur, nec vlla eſſet ſacrarum Reliquiarum dubitatio hoc mirabili teſtimonio, & Ciuium fidem confirmat Deus, & ſanctitatem Serui ſui perluſtrat. Erat tunc temporis, apud* Piſtorium *Mulier quæ ab Octauo ſuæ natiuitatis die vſque ad Annum ætatis ſuæ* XXX. *cæca permanſerat, quæ cùm de* Inuentione *Corporis* S. ATTONIS *audiuiſſet multa, petijt, quò* CORPVS *iacebat, manuduci. Statim ac B. Viri* CORPVS *manuducta tetigit, virtute Dei, virtutem Beati ſenſit; & viſum, quo per annos* XXX *priuata fuerat, non minus videntibus, quàm ſtupentibus omnibus, recuperauit.*

S. Corporis eleuatio, & Tranſlatio.

HIS *benè cognitis, ac debitâ deliberatione perſpectis,* Baronius *Epiſcopus* Piſtorienſis, *ac Populus decreuerunt, ſolemni pompâ* B. ATTONIS *corpus in honeſtiorem locum transferre, mirâque omnium lætitiâ, & exultatione, Clero, & Populo comitantibus, in Cathedralem Eccleſiam transfertur, ac ſecus eiuſdem fores, cum omnibus quibus erat indumentis inuentum in lignea deauratâ capsâ honorificè eleuatur. Vbi pauca fuerunt impenſa denaria, tametſi interuentu S. Viri multa dona collata. Quo ſitu, magna vſque in hodiernum diem Populi celebritate colitur. Conuenientibus eò religionis ac voti causâ, ex tota fermè Italiâ fidelibus.*

D. Ioannes Solano Vitam S. Viri ſcribere meditatur.

Hæc ſunt INVENTIONIS, ſiue TRANSLATIONIS Corporis Beatiſſimi Viri ACTA; Cætera, quæ ad eius cultum ſpectant, ſupra *d. Die XXII. Maÿ* recenſuimus, vbi Lector deſiderium opplere valebit; & ad amuſſim in ſpeciali Libello, quem de S. ATTONIS Noſtri PACENSIS vitâ, cultu, miraculis, adhuc meditatur *D. Ioannes Solano*, olim Archipresbyter Metellinenſis in diœceſi Placentina, nunc Canonicus PACE-AVGVSTANVS, cuius in hiſce Diuorum conſcribendis elogiis eruditio, ſedulitas, & iudicium, vix inter ſeculi Noſtri probatos Viros,

alicuius illuſtriùs poterit inueniri. Sed quia S. ATTO noſtræ laus eſt *Hiſpaniæ*, & meæ *Extrematuræ* honor dignoſcitur, hocce voti ergo Epigramma appendere eius Cenotaphio decreui Sepulchrale.

Auctoris Sepulchrale Carmen.

Corpus in hac capsâ Pacenſis *conditur almum*
ATTONIS, *cuius vita beata viget.*
Iſte tuos diues Vettona *en allicit agros*
Extremos, quando naſcitur ipſe tuus.
Naſcitur ipſe tuus, ſed fatis ducibus, vrbem
Auguſtam *linquet, quò meliora ferat.*
Italiam pergit Dominum cùm quæritat: ergo
Italiæ Chriſtum comperit ille ſuum.
Vmbroſæ Vallis *conſortia protinus vrget*
Fratrum quæ Diuus corpore, corde capit.
Totius en demum ſacri tunc Ordinis ATTO
Eligitur Præſes; quo tua Diue fluant.
Piſtorij *Baculum tibi dant tua munera ſacrum:*
Quo moreris Sanctus, ſpiritus aſtra petit.

Proceſſus fulminatus Piſtorij de Origine S. Attonis.

Sanctiſſimi denique Viri memoriam etiam pluribus atteſtatur *Proceſſus* fulminatus apud vrbem *Piſtorij* de Anno M.DC.XXIX. coram *D. Petro Sozzoſantio* V.I.D. Proronotario Apoſtolico, Priore S. Pauli, Vicario Generali Perilluſtris, ac Reuerendiſſimi Domini *D. Alexandri Cacciæ* Epiſcopi Piſtorienſis, quem authenticum, MS. vidimus, ab ipſo R. D. Epiſcopo propriâ manu ſignatum, & ſigillo munitum, & per *Camillum Taiolum* Curiæ Epiſcopalis Notarium ſubſcriptum, & roboratum: cuius copiam *D. D. Ioannes Benitez Montero* S. E. Pacenſis Magiſtralis Canonicus, literis, & virtute conſpicuus, mihi, eâ, quâ in S. ATTONEM pietate, & deuotione perfulget, lubens remiſit.

NONO KAL. IVLII.

DIES XXIII.

A. FLAVIOBRIGÆ *in* Hiſpaniæ *Autrigonibus* S. IVLIANI *adoleſcentis Martyris, qui adeò conſtanter pro fide receptâ militauit coram Martiano Præſide, quòd nullis potuerit blanditijs, aut minis diuerti; & licèt* Aſclepiodoræ *matri, Chriſtianiſſimæ fœminæ traderetur, vt Dijs ſacrificia litaret; illa è conuerſo iuuenem filium ita roboraret in fide, vt tandem ad martyrij coronam inclytus Agoniſta peruenit.*

B. MADRIDII *in Monaſterio fratrum SSS. Trinitatis excalceatorum, Depoſitio ſacrarum exuuiarum*

S. IOANNIS

S. Ioannis *Martyris Romæ paſſi, quas Vrbanus VIII. cum alijs lipſanis huic Ordini donauit.*

NOTÆ.

Sanctvs Ivlianvs Martyr Flauiobrigenſis.] Eius memoria vix in Eccleſiaſticis Tabulis inuenitur; cæterum Conſtantius Felicius in ſuo *Kalendar. Ital. hoc die* eius meminit, vt & Abbas *Maurolycus* hoc elogio: *In* Flavia *Ciuitate* S. Ivliani *adoleſcentis Martyris, qui tempore Decij, ſub Præſide Martiano, verberibus afflictus, in mare merſus eſt.* Petr. de Natalib. in *Catalog. SS. Lib.* 5. *c.* 141. Flau. Dext. in *Chron. Ann.* 270. vbi Roder. Caro *fol.* 92. *lit. L.* & P. Biuar. *n.* 1. *fol.* 296. Hiſpanum hac clauſulâ facit: Flaviobrigæ *in* Hiſpania *ſub Martiano Præſide* S. Ivlianvs *adoleſcens Martyr.* Eius Acta ex *Equilino* dabimus, qui ea prolixiùs ſcripſit.

A. *Martyrologia.*

Scriptores.

ACTA S. IVLIANI MARTYRIS adoleſcentis apud Flauiobrigam; ex Dextro, & Equilino.

Ivlianvs *Ciuis* Flauiobrigenſis *in* Hiſpaniæ Autrigonibus *Citerioris, cùm eſſet iuuenculus annorum* XVIII. *propter fidem à Martiano Præſide, adhuc durante Decij Cæſaris perſecutione, detentus, illum Præſes ad ſacrificia ſuadebat, & ſacrificare renuentem ſuſtibus cædi iuſſit: iterumque in equuleo leuatum grauiter flagellari, & inde depoſitum, in carcerem mitti fecit. Tum* Aſclepiodorâ *matre iuuenis acceſſitâ, hortabatur illum præſes, vt filium ad Deorum immolationem ſuis exhortationibus induceret: quæ trium dierum inducias poſtulauit, in quibus mater filium in Chriſti confeſſione corroborauit. Elapſo verò triduo, cùm* Ivlianvs *iuſſu Præſidis eductus à cuſtodia, Dijs ſacrificare contemneret, fecit Præſes adduci ſaccum cum ſerpentibus, & arena. Martyremque Chriſti in ipſo conſui, ac in pelagum mitti, vt ſic tàm aquarum præfocationibus, quàm ferarum morſibus interiret. Cuius Corpus ab vndis iactatum ad Inſulam, quæ dicitur* Proconeſſus *à Chriſtianis ibidem habitantibus inuentum, in monte ipſius terræ ſepultum eſt, vbi multo tempore ſine aliqua veneratione quieuit. Poſt multos verò annos, æſtatis tempore, maris procellâ intumeſcente, pars montis vbi arca ſita fuerat, à mari diruitur, & arca ſaxea in mare mittitur, qui diuino nutu ſuper procellas enatans, ab vndis ad portum* Ariminenſis *Ciuitatis adducitur, & in litus iactatur. Quod ciues admirantes, qui ad portum venerant, & luce ſuperinfuſâ, Arcam ſuper aquas natare conſpexerant, tumulum cum ſacro Corpore, plauſtro impoſuerunt, & ad Eccleſiam Maiorem, illud deferre volentes, ipſum inde amouere nullatenus potuerunt, ſed neque Arcam aperire aliqualiter valuerunt. Tandem poſt dierum plurium orationes, & ieiunia,* Ioannes *Abbas Monaſterij S. Petri extra ciuitatem ſiti, ſepulchrum cum Corpore eius, vehiculo impoſitum faciliter mouit, & ad Eccleſiam ſuam adduxit. Et patefacto leniter tumulo, Corpus* S. Ivliani *Martyris, vnà cum veſtibus omnino incorruptum inuenit. Paſſionis quoque Epitaphium conſcriptum, ibidem repertum coram omnibus legit. Erant quoque in ipſa Arca* Septem Capita *Martyrum ignotorum. In ipſo igitur loco Corpus cum Arca depoſitum, ad præſens vſque quieſcit. Paſſus eſt* IX. Kal. Iulij, *Anno* CC. LXX.

Origo.

Tenetur.

Flagellatur.

Matri traditur vt cõpellat Dys ſacrificare.

In Mare proycitur.

Sepelitur.

Corpus apud Ariminum ſiſtit.

Collocatur.

Hæc ſunt Acta: fallitur proculdubio Philipp. Ferrar. in *Catal. SS. Ital. die* 22. *Iunij, fol.* 381. aſſerens S. Martyrem apud *Hiſtriam* natum, & in *Flauinde Ciliciæ* paſſum; quia cùm hæc ex *Menologio* deprompſerit, & ibidem nihil de *Prouincia*, niſi tan-

Ferrarij error.

Mart. Hiſp. Iunij.

tum de vrbe mentio fiat,ſtandum eſt *Dextro*, tanqnam vetuſtiori, qui ad vnguem vrbem, prouinciam, & annum paſſionis aſſignauit; quæ omnia in cæteris deficiunt.

Baronij, & Galeſinij conieƈtatio diluitur.

NON me latet *Romanum Martyrologium* agonem huius S. IVLIANI Noſtri ad *diem XVI. Martij* reieciſſe, *Menologij* inſequendo veſtigia, cúmque paſſum *Anazarbi* commemoret; & *Galezinius* eodem die, reieƈtâ vrbe, tantum in *Cilicia* paſſum aſſignet. Aſt horum diſcrepantia potius *Dextri* placitum confirmant, quàm eneruent: cùm ille fixus in eadem ſententia ſit, cæteri *Menologium* inſequentes, & de ſuo inexcogitata aſſuentes, nihil certum ſtatuant. Quidquid ſit, pro Noſtris poſſeſſio eſt.

Topographia.

FLAVIOBRIGA. Vrbs peruetuſta *Hiſpaniæ Tarraconenſis* in *Autrigonibus*, quam Caput *Amaniam* Populorum dixit Luitprand. in *Aduerſar.n.* 278. cámque à Mauris ORDVÑA vocatam contendit. Alibi de ea ſcribemus.

B. S. IOANNES Martyr Romanus.] Celebris eſt eius memoria in omnibus Martyrologiis tàm veteribus, quàm recentioribus, h. d. Pro omnibus *Romanum*, hoc elogio: *Romæ* S. IOANNIS *Presbyteri, qui ſub Iuliano Apoſtatâ, viâ Salariâ veteri, ante ſimulacrum Solis decollatus eſt, & Corpus eius à* B. Concordio *Presbytero iuxta Martyrum Concilia ſepultum*. Philipp. Ferrar. in *Catal. SS. Ital. fol.* 383. huius ACTA etiam breui compaginat. Quod eius ſacra pignora Sanƈtiſſimus *Vrbanus* VIII. Pont. Max. Fratribus excalceatis SSS. Trinitatis *Hiſpanicæ* Congregationis, cum aliis Sanƈtorum Martyrum, & Virginum Corporibus, nocnon plurimorum Reliqniis, pro exornandis totius Hiſpaniæ ſui Ordinis Monaſteriis, donaſſet, patet ex ſuperiùs ſæpeſæpiùs citato Auƈtographo donationis, & inter Conuentus Hiſpaniæ diuiſionis, quod ſupra *Tom. 2. Die II. Martij, fol.* 45. *&* 46. & alibi ad literam exſcripſimus.

Martyrologia.

Corpus Madridij

OCTAVO KAL. IVLII.

DIES XXIV.

A. IN HISPANIIS *celebris eſt feſtiuitas Natiuitatis S.* IOANNIS BAPTISTÆ, *Domini Noſtri Ieſu-Chriſti Præcurſoris: cuius cultus à naſcentis Eccleſiæ Hiſpanicæ exordijs, ibidem felicibus annuatur auſpicijs; cuius nomen Baſilicarum dedicatione, ob origine Euangelicæ prædicationis in illis, ſequentibus ſeculis veneratum; & cuius Numen plurium ſacrorum pignorum poſſeſſione, votiuis oblationibus exaltatum, conſpicitur.*

NOTÆ.

NOTÆ.

A. *Elogia.*

NATIVITAS S. IOANNIS BAPTISTÆ.] Expectationi Mundi Deus gaudia deſiderata reſtituens, NATALEM nobis Præcurſoris ſui IOANNIS verum Lumen lucernæ præeuntis inuexit. Cùm feſtiuitate, reciprocantium etiam temporum ipſorum vernante lætitiâ, quâ ſe nobiſcum in gaudio omnis creatura aduentum Domini auditura diffudit. Et qui ad NATIVITATEM Præcurſoris ſui IOANNIS annua nos feſtiuitate reuocauit, ad ſuum quoque Natale, cum profectu totius Eccleſiæ, ſimili dignatione nos prouocet. Tanti enim Prophetæ ortum priùs eſt nobis dignatus nomine manifeſtare, quàm luce; & ante oſtendere electionis eius, quàm conceptionis initium. Quia ſcilicet Præco mirabilis præparandus, ac præuius, prius ab eo præconium laudis, quàm viam accipere meruit, vocis. Atque vt ante ortum ab eo oſtenderetur laudandus, quem poſt ortum ipſe oſtenderet laudaturum. Iſte igitur eſt, qui nobis naturarum omnium Creatorem, necdùm natus oſtendit, vt expers vitæ ſuæ, illius fieret teſtis gloriæ; haberétque prius cognitum lucis Dominum, quàm communis luminis vſum. Qui in illis coagulati corporis rudimentis, materni vteri lege viuiſcens, vocem Dominicæ Matris ſalutantis exciperet; & quod à miniſterio deuotionis exiliens, motu exnltanti reſponderet. Qui ad opus Euangelij naſciturus, matrem de officio nec dùm editus commoneret. Qui prædicaturus pœnitentiam, paternæ diffidentiæ errorem, interceptæ vocis diſpendio caſtigaret; & duoiæ mentis incredulitatem prophetatus elauderet, cùm venturæ ſalutis fidem prophetaturus aperiret. Qui ſenili exortus ex aluo, de virgineo naſciturum vtero demonſtrauit, vt terrenæ fæcis horridum plaſma origine maculatum, cœleſtis facis de immaculato naſcens corpore medicamine repurgaret. Qui obumbratium ſignificationum figuras apertâ veritate detexit, vt in charitatis vnitate conſtituti, amplius non abuteremur antiquis. Qui, Deo humanæ ſalutis, ita ex prima conditione, ſicut ex ſecunda reparatione, ſolicito, ne inopinatos nos, causâ tanti muneris inueniret, ad manifeſtandum filij ſui aduentum, Nuntius deſtinatur electus. Qui nos de mirabilibus eius, ipſe iam per eum, ex nauitate ſua, mirabilis, commoneret; & magnitudinem ſequentium rerum, rudes adhuc populos credere, ſui oſtenſione, conſueſceret. Qui nuntiaturus Chriſtum, per Angelum nuntiatur. Prædicaturus in populo, prædicatur in Templo. Antè notus honore, quàm tempore. Qui parentibus in incenſi eſt oblatione promiſſus, gentibus quoque in agnitionem luminis fuit præmiſſus. Præcurſurus Verbum, ſilentium ponit incredulis, & ante proceſſum vitæ ſuæ, futura infidelitatis damna, mutâ patris voce loquebatur. Qui & etiam exultat in vtero, vt in parentis viſceribus, natiuæ gentis pectora, venturi Regis prædicatione, concuteret. Qui erupit in gaudio, vt deſperatæ promiſſionis taciturnitas, filij veritate conuicta, in teſtimonium ſuſcepti muneris, exclamaret. Qui prophetat in ſpiritu; teſtificatur in Euangelio; miniſtrat in Baptiſmo; docet in populo; degit in eremo; proficit in deſerto; parat Viæ viam, venturum nuntiat, per quem venit; & priorem ſibi, quem ſecuturum diceret, non tacebat. Qui erat ſpeculum luminis; initium baptiſmatis; teſtimonium veritatis, vt in plenitudine Chriſti, ſignorum rem, poſt rei ſigna monſtraret; nuntius ſalutis; æmulus paſſionis. Seruit Propheta baptiſmo; Baptiſta martyrio, vt Chriſtum, Dei filium, pro mundi redemptione venturum, quem adnuntiаre ſe prædicatione ſermonis oſtenderet, amare ſe effuſione ſanguinis comprobaret. Qui puer Propheta Altiſſimi vocatur, præuius Viæ; lucerna Luminis; præco Iudicis; vox Verbi; amicus Sponſi, Angelus pacis; Lætitia ſeculi; gratia Vniuerſi; gloria parentum; & index Chriſti. Qui fuit Spiritu-Sancto priuſquàm naſceretur impletus. Qui & ſterilitatem matris iam conceptus abſterſit, & patris linguam natus abſoluit. Cuius denique ſolemnia NATIVITATIS hoc die Eccleſia Vniuerſalis, & præcipuè *Hiſpana* omnium iubilatione concelebrat. De quo tàm Latini, quàm Græci in ſuis *Martyrologijs*, & *Menologijs*, & in Ho- *Scriptores.*

miliis.Elegiis, & carminibus plura dixêre. ACTA verſu cecinit B.Paulin. *carm.5.* & Sigiſmundus Tord.*inter Scriptores Hungaros Tom.1. fol.*390. Sed quia in textu ſpecialiter TRES propoſuimus cauſas,quibus *Hiſpanæ* Eccleſiæ ad huius feſtiuitatis ſolemnem venerationem excitantur, hic breuiter illas comprobare, & elucidare compellimur, vt & omnibus ionoteſcat Noſtratum deuotio, & inſtituto debitum exoluamus.

Templum in Hiſpania conſecratur antiquitus S.Ioanni.

PRIMA *Cauſa* huius ſolemnitatis in *Hiſpania*, ex eo originem ſumpſit, quia in naſcentis Eccleſiæ exordiis,cultus B. IOANNI dignoſcitur exhibitus, duplici medio; & *Templorum* erectione, & *venerationis* exhibitiooe. De primo, quateous ad hanc primam cauſam ſpectat,oulli dubium eſt, Sanctos Septem IACOBI Diſcipulos, *Accim* Româ, ab Apoſtolis miſſos, aduentantes, poſt diſruptum miraculosè pontem, *S. Lupariam* ad fidem conuertiſſe, quæ templum erexit, & SS. Diſcipuli illud B. IOANNI BAPTISTÆ dedicarunt. Hoc probatur ex *Actis S. Luparia* provt illa exſcripſimus ex *Legendario* peruetuſto *Montis Sion* Ciſtercienſium prope Toletum,*Tom.1.Die XXII. Februar.fol.*209. cuius etiam ecpraſim refert P. Biuar. in *Not.ad Dextr.in Chron.Ann.*43.*n.*1.*fol.*92. & Nos quoque hoc *Tom.*3.*Die. XV. Maij*, in Actis horum SS. Diſcipulorum, ex *MS. Codice* antiquiſſimo *Complutenſis Bibliotheca*,deſumptis,vbi hæc leguntur verba: *Ex tunc iam Idolorum polluta ſedes relinquitur, & ibi* S. IOANNIS BAPTISTÆ *conſecrantur Altaria.* Quod & fatentur indiſcriminatim omnes *Hiſpani Scriptores*.

Eidem cultus ſignum.

SECVNDA, quæ io cultu S. IOANNI exhibito verſatur, patet; nam nullibi daretur locus erectioni Templi, alicui homioi, oiſi & venerationem virtualiter concederes. Aram erigis Diuo? in ipſa erectione cultum & venerationem fateris. Si ergo ab Anno LX. Chriſti,*Templum* IOANNI conſtruxit *Accitana Luparia*, iotermenientibus SS.Diſcipulis, vt liquet, rectè diximus ab exordio naſcentis Eccleſiæ *Aram* in *Hiſpania* fuiſſe dedicatam BAPTISTÆ,& cultum exhibitnm. Et colligitur ex *Hymno Iſidoriano*, agens de hac Ara:

Illic Sancta Dei fœmina tingitur,
Et vita lauacro tincta renaſcitur,
Plebs hic continuò peruolat ad fidem,
Et fit Catholico dogmate multiplex.

Reliquiæ S. Ioannis inſignes in Hiſpania.

TERTIA, propter ſacrorum plurium pignorum poſſeſſionem, in aliquibus *Hiſpaniæ* Eccleſiis. Inter quas inſignis *Reliquia* eſt, quæ adſeruatur in Mooaſterio *Patrum Prædicatorum* vrbis *Perpinnianenſis* apud *Ruſcinonem Comitatum*: cuius meminêre Michaël LLot in *Speciali Libello*, Franciſcus Diago *Hiſtor. Prædicator. Prouinc. Aragon.lib.2.c.*88. Anton. Vincent. Domenec *Hiſtor. SS. Cathalon. lib.1. fol.*81. Iacob.Lop.Stunica in *Itinerar.Compluto Romam*, quod extat *Tom.3.Biblioth. Hiſpan. fol.*628. qui hæc referunt vnanimiter, aſſereotes in *Templo* illius Monaſterij, & in eius Sacrario eſſe plurimas *Reliquias*, & ioter alias MANVS SINISTRA cum parte BRACHII, ſanctiſſimi *Præcurſoris*, ante ferè CCC. annos ibidem cuſtodita,& debita veneratione culta, miraculiſque famoſioribus probata: cuius poſſeſſionis euentus, quia rarus, ſic ab illis Scriptoribus coarratur.

ACTA DEPOSITIONIS MANVS ſiniſtræ cum parte Brachij S. IOANNIS BAPTISTÆ *apud* Perpinnianum *Ruſcinonis, in Monaſterio Patrum Prædicatorum; ex Varijs Script.*

PEREGRINVS *quidam ex Orientis partibus ad* IACOBI *Apoſtoli limina in* Compoſtella *viſitanda veniens*,Perpinniaoum *acceſſit,&* MANVM SINISTRAM *cum parte* BRACHII *ſanctiſſimi* Præcurſoris *Domini* IOANNIS, *quam in capſa quadam lignea ſecum ferebat, cùm longius adhuc reſtaret iter,*

prædictis

prædictis Fratribus aſſeruandam dedit; eâ quidem lege, vt nemini, ſe vno excepto, aliquando redderent: quod ſi ipſum non repedare contingeret, præfato Monaſterio, ab eo tempore, muneri obtulit. Viſus amplius peregrinus non eſt; fato in itinere conceſſiſſe creditum. Capſa illa, in qua tantus theſaurus ſeruabatur, oblonga eſt, in cuius operculo depicta videtur imago IOANNIS BAPTISTÆ, *cum aliis ad modum* Angeli, *figuram* Capitis *ipſius* Præcurſoris, *manu tenentis ſiniſtra; in manu verò dextra, formam habentis libri aperti,* Græcis *inſcripti literis maiuſculis; necnon & ſupra caput, & ſubtus pedes. Quæ autem ſupra caput ſunt, ſic ſe habent:*

Ο ΑΓΙΟΣ ΙΟΑΝΝΗΣ, Ο ΜΑΡΤΥΡ.

Id eſt, Sanctus IOANNES Martyr. *Quæ verò in libro ſcripta apparent, quem manu ſiniſtra prædicta Imago geſtare videtur; ſic:*

Φωνᾷ πρόδρομος ὑπηρέτης τοῦ λόγου,
Μετανοεῖν δείκνυσι φύσιν βροτείαν.

Qui verſiculi ſenarij ad verbum ſonant, prout illos vertêre inſigniores illius ſeculi Græci Epiſcopi:

Clamat Præcurſor, *miniſter verbi,*
Pænitere monſtrat naturam humanam.

Quæ verò ſubtus pedes ſunt literæ in hanc ſententiam leguntur: Τί σε καλέσωμεν Προφήτην, Ἄγγελον, Ἀπόστολον, ἢ Μάρτυρα, *Id eſt:* Quid te vocabimus, Prophetam, Angelum, Apoſtolum, an Martyrem? *In fronte vero prædictæ capſæ ſequentes ſenarioli literis & ipſi maiuſculis* Græcè *inſcripti viſuntur.*

Θεὸς κατεῖσιν εἰς βροτῶν σωτηρίαν
Προῆλθε κῆρυξ τοῦ τρανῶσαι τὸν λόγον.
Ἅπαντα τὰ σοὶ θαύματος πλήρη πέλει.
Λέγει Γαβριὴλ τὴν γέννησίν σου ξένως.
Πατρὸς τὴν ἀπείθειαν τιμωρεῖν θέλει.
Δίκην δὲ τὴν κωφωσιν εἰς φέρει ταχύ.
Ὑπερθεν ὤφθης ἀρετῶν τρισολβίων
Κρείττων Προφητῶν, ἴσος τῶν Ἀποστόλων.
Μαρτύρων ὤφθης κόσμος πλήρης μάκαρ,
Ἄγευστος τροφῆς παντοίων τῶν ἐν φύσει.
Γονυπετῶν πρόσαθη πάντων ὡς ἔθος,
Διδοὺς ἀρωγὴν τοῖς προσκειμένοις πόθῳ
Τῇ τιμίᾳ σου θήκῃ τῇ τῶν λειψάνων.
Πραγμάτων ἔλασις τε καὶ στροφὰς βίου,
Ῥῶσιν σώματος θυμηδέα πλέκων,
Εὐλογῶν αὐτοῖς κυβερνῶν ὡς σοὶ θέμις.
Φέρεις πτέρυγας ὡς ἰσοθεὶς Ἄγγελον.
Ἔνυλος ὢν ἄϋλος ὡς Σωτὴρ ἔφη.

Quæ carmina ad verbum traducta, & in Latinum *verſa, ſic ſonare videntur, prout illa, vt diximus, à* Græcis *Epiſcopis traducta referuntur.*

Deus aduenit in hominum ſalutem,
Præueni Præco declarare verbum.
Omnia quæ in te admiratione plena ſunt.
Dixit Gabriel natiuitatem tuam extraneè.
Patris incredulitatem punire vult.
Pœnam autem, loquelæ priuationem infert citò.
Supra apparuiſti virtutes ter beatas,
Melior Prophetis, æqualis Apoſtolis,
Martyrum apparuiſti ornamentum plenum, Beate,
Non guſtans cibum qualiumcumque, quæ in natura ſunt.

Genu flectens adiuua omnes, vt mos eſt.
Prabens auxilium adiacentibus voto
Honorabili tui theca Riliquiarum.
Negotiorum volutiones, & reuolutiones vita,
Sanitatem corporis cum lætitia ligans.
Benedicens ipſos, gubernanſque, vt fas eſt.
Fers alas, vt adæquatus Angelis.
Materialis exiſtens immaterialis, vt Saluator dixit.

Hac eſt traditionis ecphraſis in qua quicquam immutari non ſinit religioſa antiquitas, circa poßeßionem tanti ſacri pignoris, quam auctographo publico vallatam adhuc celebre illud conſeruat Cænobium. Poſt aliquot annos Epiſcopus Albigenſis Legatus Pontificis in Hiſpania, *dùm* Perpinianum *accederet, vt Reliquia veritatem examinaret curioſus, illam inÿcere in ignem decreuit; ſed vix ad actum deuenit, quando omnia loci, vbi conficiendum erat ſcrutinium, laquearia corruêre, nemine læſo. Tunc Epiſcopus Legatus cum circumſtantibus tanti miraculi euidentiam demirans, protinus lætitiâ, & rubore ſuffuſus, viginti ſemilibras argenti obtulit, ex quibus lipſanotheca conficeretur inſignis; prout & facta cernitur hucuſque, in tanti prodigÿ monumentum. Quiſquis inſignia miracula Dei prouidentiâ patrata, per huius ſanctiſſimi* BRACHII *interuentionem perlegere deſiderat, adeat Libellum* P. Michaëlis LLot, *& Hiſtoriam SS. Cathalonia* P. Antonij Vincentij Domenec, *vbi ad amuſſim.*

S. Ioan. Baptiſta Reliquia inſignes in Eccleſÿs Hiſpania. Etiam in aliis *Eccleſÿs Hiſpania* quamplurima exiſtũt pignora *S. Pracurſoris*, vt in *Vrgellenſi* integer DIGITVS, vt refert idem Domenec *d. fol.* 81. *col.* 3. Alius DIGITVS, in *Valentina*, vt refert *Scolanus*, à quo Solorzano in *Sacrar. Valentin. fol.* 157. & Nos ſupra hoc *Tom.* 3. *Die VII. Maÿ.* Vna ex MAXILLIS, in *Legionenſi*, vt refert D. Prudent. Sandoual. in *Vit. Ferdinand. Magni, fol.* 10. Alia ex MAXILLIS in *Caurienſi*, vt ex M. Ægidio Gonzal. in *Theatr. Eccleſ. tom.* 2. *fol.* 441. diximus ſupra *Tom.* 2. *Die XIII. April. fol.* 623. Pars CAPITIS in *Burgenſi*, vt ex *Teſtimonio Reliquiarum* illius S. E. Metropolitanæ aſſeruimus *d. Tom.* 2. *Die IX. April. fol.* 553. *n.* 12. Os ex FRONTE, & pars CAPILLORVM in *Ouetenſi*, vt ex *Auctographo* prælibauimus ſupra *Tom.* 1. *Die XIII. Ianuar. fol.* 215. Aliæ alibi innumeræ Reliquiarum particulæ neceſſario in *Hiſpanÿs* fuere, licèt earum memoria deficiat, eâ ratione, quoniam in hiſce Regionibus Ibericis quamplurima ab antiquis temporibus *S. Pracurſori* dicata *Templa* conſpicimus, in quibus mos erat aliquas cum aliorum Sanctorum Martyrum lipſanis particulas reponendi, vt pluribus probat P. Ioann. Ferrand. in *Diſquiſit. Reliquiar. lib.* 1. *c.* 3. *art.* 2. *ſect.* 1. *fol.* 103. *& ſeqq.*

Receſuinthi Templum. Hinc *Receſuinthus* Gothorum Rex in *Hiſpania*, cùm *Templum* apud oppidum *Balneolenſe* in *Vacceis* prope *Dueñas* ad Piſoricæ fluenta S. IOANNI BAPTISTÆ dedicaret, eius ſacris exornauit Reliquiis, Anno DC. LXI. Regni ſui XIII. vt ex marmore Gothicis literis inſcripto liquet, cuius copiam in Hiſt. Hiſpan. *lib.* 12. *c.* 37. *fol.* 153. Ambroſius Moralius Regius Chronographus inſeruit, & cuius talis eſt ſeries.

Præcurſor *Domini, Martyr* BAPTISTA IOANNES,
Poßide in æterno conſtructam munere ſedem,
Quam deuotus Ego Rex Reccesuinthus *amator*
Nominis ipſe tui, proprio de iure dicaui:
Tertio poſt Decimum Regni Comes inclytus anno,
Sexcentum Decies Era Nonageſima Nouem.

Hymni ex Breuiario Gothico. Sed quia paſſim de S. IOANNE Hymni, & Carmina compulſantur, & in ferè omnibus Eccleſiarum Hiſpaniæ Officiis vetuſtioribus ſemper Hymni à Paulo Diacono Hiſtorico conſcripti recitantur, hîc Hymnum in Eccleſia Gothica Hiſpaniæ

occini

occini ſolitum, prout in Breuiario Muzarabi legitur, Antiquitatum amatoribus ſubjicere non grauabor.

S. IOANNI BAPTISTÆ
Domini Præcurſori Hymnus, ex Breuiario Muzarbi S. E. T.

Natiuitatem Pueri, Prophetámque Altiſſimi
Eſſe dicit, quem meritò corde canamus, & ore.
Vetuliſque parentibus, aluo conceptus ſterili,
Extrema mundi tempora, partum præceſſit Virginis.
Vt vox clamans in inuio, adnuntians iuſtitiam,
Chriſti clarus præconio viam pararet cordibus.
Intra materni corporis adhuc locatus viſcera,
Accepto ſenſit ſpiritu, mundi ſalutans Dominum.
Exultet infans gaudio, & lucem lucis filium
Intra naturæ tenebras necdum progreſſus indicat.
Mater prophetat, nuntiat Mariam plenam gratiâ
Non virili Commercio, ſed Dei fœtam myſterio.
Ac ſic in diem ſeculi Verbum ructandum ſit Dei;
Facta Mater hæc ſterilis, fructum præſagit Virginis.
O Matris mirum filium, ſanctum miniſtrum baptiſmi:
Sic priorem poſt natum, lumen perfudit Dominum.

AD MATVTINVM, HYMNVS.

Pange lingua Zachariæ
Sacerdotum Principis,
Cui copulata coniux
Ab Aaron filiabus
Thalamorum inhærebat
Solita prænuntijs.
Operibus ſanctiores
Præpollebant cæteris,
Ac ſinceris in mandatis
Incedebant Domini,
Et nullâ prole conlatâ
Pergebant ad ſenium.
Mox enim hora refulſit
Incenſorum tempore,
Suetum geſtabat Vates
Ignem in thuribulis
Sacris, deferens odorem
Nectareum, atrijs.
Audit cælitus affatum,
Et ſonorum Nuntium,
Cuius candore præuiſo,
Tremor autem inruit,
Blandis robuſtiorem
Reddidit ſermonibus.
Ecce adiuncta tibi cuncta:
Coniux pariet ſobolem;
Quem protinus nuncupabis
IOANNEM *vacabulo:*
Cuius totum prædicatur
Per Orbem Natiuitas.
Hic coronandus Magnus
Matris infra vterum,
Replebitur Spiritu-Sancto,
Præcurſurus Dominum,
In virtute, Spiritúque
Permiſſurus Heliæ.

Talia,

Talia, Sacer, è contra
Sic reſpondit Angelo:
Ecce iam noſtra ſub carnes
Marcuerunt viſcera:
Ac vetulis denegatur
Senſibus poſteritas.
Ego ſum miſſus ab Aſtris
Angelorum ſocius;
Et tu diuinis videris
Præceptis incredulus,
Propter quod carens loquelâ
Eris tacens labijs.
Temporibus iam completis,
Natus infans cernitur,
Cuius nomen prænotauit
Pater in volumine,
Vinculo ſoluto linguæ
Conlaudauit Dominum.

IN SECVNDIS VESPERIS,
Hymnus.

P*Ver hic ſonat* IOANNES,
Geniti Dei alumnus,
Domini potens amicus,
Rutilans lucerna Orbis,
Rutilo peracto Sole.
Sapientia loquelæ,
Deitatis aptus Iudex,
Vetulæ refuſus aluo,
Vteri ſenilis ortus,
Patrio decore clarus.
Precibus faue rogamus,
Pietas redundet alma,
Miſeris adeſto nobis,
Repleat ſalus labentes,
Facinus remitte cunctis.
Patriam regat modeſtia,
Acies recedat, enſis
Perimens ruat, per mentem
Gladium retundat ignis,
Iugulum reclinet hoſtis.
Sit gloria Deo, & Uni-
Genito ab ore Patris,
Sit Paraclyto perennis,
Similis tenax poteſtas,
Et apex honoris alti.

Hos ex Muzarabi Breuiario vetuſtiſſimo depromſimus Hymnos, quorum pietatem demiraberis,& canitiem antiquitatis conſpectabis. Sed nunc P. Emmanuelis Pimenta Epigramma dulce Luſitanum auſculta. Lib. 7. Poëmat. fol. 231.

Es puer, & ſolas hilarat tua gratia ſyluas;
Es Vir, & es Populis delicioſus Amor.
Viuus inaſſuetam demonſtras pollice Vitam:
Mortuus, extinctis nuntia fauſta refers.
Triſtitiam in riſus mutas, in gaudia luctus:
Bella geris, pulchra tempora pacis eunt.
Vmbrarum in tenebris præluces Lucifer, Ortum
Solis Fax, multò quàm venit antè vides.
Antè vides vitam, quàm viuere cœperis; Orbi
Vix natus, cœlo natus, & aptus ades.
Plurima diuinas ornant miracula cunas:

Te

Te pater, & mater prodigioſa parit.
Mirum opus artificis te dextera fingit IESV:
Fingitur è dextra non minus ille tua.
Cui tot ſunt tituli, tot ſunt miracula: fas eſt
Dicere, diuinas ſuccubuiſſe faces.

Hactenus dulciſſimus, & piiſſimus Poëta; apud quem plurima Carminum Symbola S. IOANNI dicata, quibus, vitæ totius S. Præcurſoris ACTA continentur. Quæ ſi volueris demirari, quærito.

SEPTIMO KAL. IVLII.

DIES XXV.

A. *Apud* SAGVNTVM HISPANIÆ *celebris memoria* S. GALLICANI OVINI, *Viri Conſularis: qui è Saguntinorum genere ortus, Conſtantino Auguſto charus extitit: Sed à Ioanne, & Paulo homopolis ad fidem conuerſus, ad pauperum hoſpitium ſecedens, tandem ab Apoſtata Iuliano fortiter inſecutus, Alexandriam perrexit, vbi tentus, cùm nollet Idolis ſacrificare, cœli culmina per martyrij certamina Martyr ingreditur.*

B. *Apud vrbem* IACCAM *in Hiſpania* S. EVROSIÆ *Virginis & Martyris, quæ ex Botorum in Gallia Regulo filia exiſtens, & nuptui promiſſa Celtibero Proceri, dum in* Iberiam *properat cum Aciſclo Epiſcopo auunculo, & alijs propinquis, & famulis, à Sarracenis (tunc* Hiſpanias *inuadentibus) impetita, pro virginitatis honore, & fidei confeſſione, duplici redimita coronâ, ſuperas Polorum arces aſcendit.*

NOTÆ.

SANCTVS GALLICANVS OVINVS Vir Conſularis, & Martyr.] A. Memoriam eius h.d. repetunt *Vſuardus, Ado,* & cæteri recentiores, *Martyrologia.* à quibus *Martyrolog. Roman.* hoc elogio: *Alexandriæ* S. GALLICANI *Martyris, Viri Conſularis, qui triumphalibus inſulis ſublimatus, & Conſtantino Auguſto charus,* à SS. Ioanne, & Paulo *ad fidem Chriſti conuerſus eſt; qua ſuſceptâ cum* S. Hilarino *ad oſtia Tyberina ſecedens, hoſpitalitati, & infirmorum ſeruitio totum ſe dedit: cuius rei fama in toto Orbe diuulgata, multi vndique illac venientes videbant Virum ex Patritio & Conſule lauantem pauperum pedes, ponentem menſam, aquam manibus effundentem, languentibus ſolicitè miniſtrantem, & cætera pietatis

pietatis officia exhibentem. Qui poſtmodùm ſub Iuliano *Apoſtata inde expulſus, Alexandriam perrexit: vbi cùm à* Rauciano *Iudice ſacrificare cogeretur, & contemneret; percuſſus gladio, Chriſti Martyr effectus eſt.* Quibus conueniunt, & Martyrologia Caſtellanum *P.Vazq.*& Luſitanum *P.Lupi*, & Hiſpanum MS. *P.Higuera*, hac ſerie: *En* Alexandria S. Galicano Ovino *Varon Conſular natural de Braganza cerca de* Braga, *y decendientes originarios de* Moruiedre *donde fue la antigua, y celebrada* Sagunto, *que deſpues de la guerra de Scitia conuertido à Chriſto por* Iuan, *y* Pablo *ſus parientes, y payſanos, ſe retiro à vn Hoſpital, y auyentado del por el Apoſtata* Iuliano, *por* *Scriptores.* *la confeſion de la fe padecio iluſtre martyrio.* Quæ verba idem ſonant, ac in textu recenſita. De eo etiam Iulianus Archipresbyter Toletan. *in Aduerſ.n.*8.*&* 399.cuius verba poſtea dabimus. Acta ex illis, quæ refert Surius Tom.3. à Terentiano conſcriptis de SS.Ioanne, & Paulo deſumemus.

ACTA S. GALLICANI OVINI Martyris in Alexandria; ex Terentiani relatione, & alijs.

Origo. Gallicanvs Ovinvs *ex* Saguntinis Hiſpaniæ *familijs oriundus, quarum prædeceſſores Romam deuenientes, in Patritiorum tabulas conſcripti, plurimos de ſe Populo Romano ſucceſſores procrearunt illuſtres. Inter hos celebris fuit Noſter* Ovinvs, *& propter Conſulares infulas, quas Roma inclytus induit, & propter Auguſtam lauream, quam* Alexandriæ *conitam Agoniſta percepit. Is itaque propter eius eminentem in rebus bellicis induſtriam, & prudentiam, bis ad Romanum Conſulatum euectus eſt: primùm* *Bis Conſul.* *cum* Baſſo *Anno* XI. *Conſtantini, hoc eſt Chriſti* CCC. XVI. *ſecundùm, cum* Symmacho *Anno* XXV. *eiuſdem Imperatoris, & Chriſti* CCC. XXX. *In illo plura geſſit ob Romani Imperij exaltationem certamina, quibus ſemper triumphans euadens, Populo Romano rebelles aut ſedauit, aut profligauit. In* *Triumphi.* *iſto Perſarum gentem, quæ Syriam inuaſerat, deuicit; eaque de cauſa, triumphalibus infulis ſublimatus, Auguſto Conſtantino valde acceptus fuit.*

Post *hæc, vxore demortua, & relictis Atticá, & Arthemiá communibus filiabus, quas honorificentiſsimè ſecum, vt par erat, alendas curarat, euenit, vt ad ſecundas euolare nuptias ſatageret;* *Vxor, & filiæ.* *ideóque Conſtantiam Virginem ſacratiſsimam filiam eiuſdem Auguſti popoſcit; idque eo tempore, quo Scythica gens, quæ Thraciam occupauerat, infeſtis armis, Romanis imminebat. Qui cùm* *Conſtantiã in vxorem petit.* *plurimùm auctoritate, & potentia valeret, Comites, & Præfecti cum vniuerſo Populo Romano, vt honeſtiſsimo eius poſtulato fieret ſatis, magná vi precum inſtabant. Conſtantinus vero Auguſtus, cùm ſciret filiam ſuam, ne morte quidem propoſitá, à virginitatis amore auellendam, maximo animi dolore cruciabatur, incertus, quonam modo, ab his ſe difficultatibus extricaret. At filia eius cæleſti iam antè lumine plenè illuſtrata, cùm patris ſolicitudinem, ſtudio ſanctitatis, conaretur reſtinguere, dixit ad eum:* Cùm certa ſim, mi Pater, Deũ, *Conſtantiæ conſilium.* cui die, noctéque deſeruio, virginitatis meæ curam habiturum, quæſo te, vt hanc animi ſolicitudinem, quæ te excruciat, miſſam facias, téque me illi coniugem daturum promittas, eâ conditione, vt ſi Scytharum gentem felici marte proſtrauerit, me victor ſimul & Conſul accipiat: porrò huius ſponſionis gratiâ, duas filias virgines, quas ex amiſſa coniuge ſuſcepit, vſque ad nuptiarum diem, apud me eſſe ſinat; atque ipſe *Ioannem* Præpoſitum, & *Paulum* Primicerium meum, apud ſe comiter habeat; vt & ipſe me per familiares meos penitus agnoſcat; & ego viciſſim per eius filias, clariſſimam morum illius, vitæque inſtituti cognitionem accipiam. *Gallicanus conditionẽ accepit.* *Placuit* Gallicano *virginis prudentiſſima oblata conditio; & protinus* Gallicani *filia Conſtantia tradita, & eius famuli ſimiliter ſummâ cum humanitate accepti ſunt. Etenim duæ illæ ſorores, quarum altera* Attica, *altera* Arthemia *dicebatur, cùm eſſent liberalibus ſtudijs*

apprimè

apprimè erudita, facili negotio ad Chriſti cognitionem, ac fidem ab Auguſta perducta ſunt.

INTEREA *igitur* GALLICANVS, *Scythis bello feliciter profligatis, glorioſo triumpho elatus, domum reuertitur; & antequam vrbem Romam ingrederetur, rectâ ad ſacra Petri Apoſtoli limina pergit. Quâ re Conſtantinus Imperator, totáque Nobilium Aula, quæ ad excipiendum eum, debito cum honore parata ſtabat, vehementer admirati ſunt; ipſéque Conſtantinus ad* GALLICANVM, *toto mentis, & corporis habitu ſupplicationi intentum, accedens, ait:* GALLICANE, quidnam hoc rei nouæ eſt, quam Ego in te conſpicio? Quod ad bellum pergens, Capitolium, & Templa ingreſſus, dæmonibus immolaſti, & iam victor è bello rediens, Chriſtum adoras, & Apoſtolorum ſupplex limina veneraris? *Cui* GALLICANVS: Deſine admirari, ô Imperator, Nam Chriſtum verum cœli, terræque Dominum, ex ſummâ eius potentiâ, cognoui. Cùm enim, cum Scythica gente conflicturus, extremas eſſem in anguſtias redactus, ac mole belli penè obrutus, & ſacrificiis interim inſiſtens, fruſtrà à Deo Marte opem implorarem; prorſúſque iam omnem in fuga ſalutem potuiſſem; *Paulus*, & *Ioannes* Conſtantiæ filiæ veſtræ Auguſtæ famuli, verbis me hortati ſunt, vt Deo cœli votum nuncuparem, me Chriſtianum fore, ſi perditis in rebus, victoriam ex hoſtibus reportarem. Fateor, ſimul atque votum hoc prolatum eſt, apparuit mihi iuuenis ſtatura excelſa, glorioſo Crucis trophæo præcedens, qui me ſtricto gladio, ſuis inſiſtere veſtigiis iuſſit. Inſtiti viriliter, & dexterâ, læuâque euaginatum tenens gladium, ipſo Duce, ad Regem perueni, qui meis pedibus humi proſtratus, ſanguinem ſuum infimis precibus à me deprecatus eſt. Ego pietate flexus, & illius, & omniũ vitæ peperci; atque ita vniuerſa Thracia, à Scythis, ſingulari Omnipotentis Dei beneficio liberata, ipſos Scythas tributarios effeci. En habes quadruplicatum exercitum; habes Scythas tributarios; & omnem Thraciam in libertatem vindicatam. Quod reliquum eſt, hanc vnicam à te, ô Imperator, laboris mei mercedem repoſco, vt me ab huius dignitatis ſarcinâ exoneratum, deinceps religioni, quam didici, vacare permittas.

Scythas deuicit.

Conuertitur ad fidem.

Renuntiat mundo.

HIS *Imperator verbis adeò commotus eſt, vt ruens in amplexus eius, vix lacrymas teneret; narrauítque quomodo duæ eius filiæ pari pietate ad Chriſtum acceſſiſſent, atque eius in laudibus, die, ac nocte, incredibili mentis alacritate perſeuerarent. Interea deductus in Regiam* GALLICANVS, *quaſi gener Auguſtorum habitus eſt, & Conſul in faſcibus poſitus, Quinque Millia ſeruorum libertate donauit, eoſdémque Ciues Romanos effectos, prædijs, ac domibus ditauit; ac poſtremò omnibus facultatibus in pauperes diſtributis, in vrbe Oſtienſi Hilarino ſe adiunxit, eiúſque ædes pauperibus excipiendis accommodauit, in quibus innumerabilem peregrinorum multitudinem excepit, & ſingulari benignitatis ſtudio fouit, ac pauit. Ibi tunc videre licebat egregium profectò, atque admirandum pietatis ſtudium; Virum Patritium, & Conſulem, Auguſtis amiciſſimum, & omnibus mundanæ gloriæ titulis decoratum, pauperum pedes lauantem; cibum, potúmque offerentem; aquam manibus infundentem; languentibus ſolicitè miniſtrantem, cæteráque ſanctæ ſeruitutis officia, mirâ alacritate, & gaudio exhibentem. His atque alijs eximiæ pietatis operibus clarus, primus in Oſtienſi vrbe Eccleſiam S. Laurentij homopoli monitis excitatus extruxit, qui clarâ luce ei apparens, hortatur, vt ad multorum ſalutem, ritè conſtruendam Eccleſiam fabricaret; quod & factum: quæ quidem vſque hodie* Laurentia *nuncupatur. Interea ipſe Dei ſeruus* GALLICANVS *Chriſti gratia adeò multiplici fuit illuſtratus, vt etiam dæmones eius nomen perhorreſcerent, eiúſque conſpectu, ex obſeſſis corporibus continuò, & ſine retardatione migrarent.*

Seruorum quinque millia manumittit.

Eius exercitia humilitatis.

S. Laurentio Baſilicã extruit.

Potens miraculis.

CVM *autem* Conſtantio *è viuis ſublato,* Iulianus *liberas nactus eſſet imperij habenas, viderétque Chriſtianã Religionem, & numero, & robore auctam, & ſtabilitam; Gentiliciãm vero ſuperſtitionem, magna ex parte collapſam, atque proſtratam, haud mediocri ſtudio illam deprimere; hanc verò excitare, ac*

Iuliani Apoſtatæ perſecutio. *in priorem ſtatum reponere conatus eſt. At quoniam à Chriſtianis nollet palàm perſecutor haberi, more ſuo, dolis in eos agere, multifariàm excogitando cauſas, ipſos per ſuos aggreſſus eſt perſequi Magiſtratus. Res quidem lento gradu agi cœpta eſt, cùm in eorum bona primùm fiſcus inſurgeret, qui in Aula Chriſtianorum Imperatorum militaſſent, cauſâ illâ communi obtentâ (ne more prædonum in patrimonia locupletum graſſari viderentur) quod ex Templorum diuitijs expilatis, olim fortunas auxiſſent. Quod ſi adeò hæc cauſa deeſſet, vt ne locus videretur eſſe fictioni, aut calumniæ, illa in promptu aderat, quam etiam reſcriptis* *Eius vafrities.* *ſuis inſerere minimè erubeſcebat; nimirum Chriſtianos, ex Euangelij præſcripto, nequaquam affluere diuitijs, ſed eas petentibus impendere, imò & perfectionis adipiſcendæ gratiâ, penitus omnes erogare debere. Hiſce quidem coloribus,* *Luc. 14.* *rapax fiſcus in* GALLICANI *opulentiſſimum patrimoniũ manus iniecit. Sed ipſe Chriſtus, in cuius pauperes S. Viri diuitiæ erogabantur, tutatus eſt reditus egenorum, pauendis admodum prodigijs; Nam quicunque accedebat, vt prædijs, vel* *Confiſcantur bona Gallicani.* *domibus titulos fiſcales affigeret, vel exigeret penſiones, arripiebatur à dæmone, vel percuſſus lepra, è veſtigio recedebat. Sed nequiſſimi illi ſpiritus, expetentes de* GALLICANO *vindictam, ab obſeſſis corporibus ſe minimè egredi poſſe iactabant, niſi idem ipſe Dijs ſacra litaret.* *Illu Chriſtus tuetur.* *Qui eâ de re conuentus, cùm facere renuiſſet, ex Italiæ finibus abire iuſſus, ſe contulit* Alexandriam, & *in eremum ſeceſſit, è quâ à Rauciano extractus, cùm nollet à fide receptâ recedere, nec Idolis ſacrificare, capite plexus martyrium fuit feliciter aſſecutus* VII. Kal. Iulij, *Anno Domini* CCC. LXII. *Cui ſtatim Baſilicam ſui nominis conſtruxerunt,* *Coronatur.* *in qua exuberant beneficia martyrij eius, ex eo tempore, & nunc, & vſque in ſecula ſeculorum, Amen.*

De origine Hiſpana probatio. Hucuſque ACTA pleniora, nam quæ circumferũtur, in originis proſapiâ, defectuoſa noſcuntur. Quam vt probemus, Iuliani Noſtri Archipresbyteri Toletani *in Aduerſar. n. 8.* verba ſubiiciemus: *SS. Ioannes, & Paulus, &* OVINVS GALLICANVS, *Vir Conſularis, quorum hic* Alexandriæ, *illi Romæ paſſi ſunt,* HISPANI SAGVNTINI *& in Aula Cæſarum diù verſati.* Et *n.* 399. cognationem cum *SS. Ioanne*, & *Paulo* proſequitur. Illius opinionem etiam tuetur *Cyprianus* Cordubenſis Archipresbyter inter *Poëmata MS. Auli Hali* mei, hac ſerie.

PRO S. GALLICANO OVINO, VIRO Conſulari, Martyre; ex Cypriano Cordubenſi, Epitaphium.

Epitaphiũ ex Cypriano Cordubenſi.

IN tumulo hoc iacet almus GALLICANVS OVINVS,
Qui fuit HISPANVS *grandi ex & origine quondam*
SAGVNTINA; *Cuius vrbs memorabilis actus*
Vidit, & illuſtres, Conſul bis Roma triumphos:
Cuius & Oſtia poſt fidei duraſſe trophæa
Cognouit: Tandem Martyr cum chlamyde cœlos
Purpureâ conſcendit ouans, per tempora viuens.
Noſtros ſic alienóſque haud ſine nomine ditans.

Cætera, quæ ad elucidationem ACTORVM ſpectant, vide apud Baron. in *Annal. Eccleſ. Tom. 3. Ann.* 330. *n.* 49. qui *n.* 55. inſignia munera S.R.E. oblata à S. Martyre recenſet. Et *Tom. 4. Ann.* 362. *n.* 262. vbi eius agonem, & martyrium, recopilatis *Iuliani* Apoſtatæ dolis, & fallaciis, exponit.

Topographia. SAGVNTVM. Vrbs memorabilis, & vetuſtiſſima in *Hiſpania Citeriori*, in populis *Edetanis* ex Ptolem. in *Geograph. lib. 2. Tabul. 2. Europ. c. 6.* Σαγουντόν que vocitat. Quam & ZACYNTHVM, à *Zacyntho* Herculis Ægyptij comite, dictam quondam, ſuſpicantur *Vaſſaus*, & alij ex Noſtratibus, necnon & *Stephanus*. Sed & Ioann. Annius Viterbienſ. *in Comment. ad Beroſ. lib. 5. fol. mihi*, 120. & 122. *col.* 2. cum *Tubale* Hiſpanias aduentaſſe

aduentaſſe *Sagas* qui (ab eis nomen SAGVNTVM) vrbem condidêre. De ea plura Scolanus *Hiſtor. Valentin. Tom. 2. fol. 35. & 38.* vbi aliquot Inſcriptiones Hebræis characteribus inciſas exſcribit. Necnon Iac. Gruter. *fol.* 104. *n.* 12. *fol.* 105. *n.* 13. *fol.* 276. *n.* 1. *&* 2. *fol.* 344. *n.* 4. *&* 7. *fol.* 357. *n.* 6. *& ſeqq. fol.* 373. *n.* 6. Hodie dicitur MORVEDRE. Fideliſſima fœderi cum Populo Romano pacto, ita vt propter illius defenſionem, conſtantiæ exemplum ſequentibus præberet ſoculis. De qua Lucan. *lib.* 3. *Pharſal.*

Nec pauet hic Populus pro libertate ſubire
Obſeſſum Pœno geßit quod Marte SAGVNTVM.

Eius fidelitatem, & conſtantim legito apud Valer. Maxiam. *lib.* 6. *c.* 3.

S. EVROSIA Virgo, & Martyr cum ſociis.] Inſignis, & illuſtriſſima eſt huius ſanctiſſimæ Virginis, & Martyris memoria apud *Iaccenſem* vrbem in *Hiſpania* ad Pyrenæi radices ſitam. Cuius & meminit Philipp. Ferrar. in *General. Catal. SS. die XXVI. Iunij. fol.* 263. & in *Topograph. SS. verb.* Corduba, *fol.* 42. *col.* 2. dicens : IACCÆ *in* Hiſpania S. EVROSIÆ *Virginis & Martyris.* De ea ſcripsêre Iulian. Petr. *in Chron. Ann.* 715. *n.* 377. *fol.* 91. & in *Aduerſ. n.* 517. *fol.* 121. Marin. Sicul. *de Reb. Hiſpan. lib.* 5. Ioann. Matth. Stephan. *de SS. Aragon* Dux Ixarenſ. *in Catalog. SS. Hiſpan. Tabul.* 3. *n.* 12. Ambroſ. Morales *Hiſt. Hiſpan. lib.* 16. *c.* 14. *fol.* 228. & *c.* 17. Marieta *Hiſtor. SS. Hiſpan. lib.* 4. *c.* 18. *fol.* 98. Truxill. in *Theſaur. Concionat* 2. *tom. fol.* 1189. Blaſc. de Lanuza in *Periſtephan. SS. Aragon. lib.* 2. *fol.* 22. qui heroicè de Maurorum per *Hiſpanias* ingreſſu agens, proſequitur. B. *Ubi cultus?* *Scriptores.*

Huc ergo venêre Duces, Muzaquè ferocis
Armata turma, peditumque, equitúmque phalanges,
Tempore quo EVROSIA *(è cœlo velut aurea Nympha,*
Vt fulgens radius, lux vt diffuſa per auras)
Virgo Boëma, *cui forma & Rachelea venuſtas*
Contigerat, Regi Hiſpano *iungenda marito,*
Obuia tunc Mauris Vaſa peruenit ad oras:
Ut quando celeres calida & pulmone columba
Occurrunt aquilis, mitis vel cerua Leoni :
Sic Maurûm turma comites laniare Boëmæ
Virginis, & Chriſti Athletas mucrone ſecare.
Iamque acres tendunt arcus, agménque pharetra
Mittunt, lethiferis vndans tunc aura ſagittis,
Turbáque truncatur, reſonat mons totus equorum
Hinnitu, clamore virûm, clangore tubarum.
Cultores Chriſti, nullo diſcrimine, mortem
EVROSIÆ *hortatu, Domini pro lege ſubire*
Deſiderant omnes. Offertur victima paſſim.
Cade ſolum, cade arma rubent, & ſanguine cuncta
Opplentur, montes immitis mortis aceruis.
Conſilijs princeps Cornelius inſtat, Aciſclus
Præſul, Virginei cuſtos monitórque pudoris,
Sanctus homo hortatur cunctos, conſortia Diuûm
Reſpiciant. Hodie menſâ cænabimus vnâ.
Hoc genere (*aiebat*) mortis veniemus ad Aſtra.

Mox exacta ſeni ceruix, iuueníque pubenti,
Et ſcandunt cœlos vecta ſuper æthera mentes,
Corpora dum rubeo iacuêre in ſanguine trunca.
Hortatrix Virgo Princeps (Regina futura
Heſperiæ, tempus, ſi vel fortuna tuliſſet)
Dilecti fratris morti, patruíque ſuperſtes
EVROSIA *immanes carpit Machometis alumnos,*
Prædicat atque fidem Chriſti, palâtia temnit,
Ac Reges, Regúmque Duces, & maxima Regna
Deſpicit, & rapidos quos Dux conceperat ignes.
Corpus ei tenerum, verum inſuperabile pectus
Enſes deriſit: Ponti ceu murmura littus,
Mons magnus ventos, cautes vt ſaxea nimbos.
Ergo dum ſtolidi furias deriſit amantis
In fauces gladio, immiſſóque in guttura ferro,
Inuulgabat adhuc Chriſtum, ſumptóque volatu,
Cœlica victricem tulit ad conuiuia palmam.
Angelicas voces, plenas concentibus auras
Audiuit tellus; cœlos tunc vertice ab alto
EVROSIÆ *exequias plectro celebraſſe ſuaui.*
Sed tandem EVROSIÆ *corpus, quod ſanguine rubrum*
Expoſitum nimbis iacuit ſine honore relictum,
Paſtori Virgo monſtrat, poſt tempora multa
Cœlitus, atque ab eo tranſlata fuêre decenter
Pignora in illuſtrem templis, & mœnibus vrbem
Iaccenſem, *multis vbi mirabunda coruſcant*
Prodigÿs; populíſque pÿs venerata quieſcunt.

Error Scriptorũ Celtiberiæ, & Lectionum Breuiariorum detegitur. Huius relationis ſynopſim tam iſte Scriptor, quàm cæteri *Celtiberiæ* prorſus deſcripsêre ex *Lectionibus*, & *Hymnis* Breuiariorum antiquorum ſanctarum Eccleſiarum *Oſcenſis*, & *Iaccenſis*, in quibus liquidò conſtat S. Virginem è *Bohemia* oriundam, ex parentibus Regibus illius Prouinciæ progenitam, *Hiſpano* quoque *Regi* nubendam, in *Hiſpanias* aduentaſſe. Quæ omnia proculdubio manifeſtum continent errorem, vt ex ſequentibus probatur apertè.

PRIMO, quatenus in dictis *Lectionibus*, à quibus Scriptores, aſſeritur: *Inclytam Virginem & Martyrem* EVROSIAM, *Sereniſſimi* BOHEMIÆ *Regis filiam* fuiſſe, & in Hymno, ſic:

Hæc BOHEMA *natione*
Nata Regis *inclyti,*
Virgo pura mentis bona
Stabilis propoſiti.

Reges Bohemiæ quãdo creati? Nequaquam poteſt conſiſtere, ex ſequentibus. I. Quia eo tempore, quo EVROSIA in Hiſpanias deuenit, erat Annus DCC. XIV. vel circiter, vt indicant *Lectiones*, & *Scriptores*: eo etenim Anno adhuc apud *Bohemos Regum* titulus non erat, nec fuêre *Reges* ad Annum vſque M.LXXXVI. vt fatentur *Æneas Syluius*, *Dubrauius*, & cæteri

Bohemicarum Rerum Scriptores, & nouiſſimè P.Soliman. *in Elog.Reg.& Duc.Bohem. Elog.*23. ergo deficit in hoc *Lectionum*,& Scriptorum relatio. II. Quia ipſo eo ſeculo, nondum *Bohemia* fidem Catholicam agnouerat, ad Annum vſque DCCC. LXXX. quo *Borinortus* Dux eius XII. prædicatione *S. Methody* illius Prouinciæ Apoſtoli,Chriſti crucem amplexus eſt, vt referunt ipſe *Sylutus,Dubrauius, Baronius,* & Solimannus *Elog.*12. Si ergo EVROSIA proles erat *Bohemici* Principis, quo pacto *Christiana* erat, patruúmque habebat *Epiſcopum*, ſi nondum *Bohemia*, nec *Regnum* Chriſto nomina dederant; ergo etiam in hac parte falluntur *Lectiones*, & Scriptores. III. Quia ſi ſtaremus hiſce *Lectionibus*, dùm dicunt: *Dum ad contrahendum matrimonium cum* Rege Hiſpaniæ *à Patre miſſa, cum venerabili comitatu proficiſceretur.* Et in Hymno ad Veſperas:

Bohemia quando fidem accepit?

Hæc cum Rege Hiſpanorum
Maritanda mittitur
Turma tuenda Virorum
Nobili committitur.

Error erit peior prioribus. Nam tempore *Hiſpani* excidij, nullus *Hiſpanorum Rex* erat, præter *Rodericum*, húncque Catholicum, licèt diſſolutum, & infelicem. Qui etiam cum *Egilona* Regina coniuge vitam agebat, vt ex Noſtris, & Exteris Chronographis liquidò conſtat; ergo perperam in *Lectionibus*, & Scriptoribus *Celtiberis*, aduentaſſe EVROSIAM ad contrahendum matrimonium cum *Rege Hiſpanorum* profertur.

Nullus Rex in Hiſpania niſi Rodericus tempore excidij.

HINC crederem *Ambroſium de Morales* prorſus à relatione *Lectionum* digreſſum, tantum martyrij locum,& pignorum cuſtodiam recenſuiſſe, illo addito: *Nam quæ ibidem de S.Virgine referuntur,& quæ Nos omittimus, prorſus veritate, & auctoritate carent.* Sed & *P. Truxillo* fortè hac obrutus mole commenti, aliò diuertens, ſecurior ſibi opinio viſa fuit, ſi EVROSIAM apud *Cordubam* paſſam, eiúſque pignora *Iaccam* tranſlata fateretur, quàm inſequi *Lectionum* veſtigia, tot erroribus implicata.

Ambroſij Moralez placitum.

P. Truxillo error vindicatus.

IGITVR *Lectionum*, & Scriptorum lapſus facillimo negotio ſanabimus, ſi Iuliani Noſtri Archipresbyteri Toletani in *Chrón. d. n* 377. ſententiam, cum peruetuſto Epigrammate, *in quo proſodia negligitur*, in meo *Auli Hali MS. Codice*, reperto, aſſuimus. Iſtud ſic:

PRO S. EVROSIA, V. ET M. AQVITANICA.

T*Egitur almum gramineo ſub caſpite*, BOIÆ
EVROSIÆ *corpus; quod lacerauit Arabs.*
Hæc quæ Celtibero *veniens benè nupta marito,*
Hiſpanas *oras, omnes in arma vidit.*
Regulum at hæc quærit, capit aſt pro Procere Regem:
Nam Chriſto Sponſa, Martyr & Alma cadit.

Iulianus verò, ſic: *Floret memoria* S. EVROSIÆ *Virginis, & Martyris*, BOHEMICI *Reguli* (lege BOICI Reguli) *filia, anno* DCC. XV. *quæ nupta* Regulo Aragoniæ *venerat.* En nodum ſolutum tantillâ emendatione; quâ, & *Lectiones* ſubſiſtent, & Scriptorum placita ſanabuntur. Nam primò probatur non BOHEMAM origine fuiſſe Virginem Noſtram, ſed BOIAM ex *Aquitania.* Secundò non REGIS filiam, ſed REGVLI, ſeu Proceris. Tertio non cum REGE *Hiſpaniæ* nubendam, ſed cum REGVLO *Celtiberiæ.* Quibus ſic probatis, *Lectionum*, & Scriptorum ecphraſis retinebitur, ſi loco, BOHEMIÆ *Regis filia*, reponantur, BOIÆ *Reguli filia*, verba: & loco, *ad contrahendum cum* Rege Hiſpaniæ *matrimonium*, legatur *cum* Regulo Celtiberiæ.

Sanantur Lectiones Breuiariorum, & Scriptorum lapſus.

Boiorum ſitus. SED qualis BOIORVM ſitus ſciſcitaberis? Hunc in *Aquitania* non procul à *Celtiberia* fuiſſe fatentur Scriptores Geographi, tàm antiqui, quàm recentiores, Henrricus Stephanus *in Dictionario*, verb. Boij *fol.* 466. Abraham. Ortellius in *Theſaur. Geograph.* Scalig. in *Lectionib. Auſonian.* Brietius in *Geograph. Vet. & Nou.* Quorum etiam meminit Antoninus Imperator in *Itinerar. ex Aſturica Burdigalam*, apud Zurit. *fol.* 103. apud Simler. *fol.* 198. ſic:

Boſa.	M. P. XII.
BOIOS.	M. P. VII.
Burdigala.	M. P. XVI.

Et Metropolis. Hos etiam *S. Paulinus* ad Auſonium *Epiſt.* 12. vocitat PICEOS, vbi Elias Vinetus *in Not. n.* 566. eorum ſitum deſcribit, & vrbem, quam hodie in Aquitania BAIONA dicimus, BOIORVM caput, & Metropolim quondam fuiſſe contendit.

HINC veriſimiliùs credendum eſt, *Regulum Aquitaniæ* nuptui tradidiſſe EVROSIAM filiam Regulo *Celtiberiæ*, tanquam viciniori, & noto; quorum vnuſquiſque *Hiſpaniarum* Regibus parebat, & à quibus titulos accipiebat. Nam è *Bohemia*, prouinciâ ab *Hiſpania* tot diſtantiis diſſitâ, tot periculis expoſitâ, & tantis anfractibus ſeparatâ, maximè illo ſeculo, quis credet Virginem deuenturam. His itaque rationibus, aliquando ab amico, mihi ſemper venerando, *Doctore Ioanne Franciſco Andreſio* Regni Aragoniæ Chronographo interpellatus per Epiſtolas, *De hoc diſſertationem ſcripſit Auctor.* quibus *de Vera S. EVROSIÆ Patria*, (nam quæ circumferebatur ex *Bohemia*, ſibi improbabilis viſa fuit) dubitabat, ſententiam dixi. Quâ lectâ, & probatâ commotus doctiſſimus Chronographus, credens ſe obſequium illuſtre Vrbi, & Eccleſiæ *Iaccetanæ* præbiturum, ſi meam *Diſſertationem* huiuſmodi typis editam *Iaccenſibus* dedicaret, illam *Cæſarauguſtæ* prælo dedit, & ad *Iaccetanos* obſequentiſſimâ circunſpectione dimiſit. Sed cùm ſint hominum ingenia, aut vaga, aut vana, & nemo ſe credit poſſe doceri, quod in eruditiſſimo Chronographo fuit obſequium, in *Iaccetanorum* animis tranſiit in opprobrium. Hinc *Apologum* aduerſus Noſtram *Diſſertationem* ſcripſêre; conantes *Lectionum* ecphraſim defenſare. Quod vt faciliùs aſſequantur, aduerſus ſuæ Eccleſiæ *Traditionem*, & *Scriptorum* inconcuſſam computi rationem tempus martyrij S. Virginis inuertunt, ne rationibus à Nobis adductis obruantur. Et ideò, vt *Apologo* reſpondeamus, totam illius ſtruem ad TRES *Corollarios* reducere conabimur: Quibus breuiter faciemus ſatis, vt contrariorum dignoſcantur commenta, & veritas eluceſcat.

COROLLARIVM, I. *Quod Annus agonis S. Virginis non potuit euenire, vt inquiunt Iaccetani, ad* DCCC. LXVIII. *& huius opinionis errores deteguntur.*

Martyrium S. Virginis fuit anno euerſionis Hiſpaniæ. PROBATVR I. Quia ex ipſis *Lectionibus*, Hymnis, & Scriptoribus Celtiberis, Annus martyrij fuit, quo excidium *Hiſpaniæ* euenit: patet ex illis verbis *Lect.* 3. ibi: *Audita tamen Chriſtianorum perſecutione, &* TOTIVS Hiſpaniæ, *vſque ad Pyrenæos montes, à Sarracenis facta vaſtatione, in ſpelunca cuiuſdam cacuminis, in Territorio Villæ de* Hiebra *delituit*. Et conueniunt Iulian. *d. n.* 377. Marin. Siculus *d. lib.* 5. Alphonſ. Vener. Blaſcus de Lanuza vbi ſuprà. Si hoc ita; nequaquam potuit S. EVROSIA agonem implere ad Annum DCCC. LXVIII. vt inquit *Apologus*.

S. Methodius quo anno Slauiam petiit? PROBATVR II. Quia nec Anno DCCC. LXVIII. *Bohemia* fidem acceperat, vt ſimulat *Apologus*, qui vt hæc commentetur, duo fatetur, alterum quòd hæc *Bohemia* conuerſio facta à *S. Methodio* fuit; alterum quòd S Præſul Româ *Slauiam* ab Adriano II. Pont. Maxim. miſſus exiuit. His confeſſionibus admiſſis, venio ad Annum quo S. *Bohemiæ* Apoſtolus Româ *Slauiam* proficiſcitur. Cardinalis Cæſar Baronius in *Annal. Eccleſ. tom.* 10. *Ann.* 867. *fol.* 369. & cum eo cæteri Scribentes, in fine anni DCCC. LXVII. Methodium fuiſſe ab Adriano dimiſſum *ad prædicandum Euangelium* SLAVIS *quorum linguam didicerat* profitetur. Et licet inter SLAVOS comprehendantur BOHEMI, tamen ad iſtos non acceſſit *S. Methodius*, vſque ad Annum DCCC. LXXX. Si ergo in fine Anni DCCC. LXVII. perrexit *Methodius Slauiam*, eſto quod primò ad fidem conuertiſſet *Bohemiam*, quo pacto in pene ſex Menſium ſpatio, potuit S. Præſul ad *Bohemos* accedere, fidem prædicare, *Borinorium*, & *Ludmillam* Prouinciæ Reges, eorúmque prolem Chriſto ſubiicere, Epiſcopos conſtituere, *Euroſiæ*

matrimo

matrimonium peragi, illáque cum Epiſcopo, & comitatu in *Hiſpanias* dimitti? Res mehercle nimis feſtina videtur: ſed cùm computatio hæc *Apologi* coniecturalis exiſtat, & citatis mens peruolet equis, quid mirum ſi breui multa complectatur itinera. Illud ex Hiſtoriæ elicitur veritate: Quòd *Borſuorius* (quem Patrem S. Evrosiæ mentitur *Apologus*) ſucceſſit *Hoſtiuicio* in *Bohemiæ* ducatu, accepta vxore *Ludimilla* Slauiuorij Melnicenſis filiâ, pacem cum *Suatopluco* Morauiæ Rege ſtatuere decernens, *Morauiam* acceſſit Anno DCCC.LXXIX. die quo Suatoplucus à S. Methodio Chriſti Corpus Sacramentaliter acceperat, aut die Cœnæ Domini, vt aliis placet, & ad Regem delatus, Rex, ob non admiſſum ad eius menſam *Boriuorium*, hanc excuſationem propoſuit: *Ignoſcas* Boieme *hoſpes, quòd ad prandium hoc noſtrum inpræſentiarum non iuuitêre. Nec enim fas eſt, nec iura Chriſtiana ſinunt, reuertenti à menſa viui Dei, eum conuiuam habere, qui menſa Deorum mortuorum accumbere, déque eorum ſacrificijs participare ſoleat. Proinde ſi tibi noſtra conuiuia arrident, fac vt ſimul tibi noſtra etiam arrideat Religio: ac tunc demum noſter eris, & valde gratus conuiua.* Hinc *Boriuorius* Chriſto nomen dedit, miniſtrante *S. Methodio*, in Regis præſentia, quocum fœdera pacis pepigit, & reuerſus ad ſuos, ſtudio propagandæ Religionis Catholicæ, quam ſuſceperat, inuenit *Bohemos* rebellantes, & alium Ducem eligere decernentes; proinde ſuaſionibus *Slauiuorij* ſoceri *Morauiam* repedauit, vt *Suatoplucus* illi auxilia, pro recuperanda *Bohemia*, præberet. Interim *Bohemi Stoymirum* Ducem elegêre, qui per Decem Menſes prouinciæ regimina moderatus eſt, & tandem ſpoliatus, & *Borſuorius* reſtitutus fuit. Tunc iſte *Pragam* cum *B. Methodio* ingreſſus, qui fidem ciuibus prædicabat, breui omnes domeſticos, & famulos ad fidem ſuſcipiendam hortabatur. Hinc vxor *Ludmilla*, eiúſque filij, & *Slauiuorius* pater ad fidem conuerſi ſunt ad Annum vſque DCCC.LXXX. vt concludit P. Solimannus *d. Elog.* 12. his verbis: *Ergo Chriſtianam Religionem (ſecundo Numine) Anno ſalutis* DCCC.LXXX. *ſuſcepit Bohemia.* Quæ omnia etiam referunt Dubrauius *Hiſtor. Bohem. lib.* 4. in princip. Syluius *c.* 14. Si hoc ita, vt ſine dubio eſt; quomodo Evrosia ſi origine Bohema; & filia *Boriuorij*, & *Ludimillæ* fuit, *Chriſtiana*, & cum patruo Epiſcopo in *Hiſpanias* ad Annum DCCC.LXVIII. aduentare valuit, & martyrio coronari, vt perperam hallucinatur *Apologus*.

Quo Boriuorius Dux Bohemiæ conuerſus?

Probatvr III. Nam vt ex ipſis *Rerum Bohemicarum* Scriptoribus liquet; idem *Boriuorius* elapſis aliquot annis poſt fidem ſuſceptam, cum coniuge in arcem *Tetinenſem* ſecedens, *Spictineo* filio primogenito *Bohemiæ* gubernacula ceſſit; ſed illo è viuis ſublato, iterum Ducis diadema induit, donec *Vratiſlaus* ſecundogenitus ad annos diſcretionis accederet, cui itidem, vt Deo vacaret, regendam commendaret prouinciam. Aſt *Vratiſlao* pubertatem ingreſſo; *de danda* (inquit Dubrauius) *ei vxore maturè deliberant, atque ita ſecum decernunt, non aliam eſſe dandam, niſi Chriſtianam. Sed præualuit ſententia, vt Drahomiram (nam nondum extra Bohemiam Principes matrimonia contrahebant) vxorem duceret.* Quod & accidit ad annum DCCC.XC. Quæ conſuetudo viguit ad annũ DCCCC.LXV. quo *Dambrouca* nupſit extra *Bohemiam*, cum *Miceſlao Poloniæ* Principe; & hanc fuiſſe primam, quæ morem diſſoluit, vt fatetur idem Dubrauius *Hiſt. Bohem. lib.* 5. *fol.* 41. Ergo retentâ hac conſuetudine apud *Bohemos* vſque ad Annum DCCCC.LXV. de non maritandis filiabus Principum *Bohemorum* extra prouinciam; quo pacto *Aoplogus* Evrosiam, *Bohemiæ* Infantem, ad Annum DCCC.LXVIII. maritandã cum extero Regulo, in *Hiſpanias*, contra regionis morem, aduentaſſe contendit? Igitur & falſa *Iaccetanorum* opinio.

Extra prouinciã Bohemiæ nullus Ducum filius matrimonia contrahebat.

Probatvr IV. Quia ſi (vt inquit *Apologus*) *Boriuorius*, & *Ludimilla* Duces *Bohemiæ* Parentes Evrosiæ fuêre, neceſſariò in illius regionis *Chronicis*, Virginis nomen reperiretur ſcriptum: at hoc in illis deficit, vt infra *Corollar.* 3. dicemus: ergo falsò tribuitur Ducibus illis huiuſmodi filia, quando nec illi talem agnoſcunt, nec Hiſtorici talem enumerant: ſed & quod plus eſt, quod nullus vnquam ex *Noſtris*, aut *Exteris* Scriptoribus de Evrosia loquentibus, parentum huiuſmodi nomina expreſſit; ſed tantùm ex proprio capite *Apologus*, vt anno paſſionis ab ipſo efficto, conuenirent, nomina Ducum, eo tempore *Bohemiam* moderantium, ſine diſcretione ſucceſſuum, & abſque eorum cognitione prolis, imaginariâ relatione

S. Virgo à nemine agnoſcitur filia Boriuorij.

recenſet. Ex ſuperiùs adductis *Quatuor* probationibus ediſces, quanto laborent ſuppoſitionis vitio *Apologi* opinationes, quatenus ex hiſce contendit S. EVROSIAM in *Hiſpanias* ad Annum DCCC. LX V·III. aduentaſſe.

COROLLARIVM II. *Quod* S. EVROSIA *non potuit martyrio coronari in* AQVITANIA, vt falsò *Apologus* profitetur; & huius commenti *Geographica* ignorationes propálantur.

Quo ſitu martyrio coronata?

PATET ex *Lectionibus*, Traditione, & Scriptoribus Hiſpanis, in quibus, ad ſpeluncam iuxta Oppidum YEBRA in Pyrenæis occidentalibus montibus occubuiſſe legitur. En *Lectionis* 1. verba: *Auditâ tamen Christianorum perſecutione, & totius* Hiſpaniæ *vſque ad* Pyrenæos *montes à Sarracenis factâ vaſtatione, in* Spelunca *cuiuſdam cacuminis, in territorio villa de* HIEBRA *delituit. Sed latibulo illo diabolicâ fraude detecto, nobilis illa familia Chriſtiana ab infidelibus trucidatur.* Eadem ferè Marin. Siculus *d. lib. 5. Tom. 1. Hiſpan. Illuſtrat. fol.* 343. & indiſcriminatim omnes Scribentes tàm antiqui, quàm recentiores. Motus fuit ad hanc anilem tabulam inſcribendam *Iaccetanus* ille *Apologiaſtes*, ex eo quod in *Titulo* ſuperpoſito in ſuperiùs relato MS. *Epigrammate*, dicitur: *Pro* S. EVROSIA *Virgine, & Martyre* Aquitanica, quaſi vox illa AQVITANICA influat tantum in ſubſtantiuo vocabulo MARTYRE; excluſo VIRGINE. Ita vt ſenſus ſit: *Quod ideo à* Poëta *nuncupatur* AQVITANICA, *non propter originem Virginis, ſed propter locum Martyrij, quo Virgo agonem impleuit*; in hoc vafrè faſſus Montana illa ad HIEBRAM attingentia, partem fuiſſe AQVITANIÆ, eáque inter Galliæ circulos contineri, quod proculdubio craſſa ignorantia eſt. O hominum ingenia! Vt non faterentur *Iaccenſes* S. Virginem, fuiſſe AQVITANICAM, contra ius fateri Regionem illam *Celtiberis* parentem, fuiſſe AQVITANICAM compelluntur. Simili modo inuertere ſenſum illius *Diſtichi* 1. conantur:

Apologi error in Geographia.

Tegitur almum gramineo ſub caſpite BOIÆ:
Euroſiæ *corpus, quod lacerauit Arabs.*

Et in interpretatione Epigrammatis.

Et apponentes duo puncta, poſt vocem BOIÆ, primum carmen ad vnam orationem integram reducunt, quâ conſtruentes *ſub caſpite* BOIÆ, credunt, corpus Virginis tumulatum, in *Boiorum* territorio, hoc eſt in AQVITANIA. Sed cùm hæc interpretatio contra *Geographiæ* regulas inuenta noſcatur, facilè iſtis in medium recenſitis, illa doctioribus non arridebit. *Pyrenæorum* igitur deſcriptionem, quâ *Gallorum* quâ *Noſtratum* termini referuntur, Appianus Alexandrinus de *Bello Hiſpan.* meliùs omnibus ſubtexuit, dicens PYRENÆI *Montes à Mari Thyrreno ad Borealem Oceanum procurrunt. Horum partem, quâ ad* Orientem *ſpectat, incolunt* CELTÆ, *qui nunc* GALLI *appellantur: ad* Occaſum *ſunt* IBERI, *&* CELTIBERI. Conueniunt Strabo *lib.* 4. Plin. *lib.* 3. *c.* 5. Mela *lib.* 2. *c.* 7. Heydm. *lib. Manuduction. ad Veter. Geograph. c.* 4. *n.* 63. Oihenart. in *Not. Vtriuſq. Vaſcon. lib.* 3. *c.* 9. Briet. in *Parallelis Geograph. lib.* 6. *c.* 5. Noſter Silius Italicus *lib.* 3. *Pun.*

Aquitania, & Hiſpania per Pyrenæos diuiſio.

PYRENE *celsâ nimboſi verticis arce,*
Diuiſos CELTIS *altè proſpectat* IBEROS,
Atque æterna tenet magnis diuortia terris.

Iebra anagrāma diſſoluitur.

Sed quia hæc ſententia communis eſt, in eius comprobatione non inſiſtimus. Si ergo *Pyrenæorum* mons, quo *Occidentalia* cacumina ducit, CELTIBERIA eſt, & ad Oppidum YEBRA, cuius nomen ſoluto anagrammate IBERIA ſonat, & ibidem S. Viro agonem compleuit; quo pacto propter locum agonis *Martyr Aquitana* ſomniatur. Abſit hæc coniectatio ab homine *Celtibero*.

COROLLARIVM III. *Quod in relato Anno* DCCC. LXVIII. *non potuit* EVROSIA *cùm eſſet* BOHEMA *nuptias contrahere cum aliquo* Hiſpaniæ *Principe, vt ſuſpicatur* Apologus, *maximè cum* Fortunio Garſiæ *Pampilonenſium Infante.* Et ecphraſi cuiuſdam *Monachi Bohemi* deliriis imbutæ occurritur

Huius Corollarij ſubdiuiſio in Tres Sectiones.

IGITVR vt huic propoſitioni faciamus ſatis, *Apologiaſtæ* intentum in TRES ſubdiuidere ſectiones compellimur. I. quatenus Maritum quærit *Celtiberum*, cui S. Virginis connubium accommodet. II. prout etiam *Patrem, Regem, & Chriſtianum*, in BOHEMIA illo inueſtigat anno. III. quia ſuæ intentionis fundamina

in

In *apocrypha* cuiuſdam ſuppoſititij *Monachi Bohemi* ſcripturâ reponit. Quibus Sectionibus ſubuerſis,à fortiori *Apologi* machinationes corruent.

QVOAD *primam Sectionem* fatigatur *Apologus* in quæritando Virgini ſanctiſſimæ Marito, & poſtquam *P.F.Martini à Cruce* opinationem de FORTVNIO reſpuiſſet ſponſo,in ſe reuerſus conclûdit: *Tpudo ſer, que el miſmo, ſiendo Principe, y en vida de ſu Padre, por internuncios celebraſe matrimonio con* S. OROSIA. Sed quod non potuit hoc euenire, patet: Nam anno DCCC. LXVIII. quo *Apologus* martyrium aſſignat,haud natum FORTVNIVM fuiſſe conſtat.Siquidem *Garſias Eneconis* eius Pater illo eodē anno vix ad XVIII.attigerat; ita vt impoſſibile fuerit FORTVNIVM eo anno ætatem ad cōnubium habuiſſe.Sic Stephan.Garibayus in *Comp.Hiſtorial. tom.3.lib.22.c.3.*vbi agens de *Garſia* Patre ad Annum DCCC. LXVII. proſequitur: *Penes me documenta retineo, quibus pateſcit, quod quando Rex* Garſia Eneconis *in regnum aſcendit, tantum* XVII. *impleuerat annos.* Suffragatur D. Prudentius de Sandoual in *Hiſtor.Pampilonens. Ann.*867.*fol.*19.qui Eram,& Annum expreſſit, ſic: *Rex* Garcia Eneconis *ſucceſsit Regi* Eneconi *Patri, Era* DCCCCC. V.*id eſt Annus* DCCC. LXVII. *cùm eſſet* XVII. *annorum.* Hinc colliges quot annorum poterat eſſe filius, ſi fortè natus, Anno martyrij S. Virginis, quando pater nondum XVIII. numerabat. Ergo perperam FORTVNIO tribuitur iſthæc ſponſalium actitatio.

Fortunius Garſia nondum erat natus anno Martyrij S.Euroſiæ.

QVOAD *ſecundam Sectionem*, quod non potuerint eſſe S. EVROSIÆ parentes *Borivorius*,& *Ludimilla Bohemia* Duces, duobus ſequentibus mediis probabimus I. Quia *Borivorius*, & *Ludimilla*, Anno DCCC. LXVIII. nec eſſe *Reges*, nec *Chriſtianos* probatum reliquimus ſuprà *Corollar.* 1. vbi ad amuſſim. II. quia prædicti *Bohemiæ* Duces nullam prolem fœmineam ſuſcepêre, ſed tantum Tres filios maſculos, *Spitigueum, Vratiſlaum*, & *Boleſlaum*, vt ex *Tabulis Genealogicis* Thomæ Iordani *Tabul.* 1. *n.* 12. & ex Coſma Pragenſ. in *Chron.Bohem. Ann.* 894. & ex Georg. Barthold. in *Bohem.Pia lib.* 2.& Ioann.Dubrau.*Hiſt.Bohem.lib.*4. colligitur. Ergo S.EVROSIA non fuit,nec eſſe potuit horum Ducum filia. Sed quia poſtmodùm, iſthæc à Nobis reaſſumenda eſt inſtantia, hic orationis filum erumpemus.

Borivorius Dux Bohemiæ nullam fœmineam prolem ſuſcepit.

QVOAD *Tertiam Sectionem*,quæ in relatione cuiuſdam *Monachi*,vt aiunt, *Bohemi* conſiſtit,illámque *Iaccenſes*,vt authenticam recondunt, & eius verba in *Apologo*, vt noſtram ſententiam conuincant, referunt; en tibi,Lector erudite,integram damus: *Die* XX.*Februarij Anno* M.CCCC.LXXXXIII. F.Ioannes de Monte Olilueti, *Regni* Bohemiæ, *venit ad Ciuitatem* IACCAM, *ad viſitandum Corpus* B. EVROSIÆ, *& dixit: Quod nomen Patris dictæ* B.EVROSIÆ, *erat* IOANNES *Lodici Rex* Bohemiæ,*Sclauoniæ, & Albaniæ; & nomen Matris eius* EVLALIA: *Nomen fratris ſui* CARMIONI *Lodici: Nomen ſuæ auunculæ* MARTIANA *Lodici: Nomen ciuitatis* LASPICI, *& baptizati fuerunt in vna ſanctiſsima Eccleſia, intitulata in honorem* S.Euſebij,*& ſanctiſsima corpora ipſorum requieſcunt in vno ſanctiſsimo Monaſterio Ordinis Sancti* Benedicti, *in honorem* SS. Fabiani, *&* Sebaſtiani, *iuxta Ciuitatem* Laſpici *ad* IX. *Milliaria* &c. O tu, quiſquis es eruditionis amicus, ſi hæc legiſti cachinnum ſolue, imò retine; nam,potius commiſerationem, quàm riſum meretur, qui hiſce deliriis confarcinatus in publicum prodire non renuit. Sed non poſſum non valde mirari de critico hoc noſtre *Apologiaſte*, qui cùm noſtra prolixius perſcrutatur dilemmata, ipſe ſua nobis commenta patulè deglutienda proponit. Sed ad clauſulas relationis *Monachi* veteratoris, qui cerebrum, & animos *Iaccenſium* falſis propoſitionibus inflauit,comprobandas veniamus.

Scriptura apocrypha Monachi Bohemi enervitur.

CLAVSVLA PRIMA. Quod parentes vocabantur IOANNES & EVLALIA. Hoc merum figmentum eſt: Quia ab Anno DC. XXXIX.quo *Bohemia* Monarchicum aſſumpſit regimen,vſque ad Annum M.CCC.XVII.quo *Ioannes*,& Iſabella Reges vixerunt *Bohemiæ*, nullus alius vnquam *Bohemorum* Ducum, aut *Regum* tali nomine conſpicitur inſignitus,vt in *Catalogis* Principum illius Prouinciæ apud *Solimannum*, quorum icones ære inciſas, elogiis carmine, & proſâ inſcriptas exponit, & apud alios pateſcit: ergo falſa *Monachi* relatio. Nec obſtat,ſi dicatur,quòd in Baptiſmo Gentilia nomina mutauêre, & Chriſtiana aſſumere voluerunt. Quia illo ſeculo haud moris erat huiuſmodi nominum mutatio. Inſuper, nam eſto quod efficeretur, quare in *Bohemicis* Scriptoribus tantum ſilentium? Quare non cum Chri-

Clauſula I. circa nomina Patrum reprobatur.

Tacita obiectioni reſpondetur.

ſtianis

ſtianis nominibus illorum inpoſterum meminere ? Seu quare in *Tabulis Eccleſiaſticis* cum de martyrio Matris agitur, LVDIMILA & nō EVLALIA præſcribitur? MLADA igitur Virgo *Boleſlai* filia ad Annum DCCC. X C V I I. prima fuit apud *Bohemos*, quæ nomine barbaro, à Pontifice, dum Romam ad viſitanda Apoſtolorum limina, accederet commutato, poſtmodùm MARIA nominata eſt, vt referunt Coſmas Pragenſ. *fol.* 11. Dubrau. *lib.* 5. & alij. Nec cognomen LODICI à *Monacho* præſcriptum, vnquam apud *Bohemos* auditum ? imò quòd illis temporibus adhuc iſthæc vanitatis cognomina familiarum nondum hominum mentes occupauerant, nec eranr in corda hominum ingreſſa.

Clauſula II. circa regna à patre poſſeſſa, refellitur.

CLAVSVLA II. quâ conſtanter aſſeritur: *Patrem* Ioannem *S. Virginis*, *Regem* Bohemiæ, Sclauoniæ, *&* Albaniæ *fuiſſe*. Quod falſiſſimnm eſt; nam illo æuo omnes illæ Prouinciæ ſeparatos Principes, & Gubernatores habebant; nam licèt ſub nomine generali SCLAVONIA totius illius circuli ſitus diceretur, quo Morauia, Bohemia, Polonia, & Albania includebantur; tamen *Morania*, & *Polonia* Regio titulo fungebantur, *Albania* ariſtocratico regimine contenta, Reges reſpuebat. *Bohemia*, vt vidimus, tantum *Ducatus* munere gaudebat, vt omnia ex Hiſtoriis eliciuntur. Videſis Dubrau. *lib.* 4. Martin. Cromer. *Hiſtor. Polon. lib.* 3. Baronium *tom.* 10. *Ann.* 867. Si ergo iſte Pater effictus EVROSIÆ tantum *Ducis* titulo decorabatur, nec adhuc ad coronam aſcenderat, quo pacto *Reges* ſub eius dominio poterat conculcare?

Clauſula III. circa nomina fratris, & auunculæ reijcitur.

CLAVSVLA III. quâ *nomina fratris, & auunculæ*, illius CARMIONI, iſtius MARTIANÆ *compulſantur*, prorſus commentitia eſt. Nam ſi patres *Borinorius*, & *Ludmila* fuere, iſti nequaquam filium huius nominis ſuſcepêre, vt ſupra probatum extat *Sect.* 2. vbi filiorum nomina repoſuimus. Inſuper, quia ſi *Traditioni* S. E. *Iaccetana*, & *Scriptoribus Celtiberis* ſtandum eſt, frater S. Virginis CORNELIVS; patruus (non auuncula,) Epiſcopus, ACISCLVS nuncupabantur, vt *Apologus* confitetur: ergo perperam *Monachi Bohemi* ſuppoſititiis fictionibus inhæret, qui hæc allegat improbabilia figmenta. Maximè cùm contraria doceat in *Apologo*, & diuerſa ex *Homopolis Scriptoribus* didicerit, canente Blaſco in *Periſtephan. SS. Aragon. fol.* 22.

Conſilijs Princeps CORNELIVS *inſtat*, ACISCLVS
Præſul; Virginei cuſtos, monitórque pudoris.

Quos poſtmodùm ſanguinis vinculis interpellat, & Virginis dolorem de ipſorum morte, ipſa præſente, explicans, proſequitur:

Dilecti FRATRIS *morti*, PATRVIQVE *ſuperſtes.*

Clauſula IV. circa locū Curiæ, & Baptiſmi refellitur.

CLAVSVLA IV. quâ refertur, vrbem, in qua Curiam Parentes habebant, & Baptiſmum ſuſcepêre, LASPICI vocatam fuiſſe, penitus erronea eſt. Nam nullus ex *Geographis* vetuſtis, aut recentioribus illius vrbis ſimili nomine meminit; & conſtat *Curiam Bohemiæ* nullam aliam fuiſſe, à *Primiſlao* huius Prouinciæ Duce III. qui illam PRAHAM nuncupauit, vſque in hodiernum diem, vt notauit Æneas Syluius *Hiſtor. Bohem. c.* 6. *&* omnes Scribentes. De quo non eſt cur ambigatur.

Clauſula V. de loco Baptiſmi improbatur.

CLAVSVLA V. Qua dicitur: *Et Baptizati fuerunt in vna ſanctiſſima Eccleſia intitulata in honorem* S. Euſebij: tota mendoſa eſt. Et hoc ex duplici ratione probabimus. I. Quia eſto quod *Borinorius* fuiſſet pater S. Virginis, iſte non in *Bohemia*, ſed in *Morania* Baptiſmum recepit, & *Ludmilla* cum filiis poſtmodùm in *Bohemia*; ergo mendax *Monachi* relatio eſt. Adſit Dubrauius *Hiſtor. Bohem. lib.* 4 in princip. his verbis: *Adfuit Spiritus-Sancti gratia, animúmque* Boriuorij *luce fidei Chriſtianæ ſic illuſtrauit, vt* MORAVIÆ *ſtatum cum benè multis clientibus, aquâ ſalutari à Methodio tingeretur.* Eadem Georg. Berthold. in *Bohem. Pia lib.* 2. *fol.* 2. qui concludit: *Deinde vxor eius cui* Ludimillæ *nomen in* BOHEMIA, *ab eodem tincta fuit.* Ergo ſacrum Baptiſmi lauacrum non coniunctim, nec in vna *Eccleſia*, & vrbe, Parentes recceperunt, vt inquit apocrypha relatio. SECVNDA etiam dupliciter probabitur. I. quia nulla erat *Eccleſia*, aut *Templum* in *Bohemia*, niſi poſt multùm temporis à die baptiſmatis *Ludimillæ*. II. Quia etſi poſtmodùm ædificari cœptum, nullum *S. Euſebio* intitulatum in tota *Bohemia* dignoſcitur: ergo fallax eſt relationis textura. Audi Dubrauium *d. fol.* 30. de hoc loquentem: *Ita* Borinorius *Dignitati ſuæ, poſt decimum*

Nulla Eccleſia in Bohemia S. Euſebio dicata.

clmum Menſem, reſtitatus, ſecum in Boiemiam Præſulem Methodium ex Morauia abduxit, vt ab impietate quos poſſet, ad pietatem conuerteret, eóſque in conſortium Eccleſiæ ſanctæ deſcriberet. Quorum Ludimilla Boriuorij vxor prima erat, deinde liberi vtriuſque, mox etiam Slauiuorius cum tota familia, ſacro lauacro eſt, ab eodem Methodio tinctus. Defectu Templorum, Vni Deo conſecratorum, ſparſim tunc Methodius, per ÆDES prophanas rem diuinam faciebat, ſeméque verbi Dei diſſeminabat. En Bohemia ſine Templis poſt Baptiſmum Bortaorij, & Ludimillæ. Nunc quando, & cui primum Templum dicatum, auſculta: Ergo Methodius agnoſcens, quòd Templi defectu, minor concurſus Gentilium tingebatur, illud Boriuorio propoſuit, qui tunc (inquit Dubrauius, & Berthold. in Bohem. Pia lib. 4. fol. 52. & 53.) Templum PRAGÆ ædificandum curam adiecit, conductíſque operarijs, fundamenta Templo ſub titulo Diuæ Virginis in loco maximè conſpicuo, quem Curiam Lætam vocabant ponere iuſſit. Si hoc primum Templum, illúdque poſt Baptiſmum Bortaorij extructum, S. Dei-Genitrici dicatum; ergo falſa eſt relatio Monachi. Inſuper, quia etſi poſtmodùm plurima in Bohemia Templa conſtructa fuère, quorum Catalogum recenſet Georgius Bertholdus, nulla S. Euſebio Baſilica dicata cognoſcitur.

Prima ſub nomine B. V. Mariæ.

CLAVSVLA VI. eiuſdem ac præcedentis farinæ eſt, cum dicit: Sanctiſſima Corpora ipſorum requieſcunt in vno ſanctiſſimo Monaſterio Ordinis S. Benedicti, in honorem SS. Fabiani, & Sebaſtiani, iuxta ciuitatem Laſpici conſtructo. Hoc ſubnertitur primò propter defectum identitatis huius vrbis, vt ſupra probauimus Clauſ. 4. Secundò, quia Antonius Yepius, Aubertus Miræus, Arnaldus VVion, & Georgius Bertholdus, qui Monaſteria Benedictinorum apud Bohemos olim, & nunc extructa, & exiſtentia commemorant, nullum tali titulo, nec tali loco inuenerunt, cùm eius non meminerint. Tertiò, nam eſto, quod eſſet talis vrbs, & iuxta eam tale Cœnobium, in collocatione, & ſepultura Corporum Bortaorij, & Ludimillæ, toto cœlo aberrauit Monachus veterator. Patet, nam Ducis oſſa in Eccleſia S. Michaëlis, quam ad ſeceſſum in Arce Tetinenſi iuxta Pragam ipſe extruxerat Boriuorius, iacent, vt Dubrauius, & cæteri Bohemicarum rerum Scriptores memoriæ commendarunt. Sacra verò lipſana Ludimillæ, nurus idololatræ inſidiis interemptæ, honorifico conduntur ſarcophago, in Eccleſia S. Catharinæ, quam etiam illa, dum vixerat, pro eius ſeceſſu conſtruxerat, vbi quieuerunt per aliquot annos, quouſque S. Venceſlaus eius nepos, illa ad Baſilicam S. Georgij ex Catharinenſi tranſtulit, vbi miraculis plurimis quieſcunt. Ita Dubrau. d. lib. 4. Georg. Berthold. in Bohem. Pia lib. 2. fol. 14. & lib. 4. fol. 50. Cuius diem Natalem XVI. Septembris appingunt Caniſius, & Philipp. Ferrar. in Catalog. General. SS. fol. 368. & in Topograph. SS. fol. 123.

Clauſula VI. de loco ſepulturæ ſubuertitur.

Boriuorij oſſa vbi ſepulta?

Ludimillæ lipſana vbi culta?

EN quale, mi Lector, embolium documenti, quod pro ſua ſententia in Memoriali contexuit Apologus Iaccetanus, cuius fortè credebat auctographum, aut ſanctum, aut myſticum; quodque, provt legis Tabulas ſaxeas in ſacrario, venerabile ſeruat, vt inſtruaris, quantâ propriæ mentis vanitate hominum ingenia raptentur. Sed nec hic meta technarum. Aliam ſolemniorem auſculta, hac periodo, in Memoriali conſcriptam: Et quia Monachi Relatio magis authentica reputetur ein eodem Libro Ciuitatis Iaccenſis, alia ineſt Metropolitanæ Bohemiæ, quæ eſt, S. E. Pragenſis Memoria, in ſuo Martyrologio tenoris ſequentis: Hic EVROSIA Bohemiæ Regis filia, & Aragonum Regina, Sarracenis Hiſpaniam inuadentibus, in ſpecu peremptis ſodalibus, cum Chriſtum negare nollet, trucidata eſt. Pragæ Bohemiæ Metropolis, in libro vocato Martyrologium R. D. Franciſci Maurolyci, Abbatis Meſſanenſis, Impreſſo Venetiis apud Iuntas, 1568. En verba Apologi. Crederem ab eodem emanaſſe Monacho, provt immenſis ſcaturiit fictionibus. Quidquid ſit, eas in publicum prodamus, vt auctor Apologi cognoſcat, qualiter eius arduum problema complectimur. Aſſerit enim in illo clauſularum inuolucro; quatenus illa abs ſe verba relata, deſumpta fuere ex Martyrologio S. Eccleſiæ Pragenſis: hoc prorſus commentitium eſt. Nam illa Eccleſia nuſquam tale quid in ſuo Martyrologio recenſuit; quod vt probemus ſequentia exquirenda ſunt: I. Nam ſi verba illa in Pragenſi Martyrologio reperirentur ſcripta, proculdubio Caniſius, & Ferrarius, necnon Georgius Bertholdus Pontanus, qui Sanctorum Bohemorum, & aliorum Catalogum texuerũt, apud Pragam S. EVROSIAM cõſignarent; hoc reſpuunt, ergo in Martyrologio Pragenſi

Error Apologi in allegatione Maurolyci detegitur.

Martyrologium Pragenſe non meminit S. Euroſiæ.

Pragenſi eius nomen non reperitur. Maior probatur; Nam *Caniſius* illius Regionis Septemtrionalis Diuos ſedulus collegit, & plures *Bohemos* ſubiunxit: *Georgius Bertholdus* Præpoſitus S. E. Pragenſis *Anno* 1608. *Bohemiam* edidit *Piam*, quâ Sanctorum *Bohemorum* Nomina, & Acta, ex ſchedis Eccleſiarum Regni, deſcripſit. *Philippus Ferrarius*, qui Diuos in *Martyrologio Romano* omiſſos, vndecumque veneratos coniunxit: nullus illorum verborum meminit; ergo ſignum, nullibi apud *Bohemos* ſcripta.

Apologus verba ex Cabilonenſi deſumpta vitiauit.

Sed vt emboliſmi machinam perſcruteris, ſcias verba illa abs *Petro Cabilonenſi* Epiſcopo in ſua *Topographia SS.* verbo, *Pyrenæi*, expetita fuiſſe, & *Martyrologio Pragenſi* fœdâ deceptione tributa, coniungens *Apologus* in vnum duos paragraphos ſeparatos, & primi caput omittens, alterius caput arripuit, ita vt de vtriuſque, dictionibus mutilis, periodis, compagem orationis efficeret. Quod vt practicè capias, *Cabilonenſis* paragraphos, prout in Codicibus impreſſis circumferuntur, ſubiicimus, ſic:

Pyrenæi *Montes, qui* Galliam *ab* Hiſpania *ſeparant. Hic Rolandus, & cæteri Palatini Duces, pro Chriſto pugnantes occumbunt Martyres.* (Omnia hæc deſpexit *Apologus*, & ſequentia collegit) *Hic* Evrosia Bohemiæ *Regis filia*, *& Aragonum Regina*, *Sarracenis* Hiſpaniam *vaſtantibus, in ſpecu, peremptis ſodalibus, cum Chriſtum negare nollet, trucidata eſt.* (Hic finis Paragraphi, & alius ſeparatus incipit.)

Praga. *Metropolis* Bohemiæ. *Hic præfuit S. Adelbertus. Hic Corpus S. Viti.*

Vt ergo ſuam intentionem probaret. *Apologus*, primæ periodi clauſulas omiſit, & ſecundæ, vſque ad verba: *Hic præfuit*, excluſiuè, collegit: quâ coagulatione vtrumque paragraphum vitiâs, *SS. Adelberto, & Vito* Topographiam (auulſis dictionibus, *Praga Metropolis Bohemia*) violenter ademit; & Palatinis, Evrosiæquè (omiſſa primæ periodi oratione) prorſus ſine loco paſſionis reliquit.

Meſſanenſi adſcripſit Abbati Cabilonenſis verba Præſulis.

Hinc & *Apologiaſtes* ignorationem in Scriptorum cognitione deprehendes; nam cùm verba illa fuerint abs *Epiſcopo Cabilonenſi* concinnata, illa *Franciſco Maurolyco* Abbati Meſſanenſi tribuit, eo quod ferè ſemper illius *Topographia SS.* cum iſtius *Martyrologio* typis edita circumferatur, & cùm vtriuſque ſcripta ſimul in vno codice impreſſa cognouit; *Abbati*, quod erat *Epiſcopi*, ſine differentia diſcretionis adſcripſit. Sed nec illa verba *Cabilonenſem* dixiſſe pateſcit: quia poſt hæc, eius antiquiſſimam *Sanctorum Topographiam* inuiſimus vnà cum *Geographia Claudij Ptolemai*, Anno 1507. editam Romæ per *Euangeliſtam Brixienſem* (cuius codicem *D. Gaſpar Ibañez de Segouia* Eques Alcantarenſis, Corpenſis Dynaſta, Familiis nobiliſſimis Illuſtris, ſed virtutibus, & eruditione, in primo iuuentutis flore illuſtrior mecum communicauit) in qua nihil de *Rolando*, nihil de Evrosia perlegitur, ita vt crederem, verba illa merum eſſe gloſſema. Ex quibus liquidò patet, commentitium eſſe quotquot de *Martyrologio Pragenſi*, *& Cabilonenſi Apologus* retulit; & vt huius euidentius euacuetur opinio, adi Georgium Bertholdum in ſua *Bohem. Pia lib.* 4. vbi Catalogum Diuorum *Bohemicorum*, illius Prouinciæ Naturalium, ſeu ibidem veneratorum, in quo prorſus S. Evrosiæ memoria, & nomen deſideratur: & non eſt veriſimile Georgium *Bohemia* oriundum S. E. Pragenſis Metropoliticæ Præpoſitum, & de Sanctorum Bohemicorum conficiendo *Catalogo* ſolicitum, ignoraſſe quid in ſuæ Eccleſiæ *Martyrologio* contineretur, cùm ipſe fateatur, omnia à ſe delibata, ex Eccleſiarum *Bohemia* ſcriniis deptompſiſſe; maximè cùm hoc Noſtro ſcripſerit ſeculo. Nec etiam veriſimile videtur, *Cabilonenſis* verba, ſi ſua, non vidiſſe, maximè cùm *Praga* topographiæ periodo cohæreant. Quod ſi legit, & omiſit, proculdubio illa commentitia eſſe iudicauit: Nam ſi vera crederet, vt quid ſuam Prouinciam tanto honore fraudare, vrbem tantâ gloriâ, Eccleſiam *Pragenſem* tanto ſplendore ſpoliare vellet? Quibus prælibatis, Acta ſecundum Noſtram veriorem opinionem compaginabimus, vt muneri, & inſtituto pareamus.

Sed an hæc Cabilonenſis?

Non eſt veriſimile illa ignoraſſe Bohemos.

ACTA

ACTA S. EVROSIÆ VIRGINIS, & Martyris Iaccenſis; ex Breuiarijs vetuſtis, & alijs Scriptoribus.

Orig.

EVROSIA apud Boios in Aquitania oriunda, ex nobiliſſimis Parentibus illius Prouinciæ Dynaſtis progenita, cum primùm viſiua lucis radios aſpexit, ſacro delibuta Baptiſmate, Chriſti fidem amplexa eſt. Creuit poſt hæc in iuuene virgine virtutum cumulus, & paſſu, quo ætas incrementa noſcebat, eo pietatis augebantur facinora. Ergo ad pubertatis annos accedens, de eius coniugio Parentes ſoliciti, internuntijs dimiſſis, cum Celtiberorum Procere, Illuſtriſſimâ etiam Gothorum ſtirpe oriundo, matrimonij vincula concluſére. Actum itaque de dimittenda ad ſponſum Virgine, Parentes ferè Regium ſeruorum comitatum, & cognatorum famulitium cum Cornelio fratre, & Aciſclo Epiſcopo patruo præuenientes EVROSIAM in Hiſpaniam ad Sponſum emittere ſunt aggreſſi.

De maritanda Virgine agitur.

ERAT tunc temporis tota fere Hiſpania in armis poſita, ob Iuliani Comitis ſubleuationem, contra Rodericum Gothorum Regem, qui Florindæ Comitis filiæ, quam poſtmodum Sarraceni Cauam dixere, vim inferre non perhorruerat; quâ prauiâ defectione Comes ex Tingintania innumerabilia Agarenorum millia militum, cum Muza Duce, & alijs, in Hiſpanias aduentarat, & deuicto Roderici exercitu, Arabes totius Hiſpaniæ terminos vaſtare, & vrbes expugnare capêre, vſque ad Pyrenæorum cacumina, quibus EVROSIAM Hiſpanias ingredientem cum nobili illo comitatu, reperére; & vtrinſque partis ad certamen aſcitis militibus, Arabum multitudo præualuit, ita vt Cornelius & Aciſclus Epiſcopus, S. Virginis frater, & patruus, cum cætero ſeruorum, & propinquorum comitatu, gladijs Agarenorum occumberet.

Excidium Hiſpaniæ.

Virgo à Sarracenis inuaditur.

INTEREA igitur B. EVROSIA, ne fortè in manus inimicorum incideret, & eius caſtitatem militum execrabilibus violatam rigoribus aſpiceret, pedeſter ad vicinam illorum cacuminum ſpeluncam, arborum denſitate perhorridam, & ſilentioſis ſitus opacitate tenebris ignotam, ſe virili recepit ſpiritu. Sed illud diabolica ſpelæum fraude detectum, trucidatis ſuperſtitibus eiuſdem ſexus pediſſequis, B. EVROSIA propter eximiam eius pulchritudinem, vt fide abiurata, Sarracenorum nuberet Duci, reſeruata permanſit. Quæ cùm nollet Chriſtum abnegare, nec Agareno Duci prorſus nubere vellet, cruciatibus expoſita, amputatis manibus, brachijs, ac pedibus, tandem capitis abſciſſione, martyrij coronam adepta, Chriſto fuit Regi Regum perenniter copulata. XXV. die Iunij, Anno Domini DCC.XIV.

Delituit in ſpelunca.

Comprehenditur.

Coronatur.

EO igitur tempore, quo B. Virgo ictum conſtanter expectaret ferientis: vox cæleſtis ſpiritus de ſummis veniens dilapſa procul eſt audita, dicentis: Veni electa Sponſa Chriſti, accipe coronam, quam tibi Dominus præparauit. Hoc inſuper donum tibi concedens, vt quotieſcunque pro pluuia, vel contra tempeſtatem, à Chriſti fidelibus piè fueris inuocata, in tuo nomine ipſorum oratio exaudietur. Poſt hæc, glorioſum Corpus in eodem loco tunc ſepultum, ſequentibus temporibus miraculorum virtute coruſcauit. Sed ingraueſcente Infidelium rabie, ſubdola, & fallax hoſtis antiqui verſutia, ſepulchri locum venerabilis, per aliquot ſecula fidelibus occulta it. Donec poſtmodùm, per reuelationem cuidam Paſtori diuinitùs factam, ſacrum CORPVS inuentum, ſummáque cum celebritate, in S. E. Iaccenſem delatum, & honorifico loco conditum, adhuc prodigiorum inſignium ſignis mirabiliter eluceſcit.

Angeli vox audita.

Sepulchrũ.

Inuentio corporis.

Tranſlatio.

INTER alias itaque virtutes, quas Dei clementia, tunc operata cognoſcitur, illud celebre miraculum memoratur, quòd cùm terra circumiacentis confinij, diutina ſiccitate areſacta deploraretur, vt ſitiens; B. Virginis, & Martyris interuentu, pluuiarum inundatione irrigata, protinus fuit in vberrimam

Sterilitatẽ depellit.

fertilium meſſium ſolutione, conuerſa. Quo beneficio incolæ recreati, deinceps, quoties ab ipſis populis in neceſſitatibus inuocatur EVROSIA, *miſericors Deus eorum precibus, & S. Virginis meritis, omnium clementer ſupplicationibus annuit. Qui non ſolum B. Virginis interuentione, terræ ſterilitatem, & aëris tempeſtates depellit, ſed etiam cæcis viſum, mutis loquelam, ſurdis auditum, claudis greſſum, ac denique cæteris infirmis, varijs, & incurabilibus ægritudinibus laborantibus valetadinem, imò & mortuis vitam, vt traditur, impartitur.*

Ægrotos ſanat.

H Æ C *itaque & alia inſignia miracula, quæ per ſuam Virginem Deus operatus eſt, & quotidie operari non deſinit, ipſam magnificant, & extollunt: Noſque certiores faciunt, ipſam ſpirituali oraculo diuinitus admonitam, de terra, & cognatione ſua, exemplo Patriarchæ Abrahæ egreſſam fuiſſe, vt ibi ſubiret pretioſum martyrium, vbi careret adminiculo cognatorum: nec deeſſe ipſi in conſpectu Summi Remuneratoris plenam ſatietatem gaudiorum, quæ dùm viueret dira pertulit ſupplicia tormentorum, ad laudem Dei, & Domini Noſtri Ieſu-Chriſti, cui eſt honor, & gloria per infinita ſecula ſeculorum, Amen.*

Alia miracula.

Nominis etymologia I.

Hæc ſunt ACTA genuina. Quatenus ad nomen EVROSIÆ, eiúſque etymon, hoc in *Lect. 8. Breuiar. Oſcenſ.* reperitur: EVROSIA, *quaſi* Bona Roſa *interpretatur. Eſt enim* Roſa *ſuauitatis & redolentiæ*; Roſa *iucunditatis, & gratiæ*; Roſa *confortationis, & conualeſcentiæ*; Roſa *confectionis, & tolerantiæ*; Roſa *puritatis, & innocentiæ.* Aliam etiam etymologiam refert F. Martinus à Cruce *in Vit. S. Euroſ. c. 11. fol.* 61. ex Officio S. E. *Iaccenſis Lect.* 3. his verbis: EVROSIA *quaſi* RORE *ſatians. Cæterum quia* EVRO *pluuiali vento comparata areſcentem terram ſecundis imbribus irrigat; cunctiſque ægrotantibus implòrata, corporis, & animæ medelam præbet.* EVROSIÆ, *id eſt, proſperitatis, & nomen ſanitatis bonæ, diuinitus eſt adepta.* Hæc de etymo.

Etymologia II.

QVATENVS ad notitiam S. ACISCLI Epiſcopi, S. Martyris, & Virginis *Patrui.* DVO hic ſe notanda offerunt. PRIMVM, quòd ſi S. Præſul iſte erat Patruus *Euroſiæ* & Epiſcopus, non potuit cum tali munere ex *Bohemia* deuenire, ad Annum DCCC. LXVIII. quo aduentum, & martyrium S. Virginis conſignat *Apologus Iaccetanus*: Quia *Epiſcopalis dignitas* non fuit in *Bohemia* introducta, vſque ad Annum DCCCC. LXV. vt Martin. Cromer. *Hiſtor. Polon. lib.* 3. & Cardinal. Baron. *Tom.* 10. *Ann.* 965. contendunt: ſeu Anno DCCCC. LXVIII. vt Coſmæ Pragenſi Decano *in Chron. Bohem. Ann.* 967. *fol.* 11. Georgio Bertholdo *in Bohem. Pia lib.* 3. *fol.* 35. placet. Rationem tanti ſilentij in conſtituendis Epiſcopis apud *Bohemos* reddunt Æneas Syluius *Hiſtor. Bohem. cap.* 15. & Dubrauius *lib.* 5. *fol.* 38. & 43. Ergo Anno ab *Apologiaſte* ſuppoſito, non potuit EVROSIA ex *Bohemia* deuenire cum *Patruo Epiſcopo.*

Epiſcopalis dignitas quando incapit in Bohemia.

SECVNDVM, quia ex his cognoſces cuius ACISCLI Martyris lipſana veneratur *Eccleſia S. Saturnini* apud *Toloſates* in *Gallia*, quæ hucuſque pro pignoribus S. Martyris *Cordubenſis* ſunt habita, vt ſomniauit amicus meus Andreas Sauſſay. in *Martyrolog. Gallican. Tom.* 2. *Die XVII. Nouembr. fol.* 896. motus ex Diplomate *Ludouici XI.* Francorum Regis, quod refert Guillelm. Catell. *Hiſtor. Comit. Toloſ. lib.* 2. *c.* 3. *fol.* 167. vbi refertur, Carolum Magnum ex Hiſpania Toloſam Corpora Sanctorum tranſtuliſſe, inter quæ Reliquias S. ACISCLI, quas poſtmodùm Vrbanus II. Pont. Max. cum Bernardo Archiepiſcopo Toletano, & aliis Epiſcopis, Anno M. XCVI dum Eccleſiam S. Saturnini conſecraret, honorificè collocauit, vt inquit ipſe Catell. *d. cap.* 3. *fol.* 177. ex vetuſto Chronico MS. Et ſi mea me non fallit opinio, crederem illa ſacra ACISCLI Martyris pignora à *Carolo Magno* tranſlata, de huius S. EVROSIÆ *Patrui* exuuiis intelligenda eſſe. Hoc patet: Nam *Cordubenſis* ACISCLI lipſana poſt obitum *Caroli Magni* in Eccleſia ſuo nomini dicata apud *Cordubam*, Anno DCCC. L. iacebant, vt S. Eulog. *lib.* 1. *Memor. SS. & lib.* 2. *cap.* 1. Ambroſ. Moral. *Hiſtor. Hiſpan. Tom.* 3. *lib.* 17. *cap.* 4. Roa *Hiſtor. SS. Cordubenſ. fol.* 163. & Nos ſupra *Tom.* 2. *Die XVIII. April. fol.* 693. vbi de ſepultura *S. Præfecti* Martyris *Cordubenſis* egimus, teſtantur.

Corpus S. Aciſcli Martyris apud Toloſam.

Sed cuius Aciſcli Martyris?

Non Cordubenſis.

Ergo

Ergo illa quæ apud *Toloſam* reconduntur, minimè de ACISCLO *Cordubenſi* fuiſſe patelcit. Sed quia de hoc infra *Die XXI. Nouembris Tom.* 6. agemus, hæc dixiſſe ſufficiat. *Non Cordubenſis.*

CIRCA Annum, quo S. EVROSIÆ Corpus inuentum eſt; Audi Iulianum Archipresbyterum Toletan. in *Aduerſar. n.* 517. *fol.* 121. dicentē: *Anno* DCCCC. XXXV. *fuit inuentum Corpus* S. EVROSIÆ *diuinitus à quodam* Paſtore. Quod & fatentur *Breuiaria*, & *Scriptorès Celtiberi*, & F. Martinus de Crucè (non *Ioannes*, vt falsò citat *Apologus*) in *Vit. S. Euroſ. c.* 27. *fol.* 150. vbi Baſurti cuiuſdam vetuſti Poëtæ Caſtellani Rhythmos recenſet, nec non & plura miracula. *Quo anno Corpus inuentum.*

IACCA. Vrbs Epiſcopalis in *Hiſpania* ad Pyrenæi radices ſita, qua Aragonenſe Regnum extenditur. De ea ſupra *Tom. I. Die VIII. Februar. fol.* 79. plura egimus. Alibi ſi ſe obtulerit occaſio, ampliora dicemus. Interim adi F. Martinum à Cruce vbi *ſupra c.* 28. §. 1. 2. 3. *&* 4. vbi eius antiquitates, & priuilegia refert. *Topographia.*

SEXTO KAL. IVLII.

DIES XXVI.

A. *Romæ* SS. IOANNIS *&* PAVLI *Martyrum; qui ex* Saguntina *Hiſpaniæ vrbe progeniti, & apud* Brigantium *non procul* Braccara *nati, Romam perrexiſſent, & Conſtantiæ Auguſtæ Conſtantini Imperatoris filiæ ſeruitio mancipati, alius Præpoſituræ, alter Primicerij munera in Auguſtæ domo, inſtantibus fuiſſent meritis adepti; tandem à Iuliani Apoſtatæ Miniſtris pro fide comprehenſi, martyrio coronati ſtrenui pugiles cœlos aſcendunt.*

B. CARACÆ *in Carpetania Hiſpaniæ*, S. PERSEVERANDÆ *Virginis Deo deuotæ; quæ ſanctis moribus imbuta, & virtutibus vndequaque clara, obdormiuit in Domino.*

C. *Apud Tridentum* S. VIGILII *ipſius Vrbis Epiſcopi, & Martyris*, Caurienſis *Ciuitatis in* Vettonia Hiſpaniæ *oriundi, qui cùm magno fidei Zelo, in extirpandis, & conterendis Idolorum imaginibus accenſus, diœceſim curſitaret, à barbaris inſidiantibus impetitus, lapidum multitudine obrutus, martyrium felix Agoniſta percepit.*

D. CORDVBÆ *in Bætica Hiſpaniæ*, S. PELAGII *Tudenſis iuuenis, qui dum obſes apud Abderramenem detineretur Tyrannum, à quo cùm nec in ſui opitulationem conuerti, nec à Chriſti amore diuerti valuiſſet, forcipibus*

ferreis membratim diſſectus, æternam beatitudinem laureâ Martyr coronatus ingreditur.

E. IN *Eccleſia S.Chriſtophori in Territorio* Braccarenſi, *Depoſitio* S. HERMOIGII *Epiſcopi* Tudenſis; *qui poſt paſſionem* S. Pelagij *nepotis, ad* Silenſe *Cœnobium ſeceſſit, è quo cum aliquot monachis comitibus, S. Chriſtophori Monaſterium extruxit, vbi vitam ſanctiſſimè egit, & demum ad æternam gloriam tranſlatus, glorioſum ſeculis ſanctitudinis ſpirauit odorem.*

NOTÆ.

A. *Martyrologia.* SANCTI IOANNES, & PAVLVS Martyres.] Eorum nomina in Sanctorum Tabulis deſcripta cognoſcimus ex Martyrologiis *Bedæ, Vſuardi, Adonis, Galeſinij, Peregrinis, Bellini, Maurolyci, &* Romani, cui conſonanr Caſtellanum *P.Vazq.* Luſitanum *P.Lups*, Hiſpanum *P. Higuera* MS. & Iralnm *Conſtantij Felicis.* *Scriptores.* De eis quoque Petr. de Natal. *in Catal. SS. lib.6.c.9.* Philipp. Ferrar. in *Catal. SS. Ital. fol.*390. Paul. Diacon. *Hiſtor. Longobard. lib.2.c.9.* Fortunat. *in Vit. S. Martini lib.4. in fin.* S. Gregor. Turonenſ. *de glor. Martyr.c.*83. Cardinal. Baron. *Annal. Eccleſ. Tom.3. Ann.* 330. *n.*52. *Tom.4. Ann.*362.*n.*271, *Tom.5. Ann.*398.*n.*18. Ioannes Andreas Gilius *de Perſecut. Eccleſ. lib.*3. *Perſecut.*15. *fol.*238. Iulianus Archipresbyt. Tolcran. *in Aduerſ. n.*8. *& n.*399. *fol.*88. Eorum ACTA à *Terentiano* conſcripra Mombrit. *Tom.2. &* Surius *Tom.*3. retulère, à quibus omnes Florũ SS. Scriptores. Ea ex *R.P. Petro de Ribadeneyra* Noſtro dabimus.

ACTA SS. IOANNIS, & PAVLI Martyrum; ex Iuliano, & Ribadeneyra.

IOANNES, & PAVLVS *Romani Ciues, licèt origine* Hiſpani *ex vrbe* *Origo.* Sagunro *oriundi, &* Brigantij *iuxta* Braccaram Gallæciæ *Metropolim nati, Romam iuuenes perrexère, vbi in domo Conſtantiæ Auguſtæ Conſtantini Imperatoris filiæ in famulatum adſciti, alter* Præpoſituræ, *alter* Primicerij *Romã pergunt.* *munera ſunt adepti. In quorum exercitijs cùm per tempus fideliter deſeruiſſent, euênit* Ouini Gallicani *Viri Conſularis, & Sanctorum fratrum homopoli, ad* Conſtantinum *petitio, quâ Conſtantiam Auguſtam ſibi in coniugem dari ſæpius repetebat. Sed Imperatoris anguſtiâ per Auguſtam ſedatâ, promittens ſe Gallicano nupturam, ſi Scythicam ſubleuationem ſedaret, & ſecum* IOANNEM, *Gallicanũ in Scythia conuertunt.* *&* PAVLVM *fratres, eius neceſſarios perferret. Annuit conditionibus* Gallicanus, *& in Scythiam properans ſecum Catholicos fratres aduexit, quorum conſilio, cùm iam penè victus fugere deſtinaſſet, victoriam voto facto de Chriſti fide amplectenda, feliciter reportauit.*

ITAQVE *Romam reuerſi ſanctiſſimi fratres Auguſtæ obſequio intendentes, virtutúmque aggeres cumulantes, vitam ſanctiſſimam peragebant.* *Iuliani Apoſtatæ auaritia.* *Sed cùm poſtmodùm* Iulianus *Apoſtata ad imperij apicem eueheretur, in Chriſtianorum facultates ſæuitiam, & auaritiam conuertens prauus Euangelij interpres, omnia bona Catholicis eripiebat, dicens: illos ex Euangelij præſcripto, nequaquam fluere debere diuitijs, ſed eas penitus erogare, ſi cœlorum regna aſſequi concuperent. Sed cùm* IOANNIS, & PAVLI *fratrum liberalitatem in pauperes cognouiſſet, vt illorum opes integriùs eriperet, Terentiano præſcripſit, vt eos à fide auerteret, & Deos ado-* *SS. liberalitas in pauperes.*

rare

rare faceret. Quos cùm Terentianus *ad Imperatoris placitum perducere, & promiſſionibus, & minis conatus eſſet; illi ſanctiſſimi futuri Martyres reſponderunt:* Non Principi ſeruire detrectamus, ideò vt qualemcunque hominem illi præferamus: Sed Dominum Iuliano anteponimus, qui fecit cœlum, & terram, mare, & omnia quæ in eis ſunt. Idcirco ſuam prout hominis mortalis amicitiam declinamus, ne Dei immortalis inimicitiam incurramus. *Quibus ſic elocutis, Terentianus decem dierum conceſſit inducias, quibus eâ ſuper re maturiùs deliberarent.* Cui Martyres: Iſtos decem induciarum dies, iam præteriiſſe puta, & quod te illis elapſis facturum minaris, hodiè facito. Quæ namque nobis ſedet ſententia, fixa eſt, & mutari neſcia.

Conſtantia Martyrum.

Inducias recuſant.

ERGO *Martyres, vt morituros ſe pro Chriſto ſenſêre, meritas eidem pro tanto beneficio grates egêre, & quidquid adhuc in facultatibus ſuis reliquum habuêre, durantibus induciis liberaliter in pauperes collocarunt. Abierat Vndecima iam dies, cùm ſub creperam noctis horam primam* Terentianus *multâ militum manu ſtipatus, ædes Martyrum inuolauit, quos, vt in precibus Deo ſupplices reperit, exilem Iouis iconem auream deprompſit, eámque illis ex Imperatoris imperio adorandam propoſuit, minatus, ſi facere renuerint, è veſtigio obtruncare. Nec enim in Palatio nutritos publicè mori par eſſe. Reſpondêre Terentiano Martyres:* Si Iulianus tuus eſt Dominus, habeto partem cum eo. Nobis alius Dominus non eſt, niſi vnus Deus Pater, & Filius, & Spiritus-Sanctus, quem ille negare non timuit. *Tunc illos Terentianus iuſſit obtruncari, egeſtáque iiſdem in ædibus humo, protinus ſepeliri; ſparsâ interim per vrbem famâ, quod Imperatorio decreto fuiſſent exulare iuſſi, tantiſper fuit mors eorum celata. Sed Iuliano è viuis ſublato, Catholicus* Iouianus *imperii habenas arripuit, cuius tempore, cùm in eadem domo, quâ SS Martyres conditi iacebant, Dæmones vociferari cœpiſſent, illic ſacras Martyrum exuuias latêre, atque his ſeſe torqueri, magnus eò factus eſt concurſus, multíque energumeni ſuffragantibus Martyrum meritis ſtygiam vexationem redemêre. Inter hos vnus fuit* Terentiani *filius; cuius operâ Martyres fuerant obtruncati. Hic liberato filio, Idolorum vanitatem reſpuit, & impiam crudelitatem execratus, quâ, iubente* Iuliano, *fuerat in Martyres debacchatus, ad ſacras Martyrum exuuias ſupplex acceſſit, veniamque popoſcit, ac deinceps in Chriſtum credidit, & horum Sanctorum Fratrum agonem conſcripſit. Paſſi ſunt* VI. Kalend. Iulii, *Anno Chriſti* CCC. LXII. *Corpora eorum in magnifico condita Templo quod fuit in eorum ædibus excitatum, Cardinalis Titulare eſt. Aliqua horum SS. Martyrum* Reliquiæ, *tempore* Pelagii *Papæ in* Gallias *delata ſunt; & apud* Rauennas *multis fulsêre miraculis, præſtante Domino Ieſu Chriſto per ſecula regnante, Amen. Ad quorum ſarcophagum hocce ſepulchrale carmen appendit deuotio:*

Liberales in pauperes.

Sanctorum Chriſtiana libertas.

Coronãtur, & ſepeliuntur.

Dæmones locũ ſepulchri indigitant.

Templum Romæ.

Carmen ſepulchrale.

Vnanimes Fratres, pii, ac fideles
Chriſti aſſeclæ PAVLVS *ac* IOANNES,
Qui vertêre ſuam in fidem vocanti
Deſertori terga Iuliano,
Caſi pro Chriſto hic ſimul teguntur.
Hoſpes, qui imperium times ſupremum,
Qui Domino in re duriore parent,
Conſtantes Domini cole hic amicos.

Hucuſque ACTA, in quorum ecphraſi, ORIGINEM & NATIVITATEM in *Hiſpania* probandam eſſe, fatemur. De vtraque audi Iulian. Toletan. *in Aduerſar. n.* 8. dicentem: SS. IOANNES, *&* PAVLVS, *&* Ouinus Gallicanus *Vir Conſularis, quorum hic Alexandria, illi Romæ paſſi ſunt,* Hiſpani SAGVNTHINI, *& in Aula Cæſarum diù verſati.* En Origo Hiſpana ex Sagunthο.

Probatur origo Hiſpana.

Mart. Hiſp. Iunii. GGg 3 Ad

Ad Natiuitatem veniamus: Ipſe Iulian.in *Aduerſ.n.*399.*fol.*88. referens *n.*398. eius in *Braccaram* cum *Bernardo Toletano* aduentum, & quæ antiquitatum monimenta cognouerat, proſequitur: *Eodem tempore cognoui, SS. Ouinum Gallicanum Martyrem Virum Conſularem, &* IOANNEM, *ac* PAVLVM *cognatos einſdem, natos* BRIGANTII *non procul admodum* Braccarâ, *Romam delatos Martyres fuiſſe clariſſimos.* Cui & adhæret *Cyprianus* Cordubenſis, in *meo MS. Carminum Codice* hoc Epigrammate in quo proſodiæ de more rigor negligitur.

IN SS. IOANNEM & PAVLVM
Martyres fratres Hiſpanos; ex Cypriano
Cordubenſi.

PAVLE *decus Noſtri, nec non venerande* IOANNES
Hiſpani *Proceres; Romani Martyres almi;*
Ambóque progeniti; SAGVNTA *&* *origine; Fratres*
Opibus illuſtres; fide & inſuperabiles ambo;
Veſtri Hiſpania *veſtra cupit conſortia ſemper.*
Et licet oſſa tenet Roma; hìc in corde iacetis.

Alia probantur in Actis recẽſita remiſſiuè. Cætera, quæ in ACTIS, communia ſunt. Nam de *Templo* Romæ extructo, titulóque Cardinalis decorato, plura Baron. *in Notis ad hunc diem lit. A.* De Templo *Rauennæ* miraculis claro, idem ibidem ex Paul. Diacon. *de Geſt. Longobard. lib.* 2.*c.*9. & Venant. Fortunat. in *Vit. S. Martin. lib.* 4. *in fin.* cui addo Rubèum in *Hiſtor. Rauennat. lib.* 3. *Ann.* 549. De Pignoribus ſacris in *Galliam* tranſlatis agit Gregor. Turonenſ. de *Glor. Martyr. c.*83. Andreas Sauſſay in *Martyrolog. Gallican. Tom.* 1. *h. d. fol.* 367.

Topographia. BRIGANTIVM. Vrbs eſt *Hiſpaniæ* vetuſta, eámque fortè BRAGANCIAM eſſe, cuius Ducatus titulo meminit Antonius Viperanus de *Obtent. Portugall. Tom.* 2. *Hiſpan. illuſtrat. fol.* 1041. *lin.* 31. his verbis: *At Interamne, inter flumina Durium, & Minium, iacet, Eccleſiâ* Braccarenſi *illuſtris, à qua etiam Gallacia Braccarenſis nominatur; eique continens eſt Regio Tranſmontana, in qua eſt* BRIGANTIVM *Oppidum inſigne, ampliſſimi Ducatus caput.* Nam aliud eſt *Brigantium Flauium*, multum â *Braccara* diſſitum, cui verba *Iuliani* haud conuenire poterunt.

B. S. PERSEVERANDA Virgo, Deo deuota.] Celebris eſt *Nominis* tantùm memoria huius Virginis in ſacris Eccleſiæ Faſtis, in quibus nec locus tranſitus, nec annus obitus adhuc agnoſcebatur: vt ex Martyrologiis *Vſuardi, Galeſiny*, & recentiorum pateſcit: quibus Romanum *Baronij*, Caſtellanum *Vazq.* Luſitanum *Lupi*, Hiſpanum MS. *Higuera*, Italum *Conſtantij Felicis* conſonant; & Petr. Equilin. in *Catalog. SS. lib.* 11. *c. fin. n.* 180. ſic: PERSEVERANDA *Virgo eodem die in Domino requieuit.* Aſt quod in hiſce omnibus ſub ſilentio latuit, omne illud *Flau. Dexter* expreſſit, hac ſerie: CARACÆ *in Carpetania*, PERSEVERANDA *Virgo Deo deuota floret.* Hoc enim aſſeruit in *Chron. Ann.* 360. vbi P. Biuar. in *Comment. n.* 6. *fol.* 389. *&* 390. Roder. Caro, *ibidem fol.* 129. *Lit. P.* De ea etiam D. Franciſc. de Torres in *Vit. S. Alexandri*, relatus à P. Antonio Quintana-Dueñas *Hiſt. SS. Toletan. fol.* 402. ACTA à nullo Scriptorum reperi coagulata: pro Actis hoc referre Hexaſtichon placuit, quod inter *Auli Hali* mei carmina in *Codice MS.* recenſita, perlegitur, hoc lemmate.

(margin: *Martyrologia.* — *Scriptores.*)

PRO S. PERSEVERANDA
Caracenſi, Deo deuotâ, Carmen
Sepulchrale.

Acta ex Carmine Sepulchrali MS.

M*Armore ſub cauo, virtutum plena* CARACÆ
Sarcinis, en Virgo PERSEVERANDA *iaces.*

Diuáque

Diuáque vix tu nata, Deo iam viſcera Vero
Offers, & Chriſti Sponſa ſacrata manes.
Pòſt moreris; Chriſto viuens per ſecula; clara
Prodigijs; victrix ſemper; amica tuis.

Cætera quippè rerum à Sanctiſſima Virgine geſtarum ſub ſilentij iacent inuolucro: quæ præſcripſimus, *Halo* debentur, qui aut compoſuit, aut cumulauit.

QVOD illo ſeculo eſſent Virginum Deo dicatarum cætus, probat P. Quintana-Dueñ. *Hiſtor. SS. Toletan. in Vit. S. Leocad. f.* 223. *&* 224. ex S. Ignatio, Auguſtino, Ieronymo, Carthuſiano, & aliis. Pluribus Baron. *Annal. Eccleſ. Tom.* 1. *Ann.* 57. *à n.* 53. & ſequentib. *Collegia Virginum antiquiſſima.*

CARACA. Vrbs Antiqua in *Carpetanis* Hiſpaniæ Citerioris Populis. De illa agit Plutarch. in *Vit. Sertor.* cùm Metelli ſtrenuitatem enarrat, quâ Sertorium è CARACA pepulit ad amnem Tagonium. In Antonini Itinerario, apud Zuritam *fol.* 99. & apud Simler. *fol.* 193. Perperam ARIACA nuncupatur, vt idem notauit Zurita in *Not. fol.* 589. dicens: *Ptolemæo eſſe arbitror, in ea* Carpetanorum *Regione, iuxta* Complutum KAPAKKA. Hodie eſſe quam dicunt GVADALAXARA, à *Compluto* ad Orientem XXII. P.M. vt fatetur P. Biuar. ad *Dextr. in Chron. Ann.* 86. *n.* 13. *fol.* 179. De ea & Nos alibi. *Topographia.* *Error in Itinerario Antonini.*

S. VIGILIVS Epiſcopus & Martyr.] Cùm in ſuperioribus diſſerere compelleremur circa originem *Caurienſem* Sanctiſſimæ *Maxentiæ* Matris S. VIGILII Epiſcopi *Tridentini*, de quo ad præſens memoria eſt; eámque probaremus *Tom.* 2. *Die XXX. Aprilis fol.* 851. *lit. B.* Nec non SS. *Claudiani*, & *Magoriani* fraternitatem cum S. Epiſcopo; illius *d. Tom.* 2. *Die VI. Martij fol.* 103. *lit. D.* & iſtius *d. Tom.* 2. *Die XV. Mart. fol.* 247. *lit. G.* propalaremus; non erit cur circa tàm tritam hanc ſententiam, amplius tempus & oleum (vt aiunt) perdamus. Hoc ſuppoſito, ad Martyrologos deſcendamus. De eo fere omnes, vt ex *Vſuardo, Galeſinio, Maurolyco, Peregrinis* & cæteris recentioribus deſumpſit Romanum *Baronij*, Caſtellanum *P. Vazq.* Luſitanum *P. Lupi*, Hiſpanum MS. *P. Higuera*, & Italum *Conſtantij Felicis*. Item Petr. de Natalib. in *Catalog. SS. lib.* 6. *c.* 10. Philippus Ferrar. *in Catalog. SS. Ital. fol.* 391. & in *Topograph. SS. verb.* Tridentum, *fol.* 128. Baronius *Annal. Eccleſ. Tom.* 4. *Ann.* 400. *n.* 2. *&* 14. cum ſequent. Eius ACTA ex *Ferrario*, quia genuina, & veritati conformia, additâ origine *Hiſpanâ*, dabimus. C. *Origo Hiſpana ſuperius probata.* *Martyrologia.* *Scriptores.*

ACTA S. VIGILII EPISCOPI & Martyris Tridentini; ex Dextro, & Ferrario.

VIGILIVS *ex claro genere in* Hiſpania *apud* Cauriam Vettonum *vrbem oriundus, Romaque liberalibus diſciplinis iuuenis fuit imbutus, in quibus ſic profecit, vt ſui ſeculi Theologus maximus haberetur, & princeps. Sed cùm anno Salutis humanæ* CCC. LXXXIII. *Aſterius Tridentinus Pontifex è vitâ diſceſſiſſet, & Clerus, Populúſque Tridentinus* VIGILII *pietatem, & virtutum cumulos explorâſſet, protinus in locum deceſſoris Aſterij* VIGILIVS *fuit omnium acclamatione ſuffectus. Tunc Romà cum* Maxentia *Matre, ac* Claudiano, *&* Magoriano *Fratribus* Tridentum *perrexit, vt infulas, annos* XX. *tantum natus, Præſulatus ſacras, vt moris erat, indueret. Qui ſuſcepto munere Paſtorali, ciuitatem primùm ab hæreſi, quæ tunc latè vigebat, aſſiduâ verbi diuini prædicatione, & vigilantiâ purgauit. Inde in Pagos egreſſus, eos ab idolorum cultu, ad Chriſtianam fidem perduxit, prædicationem vitæ integritate, & miraculorum præſtantiâ mirum in modum confirmans. Nam & cæcis lumen, & mutis loquelam Crucis ſignaculo, Chriſtique nomine inuocato, reddebat, ac à Dæmonibus liberabat obſeſſos* *Origo.* *Epiſcopus ordinatur.* *Prædicationem miraculis confirmat.*

ITEM *in* Veronenſium *agrum, &* Brixenſium *circulos digreſſus, ne-*

In agro Veronenſi, & Brixienſi Eccleſias extruit.

ſandos Idolorum cultus euertens, ſupra Triginta Eccleſias in illis regionibus, Deo vero dedicatas erexit. Hinc Tridentum *reuerſus,* Siſinium, Martyrium, *&* Alexandrum, *Viros ſanctiſſimos, doctrináque conſpicuos, primum Diaconi, ſecundum Lectoris, tertium Oſtiarij ordinibus decoratos ſecum ducere conſtituit. Quos cùm ad Euangelij grana dimitteret ſeminanda, & apud* Anauniæ *terminos beatiſſimi Miniſtri concederent, & totius illius regionis populos ad Chriſti fidem conuerterent, abs fidei hoſtibus tenti, cruciatibus expoſiti, & rigoribus impetiti, tandem ſunt palmam martyrij viriliter conſecuti. Quod vt* VIGILIVS *agnouit, eò protinus aduolauit, ac eos hoſtes liberè increpatos, ad ſaniora perſuaſit conſilia, adeò vt illos ad pœnitentiam adduceret, & abnegatâ impiâ ſuperſtitione, deiectis vbique Dæmonum delubris, in tota illa valle, Chriſto nominibus datis, Crucis vexillum erigerent.*

Ananienſes conuertit.

HISCE *igitur pijſſimi Paſtoris facinoribus exantlatis, cùm vallis quæ vocitatur* Randena, *ſola in Idolorum vanitatibus dedita ſupereſſet, hócque ſanctiſſimus agnoſceret Antiſtes, in eam prorſus ferendi Euangelici ſeminis gratiâ, fratribus germanis* Claudiano, *&* Magoriano, *necnon Presbytero* Iuliano *comitibus ſecum aſcitis, profectus, demùm peruenit, ac protinus in ipſum incidit idolum, Saturni vocabulo nuncupatum, æreo metallo compactum, cui incola ſacra faciebant, & ad Sarca fluminis ripas inuenit. Zelo itaque Dei exæſtuans, ſpiritu lætus, & alacer, in medios Idololatras prorupit, ſimulacrum aggreditur, ſpurcum idolum deiecit, percuſſum fregit, confractum mirabiliter in profluentem proiecit, vt turpiſſima rei, vel memoria, apud poſteros interiret, ſolius autem Domini nomen ſanctificaretur in poſterum. Mox verò in baſim, ſeu fulcrum deiecti Idoli reſidens Vir Dei, verbum Domini, illis, qui eius facinoris ſpectatores fuerant, prædicare cœpit, teſtificans ſalutem veram, non aliunde vel expectandam, vel petendam eſſe, quam à Ieſu-Chriſto, Dei, & hominis filio. Cæterum barbari, & impij Gentiles, Deum, & religionem ſuam contumelijs affectam putantes, cateruatim concurrunt, & ſeruum Chriſti animam ſuam Patri commendantem, lapidibus ſternere cœperunt, quibus velut imbre denſiſſimo obrutus, illuſtris Agoniſta martyrio coronatus occubuit,* VI. Kal. Iulij, *Anno Domini* CCCC. V. *vel circiter, anno ætatis ſuæ* XL. *Epiſcopatus* XX. *Cuius Corpus magna populi frequentia, non ſine multorum lacrymis,* Tridentum *delatum, in Baſilica, quam ipſe ædificarat, conditum eſt.*

In Randenâ valle idolū euertit.

Lapidibus obruitur.

Corpus Tridenti.

Hanc ACTORVM ſynopſin genuinam eſſe, nemo eſt qui dubitet; nam quæ in limine Operum VIGILII circunfertur, in multis deficit, & nonnulla Noſtro tribuit Antiſtiti, quæ alterius ſunt, vt notarunt Baron. *in Not. ad Martyrol. Rom h. d. lit. B.* & Philipp. Ferrarius *in Annotat. ad Catal. SS. Ital, h. d. ſol.* 391. Hinc crederem ACTA illa, quæ in antiquis *Surij* editionibus *Tom.* 3. perlegebantur, in nouiſſima *Moſandri* expuncta fuiſſe. Cætera notanda apud ipſos Scriptores intueberis.

Acta hæc genuina, & quare?

D. S. PELAGIVS Martyr Cordubenſis.] Illuſtris huius ſanctiſſimi Adoleſcentuli memoria Martyris fuit, ab eius agonis exordio, ita vt non ſolùm apud *Noſtros* paſſionis extolleretur conſtantia, ſed etiam & apud *exteros* tanti Agoniſtæ celebraretur victoria. Nec in hiſce tantum laudum acclamationibus, gloria extitit accidentalis, quinimo Officia pietas Catholica ex tunc S. Martyri Eccleſiaſtica coagulauit, ordinauit, & cecinit, Baſilicáſque per totius *Gallaciæ* circulos, ſuo dicatas nomini, Chriſtianâ religione conſtruxit. Eius Natalem hoc die *Vſuardus, Galeſinius, Maurolycus,* & cæteri recentiores appingunt; quibus conueniunt Romanum *Baronij,* Caſtellanum *P. Vazq.* Luſitanum *P. Lupi,* Hiſpanum MS. *P. Higuera,* & Italum *Conſtantij Felicis.* Eius quoque meminere Philipp Ferrar. *in General. Catal. SS. fol.* 255. Vaſſ. *in Chron. Ann.* 296. Ambroſ. Moral. *Hiſtor. Hiſpan. lib.* 16. *c.* 5. Mariana *lib.* 7. *c.* 20. Brito *Monarch. Luſitan. tom.* 2. *lib.* 7. *c.* 19. Marieta *Hiſtor. SS. Hiſpan. lib.* 2. *c.* 77. D. Prudent. Sandoual. *Hiſtor. Tudenſ. fol.* 62. *& ſeq.* P. Martin. de Roa *Hiſtor. SS. Cordubenſ. fol.* 102. P. Truxill. *in Theſaur. Concionat. tom.* 2. *fol.* 1190. Et ferè omnes *Florum SS. Scriptores Hiſpan.* & *Breuiaria* Eccleſiarum illius. Eius ACTA primus ſcripſit RAGVELIS Presbyter *Cordubenſis* qui S. Martyri coæuus fuit, cuius opera nonnulla carmine ſcripta MS. habemus, quæ ſuo tempore dabimus Deo annuente.

Martyrologia.

Scriptores.

te. Poſt illum, eadem carmine cecinit ROSVITHA Virgo Sanctimonialis Benedictina *Gandeshemenſis, Gerberga Abbatiſſa*, quæ omnia à B. Martyre paſſa, à Concilie Cordubenſi in Germaniam, illo ſeculo aduentante, cognoſcens, pietatis zelo ſuccenſa, illuſtre Adoleſcentuli certamen deſcribere deſtinauit: quæ beneficio *R. P. Ioannis Bollando* S. I. Presbyteri, & mihi venerandi, ob eius inſignem eruditionem, & ob æquale in deſcribendis Sanctorum ACTIS penſum, MS. accepimus. Vtriuſque igitur RAGVELIS, & ROSVITHÆ ſubiicere compellimur; illius quia coæui, iſtius quia raræ.

ACTA S. PELAGII MARTYRIS Cordubæ paſſi, ex Ragule Presbytero Cordubenſi.

Præfatio Auctoris.

ILLVSTRE *quidem cuiuſque operis tunc habetur exemplum, cùm eius narrationis textus, cæptum benè tenuerit initium. Quia ex hoc maximè ad laudem prolationis proficit ſubſequentis, ſi vltima haud diſcrepauerint primis: vt quæ fuit cæpti cauſa initij, ſit etiam ad complementum Operis peragendi. Et licet noſtra ſcriptio martyrium diſponere nititur fideliſſimi teſtis, ſui tamen primordijs non diſiungitur, vbi ſupplicium paratum extitit populis Chriſtianis. Vnde autem orandus eſt Dominus, vt loquendi nobis in laudem ſui præbeat initium, quòd conſummato opere, nullum penitus habeat diſſidium. Quo tandem ille foris reſonet in lingua, qui auctor erat intus in conſcientia.*

Belli motus contra Gallæciam.

IGITVR *temporibus illis, cum ſauiſſima orta fuiſſet tempeſtas Chriſtianis, contigit, vt totius* Hiſpaniæ *hoſtes, contra* Gallæciam *mouerentur, vt ſi fieri poſſet, funditus eâ ſubuerſâ, fideles omnes Dominatio poſſideret externa. Sed non deſtitit diuinum omnino auxilium, temeritatem reprimens, indebitè contra ſuos venientium. Ad quendam itaque locum, cùm prædicti hoſtes perueniſſent, è contra Chriſtianorum exercitus occurrit, & ſibi inuicem vtrique obuiarunt. Mos eſt autem Regis fidelium Chriſtianorum, vt ſua ſimul ſecum in expeditione Epiſcopos habeat. Conſerto itaque prælio, ita populus Dei in fugam conuerſus eſt, vt etiam Epiſcopi cum aliquantis fidelibus ipſi captiui tenerentur. In quibus autem vnus nomine fuit* Hermoigius, *qui ferro vinctus,* Cordubæ *carcere manſit clauſus. Porrò quia diuinitùs varia ſunt iudicia, his, quos Omnipotens Deus ad regnâ vocat cæleſtia: feſſus iſte* Hermoigius *Epiſcopus carceris anguſtijs, ac ferri oneribus, obſidem pro ſe ſuum dedit ſobrinum, nomine* PELAGIVM, *eâ quoque ſpe retenta, vt ipſo abeunte, captiuos mitteret, quibus hunc ſobrinum redimere poſſet. Verùm ſolita diuinitus aſſuêre beneficia, quæ hunc* PELAGIVM *ita illuminarunt, vt carcerem haberet probationem, vel quotidianorum, ſine quibus humana fragilitas viuere non poteſt, caſuum limam. Vt eo etiam ſibi hoc ergaſtulum ad ablutionem induceret peccatorum, quo antea in propria poſitus patria cùm eſſet, quamuis puer, abſque illecebris vitam nequibat ducere incentiuorum. Quia vix homo in honore poſitus Deo placere poteſt, cùm ſibi quæ ſua ſunt, quiſque vult vendicare. Vnde Dominus dicit, viam eſſe arctam, quæ ducit ad vitam; latam verò & ſpatioſam, quæ ducit ad perditionem. Re verâ quantò facilius eſt ex proſperis ad ima dilabi, tantò vnicuique congruentius extat, ad ſublimia per aſpera, & confragoſa prouchi. Quinimo vnde morti ſimilis extat, inde Angelorum opportunius curiæ aſſociatur.*

Hermoigius Tudenſis Epiſcopus captiuus.

Pelagius obſes datur.

Sanctitatis in Pelagio rudimenta.

IGITVR *iſte Beatiſſimus* Pelagius *ſibi diuinitus hæc omnia inſpirata, iuxta quod eius narrant iudicia, examinans, cautè in carcere viuebat, vbi fermè Decem annorum ætate incluſus fuerat: porrò qualem ibidem ſe gerebat, ſodales non tacent, & fama non ſilet. Erat enim caſtus, ſobrius, quietus, cautus, in orationibus vigil, lectioni aſſiduus, Dominicorum præceptorum non immemor, bonorum colloquiorum aſſitor, malorum expers, riſus non facilis. Quapropter ſolers erat in lectione, ac facilis in doctrina. Eadem quippè*

illius

illius extabat conuerſatio, de illa nihilominus reſponſio, quà, eo reluctante, ſi quando fortè quiuis diſsimilis fidei garrulus aderat, refutatus abibat, ſic præterea mente, vel corpore ſeruabat integritatem, vt putares eum non niſi futurum martyrium præmeditantem, vt pote cùm talia præberet indicia, quæ nullatenus cœleſtia amitterent gaudia. Quis verò talem indolem plauſibus non efferret, quam ſpecies foris pulcherrima paradiſigena prærogatiua iam decorauerat? Cui ſanè intus manebat inſtructor Chriſtus, qui foris erat forma illuminator: quo ipſum etiam celebraret magiſtrum ſpecie vultus, qui mente haud dubiè dignum regebat alumnum. Purificabat quoque vas ſuum, dignum parans habitaculum, in quo poſt paululum, vt ſponſus lætaretur, & de quo facto laureatus cruore, ſibi, ſuiſque amplexibus, inter Sanctorum Curias, dignus honore famulus iungeretur. Vt bina tàm virginitatis, quàm paſsionis, vberiùs coronâ ditatus, duplicem ferret de hoſte triumphum; cùm & diuitias abhorreret, & vitijs non cederet. Ergo meritò duplum pertigit ad brauium, qui cum ſuis ſatellitibus hoſtem calcauerat tetrum. Manens vero S. PELAGIVS *promiſsionibus reſiſtendo fortis, ac vitijs ſanè non cedendo laudabilis: quantum interea ille antiquus hoſtis ſuis criſtatus nequitijs eum irretire, nunc apertè, nunc tacitè conabatur, tantum propria malitia calliditate ſub ipſius, Deo annuente, proſtrabatur pedibus infirmus.*

Species decorus erat.

Virgo extitit.

HIS *verò per Trium annorum, & ſemis circulum probabiliter geſtis, fortè quodam die Regij Tyronis cuiuſdam ſatellites affuere, qui huius beatiſsimi* PELAGII *venuſtiorem vultus pulchritudinem ſuo Domino eſſe nuntiarunt. Nec immeritò pulcher foris intuebatur, qui à Domino Ieſu-Chriſto intùs pulchrior diligebatur. Hoc pacto ſtulti homines, & veritatis neſcij, eius formam gurgitibus vitiorum putabant obruere, quam idem Dominus Noſter, inter Sanctorum Virginum choros ſuis à dextris pollicebatur ſtare. Non vtique intelligentes miſeri, ſe Domino non poſſe contraire, qui nec ſuum album, aut nigrum vnquam capillum poſſunt facere.*

Regi pulchritudo Martyris laudatur.

QVÆ *interea fama Regis auribus innoteſcens, ei optimè, ſed non rectè placuit, cùm Dei famulus* PELAGIVS *in carceris etiam anguſtijs pulcher apparuit. Rex itaque inter epulas poſitus, apparitores miſit, qui futuram Chriſto hoſtiam ſuis ſiſterent conſpectibus intuendam. Sed quia Omnipotenti Deo poſsibilia manent cuncta, dicta factis complentur, & Dei famulum* PELAGIVM *præcipites ſatellites cum vinculis rapuêre, ita vt ſtridentes in Aula Regis, cum amputarentur, catenarum tumultus audirentur. Gaudentes itaque mente cæci Regi offerre mortali, cuius iam ſibi Chriſtus animam nexu deſponſauerat inſeparabili, eum Regis conſpectibus trabeâ indutum Regali obtulerũt, Beatiſſimi auribus Pueri muſsitantes, quòd ad tantum perduceretur honorem eius ſpecies. Ad quē illicò Rex inquit:* Puer grandis te honoris faſcibus ſublimabo, ſi Chriſtum negare, & noſtrum volueris Prophetam verum eſſe dicere. Nonne qualibus, quantiſue potiamur regnis vides? Inſuper addam tibi numeroſam auri, & argenti copiam, veſtes optimas, ornamenta pretioſa: Sumes præterea tibi, qualem ex his tyrunculis elegeris, qui tuis ad votum moribus famuletur: ſed & chortes offeram ad habitandum, equos ad vtendum, delicias ad fruendum. Porrò & de carcere quantos petieris educam, & parentibus etiam tuis in hanc, ſi volueris, regionem aduocatis, immenſas dignitates conferam. *At vero Sanctus* PELAGIVS *vniuerſa deſpicens, ac ridenda eſſe intelligens, hæc ait:* Quæ demonſtras, ô Rex, nihil ſunt: & Chriſtum non negabo, Chriſtianus ſum, fui, & ero. Nam hæc omnia finem habent, & cum ſuis ſpatiis tranſeunt. Porrò Chriſtus, quem ego colo, neſcit habere finem: quia nec initium habet vllum. Ipſe namque eſt, qui cum Patre, & Spiritu Sancto, vnus permanet Deus, qui nos ex nihilo fecit, & vniuerſa, poteſtate continet.

Rex viſum Martyrem inhoneſtè amat.

Regis ad Martyrem verba.

Martyris Conſtantia.

INTEREA *cùm eum iocular iter Rex tangere vellet:* Tolle canis (*inquit* S. PELAGIVS) nunquid me ſimilem tuis effeminatum exiſtimas? *Et*

Eiuſdem pudicitia.

illico

illico veſtimenta quibus indutus erat, ſcidit, & fortem in palæſtra ſe Athletam conſtituit, eligens dignè pro Chriſto mori, quàm turpiter cum Diabolo viuere, & vitijs inquinari. Ipſum verò adhuc ſuaderi poſſe Rex exiſtimans, ſuis præcepit tyronibus, vt cum ſuaſoribus delinirent lenocinijs, ſi fortè apoſtatando, tantis adquieſceret regalibus pompis. Sed ille, adiuuante Domino, fortiùs ſtetit, & intrepidus permanſit, Chriſtianum ſe ſolummodo prædicans, eiúſque per ſecula præceptis obſecundare ſe dicens. Cuius feruentiſſimum Rex ſpiritum contrà perſiſtere videns, atque in ſuis ſe deſiderijs ſpretum eſſe intelligens: irâ ſtimulatus: Appendite (*inquit*) illum in forcipes ferreas, & ſtrictim tandiù ſurſum deorſum viciſſim leuantes deponite, quouſque aut animam exhalet, aut Chriſtum eſſe Dominum deneget. *Sed* Beatus PELAGIVS *forti animo pertranſiens, ſtabat intrepidus, qui adhuc pro Chriſto maiora pati penitus non recuſabat. Cuius cùm immobilem Rex conſtantiam videret, iuſſit eum membratim gladio ſcindi, & in flumen proijci. Quâ Miniſtri poteſtate acceptâ, per tàm immania in eum extero pugione ludibria debacchati ſunt, vt eos putares ſacrificia componere de eo, quem immolari, cu inſcijs in conſpectu D. N. Ieſu-Chriſti erat neceſſe. Et qui iam electus manebat in cælis, adhuc duriter patiebatur in terris. Nam alius brachium radicitus amputauit, alius tibias diſſecauit, alius etiam ceruicem ferire non deſtitit. Intereà ſtabat Martyr intrepidus, ex quo guttatim ſanguis diſtillabat, pro ſudore profluus. Nullum interim præter Dominum Ieſum-Chriſtum inuocans, pro quo pati non recuſabat, dicens:* Domine eripe me de manu inimicorum meorum. *Quem ſanè diuina poteſtas non deſeruit, faciens illum in pœnis Confeſſorem; ac ſub gladij mucrone glorioſum in cælis Martyrem. Porrò manus, quas ille ad Deum leuabat, illi ſceleratiſſimi gladio amputabant. Inter quæ Beatiſſimus* PELAGIVS *feſſus anhelabat: & quia, qui hominum miſereretur non aderat, Dominum inuocabat. Clamabat quidem Athleta fortiſſimus; ſed præſens certamini præerat Dominus:* Veni (*inquiens*) accipe coronam, quam tibi ab initio promiſi.

Cruciatur, & diſcerpitur.

Eius Oratio in tormentis.

INTER *hæc, ſpiritus migrauit ad Deum. Corpus verò proiectum eſt in fluminis alueum. Sed poſt hoc, nullatenus defuêre fideles, qui illud quærerent, atque ad ſepulchrum honorificè deferrent. Cuius quidem* CAPVT *cæmeterium tenet* S. Cypriani: CORPVS *verò ceſpes* S. Geneſij. *O verè dignum Deo martyrium, horâ Septimâ cœptum, veſpere autem eodem die conſummatum. Quis vnquam tale donum vllis compenſare valebit ſermonibus. Nam pro carceris ſqualore reddita eſt ei cæli gloria; pro anguſtijs temporalibus, meruit cæli munera; pro patria, quam reliquit, poſſidet Paradiſum, quem optauit. Dimiſit ſanè parentes, vel fratres, ſed nunc Angelos habet conſortes. Suſtinuit membris gladium, qui nunc Cælorum obtinet regnum. O Beatiſſime Teſtis* PELAGI, *qui inter delicias, mináſque Chriſtum confiteris, ac blanditijs cedere noluiſ; eligens magis mori pro veritate, quàm viuere ſeculo, & carere iuſtitiâ. Et quem iam Chriſtus in ſorte habebat electorum, promiſſionibus noluit cedere perditorum. Vnde quæſumus, S. Martyr Eccleſiæ patrocinare, eámque ſolito indefeſſe præſidijs, quam tibi famulari conſpicis votorum obſequelis. Quatenus te coram Deo habeat Patronum, quem* Gallæcia *ortundum, ſed martyrij ſanguine* Corduba *tenet glorioſum.*

Sepelitur.

Oratio ad S. Martyrem.

IGITVR *hic Beatiſſimus* PELAGIVS *ætate circiter* XIII. *& ſemis paſſus eſt annorum in* Cordubâ, *vt dictum eſt, ciuitate:* Habderraghman *Rege imperante:* Die *videlicet* Dominicâ, *horâ* Decimâ: VI. Kalend. Iulias: *Era* DCCCC. LXIII. *Præſtante Domino Noſtro Ieſu-Chriſto, qui viuit, & regnat cum Deo Patre, in vnitate Spiritus Sancti, Vnus in Trinitate Deus, in ſecula ſeculorum, Amen.*

Martyrij dies, & annus.

HÆC ſunc RAGVELIS Presbyteri *Cordubenſis* ACTA de Noſtro hoc S. Martyre recenſita, quæ *Ambroſius Morales*, Regius olim Chronographus ex *Codice Gothico S. Petri Caridienſis* Cœnobij extraxit, vt ipſe fatetur; & *D. Prudentius Sandoualius* item Regis Hiſtoricus ex *Legendario* peruetuſto *S. E. Tudenſis* exſcripſit, vt ipſe teſtatur

Qui huius hiſtoriæ meminerint.

Vindicat imperij ſortem ſibi denique tanti,
Collocat & ſocios populato rure nefandos,
Implens mærentem non paucis hoſtibus vrbem:
Polluit & veterem puræ fidei genitricem
Barbarico ritu, quod nam, miſerabile dictu,
Paganos iuſtis intermiſcendo colonis,
Quo ſibi ſuaderent patrios diſſoluere mores,
Déque profanato ſecum ſordere ſacello.
Agmen ſed tenerum Chriſto Paſtore regendum,
Iuſſum peruerſi renuit mox triſte Tyranni,
Dicens malle mori, legem quoque morte tueri,
Viuere quàm ſtultè ſacris famulando nouellis.
Quo Rex comperto, non abſque ſuis fore damno
Senſit, ſi cunctis pariter prædiuitis vrbis,
Quam crebrò validæ cœpit luctamine pugnæ,
Ciuibus excidium mortis conferret amarum,
Ob quod decretum priùs immutando ſtatutum,
Sanxit mox legem vulgato dogmate talem:
Vt quiſquis Regi mallet ſeruire perenni,
Et patrum mores olim ſeruare fideles,
Hæc faceret licitò, nullâ poſt vindice pœnâ:
Hac ſolùm cautè ſeruatâ conditione,
Ne quis præfatæ ciuis præſumeret vrbis
Vltra blaſfemare Dijs auro fabricatis,
Quos Princeps coleret, ſceptrum quicunque teneret;
Seu caput exacto citius ſubiungere ferro,
Et ſententiolam lati perferre ſupremam.
His ita digeſtis, ſimulatâ pace quieuit,
Obruta mille malis toties vrbs nempe fidelis,
Sed ſi quos ignis Chriſti ſuccendit amoris,
Martyriique ſatis ſuaſit corrumpere dictis
Marmora, quæ Princeps comptus diademate ſupplex
Corpore proſtrato veneratur thure Sabæo;
Hos capitis ſubitò damnauit denique pœna:
Sed Superos animæ petierunt ſanguine lotæ.
Caſibus his plures voluebat Corduba Soles,
Subdita per longum paganis Regibus æuum:
Donec ſub noſtris quidam de germine Regis
Temporibus, regnum ſuſcepit fortè Parentum,
Deterior patribus, luxu carnis maculatus,
Abdharamen dictus, regni ſplendore ſuperbus;

Quinam Chriſticolis faciebat more parentis
Librans arbitrium fidei ſupra memoratum,
Nec ſatis iniuſtum ſoluit pietate decretum
Auctor quòd ſceleris, populator perfidus vrbis
Sanxit, dum Regem ſuperaret Marte fidelem.
Sed voluens animo, ſeruans quoque corde profundo,
Sæpiùs innocuo madefecit ſanguine rura,
Corpora iuſtorum conſumens ſancta Virorum
Qui Chriſto laudes ardebant pangere dulces,
Ipſius & ſtultos verbis reprehendere Diuos:
Inſuper & tanto faſtu ſe iactat in Aula
Sacrilegus, meritas cumulans ſibi denique pœnas,
Vt Regem Regum ſemet fore crederet ipſum,
Eius & imperio gentes omnes dare colla,
Vllum nec tantâ populum feritate refertum,
Qui tentare ſuas auderet Marte cateruas.
Cùm tumuit faſtu licitò iactantius iſto,
Audijt inde locis gentem præſtare remotis,
Gallicià *regione ſitam, bellóque ſuperbam*
Chriſti cultricem, ſimulachrorúmque rebellem,
Quæ ſua continuò tentaret ſpernere iura,
Velle negans dominis olim fore ſubdita prauis.
Quo Rex comperto, feruebat dæmonis irâ,
Corde gerens veterem ſerpentis denique bilem,
Voluebátque diu flammato dedecus æſtu,
Quid faceret tantis, animo tractans, inimicis.
Tandem nempe dolo cunctis iam fortè retecto,
Affatur proceres prædiuitis vrbis heriles,
Talia peſtifero latrando verbula roſtro:
Non latet imperio Reges ſuccumbere noſtro,
Viuere noſtrarum necnon moderamine legum,
Omnes Occeanus gentes quas circuit altus:
Sed quæ *Gallicios* retinet fiducia captos
Neſcio, gratiolæ renuunt vt fœdera noſtræ,
Et tandem veteris ſint ingrati pietatis.
Reſtat vt armatis repetamus quippè lacertis
Gallicios hoſtes, agitando fortè rebelles;
Donec ex noſtris ſtrati per ſecula telis,
Et victi noſtris ſubmittant colla catenis.
Hæc poſtquam iactat, cauſámque doli memorabat,
Iuſſit collectis vulgus concurrere turmis,
Armorum

Armorum varijs inſtructum denique ſignis,
Pergeret, vt gentem ſecum delere fidelem:
Oſtentátque ſuum gemmatâ caßide vultum,
Ferrea laſciuis imponens tegmina membris.
Tali cúmque locum peteret pompâ memoratum,
Et gentem primo tentaret denique bello,
Extemplò tantum ſortitur namque triumphum,
Vt iam biſſenos vnà cum Principe captos
Illaqueat Comites, arctis ſtringítque catenis.
His Procerum damnis magnâ feritate paratis
Ceßit victa ſuis fidißima gens inimicis,
Subditur atque iugo peruerſi Regis iniquo.
Tunc reſtaurato rurſus quoque fœdere primo,
Loris procedunt vincti Comites Duodeni,
Cum captiuo victi iam Rectore popelli.
Qui citiùs vinclis diſſoluuntur reſolutis,
Exempti propria pretio gazæ numeroſo:
Sed Ducis eſt pretium iuſſu Regis duplicatum,
Vltráque quàm proprijs poßit perſoluere gazis.
Cúmque ſui cauſa Regi deferret auaro
Quæ quidem habere domi ſibimet ſueuit pretioſi;
Caſu condicti paruum quid defuit auri,
Quod Rex ſentiſcens, fraudem quoque mente reuoluens,
Dixit nolle Ducem populo dimittere dulcem,
Ni priùs indictum plenè ſoluat ſibi cenſum.
Non ſitiens tantùm pretij quod defuit aurum,
Quantum Rectorem populi geſtit dare morti,
Qui fuerat natus præclari germinis vnus.
Omni prænitidâ compoſtus corpore formâ
Nomen PELAGIVS, *forma ſplendore decorus,*
Conſilio prudens, totâ bonitate refulgens *S. Martyris laudes, & elogium.*
Qui vix tranſactis iam tunc puerilibus annis
Attigit ætatis primos flores iuuenilis.
Cúmque ſat immitem patrui ſciret fore Regem
Tali mœrentem blanditur voce Parentem:
O mi chare pater, mea ſuſcipe verba libenter,
Et quæ commoneo ſenſu bene percipe prompto.
Calleo namque tuam ſenio decreſcere vitam,
Viribus & propriis neruos penitus vacuatos,
Nec te poſſe quidem lenis quid ferre laboris:
Aſt ego ſed validis dominabor quippè lacertis,

Ad tempúſque potens dominis ſuccumbere duris,
Quapropter moneo, precibus blandíſque rogabo,
Vt Regi natum me deponas tibi charum,
Donec ſufficias pretium perſoluere totum;
Ne tua canities vinclis intercidat arctis.
Et ſenior contrà dicebat voce ſeuerâ:
Deſine tanta loqui, dulciſſime, deſine, fili,
Nec mœrore meos ducas in Tartara canos.
Nonne ſalute tuâ pendet tantum mea vita?
Et ſine te ſpatium valeo piè viuere nullum.
Tu decus omne meum, tu gloria magna parentum,
Et quoque ſubiecti nobis ſpes ſola popelli:
Quapropter Patriam præſtat me linquere charam,
Necnon Hiſpaniam vinctum penetrare ſuperbam,
Quàm te grandæuæ vinclis ſpem tradere vitæ.
Non tulit ergo patrem PELAGIVS *iſta ſequentem,*
Sed mulcet dictis mentem chari genitoris,
Et cogit blandis quod ſuaſit velle loquelis.
Conſenſit tandem precibus Genitor venerandus,
Tradidit & Natum ſemet redimendo miſellum.
Tunc Rex PELAGIVM *iuſſit perducere ſecum,*
Et lætus rediit patriam, victórque reuiſit.
Nullus pro meritis credat factum fore Regis
Hoc, quòd tam pulchra vincebat denique pompa,
Sed magis indicio ſecreto Iudicis æqui,
Vt populus tanto correptus ritè flagello
Fleret totius proprij commiſſa reatus.
Vel quòd PELAGIVS *Chriſti pro lege necandus*
Fortè locum peteret, quo ſe morti dare poſſet,
Necnon ſanguineum pro Chriſto fundere riuum,
Impendens animam Domino benè morte pia tam.
Poſtquam Rex vrbem tetigit ſæuus locupletem,
Portans præclarum victâ de gente triumphum;
Ilicet egregium Chriſti præcepit amicum,
Carceris in tenebras vinctum ſubmergere nigras,
Deliciiſque, cibo nutritum paſcere paruo.
Cordubenſis carcer deſcribitur. Corduba *namque locum ſeruat ſub fornice tetrum,*
Oblitum lucis, conſignatúmque tenebris,
Maxima qui miſeris fertur fore cauſa doloris.
Illic PELAGIVS *præpollens pacis alumnus*
Clauditur, imperio Regis cogente nefandi.

Illic ergo viri venêrunt ſedulò primi,
Mulcendo mentem iuuenis,cauſâ pietatis,
Qui cum vidiſſent vultum capiti pretioſum,
Necnon prædulcis guſtaſſent ipſius oris
Verbula, Rhetoricæ circumlita melle loquelæ,
Optabant ſpeciem vinclis abſoluere talem.
Hæc & ſuaſerunt Regi iam ſceptra tenenti
Ipſum felicis certè ſummum caput vrbis
Corruptum vitijs cognoſcebant ſodomitis,
Formoſos faciæ iuuenes ardenter amare.
Has & amicitiæ propriæ coniungere velle
Huius namquè rei memores animo miſeranti
Cauſâ PELAGII *ſuaſerunt talia Regi:*
Non decet ergo tuum princeps fortiſsime ſceptrum,
Duriter vt Puerum mandes punire decorum,
Obſidis & teneros inſontis ſtringere neruos.
Eius prænitidam velles ſi cernere formam,
Et tàm mellitam ſaltem guſtare loquelam,
Quàm cuperes Iuuenem tibimet coniungere talem,
Gradum militiæ necnon aſſumere primæ!
Corpore candidulo tibi quo ſeruiret in Aula.
His Rex mollitus dictis,hac voce coactus,
Iuſsit PELAGIVM *nodis euellere duris,* *Martyr ad Regem defertur.*
Omnéque lauacro corpus. detergere puro,
Lætáque purpureo circundare tegmine membra,
Collum gemmatis necnon ornare metallis,
Quo benè conſtructâ poſset fore miles in Aulâ.
Cæſaris imperio tunc hac vrgente ſuperbo,
Extemplò nigris Martyr producitur antris,
Siſtitur atque togâ Regali comptus in Aula.
Cúmque Palatinis medius foret ille locatus,
Vincebat ſocios vultus ſplendore togatos:
In quem conuerſis omnes mirantur ocellis,
Tûm faciem Iuuenis,tùm dulcia verba loquentis:
Aſpectu primo quoque Rex ſuſpenſus in illo
Ardebat formam Regalis ſtirpis amandam:
Tandem PELAGIVM *nimium mandauit amandum,*
In ſolio Regni ſecum iam fortè locari,
Ignis vt ipſius fieret ſibi ſedulò iunctus,
Frontéque ſubmiſsâ libauerat oſcula charo,
Affectus cauſâ complectens vtpotè colla.

Non patitur talem Chriſti nam miles amorem
Regis pagani, luxu carnis maculati,
Aurem Regalis ludens, ſed contulit ori
Magno ridiculo diuertens ore negata,
Fatus, & egregio dicebat talia roſtro:
Martyr ad Regem. Non decet ergo Virum Chriſti baptiſmate lotum
Sobria barbarico complexu ſubdere colla;
Sed nec Chriſticolam ſacrato chriſmate tinctum
Dæmonis oſcillum ſpurci captare famelli.
Ergo corde viros licito complectere ſtultos,
Qui tecum fatuos placant ſub cæſpite Diuos
Sintque tibi ſocij ſerui qui ſunt ſimulacri.
Sed Rex è contra, nullâ commotior irâ,
Molliter ephebum dicens mulcebat amandum:
Rex ad Martyrem. O laſciue puer iactas te poſſe licenter
Spernere tam mitem noſtri iuris pietatem,
Audactérque Diis toties illudere noſtris;
Nec monet ætatis præſens damnum iuuenilis,
Et quàm mœrentes orbabis fortè parentes;
Noſtri blaſphemos vrget cultus cruciandos
Subdere vos morti, veſtros iugulóſque forari,
Ni cedant, & blaſphemam reſpuant rationem.
Hortatu moneo quapropter quippè paterno,
Talibus vt verbis parcas ſæuæ rationis,
Et mecum ſtabilem comportes mentis amorem,
Nec tentes noſtrum poſt hæc offendere iuſſum,
Magno ſed ſtudio ſerues mea dicta ſequenda.
Te quia corde colo, nec non venerarier opto,
Tanto præ cunctis Aulæ ſplendere Miniſtris,
Alter vt in regno ſis, me præſtante, ſuperbo.
Hæc ait, & dextrâ compreſſit Martyris ora,
Aſtrictúmque læuâ complectens colla ſacrata,
Quo ſic oſcillum ſaltem configeret vnum,
Callida ſed cæci confudit ludicra Regis,
Oſque petit ſubitò pugno Regale vibrato,
Intulit & tantum pronis obtutibus ictum,
Sanguis vt abſque morâ ſtillans de vulnere facto,
Barbam fœdauit, necnon veſtes madefecit.
Tunc Rex non modicam triſtis conuerſus in iram,
Iuſſit PELAGIVM *cæleſtis Regis alumnum,*
Cruciari iuſſus. *Funda murali iactum trans mœnia proci*

Crebrò

Crebrò bellantes ſaxis quæ perfodit hoſtes,
Nobilis vt Teſtis fluuij colliſus arenis
Urbem qui vaſtâ propius circumfluit vndâ,
Membratim creperet raptim fractúſque periret.
Talia iactanti, parebant fortè Miniſtri,
Mox & inauditam ſtraxerunt denique pœnam,
Fundâ PELAGIVM *iacientes martyrizandum,*
Urbis famoſæ trans maxima mœnia longè.
Sed licèt ingentes obſtantes vndique rupes
Arctarent Teſtis corpus prædulce cadentis.
Attamen illæſus Chriſti permanſit amicus.
Certè Regales citiùs peruenit ad aures
Martyris alliſi corpus non poſſe ſecari,
Infigi ſcopulis ripæ quod iuſſit acutis.
Hic magis offenſus, penitus fuerat quia victus,
Mox caput extracto iuſſit ſuccidere ferro,
Et ſententiolam ſic exercere ſupremam.
Denique Lictores Regalia iuſſa trementes
Mox Chriſti teſtem gladio ſecuêre fidelem,
Corpus & extinctum lymphis demergere credunt.
Iam Miles Regis, proſtratâ morte, perennis
Victor ſtelligeri volitat per ſydera cœli, *Coronatur.*
Cælitus Angelicis deductus ſuauiter hymnis,
Iudicis & veri cæli ſuper aſtra locati
E dextrâ nitidam ſuſcepit congruè palmam,
Pro nece martyrij, laudando fine, peracti:
Sed nec feruentis brauio fraudatur amoris,
Quo ſemet vinclis pro vitâ denique patris
Impendit, patriam linquens, gentémque ſubactam,
Tandem nulla pijs potis eſt depromere verbis
Lingula, laureolam cæleſti luce coruſcam,
Quâ benè ſeruatâ fulget præ virginitate,
Adiunctus turmis, cæleſti ſede receptus,
Agno cantemus modulando perenniter, Amen.
Poſtquam Lictores Regis decreta ſequentes
Corporis exuuias extincti ſat generoſas
Lympharum gremio credunt, in ſaxáque figunt,
Vt ſacri tumulo cineres eſſent ſine digno;
Chriſtus, qui proprios patitur non perdere ſanctos,
Præclari modicum capitis vel fortè capillum,
Non tulit in lympha teſtem remanere fidelem:

Illi ſed dignum prouidit rite locellum,
Qui Sancti tumulo ſeruaret membra ſacrata.
Nam piſcatores lymphas remis reſecantes,
Fluctiuagóſque greges varijs laqueis capientes,
Littoris extremâ viderunt Corpus in orâ
Inter grandiſonas agitari Martyris vndas.
Eminus hoc cautis cernentes nempe pupillis,
Illuc vela dabant, citiùs Corpúſque leuabant:
Piſcatores Corpus inueniunt. *Nec iam perſonæ noſcunt formam venerandæ,*
Illita purpureo quia ſanguine membra fuerunt,
Et caput egregium iacuit procul amne reuulſum.
Sed tamen hoc ſapiunt, prompto quoque pectore, credunt
Quòd hic quiſquis erat Chriſti pro lege cadebat;
Illic hi ſoli quia damnantur capitali
Pœnâ, qui ſacrâ tincti baptiſmatis vndâ,
Non metuunt crebrò Regis reprehendere ſacra.
Cúmque caput nanciſcentes, collóque locantes,
PELAGII *faciem cognouerunt rutilantem,*
Rumpunt in tales miſeranti pectore voces:
Heu iacet exanimis propriæ ſpes vnica gentis,
Atque decus patriæ, tumuli ſine ſordet honore:
Nonne ſatis multis ſcimus nos vendere ficlis
Semper Sanctorum corpuſcula paſſa Virorum,
Quos capitis cædes monſtrauerat eſſe fideles;
Et quis laudandi dubitet Corpus fore teſtis,
Quod trunci miſerè Capitis iacet abſque decore?
Cordubam reportant. *Hæc vbi dicta dabant, naui pia membra locarûnt,*
Et citius verſis remigabant denique velis
Famoſæ cunctis ad portam gentibus vrbis.
Hic quoque ſubductâ iam proceſſêre carinâ,
Et clam Cœnobium Chriſto petiêre ſacratum,
Intra non modicos Vrbis venerabile muros
Portantes, pretio vendendum denique magno,
Extincti Teſtis Corpus venerabile terris;
Quod gaudens hymnis ſuſcepit turba fidelis
Suauibus, exequias celebrans de more ſacratas;
Largiter & pretium nautis tribuit ſuper auctum,
Ardeſcens Sancti mercari Corpus amandi.
Qua nam mercato pretij non munere pauco,
Eligitur tellus membris locuples retinendis,
Tumulatur. *In qua ſupremâ buſto pompâ reparato,*

Gleba

Glebæ ſub cumulo conduntur fragmina ſacra:
Quæ mox ſtelligeræ Regnator Maximus Aulæ
In tumulo ſignis iuſsit fulgere coruſcis;
In cœlis animâ ſatis vt regnante beatâ,
Æquâ gloriolâ regnarent mortua membra.
Denique collectus cernens ex vrbe popellus Miracula.
Non pauco varijs obſeſſos tempore morbis
Mundatis illic fœdis putredine membris,
Saluari gratis, nullâ mercede ſalutis,
Nec rudem meriti Sanctum titubat fore tanti
Illius, vt causâ fierent miracula tanta.
Tandem Cœnobij Princeps, Rectórque popelli
Optima conſilij tractans medicamina ſani,
Senſit Celſithronum deuotâ mente precandum,
Quo iam dignanter ſolitâ pietate, patenter
Detegeret, dubio cauſæ ſecreta remoto,
Quod mox perſonæ ſexus optant vtriuſque
Parcius atque tribus ſociatæ ſponte diebus;
Dulcibus inſtabant hymnis, precibus quoque ſacris.
His certè votis deuotâ mente peractis.
Mitem mollitum Regem ſensêre Polorum Caput in ignem mittitur.
Eſſe ſuis precibus, ſtudioſo murmure, fuſis,
Necnon iudicio dubiæ pronum fore cauſæ,
Et citò fornacem cogunt feruere minacem
Ignibus appoſitis, toto conamine ſtructis.
Dúmque focus gremio fureret fornacis in amplo,
Mox Caput abſciſſum Chriſti ſumpsêre famelli,
Talia blandiloquis palpantes verbula linguis:
Rex pie ſydereæ Dominator nobilis Aulæ,
Omnia iudicio qui ſcis diſcernere iuſto
Illius meritum Sancti fac igne probari,
Et ſi ſit tantæ fultus bonitatis honore,
Eius vt ex meritis fierent hæc dona ſalutis,
Frontis pelliculam facito non tangere flammam.
Verticis illæſos omnes quoque redde capillos.
Sin verò meriti conſtet fortaſſe minoris,
Manda pro ſigno ſaltem lædi cute ſummâ,
Iuxta naturam fragilis carnis perituram.
Talia dicentes clarum Caput igne probandum
Credunt flammiuomis ſaltem ſurgentibus vndis
Et tandem plenæ ſpatium poſt vnius horæ,

Extrahitur illæſum.

Hoc ipſum rapidis extollunt denique flammis,
Luſtrantes oculis damnum ferrétne caloris:
Quod iam ſplendidius puro radiauerat auro
Expers tum fumi penitus tantique caloris.
Hinc ſurſum verſis laudauit turba fidelis
Vultibus altithronum modulanti carmine Chriſtum;
Qui toties tantis fecit ſplendeſcere ſignis
Fragmina conſtantis pro ſeſe mortua Teſtis.
Hæc Mauſolæo dignè condens venerando,
Digno plebs certè ſupplex veneratur honore,
Fine tenus meritò vulgo bene credula noti,
Cœlitus atque dati ſemper gauiſa Patroni.

Epiſcopus Pelagij patruus, nō pater.

Hæc ſunt ACTA provt illa ſcripſit carmine ROSVITHA, rubiginem ſanè illius æui redolente, hactenus à nemine ex Noſtratibus edita, licèt à pluribus allegata. In illis illud de *Epiſcopo Patre*, & de ſtirpe *Regia*, à *Roſuitha* prolatum, penitus corruit, cùm Noſtris ſeſe opponat Hiſtoriis.

Caput igne examinatur.

QVATENVS in hiſce ACTIS dicitur, quod *Rector Monaſterij* cum cæterâ turbâ fidelium igne probare conſtituit, an CAPVT illud S. Martyris eſſet: quâ factâ præcedentibus orationibus experientiâ, illæſum extractum è flammis fuiſſe narratur; penitus à Noſtrorum Scriptorum codicibus exciderat; ita vt nullus tanti miraculi recenſeret examen; quod nouiter *Cordubenſibus*, & *Gallæcis* ad Dei laudem lætabundi proferimus.

Ex Tyde oriundus.

CIRCA originem S. PELAGII, nullus vnquam dubitauit, eam è *Gallæcia* populis traxiſſe; licèt cuius vrbis, prorſus ignoretur. Pro TVDENSI contendit D. Prudent. Sandoual. ipſius Epiſcopus, *Hiſtor. Tudenſ. fol.* 85. vbi aliquot rationes non contemnendas proponit, quibus & adhæret, nonnullis additis, R. P. F. Philippus de la Gandara *Hiſtor. Gallæc. 2. p. lib. 4. c.* 21. quam adhuc MS. prælo ſubiicere parat. Quorum ſententiis lubens ſubſcribo.

Sociam habuit in carcere B. Eugeniam Martyrem.

INSVPER illud etiam ACTIS addendum eſt, quòd ſanctiſſimus Martyr ſociam habuit in carcere B. EVGENIAM *Cordubenſem* Martyrem, de qua plura *Luitprandus*, & Nos ſupra *Tom. 2. Die XXVI. Martij fol.* 411. Vbi ex Blaſij Toletani Antiſtitis Elegia, ibidem recenſitâ *fol.* 413. hanc in ergaſtulo Sanctorum Martyrum ſocietatem probauimus; cuius carmina, quæ huc ſpectant, auſculta.

Eugeniam *ſequeris* PELAGI *fortiſſime Martyr,*
Moribus & ſimiles eſtis, & igne pares.
Efferus Abderamen Almanſor *credidit ambos*
Perdere, vtrumque tamen morte ſub aſtra rapit.
Vos eadem fortaſſe grauat cuſtodia vinctos
Compede, tum vinclis, tum pietate pares.
Quos ibi ſermones ſeritis de morte ferenda,
Pro pietate ſemel, proquè pudore ſimul?
Eugenia, *ô* PELAGI *tibi ſit noua cauſa corona,*
Illa necem patiens, te docet eſſe Virum.
Poſt eius teſtare fidem veſtigia conſtans
Illa tuo capiti ſerta nec vlla locat.
Gaudetis ſuper Aſtra duo de morte ſubacta,

Nomine

Nomine velletis plura tuliſſe Dei.
Vos Roſa, vos decorant candentia Lilia teſtes,
Hinc rubor, hinc candor tempora veſtra tegit.
In terris patria haud ſimilis, tamen vna duobus
Patria communis Regia celſa Dei.
Gaudete ô pugiles, memores eſtote clientum,
Quos dubia exercet pugna, grauátque metus,
Præſentes igitur populis pugnantibus eſte;
Si nos aſpicitis vincimus, & fruimur.
Si vincemus, erit palmæ pars maxima veſtræ,
Gloria noſtra ſimul, gloria veſtra & erit.

QVATENVS ad *Diem, Menſem*, & *Annum* Martyrij, omnes ex RAGVELE Presbytero *Cordubenſi* fuiſſe VI. Kal. Iulij. Era DCCCC. LXIII. ſcilicet Anno Domini DCCCC. XXV. vt notauit Ambroſ. Moral. in *Not. ad Act. fol.* 350. Quam etiam computationem antea obſeruauerat Luitprand. in *Aduerſ. n.* 44. agens de S. Eugenia, hac ſerie: *Obijt ſanctiſſima Virgo, & Martyr* Eugenia VII. Kal. April. *Feriâ IV. Hebdomadæ dictæ in Paſſione, quam poſt* DVOS ANNOS *aſſequitur ſanctiſſimus* PELAGIVS, *vt creditur natione* Gallæcus, *qui ducem, & magiſtram habuit ad martyrium, ſanctiſſimam Eugeniam*; Era DCCCC. LXIII. Sic legendum; nam hic de martyrio PELAGII non de *Eugenia*; cuius fuit Erâ DCCCC. LXI. Anno videlicet DCCCC. XXIII. Quibus additis DVOBVS proculdubio DCCC. XXV. Annus PELAGII agonis erit. Quâ auctoritate *Ambroſij* emendatio firma remanet. *Qualis agonis annus?*

QVOAD cultum S. PELAGIO exhibitum breui poſt eius agonem, multa congerit Sandoual. *vbi ſupr. fol.* 36. vbi vetuſtiſſimum Officium *S. E. Tudenſis* profert, & literaliter ſcribit, & exſcribit, cuius ecphraſim omittimus, ne prolixitatis vitio damnemur; tantùm *Hymni* eiuſdem relatione contenti, vt antiquorum fidelium *Hiſpaniæ* pietatem demireris. *Cultus S. Martyri exhibitus*

PRO S. PELAGIO MARTYRE
Hymnus, ex Officio S. E. Tudenſis.

IMmenſe cæli conditor
Hæc precum vota ſupplicum
Clementer iam reſpicias
Idémque ſemper permanes.
Hæc plebs alumna Patronum
Canit ſibi præcipuum,
Tuum teſtem PELAGIVM
Regnum æternum qui meruit.
Qui in ætate paruulus,
Infeſtum hoſtem proterit,
Caduca temnendo regna
Peruenit ad cæleſtia.
Quem ſeculi blandities,
Nec gladij ferocitas,
Inlicere præualuit,
Vt te negaret Dominum,
Aurum nam ſibi reſpuit
Collatum à Tyrannico,
Fugacéſque ſimul epulas,
Pompoſáſque diuitias.
Adgreſſus namque Principem
Chriſtum laudare non deſiit,
Pro quo nec mori timuit,
Nec decollari metuit.
Nam ille cælo animum
Cum terreretur dirigens,
Paratas ſidi aureas
Calcauit vectes fortiter.

Hic

Hic te omnis Eccleſia
Immenſa poſcit Trinitas
Quòd Martyris ſuffragio,
Omni reſiſtat vitio.
En Sanctè Martyr audiens
PELAGI *preces ſuſcipe*
Tudenſium fidelium,
Deferquè vota ſingulis.

Per te miſer auxilium,
Suum egenus caſpitem,
Simulque plebs Catholica
Cœli petat præſidia.
Vt ortus qui è Gallæciâ,
Paſſúſque ſiſtis Cordubæ
Pro nobis Chriſtum ſupplica,
Supernis frui gaudijs.

Quæ verò ACTA ad ſuam Tranſlationem ſpectant, infra *Tom.6. Die IV. Kalend. Decembris* dabimus, vt plenè S. Martyris anamneſin ſubiiciamus.

E. S. HERMOIGIVS *Epiſcopus Tudenſis.*] Hunc fuiſſe Patruum *S. Pelagij* Martyris *Cordubenſis* teſtantur P. Truxillo in *Theſaur. Concionat.* Ambroſius Moral. *Hiſt.* *Scriptores.* *Hiſpan. Tom. 3. lib. 16. c. 28. fol.* 130. Sandoual. *Hiſtor. Tudenſ. fol.* 56. Eius natalem h. d. appingit Philipp. Ferrar. in *Catal. General. SS. fol.* 263. Eiúſque donationem P. Anton. Yepius in *Chron. Benedict. Appendic. fol.* 435. *Is igitur* (inquit Sandoualius) *S. Epiſcopus* HERMOIGIVS *poſtquam de Carcere Cordubenſi liber euaſit, Prælaturæ* *Quid de S. Viri Vita proditur.* *Tudenſi renuntiauit, & ad Monaſterium S. Stephani* Ripa-Silenſe *ſecedens*, S. Franquillæ *Abbati adhæſit, vbi per aliquot temporis Monaſticam vitam egit, vnà cum* S. Rodeſindo *cui charus erat. Sed conſtructo ad* Limiam *Cœnobio* S. Chriſtophoro *dicato, protinus acceptis aliquot fratribus, qui eius inſequi veſtigia voluère, relicto* S. Stephani *Cœnobio, ad proprium* S. Chriſtophori, *ſuis expenſis conditum, & etiam* Silenſe *nuncupatum, acceſſit. Ibidem itaque vitam mirabilem texuit, donec plenus dierum, & bonorum operum obdormiuit in Domino. Cuius* CORPVS *adhuc in illo viſitur Monaſterio, in Oratorio* *Vbi corpus.* *eiuſdem Eccleſiæ B. Virgini-Matri dicato, ad cuius ſarcophagum plurimi deuotionis causâ Populi olim congregabantur, & adhuc apud illos ſimilis pietas in eorum cordibus perſeuerat.* Huc vſque *D. Prudentius de Sandoual.* Qui de conſtructione Monaſterij *S. Chri-* *Monaſterii S. Criſtophori.* *ſtophori* à Præſule HERMOIGIO fidem facit, ex Diplomate Regis *Ordonij* II. & *Geloiræ* Reginæ, expedito *Kalend. Septembr.* Era DCCCC.LIII. Anno ſcilicet Chriſti DCCCC.XV. Hæc ſunt, quæ de hoc S. Viro potuimus eruere. Cætera Deus ſcit.

QVINTO KAL. IVLII.

DIES XXVII.

A. Cordubæ *in Hiſpania* SS. ZOILI *&* XIX. *Martyrum Natalis, qui in perſecutione Diocletiani Imperatoris, pro Chriſti fide comprehenſi ad gloriam certaminis, ad triumphum agonis, & ad premium Martyrij fœliciter peruenerunt.*

B. *Apud* Calatiam *in Campania Depoſitio Sancti* FERDINANDI *Epiſcopi* Calatini, *qui natione* Hiſpanus, *miram apud omnes virtutum, & ſanctitudinis famam reliquit: Cuius Corpus ibidem in Baſilica ſuo nomini dicatâ honorificè conditur.*

NOTÆ.

NOTÆ.

A. Martyrologia. SANCTI ZOILVS *& Socij Martyres Cordubenſes.*] Ferè in omnibus ſeculis horum SS. Martyrum floruit memoria, ita vt poſt eorum paſſionem vix inueoietur Scriptor, qui eorum ooo meminerit. Ex Martyrologiis, vetuſtum Romanum à *Rvſvveyde* editum, & à *Baronio* deſideratum, *Bedæ*, *Vſuardi*, *Adonis*, *Notkeri*, *Rabani*, *Galeſiny*, *Peregrini*, *Bellini*, *Flori*, *& Maurolyci.* Item Romanum *Baronij*, Caſtellaoum *P. Vazq.* Luſitanum *P. Lupi*, & Hiſpanum MS. *P. Higuera*, necnoo & Italum *Conſtanty Felicis*; quibus adde Equilinum in *Catalog. SS. lib. 6. cap. 16.* Prudentium Noſtrum *in Hymn. SS. XVIII. Martyr. Cæſaraugust. verſ. 4. 15. 19. 20. 24. 26. & 29.* quibus Hymous *Breuiarij* Muzatabum cooflatus agnoſcitur. *Scriptores.* Ex Scriptoribus recentioribus P. Truxillo in *Theſaur. Concionat. Tom. 2. fol.* 1191. Lucius Marinæus Sicul. *de Reb. Hiſpan. lib. 5.* à quo Sur. *Tom. 3.* ex editione *Moſandri*; & in Antiqua *Tom. 7.* Ambroſ. Moral. *Hiſtor. Hiſpan. lib. 10. cap. 15.* Ferdinaod. Perez de Guzm. *in Valer. Hiſtoriar. lib. 3. tit. 3. cap. 5.* Vaſſ. *in Chron. Ann.* 300. P. Ioann. Mariet. *Hiſtor. SS. Hiſpan. lib. 2. cap. 21.* D. Franciſc. Padilla *Hiſtor. Eccleſ. Hiſpan. Tom. 1. Cent. 4. cap. 20.* D. Laurent. Padilla *de SS. Hiſpan. fol.* 10. Heorric. Coccus *in Hiſpan. Heroic. verſ.* 134. & in *Chron. Hiſpan. ſecul. 4.* Ioann. Mariaoa *Hiſtor. Hiſpan. lib. 4. cap. 14.* P. Yepes *in Chron. Benedict. Tom. 6. Centur. 6. Ann. 1047. cap. 1. fol.* 73. P. Martin. de Roa *Hiſtor. SS. Cordubenſ. fol.* 111. & in *Principat. Cordubenſ. & Antiquitat. SS. Cordubenſ. c. 1. fol.* 32. P. Biuar. *in Not. ad Flau. Dextr. Ann.* 300. *num. 5. Comment. 4. fol.* 354. *Breuiaria.* Ex Legendariis, & Breuiariis Hiſpaniæ peruetuſtis, ferè omnia, nullo penitus dempto. Ex Florum SS. Scriptoribus, *Sanctorus*, *Vega*, *Maldonado*, *Villegas*, *Haraus*, *& Ribadeneyra.* ACTA ex antiquo *Legendario Hiſpalenſi* dabimus, conlata cum alio *Segobienſi MS.* in membrana, & aliis.

ACTA SS. ZOILI, ET XIX. SOCIORVM Martyrum Cordubenſium; ex MS. Legendario Segobienſi, & edito alio Hiſpalenſi.

Origo. ZOILVS *igitur* Cordubæ *Ciuitatis ex præclaris parentibus originem ducens, in flore iuuentutis cùm glorioſiùs educaretur, lapſum humanæ conditionis in futurum præcauens, ſanctæ conuerſationis tàm viriliter cœpit* *Virtus.* *rutilare conſtantia, vt totius regionis Viros approbatos, eius ſanctimonia tranſcendere videretur. Cùm verò Tyrannorum rabies in Chriſtianos perſequentium acriùs deſæuiret, in ſupradicta Ciuitate, quaſi lilium inter ſpinas ſuaue redolens B.* ZOILVS *repertus eſt, qui nullâ ſpe fruendi ſeculi delectans, martyrio coronari ſitibundo pectore, conſtanter deſiderabat. De ſuperſtitione Chriſtianitatis apud crudelem Iudicem accuſatus;* *Accuſatur.* *hunc ſibi primitus maluit præſentari, credens ſi illum torqueret, cuius inſignia Nobilitatis latère non poterant, faciliùs ad ſacrificia minores inclinaret. Quem cùm vidiſſet:* Hactcous (*inquit*) frater chariſſime, prauo conſilio infaotiæ tuæ primordia corrupta ſunt, quod ætati tuæ imbecilliori parcendum eſt, ita vt deinceps Imperatorum leges ſanctas iofirmare non præſumas, ne tui generis nobilitas per te detrimentum patiatur. Nam ſi noſtris adquieſces conſiliis, digno ſtipatus honore, pretioſus in palatio poteris reſidere. Nóone Deorum cultura noſtros beauit Maiores, quibus etiam elementa ſubſiſtunt? Chriſtiani autem, oeſcio quem Chriſtum colentes, multis attriti miſeriis, alij paribulo ſunt affecti; alij ligari ſtipitibus & ſagittis vulnerati, alij lapidibus obruti, alij carceribus mancipari,

alij diuerſis tormentorum generibus trucidati ſunt, quia Deorum culturam irritam fecerunt. Et credimus quia per ignorantiam errasti; quare ſatisfactionem tuam clementiùs ſuſcipiendam decreuimus. Non enim eſt dignum, vt flos tuæ nobilitatis, velut cuiuſdam vilis, & ignoti hominis exterminetur. *Cui Spiritus-ſancti plenus dogmate* B. ZOILVS *reſpondit:* Diù tibi præbui ſilentium, tuas auſcultans blanditias; nunc verò quia fides monet, prudentiæ tuæ reſpondere me iubeas. Quid mirum ſi fideles ab infidelibus tormenta pertulerunt, cùm aut mundi Redemptorem ignorantes damnare non timuerunt? Nam vt legitur, *ſi cognouiſſent Dominum gratiæ, non crucifixiſſent.* Hoc idem ſuis iturus ad paſſionem Diſcipulis Dominus dixit: *Si me perſecuti ſunt, & vos perſequentur.* Vnde memores Apoſtoli cùm perſequerentur, ibant gaudentes à conſpectu concilij, quoniam digni habiti ſunt pro nomine IESV contumelias pati. Sic Martyres ludibria, & verbera experti, inſuper & vincula, & carceres, lapidati ſunt, tentati ſunt, in occiſione gladij mortui ſunt. Hi exempti ſunt de terra, & lauerunt ſtolas ſuas in ſanguine agni. Qui verò verbis blaſphemis, & idolorum cultoribus pro huius vitæ fragili deſiderio aſſentiunt, ſpem futuræ beatitudinis irrecuperabiliter amittunt; Apoſtolo teſtante, qui ait: *Si in hac vita tantùm ſperantes ſumus, miſerabiliores omnibus ſumus. Ad hæc ſanus Tyrannus reſpondit:* Vobis neſcio cuius Chriſti ſectam tenentibus, non verbis, ſed tormentis reſpondendum eſt, quia ita ſeducti eſtis, quod vobiſmetipſis miſereri non vultis. Elige ergo quod tibi ſanius ſenſeris, aut honorificè nobiſcum viuere, ſi Diis ſempiternis ſacrificaueris; aut inhoneſtè cum reprobis, ſi regias fœdaueris dignitates, diuerſis tormentis mori. *Cui tale reſponſum ſanctus reddidit Heros:* Quantò corpus meum in tua modò infirma poteſtate corrumpis, tantò gloria mea, tua tormenta non paueſcens, ſublimiùs creſcit. Dominus nobis in Euangelio præcepit, dicens: *Nolite timere eos qui occidunt corpus, animam autem non poſſunt occidere; ſed potius eum timete, qui poteſt animam, & corpus perdere in gehennam.* Noſtra tormenta breui terminanda ſunt: veſtra autem vbi tempora incipient, ſine fine durare, nemo eſt fidelis qui neſciat. *Tunc Præſes iubet illum flagellis affici in omni tormentorum genere, ita vt cùm plus torqueretur, plus Chriſtum confiteretur. Cùmque nec ſic ſe proficere videret, & vt à bono S. Martyrem poſſet reuocare propoſito, amaricato felle commotus, vibratis in eum oculis, ſtridens dentibus, furibundus, laxatis habenis, totis viribus in eius tormentis debacchatur. Tunc ſatellitibus, qui in B. Martyris ſemper Deum laudantis excidium præoccupati properabant, permiſit, vt aliquod inexcogitati doloris tormentum aduerſum Martyrem experirentur. Tunc quidam in extremo dorſi, caſâ portâ, renes illius, & ilia crudelis tortor extraxit, & nihilominus adhuc viuus Martyr in Dei laudibus perſeuerauit intrepidus. Denique ſe victum ſentiens Præſet, iam omnibus allatis pœnis, cùm quid ei faceret amplius excogitare non poſſet, irâ incenſus, euaginato gladio ſanctiſſimum Martyrem decollauit. Cui, & alios* XIX. *Chriſticolas, quos etiam dira ergaſtuli catena vinctos inſuper retinebat, abſciſis ceru cibus, aſſociauit.* V. Kalend. Iulij, *Anno Domini* CCC. *O ſumma Iuuenis conſtantia, qui dum vinci putaretur, fide protectus belliceſos viros inermis ſuperauit! O omni laude digniſſimum Virum, qui adhuc in primæuo iuuentutis flore migrauit ad Dominum, per quem pro minimis maxima, pro terrenis cœleſtia, pro caducis æterna ſe adepturum non neſciuit!* S. ZOILI *igitur; & aliorum Martyrum* Corpora *in cœmeterio præfatæ Ciuitatis, cum peregrinorum corporibus ſunt ſepulta, ne aliquando à Chriſtianis cognoſcerentur, & dignâ veneratione colerentur.*

Conſtantia.

Datur electio Martyri.

Cruciatur.

Renes extrahuntur.

Coronatur.

Corpora ſepeliuntur.

Cuius

Cuius B. Zoili *pignora, longo tempore vbinam ſepultá fuère, latuerunt: donec Chriſto donante, cum pax Eccleſiæ data eſſet, temporibus Regis* Siſebuti, *quidam Vir nobilis de Gothorum propagine clarus,* Agapius *nomine, ex laico vitam appetens Monachi, ſic ad ſummum Sacerdotium electus eſt. Et quoniam pro amore Chriſti ſeculum dimiſerat, non diſtulit illum fraudare bonis ſuis. Cùm itaque Corpus ſuum venerabilis Epiſcopus ieiunijs maceratum in ſtramine reclinaret, per quietem noctis ei* B. Zoilvs *apparuit, eíque quo nomine vocaretur aperuit, & pro cuius amore capite plexus eſſet, edixit, oſtendítque locum, in quo Corpus eius iaceret, iubens, vt ex illo extraheret, & in ſublimiorem reponeret. Qui mane facto, congregatis fratribus, & vulgi multitudine, quæ viderat indicauit, atque cum omnibus Chriſtianis, ad oſtenſum ſibi locum ſine mora perrexit. Ad quem perueniens, raſtrum manu arripiens, tamdiu effodere cœpit, quouſque Corpus Beatiſſimi Martyris, ſicut à paganis fuerat abſconditum, Deo iuuante, peruenit. Quo quidem inuento, gaudio magno repleti ſunt omnes. Præfatus denique Epiſcopus, præ amoris magnitudine, cùm Corpus* B. Zoili *oſculis demulceret, atque indignum ſe indicans, vt manibus ſuis tanti Martyris tangeret Reliquias, ſubitò, oſculando crebriùs, caruit primorum dentium adiutorio. Quos ab oris officio, vt minutos eſſe conſpexit, in ſarcophago vbi Martyris Corpus humatum fuerat, proiecit. Ergo ſacrum B. Martyris Corpus in lecticá compoſitum in* S. Felicis *Martyris Baſilicam delatum, ibidem tunc temporis requieuit, donec Sanctiſſimus Agapius aliam pulchriorem, & ampliorem in poſterum extruxit, & ſacras exuuias, vnà cum* S. Felicis *honorificè collocauit, Sanctíque* Zoili *nomini dedicauit. Quæ poſtmodùm, ſtante Arabum imperio, plurimorum extitit ſepultura Martyrum Chriſti, qui illos in cœlis coronauit, & cum Patre, & S. Spiritu in ſecula viuit.*

Agapius Epiſcopus Cordubenſis.

Illi apparet S. Martyr.

Corporis Inuentio.

Tranſlatio.

Baſilica.

Hactenvs ex relatis *Legendarijs* Acta hucvſque à nemine Latinorum Scriptorum edita. In eorum ecphraſi aliqua illuſtranda veniunt. Et Primum circa Nomen, quod ab aliquibus Zoellvs, præſertim apud Prudent. *Noſtr. in Hymn. de SS. Martyrib. Cæſaraugustan.* vbi hocce vocabulo reperitur, nominatur. Nam vt inquiunt Ambroſ. Moral. *d. lib.* 10. *c.* 15. & Padill. *d. Cent.* 4. *c.* 20. Catholicus Poëta ob carminis proſodiam nomenclaturam Martyris immutauit, cum re verâ illi Zoilvs in ſcripturis antiquiſſimis vbique nomen exiſtat.

Quare Zoellus à Prudentio dictus.

Secvndvm, toto, vt aiunt, cœlo aberrant, qui Noſtrum *Cordubenſem* Martyrem *Presbyteratus* titulo decorarunt, vt inquiunt iidem *Morales, & Padilla:* quia illo ſeculo nullus ad hunc ordinem aſcendebat, niſi ætate maturâ, quod & etymon nominis manifeſtat, num Græcè πρέσβυς, ιος, Latinè *Senex* vertitur: & cùm ex Actis conſtet Zoilvm paſſionis tempore fuiſſe iuuenem, immeritò *Presbyteri* titulo cumulatur.

Non fuit Presbyter.

Tertivm, licèt in Actis per aliquod longi temporis ſpatium lipſana delituiſſe referatur, hoc ſilentium nequaquam nomen Martyris, ſed Corporis ſitum obliterauit, vt perperam credidit *Biuarius.* Nam ex *Prudentio* Noſtro liquet, qualis ſuo æuo memoria Martyris fuiſſet, cùm ipſe hocce carmen de ipſius gloria referret:

Pignora lõgo tempore ignota.

Corduba *Aciſclum dabit, &* Zoellvm.

Sed & in vetuſtiſſimo Muzarabum *Breuiario* ſacrum Nomen Martyris repetitur, & in *Hymnis,* & in *Orationibus.* Hymnum auſculta:

Sed nõ cultus ignotus.

IN FESTO S. ZOILI MARTYRIS,
Hymnus.

Martyris geſta Zoili*que corona*
Obuiam Chriſto properanter ibit:
Ciuitas quoque pretioſa portans
Dona victoris.

Hoc colunt ciues velut ipſa membra
Ceſpes includat ſuus, & paterno
Seruet amplectens tumulo, Beati
Martyris oſſa.
Noſter, & noſtra Puer in palæſtra
Arte virtutum, fideique oliuo
Vnctus, horrendum didicit domáre
Viribus hoſtem.
Martyrum nulli, remanente vitâ
Contigit terris habitare noſtris:
Solus tu morti propriæ ſuperſtes,
Viuis in Orbe.
Solus occurrens, vitamque ſine
Reatu, virtutum Domino paraſti;
Solus prædiues pietate, multâ
Luce frueris.
**Patriam credas, Martyris coronis*
Debitam ſacris, Chorus vnde ſurgens
Tendit in cœlum, niueæ togatus
Nobilitatis.
Inde ZOILE *tua palma nata eſt,*
Clerus hinc tantum peperit triumphum:
Hic Sacerdotum infulata domus
Celebrat votum.
Gloria ſummo celebret Parenti,
Gloria Chriſto, Spirituíque ſancto,
Prædicet trinum piâ voce nomen
Omne per æuum.

Alius ex Roa Hymnus. Sed & apud R. P. Martinum de Roa in *Antiquitat. Officij S. E. Cordubenſis fol.* 49. alius S. Martyri *Hymnus* reperitur, fortè ab ipſo Religioſiſſimo Viro conſcriptus, cuius ſeriem hîc ſubiicere decreuimus, ne temporum obliuione depereat.

IN B. ZOILVM MARTYREM,
Hymnus.

S Alue decus Hiſpaniæ
ZOILE *Martyr nobilis,*
Nobilitatis candidæ
Exemplar admirabile.
Crudelitas quæ intrepida
Precépſque quondam fuerat,
Perterrefacta militis
Vultúque grandi & animo.
Aduerſus horrens congredi,
Aduerſus illum corripit,
Et tremebunda gladium
Dorſo recondens diſſecat
Hiant aperta viſcera,
Amore Chriſti feruida,
Atque in reuulſis renibus
Dant ſigna continentiæ.

QVARTVM,

QVARTVM, Circa ſacrorum pignorum *Inuentionem* tempore Gothorum ab AGAPIO Epiſcopo *Cordubenſi* factam, audi *Vſuardum* h. d. ita dicentem: *Corduba* S. ZOILI *Martyris cum alijs* XIX. *Cuius* CORPVS *cùm longo tempore latuiſſet, vbi nam ſepultum fuerit, venerabili Epiſcopo eiuſdem loci, nomine* AGAPIO *ex diuinâ reuelatione manifeſtatum eſt.* Cui conueniunt *Marinaus Siculus*, qui tempore *Siſebuti Gothorum Regis* hanc *Inuentionem* appingit; Ambroſ. Morales *d. c.* 15. & Padilla *d. c.* 20. Roa *d. fol.* 113. contendunt, fuiſſe factam tempore *Reccaredi* glorioſiſſimi Gothorum Regis Catholici. Quorum opinioni adhæreo: Tùm quia nullus hoc nomine Epiſcopus *Cordubenſis* reperitur, niſi tempore *Reccaredi*, vt patet ex Conciliis III. Toletano, & Hiſpalenſi I. Tùm quia vt ex ACTIS conſtat, hanc *Inuentionem* peractam fuiſſe, *cùm pax Eccleſia data fuiſſet*, quod tempore *Reccaredi* ad Annum D.LXXXIX. euenit; & *Siſebutus* regnare cœpit Anno DC.XII. vt inquit Luitprand. *in Chron. num.* 12. à quo non diſſentit *Iſidorus*, vt refert P. Biuar. *in Not. ad Maxim. in Chron. Ann.* 603. *num* 3. *fol.* 709. §. 12. Et licèt tempore *Siſebuti* Era DC.LVII. hoc eſt Anno Chriſti DC. XIX. in Concilio II. Hiſpalenſi, *cap.* 7. mentio ſit de AGAPIO *Cordubenſi* Epiſcopo, illud non refertur tanquam de Epiſcopo viuente, ſed emortuo, vt patet ex Concilij verbis, hac ſerie: *Septimo examine relatum eſt nobis, venerandiſſimum quondam* AGAPIVM Cordubenſis *vrbis Epiſcopum frequenter Presbyteros deſtinaſſe.* &c. vbi verbum *Quondam* de præterito intelligendum eſt. Ita idem *Moral. d. c.* 15.

Corporis inuentio à quo facta.

Quo Rege imperante?

QVINTVM, quatenus ad *Baſilicam* à venerabili AGAPIO Epiſcopo extructam, & Sancti ZOILI Martyris nomini, in antiqua *Sancti Felicis* Martyris, dedicatam; teſtes ſunt ferè omnes ſuperiùs citati Scriptores: pro omnibus *Ambroſ. Moral.* his verbis Latinitate donatis: *Sacrum* Corpus *honore debito in Baſilicam tunc exiguam, ab antiquis temporibus* Cordubæ *extructam*, *&* Sancto Felici *Martyri dicatam tranſtulerunt: quâ poſtmodùm* AGAPIVS *Epiſcopus mirificum* Templum, *cum* S. ZOILI *aduocatione, conſtruxit*. Conſentiunt Padilla, & Roa, *locis ſuprà citatis.*

Conſtruit S. Martyri Templum Agapius.

SEXTVM, quòd hæc Baſilica Saracenorum adhuc tempore apud *Cordubam* extitiſſet, ibidémque quamplurima SS. Martyrum corpora in Arabica perſecutione occiſorum, ſepelirentur, patet ex *Sancti Eulogij* Doctoris, & Martyris relatione, præcipuè in *Memor. SS. lib.* 2. *cap.* 11. agens de SS. Chriſtophoro, & Leouigildo Martyribus: *Quorum corpora* (inquit) *ſuppoſitis adusta incendijs, antequam penitus vrerentur, fidelium curâ erepta, apud Baſilicam* S. ZOILI *ſepulta ſunt.* Et eod. *lib.* 2. *cap.* 6. agens de Paulo Diacono Cordubenſi, aſſerit quòd ille Diaconus: *Apud Baſilicam, quæ Corporis Beati Martyris* ZOILI *præſentiâ illuſtratur, ſpiritualibus enutritus eſt diſciplinis.* Hinc colligitur, quòd in hacce Baſilica, illo ſeculo literarum ſtudia, & ſtudentium ſcholæ permanerent, vt & datur intelligi ex verbis Aluari Cordubenſis in *Vit. S. Eulog. num.* 3. vbi hæc clauſula: *Eccleſia miniſterio* (Eulogius) *mancipatur, in S. ac Beatiſſimi* ZOILI *ade deſeruiens, & in eiuſdem collegio Clericorum vitam deducens.* Idem Alnarus *num.* 28. ipſius etiam meminit Baſilicæ, ſic: *Eulogius nocturnas vigilias, adpetens, & in Baſilicam* S. ZOILI *terratenus proſtratus orans, noctes inſomnes ducebat.* Et poſtmodùm de eodem S. Doctore agens *num.* 32. proſequitur: *Cuius Beatiſſimi Caput alio die curioſitas Chriſtianorum redemit: Corporis verò Reliquias tertio die collegit, & ſub vmbra Beatiſſimi Martyris* ZOILI *tumulauit.* De quo etiam Templo *B. Samſon Abbas* pluribus diſſerit.

Quod fuit poſtmodum ſepultura Martyrũ.

Et literarũ Collegium.

De *Tranſlatione* verò Secundâ *Cordubâ Carrionem* tempore *Ferdinandi Gomezij* iſtius Oppidi Comitis ad Annum M.XLIV. infrà dicemus.

Tranſlatio II. Cordubâ Carrionem.

S. FERDINANDVS *Epiſcopus* Calatinus *in Campania Confeſſor.*] Hucvſque nulla erat apud Noſtrates huius Sancti Antiſtitis memoria; donec illam repetere curauit Philippus Ferrar. *in Catalog. General. SS. h. d. fol.* 264. hoc elogio: *Apud* CALATIAM *in Campania* S. FERDINANDI *Epiſcopi.* Qui vt de eo copioſiorem redderet rationem, in *Notula fol.* 265. proſequitur: *Fuit natione* Hiſpanus, *Epiſcopus Calatinus: extat Eccleſia illi dicata apud Vulturnum fluuium.*

B.

Scriptores.

De eo etiam *D. Paulus de Tarſia*, Vir omnibus numeris eruditiſſimus, mihíque amicitiâ deuinctus, de *Nundin. lib. 2. c. 6.* Opus ſanè ſummâ eruditione refertum, quod & ego Ordinarij iuſſione recenſui, probauíque. Denique Sancti Confeſſoris ACTA ſcripsêre *F. Mauricius Siculus* ex ordine Minimorum, & *Octauianus Melchiori* Calatinus, Italo idiomate; quæ nondum aſſecuti ſumus, licèt inſtanter ea expeteremus. Illa breuiſſima ex Philippo Ferrar. in *Catal. SS. Ital. fol. 392.* ſubiicimus.

ACTA S. FERDINANDI EPISCOPI CALATINI, *Confeſſoris; ex Philippo Ferrario.*

Origo. FERDINANDVS *natione* Hiſpanus, *vt nomen ipſum teſtatur, cùm in Italiam veniſſet, ac in Campania vrbem* Calatiam *ſe recepiſſet, eam doctrinæ & ſanctitatis laudem eſt aſſecutus, vt mortuo Epiſcopo* Calatino, *illi ſubrogatus fuerit.* Epiſcopus. *Multis clarus miraculis apud Albinianum Calatinæ diœceſis oppidum obdormiuit* V. Kalend. Iul. Moritur. *ibique honorificè conditum eſt. Vbi etiam ob eius ſuper ægrotis ſigna virtutum, venerationem habet.* Miracula. *Extat illi Eccleſia Campeſtris dicata apud Oppidum prædictum, quæ inter* Calatiam, *&* Aliphas *occurrit.*

Calatia quæ hodie. Hactenus *Ferrarius* ex Monumentis Eccleſiæ *Albinianenſis*; vbi quo ſeculo vixerit, hactenus haud ſcire potuiſſe, fatetur. *Calatiámque* hodie CAYAZZA dici in Campaniæ circulo ſcribit.

QVARTO KAL. IVLII.

DIES XXVIII.

A. ALEXANDRIÆ *in perſecutione Seueri,* SS. Q. SERENI, *&* M. SERENI *ex* Samone Gallæciæ *in Hiſpania oriundi, necnon* SS. QVINCTIÆ MARCELLÆ, *& eius filiæ* POTAMIENÆ *ex* Putealienſi Baſtetaniæ *vrbe in Hiſpania ortarum, cum ſocijs, qui omnes pro fidei confeſſione cruciati, ad martyrij coronam deuenêre.*

B. ARBVCARÆ *in Celtiberia Hiſpaniæ Tarraconenſis,* S. PAPII, *qui ſub Daciano Præſide pro fide tentus, flagris caſus, & in lebetem oleo, & adipe feruenti plenum iniectus, & alia perpeſſus tormenta, tandem ceruicibus abſciſſis martyrium impleuit.*

C. ELOSATII *in Vaſconia* S. LVPERCVLI *ex vrbe* Cæſaraugustâ *in Hiſpania orti, qui à pueritiâ eremum incoluit, vbi multos in ſuum contubernium Diſcipulos attraxit, donec à Daciano Præſide comprehenſus, per*

varia

varia ſuppliciorum certamina ad æterna felicitatis portum, martyrio præcedente, deuenit.

D. Cordvbæ *in Bætica Hiſpania* S. Argimiri *Monachi* Egabrienſis,*qui in Arabica perſecutione pro Chriſti nomine excarnificatus, cruciatus, & enecatus, ad Præmium Martyr euolauit æternum.*

NOTÆ.

Sancti Q. & M. Sereni, & Qvinctia Marcella, & Potamiena *cum ſocijs Martyribus.*] Hos omnes Diuos in vnum coniunxêre *Beda, Vſuardus, Ado, Galeſinius, Maurolycus,* & cæteri Recentiores, à quibus Martyrolog. Roman. *Baronij*, Caſtellanum *P. Vazq.* Luſitanum *P. Lupi*, Hiſpanum *MS. P. Higuera*, & Italum *Conſtantij Felicis*. Eorum etiam meminêre Euſeb.Cæſar *Hiſt.Eccleſ.lib.6.c.4.* Nicephor. Calixt.*Hiſtor.Eccleſ.lib.5.c.4.&.5.* à quibus Acta Surius *Tom.3.* compaginauit, necnon Petr.de Natalib.*in Catalog.SS.l.6.c.21.* Baron. in *Annal.Eccleſ.Tom.2. Anno 205. n.4.& 7.& 8.cum ſeqq.* De Origine *Q.& M.Sereni*, Luitprand.in *Aduerſ. num.177.* & Nos ſupra *Tom.1. Die XVI. Februar. fol.* 144. & *Die XIX. fol.* 183. vbi Serenorvm Genealogiam ex *Auli Hali* Epigrammate, videndi. De *Quinctia Marcella*, & *Potamiena* filiæ *Hiſpanâ* etiam origine, videndus quoque Luitprand. *in Aduerſar. n.* 37. Sanctorum Acta additis originibus, quæ ibidem exciderant, ex *Euſebio* dabimus.

A. Martyrologia.

Scriptores.

ACTA SS. Q. ET M. SERENI Samonensivm, Qvinctiæ Marcellæ, *&* Potamienæ *filiæ Putealienſium in Hiſpania, apud Alexandriam Martyrum, cum ſocijs.*

Q. & M. Sereni *ex* Semone Gallæciæ *in* Hiſpania *vetuſtiſſimâ vrbe progeniti, patrem habuerunt* Q. Serenum*,profeſſione Medicum, & fide Chriſtianum, qui Gordiani Præceptor fuit, & à Caracalla pro Chriſti confeſſione in Balneo crudeliter occiſus. Ij igitur dum* Alexandriam *ad* Origenem *aduentaſſent, eiúſque doctrinam Catholicam ebiberent, aduenient e Seueri Imperatoris perſecutione, in Origenis Diſcipulos inprimis ſæuitum, ita vt ex illis vix vnus abſque martyrij laureâ diſcederet. Hinc* Q. Serenvs *poſt Plutarchum, ſecundus ex Origenis diſcipulis Martyr fuit, cuius in Chriſtum fides, quam animo ebiberat, ignis incendio ſatis explorata eſt. Poſtmodùm ex eodem ludo* M. Serenvs *ſuperioris frater, poſt Heraclidem, & Heronem, quintus in arenam deſcendit Athleta, qui pro pietatis defenſione, quam ſuſceperat, pleno ore laudatur, cui poſt ingentem tormentorum perpeſſionem, fama eſt, caput ceruicibus abſciſſum eſſe.*

Origo Serenorum.

Alexandria ad Origenẽ pergunt.

Coronã ur.

Qvibvs *ſic per martyrium ſublatis, Baſilides quidam ex Satellitibus coram Aquila Præſide Sanctiſſimam Matronam* Qvinctiam Marcellam *nomine, qui primò nupſerat* M. Aurelio Decimo, *Præfecto Legionis Septimæ, Geminæ, Piæ, Felicis Ciuis* Putealienſis *in* Baſtetaniâ Hiſpaniæ, *ex quo* Potamienam *filiam ſuſceperat, cum ipſiſſima nata vinctam adtraxit; quas, cum Chriſti nomen in corde & ore infixum cerneret, illico per varia tormentorum genera dilacerare diſpoſuit. Sed ad filium virginem, in qua præter*

Quinctiæ Marcellæ, & Potamienæ origo.

Potamienæ venuſtas.

animi virtutes, eximia præterea & integra corporis pulchritudo, cum mira venuſtate elucebat, iracundia fulmina tonans, illam ſic exercuit, vt poſtquam graues vniuerſo illius corpori plagas inflixiſſet, tandem ad corporis ignominiam, & contumeliam, libidinoſiſſimis gladiatoribus ſe illam traditurum minitauit. Sed cum Virgo in fide perſiſteret, ſententiâ latâ, Baſilides eam acceptam ad locum ſupplicij deduxit. Quo in itinere cùm nonnulli ex gentilibus ei moleſtiam faceſſere, verborum petulantiâ, conarentur, ſatelles eos qui contumeliam ei faciebant, repulſos coërcuit, & maximam clementiam, ſummámque humanitatem in eam declarauit. Virgo verò ſanctiſſima hominem pro illius erga ſe commiſeratione vehementiùs amplexata, bono animo eſſe hortatur; nam ait ſe, ſimul ac abiret è vitâ, à Domino ſuo veniam, & gratiam pro eo efflagitaturam, & non diù pòſt, eius in ſe merita, iuſta remuneratione compenſaturam. Hæc cùm dixiſſet, pice feruenti, per varia, & diuerſa corporis membra, ab imis pedibus, vſque ad capitis verticem ſenſim, ac pedetentim diffuſa, generoſo, & excelſo animo, vnà cum matre M A R C E L L A *ignis incendijs abſumpta, migrauit è vita. Quæ poſt triduum apparens Baſilidi ſatelliti, ei coronam capiti appoſuit, dixítque ſe pro eo gratiam à Domino poſtulaſſe, poſtulatam obtinuiſſe; ideò ſe ad Martyrium accingeret. Quo facto Baſilides conuerſus præclarâ martyrij coronâ donatus eſt. Omnium horum paſſiones ad* IV. Kalend. Iulij *Anno* CC. V. *Eccleſiæ Tabulæ reponunt; imperante Seuero.*

Baſilidis ſatellitis humanitas. — *Coronantur Mater, & filia.* — *Coronatur Baſilides ſatelles.*

Genealogia horum Serenorum.

Hueuſque ACTA ab *Euſebio*, & *Nicephoro* recenſita. QVATENVS ad originem *Samonenſem* ex *Gallacia* Hiſpaniæ, audi Luitprand. *d.n.* 177. Genealogiam eorum deducentem, *ex Q. Sereno auo, Ciue* Samonenſi: *Deceſſit Q. Serenus* SAMONE *in* Gallæcia *cum opinione ſanctitatis Anno* CLXV. *relicto filio adoleſcentulo, qui fuit egregius Medicus, & virtutis ac religionis amantiſſimus. Dies ſenioris* Q. Sereni *dicitur fuiſſe* XIV. Kal. Martij, *illo Anno. Medici duo filij*, Q. *&* M. S E R E N I *paſſi ſub Seuero*, Alexandriæ. *Hanc* etiam Genealogiam deſcripſit *Aulus Halus* meus, cuius Epigramma dedimus *d. Tom.* 1. *Die* XIX. *Februar. fol.* 183. quod & hic repetere, circa hoc, minimè grauabor.

Plurimis en vrbem ditauit vbere Romam
Samonicis *glebâ, Sanctis* Ibera *domus.*
Primitias Quintus *Romæ dedit arte* Serenus,
Mirabili quondam, cum fuit vrbis honos.
Is alium Quintum *genuit, qui* Medicus, *illum*
Caracalla fecit balneis occidere.
Is alium QVINTVM, *&* MARCVM *tenuitque* SERENOS:
Alexandrinus *Martyr vterque fuit.*

Origo S. Potamienæ, & matris probatur.

His ſic probatis, venio ad QVINCTIAM MARCELLAM, & POTAMIENAM filiam, quas ex *Puteali* vrbe *Hiſpaniæ* originem duxiſſe notauimus in Actis. Huius aſſertionis debitum Luitprand. in *Aduerſ. n.* 37. his verbis ſoluat; S. POTAMIENA *Ciuis* Putealienſis *in* Baſtetaniâ, *filia M. Aurelij Decimi, Præfecti Legionis Septimæ, Geminæ, Piæ, Felicis, &* S. QVINCTIÆ MARCELLÆ, *ſoror Cæciliæ Quinctiæ, quæ nupſit Druſo Valerio Cæliano Valentiniano: & iſti fuerunt parentes M. Aurelij Valentiniani Præſidis Prouinciæ Hiſpaniæ Citerioris. Conſtant hæc ex Inſcriptionibus.* Quod ſi ita eſt, bene probata exiſtit origo. Licet Iulian. in *Aduerſ. n.* 359. *&* 360. aliam aſſignet.

SED nunc hunc locum *Luitprandi* illuſtrare non abs re erit, ſi Inſcriptiones, quarum meminit, reponamus. Et quia primus occurrit *M. Aurelius Decimus*, Pater S. Virginis, & S. MARCELLÆ coniux, ideo primò eius Inſcriptionem, quam Gruther *fol.* LVII. *n.* 7. exſcripſit, ſubiiciemus.

MATRI

MATRI CAMPESTRI SAC.
PRO. SAL.
IMP. M. AVREL. COMMODI.
AVG. ET. EQVIT. SING.
M. AVREL. DECIMVS.
7. LEG. VII. G. FELICIS.
PRÆF. SIMVL. ET.
CAMP. DEDIC. K. MART.
MAMERT. ET RVFO. COSS.

M. Aurelij Decimi Inſcriptio.

Hanc & apud *Tarraconem* in Hortis *D. Antonij Auguſtini* ipſius vrbis Archiepiſcopi, optimè de Antiquitatibus meriti fatetur *Scotus*. Poſt illum Luitprandus *Druſi Valerij Cæliani*, qui nupſit *Cæcilia Quinctia*, meminit, de quo idem Grutherus *fol. XXXII. n.* 10. talem Inſcriptionem adnectit.

Druſi Valerij Cæliani Inſcriptio.

SOLI. ÆTERNO. LVNÆ.
PRO. ÆTERNITATE. IMPERII.
ET. SALVTE. IMP. CA.., SEPT. SEVERI.
AVG. PII.
ET. IMP. AVG. CÆS. M. AVR. ANTONINI.
AVG. PII.
DRVSVS. VALERIVS. COELIANVS.

Hanc ad *Montem Luna* prope *Sintriam* in *Luſitania* repertam fatentur *Scotus*, & Andreas Reſendius *Antiquit. Luſitan. lib.* 1. *c.* 12. *de Montibus*. Quæ licet illic prolixiùs ſcripta cognoſcatur, attamen, quia in pluribus deficit literis, prolixitatem excuſare Lectoribus viſum fuit. Denique à *Luitprando* nominatur *M. Aurelius Valentinianus*, Druſi antecedentis filius, Præſes Prouinciæ Hiſpaniæ Citerioris; de quo idem *Grutherus* plures collegit Inſcriptiones *fol. CC. LXXVII. n.* 7. & *CC. LXXVIII. n.* 1. 2. *&* 3. ex quibus ſequentem elegimus.

M. Aurelij Valentiniani Inſcriptio.

VICTORIOSISSIMO.
PRINCIPI. IVVENTVT.
M. AVREL. CARINO.
NOBILISSIMO. CÆSARI.
COS. PRO. COS.
M. AVREL. VALENTINIAN.
V. C. PRÆSES. PROV. HISP. C.
LEG. AVGG. PR. PR. D. N. M. EIVS.

Quam in Templo *S. Theela* apud Tarraconem, in baſi Altaris extare, referunt *Apianus, Schotus, & Verderius*. Sed cum omnes iſti Viri à *Luitprando* recenſiti vixiſſent ab Anno C. L. ad C C. Chriſti, quo vitam agebant S. QVINCTIA MARCELLA, & eius ſanctiſſima filia POTAMIENA, haudquaquam de veritate *Luitprandi* ſubdubito.

PVTEALIA. Vrbs peruetuſta in *Hiſpania Citeriori* in populis *Baſletanis*, vt inquit Luitprandus in *Aduerſar. n.* 34. quam in *Itinerario Antonini Pij* à Laminio Cæſarauguſtam apud Zurit. *fol.* 101. & apud Simler. *fol.* 196. ADPVTEAL nomine appingunt. *Topographia.*

Saltici. M. P. XV.
ADPVTEAL. M. P. XXXII.
Valepongam. M. P. XL.

Quarum manſionum vocabula prorſus deturpata eſſe idem *Luitprandus* in *Aduerſar. n.* 35. fatetur, illáque ſic eſſe legenda contendit. *Itinerarij Antonini error.*

Saltiga.	M. P. XVI.
PVTEALIA.	M. P. XXXII.
Vallemlongam.	M. P.XXXX.

Dicaarchia, quæ vrbs in Hiſpania.

Hodiéque eſſe Oppidulum prope PARACVELLOS etiam fatetur. Sed cuius nominis adhuc conſignetur, me latet. Idem Luitprand. in *Aduerſ.n.*36. etiam aſſerit ex auctoritate Iuliani Lucæ, Auctoris Græci, & Toletani Diaconi, quòd Græci in Hiſpanias aduentantes, in *Baſtetanis* oppidum dictum DICÆARCHIA, ſeu PVTEALIA condiderunt; deinde in *Carpentania* aliud illius nominis, quæ poſtmodùm à Mauris fuêre diruta. Et optimo iure à Græcis Δικαιαρχία vrbs dicta, quam Latini in PVTEALIA vertunt, vt Robert. Conſtantin. in *Lexic. Græc-Lat. tom.* 1. *fol.* 406. ſcribit.

B. S. PAPIVS Martyr Arbucarencis.] Græci in *Menologio* huius ſanctiſſimi Martyris agonem breui compendio concelebrant, dicentes: *Eodem die* S. PAPII *Martyris. Hic ſub Diocletiano, & Maximiano Imperatoribus, inde vſque à maioribus Chriſti Domini fidem ſequens, & prædicans fuit: pro cuius confeßione flagris cæſus, & in lebetem iniectus oleo & adipe feruenti plenum, ſeptem dies permanſit, indutus igne ſicut veſtimento, quæ res ſtuporem omnibus attulit, & plurimos ad fidem conuertit.* A Græcis Martyrolog. Romanum *Baronij*, Caſtellanum *P.Vazq.* Luſitanum *P.Lupi*, Hiſpanum MS. *P Higuera*, Italum *Conſtantij Felicis*. Græcos inſequuntur *Galeſinius, Bellinus, Florus, Maurolicus*, & Recentiores; apud quos de loco palæſtræ altum ſilentium. Flauius verò Dexter in *Chron. Ann.*300. apud *Segiſamonem* eius memoriam recenſuit, hac ſerie: *Segiſamone in Hiſpania* S. PAPIVS *Martyr, qui verberibus cæſus & in lebetem oleo feruenti, atque adipe liqueſcenti refertum coniectus, aliáque his grauiora perpeſſus, decollatus eſt.* Quo loco P.Biuar.*n.*11.*fol.*357. *Comment.*4. & Roder.Car.*fol.*111.*lit. T.* Aſt ARBVCARÆ in *Celtiberia* agonem expleuiſſe contendit Luitprand. in *Aduerſar. n.*40. his verbis: ARBVCARÆ *in* Celtiberiâ S.PAPII *Martyris, qui varijs tortus cruciatuū generibus, tandem datis ceruicibus occubuit IV.Kalend.Iulij Anno CCC.III. ſub Diocletiano, & Maximiano Imperatoribus, Præſide Hiſpaniæ P.Daciano: ibique eius memoria celebris eſt.* Huius opinionem ſequitur D.Didacus Portocarrer. *Hiſtor. Ereauicenſ.c.*15. *fol.*153. Nec inter Dextrum, & Luitprandum diſcrepantia eſt, nam de origine, & memoria apud *Segiſamonem* loquitur Dexter; de agone, & martyrio apud *Arbucaram* ſcribit Luitprandus. Eius ACTA à nemine recenſita conſpeximus, illa ex *Legendario MS. Segobienſi* dabimus additis originis, & agonis locis.

Menologium. — *Martyrologia.* — *Luitprandi, & Dextri diſcrepantia ſedatur.*

ACTA S. PAPII MARTYRIS Arbucarenſis in Hiſpania; ex MS. Legendario Segobienſi.

Origo.

PAPIVS *natione* Hiſpanus *ex* Segiſamone *in* Vacceis *vrbe oriundus, ab ineunte ætate Chriſti fidem amplexus, eam toto vitæ tempore abſque diminutione ſuſtinuit. Sed eueniente, cùm iam vita probata vir eſſet, perſecutionis procellâ, quâ P. Dacianus Imperatorum Diocletiani & Maximiani auctoritate ſuffultus, vniuerſas Occidentalium partium vrbes, Chriſtianorum excidio penitùs depopulari conabatur*, Sogeſſam *vrbem, in quâ natus fuerat, relinquens, Præſidi obuiam ire propoſuit, quo inuento ad* Brucam *oppidum, cùm ſuis adeſſet conſpectibus, forti corde & intrepido ſequentia protulit verba*: Cur inſane aduerſus Chriſti membra tanto furore inflammaris, vt ſic ſæuè tantorum corpora diſcerpſeris? Nonne vides, quòd in eo ipſo, quo defatigaris acerbè, glorias Martyribus ſempiternas, te ignurante, multiplicas? Fortè non experitis, quòd humus Sanctorum irrigata ſanguine, pro vno, quem enecas, multorum fidem pullulat indelebilem? Ergo vt quid inſanis? Deſine quippè furoris progreſſum, & qui vidiſti tot etiam in fragili ſexu conſtantiæ miracula, & virtutum prodigia, abſtine ab itinere incepto, & Ieſum - Chriſtum Deum verum, qui te ad nihilum reducere poteſt, adora, vt ſic vitam conſequaris æternam.

Præſidem quærit. — *Martyris in verbis conſtantia.*

æternam. *His Præſes auditis fremens* PAPIVM *comprehendi iuſſit, ſatellitibus imperans, vt ſubito, denudatis veſtibus, illum duriſſimis flagellarent neruis, donec verborum inſolentiam vnà cum anima inter verbera euomeret. Paruit ſatellitum manus, & tandiù Martyrem flagris cædere perſtiterunt, vt vix pellis pars minima circumſpectaretur illæſa. Ad hæc S. Martyr Deum ſemper læta fronte laudabat; & aliquando Præſidis cæcitatem increpans, vt in Chriſtum crederet perſuadebat. Tunc Dacianus Martyris corpus diſſectum contuens, lebetem oleo & adipe plenum accerſiri iubens, illum ſuper ignem fecit opponi, quouſque materia illa liquefacta & feruens appareret, illámque ſuper corpus Martyris applicari præcepit, vnà cum prunis, & titionibus, vt etiam ignis violentiâ citiùs animam exhalaret. Sed ô inſignis Dei prouidentia! Septem dies in hoc tormento permanſit, in vnoquoque plures repetitis olei, & adipis feruentium liquoribus, quouſque Præſes deuictus Sanctiſſimum Athletam decollari præcepit, quo Martyr glorioſus in cælos coronâ redimitus adſcendit*, IV. Kal. Iulij, *Anno* CCC.III.

Maior in verberibus.

Coronatur.

En ACTA: vbi notabis, quòd vrbes, quæ inibi referuntur, ſcilicet SOGESA, in quâ natus dicitur Martyr, corruptè ſcripta eſt; & eius loco SEGISAMON ſubſtituendum eſt nomen. Et vbi BRVCA oppidum legitur, ARBVCARA eſt reponendum. Hinc videbis, & demiraberis, quanta inter *Dextrum*, & *Luitprandum* inſit in conſignatione locorum concordia. Nec quis putet SOGESAM, de qua in ACTIS eſſe SEGOSAM in Aquitania ex *Antonini Itinerario*, nec SEGESAM in *Baſtetanis* Hiſpaniæ, cùm ex Dextro clarè conſtet eſſe SEGISAMONEM, in quâ natus Martyr conſpicitur, & cuius memoria celebris tempore *Dextri*. Nec minus credendum eſt, BRVCAM de qua in ACTIS, eſſe vrbem illam in *Sicilia* poſitam, de qua Ortelius ex *Aretio*, quia haud vllo tempore Dacianus in *Siciliam* intrauit: nec minus ſuſpicandum eſt Martyrem ex *Hiſpania* Trinachiam migraturum, quando ipſe Tyrannus intra *Hiſpaniæ* terminos irrumpebat.

Nomina vrbium in Actis fœdata.

Tacitis obiectionibus occurritur.

SEGISAMON. Duas ferè huius nominis vrbes in *Hiſpania* comperimus, alteram in *Vacceis*, quam hodie dici SIMANCAS, probat P. Biuar. *d.n.* 11. *fol.* 357. Alteram in *Autrigonibus Cantabrorum* populis, quam hodie *Santa Gadea* dicunt, de qua Moral. *Hiſtor. Hiſpan. lib.* 8. *c.* 53. Sed pro *Vacceorum* vrbe ſtat *Biuarius* rationibus abs ſe adductis. SEGISAMAM-IVLIAM illam vocitat Ptolemæus in *Geograph. lib.* 2. *Tab.* 2. *Europ. c.* 6. Hodie à Valliſoleto VIII. mill. diſtat, ad Piſoricæ fluminis confluentem. Perperam SENTICA dicta, vt credidit Rodericus Mend. *Silua in Populat. Hiſpan. fol.* 30. *c.* 35. vbi de *Simancas*, plura, & plures Auctores refert. Qui & conditam à *Celtis*, & *Græcis* ante Chriſti aduentum penè per CC. LXXVI. annos affirmat.

Topographia.

Conditores.

ARBVCARA vrbs Hiſpaniæ in Tarraconenſi, quam Ptolem. in *Geograph. lib.* 2. *Tab.* 2. *Europ. c.* 6. ALBOCELLA, nuncupat: ARBOCALAM, T. Liu. *lib.* 21. & Stephan. *de Vrbib.* ΑΡΒΥΚΑΑΗ & etiam Polybio *lib.* 3. ARBVCALE. Hodie verò in *Celtiberis* populis dicitur ALBACAR, prope Oppidum *Aldeguela* in Dominio Molinæ vt refert Portocarrero eius *Hiſtoriographus d. cap.* 15. *fol.* 153. & P. Higuer in *MS. Martyrolog. Hiſp. h. d.* his verbis: *En* ALBACAR *lugar del Señorio de Molina* S. PAPIO *Martyr*. Latinè: ARBVCARÆ *oppidi Dominij Molinenſis*, S. PAPIVS *Martyr*. Hinc ſitum agnoſces.

Topographia.

S. LVPERCVLVS Cæſarauguſtanus, Martyr in Vaſconia.] Eius nomen & originem primus Philippus Ferrar. in *Catal. General. SS. h. d. fol.* 265. licèt in nominibus vrbis, & Martyris defeciſſe videatur, his verbis: ELIZONÆ *in Aquitania* S. LVPERCII *Martyris*: cum dicere debuerat: ELOSATII *in Vaſconia* S. LVPERCVLI *Martyris*; vt pleniùs tanquam incola inſtructus, in *Martyrolog. Gallican. Supplement. h. d. Tom.* 2. *fol.* 1138. Andr. Sauſſay. hac ſerie: *In Vaſconia apud* ELOSATIVM *ciuitatem paſſio* S. LVPERCVLI *Martyris*. Hinc corrigenda venit *Ferrarij* ecphraſis, & cum *Sauſſayi* relatione formanda. Res geſtas huius Sanctiſſimi Martyris in *Bibliotheca Prædicatorum Toloſæ* aſſeruatas eſſe, in *Notul. fol.* 266. idem *Ferrarius* affirmat; fuiſſéque ex *Cæſarauguſta Hiſpania* oriundum ciuitate contendit; prout & ipſe *Sauſſayus*, à quo ſequentem ACTORVM ſynopſim ſubiiciemus.

C.

Martyrologia.

Ferrarij lapſus.

Acta Toloſæ aſſeruata.

ACTA

ACTA S. LVPERCVLI CÆSARAVGVSTANI, Martyris Eloſatienſis; ex Andrea Sauſſayo.

Origo. *Comprehēditur.* *Torquetur.* *Coronatur.* *Pignora vbi cōdita.*

S. Lvpercvlvs *ortu* Cæſarauguſtanus *in* Hiſpania, *irradiatus fide Chriſtiana, in ipſa pueritia iam diuinis prodigijs micans, gloriam vt fugeret, eremum petijt. Vnde abſtractus, próque proſapia, quâ ingenuâ prodierat, dignitate, militiæ ſeculari adſcriptus; creſcentéque ætate, & robore, numeroſo agmini armatorum præfectus: cum Dacianus ſæuus Præſes, in cultores Chriſti atrocibus tum terriculamentis, quàm ſupplicijs fureret, palàm prodijt pro fidei veritate conflicturus: increpatóque Tyranno, deriſis pſeudonuminum ſimulacris, nefandaque ſuperſtitionis ritibus, ob aſſerta pietatis præconia, nexibus conſtrictus, equuleo ſuſpenſus, vngulis dilaceratus, aculeos ferreos nudis pedibus calcare compulſus, horrendiſque tormentis excruciatus: his omnibus, confortatione Angelicâ, ſuperatis, tandem triumphans, multis diuinæ virtutis ſibi aſſiſtentis prodigijs; datis fortiter, non tàm ad percuſſionem, quàm coronam, ceruicibus, ouans euolauit ad præmium;* IV. Kalend. Iulij, *Anno* C C C. III. *vel circiter. Eius ſacra pignora adhuc apud eandem* Eloſatium *vrbem, honorificâ veneratione conduntur, & populi pietate coluntur.*

Tacita obiectioni fit ſatis. *Topographia.*

Hæc Acta, provt illa breuiauit *Sauſſayus*; & licèt apud illum nihil de *Cæſarauguſta Hiſpaniæ* reperiatur quinimò nudâ voce *Cæſarauguſtâ ortum* S. Martyrem ſcribat, non ex hoc aliquis temerarius credat, Lvpercvlvm ex *Cæſarauguſta Siciliæ*, quam & *Anazarbum* dicunt, oriundum fuiſſe: quia Scriptores de vrbe viciniori, quàm remotiori, ſenſiſſe fatendum eſt. Item quia ſi ex illa oriundum ſuſpicaretur *Ferrarius*, proculdubio inter Sanctos Siciliæ S. Martyrem reponeret: eo ampliùs, quia nota, & valde nota erant illius Acta, cùm ipſe in *Notul. ad hunc diem in Catal. General. fol.* 266. illum *ex Cæſarauguſta oriundum* fateatur. Sed nec *Octauius Caietanus*, qui *Ideam SS. Siculorum* edidit, Noſtri Martyris meminit. Quibus ſic firmatis, nullum de ortu Martyris apud *Cæſarauguſtum Hiſpaniæ* dubium remanebit.

Elvsativm. Vrbs peruetuſta, olim *Sede Epiſcopali* condecorata in *Nouempopulanis Vaſconum Galliæ*, nunc Sedes apud *Auſcios* tranſlata. Hæc vrbs variâ ab Scriptoribus nomenclaturâ ſignatur. Eam Elvza *Claudianus, Sulpitius, & Ammianus. lib.* 15. vocitant. Helvsia apud Sidonium Apollinar. *lib.* 7. *Epiſtol.* 6. Elsa apud Scaligerum. Sed primum nomen verum fuiſſe contendunt ex Libro Dignitatum Sauſſayus, & Ortellius, qui hodie Latscvre vocitari affirmat.

D. S. Argimirvs Martyr Cordubenſis.] Agonis illius anamneſim primus S. Eulogius literis commendauit in *Memor. SS. lib.* 3. *cap.* 16. A quo Martyrolog. Romanum *Baronij*, Caſtellanum *P. Vazq.* Luſitanum *P. Lupi*, Hiſpanum MS. *P. Higuera*, Italum *Conſtantij Felicis*, Monaſticum *VVionis*, Benedictum *Hugonis Meardi*, Generale *Galeſinij, Peregrinis, Maurolyci*, & aliorum Recentiorum. Aſt in Monaſtico hoc elogio: Cordvbæ *Sancti* Argimiri *Monachi, & Martyris. Hic nobili genere* Cordubæ *natus, ætate iam ingraueſcente, è Cenſoris munere motus, cùm monachalem vitam in Cœnobio* Egabrienſi *ageret, ad Iudicem Arabicum delatus, quòd Mahometem maledictis afficeret, in ergaſtulum incluſus, cùm non potuiſſet vllis verborum blanditijs, per eum à Chriſti fide, ad Mahometis inſanias, auocari, equuleo ſuſpenſus gladio transuerberatur.* De eo poſt Eulogium Ambroſ. Moral. *Hiſt. Hiſpan. lib.* 14. *cap.* 24. Ioannes Mariet. *Hiſtor. SS. Hiſpan. lib.* 3. *cap.* 3. P. Roa *Hiſtor. SS. Cordubenſ fol.* 189. Cardinal. Cæſar Baron. *Annal. Eccleſ. Tom.* 10. *Ann.* 856. *num.* 30. Eius Acta ſic ex *D. Eulogio* damus.

Martyrologia. *Scriptores.*

ACTA S. ARGIMIRI MARTYRIS & Monachi Cordubenſis; ex S. Eulogio M.

Origo.

Argimirvs *vir nobilis, ex Oppido* Egabrenſi *originem ducens, qui quodam tempore* Cordubæ *Patritiæ* Cenſor *à Rege præfectus extiterat;*

ætate

ætate iam plenus, & Confeſſoris titulo cumulatus, cùm ſemotus ab adminiſtratione iudicij otium cœnobij incoleret quietus, quorundam ethnicorum dolo, vel odio circumuentus, accuſatur coram iudice, de ſubſannatione vatis ſui, & exprobratur de profeſſione diuinitatis Filij Dei; quódque præter iſtum Omnipotentem nullum alium agnoſcat, & Mahometem vanitatis auctorem, ducémque aſſerat perditorũ. Continuò Dei ſeruus, ſub grandi, & ferociſſimo iudicis motu conſtictus in ergaſtulum arctiùs coarctatur. Quem coram ſe poſt aliquot dies iubens adſiſtere, Dùm ſuis adhortationibus, & lenocinijs quorundam verborum profano ritui mancipare ſtudet, nec præualet: Conſtantem in ſancto propoſito militem Chriſti, equuleo viuentem impoſuit, enſéque transfoſſum peremit, IV. Kal. Iulias, *Erâ* DCCC. XCV. *Cuius* Corpus *cùm poſt multos dies ex præcepto Iudicis de patibulo deponeretur, cuiuſdam religioſi ſolertiâ in* S. Acisclis *Baſilicam deportatur, ac digno ſacerdotum miniſterio, prope tumulum prædicti Martyris, & S. Perfecti tumulatum eſt.*

Confor. *Accuſatur.* *Carceratur.* *Coronatur.* *Sepelitur.*

En Acta à *S. Eulogio* conſcripta, in quorum illuſtratione *Ambroſius Morales* defatigatur circa *Cenſoris* officium, quo Martyr dum fuerat ſæcularis fungebatur, & ait: *Qui fuerit apud Arabes hic Magiſtratus, ignoramus. Vmbram aliquam ſaltem Romana* Cenſuræ *fortè habuit ex Ciuium cenſu: vnde hoc ei nomen potuit* D. Eulogius *accommodare.* Sed miror *Ambroſij* Noſtri hæc dicentis errorem, cùm illi qui *cenſum* apud Romanos exigebant, non Censores, ſed Censitores dicerentur, probat vetuſta Inſcriptio apud Gruther. *Inſcript. Roman. fol. 417. n, 5.*

Cenſoris munus quid?

Q. HED. L. F. POL. RVF.
AVGVRI. COS. PPOCOS. ASIÆ.
CENSITORI. PROV. LVG.

Cenſitoris quid?

De quibus & videndus Iacobus Grutherus *de Officijs Dom. Auguſt. lib. 3. cap. 27. fol.* 648. Vlpianus in *l. forma, § illam æquitatem. ff. de Cenſib.* cum dicit: *Illam æquitatem debet admittere* Censitor *vt officio eius congruat.* Vbi Accurſius vertit, Censitor id eſt, *qui præeſt cenſui colligendo.*

Vnum adnotare libuit contra VVionem in *Martyrolog. Monaſtico*, cuius verba dedimus; qui perperam Argimirum natum Cornubæ ſcribit, & apud Ægabrum Monachum egiſſe contendit. Cùm potiùs verſâ vice ex *D. Eulogij* Actis eliciatur, ſcilicet S. Martyrem natum Egabri, & apud Cordubam Monachum egiſſe. De Egabro multa ſuperiùs.

VVionis error.

TERTIO KAL. IVLII.

DIES XXIX.

A. Celebris eſt in Hiſpania *feſtiuitas* S. Petri *Apoſtolorum Principis, qui vt Chriſti Vicarius Noſtras luſtrauit regiones, prouidet, conſolatur, Epiſtolis fauet, Epiſcopis fouet, ſuâ præſentiâ magnificat, eius vrbes viſitat, eius Ciues excitat, & ſedes Epiſcopales diſponit, & adſignat: pòſt Romam reuerſus, Cruci, capite ad terram verſo, affixus, ad cœlos victoriâ martyrij feſtinat.*

B. Senticæ *in* Hiſpania *Citeriori* SS. Baudelii, *&* Iuliæ *cum ſocijs Martyribus: qui in perſecutione Diocletiani, & Maximiani Imperatorum, Daciano iu-*

bente Praſide, martyrij palmam perceperunt illuſtres.

C. NONÆ *apud Gaditanos* Hiſpaniæ *Vlterioris populos, Sancta* BENEDICTÆ *Sanctimonialis : quæ S. Fructuoſo, in illis regionibus aduentanti cohærens, relicto nobili Palatino, cui præter voluntatem, nam Chriſto erat copulata, deſponſata extiterat, aſſentiente ſponſo in Nonenſi Monaſterio vitam ſanctiſſimam egit, donec ad æternam, caſtitatis chlamyde ornata properauit.*

NOTÆ.

A. *Elogia.* SANCTVS PETRVS Apoſtolorum Princeps, & Chriſti Vicarius.] Quàm celebris vbique Gentium fuerit hæc ſolemnitatis veneratio, & cultus, nulli dubium erit, ſi Catholicus perpendat Principis Apoſtolorum merita, & Chriſti in terris Vicarij ſupremam per ſecula dignitatem. Pro cuius multiplici gloria Deus plures munerum diſtributiones largâ ſatis pietate donauit. Quem & vnigeniti ſui Diſcipulum, & ex piſcium piſcatore, gentium fecit eſſe Magiſtrum. Qui ob Euangelij prædicationem cùm cœlorum præficiatur in regnis, carcerum clauditur anguſtiis. Qui dùm poteſtatem accipit peccata ſoluendi, ferreis vinculis alligatur. Qui & ſanitatem vmbrâ donat, & ægritudinum imbres portat. Dæmonibus imperat, & ab hominibus carceratur. Mortes verbo fugat, & fugit verbera perſequentium. Super mare ambulat, & in labore deſudat. Montes nutu transfert, & propriis victum manibus quærit. Iudicaturus Angelos, ſub hominum quæſtione ſubiicitur. Cùm Deo viuit, in mundo periclitatur. Chriſtus ei ſeruiens pedes lauat, & eius faciem blaſphemátium manus colaphizat. Nihil ſuſtinenti penè defuit ad tolerantiam: Nihil ſuperanti victoriæ non adfuit ad coronam. Si recurramus, quid, ad teſtificandam fidei veritatem, ærumnarum pertulerit, in tormentis frequenter ſuis ſuperfuit martyriis. Si in mirabilibus, hoc per Chriſtum fecit, quod Chriſtus. Si in paſſionibus, hoc ſuſtinuit ipſe neceſſitate mortali, quod ille voluntate moriendi. Iſte eius viribus, ille ſuis. Probans doctrinæ auctoritate ſimilitudine, non æqualitate Doctoris. Impleuit PETRVS ſuo tempore, quod promiſerat ante tempus. Poſuit animam ſuam pro illo, quem ſe non crediderat negaturum: quia ad arduæ ſponſionis celeritatem, nimia Charitate præuentus, non intellexit ſeruum pro Domino dare non poſſe, quod pro ſeruo antè Dominus dediſſet. Similiter non renuit crucifigi, ſed æqualiter non præſumpſit appendi. Obiit ille rectus, iſte ſubiectus. Ille vt Maieſtatem aſcendentis, ſublimitate præferret; iſte vt fragilitatem deſcendentis, humilitate monſtraret. Tot ergo meritis cumulatus PETRVS, Vniuerſâ, quid mirum, ab Eccleſiâ, ſi ſolemniori recolatur eius Paſſionis Dies commemorationis inſtantia; Maximè HISPANA, quæ ab eo pluribus ditata fauoribus, non ſolùm Magiſtros dimiſit, Epiſcopos exlegauit, & Epiſtolis ſolidauit, ſed & totam Regionem ſuâ præſentiâ illuſtrauit, & eius vrbes perſonaliter inuiſit, & Sanctarum B. V. MARIÆ Dei-Genitricis Imaginum magnificauit iconibus. Hine meritò à Noſtratibus Eccleſiis per omnia ferè ſecula S. PETRI cultu anniuerſario ſine intermiſſione, eſt repetita feſtiuitas, continuata deuotio, & irradicata ſolemnitas.

Petrus Hiſpaniam perluſtrat.

SED quia huius *Aduentus* in Hiſpanias PETRI apex noſtræ intentionis exiſtit, illum Doctorum auctoritate probabimus, ita vt deinceps, nullus ſubdubitandi Criticis remaneat ſcrupulus. Quod vt facilius, & perceptibilius enodemus, hiſce TRIBVS ſequentibus fundamentis totum huius rei apicem extruemus.

I. Probatur Prophetarũ expoſitione. PRIMVM verſabitur circa Iſaiæ *Propheta c.* 18. intelligentiam in illis verbis: *Ite* Angeli *veloces ad* Gentem *conuulſam, & laceratam, ad* Gentem *expectantem, & conculcatam*

& conculcatam. Quem locum explicant Doctores, quòd Propheta Apoſtolos præuenit,vt præſto ſint præcincti, euntes prædicare Chriſti Euangelium ad *Gentem* conuulſam. Sed qualis hæc *Gens* pluribus explicat P. F. Ioannes de la Puente in *Conuenient. Monarchiar. Tom.* 1. *lib.* 3. *à c.* 1. *& ſeqq.* vbi eruditè, hæc verba Prophetica deſuper recenſita, ad Apoſtolos IACOBVM, PETRVM, & PAVLVM, ſuiſſe directa contendit. Cui & adhæret Alphonſus de Requena *de Aduent. S. Paul. ad Hiſpan.* 1. *p. c.* 8. *fol.* 61. Qui etiam *fol.* 63. pro hac opinione, *Abdiæ c.* 1. Prophetæ ſequentia verba recenſet: *Et hæreditabunt hi qui ad Auſtrum ſunt, Montem Eſaü; & qui in campeſtribus Philiſtym, & poßidebunt regionem Ephraim, & regionem Samariæ; & Benjamin poßidebit Galaad, & Tranſmigratio exercitus huius filiorum Iſrael omnia loca Cananæorũ, vſque ad Sereptam, & Tranſmigratio Ieruſalem quæ in Boſphoro eſt, poßidebit Ciuitas Auſtri, & aſcendent Saluatores in Montem Sion, iudicare Montem Eſaü.* Quæ verba *Nicolaus de Lyra*, de Legis Euangelicæ tempore, quando Apoſtoli Chriſti præceptum exequentes: *Eritis mihi teſtes in Ieruſalem, & omni Iudæa, & Samaria, & vſque ad vltimum terræ*: fidem vbique prædicarunt, exponit. Qui vbi vulgata legit, *vſque ad Sareptam*: ipſe ex Hebræo legit: *Zarphat*, id eſt vſque ad *Franciam*. Et deinceps ſequentia verba: *Quæ in Boſphoro eſt*, explicans, aſſerit apud Hebræos ſcribi: *Sepharat*, id eſt, *Hiſpania*. Quæ omnia expleta videntur, inquit ipſe Lyra, quando in haſce Prouincias aſcenderunt Saluatores, hoc eſt PETRVS, & *Paulus*.

II. Monimentorum traditione.

SECVNDVM verſabitur in Antiquorum monimentorum traditione. Quorum primas tenet IMAGO venerabilis B. V. MARIÆ Dei-Genitricis apud *Madridum* in Cœnobio Prædicatorum, quam de ATOCHA, corrupta pro ANTIOCHIA voce ſeruata, & miraculorum gloriâ magnifica. Hanc aduexiſſe PETRVM Antiochia in Hiſpaniam communis ſententia eſt, vt ex Flauij Dextri verbis in *Chron. Ann.* 50. *num.* 2. probat Biuar. *in eius Not. fol.* 101. Roder. Caro *ibidem fol.* 21. *lit. N.* Pereda *Hiſtor. Patronæ Madrideuſ. lib.* 1. *c.* 1. Quintano *de Antiquitat. Madridenſ. lib.* 1. *cap.* 36. Ægidius Gonzal. Reg. Chronograph. *in Theatr. Madrideuſ. in principio*. Lupus Felix de Vega Carpius fœcundiſſimus Hiſpaniæ Vates (cuius elogium ſcripſit Aubertus Myræus in *Bibliothec. Eccleſ. Tom.* 2. *c.* 204. *fol.* 226.) in *Vit. S. Iſidori Agricolæ*, & alij plurimi, quos refert gentilis meus D. Thom. Tamayo in *Verit. Dextr. Nouitat.* 9. *fol.* 29. Ex hac igitur IMAGINIS nomenclatura, & Hiſpanicarum Rerum Scriptorum auctoritate, necnon inconcuſſa *Madridenſium* oppidanorum vetuſtiſſimâ traditione elicitur, S. PETRI in Hiſpanias Aduentus irrefragabilis probatio, ita vt in poſterum nequit ſubuerti.

Imago B. V. de Antocha *apud Madridenſes celebris.*

ITEM hoc idem probatur ex alio vetuſtiſſimo apud Hiſpanos monimento, quod *R. P. F. Franciſcus Boyl* ex S. Mariæ de Mercede Redemptionis Captiuorum inſtituto alumnus, eruditionis Eccleſiaſticæ, & ſecularis peritiſſimus, omnium, qui adhuc noſtro ſeculo viſuntur, maximus Eccleſiaſtes, in *Hiſt. del Puche. c.* 5. *fol.* 26 refert ex *Franciſco Ximenio* Presbytero Darocenſi, qui Anno M.CC.L. vitam agebat, & Hiſtoriam Hiſpanicæ Reſtaurationis MS. reliquit: vbi dicitur ſe inuenrioni ſacræ IMAGINIS PVIGENSIS in Edetanis interfuiſſe, & tintinnabulum (ſub cuius cauo effigies delituerat Virginea) cõſpexiſſe, in cóque foras expreſſas VIRGINIS Dei-Genitricis, & SS. Apoſtolorum PETRI, *Pauli, & Iacobi* fuſiles icones demiratum fuiſſe, & in circulo ſeu nimbo nolæ has ſingillatim, Gothicis characteribus, literas perlegiſſe:

Imago B. V. del Puig *in Edetanis inuentio.*

Anno D. XXII. fuſa hæc Campana eſt.

S. MARIA. ORA PRO NOBIS.
IMAGO TVA SIT NOBIS TVTRIX.
QVÆ FVIT AB ANGELIS IN LAPIDE
SEPVLCHRI TVI DEDOLATA.
ET AB EIS ADSPORTATA.
AC APOSTOLORVM ADVENTV
DECORATA.
SERVI TVI TE COLIMVS. ABIGE
FVLGVRA. TONITRVA. SONITV
CAMPANÆ QVAM FECIMVS.
ÆRA. DC. LX.

Ex huius epigraphes myſtica relatione pateſcit, vnà cum effigiebus *Trium SS. Apoſtolorum* in *Tintinnabulo* depictis; IMAGINEM hanc B. V. Deigenitricis PVIGIESEM ab Angelis in Hiſpanias adſportatam, & *Aduentu* in hanc Regionem SS. PETRI, *Pauli*, & *Iacobi*, Apoſtolorum, quorum effigies ad B. MARIÆ Virginis-Matris pedes inuiſebantur, decoratam, hoc eſt viſitatam, & cultam; vt ita interpretatur Boyl *d. c.* 5. *fol.* 26.

Tres Soles in Hiſpania apparentes, quid ſignificent?

DENIQVE hæc SECVNDA pars probatur, ex illa antiquiſſima monumenti traditione, quâ vniuerſaliter circumfertur, quod eueniente IESV-CHRISTI D. N. natiuitate, TRES in Hiſpania SOLES apparuêre, qui in vnum paulatim coëuntes, totos Regionis angulos colluſtrârunt. De quo Dexter in *Chron. Ann.* 1. Iulius Obſequens *de Prodig. c.* 128. S. Thom. 3. *p. Summ. q.* 36. *art.* 3. *ad* 3. & alij quos retulimus ſupra *Tom.* 1. *Die VI. Ianuar. fol.* 76. Hinc D. Franciſc. Padill. *Hiſtor. Eccleſ. Hiſpan. Tom.* 1. *Cent.* 1. *c.* 23. elicit, ideò in Chriſti Natiuitate TRES hoſce SOLES apparuiſſe in Hiſpania, vt Dominum Prouincialibus adnuntiarent natum, vnàque Hiſpanos commonerent, ſe à TRIBVS Chriſti Apoſtolis, Solis numine, & nomine myſticis fulgoribus illuſtratis, vnam Fidem, & vnum Baptiſma feliciter accepturos. Quam ſententiam etiam Puente *vbi ſupr. lib.* 3. *c.* 34. §. 2. *fol.* 208. & *d. lib.* 3. *c.* 1. §. 1. *fol.* 1. Alfonſus de Requena *vbi ſupr. d. c.* 8. *fol.* 46. ſequuntur.

III. Scriptorum auctoritate.

TERTIVM in Scriptorum auctoritate conſiſtit, quorum adeò frequens opinio eſt, vt ſi omnium recenſere nomina compelleremur, proculdubio grandem aggrederemur prouinciam. PRIMVS adſit in hac re teſtis vetuſtiſſimus Flau. Dexr. in *Chron. Ann.* 50. his verbis: PETRVS, *vt Chriſti Vicarius*, HISPANIAS *adyt: Imagines Antiochiâ delatas affert: Epenetum Sextifirmi in Bætica reliquit Epiſcopum, multis cum comitantibus.* &c. Hinc ad Africam, & Ægyptum migrat. Simeon Metaphraſtes in *Peregrinat. Petri & Pauli* apud Surium *Tom.* 3. hac ſerie: *Cum autem* (PETRVS) *non diù manſiſſet apud Romanos, & ſancto baptiſmo multos regeneraſſet, & Eccleſiam conſtituiſſet: & Linum Epiſcopum ordinaſſet, venit Tarraconam, in qua cum Epaphroditum ordinaſſet Epiſcopum, venit Sirmium Ciuitatem* Hiſpaniæ, *quo in loco cùm Epenetum conſtituiſſet Epiſcopum, deuenit Carthaginem Ciuitatem Africæ, in qua cum Creſcentem ordinaſſet Epiſcopum, venit in Ægyptum.* O quanta inter *Dextrum*, & *Metaphraſtem* conſonantia! Aulus Halus meus de *Aduentu Sancti Iacobi in Hiſpan. verſ.* 406. *fol.* 87. ſic:

> *Poſt illum* PETRVS, *Paſtor ſupremus, vtraſque*
> Hiſpanias *luſtrauit amans, quem plurima paſſim*
> *Inſequitur turba, ex quorum tum vocibus, illa*
> *Accipient ſacros fidei cum dogmate ritus.*

Vbi & Nos in *Notation. fol.* 91. Iulian. Petri Archipresbyter Toletan. in *Chron. n.* 24. hac clauſula: *Sacer* (hoc eſt Hierotheus, vt notauit Luitprand. in Aduerſ. n. 236.) *& ante eum* PETRVS, *Clemens, Timotheus, & quotquot inuiſerant* Hiſpanias, *inuiſerunt ſepulchrum Beatiſſimi, & Sancti* IACOBI. Qui & antea *n.* 19. *fol.* 14. dixerat: S. PETRVS *ad* Hiſpanias *ſe contulit: vt Paſtor vniuerſalis oues inuiſit, illas præſentiâ ſuâ, doctrinâque nobilitat. Firmi, vel Sextifirmi Epenetum Epiſcopum reliquit; Toleti Iulianum Ciuem conuertit, quæ Ciuitas ſanctiſſimi Paſtoris & Clementis prædicationibus illuſtratur.* Eadem ſcripsêre S. Gregor. *Epiſt.* 41. *lib.* 7. *Regiſtr.* Innocentius I. *Epiſtol. ad Decentium*, Euſeb. *lib.* 2. *cap.* 1. Sanctus Clemens in *Epiſtol. ad Iacob.* Lyppoman. *lib.* 1. *fol.* 312. Pannin. *in Chron. Eccleſ. Ann.* 57. Ieronym. Roman. *Reſpubl. Chriſtian. lib.* 1. *c.* 1. Ioann. Pined. *Monarch. Eccleſ. lib.* 10. *c.* 28. §. 4. Ambroſius Moral. *Hiſtor. Hiſpan lib.* 9. *c.* 14. Ioann. Puent. *Conuenient. Monarch. lib.* 2. *c.* 10. §. 3. *&* 4. Scolano *Hiſtor. Valent. lib.* 2. *c* 3. D. Gregor. Lop. Madera *Excell. Monarch. Hiſpan. c.* 6. D. Petrus Salazar de Mendoz. *in Prolog. ad Vit. Cardinal. fol.* 9. D. Martin. Carrill. *Ann. Eccleſ. Hiſpan. Ann.* 61. & virtualiter Cæſ. Baron. *in Annal. Eccleſ. Tom.* 1. *Ann.* 58. Mariet. *Hiſtor. SS. Hiſpan. lib.* 1. *c.* 13. Ieronym. Pujad. *Hiſtor. Catalon. lib.* 3. *c.* 9. D. Thom. Tamay. *in Veritat. Dextr. fol.* 28. Illuſtriſſ. D. Didac. Caſtejon. in *Primat. Tolet. Tom.* 1. *fol.* 55. Michaël de Erze *Hiſtor. S. Iacob. fol.* 8. *&* 12.

Ieronym.

Ieronym.Quintan.*Hiſtor.Madrideuſ.lib.*1.*c.*31.P.Biuarius *in Not.ad Dextr.in Chron. Ann.*50.*n*.1. *fol*.100. Roder.Caro *ibid. fol*.21. *lit.M.* P.Ieronym.Roman de la Higuera *Hiſtor.MS.Tolet.*1.*p.tom.*2.*lib.*6.*c.*20.Comes de Mora *in eadem Hiſtor.MS.*1.*p. lib.*4.*c.*13. R.P.Petrus Ribadeneyr. *in Vit. S.Petr.apud Caniſium tom.*1.*fol.*282.*col.*2. Alfonſ.Requen.*de Aduent.S.Paul.* 1.*p.c.*8.*fol.*46.Valdes de Dignitat.*Reg.Hiſp c.*6.

HINC, ex TRIBVS ſupra recenſitis fundamentis colligitur, ADVENTVM in Hiſpanias S.PETRI Apoſtolorum Principis eueniſſe ob viſitandam Prouinciam, diſponendóſque *Hiſpanorum* animos ad ſuſceptam fidem retinendam; & in quibus adhuc non intrauerat Euangelij ſemen, feliciter prædicandum, vt multi ex ſuprà relatis Scriptoribus retulêre, præcipuè Ieronym.Quintan.*d.lib.*2.*c.*31.*fol.*41. Ideò meritò Eccleſiæ Hiſpaniæ ab exordio fidei ſuſceptæ ſolemni feſtum S.PETRI ritu vnanimiter celebrabant. *Cauſa Aduentus.*

SED & Hiſpania noſtra plures habuiſſe, & adhuc habere RELIQVIAS inſignes S.PETRI teſtantur Scriptores Noſtri. Ieronym.Pujad. *in Hiſtor.Catalon.lib.*6.*c.*82. *fol.*316.ex MS.Codice Cœnobij *S.Petri Rhodenſis*,vetuſtiſſimo,refert,quòd temporibus Bonifacij IV.Pont.Max.circa Annum DC. XI.cùm Coſroas Babyloniæ Rex aduerſus Phocam Romanum Imperatorem,Eccleſiam,& vrbem Romanam inſurgeret,& innumeris cõgregatis militibus aduerſus Italiam tranſcendere deſtinaſſet, Bonifacius rei nouitate perterritus,ne SS.lipſana Apoſtolorum,in horrendi manus Regis, & militum Chaldæorum deuenirent, congregato Concilio, quid de hiſce Sanctorum exuuiis in tantâ agendum anguſtiâ ſciſcitans,conuênit, vt CAPVT cum BRACHIO ſanctiſſimi PETRI Apoſtolorum Principis,necnon ſacra pignora SS.Petri Exorciſtæ, Concordini, Lucidi, & Modetandi, & aliorum Martyrum traderentur Felici,Põtio,& Epicino Romanis Presbyteris,qui huiuſmodi Reliquias in Naui,ad hoc patata, colligentes ad Occidentaliores extra Gallias deducerent prouincias. Quo facto,Nauicula fluctuum tempeſtatibus impulſa, in Hiſpanias deuenit,& ad Rhodem antiquum portum accedens, in loco, vbi hodie Cœnobium extat Rhodenſe,ſoluit,& inuentâ ſpeluncâ, ibidem ſacra pignora collocata per aliquot temporum curricula permanſerunt, donec ceſſante Babylonici Regis minitatione, CAPVT cum BRACHIO integro S.Apoſtoli Romam relatum eſt. *Caput cum Brachio S. Petri olim in Hiſpania, & vbi?*

INSVPER in alio antiquiſſimo apud Aragonios Monaſterio, qui *S. Petrus de Tabernas* dicitur,adhuc extare BRACHIVM integrum S.PETRI Apoſtoli, Ieronymus Blancas in *Comment.Aragon. Rer. Ann.*716. ex Canonica (vt vocant) *S.Petri de Tabernas*, quam in pergaminea chartula in Cœnobio *Pinnatenſi* inuentâ, ſe vidiſſe teſtatur,affirmat; cui D.Ioannes Briz. in *Hiſtor.Pinnatenſi lib.*2.*cap.*20.*fol.*355. Ludouic.Lop. in *Hiſtor.Cæſarauguſt.c.*1.*fol.*500. adhærent; necnon Scolan. *Hiſtor. Valent.*1.*p lib.*2.*c.*17.*n.*3. D.Martin.Carrill.*Catalog.Epiſcopor.Cæſarauguſtan.fol.*233. Murill. *Hiſtor.Fundat.Eccleſ.de Columm.Cæſarauguſt.c.*30. Quo quippe pacto, iſthæc S.Apoſtoli Reliquia in Hiſpanias aduentaſſet, prolixè refert Canonica Scriptura ſupradicta, quam Hiſpano ſermone vertit Briz. *d.c.*20.*fol.*355. *Brachium hodie in Cœnobio S. Petri de Tabernas in Aragonia.*

HIS ſic prælibatis ad ACTA veniamus, quæ per ſynopſim ex vetuſtiſſimo *Breuiario S. E. Toletana* foliis membranaceis, edito Venetiis, per *Ioannem Herbort de Silingeſtat* Alemanum Anno Domini M.CCCC.LXXXIII. & alio *Salmanticenſi* antiquo Anno 1541. ſubiicimus:

ACTA S. PETRI APOSTOLORVM Principis, & Chriſti Vicarij, Hiſpaniarum Protectoris, & in earum Prouincijs Prædicatoris; ex Breuiarijs Hiſpaniæ.

SIMON PETRVS *filius* Ioannis, *frater* Andreæ, *ortus vico* Bethſaidâ, *prouincia* Galileæ, *quæ eſt iuxta ſtagnum* Geneſareth; *cuius prima vocatio nominis fuit* BAR-IONA, *quod interpretatur* Filius Columbæ, *id eſt*, Spiritus-Sancti. PETRVS, *in Chriſto Eccleſia firmamentum eſt.* CEPHAS, *corporis Chriſti, id eſt Eccleſia principatus, & caput eſt.* SIMON *Ioannis, Virginitatis* *Origo.* *Nominum etymon.*

generatio incorrupta eſt. Qui licèt circa Ioannem habeatur tertius, iuxta
Peregrinatio. *Matthæum eligitur primus. Hic in Galatia, Ponto, Cappadocia, Bithinia,*
Aſia, Italia, deinde Hiſpania, *& Africa Euangelium prædicauit, atque ha-*
rum virtutum inſignibus effulſit Pendulo greſſu feruidum mare calcauit: præ-
Miracula. *teriens vmbrâ ſuâ mortuos animauit: claudis priſtinum reintegrauit officium:*
Paralytici fluida membra in proprio reparauit ſtatu: Inter hæc defunctam vi-
duam ſuſcitauit: Ananiam, & Saphiram reos perfidiæ mortis animaduerſione
damnauit: Simonem Magum magicis artibus cælum etiam conſcendentem, ad
terram eliſit. Hic poſtquam Antiochenam fundauit Eccleſiam, ſub Claudio
Romã pergit. *Cæſare contra eundem Simonem Magum Romam pergit, ibique manens,*
Euangelium Chriſti prædicando XXV. annis, eiuſdem vrbis tenuit Pontifica-
tum. Vbi ordinauit duos Epiſcopos, Linum, & Cletum, qui præſentialiter omne
miniſterium ſacerdotale in vrbe Roma, populo, & ſuperuenientibus exhibe-
rent: ipſe verò orationi, & prædicationi operam dabat. Clementem verò poſt ſe
Comprehenditur. *Papam ipſe ordinauit, & Chriſtianis, vt ei obedientiam vt ſibi exhiberent, im-*
perauit. Denique dato à Nerone præcepto, vt PETRVS *comprehenderetur,*
ſuperuenerunt quatuor apparitores, qui eum comprehendentes, ſtatuerunt
Agrippæ Præfecto vrbis, qui ait: Multa tibi es fiducia in plebibus, quas
circumuenis, atque in fœminis, quæ à toro maritali diſcedunt: qui au-
ſus es in Deorum iniuriam, neſcio quem Chriſtum, inducere, & con-
Facies eius ſicut Sol. tra deuotionem ſanctæ vrbis æternæ, neſcio quæ inepta, & vana docere.
Tunc facta eſt facies Apoſtoli ſicut Sol ſplendida, & aperiens os ſuum ait ad
eum: Ignoras tu gloriam in qua mihi glorior, & ideò dicis, quod in vi-
ris, & in mulieribus mihi ſit fiducia. *Et ait ad eum Agrippa Præfectus:* In
quo tibi gloriaris? Scis quia ignoro: facito me noſſe: *Et ait ad eum* Pe-
trvs: Nulla eſt mihi gloria, niſi Crvx Domini Noſtri Ieſu-Chriſti,
cuius ego ſum ſeruus. *Et ait ad eum Agrippa:* Vis ergo vt ſicut Dominus
Iubetur crucifigi. tuus crucifixus eſt, ita & tu crucifigaris? *Et ait ad eum* Petrvs: Non
ſum dignus erectâ Crvce mundum teſtem facere paſſionis meæ; ſed
quæuis ſupplicia opto, & deſidero eius ſequi veſtigia paſſionis. *Tum*
Præfectus crucifigi Apoſtolum iuſſit. Inde ſubitò concurſus factus eſt homi-
num diuerſæ ætatis, vtriuſque ſexus, qui ſummâ voce clamabant: Vt quid
occiditur Petrvs? Quid admiſit criminis? In quo læſit vrbem? *Et ex-*
perunt in Agrippam Populi ſæuire. Tunc Petrvs *reſtitit modicum, & omnem*
Commouetur populus. *plebem ad ſilentium prouocans, ait:* Si charitas veſtra in me vera eſt, & vi-
ſcera integra in me pietatis oſtenditis, nolite me reuocare ad Domi-
num euntem; nolite impedire properantem ad Chriſtum. *Superuenit*
autem Populus infinitus ad locum, qui appellatur Naumachia, *iuxta Obe-*
liſcum neronis, illic enim ei Crvx *poſita erat. Facto autem longo interuallo,*
Coronatur. *pendens in cruce, capite ad pedes verſo, emiſit ſpiritum. Statimque Marcel-*
lus, non expectatâ alicuius ſententiâ, de Cruce proprijs manibus depoſuit
Corpus eius, & multis aromatibus liniens, & diuerſo genere pigmentorum in
Sepelitur. *ſarcophago nouo conditum illud collocauit,* Tertio Kalend. Iulij, *Anno Do-*
mini LXIX. *Lucio Fonteio Capitone, & C. Domitio COSS. Ad cuius ergo mar-*
mor hoc inſcripſit Epigramma deuotio.

Qua regnum cæleſte ſuper fundauit Iesvs,
Prima ſuum, latet hîc petra ſecunda Petrvs.
Sit quamuis contrita omnis, ſic ſurgit in altum,
Vt referet ſuperas, claudat & vna fores.
Vna ſuper terra ſoluit, ligat vna Poteſtas,
Aſtra ſimul ſoluunt, aſtra ligántque ſimul.
Vt tota æternum fidei ſtructura manebit,
Sic ponentis opus gloria Pontificis.

Ex

Ex hacce quoque ACTORVM relatione colliges, qualis apud antiquos *Hiſpanos* circumferebatur opinio de *Aduentu in Hiſpanias* PETRI, quam ferè omnia *Hiſpaniarum Breuiaria* feliciter ſunt aſſecuta; prout & alij Eruditi Doctores Exteri, inter quos, quia hodie ad manus deuenit meas *Leuini Torrentij* Antuerpienſis Epiſcopi Libellus Sacrorum Poëmatum, hîc ipſius ſententiam *lib. 5. de Cruent. Chriſt. Sacrif. fol. 219.* referam. *Breuiaria Antiqua Hiſpaniæ.*

Iamque nouum Chriſti nomen, non Itala tantùm
Audiuit per te tellus, ſed & aſper IBERVS,
Germanúſque ferox, Gallique, & transfreta Ponti
Africa.

SED & in relatis vetuſtiſſimis Hiſpaniæ *Breuiarijs* adſunt Hymni ſpeciales, & proprij in ſolemnitate S. PETRI vnà cum commemoratione S. PAVLI, quorum licèt feſtum Eccleſia Vniuerſalis in diuerſos ſeparauerit dies, *Hiſpana* in Hymnis eorum laudes meritò coniunxit. Sic *Muzarabum*. *In quibus Hymni.*

IN FESTO SS. APOSTOLORVM PETRI, & PAVLI, Hymnus.

APoſtolorum paſſio
Diem ſacrauit ſeculi,
PETRI *triumphum nobilem,*
PAVLI *coronam præferens.*
Coniunxit æquales Viros
Cruor triumphalis necis,
Deum ſecuti Præſulem,
Chriſti coronauit fides.
Primus PETRVS *Apoſtolus,*
Nec PAVLVS *impar gratia,*
Electionis vas, ſacri
PETRI *adæquauit fidem.*
Verſo Crucis veſtigio,
SIMON *honorem dans Deo,*
Suſpenſus adſcendit, dati
Non immemor Oraculi.
Præcinctus, vt dictum eſt,
Se ne eleuatus ab altero,
Quo volet ibit, ſed volens
Mortem ſubegit aſperam.
Hic Romæ cæſus vertice
Deuotionem extulit,
Fundata tali ſanguine,
Et Vatis tanti, nobilis.
Tanta per Vrbis ambitum
Stipata tendunt agmina,
Trino celebratur Deo
Feſtum ſacrorum Martyrum.
Prodire quis mundum putet,
Concurrere plebem Deo
Electam, Gentium caput,
Fide Magiſtra Gentium.

IN Breuiariis autem *Hiſpalenſi, Toletano, Compoſtellano, Segobienſi, Salmantino, Abulenſi, Ilerdenſi, Tyraſonenſi, Burgenſi, Sigenenſi, Zamorenſi, Tudenſi, Pampilonenſi*, & cæteris Hiſpaniæ adſunt Hymni, quos ELPIS Boëtij vxor in SS. Apoſtolorum laudem concinnauit, in hunc modum:

IN FESTO SS. PETRI, ET PAVLI Apoſtolorum, Hymnus.

FElix per omnes feſtum mundi cardines
Apoſtolorum præpollet alacriter,
PETRI *Beati*, PAVLI *ſacratiſſimi,*
Quos Chriſtus almo conſecrauit ſanguine,
Eccleſiarum deputauit Principes.

KKk 4 *Hi*

Hi ſunt duo Oliuæ coram Domino
Et candelabra luce radiantia,
Præclara Cœli duo luminaria:
Fortia ſoluunt peccatorum vincula,
Portas Olympi reſerant fidelibus,
Habent ſupernam poteſtatem claudere
Sermone, ſed & pandere ſplendentia
Limina Poli, ſuper alta ſydera,
Linguæ eorum claues cœli factæ ſunt,
Laruas repellunt vltra mundi limitem.
PETRVS *Beatus catenarum laqueos*
Christo iubente, rupit mirabiliter,
Cuſtos ouilis, & Doctor Eccleſiæ,
Paſtórque gregis, Conſeruator ouium
Arcet luporum truculentam rabiem.
Quodcunque vinclis ſuper terram ſtrinxerit,
Erit in aſtris religatum fortiter:
Et quod ſoluerit in terris arbitrio,
Erit ſolutum ſuper cœli radium;
In fine mundi iudex erit ſeculi.
Non impar PAVLVS *huic, Doctor Gentium,*
Electionis templum ſacratiſſimum,
In morte compar, in corona particeps,
Ambo lucernæ, & decus Eccleſiæ
In Orbe, claro coruſcant vibramine.
O Roma fœlix, quæ tantorum Principum,
Es purpurata pretioſo ſanguine;
Excellis omnem mundi pulchritudinem,
Non laude tuâ, ſed Sanctorum meritis,
Quos cruentatis iugulaſti gladijs.
Vos ergo Sancti glorioſi Martyres,
PETRE *Beate*, PAVLE *mundi lilium,*
Cœleſtis aulæ triumphales milites,
Precibus almis noſtris, nos ab omnibus
Munite malis, ferte ſuper æthera.

CVR & non hic *Aurelij Prudentij Clementis* Noſtri, V.C. & Catholici Poëtæ, Paſſionis SS. Apoſtolorum Carmen ſubiiciemus? Cuius ecphraſin, quoad hoc, paſſim Baron. *Annal. Tom. 1. Ann. 69.* repetit. Et Maximè Nos qui in hiſce Commentariis, ſuffragiis Noſtratum vti propoſuimus.

PASSIO

PASSIO BEATISSIMORVM PETRI, & PAVLI Apoſtolorum; ex Aurelio Prudentio Clemente Hiſpano.

PLus ſolito coëunt ad gaudia, dic amice quid ſit,
Romam per omnem curſitant, ouántque.
Feſtus Apoſtolici nobis redit hic dies triumphi,
PAVLI, *atque* PETRI *nobilis cruore,*
Vnus vtrumque dies, pleno tamen innouatus anno
Vidit ſuperbâ morte laureatum.
Scit Tyberina palus, quæ flumine labitur propinquo
Binis dicatum cæſpitem trophæis.
Et Crucis, & gladij teſtis, quibus irrigans eaſdem
Bis fluxit imber ſanguinis per herbas.
Prima PETRVM *rapuit ſententia legibus* Neronis
Pendere iuſſum præminente ligno.
Ille tamen veritus celſæ decus æmulando mortis
Ambire tanti gloriam Magiſtri:
Exigit vt pedibus merſum caput imprimant ſupinis
Quo ſpectet imum ſtipitem cerebro.
Figitur ergo manus ſubter, ſola verſus in cacumen,
Hoc mente maior, quò minor figura,
Nouerat ex humili cœlum citiùs ſolere adiri,
Deiecit hora, ſpiritum daturus.
Vt teres orbis iter flexi rota percurrit anni,
Diémque eundem Sol reduxit ortus.
Euomit in iugulum PAVLI Nero *feruidum furorem,*
Iubet feriri Gentium Magiſtrum.
Ipſe prius ſibimet finem citò dixerat futurum,
Ad Chriſtum eundum eſt, iam reſoluor, inquit.
Nec mora, protrahitur, pœna datur, immolatur enſe,
Non hora autem, non dies fefellit.
Diuidit oſſa duûm Tybris ſacer ex vtraque ripâ,
Inter ſacrata dum fluit ſepulchra.
Dextra PETRVM *regio tectis tenet aureis receptum,*
Canens oliua murmurans fluento.
Namquè ſupercilio ſaxi liquor ortus, excitauit
Fontem perennem chriſmatis feracem.
Nunc pretioſa ruit per marmora, lubricátque cliuum,
Donec virenti fluctuet Colymbo.

Interior

Interior tumuli pars eſt vbi lapſibus ſonoris
Stagnum niuali voluitur profundo.
Omnicolor vitreas pictura ſuperne tingit vndas,
Muſci relucent, & vireſcit aurum.
Cyaneúſque latex vmbram trahit imminentis oſtri,
Credas moueri fluctibus lacunar.
Paſtor oues alit, ipſe illic gelidi rigore fontis
Videt ſitire quas fluenta Chriſti.
Parte aliâ titulum PAVLI via ſeruat Oſtienſis,
Quâ ſtringit amnis caſpitem ſiniſtrum.
Regia pompa loci eſt, Princeps bonus has ſacrauit arces
Luſítque magnis ambitum talentis.
Bracteolas trabibus ſubleuit, vt omnis aurulenta
Lux eſſet intus, ceu iubar ſub ortu,
Subdidit & Parias fuluis laquearibus columnas,
Diſtinguit illic quas quaternus ordo.
Tum Camyros hyalo inſigni variè cucurrit arcus
Sic prata vernis floribus renident.
Ecce duas fidei, Summo Patre conferente, dotes
Vrbi colendas quas dedit togatæ.
Aſpice per bifidas plebs Romula funditur plateas,
Lux in duobus feruet vna feſtis,
Nos ad vtrumque tamen greſſu properamus incitato;
Et his, & illis perfruamur hymnis.
Ibimus vlteriùs quà fert via pontis Adriani,
Lauam deinde fluminis petemus.
Tranſtyberina prius ſoluit ſacra peruigil Sacerdos:
Mox huc recurrit, duplicátque vota.
Hæc didiciſſe ſat eſt Romæ tibi, tu domum reuerſus
Diem bis feſtum ſic colas, memento.

Plura alia ex Noſtratibus poëmata hîc adnectere poſſemus; ſed illa conſultò, ne in magnam protraheretur molem iſtæc Notatio, omiſimus. Ad alia pergo.

SS. BAVDELIVS, IVLIA, & Socij Martyres.] Diuerſus iſte à *Nemauſenſi* in *Gallia* Martyre, cuius dies feſtus colitur *III. Kalend. Iunij*. Et licet Iulianus Noſter Archipresbyter Toletanus in *Aduerſar. n.* 321. *fol.* 71. aſſerat, martyrium conſummaſſe die *XX. Aprilis*, eiuſque feſtum coli *Kalend. Nouembris*, proculdubio adfuit mendum in editione iſta *Iuliani*, cùm conſtet ex ſequenti inſcriptione, quam apud me MS. inter *Auli Hali* mei Poëmata retineo, hoc lemmate; hoc die occubuiſſe:

B. *An iſte dies agonis?*

PRO SS. BAVDELIO ET SOCIIS
Martyribus Zamorenſibus.

SEntica *nunc tua* BAVDELI *in hoc marmore condit*
Oſſa ſacrata diù, quæ veneratur amor.

Impius

Impius Imperij Princeps te, numine ſaſſo,
Verbera poſt, haſtâ transfigit, igne cremat.
Supplicium pateris magnâ comitante cateruâ,
Quo die cruce Petrus, Paulus *& enſe cadit.*
Et licet in alium ſolemnia iure Zamora
Tranſtulit, hoc Noſtri Te coluêre die.

Quo cognito venio ad elogia. De eis primus Flauius Dext. in *Chron. Ann.* 356. hac clauſulâ meminit: Senticæ *in Hiſpania* Bavdelivs, Ivlia, *& alij Martyres, qui in alijs perſecutionibus paſſi in* Hiſpania, *colantur.* Quo loco P. Biuar. in *Comment. num.* 4. *fol.* 386. *&* 387. Roder. Car. *ibidem fol.* 127. *lit. G.* Iulian. Noſt. ſupr. *d. n.* 321. hac ſerie: *Celebris eſt memoria* S. Bavdelii, Zamorenſis *Ciuis, vulgo dicti* Boal, *qui paſſus eſt martyrium ſub Diocletiano* XX. Aprilis, *Anno* CC. LXXXVIII. *ſub Daciano Præſide. Adeſt pictura cum corpore transfixo quadribaſtâ, Celebratur eius dies natalitius Kal. Nouembris. Reliquiæ eius ſeruantur* Oueti *in Camera Sancta.* Plura de S. Bavdelio P. F. Alfonſus Vazq. *in Defenſor. S. Ildefonſi lib.* 1. *c.* 5. *fol.* 42. Acta à nemine ſcripta cognoui, illa ſummatim, antiquorum Scriptorum veſtigiis adhærentes, coagulabimus. *Scriptores.*

ACTA SS. BAVDELII, IVLIÆ, & Sociorum Martyrum Zamorenſium; ex Varijs.

Bavdelivs *&* Ivlia *Ciues* Zamorenſes *in* Hiſpania, *cum Chriſto nomina dediſſent, & in Catholica permanerent fide, euenente in* Hiſpanias, *Diocletiani & Maximiani Imperatorum iuſſa,* Daciano *crudeliſſimo Præſide, vt Chriſti nomen non tantùm in Templis manu factis, ſed etiam in cordibus deleret fidelium,* Zamoram *ingreſſus, publicatis edictis,* Bavdelivm, *&* Ivliam, *& alios Chriſti aſſeclas, ob fidei confeſſionem comprehendi iuſſit.* (*Origo.* — *Comprehenditur.*) *Quos cùm nec blanditijs à fide ſuſcepta diſtrahere, & ad Idolorum cultum adtrahere valuiſſet; per cruciatuum examina, in eorum conſtantia vindictam deſæuire propoſuit. Hinc* Bavdelivm *primò verberum imbre flagellatum, tantâ rigoris continuatione coercuit, vt vix membrorum in Martyris corpore reperiretur compago.* (*Flagellatur.*) *Cuius Tyrannus intuens in fidei confeſſione conſtantiam, illum ſtipiti affixum, quadribaſtâ tranſuerberari præcepit, & deinceps ſuppoſitis carbonibus concremari. Quo facto, Deo ſpiritum obtulit,* XXIX. Iulij, *Anno Domini* CC. LXXXVIII. *Cuius* Corpus *ibidem ſepultum, pòſt* Ouetum *tranſlatum, & in Camerâ ſanctâ reconditam, ibidem dicitur adſeruatum.* (*Coronatur.*)

Qvatenvs ad genera Paſſionum Ivliæ, & aliorum Sociorum Martyrum, ſub ſilentio iacent. Credibile eſt, æqualem cum Bavdelio agonem peregiſſe, cùm Tyranni virulenta rabies nulli parcere conſueuiſſet.

Circa Sepulchrum Martyris apud *Zamoram*, Teſtes ſunt *Biuarius*, & *Vaſquius*, qui adhuc in Eccleſia *S. Torquati* inſpectari, cum ſubſcriptione vetuſtis characteribus exaratâ, quâ refertur, Bavdelivm inibi in *Monte Concilij*, prope vrbis mœnia cum ſociis paſſum fuiſſe; contendunt. Eadem M. Ægidius Gonzal. Regius Chronographus in *Theatr. Eccleſ. tom.* 2. *fol.* 386. Aſt ſi Iuliano credendum eſt, pio ſunt errore decepti *Zamorenſes*, cùm ille aſſeueret, Bavdelii corpus *Ouetum* fuiſſe tranſlatum. Fortè *Reliquiarum* partes vtrobique conditas aſſerimus: Niſi relationi Luitprandi in *Aduerſar. n.* 63. adhæreamus, vbi hæc verba: *Reliquiæ* S. Bavdelii, *Diaconi, & Martyris* Nemauſenſis, *ſub Iuliano paſſi pro fide, delata ſunt* Rhodam, *ciuitatem maritimam prope* Indigetes, *&* Toletum, *quæ pòſt delata ſunt in arcâ ſacrâ* Ouetum. Quod ſi euênit ſic, & *Reliquiæ*, quas *Ouetenſis* poſſidet Eccleſia, Martyris *Nemauſenſis* ſunt, vt inquit *Luitprandus*, optimo lætantur iure *Zamorenſes*. Sed ſi verum amamus, hæc *Luitprandi* ecphraſis mihi ſemper commentitia viſa eſt, & (*Vbi Reliquiæ.* — *Luitprandi ſententia diluitur.*)

erroribus

I. erroribus plena. I. Quia *Nemauſenſis* Diaconus Martyr Martyrium pertulit, non *Iu-*
liani æuo, vt aſſerit *Luitprandus*, vel quiſquis fuit illius gloſſematis auctor, ſed *Gotho-*
rum tempore, vt eius indicant Acta apud Equilinum in *Catal.SS.lib.*5.*c.*24. Sauſſay.
II. in *Martyrol.Gallican.Tom.*1.*Die XX. May fol.*293. II. Quia huius S. Diaconi corpus
ſemper in *Gallia* extitit in Eccleſia *Aurelianenſi*, donec à *Caluiniſtis* hæreticis cum
aliis Sanctorum exuuiis, Anno M. D. LXII. qui *Galliæ* luctuoſus in æternũ erit, igni
datum fuit, vt refert idem Andr. Sauſſay. in *Martyrol. Gallican.Tom.* 2.*Die. XXVI.*
III. *Octobr.fol.*782. & ſeq. & *Die XVII. Nouembr.fol.*898. III. Quia facilior erat Tran-
ſlatio *Zamorâ* Hiſpaniæ, quàm *Aureliâ* Galliæ, *Ouetum*, tanquam ex viciniori vrbe,
reſciſſis tot itinerum anfractibus.

Topographia.

SENTICA. Vrbs Hiſpaniæ vetuſtiſſima ex Claud. Ptolem. in *Geograph. lib.* 2. *Tab.* 2.*Europ. c.* 6. qui in *Vacceis* ſuper *Durium* flumen conſtituit, vt & obſeruarunt Henric. Cocus in *Hiſpan.Heroica, verſ.*138. quam MS. apud me habeo, ſic:

SENTICA *quæ Duri fluctus bibis ardua ſemper.*
Et ſeruare fidem ſolita horrida bella tuliſti.

Ioannes Marian. *Hiſtor.Hiſpan.lib.*6. *c.*10. & alij à Biuario relati *d. fol.*386. Florian. de Ocampo *Hiſtor.Hiſpan.lib.*3.*c.*40. Hodie dicitur ZAMORA, ſede Epiſcopali condecorata. Cuius vltimus Epiſcopus Illuſtriſſimus ac Reuerendiſſimus D. ac D. IOANNES *Coello de Ribera, & Sandoual*, mihi ſemper venerandus, ex nobiliſſimo apud Hiſpanos genere ortus, omni doctrinæ ſpecimine à puero inſtructus, morum integritate apprimè commendabilis, & ingenij laude mirificè florens, ad *Placentinam* Sedem, Innocentio X. Pont.Max. diſponente, Anno Domini M. DC. LII. Kalend. Decembris per dimiſſionem Illuſtriſſimi D. ac D. mei DIDACI *de Arze Reynoſo*, Generalis Inquiſitoris Hiſpaniæ, tranſlatus eſt.

C. *Error circa prouinciam in Martyrologijs detegitur.*

S. BENEDICTA Virgo Sanctimonialis.] Huius ſanctiſſimæ Virginis nomen in æterno cælorum albo ſcriptum, proculdubio *S. Fructuoſi in Actis* §.16. quæ Nos ſupra *Tom.*2.*Die XVI. April.fol.*674. dedimus, S. Valerius fatetur: à quo omnes Martyrologiorum Scriptores h. d. licèt cùm ex *Vſuardi* fœdato codice, locum mutuarent originis, prouinciam prorſus nominum confuſione mutarunt. Apud illos igitur, præcipuè *Vſuardum*, à quo omnes, ſic: *In Territorio Senonico* B. BENEDICTÆ *Virginis*. Sed vbi hoc Territorium? Nullus, quem viderim, aperit: imò, quod plus eſt, nec ipſe Andreas Sauſſay. in *Martyrolog. Gallican.h.d.Tom.*1.*fol.*396. auſus fuit addere *in Gallia*, fortè huiuſmodi Diuæ ignoratione compreſſus; & ideò in eius elogio, generali verborum inuolucro contentus, nihil ſpeciale contexuit.
Quod euidentiſſimè patet: Nam ſi apud *Senonem* in *Gallia* Virginis obitus eueni-
I. ret, *Vſuardus*, homo *Gallus*, qui *Caroli magni* iuſſu Gallorum Regis, illud Martyro-
logium Sanctorum ordinauit, proculdubio *Gallicanam* Regionem exprimeret:
hanc occuluit, ergo aut illam ignorauit, aut non fuiſſe *Gallicanam* virtualiter
conceſſit. Probatur SECVNDO: Nam dato, quod *Vſuardus* prouinciæ nomen adi-
II. meret, aut ignoratione ſucceſſus, aut propriâ ipſiuſmet incuriâ; vt quid cœteri
Scriptores ſequentes, maximè *Galli*, & *Benedictini* Monachi, *Vſuardi* lacunam non impleuêre? ergo ſignum eſt, ignoraſſe Virginem, eiúſque res geſtas haud cognouiſſe: prout nec hodie agnoſcunt; vt videre eſt apud *VVionem*, qui in fide *Vſuardi* huius Virginis meminit, quem ſecutus *Hugo Menardus* in Martyrologiis Monaſticis, nihil de ea quod obſeruaret agnouit. Cæſar Baron. in *Not.ad Martyrol.Roman. h.d.lit.F.* Vſuardum tantum Auctorem profert.

Reſtituendus eſt locus obitûs in Martyrologijs.

HIS ſic delibatis, iure Noſtram vindicandam BENEDICTAM virginem *Hiſpanam* aggredimur, vt *Gaditanis* ſua reſtituatur Abbatiſſa, & quod ſuum eſt vnicuique detur; ita vt in Martyrologiis adhuc expreſſum, & impreſſum mendum oblireretur, & verum inpoſterum, & genuinum prouinciæ nomen reponatur. Ad huius rei igitur veritatem probandam ipſiſſima eius ACTA, à *S. Valerio* Abbate, *S. Petri Montium* in Vergedenſi Territorio, de quo & Nos ſupra *Tom.* 1. *Die*
I. ex Actis, *XXV. Februar.fol.*247. egimus, conſcripta, inter res geſtas *S. Fructuoſi*, cuius vitam texuit, manifeſtent, ſic.

ACTA

ACTA S. BENEDICTÆ NONENSIS Abbatiſſæ, ex Actis S. Fructuoſi Epiſcopi Braccarenſis, à S. Valerio Abbate Vergedenſi, ſcriptis.

Genere clara.

QVÆDAM *Virgo ſacratiſſima, nomine* BENEDICTA, *claro genere exorta, atque ex Gardingo Regis ſponſa, ardore fidei, & ſummâ ardoris ſanctæ Religionis ſuccenſa, à ſuis occultè fugiens parentibus, ſola ingreſſa eſt diuerſa eremi loca, & ſic imperuia, & ignota errando deſerta: tandem, duce Domino, appropinquauit ad ſanctum Cænobij congregationem. Non audens procedere, ſed procul in deſerto perſiſtens, ſuggeſſit per internuntios* S. Fructuoſo, *vt ouem errantem, de luporum faucibus liberaret, & in viam ſalutis dirigeret, & animam quærentem Dominum, ſpiritualibus diſciplinis inſtitueret, qualiter hoc à Domino, qui ouem perditam humeris ſuis reportauit, accepiſſet. Ille verò hæc audiens, immenſas Omnipotenti Domino retulit gratias, & iuſſit ei, vt in eadem deſerti ſyluâ paruam faceret manſiunculam. Et vt præfatus Vir referebat, quia de ſenioribus nullus appropinquare audebat, ſed ex nobis paruulis, vnuſquiſque vice ſuâ, illi literas oſtendebat, & ſubſtantiam miniſtrabat, & ita cum multa coniuratione ſuggeſſit, vt nunquam illi cibus aliquis portaretur, niſi cùm Beatiſſimus Vir, licèt mediâ nocte, reficeretur, & ab eo ſanctificatus illi dirigeretur. Hæc nempè ſpiritualibus ſtudijs edocta diligēter, cùm eius fama per diuerſas terras fuiſſet laudabiliter propalata, tantus deſiderij amor inflammabat cæteras diuerſorum filias, vt vndique alacriter confluerent eximiæ fæminarum cateruæ, ita vt intra breue temporis ſpatium Octogenarius in congregatione numerus Sacrarum virginum compleretur. Quibus in alta ſolitudine, more ſolito, conſtruit Monaſterium. Tanta itaque in vtroque ſexu almifica florebat ſanctitas, atque eximia creſcebat fama perfectionum, vt viri cum filijs ſuis ad ſanctam ſe conuerterent Congregationem Monachorum: Matronæ verò earum cum filiabus ſuis ſancto ſe ſociarent conſortio puellarum.*

Ob caſtitatem domum deſerit.

Eremum quærit.

A Nonenſibus Monachis eruditur.

Sanctimonialium cõgregatio numeroſa.

SPONSVS *verò ſæpè dictæ Virginis* D. BENEDICTÆ *cum mærore, & dolore ingenti flebiliter aduerſus eam immiſſus perfidâ liuoris inuidiâ ſuggeſſit Regi: ſicque de præſentia Regis petijt Iudicem, qui inter eos examinaret iudicij veritatem, Comitem nomine Angelate; qui veniens ad Monaſterium Virginum Regiâ procinctus auctoritate, compulit Præpoſitum Virginum, vt præfatam Virginem de Congregatione ſecernens, præſentaret, qualiter Sponſo ſuo reſponderet. Quæ cum violenter fuiſſet egreſſa, ita oculos in cælum tendens, recitando intra ſe, inſiſtebat, vt faciem illius minimè videret. Cùmque ille aduerſus eam aſſereret, ita per gratiam Domini, Spiritu-Sancto repleta, cum paucis adeluſit verbis, vt vltra ei quid diceret, non haberet. Tunc ipſe Iudex dixit:* Dimitte eam Domino ſeruire, & quære tibi aliam vxorem. *Poſt hæc, eandem ſanctiſſimam Virginem iuſſit diuina pietas, intra breue temporis ſpatium, de hoc ſeculo migrare. Ita factum eſt per ineffabilem Domini electionem, vt quæ in ſancta conuerſatione cunctarum Sororum Virginum illarum præceſſerat chorum, præcederet & in ſancta conuerſatione, ad ſupernam gloriam Regni cælorum. Per eum, qui viuit & regnat in ſecula ſeculorum Amen.*

Sponſus coram Rege virginem petit.

Abſoluitur B. Virgo.

Moritur.

Quod omnia hæc in *Gallitana* eueniſſent *Inſulâ*, in quâ NONENSE extruxit Cœnobium, ipſe S. Valerius §. 14. & 15. fatetur, & conueniunt Scriptores Noſtri Ambroſ. Moral. *Hiſt. Hiſp. lib.* 12. *c.* 35. *fol.* 149. D. Franciſc. Padill. *Hiſtor. Eccleſ. Hiſp. tom.* 2. *Cent.* 7. *c.* 44. *fol.* 268 & cæteri qui de actis *S. Fructuoſi* ſcripsêre, præcipuè F. Anton. Yep. in *Chron. Benedict. tom.* 2. *Cent.* 2. *Ann.* 646. *c.* 1. *f.* 177. D. Prudent. de Sandoual in *Fundat. Cænob. S. Petri Mont. fol.* 18. & 79. vitã huius S. Abbatis & Epiſcopi deſcripſit.

HINC elicitur, quanto hucuſque laborarunt errore *Codices Vſuardi*, apud quos pro *Territorio* NONENSI, fortè ignorato, amanuenſes repoſuerunt *in Territorio* SENONENSI, cognito; & cum *Vſuardo*, Martyrologium Romanum cum recentioribus; quod vt feliciùs innoteſcat operepretium duxi Carmen Sepulcrale huic S. Virgini ab *Anonymo* ſcriptũ recēſere, quod inter *Auli Hali* Poëmata MSS. legitur hoc titulo.

II. ex auctoritate Epigrammatis vetuſtiſſimi MS.

Mart. Hiſpan. Iunij.

PRO S. BENEDICTA V. NONENSIS Cœnobij apud Gaditanos, ex Anonymo.

*H*Ic BENEDICTA *iacet* NONENSIS *inclyta Virgo,*
Quæ ſponſum deſerens, Sponſa fit vna Dei.
Adhæſit Fructuoſo *tunc Sancta Magiſtro.*
Cùm Gaditanis *prædicat almus heros.*
Pòſt moritur victrix referens ad culmina cæli
Virtutum cumulos, queis ea floret ouans.
Tertio *nam* die Iulij *repetita* Kalendis.
Feſtiuitas colitur, hic, & in Vrbe ſimul.

Annus obitus. Ex quibus facilè datur intelligi, BENEDICTAM Virginem, quam hocdie referunt Martyrologia apud SENONEM occubuiſſe, eſſe Noſtram *Gaditanã* BENEDICTAM, & apud NONEM Cœnobium à S. FRVCTVOSO conditum, è viuis ſublatam: Aſt quo Anno? adhuc neſcitur; creditur ad Eram DC. LXXXVIII. hoc eſt Chriſti DC. L. cùm iam ædificaſſet Cœnobium NONENSE, Anno DC. XLVIII.

PRIDIE KAL. IVLII.

DIES XXX.

A. IN *Hiſpania celebris eſt Commemoratio* B. PAVLI *Apoſtoli, Gentium Magiſtri, qui in locum* IACOBI *Noſtri per martyrium ſublati, Hiſpaniarum etiam Apoſtolus ſubrogatus, vniuerſam prouinciam præſentialiter perluſtrauit, accolis fidem prædicauit, Catholicos roborauit, vrbes Magiſtris, Prædicatoribus, & Præſulibus exornauit, Romam profectus, ad martyrij coronam peruenit.*

B. PAMPILONE *in Nauarra Hiſpaniæ* S. MARTIANI *ipſius vrbis Epiſcopi, qui in Hiſpaniarum excidio à Saracenis pro fidei confeſſione, & ouium defenſione interemptus ad gloriam martyrij laureâ properauit æternam.*

NOTÆ.

A. *Cauſa huius feſtiuitatis.* COMMEMORATIO S. PAVLI APOSTOLI.] Licèt die antecedenti, tàm PETRI, quàm PAVLI feſtiuitas in vniuerſa peragatur Eccleſia; tamèn hoc potiſſimùm die ſolius S. PAVLI memoriam fieri ex *Gregorij Pont. Max.* inſtituto, docet Microlog. *cap.* 42. & alij recentiores. Cuius rei cauſa colligitur ex *Prudentij Clementis* Noſtri *hymno* 12. quem ſupra dedimus; dum narrat conſueuiſſe Romanum Pontificem, eodem die, Pontificias in vtraque Baſilicâ functiones exercere, ſic:

Tranſtyberina

Tranſtyberina prius ſoluit ſacra peruigil Sacerdos,
Mox huc recurrit, duplicátque vota.

Sed cùm propter locorum diſtantiam id incommode fieret, viſum eſt, Primo Die Vaticana in Baſilica vtriuſque feſtiuitatem peragere; ſequenti verò, hoc eſt, hodie, ad S. PAVLI Templum deuenire. Sic Baron. in *Not. Ad Martyrol. Rom. h. d. lit. A.* Hugo menard. in *Not. ad Sacramental. S. Greg. f.* 169. Iacob. Caniſ. *in Not. ad Floſſanct. Ribadeneyr. h. d. Tom.* 1. *fol.* 287. Et meritò, ne tantorum Apoſtolorum merita vnius diei ſolemnitate confunderentur, & PAVLO ſeparatim ordinaretur feſtiuitas in Orbe, qui totius fuit Orbis Apoſtolus, & Magiſter. Qui, vt inquit *Damaſus* Noſter, Pont. Max. *Epigram.* 1. *S. Damaſi elogium.*

Iam dudùm SAVLVS *procerum præcepta ſecutus*
Cum Domino patrias vellet præponere leges,
Abnueret ſanctos Chriſtum laudaſſe Prophetas,
Cædibus aſſiduis cuperet diſcerpere plebem,
Cum lacerat ſanctæ Matris pia fœdera cœcus,
Poſt tenebras verum meruit cognoſcere lumen:
Tentatus ſenſit, poſſit quid gloria Chriſti;
Auribus vt Domini vocem, lucémque recepit:
Compoſuit mores, Chriſti præcepta ſecutus,
Mutatus poſtquam placuit de nomine PAVLVS.
Mira fides rerum, ſubitò trans æthera vectus,
Noſcere promeruit, poſſint quid præmia vitæ.
Conſcendit Charus Martyr penetralia Chriſti,
Tertia lux cœli tenuit paradiſus euntem,
Colloquijs Domini fruitur, ſecreta reſeruat
Gentibus, & Populis, iuſſus prædicere vera,
Profundum penetrare maris, noctémque, diémque,
Viſere, cui magnum ſatis eſt vixiſſe, latentem.
Verbera, vincla, famem, lapides, rabiémque ferarum,
Carceris illuuiem, virgas, tormenta, catenas,
Naufragium, lacrymas, ſerpentis dira venena,
Stigmata non timuit portare in corpore Chriſti.
Credentes docuit poſſent quò viſere mortem.
Dignus amore Dei viuit per ſecla Magiſter.
Verſibus his breuiter fateor, ſanctiſſime Doctor
PAVLE, *tuos Damaſus volui monſtrare triumphos.*

Iſtum eximium Apoſtolum HISPANIA meritò ſolemni ritu concelebrat, & propter tanti Doctoris magiſterium, quo poſt IACOBVM Noſtrum, populos erudiuit Ibericos; & propter aliquot ſacra lipſana in Noſtratûm ſacrariis adſeruata. Quorum probationem, vt inſtituto pareamus, ſubiicere compellimur. *Paulus Hiſpanias adyt.*

PRIMA venerabilis ſolemnitatis cauſa probatur, primo ex locis ſacræ Scripturæ die præcedenti, in probatione aduentus in Hiſpanias PETRI, relatis; quæ hic repetere prolixum. Quibus adde locum Iſaiæ *c.* 52. *verſ.* 10. dicentis: *Parauit Dominus* BRACHIVM *ſanctum ſuum in oculis* GENTIVM, *vt viderent* FINES *terræ Salutare Dei Noſtri.* Quis ſi hæc legat, prælocutum Prophetam de PAVLO Apoſtolo GENTIVM Doctore, & HISPANIARVM Magiſtro, dubitabit? *Probatur I. Iſaia locus explicatur pro Aduentu S. Pauli ad Hiſpanias.*

Sed ad huius loci explieationem veniamus, BRACHIVM enim in ſacris Literis ſæpè fortitudinem ſignificat operationis, & miniſterij. *Prouerb. c.* 3. poſt agri emptionem: *Accinxit fortitudine lumbos ſuos, & roborauit* BRACHIVM *ſuum, guſtauit, & vidit, quia bona eſt* operatio *eius.* Operator, & Miniſter Euangelij fuit PAVLVS renuntiatus à Domino. Ad quos? Ad *Gentes*, vt ipſe Dominus *Act. Apoſt. cap.* 26. *verſ.* 16. teſtatur: *Ad hoc apparui tibi, vt conſtituam te* MINISTRVM, *& teſtem eorum quæ vidiſti*, GENTIBVS, *in quas nunc ego mitto te.* Et ipſe ad *Galat. cap.* 1. *verſ.* 15. de ſe ipſo: *Cùm autem placuit ei, qui me ſegregauit ab vtero matris meæ, & vocauit per gratiam ſuam, vt* euangelizarem *illum in* GENTIBVS. Quæ & alludunt verba, ad illa à Domino prolata *Act. Apoſt. c.* 13. *verſ.* 2. dicentia: *Segregate mihi* SAVLVM, *& Barnabam, in* OPVS *ad quod aſſumpſi eos.* Ecce BRACHIVM, id eſt OPERATOREM, ſiue MINISTRVM Euangelij, quem per *Iſaiam* parauit Dominus, in oculis Gentium, vt coram illis portaret Nomen Domini, *Act. Apoſt. c.* 9. *verſ.* 15. Nunc Propheta proſequitur: *Vt viderent* FINES *terræ Salutare Dei Noſtri.* Qui propriè ſunt FINES *terræ*, niſi HISPANIARVM Regiones? Nil notius etiam lippis, & tonſoribus. Rufus Feſt. Auien. *in Deſcription. Orb. Terrar. verſ.* 17. aſſerit: *Tria ſunt confinia terræ vnius.* FINIS *huic* Gades, id eſt; *Hiſpania.* Dionyſius Alexandrin. de *Sit. Orb. verſ.* 64.

Hiſpania finis, & terminus terræ.

Stant ibi pro METIS Orbis *miracula ſumma*
Herculis intuita, poſtrema Gadira *columnæ.*

Vbi Euſtathius in *Not. n.* 9. dicens: *Scilicet extant circiter* Gadira, *magno naturæ miraculo, Columnæ vulgo dictæ Herculis, ceu* TERMINI, *ac* FINES Orbis *terrarum.* Quem locum ſic expoſitum nullibi inuenies.

Probatur II. ex verbis Apoſtoli, & SS. Patrum placitis.

SECVNDA Aduentus PAVLI in *Hiſpanias* probatio, deducitur ex promiſſione ab ipſo Apoſtolo factâ Romanis, vt ex eius *Epiſtol.* ad ipſos *cap.* 15. *verſ.* 28. liquet, ſic: *Hoc igitur cùm conſummauero, & aſsignauero eis fructum hunc, per vos proficiſcar in* HISPANIAM. Et licet aliqui ex Patribus hanc promiſſionem, quoad aduentum in HISPANIAM, nequaquam adimpleuiſſe Apoſtolum opinentur; tamen in contrarium eſt aliorum Patrum, & Scriptorum ſententia, imò & Eccleſiæ Vniuerſalis Traditio. De Patrum igitur, & Scriptorum relatione, Primus mihi teſtis aſſiſtat Euſebius in *Hiſtor. Eccleſ. lib.* 2. *cap.* 21. qui illa conſiderans ipſius Apoſtoli 2. *ad Timot. c.* 4. *verſ.* 17. verba dicentia: *Dominus autem mihi adſtitit, & confortauit me, vt per me prædicatio impleatur, & audiant omnes* GENTES: *& liberatus ſum de ore leonis.* Manifeſtiſſimè (*proſequitur Euſebius*) *pro hac deſignat, quia primò quidèm, vt per ſe ipſum cœpta prædicatio impleatur, liberatus eſt de ore Leonis, id eſt, crudelitate Neronis.* Quæ etiam verba Ieronymus de *Scriptorib. Eccleſ. cap.* 5. exponens, illum in Occidentis partes deueniſſe, & prædicaſſe affirmat. Quorum obſcuritatem cùm B. Ioannes Chryſoſtomus elucidare satageret *Homil.* 7. *de Laudib. Paul.* concludit: *Romam venit: verùm nec ibi ſtare contentus, etiam in* HISPANIAM *percurrit.* Id ipſum appoſitè amplius declarat S. Ieronymus in *Comment. ſup. Amos c.* 5. *verſ.* 8. ad illa verba Prophetica: *Qui vocat aquas maris, & effundit eas ſuper faciem terræ: Dominus nomen eſt eius.* Proſequitur Ieronymus: PAVLVS *vocatus à Domino, effuſus eſt ſuper faciem vniuerſæ terræ, vt prædicaret Euangelium de Ieroſolymis vſque ad Illyricum, & ædificauit non ſuper alterius fundamentum, vbi iam fuerat prædicatum, ſed & vſque ad* Hiſpanias *tenderet.* Conſentiunt Sophronius Patriarcha Ieroſolymitan. *Sermon. de Natal. Apoſtolor.* S. Iſidor. *de Ortu & Obit. SS. cap.* 71. Ieronym. in *cap.* 11. *Iſaiæ & Epiſt.* 8. Gregorius Magn. *lib.* 31. *Moral. c.* 22. Anſelm. *in cap.* 15. *ad Roman.* Athanaſ. *Epiſtol. ad Dracont.* & in *Synopſ.* Cyrill. *Catecheſ.* 17. Epiphanius *hæreſ.* 27. Hyppolit. *de XII. Apoſtol.* Theodoret. *ſup.* 2. *ad Timot. c. vltim.* & ad *Philippenſ. c.* 1. & in *Pſalm.* 116. Ex Noſtris Flau. Dext. *in Chron. Ann.* 64. vbi Biuar. *num.* 4. *fol.* 124. Iulianus Noſter Archipresbyt. Toletan. in *Chron. num.* 21. Lucas Tudenſ. *in Chron.* Abulenſis *in cap.* 33. *Geneſ. & cap.* 2. *Matth.* Ambroſ. Moral. *Hiſtor. Hiſpan. lib.* 9. *cap.* 11. Padill. *Hiſtor. Eccleſ. Hiſpan. Cent.* 1. *cap.* 23. Beuter *Hiſtor. Valentin. lib.* 1. *c.* 23. Pujades *Hiſtor. Catalon. lib.* 4. *cap.* 13. 14. & 15. Pons Icart. *Hiſtor. Tarracon. cap.* 37.

Et ex Scriptorum ſententia.

*cap.*37. Diagus *Hiſtor. Valentin. lib.* 4. *cap.* 8. Aulus Halus meus *de Aduent. S. Iacob. verſ.* 399. *folio* 86. P. Mariana *Hiſtor. Hiſpan. lib.* 4. *cap.* 3. P. Ioann. Marieta *Hiſtor. Sanctorum Hiſpan. lib.* 1. *cap.* 13. F. Ludouic. de Vtrera *Hiſtor. Eccleſ. Æthiopic. lib.* 2. *cap.* 1. Vaſſæus in *Chronic. Hiſpan. Ann.* 67. Ægidius Zamorenſis *de laudibus Hiſpan. cap.* 3. Stephanus Garibay. *in Compend. Hiſtorial. lib.* 7. *cap.* 6. Pineda *in Monarch. Eccleſiaſt.* 2. *part. lib.* 10. *cap.* 33. §. 1. *&* 2. Puente *in Conuenient. Monarchiar.* 1. *part. lib.* 2. *cap.* 13, *fol.* 162. *& lib.* 3. *cap.* 11. §. 3. Alfonſus de Requen. *de Aduent. S. Pauli.* 1. *part. cap.* 8. Villegas, Santoro, Ribadeneyra, Truxillo, & cæteri Florum Sanctor. Scriptores. Gaſpar Sanct. *de Aduent. Paul. in Hiſpan.* & alij.

Tertia probatio elicitur ex Vninerſalis Eccleſiæ traditione, in Romano Martyrologio *Die XXII. Marty* canonizata, hac ſerie: *Narbona in Gallia, Natalis S. Pauli Epiſcopi, Apoſtolorum Diſcipuli, quem tradunt fuiſſe Sergium Paulum Proconſulem, qui à B. Apoſtolo* Pavlo *baptizatus, & cum in* Hiſpaniam *pergeret, apud Narbonam relictus, ibidem Epiſcopali dignitate donatus eſt.* Vbi Baronius *in Not. litera B.* & in *Annal. Eccleſ. Tom.* 1. *Ann.* 61. *num.* 2. *& ſequentibus.* Hanc ipſam traditionem fatentur ferè omnes *Galliarum*, & *Noſtratum* Eccleſiæ, & Scriptores: de quo plura & Nos ſupra *Tom.* 2. *Die XXII. Martij, ſol.* 350. Ex Gallis Scriptoribus, & Exteris, Ado Viennenſis *in Chronic. Ann.* 59. *fol.* 117. qui etiam aſſerit reliquiſſe in Galliæ Vrbibus, Arelatæ Trophimum, & Viennæ Creſcentem: cui conueniunt Genebrardus in *Chronic. Ann.* 63. Ioachim. Perion. *in Vit. S. Paul. ſol.* 178. Cland. de Rota *in legendar. SS. cap.* 85. *ſol.* 57. Claudius Dauſgius *de Sanctitat. Apoſtol. Paul. fol.* 255. P. Thom. Maſſut. *in Vit. S. Paul. lib.* 13. *cap.* 7. *fol.* 759. Læuin. Torrent. *de Rebus à D. Paul. Geſt. lib.* 2. *verſ.* 1022. Andr. Sauſſay. *in Martyrolog. Gallican. Die XXII. Marty ſol.* 164. & alij plurimi ab iſtis relati. *Probatur III. ex vninerſalis Eccleſia traditione.*

Neqve his obſtant *Innocentij* I. Pontif. Maxim. verba in *Epiſtol. ad Decentium*, quæ contra Nos refert Maſſutius *d. cap.* 7. *ſol.* 761. in illis clauſulis: *Manifeſtum eſt in omnem Italiam, Gallias*, Hiſpanias, *Africam, atque Siciliam, Inſuldſque interiacentes, nullum inſtituiſſe Eccleſias, niſi eos, quos Venerabilis Apoſtolus* Petrus, *aut eius Succeſſores conſtituerint Sacerdotes.* Quia reſpondetur, quòd hæc *Innocenty* ſententia non comprehendit Apoſtolos, qui à Deo poteſtatem accepére prædicandi Euangelium, docendi omnes Gentes, fundandi vbique locorum Eccleſias, eáſque regendi; vt eruditè probat idem Maſſutius *in Vit. Paul. lib.* 2. *cap.* 10. *fol.* 113. Vbi & hanc facultatem competere Pavlo tanquam Apostolo à Christo deſignato, pluribus auctoritatibus contendit. Si ergo Pavlo hæc fuit attributa facultas, ergo in *Innocentij* cenſura, haudquaquam comprehenſus *Apoſtolus* innodatur. Maximè cùm geſta à Pavlo etiam geſta à Petro videantur, vt notauimus ſuprà *Tom.* 1. *Die XXVII. Aprilis fol.* 787. & alibi. *Innocenty I. verbu reſpondetur.* *Apoſtolorum facultas communis.*

Minvs obſtant *Gelaſij* Pontif. Maxim. in *cap. Beatus Paulus*, 22. *quaeſt.* 2. verba, quibus hæc Pontifex cenſuit: B. Pavlvs *Apoſtolus non ideò, quod abſit, feſelliſſe credendus eſt, aut ſibi extitiſſe contrarius, quoniam cùm ad Hiſpanos ſe promiſiſſet iturum, diſpoſitione diuinâ, maioribus occupatus ex cauſis, implere non potuit, quod promiſit. Quantum enim ipſius voluntatis interfuit, hoc pronuntiauit, quod re verâ voluiſſet efficere: quantùm enim ad diuini ſecreta conſilij, qua vt homo omnia non potuit, licet ſpiritu Dei plenus, agnoſcere; ſupernâ prætermiſit diſpoſitione præuentus.* Cui & adhærent S. Thom. in *Commentar. ad Epiſtol. ad Roman. cap.* 15. & Sotus *ibidem.* Quia reſpondetur primò: Illud non eſſe *Decretum Pontificium* pertinens ad vniuerſalem fidei, vel Chriſtianæ Religionis diſciplinam; ſed iudicium quoddam, veluti Doctoris particularis, cui pro veritate poſſunt opponi, tot, tantorúmque Patrum, & Eccleſiæ Doctorum irrefragabilia teſtimonia. II. Nam in illo canone mens Pontificis erat declarare, in nullo caſu licere mendacium. Cui cùm duo caſus per exempla in contrarium obiicerentur; Vnus S. Petri, qui Chriſto Domino proteſtabatur *Ioann. cap.* 9. *verſ.* 13. dicens: *Non lauabis mihi pedes in æternum*; & tamen paulò poſt ait: *Domine, non tantum pedes, ſed & manus,* *Gelaſij PP. & D. Thomæ opinioni fit ſatis.* *Reſpondetur I.* *Reſpondetur II.*

& caput. Alter, S. PAVLI, qui promiſit Romanis ſe quamprimùm ad eos iturum, & per eos ad HISPANIAM tranſiturum; & tamen non præſtitit. Reſpondet ad hæc Gelaſius: S. PETRVM ideò non eſſe mentitum, quia verè tunc habuit illam volontatem nunquam permittendi, vt ei pedes à Chriſto lauarentur, ſed Chriſtus illi cor, & voluntatem immutauit. De S. PAVLO reſpondet ſimiliter, in animo illi fuiſſe ire in *Hiſpaniam*, ideo non eſſe mentitum, quia nihil contra mentem locutus eſt: *Quantum enim* (inquit Gelaſius) *ipſius volantatis interfuit, hoc pronuntiauit, quòd re verà voluiſſet efficere.* Quaſi diceret Pontifex: Eſto, non iuerit, ſi quidem ex diuinâ Scriptura non conſtat iuiſſe, licèt conſtet ire promiſiſſe, nihil prætetea mentitus eſt. Hinc non ex hoc negat, poſtmodùm

Tacita obiectioni reſpondetur. iuiſſe. QVOD ſi aliquis tacitâ obiectione perſiſteret, dicens: Oportuiſſe Pontificem fateri, ſi non ex ſacra Scripturâ, ſaltem ex multis SS. Patrum auctoritatibus haberi, tandem PAVLVM ioiſſe in *Hiſpaniam*. Reſpondemus, minime oportuiſſe: nam obiectionem directè non ſoluiſſet, ſi poſtmodùm Apoſtolus in *Hiſpaniam* tranſmigraſſet: cùm diſputatio exiſtat, circa non adimpletam promiſſionem eo tempore, quo promiſit, licèt poſtmodùm illam realiter adimpleret. Ita Baron. in *Not. ad Martyrol. Roman. d. Die XXII. Martij lit. B.* P. Biuar. *ad Dext. d. Ann. 64. num. 4.* Maſſut. *d. cap. 7. fol.* 763. & alij, licèt non ſic explanatè. Eadem protſus *D. Thomæ*, & *Soti* opinioni reſpondendum erit, dum eandem ibidem mouent quæſtionem, ſcilicet: An PAVLVS mentitus ſit promittendo profectionem in *Hiſpaniam*, quam tunc fortè non adimpleuit? Cui ipſi reſpondent: Etiam ſi nunquam impleuiſſet, non fuiſſe mentitum. Vt idem Maſſutius vbi ſupra *fol.* 764. fatetur.

Eſtij aſſertioni occurritur. NEC eſt audiendus Eſtius in *Comment. ad Epiſtol. Paul. ad Roman. cap.* 15. aſſerens, non eſſe credibile PAVLVM in *Hiſpaniam* deueniſſe, ex eo quod nullam in tota Prouincia inſtituiſſet Eccleſiam, nec eius auctoritate fundata noſcatur. Quia reſpondetur, nequaquam hunc eruditiſſimum Doctorem *Dertoſenſis* Eccleſiæ in *Hiſpania* monumenta legiſſe; quibus ediſceret, quod temerario affirmauit conatu, cùm conſtet ibidem *Ruffum* Diſcipulum ſuum Epiſcopum reliquiſſe; *Aſtigitanam* Eccleſiam fundâſſe, & alibi Diſcipulos ſuos prædicandum miſiſſe, vt pluribus probant, D. Thom. Tamayo in *Veritat. Dextr. Nouitat.* 10. Rus-Puerta *Hiſtor. Giennenſ. 1. p. ſecul. 1. cap.* 12. Luitprand. in *Aduerſar. num.* 232. P. Quinta-Dueñ. *Hiſtor. SS. Toletanor. in Fundat. S. E. Tolet. cap.* 3. & alij plurimi. Sed ſufficit Nobis illud celebre veſtigium Aduentus PAVLI, vt confundatur *Eſtij* aſſertio, quod in Græcorum *Menologio* inuiſitur *Die XXIII. Septembris*, vbi ſequentia leguntur verba: *Eodem die memoria SS. Mulierum* Xantippæ, & Polixenæ *ſororum. Hæ fue-*

S. Xantippe diſcipula S. Pauli. *runt ex regione* Hiſpanorum, *Claudij Cæſaris, id eſt Neronis temporibus; quarum quidem* Xantippe *vxor fuit* Probi, *qui prouinciam illam adminiſtrabat: ipſa autem erudita fuit ab Apoſtolo* PAVLO, *cum regionem illam peragraret.* Quæ & *Romanum Martyrologium* amplectitur, & Simeon Metaphraſtes in *Vit. S. Paul. apud* Sur. *Tom.* 3. Vaſſ. in *Chron. Ann.* 61. Requena *de Aduent. S. Paul. in Hiſpan. 1. p. cap.* 9. Roa *Hiſtor. Aſtigitan. lib. 2. cap.* 1. E quibus potuit *Eſtius* erudiri de hac veritate, & Maſſutij *d. cap. 7. fol.* 764. opinionem perpendere. Quibus ſic animaduerſis, venio ad ACTA prout illa per ſynopſim concepêre Noſtrates.

ACTA S. PAVLI APOSTOLI Gentium Doctoris, & Hiſpaniarum Magiſtri.

Origo. *PAVLVS qui antea SAVLVS ex Tarſo Ciliciæ vrbe oriundus, licèt origine Hebræus, adoleſcens Ieroſolymam adijt, vt literis inſtrueretur, vbi Gamalielem magiſtrum habuit: donec ſublato in cælum Stephano Proto-Martyre, ipſe perſecutionem aduerſus Chriſti aſſeclas inſtituit, & Damaſcum vſque, vt eos exterminaret, ire conſtituit, ſed Chriſti voce detentus, & eius fulgoribus obcæcatus, ſic Damaſcum ingreſſus eſt. Cui Ananias Dei nutu,*

viſam

viſum reſtituens, protinus illum baptizauit, & Chriſti Apoſtolus factus, & Gentium Doctor, plus omnibus laborans, multo latiùs inter omnes Apoſtolos, Verbi gratiam ſeminauit, atque doctrinam Euangelij cum ſua prædicatione compleuit. Incipiens enim ab Ieroſolymis, vſque ad Illiricum, & Italiam, per Gallias in HISPANIAM *venit cum aliquot ex eius Diſcipulis, vbi apud Laminium ſiſtens cùm in domo* Probi, *illuſtris cuiuſdam Viri, hoſpitio ſuſceptus fuiſſet,* Xantippe *vxor eiuſdem Probi, modeſtiam hominis, ſeduliùs in eum intenta, admiraretur, diuinâ voluntate factum eſt, vt dùm ſic intenta vultus peregrini inhæreret, apparet ante frontem* PAVLI, *quaſi literis aureis ſcriptum:* PAVLVS APOSTOLVS PRÆDICATOR CHRISTI. *Quæ cùm prænuntiâ famâ multa de Apoſtolo audiuiſſet, & diù deſideraſſet vultum eius videre, gaudio pariter reſoluta, & ſtupore, cum lachrymis corruit ad pedes eius. Edocta autem myſteria Chriſti, cum Viro, & familia Chriſto regenerata eſt. Poſt hæc luſtratis* Hiſpaniæ *vrbibus, & extructis Aſtigitanâ, Laminitanâ, &* Dertoſenſi, *& alijs Eccleſijs, quibus Antiſtites poſuit, aliò ſe conferens, tandem Romam repedauit, vbi carceri mancipatus cum* Petro *Apoſtolorum Principe, gladio* Neronis *feritus, martyrij palmam reportanit, Die* XXIX. Iunij *Anno Domini* LXIX. *Sepultúſque in viâ Oſtienſi fuit; ad cuius ſarcophagum hoc appendit carmen deuota eruditionis inſtantia:*

Baptizatur. *Peregrinatio.* *Miraculũ in Hiſpania.* *Patitur.*

Hoc SAVLVS, *lupus ante rapax, qui dente, vel vngue*
Tot Chriſti mites dilaniauit oues,
PAVLVS *ouíſque dein, pro Chriſto cæſus eodem,*
Conditur in tumulo, victima grata Deo.
Hoc amplectuntur Chriſtum Doctore Quirites,
Hoc duce pro Chriſto vel didicêre mori.
Plus debes PAVLO, *quàm debes, Roma, Quirino;*
Æternam toto rem tibi in Orbe locat.

Sed & gladium, quo B. PAVLVS *fuit decollatus, adhuc* HISPANIA *poſſidet, qui in Cænobio S. Ieronymi* Siſlenſi Toletano *ſeruatur, & veneratur.*

Huc vſque ACTA, quæ ad Noſtram attinent *Hiſpaniam*, cætera qui prolixiùs legere cupit adeat *Metaphraſtem*, à quo Lyppomanus, & Surius *Tom.* 3. & cæteri Florum SS. Scriptores. Ea etiam vt breuiora, & carmine deſcripta, ex Baptiſta Mantuano in *Faſtis hoc die*, mutuabimus.

Toleti gladius, quo decollatus fuit Apoſtolus, ſeruatur.

SAVLVS *erat, quando furijs agitantibus ibat*
Alta Damaſcenæ ſubiturus mœnia terræ:
Sed traxit collapſa vetus dementia ſecum,
Nomen, & euaſit PAVLVS, *qui voce per Orbem*
Intonuit tantâ, vt Boreas audiret, & Auſter.
Ortus, & Occaſus, maria vndique, & vndique terra.
Quis referat gentes? Quis regna recenſeat? vrbes,
Oppidáque, & populos, per quos vitalia ſparſit
Semina? Triptolemo ſimilis (ſi ſancta prophanis
Admiſcere licet) non tot Proſerpina matri
Eſt quæſita vijs, nec tanto inuenta labore:
Quanto humana ſalus Paulo ſatagente reperta eſt.
Europam metire animis, Aſiámque: Theatrum
Iſtud erat PAVLO, *tantâ hac certauit arenâ.*
Non vada, non Syrtes timuit: Iuga ſumma minantes

In cœlum ſcopulos, ſumptis quaſi Pegaſus alis
Tranſit : obicibus nullis mens ardua ceſſit.
Gerionem, Antæum, Buſirim, pecudémque Erymanthi
Suſtulit Alcides, monſtrúmque immane Molorchi.
Iſte Deos Saturnigenas, Martémque, Iouémque,
Neptunum, & reliquos, qui tunc diadema ferebant,
Et quibus Imperium Romæ ſubmittere faſces,
Et curuare caput, vitulóſque adolere ſolebat.
Sicut in igne chalybs poſitus candeſcit, & ignem
Concipit, ac ſtipulas admotáque robora adurit:
Sic animus PAVLI *diuino accenſus amore*
Euaſit diuinus amor, qui feruida corda
Redderet, & cœleſti homines accenderet æſtu.
Nec ſat erat gentes coram docuiſſe; docebat
Abſentes etiam: Teſtatur Epiſtola Romam
Miſſa; notæ ſuperant quas accepêre Philippi,
Theſſalonicenſes, Galatæ, ſubiunge Corinthum,
Atque genus miſſas Hebræum, Epheſúmque, Rhodúmque:
Et quæ Diſcipulis fidei documenta reliquit.
Inter mortales nil magnificentius vnquam
Auditum, viſúmve fuit. Non ſupplicat ore
Seruili, ſeu mendico, ſed grandia fatur,
Nil veritus Procerum vultus, & Regibus ipſis
Imperat, imponens leges ceruicibus altis.
Adde quòd ad ſuperos raptus cæleſtia vidit
Viuus adhuc, & adhuc terreſtri in corpore regna:
Audiuítque Deum, verba immortalia fantem,
Quæ non ſit licitum fari mortalibus vllis.

Qui plura de PAVLO carmina cupit, adeat Robertum Obrizium in *Hymnis*, Mutium Sfortiam, Baptiſtam Maſculum in *Lyricis*, Bachorum *in Faſtis*, Læuin. Torrentium, & Emanuëlem Pimentam Noſtrum in *Poëmatib. Sacr.* & alios ſæpe ſparſim.

Gladius, quo decollatus eſt Paulus, Toleti aſſeruatur.

DIXIMVS in Actis, in Monaſterio SISLENSI *Toletanæ* vrbis, quod Fratribus S. Ieronymi paret, cuſtoditum GLADIVM, quo B. PAVLVS fuit decollatus, & veneratum eſſe adhuc. Et optimè: de quo videndus P. Siguenza in *Chron. Ieronymian. lib. 1. cap. 13.* D. Franc. Queuedo *in Prolog. ad Vitam S. Paul.* & Nos ſupra *Tom. 1. Die IX. Ianuar. fol.* 107. vbi GLADII formam, & materiam deſcripſimus: quem & Nos vidimus Anno M. DC. XLV. dùm *Toletum* negotiorum causâ deueniremus, & ibidem aliquot ſacra monimenta, pro exornandis hiſce Sanctorum Hiſpanorum Commentariis, vetuſtiſſima compararemus, inter quæ *Breuiarium*, & *Miſſale Mozarabum*, necnon Opera MSS. *Auli Hali*, cum *Carminibus Variorum* antiquiſſimorum *Hiſpaniæ Poëtarum*, de Hiſpanorum Diuorum commemoratione, loquentium. Hoc igitur munus GLADIOLI, iſti Ieronymiano Cœnobio donaſſe fertur Eminentiſſimus, & nunquam ſatis laudatus *Ægidius Albornozius* S. R. E. Cardinalis Legatus, & Defenſor, cuius elogia paſſim apud Italos, & Noſtros reperies.

Quis hunc Gladium Cœnobio dedit?

S. MARTIANVS

S. MARTIANVS *Epiſcopus* Pampilonenſis *Martyr.*] Eius nomen deficit in B.
Martyrologiis; ſed honorificè in *Hiſpaniæ* monumentis refertur, maximè in *Concilio XVI. Toletano*, vbi interfuit eius vicarius, nomine *Vincemalus*, vt ex ipſo liquet Concilio apud Loayſ. *fol.* 723. D. Prudent. Sandoual. *Hiſtor. Pampilonenſ.* §.5. Scriptores.
fol. 8. aſſerit: MARTIANVM, *fuiſſe Virum ſanctiſſimum, & tantæ virtutis plenum, quòd adhuc in vrbe* Pampilonenſi, *tanti Præſulis commemoratio perſeueret; eius diem feſtum colentes ciues* XXX. Iunij. *Eiúſque ſacrum* CORPVS *tranſlatum in Cœnobium* S. Saluatoris Legerenſe *fatetur*, provt & Arnald. Oihenart. *in Not. vtriuſque Vaſcon. lib.* 2. *cap.* 3. *fol.* 97. F. Anton. Yep. *Chron. Benedict. tom.* 4. *Cent.* 4. *Ann.* 840. *cap.* 3. *fol.* 82. & Nos ſuprà *Tom.* 2. *Die VII. April. fol.* 531. & concludit Sandoual. *fol.* 18. *col.* 3. In Cœnobium Legerenſe tranſlatæ ſunt quamplurimæ Sanctorum Reliquiæ: *maximè* S. MARTIANI, *Epiſcopi* Pampilonenſis, *tunc temporis, quando Arabes* Pampilonam *deuaſtarunt, Anno* DCC. XVIII. *quo agonem Sarracenorum manibus conſummauit: cuius martyrij Acta penitus excidêre.* Deficiunt Acta. Hinc & Nos ab eorum proſecutione deſiſtimus, cum hac breui relatione contenti, à Domino toto corde petentes, vt noſtram hanc Operis huius fabricam ſuis, & Sanctorum ſuorum auſpiciis ad medium protractam, dignetur iſtorum, & ſubſequentium Diuorum, vnà cum Virginis MARIÆ ſine originali peccato conceptæ interceſſione finiri, interímque cum *Henric. Cocco* dicam, licèt eius Muſa proſodiæ regulas non ſeruet:

Iam medium exegi Noſtri, Deus Optime, penſi;
Téque fauente: moræ tu, rogo, parce meæ.
Vóſque Dei Procerum Noſtrûm ſanctiſſima Diuûm
Agmina, conceptis ferte fideles opem.
Quæritur hîc tantùm, Diui, per ſecula, veſtra
Nomina ſeruare, queis fide creſcit honor.
Hinc memores Noſtri eſtote lectiſſima Chriſti
Pignora, nam veſtrâ ſic ope, creſcet opus.

FINIS.

INDEX

INDEX
RERVM NOTABILIVM,
quæ in Anamneſi Sanctorum Menſis Ivnii continentur.

A

Abſtinentia.

AD Abſtinentiam exhortatio. pag.562
Abſtinenriæ laus. 563
Abſtinenria ſequenda. ibid.
Abſtinentia vini. 564
Abſtinentia balnei. ibid.
Abſtinentia à riſu. 565
Abſtinentia carnium. 567
Abſtinentia proprieraris in Religione. 568
Abſtinentia à collocutionibus. 562.& 568

Abundius Auitus.

De S. Abundio Auito Confeſſore Scriptores. 540
Eius agnomen. ibid.
Auiti plures. ibid.
Hic à cæteris diuerſus. ibid.
Probatur primò origine. ibid.
Deinde cauſa,ſiue ex legatione cum Oroſio ad Auguſtinum conrra Priſcillianiſtas & Origeniſtas. ibid.
Terriò tempore. 541
Quartò loco. ibid.
Acta ipſius recenſentur. ibid.
Eius origo ex vrbe Braccara Gallæcorum Metropoli. ibid.
Eius pietas & ſtudia à teneris annis. ibid.
Fit Presbyter & Archidiaconus. ibid.
Priſcillianiſtarum & Origeniſtarum hæreſes tunc temporis ſerpebanr. ibid.
Ipſe cum Oroſio in Africam pergit S.Auguſtinum conſulturus. ibid.
Inde Ieroſolymam pro viſitandis ſacris locis proficiſcitur. ibid.
Interfuir Inuentioni Reliquiarum S.Stephani. ibid.
Epiſtola ipſius ad Balchonium Braccarenſem Epiſcopum refertur. 542
Poſt vitam ſanctiſſimè peractam in Domino moritur. ibid.
Eius Epiraphium in quo Acta probãtur. 543
Fuir Archidiaconus Balchonij. ibid.
Annus & dies obitus conſignantur. ibid.

Acci.

Accitanæ Ciuitaris ropographia. 504
Hodie *Guadix* nuncupata. ibid.
De ipſa vetus Inſcriprio. ibid.
An olim Iulia Gemella dicta. ibid.
Accitanæ vrbis deuorio erga S. Fandilam Martyrem. 503

Aciſclus.

Corpus S. Aciſcli Martyris apud Toloſam Galliæ venerarione colitur. 616
Sed cuius Aciſcli Martyris, dubitatur. ibid.
Cordubenſem negat Author. 617
Aciſcli poriùs S.Euroſiæ patrui pignora eſſe conrendit. ibid.

Æqualitas.

Æqualiras animi in paupertate & abundanria ſeruanda. 566

Agennum.

Agenni Topographia. 474
Quo hodie nomine vociretur. ibid.
De eadem ciuitate remiſſiuè. ibid.

Alba.

Albæ vrbis Topographia. 440
Hodie Viuarium dicirur. ibid.

Alphonſus.

Alphonſi Aragonum Regis bella. 424.& 427
An Rex iſte totam ſubiugauerir Hiſpaniam? 427
Caſtellæ Rex ipſi reſtirit. ibid.
Petrus Pampilonenſis Epiſcopus Aragonium Regem forti animo reprehendit. 428
Pij Epiſcopi monitis adhærens Rex caſtra mouit,& pacem iniuit. ibid.

Anaſtaſius.

De S. Anaſtaſio & Sociis Martyribus Martyrologia. 524
Eorundem menrio apud Scriptores. ibid.
Inſtitutum S. Anaſtaſij. ibid.

Martyrio

Martyrio coronatur. ibid.
Eius origo Cordubenſis probatur. 525
Officium in antiquis Hiſpaniæ Breuiariis. 526

Antonius Paduanus.

De S.Antonio Paduano Martyrologia. 504
Scriptores. ibid.
Hymnus ad Nonam ex Officio Sanctorum Luſitaniæ. ibid.
Eiuſdem mentio in Breuiariis. ibid.
Origo & proſapia. 505
In Templo B. Deiparæ dicato baptizatur. ibid.
Pia illius educatio. ibid.
Indoles ad omnem virtutem paratiſſima. ibid.
A primis pueritiæ annis pietatem ſectatus eſt. ibid.
Inſignis eius modeſtia. ibid.
Primæ Iuuentutis voluptates refugit. ibid.
Fit Religioſus Ordinis S. Auguſtini. ibid.
Virtutes ipſius in Religione. ibid.
Conimbricam petit vt à parentibus omninò ſe abdicaret. ibid.
Diuinarum literarum ſtudio ſe totum addicit. ibid.
Martyrij deſiderium. ibid.
Ad Franciſcanam Religionem tranſire cupit. ibid.
Impetratâ à Superiore licentiâ voti ſui compos fit. ibid.
S.Franciſci habitum induit. 506
Nomen mutat. ibid.
Martyrij deſiderio in Africam pergit. ibid.
Graui morbo affligitur. ibid.
In Hiſpaniam redit valetudinem recuperaturus. ibid.
In Siciliam vi ventorum fertur. ibid.
Aſſiſium proficiſcitur S. Franciſci Patriarchæ ſui Ordinis viſendi gratiâ. ibid.
Comitia à S. Franciſco Aſſiſij celebrantur, quibus S.Antonius interfuit. ibid.
Finito Conuentu S.Antonius ad Romanam Prouinciam transfertur. ibid.
Gratiano illius Prouinciæ Miniſtro comitem ſe offert. ibid.
Ab aliis Religioſis rudis reputatur, & repellitur. ibid.
A Gratiano ſuſcipitur. ibid.
Eius pœnitentia. ibid.
Vilioribus Monaſterij exercitiis addictus. ibid.
Forum-Iulium cum aliis mittitur ad ſuſcipiendos Sacros Ordines. ibid.
Iubetur Antonius de rebus diuinis diſſerere. ibid.
Ob inſignem modeſtiam ſe excuſare nititur. ibid.
Magna eiuſdem Humilitas. ibid.
Superiori iterùm præcipienti de diuinis verba facere obtemperat. ibid.
Omnes ingentem illius ſcientiam, ſapientiam, & modeſtiam mirantur. ibid.
Propter humilitatem & obedientiam extollitur. ibid.
Dotes à Deo ſibi conceſſas exhibere deinceps & cæteris impendere iubetur. ibid.
Theologiã Religioſis Fratribus legere præcipitur. 507
Epiſtola S. Franciſci ad ipſum, vt ſacri Lectoris officio fungatur. ibid.
Tanquam lucerna ſuper candelabro poſita omnibus lucet. ibid.
Religionem, imò & totam regionem ſuis virtutibus illuſtrat. ibid.
Quanta in concionibus vis conſideratur. ibid.
Malleus Hæreticorum nuncupatus. ibid.
Sacramentarium Hæreticum miraculo confundit. ibid.
Alios alibi piſcium exemplo ad ſalutis viam reducit. ibid.
Piſcibus magnalia Dei refert, & ipſi gratas vices ad verbum S. Antonij rependunt. ibid.
Alios Hæreticos venenatas epulas ipſi offerentes, quas innoxius comedit, conuertit. 508
Spiritualia miracula ab eo patrata. ibid.
Donum linguarum obtinuit. ibid.
Auditur etiam à parte remotiſſima dum verbum Dei prædicaret. ibid.
Pluuia circumquaque ingruente ipſo ſub aperto cœlo concionante populus pluuiam non ſenſit. ibid.
Eius concionem probat S.Franciſcus per aëra delatus. ibid.
Populi frequentia ad ſermones ipſius. ibid.
Concionis pij motus. ibid.
Horrendum auaritiæ exemplum. 509
Peccata pœnitentis in papyro deſcripta miraculosè deleta. ibid.
Impietas in matrem punita iudicio S.Viri. ibid.
Indiſcretum pœnitentem qui ſibi amputauerat pedem, ſanitati reſtituit. ibid.
B. Dei-Genitrix Antonio periclitanti ſuccurrit. ibid.
Diaboli fragorem ſedat. ibid.
Ipſius mendacium propalat. ibid.
Eiuſdem aſtutias in duello diſſipat. ibid.
Mira S.Antonij cum Iesv familiaritas. ibid.

Religioſum.

Religioſum tyronem Dæmonis aſſultibus vexatum confirmat. 510
Alium amictu ſuo à cupidinis ardoribus liberat. ibid.
Corpore abſens officio iniuncto in Eccleſia fungitur. ibid.
Ob feruorem Regulæ conſeruandum capitur & vexatur. ibid.
Ad Romanum Pontificem appellat. ibid.
Crudelem apud Inſubros Tyrannum domat. ibid.
Pectore diuino amore æſtuanti flagitia ab ipſo commiſſa audacter exprobrat. 511
Tyrannus feritatem exuit. ibid.
Veniam precatur & emendationem ſpondet. ibid.
S. Antonius oblata ſibi à Tyranno munera recuſat. ibid.
Ob abſtinentiam à morte liberatur. ibid.
Dono Prophetiæ illuſtratur. ibid.
Ipſius vaticinium refertur. ibid.
Alteri flagitioſo homini conuerſionem & martyrium prædicit. ibid.
Parentem in cauſa fiſcali repetundarum damnatum mirabiliter liberat. 512
Eundem homicidij falsò accuſatum à morte eripit. ibid.
Stupendum miraculum. ibid.
Patrocinij pro rebus perditis origo. ibid.
S. Antonius ad mortem ſe præparat. ibid.
Sanctiſſimam animam Deo reddit. 513
Pueri eius mortem proclamant. ibid.
Corpus Patauium transfertur. ibid.
In album Sanctorum refertur. ibid.
Carmen in honorem S. Antonij. ibid. & ſequent.
De patria domo Templum facta, Epigramma. 518
Quod natura & gratia dederit dotes S. Antonio, aliud Epigramma. ibid.
Aliud de ipſius venuſtate. 519
Aliud de familiari acceſſu Chriſti Ieſu ad ipſum. ibid.
Aliud in quo amor martyrij adûbratur. ibid.
Aliud de rerum amiſſarum patrocinio. 520
Aliud de eodem argumento. ibid.
Aliud de S. Antonij teſtamento. ibid.
Maiora Antonio quàm Antenori debere Patauium alio Epigrammate delineatur. ibid.
Cur Patauinus & Vlyſſipponenſis vocitetur. 521
Aliud Epigramma in imaginem S. Antonij. ibid.
Symbolum Doctoris & Virginis. ibid.
Miraculum de dape diuina famelico iumento obiecta, & de homine calcem parenti impingente, elogio deſcribitur. 522
Bulla Gregorij IX. de S. Antonij canonizatione refertur. ibid.

Antherus.

Antheri Papæ Epiſtola ad Epiſcopos Hiſpaniæ. 476

Apoſtolus.

Apoſtolorum facultas communis. 667.

Aquitania.

Aquitaniæ & Hiſpaniæ per Pyrenæos diuiſio. 610
In Aquitania Boiorum ſitus. 608
S. Euroſia ex Aquitania oriunda. 610
Vide *Euroſia.*

Ararath.

Ararath mons eſt excelſus in Armenia. 589
Eius topographia. ibidem.
Latinè dicitur Equinus. ibid.
In eius cacumine Arca Noë requieuit. ibid.
Ipſum fluuius Tigris alluit. ibid.

Arbucara.

Huius vrbis topographia. 649
Varia à variis nomina referuntur. ibid.

Argimirus.

De S. Argimiro Martyrologia. 650
Eius memoria apud Scriptores. ibid.
S. Argimiri origo & nobilitas. ibid.
Ad Cenſoriam Dignitatem euectus. ibid.
Coram Iudice accuſatur. 651
Pro fide carceratur. ibid.
Martyrio coronatur. ibid.
A fidelibus ſepelitur. ibid.
Cenſoris munus quid ſit? ibid.
Quid munus Cenſitoris? ibid.
Grutheri inſcriptio. ibid.
VVionis error de origine & Monachatu S. Argimiri. ibid.

Aſinus.

Aſinus coronatus. 403. & 404

Aſtigia.

Aſtigia vrbs quæ? 459
De eadem remiſſiuè. ibid.
Diuerſa eſt ab Aſtigi. ibid.
Quæ hodie ſit vrbs? ibid.

Atto.

De inuentione Corporis S. Attonis Epiſcopi Piſtorienſis Scriptores. 590
Vide *Inuentio.*
Eius Acta remiſſiuè. ibidem.
Eius vitam D. Ioannes Solano ſcribere meditatur. 591
Authoris ſepulchrale carmen. 592
Proceſſus fulminatus Piſtorij de origine S. Attonis. ibid.

Auitus.

Auitus.
Auiti plures in Hiſpania 540
Tarraconenſes qui fuerint? ibid.
An ab erroribus Priſcilliani & Origenis quibus erant implicati fuerint reducti. ibid.
S.Abundius Auitus ab ipſis diuerſus. ibid.
Vide *Abundius*.

B.

Balneum

Balneorum vſus. 564
An & quomodo Virgines balneis vti debeant. ibid.

Barbaſtrum.
Huius Ciuitatis topographia. 580
Quo hodie nomine vocitetur. ibid.

Baſilius Magnus.
De S. Baſilio Magno duplex Eccleſia Feſtum proponit. 526
Eius origo & educatio. ibid.
Sanctitas ipſius B.Ephrem reuelatur. ibid.
Ephrem Eremita B.Baſilium inquirit. ibid.
Eremitæ diffidentia de ſanctitate Baſilij. Ibid.
Illam poſteà expertus fatetur. ibid.
S.Baſilius donum linguæ Græcæ Eremitæ impetrauit. ibid.
Alius Eremita S. Baſilium deſpiciens in Pontificali habitu incedentem diuinitùs obiurgatur. ibid.
S.Baſilij conſtantia aduersùs Valentem Imperatorem Arianorum fautorem. ibid.
Grauiter reprehendit Præfectum Epularum Imperatoris Arianis fauentem. ibid.
Miraculum in confirmationem veræ fidei aduersùs Arianos: 527
Vis orationis ipſius & Catholicorum. ibid.
Oratione peccata mulieris pœnitentis delet. ibid.
Etiam poſt mortem grauioris peccati veniam impetrat. ibid.
Controuerſia inter eum & Iudæum de ipſius Sancti Baſilij obitu. ibid.
Conuertitur Iudæus. ibid.
S.Baſilius in extremis conſtitutus mortis inducias impetrat, & Iudæum ipſemet baptizat. ibid.
Hoc pio opere completo ad lectulum rediens moritur. ibid.
Carmen ſepulchrale. ibid.
Acta heroico carmine deſcripta. 528
Eius Inſtitutum olim per Hiſpanias ampliatum. 529
Cœnobia etiã nũc in Caſtella viſuntur. ibid.
Catalogus Monaſteriorum vtriuſque Caſtellæ refertur. ibid.

Baudelius, & Socij.
SS.Baudelius, Iulia, & Socij Martyres quo die agonem paſſi? 660
Dies Martyrij ex Epigrammate Auli Hali probatur. ibid.
De S.Baudelio & Sociis Scriptores. 661
Hic Baudelius diuerſus à Nemauſenſi. 660.
SS.Baudelij & Iuliæ origo. 661
Sub perſecutione Diocletiani & Maximiani à Daciano Præſide comprehenduntur cum aliis fidelibus. ibid.
Baudelius dirum in modum flagellatur. ib.
Aliis cruciatibus torquetur. ibid.
Coronatur & ſepelitur. ibid.
Quo in loco Sacræ Reliquiæ quieſcant. ib.
Luitprandi ſententia diluitur. ibid.
Diſcrimen inter hunc Baudeliũ & Nemauſenſem tribus argumentis probatur. 661

Bellona.
Bellonæ ſacra. 401
Carmen Ouidianum. ibid.
Bellonæ Templum. ibid.
Bellonarij Sacerdotes. ibid.
Bellona ſuorum Sacerdotum ſanguine placabatur. ibid.
Verſus Tibulli. ibid.
De his Bellonæ Fanaticis remiſſiuè. 402

Benedicta.
De S.Benedicta Virgine ſanctimoniali. 662
Error circa prouinciam in Martyrologiis detegitur. ibid.
Duobus argumentis conuincitur. ibid.
Ab Authore emendatur. ibid.
Acta referuntur. 663
Claro genere orta. ibid.
Ob caſtitatem domum deſerit. ibid.
Eremum quærit. ibid.
A Nonenſibus Monachis eruditur. ibid.
Sanctimonialium congregatio numeroſa inſtituitur. ibid.
Sponſus S. Benedictæ ipſam coram Rege poſtulat. ibid.
Iudex à Rege delegatur. ibid.
Causâ cognitâ virgo abſoluitur. ibid.
Plena virtutibus & meritis moritur. ibid.
Quòd hæc in Cœnobio Nonenſi euenerint, probatur I. ex Actis. ibid.
Probatur II. ex authoritate Epigrammatis Auli Hali. ibid. & 664
Annus obitus conſignatur. ibid.

Bemldis.
De hac S.Martyre Cordubenſi Martyrologia. 532
Eius memoria apud Scriptores. ibid.
Eccleſia Cordubenſis Officium illius non celebrat, & cur? ibid.

Eius origo. ibid.
Pia ipſius educatio. ibid.
Nuptias contrahit. ibid.
Sancti mores in coniugio. ibid.
Maritus moritur. ibid.
Pia illius exercitia in viduitate. ibid.
Viduarum ſocietati Chriſtianos carceribus mancipatos viſitantium & neceſſaria miniſtrantium ſe adiungit. ibid.
Sociæ ipſius comprebenduntur, martyrium ſubeunt. ibid.
Ipſa ſuſceptum pietatis officium continuat, aliáſque ad illud allicit. 533
Martyres fouet. ibid.
Sacras Martyrum exuuias noctu colligebat ac ſepeliebat. ibid.
Ipſa tandē glorioſo martyrio coronatur.ib.
Epitapbium in tumulo S. Benildis poſitum refertur. ibid.
Eius Acta à Cypriano Arcbipresbytero Cordubenſi conſcripta. ibid. & 534
Bohemia.
Bohemiæ Reges quando creati. 606
Bohemia qnaodo Chriſti fidē accepit? 607
An ex Bohemia oriunda ſit S. Euroſia, diſquiritur, & diſſertatione eruditiſſima ab Authore negatur. ibid.& ſeqq.
Bohemiam & Slauiam S. Methodius ad fidem conuertit. 608
Tempus vtriuſque conuerſionis inquiritur, ibid. & 609
Bohemiæ Duces extra Prouinciam matrimonia non contrabebant. ibid.
Quo anno ab hac conſuetudine receſſerint? ibid.
Bohemi Monacbi de S. Euroſia apocrypha & ridicula traditio. 611
Bohemia, Sclauonia, & Albania antiquo tēpore ſeparatos Principes habebant. 612
Bohemiæ Curia à nullis Scriptoribus *Laſpici* vocatur. ibid.
In Bohemia nulla S. Euſebio Eccleſia dicata tempore S. Euroſiæ. 612
Quæ fuerit prima Eccleſia in Bohemia extructa. 613
Martyrologium Bobemiæ S. Euroſiæ non meminit. ibid.
Bobemi veriſimiliter Sanctos ſuos non ignorant. 614
Clauſula Martyrologij Pragenſis corruptè adducta à quodam Apologiaſte exponitur. ibid.
Epiſcopalis dignitas quando incepit in Bohemia. 616
Boia.
Boiorum ſitus. 608
De Boiis mentio apud Geograpbos. ibid.
Boios hodie *Baiona* Boiorum Metropolis.ib.
Boriuorius.
Boriuorius Dux Bobemiæ à quo conuerſus? 608.& 609
Quo tempore fidē Cbriſtianā accepit. 609
An fuerit pater S. Euroſiæ. ibid.
Nullam babuit prolem fœmineam. 611
Eius Corpus vbi ſepultum. 613
Briena.
De S. Briena Virgine & Martyre Scriptores. 530
Eius patria refertur. 531
Educatio & inſtitutum. ibid.
Vitam Religioſam profitetur. ibid.
Abbatiſſa eligitur. ibid.
Inſignes eius virtutes in boc munere. ibid.
Febroniam neptem in religioſa vita inſtituit. ibid.
Ipſam ad Diaconiſſæ gradū promouet. ib.
Inſtante Diocletiani perſecutione Briena cum cæteris Monialibus fugit. ibid.
In Hiſpanias deuenit. ibid.
Securam vrbem ſecuritatis causâ perrexit. ibid.
Pro fide tandem capitur. ibid.
Variis cruciata tormentis martyrio coronatur. ibid.
Biuarij ſententia. ibid.
Brigantium.
Brigantij topographia. 620
An bodie Bragantia? ibid.
Aliud eſt Brigantium Flauium. ibid.

C.

Calatia.
Calatia quæ hodie vrbs? 644
Calliopa.
De S. Callliopa Menologium Græcorum. 460
Martyrologia varia. ibid.
Iuliani Lacuna ſuppletur. 461
Menologij incuria depromitur. ibid.
S. Calliopæ origo. ibid.
S. Iacobi Diſcipulis Hiſpaniam luſtrantibus & fidei luce illuſtrantibus ad fidem conuertitur. ibid.
Eximiis dotibus fuit ornata. ibid.
Coniugem accipit. ibid.
Pro fide comprebenditur. ibid.
Varia & immania tormenta patitur. ibid.
In bac palæſtra furor Tyranni & conſtantia Calliopæ pro victoria certant. ibid.
Victo Tyranno Martyris patientia coronatur. 462
Eius connubium probatur. ibid.
Auli Hali carmen. ibid.

Galbæ præfectura in Hiſpania tunc temporis examinatur. ibid.

Campana.

Campana vetuſtiſſima apud Edetanos. 653

Quo anno fuſa? ibid.

Fuſiles Icones B. Virginis & SS. Petri, Pauli & Iacobi ad eam cum Inſcriptione. ibid.

Camprodunum.

Camproduni Topographia. 582

Hodie *Camprodon* denominatur. ibid.

Caraca.

Caracæ vrbis topographia. 621

Malè Ariaca nuncupatur. ibid.

Hodie eſt *Guadalaxara.* ibid.

Carauacca.

Carauaccæ topographia. 480

De eadem remiſſiuè. ibid.

A Luſitanis condita. ibid.

Nominis etymon. ibid.

Alio nomine Eliocroca dicta. ibid.

Carnea Dea.

Carneæ Deæ ſacra. 400

Caſtitas.

Monitio ad Caſtitatem. 559

Caſtitatis exemplar B. Virgo. ibid.

Caſtitati aduerſatur nimius ornatus. 560

Caſtitatem vouens à familiaribus colloquiis abſtineat. 562

Caſtitatis cuſtos Ieiunium. 564

Caſtrum Octauianum.

Huius vrbis topographia. 546

A quo fuerit condita. ibid.

Hodie in locum caſtri Monaſterium Benedictinum inuiſitur. ibid.

Quo nomine vocitetur. ibid.

Chriſtus.

Chriſtus Virginum Sponſus. 557

Chriſti ſanguis dos Virginitatis. 558

Chriſtus cor ſibi latus voluit aperiri? ibid.

Chriſti Sanguine abutitur Virgo quærens terrena. ibid.

Cœnobium S. Michaëlis de Treuiño.

Huius Cœnobij ſitus. 445

Fundatores. ibid.

Gundiſaluus Sanctij Regis Caſtellæ filius in eo habitum induit. ibid.

In eodem S. Radegundis corpus aſſeruatur. ibid.

Cœnobium eſt Inſtituti Præmonſtratenſis. ibid.

Cœnobiorum Ordinis Præmonſtratenſis in Hiſpania Catalogus. 454. & ſeqq.

Cœnobium Seruitanum.

Cœnobium Seruitanum conſtruitur. 468

Quis illis præfuerit? ibid.

Cuius fuerit Inſtituti, Benedictini & Auguſtiniani litem texunt. ibid.

Concordia.

Concordiæ ædes ſacrata. 404

Corduba.

De Corduba ciuitate Hiſpaniæ Bæticæ, remiſſiuè. 428

Corona.

De re coronaria remiſſiuè. 403

Molæ frumentariæ floribus coronatæ. ibid.

Aſini coronati. ibid.

Carmen Ouidianum. 404

Idem Ouidius Aſini coronati cauſam recenſet. ibid.

Lactantij verba de eadem re referuntur. ibid.

Corona Panicea qualis? remiſſiuè. ibid.

Bos Coronatus in nummo Mellarienſi. 410

Criſpulus & Socij.

De SS. Criſpulo & Socijs Martyrologia. 477

Scriptores. ibid.

Hiſpania illos proprios Martyres agnoſcit. 478

Veneratio Sanctorum vbique commendabilis. ibid.

Eorum origo. ibid.

Ad ſacros Ordines promouentur. ibid.

Concilio Iliberitano interfuerunt. ibid.

Hiſpanias luſtrant. ibid.

Pro fide capiuntur. ibid.

Martyrio coronantur. 479

Aliquorum error detegitur circa locum agonis à Martino de Anaya. ibid.

Idem error ab Authore propalatur. ibid.

Aliud erroris teſtimonium. 480

Iuliani duo Aduerſaria explicantur. ibid.

Cyprianus.

Cypriani Archipresbyteri Cordubenſis æuum. 534

Quæ opera compoſuerit. ibid.

An omnia in Codice Toletano reperiantur. ibid.

Epitaphium S. Beníldis ab ipſo compoſitum refertur. 533

Dictum Epitaphium deeſt in Codice Toletano. 534

Item aliud Blaſio Toletano Antiſtiti & Magiſtro ſuo dicatum, quod refertur. ibid.

Cyriacus & Paula.

De SS. Cyriaco & Paula Martyrologia. 544

Scriptores Eccleſiaſtici. ibid.

Eorum Acta referuntur. ibid.

Origo & Proſapia. ibid.

A Tyranno accerſuntur. ibid.

Siſtunt conſtanter Iudici. ibid.

Impia Præſulis ſententia. ibid.

Martyrum conſtantia. 545

Gladio percuſſi coronantur. ibid.
Innocentij VIII. Placitum de patria Sanctorum. ibid.
Cyriacus perperam cum dalmatica pingitur. ibid.
Quo anno paſſi. ibid.
Iuliani opinio. ibid.
Eam vt probabiliorem amplectitur Author. ibid.
Petri Cabilonenſis error. ibid.

D

Dafroſa.

DAfroſa Mater SS. Demetriæ, & Bibianæ. 573
Cum filiabus accuſatur. ibid.
Comprehenditur & includitur, vt fame periret. ibid.
In exilium mittitur. ibid.
Vide *Demetria.*

Decianus.

De S. Deciano Cauſidico & Martyre Martyrologia vetuſta. 429
Martyrologia quoque recentiora. ibid.
De eodem Scriptores. ibid.
Baronij lapſus circa annum. ibid.
Error etiam in nomine. ibid.
Quo iure Hiſpanus? ibid.
Ex nobili Deciorum familia oriundus. 430
Romam ſtudiorum causâ pertexit. ibid.
Philoſophus Stoicus. ibid.
Fuit etiam Cauſidicus. ibid.
Mores, dum adhuc Ethnicus eſſet. ibid.
Ad fidem conuertitur. ibid.
A S. Euariſto ~~Romano Pontifice~~ doceri expetit. ibid.
Sacris Baptiſmi vndis regeneratur. ibid.
Vrget Adriani perſecutio. 435
Decianus pro fide cumprehenditur. ibid.
Cum aliis Martyrio coronatur. ibid.
Fuit Ciuis Emeritenſis. ibid.
Probatur ex Martiali. ibid.
Morum ipſius integritas ab eodem Poëta delineatur. ibid.
Quòd Philoſophiam Stoicam amplexus ſit, etiam Epigrammate conſtat. ibid.
Laurentij Ramirezij lapſus. ibid.
Quòd in foro cauſas egerit Epigramma fidem facit. 436
Carmen Auli Hali ad B. Decianum Martyrem Emeritenſem. ibid.
Ab Euariſto Pontifice conuerſus eſt & baptizatus. ibid.
Olim eius feſtum celebre. ibid.
Deciani duo fuerunt. 437
An S. Decianus fuerit Præſes Bæticæ? ibid.

Demetria.

De S. Demetria Virgine Hiſpalenſi & Martyre Romana remiſſiuè. 572
Eius memoria in Martyrologiis. ibid.
De eadem Scriptores Eccleſiaſtici. 573
Eius Origo & parentes. ibid.
Romam pergit. ibid.
Omnium virtutum exemplar extitit. ibid.
Blanditiis ad idololatriam prouocatur à Præfecto vrbis. ibid.
Conſtanti animo fidem ſeruat. ibid.
Accuſatur & comprehenditur. ibid.
Pater ipſius deportatur. ibid.
Includitur cum matre & ſorore vt fame & ſiti perirent. ibid.
Ab Angelis recreantur. ibid.
Iudex impius matrem exulare iubet. ibid.
SS. Sorores cruciantur. ibid.
Demetria iterùm blanditiis impugnatur. ib.
Generosè fidem defendit. ibid.
Inter orandum zelo fidei ſuccenſa animam reddidit. ibid.
Error in Codice Ferrarij detegitur. ibid.
Hiſpali officio duplici Feſtum eius celebratur. 574
Sororem habuit S. Bibianam. 573

Dicaarchia.

Dicæarchia quæ vrbs in Hiſpania. 648

Digna.

De S. Digna Martyre Martyrologia & Scriptores. 524
S. Agatha apparet Beatæ Dignæ. ibid.
Martyrium ipſi prædicit. 525
Ipſius Humilitas. ibid.
Martyrio ſeſe offert. ibid.
Coronatur. ibid.
Eius patria probatur, ibid.
Cuius Cœnobij fuerit Sanctimonialis. ibid.
Officiũ in antiquis Hiſpaniæ Breuiariis. 526

Diſcretio.

De diſcretione ſenioris. 565

Diuitiæ.

Diuitiæ ſupra cœlum quærendæ. 557
Diuitiarum terrenarum caducitas. ibid.

Donatus.

S. Donatus metu perſecutionis Africam relinquit. 467
In Hiſpanias venit, cum 70. Monachis. ib.
Monaſticam vitam puriorem quàm anteà aduexit. ibid.
Monaſterium Seruitanum conſtruit. ibid.
Cuius fuerit inſtituti. ibid.

E.

Eccleſia.

SAncta Eccleſia cur Sanctorum geſta commemoret? 423 & p. 537.

Eccleſia

Eccleſia Virginitate decorata. 558

Eccleſia Aſturicenſis.

Eccleſiæ Aſturicenſis conſecratio. 469
Cur hoc feſtum introductum. ibid.

Eccleſia Seguntinenſis.

Dedicatio S.Eccleſiæ Seguntinenſis. 549
Seguntini Epiſcopatus termini referuntur. ibid.
Qui fuerint huius Diœceſis primi Euangelij Prædicatores. ibid.
Catalogus Seguntinenſium Epiſcoporum in Hiſpania. ibid. & ſeqq.
In Cathedrali requieſcit Corpus S. Liberatæ Virginis & Martyris, eiuſdem Patronæ. 555

Electio.

Regum in eligendis Miniſtris prudentia & conſtantia. 414
Diſcrimen inter electionem quæſitam & oblatam. ibid.

Eloſatium.

Eloſatij topograpbia. 650
Varia à variis Scriptoribus nomina ſortitur. ibid.
Quo hodie nomine nuncupetur. ibid.

Elpidius.

De S.Elpidio Epiſcopo & Martyre S.Iacobi Apoſtoli Diſcipulo memoria remiſſiuè. 419
Quo die eius feſtiuitas olim celebrata. ibid.
Carmina Auli Hali de S. Elpidio. ibid.

Eneco.

De S. Enecone Abbate Onnienſi Martyrologia. 410
Scriptores. ibid.
Origo S.Eneconis. 411
Eiuſdem virtutes in puerili ætate. ibid.
Viam Religionis ingredi cupit. ibid.
Pia ipſius intra ſe collocutio. ibid.
Ad Pyrenæos Eremita diffugit. ibid.
Celebre tunc temporis Monaſterium Pinnatenſe inuiſit. 412
Cucullam induit. ibid.
Profeſſionem emittit. ibid.
Impetratâ abbatis licentiâ in Aragoniæ montes Anachoreta ſecedit. ibid.
Primæuos ſolitariæ perfectionis antesignanos imitatur. ibid.
Plurimi eius ſequebantur veſtigia. ibid.
Abbate Onnienſi defuncto Sanctius Rex Eneconem præficere meditatur. 413
Rex ad Eneconem nobiles Oratores delegat. ibid.
S.Vir modeſtè reſpondet. ibid.
Nullis exhortationibus moueri poteſt ad ſuſcipiendam Abbatiam. ibid.
Rex ipſe ad Eneconem accedit. ibid.
Rex Eneconem monet & iubet venire. ibid.
Ceſſit Regis imperio S.Vir. 414
S.Eneconis ſuaue regimen. ibid.
Inſignes in hac dignitate virtutes. ibid.
Eius charitas. 415
Perſeuerantia in exercitiis. ibid.
Fama ſanctitatis. ibid.
Sanctus Tactus Epiſcopus ad eum accedit, & Monachatum profitetur. ibid.
S. Eneco oratione efficaci ſuperbum humilem effecit. ibid.
Populos diſſidentes placat. ibid.
Homini perdito ſcelera propalat. 416
Ipſum conuertit. ibid.
Eiuſdem per orationem maculas lauat. ibid.
In Monachum recipit. ibid.
Proceres infeſtos S. Eneconi Deus puniuit. ibid.
Spes S.Viri in Deum. ibid.
Tribus panibus ingentem multitudinem alit. 417
Inſignis aduerſantium omnium contemptus. ibid.
Miraculo probatur. ibid.
Exercitiis manualibus inſiſtebat. ibid.
Ruſtici auaritia in S.Virum punitur. ibid.
Ruſtici miſertus Eneco ſteriles arbores fœcundas efficit. 418
Obſeſſum liberat. ibid.
Item fœminam. ibid.
Item hominem Burgenſem. ibid.
Iactantiam calcauit. ibid.
Dæmonis irritamenta ſuperauit. ibid.
Donum ſanitatis habuit. ibid.
Paralyticum ſanat. ibid.
Lugdunenſem pauperem infirmum liberat. 419
Serpentem enecat. ibid.
Sterili mulieri prolem impetrat. ibid.
Prophetiæ dono fuit illuſtratus. ibid.
Duci Sarraceno mortem prædixit. ibid.
Agreſtis bubulci punitio prædicta. 420
Mortem propriam præſciuit. ibid.
Angeli facibus iter demonſtrant S. Abbati ad Cœnobium noctu properanti. ibid.
Ægrotat. ibid.
Suſceptis Sacramentis in Domino moritur. ibid.
In clauſtro Cœnobij tumulatur. 421
Miracula. ibid.
Oratio funebris. ibid.
Quo anno obierit. 422
An fuerit canonizatus. ibid.
An fuerit Bilbilitanus ibid.

De eodem S. Abbate Votum & Officinm remiſſiuè. 422

Euroſia.

De S.Euroſia & Sociis Scriptores. 605
In Eccleſia Iaccenſi colitur. ibid.
De eiuſdem martyrio Carmen. 605
Error Scriptorum Celtiberiæ & Lectionum Breuiariorum detegitur. 606
Quòd non fuit Bohema, variis argumentis probatur. ibid.
Ambroſij Moralez hac de re placitum. 607
P.Truxillo error vindicatus. ibid.
Iuliani Arcbipresbyteri Toletani Epigramma. ibid.
Sanantur Lectiones Breuiariorum & Scriptorum lapſus. ibid.
De hoc diſcertationem ſcripſit Author. 608
Aduersùs eam edita eſt Apologia cui firmiſſimis rationibus Author reſponder. ibid.
Martyrium S.Enroſiæ euênit anno euerſionis Hiſpaniæ. ibid.
S.Euroſia à nemine agnoſcitur filia Boriuorij. 609
Quo in loco martyrium ſubierit. 610
Apologiæ error in Geograpbia. ibid.
Eiuſdem in interpretatione Epigrammatis lapſus. ibid.
Anno martyrij S.Euroſiæ quis in Celtiberia regnaret. 611
Scriptura Monachi cuiuſdam Bobemi apocrypha euertitur. ibid.
Clauſula I. circa nomina parentum reprobatur. ibid.
Tacitæ obiectioni reſpondetur. ibid.
Clauſula II. circa Regna à patre poſſeſſa reſpuitur. 612
Clauſula III. circa nomina fratris & auunculæ reiicitur. ibid.
Clauſula IV. circa locnm Curiæ & Baptiſmi refellitur. ibid.
Clauſula V. de loco Baptiſmi improbatur. ibid.
Clauſula VI. de loco ſepulturæ ſubuertitur. 613
Error Apologi in allegatione Maurolyci detegitur. ibid.
S.Euroſiæ memoria in martyrologio Pragenſi non reperitur. ibid.
Apologus verba ex Cabilonenſi deprompta vitiauit. 614
Meſſanenſi adſcripſit Abbati verba Præſulis Cabilonenſis. ibid.
Sed an hæc Clauſula fuerit Cabilonenſis Epiſcopi dubitatur. ibid.
Si S.Euroſia fuiſſet Bohema, veriſimiliter eam Bobemi non ignoraſſent. ibid.
Acta S.Euroſiæ ab Authore elucidantur. 615
Eius origo & proſapia. ibid.
De maritanda Virgine agitur. ibid.
S.Virgo à Sarracenis inuaditur. ibid.
Delituit in ſpelunca. ibid.
A Barbaris comprehenditur. ibid.
Poſt diros cruciatus martyrio coronatur. ib.
Angeli vox audita. ibid.
In eo loco corpus ſepultum diu iacet. ibid.
Inuentio ſacri Corporis. ibid.
In Eccleſiam Iaccenſem transfertur. ibid.
Miracula. ibid.
Sterilitatem depellit. ibid.
Ægrotos ſanat. 616.
Multa quotidie prodigia operatur. ibid.
Nominis etymologia prima. ibid.
Etymologia altera. ibid.
Quo anno Corpus fuerit inuentum? ibid.
Vide *Bohemia, & Boriuorius.*

Eutropius.

De S. Eutropio Epiſcopo Martyrologia. 467
Tarrapbæ error. ibid.
Scriptores. ibid.
Eius origo. ibid.
S.Donato in Hiſpanias veniente & Monaſteria conſtruente Eutropius fit monachus. 468
Abbas Seruitanus efficitur defuncto Donato. ibid.
Epiſtolas ad Varios ſcripſit. ibid.
Tunc temporis Gothi conuertuntur? ibid.
Interfuit Concilio Toletano. ibid.
Cura Canonum penes ipſum & Leandrum ibid.
Epiſcopus Valentinus eligitur. ibid.
Virtutibus & miraculis clarus moritur. ibid.
An fuerit Benedictinus, an verò Auguſtinianus? ibid.
Cui ſucceſſerit Epiſcopo? inueſtigatur. ibid.
Quas ſcripſerit Epiſtolas? 469
Eius aſſiſtentia in Synodo Toletana probatur. ibid.
Quod ſucceſſerit S. Donato Abbati Seruitano. ibid.
Annus obitus conſignatur. ibid.

Exceptor.

Exceptoris officium quale? 428
Exceptores an fuerit Tabelliones vel Amanuenſes? ibid.

De hoc officio vetus inſcriptio. ibid.
Exceptor an dici poſſit Librarius,& Scriba? ibid.
Alia de eadem re Inſcriptio. ibid.

F.

Fabaria Kalendæ.

FAbariæ Kalendæ cur ſic dictæ? 400

Fandila.

De S. Fandila Monacho & Martyre Martyrologia. 502
Scriptores. ibid.
Eius origo. ibid.
Cordubam pergit ſtudiorum cauſa. ibid.
Fit Monachus. 503
Inſignes eius virtutes. ibid.
Præfectus Monaſterij S.Saluatoris eligitur. ibid.
Eius vita cunctis venerabilis efficitur. ibid.
Euangelium coram Infidelibus prædicat. ibid.
In carcerem pro fide conijcitur. ibid.
Tyranni inſolentia erga S.Martyrem. ibid.
Impium eiuſdem aduersùs Chriſtianos omnes conſilium. ibid.
S.Fandila martyrio coronatur. ibid.
Edictum Regis Cordubēſis aduersùs Chriſtianos remiſſiuè. ibid.
Plura S.Martyris interceſſione miracula referuntur. ibid.
Puer comitiali morbo laborans ſanatur. ibid.
Monialis ſimili morbo vexata ſimili remedio curatur. ibid.
Aduersùs grandinis tempeſtatem inſignis tutelaris. 504
Inſignis in Accitana vrbe feſtiuitas & deuotio erga S.Martyrem. 503

Febronia.

Febronia S.Brienæ neptis. 531
Ad Diaconiſſæ gradum promouetur. ibid.
Ipſius laudes. ibid.
Inſtāte perſecutione in vrbe Sibapoli comprehenditur. ibid.
Martyrio coronatur. ibid.

Felix.

De S. Felice Monacho & Martyre Martyrologia. 524
Scriptores. ibid.
Origo & progreſſus S.Felicis. ibid.
Pro fide moritur. ibid.
Aliqnorum error de origine S. Felicis. 525
Complutum de S.Felice gloriatur. ibid.
Inſcriptio refertur. ibid.
Officiū in Breuiariis antiquis Hiſpaniæ. 526

Ferdinandus.

De S. Ferdinando Epiſcopo Calatino Scriptores. 643
Eius Acta ex Ferrario. 644
Fuit natione Hiſpanus. ibid.
Epiſcopus Calatinus miraculis clarus moritur. ibid.
Miracula. ibid.

Feria.

Feriæ Martis. 400
Feriæ Veſtæ. 403

Firmus.

De S.Firmo Martyre Menologium. 407
Martyrologia. ibid.
Galeſinij Gloſſema exploditur. ibid.
Vbi paſſns. ibid.
Biuarij & Cari error. 408
Eius origo. ibid.
In perſecutione Maximiani pro fide capitur. ibid.
S.Martyris conſtantia. ibid.
Variis cruciatur tormentis. ibid.
Capitali ſententia damnatur. ibid.
Firmus Agoniſta ſub Valentiniano Præſide coronatur. ibid.
Eius ſacra pignora Romā transferuntur. 409

Flauianus.

S. Flauianus Pater S.Demetriæ. 573
Pro fide deportatur. ibid.
Vide *Demetria.*

Flauiobriga.

Flaniobrigæ topographia. 594
A Mauris *Orduña* vocatur. ibid.

Florentina.

De S.Florentina Virgine Abbatiſſa Martyrologia. 555
Scriptores Eccleſiaſtici. ibid.
Eius Officinm in Breuiariis, ibid.
Acta eiuſdem referuntur. 556
Eius origo & nobilitas. ibid.
Tres habuit fratres illuſtriſſimos & ſanctiſſimos Leandrum,Fulgentium,& Iſidorum Antiſtites. ibid.
Eius Conſobrini Hermenegildus Martyr, & Reccaredus Princeps piiſſimus. ibid.
Examen apum in ore Iſidori in cunabulis exiſtentis proſpexit. ibid.
Hoc myſterinm in oratione intellexit. ibid.
Iſidorum hac ratione peculiariter educauit. ibid.
Theodora Soror in coniugium expetitur. ibid.
Virginitatem Chriſto vouet. ibid.
Sacrum Religionis velum aſſumit. ibid
Eius elogium. ibid.
Libellus Leandri ad ſororem Florentinam, de inſtitutione Virginum refertur. ibid.
Rogatur à Fratre vt oret pro ipſo. 559

Florentina Leandri auſpiciis Monialis fuit. ibid.
Eidem S.Iſidorus libros dedicauit. 570
Plena virtutibus & meritis in Domino moritur. ibid.
Carmen ſepulchrale B.Ildephonſi in honorem ipſius. ibid.
Sacrum Corpus Hiſpalim transfertur. ibid.
Poſteà Berzocanam in Diœceſi Placentina. ibid.
Actorum relatio elucidatur. ibid.
Vbi fuerit nata? ibid.
Probatur viſio apum examinis in ore Iſidori. ibid.
Quòd coniugium reſpuerit. ibid.
Quòd fuerit Sanctimonialis Benedictina. 571
Quod Iſidorus librum aduersùs Iudæos ipſi dicauerit. ibid.
Quo die & anno obierit. ibid.
Sepulchralis Inſcriptio. ibid.
Quo in loco conditum fuit Cœnobium cui præerat. ibid.
De Translatione Corporis Berzocanam. ibid.
Martyres Virgines ex illo Cœnobio. 572

Fortuna fortis.

Fortunæ forti ædes dicata. 404
Verſus Ouidij. ibid.
Cur ſic vocata? ibid.

G.

Galba.

Galbæ præfectura in Hiſpania. 462

Gallicanus Ouinus.

De S.Gallicano Ouino Martyres Martyrologia. 601
Eius memoria apud Scriptores. 602
Eius origo & proſapia. ibid.
Bis ad Conſulatum euectus eſt. ibid.
Ob deuictos Perſas triumphus ei decernitur. ibid.
Vxor & filiæ. ibid.
Conſtantiam Auguſti filiam in vxorem petit, defuncta priore. ibid.
Conſtantiæ conſilium. ibid.
Gallicanus conditionem pro futuro matrimonio oblatam accepit. ibid.
Aduersùs Scythas cum exercitu dimittitur. ibid.
Ad fidem conuertitur ſuadentibus SS.Ioanne & Paulo. 602. & 603
Scythas poſt conuerſionem profligauit. 630
Eius filiæ etiam conuertuntur. ibid.
Reuerſus Chriſtum publicè adorat & ipſi gratias agit. 603
Cauſam conuerſionis enarrat. ibid.
Renunciat mundo. ibid.
Pia eius exercitia. ibid.
Seruorum quinque millia manumittit. ibid.
Inſignis ipſius humilitas. ibid.
Ædes excipiendis pauperibus accommodat. ibid.
S.Laurentio Baſilicam conſtruit. ibid.
Potens miraculis. ibid.
Inſtante Iuliani Apoſtatæ perſecutione S.Gallicanus bonis ſuis ſpoliatur. 604
Bona pauperibus deſtinata Chriſtus miraculo defendit. ibid.
S.Gallicanus exulat Alexandriam. ibid.
In eremum ſeceſſit. ibid.
Comprehenditur. ibid.
Martyrio coronatur. ibid.
De origine Hiſpana probatio. ibid.
Epitaphium ex Cypriano Cordubenſi. ibid.

Germanus.

De SS.Germano & Sociis Martyribus Scriptores. 463
Martyres iſti ab aliis diuerſi. ibid.
S.Germani & Sociorum origo. ibid.
Eorum parentes. ibid.
Viſio matris SS. Germani & Paulini prægnantis. ibid.
Hæc viſio à Facunda muliere Chriſtiana declaratur. ibid.
Ad tantum myſterium Flora mater SS. Germani & Paulini Chriſto nomen dedit. ibid.
In fide Chriſtiana moritur. ibid.
Germanus & Paulinus Gelidæ materteræ educandi traduntur. ibid.
Gelidæ Flora defuncta per viſionem apparet. ibid.
Gelida ſoror Stephanum Sacerdotem ſibi deſignatum quærit. ibid.
Gelida conuertitur & baptizatur. ibid.
Gelida adhuc catechumena puerulum in manibus Sacerdotis ſacram Hoſtiam eleuantis aſpicit. ibid.
Lyrus pater SS. Germani & Paulini ad ſecunda vota tranſit. 464
Florentiam vxorem ducit. ibid.
Duos ſuſcepit liberos, alium pulchritudine decorum, alium leprâ conſperſum. ibid.
Gelida hinc occaſione ſumptâ Florentiam ad fidem conuertit. ibid.
Florentia ab eodem Stephano Sacerdote baptizatur. ibid.
B.Stephano Sacrum celebrante Germanus & Paulinus viſo Chriſto in manibus

Sacerdotis conuertuntur. ibid.
Sacris Baptiſmi vndis regenerantur. ibid.
Lyrus pater zelotypia correptus S.Sacerdotem vult occidere. ibid.
Deo ſuccurrente Lyrus graui morbo corripitur. ibid.
Gelida & Florentia ad aram Virginis Matris preces fundunt. ibid.
Lyrus conuertitur & ſanatur. ibid.
Syrus vir Gelidæ, coniugem propter fidem iugulare conatur. ibid.
Ab Angelo impeditur. ibid.
Syrus tanquam mortuus in terram ruit. ibid.
Fuſis à Chriſticolis precibus ſanatur. ibid.
Baptiſmum à B. Stephano recepit. ibid.
Iuſtus & Scicius eiuſdem Syri filij ſimiliter conuertuntur. ibid.
Germanus, Paulinus, Iuſtus, & Scicius artem ſculpturæ addiſcunt. 465
Varia miracula patrarunt. ibid.
A Rufino Præſide Ethnico vocantur. ibid.
Iubentur Idola ſculpere. ibid.
Renuunt conſtanter Martyres. ibid.
In carcerem coniiciuntur. ibid.
Variis cruciatibus torquentur. ibid.
Sententia in Martyres fertur. 466
Glorioſè coronantur. ibid.
Collecta noctu corpora conduntur. ibid.
Sacra pignora transferuntur. ibid.
Huius Tranſlationis monumentum. ibid.
Varia Miracula remiſſiuè. 467

Geruaſius.

De S.Geruaſio Martyre Mediolanenſi Notæ. 548
An Hiſpaniæ Prædicator, inquiritur. ibid.
Affirmatiuè reſoluitur & probatur. ibid.
Huius Aſſertionis monumentum in carminibus Auli Hali. ibid.
Probatur etiam ex Breuiariis. ibid.
Acta S.Geruaſij referuntur. ibid.
Eius origo & proſapia. ibid.
Fratrem habuit Prothaſium. ibid.
Pater ipſorum Vitalis Martyrium ſubiit. ibid.
Mater Valeria vitâ ſanctiſſimè peracta migrauit ad Chriſtum. ibid.
Geruaſius Gallias & Hiſpanias inuiſit prædicationis causâ. ibid.
Bonis patrimonialibus venditis & pretio pauperibus erogato contemplationi vacat cum fratre Prothaſio. 549
Ad Iudicem infidelem deferuntur. ibid.
Comprehenduntur & cruciantur. ibid.
Martyrio coronantur. ibid.
A Philippo quodam Conciue ſepeliuntur. ibid.
Epitaphium Morelli. ibid.

Gladius.

Gladius quo S. Paulus fuit decollatus, ab Authore deſcribitur remiſſiuè. 670
Toleti in Hiſpania colitur. ibid.
In Cœnobio Siſlenſi honorificè ſeruatur. ibid.
Quis huius muneris largitor. ibid.

Gothi.

Gothorum conuerſio. 468

Gregorius.

De S.Gregorio Epiſcopo Toletano Scriptores. 589
Plures in Hiſpania Gregorij. ibid.
Hic ab aliis diuerſus. ibid.
Scriptorum Hiſpaniæ confuſio in Actorum ſtrue. ibid.
Author iſtius S. Gregorij Acta elucidat. ibid.
Eius origo & ſtudia. ibid.
Fuit Epiſcopus Toletanus. ibid.
SS. Hilario & Euſebio Epiſcopis notus & charus. ibid.
Synodum contrahit Toleti. 590
Literas fidei ad Synodum Tyanenſem mittit. ibid.
Pro fidei cauſa exulat. ibid.
Ad Sedem redux ſanctitate clarus moritur. ibid.
Biuarius palinodiam cecinit. ibid.
Amicitia cum SS. Euſebio & Hilario probatur. ibid.
In Synodo Toletana Auxenſium Arianum damnauit. ibid.
De literis ipſius ad ſynodum Tyanenſem miſſis. ibid.

H.

Hebentius.

De S. Hebentio & Sociis Martyrologia. 456
Scriptores. 457
Eius origo. ibid.
Religioſam vitam ducit in Monaſterio S. Chriſtophori. ibid.
Deinde in voluntario carcere ſe recluſit. ibid.
Martyrium. ibid.

Hercules.

Herculis Templum. 401
Herculis & Muſarum Templum. 406
Verſus Ouidiani. ibid.
Herculei Templi conditor & inſtaurator. ibid.

Hermoigius.

De S.Hermoigio Epiſcopo Tudenſi Scriptores.

ptores. 638
In bello aduerſùs Gallæciam capitur. 623
Pelagium obſidem hoſtibus dat. ibid.
Fuit Patruus Pelagij, non patet. 636
Quid de S. Viri vita proditur. 638
Vbi Corpus? ibid.
In Monaſterio S. Chriſtophori viſitur & colitur. ibid.

Hermolaus & Socij.

De SS. Hermolao & Sociis Martyribus. 585.
Martyrologia. ibid.
Scriptores Hiſpani. ibid.
Eius origo ignoratur. 586
Fuit Epiſcopus Toletanus. ibid.
Romam pergit. ibid.
Inde in Armeniam proficiſcitur. ibid.
Eo tempore Agareni & Euphratenſes aduerſùs Romanum Imperium rebellant.
Adrianus Imperator exercitum contra ipſos mittit. ibid.
Milites Romani ſubito & incognito tremore perculſi terga vertunt. ibid.
Hermolaus milites alloquitur. ibid.
Ipſos ad fidem conuertit. ibid.
In montem Aratath ſecedunt. ibid.
Septem Angeli viſibiliter apparent qui futurum martyrium prænunciant. ibid.
Per triginta dies in oratione perſiſtunt. ibid.
Imperator eos accerſit & conuerſionem exprobrat. ibid.
Mandat ſeptem Regibus circumſtantium regionum ipſos interficere. ibid.
Martyrum conſtantia. 587
Lapidantur, ſed lapides in Gentiles miraculosè reſiliunt. ibid.
Flagellis lacerantur. ibid.
Facta oratione fit terræmotus & brachia cædentium areſcunt. ibid.
Conuertuntur alij mille. ibid.
Clauos implantatos nudis pedibus calcare iubentur. ibid.
Angeli Martyres præcedentes clauos eruūt & auferunt. ibid.
Tormenta Chriſto illata Martyres patiuntur. ibid.
Signa in paſſione Chriſti viſa renouantur. ibid.
In manus Domini ſpiritus commendantes moriuntur. ibid.
Honorificè ſepeliuntur ab Hermolai ſucceſſore. ibid.
Hymni ex Breuiario MS. Compoſtellano 588
Eorum mentio in aliis Hiſpaniæ Breuiariis. ibid.
Reliquiæ an Toletum tranſlatæ. ibid.
Abulæ duo Capita horum Sanctorum. 589

Hieremias.

De S. Hieremia & Sociis Martyrologia. 456
Scriptores. 457
Eius origo. ibid.
Monachatus. ibid.
Martyrium. ibid.

Hiſpania.

Hiſpaniæ & Aquitaniæ per montes Pyrenæos diuiſio. 610
Hiſpaniæ excidium. 615
Nullus Rex in Hiſpania niſi Rodericus tempore excidij. 607
Hiſpaniæ excidij tempore S. Euroſia martyrium paſſa eſt. 608
An fuerit tota Hiſpania ab Alphonſo Rege Aragoniæ ſubiugata. 427
In Hiſpania tres Soles apparuêre naſcente Chriſto. 654
Et quid illi ſignificent. ibid.
Hiſpanias luſtrauit S. Petrus. 652. & ſeqq.
Reliquiæ eiuſdem S. Petri in Hiſpania. 655
Hiſpania finis & terminus terræ. 666

Hyades.

Hyadum ortus. 401

Hyppo.

Ciuitatis peruetuſtæ Hiſpaniæ Topographia. 539
De eadem remiſſiuè. ibid.
Hodie *Yepes* nuncupatur. ibid.
Vrbs generoſo vino nobilitata. ibid.

I.

Iacca.

IAccæ topographia. 617
De eadem remiſſiuè. ibid.

Ieiunium.

De ieiunij modo. 564
Vide *Abſtinentia*.

Ilipa.

Duæ ſunt in Hiſpania Ilipæ. 459. & 479
Altera eſt in Bætica, altera in Luſitania. ibid.
Cuius Ilipæ fuerit oriundus S. VValabonſus. ibid.
Pro Ilipa Luſitaniæ tenet Moralez. ibid.
Pro Ilipa Bæturiæ ſcribit Author, & probat. ibid.
Obiectionibus reſpondet. ibid.
Comprobat iterùm ex locorum varietate. ibid.

Ilipula.

Ilipulæ duæ vrbes in Hiſpania. 479

Diuerſæ

Diuerſæ ſunt ab Vrb ibus Ilipenſibus. ibid.
De vtriſque fusè Martinus de Anaya. ibid.
Eandem differentiam notat Authot. ibid. & 480

Imago.

Imago B. Virginis Mariæ *de Atocha*, apud Madridenſes celebris. 653
Imago B. Virginis *del Puig*, in Edetanis inuenta. ibid.
Imago Dei-Genitricis, & SS. Petri, Pauli, & Iacobi in ære campano fuſa. ibid.
Ad iſtam Imaginem Inſcriptio. ibid.

Innocentius.

Eius corpus apud Madridium. 543
Fuit à Sanctiſſimo Vrbano VIII. conceſſum Religioſis Exealceatis SS. Trinitatis Hiſpaniæ. ibid.
Diplomata huius conceſſionis remiſſiuè. ibid.

Inſcriptio.

Inſcriptio vetuſtiſſima de Sacris Tempeſtatis. 400
Inſcriptio Marci Aurelij Veri Valentiniani Præſidis Hiſpaniæ. 409
Inſcriptiones de officio Exceptoris. 428
Inſcriptio quâ Religio Chriſtiana ſuperſtitione notatur. 466
Inſcriptio Marci Aurelij Decimi. 647
Alia Druſi Valerij Cœliani. ibid.
Alia Marci Aurelij Valentiniani. ibid.
Inſcriptio de munere Cenſitotis. 651
Inſcriptio æris campani in Edetanis. 653
Quo anno fuſa hæc Campana? ibid.

Inuentio.

Inuentio Imaginis B. Mariæ Virginis Montis-Serrati. 500
Inſignis omnium Catholicorum deuotio erga prædictam Imaginem. 501
Præclara quotidie ad eam fiunt Miracula. ibid.
Inuentio Reliquiarum SS. Quirici & Iulitæ. 338. & 539
Inuentio Corporis S. Attonis Epiſcopi Piſtorienſis. 590
Inuentionis dies & annus. 591
Qua ratione fuerit inuentum. ibid.
Corporis integritas. ibid.
Suauem ſpirat odorem. ibid.
Ex ſacri Corporis tactu miracula. ibid.
Cæca viſum recepit. ibid.
Sacri Corporis eleuatio & tranſlatio. ibid.
Inuentio Corporis S. Eutoſiæ Virginis & Martyris. 615
Quo anno fuerit inuentum? 617
Inuentio ſacri Corporis S. Zoili. 641

Ioannes Baptiſta.

S. Ioannis Baptiſtæ Elogia. 595
De eius Natiuitatis feſto Scriptores. ibid.
Templum in Hiſpania S. Ioanni antiquitùs conſecratum. 596
Cultus longæuus ipſi exhibitus. ibid.
Ara ab exordio naſcentis Eccleſiæ eidem dicata. ibid.
Reliquiæ S. Ioannis inſignes in Hiſpania. ibid.
Acta depoſitionis manus ſiniſtræ cum parte brachij S. Ioannis Baptiſtæ in Monaſterio Perpinianenſi Patrum Prædicatorum. ibid. & ſeqq.
Aliæ Reliquiæ in variis Hiſpaniæ Eccleſiis. 598
Receſuinthus Gothorum Rex Templum S. Ioanni dedicat. ibid.
Huius conſtructionis monumentum. ibid.
Hymni ex Breuiario Gothico in honorem S. Ioannis Baptiſtæ. 599. & ſeq.
In honorem eiuſdem Epigramma. 600

Ioannes Guarinus.

De B. Ioanne Guarino Anachoreta Scriptores. 497
Eius memoria in Tabulis Eccleſiaſticis nondum ſcripta. ibid.
Ipſius origo, & patria. 498
Solitariam vitam in ſpelunca montis-Serrati cum magna auſteritate ducebat. ibid.
Inſignem eius Sanctitatem Diabolus ferre non poterat. ibid.
Duo Dæmones aduersùs eum dimittuntur. ibid.
Alter Dæmon mentito Eremitæ habitu occurrit Ioanni, eúmque ſalutat. ibid.
Alter dæmon obſidens filiam Comitis Barcinonenſis Sanctitatem eius prædicat. ib.
Diabolus aſſerit ſe non egreſſurum, niſi iubente Ioanne. ibid.
Ioannes inquiritur in eremum. ibid.
Inuentus rogatur vt preces fundat pro liberatione puellæ. ibid.
Ipſius Humilitas. ibid.
Dæmonium eiicit. ibid.
Rogatur iterùm vt puellam curet per aliquot dies. ibid.
Puellæ viam ſalutis piis exhortationibus demonſtrat. ibid.
A Diabolo tentatur. ibid.
Aliquantulum tentationibus reſiſtit. ibid.
Pſeudo-Eremitæ Diaboli conſilium fraudulentum. 499
Inſtante tentatione vrgenti conſentit peccato. ibid.

Commiſsâ

Commiſſâ culpâ, eam aperit Pſeudo-Eremitæ. ibid.
Diabolicum priore peius conſilium ipſi præbet. ibid.
Ioannes Puellam interficit. ibid.
A Dæmone deridetur,& ad deſperationem mouetur. ibid.
Ioannes deflet peccata commiſſa. ibid.
Romam pergit. ibid.
Solemnem & grauem pœnitentiam ſuſcipit. ibid.
Ad ſpeluncam redit manibus pedibúſque gradiendo. ibid.
Cibus illius,herbæ & radices ſylueſtres; potus verò, aqua pluuialis. ibid.
Inuenitur à venatoribus feræ ſimilis. ibid.
Capitur, & ad Comitem Barcinonenſem ducitur. 500
In ſtabulo equorum reponitur, victuſque ei ad inſtar feræ miniſtratur. ibid.
Ob hanc inſignem pœnitentiam, tandem miſericordiam à Deo conſequitur. ibid.
Infans trimeſtris miraculosè loquitur, & Dei miſericordiam ipſi annuntiat. ibid.
Ioannes gratias Deo referens totam circumſtantibus hiſtoriam enarrat. ibid.
Vir Dei à cœleſti & humana Curia abſolutus dimittitur. ibid.
Inuentio Imaginis B. Virginis Montis-Serrati. ibid.
Illam inuiſere cupit Comes cum B.Ioanne. ibid.
Sepulturam quoque filiæ cum eodem Ioanne requirit. ibid.
Puella viua & ſana reperitur. ibid.
Hoc ſtupendum miraculum potentiſſimæ Virginis Matris auxilio abſcribit. ibid.
Monaſterium Virginum conſtruitur. ibid.
Comitis filia ipſi præficitur Abbatiſſa. ibid.
B.Ioannes in Sanctimonialium illarum obſequio reliquam vitam tranſigit. ibid.
Abſolutâ in auſteritate pœnitentiâ, in Domino moritur. ibid.
In ſua ſpelunca ſepelitur. ibid.
In Eccleſiam prædicti Monaſterij poſteà Corpus transfertur. ibid.
Acta præfata à coæuo Authore referuntur. ibid.
Annus & dies obitus conſignatur. ibid.
Nomen filiæ Comitis declaratur. ibid.

Ioannes Martyr Romanus.

De S. Ioanne Martyre Romano celebris memoria in Martyrologiis. 594
Eius Acta remiſſiuè. ibid.
Sacrum Corpus cum aliis concedente Vrbano VIII. in Hiſpaniam tranſlatum. ib.

Ioannes, & Paulus

De SS. Ioanne & Paulo Martyribus Martyrologia. 618
Scriptores Eccleſiaſtici. ibid.
Eorum origo,& municipium. ibid.
Romam pergunt. ibid.
Conſtantiæ Auguſtæ obſequio addicuntur. ibid.
Quo vterque munere functus in hoc famulatu? ibid.
Gallicanum in Scythia conuertunt. ibid.
Liberalitas Sanctorum in pauperes. ibid.
Eorum conſtantia. 619
Inducias ad deliberandum conceſſas recuſant. ibid.
Ad martyrium generoſo animo ſe præparant.
Omnes facultates pauperibus erogant. ibid.
Sanctorum Chriſtiana libertas. 619
Martyrio coronantur. ibid.
Secretò ſepeliuntur à Præſide Tyranno. ibid.
Dæmones locum ſepulchri reuelant. ibid.
Varia euenerunt miracula. ibid.
Præſes, cuius operâ Martyres fuerant obtruncati, conuertitur. ibid.
Templum magnificum Romæ conſtruitur in quo eorum corpora veneratione coluntur. ibid.
Carmen ſepulchrale. ibid.
Probatur origo Hiſpana. ibid.
In honorem SS. Ioannis & Pauli aliud Epigramma. 620
Alia probantur in Actis adducta remiſſiuè ibid.

Ioannes Sahaguntinenſis.

Ioannes Sahaguntinenſis inter Beatos adſcriptus. 481
Salmanticenſis vrbis patronus. ibid.
De eodem Scriptores. ibid.
Eius vita vario idiomate conſcripta. ibid.
Eiuſdem patria. ibid.
Quos habuit parentes? ibid.
Fuit B. Virginis precibus impetratus à Deo, ibid.
Pia eiuſdem educatio. 482
In puerili ætate à puerilibus alienus. ibid.
Conſodalium rixas compeſcebat. ibid.
Inter ipſos interdum Prædicatorem agebat. ibid.
Eiuſdem ſtudia. ibid.
Virtutum omnium Exemplar. ibid.
Orationi & Ieiuniis inſiſtebat. ibid.
In Philoſophia & Theologia eruditus. ibid.
A Deo impetratus, Deo reſtituitur, ex deuotione parentum. ibid.

Beneficia

Beneficia oblata reſpuit. ibid.
Cooptatur familiæ Epiſcopi Burgenſis. ibid.
Ad Presbyteratum promouetur. ibid.
Fit Canonicus in Eccleſia Burgenſi. 483
Beneficiorum prouentus pauperibus erogabat. ibid.
Iterùm Beneficia deſpicit & deſerit. ibid.
Omnia dimittit vt nudus nudum Chriſtum ſequatur. ibid.
Pauper cum pauperibus ad limina Eccleſiæ lætus ſedebat. ibid.
Humilioris ſubſellij clericus efficitur. ibid.
Prædicatoris vitam agit. ibid.
Plures à mundi illecebris auertit & conuertit. ibid.
Duella Salmantinorum ſedat. ibid.
Fit Capellanus in Collegio S. Bartholomæi Salmanticæ. 484
Pia illius Exercitia poſtquam è Collegio receſſit. ibid.
In grauiſſimam calculi infirmitatem incidit. ibid.
Votum vouet pro obtinenda ſanitate. ibid.
Deus priſtinæ valetudini illum reſtituit. ibid.
Veſtem propriam donat pauperi. ibid.
Hanc eleemoſynam nocte ſequenti Deus commendat. ibid.
Habitum S. Auguſtini ex voto induit. ibid.
Primum in exercitio ſibi commiſſo miraculum. ibid.
Ad præfecturas Ordinis promouetur. 485
Eximiæ virtutes S. Viri. ibid.
A malis geniis inter orandum vexatur. ibid.
Intrepidus ipſe nullo terroris motu turbatur. ibid.
Inter ſacrificandum Chriſtum habebat conſpicuum. ibid.
Ecſtaſes. ibid.
Pia libertas in concionibus ad vitioſos homines refrænandos. ibid.
Inſignis patientia. ibid.
Obedientia eximia. ibid.
Profunda humilitas. 486
Prophetiæ donum. ibid.
Varios prædixit euentus. ibid.
Caſtitatis aſſertor & vindex. ibid.
Ob eius defenſionem veneno inficitur. ibid.
Infirmatur & moritur. 487
Sacrum corpus ſepulturæ traditur. ibid.
Magnam Viri ſanctitatem teſtata ſunt miracula. ibid.
In ſublimiorem locum ſacra eleuantur pignora eum Inſcriptione. ibid.
In Beatorum numerum adſcribitur à Clemente VIII. ibid.
Elogium ſepulchrale. ibid.
Officium conceditur in variis Eccleſiis ad honorem ipſius recitandum. 488
Quo die habitum Religioſum aſſumpſit. ibid.
Quo anno obiit? ibid.
Hymnus ad Veſperas & Laudes in Officio eiuſdem B. Ioannis. ibid.
Hymnus ad ſecundas Veſperas. 489
Vterque Hymnus à R. P. Baſilio Ponze de Leon. compoſitus, cuius refertur Elogium. 488
Alij duo Hymni à R. P. Ioanne de Salcedo Auguſtiniano conſcripti. 490
Alij tres Hymni à R. P. Bernardo Iamineto etiam Auguſtiniano. 491. & ſeqq.
Beatificationis Diploma remiſſiuè. 493

Ioannes de Vrtica.

De S. Ioanne de Vrtica Eremita Martyrologia. 423
Scriptores. ibid.
B. Ioannis origo. 424
Ordines ſacros ſuſcipit. ibid.
Bona patrimonialia vendit. ibid.
Ieroſolymam proficiſcitur. ibid.
Oratione tempeſtatem ſedat. ibid.
In Eremum ſecedit. ibid.
In Vrtica oratorium conſtruit. 425
Opinione ſanctitatis celebris. ibid.
Pontem ſuper Iberum facit. ibid.
Alia pietatis eiuſdem opera. ibid.
Inſignis abſtinentia. ibid.
Miraculum. ibid.
Mortis diem agnouit. ibid.
Sanctitate clarus moritur. 426
Varia Miracula referuntur. ibid.
Mulieribus infœcundis prolem impetrat. ibid.
Puellam à periculo ſeruat. ibid.
Infantem vitæ reſtituit. ibid.
Neglectus feſti cultus punitur. ibid.
Feſtus dies celebri ſolemnitate recolitur. ibid.
Canonici Regulares in Cœnobio B. Ioannis ibid.
Poſtea Ieronymiani ſucceſſerunt. ibid.
Dum ſacrum Corpus in elegantius mauſolæum Religioſi transferre pararent, quid acciderit? 427
Cor & oſſa inconſumpta reperta ſunt. ibid.

An hoc Cœnobium fuerit ab Auguſtinianis Eremiris poſſeſſum? ibid.
An B. Ioannes fuerit à Conſiliis & ſacris confeſſionibus Alphonſi VII. 428
Roderici Epiſcopi familiari amicitiâ vtebatur. ibid.
Quis fuerit ille Rodericus? ibid.

Ioſeph Martyr.

S.Ioſephi & Sociorum Martyrum memoria recolitur à Scriptoribus Hiſpanis. 546
Eorum Acta temporis iniuriâ periere. ibid.

Iſaac Martyr.

De S. Iſaaco Monacho & Martyre Scriptores. 430
De eodem vetus Epigramma. ibid.
Martyrologia. ibid.
Eius origo & proſapia. ibid.
Prodigia in ipſius natiuitate. ibid.
De eodem viſio cùm adhuc ſeptennis eſſet. ibid.
Adoleſcens Exceptoris officio fungitur. 431
Monachatum profitetur. ibid.
Forti animo ſeſe Iudici offert. ibid.
Iudicem conſtanter reprehendit. ibid.
Pro fide comprehenditur. ibid.
Martyrio coronatur. ibid.
Eius notitia Martyrij. ibid.
Quo ordine Acta ipſius compacta? ibid.
Ambroſius Moralez ipſa illuſtrauit. ibid.

Iſidorus.

Iſidorus Epiſcopus Hiſpalenſis Frater S. Florentinæ. 556
Examen apum in ipſius ore in cunabulis poſiti viſum. ibid.
Illius educatio apud Sororem. ibid.
Libros Sorori Florentinæ dicauit. ibid.
Epitaphium eiuſdem in honorem Sororis. 570
De apum examine viſo probatio. ibid.
Scripſit librum aduersùs Iudæos. 571
Vide *Florentina.*

Iulianus Martyr.

De S.Inliano Martyre Flauiobrigenſi Martyrologia. 593
Eius memoria apud Scriprores. ibid.
Eiuſdem origo. ibid.
Annorum XVIII. natus pro fide comprehenditur. ibid
Iubente Præſide flagellatur. ibid.
Matri traditur vt ipſum Diis ſacrificare compellat. ibid.
Mater ipſum in Chriſti confeſſione corroborat. ibid.
Elapſis induciis in ſacco cum ſerpentibus & arena incluſus in mare proiicitur. ibid.
Corpus in inſula repertum ſepelitur. ibid.
Poſt multos annos tumulus ſaxeus ab vndis diruitur, & ad portum Ariminenſem miraculosè ſupernatans transfertur. ibid.
Ciues Ariminenſes Arcam cœleſti luce fulgentem cum pietate ſuſcipiunt. ibid.
Ad Eccleſiam maiorem irrito conatu deferre tentant. ibid.
Poſt plurium dierum orationes & ieiunia in Eccleſiam Monaſterij S. Petri deducitur & collocatur. ibid.
Aperto leuiter tumulo Corpus cum veſtibus incorruptum inuenitur. ibid.
In eadem Arca ſeptem Capita aliorum Martyrum ignororum. ibid.
Ferrarij error. ibid.
Baronij & Galeſinij coniectura diluitur. 594

Iulianus Apoſtata.

Iuliani Apoſtatæ perſecutio. 603. & 604
Eius in deprædandis fidelium opibus vafrities. ibid.
Malitioſus Euangelij Interpres. ibid.
Iuliani Apoſtatæ auaritia. 618

Iulita.

S. Iulita Martyr mater S. Quirici. 536
Quo loco martyrium ſubierint, variant Martyrologia. ibid.
An ex Hiſpania oriundi. ibid.
Vide *Quiricus.*
Inſignis Iulitæ pietas. 537
Eius origo. ibid.
Vitæ integritas. ibid.
Filium Quiricum dum lacte paſcebat Chriſtianæ Religionis dogmatibus imbuebat. ibid.
Immanis oritur perſecutio aduersùs Chriſtianos. ibid.
S.Iulita opes deſerit, & peregrinationi cum filio ſe committit. ibid.
Tarteſſum Hiſpaniæ ciuitatem deuenit. ibid.
Deinde Hypponem in Carpetania confugit. ibid.
Ab Alexandro Præſide accerſitur. ibid.
Ipſa cum puerulo in vlnis complexo ſiſtit ad tribunal. ibid.
Inſignis illius conſtantia. 538
Crudeliter flagellatur præſente filio. ibid.
Filius ab eius amplexibus euellitur. ibid.
Ab impio Iudice ad gradus lapideos illiſus filius coram matre crudeliter interficitur. ibid.
Iulita iterùm cruciatur. ibid

Poſt

Poſt varia tormenta gladio percutitur. ibid.
Inuentio Reliquiarum. ibid.
Biuarij lapſus. ibid.
Marinei Siculi error. 539
Sacrorum pignorum Inuentio in Hiſpania. ibid.
Amphilochij in Gallæcia alij eiuſdem nominis Martyres reperiuntur. ibid.

Iunius.

Æſtatis primus & anni medius menſis. 399
Nominis etymon an à Iuuenibus? ibid.
An à Iunone Iouis ſorore & coniugé? ibid.
An à Iunio Bruto? ibid.
An potiùs ab vnione? ibid.
Iunij tutela Mercurio conſignatur. ibid.
Quot dies Iunio dati? ibid.
Iunij varia à variis gentibus nomenclatura. 400
Iunij Calendæ Fabariæ & Fabaciæ dictæ, & cur? ibid.

Iupiter.

Ioui piſtori ara in Capitolio. 403
Cur ſic Iupiter denominatus? ibid.
Quare hæc ara illi dicata? ibid.
Ioui inuicto Templum. 405

Iuſtus & Scicius.

De SS. Iuſto & Scicio Scriptores. 463
Eorum origo & parentes. ibid.
Mirabilis eorum conuerſio. ibid. & 464
Sculpturam addiſcunt. 465
Miracula patrant. ibid.
Idola fabricare recuſant. ibid.
In ergaſtulum coniiciuntur. ibid.
Dira patiuntur tormenta. ibid.
Martyrio coronantur. 466
A deuota fœmina noctu ſepeliuntur. ibid.
Vide *Germanus.*

Iuuencus.

De B. Iuuenco Presbytero Scriptores. 410
De eodem Sancto remiſſiuè. ibid.

L

Lares.

Larinm Templum. 406
Carmen Ouidij. ibid.

Leander.

Leander Epiſcopus Hiſpalenſis frater S. Florentinæ. 556
Libellus ipſius ad Sororem de inſtitutione Virginum. ibid. & ſeqq.
S. Leandri modeſtia. 559
Rogat Sororem vt pro ſe oret. ibid.
Euis hortationibus Soror ſacrum velamen ſuſcipit. ibid.
Vide *Florentina.*

Lectio.

Lectio maximè vtilis Monialibus. 565
Lectionis effectus. ibid.
Vt carnaliter legi non debeat Vetus Teſtamentum. ibid.

Leontius.

S. Leontij & Sociorum Martyrum memoria apud Hiſpanos. 546
Eorum Acta ignorantur. ibid.

Ludimilla.

Ludimilla vbi Baptiſmum ſuſceperit? 612
Ludimillæ lipſana vbi culta. 613

Ludus.

Ludi Piſcatorij. 402
Verſus Naſonis. ibid.
De his ludis verba Feſti. 403

Luperculus.

De S. Luperculo Martyre Martyrologia. 649
Ferrarij lapſus circa locum martyrij. ibid.
Acta Toloſæ aſſeruata. ibid.
Eius origo Cæſarauguſtana. 650
Virtutibus micat. ibid.
Eremum petit. ibid.
In ſeculum reuerſus militiæ adſcribitur. ibid.
Numeroſo agmini præficitur. ibid.
A Daciano Præſide pro fide comprehenditur. ibid.
Variis cruciatibus torquetur. ibid.
Tormentis ſuperatis coronatur. ibid.
Sacra Pignora vbi condita? ibid.
Tacitæ obiectioni fit ſatis. ibid.

M

Malaca.

Huius vrbis topographia. 545
Quis illius conditor. ibid.
Epigramma refertur. ibid.
Hodie Malaga dicitur. ibid.

Marcellinus.

Sacrorum pignorum S. Marcellini Martyris donatio refertur remiſſiuè. 419

Maria Martyr.

S. Mariæ & Sociorum memoria. 546
Quæ pertulerit tormenta, ignoratur. ibid.

Marina.

Depoſitio ſacrorum Pignorum S. Marinæ Virginis & Martyris. 546
Huius Depoſitionis feſtiuitas in Hiſpania. ibid.
Cauſa huius Feſti traditur. ibid.
Pro S. Marina Virgine & Martyre Hymnus. ibid.
In honorem eiuſdem Epigramma. 547
S. Virginis & Martyris Acta remiſſiuè. ibid.

Mars.
Martis feriæ. 400
Martianus.
De S. Martiano Epiſcopo Pampilonenſi Martyre Scriptores. 671
Acta deficiunt. ibid.
Concluſio Operis. ibid.
Matralia.
Matralia Sacra. 404
Seruæ aditu Templi prohibebantur. ibid.
Verſus Ouidij. 405
Mellaria.
Mellariæ topographia. 409
Duæ huius nominis vrbes. ibid.
Vtriuſque diuerſitas aſſignatur. ibid.
Alterius Mellariæ ſitus. ibid.
Nummi Mellarienſes. 410
Varia vtriuſque vrbis nomina. 409. & 410
Mens.
Menti Deæ ſacra. 403
Menti Templum in Capitolio erectum. ib.
Ouidij carmina. ibid.
Mercurius
Mercurius tutelam habet menſis Iunij. 399
Menia.
Meuiæ, ſeu Meuaniæ, ſeu Meuitaniæ topographia. 443. & 477
Vrbs olim Epiſcopalis. ibid.
Hodie caret Sede. ibid.
De eius Antiquitate, remiſſiuè. ibid.
Mola.
Molæ frumentariæ coronatæ. 403
Vide *Corona*.
Moneta.
Monetæ Sacra. 401
Mons-Serratus.
Montis-Serrati topographia. 501.
Olim Idolorum cultibus dicatus. ibid.
Hodie Chriſtiana Religione celeberrimus. ibid.
Auguſtiſſimæ Deiparæ Virgini iamdudum conſecratus. ibid.
Miraculoſa eiuſdem Virginis Matris imagine vbique notiſſimus. ibid.
Religioſis viris eremos illos habitantibus decoratur. ibid.
Inſignia miracula ad Aram Auguſtiſſimæ Deiparæ quotidie patrata. ibid.
Mulier.
Mulierum fucata pigmenta. 560
Mulierum ornamenta immoderata. 561
Habitu ſplendido loquuntur ad flagitia. ib.
Ad libidinem propenſæ. 560. & 561
Mulieres laicæ vitentur à Religioſis. 562
Mulieres ſanctimoniales etiam ſanctos viros vitare debent. ibid.

N.
Norbertus.
SAncti Norberti Epiſcopi Præmonſtratenſium Patriarchæ præclarum Authoris elogium. 445
De ipſo Martyrologia & Scriptores. ibid.
Eius Acta apud Surium remiſſiuè. ibid.
Eadem carmine deſcripta à Canonico Præmonſtratenſi referuntur. 446. & ſeqq.
Panegyris. ibid.
Vitæ S. Norberti Patriarchæ caput primum. 447
De laudibus SS. Patriarchæ caput ſecundum. 451
Quo anno Ordo Præmonſtratenſis ad Hiſpanias deuenit. 454
Quod Cænobium fuerit primò extructum? ibid.
Catalogus Cœnobiorum Ordinis Præmonſtratenſis in Hiſpania. 454. & ſeqq.
Nuptia, Nupta.
Nuptiarum pericula. 560
Nuptarum & Virginum differentia. ibid.
Nuptarum imaginarij conceptus. 561

O.
Olympius.
SAnctum Olympium Epiſcopum Sancti prædicant. 495
Eius mentio cum laude in Synodis ibid.
Eiuſdem virtutum Scriptores. ibid.
Martyrologia. ibid.
Ipſius acta & origo. ibid.
Conſtantinopolim proficiſcitur propter ſtudia. ibid.
Ad Cappadociæ præfecturam promouetur. ibid.
Ad Sacerdotium ſublimatur. ibid.
Epiſcopus in Thracia eligitur. 496
Interfuit Concilio Grangenſi. ibid.
Pium indicit bellum aduersùs Arianos. ibid.
Exulat ab Oriente. ibid.
Varias pertulit ærumnas pro fide Catholica. ibid.
Concilium Sardicenſe contrahitur. ibid.
Ei interfuit S. Præſul. ibid.
In Hiſpanias reuertitur. ibid
Toletum venit. ibid.
Varios contra hæreſes libros ſcribit. 497
Fit Epiſcopus Toletanus. ibid.
Annorum plenus & meritorum moritur. ib.
Patriæ probatio. ibid.
De præfectura ipſius, & Epiſcopatu. ibid.
Quibus Conciliis interfuit. ibid.
An fuerit Epiſcopus Vlyſſipponenſis. ibid.
Dies & annus obitus conſignantur. ibid.

Oratio.

Oratio.
Orationi iugiter vacare debent Moniales. 563
Orationis profectus & effectus. ibid.
Ordo.
Ordinis Præmonſtratenſis Patriarchæ Norberti Elogium. 445
In laudem eiuſdem Sancti Poëma 446. & ſeqq.
Hic ordo quo anno ad Hiſpanias deuênit. 454
Catalogus Cœnobiorum. ibid.& ſeqq.
Ornatus
Ornatus nimius ad libidinem pronus. 560
Ornatus ſuperfluus mulierum. 561
Ornatus immoderatus eſt ſignum pronitatis ad flagitium. ibid.
Ouetum.
Oueti Topographia. 535
Laus eiuſdem Ciuitatis. ibid.

P.

Palladius
S. PAlladius apud Gallos ignotus. 580
De ipſo Martyrologia & Scriptores. ibid.
Eius origo Ebredunenſis in Aluernia Galliæ. 581
Viennam exulat pro fide. ibid.
Fit Epiſcopus. ibid.
Pia eiuſdem exercitia. ibid.
Dominicæ Paſſionis deuotiſſimus cultor. ib.
Prophetiæ dono illuſtratur. ibid.
Sanctè moritur. ibid.
Sacri Corporis Tranſlatio è Gallia Camprodonum. ibid.
Varia, cùm viueret, Miracula ab ipſo patrata referuntur. ibid.
Saxum ruinam minans in cliuo ſubſiſtit. ibid.
Homo ab ægritudine curatur. ibid.
Puella à ſcorpij morſu venenato ſanatur. 582.
Puerum à mortuis ſuſcitat. ibid.
A Gallis corpus auſertur. ibid.
Ad Perpinianenſ. vrbem deſertur. ibid.
Miraculum. ibid.
Carcaſſonam Galliæ transfertur. ibid.
Obitus miſerrimus ſpoliatoris. ibid.
Reſtitutio ſacri Corporis Camprodono. ibid.
Pallas.
Palladis Auentinæ ſacra. 405
Papius.
De S.Papio Martyre Menologium. 648
Martyrologia & Scriptores. ibid.
Luitprandi & Dextri diſcrepantia ſedatur. ibid.
S.Papij origo. ibid.
Ab ineunte ætate Chriſtianus & omni virtute ornatus fuit. ibid.
Inſtante Diocletiani & Maximiani perſecutione martyrium expetit. ibid.
Dacianum Præſidem miſſum in Hiſpanias quærit. ibid.
In ipſum forti corde inuehitur. ibid.
Martyris in verbis conſtantia. ibid.
Maiorem quoque in verberibus exhibet. 649
Diris & variis tormentis cruciatur. ibid.
Semper victor euadit. ibid.
Tandem datis ceruicibus coronatur. ibid.
Nomina vrbium in Actis corruptè adducta. ibid.
Loco *Segeza, Segizamon* reponendum. ibid.
Et loco *Bruca, Arbucara* reponendum. ibid.
Obiectionibus ocurritur. ibid.
Parens.
Parentes filiorum meritis honorantur. 560
Patauium.
Pataui j topographia. 523
A quo fuerit condita. ibid.
Quomodo hodie nuncupata. ibid.
Paula.
De S. Paula Martyrologia & Scriptores. 544.
Eius origo & genus. ibid.
Cum S. Cyriaco ſæuiente Diocletiani perſecutione comprehenditur. ibid.
Conſtanter martyrium ſubit. 545
Vide *Cyriacus.*
Paulina.
De S.Paulina Martyrologia & Scriptores. 443.& ſequenti.
Eius origo & proſapia. 444
In Ethnicorum erroribus educata. ibid.
Permittente Deo à dæmone vexatur. ibid.
Tunc temporis Petrus Exorciſta pro fide vinculis ferreis conſtringebatur. ibid.
S. Martyr pium dat conſilium Tribuno. ibid.
Promittit ſe liberaturum filiam, ſi in Ieſum-Chriſtum credere velit. ibid.
Tribunus aſſentitur huic conſilio, ſub cautione miraculi. ibid.
Miraculo facto ad fidem conuertitur. ibid.
Paulina à Diabolo liberatur. ibid.
Tota familia cum trecentis aliis de vicinia baptizatur. ibid.
Iudex furore correptus nouos athletas comprehendi iubet. 445
Poſt varia tormenta coronantur. ibid.
Corpus S. Paulinæ in Hiſpaniam tranſfertur.

fertur. ibid.
Quo in loco pignora quieſcant? grauis & pia contentio. 443
An in æde S.Martini in montibus. ibid.
An Placentiæ Italiæ. ibid.
An potiùs in Cœnobio S.Michaëlis de Treuiño Diœceſis Burgenſis in Hiſpania? ibid.
Hæc vltima ſententia probatur. ibid. & 445

Paulinus.

S. Paulinus ex Italia in Hiſpanias deuenit. 583
De ipſo Martyrologia. ibid.
Scriptores Eccleſiaſtici. ibid.
Nomen, Patria, & Proſapia. 584
Locus Natiuitatis. ibid.
Quo anno naſcitur. ibid.
Eius ſtudia. ibid.
Ad Conſulatum promouetur. ibid.
Conuertitur ad fidem. ibid.
In Hiſpaniam peregrinatur. ibid.
Matrimonium contrahit. ibid.
Poſt longa vota Celſum habuit filium. ibid.
Celſus eius filius Compluti moritur. ibid.
Inter Coniuges votum continentiæ emittitur. ibid.
Paulinus fit Presbyter. ibid.
Monachiſmum in Hiſpaniam defert. ibid.
Plenus virtutibus moritur. ibid.
Eius Corpus Romam transfertur. ibid.
In Hiſpaniam poſteà reducitur. ibid.
Duo aduentus in Hiſpanias probantur. ibid.
Therasia eius vxor fuit Hiſpana. 585
De morte Celſi filij apud Complutum Epigramma. ibid.
De presbyteratu Paulini apud Barcinonem. ibid.
De tranſlatione Sacri Corporis in Hiſpaniam. ibid.
In Cœnobio Anlagenſi Carthuſianorum ſeruatur. ibid.

Paulinus, & Germanus.

De S.Paulino Martyrologia. 463
Cum Germano fratre ad fidem conuertitur. 464
Sculpturæ artem addiſcit. 465
Idola ſculpere recuſat. ibid.
Cruciatur & coronatur. 466
Vide *Germanus.*

Paulus Apoſtolus.

De Commemoratione S. Pauli Apoſtoli. 664.
Cauſa huius feſtiuitatis ſeparatim à Celebratione feſti S.Petri. ibid.
S.Pauli Elogium ex B. Damaſo Pontifice. 665
S.Paulus Hiſpanias adiit. ibid.
Iſaiæ locus explicatur ad probandum S. Pauli aduentum in Hiſpanias. ibid.
Probatur iterum ex verbis Apoſtoli & SS. Patrum placitis. 666
Confirmatur etiam ex Scriptorum ſententia. ibid.
Probatur. III. ex vniuerſalis Eccleſiæ traditione. 667
Innocentij I. verbis reſpondetur. ibid.
Apoſtolorum facultas communis. ibid.
Gelaſij Papæ & D.Thomæ opinioni fit ſatis. ibid.
Tacitæ obiectioni reſpondetur. 668
Eſtij aſſertioni occurritur. ibid.
Xantippe Diſcipula S.Pauli. ibid.
Acta S. Pauli referuntur. ibid.
Eius origo. ibid.
Ieroſolymam adiit ſtudiorum cauſâ. ibid.
Quem habuit magiſtrum. ibid.
Aduersùs Damaſcum pergit. ibid.
Chriſti voce detentus conuertitur. 669
Sacro Baptiſmate renaſcitur. ibid.
Chriſti Apoſtolus efficitur & Gentium Doctor. ibid.
In varias orbis prouincias peregrinatur. ibid.
Xantippe eius modeſtiam miratur & doctrinam ſuſcipit. ibid.
Miraculum narratur. ibid.
Xantippem cum viro & familia ad fidem conuertit. ibid.
Luſtratis Hiſpaniæ vrbibus Romam reuertitur. ibid.
Nerone imperante martyrium ſubit. ibid.
Sepelitur in via Oſtienſi. ibid.
Carmen ſepulcbrale. ibid.
Gladius quo decollatus fuit, Toleti ſeruatur. ibid. & 670
In Monaſterio Siſlenſi cuſtoditur & colitur. ibid.
Quis hunc gladium huic Cœnobio dedit. ibid.
In honorem S.Pauli carmen ex Baptiſta Mantuano. 669

Pelagius.

De S.Pelagio Martyrologia. 622
Scriptores Eccleſiaſtici. ibid.
Quis primus Acta ipſius ſcripſerit? ibid.
Actorum præfatio. 623
Belli motus contra Gallæciam. ibid.
Hermoigius Tudenſis Epiſcopus captus. ibid.

Pelagius

Pelagius obſes datur. ibid.
Sanctitatis in Pelagio rudimenta. ibid.
Pelagius ſpecie decorus. 624
Virginitatem ſeruauit. ibid.
Pelagij pulchritudo Regi Tyranno laudatur. ibid.
Pelagius Regi ſiſtitur. ibid.
Rex Pelagium inhoneſtè amat. ibid.
Regis colloquium ad S. Pelagium. ibid.
Pelagij conſtantia. ibid.
Eiuſdem pudicitia. ibid.
Cruciatur & diſcerpitur. 625
Eius oratio in tormentis. ibid.
Martyrio coronatur. ibid.
Corpus proiicitur in flumen. ibid.
A fidelibus repertum honorificè ſepelitur. ibid.
Oratio ad S. Martyrem. ibid.
Martyrij dies & annus. ibid.
Qui huius Hiſtoriæ meminerint. ibid.
Paſſio S. Pelagij Martyris Cordubenſis vetuſto carmine ſcripta à Roſuitha Abbatiſſa. 626
Cordubæ laudes. ibid.
S. Martyris laudes & elogium. 629
Cordubenſis carceris deſcriptio, 630
Martyr ad Regem defertur. 631
Martyr ad Regem. 632
Rex ad Martyrem. ibid.
Cruciari iuſſus. ibid.
Coronatur. 633
Piſcatores Corpus inueniunt. 634
Cordubam reportant. ibid.
Vendunt fidelibus, à quibus tumulatur. ibid.
Miracula. 635
Caput in ignem mittitur. ibid.
Extrahitur illæſum. 636
Epiſcopus Tudenſis Hermoigius Pelagij Patruus, non Pater. ibid.
Non fuit de ſtirpe Regia. ibid.
Caput igne examinatur. ibid.
Ex Ciuitate Tudenſi oriundus. ibid.
Sociam habuit in carcere B. Eugeniam Martyrem. ibid.
Hæc ſocietas carmine probatur. ibid.
Annus Agonis conſignatur. 637
Cultus S. Martyri exhibitus. ibid.
Pro S. Pelagio Martyre Hymnus. ibid.

Pera.

Huius vrbis topographia. 467
Quod hodie oppidum, ignoratur. ibid.

Perſecutio.

Dira perſecutio aduersùs Chriſtianos in Oriente oritur. 531
Impius Diocletianus Præſides mittit ad extirpandam penitùs Religionem Chriſtianam. ibid.
Horrenda ſtrages vbique editur. ibid.
Perſecutio ſub Alexandro Imperatore in Chriſtianos exardeſcit. 537
Tam in Oriente quam in Occidente ſanguis Fidelium effunditur. ibid.
Horrenda Diocletiani perſecutio poſt abdicatum imperium deſcribitur. 544
Furoris & impietatis Miniſtri varias in regiones mittuntur. ibid.
Ruffinus Iudex impia Imperatoris Edicta publicari curat. ibid.
Magnam ſtragem edit. ibid.
Iuliani Apoſtatæ Perſecutio. 603. & 604

Perſeueranda.

De S. Perſeueranda Virgine Martyrologia. 620
Scriptores Hiſpani. ibid.
Acta eiuſdem ex carmine ſepulchrali. ibid.

Petrus Apoſtolus.

S. Petri Apoſtolorum Principis & Chriſti vicarij Elogia. 652
S. Petrus Hiſpanias perluſtrat. ibid.
S. Petri aduentus in Hiſpanias probatur I. Prophetarum expoſitione. ibid.
Probatur II. monimentorum traditione. 653
Probatur III. Scriptorum authoritate. 654
Cauſa Aduentus refertur. 655
Caput cum Brachio S. Petri olim in Hiſpania, & vbi? ibid.
Brachium hodie in Cœnobio S. Petri *de Tabernas* in Aragonia colitur. ibid.
Acta S. Petri traduntur. ibid.
Eius Origo. ibid.
Varia nomina & eorum etymon & ſignificatio. ibid.
Peregrinationes in varias prouincias. 656
Eius Miracula conſiderantur. ibid.
Romam pergit. ibid.
Simonem Magum confundit. ibid.
Epiſcopos ordinat. ibid.
Succeſſorem eligit. ibid.
Iuſſu Neronis comprehenditur. ibid.
Coram Agrippa Præfecto ſtatuitur. ibid.
Facies eius ſicut Sol. ibid.
S. Petri cum Præfecto colloquium. ibid.
Iubetur crucifigi. ibid.
Commouetur Populus pro ſuſtinenda cauſa Petri. ibid.
S. Petrus emotionem ſedat. ibid.
Cruci affigitur & coronatur. ibid.
A fidelibus ſepelitur. ibid.
Epigramma ſepulchrale. ibid.
Huius aduentûs mentio in Breuiariis antiquis

tiquis Hiſpaniæ. 657
Poëmatis fragmentum. ibid.
Hymni ex Breuiariis Hiſpaniæ in honorem SS.Petri & Pauli. ibid.
Primus Hymnus ex Breuiario Muzarabum. ibid.
Alius Hymnus ex Breuiariis Hiſpalenſi Toletano, Compoſtellano, & aliis. ibid.
Quis illius Hymni Author. ibid.
Prudentij carmen de paſſione SS. Apoſtolorum Petri & Pauli. 659

Petrus Compater.

De B. Petro cognomento Compatre Scriptores. 534
Eius patria & inſtitutum. ibid.
Minorum Regulam profitetur. ibid.
A S.Franciſco in Hiſpanias mittitur. 535
Oueti Aſturum conſiſtit. ibid.
Eius acta ignorantur. ibid.
Poſt mortem vt Sanctus habetur. ibid.
Corpus in viliori loco ſepultum primò transfertur ad eminentiorem. ibid.
Eius Epitaphium refertur. ibid.
Sacra ipſius pignora ſecundò transferuntur. ibid.
Miracula ipſius ſanctitatem teſtantur. ibid.
Error Arturi detegitur circa diem obitus. ibid.
Ribadeænſium opinio circa poſſeſſionem ſacri corporis. ibid.
Monaſterium Ouetenſe poſſidere affirmat pro quo iuris præſumptio eſt. ibid.
Malè à Dauila cognominatur Parens. ibid.
Error eiuſdem Chronographi circa conſtructionem Monaſterij Ouetenſis Minorum. ibid.

Petrus & Socij Martyres.

De SS.Petro Presbytero & Sociis Martyribus martyrologia. 456
Scriptores. 457
Eorum Acta ex D.Eulogio. ibid.
Origo SS.Martyrum. ibid.
Liberalibus diſciplinis erudiendi Cordubam proficiſcuntur. ibid.
Monachatum profitentur. ibid.
Inſtante perſecutione ſeſe Iudici offerunt. ibid.
Martyrio coronantur. ibid.
Sacra Corpora igni traduntur. 458
Cineres in flumen proiiciuntur. ibid.

Phidius.

Phidij Dei Sacra. 402
Phidius Deus dictus Sabus, Sanctus, & Semipater. ibid.
Verſus Ouidij. ibid.
Verſus Silij de bello Punico. ibid.
Sabi & Phidij mythologia remiſſiuè. ibid.
Eius Simulachri deſcriptio. ibid.

Pluto.

Plutonis Summani ara. 405

Potamiena.

De S. Potamiena cum Sociis Martyrologia & Scriptores. 645
Eius & matris Marcellæ origo. ibid.
Potamienæ venuſtas. 646
Baſilidis Satellitis humanitas. ibid.
Potamiena cum matre Marcella martyrio coronatur. ibid.
Baſilides ſatelles conuertitur, & martyrij laurea donatur. ibid.
Origo S. Potamienæ probatur. ibid.
Vide *Sereni, & Quinctia.*

Præſul.

Præſulis ſancti ſuaue regimen. 414
Præſulis & priuati vitæ diſcrimina. ibid.

Preces.

Preces Sanctorum validæ. 559
Preces Virginum maximi momenti ſunt. ibid.
Preces propinquorum vtiles. ibid.

Putealia.

Huius Vrbis peruetuſtæ Topographia. 647
Error in Itinerario Antonini. ibid.
Dicæarchia idem quod Putealia. 648

Q.

Quinctia.

DE S.Quinctia Marcella Martyrologia & Scriptores. 645
Eius origo. ibid.
Martyrium ſubit cum filia Potamiena. 646
Vtriuſque origo Hiſpana probatur. ibid.
Inſcriptiones referuntur. 647
Vide *SS.Sereni, & Potamiena.*

Quinquatria.

Quinquatria Minora quid? 405

Quiricus, & Iulita.

SS.Quiricus & Iulita quo loco nati & paſſi, inquiritur. 536
Martyrologiorum varietas. ibid.
An fuerint Hiſpani? ibid.
Acta SS.Quirici & Iulitæ Matris Martyrum referuntur. ibid.
Præfatio. ibid.
Semper Deus laudandus. ibid.
Ingens oritur perſecutio aduersùs Chriſtianos. 537
Quiricus cum lacte diuinæ legis diſciplinam ſuxit. ibid.
Nobili genere ortus. ibid.
Erat vnigenitus matri ſuæ Iulitæ. ibid.
Iulita cum infantulo ad Tribunal impij

Iudicis

Iudicis trahitur. ibid.
Ipſo vidente materi neruis boum cæditur. 538
Tyrannus eum demulcere tentat & oſcula figere. ibid.
Tyrannum infantulus auerſatur. ibid.
Iraſcitur crudelis Iudex aduerſus ipſum .ib.
Ad gradus lapideos tenerum corpus iaciens crudeliter contriuit. ibid.
S. Quirici pignora in Eccleſia Burgenſi. 539
Vide *Iulita*.

R.

Raymundus Barbaſtrenſis.

DE S. Raymundo Barbaſtrenſi Epiſcopo Martyrologia. 574
Scriptores Eccleſiaſtici. ibid.
Eius Acta referuntur. ibid.
A quo fuerint conſcripta. ibid.
Eius origo & militia. ibid.
Studia & virtutes. 575
Relicto ſæculo ad Clericatum promouetur. ibid.
Fit Prior S. Saturnini Tholoſæ. ibid.
Epiſcopus Barbaſtrenſis eligitur. ibid.
Rex & Populus hanc electionem gratulantur. ibid.
Huius Electionis ignarus miſſis à Rege litteris de ciuitate Tholoſanâ euocatur. ibid.
Quantum poteſt, hunc honorem detrectat.
Tandem canonicè confirmatur & conſecratur. ibid.
Eius ſedulitas & cura in hoc munere. ibid.
Inſignes eius virtutes. ibid. & 576
Violenter ab Epiſcopatu eiicitur. 576
Magnum Humilitatis exemplum præbet. ibid.
Plebi inſequenti benedictionem Epiſcopalem impertit. ibid.
Deum & Sanctam Sedem Apoſtolicam aduerſùs ſpoliatorem interpellat. ibid.
Cum magna patientia ad Rotenſem Eccleſiam ſe confert. ibid.
In ea Pontificale munus exercet. ibid.
Fit Epiſcopus Ripacurtiæ. ibid. & 577
In Canonicum Eccleſiæ Cæſarauguſtanæ ipſo poſtulante recipitur. ibid.
Exhinc Canonici Rotenſes à Cæſarauguſtanenſibus quotidianam diſtributionem accipiunt. ibid.
Brachium B. Valerij ex Eccleſia Rotenſi in Cæſarauguſtanam ipſo concedente transfertur. ibid.
Comitatur Regem Malacam vſque. ibid.
Mart. Hiſp. Iunij.
In hac expeditione militibus opem ferre non ceſſat. ibid.
Dum exercitus pugnabat, Moyſis exemplo orationi vacabat. 576
In grauem morbum incidit. ibid.
A Rege dimittitur cum literis reſtitutoriis aduerſùs ſpoliatorem. ibid.
Ad Ciuitatem Oſcam peruenit. ibid.
Infirmitate ingraueſcente à ſuis viſitatur. ib.
Piis exhortationibus ipſos conſolatur. ibid.
Suſceptis deuotè Sacramentis in Domino moritur. ibid.
Eius Corpus ad Rotenſem Eccleſiam portatur & ibi honorificè ſepelitur. ibid.
Helias Actorum ſcriptor quo anno vixerit. ibid.
Quare S. Raymundus à Sede fuerit deiectus, inquiritur. ibid.
Duæ rationes adducuntur. ibid.
Rex peccatum confeſſus Succeſſori Epiſcopo Sedem reſtituit. ibid.
Quid de Stephano ſpoliatore actum? 579
An S. Raymundus fuerit Epiſcopus Ripacurtiæ? ibid.
Quòd interfuerit expeditioni Malacitanæ probatur. ibid.
Hymnus in eius feſtiuitate in Eccleſia Oſcenſi ad Primas Veſperas. ibid.
Alius Hymnus ad Laudes. 580
Alius Hymnus ad Secundas Veſperas. ibid.
An fuerit canonicè inter Sanctos relatus. ibid.

Reliquiæ.

Reliquiæ S. Paulinæ quo in loco requieſcant, diſceptatur. 443
Reliquiarum S. Quirici & S. Iulitæ inuentio. 538. & 539
Reliquiarum S. Stephani inuentioni interfuit S. Abundius Auitus. 541. & 542
Reliquiarum S. Marinæ Virginis & Martyris Alexandrinæ depoſitio. 546
Reliquiæ S. Valerij in Eccleſia Cæſarauguſtana. 577
Reliquiarum S. Palladij ereptio. 581
Earundem reſtitutio. 582
Reliquiæ S. Paulini in Cœnobio Aniagenſi Carthuſianorum ſeruantur. 585
Reliquiæ SS. Hermolai & decem millium Martyrum an Toletum delatæ? 588
Duo Capita horum SS. Martyrum cum fragmentis veſtium Abulæ coluntur. 589
Sacrarum Reliquiarum S. Attonis inuentio, eleuatio, & tranſlatio. 591
Reliquiæ S. Iuliani Martyris miraculosè Ariminum deportatæ. 593

Septem Capita Martyrum ignotorum. ibid.
Reliquię S. Ioannis Martyris Romani apud Madridium. 594
Reliquiæ S. Ioannis Baptiſtæ inſignes in Hiſpania. 596
Manûs ſiniſtræ cum parte Brachij S. Ioannis Baptiſtæ apud Perpinianum depoſitio. ibid.
Aliæ in aliis locis eiuſdem Sancti Præcurſoris Reliquiæ apud Hiſpanos. 598
Reliquiæ Boriuorij & Ludimillæ vbi quieſcant? 613
Reliquiarum S. Enroſiæ inuentio & tranſlatio. 615
Reliquiæ S. Aciſcli apud Toloſam. 616
Reliquiarum SS. Ioannis & Pauli Martyrum miraculoſa inuentio, eleuatio, & cultus. 619
Reliquiæ S. Pelagij Martyris vbi ſeruentur & colantur. 625. & 634
Veritas Capitis illius igne probatur. 635. & 636
Reliquiæ S. Hermolgij in Monaſterio S. Chriſtophori. 638
Reliquiarum S. Zoili Martyris miraculoſa Inuentio & cultus. 641. & 643
Reliquiæ S. Luperculi apud Eloſatium vrbem veneratione coluntur. 650
Reliquiæ S. Petri Apoſtoli in Hiſpaniam delatæ. 655
Caput cum Brachio S. Petri olim apud Rodem depoſitum. ibid.
Brachium hodie in Cœnobio S. Petri *de Tabernas* in Aragonia. ibid.
Reliquiæ S. Baudelij & Sociorum vbi ſeruantur. 661
Gladius quo S. Paulus fuit decollatus, Toleti in Hiſpania colitur. 670

Reſtitutus.

De SS. Reſtituto & Sociis Martyrologia & Scriptores. 477
Eius origo. 478
Ad Presbyteratum promotus. ibid.
Interfuit Concilio Iliberitano, & inter Presbyteros ſubſcripſit. ibid.
Hiſpanias luſtrauit & illuſtrauit. ibid.
Cantabros inuiſit. ibid.
SS. Caſtorem & Socios pro fide ad lapidicinas damnatos viſitauit & ſolatus eſt. ibid.
Cum S. Criſpulo capitur. ibid.
Vterque martyrio coronatur. 479
De loco agonis curioſa diſceptatio. ibid. & 480

Riſus.

Riſus immoderatus vitio vertitur. 565
Riſus in Virgine quale peccatum. ibid.
Riſus vt error fugiendus. ibid.
Riſus laſciuus cor laſciuũ demonſtrat. ibid.

S.

Sabinianus.

De SS. Sabiniano & Sociis Martyrologia. 456
Scriptores. 457
Eius origo. ibid
Monachatus. ibid.
Martyrium. ibid.

Sabus.

Sabus, Sanctus, & Semipater. 402
Vide *Phidius.*

Sacra.

Sacra Carneæ Deæ. 400
Sacra Hecatombea Athenis. ibid.
Sacra Tempeſtati indicta. ibid.
A quo fuerint inducta? ibid.
De his Sacris Inſcriptio vetuſtiſſima. ibid.
Verſus Ouidij declarantur. ibid.
Sacra Monetæ. 401
Sacra Bellonæ. ibid.
Vide *Bellona.*
Sacra Deo Fidio. 402
Naſonis carmina referuntur. ibid.
Sacra Deæ Menti. 403
Sacra Nudipedalia. 404
Sacra Matralia. ibid.
Sacra Buphonia. 405
Sacra Saturnalia, ſiue Chronia Athenis. ib.
Sacra dies purgationis Delubri Veſtæ. ibid.
Sacra Metœcia. ibid.
Sacra Palladi Auentinæ. ibid.
Sacra Piſtori Ioui in Capitolio. 403

Saguntum.

Sagunti topographia. 604
Varia eius nomina apud varios. ibid.
Inſcriptiones Hebræis characteribus ſculptæ, remiſſinè. 605
Hodie dicitur *Moruedre.* ibid.
Eius fidelitatis monumentum. ibid.

Salmantica.

Salmanticæ topographia. 493
An à Teucro condita? ibid.
Chronographi Regij lapſus detegitur. 494
Varia nomina perperam ipſi tributa. ibid.

Sancti.

Sanctorum veneratio vbique commendabilis. 478
Sancti eiuſdem nominis Scriptoribus anxietatem pariunt. 474

Sanctius.

Sanctij Comitis mors. 410
Sanctij Regis præfati Comitis Generi ſtrenuitas & pietas. ibid.

Iter

Iter ad S.Iacobum liberum reddit. ibid.
Ruinas ab Agarenis illatas reparat. ibid.
Eccleſias inſtaurat. ibid.
Monaſteria conſtruit. ibid.
Paternum, ſeu Patricium ad S. Odilonem Abbatem Cluniacenſem mittit. 411
Onnienſe Cœnobium à Socero extructum Monachis Benedictinis conceſſit. ibid.
Abbate mortuo S. Eneconem conſtituere decernit. 413
Rex ipſe Sanctius ad S. Eneconem accedit & compellit Abbatiam ſuſcipere. ibid.
Sanctij Regis admonitio & iuſſus refertur. ibid.

Sanctius Miles & Martyr.

S.Sanctij militis & Martyris elogium. 437
Martyrologia. ibid.
Scriptores. ibid.
Fuit natione Gallus. 438
In captiuitatem reductus eſt. ibid
Regis Agarenorum tyro. ibid.
Regis fauores reſpuit. ibid.
Humana omnia deſpexit. ibid.
Inter ſectarios ſemper fidelis extitit. ibid.
Fuit S. Eulogij Diſcipulus. ibid.
Comprehenditur. 439.
Iudicis accuſatio. ibid.
Prudens & generoſa Martyris reſponſio. ibid.
Muneribus regalibus exautoratur. ibid.
Ceruicibus abſciſſis coronatur. ibid.
Sacrum Corpus in rogum iniicitur cum aliorum Martyrum cadaueribus. 440
Sacri Cineres in fluminis vndas diſperguntur. ibid.
Martyrologio Gallico Hiſpani Author Sanctium reſtituit. ibid.

Scicius.

De S.Scicio Scriptores & Acta.463.& ſeqq.
Vide *Germanus.*

Secura.

Securæ topographia. 531
Quomodo hodie nuncupatur. ibid.
De hoc oppido remiſſiuè. 532

Segizamon.

Huius vrbis topographia. 649
Duæ huius nominis vrbes in Hiſpania.ibid.
Conditores. ibid.
Segizama-Iulia à Ptolomæo dicta. ibid.

Senarius numerus.

De Senarij numeri myſteriis. 458
Senarius numerus cœteris omnibus perfectior. ibid.
Sex diebus mundus fuit perfectus. ibid.
Senarij numeri perfectio etiam Ethnicis cognita. ibid.
Senarij numeri perfectio in veteri lege. ib.

Mart.Hiſp.Iunij.

Sentica.

Huius vrbis topographia. 662
Hodie Zamora nuncupatur. ibid.
Præſul ab Authore laudatur. ibid

Sereni,& Socij.

De SS. Serenis,Quinctia Marcella,& Potamiena cum Sociis Martyribus. 645
Martyrologia & Scriptores. ibid.
Serenorum origo. ibid.
Alexandriam ad Origenem pergunt. ibid.
Martyrio coronantur. ibid.
Vide *S. Quinctia.*
Genealogia horum Serenorum. ibid.
De eadem Auli Hali Epigramma. ibid.

Setiſacum

Huius vrbis topographia. 462
Mare Triboracum deſignatur. ibid.
In Murborgorum prouincia conſcribitur. ibid.
Hæc Prouincia olim Comitatus, poſteà in Ducatum erecta. ibid.

Superſtitio.

Chriſtiana fide à Gentilibus Superſtitio credita. 466
Hoc ipſum Inſcriptione probatur. ibid.
Variæ Superſtitiones Ethnicorũ.309.&ſeqq.

T.

Temperantia.

Temperantia ſequenda. 563
Triplex gulæ intemperantia. ibid.
Vide *Abſtinentia.*

Tempeſtas.

Tempeſtati Sacra. 400
A quo indicta? ibid.
Vetus Inſcriptio. ibid.

Templum.

Templum Bellonæ conſecratum. 401
Verſus Ouidij dantur. ibid.
Vetus Inſcriptio remiſſiuè. ibid.
Verba Ouidij referuntur. ibid.
Templum Herculis. 402
Templum Veſtæ apertum. ibid.
Templum Deæ menti Sacrum in capitolio. 403
Templnm Concordiæ ſacrum. 404
Templum Fortunæ Forti dicatum. ibid.
Templum Ioui inuicto conſecratum. 405
Templum Plutonis Summani ſacrum.ibid.
Templum Larinm. 406
Templum Romuli. ibid.
Templum Herculi & Muſis dedicatum. ib.
Verſus Ouidij referuntur. ibid.
Quis cõditor & inſtaurator huius Tẽpli. ib.
Templum Monetæ ſacrum. 401

Terra.

Non thezaurizandum in terra. 557
Terrenarũ rerum caducitas deſcribitur. ib.

Terrena Cœleſtia non capiunt. ibid.
Virgo quærens terrena, Chriſti ſanguine abutitur. 558

Teſtum Libum.

Teſtum libum quid? 405

Theodolus & Socij Martyres.

SS. Theodoli & Sociorum memoria apud Scriptores Hiſpanos. 546
Eorum Acta periere. ibid.

Translatio.

Tranſlatio ſacrorum pignorum S. Firmi Martyris. 409
Translatio Corporis S. Paulinæ in Hiſpaniam. 443. & 445
Translatio Corporum SS. Germani & Sociorum. 466
Huius Tranſlationis monumentum ex Vincentio Domenec. ibid.
Translationes ſacrorum pignorum S. Vincentij Agennenſis. 473
Tranſlatio Corporis B. Ioannis Guarini in Eccleſiam S. Petri Barcinonenſis. 500
Tranſlatio prima corporis B. Petri cognomento Compatris. 535
Translatio altera eorundem ſacrorum pignorum. ibid.
Miracula in hac Tranſlatione. ibid.
Translatio corporis S. Innocentij Martyris Madridium. 543
Tranſlatio ſacrorum pignorum S. Marinæ Virginis & Martyris Alexandrinæ. 546
Tranſlatio Brachij S. Valerij ex Eccleſia Rotenſi in Cæſarauguſtanam. 577
Huius Tranſlationis relatio & Author. ibid.
Miraculum. ibid.
Tranſlatio ſacri Corporis S. Palladij ex Gallia Camprodunum. 581
Tranſlatio Corporis S. Paulini Romam. 584
Alia Tranſlatio eiuſdem in Hiſpaniam. bi. & pagin. 585
Tranſlatio Reliquiarum S. Hermolai & Sociorum. 588
Tranſlatio Corporis S. Attonis Epiſcopi Piſtorienſis. 591
Tranſlatio Corporis S. Iuliani Martyris Ariminum. 593
Tranſlatio Corporis S. Euroſiæ Virginis & Martyris in Eccleſiam Iaccenſem. 615
Translatio Sacri Corporis S. Zoili. 641

Triumphus.

Duplex triumphus C. Marci Rutilij, & Q. Cæcilij Metelli die 2. Iunij. 401
Triumphus M. Fabij Ambuſti die tertia. ib.
Triumphus D. Iunij Bruti die 8. Iunij. 404
Triumphus naualis Cneij Fului Centimali, die 21. Iunij. 405
Triumphus Maſiniſſæ die 24. Iunij. 406

Tyro.

Tyronum vſus in palatio Regum Maurorum. 440
De huius Tyrocinij antiquitate, remiſſiuè. ib.
Ad quid eligerentur. 438
Olim *Donceles* vocabantur. ibid.
Ex publico ærario, Regiiſque annonis ſtipendia conſequebantur. ibid.

V.

Veſta.

Veſtæ Templum apertum. 402
Veſtæ feriæ. 403
Veſtæ ſacra dies ob purgationem Delubri. 405.

Victoria.

Victoria Poſthumij. 405
Victoria Annibalis. 406

Vigilius.

De S. Vigilio Martyrologia & Scriptores. 621
Eius origo & ſtudia. ibid.
Epiſcopus ordinatur. ibid.
Prædicationem miraculis confirmat. ibid.
In agro Veronenſi & Brixienſi Eccleſias conſtruit. 612
Anaunienſes conuertit. ibid.
In Randena valle Idolum euertit. ibid.
Verbum Dei eo in loco prædicat. ibid.
Lapidibus obruitur. ibid.
Corpus Tridentum defertur vbi honorificè tumulatur. ibid.
Acta hæc Auctor probat eſſe genuina. ibid.

Vincentius Epiſcopus & Martyr.

S. Vincentius Epiſcopus & Martyr quo in loco agonem perfecerit, dubitatur. 441
Pia hæc diſceptatio ab Authore fusè examinatur. ibid.
Nullus ex Scriptoribus Italis antiquis de Meuania Italiæ loquitur, vt de loco palæſtræ huius Martyris. ibid.
Plurimi Authores aſſignant Meuaniam Hiſpaniæ. ibid.
Alium fuiſſe Meuanienſem Italiæ Diuum variis argumentis probatur. ibid.
Iſte Vincentius fuit natione Hiſpanus. 442
In Italiam profectus eſt. ibid.
Pro fide comprehenditur. ibid.
Ad Templum Martis ductus ſua oratione idola omnia euertit. ibid.
Dæmones vlulant in aëre. ibid.
Plures paganos miſerabiliter occiderūt. ib.
Cæteri fidelium precibus liberantur. ibid.
Præſes cum aliis innumeris conuertitur. ib.
Vincentius & Socij liberi dimittuntur. ibid.
Vincentius Meuaniam reuertitur. ibid.
Præſulis officio gregem ſibi commiſſum recreat. ibid.

Perſecutio

Perſecutio in Hiſpaniis oritur. ibid.
Fideles trucidantur. ibid.
Vincentius capitur. ibid.
Ad aeriora ſupplicia reſeruatur. ibid.
Variis diriſque tormentis cruciatur. ibid.
Iuſſu Præfecti in mare demergitur. ibid.
Ab Angelo viſibiliter liberatur. ibid.
Plures Infideles conuertuntur. ibid.
Propriis conuerſorum humeris in vrbem reportatur. ibid.
Mortuo Præſide alius ſubrogatur, & fideles Chriſti perquirit. ibid.
Vincentius iterum capitur. ibid.
Horrendis cruciatibus torquetur. ibid.
In foueam aquis plenam præcipitatur. ibid.
Miniſtros iniquitatis abyſſus abſorbuit. ib.
Sanctus Præſul in propriam cellam reuertitur. ibid.
Sequenti die Sacris peractis Myſteriis coram populo moritur. ibid.
A pia Matrona ſepelitur. ibid.
Italorum recentiorum opinio S. Martyrem ſibi vendicantium refellitur I. à non veriſimili. 443
Secundò ex temporum diſtantia. ibid.
Tertiò ex locorum ignoratione. ibid.

S. Vincentius Agennenſis.

Duo fuerunt Vincentij Leuitæ Cæſarauguſtani. 470
De S. Vincẽtio Agennẽſi Martyrologia. ib.
Scriptores. ibid.
Helecæ teſtimonium, quòd fuerit Leuita Cæſarauguſtanus. ibid.
De vtroque Vincentio Prudentij verſus. ib.
Gloſſema in Codice Helecæ diluitur. ibid.
De S. Vincentio Agennenſi Epigramma, & ad quid referatur? 471
Eius origo in Gallia. ibid.
In Hiſpanias venit. ibid.
Leuita Cæſarauguſtanus creatur. ibid.
Inſtante perſecutione in Galliam reuertitur, vt fideles roboraret. 472
Agennenſe territorium peragrat. ibid.
Chriſticolas in fide confirmat. ibid.
Signo crucis Idola deturbat. ibid.
Plures Infideles conuertuntur. ibid.
Dacianus Præſes tantum Prodigium miratur. ibid.
Idolomaniâ correptus S. Vincentium comprehendit. ibid.
Vincentium ad impiam litationem ſuadet. ibid.
Præſidis inſaniam fortiter reprehendit S. Athleta. ibid.
Variis cruciatibus torquetur. ibid.
Carnifices ipſos impellit & verbera ſuſtinendo fatigat. ibid.
Tyrannus iubet vt Martyr nomen IESV eiuret, aut ſaltem taceat. ibid.
S. Vincentius nomen IESV ſæpiùs iterando, tormentorum vim ſuſtinet & eludit. ibid.
Ad delubrum Idolorum rapitur. ibid.
Inuocato Chriſto delubrum & ſimulachra ſimul euertit. 473
Stupentibus idololatris Chriſti virtutem & gloriam prædicat. ibid.
Inſanus præſes capitalem fert in eum ſententiam. ibid.
Ducitur pia victima ad immolationem. ib.
Martyrio coronatur. ibid.
Collecta clanculum ſacra pignora à Chriſti fidelibus ſepeliuntur. ibid.
Variæ deinde Tranſlationes recẽſentur. ib.
De eodem S. Vincentio Agennenſi carmen. ibid.
Brouerij ſentẽtia de Scriptoribus Gallis. ib.
Diuerſitas vtriuſque Vincentij notatur. ib.

Vincentius Toletanus.

De S. Vincentio Epiſcopo & Confeſſore Scriptores. 474
Scriptorum ambiguitas in diſcernendis Actis Sanctorum vnius nominis. ibid.
Duo Vincentij Meuanienſes. ibid.
Ab Italis Scriptoribus confuſi. ibid.
Biuarij error. ibid.
De S. Vincẽtio Epiſcopo Toletano & Meuanienſi Auli Hali Decaſtichon. 475
In hoc Epigrammate omnia probantur. ib.
S. Vincentij Acta & origo. ibid.
Fit Epiſcopus Toletanus. ibid.
A S. Anthero Papa Epiſtolas recipit. ibid.
In Italiam proficiſcitur. 476
Ad Meuanienſem Epiſcopatum promouetur. ibid.
Senio confectus & meritis plenus moritur. ibid.
Quòd ipſi miſſæ ſint Epiſtolæ ab Anthero Pontifice Romano, probatur. ibid.
Epiſtola refertur. ibid.
Ferrarij error. 477

Vinum.

De vini vſu. 564
Vini vſus immoderatus omne vitium eſt. ib.
Ex vino immoderato magna flagitia ſecuta ſunt. ibid.

Virgo, Virginitas.

Virginitatis hæreditas quæ ſit? 557
Quid Virginitati Deus. ibid.
Virginitatis dos ſanguis Chriſti. 558
Virgo ſe terrenis immiſcens, Chriſti ſanguine abutitur. ibid.
Virginitas donum Dei. ibid.
Virginitas reparat lapſum primi hominis. ibid.

Virginitate decoratur Eccleſia. ibid.
Virgo Deipara Virginum Mater. 559
Virginum preces maximè efficaces. ibid.
Virginum & nubentium diſcrimen. 560
Virginitas amiſſa non reparatur. ibid.
Virginitatis commoda. ibid.
Virginum conceptus & partus ſanctl. 561
Quot Virglnitatis fœtus. ibid.
Virginibus primus locus in cœlis. ibid.
Virgo vt iuuenes declinare debeat etiam ſanctos. 562
Virgo ſingula ſingulis non loquatur. 563
Virgo iugiter oret & legat. ibid.
Virgo qua ratione balneis vti debeat. 564
Virgo ridere non debet. 565
Virgo in paupertate & abundantia æquali animo eſſe debet. 566
Virgo in Monaſterio perſeueret in quo cœpit. 567
Virgo in Monaſterio ne peculiare quidquam habeat. 568
Virgo iurare non debet. ibid.
Ne Virgo cum ſola loquatur. ibid.
Virgo ne reuerti cupiat ad ſæculum. 569
Virginum Collegia antiquiſſima. 621

Vita Monaſtica.

Vita Monaſtica ab Apoſtolis inſtituta. 568
Vita priuata qualiter fugi debeat. ibid.

Vrbs.

Vrbium nomina Interdum mutantur. 462
Huius mutationis exempla referuntur. ibid.

VValabonſus.

De S. VValabonſo & Socils Martyribus. 456
Martyrologia & Scriptores. ibid. & 457
Fuit Diaconus ex Eleplenſi ciuitate oriundus. ibid.
Fit Monachus. ibid.
Cum aliis Martyrio coronatur. ibid.

VViſtremundus.

De S. VViſtremundo & Sociis Martyrologia. 456
Scriptores. 457
Eius origo. ibid.
Monachatus. ibid.
Martyrium. ibid.

Vulcanus.

Quæſtus Vulcano. 403

X.

Xantippe.

Sancta Xantippe Diſcipula S.Pauli. 668
Xantippe videt nomen Pauli in fronte ipſius fulgentibus characteribus inſcriptum. 669
Conuertitur ad fidem cum tota familia. ib.

Y.

Yebra.

Yebra oppidum in Pyrenæis occidentalibus. 610
Yebræ anagramma. ibid.

Z.

Zoilus & Socij.

De SS.Zoilo & Sociis Martyribus Cordubenſibus Martyrologia. 639
Eorum memoria apud Scriptores. ibid.
Officium in Breuiariis. ibid.
S.Zoili origo. ibid.
Omni virtutum genere ornatus. ibid.
Coram Tyranno accuſatur. ibid.
Verba Tyranni ad ipſum. ibid.
Generoſa Martyris conſtantia. 640
Datur electio Martyri. ibid.
Torméta & mortem pro Chriſto optat. ib.
Variis tormentis cruciatur. ibid.
Eius fortitudo Tyranni rabiem ſuperat. ib.
Renes crudeliter extrahuntur. ibid.
Gladio tandem ceruices præbet. ibid.
Pia ad S.Martyrem Apoſtrophe. ibid.
Corpora S.Zoili & Sociorum ſepeliũtur. ib.
Diuturno tempore latent. ibid.
Agapio Epiſcopo Cordubenſi reuelãtur. ib.
S.Zoili Corporis inuentio. 641
Epiſcopus Cordubenſis illud cum ſumma deuotione ſuſcipit. ibid.
Transfertur primò in Ædem Sacram S. Felicis. ibid.
Deinde in aliam Baſilicam ab ipſo Agapio Epiſcopo erectã in honorem S.Zoili. ib.
Quare Zoëllus à Prudentio dictus. ibid.
Non fuit Presbyter. ibid.
Sacra Pignora longo tempore ignota. ibid.
Sed non cultus ignotus. ibid.
In feſto S.Zoili Martyris Hymnus ex vetuſtiſſimo Muzarabum Breuiario. ibid.
Alius ex Roa Hymnus. 642
Corporis inuentio à quo facta. 643
Quo Rege imperante? ibid.
Quod Agapius Præſul Cordubenſis S.Martyri Templum conſtruxerit. ibid.
Hoc Templum poſtmodùm fuit ſepultura plurimorum Martyrum. ibid. & 641
Idem fuit Collegium literarum. 643
De Tranſlatione ſacri Corporis Cordubã Carrionem remiſſiuè. ibid.

F I N I S.

AOL 14PL733

G 71.

Digitized by Google